

N

F

P

D
Int

O
Stu

Ad
D

Ad

Ad

NOVA ET MAGNA
GRAMMATICA
RELIGIOSA,

QUÆ
PER SERMONES MORALES
Stylo facillimo docet

DECLINARE à Malo, & CONJUGARE Bonum:
Intempore PRÆSENTI respuere IMPERFECTUM, & PERFECTUM
amplecti, ad obtinendum FUTURUM INFINITUM cum
PARTICIPIO Salutis.

Opus universis perfectionis Christianæ
Studiosis, nec non cunctis Verbi Divini Præconibus, aliisque omnibus
animarum Curam habentibus apprimè accommodatum.

OLIM QUIDEM AB

Ad. R. P. ABRAHAMO à S. CLARA, Ordinis Eremit.
Discalceat. S. Augustini, Concionatore Cæsareo, & per Germaniam ac
Bohemiæ Provinciale, luci datum, atque etiam tertiâ vice recusum;

NUNC AUTEM

Ad plurimorum votum, uberius solatium, fertiliorisque animarum
fructum, novis sermonibus, scholisque potiori ex parte facundatum &
ampliatum, prout ex annexis patefcet Indicibus,

PER

Ad. R. P. MICHAELEM à S. CATHARINA,
Ejusdem Ordinis Discalceatorum, ac Provinciæ Germa-
nicæ Sacerdotem Theologum, & p. t. Definitorem.

Coloniæ apud SERVATIUM NOETHEN Bibliopolam,
Superiorum permissu & Privilegio Cæsareo. Anno M. DCC. XXI.

APPROBATIO

R. P. PROVINCIALIS

cum Privilegio Cæsareo.

Grammaticam Religiosam à R. P. ABRAHAMO à S. CLARA prius editam, & à R. P. MICHAELE à S. CATHARINA utroque Ordinis nostri Sacerdote in triplo auctam, atque à duobus nostris SS. Theologiæ Lectoribus legitimè censam & approbatam, Ego P. F. NARCISSUS à S. LEOPOLDO Ordinis FF. Eremitarum Discalceatorum S. P. AUGUSTINI per Germaniam & Bohemiam Prior Provincialis typis mandari permitto, & SERVATIO NOETHEN Civi ac Bibliopolæ Colon. ejusque Hæredibus Jus Cæsarei Privilegii in Latino & Germanico idiomate usurpandi eatenus indulgeo, ut absque mea, meorumque successorum licentia nemo librum hunc neque in latina, neque in germanica lingua recudere, aut intra S. R. Imperii ac Provinciarum Sacræ Cæsareæ Regiæque Catholicæ Majestati hæreditario jure subjectarum fines importare, aut venum exponere audeat. In quorum fidem has officii sigillo munitas, manúque propriâ roboratas dedi in Conventu nostro Cæsareo Aulico S. P. AUGUSTINI. Viennæ die 8. Junii 1720.

(L.S.)

P. F. NARCISSUS à S. LEOPOLDO
Erem. Discalceat. S. P. AUGUSTINI
per Germaniam & Bohemiam Provincialis.

REVERENDISSIMO , AMPLISSIMO ,
CONSULTISSIMO AC SAPIENTISSIMO VIRO
AC DOMINO ,

D. CASPARO BARDENHEWER ,
PROTO-NOTARIO APOSTOLICO , DOMUS

Canonicæ S. ANTONII intrâ Coloniam Præceptori
Generali, Domino in Junckerstorff ac Straesfedt.

*Ex Libris Bibliothecæ
Eremi Vigenſis*

Joannes Carnotensium Episcopus , Patriâ Saresberienſis, D. Thomæ,
Cantuariensis Archi-Episcopi & Martyris quondam discipulus , Vir
non Religione minùs quàm scientiâ Venerabilis, quemque Joannes
Trithemius Abbas ea propter Illustri Encomio condecoravit , &
Justus Lipsius, ille Sæculi sui Trismegistus , ob *Veteris ævi Purpu-*
ram in eo notatam, magno in pretio habuit , inter alia litterarum monu-
menta, Cedro digna, Metalogicum libris IV. comprehensum posteriorum
memoriæ reliquit ; in quo malevolum quendam & inficetum Studiorum
suorum æmulum, *Grammatica* infensissimum, sub ficto Cornificii nomi-
ne , nigro Sale acerrimè perfricat ; Laudatorémque ejus Artis Fabium
Quintilianum , adducit perfecti Oratoris Institutorem optimum, qui ait :
(a) *Ferendos non esse, qui hanc Artem ut tenuem ac jejunam cavillantur : quæ*
nisi Oratori futuro fideliter fundamenta jecerit ; quidquid superstruxerit, corruet :
Hæc est igitur liberalium Artium prima, necessaria pueris, jucunda senibus, dul-
cis secretorum comes, & quæ sola, in omni studiorum genere plus habeat operis,
quam ostentationis. (b) Neque hoc nesciit Philippus Macedonum Rex, dum

Alexan-

†

(a) Quintil. Instit. Orat. lib. 1. c. 4.

(b) Id. ibid. c. 1.

Alexandro filio suo prima litterarum monumenta tradi voluit ab Aristotele summo ejus ætatis Philosopho, gnarus studiorum initia à perfectissimo quoque optimè tractari. Quibus ex causis nullâ ratione aut puduit, aut piguit viros præstantissimos, immò & Sacrà fulgentes Purpurâ, *Grammatica* Regulas omnium Gentium linguis perscribere.

Sic prima elementa linguæ *Hebraica* tradidère Robertus Bellarminus S. R. E. Cardinalis, Elias Levita, Joannes Buxtorffius, Theophilus Pistorius, Nicolaus Petrus alique; *Chaldaica* Munsterus, Mylius; *Syriacæ* Gaspar Waserus; *Arabica* Thomas Erpenius; *Græcæ* Demetrius Chalcondylas, Theodorus Gaza, P. Jacobus Gretserus S. J. Nicolaus Clenardus &c. *Latina*, præter antiquos, P. Emmanuel Alvarez S. J. Gerardus Vossius, Joannes Despauterius &c. *Persicæ* Ludovicus de Dieu, Joannes Gravius; *Aethiopica* Jobus Ludolphus, Victor Cajetanus; *Egyptiacæ* P. Athanasius Kircherus S. J. *Armenicæ* Franciscus Rivola; *Turcicæ* Hieronymus Megiserus; *Germanicæ* Joannes Clajus, Justus Georgius Schotelius &c. *Italica* Scipio Lentulus, Laurentius Franciosinus, Matthias Cramerus Ubis &c. *Hispanica* Carolus Rodriguez, Henricus Dorgangius Ubis. *Gallica* Nathanaël Duëz alique recentiores; *Anglicæ* Thomas Farnabius, Joannes Wallis, Benjaminus Johnsonius. *Polonica* Jeremias Roterus, Nicolaus Volckmarius; *Japonica* Didacus Colledus; *Brasilica* P. Josephus Anchieta S. J. *Malaica* David Haex; *Livonica* Henricus Stahl; *Islandica* Runolphus Jonas; *Finica* Henricus Krugerus; *Danica* Ericus Ericius Pontoppidanus. Immensi operis foret alios enumerare.

Quò minor me subit admiratio quòd R. P. ABRAHAM à S. CLARA Ecclesiastes Cæsareus, totâ Germaniâ percelebris, post tot alias ingenii sui piè faceti Lucubrationes, *Grammaticam* ediderit, imitatus haud dubiè, ut multæ lectionis erat, Aurelium Opilium, (c) qui Suetonio teste, Philosophiam primò, deinde Rhetoricam, novissimè *Grammaticam* docuit. Verum uti hic profanam, sic R. P. ABRAHAM *Religiosam*, sanctiore, utiliorèque Studio, professus est. Quod Opus R. P. MICHAEL à S. CATHARINA ejusdem Eremitanæ familiæ triplo auctius publici juris fecit, ut non Tyronibus duntaxat, sed & viris in Religione perfectis utile esse posset. Sciebat quippe vir prudens à Quintiliano edoctus, *Usum Grammatices*, Religiosæ præsertim, non Scholarum temporibus, sed vitæ spatio terminan-

(c) Sueton. de Illustrib. Grammat.

minandum. Habemus itaque *Grammaticam*, sed in chartis tantummodò & elinguem. Ecquis eam vivâ Voce, quæ maximum Doctrinæ pondus adjicit, discipulorum animis instillabit? Hic enim verò dubius hærebam, cuinam hæc Sparta tutò committi posset. *Præceptorem* inquirebam, Artis adeo sanctæ apprimè peritum. Et ecce, in venerabili Persona *Reverendissimæ Amplitudinis Tuae*, occurrit mihi *Præceptor Generalis* Canonici Ordinis D. ANTONII intrâ Colon. O factum benè! inquebam. Et cui potius, obsecro, R. P. ABRAHAM Eremita Augustinianus, si adhuc locorum inter mortales ageret, *Grammaticam* suam dicatam vellet, quàm *Tibi Reverendissime Amplissimèque Domine*, qui Anachoretæ Antonii non simplex tantum Alumnus, sed etiam, egregiarum Virtutum tuarum merito Canonice Domûs *Caput* es, & *Barbatum* quidem; uti Gentilitium Scutum tuum, ad majorem Tui venerationem demonstrat. Loquatur hic ipsa Invidia, quantum in Religiosa Grammatica profeceris. Quis enim, ut à Jove solenne principium sumamus, cum orandus DEUS est, *Partiune* bonæ *Orationis* Te callentior? Quis in tradendis disciplinæ Religiosæ *Rudimentis* eruditior? Quis in dignoscendis vitiorum *Generibus* perspicacior? Quis in *Declinandis* æris alieni *Nominibus* cautior? Quis in *Conjugatione* dissidentium animorum felicior? Quis in *Participiis* erogandorum in Pauperes bonorum liberalior? Quis, ubi vel reddenda, vel exigenda Villicationis Ratio, in observandis calculationum *Numeris* accuratior? Quis in *Syntaxi*, hoc est Constructione ædificiorum, pro majori Hospitum Familiæque commoditate, præmio magnificentiæ dignior? Quis in Templi nitore splendorèque, & accuratâ Divini Officii functione (quæ præcellæ Deoque devotæ mentis elegantissimæ *Figuræ* sunt) Te religiosior? Cùmque Grammatici olim *Literatorum* Nomen, uti testatur Suetonius, sibi proprium fecerint; quis te literatior est? Inspice Insigne Canonici Ordinis tui: Literam *Tau* quam nos cum Græcis communem habemus, præfert. Et quamvis Lucianus vocalium literarum Patronus in festivissima quadam declamatione, (d) quam *Judicium Vocalium* inscripsit, literam hanc ejectam ex Alphabeto velit, eo potissimum argumento quod *Crucem*, infame ac dirum à Tyrannis inventum supplicium, suâ figurâ repræsentet: At nos, qui Christo nomen dedimus, postquam ille, pro generis humani salute, pretiosissimo Sanguine suo *Crucem* purpuravit, eandem literam tanquam certissimum Electorum Signum, (e) uti olim Ezechieli Va-

Vati prænuntiaturum fuit, nec Ordinis tantum Vestri, sed & Ecclesiæ universæ summum decus & ornamentum meritissimo jure veneramur. Accipe igitur literatissime PRÆCEPTOR benevolo, ut alia soles animo, *Grammaticam Religiosam* Tuo honori dedicatam: non ut Tu ex ea proficias, qui Magisterii Lauream obtinuisti; sed ut eandem discipulis tuis, aliisque religiosæ perfectionis amantibus diligenter commendes, & à Theonino malevolorum dente fortiter tuearis. Ethnicorum quidem votum erat: (f)

*Dum majorum umbris tenuem, & sine pondere terram,
Spirantesque Crocos, & in urna perpetuum Ver,
Qui PRÆCEPTOREM sancti voluere parentis
Esse loco.*

At ego profanum hoc votum sanctiore commuto, ex illo Danielis: (g)
Qui ad justitiam erudiunt multos, fulgebunt, quasi stella, in perpetuas aternitates. Hoc ut Tibi post longos annos pie feliciterque transactos tandem eveniat, animitus & obnixè DEUM Optimum Maximum precor: *Grammaticamque Religiosam* meis formis editam, ceu perenne paratissimæ meæ ad quævis obsequia voluntatis, Mnemosynon Reverendissimæ Amplitudini Tuæ, me meosque efflictim commendans, dico consecro & maneo cum omni Reverentia usque ad Cineres

(f) Juvenal. Sat. 7.

(g) Dan. 12.

REVERENDISSIMÆ ET AMPLISSIMÆ
DOMINATIONIS TUÆ

Servus addictissimus

SERVATIUS NOETHEN.

APPRO-

APPROBATIO ORDINARII.

Grammaticam Religiosam non ita pridem ab Admodum Rev. P. ABRAMO à S. CLARA conscriptam ac luci datam, nunc verò per Reverendum P. MICHAELEM à S. CATHARINA Ordinis Discalceatorum, Germanicæ Provinciæ Sacerdotem Theologum in Religioforum ac verbi Divini Præconum beneficium plurimum illustratam typi beneficio publicandam censeo. Colon. hac 10. Januarii 1718.

JOAN. GEORGIUS MOLITORIS SS. Theol. Doct.
Perillustris S. Gereonis Canonicus, Universitatis Colonien-
sis Rector, Librorum Censor ordinarius m. pp.

CENSURA THEOLOGORUM ORDINIS.

DE Mandato Adm. Reverendi Patris, P. STANISLAI à S. LUDMILLA, per Germaniam & Boëmiam Prioris nostri Provincialis, attentè perlustravi *Grammaticam Religiosam*, quam olim à R. P. ABRAHAMO à S. CLARA jam luci datam, nunc R. P. MICHAEL à S. CATHARINA, itidem nostri Ordinis Sacerdos Theologus, novis scholiis, & sermonibus sæcundè ampliavit: & quia in nulla Regula reperi exceptionem, bonis moribus, aut orthodoxæ Fidei contrariam; ideo ut ab omnibus veræ Grammaticæ, ac Sapientiæ cultoribus inoffenso pede percurratur studiosè, æquissimum censeo. Datum Viennæ Austriæ in Conventu nostro Cæsareo S. P. AUGUSTINI die 17. Maji 1716.

P. CONSTANTIUS à S. URBANO S. Ord. Eremit. Discalc. S. P. AUGUSTINI, Definitor Provinciæ, & SS. Theol. Lector ordinat.

Præsentem *Grammaticam Religiosam*, à R. P. ABRAHAMO à S. CLARA olim editam, nunc autem à R. Patre MICHAELE à S. CATHARINA denuò recognitam, & copiosissimè auctam, ex commissione Adm. Rdi P. STANISLAI à S. LUDMILLA, Prioris nostri Provincialis, accuratè revidi; & quia reperi, quòd superadditum augmentum nullum defectum contra orthodoxam Fidem, vel bonos mores contineat, quin potius sanam doctrinam, spiritali profectui valde accommodam præferat: hinc ut, quæ in seipsa augmentum suscepit, etiam aliis proficere possit, eam luce publicâ dignissimam censeo. Datum in nostro Conventu Aulico Viennensi. Anno 1716. die 6. Junii.

P. JOSEPHUS à VISITATIONE B. V. Mariæ Augustinianus
Discalc. SS. Theologiæ Lector actualis.

PRÆFATIO AUTHORIS

A D

BENEVOLUM LECTOREM.

Neutiquam dubito, quin ad tuam jam dudum pervenerit notitiam quidam Liber, *Grammatica Religiosa* nuncupatus, qui opere, ac industriâ R. P. nostri ABRAHAMÎ S. CLARA ex abditis nostræ Sacræ Eremitæ Augustinianæ latebris erutus, & in lucem publicam prolatus fuit Anno millesimo sexcentesimo nonagesimo primo. Tandem cum circa annum millesimum septingentesimum decimum quintum ultimæ impressiōis exemplaria deficere cœpissent; ac reimpressiōem ejus Bibliopolæ passim desiderarent, famâque hæc ad meas etiam aures volâisset, animum meum induxi, librum præfatum, habitâ prius Superiorum veniâ, & benedictione, noviter componere, ed quod plures, satisque crassi in eum irrepererint errores typographici, neque debitis, ac necessariis, (uti palam liquet) provisus sit Indicibus, solûmque accommodatus Juvenibus Religiosis pro lectione spirituali, prout etiam ipse fatetur Author.

Quamobrem cum intellexissem plurimorum desideria, qui emendatiorem, fusiorem, ac fecundatiorem, verbo Novam & Magnam videre, & habere cupiebant: quorum proinde religiosi votis satisfacere volens calamus arripui, & novam hanc & Magnam (dixi Novam, quia labore novo compositâ; dixi Magnam, quia in triplo propè major, pluribusque ac fecundioribus sermonibus est instructa) conscribere cœpi, in DEUM Ter Opt. Max. (qui etiam secundum æternæ veritatis *Matth. 10.* appromissum aquæ potum suo nomine sitienti ministratum, absque mercede abire non sinit) sanctè ac religiosè confidens, hunc meum novum laborem piissimo Divinæ Clementiæ oculo respiciendum, utpote non paucis animabus, quarum salutem, teste Apostolo *1. Timoth. 2.* veridicè Deus cupit, proficuum futurum, multisque perfectionis, ac salutis semitam aperturum, & demonstraturum.

Urgebat me similiter ad religiosas hæc elucubrationes non recusandas, magni Patriarchæ, ac totius Augustiniani Ordinis Fundatoris Sanctissimi Patris nostri Augustini gravis sententia dicentis: *Utile est, plures à pluribus fieri libros, diverso stylo non diversâ fide, etiam de questionibus eisdem, ut ad plurimos res ista perveniat, ad alios sic, ad alios autem sic.*

Proinde quia *Charitas (1. Cor. 13.) non cogitat malum*, ideo Religiosum lectorem censeo inter Momos minimè sanè mihi persuadeo; sed hanc meam piâ industriâ noviter conscriptam Grammaticam Religiosam, ab eodem grato, ac gratioso mentis obtutu contemplandam nequaquam in dubium revoco.

Superest proinde nihil, nisi ut omnes, ad quorum manus præsentem hanc Grammaticam Religiosam venire contigerit, illud ex ea addiscant, & Epiphonematis loco teneant, quod Gentium Ecclesiastes ad *Ephes. 4.* cunctis salutis suæ cupidis inculcat dicens: *Renovamini spiritu mentis vestræ, & induite novum hominem, qui secundum DEUM creatus est in justitiâ, & sanctitate veritatis.* Hæc pia ac Religiosa monita, licet multi haud æstiment, quia pauci electi *Matth. 20.* Tu tamen optime Lector noli ea abjicere, noli contemnere, sed adlaborare perge, ut sis ac maneas in Christo nova creatura *2. Cor. 5.* Benè vale, & DEUM precare pro me jam jam senescente &c.

INDEX

INDEX SERMONUM.

A.

- De Ambitione. *Sermo 23.*
De Amore Dei. *Sermo 5.*

B.

- De Beatitudine cælesti. *Sermo 64.*

C.

- De Castitate. *Sermo 18.*
De colloquiis Religiosis. *Sermo 36.*
De Communione Sacra. *Sermo 52.*
De Confessione Sacramentali. *Sermo 51.*

D.

- De Detractione cavenda. *Sermo 11.*
De Detractione ferenda. *Sermo 12.*
De Dilectione Proximi. *Sermo 6.*
De Dilectione Inimicorum. *Sermo 7.*

E.

- De Exemplo Bono. *Sermo 27.*

F.

- De Fide Catholica. *Sermo 1.*

G.

- De Gaudio spirituali. *Sermo 33.*

- De Gratitude. *Sermo 50.*
De Gula, & Ebrietate. *Sermo 47.*

H.

- De Humilitate. *Sermo 20.*
De Hypocrisi. *Sermo 22.*

I.

- De Jejunio, & Abstinencia. *Sermo 46.*
De Inferni pœnis. *Sermo 61.*
De Inobedientia. *Sermo 15.*
De Intentione Bona. *Sermo 25.*
De Ira, & Odio. *Sermo 8.*
De Iudicio finali. *Sermo 60.*
De Iudicio temerario. *Sermo 9.*

L.

- De Labore manuali. *Sermo 40.*
De Lectione spirituali. *Sermo 38.*
De Lingua contentiosa. *Sermo 13.*
De Lingua loquaci. *Sermo 35.*
De Luxuria. *Sermo 19.*

M.

- De B. MARIÆ Virginis cultu. *Sermo 67.*
De Misericordia Dei. *Sermo 3.*

INDEX SERMONUM.

De Misericordia erga defunctos.

R.

Sermo 63.
De Missæ Sacrificio. *Sermo* 53.
De Mortis memoria. *Sermo* 59.
De Mortificatione. *Sermo* 45.
De Mundi contemptu. *Sermo* 42.
De Murmuratione. *Sermo* 10.

De Religioso statu. *Sermo* 41.
De Resignatione in Divinam voluntatem. *Sermo* 31.

S.

N.

De Numero Electorum. *Sermo* 65.

De Sanctorum Veneratione. *Sermo* 54.
De Silentio Religioso. *Sermo* 34.
De Societate pravorum fugienda. *Sermo* 43.

O.

De Obedientia. *Sermo* 14.
De Oratione. *Sermo* 48.
De Otio. *Sermo* 39.

De Solitudine Religiosa. *Sermo* 27.
De Spe Theologica. *Sermo* 2.
De Superbia, & vana gloria. *Sermo* 21.

P.

De Passionis Christi meditatione.

T.

Sermo 49.
De Patientia. *Sermo* 28.
De Paupertate. *Sermo* 16.
De Peccato mortali. *Sermo* 56.
De Peccato veniali. *Sermo* 57.
De Perfectione Religiosa. *Sermo* 44.
De Perseverantia. *Sermo* 55.
De Prædestinatione. *Sermo* 66.
De Proprietatis vitio. *Sermo* 17.
De Purentia. *Sermo* 4.
De Purgatorio. *Sermo* 62.

De Tentatione. *Sermo* 30.
De Timore DEI. *Sermo* 58.
De Tribulatione. *Sermo* 29.
De Tristitia animi. *Sermo* 32.

V.

De Voluntate Bona. *Sermo* 16.

Z.

De Zelo Animarum. *Sermo* 24.

INDEX

INDEX CONCIONATORIUS,

Q U I

In omnes totius Anni Dominicos Dies usui esse poterit
Concionatoribus.

Dominica I. Adventûs.

A Rescentibus hominibus præ timore &
expectatione, quæ supervenient univer-
so orbi. Luc. 21.

Quam formidabile futurum sit Dei ju-
dicium. Vide Serm. 60. part. 1. & 2.

Virtutes cælorum movebuntur. Ibid.

Possunt per virtutes cælorum designari
homines sancti, qui ad futuri judicii me-
moriæ plurimum commoventur, illud-
que prudenter timent; Quanto magis il-
lud exhorrescere debent peccatores? Vide
Serm. 60. part. 3. & 4.

Cælum & terra transibunt, verba autem
mea non transibunt. Ibid.

Cum certissima sit aliquando futura ju-
dicii dies, justum est, ut nos ad eam præ-
paremus. Vide Serm. 60. part. 5.

Dominica II. Adventûs.

Cum audisset Joannes in vinculis opera
Christi. Matth. 11.

Sæpe quod quis est justior & sanctior, eò
gravioribus oneratur tribulationum vin-
culis. Vide Serm. 29. part. 1. & 4.

Cum audisset Joannes in vinculis. &c.

Quod S. Joannes in carcere detineatur,
adscribendum est divinæ Providentiæ,

quæ omnia mala pœnalia, quæ justis ad-
veniunt, mirè in eorum bonum ordinat.
Vide Serm. 31. part. 4.

Cæci vident, leprosi mundantur &c. Pau-
peres evangelizantur. Ibid.

His verbis innuitur, Dominum Jesum
amoris affectum singularem habuisse sem-
per erga pauperes & miseros; Proinde hi
in sua pauperie non debent contristari,
nec divitibus invidere; Cum pauperes
multò facilius salventur, quàm divites.
Vide Serm. 16. part. 2.

Dominica III. Adventûs.

Confessus est, & non negavit. Joan. 1.

De Confessione Sacramentali, in qua
omnia integrè confiteri oportet. Vide
Serm. 51. per totum.

Ego vox clamantis in deserto. Ibid.

Qui divinas inspirationes, seu vocem
Dei percipere cupit, in solitudinem se ad
tempus recipiat oportet. Vide Serm. 37.
part. 2.

Cujus ego non sum dignus, ut solvam
corrigan calceamenti ejus. Ibid.

Quâ ratione quis possit se omnium
inferiorem agnoscere, seque ad omnia
inutilem æstimare. Vide Serm. 20. part. 4.

**

Domi-

INDEX CONCIONATORIUS.

Dominica IV. Adventûs.

Et venit in omnem regionem Jordanis , prædicans baptismum pœnitentiæ. Luc. 3.

Ad salutem æternam necessaria est pœnitentia. Vide Serm. 4. part. 1.

Ego vox clamantis in deserto : parate viam Domini. Ibid.

Non solum prædicator , sed & qui proximum bono exemplo ædificat, vox est , quæ parat viam Domini. Vide Serm. 27.

Omnis mons & collis humiliabitur. Ibid.

Per montes & colles designantur superbi , quos Deus deprimit ; ideoque superbia sollicitè cavenda. Vide Serm. 21. part. 1. & 2.

Dominica infra Octavam Nativitatis.

Positus est hic in ruinam , & resurrectionem multorum. Luc. 2.

Nullus desperare debet de suis peccatis ; quia positus est Christus in resurrectionem multorum ; non est autem resurrectio , nisi præcesserit ruina. Vide Serm. 3. part. 1.

Et tuam ipsius animam pertransibit gladius. Ibid.

Cum B. V. Maria maximos dolores in vita sua fuerit passa , æquum est , ut & nos in tribulatione positi patientiam habeamus. Vide Serm. 29. part. 4.

Et erat Anna Prophetissa , quæ non discedebat de templo , jejunis & obsecrationibus serviens die ac nocte. Ibid.

Occasione horum verborum poterit fieri Concio de oratione , quæ ut nobis fructificet , debet esse cum fiducia & perseverantia. Vide Serm. 48. part. 1. num. 5. & sequent.

Dominica infra Octavam Epiphaniæ.

Consummatis diebus , cum redirent , remansit Puer Jesus in Jerusalem. Luc. 2.

Jesus perditur à parentibus in Jerusalem , in civitate opulenta , & non in fuga in Ægyptum , nec in Nazareth , loco humili & paupere. Ita Deus potius perditur in mundi prosperitate , quam in ejus adversitate. Vide Serm. 29. part. 5.

Et venit Nazareth , & erat subditus illis. Ibid.

Voluntas propria etiam in bonis est quandoque relinquenda ad Superioris mandatum , uti fecit hic Jesus , qui , relicto templo , ad desiderium Joseph & Mariæ descendit cum eis in Nazareth. Vide Serm. 14. part. 2. num. 11. & sequent.

Et Mater ejus conservabat omnia verba hæc in corde suo. Ibid.

Ut verbum Dei lectum , vel auditum animabus nostris profit , illud , exemplo B. V. Mariæ , in corde conservare oportet. Vide Serm. 58. part. 5.

Dominica II. post Epiphaniam.

Gustavit architriclinus aquam vinum factam. Joan. 2.

Aqua tribulationis passim obvia convertitur in vinum ei , qui suam voluntatem in omnibus novit resignare divinæ. Vide Serm. 31. part. 1.

Omnis homo primum bonum vinum ponit , cum autem inebriati fuerint , tunc quod deterius est. Ibid.

Mundus hic potatoribus optimum vinum ministrat ; at in morte , & post mortem deterius servat , quod tales mundi potatores nunquam sunt exhausturi in æternum. Vide Serm. 47. num. 6. & sequent.

Domi-

INDEX CONCIONATORIUS.

Dominica III. post Epiphaniam.

Et extendens Iesus manum, tetigit eum dicens: volo: mundare. Matth. 8.

Leprosus iste veniens ad Dominum procidit in faciem suam, indicans se indignum, ut ante Domini oculos appareret; quâ humilitate motus Dominus, eum à lepra mundavit. Sic humilitas Deo semper placet, si sit vera; vera autem est, quæ non solum internè tenetur in corde; sed etiam externè in abjectis servitiis monstratur in opere. Vide Serm. 20. part. 3.

Vade, & offer munus tuum. Ibid.

Jubet Dominus munus offerre in gratiarum actionem: Deus enim gratiarum tributum pro datis beneficiis suis postulat. Vide Serm. 50. part. 1.

Domine non sum dignus, ut intres sub tectum meum, sed tantum dic verbo, & sanabitur puer meus. Ibid.

Spes Deo confisa, nunquam confusa recedet. Vide Serm. 2. part. 3.

Dominica IV. post Epiphaniam.

Ecce motus magnus factus est in mari. Matth. 8.

Quod tot crebrò in mundo turbationum motus excitentur, ac civitatum provinciarumque devastationes fiant, inhabitantium peccata horum malorum causa sunt. Vide Serm. 56. part. 4.

Ecce motus magnus factus est in mari. Ib.

In eos, qui Christo adhærent, sæpe excitatur motus perversorum iudiciorum, quæ animo patienti Christi exemplo toleranda sunt. Vide Serm. 9. part. 1. num. 4. & sequent.

Et suscitaverunt eum dicentes: Domine, salva nos, perimus. Ibid.

Invocare Deum oportet in tentationibus, & periculis salutis. Vide Serm. 30. num. 39.

Dominica V. post Epiphaniam.

Cum autem dormirent homines, venit inimicus, & superfeminavit zizania in medio tritici, & abiit. Matth. 13.

Dum quis otio torpescit, tunc venit diabolus, & vitiorum zizaniis cor ejus replet. Vide Serm. 39. part. 1.

Visimus, & colligimus ea? Et ait: non; ne fortè colligentes zizania, eradicetis simul & triticum: sinite utraq; crescere. Ibid.

Quia impii per zizaniam designati iustis multum prosunt, ideo prohibet Dominus eos eradicare. Vide Serm. 12. num. 14. & sequent.

Colligate primum zizania, & alligate ea in fasciculos ad comburendum. Ibid.

Occasione horum verborum potest institui concio de activitate ignis infernalis, qui peccatores æternum torquet. Vide Serm. 61. part. 1.

Dominica VI. post Epiphaniam.

Simile est regnum cælorum grano sinapis. Matth. 13.

Sinapi suam virtutem non ostendit, nisi postquam conteritur; sic multi viam virtutis & salutis non ineunt, nisi conterantur tribulationibus. Vide Serm. 29. num. 17. & sequent.

Simile est regnum cælorum grano sinapis Ib.

Sinapi si integrum manet, non saporem, nec odorem præstat; at ubi teri coeperit, statim odorem suum fundit, & acrimoniam exhibet: eodem modo mysteria fidei nostræ, ut eorum fructum percipiamus, debent quasi masticari, id est meditate expendi, & ruminari. Vide Serm. 48. part. 5.

Dominica Septuagesimæ.

Qui exiit primò mane conducere operarios in vineam suam. Matth. 20.

In præsentī vita laborandum est, non otio vacandum. Vide Serm. 39. part. 2.

INDEX CONCIONATORIUS.

Voca operarios, & redde illis mercedem.
 Memoria cæli omnium laborum &
 malorum est pharmacum. *Vide Serm. 64.*
 Et accipientes murmurabant. *Ibid.*
 Quàm sollicitè murmura sint cavenda.
Vide Serm. 10. per totum.

Dominica Sexagesimæ.

Et aliud cecidit inter spinas, & simul exortæ
 spinæ suffocaverunt illud. *Luc. 8.*
 Spinæ sunt perversi Socii; unde sicut
 spinæ bonum semen suffocarunt, & non
 bonum semen spinas; ita mali facilè bo-
 nos pervertunt, non è contra. *Vide Serm.*
43. per totum.

Ad tempus credunt, & in tempore tenta-
 tionis recedunt. *Ibid.*

Nihil juvat ad tempus piè vivere, &
 in qualibet tentatione pietatem deserere.
Vide Serm. 55. part. 2.

Venit diabolus, & tollit verbum de corde eo-
 rum, ne credentes salvi fiant. *Ibid.*

Licet diabolus paucos Catholicos à fide
 vera abducat, in pluribus tamen sic fidem
 eorum diminuit, ut non aliter vivant,
 quasi nihil crederent, tollit ab ipsis fidem
 vivam relinquens mortuam, quæ non
 salvat. *Vide Serm. 1. part. 3.*

Dominica Quinquagesimæ.

Tradetur enim gentibus, & flagellabitur,
 & postquam flagellaverint, occident eum.
Luc. 18.

Occasione horum verborum concio
 institui potest de gravitate peccati mortali-
 sis, quæ tanta est, quòd nulla creatura po-
 tuerit pro eo satisfacere, sed necessum fuit,
 Christum incarnari ac pati. *Vide Serm. 56.*
part. 2.

Et ipsi nihil horum intellexerunt. *Ibid.*

Verba hæc attribuenda sunt peccatori-
 bus, qui non intelligunt, quàm noxia res
 sit peccatum; consideretur ergo ejus ma-

lignitas, ut evitetur ejusdem pœnalitas.
Vide Serm. 56. part. 1. Item part. 5.

Dominica I. Quadragesimæ.

Ductus est Iesus in desertum à spiritu, ut
 tentaretur à diabolo. *Matth. 4.*

Quò quis magis Deo servire satagit, eò
 plus eum diabolus tentabit. *Vide Serm. 30.*
part. 1.

Et cùm jejunasset quadraginta diebus. *Ibid.*

Christi exemplo jejunium diligenter
 observandum, cùm illud non solum ani-
 mæ, sed & corpori plurimum profit. *Vide*
Serm. 46. per totum.

Si Filius DEI es, mitte te deorsum; scriptum
 est enim: Quia Angelis suis mandavit de te.
Eccl. Ibid.

Volens diabolus Christo persuadere
 præcipitium, dixit ei, Angelis esse à Deo
 mandatum, ut eum in manibus ferrent:
 Sic sub pietatis speciei sæpiùs Dei servos se-
 ducere laborat. *Vide Serm. 30. part. 5.*

Dominica II. Quadragesimæ.

Duxit illos in montem excelsum, & transfi-
 guratus est ante eos. *Matth. 17.*

Qui divino frui gaudio desiderat, gau-
 dium mundanum & carnale declinare
 debet. *Vide Serm. 33. part. 2.*

Domine, bonum est nos hic esse. *Ibid.*

Si Petrus hæc adeo audeat locutus est,
 cùm non nisi cælestis vini stillam delibaf-
 set; Quid erit beatis in cælo, ubi de tor-
 rente voluptatis inebriabuntur? *Vide Serm.*
64. per totum.

Dominica III. Quadragesimæ.

Omne regnum in seipsum divisum desolabi-
 tur. *Luc. 11.*

Ubi contentiones & dissensiones ani-
 marum reperiuntur, ibi mala plurima,
 salutisque naufragia reperiuntur. *Vide*
Serm. 13. per totum.

INDEX CONCIONATORIUS.

Beati qui audiunt verbum DEI, & custodiunt illud. Ibid.

Verbum DEI non solum audiendum, sed & faciendum. Vide Sermonem. 38. num. 10. & seqq.

Dominica IV. Quadragesimæ.

Est parvus unus hic, qui habet quinque panes bordeaceos: sed hæc quid sunt inter tantos? Joan. 6.

DEO nunquam diffidendum. Vide Sermonem. 2. part. 3.

JESUS ergo cum cognovisset, quod facerent eum Regem, fugit. Ibid.

Sciens JESUS, quanta animæ pericula lateant in prælacione, regiam dignitatem fugere voluit, ut hoc suo exemplo nos doceret, ut non solum non queramus aliis præesse, sed insuper ad honores vocati, eos fugere studeamus. Vide Sermonem. 23. part. 3.

Dominica Passionis.

Qui ex Deo est, verba Dei audit. Joan. 8.

Quoniam, cum Sacre lectioni vacamus, Deus nobis loquitur; ideo oportet naviter piorum librorum lectioni insistere, eamque libenter audire. Vide Sermonem. 38. part. 1.

Dixerunt ergo Judæi: Nunc cognovimus, quia demonium habes. Ibid.

Occasione horum verborum adhortentur Christiani, exemplo Christi habere patientiam in injusta famæ suæ denigratione & violatione. Vide Sermonem. 12. per totum.

Dominica Palmarum.

Cum appropinquasset Jesus Ierosolymis, & venisset Bethphage ad montem Oliveti.

Dominus iter suum capit ad montem Oliveti, nec sine mysterio; mons enim Oliveti symbolum est misericordiæ. Quanta sit Dei misericordia erga miseros peccatores. Vide Sermonem. 3. p. 1.

Turbæ autem quæ præibant, clamabant dicentes: Osanna, benedictus qui venit in nomine Domini.

Quanta in hominibus mundanis inconstantia! quem hodie cum summa gloria exceperunt, post dies paucos eundem crucifigi postularunt. Vide Sermonem. 42. part. 2.

Dominica Resurrectionis.

Valde manè unâ Sabbatorum veniunt ad monumentum. Marc. 16.

Cum mulieribus ad monumentum venit, qui Christi passionem jugiter recolit, eique pro tam magno beneficio gratias agit. Vide Sermonem. 50. num. 7.

Nolite expavescere: Jesum quaeritis Nazarenum, Crucifixum. Ibid.

Qui Jesum Crucifixum quaerunt, hoc est, Christi Passionem quotidie meditantur, non habent, quod multum timeant infernales hostes; cum certam istiusmodi meditatio spem præbeat vincendi salutis adversarios. Vide Sermonem. 49. num. 9. & consequenter.

Dominica in Albis.

Gavisi sunt discipuli viso Domino. Joan. 20.

Cum & nos credamus, Christum à mortuis resurrexisse, nosque ab æternæ mortis faucibus eripuisse; ideo cum Apostolis multum similiter gaudere oportet. Omnis proin inordinata animi tristitia cavenda. Vide Sermonem. 32.

Quorum remisistis peccata, remittuntur eis. Ibid.

Nullum peccatum irremissibile, si modo illud peccator defleat, & impoſterum cavere efficaciter proponat. Vide Sermonem. 4. part. 1.

Dominica II. post Pascha.

Lupus rapit, & dispergit oves. Joan. 10.
* * 3 Quod

INDEX CONCIONATORIUS.

Quod lupus inter oves, hoc peccatum inter Christianos: Ex peccato enim omnia mala nobis proveniunt. *Vide Serm. 56.*

Ego cognosco oves meas, & cognoscunt me meæ. *Ibid.*

Si cupimus esse oves Christi, debemus ejus vocem audire, illum amare & sequi. *Vide Serm. 49. num. 16.*

Dominica III. post Pascha.

Modicum, & jam non videbitis me. *Joan. 16.*

Hoc Christi Domini pronuntiatum mundo & rebus omnibus caducis accommodare licet; ipsa enim sua vanitate & corruptibilitate clamare videntur: modicum, & jam non videbitis me. *Vide Serm. 42. part. 1.*

Et gaudium vestrum nemo tollet à vobis.

Quomodo fieri possit, ut quis nunquam tristetur? *Vide Serm. 31. part. 1.*

Dominica IV. post Pascha.

Expedi vobis ut ego vadam; si enim non abiero, Paraclitus non veniet ad vos. *Joan. 16.*

Qui desiderat Spiritus Sancti consolatione gaudere, debet mundi ac carnis delectamenta abjicere. *Vide Serm. 33. part. 2.*

Et cum venerit ille, arguet mundum de peccato. *Ibid.*

Ne & tu cū mundo arguaris de peccato, inque æternam damnationem ruas, modò tu peccati malitiam, & quā ratione ad poenam æternam obliget, consideres oportet; sic enim non facile illud committes. *Vide Serm. 56. part. 5.*

Dominica V. post Pascha.

Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis. *Joan. 16.*

Per orationem omnia impetrare à Deo possumus, dummodo omnibus suis qualitatibus sit vestra. *Vide Serm. 48. part. 1.*

Petite, & accipietis. *Ibid.*

Ut oratio nostra suum obtineat effectum, oportet ut sit attentata, & non voluntarie distracta. *Vide Serm. 48. part. 2.*

Dominica VI. post Pascha.

Hæc locutus sum vobis, ut non scandalizemini. *Joann. 16.*

Magnoperè vigilandum est, ne quis scandalum patiatur, id est, dum injuriarum & persecutionum tempestas oritur, patientiam deserat. *Vide Serm. 28. part. 6. & 7.*

Venit hora, ut qui interficit vos, arbitretur obsequium se præstare Deo. *Ibid.*

Multi arbitrantur, per pietatis opera obsequium se præstare Deo; sed quia in his propriam voluntatem duntaxat sequuntur, infernum potius quam cælum merentur. *Vide Serm. 14. num. 12. & 13. Item Serm. 15. part. 2.*

Dominica Pentecostes.

Si quis diligit me, sermonem meum servabit. *Joann. 14.*

Non datur majus aut certius signum, quòd quis Deum verè diligit, quàm exacta observantia mandatorum. *Vide Serm. 5. part. 3.*

Dominica SS. Trinitatis.

Baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. *Matth. 28.*

Potest occasione horum verborum concio fieri de vocatione ad fidem Christianam, & quàm magnum ac singulare sit Dei beneficium inter Christianos nasci & educari. *Vide Serm. 1. part. 1.*

Dominica II. post Pentecosten.

Homo quidam fecit coenam magnam & vocavit multos. *Luc. 14.*

Per hanc coenam magnam rectè intelligitur

INDEX CONCIONATORIUS.

telligitur augustissimæ Eucharistiæ institutio, ad quam sumendam omnes sumus vocati. *Vide Serm. 52. per totum.*

Et alius dixit: uxorem duxi, & ideo non possum venire. *Ibid.*

Priores rogarunt, ut excusati haberentur; at verò hic tertius absolutè responderet: Non possum venire. Per quem denotantur luxuriosi, qui ita sunt mente excæcati, quòd impossibile eis videatur, posse deserere voluptates carnis. *Vide Serm. 19. part. 2.*

Dominica III. post Pentecosten.

Dimittit nonaginta novem in deserto, & vadit ad illam, quæ perierat. *Luc. 15.*

Licet per ovem perditam & inventam omnes homines intelligantur; nihilominus per hanc parabolam nobis datur intelligi, quòd tantus fuerit Christi amor erga unumquemque hominem, quòd etiam pro uno solo redimendo venisset, ut dictum *Serm. 3. num. 1. & 2.* Unde oportet redemptionis beneficium, quasi sibi soli impensum recognoscere. *Vide Serm. 50. num. 15. & seqq.*

Vadit ad illam quæ perierat, donec inveniat eam. *Ibid.*

Quòd Deus nos in peccato mortali constitutos non permiserit mori, & damnari, magnum sanè est beneficium, pro quo nos oportet gratos esse D E O. *Vide Serm. 50. num. 11. & seqq.*

Ita gaudium erit in cælo super uno peccatore penitentiam agente &c.

Hoc verum est de peccatore penitentiam agente ferventer; non verò de illis, qui repidè agunt penitentiam, ac multò minùs de illis, qui post penitentiam ad iniquitatem redeunt. *Vide Serm. 4.*

Dominica IV. post Pentecosten.

Duc in altum, & laxate retia vestra in capturam. *Luc. 5.*

Sicut qui pisces capere cupit, retia in altum mittere debet; sic qui merita cælestia acquirere desiderat, retia, id est intentionem suam in altum, nempe in Deum mittat oportet. *Vide Serm. 25. part. 2. & 3.*

Præceptor. per totam noctem laborantes nihil cepimus. *Ibid.*

Per laborantes in nocte rectè designantur hypocritæ, vel vanæ gloriæ cupidi, qui nihil aliud suis laboribus capiunt, quàm pœnam æternam. *Vide Serm. 21. part. 3. Item Serm. 22. per totum.*

In verbo autem tuo laxabo rete. *Ibid.*

Omnia opera nostra incipienda sunt in verbo Domini, id est in bona intentione. *Vide Serm. 25. part. 1.*

Dominica V. post Pentecosten.

Qui occiderit, reus erit iudicio. *Matth. 5.*

Non solum ille, qui alterum corporaliter occidit, reus erit iudicio, scilicet damnatione æternâ; sed etiam qui spiritaliter per odium alium persequitur, gehennâ reus est. *Vide Serm. 8. part. 1.*

Si offers munus tuum ad altare &c. Vade prius reconciliari fratri tuo, & tunc veniens offers munus tuum. *Ibid.*

Qui fratri suo reconciliari non vult, in vanum opera pietatis exercet. *Vide Serm. 8. part. 2.*

Dominica VI. post Pentecosten.

Misereor super turbam: qui ecce jam triduo sustinent me. *Marc. 8.*

Deus eorum miseretur, eosque æternum satiat, qui ab eo non recedunt, sed usque ad vitæ finem in bono perseverant. *Vide Serm. 55. per totum.*

Ecce jam triduo sustinent me, nec habent quod manducent. *Ibid.*

Cur D E U S etiam suos fideles servos permittat sæpè gravi fame laborare, neque eis ad vitam sustentandam

INDEX CONCIONATORIUS.

tandam necessaria provideat. *Vide Serm.*
2. part. 5.

Dominica VII. post Pentecosten.

Omnis arbor , quæ non facit fructum bonum , excidetur , & in ignem mittetur. Matth. 7.

Nedum malorum operum perpetratio , sed etiam bonorum omiffio parat incendium æternum. *Vide Serm. 39. num. 7. & seqq.*

Non omnis qui dicit : Domine , Domine , intrabit in regnum cælorum. *Ibid.*

Cur multi nomen DEI invocantes salutem animæ non consequantur. *Vide Serm. 65. num. 24. Item Serm. 66. num. 17. & seqq.*

Dominica VIII. post Pentecosten.

Redde rationem villicationis tuæ. Luc. 16.

Cuilibet homini in morte de omni cogitatione , verbo , & opere ratio erit reddenda , quæ tam rigida erit futura , ut etiam iusti justam habeant causam pertimescendi divinum iudicium. *Vide Serm. 50. part. 3. & 4.*

Jam enim non poteris villicare. Ibid.

Veniet tempus , quando operari amplius non poteris ; operandum igitur est modò , quod egisse , vel agere voles , quando non poteris amplius. *Vide Serm. 39. part. 2.*

Facite vobis amicos. Ibid.

Cùm Sancti in cælo sint fidelissimi & potentissimi ad nos juvandos , merito eorum amicitiam ambire per devotum eorundem cultum deberemus. *Vide Serm. 54.*

Dominica IX. post Pentecosten.

Venient dies in te , & circumdabunt te inimici tui vallo. Luc. 19.

Excidium Civitatis Jerosolymitanæ minatur Christus , ut ipsi resipiscant ; sed quia impenitentes permanserunt , extrema mala incurrerunt ; Ex quo & nos discamus , omnia mala , quæ patimur , à peccatis nostris provenire. *Vide Serm. 28. num. 3. & 4. Item Serm. 56. part. 4.*

Et circumdabunt te inimici tui vallo , & coangustabunt te undique. Ibid.

Hi inimici , spiritus sunt infernales , qui te aliquando in morte undique coangustabunt , tuamque animam secum rapere festinabunt. *Vide Serm. 49. part. 2.*

Dominica X. post Pentecosten.

Non sum sicut cæteri hominum , injusti , raptores , adulteri. Luc. 18.

Pharisæi hujus se discipulos prostentur , qui aliorum famam dilacerant & denigrant. *Vide Serm. 11. part. 1.*

Omnis , qui se exultat , humiliabitur. Ibid.

Quomodo Deus superbos deprimere soleat. *Vide Serm. 21. part. 1.*

Et qui se humiliat , exaltabitur.

Qualis in nobis requiratur humilitas , ut aliquando in cælo exaltari mereamur. *Vide Serm. 20. part. 3.*

Dominica XI. post Pentecosten.

Adducunt ei surdum & mutum , & deprecabantur eum , ut imponat illi manum. Marc. 7.

Fuite

INDEX CONCIONATORIUS.

Fuit hic JESUS rogatus, ut ex
sordo faceret audientem; dico à con-
trario, Christum rogari à nobis oportere,
ut ex audientibus faciat surdos ad sermo-
nes malos & detractorios. *Vide Serm. 11.
part. 3.*

Suspiciens in celum ingemuit. Ibid.

Sciens Jesus, quantum malum sit
hominis lingua, & quantum oblit
animæ salutis; ideo ad hanc homini
muto restituendam accedens ingemuit,
quasi invitus miraculum patraturus.
*Vide Serm. 11. num. 6. Item Serm. 35. num.
3. & seqq.*

*Bene omnia fecit: & surdos fecit audire, &
mutes loqui. Ibid.*

Isti homines Christi miracula viden-
tes, & beneficia ab eo accipientes,
eundem laudarunt dicentes: *Bene omnia
fecit. At verò nos Christiani nedum
Deum nostrum, dum beneficia largi-
tur, sed etiam, dum tribulationes im-
mittit, laudare debemus. Vide Serm. 31.
num. 18. & seqq.*

Dominica XII. post Pentecosten.

*Diliges Dominum Deum tuum. Luc. 10.
Quomodo Deus super omnia diligen-
dus; Vide Serm. 5. part. 3.*

Et proximum sicut teipsum. Ibid.

*Quomodo proximus diligendus. Vide
Serm. 6. part. 1. & 2.*

Dominica XIII. post Pen- tecosten.

*Occurrerunt ei decem viri leprosi. Luc.
17.*

Lepra animæ, est peccatum, ab hac
emundari cupiens, ad poenitentiae bal-
neum accurrat oportet. *Vide Serm. 4.
Item Serm. 5.*

*Respondens autem Jesus, dixit: Nonne
decem mandati sunt, & novem ubi sunt?
Ibid.*

Hanc reprehensionem innumeris ex
Christianis audient in die judicii à Chri-
sto iudice, à quo propter execrandam
ingratitude suam ad ignem æter-
num adjudicabuntur. *Vide Serm. 50.
num. 20. Item Serm. 56. num. 14. & seqq.
Item Serm. 66. num. 21.*

Dominica XIV. post Pen- tecosten.

*Nemo potest duobus Dominis servire.
Matth. 6.*

Cum nullus possit servus esse DEI, ac
simul diaboli, videat unusquisque, cui
cor suum dandum, an Deo, sive diabo-
lo. *Vide Serm. 5. num. 9. & seqq.*

*Nolite solliciti esse dicentes: quid manduca-
bimus. &c. Ibid.*

Quam dissidentia nostra circa divi-
nam providentiam sit DEO exosa, &
qualiter omnem inordinatam sollicitu-
dinem circa necessaria corporis exuere
debeamus. *Vide Serm. 2. part. 4.*

Querite ergo primum Regnum Dei. Ibid.

Ante omnia querere ac sperare de-
bemus vitam æternam. *Vide Serm. 2.
part. 2.*

Dominica XV. post Pente- costen.

*Ecce defunctus efferebatur, filius unicus
matris sue. Luc. 7.*

Quam utilis nobis ac fructuosa sit mor-
tis memoria. *Vide Serm. 59. part. 1.*

Ecce defunctus efferebatur.

Sicut non licet sibi ipsi mortem inferre;
queritur, num licitum, hanc sibi optare?
Vide Serm. 59. num. 22. & seqq.

***

Dixit

INDEX CONCIONATORIUS.

Dixit illi: Noli flere.

Qui in Domino moriuntur, flere non debemus, quia sunt in meliori statu quàm nos viventes. *Vide Serm. 59. part. 3.*

Dominica XVI. post Pentecosten.

Cum intrasset Iesus in domum principis Phariseorum sabbato manducare panem, & ipsi observabant eum. Luc. 14.

Nullus tam religiosus & perfectus est, quem non observarent, seu temere iudicaret homines impii. *Vide Serm. 9. num. 4. & seqq. Item Serm. 28. part. 7.*

Cum vocatus fueris ad nuptias, vade, recumbe in novissimo loco. Ibid.

Quid sit in novissimo loco recumbere. *Vide Serm. 20. num. 17. & seqq.*

Qui se humiliat, exaltabitur. Ibid.

Quò profundius se quis in hac vita humiliaverit, tantò altius in cælo exaltabitur. *Vide Serm. 20. part. 4.*

Dominica XVII. post Pentecosten.

Diliges Dominum Deum tuum. Matth. 22.

De hoc præcepto dictum fuit Dominica XII. post Pentecosten, proin ibi vide.

Diliges proximum tuum, sicut teipsum. Ibid.

Cùm ex proximorum numero minimè excludantur, qui nos oderunt & persequuntur; ideo & hi similiter diligendi sunt, præsertim cùm sæpè plus prosint, quàm vel ipsi amici. *Vide Serm. 7. num. 13. & seqq.*

Dominica XVIII. post Pentecosten.

Confide fili, remittuntur tibi peccata tua, Matth. 9.

Quamvis innumera essent peccata tua, tu tamen noli de Dei misericordia desperare. *Vide Serm. 3. part. 1.*

Confide fili. Ibid.

His verbis monemur, ne salutis spem unquam dimittamus; & quibus conditionibus spes nostra vestiri debeat, ut salutem afferat. *Vide Serm. 2. part. 2.*

Dominica XIX. post Pentecosten.

Omnia parata sunt, venite ad nuptias; illi autem neglexerunt, & abierunt. Matth. 22.

Ad has cælestes nuptias etiam vocati sunt reprobi; ac quia venire negligunt, sunt ipsi in causa suæ perditionis. *Vide Serm. 66. part. 2.*

Quomodo huc intrasti non habens vestem nuptialem? Ibid.

Reprehensio hæc eos inprimis ferit, qui in peccato mortali ad convivium Eucharisticum accedunt, qui proinde non in salutem, sed in damnationem sumunt Altaris Sacramentum. *Vide Serm. 52. num. 3. & seqq.*

Multi sunt vocati, pauci verò electi. Ibid.

De numero electorum. Vide Serm. 65.

Multi sunt vocati, pauci verò electi.

Si & tu inter paucos electos numerari cupias, age, Mariam devotus dilige, & confide, quia & tu salvus eris. *Vide Serm. ultimo.*

Domi-

Dominica XX. post Pentecosten.

Erat quidem Regulus, cujus filius infirmabatur. Joan. 4.

Cum ab infirmitate nemo facile excipiat, videre oportet, quomodo eam cum patientia, ac animi resignatione sufferre possimus. *Vide Serm. 28. part. 3.*

Abiit ad eum, & rogabat eum, ut descenderet, & sanaret filium ejus. Ibid.

Tu quoque ad JESUM abi, eum rogans, ut suam gratiam descendat ad purgatorium, & sanet animas tuorum fratrum & amicorum; easque à poenis eripiat. *Vide Serm. 62. & Serm. 63.*

Dominica XXI. post Pentecosten.

Patientiam habe in me, & omnia reddam tibi. Matth. 18.

Hæc fuit supplicatio servi ad Dominum: at verò similiter Dominus dicit locutione intellectualem servo suo, quem suis fortunæ bonis spoliari permisit: *Patientiam habe, & omnia reddam tibi. Vide Serm. 28. part. 5.*

Serve nequam, omne debitum dimisi tibi quoniam rogasti me: nonne ergo oportuit & de misereri conservi tui? Ibid.

Qui offensas, ab aliis sibi illatas ignoscere nolunt; ne sperent, culpas suas à Deo sibi aliquando condonandas fore. *Vide Serm. 8.*

Dominica XXII. post Pentecosten.

Consilium inierunt, ut caperent Jesum in sermone. Matth. 22.

Ne & tu capiaris à malignis spiritibus in sermone, & in peccatum incidas per linguam male custoditam, ostium à pravo eloquio custodi, & in primis à murmuratione. *Vide Serm. 10.* Secundò à Detractione. *Vide Serm. 11.* Tertio à Contentione. *Vide Serm. 13.* Quarto à quibuslibet aliis linguæ excessibus. *Vide Serm. 35.*

Consilium inierunt ut caperent Jesum in sermone.

Ille securus est, quod non capietur facile in sermone, qui amator est silentii; Ideo taciturnitas singulariter commendatur his, qui securè in via Dei progredi cupiunt. *Vide Serm. 34.*

Dominica XXIII. post Pentecosten.

Filia mea modò defuncta est: sed veni, & impone manum tuam super eam, & vivet. Matth. 9.

Sicut hæc puella solâ virtute divinâ ad vitam redire potuit; ita qui mortem animæ per peccatum mortale incurrit, non sicut spontè in mortem ruit, ita & à semetipso resurgere valet, sed opus est singulari Dei gratiâ. *Vide Serm. 56. num. 20. & seqq.*

Conside filia, fides tua te salvam fecit.

Quod similiter & te fides tua salvum faciat, observa quæ de fide dicta sunt. *Vide Serm. 1. part. 2. & 3.*

INDEX CONCIONATORIUS.

Dominica XXIV. post Pentecosten.

Qui legit, intelligat. Matth. 24.

Multi legentes, & audientes multa de morte, iudicio, inferno &c. nec tamen compunguntur ad poenitentiam stabilem; quia non legunt vel audiunt de his eo modo, quo deberent. *Vide Serm. 38. part. 2.*

Qui in Iudæa sunt, fugiant ad montes. Ibid.

Qui in terribili iudicii die salvari volunt, fugiant ad montes, id est, ad San-

ctorum patrocinium. Vide Serm. 54. num. 7. & seqq.

Erit enim tribulatio magna, qualis non fuit ab initio mundi. Ibid.

Ne & tu in tribulatione potius deficias, cogites oportet, tribulationem esse viam planam ad sempiterna gaudia. Vide Serm. 29. part. 2.

Tunc plangent omnes tribus terræ. Ibid.

Ut non habeas opus plangere cum damnatis, modò tu eorum supplicia æterna attentè considera; sic enim non peccabis graviter, & consequenter planctum hunc poenositissimum effugies. Vide Serm. 61. part. 4. & 5.

FINIS.

SERMO

SERMO I.

DE FIDE CATHOLICA.

Quid prodest fratres mei, si fidem quis dicat se habere, opera autem non habeat? Nunquid poterit fides salvare eum? Jac. 2. v. 14.

PARS PRIMA.

1. **C**um S. Paulus in Epistola ad Hebræos Cap. 11. protestetur, quodd impossibile sit placere Deo sine fide, tanquam fundamento perfectæ iustitiæ, quæ homo placet Deo; & consequenter impossibile est secundum positas, & nobis manifestatas, divinæ Sapientiæ & Providentiæ regulas, æternæ salutis portum assequi eum, qui fide caret. Ideo consentaneum videtur ante omnia alia virtutum exercitamenta differere de Fide, veluti de prima Theologica virtute, quæ à Theologis definitur sic: Fides est virtus Theologica, à Deo infusa, per quam firmiter assentimur ob Dei auctoritatem iis quæ à Deo revelata sunt, & ab Ecclesia proposita, ut à nobis credantur. Porro Fidei objectum (ut docet Doctor Angelicus secunda secundæ, quæst. 2. art. 2. in corpore) est duplex, formale & materiale: Objectum formale est Deus, non præcisè quæ Deus, sed quæ verax est, seu sub ratione primæ Veritatis in essendo, quæ diversa est à ratione summæ Bonitatis, sub qua est objectum Charitatis. Unde sicut solemus credere homini narranti, non ideo præcisè, quia homo, aut dives, aut nobilis, aut doctus, sed quia verax

est; Ita etiam credimus Deo dicenti, seu revelanti, non ideo præcisè, quia Deus, aut æternus, aut omnipotens, sed quia Verax est. Hinc S. Dionysius cap. 7. de Divin. Nomin. Fides (inquit) est circa simplicem, & semper existentem veritatem. Objectum verò materiale, circa quod Fides versatur, sunt omnia quæ proponuntur credenda ab Ecclesia, tanquam à Deo revelata. Notandum proinde, quodd Fides, ut est Catholica & universalis, ad ea tantum se extendat, quæ omnibus generaliter ab Ecclesia proponuntur credenda. Ita docet D. Thomas in prima parte Summæ Theologiæ quæst. 1. art. 8. ad 2. ubi sic ait: Fides nostra innuitur revelationi, Apostolis & Prophetis factæ, qui Canonicos libros scripserunt, non autem revelationi, si quæ fuit aliis Doctoribus facta. Quia nimirum, ut aliquid credatur Fide Catholicâ, opus est ut illud per Ecclesiam, & viros Apostolicos proponatur. Unde ad Ephes. 1. Fides Catholica dicitur ædificata super fundamentum Apostolorum & Prophetarum, id est, supra revelationes per eos factas in Novo & Veteri Testamento.

2. His prælibatis, disendum est, ac tenendum

nendum, quodd Fides sit fingulare Dei donum, principium, radix, atque omnium Christianarum virtutum basis & columen, imò cæleste lumen, quo collustrati rectam possimus tenere semitam quæ ad æviternam dirigit, ac ducit beatitatem. Sine fide (quemadmodum docet Os aureum Chrysostomi homil. 2. ad Roman.) homo inexplicabili labyrintho vagatur, neque ad felicitatis perpetuæ poterit collineare scopum. Paret id exemplo Philosophorum Paganorum, & magis etiam Hæreticorum, quibus, quodd hac fidei luce caruerint, visus est elephas esse musca (ut est in parœmia) & variis errorum fluctibus agitati, in superbix, levitatisque scopulos impacti, miserrimum fecere naufragium. Fides ergo ad salutem, & ad veræ virtutis operationem ita est necessaria, ut sine ea nullum opus bonum, quodd æterno dignum esset præmio, dari possit. Cùm enim dicente Apostolo, (a) *Sine Fide impossibile sit placere Deo*, sequitur, quodd pariter nullum bonum opus, à non habente infusam fidem factum, Deo gratum esse possit: *Credere enim oportet accedentem ad Deum, quia est, & inquirentibus se remunerator sit*, ait idem Tarsensis Præco, qui in eadem Epistola jam præmisit: *Est autem fides sperandarum substantia rerum*; id est, substantia earum rerum, quæ sperantur in tempore præsentis, fides est. Unde sicut substantia omnium accidentium fulcrum est, & basis, hæcque deficiente, illa quoque deficere necessum est; Ita similiter si ab anima fidem abstuleris, pariter futurorum bonorum spes, timor poenæ æternæ evanescet, omnesque veræ Religionis articuli, & mysteria dissipabuntur. Fides ergo in anima iusti credentis, & sperantis est quasi basis, quæ eum sustentat, & animat, ut despiciat bona terrena & caduca, speret autem, & expectet cælestia & sempiterna.

3. Opportunè admodum ad nostri di-

scursus prosecutionem ita scribit Doctorum gravissimus, D. P. Augustinus Serm. 38. de Tempore. *Fides est salutis humanæ initium, sine qua nemo ad filiorum Dei consortium pervenire potest; quia sine ipsa nec in hoc sæculo quisquam justificationis consequitur gratiam, nec in futuro vitam possidebit æternam.* Omnis proinde hominis labor sine Fide vacuus est: nam quodd corpus sine anima, hoc est anima sine fide. Quemadmodum ergo corpus non potest sustentari sine anima quantum ad esse naturæ; ita nec anima sine fide quantum ad esse gratiæ; quoniam sine fide impossibile est placere Deo, ut dictum. Unde quantumvis bona & virtuosa opera nostra esse videantur, nisi in fide infusa fundentur, Deo grata esse nequeunt. Hinc quamvis antiqui Philosophi Gentiles vitam suam magna cùm austeritate agebant, aliisque per heroicos virtutum actus præfulgebant (quales erant Plato, Seneca, Aristoteles, Socrates, & alii plures) quia tamen fidei Christianæ expertes erant, veluti infesti Dei, & cæli inimici vixerunt, & æternum perierunt. Rectè proin fidem nostram equiparare possumus, imò debemus Arcæ Noëtice, quæ hanc sustinet epigraphen: *Nulla salus extra.* Sicut enim tempore diluvii extra arcam non est aliquis salvatus; sic extra fidem Catholicam omnes certo naufragio perire, ac æternò submergi necesse est. Et hoc est, quodd magnus Athanasius in Symbolo his verbis expressit: *Quicumque vult salvus esse, ante omnia opus est, ut teneat Catholicam fidem: quam nisi quisque integrum, inviolatamque servaverit, absque dubio in æternum peribit.*

4. Haud igitur immeritò Sancti Patres fidem compararunt Soli. Nam sicut omnia quæ in mundo sunt, suam accipiunt lucem à Sole; ita omnes veritates supernaturales, ab humano intellectu cognitæ, à Fidei virtute ortum derivant. Item sicut omnia quæ in mundo vivunt, vitam suam quoad conserva-

(a) Hebr. 11. v. 6.

servationem meritò Soli materiali adscribunt; ita homo quoque tam initium quam progressum vitæ suæ spiritualis virtuti Fidei jure optimo in acceptis refert. Et rursus, quemadmodum omnia quæ in mundo reperiuntur, suum accipiunt decorem & pulchritudinem à luce per Solem haustâ; ita homo, quidquid gratiæ & gloriæ habet, à Fidei virtute accipit. Et tandem, quemadmodum etiam omnia quæ in mundo sunt, suum à Sole calorem participant; ita homini charitatis, & fervoris divini calorem Fidei virtus subministrat, ac impertit. Audiat Origenes, qui de Sanctæ Fidei virtute, & energia disserens, ita scribit: *Sicut Sol nisi vibraverit super faciem terræ, nullus ex fructibus ejus crescit, neque adolescit, neque maturescit; similiter nisi per Fidem veritas refulserit in animabus hominum, nunquam erunt acceptabiles coram Deo.* Jure merito proin nuncupatur Fides Catholica à Sacris Doctoribus Columna lucis, quæ de Ægypto tenebrarum, & errorum ducatu suo intellectum humanum educit. Hæc est in templo Dei, videlicet in devota anima, Prima lampas, & in cælo spirituali Stella matutina, quæ prima diem gratiæ nuntiat.

5. Ex his itaque palam patescit, quàm felices illi sint, qui à divina Bonitate hoc maximum Fidei donum receperunt. Beati profectò, ter, quaterque beati, qui hanc ne omnibus quidem mundi thesauris comparabilem gemmam à liberalissima Dei manu sunt assecuti! Oportet proinde, ut, qui ad veram & salvificam vocatus est fidem, beneficium hoc agnoscat, ac identidem Deo gratias agat, & cum Gentium Ecclesiæ ferventer & indefinenter dicat: (a) *Gratias ago ei, qui me confortavit Christo IESU Domino nostro, quia fidelem me existimavit; id est, (ut aliqui cum D. Ambrosio exponunt) quia credentem, & Christianum me existimavit; id est, fecit.* Similiter in suis piissimis medita-

tionibus hoc bonum expendens S. Anselmus ait: *Christianum me fecisti vocari de nomine tuo, per quod & ego confiteor, & tu noscis me inter redemptos tuos, & evexisti, & levasti me ad notitiam & amorem tuum.* Eapropter oportet hoc tam gratuitum, juxtaque eximium Dei beneficium, sine omnibus nostris præcedentibus meritis nobis misericorditer collatum, identidem gratæ mentis affectu contemplari, quò videlicet ad debitas, ut par est, Deo grates referendas incitemur, & provocemur. Ad quod præstandum nervoso & efficaci discursu nobis persuadere nititur Hipponensis Præsul Augustinus sic disserens: *Audistis ab initio usque ad hanc diem, quòd multæ generationes pertransierunt, quæ omnes sine cognitione Dei, & pretio suæ redemptionis in interitum sempiternum delapsæ sunt.* Omnibus his Redemptor tuus te prætulit, quando tibi hanc gratiam largitus est, quam nullus eorum percipere meruit. Sed nunquid tu fortior, nunquid sapientior, nunquid nobilior, nunquid omnibus illis dignior fuisti, qui hanc præ omnibus illis specialem gratiam sortiri meruisti? Quot fortes, quot sapientes, quot nobiles, quot divites ibi fuerunt, & tamen universi relictæ & abjecti perierunt? Ita divinè Doctor divinus.

6. Cardinalis Baronius ad annum Christi 719. refert: Radbodum, Regem Frisiæ, invitatum ad suscipiendum baptismum à S. Wulframo Senonum Episcopo, promittente ipsi regnum cæleste, & ni baptizaretur, minante infernum, quævisse ab eo, ubi esset major numerus Regum & Principum, seu nobilium gentis Frisonum, in cælo, an in inferno? Respondit S. Wulframus: *Prædecessores tui, qui sine baptismo decesserunt, descenderunt in infernum: Hoc audiens Radbodus, à fonte baptismi pedem retraxit, & improbo joco exclamavit, malle se cum pluribus & Majoribus suis etiam apud inferos, quàm sine his, & cum pauculis aliis apud Superos degere.* Quare

sine baptismo defunctus ad suos ad tartara descendit, ubi eum catenâ religatum vidit S. Willebrordus. Profectò si & mihi, & tibi potestas à Deo daretur vel per minimam aliquam rimulam inferorum introspectendi chaos, multas sanè millionum miriades ea de causa ardere cerneremus, quia fidei lumine privati in Paganismi tenebris vixere. Proinde recogitemus oportet, ac in pondere Sanctuarii examinemus, si sæculis illis, in quibus Idololatria triumphabat, vixissemus, utique & nos torrentem communem secuti fuissetus; qualis ergo hæc gratiæ prærogativa, ut locò dæmoniacy cultus, verum genuinumque obsequium Deo vero, cum animo grato, remuneratione, & præmio sempiterno exhibeamus!

7. Hoc gratuitum Fidei donum, tibi à liberalissima Dei manu concessum, indies magis magisque suspicias, æstimes, ac pro eo te gratum exhibeas, neque ingratitude vicio labores, nunc frequenter ac diligenter interiores mentis oculos super universæ terræ vastitatem fige, & reperies longè ampliorem illius partem Ægyptiis tenebris Atheismi, Paganismi, Hebræismi, & Alcorani involutam, totque hæresum erroribus implicatam esse; imò ex centum hujus orbis terrarum partibus vix unam esse Christianam, docet Ludovicus Granatenfis, Auctor gravissimus in Duce peccatorum lib. 1. cap. 27. Quænam igitur est ista gratiæ prærogativa, quâ te & me in clara Evangelii luce nasci fecit? certè, ut cum regio Hymnographo (a) exclamem, *Non fecit taliter omni nationi Deus; quia nobis solis, qui Christiani audimus, non aliis, judicia sua, leges videlicet suas, manifestavit. Heu!* quot sæcula sunt elapsa, in quibus (si modicum quendam mundi angulum, Palestinam videlicet exceperis) omnes dæmonibus cultum & adorationem deferentes orco in prædā cedere, ne quidem unus ex illis sa-

lutem adeptus. Hinc non absque basi dixit S. Vincentius Ferrerius: *Antequam Christus veniret in hunc mundum in humana carne, transierunt ultra quinque millia annorum, & totus mundus damnabatur, exceptis paucis de populo Israël, qui ibant ad limbum Sanctorum Patrum.* Effatum hoc sine contradictione esse credendum, liquet ex illo Evangelici Vatis oraculo (b) *Propterea dilatavit infernus animam suam, id est, sinum & capacitatem suam, id est, seipsum, & aperuit os suum absque ullo termino, ut innumeros absorberet.* Hinc in Salomonis Proverbiis cap. 3. v. 16. *Infernus vocatur insatiabilis: Nam*

Infernus insatiabiliter cava guttura pandit.

8. Jam perpende, quicumque Orthodoxus audis, quòd si in his temporibus natus fuisses, quidnam, obsecro, de te futurum fuisset? Citra omne dubium jam æviteris torquereris incendiis. Considera item, quot capacissimæ Urbes, integra regna ac regiones ad nostra usque tempora existerint, in quibus ne unicam quidem domum nancisci licuit Fidei luce collustratam. Proinde ob Fidei defectum omnes, tam juvenes, quàm senes; tam nobiles, quàm ignobiles; tam inopes, quàm divites; tam viri, quàm foeminae, verbo: Omnes, omnes ad inferos turnatim festinabant. At quid ego jam dudum præterita sæcula memorem, inspiciamus, & commeditemur præsentia: Quot modò inter homines Ethnici, Barbari, Turcæ, Judæi, Hæretici, Schismatici? Et inter eos quot potentes, nobiles, divites, prudentes, & literati? Quot item Satrapæ, Dynastæ, Principes, Reges? Et tamen illis in errorum caligine relictis, me & te Deus, (c) *De tenebris vocavit in admirabile lumen suum, scilicet Fidei, & gratiæ.* Sanè in eo ipso momento, in quo anima tua, mi optime frater, creata fuit, haud dubiè dena, & forsàn centena millia animarum simul creatæ fuere, ex quibus paucæ in corporibus aqua

(a) Psalm. 147. 9.

(b) Isai. 5. (c) 1. Pet. 2.

aquâ baptismali ablutæ fuerunt. Quodnam igitur anima tua apud Creatorem habuit meritum, ut illam inter innumeras alias eligeret, quam sanctæ & Orthodoxæ Fidei suæ notitiâ illuminaret? Certè peculiare est hoc Dei beneficium, tibi præ innumeris aliis concessum à cælesti Pastore, Christo JESU, qui me & te, veluti gregis sui oviculas in veram & rectam ad ovile suum semitam deducere voluit. Interno proinde suffusus animi gaudio cum Regio citharedo cantabis: (a) *In loco pascuæ ibi me collocavit*; id est, in loco pascuoso ubi est abundantia herbarum spiritualium, scilicet sacra documenta divinarum scripturarum, ait hic S. Thomas: *Super aquam refectiois educavit me*; hæc est aqua Baptismi, de qua Propheta Ezechiel ait: (b) *Effundam super vos aquam mundam &c.* Prosequitur Psalter: *Animam meam convertit*; Hic est effectus pascuæ, nimirum conversio animæ, quod est beneficium maximum. Et hoc ponderans Magnus Augustinus, dum sacris insisteret meditationibus, in hos grati animi affectus prorumpebat: *Magnum æstimo beneficium, quod eo tempore, & inter tales me nasci voluit Deus, per quos ad fidem suam, & Sacramenta pervenirem. Video innumerabilibus hominibus hoc negatum, quod mihi gratulor esse concessum, cum quibus tanta nobis est una conditio. Omnes*

ex eodem luto plasmati sumus; omnes in Adam pariter peccavimus; omnes denique ad eandem massam damnatam pertinemus: Quod verò Deus hanc mihi gratiam, me prædestinando, ad salvificam fidem vocando, tot auxilia spiritualia porrigendo, concesserit, id ipsum ex sola ipsius infinita erga me benevolentia, & pietate in me derivatum fuit. Siquidem S. Paulo protestante: (c) *Non est volentis, neque currentis, sed Dei miserationis, fidei lumine colostrari.* Et ideo Christus S. Birgittam, & per eam nos omnes commovere volens, ut semper nos gratos exhibeamus pro nostra ad veram fidem vocatione, sic alloquitur: (d) *Ideo teneris tu multum regratari Deo; quia de Christianis nata es, & in tempore salutis, quæ gratia innumeris populis secreto Dei iudicio justè denegata fuit. Oportet ergo, ne ingratus audias, ut in gratiarum actione perseverans, identidem in ore & in corde habeas illos ex Psalterio depromptos versus: (e) Benedic anima mea Domino, & omnia quæ intra me sunt, Nomini sancto ejus. Benedic anima mea Domino, & noli oblivisci omnes retributiones ejus: Qui redemit de interitu vitam tuam, qui coronat te in misericordia, & miserationibus &c.* His præintellectis, modò videamus, qualiter oporteat captivare intellectum nostrum in obsequium Fidei.

(a) Psal. 22. (b) Ezech. cap. 36. v. 25. (c) Rom. 9. 16. (d) Lib. 3. cap. 26. (e) Ps. 102.

PARS SECUNDA.

EA animi contentione abdita naturæ rimatus est celeberrimus Plinius, ut ipsam vitam infausto pignore exponeret pro certiori reconditorum cognitione adipiscenda; Accidit, ut Vesuvius Mons violentius solito fureretur, & vasta incendia quaquaversum ejacularetur, ac circumjacentes provincias densi cineres, pu-

mices etiam, nigròque igne ambusti & fracti lapides sepelirent; Licet verò omnia accolarum pectora percellerentur pavore, imperterritus tamen consistit Plinius, avidèque scire cupiens, propriam malorum horum causam, voluit à mancipiis suis (omni conatu susceptum consilium frustra dissuadentibus) deportari ad confinia fau-

cium, tetro fumo, sulphure, ac flammis formidabilem, sed continuò crassiore caligine, turbine, ac igneo correptus imbre suffocatur. Ita nimirum incautus papilio propius æquo accessit ignem, & amissâ vitâ curiositatem luens extinctus est; sicque in eo verificatum, quod asseruit Sapiens: (a) *Qui amat periculum, peribit in illo.* Historiam hanc nostro applicemus proposito, & dicamus, quòd similiter cum Plinio peribunt, quotquot in perscrutandis Fidei articulis fuerint curiosi, & qui nolunt secundum D. Pauli Parænesim in captivitatem redigere suum intellectum in obsequium fidei, ac Christi; ad obediendum Christo per fidem, quâ humiliter creduntur res tam inauditæ, quas revelavit mundo. Captivatur autem intellectus quasi velatis oculis captivus abducitur, ut assentiatur iis quæ non videt. Quare quisquis in fide fideliter ac securè stare desiderat, omnibus Fidei nostræ articulis indubitatum assensum præbeat oportet absque curiosa occultorum & inperscrutabilium investigatione, quemadmodum monet Siracides cap. 3. 22. dicens: *Altiora te ne quæsieris, & fortiora te ne scrutatus fueris: sed quæ præcepit tibi Deus, illa cogita semper.* Altiora autem quærun, qui ea, quæ suum statum & captum transcendunt, curiosè scrutantur, & indagant ea, quæ per lumen rationis vel naturale, vel supernaturale indagari nequeunt; ut qui curiosè indagant, an sint prædestinati à Deo, aliâque Dei consilia & secreta scrutantur: Quare iterum tales monet citatus Ecclesiasticus, dum prioribus subnectit: *Et in pluribus operibus ejus vestigandis, & perscrutandis, ne fueris curiosus.*

10. Porro quid sit esse curiosum, ex curiositatis etymologia discemus: Curiositas enim à *Cura* derivatur: quòd curiosi in alienis, occultis præcipuè, perscrutandis anxiam nimis curam adhibeant. Est ergo cu-

riositas immoderatum quoddam studium sciendi quod non debemus, vel quomodo non oportet. Ex quo in sciendo, & vitium statuitur, & virtus: Virtus inquam, moderata studiositas est: vitium verò, nimia & vana studiositas est, quæ & *Curiositas* dicitur. Hinc S. P. Augustino teste: *Curiosus est, qui avide scrutatur ea quæ ad se non pertinent: Studiosus verò, qui diligenter perquirat ea, quæ ad se attinent.* Sicut ergo studiosum esse, vera sapientia est, & via ad felicitatem æternam; ita curiosum esse, magna est insipientia, & via ad perditionem. Quis enim illum non esse insipientem æstimet, qui neglectis utilibus, curiosè inquirat ea, quæ statum & captum proprium exuperant, & transcendunt? Hinc graphicè Ascetarum facile Princeps, Thomas de Kempis: *Quid prodest, ait lib. 1. c. 3. magna cavillatio de occultis & obscuris rebus, de quibus nec arguemur in iudicio, quia ignoravimus! Grandis insipientia, quòd neglectis utilibus & necessariis, ultrò intendimus curiosis & dammosis.* Haud importunè Maximus Serm. 21. narrat, Thaletem in cælum suspicientem, & astra contemplantem, lapsum in foveam, à vetula irrisum cum dicto: Meritò id illi accidit, qui, cum ignoraret quod ante pedes est, cælum contempleretur, ut cognosceret illud. Quo spectat illud Pacuvii: *Quod ante pedes est, nemo spectat, cæli scrutantur plagas.* Euclidem verò rogatum à quodam, quales essent Dii, quaque re maximè gauderent? Respondisse: *Ego cætera nescio, at curiosos illis odio esse certò scio.* Prudenter proinde monet Cato in Distichis:

Mitte arcana Dei, cælumque inquirere quid sit;

Cùm sis mortalis, quæ sunt mortalia cura.

11. Ab his Philosophis Gentilibus discite, qui Christianus audis, curiositatem præsertim in rebus Fidei vitare, & difficiliora, quam

(a) Eccli. 3.

quàm quibus par sis, non inquirere. Certo plurima terrena, & quæ sub aspectum cadunt, minimè cognoscis, & divinà cognoscēs? (a) Quomodo ignoras, quæ sit via spiritus, & qua ratione compingantur ossa in ventre prægnantis; sic nescis opera Dei, qui fabricator est omnium, inquit Sapientissimus Salomon; Qui alio in loco ait: (b) Difficile æstimamus quæ in terra sunt: & quæ in prospectu sunt, invenimus cum labore. Quæ autem in cælis sunt, quis investigabit? Hoc ed Sapiens in medium protulit, ut divina Mysteria revereamur, scrutari vereamur. Ad quod idem etiam facit illud Paulinum: (c) Tu autem fide stas; id est, tu per Christi fidem, gratuito Dei beneficio collatam, in recta salutis æternæ semita positus es: At noli propterea altum sapere, noli superbire, quasi ex te, non ex Deo hoc habeas: Sed time, quia fides non est ita firma, quin ab ea excidere possis, quemadmodum plurimi à fide jam exciderunt, dum intellectum in obsequium fidei captivare noluerunt. Quare tale à nobis damnum arcere volens D. Ambrosius, in hæc verba suavissimè differt: Non tibi licet scire, ô homo, alta sapientiæ, ideo tibi scriptum est: Noli altum sapere, sed time. Quid curiosè quæris investigare, quod tibi non expedit scire, nec cognoscere datur? Imperatoris huius in terris non licet tibi scire consilia, & vis scire divina? Non licet tibi curiosius investigare quæ in terra geruntur, & tu curiosius inquiris quid supra cælum agatur? Supra te est scire, ô homo, altitudinem Sapientiæ divinæ, satis est tibi, ut credas. O homo, quid vis profunda scire Sapientiæ quæ supra te sunt? Timere Deum, sapientia est, abstinere à malo, disciplina. Hactenus Mediolanensis Præsul. Hinc auream auribus nostris instillat doctrinam Doctorum jubar Augustinus, sic unumquemque nostram monens: Sic crede, ut desideres videre quod credis: si nunc videres,

non crederes; ideo credis, quia non vides. Tandem concludit: Crede quod nunquam potes videre, ut merearis videre quod credis. Ita Augustin. lib. 4. de Symb. cap. 2.

12. Opportunè admodum ad nostrum intentum in Parabolis Salomonis (d) sequens proponitur dogma: Sicut qui mel multum comedit, non est ei bonum: sic qui scrutator est Majestatis, opprimetur à gloria. Ubi notandum, analogiam estis mellis, & scrutationis Majestatis in eo consistere, quod sicut mel grave est, & si nimium sumatur, hominem degravat, & obruit: Sic Majestas gloriæ divinæ ingens & immensum est gloriæ pondus, quod infirmos mentis oculos hebetat, gravat, excæcat, & opprimit. Unde S. Gregorius ait: Dulcedo mellis si plus, quàm necessum est, sumitur; unde delectatur os, inde vita comedentis necatur. Dulcis etiam est requisitio Majestatis Dei; sed qui plus illam scrutari appetit, quàm humanitatis cognitio permittit, ipsa hunc ejus gloria opprimit, quia velut immoderatè mel sumptum, perscrutantis sensum, dum non capitur, rumpit. Hactenus S. Gregorius lib. 14. Moralium cap. 12. Hæc omnia à parte rei sic se habere, funestum nos docet exemplum, quod refert Georgius Stengelius Tomo quarto Mundi Theoritici. cap. 62. & sic se habet: Paduæ, in celeberrima tunc Academia, aliquando inter varios atque insignes Professores duo maxime viri eminuerunt, qui suâ singulari eruditione ac pietate & urbem, & Academiam illuminabant. Horum unus morbo gravi correptus vitâ excessit, omnibus tamen prius Sacramentis munitus; Unde Sodalis illius, cæterique omnes animam ejus ex ore ad cælum rectis lineis evolâsse crediderunt. Sed ô tremenda Dei judicia! Cùm is, qui in vita relictus erat, domi in sua Bibliotheca solus sederet, divinisque literis operam daret perscrutandis, adfuit inopinatè defunctus.

(a) Eccl. 11. 5. (b) Sap. 9. (c) Rom. 11. 20.

(d) Cap. 25. v. 27.

ctus aspectu terribili, séque æternæ damnationis sententiâ ad inferos fulminatum professus est, causamque addidit dicens: Cum jam essem in extremis, venit ad me tentator diabolus, & quia scivit, me Theologum excellentem esse, interrogavit me, quid crederem? Respondi, me credere, quæ in Symbolo Apostolico continerentur. Mox ille institit, ut quosdam articulos obscuriores ipsi explicarem. Parui, & Apostolorum Symbolum per Symbolum S Athanasii sum interpretatus. At ille non acquiescens, ait: non est ita: non enim Deus tamdiu Pater, quamdiu Deus fuit; sed prius Deus, & postea Pater extitit. Exclamavi (ait damnatus) & protestatus sum, hanc hæreticam simul & diabolicam esse doctrinam. Ad quæ Satan: Non clamoribus (inquit) sed argumentis, & rationibus veritas indaganda est. Itaque ego ingenio, & doctrinæ meæ magis, quam æquum erat, confusus, capicūm eo de SS. Trinitate disputare. Hic jam cognoscamus, quod scientiâ inflatum superbia ducat; coactus est enim damnatus ipse suam damnationem, ejusque causam socio indicare in hunc sensum: Quia, dum viverem, nullius formidavi disputationis congressum, persuasi mihi, ita me esse versatum, ut vel cum ipso Cacodæmone possem, ac auderem de SS. Trinitate disputare, non secus ac cum homine quovis. Ille autem gryphis ac sophismatis instructus, tam intricata argumenta proposuit, ut paulatim dubitare inciperem, ac demum in eum errorem sum præcipitatus, ut neque Filium, neque Spiritum Sanctum crederem esse Deum. Atque ita seductum mors oppressit, & divino stetit tribunali; ubi tanquam hæreticus æternæ damnationis sententiâ ab æquissimo Judice accepi. Dixit, & ex oculis amici evanuit. Rem totam superstes non solum secum, sed etiam cum intimis quibusdam amicis consultan-

dum ratus, communi omnium sententiâ statuit, fidem Ecclesiæ Catholicæ & renovandam animo, & exercitio assiduo esse iterandam. Paulo post cœpit & ipse ægrotare, in quo morbo etiam obiit diem suum. Sed & ad illum venit Cacodæmon, eumque interrogavit, quid crederet? Respondit se credere quod crederet mater Ecclesia. Instat hostis: Quid ergo credit mater Ecclesia? Respondit, Ecclesiam credere quod ipse; & se quod Ecclesia crederet. Ita præsentibus aliis usque ad extremum spiritum, velut per circulum trahebat Cacodæmonem. Paucis diebus elapsis, eleganti formâ, & vultu radiofo iisdem suis amicis beatus apparuit, atque illis pariter pro salutari consilio, & Numini pro facta per damnatum admonitione gratias egit.

13. Ex hac historia videmus, qualiter in ea se divina Bonitas patefecerit: Nam quæ Epuloni illi (Luc. 16.) non concessit, ut ex mortuis unus ad quinque illius fratres mitteretur, hunc ex ipso orco ad focium misit, qui admoneret eum, & ille alios omnes, futuris etiam temporibus existentes, ne cum stropharum fabricatore Dæmone de abstrusis Fidei nostræ mysteriis disputare præsumant, scientes & minimè dubitantes, verum asseruisse Magnum Augustinum, quod nimirum Deus non esset magnus, si non esset major captu humano. Hinc Eliu ad Job dicebat: (a) Ecce, Deus magnus vincens scientiam nostram. In hoc sensu Psalmista canit: (b) Mirabilis facta est scientia tua ex me, id est, mirabilior quam ego assequi possim; Confortata est, id est, elevata est altius quam ego conscendere possim; hinc non potero ad eam pertingere, nec eam apprehendere. Bellè huc facit, quod Doctorum jubar Augustinus audivit ab Angelo, in specie pueruli ponelitus maris apparente, & asserente; quod facilius immensum Oceanum effossæ serobi infundere,

(a) Job. 36. (b) Psal. 138.

dere, illūque in ea complecti posset, quā ipse suo ingeniolo capere & intelligere SS. Triados mysterium. Quod etiam intelligendum de aliis mysteriis: v.g. Incarnationis, Eucharistiæ, Peccati Originalis, & quoddam peccatum, ab Adam commissum, in ejus posteros per generationem transfunditur. Ideoque S. Fulbertus Carnotensis Epist. 1. ad Adeodatum ait: *Incomprehensibilem divini consilii altitudinem sapientia humana puro cognitionis intuitu comprehendere non potest.*

14. Ex hætenus dictis sequentem nobis eruere licet doctrinam practicam: Nimirum, quando tortuosus coluber calcaneo nostro insidiatus fuerit, ac temptationem de rebus fidei nobis immiserit, in morte præsertim, tunc ne inimicus prævaleat, quid agere nos oporteat, opportunè suggerit Apostolorum Princeps Petrus dicens: (a) *Cui resistite fortes in fide*; Græcè: *Solidi in fide*, id est, scuto fidei solido & impenetrabili armati, divinis nempe revelationibus, promissionibus, & fidei articulis solidè & immobiliter adherentes. Nec aliter sentit S. Paulus, qui in Epistola ad Ephesios cap. 6. omnes Christi fideles sic adhortatur: *In omnibus sumentes scutum fidei, in quo possitis*

omnia tela, omnes apertas, vel occultas suggestiones nequissimi diaboli ignea extinguere, ac dissipare. Sic fecit S. Thomas Aquinas, qui agonizans fuit tentatus in fide à diabolo; at non valens diabolicis fallaciis resistere, quibus dæmon contra fidem urgebat, nequissimas delusit versutias dicendo cum sanctis Augustino & Gregorio, se credere, nec ultra de fide disputare volebat. Ita & nos facere debemus, scutum fidei apprehendere, & quidquid credit sancta mater Ecclesia, credere, & sic contra ipsum dæmonem omnia re-torquebuntur tela, & nos tuti & salvi erimus. Si Theologus præfatus maluisset fidei potius divinæ, quā humanis rationibus inniti, nullam cum dæmone questionem habuisset, & per sophisticas captiunculas in errorem irremediabilem non incidisset. A quo damno nos præservare cupiens celeberrimus spiritualis vitæ Magister & Doctor, Thomas à Kempis, epiphonematis loco sic nostrum quemlibet cohortatur dicens: *Noli disputare cum cogitationibus tuis, nec ad immixtas à diabolo dubitationes responde: Sed crede verbis Dei, crede Sanctis ejus, & Prophetis, & fugiet à te nequam inimicus.* Hæc ille lib. 4. cap. 18.

(a) 1. Pet. 5.

PARS TERTIA.

15. Indubiè nota erit tibi, Christiane Lector, illa historia pavorida, quam Hieronymus Platus lib. 1. de Statu Religioso cap. 5. Argentinx accidisse memorat. Refert ergo, quod cum Pater Bertholdus, ex D. Francisci familia vir magnā sanctitate conspicuus (cujus etiam tanquam Beati meminit Raderus in Bavaria Sancta) acriter in vitium quod-

dam invecus esset; mulier, quæ eo vitio tenebatur, poenitentia & contritionis vi in media concione mortua concidit. Verum cum Bertholdus, cum omnibus qui præsentibus aderant, ferventissimas pro defuncta preces ad Deum fudisset, mortuæ denuo vitam impetravit. Ergo cum revixisset, narravit mortis causam, jussamque se ad corpus redire, ut peccatum

tum illud confessione expiaret. Adjecit etiam tum alia multa quæ viderat, tum illud imprimis horrendum, aitque: Cum apparui ad Dei Tribunal, adducta sunt eo sexaginta animarum millia, quæ toto orbe è vita excefferant, atque ex his tres tantum adductæ sunt ad Purgatorium, & unus è Franciscanis fratribus per Purgatorii locum quidem transit, sed per hunc transitum duas alias animas, quæ præcipuâ cum eo amicitia conjunctæ fuerant, secum in cælum abduxit, reliquæ omnes ad ignem æternum damnatæ. Quis hæc legens, vel audiens non expavescat, & expallescat? Veruntamen dices forsân, has omnes damnatas animas non fuisse fideles sed infideles, & qui Christi fidem amplecti non quæsierunt, vel contempserunt. At scias, & pro veritate teneas oportet, quod licet ex his sexaginta animarum millibus fortassis non multæ emerint fideles; tamen inter hos infideles fuisse v.g. ex millibus unam fidem juxta illud Cant. 5. *Electus ex millibus*, vix, aut nullo modo videtur relictus ambigendi locus. Ergo dum audis, ex his sexaginta animabus Christianis quatuor tantum fuisse salvas, utique intelliges, rectè sensisse S. Gregorium, dum in hæc verba scribere non dubitavit: *Ad fidem plures veniunt, sed ad celestia regna pauci perducuntur.* Rationem subdit: *Nam plerique Deum vocibus sequuntur, moribus fugiunt.* Quamquam ergo nullus sine fide salvari possit; non tamen inferitur, quod omnes veram fidem habentes salvi fiant: multi enim duntaxat mortuam, non vivam fidem tenent; Fides mortua illa dicitur quæ Fidei operibus caret: viva verò illa est (S. Gregorio teste) quæ hoc, quod verbis dicit, moribus non contradicit. Ex quo Fides dividitur à Theologis in formatam & informem. Formata est illa, quæ

informatur gratiâ & charitate; *informis* verò illa dicitur, quæ gratiâ habituali & charitate destituta est, quæ nullum omnino salvat.

16. Quamobrem quia Christianorum plurimi non vivam, seu formatam; sed mortuam duntaxat, seu informem possident fidem, nemini mirum videri debet, plures ex illis in gehennam abire. Hos ergo, qui fidem sine operibus tenent, erudire, & ab errore hoc pratico abducere volens S. Jacobus, eosdem in hæc verba, charitate plena alloquitur: (a) *Quid proderit fratres mei ad salutem scilicet, si fidem quis dicat se habere, opera autem non habeat? nunquid poterit fides salvare eum? Quasi dicat: Non. Nam non qualiscunque fides, quâ in Deum creditur, est sufficiens ad salutem; sed illa quæ per charitatem operatur, seu cujus opera ex dilectione procedunt. Quod postquam fusè & validis rationibus probavit, inducendo exemplum Abrahæ Patriarchæ, ita demum concludit: Videris isto Abrahami exemplo, quoniam ex operibus justificatur homo, & non ex fide tantum. Unde sicut corpus (est similitudo ejusdem Apostoli) sine spiritu mortuum est, ita & fides sine operibus mortua est. Porro hoc divinitus Divo Jacobo suggestum dogma qualiter rationi itidem humanæ prorsus congruat, Principum ac Regum exemplo probari potest: Nemo etenim inter eos reperitur, qui quempiam optimum suum subditum esse censeat, qui assertis ejus planè credere se indicat, sed insuper, quin & multò magis ab eo requiret, ut iussis suis exactam obedientiam, atque plenam observantiam ostendat. Certè quinque fatuæ Virgines ob nullam aliam causam à cælesti Sponso audire debuerunt: (b) Amen dico vobis, nescio vos, nisi quia in suis lampadibus oleum charitatis non habue-*
runt:

(a) Jac. 2. (b) Matth. 25.

runt: His quinque Virginibus fatuis non abfimiles sunt illi Catholici, qui fidem suae operibus tenent. Nam quemadmodum licet hæ quinque fuerint Virgines, tamen intra beatitudinis januam non sunt intromissæ, quia oleum charitatis ipsis defuit. Ita pariter quamvis omnes Catholici, suo modo virgines dicendi sint, quia non sunt corrupti aliquâ hæresi; attamen eorum multi ad nuptias Agni non permittentur ingredi, sed audient sibi dici: Amen dico vobis, nescio vos: illi nimirum, qui solum lampadem seu fidem; non autem oleum, seu opera fidei secum portant.

17. Doctrinam hanc suo corroborat calculo S. Joannes, dum universis Christi fidelibus ita scribit: (a) In hoc scimus tanquam per signum quoddam conjecturale, quoniam cognovimus eum, nimirum Christum, cognitione non tantum speculativâ, sed & practicâ, quæ cum amore, & affectu conjuncta est, ac in opus derivatur, si mandata ejus observemus. Pergit Joannes: Qui dicit se nosse Deum, notitiâ affectivâ, & amore permixtâ, ut modò dictum, & mandata ejus, tam legis naturæ quàm Evangelicæ, non custodit, sicut Deus custodire jubet, mendax est, & in hoc veritas non est, quia nempe falsum & mendacium dicit; licet fortè non mentiatur, seu loquatur contra suam mentem. Confirmatur hæc doctrina amplius ex eodem dilecto Christi Discipulo, quando dicit: (b) In hoc cognoscitur Spiritus Dei: Omnis spiritus, qui confitetur IESUM Christum in carne venisse, ex Deo est. Quem textum Didymus & Ven. Beda hoc illustrant commentario: Qui Christum confitetur tam bene & justè vivendo, quàm rectè de eo sentiendo, hic ex Deo est. Multi enim non solum hæretici, sed & mali Catholici Christum verbis confitentur, sed factis negant;

ut egregius Præco & Doctor Gentium D. Paulus apertè de aliquibus testatur dicens: (c) Qui confitentur, scilicet labiis exterioribus, se nosse Deum per fidem, cum se Christianos esse dicant; factis autem negant, quia perinde se gerunt, quasi ignorent Deum terribilem esse & metuendum nimis peccatoribus. Nam ut ait S. Thomas in hunc loc. lect. 4. qui peccat graviter ex malitia præsertim, in quantum est de se, negat Deum factis: quia qui confitetur Deum, confitetur & ejus potestatem, scilicet quoddam ei obediendum. Et ideo, si non obedit peccando, negat factis, quod confitetur ore.

18. Psalmista mortalium indolem ac ingenium probè speculatus ait: (d) Diminutæ sunt veritates à filiis hominum. Creditur nempe DEUS, creditur DEO, & non creditur in DEUM. Nam, ut ait S. Laurentius Justinianus de Fide cap. 3. Credere DEUM, est credere eum esse; credere DEO, est credere eum vera dicere; at credere in DEUM, est credendo amare, credendo diligere, credendo in DEUM ire, & ejus membris incorporari. Ex his abunde declaratum manet, qualiter intelligendum sit illud ab æterna Veritate prolatum testimonium, quo omnibus in se credentibus vitam æternam pollicetur, non factâ ullâ bonorum operum mentione. (e) Amen, amen dico vobis: qui credit in me, habet vitam æternam. Nam bene advertendum, Christum dixisse: Qui credit in me, non dixit: Qui credit mihi, sed: Qui credit in me; hoc est, qui fidem, charitate & dilectione plenam habet; Siquidem ut ait S. Gregorius homil. 29. in Evang. Tunc veraciter credimus, si quod verbis asserimus, operibus compleamus. Apud Evangelistam Matthæum Christus protestatur, quoddam iis, qui in extremo judicio ad sinistram statuentur, dicturus sit: (f) Discedite à

B 2

me

(a) 1. Joan. 2. (b) 1. Joan. 4. (c) Tit. 1. 16. (d) Psal. 11. (e) Joan. 6. 47. (f) Matt. 25.

me maledicti in ignem æternum. Sed cur isti ab æquissimo Iudice incendiis subjiciuntur perennibus? Nunquid quia fide destituti fuere? Nullam de eo mentionem inducit, sed tantum: *Quia esurivi, & non dedistis mihi manducare &c.* Nec increpat (inquit S. P. Augustinus lib. de Fide & oper. cap. 15.) quia in eum non crediderunt, sed quia bona opera non fecerunt. Eadem de re ipse Dominus apud S. Joannem loquens dicit: (a) *Et procedent, qui bona fecerunt, in resurrectionem vitæ; qui vero mala egerunt, in resurrectionem judicii; id est, condemnationis & gehennæ; Quasi dicat: Boni resurgent ad gloriam, mali ad gehennam; ut intelligamus omnes, nedum perfidiam in causa esse, ut quis cum diabolo æternum ardeat, sed etiam rectè non egisse, mandata non servasse, virtutibus & bonis operibus caruisse. Imò quod amplius est, Christiani habentes rectam fidem, at non bene viventes, non solum æternæ maledictionis subjiciuntur sententiæ, sed majus etiam habebunt judicium, & horribiliora sustinebunt flagella secundum illam severam ac infallibilem Christi comminationem, (b) *Ille autem servus, qui cognovit voluntatem Domini sui, qualis est Christianus, & non fecit secundum voluntatem ejus, vapulabit multis; quæ de re plura dicentur in Sermone de poenis infernalibus.**

19. His bene expensis, quilibet facile intelliget causam, cur ex fidelibus multi ad inferos agantur præcipientes, non esse aliam, quam quia quod credunt, minime operantur. Compertum siquidem habemus per experientiam, quod multi credentes sic vivant, ac si non crederent. Quod si unum ex his interrogaveris: *Credisne Deum esse? Alium: Num aliam post hanc vitam superesse credis? Credisne infernum? Credisne animam esse immorta-*

lem, & suo tempore in judicio particulari & universali coram Deo Iudice sistendam? Credisne unum peccatum mortale hominem secundum præsentem justitiam constituere in abyssum æternæ perditionis? Respondebit utique, se omnia hæc credere. Et ecce, si hujusmodi hominis vitam & mores excutias, videbis, quod ea, quæ affirmat sono linguæ, neget operis exhibitione. Aded ut optime in similem Christianum quadret illud à quodam Philosopho de lucinia effatum:

Tota vox, tota vox, prætereaque nihil.

Aut illud Patriarchæ Isaac ad Jacob: *Vox quidem, vox Jacob est: sed manus, manus sunt Esau.* (c) Etenim si vocem horum Christianorum spectemus, erit vox Jacob, id est vox eorum, qui sunt de numero prædestinatorum; sin autem oculos fixerimus in eorum acta & facta, mox deprehendemus, manus esse illorum manus Esau, id est, opera eorum opera reproborum, quorum typus est Esau. De his sic canit Candidus Epigr. 46.

*Credere te dicis, virtuti æterna parari
Præmia, supplicium jure manere
reos.*

*Sed cum criminibus scateas, virtutis
es osor:*

*Hoc incredibile est, credere te quod
ais.*

20. Haud extra rhombum currit, quod Picus Mirandulanus, summi ingenii vir Epistolâ primâ in hæc verba scribit: Magna insania est, Evangelio non credere, cujus veritatem sanguis Martyrum clamat, Apostolicæ resonant voces, prodigia probant, ratio confirmat, elementa loquuntur, dæmones consentunt: Sed longè major insania est, de veritate Evangelii non dubitare; vivere tamen, quasi de
ejus

(a) Joan. cap. 5. 29. (b) Luc. 12.

(c) Gen. 27.

ejus falsitate non dubitares. Hoc est per-
 verforum Christianorum multorum de-
 liramentum, ac mentis cæcitas. qui licet
 audia it, & credant Humilitatem, regiam
 esse ad cæli gaudia viam; & superbiam è
 contra rectâ ducere ad perditionem; id
 quod æterna Veritas apud S. Lucam aper-
 tē asserit: (a) *Omnis qui se exaltat, humi-*
liabitur; & qui se humiliat, exaltabitur. Hu-
 milis exaltabitur usque ad cælos: Et humi-
 les spiritu salvabit Deus. (b) Superbus
 verò deprimeretur usque ad inferos: Et tu
 Capharnaüm usque ad cælum exaltata, usque
 ad infernum demergèris. (c) Et tamen hoc
 non obstante, quàm pauci reperiuntur
 humiles corde? è contrario verò quàm
 multos superbia, ambitio, elatio tenet
 captivos? Licet omnes inaudiant ab ipso-
 met æternæ Veritatis ore: (d) *Facilius*
transire posse camelum per foramen acûs, quàm
divitem intrare in regnum Dei; & quis est,
qui non cupit esse dives? A minore quippe
usque ad majorem omnes avaritie student, in-
quit Propheta Jeremias. (e) Licet ab o-
 mnibus credatur, impudicos, molles,
 fornicatores regnum cælorum non intra-
 turos; & tamen his peccatis carnalibus se
 immergunt plurimi, qui libidini ad fa-
 tietatem & voraginem indulgere neque
 erubescunt, neque formidant. Hoc mo-
 do si per omnia vitia discurrere vellemus,
 reperiemus utique potiore Christiano-
 rum partem his esse inquinatos, ac man-
 cipatos aded, ut rectè de moderno etiam
 rerum statu verificari queat illud Prophe-
 tæ: (f) *Maledictum, & mentacium, & ho-*
micidium, & furtum, & adulterium inun-
daverunt, & sanguis sanguinem tetigit.

21. Modò vides qualis sit Fides inter
 pleròsque Catholicos, nãppe mortua,
 quæ ad vitam æternam consequendam
 minimè servit. De talibus porro Christia-

nis excordibus, qui fidem sine operibus
 tenent, suum olim tulit judicium Vene-
 rabilis & verè Apostolicus vir Joannes A-
 vila, qui dicere amabat, videri sibi in
 Republica Christiana duobus duntaxat
 carceribus opus esse, Atheis uno, insanis
 altero. Vel enim (ajebat) credit aliquis,
 infernum peccatoribus in æternum affi-
 gendis deputatum, vel non credit: Si non
 credit, arripiatur ille in Atheorum carce-
 rem compingendus. Si credit, & nihilo-
 minus in flagitiis suis lethalibus audet, &
 vult stertere, is in insanorum carcere re-
 vinciat: quæ enim alia insania hæc ma-
 jor? Veruntamen etsi in præsentis vitæ
 decursu nullo horum carcerum pedore, &
 squalore afficiantur tales insani homines;
 dabunt tamen in infernali carcere poenas
 nullo termino finiendas. Quamobrem
 qui hosce declinare cupit carceres, & ad
 supernorum Civium Patriam pervenire,
 quod credit, faciat oportet. Nam sicut
 unicuique homini, volenti pertingere ad
 locum aliquem destinatum, duo sunt ei
 necessaria, oculus scilicet & pes: Oculus
 quidem ut viam videat, pes ut progredi
 valeat; Sic qui vult introire Regnum Dei,
 duo habere debet, videlicet oculum fidei,
 & pedem operis, sine quibus ad optatum
 finem nimirum ad cælestem beatitudinem
 nullus pervenire poterit.

22. Hæc omnia, quò majora indies in
 corde tuo capiant incrementa, altissime
 pectori tuo affige illud, quod dudum Dei-
 para Virgo, in terris adhuc peregrinans,
 ad literas tibi à S. Ignatio Episcopo &
 Martyre missas in hæc verba rescriptæ:
Ignatio, dilecto discipulo optat Maria humilis
ancilla salutem. Quod tu per Joannem de meo
Filio IESU audisti, & didicisti, omnia
vera sunt. Crede illa, & adhære illis immobili-
ter. Christianæ fidei votum tene firmiter: &

B 3

confor-

(a) Luc. cap. 18. 14. (b) Psal. 33. v. 19. (c) Luc. 10. v. 15. (d) Matt. 10.

(e) Jerem. cap. 6. (f) Ose. 4.

conforma vitam, ac mores tuos fidei tue. Veniam cum Joanne, te & Christianos, qui tecum manent, visitatum. Sta in fide, & age viriliter, neque persecutionum cede procellis. Bene vale, & spiritus tuus exulet in Deo Salvatori tuo. Harum literarum meminit Bibliotheca Patrum, quam citat S. Bernardus Serm. 7. in Psal. 9. Illud ergo, quod

SS. Christi Mater S. Ignatio commendare, & inculcare volebat, tibi pariter dictum crede; omnéque tuum studium in eo sit locatum, ut cunctas actiones, & cogitationes tuas ad fidei tuæ regulam ordines, ac dirigas, sisque Christianus non voce tantum, sed & opere, & veritate.

P A R S Q U A R T A.

23. **D**E Veteri Troja in fabulis dicitur, ei nihil unquam jacturæ, aut excidii potuisse afferri, quamdiu Palladium, seu Palladis simulachrum in ea asservabatur. Unde lemma Palladis imagini subjunctum: Hoc spoliata peribis. Cujus rei non ignarus Ulysses, assumpto sibi comite Diomede, statuat illam surripuit, urbemque cepit, & devastavit. Hoc quidem Poëtarum quamquam merum sit figmentum, suo tamen haud caret mysterio. Belle enim per Trojam anima fidelis; per Palladium, Catholica fides; per Ulysses verò & Diomedem, diabolus denotatur. Sciens itaque versutus hostis, quod, quamdiu fides vivida à nobis custodietur, nullum nobis inferre nocumentum poterit; ideo summo conamine, astu, & versutiâ allaborat, quò hanc Fidei imaginem loco moveat, & si surripere prorsus non possit, saltem eam mutilet, detruncet, ac perimat, hoc est, ut nobis inutilem, & ad salutem inefficacem reddat. Facit ad hoc, quod scribit noster Pater Joannes Gregorius à Jesu Maria, celeberrimus divini Verbi Declamator, ac Missionarius planè Apostolicus, dum in suis Missionibus, hæreticis, & infidelibus Catholicam fidem prædicaret, animadvertisse se quidpiam pro fidelium eruditione memoratu dignum. Observabam (inquit) attentè

modum vivendi hæreticorum, & valde stupebam, dum inter ipsos nec verbum quidem unum turpe contra Deum proferri audiebam, nec contra proximum; ex ore verò Catholicorum in omni fere discursu audiebam blasphemari Deum, turpia ac inhonesta proferri verba. Hæreticos orando, honestè, modestè summo silentio orare; Catholicos in Ecclesiis cachinnare, ridere, & ut verbo omnia dicam, in hæreticis Catholicorum, in Catholicis verò hæreticorum mores regnare videbam. Hoc videns admirabar; sed ex Sanctis Bernardo & Anselmo causam didici; Ideo dæmones non tentare hæreticos, ut malè agant, quia per fidem amissam sciunt jam esse damnatos; Catholicos verò, si fidem bonis operibus jungunt, salvos fieri; ideo eos acrius dæmones tentant, ut malè vivant, sicque malè viventes cum fide pereant.

24. Seraphica Mater, S. Terefia (ut ipsa scribit cap. 40. vitæ suæ) vice nonnullâ tota extra se in spiritu rapta divinitus intellexit, quod omnia mundi damna, & peccata inde oriantur, quod homines veritates Sacræ Scripturæ non satis ponderent, ac inspiciant, quas si diligentius intuerentur, & examinarent, non tanto impetu iniquitatem, velut aquam biberent, & absorberent. Non sufficit ergo, ut fidem veram quis habeat,

beat, sed oportet, ut hæc in nobis au-
geatur, crescat, & salutis æternæ fructum
proferat. Quare necessum est, ut cum A-
postolis Salvatorem nostrum assidue o-
remus, ac supplices inclamemus dicen-
tes: (a) Domine, adauge nobis fidem. Ubi
S. P. Augustinus in Psalm. 118. Conc. 17.
ait: Quamdiu vivitur in hoc sæculo, pro-
ficiendum est hæc cantatio: Adauge nobis
fidem. Nec immerito, fides ut quotidie in
nobis crescat, petere nos convenit; siqui-
dem (ut graphicè disserit S. Thomas de
Villa Nova) Fides prava desideria frenat,
effrænes appetitus cohibet, feroces cordis mo-
tus sedat, vitia pellit, virtutes inserit, mollia
calcit, aspera tolerat, in prosperis non erigi-
tur, in adversis non deicitur; nihil est tam
arduum & tam durum, quod non aggrediatur
propter Deum, qui vivā fide credit in Deum.

25. Quispiam ex sanctis illis eremi Pa-
tribus volens ostendere, quàm nobiles
viva fides producat effectus, hac usus est
similitudine dicens: Quemadmodum
canes venatici dum prædam vident, ce-
lerrimè eam insequuntur, & nec spinis,
tribulis, saxi, aliisque inici callis asperi-
tatibus impediuntur, aut retrahuntur ab
insecutione. Haud secùs illi, qui per fi-
dem bona cælestia cognoverunt, agere
solent; Quippe toto animi conatu, con-
temptis omnibus quibuscunque difficul-
tatibus, iisdem consequendis inhiant.
Hinc in Martyrologiis passim legere est,
tantum primorum Christianorum fuisse
fervorem, & pro Christo patiendi ardo-
rem, ut certatim ad martyria, velut ad
opiparè instructas epulas properarent, ac
currerent; tamque copiosus eorum, qui
se spontè & ultroneò pro fidei confessione
truncandos Tyrannis offerrent, numerus
erat, ut & enses ad eosdem necandos de-
essent, & carnifices deficerent, erantque
paratiores longè, avidioresque ad quæ-

vis subeunda tormenta, quàm vel ipsi
Tyranni ad ea infligenda. Hanc autem
divini amoris flammam, quâ invicti
Christi pugiles intus ardebant, quid aliud
excitavit, & succendit, quàm Fides? Fides
eos animavit, fides corroboravit, fides
ferreos quodammodo ac adamantinos
eosdem effecit, attestante, & declamante
Præcone Tarsensi. (b) Sancti per fidem vi-
cerunt regna, scilicet regnum diaboli, re-
gnum carnis, & regnum mundi. Operati
sunt justitiam, id est, Sancti per fidem ju-
sta & sancta opera egerunt; adepti sunt re-
promissiones, nimirum illam promissio-
nem supremam, nempe cælestem, quæ
continet primò beatitudinem animæ, de-
inde corporis, quâ in fine sæculi integra
beatitudo totius hominis consummabi-
tur. Opportunè Doctor Angelicus: (c)
Fides est, (inquit) quâ vincimus tentationes.
Diabolus enim tentat, ut non obedias
Deo, nec subjiciaris ei. Et hoc per fidem
removetur: nam per fidem cognoscimus,
quòd ipse est Dominus omnium; & ideo
ei est obediendum: Unde dicitur 1. Petr. 5.
Cui, scilicet diabolo, resistite fortes in fide.
Mundus autem tentat vel alliciendo pro-
speris, vel terrendo adversis. Sed hæc vin-
cimus per fidem, quæ facit nos credere
aliā vitam meliorem istā, & aliā majo-
ra mala, scilicet inferni. Et ideo prospe-
ra mundi despiciamus, & non formida-
mus adversa. Caro verò tentat inducen-
do nos ad delectationes vitæ præsentis
momentaneas. Sed fides ostendit nobis,
quòd per has, si eis indebitè adhæremus,
æternas delectationes amittamus. Ita S.
Thomas. Ex quo erudimur, nullam ef-
se tentationem, quam fidei scutum non
arceat; quia sicut per scutum repelluntur
tela; ita per fidem omnia adversariorum
tentamenta, & terribilissima superan-
tur. Hinc dicitur 2. Paralipom. 20.

v. 20.

(a) Luc. 17.

(b) Hebr. 11. (c) Opusc. 6. §. 1.

7. 20. *Credite in Domino Deo vestro, & securi eritis.*

26. Est ergo Fides viva præstantissimum adversus omnes mundi, carnis, ac dæmonis insultus, & tentationes antidotum; Nam omnes, qui in virtute Fidei alterius vitæ æternitatem, paradisi gloriam, pœnarum infernalium atrocitatem, aliâque Christianæ religionis mysteria devotè meditantur, mundum, carnem, & diabolum vincunt: vincuntur autem ab iisdem quotquot fidem hanc vividam amittunt. Utrorûmque typus ac figura extitit fortissimus Samson, qui amore Dalilæ captus, eidem, in quo suum fundatum esset robur, pandens dixit: *Si rasum fuerit caput meum, recedet à me fortitudo mea.* (a) Quod audiens Dalila, dormire eum fecit super genua sua, & in sinu suo reclinavit caput; hæcque opportunitate posita, abscedit omnes crines ejus, ac sic inermavit omnium mortaliū robustissimum, & in manus Philistæorum tradidit illudendum. Ubi considerandum, Samsonem tamdiu fuisse suis hostibus formidabilem, quamdiu capillos retinuit; his verò privatus, factus est illis in disterium & derisum. Jam omnia in figura congingebant, inquit S. Paulus 1. Cor. 10. Representat Samson animam fidem; crines verò designant fidem vivam ac charitate plenam, quæ nos hostibus nostris facit expavendos ac inexpugnabiles; ideo serpens antiquus (qui per Dalilam denotatur) velis, remisque satagit, ut hanc in nobis labefactet, seu abradat, probè gnarus, in vanum adversum nos suas exerere vires, dum fidei scuto nos protectos cernit, secus si fidem vivam ac operosam amiserimus.

27. Hæc de Fidei virtute disseruisse pro nostra informatione sufficiat; attamen coronidis loco id unum subjungo, quali-

ter nempe nosipfos in eliciendis Fidei actibus exercere debeamus; quia (ut unanimis Theologorum, & Ascerarum vox est) Deum semper remunerari voluntatem, ubi non reperit facultatem. Hoc igitur supposito, recogitet unusquisque, quantos meritorum manipulos sibi colligere possit per elicitos; ac sæpe iteratos fidei actus, qui in duplici sunt differentia, alii externi, alii interni. Externi non tam facile exerceri possunt, quàm interni, nisi quis degeret inter infideles aut hæreticos, ubi occasionem patiendi pro fide copiosam haberet. Sufficiens ergo interim actus interni; qui hoc vel simili modo praticari possunt; videlicet omnia credendo, quæ in sacris continentur paginis, & quæ nobis Sancta mater Ecclesia credenda proposuit, & pro hac veritate non tantum paratum esse, vitam cum sanguine prodigere, sed insuper optando, si ita divinæ placitum esset Majestati, re ipsa amore Christi, & veritatis Catholicæ defendendæ causâ mori. Occasio hujus desiderii potest esse, dum in Choro legitur Martyrologium; tunc enim potest desiderari, & peti à Deo martyrium per intercessionem SS. Martyrum; Sic v. g. O si haberem fidem talem! ô si morerer pro Christo! ô sancti Martyres impetrate mihi talem gratiam &c. Neque dubites, quin relaturus sis martyrii coronam, si hoc modo temetipsum frequenter ac constanter Deo immolaveris, paratum te exhibens ad quosvis pro amore Dei, ac fidei confessione perferendos cruciatus. Non quidem ex hoc desiderio accipies illâ cum SS. Martyribus gloriam, quæ aureola dicitur; quia illa solum debetur ipsi exteriori passioni, seu actuali tolerantie mortis, in qua est specialis difficultas, cui præmiū aliquod accidentale correspondet, ut docet S. Thomas 2. 2. q. 124. a. 4. in Corp. Sed acquires

(a) Judic. 16. 17.

quires cum SS. Martyribus gloriam essentiali, majorem vel minorem juxta intentionem aut mensuram desiderii habiti. Theologorum namque assertum est, eos, qui solâ voluntate Martyres sunt, posse mereri æquale, aut majus præmium essentiali, quàm qui re ipsa patiuntur pro Christo, si æquales, aut ferventiores actus charitatis eliciant.

28. Et in tali sensu intelligendum est illud Magni Augustini (a) proloquium: *Etsi nobis persecutionis flamma deest; fidei tamen flamma non deest: non ardemus quidem corpore pro Christo, sed ardemus affectu: Non subjicit mihi persecutor ignem, sed subjicit mihi desiderium Salvatoris.* Huc similiter facit, quod Christus Dominus ad S. Birgittam dixit: *Quamvis non omnes effuderint sanguinem pro nomine meo; nihilominus tamen eandem mercedem habebunt, si habent voluntatem dare vitam suam pro me, tempore se sic offerente, & necessitate fidei ingruente.* Ecce, quantum voluntas bona facit! Ita habetur lib. 2. Revelationum S. Birgittæ cap. 11. in fine. Huic doctrinæ aperte assipulari videtur sancta Romana Ecclesia, dum de S. Martino Episcopo in ejus natali die sic canit: *O Sanctissima anima, quam etsi gladius persecutoris non abstulit, palmam tamen martyrii non amisit.* Similiter S. Maria Magd. de Pazzis videns in ecclasi gloriam B. Aloysii, sic exclamare cepit: *Vix capio, tantam Cælestibus communicari posse gloriam, quantam video in Aloysio. O quantam gloriam habet Aloysius filius Ignatii! nunquam id credidissena, nisi mihi meus monstrasset JESUS.* Vellem, ut possem ire per mundum totum, & dicere, quod Aloysius sit magnus Sanctus, & vellem, ut ejus gloriam omnibus possem ostendere, ut sic in eo glorificetur Deus. Tantam gloriam habet, quia internè operabatur. Quis unquam ex-

plicare poterit valorem & virtutem actuum interiorum? Nulla est comparatio extrinseci ad intrinsecum. Aloysius fuit martyr incognitus. Ita S. Magdalena de Pazzis. Ex his colligere pronum est, quod, licet non habeamus fidei persecutores, qui sanguinem fundant, ac nos trucidant, nihilominus Martyres esse coram Deo possumus; nimirum per ardentiam pro Christo moriendi, & aspera quæque amore illius perpetiendi habita desideria, per operationes internas, per vitiorum ac passionum refrænationem, & expurgationem, sive per alia heroica virtutum, ac bonorum operum exercitia.

29. Porro quod in præsentī bene notandum occurrit, est, ut quilibet sciat, Martyrii coronam non omnibus, desiderium pro Christo moriendi elicientibus dari, sed tantum iis, qui veraciter, & corde sincero pro Deo pati cupiunt. Signa autem, num tale desiderium, sincerum æstimari debeat, duo assignare possumus; Primum est; si quis curâ sollicitâ omnia peccata, eorumque occasiones declinare conetur: Secundum est; si quis tribulationes quaslibet forti ac heroico animo toleret; Hoc qui non agit, etsi millies optaret pro Christo mori, exiguum tamen reportabit meritum; quia hujusmodi desiderium, seu voluntas non videtur esse efficax & sincera, sed pura quædam velleitas, quam divina Bonitas non æstimat, nec remunerat. Quod probare possumus hoc discursu: Quemadmodum ipsum martyrium in se reapte summam charitatis actum includit; ita voluntas moriendi, ut sit vera, eundem charitatis actum continere debet, ergo cum talis charitas longissimè à se proscribat peccata, graviora præsertim, sequitur manifestè, nec desiderium fundendi sanguinem posse stare cum illis, quia eundem

C

chari-

(a) Serm. 30. de Sanctis.

charitatis actum implicitè importat. Item quia martirium est actus fortitudinis maximus, & consequenter qui maxima pro Deo tolerare desiderat, ea quæ martyrio minora sunt, v. g. persecutiones, tentationes, famem, sitim &c. fortiter ferat oportet. Unde qui istiusmodi pœnalitates sufferre non valet, quomodo poterit subire martirium? qui non potest portare quod minus est, quomodo poterit portare quod majus est? Et ideo qui verè & efficaciter vult aliquod bonum magnum

præstare, si adesset possibilitas; is debet saltem intra eandem lineam agere bonum parvum, nimirum tantum quantum poterit; Quia ut S. Thomas docet dicens: (a) *Non est perfecta voluntas, nisi sit talis, quæ oportunitate datâ operetur.* Quamobrem ne tua pro Christo moriendi elicitæ desideria incassum sine fructu, & remuneratione abeant, tolera modò fortiter adversa, declina à malo, & fac bonum: Hoc si studiosè egeris, confide, quia mercede non carebis.

(a) S. Th. 1. 2. q. 20. a. 4. O.

S E R M O II.

DE SPE THEOLOGICA.

Confugimus ad tenendam propositam spem, quam sicut anchoram habemus animæ tutam ac firmam. Hebr. 6. v. 19.

P A R S P R I M A.

1. **Q**UOD si præsentem hujus vitæ statum peniculatius consideremus, cum nulli rei aptius possumus æquiparare, quàm navi in medio pelago fluctuanti, & per asperos fluctus, ac minaces scopulos non sine gravi naufragandi periculo ad portum naviganti. Quamdiu enim homo versatur in hoc mundo, velut in undoso mari variis agitur procellis, animæ vel naufragium, vel certè ejus periculum afferentibus. Hinc enim irruunt tentationum venti, illinc ingruunt varii afflictionum turbines: Hic novi quotidie vitiosorum motuum impetus concutiunt; illic decumani anxietatum, & immode-

ratorum affectuum fluctus tantùm non opprimunt. Proinde ne anima nostra in hoc procelloso pelago navigans, salutis incurrat naufragium, suis instar cymbæ instructa esse debet nauticis, ut feliciter per discriminofum hujus fluctuantis vitæ oceanum sulcando ad portum felicitatis æternæ appellat. Eapropter *Cruce* Christi, sive *Fides* in Christum crucifixum, habet se in hoc navigio spiritali tanquam arbor erecta, & tanquam malus illud dirigens. *Charitas* subministrat funes, qui hanc navem tenent colligatam; triplex enim charitas, erga Deum, erga proximum, & erga seipsum, triplices sunt funes hanc cymbam firmantes. *Desiderium æternorum*

est

est velum expansum, quod auram Spiritus Sancti feliciter recipit, ut navis hæc prosperè ad portum propellatur. Spes verò anchora est; sic enim eam vocitat S. Paulus, dum ad suos Hebræos perscribens ait: *Confugimus ad tenendam propositam nobis à Deo, tanquam fidei, & bonorum operum mercedem, spem, quam sicut anchoram habemus animæ tutam ac firmam.* (a) Quo loci Apostolus comparat Spem ipsi anchoræ, quæ sicut in mari navem immobilizat, ita Spes in præsentī vita animam firmat in Deo. Eleganter hunc Pauli textum exponens S. Anselmus ita facit: Sicut anchora navem retinet, & firmat, ne ventorum rabie, & tempestate maris insurgente submergatur, & ludibrium maris & fluctuum fiat: Sic spes nostra, inhærens gloriæ quam desiderat, animam fidelem tenet, & consolidat contra omnes maris tempestates, & confirmat in suo proposito, ne deficiat velut scopulis adversitatum & tribulationum fracta, & retinet, ne mergatur consentiendo iniquitati. Hactenus D. Anselmus.

2. Porro Spes definitur à Magistro Sententiarum, Petro Lombardo, lib. 3. Dist. 26. *Est virtus Theologica, divinitus infusa, quæ spiritualia & æterna bona sperantur.* Est enim Spes certa expectatio futuræ beatitudinis, veniens ex Dei gratia, & ex præcedentibus meritis. Dicitur virtus Theologica, quia versatur circa Deum tanquam circa objectum, sicut Fides & Charitas circa eundem versantur, ratione tamen diversâ: Nam Fides Deum pro objecto habet, in quantum est prima Veritas: in quantum autem est Summum Bonum, est objectum Charitatis: in quantum est altissimum arduum, nempe Beatitudo æterna (quæ juxta Boëtium, est Status omnium bonorum aggregatione completus) est objectum Spei. Dicitur ulterius de Spe in

definitione, quod sit *divinitus infusa*; infunditur enim à Deo solo in voluntatem nostram, in qua est sicut in proprio subiecto: Cupere enim, & expectare bona futura solius est voluntatis. Rursum, quemadmodum Fides admittitur informis, sic pariter & Spes; hoc est sine charitate, quæ omnium est forma virtutum. Unde licet Fides, Spes, & Charitas habeant Deum pro objecto, per peccatum tamen mortale amittitur Charitas; non ita fides & spes. Qua de re sic differit S. Thomas: (b) *Actus spei est expectare futuram beatitudinem à Deo, qui quidem actus perfectus est, si fiat ex meritis quæ quis habet, quod non potest esse sine charitate: Si autem hoc expectet ex meritis quæ nondum habet, sed proponit in futurum acquirere, erit actus imperfectus, & hoc potest esse sine charitate.* Et idcirco fides & spes possunt esse sine charitate: sed sine charitate propriè loquendo virtutes non sunt, quibus nimirum vita æterna est repromissa. Et ideo, ut spes suum in nobis producat effectum, animæque nostræ naviculam à naufragio tueatur, ac certò ad tranquillitatis æternæ portum provehat, duo in allata Spei definitione contenta observare debemus; nimirum licet spes nostra non nostris viribus humanis, sed solum gratiæ, ac bonitati divinæ innixa esse debeat; nostra nihilominus cooperatio, ac bona opera sic sunt ei necessaria, ut sine illis Spes, non virtus Theologica, sed præsumptionis vitium sit. Nam ut dicit supra citatus Magister Sententiarum; *Sine meritis aliquid sperare, non spes, sed præsumptio dici potest.* Hæc duo modò expendere ac rimari pergamus.

3. Legitur in libro Judicum, quod, cum consurgeret Gedeon cum universo populo Israël ad pugnandum contra Madianitas, dixerit ad illum Dominus: (c) *Multus tecum est populus, nec tradetur Ma-*

C 2

dian

(a) Hebr. 6. 18.

(b) S. Th. 1. 2. q. 65. a. 4. (c) Judic. 7.

dian in manus ejus. Videtur, quod deberet potius dicere: Tradetur Madian in manus ejus, quia multus est; nam si esset parvus, tunc merito diceretur, quod non traderetur inimicus in manus ejus, cum non tantas haberet vires ad pugnandum. Sed quæ est causa hujus præposteræ locutionis? Hæc est, quæ immediatè subditur: Ne gloriatur Israël, & dicat: Meis viribus liberatus sum, & sic victoriam, seu pugnae gloriam non Deo, sed suæ virtuti, ac robori adscriberet; Quocirca non tradetur Madian in manus ejus, ne opus celestis dexteræ, virtuti assignetur humanæ, ait Salvianus. Quare ut victoriam non humanis viribus, sed solâ Dei virtute paratam demonstraret, mirum hunc vincendi modum ordinavit Deus. Seligere jubet Gedeonem ex toto exercitu trecenta duntaxat capita, quibus hosti bellum & inferret, & triumphum æveheret, quin nec hos quidem armis indui voluit, nec gladium educere, sed tubas duntaxat inflare, vasa confringere, faces seu lampades accendere; quibus rebus tantum terrorem hostibus incussit Deus, ut in mutuas cædes partim ruerent, partim verò fugâ dilaberentur. Et quia omnia in figura contingebant illis; ideo per hanc historiam nobis intelligi datur, quod si inimicos nostros, qui juncis viribus nos à præmio vitæ æternæ, ad quod per virtutem Spei currimus, extorres facere satagunt, in fugam dare, victtricemque beatæ æternitatis lauream referre cupiamus, nobis ipsis diffidamus oportet, ac in solo Deo confidere discamus, pro certa veritate tenentes, omnem victoriam, munus esse Dei, non meritum nostrum.

4. Opportunè Judas Machabæus ac veridicè dixit: (a) Non in multitudine exercitus victoria belli, sed de cælo fortitudo est, quâ superatur, & profligatur adver-

sariorum nervus, ac exarmatur eorum vis ac potentia. Sic, sic, & non aliter prostermitur inimicus: qui pugnat viribus suis, antequam pugnet, ipse prostermitur, ait Doctorum jubar Augustinus. Et hoc vel maxime intelligendum de conflictu spirituali, in quo nec minimæ tentationis assultum, nisi adjuvante divinâ gratiâ, sustinere valeamus. Appositè Gregorius Magnus: Necessariò (inquit in Psalm. 3.) sequitur, ut omni tentationi sit subditus, quicumque à Deo fuerit derelictus. Non igitur Spes nostra nostris innixa esse viribus debet, sed divinæ duntaxat bonitati; quia tunc spes nostra non faller nos; prout ipse Deus per Psalmistam loquens testatur: Quoniam in me speravit, liberabo eum: protegam eum, quoniam cognovit Nomen meum. (b) Propheta Jeremias ad nostri discursus prosecutionem ait: (c) Maledictus homo, qui confidit in homine. Maledictus dicitur ille, qui relicto & contempto Deo confugit ad auxilia hominum, in illisque suam ponit fiduciam. Et tales Deo injuri sunt; qui enim Deo diffidunt, negant ejus providentiam, scilicet Deum vel nolle, vel non posse, vel non scire opitulari; hinc fugiunt ad opem hominum, in quibus tamen nulla est salus, Psalmistâ dicente, & monente: (d) Nolite considerare in Principibus, in filiis hominum, in quibus non est salus. Hoc ut clariùs intelligatur, notandum est ex Divo Thoma quod illi tantum maledictionem hanc divinam incurrant, qui sperant in homine sicut in principali auctore salutis; non autem qui sperant in homine, sicut adjuvante ministerialiter sub Deo. Quod scholium in cap. 17. Jerem. repetens ait: Licet considerare in homine sub Deo, non tamen ut relinquatur Deus. Quemadmodum autem (ut in præsentî S. Basilii observat) homo, qui spem suam ponit in homine, ac etiam in seipso, execrandus est:

(a) 1. Machab. 3. 19. (b) Psalm. 90. (c) Jer. cap. 17. (d) Psalm. 145.

est : Ita omni laude dignus est , & verè benedictus homo , qui confidit in Domino secundùm illud quod subjungit Jeremias : *Benedictus vir , qui confidit in Domino , & erit Dominus fiducia ejus.* Dicitur benedictus , qui suam habet fiduciam in Deo , ut scilicet in quocunque quis confidit , confidendi ratio sit Deus , ait hic S. Thomas. Similiter qui sic Deo confidit , beatus pronuntiatur apud Psalmistam : *Beati omnes qui confidunt in eo.* Nimirum , beati in spe , licet nondum in re , sunt illi omnes qui sperant in Deo ; quia per spem Deus maximè honoratur. Quippe qui Deo confidunt , seque illi credunt , prædicant eum esse optimum , qui velit suâ bonitate succurrere ; & esse Omnipotentem , qui possit ; & esse omniscium , qui sciat opitulari ; atque esse fidelissimum , qui sperantes in se non fallat.

5. Verùm enim verò , quamvis taliter in Deum confidere oporteat , nobisque sic diffidere , quasi omnis nostra industria , & labor foret frustraneus ; nihilominus hic nequaquam excludi debet , hoc enim esset Deum tentare , si quis in ipsius auxilium & providentiam confusus , manibus sinui impositis , omnem ex parte sua cooperationem negligere veliet. Hinc monet S. P. Augustinus : *Admonendi sumus , ut , quamvis credamus , seu confidamus in Deum ; faciamus tamen quæ facienda sunt ab hominibus in præsidium salutis , ne prætermittentes ea , Deum tentare videamur.* Doctrina hæc roboratur ex variis argumentis , è sacrorum eloquiorum codice depromptis. Promiserat olim Deus populo suo electo , quòd ad clangorem tubarum muri civitatis Jericho subvertendi essent ; & tamen totum exercitum eandem urbem circumdare , & Arcam circumportari iussit , ut habetur in libro Josue capite 6. Circa quam historiam sic edisserit D.

Chrysostomus : (a) *Si moenia essent casura , cur nam armis induimur ? Ideo scilicet , quia Deus nostram quoque vult adhiberi diligentiam , & industriam.* Denique si eundem librum Josue perlustrare non piguerit , reperiemus in eo , quòd , licet Deus certissimè Israëlitis promiserit omnem regionem trans Jordane , in sola tamen Jerichunte urbis moenia , manifestâ Dei virtute ceciderint ; in cæteris autem urbibus subigendis Hebræi acriter certare debuerunt , easque insitu militari superare , ut patet ex capite octavo , & sequentibus capitibus. Nam quanquam Josue à Domino audierit : (b) *Ascende in Oppidum Hai , ecce tradidi in manu tua regem ejus , & populum , urbemque & terram ,* Nihilominus Josue , quæ è parte sua erant , nihil prætermisit , sed omnia , quæ ad exterminandum inimicum facerent , dexterimè adimplere laborabat. Haud dispari modo promisit Deus nobis omnibus paradysum cælestem , sed non nisi mediantribus nostris sudoribus & laboribus. *Dei enim sumus adjutores ,* ait 1. Cor. 3. Apostolus. Græcè , *Cooperarii* , id est , ad salutem nostram , quam ille desiderat , ei cooperamur plantando , rigando , & exhibendo extrinsecus ministerium , dum ipse intrinsecus operatur incrementum. At contra hoc videtur esse quod ait Job. cap. 26. *Cujus adjutor es ? numquid imbecillus ?* Respondet S. Thomas & dicit , quòd dupliciter aliquis adjuvat. Uno modo augendo ejus virtutem , & sic nullus potest esse Dei adjutor. Alio modo obsequendo operationi alterius , sicut si minister dicatur Domini adjutor , in quantum exequitur opus ejus. Itaque dum homo facit quæ Deus jubet , dicitur in secundo sensu Dei adjutor ; obsequendo enim divinis mandatis , Deum quasi adjuvat in opere propriæ suæ salutis.

C 3

6. Aliud

(a) Chrysost. in Psal. 43.

(b) Josue 8.

6. Aliud in rem nostram commemorat factum D. Joannes Evangelista : Nimirum quodd Christus Lazarum , ante quatrimum mortuum , ac jam sepultum , ad vitam revocaturus dixerit confertæ multitudini : Tollite lapidem ; (a) Quod expendens S. P. Augustinus sic differit : (b) Quid dicemus ? nunquid lapidem Dominus à monumento , præcepto remove non poterat , qui inferni claustra virtute propria removit ? Sed quod ab homine fieri poterat , homines facere præcepit ; quod autem divinæ virtutis erat , suâ potentiâ demonstravit : lapidem enim à monumento remove humanæ virtutis est ; animam verò ab inferno revocare , solius divinæ potentia est. Dominus non vult omnia per seipsum præstare , sed etiam aliqua aliis facienda relinquit ; Defunctos à mortis tenebris revocare , hoc solius est divinæ potestatis ; hoc per seipsum JESUS exhibet. At verò lapidem tollere , ligaturas solvere , hoc humanæ erat potestatis , & bene poterat per homines executioni mandari ; ideo hoc hominibus committit , ut illud per se exhibeant. Sic res se habet in nostræ salutis negotio ; etsi enim salus æterna , quam speramus , sit opus solius Dei : non tamen ad illam assequendam industria humana est omittenda aut negligenda. Joannes Moscus in Prato Spirituali cap. 130. refert de Athanasio Abbate , quodd in visione viderit locum plenum luminis & gloriæ , audiveritque multitudinem innumerablem laudantium Deum ; cūque

pulsaret , vellétque ingredi , audivit : Huc non ingreditur quispiam in negligentia degens : Sed si intrare vultis , abite , certate , nihil æstimantes vanitates sæculi. Conandum ergo est ad bene operandum. Licet enim spes sit certa expectatio futuræ beatitudinis , ut dictum in ejus definitione superius allatâ ; hæc tamen certitudo solum pendet ex parte Dei promittentis ; unde ex parte nostræ , & per accidens poterit esse hæc futuræ beatitudinis expectatio incerta & fallax ; quia spes respicit etiam nostram cooperationem & merita , uti ex ejus definitione liquet. Et ideo ejus certitudo , seu infallibilis expectatio beatitudinis non est absoluta , quia spes , & expectatio nostra tanquam fundamento nititur promissione Dei , quæ nobis facta non est absolute , sed conditionate : Si vis ad vitam ingredi , serva mandata. Matth. 19. Huc suæ perspicacitatem mentis collimabat coronatus inter Prophetas , ideoque monebat dicens : (c) Spera in Domino , id est , (ut explanat S. Thomas) spera te habiturum bona Domini , id est ipsum Dominum , secundum illud Psal. 15. Dominus pars hereditatis meæ &c. Ne verò hæc spes suo frustretur effectu , & fructu , hortatur ad bonorum operum exercitium : & ideo subjungit : Et fac bonitatem , id est , omnia opera virtutum , quemadmodum suggerit idem Psaltes : Psalm. 33.

Declina à malo , & fac bonum.

(a) Joan. 5. (b) S. August. Sermon. 41. de temp. (c) Psal. 36.

PARS SECUNDA.

7. **Q**uod Spes Theologica pro proprio ac formali suo objecto respiciat beatitudinem æternam, constat ex ejus definitione superius jam adducta; quod nimirum sit certa expectatio futuræ beatitudinis, veniens ex Dei gratia, & meritis nostris. Ac proinde (ut docet S. Thomas 2. 2. q. 17. a. 2. ad 2.) Sicut Fides principaliter respicit Deum, quæ verum, & secundariò respicit ea, quæ ordinantur ad Deum, ut verum; ita & Spes principaliter respicit beatitudinem æternam, ut ultimum finem; alia verò quæ petuntur à Deo, respicit secundariò, scilicet in ordine, sive ut media ad futuram beatitudinem assequendam. Ex quo sequitur, licet non esse, aliquod bonum sperare sicut ultimum finem, præter beatitudinem. Hinc quæcunque demum à Deo speramus, & petimus, sive liberari à malis corporalibus, sive consequi bona, quæ non sunt ipsa beatitudo, conditionatè postulemus oportet; nimirum si hæc conducant ad consequendam futuram beatitudinem. Beatitudo verò ipsa non conditionatè, sed absolutè petenda est, prout nos orare docet Sapientia Incarnata apud Evangelistam Matthæum: (a) *Adveniat regnum tuum*; ut nimirum fiamus participes regni cælestis, & gloriæ paradisi. Hoc probè intelligens Regius Psaltes, ideo inter sui Psalterii dulcissimum sonum canebat: (b) *Unam petii à Domino, hanc requiram*, hanc unam rem petita, videlicet, *ut inhabitem in domo Domini*, non ad tempus, sed omnibus diebus vitæ meæ, id est, quamdiu durabit vita Sanctorum cum Deo, quæ sine dubio non habebit finem.

(a) *Matth. cap. 6.* (b) *Psal. 26.*

8. Quamobrem cum in definitione Spei beatitudo ponatur, ideo omnia quæ à Deo petimus, ac speramus, non ad alium finem sunt postulanda & speranda, nisi in quantum conducunt ad hoc finale speratum, quod est fruitio Dei. Et quia ignoramus, num hoc vel illud, quod à Deo efflagitamus, salutis nostræ profit, vel obstat; ideo oportet nostram voluntatem divinæ subternere, de bonitate ejus piè fidentes, nihil nobis negaturum, nisi quod prospicit salutis nostræ impedimentò futurum. Et hoc est, quod ingenti spiritu nobis commendat Sapiens, ne de divina clementia ullum finitum formemus conceptum, sed de ejus ineffabili pietate semper bene speremus: *Sentite*, inquit, *de Domino in bonitate, & in simplicitate cordis querite illum*. Quasi dicat: *Sentite, & sapite de Deo*, quod ipse per essentiam sit summum, infinitum, & omne bonum, ac proinde summè benignus & beneficus in omnes, ideoque sollicitè ac magna cum fiducia quærendus, summèque amandus. Hac de causa Deus, ut bonitatem, & amorem suum immensum creaturis patefaceret, Filium suum Unigenitum misit in carnem, ut homines peccato perditos, & gehennæ addictos, suis atrocissimis poenis, & infami crucis morte redimeret. Opportunissimè in præsentem quidam Pauli textus se offert: (c) *Si enim (inquit) cum inimici essemus, id est averfi à Deo per peccatum, saltem originale, reconciliati sumus Deo Patri per mortem Filii ejus: multò magis reconciliati salvi erimus in vita ipsius, id est per vitam ipsius, quia Christus jam vivens procurabit, ut salutem meritò mortis ejus partam assequamur*.

(c) *Rom. 5. v. 10.*

mur. Audiatur S. P. Augustinus: *Quis dubitat* (inquit lib. 13. de Trinit. cap. 16.) *Christum daturum amicis suis vitam suam, pro quibus adhuc inimicis dedit mortem suam?* Si impios, peccatores, inimicos, moriendo dignatus est reconciliare Patri, utique faciet, ut reconciliati, & amici facti vitam æternam assequantur, quam ipsis tanto pretio mercatus, & tam acerbâ morte promeritus est.

9. Hanc ineffabilem Dei benignitatem, ac ejus erga nos miseros amorem dum identidem considerarent piæ ac religiosæ animæ, tam altas in virtute Spei egerunt radices, ut nihil jam in mundo, nec ipsam quidem mortem pertimescerent, utpote divinæ clementiæ fortiter confisæ, cuncta illis cedere, quæ Deus illis evenire permiserit, ad animæ bonum ac salutem. Talis erat Sancta Virgo Gertrudis, quæ tantam proinde de Dei misericordia concepit fiduciam, ut neque pericula, aut tribulationes; neque temporalium rerum damna, aut quæcunque alia infortunia; sicut nec proprii defectus, aut errores illam movere, aut contristare potuerint, quoniam spem habebat firmam, hæc omnia tam bona quàm mala, divinâ Providentiâ sic ordinante, in animæ suæ bonum, & spirituale cedere incrementum. Ut autem intelligamus, quantopere talis in Deum fiducia sit placita Deo, illud quod de eadem Christi Sponsa scribit Ludovicus Blofius (a) hic subnectamus oportet: Dicit ergo Christum Dominum aliquando ei dixisse: *Fiducia illa, quam homo in me solo collocat, credendo me posse, scire, & velle ipsum fiducialiter juvare in omnibus, cor mihi transfigit, tantumque pietati meæ violentiam facit, ut non possim non ei gratificari, & manus porrigere ob gustum, quem ex eo, quod totus à me pendeat, capio.* Ita Christus ad S. Gertrudem.

10. Porro quanquam verba hæc, devotæ alicui animæ super mel & favum dulciora, satis esse possint ad magnam omnino fiduciam concipiendam, & fovendam de ineffabili Christi bonitate, propterea tamen silentio involvendum haud censeo, quod hic cælestis piarum animarum Sponsus ad uberiores consolationem nostram Sanctæ Virgini Mechthildi quondam revelavit dicens: *Perplacet mihi videre homines confidentes de mea bonitate; talis enim, quicumque est, & in hoc perseverat, singulariter eum in hac vita remunerabor, & in altera uberrimam ei mercedem conferam.* Et quàmò plus de me confidet, tantò plus etiam à me consequetur: impossibile enim est, ut, quod quis sanctè de me credidit, & consequi speravit, non obtineat, cum hoc ipsum ego promiserim. Mihi igitur fidat, qui grandia à me expectat. Cum verò Mechthildis quæreretur à Domino, quidnam potissimum credere & sperare deberet de ineffabili ipsius bonitate, respondit Dominus: *Certâ fide crede, quod ego te post mortem suscipiam, sicut Pater filium suum charissimum, quodque nullus unquam pater tam fideliter cum unico nato suo hereditatem suam divisit, sicut ego omnia bona mea, & me ipsum tibi communicabo. Quicumque hoc de bonitate mea firmiter, & cum humili charitate crediderit, beatus erit.* Ita refert Ludovicus Blofius, loco supra cit. o.

11. Ex his indubiè quilibet intelligere poterit, quàm nobiles in anima nostra proferat fructus pia in Deum confidentia, tales profectò, ut exprimi facilè nequeant. Quemadmodum enim viva Fides (ut visum Sermone præcedenti) nobiles omnino ac præcellentes progeminare solet fructus in anima; ita haud inferiores effectus Spes Theologica, quâ beatitudinem speramus, in anima sperantis gignit. Quippe, quid non potest Spes in rebus huma-

(a) Blofius in Menil. Spirit. Cap. 11.

humanis? quas non vires subministrat? Spes messis sic alit agricolam, sic eum excitat, ut omnes labores in arando, fo-
diendo, occando, seminando suaves ei videantur. Ecce agricola (exclamat S. Jacobus cap. 5. cunctis fidelibus) expectat pretiosum fructum terræ, patienter ferens donec accipiat temporaneum, & serotinum, pluviam scilicet tempestivam, fructumque inde enascentem & speratum. Spes lucri sic animat negotiationem, ut neque nives, frigora, æstus, maria, neque pericula pertimescat. Item sic militem afficit spes prædæ & triumphi, ut nec vulnera, nec sanguis ei animos infringant: Haud alium effectum in nobis excitat Spes gloriæ cælestis, quæ mirè animum nostrum roborat, ne tentationum tempestates, tribulationum turbines, persecutionum procellas expavescat, virésque tribuit ad impigrè currendum salutis semitam; quia hæc Spes est quasi calcar quoddam equitis Christiani, punitione suâ reporem & torporem excutiens, ne in via aspera animum despondeat. Denique hæc Spes etiam est quasi pes animæ, cui tota innititur, quo subsistit, quo incedit, & ad felicitatem progreditur, & de quo dixit Deus ad ad Josue: Omnem locum, quem calcaverit vestigium pedis vestri, vobis tradam. (a) Unde egregiè D. Bernardus Serm. 15. in Psal. 90. ait: Sperate in Deo omnis congregatio populi: quemcumque enim locum calcaverit pes vester, vester erit; Pes vester utique Spes vestra est, & quantumcumque illa processerit, obtinebit; si tamen in Deum tota figatur, ut firma sit, & non titubet.

12. Hæc & alia pretiosa bona, quæ ex hac Theologica virtute in animam nostram redundant, minimè ignorat Stygius impostor; ideo nullum non lapidem mover, nullasque non exerit vires, quod hanc virtutem Spei in nobis perimat, aut

(a) Josue 1.

saltem labefactet. Thomas de Kempis ex profunda humilitate de tertio refert, quod sibi ipsi contigit. Scribit ergo lib. 1. de Imitatione Christi cap. 25. Cum quidam anxius inter spem & metum frequenter fluctuaret, & vice quadam moerore confectus ante altare quoddam se in oratione prostravisset, hæc intra se voluit dicens: O si scirem, quod adhuc perseveraturus essem! Stاتمque audit intus divinum responsum: Quod si scires, quid facere velles? Fac nunc quod tunc facere velles, & bene securus eris; Moxque consolatus divinæ se commisit voluntati, & cessavit anxia fluctuario, noluitque curiosè investigare, ut sciret quæ sibi essent futura; sed magis studuit inquirere, quæ esset voluntas Dei beneplacens ad omne opus bonum inchoandum, & perficiendum. Hinc instruimur, non esse temerè perscrutandum, quid futurum nobis eveniet, sed in omnibus Deo fidere, quod nos velut pientissimus Pater à cunctis eruet animæ periculis, ac longè maiorem de nobis sit habiturus curam, quam habere possunt parentes erga suos natos; hoc quippe expressis protestatur verbis apud Prophetam Evangelicum sic loquens: (b) Numquid oblivisci potest mulier infantem suum, ut non misceatur filio uteri sui? Et si illa oblita fuerit, Ego tamen non obliviscar tui, qui spem tuam, & fiduciam omnem in me reponis. Minimè proin ambigere oportet de divina protectione, quia veritas est infallibilis, utpote ab ipsomet Spiritu Veritatis dictata, quod nimirum Sperantem in Domino misericordia circumdabit; (c) hoc est, illum proteget Deus suâ misericordiâ, & ab omni inimicorum infernalium, viam salutis obsidentium, incursu defendet, ac tandem felici beatitudine æternum perfrui concedet.

13. Minimè inopportunè ad præsentem

D

tem

(b) Isaiæ 49. (c) Psal. 31.

tem nostrum scopum facit, quod scribit Hieremias Drexelius (a) ex Nicephoro & aliis Scriptoribus; nimirum Antiochiam terræ motibus creberrimè quassatam fuisse, præsertim anno quingentesimo vigesimo octavo, quo tempore Deus viro alicui sancto id consilii dictavit, ut ædium foribus inscriberetur: *Christus nobiscum; Scate.* Quicumque hoc suis domibus inscripserunt, iis terræ tremores nihil obsuerunt. Inde urbs novo nomine dicta est *Theopolis*, quod idem sonat, ac *Civitas Dei*. Eundem planè effectum sperare poterit ille, qui domum cordis sui salutariter hoc præmunit titulo: *Christus mecum; sto, & illi Fido.* Hic enim, fremit sive mundus, bella suscitent dæmones, vires totas effundant persecutores, insidientur mali, clam vel palam sua tela hostes jaculentur, incunctus tamen ac imperturbatus persistet; quia pro suo defensore & adiutore habebit Christum, quem in secreto cordis loquentem, atque his mellifluis verbis eum, qui in eo confidit, consolantem audiet, quod Propheta Jeremias audivit à Domino: *Ego tecum sum, noli timere, nec hostem ullum, nec ulla adversa. Ego sum adiutor in opportunitatibus, in tribulatione.* (b) *Belabunt quidem adversum te, & non prævaldebunt; quia ego tecum sum, ut liberem te, ab infernalium inimicorum tuorum assultu, ne tibi, præsertim in agone mortis, nocere valeant.*

14. Enim verò, licet beatitudo æterna, quam speramus, non aliter, quam per præcedentia nostra merita acquiri debeat; cum in Spei definitione ponatur, quod illa proveniat ex Dei gratia, & meritis nostris; advertere tamen oportet, quod hæc spes de obtinenda æterna salute fundari potius debeat super divinæ pietatis magnitudinem, & immensitatem, quam

supra propria bonorum operum merita; sæpè enim contingit, quod illa multis permixta sint defectibus, ita ut, cum credamus ea esse Deo grata, sæpius in conspectu illius sint *quasi pannus menstruatus*, ut dicitur Isaia cap. 64. id est, sicut pannus sanguine menstruo scedatus abominabilis est; ita sunt nonnunquam opera nostra in conspectu Dei; quia nimirum non omnibus vestita debitis circumstantiis, non puro fine, aut intentione facta. Hinc, ut non sine basi S. Gregorius ait, *sæpe sordet in distractione iudicis, quod fulget in estimatione operantis.* Et ideo, si etiam quis nescio quæ heroicarum virtutum obiret exercitia, haud tamen absolute in his suam spem, sed potius in Dei misericordia, ac infinitis Christi meritis collocare debet; quia nimirum fiduciam hanc cacodæmon multò magis pertimescit, quam quælibet alia virtutum opera; id quod palam metiri licebit ex eo, quod Laurentius Surius commemorat de S. Bernardo, in ejus vita sic scribens: Cum quadam vice gravi morbo urgeretur, raptus in ecstasim, visus sibi est ante tribunal Dei stare. Ubi cum gravioribus & improbis accusationibus à dæmone accusatus fuisset, eique sui defendendi copiam fecisset, non fuit ausus Bernardus in suis meritis confidere, sed solum respondit: Confiteor me indignum æternâ gloriâ, si opera mea, & merita sola considerem: Sed Dominus meus eam possidet duplici titulo. Primò, quia Filius æterni Patris est, quo quidem titulo etiam hæres est regni. Secundò, quia eam meritis suis, & pretioso suo Sanguine acquisivit. Contentus ergo primo titulo, qui etiam ei sufficit, donavit mihi secundum, cujus virtute jus ad regnum illud habeo. Hoc responso accusator sædo rubore suffusus disparuit, & omnis illa iudicii species cum suo tribunali

(a) Drexel. in Rosis part. 1. c. 14. (b) Psal. 9.

nali protinus evanuit. Ex quo discamus & nos, tutissimum fore, non tam in nostris bonis operibus, ac meritis confidere, quam in ipsa Dei misericordia, & infinitis Christi promeritis, nihil tamen interea omitiendo de bonorum operum studio; sed graviter in virtutum culturæ exercendo, ac de bono in melius semper proficiendo, & de virtute in virtutem eundo; Siquidem hoc modo nostra Spes, &

fiducia (quam de Divina clementia concipere debemus) erit firma, quæ nos nequaquam faller, nec confunder: Res enim certa divino testimonio: *Si cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum, & quidquid petierimus, quæ ad*

ad nostram animæ salutem faciunt, accipiemus ab eo; inquit S. Jo-

annes in Epistola 1. cap.

3. vers. 21.

PARS TERTIA.

15. **C**oepit ut prosequamur materiam; notandum cuilibet incumbit, quod Spes in arduis vel maxime à nobis sit retinenda, prout unumquemque nostrum monet Prophetæ Oseas cap. 12. sic dicens: *Spera in Deo tu o semper, & præcipue tempore tentationis, & afflictionis, ne alioquin in tentatione positus cadas, sed spe roboratus generose adversario resistas, eumque vincas. Nam spes, quam habemus de Deo, nos liberat ab omni tentatione, quippe qui, ut dicitur Proverb. 30. Clypeus est sperantibus in se; Deus enim fideli in se speranti, seque invocanti est scutum, quia potentiâ suâ quasi prætento clypeo suum supplicem servat, tuetur, ac propugnat. Secundò debemus sperare in Deo tempore afflictionis; quia Deus tribulatos non deserit, dicente Judith cap. 13. Qui non deserit sperantes in se, sed eosdem eripit, & à malis, quibus premuntur, liberat. Expertus est id sanctus Rex David, qui in hac virtute singulariter excelluit, prout ipse plurimis in locis Psalterii sui de se testatus est, maxime verò quando ait, Psal. 26. Dominus illuminatio mea, & salus mea, quem timebo? Si consistent adversum me castra, non timebit cor meum. Si exurgat adversum me prælium, in hoc sperabo. Quod verò Deo sic confusus*

nunquam sit confusus, nobis aliorum indicat dicens, Psal. 24. *Non erubescam quoniam speravi in te, Domine. Siquidem Deus illum velut pupillam oculi semper tutatus est, & ex septem præsentissimis liberavit vitæ periculis, quæ enumerantur in libro primo Regum. Primum habetur cap. 18. vers. 11. Secundum cap. 19. vers. 10. Tertium cap. 21. vers. 1. & seq. Quartum cap. 23. vers. 19. de quo mox latius. Quintum cap. 24. vers. 3. Sextum cap. 26. vers. 1. Septimum cap. 27. vers. 1. Porro, non tantum Deus Davidem ex his gravissimis Saulis persecutionibus liberavit, sed etiam (ut advertit Rupertus Abbas lib. 2. cap. 10.) in Davidis bonum convertit, ut ex singulis ipse fortior & gloriosior evaserit, ut patet hæc ea, quæ singulas persecutiones consecuta sunt, legenti; passionis enim comes, & afflicta est gloria. Hoc ut vivacius mentis nostræ oculis pateat, paulò fusiùs examinare lubet caput vigesimum tertium, in quo perhibetur, quod graviter David, dum à facie Saul profugus lateret in deserto Maon, à militibus Saulis fuerit arctatus, ac ad necem quæsitus: Saul enim (ut dicitur loco citato vers. 29.) & viri ejus in modum coronæ cingebant David, & viros ejus, ut caperent eos, quod cernens David desperabat se posse*

evadere à facie Saul suâ virtute & sapientiâ, sperabat tamen, se Dei ope evasurum, sicut & factum. Cùm enim David undique circumfusus esset à Saul, qui instar ferocissimi leonis, captâ jam prædâ, exultaret, ecce ex improvviso defertur ad eum nuntium. Philistinos suam terram invalisse, omniâque devastare, ac depopulari. Hoc nuntio perculsus Saul, atque coactus à persecutione Davidis desistere, perrexit in occursum Philistinorum, ut eos persequeretur, ac à suo arceret solo. Hoc modo David Saulis tyrannidem effugit, & à præsentissimo liberatus fuit periculo.

16. Huic sancto Regi non cessit in fiducia erga Deum magnus ille credentium Pater, Patriarcha Abraham, cui à Deo promissum fuit, semen illius sicut stellas cæli, & sicut arenam maris multiplicandum esse; Et tamen filium suum Isaac (in quo promissio hæc adimplenda erat) paulo post sibi immolari, eidem præcepit dicens: Gen. 22. *Tolle filium tuum unigenitum, quem diligis Isaac, & vade in terram visionis, atque ibi offeres eum in holocaustum super unum montem &c.* Cui arduo mandato nihil oblocutus, sed mox obsequens perrexit cum filio suo Isaac ad destinatum à Deo sibi montem, eundem ibi oblaturus in holocaustum. Siquidem vir Sanctus, sicut prius, dum cælitus promissum fuerat ei ex Sara sterili nascendum sibi filium; licet ipse jam fermè esset centenarius, & Sara annorum octoginta novem, ut colligitur ex Genesi cap. 17. contra spem (ut loquitur D. Paulus Rom. 4. 18.) in spem credidit; hoc est, contra id quod naturaliter sperare poterat, in spem credidit, id est, fidem habuit promissis divinis, & inde spem concepit de semine sibi nascituro ex uxore sterili; Ita similiter jam natum Isaac à Deo iussus sacrificare, contra spem in spem credidit; ducebat quippe filium in montem, cum ibidem secun-

dum mandatum Domini mactaturus, nihilominus confidebat de divina potentia ac clementia, Isaac denuo à morte suscitandum à Deo fore. Abraham obtulit filium suum, arbitrans quod potens est Deus à mortuis suscitare eum, ait S. Paulus Hebr.

11. 19. Cùm autem tertius illuxisset dies, & montem ob oculos haberent, dixit Isaac ad Patrem suum: *Ecce ignis & ligna, ubi est victima holocausti?* Cui respondit Abraham: *Deus providebit.* Et reverà Deus providit; nam pater (inquit S. Chrysostomus) immolavit, filius seipsum in holocaustum obtulit, & Deus ambo tanquam sibi gratissima acceptavit; & nihilominus victima vivens permansit. Sic Abraham plenus in Deum spe, usque ad montem, usque ad altare, & tandem usque ad ictum venit, quo filium vitâ privare volebat; quoniam jam satis profundè cordi suo imprefferat hæc verba: *Deus providebit.*

17. Nec à præsentis scopo aberrat, quod de filiis Israël sacre perhibent paginæ; Cùm enim hi Ægypto egressi ad terram sanctam iter suum dirigerent, ductique essent à Moysè ad mare rubrum. Simul id rescians Pharo Rex Ægypti, eos armatâ manu insecutus est; Quod videntes Israëlita, timuerunt valde, & in voces desperabundas eruperunt, & dixerunt ad Moysen: *forſitan non erant sepulchra in Ægypto, ideo tulisti nos, ut moreremur in solitudine: quid hoc facere voluisti, ut educeres nos de Ægypto?* Exod. 14. 11. Moyses autem eos placans, & animans, mansuè respondit, dicens: *Nolite timere, Deus vos in arctum hunc locum concludi voluit, ut hic suam in vos curam, & potentiam ostenderet; hic ergo locus magis vos ad spem excitare debet. Deus enim maximè adest in arduis, quando spei superest minimum. Ille vos ex Ægypto vocavit, ille viam & exitum da-*

bit, ipse potest hosce montes in planitiem, & hoc mare in terram vertere. Nolite ergo timere, state, & videte magnalia Domini, quæ facturus est hodie. Dominus pugnabit, & vos tacebitis, vos quiescetis, otiosè & jucundè hanc Dei pro vobis pugnam spectando. Hac oratione Moyses Israëlitas trepidantes in spem erexit, & nos pariter docuit, quàm fortiter in arctis sperare in Deum, eumque invocare debemus. In arduis (inquit S. P. Augustinus) constanter Deo crede, eique te totum committe, quantum potes: ita enim ipse te ad se sublevare non desinet, nihilque tibi evenire permittet, nisi quod tibi prosit, etiamsi nescias: portabit te in brachiis suis, licet non animadvertas, quod curet te.

18. Quamobrem quisquis cum Rege David, ac filiis Israël à suorum hostium insultu liberari, & cum Patriarcha Abrahamo omni benedictione cælesti repleti desiderat, Deo sine animi fluctuatione credat, & semper contra spem in spem speret, oportet. Unde si quandoque tentatio aliqua acciderit, & daemon tibi suggerit, quòd ulterius haud possis tam urgentibus & vehementibus tentationum insultibus resistere; Tunc plenus spe, & fiducia responde: Quamvis non possim ex propriis meis viribus, tamen potero cum Dei auxilio, quod spero mihi defuturum nunquam. Quod idem practicabis, quando tartareus hostis de vicio aliquo eradicando, vel virtute plantanda te penitus desperare facit, cujus arduitatem insuperabilem hostis effingit. In his casibus vel maximè animum spe erigere debes ad Deum, obfistendo inimico, & cum D. Paulo (Philip 4. 13.) dicendo: Omnia possum in eo qui me confortat per gratiam, & virtutem suam, nempe per Christum. Hanc spem & fiduciam si habueris, experientiâ discies, te facillè posse ea, quæ antè impossibilia erant visa. Frequentabis præ-

terea hoc exercitium, dum fortassis aliqua sive publica, sive privata, gravis calamitas immineret; ut si e. g. bellum, pestilentia, fames, aut simile quid eveniturum passim timeretur; in his enim casibus, qui non raro animi quietem conturbare solent, mox tibi recurrendum erit ad Spei præsidium, credendo & sperando, quòd talia à Deo permessa, aut immissa mala tibi servient ad animæ tuæ profectum, ac salutem. Hoc modo si Deo in omnibus tentationibus, & afflictionibus confisus fueris, haud dubiè in mediis etiam turbationum fluctibus, ac calamitatum procellis inconcussus, & imperturbatus persistas. Nam attestante Hebræo Vate, (Psal. 124.) Qui confidunt in Domino, sicut mons Sion, non commovebuntur in æternum. Justi siquidem, quidquid ardui, laboriosi, adversi, & quantumcunque terribilis accidat, credere, sperare, diligere, rectè operari nequaquam desistunt. Montem dixit (ait in hunc locum Orator Constantinopolitanus, D. Chrysostomus) spem in Deum immutabilem, inconcussam, firmam, & constantem; quemadmodum enim nemo, etsi innumerabiles adhibeat machinas, montem convellere, nec labefactare poterit; ita etiam, qui illum, qui spem in Deum collocavit, aggreditur, incassum laborabit; monte enim longè est tutior Spes in Deum.

19. Hæc Spes in Deum S. Gregorium Thaumaturgum cum Diacono suo ita protexit, ut in montem evadens, cum jam nullum amplius affulgeret medium effugiendi inscutores, cum Diacono manibus, oculisque in cælum sublatis, pro liberatione orans, hoc quidem impetravit à Domino, ut milites circumcursantes vestigantésque, & virum Sanctum, & Diaconum Socium, non duos homines, sed arbores esse existimarent: sicque res infectâ discederent. Ita refert

S. Gregorius Nyssen. in ejus vita. Hâc in Deum fiducia armatus, S. Joannes Silentarius contra Saracenorum incurfus à Leone fuit defensus. Nam Alamundaro Saracenorum Rege Palæstinam incurfante, & Monasterium, in quo degebat Joannes, invadente, noluit exire & fugere, tametsi ei suaderetur, ut in civitatem aliquam munitam se reciperet; sed magnâ spe se Deo resignans: *Si Deus, inquit, mei curam non gerit, ut quid vivo?* Nec eum spes, aut Deus fefellit: misit enim Deus leonem horribilem, qui Joannem custodiret, & tutaretur, propulsaretque pericula, & ab accessu arceret agmina Barbarorum. Ita Surius in ejus vita. Quâ virtute similiter roboratus Theodorus Abbas, qui ab alio Monacho interrogatus, an non formidaret, dum subito aliquis importunus excitatur strepitus? respondit: *Sic ælum terræ adhærent, Theodorus non formidat; poposcera enim precibus à Deo, ut auferretur ab eo formido.* Ita habent Vitæ

Patrum lib. 5. libel. 7. n. 6. Ex quibus patet, quod spes firmissimum sit animi nostri fulcrum, omnium victrix difficultatum, nostræ peregrinationis baculus, nostrorumque laborum refrigerium & solamen. Hos spei fructus graphice depingit Jacobus Billius his versibus:

Spes mala cuncta levat, vinumque
educit ab undis;

Mellâque de rigida pinguis rupe
trahit.

Spes quoque sancta piis est ignea nocte
columna,

Intus quæ nullis frangitur ista malis.
Christicolæ & ! sortem populi bis, terque beatam,

Rebus in adversis, cui datur ista
Comes !

Hac Duce nam quivis lætâ subit aspera
mente,

Vivit & in mediis ut Salamandra
rogis.

P A R S Q U A R T A.

20. **V**erum enim verò, sicut hæc Theologica virtus: nempe Spes, à nobis sedulò exercita, plurimum acceptos nos Deo facit, mirèque animæ nostræ promovet salutem, ut ex dictis liquet; ita ejusdem neglectus, seu diffidentia nos Divinæ Majestati valde odiosos reddit & invisos, extremamque sæpe nobis affert perniciem, & perditionem, prout suo damno experti sunt Hebræi, qui ex Ægypto egressi, omnes penè in vastis Arabiæ locis perièrunt: Sic enim ait Deus: (Numer. cap. 14. vers. 29.) *Omnes qui numerati estis à viginti annis & supra, non intrabitis in terram, super quam levavi manum meam, ut habitare vos facerem, præter Caleb Jephone, & Josue filium Nun.*

Quid igitur deliquerunt Hebræi? Audi: Postquam Hebræi pervenerunt in Rathma & Cades, atque vicini erant terræ promissæ, tantumque inter eam & ipsos intererant montes Idumææ; Locutus est Dominus ad Moysen dicens: *mitte viros, qui considerent terram Chanaan.* Num. 13. Dixit hoc Deus, postquam populus iste diffidens promissis Dei, petiisset mitti exploratores in Chanaan, qui referrent, qualis esset terra, quàm fertilis & quàm munita, ut patet Deuter. cap. 1. vers. 22. Mittit igitur Moyses duodecim exploratores ad terram considerandam; qui revertentes optimam esse dixerunt: tamen ex eis decem asseruerunt, locum esse acquisitu inaccessibilem: *Populus, quem aspeximus, procera*

proceræ *statura* est : quibus comparati quasi locustæ videbamur. Numer. 13. vers. 33. Hæc audientes Hebræi continuè pusillanimes facti , spem amiserunt de acquirenda terra Chanaan : *Dixeruntque alter ad alterum, constituamus nobis ducem, & revertamur in Ægyptum.* Numer. 14. Hoc ergo fuit grande peccatum filiorum Israël , quòd videntes tot mirabilia , quæ Deus pro eorum defensione hætenus operatus fuerat , quæque eos certos facere debuissent , quòd in illam terram introducerentur , illi tamen Deo sint diffisi , nec credere voluerint Josue & Caleb asserentibus : *Nolite rebelles esse contra Dominum ; neque timeatis populum terræ hujus , quia sicut panem ita eos possumus devorare , recessit ab eis omne præsidium ; Dominus nobiscum est , nolite metuere.* Numer. 14. 9. Quin imò voluerunt eos (Caleb scilicet & Josue , qui murmurantibus resistebant) lapidibus opprimere , si non à Domini gloria , super tectum foederis apparente , à tali facinore absterriiti fuissent ; tunc etiam audierunt à Deo : *Vestra cadavera jacebunt in solitudine : filii vestri erunt vagi in deserto annis quadraginta &c.* Exploratores autem omnes , præter Josue & Caleb , subitâ morte puniti fuerunt , ut ibidem refertur vers. 36.

21. Atque hinc liquet , quàm invisafit Deo diffidentia nostra , & incredulitas , dum divinis promissis fidem adhibere titubamus. Eapropter religiosarum familiarum Fundatores inter alia , quæ sollicitè suis ab asceteriis propellere nitentur , etiam erat hæc de divina Providentia & liberalitate diffidentia. Hos inter erat S. Franciscus Seraphicus , qui , quoties suos aliò mandarat , nullum illis aliud viaticum dare consuevit , quàm illud Psalmi 54. *Facta super Dominum curam tuam, & ipse te enutriet* , cujus versiculi fides instar omnis peculii erat. Accidit , ut duo-

bus ab eo peregrinatum missis , dièmque jam ferè totum , viâ inediâque confectis vires deficerent , quin ut & stipe ostitatim flagitâtâ , nihil à quopiam mortaliū porrigeretur. Quàm proum est tali tempore homines fieri subtristes , & impatientes ? Quàm facile sollicitudo futuri , & præsens inopia confidentiam labefactat ? Et tamen in his ipsis viris pusillanimitatem Deus censuit castigandam. Misit igitur in specie juvenis Angelum , qui , interrogatâ causâ , ob quam aded dejecti animis essent , binos eis panes exhibuit ; quibus dum illi assidentes humi suavissimè vescerentur , cœpit eos asperis verbis castigare : Homines , (inquit) modicæ fidei , cur divinæ curæ jam diffidebatis ? Non vobis in mentem veniebant verba illa Prophetæ , quæ tam sæpe vobis sanctus Pater vester inculcavit : *Facta cogitatum tuum in Domino , & ipse te enutriet* , eum ejus videlicet bonitas ne bestius quidem agri desit ? Quamobrem hoc scitote , nullam ob aliam causam distulisse Dominum opem suam , nisi ut fame ipsâ diffidentiam vestram puniret. Dixit hæc , & complura alia talia , ubi loqui cessavit , cessavit pariter etiam conspici. Satis illi fuit cum corpore mentem etiam illorum pavisse. Nos quoque inde pascamur , neque statim animis concidamus , si non illicò manna è cælo cadat , aut è nubibus nobis advolent co-
turnices.

22. Profectò , tametsi S. Paulus , primus Eremita per 60. annos corvi ministerio fuerit pascus & refectus ; Quòd si tamen annos , quos in solitudine exegerat , numeremus , videbimus , eum hoc à Deo beneficium primò post triginta aliquot annos accepisse ; Proinde non est dubium , quin prius ejus patientia per varias ærumnas fuerit à Deo probata , ac tandem tali singulari favore re-

munere-

munerata. Sic & S. Onuphrius Paphnu-
tio factus est, se initio suæ anachoreticæ
vitæ tantas sensit difficultates, ut subin-
de putârit se fame, siti, frigore, æstuque
periturum, postea tamen Deum suam pa-
tientiam, jejunia, & poenitentia opera
arbitratum, duos cælites misisse, qui quo-
tidianam deferrent annonam cum aquæ
paulillo. Opportunè similiter hic occur-
rit historia de Daniele Propheta, qui cum
altera vice in lacum leonum fuisset mis-
sus, ut à leonibus necaretur, & devoraretur;
tunc Deus per Prophetam Habacuc
(quem Angelus Domini per capillos ap-
prehensum ex Judæa in Babylonem por-
tauit) Danieli prandium submisit: Et cla-
mavit Habacuc, dicens: Daniel serve Dei, tolle
prandium, quod misit tibi Deus. Daniel. 14.
36. Ubi animadvertendum, quod Da-
niel (ut facer ait historicus) sex diebus
fuerit in lacu leonum, ac primùm septimo
die à Rege eductus, & tamen Daniel non
nisi post longam patientiam, ac fortem
inediæ tolerantiam à Deo fuit consolatus,
ac tibo refocillatus, scilicet die sextâ, non
antè. Unde maximo perfusus gaudio di-
cebat: Recordatus est mei Deus, & non de-
reliquisti diligentes te.

23. Quamobrem, si & tu, qui Chri-
stianus, vel Religiosus audis, in magna
constitutus sis inopia, paupis que labores
penuriâ, expectare similiter debes cum
Daniele, Onuphrio, Paulo, ac sexcentis
aliis Dei servis, magna cum fiducia divinæ
providentiæ auxilium, nec pietati divinæ
ullum præfigere terminum. Hæc est in-
structio Davidis monentis, & dicentis
Psalm. 26. 20. *Expecta Dominum, viriliter
age, & confortetur cor tuum, & sustine Do-
minum.* Quæ verba Cardinalis Bellarmi-
nus tali scholio explicat, dicens: *Expecta
Dominum*, id est, patienter & cum fidu-
cia expecta auxilium, & consolationem
Domini: Hinc *viriliter age*, seu roborare:

roborare autem non armis exterioribus,
sed confortetur cor tuum, excita animum,
audacter perge. Hinc verò multò magis
confide, & cum patientia sustine Domi-
num, dum altissimâ suâ sapientiâ te rerum
necessariorum egestate premi finit ad tuam
utique utilitatem, & profectum. Igitur
cum sit fidelis & verax in promissis suis
Deus, crede oraculo Vatis Habacuc di-
centis: *Si moram fecerit ad te adjuvandum,
expecta illum cum fiducia & longanimitate,
quia veniens veniet, & non tardabit.* Ha-
bac. 2. 3.

24. Ex quibus erudimur, omnem nos
deponere solitudinem anxiam debere
circa vitæ necessaria, prout monet ipsa
Sapientia Incarnata Matth. 6. 25. *Ne soli-
citi sitis animæ vestræ, id est vitæ animæ,
quid manducetis, neque corpori vestro, quid
induamini.* Quod monitum ut efficaciter
nobis persuadeat, mox adducit valde for-
titer stringens argumentum: *Nōne anima
plus est quàm esca? & corpus plus quàm vesti-
mentum?* Hæc divina sententia hunc red-
dit sensum, ut explicant Chrysostomus,
& Hieronymus apud Sylveiram lib. 4. cap.
17. num. 35. Anima plus est, seu pre-
tiosior est quàm esca, & corpus plus quàm
vestimentum: Qui ergo sine vestra solici-
tudine dedit quod majus est, dabit etiam
quod minus est, scilicet escam, & vesti-
mentum; qui enim debet vobis vitam,
dabit necessaria ad illius conservationem.
Qua de re tractans Doctorum gravissi-
mus D. P. Augustinus lib. 2. de Sermonibus
Domini in monte cap. 22. ita scribit: *Me-
minerimus, multò amplius nobis Deum dedisse,
quando nos fecit, & composuit ex anima &
corpore, quàm est alimentum & tegumentum,
quorum solitudine nos duplicare cor non vult.*
*Nōne (inquit) anima plus est quàm esca? &
cur hoc dixit? Nisi ut intelligas eum, qui
dedit animam, multò facilius escam esse
daturum? Et in Psalm. 61. ita edisserit:*

Pascet te, qui fecit te; qui pascit latronem, non pascet innocentem? Pascet te, qui Solem suum oriri facit super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos; Qui pascit damnandos, non pascet liberandos? Hactenus Augustinus. Atque hoc est, quod Christus iteratò monet, ac repetit, dicens: Matth. 6. 34. Nolite ergo solliciti esse in crastinum: Vult enim vel maximè à nostris mentibus evellere omnem sollicitudinem de temporalibus.

25. At quæstio hic insurgit, quare Dominus tam strictè nobis vetet sollicitudinem circa temporalia, & tamen nobis est agendum de his quæ sunt necessaria ad vitæ sustentationem. Et hac de causa Paulus testatur de se, laborasse suis manibus: Act. 20. 34. *Ad ea quæ mihi opus erant, & his qui mecum sunt, ministraverunt manus istæ.* Pro resolutione hujus difficultatis advertendum est cum Sylveira lib. 4. cap. 17. num. 37. sollicitudinem distingui à providentia & cura. Sollicitudo dicit quandam animi anxietatem atque angorem circa eventum alicujus rei, procedentem ex dubitatione, ac incertitudine talis eventus. Providentia autem & cura consulit de futuro absque animi perturbatione & anxietate. Non vetat ergo hic nobis Dominus curam & providentiam circa nostrum alimentum: non enim miraculosam à Domino sustentationem expectare debemus; & ideo omnium Dominus in Collegio suo loculos, in quibus aliquid reservabatur ad usus necessarios, admittit, ut habetur Joan. 13. 28. Et Salomon ait Proverb. 6. 6. *Vade ad formicam, ô piger, & considera vias ejus, & disce sapientiam: parat in æstate cibum sibi, & congregat in messe quod comedat.* Secundò non vetat Dominus laborem procurandi cibum ad necessariam vitæ sustentationem, quemadmodum hanc Domini sententiam: *Respicite volatilia cæli, quoniam non seminant &c.* voluerunt interpretari Eucharistæ quidam

Gramm. Relig. Pars I.

hæretici, asserentes semper esse orandum, & nunquam laborandum aut seminandum. Contra hos scripsit S. P. Augustinus librum de Operibus Monachorum. Et facillè error hic refutatur Apostoli auctoritate proximè citatâ, atque etiam illâ 2. Thess. 3. 10. *Qui non vult operari, non manducet.* Et, ut notant D. Hieron. & D. Paschasius hic Adamo dictum est: *In sudore vultus tui vesceris pane tuo.* Gen. 3. 19 Unde Chrysostomus homil. 16. in opere Imperf. ait: Dominus loquens ad Adam non dixit: *Cum solitudine facies tibi panem,* sed, *cum labore & sudore facies tuæ.* Ergo non solitudinibus spiritualibus, sed laboribus corporalibus acquirendus est panis.

26. Ex his erudimur, quòd, dum videmus aliquem de ligno, caseo, butyro, frumento &c. sibi in copia prospicere, non debeamus eum temerè judicare, quasi exiguam aut nullam haberet de divina providentia fiduciam. Audiatur Doctor Angelicus; hic enim in Catena sua verè aurea hanc Aurelii Augustini sententiam adfert: Cavendum, ne, cum viderimus aliquem servum Dei providere, ne ista necessaria desint, vel sibi, vel eis, quorum cura sibi commissa est, judicemus eum contra Domini præcepta facere, & de crastino esse sollicitum; nam & ipse Dominus, cui ministrabant Angeli, propter exemplum loculos habere dignatus est. Et in Actibus Apostolorum scriptum est, quæ ad victum sunt necessaria, procuranda esse in futurum propter imminentem famem. Non ergo hoc Dominus increpat, si quis humano more ista procuret, sed si quis propter ista non militet Deo, seu retrahatur ab æternis. Unde Glossa ait: *Non labor & providentia damnatur, sed solitudo mentem suffocans, & impediens à querendo regno Dei.* Laborandum ergo est pro acquirendo vitæ subsidio, sic tamen ut mens nostra sit ab ipsis terrenis rebus separata, &

E

in

in Deum affixa, ut ipsum meditemur die ac nocte, omnesque nostras ad ipsum cogitationes dirigamus, prout monet D. Petrus: 1. Pet. 5. 7. *Omni sollicitudinem vestram projicientes in eum; quoniam ipsi cura est de vobis, scilicet specialis, licet sit ei cura generalis de omnibus juxta illud Sapient. 6. Pusillum & magnum ipse fecit, & aequaliter cura est illi de omnibus.* Unde dicit Psalmista: *Dominus sollicitus est mei, scilicet specialiter,* ait hic S. Thomas. In Deum igitur sit omnis nostra sollicitudo & cogitatio; Sic enim de nostram quolibet verificabitur illud, quod Eliphaz dicebat ad Job: *In fame eruet te de morte, & in bello de manu gladii.*

Non timebis calamitatem cum venerit. In vastitate & fame videbis, & bestias terræ non formidabis. Job. 5. 20. Hoc est quod dicitur in Psalmis: *Ecce oculi Domini super metuentes eum, & in eis qui sperant super misericordia ejus. Ut eruat à morte animas eorum, & alat eos in fame.* Ps. 32. 18. Hæc est causa, cur Dominus respiciat oculo paterno timentes & sperantes in se, ut videlicet duo hæc beneficia illis tribuat, liberationem à periculo mortis, & alimenta dum vivunt. Hæc omnia nunc allata quod uberiori & meliori intelligentiâ clarescant, non abjicienda, sed attentè ponderanda veniunt quæ sequuntur.

P A R S Q U I N T A.

27. **D**ictum proximè fuit, quod, qui spem suam in Deum designant, respiciuntur singulariter à Deo, ut eruat à morte animas eorum, & alat eos in fame. At quæ ratione, quæres, hæc vera esse possunt, cum legamus de antiquis Patribus, qui fidissimi erant Servi Dei: *Circuierunt in melotis, in pellibus caprinis, egentes, angustiiati, afflicti.* Hebr. 11. 37. Imò ipse electus Christi Apostolus de se testatur, 2. Cor. 11. 27. *In labore & ærianna, in fame & siti, in frigore & nuditate.* Proinde videtur, Deum curam specialem de suis Servis non habere, cum eosdem à fame, ac ab ipsa etiam morte non liberet? Quippe Apostolo teste, *lapidati sunt, secti sunt, in occasione gladii mortui sunt.* Respondetur ad hoc, quod licet Deus nunquam suos famulos, & amicos etiam intimos fame, siti, frigore, nuditate, magnæque rerum necessariorum laborare sinat inopiâ, non debemus tamen credere, Deum iisdem necessaria non providere, aut eorum curam negligere; quia certis-

simum est illud, quod appromisit Vates Regius dicens: *Ecce oculi Domini super metuentes eum; ut eruat à morte animas eorum, & alat eos in fame.* Nam duo hæc beneficia, scilicet erueri à morte, & alere in fame, non tantum intelligenda sunt de salute corporali & temporali, sed etiam, imò magis de salute spiritali & æterna. Audiatur S. Thomas: *Ut eruat à morte animas eorum; à morte scilicet peccati, & à morte futuræ damnationis in resurrectione.* Hinc dicitur Osæ cap. 13. *De manu mortis liberabo eos.* Prosequitur David: *Et alat eos in fame; alimento nimirum spiritali, secundum illud Deuteronomii cap. 8. v. 3. Non in solo pane pivit homo, sed in omni verbo quod egreditur de ore Dei.* Et hæc refectio spiritalis, quâ Deus fideles servos suos reficit, multò est nobilior ac pretiosior, quàm sit alimentum quo corpus reficitur, & à famis tortura liberatur. Ita Doctor Angelicus in Psal. 32. lit. q.

28. Quando igitur Deus tempore famis & necessitatis non opitulatur amicis suis, sed

sed eos fame nedum premi sed & perimi finit, id non aliâ ratione facit, quàm ut ipsi per talem miseriam, & paupertatis afflictionem, velut per januam ad beatæ felicitatis convivium introducantur, inastimabiliq; Martyrii condecorentur coronâ. Sic S. Silverius Papa à Theodora Augusta in exilium missus, & in Insula Pontia ingentibus ærumnis obrutus, inediâque confectus expiravit. Item S. Martinus Papa ab Imperatore Constante in Chersonesum exulare jussus est, ubi egestate ac inediâ afflictus intra dies paucos decessit. Similiter de aliis viris Sanctissimis frequenter in Martyrologiis legimus, eos in exilium pullos, fame, siti, frigore, ac ærumnis oppressos secundum corpus periisse: qui tamen à Deo in sua necessitate destituti minimè sunt dicendi, utpote de quibus asserit Paulus ad Romanos 8. 24. *Spe salvi facti sunt.* Firmiter enim sperârunt, ac de Dei bonitate piè confisi sunt, per hæc mala temporalia sibi parari bona æterna. Dicebat de seipso Propheta Hussaus: *Etiam si occiderit me, in ipso sperabo.* Job. 13. 15. Quid putamus Jobum sperâsse? Num sublunaria hæc bona? Minimè gentium: Quid enim hæc illi profuissent, si à Deo occisus fuisset? Non ergo temporalia fuerunt, in quæ ferebatur illius spes, sed spiritualia, sed supercælestia, sed perennia bona. Sic explicat Præceptor Angelicus, dicens: *Etiam si occiderit me, in ipso sperabo;* Quasi dicat: Non credatis, quod propter mala temporalia quæ patior, de Deo sperare cessaverim: Si enim spes mea esset de Deo propter bona temporalia tantum, cogerer desperare; sed quia spes mea de Deo est propter bona spiritualia, quæ manent post mortem, etiam si me usque ad occisionem affligerit, spes, quam de ipso habeo, non cessabit. Ita S. Thomas in cap. 13. Job. lect. 20.

29. Similiter spem nostram pro suo

objecto habere debere, non bona caduca, sed solida, & sine fine perennatura, S. Tobias verbò nos docuit, & exemplò comprobavit. Cum enim Rex Sennacherib exosos haberet filios Israel, multosque ex illis occideret, Tobias sepeliebat corpora eorum. Contigit, quòd die quadam à sepultura fatigatus juxta parietem obdormisset, & ex nido hirundinum dormienti illi calida stercorea inciderent super oculos ejus, fieretque cæcus. Tunc amiei, & cognati ejus irridebant vitam ejus, dicentes: *Ubi est spes tua, pro qua eleemosynas, & sepulturas faciebas?* Tob. 2. 16. Quasi dicant: Spes tua te sefellit, fuitque falsa, & fallax; sperabas enim per eleemosynas obtinere à Deo prospera omnia, & ecce Deus per sepulturam mortuorum te cecavit, & oculis privavit. Quid enim infelicius, & miserius oculis orbato & cæco? At quid arbitramur respondisse sanctum hunc virum? indicat id sacer Textus: *Tobias verò increpabat eos dicens: nolite ita loqui; quoniam filii Sanctorum sumus, putà Abraham, Isaac, & Jacob &c. eorum ergo fidem, spem, patientiam, & constantiam in adversis imitari oportet, & vitam illam expectare, quam Deus daturus est his, qui fidem suam nunquam mutant ab eo.* Respondit igitur oppositè Tobias insultantibus sibi: *Ubi est Spes tua?* Quasi diceret: Spes mea non fertur ad bona præsentia, sed futura; Spero enim post hanc vitam, aliam vitam beatam & perennem, quam Deus dabit iis, qui in Fide & Spe illius constanter in quibuslibet adversis persistunt.

30. Hæc Spes alterius vitæ excitavit septem fratres Machabæos, ut sartagine, equuleos, & omnia tormenta superarent; imò contemnerent; Unde ad Antiochum Tyrannum intrepidè dicebant: *Tu quidem scelestissime, in præsentī vita nos perdis, sed Rex mundi defunctos nos pro suis legibus in æternæ vitæ resurrectione suscitabit.* 2. Mach.

cap. 7. vers. 9. Idem senserunt, & dixerunt ceteri Martyres fermè ad unum omnes, qui (ut ait Apostolus Hebr. 11. 37.) *Lapidati sunt*, ut Jeremias, & Zacharias Sacerdos filius Joiadæ 2. Paralip. 24. 21. *Secuti sunt*, ut Ilaias ferrâ à Manasse Rege in duas partes dissectus. *Tentati sunt*, variis & exquisitis exercitati tribulationibus. *In occisione gladii mortui sunt*, ut Prophetæ Domini à Jezabele gladio interempti. 3. Reg. 18. 4. Item Sacerdotes illi octoginta quinque cum Achimelech, uno die gladio occisi jussu Saulis in Nobè, quia videbantur favisse Davidi. 1. Reg. 22. 18. *Non suscipientes redemptionem*, nolentes redimi à morte, cum ipsis facilis evasio offerretur, sed illicita, & religioni injuriosa, ut patuit in Eleazaro, & Machabæis; ut meliorem, vitâ præsentè quæ ipsis offerebatur, invenirent, ac consequerentur resurrectionem gloriosam in fine sæculi. Imò & ipse Christus Redemptor noster (ut idem Apostolus capite mox subsequenti ait) pro proposito sibi gaudio mox futuræ resurrectionis, & ascensionis gloriosæ sustinuit crucem, confusione contemptâ, id est, ignominiam, & supplicii infamiam parvi pendit. Huc etiam prospectavit Seraphicus Pater S. Franciscus, dicere solitus: *Tanta est gloria quam expecto, ut omnis me pœna, omnis labor & crux delectet*. Ad quem scopum illa ejusdem S. Pauli parænesis collimare videtur, quam suis Hebræis, cunctisque Christi fidelibus tradidit dicens: Hebr. 10. 35. *Nolite amittere confidentiam vestram*, etsi nullum prorsus corporis subsidium superesse videretur, quia hæc fiducia magnam habet remunerationem, nempe non quid terrenum, sed gaudia sempiterna. Atque hoc est quod idem Orbis Magister Romanis precabatur: Rom. 15. 13. *Deus autem spei*, id est, Author Spei nostræ, repleat vos omni gaudio & pace in credendo;

ut abundetis in Spe, id est, ut spes rerum cælestium, & æternæ hæreditatis abundanter in vobis crescat, illaque vos roboret ad hilariter sufferendas omnes præsentis vitæ ærumnas & egestates.

31. Non ergo de divina Providentia est ambigendum, aut diffidendum, dum in magna paupertate & necessitate relinquimur; nam quot sunt, qui potius à rerum necessariorum inopiâ vexati salvantur, quàm si in statu prospero fuissent constituti? Hic igitur est præcipuus finis, quem providentia Patris sibi habet propositum, justos paupertati, angustia, & penuriæ vult esse subjectos, ut eos faciat tanquam filios cælestis regni hæredes, quod longè excellentius est, quàm si ad libitum nostrum panis copia nobis adesset. Quando igitur legimus plures Martyres in carceribus cruciatos, imò enecatos esse fame, nosse debemus, hoc illis ex singularissimo divinæ gratiæ favore provenisse, eisque hæc viâ de pane cælesti, qui Christus est, affluenter provisum fuisse. Dum ergo Sapiens in Proverbiis cap. 10. v. 3. dicit: *Non affliget Dominus fame animam justæ*, id significat non quid temper, sed quid sæpe eveniat, ait hic Cornelius à Lapide, hanc subnectens pro nostro proposito moralem doctrinam: In Veteri quidem Testamento ordinariè Deus non permittebat Judæos justos fame affligi, quia promiserat eis opum, frugumque abundantiam, si legem suam servarent. In novo autem Testamento Christianis justis opum non tam temporalium, quàm spiritualium copiam promisit. Quare cum Deus justos famem pati sinat, copiam alimoniarum spiritualis, putà gratiæ, & consolationum cælestium eis subministrat, eaque animum pascit, roborat, lætificat, impinguat. Promissis enim stat, qui pro re parva, v. g. denario, quem promisit, dat

dat majorem, v. g. aureum. Igitur Deus promittens temporalia, si pro eis substituat spiritualia, quæ longè majoris sunt momenti, utique promissis sterisse dicendus est.

32. Cælestis Magister Christus JESUS, quanquam Apostolis suis promiserat, quod specialem ipsorum curam habiturus, iisque de necessariis abundè prospexitur esset, attamen ipsos acrem quandoque famem ac sitim pati permisit, ut liquet ex S. Matthæo cap. 12. Ubi scribitur: *Abit JESUS per sata Sabbato. Discipuli autem ejus esurientes cœperunt vellere spicas, & manducare.* D. Lucas cap. 6. ait: *Confringentes manibus manducabant; quasi manibus spicas trituras, ut granis è palea segregatis vescerentur, ut ita fami subvenirent.* Id quod expendens S. Chrysostomus ait: *Nisi malo medicæ nimium vexarentur Apostoli; nunquam certè illud in Sabbato fecissent.* Rationem autem, quare suos electos discipulos cum fame conficiari sinebat cælestis Magister, assignat S. P. Augustinus lib. 2. de serm. Dom. in Monte cap. 27. ubi hanc aptam proponit similitudinem: *Sicut Medicus aliquando abstrahit cibum & potum infirmo, ut curet eum; Sic Dominus, qui habet providere, permittit hominem pati vel ut curetur (si curanda sunt aliqua) vel ut alii exemplum recipiant.* Hanc Aurelii Augustini auream sententiam allegat eruditissimus Joannes Sylveira, eamque egregio commentario explanat in hæc verba scribens: *Ex profundo & alto consilio Deus hanc penuriam permittit aliquando in suis servis. Primò, si aliqua in eis curanda sunt, his habeant medicamen, ac purgentur, & curentur. Secundò, ob exemplum aliorum, ut in talibus pressuris videntes servorum Dei patientiam, etiam in similibus & ipsi habeant tolerantiam. Tertiò, ut omnibus fiat notum, quòd via ad cælum non est per delectatio-*

nes, & oblectamenta, sed per abstinentias, labores, ac ærumnas. Quarto, ut cuncti sciant, & videant egregia merita servorum Dei, quòd in tanta egestate, ac penuria rerum, summâ constantiâ ac patientiâ se præbent armati; ut ita omnibus sit manifestum, quantâ gloriâ ac honore digni sint. Ita nervosè admodum Joannes Sylveira lib. 4. cap. 17. n. 98. in Evangelia. Atque propter has tres posteriores rationes Deus etiam voluit inopiâ affligi Sanctissimam Virginem, Dominam nostram; eam enim rerum necessariorum penuriam sæpè passam esse in vita hac mortali, ipsa indicavit S. Birgittæ lib. 6. Revelat. cap. 58. his verbis: *Cum verò in timoribus, & paupertate, & difficultatibus essemus, non fecit nobis aurum & argentum Filius meus, sed hortabatur nos ad patientiam.* Lubeat hic, paucis immutatis, usurpare verba Redemptoris nostri: *Non est Servus super Dominam suam; sufficit Servo, ut sit sicut Domina ejus: Si Matrem Christi ærumnis ac pressuris subiecit divina Providentia, quantò magis domesticos ejus?*

33. Eapropter macie animi Fratres charissimi, & dum inopia nos premit, dum victus corpori necessarius non suppetit, dum angustiamur undique, ponderemus oportet, atque seriò examinemus illud Incarnatæ Sapientiæ proloquium: *Nonne anima plus est, quàm esca? Deus nos cælo possidendo creavit, ac proinde ejus erga nos providentia magis sollicita est de salute nostra æterna, quàm de hac mortali vita, vel de bonis hisce terrenis; & ideo ait: Querite primum regnum Dei, & justitiam ejus.* Luc. 12. 31. Omnibus prospicit de mediis ad ultimi finis consecutionem necessariis. Quòd si verò permittat tibi deesse panem vel vestitum, réque in miseria defixum relinquat, signum est, quòd hanc agnoscat viam esse, quâ gloriam cælestem sis comparaturus: Bene

omnia fecit. Marc. 7. Prospexit omnibus de pluribus quæ nescimus; hoc enim certum est, quod Pater noster sit qui nos diligit: Unde cum aded liberaliter panem dispenseret canibus, id est Turcis, & Idololatriis, panem utique non sineret deesse filiis, nisi id eis ad majus ipsorum bonum expedire cognosceret; ac proinde paternæ ipsius dispositioni acquiescendum nobis est, & cogitandum, quod anima plus est quam esca. Quod si tibi Deus desideratas concederet divitias, & superfluitates, tu

forſitan illis ad æternam tuam perniciem abutereris; quia testante Psalmographo, prodiit quasi ex adipe iniquitas eorum. Psal. 72. Nam ut Ezechiel cap. 16. ait: Hæc fuit iniquitas Sodome, id est, occasio sive causa iniquitatis gravissimæ, ob quam igne de cælo consumpta fuit, superbia, saturitas panis, & abundantia. Cæterum, cum nostram salutis consequendæ Spem mirè augeat, & acuat divinæ misericordiæ consideratio; ideo de ea mox agendum, consultè judico. Sit ergo

S E R M O III.

DE IMMENSA DEI MISE- RICORDIA

*Universæ Viæ Domini, Misericordia & Veritas. Psal. 24.
vers. 10.*

P A R S P R I M A.

1. **C**onstat ex hæcenus dictis, quanti intersit piam erga DEUM habere fiduciam, ergo ad hanc magis roborandam & augendam, non inconsultò de Dei Misericordia pro majori consolatione nostra aliqua breviter annotare censui, quoniam hujusce meditatio ad spem vel maxime pusillanimes erigere solet. Porro si contentio inter Divina Attributa, quemadmodum olim inter Apostolos, quisnam eorum major esset, oriretur, profectò Dei Misericordia primatum teneret, quia hæc ad omnes & extremas mundi plagas sese extendit, attestante Prophetâ, qui Psal. 118. ait: *Misericordiâ Domini ple-*

na est terra. Et rursus Psal. 24. *Universæ viæ Domini, Misericordia & Veritas.* Hinc Christus audiente in spiritu Sanctâ Birgittâ ait: Ego sum charitas summa; nam omnia quæ ab æterno feci, ex charitate feci, & quæcunque facio, atque in futurum faciam, similiter ex mea charitate procedunt, procedentque. Dilectio mea erga hominem modò æque grandis atque incomprehensibilis est, sicut erat tempore Passionis meæ, quando per mortem meam ex nimia charitate liberavi omnes electos. Et si fieri posset, ut toties morerer, quot sunt animæ in inferno, ego promptissimâ voluntate & perfectissimâ charitate corpus meum traderem, eandemque

• Passio.

Passionem & mortem pro qualibet anima sustinerem, quam sustinui pro omnibus. Ita *Ludovicus Blofius*. In Consol. animæ cap. 1. n. 3.

2. Aliàs, ut idem Author ibidem num. 2. refert, Sancta Virgo Gertrudis divinitus edocta est, quod homo attendens imaginem Crucifixi in corde suo, æstimare debeat ipsum JESUM sibi blandâ voce dicere: En vides, quomodo causâ tui amoris pependi in cruce nudus, despectus, totôque corpore vulneratus, ac per singula membra distentus. Et adhuc tanto charitatis dulcore cor meum erga te afficitur, ut si salutî tuæ expediret, aliterque æternam felicitatem consequi non posses, vellem pro te solo tolerare omnia, quæ toleravi pro toto mundo. O inexplicabilem charitatem! ô immensam erga me contemptibilem misericordiam! Siccine ô Christe JESU me tanto amoris affectu prosequeris, ut etiam pro me solo inaudita tormentorum genera sustinere haud recusares, quod tantum me à gehennæ incendiis liberares, & eum Principibus cælestis populi collocares? Quid ergo retribuam tibi ô Summa Bonitas? Quomodo tam intensum erga me amorem recipiabo? O anima mea! videsne, quàm tenerè atque ardentè Deus tuus diligit te, & quàm vehementer desideret te pervenire ad cælestem Beatitudinem? Eja ergo relinque terrena, & adhære tam bono & misericordi Domino, & misericordiam invenies.

3. Porro quanta sit Dei Benignitas erga peccatores, ulteriùs demonstratur ex quâdam visione S. Carpo Episcopo ostensâ; quam refert S. Dionys. Areop. ad Demophilum. Cum enim infidelis quispiam hominem Christianum ab Ecclesiæ fide abduxisset, ipse Carpus, qui utrique compati, & pro utroque orare debuerat, graviter indignari, & Deum orare cœpit, ut

amborum vitam repente exstingeret, subito ei aperto cælo Christus junctis Angelis stipatus apparuit, infra verò profundissimam voraginem vidit serpentibus plenam, ad cujus os duo illi viri tremantes, jam jamque deijciendi stabant, & cum graviter ferret, quod non protinus absorberentur, & ecce cum oculis rursus levasset, vidit clementissimum JESUM misericordiâ motum de cælesti sede consurgere, atque ad illos descendere, & manum benignam porrigere, simulque Angelos eis opem ferre. Tunc Dominus JESUS ad Carpum dixit: Paratus sum, Carpe, iterum pro salvandis hominibus pati: & istud mihi gratum est, modò non alii homines peccent. Tu autem inspicere, an utile sit, illam cum serpentibus mansionem præferre Dei, ac bonorum clementiûque consortio.

4. Rursus pervolvat quis vetus Testamentum, & passim obviam habebit infinitam Dei clementiam, & ut cætera omittam exempla; Rex David quomodo iram Dei, ob sua peccata meritam avertit? Et videbimus duobus duntaxat verbis; Nam cum à Nathan objurgationem, & sævas minas Domini audiisset, ait: Peccavi Domino. Lib. 2. Regum cap. 12. Vix verba compleverat, & ecce mox subjunxit Nathan: Dominus quoque transiit peccatum tuum, non morieris. Relegat quis totam Christi vitam, & quid aliud videt, quàm perpetuam in omnes misericordiam? Gratis sanabat ægros, pavit famelicos, sublevavit periclitantes, mundabat leprosos, cæcis imperiit lucem, debiles & mancos restituit, dæmonia profligavit, mortuos resuscitavit, pœnitentes absolvit. Si ulterius totam illius doctrinam excutimus, quid aliud respicimus, quàm immensam Dei Misericordiam? Quid enim aliud agit Parabola de Ove reventa humeris Pastoris, de Drachma perdita &

& inventa, de sanis, quibus non est opus Medico, de servo, cui donatum est omne debitum, de Publicano & Phariseo, de viatore laucio, quem Samaritanus curat? Quid aliud de filio prodigo nobis significatur, quam incomprehensibilis clementia Dei erga peccatores poenitentes? Hic enim totâ hereditate suâ jam dilapidatâ, dum ad Patrem redisset, dixit Pater: *Proferre Stolam primam.* Luc. 15. Non dixit, unde venis? ubi fuisti? ubi sunt, quæ tulisti? quare tantam gloriam in turpitudinem commutasti? Sed proferre, inquit, stolam primam, & induite illum. Procul igitur abhinc omnis diffidentia & animi fluctuatio. An non enim tanta Patris pietas quemlibet nostrum ad Spem erigere deberet? præsertim cum hæc Parabola omnibus misericordiam polliceatur.

5. Cur etiam Christus Salvator noster aram Crucis ascendit, nonne ut seipsum victimam efficacem pro omnium peccatis expiandis immolaret? Atque in ipsa Cruce pendens orat pro Crucifixoribus, pro conviciantibus & insultantibus; quis ergo est, qui putat negaturum veniam sibi agnoscenti peccatum suum, & imploranti misericordiam? Confidamus ergo tam misericordi Domino, & profectò experiemur eum misericordem esse. Nam ut ipse S. Mechtildi revelavit, ut *Ludov. Blosius* in *Monil.* cap. 1. n. 9. refert. Quodd scilicet nullus sit adeo magnus peccator, quin, si verè poenituerit, mox illi omnia peccata sua plenè dimittam, & cor meum tantâ clementiâ atque dulcedine super eum reclinem, ac si nunquam peccasset. O verè ineffabilem Dei pietatem! Hinc B. *Joannes Taulerus*: (ut idem præfatus pius Author in *Consol. Pusill.* fol. 225. memorat) scribit: Licet Mater obliviscatur interdum unici Filii sui, Dominus tamen, prout ipse testatur, haud quaquam nostri potest oblivisci. Tanta siquidem ejus est mi-

sericordia, ut stupa aliqua, sive linum in immenso igne positum, non tam citò incendi possit, quàm ipse peccatori veraciter converso dolenti peccata omnia donare paratus est. Enimvero inter Dei Bonitatem & poenitentem peccatorem neque tempus, neque medium ullum interest. Deinceps autem inter Deum & hujusmodi poenitentem tam perfecta suboritur fidelitas, ac si peccata commissa non essent; tamque bonus est Dominus, ut quæ semel condonavit, nunquam ei impropere, nec ullam propter ea poenam eum sustinere velit; si tamen in vitæ correctione subsistit.

6. Quodd verò hæc ita se habeant, exemplum habemus clarissimum in S. Maria Magdalena, quæ licet gravissima perpetraverit flagitia; tamen quàm primum ad Christum accessit, ei que pedes lavit, impertita fuit plenariâ peccatorum omnium veniâ. Post hæc tantam cum Salvatore nostro contraxit familiaritatem, ut eam plùs, quàm vel ipsos Apostolos dilexerit. Hinc etiam post gloriosam suam Anastasin se primò Magdalene visendum præbuit. Et dum in solitudinem poenitentiae causâ secessisset, tot consolationibus recreata est, ut septies quotidie in cælum rapta choris Angelorum interesset, & ab ipso Christo ultra centenas vices visitata, miris voluptatibus recreabatur. Ulterius ut memoratorum veritas magis elucescat, aliquam subjungere libet historiam, quam refert Author, qui se Discipulum vocitat. Erat quædam nobilis puella vultu speciosa, quæ post commissum cum proprio Patre incestum, ob verecundiam ex aspectu Parentum causatam, clam successivè prius Matrem, deinde Patrem veneno interemit. Et illa de Dei gratia desperans obstinax in peccatis perseveravit. Tandem accidit, quod supra verba (scilicet majorem esse Dei mi-

sericor-

sericordiam, quàm hominum iniquitatem) in quadam concione audita, misera compuncta fit, móxque magnâ cum detestatione peccata sua confitebatur; quibus confectis Ecclesiam intravit, ubi humi prostrata ob vehementissimos contritionis actus sæculo defuncta est. Tunc Confessarius populum in Ecclesia congregatum hortabatur, ut pro defuncta preces ad Deum funditarent; sed vox de cælo intonuit: *Non ego vestris, sed vos potius meis intercessionibus opus habetis.* Ex quo intellexerunt felicem illam sâminam ad cælum protinus sine omni purgatorii poenâ evolâsse. Unde colligere est, quanta sit Dei Benignitas erga poenitentes; ut autem hanc Dei Clementiam magis intelligamus, perpendamus etiam sequentia.

7. Christus S. Gertrudi ait: Quilibet poterit respirare in spem veniæ (quamlibet etiam gravi pondere peccatorum se senserit depressum) offerendo Deo Patri meam innocentissimam Passionem & mortem. Credat igitur peccator, se per hoc obtinere saluberrimum fructum indulgentiæ: quia nullum tam efficax remedium contra peccata poterit in terris haberi, sicut devota memoria meæ passionis cum Fide recta & verâ poenitentia. Quam veritatem confirmat Exemplum, quod Discipulus hisce commemorat verbis. Juvenis quidam cognovit sororem suam, & frater suus supervenit & correxit eum, quem mox occidit, & ideo à Patre exhereditatus, & à civitate proscriptus est, qui postmodum clam civitatem intrans Patrem interemit & aufugit. Porro dum postea quadragesimali tempore audiret prædicari illud Ezech. cap. 18. *In quâcunque horâ peccator ingemuerit pro peccatis suis, omnium iniquitatum ejus amplius non recordabor.* adeo compunctus est, ut veniens ad Sa-

Gramm. Relig. Pars I.

cerdotem dixerit: Melius est, ut hîc confundar quàm ibi. Quamobrem omnia peccata sua est confessus, quo peracto Sacerdos jussit eum accedere ad Altare, in quo fuit imago Beatissimæ Virginis habens JESUM Crucifixum in sinu suo, hîc igitur se prostravit, & opem gloriosæ Virginis imploravit, & ut pro se intercederet, enixè rogavit. Hinc se ad imaginem Crucifixi convertens ait: O JESU Christe propter vulnera & Sanguinem tuum ignosce mihi, quod incestum commiserim, & sanguinem Patris, & Fratris mei effuderim. Et sic sæpius iterando, & amarè flendo ruptum est cor ejus, & sic ante Altare prostratus obiit. Postmodum cum Sacerdos ad Ecclesiam rediret, invenit illum in terra jacentem & jam extinctum. Quapropter sequenti die petiit communem orationem pro eo fieri ab omni populo. Et ecce, dum omnes præsentibus precibus insisterent, visa est columba alba circumvolans per Ecclesiam, & in rostro suo gerens unam schedulam, quam permisit cadere ante Sacerdotem; igitur acceptam Sacerdos publice legit, in qua erat scriptum, quod anima illius poenitentis deducta sit in cælum, antequam calor naturalis recessit à corpore. Et in inferiori schedulæ parte scriptum erat: Prædica in hincam Misericordiam Dei omnibus peccatoribus & peccatricibus, quia quicumque verè contritur, & peccata sua purè confitetur, illius miserebitur Deus.

8. Idcirco quis est, qui hæc audit, & desperat? licet enormibus se impiâsse flagitiis, præsertim cum Albertus Magnus Ser. in Dom. 3. Adventus dicat: *Tanta est Divina Misericordia, quod respectu ejus omnium hominum peccata, quancunque & quâliacunque sunt, sint quasi scintilla in medio maris.* Cui astipulatur Mellissius Doctor S. Bernardus Ser. de bono Latrone.

F

Cuncta

*Cuncta peccata, inquit, ab origine mundi commissa, Divinae misericordiae comparata sunt quasi una gutta ad pelagus totius maris. O stupendam Dei misericordiam! O pretiosissima, verèque infiniti valoris, merita Christi, quæ tam immensam nobis misericordiam promeruerunt! Excusamus igitur omnem diffidentiam, procul hinc abjiciamus omnem desperationem, & invocemus Salvatorem, & salvi erimus; quoniam non venit in mundum, ut nos propter nostra peccata tanquam Judex condemnaret; sed ut Salvator, & Medicus ab his nos misericorditer sanaret. Audiamus eum apud Ezech. cap. 18. clarâ voce pollicentem: *Quâcunque die ingemuerit peccator, omnium iniquitatum illius non recordabor. Ubi advertendum; quod non excipiat criminum genus, neque perpendat magnitudinem aut multitudinem peccatorum. Tantùm ingemiscamus, ut oportet, & parata est omnium superiorum criminum oblivio.**

9. Ingemuit Rex David, & misericordiam adeptus est; ingemuit Publicanus in templo, & justificatus in domum suam descendit; ingemuit Latro in cruce, & audire meruit: *Hodie mecum eris in Paradiso*; ingemuerunt & alii milleni peccatores, & peccatrices, ex quibus ne uni quidem denegata est misericordia. Inter hos non minima erat illa muliercula, quæ ab ipso met Christo audire meruit: Ego ignosco tibi peccata tua. Quod quemadmodum contigerit, operæ precium erit totam adnectere historiam, cujus meminit Discipulus. Quidam Sacerdos in Thuringia tunc in pixide Christi Corpus extra villam ad communicandum quendam infirmum. Tunc quædam meretrix stans non longè à via in suo prostibulo, & Sacerdotem videns, cœpit cogitare intra se, quod si Fides Christiana esset vera, tunc iste esset Salvator mundi, quem Sa-

cerdos in pixide portaret, & quoniam ipsa in conspectu ejus ausa esset tanta mala perpetrare, qui tamen tot & tanta tormenta sustinuisset pro redemptione mundi. Sicque in seipsa compuncta relicto prostibulo cucurrit per lutum veloci cursu ad Sacerdotem dicens: State Domine Sacerdos, & illo stante prostravit se mulier in luto ante Corpus Christi, & ait: Domine JESU Christe, si tu es ille, qui pro redemptione nostra natus fuisti de Virgine, passus & sepultus, ascendens ad cælos, sedens ad dexteram Patris, judicaturus vivos ac mortuos, & si Te talem iste Sacerdos portat in pixide, rogo te supplex per tuam ineffabilem misericordiam, ignosce mihi peccata mea. Ad hanc mulieris supplicationem respondit Christus de pixide: *Ego ignosco tibi peccata tua, & recipiam te in gratiam meam.* Hoc pellex audiens ait; & Tu Domine me suscipis in gratiam tuam, quæ peccavi in carne mea luxuriosè omni modo peccandi, qui excogitari possunt? Gratias tibi igitur ago bone Domine JESU: Et sic conversa mox malam suam vitam in meliorem commutavit: ac tandem per Salvatoris nostri gratiam piè decessit. An non verissimum, quod Regius Vates dicit, quod videlicet *Miserationes Domini sint super omnia opera ejus?* Psal. 144.

10. Ulterius quanta sit Divina Clementia erga peccatores poenitentes, etiam intelligimus ex quadam revelatione S. Mechtildi factâ, quam refert Blosius in Monil. cap. 1. n. 5. Cum enim hæc S. Virgo pro quodam homine oraret, adversus quem ipsa indignabatur, propterea, quod ille adhuc quati incorrigibilis maneret, Dominus eidem Virgini ait: *Eja condole mihi, electa mea, & ora pro miseris peccatoribus, quos tam caro emi pretio, & tam longanimitè expecto, cupiens vehementer, ut ad me convertantur. Ecce sicut hostiam*

hostiam in ara Crucis me aliquando obtuli, sic adhuc eodem amoris affectu assisto Deo Patri pro peccatoribus, quia mihi maxime optabile est, ut peccator per veram penitentiam ad me convertatur, & vivat. Verum cum non raro contingat, etiam illos ex fragilitate humana in varia quandoque peccata labi, qui ceteroquin pii & devoti audiunt, peccataque omni modo effugere conantur; quia quamdiu carnis sarcinam portamus, ab omni peccato (saltem veniali) immunes esse non possumus. Quapropter ne quis propterea inordinate contristetur, & ob frequentiores lapsus spem abiciat, ac in desperationis abyssum præceps ruat, bene advertendum est, & cordi imprimendum, quod alias Christus (ut præfatus Author loco cit. n. 10. testatur) suæ Sponsæ Mechtildi manifestavit, dicens: Quamvis stellæ, id est,

Electorum meorum animæ nube peccatorum & caligine ignorantie nonnunquam valde obtenebrentur: in firmamento tamen suo, hoc est in divina Luce mea, obscurari non possunt. Licet (dico) Electi mei plerumque involvantur peccatis, semper tamen illos eâ charitate respicio, quâ eos elegi, & ipsos in illa charitate attendo, ad quam perventuri sunt. Bonum igitur est homini, ut sæpe recogitet, quàm gratuitâ pietate ipsum elegerim, & quàm bene de ipso cogitaverim, quàmque amanter eum respuerim, etiam cum in peccatis jaceret, item quàm benignè mala ejus in bonum ei commutaverim. O altitudo inscrutabilis Sapientie & Misericordie Dei, qui tam miris & multis modis revocare, sibi que attrahere conatur cor peccatoris, nullum ei desperationis locum relinquens!

PARS ALTERA

11. **P**orro ut Salvator noster omnem confidentie & desperationis radicem e cordibus nostris stirpatus evelleret, S Catharina Senensis, teste Venerab. Blosio in Monil. cap. 1. n. 13. revelavit: Peccatores, inquit, qui in mortis extremitate desperant de misericordia mea, multò gravius me offendunt hoc uno peccato, quàm omnibus aliis iniquitatibus, quas unquam commiserunt. Item subjunxit, quòd si qualiscunque demum peccator in veritate doleret, quòd me offendisset, & in misericordia mea fideliter speraret, ipse eam certissimè inveniret, quoniam in infinitum major est ipsa misericordia mea, quàm sint omnia peccata, quæ unquam fuerunt commissa, vel quæ committi possunt ab aliqua creatura. Ex quibus, & id genus aliis, quæ brevitate ergo præmitto, quilibet faciliè colligere pote-

rit, quemadmodum sperare oporteat in Dei Misericordiam, ut hanc invenire mereatur. Sed ne ex consideratione tantæ Dei erga peccatores Clementie licentiosior quis fiat ad peccandum, considerare etiam oportebit rigidissimam Dei Justitiam, quæ peccatores, qui spe veniæ consequendæ peccare non desinunt, sine misericordia ad inferos fulminare solet. Quemadmodum ergo diffidentia de divina misericordia est cavenda; ita hæc præsumptuosa fiducia fugienda, de qua Sapiens Ecclesiasticus cap. 29. vers. 24. dicit: Repromissio nequissima multos perdidit, & in futurum etiam perdet, illos præsertim, qui sub misericordie consequendæ spe suis cupiditatibus fræna laxant.

12. Quòd autem iste pessimus divinæ misericordie abusus apud non paucos reperitur, revelatum fuit S. Birgittæ à Christo

Christo dicente : Talium cogitationum viri inveniuntur hodie multi , cogitantes taliter secum : Onerosum est ire per viam rectam , propterea ponunt sibi spem falsam & periculosam. Longa , inquiunt , est vita nostra , misericordia Dei est maxima , delectabilis est Mundus iste , & ad delectationem creatus ; ideo nihil obest , si ad tempus utar mundo secundum velle meum : quia in fine vitæ sequi volo Deum ; est enim compendium quoddam vitæ hujus mundi , id est , contritio , & confessio , hanc si obtinero , salvus ero. Talis cogitatio , velle scilicet peccare usque in finem , & tunc confiteri , est valde debilis spes , quia nesciunt , antequam cadunt. Quibus & in extremis inspiratur quandoque tantus dolor , & subitus finis , quod nullo modo fructuosam invenire poterunt contritionem. Et merito : noluerunt enim prævidere futura mala , cum potuerunt , sed in arbitrio , & limitatione sua posuerunt tempus misericordiæ Dei. Hæc sunt verba revelationis , quæ habentur libro tertio , cap. 12. Et sic esse in experientia sæpe videmus ; nam ut plurimum , qui patientiâ Dei eo fine abutuntur , ut malam possint continuare vitam , impoenitentes moriuntur. Et licet unus vel alter ex hujusmodi peccatoribus in morte consecutus fuerit peccatorum veniam ; hæc tamen gratia extraordinariæ & insolitæ misericordiæ beneficium est , centesimo , imò vix millesimo concessum , aut in futurum concedendum : Haber proinde hic locum illa Juris regula : Gratia uni facta non est trahenda in consequentiam , & exemplum aliorum. Haud aliter , gratia uni peccatori ab ineffabili Dei pietate data , non est extendenda ad prævaricatores reliquos. Egregiè hoc punctum pertractat Ludovicus Granatenfis , qui , postquam divinam misericordiam uni ex latronibus , qui

cum Christo cruci affixi fuerant , exhibitam considerasset , tandem subjungit : Nemo ex hoc exemplo arripiat occasionem differendi vitæ & morum emendationem , extrahendive ad mortem usque poenitentiam : Quemadmodum enim miraculum hoc fuit Christo ultimum , ita fuit & maximum. Fuit enim speciale privilegium ad gloriam & magnificentiam hujus diei illustrandam præordinatum , ut probaretur virtus & essentia celestis illius theriacæ , quam Deus confecerat ad remedium peccatorum. Et quia privilegium est particulare , non autem lex universalis , nemo debet hoc accipere tanquam regulam generalem omnibus , quod fuit particulare privilegium unius. Ita præfatus Author in meditat. vitæ Christi. cap. 53.

13. Quamobrem utilissimam quandam nobis instillat doctrinam S. Anselmus , sic differens : Notandum est , quod ante perpetrationem culpæ nunquam misericordia Dei debet cogitari , sed justitia & judicium ejus , furor & indignatio illius ; hæc pensari , hæc ante mentis oculos merito reduci , hæc sæpenumerò cum magno horrore retractari debent. Quando quis tentatur , & ad peccandum allicitur , non debet dicere : Misericordia Domini magna est , multitudinem peccatorum meorum miserebitur. Eccli. 5. Sed potius : Horrendum est incidere in manus Dei viventis. Hebr. 10. Quando appetitus luxuriæ quemcunque pulsat , non cogitet tunc : Quacunque die peccator ingemuerit , omnia peccata ejus oblivioni tradentur , sed potius sæpe recogitando tractet , quod maledictus omnis qui peccat in spe. Veruntamen ne hac in parte plus æquo sinistrum , vel dexterum teneamus latus , in arca cordis nostri duo reservemus oportet ; Nimirum , sicut olim in Arca foederis non solum asservabatur Manna , quæ misericor-

ricordiam designat; sed etiam virga, quæ symbolum est justitiæ; ita pariter sperare quidem debemus in Dei misericordiam; considerationem tamen justitiæ ejus non oportet negligere, sed ad utrumque mentis aciem reflectere. Sunt enim hæc duo in via Dei necessaria præcipuè, Spes videlicet in misericordiam Dei, & timor de ejus justitia; & qui has binas virtutes, Spem & timorem possident, à Deo respiciuntur, & æternum salvantur, attestante Psalmographo Psal. 32. vers. 18. *Ecce oculi Domini super metuentes eum; & in eis, qui sperant super misericordia ejus.* Quia nimirum (ut ait S. Thomas in hunc Psalm.) *Respicit Dominus super eos, qui timorem habent & Spem.* Unum enim sine altero non sufficit; quia timor sine Spe desperat; & spes sine timore præsumit.

14. Non ambigo, quin jam dudum legeris illam, à Poëtis confictam fabulam de Icaro Dædali filio, qualiter nimirum eum præcipitari in mare necesse fuit, dum, liquatâ alarum cerâ, soli nimium propinquabat; incolumis haud dubiè evasurus, si patris vestigia sequens, inter Solis ardorem, & maris humiditatem volâisset medius. Unde Lemma inscriptum: *Inter utrumque securus.* Ita omnino Christianus & Religiosus, æquis intervallis inter Spem divini refrigerii, & metum extremi judicii constitutus, beatitudinis assequendæ fiduciam penè indubitatam habet. Paucis rem totam explicat S. Gregorius Nazianzenus.

Ne Fide multum, neve despera nimis;

Illud solutos efficit, pessundat hoc.

Hoc exercitio alterno usus est Rex David, prout ex variis sui Psalterii locis videre licet; missis reliquis, Psalmo 32. canebat: *Misericordia tua ante oculos meos est:* at mox subdit: *Et complacui in veritate tua;* per Veritatem hîc intelligitur Dei Justi-

tia. In hoc ergo respectu Justitiæ, & misericordiæ totum consistit nostræ salutis negotium. Inter Spem igitur & metum nobis in via Dei procedendum, ut securi perveniamus ad patriam. Unde concinebat Poëta:

Inter utrumque vola: medio tutissimus ibis.

15. Hactenus dictis coronidem imponit omnium Ecclesiasticorum Doctorum primicerius, Magnus Augustinus, gravissimè juxtaque suavissimè in hæc verba divinam suam linguam solvens: *Et spes, & desperatio timenda est in peccatis.* Videte vocem desperantis ad augenda peccata; & videte vocem sperantis ad augenda peccata, & quomodo utrique voci occurrit providentia, & misericordia Dei. Audi vocem desperantis: *Jam, inquit, damnatus sum, quare non facio quidquid volo?* Audi vocem sperantis: *Misericordia Domini magna est, quando me convertero, dimittet mihi omnia; quare non facio quidquid volo?* Desperat, ut peccet; sperat, ut peccet. Utrumque metuendum est, utrumque periculosum. Væ à desperatione, væ à perversa spe. Utrique huic periculo, & utrique malo quomodo occurrit misericordia Dei? Quid dicis tu, qui desperando volebas peccare? *Jam damnatus sum, quare non facio quidquid volo?* Audi Scripturam: Ezech. 33. *Nolo mortem impii, tantum ut convertatur, & vivat.* Hac voce Dei reducitur ad Spem, sed timendus est alius laqueus, ne ipsâ spe amplius peccet. Quid ergo tu dicebas, qui spe magis peccas? *Quando me convertero, omnia mihi Deus dimittet; faciam quidquid volo.* Audi & tu Scripturam: Eccli. 5. *Non tardes converti ad Dominum, neque differas de die in diem: subito enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ disperdet te.* Noli ergo dicere: *cras me convertam, cras Deo placebo.* Verum qui-

dem dicis, quia Deus conversioni indulgentiam promisit, sed dilationi tuz diem craftinum non promisit. Haftenus tam piè quàm eruditè Augustinus tract. 33. in Joan. Tom. 9. qui Concione in Psalmum 71. pro epiphonemate adnectit: Potestatem ejus time, misericordiam ama; nec sic de misericordia ejus præsume,

ut potestatem contemnas. Hanc divini viri sententiam in terminis etiam tradere dignata est Cælitum Regina S. Birgittæ, eam sic adhortans: Filia mea, sic time justitiam Dei, ut quæras misericordiam ejus; & sic de misericordia confide, ut tamen justitiam semper expavescas. Lib. 1. Revelat. cap. 7.

S E R M O IV. DE DIGNO POENITENTIÆ FRUCTU.

Dico vobis, quòd ita gaudium erit in Cælo super uno peccatore Pœnitentiam agente, quàm super nonaginta novem Justis, qui non indigent pœnitentiâ. Luc. 15. vers. 7.

P A R S P R I M A

1. **E**Gimus haftenus de immensa DEI Bonitate, nunc æquitas postulare videtur, ut, antequam de Charitate agamus, prius breviter aliqua de Pœnitentiâ præmittamus, partim, quia hæc ex Dei misericordia dimanat, partim etiam, quia ad Charitatem disponit, Teste Prophetâ in Persona Dei dicente: Convertimini ad me (scilicet per pœnitentiam) & convertar ad vos. (scilicet per charitatem) Zach. cap. 1. vers. 3. Porro ad hanc pœnitentiam agendam Christus ipse nos invitat, dum ait: Dico vobis, quòd ita gaudium erit in cælo super uno peccatore pœnitentiam agente, quàm super nonaginta novem Justis, qui non indigent pœnitentiâ Luc. 15. 7. Quibus verbis satis abundèque signi-

ficat, quòd nihil gratius & acceptius ipsi & omnibus Cæli Civibus præstari possit, quàm dum peccator pœnitentiam agit, per hanc enim fit Deo gratissimus, & ut loquitur Divus Gregorius cap. 52. Pastor: quòd plerumque gratior Deo fiat amore ardens vita post culpam, quàm in securitate torpens innocentia; quod pulchrâ idem S. Doctor Hom. 34. in Evang. similitudine demonstrat. Sicut Dux, inquit, in prælio plus eum militem diligit, qui post fugam reversus, hostem fortiter petit, quàm illum, qui nunquam terga præbuit; Sic DEUS sæpe illos plus amat, qui post peccatum ferventius illi servierunt, quàm qui, peccato mortali non commissio, tepidos se in ejus servitio exhibuerunt.

2. In quo autem Pœnitentia digna con-

consistat, docet præfatus sanctus Pontifex dicens: *Pœnitentia est perpetrata peccata plangere, & plangenda non committere.* Quomodo verò pro peccatis sit plangendum, insinuat id S. Basilii, dum ait: *Grandia peccata grandia suspiria & lamenta desiderant.* Aliam pœnitendi methodum nobis in hæc verba suggerit paulò ante memoratus Romanus Præsul D. Gregorius hom. 20. in Evang. *Tantò, inquit, à se licita quisque debet abscondere, quanto se meminit & illicita perpetrâsse, & ut tantò majora acquirat bonorum operum lucra per Pœnitentiam, quanto graviora sibi intulit damna per culpam.* Quanta verò hinc in pœnitentem gratiarum charismata influant, colligere possumus ex eo, quod evenit Patriarchæ Jacob, qui benedictionem à Patre obtinuit eò, quòd pulmentum, quo libenter vesceretur, obtulerit. Igitur cùm teste Regio Prophetâ, Psal. 50. *Sacrificium Deo gratissimum sit Spiritus contribulatus*, an non, qui illum obtulerit per pœnitentiam, parem à Deo Benedictionem sperabit? Obtulit hunc spiritum contribulatum Deo quædam peccatrix famina, & omni cælesti bono repleta est; quod, ut distinctius percipiamus, subungere placebit totius facti seriem, quam recenset Alphonsus Rodriguez par. 1. Tract. 5. cap. 19.

3. Erat quædam meretrix in quadam Civitate, nomine Thais, ad quam S. Paphnutius Abbas, assumpto sæculari habitu, profectus est; dùmque ad eam venisset vir Sanctus, ejus pulchritudine captum se simulavit, & ut amplexibus ejus potiretur, se adesse dixit, simulque solidum ei pretium hujus intentionis ergo obtulit, rogans, ut se in locum secretum abduceret, ne ab aliquo videretur, sed ut peccatum sine verecundia & rubore perpetrare posset; cùmque illa S. Ab-

batem ad plura duxisset loca, & ille semper diceret, quòd videri timeret, duxit eum in obscurissimum locum dicens; quòd nullus posset ipsum videre, nisi Deus & diabolus. Quo audito ansam sumpsit Dei Servus mulierem ad meliorem frugem reducendi. Simulque quemadmodum conspectum Dei formidare deberet, ipsam hortabatur, & mox ad pœnitentiam impudicam scēminam inducebat. Illa jam pœnitens omnes suos amafios convocavit, & coram eis sua pretiosa corporis indumenta igni ad comburendum tradidit cum dicto; *Satius est, ut ego ea comburam, quam ut ab eis in futuro Judicio exurerer.* Quo facto secutus est Sanctum Abbatem in desertum, qui eam in parvam cellulam inclusit, & per fenestellam porrigebat ei omni die panem & aquam. In eadem etiam cella juxta se omnia necessaria peragebat, & præ peccatorum suorum pudore non audebat nomen Dei nominare, nec manus vel oculos ad cælum levare, sed ad orientem conversa dicebat: *Qui plasmasti me, miserere mei*, sicut eam Abbas jusserat. Porro elapsis tribus annis compassus est ei S. Paphnutius, & à S. Antonio Abbate quæsit, utrum jam tempus esset eam emittendi, & an peccata ejus essent dimissa? Quare S. Antonius omnibus fratribus intimavit, ut pro pœnitente muliere Deum precarentur. Tunc S. Paulus, S. Antonii Discipulus, in ecclesiâ positus conspexit lectum pretiosissimum à tribus speciosissimis puellis præparatum, & dum quæreret, utrum esset S. Antonii? Responsum ei est, quòd non, sed Thaidis Sponsæ Christi; Igitur cùm supra hoc miraretur, & causam scire discuperet, ulterius audit: *Dum esset inclusa, in toto triennio habuit semper peccata sua ante oculos, quasi quandam sarcinam flens continuo largiter super ea.*

Hinc

Hinc didicerunt Sancti Patres, quòd non propter poenitentiam, quam sustinuerat, sed propter peccatorum memoriam, & verecundiam omnia scelera ei fuerint dimissa. Et transactis quindecim diebus sanctè obiit.

4. Porro si tanta peccatrix, quæ diaboli laqueus; & multarum animarum exitium fuerat, tantam sit consecuta misericordiam; si illa, quæ non unius duntaxat homicidii, & effusionis sanguinis causa extiterat, sed multorum, ita placuerit Deo, eò quòd peccata sua ob mentis oculis continuò habuerit, eaque amarè deploràrit; quis desperare audeat, de sua malè transacta vita? quis est, qui hæc aure percipiens non animatur ad poenitentiam, præsertim cùm intelligat Deum esse tam benignum in suscipiendis peccatoribus verè poenitentibus? Et si nullum reperire licet, qui colubrum, aut scorpionem in sinu suo repentem non mox à se repelleret; ergo à fortiori nullus esse deberet, qui peccatum omni scorpione nocentius non protinus per poenitentiam ab anima expelleret; Expellemus autem illud vel maximè, si hoc ob animi obtutum positum lugeamus, & detestemur. Quemadmodum enim vermis, qui ex ligno nascitur, illud ipsum corrodit, à quo originem ducit, ita illa tristitia, quæ oritur ex peccato, ipsum peccatum absumit. Hinc non rarò fit poenitentem animam ex peccatis non tantum non detrimentum, sed emolumentum potiùs capere, quod hæc pulchrà demonstrare libet similitudine. Nam quemadmodum vestis censuræ, si aureis funiculis, & pretiosis gemmis copulatur, pulchriorem reddunt vestem, quàm si integra fuisset; sic fieri potest, ut anima post peccatum per poenitentiam Deo gravior fiat, quàm fuisset, si nunquam peccasset. Et hoc manifestè conspici-

cimus in multis exemplis, quæ nobis proponuntur in variis Sacræ Scripturæ paginis.

5. Exemplum primum, quod occurrat, habemus in Apostolorum Principe Petro; Hic cum scandalo totius aulæ sacrilegi Pontificis adedò turpiter in Christi negationem, perjuratiònemque lapsus fuerat: & tamèn postquam deflevit sua peccata Petrus, non solum in pristinam Christi gratiam, & benevolentiam admissus fuit, verum insuper supra modum honoratus, exaltatus, & beneficiis maioribus auctus quàm antea. Unde D. Bernardus ad specialem se reflectens prærogativam, quâ Dominus Petrum dignatus est privilegiare, post resurrectionem suam separatim ab aliis ei apparendo, licet illum negasset, ita scribit: In spiritu pietatis apparuit Simoni; quia magna omninò, & verè Domino JESU digna, pietatis dignatio, quòd ei quasi singulariter, & ante ceteros dignatus est apparere, quem præ ceteris de negatione ejus rea conscientia confundebat, & sic adimpletum fuit in Petro illud Paulinum: *Ubi abundavit delictum, superabundavit gratia.* Rom. 5. v. 20. Insuper paulò post claves regni cælorum Petro consignavit Christus, illum tanta cum authoritate suum in terris Vicarium constituit dicens: *Pasce oves meas* Joan. 21. Rectè prò in D. Ambrosius serm. de Cathedra S. Petri ait: *Fidelior factus est Petrus, postquam fidem se perdidisse deflevit; atque ideo majorem gratiam reperit, quàm amisit.*

6. Alterum exemplum habemus in Maria Magdalena, quæ licet tot ac tantis immeris esset peccatorum sordibus, ut Evangelistà teste audiret in civitate peccatrix; quamprimùm tamen ad JESU pedes, ad ejus implorandum misericordiam, se prostraverat, cùm ecce subito, eodem Salvatore teste, ad eminentissimum

num sanctitatis gradum ascendit. Cum enim perfectio, & sanctitas à majori vel minori charitatis intensione commensuratur; de ipsa verò per infallibile aeternae Veritatis testimonium constat, quia dilexit multum. Luc. 7. sequitur bene, Magdalenam non solum à peccatis mundatam esse, sed etiam sanctificatam. Per accommodè Mediolanensis Praeful, S. Ambrosius in persona illorum peccatorum, qui per veram suorum commissorum criminum poenitentiam ad divinam recurrunt misericordiam, ita loquitur in Ps. lxxviii. 37. *Plus acquisivimus, qui plus peccavimus; quia beatiore facit tua gratia, quam nostra innocentia.* Quod evidenter videre est in Magdalena: incomparabiliter enim majus fuit lucrum, quod sibi per divinam misericordiam in conversione sua acquisivit, quam jactura, quam prius per malam vitam suam perpessa fuerat. Unde is, qui spirituum ponderator est, Prov. 16. de hac sancta poenitente pronuntiavit dicens: *Optimam partem elegit sibi Maria.* Luc. 10. v. 42. Etsi enim illius soror Martha, purissima permanserit virgo, Christoque plurimum dilecta & accepta fuerit, eam tamen multis praecebat parasangis Magdalena. Etsi (ait Petrus Blesensis) *Christus commendavit otium Mariae, non tamen ei displicuit occupatio Marthae. Gratiùs acceptat Dominus plerumque peccatoris humilis & contriti poenitentiam, quam justì remissi innocentiam.* Ecclesia etiam, quae à Sancto Spiritu dirigitur, & gubernatur, Magdalenae in Litanis super omnes virgines primatum tribuit; quia adeo in ipsa divina gratia superabundavit, ut ad puritatem plus quam virgineam pertigerit. Et licet S. Magdalena non fuerit virgo carnis; quia tamen mente ardentior erat, & habebat animum magis paratum ad virginitatem servandam, si eam

Gramm. Relig. Pars I.

adhuc possideret, quam aliae Virgines, quae tunc vivebant; Item quia in Magdalena multae aliae virtutum praerogativae resplendebant, Christo gratior fuit omnibus virginibus, quae in Judaea tunc temporis reperiebatur, prout ipse Dominus revelare dignatus est S. Birgittae, dum eidem dixit: *Tres sunt qui mihi praeter ceteris placuerunt: Maria mater mea, Joannes Baptista, & Maria Magdalena.* lib. 4. Revel. cap. 108. Ex quo Virgines discant, non se efferre inaniter, quasi meliores essent non virginibus; Cum frequenter non Virgines plus placeant Deo, utpote in aliis virtutibus nobilioribus magis exercitatae, & probatae.

7. Facit huc, quod commemorat Palladius, in historia ad Lausum cap. 140. de Virgine quadam Religiosa, quae, cum spatio annorum novem vel decem solitariam vitam cum summo rigore transegisset, tandem suae immemor fragilitatis quandam cum nonnullo musico contraxit familiaritatem, quae sensim in carnalem crevit affectum, qui miseram in tantum excacavit, ut saepenumero in sacrilegas prolapsa sit fornicationes cum eo, à quo tandem concepit, & suo tempore infantem peperit. Has inter angustias deprehensa sua agnovit peccata, & tota lacrymis infusa ad Deum recurrit dicens: *O Deus, qui non vis mortem peccatoris, sed ut omnes convertantur, & vivant; Si ergo vis me etiam salvare, demonstra mihi aliquod tuae clementiae signum, & infantem, quem in lascivia concepi, & in peccatis peperì, accipe ad te, eumque emori sinas.* Exaudit Deus ejus preces, & paulò post infans mortuus est. Sic illa reliquam vitam castitati consecravìt, & in poenam à se commissi peccati, agrorum servitio maxima cum charitate se devovit, quo in labore per 30. annos ad mortem usque

G

per-

perduravit. Porro, hoc factum adeo divinæ Majestati gratum fuit, ut Sacerdoti cuidam devoto revelârit, magis illam sibi (Deo) in pœnitentia hac, quàm in virginitate placuisse. Quare si quis in carnalium voluptatum cæno collotendus fuisset immersus, non tamen propterea de venia consequenda ambigere debet; præsertim, cum non solum, si contrito corde ad pœnitentiæ asyllum accurrerit, peccatorum indulgentiam sit consecuturus, sed etiam ampliorem gratiam & favorem, sic, ut Deo gravior existat post peccatum commissum per pœnitentiam, quàm antè fuerat in sua innocentia. Audi hujus rei aliud denuo exemplum.

8. Pelagius apud Heribertum Rosvreydum lib. 5. libel. 5. num. 26. commemorat, & dicit, habitasse quondam in quopiam Egypti Cœnobia Monachum, virum famosum, sacro Diaconatus Ordine insignitum. Interea accidit, quod nonnullus Senatorum declinandæ persecutionis causâ, quam à iudice civitatis passus, in dictum Monasterium cum tota sua familia commigravit. Diaconus autem iste instigatione diabolica seductus, cum maximo cæterorum Monachorum dedecore, publicoque scandalo carnale habuit commercium cum dicti Senatoris uxore. Videns autem ille suum infame crimen in publicam emanasse famam, pœnitentiâ ductus quendam adivit Senem, in deserto, procul ab arbitris viventem, seque ad ejus pedes abjiciens suum peccatum pandit, Senemque profusis etiam lacrymis rogavit, ne se, quamvis facinorosum, repelleret, sed benignè susciperet, seque in illam, quam habuit subterraneam, ac occultam cellam, includeret, idque mortalium nemini revelaret. Sic precatus à Sancto illo Anachoreta fuit receptus pœnitens Diaconus, qui in dicto loco ab-

struso vivus quodammodo sepultus austeram valde egit pœnitentiâ. Factum interea, quod Nilus fluvius multo tempore (quemadmodum alias quorannis fieri solebat) aridam terram non inundaret, ex quo ingens secuta terræ siccitas & sterilitas. Cum igitur ubique locorum Dei implorent opem mortales, processiones instituerent, sacras Litanias publicè decantarent, revelatum fuit cuidam viro sancto, latege apud quendam Eremitam illum Diaconum, qui quondam suâ incontinentiâ populum graviter scandalizavit, & nisi ille venerit, & pro populo suas ad Deum preces effuderit, aquæ Nili nec ascendent, nec terram siccam humectabunt. Quæritus ergo ab accolis Diaconus, ac repertus, dum pro averrenda calamitate publica orationem faceret, subito Nilus intumescere cœpit, seque in aridum solum affluenter effundere, & tot votis exoptatam conferre fertilitatem. Simile quid etiam refertur de S. Jacobo Eremita, qui post enormia scelera commissâ in sepulchro quodam severam egit pœnitentiam per decennium. Interea cum mortales passim fame perirent, eò quod nulla è cælo decidebat pluvia, & propterea publicis Deum precibus sollicitarent, revelavit Dominus cuidam Episcopo, degere alicubi in sepulchro, qui suis id obtinere precibus posset, quod aliis esset negatum. Episcopus ergo cum Clero & populo abiit ad sepulchrum Jacobi, eumque suis & lacrymis, & divinâ revelatione sic urserunt, ut piis eorum precibus subactus, sublati in cælum manibus & oculis, ad Deum preces effuderit. Nec mora, cælum quamvis antea æris instar rigidum, viri Sancti precibus repente mollium, uberrimam pluviam effudit. Ex his binis exemplis palam erudimur, quàm benevolo animo erga pœnitentes Deus afficiatur, ut aliquando plus

plūs favoris, & honoris poenitentibus deferat, quàm innocentibus; siquidem ambigere non oportet, multos in regione illa extitisse, sanctæ, & innocentis vitæ homines, Deoque charos, qui supplicibus cælum precibus pulsârunt, salutaris ut decideret pluvia; & tamen solus poenitens Jacobus Eremicola id obtinere potuit, quod similiter consideran-

dum venit in proximè dicto Diacono, qui Deo charior post suum pudendum lapsum extitit, quàm antea fuit. Quæ cum ita sint, nullus sanè, quantumvis enormibus onustus foret criminibus, habet quod desperet; etenim protestante Vate Regio Psal. 129. *Quia apud Dominum misericordia, & copiosa apud eum redemptio.*

P. A R S   A L T E R A.

2. **P**orro ut ceptam prosequamur materiam, inservire nobis poterit, quod Stapleton. Dom. Pasch. Them. 6. memorat, quodd scilicet cervus, si senio est confectus, in ostio speluncæ tam fortiter respiret, ut serpentes in ea inclusos foras prodire compellat, quos statim devorans affluenter sudat, tantamque humoris copiam fundit, ut prorsus renovetur, & velox fiat. Idem contingit peccatori, qui si per gemitus peccata sua ex pectore eliciat, & per confessionem conterat, lacrymasque sudando emittat, sic *salens sicut cervus, & transiliens colles* Cant. 2. Quamobrem quicumque à peccatis se morsum esse intelligit, naturam canis imitari debet; Nam ut S. *Climacus* cap. 5. de poenit. docet; Sicut canis, si à fera aliqua mordeatur, adversus eam vehementius exsurgit, & furit; Sic dum à peccato se lalum quis sentit, vehementiori erga illud odio accendi debet. Quantos verò hinc cælestium thesaurorum manipulos, Divinarumque fluentia gratiarum quis reportabit, advertere liquet ex eo, quod meminit *Joannes Lanspergius* apud *Blossum* in Consol. pusil. cap. 40. n. 5, qui sic Christum ad solatium poenitentis animæloquentem introducit: Anima poenitens postquam bonitatis meæ aliquam noti-

tiam gustumque suscepit, considerans, quodd aded sim bonus & misericors, quodd denique aded non impropero, nec imputo peccata, ut non solum illa dimittam, sed poenitentem etiam, sicut eum, qui nunquam peccavit, in gratiam & amicitiam meam recipiam, consoler, ac dona ei largiar; hæc, inquam, dum anima poenitens meditatur, etiam ex lapsu suo occasionem sibi acquirit majoris fervoris & gratitudinis erga me. Majoris item odii, displicentiaque contra se ipsam irascens sibi ipsi, ac detestans se, quod me tam benignum contempserit Deum suum, qui cum iuste possem & damnare, & perdere, parco, consolor, ac benefacio. Ideoque quanto me sentit erga se magis misericordem, tanto majori zelo justitiæ movetur contra seipsam, quasi pro me vindicare cupiens in se contemptum mei. Hinc fit, ut non solum veniam de peccatis petat, sed ad honorem justitiæ meæ desideret etiam pati, humiliari, ac puniri, propterea quodd se contra me impiè erexerit. Inde contingit, ut quanto plus à me sentit se consolari, tantò magis indignitatem suam horreat ac detestetur, doleatque de enormitate suorum peccatorum, & indignetur, admirans, quodd tam ingrata esse possit mihi. Talis animæ, quæ ad hujusmodi ze-

lum venit, ut non minus diligit meam in se iustitiam, quam misericordiam, peccata absorbentur, sicut in camino ardenti unica aquæ gutta solet absorberi. Igitur inter omnia poenitendi genera non potest aliud esse melius, quam ut quis continuè consideret meam charitatem ac fidelitatem immensam erga se, simulque suam è contra infidelitatem, ingratitude nem & perversitatem erga me. Ita apud citatum Blossum Joannes Lanspergius.

10. Verum enim verò cum non leve probationis pòdus habeant historiæ, ideo nunc dicta confirmanda esse censeo aliquâ historiâ. Scribit *Cæsarius* lib. 2. hist. & mirac. cap. 18. Quòd quidam Comes Namurcensis nomine *Philippus* fuerit, qui, postquam vitam omni scelere plenam duxit, lethali correptus est morbo. Quid ageret, & quò se verteret tam sceleratus homo? desperaretne, an misericordiam imploraret? At quoniam haud ignorabat, maiorem esse Dei Misericordiam, quam sua licet enormia & innumera peccata. Quapropter incomprehensibilem DEI Bonitatem ob mentis obtutum posuit, eamque cum magna fiducia considerabat, ex qua pia consideratione sic Divino amore succensus est, ut suam malè transactam vitam non satis potuerit detestari, tantamque in morte contritionem ostendit, ut similis ei visa non esset, aliosque etiam ad lacrymas provocaret. Confessarios suos rogavit, ut corpus in plateam traherent, dicens: Sicut canis vixi, dignum est, ut moriar sicut canis. Quæ poenitentia adeò placuit Deo, ut eum post mortem tot miraculis fecerit illustrem, ut de remotis regionibus ad ejus sepulchrum venientes, terram secum pro benedictione reportarent, eamque pro remediis variorum morborum adhiberent. Porro quis hinc non satis dispicit, quam dignum & effi-

cacem poenitentia fructum operentur hæc binæ considerationes, si videlicet ex una parte perpendimus gravitatem peccatorum commissorum, & ex altera immensam Dei Clemantiam. Fecit idipsum nunc dictus Comes; & ecce nedum suorum peccatorum veniam inde promeruit, sed insuper quam pluribus aliis Divinis auctus est favoribus.

11. Cæterum ex hac historia & iis, quæ dicta sunt, nullus sibi blandiatur adhuc poenitendi tempus adesse, dum lethali deprimitur agritudine; nam etsi hic Comes hanc gratiam omnino singularem à Divina Bonitate obtinuerit, tamen hæc justo DEI Judicio aliis millenis poenitentiam procrastinantibus denegatur. Quam difficilè verò poenitentiam illi agant, qui hanc de die in diem differunt, doceatur hæc similitudine; quemadmodum echinus, quò diutius partum differt, tantò difficilius parit, quia spinæ in catulis crescunt, ita simili modo res se habet in peccatoribus poenitentiam differantibus: cum enim peccata augeantur, difficilior inde conversio & confessio efficitur. *Plutarchus* lib. de genio Socræ. memorat, quòd *Archias* Rex Thebanus in lauto convivio, quod amicis instruxerat, consistens, literas à suo amico missas aperire neglexerit, & cum propterea nuncius eum ad legendum urgeret, & in iis seria contineri diceret: respondit Rex: Seria in crastinum. Et ecce, eadem nocte à Sicariis, de quorum infidiis Literæ monebant, occisus est. O quot simili modo cum hoc improvido Rege non à Sicariis, sed tartareis hostibus interimuntur, & ad supplicia sempiterna rapiuntur! eò, quòd seria, id est poenitentiam in crastinum, & crastinum differendam esse stolidè judicant? *Dionysius Carthusianus* in speculo de amatoribus mundi scribit de quodam defuncto

sto ex divina dispensatione alteri appa-
rente, in memorabilia hæc prorupisse
verba: O cras, cras, quam longam restem
mihifecisti, & in barathrum mortis me pro-
crastinando traxisti.

12. Scribit *Cæsar Recupitus* è Socie-
tate JESU lib. 2. de signis Prædestina-
tionis, quod Neapoli degebat Juvenis
quidam, lascivis valde implicatus amo-
ribus; hic cum in gravem morbum in-
cidisset, sæpè à suis ad confessionem fa-
ciendam admonitus fuit; sed frustra.
Tandem cum in extremis jam esset con-
stitutus, & amici ad Confessionem spe-
venia à Deo consequendæ iterum horta-
rentur, dixit ad eos: Quid confessionem
suadetis, cum salus mea desperata jam
sit? Quatuor video dæmones, qui lecto
adstant, me ad infernum mox abduçuri.
Quibus dictis inter dæmonum manus,
quos viderat, expiravit. Infelix hic ju-
venis in morte poenitentia locum non
invenit, quia in vita sua non gembun-
dam columbam imitari voluit, sed cor-
vum crocitantem *cras, cras*; Hic enim
tanquam explorator ex arca à Noë emis-
sus natantibus aliquot cadaveribus ita
avidè inhiabat, ut in Arcam redire tam-
diu semper distulerit, donec nunquam
ampliùs sit reversus. Qui hanc proinde
tenet epigraphen: *Dum differt, emanet.*
Eorum hic typus est, qui poenitentiam
indies differunt, suumque illud insanis-
simum *cras, cras* cum corvo nunquam
non recantant. Contrà verò columbas
gementis imitantur, qui intra mundi
hujus procellas plùs æquò evagati, mox
poenitentes ad sanctæ Ecclesiæ arcam re-
vertuntur. Appositè *Alcuinus* libro de vir-
tutibus & vitiis ait: *Fortè respondes, cras,*
cras scilicet convertar: O vox corvina, corvus
non rediit ad arcam, columba rediit. Si tunc
vis poenitentiam agere, quando peccare non po-
tes, quando peccata te dimiserunt, non tu

illa, satis alienus es à Fide, qui ad agendam
poenitentiam tempus senectutis expectas. His
proinde, qui animæ negotium in supre-
ma vitæ momenta rejiciunt, illa jure
merito sapida Poëtæ carmina aptissime
occinunt.

Craftina qui differt meliorem in tem-
pora vitam,

Quis rectè hunc dicat consuluisse
sibi?

Num qui promisit veniam, si crimina
plangas,

Craftina promisit tempora cersa
tibi?

Qui piger est hodie Superi ad mandata
Monarchæ,

Ipsiùs obsequio cras minùs aptus
erit.

Emporii tempus nunc est: si fluxerit
illud,

Postea jam nulli quærere lucra licet.

13. Admodum opportunè venit, quod
S. Petrus Damianus epistolâ trigessimâ in
hæc verba enarrat: In Perusino monaste-
rio, Sancti videlicet Salvatoris, cui nu-
per & ipse præfui, quidam Monachus
pauld antè fuerat, nomine Gunizo, astu-
tus nimis & callidus, sæcularibus argu-
mentis, & litigiosis contentionibus vehe-
menter intentus. Hic itaque, dum & in
immutandis Abbatibus, & fratribus per-
turbandis æstuans, non quiesceret, ad
hoc usque pervenit, ut diaboli ad supe-
randos æmulos patrocinium quæreret, &
ejus se ditioni etiam corporaliter manci-
paret, hoc tamen pacto, quod tertia die,
priùsquàm moreretur, suum exitum sibi
nuntiaret. Promisit stygius hostis, cre-
dit infelix, & sub hac securitate in pecca-
tis manet. Tandem cum in morbum in-
cideret, dæmon ei apparens, & sicut spo-
ponderat, diem mortis indicat. Ille ad-
vocatis fratribus, quid cum spiritu ne-
quam pepigerat, per ordinem enarrat.

At dum illi instarent, ut poenitentiam ageret, & confiteretur, repente obdormivit, & sive pulsarent, sive clamarent, excitari non poterat; Si verò de alia re quàm de poenitentia loquerentur, expergefactus colloquebatur; si verò iterum de Confessione mentio fieret, protinùs insensibili sopore corripiebatur; sicque tandem horrendæ morti traditus est. Postea per plures noctes nigra canum turba non cessavit sepulturæ ejus assistere, & quasi depositum custodire, ita ut videntes percellerentur. Proinde ne tale irremediabile vobis, qui hucusque in limo peccati permanistis infixi, accidat infortunium, jam seriâ admonitione unumquemque vestrum adhortatur Spiritus divinus per os Sapientis (Ecl. 5. 8.) sic terrens: *Ne tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem, ut usurpetis corvinum cras, cras convertar; sed hodie si vocem Domini ad poenitentiam vos vocantis audieritis, nolite obdurare corda vestra.* Psal. 94. v. 8. Obduratur autem (inquit S. Fulgentius de fide ad Petrum cap. 3.) sive qui non convertitur desperans de indulgentia; sive qui sic misericordiam sperat, ut usque in finem vitæ in criminum immanitate permaneat. Non dubium, si oculorum aciem vel ad unicum duntaxat momentum retorquere nobis liceret ad æstuantissimum gehennæ rogi, quin multas millionum myriades Christianorum videremus in illis horrendis inferorum ignibus cruciari ea solùm de causa, quòd corvinam illarum cautionem, cras, cras, identidem recinere assueverint.

14. In ultimo Tomo S. Hieronymi, in quo S. Eusebius de morte ejusdem Sancti Doctoris tractat, hæc S. Eusebii verba leguntur: *Nonne benignissimus est Dominus qui tantas tolerat injurias à peccatoribus, dâns eis tempus, ut emendantur? Sed hoc noveris, quia sicut benignus est in tolerando, ita justus*

*est in puniendo. Sed fortè quis iterum dicit: vir, qui toto tempore, quo vixit, malè fecit, in mortis articulo, accepta poenitentia, à Deo veniam obtinebit. Heu quàm vana suspicio, & falsa meditatio! vix de decem millibus hominum, quorum mala semper fuit vita, meretur à Deo habere indulgentiam unus. Quid ad hæc, ô peccatores, dicitis? an non ista sententia jure deberet vos sancto Dei timore replere, urgerèque, ne ad horam quidem vitæ correctionem differatis. Ne verò aliquis animum vestrum error subeat, notate per omnia, hæc censurâ, severâ quidem, attamen verâ, nedum perstringi eos, qui raro aut nunquam per Sacramentalem Confessionem sua expiare conantur peccata; sed similiter illos, qui frequenter quidem sua confitentur scelera; at domum reversi in eadem liberimè reincidunt, imò & occasiones peccandi quærunt, latanturque inventis. Hi namque omnes meritò censentur poenitentiam ad mortem usque differre, licet sapiens etiam in anno ad poenitentia Sacramentum accedant, mores tamen non emendant. Tam ergo illi, qui peccatorum confessionem, quàm qui vitæ correctionem ad ultima vitæ momenta rejiciunt, stultissimè præsumunt, dum sibi persuadent, se in extremis mortis angustiis Deum habituros ad votum & libitum suum. Rationem porro, cur paucissimi ex illis, qui perversè agunt, & iniquitatem velut aquam bibunt, in morte credantur poenitentia invenire remedium, assignat omnium Doctorum & Theologorum Phœbus, D. P. Augustinus, dum in sermone quodam (serm. 58. de Temp.) ita scribit: *Erit tempus: in quo peccator velit poenitere, & non poterit; quia quando potuit, noluit; & propter malum nolle perdidit bonum posse.* Veritatem docuisse Augustinum, propriò si ô & irremediabili damno expertus est quidam sœnerator seu*

seu danista, qui (ut scribit Raynerius part. 3. tit. *Pœna* cap. 2.) cùm mone-
retur à Sacerdote suo ad poenitentiam, vi-
tæque correctionem, semper dicebat: Be-
ne, adhuc faciam, quia satis est de tem-
pore. Similiter infirmitate correptus hoc
iplum repetebat, & cùm indefessè insta-
ret Sacerdos, videns illius periculum, ille
subitò rapitur quasi mortuus; Et cùm
adhuc instaret, hortans eum ad poeni-
tendum, clamavit æger: O poenitentia!
ubi es? De cætero poenitere non valeo,
hoc iusto Iudice vindicante, quodd quia,
dum facere poenitentiam potui, nolui;
modò volo facere, dum non possum. Et
hæc dicens, mortuus est.

15. Heu! heu! quis dinumerare po-
terit eos, qui sub hac vanissima spe æter-
nis se addicunt tormentis! Quibus op-
timè illa Christi protestantis, ac perditos
quosque increpantis verba accommo-
dantur: *Quæretis me, & non invenietis, &
in peccato vestro moriemini.* Joan. 8. v. 21.
Nam ut plurimum, qui primò divinam
quærent misericordiam in ultima vitæ li-
nea constituti, eam haud reperiunt, sed
suis peccatis immoriuntur, & damnantur.
Huc facit aliud exemplum cuiusdam im-
pii, quod in vita Thomæ Mori, regni
Anglicani magni Cancellarii, & Martyris
illustrissimi refertur: Rogabant amici
amicè hominem, ut mores emendaret,
& ad saniolem mentem rediret; quibus
impius respondit, se tribus verbulis ve-
niam peccatorum suorum infallibiliter à
Deo obtenturum. Verùm spes vana cum
fessellit; cùm enim postea equitando in
ponte transiret fluvium, & improvidum
pedem equus impingeret saxo, una cum
fessore hero in flumen cecidit. Quid jam
miser egit? forsan dixit, quemadmodum
sibi proposuerat, illa tria verba Davidis:
Miserere mei Deus? Aut: Tibi soli peccavi?
Vel cum Publicano: Deus propitius esto?

minimè gentium. De sceleribus suis, de
cælo, de Deo altum servavit silentium,
illud unum ingeminavit: *Rapiat omnia
dæmon:* inter quæ verba infelix miserabi-
liter expiravit. In quo proinde magni
Patris Augustini sermo (pro divino ora-
culo cuilibet peregrinanti retinendus)
impletus est: *Hæc est* (inquit serm. 81. de
Temp.) *iustissima Dei lex, ut qui vivens ob-
liviscatur Dei, tandem moriens obliviscatur
& sui.* Unde cum D. Chrysostomo exclamare
fas est: *Qui sic vivit, sic moritur, ut pluri-
mum namque contingit, ut finis vitæ toti
vitæ nostræ cursui respondeat.* Et reverà
quid stolidius, quàm velle, ut ipse à Deo
in morte exaudiat; cùm tamen Deum
toties ad poenitentiam adhortantem in
vita sua exaudire contempserit? Quid
turpius, quàm Deo, summo Benefactori
ultimam vitæ partem velut faciem con-
secrare, diabolo verò summo & insen-
sibilissimo hosti optimam & potissimam vi-
tæ partem donare? Hinc similes in ulti-
mo vitæ termino constituti, si Divinam
fortè imploraverint opem, quid puta-
mus audituri sint? Profectò illud Prov.
1. v. 24. *Quia vocavi, & renuistis; extendi
manum meam, & non fuit, qui aspiceret, de-
spexistis omne consilium meum, & increpationes
meas neglexistis, ego quoque in interitu
vestro videbo, & subsannabo, cum vobis id,
quod timebatis, advenerit.* Sicque miser
peccator in angustiis deprehensus aperiet
oculos, & aliud non conspiciet, nisi in-
dignationem Divinam, & subitò vide-
bit infernum apertum, intus conscien-
tiam peccatis onustam, circa lectum le-
giones dæmonum paratorum animam
ejus ad inferos conducendam. Unde cla-
mabit cum Propheta: Psal. 17. vers. 5.
*Circumdederunt me dolores mortis, & peri-
cula inferni invenerunt me.*

16. Quamobrem videat quisque,
quàm gravi se exponat periculo differen-
do

do poenitentiam de die in diem. Amplectamur ergo admonitionem D. P. Augustini, qui Ser. 58. de Sancto quemlibet nostrum adhortatur dicens: *Emenda Frater vitam tuam, dum tempus datur, implora nunc auxilium Divinum, dum locus datur setui, noli poenitentiam differre, dum hoc in tempore vivis, in quo tantum ejus fructus est utilis.* Verum licet præterea alii qui in mortis articulo poenitentiae anchoram arripiant; quam tamen talis poenitentia periculis obfita sit, audiamus præfatum S. Doctorem Ser. 36. supra hoc sic ratiocinantem: *Si quis (inquit) in extrema necessitate ægritudinis suæ positus, voluerit accipere poenitentiam, & accipit, & mox reconciliatus, & hinc vadit, fateor vobis, non illi negamus, quod petit, sed non præsumimus, quod bene hinc exit: si securus hinc exit, ego nescio, poenitentiam dare possumus, securitatem autem non. Non quidem dico, damnabitur, sed nec dico, liberabitur. Vis ergo à dubio liberari? tene certum, & dimitte incertum; Age poenitentiam, dum sanus es, Si sic agis, dico tibi, quod securus*

es, quia poenitentiam egisti eo tempore, quo peccare potuisti. Si vis agere poenitentiam eo tempore, quo peccare non potes, peccata te dimiserunt, non tu illa. Ita gloriosus Doctor. Unde docemur, quantis periculis sese exponant illi, qui morum emendationem de die in diem procrastinant. Et licet forsitan multi eorum in ultima ægritudine positi Ecclesiae Sacramenta percepturi sint, quam tamen hæc poenitentia periculis plena sit, audivimus. Quare, amice frater, noli differre vitæ correctionem, ne quidem in crastinum, sed dic cum Psalmista: Psal. 76. *Dixi, nunc cœpi; Ab hac hora vitam emendabo, nunc mentis teporem, & torporem excutiam, nunc omnibus mundanis cupidis valedicam, & Deo meo Sanctissimæque ejus Matri imposterum ferventiùs inserviam. Quæ si proposueris, & in proposito constanter permanseris, haud dubium, quin municeps eris illius ineffabilis ac interminabilis gaudii, quo verè poenitentes æternum fruuntur in Cælis.*

SERMO V. DE TERTIA VIRTUTE THEOLOGICA SC. CHARITATE.

Si quis diligit me, sermonem meum servabit, & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus. Joan. Cap. 14. vers. 23.

PARS PRIMA

I Acto spiritualis ædificii fundamento, & superstructo ac erecto firmissimo Spei theologicæ muro, ac, quæ ad hanc spera

magis roborandam, augendamve conducere queunt, suprapositis, superest, ut ei culmen ac fastigium imponamus, ac
de

de Charitate differamus, quæ ejusdem ædificii culmen, & perfectio est; ut testatur S. P. *Augustin.* Sermon. 22. dicens: Domus DEI Fide fundatur, Spe erigitur, Charitate perficitur. Charitas ergo gemma virtutum est, quæ cæteras format, illustrat, ac perficit, eisque ornatum singularem ac venustatem ex sui consortio impertit. Charitas est vestis polymita Josephi omnium virtutum varietate decorata. Hinc bellus *Hugo* de laude charitatis in hac excurret verba: Charitas omnem animi languorem sanat; charitas omnium vitiorum radices extirpat; charitas omnium virtutum origo est; charitas mentem illuminat, conscientiam mundat, animam lætificat, Deum demonstrat. Animam, in qua charitas habitat, superbia non inflat, invidia non devastat, ira non dissipat, mala tristitia non vexat, avaritia non excæcat, gula non inflammat, luxuria non inquinat, semper munda est, semper casta, semper quieta, semper læta, semper pacifica, semper benigna, semper modesta. Ita citatus *Author*.

2. Charitas est vestimentum Jacob, cujus fragrantia benedictionem Patris cælestis impetrat. Charitas demum est currus ille igneus, qui sublevar interiorum hominem in Paradisum spiritualem; causat enim in anima fidei, nil desiderare nisi JESUM, nil cogitare nisi JESUM, nil suspirare nisi JESUM. JESUS enim est finis & scopus ejus. Hinc non immerito ante omnia ad charitatem amplectendam S. P. N. *Augustinus* mox in initio suæ Regulæ nos adhortatur, dicens: Ante omnia, Fratres Charissimi, diligatur Deus. Sciebat enim perbene, non fore possibile virtutem sine Charitate reperiri. Siquidem hoc expressis declarat verbis *Apostolus* 1. Cor. 13. dicens: Si linguis hominum loquar & Angelorum, Charitatem autem

Gramm. Relig. Pars I.

non habeam factus sum velut æs sonans. Et si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, Charitatem autem non habuero, nihil sum; & si tradidero corpus meum, ita ut ardeam, Charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest, scilicet quantum ad meritum vitæ æternæ, quæ solis diligentibus Deum repromittitur. Ad hunc *Apostoli* textum reflexionem faciens *Richardus de S. Victore* ita eleganter scribit part. 1. de Charitate cap. 3. Hæc est virtus, in qua nec minimum opus respuitur, sine qua nec maximum acceptatur. Non prædicatio, etiam si fiat lingua Angelorum: non Fides, etiam si montes transferat: non eleemosyna, etiam si omnes facultates in cibos pauperum distribuat: non corporis afflictio, etiam si corpus tradatur, ita ut ardeat. Adeoque ad hoc, ut omnia opera virtuosa apud Deum habeantur accepta & grata, necessum est, ut hujus amoris signaculo, velut legitimationis caractere sint ob signata. His conformiter est, quod in Sancto Parente nostro *Augustino* lib. 50. homiliarum homil. 50. legimus, videlicet: Sola charitas sufficit, si adsit: cetera omnia nihil prosunt, si sola charitas desit.

3. In Anglia olim Nobiles certamen ludicrum instituerunt, in quo quisque in clypeo florem, Rosam, Liliū depictum habebat; at Dux Britanniae fasciculum florum, in quo omnes aliorum flores depicti erant, in suo clypeo præseferbat, cum lemmate hoc: In me omnia. Proscādō si Virtutes cum clypeis propriis, encomiis suis insignitis, in campum adversus vitia bellaturæ prodirent, non dubium, quin Charitas præ cunctis aliis excellentiæ famā præstaret, utpote in suo ferens clypeo hoc præconium: In me omnia. Siquidem quidquid in aliis virtutibus per partes videre licet, hoc omne in se Charitas complectitur; quia hæc quandoque stare potest absque aliis Virtutibus,

H

istæ

iste verò sine Charitate minimè subsistere possunt. Hinc meritò gloriari hoc lemma potest: *In me omnia*. Hæc demum teste *Marfilio Facino* numus est, quo Deus emitur, & comparatur. *Venalis*, inquit, *est Deus, at quo numo? quo te emit, scilicet Charitate*. Quod ergo inter planetas Sol, inter elementa ignis, inter metalla aurum, inter gemmas carbunculus, hoc inter Virtutes Charitas est.

4. Porro ut de Charitatis laude ad ejus effectum procedamus, inservire nobis poterit fabula de *Promethæo*, de quo fabulantur Poëtæ, quod è luto corpus humanum formaverat, & dum se movere, & actiones vitales exercere non posset, conscendit cælum, & clam surripuit ignem, quo suam è luto formatam statuam & animavit, & vitam ei communicavit. Etsi verò hoc tantum Poëtarum figmentum sit, nobis tamen ex hac fictione moralitatem aliquam eruiere licebit, quid enim aliud per corpus illud formatum intelligitur, quàm homo? quid aliud per ignem, quàm Charitas? Videmus enim, quod homo velut insensibilis statua, è luto facta, nullam operationem vitalem ad Superna & cælestia habeat, cum omnes affectiones ejus semper in terrestribus velut in luto sint fixæ; at quàm primum Charitas ipsi infunditur, mox vivere vitâ supernaturali incipit, operationesque æternæ gloriæ condignas exercet. An non enim Charitas peragit officium animæ vegetativæ? quia facit hominem attrahere alimentum, scilicet devotè audiendo Verbum DEI, & illud opere implendo, ex quo vegetatur, & nutritur anima. An non Charitas exercet officium animæ sensitivæ? inflammat enim videre cælestia per meditationem & fidem; auditum aperit ad audiendum Verbum Dei, & inspirationes illius; odo-

rem excitat, quo fragrantiam bonorum exemplorum, & Virtutum à Christo & Sanctis relictorum olfacimus; Gustum augmentat, quo suavitatem Domini, & bonæ conscientie delicias percipimus; causat quoque, ut illud, quod quis vel maximè horrebat, hilari arripiat animo. An non demum Charitas munus animæ rationalis agit? efficit enim, quod homo rectè cælestia apprehendat, terrena spernat, & cum S. Paulo dicat: *Omnia derelinquentum feci, & arbitror ut stercora, ut Christum lucrifaciam*. Phil. cap. 3. vers. 7. Et cum S. Ignatio: *O quàm sordet mihi terra, dum cælum aspicio!* Causat quoque, quod homo rectè judicet, DEUM esse supra omnia amandum, seipsum odio habendum, proximum diligendum sicut seipsum. Omnia denique esse vanitatem præter amare DEUM, & illi soli servire.

5. Hinc meritò DEUS nobis præcipit, hanc Charitatis flammam ut foveamus, & nutriamus. Quare enim in Veteri Testamento diversis temporibus postulavit sibi offerri varia Sacrificia? Tempore Paschatis petiit oblationem Agni, post partum postulavit turtures, unum autem præcepit, quod fieri volebat omni horâ, & tempore quocunque, ut nimirum ignis arderet in altari, unde ne hic extingueretur, præcepit cunctis Sacerdotibus, ut continuò ei apponerent ligna, Levit. cap. 6. Quare, inquam, hoc Deus fieri postulavit, nisi ad denotandum, ut Charitatem, quæ per ignem præfiguratur, in altari cordis nostri per exercitationem bonorum operum accendamus, & omni tempore custodiamus? Accendamus autem proculdubio hanc Divini Amoris flammam in animo nostro, accensamque nutriemus, si omnia DEI mandata, Ecclesiæ præcepta, Regulam & particularia Ordinis statuta strictè observare

servare satagamus: si hæc negligimus, & ea, quæ non ad mortalem culpam obligant, parvi pendimus, tunc certum est, Reginam Virtutum, scilicet Charitatem in nobis diu permanere non posse, S. Gregor. testatur dicens: *Qui modica spernit, paulatim decider: qui enim peccata minima sere & devitare negligit, à statu iustitiæ non quidem repente, sed per partes totus cadit.* Unde Christus, qui diligit me, ait, Joan. 14. *sermonem meum servabit.* At Sermo Christi est, nedum graviora sed etiam minora peccata declinare; ergo amanti hæc omnia licet minima devitanda sunt. Ex quo hoc capiet emolumentum, ut præter multiplicia cælestium charismatum fluenta, in amantem transfundenda, etiam efficiatur templum Sanctissimæ Trinitatis; quod expressè nobis insinuat Christus, dum his verbis: *Qui diligit me, sermonem meum servabit; hæc subjungit: Et Pater meus diligit eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus.* O igitur stupendam Charitatis excellentiam! O incomprehensibilem hujus virtutis effectum! Quis eam sat laudum encomiis efferre sufficiat? quis ejus perfectionem, etsi Tullianâ præditus eloquentiâ satis prædicet? quis, inquam, fructum in ea latentem dignè comprehendat? Efficit enim ex diaboli mancipio Filium Dei adoptivum, ex orci pabulo hæredem Christi, ex sordido peccatore DEI Templum.

6. Alterum medium, quo hunc Divini Amoris ignem in pectoribus nostris excitare possumus, est attenta ponderatio, quod scilicet Charitas hominem, etsi adhuc in lacrymarum valle peregrinantem, aliquo modo beet. Vera enim hominis beatitudo, seu felicitas in possessione Summi Boni duntaxat consistit; hæc autem possessio, cum non possit ordinariâ viâ haberi per realem unionem, ne-

cessariò per intentionalem, qualis est Charitas, obtineri debet. Hinc videmus, quod veri DEI Amatores in summa mentis tranquillitate sint constituti, quia omnia desiderabilia cum statu viz compatible in Deo possident. Et è contra mundi mancipia, licet quandòque aurum argentumve in magna copia sibi accumulent, sumptuosa habitacula, pretiosa corporis indumenta, auro gemmisque coruscantia, & quàm plurima artificiorum hortorum, virentiumque pratorum spacia possideant, nunquam tamen eorum appetitus satiatur aut quietatur, quin potius hæc omnia ipsis varia cruciatuum genera, quàm gaudiorum oblectamenta generant. Et hujus rei ratio est, quia homo satiari aut beari nequit sine adeptione ultimi finis, ad quem creatus est, qui finis solus est Deus. Meritò itaque S. P. Augustinus lib. 9. Conf. cap. 1. DEUM alloquens, ait: *Fecisti nos Domine, ad Te, & inquietum est cor nostrum, donec requiescat in Te.* Inquietum certò erit cor nostrum, donec terrena ex cordibus nostris stirpitus eliminemus; inquietum erit, donec mundi delicias declinemus, carnisque blandimentis ac seculi cupediis abrenuntiemus; inquietum erit, donec omnem creaturarum affectum exuamus, totisque ad Deum amoris passibus curramus.

7. O quàm stolidè ergo agunt illi, qui relicto summo bono, fluxas falsasque mundi divitias affectant! O quàm dementer faciunt, qui pro veris æternisque gaudiis aculeatas, & instar fumi transituras sæculi voluptates, quæ hominem satiari nequeunt, consèdantur! Unde rectè ad transitoria contemnenda, & æterna querenda nos stimulat S. Anselmus in prologio cap. 25. dicens: *Cur vagaris per multa hominatio, querendo bona animæ tuæ, & corporis tui? ana bonum, in quo*

sunt omnia, & satis est, desideria simplex bonum, & sufficit. Quamobrem ne quondam nos Deus de aliqua arguat dementia, proscribamus nunc à nobis longè cuncta & singula, quibus mundani homines se vanè oblectare solent, & satagamus Deum supra omnia amare; ad hoc verò præstandum, necesse erit hunc Divini Amoris ignem à Deo instantè petere, desiderando, precando, divi-

námque opem implorando, & cum S. Francisco per diem crebrò repetendo: *DEUS meus & omnia*. Item cum S. Anselmo postulando & dicendo: *Auffer, Domine, à me, si velis substantiam, manus, pedes, solum relinque cor, quo te diligam, hoc enim solo Tibi placebo*. Porro ut magis in hac Theologica virtute nos fundemus, perpendenda erunt sequentia.

PARS ALTERA

8. **C**onstat ex hætenus dictis Charitatem inter reliquas virtutes eminere, ideòque cum hæ cælorum janua nobis pandant, inferre debemus hoc multò efficacius efficere Charitatem, juxta illud Axioma philosophicum: *Propter quod unumquodq; tale, & illud magis tale*. Itaque cum reliquæ virtutes, in quantum præsupponunt Charitatem, sui possessorem ad vitam ordinent æternam, à fortiori id præstare debet Charitas, quæ est fons, & complementum omnium Virtutum. Unde si quis nil aliud sciret, præter amare JESUM, tunc talis perdoctus censendus foret, non quidem in schola Philosophorum, sed in schola Christi, quod insinuare videtur Thomas Kempensis dicens: *Verè magnus est, qui magnam charitatem habet*. Hinc D. Bonaventura vir insigniter doctus interrogatus est à B. Egidio dicente: *Multis te, Reverende Pater, gratiæ suæ donis auxit omnipotens Deus, nos verò simplices & idiotæ quidnam faciemus, ut salvi esse possimus?* Ad quæ S. Doctor respondit: *Etiamsi nullam aliam homini gratiam conferret DEUS, nisi ut ipsum diligeret, sufficeret ei ad obtinendam salutem*. Et Egidius, potestne, inquit, homo indoctus æquè ac doctus diligere Deum? Respondit S. Bonaventura,

posse etiam simplicem aniculam non minus diligere Deum, quàm Sacræ Theologiæ bene doctum Doctorem. Hæc audiens B. Egidius, & ferventi spiritu exsiliens hortum ingressus est, civitatèque respiciens altà voce clamavit: *O vos paupercule simplices & indoctæ anus, diligite Deum, poteritis effici majores, quàm sit Doctor noster Bonaventura*. Quo dicto hæsit in Deum absorptus per tres horas immobilis. Huic ergo scientiæ, huic arti & industriæ, huic amorì divino præ cunctis danda est opera; quia secundum amoris mensuram anima in cælo locum sortitur sublimiorem, ita ut plurimi simplicitatis maximæ illos ibi præcellant, qui sapientiâ fuere admirabiles, & subtilitate eminentes, ut docet S. Thomas in lib. quart. Sententiarum, Distinct. 49. quæst. 1. art. 4. quæst. 4. Hinc scire ac nervosè ad rem canit Poëta religiosus:

Maxima res amor est, quæ se sibi tollit
amantem;

Inquæ Deum transfert, si Deus est
quod amas.

Te facit ergo Deum: cur non Deus
unicè ametur?

O Genus humanum! quàm finè
corde jaces?

Esse

Esse Deum se quisque facit, si certat amando;

Vult magis esse caro, stercus, inane, nihil.

Quare, si recte sapimus, ante omnia huic incumbendum industriæ ac studio, ut Deus ardentem diligatur, quia in ejus dilectione vera scientia sita est, & satis doctus censendus est, qui Deum amare addidicit, prout piè admodum canit devotus Asceta Thomas de Kempis:

Si Christum discis, nihil est, si cætera nescis:

Si Christum nescis, nihil est, si cætera discis.

9. Quantum verò Dei Amatores præmiabuntur, quis, amabò, explicare satis poterit? Siquidem tantam mercedem sperandam habent, quantam teste Apostolo 1. Cor. 2. *Nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus diligentibus se.* Rursus in libro *Judicum* cap. 5. vers. 31. legitur, quòd ille, qui Deum diligit, sicut Sol in ortu splendet, ita rutilat. Hinc cæcòdæmon, quia perbenè nescit, ex radice Charitatis maximum in amantem animam fructum redundare: ideo hunc semper nobis invidet, nostrumque cor à Deo abstrahere continuo laborat. Quemadmodum verò huic capitali inimico resistere debeamus, docemur historiâ ex Sacris Paginis desumptâ. Cum enim vice quadam duæ matres ad Sapientissimum Salomonem venissent, quarum utraque infantem tanquam suum filium cupiebat, & quia ex rationibus ab hisce duabus faminis adductis, sat intelligere Rex non potuit, cujusnam esset infans, ideo ut exploraret, quænam earum vera esset Mater, ait: *Dividatur infans, & quælibet illius capiat medietatem, & abito hinc.* Huic sententiæ mox assensit falsa mater, aitque: *Nec mihi, nec tibi, sed dividatur.* Quod ut

vera mater audiit, dixit: Ergone patiar infantem meum occidi? Ah non patiar, cedam potius juri meo, ut filius meus vivus permaneat. Ex quibus verbis Salomon agnovit hanc esse veram hujus infantis matrem, unde dixit: *Date illi infantem vivum & indivisum.* Quare altera confusa convictaque recessit. Lib. 3. Reg. cap. 3.

10. Quid igitur nunc aliud infanti huic assimilabo, nisi cor hominis? Et quid aliud duabus hisce matribus, nisi Deum & diabolum? Deus enim tanquam vera mater cor humanum creando genuit, ideoque illud jure merito à quolibet nostrum petit dicens: *Fili mi, præbe mihi cor tuum;* Prov. 23. At verò ad idem possidendum anhelat & dæmon. Cui nunc id dandum erit? Deo ne an diabolo? Volumus itaque agere Salomonis personam & judicem. Denegemus ergo id ei, qui contentus est solâ illius medietate, quisque non curat possidere illud totum, & donemus ei, qui vult totum aut nihil. Quid dicit, & quid præterdit hostis infernalis? Ego sum contentus, ait, unicâ cordis tui particulâ, sum, inquam, contentus, ut audias Sacrum, ut recites Breviarium, ut subinde te disciplines, jejunet aut mediâ nocte surgas: sed semper esse in hujusmodi exercitiis vires tuæ non patiuntur, consultum igitur facies, si amplectaris interdum animi voluptatem, aut mundanis interis delitiis; quid detrimenti capies, si quandoque in sæcularium convivis compareas? hoc enim exigit discretio. Et quid refert, si subinde committas aliquod peccatum, mentiaris nonnunquam joci, & recreationis gratiâ? Non id magni faciendum est, parum pro nihilo reputatur. Ut verbo dicam: diabolus contentus est medietate cordis nostri, idemque cum falsa, illa matre clamare videtur. *Nec mihi, nec tibi, sed*

dividatur. At quid jam dicit Deus? Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, Matth. 22. Aut vult totum, aut nihil. Nos igitur instar Sapientissimi Salomonis judicemus, sententiâque proferamus & consequentiam. DEUS postulat totum cor, demon contentus est illius medietate, totum igitur & indivisum offeramus Deo illud per Sapientem petenti: *Fili præbe mihi cor tuum.*

11. Verum enim verò ut nunc dicta magis stabiliantur, inservire nobis poterit gratiosa quædam fabula, quam refert celebris quidam Poëta de ericio. Animal hoc undique spinosum est & setosum, & nonnunquam se taliter constringit, ut minima videatur esse pila. Quædam vice contigit miserum hoc animalculum privari domicilio, eò quod venatores arbitrati intus latere prædam totum illud destruxerint. Unde miser ericius suo orbatus habitaculo, totus miser vagabatur per campos, & sylvas, obviam interea reperit vulpem, quam enixè cœpit rogare, ut se dignaretur suo hospitio excipere; sed cum vulpes ericium non vellet exaudire, ille magis magisque institit vulpem ferventiùs obsecrans, ut saltem concederet sibi minimum & abjectissimum suæ cavernæ angulum: spondebat enim non velle se minimum in illo morare, nec ullam ipsi adferre molestiam. His vulpes persuasa clementer indulgit, quod postulabat ericius, qui quàm primum occupaverat angustissimum locum in caverna vulpis, cœpit se dilatare & extendere taliter, ut vulpes, ne pungeretur ab illius pelle spinosâ, fuerit coacta capessere fugam, sic totam ericio cavernam cedere debuit. Pari modo solet agere diabolus, quemadmodum ericius, qui primum duntaxat rogat, ut ei concedamus unicum solum cordis nostri angulum, id est, ut hoc aut illud officium ambitiosè

affectemus, ab alijs magni æstimari laudarique gaudeamus, ut cognatos & notos sapius visitemus, ab eis oblata munuscula accipiamus, aut vicissim similia iisdem offeramus, hoc enim, suggerit stygius impostor, humanitas & charitas exposcit, nullumque inde detrimentum patiemur. Item infernalis hæc vipera suadet, ut semel solummodo cogitemus de hac aut illa muliere, aut hanc vel illam fæminam curiosè aspiciamus. Et quid damni, inquit, poterit unquam causare unicus intuitus, unica cogitatio? non tanti hæc facienda est. At quamprimum versipellis inimicus subintravit cordis nostri domicilium, taliter se mox dilatat & extendit, ut ex eodem extrudat Deum & Sanctos, omnemque virtutem, gratiam & sanctitatem expellat. Proinde rectè admonet nos *Apostolus* ad Ephes. cap. 4. vers. 27. *Nolite, inquit, locum dare diabolo, & ne quidem minimum: quia si eum introire permittimus, cuncta dilatat, & sibi amplificat, miserèque animam nostram à gratia Dei, à cælesti paradiso, ab angelorum consortio exulare facit, efficitque, ut hæc sempiterni incendii bustum fiat, prout millè & amplius exemplis comprobatum habemus.*

12. Allubescit hic commemorare terribilem plagam, quâ perculsi sunt duo filii Aarons, Nadab, & Abiu; igne enim consumpti sunt: *Egressus ignis à Domino devoravit eos, & mortui sunt.* Levit. 10. 2. Sed quam ob causam poenam adeo repentinam atque ferocem fuere promeriti? eam Scriptura præmisit his verbis: *Acceptis thuribulis posuerunt ignem, & incensum desuper, offerentes Domino ignem alienum.* Etenim secundum legem Domini in thuribulis suis ignem (qui sacer dicebatur, quia ab altari holocaustorum desumptus, quique de cælo delapsus, jussu Domini nutriebatur, & conservabatur) imponere debe-

debeant; cū tamen ipsi ē contra profanum atrii ignem in thuribulis suis usurpārint. En causam tam horribilis pænæ. Et quia omnia in figura contingebant illis, ut loquitur S. Paulus 1. Cor. 10. ideo eandem, aut consimilem vindictam divinam meritō vereri debent omnes, quot quot in suis thuribulis, hoc est, in cordibus suis ignem profanum, inordinatum scilicet ac perversum creaturarum amorem reponunt, ac fovēt. Dixi, perversum amorem, quia & datur creaturarum amor, quo Deus non offenditur; quomodo autem constitutus esse debeat hic amor, declarat D. P. Augustinus apud Josephum Mansi tract. 4. discurs. 14. his verbis: Quando tibi dicitur: Nolite ista (scilicet res mundi) diligere, an hoc dicitur, ut non manducetis, aut non bibatis, aut filios non procreetis? non hoc dicitur, sed sit modus propter Creatorem, ut non vos illigent ista dilectione, ne ad fruendum hoc ametis, quod ad utendum habere debetis. Et iterum in sermone quodam, cuius titulus est: De amore Dei, & amore sæculi, distinguit; Glossando enim verba illa Matth. 10. Qui amat patrem aut matrem plūs quam me, non est me dignus, ita ait: Amorem parentum, uxoris, filiorumque non abstulit, sed ordinavit; Non dixit: qui amat, sed; qui amat super me; Hoc est, quod Ecclesia loquitur in Canticis Canticorum cap. 2. Ordinavit in me charitatem. Ama patrem, sed noli supra Dominum: ama genitorem, sed noli supra Creatorem. Hanc Augustini sententiam confirmat S. Leo Papa serm. 5. de jejuni. 7. mens. & sic loquitur: Aeternis bonis inseparabiliter inhaerendum, temporalibus verò transeunter utendum est; & peregrinantibus

nobis, & ad patriam redire properantibus quidquid de prosperitatibus mundi hujus occurrerit, viaticum sit itineris, non illecebra mansionis. Ex qua doctrina non obscure liquet; fas esse diligere creaturas, sed (quod profundè notandum) amore ordinato, scilicet ut hic amor non sit finis, sed medium, quo commodius pervenire possimus ad ipsum Deum, qui solus ut finis ultimus à nobis diligi debet, juxta illam Sapientiae Incarnatae parænesim: Diliges Deum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua. Matth. 22. Proinde quisquis præter Deum aliquid ut ultimum finem amat, aut aliquid plūs amat, quàm ipsum Deum, talis non absumilis est mulieri maritatae, quæ plūs aureum vel gemmeum Anulum diligit, quàm maritum, à quo eum accepit, prout egregio hoc Epigrammate testatur Jacobus Billius, in sua Anthologia sacra sic ludens:

Fœmina si pulchram capiens à conjugegemmatam;

Præ gemmæ nimio spernat amore virum;

Ecquis erit, qui non hanc excretur, & omni

Dignam odio, dignam supplicioque putet?

Heu nos iste notat, mutato nomine, sermo,

Plenæque perfidiæ pectora nostra ferit.

Innumeris qui cū donis cumulemur in horas,

Præferimus danti munera sumpta Deo.

P A R S T E R T I A.

13. **U**terius, in quonam perfecta charitas, seu amor Dei fundetur,

perspicuè nos hisce verbis D. Thomas 2. 2. q. 24. art. 12, in corp. edocet: *Consi-*
stet

fit in hoc, quod Deus diligatur super omnia, & quod homo totaliter illi se subiciat, omnia sua referendo in ipsum. Est ergo de ratione Charitatis, ut sic diligat Deum, quod in omnibus se velit ei subicere, & præceptorum ejus regulam in omnibus sequi; quidquid enim contrariatur præceptis ejus, manifestò contrariatur Charitati. Ex hac Præceptoris Angelici doctrina, maximè ex ultimis illis verbis: *Qui liquit contrariatur præceptis divinis, contrariatur charitati, doce-mur*, quod illa anima verè Deum toto mentis affecta diligat, quæ nihil contra Dei præcepta amat; Siquidem teste S. Laurentio Justiniano, trutina & statera, quâ noster erga Deum amor ponderatur, est mandatorum divinorum adimpletio. *Hæc est Charitas*, exclamat D. Joannes (2. Joan. 4. v. 6.) *ut ambulemus secundum mandata ejus*; quasi dicat: in hoc Charitas esse ostenditur, & apparet, *ut ambulemus* passibus morum, non corporum, de bono in melius proficiendo, secundum mandata ejus, ea custodiendo, prout monet ipsa Veritas æterna, Joan. 14. *Si diligitis me, mandata mea servate. Quanto enim diligentiores & exactiores in divinæ legis completionem fuerimus, tanto magis ipsum amare in comperto erit. Nam ut ipsum Verbum Patris Joan. 14. v. 21. protestatur: Qui habet mandata mea, & servat ea, ille est, qui diligit me, ille est, qui veram dilectionem habet ad me. Horum verborum à Christo prolatorum memor Doctorum gravissimus, S. P. Augustinus, ita ea ad nostrum institum Tract. 75. in Joan. egregiè explanat: Qui habet mandata mea in memoria, & servat ea in vita; qui habet in sermonibus, & servat in operibus; qui habet audiendo, & servat faciendo; qui habet faciendo, & servat perseverando, ipse est qui diligit me: Opere enim est demonstranda dilectio, ne*

fit infructuosa nominis appellatio. Hæstus S. P. Augustinus.

14. Ex his detegitur multarum animarum error, quæ se Deum amare arbitrantur, quia quosdam ferventes erga Deum amoris affectus in se perferunt, piæque suavitatis cujusdam ac consolationis teneritudine afficiuntur; Siquidem genuina Dei dilectio non ostenditur, aut probatur ex eo, quod quis dulcius ac tenerius ad Deum afficiatur, nec quod in oratione majorem suavitatem, aut consolationem percipiat; sed quia majori fidelitate & conatu ex charitate præcepta universa custodit, purius vivit, & accuratius in omnibus divinæ voluntati se accommodat: & hoc, scilicet perfecti amoris, seu charitatis substantiam non in affectibus, sed in effectibus constitutam esse, cælestis Magister noster apertè his verbis Joan. 14. v. 23. docet: *Si quis diligit me, sermonem meum servabit, & qui non diligit me, sermones meos non servat. Quasi dicat: Parùm ad veram dilectionem proderit, quod quis affectibus abundet, si seipsum non vincat: si peccata omnia non vitet; si præcepta non impleat: si Deo promissa non solvat: multum verò dilectionis habet, qui affectibus, & dulcedine carens, præcepta divina custodit, & ab eo, quod Deo placitum est, nullâ ratione discedit. Liceat proinde epiphonematis loco exclamare cum dilecto Christi discipulo (1. Joan. 3. 18.) *Filioli mei, non diligamus verbò tantùm, neque lingua multum affectuosè promittentes, & nihil solventes; sed opere & veritate, ut nempe illud ipsum, quod in affectu est, in effectum protuberet, ac boni operis fructum progerminet.**

15. Porro aliam adhuc qualitatem verus erga Deum amor habere debet, ut sit nempe fortis; id est, ut pro Dei amore dura & aspera pati non abhorreat. Nam

ut

ut S. Thomas in caput. 11. Matth. ait: Diligentibus Deum adversitates omnes non sunt graves, quia condiuntur condimento amoris: quia quando aliquis amat aliquem, non gravat eum, quicquid patitur pro illo; unde omnia gravia & impossibilia, levia facit amor. Id ad oculum conspiciere licet in Patriarcha Jacob, qui totus in Rachelem ferebatur. O quantum pro comparando hoc sponsalicio laboravit, & sudavit! Servivit ergo Jacob pro Rachel septem annis: & videbantur illi pauci dies præ amoris magnitudine. Gen. 29. 20. Siquidem ipsemet de se fatetur: Nocte & die urebar gelu & aestu, fugiebatque somnus ab oculis meis. Gen. 31. 40. Ad hanc historiam S. Hieronymus secum considerationis oculum reflectens, ita scribit ad Eustochium Virginem: Nihil amantibus durum est, nullus difficilis labor est. Intuere, quanta passus fuerit Patriarcha Jacob, qui ut Rachelem in conjugem consequeretur, aestu urgebatur & gelu; & tamen videbantur dies pauci præ amoris magnitudine, cum tamen septem annorum spatia volverentur in tam grandi labore. Ex quo sequentem eruit moralitatem idem Sanctus Doctor nos omnes sic exhortans: Amemus & nos Christum, & facile videbitur omne difficile, & jaculo illius vulnerati per momenta dicemus cum Psalmista: Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est.

16. In quarto libro Regum perhibetur, quod, dum Eliseus cum nonnullis discipulorum suorum pranderet, is ministro suo ollam solito capaciorem igni admoveri iusserit: Accidit autem, quod, dum ex agro collectas herbas aliquas eidem ollæ immitteret, & easdem pro pulmento faciendo in bullientibus aquis excoqueret, inter alias per errorem herbas aliquas admodum amaras, quas colocynthidas vocant, cæteris melioribus oleribus admiscuerit, mox verò, ut ex degu-

Gramm. Relig. Pars I.

statis herbis commissum errorem adverterunt, in hæc verba lamentabiliter eruperunt: Mors in olla, vir Dei. 4. Reg. 4. 40. Eliseus autem per admixtam herbis illis farinam modicam, easdem protinus indulcoravit, valdeque lapidas, gustuique gratas effecit: Et non fuit amplius quicquam amaritudinis in olla. Hic nobis cogitandum est, quod eundem effectum, quem modica illa farina, amaribus herbis adjecta, operata fuit, amor quoque divinus pariter in præsentis vitæ adversitatibus operetur; Siquidem efficit, ut omnia illa, quæ alias nobis intolerabilia, sensuique prorsus contraria erant, mox facilia, suavia, & grata esse videantur, idque solius illius objecti virtute & efficacia, quod sincerè à nobis diligitur. Siquidem ut S. Bernardus serm. 85. in Cant. ait: Ubi amor est, ibi labor non est, sed sapor. Quia, qui sincerè & ardentè amat, pro deliciis & voluptatibus habet omne id, quod pro objecto amato sustinet, & patitur. Audiatur S. Laurentius Iustinianus, qui in fasciculo amoris cap. 6. ita loquitur: Ardentè Christum diligenti nihil difficile videtur, ignem, ferrum, vincula, carceres, persecutiones, flagella, adversaque omnia Christi amor tolerare facit. Doctrinam hanc infallibili suo testimonio corroborare dignatus est Spiritus Sanctus, dum in Canticis Canticorum per Salomonis calamum hæc exaravit: Aquæ multæ non potuerunt extinguere charitatem, nec flumina obruent illam. Cant. 8. 7. Ubi per aquas & flumina in omnium Doctorum sententia intelliguntur tribulationes & persecutiones, quæ tamen Sanctos à Charitate Dei separare non valebant.

17. Aspiciamus S. Ignatium, Martyrem illustrissimum; hic perpessus innumeris malis, vinculis, carceribus, aded in divino amore profecit, ut in epistola quadam, quam ad Romanos scripsit, hæc

de se fari non dubitarit: Ignis, crux, bestiae, fractio ossium, membrorum divisio, & totius corporis contritio, & tota tormenta diaboli in me veniant; tantum ut Christo fruatur. Intueamur Ap. stolam Paulum; hic sua vincula, carceres, persecutiones, &c. gaudii nomine nuncupat: Placeo mihi in infirmitatibus, in persecutionibus, in angustiis pro Christo. 2. Cor. 12. 10. Quae verba sic explicat S. Thomas: Placeo mihi, id est, incredibili iucunditate afficior, & in infirmitatibus ipsis, ac contumeliis, aliisque malis mihi allatis, delector, & gaudeo. Sic & omnes alii Apostoli, ac Christi discipuli mirè gaudebant, si pro sui Domini amore aliquid pati contingeret, prout apertè ex Actibus Apostolorum liquet, ubi D. Lucas cap. 5. vers. 41. ait: Ibant gaudentes à conspectu Concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine IESU contumeliam pati. Denique si omnium Sanctorum nedum virorum, sed & mulierum, vitas perlustraverimus, passim reperiemus, quòd eorum animus miro replebatur gaudio, dum aliquid adversi pro Dei amore pati ipsis contingeret. Ex quibus omnibus docemur, illum solum esse, ac

dici posse, verum Christi amatorem, qui fortiter & constanter etiam inter aspera quaeque & adversa Christo adhæret, neque se ullâ tentatione aut persecutione ab eo separari permittit; quemadmodum de se, aliisque suis Co-Apostolis proximè laudatus Paulus testatur, id in suis animis habuisse, dum Rom. 8. v. 35. exclamavit: Quis nos separabit à charitate Christi? Tribulatio? an angustia? an fames? &c. Certus sum enim, quia neque mors &c. poterit nos separare à Charitate Dei, quae est in Christo IESU Domino nostro. Qui sic Deo adhæret, huius amor est sincerus, & verus, ac genuinus Dei amor. Siquidem parum est, amare Deum tempore consolationis, quando cuncta ad votum fiunt; si postmodum, quando res malè cedit, quando adversitates ingruunt, amor hic tepescat. Hinc Ascetarum facile Princeps, Thomas de Kempis lib. 3. cap. 5. hanc statuit conclusionem: Qui non est paratus omnia pati, & ad voluntatem stare dilecti, non est dignus, amator appellari. Oportet amantem omnia dura & amara propter dilectum libenter amplecti; nec ob contraria accidentia ab eo desecti.

SERMO VI. DE CHARITATE FRATERNA.

Mandatum novum do vobis, ut diligatis invicem, sicut dilexi vos.

Joan. 15.

PARS PRIMA

1. Quia Theologi docent cum D. Thomas 2. 2. q. 25. a. 1. habitum Charitatis, ut se extendit ad DEUM, & Pro-

ximum, esse unum; idcirco cum de primo huius habitus actu, videlicet de amore erga Deum tractaverimus, æqui-

tas postulat, ut etiam tractemus de altero actu videlicet de charitate erga proximum. Quomodo verò proximus diligendus sit, docet liber *Leviticus* cap. 19. vers. 18. hisce verbis: *Diliges proximum tuum sicut teipsum*. Pro cuius maiore declaratione sapienter notat Angelicus Doctor *S. Thomas* 2. 2. q. 25. a. 7. amorem sui esse duplicem. Primum inordinatum & malum, quo quis exteriorem duntaxat hominem & carnem, quam cum bestiis communem habet, diligit. Secundò ordinatum & bonum, quo quis diligit excellentiam interioris hominis, & vitam secundum rationis præscriptum instituit: & juxta hunc amorem regulanda est proximi dilectio, ut pulchrè declarat *S. P. Augustinus*, tract. in *Joan.* dum ait: Prius vide, si nōsti diligere teipsum, & tunc tibi commendato proximum, quem diliges, sicut te ipsum; Si autem nondum nōsti diligere te, timo, ne decipias proximum sicut te. Ex quo non obscurè colligitur, quòd ille, qui non diligit se ipsum amore ordinato, neque amabit proximum dilectione verà; nam ut *Ecclesiasticus* cap. 14. vers. 5. loquitur: *Qui sibi nequam est, cui alii bonus erit?* Id est quasi dicat: nulli. Nam qui erga se ipsum nullum habet amorem ordinatum & bonum, quā ratione credi poterit, eum ferri erga alterum dilectione sincerā & verā, qualem requirit à nobis Deus? Hic usurpare fas est verba illa à Salvatore nostro olim prolata *Luc.* 4. *Medice cura teipsum*. Sic pariter, si alium diligere cupis, uti decet, & obligaris, prius dilige te ipsum, & cura, ne ab ordinata tui dilectione deficias.

2. Præter hanc autem Christus aliam nobis tradidit *Joan.* 13. dicens: *Mandatum novum do vobis, ut diligatis invicem, sicut dilexi vos*. Unde advertendum, quòd, quemadmodum Christus gratuito nos amore fuit prosecutus, & absque omni

sui emolumento nos cælesti suā doctrinā imbuit, à peccatis liberavit, veniā nos impetravit, dolores denique & languores nostros in corpore suo, suæ Passionis tempore portavit; sic debeamus & nos, non amore concupiscentiæ (qui amor respicit bonum proprium) sed amore amicitiae (qui respicit bonum Amici) alterutrum diligere; videlicet omnibus tum Bona gratiæ tum gloriæ cordialiter optando, & pro viribus procurando; Onera aliorum portando, & in nos suscipiendo; in peccatis jacentes non despicendo, sed tum precibus, tum suavi admonitione eos erigendo, illisque totis præcordiorum medullis compatiendo. Sic enim *S. Paulus* dilexit proximum, uti ipsemet testatur ad *Rom.* cap. 9. vers. 3. dicens: *Tristitia mihi magna est, & continuus dolor cordi meo: optabam enim anathema esse à Christo pro Fratribus meis: Et: quis infirmatur, & ego non infirmor? quis scandalizatur, & ego non uror?* 2. *Cor.* cap. 11. Huic Sancto gentium Doctore non cessit in dilectione proximi *S. Moyses*, qui ad eò proximum amare gestiebat, ut dicere non dubitaret ad Dominum: *Aut dimitte illis hanc noxam, aut dele me de libro vite.* *Exod.* cap. 32. Quid porro non etiam alii fecerunt Sancti, quo proximum lucrari possent? Profectò hos sigillatim referre nimis longum foret. Ommissis igitur cæteris audire libet heroicum *S. Ignatii Lojole* factum. Cùm enim quidam Luteriæ pellicis amore nefario teneretur, neque ab illo *S. Ignatius* hominem posset ullā omnino ratione divellere, aliquando rescivit vir Sanctus miserabile veneris mancipium extra oppidum iturum, eò fortasse, ubi turpes ejus delitiæ erant. Ignatius igitur in lacum frigidissimum viæ, quā turpis amator transiturus erat, adjacentem sese conjicit, corporeque gelidis aquis immerso capite tantum ex-

stans, ad illum jam appropinquantem ait: Perge miser, perge, ad tuas foedissimas voluptates; imponentem capiti tuo ruinam non vides? Hic ego pro te tamdiu me macerabo, donec iustissimum Dei furorem in te paratum avertam. His conspectis auditisque infelix voluptuaria totus exterritus, & hoc insignis Charitatis exemplo percussus, resiliit, pedem retulit, ac familiaritatem illam scelere copulatam discidit, vitamque melioravit. Dicebat præterea hic S. Pater: Si quid ad animarum salutem pertineret, paratissimum esse, nudis pedibus, cornibusque onustum per plateas incedere, nullum denique reculare habitum, aut ridiculum aut probrosum vestimenti genus, quod posset esse utile hominibus. Quamobrem quisquis verè proximum suum diligere appetit, imitetur hos viros Sanctos, & tamen si fortassis non possit, eadem præstare, faciat saltem ea, quæ iudicat confratri suo prodesse, eumque his lucrari posse, & haud dubiè cum Moyse, Paulo, Ignatio, ac multis aliis inestimabile præmium Virtutis Dilectionis fraternæ repromissum reportabit, Beatitudinem videlicet æternam, quam Christus omnibus charitatis operibus vacantibus apud S. Matth. cap. 5. promittit dicens: *Beati Misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur.*

3. Enim verò, ut clariùs intelligamus, qualiter proximus, seu confrater noster sit diligendus, notandum est, duos generaliter esse actus charitatis, in sacris eloquiis expressos: Primus consistit in operatione, quique declaratur illis Christi verbis Matth. 7. 12. *Quæcunque vultis, ut faciant vobis homines, & vos facite illis.* Alter consistit in ommissione, & significatur à seniore Tobia illis verbis: *Quod ab alicoderis fieri tibi, vide ne aliquando facias alteri.* Tob. 4. 16. De quibus S. Prosper

lib. 3. de vita contemplativa cap. 15. sic ait: *Hæc est proximi tota dilectio, ut bonum, quod tibi conferri vis, velis & proximo: & malum, quod tibi nolis accidere, nolis & proximo.* Ex his duobus actibus generalibus sequuntur alii plures particulares, quorum aliqui sunt merè interni, alii externi. Interni sunt primò, ut, excluso omni odio, & aversione erga personam, bene afficiamur erga proximos nostros. Secundò, ut proximis nostris velimus, optemus, & desideremus omnia bona non solum animæ, sed & corporis, in quantum hæc eorum animæ saluti proficiunt, secus si obessent; nam in quantum bona temporalia alicujus impediunt salutem; de eorum damno & infortunio nedum fas est gaudere, sed insuper licitum nonnullis optare eorum carentiam & damnum. Si enim hoc optet (ait S. Thomas lect. 1. cap. 5. Job) *sub ratione boni, ut per adversitatem alicujus perveniat ad spiritualem profectum, hoc licitum est.* Tertiò, ut nostrum sentire, & velle cum iudicio, sententia, & voluntate proximi (in quantum fas est, & id rationi, ac prudentiæ non adversatur) conformemus, sitque in nobis juxta S. P. Augustini parænesim, *Cor unum, & anima una in Deo*; seu ut hortatur Tarcentis Præco (Philip. 2. 2.) *Idem sapiatis, eandem charitatem habentes, unanimes, in idipsum sentientes.*

4. Alii sunt actus charitatis externi, quibus interiorem nostram benevolentiam, & amorem erga proximum foris ostendimus, non tantum linguâ & verbis, sed opere ipso comprobamus. Hujusmodi actus sunt, primò, ut ore, linguâ, & verbis proximo, quantum licet, & expedit, gratificare, & in Christo placere studeamus; præsertim non obloquamur, non contradicamus, non verbis contendamus, opinioni illius non repugnemus, præsertim si nobis sit senior.

Item

Item mordacibus sermonibus neminem pungamus, verbis duris, & asperis non obloquamur; sed omnibus nos gratiofos & amicabiles cum prudentia exhibeamus. *Secundò*, ut mores proximi inhumanos, agrestes, inurbanos, & asperos, omnesque defectus, tam morales, quàm naturales, quos corrigere in ipso non possumus, patienter supportemus; quemadmodum Christus mores discipulorum suorum, & defectus patienter sustinuit, utpote quos nactus est idiotas, rudes, & ad discendum tardos, moribus incultos &c. Sic nos etiam facere jubet S. Paulus: *Alter alterius onera portate*. Gal. 6. 2. Rationem, cur id monet, adjungit: *Et sic adimplebitis legem Christi*, id est, charitatem, quæ specialiter Lex Christi dicitur. Quisquis proinde charitatis præceptum perfectè adimplere satagit, talis sit, oportet, quales idem Apostolus Ephesios olim esse cupiebat, ut nimirum sint (*Ephes. 4. 2.*) *supportantes invicem in charitate*, scilicet mutuo sustententes defectus aliorum, & hoc ex charitate. Non enim debent hujusmodi defectus supportari ex negligentia, vel ex consensu & familiaritate, vel carnali amicitia, sed ex charitate, inquit hic S. Thomas, quod vel inprimis notent Superiores, & animarum curam habentes, ad quos nedum spectat suorum subditorum defectus cum patientia & charitate supportare, sed quandoque etiam ex charitate, & justitia eos pungere, & corrigere, eos præsertim, qui pravo habitu & consuetudine solent delinquere; & contra tales (ut monet iterum Angelicus Doctor lect. 1. in cap. 6. ad Galatas) severius est agendum. At verò, quando proximum corrigere nullo modo possumus, cum patientia supportandus est in charitate, scientes ex mente magni Patris Augustini Serm. 21. de verbis Apost. *Quod nulla e re melius charitas fraterna probari, &*

colligi possit, quàm ex patienti imperfectorum, & importunorum gravaminum tolerantia. Hanc tolerantiam qui non habet, nec habere nititur, sed injuriis se afflicientes similiter injuriatur, maledicentes maledicit &c. talis sibi ipsi testis est, quod à vera dilectione longè ablit, ac distet; hæc enim haud secus ac Struthio, qui etiam ferrum digerere valet, omnia quæque dura supportare, & concoquere novit, dicente Paulo 1. Cor. 13. 7. *Charitas omnia suffert*, id est absque turbatione sustinet omnes defectus, vel quæcunque adversa secundum illud Rom. 15. *Debemus nos firmiores imbecillitates infirmorum sustinere*.

5. Ex his facile intelligimus, in quonam vera ac genuina proximi dilectio fundetur, ac quàm illa ad asscurandam animæ nostræ salutem sit necessaria; modò indagemus, quàm magna & eximia accipiant stipendia, qui sub charitatis vexillo militantes, conantur ea facere proximo suo, quæ sibi ab aliis fieri desiderant; id autem colligemus ex sequenti exemplo. Scribit celeberrimus apud Hispanos Concionator, Philippus Dier Serm. 4. post Domin. 1. Quadrag. de Nobili quodam viro, qui sicut temporalibus divitiis, ita & vitiis deditus erat. Hic vice quadam cum Religiosos quosdam irmenia secum haberet, rogarétque ejus Domina, ut quadam verba salutis proferrent, unus ex illis dixit ad Dominum: Ego vobis dicam breviora verba tam fructuosa, quod si ea servaveritis, in judicio generali animam meam obligo pro anima vestra. Dixit Salvator in Evangelio: *quodcunque vultis ut faciant vobis homines, & vos facite illis*. Hoc si servaveris, procul dubio salvus eris. Verbis his commotus nobilis, firmiter sibi proposuit, sic se velle facere, & hanc brevem doctrinam opere complere. Igitur cum aliquando

quando recreationis causâ ad venandum cum suis militibus exisset, & ortâ tempestate, & pluviarum abundantia vacui redirent, vidit in via molendinum cuiusdam pauperis à torrente dissipari, & everti, hominemque, cuius fuerat, insufficientem esse ad id reparandum, ait suis: Hoc est quod ego promisi servaturum: Si enim esset talis pauper, optarem, ut aliquis mihi opem ferret: Unde desilientes milites de suis equis, trabes & rotam in locum pristinum, jussu istius divitis reposuerunt. Rursùm progredientes ulterius, repperunt quendam peregrinum pauperem, quem cùm vidisset Dominus, ait suis militibus: Hoc etiam est de illis, quod ego facere promisi: si enim esset aded pauper, optarem, ut aliquis mihi auxiliaretur, & humanè reficeret. Duxitque pauperem in domum suam, & consorti suæ ait: En, ego hospitem tibi adduxi, curam ergo istius habe. At illa: In veritate, inquit, utilis est talis hospes, pro quo Christus se obligavit debitorem. Cùmque lautè pauperem tractasset, serò prope cubiculum suum illi pauperi lectum sumptuosum disposuit: mediâ autem nocte cœpit pauper sitire, & dicere: En siti morior, quod cùm Dominus audisset, ait: Hoc etiam est, quod promisi servare, quod si ipse essem pauper, & nescirem inter tot gradus quò transirem, vehementer desiderarem, quod aliquis mihi potum præstaret: potum igitur porrigam, qui acceptâ camisâ ivit ad cisternam pro accipienda aqua, & in illam ruit præceps. Manè autem facto, & recedente paupere (qui Christus ipse fuerat) interrogavit Domina famulos de Domino & Marito suo, de quo unanimiter nihil scire responderunt. At illa: Ite, inquit, ad omnes Ecclesias, & Monasteria, inquirentes de illo; quia post felicem Religiosorum illorum adventum totaliter in ali-

um (ut scitis) mutatus est. Quibus reduntibus, nec cum invenientibus, ait Domina: Mittite anchoram in cisternam, ne fortè lapsus sit in illam, quia potum ferre pauperi iverat. Quo facto extraxerunt illum mortuum, & plangentibus omnibus, conspiciunt in collo illius circulum aureum, Angelicis manibus sic præparatum, quod nec extrahi posset, nec junctura illius ulla appareret: sed scripturam hanc continebat: Nos Angeli prius animam istius duximus in celum, quàm corpus fuisset in frigidatum in aqua; quia misericordiæ operibus vitam finivit.

6. Audiatur alia historia, in sacris divini eloquii paginis reperta: Eliezer, procurator totius domûs Abraham, pro Domini sui filio conjugem quarens, & eligens, sic Deo supplicabat: Gen. 24. 12. Domine Deus Domini mei Abraham, occurre, obsecro, mihi hodie, & fac misericordiam cum Domino meo Abraham. Ecce ego sto prope fontem aquæ, & filie habitatorum hujus civitatis egredientur ad hauriendum aquam. Igitur puella, cui ego dixerò: inclina hydriam tuam ut bibam: & illa responderit: Bibe, quin & camelis tuis dabo potum: ipsa est quam præparaſti servo tuo Isaac: & per hoc intelligam, quod feceris misericordiam cum Domino meo. Necdum preces finierat Eliezer, ecce advenit Rebecca, puella decora nimis, pro haurienda aqua, hanc ergò dum rogaret Eliezer, ut pauxillum aquæ sibi ad bibendum præberet, illa confestim dixit: Bibe Domine mi, celeritèrque deposuit hydriam super ulnam suam, & dedit ei potum. Gen. 24. 18. Nec his contenta, sed insuper recurrens ad fontem, & haultam aquam omnibus camelis, quos Eliezer secum habebat, alacri ac prompto animo dedit. Hæc charitatis officia coràm spectans servus, continuò collegit, hanc ipsam esse, quam elegisset Deus, magno suo amico Abrahamo pro nuru eam daturum; Unde
fine

sine mora protulit in aures aureas ad ornandam faciem ejus, & armillas posuit in manibus ejus, eamque secum duxit ad Dominum suum Abraham, qui illam Isaac filio suo in uxorem consignavit. En, quoniam Rebecca benefecit alienigenæ incognito, ad tam altum meruit connubium evehi. Ex quo discamus, illum vel maximè dignum esse Deo, qui proximum suum charitate prosequitur, eique in necessitate opitulatur. Cuncta hæc si attentè inspiciantur, ac considerentur, palàm omnibus fiet, charitatem erga proximum, præcipuum esse signum, quo, qui sunt filii Dei adoptivi, dignoscantur. Audiatur hac super re *Orator aureus*, aureè certè de laudibus charitatis ita disserens: Charitas signum omnium signorum maximum est, ex quo noscitur

aflecta Christi. Nam licet sexcenta quidem miracula edant, dum dissident inter se, ridiculi cæteris erunt; Sicut si nulum signum edant, diligant autem se se, verè suspiciendi, invictique omnibus mortalibus permanebant. Nam & Paulum eam ob rem miramur magis, quàm ob mortuos suscitatos. Stupenda vox est: *Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non uror?* 2. Cor. 11. Sexcenta mihi narra miracula, nihil huic æquiparandum adducis. Ita *Chrysost.* in *Catena aurea* S. Thomæ *Joan.* 13. Dilectio itaque, quâ diligimus, & benefacimus fratribus propter Deum, tessera est, seu rubrica, quâ dignoscuntur oves Christi, & à grege dæmonis distinguuntur, prout ex dicendis ulterius patebit.

P A R S A L T E R A

7. **N**orum perspectumque est. Imperatores, Reges & Principes certa vestimentorum genera (quæ die Liberey nominari solent) suis famulis præbere, quò ab aliis non suis dignosci queant. Quæ cum ita sint, haud dubiè etiam Rex Regum, & Dominus Dominantium, Christus JESUS suos servos novâ, ab aliisque distinctâ vestium qualitate amicit, hoc est, mitet in *er* *aus* *sol* *chen* *H* *im* *els* *K* *ön* *ig* *g* *e* *b* *ü* *h* *r* *e* *n* *d* *e* *r* *L* *i* *b* *e* *r* *e* *y*. Quæ autem hæc est? Dilectio proximi est. Hoc enim expressè declarat ipsemet Salvator apud S. *Joan.* cap. 13. vers. 35. inquiens: *In hoc cognoscet omnes, quòd Discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad invicem.* Nemo enim servus esse poterit Regis celestis, nisi illum diligat, & quo pacto diligit ipsum, si non etiam simul amet proximum? Unde S. *Joan.* Epist. 1. cap. 4. vers. 20. ait: *Si quis dixerit, quo-*

niam diligo Deum, & Fratrem suum odit, mendax est; Qui enim non diligit Fratrem suum, quem videt; Deum, quem non videt, quomodo diligere potest? Et hoc mandatum habemus à Deo, ut qui diligit Deum, diligat & Fratrem suum. Quare quicumque hoc aureo vestimento à Christo indui, & inter ejus vernas numerari discipit, sincero confratrem suum prosequatur amore oportet, & haud dubiè, quòd desiderat, obtinebit. Hoc probè noverat dilectus Christi Discipulus S. *Joannes*, qui non immeritò suis discipulis identidem illud inculcare solebat: *Filii diligite alterutrum.* Tandem discipuli & fratres ejus, qui aderant, tædio affecti, quòd eadem semper audirent, dixerunt: *Magister, quare hoc semper loqueris? qui respondit, quia præceptum Domini est, & si solum fiat, sufficit.* S. Hieron. in *Com. ad Gal.* 6.

8. Cæterum videre oportet ulterius, quid

quid hæc Christi liberet efficiat, & compariemus, quod calefaciat animam, ab ea teporem insitum excutiendo, illamque in Divino amore succendendo; sicque omnia secundum se aliàs difficillima, suavia & delectabilia reddit juxta illud axioma: *Amantri nihil difficile*. Tegit quoque hoc vestimentum inhonestas nostras actiones, videlicet peccata à nobis commissa, teste Scripturâ dicente: *Charitas operit multitudinem peccatorum*. 1. Petri cap. 4. vers. 8. O quanto proinde studio, quantâque sedulitate ac diligentia non laborandum erit, ne hæc pretiosissima vestis per contentiones deturpetur, aut per odia sive mutuas similitudines planè lacere- tur! Præsertim cum hæc vestis, fraterna scilicet Charitas inter cæteras virtutes longè præstet. Hinc legimus in *vitis Patrum*, quod quidam Frater ex Sene quæsi- flet dicens: Abba, dic mihi sincerè, quid tibi videtur? Sunt duo fratres, quo- rum unus in cella se continens per sex dies non raro jejunium servat, neque ta- men interea consuetos suos labores præ- mittit. Alter verò sedulò laborat, quo- modo infirmis obsequium præstare pos- sit. Dic mihi ergo, cujus opus melius est apud Deum? Respondit Senex: *Et si ille jejunus per nares se suspenderet, non esset similis alteri in conspectu Dei*.

9. Quamobrem sic argumentor. Infir- mitas est duplex, corporis videlicet & animæ. Unde in quantum anima in ex- cellentia & dignitate corpus superat, in tantum etiam infirmitas animæ gravior & damnosior est, quàm infirmitas cor- poris; ergo cum teste præfato Sancto Se- necione tam ingens meritum sperandum habeat ille, qui ægrotanti secundum cor- pus inservit, quale ergo non præmium consequetur ille, qui confratri suo se- cundum animam infirmanti obsequium spirituale præstat? Præstabitur autem

hoc, si fratri delinquenti compatiatur, si illum suavis verbis, ut errorem seu peccatum emendet, inducere laboremus, & modeste, si opus foret, corrigamus, si denique pro illo preces ad Deum fre- quenter fundamus, exoremusque divi- nam clementiam, ne istum aut illum nostrum confratrem, ob hoc aut illud crimen commissum misericordiâ spoliet, neque ab eo infinitæ suæ miserationis af- fectum avertat, sed injuriæ immemor in suam recipiat gratiam, eique vitam lar- giri dignetur æternam. Et ad hoc Charitatis opus proximo exhibendum invitant nos innumera SS. virorum exempla, qui nullum non lapidem movebant, quod proximum suum Christo lucrificarent. Ex quibus brevitate ergo hoc tantum adduco, quod *Sophronius* in *Prato Spirit.* cap. 27. refert.

10. Duo Eremitæ jurarunt sibi invi- cem, ne alter ab altero unquam separa- retur. Ast unus eorum postea tentatus ad sæculum redire, & libidini indulgere decrevit. Cumque hunc alter à suo malo proposito dimovere haud potuisset, se- cutus est eum, ut saltem perpetrato pec- cato ad eremum eum reduceret. Igitur miserum, dum suis concupiscentiis car- nalibus satisfacisset, & è lupanari prodiis- set, magno charitatis affectu alter est eum amplexus, obsecrans, ut secum ad ere- mum redeat. Sed illo nihilominus in peccato persistente, mansit etiam in ea- dem civitate alter, qui quotidie manibus laborabat, luxuriantique socio laboris sui fructum largiter tribuebat, frequenter præterea pro salute sui confratris jejuna- bat, & seipsum affligebat, precesque ad Deum fundere non intermittebat. Hæc tam excellenti charitate compunctus tan- dem alter, flagitiosam vitam deseruit, & ad desertum cum fratre reversus est. Se- quamur itaque hujus Religiosissimi Ere- micolæ

micolæ exemplum, & mercede non carebimus, præsertim cùm charitas fraterna ad Religiosæ perfectionis culmen conscendendum singulariter conducat, quod videre licet ex hac historia.

11. *Paphnutius*, inter præfatos eremii cultores, magni nominis Vir, & multorum Anachoretarum Pater, eos sibi visus est fecisse progressus in via Domini, ut simplici piæque curiositate rogârit Deum, ut sibi monstraret hominem, qui se ratione vivendi exæquaret. Annuit Deus, & ei ab Angelo significari iussit, parem illi haberi tibicinem, qui in vico non procul distante tibiis inslandis victum quæreretur. Obstupuit ad hoc nuntium *Paphnutius*, & multa secum animo reputans: Ita ne, ajebat ipse sibi, tot annis tanto conatu non plus profeceris, quàm ut virtute tibicinem æques? Et mox iter aggressus, omni studio hunc ipsum virum quæsit, inventum studiosissimè percontatus est, quod vitæ genus, quas maximè virtutes sectaretur? Ille ad quæstionem tam seriâ subridens, & quod reserat, fateri orsus: Ego, inquit, prius latro, nunc plagiaulus, *Schnegele-Wesffer* sum. De virtutibus meis, vir optime, frustra quæris, nullas habeo, quarum & nomen ignoro. *Paphnutius* urgere hominem cœpit scitando, ut ediceret, si quid bonæ actionis vel intra latrocinia fecisset? Cui ille, ah, inquit, hircum mulges: sterilis mihi conscientia est. Ebrietatis & libidinis mancipium fui. Illud unum memini, Monialem à nobis captam, quam focii vitare volebant, à me liberatam, & in proximum pagum deductam esse. Alterum est, quod memoriam occurrit, videlicet, quod ante annos aliquot feminam in sylvis itinerantem, lacrymantemque repererim, cumque fletus causam sciscitarer, ne me roges (ajeat illa) mulierem infelicissimam,

sed si ancillâ eges, abduc, quo lubuerit, maritus meus ob grande æs alienum in carcere tantum non agit animam, nec spēs libertatis est. Tres filios meos, sed cheu, non meos amplius, creditores sibi rapuerunt mancipia in debitorum vicem. Ego cùm ad similem fortunam quæreretur, inediâ & miseriis confecta huc profugi, omnis auxilii, sed & consilii inops. His auditis ego, ajebat tibicen, sortem tam indignam miseresens, & id esse Divinæ voluntatis ratus, ad nostram specum ægrè spirantem feminam adduxi, ubi jam pænè fugientem animam cibo revocavi. Et quia nescire non potui, Deum divitem esse Dominum, profugam in civitatem reduxi, atque pro liberandis tam filiis, quàm marito, pecuniæ sat multum erogavi. Tu verò, vir bone, pluribus me quæstionibus ne fatiga, hic omnium virtutum mearum cumulus est, virtutia mea citius quàm virtutes recitare possem. Hic *Paphnutius* altum suspirans; Ego verò, inquit, mi frater, Deo id mihi aperiente, comperi, te nihilo inferiorem nobis esse, qui solitudines habitamus; & corpus summis rigoribus exercemus. Ergo mi optime frater, cùm tanto loco sis apud Deum, quanto vix Charissimi, cùmque omnis Sanctimonix fons sit, velle Sanctum esse, ne, quæso, teipsum negligas. Hoc enim tibi restat, ut abneges teipsum, crucem tuam tollas, & sequaris Christum. At ille perinde, si volentem, & jobentem Deum cerneret, tibiis, quas manibus gerebat, abjectis, & Divinæ voluntati satisfactorius, *Paphnutium* è vestigio secutus est. Ita triennio cælestem egit aulam in terra, & cælo receptus inter Angelorum choros æternas Deo laudes decantavit. *Palladius* in histor. Lausiaca cap. 63.

12. Hanc cernere licet, quanti meriti sint apud Deum fraternæ Charitatis exercitia.

K

citra

citio. Unde meritò quilibet omnem navare deberet operam, nullamque præmittere occasionem, quâ suo proximo emolumento esse posset. Porro si quis tam heroicis, ut præfatus tibicen, charitatis operibus vacare non valet, peragat ea saltem, quæ suo respectivè statui sunt convenientia; præcipuè, ut jam memoratum, pro proximo Deum exorando; & ne sibi quis malè persuadeat, per similes preces oranti nullum aut saltem exiguum emolumentum importatum iri, notare debet ex Speculo Exempli. historiam subsequenter. Cum quidam Sacerdos ad poenitentem infirmitate lethali oppressum vocatus, eundem ob gravitatem scelerum desperantem reperisset, eundem sic allocutus est: Ego spoliabo me omnibus bonis & meritis totius vitæ meæ, & illa in te transferre volo. Tu verò spolia te omnibus peccatis tuis, & in me transferas, ego pro illis Deo respondebo, & poenitentiam agam, sicque noli desperare. Cumque illi placuisset permutatio, ulterius dixit: Ecce nunc teneris mihi ape-

rare, quæ mala feceris, ut sciam, de quibus tenear poenitentiam agere. Tunc ille liberè ordinem vitæ suæ cum omnibus flagitiis, quantum in se fuit, aperuit. Cui Sacerdos: Nunquid & de his tu mecum dolēs, & si absolvere ab illis te possim, idipsum optas? Cumque ille omnino se id operare affirmaret, absolutionem ei impendit, cum qua paulò post mortuus est. Post mensem autem apparuit huic Confessario, & dixit, in via salutis se esse, quærentique quomodo res circa merita, quibus se spoliaverat, haberet? respondit: Deus tibi duplicata reservat ob eximiam charitatem, quâ meam desperationem evicisti. Unde dilucidè perspicere est, quòd non solum fructum similium precum, aliorumque pietatis operum pro aliis oblаторum precator sive oblатор non perdat, sed insuper hunc sibi non modicum multiplicet. Ex his ergo generatim dictis quilibet facilè intelliget, quomodo & qualiter exercenda sint dilectionis fraternæ opera, quòd porro metiri etiam licebit ex sequentibus.

PARTICULARIA

QUÆDAM

De Correptione Fraterna.

PARS TERTIA.

13. **O** Stendit aliquando Zachariæ Prophetæ Dominus lapidem; & ait: quòd licet rudis esse videretur, esset tamen expoliendus, & magno usui futurus templo suo; ut autem affabrè elaboraretur, septenis oculis attentissimè videre eum jubebat dicens: Septem oculi super lapidem unum. Zachar.

3. 9. His verbis nobis in sensu morali intelligi datur, quòd licet tuus confrater, dum in peccatis hæret, v. l. fit, & rudis lapis, tamen linguæ tuæ zelo eum perpolire debeas, illi in arguendo, monendo, docendo. Verùm ut hoc rectè facias, huic operi requiruntur oculi multi, id est, multa veniunt consideranda. Hæc autem

autem omnia sequentibus explicat verbis Apostolus ad Galatas cap. 6. v. 1. ita: *Fratres, si preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis, huiusmodi instruite in spiritu lenitatis &c.* Dicit, fratres, ut intelligas, quod, quo iure fratrem tuum; eodem omnes peccatores corripere tenearis, quibus tua potest prodesse correctio; omnes namque sunt fratres tui, affirmante Magno Augustino serm. 135. de Temp. Fratres sunt, Dominus & Servus; Imperator & miles; dives & pauper. Filii enim sumus unius Patris, nempe Dei, unius Matris Ecclesiae, una omnium per Baptisma nativitas, una mensa Altaris, idem gloriae finis; lex eadem Evangelica, propter quæ aiebat Christus Matth. 23. 2. *Omnes vos fratres estis.* Amplius dicit Apostolus: *Si preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto: Noteinus verbum, preoccupatus; hoc est, circumventus, intricatus, irretitus, & velut laqueo constrictus, quasi quis dicat: Quid miramini, quod inter milenos ambulans laqueos, in aliquem incidat? Totus mundus decipulis, laqueisque plenus est, quos daemones strunt in viis, per quas incedimus: In via hac qua ambulabam, dicebat David Ps. 141. absconderunt laqueum mihi. Non tanto studio leporum, perdicumque vestigia venator indagat, mille præparans illis tendiculas, quanto nostra diabolus, ut incautos irretiat. Miserere ergo pauperculi, quem Satan circumvenit, quem captivum apprehendit. O quam strenuè movit Abraham in abjectam illam barbarorum colli viam: Lot enim nepotem suum nihil tale quid formidantem ceperant captivumque abduxerant: quare statim arma corripuit Abraham, & tam strenuè, diligentèrque egit, ut non quiesceret, quousque nepotem è manibus inimicorum erutum, in pristinam vindicasset libertatem. Hoc & tu facere debes,*

quando preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto.

14. Notandum porro, Paulum per hoc indicare voluisse, quod correctio fraterna propriè locum habeat in peccatis infirmitatis, vel ignorantiae; hæc quippe sunt, in quæ labitur homo circumventus, illaqueatus, preoccupatus, sic suam non adverteret infelicitatem, quando maxime, sed malè securus agit. In peccatis autem malitiæ non ita locum habet: etenim in illis non capitur quispiam inexpectatò, nec dicitur *preoccupatus*, sed quod ipse sibi malum videns, ac volens consciscat, de quo agunt Theologi. Hoc idem indicare vult Apostolus, addens: *Homo: Est enim, qui peccat ut homo, & est, qui peccat ut diabolus. Quando quispiam peccat ut homo, qui, cum infirmus sit, & imperitus, & imprudens, à diabolo illaqueatur, illi compatere, nec mireris, quod straminea domus conflaret, si ignis illi subjiciatur; & dissolvatur, paulatimque sublabatur fragilis, & ex luto facili composita casa. Si ulterius quæratur, ad quem scilicet spectet principaliter admonere suum proximum? Respondet Paulus: Vos, qui spirituales estis, huiusmodi instruite, & peccata ejus corrigite. Nam si quis spiritualis est, sed carnalis, & iisdem peccatis scatens, utique audiet ab alio, quem corrigit: Medice, cura teipsum. Et illud Christi Matth. 73. in eo verificabitur: Quid autem vides festucam in oculo fratris tui, & trabem in oculo tuo non vides? Hypocrita ejice primum trabem de oculo tuo. Sic appositè in hanc rem expendit S. Ambrosius lib. 2. de Poenit. cap. 8. id, quod Judæ Patriarchæ contigit. Voluit hic arguere, & flammis plectere Thamaris, nurûs suæ, incestum: Cùmque in eam rem vehementissimè incumberet, respondit illa, proferens ei baculum, & annulum testes, qui convincebant luxuriam,*

riam, incontinentiamque illius, sic dicens: Gen. 38. 25. *De viro, ejus hæc sunt, concepisti; sicque illius os obstruxit, & coepit dicere: Justior est, quam ego.*

15. Prosequitur Paulus: *In spiritu lenitatis hujusmodi instruite.* Nam ut S. Bernardus observat, ab incitatore, & sævo, validiorēque flatu frangi, & mergi naves, secundum illud Psalmi 47. 8. *In spiritu vehementi conteres naves Tharsis.* Si spiritu illo vehementi proximum correxeris, non salvabis, sed conteres, inquit Bernardus. Opportune ad præsentem scopum S. Chrysostomus: Considera (inquit in Psal. 50. Tom. 1.) quomodo Nathan reprehendat Davidem: Accessit, ingressusque non dixit: O Rex adulter, homicida, proximi scandalum, Reipublicæ offendiculum. Ingressus non dixit: O flagitiose, ô profane, ô adulter, ô carnifex, sed captat benevolentiam, propositò divitis, pauperisque paradigmata. Quin imò Davidem, peccatum suum jam agnoscentem, & confitentem, dicentēque: Peccavi, non asperius objurgat, non dixit ad eum: O miser, ô calamitose &c. sed continuò his verbis consolatoriis lenivit: Dominus quoque transulit peccatum tuum, non morieris. 2. Reg. 12. 13. In te tulisti sententiam dicens, virum mortis esse, qui fecit hoc; nec ideo tamen vult punire te Deus, sed vitæ tribuit indulgentiam: Tu quidem dixisti: gladio interibit; at ego dico tibi: Non morieris. Hæc profectò est bona correptio, optimus modus lapsum erigendi, & adjuvandi proximum. Hanc correctionis formam etiam tenuit S. Joannes Baptista: Cùm enim Herodem tam sceleratissimum peccatorem corripere vellet, non appetiit eum verbis asperis: non dixit: (inquit proxime citatus aureus Orator homil. 28. in cap. 2. ad Corinth. tom. 4.) Sceliste, pollute, prævaricator, conculcasti Dei legem, contempsisti quæ statuta sunt, po-

sentiam tuam legem fecisti, sed in reprehensione apparuit multa mansuetudo viri, & mititas; dixit enim: Non licet tibi habere uxorem fratris tui; erat magis verbum docentis, quam reprehendentis; erudientis magis, quam punientis. Ita Chrysost. Ex dictis ergo docemur, quomodo proximum arguere debeamus, nimirum in spiritu lenitatis cum erudire oportet, eique demonstrare, in quanto sit salutis amittendæ periculo constitutus; Et hoc est, quod aliorum idem Apostolus suo præscripsit Discipulo, S. Timotheo, dicens: Argue, obsecra, increpa, in omni patientia, & doctrina. 2. Tim. 4. 2. Pro argue in Græco est: Argumentis convince, Nam si Superior, vel alius quisque absque argumentis alterum increpet, temerarius esse videbitur, nullusque eum perferet, & ille quem increpat, fiet impudens, & durus, & obstinatus. Jubeat ulterius Apostolus, increpationem faciendam cum omni patientia, id est, cum longanimitate & lenitate. Item cum doctrina, quâ scilicet solidè eum, quem corripit, errasse doceat, eique viam veritatis ostendat: Ratione enim homines, qui utuntur ratione, convinci, & duci volunt, non verberibus regi sicut jumenta irrationalia.

16. Hoc igitur modo in spiritu lenitatis, & compassionis debes fratrem corrigere; hic enim est Dei Spiritus. Ob quam causam D. P. Augustinus tract. 6. in Joan. cap. 9. benè advertit, Spiritum hunc in columbæ specie super Christum apparuisse in Jordane. Habet namque columba rostrum, sed fel non habet: ita Spiritus Dei mordet, reprehendit, corrigit, sed suaviter absque felle amaritudinis in pectore. Hinc dicitur in libro Sapientiæ cap. 12. O quam bonus, & suavis est, Domine, Spiritus tuus in omnibus! Qui hunc Dei Spiritum habet, benignè corripit pecca-

peccatores, nimirum in spiritu lenitatis. Proinde qui alterum corripit, imitari debet prudentem Abdemelech, qui, ut Jeremiam Prophetam è puteo, in quem à suis hostibus coniectus fuit, extraheret, quosdam illi funes submisit, quos brachiorum axillis supponeret; quia verò noverat, quòd nudas carnes offendere posset rudis & asper funis, veteres pariter illi pannos simul submisit; quibus funes obvoluti minùs afficerent carnes. *Pone veteres pannos &c.* Jerem. 38. 12. Hanc historiam commeditans D. Gregorius lib. 25. moral. cap. 8. eam nostro proposito accommodat, & congruè in usum præsentis doctrinæ transfert, dicens: Noli peccatori in puteum peccatorum demerso nudos reprehensionis funes submittere, illum etenim irritabis; sed adde verba, & rationes, quæ dolorem minuant, quem rudis adferre correctio potuisset: Sanctorum exempla profer antiquorum, qui post lapsum erecti, velocius viam salutis decurrerunt, & ad metam felicitatis æternæ pervenerunt.

17. Advertendum ultra, quòd Apostolus præcitatum suum monitum, quod ad Galatas perscripsit, sic concludat: *Considerans te ipsum, ne & tu tenteris.* Quibus verbis docemur omnes, qualis debeat esse correctio, dum alteri quis loquitur, eumque monet, ut seipsum consideret, an non forsan ipso, quem corrigit, sit pejor, & coram Deo peccator gravior; si autem talis non sit, profectò esset, si Deus suas ipsi subtraheret manus. Hinc inculcat nobis Apostolus 1. Cor. 10. 12. *Qui stat, videat ne cadat.* Proinde firmiter retinenda in memoria est illa passim nota S. P. Augustini sententia: *Nulum peccatum committit unus homo, quod non committeret alius homo, nisi sustentaretur ab eo, per quem factus est homo.* Huc non importunum venit, quod Cælestis Magister

dixit ad Petrum. Luc. 22. *Simon, ecce Satanás expetivit vos ut cribraret sicut triticum; Ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando conversus confirma fratres tuos.* Noveris Petre, quòd Satanás optarit, atque à Deo postulárit dari sibi licentiam in te, sicut in Job, ut ventilare te queat, sicut agricola frumentum in cribro, seu vanno jactat, exagitat, versat. Sed meæ habeto gratias orationi, ejus namq; virtute non deficiet fides tua; non enim tuâ virtute in te illa conservabitur, nisi enim pro te rogásem, periisses. Proinde *Conversus*, hoc est, in te convertens oculos, te ipsum considera, quòd licet in tantum sis à me confortatus & honoratus, & Sacramentis, gratuitisque subsidiiis roboratus, corruisti tamen, & nisi ego meos ad te convertissem oculos, atque in te defixissem, perpetuum cæcatus fuisses, & in negationis, ac perjurii tui peccato obstinax perseverasses. Idipsum, quod Dominus dixit Petro, tibi pariter, qui Christi vis esse discipulus, commendetur; nimirum ut tu jam ad Deum per poenitentiam veram conversus, indoleas proximi tui lapsibus, ac salutis æternæ periculis, in quæ se per peccatum præcipitavit. Audi, & imitare D. Ambrosium, qui ex toto corde, & imo pectore Deum sic deprecabatur: *Da Domine, ut quotiescunque peccatum alicujus lapsi exponitur, compatiar, non superbe increpem, sed lugeam, & desleam, & dum aliena fleo delicta, meipsum desleam dicens: justificata est magis Thamar, quam ego.* Hæc Ambrosius lib. 2. de poenit. cap. 8. qui meminit historiæ illius, quam proximè retulimus de Juda Patriarcha, & Thamar nuru illius. Si ergo videris alterum corruisse, considera, quòd gravi fortè impulsus fuerit occasione, te verò minor & levior occasio transversum ageret.

18. Porro, tali consideratione omnes, qui

qui iusti audiunt, suam iustitiam sartam, tectam custodiunt, dum pulsâ superbiam in humilitate seipsos conservent. Longè aliter egere Pharisei, de quibus scribit D. Greg. hom. 34. in Evang. quod toti in alienis fuerint corrigendis defectibus, sed cum stomacho id faciebant, & supercilio, velut ille, qui proximus altari pauperem irridebat Publicanum, in ipso quidem peccata contuitus, in se verò bonum illud, quod sibi videbatur habere, ex quo factum, ut alterum & contemneret, & aversaretur; ipse verò infernali superbiam intumesceret. O verè malam iustitiam, quæ suos possessores non ad superos, sed ad inferos deducit! Audiamus perorantem, ac protestantem non Prophetarum aut Apostolorum aliquem, sed ipsum æternæ Veritatis Magistrum *Nisi abundaverit iustitia vestra plus quam Scribarum, & Phariseorum, non intrabitis in regnum celorum.* Matth. 5. 20. Illi seipsos iustos esse arbitrabantur, at superbi erant, & in peccatores acriter commovebantur; unde eorum iustitia non vera, sed falsa erat, affirmante D. Gregorio: *Falsa iustitia dedignationem habet; verâ iustitia compassionem.* Nam qui veraciter iustus est, propriam attendit miseriam, consideratque, quod ex eodem, quo alter, luto sit compositus, atque fragilis, nec minoribus circumdatus animæ periculis; proinde Divinæ tribuendum censet pietati, quod non in graviores, quam alter, corruerit calamitates. *Nisi Dominus Exercituum reliquisset nobis semen gratiæ suæ, quasi Sodoma fuisset, & quasi Gomorra similes essemus.* Isaia 1. 9.

19. Ex hucusque dictis facile quilibet agnosceret, quod ille, qui alterum corripit (ne infructuosa sit correptio) debeat regulariter loquendo, homo esse iustus secundum illud Davidis Psal. 140. 6. *Corripiet me iustus in misericordia, & increpa-*

bit me: oleum autem peccatoris non impinget caput meum. Quod confirmat, Apostolus supra citatus: *Vos qui spirituales estis, huiusmodi instruite.* Dicit: *Spirituales:* quia (ut S. Thomas scribit in hunc Pauli textum) rectum iudicium habet de omnibus, qui circa unumquodque rectè dispositus est: sicut qui sanum gustum habet, rectè iudicat de sapore. Solus autem spiritualis bene dispositus est circa agenda; & ideo ipse solus de eis bene iudicat, & consequenter fructuosè corripit delinquentem: Sit ergo bonus & iustus qui alium corripit, ne sibi impropereetur illud ad Romanos 2. v. 21. *Qui alium doces, teipsum non doces? Qui prædicas non furandum, furaris? Qui dicis non mœchandum, mœcharis?* Magnum enim stultitiæ, vel malitiæ genus esse videtur, verbo dedocere mala, & opere in mala prolabi. Unde ad tales, qui seipsis neglectis, alios docere, & curare attentant, spectat etiam (ut superius visum) illa cælestis Magistri parænesis: *Medice, cura teipsum.* Luc. 4. 23. Planè ridiculi redduntur populis, qui aliis mendentur, ipsi interim vulneribus scatentes, sibi nullam curam impendunt. Refert D. Hieronymus lib. 1. contra Jovinianum tom. 2. Quod, cum inter Græcos non leves essent exortæ discordiæ, Rhetor quidam celebris, nomine Gorgias, voluit illos corripere, eumque in finem librum edidit eloquentem. Cumque illum attentius legerent, prodiit in medium ejus inimicus Melanthius, cepitque scommatibus Rhetorem lacerare & dicere: Videte; quis ille nostras arguat similtates, vir scilicet, in cujus domo cum plures non sint, quam ipse, conjux ejus, & ancilla; perpetuis tamen inter se strident dissidiis sic, ut illos nemo possit ad concordiam revocare. Hic nobis de concordia præcipit, qui se & uxorem, & ancillam in una domo concordare non potuit; quo

quo ille confusus erubuit Quisquis proinde proximum corripere & erudire vult, ipse prius sufficienter in omnibus imbutus sit oportet, ne alioquin ceteris fiat in ludibrium ac derisum. Hinc iterum S. Hieronymus Epist. 3. ad Nepot. de vita Cleric. ut Nepotianum, sibi amicissimum, ab huiusmodi sannis, ac censuris liberaret, ei scripsit: Non confundant opera tua sermonem tuum: ne, cum in Ecclesia loqueris, tacitus quilibet respondeat: Cur ergo hæc, quæ dicis, ipse non facis? Delicatus Magister est, qui pleno ventre de jejuniis disputat: accusare avaritiam & latro potest: Sacerdotis os, mens, manusque concordent. Opportunè Jacobus Billius in sua Anthologia sacra in tales pietatis magistros, parum piè viventes invehitur eleganti hoc Epigrammate:

Multa quidem internâ multi de pace loquuntur;

Cum tamen in medio pectore bella gerant.

Quamque piæ menti Christus sit dulcis: at illi

Interea haud gustu, quod docuere, tenent.

Mercurii rectum callem tibi monstrat imago:

Quam tamen ostendit, non tenet illa viam.

Huic statuae similem pietatis jure magistrum

Dixero, cui pietas nil tamen ipsa sapit.

20. Notandum ulterius, quod correptio fraterna, de qua hucusque egimus, non sit de consilio, sed de præcepto divino; siquidem si in iis, quæ ad corporalem spectant necessitatem, proximo succurrere teneamur. Dicitur enim 1. Joan. 3. 17. Qui substantiam huius mundi habuerit, & viderit fratrem suum necessitatem habere,

& clauserit viscera sua ab eo: quomodo charitas Dei manet in illo? Si, inquam, obligatio est succurrendi proximo in corporali necessitate constituto, quanto magis in necessitatibus spiritualibus, & in periculis animæ proximo succurrendum? Et hoc est quod prompsit Siracides: Mandavit illis unicuique de proximo suo Eccl. 17. 12. Nimirum cuique hominum, cuiuscunque demum sit conditionis, statûs, sexûs &c. commendata est lex charitatis, quæ tenetur consulere salutem animæ alterius, quando cernit illius periculum, & ipse adjuvare eum potest. Sicut ergo charitas omnibus est in præcepto, ita & correptio pertinet ad quemlibet charitatem habentem, sive sit subditus, sive Prælatum, uti docet S. Thomas 2. 2. q. 33. art. 3. in corp. Nam si quilibet teneatur proximo in necessitate corporali existenti opitulari (ut jam dictum) multò magis ex præcepto dilectionis tenetur homo fratrem in peccato existentem à peccato retrahere, dando ei consilium, & auxilium ad deserendum, aut vitandum peccatum, & ad bene agendum, secundum illud Isaie 35. 3. Confortate manus dissolutas, & genua debilia roborate. Dicite pusillanimis: Confortamini, & nolite timere. Et hoc est, quod etiam mandavit Dominus Matth. 18. 15. Si peccaverit in te, id est, vidente aut sciente te, frater tuus, vade, & corripe eum inter te, & ipsum solum.

21. Licet porro ab hoc fraternæ correptionis præcepto nullus eximatur; ad Prælatos tamen illud specialiter pertinet, quod etiam dicendum de Patribus & Matribus-familias, uti docet Theologorum Phœbus D. Thomas 2. 2. q. 33. art. 3. ad 1. ita differens: Dicendum, quod in correptione fraterna, quæ ad omnes pertinet, gravior est cura Prælatorum. Sicut enim temporalia beneficia potius debet aliquis exhibere illis, quorum curam

temporalem habet; ita etiam beneficia spiritualia, puta correctionem, doctrinam, & alia huiusmodi magis debet exhibere illis, qui sunt suæ spirituali curæ commissi. Nec dubitandum, quin multi ob fraternæ correctionis neglectum graves in orbe altero solvent poenas. Lubeat inspicere vitam *S. Mariæ Magd. de Pazzis*, & reperiet lib. 2. tract. 2. cap. 3. de quadam Moniali, quam vidit Sancta in purgatorio esse per sexdecim dies triplici de causa, quas inter una erat, quod non monuerit quædam admonenda, & emendanda in cæteris Monialibus, quæ tamen ipsa, tanquam una de Senioribus, corripere, & emendare potuisset. Imò quod amplius est, hæc correctionis omissio facit aliquando hominem reum gehennæ ignis. Exemplum refert *Cardinalis de Vitraco* in vita *S. Mariæ Oegniacentis* lib. 3. cap. 11. Vidit enim hæc Sancta, in ecclesiâ posita defunctam suam matrem in maximis poenis, intellexitque ab ea, quod esset æternum damnata ob bona iniuste possessa, & quod noluerit advertere ad peccata domesticorum, nec ea corrigere. Sicut autem, dum correctio nem omittimus, culpæ & poenæ reatum apud Deum incurrimus: ita ejus gratiam singulariter obtemus, ac nostra peccata obliteramus, dum proximo nostro hoc fraternæ correctionis obsequium impendimus, testem sisto Latronem in cruce: hic postquam collatronem, supplicii socium corripuit, & de blasphemia, in Christum impiè prolata, increpavit cum dicto: *Neque tu times Deum &c.* Statim post verba hæc, quasi in operis sui mercedem, Paradisum à Christo petit: Et dicebat ad *JESUM*: Domine memento mei, dum veneris in regnum tuum. Quod & promptè obtinuit. Et dixit illi *JESUS*: Amen dico tibi: hodie mecum eris in paradiso. Luc. 23.

22. Enim verò, ut fructuosa possit esse correptio, in tempore opportuno facienda est, prout monet *Sapiens Ecclesiasticus* cap. 4. v. 27. dicens: *Ne reverearis proximum tuum in casu suo, nec retineas verbum in tempore salutis*; dicit: *in tempore salutis*, ut scilicet opportunitatem designet: Quia quando delinquit aliquis, non debet statim corrigi, nisi adsit locus, & tempus; sed misericorditer expectari, quia *charitas* (ut dicitur 1. Cor. 13.) *omnia sustinet*. Non tamen debent huiusmodi defectus & peccata (ut supra num. 4. annotatum) supportari ex negligentia, vel ex consensu & familiaritate, vel carnali amicitia; sed ex charitate, mōnente *Apostolo*, Rom. 15. *Debemus nos firmiores imbecillitates infirmorum sustinere. Verum, correptio opportunè tunc sit, (inquit Præceptor Angelicus in Job. cap. 6. lect. 2.) cum aliquis aliquem reprehendit eo tempore, & in illo statu, in quo præsumi potest, quod non fiat inde deterior, sed melior. Sed si eo tempore aliquem reprehendere velit, quo consternatus animo, & ad iram dispositus est, videtur non velle correctionem, sed subversionem, quod à fortiori intelligendum, qui actu accensus est bili, aut vino, crapulæque repletus, & gravatus; talem enim in eo statu corripere, non prudentiam, sed insipientiam denotat. Hinc bene dicitur apud *Ecclesiasticum* cap. 20. vers. 21. Ex ore fatui reprobabitur parabola; non enim dicit illam in tempore suo. Quamobrem cum finis fraternæ correctionis sit fratris emendatio; tunc obligat præceptum correctionis, quando ea speratur. Et ideo (asserente *D. Thoma* 2. 2. q. 33. a. 6. in fine Corp.) ubi probabiliter æstimatur, quod peccator admonitionem non recipiat (quales ut plurimum sunt, qui ex certa malitia peccant: non ita qui ex infirmitate, aut ignorantia) sed ad pejora labatur; est ab huiusmodi correctione desistendum: quia ea, quæ*

quæ sunt ad finem, debent regulari secundum quod exigit ratio finis. Eapropter, quia Dominus sciebat Judam (inquit idem Angelicus Doctor) non emendandum fore, si ipsum admoneret, sed magis exasperandum: quia non est probabile, quod verba moverent quem tot miracula visa non moverant; ideo ipsum non præmonuit. Hinc etiam monet Ecclesiasticus cap. 8. Non incendas carbones peccatorum arguens eos, qui ex correptione deteriores fiunt. Ex quibus apparet, quod ad fratrem corripiendum non solum charitate, sed etiam singulari prudentiâ sit opus; Nam multi quidem habent zelum Dei in corrigendo, sed non secundum scientiam. Emulationem quidem Dei habent, sed non secundum scientiam, inquit S. Paulus ad Rom. cap. 10. Ex quo deducitur, quàm necessaria in corripiendo, præter charitatem, prudentia sit. Porro quanta sit mutuo nos corrigendi necessitas, colligimus ex quodam Sancto Patre, qui (teste Cornelio à Lapide in cap. 18. Matth. vers. 15.) dicere solebat: Mundum nulla alia de causa magis perire, quàm ob omissionem fraternæ correptionis, & ob violatum vitandæ fornicationis præceptum. Et S. P. Augustinus lib. 1. de Civit. Dei cap. 9. sustinet, propter neglectum correptionis fraternæ præceptum, in hoc mundo bonos cum malis, gravissimis calamitatibus affligi. Et reverà videtur propemodum totus Orbis Christianus hujus divini Præcepti immemor vivere, cum rarissimè sit invenire aliquem, qui proximum suum delinquentem corripiat prout oportet.

23. Pro coronide notandum, quod sicut leniter & prudenter est adhibendum, ita mansuetè ac humiliter correptionis verbum est excipiendum; juxta monitum Sapientis. Eccli. 5. 13. Est mansuetus ad audiendum verbum. Amanda quippe est, non timenda virga correptionis.

Gramm. Relig. Pars I.

Non enim est virga conterens, sed virga fructum salubrem ferens: Sicut virga Aaron, virga est directionis filios DEI dirigens in via regni celestis. Virga ista non est projicienda: projecta enim vertitur in colubrum qui occidit, ut legitur Exodi 4. Virga Moyse de petra aquam producit: habentes enim corda lapidea, correptionis virgâ in lacrymas resolvuntur, & Deo devoti efficiuntur. Sic patheticè discurret Doctor Angelicus opusc. de Erudit. Princ. lib. 5. cap. 33. qui post pauca subdit: Non est timenda disciplina, quâ Pater celestis filios suos corripit, sed gladius quo hostes occidit. Unde cum quis à fratre corripitur, à Deo corripitur; est enim instrumentum Dei. Considera opera Dei, ait Ecclesiastes. 7. 14. quod nemo possit corrigere quem ille despexerit. Quamobrem tantæ charitatis officium nec timeat Religiosus, nec erubescat obire. Non timeat inquam, de fructu fortassis spiritali dubius in delincente; corripiendus enim est sub spe divini duntaxat auxilii, à quo tota sermonis efficacia pendet: Siquidem in omnibus bonis agendis (doctrina est sæpe laudati Præceptoris Angelici 2. 2. q. 33. a. 2. ad 1.) operatio hominis non est efficax, nisi adsit divinum auxilium: & tamen homo debet facere quod in se est. Unde Augustinus dicit in lib. de cor. & grat. Nescientes quis pertineat ad prædestinatorum numerum, & quis non pertineat; sic affici debemus charitatis affectu, ut omnes velimus salvos fieri. Et ideo omnibus debemus fraternæ correctionis officium impendere sub spe divini auxilii. Hactenus S. Thomas, quæ proinde pro præsentii eruditione nostra sufficiant; modò qualiter etiam illi, qui nos persequuntur, diligant nobis debeant, videamus.

L

SERMO

SERMO VII.

DE DILECTIONE INIMICORUM.

Ego autem dico vobis, diligite inimicos vestros. Matth. 5. vers. 45.

PARS PRIMA.

1. **Q**uod olim Lucifero cum Angelis suis Apostatis in cælo, & Protoparentibus nostris in paradiso existentibus denegatum fuit, conceditur nobis missellis in lacrymarum valle etiamnum degentibus. Quid ergo his, & illis fuit negatum? At quid dico, negatum; cum planè propter affectatæ dignitatis desiderium horrendis affecti fuerint poenis & tormentis. Lucifer enim unà cum suis rebellibus affectis cælo exturbatus, ad terrificum gehennæ supplicium fulminatus est, totâ æternitate à damnatione sua non liberandus. Adam verò & Eva è Paradisi delitiis expulsi, omnibus miseriis obruti fuerunt. Ob quale ergo desiderium tam lacrymabilem sortem tum Angeli Apostatæ, tum primi Parentes nostri sunt adepti? Quia voluerunt fieri similes Deo. Lucifer enim dixit: *Exaltabo solium meum, & similis ero Altissimo* Isai. 14. Serpens verò ad hos Paradisi incolas, eritis, inquit, sicut Dii serentes bonum & malum Gen. 3. Ecce causam tanti infortunii. O miserabile spectaculum! ô tragediam luctuosam! Quem ergo amodò reperire licebit, qui Deo assimilari discit,

cum tam atrociter hoc desiderium divina iustitia puniat? Sed mactæ animi fratres, reperitur enim methodus extra cælum, & Paradisum, quâ Deo similes effici possimus, neque tamen propterea ullâ afficiemur poenâ, quin imò ferme infinitis meritorum cumulis ditabimur. Quid ergo illud? Inimicorum Dilectio est, ut refert S. P. August. in Psal. 70. *Qui bene vult, inquit, suo inimico, Deo similis efficitur.*

2. O igitur stupendam virtutem, inimicorum dilectionem! quis te exæquet? quis te sat laudum præconiis adornet? Tu, tu enim efficis ex miseris hominibus cælestes Deos, juxta regum Prophetam dicentem: *Ego dixi Dii estis, & Filii excelsi omnes.* Psal. 81. Hinc meritò ad hanc consequendam celsitudinem Salvator noster nos invitat, dum ad inimicorum dilectionem nos adhortatur apud S. Matth. cap. 5. inquit: *Ego autem dico vobis, diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderunt vos, & orate pro persequentibus & calumniantibus vos.* At quare hoc ô Dulcisissime Redemptor? *Ut sitis, inquit, Filius Patris vestri, qui in cælis est* Ex quo apertè colligitur non esse signum evidentius, quod quis sit ex

numero

numero salvandorum, & per consequens adoptatus filius Dei, quam diligere odientes se. Quid enim, quæso, movit latronem cum Christo crucifixum, ut dixerit: *Memento mei Domine, dum veneris in regnum tuum?* Quid enim aliud in Christo suspexit, quam summum ejus contemptum, verbera, impropria à Judæis Gentibusque ipsi illata? Ubi sceptrum? ubi Regium Diadema? ubi Palatinorum frequentia? Nil horum conspexit hic poenitens Latro, & nihilo minus professus est Christum esse Regem, & Dei Filium. Unde ergo hoc collegit? profecto ex illa Christi oratione: *Pater ignosce illis, nesciunt enim, quid faciant.* Rursus, quid flexit Centurionem, quod publice clamavit: *Verè hic filius Dei erat;* nonne quia tunc Christus oravit pro suis inimicis? Ergo cum ex hac inimicorum dilectione Filii Dei cognoscantur, sequitur bene, nihil præstantius reperiri posse Virtute dilectionis inimicorum.

3. Hinc non immerito S. Agnes S. Birgittæ dixit: *Nihil est pulchrius aut acceptius Deo, quam ledentem se diligere, & pro persequentibus orare.* Lib. 4. revel. cap. 124. Hoc clarè videre licet in Protomartyre Stephano, qui dum pro suis inimicis oraret, cæli aperti sunt. Et quare? Ut omnes Sancti, & cæli incolæ tam admirandum & heroicum spectaculum intueri possent. Pariter dum hic S. Levita pro se oraret, stetit; dum verò pro lapidantibus se Deum precaretur, genua flexit, & sub hac oratione obdormivit in Domino. Et cur recte tunc? Respondet quidam, quoniam ad summum virtutis apicem per hanc inimicorum dilectionem pertigerat. Idcirco rectè concludit Cassiodorus super Psalmos: *Nihil potest esse fortius, nihil egregius, quam audire noxia, & non respondere contraria.* Similia etiam habet magnum Ecclesiæ lumen S. P. August. qui lib. Conf. ait:

Nihil mirabilius in rebus humanis, quam diligere inimicos. Siquidem per hoc nedum Filii Dei constituemur, sed insuper Martyres Christi efficiemur: quod fateatur D. Gregorius hom. 35. in Evang. dicens: *Sine ferro & sanguine Martyres esse possumus, si patientiam veraciter in animo custodimus: Mori à persequente, martyrium est in aperto opere, ferre verò contumelias, odientes diligere, martyrium est in occulta cogitatione.* Cui consonat os aureum Chrysostomi hom. 3. de David & Saule. *Ea res tibi, inquit, pro martyrio computabitur, si insidias molientem inter bene meritos numeraveris, non desinens pro illo orare Deum obsecrando, ut illi fiat propitius.* Quemadmodum etiam martyrium sanguinis omnia peccata tam quo ad poenam, quam culpam delet, ita quoque non raro similem peccatorum veniam meretur inimicorum dilectio, teste ipsomet Salvatore nostro apud S. Matth. cap. 6. dicente: *Si dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet & vobis Pater vester celestis peccata vestra.* Quod verò hæc ita se habeant, docemur hoc exemplo, quod Author, qui se Discipulum appellat, his ferè refert verbis:

4. Erat quidam miles, qui interemit Patrem alterius militis; quare filius quæsit opportunitatem, quomodo posset vindicare mortem Patris sui, & contigit, quod in dñe Parasceves ille miles sine armis transiverit, quem mox alter insēcutus est, volens eum occidere. Tunc ille prostravit se ante pedes ejus dicens: *Propter mortem Domini nostri Salvatoris Christi, quam hodie pro nobis omnibus sustinuit, indulge mihi, quod Patrem tuum privaverim vitâ.* Hæc supplicatione alter compunctus ait: *Propter mortem Redemptoris nostri ignosco tibi, & levavit eum de terra, & in signum reconciliationis osculatus est eum.*

Nec mora illa horâ animæ tum patris, tum fratris sui de pœnis purgatorii ad cælum evolvant. Miles verò cum intraret Ecclesiam, ac cum reliquis Crucifixum oscularetur, Crucifixus amplexus est eum cum dicto: Quia hodie indulgisti huic militi propter me, qui Patrem tuum occidit; ideo hodie indulgeo tibi omnia peccata tua; & in signum reconciliationis osculor te in maxillam tuam, quod videntes circumstantes glorificaverunt DEI Bonitatem & misericordiam.

5. Porro ut magis elucescat, quam gratum sit DEO Sacrificium injuriarum condonatio, consultum erit audire, quod legitur in vita Sanctæ Elisabethæ Pannoniæ Regis Filiæ. Hæc S. Matrona post mortem sui conjugis, dum tanquam publici ærarii prodiga à Mariti sui consanguineis, ipsisque suis subditis omnium administratione bonorum orbata, ac ab illis, quos olim multis auxerat beneficiis, indignis habita modis fuisset, ac ad tantum contemptum venisset, ut aliquando ingressa viam alto coeno obstitam & angustam; cum animum, quam felix olim infelicem stipe aluerat, aliisque beneficiis affecerat, obviam habuisset, hæc ei non tantummodo viâ non decesserit, sed impulsam in medium latum abjecerit. Quid hic ageret Sancta Elisabeth? objurgaretne mulierculam, ac ei ingratitudinem ob tot accepta beneficia exprobraret? minimè. Sed ut sensisset hanc esse diaboli tentationem, suæque patientiæ materiam, læta se coeno corripuit, & sua vestimenta lavit. Hæc & id genus alia dum S. Vidua pateretur, illa semper beneficia pro maleficiis reponere studebat. Cumque vice quâdam ardentius Deum, ne suis calumniatoribus irasceretur, precaretur sic: O Dulcissime Salvator, ego omnibus, quicumque me aliquâ af-

fecerunt injuriâ, non tantum ex corde indulgeo, sed insuper te enixe oro, ut omnibus his sua peccata ignoscere velis, ac singulari aliquo beneficio hos afficere. Sic precanti Dominus apparuit, illamque miro inundatam solatio recreavit dicens: O Filia mea charissima, quamvis hætenus gratum mihi semper præstiteris obsequium, nunquam tamen sic mihi placuisti, & cor meum tibi demeruisti, quam nunc, dum hanc orationem pro tuis inimicis ad me effudisti. Scito ergo te propterea obtinuisse à me omnium peccatorum tuorum veniam, & tamen hætenus multis te locupletaveram beneficiis, in posterum tamen longè copiosioribus te remunerabor favoribus, specialemque tui curam geram. Hinc itaque satis abundeque videre licet, quanti referat pro suis inimicis & malefactoribus Deum deprecari.

6. Cæterum causam, cur DEUS omnibus erga suos calumniatores bene affectis tam facile remittat peccata, insinuat S. P. August. In Enchir. dum ait: Multa sunt genera eleemosynarum, quas cum facimus, adjuvamur, ut dimittantur peccata nostra, sed ea nihil est majus, quàm ex corde dimittimus, quod in nos quisque peccavit. Ergo cum juxta hujus S. Doctoris sensum eleemosyna præstantissima sit injuriarum remissio, bene sequitur, hanc habere etiam maximam vim delendi peccata. Quod ulterius confirmat D. Chrysost. in verba ad Rom. 12. si esurieris inimicus tuus: dum per hæc excurrit verba: Quanto majora mala intulerit inimicus, tanto majoribus afficit beneficiis: quod enim alii jejunio, planctibus, precibus, sacco, cinere, ac diversis poenientiæ austeritatibus vix perficiunt, ut nimirum sua peccata deleant; hoc nobis sine sacco & cinere, & jejunio facile licet præstare; si modò ex animo iram deleamus, eisque, qui nos læserint, sincere dimis-

dimitamus. Hactenus Chrysost. Porro licet gehennæ poena tam grave sit malum, ut omnem creati intellectus capacitatem innumeris transcendat paralangis; eo nihilominus multo pejus est unicum peccatum mortale, ut docet Alphonsus Tostatus in Gen. cap. 48. sic differens: Peccatum est omnium malorum pessimum, quia etiam minimum peccatum est secundum suam speciem pejus omni pœnâ, etiam pœnâ gehennæ. Hac igitur velut indubitata veritate supposita, facili est in cognitionem venire, quàm nobis fructificet inimicorum dilectio; hæc enim nos eruit à summo hoc malo, nempe à peccato. Opportune supra allegatus S. Chrysostomus illud Matth. 7. Nolite judicare, & non judicabimini, ad nostrum propositum exponit dicens: Nolite judicare, scilicet vosmetipsos vindicando: unde si remittitis, non inde judicabimini; id est, non condemnabimini ob peccata vestra: quia illa misericorditer vobis remittentur ratione hujus misericordiæ, quam exhibuistis vestris inimicis, injuriam vobis illatam condonando. Hæc bene expendens S. Antoninus part. 4. tit. 6. cap. 4. §. 5. ita scribit: Dilectio inimicorum est utilior nobis, quàm amicorum, quia valet ad sanandum peccata. Unde Augustinus dicit: Ego ad dilectionem inimicorum vos moneo; Quia ad sanandum vulnera peccatorum nullum medicamentum efficacius esse cognosco.

7. Quanquam ergo non nemo peccata super numerum arenæ maris multiplicata haberet, posset nihilominus certam concipere veniæ consequendæ spem; si inimicos suos ex corde diligeret, eisque pro maleficis reponeret beneficia; hoc quippe incarnata Sapientia vivæ vocis oraculo nobis appromisit dicens: Dimitte, & dimittemini. Luc. 6. 37. Ubi advertendum, JESUM nostrum nullam excipere

peccatorum multitudinem, nec ullam criminum gravitatem, tantum ex corde dimitamus inimicis nostris, eisque ubi possumus, beneficiamus, & parata est omnium nostrorum malefactorum venia, & condonatio. Idipsum ostenditur ex aliis verbis Christi; dicit enim apud S. Matth. cap. 5. Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. Ubi S. Thomas dicit: Nulla est major misericordia, quàm offendenti dimittere; unde qui hoc agit, & inimico suo dimittit, consequetur & ipse misericordiam, id est veniam peccatorum suorum. Hoc non esse vanum commentum, sed solidâ basi nixam veritatem, docet exemplum, quod legere est in floribus Exemplorum de matrona quadam nobili, quæ unicum habebat filium, annorum novendecim juvenem; hic, nescio quam ob causam, cum ab adversario suo fuisset confossus ictu (ut ajunt), unico, illæque ministros justitiæ sibi jam jam imminentes effugere vellet, imprudens ad ædes, quas occisi juvenis mater incolebat, confugit. Quid putas, hic egit nobilissima matrona? Ecce, non involavit in parricidam, nec domesticos inclamavit, non lictores vocavit, ut latroni injiciant manum; sed propter JESU Christi Crucifixi amorem hosti parcit, amore, favore, & beneficiis prosequitur inimicum; trepidantem è latibulo evocat, securum esse jubet, equo, viaticoque eum instruit, aliæque veste donat, indagantiumque manibus subducit, atque generoso caballo sublimem etiam inter honores obviañtium in rucum emittit, supplicioque subtrahit reum, homicidam, inimicum. Quibus confectis, in cubiculum se recipit, & ante aram in genua provoluta, Deo per preces enixè tam salutem inimici, quàm animam filii

commendat. Et ecce, quid possit inimicorum dilectio, & misericordia exhibita inimico. Oranti subito apparuit filius, multâ luce circumfusus, matremque, sic affatur: Quas tibi referam gratias mater amantissima, quæ bis mihi vitam dedisti? semel pariendo, & hodie parcendo inimico? insigni enim tua charitate, & oratione à Deo obtinuisti veniam omnium meorum peccatorum, & indulgentiam consecutus sum multorum annorum, qui mihi remanebant in purgatorio exsolvendi: Deo gratias, Domina mea mater, Deo gratias! Dixit, & in conspectu matris cælum ascendit, eamque tenerrimo delibutam solatio reliquit.

8. Legant exemplum hoc, & æmulentur, qui odio & inimicitia concitati nolunt inimicis parcere, illis benefacere, aut cordiculis ignoscere; & discant, quam parvo stipendio (unica voce: parco, ignosco, in gratiam recipio) possint sibi, & aliis cælum aperire. Sanè nullum habemus aliud æternæ salutis nostræ obstaculum, præterquam Dei offensam: Nam (ut dicitur Apocal. 21.) Nihil intrabit in eam aliquid inquinatum, aut abominabilem faciens; ad illam verò abolendam inter omnia efficaciora media nullum est securius, brevius, magisque indubitatum, quam indulgentia offensarum, quas inimici nostri nobis irrogarunt; per hanc namque vicissim à Deo omnium offensarum, quas in illum commisimus, indulgentiam consequimur. Certè si hæc res iustâ balance examinaretur, optare quilibet deberet (quantum tamen sine proximi cuiusque damno, seu peccato fieri posset) habere aliquos, quorum offensiones essent remittendæ. Talis siquidem injuriarum remissio est eleemosyna perfectissima,

quæ nostra purgat peccata, & (ut ait Raphael Archangelus ad Tobiam cap. 12. 9.) facit invenire in conspectu Altissimi, misericordiam, & post præsentem peregrinationem nostram vitam æternam.

9. Inquires: Ergò homo aliquis fornicarius, simoniacus, usurarius, sacrilegus &c. spem concipere poterit, omnia sibi dimittenda esse scelera, suamque animæ æternam salutem in tuto positam esse, licet aliud non faciat, quàm quod inimicis suis illatas sibi injurias condonet? Mover hoc dubium Cardinalis Cajetanus in cap. 6. Lucæ vers. 37. & respondet: Potest sperare homo indulgentiam omnium peccatorum suorum, etiam gravissimorum, & innumerabilium plenariam, dummodo condonet malè sibi facientibus; siquidem Christus, ad quem remissio spectat, indefinitè de quovis loquitur peccato. Hoc tamen intelligendum esse dicit, dummodo non ex parte nostra nullum ponamus obicem, habeamusque veram de peccatis poenitentiam, firmumque emendationis propositum; moxque subjungit idem purpuratus Doctor: Hæc responsio secundum Theologici Juris regulas procedit; crediderim tamen ego, hominem, qui tanto Dei amore agitur, ut hominibus offendentibus ipsum remittit ex corde propter Deum, etiamsi in fornicatione perseveret, tandem à Deo converti, ita ut remittat ei Deus peccata sua omnia, convertendo cor ejus ad veram poenitentiam. Unde Dominus non dicit, quod nobis remittentibus Deus REMITTIT, sed dicit in futuro, REMITTET. Ut verò hoc assertum efficacius confirmet, subnectit: Novit enim solus IESUS, quàm acceptum, gratumque sit Deo, remittere aliis offensas; & ideo ipse solus potuit hoc revelare. Denique ut magis, magisque intelligamus, quàm in conspectu DEI, & Sanctorum suorum, sit

fit heroica virtus, inimicos diligere, pro eorumdemque æterna salute preces fundere, aliquo modo metiri licebit ex eo, quod aliquando S. *Joannes Baptista* (prout habetur in Revelationibus S. *Birgittæ* cap. 71. extravag.) divæ *Birgittæ* dixit de quodam DEI amico: Hic cum vice quadam in itinere esset constitutus, fuit à prædonibus invasus, & omnibus suis spoliatus, imò etiam tunica exutus, & vias suas abire iussus; has omnes injurias cum æquanimiter non solum perferret; sed insuper pro

malefactoribus suis ardentes ad DEUM preces pro eorum salute funderet, tantum causavit in cælo gaudium, ut tota cælestis curia exinde oblectamentum caperet singulare. Proinde haud mirum, eos, qui suis benefacere amant inimicis, speciali modo DEI ad se attrahere favores, & de sua securos esse salute, cum totum cælum pro illis DEO supplex fiat. Disce hinc, mi frater, tuos diligere inimicos, ut & tu à delictis tuis mundari, & inter charissimos DEI filios aliquando numerari queas.

P A R S A L T E R A

10. **P**orro ut cœptam prosequamur materiam, perlustremus paulisper Caput 17. lib. *Regum*, & videbimus, quod *Goliath* adeò suo robore confidebat, ut omnes Israëlitas ad secum dimicandum seorsim superbe provocare ausus sit, quasi omnes devoraturus. Hinc, ut Sacer memorat textus, omnes Israëlites, ut vidissent virum, fugerunt à facie ejus, timentes eum valde. Quis nunc non etiam videt, quod odium, & se vindicandi cupido instar istius Philistæi ferè omnes homines ad pugnam invitet, in eaque bellantes prosternat, & veluti triumphata mancipia sibi subiciat? Conspicimus enim verè paucos reperiri, qui victoriosè hunc *Goliathum*, id est vindictæ passionem debellant. Quamobrem, cum hic inimicus tam validus sit, percontabitur forsitan aliquis cum *Davide*, qui pugnaturus cum *Goliatho* dicebat: quid dabitur viro, qui percusserit Philistæum hunc? Cui respondeo illud, quod Israëlites *Davidi* responderunt; quod videlicet vi-

rum, qui percusserit eum, dabitur Rex divitiis magnis; quia dum quis stirpitus ex corde iram, & odium evellit, & calumniantem se diligit, vitam prolongat, conscientiam exhilarat, animam virtutibus magnis variisque adornat, Gratiâ DEI sibi multiplicat, ac gloriam cælestem mirum in modum auget. An non hæc divitiæ magnæ? Item *sibi* suam dabit ei uxorem, id est, felicitatem æternam simili heroi desponsabit, ita ut non sit ferè certius signum Prædestinationis, quàm dilectio inimicorum.

11. Hoc minimè ignorabat Sanctissimus *Claravallensium Abbas Divus Bernardus*, qui vel ideo omnes sibi illatas injurias summâ tulit mansuetudine. Nam cum fortè cœnobita quidam, diversum ordinem professus, *Claram-vallem* venisset, atque virum Sanctum precatus esset, ut in ordinem suum sese recipere, sed ab eo repulsam passus, unde ille Monachus mox totus exarsit, alampque adeò validam viro Sancto duxit,

duxit, ut percussa mala subito foedore livore notata intumuerit. Hunc porro sacrilegum percussorem haud aliter, ac si beneficium, non colaphum acceperat, non solum, ne quid sui causam mali pateretur, egregie defendit, sed etiam committere ac liberaliter, ut ab aliis haberetur, studiosè curavit. Neque hunc solum, sed & multos alios habuit sibi contrarios & gratis offensos, pro quibus vir Sanctus ferventissimas ad DEUM preces effudit, eosque insigni sua modestia ac submissione placare studuit. Sed ut redeamus ad propositum. Rex domianus ejus, qui hunc Goliathum prostraverit, faciet absque tributo, id est, dum pro suis peccatis in flammis purgatricibus tributum solvere deberet, liberabitur ab hoc, scilicet à poenis purgatorii, quas vel maxime evitare facit hæc dilectio, uti expertus est quidam Religiosus, alioquin solitus, & propterea non sine aliorum admiratione à Purgatorio liberatus. Nimirum si quævis eleemosyna à peccato liberat, & non finit animam ire in tenebras, ut Tobias dixit, quanto magis hanc vim perfectissima eleemosyna, quam venia datur inimicis, habebit?

12. Cæterum ad nostrum propositum quærit non nemo, cur Deus serpentem aneum affigi voluerit in deserto, ut ex ejus aspectu sanarentur Israëlitarum à serpentibus isti? Et responderet Didacus Nyssenus, hoc factum esse, ut significaret Deus, quantum bonum esset, inimicos suos benignis oculis aspicere. Quanto proinde conatu non laborandum erit, ut tam excellens munus, videlicet inimicorum dilectionem assequi valeamus, præsertim cum hæc tanta secum afferat præmia. Adipiscemur autem eam, si firmiter nobis persuademus, quod

scilicet nullus possit nos injuriâ aliquâ afficere, quin id Deus non velit. Quapropter non debemus indignari adversus injuriantem, sed respicere oportet Deum percipientem. Porro si nullus ab alio chirotheca ferrea percussus, tam stolidus sit, ut chirothecam duntaxat, & non percussorem apud Judicem accuset, cur ergo reprehendere eos volumus, qui nos in aliquo læserunt, cum tamen non hi, sed magis ipse Deus hæc mala nobis intulerit? Deus enim Teste S. Hieron. est Faber, inimici verò nostri sunt lima & mallei, quibus suos purificat, perficit, ac Sanctos facit. Quemadmodum ergo ferrum non accipit verbera à malleo, ut à causa principali, sed solum ut instrumentali; sed accipit ab ipsomet fabro, ita etiam impii suis calumniis nos non affligunt principaliter, sed ipse Deus, qui illis utitur tanquam instrumentis ad nos probandum. Hinc Christus ad Pilatum dixit: *Non haberes potestatem adversum me ullam, nisi tibi datum esset desuper.* Itaque rectè docet S. P. August. quod scilicet iusto DEI Judicio concessum sit impiis pro libitu tractare Electos DEI, ut per eos polluantur, & capaces regni cælestis efficiantur.

13. Præterea etiam, etsi venena quædam in se sint noxia, nihilominus tamen à morbis liberant; ita Inimici nostri licet in se mali sint, multorum tamen commodorum causa nobis existunt. Expertus est sanè hoc Promethæus Thessalus, ut refert Plutarchus lib. de utilit. cap. ex inim. Quem Lacydes Argivorum Rex, cum occidere voluisset, casu tuber ejus percussit, ac dissecavit, atque adeo rupto ulcere præter voluntatem servavit inimicum. Simili modo fit non raro, ut convicium aliqui impactum incedatur animæ morbo. Quod

Quod experta est S. M. Monica, quæ (ut filius ejus *Augustinus* lib. 9. Conf. cap. 8. scribit) quia meribibula per convivium ab ancilla appellata est, hoc stimulo percussa, respexit sceditatem suam, eamque confestim damnavit, & exiit. Quemadmodum enim ignis exurens spinas, terram purgat, & frugiferam reddit; sic inimicus suâ persecutione spinas peccatorum nostrorum, si patienter feramus, adurit, animamque nostram DEO chariorem reddit. Quandoque etiam fit, ut, quod amici nobis præstare non valent, id possint inimici. Et contingit nobis sæpe, quod cuidam monacho moribundo (ut memorat *Ulysses Aldrov.* lib. 9. *Orynth.* cap. 1.) cui Phlebotomus tribus vicibus venam aperire non poterat, noctu vespertilio pedem è lecto protensum momordit, venamque rupit, ac sanguinem exfluxit, qui cum postea diutius manaret, monacho sanitatem reddidit. Talis vespertilio sæpe est injuria illata, quæ, si patienter eam sufferamus, ad sanitatem animæ nobis magis quandoque prodest, quàm alia quæque spontanea mortificationum exercitia.

14. Cum ergo ita sit, pro inimicis nostris, non secus ac pro nobis beneficientibus, orare tenemur, quoniam hi nos sanant, poliunt, & in via DEI progredi compellunt. Hoc probè noverat quidam Frater (uti refertur in *Vitis PP.* lib. 7. cap. 7. p. 4.) qui quando plus eum aliquis injuriabat, tanto magis ad eum recurrerebat dicens: *Isti sunt, qui nobis occasionem præbent ad perfectionem nostram, qui autem beatificant nos, decipiunt nos, & semitam pedum nostrorum subvertunt.* Ast audiamus adhuc generosius quid de S. Virgine *Lydvina*, quæ à furente muliere conviciis primùm &

Gramm. Relig. Pars I.

contumeliis proscissa, dein etiam foedissime consputa, non modò immota perstitit, sed etiam munusculum clam ei submitit, dicens: illis se multum debere, qui ad viam mandatorum DEI currendam compellunt. Alias etiam à quatuor militibus invasa in lecto, nudata, turpiter contrectata, non modò indignata non est, sed etiam accusare eos volentes cohibuit, ne facerent. Hæc patientia, & in inimicos suos charitas ita DEO placuit, quòd eidem cælestem nuntium miserit, solis instar luminosum, qui ei dixit: *Salve charissima Soror, ecce nunc absoluta est corona, quam nuper in ecstasi posita imperfectam vidisti. Ludibria, sarcasmi, verbera, cæteræque injuriosæ actiones circa te commissæ, fuere gemmæ, quas in illa corona deesse vidisti.* Ecce quid nobis conferant emolumenti persecutores, & inimici nostri; sustollunt enim nos in altum, ad magnam scilicet gloriæ coronam. Hinc rectè dixit S. P. *Augustinus* in *Psal.* 54. *Ne putetis, gratis esse malos in hoc mundo, & nihil boni de illis agere Deum. Omnis malus aut ideo vivit, ut corrigatur: aut ideo vivit, ut per illum bonus exerceatur.* His omnibus ritè expensis cum *Zacharia*, Patre *Joannis Baptistæ* concinere libitum est: *Salutem ex inimicis nostris, & de manu omnium, qui oderunt nos.* *Luc.* 1. vers. 71. Proinde, cum inimici nostri salutem nostram mirè promoveant, & quitas postulat, ut eosdem diligamus, & ubi possumus, illis beneficiamus, aut saltem pro eorum salute Deo supplicemus, quia ab ipsis uberiora accipere solemus beneficia, quàm ab intimis fautoribus, & amicis nostris, quemadmodum aliquando Christus Dominus B. *Baptistam Verenam* (quæ S. *Francisci* Regulam profitebatur) eruditur dicens: *Agnosce, te magis obligatam esse illi, qui tibi*

M

malum

malum fecit, quàm ei qui bonum; illæ enim personæ sunt, quæ purgant animam tuam, & pulchram faciunt, gratiosam, & acceptam in conspectu meo.

15. Dic sodes, si quis tibi notabilem de ligno Crucis, in quo Salvator noster pependit, partem dono offerret, nonne tu hæc Reliquias summo animi gaudio susciperes, easque reverenti osculo amplexans peccatori etiam adstringeres, & veluti pretiosissimam gemmam sollicitè asservares, magnòque benevolentia affectu prosequeris illum, qui tam pretioso te beasset thesauro? Cum itaque inimici tui, vel inviti prorsusque nescientes tam singulare præstent beneficium, suisque tibi offerant manibus verissimas Dominicæ Crucis Reliquias, an æquum censeas eos averfari, & veluti capitales hostes longè à te proscribere? Ah! mi Christiane, mi Religiose, non sic; hæc non est iustitia Christiana, non lex Evangelii, sed dogma à Lucifero, ejusque affectis prognatum, suisque sequacibus inculcatum; nobis verò, qui per æternam prædestinationem filii DEI sumus discreti, alia lex commendatur, ut nimirum beneficium his, qui in negotio salutis nostræ quoquo modo sunt proficui, quorumque è manibus maxima DEI munera recipimus; & hi vel imprimis reputandi sunt nostri adversarii, qui licet malè putent nobiscum, re ipsa tamen ingentia nobis accumulunt beneficia, quemadmodum ex hucusque dictis sufficienter constare possit.

16. Quæres pro uberiori, ac clariori dictorum notitia; num etiam obligatio in conscientia sit pro inimicis orare, aut eis benefacere; an verò solius perfectionis instrumentum sit istud, aut necessitatis? Occurrit huic quæsito scitâ

& eleganti responsione noster S. Thomas de Villanova Sermone in fer. 6. post Cineres, qui postquam suos Auditores ad dilectionem inimicorum strenuè fuisset adhortatus, tandem sic concludit: Quod diximus in themate: *Diligite inimicos vestros &c.* aliquid habet de præcepto, aliquid verò de consilio: Inimicus enim diligendus est sicut proximus; quia per hoc, quod factus est inimicus, non desinit esse proximus. Teneris ergo non odisse, non persequi, non desiderare ei malum, non excludere eum ab orationibus tuis generalibus, & in extrema necessitate ut proximo succurrere, & si est in mortali, ut proximum corrigere. Cæterum, eum familiariter & temporaliter diligere, & extra casum necessitatis ei benefacere sicut amico, hoc consilium est, non præceptum. Unde Dominus non ait: *Ego præcipio vobis*, sed: *Ego autem dico vobis*; quod plus habet consilii, quàm præcepti. Unde sequitur: *Estote perfecti, quoniam Pater vester perfectus est*: ostendens hoc magis ad perfectionem, quàm ad necessitatem pertinere. Ita citatus Sanctus. Igitur extra necessitatis casum non tenemur inimico specialia dilectionis signa exhibere, nec aliquod subventionis beneficium impendere; tenemur tamen non facere ei malum, imò nec optare ei malum, aut de malo aliunde ipsi adveniente gaudere, juxta illam sacri Paramiaistis parænesin: *Cum ceciderit inimicus tuus, ne gaudeas, & in ruina ejus ne exultet cor tuum.* Prov. 24. v. 17.

17. Veruntamen bene hinc observandum, quod optare malum inimico suo in quantum malum, malum est ac impium; at verò optare ei malum, quod est impedimentum majoris mali, vel promotivum majoris boni, hoc bonum est,

est quemadmodum docet *Magister Angelicus* (3. D. 30. q. 1. a. 1. ad 4.) ita differens: Potest aliquis salva charitate optare malum temporale alicui, & gaudere si contingit, non in quantum est malum illius, sed in quantum est impedimentum malorum alterius, quem plus tenetur diligere, vel communitatis, aut Ecclesiae. Similiter de malo etiam ejus qui in malum temporale incidit, secundum quod per malum poenae impeditur frequenter malum culpae ejus. Ita *S. Thomas*, qui articulo secundo in quaestione citata in Corpore ita scribit: Charitas vehementius optat alicui bona gratiae, circa quae est principaliter, quam aliqua alia bona temporalia; tamen non est de necessitate charitatis, sed de perfectione, quod ad illa bona se extendat. Et ideo quilibet tenetur ex charitate odienti se optare bona aeterna, non autem bona temporalia. Unde quamvis sit de perfectione charitatis, ut bona temporalia optemus inimicis; tamen est de necessitate salutis, ut mala ei optemus, non in quantum mala, sed per accidens, ut articulo praecedenti dictum. Et similiter est de effectu: quia cooperari in his, quae

sunt ad vitam, pro loco, tempore, & modo suo tenetur homo etiam inimico, saltem orando in communi, ut eum à suis orationibus non excludat, quamvis fortè specialem de eo mentionem non faciat: sicut nec oportet, quod de omnibus, ad quos charitatem habet, specialem orationem faciat, sed communem. In aliis autem bonis non tenetur ei cooperari, nisi necessitas incumbat, sed est de perfectione charitatis: sed tenetur non facere ei malum, nisi in quantum est impedimentum majoris boni, vel promotivum majoris boni, ut justitiae, vel alicujus hujusmodi. Hucusque *Magister Angelicus*. Ex quibus erudimur, quod licet eximiae sit virtutis, diligere amore speciali & particulari inimicum, aut specialiter orare pro ipso, eique benefacere, hoc tamen non semper de praecepto est, sed & de consilio, hoc est, de perfectione charitatis. Hæc de inimicorum dilectione pro nostra spirituali institutione disseruisse satis. Modò qualiter hæc virtus de diligendo inimico ad consequendam aeternam salutem etiam sit necessaria, patebit ex dicendis.

SERMO VIII. DE IRA ET ODIO.

Omnis, qui odit Fratrem suum, homicida est.

1. Joan. 3. 15.

PARS PRIMA

1. **A**Nte omnia quæ de Ira & Odio notanda occurrunt, illud nosse debemus, ut bene intelligamus differentiam,

quæ juxta communem Doctorum sententiam reperitur inter odium *inimicitiae*, seu *invidentiæ*, & inter odium, quod nuncupatur

cupatur odium *displacencie*, seu *aversionis*. Docent enim Theologi cum suo *Angelico Magistro* 2. 2. q. 23. a. 1. corp. duplicem dari, & assignari amorem, videlicet amorem *concupiscentie*, & amorem *benivolentie*, seu *amicitie*. Amor *concupiscentie* est, quo alterum amamus, quatenus nobis est bonus, utilis, delectabilis &c. Amor *amicitie* est, quo alterum amamus, quatenus ipse in se est bonus, & amore dignus. Ita pariter ab eisdem assignatur duplex odium; odium scilicet *inimicitie*, quod opponitur amoris *benivolentie*; & odium *aversionis*, quod contrarium est amoris *concupiscentie*. Odium *inimicitie*, seu *invidencie* est, quando non ea quæ circumstant personam, sed personam ipsam averſamur, & odimus, Odium *aversionis*, seu *displacencie* est, quando non personam, sed quæ circumstant personam averſamur: exempli gratia, est quispiam nobis molestus, præjudiciosus &c. Sive dum est aliquis turpis, deformis, inurbanus, litigiosus, sive alio quopiam modo nostræ indoli contrarius; tunc enim abhorret natura, & non potest amare amore *concupiscentie* eum, qui nihil amabilitatis præ se fert. Et hoc modo etsi aliquis innatam erga proximum habeat *aversionem*, exinde tamen non efficitur cuiuspiam peccati reus, dummodo aliud nihil accedit, quod in odium personæ tenderet. Hinc dicitur *Proverb. 14. v. 20.* Etiam proximo suo pauper odiosus erit. *Sep-tuag. legunt: Amici odio habebunt amicos mendicos;* cum enim in pauperibus nihil resplendeat eorum, quæ amor *concupiscentie* in amato adesse desiderat; hinc fit, quod passim mendici aliis inſiti sint & odiosi. Odium hæc non positivum, sed negativum accipe, ut fit idem quod minor amor, despectus, fastidium. O-

diosus ergo aliis est egenus, id est minus dilectus, neglectus, despectus. Sic dicitur *Genes. 29. 31.* Lia odio habita, id est, minus dilecta, & neglecta præ *Rachele à Jacob*: & tale odium culpâ caret.

2. Hoc ut melius capiatur, notandum est, duo in homine, qui censetur odio habendus, reperiri, scilicet naturam & culpam; culpam odio persequi licet, non naturam, natura enim bona est, divinarumque manuum opus. Qua in re nos eleganter erudit *Cassiodorus super Psalmum 138.* sic differens: *Perfectum odium est, homines diligere, & eorum vitia semper horrere: nam in illa parte, qua creaturæ Dei sunt, amandos esse non est dubium; in illa iniquitate horrendi sunt, in qua se polluerunt.* Et hoc modo odisse proximum, negotium est, nedum omni expers peccato, sed & summâ dignum laude, utpote bonum & perfectum, juxta illud *Psalmistæ Psal. 138. v. 21.* *Perfecto odio oderam illos scilicet peccatores, & male agentes.* Hoc autem est perfectio odii odisse, ut nec propter vitia homines oderis, odio nimis *inimicitie*; nec vitia propter homines diligas.

3. Quod diximus de odio justo, virtutoso & perfecto, idem quoque dicendum est de ira; non enim omnis ira est peccaminosa, datur & ira insons. Proinde advertendum ex *D. Chrysostomo homil. 16.* quod, quando Christus in Evangelio (*Matth. 5. 22.*) dixit: *Qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio, hoc debeat intelligi, qui irascitur temerè & sine causa.* Nam ira per zelum est commotio animi contra vitium, quod videt in persona contemnente legem DEI. Et ira hæc, teste *Alberto Magno*, est mater disciplinæ, cos virtutis & fortitudinis. Nam hæc irâ commoti sunt Moyses contra idololatrias. *Exodi 32.* Phinees in luxuriantes. *Numer. 25.* Samuel

mucl in Agag Regem. 1. Reg. 15. Elias in Sacerdotes, & Pseudo-Prophetas Baal. 3. Reg. 18. Mathathias in legatum Antiochi. 1. Machab. 2. Et hi omnes in ira sua Deo summe placuerunt. Opportune S. Gregorius supra illud Job. 5. 2. *Virum stultum interficit iracundia*, ita scribit: Sciendum, quod alia est ira, quam impatientia excitat, alia quâ zelus iustitiæ format: illa ex vitio, hæc ex virtute generatur. Si enim nulla ira ex virtute surgeret, divinæ animadversionis impetum Phinees per gladium non placasset. Hanc iram quia Heli non habuit, motum contra se implacabiliter supernæ ultionis excitavit. Nam quod contra subditorum vitia tepuit, eò contra illum districtio æterni Rectoris exarsit. Hæc Gregorius. Ex quibus sat clarescit, dari & iram infontem, quâ succensi Dei servi in sceleratos animadvertentes, non quidem homines, sed eorum culpas abominantur, & castigant; consentaneè nimirum ad illam *Vatis Regii præne-sim*: Irascimini, & nolite peccare. Psal. 4. v. 5. Id explicans Doctorum gravissimus Augustinus, sic scribit in Psalm. 30. *Irasceris filio, non odisti filium, ei servas hereditatem: & ad hoc irasceris, ne perdat quod ei servaveris, male vivens moribus pravis.*

4. His de ira iusta & licita prænotatis; jam quæritur, quid sit ira peccaminosa & mala? Respondet Cornelius à Lapide in cap. 5. Matth. vers. 22. Ira est appetitus vindictæ: ipsa est peccatum mortale, si deliberatè inferat, vel optet grave malum corporis, vel honorum, vel famæ proximo, aut de eo gaudeat, etiam si illud mereatur; quia iratus de eo gaudet, non ut est bonum iustitiæ, sed vindictæ. Ira verò est veniale peccatum, si leve malum appetat proximo, etiam si ira sit vehemens, & valde interius, exteriusque excandescat, ut docet Cajetan. in summula, verbo *ira*. Et Toletus in Instruct. Sacerd.

lib. 7. cap. 57. Hoc enim secundum se non est peccatum mortale, nisi erumpat in grave malum proximi, aut se exponat periculo blasphemix, gravis convitiis, scandali, aut alterius peccati mortalis; quæ iram faciliè & frequenter comitari solent. Ex quibus enodata manet sententia quædam, à Christo Domino prolata, quæ non intelligentibus eam non leves injicere solet animi scrupulos; est autem hæc: *Qui dixerit fratri suo, fatue, reus erit gehennæ ignis.* Matth. 5. 22. Hoc enim intelligendum est de eo, qui grave convicium, vel contumeliam dixerit proximo, per quod fama, vel honor ejus graviter lædatur, quale est dicere viro honesto & honorato, *tu fatue*: hic peccat mortaliter, ideòque reus erit gehennæ: Sub *fatue* intellige reliqua conviciorum, dirarum, probrorum, & imprecationum genera, quæ peccata sunt mortalia, si valde proximum dehonorent, aut ex animo graviter nocendi, convitiandi & dehonoriandi proferantur.

5. Modò, ut de ira mala & peccaminosa ad odium similiter mortiferum promoveamus gradum, indagare oportet, quid sit odium injustum, sive odium inimicitix; Qua in re nos erudit Magnus Augustinus, dum odium hoc lib. definit. sic describit: *Odium est vetus ira, ex pluribus causis collecta, diuturno tempore perseverans.* Quàm gravè porrò scelus æstimari debeat odium proximi, discemus id ex D. Thoma, qui in sua Summa 2. 2. q. 34. a. 4. in Corp. docet, quod odium proximi sit gravissimum peccatorum eorum, quæ in proximum committuntur. Dicitur enim 1. Joan. 3. *Omnis qui odit fratrem suum, homicida est.* Quia ergo homicidium est gravissimum peccatorum inter ea, quæ committuntur in proximum; ita & odium. Cur autem reus homicidii sit, qui proximum odit, rationem assignat

S. Hieronymus Epist. 62. Quia nimirum ille, qui hominem odit, periisse eum cupit: Sicut qui odit divitem, divitias ejus perire desiderat; ita qui hominem odit, vitam, quâ homo constat, perire cupit; & sic reus est homicidii, si non apud homines, certè apud Deum: Sicut moschus à Christo pronuntiatur qui solùm viderit mulierem ad concupiscendam eam, ut dicitur *Matth. 5*, licet eam nunquam actu externo tetigerit. Ubi advertendum, duplici modo posse hic à voluntate peccari. Primò, *desiderio*, quando voluntas ardentè desiderat rei executionem, veluti cùm quis inimicum conspectum desiderat interimere. Secundò, *complacentiâ*, cùm voluntas non quidem petit opere ipso exequi quod propositum est, sed sese eodem oblectat, & ex prohibito objecto quandam percipit voluptatem. Ut cùm quis inimicum solum ab alio occisum intuetur, sibi quæ ejus conspectu complacet. Et hæc complacentia appellari solet, *delectatio morosa*, à mora, quâ voluntas ei hæret affixa. Ex quibus patet, qualiter, qui alium odit, homicida sit, licet ejus necem desiderio ardenti non optet; satis est enim, quod id fiat affectu complacentiæ. Ab hoc proinde odio, velut ab interno cordis homicidio, fugere nos omnes docet Sanctissimus noster Legislator Augustinus, dum in aurea sua Regula ita scribit: *Lites aut nullas habeatis, aut quàm celerrimè finatis, ne ira crescat in odium, & animam faciat homicidam.*

6. Prosequitur D. Joannes: Et scitis quoniam omnis homicida non habet vitam æternam in seipso manentem. Quasi diceret: Qui odit alterum, non habet spem vitæ æternæ, nec eam sperare potest, sed manet in morte peccati, inde transiturus ad mortem æternam gehennæ.

Nec tali patrocinantur illa, si quæ possidere arbitretur, virtutum multarum opera; nulla enim ibi vera virtus esse poterit, ubi odium proximi charitatem omnem excludit. Tempestivè venit, quod memorat *Vigilegas* de Charitate Exemplo 22. de juvene quodam, qui post mortem suam parenti apparens, se condemnatum testatus est. Patri ad hoc obstupescenti, & multa de illius virtutibus loquenti, causamque damnationis quærenti respondit filius: Sum virgo corpore, nulli rem ullam, nulli famam abstuli, non fui blasphemus, non lusor, non ganeo, jejunavi, oravi, & alia pietatis opera exercui; veruntamen si quis me offendebar, nolui ex corde ignoscere, odiûmque animo excludere; ideo ego justo Dei judicio æternum cælo exclusus, pœnas pro odii peccato solvo æternas. Vides ergo, mi optime frater, quod opera, quæ ab homine, odio & livore tabescente procedunt, quantumvis sublimia & pretiosa appareant, nihil omnino faciant ad æternam vitam comparandam, nec esse grata Deo; quia charitate, quæ pretium & valorem dat bonis operibus, non informantur. Hujus rei testimonium etiam habemus in quodam Sacerdote, nomine Sapricio, hic à quodam aliâs intimo amico suo, nomine Nicephoro graviter offensus, injuriam condonare renuit, quamvis Nicephorus tum per alios, tum per seipsum sæpius etiam flexis genibus illatæ offensæ veniam efflagitaret. Historiam hanc latius prosequitur *Laurentius Surius*, & ex eo *Petrus Ribadeneira*, cujus hæc est epitome.

7. Cùm Valerianus, & Galienus ejus filius Imperii, rerumque potirentur, fuit Antiochiæ Sacerdos quidam Sapricius, & alius quidam laicus, sed tamen Christianus, nomine Nicephorus, quos ar-

astili-

etissima copulabat amicitia, quam diabolus rupturus, studuit inter eos seminare discordias, quarum sementem fecit adeo vafre, ut concordiam eorum quamvis arctissimam, sanctissimamque non paulatim diffuerit, sed subito abrupit adeo potenter, ut alter alterius alloquium, congressumque velis (quod ajunt) remisque fugerent, adeo ut canes pejus & angue sese invicem oderant. Porro, Nicephorus paulatim placatus, divinitusque instinctus respuit, & ut advertit sese odio hoc, quasi præcipiti curriculo ad ima tartara devolvi, misit quosdam sibi familiares, qui Sapricium orarent per JESUM Christum, quod positis simultatibus & odiis mutuis in gratiam secum rediret. Audiit supplicem Sacerdos (quem oportuerat esse primum pacis actorem) nec exauduit, quia neque fratri suo voluit reconciliari, neque ignoscere amico, veniam per suos amicos petenti. Non destitit in cœpto Nicephorus, sed alios, atque alios amicos secundum tertiumque ad Sapricium submisit, qui placarent iratum, sibi que reconciliarent. Sed oleum operamque perdidere. Non potuit Sapricii cor quovis adamante durius emolliri. Tunc enim verò Nicephorus, ut implacabile Sapricii cor vel suamet præsentia placaret, sibi que ejus animum magis etiam demereretur, ipsemet ædes Sapricii adiit, & vestigiis ejus advolutus oravit supplex, ut ignosceret sibi per amorem Dei. Sed impius ille supplicem repulit, neque justis adeo precibus aures accommodavit. O cor durum, dignumque vindice pœnâ, quam meritò illi Deus infixit. Cæterum hoc rerum statu crevit Antiochiæ Imperatorum persecutio concita in Christianos, pro quali fuit & agnitus, & comprehensus, & ductus ad Præsidem

Sapricius, ubi se Christianum & Sacerdotem professus, cum se Deo adoraturum negasset, jussit eum Præses in cochleam projectum immaniter torqueri, quod tormenti genus acerbum sanè & crudele Sapricius tam invicto animo pertulit, ut Præfidi etiam insultaret dicens: *Corpus tu quidem hoc excarnificare potes, animæ autem meæ, quæ in manibus Christi JESU est, potestatem nullam habes.* Igitur ut Judex ejus constantiam animadvertit, seque oleum operamque ludere sensit, eum jussit obtruncari. Cognovit in eum latam mortis sententiam Nicephorus, usûsque occasione, Sapricio ad supplicium ducto obviam prodiit, publicæque viâ pedibus ejus advolutus ait: *Rogo te Martyr Christi ignosce mihi, si quid peccavi ut homo.* Sapricius ad hæc nequidem verbulum respondit. Itaque Nicephorus per aliam plateam versus eidem obviam progressus, modestioribus, atque amantioribus verbis veniam poposcit adeo supplici gestu, ritumque, ut ipsi lictores, a quibus Sapricius ad Martyrium rapiebatur, Nicephorum irriderent, quod ab homine jam jamque morituro veniam postularet. Sed immitte Sapricii pectus, quovis marmore, quovis ferro durius nullis potuit precibus inflecti, vel emolliri. Denique cum jam esset in loco supplicii, Nicephorus posuit ei ob oculos ingens Dei beneficium eidem collatum, quod suomet sanguine ac morte divinam posset confirmare veritatem. Quamobrem rogavit, ut hoc se quoque beneficio afficeret, veniamque impertiret in ejus Domini gratiam, cujus amore moreretur. Neque hoc satis fuit ad expugnandum cor inexpugnabile Sapricii, quo scilicet intelligamus esse subinde quædam mortalium corda, vel ipsis feris leonibus, ac tigribus efferiora, sibi que

sibi que constaret illa S. Pauli veritas : Si tradidero corpus meum, ita ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest. Infelicissimus ille mortalium, cum jam carnifex eum iussisset genua flectere, lethaléque excipere ferrum, dixit: Cur autem me vultis occidere? Cui licetor, quoniam noluisti Diis sacrificare, & contempsisti edictum Imperatoris propter hominem, qui dicitur Christus. Tunc enim verò Sapricius, facio enim, quæ iusserunt Imperatores, & Diis sacrifico. Aderat huic spectaculo adeò tristi præsens Nicephorus, qui Sapricium lacrymis, teneroque pietatis affectu persecutus eundem multis rogavit, monuitque, ut adeò constanter Fidem Christi professus, ejusque causâ tot tamque diros jam cruciatus perpassus, porro quòque constanter ageret, ne paratam tot doloribus Martyrii Lauream prodigeret; Sed qui clauserat aures fratri veniam petenti, non meruit eas aperire eidem tam salubria ac necessaria suadenti: neque dignus fuit divinam consequi misericordiam, qui cum amico supplice redire noluit in gratiam. Itaque infelix & miserabilis homuncio in sua perfidia obstinatus, in supremo mortis agone Christum, quem vel in extremis tormentis fuerat professus, negavit. Porro, Nicephorus, ut periisse vidit Sapricium, amore divino succensus, Martyriique cupidus, protinus exclamavit: Ego sum Christianus, & credo in nomen Domini nostri JESU Christi, quem iste negavit, me ergo jam pro illo ferite. Nec mora, quid rerum gereretur, fuit admonitus Præses, qui dimisso Sapricio Nicephorum iussit obtruncari. Dictum factum. Sic alter secundum corpus vitam retinuit, secundum animam amisit; Alter secundum corpus occisus, secundum

animam beatâ fuit immortalitate donatus.

8. Jam verò quis non videt in hoc Martyrio S. Nicephori, quanto sese periculo objiciat cor durum, vindictæ cupidum, placari nescium? Quis hic non advertit omnia Christiani hominis opera, quamvis sublimia, pretiosa perfectaque, nisi radice charitatis nitantur, nisi ex amore DEI Proximique nascantur, nihil omnino facere ad æternam vitam comparandam, nec esse grata Divinæ Majestati? Deus enim nihil æstimavit omnes Sapricii cruciatus sui causâ toleratos, quod hos exinanisset odium, quo cor suum, proximique sauciavit. Unde verissima est illa Christi sententia Matth. cap. 6. Si non remiseritis hominibus delicta eorum, neque Pater vester cælestis remittet vobis peccata vestra. Et rursus cap. 7. In qua mensura metieris fratri tuo, in ea remietur tibi Dominus. Hinc legimus in Speculo Exemp. quòd Burgenfis quidam nobilis, cum odium erga quosdam usque ad mortem fovisset, post mortem illius, dum in templo preces pro eo persolvuntur, res stupenda, & à sæculis inaudita accidit: Nam Crucifixi imago retraxit manus clavatas de ligno, & apposuit auribus suis, & vox audita est: Nec percit, nec parcam. Sanè grande hoc prodigium Deus patrare voluit non tam ad miseri hujus hominis confusionem, quam ad nostram cautionem & monitionem, ne sequentes ejus vestigia similem pariter incurramus æternæ mortis pœnam, si vindictæ cupiditatem animo excludere recusemus, aut cunctemur.

PARS SECUNDA.

9. **P**orro si hæc nondum sufficiant ad expugnandum alicujus cor irâ, rabieque plenum, & vindictæ cupidum, moveatur saltem hæc horrida tragœdiâ. Anno 1570. cum inter duos in Hispania Religiosæ & celebris familiæ viros graves inimicitie exortæ fuissent & enutritæ, alter eorum lethali morbo correptus ad extrema deductus est. Tunc vel metu mortis imminuentis, vel etiam facti poenitudine motus, adversarium ad se advocavit, priusquam Ecclesiæ Sacramentis muniretur, eique libens ac volens injuriam omnem remisit, imò amplexatus est eum. Hic, ut erat pectulanti ingenio, ad alium sociorum quempiam conversus dixit: *Bonus ille vir mori timet, ideoque dimittit.* Pupugit ea vox moribundum adeò quidem, ut veniam, quam donârat, revocaverit illico, si mulque durum illud atque diabolicum addidit: *Nec tibi condono ipse, nec à tibi condonari volo.* Vix verba compleverat, & statim voce, & sensu omni privatus in ultimum agonem incidit, in quo infelicem animam efflavit, Fiunt ei tamen de more à Religiosis consueta suffragia. Quibus peractis omnes mensæ accumbunt. Et ecce sub hunc discubitus funesta & lamentabilis umbra ingreditur, atroci vultu, rigente horridaque comâ, oculis ignem spirantibus; hinc ad discumbentes conversus vocem hanc, velut è nubibus elisum tonitru emisit: Ob immane odium, quo vivus in terris arsi, ardeo in inferis mortuus, æternumque ardebo; sed & ille, cujus culpâ ardeo, brevi ardebit. Moxque ad illum Religiosum sibi inimicum conversus ait: Sat epulis datum est, à mensa

Gramm. Relig. Pars I.

surgo infelix, lata quippe est in me, & in te à Deo Judice sententia, ut, qui odia, & inimicitias aluimus in terris, alamus etiam in inferis, & in æternum quidem. Dixerat, & in illum adhuc mensæ in hærentem irruit, eumque de mensa extrahit, & stringit. Cæterum cum infelix Religiosus se defendere, & pugnis, dentibus, morribusque reluctari vellet, subito tellus sub pedibus eorum se diduxit, & utrumque absorbit, atque ad inferos misit, nihilque de illis reliquum fuit, nisi intolerabilis fœtor. Hinc cæteri horrore, timoreque pleni ad sepulchrum iverunt, ubi jacuerat infame cadaver, & in eo repertum est nihil. Sic uterque cum corpore & anima ad poenas sempiternas properavit. *Henricus Engelgrave. in cælo Empyr. p. 2. fest. S. Stephani §. 1.*

10. O Rem tremendam & perhorrescendam! Non jam homo homini, ut inquit Ecclesiasticus cap. 28. v. 3. sed Frater Fratri reservat iram, & à Deo querit medelam? Verum est adagium: *Ira Fratrum inter se sunt atrocissima.* Fratres hi ejusdem Religionis Filii, ejusdem mensæ participes, ejusdem Domini nempe DEI, Servi, si tamen Dei, quos detestanda odia manciparunt diabolo; in eadem Virtutum schola educati, iisdem legibus ad perfectionis studium imbuti, per sacra votorum vincula sibi, Deoque colligati, tot annorum austeritatibus, & exercitiis probati, intestinæ tamen simultatis peste afflati, diabolicum sub habitu Religioso serpentem circumtulērunt. Maluerunt excidere cælo, quàm vindictam excludere corde, quàm frater placari fratri, &

N

qui

quidem Religiosus Religioso. Verè miserabiliores omnibus hominibus sunt viri Religiosi, qui spectis omnibus mundi illecebris se totos Deo consecraverunt, si Charitatem perdididerunt. Quid enim illorum Castitas, Paupertas, Obedientia, Charitate destituta, quàm lampas sine oleo, arbor sine fructu, corpus sine anima, Martyrium sine merito? Hinc meritò Apostolus ad declinandam iram nos adhortatur, cum enim præmiseret: Sol non occidat super iracundiam vestram; subiecit: Nolite locum dare diabolo. Eph. c. 4. Quasi diceret: O homines Christiani, præcipue vos Deos Sacri, initio statim iram comprimite, & refranate, ne in animo hæreat, vel in verbum, aut factum asperius erumpat; nam si plusculum huic perturbationi indulgeris; si iracundiam cogitationem foveris, locum diabolo paratis, aditum aperitis, ut sese occultissime insinuet, offensam acceptam aggravando, sanguinem commoveat, bilem excitet, malâ suggestionem tanquam folle vindictæ cupiditatem succendat.

11. Habent, cur etiam atque etiam timeant sibi Religiosæ mentes, ne à parvis initiis in gravissimas iras delabantur; ne ex impatientia in amaritiam cordis, ex hac in varios indignationis motus, & denique in contentionem, mutuam aversionem, & discordiam devolvantur. Ideo rectè S. Basilus Orat. 9. ex collectaneis, monet. Contentiones, inquit, in principio quidem exiles esse solent, & facile curvantur; at procedente tempore avitæ, insaniabiles omnino evadunt. Unde D. Paulus 2. Timoth. 2. ait: Servum Domini non oportet litigare, sed mansuetum esse ad omnes. Incentor iræ diabolus similis est serpenti, qui cum per foramen caput inseruerit, per illud totum deinde corpus infert. Cæterum quod hic probè notandum occurrit, etiam est quod do-

cet S. Anastasius, quodd videlicet, si quis non dimittit injuriam, quæ sibi facta est, non orationem pro se facit, sed maledictionem super se inducit, cum dicit: Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus. Matth. 6. v. 12. Similem maledictionem in suummet caput accersivit suâ oratione quædam mulier, quæ cæteroquin laudatæ vitæ, & pietatis operum perquam studiosa erat; jejuniis macerabat corpus, preces frequentabat, & ut Deo de nocte quoque vacare posset, parcissime indulgebat somno. Sed harum virtutum præstantiam iracundia corrumpibat; nam si ab aliquo offensam acceperat, facta est implacabilis, & in odium oblinata. Tandem gravi morbo correpta, & præsentī Sacerdoti peccata est confessa, sed subtrivit vitium immodicæ iræ. Denique dum ei Sacerdos Viaticum porrigere vellet, illa clausit os, & corpore ad parietem converso dixit: Sicut avertēbam me sapius ab iis, quæ gratiam offensæ rogabant, ita & nunc Deus avertit se à me; actum est, projecta sum à facie ejus, æternum non videbo illum, dæmonum in tormentis sum sociæ. Dixit, & desperatam animam exhalavit. Joannes Junior Dominicanus in Scala cæli. Ex qua & aliis historiis nunc enarratis colligere fas est, quàm Deus odientes se in sua imagine, id est in proximo suo, vicissim odio persequatur adeò, ut de illis verificetur illud Psalmistæ. Psal. 108. 18. Et dilexit maledictionem, cum odium corde excludere noluit, & venit ei: noluit benedictionem, quæ suos inimicos diligentibus datur, & elongabitur ab eo.

12. Ex his facillimè colliges, habere etiam, cur sibi timeant religiosæ mentes, ne à parvis initiis ad gravissimas iras, & inde in salutis discrimen delabantur, & devolvantur.

Narrat

Narrat *Angelus Paciuchellius* Tractatu de Patientia, Clericum aliquem ex Ordine PP. Capucinorum in morbum incidisse, cui curando, cum à Provinciæ capite, seu Provinciali domicilii locum, aëremque mutandi ex consilio medici licentiam postularet, nec impetraret, ad eam tandem devenisse impatientiam, aversionem, & iram, ut vultu, verbis, & gestibus, magnam intus latere tempestatem foris proderet. Hoc fomiento tenaciùs morbo adhærescente, tandem animam exegit. Erat, quo tempore animam exhalabat miser ille, in Conventu de Gravina Pater Clemens, homo vitæ intemeratæ & sanctæ; hic priora enarrata rescians, in ecstasim raptus vidit infelicem illum Clericum ob impatientiæ & iræ crimen æternis ignibus addictum. Intellexisti hæc, mi frater, ob impatientiæ & iræ crimen perennibus adjudicatum flammis. Damnatus est, & ad inferos præcipitatus, non ob Sacrilegium, luxuriam, gulam, crapulam, ambitionem, &c. sed ob solam iram, & aversionem adversus Superiorem suum conceptam, & non dimissam: Et tu Deus bone! tibi non caves? Ob levissima quæque excandescis, & indignaris confratri tuo? Quid tibi in morte aliquando constituto eveniet? Rogabis proinde Dominum JESUM Christum per illum amorem, & pietatem, quâ ille ob salutem nostram Crucis mortem subiit, ut te liberet ab omnibus vitiis, & peccatis, singulariter verò ab omni impatientiâ, ira, & odio, & cordi tuo inserat veram mansuetudinem, patientiam, & dilectionem proximi, etiam ejus, qui tibi malefacit, ut sic damnationis periculum effugiens, cælum securè merearis introire.

13. Porro, ut insanum hunc iræ im-

petum reprimere indies magis addiscas, in memoria retineas ponderosum illud argumentum, quo usus est ad compescendam vindictæ cupiditatem *Thomas Morus*, Angliæ Cancellarius, & Martyr illustrissimus. Hic (ut scribit *Stapletonius* in ejus vita cap. 6.) cum carcere detineretur, remedium, quod subijcio, carbone sibi descripserat: (dignum autem est, quod niveo vel aureo caractere pectori Christiano inscribatur.) Vel bonus est, cui tu irasceris, vel malus? Si bonus est, tu certè malus qui bonum odisti: Si malus est, aut vitam corrigit, & pie moriens salvabitur; aut si in malitia perseverat, damnabitur: Si salvabitur, cogito fore quod me (qui spero, me quoque salvandum) tunc intimè & in æternum diliget, egoque eum æterno amore complectar. Cur ergo nunc eum ad tempus odio persequar, qui me in æternum dilecturus est? Cur ab eo nunc ad momentum odio divellar, cui postea æternâ dilectione conjungar? Quod si damnabitur, tantos in inferno miser ille cruciatus perferet, ut immanis planè sim, si non magis miseriis ejus compatiar, quàm personam odio persequar. Hæc *Morus*. Consentaneè nimirum ad illam Orbis Magistri admonitionem: *Mihi vindicta, ego retribuam, dicit Dominus.* Rom. 12. 19. Et quoniam secundum eundem Apostolum Hebr. 10. 30. horrendum est incidere in manus Dei viventis; ideo non debet homo seipsum ulcisci: quia hoc esset præripere, & invadere officium Dei, de ejusque vindicta diffidere, quæ tanta est, ut potius commiseratione, & compassione digni sint, qui, cum nobis leves injurias irrogant, in manus Dei viventis, & irati incident, in quas horrendum est incidere. Pulchrè & acutè *D. Bernardus* serm. 3. de Annunt. *Mihi vindicta, & ego retribuam,*

duam, dicit Dominus: Ita prorsus est. Ipse retribuet, sed si ei vindictam serves, si non tollas ab eo iudicium, si non reddas retribuentibus tibi mala. Faciet iudicium, sed injuriam patienti: in equitate iudicabit, sed pro mansuetis terræ. Aliàs, ut scribit S. Hieronymus, qui seipsum vindicat, ultionem Domini non meretur.

14. Verùm enim verò, cùm hæc-
mus dicta offensum præcipuè concer-
nant, non autem offendentem; pro-
inde superest, ut coronidis loco quæ-
dam dicamus, & investigemus, ad
quid teneatur ille, qui proximum in-
juriatus est. Id quod discemus à Ma-
gistro cælesti, dum sequens nobis tra-
dit hortamentum: Matth. 5. 23. Si fra-
ter tuus habet aliquid adversum te, vade
prius reconciliari fratri tuo &c. Id est, si
habet, quod jure de te queratur de in-
juria sibi à te facta, tu vade ad eum,
si videlicet locus, tempus, & pruden-
tiæ ratio id permittat, eique te per ve-
niæ petitionem reconcilia; est enim hoc
non consilium, sed præceptum, quod

nisi adimplere pro posse satagas, fru-
stra offers Deo munus tuum; non re-
spiciet ille tua, quæ putas te operari, bona
opera, in sumum abibunt tua quoti-
diana & repetita sacrificia. Quapropter
age, amice lector, & exequere quod
monet D. Chrysostomus: Accede ad proxi-
mum tuum, à quo eum lædendo recessisti.
Si cogitatu offendisti? cogitatu reconciliare:
Si verbis? verbis: Si factis? factis. Si
præsens est, humilia te; si absens, bonam
voluntatem, ac propositum satisfaciendi ha-
be. Hæc porro suo similiter communie
calculo nostræ Eremitanæ Religionis
Author, & Institutor, Sanctissimus
Præsul Augustinus, dum omnes sub Re-
gula sua militantes his cohortatur ver-
bis: Quicumque convito, vel maledicto, vel
criminis objectu aliquem læserit, memine-
rit satisfactione quantocius curare, quod fe-
cit. Et interjectis aliquot verbis, rur-
sus ait: Proinde vobis à verbis durioribus
parcite, quæ si emissa fuerint ex ore ve-
stro, non pigeat ex ipso ore præferre medi-
camenta, unde facta sunt vulnera.

SERMO IX. DE JUDICIO TEME- RARIO.

*Nolite judicare, ut non judicemini; in quo enim iudicio judica-
veritis, judicabimini. Matth. 7. v. 1.*

PARS PRIMA.

1. **A**ntequam agamus de judiciis te-
merariis, in quibus peccatum
committitur, prælibare oportet quædam,

quæ à Doctoribus de judiciis justis, in
quibus nulla conscientia noxa reperitur,
communiter afferri solent; ut his præ-
cogniti

cognitis facilius & clarius intelligatur, in quo fundata sit judicii temerarii malitia. Notandum igitur, opera quædam exteriora evidenter mala esse, & contraria legi Dei, quæ sunt peccata mortalia, & judicare propter illa de personis, quæ illa committunt, ipsos peccare mortaliter, & in perditionis periculo versari, nulla est culpa, nec tale judicium est temerarium, sed justum & rectum, quia adest sufficiens ratio illud formandi, adeoque non fit injuria personæ, de qua judicium fertur, quia suâ culpâ omnino meretur tam malam de se opinionem. Nec offenditur Deus, quia non usurpatur judicium de rebus occultis, quod ad ipsum solum spectat. Unde quando Christus dicit: *Nolite judicare &c.* id solum intelligendum est de judicio, quod fit sine justa causa, uti docet S. Chrysostomus sic disserens: Dominus hoc mandato: *Nolite judicare &c.* non prohibet corripere & castigare manifesta peccata; sed proximos ex causis levibus, solisque suspicionibus condemnare. Quamobrem dum Apost. agit de vitando judicio temerario dicens: Rom. 14. *Tu quis es, qui judicas alienum servum?* Hoc illis dictum est, qui volebant non de factis manifestè malis, sed de cordibus alienis, cum homo exteriori nihil clarè malum egisset, judicare. Sic docet S. P. Augustinus lib. 2. contra Donatum, cap. 7. Id quod etiam lib. 2. de serm. Domini indicat his verbis: *In his rebus, quæ possunt & bono animo fieri & malo, non audeamus de alterius corde, quod non videmus, ferro sententiam; in illis autem factis, quæ bono animo fieri non posse manifestum est, uti sunt stupra, furti, ebrietas, & alia similia, non improbat in sacra Scriptura, si judicemus.* Cum enim talia sint materia correptionis fraternæ, quæ non solum non interdicitur, sed magnopere commendatur, imò præ-

cipitur in divinis literis (ut visum superius serm. 6. num. 20.) manifestè liquet, judicium de iis factum, non esse temerarium vel vitiosum; siquidem correptio fraterna esse non potest, nisi præcedat prævium judicium de malefacto proximi, uti notavit D. Irenæus lib. 4. cap. 49.

2. Notandum porro: quemadmodum opera exteriora sunt, quæ naturâ suâ sunt mala, peccataque mortalia, & judicare ex illis malitiam cordis, nullum est peccatum, ut ostensum, sic sunt alia opera & facta, dictaque exteriora, quæ licet naturâ suâ peccata mortalia non sint, tamen sunt mortalium peccatorum indicia & signa, & propter hujusmodi indicia exteriora, & argumenta, dubitare de persona, vel suspicari, illam in illa mortalia peccata, quorum indicia, signaque exteriora dat, labi, res est, quæ sine peccato fieri potest. Hinc Siracides cap. 19. vers. 26. dicit: *Ex visu cognoscitur vir, hoc est, qui non diligenter & circumspicere oculos suos custodit, sed liber & negligens est in visu, aspiciendo quidquid ei libet, ostendit cor suum vanum & lascivum esse, nec prudentiam ei inesse, nec honestatem.* Unde sequitur: *Amictus corporis & risus dentium, & ingressus hominis, annuntiant de illo.* Alii vertunt: *judicant mores ejus, seu annuntiant de interiori animæ ejus dispositione.* His ergo verbis dat Siracides quatuor indicia, per quæ quasi per fenestras mentem cujusque introspicias, ac latentem virtutem, vel vitium, simplicitatem vel hypocrisin deprehendas. Et primum, nempe *ex visu cognoscitur vir*, est clarissimum; prodit enim se natura per oculos. Unde sicut sapientia & sanctitas lucet in vultu sapientis, & sancti Eccles. 3. Ita insipientia & nequitia caligat

in vultu insipientis & nequam. Hinc sapienter & cautè quæcunque Dei servos monet S. P. *Augustinus* in aurea sua Regula ita scribens: *Ne dicatis, vos habere animos pudicos, si habeatis oculos impudicos; quia impudicus oculus impudici cordis est nuntius.*

3. His breviter de iustis judiciis, quæ fundamentum habent, & quæ culpæ expertia sunt, prælibatis, modò de judiciis, in quibus peccatum contrahitur, agere oportet. Hæc autem judicia perversa trifariè considerari possunt. Primum dicitur *judicium temerarium*, & hoc procedit ex defectu certitudinis, & rationis, ut asserit D. *Thomas* 2. 2. q. 60. a. 2. Corp. Hoc autem fit, cum aliquis iudicat de his quæ sunt dubia, vel occulta, per aliquas conjecturas insufficientes & leves. Secundum est *judicium usurpatum*, ex defectu autoritatis procedens. Nam quando homo iudicat, in quibus non habet autoritatem, tunc dicitur *judicium usurpare*. Tertium est *judicium presumptuosum*, quod procedit ex defectu bonitatis; hoc autem contingit, cum quis ex suspitione alterius, vel ex malis propriis iudicat alium esse malum. Sicut autem tres iudicii temerarii assignantur gradus; ita similiter tres ejusdem numerantur actus. Primus est: de actione alterius omni ex parte honesta & bona finistram ferre iudicium. Secundus est: actionem per se indifferentem, perverso sine factam interpretari. Tertius est: proximum aperte delinquentem, in quem tamen jus nullum habet, iudicare ex odio, ira, invidia, aliisque consimili animi passione, episque errores exaggerare, eum despiciere, contemnere, seque meliorem illo reputare.

4. Igitur primus iudiciorum temerarium actus est, quando de proximis

nostris, qui in exteriori bene vivunt nec ulla improbitatis indicia dant, iudicium formamus, eos nimirum in secreto malos, & vitiosos esse intrinsecus. Huiusmodi autem generis iudicia sunt mortalia peccata gravissima; quia per ea maxima fit injuria Deo, usurpando id, quod proprium ipsius Dei est, nimirum de rebus occultis & internis iudicando. Ac de his judiciis præcipue intelligitur *Paulus* dixisse, 1. Cor. 4. 5. *Nolite iudicare, quoad usque veniat Dominus, qui illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium.* Væ igitur illis, qui perversi iudicii gladium stringunt super Dei famulos iudicando eos esse malos, cum boni sint. Huiusmodi pessima iudicia Deus jam dudum interdixit, per *Psalterium Regium* sic proclamans: *Nolite tangere Christos meos: & in Prophetis meis nolite malignari.* Psal. 104. 15. Væ igitur illis, qui correptionem hanc surdâ pertranseunt aure. Audiant tales, quid dicat *Isaias* Propheta cap. 5 v. 20. *Væ qui dicitis malum bonum, & bonum malum: ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras.* Aquila vertit: *Væ qui dicunt malo: bonus es; & bono: malus es.* Id est, qui perversorum maligna facta defendunt: bonorum verò virtuosâ opera impugnant; His intentatur *Væ*, quod est æternarum pœnarum expressivum. Tales olim fuisse *Judæi*, quibus *Christus* Luc. 7. vers. 33. ait: *Venit Joannes Baptista, neque manducans panem, neque bibens vinum, id est, non bibens, nec comedens jucundè more aliorum hominum, sed jejunans, & austerè locustis victitans, & dicitis: demonium habet; hoc est, (interprete Doctore Angelico) demonis operatione sic abstinet, abstractèque vivit. Venit Filius hominis manducans, & bibens cum hominibus mensâ, & modo vulgari, ac cum eis familiariter conversans,*

versans, & en iterum perverissimum judicium, & calumniam; Judæi sine fronte innocentissimum JESUM nuncuparunt flagitiosissimè bibulum, & gulosum, deliciarumque amicum: Ecce homo devorator, & bibens vinum, amicus Publicanorum, & peccatorum. De his porro, & similibus temerariis judicibus verum habet illud S. Climaci (grad. 12.) dogma: Sicut superbia etiam sine alto vitio hominem perdere potest; ita judicare proximum (modo dicto) per se jam solum sufficit ad nos funditus perdendos.

5. Ad præsens hoc temerarium judiciorum genus, quod modò explanatum, reducitur etiam sequens: nimirum, quando bona sanctæque opera servorum Dei ab hominibus tribuuntur vitiis, & conditionibus naturalibus: quamvis enim eos non judicent malos in secreto, tamen malè judicant, & sentiunt de operibus virtuosis, quæ faciunt, auferendo ab eis valorem, & dignitatem, quam habent, virtutis, & gratiæ divinæ. De his D. Gregorius in suis Moralibus ita scribit: Sunt aliqui, qui de omnibus malè judicant; Dicunt enim, si quis studet humilitati & mansuetudini, hypocrita est: Si honestæ recreationi, gulosus est: Si patientiæ, timidus est: Si justitiæ, impatientis est: Si simplicitati, fatuus est: Si jucunditati, dissolutus est: Si religioni, singularis est: Si societati, sæcularis est; Si silentio & solitudini, melancholicus est; Si aliorum correctioni, præsumptuosus est: Si instat vigiliis, jejuniis, & orationibus, indiscretus est: Si sobriæ dormitioni, somnolentus est: Si prædicationi, & aliorum salutem, appetitor laudis humanæ est: Si desistat, negligens est: Si habet gratiam hominum, adulator est: Si adulari renuit, superbus est. Ita Gregorius. Hi porro temerarii censores, & judices Judæ Proditoris vestigia terunt. Vix

Maria Magdalena ex nimio erga suum cælestem Magistrum amore effudit unguentum super caput ejus, continèd factum hoc indignè tulit Judas, ac ab eodem hæc unguenti profusio perditionis censurâ afficitur, dicebat enim: Ut quid perditio hæc? Matth. 26. 8. At verò, quod Judas Iscariotes perditionem, & damnum esse judicabat, id JESUS summè commendabat, dicens: Mittens enim hæc unguentum hoc in corpus meum, ad sepeliendum me fecit. Amen dico vobis: ubicumque prædicatum fuerit hoc Evangelium in toto mundo, dicetur & quod hæc fecit in memoriam ejus. Ah! utinam non multi vel in ipso electo Dei populo, inter Christi vernas reperirentur, qui similiter suis in judiciis hallucinarentur, sugillarèntque id in proximo suo, quod tamen Deus benignissimo dignatur intuitu, magnòque remunerat præmio.

6. Porro principalis radix, unde hoc peccatum de proximo temerè judicandi procedit, est odium, & mala voluntas, quam homo erga suum proximum habet. Quemadmodum enim si quando radix arboris alicujus vitiosa est, videmus per experientiam, quod humorem suum vitiosum in ramos & germina transmittens, malam qualitatem illis pariter communicet; sic similiter, si quando cor humanum veneno odii, & aversionis erga proximum suum est obnoxium, quidquid hic boni operatur, defectui adscribitur. Tales sceleratissimi judices olim fuere Judæi; Siquidem quidquid operabatur pientissimus JESUS, omnia in sensum reprobum sunt interpretati. Si cui Sabbatò valetudinem restituisset, mox è specula sua prorumpébant, & en, clamabant: Non est hic homo à Deo, qui Sabbatum non custodis. Joan. 9. 16. Si cui paralytico peccatorum veniam fecisset, statim dicebant: Quid hic sic loquitur? blasphematur. Marc. 2. 7. Si dæ-

mones

mones ab obsessis pelleret, multi non verebantur dicere: *In Beelzebub principe demoniorum ejicit demonia.* Luc. 11. 15. Quemadmodum ergo Pharisei omnia, quæ in Christo intuebantur, semper cavillabantur, & sacrilegè taxabant; sic usque modò agere gestiunt eorum sectatores, filique diaboli in Dei amicos; Quidquid hi operati fuerint, omnia in sensum reprobum illi trahunt: nulla enim virtus tantæ est auctoritatis, quæ nequissimâ hæc crisi non notetur. Iniquissimi hi, & odio plenissimi judices omnia simul vitiorum, virtutumque nomina turpissimè confundunt. Quàm verò horum malitia in conspectu Altissimi execrabilis sit, plaga his criminosis judicibus inflicta quandantenus designabit. Core, Dathan, & Abiron, etsi eos omnia mirabilia, quæ Deus per Moysen & Aaron operari dignatus fuerat, latere non possent; audebant tamen temerariâ præsumptione contra eos se erigere affirmantes, quòd ipsi se volebant elevare, ac sublimare ob suam ambitionem super populum Dei, & quòd, cum non essent electi à Deo, se Principes & duces populi constituebant. Hinc & arroganter dicebant ad Moysen: Num. 16. 13. *Nunquid parùm est tibi, quòd eduxisti nos de terra, quæ lacte & melle manabat, ut occideres in deserto, nisi & dominatus fueris nostri? Reperâ induxisti nos in terram, quæ fuit rivis lactis & mellis &c. an & oculos nostros vis eruere?* Sed quid accidit? Ecce vindicavit Deus famulos suos de hac injuria, illis temerario ausu illatâ; nam terra sub malignorum horum pedibus dehiscens eos absorbuit, & vivos ad inferna transmisit.

7. Huc etiam facit quod de S. Philippo Nerio in ejus vita scribitur: Cùm vir Sanctus Romæ instituisset visitationem septem Ecclesiarum, non desuere aliqui, qui devotionem hanc sugillarent, dicentes, quod ex superbia, tantâ multitudine

congregatâ, totius Urbis oculos ad se niteretur convertere: Hos inter etiam fuit Summi Pontificis Vicarius; qui Sanctum Philippum ad se acersitum acrius increpavit dicens: Non pudet te, qui mundi contemptum profiteris, tantâ stipatum turbâ per urbem incedere, ut auram popularem colligas, indeque Ecclesiæ dignitates tibi adsciscas? At quid factum? Ecce Prælatus iste intra paucos dies miserabiliter mortuus occubuit; sicque persecutio cessavit, & viri sancti bona & recta intentio omnibus per signa miraculosa evasit manifesta. Discite hinc vos malevoli judices, intacta relinquere servorum Dei piè gesta, neque iniquâ ea imposterum ponderate bilance, ne in manus irati Numinis incidere vos, ultricesque dare poenas contingat. Contrâ & vos, qui judiciis hominum vapulatis, mæste animi esto, neque miremini, si vestra rectè facta in sensum reprobum interpreteretur mundus vósque malè judicet. Siquidem non aliter egit cum Dei Filio; audite ipsummet clarâ voce protestantem, & dicentem: Si Patrem familias Beelzebub vocaverunt, quanto magis & domesticos ejus? Si me persecuti sunt, & vos persequentur. Matth. 25. Quali dicat: Si semper & ubique oblatrârunt illi, qui tanta cum sapientia disposuit omnia, quique in tanta prudentia & mensura omnia ponderavit verba, & opera sua: quid facient vobis, qui non habetis tantam sapientiam, nec tam circumspectè loqui, aut operari potestis? Qui igitur Christi vestigia sequi cupit, aliorum temeraria judicia floccipendat oportet.

8. Alter hujus judicii temerarii actus est, indifferentia, & quæ speciem tantum mali habent, sinistrè interpretari. Ut si quis Sacerdotem in domum suspectæ mulieris intrantem judicet, ex intentione cum ea peccandi ingressum esse, cùm tamen is ad ejusdem confessionem excipiendam

piendam intravit. Quam detestabile autem tale iudicium in oculis Dei sit, & quam severè hoc puniat, docemur hanc historiam, quæ refertur in *Vitis PP.* part. 1. cap. 23. Dum quidam Sanctus Monachus nomine *Vitalius* de prostibulo aliquando egrederetur, quidam, qui temerè iudicabat eum explendæ libidinis gratiâ in illo fuisse, colaphum ei impexit dicens: Usquequo pessime illusor Christi non emendas te ab his nequitiiis tuis? Qui dixit ad eum: Crede mihi, accipis alapam à me humili, ut tota Alexandria collidatur ad clamores tuos. Paulò post vir Sanctus in cella sua mortuus est. Interea verò alteri, qui illum percusserat, quidam dæmon ad instar Æthiopis apparens, insignem ei dedit colaphum dicens: Suscipe alapam, quam misit tibi Abbas *Vitalius*, & cadens statim cœpit spumare. Sed post aliquas horas ad se rediens, currit cum assistantibus ad cellulam *Vitalii*, ut liberaretur, ubi & protinus ad solum illius aspectum desideratam obtinuit gratiam. Dum verò porta cellulæ aperiretur, Sanctum virum genibus innixum, veluti animam expirantem invenerunt; in pavimento autem legebantur digito inscripta hæc verba: *Viri Alexandrinæ nolite ante tempus iudicare, quousque veniat Dominus:* Adibat autem *Vitalius* lupanaria, & in eisdem pernox precibus vacabat, ut meretrices à turpi corporis questu avocaret, hinc etiam eis pecuniam tantam, quantum ex vaga venere alias lucrarentur, tribuebat, ut vel unius noctis continentiam fervarent. Ex quo liquet, quam periculosum sit de aliorum actibus finistram formare iudicium. Sed ut huiusce rei veritas magis elucescat, audire libet, quod iterum narratur in *Vitis PP.*

9. Fuerunt duo Fratres magnæ Sanctæque vitæ in congregatione, & meruerunt singuli videre gratiam Dei in altissimis Gramm. Relig. Pars 1.

tro. Factum est autem aliquando, ut unus ex eis egrederetur in sexta feria, qui aliquem Monachum vidit manè manducantem; quare non interrogavit fratrem eum, utrum forsitan esset infirmus, aut necessitatem comedendi haberet, sed dixit: *quare tam manè manducas Frater? nonne scis, quod sit dies Veneris?* Quoniam putabat comedentem suæ Regulæ adversari. Postero die facta est celebratio Missarum secundum consuetudinem; & dum alter suum confratrem intueretur, vidit, quod gratia, quæ ei data fuerat, discesserit ab eo, & contristatus est. Qui cum venisset in cellam, dixit: Quid fecisti frater, quia non vidi sicut pridie gratiam Dei in te? Ille autem respondens ait: Ego neque in actibus, neque in verbis, neque in cogitationibus conscius sum mihi alicujus mali. Ad hæc alter: Nonne aliquod verbum, vel sermonem otiosum locutus es? Et recordatus dixit: hesternâ die vidi quendam manè manducantem, & dixi ei: hanc horâ manducas frater in sexta Feria? Hoc forsitan est peccatum meum. Quare ad suum confratrem ait: Labora mecum duas hebdomadas, & rogemus Deum, ut mihi indulgeat. Et fecerunt ita. Elapsis duabus hebdomadibus vidit alter rursus gratiam Dei in socio, & toti consolati Deo gratias referebant. Porro si ob tam pauca verba ex incuria duntaxat prolata hic Asceta singulari illâ gratiâ ad tempus privatus fuerit, profectò peritimescendum habemus & nos, ne hanc planè ob sinistra de aliis iudicia destituamur.

10. Probè noverat virus in hoc vitio latens *S. Franciscus Seraph.* qui vel ideo (ut *D. Bonaven.* in ejus vita testatur) acriter objurgavit sui itineris socium. Cum enim vir Sanctus pauperculo cuidam obviaret, & nuditati ejus identidem ingemisceret, frater, cum quo iter agebat, dixit: Parer,

etsi ille rebus pauper est, fortasse rerum concupiscentis dives est: Quæ, ut audiit S. Franciscus, mox ipsum tunicam suam exuere, & pauperem operare iussit, simulque nudus ad pauperis vestigia se abjicere, & de suo Judicio temerario à mendico veniam flagitare debuit; Quod frater, ne à suo S. Patre repelleretur, libenter magnæque præstitit submissione. Præter igitur suspiciones, præsertim cum de crimine nihil constet, sedulo vitandæ sunt. Ad hoc autem præstandum, cogitemus, dicamûsque cum S. Paulo 1. Cor. 3. vers. 12. *Quid mihi de iis, quæ foris sunt, judicare?* Præterea etiam juvabit ad hoc judicium declinandum consideratio, quam nobis suggerit S. Chrysostomus, dicens: Sicut difficile aliquem suspicatur malum, qui bonus est: ita difficile suspicatur aliquem bonum, qui malus est; quoniam quilibet homo judicat alterum secundum se. Hinc Ecclesiastes cap. 10. vers. 3. ait: *Stultus in via ambulans, cum ipse insipiens sit, omnes, quos obvios habet, stultos æstimat.* Et quemadmodum ille, qui per vitrum viride prospicit, omnia ei viridia apparent, qui per rubrum, omnia rubra; Sic ille, qui variis vitiis obrutus est, dum per suam conscientiam velut per speculum prospicit, omnia, quæ in proximo intuetur, vitiosa esse judicat. Quibus accommodatur illud Apost. ad Rom. cap. 2. v. 1. *In quo alium judicas, teipsum condemnas, eadem enim agis quæ judicas.* Et sicut præterea stomachus malæ complexionis cibos quoscunque etiam optimos in malam vertit substantiam, bonus autem omnes cibos etsi nocivos in substantiam bonam immutat, sic quoque malevoli homines, quæcunque in proximo conspiciunt, mala esse suspicantur, Boni verò & virtuosus cuncta, etiam quæ minùs videntur recta, in optimam trahunt partem.

11. Ergo quisquis coram Deo inter bonos, Religiososque viros numerari cupit, caveat, ne de quibuscunque actionibus sui confratris finistrum ferat iudicium, sed credat omnia recto fine, & intentione illum operari, studeatque omnia ejus facta in partem optimam interpretari. Et quantum proinde præmium à Deo sperari possit, colliget ex visione quadam Fratri Leoni uni ex primis S. Francisci sociis factâ. Multi enim fratres ejusdem Ordinis magnâ claritate circumdati, & in ordinem distincti apparuerunt illi, in quorum medio quidam cæteris gloriosior gradiebatur, ex cujus oculis tanquam radii solares claritas emicabat adeò, ut ipsum intueri nequiret. Quare Leo proximè sibi astantes percontatus, quis esset ille? A quibus audiit, esse Fratrem Bernardum de Quintavalle primum S. Francisci Socium. Causam porro tanti jubaris fuisse hanc: Quia hic in vita sua cuncta, quæ vidit, in meliorem traxit partem, omnesque Divinâ gratiâ multò digniores, & meliores se æstimavit. Si enim pauper mendicus ei obviam ret, dicere amabat; Ecce frater Bernardus, hic pauper suam pauperiem longè patientius tolerat, quàm tu tuam. Quod si verò ei quidam dives splendide compèteque vestitus obvius esset, seipsum ad sui confusionem sic compellabat: Ecce iste quidem se sumptuosè vestit, sed quis scit, an non fortassis sub hoc vestimento asperum nudo corpori appressum cilicium gerat, ut vel hoc stratagemate vanam declinet gloriam, carnemque suam occultè plùs, quàm tu, castiget? Et propter hanc oculorum suorum simplicitatem tanto rutilat splendore. In Chron. Minorum part. 1. lib. 5. cap. 9. Sequamur itaque hujus viri Sancti exemplum, atque opinionem talem de proximo nostro formare satagamus. Etenim hoc nobis

nobis etiam suggerit *S. Dorotheus Doctr.* 16. Si enim, inquit, ad cellam cujusdam fratris intramus, & omnia incomposita, disturbataque super cumulum jacere conspicimus, & fratrem ipsum minimè munditiæ externæ studiosum; sed in actibus suis sordidum etiam esse intelligimus, tunc dicere, siue cogitare debemus: O quam felix & beatus est hic frater, quoniam sic in Deum absorptus est, ut externarum rerum penitus obliviscatur, easque floccifaciat. Quod si verò ille in cunctis operibus suis mundus apparet, remque

suam ordinatè, sollicitèque disponit, rursus ad simile judicium formandum nos accingere debemus: Ecce decor, & externus ordo manifesta præbent signa, hunc fratrem perbenè in interna animæ munditia constitutum esse. Habemus igitur hinc normam, secundum quam nostrum judicium circa aliorum acta mensurare, & regulare poterimus. Quomodo verò quis se gerere debeat, dum aliquem apertè peccare actionemve secundum se peccaminosam elicere conspicit, intelliget ex mox dicendis.

PARS SECUNDA.

12. **N**otum perspectumque est illud *Apellis* factum. Hic enim (ut *Langius* in *Polyan* fol. 617. refert) Imagines à se pictas ante domus ostium exponere, hominumque de iis judicia audire solebat. Itaque aliquando accidit, quod quispiam Sutor transiens, & picturam contemplans, crepidas non ritè factas diceret, quod judicium *Apelles* patienter tulit; Ubi verò etiam de crure aliisque membris judicium ferre coepit, indignatus protinus prorupit foras, dixitque: Sutor ne ultra crepidam. Similiter agere videtur Supremus omnium rerum Architector Deus, qui varias effingit statuas, animas scilicet creando, quæ sunt imagines Dei. Has exponit in publico mundi theatro, teste *Apostolo* dicente: *Spectaculum facti sumus mundo, & Angelis & hominibus;* (1. Cor. 4.) Exponit, inquam, has suas à se plasmatas imagines Deus, non quidem, ut nostra de eis judicia exploret, sed ut per earum aspectum, Divinum laudemus Artificem. Caveamus itaque judicare in his Dei simulacris ea, quæ ad nos minimè pertinent, si ab hoc mirabili Opifice objurgari, reprehendi-

que pertimescamus. Ast, dicet forsitan aliquis, non judico de his, quæ bona & recta sunt, siue quæ mali speciem non præferunt, sed tantum de his, quæ peccaminosa videntur, siue in quibus offensæ Dei relucet, quis enim peccata committentem benè agere dicet? Cui respondeo, nequaquam licitum fore tale Judicium, non quidem debemus laudare peccantem, sed nec etiam condemnare, quia ut *S. Paulus* ad *Rom.* cap. 14. vers. 4. ait: *Tu quis es, qui alienum judicas servum? Domino suo stat, aut cadit.* Ac si diceret, qui non suum servum sed alienum; etsi apertè delinquentem, judicat, pòllere debet judiciariâ potestate ab illius servi Domino sibi delegatâ; ergo si tu de aliorum peccatis judicium fers, quæro ex te, quis tibi hanc potestatem dedit? Fortassis Te Deus alterius creavit judicem? Nequaquam, sed socium, quia *Pater omne Judicium dedit Filio,* Joan. 5. non tibi; igitur si judicas alterum, ejus jurisdictionem tibi arrogas. Et quid amabo, hanc arrogantiam virulentius? quid hanc superbiam scelestius periculosiusve? Procul igitur abhinc omne Judicium temera-

merarium, quemadmodum monet Apostolus ad Rom. cap. 14. vers. 10. dicens: *Quid iudicas fratrem tuum? Omnes stabimus ante Tribunal Christi. In quo tantò rigidius feremus iudicium, quanto rigidius proximum quisque iudicaverit. Propterea Apostolus Epist. cit. cap. 2. subjungit: Inexcusabilis es, o homo omnis, qui iudicas. Quid gravius? quid tali censurâ formidolosius? Ad hunc scopum videtur etiam collimare pius Asceta lib. 3. c. 24. §. 1. dicens: Quid ad te? utrum ille sit talis, vel talis? aut ille sic, aut sic agit, vel loquitur? tu non indiges respondere pro aliis, sed pro te ipso rationem reddes, quid ergo te implicat?*

13. Quamobrem etsi quandoque aliquem apertè videremus peccare, non propterea tamen debemus nos meliores aestimare, sed imprimamus cordibus nostris auream hanc D. P. Aug. sententiam, dum labentem intuemur confratrem. Nullum peccatum, inquit, fecit homo, quod non potest facere alter homo, nisi adjuvetur ab eo, à quo factus est homo. Unde commiserationem potius, quàm indignationem concipere debemus, ut superius serm. 6. n. 17. dictum. Præterea sperare possumus, quòd post illum actum peccaminosum contritionem elicerit; quia ut mellissimus Bernardus ait: *Quando video aliquem suum proximum interficere, antequam cultellum extrahat, debeo eum poenitentem aestimare, multò magis, si hodie video aliquem peccare, cras non debeo eum pro peccatore habere, sed poenitentem aestimare.* Quod ulterius confirmat S. Joannes Eleemosynarius. Suius enim in ejus memorat vita de quodam Juvene impudico, qui Virginem Deo Sacram ad libidinis suæ intemperantiam allexit, & secum Alexandria cum maximo totius civitatis scandalo Byzantium abduxit. Nemo non erat, qui Juvenem illum æternæ

damnationis filium, & scelestum, & Sceleris appellaret. Cùmque eum Clerici coram B. Joanne exprobrarent, & excommunicandum fore dicerent, utputà, quòd duas animas perdiderat, suam videlicet, & illius Sanctimonialis. Quod ut vir Sanctus audiit, compescuit os dicens: *Nolite filii, nolite tantâ facilitate de proximo iudicium ferre. In duobus namque gravissima mala incurritis, unum, quòd præceptum illius transgredimini, qui nos ante tempus iudicare prohibet; alterum, quòd summâ quâdam temeritate aliorum vos Iudices constituitis. Incertum enim est omnino, an hucusque peccati vinculis alligati maneant, an verò Dei benignitate soluti peccati jugum à cervicibus suis excusserint. An ignoratis, quòd in eo iudicio, quo iudicabitis, iudicabimini?*

14. Porro, si hujus memorati Patriarchæ Alexandrini opinio nondum alicui sufficientem addat stimulum ad excutiendum hoc malevolum iudicium, exterreatur saltem eo, quod meminit S. Dorotheus, qui sic ait: *Nihil gravius, nihil difficilius, quàm proximum iudicare, vel contemnere. Cur non magis nos ipsos dijudicemus de malis propriis, quæ optimè novimus, & de quibus vel inviti reddere rationem Deo cogemur? Quid usurpamus iudicium Dei? quid ad nos de creatura, & servo alieno? An non extremiscimus totis visceribus, dum audimus, quid Seni illi Magno contigerit. Qui cùm audivisset unum è fratribus in adulterium cecidisse, cum indignatione dixit: Pessimè fecit. Et ecce quidam Angelus illius peccatoris animam, cùm jam è vita migrasset, ad Senem detulit, dixitque: En, quem iudicasti, vitâ functus est; quòd me igitur jubes ipsius animam deferre, ad Superos ne, an ad Inferos? Quibus verbis Angelus nil aliud illi Seni innuere*

nuere voluit, quàm hoc: Si tu Justorum jam factus es Judex, dic mihi, oro, de miserabili hac animâ, quam sententiam feras, velisne misereri, an scire? Quæ cum vir Sanctus audivisset, ita percussus est hac horribili interrogatione, ut reliquum omne vitæ suæ tempus inter lacrymas gemitusque, & inter innumeras ærumnas transegerit, veniam tanti peccati deposcens à Deo. Ad pedes tandem Angeli revertentis procidens, audivit impetrasse se veniam à Deo, Deumque id fecisse, ut ostenderet, quàm ei grave & molestum esset Judicium nostrum temerarium, monuitque, ne animo id unquam faceret. Non tamen potuit Sanctissimus Senecio his verbis ullam admittere consolationem, sed perpetuis pœnis tormentisque sese, dum vixit, addixit. *Biblioth. PP. tom. 2. cap. 6.*

15. O si Sanctus hicce Eremita ob tam leve judicium, quo ex nimio tantum zelo, & non cum debito fraternæ compassionis affectu pronuntiavit Monachum hunc pessimè fecisse, quod adulterium perpetraverit, ita confusus fuerit! Quid, quæso, fiet illis, qui nedum proximum suum ob aliqua commissa peccata cum furia pessimè egisse asseverant, sed insuper sæpe ex depravata passionis motu illum multis pœnis dignum esse judicant, & propterea etiam talem à Deo puniri gaudent, & optant? Profectò veniet tempus, ubi similes corrupti aliorum Judices pari judicio à Deo corripientur. Præterea etiam justo Dei Judicio plerumque contingit, ut hi, qui alios judicant, in eisdem defectus, quos aliis imputarunt, cadant, Teste D. Bonaventura in Speculo Virginis dicente: Sæpe merentur temerarii Judices aliorum, ut, aut in similibus, aut in gravioribus excessibus cadere permittantur,

ut discant ex sua infirmitate compati alienæ. Et certè hoc ipsum experiebatur Abbas Machetes, qui rotundè (uti Cassianus lib. 5. cap. 30. refert) fallus est, tria fuisse, in quibus alios judicavit, ac reprehenderit, sed in omnia tria paulò post ipsemet incidit. Unde hortabatur unumquemque, ut semetipsum tantummodo judicet, non autem aliorum vitam discutiat, eò quod manifestum sit, iisdem vitiis obligari Monachum, in quibus de aliis judicare præsumpserit. Et dato, quod in eadem non labatur delicta, attamen eadem pœnâ dignus est, qui judicat, quàm qui peccatum committit; quemadmodum Salvator noster dilectæ suæ Sponsæ Mechtildi lib. 2. cap. 7. revelavit dicens: Magni esse criminis, dum homo judicat proximum suum, quem si injustè judicaverit, reus erit tanti sceleris, quanti esset is, qui fecisset hoc malum, quod de eo judicatur. Quod si homo etiam fecit id, quod de eo dicitur; tamen quia nesciens intentionem facientis secundum cor suum, & sensum judicat, tam reus erit ex ipso judicio, quàm ille, qui rem ipsam perpetravit, & nisi poenitendo diluat, simili pœnâ, quam ille promeruit, qui hoc malum fecit, & ille subjacebit.

16. Heu, quàm rigida est hæc censura! O verè pertimescenda, atque cordi imprimenda sententia! Quis enim non advertit, quàm severe divina sæviat Justitia in iniquos aliorum Judices, dum eos sic arguit, non secus, ac si ipsi met peccata, de quibus proximum judicant, perpetrassent. At dicet forsitan aliquis hanc revelationem haud esse de Fide. Cui respondeo; esto, quòd non sit de Fide, ergone abjicienda? Profectò non, siquidem veritas ejus manifestè eruitur ex Sacris Paginis. Christus enim apud

S. Matthæum cap. 7. vers. 3. sic ait: *Quid vides festucam in oculo fratris tui, & trabem in oculo tuo non vides? Ex quo colligere est, ut rectè annotavit S. Dorotheus Serm. 6. quod Christus comparaverit peccatum Proximi festucæ, Judicium verò de eo trahi; Sicque longè gravius delinquit peccantem judicando, quàm ejus, qui judicatur, peccata perpetrando. Unde memoratus vir Sanctus detestandam temerarii Judicis impietatem ulteriùs exaggerare audeat hisce verbis: Quid est gravius, quid hoc vitio molestius, atque infamius? Quid magis aversatur Deus, & abominatur, quam crimen hoc? usque adeò grave est proximum judicare, ut reverà omne peccatum excedat. Et hoc vel maximè verificatur in eo, qui in impietate vivens, alios minoribus peccatis innexos suâ ferit maledictione, & judicio: cui rectè dicitur: Medice, cura teipsum. Audiamus; quid in talem proferat Spiritus Sanctus: Eccli. 21. 30. Dum maledixit impius diabolo, maledixit ipse animam suam. At quid hoc? Dedecet ne, dæmoni maledicere? Nonne contra serpentem locutus est Deus ipse Gen. 3. 14. Maledictus eris super terram. Ita prorsus. Verùm cum duo in diabolo reperiantur, natura scilicet & culpa, naturæ, cum sit bona, divinarumque manuum opus, ne-*

mo jure maledicere potest: propter culpam verò ipse maledixit Deus, maledixit David, probi omnes maledicere possunt. Potestne quoque peccator? Respondet D. Thomas 2. 2. q. 76. a. 1. ad 4. Cum autem peccator maledicit diabolo propter culpam, seipsum simili ratione judicat maledictione dignum, & secundum hoc dicitur maledicere animam suam. Pari passu cum tu malus sis, malè de malo dicens & judicans, malè de te dicis & judicas, imò si malè imprecaris illi, quia malus est, imprecaris & tibi, utpote malo. Atque hoc est, quod dixit Apostolus Rom. 2. Propter quod inexcusabilis es, o homo, qui judicas, in quo enim judicas alterum, quasi malè agentem, teipsum condemnas, id est, ostendis te esse condemnabilem; quoniam eadem agis tu ipse, quæ judicas in altero esse damnabilia. Itaque, si probi & virtuosus, dum impios non cum debita charitate, sed ex zelo quodam aspero & inordinato reprehendunt, inexcusabiles sint, ut ostensum; quantò magis rei erunt improbi illi, qui adversus alios delinquentes intorquent judicii sui jacula, linguæque gladium stringunt? Hæc de gravitate judicii temerarii pauca dixisse sit satis; modò de ejusdem remediis aliqua annexere lubet.

PARS TERTIA.

17. **P**rimum adversus morbidam hanc judicii temerarii contagionem antidotum proponit nobis dulcissimus Redemptor noster JESUS Christus; nimirum propriorum peccatorum nostrorum memoriam. Nam cum fortè invidi Judæi mulierem in adulterio deprehensam ad eum deducerent, dicentes: Joân. 8. 4. *Magister, hæc mulier modò deprehensa est in adul-*

terio; in Lege autem Moyses mandavit nobis hujusmodi lapidare. Tu ergo quid dicis? JESUS autem cognitâ eorum versutiâ, inclinans se deorsum digito scribebat in terra. S. Hieronymus lib. 2. contra Pelagium arbitrat, Judæos hos, qui accusabant, omnia sua peccata mortalia in hac scriptura conspexisse. Hinc erigens se Dominus, dixit ad eos: Qui sine peccato est vestrum, primus in illam lapidem mittat. Hoc medio

medio coercuit à pravo judicio Phariseos Dominus: nam quando à Christo audierunt, ut ille, qui arbitraretur se immunem esse à delicto, primum in adulteram lapidem jaceret, *unus post unum incipientes à senioribus exibant*; quia male sibi conscii erubescabant de suis sceleribus, & quod adulteram damnare vellent, dum ipsi essent adulteri, vel adulteris peiores. Et reverà magnam sapit temeritatem, si nos ejusdem criminis rei alterum judicemus, illiusque malefacta condignis multari poenis, nostra autem impunè transire optemus. Causa porro, & origo hujus defectus hæc est, quia minime perpendimus gravitatem peccatorum nostrorum, teste *S. Climaco*, expertissimo in rebus ad Spiritum pertinentibus Magistro; Percipiamus ipsummet loquentem: *Grad 10.* Qui celeres, nimiumque diligentes Proximi delictorum Judices sunt, hoc idcirco patiuntur, quia nondum suorum peccatorum fixam atque perfectam memoriam curamque suscepunt. Nam si quis amoto proprii amoris velamine mala sua diligenter inspicit, nullius jam rei alterius in hac vita curam geret, id apud se reputans, tempus sibi sufficere non posse, quo se ipsum lugeat, tametsi centum annos vixerit; etiam si Jordanem Fluvium in lacrymas conversum ex oculis manare conspexerit. Hæc *Climacus*. Quod ipsum etiam egregie confirmavit Senex ille, qui à fratre quopiam rogatus, quæ causa esset, cur assidue judicaret fratres Monachos? Respondit: *quia necdum teipsum cognovisti; nam qui seipsum novit, Fratrum vitia non aspicit.*

18. Præclare hoc præstitit *S. Abbas Pimenius*, nam dum vice quadam Patres antiqui in unum convenissent, & de multorum fratrum vita, & moribus detrahendo, & judicando locuti fuissent,

Pimenius se ab eorum confortio subducens, foras egrediebatur, tollensque magnam sportam implebat eam arenâ, & ponebat super dorsum suum. Deinde de eadem arena accipiens replebat parvam sportellam, & appendebat illam ante se. Quem cum fratres sic facientem conspexissent, inquisierunt ab eo, quid hoc factum sibi vellet? & respondit: Sporta magna, quæ multum de arena continet, significat peccata mea, quæ, quoniam multa sunt, projeci ea post tergum meum, nolens illa videre, ne pro illis doleam, aut plangam; Sed ecce, pauca delicta Fratris mei ante oculos meos locavi, & discrucior in ipsis condemnans fratrem; sed non oportet sic judicare, sed magis peccata mea ante me adducere, & de ipsis cogitare, supplicareque Deum, ut mihi ea indulgeat. Quod audientes Patres dixerunt: *In veritate hæc est via Salutis æternæ.* Non absimilis est Pimenio nunc memorato Abbas *Moyser*, qui à reliquis Patribus accersitus, ut sententiam in Fratrem lapsum diceret, advenit sacco arenâ pleno onustus, rogatusque quid ferret? respondit: *peccata mea, quæ quoniam vix portare valeo, multo minus aliena portare possum.* Quibus verbis vir Sanctus innuere voluit, quàm detestabile, juxtaque periculosum foret absque autoritate legitimâ de apertis etiam delictis proximum temerè judicare. Sequere ergo, amice frater gemina hæcce exempla, & amplectere adversus hoc virulentum vitium antidotum, quo nunc præfati Sancti hi Patres usi fuerant ad profligandam hanc contagionem, quæ ut efficacius præstare valeas, attentè rumina, nec è memoria tua elabi sinas nunc dicenda.

19. Quod quemlibet nostrum à judicio temerario etiam advocare deberet, est, quod *Deus Ter Optimus Maximus* nunquam

quam permitteret aliquem labi in ali-
quod peccatum, nisi sciret hunc ipsum
lapsum vertere in bonum. Hinc Theo-
logi in Tractatu de Prædeterminatione do-
cent, permissionem peccati in Electis esse
effectum prædeterminationis illorum; quia
dum in varia prolabantur peccata, ala-
criores ad currendam perfectionis semi-
tam resurgunt; nam quemadmodum S.
Paulus ad Rom. cap. 8. ait: *Diligentibus*
Deum omnia cooperantur in bonum. Ubi Glos-
sa addit, *etiam ipsa peccata*: & S. Thomas
ibidem Lect. 8. docet, *peccata Prædesti-*
natorum cooperari ipsis in bonum. Idem pas-
sim asserunt SS. Patres, inter quos S. P.
August. hæc scribit de corrupt. & gratia
cap. 9. *Diligentibus Deum omnia cooperan-*
tur in bonum, usque adeo prorsus omnia, ut
etiam, si qui eorum deviant, & exorbitant,
etiam hoc ipsum eis faciat proficere in bonum,
quia meliores redeunt, atque cautiore. Præ-
terea etiam permissio peccati est volita à
Deo propter aliquem bonum finem.
Deus enim, ut citatus S. Doctor in Enchir.
cap. 11. ait, *cum sit summe bonus, nullo*
modo finiret aliquid mali esse in operibus suis,
nisi esset adeo omnipotens & bonus, ut bene
faceret etiam de malo. Et quod hæc ita se
habeant, clarè conspiciere licet in Apo-
stolorum Principe Petro, in Evangelista
Matthæo, in S. Maria Magd: ac centenis
aliis peccatoribus, qui si nunquam ceci-
dissent, nec ipsi tam Deo grati evassent,
& multi præterea in sempiternum præci-
pites acti fuissent exitium, quos tamen
lapsus & poenitudo Petri aliorumque
poenitentium crexit, ad poenitentiam a-
gendam provocavit, ac tandem ad æter-
næ Beatitudinis præmium ablegavit.

20. Præterea etiam tamethi reprobo-
rum peccata non veniant in eorum utili-
tatem & fructum, cedunt tamen in bo-
num Electorum; Nam ut discunt D.
Thomas sup. cap. 8. Epist. ad Rom. lect. 6.

Sicut mala naturalia, quæ accidunt in Un-
niverſo, non semper ordinantur ad bo-
num illorum, quibus accidunt, bene ta-
men ad bonum Universi: ita malum
culpæ, seu permissio illius non semper
eligitur in bonum ejus, cui permittitur
peccatum, bene tamen in bonum nobi-
lissimarum partium Universi, scilicet
Electorum. Supposita igitur hæc doctri-
nâ tanquam certissimâ, videamus, quan-
tæ sit malitiæ genus, si mox, dum ali-
quem peccare cernimus, cum iniquè ju-
dicemus; præsertim cum ignoremus, ut-
rum delinquens sit ex numero Prædesti-
natorum, an verò reproborum. Si est
inter Prædestinatos, tunc credendum est,
hoc ipsum peccatum committenti cedere
in majus animæ suæ bonum. Sin autem
inter reprobos peccans est, rursus indu-
biè hujus peccata in Electorum commo-
dum verti. Convertamus ergo nos sive
ad Electos, sive ad reprobos, & videbi-
mus cuncta eorum mala à Deo in finem
optimum dirigi. Quid itaque iniquis
Judicio tali? Proinde non immeritò S.
Raymundus inter alia vice testamenti suis
Filiis spiritualibus relicta, specialiter hor-
tatus est eos, ne quem unquam judica-
rent: dixitque hoc esse necessarium ad
veram mentis puritatem, ut in omnibus
Dei voluntati attenderetur, qui omnia
permittit ad bonum finem.

21. Quapropter ut quis ex alterius
lapsu fructum metere valeat, imitetur
Sanctum quendam Anachoritam, qui (ut
S. Dorotheus Doct. 8. refert) cum ali-
quando Fratris cujusdam lapsum cognov-
isset, cum gemitu in hæc prorupit ver-
ba: *Hœu mihi! ille hodie, ego cras.* O quam
citò invenit, ne fratrem suum judicaret;
per illud enim verbum; *Ego cras*, in se-
ipso timorem salubrem excitavit, sicque
judicium remerarium effugit. Cæterum
etiam in his & similibus casibus optime
quis

quis fecerit, si intra se ruminaverit hæc: Et si ego fuisset gratiâ divinâ destitutus, sive in his, aut illis occasionibus positus: haud dubiè & ego, quemadmodum talis, & talis, in peccati laqueum cecidisset; quare gratias potiùs Deo meo agam, quòd hisce periculis me non exposuerit, quàm quod proximum meum temerè judicare vellem. Juvabit præterea ad hoc judicium radicis extirpandum attenta consideratio, quòd videlicet sæpissimè multi materialiter duntaxat peccent, etsi quandoque gravia perpetrare videantur, utpotè quia bonâ fide autumant non fore malum, quod agunt; Sæpè etiam adest ignorantia inculpabilis, multæque aliæ causæ nobis penitus incognitæ, ob quas Misericors Deus illis hunc, aut illum actum, secundum se aliàs peccaminosum, non imputat in peccatum. Igitur si quis absque omni consideratione, & sine ulla item potestate de similibus materialibus peccatis mox proximum suum reprehendere, & judicare præsumeret, quem tamen Deus excusat, an non meritò talis malevolus Judex enormiter delinqueret? Hinc rectè quemlibet nostrum D. Bernardus serm. 4. in Cant. adhortatur dicens: *Excusa intentionem, si opus non potes, puta ignorantiam, puta subreptionem, puta casum.* Item: *quemadmodum exaltantur cæli à terra, sic exaltatæ sunt viæ Domini, ut loquitur Isaïas cap. 54. à viis nostris; id est Judicia ejus à judiciis nostris.* Sæpe quippe quod nobis justum videtur, à Deo reprobatur, & è contra quod quandoque iniquum esse suspicamur, à Deo laudatur, & præmiatur. Unde non rarò in nostris judiciis gravissimè hallucinamur, uti colligere licet ex historia, quam subjungo.

Gramm. Relig. Pars I.

22. In Vita *MARIÆ de Victoria* narratur, cum Anno Domini 1604. Ordinem Monialium instituisset, accidit aliquando, ut intelligeret monialem quandam totaliter desperatam cum morte luctari. Advolavit ergo illa, & invenit spectaculum prorsus miserandum. Nam quidquid vel Sacerdos, vel sociæ pium in aurem inclamassent, semper visa est indignari. Inter cætera exhibebatur miseræ imago Crucifixi; sed illa averfabatur Salvatorem, quem neque oculis quidem benignis intueri voluit. Juebant illam, ut saltem osculo suum Salvatorem veneraretur, sed illa os, oculosque pertinaciter clausit. Quin, quod horrendum auditu est, in Sacrosanctam Christi Crucifixi effigiem cum ingenti circumstantium scandalo sæpius phlegmata fœdissima expuit. Ob quam causam varia hominum judicia de ea circumvolabant. Alii enim dicebant, eam non esse mentis capacem; alii eam conscientie stimulis & furiis agitari dicere non dubitabant; alii verò asseverabant illam sæpe quidem, sed nunquam rectè candideque peccata confessam esse, odia ac libidines suas Confessarium celasse, ut casta, & sancta haberetur, proinde illi justo Dei judicio contingere, ut jam in extremis uti non posset remedio Sacramentorum, quibus in vita abusa pro divina gratia atque amore iram meruisset. Itaque mirum non esse, si spem jam nullam habeat, quæ Divina nunquam seridè tractasset. Porro inter omnes, qui tam diro spectaculo præsentibus aderant, nemo magis hanc sacrilegam desperationem abominatus est, quàm *MARIA de Victoria*, quæ memor divinæ Potentiæ clementiæque ad lectum propius accedit, ut suis precibus Divinam opem puellæ impetraret, eamque à desperatione liberaret; neq;

P

ab

ab inceptis precationibus remisit, donec videret ægotam menti restitutam, & ab illis infantiis liberatam. Vim habuere preces, puella enim menti quietique pristina restituta est. Cùmque interrogaretur à MARIA de Victoria, cur ab Authore Salutis, atque ab ipsa Christi Crucifixi imagine paulò antè adeò horruerit? & cur amantissimum suum Sponsum in Cruce pendulum conspuerit? Cui illa, quid? inquit, ego ne, ut tu Venerabilis Mater dicis, à Christo me averti? egone dulcissimum Salvatorem meum sputis in eum projectis inhonoravi? Absit, absit. Sed scito me nequaquam à Christo, aut ejus effigie, sed ab ipsomet cacodæmone tantopere abhorruisse, præsentem enim adfuisse diabolum horrendâ specie spectabilem, qui sese identidem inter Crucem & me interposuit, omnique vi voluit, ut locò Crucifixi ipsum oscularer. In quam tam impiam suggestionem, cùm ego nollem consentire, cacodæmoni in faciem spui, tentationique impurissimæ obstiti, neque tranquilla fieri potuissem, donec tuis precibus tentator abigeretur.

23. Verùm enim verò quis hæc audiens, non admiretur? non obstupe scat? ac simul ab hoc judicio sibi non caveat? præsertim cùm intelligat, omnes hos gravissimè hallucinatos fuisse, dum indubitanter hanc devotam Christi Sponsam, pessimam lascivamque fuisse feminam pronuntiârunt. Quare nos admonet Gentium Doctor Epist. 1. ad Corinth. cap. 4. vers. 5. scribens: *Nolite ante tempus judicare, quoad usque veniat Dominus, qui illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium.* Ast, ut supradictorum veritas magis elucescat, adjungere libet aliam præcedenti non multùm absummè historiam, cujus meminit Stengelius Tom. 3. de Jud. Divin. cap. 37. num. 1.

Non procul Voburgio perantiquo Oppido colonus profectæ jam ætatis, uxore ac liberis jam dudum extinctis, in aggregati casa solus degebat, nec aliud agebat, quàm votis ac precibus Deum venerari. Unde passim, pius rusticus audiebat. Hic omnibus Dominicis ac Festivis diebus ad Oppidum prædictum, ut Missarum Solenniis interesset, confluit, peractisque divinis officiis ob suam inopiam stipem ostiatim quærebat, quâ sequenti hebdomadâ vitam toleraret, cui etiam omnes hujus loci incolæ liberaliter eleemosynam impertierunt. Cæterùm duo latrones hunc rusticum ob receptas ab incolis donationes multo argento divitem esse rati, invaserunt noctu tuguriolum ejus, & miserandum Senem corripuerunt, mortemque minati, nisi collatum sibi peculium omne prodant. Pauper Senecio, cùm negaret quidquam auri argenteive possidere, ad terram ipsum prostrârunt, funemque collo ejus injeecerunt, ac miserandum in modum pium rusticellum strangulârunt. Hinc undique pecunias quæsierunt, sed nullas invenerunt; quare consilium injerunt, quem admodum nefarium scelus tegerent, omnemque latrocinii suspicionem à se removerent. Corpus igitur interfecti è trabes suspendunt, ut visentibus opinionem ingererent, infelicem hominem ultrò sibi mortem conscivisse. Sic observatâ fortiter januâ parricidæ profugerunt. Latuit res in diem proximam Dominicam, in qua à Voburgensibus dum desideraretur, ægrum cives suspicati, submittunt, qui decumbentem invisant, & stipem cum cæulio delicatiore deferant. Sed famuli cùm domunculam clausam reperissent, nec signum aliquod ab inquilino percepissent, Oppidanis renuntiant Senem abesse, & haud dubiè Religionis aut

aut voti causâ peregrinatum abiisse. At ubi diutius quàm pro more abesse animadversum est, res paulatim in suspicionem venit, fortasse miserum se ipsum occidisse. Itaque fores vi infregerunt, simulque introeuntes lamentabile spectaculum conspexerunt, scilicet miserabilem Senem è ligno suspensum. Defertur res ad Magistratum Voburgensem, qui pendulum detrahi, & tanquam cædis reum sub patibulo humari præcepit. Quapropter omnes passim unanimiter hunc pium rusticum, non talem, qualis forinsecus æstimabatur, sed simulatorem & hypocritam fuisse dicitarunt, multisque aliis malis modis, uti in similibus eventibus homines facere amant, eum judicârunt. Enim verò Supremus ille Virtutum Arbiter non diu sivit pauperulum colonum tantâ notari infamiâ, sed quantocyus ejus Sanctimoniam in hunc manifestavit modum. Nundinæ Voburgii futuræ erant, ad quas maxima hominum multitudo confluere solebat, inter quos etiam erant claudi, cæci, elephantiaci, qui non secus ac sani ad illam frequentiam concurrebant. Ex his primùm cæcus, dum alienâ manu ductus patibulum transiret, ubi innocentis rustici cadaver sepultum jacebat, repente cœpit oculos aperire, cælum terramque mirabundus intueri. Secutus est hunc eodem tempore, qui in pedibus ligneis incedebat, & mox etiam ille in eodem loco sanitati restitutus, abjectis grallis magnâ lætitiâ circumfusus sine mora currere cœpit. Accessit demum, qui scedâ lepra erat notatus, quare & ille præter omnem spem in eodem loco à sua infirmitate absolutus est. Hæc res tam inusitata, cum per oppidum latè spargeretur, cogitarunt incolæ, fortassis innoxium illam Senem & rusticum non

debito in loco tumultatum. Interea evenit, quòd illi scelerati latrones, qui agricolam hunc domi suæ interfecerant, Voburgii alio nomine comprehensi, jam in vinculis detinebantur, qui cum ex custodibus carceris audirent, quæ cæco, claudio, & elephantiaco proximè patibulum transeuntibus accidissent, miraculo attoniti eadem à se factam confessi sunt, omnemque rei seriem Magistratui exposuerunt; quam ob causam ad casam Senis accesserint, hominem jugularint, & jugulatum in furcam egerint, ut furti suspicionem à se amolirentur: se omnino existimare, tres illos juxta patibulum ope illius sanitati redditos esse, ut Innocentis cædes divinitus proderetur. Senatus Voburgensis Episcopo Ratisbonensi prodigium nuntiat, qui mox cum Sacro Ordine, & frequenti hominum concursu locum supplex accessit, corpus effodit, suisque ipse & suorum humeris Voburgium deportavit, ubi multis deinceps beneficiis in homines collatis nobilitatus, & cultus est. Parricidæ illi tum propter hoc, tum propter alia facinora extremo affecti sunt supplicio.

24. Quis igitur nunc hanc historiam legens, vel audiens non dilucidè cognoscat, verissima esse, quæ paulò ante memorata sunt? Intelligit enim, quòd hic colonus passim pro facinoroso homuncione habebatur, ob cujus tamen Sanctimoniam Deus miracula patrare non est dedignatus. Idcirco cum tam fallax sit Judicium humanum, summopere nos satagere oportet, ne ab hoc pessimo vitio circumveniamur, ut verò ejusmodi laqueos evadere valeamus, perpendenda nobis quoque erunt commoda, quæ hujusce Judicii triumphatores referre solent, sed quia multa & varia sunt, omiſſis cæteris, unum duntaxat

& quidem principale emolumentum inde enasci solitum per cuiusdam historiarum narrationem specificabimus. Anastasius Episcopus Antiochenus cognomento Sinaita, teste *Baronio* tom. 8. annal. Anno 599., refert, quod quidam Vir unus ex eis, qui Monachali insigniti sunt schemate, cum negligenter per summum otium vitam suam omnem exegisset, eam, quæ esset ad mortem, infirmitate cepit infirmari. Cumque jam ultimum duceret spiritum, magnam præ se tulit lætitiā. Quamobrem quidam assistentium Patrum ad moribundum conversus ait: Frater unde, quæso, tibi tanta securitas, ut mortem non solum non pertimescas, imò hanc quasi irrideas? an nescis forsitan te magnā negligentia animique remissione vixisse? Cur ergo gaudes, ubi dolere & flere potius deberes? Cui frater respondit: Est ita omnino Patres, vitam per summam negligentiam duxi; Sed Angeli Dei hac ipsa hora peccatorum meorum chirographum ad me attulerunt, cumque omnia peccata, quæ post ingressum Religionis commisi, legissent, percontati me sunt, an ea agnoscerem? Quibus respondi, maximè agnosco, sed ex quo renunciavi sæculo, vitamque monasticam institui, nec quemquam judicavi, nec ab ullo mihi factam injuriam meminisse volui. Igitur Domini verba ad me quoque pertinere opto, & oro, qui dixit: *Nolite judicare, & non judicabimini.* Et, *Dimittite, & dimittetur vobis.* Quæ postquam Angelis dixi, chirographum peccatorum meorum considerunt, & inde nunc summa cum lætitiā, & securitate proficiscor ad Dominum. Hæc ubi frater ille narravit Patribus, suum spiritum Domino reddidit, magnæque astantibus ædificationis, utilitatisque causa, & auctor extitit.

25, Quapropter Frater chare, si & tu cum hoc felici Monacho quondam secure rigidissimum DEI iudicium effugere affectas, si mortem (quæ aliàs teste Philosopho omnium terribilium terribilissimum est) cum interna cordis dulcedine, spiritualique gaudio præstolari optas; si peccata tua in nihilum redigi desideras; quid putas tibi faciendum fore? forsitan dices, ut hanc à Deo gratiam impetrare valeam, necesse profecto habeo, ut jeuniis, vigiliis, ciliciis, disciplinis, aliisque id genus penitentiarum operibus carnem macerem, & extenuem. Ast falleris, si arbitraris te sine his austeritatibus non posse prædictos favores adipisci, tametsi enim talia mortificationum exercitia multum profint, si cum debito modo, & discretionē fiant; nihilominus tamen sunt & aliæ longè faciliores methodi, quibus æque extraordinarias à Deo gratias consequi possumus, inter quæ media non ultimum tenet locum fuga iudicii temerarii, ut ex præfata satis abundèque liquet historia. meritò proinde monet noster Salvator apud S. *Lucam* cap. 6. dicens: *Nolite judicare, & non judicabimini.* Quid suavius, quid consolabilius, quid felicius, quàm audire ab ipsomet Deo, se non iudicari? Et ecce, hæc promissio omnibus de proximo suo finistrum iudicium non ferentibus facta est. An non igitur operæ pretium fuerit omnem navare operam, ut quis temerarium iudicium ex corde suo evellat, evulsūque post columnas Herculis projiciat? Enimverò ut hoc efficacius præstare valeas, observa diligenter pro coronide binas hæc doctrinas prædictas, quarum unam tibi suppeditat quidam Asceta, de gradibus humilitatis sic scribens: Multò tibi diligentissimè non secus atque à maximo peccato cave,

ne ullo de aliis judices modo: sed quid-
quid illi fecerint, dixerintve, in melio-
rem partem accipe, sollicitèque apud te-
metipsum inquire, quâ eos defendas ra-
tione, non aliter, ac si ipsorum ageres
Advocatum, quod si id, quia res pror-
sus evidenter mala est, præstare neque-
as, nihilominus eisdem apud te quan-
tùm potes, excusa, consièndo culpam,
vel in deceptionem animi, vel in tenta-
tionis vehementiam, vel in malitiam dia-
boli, vel in id genus alia, & tuum deni-
que animum ab horum cogitatione a-
verte.

26. Alteram verò sumes ex eo, quod
Deus S. Catharine Senensi dixit: *Ut at-
tingere possis ad unionem & puritatem, nun-
quam judices de re aliqua, quam videris ab
aliquo fieri sive dici contra te, sive contra ali-
um. Et si videres etiam peccatum expressum,
extrahes ab ista spina rosam odoriferam, vi-
delicet eos offerendo coram me per veram &
fraternam compassionem, & isto modo per-
venies ad puritatem perfectam.* An non hæc
magna promissa? Igitur sic facies. Quan-
docunque conspexeris confratrem tuum
minus rectè agere, converte te toto cor-
dis affectu ad Deum, & dic: O mi dul-
cissime Deus, ecce frater meus hoc seu
illud malum commisit; utrum autem
hoc sit in oculis tuis etiam perversum,
quemadmodum videtur meis, planè ig-
noro; sive igitur ita est, sive non, à me
tamen procul absit judicare. Verumta-
men o mi Deus, hoc te enixè oro, quod
si hic meus frater verè per hanc aut illam
actionem Te Summam Bonitatem offen-
disset, quæso, parce ipsi, ac resurgendi
gratiam concede, neque ideo eum à fa-
cie & misericordia tua repelle: Ego enim
tibi offero in hujus delicti compensatione
pretiosum Filii tui Sanguinem, ipsiusque
charitatem, & mansuetudinem, quâ to-
lerat nos. Nosti etiam, Domine, ex malo,

elicere bonum, cedat igitur ad majo-
rem tuam gloriam defectus iste, & ad
meliorem humilitatem delinquentis. Cu-
stodi præterea, Domine, oculos id spe-
ctantium, ne scandalizentur, liga lin-
guam, manus, &c. ne eadem agant. Hæc si
studiosè observare studueris, scito, te non
solum ex alterius lapsu nullum reporta-
turum spiritûs nocumentum; sed quàm
plurimum insuper spiritualis incrementi
cumulum congregaturum in præsentì
tempore, quo fruëris cum ineffabili ani-
mi jubilo in æternitate.

27. Pro coronide notandum, cum in
præsentì materia nonnulli possint oriri
scrupuli inanes, ad quos pellendos obser-
vandum est, quod licet verum sit, quan-
do de dubio proximi peccato agimus, ut
judicium de eo faciamus, dandam à no-
bis operam esse, ut id in meliorem partem
interpretemur, & quoad possumus excu-
semus, ut supradictum num. 11. attamen
quando agimus de culpa proximi, ut ei
medeamur, damnûmque, quod inde pos-
sit existere, impediamus, oportet nos il-
lam in pejorem partem declarare; hoc est,
licet eam non credamus, debere tamen
nos diligentiam adhibere ad medendum
ei, ac si eam crederemus, & quamvis ne-
sciamus verum esse, debere nos applicare
media, quæ necessaria sunt ad malum, ac
damnum, quod inde sequi potest, evitan-
dum. Exemplis res clarior fiet: E. g. alis
domi tuæ servum, & habes indicia quæ-
dam & conjecturas, quod furetur, aut
domesticam aliquam fœminam sollicitet,
& quamvis propter hæc indicia in corde
tuo non judices, neque credas verum esse,
sed dubites, & potius ad excusandum,
quàm condemnandum inclines; tamen
custodis domum tuam, arcas tuas pro-
bè claudis, numos manibus ejus non
credis, neque permittis eum cum mulie-
ribus domi conversari, vel, ubi ex mo-
rantur,

rantur, ingredi, præcidens illi quas haberet occasiones, commoditatesque peccandi. Hoc est, res dubias in partem deterioriorem, ut remedium eis adhibeatur, trahere, id quod licet, valdeque bene fit, dum prudenter fiat. Nam si verum est, proximum (de quo dubito) nullam habere culpam, utendo ego hanc diligentiam, & circumspeditione, nemini damnum, nec injuriam facio; quia justam id faciendi causam habeo. Et si fortè verum esset, ipsum habere culpam, & in peccata, quorum de illo sunt indicia, lapsum esse, illa diligentia & sollicitudo tollendi ei occasiones, ac remedium adhibendi, valde utilis est, & necessaria, ut is se corrigat, & emendet, nec aliis malefacere pergat. Hoc

porrò argumentum magis adhuc stringit, ubi non dubia indicia, sed clara apparent delicta, quæ etiam juxta dicta excusari debent à privatis personis; non sic tamen in Judice, sive Superiore, ad quem de jure spectat subditorum excessus punire, ne malum in detrimentum aliorum porrò serpat; seque tacendo, connivendo, delictum perpetratum excusando, attenuando, alieni peccati reum, ac participem faciat. Hæc pro informatione nostra de judicio temerario disseruisse sufficiat; Quia verò non minùs dilectioni fraternæ adversantur murmuraciones, detractiões, & contentiones; ideo de hac vitiorum triga agendum seorsum. Sit ergo

S E R M O X. DE MURMURATIONE.

Neque murmuraveritis, sicut quidam eorum murmuraverunt, & perierunt. I. Cor. 10. v. 10.

P A R S P R I M A.

1. **U**T à Definitione sermonem incipiamus, sic murmuratio definiri, seu describi potest, quod nimirum sit quedam querela cum impatientia, in his quæ homo deberet patienter ferre: & tale murmur fit, dum vel ore, vel malâ voluntate contradicitur, fitque communiter contra Prælatos & Superiores, tam Laicos quàm Ecclesiasticos, & de illis crebrò inferiores queruntur. Hinc legimus Exodi 16. v. 2: *Murmuravit omnis congregatio contra Moysen, & Aaron in solitudine, & dixit ad eos: Utinam mortui essemus in Ægypto, quando sedebamus super ollas carniū! cur eduxistis nos in desertum istud,*

ut occideretis omnem multitudinem fame? Aliàs (ut habetur Exodi 17. v. 3.) cum Hebræi viderent deesse aquam, mox contra Moysen, suum ductorem Ducemque obmurmurarunt: Siuivit populus præ aquæ penuria, & murmuravit contra Moysen dicens: Cur fecisti nos exire de Ægypto, ut occideres nos siti? Voluit autem divina Providentia electum populum eò pervenire, ubi nec guttula aquæ siti sedandæ in promptu esset, nimirum ut non murmurando & querendo, sed orando, & firmiter sperando in Deum, ab eo cum humilitate posceret aquas, nec dubitaret, quin ipse de more succurreret siti illorum. Aliâ vice tædio affecti Israelitæ; quod hinc inde per laboriosa

riosa itinera ducerentur à Moyse in solitudine; unde dixerunt ad eum: *Cur eduxisti nos de Ægypto, ut moveremur in solitudine? Deest panis, non sunt aquæ; anima nostra jam nauseat super cibo isto levissimo.* Numer. 21. v. 5. Porro quantoperè talia contra Prælatos & Præpositos murmura Deus avertetur, quantumque illa eundem ad iracundiam, & vindictam arment, liquet ex poena, quam passi sunt Hebræi propter sua murmura: Misit enim Dominus in populum suum electum, & dilectum ignitos serpentes, quibus multi eorum sunt enecati. Quamobrem poenitentiam agentes venerunt ad Moysen, atque dixerunt: *Peccavimus, quia locuti sumus contra Dominum, & te: ora, ut tollat à nobis serpentes.* Numer. 21. 7. Jam nemo est, qui nesciat illud Pauli assertum 1. Cor. 10. 6. *Hæc autem in figura facta sunt nostri; id est, propositi sunt nobis Israëlitarum in exemplum, non imitandum, sed fugiendum, ideo subdit: Ut non simus concupiscentes malorum, sicut & illi concupiērunt.* Et mox iterum vers. 10. idem Apostolus, solliciti Pastoris officio fungens, omnes Christi fideles monuit dicens: *Neque murmuraveritis, sicut quidam eorum murmuraverunt, & perierunt, scilicet in solitudine à serpentibus morfi perierunt; id est mortui sunt temporaliter & æternaliter, duplici nimirum morte videlicet corporis & animæ.* Subnequit continuè Paulus: *Hæc autem omnia in figura contingebant illis: scripta autem sunt ad correptionem seu admonitionem nostram; quasi diceret: Deus punivit Hebræos in figura nostri, hoc est, ad exemplum nostrum, ut eorum poenā sapiamus, ne nos similiter, si contra majores nostros murmurare non timeamus, cum illis Israëlitis pereamus æternū.*

2. Hoc irremediabile malum ne incurramus, oculos figamus oportet in aliud

horribile divinæ vindictæ exemplum, quod nobis similiter sacræ præponunt paginæ de Core, qui erat homo de Tribu Levi; hic cum ducentis quinquaginta proceribus Synagogæ ex invidia, & ambitione adversus Moysen & Aaronem seditionem movit, contendens, Sacerdotium deberi Filiis Levi, quod tamen erat hæreditarium familiæ Aaronis. Huic rebellionem se etiam conjunxerant Dathan, & Abiron, & Hon de Tribu Ruben, existimantes Principatum, & regimen populi sæculare non deberi Moyse, sed Tribui Ruben, qui erat primogenitus Jacob. At verò Moyses suam injuriam dissimulans, Aaronem protegere volens, dixit ad Core, eique adhærentes: *Quid est enim Aaron, ut murmuretis contra eum?* Numer. 16. 11. Verum quia hos rebelles murmuratores pacare non potuit Moyses, ideo Deus iurato eosdem castigare voluit supplicio. Nam illos 250. viros ignis à Domino egressus absumpsit. Core verò, Dathan, Abiron, & Hon, sicut etiam ipsorum uxores, liberi, famuli, ancillæ, totæque domus cum rebus omnibus à terra absorpti sunt, idque ad detestationem tanti criminis, & ad terrorem populo incutiendum, ne posteris temporibus aliqui contra legitimos suos Superiores murmurare, eisque rebellare præsumant. At verò: ô incredibilem ac obstupescendam Israëlitarum cæcitatē, & stupiditatem! visâ namque tam horrendâ rebellatoribus murmurosis à iustissimo scelerum vindice inflictâ plagâ, saniora sapere noluerunt. Quippe statim postero die in seditionem versi, tumultuari iterum coeperunt, prout Sacer Historicus refert, dicens: *Murmuravit autem omnis multitudo filiorum Israel sequenti die contra Moysen & Aaron, dicens: Vos interfecistis populum Domini. Sed ecce terribilem rursus poenam & vindictam divinam; nam quatuordecim*

cim millia hominum, & septingentos ex murmuratoribus consumpsit incendiū, ut videre est in libro Numeri c. 16. v. 49.

3. Quis hinc non intelligat, quā execrabile malum sit murmuratio adversus Prælatos, & Superiores, quæ tam formidabili supplicio punitur? Graphicè & nervosè hanc in rem differit Gerardus Abbas: Grande malum sit, oportet murmuratio, quando eam tam tremendo jam olim Deus punivit supplicio. Si tam rigidus Dei furor fuit in fudæorum cruditate, quā erit abominabile, murmur in Religiosorum perfectione? Si Dathan, & Abiron prior uterque sic castigatur, quid posterior illis Religiosus murmurator, seu alter Dathan, alter Abiron, qui illorum, totque aliorum exemplo non corrigitur, expectandum habebit? Profectò non aliud, quā exitium sempiternum, quod etiam incurrit ob sua murmura miser ille Religiosus Clericus, cujus superius serm. 8. num. 12. meminimus. Proinde ad hoc malum à nobis avertendum, nos graviter commonet Mellissimus Doctor Bernardus, sed hic profectò non mella stillans: Grave peccatum (inquit de modo bene vivendi serm. 48.) est murmuratio: Regnum cælorum nullus qui murmurat, accipit; nullus, qui illud accipit, murmurare potest. Igitur necessarium est valde nobis consilium Pauli Apostoli, dicentis: Neque murmuraveritis, sicut quidam eorum murmuraverunt, & perierunt ab exterminatore. Linguas ergo nostras à murmuratione custodiamus, ne (quod absit) sicut illi perierunt in hoc sæculo, nos pereamus in futuro. Non ergo murmuremus, ne forte sicut illi perierunt in hac vita, nos pereamus in futura. Caveamus ab omni murmuratione, ne forte quod illi passi sunt in corporibus, nos patiamur in animabus. Bernardum sequitur Author Anonymus, qui in Sermonem quodam (serm. 19.) ad fratres in eremo sic scribit: Murmuratores, detra-

ctores, vel susurratores nullatenus esse debemus, scientes, quod tales Regnum Dei non consequentur.

4. Notatu dignissimus in præsentī occurrit quidam Evangelicus textus, tractans de Juda Proditor, quando se in perditionis barathrum præcipitavit, dicitur namque: Tunc abiit unus de duodecim. Matth. 26. 14. Ubi D. Chrysostomus homil. 81. in Matth. quærit, & ait: Tunc istud ad quodnam tempus referendum est, quando ista locutus est? Tunc Judas, ut Magistrum proderet, abiit, quando ista locutus est, nempe contra mulierem, ac Magistrum, cum tantum unguentum diffundi permetteret, cum ejus pretium posset pauperibus elargiri, & cum hæc loquitur, ac murmurat, in tam nefandum proditoris scelus labitur. Plura alia delicta commiserat Judas, fur erat, & oculos habebat, & tamen tunc in proditoris delictum non labitur: sed modò, quando nempe negatà debitā reverentia contra suum Magistrum insurgit, ipsūque devenustare satagit, & sub pietatis prætextu mulierem calumniatur, & contra ipsam murmurat. Tunc (ait Chrysostomus) quando ista locutus est, abiit unus de duodecim, qui dicebatur Judas Iscariotes ad Principes Sacerdotum &c. Tunc merebatur derelinqui à DEO, ut in profundum adeò corrueret præcipitium, & ut nos discamus à tam execrabili vitio abhorre-re, ne similiter ob murmurationis grande nefas justè sinamur labi de scelere in scelus, ac tandem in perditionis barathrum devolvamur, & cum Juda supplicis deputemur æternis.

5. Porro, quò magis magisque ab hoc murmurationis crudeli monstro fugiamus, audiendus est Henricus Harphus qui in sua mystica Theologia lib. 2. part.

part. 1. cap. 7. de hujus vitii gravitate ita scribit: Certò certius scias, nihil homini damnabilius esse coram Deo murmuratione, præsertim contra Prælatos, & Superiores: Quia, ut *Augustinus* ait, in nullo populus Israël in veteri Testamento Deum in tantum offendit, sicut quoddam murmuraverunt adversus Deum, hoc est, adversus Superiores, quos Deus ordinaverat, videlicet Moysen & Aaron. De hujusmodi Religiosis vix spes est, quod proficiant; quia murmuratio est unica filia dæmonis, cui cuncta pascere monasteria commisit, quam isti sibi desponsarunt. Hæc *Harphius*, vir ex S. Francisci Ordine religiosissimus, & in rebus ad spiritum pertinentibus expertissimus, qui ulterius in murmurationis vitium invehens taliter declamat; *O maledictum peccatum! o odibilis bestia! Nam omnia opera bona tu devoras. Tu prænuncia es ignis infernalis: tu pauperem animam non Deiformem, sed Demoniformem efficis. Ob tuam odibilitatem Dathan, & Abiron cum sua progenie oportuit viventes descendere in infernum. Propter te Chore cum ducentis quinquaginta viris infernali igne conburebantur, ac corpore simul & animâ ad inferna deducebantur. Ob hanc murmurationis culpam è tanto numero filiorum Israël (trigesies centena millia putantur fuisse) nemo omnium nisi Caleb & Josue, in promissionis terram penetrarunt; his duobus solis exceptis, reliqui omnes in vastis illis eremis perierunt, ut dictum superius. Serm. 2. num. 20. Illorum igitur pœna, inquit *Origenes*, emendatio sit nostra. Qua de re graviter & accuratè *Chrysost.* Vides (inquit tom. 4. hom. 8. in Ep. ad Philip.) quod eos erudiat per plagas, ne murmurent? Est enim fervorum improborum & insensatorum murmurare. Melius fuerit ni-*

Gramm. Relig. Pars I.

hil operari, quàm cum murmuracione. Nam & quod factum est, perit. An non vides, quoddam in ædibus nostris ista perpetuò dicimus: nempe satius esset hæc non fieri, quàm murmurando fieri? Et sæpe malum ministeriò privari, quàm murmurantem sustinere.

6. Hæc nobilissima Græci Oratoris admonitio apud paucos admodum, fructificare solet; cum cernamus hanc Judaicam murmuracionis labem etiam Christianos nimium quantum inficere. Pronissimum est cuique contra Magistratum, Præsides, Majores, contra quoscunque alios, contra Deum ipsum tacitis querelis murmurare. Verùm, si laici tantum istiusmodi murmuracionis toxico essent infecti, tolerabile malum esset; cum ignorantia ex aliqua saltem parte eosdem excusare possit. At verò, quoddam hæc pestifera lues Religiosos etiam invadat, hoc stupendum videtur; nam quot inter eos sunt, qui, cum essent in sæculo, prorsus ignorabant, quid esset murmuratio, jam videntur in Monasterio emisisse votum murmurandi: tam sunt proni ad murmura & affidui in illis. Horum autem vitam, ac religionem Deo minimè gratam esse, irrefragabilis est testis S. *Jacobus* Apostolus: audite eum magnâ energiâ perorantem; Si quis autem putat se religiosum esse, Deum timentem & colentem, non refranans linguam suam à murmuracionibus, sed seducens cor suum, sibi persuadendo sua murmura non esse peccata, hujus vana est religio, inanis & falsa, Deoque invisa & odiosa.

7. Opportunissimè ad præsens propositum facit, quod scribit *Zacharias* in Annalibus Patrum Capucinatorum ad annum 1559. de quodam fratre Laico: Hic per integras septimanas laborabat

Q

in

in horto; diebus verò Dominicis mittebatur cum Patribus Concionatoribus de Monasterio. Hoc, cum sæpenumero ei à suis Superioribus injungeretur, laboris hujus tandem pertæsus intra semet mustitare cœpit: Totis hebdomadibus in horti cultura desudò, & cum diebus festis interquiescendum esset, novis iterum fatigationibus infestor: Ubi hoc iterum contigerit, non parebo, sed potius Religionem deseram. Proximò intercurrente festò, cum ille timeret, ne fortè iterum mitteretur cum Concionatore, peractò prandiò, relietæque consuetà oratione (quâ Patres quinque Pater & Ave in Ecclesia recitare solent) subduxit se confestim ad cellam, nihili curans sacrilegum propositum. Interim maxima horribilium corvorum multitudo ad cœnobium advolat, rostris ac pennis omni conatu in cellam fratris penetrare laborans. Cum tam insolitis crocitationibus omnes terrerentur, & quid nigrum aginen vellet, perquirent; Guardianus: Non hi, inquit, corvi sed dæmones sunt, habentque potestatem in unum ex nostris, ut ipsum secum ad orcum avehant. Cùmque omnes (excepto illo fratre qui satis negotii habebat, ut corvos arceret) ad pœnitentiæ Sacramentum confugerent, Guardianus, accito fratre, periculum ei exposuit, monuitque simul, ut examinata conscientia, Confessario, si quid reperi- ret, detegeret. Vix persuasus est. Perceptâ igitur absolutione, corvi admirando cum strepitu evanuerunt. Intellexistisne, qui claustra incolitis, quàm ambigua aleisque plena vestra sit salus, dum contra vestrorum Superiorum ordinationes, & jussu obstreperatis, & mustatis.

8. Audite porrò, quid de hujusmodi murmuratoribus Religiosis verè irre-

ligiosis sentiat S. Bernardinus Senensis; dicit enim, eum, qui cum murmure suo Superiori obedit, Christo Domino acetum cum felle propinare: Ipsissima hujus Sancti, & præcelebris Doctoris verba sunt: *Qui cum murmure obediunt, felle Dominum pascunt.* Verba sunt Psalmista: (Psal. 68. 22.) *Dederunt in escam meam fel, & in siti mea potaverunt me aceto;* cibus enim Christi est obedientia opere adimpleta. Unde Dominus ipse ait: (Joan. 4. 34.) *Meus cibus est, ut faciam voluntatem ejus, qui misit me.* Potus autem ejus est obedientia cordis, quam Dominus perfectò fuit. Feligitur Christo in escam datur, cum sit murmuratio oris: acetum ei quoque ministratur in potum, cum sit murmuratio cordis. Obedientia talium, obedientia dæmoniorum est; Proinde Luc. 4. scriptum est, quòd ad præceptum Christi exhibant dæmonia, clamantia & dicentia: *Quia tu es Filius Dei vivi,* qui licet obediunt, tamen obedientes non sunt. Ita S. Bernardinus. Hujus similiter sententiæ olim erat gloriosus Patriarcha S. Benedictus, qui in sua à se conscripta, & à Spiritu divino dictata Regula cap. 15. sequens suis discipulis ac alumnis, & quorumcunque etiam aliorum Ordinum Religiosis tradidit dogma, dicens: *Cum malo animo si obedit discipulus, & ore si murmuraverit, imò etiam solo corde, etsi impleat jussionem, tamen acceptum non est Deo opus, & obedientia, qui cor respicit murmurantis.* Cùm enim hujusmodi obedientiæ actus, esto demum opere exerceatur, ex ipso adjuncto murmure vitietur, ille sanè Deo placere non potest, quia bonus non est: *Bonum enim* (ut omnium vox est Philosophorum) *ex integra causa, malum verò ex quolibet defectu.* Ut ergo pestilens hoc murmurationis malum à finibus nostris

nostris procul pellatur, superest nihil, nisi ut attentas & obedientes demus aures Orbis Magistro monenti, & dicenti: (Philip. 2. 14.) *Omnia facite sine murmurationibus, ut sitis sine querela*, id est, ut nemo jure de vobis queri possit, & simplices, id est sinceri & candidi filii Dei, qui titulus novus est, & maxime honorificus, quique nos ad omnem virtutem & sanctitatem exstimulare debet, ne simus degeneres, neve murmuremus

contra paternam ejus providentiam, dum sinit malos dominari bonis. Addit Paulus: *Sine reprehensione, in medio nationis prava & perversa, inter quos lucetis sicut luminaria in mundo*, ut in nocte hujus sæculi quasi stellæ resplendeatis, & refulgeatis per animi constantiam, fortitudinem, & patientiam, quæ vos murmuratores esse neutiquam patietur, aut sinet.

PARS ALTERA.

9. **C**Oeptam ut prosequamur materiam, aliqua de murmurationibus, quæ in specie fiunt contra cibum & potum, superaddamus oportet. Quod si quis librum Exodi, & in primis capita 14. 15. & 16. Item caput 11. caput 14. & caput 21. libri Numeri, paulò diligentius perlustraverit, reperiet in illis, quod Deus Hebræos tam amicè, & humaniter tractare nunquam potuerit, quin semper obmurmurarent. Clamores illorum assidui erant isti: *Forſitan non erant ſepulchra in Ægypto, ideo tulisti nos, ut moreremur in ſolitudine. Quid bibemus? Et murmuravit omnis congregatio filiorum Israel contra Moysen, & Aaron, dixeruntque: Utinam mortui eſſemus per manum Domini in terra Ægypti, quando ſedebamus ſuper ollas carniū, & comedebamus panem in ſaturitate; cur induxiſti nos in deſertum iſtud, ut occideretis omnem multitudinem fame? Vix ſedato hoc populi fremitu, mox ortus eſt alius, nam conſuſis clamoribus vociferabantur: Quis dabit nobis ad veſcendum carnes? Recordamur piſcium, quos comedebamus in Ægypto gratis; in mentem nobis veniunt cucumeres & pepones, porrique, & cepe, & allia. Anima noſtra arida eſt, nihil aliud reſpiciunt oculi*

noſtri, niſi Man. Hæc illi perpetuis querelis urgebant: modò panem, modò aquam, modò carnes deeſſe conquerebantur, nunquam nõ fremebundi contra Deum & murmurantes. Profectò omnia in figura: Hebræi quippe præfigurabant homines clauſtrales: ſicut enim illi erant populus à Deo ſingulariter electus, & dilectus; ita & iſti; Sicut Iſraelitæ ex Ægypto (ubi duris laboribus tanquam ſervi & mancipia vix non opprimebantur) educiti à Deo per deſertum deducebantur in terram melle & lacte manantem; Ita Religioſi ſingulari Dei beneficio ex Ægypto hujus mundi tam immundi vocati, & extracti, in libertatem filiorum Dei aſſerti fuere, ut per Clauſtrorum deſertum, tanquam per viam ſecuriorem, licet non nihil aſperiores, & moleſtiores, pertranſeunt, tandem pertingant ad æternæ promiſſionis terram, hæreditatem videlicet cæleſtem. Veruntamen, licet Hebræis Deus menſam omnino lautam in deſerto præbuiſſet, nimirum panem Angelicis manibus confectum, qui omnium ciborum ſua- vitatem & guſtum continebat, Scripturâ atteſtante: Sapient. 16. 20. *Angelorum eſcâ nutritiſti populum tuum, & paratum panem*

panem de cælo præstitisti eis, omne delectamentum in se habentem; hanc tamen tam exquisitâ & cælesti dape contenti non erant, nimis levis fuerat ei ista tractatio; hinc contra Deum, Moysen, & Aaronem perpetuò murmurabant, ut vidimus. Sic etiam multi ex Religiosis inveniuntur, qui, quanquam eis sufficienter, imò sæpè etiam affluenter de cibo & potu provideatur; murmurare tamen non cessant; Subrepat enim hæc pestis sæpe numero in Claustra Religiosorum, & abstinentiæ professores, efficit non tantum de penuria & paritate cibi & potûs, sed etiam de ejusdem sufficientia, & abundantia murmuratores.

10. Quod si verò quispiam nosse cupiat, quid manducant, qui edulia sibi apposita cum murmure manducant, id discet ex visione quadam, quæ cuidam ex Sanctis illis eremi Patribus cælitus facta fuit, uti narratur in libro de doctrinis Patrum lib. de Provid. num. 25. Hic ergo Sanctus Anachoreta cum aliquando cum pluribus fratribus cœnaret, comedentibus illis, vidit in spiritu quosdam edentes mel, alios autem panem, nonnullos verò stercus. Et admirabatur intra semetipsum, & deprecabatur Dominum dicens: Domine, revela mihi hoc mysterium. Et audivit vocem desuper dicentem: Qui manducant mel, hi sunt, qui cum timore & gratiarum actione edunt ad mensam, & incessanter Deum laudant. Qui autem panem manducant, hi sunt, qui gratias agentes percipiunt quæ à Deo donata sunt illis. At verò, qui stercus manducant, hi sunt, qui murmurant, & juxta suum sensum judicant, & dicunt: Hoc bonum est, & illud malum. Illi itaque comedunt stercus, qui, dum eis quidpiam, quod ad eorum gustum non est, apponitur, impatienter

& indignè serunt, suamque linguam in murmura solvunt.

11. Verum, quod vel maxime hæc in re videtur paradoxum, est, quod inter hos murmurones multi reperiantur, qui in paternis ædibus pane caruerunt, pellendæ fami necessario; jam in religione non sufficit illis mediocritas, lautitiis inhiant, & abundantiam in cunctis adesse volunt. Hi professionis suæ prorsus immemores, è diametro agunt quod Magnus Pater *Augustinus* in aurea sua Regula interdicit, dum Religiosos omnes in hæc verba monitos esse voluit: *Non ea querant in monasterio, quæ nec foris habere potuerunt; Ait isti quanquam tempus sermone omne otio & ignaviâ miserè dilapident, inutiliæque videantur esse terræ pondera; volunt tamen, quasi de religione optimè meriti, bene haberi, & tractari; horum & genium & ingenium his admodum vivis coloribus expressit S. Hieronymus epistolâ ad Nepotianum sic scribens: Nati in pauperi domo, & in tugurio rusticano, qui vix millio, & pane cibario rugientem satiare ventrem poterant, nunc similes & mel fastidiunt.* Hi porro, secundum S. Basilii mentem simillimi sunt illis Isrelitis, qui in deserto murmurârunt, & ejusdem criminis obnoxii.

12. Huc facit, quod de Joanne Dajelo Londini in Anglia in domo Carthusiensis professore, affert *Stengelius* part. 4. cap. 7. num. 8. Mundi Theoritici. Allati fuerant huic Joanni Dajelo quadam die cibi non sapientes, nec, ut arbitrabatur, sufficientes. Itaque in impatientiam datus cæpit inmurmare, palamque cum stomacho dicere: *Mallet bufones, quam hujusmodi pisciculos comedere.* Annuit voto Deus, & non fraudavit eum desiderio suo. Tantam enim exemplò bu-

tonum

sonum copiam illi in cellam adduxit, ut cumulatim totum illius loci pavementum replerent. Nec otiosi hærebant, sed quocunque pedem movebat Joannes, post eum reptantes, aut salientes tanquam ministri sequebantur. Si mensæ accumberet, commanducabant, in patinas, in discum, involantes ingrati parassiti. Si se ad quietem recipiebat, aderant undique bufones, etiam in lecto sociati: si quem in focum projiceret, illæus statim exsiliebat. Unum forcipe prehensum, igne torrere institit, sed tantus ex eo fœtor exhalavit, ut avernali hac mephiti per totum claustrum intolerabiliter propagatâ, à cæpro desistere compelleretur. Alios fuste elisit, sed mox alii, alique superveniebant, & numerum augebant. Toto mense Pharaonica hæc plaga in cella, in horto autem trium mensium spatio perduravit. Desiit tandem, ubi Joannes stulti desiderii sui impietatem satis deploravit, quam etiam postea omnibus magno animi dolore solebat commemorare. Hæc igitur correctus plagâ, didicit posthac omnia quàm diligentissimè cavere murmura.

13. Quæ ut & tu, qui ista legis, vel audis, fugere discas, neque in victus tenuitate, ac penuria constitutus, in querelarum alveos prorumpas, perpendas necessum est, convivium illud, quod Judæi Christo struxerunt, nimirum pro edulio fel, pro vino acetum, illi appofuerunt. Bis Christo in supplicii clivo poculum est porrectum, quod tamen nihil ad sedandam sitim faciebat. Primus Crater, antequam cruci affixus esset, vinum mirrhatum, seu acetum felle mixtum erat. Dederunt ei vinum bibere cum felle mistum. Matth. 27. 34. Alter, dum jam palo fixus est, sponsa fuit puro mersa aceto: *Currens unus ex eis acceptam spon-*

giam implevit aceto, & imposuit arundini & dabat ei bibere: Ibid. vers. 48. A quo tamen utroque potu sitis minimè sedata, sed irritatior facta fuit. In hujus facti expositione positus Dionysius Carthusianus, documentum dat, cui nos nedum accommodare aures, sed & obtemperare ipsa æquitas, ac ratio suadet. *Consideremus* (inquit) *quotidie hanc novissimam Christumensam; qua propter nos cibatus est felle, & potatus aceto; sicque discamus cibi, & potus superfluitatem, ac voluptatem vitare, per abstinentiam libenter & rationaliter carnem castigare, & de victualium tenuitate non murmurare; quod implere ad Religiosos spectat potissimum.*

14. Porro, quanquam nos omnes Christus exemplo suo docuerit, ut fellis, & aceti memores gulam frænemus, & paucis deinceps sine murmure acquiescamus: Hoc tamen inprimis observare deberent valetudinarii, & qui lecto affixi hærent. Siquidem hi sæpe numero ob modicam quamdam penuriam, ob levem circa se commissam negligentiam in tantam quandoque impatientiam incidere solent, ut suam indignationem & bilem modò in Superiorem, modò in ministros evomere non erubescant. Ex quo aliquando contingit, infirmitatem nova incrementa sumere, mortisque tum corporis, tum animæ, periculum afferre, prout miser ille Religiosus (de quo superius Serm. 8. num. 12. dictum) suo irremediabili expertus est damno. Ne ergo & tibi tam infausta fors obtingat, sed ut patientiam retineas, ac sine murmurationis noxa ferre valeas, dum dapes non ad gustum apportantur, mentis oculos conjice in heroicam Sancti cuiusdam Eremitæ patientiam, de quo in Vitis Veterum Patrum apud Rosvveidum lib. 5. libel. 4. num. 59. narratur:

cum hic venerabilis Senecio ægritudine fractus, lecto decumberet, neque escam ullam sumere posset; discipulus ejus voluit pro eo bonum & delicatum præparare obsonium, quò fractum infirmitate corpus tantisper reficere posset, sed errore accidit, ut vasculum, in quo retinebatur oleum ex lini semine expressum, pro vase mellis ex improvise arripuerit, & pro conficiendo pulmento adhibuerit, existimans, se ex putato hoc melle dignum tanto Patre pulmentum confecturum; quod ut paratum, & sancto Senecioni apportatum erat, gustare cæpit, pia importunitate fratris sui persuasus; postquam tamen errorem advertit, ulterius in summo silentio, sine vultus mutatione, & absque omni consternatione vix non totum absumpsit, plùs indubiè comedens, quàm si idem pulmentum, optimo melle conditum, reperisset; Discipulus gratulans sibi, quòd tam bonum pro gustu sui Patris ferculum præparasset, exultabat in gaudio, inquit: Ecce Abba: quàm bonum est pulmentum, si mihi licet, reliquum consumam; sed vix gustavit, & commissum à se errorem mox advertit, proinde in terram prostratus incuriam suam sequentibus verbis deprecatus est; Væ (inquit) væ mihi Abba, quoniam occidi te, istud peccatum posuisti super me, quoniam mihi locutus non es. Cui ægotans: fili ait, non contristeris propterea; si enim Deus voluisset, ut meliora sumerem esculenta, haud dubiè tu mel loco olei in pulmentum misisses. Quibus verbis Plurimus hic Eremicola non tantum suo discipulo, sed etiam cunctis Religiosis secutorum temporum exemplò fuit; docens nimirum, ut Divinæ providentiæ, ejusque Sanctissimæ dispositioni ascribatur, dum aliquis defectus, vel

incuria in administrandis dapib⁹ occurrat. Præterea etiam cogitandum veniat, hæc, & similia exempla, non solum pro pura contemplatione, sed etiam ad eadem in opere exercenda esse relata. Proinde si quid nobis, sive sani, sive infirmi simus, rerum necessariarum quovis modo, aut loco, sive in mensa, aut alibi defuerit, patientiâ nobis opus erit, & attendere oportebit, hujusmodi defectus ut plurimum esse Divinæ ordinationis effectus, sive deinde hi in superioribus, sive in inferioribus contingant, Divinæ etenim bonitatis est, nobis quædam remedia ad virtutis, & perfectionis excitamentum immittere, & permittere; Quantumvis reprehensibile non semper sit, quemcunque ministrorum defectum ipsis manifestare, & ab ipsis petere, quæ sibi debentur, dummodo hoc fiat cum mansuetudine adhibitâ Religiosâ modestiâ, sine murmure oris, & cordis. Quod tamen magnum opus & oculis Divinis pergratum sit, dum in silentio, & cordis demissione talem injuriâ æquo animo ferimus, DEI providentiæ nos committendo, nullus id inficias ire poterit.

15. His de subditorum murmure sufficienter dictis, jam reliquum est, ut coronidis loco pauca superaddamus de officio, & obligatione Prælati, qualiter nimirum ille se gerere debeat, ut murmura suorum sopiat, extirpet, & suò Claustro exturbet. Doctorum Phœbus, Ecclesiæque lumen, & columnen Seraphicus Pater *Augustinus*, agens de Prælatorum regimine, præcipuè vult eos habere, & exercere virtutem charitatis erga proximum, scilicet erga fratres, filios, subditos Religiosos; ideo eis in sacra Regula sua præfatam charitatis virtutem toto pectore hauriendam commendat

mendat dicens : *Ipse verò qui vobis prae-
est, non se existimet potestate dominante,
sed charitate serviente felicem* ; & in hoc
ut plurimum cujuslibet Superioris ser-
viens charitas consistit, ut sit indefessus
in removendis salutis animarum impe-
dimentis, quibus cernit subditos impli-
cari. Cum itaque (ut hic visum, &
multorum deplorabili exitu expertum
est) murmuratio plurima causa sit rui-
nae spiritualis, ideo charitas postulat, ut
Prælati omnes nervos impendat, omni
solicitudine & industriâ curet, quò exe-
crandum murmurationis toxicum è
subditorum cordibus extirpetur, ne
alioquin miseri hi ob tale virus secundum
animam perimantur & enecentur. Vi-
deat proinde & examinet se bene Præ-
positus, quoniam ex capite seu fonte
murmura suorum derivent ortum, num
ex obstinata eorum, & ad malum prona
voluntate, an verò ex eorum infirmitate,
quia videlicet tantâ haud pollent virtute,
& patientiâ, ut earum rerum, quæ ipsis
jure debentur, penuriam, & subtractio-
nem sufferre citra querimoniam que-
ant. Ac proinde, si subditorum querelæ
originem trahunt ex Superioris culpa,
defectûque charitatis, tenetur ille huic
malo mederi per sollicitam rerum neces-
sariarum provisionem, & distributio-
nem, ut nempe cuique provideat, & sub-
ministret, quæ necessaria sunt, prout ite-
rum admonetur Prælati à citato glo-
rioso Patre Augustino : *Distribuatur uni-
cuique vestrum à Præposito vestro victus, &
tegumentum, prout cuique opus fuerit.*

16. Decet itaque, & summè necessa-
rium est ad impedienda murmura sub-
ditorum, ut qui Prælati, & Rectores
sunt, pariter etiam se exhibeant aman-
tissimos Patres, & Provisores sollicitos,
quatenus Religioso gregi de congruis,

& oportunis pascuis provideatur; quod
ipse Pastorum omnium princeps, &
primus in terris Christi Vicarius D. Pe-
trus omnibus Superioribus, seu curam
animarum habentibus, seriò commen-
dat, pascite (inquit) *pascite, qui in vo-
bis est*, id est, qui in potestate vestra,
& sub regimine vestro est, *gregem DEI*,
vos arctius adstringit, ut subleveis in-
digentiam vestrarum ovium triplici ali-
mento, doctrinae videlicet, exemplo-
rum, & temporalis nutrimenti. Ita
suggerit *Hugo Cardinalis* dicens : *Præ-
latus tenetur subditis triplex dare pabu-
lum; verbi, exempli, & temporalis subsidii.*
Id si præstiterit Præpositus, jam potiori
ex parte murmura suorum restrinxit &
extinxit, quòd si verò adhuc aliqui ex
subditis, qui nimirum in sensum repro-
bum dati sunt, murmurare, & obtre-
ctare pergant, horum murmura velut
pharisaica flocci faciat Superior, exem-
plo Christi, qui à curandis infirmis in
die Sabbati minimè temperare voluit,
licet prævideret, Phariseos inde fore
scandalisandos, & in gravia murmura
prorupturos; siquidem hujusmodi eo-
rum scandalum non ex infirmitate, sed
ex grandi malitia, & invidia promana-
bat, ideoque non erat conveniens, ut
propterea ægros in diebus festis sanare
negligeret, differretque in alios dies
profectos à languoribus illos liberare.
Pari ratione Superior si hujus farinae
Religiosos in clauastro repererit subdi-
tos, non superseadeat adimplere, quæ
sui muneris sunt, sed inquietos corri-
piat, malè agendi occasiones præscin-
dat, inutiles è clauastro exitus denegat,
disciplinam, & observantiam claustra-
lem ab omnibus observari faciat; &
quamvis ex tali procedendi modo non-
nulli malevoli occasiones, & ansam de-
sumant

sumant murmurandi, horum tamen murmuraciones parùm morari debet Prælatus, sed surda pertransire aure, imò eas se ignorare ostendat, & sic adimplebitur illud Psalmi 106. *Et omnis iniquitas oppilabit os suum*, id est, refrænabitur eorum maledicentia, si non ex integro, ex parte saltem, dum vident Superiorem hisce diſteriis, & murmuri- bus non moveri, aut turbari, denique

recordetur illius Paulini: *In omnibus exhibeamus nosmetipsos, sicut DEI Ministros in multa patientia, per gloriam, & ignobilitatem, per infamiam, & bonam famam; per ignobilitatem, & infamiam apud malos, disciplinæque Monasticæ odiores, & contemptores; per gloriam, & bonam famam apud bonos, & virtutum, perfectionisque religiosæ Zelotes & Sectatores.*

S E R M O X I. DE DETRACTIONE CAVENDA.

Custodite vos à murmuracione, quæ nihil prodest; & à detractiōe parcite linguæ. Sap. 1. 11.

P A R S P R I M A.

1. CUM detractio, & murmuratio frequenter simul esse soleant; idè ab utroque hoc vitio conjunctim cavendo admonemur à Sapiente dicente: *Custodite vos à murmuracione, quæ nihil prodest*, nisi ad animarum interitum, ut ex sermone præcedente liquet; & *à detractiōe parcite linguæ.* Cur à murmuri- bus cavendum, sufficienter, ut reor, ex antesignatis vidimus; cur autem similiter parcendum sit linguæ à detractiōe, modò, ut breviter agamus, reliquum est. Et inprimis quidem nosse debemus, quid propriè sit detractio? Respondet S. Thomas Aquinas, qui sic eam depingit. 2. 2. q. 73. a. 1. corp. *Detractio est denigratio alienæ famæ, per verba occulta.* Nam verbis dupliciter quis lædi potest, apertè nimirum & occultè: Apertè & in os lædere, contumelia est; occultè & absentem ferire, detractio est; detractio

directè lædit famam, contumelia autem honorem; unde gravius peccatum est contumelia, cæteris paribus, quàm detractio, quia detractio minus bonum auferit, & est minus contra alterius voluntatem, quia fit occultè, & altero nesciente; at contumelia honorem auferit scienti, & acta renitenti. Ita communiter Doctores.

2. Detrahatur autem alicui (quem admodum scitè observat Hieremias Drexelius in Phaëton. cap. 15. §. 1.) septem potissimum modis. Primo, cum quis orationis vanitatem adhibet, & aut falsum dicit, aut quippiam affingit, & mendaciunculis rem aspergit, quæ ratione duplicatur delictum, fitque mendacium & detractio. Secundo, cum quis latens, ac tectum peccatum è latebris in lucem profert; omnia quidem quæ dicit, vera sunt, sed tamen dicenda non sunt.

sunt. Hac ratione alteri quis detrahit, non quia de veritate aliquid decerpit, sed quia de fama. Unde graviter sæpe plurimi impingunt: Ergo, ajunt, ipsissimam veritatem palam facere non liceat? Non licet, mi Christiane, si id non possis nisi cum alterius detrimento. Nam etsi hoc, quod dicis, sit verum, est tamen occultum, & licet hic peccando conscientiam coram Deo læserit, famam tamen coram hominibus non perdidit, quam tu linguâ tuâ vel imminutam vis, vel ablata: & etsi peccatum, quod pandis, non aded secretum sit, modò tamen publicum non sit, tu tamen detractorem agis, cum id ignorantibus sine ratione patefacis, & sic alteri notam inuris. *Tertiò*, Cum crimen seu verum seu falsum augetur, & exaggeratur, quod pronissimum est, cum alterius vitia narrantur. *Quartò*, Cum narratur quid minimè malum, sed velut animo non bono factum, addunturque ejuscemodi plerumque clausulæ: Fecit hoc quidem, sed non Dei causâ, humanum favorem ambit, & ut hominem noveritis, hypocrita est. *Quintò*, Aded subtilis est detractio, ut vel nutu quis infamari possit: e.g. laudatur quis à probitate, à religione; est qui audiat & dicat: Ut video non novistis hominem, me super eò interrogate, ego illum intus & in eute novi: Aut frontem ducit silendo, aut abnutat capite, aut solis oculis tale dat signum, unde facile colligatur, eum qui laudabatur, talem non esse, qualis laudando extollebatur. *Sextò*, Cum quis de alterius probitate, morumque integritate nequiter silet tunc maxime, cum interrogatur, aut alter criminis arguitur. *Septimò*, Cum quis coram aliis ob admissas noxas jure reprehenditur, ille verò se reum negat & pernegat; quâ ratione in

reprehensorem mendacii infamiam derivat. Et quamvis occultas ipse noxas publicè fateri non cogatur, aliâ tamen ratione par est resistere, dicendo: proferri tantum dicta, non item probari; fortè audientem hæc deceptum esse; non quidvis obviâ credulitate arripiendum. Hic priore illo modo longè tolerabilior.

3. Quam frequens autem sit hoc detractiois malum in populo Christiano, aliquo modo colligere possumus ex *Stephano Ednensi*, qui in illud *Exodi* cap. 3. *Extende virgam tuam, & percutite pulverem terre, & sint Ciniphes in universa terra Egypti, erantque ciniphes tam in hominibus, quam in jumentis*, ita scribit: Ciniphes animalcula parva sunt, sed inquieta, & acriter pungentia: Ciniphes autem sunt sermones detractorii, eruntque in hominibus & jumentis: in omni ordine, sexu, ætate, statu, inter opulentos & egenos, inter Dominos, ac Servos hoc detractiois malum grassabitur: Multi non blasphemant, sed pauci, imò vix ulli non detractores. Ita *Stephanus Ednensis*, quem citat *Pater Drexelius* cap. 15. §. 3. in *Malis Linguæ*. Et reverà si rem bene inspicimus, facilè videbimus, quòd licet multa committantur ab hominibus peccata, non ita tamen in omnibus locis, nec in omni tempore, nec ab omnibus personis; hoc verò detractiois vitium vix ullum excipit locum, vix tempus, vix personam. In colloquiis privatis, in congressibus publicis, in conviviis, in locis & personis sacris frequentissimum est. Audiatur *Stridonensis Dalmata*, *D. Hieronymus*, qui in *Epistola* 14. ad *Celantiam* hæc scribit: *Pauci admodum sunt, qui huic vitio renunciant, raroque invenies, qui ita vitam suam irre-*

prehensibilem exhibere velint, ut non libenter reprehendant alienam: tanta mali huius libido mentes hominum invasit, ut etiam, qui procul ab aliis vitiis recesserunt, in istud tamē, quasi in extremum laqueum incidunt. Hanc sententiam etiam tenet S. Laurentius Justinianus de vita Solitaria cap. 4. ubi ait: Consuevit sanē hoc vitium etiam vigere in bonis, atque sub zeli specie iugiter captivare improvidos. Imō teste Salmerone Tract. 16. disput. 5. adeo frequens est, etiam apud pios & religiosos, ut nomen quinti elementi, sine quo vivere nemo potest, apud quosdam obtinuerit. Porro detractorum nota vox est, vox Nisi, dum dicunt: Bonus esset, nisi hoc vel illud vitium haberet: unde notum Distichon:

*Si nisi non esset, quā felix quilibet esset;
Sunt pauci visi, qui caruere nisi.*

4. Veruntamen notandum hic est, magnum scilicet esse discrimen inter detractionem, quæ ex quadam animi levitate, inconsiderata loquacitate, subreptione, inadvertentiâ &c. profluere solet; & inter eam, quæ ex superbia, fastu, ira, invidia, odio, aliave consimili maligna passione ortum ducit. Nam prior detractio, culpa tantum censetur venialis, quā se non infrequenter commaculare solent etiam boni, ut dictum; hæc autem posterior detractio est communiter crimen lethiferum, quæque apud probos & bonos Christianos, ac Religiosos rarius reperitur; cum enim hi pro salute sua, & quæ ad Dei cultum ac honorem spectant, sint solliciti, verisimile non est, eos tam facile in tantam impietatem, divinæque legis contemptum, qualem includit detractio formalis, proruere. Nam detractio, quæ ex malitia præsertim, & animi perversitate

originem trahit, grave, & Deo invisum esse crimen, testatur Apostolus Paulus, dum ad Romanos scribens: ait cap. 1. v. 30. Detractores Deo odibiles. Ubi notandum, quod consulto jungat Paulus Detractores, & Deo odibiles, ne quis sibi persuasum haberet crimina, quæ ultra verba non progrediuntur, non esse usque adeo gravia, quæ possint Dei amicitiam dirimere. Aversatur ergo detractores Deus, & odiō habet eos, nec sine ratione; quippe qui in se, & in aliis charitatem, quam Deus in hominibus inximē amat, & desiderat, radicitus evelunt.

5. Denique gravissimum esse crimen detractionem formalem, ex Claravalensium Monachorum Abbate, D. Bernardo colligere possumus, dum ille linguam detractoris asserit crudeliorem esse lanceā, quæ Christi latus perfodit: quia lancea (inquit in sermone de triplici custodia) illa Christi jam emortui latus transfixit; lingua autem illa transfigit membrum vivum Salvatoris, & transfigit animam, pro qua Christus sanguinem fudit, & propriam animam dedit, pluris eam æstimans quā propriam vitam. Audi Bernardum suismet verbis loquentem: Nunquid non est vipera lingua ista? ferocissima planē, nimirum, quæ tam lethaliter tres inspicit statu uno. Nunquid non lancea est lingua ista? profecto acutissima, ut quæ tres penetrat ictu uno. Lingua eorum gladius acutus, inquit David Psal. 56. gladius equidem anceps, imō triceps est lingua detractoris. Hoc illud Joabi triplex spiculum est, quod Absalonem à quercu pendulum incursum confodit, ut habetur 2. Reg. 18. Hoc triplici spiculo, & detractor, & detractoris benevolus auditor, & is cui detrahitur, miserē confodiuntur, ut docet Magi-

Magister Angelicus super illud *Jacobi* cap. 3. dum dicitur de lingua detractoris; *plena veneno mortifero*, quia detractio uno ictu tres interficit. *Primò*, illum, qui detrahit; quia peccato inortali animam ejus transverberat. *Secundò*, eum, qui detractorem audit; quia si audiendo delectatur, aut non contradicit, quodam respectu humano prohibitus, nec corrigit, dum detractorem monere & corrigere deberet, & ipse graviter peccat, ut infra dicitur. *Tertio*, illum, cui detrahitur; quia in vindictam, & iram mortalem faciliè exardescit, ubi famam suam laesam agnoscit.

6. *Sapiens Ecclesiasticus* cap. 28. vers. 22. quandam proponit sententiam, quæ ad hoc præfens institutum nostrum mirè facit: dicit enim. *Multi ceciderunt in ore gladii: sed non sic quasi qui interierunt per linguam suam.* Num hic textus sit accipiendus literaliter potius, quam spiritualiter, aliis decidendum relinquo; ego sensum spirituales & mysticum teneo, in quo absque ulla controversia verum erit dicere, quod multò plures sint, qui pereunt morte animæ per linguam maledicam, quam morte corporis per gladium. Ad hoc probandum adduco doctrinam quandam, quam non incelebris quidam Author, *Jacobus Marchantius* in suo horto Pastorum Tract. 4. lect. 17. proponit. 2. tradit, dum linguæ vitium comparat infernalis draconis caudæ, de qua scriptum (*Apocal. 12. 4.*) reperimus: *Et cauda ejus trahebat tertiam partem stellarum celi, & misit eas in terram.* In sensu tropologico per stellas signantur Christiani, qui in clarissima Evangelii luce nati & educati, instar stellarum in conspectu Dei, & Angelorum rutilare, & coruscare videntur; qui tamen sæpe, pro dolor! detractiois, &

sufurationis vitio implicati obtenebrantur, & in perditionis abyssum ruunt. *Magna itaque pars hominum* (verba sunt citati Authoris) *ob vitium linguæ maledicæ in eternam ruinam delabitur, etiam inter Ecclesiasticos & Religiosos.*

7. Ne quis verò hanc doctrinam, velut in nullo nixam fundamento, abjiciat, eandem roborant funesta quædam exempla. Primum narrat *Thomas Cantimpratanus*, Cameracensis Proëpiscopus, qui suis se oculis usurpasse affirmat non minus horrendam quam admirandam hujus vitii vindictam. Novi (ait) Sacerdotem, nomine magis quam re talem, qui eo linguæ petulantia prolapsus erat, ut quod facilius alios, etiam Sacerdotes in infamiam traheret, de seipso pessima quæque mentiretur. Hic mortui jam vicinus, furis actus, tantâ in seipsum rabie debacchatus est, ut dentibus linguam maledicam sædè laniaret & commoleret, idque palam omnibus ostenderet, inde sui supplicii exordium sumi, unde ille sumpisset peccati. Hunc ergo animæ nostræ interitum, quem expectandum habent aliorum diffamatores, à nobis avertere cupiens *S. Jacobus* magnâ animi solitudine nos commonefacit, detractioes quaslibet nos fugere debere; *Nolite detrahere alterutrum, fratres mei; Qui detrahit fratri, aut judicat fratrem suum, detrahit legi, & judicat legem.* *Jacob. 4. 11.*

8. Sacerdoti, quem dixi, non multum absimilis fuit Religiosus quidam in Anglia, de quo *Joannes Major* in Speculo Exemplorum paginâ 165. recenset, quod veste solum, non moribus Religiosus fuerit, utpote qui rabido detractiois dente quosvis lacerare solitus est. Hic cum jam in extremis ageret, monitus & rogatus est, sollicitè cogitaret,

quodnam iter insisteret, quod tenderet, de rota nunc æternitate agi. At ille: Omittite hæc, inquit, monetis frustra. Illi verò divinam clementiam opponere, fiduciam in Deum suadere, & omni modo animum ad bene sperandum erigere conati sunt. Ast furdo cecinere fabulam; moribundus namque linguam exerecens, & digito eam percutiens: Hæc inquit, lingua pessima me damnavit. Dixit, & lingua repente sic intumuit, ut in fauces retrahi nequiverit. Ita infelix expirans grande documentum dedit detractoribus, ut alienis saltem detrimentis sapere discant, ne alioquin, si aliis detrahere porro pergant, sibi paria, aut graviora parent tormenta.

9. His binis exemplis tertium adjungo, quod similiter in *Magno Speculo exemplorum* reperitur. Convivebant duo simul Clerici, quorum unus detractor erat pessimus, sic quod de nullo poterat bonum dicere. Hic infirmitate gravi aliquando correptus, tandem agonizare cepit, & mortuus ad æternitatem abiit. Inter lapsis nonnullis diebus, socio specie horribili apparens fassus est, se iusto Dei iudicio ad inferos fulminatum esse, causamque adjiciens

dixit: Cum essem in extremis, ductus fui coram Iudice, & cum obmutescerem præ timore, vidi animas multas, Sole lucidiores, ad Iudicem contra me manus extendentes, & clamantes: Vindicta, Domine, sanguinem nostrum de illo mendaci obrectatore, qui nos apud homines mendaciter infamavit. Ad hanc vocem, cum me Iudex inspiceret irato vultu, ejus conspectu territus & confusus, ac de prolatis contra me malis mihi conscius, nihil contra hiscere potui, sicque desperans damnationis perpetuæ accepi sententiam; Quo dicto evanuit, & ad orcum abiit. Quid ad hæc dicitis, alienæ famæ obrectatores? an non timor & tremor vestros invadens animos, attonitos vos quodammodo redat, præsertim cum coram quasi spectetis, Religiosos, Clericos, Sacerdotes, Dei Ministros mitti in gehennam ignis, non ob alia crimina, quam propter linguæ maledicentiam? Qui ergo Laici auditis, discite ab his, omnium mortalium infelicissimis, Clericis ac Religiosis exempla non sectanda, sed omni contentione fugienda; & creditote, quod si socii & imitatores fueritis culpæ, eritis sanè & aliquando socii pœnæ & vindictæ.

PARS SECUNDA.

10. **D**ICTUM est hæcenus, qualiter, qui suam animæ salutem fartam tectam esse volunt, detractiones, quæ peccatum mortale involvunt, abhorre & fugere debeant; modò videndum superest, quid illis, qui nedum salutis æternæ, sed & perfectionis Christianæ sunt cupidi, agendum, & quomodo in re etiam minima obrectationis vitium (quod apud bonos etiam interdum hospitium quærit, ut ex supra dictis liquet)

fit propulsandum, & abigendum. Proin ante omnia notandum, in quonam gravitas detractionis consistat; nimirum in eo, quod proximi famam, bonam opinionem, & quæ apud alios pollebat, æstimationem obscurer, & abripiat; cum tamen nomen bonum majoris sit pretii & valoris, quam opes & divitiæ temporales, teste *Sapiente* dicente: *Melius est bonum nomen, quam divitiæ multæ.* Prov. 22. Nam bonum nomen est altioris ordinis

dinis bonum, quàm sint opes. Nam sicut omne argentum non potest æquari auro minimo in dignitate, etsi in pretio & æstimatione hominum æquetur; sic omnes opes non possunt æquari famæ minimæ in dignitate & præstantia, licet satisfactio famæ læsæ apud viles personas subinde fiat per aurum & argentum. Ex quo apparet, quàm magna illi injuria & damnum inferatur, cui fama iniquâ detractioe surripitur.

11. Quando autem detractio censeri debeat mortifera, & quando solum venialis, ut dignoscatur, dicendum de ea, quod de vitis iis, quæ à natura mortalia sunt, dici vulgò solet. Quare sicut furtum ex se peccatum lethiferum est, exilitate tamen materiæ esse potest solum veniale; sic & detractio in se quidem lethale crimen est, at tam levis esse potest res, quæ de alio dicitur, ut duntaxat sit veniale. v.g. Si quis levem defectum, aut veniale peccatum alterius de industria manifestet, aut grave delictum narrat, sed ex inadvertentia; nunquam enim actus humanus est peccatum mortale absque plena deliberatione & advertentia, aut gravitate materiæ. Ita S. Thomas 2.2. q. 73. a. 2. Lessius lib. 2. cap. 11. dub. 3. Reginaldus lib. 24. num. 71. Advertendum ulterius: quamvis materia sufficiens ad peccatum mortale detractioe sit manifestatio mortalis peccati, quoties fama proximi graviter læditur; si tamen ex huiusmodi narratione fama alterius notabiliter non lædatur, non erit materia sufficiens ad peccatum mortale; quia parvitas damni excusat à peccato mortali; ut si quis dicat militem commisisse duellum, habere concubinam, decessisse puellam: vel adulescentem esse prodigum, deditum amoribus; feminam rixari: aut qui refert ea delicta,

de quibus scit aliquem se jactare solere; vel etiam si generalibus nominibus peccatorum mortalium aliquis infametur, ut si dicatur, illum esse superbum, avarum, iracundum, hæc dicere non est ordinariè peccatum mortale, nisi ratione dignitatis personæ, de qua dicuntur, accipienda sint pro gravibus vitiis. Ordinariè accipiuntur autem pro inclinatione naturali, vel veniales defectus denotant. Consule, si lubet, Lessium citatum num. 16. & 17. Reginaldum lib. 24. num. 76. Dianam part. 5. tract. 5. resol. 69.

12. At verò, ut modò citari Authores scitè observant, sicut revelare alterius peccatum etiam mortale, per quod tamen fama, vel non vel tenuiter tantum læditur, culpa mortifera sæpe non est; ita è contrario fieri poterit, ut ille, qui defectus duntaxat veniales narrat, se rem peccati lethiferi faciat, si nimirum, attentâ conditione personæ, hæc levia & tenuia censeantur magni momenti, ut si quis v.g. diceret de viro gravi, magnâque virtute prædito, esse mendacem, hoc est, sæpe mentiri, esset peccatum mortale, præsertim si hoc in faciem per contumeliam objiceretur, convitiandi causâ. Rationem assignat eximius spiritualis vitæ Doctor, Alphonsus Rodriguez part. 2. tract. 2. cap. 9. quia nimirum majus inde dedecus & infamia in talem probatæ, & exemplaris vitæ hominem derivari potest, quàm è mortali crimine in alium licentioris vitæ virum. Quare, ut quis mortaliter in hac detractioe de alio materia peccare dicatur, notare oportet, non id motiendum esse ex eo, quod de alio dicatur lethale crimen, sed ex æstimationis, & famæ præstantia, quæ dicendo eripitur. Semper ergo huic fundamento est innitendum; quoniam non raro aliquis Religiosus probus plus boni nominis &

æstimationis deperdit, dum de illo quis dixerit, quod sit levis parvique iudicii; quam si de gravi crimine sæcularis quispiam traduceretur, unde appareret plus hic periculi subesse, quam fortè videatur. Exempli gratiā: Habeo, & suspicio ego quempiam ut bonum Religiosum, ut sedatum, & prudentem virum; tu verò manum tuam hanc illamque in partem vertendo dicis; Iste talis est, quasi innuere velis, eum levem, & parum sibi constantem esse; Jam ille de bona opinione, quam prius de illo habebam, tuo facto deperdidit. Hæc sanè levia non sunt, sed quæ graves etiam scrupulos causare meritò possunt, proinde solerter cavenda.

13. Pergit laudatus Asceta, nōsque à peccandi periculis eruere volens, hæc ad nostram eruditionem subjungit: Quamvis autem certò statuere sæpe non possimus, num frater in eo, quod de eo dixi, æstimationis suæ, quam alius de eo habebat, & famæ notabilem jacturam fecerit, vel an id ad mortale peccatum ascenderit necne; tamen magna videtur esse temeritas, in tale se se ultrò conjicere periculum. Certò pro quidquid in mundo est, huic se quis periculo exponere non deberet. Necessè proinde est, etiam in rebus parvis nos circumspēctos & scrupulosos imprimis esse. Quod nisi fiat, brevi nos innumeris scrupulis, & conscientię remorsibus, & de graviore peccato anxietatibus repletos inveniemus. Atque in hoc distractionis vitio magis hæc cautela, & sollicitudo necessaria est, eum magna sit naturæ nostræ huc propensio & inclinatio, & facilitas, volubilitasque humanæ linguæ permagna. Hactenus *Rodriguez*, qui loco citato hæc de absentibus loquendi regulam ex Sancto *Bonaventura* præscribit: *Er-*

bescant docere de absente, quod cum charitate non possent dicere coram ipso. De absente ergo taliter loquendum est, ut, si præsens adesset, illo sermone rationabiliter non offenderetur; fieri enim potest, ut quis de absente ea proferat licitè & cum charitate, quæ tamen ipso præsentē, & audiente loqui non deberet; non quia hæc dicens loquitur malè, sed quia audiens malè susceperet justè prolata, iramque, & indignationem irrationabiliter adversus alterum foveret. Et hoc maximè intelligendum de culpis aliorum apertis, de quibus sicut licitum est judicare, ut dictum serm. 9. num. 1. ita similiter illicitum non est de illis habere sermonem, dummodò salius quispiam vitiosus animi affectus non intercurrat.

14. Notandum nihilominus, quod, qui ad perfectiora & tutiora anhelent, puriusque Deo obsequium præstare desiderent, non faciliè debeant de aliorum excessibus, licet apertis ac publicis, sermonem habere, exemplo *S. Ignatii Loyola*, qui (ut scribit sæpe citatus *Rodriguez*) aliena vitia in sermone quotidiano nunquam commemorare volebat, quanquam vulgata & passim nota ea essent; quia censebat, id esse reprehensione dignum. Quemadmodum enim jure taxaretur, qui, aliis prætereuntibus, stercore in via reperto cominoveret; sic similiter, qui, ubi & quando non oportet, de aliorum delictis sermonem ingerit, reprehensibilis, & culpabilis certò videtur; Non enim (ut loquitur *D. Chrysostomus* homil. 3. ad populum) *commotum sterco sic sectore cartilaginem percellit; sicut aliorum detecta peccata pios animos perturbare, & contristare solent.* Serviat proinde hic quod scripsit *Paulus* in Epistola prima ad *Corinthios* cap. 6. *Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt.* Quæ verba

verba ponderans Doctorum Phœbus, *Augustinus*, ita nervosè scribit lib. 1. cap. 14. de adult. conjug. *Omnia mihi licent; Omnia, quæ nullo præcepto Domini prohibentur, licent; sed non omnia expediunt, non conducunt ad vestram, vel proximi spirituales adificationem. Ideo non nisi illicita prohibentur à Domino, ut ea, quæ licita sunt, & non expediunt, non legis vinculo, sed liberâ dilectionis beneficentiâ caveantur.* Qui verò non cavet ab iis quæ licent, & non expediunt, sæpe ad illicita dilabitur. *Solus enim in illicitis non cadit, qui se aliquando & à licitis restringit*, ait *Gregorius Magnus* lib. 5. moral. cap. 8. Quanquam ergo de aliorum peccatis passim vulgatis loqui nulla lex prohibeat, quia tamen id rarius expedit, ideo ab his abstinere nobis persuasum sit, memores verborum illorum *Siracidis* cap. 19. v. 10. *Audisti verbum adversus proximum tuum? commoriatur in te, fidens quoniam non te disrumpet; sepeli id intra te, ibi extinguatur; nec ultra exeat; neque enim tantilla res tacita ventrem tuum disrumpet.*

15. Hanc doctrinam suâ nobis exemplò tradit omnis sanctitatis & perfectionis Magister *Christus JESUS*: dum enim Pontifici præsentatus, interrogatus ab eodem fuisset de suis discipulis, & de doctrinâ ejus, nil aliud respondere voluit, quàm: *Ego palam locutus sum mundo, & in occulto locutus sum nihil, quid me interrogas? interroga eos, qui me audierunt.* Joan. 18. 20. Ubi advertendum, Pontificem interrogasse de duobus, nimirum de Discipulis, quid de eis factum esset, & de doctrinâ; ad doctrinam solum respondit Dominus; de discipulis verò altum tenuit silentium. Si causam nôsse desideres, ecce eam dat *Doctor Angelicus*; nimirum, quia pro tunc parùm boni de illis dicere potuit; unus enim eorum eum tradidit, alter ad eundem

negandum in procinctu stabat, cæteri eo relicto, fugerunt; & ideo de Discipulis nihil respondit, ut eorum honorî consuleret, & timiditatem in fugiendo occultaret. Quo factò & nos erudit Dominus, qualiter nempe proximorum nostrorum errata, manifesta licet, non reterege, sed obterege conveniat. Huic proposito congruere videtur quod legitur de Patriarcha *Noë*: Hic post diluvium vineam plantans, & vinum plus æquo bibens fuit inebriatus; in qua ebrietate inverecondè nudatus jacuit. Hanc sui patris nuditatem cernens *Cham*, duobus fratribus suis *Sem* & *Japheth* indicavit, qui pallio suis humeris impositò inceserunt retrorsum, & operuerunt verenda Patris sui, faciesque eorum averse erant, & patris turpitudinem non viderunt. Gen. 9. Evigilans autem *Noë*, simul cum intellexisset quæ fecerat ei filius suus *Cham*, sine mora eundem maledixit; *Sem* verò & *Japheth* summe dilaudans ait: *Benedictus Dominus Deus Sem, sit Cham servus ejus. Dilatet Deus Japheth &c.* Omnia in figura. Præfiguratur nimirum *Noë* Majores, Pastores, & Prælatos Ecclesiæ; Quod si ergo in illis appareat turpitudine peccati, ab ea facies nostras avertamus, illamque non nuntiare aliis, sed operire satagamus: *Turpitudinem patris tui non discooperies.* Levit. 18. 7. Id est in sensu morali, eorum, qui Patres vestri, seu Superiores sunt, pudenda acta & facta in lucem per sermones vestros non proferetis; sic enim cum *Sem* & *Japheth* copiosam à Deo accepturi estis benedictionem, & favorem singularem. Memoriam æternam mereatur dictum & factum Imperatoris *Constantini Magni*, qui, (ut scribit *Baronius* tom. 3. anno 325. num. 43.) dicere solebat: Si suis etiam oculis Præsulem Christianum rem nefariam committentem

tem cerneret, facinus illud non tantum non evulgaturum, sed etiam paludamento suo facti infamiam operturum, ne facinoris aspectus eos, qui id ipsum viderent, ulla ex parte læderet. Hic nos, qui Clerici, Religiosi, Dei servi, Sacerdotes & Ministri Christi audimus, & qui plurimis ad sectandam vitæ perfectionem titulis sumus obstricti, ab hoc piissimo & religiosissimo Imperatore discamus, quantā industriā & solitudine, quod aliorum, præsertim Superiorum famæ; & exultationi consulamus, nos allaborare conveniat. Ca-

vendum proinde sollicitè, ne facile ingeratur mentio in discursu communi de aliorum defectibus & excessibus, quantumvis apertis & passim notis; quando enim à licitis nos ipsos restringemus, tunc & ab illicitis securi erimus. Dicitis coronidem imponit Sapientissimus Salomon Proverb. 21. v. 23. sic protestans: *Qui custodit os suum, & linguam suam ab omni malo verbo, custodit ab angustiis animam suam.* Hæc pro nostra instructione de detractoribus dixisse satis, modò, quàm graviter delinquant detractorum auditores, videamus.

P A R S T E R T I A.

16. **M**agnes tam arcanæ quàm admirandæ prorsus virtutis est, si vel experientiam de eo loquentem audiamus. Ut cætera taceam: pugio, seu ensis si magneti adfricetur, ita vulnerat, ut is qui pungitur, non sentiat se vulnerari. Rem ex fide narrat Hieronymus Cardanus (quem citat Drexelius in Phaëton cap. 18.) qui affirmat se vidisse magnetem, quo si acus aut ferreus stylus fuisset illitus, quavis corporis parte infigi sine ullo doloris sensu, ac sine sanguinis effluvio potuisset, prout ipse Author in suo proprio brachio experimentum se cepisse testatur. Detractio sanè talis videtur esse pugio seu gladius: infigitur, lædit, vulnerat, & quidem tres uno ictu, ut supra num. 5. dictum. Sauciatur enim detractor, detractoris auditor, & is cui detrahitur. De detractore qualiter ipse sine doloris sensu graviter vulneretur, jam diximus; de tertio, cui nimirum detrahitur, differemus parte sequenti, nunc de auditore detractoris acturi. Proinde exponemus in præsentia, quàm grave sit delictum, non tantum

aliis detrahare, sed & benevolè audire detrahentes; sic unà & detractorem, & ejus auditorem instruemus. Hoc ut ritè fiat, commemorare lubet hic vulgarem & famosam de Sirenibus historiam, de quibus nulli non notum est, quòd, cum venustissimum & sceminilem præ se vultum ferant, viatores cantibus & harmoniis suis aded rapiant, & incantent, ut veluti imobiles maneant, nec navim suam ulteriùs progredi sinant; at verò iis, qui in navigio sunt, suavi sopore præ nimia harmoniæ dulcedine sopitis, ipsis in prædā cedunt, & ab illis devorantur. Et ideo providissimus Ulysses, ne unà cum suis præsentissimum hoc incurreret periculum, sociorum aures obturavit cerâ, seipsum malo alligari jussit, dum has aurium insidias præterveherentur. Ex qua historia, seu (ut verisimilius est) Poëtarum fabulâ nos legamus pro nostra eruditione moralitatem quampiam, nimirum non solum oculis, sed & auribus sua esse pericula; ideo cum cautissimo Ulyssè ad arcenda hæc aurium mala opus est sepi-

mentis,

mentis, prout Sapiens Ecclesiasticus cap. 28. v. 28. consulit, ut non quidem cerâ, ut fecit Ulysses, sed spinis & carduis aures nostras occludamus: *Sepi ait, aures tuas spinis, & linguam nequam noli audire; & ori tuo facito ostia, & seras auribus tuis.* Non vult sepe floribus seu rosas contextam; sed vepribus asperam, paliuris horrida vult esse aurium sepimenta: quia hoc modo arcendus erit detractor. Sicut enim sepes circa agros serviunt contra sylvestres feras, circa hortos verò contra fures, spinæ autem circa aures contra detractores. Tunc autem sepi aures tuas spinis, quando eas claudis, & avertis, quando ostendis faciem gravem & tetricam, quæ indicet, te invitum ægrèquè audire, ac detractorem tibi esse tædio, & molestiam creare.

17. Porro, variæ sunt spinæ, praxes, & modi, quibus aures sepiantur detractio- ni, illaque succidatur. Primus, si aperte ei resistatur, & detractor increpetur; qui modus maximè servandus à Majoribus & Superioribus respectu suorum subditorum. Hæc lex olim Judæis tradita fuit, *Deuter. 22. 4. Si videris asinum fratris tui cecidisse in via, non despicies, sed sublevaris cum eo.* Ubi considerandum: Si obligatio est, alterius asinum in foveam collapsum eripere, quanto magis famam periclitantem debemus adjuvare? Hæc autem obligatio, licet respectivè omnes aliquo modo tangat; specialiter tamen Superiores, & qui auctoritate pollent, concernit. Unde Superior audiens aliquem detrahentem Religiosis subditis suis, & non resistens, dicit S. Thomas 2. 2. q. 73. a. 4. Corp. eum peccare mortaliter; quia tenetur ex officio suo præ omnibus aliis bona spiritualia suorum Religiosorum curare, &

Gramm. Relig. Pars I.

servare; ergo tenetur famam, quæ est maximum bonum, suo subdito conservare, & à detractoribus eam redimere. Secundus modus impediendi detractio- nem est; *Sermonem malè ceptum alio derivare.* Cum enim ferociens taurus hominem insequitur, pallium ei in caput objicitur, ut, dum luctatur cum pallio, furibundis oculis subducatur se homo. Ita cum quis alium detrahendo insectatur, consultissimum est, pallium ei hoc est diversum sermonem objicere, ut cesset detrahere. Neque semper adeò sollicitè curandum, quomodo id dextrè fiat, & cum decore. Ex abrupto subinde aliunde loquendi argumentum est injiciendum. Id quod egregiè præstitit *Thomas Morus*, illud Angliæ Sidus, vir proinde sanctus ac eruditus, melioris exempli ubique observantissimus; Cum enim, apud quoscunque demum fuisset, detractio- ni quispian laxare linguam inciperet, ipse mox arreptâ aliunde occasione virulentum illum sermonem aliò diverte- bat: Quivis (ajebat) quod volet dixerit, ego verò ajo hanc domum optimè structam esse, reverà magistrum se probavit, qui hoc ædificium eduxit. Ita maledicentiam aut correxerat aut certè turbavit.

18. Tertium documentum impedi- entia detractio- nis est, *subducere se tam noxiis fabulis, & ipso discessu detractoris linguam*: sciat locutuleius ille se gratum non fuisse. Hoc consilium suggerit S. Hieronymus in Regula Monachorum cap. 22. sic scribens: *Si quem alicui detrahentem audieritis, procul fugientes dimittite velut serpentem, ut verecundia victus discat de aliorum factis silere.* Hoc divinus Paulus confirmans: *Nunc autem scripsi vobis (inquit 1. Cor. 5. 11.) non commisceri, si is qui frater nominatur, est fornicator, aut*

S

ava-

avarus, maledicus. De Francisco Suarez è Societate Jesu, religiosissimo ac doctissimo viro refert *Joannes Rho* lib. variar. histor. cap. 3. §. 2. Cùm ab Archiepiscopo Lisborensi ad prandium vice quadam invitatus fuisset, & quendam ex convivis murmurantem, maléque de aliis loquentem audisset, mox severum, austerumque vultum monstravit, quo non obstante, dum peristeret in incepto detractor, surrexit, elatæque voce sic fuit allocutus præsentem: Aut ipse præcendendus est sermo, aut bona eum venia hinc ego abeo. Hac Religiosa sapientissimi Senis libertate captus Archiepiscopus, Patremque complexus: *maître* (inquit) *Francisce, non alium ego amicum pervelim, qui absentis amici famam adeo liberè tuearis.* His accedit quartum documentum, seu alexipharmacum adversus detractionis virus; videlicet, *Somnum inire, aut simulare.* Ita *S. Machetes Abbas*, si quis verbum detractionis protulisset, illicò in somnum incidebat; ait *Cassianus* lib. 5. Instit. cap. 29. Qui *Machetem* æmulari nequit, qui dormire non vult, aut abire non potest, monstrat saltem se Christianum esse, signum edat, hæc talia sibi non placere, idque statim sub initium pravi sermonis faciat, dum ignem etiamnum unâ situlâ licet extinguere: hic enim, ubi invaluerit, penè indomabilis est. *Ventus Aquilo* dissipat *pluvias & facies tristes* linguam detrahentem: Inquit *Salomon* Proverb. 25. 13. Quo sensu dixit *S. Hieronymus*: Si vultu hilari audieris detrahentem, tu illi das fomitem detrahendi; ille ignem excutit, tu substernis igniarium: quod si facie subtristi, & adversa detractorem audias, discet ille non libenter dicere, quod didicerit non libenter audiri. Sin aliter agis, ostendis te illius, cui detrahitur, aut falsum fratrem, aut timidum amicum esse.

19. Summam hic meretur memoriæ heroicum illud Patriarchæ nostrî *Augustini* factum: Hic enim Præsulum gemma, ut longè à consortio suo, à mensa, à conversatione omni detractores proscriberet, & ne unquam vel invitus aures iisdem præberet, aut illi alicui coram se detrudere præsumerent, ad proximum mensæ parietem appendit tabellam, quæ omnes illic accubituros mone-ret his versiculis:

Quisquis amat dictis absentum rodere famam,

Hanc mensam vititam noverit esse sibi.

En mensæ leges præclarissimas: Aliis non detrudere: qui secus assueverit, abesto: hos convivas hæc mensa non admittit. Insigniter hic *Augustinus* improbam illam consuetudinem notavit, quæ in convivibus, circulis, conviviis, primam omnium quæstionem movet de moribus & defectibus absentium. Ideo *Augustinus* ut hæc confabulationes domo suâ excluderet, ad mensam lectorem adhibuit, qui animum pasceret, dum ille corpus reficeret. Contingit autem, (quod *S. Possidius*, qui etiam interfuit, in ejus vita narrat) ut ad *Augustini* mensam Antistites complures accumberent, sed legis ab *Augustino* scriptæ oblii, liberius de aliis loquerentur, quibus ingenuè *Augustinus*: Domini fratres, ajebar, aut illa tabella refigenda est, aut vos sermones istos desinetis, aut ego ad cubiculum faceffo.

20. Eiusdem ferè animi fuit *S. Joannes Eleëmofynarius* Patriarcha Alexandrinus; hic, si quem aliis obtræctantem audisset, aut ingeniosè in alios sermones deduxit: si pergeret alter, tacebat quidem *Joannes*, sed nomen hujus notabat, & colloquio finito, ei, qui sibi à cubiculis serviebat, præ-

præcipiebat, hunc talem hominem ne amplius intromitteret. Certissimum est, quod dixit *S. Hieronymus*: *Ubi desunt audientes, non inveniuntur detrahentes*. Desit auditor, deerit detractor. Nisi ergo & nos sic agamus, & aliorum famam tam cautè custodiamus, quàm nostram, illas Domini leges rumpimus, quæ alios eò quo nos ipsos amore foveri volunt, de quibus *serm. 6. num. 3. plura diximus*. Neque verò is solum nequiter facit, qui vicini sui incendit domum, sed & ille, qui aquam ad sopiendum ignem non adferat, cum possit. Similiter non tantum nocent, qui aliis detrahunt, sed & illi, qui detractiones non impediunt, qui applausu & gratulatione commendant. Ille demum sincerus est amicus, qui non tantum non alteri detrahit, sed & detractores, ut potest, compescit: ille fidus frater est, qui, quantum licet, erubescendam aliorum sorditudinem tegit, nisi eam aperiat iis, quorum est juvare, non infamare. Aliorum vitia tegenda sunt, non oculis, auribusve ingerenda.

21. Hoc modo ut agamus, nos commonet divinus Spiritus per *Salomonem* sic loquens: *Prov. cap. 24. v. 21. Cum detractoribus non commiscearis, quoniam repente consurget perditio eorum*. Detrahtio enim est contagio venenosa, quæ æternam infert mortem: Sicut igitur contra pestiferam luem remedium efficacissimum est fuga, ita & obrectationis. Proinde sciendum, quod omnium Doctorum calculò definitum sit, non tantum detractorem, sed etiam ejusdem benevolum auditorem peccare graviter aut leviter juxta obrectationis mensuram. Hoc ut explicetur, advertendum est, quod tripliciter se possit habere, qui detractorem audit, scilicet vel ut inducens; vel ut complacens; vel ut tacens, &

non resistens. Primò, qui ita audit ut inducere, vel excitare censeatur ad detrahendum, vel ad detractionis continuationem, non minus peccat quàm detractor; imò gravius, quia est alterius causa mali, sicque & sui & alterius peccati auctor censeatur; Sic frequenter contingit, quod aliquis obscure indicet, se aliquid vidisse, vel audivisse, nolit tamen prodere, interim alii multis circumlocutionibus instant, ut propalet occultum alterius peccatum, eliciunt tandem, & inducunt in detractionis crimen. Et tunc maximè verum est illud *S. Bernardi* assertum: *Detrahere, vel audire detrahentem, quid horum damnabilius non facile dixerim*. Tunc diabolus censeatur quasi ludere, & choreas ducere in lingua detrahentis, & in auribus audientis.

22. Secundò, qui ita audit, ut tamen non inducat, nec animet ad detrahendum, sed tamen lætatur alterius detractione, peccato se obstringit lethifero, quia ipse alienò malò oblectatur contra charitatem. De his verum est illud *Apostoli* (*Rom. 1. 32.*) *Qui talia agunt, scilicet nequiter detrahunt, digni sunt morte æternâ. Et non solum qui ea faciunt, qui sunt principales sceleris hujus perpetratores; sed etiam qui consentiunt facientibus*, juvando eos nempe quocunque modo, ut exhortando, laudando, approbando. Quod quidem sub umbra quadam inhibuit Dominus dicens: (*Exodi 23. 19.*) *Non coques hœdum in lacte matris sue*: iis enim verbis (ait *S. Thomas 1. 2. q. 102. a. 6. ad 4.*) figuratè significatur, quod hœdus, id est, peccator, qualis censeatur etiam impius detractor, non est coquendus in lacte matris, id est, non in blanditiis deliniendus. Et ideo his, qui sunt proni ad peccandum,

ad detrahendum, non debemus hilarum vultum ostendere ad eos oblectandum, ne videamur eorum peccato consentire, & quodammodo peccati audaciam ministrare. Ita *Magister Angelicus*.

23. *Tertio*, qui nec inducit, nec lætatur, tamen audit, & tacet, dum alius detrahit, quandoque peccare potest graviter: Quia si est atrox injuria, & grave incommodum secuturum in alterius famam existimat, debet excusâ verecundiâ contradicere, & innocuum defendere. Sicut enim in arcta necessitate tenemur proximo in rebus temporalibus subvenire; sic etiam in necessitate famam ejus servare. Veruntamen, ut monet citatus *Angelicus Doctor* 2. 2. q. 73. a. 4. ad 2. non semper aliquis debet resistere detractori, arguendo eum de falsitate, & maxime si sciat, verum esse, quod dicitur: sed debet eum verbis redarguere de hoc, quod peccet fratri detrahendo: vel saltem ostendere, quod ei detractio displiceat per tristitiam faciei; quia ut dicitur in *Proverbiis* cap. 25. *Ventus Aquilo dissipat pluvias, & facies tristis linguam detrahentem*: quia ad literam detrahens cessat, cum audiens contristatur. Quod tamen ut plurimum, sicut par esset, mundana praxis non servat. Quin imò, si quis audit malum de aliquo, despicit, & movet caput; nec loquitur ore, sed nutu; & facit pejus, quam si decies loqueretur, ingerendo aliis suspicionem. Vel plerumque aperte complaudit, dictum exaggerat, aut quidpiam adjicit. Quod si non fecerit, humano indignus convictu reputatur. Et hoc vel maxime deplorandum, quod totus Mundus detractorum plenus sit. Unde super illud *Proverb.* 24. *Cum detractoribus non commiscearis*, ait *Glossa*.

Hoc specialiter vitio periclitatur penè totum genus humanum.

24. Profectò res ardua & rara, interesse sermonibus detractoriis, & non aliâ quâ exinde coinquinari peccati maculâ, cum vel ipsâ etiam taciturnitate in hac parte non raro quis peccet, quando nempe monere deberet detrahentem, non tamen monet respectu quodam humano prohibitus. Ubi nihilominus advertendum: Si quis prudenter putet nullo modo profuturam suam monitionem, vel metuat aliquando grave damnum, putâ, contumelias, verbera, gravem rixam; Vel si fuerit inferior, & nullius auctoritatis, aut putet auditores non credere, aut aliâ ratione speret, damnum hoc infamiae ab alio propulsandum, non temetur monere, aut contradicere, sed potest tacere: ad hoc enim tantum obligatur, cum putat efficaciter damnum impedire se posse. Recolligantur dicta *Serm.* 6. num. 22. Verum, cum ars artium sit in presenti puncto semper posse tangere medium, & non aliquando tacere ad ea, quæ essent contradicenda, & vice versa; proinde facile liquet, quàm res sit aleis plena, se detrahentium immiscere circulis, ac commercijs. Siquidem, vel eos corripere obligaris, vel non? Si obligaris, & non facis, præ foribus stat peccatum; Sin eos corrigis, eorum aversionem, iram, odium vix effugies. Tutissimum ergo, & rationi valde consentaneum est, aures accommodare divinis consiliis, & opere implere quod suggeritur à *Sacro Paræmiaste*, sic monente ac dicente: *Amove à te os pravum, & labia detrahentium sint procul à te.* *Proverb.* 4. 24.

SERMO XII.

DE DETRACTIONE PATIENTER FERENDA.

Pro eo ut me diligerent, detrahebant mihi: ego autem orabam. Psal. 108. 4.

PARS PRIMA.

1. SANCTISSIMI Hipponensium Præfultis Augustini assertum est: *Quem diabolus (inquit tom. 2. epist. 137. circa med.) non potest devorare seductum ad nequitiam, famam ipsius inquinare conatur, ut, si fieri potest, opprobriis hominum, & malarum linguarum detractioe deficiat, & sic in ejus fauces ruat.* Neque addubitandum, quin plures cæteroquin pii & religiosi, patienter tamen non ferentes male sparios de ipsis sermones, nec veniam suis obrectatoribus impertiri volentes, sed iras, & inimicitias foventes in prædam tandem diabolo cessere. Eapropter in præsentem eliminare conabimur omnem impatientiam, iram, & bilem, quæ in cordibus bonorum hominum consurgere nonnunquam solet, quando injustè & ignominiosè ab aliis diffamantur, bonique sui nominis existimationem amittunt. Proinde nosse debemus, nihil magis in votis esse stygio tenebrioni, quàm si possit eos, quos piè & religiosè vivere cernit, diffamare, remorasque injicere, quibus in via Dei præpedirentur, & à perfectionis, salutisque cursu retraherentur. Nam (ut scitè observat Gregor. Magn. lib. 2. indict. 10. epist. 23.) *habet hoc proprium invidia anti-*

qui hostis, ut, quos in perpetratione pravorum actuum decipere non valet, famam eorum dilaceret, falsa ad tempus fingendo. Quanquam autem huic infernali Draconi nunquam desit voluntas per semetipsum devotos Dei servos infamare, eisque apud alios boni nominis existimationem eripere, quemadmodum nonnullos Sanctos speciem alienam mentitus infamavit, quos inter erant S. Silvanus Archiepiscopus, S. Cunegundis Imperatrix & Virgo, & S. Maria Magdalena de Pazzis; rarissimè tamen id ei Deus permittit; frequenter autem id efficere adlaborat per homines impios & vitiosos, qui semper virtutum studiosos traducere, eorumque bonam famam, si non prorsus tollere, obscurare saltem nituntur.

2. Eapropter quisquis boni sui nominis æstimationem à maledica lingua imminui intelligit, magnoperè caveat oportet, ne illius Præcepti, ab electo Christi Apostolo nobis omnibus traditi transgressor existat, quâ præcipitur: *Rom. 12. 14. Benedicite persequentibus vos: benedicite, & nolite maledicere eis, qui vos quovis modo denigrant. Et licet dicat Siracides cap. 41. 15. Curam habe de bo-*

no nomine: hoc enim magis permanebit tibi, quam mille thesauri pretiosi & magni. Et Cato: Omnia si perdas, famam servare memento. Id enim non debet intelligi, ut per fas & nefas te ipsum defendas, & te injuriantem reciprocâ injuriâ afficias, & maledicenti maledicas; sed ut sic vitam tuam instituas, ac taliter vivas, ne apud Sapientes, & probatâ conversationis homines malæ famæ notam incurras. Noli ergo vinci à malo, sed vince in bono malum, hortamentum est citati Apostoli Pauli. Rom. 12. 21. Et quia

Verba movere solent molles penetrabilia cordis;

Alit exempla trahunt, abripiuntque magis.

Ided exemplo sit inprimis ipse, qui est summa & essentialis sanctitas, innocentia, justitia &c. nimirum pientissimus Salvator noster JESUS Christus. Ah! qualem non infamiam mansuetissimus hic Agnus patiebatur? Quas non contumelias, infamationes & contradictiones sustinuit? Unus eum voracem, alter Publicanorum amicum, hic blasphemum, ille dæmoniacum, (verbo) omnes unâ voce seductorem, impostorem, Sabbati violatorem nuncuparunt. De verbis ad facta porrò progressi, in uno loco eum voluerunt apprehendere, in alio lapidare, in alio de monte præcipitem dare, hic ut lunaticum ligare, illic è Synagoga & publico concilio ejicere. Denique breviter, si totam sanctissimam ejus Passionem percurramus, eum ad summam ignominiam devenisse reperiemus; Nam cum Barabba, id est cum homine omnium hominum sceleratorum sceleratissimo non solum fuit comparatus, verum etiam eidem posthabitus, communique totius populi

horrendâ vociferatione ad mortem postulatus, quasi dignus non esset unius diei vitâ. Igitur si & tu, mi optime frater, injustè, si inaltiosè, si contumeliosè tuis à consodalibus, seu potius à diaboli ministris falsò accusaris, diffamaris, subfannaris &c. aperi aures tuas, & audi illud, quod olim ad Moysen dixit æternus Pater; Exodi 25. 40. *Inspice, & fac secundum exemplar, quod tibi in monte Calvariæ monstratum est.* Nimirum leva oculos tuos, & respice in faciem Christi tui. Psal. 83. 10. qui pro salute tua in monte Calvariæ in crucem actus est, & videbis eam lividam, luridam, deformem, & dices cum Propheta (Isai. 43. 2.) *Non est species ei, neque decer, & quasi absconditus vultus ejus.* Aspice corpus, & videbis, quia à planta pedis usque ad verticem non est in eo sanitas. Isai. 1. 6. Denique si ulterius Salvatorem tuum, in ligno suspensum, contemplatus fueris, videbis eum despectum, & novissimum virorum; Isai. 53. 3. dicénsque: *Vermis est, & non homo.* Psal. 21. Erubescat ergo Christianus, inprimis Religiosus, & confundatur, cum videat Dominum suum tam iniquè, & ignominiosè habitum à populo suo, cui innumera contulit beneficia, & ipse honoribus maculari, ac in numero & pretio haberi cupiet?

3. Opportunissimè ad rem facit, quod in Chronico Scriptorum Ordinis Minoritarum refert Henricus Villot de Religioso quodam ejusdem Instituti, qui dum Bononiæ in Capitulo Generali falsò accusatus, ante Crucifixi imaginem in genua procumbens obnixè Crucifixum rogasset, ne eum pateretur falsi criminis accusari, precibus vix finitis, eum sacra Crucifixi imago affata est his verbis, quæ etiam hodie leguntur ante eam imaginem:

Et

Et ego quid demerui pendens inter latrones?

Oravi, nec obtinui carnis petitionem.

Calicem mortis sorbui, Patri placere studui per carnis passiones.

Ergo non murmur exeat, si non sit quod orāsti:

Nec orāsse poeniteat, quamvis non impetrāsti.

Dum fraudat desiderium, ad majus beneficium datorem obligāsti.

Ad me si levas oculum, vides argentū vendi, tradi quoque per osculum, & durē comprehendi.

Ac ligari funibus, confici verberibus, Velut desperatus, præsentor Pontificibus, quasi latro ligatus.)

Sic quos amavi fortius, ab illis inquam citius, sum spretus & illusus.

Ibi clamor, derisio, severitas minarum; omnes impune faciunt,

Et quidquid mihi faciunt, videtur esse parum.

Saturatus opprobriis ducor ad Pilatum, renovatis injuriis ruunt in accusatum;

Hinc homicidam liberant ad mortem adjudicatum.

Nec Præses dat præsidia, nec curam gerit curia, de justo liberando;

Quasi vile mancipium dant in Herodis manus:

Mox producor in medium, deludor ut insanus.

Tandem remissus Pontio, diræ mortis supplicio condemnor ut profanus.

Extra muros ejicior, & ipse crucem fero.

Matre vidente spoliior vestimentis quæ gero.

Tandem clavis confodior, & in cru-

ce morior, de vita non despero.

Tu ergo vermis non turberis, si non statim consequeris quidquid à Patre quæris.

His ille auditis obstupuit, & spirituali recreatus, ac roboratus dulcedine, ad omnem in posterum tolerandam infamiam, ex falsis delationibus & obrectationibus promanantem, sese ultrò Deo obtulit.

4. Hoc ipsum, quod huic viro Religioso à Crucifixi imagine dictum fuit, tibi dici, & inculcari cogita, ne ob aliorum detractiones, & infamationes in impatientiam, iram & odium, ac exinde in salutis periculum prolaberis, memor semper illius à cælesti Magistro traditæ doctrinæ *Matth. 10. 25. Sufficit discipulo, si sit sicut Magister ejus; & servos sicut Dominus ejus. Si Patrem-familias Beelzebub vocarunt: quanto magis domesticos ejus?* Quasi diceret: Si me, qui sum Christus, Magister, & Dominus, imò Pater-familias vester, Judæi irriserunt, calumniati sunt, & vocaverunt Beelzebub; si, inquam, in me, qui eis per tot miracula me Messiam & Filium Dei esse probavi, hoc ausi sunt; quanto magis eadem audebunt in vos domesticos meos, discipulos, & famulos? Et si ego talia ab eis inodeste & fortiter toleravi, quanto magis eadem simili modo tolerare debetis, imò in iis gaudere, quòd pro me ista toleretis, quòdque in hac tolerantia mihi assimilemini, meisque quasi vestibus & insignibus ornemini? Item considerandum, quòd nulla virtus tantæ sit autoritatis, quæ non à malevolis in sensum reprobum trahatur; experti id sunt, quot Deo placere studuerunt. Si ergo & tu id ipsum nunc experiris, nil novi hoc est, nec primus es, nec ultimus eris: Quippe dudum

dudum id expertus de præterito Apostolus Paulus, & dudum de futuro idipsum prædixit: (2. Tim. 3. 12.) Omnes qui pie vivere volunt in Christo, persecutionem, & detractionem patientur. Hinc Poëta religioso præcinnente:

Ipsæ nec adnixus fieri omnibus omnia Paulus

Obtrektorum liber ab ore fuit.

5. Nihil ergo novi est, quod de bonis Christianis, de Christi servis, de religiosis viris perversæ formentur censuræ ab iniquis; id enim jam à mundi principio factum est ita. Et ideo S. Joannes in sua prima Epistola cap. 3. omnes Christi fideles erudire volens, ait: Nolite mirari fratres, tanquam ad rem novam aut insolitam, si odit vos mundus, si mundi dilectores, vos ab amore mundi separatos, & cælestibus desideriis intentos oderint, suisque sinistris & iniquis judiciis, ac sermonibus detractoriis vos flagellent, & infament. Nam hoc nil prorsus est novi, ut malus contrarietur bono, iniquus justo; dudum id etiam vidit, & prævidit Salomon dicens: *Ambulans recto itinere, & timens Deum despicitur ab eo, qui infami graditur via.* Prov. 14. vers. 2. Tanta enim est impiorum perversitas, ut, nisi omnes tales efficiant quales ipsi sunt, non acquiescant: quia vident suam vitam & vitia contrariis piorum virtutibus, moribusque re ipsa culpari, & redargui: quare perpetuos hos suæ vitæ censores, velut sudes in oculis non ferentes, rident, vexant, eisque ubi poterunt obtrektare non cessant. Hanc causam dant impii apud Sapientem dicentes: *Gravis est nobis etiam ad videndum, quoniam dissimilis est aliis vita illius.* Sap. 2. 15. Unde sicut in eodem homine contra spiritum caro, & contra

carnem spiritus concupiscit: ita in eadem republica, aut communitate quampiam mali cum bonis pacem habere non possunt. Quæ enim participatio iustitiæ cum iniquitate? aut quæ societas luci ad tenebras? quæ autem conventio Christi ad Belial? quærit Apostolus 2. Cor. 6. 14. Appositè Comicus: *Semper bonos odit malorum factio.*

6. Hæc omnia suo calculo rursus corroborat Sacer Paramias cap. 29. v. 27. ita contestans: *Abominantur impij eos, qui in recta sunt via; id est, qui rectè vivendi viam & consuetudinem ineunt, ac tenent. In quo sensu etiam dixit Tarsensis Præco: (Gal. 4. 29.) Et quomodo tunc is, qui secundum carnem natus fuerat, persequatur eum, qui secundum spiritum: ita & nunc. Quasi diceret: Sicut olim senior frater Isaac, qui secundum carnem natus fuerat, hoc est carnali virtute & generatione progenitus ex Agar, persequatur eum, qui secundum spiritum, id est Isaac, qui natus est ex Spiritu Sancti promissione & virtute supra naturam ex Sara, quasi typus fidelium, & spiritualium filiorum legis novæ; ita & nunc Christiani, & Religiosi carnales persequuntur, & rident spirituales, ait hic S. Hieronymus. Est enim connaturale, imò fatale, quod mali bonorum vitam cavillis & sannis infectentur, eisque detrahant, & invident; nam sicut similitudo morum est causa amorum; sic dissimilitudo morum est causa & origo odiorum. Unde Horatius lib. 1. epist. 19.*

Oderunt hilarem tristes, tristémque jocos;

Sedarum celeres, agilem gnævumque remissi.

7. Opportunè S. Leo Papa Serm. 9. de Quadrag. ad præsentem scopum ita graphice

phicè scribit: In bono proposito constitutis inimicitie dissimilium, diabolo instigante, non desunt, & faciliè in odia prorumpunt, quorum improbi mores delectabiliores sunt comparatione rectorum. Iniquitas cum iustitia non habet pacem; temperantiam odit ebrietas; falsitati nulla est cum veritate concordia; non amat superbia mansuetudinem, petulantia verecundiam, avaritia largitatem. Ita S. Leo. Nemo ergo demiretur, multos etiam inter homines claustrales reperiri, qui adeò sunt malignæ naturæ, ut etiam de bonis bene loqui non possint, & quomodo quis evomer dulcia, qui habet cor & os plenum felle & amaritudine? Reperiuntur nimirum linguæ pestilentes & perniciosæ, quæ (ut proverbialiter dici solet) inclar falcis ex omni herba fœnum efficiunt. Et vel ideo nullus unquam tantâ morum integritate fultus, qui absque aliorum querela fuit. Fieri non potest (ait S. Hieronymus in quadam Epistola) ut absque morsu hominum vitæ hujus curricula quis pertranseat. Nam quemadmodum lilii odor, etsi sit suavissimus, non tamen gratus omnibus est, quoniam debilibus capitibus vehementem affert dolorem; Ita pariter qui excellere nituntur in virtutibus, quamvis coram Deo, beatisque cæli civibus deliciosissimè fragrent; hac tamen fragrantia multi offenduntur, illi nimirum, qui perfectionis callem abominantur, & fugiunt. Et hi sunt homines levissimi ac triobolares, qui famam depeculantur bonorum. Ita non infrequenter fit verum illud Poëta:

Candida de nigris, & de candentibus atra.

8. Et hoc à parte rei ita esse, innumeri experti sunt viri etiam probatissimi & sanctissimi, tam qui in novo, quam qui in Veteri Testamento vixerunt. Nam quisnam olim Moyse & Aarone

Gramm. Relig. Pars I.

exequendis cælestibus monitis obsequentior? educendis ex Ægypto Hebræis charitatis fervore potentior ac promptior? Et tamen vel ipsa charitas ipsorum minimè sine hominum reprehensione immunis evalit. Vociferans enim omnis turba murmurati sunt contra Moysem & Aaron, inquit Scriptura, Numer. 14. 11. Videantur, quæ diximus serm. 10. num. 2. Quoniam ergo modo potest quis, licet sanctitatis splendore fulgeat, sine querelarum vivere injuriis? Si vel ipsa benefica Moysis & Aaronis educio populi ex captivitate, querelæ materiem multitudini ministravit? Quis ergo ita vitam ducet, ut nec activè, nec passivè aniam præbeat querelis mortalium? Rectè quidam dixit: *Interdum etiam optimi decolorantur.* Sic S. Chrysostomus infamabatur, quod solus cum mulieribus ageret, & vitam turpem & voluptuosam cum illis duceret; ideo in exilium sapius pulsus, & in eodem denique etiam mortuus est, quemadmodum fusiùs in ejus vita recenset Laurentius Surius, & ex eo Petrus Ribadeneira.

9. Pariter S. Hieronymus, clarissimum poenitentiae speculum, infamiam passus est maximam; at quam ob causam? Nimirum, quia Romam circuibant, & magnâ contentione indagabant Hieronymum S. Marcella, S. Albina mater ejus, S. Melania, & S. Paula, ut à viro Sancto Sacris litteris instruerentur, ac in via Dei proficerent; ad harum autem nobilissimarum mulierum exempla, aliæ complures omnis ordinis mulieres, Viduæ & Virgines tantâ copiâ ad illius confluebant ædes, ut in templum commutatæ esse viderentur. Quæ omnes S. Hieronymi institutione & doctrinâ ad illum perfectionis gradum pertigerunt, ut sæculo, ejusque pompis &

T

vani-

vanitatibus ultimum vale dixerint. En causam, ob quam sanctissimus hic Ecclesiæ Doctor velut impiissimus impostor fuerit habitus, Urbæque pullus. Porro Romam deserens Hieronymus, Ierosolymamque pergens, hunc in modum inter alia Asellæ conscribit: Quid mali feci, quid unquam aliter in me viderunt, quam Christianum decebat? Nihil mihi aliud obijcitur, nisi quod matronæ aliquæ meâ institutione, contemptis sæculi vanitatibus, Crucem Domini fuerint amplexatæ, eamque celeri passu secutæ. Si Gentiles, & Judæi hanc vitam carperent, solatium haberem non placendi eis, quibus Christus displicet. Nunc verò (proh nefas) Christiani, proprii oculi trabe neglectâ, in alieno oculo festucam quærunt? Illine sanctæ vitæ propositum & bona opera lacerant? ô propudium! Sed quid? gratias ago Deo meo, quod dignus sim quem mundus oderit. Maleficum me quidem garriunt, titulum fidei servus agnoscit. Magum vocant & Judæi Dominum meum; seductor & Apostolus dictus est. Infamiam falsi criminis imputarunt; sed scio per bonam & malam famam perveniri ad regnum Dei. Hactenus Hieronymus.

10. Porro, ut alios sexcentos, sanctitatis opinione clarissimos, qui suæ famæ injustissimè patiebantur dispendium, prætereamus, S. Bernardi Abbatis Claravallensis meminisse lubet. Certe vir Sanctissimus erat Bernardus, ornatus omnibus naturæ, & virtutum dotibus, simulacrum prudentiæ ac bonitatis, nihilominus tamen tantum potuerunt linguæ maledicæ, ut tandem apud Eugenium Papam (qui illum veluti Patrem venerabatur, quia olim erat Monachus, & in Claravalle S. Bernardi

Discipulus) gratiam perdiderit. Cujus rei fidem facit ipse in Epistola quadam (epist. 306.) scribens ad Cardinalem Ostiensem: *Benedictus Deus, qui & hoc quod dederat, & de quo mihi forte immoderatiùs blandiebar, solatium ante exitum tulit, vestrum scilicet, & Domini mei (Eugenii) gratiam; ut vel proprio experimento discam, non ponere spem meam in homine.* Non solum apud Eugenium, sed etiam Innocentium secundum, quem tamen vir Sanctus tam impensè dilexerat, in dignitate Papali protexerat adversus schismaticos, de ponte dejectus fuit, quemadmodum pater ex illius epistola 218. in qua duas refert rationes: quarum prima fuit falsa quædam relatio facta Summo Pontifici, ad quem, enarratâ veritate facti, scribit: *Cedat jam, si placet, manifesta indignatio veritati, nec mihi deinceps frons rugetur, aut supercilium deponatur.* Plura exempla, qui detractiones & diffamationes heroico sustinuerunt animo, reperiet studiosus Lector infra *Sermone de Patientia*. Hic autem consideremus, mi optime frater, hæc, & istiusmodi Sanctorum virorum exempla, nobis non esse scriptis tradita ad speculandum, sed imitandum; ne aliqui de nobis etiam illud Incarnatæ Sapientiæ verificetur testimonium dicentis: *Luc. 8. 13. Qui ad tempus credunt, & in tempore temptationis recedant*: hoc est, qui, dum nullas experiuntur detrahentium linguas, dum apud omnes bene audiunt, æstimantur, ac in honore habentur, tunc Deo credunt, & ipsum benedicunt: at verò quamprimum ob maledicam quorundam linguam despiciuntur, negliguntur, & vilipenduntur, continuo fiunt impatientes, viamque justitiæ deserunt. Proinde animadvertendum, pa-

tientiam in infamia inprimis esse veluti lapidem quendam lydium, ad quem, quis verè virtuosus, & quis fictè tantum sit, probatur. Nam, ut dicitur *Psal.* 103. v. 32. *Tange montes*, id est, qui in corde suo sunt superbi & impatientes, (licèt exterjūs in oculis hominum ap-

pareant humiles & patientes) & sumigabunt; exhalabunt enim fumum iræ, jurgiorum, maledicentiæ, & vindictæ. Ne proinde & nos in conspectu Altissimi tales inveniamur, quæ sequuntur observemus, & practicemus oportet.

P A R S S E C U N D A.

11. Sapiientis *Ecclesiastici* (cap. 2. v.

1.) admonitio est: *Fili accedens ad servitutem Dei, sta in iustitia & timore, & prepara animam tuam ad tentationem.* Quasi dicat: Tu quijspiritali militiæ nomen dedisti, & in Christi Castris militare, id est, secundum Evangelicæ legis præscriptum vivere, bonumque Christianum, aut Religiosum esse, vel fieri proposuisti, scias, te non esse vocatum, ut mundus te suspiciat, honoribusque maçet; sed potiùs ad infamiæ, & variarum obtreccionum ignominiam patienter tolerandam. Verissimè Doctorum celeberrimus *Augustinus* super *Psal.* 55. edixit: *Cùm caperit homo Christianus, (homo Religiosus) cogitare & disponere, ut perfectè proficiat in virtutibus, & sui ipsius mortificatione, statim incipit pati linguas adversantium. Quicumque illas nondum passus est, nondum profecit. Quicumque illas non patitur, nondum conatur proficere.* Hæc autem maledicarum linguarum licentia tantò magis se in aliquem armar, quò magis ipsius virtus sese propagat. Hujus rei symbolum habemus in nuce: hæc enim arbor tantò percutitur graviùs, quò fructibus fuerit onusta copiosius. Unde si sensu polleret, loqui que posset, hæc illius forent suspiria: *Icor, dum ditor.* Ad rem *Ovidius* Elegia de nuce;

Nux ego juncta viæ cùm sum sine crimine vitæ;

A Populo saxis prætereunte petor.

Nil ego peccavi, nisi, si peccare videtur,

Annua cultori poma referre suo.

Veridicè *Justus Lipsius*: Non rarò (inquit opere Critico Præfat. lib. 1. var. lect.) quorum meritis in Rempublicam, & populum ipsum singularibus, nulla gratia, nulla merces digna ne cogitari quidem potest, populo disceptatore, pro mercede pœnam, pro laude ignominiam, pro gratia indignationem acceperunt. Hoc inter alios plurimos expertus est *S. Gregorius Nazianzenus*, qui Constantinopolim ad eam regendam Ecclesiam accersitus, cùm civitatem hæresum purgatam erroribus ad Catholicam fidem reduxisset, quod ei summum omnium amorem conciliare debebat, multorum paravit invdiam. Et cùm inter Episcopos magna propterea esset facta seditio, spontè cedens Episcopatu, & Nazianzum reversus, totum se ad divinarum rerum contemplationem & scriptionem contulit. Ita habet *Romanum Breviarium* 9. Maji.

12. Sanè si etiam modernum rerum statum, hominùmque conditionem ac indolem curiosius quispiam rimatus fuerit, comperiet utique, bonos Christianos & Religiosos etiamnum cum *Davide* queri posse, ac dicere: *Pro eo ut me diligerent, detrahebant mihi.* *Psal.* 108. 4. Et iterum *Psal.* 37. 20. *Inimici autem mei vivunt, & multiplicati sunt: qui retribuunt mala pro bonis, hi detrahebant mihi.* Nam

reverà qui Sacris Christi, Sanctorumque insistere vestigiis, pièque juxta Evangelii doctrinam, juxta Regulæ & religiosorum suorum statutorum præscriptum vivere velit, multas calumnias, & obtreccionem ferat oportet. Fient quippe ei inimici, non tam extranei, quàm domestici ejus, ut Christus prædicebat *Matth. 10. 36.* Nimirum ipsi amici, consanguinei, sive confratres ejus, eundem professi Christianismum, eandem Regulam, iisdem votis & juramento obstricti, erunt futuri adversarii, illi videlicet, qui piè vivere detrectant. *At consolamini, consolamini popule meus,* inquit Deus per *Isaiam, cap. 40.* Consolamini omnes, qui diligitis Dominum, quique propter Nomen ejus à Satanæ ministris, pessimis tractamini modis, quoniam ineffabilis vos manet gloriæ corona; imò eadem, quæ sanctis debetur Martyribus, vobis est reposita; Quippe *S. Gregorio* teste: *Mori à persequente martyrium est in aperto opere: ferre verò fortiter contumelias, odientes & maledicos diligere* (quod perfecti Christiani ac Religiosi faciunt) *martyrium est in occulta cogitatione.* Et ne quis hac de re aliquod concipere possit animi dubium, ipsum INCARNATUM æterni Patris VERBUM eos canonizat, qui maledicarum linguarum procellas æquo sufferunt animo: *Beati estis* (inquit apud *S. Mattheum cap. 10. v. 11.*) *cum maledixerint vobis, & persecuti vos fuerint, & dixerint omne malum adversum vos mentientes, propter me. Gaudete, & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in cælis: sic enim persecuti sunt Prophetas, qui fuerunt ante vos.*

13. In vita Beati Henrici Susonis cap. 25. memoratur, eum vice quadam ad Generale Capitulum profectum, in quo à duobus magnæ autoritatis viris Reli-

gionis ejusdem, qui eodem loci convolarunt, de pluribus fuit accusatus, inter alia sparserunt, eum libros scripsisse hæreticos, provinciàmque his fœdè commaculasse; quapropter à Capituli Superioribus, nimium, & plus æquo credulis, acerbè ac injuriosè reprehensus fuit Vir Sanctus. Tandem ad suum proprium reversus Monasterium, audivit à quodam speciali Dei amico, qui *Henricum* his verbis est allocutus: *Quamquam in tuo itinere plus à me quàm centum distares milliariis, omnes tamen tuas intellexi, & perspexi persecutiones, & injurias, tibi factas. Nam die quadam positus in ecclasi vidi Judicem supremum pro Tribunali sedere, cujus permissu binis diabolis fuit concessum, suam ut in te rabiem explerent, id quod per duos Superiores tuos fuit actum; qui & authores, & actores tuæ persecutionis & diffamationis existère. Cum verò ad Dominum clamarem, ac peterem causam, cur tam infamibus suum amicum intimum subjacere sineret calumniis? Responsum tuli: Quoniam ego ipsum mihi singulariter elegi, ut per hujusmodi injurias & afflictiones mihi in passione mea fiat conformis. Attamen mea justitia postulat, ut hoc crimen circa ipsum patratum ulciscar per eorum mortem, id quod etiam paulò post factum, & multis notificatum. Discamus hinc, quòd illi, qui alios suis maledicis linguis persequi gestiunt, sicut sibi ipsis damna maxima inferunt, ita è contrario eos, quos improbè & injustè vexant, præter opinionem spiritualibus cumulent bonis, cum eorum virtutem reddant perspicaciorem, illòsque ad sublimiorem perfectionis gradum promoveant, & evehant.*

14. Et hæc est ratio, cur Deus ubique locorum quandoque plures etiam im-

impios inter paucos probos morari finat; videlicet, ut ad Christianæ, ac religiosæ perfectionis culmen promoveri possint, eorumque virtus eminentior appareat, illudque *Cant. 2.* illis attribui queat: *Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias.* Sicut enim lilii candor inter spinarum horrores gratior apparet, & efflorescit: sic viri Religiosi inter iniquos & maledicos consodales suos in virtutibus plus proficiunt, magisque (maximè dum patienter ferunt malignas eorum obtestationes) resplendent, & efflorescunt gratiæ & gloriæ: Appositè *Poëta.*

Quamlibet è mediis confurgunt lilia spinis;

Sic virtus ipsis crescit, ovæque malis.

Huc suæ perspicacitatem mentis collimabat Ecclesiasticorum Magistrorum lumen, Magnus *Augustinus*, dum de impiis differens hanc brevem quidem, sed magni ponderis protulit sententiam: *Ne putetis gratis esse malos in hoc mundo, & nihil boni de illis agere Deum. Omnis malus aut ideo vivit, ut corrigatur: aut ideo vivit, ut per illum bonus exerceatur. Quid est exerceatur? nisi, probetur, examinetur, sicut examinari solet aurum in igne, ut purius & splendidius fiat. Ideo idem Sanctissimus Doctor (lib. 2. cap. 6. Gen. ad lit.) querit, ac dicit: Cur non Deus crearet eos, quos præsciebat bonis profuturos? Et hoc est, quod Cælitum Regina, Domina nostra edocere voluit beatam Birgittam, dum hanc ei tradidit eruditionem dicens: (lib. 1. Revel. cap. 22.) *Considera, quod mali (quales in primis censentur alienæ famæ direptores) vivere permittuntur ad bonorum probationem, ut ex eorum moribus exasperati patientiæ fructu remunerentur.**

15. Unde quemadmodum vinum (est similitudo ab eadem Sanctissima Christi Matre D. Birgittæ data) nunquam servatur in bonitate sua nisi in face; sic nec boni & iusti in virtutibus stare, & proficere possunt, nisi probentur tribulationibus, & iniquorum cavillis & maledicentiis. Et hæc videtur fuisse causa, quare Paterfamilias Evangelicus non prohibuerit, seu ejecerit ab agro suo inimicum superfeminantem zizania, ut electa grana à tam iniqua permissione illæsa serventur; aut cur suis servis, zizania hæc è medio tritici eruncare volentibus, facultatem id faciendi negaverit, sed dixerit: *Sinite utraque crescere usque ad messem. Matth. 13. 30.* Quia licet Paterfamilias probè sciret, quantum nocuementi ex zizaniis triticum caperet; ex alia tamen parte etiam considerabat majus emolumentum, quod tritico ex conjunctione zizaniorum sit superventurum. Unde D. Thomas in aurea sua catena citat S. P. Augustinum, qui præsentì proposito valde opportunam profert sententiam, dicens: *Sinite utraque crescere usque ad messem. Hoc dicitur, quia boni dum adhuc infirmi sunt, opus habent in quibusdam malorum commissione, sive ut per eos exerceantur; sive ut eorum comparatione magna illis exhortatio fiat, & invitentur ad melius. Et fundamentalis quidem ratio, cur homines probi sæpe plus proficiant inter maledicos, quam inter bene moratos, hæc censi debet, quod nimirum boni ac virtuosi in iniquorum mala vita, ceu in quopiam speculo, suam pariter videant infirmitatem, nec minoribus se circumdatos esse animæ periculis, ac in graviora se labi posse, nisi à Deo misericorditer respecti præferantur; Ex qua cognitione in illis profundissima enascitur cordis humilitas. Et dum secum meditantur, quam gra-*

ruitō Dei beneficiō à reprobis se-
gregati sint numero, ac inter electos
(ut piè confidunt) computati, maximas
quas possunt, Deo rependere student
gratias pro tanto favore, cujus etiam
jugi recordatione, tanquam stimulo &
calcarei adacti, semper plūs, & plūs ni-
tuntur ad bonum; hujusmodi autem
virtutum actus facillè languerent, si
perverfos iniquorum mores non cerne-
rent, aut eorum mala acta ac injustissi-
mas obrectationes & persecutiones non
perlentiscerent.

16. Hactenus dicta licet sufficere
possent ad persuadendum, ne quis in-
dignetur, aut ab ira ac odio se abripi
sinat, dum à malevolis quibusdam ger-
onibus traducitur, indeque bonæ fux
famæ dispendium patitur; nihilominus,
quò firmiores hac in parte agamus ra-
dices, alia, quæ efficaciter ad patien-
tiam in infamia habendam incitant,
proponere consultum est. Assertum est
*D. Hieronymi: Apud Christianos non qui
patitur, sed qui facit injuriam, miser est.*
Similiter *S. Gregorius* mœsticiam ejus,
qui temerè & iniquè judicatur, propter-
eaque infamiæ cujusdam notam incur-
rit, mitigaturus, hæc auribus ejus in-
suffurat: *Miror, dilectionem tuam ver-
bis hominum contristatam; Inter verba
enim laudantium, aut vituperantium
ad mentem semper recurrendum est; &
si in iis non invenitur bonum, quod de
nobis dicitur, magna tristitia generari
debet: Et rursùm, si in iis non inveni-
tur malum quod de nobis homines lo-
quuntur, in magnam debemus lætitiā
prosilire. Quid enim si homines lau-
dant, & conscientia accusat? Aut quæ
debet esse tristitia, si omnes acculent,
& sola conscientia nos liberos demon-
stret? Habemus Paulum dicentem:*

*Gloria nostra hæc est, testimonium consci-
entia nostra. 2. Cor. 1. 12. Job quoque
dixit: (Job. 16. 20.) Ecce in calo testis
meus, & conscius meus in excelsis. Si ergo
nobis est testis in cælo, testis in corde;
dimitte stultos foris loqui quod volunt.*
*Ita Gregor. lib. 8. epist. 45. Non ergo in
tali calumniarum, & sycophantiarum
grandine, ac tempestate animus despon-
dendus, aut aliquo modo incærendum,
quin potius magnoperè lætandum, &
exultandum in Deo, eique quàm maxi-
mas referendum grates, scientes illud,
quod proximè laudatus, & omni laude
superior, S. Gregorius alicubi scriptum
reliquit his verbis: Dominus donis suis
flagella permiscere solet, ut nobis omne,
quod in mundo est, amarescat, & ad ca-
lestium desiderium excitet, atque (ut ita
dicam) mordax suaviter cruciet, hilariter
contristet. Ex quo sancti ac perfecti ho-
mines non solum magis avent vitupe-
rari, & obrectationis injuriam pati,
quàm nescio quibus laudum præconiis
extolli; sed insuper etiam assentationem
(quæ blandæ persecutionis genus est)
magis timent, quàm vituperia, aut alias
malæ linguæ injurias. Oportet nos, si sa-
piamus, (verba sunt S. Isidori Pelusiotæ
lib. 5. epist. 62.) assentatores magis aver-
sari, quàm eos qui nos laudant, injuriæque
afficiunt. Majus enim detrimentum non
attendentibus ex humana laude, quàm ex
vituperatione oriri solet: & facilius est
hanc quàm illam passionem superare. Ab
his enim humanæ laudis, seu adulationis
favoniis non inflari ad superbiam, tam
difficile quàm rarum est. Optimè Chry-
sostomus in cap. 27. Matth. homil. 89.
Quare (inquit) si avversari nonnullos de-
cet, adulatōres magis, quàm contumelian-
tes odisse oportet. Unde Christus calum-
niantibus, & exprobrantibus suaviter
semper*

semper respondit, ut patet *Luce* cap. 11. v. 16. Et *Joan.* cap. 8. v. 13. At verò accedentibus adulatoribus, & dicentibus: (*Matth.* 22. 16.) *Magister, scimus quia verax es, & viam Dei in veritate doces; confestim regessit: Quid me tentatis hypocrita?* Psalmographum videlicet imitatus dicentem: *Avertantur statim erubescences, qui dicunt mihi: Euge, euge.* *Psal.* 69. 4. Et quia injuriis, probris, maledictis, jubente Evangelio, benedictiones reponere tenemur, ideo non solum nobis maledicentibus maledicere non debemus, sed etiam Deus exorandus est, ut illis parcat, crimenque dimittat: Non solum non optemus impleri ignominiam facies illorum, qui nos incessunt; sed potius, ut convertantur, ac salutem æternam consequantur. Sic enim veraciter cum Divino Paulo, aliisque Apostolis dicere & nos poterimus: *Persecutionem patimur, & sustinemus, blasphemamur, & obsecramus.* 1. *Cor.* 4. 13.

17. Quantum porrò ex istiusmodi patienti infamiae tolerantia divinam ad nos attracturi sumus clementiam, id discemus ab ipsomet Virginis Mariæ ore piissimo, dum S. Birgittæ colloquens, ait: *Anima hominis, quæ audit detractionem contra se factam, non tamen malum cupit detrahenti, ornatur quasi pulcherrimis vestibus in tantum, quod Sponsus, qui est unus Deus in tribus Personis, concipiscit illam animam in Deitatis suæ æternam dilectionem.* Ita habetur lib. 6. *Revelat.* S. Birgittæ: cap. 47. Ecce qualiter Christus Dominus, animarum nostrarum Sponsus ad amare dicatur illum, qui constanti ac forti animo suffert obrectationes, & diffamationes quaslibet. Notandum autem hic occurrit, duplici modo posse aliquem boni sui nominis jacturam subire, *primò*, dum de ipso, ut perso-

na particulari infamis spargitur sermo; *Secundò*, dum quispiam in Communitate cum aliis degens despicitur, & abjicitur propter aliorum confodaliū suorum scandala, qui sodalitiū illud, sive monasterium reprobis moribus scdè commaculare nonnunquam solent; unde & aliis innocentibus ignominia & infamiae notam inurunt. Infamia ergo, nedum priori modo spectata, patienter est ferenda, ut hucusque dictum, sed etiam modo posteriori considerata, æquanimiter toleranda. Exempli gratia; Si qui Religiosi in Religione sua optimè & religiosissimè viventes ob aliorum irreligiosam ac scandalosam vitam famæ suæ jacturam apud externos incurrun; id quod valde magnam innocentibus Religiosis creare solet afflictionem & crucem, cum malè audiant, qui omni laude digni reperiuntur. Veruntamen hi consolari se ipsos debent, cogitantes, & minimè addubitantes, quia similes Religiosi, qui pacificè istiusmodi infamiae notam sufferunt, divinæque se voluntati perfectè subdunt, modo quoddam speciali Deo sint placituri, utpote cum propterea in Christi ponantur vestigiis, eique simillimi efficiantur, qui pariter non aliam ob causam, quàm propter aliena delicta in infamem crucis truncum est actus. Infamari igitur apud mundum ob aliorum, quibuscum vivere ac morari necessum est, scandalosa acta & facta, licet gravis videri possit animi afflictio; quia tamen in oculis Altissimi istiusmodi infamiae patientia est quoddam bonum sublime, ideo hæc non multum est metuenda, sed potius (in quantum sine aliorum detrimento fieri possit) omnibus exoptanda votis, utpote quæ nos similiores reddit Redemptori nostro, ut dictum.

18. Enimverò, quanquam hæc dicta omnes, qui boni sui Nominis dispendium immeriti patiuntur, ad patientiam fovendam inflamment, specialiter tamen hæc dicta sint pro confortatione illorum, qui in claustris, & Sodalitatibus piè viventes, propter alios malè feriatos, tanquam & ipsi tales flocci homines forent, à mundanis (quorum mos est propter quosdam improbæ vitæ Religiosos, totam denigrare Communitatem) traducuntur, & despiciuntur. Proinde quilibet bonus Religiosus cogitare debet, se non venisse ad Religionem, ut apud Principes, aut alias personas nobiles gratiam ac favorem obtineat; sed ut soli Deo adhæreat, paratùsque sit cum Paulo Apostolo eidem fervire & per infamiam (2. Cor. 6. 8.) ob consodaliū suorum publica scandala in se transfusam, & per bonam famam propriæ vitæ suæ religiosæ. Præterea cogitandum, longè meliùs esse, modicam apud Deum, quàm summam apud homines, gloriæ famam habere. Denique scire etiam oportet, nihil nobis decedere per hominum sinistras opiniones, & deractiones, neque nos inde ullo modo fieri deteriores, sed tales nos esse, ac permanere, etiam post infamationes, quales reipsa sumus in oculis Dei. Nervosè *Thomas à Kempis*: *Non es sanctior, (ait lib. 2. de imitatione Christi cap. 6.) si laudaris: nec vitior, si vituperaris. Quod es, hoc es; nec major dici vales, quàm Deo teste sis.* Dicere ergo meritò quisque sibi cum Apostolo potest: *Mihi autem pro minimo est, ut à vobis judicer, vilipendar, infamer; qui enim judicat me, Dominus est. 1. Cor. 4. 3.* Sol splendorem suum non amittit, esto cæcutiens millies afferat, jurétque, eum esse obscurum. Dicant alii te esse bovem, asinum &c. ho-

mo tamen es. Unde rectè iterum laudatus *Thomas à Kempis* loco citato dicit: *Bonorum gloria in conscientiis eorum, & non in ore hominum est. Qui veram & æternam gloriam desiderat, temporalem non curat; Et qui temporalem requirit gloriam, aut non ex animo contemnit, minus amare convincitur cælestem.* Magnam habet cordis tranquillitatem, qui nec laudes curat, nec vituperia; qui proin cum Gentium Doctore dicere potest: *Per gloriam, & ignobilitatem; per infamiam, & bonam famam; sive honorer, & lauder; sive inhonorer, & vituperer; sive infamer, sive famâ sum celebris.* Nam ut rectè observat *D. Ambrosius*: *Bene sibi conscius, falsis non debet moveri; nec asimare, plùs ponderis in alieno esse convitio, quàm in suo (quod intus habet) Dei testimonio.* Et *Salvianus* lib. de Providentia ait: *Nemo aliorum sensu, & judicio fit miser, aut reipsa miser est, sed suo.*

19. Pro Coronide notandum, quòd licèt Dei servi hominum judicia, & falsas obtrectiones nihili facere debeant, quemadmodum hactenus dictum; nihilominus illis diligenter cavendum est, ne per actiones quasdam, in speciem malas occasionem præbeant aliis temerè de se judicandi, aut malè loquendi; est enim Apostoli parænesis: (1. Thess. 5. 22.) *Ab omni specie mala abstinete vos.* Sive, ut legit *S. Clemens Romanus*: *Fuge malum, & quidquid speciem, & similitudinem mali habet.* Non sufficit enim, vitis carere & malis rebus, nisi & malæ pariter species devitentur. Non consulendum tantum est conscientiæ, sed & famæ; prout omnibus & singulis acclamat *Sapiens Ecclesiasticus* cap. 41. v. 15. *Curam habe de bono nomine.* Quasi diceret: *Relinque levitates, scurrilates & ineptias tuas; & insiste bonis & heroicis vir-*

virtutum actibus, ut per eos acquiras bonum nomen, non solum apud Deum & Angelos, verum etiam apud homines mortales. Id quod iteratò *Tarsensis Præco* commendat Romanis, his verbis ad eosdem perscribens: *Providentes bona, non tantum coram Deo, sed etiam coram omnibus hominibus.* Rom. 12. 17. Vult dicere *Paulus*: Ita honestè, justè, & sanctè vivite, ut vita vestra & conversatio, bona & amicabile non solum Deo, sed & hominibus probetur, nec à quoquam jure culpari possit; sed cæteris in exemplum virtutis luceat, & præfulgeat. Opportunè *D. Bernardus*: *Deo debemus* (inquit *serm. de tripl. judic.*) *conscientiam; proximo famam.* Seu (ut *Magnus* loquitur *Augustinus* lib. de bono

Viduitat. cap. 22.) *nobis necessaria est vita nostra bona ad propriam salutem, aliis autem fama nostra.* Errant ergo nonnulli, illi nimirum, qui non curant, quid dicatur de eis, dummodo ipsi intentionem bonam habeant, & hi animadvertere debent, quod ille, qui salutem proximi negligit, boni & justi Christiani officium prætermittit. Proinde duo in præsentì proposito præcavenda manent: Primum, ne per actiones quasdam in speciem malas aliis judicandi & detrahendi materiam, seu occasionem subministremus: Alterum, ne ob temeraria malevolorum judicia, ac maledicentias, ea quæ bona, quæ justa, quæ sancta sunt, prætermittamus.

S E R M O XIII.

Quantorum malorum Mater sit LINGUA CONTENTIOSA.

Noli contendere verbis: ad nihil enim utile est, nisi ad subversionem audientium. 2. Timoth. 2. 14.

P A R S P R I M A.

1. **C**ontentio sic communiter à Doctores definitur: *Contentio est, ubi non ratione aliquid, sed animi pertina- cia defenditur, & ubi non veritas quaeritur, sed animositas fatigatur.* Differt autem contentio à discordia in eo, quod discordia importet quandam contrarietatem in voluntate; contentio verò importat quandam contrarietatem in locutione. Hinc Sanctus *Augustinus* dicit: *Verbis contendere, est non curare,*
Gramm. Relig. Pars I.

quomodo error veritate vincatur, sed quomodo tua dictio dictioni præferatur alterius. Ita *D. Thomas* 2.2. q. 38. a. 1. Corp. Contentiosus ergo ille est, qui in disputando non quaerit veritatem, sed velle ostentare suam scientiam, & velle videri, quod sit aliis doctior, quod juvenum est & superborum. Porro contentionis indoles multiplex est & varia, quemadmodum perbellè observat *Hieremias* in *Phæton. cap. 10. §. 1.* Prima quidem, cum veri-

veritas cognita in re gravi, non leviter oppugnatur. Hæc noxa grande est nefas, supplicioque digna. *Alter* contentionis indoles est, cum non magni momenti veritas impugnatur; qui scopulus velis & remis vitandus est; qui enim levia quæque contentionibus pervellit, talis nec in gravioribus erit quietus. *Tertia*, cum rei non bene cognitaë audacter contradicitur: Hoc plerumque fit ardenti litigandi studio, quo rapitur in contentionem animus, & propemodum excæcatur. *Quarta*, cum veritati quidem tuendæ res in litem trahitur, sed sine modo, & nec suo loco, nec tempore suo: hoc non disputare est, sed furere. Magnæ virtutis est (ajebat *Cicero*) paratum esse, & refellere sine pertinacia, & refelli sine iracundia. *Quinta*, cum quis nititur tueri veritatem tam exigui momenti, ut plus nocitura sit altercatio, quàm controversæ veritatis defensio. Jus quidem suum modeste prosequi, cuique permillum est; verum ob quamvis injuriolam in aciem & dimicationem venire, ac de lana caprina, aut de hircundinis nidulo, aut de Parni scaphula disceptare, admodum culpabile est, præsertim si tuâ non tanti intersit. *Hebræi Sapientis* (*Eccli. 11. 9.*) præceptum est: *De ea re, qua re non molestat, ne certes.*

2. Oportet proinde à lite abstinere, ab ea præsertim, quæ nullius momenti negotium includit; Quemadmodum enim parva sæpe scintilla magnum excitavit incendium; ita ab exigua contentione sæpe graves inimicitiaë, & odia plus quàm diabolica, etiam inter Religiosos, & Sacerdotes prodire. Cujus rei testes sunt Religiosi illi, de quibus superius *Serm. 8. num. 9.* Item *Sapricius Sacerdos*, cujus *Sermone* citato num. 7.

meminimus. Credibile enim est, hujus discordiaë, quæ inter *Sapricium* & *Nicephorum* intercessit, causam haud magnam fuisse; erat enim uterque vir probus, & ad necem pro Christiana religione oppetendam paratus; sed, uti fieri solet, ex una fortassis offensusiuncula nata est contentio, ex contentione jurgium, ex jurgio fortè fastuosior aspernatio adversarii, ad hanc convitium, vel contumelia sequebatur, exinde indignatio illa indelebilis, rancor inextinguibilis, & demum interitus interminabilis. Refert *R. P. Paulus de Barry* ex Societate Jesu vir religiosissimus in Solitudine Hagiophilæ, dissertatione de damnis propriæ voluntatis, se aliquando cum viro gravi de quodam Religioso (qui à vocatione sua resiliat, licet excellere virtutibus videretur) collocutum fuisse, dixisseque, mirari se vehementer hujus Religiosi ruinam. Ad quod alter respondit: *Quid tantopere mirandum est? unica indignatio, unica contentio sufficit, ut animus totum etiam boni hominis, etiam Religiosi immutet, atque be bono in malum, de malo in pejus, atque ad ipsum interitum aut præcipitium deducat.* Hinc rectè *Isaias Abbas* dicere solebat: *Noli esse contentiosus, ne omnis in te inhabitet improbitas.* Hæc mala ex contentionibus originem ducentia probè etiam perspicuus *Orbis Magister*, ideo dilecto suo *Discipulo Timotheo* magnâ sollicitudine hoc tradidit dogma, ut à litibus & jurgiis sibi singulariter caveret: *Noli contendere verbis*, inquit: *ad nihil enim utile est, nisi ad subversionem audientium.*

3. *Sanctus Laurentius Justinianus*, primus Venetorum Patriarcha contemplanus, quæ ex litigiis oriuntur animorum damna, ea suo calamo his depingit coloribus: *Est contentio ignita diaboli sagitta*

Sagitta ad perdendas animas. O quanta jurgia, quanta odia ex contentiosis sermonibus oriuntur! Pessimum malum est contentioni vacare, per quam amicitiarum compago dissolvitur, & animorum dulce vinculum dissipatur. Qui contentiosus existit, antiqui hostis immisiones in se admittit, diaboli ministrum operatur. Ita *Laurent. Justin. de Discipl. & perfect. monasticæ Conversat. cap. 13.* Et hæc à parte rei sic se habere, ipsa docet experientia. Nam quoties non verbis solum stat pugna, sed ab ore ad manus descenditur; nec jam argumentis, sed pugnis, sed pugionibus aut gladiis res agitur? Nota est historia de duobus fratribus, qui à verbis contentiosis ad enses venientes alter alterum transfodit. Totius facti seriem, in gratiam eorum, qui illius nullam habent notitiam, hic commemorare lubet, & quidem ipsis verbis, quibus *Iosephus Mansi tract. 39. discursu tertio casum hunc cruentum recenset, dicens: In quadam historia Patavina legitur de duobus antiquæ & nobilis familiæ fratribus: Dum enim sub tempesta nocte vice quadam foris extra domum existentes cælum suspicerent stellarum, unus eorum dixit: Utinam tot hoves haberem, quot in cælo sunt stellæ! alter verò ex joco subjunxit: Utinam cælum pratum quoddam esset, & in mea potestate, ac dominio positum, in quo tu votivos hosce boves tuos pascere cogereris! subjunxit alter: In tuo prato ego boves meos pascam. Respondit ille: Quodd si ego nollem? subdebat alter: Vis, nolis, in pascua tua eos ducam. Itane (inquit alter) in meum despectum hoc faceres? Tandem joco in furorem mutato, à verbis contentiosis ad verbera, à verberibus ad enses deventum fuit, quibus unus alterius visce-*

ra transegit. En igitur, quàm appositè dixerit citatus *Sanctus Laurent. Justin.* Quodd contentio sit ignita diaboli sagitta ad perdendas animas.

4. Perspectum est, piscatores, quando volunt capere anguillas, ante omnia aquas, in quibus illæ morantur, turbare solere, quibus turbatis haud difficili negotio eas capiunt. Unde anguilla emblematis loco hanc tenet inscriptionem: *Turbato flumine capta.* Hos piscatores imitatur diabolus, qui probè gnarus, quanti sit pretii vel una anima, supra piscaturam margaritarum æstimanda; ideo omnes adhibet vires, ut eam piscetur. Ante omnia autem alia aquam turbare amat, id est, connititur totâ arte suâ excitare contentiones, lites, discordias, experimento jam edoctus, homines, etiam Religiosos, nunquam certius in sua incurrere retia, quàm turbatâ pacis ac charitatis fraternæ aquâ. Id quod insinuare voluit Sapiens *Salomon* hanc gnomâ: *Ut pisces capiuntur hamo; sic capiuntur homines in tempore malo.* Quamvis autem omne illud censerî possit tempus malum, in quo homo suis cupiditatibus abreptus in peccatum prolabitur; specialiter tamen intelligi potest tempus discordiarum, & contentionum, in quo copiosam piscator infernalis facit animarum piscaturam. Et ideo cacodæmon plurimum gaudet, dum homines Christiani, aut Religiosi, abruptis dilectionis fraternæ vinculis, jurgiis, rixis, & contentiosis clamoribus inter se altercantur; novit enim per experimentum, verissimam esse illam *D. Jacobi* assertionem: *Ubi zelus & contentio, ibi inconstantiâ in virtutum operibus, & omne opus pravam.* *Jac. 3. 16.* Hinc enim oriuntur jurgia, rixæ, altercatio,

catio, tumor mentis, seu fastuosa aspernatio adversarii, convitia, contumeliæ, clamor & vociferatio, indignationes, rancores, & alia hujusmodi, quæ homines ducunt ad interitum. Rectè *Basilius Magnus*: *Contentiones* (inquit erat. 9. ex Collectan.) *à principio quidem exiles esse solent, & facile curantur: at procedente tempore auctæ, insanabiles omnino evadunt.* Nam sicut fragum unum ferit aliud, & aliud; ita lis una petit aliam. Et quemadmodum, qui aperit vel modicè viam (perforato aggere) magnæ inundationis causam præstat; sic contentioni, & jurgio facile est dare principium; litem verò componere, motos fluctus compescere, difficillimum.

5. Porro, quanquam Christiani omnes fugere & abhorreere debeant jurgia, & discordias, si diabolus fugare & triumphare cupiunt, id tamen vel imprimis incumbit Sacerdotibus, Religiosis, Dei ministris, qui cultui divino sunt consecrati. Proinde eorum quispiam author, & fautor discordiarum, & jurgiorum existat, non se Dei ministrum, sed servum dæmonis esse probat, & palam omnibus demonstrat. Monet proinde omnes Apostolus ad *Ephes.* 4. *Nolite locum dare diabolo; quasi dicat: nolite, vos imprimis, qui sacris estis Ordinibus initiati, locum & accessum per mutuas contentiones, & discordias dare diabolo, cordisque ostium aperire huic animarum prædoni; excluditur enim facilius, quam expellitur; per rimam haud magnam penetrat hic discordiæ seminator. Ne demus affectibus tempus* (ait *S. Gregorius Nazianzenus*) *ne altercationibus fores referemus. Præcedit levis dissensio, accedit gravior commotio, sequitur verborum pugna, ostendunt se signa aversi ani-*

mi, negantur consueta humanitatis officia, vindicta cupido stimulat, gliscunt odia, patent fores diabolo. Et quales fores? indicat ipse Alastor *Luc.* 12. *Revertar in domum meam, unde exivi.* Exivit ex homine, dum relictis mundi, ac carnis deliciis, ad Religiosum est conversus statum; revertitur verò, cum per charitatis scissuram aditus ei in ipsa cœnobita aperitur, & inhabitandi locus conceditur. Cujus rei testis est formidolosa, quam de duobus Vatinianò odiò dissidentibus Cœnobitis recensui *Serm.* 8. num. 9. historia. Huic confirmandæ adjungo aliam, quam refert *Joannes Bisselius* de pestiferis peccatorum mortalium fructibus, exemplo 4. ex *Alexandro Jurisconsulto* Neapolitano, Genialium dierum lib. 4. cap. 19. qui habet hæc ex ore ipsius, cui hæc acciderunt, circa tempora Pontificatus Alexandri VI.

6. Totius verò rei gestæ seriem describit *Michaël Texensfelder* historiâ 62. prout sequitur: In regione Italiæ illa, quæ *Lucania* priscis dicta, hodie *Basilicata* vocatur, montanum est in Alpibus Monasterium, unâ cum templo. Eò in cœnobio die quodam Religiosi illius incolæ (incertum qua de causa, vel occasione) graviter inter se verbis contendere cæperant, & rixari. Cœnobitarum verò præcipuè unus quidem (fratri Thomæ nomen erat) homo minimè malus alioquin, & cujus fidem ipse, probitatemque pluribus in rebus expertum se testatur author, solus cum pluribus per ordinem jurgatus fuerat; sic, ut inter se convitia quoque, verborumque contumelias, religiosis viris comprimis indignas, & indecoras, ultro citroque jacularentur. In rixa illa, tumentique jurgio Fratrum inter se, diabolus confectum suum ordiri dominatum cepit in
conci-

concitatore Thomam. Hic post rixam, animò perturbatò (ut fieri solet) inde se proripuit, & in proximam sylvam concessit. Ibi incedenti, & secum reliquias iræ percoquenti, species occurrit hominis, vultu tetro, barbâ nigrâ, tunicâ promissâ, qualis esse solet equisonum illis in regionibus: oris autem & oculorum aspectu sævo, deformique, cum enormi quadam corporis proceritate. Rogat eum frater Thomas, quidnam esset causâ, quamobrem id locorum per devia solus obvagaretur? Ille, qui hoc idem, & justius quærere ex Religioso potuisset, equum, ait, quo vehebar, tantisper dum descendo, malè felix amisi (nimium diabolus Thomam, tam immodicè excandescens equitaverat) quem equidem in proximos huic loco campos avolâsse, suspicione tangor. Frater Thomas imminissurus se, præ tædio rerum agendarum negotio: age, inquit, eamus unâ, & quæramus. Eunt per avia & devia, sursum deorsum, hac illac, vario viæ flexu, donec ad profluentem denique est ventum, cujus alvei gurgites, ac voragines erant profundæ multum, & formidabiles. Incipit velle calceamenta, tibiârûmque tegmina sibi Religiosus detrahare, in expeditiorem, indemnemque torrentis trajectum. Negat vir, qui comitabatur eum, opus esse nudatione pedum, invitat, suadet, urget, compellitque tandem, ut se succollaturum conscendat. Paret ei Thomas, & illius Polyphemi scapulas inscendit. Ille vadum se simulat amnis (quâ clementior esse, superatûque facilius relucebat) circumspicere ac vestigare, jam jamque torrentis in ingressum accinctus. Sed eodem momento, aperiens oculos hominis beni-

gnissimò Deò, conspicit Thomas bajuli sui pedes (jam, & ipsos ad transitum renudatos) eosque probè contemplatur, deprehenditque non humanos esse, sed tetra, deformique specie ungulis similes, quales Orco personato geitare mos est. Timore igitur consternatus: Bone Jesu! exclamat, quid hoc est monstri? Deus omnipotens opem affer mihi! cum dicto Tartareus agaso, excussio scapulis Monacho, stridorem emittit immanem, & evanescit. Quantam autem diabolus ad Thomam hunc iram apportaverit, ex ira conjici potest, quam ab eo secum asportavit. Quercum enim ingentem, ripæ torrentis illius imminentem, sub illud ipsum fugæ suæ momentum, vi & impetu maximo collisit, interque ramorum collisionem, eandem simul è fundamento radicitus evertit, ramos diffregit, distractosque dissipavit: indicans hæc tantâ rabie se ad eundem planè modum discerpere Thomam quoque concupisse, quo quercum discerpserat, si id ei per potestatem altioris licuisset. Certè jacuit Thomas ad profluentis illius ripam, magnâ residui diei illius parte, imposuî, & exanimi simillimus. Vixque serò tandem ad se per pœnitentiam rediit: neque dubitavit, quin, si suus diabolo conatus successisset, in vorticibus, gurgitumque profunditate torrentis illius (quodque consentaneum erat) in peccati sui statu misero periisset.

7. In similes gurgites post discordiarum, ac contentionum flammam itur; hunc equisonem expectent, qui velut equus indomitus, excussis patientiæ habenis, per abrupta animi irati feruntur. *Væ homini illi* (exclamat S. Bernardus serm. 29. super Cantica) *per quem unitatis vinculum jucundum turbatur, judi-*

cium profectò portabit, quicumque ille est. At quale, putas, iudicium sit talis habiturus? non aliud certè, quàm iudicium, seu sententiam æternæ condemnationis. Si de hoc dubites, audi Apostolum Paulum, qui ad Galatas perscribens testatur, excludendos fore à regno cælorum non solum qui carnalibus peccatis se foedè commaculant, sed etiam, qui contentionibus & rixis operam navant: Manifesta sunt (inquit Gal. 5. 19.) opera carnis, quæ sunt fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria &c. Quibus vitis mox etiam adjungit linguam contentiosam, dum ait: Contentiones, emulationes, ira, rixa, dissensiones &c. Quæ prædico vobis sicut prædixi, quoniam qui talia agunt, regnum Dei non consequentur. Ergo gehennæ ignis rei sunt nedum immundi, sed & contentiosi; Nam ubi zelus & contentio, ibi omne opus prævum, ut suprà ex Apostolo Jacobo diximus. Omnium certè malorum fomes est contentio, periculum animarum, & subversio auditorum; audiatur religiosissimus ille Scriptor, Smaragdus in cap. 4. Regulæ S. Benedicti, Instrum. 66. ubi ita scribit: Per contentiones inutiles suscitantur ira, generantur inter fratres discordiæ, nutriuntur audacia, procedunt lites, efficiuntur dissensiones, emergunt emulationes, suscitantur scandala, & ut breviter dicam, nascuntur inter fratres innumera mala. Hæc suo calculo confirmat S. Bernardus, dum de modo bene vivendi serm. 17. ita loquitur: Lingua rixosa venenò est plena: quæ si non fuerit castigata, omnes socios suos perducet ad scandala. Similiter hæc mala, ac salutis pericula, quæ nobis ex contentionibus & rixis provenire solent, sagaci mentis oculo contemplabatur Doctorum Aquila, Magnus Augustinus; proinde pluri-

mum pro salute, & incolumitate spirituali suorum in Christo filiorum sollicitus, iisdem in aurea Regula sua sic præcipit: Lites aut nullas habeatis, aut quam celerrime finiat, ne ira crescat in odium, & trabs fiat de festuca. Leonius in vita S. Joannis Eleëmofynarii cap. 14. ait: Solebant elim Sancti eremi Patres asserere: Angelorum solum est, non contendere, sed imperturbatâ pace perfui: hominum verò est, altercari quidem, sed statim reconciliari: demonum autem est litigare, & totum diem sine reconciliatione perdurare. Quapropter, quisquis felicem Angelorum statum assequi in hac vita mortali non possit, ut ab omni altercatione liber existat, operam saltem adhibeat, ne hominis officium respuat, sed de excitationis per contentiones rixis, & litigiis doleat, Deoque, ac proximo, ut par est, satisfaciat; ne alioquî, si hæc prætermittat, diabolus audire contingat.

8. Verùm enim verò, percipiamus, quid de contentionibus (quæ in Religiosorum hominum Claustris, dæmone allaborante, non rarò excitari solent) sentiat Seraphica Mater S. Theresia, id quod intelligemus ex propriis ejus verbis, quæ sic sonant: Sanguis mihi videtur congelascere, dum hæc scribo, cogitans, hoc ipsum fortassis tempore aliquo contingere posse, ut inter vos (qui militiæ spirituali nomen dedistis) contentiones & discordiæ oriantur; video namque id maximum & præcipuum malum, ac pestem monasteriorum esse. Si quando autem id futurum est, actum esse de vobis reputate; ac cogitate, & credite, vos sponsum vestrum domo suâ velut expulisse, & eum quodammodo compellere, aliud ut sibi domicilium quærat, cum eum propriâ domo ejiciatis. Majestatem ergo ejus

invo-

invocate, remedium, & opem quærite
&c. Superior, quæso, ex amore Dei vi-
deat, ne quid, quod pacem turbat, per-
mittat. Denique hanc pestem à vobis
abegate, hosce discordiarum ramos,
prout potestis, recidite; Si autem hoc
fieri nequeat, procurate, ut, quæ hu-
jusmodi res (nimirum discordias) mo-
litor, ad perpetuum carcerem damne-
tur; ne tam contagiosâ lue cæteras om-
nes inficiat. Ingens sanè id malum est:

unde à monasterio, quod hac peste in-
fectum est, nos Deus liberare dignetur:
Et equidem malleim, ut hoc nostrum
(casu quo in eo vigerent rixæ, & discor-
diæ) ignis corripere, à quo omnes con-
sumeremur. Hæc S. *Theresia* de via Per-
fect. cap. 7. Unde faciliter colligere qui-
libet poterit, quàm virulentæ sint con-
tentiones, & discordiæ inter ho-
mines claustrales præ-
sertim.

PARS SECUNDA.

9. Reliquas inter Poëtarum fabulas,
etiam sequens, quæ pro nostri
discursus prosecutione servit, comme-
moratur: Finxere ergo, Junonem,
Deam divitiarum; Palladem, Deam sa-
pientiæ; Venerem, Deam amoris. Unio-
ne concordi ad nuptias Mæne-
vitatas venisse. At verò discor-
diæ, cum invitata non fuisset, ve-
nit modum, quo se ingereret, & unio-
nem, ac societatem amicam inter eas
dirimeret. Nam pomum aureum ac-
cepit, in quo scriptum erat: *Pulchriori*
detur, illudque in medium illarum je-
cit. Cum ergo quælibet sibi adblan-
diens, superbiam instinctu de pulchritu-
dinis laude contenderent, divisæ fue-
runt, atque discordes. Haud aliter ca-
codæmon, non nesciens, quod per
concordiæ nexum congregentur in
unum qui Monasteria incolunt, hinc
summè allaborat in omni sodalitia, &
congregatione, etiam sanctâ, dissidia
generare, & pravâ suâ suggestionem pa-
cificos ad dissensiones, & rixas concita-
re; emulationes inter eos spargit, ve-
nenumque superbiam, ut neuter alteri ob-
lationem cordis dignetur cedere. Ni-
mirum sic, ipsis divisus, dominium suum

propagat, sic imperii sui pomaria dila-
tat; quippe *ipse est rex super omnes filios*
superbia, ut dicitur *Job. cap. 41. 25.* Scit
quippe hic stygius tenebrio, Sodalita-
tem quampiam religiosam, haud absi-
mitem esse navigio, in medio pelagi
constituto; hoc enim quamdiu inte-
grum perseverat, felices in Oceano fa-
cit progressus, at iniquâ sorte fatiscens
in profundum demergitur; Sic etiam
contingere solet cuiuspiam communitati,
quæ sicuti unione conservatur; ita di-
scordiâ in extremam devolvitur perni-
ciem. Nam ut Christus ait: *Luc. 11. 17.*
Omne regnum in seipsum divisum desolabi-
tur, & domus supra domum cadet. Do-
mus enim, aut civitas, si fuerit divisa,
facile dissipatur temporaliter; ita etiam
spiritualiter ea domus, in qua discordia
habitat, cadit, & horrenda scelerum
monstra ibi generantur.

10. Jam, quod dicitur in communi
de pluribus unâ commorantibus; nimi-
rum inter eos (si concordēs sint) esse
Deum, juxta illam Incarnati Verbi aspi-
pulationem: *Ubi duo vel tres congregati*
sunt in nomine meo, ibi sum in medio eo-
rum. Matth. 18. 20. Sin autem discor-
des, jam nemo dubitet, quin eos inter-

sit malignus spiritus; Ita in particulari de quolibet Christiano, & Religioso sentiendum, quodd scilicet, qui contentio- num, & jurgiorum occasionem aliis præbet, diabolus apud talem sit. Audiatur Doctor mellitus, D. Bernardus, qui serm. 3. de Dedicat. Eccles. breviter quidem, sed ad nostrum propositum admodum nervosè ita scribit: *Sicut in pace factus est locus Domini, ut dicitur Psal. 75. Sic in discordia locum diabolo fieri, manifestum est.* Ne ergo, mi optime frater, suum cacodæmon apud te quærere possit hospitium, quid tibi facto opus sit, indubiè jam odoraris, videlicet omni conatu, ac studio declinare contentiones, earumque occasiones, cum earum (ut ex hucusque dictis non obscurè innotescit) author, & fautor sit infernalis impostor, qui ad eas Dei servos impellere connititur semper, prout expertissimus rerum spiritualium Magister S. Joannes Climacus testatur, dicens: *Qui suam pertinaciter opinionem, ac sententiam, quantumlibet veram propugnat, certus sit, à diabolo ad hoc se impelli.* Servit hic, quod Heribertus Rosvveidus in vitis Patrum lib. 4. cap. 53. ex Joanne Cassiano, de Abbate Moyse, sanctissimæ vitæ viro, commemorat; Hic enim, obreprehensionem unius sermonis, quem contra Abbatem Macarium disputans, paulò durius protulit (quadam scilicet opinione præventus) diro confestim traditus est dæmoni, à quo in tantum fuit exagitatus, ut etiam propria voraret excrementa. A qua tamen poena postmodum, dum S. Macarius pro eo preces ad Deum funderet, liberatus fuit.

11. Hinc ergo colligamus, quàm res Deo invisa sit, dum viri Religiosi, à suis animi passionibus abrepti, mordacibus

se invicem lacerare gestiunt verbis. At verò hic notandum occurrit ex *Alphonso Rodriguez* part. 1. tract. 4. cap. 11. duplicem errorem, & defectum hic posse intervenire. Primus est ejus, qui primò alteri contradictionem movet, quia ipse contentionis, & litigii fons est, initium & scabellum, ac proinde gravior hujus est culpa. Alter error est, ut, si quando alium tibi contradicere contigerit, tu te ei obstinatiùs non opponas, nec sententiam, opinionemque tuam mordicùs tueare, neu sis nimis juris tui tenax; sed postquam semel aut bis, quod verum censet, proposueris, nec tamen alii tuo sensui acquiescunt, illis tu permittas sentire quod voluerint. Porro, quamvis omnis contentio fugienda, nec cum ullo mortalium miscenda sit lis, hi tamen inter homines præcipuè declinandi sunt: *Tertius* adversarius potens: ita monet *Seneca* (*Eccli. 8. 1.*) *Non litiges cum homine potente, ne forte incidas in manus illius.* Per hominem potentem etiam Magistratum designat: Cum Magistratu contendere, non stultitia, sed infamia est. Qui sumptuosè perire vult, controversias alat contra Magistratum. Rarissima hic victoria, si quæ tamen est, si ne graviore damno non est; & minùs perdit, qui se vinci sponte suâ permittit. Optimè Romanus Sapiens, *Seneca*: *Cum pare* (inquit lib. 2. de ira cap. 34.) *contendere, anceps est, cum inferiore sordidum, cum Superiore furiosum.* In tali pugna nemo aliud cogitet, quàm vinci. Ergo Magistratum, aut Superiores tuos ne tange. *Secundò*, Nec cum divitibus unquam litigandum. Idem *Siracides* loco citato id docet: *Non contendas cum viro locuplete, ne forte contra te constituat litem tibi.* *Tertiò*, nec cum garrulo rixandum, ut idem Sapientissimus præceptor

cepto
lingua
quia
extin
magi
magi
silem
Con
Quar
prov
decli
Sirac
non fa
das fla
15. 18
patien
non n
ne illu
dere i
que h
intelli
ditum
Ne

12
ipsam
quod
& in
seque
terit
fui ar
dum
20. 3
qui s
mer
Rodr
pact
cet,
indi
con
nem

ceptor monet: *Non litiges cum homine linguato: & non strues in ignem illius ligna*, quia contendendo non superabis, nec extingues illius linguæ flammæ, sed magis eam excitabis. Eapropter Cato, magnus ille inorum Magister apud gentilem antiquitatem, monet:

Contra verbosos uoli contendere verbis.

Quartò, hominem iracundum, etiam provocantem & lacescentem cautissimè declina. Monitorem hic habes eundem Siracidem: (Eccli. 8. 19.) *Cum iracundo non facias rixam*, ne scilicet oleum affundas flammæ. Nam (ut dicitur Proverb. 15. 18.) *vir iracundus provocat rixas: qui patiens est, mitigat suscitatas.* Quintò, non minùs cave hominem fatuum, & ne illum tanti æstima, cum quo descendere in certamen expediat. De his quinque hominum generibus vel maximè intelligendum illud S. Ignatii Loyolæ dictum documentum:

Nulli vel minimo quavis ratione repugnes;

Cedere te potiùs, quàm superare juvet.

12. Has monitiones, quò faciliùs in ipsam redigamus praxim, nosse oportet, quòd ille, qui juri suo, ut par est, cedit, & in talibus contentioneibus vinci se sinit, seque ab aliis (dum commodè fieri poterit) separat, generosi & nobilis animi sui argumentum præbeat, quemadmodum Sacer Paræmiastes Salomon (Prov. 20. 3.) testatur dicens: *Honor est homini, qui separat se à contentioneibus.* Nec immeritò, quia talis (ut scitè observat Rodriquez loc. sup. cit.) insignem hoc pacto erga proximum charitatem exercet, dum omnium amaritudinum, & indignationum (quæ ex diffidiis, & concertationibus oriri solent) occasionem præscindit, viasque obstruit. De-

Gramm. Relig. Pars I.

inde erga se humilitatis actum ostendit; dum prævalendi, & cum honore suo emergendi appetitum superat. Et ita demum amoris Dei actum, dum impedit peccata, quæ ex contentione sequi poterant, juxta illud Sapientis: (Eccli. 28. 10.) *abstine te à lite, & minues peccata.* Vice versa, qui obstinaciùs altercatur, præterquam quòd malo exemplo suo proximum offendat, causa est, ut pax, & charitas amittatur, vel saltem diminuat, multæque inde inconvenientiae, & amaritudines sequantur; ex quo non honorem, & æstimationem, quam sperabat, sibi comparat, sed potiùs ejus jacturam facit: A prudentibus enim habetur pro capitofo, cerebroso, & juri suo cedere nesciente.

13. Sequamur proinde exemplum Doctoris Angelici, D. Thoma Aquinatis, de quo in historiis PP. Prædicatorum refertur, quòd in disputationibus scholasticis nulli unquam obstinatè contradixisse dicatur, sed incredibili mansuetudine, neminem despiciendo, sententiam suam proponere solebat: non enim disputando spectabat, ut victor evaderet, sed tantum, ut veritas disceptando erueretur. Hinc cum fortè Religiosus quidam arrogans theses publicis disputationibus ventilandas proposuisset, eisque vir Sanctus præsedisset, Religiosus ille diversas à Sancto Doctore suo sententias defendendas suscepit, adeoque non sine contemptu, Magistro suo dissenfit. Altum S. Doctor tenuit silentium, nec ullo se se defendit verbulo, adeoque magis admirati sunt auditores ejus modestiam, quàm suspexerant antè doctrinam. Verùm enim verò, ne fortè privata Religiosi illius, neque satis proba, sententia scholasticæ auræ plausibus protinus exciperetur, postera luce in publi-

publicum progressus, validis eam rationibus, argumentisque comiter omnino, modestèque confutavit, ut ipse quoque Religiosus ille sententiam illam, quam pridie mordicus tenuerat, spontè dimitteret, suamque ingenuè ignorantiam profiteretur. Tantum valet boni vis exempli. Si ergo & tu, amice lector, vis esse dilectus Deo, & hominibus. (Eccli. 45. 1.) auream serva legem, quam D. Chrysostomus præscribit, iis præsertim qui cupiunt non succumbere: *Si vindicare vis (inquit) sile, & funestam adversario tuo dedisti plagam. Verè bene Poëta Gentilis, Cato:*

Proximus ille Deo est, qui scit ratione tacere.

14. Evangelista Lucas testatur: Christum Dominum, omnis perfectionis, & Sanctitatis Magistrum, suis aliquando hoc inculcasse monitum: *Ab eo, qui aufert tibi vestimentum, etiam tunicam, noli prohibere. Luc. 6. 29.* Quibus verbis omnes sanè proscripsit contentiones, & lites; sic enim homo Christianus potius pati debet, ut vestis sibi, etiam tunica, corpori calefaciendo summè necessaria, auferatur, quàm ut scandalum per contentiones mutuas det aut charitatis leges violet, & infringat; quantò igitur potiori jure nostris cedendum est æmulis, ac adversariis in iis, quibus nullum prorsus sperandum est emolumentum, aut commodum temporale, multò minùs spirituale? Quare iterum Sapiencia Incarnata suum assertum repetens, apud S. Mattheum cap. 5. v. 40. ait: *Qui vult in iudicio tecum contendere, & tunicam tollere, dimitte ei & pallium.* Quæ verba non sic sunt intelligenda, quasi non liceret, pro suis rebus in iudicio contendere; sed tantum consilium nobis dat, ut sciamus, perfectiùs semper esse, litem evitare, & sua relinquere, ne videlicet internam cordis pacem, & cha-

ritatem amittere contingat; Quia, ut eminentissimus Cardinalis Bellarminus dicebat: *Uncia charitatis, & interna pacis melior est librâ victoriæ.* Fecit hoc ad literam S. Franciscus Seraphicus, qui ob profusas eleëmofynas à proprio parente suo ad Episcopum Affsinatam protrahitus, ut cederet bonis; iis non solum cessit, sed & vestes omnes exuens, eas patri suo consignavit cum dicto: Deinceps fidentius dicam: *Pater noster, qui es in calis.*

15. Si hujus Seraphici Patris exemplum præ oculis haberent Christiani, profectò non sic forensibus litigiis affluerent Judicum tribunalia, in quibus ut plurimum non solum nihil lucrantur, sed & sua propria, protensalite, deperdunt, & aliquando etiam ad incitas rediguntur, & occasione harum forensium contentionum animas suas multis insulsi torum jaculis sauciant, ac perimunt. O si à talibus litibus caverent sibi aliqui, & illud, quod in advocator, & causidicos expendunt, pauperibus darent, quàm ingentes sanè sibi colligerent thesauros in cælis, vitamque ducerent pacatissimam, utpote cælesti benedictione & divinâ pace refertam. Unde quemadmodum, velut infelices lugendi sunt, qui lites fovent, & sequuntur; ita ter quaterque beati, qui eandem refugiunt, cedentes juri suo ex Dei, sui, & proximi amore. De his fas est dicere cum Divino Paulo: (Galat. 6. 16.) *Quicumque hanc regulam, à cælesti Magistro de litigiis declinandis traditam, secuti fuerint, pax super illos, & misericordia; id est, si pacem habent, videlicet tranquillitatem conscientiarum; item misericordiam Dei; quia Deus in eos misericors est & beneficus, suamque gratiam, & consolationem misericorditer in illos effundere solet.*

PARS

P A R S T E R T I A.

16. **P**ORRÒ, ne hucusque dicta ab uno alteròve minùs rectè intelligantur, pro eorum clariori notitia duo notare oportet ex *D. Thoma* (2. 2. q. 29. a. 3. ad 2.) Primum est, quòd non quælibet dissensio, ac discordia pacem tollat, nisi ea, quæ versatur circa bonos mores, non verò illa quæ est in opinionibus. Quia sicut Philosophus dicit in 9. *Ethic.* Ad amicitiam non pertinet concordia in opinionibus, sed concordia in bonis conferentibus ad vitam præcipuè in magnis; dissensire enim in aliquibus parvis, quasi non videtur esse dissensus. Et propter hoc nihil prohibet, aliquos charitatem habentes in opinionibus dissensire. Nec hoc paci repugnat: quia opiniones pertinent ad intellectum, qui præcedit appetitui, qui per pacem unitur. Similiter etiam existente concordia in principalibus bonis, dissensio in aliquibus parvis non est contra charitatem: procedit enim talis dissensio ex diversitate opinionum, dum unus existimat hoc, de quo est dissensio, pertinere ad illud bonum, in quo conveniunt; & alius æstimat, non pertinere. Et secundùm hoc talis dissensio de minimis, & opinionibus repugnat quidem paci perfectæ, in qua planè veritas cognoscitur, & omnis appetitus implebitur: non tamen repugnat paci imperfectæ, qualis habetur in via. Et hoc sensu dicitur *Actor. 15. Facta dissensio inter Paulum, & Barnabam; ita ut discederent ab invicem.* Talis quippe discordia seu dissensio fuit per accidens (ait ibidem *S. Thomas* responsione ad 3.) & non per se: uterque enim intendebat bonum; sed uni videbatur hoc bonum, alteri aliud: quod ad defectum humanum

pertinebat. Non enim erat talis controversia in his, quæ sunt de necessitate salutis: quamvis hoc ipsum fuerit ex divina providentia ordinatum propter utilitatem inde consequentem. Ita *S. Thomas*. Porrò hæc dissensio inter Paulum & Barnabam erat circa Joannem cognomento Marcum, ut ibidem habetur: Barnabas enim eum volebat assumere in itineris socium, Paulus autem non, eò quòd priùs vel metu persecutionis, vel fugâ laboris, vel amore matris degentis in Jerusalem, discessisset ab eis de Pamphylia, & non isset cum eis in opus Evangelii. Hinc facta est inter eos dissensio: *Pagnin. & Vatablus* legunt, *exacerbatio*, Tigurina, *acris disceptatio*. Alii, *ira*, vel *animi incitatio*, sive primus iræ motus, primaque bilis commotio. Hæc autem ira utrimque bona esse potest, cum utraq; pars legitimâ ratione movetur, & pro suo jure & desiderio ardentè contendit, & disceptat. Uti hic fiebat. Factum est igitur id nutu DEI, ut Barnabas à Paulo divideretur, itaque separati diversis, & pluribus evangelizarent, ait *S. Chrysost.* Præclare *S. Hieron.* Apol. contra Rufinum: *Nonne* (inquit) *Apostoli, salvis inter se amicitis, dissenserunt, cum Paulus & Barnabas propter Joannem, cognomento Marcum stomachati sunt, & separavit eos navigatio, quos Evangelium copulabat?*

17. Denique etiam talis dissensio fuit inter *S. Petrum*, & *Paulum*, *Gal. 2. 11.* inter *S. Hieronymum*, & *Augustinum*, inter *S. Chrysostomum*, & *Epiphanium*, inter *S. Cornelium*, & *Cyprianum* circa baptismum Hæreticorum non iterandum &c. Nec id mirum est, cum & talem dissensionem vel inter ipsos Angelos

bonos reperiamus : siquidem apud *Danielem* dicitur : *Dan. 10. 13. Princeps autem regni Persarum restitit mihi viginti & uno diebus : & ecce Michael unus de Principibus venit in adiutorium meum.* Porro pugna hæc fuit inter Angelum *Gabrielem*, & Angelum, quem *DEUS* præfecit Regno Persarum ; *Gabriel* enim orabat pro *Judæis DEUM*, ut omnes à *Babylone* in Patriam reduceret, ne *Babyloniorum* idololatriâ, & vitiis inficerentur, uti aliquos infici videbat. E contrario Angelus Persarum orabat, ut *DEUS* aliquos *Judæos* in *Babylone* relinqueret, ad *Babyloniorum* & Persarum conversionem, utque illi à *Judæis* unum verum *DEUM*, ejusque cultum discerent ; illudque *Judæis* esse utile, utpote, qui adversis meliores fierent. Licet enim Angeli summâ charitate se invicem ament, sintque summè concordēs, tamen in quibusdam rebus in quibus *DEUS* necdum patefecit suam voluntatem, sibi invicem contraria velle possunt, non absolutè & efficaciter, sed conditionatè, si videlicet *DEO* placuerit id, quod ipsi optant & desiderant. Itaque hæc eorum pugna conditionata est, non absoluta ; absolutè enim utraq̃ue pars, licet invicem adversa, resignat se in voluntatem & sententiam *DEI*. Ita *Gregorius de Valentia* apud *Cornelium à Lapide* in citatum textum. Sic etiam sæpe contingit (ait *S. Franciscus Salesius*) ut duo viri boni, bonâ usèque intentione in diversa sua opinione, & sententia nitentes, alter alterum maxime persequantur, & sibi invicem contradicant. Verùm hujusmodi contradictio ac dissensio sæpe non est vitiosa, aut mala ; non enim extinguit & tollit charitatem, & dilectionem *DEI* & proximi : & hoc si ire plurimum interest, ne aliqui præcipites sumus in judiciis temerariis for-

mandis, dum quosdam ab invicem dissidere & discordias habere conspiciamus.

18. Alterum, quod pariter in præsentì notandum occurrit, sumitur ex *D. Paulo* ad *Ephesios* cap. 4. dicente : *Solliciti servate unitatem spiritûs in vinculo pacis.* Quod explanans *D. Thomas* ait : *Duplex est unitas : Una est unitas spiritûs, quæ bona est ad faciendum bonum, de qua (ut prænotatum est) Christus suum cælestem Patrem orabat : ut sint unum, sicut & nos unum sumus. Alia unio est ad malefaciendum, quæ est mala, & potest dici unitas carnis.* Jam quemadmodum causare discordiam, & lites ac dissensiones excitare inter concordēs in bono, gravissimum est peccatum ; ita laudabile & commendabile est falsam impiorum pacem persequi, destruere, & discordiam immittere inter concordēs in malo, secundum illud *Isaia* : *Dissolve colligationes impietatis ;* & secundum illud *Psalmya* : *inquire pacem, & persequere eam. pl. 33. 15.* Nimirum hanc pacem carnalem jubemur irritare, atque destruere. Docet enim Præceptor Angelicus, *S. Thom. 2. 2. q. 37. a. 1. ad 2. Quid sicut voluntas hominis adhaerens DEO est quadam regula recta, à qua peccatum est discordare : ita etiam voluntas hominis DEO contraria, est quadam perversa regula, à qua bonum est discordare : facere ergo discordiam, per quam tollitur bona concordia, quam charitas facit, est grave peccatum. Sed causare discordiam, per quam tollitur mala concordia, scilicet in mala voluntate, est laudabile. Et hoc modo laudabile fuit, quod *Paulus* posuit dissensionem inter *Sadduceos* &c. Nam & *Domini* de se dicit : *Non veni pacem mittere, sed gladium. Matt. 10. 34.* Non pacem scilicet carnalium affectionum, sed gladium, de cujus ratione est dividere, ad tollendam scilicet à corde hominum pa-*

pacem hanc carnalem, & ad separandos in carnalibus concordēs, discordēs verò à DEO: à quo vera pax nostra hic per gratiam, & in futuro per gloriam.

19. Ulteriùs in præsentī materia bene notare, & observare debemus, quod *Apostolus* ad Romanos scribit c. 12. *Si fieri potest, quod ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes.* Prudenter enim intueudum est, quibus cum hominibus pax servanda sit, siquidem sanctè interrompenda est quandoque pax cum perversis, qui inimicitias adversùs DEUM profitentur, ut dictum ex *S. Thoma*. Quam doctrinam similiter *D. Gregorius* divinè petraçtat, & variis Scripturæ exemplis eam illustrat. Admonendi sunt (inquit 3. part. cap. 23.) pacati: ne, dum nimis humanam pacem desiderant, pravos hominum mores nequaquam redarguant: & consentiendo perversis, ab Authoris pace disjungant: ne, dum humanæ toris jurgia metuunt, interni fœderis discissione feriantur. Quid est enim pax transitoria, nisi quoddam vestigium pacis æternæ? quid esse ergo dementiùs potest, quàm vestigia in pulvere impressa diligere: sed ipsum à quo impressa sunt, non amare? Hinc *David*, dum totum se ad fœdera pacis internæ constringeret, testatur, quòd cum malis concordiam non teneret, dicens *Pf. 138. 21. Nonne qui oderunt te Domine, oderam; & super inimicos tuos tabescebam? Perfecto odio oderam illos: & inimici facti sunt mihi.* Inimicos etenim DEI perfectò odio odisse est, & quod facti sunt diligere; & quod faciunt increpare mores pravorum, & vitæ prodesse. Pensandum est ergo, quando ab increpatione quiescitur, quanta culpa, si pax cum pessimis tenetur; si Propheta tantus hoc velut in hostiam DEO obtulit, quòd contra

se pro Domino pravorum inimicitias excitavit. Hinc est, quod Tribus Levi (*Exod. 32. 29.*) assumptis gladiis per castrorum media transiens quia ferendis noluit peccatoribus parcere: DEO manus dicta est consecrâsse. Hinc *Phinees* peccantium civium gratiam spernens coëuntes cum Madianitis perculit, & iram Domini iratus placavit. Num. 25. 11. Hinc per semetipsam Veritas dicit: *Matt. 10. Quid putatis? quia pacem venerim mittere in terram? Non utique; sed gladium.* Malorum namque cum amicitiis jungimur, culpis ligamur. Unde *Josaphat*, qui tot de anteaçta vitæ præconiis attollitur, se *Achab* Regiis amicitiis penè periturus increpatur. Cui à Domino per Prophetam dicitur: 2. *Paralip. 19. Impio præbes auxilium: & his, qui oderunt Dominum, amicitiâ jungeris? & idcirco iram quidem Domini mereris: sed bona opera inventa sunt in te, eo quòd abstuleris lucos de terra Juda.* Ab illo enim, qui summè rectus est, eo ipso jam discrepat, quòd perversorum amicitiis vita ejus concordat.

20. Prosequitur Sanctissimus Doctor: Admonendi sunt pacati: ne, si ad increpationis verba prosiliant, temporalem pacem sibi perturbari formident. Rursumq; admonendi sunt, ut eandem pacem dilectione integrâ intrinsecùs teneant: quam per invectionem vocis sibi extrinsecùs turbant. Quod utrûnque providè se *David* servâsse perhibet, cum dicit: *Pf. 119. 10. Cum his, qui oderunt pacem, eram pacificus; cum loquebar illis, impugnabant me gratis.* Ecce loquens impugnabatur, sed tamen impugnatus, erat pacificus: quia nec insaniens cessabat reprehendere; nec reprehensos negligebat amare. Hinc etiam *Paulus* ait: *Si fieri potest, quod ex vobis est: cum omnibus*

hominibus pacem habentes. Hortaturus enim Discipulos, ut pacem cum omnibus haberent, præmisit dicens: *Si fieri potest: atque subjunxit: quod ex vobis est.* Difficile quippe erat, ut, si malè acta corripere, habere pacem cum omnibus possent. Sed cum temporalis pax in pravorum cordibus ex nostra increpatione confunditur; igitur necesse est, ut inviolata in nostro corde servetur. Rectè itaque ait: *quod ex vobis est*, ac si nimirum dicat: Quia pax ex duarum partium consensu subsistit, si ab eis, qui corripuntur, expellitur: integra tamen

in vestra, qui corripitis, mente teneatur. Unde rursùm idem Discipulos monet, dicens: 2. *Thess. 33. 14. Si quis non non obedit verbo vestro, per Epistolam hunc notate, & non commisceamini cum illo, ut confundatur.* Atque illicd subjunxit: *Et nolite ut inimicum existimare illum, sed corripite ut fratrem.* Ac si diceret: Pacem cum eo exteriorem solvite, interiorem circa illum medullitùs custodite, ut peccantis mentem sic vestra discordia feriat, quatenus pax à cordibus vestris, nec abnegata discedat. Hæc D. Gregorius.

SERMO XIV.

DE OBEDIENTIA RELIGIOSA.

Melior est Obedientia quam victima.

I. Reg. cap. 15. v. 22.

P A R S   P R I M A .

1. **C**UM quondam duo in sua arte bene periti pictores pro magno decertarent præmio, quisnam eorum firmamentum suo penicillo vaciùs exprimere possèt. Itaque horum unus suum æmulum superare credens, pinxit firmamentum, in eoque omnes miro artificio stellarum distinctiones, planetarumque varietates, & id genus alia ab Astrologis notari solita. At alter Solem tantummodo in firmamento penicillo suo adumbravit. Sicque ambo Judicem adeuntes, eum, quisnam eorum jus lucratus esset, sciscitati sunt. Judex contemplatâ utriusque picturâ, haud dubiè, respondit, ille lucrifecit præmium, qui

firmamentum cum stellis, ac planetis delineavit. Quod judicium, ut alter audit, ait: quid? O Judex nequaquam æquum est effatum tuum. Ergone ego lusum perdidici? ergone alter cælum artificiosius quàm ego suis coloribus expressit? minimè. Nam licèt ego Solem duntaxat in firmamento collocârim, per hoc tamen minimè effingere omisi reliqua cæli lumina, quodd verò non appareant, nihil refert, quoniam Sol suis nimium coruscantibus radiis ea sic velat, ut intueri nequeant. Et quis, quæso, splendente Sole stellas conspicit? & nihilominus semper in firmamento radiant. Hæc, ut Judex intellexit, eum in hoc certamine victorem

rem esse pronuntiavit, qui ingenioso labore Solem tantum in sua pictura exhibuit. Enim verò omnes sic, ut loquitur *Apostolus*, currentes decertamus, *ast unus accipit bravium*. Quis est ille unus, & non obediens? Currit quidem castus, currit & humilis, currit & Christi pauper, currunt & alii variis insigniti virtutibus, sed omnibus facile præcurrit Obediens; sic ut præ cæteris vitam comprehendat æternam. Nam tametsi Obediens alias virtutes possidere haud videretur, quia tamen Obediencia præstat, quæ velut Sol in anima splendet, omnes procul dubio reliquas virtutes implicite habere necesse est. Cum enim Obediencia sit Virtus, quæ exequimur iussa, & præcepta tum divina, tum humana, quia præcepta sunt; ideo verus Obediens obtemperans cunctis Majorum ordinationibus, & statutis perfacile quælibet obtinebit virtutes.

2. Obediencia igitur Deo longe gratior est, quam Sacrificia & Victimæ, in ea enim paupertas, castitas, & reliquæ virtutes includuntur: quia si quis verè sit obediens, erit & pauper, castus, humilis, silentii amicus, patiens, mortificatus, atque adedò omnes omnino virtutes assequetur. Virtutes namque per frequentem sui ipsarum actuum exercitationem comparantur, hanc autem exercitationem nobis dat Obediencia. Omnes enim Regulæ, quas habemus, & universa Superioris iussa, quid sunt aliud, quam quoddam virtutum exercitium? Hinc communis SS. Patrum doctrina est, quod in tantum aliquis in omnibus virtutibus profectum faciet, in quantum in obediencia proficiet; unde eam Virtutum omnium Matrem, & originem vocant. *Obediencia*, inquit *S. P. Aug. lib. 1. cont. adver. leg. cap. 14. maxima est*

virtus, & ut sic dixerim, omnium origo materque virtutum. Et *Cassianus lib. 4. Insti. c. 30. ait: Obediencia inter ceteras Virtutes primatum tenet: quia juxta S. Greg. lib. 35. moral. cap. 10. Obediencia sola virtus est, quæ ceteras virtutes menti inserit, insertasque custodit*. Valde benè Episcopus ille ad S. Abrahamum Solitarium: Ecce, inquit, totum mundum reliquisti, & quæ in eo sunt, & vitam crucifixam amplexus es, attamen cum hæc universa compleveris, agnosce te obedienciam, quæ cunctis Virtutibus eminet, non habere. Senioris cujusdam aureæ sententiæ sunt, quæ habentur in *Vitis PP. lib. 3. libell. 14. n. 19. Obediencia*, inquit, *salus est omnium fidelium: Obediencia Regni calorum inventrix est: Obediencia calos aperiens, & homines de terra elevans est: Obediencia cohabitatrix Angelorum est: Obediencia Sanctorum omnium cibus est, ex hac enim ablactati sunt, & per hanc ad perfectionem venerunt*.

3. S. Dorotheus refert (apud *Rodericum p. 3. tract. 5. c. 1.*) de Discipulo suo *Dositheo*, quod cum Juvenis effet nobilis & delicatus, quidam metus de reddenda strictissimo Judici ratione ei incidit, quare ut bonam rationem Deo reddere posset, Religionem intravit, quod autem naturâ debilis & teneræ complexionis esset, consuetas Religionis austeritates sequi non poterat, non summo manè surgere, non eis vesci cibis quibus alii. Quamobrem in horum compensationem decrevit se totum quam exactissimè obedienciæ dare, hinc magnâ promptitudine & accuratione in Nosocomio sicut & in reliquis humilitatis officiis famulatum quinquennio præstitit, quo elapso ad Cælites subvolavit. Abbati autem Monasterii divinitus fuit revelatum, Adolescentem *Dositheum* eadem in cælo gloriæ

gloriæ coronâ donatum esse, quâ Paulus & Antonius. Quo audito, Monachi reliqui ad Deum conversi dixerunt: Ubina ergo iustitia tua Domine? ut hominem, qui nunquam ieiunavit, quique in deliciis educatus est, parare & æquiparare velis nobis, qui totum Religionis onus, diei & æstus pondus ferimus? Respondit autem Dominus, quod ipsi Obedientiæ meritum & valorem nesciant; per hanc enim juvenem illum parvo tempore plus, quàm alios multis asperitatibus, & poenitentis meruisse. Quàm rectè ergo D. Hieronymus in Reg. Monach. c. 6. exclamat: *O felix & abundans gratia in obedientia summa virtutum clau-
sa est: nam simplici gressu hominem ducit ad Christum.* Optimè igitur S. Antonius (ut refert Ruffin. l. 1. Vit. PP. c. 31.) Si quis cupit ad perfectionem velociter pervenire, non sibi ipsi fiat Magister, nec propriis voluntatibus obediat, etiamsi rectum esse videatur, quod velit, sed secundum mandatum Salvatoris, ante omnia abneget semetipsum, & renuntiet propriis voluntatibus, quia & Salvator ipse dixit: Ego veni, non ut faciam voluntatem meam, sed ejus qui misit me.

4. S. Joannes Climacus grad. 4. docet per Obedientiam non modò velociter, sed & faciliter ad perfectionem venire: ait enim, *Obedientia est confectum dormiendo iter.* Quod S. Bernardinus Senensis hæc probat similitudine. Sicut qui est in navi, comedendo, bibendo & dormiendo progreditur, quia movetur alieno motu; sic verus Obediens in religione comedendo, bibendo & quiescendo, & alia opera bona operando meretur. Non desunt etiam exempla ad hanc veritatem stabilendam. Quidam Senex (ut refert S. Dorotheus Doct. 11.) cum fratres noctu psallerent, Angelum prode-

untem, & calicem cum hostia portantem vidit, in quem intingens signabat frontem præsentium, imò & aliquorum absentium sedes, quia ex obedientia aberant, & licet somno vacarent, commune tamen cum aliis meritum reportabant. Alter Obedientiæ fructus est, quoddam hominem Deo charissimum efficiat: cum teste S. Thoma 2. 2. q. 186. art. 5. ad 5. nihil Deo sit gratius, quàm si propriam voluntatem quis propter ipsum relinquat. Et meritò si enim Abraham tantoperè placuit Deo, qui voluit tantum sacrificare filium suum, & per hoc Deo obedire, quantò magis eidem placebit, qui actu non alium, sed seipsum immolaverit per obedientiam? Non immeritò ergo S. Dorotheus (ut ipsemet Doct. 5. refert) totum se in juventute obedientiæ tradidit; qui hoc inde emolumentum est consecutus, quod nunquam sentiret afflictiones, & cum propterea non parùm anxius esset, arbitrans hoc non esse signum bonum; à Joanne Abbate audivit: Illos esse pacatissimos, & quietissimos, qui se Patrum obedientiæ tradidissent.

5. Tertius Obedientiæ fructus est, quod unum sit ex certioribus signis prædestinationis; quia hæc sola via, sicut à voluntate propria est remotissima, ita nullis ambagibus, aut erroribus est obnoxia. Hinc Christus Matth. 9. intrepide dixit: *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata.* Meritò ergo dixit Climacus grad. 4. Si quis conscientiam suam mundissimam in Patris Spiritualis subjectione servavit, hic jam mortem ut somnum, imò verò ut vitam quotidie intrepidus exspectat; certissimè sciens obitus tempore sui ipsius non à se, sed à Patre rationem esse requirendam. Id quod ipse Pater æternus quondam S. Ca-

tharina

tharina Senensi, (Dial. cap. 163.) revelavit, dicens: *Verus obediens non obligatur mihi reddere rationem de se, sed solummodo Prelatus, cui subditus extitit.* Obedientia est clavis, quâ Christus cælum aperuit, quam in manu Vicarii sui reliquit. Hinc *D. Bernardus* serm. 28. in Cant. dicere ausus est: Dignus ero, qui Deum videam, si prius quàm videam, obedisse inveniar: securus videbo, ad quem meæ obedientiæ munus præcesserit. Sed & Frater ejus *Gerardus* (in lib. de Doct. Bernardi) morti vicinus, cùm in spiritu raptus esset. post triduum ad se reversus dixit: *Bona est Obedientia. Ad tribunal Christi fui, animas Sanctorum vidi, ipsumque mihi dicentem: Ecce locustus inter fratres tuos; nullus tui Ordinis peribit, si Ordinem amaverit: aut in morte purgabitur, aut in brevi post mortem.* Nec minùs memorabile est, quod alteri cuipiam Religioso ex Ordine *S. Bernardi* (referente *Petro de Vega* in hnt. sui Ord.) evenisse scribitur; quodd videlicet post visitationem à Sanctis, quos singulariter colebat, factam, dixerit: Doleo me tam parùm in religione laborasse, sed propter passionem & crucem Christi, & Religionis Obedientiam, quam observavi, vado ad regna cælorum: & hoc mihi Dominus manifestavit ad consolationem & ædificationem Religiosorum, & ut tepidi ac negligentes vitam mutent. Quibus dictis, paulò post ingenti repletus gaudio animam Deo reddidit. Porro ulteriùs quàm tuta per Obedientiam via sit ad cælum, colligere est ex visione quadam *S. Gertrudi* factâ (lib. 5. in fin. cap. 24.) Huic enim *S. Virgini* ostendebatur via animarum ad cælum in similitudine asseris valde præclivis, qui difficulter poterat ascendere, unde ascendentes se juvabant

Gramm. Relig. Pars I.

ambabus manibus, & ex utràque parte erant dæmones impediētes. Religiosorum obedientium tamen asser habebat ex utràque parte perticas, & præterea etiam Angeli in ascensu juvabant. Meritò ergo ait *Salomon*, *Prov. cap. 21. v. 28. Vir obediens loquetur victorias*, id est triumphabit, ac prosterneat suos hostes, regium hoc ad cælum iter volentes impedire.

6. Quartus Obedientiæ fructus est, quodd sit efficacior ad consequendum aliquem effectum, quàm sacrificia veteris testamenti secundùm illud lib. 1. Reg. cap. 15. *Melior Obedientia quàm victimæ.* Melior, inquam, quia est pinguius holocaustum, cùm per illam totus homo in Sacrificium cedat. Est Sacrificium laudis & gratiarum actionis juxta illud *S. P. Aug.* in Psal. 148. *Vis semper laudare Deum? bene fac omnia* (quod fit per perfectam Obedientiam) & laudasti Deum. Est Sacrificium pacificum, quia miram habet virtutem ad varia dona à Deo impetranda. Est Sacrificium propitiatorium, seu pro peccatis; quia est efficacissimum medium ad peccatorum remissionem impetrandam. Est demùm Sacrificium Eucharisticum, qui revocat in memoriam cruentum Sacrificium, quo Christus se ipsum Patri æterno obtulit; dum obediens usque ad mortem Crucis factus est; ut adeò meritò Christus per Davidem Ps. 39. v. 7. dixerit: *Sacrificium & oblationem noluisti; aures autem perfecisti mihi. Holocaustum & pro peccato non postulasti: tunc dixi, ecce venio. In capite libri scriptum est de me, ut facerem Deus voluntatem tuam.*

7. Demum, ut alios eximios obedientiæ fructus omittamus, non minimus etiam est, quodd scilicet obedientia sit efficacax medium ad dona supernaturalia augen-

augenda; nunc quidem gratiam, olim verò in cælo gloriam uberiores conferendam. Hinc quidam Eremita, referente *Ruffino* in *Vitis Patrum* lib. 2. n. 141. in ecstasi positus vidit quatuor Ordines Justorum ante Deum. *Primus* erat eorum, qui miram suis in morbis patientiam habuerant, Deoque ob eisdem gratias egerant. *Secundus* priori eminentior, eorum qui pauperes, & peregrinos collegerant, testoque exceperant, ægris ministrabant, denique opera misericordiae exercuerant. *Tertius* illorum, qui relictis omnibus, magna in paupertate, & abstinencia in eremo vixerant, orationique impensius vacabant. *Quartus* denique omnium excellentissimus, illorum, qui ex amore Christi Jesu sub obedientia vixerant, alienæ se voluntati in omnibus supponentes. Hos videbat in collo habere torques & collaria aurea, majorisque gloriâ donatos, quàm reliquos. Quo spectaculo obstupescens, cum rogaret, quare postremi hi majore bearentur gloriâ, quàm Monachi Solitarii, & reliqui omnes? Ideo id fieri audivit, quòd Solitarii, & qui operibus misericordiae se totos impendebant, in eo quod agerent, propriam voluntatem adimplerent; Obediens verò minimè, quia voluntatem suam Deo immolârat. Torques denique aurei illis in compensationem dantur, quòd suas cervices sub obedientiæ jugo inflexerint.

8. Quamobrem rectè docet *Joannes Rusbrochius* lib. de *Virt.* cap. 13. quòd obedientia tam eximia sit virtus, ut vel minimum opus ejus imperio factum, mul-

tò melius Deoque acceptius sit, alio quolibet magno opere sine ipsa perpetrato. Unde *Dositheus* (de quo paulò antè dictum) coronam S. Antonio parem per quinque annorum exactam obedientiam promeruit. Sed & ipse Deus quondam voce de cælo lapsâ testatus est, Monachalem, quæ omisâ propter obedientiam Communionem in culina ministraverat, plus meriti acquisivisse, quàm quæ communicasset. *B. Rogerius* Monachus quoque jam jam moriturus *Arsenium* Abbatem sic allocutus est: *Quaso te Pater, ex obedientia me mori jube, ut etiam moriendo merear, siquidem sexaginta jam anni sunt, quibus hanc gratiam à Deo petii, ne Patris mei injussu morerer: Ergo, ait Arsenius: Morere mi frater, quò dicto statim mortuus est, & eadem nocte se spectandum Arsenio præbuit, dixitque mortem sic obitam pluris à Christo æstimari esse, quàm ullam totius vitæ actionem. Hunc Ascetam quia secutus est Religiosissimus Fr. noster *Josephus* à S. P. *Aug.* Clericus in obedientia, meruit etiam cum illo ex obedientia mori: cum enim suæ mortis diem præsciret, à Ven. P. Marco Priore suo moriendi veniam, benedictionemque humiliter expetiit, quâ acceptâ devotissimè expiravit. Hinc pluries à morte gloriosus apparuit, & inter psallentium choros auditus est. An non talis mors, & subsequens gaudium etiam cuilibet nostrum arrideret? Non pigeat ergo nos similes in obedientia sequi, si cupimus cum illis in gloria beari.*

PARS SECUNDA.

9. EX his, quæ hætenus differuimus, facile cognosci potest, quàm præ-

cellens sit obedientiæ virtus, sic ut meritò quilibet Religiosus omnem navare debe-

deberet operam, quo hanc assequeretur. Ne verò in hoc pio negotio à recto quis virtutis tramite aberraret, scire debet, quidnam apprime ad perfectam obedientiam pertineat. Requiritur autem, uti Ascetæ passim docent, hæc tria, videlicet, ut Obedientia sit *cæca*, *prompta*, & *fortis*. Cæca debet esse, non quòd homo non videat, quid exequatur, quomodo enim alioqui ageret? aut quòd temerariè & cæco modo irruat in executionem, si ve honesta si ve illicita sit (id enim longissimè abest ab eo, qui ex virtute, & secundum rectæ rationis regulam operatur) sed quòd rationes præcepti, seu motiva, quæ Superiorem induxerunt ad præcipiendum, non perscrutetur, satisque ei sit, quidquid præcipiatur, dum illicitum esse non constat. Unde Romanus Pontifex *D. Gregorius* in lib. 1. Reg. lib. 2. cap. 4. sic ait: *Vera Obedientia nec Præpositorum intentionem discuit, nec præcepta discernit, quia qui omne vitæ suæ iudicium Majori subdidit, in hoc solo gaudet, si quod sibi præcipitur, operatur; nescit enim judicare, quisquis perfectè didicit obedire.*

10. Præstanter omninò se in hoc Obedientiæ exercitio gessit *S. Paulus Simplex*, qui jam sexagenarius Senex ad *S. Antonium* venit, ut Monachus fieret; porrò per triduum impransus & incænnatus expectavit sententiam, & responsum. Tandem *Antonius* hoc ferreo proposito expugnatus, poteris, inquit, esse salvus, si habeas obedientiam, & quod à me audieris, facias. Faciam, ait Senecio, quæcunque jusseris. Quare *S. Antonius* talem vitæ asperæ agendæ rationem suscepit illis diebus, qualem quando erat in principio juventutis, cujus tamen imitatore in cunctis habuit suum simplicem Tyronem. Itaque ubi *Vir Sanctus* vidit, mentem *Pauli* nil moveri adver-

sis, cæpit eum tentare circa obedientiam, præcepitque ei, quæ ratio, & causa non posceret. Haurire namque eum aquam jussit ex puteo, & in terram toto die effundere. Contextas sportellâs resolvere, & rursus retexere: vestimentum dissuere & resuere, iterumque dissolvere. Urnam mellis frangere, & mel effundere, effusumque conchâ colligere, ne sordes simul colligerentur, quod erat difficilimum. Quid multa? In pluribus hujusmodi *Senex* *Senem* probavit, ut in nullo prorsus eorum, quæ etiam contra rationem videbantur, disceret contradicere. Sed quo fructu? *Deus* ob simplicem Obedientiam *Paulo* imperium tantum concessit in dæmones, quantum non dederat *Antonio*. Porrò si tale præmium à Bonitate divina jam datur homini in exilio ob cæcam obedientiam, qualem non ergo sperabit mercedem in Patria, ubi proprius remunerationis locus est?

11. Rursus Obedientia cæca juxta *Magni Basilii* Instit. mon. ser. 2. mentem in hoc etiam apparet, si ad Superioris nurum non modò fugiamus inhonestâ, sed etiam laudabilia omittamus: tametsi enim temperantia, & corporis mortificatio sint utilia; si tamen ex proprio arbitrio exerceantur, tanti non erunt, quanti merces est obedientiæ, quod colligitur ex revelatione *S. Birgittæ* factâ, quam piissimus *Blossius* appen. 4. instit. spir. n. 6. hisce recenset verbis. *Audivit Birgitta Dominum JESUM etiam istud dicentem: qui magis cuperet jejunare quam comedere, & tamen propter obedientiam comedit, habebit mercedem, quam consequitur is, qui rectè jejunat: Similem quoque mercedem accipiet is, qui infirmus est, & manducat, & mallet tamen ad honorem meum jejunare.* Hinc idem Author, directis ad Novitium verbis, in brevi reg. tyro. spir.

§. 2. n. 3. ita fatur : *Meliùs est sobriè & continenter ad gloriam Dei ex obedientia manducare, quàm rigidam antiquorum Patrum abstinentiam ex propria voluntate sectari : quidquid purè per obedientiam fit, quantumvis vile & abjectum esse videatur, Deus magni facit, & eximiâ mercede remunerat.* Quamobrem nedum in operibus externis & corporalibus, verùm etiam, imò multò magis, in internis & spiritualibus exercitiis, ductum & Judicium Superioris sequamur, oportet. Quò enim res spirituales eminentiores sunt, tantò erit in iis majus periculum & ruina damnosior, nisi ductorem aliquem certum sequamur. Hinc teste *Cassiano* collat. 2. cacodæmon nullo vitio cepiùs ac magis Monachum in perditionis præcipitium deturbat, quàm dum illi persuadet, ut despectis Majorum Seniorum consiliis proprio judicio, resolutione ac scientiâ nitatur.

12. Non desunt ad hancce veritatem demonstrandam plurimâ exempla Monachorum, qui, cum in militia spirituali admodum proveci essent, orationisque deditissimi, & jam annos plurimos haberent, quòd proprio judicio nimium fiderent, & juxta illud seipsos dirigere vel-
lent, à diabolo turpiter decepti, & illusi sunt. Unum (ut refert *Climacus* grad. 4.) induxit, ut se de rupe præcipitem daret, persuadens, illum hoc pacto Martyrem fore, itaque mox rectà cælos ingressu-
rum. Alius Monachus nomine *Heron*, ut scribit *Cassianus*, tantus solitudinis, & jejunii cultor erat, ut etiam in solemnitate paschali, dum cæteri Monachi in Ecclesiam convenientes aliquam recreationem capiebant, & paulò plùs solito comedebant; ille suâ cellâ egredi, ac sole-
ne jejunium, herbis saltem quibusdam in obsonium additis, violare nollet; nam

ordinaria ejus refectio solus panis erat, & frigida, & quidem quàm parcissimè sumpta. Unde quædam paulatim sup-
pullulare cæpit in eo superbia, ac tanta de proprio Judicio præfidentia, ut jam ei persuaderet Satanas, ad tantam eum san-
ctimoniam pervenisse, ut in hac vita ei nullum periculum magnoperè esset me-
tuendum, ac licèt in puteum quempiam se deturbaret, nullum inde damnum acciperet, sed Angeli, manibus suppositis, à ruina, & malo eum tuerentur. Unde no-
cte intempestâ se in profundissimum puteum, virtutis suæ, & ingentium me-
ritorum periculum facturum, præcipitem dedit : sed ita graviter se hic læsit, ut tri-
duò post animam exhalârit. Accurren-
tes autem illicò, clamore exciti, Monachi semianimem è puteo Heronem ma-
gno cum labore eduxerunt. Qui licèt ad oculum videret, quòd esset à lapsu dam-
num passus, omnesque ei, ut resipisceret, peritvadere satagerent, nunquam tamen induci potuit, ut crederet diabolicam hanc illusionem, & fraudem fuisse; itaque infelix pervicacem animam efflavit.

13. O Deus ! quotquot non etiam alii fuerunt, qui sibi magna operari videban-
tur, qui tamen minimè Deo placuerunt. Talis erat Rex *Saul*, cui Deus, (ut habe-
tur in lib. 1. Reg. cap. 15.) præcepit, ut A-
malec usque ad internecionem exscin-
deret, nullique rei viventi parceret, ni-
hilominus ille arbitrans se majus obse-
quium Deo præstare, meliora prædæ in
Sacrificium reservavit. Sed quid audire
debut ? Propheta *Samuel* Dei nomine
dixit illi : *Nunquid vult Dominus holocau-
sta, & victimas, & non potius ut obediat
voci Domini ? Minimè, quia melior est Obe-
dientia, quàm victima, & auscultare magis,
& obedire Deo, quàm offerre adipem arie-
tum.* Optandum sanè foret, ne moder-
no

no tempore multi à Religiosorum cœtu reperirentur, qui cum Rege Saul pinguiſſima holocauſta, id eſt varia ac rigida mortificationum exercitia Deo offerre arbitrantur, quia tamen hæc præſtant ex iudicio proprio magis, quàm ex Superiorum præſcripto, ideo offentionem Dei potiùs, quàm ejus gratiam merentur. Merito proinde exclamat *Henricus Harpius*, Vir illuminatiſſimus lib. 2. *Theol. Myſtica* par. 1. cap. 3. *O ſi agnoſceremus*, inquit, *quam multi fruſtra abſque ulla vel modica utilitate operentur magna, proſectò multùm miraremur: quia ſæpe, quod coram hominibus magnum appareret, coram Deo fœtet*. Videamus ergo, ne dicatur nobis illud *Iſaia* cap. 13. *Ne offeratis illud Sacrificium fruſtra*.

14. Quare benè *S. Gregor.* lib. 35. mor. c. 13. docet, quòd eſſi in mandato peccaminoso ſubditus non debeat obedire; ſi tamen Superior aliqua libera opera bona fieri prohibet, illa minimè facienda ſunt. Arbor para-diſi, ex qua primos noſtros parentes Deus inhibuit, mala non erat, ſed bona; ut tamen per obedientiam hanc plùs promereri, obſequiùmque, quod Deo debebant, teſtari poſſent, voluit eam Deus interdiciere, ne de fruſtu illius guſtarent, quem licitè ſanctèque alioquin comedere potuiſſent, ſi non divinum mandatum id vetuiſſet. Eodem modo interdum Superiores prohibent ea, quæ ex ſe ſunt bona, vel quod ita fieri ſubdito tunc expediat, vel ad ejus virtutem & obedientiam explorandam. Addit hiſ *S. Baſilius Ser. de inſtitut. Monach.* quòd vera & perfectà ſubditi obedientia non tam colligatur ex eo, quòd à malo caveat, quàm in omittendo eo, quòd ex ſe bonum ac ſanctum eſt, dum Superior id omittere jubet. Cujus rei ratio eſt, quòd malum, etiam ſi à Superiore non inhibituſ eſſet, omittendum nihilominus erat, eò quòd ma-

lum ſit: at quòd ex ſe bonum ac ſanctum eſt, idèò ſolùm omittendum, quòd ita Superior mandet. Itaque obedientiæ virtus magis eluceſcit: hæc enim niſi impediret, nulla ejus omittendi ratio futura videtur. Concinit huic veritati *Bloſius*, ſapienter proinde quemlibet Religioſum, Deo placere deſiderantem, hiſ adhortatur verbis (*in Sacel. ani. §. 1. n. 7.*) *Propriâ voluntate relictâ, humiliter promptèque obedi propter Deum; meliùs eſt ex ſimplici obedientia urticas & Zizania extirpare, quàm ex propriâ voluntate ſublimi rerum caeleſtium contemplationi operam dare; ſacrificium enim Deo gratiſſimum eſt propriâ voluntatis abnegatio*.

15. Optimè ad propoſitum noſtrum quadrat, quòd refert *Baron.* Anno 432. de *S. Simeone Stilita*, qui auſteriſſimam, in quadragenùm cubitorum columna perpetuò ſtando, vitam agebat; nam in hyeme intenſiſſimum patiebatur frigus, in æſtate ardenſiſſimis torrebatur æſtibus; itaque corpus ſuum abſtinentiâ, & ſeveritate edomabat, ut dubitarent nonnulli, verène homo eſſet; quòd homo mortalis facere, & pati non poſſe videbatur id, quòd Simeonem in columna & facere, & pati videbant, præſertim, quòd quotannis quadreſimalis jejunii tempore nihil prorsùs comedere, vel bibere videbatur. Cùm ergo Sancti illi eremi cultores inſolens hoc, & novum vitæ genus in Simeone ſummoperè mirarentur, inter ſe congregatione factâ deliberârunt, quid hic fieri oporteret. Deceverunt igitur probare *S. Simeonis* ſpiritum, an eſſet ex Deo. Quare duos ad eum de ſuo cœtu deſtinârunt; qui Simeonem in hæc verba alloquerentur: Ec quòd hoc novum & inuſitatum vitæ tuæ genus? quid ſibi vult, quòd ipſe comuni & & tritâ Sanctorum Patrum viâ relictâ,

tam peregrinam & insolitam in eas? Patres in congregatione collecti tibi unanimiter præcipiunt, ut illic de columna descendas, & communem, ac tritam, quam cæteri Monachi sequuntur, viam sequare, ipsasque novitates relinquant. Hæc erat Legationis hujusce summa; Moniti tamen erant à Patribus legati, ut siquidem Simeon obsecutus imperatis videretur, ei potestas fieret in columna sua persistendi; (ex obedientia namque existimantur satis constare posse, eum à Deo regi, bonoque agi spiritu) sin oblectaretur, aut resisteret, ac non statim imperantibus obtemperaret, protinus inde vi illum descendere, & abscedere compellerent. Abierunt ergo ad Simeonem legati his monitis instructi; qui vix dum Patrum jussu, ut descenderet, declararant, mox ille pedem sustulit, & scalam, per quam columnam descenderet, adinoveri rogavit. Quare Nuntii Monachi alterum legationis suæ caput aperientes agebant: Bono animo esto, frater, & strenuè rem gere: in hoc tuo vitæ genere, Deo adjuvante, persevera: Statio tua à Deo est instituta; uti etiam Patribus illis visum fuit. Notanda autem hæc imprimis ex una parte est, magna & mira Sancti hujus viri in re tam bona (quam ipsemet à Deo esse novebat) obedientia, ac Judicii resignatio: ex alia verò parte, quanti hanc omnes illi Patres obedientiam, & resignationem fecerint, cum ex ea sola sufficienter colligi posse censuerint, hunc Simeonis spiritum à Deo esse.

16. Igitur si quis v. g. vellet rigidam severitate in sua membra sævire, iterata suscipere jejunia, flagris sæpe carnem atterere, cilicia crebro gestare, humi cubare, longas inire vigiliis. Si (inquam) in his non vellet errare, consultum erit,

Superiori, sive confessorio, omnium quæ quis facit, & facere cupit, rationem dare, & quod ille faciendum omittendumve decrevit, ipsum ex animo sequi. Hæc enim ratione magis Deo placebit, & plus promeretur. Et hæc Theologia, utpote optima, & certissima, est maximè notanda. Habet v. g. quis efficax desiderium aliquas pœnitentias, vel mortificationes suscipiendi, & Superiori suo hujus rationem reddit: cui discernenti, ut talia opera omittantur, si obediens, non modò illorum valorem, & meritum non deperdet, sed adaugebit, & multiplicabit. Ex una enim parte meretur ob efficacem voluntatem illas mortificationes peragendi, ex altera verò lucratur meritum obedientiæ debitum, propter quam similia opera omittit. Hanc veritatem cælitus edocta fuit *S. Birgitta* (ut habetur lib. 4. Rev. *S. Birg.* cap. 26.) Cum enim hæc pia mulier erga austeritates, vitæque asperitatem mirè afficeretur, Pater spiritualis, cui illa suam animam regendam commiserat, quodam tempore hæc ei interdixit, quod interesset valetudinis ejus. Ipsa, quamvis Confessorio obtemperaret, aliquantulum tamen oblectata est, quod timebat, ne propterea in virtutis exercitio detrimentum caperet. Sed Sacratissima cæli Regina apparens ei dixit: *Ecce filia, si duo ex privata devotione jejunare instituam, & horum unus, qui sui juris est, etiam de facto jejunet, tantum unam is ideo mercedem recipit. Alius autem, qui sub alterius potestate est, Superiore jubente non jejunat, duplici donabitur premio: uno quidem pro bona jejunandi voluntate, altero vero, quod voluntatem abnegaverit, & Superiori obedierit.*

17. Porro, ulterius ad hanc confirmandam veritatem, inservire nobis poterit,

Perit, quod legere est in vita *Ven. P. Joannis à S. Guilelmo*; Hic etsi tam austeram duxisset vitam, ut vel *S. Guilelmum*, & *S. Nicolaum Tolentinatem* in rigore superârit; nihilominus tamen, postquam ad nostros Patres transit, ad Superiorum nutus cunctas suas mortificationes, ut cilicia, loricas, disciplinas, ac cæteras suas insolitas asperitates protinus reliquit, & consuetis Discalceatorum austeritatibus contentus, communi vitæ se accommodavit. Quod verò hæcce obedientia Deo gratissima exstiterit, ex coliquet. Nam cum fortè ad solitas suas austeritates sine Superiorum licentia redire tentaretur, apparuit illi gloriosissima Angelorum Regina, Puerum *JESUM* inter brachia tenens, quæ dixit ei: *O Joannes, non parum facies, si hoc tantum feceris, qua communitas agit, & qua tibi Superior præcipiet.* Quem deinde in terra prostratum, ac humiliatum benedixit. Quare deinceps nihil unquam absque Superioris licentia aggressus est.

18. Legitur in vita *B. Joannis de monte mirabili* lib. 4. *Vit. P. P. Occid.* quod *S. Bernardus* (cum audiisset *B. Joannem* solis fabis, herbis, ac pane nigerrimo famem placare) experiri voluerit, utrum hæc tanta abstinencia ex Deo, an à proprio placito esset. Ergo ei coctum piscem misit, mandans in virtute Obedientiæ, ut comederet. At Beatus ille ut erat ad obediendum promptissimus, non solum piscem, sed & ossa cum spinis ex toto comedit. Et cum omnes ex hoc ejus vitæ timerent, ille nec dolore sensit; adeò gratia Dei obsequentem servavit. Ex cujus sepulchro liquor instar lactis ad multorum medelam manavit. Secutus est hunc *B. Joannem Ven. P. N. Joannes à S. Guilelmo* in obedientia, etiam semper je-

junium rigidissimum observaret, & in quadagesima, aut aliis temporibus manducare noller, si quis tamen ei per obedientiam (ut sæpè accidit) præcipiebat, ut hoc cibo vesceretur, tanquam Superiori suo obediebat. Quod porro talis comestio gratior sit Deo, quàm voluntaria abstinencia, docemur à Christo, qui ad *S. Birgittam* (lib. 6. Rev. cap. 111.) vice quadam dixit: *Quid times? etiam si decies comederes in die propter obedientiam, non tibi imputabitur in peccatum.* Nam *Virginitas* meretur coronam, *Viduitas* appropinquat Deo, sed *Obedientia* omnes introducit in calum. Hinc ergo colligere licet, magis placitum fore Deo, etiam austera poenitentiae exercitia ex obedientia cæca relinquere, quàm sine hac ea ex proprio judicio frequentare. Certò memoratu dignum est, quod refert *Boverius Annal. Capuc.* Anno 1547. Quod *Frater Andreas Assifinas*, vir inter Capucinos admirabilis Sanctitatis & austeritatis, post septimum ab obitu diem Noso-comii Præfecto apparens dixerit, eoque se in Purgatorio fuisse. Sciscitanti causam subjecit, quod in rigore corporis suo potius sensui, quàm Superiorum paruiisset. Alius etiam unus è Societate Jesu cum *Patri Jacobo Rhem* in sordida veste & forma apparuisset, & de causa, cur adeò torqueretur, interrogatus esset; respondit: se propter flagellationes sine facultate peractas iis pænis adjudicatum. Ex his ergo conclusum manet, longè satius fore, pietatis opera, jubente Superiore, propter Deum prætermittere, quàm sine facultate ex motu proprio ea peragere.

19. Hoc præterea mirum alicui videbitur, quod, cum alias antè & retrò pleni oculis esse debeamus, in sola obedientia cæcos nos esse oporteat. Sunt multi

multi pseudofrateres, quibus cum à Superioribus aliquid præcipitur, intendunt oculos non in rem præceptam, sed in personam præcipientem, hominem forsitan vitiosum atque imperfectum, ac dicunt: *Hic autem quid?* Joan. 21. sed audiant, quod sequitur: *Quid ad te? tu me sequere.* Alii de Superioribus submurmurant, quasi nimium gravia onera aliis imponant, quæ ipsi nec digito velint attingere. Quibus rursus Christus apud Matth. cap. 23. respondens, ait: *Super cathedram Moysi sederunt Scribæ & Pharisei.* Omnia ergo quaecunque dixerint vobis, servate & facite, secundum opera verò illorum nolite facere. Quid aliud per hanc doctrinam Salvator noster nobis intimare voluit, quam obedientiam etiam malis Superioribus præstandam? Qui hoc negligit, nullâ ratione Deo placere poterit, quia non tantum Superioris præceptum, sed magis DEI mandatum contemnere convincitur. Idcirco quò Prælatus est dementior ac imperitior, eò verus Religiosus deberet esse patientior & obedientior. Quò enim barbitonsor est hebetior, eò qui tondetur, debet sedere immobilius & quietius, eique magis esse subiectus & obediens; nisi velit naviculâ lædi. Pari modo quò minori Prælatus præditus est ratione, eò subditus debet esse quietior & subiectior, ne illum in fama & honore lædat. Verum quia de hoc puncto sermo fiet infra, parte quintâ, ideo de his hic plura addere supersedeo; & qualiter in obedientia cæca proficere, nosque perficere debeamus, pro conclusione quædam notanda restant, & inprimis quidem sententia B. Huberti de Erudit. Religios. part. 2. lib. 2. cap. 10. ubi ait: *Perfecta obedientia & maximè in incipiente, est indiscreta, hoc est, non novit discernere quid, vel quare præci-*

piatur, sed ad hoc tantum attendit, ut fideliter & humiliter fiat, quod à majori præcipitur. Quemadmodum ergo pastori suo oves obtemperant (inquit S. Basiliius Constit. Monastic. cap. 23.) & viam quamcunque ille vult, ingrediuntur, sic qui ex Deo pietatis cultores sunt, Moderatoribus, sive Superioribus suis obsequi debent, nihil omnino eorum iussa curiosius perscrutantes, quando libera sunt à peccato. S. Franciscus Seraphicus (ut notum est omnibus) Novitiis suis, ut caules inverso modo in horto plantarent, præcipere solebat, ut illos intellectum vincere, & in obsequium obedientiæ captivare edoceret. Nam (ut B. Hubertus proximè citatus ait) *Novitium prudentem in Congregatione durare impossibile est; stultus fiat, ut sit sapiens: & hæc sit omnis ejus discretio, ut in hoc nulla sit ei discretio.*

20. Similiter Casarius Arelatenfis ad Monachos homil. 8. monet, dicens: *Quidquid tibi à Senioribus fuerit imperatum, accipe tanquam de calo, sicut de ore Dei prolatum: nihil reprehendas, nihil dissentias, in nullo penitus murmurare præsumas: quia in monasterio servire venisti, non imperare; potiùs obedire, quàm jubere, totum sanctum, totum justum ac utile judica, quidquid tibi à Prælato videris imperari.* Hæc Casarius. Et certò, sine tali modo obedientiæ vix potest constare pax, & bona administratio in congregatione religiosa: erunt enim assiduæ disputationes, & altercationes inter subditos & Superiores: velle enim à Superioribus rationes exigere mandatorum, est contra humilitatem, & modestiam religiosam: quia hoc non est se gerere ut subditum, sed ut parem; neque facere opus, quia præcipitur, sed quia expediens judicatur. Porro, obedientia debet esse cæca ad imperfectiones & vitia Superioris, ut hæc

non

non consideret, nec ob hæc minùs ad obediendum parata sit; sed solùm consideret eum, cujus locum tenet, scilicet Christum. Unde illis, qui obedire suis maioribus non didicerunt, ex eò potissimum hoc provenit, quòd propter hominem operantur, non propter Deum: solo quippe ad Deum respectu, & propter amorem illius, atque honorem, humiliari debemus homini, & obedire, ceu qui Dei vices gerit in munere suo. Quod ait A-

postolus *Petrus* in sua Epistola 1. cap. 2. *Subiecti estote omni humane creature propter Deum.* Quod explanans *S. Thomas*, dicit: *Propter Deum*, scilicet sic ordinantem. Nam ut dicitur *Rom. 13.* *Qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit.* Vel, *propter Deum*, id est, propter Dei amorem, non propter hominum favorem. Hæc de obedientia cæca dicta sufficiant; modò quid obedientia prompta sit, investigemus. Sit ergo

P A R S T E R T I A.

21. **A**ltera perfectæ Obedientiæ conditio est, ut sit prompta ad exequenda imperata, ut nec præceptum differat, nec tergiversetur, neque excuset, nec lentè & cum torpore ad opus accedat. Sic nos obedire docet suo exemplo *Magnus Patriarcha Abraham*, dum enim illi *Deus* mandavit, ut filium suum unigenitum *Isaac* immolaret, non fuit conquestus, neque dixit: quid sibi vult hoc mandatum? Promiserat mihi de cælo *Deus*, semen meum multiplicaturum sicut stellas cæli, & sicut arenam quæ est in littore maris; & nunc imperat, ut filium meum unicum occidam, quomodo ergo implebitur divina promissio, præsertim cum alium filium non habeam, nec generandi spes ulla affulget, cum jam tam ego, quam uxor mea *Sara* effecti sumus; nihil simile *S. Patriarcha Deo* obiecit, sed mox de nocte surrexit, ut referatur in lib. *Gen. cap. 22.* non expectavit usque manè, sed statim de nocte antequam discederet, eo ipso momento, quo mandatum accepit, ad iussum tam arduum exequendum se accinxit. Notat ad hæc Scriptura, eum famulos ad montis pedem reliquisse, ne secum in montem ducere voluisset, ne quis ipsi in obedientiæ

Gramm. Relig. Pars I.

sue executione impedimento, & obstaculo foret. Certò talis deberet esse Religiosorum obedientia, ad quam amplectendam nos adhortatur *D. Bernardus Ser. de Obedien.* sic loquens; *Verus Obediens mandatum non procrastinat, sed parat aures auditui, linguam voci, manus operi, pedes itineri, & sic se totum intra se colligit, ut mandatum peragat imperantis.* Ad amissum hoc observavit *Marcus Monachus*, qui cum propterea plùs cæteris ab *Abbate Sylvano* diligeretur, & hoc cæteri Patres ægrè ferrent, utpotè causam ignorantem, convenerunt *S. Abbatem*, rationem hujus specialis dilectionis expiscaturi, quos ille peramanter susceptos per fratrum cellas circumduxit, ac ad easdem pulsans, inquilinos ad communem laborem evocavit, qui non mox, sed interposità aliquà morulâ comparuere: at quando ad cellam dilecti sui *Marci* venit, tantùm dixit: *Marce*; vix vocem ille audit, mox relictis omnibus cucurrit foras, dicens: Ecce, Pater mi, præstò sum, quid boni jubes? Post injectum opus, *Silvanus* ad hospites conversus, ait: Ecce charissimi Patres distinctionem obedientiæ, quàm tardi fuerunt reliqui? Hinc absentis *Marci* cellam intravit, & invenit

Z

in

in charta literam P. inceptam, nec tamen perfectam, unde ait: Videte Patres testimonium promptissimæ obedientiæ, quodd scilicet ad vocem meam nec literam perficere voluerit. Quod ut illi Senes viderunt, inter se dixerunt: verè dignus est hic discipulus, ut singulari à suo Magistro amore haberetur.

22. S. Ignatius apud Rodericium part. 3. tract. 5. cap. 3. de promptitudine, quam in obedientia nos adhibere oportet, agens ait: *Ad signum campanæ, & Superioris vocem, perinde ac si à Christo Domino egrederetur, quàm promptissimi sumus, re quavis, atque adeò litera à vobis inchoatâ, nec dum perfectâ, relictâ.* Duo nobis hîc præscribit: Primum, ut, dum campanæ signum vel Superioris vocem audimus, Dei vocem nos audire credamus. Igitur pium est hîc considerare trium Magorum in obediendo promptitudinem, nam quemadmodum hi, visâ apparente sibi stellâ, apud se dixerunt: *Hoc Signum magni Regis est, eamus, & offeramus ei munera, aurum, thus & myrrham:* ita nos auditâ campanulâ, vel voce Superioris, dicere oportet: Hæc vox Dei est, eamus quantocyus, & obediamus ei. Secundum est, ut literam inchoatam, vocati imperfectam relinquamus. Porro ut nobis ostenderet Dominus, quantoperè sibi hæc exacta & punctualis obedientia in litera inchoata abrumpeunda placeat, læpius id per miracula dignatus est confirmare; refert S. Catharina Senen. in Dialogis cap. 165. de quodam Monacho, qui eum inter scribendum per campanæ signum vocatus literam semiperfectam reliquisset, eam, dum ad cellam est reversus, perfectam reperit, parte illâ mediâ, quam perficiendam reliquerat, aureo colore inductâ. Cellarius S. Columbani, ut legere est in

eius vita c. 16. à B. Patre vocatus, relicto dolio aperto cucurrit. Sanctus Odo dum scriberet compendium vitæ Sancti Martini, & pulsus inciperet ad Vesperas, relicto libro aperto perrexit ocyus ad chorum. Approbavit Deus utriusque promptum obsequium; nam ex aperto dolio nec gutta effluxit cerevisiæ. Et absente Odone, cum pluviam irruerent in cubiculum, cuncta præter librum vastarunt.

23. Aliàs duo Religiosi, cum in Cœna Domini, eo ipso tempore quo communicandum erat, ad eleëmofynam colligendam missi essent, ac redeuntes in Sacello, ubi SS. Eucharistia asservabatur, suam infelicitatem, quodd eo die sacro epulo abstinere deberent, deplorarent, pulcherrimus Juvenis ex arca Eucharistica profiliit, seque JESUM esse asserens, utrique corpus suum porrexerat. S. Philippus Neri dicere erat solitus, quodd, qui ut obedientiam adimpleret, orationem, vel quodvis aliud opus spirituale, cui adstrictus est, intermittit, is Deum pro Deo relinquere censeatur. Ven. Blosius in instit. spir. append. 4. auctoritatem Tauleri adducens inquit: *Si quis Dei munere ad tam altum sanctitatis gradum pervenisset, ut Deum re ipsa semper visibiliter præsentem, secumque habitantem haberet, is, si ad aliquod opus obedientia evocaretur, humiliter Domino dicere deberet: Eja suavissime Deus, permitte me, obsecro, hanc obedientiam tui amore perficere. Credite mihi, humilis ista propria voluntatis abnegatio in illo homine multò gratior Deo esset, quàm si ille idem tunc cum omnibus Beatis Spiritibus calum penetraret.* Exemplum hujus rei subijcio. Virgo quædam in monasterio degens, & divino amore flagrans, cum aliquando immenso dilectissimi Sponsi sui JESU desi-

desiderio teneretur, sic illum ex toto corde suo allocuta est: O unice Fili DEI, amabilis Redemptor animæ meæ, utinam vel ad momentum in hac vita te cernere possem! ad quæ verba mox assistit ille Dominus JESUS in forma cujusdam pueruli. Contigit verò, ut una ex Sororibus Congregationis januam devotæ illius Virginis pulsaret, eamque cum festinatione ad commune aliquod opus, ex obedientia faciendum, accerferet. Audiens Virgo sancta jussionem obedientiæ, puerulo JESU ait: Eja dulcissime Domine mi JESU Christe pro explenda obedientia abeo: Tu interim me hinc expecta, obsecro, si placet tibi, donec ad te redire liceat. His dictis è cella exiit, & quod facere jussu erat, animo voluntario, hilarique vultu peregit, deinde magna cum celeritate ad cellam reversa est, quam cum aperiret, miram quædam & radiantissima lux oculis ejus se ingessit, adeò ut vix eam sustinere posset; vidit igitur amantissimum Dominum suum in perfecta ætate tanquam elegantissimum Juvenem viginti quatuor annorum altantem, unde ipsa maximo gaudio afflata ita eum affatur: O Dilecte mi JESU, quomodo tam grandis tantillo tempore factus es, qui tam pusillus apparebas, cum à te recederem? cui pius & dulcissimus JESUS respondit: O Filia charissima, profunda velocis, atque impigra obedientiæ tuæ humilitas me tam brevi tempore tam grandem effecit. Semper ergo mei amore libenter obedi, si mihi continud sine medio optas uniri. Post quæ verba Dominus disparuit.

24. Verum enim verò, dum Sancti viri suorum discipulorum profectum spiritualem agnoscere cupiebant, hunc apprimè per obedientiæ exercitia explorarunt. Inter quos numerabatur Vene-

rabilis ille Senecio ac Magister S. Joannis Damasceni; Hic aliquando ejus virtutem exploraturus jussit eum Damascum pergere, fiscellâsque aliquot de palmis concinnatas ibidem vendere, illic emptores reperturum. Præscripserat autem ei certum fiscellarum pretium, quod erat duplo majus solito. Quid ad hoc imperium Joannes? fortassis suum Magistrum de errore commonefecit, quòd scilicet fiscellæ non tanto pretio ibidem venderentur, & per consequens gratis illuc pergeret? nequaquam. Joannes sine omni excusatione hæc mandata magnâ cum promptitudine alacritatēque suscepit, sublatiſque in humeros fiscellis ad urbem profectus, in forum se contulit, suasque merces venales eodem loco proposuit, ubi tantâ pompâ, tantōque agmine famulorum cinctus antea imperârat. Emptores, audito propositarum mercium pretio, eum ridebant, & sexcentis contumeliis velut amentem furiosūque oderant. Sed inter hos eum servus ejus diligenter arbitratus, agnovit herum olim suum, fiscellâsque omnes emit reddito ei pretio, quod flagitârat, quò sic eum à contumeliis, quibus obruebatur, vindicaret. Sic igitur cum mandata Senecis exhausisset, & omnem vanæ gloriæ appetentiam, mundique existimationem calcâſſet, ad monasterium reversus est.

25. S. Dorotheus Doctr. 1. memorat de S. Basilio, quòd, cum cœnobîa sua inviseret, ex uno Superiore rogârit, num quem inter suos haberet, quem confideret salvandum? respondente autem illo, sperare se omnes ipsius orationibus salvos fore. Rursum id ipsum interrogavit, nec antè destitit, quàm ille ex optimis meliorem sibi offerret electum. Quem Pater sanctissimus à simplici obedientia probare cupiens, imperavit ei, ut aquam

ad abluendos pedes afferret. Abiit incunctanter; tulit, lavit. Hinc eum Vir Sanctus iussit sedere, ac lavari pariter: paruit ille simpliciter, & à Beatissimo Episcopo lavari se sustinuit. Quo facto introduxit eum in Sanctuarium, & celebranti discipulo ministravit, nulla in re dissentienti ad quodcunque mandatum. Unde eum postmodum sibi socium ac perpetuum comitem assumpsit, ut qui præditus esset simplici obedientiâ. Porro quis comprehendat charismata, quibus Divina Bonitas veros obedientes imperiri solet? Profectò tanta & tam copiosa erunt, ut assequi duntaxat, non verò sat à mortalibus explicari valeant.

26. Consideravit hæc dona ab obedientiâ emanare solita Angelicus Doctor S. Thomas, qui vel ideo nedum suis Majoribus, sed insuper se multum inferioribus obedientiam exhibere non recusavit. Cum enim fortè Bononiensi in cœnobio deambulare, accessit eum hospes ejusdem Ordinis Religiosus, qui fortè Thomam non noverat, eumque allocutus iussit secum extemplo in urbem prodire, quòd per Cœnobiarcham sibi liceret, quemcunque minus negotiis impeditum offendisset, sibi comitem adsciscere. Vir sanctus nihil recusavit, sed è vestigio manticam eleëmofynis accipiendis aptam humeris iniecit, & cum prædicto Religioso ut comes exivit. Sed cum Thomas propter affectum pedem Religiosum nimis velociter ambulanti sequi non posset, fuit ab illo publicè verbis objugatus. Videntes & audientes hæc Sæculares admonuerunt illum fratrem, ut attenderet, quid ageret, nec enim decere Thomam Aquinatem adeò inclytæ eruditionis, & Sanctitatis virum tam malis ab eo modis haberi. Tunc enim verò Religiosus hospes ille errorem suum advertit, simulque viri Sancti submissio-

nem suspexit. Itaque vestigiis ejus advolutus erroris sui veniam postulabat. At ille subridens; Nescio, inquit, ejus tu peccati veniam flagites: ego namque religiosam professus pauperiem, volens libens manticam gero, religiosaque dilector obedientiâ, quâ sese homini homo subjicit Dei causâ. Si itaque tam promptè hîc famossissimus Ecclesiæ Doctor etiam se longè inferioribus obtemperabat, certò summus pudor est, quòd nos miselli nostris legitimis Superioribus obedientiam præstare recusemus.

27. Verum enim verò, quàm grata Deo obedientiæ promptitudo, sit sæpe sapius illustribus declaravit prodigiis. Refert P. Ribadeneira in vita B. Jacobi Germani Fratris Conversi Dominicani, quòd erat egregius artifex imaginum in vitro pictarum, quibus, ut colores inurerentur, eas ardenti clibano inferi oportebat. Itaque cum aliquando venustissimam imaginem ardenti clibano immisisset, atque ad hanc concinnandam, perpoliendamque præsentì ejus operâ opus esset, Cœnobiarcha obedientiam illius exploraturus, iussit eum mox, acceptâ manticâ, abire stipem mendicatum. Mox ille nihil oblocutus, nec operis incepti necessitatem causificatus, obediit, & abiit jussam stipem mendicatum. Quam cum collegisset, domumque attulisset, post multas horas imaginem suam reperit adeò concinnam, perpolitam, suisque lineis punctisque omnibus absolutam, nihil ut in ea posset desiderari. Sic & ille perfectissimæ obedientiæ specimen exhibuit, & Deus obedientiæ amator, quidquid artis imagini defuit, miraculo supplevit adeò, ut ipse Jacobus nullam huic similem suâ potuerit arte formare.

28. Ad hæc porro magis demonstranda non desunt etiam exempla domesticæ,

mestica, ex quibus duntaxat hoc libabo. Religiosissimus Frater noster *Alipius* à *S. Francisco* Clericus adeò obedientiæ deditus erat, ut ex hac digitum accendere non dubitaret. Cum enim ejus Magister *Alipium* jussisset accendere candelam, & hæc fortè deesset, mox imperavit ei, ut digitum accenderet. Quid ageret *Alipius*, obediretne, & digitum cremaret, aut se modeste excusaret? At verus Obediens omnis excusationis, & tarditatis nescius protinus imperata Patris executurus, digitum igni applicuit. O rem admiratione dignam! Digitus enim ejus non secus ac candela, omnibus stupore defixis, luxit. Hinc pro merito aves, & pisces cunctis stupentibus obse-

quentes habuit. Ex his ergo amice frater procul dubio sat cognoscis, quàm excellens sit Obedientiæ Virtus, intelligis etiam, quomodo te in omnibus oporteat promptè obedire. Sed adverte, quòd præventio præcepti, seu executio actus, quia cognoscitur placere Superiori, etiam si nondum præceptum promenti, præstantissimum Obedientiæ exercitium contineat, sitque actus heroicus illius: sicut enim qui ante tempus conditum anticipat solutionem, elicit actum perfectum Justitiæ, ita qui præoccupat jussum, elicit verè actum obedientiæ & quidem perfectissimæ. Servatis igitur memoratis, conditio tertia Obedientiæ investiganda erit.

P A R S   Q U A R T A.

29. **T**ertium ad perfectam obedientiam requisitum est, ut sis fortis & constans, hoc est, ne quis propter rei difficultatem ab obediendo resiliat; quia ut rectè monet *S. Basilii* Consti. cap. 20. dicens: Oportet imprimis, ut is, qui se ad vitæ hujus rationem contulit, stabili, firmâ, immobilique voluntatis constantiâ sit, judicioque tali, ut à malignis spiritibus neque concuti, neque loco pelli possit. Deinde animi firmitate tantâ, ut ad mortem usque constantiam Martyrum exhibeat, tum divinis præceptis retinendis, tum obedientiâ erga Magistros suos conservandâ: hoc enim totius vitæ & instituti est caput. Et alibi in Regul. brevior idem *S. Doctor* ait: *Verus Christi amator nil grave detrectat, sed potius ultra quid appetit.* Bellè hæc quædrat, quod refert *Simeon Metaphrastes* de quodam Adolescente, qui sæculi deferendi desiderio actus quandam de priscis illis Anachoretis adiit, illius se discipulum esse velle dicens. Senex ostensurus

qualem eum esse oporteret, si Monachus, & Discipulus suus esse vellet, statuat quæ in vicino erat, flagellare ac fustigare, quin & calcibus eum impetere jubet. Dictum factum. Percontatur deinde Senex, num statua ad has injurias conquesta esset, vel oblectata? minime inquit Adolescens. Tum Senex, rursus (inquit) eam verbera sicut prius, & verberibus adde injurias, & probrosa verba, quod cum iterum ac tertio fecisset, roganti Anachoretæ, num quid statua indignata ad injurias has respondisset? Nequaquam, ait Juvenis. Erat quippe statua sensus omnis & loquelæ expers. Tum Senex, si (inquit) tam patienter ferre queas, ut eodem ego modo agam tecum, quo tu antè cum statua, nullatenus ut indigneris, obmurmures, vel offendaris; age, disciplinæ meæ te subdito: sin minus, revertere ad propria, quia religioso statui ineptus es.

30. Excellenti in hac materia exemplo præluxit *S. Lambertus* Episcopus, qui

cū in exilium pulsus fuisset, ad Religiosum Stabulenſe Cœnobium conceſſit. Exceptus eſt ab Abbate, cunctiſque Cœnobitis tanquam vir Sanctus. Hic itaque degens, dum quadam nocte communi cum reliquis dormitorio quieviſſet, & maturius ſurrexiſſet, quod ſe diligentius & attentius precationi daret, dum ſeſe calcearet, alter calceorum fortè manibus ejus elapſus, edito ſtrepitu, reliquos Cœnobitas adhuc ſopitos excitavit. Quem ſimul Abbas audiit, nil porro percontatus dixit: Quisquis ille eſt, cujus culpandâ temeritate iſtud modò accidit, pro noſtra conſuetudine mox ſe ad Crucem conferat, & quod negligentia admilſit, obedientia expiet. Erat nox perfrigida ac glacialis, attamen S. Episcopus Abbatibus imperio ſatisfactorius, veſtitus ut erat cilicio, nec alio amiculo aſſumpto, adiit crucem, locum nempe pium, ſolitarium ac impluvium, atque hic ſub dio duravit, donec reliqui Cœnobitæ ſe ſtrato levarent. Itaque totus frigore rigidus, (nam ſæviebat acre gelu) non niſi decantatis pro ſolenni precibus Matutinis ſeſe calefecit. Nam cū Abbas reliquos inter Monachos fortè Lambertum deſideraſſet, & percontatus ubinam eſſet, audiviſſetque, ipſiſſimum eſſe, quem juſſiſſet adire Crucem, ad eum feſtinus accurrit, quem cū ſolo cilicio tectum, frigore rigidum, vultuque radiante ſplendidum cerneret, cum reliquis Monachis ejus veſtigiiſ adſolutus veniam flagitavit. In vicem Lambertus Abbatibus moſteſtia & veniæ petitione conſuſus, oravit, ne ſimilibus ſecum verbis uteretur, precatus, ut ſuam ſibi potiùs incuriam ignoſcere dignaretur, quâ reliquorum ſomnum rupiſſet. Numquid hæc obedientia fortis, heroicaque?

31. Non minùs etiam memoratu dignum eſt, quod refertur in Vitis PP. Dicebant ſancti Seniores de Joanne Abbatis Pauli Diſcipulo, quòd virtute humilitatis & obedientiæ præcipuè polleat, quòdque in diſſicillimis etiam cauſis Abbati ſuo abſque omni contradictione alacriter obediret. Cū igitur neceſſarius eſſet in Monasterio pro utenſilibus ſimus boum, miſit eum Abbas in proximum vicum, ut quæreretur ibi ſimum deſideratum, ac cum celeritate afferret. Erat autem in illo loco Leæna. Porro diſcipulus ſecundum Abbatis præceptum mox egreſſus eſt; cūque pergeret, ait Magiſtro ſuo: Abba Pater, audivi quàm plurimos dicentes, quòd in illo loco mala beſtia ſit. Cui Senex quaſi joculariter ait: Si venerit ſuper te, tene, & alliga eam, & adduc illam tecum. Sic inſtructus pervenit ad locum deſignatum: & ecce egreſſa eſt leæna, irrumpitque ſuper eum; at ille eam comprehenſam tenere voluit, ſed leæna excutiens ſe de manibus tenentis auſugit, quam mox inſequebatur, altumque clamitans, dicebat: Abbas meus præcepit mihi, ut alligem te, & perducam ad eum. Ad quam vocem continuo ſtetit leæna, & tenens eam reverſus eſt ad Monasterium. Cū autem tardaret in itinere, Abbas nimis pro eo ſolicitus, triſtabatur graviter; & ecce ſubito ſupervenit diſcipulus ejus, tenens ligatam beſtiam. Quod cū conſpexiſſet Senior, admiratus valde gratias Deo retulit. Dixit autem diſcipulus: Ecce Pater ſicut præcepiſti, adduxi leænâ ligatâ. At Vir Sanctus, ne propterea ſuus diſcipulus altum fortassis ſaperet, increpavit eum dicens: Sicut tu inſenſibilis es, ita & inſenſibiliter beſtiam adduxiſti; ſolve ergo eam, & protinùs dimitte, ut vadat ad locum ſuum. An non hæc Obedientia fortiſſima, ut potè

nec

nec præsentissimum vitæ discrimen metuens?

32. Sed audiamus etiam quædam de obedientia constanti. Erat in quodam Virginum Monasterio acervus lapidum: volens autem Abbatisa tentare *S. Euphrasiam*, dixit ei: Veni filia mea, istos lapides transporta hinc, & pone eos juxta clibanum. Euphrasia verò, etsi tam grandes essent lapides, ut multi vix à duabus sororibus portarentur, rem illicò aggressa sine adjutorio ullius lapides humeris impositos ad locum tulit. Nec dixit, adjuvet me alia Soror; nec dixit, grandes sunt lapides, non prævaleo; nec dixit, jejuna sum, & deficio, & opus hoc grande est. Sed cum fiducia jussionem per obedientiam adimplevit. Aliâ die venit iterum Abbatisa ad eam, &, non decet, inquit, ut lapides hic jaceant, reporta eos in locum pristinum. Fecit, nec semel, sed per viginti admodum dies. Numquid heroicè? At generosius quid memorat *Severus Sulpitius* 1. Dialog. de vita *S. Martini* cap. 13. de quodam, qui abdicato sæculi fastu ad Abbatem Martinum Monachi habitu induendus advenit, rogans virum Sanctum, ut se in discipulum admitteret. Cùmque prima ei lex obedientiæ poneretur, ac perpetuum polliceretur ad omnia vel extrema patientiam, casu Abbas stercorinam virgam jam pridem aridam manu gerebat, hanc solo fixit, atque illi advenæ id operis imposuit, ut tandi virgulam aquâ irrigaret, donec lignum aridum in solo arente viresceret. Mox ille huic imperio humeros submisit, & quotidie à Nilo flumine per duo ferè miliaria aquam advehebat, virgam illâ humectaturus. Porro jam duo anni effluxerant, nec etiam spes esse poterat

de fructu, attamen ab incepto labore Juvenis non cessavit. Tertio autem anno divinitus virga floruit. Ego ipsam, ait Author, ex illa virgula arbuticulam, quæ hodièque intra atrium Monasterii est, ramis virentibus vidi, quæ quasi in testimonium manens, quantum obedientia meruit, & quantum fides possit, ostendit.

33. Alius Monachus, ut memorat *Rodericius* p. 3. tr. 4. octo annis per tria miliaria jussus ingentis ponderis lapidem bis quotidie ad Monasterium deferrebat; & toto illo tempore tam lætum & contentum fuisse dicebat, ac si rem omnium, quæ injungi poterunt, honorificentissimam fecisset. Hinc ergo patet, quàm olim Monachi in obedientia fortes, constantèsque exstiterint. Si moderno tempore simile quidpiam Religiosis injungeretur, O quot non repellerentur, qui Superiorem, talia mandantem, delirum mentèque captum distarent! Quamobrem Amice frater, sequestra te ab his, & stude in omnibus, etiam quæ contra rationem videntur, obedientiam absque cunctatione, seu excusatione tuo Superiori deferre. Ne verò in hac obedientia deficias imitare *Abbatem Nestorem* (de quo Vitæ PP. lib. de humil.) qui in ipso Religionis ingressu dicebat: Ego & asinus unum sumus, posthac esse debeo sicut ille, quidquid ei imponitur, hoc portat, & sine mora quidem, non petens; quare, aut quem ob finem? parum id, vel multum sit, neutiquam obsistit, neque secus sentit: si suffigetur, non prorumpit in contumelias, nec propterea minus laborat; &, quodd animal humile & contemptibile sit, ab omnibus vilipenditur, & pauxillo stramine sustentatur. Ad hæc sicut asinus, nec ubicunque vo-

luerit

luerit, vadit; nec quancūque voluerit, interquiescit, nec quod vult, facit; sed in omnibus, & per omnia agasconi obsequitur: ita se gerat & Religiosus. Atque ut asinus non coedit, nec quiescit sibi, sed ejus comestio & quies eò spectant, ut Domino suo magis inserviat; pari modo Religiosus nec sibi comedere, nec sibi dormire debet, sed omnia sua eò referre, ut Deo & Religioni melius deserviat. Unde Regius Propheta de se dicebat: *Psal. 72. ver. 23. Ut jumentum factus sum apud te, & ego semper tecum.* Velut jumentum ergo te habeas in Religione, & quantum inde in via perfectionis proficies, propria te docebit experientia.

34. Verum enim verò quia exempla veterum Monachorum exhortationes sunt nostræ, ideo præfatis exemplis hoc superaddo. *Isidorus* (teste *Climaco Grad. 4.*) Vir apud Alexandriam primarius, relicto sæculo venerat ad Monasterium recipi postulans. Quem Abbas, esse hominem superbum, ac sæculi dignitate tumentem ratus, conspiciens ait: Si reverà tollere jugum Christi, *Isidore*, decrevist, præ omnibus impero, ut te laboribus obedientiæ exerceas. Cui ille, sicut fabro ferrum subiectum est, ita & ego, Sancte Pater, me ipsum obedientiæ expono. Mox Abbas, volo, inquit, frater, ut egredientium & ingredientium provolutus genibus dicas: Ora pro me Pater, quoniam peccator sum. Obedivit autem ille sicut Angelus Domino. Itaque cum septem annos illuc peregisset, & ad profundissimam humilitatem pervenisset, voluit Pater hunc Fratribus connumerare, & ut reverà dignissimum etiam ordinatione honorare. Verum ille plurimis multorum precibus apud Abba-

tem egit, ut ibidem illum siceret, sicut hactenus fuerat, degere, cursumque suum perficere. Quod & factum. Nam post decimum diem ingravit ad Christum, cujus Sanctitas, ut omnibus constaret, prophetiæ spiritu suo Socio ad januam prædixit, post septimum diem à morte sua illum secuturum. Dictum factum. Sic Divina Bonitas remunerare amat fortem constantemque obedientiæ perseverantiam, in terris quidem æternam hujusce facti memoriâ, in cælis verò ineffabili perennique gloriâ. Sequamur nos igitur juxta nostrum posse generosi hujus Militis Christi exemplum, ut cum eo etiam consequamur beatitudinis æternæ bravium.

35. Porro, quò in hac forti, ac constanti obedientia solidè nos fundemus, considerare oportet, quidd, sicut non ille miles, qui pugnam animosè inicit, sed qui in ea usque in finem persistens, hostem fortiter sternit, triumphus fulgeat gloriâ; ita pariter non ille Religiosus, qui bene obedire incepit, sed qui constanter obediendo bene finit, obedientiæ coronâ donatur. Oportet proinde, ut Religiosus in obediendo sit firmus ac constans, hoc est, ut non detrectet exequi difficilia, & postquam inceperit, non resiliat ob difficultates occurrentes. Unde *Doctor Angelicus* (opuscul. de erud. princ. lib. 5. cap. 39.) ait: *Laudabilis est valde perseverantia in obedientia, quæ summi Regis singularis est filia; & hæc sola est regni cælestis heres.* Unde *Bernardus*: *Quid currere prodest, & ante metam in cursu desicere? Sic currite, inquit Apostolus, ut comprehendatis. Et Dominus Matth. 24. Qui autem perseveraverit usque in finem, hic salvus erit.* Idcirco laudabiliter Religiosi obedientiam profitentur, eamque

Super-

Superioribus devovent usque ad mortem. Quare si laboriosa obedientia arduitas ab inceptis pedem referre nos tentare, & urgere videatur, consideremus oportet, nos Deo obedientiam vovisse usque ad mortem. *Quid ergo semel egressum est de labiis nostris, observabimus, & faciemus, sicut promissimus Domino Deo nostro, ut dicitur, seu præcipitur in Deuteronomio cap. 23. v. 23. Quod verò huiusmodi tentationem à nobis fortiter propulsemus, exemplar nobis statuamus Christum Dominum, asserentem: Joan. 13. Exemplum dedi vobis, ut quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis. At quodnam nobis imitandum reliquit exemplum? Respondet, & indicat hoc Tarsensis Præco: (Philip. 2.) Christus factus est obediens usque ad mortem. Non ergo Christus in re levit & facili factus est Patri obediens, sed usque ad mortem, nec eam naturalem, quâ homines magno doloris sensu extinguuntur, sed violentam, unde subdit Paulus: Mortem autem Crucis, nimirum, mortem non inter violentas celerem, aut honestiorem, qualis gladio, aut securi, percussis cervicibus, inferitur; sed Crucis, id est, mortem longam & infamem: Nam affixi cruci in sanguine suo natantes diu mori sinebantur, eratque hoc genus supplicii servorum aut vilium, ut docet Lipsius in libro de Cruce.*

36. Quod si verò causam quis scire

discupiat, cur tam grave & durum præceptum accipere voluerit Christus, hæc non est alia, nisi ut perfectum nobis daret tam nobilis virtutis, scilicet obedientia, exemplum; ne quis imposturum queri possit, sibi à suis Superioribus dura nimis præcipi, sed sciat, & soletur se quisque cogitans, Christum longè durius à Patre subeundæ Crucis mandatum accepisse. Eapropter præclare admodum D. Bernardus nostrum quemlibet adhortatur dicens: (in libro ad milites Templi cap. 13.) *Manum tuam misisti ad fortia, agendum est instantè, constanter obediendum: nec inter verborum, seu verberum asperitatem tam regalis semita est relinquenda. Et alibi: Mementote fratres, Christus, ne perderet obedientiam, perdidit vitam. In signum huius filialis obedientia inclinato capite emisit Spiritum, ut dicitur Joan. 19. Constans igitur, & fortis esto in exequendis Superiorum præceptis, ac placitis, & ad supremum vitæ tuæ halitum perseverans mane, ut Deus monet in Apocalypsi cap. 2. Esto fidelis in obedientia usque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ. Ut autem in his tribus obedientia gradibus solidas agas radices, primum, & efficax medium est, in Superiore Christum Dominum agnoscere, & intueri; qua ratione autem id fieri debeat, intelliges ex iis, quæ sequuntur.*

PARS QUINTA.

37. **Q**UOD Prælati, etiam malis, tanquam si Deo obediremus, obtemperandum sit, S. Apostolus Paulus apertis his monet verbis: Ephes. 6. *Obedite Dominis carnalibus cum*
Gramm. Relig. Pars I.

timore, cum simplicitate cordis vestri, sicut Christo. Unde apertè deducitur, voluntatem, & præceptum agnoscendum esse ex ore eorum, qui in superioritate sunt positi, quorum proinde voluntati sub-

jici debeamus, tamen ex teroquin timorati, & virtuosius nequaquam existant. Nam his verbis S. hic *Gentium Doctor* indifferenter omnibus subditis præcipit, ut Superioribus temporalibus, ac gentilibus non secus obediant quam Christo. Unde Magnus Basilius in Constit. Monach. c. 23. S. Apostolus (inquit) jubet, ut potestatibus secularibus obtemperemus sicut Christo, & quod majus est, etiã iis, quorum vitæ ratio tunc temporis nequissima & sceleratissima erat. Cui etiam consonat Apostolus Petrus dicens: 1. Pet. cap. 2. *Servi subditi estote in omni timore Domini, non tantum bonis & modestis, sed etiam dyscolis. Quãtò nos Religiosos æquius, & rationi convenientius erit, Spiritualibus & Religiosis Superioribus, & qui in omnibus non nisi Dei voluntatem exequi desiderant, obedire tantum Christo? Unde, loco supra citato, in eodem sensu mox S. Paulus Eph. 6. v. 6. subdit: Non ad oculum serviētes, quasi hominibus placentes, sed ut servi Christi facientes voluntatem Domini ex animo, cum bona voluntate serviētes, sicut Domino, & non hominibus. Non oculis ergo exterioribus hominem, sed interioribus Deum contemplari oportet. Quia non jam cum hominibus vivimus, nec ut hominibus serviremus, ad Religionem venimus, sed ut Deo. Quin & Colossensibus cap. 3. scribens, id ipsum iteratò repetit: Quodcumq; e facitis. ex animo operamini, sicut Domino, & non hominibus, scientes quod à Domino accipietis retributionem. Profectò, si non esset obediendum nisi bonis, & modestis, Ecclesiæ jurisdictio res esset incerta; cum nesciamus, quis sit bonus, aut malus, sique nesciremus, cui obediendum esset; aut quis esset Prælati; hinc oriretur confusio Babylonica. Si non mos ge-*

rendus esset malo, Ecclesiæ jurisdictio nullam haberet stabilitatem, quia, qui nunc est bonus, post horam poterit esse malus.

38. Proinde nequaquam convenit, ut obedientiam declinemus ob indiscretionem, vel modicam virtutem, aut malam vitam illius, quem Deus nobis tantum caput nostrum destinavit; Sicut enim non obstante, quod Medicus infirmus, vel pessimis moribus imbutus, inurbanus, & vilis esset, non tamen propter hoc ejus præcepta, vel medicamenta præscripta, & ad sanitatem nostram ordinata sperneremus. Et sicut pictor, quantumvis deformis sit, imaginem tamen artificiosam, summâque pulchritudine, & Symmetriâ conspicuam delineare potest; ita quoque licet Superior malus sit, non tamen est mala, aut spernenda ejus autoritas. In libro, qui *Doctrina Patrum* intitulatur, quædam non inconveniens proposito nostro recensetur historia. Etenim Sacerdos quidam sæpius sanctum quendam conveniebat Eremitam, ut eidem Confessionis, & Communionis Sacramenta ministraret: huic autem Eremitæ, hunc Sacerdotem dissolutè & inhonestè vivere, suggestum fuerat, unde scandalizatus, quamprimùm ad ipsum rediit, fores cellæ suæ eidem in faciem occlusit. Adeoque Sacerdos confusus, domum rediit. Eremita autem, Sacerdote abeunte, vocem cælitus delapsam audivit dicentem: *Tulerunt sibi homines judicium meum. Deus autem hunc servum suum ab eo, in quo versabatur, errore liberare, & erudire volens, eidem in ecclasiâ rapto, puteum quendam aureum ob oculos posuit, cui funis aureus una cum sicula aurea annectebatur, quâ aqua hauriretur, eaque lim-*
pida

pida & pura; Moxque leprosum quendam eandem aquam attingentem, & vasi infundentem conspexit, & licet sitibundus esset, aquam tamen, à leproso vasi infusam, nauseans, ab eadem bibenda abstinuit. Tunc vocem quandam, illum in hac verba reprehendentem audivit: *Cur non bibis ex aqua hac? Quam causam habet qui implet? Implet enim solummodo & infundit aquas.* Eremita igitur ab hac visione intra semetipsum reversus, meliusque instructus, emendavit errorem suum, ac Sacerdotem, quem à se repulerat, denuò revocavit.

39. Ex qua historia discimus, quod nullatenus attendere debeamus ad illorum mores, qui vel nobis Ecclesie Sacramenta ministrant, vel salubria auri- bus nostris monita instillant, & quid Deus à nobis fieri velit, declarant. Certò nullus pœnitens agrè fert, quod Sacerdoti v.g. malo & lascivo fuerit confessus, benè sciens, illius vitam sive bonam sive malam nec quicquam vel prodesse, vel obesse absolutionis beneficio; sed gaudet, se accepisse remissionem peccatorum, nihil curans de moribus ejus, à quo hoc beneficio est impertitus; Ita pariter verus obediens nihil aliud curare debet, quàm ut voluntatem Dei per suum Superiorem, tanquam Christi Vicarium & Ministrum, sibi manifestatam strenuè adimpleat. Item: Si infirmus quispiam aliud recuperandæ sanitatis remedium non haberet, quàm ut medicinam à Medico præscriptam sumeret, hic verò eandem nollet, non ex alio motivo, quàm quod de malis ipsius moribus pessimum habeat conceptum, nunquid talem infirmum delirare diceres? siquidem certum sit, quod mala Medici vita, aut conversatio in damnum, & præjudicium salu-

tis ipsius minimè influat, sed sufficiat, quod medicina sit salutifera. *Tolle igitur quod tuum est.* Matth. 20. Eodem modo discurrere de illis licet, qui magnam habent aversionem in adimplendis sui Præpositi jussis, ed quod de illius vita sinistram habeant opinionem. Unde cum illis à suis Superioribus aliquid præcipitur, intendunt oculos non in rem præceptam, sed in personam præcipientem, hominem forsan vitiosum atque imperfectum, ac dicunt: *Hic autem quid?* Joan. 21. Quibus respondetur, quod mox sequitur: *Quid ad te? tu me sequere.*

40. Denique ad hunc errorem pellendum, & stirpitùs evellendum alio in loco Incarnata Sapientia omnibus suis sequacibus ait, Matth. 23. *Super Cathedram Moysi sederunt Scribæ & Pharisei, Omnia ergo, quæcunque dixerint vobis, servate, & facite; secundum verò opera eorum nolite facere: dicunt enim, & non faciunt.* Ubi S. Anselmus ait: *Servate quæ ad Cathedram pertinent, non quæ ad vitam;* Deus enim Superiores hic in terris deputavit, tanquam voluntatis suæ arbitros, judices, legumque suarum interpretes. Theophylactus super præcitata verba ita scribit: *Quæcunque dicunt, illa Moyses putate dicere, imò Deum.* Tametsi ergo Superior homo summè malitiosus esset, non tamen propterea nobis fas est, ejus imperia negligere; à Deo enim constitutus est, ut super nos regnaret, nobisque imperaret. Hinc Salvator noster ad Pilatum (qui homo erat perversissimus) dixit: Joan. 19. 11. *Non haberes in me potestatem, nisi tibi datum esset desuper.* Proin S. Bernardus Epist. 42. ad Monachos discursum suum dirigens, eosdem interrogat: *Quid igitur vos, ô Monachi, Sacerdotum gravat auctoritas? secularitatem consemnatis? Sed secularior nemo*

Pilato, cui Dominus astitit iudicandus; non haberes, inquit, in me potestatem, nisi tibi data esset de super; Jam cum per se loquebatur, & in se experiebatur, quod post per Apostolos exclamavit in Ecclesiis. Rom. 13. Non est potestas nisi à Deo, & qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. Ite nunc ergo; resistite Christi vicario; cum nec suo adversario Christus resistit; Aut dicite, si audetis, sui Præfultis DEUM ordinationem resistere, cum Romani Præfultis potestatem Christus super se quoque fateatur cælestis ordinationem. Hactenus S. Bernardus.

41. Quamobrem omnibus, animam suam salvere volentibus, sequens tradit monitum, seu præceptum, ab iisdem fortiter observandum, S. Paulus, dum ait: Rom. 13. Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit, moxque huius præcepti rationem subdit, dicens: Non est enim potestas nisi à Deo, quæ autem sunt à Deo, ordinata sunt. Itaque qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. Qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt. Ideoque S. Bernardus in quodam sermone ad hunc Apostolicum textum auscultandum nos invitans, inquit: serm. 19. de mod. bene vivend. Audi verba Apostoli, non est potestas nisi à Deo, quæ autem sunt ordinata, à Deo ordinata sunt, ideoque qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. Ergo non debemus contemnere potestates, sive mundi sint,

sive Ecclesiæ; quia omnes à Deo ordinatae sunt. Igitur quando per inobedientiam Prælati contradicimus, Deo injuriam facimus. Idem in progressu ejusdem sermonis ostendit inobedientes, non Superioribus, sed ipsimet Deo rebelles esse, dicit enim: Quando Prælati nostris contumaces sumus, atque inobedientes, Deum contemnimus, qui dicit: Qui vos audit, me audit, id est, qui vobis est obediens, mihi obediens est, & qui vos despiciat, me despiciat. Rectè proinde monet omnes subditos S. Bernardus Senens. tom. 3. serm. de obed. Evang. art. 3. c. 2. ut nimirum suis Superioribus, tanquam Deo obediant, ait enim: Debent inferiores audire mandata Superiorum, & Prælatorum, quasi eis à Deo præceptarentur. Proinde Luc. 10. Qui vos audit, me audit, & qui vos spernit, me spernit, qui autem me spernit, spernit eum qui me misit. Deus olim Ezechieli, quem populo suo in divinarum legum suarum adimpleratione statuerat directorem, in hac legitur fuisse verba locutus: Ezech. 3. 7. Dominus Israel noluit audire te, quia noluit audire me. Quod si igitur æternum cælo proscribi per hoc rescimus, nostris Præpositis, quamvis minus timoratis & virtuosis, obedientiam incunctanter exhibeamus oportet. Plura hac de re sequenti parte.

P A R S S E X T A.

42. **C**ælestis Magister noster Christus prævidens, quod incunctis sæculis futuris Ecclesia habitura esset saepe Prælatos, & ministros Evangelicos malè viventes; ideo fideles suos monitos esse voluit, ut obediētes

eorum monitis, & doctrinis, caverent, ne eorundem imitarentur prava exempla; Quocirco qui sub Superiore aspero, malisque moribus imbuto subditum agit, summè cavere debet duo, nimirum Primo ne malum ipsius imitetur exem-
plum

plum. Secundo, ne ejus præcepta & san-
nam doctrinam contemnat, utrumque
enim animæ mortem affert. Proinde
quod Prælatus est dementior ac imperi-
tior, eò verus Religiosus deberet esse pa-
tientior & obedientior: Quod enim bar-
bitonsor est hebetior, eò qui tondetur,
debet sedere immobilis & quietius ei-
que magis esse subiectus & obediens, nisi
vellet novacula lædi; Pari modo quo
minori Prælatus præditus est ratione,
eò subditus debet esse quietior & subje-
ctior, ne illum in fama, & honore læ-
dens, à novacula peccati vulneretur,
suæque animam alicui salutis æternæ
periculo exponat. Hoc ut præstemus,
Salvatoris nostri exemplum ob oculos
collocemus oportet; Hic enim non so-
lùm summis Sacerdotibus, & Judicibus
iniquis obedientiam exhibuit, sed plane
eandem præstare suis Crucifixoribus mi-
nimè dubitavit. Nam, ut annotat S.
Vincentius Ferrerius serm. 3. de Epiph.
quando hi crudeles hectores dixerunt ei:
Exspolia te, statim obediuit. O si ita Dei
Filius nedum Superioribus, & Præpo-
sitis, sed vilissimis quoque, abjectissi-
misque hominibus obsecutus sit, qualem
ergo suis majoribus (licet forsan minùs
doctis & piis) inobediens, & rebellis ex-
cusationem afferre poterit, præsertim
cùm Christus, nullâ necessitate com-
pulsus, ita scelestissimis obedientiam, &
quidem in tam ardua & pœnosa, ex-
hibere non recusaverit, sed solummodo
ex charitatis suæ superabundantia; ut
nimirum nobis rectam, veramque, quæ
ducit ad cælum, semitam per suam obe-
dientiam monstraret. Audiamus hac de
re Mellissimum Bernardum serm. de grad.
humil. sic discurrentem: *Christus, ait
Paulus, factus est Patri obediens usque ad
mortem, mortem autem Crucis. Quia neces-*

*sitate? Respondeat Apostolus Petrus, Chri-
stus passus est pro nobis, vobis relinquens
exemplum, ut sequamini vestigia ejus, id
est, ut imitemini obedientiam ejus. Ex his
ergo, quæ passus est, discimus, quanta nos,
qui puri homines sumus, oporteat pro obe-
dientia perpeti, pro qua is, qui Deus erat,
non dubitavit mori. Hæc Melchior Doctor.*

43. Quamobrem dictus nunc S. Ab-
bas lib. 1. de Disp. & Præl. hanc sta-
tuit conclusionem: Quidquid vice Dei
præcipit homo, quod non sit certum displicere
Deo, haud aliter accipiendum est, quam si
præciperet Deus. Quid enim interest, utrum
ipse per se, aut per suos ministros, siue ho-
mines, siue Angelos hominibus patefaciat
suum beneplacitum? Neque à tali obe-
dientia excusamur eò, quod fortassis
Prælatus præcepta aliqua non ex debito
motivo, sed ex arrogantia, superbia, &
reprehensibili quapiam alia passione
promat, dummodò res, quæ præcipi-
tur, in se non sit peccaminosa; quia
tunc Deus utitur illo Superiore velut
instrumento ad manifestandam suam
voluntatem, quod frequentissimè divi-
na Sapientia facitare amat. Hinc non
immeritò Cæsari Augusto etsi Idolola-
triæ cultui deditissimo (dum edictum
promulgasset, ut singuli in suam irent
civitatem, & prosterentur) obtempe-
rere voluit Sapientissima Virgo Maria,
nullam prætendens excusationem; po-
tuisse enim indubiè sic secum discur-
rere: Hyems instat, & tempestas per-
frigida, si in Bethlehem proficiscar, cer-
tò in tam prolixo itinere magno expo-
nam periculo valetudinem corporis, er-
gò præceptum hoc Cæsareum me ne-
quaquam obligat, præsertim cùm sim
prægnans, & partui vicina. Nihil simile
obedientissima Virgo. Præterea quam-
vis probè norat, hanc orbis descriptio-
nem

nem ortum ducere à superbia, & ambitione Augusti, & ut ærarium alienis impleret pecuniis: nihilominus tamen Beatissima Virgo non recusavit Augusto, etsi rem injustè, quia tamen non injustam præcipienti morem gerere, sciens Deum hujus Monarchæ superbiam velut instrumento uti, quod decretum suum circa Filii sui nativitatem ab æterno factum in tempore impleretur, ut scilicet in Bethlehem nasceretur. Unde oculos suos non in personam præcipientem, sed in rem præceptam convertit, omnibus Christianis, apprimè verò Religiosis, præclarum imitationis exemplum relinquens.

44. Enim vero, ut majori cum facilitate, & promptitudine Superioribus nostris, etiam minùs bonis & discretis obsequamur, firmiter credamus oportet, eum Superiorem, quem quis habet, à Deo ipsi prædestinatum esse, & quidquid ipse præceperit, Dei præceptum esse: hoc enim pacto cum summa animi alacritate, magnæque cordis lætitia sine ulla disquisitione ad implenda Superiorum jussa feremur. Quod idem pius quidam Pater apud Blossum in Dictis PP. c. 8. his valde benè notandis verbis suavitè dicens: Certò tibi persuade, ipsum Dominum Deum tuum æternam suam Sapientiam, ac Bonitatem illos Prælatos, quos habes in eo statu, quem aggressus es, tibi prædestinasse, & providisse, ac per eos potius, quam per alios, suam gratiam tibi præstare velle. Perbenè huc quadrat sequens historia, quæ ex vitis nostrorum Patrum Eremitarum S. P. Augustini his recensetur verbis: Fuit quidam Prior in Ordine, à pueritia castus, Religiosus, & devotus, sed valde rigorosus in regimine, & sub ipso viguit maxima disciplina. Nam regularis observantia, & officium divinum optimè

habebat, & delinquentes strenuè corripuit. Erat autem inter Conventuales suos quidam frater in B. Joannem Baptistam singularem devotionem habens, qui propter rigorem Prioris procuravit mitti ad alium Conventum. Cui apparens S. Joannes Baptista in visione dixit ei: Noli recedere à Priore tuo, quia utile & salubre est tibi sub ipso esse usque ad mortem. Et sic idem frater sub illius Prioris regimine mansit usque ad mortem, & tandem devotè obiit in die Nativitatis S. Joannis Baptistæ. Prior autem diu infirmatus diem claudens extremum, magnam gloriam & multa præmia percepit à Domino, sicut revelatum fuit cuidam Sanctæ Sorori. Ita B. Jordanus de Saxonia lib. 2. cap. 4.

45. Pariter huc spectat, quod refert Rodriguez p. 3. tr. 5. c. 8. de S. Gertrude, quæ Abbatissam habebat, insigni quidem Sanctimoniâ præditam, at indolis præfractionis & austerioris, & quæ asperior erat in respondendo. Unde Dominum pia Virgo rogabat, ut ab ea hanc asperitatem auferret. Respondit ei Dominus: Cur hanc ab ea tolli cupis? hæc quippe illi humili de se sentiendi occasio est. Nam cum in impatientiam aliquam incidisse se comperit, illico demisse de seipsa sentit, suamque infirmitatem agnoscit. Ad hæc quid vos Religiosæ obediendo mereremini, si Antistita lenis & placida foret? Idcirco hunc defectum in ea vigere patior, ut obedientiam disceretis. Haud ab simile est, quod de eadem sancta Virgine refert Blossus c. 4. monit. spirit. Cum enim pro defectu cujusdam personæ, quæ Congregationi cuidam præerat, Dominum rogasset, ipse apparens ei dixit: Ego ex abundantia dulcedinis, pietatis, & dilectionis meæ divinæ, quæ Congregationem hanc elegeri, permitto inhærere aliquos defectus etiam

etiam illis, qui præsunt, ut inde meritum Congregationis augeatur. Nam multò major virtus est subijci ei, cujus defectus cognoscitur, quam alteri cujus opera per omnia probata videntur. Ego fino Superiores habere aliquos defectus, & ex diversitate curarum quandoque maculari, ut magis humilientur. Subditorum meritum tam crescit ex defectibus, quam profectibus eorum, qui præsunt; & similiter meritum illorum, qui bene præsunt, crescit tam ex profectibus, quam ex defectibus subditorum. In quibus verbis (subdit *Blosius*) Gertrudis intellexit, supereffluentem divinæ Sapientiæ pietatem, quæ tam subtiliter & secretè salutem Electorum disponit, permittens in eis defectus, ut ipsos ducat ad majores profectus.

46. Quamobrem siue Superior sit doctus, & sanctus; siue indoctus, & malus; hoc, si verus obediens es, non debes attendere; sed purè in tuo Superiore respicere, quod nimirum à divina Providentia tibi in Superiorem sit ordinatus, & per quem Dominus tibi salutis semitam pandere dignetur. Certe si tibi, in gravi necessitate constituto, quidam potens Dominus per manum alicujus lascivi, & dissoluti famuli sui insignem quandam mitteret eleemosynam, tu utique illam non propterea reciperes, quia is, qui illam tibi adfert, lascivus est; similiter cum summa animi alacritate & cordis júbilo ambobus amplecti oportet brachiis, quidquid nobis à nostris Præpositis injunctum fuerit, scientes quod per hoc non tam illorum, quam Dei voluntatem explendo, nobis cæli januam pandamus, & cælestes thesauros mirum in modum augeamus. Proinde non oportet mandata ejus præterire, ex eo, quod pessimis moribus imbutus sit,

& naturâ suâ intractabilis, indiscretus, & importunus; quia quamvis talis sit, non tamen ob hoc locum, & auctoritatem Dei obtinere desinit. Melius quidem foret, si pius, charitativus, discretus, & sanctus esset, nos tamen, quantum ad bonum, & profectum nostrum attinet, aliud in eo attendere non debemus, præterquam quod ex ejus ore voluntatem Dei agnoscamus, eandemque per veram obedientiam adimpleamus. S. *Isidorus Pelusiotæ* l. 2. ep. 37. ex corvo, quem divina Providentia ad Eliam sustentandum destinavit, sequentem eruit moralitatem, nostro proposito accommodam. Si quid etiam, inquit, quod magis mirandum est, intelligere cupis, per corvum, hoc est immundam avem, Calipetam illum Eliam pascebat. Quocirco ne dubites, quin per flagitiosos quosdam Sacerdotes divina, & naturâ sublimiora, beneficia tribuantur. Nota, mi chare frater, hæc diligenter, ac indubiè comperies quantum hinc emolumenti relaturus sis; etenim spiritali semper incedes gaudio, pacatùmque ac serenum possidebis animum, &, quod maximum est, inter charos Dei filios, & amicos numeraberis, nec interim impatientiæ, & indignationum fluctibus agitaberis, quibus alii de uno tristitiæ scopulo in alium impelluntur, & miserè jactantur. Nam si bonum, & zelosum habueris Superiorem, lætaberis de omnium spiritali profectu; sin vero indiscretum, & parum sibi constantem, non contristaberis, firmâ fretus spe, per hunc tibi specialiter à Deo nunc majora quidem gratiarum dona, olim vero uberiorem obedientiæ coronam præparari, & concinnari.

47. Ex hætenus dictis solvitur questio, unde scilicet fiat, quod multi Religiosi

ligiosi per plures annos, in Religione transactos, quotidie & toties obediunt, qui nihilominus obedientiæ habitum non sunt assecuti: cum tamen commune Philosophorum, & Theologorum sit axioma, quod virtutum habitus per earum actus, & exercitia acquirantur? hujus rei causa est, ut docet *Rodriguez* solidè & doctè, quod nimirum habitus comparentur per actus similes, qui secundum formalem virtutis illius rationem fiunt: hæc autem obedientia, de qua loquimur, virtus Religiosa est, adeoque quædam Religionis species, quæ Dei cultum & honorem respicit. Igitur quia tales, cum obediunt, Deum in Superiore purè non respiciunt, non tam obediunt, quia illa Dei voluntas est, quam ut vel Superiorem placeant, vel ab ipso cari pendantur, laudentur, & amentur. Aut è contra obediunt ex metu, ne reprehendantur, puniantur, confundantur, non amentur, vel ne indignationem Superiorum incurrant; Vel denique obediunt, quod imperata sint ad eorum mentem, & placitum, aut suaviter, lenitèrque illis proposita; propterea non sunt hi actus virtutis hujus obedientiæ Religiosæ; quòd formali & religiosâ obediendi ratione careant. Quamobrem quisquis hoc modo procedit, talis non solum non est assecutus obedientiæ virtutem, sed nec toto vitæ tempore unquam assequetur: Politicam quandam obedientiam forsan habebit (qualis inter milites, & in navi, & in qualibet communitate reperitur) veram tamen Religionis virtutem non habebit.

48. Et ideo similes nullam ob suam obedientiam consequentur mercedem in altera vita, quia de his locutus est Christus apud *S. Matthæum* dicens: Amen di-

co vobis, receperunt mercedem suam. *Matth.* 6. Et ob hoc satagit inimicus intentionem depravare, dum opus bonum non potest impedire. Igitur omnia obedientiæ opera quisquis ad hoc perficere solummodo debet, ut perveniat ad majorem gratiam, & familiarem, vel secretam dilectionem Dei. Et cum totum posse suum fecerit, nihilominus semper debet velle contemni, & abjici à suis Superioribus; quia hoc est signum verax, quod propter Deum duntaxat omnia agat. Ad hoc autem necessarium est, ut in Superiore non attendamus, quod prudentiâ valeat, quod moribus lenis sit & placidus, & quod aliis naturalibus donis instructissimus sit, sed solummodo in eo contemplari debemus, quòd Dei, & Domini nostri vice fungatur, & locum suppleat.

49. Unde non minùs obediendum est Idiotæ, & Monasterii coquo, si Superior foret, quam viro doctissimo, sanctissimoque. Ad hanc porro obedientiæ perfectionem pervenerat *S. Franciscus*, qui ita de se dicere solebat: Hanc mihi inter cæteras divini bonitas gratiam contulit, quod tam promptè, ac faciliè unius horæ Novitio, si mihi in Superiorem consignaretur, obtemperarem, quam cupiam veterano, & prudenti singulari prædico. Exploratissimum scilicet habebat, quo pacto obediendum esset; ac proinde non tam Superioris personam, quam Deum, cui in illa obediebat, respiciebat. Dicebat ad hæc idem *S. Patriarcha*: Quo Superior, cui obsequimur, donorum naturalium, & auctoritatis minus habet, eò quæ illi deferretur obedientia, in suo genere perfectior est, Deoque acceptior. Ita refert *S. Bonaventura* in ejus vita. Ex his sequitur porro, obtemperandum similiter esse quibuscunque officialibus subor-

subordinatis, subalternatis, & subalternis, si illis, Superiorum jussu, in certis quibusdam monasterii officiis, ac ministeriis subijcitur; vera namque obedientia (uti antè demonstratum) non intuetur personam ejus, cui obedit, sed

Deum (propter quem, & cui in omnibus obedit) considerat. Plura, quæ adhuc de obedientia Religiosa occurrunt notanda, habes, amice lector, hic parte sequente.

PARS SEPTIMA.

50. **D**iximus hætenus, quod in Superiore ipsum Deum respicere, & considerare oporteat, eique in omnibus cæcè, promptè, quæ obsequi. Veruntamen scire hic debemus, quod hætenus tradita doctrina locum non habeat, dum nimirum Superior ea præcipit, quæ sine piaculo fieri non possunt. Sic nos docet Apostolorum Princeps, Divus Petrus, Nam quando Synagoga post Christi crucifixionem adversus Collegium Apostolicum ferocire cœpit, eò quod Petrus multa Hebræorum millia ad fidem Christi converterat, his verbis Apostolis, ne amplius docerent, interdixit: *Præcipiendo præcepimus vobis, ne doceretis in nomine isto.* Act. 5. v. 28. Huic tamen præcepto morem non gerebant, quia injustum & malum erat, unde subditur: *Respondens Petrus, & Apostoli dixerunt: Obedire oportet magis Deo, quam hominibus.* Simili modo verus obediens constitutus esse debet, ut nimirum promptè suo Superiori obediat, dum hic nihil mali præcipit, quod si verò præceptum ejus injustum esse certò constaret, vel peccatum, etiam tantum veniale, vel in damnum proximi injustum cessurum, quod mandat Superior; vel ex quo aliquod damnum sive corporale sive spirituale sibi imminere adverteret, ipsi obediendum haud foret, tunc enim haberet lo-

cum præcitatus textus: *Obedire oportet Deo magis quam hominibus.* Ne vero subditus per nimiam sui judicii confidentiam in aliquo aberret, ut melius fecerit, si consilium quorundam Seniorum requisierit.

51. Notandum ulterius; Si cuiquam à Superiore tale officium, vel aliud injungeretur, ex quo notabile detrimentum vel corporis, vel spiritus, aut periculum offensionis Divinæ incurrere posset, debilitatem suam Superiori manifestare debet, eumque submisitè rogare, ne quidpiam tale sibi imponeres. Si vero nullum aliud impedimentum inde eveniret, nisi aliqualis abstractio in exercitiis piis, præstat obedientiam faceret, quia valdè (ut jam supra diximus) pium exercitium est, Superiori suo obedire. Quod si vero quæras, quidnam subdito sit agendum, dum solummodo dubitet, an justum sit, quod mandat Superior? *Respondeo;* subditum teneri obedire suo Superiori non tantum dum iusta, & manifestè bonâ præcipit, verum etiam dum dubia, si videlicet subditus dubitet, utrum res sit licita, quam Prælati jubet, vel an habeat justam causam imperandi. Ratio est, quia in dubio præsumi debet pro Superiore, qui est in possessione imperandi, & præcipiendi. Et quamvis nemo cum dubio practico agere possit, tenetur

tamen subditus tale dubium practicum in materia obedientiæ deponere. Ita *Molina* de *Justitia & Jure* Tom. 1. tr. 2. disp. 113. & alii, quos lector consulere poterit.

52. His de obligatione voti obedientiæ præmissis : sciendum est porro, quod scilicet obedientiæ votum tunc temporis solummodò meritorium sit, quando aliquid injunctum à Superiore ad laudem unicam Dei, non vero ex naturali carnis inclinatione præstatur; ex quo sequitur, si quis meritum habere vult, protestari coram Deo debet, quod opus commissum non ex affectu sensuali, sed ad meram Dei gloriam, & observandam obedientiam Superioris sui subire velit. Hinc *S. Gregorius* l. 35. moral. c. 13. naturam obedientiæ describens ait : *Debet obedientia in adversis ex suo aliquid habere, & in prosperis ex suo omnino nihil habere.* Quando nimirum sublimia, honorifica, & appetitui sensuali conformia, nobis imperantur, nihil in eis nostrum esse debet, sed purè, simpliciterque ideo accipienda ea sunt, quod nobis mandentur, & hæc Dei sit voluntas. At contrà dum difficilia, abjecta, humilia præcipiuntur, aliquid in iis debet esse nostrum: erga illa namque mirificè propendere, & omnino acclinare nos oportet, magnâque promptitudine, & voluntatis affectu eadem amplecti. Qui ita fecerit, melius persuadere sibi potest, ac credere, se etiam in aliis mandatis, inclinationi naturali arridentibus, Dei voluntatem facere, non propriam. At qui in rebus vilibus, & laboriosis, in quibus exequendis magnam difficultatem experitur, promptè non obedit, timere potest, ne etiam in exequendis sensualitati conformibus non tam Dei, quàm propriam voluntatem adimpleat.

53. Ex quibus sequens conclusio practica eruitur; Ut si v. g. quispiam subditus à suo Prælate extra Monasterii sepes, cum quibusdam notis benefactoribus sæcularibus pransurus, vel merendam supturus, aut ad aliam confimilem relaxationem mitteretur, ad quam homo naturali inclinatione propendet, & quæ non rarò devotionem animi enervant, & spiritus tepiditatem causant; Tunc imprimis absque omni perfectæ obedientiæ imminutione poterit Superiorem submissè, reverentèrque supplicare, quatenus se ab hujusmodi relaxatione exemptum habere vellet; Sed si Superior huic desiderio non acquiesceret, tunc si ex obedientia missus, obedientiæ meritum ex simili mandato reportare discupiat, neque fervorem spiritus amittere, duo diligenter servet necessum est. Primò quidem debet protestari coram Deo, se nolle similia Superioris justa exequi, quia appetitui naturali arrident, sed purè ideo, ut propter Deum Superiorem obsequatur. Secundum est; ut in ipsa recreatione modum debitum servet, videlicet, ut nec propriæ, nec alienæ conscientiæ tranquillitas, nec devotionis ardor, nec religiosæ modestiæ nitor ullum patiatur detrimentum; observando etiam diligenter leges temperantiæ, tantum scilicet cibi & potus sumere, quantum recta ratio dictabit, & quantum sufficere videbitur ad explendam Superioris voluntatem.

54. Sic nos docet suo exemplo *S. Nicolaus de Tolentino*; cum enim ob quotidianam vitæ austeritatem morbum periculosissimum contraxisset, seridè eum ad esum carniū sunt adhortati. Sed cum eum flectere non posset Præfatus Cœnobii, viri periculo permotus; cœpit

cepit ei, ut carnes comederet, suadere. At Nicolaus se omnibus excusavit modis. Itaque aduersens Coenobiarcha, se eum à sententia deducere non posse, Generalem Antistitem, qui tunc fortè Tolentini aderat, rogavit, ut reluctantem ad esum carnum adigere vellet. Cùmque ægrotò Generalis præcepisset, ut medicis obtemperaret, non est ausus ejus auctoritati refragari, quare se facturum, quod jubebat, pollicetur. Cùm ergo Prior, & infirmarius carnes Sancto viro offerrent comedendas, ipse omnino obedire volens, acceptà parvâ particulâ, semel tantum gustavit de carnibus dicens: *Ecce obedi; Nolite me amplius de vitio gula molestare*; Videat ergo nunc aliquis, nequaquam obedientiæ voto repugnare, dum quis in similibus appetitui sensuali placitis se difficilem in obediendo exhibet: quomodo enim non reluctabatur S. Nicolaus, qui tamen tam erat obediens, ut tota Augustiniana Familia de eo quotidie cantet: *Nicolaus verè Christi pauper Virgo à DEO electus, obedientiam jugiter servans*? Quòd vero hæcce repugnantia Deo pergrata fuerat, indicat sine ulla pharmacia paulò post recuperata sanitas. Aliàs etiam cùm in infirmitate sua perdix affata, atque in frustra discissa, ad manducandum ei fuisset apposita, & ipse de ea comedere recusasset, præceptum illi fuit à Priore per obedientiam, ut manum poneret ad manducandum. At ille volens obedire ingemuit, & elevatis oculis in cælum, facto crucis signo manum ad perdicem posuit; & ecce perdix resumptis illicò pennis, cunctis, qui aderant, stupore defixis, per fenestram avolavit.

§ 5. Enim verò si cuidam non videretur consultum in talibus occasionibus se

sic mortificare, ne ab aliis notaretur, ac pro mortificato haberetur, talis poterit aliud arripere medium, ne in similibus jussis obedientiæ meritum amittat, scilicet ut pro hujusmodi carnis blandimentis certa postmodum mortificationum exercitia subeat; v. g. Vinum unâ alterâve vice relinquere, pitantiâ carere, vel alio modo sensus affligere; Hâc enim methodo efficiet, ut, quando Superior ei aliqua sensuali appetentiæ convenientia, & desiderabilia imperabit, non erunt hæc ne quidem carni accepta, utpotè mortificationum subsecuturarum aculeis aspersa. Sic nos facere docet suo exemplo Magnus ille Eremi cultor, S. Macarius Alexandrinus: Hic cùm nonnunquam congregationi Patrum adesset, ab illis persæpe rogatus, ut non nihil meri libare dignaretur, Quibus S. Macarius tandem acquievit, ne inhumanior videretur, atque unum, alterumve calicem vini plenum, à Patribus oblatum, evacua vit. Sed deinde tot dies se siti cruciabat sic, ut nec aquam degustaret, quot vini caliculos sumpsisset. Porro ejus discipulus hoc animadvertens, Patribus factum sui Magistri patefecit. Quare hi de cæterò, ne viro sancto occasionem tanti cruciatûs subministrarent, ei nil vini obtulerunt. Ita habetur lib. 5. libell. 4. num. 26. in *Vitis PP.*

§ 6. Secutus est hunc S. Abbatem Ven. noster Joannes à S. Guilelmo, qui si quandoque apud sæculares cibum sumere cogeretur, in reditu postea tot verberibus, & disciplinis corpus suum castigabat, ut undique sanguis efflueret: quare socii ejus instantèr eos deprecabantur, ne imposterum eum invitarent. Insiste ergo horum Sanctorum virorum vestigiis, quia inde hanc consequi sperare

poteris gratiam, quod nimirum talia imperata magnâ animi promptitudine impleturus sis, non ideo quia carni arrident, sed purè quia à Superiore præcepta. Cæterum quamvis hoc assertum omnibus Religiosis perutile esse possit, hoc tamen apprimè observare deberent, qui in virtutum exercitio nondum sunt fundati; quia hâc ratione paulatim se assuefacient omnia corporis commoda, animique relaxationes per obedientiæ regulam moderare purèque in solam Dei laudem referre.

57. Si itaque hanc specificatam doctrinam plures à Religiosis tenerent, haud tam misere sub obedientiæ prætextu in varia vitia præcipientes ruerent. O quot non fuerunt reperti, & utinam nunc non etiam tales exstarent, qui dum sæpe à suis Superioribus foras missi fuerant ad aliquam corporis recreationem, sive varia negotia pertractandi, expediendique gratiâ; & nihilo minus per similia Prælati iussa ad magnam pervenerunt laxitatem, Religiosæque disciplinæ, & monasticæ observantiæ remissionem. Et unde hoc? Profectò non ab obedientia, quæ minimè negationem gratiæ, benè autem ejus augmentum meretur. Unde ergo? Hinc, quia hætenus traditam doctrinam neglexerunt, & flocci penderunt, unde factum, quod similia Superioris mandata ex proprii commodi causâ magis, quàm ex virtute obedientiæ peregerunt, ideòque poenam potius, & divini auxilii subtractionem, quàm ejusdem gratiam meruerunt. Ex quorum classe consenserunt & illi, qui in odiosis, & laboriosis Superioris præceptis velut surdi prætereunt, in favorabilibus verò, & inclinationi naturali conformibus exhibent se omnino obedientissi-

mos. Hinc omni modo satagunt, ut talia eis à Superioribus imperentur, quæ eorum voluntati arrident, arbitantes inde perfacili negotio æternæ gloriæ præmium obedientibus omnibus repromissum, consequi posse.

58. Veruntamen tales ipsemet cædemon explodit, & irridet. Nam certus Religiosus (ut refert *Jordanus de Saxonia* libro 2. cap. 2. Vitz F.F. Eremit. S. Augustini) sub variis, simulatisque prætextibus à suo Superiore exeundi licentiam impetraverat. Hic frater quadam die transiens per locum, ubi erat homo arreptus à dæmone; qui graviter torquebatur, rogatus ab incolis loci, ut accederet, & per conjurationes, & orationes suas dæmonem expelleret, non valens resistere petentibus venit ad illum, & cum legisset initium Sancti Evangelii secundum Joannem, aliæque quæ sibi legenda videbantur, subjunxit: *Præcipio tibi in virtute S. obedientiæ, ut hoc hospitium deferas.* Ad quæ diabolus; quid tu, inquit, mihi habes præcipere in virtute S. obedientiæ, qui nunquam verus obediens fuisti? Desine ergo hæc, aut te invadam. Erubuit miser & irritò conatu abiit. Proinde rectè ad hoc propositum Melleus Doctor S. Bernardus de tribus ordin. Eccl. in hæc excurrit verba: *Quisquis vel apertè, vel occultè satagit, ut, quod habet in voluntate, hoc ei Pater Spiritualis injungat, ipse se seducat, si fortè sibi de obedientia blandiatur: neque enim in ea re ipse Prælati, sed magis ei Prælati obedit.* Hæc D. Bernardi sententia corroboratur ex eo, quod in capite 27 Libri *Geneseos* perhibetur de Esau, qui à Patre suo Isaac iustus, ut sumptis armis, foras egrederetur ad venationem; & cum aliquid venatu

apprehendisset, illud in cibum præpararet, sibi que afferret; quia volebat Isaac, ut Esau se disponeret ad benedictionem recipiendam, per hanc obedientiam, & obsequium venationis. Huic mandato promptè obtemperans, sine mora ad venandum egressus Esau, feram aliquam occidit, Patrique obtulit cum dicto: Surge Pater mi, & comede de venatione filii tui; ut benedicat mihi anima tua. Gen. 27. 31. Et tamen Esau paternam benedictionem non obtinuit, sed Jacob, frater ejus junior. Res mira, quàm promptissimè obedivit Esau parenti suo, & benedictione nihilominus impertitus non fuit. Quæ, obsecro, hujus negationis ratio? Profectò non alia, quàm quia Isaac divinitus intellexit,

Esau ad venandum quidem domo prodisse, at non tam ut patri obsequeretur, quàm ut proprio genio, & appetitui faceret satis; nullà enim re magis delectabantur quàm venatione. Audiatur S. Petrus Damiani opuscul. 12. ubi hæc scribit: Esau ut Patri cibos studio venationis acquireret, non tam paternæ jussioni per obedientiam paruit, quàm solitæ consuetudini tributa persolvit. Vis ergo, mi Religiose, benedictionem referre à Patre celesti? Vide, ut in Superiorum tuorum jussibus non tam tuam, quàm illorum facias voluntatem, & tam in odiosis, quàm in favorabilibus æquali voluntatis promptitudine propter Deum solum obedias oportet.

SERMO XV. DE INOBEDIENTIÆ SCELERE.

Peribitis, si inobedientes fueritis voci Domini DEI vestri.
Deuter. cap. 8. vers. 20.

PARS PRIMA.

IN præsentem non agimus de inobedientia generali, quâ quis aliquod præceptum Decalogi, si milémve legem transgreditur (quia hoc modo omne peccatum est inobedientia aliqua) sed loquimur propriè de inobedientia speciali, quâ quis Deo, aut ejus Vicariis, dum aliquid particulatim præcipiunt, vel jubent, non vult obedire. Hæc enim inobedien-

tia est propria & præcisâ, quâ quis Deo non vult obedire; sed jussionem ejus spernit, transgreditur, & violat; quæ gravis est injuria & contemptus Dei, cui correspondet poena æterna, secundum illud Deuteronomi cap. 8. *Peribitis, si inobedientes fueritis voci Domini Dei vestri.* Notandum porro, quòd sicut obedientia est est primogenita filia humilitatis; ita inobedientia est principalis filia superbiz.

Exemplum primi habemus in Christo, de quo *Apostolus* cap. 2. ad Philipenses ait: *Humiliavit semetipsum*, ex qua Christi humilitate continuò nascebatur obedientia in eo, dum Patri suo cælesti est factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis. Apud *Evangelistam Joannem* etiam dicitur: *Et inclinato capite tradidit spiritum.* Joan. 19. 30. Observat hic *D. Chrysostomus* apud *Barradium*, Christum prius inclinasse suum sacratissimum caput, & postea tradidisse spiritum suum contra morem aliorum hominum, qui prius moriuntur, & postea caput remittunt, ut nimirum nobis significaret, quòd tanta fuerit sua humilitas & reverentia, quam semper in tota vita sua Patri exhibuit, ut mortem, & quidem poenositissimam subire non detrectarit. Ergo ex humilitate nascitur obedientia.

2. Similiter inobedientiam esse primariam Superbiæ Filiam, in casu *Luciferi* aperte demonstratur: hic enim, sicut & Angeli, ei adhærentes, primò fuerunt superbi ex consideratione propriæ excellentiæ; & mox etiam inobedientes, ac rebelles Altissimo. Quippe multorum Patrum ac Theologorum sententia est, *Lucifero* & Angelis omnibus datum fuisse à Deo præceptum, ut Christum, aliquando futurum, pro suo supremo capite agnoscerent, eumque adorarent. At *Lucifer* & Angeli ejus noluerunt huic mandato se subicere, nec Christum ut hominem adorare, sed potius ab eo adorari, cui tamen se se ex revelatione prævia, & mandato Dei debebant subicere. Hæc sententia suum habet fundamentum ex illis *Pauli* verbis, *Hebr. 1. vers. 6.* Cum iterum introducit primogenitum suum in orbem terræ, dixit: Et adorent eum omnes Angeli ejus. Ex quo textu non obscure patet,

Christum his introductum fuisse in mundum, semel in creatione Angelorum, quando illis facta est revelatio Incarnationis possibilis, aut futuræ, saltem sub conditione, & iterum in executione in ipsa Nativitate Christi. Habuerunt ergo Angeli præceptum à Deo, ut Christum adorent, quando reipsa introductus & natus est: tunc enim sine dubio introductus est primogenitus Dei in orbem terræ. Sicut ergo pro eo tempore, pro quo fuit effectivè Incarnatio, fuit illis absolutè præcepta adoratio Christi, ut in effectu præstarent omnes Angeli, sic antecedenter (ut probabilissimum est) fuit illis præcepta eadem adoratio Christi quoad affectum, & dispositionem animi, ut Christo se submitterent, si veniret. Contemplans autem *Lucifer*, Angelorum omnium supremus, suæ naturæ excellentiam, & quòd humana natura præ Angelica in tantum deberet exaltari, ut fieret homo Deus, non Angelus, cujus natura tamen Divinæ naturæ fuerit longè propinquior, indignum esse judicavit, ut Christum adoraret; hinc & cæteri Angeli à *Lucifero* persuasi, indignum similiter arbitrati sunt, ut se submitterent Christo homini, neque eum adorarent. His restitit cum omnibus Angelis bonis *Michaël*, dignissimum judicans, & suadens cæteris, ut quantumvis naturæ excellentiores essent homine; tamen naturæ humanæ se meritò deberent submittere, Deo sic volente, & homini talem unionem Deificam decernente; in quo proinde consistebat prælium illud bonos inter & malos Angelos in cælo; de quo *D. Joannes* in *Apocal. cap. 12.* ait: Factum est prælium magnum in cælo; *Michaël*, & Angeli ejus præliabantur cum dracone,

dracone, & draco pugnabat & Angeli ejus, & non prevaluerunt, neque locus inventus est eorum amplius in celo. Ex dictis clarescit propositio nostra; nimirum obedientiam ex humilitate, inobedientiam verò ex superbia promanare; unde qui obediunt, Christi vestigia sequuntur, qui vero rebelles & inobedientes existunt, Luciferi, & Angelis ejus Apostatis se se associant. Si ergo Lucifer cum suis affectis celo exturbatur ob suam superbiam & inobedientiam, dic sodes, quomodo possibile erit, ut superbi, rebelles, & inobedientes Religiosi celum subeant? Si Angelus damnatur, quia homini Christo se subicere recusat, quâ ratione salvari poterit homo, qui alteri homini, jubente & ordinante Deo, obedire contemnit? Profectò de his judicium jam dudum factum est à Veteris Testamenti Legislatore: *Peribitis, si inobedientes fueritis voci Domini DEI vestri.*

3. Alterum Exemplum inobedientiae, quæ à mentis superbia, seu rivus à fonte, scaturiebat, habemus in Adamo, Protoparente nostro; Hic à Deo creatus ab eodem in Paradiso terrestri positus fuit; Et quia obedientia primum est creaturæ erga Creatorem suum obsequium, ut Deus homini illam exercendi daret materiam, ei præcepit, ut inter omnes regii istius horti arbores unam solam, à se notatam, intactam relinqueret: in quacunque enim hora de fructibus in ea natis comederet, sciret, tanquam perduellem, tam pro se quàm pro posteris suis hoc tam pulchro perennium deliciarum statu, cujus possessionem adierat, quamprimum illum exuendum esse. In quocunque die ex eo comederis, morte morieris. Gen. 2. 17. Quærit hic S. Pater Augu-

stinus lib. 8. cap. 13. de Gen. ad lit. quare nimirum Deus tam leve præceptum, quod erat, ne poma illo vesceretur sibi ostenso; Adamo dare voluerit? Quare non potius res difficiles ipsi præcepit ad fidelis sibi subditi obedientiam explorandam? & responder August. Si Deus homini res magnas præcepisset, videri poterat, totum transgressionis malum ab ipsarum rerum commendatarum pondere dependisse: verum cum rem tam levem præcepit, clarè patuit, omne malum culpæ ab inobedientia, legi Dei resistente, profectum esse; & ut omnes homines benè intelligerent, quantum malum sit, Deo non obedire. Idem Sanctissimus Doctor illius Textus: *De ligno autem scientiæ boni & mali ne comedas, menior, ita insignifianè scribit Tom. 9. in Psal. 70. Homo positus sub præcepto audit à Domino Deo: Noli tangere. Quid? hanc arborem. Quid est enim illa arbor? Si bona est, quare non tango? si mala est, quid facit in Paradiso? Prorsus ideo est in paradiso, quia bona est; sed nolo tangas. Quare non tango? quia obedientem te volo, non contradicentem servum. Serve, audi prius Domini jussum, & tunc jubentis disce consilium. Bona est arbor, sed nolo tangas, quare? Quia ego Dominus sum, & tu servus es. Hæc tota causa est. Quid autem tibi expedit, nisi esse sub Domino? Quomodo eris sub Domino, nisi fueris sub præcepto? Sola obedientia tenet palmam, sola inobedientia invenit pœnam. Hastenus Augustinus. Et quia Adam ab Eva sociâ suâ ad comedendum pomum illeceus ac inductus, octavo post creationem suam die (quemadmodum gravissimi tradunt Auctores, quos citat Paulus Segneri*

Segneri in suo homine Christiano part. 2. discurs. 6. num. 8.) Divinum mandatum prævaricatus fuit, per hanc inobedientiam suam mortem in mundum inexit, omnesque suos posteros in innumera tum poenæ, tum culpæ mala præcipitavit, dicente Paulo, Rom. 5. 19. *Per inobedientiam unius hominis peccatores sunt constituti multi*, id est, omnes facti sumus peccatores. Ubi animadvertendum, quod ex parte Adæ hic non nominatur gula, nec superbia, licet ipsa sit omnis peccati initium, ut suo loco dicetur; sed consilio de inobedientia fit mentio, ut quàm ingens malum ipsa sit, nostrum neminem lateat. Ac proinde Gregorius Magnus lib. 5. in 1. Reg. cap. 2. in hæc, ponderatione dignissima, excurret verba: *Quid unquam studiosius vitandum electis omnibus, quàm inobedientiæ malum videri debuit?* Hæc quippe primi Angeli sublimitatem deposuit, hæc perditorum spirituum gloriam stravit, hæc primo homini felicitatem abstulit, hæc captivitatis humane perpetuas ærumnas inexit.

4. Inter alia pia consilia, quæ Christus suis inculcavit discipulis, illud quoque memorat Evangelista Lucas cap. 17. 32. *Memores estote uxoris Loth.* Sed ad quid? nimirum ut in ea terribilem contemplantur punitiorem ob levem quendam inobedientiæ actum, sibi ab huiusmodi caveant vitio. Nam quando Loth cum sua uxore, & duabus filiabus singulari Dei favore, ereptus fuisset ex communi Sodomæ incendio, hoc ab Angelo, Dei iussu, accepit mandatū: Gen. 19. 17. *Salva animam tuam, & noli respicere post tergum.* Non soli autem Loth, sed & uxori & filiabus hoc præceptum datum fuit, ut nimirum eorum obedientiam

exerceret. Cùmque jam essent juxta urbem Segor, quo ab Angelis deducti sunt quasi in tutum, & inde mox Dei ultionem in Sodomam executi sunt pluendo in eam sulphur & ignem. Uxor Loth concitata strepitu ignis & sulphuris pluvii, contra divinum præceptum retrospexit, quæ continuò inobedientiæ suæ poenam sensit; nam ut sacræ testantur paginæ, Gen. 19. 26. *Versa est in statuam salis*, quæ effigiem muliebrem representabat, formam videlicet uxoris Loth. Cur autem versa sit in statuam salis, & non in alterius materiæ statuam, rationem assignant Sancti Patres, quod ideo in salem conversa sit, ut DEUS fidelibus quoddam præstaret condimentum, quo sapiant aliquid, unde aliud caveatur exemplum, Deoque per omnia obedire, ejusque imperiis morem gerere discant.

5. Ex his, aliisque plurimis, quæ prætereo, exemplis liquet, quàm invisum ac odiosum sit in Dei oculis inobedientiæ crimen; & hoc non solum, dum ipse Deus nobis aliquid præcipit, inobedientiæ scelere nos impiamus, si jussa non exequimur; sed etiam, dum divina ejus voluntas per suos vicarios (qui Superiores nostri sunt) nobis manifestatur, rei sumus, si morem gerere recusamus. Siquidem, ut argutè discurret S. Bernardus, (Tract. de præcept. & dispens.) Nil interest, siue Deus, siue homo Vicarius Dei, mandatum quodcunque tradiderit, pari profectò obsequendum est curâ, ubi tamen Deo contraria non præcipit homo. Et hoc est, quod Apostolus ad Romanos 13. scripsit, dicens: *Non est potestas, nisi à Deo.* Omnes namque Principatus, & Magistratus à Deo, ejusque divina ordinatione instituti

fituri sunt. Non tribuamus (inquit Magnus Augustinus lib. 5. de Civit. cap. 21.) potestatem dandi regnum atque imperium, nisi Deo vero, qui dat felicitatem in regno cælorum solis pius, regnum verò terrenum & pius, & impius, sicut ei placet, cui nihil injustè placet. Ubi notandum, Sanctum Paulum nullam facere differentiam inter potestatem, & potestatem, ideo intelligendus est de omni potestate tam inferiore quàm superiore, quod fit à Deo. Id quod magis intelligitur ex verbis mox subsequen- tibus, quando ait: *Quæ autem sunt potestates, à Deo ordinatæ sunt*; id est, non solum potestas in genere est à Deo, sed variæ etiam ejus species, ac gradus superiores & inferiores à Deo constituti, & ordinati sunt, ut Græci Interpretes exponunt; hoc autem addit Apostolus, ne Christiani potestatibus inferioribus obedire detrectarent.

6. Prosequitur Apostolus: Itaque qui resistit potestati, legitimæ scilicet, & in eo, quod ad ordinem suæ potestatis pertinet, non obediendo ei in licitis & honestis, Dei ordinationi resistit; Quia videlicet Superiores, Dei quasi Vicarii constituti sunt. Hinc qui eos spernit, Deum ipsum spernit, attestante Cælesti Magistro, Luc. 10. 16. *Qui vos spernit, me spernit. Ita olim Deus ad Samuelem dixit de Hebræorum populo, qui repudiato Samuele, æquissimo Judicæ, postulaverat sibi Regem juxta morem Gentium: Non te abjecerunt, sed me, ne regnem super eos. 1. Reg. 8. 7. Item quando Rex Saul mandatum à Deo accepit, ut omnes Amalecitas interficeret, & quia id Saul non fecit, mox à Samuele audivit: Pro eo, quod abjecisti sermonem Domini, abjecit te Dominus, ne sis Rex. 1. Reg. 15. 23. Sermo*

Gramm. Relig. Pars I.

ille Domini non immediate à Deo, sed à Samuele intimatus fuerat Sauli: & tamen abjicitur Saul, quia videlicet abjiciendo sermonem Samuelis, abjecit sermonem Dei. Sauli per omnia similes efficiuntur, qui suis Superioribus contumaciter obedire contemnunt, aut negligunt.

7. Subdit Paulus: *Qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt*; nimirum qui resistunt suo Superiori jubenti licita, honesta, & suæ potestati conformia, æternæ poenæ reos se faciunt. In exemplum nobis sunt Core, Dathan, & Abiron, qui Moyse rebelles deglutiti sunt à terra, & descenderunt vivi ad infernum, socios eorum comburente igne. Quibus hoc lemma inscribitur: *Intereunt, dum resistunt*. Non solum autem hi prædicti rebelles, sed etiam eorum uxores, liberi, famuli, ancillæ, totæque domus cum rebus omnibus à terra absorpti sunt. *Disrupta est terra sub pedibus eorum, & devoravit illos. Numer. 16. 31.* Quia nimirum uxores, liberi & famuli Dominis suis rebellibus consenserunt: Si qui verò non consenserunt, absorpti tamen sunt propter inobedientiam, eò quod recedere nosuerint à tabernaculis eorum, prout facere moniti erant: Clamabat enim Moses ad turbam: *Recedite à tabernaculis hominum, & nolite tangere quæ ad eos pertinent, ne involvamini in peccatis eorum. Numer. 16. 26.* Hinc videre licet, quantis, & quàm celeribus suppliciis in eos animadvertat Deus, qui legitimis Superioribus rebelles & inobedientes existunt. Quibus minatur Apostolus Judas in sua Canonica Epistola: *Væ illis, qui in contradictione Core perierunt.*

8. Denique quàm sit inobedientiæ crimen Deo invisum, ex illis verbis

Cc

etiam

etiam intelligere possumus, quæ Samuel Propheta, dum Sauli suam inobedientiam improbare voluit, protulit dicens: Quasi peccatum ariolanti est, repugnare: & quasi scelus idololatriæ, nolle acquiescere. 1. Reg. 15. 23. Non quidem dicit, quod inobedientia sit magia, vel idololatria, vel illis æqualis culpa; sed quod utrique sit similis. Nam in se gravius crimen est magia, vel idololatria, quàm quis dæmonem, vel idolum, ut Deum consultit, & adorât in Dei veri injuriam, quàm sit inobedientia, quàm quis iussis Dei duntaxat non obedit. Hæc tamen utrique illi est similis. Optandum autem foret, ne pestilentissimum hoc inobedientiæ virus non sæpe in Religiosorum Claustra callidè irrepens, miseram & deplorandam ederet stragem. Videmus enim, quod hoc scelus nonnullis in tantum sapit, ut eo prorsus inebrientur, & in tantum demorentur, ut sicut gulosis Deus est venter, luxuriosis Venus, ambitiosis honor, avaris aurum; sic his inobedientibus Deus sit proprium iudicium, & propria voluntas; ad hanc enim omnes suas referunt actiones, ut huic satis faciant, totis viribus laborant, hanc summum suum bonum æstimant, huic se, suæque omnia dicant, & tradunt. Quid hoc est aliud, quàm illam suam facere Deum?

9. Horum infelicitati, & cæcitati il-lachrymans S. Bernardus, sic libro de Ord. vitæ ait: Cernis, quantum malum, quod idololatriæ, magicisque comparatur artibus, nolle acquiescere, seque dimittere. Juniores, qui tali repleti sunt malo, subditi senioribus dedignantur, facta verò eorum, aut dicta ramidâ & erectâ cervice non observant, sed dijudicant: non venerando exaltant, sed spernendo subsannant. Sed non

impune: inde enim evidenter desciunt, unde miseri proficere debuerunt. Nimirum, quando Majoribus obsequendo præmia cælestia sibi conservare potuissent, ibi illis non obediendo tormenta parabant. Nam certissimum: Intereunt, dum resistunt. Refert Zacharias Boverius in Annalibus Patrum Capucinatorum ad annum 1566. de quodam fratre Converso, qui cum, quidquid jubebatur, excusando, variisque coloribus interpretando negligeret, suamque in omnibus voluntatem ac placitum sequeretur, ad vitæ extremum pervenit. Monitus ut Sacramenta perciperet; nil opus est, inquit, Sacramentis, damnatus sum. Non feci, quàm quod volui, hæc causa meæ ruinæ. Territi præsentis, cum hortarentur eum ad pœnitentiam, dum adhuc viveret, Deum esse clementem. Ille ad hæc & alia salutaria hortamenta nil aliud respondit, quàm iusto Dei iudicio damnatus sum, donec efflaret animam. Ex his ergo patet, quanta voluntas propria damna causet. Breviter quidem sed nervosè dixit Bellovacensis: Sola inobedientia aperuit infernum; Id quod cum tritis illis S. Bernardi verbis coincidit dicentis: Cesset propria voluntas, & infernus non erit. Nisi enim in naturam angelicam & humanam inobedientia prævaluisse, quid infernus esset, nemo unquam scire potuisset. Ne ergo & tu ad hunc locum tartareum condemneris, inobedientiam summè refugas, relictaque voluntate propriâ, Superioris tui ductum sequare, oportet. Quid verò sit propria voluntas, propriè ex dicendis patebit.

PARS SECUNDA.

10. **U**T bene informemur, notandum imprimis est, voluntatem propriam dupliciter sumi posse, nimirum propriè & impropriè. Voluntas proprià, propriè accepta, illa dicitur, quæ pro suo objecto non respicit aliquid intrinsecè malum, seu quod in seipso peccatum est, qualia v. g. sunt quæ Decalogi Præceptis interduntur; talis enim voluntas, quæ in aperta fertur flagitia, non dicitur voluntas proprià, nisi impropriè, etsi aliqui peccatoribus sit proprià, sed potius similis voluntas dici debet mala, perversa, ac scelerata; sed proprià dicitur illa voluntas, quæ versatur circa aliquid, quod in se aliàs licitum, bonum, honestum, aut virtuosum foret; hinc & nunc tamen Deus, aut ejus Vicarius, ex causa sibi nota, talem actum nollit ab isto vel illo fieri, & nihilominus hunc, quanquàm in se aliàs actum bonum, quis peragere vellet. Verbi gratiâ, si Religiosus quispiam juberetur à suo Superiore aliquod certum opus tali horâ perficere, ille autem, eo neglecto, orationi vacaret: Profectò in tali casu similis Religiosus non sui Superioris voluntatem, sed suam propriam faceret, neque hujusmodi oratio opus bonum, sed malum, poenâque dignum, dicendum esset. Sic olim Pharisei in Synagogis jejuniis attenuari, austeræque poenitentiae operibus humiliari gaudebant: & nihilominus Deus ne benigno quidem oculo eos respicere dignabatur; & ob hanc causam apud Prophetam Isaiam cap. 58. lamentabantur dicentes: Quâ-

re jejunavimus, & non aspexisti: humiliavimus animas nostras, & nescisti? Hujus autem despectus hæc immediate subnectitur ratio: Ecce in die jejunii vestri invenitur voluntas vestra. Discant hinc Religiosi, ne sua particularia devotionis exercitia ex proprio animi sui impulsu, spretis Majorum suorum consiliis, aggrediantur, & agant. Siquidem hac in parte facillimè error obrepit, junioribus præsertim, & illis, qui virtute discretionis carent.

11. Divi Pauli admonitio est: Gal. 6. 7. Nolite errare; erratur autem sæpe à via recta dupliciter, nimirum vel ad dexteram, vel ad sinistram plùs aquò vergendo: sic in via salutis errant non solum qui sinistram, id est vitiorum ac peccatorum semitam tenent; sed etiam qui dexteram sequuntur, id est, qui exercitia mortificationis, orationis, & hujusmodi contra Superiorum voluntatem frequentare solent. Nolite ergo errare, quia neque oratio, neque aliud quodcunque bonum opus DEO gratum esse poterit, si id fiat repugnante Majorum iusta ac rationabili voluntate. Audiatur Basilii Magnus, qui in oratione quadam (orat. 20. de princip.) sic differit: Continentia, & omnis corporis afflictatio multas ad res perutilis est; verum si quis proprios impetus secutus, quid sibi libuerit, fecerit, nec consulente Præfecto morem gesserit, magis peccatum erit, quàm rectè factum. De Manna, quod olim Israelitis cælum depluit, in libro Sapientie c. 26. dicitur, quòd omne delecta-

mentum in se habuerit. Et tamen dum hoc conservabatur ab inobedientibus contra præceptum in diem alterum, corrumpebatur; Ex obedientia autem servatum non computruit, teste Scriptura (Exod. 16. 24.) *Neque vermis inventus est in eo.* Audisti utique jam sapius; quia omnia in figura contingebant illis: Per Manna enim rectè præfigurabatur oratio servens, vel corporis jejunium, tantopere in divinis literis commendatum & laudatum; hæc tamen sancta opéra, si Superiore repugnante peraguntur, corrumpuntur, & in nihilum rediguntur. Ut enim opus aliquod sit bonum & perfectum, defectu carere debet, juxta illud commune Philosophorum assertum: *Bonum ex integra causa; malum ex quolibet defectu.*

12. Hoc ita esse à parte rei, ex sequentis historię relatione discemus. Scribit Nebridius in suo Antiquario Monastico Epistolâ 31. inter Patres Capucinos aliquando extitisse Fulgini quendam Laicum, qui erat monasterii ostiarius. Huic erant singulis penè diebus continuata jejunia in pane & aqua, cilicium gestabat perpetuum, nudis incedebat pedibus, omniâque ferè solus in domo infatigabili labore peragebat: interim, quod mirum erat, nullus in corpore defectus, nullus inter tot onera in vultu pallor, quin potius præter reliquos benè habitus & rubicundus erat. Nemo minus illo, quid otium & quies esset, sciebat, sic ut fratres cum Guardiano ejus sæpè miseri, hominem monerent, quò mitius secum ageret. Quibus ille nil aliud respondit, quàm se non gravari laboribus, sibi cuncta pro nihilo esse. Inter hæc ad locum venit P. Thomas,

Generalis Ordinis Minister: cui cùm omnes mira narrarent de Ostiario, is eum ad se accitum benevolè monet, velit aliquid de tanta austeritate remittere. Nihil, inquit frater, mihi molestiæ facessunt omnia, quæ ago. Mos erat, ut ad initium prandii fratres omnes suas culpas ante Generalem dicerent. Inter illos accessit & ostiarius, cujus pertinax voluntas statim perspecta Generali erat. Ergo, dictâ culpâ, injunxit ei, ut quidquid hætenus propriò arbitriò fecisset, imposterùm perageret ex obedientia. Vix verba finiêrat, & frater in terram corruit; marcescit illicò facies, pallor invadit vultum, nigrescit aspectus, hebescit lingua, totusque viribus exhaustus, ac tandem vix non exanimis defertur ad locum infirmorum. Intellexêre cuncti amissum robur, ac ruborem corporis à dæmone fuisse, qui in propria ipsius voluntate sibi sedem fixerat. Ubi convaleuit, exemplo fuit aliis, ne etiam Sancta exercitia anteferrent Obedientiæ.

13. Ex qua historia facilè colligere possumus, propriam voluntatem bonorum operum esse eclipfin, quæ vigorem ipsis, & meritum omne aufert, ita ut quæ gratissima aliàs DEO accidissent, & summi fuissent pretii, accedente propriâ voluntate, statim ingrata & inaccepta reddantur, & præmium debitum, quod consecuta fuissent, perdant, sæpèque infernum mereantur. Et ideo non sine basi *Cassianus* in Collationibus Abbatis Moysis ait: *Nullò alio vitio tam præcipitem diabolus Monachum trahit, ac perducit in ruinam, quàm cùm, neglectis dispositionibus Majorum, Seniorumque consiliis, suo judicio, sententiæ, definitionique confidit.* Indubi-

tata planè est illa à Spiritu Sancto dictata propositio : (Prov. 14. 12.) *Est via, quæ videtur homini recta, novissima autem ejus ducunt ad mortem.* Via hæc, propria est voluntas, quæ multis videtur esse bona, secunda, recta & sancta; veruntamen per eam incedentes perducuntur in exitium sempiternum. Hoc ita esse, suo irremediabili damno didicit Heron Monachus; is enim propterea, quod in remissione jejunii & silentii nunquam Majorum consiliis & mandatis acquieverit, permissus est à dæmone miserabiliter decipi, & ad orcum abripi, quemadmodum fufius dictum serm. præcedenti num. 12.

14. Certum est, quod inter alia perfectionis opera animarum zelus vel imprimis effulgeat, secundum mentem Dionysii Areopagite dicentis: *Omnium divinorum Operum divinissimum est, in animarum salutem cooperari.* Nihilominus, si qui ex sensu proprio huic sese muner, contra Superiorum sectis suadentium consilia, ingerant, istiusmodi zelus à Deo non probatur; quin imò vergit eis sæpe in propriæ salutis detrimentum. Adrianus Lyræus in Apophthegmatibus lib. 2. num. 14. scribit de quodam Religioso, qui conversionis infidelium zelo incensus, suis à Majoribus mitti in Africam ad convertendos Mauros instantè petiit, nec acquiescere voluit, licet ab illis audiret, hoc opus minimè expediens ipsi fore. Cumque importuniùs instaret, suæ voluntati tandem permissus, in Africam appulit, ubi cum primâ suâ ad populum allocatione in Maurorum sectam inductus, Christianam fidem illis persuadere voluit, fuit sine mora fustibus exceptus, & in carcerem trusus, propediem exquisitis necandus tormentis. Ille im-

minentis jam mortis metu fractus, Christum abjurat, & quantum antea convitiis & scommatibus in Mahometanam sectam effuderat, tantum in Christi legem projecit. Mauri autem, ne quid simile in gentem suam, Prophetamque committere aliquando Christiani auderent, miserum paulò post publicè accusatum, damnatumque altissimis ignibus absumpserunt, animâ pariter ac corpore infelicem Apostatam perdentes. Ecce, quod tandem ducat voluntas propria, prudentum consiliis obsequi nescia, etiam si videatur in perfectissima quæque opera ferri. Merito proinde voluntatem propriam equiparare fas est equo indomito, qui nisi ab ejus sessorè freno stringatur, & coërceatur, in præcipitia deferetur; eodem modo, nisi quis proprium suum judicium, sapientum consiliò, veluti freno regat, & cohibeat, ab eodem in irreparabilia pertrahetur damna.

15. Divus Joannes in sua prima Canonica Epistola cap. 4. hoc saluberrimum omnibus Christi fidelibus dat consilium, dum eos ita monet: *Charissimi, nolite omni spiritui credere: sed probate spiritus, si ex DEO sint.* Quemadmodum enim non omne, quod instar auri fulget, aurum esse probatur; sic etiam nec omnia opera, siue desideria nostra, etsi quandam præferant sanctitatem, & perfectionem, sancta & perfecta sunt, prout aperte demonstrat Ascetarum facile Princeps, Thomas de Kempis, dum in aureo suo libello de imitatione Christi lib. 3. cap. 15. ita scribit: *Non omne desiderium à Spiritu Sancto est, etiam si homini videatur rectum & bonum; multi enim in fine sunt decepti, qui primo bono spiritu videbantur inducti*

inducti. Sic sub majoris perfectionis schemate inductus & deceptus fuit quidam Religiosus, qui solitudinem meditans, à suo Cœnobiarcha licentiam petit, reliquum vitæ suæ tempus in quodam deserto traducendi. Dissuadet Superior, at non quiescit Monachus. Sic tandem suæ relictæ voluntati, postquam in eremo sexennium perduravit, venit diabolus, juvenis speciem mentitus, & Eremitæ huic suavit, ut secum iret, & hæreditatem, à parentibus ipsi relictam, pauperibus distribueret, & denuò ad suam solitudinem rediret. Ad paternos ingressus lares reperit Parentem adhuc in vivis, cumque diutius in domo paterna moraretur, brevi omnem didicit malitiam, & non solum religiosum habitum deseruit, sed etiam scortum aliquod sibi in uxorem ausu sacrilego, adsciscere non erubuit; & cum neque verbis, neque verberibus emendaretur, infelicem tandem animam in profligata vita exhalavit. Totius rei gestæ seriem reperiet sedulus lector infra Sermone 55. num. 13.

16. Hinc meritò non omni spiritui, id est, suggestioni, inspirationi, impulsui credendum, licet in opera Sancta impellat; quia scriptum legimus (2. Cor. 11. 14.) *Ipsè Satanas transfiguratur se in Angelum lucis*: Nam quem deicere non valet pravis suggestionibus, hunc subruere adlaborat, sancta ei suggerendo, putà abstinentiam, cilicium, corporis macerationem, solitudinem &c. Unde jubet S. *Joannes*, locò proxime citatò, *examinare spiritus. antequam eis fidem adhibeamus; Sed probate Spiritus, sicut aurum probatur Lydio lapide, si ex Deo sint*: Lydii autem hi lapides, quibus examinari debent spiritus, bona & virtuosa suggerentes, sunt Seniorum

consilia, quæ requirenda sunt juxta monitum *Siracidis*: (Eccli. 32. 24.) *Fili, sine consilio nihil facias, & post factum non poenitebis.* Loquitur Sapiens hic de rebus alienis momentis, & arduis (qualia vel maximè sunt negotia salutis) ad quæ aggredienda opus est, Junioribus maximè, Sapientum consiliò, prout Tobias Senior suum filium Tobiam erudiebat, ac monebat, dicens: (Tob. 14. 19.) *Consilium semper à Sapiente perquire.* Quia (ut ait S. Basilii in cap. 1. *Isaie*) *sacra quædam res est consilium, voluntatum unio, fructus dilectionis, humilitatis insigne.* E diverso intolerabilis Superbie argumentum est, existimare se, nullius egere consiliò, sed sibi uni attentum esse, quasi solus possit sibi consilio decernere, quæ optima sunt.

17. Igitur pro praxi sciendum ex omnium Doctorum & Ascetarum consensu, quòd, quamvis nunquam actio aliqua intrinsecè mala (licet solum foret peccatum veniale) jubente Superiore sit facienda: Opus tamen bonum quandoque omittendum est, dum illius omissionem vult, ac præcipit Prælati. Juvenis quidam (ut testatur S. *Mattheus* cap. 8.) à Christo vocatus ad sui sequendam, dixit: *Permite me primum ire, & sepelire Patrem meum.* Ad quem dixit JESUS: *Permite mortuos sepelire mortuos suos; tu autem sequere me.* Certè, sepelire mortuos, opus semper fuit DEO perquam gratum; quare ergo modò interdicit Christus huic Juveni, ne iret ad sepeliendum parentem suum? Nimirum (ut omnes alias intermittamus rationes) voluit nos docere Christus, ut in particulari casu omittamus pia etiam & sancta opera, si Deus, sive ejus Vicarius hæc omittenda juberet. Quare si Prælati, aut Confessarii volens ex-

piscari,

piscari, num suæ curæ commissus esset sui capitis, aut obedientis & resignati animi, ei inhiheret, & ad tempus interdiceret quæpiam mortificationis aut pietatis exercitia, ex propria voluntate suscepta; subditus autem morem gerere Superiori pertinaciter recusaret, malè utique talis ageret, ac non levi se exponeret periculo salutis. Sæpe enim cacodæmon (ut ex dictis patet) in Angelum lucis se transfigurans, sancta quæque suggerit, ut nos inde per propriam nostram voluntatem subruere, & præcipitare possit, & hæc tentatio omnium est periculosissima.

18. Dictis coronidem imponit S. Ephrem, veterum Ascetarum facile Princeps, memorabili quodam paradoxo in hæc verba propositio: Si conspexeris adolescentem propriâ voluntate in cælum ascendentem, tene ipsum: expedit enim ipsi. Id verò de illo quoque intellige, qui, dum ætate sit senex, mente tamen est junior. Stupenda planè amplificatio: qui cælum petit, illiusne iter impediendum? Sic affirmat hic *Vetus Scholiastes* in *Parænesi* 35. Tom. 2. Si conspexeris in cælum ascen-

dentem propriâ voluntate, tene ipsum. Quam ob causam verò? Quia propriâ voluntate ascendere conatur in cælum. Bene, optime. Si quem videris, qui sive quasi Icarus altius præfidenter evolare, seu velut temerarius Phaëton aurigandi imperitus, currum, caballosque moderandos suscipere velit, hunc alis suis nuda, & comprime; voluntas enim, & iudicium proprium tam sæpe fallit, & fallitur, ut ejus ductui (etiam in cælum ferre videatur) tuto fidere nemo possit, prout Christus S. Birgittam, ac per eam nos omnes erudiens, indicare voluit sequentibus verbis: (lib. 5. Revel. interrog. 4. respons. 5) *Quicumque habet liberum arbitrium in manu sua, timere debet, & veraciter intelligere, quod nihil ita facilius ducit ad poenam æternam, sicut voluntas propria sine ductore.* Qua de re quia jam plura Serm. 14. incipiendò à numero 11 usque ad numerum 19. diximus, idèd alia addere supervacaneum censemus, & ad alterum Religiosorum votum enucleandum prope-

ramus.

SER.

SERMO XVI.

DE PAUPERTATE EVANGELICA.

Beati pauperes Spiritu ; quoniam ipsorum est Regnum Caelorum.
Matth. 5.

PARS PRIMA.

1. **I**Nter octo Beatitudines, ab Incarnata Sapientia Ecclesiae suae traditas, primatum obtinet Paupertas, adeo, ut etiam ipsimet anteferatur Martyrio, utpotè quae primo loco ponitur. Advertendum tamen est, Christum in illa beatitudine non de quacunque paupertate loqui, sed de Paupertate spiritus, id est, de illa paupertate, quae ex motivo spiritus, & virtutis sustinetur, & spontè assumitur. De qua S. Basilius in reg. brevior. Interrog 205. ita scribit : *Hi sunt mendici spiritus, qui non aliam ullam ob causam ad mendicitatem deveniunt, quam ob doctrinam Domini, qui dixit : Vade, & vende omnia, quae habes, & da pauperibus.* Ex cuius Sancti Doctoris asserito colligitur, quod paupertas religiosa, seu Evangelica rectè à vitæ Spiritualis Magistris sic definiatur : *Paupertas est rerum omnium temporalium ob amorem Dei, & desiderium perfectionis, voluntaria abdicatio.*

2. Hanc Evangelicam paupertatem Sancti Patres miris laudum encomiis semper extulerunt ; Audiamus quid de hac sentiat S. Climacus grad. 17. *Paupertas, inquit, est abdicatio solitudinum saeculi, iter*

ad Deum sine impedimento, expulsio omnis tristitiae, fundamentum pacis, munditia vitae, quae nos liberat curis omnibus vitae transeuntis, & facit, ut Dei mandata perfecte exsequamur. Cui astipulatur S. Laurentius Justin. dum in laudem virtutis paupertatis in hæc prorumpit verba : *Quid paupertate melius ? quid securius ? quid iucundius ? tristentur omnes, cuncti gemant, formident universi, hæc semper hilari, semper eodem vultu, eodem animo perseverat. Bonum Caeleste praestolatur possidere in caelo, ideo nihil habet, quod amittere possit in terra. Frequenter evolat ad supernam patriam, ubi suam remunerationem esse cognoscit. Cujus S. Patriarchæ auream doctrinam, hæc Divi Ambrosii velut annulum aureum nobiliori gemmâ concludere libet. Quemadmodum, (ait S. hic Doctor) rerum facultates instrumenta sunt omnium virtutum ; sic harum abnegatio genitrix, & nutritrix est omnium virtutum.*

3. Hanc paupertatem Christus adeo suspexit, dilexitque, ut eam, in primo suo in hunc mundum ingressu, velut Matrem incredibili cordis affectu amplexatus sit. De quo S. Bernardus ait : *In caelo paupertas non erat invenienda, at in terra erat abund-*

abundanter, & homo nesciebat ejus pretium, idèd, ob hujus desiderium descendit Filius Dei de celo, ut hanc sibi eligeret, & nobis etiam per ejus magni æstimationem pretiosorem redderet. Hinc videmus, quòd adeò pauper erat Dei Filius, ut nec locus in diversorio ei suppeteret, idèd ad stabulum divertere coactus fuit. Natus, non in molli lectulo, sed in rigido reponi voluit foeno. Paulò pòst in Ægyptum profugus cum Sanctissimà Matre sua Maria, & Nutritio Josepho, quid non patiebatur? qualem non rerum oppidò necessariorum egestatem, & penuriam hi tres sufferebant? Per septem siquidem annorum decursum inter efferos, & barbaros homines, degentes, nec panem sufficientem habebant. Silesio involvo eorundem domicilium, quod fossa erat, sub quadam subrutà domo reperta, ut testatur *Quaresmus* lib. 8. *Peregrinat. part. 2. cap. 7.* quoniam nemo illos hospitio dignabatur. Nihil dico de reliquis eorum incommoditatibus, lectus enim pro Sanctissimà Dei Matre erat hirta tellus, nec molliorem sortitus Divus Josephus; pro Jesulo verò cunæ ex rudibus asseribus còpactæ. O quoties hic divinus infantulus delicato aliquo opus habebat obsonio, nemo tamen ei porrigebat, non Sanctissima ejus Mater, non Josephus, quia quamvis omnem possibilem adhiberent curam, quòd Jesulo res necessarias prospicerent, id tamen ob summam suam inopiam efficere, & procurare non valebant. Denique tota Salvatoris nostri vita nondumtaxat pauper, sed ipsissima planè pauperies dicenda erat. Erat quippè pauper, pauperior, pauperrimus. Pauper, quia nudus & ab omnibus ludibrio habitus in Cruce pendit; pauperior, quia vehementi siti æstuans nec haustum frigidæ habuit; pauperrimus, quia non ha-

Gramm. Relig. Pars I.

buit, ubi caput suum reclinaret, teste ipsomet apud *S. Matthæum* cap. 8. in hæc verba conquerente: *Vulpes foveas habent, & volucres celi nidus; Filius autem hominis non habet, ubi caput suum reclinet.* Hanc porrò pauperiem non aliam ob causam subire, & sustinere voluit, quàm ut ejus excellentiam, & perfectionem nobis manifestaret, atque ad eandem amplectendam suo nos provocaret, & animaret exemplo; nam (ut loquitur *Apostolus* 2. *Cor. 8.*) *Propter nos egenus factus est, cum esset dives, ut nos illius inopiâ divices essemus.*

4. Nam quis reverà magis dives esse poterit, quam cui debetur regnum Cælorum? At hoc proprium est Christi pauperibus, ut ipsa æterna Veritas pronuntiat dicens: *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum Cælorum.* *Matth. 5.* Ubi solemter observat *Mellæus Abbas S. Bernard.* *serm. 4. de Adventu,* Christum de hac beatitudine non esse locutum in futuro, uti de aliis: *Ipsorum erit: sed in præsentì, Ipsorum est regnum Cælorum.* Jam ergò pauper spiritu regnum cælorum habet, quamvis illud ei nondum sit traditum; quia id jam sibi mundi rebus, & cupiditiis, quas amore Christi spontè deseruit, comparavit, & *Ius ad rem*, ut loquuntur *Juris Consulti*, acquisivit. Quemadmodum enim, ut loquitur *Rodriguez* p. 3. tr. 3. c. 2. si centum aureos pro vase aliquo aureo, aut lapide pretioso, quem venditor adhuc domi suæ habet, persolvas, jam tuum vas illud, aut lapis tuus est, etiam si necdum sit traditus, quippe jam tuo ære còemptus; Pari modo regnum cælorum jam tum ad pauperem spiritu spectat, quoniam ipse id omni eo, quod possidebat, aut possidere poterat, emit. Deniq; etiam status præsens horum pauperum adeò beatus est, ut ob ejus felicitatem jam in hac misèriarum valle regnum cælorum

Dd.

suo

suo modo nuncupari possit; Cùm enim regnum Dei non sit esca & potus, ut Apostolus dicit Rom. 14. sed iustitia & pax, & gaudium in Spiritu Sancto; quod spirituale gaudium, quia pauperes spiritu in se experiuntur, meritò jam in præsentì vita regnum cælorum eos possidere affirmamus. Nam pauperes spiritu (ut argutè observat Cornelius Jansenius in præcitatum Evangelii textum) etiam in hac vita jam reipsa regnant, regno planè cælesti, longè felicius, quàm Reges, & Principes terræ. Hi enim ut plurimùm verius gravissimam ferunt servitutem, quam regnant, multos enim patiuntur Tyrannos, cruciati ab avaritia, ira, livore, cupiditate bonorum, ac vindictæ. At homo humilis, terrenarum facultatum, ac bonorum inops, liber est ab huiusmodi curis, tranquillo semper existens pectore, securè expectans dona cælestia.

5. Hinc ergo intelligimus etiam, quemadmodum pauperes spiritu, teste Christo, eò quod suà omnia amore Dei reliquerint, & contempserint, centuplum accipient, & vitam æternam possidebunt, ut dicitur Matth. 19. Hoc autem Centuplum, quod pauper spiritu accepturus est, tam de acceptione in hac vita, quam de altera in futuro dandâ, intelligendum esse, ipsa incarnata Sapientia apud S. Marcum cap. 10. v. 30. declarat: Accipiet, inquit, centies tantum nunc in tempore hoc, & in sæculo futuro vitam æternam. De hoc centuplo ingeniosè quærit S. Petrus Damiani: Quid est (inquit) centuplum istud, nisi consolationes, visionesque, & primitiæ spiritus, qui super mel dulcis est? Quid est hoc centuplum, nisi testimonium bonæ conscientie? nisi læta & jucundissima expectatio iustorum? nisi memoria abundantis suavitatis Dei? & magna verè multitudo dulcedinis ejus, quam nec expertis necesse est dicere, nec inexper-

tis ullis verbis exprimere quisquam potest. Centuplum profectò recipiet pauper spiritu; quia Religiosus, dum cunctas opes mundanas, & sæculi divitias amore Dei relinquit, & spernit, evadit in virum omnino ditissimum: nam teste Clinaco, magno vitæ spiritualis Magistro, & directore, Monachus nudus est totius mundi Dominus; Magis quippè rerum, & opum mundanarum Dominus, & possessor est, quàm ipsimet divites, siquidem illi divitiarum suarum non sunt Domini, sed earum servi, & mancipia. Hinc Psalmographus eos vocitat Psal. 75. 6. Viros divitiarum, non ait, divitias virorum, sed vice versa, viros divitiarum, ut ostendat, divitias ipsis dominari; ipsæ enim præcipiunt, & imperant, hi verò velut earum mancipia illis obsequenter ancillantur, quia illarum causa laborant, tum ad eas comparandas, tum amplificandas, & ad eas conservandas. E contra vero Paupertatis sectatores, dum res fluxas, & caducas pessundant, & contemnunt, reverà dominio, & ditioni suæ easdem subijciunt, seque cunctarum sæculi facultatum, divitiarumque Dominos, & possessores constituunt. Quod & alludit Apostolus, Corinthiis in hæc verba scribens: Tanquam nihil habentes, & omnia possidentes. 2. Cor. 6. v. 10.

6. Centuplum recipient, quoniam internarum amaritudinum moribus, variarumque solitudinum, & curarum aculeis expertes erunt, quibus terrenarum opum affectu identidem impetantur, miserèque discruciantur. Si id credere nolis, percontare mundanos homines, & quidem illos, qui inter eos habentur felicissimi, & videbis, quibusnam ad singula propè momenta molestiis, & amaritudinibus angan-

angantur, à quibus pauperes spiritu prorsus immunes & exempti existunt. Id quod os aureum Chrysostomi hom. 22. ad popul. hac probat, & confirmat similitudine: Quemadmodum enim, inquit, tres Juvenes Hebræi non adorantes statuam auream Nabuchodonosoris, in mediis flammarum globis tui fuerant; ita pariter, & qui auream monetæ statuam, reliquasque mundi opes non adorant, etsi in afflictionum flammis constituti, manebunt nihilominus securi & pacifici, laudantes Deum, & benedicentes.

7. Memoratu digna est historia, quæ in opusculis S. Francisci Seraph. legitur. Cum S. Pater cum B. Fratre Maffæo iter faceret in Provinciam Franciæ, in quadam solitudine invenerunt fontem limpidissimum, ad cujus oram erat lapis magnus & altus ad modum mensæ, cui superimposuerunt frustula panis, quæ in

quodam pago ostiatim pro eleemosynis accepere, spiritu perquam hilari in tanta paupertate lætabundus, dicit B. Pater ad socium: Non sumus digni tanto thesauro; Quæ verba multoties repetenti ait socius: Quomodo potest dici magnus thesaurus, ubi tanta urget paupertas? Hoc inquit Pater, magnum reputo thesaurum, hanc pretiosam judico mensam, ubi nihil est humanæ industriæ elaboratum, totum est divinæ Providentiæ ministratum. Optimè sanè quidam ex sanctis illis eremi incolis interrogatus, an paupertas esset bonum perfectum? respondit: Magna res est voluntaria paupertas, & qui eam possidet, tribulationem quidem carnis habiturum, sed inventurum animæ suæ requiem. Ita Rufinus apud Rossvæidum lib. 3. Vitæ Patrum num. 169. De quo argumento mox plura parte sequenti.

PARS SECUNDA.

8. **S**atis clarè ex dictis constat, quam efficax sit medium, ad perfectionem acquirendam voluntaria paupertas, id quod etiam ipsamet incarnata Sapientia apud S. Mattheum c. 19. dilucidè & sine glossa insinuavit. Cum enim Juvenis ille Evangelicus, qui se à primis annis divina præcepta observasse declaravit, à cælesti Magistro peteret: Quid adhuc mihi deest? Is ei respondit: Si vis perfectus esse, vade, vende, &c. Unde clarè deducitur, Paupertatem Evangelicam centrum esse virtutum, & eorum, qui perfectioni vitæ deservunt, validissimum Magnetem. Hinc Frater Leo, unus è primis S. Francisci sociis, factus aliquando in ecclasi, ductus est ad maximum quoddam flumen; ubi cum

aspiceret transeuntes, vidit omnes, qui sarcinas, & onera portabant, ab impetuositate fluminis abripi, & submergi. Quod cum Frater Leo non sine maxima compassione spectaret, vidit subito aliquos sine onere, vel sarcina omnis rei, in quibus sola paupertas sancta relucebat; transire sine periculo, aut læsione aliqua. Intellexit verò, quod per flumen intelligatur mundus, per illos autem, qui à flumine sorbebantur, notari eos, qui professionem Evangelicam, & paupertatem voluntariam non sequuntur. Illi vero, qui sine periculo transibant, esse eos, qui spiritum Dei habentes, nihil terrenum nihilque carnale amant, aut quærunt, aut possident, idèò faciliter & sine periculo de-

temporalibus transeunt ad æterna. Ex *Chronic. Minor. lib. 2. cap. 12.*

9. Ut ergo & nos feliciter altum huius mundi amnem transmeare valeamus, cuncta terrena, quæ non nisi somnia, & puerorum lusus sunt, abiciamus oportet; Ad quod porro præstandum nos movere, & allicere deberent infinita sermè Sanctorum virorum exempla, qui contemptis mundi divitiis, deliciis, & copiosis rerum facultatibus, & possessionibus, vitam omnino pauperrimam sunt amplexati, quod sic magis assimilarentur Christo Domino in Cruce nudato, suasque animas facilius salvarent. Degloriosissima Cælitum Regina refertur in revelationibus S. Birgittæ lib. 1. c. 10. quod in templo Hierosolymitano adhuc degens, jam voverit Paupertatem, quod scilicet nihil unquam in mundo vellet possidere. Hinc videmus quod eadem Dei Mater in die Purificationis suæ non agnum, more divitum; sed par turturum, more pauperum, offerre voluerit. Nam etsi in rupe Bethlemitica tanto in pondere aurum, à tribus Magis oblatum, acceperit, ut sine omni ulteriori cura, & sollicitudine vitam suam honestissime semper sustentare potuisset, maluit tamen in pauperie vivere, quam aliquid possidere proprium. Quid arbitraris, inquit Seraphicus Doctor S. Bonaventura in vita Christi cap. 10. beatam Virginem egisse cum hoc auro? Fortassis illud retinuit penes se, aut in aliquo locavit loco? vel agros vineasque illo mercata est? Nequaquam; talia enim nihili duxit paupertatis amatrix; sed intra paucorum dierum intervallum pauperibus totum distribuit; difficile enim ei erat tale onus portare, seu retinere. Unde omnia sic egenis largita est, ut dum

Filium suum in templo præsentaret, non haberet, quo agnellum comparare posset. Fecerat autem hæc gloriosa Virgo, ut Filium suum pauperrimum imitaretur, & ne in minimo, quod minus Deum diligeret, impediretur, aut retraheretur. Probè quippe nôrat, res caducas valde cor humanum ab amore rerum cælestium abstrahere, & retardare. Quare ut suo nos exemplo doceret pauperiem spontaneam amplecti, illa pauper semper manere voluit.

10. Et certò, non paucos numerat Dei Mater sui imitatores, omnes enim Sancti contemplantes Christi, & SS. ejus Genitricis, vel extremam rerum necessariorum inopiam, nescire haud potuerunt, quin ineffabilis cælestium bonorum thesaurus in hac voluntaria pauperie latet; ideòque hunc, ut mercarentur, totam suam terrenam substantiam pro eodem consequendo expenderunt. Inter quos non postremum obtinet locum D. P. Augustinus, qui etsi fuerit in Episcopali cathedra collocatus, multaque florenorum millia hæce dignitas ei fructificaret, nihilominus tamen ad eò paupertatis erat amans, ut moriens non haberet, quod testamentum conderet; idcirco non aliud testamentum quam voluntariam nobis omnibus suis in Christo filiis pauperiem relinquere voluit. S. Amatus, teste Surio, ad eò etiam hanc Evangelicam paupertatem magni habuit, ut, dum vice quadam illius loci Episcopus virum sanctum visitationis ergò convenisset, ejusque inopiam subodoratus esset, ut hanc sublevaret, S. Amato liberalem eleëmofynam obtulit, quam cum vir sanctus acceptare constanter renueret, eam Episcopus clam altariolo, in quo S. Eremita sacrificare solebat, impostam reli-

reliquit. Amatus igitur alterâ die videns in suo altariolo depositam pecuniam, hanc mox acceptam, in profundam vallem abiecit, cum dicto: *Deus pars mea est, vobis non indigeo.*

11. Simile quid legere est apud præfatum Authorem in vita S. Melania; Nam cum hæc Sancta Matrona venisset ad S. Ephesionis Eremicolæ tugurium, omni commoditate viduatum, planèque desolatum, liberaliter eum eleëmofynâ donavit. Sed S. Monachus accipere eam detrectavit, sèque eâ opus habere negavit. Verùm, cum persuaderi non posset, ut eam acciperet, Melania eam clanculò deposuit in sportulam, illic aditam cum modico sale (hæc erat omnis ejus annona) Cùmque se precibus ejus commendasset, discessit. At Monachus ut in sportula peculium reperit, ocyus abeuntem secutus, & asscutam rogavit, ut pecuniam suam reciperet; at Melania hanc recipere recusavit. Quare S. Eremicola consilium mox capescit, & datam stipem in flumen abiecit, suamque cellam repetiit, malens, ut aurum per aquas nataret, quam ut se suâ pauperie viduaret. Porro, ut clarius pateat, quantoperè veteres Monachi omnem pecuniam semper averfabantur, audire lubet, quod Pelagius l. 6. n. 19. Vir. PP. refert. Vir admodum locuples venerat aliquando in eremum Scithi, deferens secum plurimum auri, ut id loci Presbyter distribueret Monachis indigentibus. Cui cum Presbyter diceret, non indigent fratres pecuniis, & ille nöllet acquiescere, mandavit Senior, ut omne aurum poneretur ad fores Ecclesiæ, quò quisque Monachus acciperet, quantum vellet. Mirum! cum omnes ingrederentur, & audirent præconem, nullus tamen ex omnibus fuit, qui obulum acciperet;

imò nonnulli explicatam pecuniam nec aspexerunt. Etenim probè noverant Sancti hi Ascetæ paupertatem voluntariam esse Monachi thesaurum, quo qui destitutus est, pauper sine merito, ac miserabilis omnino æstimandus est.

12. Hanc ergo pauperiem tanquam medium ad perfectionem omnino necessarium omnes Apostoli exosculati sunt, ut Eusebius loquitur, & tanquam Sponsam coluerunt omnes viri Religiosi, sic, ut Cassianus Coll. 5. c. 8. dicat: Multa millia Monachorum sunt, qui post abrenuntiationem nec denarium habent, nec habere voluerunt, etsi in abundantia oblati fuerint. Silentio hinc non est prætereundum, quod memorat Eusebius l. 1. histor. cap. ultimo. Quod Abagarus Rex Edessenus, cum à S. Thadæo Apostolo curatus esset, obtulit ei titulo gratitudinis multum signati rudisque auri, quod omne Thadæus respuens dixit: Si nostra reliquimus, aliena quomodo accipimus? Effatum revera ponderatione dignissimum; Oraculum omnibus Religiosorum cordibus altè imprimendum. Prò pudor! quæ major dementia esse poterit, quam suis se spontè abdicare, & postmodum contra datam DEO fidem alienis inhiare? Hac de causa S. Philippus Nervus per 60. totos annos Romæ versans adduci non potuit, ut vel minimam rem à suis notis, & consanguineis acciperet.

13. De S. Spiridione Episcopo refert Petrus Ribadeneyra in ejus vita; Cùm Imperatori Constantio suis precibus sanitatem restituisset, & in gratitudinis vicem ei Imperator magnam auri vim obtulisset, Vir Sanctus Imperatori dixit: O Cesar non est æquum, ut amicitiam odio, & invidia remuneres. Magnum suscepi iter, ut obedirem tibi, & pro tanto labore nunc vis

mibi dare aurum, quod est causa omnis mali? Verum quid mirum, quod viri Sancti, & divino spiritu afflati cognoverint divitias, & opes esse opifices vitiorum, multorumque malorum fontem, & scaturiginem, cum & id ex solo naturalis luminis instinctu intellexerint Philosophi gentiles, qui ideo voluntarie in paupertate vixerunt. Ex horum numero erat *Crates Thebanus*; nam omnes suas in mare projecit divitias, in hæc pariter verba prorumpens: *Mergo vos, ne mergar à vobis.*

14. De aliquo alio antiquo Philosopho, cui nomen *Phorion* erat, legitur, quod, cum vir Sapiens, vitæque exemplaris esset, & in bonis fortunæ parum provisus, *Alexander Magnus* dono eidem transmiserit multa aureorum millia. Cūque prudens hic vir latores, quoniam motivo Rex præclarum hoc munus ei transmississet? rogaret, hoc ab iisdem retulit responsum: Quoniam te solum ex omnibus Atheniensibus bonum honestumque virum judicat. Quo audito, opulentum hoc donum Regi remisit dicendo: *Sinat igitur me talem esse: quasi dicere vellet, difficillimum est, hominem virtuosum esse, & manere, dum bonis terrenis abundat. Certò hoc ipsum docere Sacram Scripturam reperio in Ecclesiastico cap. 31. Ubi dicitur: Beatus vir, qui post aurum non abiit, nec speravit in pecunia thesauris. Id est, divitias, quas habuit, pro nihilo duxit, quasi eas non haberet, neque cor suum ad easdem apposuit: at quàm hæc res difficultis & per rara sit, declarat mox idem Sapiens subiungendo: Quis est hic, & laudabimus eum, fecit enim mirabilia in vita sua. Hinc videmus, quod Deus per altissimam suam providentiam bona terrena distribuat præcitis seu reprobis potius, quàm electis; ab æterno enim præcivit & præcivit,*

quod hujus mundi divitiarum, & prosperitas plurimos homines à virtutum semita abstrahat, & divellat, vitisque turpiter succumbere faciat.

15. Appositè *S. Thomas de Villanova*, in Conc. funeb. mala ex divitiis sæculi emanantia, ante oculos nostros suo calamo depicta reliquit, dum non sine gemitu dixit: Quanta mala fecit prosperitas & divitiarum abundantia? Prosperitas facit hominem oblivisci Dei sui, facit eum Superbum, facit eum levissimum & mundanum, prosperitas facit vitiosum & inertem, contemptorem proximorum, prosperitas replet hominem vitis, & peccatis usque ad summum. Ex cusus Sancti Præsulis doctrina satis perspectum habemus, quàm bona terrena animæ nostræ ruinosa sint, quàmque difficultè divites suam salutem operari valeant. Id quod irrefragabili testimonio ipsa æterna veritas apud *S. Marcum cap. 10.* perhibet, & confirmat; Cum enim cuidam diviti dixisset, vende quæ habes, & veni, sequere me, iste autem totus contristatus dum abiret, dixit Jesus discipulis suis: Quàm difficultè, qui pecunias habent, in regnum Dei introibunt. Discipuli autem obstupescabant in verbis ejus. At *JESUS* rursus respondens, ait illis: Filiioli, quàm difficultè est confidentes in pecuniis in regnum Dei introire. Facilius est camelum per foramen acus transire, quàm divitem intrare in regnum Dei. Proinde *S. Hieronymus* moribundus in exhortatione ad suos, de divitibus, & potentibus hujus sæculi rectè dicit: Si Christus verax est, hujusmodi hominum rix unus aptus regno Dei invenitur de mille. Cū ergo ita sit, meritò voluntariam pauperiem duabus ulnis amplecti, eandemque magnâ animi aviditate affectare, & suspirare nos oportet; quia hæc est, (ut olim *S. Franciscus* ad suos fratres dixit) Specialis via salutis, humilitatis fons.

fomentum, perfectionisque radix; cuius est fructus multiplex, sed occultus. Hæc est enim Evangelici agri thesaurus absconditus. Hunc porro thesaurum, hancque pretiosam margaritam si & tu amice frater inve-

nire, & consequi ayes, cuncta, quæ mundus dare, vel polliceri potest, ex animo despicias, & contempnas necessum est; id quomodo impleri, & fieri debeat, subsequenti parte dicetur.

PARS TERTIA.

16. **V**ideri alicui posset ex hucusque dictis, quod nemo posset esse verus Christi discipulus, nisi omnia sua terrena bona dederat, & pauperibus largiatur; hunc verò errare docent multa piorum Christianorum exempla, qui quamvis facultates, & opes suas non abjiciant, DEO tamen placent, & inter ejus discipulos merito numerari merentur. Unde prædictus Evangelicus textus non tam intelligendus est de reali terrenorum bonorum abdicatione, quam de abdicatione voluntatis, & desiderii habendi res. Nam, ut quis verè sit pauper spiritu, non est necessarium, ut nullas possideat divitias, nam amore Christi deserere opes mundanas, non est ipsa perfectio, sed tantum instrumentum, & adjumentum melius velociusque perveniendi ad perfectionem. Quàm Abraham perfectus erat, qui tamen dives erat, & habebat uxorem? Unde colligitur, quòd qui omnia bona sua perfectè resignare valet quieto corde in DEI beneplacitum, sive ea ab eo auferat, sive conservet, nec illis uti vult nisi ad suam necessitatem, adque majorem honorem Dei, ac beneplacitum ejus secundum omnem suum intellectum, ac consideratis statu suo, conditione, naturâ, aliisque punctis in hoc considerandis, si sciret Deo magis placere, ut omnia

sua venderet, darèque pauperibus, ad hoc paratus esset, ille habet perfectè voluntariam paupertatem. Quia DEUS non desiderat in tantum exteriorem temporalium rerum paupertatem, quantum interiorem in abstractione affectuum, & occupationum: quia hæc est essentia & forma veræ paupertatis. De qua dicit S. Paulus, 2. Cor. 6. : *Nihil habentes* (scilicet in affectu) *& omnia possidentes.*

17. Porro signum, ex quo aliqua colligere possit, se verè paupertatem spiritus possidere, quamvis multas possideat divitias, sequens assignat Henricus Harpius in sua Theologia mystica l. 2. part. 1. c. 1. qui liber alias *directorium aureum contemplativorum* inscribitur, nimirum, si quando adeò liberi ab omnibus rebus temporalibus sumus, quod si nobis (permissione divinâ ad probandum nos) auferrentur, voluntatem nostram liberè nihilominus valeremus conformare voluntati DEI. Et esto quod fragilitas naturæ parum in illo recalcitraret, quâ homines sumus, secundum hoc tamen Deus nos non judicaret, dummodo deliberata voluntas rationis se paratam præstaret ad illud, & quæta in hoc permaneret, dicens cum Job: *Dominus dedit, Dominus abstulit, sicut Domino placuit, ita factum est, sit nomen Domini benedictum.* Ista est essentialis paupertas, quam omnes electi perfecti quærere debent, & appetere,

tere, quò melius cor suum imperturbatum, quietum, ac nudum Deo semper offerre valeant. Et si huiusmodi homines regnum possiderent, tamen veri voluntarii pauperes essent. Et licet quandoque sentiant in inferioribus, ac bestialibus viribus oblectationem aliquam in prosperis, vel tristitiam in adversis, hoc tamen non minuit perfectionem, dummodò in deliberata voluntate rationis se liberè resignent divino beneplacito, & in Superiori ratione quieti perseverent. Ita citatus Author.

18. Ex qua doctrina perspicuè constat, quod paupertas spiritus in abnegatione affectuum ad res terrenas fundetur, & consistat; proinde qui hunc affectum ad mundana bona adhuc possidet, quamvis interim nec obulum sua in potestate haberet, pauper Christi non esset. Unde Religiosus volens inter Christi discipulos numerari, debet omnem affectum, & voluntatem aliquas res possidendi exuere, nam, *qui non renuntiat omnibus* (verba sunt Cælestis Magistri) *quæ possidet, non potest esse meus Discipulus.* Certè Apostoli præter meram miseriam, & inopiam, cymbam rimosam, & retia quædam rescindenda, non multum reliquerunt, pauperes enim piscatores erant, & nihilominus audacter loquuntur ad Dominum dicentes: *Ecce nos reliquimus omnia.* Voluntatem siquidem habendi reliquerunt, ideo omnia se reliquisse dixerunt. Unde qui non renuntiat cupiditati res habendi, nihil relinquit, & talis Religiosus etsi nihil possideat, non tamen propterea pauper spiritu, hoc est voluntate coram Deo dicendus est, quia, ut loquitur S. Bonavent.: *Loculos mentis retinet.*

19. Ex his etiam liquet, Religiosum, qui omnes mundi divitias jam contempsit, si hic in Religione erga minutas re-

culas, v. g. erga vestem, cellam, librum, imaginem, aut alia id genus, perditè afficitur, verè & perfectè pauperem spiritu non esse; quia primaria paupertatis spiritus pars in avulsione affectus ad res mundi consistit. Qui verò sic affectus est, affectum hunc, & amorem neutiquam abiecit: sed quem amorem in sæculo erga res illas habebat, hunc in religione ad minutas res convertit, & transulit. Unde Cassianus Coll. 4. c. 21. inquit: Nescio qualiter rem ridiculam, quæ in Religiosis quibusdam usu venit, exponam, quod, postquam facultates omnes, quas in mundo habebant, generosè dimiserunt, tantà tamen in Religione sollicitudine, & studio erga reculas, & minutias contemptibiles ferantur, supervacaneasque commoditates tam efficitim consecrentur, ut harum cura nonnunquam pristinorum omnium facultatum passionem superet. Nam vitium cupiditatis, & avaritiæ, quod erga species pretiosas exercere non possunt, circa viliores materias retinentes, non abscondisse, sed immutasse se probant pristinam passionem. Hinc tales Religiosi (uti Rodriguez, eximius Spiritus Magister part. 3. tr. 3. c. 5. fusiùs ostendit) ad primam pueritiam redeunt, ubi grandescere, & cum Apostolo *in virum perfectum* quotidie crescere deberent. Nam sicut puer, dum pomum illi, similiaque infantilia auferuntur, quamprimum lacrymatur: ita illi, dum recula, erga quam afficiebantur, carere coguntur, vel denegantur illis petita, statim turbantur, & tentantur.

20. Et hoc est, quod Cassianus una ex parte risu, ex altera verò magnà commiseratione, & compassione dignum ait: quod nimirum Religiosus, cui in religionis ingressu animus fuit, & mundum, & quidquid in eo erat, dimittendi, usque

usque eo se rebus vilibus, & minutis submittat, ut se turbet, & inquietet (uti turbari solet puer, si pomum illi negetur) si nugæ aliquæ pueriles, & ineptiæ ab eo auferantur. Hinc rectè S. Bernardus ad Monachos quosdam scribens, in hæc prorumpit lamenta, & suspiria: *Miserabiles sumus omnibus hominibus nos Monachi, si pro tam exiguis tanta patimur detrimenta: quid enim insipientia, imo quid insania est, ut qui majora reliquimus, minora cum tanto discrimine teneamus? Porro ut Religiosus agnoscat, utrum affectu inordinato aliquibus rebus adhæreat, hanc regulam observare oportet; quando sine dolore, & inordinatâ tristitiâ rei alicui ad Superioris nutum renuntiat, vel dum eam deperdit, Deum propterea collaudat, & sine animi perturbatione se liberè divino beneplacito resignat, & in superiori ratione quietus perseverat, signum est, quod illi rei affectu non adhæserit, nec perditæ eam adamaverit, uti paulò supra etiam insinuatum fuit. Quod si verò, si similia ab eo per Superiores suos auferantur, malè contentaretur, imò & murmuraret, indignèque ferret, perspicuum argumentum est, mirè erga talia affectum fuisse, eaque coram Deo cum proprietate possedisse, oportebitque similem Religiosum de his magnam reddere rationem.*

21. Cæterùm, quò dictorum veritas magis pateat, sequentem non incongruè historiam recensere libet. Eo tempore, quo S. Gregorius Magnus Pontificatum gesserat, fuit quidam Eremita vir magnæ virtutis, quia omnia propter Deum reliquerat, & nihil nisi unam selem possidebat, quam blandiens sæpè, quasi cohabitatricem in suis gremiis confovebat. Oravit igitur Deum, ut sibi dignaretur ostendere, cum quo futuræ re-

Gramm. Relig. Pars I.

munerationis mansionem speraret, quæ illius amore nil ex sæculi divitiis possideret. Quadam igitur nocte fuit ipsi revelatum, ut cum Gregorio, Romano Pontifice, mansionem sperare deberet: at ille fortiter ingemiscens, parùm sibi voluntariam paupertatem profuisse putabat, si cum eo remunerationem acciperet, qui tantis mundanis divitiis abundaret. Cùm ergo Gregorii divitiis suæ paupertati, die noctèque suspirando, conferret, aliâ nocte audit Dominum dicentem sibi: Cùm divitem non possessio divitiarum, sed cupido faciat, cur audes tuam paupertatem Gregorii divitiis comparare, qui magis illam cattam, quam habes, quotidie palpando diligere comprobaris, quàm ille tantas divitiis, quas non amando, sed contemnendo, & cunctis liberaliter largiendo dispergit? Itaque solitarius Deo gratias retulit, & qui meritum suum decrevisse putaverat, si Gregorio conferretur, orare cœpit, ut cum eo mansionem quandoque percipere mereretur. Ita habet vita S. Gregorii lib. 2. cap. 59.

22. Ex qua revelatione seu historia discimus, quod Deo longè gratius sit, erga nullam rem mundanam ferri affectu, quam vel ipsas mundi facultates, & divitiis contemnere, quemadmodum eruditè docet memoratus S. Gregorius hom. 5. in Evang. *Hac in re, inquit, fratres charissimi, affectum potius debemus pensare quàm censum; Multum reliquit, qui sibi nihil retinuit; Multum reliquit, qui quantumlibet parum, totum deseruit; Multum dimisit, qui cum re possessa etiam concupiscentiis renuntiavit. A sequentibus ergo tanta dimissa sunt, quanta a non sequentibus concupisci poterunt. Cui consonat illud D. P. Augustini aureum assertum; Piscatores, ait, vocante Domino, quod naviculas,*

E e

vinculas, & retia dimiserint, omnia se dimis-
 sisse, & Dominum secutos esse, etiam comme-
 morando letati sunt. Et revera omnia con-
 temnit, qui non solum, quantum potuit, sed
 etiam quantum voluit habere, contemnit.
 Hæc S. Pater epist. 34. ad Paulinum.
 Porro, hicce terrenarum affectionum
 contemptus videtur Religioso adeo ne-
 cessarius ad operationes vitæ spiritualis
 eliciendas, sicut necessaria est homini
 vita ad actiones animales perfungendas.
 Quemadmodum ergo, discedente vitâ
 hâc animali, homo nequaquam se mo-
 vere potest: ita ablata vitâ mundanâ,
 dum quis per ingressum ad Religiosum
 statum spiritualiter mundo moritur,
 omnibus pristinis functionibus suis, id
 est vitiis, & pravis ac inordinatis desi-
 deriis, terrenisque cupiditatibus desti-
 tutus esse debet. Præclarum hac in re
 exemplar, quo quis spiritualiter mundo
 moritur, omnibus Religiosis imitan-
 dum reliquit Ascetarum perfectissimus,
 S. Arsenius Abbas. Nam cum fortè Ro-
 mâ vir nobilis eum vestigatum venisset,
 nuntiâtumque quemadmodum à co-
 gnato quodam suo scriptus esset testa-
 mento multorum bonorum hæres; si-
 mul adventus illius causam didicit, re-
 spondit: *Ego prius mortuus sum quàm ille,*
*ipse autem modo mortuus est, quomodo er-
 go me fecit heredem?* Sic testamentum,
 nil omnino recipiens, remisit.

23. Aliàs etiam cum hic S. Anachoreta
 tantâ vitæ sanctitate clareret, seque no-
 minis ejus fama longè latèque differreret,
 hæc etiam emanavit ad aures Arcadii
 Imperatoris, qui defuncto jam Patri
 Theodosio successerat, memorque sa-
 lubrium consiliorum, quæ sibi quon-
 dam suggesserat Arsenius, & quemad-
 modum ei causa fuisset relinquendi pa-
 latii, atque asceticam vitam amplecten-

di, pœnitundine eorum, quibus eum læ-
 ferat, ductus, quendam suorum familia-
 rium misit, qui suo nomine eum saluta-
 ret, additis etiam literis, quibus in pri-
 mis oravit, ut se suis apud Deum preci-
 bus commendaret, quò scilicet Imperio
 pro divino nutu moderaretur; dein ut
 quidquid in ipsum peccasset, propitius
 ignosceret: denique ut eleëmofynam
 abs se oblatam, nempe totius Ægypti
 vestigalia, acceptaret, eaque in paupe-
 res Monachos erogaret. Sed Arsenius,
 ut Imperatoris literas aspexit, eleëmof-
 synam remisit, nec scripto, sed com-
 pendio hæc Imperatori pauca verba re-
 ferri iussit: *Deus qui omnibus est propi-
 tius, peccatorum nostrorum vincula solvat;*
Pecuniarum autem distributio nequaquam
ad me pertinet, quia jam mundo mortuus
sum. Mortuus autem nulla est actio aliâ,
*quàm Spiritu æterna celestiaque contem-
 plari. Sic effatus Imperatoris Legatum*
remisit.

24. Insistamus itaque hujus S. Abba-
 ris vestigiis, rejiciendo scilicet quæque à
 notis, seu amicis oblata munuscula,
 quantum id sine eorum offendiculo fieri
 poterit, recogitantes fatuitatem fore
 vel maximam, proprias deseruisse fa-
 cultates paupertatis amore, & nunc con-
 tra fidem Deo datam aliena affectare, &
 desiderare munera, & ad ea nimio fer-
 ri appetitu. Certò hoc nil aliud est, quàm
 respicere post tergum, ad mundum sci-
 licet jam dudum relictum. In quanto
 vel talium Religiosorum salus constituta
 sit periculo, liquet ex verbis, ab æterna
 Sapientia prolatis, ait enim; *Nemo mit-
 tens manum suam ad aratrum (ad Reli-
 giosam dico paupertatem) & respiciens*
retro (affectu scilicet cordis ad opes
mundanas) aptus est regno Dei. Luc. 9.
Ne ergo in arena cum hoste tartareo di-
micantes,

micanētes, turpiter victi succumbamus, ac simul in irreparabile salutis nostræ discrimen incidamus, amplecti oportet salubrem Doctrinam à D. Gregorio hom. 32. in Evang. in hæc verba nobis inculcatam: *Nihil maligni Spiritus in hoc mundo proprium possident: nudi ergo cum nudis luctari debemus. Si enim vestitus quispiam cum nudo luctatur, citius in ter-*

ram deicitur, quia habet, unde teneatur. Quid autem sunt terrena omnia (subintellige potissimum quantum ad affectum) nisi quadam corporis indumenta? Qui ergo cum diabolo ad certamen properat, vestimenta abiciat, ne succumbat.

At pergamus hac de re plura loqui.

P A R S   Q U A R T A.

25. CUM pauperes Spiritu ab æternæ & infallibilis Veritatis Magistro Beati pronuntientur: *Matth. 5. Beati pauperes Spiritu, &c.* Ideo ut & nos ad hanc beatitudinem pervenire mereamur, necessum est, ut veram & genuinam Spiritus paupertatem profiteamur: Quâ in re ut solidas & firmas agamus radices, bene scire, & notare oportet distinctionem graduum paupertatis, hi autem à SS. Patribus, & Religiosæ accelesos Magistris tres communiter assignantur, & traduntur. Primus est; *Paupertas professionis*, ut est, nihil proprium possidere, quæ paupertas valde imperfecta est, quando trahitur ad solam exterioris boni possessionem. Nam multi id, quod non habent, eò avidius affectant, & tales, ut jam supra insinuatum, non sunt veri, sed ficti pauperes, & falsò Religiosorum nomen obtinent, cum non sint *pauperes Spiritu*, hoc est voluntate, coram Deo, sed tantum coram mundo.

26. Secundus gradus est; *Paupertas usus temporalium rerum*, eorum scilicet, qui omnia, quæ mundi sunt, affectu simul & voluntate dimiserunt, omnemque erga superflua affectum deposuerunt in Religione, quia tamen nimium sunt solliciti circa necessaria, se-

duloque procurant, ne sibi quid desit eorum, quæ sibi necessaria sunt, dolentque, & conquerantur, si quid in iis defuerit; ideò hi perfectam Spiritus paupertatem nondum possident; ad hanc siquidem spectat, necessariorum carentiam æquo supportare animo. Nam, ut rectè P. Balhasar Alvarez ex Societate Jesu vir singulari sanctimoniam clarus (utpotè de quo revelatum erat S. Theresia, quòd illo tempore, quo ille vivebat, nullus illo perfectior in Ecclesia esset,) dicere solebat: *Nemo sibi de illustrationibus sensus, & spiritualibus consolationibus blandiatur, nisi hilari vultu hunc bolum Evangelicæ paupertatis deglutierit. Tunc autem deprehendet, an illam amet, si ejus etiam comites diligat, famem, sitim, frigus, ac contemptum. Qui enim in vestibus querit honorem, ne vilis habeatur, non diligit paupertatem; qui dum sitit, non potest sitim aliquamdiu perferre, is non studet paupertati: qui nihil vult sibi deesse, & tamen vult Religiosus haberi, decipitur.* Hanc doctrinam suo firmat, & roborat calculo S. Vincentius, dum in hæc prorumpit lamenta: *Proh dolor! Multi de paupertatis solo nomine gloriantur, sed quo pacto? ut nihil eis desit. Dicunt se amicos paupertatis, sed paupertatis amicos, &*

sodales fugiunt pro suo posse, famem, sitim, contemptum. Ita citatus Sanctus tract. de vita spirit. cap. 1.

27. Accedit id ipsum afferendo *Mel-leus Doctor*, cujus hæc sunt verba: serm. 4. de Adventu. „Dolendum sanè, & deplorandum imprimis est, tot hodiernâ die reperiri, qui specioso paupertatis nomine gloriantur, & taliter esse pauperes volunt, nihil ut sibi velint deesse, sed omnia quàm abundantissimè superpetere. Hæc non tam inopia, & paupertas est, quàm copia, & opulentia: & quidem tanta, ut ne divites quidem hujus sæculi parem habeant: utpotè quibus non rarò multa in his rebus desunt; modò quidem quia non habent per omnia quæcunque desiderant; aliàs, ne quid de rebus suis expendant, magis ex parsimonia abstinere, & se continent, quàm nos ex amore virtutis; aliàs denique, quia tametsi & omnia habeant, & etiam insumere audeant, famuli tamen usquequaque ad lubitum, & mentem ipsorum non serviunt. Tu verò, qui Religiosus es, & paupertatem proferis, imò votum ejusdem concepisti, nullam pati necessitatem cupis, & nullâ re carere. Hoc non est paupertatis, sed commodorum tuorum amicum, & cupidam esse, & velle, ut omnia tibi affatim suppetant. „Hucusque *S. Bernardus*. Fortassis etiam in mundo plura nobis deessent; Absurdum proinde, ac nefas est, ut in Religione, ad quam venimus, ut nos mortificaremus, ac poenitentiam ageremus, majores delicias, & commoditates sectemur, quàm in mundo habuissimus.

28. Proinde si ad ipsam paupertatis spiritûs perfectionem pervenire volumus, si nomen Religiosi prorsus exple-

re, & ut vita nostra cum nomine, quo dicimur, coincadat; ulterius ad tertium paupertatis gradum, ut transeamus, intendendum est; qui est *Paupertas necessariorum*. Verè enim pauper etiam necessaria parvi pendit. Unde non solum superfluarum, verùm etiam necessaria-rum rerum affectum oportet deponere. Quia ut scribit *S. Vincentius* supra citatus: *Laudabile non est, pauperem esse, nisi dum, cum quis pauperrimus est, ut eam, quâ laborat, paupertatem diligit, eâ gaudeat, eam perfert, & quicumque in eadem occurrunt defectus & carentia, equo animo ex amore Christi JESU tolerat.* Qui ergo scire desiderat, an verè pauper spiritu sit, & an in eo proficiat, videat, utrùm paupertatis effectibus ejusdemque amicis (putà fame, siti, frigore, defatigatione, nuditate) lætetur. Videat, num veste trita & obsoleta lætetur, num gaudeat, eum quid in mensa sibi deest: Videat denique, num volupe sibi sit, si cella usquequaque accommodata non est. Si enim in his non gaudeat, si hæc non amet, sed declinet, nondum ad spiritûs paupertatem pervenit.

29. Ex qua doctrina ulterius patet, verum paupertatis sectatorem nequaquam dolere, & angere debere ob defectum, & rerum inopiam totius communis, sed semper liberalem Dei providentiam (quâ Deus suos famulos nunquam deserit) expectare debet, uti monet *D. Petrus* ep. 1. c. 5. *Omnem sollicitudinem vestram projicientes in eum, quia ipsi est cura de vobis.* Interim ut quamcumque demum Monasterii penuriam, paupertatis ergo, faciliùs ac suaviùs sufferre valeamus, ob mentis obtutum collocemus oportet summam rigidissimamque veterum Monachorum pauperiem. Pro qua consideratione vel maxi-

maximè inservire poterit, quod refert *Drexelius* in *Rosis* p. 2. tr. 21. c. 9. §. 9. Veniebant quondam duo Monachi, *Moscos* & *Sophronius* ad Abbatem *Joannem* enixè rogantes, ut aliquod spirituale documentum ad vitam, & mores suos meliùs & perfectiùs componendos aptum proferret. Quibus Venerabilis Senecio respondens dixit: Fratres charissimi, suspicite & adamate voluntariam spiritus pauperiem, & exspoliationem omnium rerum terrenarum cum continentia; causamque hujus asserti, & doctrinae suae rationem adjungens, ait: Credite mihi, dum quodpiam sermè inauditum vobis narravero. Dum ego eram juvenis, & in deserto Scithi adhuc degerem, incidit quidam Senex in dolores splenis, & ut huic morbo mederetur, nonnihil aceti desiderabatur, quod etiam in quatuor Cœnobiis quaesitum, non tamen repertum fuit, tametsi in illis Asceteriis tria millia & quingenti numerarentur Monachi. O reverà paupertas magna! verè rerum necessarium penuria inaudita! Hinc ergo facile colligere est, quòd, si nec pauxillum aceti in his quatuor amplissimis Monasteriis reperire licuerit, profectò multò minùs aliquid de vino, oleo, adipe, carnibus, piscibus, aliisque bellariis inveniendum fuisset. Patet ergo, in quanto rerum oppidè necessariorum defectu, & carentia olim Monachi vixerint, quos tamen Deus mirabiliter pavit, & nutrit, & in bona sanitate ad longævam ætatem provexit.

30. Huc etiam servit, quod memorat *Petrus Ribadeneira* in vita *S. Bernardi*: Nam in Monasterio Claravallensi, cui *S. Bernardus* præerat, Monachi tantam etiam rerum necessariorum penuriam patiebantur, ut famem placarent foliis

faginis coctis, panis verò eorum erat hordeaceus, aut mylio confectus, aded insipidus, ut hospes quidam Religiosus unum de panibus hujusmodi secum abstulerit, quo eum quasi monstrum quodpiam aliis monstraret, & miraculum, miratus nempe, quòd ejusmodi pane possent homines victitare. Certò nimis prolixum foret referre singulas paupertatis miseras, scil. famem, sitim, frigus, nuditatem &c. quibus olim Monachi premebantur, haud tamen opprimebantur. Sanè si inopia nostra in victu, vestitu, habitatione &c. eorundem paupertati compareretur, non tam penuria, quàm omnium rerum larga affluentia nuncupari debet. Summus proin pudor est Religioso, si, dum in aliquibus inopiam patitur, dum cuncta necessaria confestim præ manibus non habentur, lamentetur, & conqueratur.

31. Inhaerentes igitur veterum Monachorum vestigiis, & licet tam rigidam paupertatis angustiam moderno temporum statu sufferre vix valeamus, cuncta saltem superflua proscribamus, ac etiam, si quid minùs in victu, vestitu aliisque rebus ad sustentationem corporis necessariis præbetur, contenti simus, huncque defectum, & penuriam cum hilaritate cordis, paupertatis amore, sufferamus; siquidem hæc methodo faciliter imò suaviter ad magnam animi quietem pertingemus, variarumque virtutum flosculos cordis nostri hortulus progerminabit; nam voluntaria paupertas est instrumentum aptissimum ad omnimodam perfectionem, imò hæc vocitatur à *S. Francisco Seraphico* Regina virtutum, quòd aded à Rege, Reginaque Cælitum fuisset amata, dicere solitus, hanc esse Ordinis sui fundamentum, atque ab hac ducendum religiosæ perfectionis

fectionis exordium. Hinc cum aliquando Vicarius ad S. Mariam de Portiuncula quereretur, esse tantam illius Coenobii pauperiem, ut adventantibus Religiosis necessaria præberi non possent, & sibi consultum videri diceret, res aliquas, quas Tyrones secum attulissent, asservare, quo necessitatis haberetur aliquod subsidium. Vir sanctus ait: Absit à nobis, frater charissime, ut pro quovis homine impiè agamus in Regulam. Malo enim Altare gloriosæ Virginis nudare, cum necessitas illud requireret, quam contra paupertatis votum aliquid vel modicum attentare. Unde liquet, quanti hic Sanctissimus Fundator voluntariam duxerit pauperiem, quanto perèque eam suis omnibus in Christo filiis, tum verbo, tum

exemplo commendarit, & inculcavit. Adamemus ergo & nos spiritus pauperiem, quo liberè & securè procellosum huius mundi pelagus transulcare valeamus; amplectamur eam, ut faciliùs abjuratum generis humani inimicum, nobis ubique insidiantem, & in perniciem nostram pervigilantem prosternere, ab eoque certaminis lauream referre possimus; denique eandem votis omnibus adoptemus, quo velociter & absque omni retardatione, & impedimento ad æternam cursitare patriam moveamur, & incitemur. Verùm ne hac in parte cespitemus, vel à recto virtutum tramite aberremus, scire oportet ulterius, quænam voti Paupertatis, quod omnes Religiosi emisunt, sit obligatio. Sit igitur

P A R S

QUINTA.

32. **Q**Uoniam, ut Spiritus Veritatis infallibilis testatur, *Eccle. 5. Deo displicet infidelis & stulta promissio*; ideo cavet prohibitione frequenti, ne votum sibi factum violaretur ullatenus, futuris temporibus non exhibendo promissum. Profectò res foret indigna cum Deo tractare promissiones, ad eum modum quo pueri cum pueris tractant; pollicentes & non præstantes; dantes rem quampiam, & illicò repetentes. Quod provenit in parvulis istis ex instabilitate Judicii, & inconstantia voluntatis, quam in viros cadere non decet, quos Deus majori donavit fortitudine corporis, atque animi firmitate. Itaque quod *semel egressum est de labiis tuis, observabis: & facies sicut promissisti Domino Deo tuo. Deuteronom. cap. 23. v. 23.* Porro maxima, quæ de labiis tuis egressa sunt, & quæ Domino in Religiosæ Professio-

nis emissionem promissisti, sunt solemnia Religionis vota, inter quæ & Paupertas voluntaria numeratur. Quod ergo *semel egressum est de labiis tuis, observabis*, nimirum Evangelicam paupertatem, nihil proprium possidendo, sed expoliando te omnibus rebus caducis, earumque desideriis, & cupiditatibus; quod ut meliùs, & perfectiùs præstare valeas, scire permagni tuæ interest, ad quidnam Religiosus vi-huius voti teneatur, & quandonam hoc paupertatis votum violare dicatur.

33. Imprimis ergo scito, Religiosum, hoc paupertatis voto obstrictum, non posse aliquid alteri, sive extraneo, sive domestico fratri suo dare, sive ab eis recipere sine suorum Superiorum expressâ, aut saltem tacitâ licentiâ, citra transgressionem voti; nam agere similia sine facultate, requirit dominium rei datæ

datæ, aut receptæ, quali Religiosus per hujusmodi vorum se privavit, ideoque peccat simile quid attentans. Hinc de Religiosis in communi viventibus loquens S. P. *August.* ait: Certum est eos nihil habere, possidere, dare, vel accipere debere sine Superioris licentia. Hoc est verè pauperem esse: nam posse ex sua voluntate, & arbitrio, prout lubet, & sine alterius facultate, rem aliquam temporalem accipere, dare, possidere, vel dispensare, hoc est esse propriarium, & per consequens voto Paupertatis repugnare. Id quod manifestè ex ejusdem divi Patris Regula colligitur, dum sequens suis omnibus in Christo filiis monitum tradit in hæc verba: *quod si aliquis rem sibi collatam* (& sine Superioris facultate acceptam) *celaverit, nec ei declararit, furri judicio condemnatur.*

34. Porro ad abigendos in hæc materia quàm plurimos scrupulos, ac animi perplexitates, recurrendum est semper ad consuetudinem suæ Religionis. Quippe in una Religione seu Monasterio sæpe licitum est absque transgressione voti aliqua minoris pretii dare, vel recipere, non petita prius Superioris licentiâ; non tamen in alia Religione similia absque peccato forent. Ratio discriminis est; quia in hac Religione viget licentia tacita, in altera verò talis licentia neutiquam toleratur; tunc autem habetur licentia tacita, & interpretativa, quando jam communiter & passim aliquid in illa Religione usurpatur, Superioribus consensu, & videntibus, & cum contradicere, & impedire possent, non contradicunt, neque impediunt, sed dissimulant, & connivent: quia *qui tacet, cum loqui, & impedire possit quod fit, consentire videtur.* Notant tamen apud *Alphonsum Rodriguez* p. 3. tr. 3. c. 53. Doctores circa

hanc tacitam & interpretativam licentiam, non sufficere, ut Religiosus aliquid dare, petere, vel accipere possit, eò quòd certò nòrit, facillè sibi ad hoc facultatem concedendam, si hanc à Superiore postularet; sicut satis non est, ut sine licentia foras exire, vel epistolam ad aliquem scribere possit, se certò scire illam, si modò petat, minimè sibi denegandam; sed nosse, & scire ante debet, Superiorem gavisurum, & ratum habiturum, quòd, non petita facultate, alteri aliquid det, seu recipiat, & parùm curaturum, quòd hanc ab ipso non petat. Hæc scilicet est tacita, interpretativa, & virtualis facultas ad quid dandum, disponendum, seu recipiendum, necesse proinde non est aliam in particulari petere, ubi talis licentia viget. Et hæc doctrina aliis quoque materiis applicari potest ad multa dubia solvenda. Nihilominus tamen perfectius foret in his, prout prudens dictabit ratio, licentiam expressam à Superiore postulare.

35. Sic nos suo exemplo docent omnes, quotquot ad perfectionem anhelabant. Inter quos primatum sibi facillè vendicat *B. Aloysius Gonzaga*: hic enim tam accuratè hanc paupertatis regulam observabat, ut rogatus ab alio pro papyro, non prius eam dederit, quàm à Superiore dandi facultatem obtinuisset. Item *Thomas Sanchez*, ejusdem Societatis Vir doctrinâ & vitæ sanctimoniam clarus, absque facultate nihil dabat, aut accipiebat, licet minutissimum, & ut ipse scribit, nec filum. Verùm brevitatibus limites excederem, si plura talia exempla referre vellem; proinde quæro, quis illos, qui hanc Religiosæ paupertatis perfectionem sectantur, imprudentiâ aliquâ, seu nimia scrupulositate sugillare, & condemnare audeat?

36. Enimverò, quamvis eum, qui secus facit, non reprehendamus, neque eundem contra votum paupertatis agere dicimus, ubi videlicet viger licentia tacita; ubi verò talis consuetudo, seu tacita & interpretativa licentia non tolleratur, peccant Religiosi, qui sine actuali & expressa Superioris facultate similia dare, & recipere consueverunt; quia tales sunt veraciter proprietarii, & rigidam quondam de hoc Justo Judici reddent rationem. Interim audiant tales, quod *Boverius* in *Annal. Capuc.* Anno 1569. de quopiam sui Ordinis Religioso meminit; hic cum ab omnibus crederetur vitæ esse laudabilis, in morte constitutus ad quodvis nihil aliud respondit, quam, non est opus Sacramentis, quia damnatus sum. Geminam suæ damnationis causam aperuit, quarum una erant excusationes, altera, quod plura munuscula spiritualia absque majorum scitu tam dare, quam accipere fuerit solitus, veritus repulsam, si licentiam accepisset. Alium quoque ex Ordine Minorum quinque Rosaria ad infernum detulerunt, quæ clam comparata dare voluit cognatis. Et licet ob id conscientia stimulis agigaretur, nihil tamen unquam significavit Confessario, cogitans rem esse levem. Ita refert idem Author loc. cit. Anno 1550.

37. O reverè mortalium infelicitimos! qui etsi totum vitæ suæ cursum in magno traduxerint rigore, multum jejunaverint, vigilas protraxerint, orationes longas frequentarint, multos in Religione annos exegerint, nihilominus tamen pro his omnibus vitæ austeritatibus nihil meriti receperunt, sed insuper animas tartaro manciparunt, & non aliam ob causam quam ob vilissima quædam munuscula, sine veniâ elargita

seu recepta. Quis igitur sibi ab his non caveat? Certò asseverare fas est, munerata talia esse occultum Diaboli hamum, quo non paucos Religiosos versutissimè illaqueare, ac capere solet; principio quidem per tales mutuas donationes à perfectione Religiosa, & animi fervore eos abstrahit, postmodum eosdem ad laxitatem, & remissionem vitæ emollit, tandem in varia peccata, & vitia, præcipuè in amorem sæculi impellit, & sic sensim sine sensu incautos ad acherontem præcipites agit.

38. Proinde avertant Superi, ne & tu, charissime frater, ad flammam has tartareas, non per mille, non per decem millia, non per mille millones, sed per perpetuas æternitates sine fine arsuras condemneris; quare scias oportet, quod Religiosus citra transgressionem voti aliqualem cum cibis à sua refectione remanentibus disponere non audet pro suo libitu; quia Religioso conceduntur in tantum cibi, in quantum pro sua sustentatione indiget, quod verò remanet, tanquam superfluum ipsius non est. Hinc referente *Boverio* prohibitum erat apud Capucinos panem de mensa auferre. Contigit autem, ut fratri cuidam Satan appareret sub specie B. Mariæ Virginis postulans panem. Frater ergo delusus errore, tempore prandii panem furtivè in manicam injicit, finitæque mensæ expectanti phantasmati porrigit. Quo facto dæmon repenti mutata formâ hominem pedibus corripuit, & verò abrupisset, ni unus, audito fratris clamore, advocasset reliquos, qui, fufis ad Deum precibus, furtivum elemosynarium tandem hosti eripuerunt. Hæc *Boverius* ad Ann. 1573.

39. Rursus Religiosus voto paupertatis adstrictus absque gravi suæ conscientia

scientiæ gravamine aliquid five parvum five magnum occultare pro suo usu non potest, ne videlicet Superior id sibi auferat, quia hoc foret quædam affectata proprietatis species. Hinc è *D. Francisci* familia Religiosus quidam ante visitationem in cella quædam absconderat, sed eadem nocte visus est ab alio in inferno pendere de patibulo, haberéque pendulum de pedibus quidquid occultaverat. Quod visum cum deinde occultator intellexisset, vitium correxit. Sic refert citatus *Boyerius* Anno 1579. Item contra paupertatis votum peccabit Religiosus, si quid in res illicitas, vanas aut superfluas, etiam Superiore ad hoc licentiam faciente, insumpserit. Hoc enim per votum Paupertatis illi prohibetur. Quod Sacris Canonibus non uno loco declaratum est. Imò nec Superior in similes res vanas pecuniam Monasterii impendere potest; proinde nec alteri ad hoc licentiam dare valet. Intelligitur autem hic per pecuniam Monasterii, omne illud quod Religiosus, five subditus, five Superior sit, ab aliquibus bonis amicis pro suo particulari usu accipit; Ratio est, quia omnium Doctorum communis opinio est, omnia & singula, quæ Religiosus, quocunque titulo acquirit, ad Religionem pertinere, unde ea vanè & inutiliter absque peccato non potest distrahè, seu expendere.

40. Verus præterea pauper omnia, quibus utitur, Superiori candidè exponere debet, & obtentâ licentiâ, ita rebus concessis uti, ut citra læsionem & corruptionem, quantum fieri potest, utatur. Neque putet sibi licitum esse quoquo modo cum rebus concessis agere, ut v. g. distribuere, deturpare, aut quid simile; non enim datur similibus plenaria rerum possessio in perpetuum, sed ac-

commodatio ad tempus & necessitatem. Hinc ut scribit *Cassianus* c. 19. Si quis olim rem levissimi pretii perdidisset, aut destruxisset, tanquam votifragus gravissimè puniebatur. Notabile est exemplum, quod quoad hoc de priscis illis Monachis nunc præfatus Scriptor commemorat. Procurator Monasterii aliquando in culinam ingressus, tria lenticulæ grana, quæ coquo inter lavandum manibus fortè exciderant, humi jacere conspexit. Quod ille mox ad Abbatem retulit, qui vocatum ad se coquum acriter primò verbis corripuit, dein publicam ei poenitentiam imposuit, quòd rem Monasterii, sacræque peculium tam incuriè tractaret. Siquidem sancti illi Monachi, inquit *Cassianus*, non solum se, verum etiam omnia quæ Monasterii erant, velut rem Deo dedicatam consecratamque contemplabantur, unde insigni cum accurate, & reverentia ea, quantumlibet exigua ac vilia, tractabant. Ita *Cassianus* lib. 4. de Instit. cap. 20.

41. Quocirca, horum Sanctorum Cœnobarum pauperiem æmulantes, caveamus, ne minuta parvi pendamus; nam & de his minimis rigida nobis erit reddenda Deo ratio. Appositè ad dissertationem nostram narrat *Boyerius* in Annal. Capuc. Anno 1581. Quod *P. Bernardus* moriturus conflictabatur cum Satana; Objiciebat hic ei violatam paupertatem, quod plus lini cerati de nocte consumpsisset, quàm necessitas exegisset. Interim præfentes fratres pro ipsius salute recitabant Litánias, ipse verò ad singulas Sanctorum invocationes nil aliud respondit, quàm *Tam modicum, tam modicum, tam modicum*. Idque cum ingenti stupore. Mirantibus fratribus, & cum ad se rediisset, quærentibus, quid

his verbis voluerit? respondit: Ad iudicium stabam, in quo dæmon accusator, postquam ex omnibus lini frustulis, quæ absque necessitate combusseram, ingens volumen composuisset, illud mihi gravissimè objecit, & tanquam reum læsæ paupertatis coarguit. Non poteram satis mirari, tam levia examinari tam severè, unde erupi in hæc verba: *tam modicum*, &c. Verè chare frater, Iudicia Dei verenda sunt, maximè ubi de votis agitur.

42. Ast noli ægrè ferre, quod adhuc unam historiam ab eodem Auctore relatum memorem. Quidam Senex ejusdem instituti, cum post nocturnam Psalmodiam in hyeme descenderet in coquinam, ut sese calefaceret, offendit

ibi duos velut culinaria mancipia, qui prunas vivas ferreis rastris dispergentes, parabant locum tertio, qui fratrem veru infixum humeris inferebat, in craticula supra prunas torrendum. Horruit Senex, & abiturus detentus ab uno est, atque interrogatus, num fratrem nosceret? Non, (inquit Senex) Præfectus, ait ille, culinæ erat, ac ligna, non observatâ lege paupertatis, profusè comburebat, qua de causa tamdiu ex divino Iudicio utulandus hoc loco est, donec novissimum quadrantem exsolverit. Denique ut magis cognoscas quàm implacabilis & inexorabilis sit Deus in

Religiøsæ Paupertatis violatores, distinctiùs percipies ex sermone subsequenti.

SERMO XVII. DE VITIO PROPRIETATIS.

Cum votum voveris Domino Deo tuo, non tardabis reddere: quia requireret illud Dominus Deus tuus; & si moratus fueris, reputabitur tibi in peccatum.

Deuteron. 23. 21.

PARS PRIMA.

1. **V**ulgatum Juristarum proloquium est, quo de debitis pecuniariis dicere solent, quòd ad ea solvendum dies monet pro homine; urget siquidem per seipsam obligatio debiti, sic ut etiam non loquente, vel monente Creditore, acceleranda solutio sit, ipso temporis tractu, ipso die præsentim onente pro Creditore; tametsi enim taceat hic, ipsa loquitur obligatio, petit-

que, ut non differatur solutio. Quod similiter etiam in iis, quæ Deo debentur, & quidem maximè, locum habet. De quo nos textu præsentis divinus commonet Legislator dicens: *Cum votum voveris Domino Deo tuo, non tardabis reddere: quia requireret illud Dominus Deus tuus.* Quo in genere gravis non rarè apud Religiosos contingit abusus circa votum Paupertatis. Unde his, qui hoc votum parvi pendunt,

pendunt, illud occiditur, quod immediate sequitur : *Et si moratus fueris*, scilicet votum tuum adimplendo, *reputabitur tibi in peccatum* gravissimum, quod poenam meretur æternam ; hoc autem peccatum nominatur à Sanctis Patribus, & Alceſeos Magiſtris & Doctores *Proprietas*, & ſolùm reperitur apud eos, qui voluntariam Deo voverunt paupertatem, & poſtea contra hoc votum aliquid proprium poſſidere volunt. Unde qui paupertatis votoſ illigati non ſunt, in illis *proprietas* mala & peccaminosa non eſt ; cùm ſit illis licitum bona propria poſſidere, ut per ſe patet. Et licet per *proprietatem* occasionaliter in vitam noſtram innumera mala invehantur (ſiquidem, ut *S. Martinus Dumiensis* lib. de moribus ſcitè obſervavit, ſi hæc duo vocabula, *Meum*, & *tuum*, in quibus denotatur *proprietas*, à rerum natura tollerent homines, quietiſſimam in terris procul dubio agerent vitam) ipſa tamen *proprietas* in ſe vitium non eſt, niſi in quantum dicit ordinem ad perſonas Religioſas, in quibus ſi *proprietas* reperiatur, hæc non ſolùm vitium eſt, ſed & (teſte *Cassiano* lib. 7. inſtit. cap. 6.) receptaculum vitiorum, omniùmque malorum radix, & inextricabilis fontes nequitia. Hinc veteris alceſeos eximius Magiſter *D. Baſilius* (in reg. fuſior. cap. 32.) graviter monet, dicens : *Abeſto penitus à fratrum contubernio meum, & tuum*. Id quod ſimiliter ſuis Religioſis præſcribit in aurea ſua Regula *Aurelius Auguſtinus* ſic omnes adhortans : *Ne dicatis vos habere aliquid proprium, ſed ſint vobis omnia communia*.

2. Sed ah ! quàm pauci hanc à SS. Patribus relatam doctrinam ca-

piunt, pauciores qui eandem ſequuntur. Siquidem *Proprietas* tam eſt ſubtile malum, ut (atteſtante *S. Gregorio Nyſſeno*) ii etiam, qui in omnia vitia dominium tenuerunt, clari virtutibus, huic tamen vitio obviare ſatis haud poterint. In exemplum nobis ſit *Joannes Garai* Ordinis *S. Franciſci*, hic multis annis inter Fratres Minores in magna vitæ Sanctimonia tranſactis, humillimè à ſuis Superioribus Majoribus licentiâ, & benediſtione impetiri petiit, quò in quopiam deſerto loco vitam ſolitariam ducere ſibi liceret ; impetravit tandem Senex hanc gratiam ; conſtructâ ergo in quopiam nemore cellulâ, vitam illic auſpicari cœpit duriffimam, ſiquidem jejunia ei erant continuata & quidem in pane & aqua, vigiliæ non rarò per totas noctes protractæ, orationes continuæ, lectus ei erat hirta telus ſarmentis pauculis ſubſtrata ; denique totius vitæ ipſius curſus Sanctitatem ſummam ſpirabat, plurimique ad eum, ut ab eodem benediſtione impetirentur, conſuebant, eidemque quædam munera offerebant, quæ ille acceptans, per ſuum diſcipulum vendi procuravit, pecuniâque non modicam conſlavit. Sed qualem putamus finem huic Seni obtigiffe ? Ecce tibi, repertus fuit in ſua ſpelunca exanimis, totus ater, tamque aſpectu horrendus, ut omnibus aſpectantibus ſummum horrorem incuteret. In ſignum verò & argumentum æternæ damnationis ipſius, reperta fuit pecunia ſub ſarmentis, quibus ille pro cervicali uſus fuerat. Ita refertur in Prato Florido *P. Valerii Capucini*.

3. Non minùs horribile eſt, quod à *Zacharia Boyerio* memoriæ proditum eſt : ſcribit hic Author ſuis in Anna-

libus, Anno 1569. quod ex Fratribus, qui Minores de Observantia vocantur, octo simul ad Capucinos transferint. Rogati causam dixerunt, Guardianum ipsorum haud ita pridem tam horrendâ morte defunctum esse, ut nisi sibi melius consulerent, non immeritò similia timerent. Cum enim ex confectis âse flabellis pavonaceis, aliisque curiosis sericis signaculis multum pecuniæ corrasisset, ita tandem fœtere cœpit, ut ejus præsentiam nemo tolerare potuerit. Sejunctum ergo cum fratres aliquando inviserent, viderunt capite de lecto miserabiliter pendere, atque à monstrosa fele ad collum graviter lacerari, & suffocari. Cum Fratres in abactione felis se multum fatigaret, ægrotus, non cum fele, inquit, sed cum dæmone vobis res est: Hoc supplicium mihi vitæ turpitudine, concupiscentia, violata paupertas, ac spreta regulæ observantia peperit. Discite vos meo exemplo meliora. Damnatuſ à Deo ad tartara raptor; quibus dictis inter horrendum stridorem à fele præfocatus, amisit animam.

4. O igitur mortalium infelicissimè! utinam Sanctissimi Patris sui *Francisci* exhortationi aures accommodassent, & saluberrimo ejus monito obtemperassent; dicere enim Vir Dei, suisque inculcare solebat: *Pecunia Servis Dei, nihil aliud est, quàm diabolus, & coluber venenosus.* Quod & portentoso spectaculo fratri cuidam ad oculum demonstravit. Nam cum S. hic Fundator iter ageret, reperit in via crumenam pecuniis turgentem, & eum ejus socius virum sanctum multum urgeret, ut sibi crumenam tollere liceret, tandem vir Dei petitioni fratris acquievit. Sed ille pecuniam levans deprehendit se in manu sua tenere virulentam viperam. Hos ergo vene-

nos pecuniarum colubros diabolus inter Religiosos, Deique Servos projicere studet, ut eos veneno illorum possit intoxicare, quemadmodum intoxicavit miseros illos duos paulò antè memoratos. Sic etiam alios, median- te pecuniâ, ad apostasiam proleſtare quandoque solet, quæ machina bellica tam feliciter nonnunquam stygio impostori cedit, ut fortissimos Christi milites tandem à statione sua amoveat, & corrasâ prius pecuniâ, à religiosis suis domibus aufugere, quandoque etiam fidem Catholicam unâ cum religione sua deferere faciat. Certâ relatione scio contigisse hoc ævo nostro, nonnullum Religiosum virum à suis Majoribus (postquam multos annos in Sacra religione sua laudabiliter explevit,) in Hungaria præpositum fuisse alicui Religiosorum Religionis suæ domicilio. Ubi, dum aliis præſſet, occasione tam opportunâ congregandi pecunias, non quidem communi ærario, sed loculis propriis imponendas tentatus, ac victus tandem succubuit. Quippe magnam auri vim corrasit, ac cum ea, assumpto quodam, quem fidelissimum credebat, famulo, à domo sua religiosa profugit. At verò servus, quò hoc auro ipse potiretur, suum Apostatam Dominum in viâ, nactâ opportunitate, obtruncavit. Sic, sic Deus per servum Sacrilegum, Sacrilegum Religiosum, imò Religiosorum Superiorem, ac etiam furem punire, ac injuriam suæ illatam Religioni, tali modo vindicare permisit, imò ordinavit, cæteris cunctis, futuris temporibus existentibus, in exemplum non utique imitandum, sed cane pejùs & angue fugiendum.

5. Nemini non constat, quòd dum quis fulmine percutitur, omnes non longè

longè astantes timor & tremor occupet; Unde fulmini hoc Lemma sub-
scribitur: *Dum paucos ladic, multos ter-
ret.* Unde *Justus Lipsius* lib. de *Clement.*
cap. 9. *Sicut, ait, cum fulmen in unum ali-
quem cecidit, etiam ii qui in proximo sta-
bant, tremuerunt.* Id quod pariter sequen-
ti disticho exprimit *Ovidius*:

Cum feriant unum, non unum ful-
mina terrent,
Junctaque percussio turba pavere
solet.

Verùm, quia fulmen Dei judicium ad-
umbrat, est enim aptissimum iræ divi-
næ instrumentum, teste ipsomet Deo:
(*Deuteron. 32. 41.*) *Si acvero ut fulgur
gladium meum &c.* Ideo æquum omni-
no est, ut visis aliis, Dei vindictâ, ve-
lut fulmine percussis, nos similiter con-
tremiscamus, metuentes, ne idipsum
nobis accadat, quod aliis obtigisse per-
speximus. Hæc enim causa est, cur
Deus similia proprietariorum funesta
exempla nobis ob oculos ponit, ut
nimirum alieno malo sapiamus, & in-
teritum, quem alii per proprietatis
vitium incurrerunt, per sanctæ pau-
pertatis studium evitemus. Denique
hic etiam considerandum venit: Si
seculares, habentes & possidentes pec-
cunias multas, difficile salvari dicantur,
ut dictum Sermone præcedenti
num. 8. & num. 15. Quid dicemus de
illis Religiosis, qui pecuniis pro pro-
prio solum marsupio colligendis inhi-
ant, & contra fidem Deo datam eas-
dem coacervare sunt solliciti? Ne ve-
rò horum Religiosorum quispiam de
nimia me arguat exaggeratione, aut
scrupulositate, consideret, & in pondere
Sanctuarii examinet quæ sequuntur.

6 *Bollandus* in vita *S. Mariæ Magdale-
næ de Pazzi* cap. 19. num. 205. testa-
tur, quod hæc Sancta Virgo sapius

proferre solebat, asserens, se capere
non posse, neque intelligere, quomodo
Religiosi, qui tribus solemnibus votis
dedicârunt se Deo, inter se non obser-
vent communionem rerum, sed nitantur
per suam proprietatem evertere pul-
chrum illum vitæ perfectionis Ordinem.
*O maledicta proprietas, secum fe-
rens tot excusationes, & adinventiones, per
quas fit, ut, quod vitium & defectus est, sæ-
pe videatur esse virtus.* Aliàs aiebat: Væ
illis Religiosis, qui per actum proprie-
tarium retinent sibi quidpiam, cum eo
negotando, æquè ac si nullam hujus-
modi obligationem haberent. Heu! Sic
enim abrenunciant portioni suæ quæ
Deus est, volentes, & possidentes aliquid
contra ipsum, contra promissum ei fa-
ctum. Utinam verò in hora mortis,
quando ad discussionem venietur, non
abnegentur ab ipsomet Deo, atque ab
eodem summo Bono suo æternum sepa-
rentur. O miseri Religiosi! aded excæ-
cati in suo statu! ô simplicitas! ô pauper-
tas! tantum collapsæ in Religionibus,
tam parùm cognitæ & observatæ ab iis,
qui vos profitentur. Novit Deus, utrùm
extremo in examine hujusmodi cæcitas
habitura sit excusationem, ubi non so-
lum defectus, sed multa etiam, quæ no-
bis videntur esse virtutes, vitia & pec-
cata fuisse deprehenduntur. Sic sensit,
& dixit Virgo illa Sanctissima, & à Deo
visionibus & revelationibus multifariis
illustrata, & edocta.

7. Aliàs cum ab eadem Sancta pro so-
lemniquadam Dominica die vespere in
choro canerentur, monstravit ei Deus
magnum numerum Religiosarum ani-
marum, quæ instar fulgurum præci-
pitabantur ad infernum, intellexitque
nominatim, ideo damnatas, quia
non observaverunt votum pauper-
tis. Et exclamans inter alia etiam hæc
dixit:

dixit: *O Paupertas! O Paupertas religiosa! Quam parum cognosceris, & observaris! O si illa cognosceretur, non inveni-
rentur cella plene ornata, tanquam vene-
num horrore foret pecunia ad proprium ar-
bitrium expendenda; & tot alie vanitates
nimium dedecentes religiosam paupertatem,
procul exularent à claustris sacris. O Jesu
mi, quantum per istam maledictam proprie-
tatem deformata est pulchritudo religiosa
paupertatis! O quot, & quot anime Reli-
giosa ardent in inferno, quia sanctam pau-
pertatem non estimarunt, nec observarunt?*
Profecto ex his magno percelli metu de-
berent corda eorum, qui quidem pau-
pertatem voluntariam voverunt Deo;
qualiter tamen hanc religiosè observa-
rent, non curant, non examinant; libros
de ea tractantes non solum non legunt,
sed ne quidem obiter aspicere dignan-
tur.

8. Proinde, qui tales sunt, sciant oportet, quod licet plures ex istis non adver-
tant, aut intelligant, se in multis contra
votum paupertatis agere; hæc tamen
ignorantia, siue inadvertentia neuti-
quam illos à graviore culpæ reatu absol-
vit, aut excusat; quia ignorantia hæc
ex crassa procedit negligentia, & sæpe
etiam ex animo affectato, respuente le-
ctiones pias & salutares; ideoque non
est ipsis involuntaria simpliciter; pote-
runt enim, & tenentur hæc scire, quæ ad
suæ professionis obligationem faciunt,
& exiguntur. Ita expressè docet S. Thomas
primæ secundæ quæst. 76. art. 2. in Cor-
pore, ubi ait; Illa quilibet scire tenetur,
siue quorum scientia non potest debi-
tum actum rectè exercere. Unde omnes
tenentur scire communiter ea quæ sunt
fidei, & universalis juris præcepta, sin-
guli autem ea, quæ ad eorum statum, vel
officium spectant. Manifestum est au-

tem, quod quicumque negligit habere
vel scire id, quod tenetur habere, vel
scire, peccat peccato omissionis; unde
propter negligentiam ignorantia eor-
um, quæ aliquis scire tenetur, est pecca-
tum. Unde Augustinus in libro de lib.
arbitr. ait: Non tibi imputatur ad culpam,
si invitatus ignores; sed si neglexeris. Per
quod dat intelligere (subjungit S. Tho-
mas) quod ignorantia habet, quod sit
peccatum ex negligentia præcedente,
quæ nihil est aliud, quam non applicare
animum ad sciendum ea, quæ quis debet
scire. Ita Angelicus Doctor. Et quia
non raro tales voluntariè ignorantes
quæ ad Paupertatis votum spectant in-
ter Religiosos reperiuntur, quid mirum,
si eorum non pauci ob ignoranter licet
violatum paupertatis votum ad inferos
ruant, ut cum magno animi dolore au-
divimus ab ore S. Magdalene de Paz-
zis.

9. Porro, quod vel maxime deplo-
randum & indolendum, hoc merito cen-
seri debet, quod multi ex his malè igno-
rantibus Cœnobitis inveniantur ita ob-
cæcati, ut etiam ex industria ignorare
velint; quod scilicet vel excusationem
peccati habeant, vel ut non retrahantur
à peccando, secundum illud Job. cap. 21.
Scientiam viarum tuarum nolumus. Et hæc
dicitur ignorantia affectata, quæ pecca-
tum non excusat, nec minuit, sed potius
aggravat. Aliud est enim nescisse; aliud
scire noluisse, ait S. P. Augustinus ad Va-
lerium. Et de tali ignorantia loquitur
David Psal. 35. *Noluit intelligere ut bene
ageret;* sciensque volensque oculis ve-
lum obducit, ne aspiciat lucem verita-
tis. Hinc per experientiam novimus,
quod tales ut plurimum nullam salu-
brem admittant admonitionem, aut in-
structionem, nec ullis moveantur minis
æter-

æternarum poenarum : Exempla eorum, quos ob similes causas, & ignorantias damnatos legimus, audire non sustinent, aut si ea vel coactè audire debent, velut scititium explodunt, ac derident. Sicque credere nolunt alios periisse, donec & seipsos periisse viderint. Tales homines incredulierant tempore Noë, qui ad omnes à Noë intentatas minas aures obturabant, nec credebant, sed dicta ridebant, donec venit diluvium, & submersit omnes. Id quod lacrymis prosequitur *Jacobus Billus* in Anthologiâ sacrâ, ubi sic gemulus canit:
Sæpe, parente fatum Lamecho, dum
conderet arcam,

Pestiferos homines admonuisse reor.
Attamen id frustra, namque omnia
verba monentis
Ridebâtque graves gens scelerata
minas.

Quin Sodomis cum Loth generos exire
juberet;

Instat eis ludi verba jubentis erant.
Scilicet hic mundi mos est, nil credere,
donec

Admissum æterno crimen in igne luat.
10. Proinde avertant superi, ne & tu,
qui ista legis, vel legi percipis, ad inextinguibiles has tartareas flammas condemneris; Verùm, illas ut securè effugas, animamque tuam in tuto ponas, modò omnem proprietarismum à te abigas oportet; hoc ut fiat, optimè egeris, si circa ea, quæ ad Paupertatis votum spectant, scrupulosus extiteris: hæc quippè scrupulositas non se habet,

ut scrupulositas circa obedientiæ & castitatis vota, in quibus non solum per defectum, sed etiam per excessum delinquere aliquis poterit; id est, potest quispiam plus obedire, quàm debeat, aut possit; nimirum si obediât Superiori, contra divinas, aut Majorum Superiorum leges aliquid imperanti; ex quo monebat *S. Gregorius*, ac dicebat: *Admonendi sunt subditi, ne plus, quàm expedit, sint subditi; ne, cum student plus, quam necesse est, hominibus subditi, compellantur vitia eorum venerari.* Similiter, quæ ad castitatis votum pertinent, potest quis plus fugere, quàm æquitatis regula postulat. v.g. Si Religiosus pius & doctus, qui foeminis, dum earum audit Confessiones, plurimum prodesse potest, ob aliquam secuturæ sensualis commotionis formidinem, earundem excipere Confessiones fugit, ubi tamen charitas, & obedientia Superiori debita id agendum suadet, & urget. Non sic res se habet in paupertatis voto, in hoc enim, quò aliquis fuerit scrupulosior (intellige de subdito, non de Superiore, hic enim in utroque poterit excedere; nimirum plus aut minus æquo subditis concedere, aut providere) in servandâ paupertate, eò magis elongabitur à transgressione voti, sicque in tuto locabit stationem suam, ad quam accessum habebit nullum, proprietatis vitium, quod in Religionibus velut crudelis bestia magnas sæpe animarum strages causare solet, ut visum; id quod porro patebit ex dicendis.

P A R S A L T E R A.

11. **D**ubium nullum est, quin felix sit renunciandus ille, qui alieno edoctus periculo, quæ suo impendent capiti mala præcavet, sanòque usus con-

silio calamitatem subterfugere novit, prout Poëtarum ille cecinit:

Felix quem faciunt aliena pericula
cautum.

Quare

Quare ut & tu, pie Lector, ex aliorum morte vitam referas, ac aliena mala cautum te felicemque reddant, modò ulterius consideres oportet divinæ vindictæ exempla, quæ te, qualiter proprietatis vitium fugere debeas, sufficienter edocebunt. Primum quod occurrit, in Actibus Apostolicis cap. 5. recensetur de *Anania*, & *Sapphira*, qui votum paupertatis fecerant; cùm enim agrum, quem possederant, vendidissent, & ejus pretium pro more ad pedes Apostolorum detulissent, aliquam ejus partem sibi reservârunt pro suo particulari usu; timuerunt quippe, ne successu temporis ob negligentiam ministrorum, seu provisorum ipsi aliquid necessarium deesset, idque pro nullo scrupulo, nedum piaculo habuerunt, ideoque pluris agrum se vendidisse negârunt. Veruntamen hæc ignorantia, seu coloratus prætextus eis minimè favit pro excusatione sui peccati; Nam cùm *S. Petrus* ad virum dixisset: *Anania cur tentavit Satanæ cor tuum, mentiri te spiritui Sancto, & fraudare de pretio agri? Nonne manens tibi manebat, & venundatum in tua erat potestate? Quare posuisti in corde tuo hanc rem? Non es mentitus hominibus, sed Deo.* Hæc vix elocutus, ecce mox eum divina est subsecuta castigatio; derepentè enim concidens in loco exspiravit. Uxorem quoque ejus *Sapphiram*, quæ fraudis hujus fuerat conscia, idem interitus excepit. Et additur in sacro textu; *Et factus est timor magnus in universa Ecclesia, & in omnes qui audièrunt hæc.* Ergo & nos æquum est timere, ne quid contra paupertatis votum committamus, cùm ejus prævaricatio tam severè à Deo castigetur.

12. Quantopere etiam SS. Patres proprietatis vitium semper sint averlati,

colligitur ex variis pœnis, quibus hanc pestiferam luem inter religiosos sopire, & extinguere sunt conati. *S. Hieronymus* ad *Eustochium* Virginem scribens, refert de quodam Monacho in *Nitria*, qui erat lini textor. Hic pecuniolæ cujusdam coacervandæ cupidine laborans, in suo opere nimium quantum festinabat, & parùm comedeat. Unde post longam parsimoniam tandem centum solidos (id est in nostra pecunia centum aureos) coacervavit; quibus collectis vitâ functus est. Quod rescientes *Mag-nus Macarius*, Abbas *Pambo*, *Isidorus*, & alii ex gravioribus Patribus, divino spiritu ducti unanimi consensu statuerunt, ut unâ cum cadavere argentum hoc terræ infoderetur, dicebant illud Apostoli: *Pecunia tua tecum sit in perditionem. Act. 8.* Hoc exemplum tantum terrorem in omnibus totâ *Egypto* Monachis creavit, ut ingentis piaculi loco ducerent, si apud se in hora mortis vel unus solidus reperiretur. Simili etiam pœnâ *S. Gregorius* Papa animadvertit in suorum Monachorum quempiam, *Justum* nomine, eâ de causâ, quòd tres argenteos à suo fratre viro sæculari ad emendam tunicam, in scio Abbate, accepisset, & in cella asservasset.

13. Beatus *Albertus Magnus*, cùm Provincialis munere fungeretur (ut Annalibus Fratrum Prædicatorum p. 1. l. 1. c. 46. proditum est) rigidissimè suis inhibuit, ne quis pecuniam tam penes se, quàm penes tertium, tam propriam, quàm alienam haberet, idque sub gravissimis pœnis edixit, & has etiam de facto inflixit. Nam cùm in Capitulo Provinciali nonnemo certissimis conjecturis decretum hoc violasse convictus esset, tam severè illum *B. Albertus* castigavit, ut eum paulò antè defunctum è sepulchro

sepulchro effodi, & sepulturâ asini, in sterquilinio sepeliri iusserit: ad imitationem scilicet priscorum Patrum, quibus hoc supplicii genere in fratres proprietarios animadvertere solemne erat.

14. Aliud horribile exemplum refert Author *Anonymus* serm. 25. ad fratres in Eremito de *Januario* Monacho, qui vulgo Sanctus ab omnibus habebatur; sæpè, inquit, Januarii nostri perditio, & ruina nobis plangenda & lamentanda est. Videbatur hic quoddam Obedientia, & Paupertatis speculum, sed miserâ vitam catastrophâ terminavit. Cum enim multis cum lacrymis ad nostram Congregationem admitti petiisset, & toto vitæ suæ tempore paupertatem servare promississet, nobis incisi, vineam, & agros in sæculo possidebat. O professionem lethiferam! ô promissionem proditoriam! ore proloquebatur, quod corde averfabatur: Sanctum credebamus eum, qui omnium erat pessimus. Atque duodecim ipsos annos & amplius hoc in statu Januarius apud nos vixit. Malè vixit; & mortuus est malè. Malè inquam vixit, quia clanculo & occultè apud se detinebat, quod non erat suum: malè autem mortuus est, quia ne in fine quidem vitæ delictum agnovit, sed in eo obstinatus expiravit, & nescientibus nobis, testamento condito, filium, quem in sæculo habebat, hæredem instituit. Utinam id in mortis saltem hora nobis dixisset, ut, orantibus nobis, veniam criminum à clementissimo Deo obtinere potuisset. Sed enim nec confessionem instituit, nec facti penituit. Proinde nostras non est, nec erat, dum in vivis ageret. Ejus ergo defuncti manus colligate, iisque centum illos & undecim siclos, quos in cellæ suæ pariete clam asser-

vabat, in pannum injectos inserite, plorantes & dicentes: *Pecunia tua tecum sit in perditionem.* Nefas quippe est, illos in Monasterii sustentationem, vestimentum, aut alia quæpiam opera impendere, quod damnationis æternæ sit pretium.

15. Optandum sanè foret, ut multi è Religiosorum Cœtu in hanc, aut consimilem aliam catastrophem mentis aciem retorquerent, quò aliorum damnis meliora & saniora saperent, neque tam facile paupertatis voto contrairant. Quod si verò Proprietariorum quispian ad detestandum, & abjurandum hoc detestabile vitium inflammatus nondum sit, exterreatur saltem hisce nunc geminis miserandis tragœdiis. Prima eruitur ex *Chronicis Minorum* p. 2. l. i. c. 18. ubi refertur de quodam laico *Franciscano*, quod Psalterium sibi, quò perfectius legere addisceret, comparavit. Superior id resciscens librum sæpè, præcipuè verò dum frater gravi infirmitate laboraret, sibi dari petiit, ne fortè ut proprietarius moreretur. Sed miser se Psalterium possidere negans, in pertinaciâ tandem mortuus est. Primâ ergò post sepulturam nocte, cum ædituus de more ad Matutinum nocturnum pulsaret, advertit post se magnam & gravem umbram, audiitque horrendam sine ullâ verborum distinctione vocem, unde exanimis in terram corruit. Interea fratres primo campanæ pulsu è somno excitati, & ad Chorum vocati, cum secundum pulsum omnes diu expectassent, neque Campanarius pulsare vellet, templum adierunt visuri, quid Sacristano factum esset; & ecce, eum velut mortuum repperunt. Qui postea ad se reversus, rem omnem ex ordine narravit. Cœpto jam Matutino horrendum

illud spectrum denud apparuit, terribilem fragorem excitans. Adjurat Guardianus spectrum, & quis esset, & quid hic vellet, edicere jubet. Ego sum, inquit, frater ille Laicus, quem heri in hoc loco sepulturæ mandastis. Et heu me infelicem! ob Psalterium enim non traditum æternæ sum damnationi addictus. Quo facto spectrum mox, ut imperaverat Guardianus, evanuit, nunquam exinde amplius visum, vel auditum.

16. Alterum non minùs horrendum spectaculum recensetur à *Boverio* in *Annal.* Anno 1569. de quodam Religioso Capucino. Hic affectus alterius Breviario, id clam subtraxit, & abscondit, sperans se brevi locum mutaturum, ubi eo absque suspitione uti posset. Qui Breviarium amiserat, Guardianus indicavit, rogans, ut fratres moneret de restitutione. Nequicquam id aliquoties factum. Unde concitatus Guardianus per S. Obedientiam edixit, ut quicumque Breviarium abstulisset, antiquo possessori redderet. Sed & hoc frustra fuit. Jam dies declinabat ad vespertum, & Sacrista templum clausurus, descendebat ad Ecclesiam. Nondum ad fores venerat, cum ecce quidam in nigri Monachi habitu ingreditur, qui conversus ad Sacristam, obsecro te, inquit, frater, relinque tantisper apertam januam, dum, quod meum est, tollo. Sacrista miratus nigri adventum dictum, rem deferret ad Guardianum, secumque ducit ad Ecclesiam. Qui conspecto peregrino, quid, inquit, hic loci repetis? Et niger; est inter tuos, qui quod meum est, possidet, jube omnes adesse, & ostendam. Guardianus accitos omnes personato Monacho proposuit, qui ut conspexit Breviarii furem, momento pedi-

bùs arreptum per aëra vivum in omnium oculis avexit ad orcum, Breviario de manica excusso. Ita cognitum fuit, quis hic niger, quis fur, & quæ poena debeatur violatoribus paupertatis.

17. Verùm enim verò, quòd discursum longiùs protraxerim, ne quæso, amice Frater, ægrè feras, est enim materia Religioso scitu pernecessaria; quia verò ambo delectamur historiis, ideo pro coronide unam referam, ex cujus consideratione videre lubet, quàm acriter divina sæviet Justitia in eos, qui in construendis Monasteriis, seu etiam cellulis, paupertatis regulas excedunt. Cùm Pater *Franciscus Astensis* Capucinorum secundus Generalis Minister Romanam Provinciam visiteret, venit ad quoddam sui Ordinis Cœnobium, in quo ipsi cella admodum splendide exstructa, atque ornata pro divertorio assignata est. Peractâ cenâ, cùm Pater in lectulo quiesceret, fores cellæ molliter pulsatae sunt, ac si quis ingressum postularet. Audiit id Pater, & per verbum *DEO gratias* pulsantem admisit, sed nemo intravit. Tandem non semel ingeminato pulsu, dictoque *DEO gratias* Guardianus exstructor cellæ, ac jam pridem defunctus, ingressus est. Bis terve cellam obambulat in silentio, demum in hæc verba prorupit: *Maledicta cella, propter te solam ad inferos damnatus, benemiser abscedo.* Et cum dicto disparuit. Alius, teste eodem Scriptore, quòd Ecclesiam præter communes paupertatis leges extendere voluerit, damnatus est. Unus etiam, quòd cellam sibi splendidior exstruxerit, ad tartara raptus est, quamvis hic sub *S. Francisco* in familia laxiore militaverit. Ita refert idem *Boverius* in *Annal.* Anno 1554.

18. Ex his ergo, & similibus aliis pluribus

pluribus exemplis, satis abundeque contemplari poteris, quam pertimescenda sint iudicia Dei in violatores voti paupertatis. Cogita præterea, & pensiculatè perpende, quid animi tibi esset, si tu ex horum mortalium infelicissimorum numero fuisses unus, nonne jam infernali incendio, & quidem æternum conflagraret? Age proin summas Deo grates, quòd ex immensa sua misericordia, tibi præ tot centenis aliis exhibità, non posuerit te in exemplar, quo cæteri tuo irreparabili damno salutis suæ meliùs consulerent, sed quòd collocarit tibi alios ante mentis oculos, quo tu alienis malis cautior & vigilantior fias, Sanctæque paupertati studiosior, ne eadem infelix fors tibi obtingat. Firmiter etiam tene Religiosos, proprietatis vitio nostris his temporibus laborantes, nequaquam effugituros horribiles illas à iusto

Judice huic delicto præparatas pœnas, tametsi non semper in præsentis vitæ statu in eosdem animadvertat, sed peccata, & scelera eorum dissimulet, ac pœnitentiam expectet, quam si non egerint, duplici contritione conteret eos. Ne ergo & tu, Religiose, ob proprietatis vitium salutis bivio tuam exponas animam, cæloque proscriptus, cum proprietariis, & paupertatis votum violantibus apud inferos pœnas solvere cogaris æternas; modò noli surdà pertransire aure illud divinum præceptum, in *Deuteronomio* his verbis expressum: *Cum votum voveris Domino Deo tuo, non tardabis reddere: quia requireret illud Dominus Deus tuus in die iudicii, & si moratus fueris, sitransgressus, reputabitur tibi in peccatum.* quod ne quidem ignibus gehennalibus expiari poterit unquam.

S E R M O XVIII.

DE VOTO CASTITATIS.

Hæc est voluntas Dei Sanctificatio vestra, ut abstineatis vos à fornicatione 2° c. 1. Thess. 4. v. 3.

P A R S P R I M A.

I. S. Paulus ad *Thessalonicenses* scribens, voluntatem Dei in eo potissimum versari dicit, ut Sanctificationi nostræ omni cum industriâ, & studio operam demus, id est, ut nos continentes & castos assidue exhibeamus. Et ne dubium relinqueret (inquit S. *Joannes Damascenus*) vel obscurum, quidnam Sanctificationem voluerit appellare, utrum Justitiam, an charitatem, an humilitatem, an pati-

entiam (in omnibus enim his virtutibus creditur acquiri Sanctificatio) infert, & manifestè designat, quid propriè sanctificationem voluerit appellare; hæc est, inquit, voluntas Dei sanctificatio vestra, ut abstineatis vos à fornicatione, ut sciat unusquisque vestrum vas suum possidere in Sanctificatione, & honore, non in passione desiderii. Alii etiam Sancti Patres mirum in modum nobis commendant corporis & animi puritatem, tanquam

Sanctitatis Magistram; de quâ S. Hieronimus dignissimum hoc pronuntiatum nobis scripto reliquit: *Pudicitia imprimis est retinenda, quâ amissâ omnis virtus ruit*, Quod idem etiam sentit S. Ephrem, tr. 1. de virt. cap. 78. qui ad nostrum intentum sic scribit: *Serva frater castitatem corporis tui, quam si in charitate Christi custodieris, omnem facili virtutem perfecte exercere, & assequi poteris*. Marcellus Scythiota Abbas apud Joannem Moschum Prat. spirit. c. 42. similiter docet: quodd nimirum nihil ita Deo Monachos familiares efficiat, ut pulchra, & honesta, & Deo gratissima Castitas, quæ (ut Apostolus 1. Cor. 7. attestatur) honestatem, & perseverantiam jugiter vacandi Domino sine distractione præstat.

2. Quæ cum ita sint, haud immerito Sancti Patres ab initio Monachismi Castitatem censuerunt ad perfectionem unicè esse necessariam; nam mulier exactissimum instrumentum est, quo mores viri boni corrumpi solent. Est porro castitas tam eximia virtus, ut vel apprimè hanc Dei filius suspexerit, & desiderarit in gloriosissimâ Virgine Mariâ, ideoque illam præ cunctis mulieribus in suam Matrem eligere voluit. Inficiari sanè nequit, quin Castitas magnis polleat viribus quidvis à Deo impetrandi, est enim hæc virtus ipsi suavisimus & gratissimus odor, quem si in animâ nostrâ persentiscer, eam multum adamabit sibi que desponsabit, omnibusque cælestibus thesauris locupletabit. Audiet proinde talis pia & casta anima illud sibi dici à Deo: *Ecce odor filii mei, sicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus*. Gen. 27.

3. Profectò haud incongruè Castitatem comparare solent Ascetæ cum D. Bonaventura lilio; Sanctus enim hic Do-

ctor in lilio sex grana quasi aurea, & sex folia nivis instar candida considerans, dicit: & nota, quodd in lilio sex sint folia nivei coloris, & sex grana aurei coloris; sex folia nivea significant carnis pudicitiam, & sex grana aurea significant mentis munditiam. Primò ergò in lilio sunt sex folia, in quibus figurantur sex ad pudicitiam necessaria; Primum folium est, cibi & potus sobrietas, juxta illud S. Hieronimi, in Epistola vigesima secunda ad Virginem Eustochium ita scribentis: *Virgo fugiat vinum, ut venenum; nam vinum, & adolescentia est duplex incendium voluptatis*. Hoc ergo folium lacerat excessus in cibo & potu, quasi quædam spina; Crapula enim & ebrietas est via ad luxuriam, ut patet in Loth, qui inebriatus perpetravit incestum. Hinc monet Apostolus, *nolite, inquit, inebriari vino, in quo est luxuria*. Et Tertullianus l. de spectacul. ait: *conspirata & conjurata inter se sunt ebrietas & libido*. Crapula ergò maximè fugienda est tanquam veneris hamus.

4. Secundum folium, inquit Seraphicus Doctor, est habitus asperitas; unde dicit Bernardus: *Memento quod asperior carduus pannum facit leniorem, sicut asper habitus carnem facit castiorem*. Spina hoc folium lacerans, est habitus superbus & mollis, qui incitat ad luxuriam. Unde filii Israël fornicati sunt cum mulieribus Moabitibus quæ se ornaverant, ut perhibetur in lib. Numer. c. 25. Tertium folium, est laboris strenuitas, hoc folium lacerat ignavia, & otium, cum sint summum luxuriæ nutrimentum; juxta illud Ezechielis 16. 49. *Hæc fuit Sodomia iniquitas sororis tuæ, superbia, saturitas, abundantia panis, & otium*. Hinc David in domo otians commisit adulterium. Appositè proin canit Poeta:

Otia

Otia si tollas, perire cupidinis arcus.

Et istud:

Quæritur *Aegyptus*, quare sit factus adulter?

In promptu causa est, desidiosus erat.

Quartum hujus lilii folium, est custodia sensuum, & maxime quoad visum, & auditum, quia curiositas videndi, & audiendi via est ad peccatum, cujus exemplum patet in *Dina*. *Quintum* folium, est fuga inanum verborum, & maxime immundorum; quia multum excitatur luxuria per verba dissoluta & inhonesta; nam dicit Apost. *1. Cor. 15. Nolite corrumpi inani verbis, corrumpunt enim bonos mores colloquia prava.* *Sextum* folium, est fuga occasionum; Nam plurimi castitatis naufragium fecerunt, quia consortia pravorum hominum, præsertim mulierum non vitarunt. De quo infra plura.

5. Enimverò, ut hoc castitatis lilium, Deo & Angelis suaveolens, integrum & intactum conservetur, opus est quotidiana pugna, & multo sudore & labore; siquidem, teste Magno Patre *Augustino*. in l. de bono humil. c. 2. inter omnia certamina Christianorum sola dura sunt prælia castitatis, ubi quotidiana est pugna, & rara victoria; gravem namque sortita est castitas inimicum, cui quotidie resistitur, & semper timetur. Certò & ipse *S. Paulus*, non obstante quòd ad cælum usque evectus, & raptus fuerit, insultum carnis patiebatur: *Datus est mihi stimulus carnis meæ*; Unde præ ardenti conservandæ Virginitatis desiderio exclamavit, dicens: *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus?* Porro, *S. Johannes Climacus* grad. 15. Apostolum hoc loco mortis nomine carnem intellexisse existimat; quia sicut mors homini connaturalis est, omnibusque inevitabiliter accidit; ita quoque omnes homines,

etiam perfectissimi & sanctissimi, quamdiu hæc fragili carne induti sunt, concupiscentiæ, & tentationibus carnalibus subjiuntur; ac proinde verba illa: *Psal. 88. Quis est homo, qui vivet, & non videbit mortem?* de carnali concupiscentia exponit, ut sensus sit, *& non videbit contaminationem carnis.*

6. Verissimum igitur est, quod spiritus fornicationis nulli ætati, nulli sexui, aut conditioni parcat, fugatus enim redit, mortificatus reviviscit, debellatus denuò bella movet, prostratus resurgit. Testatur id *S. Job. c. 7. Miliria*, inquit, est vita hominis super terram; Id est, Tentatio tamdiu duratura, donec caro & spiritus ab invicem separentur, ut iterum in novissimo Judicii die reuniantur. Unde *D. Chrysost.* de indefesso hoc inimico dicit: *Licet milies eum propellas, milies impetum facit, nunquam inducias belli huius obtinemus.* In hujus asserti confirmationem idem *S. Constantinopolitanus Præsul* aliquot sanctorum Virorum adducit exempla, in hæc verba: *Audivimus hoc nostro sæculo, nonnullos ferro totum corpus obligantes, & sacco vestientes, & ad vertices montium currentes, & in continuis vigiliis, ac inedia summa viventes, & omnem disciplinam severitatem ostendentes, mulieribus ingressum in tugurium suum interdcentes, atque hac ratione seipsos castigantes, agrè tamen concupiscentia furacem comprimere.*

7. Cùm ergo ita sit, ideo quisquis sibi castitatis lilium comparare, vel potius conservare peroptat, strenuè cùm hoste configat, necessum est. Sic fecerunt omnes, quotquot cum *S. Paulo 2. Cor. 2. 15. Christi bonus odor fieri concupiverunt.* Inter hos apprimè censendus est *S. Benedictus*, de quo *S. Gregorius* l. 2. Dialog. cap. 2. sequentia refert. Quadam die dum solus esset *B. Benedictus*,

tentator affuit. Nam nigra parvæque avis, quæ vulgò merula vocatur, circa ejus faciem volitare cœpit, ejusque vultui importunè insistere, ita ut manu capi posset, si hanc vir sanctus tenere voluisset, sed signo Crucis edito recessit avis. Tanta autem carnis tentatio, ave eadem recedente, secuta est, quantam vir sanctus nunquam fuerit expertus. Quandam namque faminam aliquando viderat, quam malignus spiritibus ante ejus mentis oculos reduxit, tantòque igne servi Dei animum in speciem illius accendit, ut se in ejus pectore amoris flamma vix caperet, & penè deserere eremum, voluptate victus, deliberaret. At supernâ gratiâ subitò respersus, ad semetipsum reversus est; vestibus itaque suis exutus, totusque nudus in medias sese spinas, & urticas projecit, in iis tamdiu volutatus, donec toto corpore sauciatus esset. Fuit hoc adeò gratum Deo sacrificium, ut nihil omnino deinceps tentationis hujusmodi experiretur.

8. *S. Franciscus Seraphicus*, à dæmone per impuras suggestiones agitatus, nudum corpus in foveam glacie plenam projecit. Aliàs etiam cum se ardentissimis pravi Cupidinis facibus uri sensisset, repente vestes exuit, & acerrimè flagris in suum tergum animadvertit, suæque cellâ progressus, hortumque ingressus, mediis sese nivibus involvit, dein & cum septem nivium cumulos agcessisset, ait: Ecce major hic cumulus est uxor tua, reliqui sunt tui filii, & filiæ, & famuli, confove eos, ne frigore extinguantur. Quod si molestum tibi videtur, agedum ferventiùs Deo famulare. Itaque igne divino ignes venereos extinxit sic, ut ne scintillam similis incendii perentisceret.

9. Non minùs laudis sibi vendicat *B. nolter Joannes Bonus*, qui cum in eremo

viveret, eum luxuriæ inquinamento impugnare cœpit dæmon, mulieris formam objiciendo, quam aliquando conspexerat. Cum autem sic vehementer incenderetur, voluptatis sensum inusitato cruciatu repressit. Nam accipiens arundinem, & multas in acutissimas partes dividens, eas sub unguibus posuit, elevansque manus super lapidem ita percussit, ut ad extremum digitorum penetrarent. Unde præ dolore in terram lapsus, tribus diebus ac noctibus semivivus permansit. Sed non deseruit servum suum pius Dominus: in somnis enim apparens, dixit: Quia benè cœpisti, benè perseverabis, & feliciter consummabis vitam. Quia verò ita viriliter contra tentationes dimicasti, de cætero non tentaberis. Qui statim excitatus, sanum se conspiciens, gratias retulit Salvatori.

10. Stupenda porrò etiam censetur victoria, à carne & mundo à quodam Asceta relata, de quo narrat *Nicephorus Calistus* l. 7. c. 13. in Ecclesiastica historia, quòd castitatem & virtutes alias piis studiis sedulò meditans, æquali decertaverit agone. Is cum expugnari non potuisset, nullamque adversariis vincendi spem reliquisset, post innumera tormenta in lectulo florido vinculis sericis ligatus reponitur, & mulier eleganti formâ præstans, & non minùs compta, quam impudica ad eum mittitur, quæ illum complectens, exosculans, & (quod dictu nefas est) manibus eum attriectans, procacissimè ad rem illicitam concitat. Quid ageret miles Christi, quòd se verteret nesciebat; Verùm ille aliud, quod faceret, non habens, linguam iple suam, morfu concisam, dentibusque comminutam in faciem meretricis expuit. Quare sibi ipsi quidem pro voluptate dolores, impudicæ

pudicæ autem mulieri probum, atque stuporem cum acerbitate caulavit, & sicut in certamine pudicitæ adversus eam victor fuit, ita paulò post vitam Martyrii sigillo confirmavit; Nomen Sancti hujus Martyris est, Nicetas.

11. Denique plurimi alii vitam ipsam potius, quàm castitatem perdere elegerunt. De *Bonifacio Papa IX.* legimus apud *S. Antoninum*, quòd cum ex acerbissimis calculorum doloribus, diu perpeffis, tandem ei moriendum esset, eique à Medicis desiderata promitteretur corporis salus, & convalescentia, dummodo in carnalem cum fæmina copulam consentire vellet, minimè acquiescere voluerit tanto contra legem divinam sacrilegio, eligens potius mori, quàm impudicè vivere. *Sancto Casimiro* Regi Poloniæ simile quid accidit, cum enim in gravem morbum collapsus, Medici suaderent, ut si ætatem floridam, thesauros, regnum, & vitam conservare vellet, virginitatis, quam eximie amabat, colebátque, jacturam faceret, ille mori potius, quàm castitatis, & pudicitæ jacturam de Medicorum consilio subire, constantissimè elegit.

12. Enimverò, quid mirum tantam inesse fortitudinem & generositatem viris contra brevissimam carnis illecebram, cum etiam in imbelli sexu, in sexu fragili, in sexu fæmineo masculum animum reperiamus; Quot enim non fuerunt generosissimæ Virgines, quæ in bello contra salacissimum Almodæum fortissimè decertarunt, ne huic crudelissimo Tyranno in prædam cederent. De *S. Maria Magdalena de Pazzi* frequentia habentur in ejus vita. Cum die quadam continuis dæmonum apparitionibus oppugnata, & dirissimè tentata fuisset in materia castitatis per oblecta-

menta sensuum; illa memor quid in simili occasione fecerit *S. Benedictus*, abiit in apothecam lignariam, lectisque ibi spinis, & acutis assulis, super eas nudam se volutavit tamdiu, donec incendium diabolicum restingeretur. Aliquando se flagellabat disciplinâ ferreâ, cingebátque corpus suum horribili cingulo, quod ipsa sibi texuerat ex cannabe cum clavis acutis, carnem lancinantibus. Adhibebat præterea ardentes orationes pro impetrando Dei adjutorio, specialémque fiduciam reponebat in beatissima Virgine, quam cum lacrymarum abundantia deprecabatur, ut faceret eam superare tentationes carnis absque ulla virginitatis suæ macula. Apparuit igitur Regina cælorum circumdata gloriâ, eamque certam reddidit, quòd in conflictu tam molesto nunquam offenderit divinam Majestatem; imò, quia animosè certaverat, retulerit semper amplam victoriam. Quare candidissimo velo ipsam cooperuit: quæ continuò sese sensit inferiùs stringi, atque ligari, in signum quòd nunquam deinceps esset impugnanda per tentationes carnis, quia posthàc toto vitæ suæ tempore nunquam hac in parte fatigata fuit, sed neque sensit imaginationem ullam impuram.

13. *Baronius* An. 670. n. 39. de *B. Ebba*, Monasterii Collingamensis Abbatissa narrat, quòd cum Danorum cum valido exercitu universam regionem devastantium timeret violentiam, utpote quorum barbaries ne quidem Virginum Deo consecratarum pudicitæ parcebat, ipsa convocatis coram se ad Capitulum subditis Religiosis suis dixit, quòd si suo acquieturæ essent consilio, futurum omnino foret, ut ab imminente paganorum liberarentur periculo; quæ cum in quacunque re maternis ejus præceptis obedi-

obedientiam exhibere promississent, Ebbatissa, apprehensâ novaculâ, nâsum unâ cum labio superiori usque ad dentes animosè sibi præscidit. Quod generosum facinus reliquæ omnes, non sine admiratione videntes, confestim singulæ imitatæ sunt. Cùm sequenti diluculo barbari milites haud secus ac vultures rapaces non minùs lascivè, quàm truculenter candidum hunc spiritualium columbarum gregem aggredi pararent, subito viso funeito hoc spectaculo exterriti, irâque in vindictam armati & inflammati, universum Monasterium unâ cum sanctimonialibus universis, igne supposito, conflagraverunt, & quia inquit, *Baronius*, idipsum ex speciali Spiritûs Sancti impulsu facisse creduntur, omnes hæ Moniales ab Ecclesia in Martyrum numerum relatæ, tanquam tales religioso pietatis cultu quotannis honorantur.

14. Similiter aliæ plurimæ Deo devotæ Virgines, ne vitiarentur, se mutilarunt, aliæ oculos sibi eruerunt, aliæ fœdum in modum faciem suam vulnerarunt, aliæ se in aquas præcipientes dederunt; aliæ denique ne virginitatem perderent, vitam ipsam sub gladiis, supra rotas, & rogos perdiderunt. Et non immeritò, est siquidem corporis, animique integritas tam pretiosus

thesaurus, ut Sapiens dicat: *Ecclesi. 26. v. 20. Omnis autem ponderatio non est digna continentis animæ.* Quæ verba *Glossa* ita exponit: Opes scilicet mundi, in unum cumulum congregatæ, castitati & continentiæ in pretio comparari non possunt. Ad hunc ergo thesaurum custodiendum, ne nobis eundem extorqueat infernalis prædo, induere oportet magnam fortitudinem, & generositatem, ad quid enim aliud signum Virginis in Zodiaco inter libram, & leonem positum est, nisi ad designandum, castitatem non posse conservari, nisi inter libram, id est temperantiam, & leonem, id est, fortitudinem? Armamentarium proinde nunquam à nobis claudendum est, priusquam nobis sepulchrum aperiatur, quia Virgo (& quiscunque alius castitatis cultor) à bello nunquam cessare potest, ut rectè dixit *D. Chrysostomus*. Ratio est, quia cum triplici hoste colluctandum est, quorum nullus cessat carnem pro viribus inflammare. Primus, ipsa natura est; alter, cibus & potus; tertius, dæmon. Ad hanc ergo hostium trigam debellandam arma spiritualia semper ad manum habeamus necessum est, cujusmodi assignari solent à vitæ spiritualis Magistris, & directoribus quæ sequuntur.

P A R S S E C U N D A.

15. Quamvis inficiari nullatenus possim, quin mortificationes corporales, puta cilicia, flagra, jejunia, &c. ad debellandam rebellem carnem magnas habeant vires, non tamen semper eandem domant, ut testatur *S. Climacus* grad. 15. dicens: *Ego novi ad summum jejunantes, valide fuisse quassatos car-*

nis motibus. Quod ipsum etiam perhibet *S. Chrysost.* superius num. 6. citatus. Unde Sancta Virgo, & Abbatissa *Sara*, etsi multum jejuniis, & vigiliis aliisque vitæ rigoribus corpusculum suum attenuaret, nihilominus tamen acriter per annos tredecim impugnata fuit. *B. Pachon* optabat ferarum dentibus laniari,

ed quodd quadraginta annorum solitudine, jejuniorum, aliarumque rerum asperitate hunc hostem expugnare non potuerit, licet nunquam penitus eundem succubuerit. Ita testatur *Palladius* in *Vitis PP.* cap. 29. Igitur non tam in his externis pœnalitatibus, quam in Deo spes, & fiducia nostra est ponenda. Unde *Cassianus* apud *Rodriquez* part. 2. tract. 3. cap. 35. docet, quodd nullus labor ad consequendam castitatem per se sufficiat, usque dum per experientiam noverimus, quodd nostris viribus minimè ad eam possimus attingere, sed à divinà liberalitate, & misericordia eam descendere debere. Cui per omnia suffragatur *D. P. N. August.* lib. 6. de *Virginit.* cap. 39. Nam primum, & primarium castitatis acquirendæ, conservandæve medium asserit esse humilitatem, ut nimirum non cogites, te ipso id te posse, tuasque vires, & diligentiam ad hoc sufficere: nam si his nitaris, eam haud dubiè amittes: Verùm tibi persuadeas, à Deo eam dari, ac cœlitus descendere debere, in eoque omnem tuam fiduciam colloques. *S. Paulus* Apostolus nos pretiosum hunc pudicitiae thesaurum in vase fragili, & quasi vitreo portare asserit, ac proinde cum nobis multi validi, indefessi, & implacabiles hostes semper insidientur, quodd hunc thesaurum nobis eripiant, pro illius secura custodia, & conservatione specialissima Dei assistentia est nobis necessaria. *Habemus autem thesaurum istum in vasis fictilibus, ut sublimitas sit virtutis Dei, & non ex nobis.* 2. *Cor.* 4. 7.

16. *S. Anselmus* in cap. 19. *Matth.* prudenter observat, quodd cœlestis Magister noster Christus, dum de Virginitate disserit, dixerit: *Non omnes ca-*

Gramm. Relig. Pars I.

*piunt verbum istud, sed quibus datum est; causamque cur Deus non omnes Virgines esse, & permanere decrevit, hanc esse dicit, quia castitas donum est Dei, qui proinde illud dat, cui vult, non verò industriæ nostræ opus est. Id est, (verba sunt præfati Archiepiscopi) Non omnes servant verbum istud, quodd bonum sit continere. Non dixit: non possunt capere, id est, servare, quia bene possent, si vellent vincere carnis infirmitatem; sed dixit: Non omnes capiunt, id est, non omnes continent, sed quibus datum est divina gratia, in his verbis ostendit, quia nisi auxilium gratiæ acceperimus, nihil ex nobis valeamus. Quodd ipsum quoque asserit Sapiens in libro, cui Sapiëntia nomen est, manifestè enim fateretur, cap. 8. Quodd aliter non possit esse continens, nisi Deus det. Id quodd etiam perspectum habebat Vates coronatus, cum cecinit *Psal.* 126. Nisi Dominus edificaverit domum, in vanum laboraverunt, qui adificant eam. Et nisi Dominus custodierit civitatem, frustra vigilat, qui custodit eam. Ipse est, à quo continentiae donum nobis dari, & jam datum custodiri, & conservari debet, quodd nisi fiat, oinnis noster conatus irritus erit.)*

17. Profectò frequens experientia per omnia sæcula nos docet, quodd homines cæteroquin virtuosì, in proprio corpore castigando habituati, & vitæ illibatæ assueti, ex eo tamen, quia nimis de sua virtute securi, & in proximis positi occasionibus, de propriis viribus nimium confisi, tandem turpiter fuerint lapsi, unde idipsum, quodd *S. Hieronymus* de Virginitate scripsit, lib. 1. cont. *Jovin.* nos in communi de pudicitia, & continentia asserere possumus, videlicet: *Difficilis res est*

Hh

Virgi-

virginitas, & ideo rara; multi vocati, pauci electi, incipere plurimorum est, perseverare paucorum. Et ideo Sanctus quidam Eremiticola plenus dierum & sapientiæ, animam cujusdam Solitarii eousque à tentationibus carnis infestandam esse dixit, donec castitatem donum Dei, non verò opus virium suarum esse agnosceret, & confiteretur. Hujus pariter opinionis est S. Joannes Damascenus, qui de spiritu fornicationis disserens, hanc nobis doctrinam scriptam reliquit: Hunc immundissimum spiritum superare omni mentis intentione, non nostris viribus confidentes (hoc enim industria humana facere non prævalet) sed opitulatione Domini festinemus, tamdiu enim necesse est hoc vitio animam impugnari, donec se bellum gerere supra vires suas agnoscat, nec labore vel studio proprio victoriam obtinere se posse, nisi Domini fuerit auxilio, & potestate suffulta.

18. Confirmatur id ipsum exemplo Abbatis Moyses (de quo Palladius in Vitis Patrum lib. 8. cap. 22. refert) qui cum in sæculo validissimo fuisset corpore, & animo scelestissimo, se ex toto corde dein ad Deum convertit. Fuit hic initio conversionis suæ à diabolo gravissimè tentatus, maximè autem à fœdis & carnalibus concupiscentiis infestatus, quibus fugandis à seniorum consilio quæcunque humanitatis poterat, remedia adhibebat, orationi tam frequenter instabat, ut potissimam noctis partem infomnis, erecto in pedes corpore, orando transigeret, neque reliquo tempore ullam sive diurnæ sive nocturnæ quies partem caperet. Manibus quoque per diem multum laborabat: adhuc non nisi paucillum panis in alimonia admittebat: per Seniorum quo-

que cellas jugiter obiens, aquam illis defererebat: alia denique non vulgaris austeritatis genera ad tentationes has à se dispellendas haud segniter usurpabat. Sed incassum omnia: neque tentatio cessabat, imò tanta concupiscentiæ carnalis vehementia in eo erat, ut parum abesset, quin succumberet, & religiosum institutum desereret. His in angustiis dum versatur Moyses, ab Abbate Isidoro invisitur, qui ex parte Dei sic eum est allocutus. Ex hoc temporis articulo, frater Moyses, fœda illa tua somnia, & tentationes cessabunt. Atque uti promissit, sic & factum. Causam enim, cur Deus eum siverit tam acriter tentari, ei exposuit dicens: Ne gloriareris, nec te extolleret, ut qui tuâ exercitatione vicisses affectionem, ideo vehementer in te suam exercuit potestatem ad tuam utilitatem, ne incideres in elationem animi. Nondum scilicet Moyses diffidentiae donum obtinuerat; quod ut perdisceret, nec ob nimiam suam præfidentiam in superbiam incideret, idcirco ad tot annos eum Deus permisit cum carne luctari, neque tamen tot tantisque laboribus plenam hujus passionis victoriam ei concedere voluit, quam tamen alii per longè minorem laborem subinde obtinent. Vult enim Deus, ut nostram fiduciam in se ponamus, de nobis verò penitus diffidamus, nec ullatenus nostrâ solertiâ, mediisque humanis nitamur. Quamobrem, si certaminis lauream ab intestino & congenito nostro hoste referre, eumque diuioni nostræ subjugare discupimus, ante omnia alia media impotentiam nostram, ad resistendum tam versuto & callido inimico, coram Deo fideliter ac rotundè, ut fateamur oportet; postmodum devotis precibus, crebris suspiriis, itera-

in cordis affectibus, & desideriis nos à Deo adjuvari flagitemus; sicut enim Dux, cui castrum aliquod commissum est, videns illud ab hostibus, quibus imparem se credit, obsidione cingendum, mox ad castrum Dominum litteras mittit, auxiliūque petit; ita simili casu nobis agendum dicendumque cum D. P. N. *Augustino*, l. 10. conf. c. 29. *O amor, qui semper ardes, & nunquam extingueris! Charitas Deus meus accende me. Continentiam jubes, da quod jubes, & jube quod vis.*

19. Jacto primario hocce fundamento, mox se aliud non minoris efficaciae & energiae argumentum offert, ad castitatis liliū in violabiliter retinendum. Hoc autem est peculiaris aliqua ad castissimam Virginem, sine labe conceptam, devotio. Si enim (ut D. *Bonaventura* in *Rimul. virt. l. 2. c. 23.* testatur) ex venerando vultu, & corpore prodibat divinum aliquid, & virgineus frigidusque ros, qui ad spectantium impuritatem omnem arcendam & extinguendam mirifice conferebat, & quasi virgines germinabat, aut ad majorem vitae honestatem provocabat; quantum magis ab ea, nunc gloriosa, simile auxilium expectare poterit, qui eam mentis obtutu pie contemplatus fuerit? Si aspectus corporalis in Sanctissimam hanc Virginem, adhuc in terris exulantem, defixus tam frugifer & efficax fuerit ad arcendam intuentium libidinem, & castitatem adamandam; quanto potiori jure in quotidiano cum carne conflictu auxilium & juvamen sperare poterit ille, qui eam devotē & humiliter invocaverit nunc in caelis glo-

riose triumphantem, & ad dexteram Filii sui sedentem? Profecto non habet, quod multum trepidat in tentationum praeliis positus, si Marianam opem sincero cordis affectu imploraverit. Unde merito mellifluus *Bernardus* ser. 4. de *Assumpt.* his eam affatur: *Sileat misericordiam tuam Virgo Beata, quisquis est, qui invocatum te in necessitatibus suis, meminere defuisse.* Proinde Magnus spiritalis vitae Magister *Joannes Avila* varios effectus, & notabiles fructus se vidisse scribit in multis, qui cum ab hac tentatione infestarentur, Virginis Deiparae ope ab illa mirabiliter liberati sunt, non nisi quotidie aliquas preces recitando in Immaculatae ejus Conceptionis memoriam. Pro praxi igitur nota, quod quotiescunque te carnalibus infestari motibus sentias, confestim te muni signo S. Crucis in fronte, & in pectore cum invocatione SS. Nominis JESU. Postmodum cum filiali affectu, & devotionis sensu implora castissimae Virginis opem his aut similibus suspiriis: *O Purissima Virgo MARIA, per Sanctam Virginitatem & Immaculatam Conceptionem tuam, nec non per illam puritatem, qua Unigenitum Dei Filium concepisti, & peperisti, supplex te rogo, extingue in me motum omnem libidinis, & da mihi virtutem integerrimam castitatis. &c.* Ad castitatem praeterea sartam tectam conservandam similiter cum necessaria sit exteriorum sensuum custodiam ideo qualiter oculos nostros à fucata foeminarum specie avertere, earumque contactum fugere debeamus, modò discemus.

PARS TERTIA.

20. Cùm indubitata sit illa propositio, à Divo Patre nostro *Augustino* in hæc verba proposita: *ser. 15. de verb. Apost. Qui fecit te sine te, non justificabit, nec salvabit te sine te.* Ita pari modo, quamvis puritatis donum nobis à Deo donari debeat, nullaque humana industria ad hoc sufficiat (ut proximè insinuat) hoc tamen nunquam assequemur, nec Deus illud nobis dabit, nisi etiam, quantum est ex parte nostra, strenuè laboremus, nec quicquam eorum, quæ huc ipsi conferre possumus, prætermittamus. Quemadmodum enim si quis magnum quendam trajicere parat fluvium, opus imprimis habet cymbâ; porro quamvis hæc ita necessaria sit ad trajectionem, ut absque ea nullatenus attingi possit altera fluminis ripa, non tamen sola sufficit, sed exigitur etiam magnus labor à naviculatore adhibendus. Sic similiter tametsi absque peculiari Dei favore impossibile sit, rapacissimum tentationum carnalium fluvium citra castitatis naufragium tranare, hunc tamen cum solitaria Dei gratia minimè transnatabimus, si non etiam simul in exercitationibus mortificationum multum studiosè defudemus. Igitur, si ad virtutem castitatis anhelare, eamque assequi, & assecutam conservare cupimus, sensuum, ac præsertim oculorum portas speciali quadam curâ, & solitudine custodiamus oportet; quia, ut Propheta *Jeremias c. 9. v. 21. ait: Ascendit mors per fenestras nostras.* Id quod expertus est Rex *David*, qui tametsi Sanctus, & vir secundum cor Dei audiret, quoddam tamen semel in videndo non sat cautus & circumspectus fuit, à muliere, quam viderat, abstractus & abreptus est,

& peccati mors per illas incautorum oculorum fenestras ingressa, animam ejus despoliavit, deprædata est, & occidit. Rectè proin monet *S. Gregor. iniquiens: Intueri non decet, quod non licet concupiscere: quia res visæ & inspectæ hominem post se abripiunt, ac cor deprædabuntur; cùmque minùs putabit, captum se, & comprehensum deprehendet.* Appositè ad hoc quadrat propositum, quod in libro *Genesis* registratur; quare nimirum Deus, ut sacer textus *Gen. 6. ait: Tactus dolore cordis intrinsecus*, decreverit hominem, quem creaverat, à facie terræ delere? Et cur paulò post hoc suum decretum per universale diluvium adimplere voluerit? Ideò, quia videntes filii Dei filias hominum, quod essent pulchre, acceperunt sibi uxores ex omnibus, quas elegerant. Ecce causam ruinæ tot millium, & iterum centenorum millium hominum; per aspectum enim in filias hominum defixum, filii Dei deperdidere hoc maximi ponderis prædicatum, & indelebilem sibi ignominiam notam inusserunt, dum non ampliùs filii Dei, sed carnis mancipia ab ipsomet Deo appellati sunt, dixit enim Deus: *Non permanebit Spiritus meus in homine in æternum, quia caro est.* O quot igitur unâ cum his, per diluvium extinctis, sempiternis se subduxissent cruciamenis, si oculos suos in vanam & fucatam mulierum speciem non defixissent!

21. Hinc non immeritò *Ecclesiasticus* toto capite 9. dissuadet aspectum mulierum, tanquam periculum libidinis in animum invehentem. *Virginem ne conspicias, ne fortè scandalizeris in decore illius.* Et iterum: *Averte faciem tuam à muliere compta, & ne conspicias speciem alienam*

alienam: propter speciem mulieris multi per-
vidunt. Et rursus: Speciem mulieris aliena
multi admirati, reprobī facti sunt. Quid
clarius hisce testimoniis, ab ipsomet Spi-
ritu Veritatis dictatis? quis proinde ci-
tra maximam insaniam inficiari audeat,
non fore summè periculosum fœmina-
rum aspectum? Siquidem formæ mulie-
rum fortivo quodammodo modo viro-
rum affectum solent allicere, ut docet *S. Basilus* l. de Virgin. post initium dicens:
Sicut magnes ad se trahit ferrum; ita
fœmina attrahit virum, quod vel maximè
fit per mutuum aspectum. Unde etiam *Ap-
posylus* oculorum periculum insinu-
ans, ordinat, ut mulier in Ecclesia ha-
beat velamen super caput suum pro-
pter Angelos. Quid est propter Angelos?
Respondet famosus quidam Author *Ja-
cobus Marchantius* in Tuba Sacerd. tr. 3.
lect. 5. propter Sacerdotum scil. reve-
rentiam; ne fortè facie mulierum in-
spectâ, alicujus concupiscentiæ subeant
periculum; vocantur enim Sacerdo-
tes in scripturis Angeli. Providenter
ergo Apostolus præscribit, ut velamen
gerant mulieres propter illos; nam &
ipsi vigilanter debent oculos custodire,
& avertere, ne videant vanitatem: quia
cùm nec virorum sit mulieres intueri,
multò minùs fervorum Dei.

22. Hoc quodam die edocuit *S. Ephrem* mulier quædam procax, casu ei
occurrens, aut potius divino impulsu.
Cùm enim ille in nemorum montium-
que desertis degeret, Dominus ei inspi-
ravit, ut sese proximis impertiret, illâ-
que sese solitudine abdicaret, quò plu-
rium servire posset emolumento. At-
que ita consulto se contulit Edessam,
oravitque Dominum, ut sub ipsum Ci-
vitatē ingressum incideret in virum
sanctum, cui cordis sui arcana detege-

ret, & à quo juvaretur, ac in omni-
bus ad spiritualem vitam pertinentibus
dirigeretur. Sed enim Deus *S. Ephremo*,
urbem Edessenam subeunti, sivit ob-
viâ prodire meretricem; quæ res vi-
rum Sanctum vehementer afflixit, quòd
sibi videretur à Domino non exaudi-
tus. Itaque tristis, verecundòque ru-
bore suffusus, submissos in terram ocu-
los defixit. Impudens autem pellex
irretortis eum luminibus est contem-
plata. Quamobrem vir Sanctus erubuit,
eamque reprehendens ait: Non erube-
scis mulier, tam fixis oculis me intuens?
Cui illa, non erubescō, nam mihi lice-
re reor te aspicere, quia ex te, laterè-
que tuo desumpta sum; Tibi verò con-
venit non fœminas, sed terram matrem
tuam, ex qua sumptus es, aspicere,
cùm & in illam reversurus sis. His verbis
admonitus *Ephrem*, meritas egit Deo
grates, quòd ab infami magistra didi-
cisset, ex terra se genus ductare, atque
idèò hanc fixis esse oculis contemplan-
dam.

23. Verùm enim verò, tametsi quis
non semper ex fœminarum aspectu cum
Davide, Salomone, Samsone, & pluri-
bus aliis in peccati casses præceps ruat,
inficiari tamen nullatenus debet, quia
saltem se magno labendi periculo expo-
nat; cujus rei veritatem plurimis com-
probare possemus exemplis, ex quibus
tantùm paucula delibare lubet. *Riba-
deneira* in vita *S. Brigidæ* Virginis recen-
set, quandam Monacham, cùm in pro-
cace alique juvenem curiosus ocu-
los defixisset, tanto repente cupidini
igne accensam esse, ut infelix nullam
quietis partem haberet, dæmon enim
identidem vivam conspecti adolescen-
tis speciem animo ejus repræsentavit, &
quotidie pro suo solenni impuri amo-

ris flammâ eam accendit, & haud dubiè etiam illam in lapsum pellexisset, ni specialiter Dei gratiâ præventa fuisset. Nam cum jam periculo propius aberat, divinitus instincta prunas è foco corripuit, nudisque eas plantis calcavit, itaque Vulcano Veneris ignem triumphavit. Nihil melius etiam ex tali aspectu evenit *S. Bernardo*; vix enim hic castissimus juvenis ex quadam incuria formosam quandam, comptamque fæminam suismet oculis arbitratus erat, mox pravum sensualitatis motum in carne oriri advertit, quem ut sensit *S. Juvenis*, & quoddam hujusce tentationis causam sibi ipsi dederit, vindices à semetipso pœnas expetiturus, notamque eluturus, in glaciale sese stagnum immerfit, & illic tamdiu duravit, donec ipsum naturalem calorem propemodum extinxerit. Itaque semivivus inde extractus. Porro etsi hoc actu tam generoso meruerit concupiscentiæ carnalis habenas, sic ut omnis ille fomes, qui regnat in nostris membris, penitus aboleretur, nihilominus tamen jam cautior factus oculos suos sic refrenavit, ut in hac mortificatione nullus fuerit inventus ipsi par. Et ut alia prætereamus exempla; Quid *S. Benedictum* in summum perdendæ castitatis discrimen pellexit? Nonne curiosus ille aspectus, quo Romæ quandam fæminam aliquando fixius intuitus est? Et nisi se voluisset in spinis, quod forsan abiisset?

24. Quis proinde in disceptionem revocare audeat, fæminarum aspectum non fore viris valde ruinosum? Sanè si talis vanus obtutus nil discriminis secum traheret, hunc viri celebres, ac divino pleni Spiritu, haud tam acriter perstrinxissent. Lubet percipere *S. Dominici* factum; Hic Sanctus Pater, cum fortè cer-

tum negotium cum fratribus tractaret, ingressus est Sacrista, & uni in aurem insurravit: *Pulchra mulier adest, petens confiteri*. Audivit in spiritu vir Sanctus Sacristæ dictum, quare eum acerbissime objurgavit, & pro clausula addidit dicens: Vade jam, & disce fæminas intueri, & de colore judicare. *S. Sabbas* Abbas etiam, cum advertisset multos aliquam mulierem comitatos esse, socium suum probare volens, dixit: Compatior huic mulieri, quoddam duntaxat oculum habeat. Cui cum socius responderet, utroque & quidem eleganti esse præditam; Ergone eam, inquit, vidisti? Discede à me, nolo talem socium, qui est tam curiosus. Denique *S. Franciscus* pariter à suis in Christo filiis exigebat, illisque identidem inculcare solebat, ut mulierum familiaritates, colloquia, & aspectus summo studio devitarent, per hæc enim dicebat debilem frangi, & fortem sæpe numero infirmari. Quia in re ipse *S. Pater* tam cautus, & circumspectus erat, ut socio aliquando dixerit, se nullam tæmlnam de facie nosse. Sic refert *Nicolaus Lanciz. Opusc. 2.*

25. Enimverò obijcere mihi nonne mo videtur illud, quod commemorat *Drexelius* in Amussi. lib. 1. c. 8. §. 3. de Angelico Doctore *Thoma Aquinate*. Cum enim vice quadam, interesset convivio, in quo inter reliquos assessores etiam numerabatur mulier quædam rarissimæ venustatis formâ præstans, hanc ergo Thomas, fixis in eam oculis, diu contemplantur; quod ut notavit ejus Socius, non levem sumpsit suspicandi ansam, arbitrans eum, amore inhoneste abreptum, in mulieris forma hære; sed opinionem suam brevi mutavit, dum à viro sancto causam hujus facti edoctus est: Dixit enim *S. hic Doctor* ad eum:

Non

Non sat possum admirari mundi Conditorem, qui, cum sua plasmata tanto vestit, & amicit decore, & pulchritudine; quantâ ergo non in infinitum majori venustate, excellentiâ, & pulchritudinis raritate fulgebit, & radiabit eorum Plasmator Deus? Si miselli homines, filii sæculi, filii noctis, & tenebrarum, in hujus vitæ præsentis exilio constituti, jam tantâ formositate conspicui apparent, quales non erunt post Oecumenicam Anastasium, dum divinæ erunt consortes naturæ? Si hoc egit tam inclytus Ecclesiæ Doctor (dices) cur & mihi non licebit ob eandem causam formosiores mulierum vultus inspicere, & in hoc tam S. Virum imitari? Respondeo, quod, quamvis S. Thomas hoc in negotio nequaquam vituperandus, sed plurimum laudandus sit, non tamen imitandus, quia in illo nulum suberat labendi periculum; divinitus enim impertitus erat non vulgaris castimonie dono, quam gratiam nec unus ex centenis millibus acquireret, ideoque nemini fas est se temerè periculo exponere, in quo adhuc carnalis concupiscentiæ fomes viget. Præterea etiam nosse debemus, gloriosum hunc Doctorem non fuisse solitum sceminarum facies observare, alias *Surius* in ejus vita non testaretur, eum perinde formosorum vultuum aspectum vitasse, ac alii viperas & scorpiones vitare solent. Quod verò in præfato casu factum est, non temeritati, & curiositati, sed potius singulari Dei nutui adscribendum esse, nullus ambigat.

26. Huc servit ingeniosum quoddam euidam redditum responsum, qui quoad curiositatem oculorum suorum excusare se volens, quodam Psalmistæ textu abusus est. Accidit enim viro illustri, quod astaret alteri non inferioris digai-

tatis in templo, cumque ingressa esset adolefcentula, genere, & formâ nobilis, oculos illic in ejus aspectum reflexit, quod cum alteri illi displicuisse animadverteret, ejus severitatem comprimere ausus, illo Psalmi versiculo se excusavit: *Delectasti me Domine in sacra tua.* Sed ille ex tempore, suaviter sanè: Perge, ait, & vide, quæ eodem in Psalmo sequantur, & invenies: *Vir insipiens non cognoscet, & stultus non intelliget hæc.* Psal. 91. Ita refert *Guilel. Baldes* lib. 3. stim. virt. adolesc. S. *Joannes Damascen.* in vita S. *Josaphat Regis* sequentem refert historiam nostro proposito peraccommodam. Cum Rex quidam multis votis desideratum nactus esset filium; Medicique ex unanimi sententia eidem prædixissent, filium hunc infallibiliter excæcandum fore, si intra 12. annorum decursum solem, vel ignem conspexiturus esset. Unde Rex id metuens, in specu quadam subterranea filium educari curavit. Completis autem 12. annis ipsam foras in apertam lucem prodire jussit, ejusque oculis varia objici mandavit, nimirum aurum, argentum, uniones, & lapides pretiosos, aves, &c. Et quidquid denique humanos oculos delectare, & in admirationem rapere solet, ei exhiberi, & demonstrari imperavit, ac inter cætera etiam sceminas, quarum nomen dum puer scire discuperet, audiit à Regis armigero, dæmones eas appellari, à quibus hominum mentes in errorem traherentur; Pueri autem pectus earum amore, ac cupiditate vehementius; quam ullius alius rei desiderio illectus, ac delinitus est. Cum igitur Rex ex ipso, quidnam ex omnibus rebus, quas vidisset, ipsi magis arrideret, quæ svisset; Quid, inquit, aliud quàm dæmones illi, qui homines in fraudem inducunt? Neque enim ullius rei ex his

his omnibus, quas hodierno die vidi, perinde atque eorum amore animus meus incensus est. Atque hunc pueri sermonem Rex ille admiratus est, quamque violenta atque tyrannica res foeminarum esset, hinc iudicavit.

27. An non verissimum, quoddam stygius veterator per foeminarum aspectum, & pulchritudinem, virorum animos emolliat, eosque in sensilem pravæ cupidinis illecebram pelliceat? Jure merito ergo nos monet S. Greg. l. 21. moral. c. 2. dicens: *Comprimendi sunt oculi, quasi quidam raptores ad culpam; qui innocentissimos agnos fascinant, & velut scrupo in flumen coniecto, labyrinthum tentationum inducunt.* Exemplum ingens est illud Juvenis Anachoretæ, qui cum Abbate suo urbem adiens, ubi mulieres vidit, cujusmodi eæ res essent, sollicitè ab Abbate quæsit. Cui Abbas anseres esse respondit. Reversus puer ad claustrum, incessanter flere cepit. Ad quem Abbas: Quid vis, fili mi? At ille: volo anserem, pater mi, quam in civitate vidi. Quâ petitione Abbas consternatus, ad suos conversus eos monuit, oculos diligenter clauderent, cum etiam innocens, qui virtutem ignis ignorat, per oculos inardescat. Certè Cornelius à Lapide in cap. 5. Matth. v. 28. vivaciùs foeminam depingere haud potuit, quàm dum dicit: *Foemina visu est basiliscus, voce Siren; voce incantat, visu demeritat, utroque perdit, & necat.* S. Hieronymus super illa verba Ecclesiastis, cap. 7. *Inveni amariorem morte mulierem, ita de hoc foemineo sexu scribit: Sed & hoc ait: Requirit anima mea, an recta mulier inveniat? & cum vix paucos de viris bonis invenerim (ita ut de mille vix unum potuerim invenire) mulierem bonam omnino invenire non potui, omnes enim me ad luxuriam, & non ad virtutem deduxerunt, & quia appo-*

situm est cor hominum diligenter ad malitiam ab adolescentia sua, & pene omnes offenderunt Deum, in hac ruina generis humani facilius ad casum est mulier. Quisquis proinde castitatis liliu intactum conservare desiderat, vanam mulierum speciem intueri caveat necessum est.

28. Certè dæmon per alterius sexus aspectum, & pulchritudinem corda virorum fascinat, & incantat. *Cæsarius l. 4. c. 96.* sequentem, quæ suis temporibus accidit, historiam enarrat: Monachus quidam ætate maturior, in observantia Religionis ferventior, à spiritu luxuriæ multifariè, multisque & duris modis impugnabatur: Tempore quodam, cum esset in oratione, diabolus post tergum veniens sagittam ignitam post eum direxit, ita ut illam Monachus videret juxta oculos suos volitare, fulgurare, & ex percussione parietis scintillare. Alio tempore spiritus fornicationis, *cujus halitus, ut Job ait, cap. 41. prunas ardere facit,* corpus ejus igne libidinis intolerabiliter succendit, cujus importunitatem Venerabilis Vir ille considerans, in hæc verba altâ voce prorupit: *Quid me tam crudeliter crucias ô diabo! Non enim amplius facere poteris, quam à Deo permissus fueris.* Quæ omnia cum Apollonio narrata fuissent, interrogavit is Cæsarium, an non ille spiritui fornicationis, sic terribiliter ipsum crucianti, occasionem præbuisset? Respondit Cæsarius. Sicut ab ore ejus audiui, die quodam cum visitaret eum Abbate, in quodam claustro Sanctimonialium, Matronam quandam ejusdem Congregationis, quam ante conversionem benè noverat, oculos in eam defigens, cum considerasset plùs, quàm oportebat, tunc quidem nihil ex hoc tentationis sensit, sed postea quando diabolus illam oculorum defixionem menti

menti ejus reduxit, ita tentatus est ab illa hora, & postea per annos aliquos, ut eum vivere tæderet. Ex quo liquet, curiosum, & incautum foeminarum aspectum, etiam post longum temporis spatium spectatorem conjicere in periculum, prout experti similiter fuere S. Benedictus, & B. Pachon, innumerique alii. Haud illepidè Poëta Ovidius:

Ut penè extinctam si flammam sulphure tangas,

Vivet, & ex minimo maximus igniserit.

Sic, nisi vitæis quidquid revocabit amorem,

Flamma redardescet, quæ modò nulla fuit.

Eapropter, ne in hujusmodi carnalem incidas foeminarum concupiscentiam, audi *Siracidem* suadentem, & monentem: *Ne respicias in mulieris speciem*; Eccli. 27. 28. Hoc monitum ut sequareis, innumera habes Sanctorum virorum exempla, qui à curioso mulierum conuitu sollicitè oculos averterunt; & ut reliqua omnia missa faciamus, pro sexcentis aliis nobis sufficiat exemplum S. Job, qui in corde suo statuit, ut suos oculos refrænare, ne aspicerent Virginem: *Pepigi fœdus cum oculis meis, ut ne cogitarem quidem de Virgine*. Job. 31. Ubi quærit S. Gregorius; quodnam est illud pacti genus, cum oculis pacisci, ut non cogitent? cum intellectu potius & imaginatione hoc non cogitandi fœdus pangendum est; cum oculis verò non videndi: Dicit tamen: *Pepigi fœdus cum oculis, ut ne cogitarem de Virgine*: probè nōrat scil. Vir Sanctus, per hoc ostium malas cogitationes in animum intrare; unde judicabat, si oculos benè custodiret, fore ut & cor & intellectus optimè custodita essent; hinc cum oculis suis fœdus se pepigisse ait, de nulla muliere cogitandi. Unde

Gramm. Relig. Pars I.

quisquis ab inhonestis imaginationibus, & phantasmatibus liber esse cupit, debet cum oculis suis inire pactum nihil videndi, quod nefas sit concupiscere. S. Chrysost. ser. de continentia *Josephi*, occasione horum verborum sic quærit: *Quisnam miretur, ubi viderit magnum hunc virum, qui diabolum debellavit & confudit, omnesque ejus machinas elusit, & stratagemata subvertit, mulieris vultum non audere intueri? ut noverimus (inquit) quam necessaria nobis sit in id genus rebus circumscriptio, quantumlibet pii & Religiosi simus.*

29. Denique notandum ulterius, quòd nō solum nobis timenda sit mulier, quando speciosa est, verum etiam quando deformis est, omnisque pulchritudinis expers; nam ut S. Cypr. de sing. Cleri. ait: Cupidini nulla deformitas, nulla despectio fastidira, vel vilis existit, sed diabolus pingens speciosum efficit, quicquid fœdum & horribile fuerit. Hoc ipsum lepido exemplo, & pio stratagemate Abbas quidam prudens suis Monachis ostendit: Erat Cœnobium, cui vir prudens præsidebat. Religiosi, ut communia onera à se repellerent, vetulam quandam condicendam statuerunt, quæ domesticis officiis gravaretur, nil periculi ab illâ oriri posse contententes. Abbas sedulò suadet contrarium, sed parùm proficit. Itaque insigni stratagemate propositum molitur evertere. Quadam die obsonia, sale probè condita, eis jussit apponi, clausaque cellâ vinariâ, & puteo, monasterio prodit, neque ante vesperam rediit. Interim cum Monachi ingenti cruciarentur siti, & certatim ad cellam vinariam, & ad puteum accurrerent, atque omnia clausa invenirent, demum acrem profligaturi sitim ad lacunam proximam, vermibus turgentem, properant, & fœtidam turbidamque, quam ibi repererunt aquam,

avido ore hauriunt. Abbas vesperi domum redux, quid Monachi egissent, certificatus, unde eosdem sic allocutus est: Charissimi, quoniam melior aqua non suppetebat, ad aquam putridam sitim sedatum ivistis; ita etiam potest contingere, ut cum formâ ac specie pulchriori mulier desit, eâ, ejus copia adest, surgentem libidinem expleatis. Quâ similitudine convicti in Abbatis sententiam consenserunt, omne fœminarum genus arcuentes. Ita refert *Joannes Nicus* Exempl. 31.

30. Quod ipsum etiam docuit B. *Ægidius*, è Divi *Francisci* familia laicus, quendam Religiosum, qui cum Fratrem *Ægidium* conveniens, coram eo gloriatus esset de obtentâ adversus carnis vitium gloriosâ victoriâ, modumque etiam recensuisset, quo carnis præparatos sibi evasisset laqueos, inter cætera dixit, sequentis à tergo fœminæ sibi immissam concupiscentiam, eoque validiorem, quod propius illa accedebat, sterisse verò parumper, atque prætereuntem seriùs aspexisse, mox omnem evanuisse tentationem. Quem B. *Ægidius* mox interrogavit, an mulier illa speciosa, an verò deformis, juvenula, aut vetula fuerit? cui cum Religiosus vetulam & turpem fuisse respondisset, mox vir Dei in hæc verba subjunxit: Quid ergo mirum, si præterit tentatio appposito antidoto? Scias fili mi, potius succubuisse te, quam vicisse. In eo consistebat victoria, quod prætereuntem non aspiceres, sed demissis vel clausis oculis, re tentantem omnino negligeres; hisque utilissimum quoddam, nostro proposito admodum opportunum, subjunxit documentum, dicens: *Victoria temptationis carnalis non in congressu, sed in fuga securior & firmitior: cave iterum, ne molestas tibi feminas, neque in universum ullas infaci-*

em respexeris; nam pro vetula adolescentula, & pro fœda speciosa se tibi objiciet, qua tentationem non remittet, sed augebit; non tollet, sed immittet; quo fiet, ut facile pro victoriâ turpem lapsum, & pro gloria perpetuam reportes infamiam. Hæc de fœminarum aspectu vitando dicta sufficiant: nunc gradum promoveamus ad earundem curiosum contactum studiosè evitandum.

31. Quoniam non minùs mulierum tactus insidiatur castitati, quàm earum intuitus; idè verus castitatis, & pudicitiz sectator se cautè custodire debet, ne fœminam, quocunque contactu, etiam licitissimo, tangat, aut se ab ea etiam sanctissima, aut sibi sanguine junctissima contrectari sinat. Sæpe enim, quemadmodum Spiritualis vitæ directores & Magistri asseverant, per similem tactum immunditiæ virus animum subit, eumque inficit, devastat & necat. Expertus est id quidam Monachus, qui cunctis Monasterii sui erat speculum Sanctitatis, & amore castitatis omnium mulierum abhorrebat aspectus. Interea suorum fratrum precibus inductus Patrem suum lethalter decumbentem, clamantemque se dolore moriturum, si ejus visitatione frustraretur, visitatum venit. Ubi per tres dies remanens tanto tædio affectus est, ut carceri se crederet mancipatum. Post tertium diem cum contigisset eum cum sorore patris crura refrigerii causâ confricare, contigit ut manus sua sororis dexteram attingeret, & mox tam diris libidinis stimulis in eam cor ejus inflammavit, ut nisi verecundia obstitisset, penè eam statim ad illicitum actum prostravisset. Interim nil aliud, quàm cum sorore libidinem explendam cogitabat, monasterii, & ejus disciplinæ jam totus oblitus. Sanatur interea Pater, sed Monachus

chus occasionibus coloratis retardat de die in diem ad monasterium remeare, manetque in domo paterna non sine magna admiratione Patris per tres menses. Tandem ad cœnobium redire compulsus est; sed diabolo suatore, & libidine impellente de Monasterio fugiens, mutato habitu per totum diem domum paternam occultè quærit intrare, intransque serò tamdiu latuit sub lecto sororis, quousque æstimaret eam obdormire. Tunc exuens se, nudum sese ad fororis nudum latus applicavit. Ad hæc soror evigilans, & virum juxta se sentiens, diris clamoribus ad se omnes pariter evocavit. Currunt ad puellæ thalamum cuncti cum lumine, & in lecto inveniunt hunc jacentem. Mirantur parentes, & stupent, & cæteri etiam condolent, ille totus confusus, cernensque se à diabolo illudum, suam culpam recognovit, & in se ipsum rediit, & de eadem paternâ domo egressus sine mora, lugens ac dolens ad poenitentiae fontem properavit. Deinde in suo Monasterio receptus, per duos annos in tanta se poenitentia afflixit, ut foret cor hominis insufficiens cogitare, & completo annorum duorum spatio, ex hoc sæculo feliciter migravit. Sic scribit *Severus Sulpit.* Dial. 2. c. 19. de gestis *S. Martini*.

32. Quis hinc non videt, quàm mortiferum venenum sit mulieris quamvis consanguineæ contactus. Proinde haud immerito *D. Jordanus* fratrem quem pi-
am graviter coarguit, quod mulieri cui-
piam dexteram porrexerit. Verùm cum
frater se excusare vellet dictitans, nul-
lum adfuisse periculum, & fœminam esse
sanctam, subjunxit *S. Vir*: *An nescis*
frater chare, pluviam secundum se bonam
esse, & bonam quoque esse terram; & ecce
si hac diversa substantia utraque bona com-
isceatur, quid aliud sit nisi lutum; quo se-

datur homo? Quâ similitudine dictum
religiosum, & nos omnes commonere
voluit, ex simili contactu, nil aliud se-
qui posse, quàm commaculationem ani-
mæ. Ad hanc porrò veritatem magis de-
monstrandam bellè quadrat, quod *S.*
Petrus Damiani l. 2. ep. 18. in lucem pro-
tulit. Quòd videlicet in quodam mon-
te Orientis lapides reperiantur igniferi,
qui masculus & fœmina nuncupantur,
& dicuntur *Pyroboli*. Qui nimirum, cum
à se procul sunt, non accenduntur; si
verò fœmina appropinquaverit mascu-
lo, protinùs ex eis ignis egreditur, ita ut
omnia, quæ circa montem sunt, flam-
mis vaporantibus exurantur. Ab his
ergo lapidibus docemur; si consumi li-
bidinis incendio perhorrescimus, muli-
eris tactum declinemus oportet, ne per
hunc impuri amoris flamma profiliat, ac
in nobis non montis, sed mentis fruteta
pervadat, & absumat.

33. Non desunt alia exempla, quæ
dicta non obscure stabiliunt. In vitâ *B.*
Mariæ Oegniacensis recensetur; cum
quidam prudens & virtuosus vir, & *B.*
Mariæ Oegniac. familiaris, ex nimio
spiritualis affectionis excessu manum e-
jus strinxisset, mox primos concupiscen-
tiæ motus oriri in se advertit. Eodem
tempore audivit *Mariæ* vocem (quâ
olim *S. Mariæ Magd.* compellabatur)
Noli me tangere. Illa, quid hæc vox sibi
vellet, ignara, prædictum virum, an eam
audierit, & quale in eâ lateret mysteri-
um, percontatur. Quid autem responde-
rit, haud constat. Hoc tamen certum est
quod inde sat intellexerit, se divinitus
fuisse admonitum ab hujusmodi sensua-
litate abstinere. *S. Leo Papa* I. in die Re-
surrectionis Domini cum Missarum so-
lemnia celebraret, & fideles Sacro Eu-
charistiæ epulo reficeret, mulier quæ-
dam ex quodam devotionis affectu ma-

nui eius osculum libavit, unde tam vehementes carnis stimulos in se oriri advertit, ut Vir Sanctus ad hos reprimendos eandem manum scandalizantem amputare decreverit, & quod decrevit fecit. Interea murmur in populo oriebatur, quod Summus Christi Vicarius Divina, more solito, non perageret. Quare Leo ad B. Virginis patrocinium recurrrens ejus providentiæ, & potentiæ se totaliter commisit, eamque enixe precatus, quod sibi ad tantas angustias redacto opem ferre dignaretur. Ad hanc supplicationem mox Misericordiæ Mater clienti suo affuit, refecitamque manum virgineis suis manibus trunco suo admovit, sanamque & incolumem restituit, jubens ut procederet Filio suo Sacrificium immolaturus. Hinc Pontifex omni populo, quod sibi contigerat, publicavit, ac manum restitutam palam ostendit. Meminit hujus historiæ S. Antoninus in Chronicis, quem citat Bagatta Tom. 2. lib. 2. cap. 1. §. 4. num. 17.

34. Plinius lib. 9. cap. 60. scribit de pisce, qui stella nominatur, quod inter medias aquas semper ardeat, & quidquid contigerit, calefaciat, inflammet, & adurat. Unde pisci huic hoc rectè subscribitur lemma: *Tangentem adurit.* Ita sanè scæmina levi quovis contactu incendit, & adinstar flammæ devorat cõrda virorum. Graphicè S. Hieronymus Epist. 47. Sicut stupa (inquit) ubi ignem olfecit, statim accenditur, & non opus est multâ operâ; sic scæmina, masculi corpus contingens, non opus habet multo labore, sed simul ut contingit, statim habet latenter incensam voluptatis scintillam. Nullus proin sibi fidat neque credat, si nē pudicitia & castitatis præjudicio id præstare posse, quod eminentis virtutis viri præstare non potuere, nec sibi fisci sunt mulierem tangere. Nec immerito, quia dogma est ab ipsomet Spiritu San-

cto traditum (Prov. 6. v. 27.) Nunquid potest homo abscondere ignem in sinu suo, ut vestimenta ejus non ardeant? Sic qui ingreditur ad mulierem proximi sui, non erit mundus, cum tetigerit eam. Ubi notandum ly tetigerit, quod Patres & Doctores passim accipiunt non de ipso adulterio, sed de familiaritate, colloquiis, tactuque simplici scæminarum. Monemur proinde his verbis, ne mulieres adeamus, manusque aut vestes earum tangamus; eod quod sicut ignis in sinu adurit vestes, sic tactus mulieris adurit, si que amore incendit corpus tangentis, ac per corpus quasi per vestem transit ad ipsam animam, illamque scædo concupiscentiæ incendio, & tartareo libidinis igne inflammat, denigrat, maculat, secundum illud Ecclesiastici, cap. 13. Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea. Rectè proinde Orbis Magister D. Paulus 1. Cor. 7. suadet, & suggerit: Bonum est homini mulierem non tangere, quæcunque demum illa fuerit, sive annosa, sive juvenula; sive pia, casta, sancta, sive impia & prostituta; sive amica, & sanguine juncta, sive extranea & aliena; quia igitur bonum est mulierem non tangere, ergo malum est homini, mulierem tangere, non quidem peccatum est (ait hic S. Hieron.) sed malum, id est, ad concupiscentiam carnalem hominem emolliens ac inducens. Nam, ut S. Leander Episcopus Hispalensis in quâdam Epistolâ cap. 2. ad Virgines ait: Dispar sexus, in unum locatus, eo titillatur instinctu, quo nascitur. Ignis & stupa sibi utraque contraria, in unum redacta flammæ nutriunt. Viri & scæmina sexus diversus si conjungitur, quo lex natura provocat, commovetur. Hæc de cavendo scæminarum attactu dixisse satis; at parum proderit, eas non tangere, nisi etiam earum familiaritatem ac consortium sollicitè declinare studeat; de hac ergo mulierum fuga nunc agendum.

PARS

P A R S   Q U A R T A.

35. **Q**uemadmodum ad quampiam ægritudinē, quæ ex diversis causis originem ducit, propellendam, non sufficit aliquas tollere causas; quid enim prodesset infirmo, si à superfluitate quidem cibi & potūs, tanquam morbi sui causā, sibi temperaret, iram verò, & bilem, quæ non minùs illius ægritudinis origo existunt, non reprimeret? Ita non dissimiliter ad libidinis febrem arcendam tollere oportet omnes causas, quæ in animū nostrum hanc pestiferam tuem invehunt. Proinde non solum seminarum intuitus, & contactus declinandus; verum etiam omnis earum familiaritas, & conversatio, quantum fas est, fugienda. Quid enim prodesse poterit non intueri, aut tangere mulierem, si earum frequenti accessu, & familiaritate gaudes, quæ (ut *S. Hieronymus* loquitur,) prima sunt Clericorum tentamenta. Saluberrimum proinde nobis suggerit monitum *Siracides* Eccli. 42. 12. dicens: *In medio mulierum noli commorari, de vestimentis enim procedit tineæ, & à muliere iniquitas viri.* Ubi *Paulus de Palatio* ait: *Ut naturale est oriri ex veste tineam; ita ex femina viri concupiscentiam.*

36. Unde multi hac in re graviter errant, dum de voluntate sua nimiam sibi securitatem promittunt, & præsumunt; dicunt enim: Tamen si in hoc vel illo periculo, in hac vel illa occasione positus essem, certus sum, quòd minimè consensurus sim: nec tamen considerant, quòd concupiscentia carnalis naturaliter delectationem, & complacentiam etiam cum violentia quadam ad se trahat, quòdque impossibile sit, escam igni appropinquantem aliquod non concipere incendium. Habet siquidem id sibi omne objectum delectabile, ut, quamdiu est

præsens, rationem turbet, intellectum velut fascino occupet, & voluntatem in sui favorem rapiat, uti *Philosophorum Princeps Aristoteles* lib. 2. *Ethicorum* cap. 9. nos docet. Exemplum adducit à *Consiliariis Urbis Trojæ*, qui, dum de *Helena* absente in Senatu ageretur, sapientissimè judicabant, illam civitate esse pellendam, ut *Deorum* simul & hominum iram evaderent. Cùm verò coram causam suam tueretur, blandā formæ elegantia excæcati, mentem continuò mutarunt; ac reclamante licet totius populi suffragio retinendam statuerunt. Sic similiter quotidiana nos docet experientia, quòd res sit perardua, præsentis amicæ amorem moderari; quia præsentis illiciti magna solet esse vis. Magnus audiatur *Gregorius*. *Ad hoc*, (inquit lib. 3. *Dial.* cap. 7.) *quod malè concupiscitur, præsentia concupita forma validissime famulatur.*

37. Facit huc, quod narrat ex *Patre Oliva*, Societatis Jesu Generali, *Paulus Aringhus* in monumentis infelicitatis lib. 2. cap. 12. num. 5. Cùm quædam femina familiaritatem contraxisset cum juvene quodam, hæc tandem in carnalem abiit amorem adeò, ut longo tempore in impudiciis & libidinibus ambo hærerent. Tandem mulier infirmari graviter cepit, quæ corporis ægritudo quia per menses aliquot pertinaciter ei adhæreret, omnis tandem carnalis amoris affectio penitus suffocata & extincta est, cepitque seriò de agenda poenitentia cogitare; sicque per sacramentalem peccatorum Confessionem se ad piè obeundam mortem disponere. Cùmque præsens jam adesset mortis periculum, rogavit advocari ad se juvenem illum, cui prius turpiter assueverat, ut vel

unum salutis verbum ei dicere, illumque ad poenitentiam exhortari posset; ut sic ejus salutis fieret promotrix, quæ prius illi perditionis fuerat laqueus. Vocatus juvenis, dum advenisset, eumque moribunda conspexisset, tam magnum repente in ea impuri amoris excitatum denud est incendium, ut Juvenem, etsi reluctantem, arctissime complexata, tandem in hæc verba proruperit: O delictum meum unicum! Sicut semper te tenerimè a navi, ita porro te sic deperreo, ut amore tuè in tartara abire minimè formidem, neque fugiam. Quibus dictis, mox omni membrorum sensu orbata, haud multò post, sceleratam in diaboli manus animam efflavit. Ex qua historia quis non colligat, quàm mulieribus exitialis sæpe sit virorum, præsertim impudicorum, præsentia, quemadmodum & viris mulierum.

38. Denique nec desunt alii innumeri, qui de sua confisi castitate, nihil sibi porro metuebant; & tamen, quia occasiones non fugerunt, turpiter in carnalis libidinis cœnum prolapsi, in eo computruerunt, suasque tartaro animas consignarunt. Id quod non sine intimo cordis gemitu deplorat D. Laurent. Justin. in hæc verba differens: O quos sub specie charitatis seducuntur! ô quanti simulatâ perierunt dilectione! Heu! quàm multi in principio purè & sine deceptione versantes, & nimia familiaritate paulatim infecti, in immane præcipitium delapsi sunt, eò miserabilius quò inexpectatiùs. Sed & S. Cyprianus nervosè & eleganter docet toto tractatu de Singularitate Clericorum, qualiter oporteat fugere fœminarum familiaritates, cum ex illis in viros Religiosos, ac Sacerdotes ingentia emanare soleant mala, & animarum naufragia: ubi inter alia sic scribit: Mentior, si non videmus exinde interitus plurimorum. Quanti

& quales Episcopi, & Clerici, & Laici, post confessionem, victoriàmque; post magnalia signa, & mirabilia usquequaque monstrata, noscuntur cum his omnibus naufragasse; cum volunt in navi fragili navigare? Quantos leones domuit una mulieris infirmitas delicata, quæ cum sit vilis & misera, de magnis fecit prædam. Quod Salomon (Prov. 6. 26.) loquitur dicens: Pretium meretricis vix est unius panis; mulier autem pretiosas animas capit. Hactenus Cyprianus. Nul- lus proinde dicat: Sum Religiosus, sum Sacerdos, sum Dei Servus, jam in virtutibus sat fundatus; nam esto ita sit, licet in magno perfectionis gradu positus sibi videatur, inter medias tamen peccandi occasiones constitutus, animi robur non sibi promittat, quasi omnis securus esset periculi; est enim Sapientis (Prov. 11. 28.) oraculum: Qui confidit in divitiis suis, corruet. Id est, qui plus, quàm oportet, suis confidit viribus, spemque suam in præteritis collocat victoriis, ab adversario relatis, neque pericula cavet, hic corruet; cadet scilicet, ut folium aridum decidit ex arbore. Sic miserimè corrui quidam magnæ virtutis vir, Robertus de Licio, de quo apud Josephum Mansi tr. 14. disc. 30. legimus, quòd licet in suo sæculo omnium Prædicatorum Evangelicorum norma fuerit, & speculum, innumerorum quoque peccatorum procurarit conversiones, trecentosque ex iis ad Religionem induxerit S. Francisci: Attamen obscuratum doleo esse aurum, inquit historicus, mutatum esse colorem optimum, emarcuisse florem nitidissimum, matronarum eum certatim adeuntium concursu, atque libidine paulatim illectus, vesanus coepit esse. Præsul postremò factus in Patria, imò Aquini, senex inter concubinas decessit.

39. Non minus etiam deplorandus est lapsus alterius ejusdam magni viri, de quo *Thomas Cantipratenfis* l. 2. apum. c. 39. refert, quod Canonicus factus, Canonicalem præbendam, animarum Deo lucrandarum zelo permotus, cum Ecclesia quadam Parochiali permutavit, in qua integro septennio verbum Dei cum ingenti animarum fructu prædicavit, aded ut vitæ suæ exemplaritate, aliisque bonis operibus, quibus passim resplendebat, magnam sibi sanctitatis famam passim apud omnes comparavit. Verum dum jam sexagesimum ageret ætatis annum, septuagenariam Virginem, quæ ciliicum ejus lavare consueverat, tandem deperire coepit, & opportunitate pellectus eandem vitiauit. Quo scelere admisso, illa in tantum doluit, ut præ nimia amaritudine mortem acceleravit in planctu; at Sacerdos expertus incognitam voluptatem, inque luxuria perleverans miserè periit. *S. Macarius* de Christiano quodam refert, qui, cum pro fidei orthodoxæ confessione, in plurium atrocissimorum suppliciorum carnificina constans permansisset, tandem ad carcerem reductus, cum ei mulier quædam in custodiam, & vulnerum suorum curationem assignata fuisset, ejus blanditiis, & verborum lenociniis resistere non valens, tandem in profundum scædæ lasciviæ, & idololatriæ barathrum infeliciter incidit.

40. Hinc non sine fundamento *S. Hieron.* ad *Oceanum* de vita Clericali disserens, ait: *Janua diaboli, via iniquitatis, scorpionis percussio, nocivumque genus est femina.* *Thomas Cantipratenfis* l. 2. apum. c. 39. n. 46. postquam periculum ostendisset, quod etiam viris, summâ virtute & perfectione conspicuis, à mulieribus imminet, tandem

subjungit: *Ecce quid est quod audisti; si in viridi ligno hæc facta sunt, in arido quid fiet? Ignis est mulier, & ignis usque ad consumptionem devorans, quid autem de se juvenes sentiant, nescio, ego autem sexaginta annorum sum uno minus, & undique perstreptibus malis, casum adhuc lubricitatis perhorresco.* Denique exempla etiam habemus, quibus ostenditur, nec sanctitatem, nec consanguinitatem satis tutam esse. *Rufinus* in *Vitis Patrum* lib. 3. n. 14. narrat, quendam Monachum habitasse in eremo, inque magna virtutum exercitatione Deo, & animæ suæ servivisse, ad quem cum ejus consanguinea nonnunquam venisset, ita paulatim animus ejus emollebatur, ut tandem religiosissimi instituti sui immemor, cum ea peccavit cum ingenti dæmonum tripudio. Quid aliud etiam ad lapsum impulit, *S. Jacobum Eremitam*, *S. Macarium Romanum*, *Joannem Guarinum*, & alios plures perfectissimos viros, quàm brevis cum mulieribus cohabitatio, nimisquæ cum eis familiaritas? Unde melleus Doctor *S. Bernard.* serm. 65. in Cant. appositè ad rem ait: *Habitare cum femina, & non cognoscere feminam plus est, quàm mortuum ad vitam suscitare: quod minus est non potes; quod majus est vis credam tibi?*

41. Quapropter merito ad omnem sceminarum familiaritatem cavendam sollicitè nos adhortatur *S. Dorotheus* doct. 10. sic scribens: *Melius est tibi letibiseram æruginem comedere quàm edere cum muliere, etiamsi Mater vel soror tua sit: nam etsi nec cum Matre, nec cum sorore, aut consanguinea peccares, hæc tamen ipsa in mentem transferent sexus muliebres.* Confirmat id ipsum *S. P. August.* qui rogatus, cur cum sorore habitare nollet? respondit: *quia non sunt mihi sorores, quæ cum mea*

mea sorore sunt. Hinc alteri quoque sua sit: *Contra libidinis impetum apprehende fugam, si vis obtinere victoriam.* Etiam si enim nihil sit fragilius hoc sexu, est tamen nihil potentius ad viros sternendos. Pericula porro, à familiaritate muliebri imminencia, pulchrè per statuam Nabuchodonosoris explicantur. Ejus statuæ caput ex auro optimo erat, pectus & brachia de argento, porro venter & femora ex ære, tibie autem ferreæ. Adeoque omnia ingentis hujus Machinæ metalla, pretiosissima simul & solidissima erant, & tamen mox in minutissimum pulverem contrita, & redacta fuere, dicente Scripturâ: *Contrita sunt pariter ferrum, testa, as, argentum & aurum, & redacta quasi in favillam. Dan. 2. v. 32.* Sed quænam terribilis hujusce ruinæ causa extitit? *Abscissus est lapis, & percussit statuam in pedibus ejus ferreis & fictilibus, & comminuit eos.* Quæ omnia utique in figura contingebant. Sed quid præfigurabant? Respondet Richardus de S. Victore lib. 1. p. 1. c. 25, de erudition. quod per pretiosa metalla variæ designentur virtutes: Quid est fulgur capitis aurei, nisi fervor cælestis desiderii? Quid claritas pectoris & brachii argentei, nisi certitudo recti consilii, & rectitudo operis? Adeoque omnia metalla varias præfigurabant virtutes, quæ in anima, magnis passibus ad sanctitatem gradiente, resplendere cernuntur. Sed undenam statuæ hujus tam præceræ & pretiosæ lapsus? Planta testea designat voluptuosam superfuitatem. Unicus quantumvis modicus lapillus, unicum verbum obscœnum, vel obtutus, gestus aut cogitatus lascivus, unica proxima occasio à nobis non repudiata, ad hominem virtute & Sanctitate conspicuum, turpiter deiciendum sufficiunt, dum

planta testæ, quæ luteam voluptatem indicat, innititur; quia tamen si caput aureum sit, tamen in propositis nostris ad non consentiendum, chalybis instar, stabiles simus, pedes tamen, quibus hæc omnia inniuntur, ex testa, lutoque sunt ficti. Habemus (inquit Apostolus 2. Cor. 4.) *thesaurum istum in vas fictilibus.* Ita Richardus.

42. Proinde ne hujus pretiosi thesauri iacturam patiamur, quam diligentissimè nobis caveamus à familiaritate mulierum, tamen si singulari virtute, & sanctitate præditæ forent, & conversatio, tractatioque de rebus bonis & spiritualibus esset. Etenim communis SS. Patrum doctrina est, amorem spiritualem facili negotio solere degenerare, & è spirituali in carnalem sensualémque transire. Quam materia consideratione dignissima est doctrina quadam, quam peritissimus vitæ spiritualis Magister D. Bonaventura de modo confit. c. 14. in hæc tradit verba: Quoniam Spiritualibus loquor, propter quos ista scribo, noverint ipsi quod licet carnalis affectio sit omnibus periculosa & damnoſa, ipsis tamen magis pernicioſa, quando conversantur cum persona, quæ spiritualis videtur. Nam quamvis horum principium videatur esse purum, frequens tamen familiaritas domesticum est periculum, delectabile detrimentum, & malum occultum, bono colore depictum, quæ quidem familiaritas, quanto plùs crescit, tantò plùs infirmatur principale motivum, & utriusque puritas maculatur, non tamen de hoc statim perpendunt, quia sagittarius ille à principio non mittit sagittas venenatas, sed solum aliquantulum vulnerantes, & amorem argumentantes. Ad tantum tamen brevi perveniunt, ut jam non velut Angeli, sicut inceperant, se ipsos alloquantur,

quantur, & videant, sed tanquam carne vestitos se mutuo intueantur, & facient mentem quibusdam commendationibus, ac verbis blanditoriis & adulatoriis, quæ videntur ex prima devotione procedere, deinde unus incipit alterius appetere præsentiam corporalem. &c. Isaac Monachus proinde libro de contemptu mundi monet, ut à Monialium conversatione nobis caveamus, haud secus quàm ab igne & laqueo diaboli.

43. Opportunè Thomas Cantuariensis verba illa, quæ in S. P. Augustini Regula continentur: *Nec solum tactu, sed affectu quoque, & aspectu appetitur, & appetit concupiscentia faminarum*; explanans scribit l. 2. cap. 30. n. 44. *Vide, quàm exitiabilis dolus est, quod quidam magis tententur ab his personis, quæ speciem in habitu, & religione præbent, quàm de his, quæ saculo se dederunt; & mulieres similiter, quæ nunquam de viris secularibus tentabantur, eas diabolus, & mens perversa in Sanctos, & Religiosos, vel viros Ecclesiasticos stimulat.* Joannes Gerson apud Rodriquez. p. 3. tr. 4. c. 5. n. 7. memorat de quodam insigni Dei servo, præclaris tum doctrinæ tum virtutis ornamentis conspicuo, quod cum identidem cum Religiosa quadam sanctè de rebus, ad animæ salutem spectantibus, ageret, paulatim unà cum conversatione affectus hic erga illam adeò increvit, ut is se continere non posset, quin illam sæpius invisum abiret, multoque tempore cum ea colloqueretur. Unde tam procul venit, antequam vel minimam diaboli fraudem hic latere adverteret, ut, nisi per aliquod longum iter, quod instituire coactus est, Deus ipsi occasionem peccandi eripuisset, ruinæ, & præfenti exitio quàm proximus fuerit. Unde subjungit Gerson: *Non quidquid resplendet,*

Gramm. Relig. Pars I.

aurum est; nec charitas, omne quod charitas esse videtur. Et addit: *Virum Sanctissimum dicere solitum; nihil esse quod aut magis timeret, aut suspectius sibi esset, quàm amorem, etiam in personis multæ virtutis, & Sanctitatis;* & ad hoc adfert illud Salom. Prov. 14. *Est via, quæ videtur homini iusta, novissima autem ejus ducunt ad mortem.* Talis (inquit) hæc via amoris esse solet.

44. Qua in re Confessarii singulariter habent, quod sibi timeant. Proinde quomodo cautè conversari debeant cum filiabus confessionis, salubria dat monita Cornelius à Lapide in cap. 6. Prov. dum hoc ab auditu refert testimonium, inquit: *Audivi in Belgio Matronam sapientem & Sanctam, monentem Confessarios, etiam Religiosos & Sanctos, ut caverent sibi ab aspectu, & colloquiis fornicarum penitentium, quia (inquit illa) adeò illices sunt oculi earum, ut, si in virum quempiam illos defigant, illum sui amore planè illaqueent, & irretiant.* Addebátque, certa sum, non esse virum adeò gravem & constantem, cui, si fixè eum reciproce per quadrantem intuita fuero, non persuasero, quicquid voluero. Hinc D. P. Augustinus à S. Thoma (opuscul. 64. de pericul. Mulier.) citatus hoc serium nobis inculcat monitum: *Cum mulieribus, inquit, sermo brevis, asper, & rigidus semper habendus est; nec ideo minùs vitanda, quia bona indolis & honesta videntur, sed quantiò religiosiores, tanto magis alliciunt, & sub specie Religionis viget plurimùm viscus libidinis.* Credite mihi, ut Episcopus loquor, Cedros Libani, & gregum arietes reperi sub hac specie corruisse. S. Bonaventura quoque hunc S. P. Augustini locum refert in opusculo de puritate conscientie cap. 14. ubi per Cedros Libani, intelligit contemplationis

K k

altissi-

altissimæ homines, per gregum arietes, magnos Ecclesiæ Prælatos,

45. Ideo non solum sunt laudandi, sed etiam imitandi, qui omne mulierum alloquium & confortium summo studio fugerunt. De *S. Martiniano Eremita* legimus. Cum ad maris scopulum, in quo vir Sanctus Solitarius vivebat, virgo quædam naufraga appulisset, hanc è pelagi fluctibus eductam, ut ad eam venustam conspexit, ait: *Igni cum feno nequaquam convenit bene.* Quapropter maluit se in mare præcipitem agere, quàm cum corporis perturbatione, labendique periculo cum muliere solus habitare; hinc *Cruce* se signavit, seq; in mare coniecit; quod autem constaret, opus hoc, seu fugam hanc Deo peracceptam fuisse, inde liquet; nam mox Dei nutu gemini affuere delphines, qui virum sanctum suis exceptum tergoribus ad litus extulerunt. Aliud exemplum perpulchrum nobis sequendum reliquit vir ille religiosissimus ex *Ordine S. Francisci*, de quo *VVadinghus* in *Annalibus* suis anno 1216. scribit, quod à Virgine quâdam è gynecæo Sanctiæ Principis sæpius invisebatur, quo nihil ei erat molestius. Dum ergo semel per nuntium, ut ad colloquium in templum prodiret, multis urgeretur; ille, in unâ manu ignem, in alterâ verò paleas portans ad Ecclesiam processit. Cùmque ad conspectum Domine venisset, paleas igne accendit cum dicto: *Domina ideo tuum quantumvis pium alloquium recuso, quia timeo, ne mihi contingat, quod paleis accidisse vides.* Et cum dicto ab ea, rubore suffusa, recessit.

46. Porro, quæ diximus de viris, cur debeant confortia vitare mulierum; idem dictum sit foeminis, ut à contuberniis sibi caveant virorum, etiam Sanctorum ac religiosorum, quia, ut proximè

dictum, sæpe sauciantur libidine, dum viros honestos & pios cernunt. Exemplum habemus in *S. Joanne Chrysost.* in *S. Ludovico Cathalaunensium Episcopo*, in *S. VVolfstano Episcopo Wigoriensi*, in *S. Bernardino Senensi*, in *S. Vincentio Ferrerio*; qui omnes (ut alios innumeros taceam) à matronis, alias honestis, ad illicita fuere provocati, ut legere est in eorum Actis. Neque addubitandum, quin viri sæpius illaqueentur ab illis fæminis, quæ sub honestatis specie suam tegere solent malitiam, ac amorem venereum. Pavedum est, quod ex *Theophilo Raynando* memoravi in meo *Trino Perfectio* lib. 1. *Tract. 15. fol. 373.* de nobilissima quâdam Matrôna, quæ, viso quodam Religioso, eleganti formâ præstante, tam vehementi mox fuit accensa libidine, ut eum cum quodam alio seniore Sacerdote, pietatis, & Confessionis peragenda prætextu, ad suam arcem invitârit, ac vocârit; ubi occasione in fecit, ut sola solum conveniret, quem mollibus suis sermonibus sic inflammavit, ut miser ille tactamentis succubuerit, & in ipso sceleris œstro, fœdisque amplexibus spurcam animam exhalârit.

47. Disce hinc mi optime frater, alieno damno meliora sapere, & à mulierum lenociniis longius profugere, ne similiter, ubi minime putas, in alicujus lascivæ foeminæ laqueos cadas; nihil enim facilius videtur, quàm incidere in mulieres lascivas, quia consors est Philosophorum & medicorum sententia, fæminas viris esse perulantiore & salaciores, idque tum propter curiositatem, & levitatem naturæ, tum propter copiam humoris, tum propter carniū molliem. Quocirco *Plutarchus* in *Præceptis Connubial.* scribit: *Lucernâ sublatâ omnis mulier eadem erit.* Quasi dicat:

Omnia

Omnis est impudica, modò detur facultas peccandi absque arbitris. Idipsum asserit S. Chrysost. homil. 40. in Matthæum. *Propria mulieris passio est luxuria.* Vide eundem in citata homilia. Ubi explicans illud Matth. 21. *Publicani, & meretrices præcedent vos in regno Dei:* ita scribit: *Ex persona omnium mulierum peccantium meretrices ponuntur: quoniam, quamvis sint multa peccata in mulieribus, tamen in illis præcipue libido abundat.* Neque his dissentit Doctor Angelicus (in cap. 21. Matth. lit. b.) cujus hæc sunt verba: *Quòd sicut familiarius peccatum hominum est avaritia: ita peccatum mulierum est luxuria.* Hinc est pariter (ut idem Doctor Sanctissimus Opusc. 20. lib. 4. cap. 6. docet) quòd propter incentivum libidinis, quod in eis est, natura mulieri multa fræna providit, ut est verecundia, quæ est præcipuum vinculum ejus. Hæc non ed dicta velim, ut fæminas, nobis obvias, aut notas, signatè judicemus, eas esse impudicas; hoc enim foret judicium temerarium & peccaminosum; sed tantum, ut intelligamus, easdem hujusmodi petulæ carnis passionibus inprimis obnoxias esse, quòd nimirum nobis caveamus ab earum con-

gressibus, nisi necessitas cogat inevitabilis, quâ urgente, nihilominus tantum ab igne nobis caveamus, & quantum fas est, citissimè recedamus. *Abcondat quis* (ut cum sacro loquar *Paranias* cap. 6.) *ignem in sinu suo, & non comburetur?* Quòd si dicas: ex istiusmodi mulierum confabulationibus nil sentire in carne tua; tu vel es expers naturæ virilis, vel ita passionibus & cupiditatibus obrutus, ut instar phrenetici morbum haud sentias. Porro, esto nihil sentias, unde verò scis, nec illas ex tuo accessu tentari, præsertim cum (ut ex dictis liquet) valde sint ad venerem pronæ? Itaque oportet esse hos congressus, aut breves, aut nullos. Quod non ideo definimus, quasi sexum despiciamus, & contemptim habeamus, sed ne temerè vel nosiplos, vel eas cum quibus agimus, in libidinis carnalis periculum, seu peccatum conjiciamus. Hæc sunt antidota, quæ non faciliè fiunt nos à libidinis visco iacti, aut teneri; quia tamen, his omnibus servatis, homo adhuc potest virtutem Castitatis amittere; ideo quid porro ad hanc sartam tectam servandam sit opus, modò proponemus.

P A R S Q U I N T A.

48. **L**iquet ex superius num. 5. dictis, castitatis certamina esse durissima, quia etiam illi, qui in summis rigoribus vixerunt, ægrè carnem domare potuere: Quid proin asserendum erit de juvenibus, qui cerei quodammodo ad libidinem inveniuntur? nam quidquid in homine est æstivi ardoris, latè se spargit per juvenes; quidquid vitiorum in aliis remissum, in illis summum est. Nam ut *Plutarchus* lib. de virtutibus & vitiis agebat: *Juvenes præcipites & temerarii*

sunt, ac in appetitibus ardentes, rabiðque. Hinc *D. Hieronymi* est sententia *Impossibile est, juvenem vitiis carnis non tentari.* Sed quid opus, ne in impudicitæ baratrum prolabantur? nimirum pudore & verecundiâ, quæ in juvenibus frænum est, quò retinentur, ne in turpia delabantur. Ideò rectè dixit *S. Ambrosius* lib. 1. offic. cap. 18. In Adolescentibus verecundia maxime commendatur; hanc enim nisi Juvenes habeant, in evidenti tentationibus succumbendi periculo

culo sunt constituti; cum enim ratio, quæ pudenda committenda dissuadet, in Juvenibus sit debilis; idè ratio in illis adjuvari debet verecundiâ, ne in mala obscœna, tentatione ingravescente, proruant, & pudicitiam amittant. Hinc *Demetrius Phalereus* (teste *Laertio* lib. 5. cap. 5.) Adolescentes admonebat; nimirum ut domi parentes, in via obvios, in solitudine revererentur se ipsos. Illi autem se ipsos revereri censentur, qui non solum, soli dum sunt, per pollutiones voluntarias non se corrumpunt, sed etiam qui à proprii corporis contuitu oculos refranant, neque illa, quæ pudor & honestas velari jubent, membra respiciunt, aut denudant absque urgente necessitate; Spectare enim, si quid huiusmodi fortuito accidat, quanti horroris est? Quod ergo in aliis displicet, nunquid in se ipso placere potest? Dicebat rectè *D. Ambrosius*, quem citat *P. Nicol. Lancitius* opusc. 2. cap. 4. num. 95. Quare *D. Hieronymus* dissuadet balnea, eò quòd in iis occasio non desit proprium corpus inspiciendi. Mihi (ajebat *Epist. 7. ad Latam*) omnino in adultera Virgine lavacra displicent, quæ se ipsam debet erubescere, & nudam videre non posse.

49. Licet autem istiusmodi verecundia (ut docet *S. Thomas* 2. 2. q. 114. a. 1. in Corp.) propriè loquendo non sit virtus, in quantum tamen est passio laudabilis, quæ juvenes & sceminas maximè decet, aliquo modo virtus dicitur. Hinc qui hanc laudabilem passionem, sive verecundiam non habent, inverecondi & impudentes dicuntur secundum illud, quod *S. P. Augustinus* in aurea sua Regula scripsit dicens: Nec dicatis, vos habere animos pudicos, si habeatis oculos impudicos; quia impudicus oculus impudicæ cordis est nuntius. Ne ergo, mi frater,

non solum apud homines, sed neque in Dei oculis impudicus inveniaris, *Cheremonis* Abbatis (quem refert *Cassianus* col. lat. 12. c. 8.) saluberrimam doctrinam observes oportet: Nunquam te talem secretius aspicias, qualem videri ab hominibus erubescis; nec in te tale aliquid inevitabilis ille oculus deprehendat, quod ab humanis aspectibus velis esse celatum. Hanc parænesin inter alios castitatis, & pudicitiae Clientes ad unguem explevit *S. Vincenius Ferrerius*, qui (ut scribit *Ribadeneira* in ejus vita) tantæ integritatis virginalis, ac pudicitiae vir erat, quòd triginta annorum spatio nunquam se nudum, aut nudam sui corporis partem aspexerit præter manus. Verum ut simul intelligamus, quantopere huiusmodi verecundia Superis placeat, percipere lubet, quod scribit *Heribertus Rosvceidus* lib. 8. Vitæ PP. cap. 7. de *S. Ammone Anachoreta*; hic vir Sanctus in conjugio virginitatem servans, post à conjugē spontè se junctus ad montem Nitriæ solitudinis secessit, ubi viginti duobus annis solitarius vixit; erat autem adeò pudicus, ut nunquam sese viderit nudum. Et cum aliquando cum suo discipulo *Theodoro*, alisque Monachis stipatus, ad magnum *Antonium* pergeret; ad fluvium *Lycum* pervenerunt, quem tranare debuerunt. Verum, cum *Ammone* vestem exuere erubesceret, Deum rogavit, ut sibi ita flumen transire concederetur, ne suum propositum violaret, fuit repentè ab Angelo ad alteram fluvii ripam translatus non sinè ingenti aliorum admiratione, qui natando supra fluvium litus attigerunt, sicque omnes simul ad *S. Antonium* pervenerunt. Discimus ergo hinc, quàm grata sit Deo istiusmodi erubescencia; quæ tamen à multis parum æstimatur, minùs servatur.

50. Notandum porro est pudicitia, & castitatis client, ut in omni loco secularium, apprimè verò in Regum & Principum palatiis, sicut & in domibus, & atriis Nobilium, oculorum portas occludat oportet; ne ad inhonestas, nudas, & turpes imagines, seu statuas in talibus locis passim obvias, oculos suos torqueat, tametsi eas solum ob picturæ raritatem, seu artificium spectare vellet; hic enim prætextus apparet quidem, quasi ab omni periculo innoxius foret, re tamen verà pestifero veneno est circumlinitus, quia mediante hoc prætextu, velut acutissimo hamo, sub speciosa esca latente, tartareus hostis quam plurimas animas ad libidinem emollire, ac in peccati laqueum pellicere solet, quod non paucis comprobare liceret exemplis, ex quibus unum delibasse sufficiat. In vita Venerabilis Dominici Carmelitæ Discalceati refertur (cujus historiæ tacito nomine etiam meminit Engelgra. Dom. 4. quadr.) Cùm S. Vir aliquando iter faciens, à perillustri Domino hospitio reciperetur, & juxta suum consuetum morem potiore non eis partem in precibus transigeret, conspexit cacodæmones cum thuribus confestim in conclave quoddam intrantes, & paulò post rursus eodem, quo venerant, ordine redeunt. Venerabilis Vir, quidnam negotii ibidem loci habuissent, nosse discupiens, ex uno illorum percontatur, à quo audit: nudæ cuidam imagini illic appensæ incensum obtulimus; quia plures libidinis flammis ab hac una veneris effigie incenduntur, quam nos omnibus nostris infestationibus inflammare possemus. Quo audito, vir Religiosissimus exterritus, Domino rei visæ seriem exponit, ac graviter commonet, picturam hanc flammis ab-

oleret. Quam visionem cùm ille illusioni, aut somnio adscriberet, postridie ab his inferorum genis horrendum in modum discerptus, ante imaginem, idolum suum, repertus est. Ex quo liquet, quod tales picturæ peiores sint colloquiis lascivis, spectaculisque obscœnis, quodque damnum vix quispiam satis æstimet, quod ab impuris hisce simulacris infertur tam illorum auctori, quam spectatori.

51. De pictoribus ipsis refert Drexelius in Nicet. l. 1. c. 6. §. 2. narrasse sibi celeberrimum chalcographum, & pene catalogum texuisse eorum tantum pictorum, atque sculptorum, qui artificiosè quidem, sed in verecundè pinxerant, aut sculperant; qui omnes ad incitas redacti, aut præmaturâ morte sublati perierunt, & cum tabulis suis miserè naufragium incurrerunt. Nostis ad quas syrtes & scopulos? Audi Religiosum vatem:

O oculi, scopuli potius, syrtesque vocandi.

Hec quibus alisæ tot periére rates. Quare ut tibi consulas, ne uno jactu in consimilem tabulam, animæ jacturam facias, si tollere non possis, ubi ea loca transis, atria ingrederis, ubi illæ scditates exhibentur, averte oculos, citò transvola, memor illius versiculi ad Veneris simulachrum:

Quid facies, facies veneris cùm veneris ante?

Non sed eas, sed eas, ne pereas per eas.

52. Tandem non minori curâ, siye in publico ambulans, siye in alio quocunque locorum spatio degens visum custodire debes, ne leviter quidem oculorum aciem quandòque reflectas ad obscœnas & secretas quorumcunque animalium partes, siye eæ turpiter commoræ sunt siye non; quod multò magis

etiam vitandum tibi incumbet, dum bruta animalia conveniunt, & conjunguntur; & si ex improvise tale quid oculis tuis sese spectandum objecerit, confestim averte faciem tuam, talia enim studio videre, valde indecens est, & facile inde oritur tentatio. Et licet præterea horum conspectus ex vanitate, levitate, joco & curiositate, seclusa omni delectatione veneranda, non videatur esse mortiferus, non tamen vacat culpam veniali juxta Doctorum opinionem. Quod si verò talia intuens adverteret in se excitari carnis motum, neque tamen à tali aspectu abstinere, eum graviter delinquere omnes docent. Proinde oportet canem pejus & angue abhorreere talia, & declinare; Nam quod aliqua res excellentior & pulchrior est, ed citius vel minimam labeculam dedecoratur; ita in pulcherrima hac virtute fit. Unde *B. Aegydius*, unus de primis *S. Francisci Sociis*, castitatem speculo tenuissimo ac nitidissimo comparat: nam quemadmodum hoc flatu, & anhelitu levissimo inficitur, suumque nitorem & venustatem perdit: ita pariter castitas suum decus, & pulchritudinem rebus, & occasionibus etiam levissimis amittit. Summam proinde cautionem ad castimoniam nitorem conservandum opus est, sensus mortificando, inhonestum cogitatum quamprimum præscindendo & comprimendo, omnemque occasionem declinando.

53. Pro coronide demum quivis nosse debet, tunc solum Deo gratam fore castitatem, dum hæc aliis virtutibus, charitate & humilitate præcipue stipata est, & quodocunque hæc virtutes castitati desunt, illam Deo placere nequit; hinc quinque fatum illarum Virgines, quæ præter virginitatem nullas alias habuerunt virtutes, à Cælesti Sponso audire de-

buerunt: *Amen dico vobis, nescio vos. Appositè ad hunc servit scopum, quod Cæsarius l. 4. dialog. c. 5. scribit; quod nimirum ad quoddam Cisterciensis Ordinis Coenobium energumenus quidam, ut stygio inquilino liberaretur, adductus fuerit. Ad quem egressus Prior, assumpsit secum Monachum juvenem, sed quem ob vitæ Sanctimoniam omnes suspiciebant, & quem Virginem corpore noverat, & ait cæcodæmoni: Si Monachus hic tibi præcipiat, ut exeas, ulteriusne ibi manere sustinebis? respondit dæmon: *illum non timeo, est enim superbus.* Aliud exemplum reperio in *Magno Speculo Exemplorum* de quadam Religiosa, quæ cum diu servasset virginitatem suam, præsumptuose dixit jactando, quod nollet similis esse *S. Magdalene*. Ecce quanta superbia in hac Virgine! quam proinde Deus justissime suo speciali auxilio deseruit; nam post breve tempus tentationibus impuris agitata, infelicissime iisdem succubuit, & à lenone turpissimo deflorata incidit in mala pessima & inaudita. Ob eandem causam Deus à Barbaris Romanam, aliasque urbes vastantibus permisit violari Virgines Christianas, ut docet *S. P. Augustin. lib. 1. de Civit. Dei cap. 28.* quia periculum erat, ne ob castitatem superbirent. *Illarum, inquit, animi tumori occursum est imminenti, istarum occursum est imminenti.* Denique plurima alia habemus exempla, quod multæ animæ cum virginitatis aureola ad inferna descenderint. Proinde oportet, ut castitati alias adjungamus virtutes, nimirum charitatem tum erga Deum, tum erga proximum, humilitati studeamus, silentium religiosum custodiamus, asceticam amemus solitudinem, omnem suspiciosam*

spicioſam occaſionem declinemus, malos & mundanos homines fugiamus, in lectione ſacrorum librorum nos occupemus, & denique in omni nos Chriſtiana diſciplina exerceamus. Quæ ſi fecerimus, magnam haud dubiè in San-

cta, & Deo promiſſa, caſtitaſis virtute acceſſionem faciemus, illudque ſecurè exſpectare poterimus, quod Æterna Veritas promiſit, dicens: *Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt.*

SERMO XIX.

DE IMPURO CARNIS VITIO.

*Omnis fornicator, aut immundus non habet hereditatem
Chriſti & Dei. Ephel. 5. 5.*

PARS PRIMA.

I. **C**Um ad virtutem quandam ad-
piſcendam non modicū con-
ducatur gravitatem oppoſiti vitii
cognoviſſe; idcirco operæ pretium fue-
rit de intolerabili vitii carnis mephiti
breviter tractare, quo ſuaviſſimus caſti-
tatis odor nos magis afficiat, & ad eum
conſectandum potentiùs moveat, & al-
liciat. Porro, ad abominabilem hujus
ſpurciſſimi vitii mephitim explican-
dam, nullus proſectò calamus ſufficiens
erit; continet enim in ſe tantam abo-
minationem, ut etiam ipſum Deum, qui
naturaliter non movetur, aut irā, aut o-
dio, aut paſſione ullā, ad iracundiam
provocet. Audiamus ipſiſſima S. Scri-
pturæ verba: *Gen. 6. Videns autem Deus,*
quod cuncta cogitatio hominis intenta eſſet
ad malum omni tempore, poenituit eum,
quod hominem feciſſet in terra. Vis noſ-
ſe, quale malum ſit, ob quod Deus adeò
homini indignatus ſit, ut eum feciſſe
poenituerit? Vitium carnis eſt. Corru-

pta eſt terra coram Deo; & repleta eſt
iniquitate. Quali iniquitate? ſcele-
re carnis. Omnis caro corruperat viam
ſuam.

2. Eſt autem hoc vitium, ut defi-
nit S. Thomas 2. 2. q. 255. a. 1. impuræ
& libidinofæ voluptatis appetitus inor-
dinatus. Porro quis ſatis explicet ma-
la ex hac impura & beſtiali voluptate
emanantia? Hugo ejus damna hiſce
adumbrat verbis: *O extrema libi-*
dinis turpitude, quæ non ſolū mentem
effæminat, ſed corpus enervat; non ſo-
lū maculat animam, ſed ſædat perſo-
nam: ſemper illam præcedunt ardor & pe-
culantia, ſemper comitatur ſator & im-
munditia, ſemper ſequitur dolor & poeni-
tentia. Et S. Hieron. de hoc vitio loquens
ait: O ignis infernalis luxuria, cujus mate-
ria gula, cujus flamma ſuperbia, cujus ſcin-
tilla prava colloquia, cujus fumus infamia,
cujus cinis immunditia, cujus ſinis gehenna.
De hoc D. P. Auguſtin. ſerm. de temp-
ſc

hic exclamat: Quanta iniquitas, & quam lugenda perversitas, ut animam, quam Christus sanguine suo redemit, luxuriosus quisque propter unius momenti delectationem libidinis diabolo vendat. Verè enim nimium miseranda & plangenda conditio, ubi citò præterit, quod delectat, & per diabolum in cruce manet, quod sine fine cruciat. Libidinis impetus momento transit, & opprobrium infelicis animæ semper permanet.

3. Hæc porro scabiosa lues tam longè latèque solet serpere, ut eâ tam juvenes, quàm senes; tam pauperes, quàm divites; tam foeminae, quàm viri passim inficiantur. Unde non malè quidam ex antiquis (teste Jacobo Marchant. Tub. Sacerd. tr. 3. lect. 8.) dixit, diabolum sibi in uxorem desponsasse iniquitatem, ex qua varias suscepit filias, quarum primam, Superbiam Nobilibus, Avaritiam & usuram mercatoribus, rapinam & furtum militibus, mendacium & fraudem artificibus & Advocatis, Simoniam Ecclesiasticis, Hypocrisim Religiosis, invidiam aulicis desponsavit; at verò luxuriam liberam esse, & omnibus communem voluerit, ut per eam tantò plures homines lucrari possent. Est enim hoc foedum vitium contagium quoddam, quod in omnes omnino homines, sine ullo discrimine, aut respectu ætatis, sexus, conditionis vel professionis diffunditur, dominaturque in omni loco, & quovis tempore. Notanda est illa à Spiritu Sancto dictata propositio, quâ dicitur: Gen. 6. Omnis caro corruperat viam suam. Item: Non est qui se abscondat à calore ejus. Psal. 18. Avarus, inquit S. Thomas à Villanova Con. 2. de S. Ildeph. sine arrogantia multoties reperitur, multi sine invidia vivunt, multi sine ambitione, multi sine furore; sed non ita sine libidine. Hoc virus

universum fere genus humanum sic infect, ut vix sit qui se abscondat à calore ejus. Hinc etiam S. P. Aug. de luxuria loquens dicit: In illa video jacere pene totum genus humanum.

4. Hoc verissimum esse, satis liquet ex universali diluvio, quod divina Justitia toti orbi propter carnis scelera immisit, in quo etiam omnes homines (si octo exceperis) aquis extincti perierunt. Propter eadem peccata Sodoma, ac Gomorrha succensa, universaque Regio cum cæteris urbibus, oppidis & pagis, ac eorum incolis in cineres, & favillam redacta est. Et ut omnibus constaret, quantum toperè Deus foedissimum hoc flagitium detestetur, voluit, ut hæc terribilis plaga ad finem usque mundi perduraret in luxuriosorum hominum horrorem & confusionem; nam ubi antè illa regio velut terrestris quidam paradysus vernabat, nunc conspicitur tetricum mare, quod mare mortuum appellatur, eò quòd nihil in eo vivens reperitur; ex quo etiam foedissimi & densissimi vapores continud assurgunt, ut nullum animal in circuitu commorari possit. Non longè à litore in hodiernam usque lucem cernitur quædam pars parietis de Sodoma, quindecim circiter orgyrum longitudinem in se complectens, tota nigra & adusta; quia verò hic aqua non est profunda, ideo peregrini quandoque intrò equitant, & pro æterna memoria aliquos inde lapides asportant. Hi lapides dum modicum manibus teruntur, mox foetere incipiunt, dum verò ad ignem, seu lumen applicantur, sine mora sicut prunæ ignescunt, & tetricum vaporem, & intolerabilem foetorem exhalant. Profectò prodigium horrendum, quo merito timore concuti deberent homines, carnalibus mancipati voluptatibus.

S. Deni-

5. Denique Filiorū Israël ob fornicationes cum filiabus Moab, viginti quatuor millia internecioni, iubente Domino, data sunt, & principes populi contra solem in patibulis suspensi, ut habetur Num. 25. Denique oprandum foret, ne nostris quoque temporibus hæc venenosa lues in toto genere humano dominaretur, & perpinguem secum prædam ad tartara raperet. S. Joannes, dilectus Christi discipulus, postquam universum mundi statum attentè contemplatus est, in hæc prorupit verba: Totus mundus in maligno positus est. 1. Joan. 5. v. 19. Lamentabilis sanè visio; si enim dixisset mundi partem, vel ad summum mediam esse constitutam in maligno, transiret; quod verò totus mundus in maligno sit, hoc non est sat deplorandum. Sed quæres, quid sit esse positum in maligno? Respondet S. Thomas: Totus mundus in maligno est, id est in malo igne positus, qui omnes hominum conditiones pertransit, eosque succendit, & potiorē eorum partem planè absument.

6. Terribilis admodum est illa S. Remigii propositio, ut mirum non esset, si illa benè ponderata sanguinem in venis illorum congelari faceret, qui carnis vitio dediti sunt: dicit enim: *Demptis parvulis, ex adultis propter carnis vitium pauci salvantur.* Cornelius à Lapide in cap. 28. Gen. à S. Christina Mirabili habitam visionem refert, in qua ipsi totum hoc universum peccato mollietiei infectum ostendebatur, videbátque, quod DEUS in pœnam peccatorum istorum atrocissima humano generi immitteret supplicia, propter quæ ipsa variis se cruciatibus conficiebat, ut ea mitigaret, vel omnino revocari faceret. Eusebius in Epistola quadam ad S. Damasum de morte S. Hieronymi ita scribit:

Ensis diaboli luxuria. Heu! quot illa interfecit rhomphæa? Non est aliud peccatum, quoties diabolus victor existat. S. Rex David hanc aliquando maledictionem imprecatus fuit montibus Gelboe, dicens: Montes Gelboe nec vos, nec pluvia veniant super vos, ubi ceciderunt fortes Israël. 2. Reg. 1. v. 21. Ubi S. Gregorius dicit: Eheu quàm verum! quid sibi vult Gelboe? Fluxus devorans hic est luxuria usque ad perditionem devorans, & omnia eradicans genimina. Job. 31. v. 12. O quot fortes Israël hic ceciderunt! Amplius accedit commune effatum vitæ Spiritualis Magistrorum docentium ex centum juvenibus, ad infernales flammias condemnandis, fore nonaginta novem, qui propter occulta carnis scelera ad orcum current. Ratio quæ assignari potest, hæc debet censerī, quod tentationes carnales valde tenaces & viscosæ sint, mentēque humanam potenter perturbare, & ad turpem consensum, & sensilem oblectationem impellere soleant; unde difficulter iisdem resistitur, præsertim cū frequenter redeant. Et certè vix fieri poterit, quin aliquis non succumbat hisce cypriis & illicibus voluptatum cupediis, nisi serventi DEO placendi desiderio æstuet, filialisque timoris, pariter & amoris affectu erga eum velut amantissimum suum Patrem feratur. Et quoniam in paucissimis talis filialis timor reperitur (nam si quidam timorem Dei habere cernuntur, regulariter erit tamen timor servilis aut mercenarius, qui utcumque debilis est ad hujusmodi sensiles appetentias refranandas & vincendas) Ideo haud mirum, quàm plurimos homines hoc maligno igne torreri, & æternaliter perire.

7. Est enim hoc bestiale vitium tam
Ll potens.

potens, ut, si semel mentem hominis invaserit, non sinat eum aspirare ad æterna & cælestia, sed semper illum cœno infixum, velut captivum retinet. Hinc rectè S. Thomas de Villa-nova Conc. 2. de S. Ildeph. lascivum hominem per Salamandram præfigurari dicit, quam scriptores in igne nutriri, & vivere asserunt: *Torus à pestifero illo igne devoratus est*, inquit de lascivo) nec illum quicquam præter flammam cogitare permittit, in igne solum velut Salamandra nutritur. Unde ulterius hæc carnales delitiæ adeo suorum mancipiorum intellectum obscurant, & excæcant, ut etiam beatitudini æternæ parati forent renuntiare, si præsentibus hisce cupediis semper frui permetterentur. Et quæ major malitia, stoliditas, & cæcitas esse poterit! Ratio verò, quod homo carnalis neque de salute æterna, neque de quavis alia re cogitet, præterquam de repriundis, & explendis voluptatibus carnis, assignatur ab Angelico Doctore S. Thom. 2. 2. q. 153. a. 5. dicente: *Per vitium luxuriæ maxime appetitus inferior, scilicet concupiscibilis vehementer intendit suo objecto, scilicet delectabili, propter vehementiam passionis & delectationis; & ideo consequens est, quod per luxuriam maxime superiores vires deordinentur, scilicet ratio & voluntas.*

8. In vitis Patrum lib. 5. libell. 5. num. 37. sequens legitur exemplum, ad nostrum intentum bene deserviens: Solitarius quidam erat in inferioribus partibus Egypti. Hic erat nominatissimus, quia solus sedebat in cella in deserto loco. Et ecce juxta operationem Satanæ mulier quædam inhonesta, audiens de eo, dicebat juvenibus; quid vultis mihi dare, & decipio istum solitarium vestrum? Illi autem constituerunt certum quid, quod daturi essent ei. Quæ egressa,

vespere venit in cellam ejus velut errans, & cum pulsasset cellam ejus, egressus est ille, & videns illam turbatus est, dicens: *Quomodo huc venisti?* Illa autem quasi plorans dicebat: Errando huc veni. Qui cum miseratione viscerum moveretur, introducit eam in atriolam cellæ suæ, & ipse intravit interius in cellam, & clausit. Et ecce infelix illa clamavit, dicens: *Abba fere comedunt me hic*: Ille autem iterum turbatus est, timens etiam judicium DEI dicebat: Unde mihi venit hæc ira? Et aperiens ostium introduxit eam intro. Cœpit autem diabolus velut sagittis stimulare cor ejus in eam. Qui cum intellexisset, diaboli esse stimulos, dicebat intra semetipsum: *Vie inimici tenebre sunt, filiorum autem Dei lux est*. Et surgens, accendit lucernam, & cum inflammaretur desiderio, dicebat: *quoniam qui talia agunt, in tormenta vadunt*. Proba ergo te ipsum ex hoc, si potes sustinere ignem æternum: & mittebat digitum suum in lucernam. Quem cum incendisset, ardorem non sentiebat propter nimiam flammam carnalis concupiscentiæ. Et ita faciens usque manè incendit omnes digitos suos. Illa autem infœlix, videns quod faciebat, præ timore velut lapidea facta est. Et venientes manè juvenes, qui eam miserant ad monachum illum, dicebant: Venit huc mulier serò: ille autem dixit. Etiam, ecce, ubi dormit. Et intrantes, invenerunt eam mortuam, & dicunt: Abba mortua est. Tunc ille excitans palliolum suum, quo utebatur, ostendit eis manus suas dicens: *Ecce, quid fecit mihi filia ista diaboli, perdidit omnes digitos meos*. Et narrans eis quod factum fuerat, dicebat scriptum est: *Non reddes malum pro malo*. Et faciens orationem, suscitavit eam, quæ conversa castè egit residuum

tempus

tempus vitæ suæ. Simile factum reperitur in vita *S. Jacobi Eremitæ*, quam refert *Petrus Ribadeneira* part. 2. die 28. Januarii.

9. Ex quo eventu satis liquet, quam magnam habeant potentiam illices voluptatum carnalium cupidæ ad animas nostras illaqueandas, excæcandas, ac in perditionis æternæ barathrum deturbandas; cum videamus, quod Sanctus hic *Eremita* nec ardorem ignis, nec dolorem ullum ex combustionem suorum digitorum persenserit. Cum ergo hic libidinis ignis usque ad perditionem devorans (ut superius docuimus) nulli conditioni, sexui, & ætati parcat, sed penè omnes invadat, quid mirum, quod, teste *S. Remigio*, ex adultis pauci propter hoc vitium salventur? Imò verò mirandum summè est, quod non omnes hæc flammâ consumantur. Stupendum sanè magis est vel unum, incendium hoc evadere, quam omnes eodem conflagrare: quid dixi magis? cum non sit mirificum vel stupendum, si omnes hoc maligno

igne infecti, perirent. Nonne magis mirum, unum lapidem assurgere in æthara, quam si mille videres deorsum ruere? Naturæ nostræ proprium per hanc pestiferam flammam interire est. Unde si consideremus peniculatorius imbecillitatem & corruptionem humanæ naturæ, plus admirabimur, unum ab hoc igne salvum fieri, quam si eodem omnes perirent. Exclamare profecto hic cogimur cum Apostolo: *Non est volentis, nec currentis, sed miserentis Dei* hac carnis tabe non infici, & contaminari. Quia verò Apostolus omnibus Christi fidelibus insinuat dicens: (ad Ephes. 5. 5.) *Hoc enim scitote intelligentes, quod omnis fornicator, aut immundus non habet hereditatem Christi & Dei*; his autem carnis vitiis, quia plurimi sunt contaminati, mirabitur nemo, plerisque ex mente *S. Remigii*, superius adducti, ad orcum descendere; ratio est, quia rarè eorum aliquis veram agit de peccatis hisce poenitentiam, uti mox ex dicendis patebit.

PARS SECUNDA.

10. **Q**uam magnam difficultatem, ne dicam impossibilitatē, homines carnales seneiant ad veram poenitentiam agendam, suamque pessimam vitam emendandam, clarè colligitur ex hoc *Osee Propheta* cap. 5. oraculo: *Non dabunt cogitationes suas, ut revertantur ad Deum suum, id est, ut agant poenitentiam, ut S. Hieron. interpretatur; redditque Propheta hujus obstinationis ipsorum rationem dicens: Quia Spiritus fornicationum in medio eorum, qui eos excæcat, inquit interlinearis. Etenim inter omnia peccata nullum est, quod poeni-*

tentiæ magis contrarietur, aut opponatur, quam vitium carnis. Unde in *Apocalypsi* dicitur: *Et dedit illi tempus, ut poenitentiam ageret, & non vult poenitere à fornicatione sua.* Apoc. 2. Tales fuisse homines tempore Noë clarus Evangelii textus Luc. 17. 27. perhibet dicens: *Sicut factum est in diebus Noë, edebant, & bibeant, uxores ducebant, & dabantur ad nuptias, usque in diem, quâ intravit Noë in arcam & venit diluvium.* Ubi advertendum, quod hi carnales homines profusam & inexcusandam suam libidinem, etiamnum continuaverint, licet illis in poenam illius

universale intimaverit Noë diluvium, & centum annorum spatio arca ab eo fabricata fuerit, illōsque eo tempore continuū, & sine intermissione utique reprehenderit, & ut in viam salutis perduceret, atrociora comminatus fuerit; sed hoc prorsus à pertinaci hoc peccatorum genere obtinere non potuit. Unde D. Chrysothom. 2. in Gen. ait: *Vidisti stupidas & sensu carentes animas? Nihil eorum capiunt, quæ spiritus sunt, nullis moventur monitis, perinde ac si rationis expertes sint.* Considerabilis in præsentī est illa responsio, quam is, qui ad cœnam magnam invitatus fuerat, subintulit: *Uxorem duxi, & ideo non possum venire.* Luc. 14. 20. Ubi notandum, quod alii duo, qui pariter invitati fuerant, civiliter responderint: *Rogo te, habe me excusatum:* hic autem uxoratus, aperto ore, & inverecundā fronte dixit: *non possum venire.* Per quem (ut Jansenius ait) accipiuntur, qui voluptati carnis operam dant; Et merito quidem hoc modo respondit, ut huic mysticæ cœnæ accumbendi, seu poenitentiam agendi, non tam difficultatem, quàm impossibilitatem hoc suo responso innueret; ut intelligamus, verba sunt Jansenii, nihil ita obruere animam, ut lasciviam carnis, quæ fastidium, imò oblivionem parit rerum divinarum.

11. In magno speculo Exemplorum, verbo Sodomia hæc referuntur: Sacerdos quidam omnem possibilem adhibuit conatum, ut libidiniosam quandam ad scientiam induceret poenitentiam ac respiciantiam; & primò quidem blandis illis, ac charitatem spirantibus, aggressus est admonitionibus, cūque se per hæc nihil ab hoc lascivo homine obtinere posse cerneret, divinam illi proposuit justitiam, peccati illius rigidissimam ulticem: demum verò illi protestatus

est, se illi à cælo peccatorum veniam nequaquam promittere, aut sacramentalem ei absolutionem dare posse; unde infelix homo obmutescens, plangere & post singultus respondere cœpit, dicens: *Pater mi, licet inferni portas aperias, & demones ad me rapiendum in procinctu stantes viderem, attamen in prompta ac proxima peccati illius committendi occasione constitutus, ab hoc peccato me continere nequaquam possem; licet certò & evidenter me subito post commissum peccatum in ignem æternum præcipitandum esse scirem.* An non ergo libido menti humanæ plus quàm Egyptiacas offundat tenebras, eamque omnium cælestium rerum notitiā, & lumine privat? Ita sanè; percipiamus S. Bernardinum T. 4. serm. 21., contra hoc vitium in hæc verba detonantem: *Per luxuriam homo impeditur redire ad Deum, quia anima non potest redire & amare sine cognitione, juxta illud Augustini: invisā diligere possumus, incognita nequaquam, sed luxuria carnalis destruit cognitionem.* Id quod ad oculum cernere licet in Udone Archi-Episcopo Magdeburgensi. Hic (ut omnibus notum) aded Veneri fuit deditus, ut non solum sacculares scēminas, sed etiam velatas violare non erubuerit. Cū verò quadam nocte secum in lecto haberet certam Monachiam Abbatisam, audivit vocem in hæc verba terribiliter intonantem: *Cessa de ludo, quia lufisti satis Udo.* Quam vocem sequenti nocte iterum audivit, nec tamen se emendavit, licet à nocte tertiā cum ingenti fragore eandem vocē audierit. Hinc tribus mensibus elapsis, dum de more cum Abbatisa prædicta dormiret, fuit repente de impudicæ mulieris complexu abstractus, & ad Ecclesiā raptus; ubi coram innumera Cælitum corona à justissimo scelerum vindice mortis sententiam accepit,

accepit, & capite plexus, unâ cum corpore, & anima interiit, quem demones magno cum tripudio ad tartara rapuerunt.

12. Ex hac igitur horrenda historia quis non dilucidè perspicit, quantam tenebrarum caliginem in animum hominis libidinosi vitium carnis invehat, cum videat Udonem Archiepiscopum infelicissimum, hoc scelere adeo excæcatum & obduratum fuisse, ut nec trino illo terrifico è cælo illiso tonitru: *Fac sinem Udo &c.* consternatus, & ad agendam poenitentiam permotus fuerit. Ratio vero efficacissimè & quasi palpabiliter probans, quod homo carnalis nullam sentiat salutarem de pœnis inferni formidinem, quod nullis compungatur minis & terroribus, neque de sua salute, neque de quavis alia re cogitet, præterquam de reperiendis & explendis voluptatibus carnis, hæc est, quia anima talis hominis in carnem quodammodò degeneravit. Quia in tantum, ut S. Ambrosius in 1. Cor. 8. ait, agglutinatur anima corpori, ut in ipso momento nihil aliud cogitare homini liceat, aut intendere; quia ipsam mentem captivam subdit ipsa submersio, & absorbitio libidinis, & concupiscentiæ carnalis. Atque ideo Spiritus Sanctus de homine pro eo tempore, & statu, in quo totus libidini deditus erat, locuturus, non sine mysterio hominem carnalem appellat, dicens: *Omnis caro corrumperat viam suam.* Gen. 6. 12. Non dicit: *omnis homo;* & iterum: *Non permanebit Spiritus meus in homine, quia caro est.* Quibus verbis distinctius de carnali homine se loqui indicat. Et quidem certum est, quod ibi non de solo corpore loquatur, hoc enim in dubium revocari nequit, sed specialiter de natura loquitur, quia omnes potentias suas ad concupiscentiam carnalem converterat.

Hinc S. Epiphanius Hæres. 66. scribit: *Qui scortatione operatur, caro factus est, non solum ipsa caro, sed omnia, & anima & alia caro fiunt.*

13. Ex quo ulterius sequitur, quod qui per carnis peccata in carnem totum degeneravit, ad ea, quæ caro suggerit amplectenda quodammodo necessitetur, neque tamen unquam plenè saturatur. Audiamus hac de re Augustinum: *Velle meum, inquit, tenebat inimicus, & inde mihi catenam fecerat; quippe ex voluntate perversa facta est libido, & dum servitur libidini, facta est consuetudo, & dum consuetudini non resistitur, facta est necessitas.* Quod verò libido satiari nequeat, id veridicus Spiritus Sancti calamus testatur in hæc verba: *Prov. 30. 15. Tria sunt insatrabilia, infernus, os vulvæ, id est luxuria seu amor muliebris, ut sacri Doctores commentantur, & terra quæ non saturatur aqua.* De quo S. Hieronymus contra Jovinianum ait; *Non hic de meretrice, non de adultera dicitur, sed amor muliebris generaliter accusatur, qui semper insatiabilis est, qui extinctus reaccenditur, & post copiam rursus inops est, animumque virilem effeminat, & excepta passione, quam sustinet, aliud non sinit cogitare, nec ipso usu extinguatur, sed immoderatus & vehementius inflammatur.* Apud Oseam 4. 10. prædicitur: *Et comedent, & non saturabuntur, fornicati sunt, & non cessaverunt.* Super quem textum Rupertus Abbas ita scribit: *Luxuria cum hominem imbuerit, nunquam dicit, sufficit: & licet ad horam extinguatur sitis ejus, statim exardescit; ait ergo: fornicati sunt, & non cessaverunt; nam & usque ad decrepitam senectutem in cæno libidinis computruerunt.* Unde mortalis hæc impudicitie infirmitas hydropici affimilatur: *Ecce homo quidam hydropicus erat ante illum. Luc. 14. 2. Ubi Glossa ait: est proprium hydropici, quanto plus bibit, tanto plus*

plus sitit, & ideo comparatur ei, quem fluxus carnalium voluptatum exuberans aggravat. Tristissima sunt illa Poëtæ verba: Quo plus sunt potæ, plus sitiuntur aquæ. Ita sanè ad eundem modum homo carnalis, quantò magis carnalibus appetitibus obsequitur, tantò vehementius ad novas delectationes carnis appetendas accenditur.

14. Salomon quantumvis tantà sapientiâ à Deo dotatus, divinòque cultui toto animi conatu dedicatus fuerit, nihilominus postquam semel in hoc lascivix barathrum præcipitatus fuisse, nunquam saturari potuit, neque ad insatiabilem ejus appetitum compescendum, populi sui mulieres ei sufficiebant, sed contra legem Dei, id expressè prohibentem, mulieres quoque alienigenas superinduxit. Assuetus quoque, qui centum viginti septem scepro suo moderabatur provincias, quadringentas legitur nutritivisse concubinas. Darius vero trecentas sexaginta quinque ad libidinem suam explendam promptas habebat. Imò quis unquam ex Turcarum Imperatoribus ad illum Gynæcei sui numerum pertigit, quem à Salomone ad libidinem suam explendam, delectum fuisse Spiritus Sanctus veridico calamo suo nobis describit? Siquidem is eum septingentas refert habuisse reginas, & trecentas concubinas, nec tamen adhuc satiari poterat, siquidem ipsemet fateatur dicens: Sanguisugæ duæ sunt filix dicens: Affer, Affer, tria sunt insaturabilia, infernus, os vulvæ &c. id est amor mulieris, ut verxit Arabicus.

15. Verùm enim vero, quamvis talia Veneris mancipia sub ultimam vitæ periodum ad poenitentix asyllum accurrere videatur, est tamen eorum poenitudo valde rara, ideòque periculosissima ob defectum scilicet firmi propositi, qua

de re egimus serm. 3. num. 12. Item serm. 4. num. 12. Quibus addi potest visum Religiosi cujusdam Angli, quem (ut refert Dionysius Carthusianus) in ecclasi positum S. Nicolaus per varia purgatorii loca circumduxit, qui dum ad se rediit, hæc inter alia narravit: Vidi, inquit, Sacerdotes immensis cruciari tormentis, ardorèsque ferre intolerabiles, quia cùm incontinentiæ culpam confessione delevissent, poenis divinæ Justitiæ debitis non satisfecerant. Cùmque admirarer tam paucos Sacerdotes illis fornacibus purgari, habità ratione multitudinis eorum, qui passim castimoniam polluant, responsum est mihi, quod ideo ibi paucissimi erant, quia vix aliquis talium verum animi dolorem concipit de peccatis ante mortem, quapropter penè omnes æternùm damnantur. Quod ergo de Sacerdotibus specialiter hic Religiosus retulit, ob paritatem rationis facile de omnibus aliis Christianis indifferenter id ipsum asseverare licet. Unde liquet, quanto in periculo damnationis, obscœnis dediti delitiis versentur, cùm vix aliquis eorum sinceram agat poenitentiam. Quid ergo agendum, ne æterni fias butum ignis? nimirum mox in principio libidini resistas oportet, prout Ovidius, de Remedio Amoris præscribit, dicens:

Principiis obsta: sero medicina paratur:

Quum mala per longas invaluèrunt moras.

Itaque in principio, id est, in juventute mox obviandum est per sensuum, & corporis mortificationes libidini, sentim sese insinuanti & in naturalibus membris exsurgenti; Si enim tunc quis victas porrigat manus, per frequentatos actus habitum contrahet, cui resistere difficillimum erit. Qua de re quia agemus in sermone de Tentatione, ideo pium lectorem ed remittimus, & ad aliam hujus sermonis partem properamus.

PARS TERTIA.

16. **I**N præcedentibus diximus, quod luxuria hominem totaliter excæcet, eumque lumine supernaturali priver, quod præsentissima animæ suæ pericula & damna dispicere, & præcavere non valeat; ideo consequitur manifestè, quod homo libidinosus omnibus aliis sceleribus in prædam cedat. Unde Moyses dixit: *Corrupta est terra coram Deo.* Quibus verbis vitium carnis pro totum mundum passim dispersum esse innuit. Sed quid inde sequitur? auscultemus, *Et repleta est iniquitate.* Ex quibus verbis D. Chrysost. hom. 22. in Gen. rationem colligit, cur concupiscentia carnalis, malitiæ, & iniquitatis nomine indicetur: Ex hoc enim malo opere, inquit, quasi ex fonte quodam multa etiam alia suboriebantur peccata, & ideo dicit: *Malitiæ hominum, nam ubi scortatio & luxuria, verisimile est, & ebrietatem, & crapulam, & magnam injustitiam & avaritiam, & innumera alia nasci mala.* S. Apostolus ad Galatas scribit: *Manifesta sunt autem opera carnis, quæ sunt fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria.* Gal. 5. 19. Ubi notandum quales sint hujus pestiferæ arboris fructus; nimirum Idolorum servitus, veneficia, inimicitie, contentiones, & mulationes, rixæ, dissensiones, sectæ, invidia, homicidia, ebrietates, comestiones & his similia.

17. Audiamus quale epithetum Eusebius Casariensis l. 7. præpar. Evang. libidini attribuat; eam namque vocat Hydram multorum capitum. Siquidem ut Angelicus Doctor 2. 2. q. 153. a. 4. docet: *Est libido vitium capitale, quod habet finem multum appetibilem, ita quod ejus appetitu homo*

procedat ad multa peccata perpetranda. Id quod etiam innumera funesta & horribilia exempla demonstrant, quæ à luxuria suum ortum, & originem sumpserunt, ex quibus brevitatis ergo unum duntaxat delibasse suffecerit. Quidam magni nominis Concionator, inquit Delrio de Magia l. 3. p. 2. in urbe quadam Hispaniæ in reprobum sensum datus est. Hic familiaris erat cuidam nobili cui formosa erat uxor, sed casta. Hanc cepit ipse deperire, nec diu ignem fovit occultum, sed mulieri aperuit animum, & flagitium nititur persuadere. Illa sedulo conatur eum ad sanio rem reducere mentem, sed erat oleum flammæ adicere, nam & monita magis inflammabant incendium. Illa sol citata continuo, pertæsa tandem molestiarum, statuit se ulcisci de nebulone. Rem totam pandit marito. Ejus jussu tempus certum addidit huic sollicitanti. Venit ipse nocte optatâ & addictâ; sed maritus cum aliquot famulis agebat in propinquo conclavi cum armis insigniter eum excepturus. Adest ergo sæculari habitu, gladio ac pugione accinctus, & sequitur matronam in cubiculum seducentem, ubi veterem cantilenam repetit. Cùmque mulier more solito reniteretur verbis, ille vero castæ mulieri vim inferre velle, exclamavit illa, quo maritus & armati accelerarent ingredi. Verùm nec manus nec quisquam accurrit. Anxia illa vim vi repellit, ungues & dentes arma muliebria stringit, faciem ejus deformans. At ille propterea non destitit. Advertit matrona inter ludandum, dorso pugionem hærere, hunc eripuit, & improbum perfodiens vitam privat. Collapso cadavere, accurrit.

currit in conclave mariti, & invenit ipsum cum famulis, mortuis potius quam vivis similem. Clamat, vellicat, trahit, at illi consopiti permanent: Suspiciata maleficio id fieri, nec opem aliunde sperans cadaver domo effert, & in plateam abjicit cum gladio, & cruento pugione. Interim nocturni vigilantes in cadaver incidunt, in carcerem illud efferunt. Facie lota agnoscitur Concionator. Silentio indicto vigilibus, summo mane Gubernator loci illius adit Cœnobium, evocat Priorem, jubetque omnes de Conventu convenire, tanquam de re magna coram ipsis tractaturus. Adfunt omnes excepto illo, qui cum quæreretur in cubiculo, non respondet. Ingreditur Prior cum Gubernatore in cellam, & nihil reperitur, nisi fax ardens, & obscurè lucens in camino defixa. Mirantur omnes. Tum Gubernator narrat de invento cadavere, & dum illud auferunt è carcere, ut profana tradatur sepultura, ecce nobilis advenit cum uxore rem coram enarrans. Conferuntur momenta temporis, reperiunturque evigilasse, dum fax extincta fuit. Ecce tibi, quanta mala causet luxuria! credidissesne unquam, quod luxuria hominem Religiosum, virum doctum, famosumque Concionatorem, quem haud dubiè contra hoc bestiale vitium in suggestu multoties detronasse credendum est, ad tantam, cheu! malitiam & perversitatem perducere posset?

18. Enim vero, quod luxuria hominem in profundissimum malitiæ barathrum deturbare soleat, id nemini mirum videri debet, si bene perpenderit, quod omnis malitiæ fabricator & Author Dæmon animam luxuriosi hominis totaliter possideat, eique tanquam suo mancipio dominetur & imperet, unde facillimè

eandem ad omnia crimina perpetranda permovet, & inducit. Quòd verò homo carnis voluptatibus deditus dæmonis sit hospitium, palam eruitur ex verbis illis, ab ipsomet Spiritu veritatis dictatis *Gen. 6. Non permanebit Spiritus meus in homine, quia caro est*, id est, fœdissimis carnis cupiditis addictus. Cum ergo homo carnalis non habeat in se inhabitantem Spiritum Sanctum, necessum est in eo manere spiritum malignum; siquidem impossibile est, quod homo non sit, vel filius adoptivus Dei, vel filius, & mancipium diaboli; cum ergo nullus possit esse filius Dei sine Spiritu Dei, necessarium consequitur, quemlibet libidinofum fore hospitium diaboli, cum maneat in eo spiritus hic maledictus, aliàs dictus *Asmodeus*.

19. S. Lucas cap. 8. refert quam plurimos dæmones, scilicet totam Legionem ab aliquo homine expulsam rogasse Christum, ut se permetteret in gregem porcorum ingredi, permisit; & ecce impetu abiit totus grex in mare seu stagnum Tiberiadis. Ubi advertendum, dæmones mitti in porcos, animal immundum & spurcum, cœnòque amicum, ut intelligamus, hospitium diabolorum esse homines fœdâ libidine contaminatos. Certe mysterii gratia (ait S. P. Aug. tr. 6. in Joan.) & certa dispensatione dimisit Dominus dæmones in porcos ire, ut ostendat diabolum in eis dominari, qui vitam porcorum gerunt. Porcus cælum nunquam aspicit, perpetuò terram fodit, luto & fœtore delectatur, ventri est deditus, non ruminat; sic homo libidinofus cælum non curat, terrena quærit, lutum id est voluptates corporis, criminumque fœtorem amat, ventri servit. Denique non ruminat, id est, æterna supplicia, tartareas flammæ, in quas ducitur, minimè considerat. Sed quid tandem miseris istis porcis continget?

Totus

Totus grex per præceptum in mare abiit. In mare, in Abyssum, in profundum illud tartari pelagus magno impetu volupeatis mancipia ruunt.

20. Certò, si probare hoc ipsum vellemus exemplis, nullus calamus ad annotandum, nulla lingua ad proloquendum, nulla memoria ad retinendum, nec ullus intellectus ad capiendum sufficeret. Nihilominus tamen ad salubrem omnibus in luxuriæ cœno jacentibus terrorem incutiendum lubet referre, quod Raynaldus scribit in Annalibus Ecclesiasticis de Dionysio Carthusiano, qui pro defuncto quodam Episcopo orans sequentem habuit visionem. Cùm enim pro eo in cella vigilans Deum oraret, à duobus gyganteæ formæ spiritibus deterritus, vidit ante se adductum squalidum, tærum, ardentibus flammis circumseptum, fumòque oppletum, cui dixerunt: Ecce pro quo oras. Intuens autem illum Dionysius diligenter, vidit circa ventrem, & genitalia ejus immensum agmen serpentum & bufonum, qui miserum corrodebant; ei quoque causa mox declarata fuit, ob quam serpentes illam corporis partem præcipuè occupabant, ipsèque dæmonibus miserè in prædā cesserat, nimirum, quia fuerat in vita in concupiscentiis fœminarum monialium, virginumque stuprator.

21. Hæc amice frater in memoriam revoca, dum luxuriæ tentatio te invalerit, &, ut commune fert axioma, clavum clavo pelle, id est, veneris ignem consideratione ignis infernalis ex pectore tuo expunge, quemadmodum monet Isidorus lib. 1. Synonym, dicens: Proponere tibi adversus præsentem carnis ardorem, futuri supplicii ignes; superet æstum libidinis recordatio æterni iudicii; memoria

Gramm. Relig. Pars I.

ardoris gehennæ, ardorem excludat luxuria. De Abbate Elia sequentia audire lubet: Pratum Spirit. cap. 19. Narravit nobis, (inquit Joannes Eviratus seu Sophronius) Abbas Elias, dicens: Cùm aliquando morarer in partibus Jordanis in spelæo, pulsavit quidam ostium speluncæ meæ. Egressus verò vidi mulierem, & dixi ad illam: Quid tu hic facis? & ait: Ego, mi Pater, ejusdem, cujus tu, instituti sum, & quasi uno lapide distat à te spelunca mea. Ostendebat autem & locum quasi ad Austrum. Et ait: Iustravi hanc eremum, & præ æstu nimio siti fatigata sum, fac ergo charitatem Pater, & da mihi pusillum aquæ. Itaque protuli urceum, & dedi ei. Cùm autem abiisset, cœpit diabolus impugnare me immittens cogitationes sordidas in eam, Superatus igitur, neque ferens libidinis ardorem, sumptâ virgâ meâ, cellam egressus sum in fervore æstus, cùm lapides ignescerent, profectusque sum ad illam, ut implerem turpem concupiscentiam. Cùm verò ferme uno stadio ab ejus adhuc spelæo distarem, urgente me graviter æstu libidinis, repente factus in ecstasi, vidi apertam terram, & me hiatu terræ absorptum. Aspiciòque illic cadavera putrida jacentia & resoluta, & incredibili fœtore plena, & quendam reverendi habitûs virum, mihi demonstrantem ac dicentem: Ecce istud mulieris est, istud viri, istud pueri, fruiere jam ut vis, & quantum libet, concupiscentiâ tuâ: hujus tamen voluptatis gratiâ, vide quos labores amittere voluisti, ingeminavitque: Væ! væ! væ! Mundo propter libidines, & carnalia peccata. Ego autem præ nimio fœtore in terram corruvi. Tunc accedens vir ille venerabilis, qui mihi apparuerat, erexit me, & gratias agens Deo, reversus sum in locum meum.

M.m

22. Hoe

22. Hoc ergo ipsum nobis sæpè occinamus : Væ ! væ hominibus propter libidines. Veruntamen ut maiorem abominationem & nauseam foveamus erga hoc vitium, ejus intolerabilem mephitim persentiscamus oportet. Narrat *S. Antoninus* p. 4. summæ Theol. l. 1. c. 6. §. 1. Angelum humanâ specie rectum iter fecisse cum Anachoreta. Tranſierunt fortè cadaver in v. ain temerè projectum, & quia valdè foetebat, Anachoreta obturavit nares suâ chlamyde, ne foetorem sentiret, non ita socius. Paulò pòst obvium habuerunt Juvenem, vestibus pretiosis & redolentibus ornatum, ad cujus transitum Eremitæ comes nares fortiter preffit, & juvenem velut mephitim foedissimam declinaturus, vultum pressasque nares avertit. Causam à socio rogatus : *homo libidinosus*, inquit, *olentissimum cadaver est.* Dixit, & evanuit.

23. Neque semel etiam similis graveolentia castis naribus cruciabilis extitit. Certè *S. Catharina Senensis* hircos ab agn's solo odoratu secernebat; etenim impudicæ mulieris secum loquentis foetore sic afficiebatur, ut nares obturaret, cùmque super hoc à Confessario suo gestum hunc admirante percunctaretur, dixit : nisi hoc fecisset, sibi præ nausea stomachum movendum fuisset. *S. Philippus Neri* non minus etiam impudicos ex odore cognoscebat : hinc dicere solebat : *Malè oles, ô fili, malè olēs.* Pariter *Sancta Francisca Romana* tantum narium cruciamentum ex impuri hominis præsentia sibi afflari sentiebat, ut vultum avertere fuerit coacta. Verùm quid mirum, quòd Sancti in hac vita degentes foetorem libidinis abhorreant, cùm eum nec mortui tolerare possint? In *Chron. S. P. August.* legitur : Cùm

defunctæ *B. Christianæ* de oppido *S. Crucis* in valle ad Flumen Arnum corpus publicæ venerationi ferè tribus hebdomadis expositum fuisset, suavissimo semper fragravît odore. Ad quod cùm mulier impudica accessisset, Christiana etiam defuncta impuritatem abhorrens, manu elevatâ habitu faciem sibi cooperuit, ne ab aspectu scelestæ sæminæ contaminaretur. Porro, si causam investigemus, cur hæc & alia Deus in Sanctis suis patrare voluerit miracula, reperiemus, ista ad nostram eruditionem principaliter facta esse, quòd nimirum intelligamus, quàm foedum sit, carnalibus inhiare concupiscentiis; & vel ideo summè abominanda carnis libido, fugiendaque est. Ergo pudeat nos Christianos Veneri operam dare, cùm è *Stoa Philosophus* castior, etiam si scirem (inquit) & Deos veniam mihi danturos, & homines non cognituros, tantum propter carnis vilitatem peccata carnis fugerem.

24. Verùm enimverò, si quis ex hucusque dictis persuasus necdum sit, neque permotus ad fugienda carnis scelera, exterreatur, saltem ex nonnullis exemplis infelicitum eorum, qui iusto DEI iudicio, dum actu hisce carnalibus obsecenitatibus operam dabant, morte repentinâ conclusi, id experti sunt, quod de impiis prophetavit *Job* cap. 21. v. 13. dicens : *Ducunt in bonis, in voluptatibus carnis, dies suos, & in puncto ad inferna descendunt.* Primum infelicitatis exemplum exhibet Juvenis quidam, de quo *Recupit* in Tractatu Industriarum bonæ mortis num. 21. scribit, quod molli nimium familiaritate ab impudico quopiam parum castè quiddam didicerat, simulque ad Sacramentū poenitentiae redux identidem, sed prolap-

prolapsus iterum redibat ut canis ad vomitum, & sus ad volutabrum luti, contrectatione impurâ. Vice quadam cum se ad conclave aliud abripuisset, ut secum solus esset, ad rem detestabilem faciendam, ecce reperit istuc dæmonem truculentum, qui adolescentem furenter aggressus, fasciam illi è tibialibus repente solvit, eamque illius collo alligat, & è quadam illius conclavis trabe suspenso gulam stringit, ac strangulat. Reliquie ibi impudicum corpus lictor tartareus: at animam eò secum abduxit, ubi carnem ad æterna tormenta expectat. Interea in urbe celebri, & utcunque distat ab eo, ubi hæc gesta sunt, loco dæmon ex energumeno dixit; præclare enim vero rem à socio suo gestam in urbe cum tali juvene, & rem quam dixi, palam narravit; adjecitque quod Angelus custos ob illam juvenis illius impudicitiam tandem indignatus, Dei permisso, dæmoni potestatem fecisset, ut illum miserum strangularet.

25. Patet hinc, quàm magnopere Deus irascatur his, qui (ut loquitur *Apostolus Rom. 1. v. 24.*) contumelias afficiunt corpora sua in semetipsis, id est, qui in proprio suo corpore committunt peccata contra naturam. Væ illis, qui aliorum animadversione non compuncti, impurâ contrectatione seipsos polluere pergunt; veniet enim tempus, in quo & ipsi tantum recipient tormentum & luctum, quantum in carnalibus deliciis constituti suis meruere peccatis. Verùm ut ulterius intelligamus, quàm sæpe luxuriosi repentino interitu pereant, referre lubet, quod scribit *Ortonellus Tom. 1. Adnot. 3. de quodam Sacerdote impudico*, qui cum anno 1638. ad meretricem accederet, ambo, dum nefando vacante operi, ex improvise mortui sunt. Verùm ut mors

non casu, sed divino obtigisse nutu omnibus innotesceret, post mortem miro portenti genere amborum brachia, & reliqua corporis membra, quorum animi impudicitia glutino invicem arctissime colligati fuerant, cum in modum, mutuòque sibi inhaerere visa sunt, ut unum se jungi, ac divelli ab altero cadavere neutiquam posset. Hæc ergo est sortatorum merces, hoc impuræ libidinis stipendium, à momentanea, turpique voluptate ad cruciatus æternos ferri præcipitem. *Fornicatoribus pars erit in stagno ardenti igne & sulphure, quod est mors secunda. Apocal. 21. 8.*

26. Tertium divinæ vindictæ exemplum subjicit *Thomas Cantipratanus*, vir doctus & gravis, *Divi Thomæ Aquinatis*, sub *Alberto Magno* condiscipulus, & *Episcopus suffraganeus Cameracensis*, lib. 2. Apum cap. 39. in hæc verba scribens: Presbyter quidam, nomine tantum sanctus, & castus Monialem, altioris ordinis juvenulam, sub religionis specie procurabat. Nactâ ergo occasione, cum socia seniore Monialis juvenula Presbyterum invisit. Post lautos autem cibos & potum immoderatum, Moniales, in uno loco, & Presbyter in altero quieverunt. Manè facto, vetula Monialis sociam juvenulam ad matutinum officium excitare voluit; quia verò nec strepitu, nec pulsationibus eam potuit excitare, surgens quæsit sociam, nec invenit. Turbata ergo cum tota familia Monialis, cum factum præ confusione celare vellent, nec possent, cum horrore & scandalo multorum, sicut inventa fuerant, amborum simul cadavera sunt sepulta. Væ! væ igitur omnibus, qui in simili reperientur culpa, quia non evadent eandem æternæ damnationis pœnam. Veruntamen hic cogitandum venit, quod supra ferm. 17.

num. 5. diximus; nimirum, dum similia divinæ vindictæ exempla cernimus, sive legimus, cogitemus oportet, hæc non tam ad eorum æternam ignominiam & infamiam, quam ad viventium salutem, salubremq; metū mortalibus incutiendum à Deo, iustissimo scelerum Vindice, exhibita fuisse. Sit ergo (ut cum Magno Aug. loquar)

aliorum perditio, mi optime lector, tua cautio; nam sapiens profectò existimandus, qui ex aliorum infelici interitu sibi melius consulere novit, & dum plurimos propter impurum carnis vitium æternum perire intelligit, sibi ab eo sollicitè cavere discit, prout Poëtarum ille cecinit:

Felix quem faciunt aliena pericula cautum.

SERMO XX. DE HUMILITATE.

Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde: & invenietis requiem animabus vestris. Matth. 11. verl. 29.

PARS PRIMA.

1. **Q**uemadmodum sine fundamento aliqua fabrica consistere nequit, ita absque humilitate ædificium reliquarum virtutum, ita ut suspecta sit omnis virtus, quæ humilitate munita non est. Necessaria est ergo hæc virtus, itaque necessaria, ut sine aliis esse ipsa possit, non autem sine illa aliæ, quia est supplementum cæterarum, ut periclitifimus vitæ spiritualis director *Alphonsus Rodriguez* tr. 3. c. 39. part. 2. demonstrat. Quod etiam innuere videtur *S. P. Aug.* ser. 10. de verb. Dom. his verbis: *Magnus esse vis? à minimo incipe; cogitas magnam fabricam construere celsitudinis? de fundamento prius cogita humilitatis.* Porro de hac virtute eleganter differunt *SS. Patres*, eamque variis laudum encomiis efferunt; eam enim primum Christianæ Philosophiæ fundamentum, medicinam tumoris, custodem virtutum, in ornatu summi Sacerdotis splendidiorem gemmam appellant. *S. Basilius* humilitatem vocitat,

tutissimum virtutum omnium thesaurum. Denique (*S. Gregorio* teste) est humilitas omnium virtutum radix. Sicut enim inquit, flos in radice succo vivit, & crescit, at ab ea resectus exarescit: ita quælibet virtus, nisi in humilitatis radice maneat, exarescit, & statim perit, & quod altius radices humo se immiserint, tantò arbor se magis extendet, eritq; fertilior & diutius stabit; ita pari modo, quò quis profundius per humilitatem descendet, tantò altius in virtute & perfectione crescet, uberioresque animæ fructus producet.

2. Porro, tametsi nemo Sanctorum hanc virtutem nobis commendasset, nihilominus tamen summa contentione al-laborare oporteret, quò hanc assequi possemus, cum eam tantoperè Filius Dei suspexerit, dilexerit, & per totum vitæ suæ cursum tenuerit. Hinc ut præclare *S. Basilius* Serm. de humilitate discurret, voluit è paupere Matre in vili stabulo nasci, & vilibus pannis involutus in præsepi reclinari, voluit ut peccator circum-

cidi,

eidī, ut debilis in Ægyptum fugere, inter peccatores & publicanos, ut unus illorum, baptizari: In vitæ progressu volunt i'li honorem deferre, & in regem eligere, & abscondit se; cum verò contumeliis & dedecore afflicere, tunc offert se: prædicant illum homines, etiam à diabolis obsessi, & jubet illos tacere, dum illum subsanant, & convitiantur, ne verbo quidem se purgat. Et in fine vitæ, ut hanc nobis virtutem, tanquam testamento & ultimâ voluntate suâ magis commendaret, mirando illam confirmat exemplo, dum & discipulorum pedes lavat, & ignominiosam illam crucis mortem subit. Accedit Melleus Doctor. S. Bernard. serm. 1. de Nativ. Dom. in hæc verba discurrens: *Exinanivit semetipsum carnem nostram assumendo, & universam vitam suam humilitatis esse voluit exemplum, ut prius præstaret exemplo, quod erat docturus verbo: Mirus sanè docendi modus. Sed quare tantæ Majest. Dominus tam profunde se humiliavit? ut non apponet (respondet idem Mell. Abbas) ultra magnificare se homo super terram; Intolerabilis enim impudentia est, ut ubi sese exinanivit Majestas, vermiculus insetur, & intumescat.*

3. Quàm æquum ergo est, ut aures nostras accomodemus Salvatori nostro, dum nos ad humilitatem amplectendam tûm suo exemplo, tum verbo invitat, dicens: *Matth. 11. Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde.* Discite, inquam, non superbè & altûm sapere, sed vosmetipsos despiciere, & ad omnium pedes meo exemplo abjicere, discite fallaces hominum laudes declinare, & ad injurias vobis illatas humiliter tacere, Discite denique, non mundum fabricare; non cuncta vitibilia, & invisibilia creare; non in ipso mundo mirabilia patrare, ac mortuos suscitare; sed quoniam mitis sum, & humilis corde. Et ut efficacius nos moveret ad humilitatis virtutem sectandam, mox subjungit: Et

invenietis requiem animabus vestris. Ecce præmium & mercedem in promptu, quam Deus humilibus corde largiri solet. Siquidem magnâ internâ gaudebunt pace, non quidem eâ, quam mundani homines in omnimoda temporalium rerum affluentia & prosperitate sitam esse arbitrantur, (hæc enim pax non est vera pax, sed falsa & fucata ducens hominem ad interitum) sed illâ, quam Christus Apostolis suis reliquit dicens: *Joan. 14. 27. Pacem meam do vobis, pacem relinquo vobis, non quomodo mundus dat, ego do vobis.* Talem ergo pacem & requiem animæ suæ inveniet humilis; Nam licet variis & multiplicibus quandoque calamitatibus, & pressuris subiacere cogatur, licet passim ab aliis contemnatur, & illudatur, fame, siti, frigore & nuditate prematur, nihilominus tamen hisce miseriis ita gaudet, ut hanc suam sortem cum omnibus mundi thesauris, cunctisque opulentorum quorumcunque hominum, commoditatibus commutare nequaquam vellet. An non ergo hæc magna animæ requies? hæc autem humilis corde identidem perfruitur. Præterea quamvis hæc pax non careat pugná, Christus enim ipse restatur: *Matth. 10. 34. Non veni mittere pacem (intellige pacem mundi) sed gladium, id est tentationes, vexationes, & pugnas quotidianas servis meis immitto: quia tamen humiles, in arena cum mundo, carne, & demone confligentes, sic divina manus adjuvat, dirigit, ac tuerur, ut certò certaminis lauream ab adversariis suis sint relaturi; ideo rectè incarnata Sapiencia humilibus spondet, quod inventuri sint animæ suæ requiem, non solum, quando corporis nexu soluti cælum intrabunt, verum etiam in præsentī vita, dum videlicet hostes suos victoriosè profligabunt, ac prosternent.*

4. Notissimum est, quod hac in parte magno Anachoretarum Patri, S. Antonio cælitus

calitùs fuit responsum. Cùm enim is in spiritu mundum laqueis, & pedicis inimici ad capiendas animas plenissimum cerneret, exclamavit cum lacrymis: Ah Domine! quis effugiet? Vox autem ad eum facta est dicens: Humilis. Hinc per aptè S. Ephrem de recta vivendi ratione sic ait: Profectò, si diligenter attenderis, ubique inimici laqueos, tanquam mellis dulcedine circumlinicos, & voluptatis illecebris extensos deprehendes, ut si quis illius dulcedinem gustare velit, laqueo capiat; Humilitatem ergo dilige, & nunquam diaboli retibus capieris; quia levissimis humilitatis alis sublatus sublimior eris, quam ut ab eo capi possis. Esto igitur humilis, & ab hisce laqueis & tentationibus te Dominus eripiet; Custodiens parvulos Dominus, inquit coronatus Vates Psal. 144. humiliatus sum, & liberavit me. Summi montes fulminis telis, & tempestatibus impetuntur; arbores proceriores à ventis convelluntur; sed arundines, virgulta, & plantæ humiles, quæ se submitunt, incurvantur, & in hanc illamve partem instectuntur, post tempestates, & ventorum turbines infracta perdurant: Sic quoque humiles in mediis tentationum procellis, inimicorumque tartareorum assultibus indemnes perstabunt.

5. Quisquis igitur stygii hostis astus eludere, ejusque occultas fraudes & technas dissipare, & destruere discipit, assumere debet humilitatem, quæ similis est, (ut S. Maria Magd. de Pazis dicere solebat) acuto gladio, qui defendit & vincit omnes inimicos, & à quo diabolus fugit. Hunc humilitatis gladium arripuit quidam Anachoreta, & eo stygem in fugam dedit. Dæmon enim cuidam fratri apparuit, transfiguratus in Angelum lucis, & dixit ei: Ego sum Gabriel, & missus sum ad te. Ille vero dixit ei: Vide me ad alium missus sis: ego enim non sum

dignus, ut Angelus ad me mittatur. Diabolus autem hoc audiens statim etiam disparuit. Alius quoque cum ipsi codæmon, in Christum transfiguratus, apparuisset, ait: Vide ad quem veneris, certè talis non sum, quod dignus sim hic videre Christum. Simulque subdit cum S. Petro: Exi à me Domine, quia vilis sum, quia visionibus tuis indignus sum, quia peccator sum. Sicque diabolum in fugam dedit. Si percontari fas est, quonam memorati nunc duo Eremitæ abiissent, si humilitatis gladium in adversarium non vibrassent? Fortassis diabolicis hisce imposturis in fraudem fuissent impulsæ, ac in superbiam prolapsi se acheronti æternum mancipassent; At quia humiliter & submissè de se ipsis senserunt, ideo ærcinum seductorem debellarunt, nobilèmq; victoriæ palmam ab orco retulerunt. Nihil enim vites hostis tartarei sic atterit, nihil ejus robur adeò enervat, sicut sincera humilitas: Proinde nil magis in homine pertimescit, quam animi submissionem.

6. In hujus rei assertionem appositè congruit, quod Pelagius l. 5. libell. 15. n. 26. in *Vitis Patrum* recenset de S. Macario. Cùm hic S. Abbas quondam tam ad sportulas contexendas, quàm etiam ad fugiendum otium aliquot palmarum manipulos à palude quadam exportasset, occurrit ei diabolus in via cum falce messoria. Voluit autem eum percutere falce illà, sed non potuit. Et dixit ei: Multas violentias patior à te, Macari, quia non possum prævalere adversum te, quod scilicet viribus caream, quibus te vincere possem. Scito etenim, nihil esse eorum, in quibus temetipsum ad Dei gloriam exercere soles, ad quod ego non majori cum rigore me adhibeam. Quòd si tu jejunas; ego à primò creationis meæ momento cibum minime gustavi.

gustavi. Tu integras noctes insomnes ducis; nec ego unquam vel minimo momento somno indulgeo. Tu castitatem semper observas; at ego nullam unquam huic virtuti contrariam actionem committo. Tu mundi hujus bona contemnis, quibus ego quoque nullum unquam affectum applicui. Tu corporis membra disciplinis maceras, & abstinentiis attenuas; ego verò gehennæ flammis æternum crucior, & torqueor. Unum est autem, in quo me superas. Et dicit ei Abbas Macarius: Quid est illud? Respondens diabolus, dixit: Humilitas tua, quod nimirum humilis sis, & parvus in oculis tuis; in hac enim virtute nullum ad dimicandum tecum campum reperio, in quo aliquam contra te prævalendi spem præsumere aulam. Sic effatus amplius videri desinit.

7. Hinc ergo liquet, quanta in humilitatis virtute lateat fortitudo, & animi robur, cui stygius ille veterator, ut ipsemet altiori vi compulsus fateri cogeatur, longè inferior & impar est. Causa porro, cur scilicet humiles tantis polleant viribus, est, quod Deus, ut bellator fortissimus, cum illis sit; humilitas enim est (ut Christus I. 6. revel. c. 42. S. Birgitta dixit) quæ Deum in cor nostrum introducit. Esto igitur humilis (ait Venerab. Thomas Kemp. I. 2. c. 8. §. 3.) & pacificus, & eris tecum Iesus. De S. Gertrude refert Petrus Pennequin. part. 2. Itag. c. 18. n. 2. quod aliquando divina sibi collata beneficia commeditans, tanto pudore suffusa sit, ut sibi exosa se conspectu divino indignissimam judicaret, optaretque aliquod nancisci latibulum, quo turpitudinem suam absconderet, & quod divinis non poterat, humanis saltem oculis & naribus tantum foetorem subduceret. Quid ageret hic Christus? Continuo tantà be-

nevolentia ad eam se dimisit, ut præ admiratione tota cælestis curia à tanta demissione illum dehortari velle videretur: quibus Christus dixit: Sinite; continere enim me non possum, quin me totum ei impertiar, quæ tantà sui dejectione cor meum ad se pellexit.

8. Constat itaque humilitatis virtutem Deo summopere placere. Sponsus Cælestis Sponsæ suæ pulchritudinem laudare volens, à pedibus præcipue eam commendavit dicens Cant. 7.: *Quàm pulchræ sunt gressus tui in calceamentis filia Principis!* Quid aliud per hæc calceamenta subintelligi potest, quàm humilitas? Hæc enim se semper in postremum abjicere amat locum. Quisquis ergo Cælesti Sponso complacendi flagrat desiderio, in humilitatis calceamentis gradiatur oportet. Convenientem nostro proposito historiam narrat Discipulus Serm. 32. l. 2. Quidam cum diu in extremis laboraret, tandem reversus ad se, incepit flere, & causam rogatus dixit: *Vidi quod Deus specialiter diligeret humiles, & magnam haberet complacentiam in illis, ideo præ gaudio lacrymatus sum, quia & mea opera utpote cum humilitate facta grater acceptavit, ideoque jussus sum vobis indicare, quod, qui vult salvus fieri, debeat se humiliare, & Christum imitari dicentem: Discite à me, quia mitis sum & humilis corde.* In vita B. Catharinæ Ricciæ c. 21. legitur Cælicum Reginatrei apparuisse, ac Christum parvulum in ulnas dedisse, quæ dum quæreret, quid esset agendum, ut placere posset puero JESU? Respondit B. Virgo: *Filio suo humiles & obedientes placere super omnes.* Hoc fac, amice lector, & vives; Verum ut intelligere possis, in quonam vera fundetur Humilitas, quæ sequuntur, bene observes oportet.

PARS

P A R S S E C U N D A.

9. **C**um ex hucusque dictis palam constare possit, quàm excellens sit virtus vera cordis humilitas; ut hanc assequi valeamus, apprimè scire debemus, in quam vera humilitas fundetur, & radiceatur; necessarium proin est, id explicare & declarare, quod Deo auxiliante præstabimus in præsentis & in subsequentiis paragraphis. Opinio S. Laurentii Iustiniæni est, neminem scire benè, quid sit humilitas, nisi qui à Deo accepit, ut sit humilis. Hoc autem scire, (ut idem dicit) adèd difficile est, quod in nulla re ita fallatur homo, quàm in cognoscenda vera humilitate. Aliqui, dum se peccatores & miseros esse dicunt; alii, dum pannosum & lacerum gerunt vestitum; alii dum in sordidis contemptisque officiis obeundis sese occupant, se humiles forè autumant. Verùm si idcirco id faciunt, quò nempe humiles ab aliis prædicentur, & se cæteris meliores humilioresque reputant, ipsissima est Superbia.

10. Diligenter itaque notandum est, ne quis fictam & falsam humilitatem pro vera habeat. Nam S. Hieron. in Epistola quadam benè ait: *Multi humilitatis umbram, veritatem pauci sectantur.* Perfacile est aliquem habere vestem contemptam, caput dimissum gerere, oculos in terram defigere, submissâ voce loqui, sæpius suspiria trahere, & ad singula propè verba se miserum & peccatorem nominare; at si tales vel obiter, & uno verbulo tetigeris, etiam levissimo, statim videbis, quantum à genuina humilitate absint. Hinc rectè S. Thomas ait: *Qui honoris est cupidus, contemptique refugit, & dum contemnitur, exandescit; etsi miracula*

faceret, à vera tamen perfectione longissimè abest; nulla enim virtus ibi esse potest, ubi fundamentum virtutum, nempe humilitas deest. Unde cùm quidam frater, uti in Viris PP. recensetur, ab aliis laudaretur apud S. Antonium, hic tentavit eum, an posset injuriam ferre? quod cùm non posset, dixit S. Abbas: *Similis est hic frater domui, quæ à facie quidem ornata est, retrò verò à latronibus spoliata.* Sic profectò multi sunt, qui forinsecus duntaxat humiles apparent, in eorum verò corde occulta latet Superbia. Verùm, humilitatem veram patientia ostendit. Hæc est lapis lydius, dicit S. Hieron., ad quem verum humilitatis aurum exploratur. S. Bernardus tract. de grad. humilit. magis sigillatim edisserens, in quo virtus hæc sita sit, ita eam definit: *Humilitas est virtus, quâ homo verissimâ sui agnitione (considerando scilicet defectus & miseriae suas) sibi ipsi vilescit.* Non consistit ergo virtus hæc in verbis, aut exteriorum neglectu, sed in intimo cordis, in abjectissimo de seipso sensu, dum videlicet homo non solum seipsum vilipendit, sed etiam optat, ut ab aliis quoque despiciatur, & vilipendatur. Porro quamvis SS. Patres multos humilitatis gradus enumerent, nos tamen brevitati studentes tantum tres, ad quos reliqui omnes faciliè reduci queunt, ad nostrum scopum attingendum in medium afferemus, quæ in re inhærebo vestigiis Alphonsi Roderici, qui p. 2. tr. 3. de his fusè & disertè tractat, à quo proinde nonnulla mutuabimus ad nostrum proposicium magis accommodata.

11. Primus igitur humilitatis gradus est: *Seipsum parvi facere, & humiliter de se sentire.*

sentire. Ad hoc autem unicum & necessarium medium est sui ipsius cognitio. Imprimis ergo, ut consulit S. Bernardus in form. hon. vitæ, ista tria semper in mente habeas: Quid fuisti? Quid es? Quid eris? Quid fuisti? quia sperma fœtidum. Quid es? vas stercorum. Quid eris? quia esca verminum. Hinc merito exclamat Innocentius Papa l. 8. de contemptu mundi. O indigna humana vilitatis conditio! investiga herbas & arbores, illæ de se producunt flores & fructus; & tu lendes, lumbricos & pediculos. Illæ de se effundunt oleum, vinum & balsamum; & tu de te sputum, urinam, & stercus. Illæ de se spirant suavitatis odorem; & tu de te reddis abominationem fœtoris. Unde SS. Patres humanum corpus sterquilinio nivibus tecto comparant, quod forinsecus quidem pulchrum & album apparet, ast intus sordibus & immunditiis repletum est. Occurrit iterum Abbas mellitus, in Meditationibus cap. 3. sic differens: Si diligenter consideres, quid per os & nares, ceterosque corporis meatus egrediatur; vilis homine sterquilinum nunquam vidisti. Quid ergo superbit terra & cinis? rectè exclamat Sapient. Eccli. 10. 9. Habemus ergo hinc magnam nos humiliandi materiam; Ideoque ait S. Gregorius: Custos humilitatis est recordatio propriae fœditatis; sub hoc cinere illa optimè conservatur. Ex hac porro humanæ vilitatis consideratione tam altas egit radices S. Franciscus Borgias, ut se vel ipso terræ pulvere viliorum esse duxerit. Nam cum vice quadam cum aliquo Patre iter faciens ad angustam casam divertisset, & ambo in stramineis quibusdam manipulis quiescerent, ejus Socius tum ob senectutem, tum quod respirandi angustia laboraret, totâ nocte tussit & spuit, dumque versus parietem se spueri putat, ignarus Franciscum conspuat, faciem ejus non raro etiam fœdans. At ille nihil turbatus

Gramm. Relig. Pars I.

noctem transegit. Ubi diluxit, ita vir Sanctus spuris deformatus erat, ut vix agnosci posset. Comes ejus rei novitate totus confusus veniam precatur. Sed S. Franciscus totus hilaris ad eum ait: Non est, Pater, quod eâ re labores: nec enim usquam me dignior locus in cubiculo sputo aspergi debuit. Ita habet ejus vita lib. 4. c. 5.

12. Secundò perpendere oportet statum animæ nostræ. Certè fueramus omnes ante Baptismi gratiam filii iræ, filii gehennæ, & post Baptisma, heu quoties animas nostras, sanguine Christi redemptas, diabolo rursus pro momentanea oblectatiuncula, velut commutatione mutuâ vendidimus! Utrùm autem pro hac ignominia, Deo irrogatâ, ritè ipsi satisfacereimus, penitus habemus incognitum. Nescis enim homo, utrum amore, an odio dignus sit, inquit Ecclesiastes. c. 9. Et vix nobis, si adhuc in peccatis vel ignari hæremus; bonum enim nobis foret, ut testatur æterna Veritas de Juda proditore, si nati non fuisset. Pejus enim est peccatum, quàm non esse; & præstaret non esse, quàm peccasse. Et demus nos esse in gratia constitutos, quis autem nostrum scit, an non hodie vel cras eâ excidat, & æternaliter pereat? Non enim ullum habemus promissum nos in ea permansuros. Cur ergo Deus hæc ab oculis nostris abscondita esse velit, non alia est causa, quàm ut semper in perpetuo timore, & profunda humilitate coram eo ambulemus, assiduisque precibus veniam ab ipso & misericordiam petamus, ut suadet Siracides, de propitiato, inquit, peccato noli esse sine metu. Eccli. 5. 5. Hæc peccatorum præteritorum consideratio efficacissimum est medium ad nos parvi pendendos, & subtus terram nos abscondendos. Præterea non modò, si conditionem tam miseram, &

Na

peccata

peccata nostra inspexerimus, sed &, si opera, quæ nobis recta videntur, examinemus, multum nos humiliandi & confundendi materiam reperiemus, ob plurimos defectus & imperfectiones, quibus illa vitiamus, juxta illud *Isaia* 64. 6. Facti sumus, ut immundi omnes nos, & quasi pannus menstruatæ unversæ *Justitiæ* nostræ. Unde *S. Greg.* l. 6. moral. c. 11. sic loquitur: Omnis humana justitia, si districte & in vigore judicetur, injustitia esse convincitur: Si enim remota pietate discrimur, opus nostrum poenâ dignum est, quod remunerari præmiis præstolamur. Ac propterea *S. Job* summum patientiæ speculum, & ab ipso met DEO summopere laudatus, semper se vereri, & timide ac circumspicere omnia sua agere testatur, ob culpas nimirum & imperfectiones, quæ in illis se immiscere solent, quando quis sedulo non advigilat, nec super se ipsum excubat. Verebar, inquit, omnia opera mea, sciens, quod non parceres delinquenti. *Job.* 9. 28.

13. Quæ cum ita sint, certo administris potius opus habere videamur, quæ nostrum animum erigant, ne desperemus, quam quibus ad nostri cognitionem excitemur. Quamobrem quamvis in tam miseræ sortis nostræ consideratione diesque noctesque nos transigere oporteat, quod humilitatem assequamur, non tamen finaliter hic sistendum erit, sed protinus (ne animo concidamus, & in pusillanimitatem nos præcipitemus) ad divinæ misericordiæ considerationem progrediendum. Ne verò ex clementiæ & benignitatis Dei cognitione vanè præsumamus, & superbe inflemur, statim ad nos ipsos oculi denud retro flectendi sunt. Et hæc est scala *Jacob*, quæ prima sui parte terræ cognitionis nostræ infixæ est, & alterâ cæli fastigium contingit. Hac nobis ascendendum & descendendum est, uti per eam ascendebant,

& descendebant Angeli. Ascendere ergo debemus, ne ex cognitione nostræ facti pusillanimes desperemus, sed ut in Deum nostram fiduciam conjiciamus. Ast inde rursus descendendum est, ad nostri cognitionem, ne præsumptio nobis oboriatur. Per hanc scalam identidem ascendendum & descendendum erit.

14. Taliter hoc exercitio utebatur *S. Catharina Senensis*, ut ipsamet suis in *Dialogis* c. 67. recenset. Nam cum eam dæmon ad pusillanimitatem impelleret, persuadere illi volens, totam ejus vitam meram fuisse illusionem, illa statim sursum mentem evibrans de divina misericordia planè confidebat, dicens: *Confiteor Creatori meo, omnem meam vitam meras tenebras fuisse, sed ipsa me intra vulnera JESU Christi Crucifixi abscondam, illius sanguine me abluam, deterisque jam iniquitatibus meis gaudebo in Creatore meo.* Dum verò caco-dæmon eidem suggereret: Jam perfecta es, & Deo grata, nec est, ut posthac defectus tuos lacrymis expies; *S. Virgo* sese humilians respondit: Heu mihi miseræ! Ipse Domini Præcursor *Joannes* nunquam peccavit, & in ipso matris utero fuit sanctificatus, non minus tamen vitam austeram duxit: Ego verò tot scelera commisi, nec unquam ea desevi, ut debebam. Sic diabolus confusus, victusque recessit, suâ eam quiete frui imposterum sinens, quod non nisi ingenti cum damno suo ad eam rediret. Liqueat ergo hoc exercitium fore saluberrimum, unde diligenter tenendum. Veruntamen, ut in hac sui ipsius cognitione aliquis se melius fundet, non debet solum similes humanæ naturæ miseras, & defectus in communi perpendere, sed eos immediate sibi ipsi in particulari & individuo appropriare, nequaquam attendendo ad aliorum infirmitates & peccata. Hinc rogatus quidam de priscis illis Patribus, quâ ratione veram humilitatem quis sibi parare

rare posset? respondit: Si sua tantummodo, & non alterius mala consideret: Si oculos avertat ab alienis, & in suos duntaxat defectus eos conjiciat. Sanè si hanc Sancti hujus Eremicolæ gnomam sedulâ custodiâ observaremus, continuò copiosissimam materiam nosiplos despiciendi, & ad singulorum pedes abjiciendi inveniremus; ast quia passim aliorum duntaxat peccata inspicimus, ideo haud mirum tam parùm nos in humilitatis virtute proficere.

15. Refert Joannes Avila tr. 3. de Spir. Sancti. pag. 104. se hominem novisse, qui sæpiùs Deum rogaverat, ut sibi monstraret, quis qualisque esset. Aperuit huic Deus paululum oculos, & ecce tam abominabilem se conspexit, ut magnâ voce exclamarit: Tolle, obsecro, Domine per magnam miserationem tuam, speculum hoc oculus ex oculis meis, figuram mei ulterius videre nolo. Certò si & tu, tuam, ut est in se, deformitatem videres, procul dubio in hanc prorumperes vocem; Tolle, Domine, tolle tam abominandam mei ipsius speciem. Habes ergo, ut humiles te sub potenti Dei manu, teque miserrimum peccatorem, & omni suppliciorum genere præ omnibus aliis dignissimum ex corde credas. Et hæc est vera sincerâque humilitas, quæ tartareum hostem mirum in modum affligit. Appositè ad rem servit, quod in vitis PP. l. 5. libel. 15. n. 65. in hæc legitur verba: Venerunt quidam aliquando in Thebaidem ad quendam senem habentes secum unum, qui à dæmonio vexabatur, ut curaretur ab illo Sene. Senex verò cum diu rogaretur, dixit dæmoni: Exi maledictæ satana de factura Domini Dei. Et respondit dæmon Seni: Exeo, sed interrogo te unum verbum, ut dicas mihi: Qui sunt hædi, & qui sunt agni? Et dixit Senex: Hædi quidem tales sunt, qualis ego, agnos verò Deus scit. Et audiens dæmon exclamavit voce magnâ

dicens: Ecce propter humilitatem tuam exeo. Et exiit eadem horâ.

16. Porro ut majori contentione & ardore in hoc nostri cognoscendi exercitium incumbamus, alia commoda & fructus inde nascentes enumerare non inconsultum censeo. Missis ergo ambagibus, breviter dico, sui ipsius cognitionem esse semitam, per quam SS. Patres ad summam pervenere perfectionem. Pro qua assertionem affirmanda narrasse suffecerit hanc brevem historiam. Quidam notæ Sanctitatis vir Religiosus identidem ferventibus à Deo precibus petiit, ut ei illud iter monstraret, per quod Prisci Patres inceserant, ut sic ei complaceret; Unde nocte quadam in somnis vidit librum quendam aureis litteris exaratum, audivitque vocem cujusdam: Surge, lege: Surrexit ergo, & in eo legit pauca illa, sed caelestia & divina verba: Hæc antiquorum Patrum fuit perfectio, amare Deum, seipsum contemnere, spernere neminem, neminem vel in minimo judicare. Quo lecto liber mox ex ejus oculis subductus fuit. Itaque neminem spernere debemus, sed nos ipsos despiciere & humiliare, quia hæc & non aliâ viâ ad Sanctorum Angelorum consortiû pervenitur.

17. Hoc ipsum suavit Salvator noster, Luc. 14. 10. Cum vocatus fueris, inquit, ad nuptias, vade, recumbe in novissimo loco. Sed quare amantissime Redemptor id præcipis? Ut cum venerit, qui te invitavit, dicat tibi: Amice ascende superius, tunc erit tibi gloria coram simul discumbentibus. Ecce ingentem remunerationem omnibus se deprimentibus, & humiliantibus ab Incarnata Sapientia promissam. Sed percontari lubet, quidnam per hunc novissimum locum, in quo nos ipsos collocare jubet Christus, intelligatur? Respondeo, per hunc novissimum locum non absurdè notari locum inferorum; per nuptias enim

enim significatur regnum cælorum, ad quod omnes invitati sumus, hoc autem regnum pro novissimo loco habet locū datanatorum, juxta illud æternæ Veritatis edictum: *Matt. 5. Qui autem solverit unum de mandatis istis minimis, & docuerit sic homines, minimus vocabitur in regno cælorum, id est, ut Orator Aureus S. Chrysost. hom. 16. in c. 5. Matt. interpretatur, ad infernum ibit. Percipe S. Doctoris ipsissima verba: Cum verò audis minimum eum fore in regno Cælorum, nihil aliud intelligas, quàm gehennam atque supplicium. Recumbe ergo tuo cogitatu in hoc novissimo loco, te videris iudicando dignissimum esse ob tua peccata supplicio sempiterno, & si hoc simplici corde præstiteris, haud dubiè audies à Cælesti Sponso: Amice ascende superius. Recubuit in hoc novissimo loco Frater Urigman ex Dominicana familia, qui ad eò se humiliavit, ut nullū sibi congruum locum reperire potuerit nisi in profundo inferno, ac sub ipsomet Lucifero; putabat enim se tali loco dignissimum esse. Et ecce, cū ita sese in sua cogitatione dimisisset, hanc à cælo vocem audivit: Frater Urigman, citò huc ascende ad æthronum altissimum cor Dei. Etenim talis submissio, ut Deus S. Birgitta revelavit, est scala, per quam ad cor Dei ascenditur. Ut ad eò meritò dixerit S. Climacus grad. 25. c. 2. & 3.: Quoties aliquem, vel videris, vel audieris intra paucos annos altissimam tranquillitatem (quæ obtentà perfectione obtinetur) acquisivisse, noli hunc æstimare aliam, quam hanc beatam celeremque viam humilitatis pedibus ambulasse. Humilitas sanè est tanquam terra, inquit S. Basilus *Serm. de abdic. rerum*, ex qua crescit, & nutritur arbor charitatis, producens flores virtutum, & fructus gratiæ in anima.*

18. Hanc B. Basilii assertionem verissimam esse, liquet ex eo, quod refert

Ruffinus l. 2. vit. PP. n. 118. Cū magnus Anachoretarum Pater S. Antonius fortè in sua cella precibus vasaret, venit ad eum vox dicens: *Antoni, nondum ad mensuram Coriarii istius, qui est Alexandriae, pervenisti.* Quo audito, Venerabilis Senex surgens manè, arrepto baculo festinans Alexandriam venit. Cūque ad designatum hominem fuisset ingressus, eum peramanter salutavit; Coriarius verò viso tanto viro obstupuit. Cui S. Abbas ait: refer mihi opera tua, quia propterea ad te de deserto veni: Qui respondit, nescio me aliquando boni aliquid egisse. Sed cū instaret Antonius, ut vitæ suæ seriem manifestaret, dixit Coriarius: dum ex cubili meo manè surgo, antequam ad meos labores vado, dico, ut omnis civitas hæc à minori usque ad maiorem ingrediat in regnum Dei propter justitias suas; ego autem solus propter meam culpam poenam ingrediar sempiternam. Quod verbum rursus vesperi, antequam ad quietem nocturnam vado, ex corde repeto veraciter. Quod audiens S. Antonius dixit ei: Fili, sic tu es bonus artifex, sedens in domo tua cum requie, regnum Dei adeptus es, ego velut sine discretionē omne tempus meum in solitudine consumpsi, necdum verbi tui assumpsi mensuram. Hinc ergo dilucidè liquet, ad religiosam perfectionem assequendam nil magis conducere, quàm seipsum cognoscere, veraciterque credere, se dignum esse omni poenā, confusione, & ludibrio. Proinde non immeritò S. Isidorus, quemlibet nostrum adhortatur dicens: *Eslo parvus in oculis tuis, ut sis magnus in oculis Dei; Tamederis apud Deum pretiosior, quando fueris in oculis tuis despectior.* Hæc de primo humilitatis gradu dicta sufficiant, modò, in quo secundus humilitatis gradus fundetur, dispiciamus reliquum est.

PARS TERTIA.

19. **Q**uemadmodum Superbia omnes celestes gratias ex anima propullsat, & dissipat, ita humilitas easdem ad se attrahit, attestante Apostolo Jacobo 4. 6. dicente : *Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam.* Cui astipulatur illud à Psalmographo pronuntiatum : *Quoniam excelsus Dominus & humilia respicit, & alta à longe cognoscit.* Ps. 137. 6. Quid est, humilia respicit, nisi quod Deus ad humiles vel maxime suarum gratiarum vultum convertat ? Quamto enim anima plus sibi vilescit, suumque nihilum magis agnoscit, tanto magis supremæ illius & excelsæ Majestatis obtutus ad se trahit. Humilia ergo te in omnibus, & coram Deo invenies gratiam, ait Sapiens, Eccli. 3. 20. Enim verò, scire hic debemus, non omnem humilitatem divinos hos secum trahere favores; sed eam tantum, ut loquitur Melleus Doctor S. Bernard. serm. 34. in Cant. quæ de humilitate venit; non ex tristitia, nec ex necessitate. Quamobrem, ne hac in parte hallucinemur, & pro vera falsam humilitatem amplectamur, ad secundum humilitatis gradum anhelare oportet, qui est : *Optare ab aliis despicì, gaudereque, dum id fieri contingit.* Hic gradus manifestè sequitur ex primo; unde si in primo fundati essemus, facillimè ad secundum perveniremus. Nam si perfectè nos ipsos contemneremus, nullam ferme difficultatem sentiremus in eo, quod & alii nos pro nihilo reputarent, imò id nobis gaudium foret. Vis hoc ad oculum perspicere ? inquit Seraphicus Doctor. Nonne omnes naturali quadam propensione gaudemus, quod alii suum judicium nostro conforment, & sentiant idem, quod sentimus ? Quod si ita sit, cur non similiter gaudemus, quod nul-

lo in numero & pretio nos alii habeant ? Hinc etsi quis de se viliter sentiret, si tamen ab aliis moneri & corripì timeat, nullum adhuc gressum in humilitate fecit.

20. Venit aliquando ad Abbatem Serapionem, ut narrat Joannes Cassianus collat. 18. c. 11. Monachus, qui adeò se humiliabat, ut identidem se peccatorem confiteretur, & quidem tam sceleratum, ut ne usum quidem hujus communis aeris capere meretur, unde nec sedere, nisi humi sustinebat. Serapion, refectiōe fratrum peractâ, magna cum charitate & lenitate huic tam humili hospiti suavit, ut in cella maneret, & ad victum parandum juxta regulæ monasticæ præscriptum, operaretur, nec otiosus per cellas aliorum discursaret. Quam commonitionem Monachus ille tam agrè tulit, ut indignationem internam suppressere non posset, sed vultu & exteriori oris compositione etiam proderet. Unde Serapion ait : *Ecquid hoc rei est, fili ? Hactenus tot probra & ignominias de te dixisti ; & modò suavissimam monitiunculam audiens, ita es indignatus ? An fortasse, dum te humiliabas, audire volebas : Verè hic justus & humilis est, cum se tantopere accuset ? volebas, ut te laudaremus, & ut sanctum ac justum suspiceremus ?*

21. Porro ad hunc modum se humiliare, non tam humilitas quàm hypocrisis & superbia est. Audi verba Sapientis Eccli. 19. 23. *Est qui nequiter humilitat se, & interiora plena sunt superbiâ & dolo.* Quamobrem non satis est, ut ipse te contemnas, & malè de te loquaris, esto id, & ex animo dicas, & verè ita sentias, sed simul sagere debes, ut ex animo gaudeas, cum etiam alii id ipsum de te sentiunt & dicunt, quod

quod tu de te sentis & dicis. Verissimè ergo *Climacus* eum negat humilem esse qui se verbis dejicit, & ore despicit: at illum verè humilem reputat, qui ab aliis despici, & nullo in pretio haberi, summa eum animi pace gaudet. Et si tunc volupe erit audire talia, signum est, ipsum ad veram humilitatem pervenisse. Ut ergo ad secundum humilitatis gradum ascendantus, desiderare oportet, ut nos homines despiciant, & vilipendant. Nam ut *S. Bernardus* serm. 16. in Cant. ait: *Verus humilis vilis vult reputari, non humilis predicari, & gaudet de contemptu sui.* Quomodo enim verus humilitatis sectator non lætabitur, dum ab aliis despicitur, & opprobriis afficitur, quando videt Duce[m] & Salvatorem suum Christum hæc summo cordis affectu amplexatum fuisse. Videte enim quanto cum desiderio nostri causâ despectum, contumeliâ, & contemptum suscepit; satis ei non fuit semetipsum exinanire, atque annihilare, servi formam accipiendo, sed insuper peccatoris habitum & formam assumere voluit, unde de eo ait *Apostolus* Rom. 8. 3. *Deus Filium suum mittens in similitudinem carnis peccati.* Non quidem assumpsit Dominus peccatum (nam illius non erat capax) peccatorum tamen signo & cauterio voluit signari: quia ut peccator voluit circumcidi, inter peccatores & publicanos voluit baptizari, tanquam si unus de numero eorum foret; voluit & Barabbæ, homini sceleratissimo, postponi, eoque pejor, & vitâ indignior haberi; voluit albâ veste ut fatius indui, ac denique medius inter latrones in crucem agi: Et hoc erat, quod ardenti cum desiderio Redemptor noster identidem desiderabat.

22. Quamobrem si ipse Dei Filius tam ardentem ignominiam desideravit, quâ tamen nullo suo demerito dignus erat; haud sanè multum erit, si nos omni-

famiâ, & probro dignissimi, illius causâ velimus saltem haberi id, quod reverà sumus, & quam commérité sumus, infamiâ ac vilipendio gaudeamus. Sic se fecisse scribit *Apostolus*, dicens 2. Cor. 12. *Propter quod placeo mihi in infirmitatibus meis, in contumeliis, in necessitatibus, in persecutionibus, in angustiis pro Christo.* Reliqui quoque Apostoli, Christi humilitatem contemplantes, summo gaudio persecutiones & contumelias pertulerunt; unde de ipsis legimus Act. 5. *Et illi quidem ibant gaudentes à conspectu concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliâ pati.* Horum vestigiis deinde reliqui Sancti institerunt; atque imprimis illustris ille Martyr *Ignatius Antiochenus*, qui dum Romam ad Martyrium subeundum à lictoribus Imperatoris reparetur, & multis injuriis & contumeliis per viam afficeretur, gaudens in Domino identidem ingeminabat: *Nunc incipio Christi esse discipulus.* Hoc ipsum ut & nos imitemur, efficacissimis verbis nos stimulat *S. Ignatius Loyola*, sic inquit: *Quemadmodum mundani homines ea, quæ mundi sunt, sequuntur, diligunt, & quærunt magna cum diligentia honorem, famam, magni nominis existimationem in terra, sicut mundus eos edocet; Sic qui procedunt spiritu, & serio Christum sequuntur, amant, & ardentem exoptant ea, quæ iis omnino contraria sunt, adeo, ut, si sine offensione ulla divina Majestatis, & absque proximi peccato foret, vellet contumelias, falsa testimonia, & injurias pati, ac stulti haberi & æstimari (nulla tamen ad id per eos data occasione) eò quod exoptent assimilari ac imitari aliquo modo Dominum nostrum Jesum Christum, ejusque vestibus & insignibus indui.* Quanti autem faciendus sit hic gradus, indicavit *S. Laurent. Justin.* dicens: *Non est tantæ virtutis honores contem-*

contemnere, quàm contemptum appetere; Plus enim est, ut malè affici negligas, quàm ut bene affici non cupias. Cæterum illud summæ perfectionis est, ut malè affici desideres.

23. Ad secundum porro humilitatis gradum etiam spectat, humilia officia appetere, eaque cum cordis jubilo peragere. Nam ut sapienter S. Dorotheus serm. 2. dixit; Anima disponitur ab his, quæ parantur in corpore, sequiturque habitum corporis; Aliæ enim disponitur anima insidentis in asino, aliter sedentis in throno, aliter optimis vestimentis induti, aliter pannoſi. Verbo (ut Conſtit. Monast. cap. 24. testantur) humiliato corpore humiliatur & anima. Ut autem ejusmodi officia plus æstimentur, & alacrius assumantur, intelligendum est, inquit S. Basilii, debere pietatis cultorem viliora etiam officia magno cum studio magnæque cum alacritate suscipere, scientem, nihil minutum esse, quod Dei causâ fiat, sed grande & spirituale; & ejusmodi quod cælum nobis & præmia cælestia conciliet. Quod punctum iterum verbò & exemplò nobis commendavit Magister cælestis; quamvis enim esset ille, qui sciebat omnia; & cui omnia dederat Pater in manus; quamvis esset ille, cui cælum, terra, & infernus, cui Angeli & homines, omniæque quæ creata sunt, erant subiecta; quamvis esset ille, de quo æternus Pater dixerat: Matth. 3. 17. Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacui, & de quo scriptum est 1. Tim. 6. 15. Rex Regum, & Dominus Dominantium; hic tamen nihilominus manus suas subjecit sordidis vilium piscatorum plantis pedesque lavit. Surgit à cœna, inquit ejus Secretarius D. Joannes cap. 13. & ponit vestimenta, & cum accepisset lintheum, præcinxit se, & cepit lavare pedes discipulorum. Cùmque jam hoc profundissimæ humilitatis ministerium exhibuisset omnibus, accepit vestimenta sua, & sedit iterum in

sede, seu cathedra cælestis Philosophiæ; cepitque declarare, quid mysterium illud significaret: Scitis, inquit, quid fecerim vobis? Vos vocatis me Magister & Domine, & bene dicitis; sum etenim. Si ergo ego lavi pedes vestros Dominus & Magister, & vos debetis alter alterius pedes lavare. Exemplum dedi vobis, ut quemadmodum ego feci; ita & vos faciatis. Omnis istius ceremoniæ non alius erat finis, quàm ut palpabile & manifestum nobis daretur humilitatis exemplum, idque daretur in fine vitæ illius tanquam mnemonicon, ut altius memoriæ fixum maneret.

24. In hoc lucidissimum humilitatis speculum intuentes tot omnis ætatis, conditionis, ordinis, sexûs homines, quid mirum est, si & ipsi se demiserint ad abjectissima quæque munia frequentanda? Meminimus summum Pontificem Gregorium, Regem Galliæ S. Ludovicum, S. Helenam Imperatricem, & innumeros alios pauperibus ministrasse, aquam lavandis manibus infundisse, cibum potumque præbuisse. Et ut innumera alia Sanctorum virorum exempla omittamus, id unum commemorare lubet, quod de S. Joanne Damasceno, viro olim nobilissimo, ac totius Damasci Urbis Præfecto scribit Henricus Fabricius in ejus vita, quod monasticæ conversationi se dedens, in tantum sese demiserit, & humiliavit, ut ad sui Magistri imperium aliorum Monachorum latrinas, & cloacas expurgare non erubuerit, nec recusarit. Similia alia sine numero reperiuntur exempla in Sanctorum Actis, quorum nonnulli ne quidem porcos pascere detrectaverunt. Hos ergo pro Dei amore imitari pro viribus satagamus, si veraciter humiles esse desideremus; nam qui verè, & non fide de se viliter sentit, etiam

etiam externè , quantum fas est , & ratio ac charitas postulat , operatione exhibeat oportet.

25. Cæterum, ut intelligamus, quàm nobilem & eminentem spiritualis quæstus fructum inde simus relaturi, in medium asferre lubet historiam quandam, à Venerab. Petro Abbate Cluniacensi relatam; Meminit enim, fuisse in Carthusienfi Ordine Religiosum, vitæ sanctimoniam & castitatis dono insignem; Hic morti vicinus in omnium Religiosorum præsentia à suo Priore iussus est edicere, per quænam exercitia se magis Deo in vita placuisse putaret? Cui moribundus ait: difficilem rem quæris Pater, & quam nullo modo dicerem, nisi me cogeret obedientia. Equidem à pueritia semper habui humani generis hostem mihi singulariter offensissimum, & dùm vice quadam acerbis aded tentationibus me oppugnasset, ut vix ei resistere potuerim, dùmque in hoc periculoso conflictu identidem Deum, Sacratissimamque ejus Matrem invocarem pro supplicis mihi ferendis, apparuit mihi Angelorum Regina, cujus præsentia, omnes diabolicæ versutia fugatæ tentationesque repressæ sunt; & postquam me

esset consolata, & monuisset perseverare, & in perfectione progredi, mihi dixit: Ut commodius hoc facias, speciatim tibi ex Filii mei thesauris tria media sive exercitia humilitatis depromere volo, in quibus si te exerceris, Deo multum placebis, & hostes superabis, suntque hæc; ut te in tribus humilies, in victu, in vestitu, & officiis quæ facis. In victu petes & procurabis tibi vilissimos cibos, in vestitu vilissimam vestem, in officiis abjectissimum & humillimum; magno tibi honori & lucro ducens abjectissimis & maximè contemptis, quæque alii dedignantur & fugiunt, occupari. Hæcque dicens disparuit, & ego cordi impressi Dei Genitricis verborum virtutem & energiam, ut post facerem, quod ipsa jusserat, & hinc anima mea magnum profectum sentit. Omni contentione proinde allaboremus, quò hanc brevem Marianam doctrinam ipsò opere implere valeamus, partim ut iisdem cælestibus favoribus & charismatis, quibus hic pius Cœnobita circumfluebat, à Deo impertiamur, partim etiam, ut de hoc secundo humilitatis gradu ad tertium ascendere mereamur.

PARS QUARTA.

26. **D**ilucidatò primò ac secundò gradu humilitatis, explanandus venit tertius, qui in eo consistit, quando quis eximio virtutum ornatu præfulget, Deique audit amicus, in animo se propterea non effert, neque horum aliquid sibi arrogat, sed omnia in ipsum Deum refert. Gradus hic teste Seraphico Doctore, magnorum & perfectorum virorum est. De hoc S. Bernardus serm. 13. in Cant. ait: Magna & rara virtus

profectò est, cum magna opereris, magnum te nescire: cum omnibus nota sit sanctitas tua, te solum lateat: cum omnibus mirabilis appareas, tibi soli vilescas. Hoc ego ipsis virtutibus mirabilis judico. Porro gradus hic, si eum superficialiter tenus & de foris intueamur, facilis quidem apparet, cum sit dogma fidei, quemadmodum in variis Scripturæ locis intimatur. Quid habes, quærit S. Paulus 1. Cor. 4. quod non accepisti? Et iterum: 2. Cor. 3. Non quod sufficientes simus cogitare

aliquid

aliquid à nobis quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est. Et Christus apud S. Joan. 15. Sine me, inquit, nihil potestis facere. Ergo non videtur hic gradus aded excellens, cum appareat esse vulgaris, quis enim Catholicorum est, qui non dicat omne bonum à Deo descendere, & à nobis nihil nisi peccata habere? Nihilominus tamen summam intus difficultatem includit. Nam quoniam aliquid opis ad opera nostra bona ipsi à parte nostra conferimus: Dei enim adjutores sumus, ait Apost. 1. Cor. 3.9. quoniam (inquam) ipsi quoque operamur, & unà cum Deo concurrimus; hinc statim tacite & inadvertenter nobis ipsis nitimur, & confidimus, & surcivā quadam præsumptione, & secretā superbiā irrepente, ipsi nobis persuademus, nostrā industriā hoc aut illud confectum esse, & ideo iis operibus, quæ facimus, ita inflamur, & evanescimus, & extollimur, quasi nostris viribus ea fecissemus, & à nobis solis profecta essent. Quamobrem singularia à Deo dona accepisse, & magna opera patrare, horum tamen gloriam Deo, prout oportet, adscribere nosse, nihil autem inde sibi attribuere, nec vanè sibi applaudere velle, maximæ res est perfectionis.

27. Quare non in eo sita est humilitas, ut speculativè noverimus, nos à nobis ipsis nihil posse, nihil esse, sed à Deo omnia bona nobis provenire debere, ipsūque esse, qui in nobis operatur & velle, & incipere, & perficere pro bona (ut loquitur Apostolus) voluntate sua. (Facile namque est speculativè id nosse, quod fides id dicet) sed in eo, ut practicè id noverimus, & exerceamus, ac tam exploratum ac fixum ipsum nobis sit, ac si oculis nostris coram perspiceremus, & manibus tangeremus. Hoc autem tam difficile est, ut nemo sciat (teste S. Laurent. Justin.) quid sit hæc humilitas, nisi Deus dederit, ut sit humilis.

Grammat. Relig. Pars I.

Cum enim ex una parte necessariò exigatur nostra libera cooperatio, sine qua Deus nullas nobis vult conferre gratias, quin etiam sic in virtutum exercitio nos allaborare oportet, quasi totum in nostra duntaxat industria situm esset; Ex alia verò parte, postquam omnes conatus, & vires nostras impenderimus, ita nos illis omnibus diffidere oportet, ac si nihil penitus fecissemus, nos velut servos inutiles reputare, atque fiduciam & spem omnem in solo Deo collocare. Sic quippe nos Christus in Evangelio facere jubet: Luc. 17. Cum feceritis omnia (notetur omnia, nec dici aliqua) quæ præcepta sunt vobis, dicite: Servi inutiles sumus: quod debuimus facere, fecimus. Ut autem hoc rectè fiat, virtute, & quidem non modicā, opus est. Certò, si Cassiano credimus, quisquis perfectè cognoverit, esse se servum inutilem, omniāque quæ ad bonum aliquod consequendum adhibere posset media, cassā & evanidā esse, sed gratuito ipsum à Deo dari debere; ille cum quidpiam consecutus fuerit, minimè se efferet, aut superbiat: Intelliget enim, non tam diligentia suā, quàm Dei misericordiā id se adeptum esse: quod demum est illud Apostoli: Quid habes, quod non accepisti? Quare rectè S. P. Aug. nos sine gratia esse censet, sicuti corpus sine anima: quemadmodum enim corpus exanime se movere nullo pacto potest; sic neque nos divinā gratiā destituti possumus opera meritoria vitæ æternæ operari.

28. Porro, ut melius tertium hunc humilitatis gradum intelligamus, ac in eo solidè fundemur, vivā fide contemplari oportet, quod eramus, ut loquitur Doct. Gentium Ephes. 2. naturā filii iræ, nati in peccato, inimici Dei, qui è merā gratiā suā ex hisce tenebris nos vocavit in admirabile lumen suum, ut S. Petrus ait 1. Pet. 2. Causa autem eximii hujus beneficii, non fuisse

Oo

ulla

ulla præcedentia in nobis merita, non obsequiorum postea à nobis accipiendo- rum intuitus, sed unica ipsius bonitas & misericordia, nec non merita JESU Christi unici Mediatoris nostri. Præterea etiam natura nostra per peccatum originale adeo vulnerata est ad bonum operandum, ut, nisi Deus potenti manu suâ jugiter nos conservaret, & sustentaret, protinus ad præterita, quin & graviora peccata revolveremur. Hoc probè perspectum habuit S. P. Aug. unde soliloquiorum c. 18. ita ait: *Præcogens ante me laqueos peccatorum, tollens occasiones & causas, quia nisi tu hoc mihi fecisses, omnia peccata mundi fecissem.* Et alibi idem S. Doctor pariter ita scribit: *Adulter non fuisti in vita tua præterita plena ignorantis? hoc tibi dicit Deus tuus: regebam te mihi, servabam te mihi, ut adulterium non committeres; suavor defuit? ut hæc deessent, ego feci; affuit suavor, non defuit locus, non defuit tempus; ut non consentiret, ego te tenui.* Imò & ipse Seneca de benef. l. 3. c. 8. solo licet naturali lumine præditus ait: *Retinuisse, ne in scelus rueres, inter maxima beneficia recensendum est.*

29. Saluberrimam proinde nobis scriptam reliquit doctrinam B. Albertus Magnus tractatu de veris virtutibus sic differens: *Amans humilitatem debet radicem humilitatis in corde plantare, hoc est propriam fragilitatem agnoscere, ut se reputet non solum quam vilis est, sed etiam quam vilis esse potest, imò quam vilis esset hodie, & quam vilis fieret, nisi Deus illum violenter à peccatis retraxisset, & nisi ei tentationes subtraheret, occasiones peccandi tolleret, & in tentationibus auxiliarem manum porrigeret.* Ah! in quot prolapsus essem peccata, nisi tu Domine, infinita misericordia me liberasses? O quoties debeo fateri cum Propheta Pl. 93. 17. *Nisi quia Dominus adjuvit me, paulò minus habitasset in inferno anima mea!* Quoties sum impulsus & ever-

sus, ut caderem, & tu Domine me suscepisti, tenuisti, ac potentem manum tuam subiecisti, ne quam noxam ac læsuram acciperem! heu! quoties jam æternum periissem, nisi Deus ex infinita bonitate me conservasset! Sic ergo de nobis sentire ipsi debemus: hoc quippe à parte nostra sumus, & habemus, hoc fuimus, & etiamnum essemus, si suam Deus manum & custodiam à nobis submoveret.

30. Hæc cum Sancti ad animum revocarent, ita confundebantur, erubescabant, & usque adeo se despiciebant, & abjiciebant; ut illis satis non esset seipsum parvi pendere, ac peccatores ac sceleratos reputare, sed insuper omnium minimos se & sceleratorum omnium scelestissimos ducerent. Verùm è Sanctorum numero, qui ad talem profundissimæ humilitatis gradum pertigerunt, Principem obtinere locum videtur Seraphicus Pater, & magnus Patriarcha, Sanctus Franciscus, de quo in ejus vita, quam Doctor Seraphicus, Divus Bonaventura conscripsit, leguntur, quæ loquuntur: Cum quidam Cœnobita præcibus intentus esset, conspicatus est thronum mirò fulgore gemmisque ardentem, quo viso, quendam Cœlitum percontatus, cujus illi thronus esset? Audiit, eum humili Francisco deberi. Quamobrem Cœnobita multum recreatus, interrogavit Franciscum, quid de se sentiret? Cui respondit ille: *Credo nullum me majorem in mundo peccatorem vivere.* Cœnobita miratus, quomodo id ab ipso verè dici posset, audiit porro: Si quantumcunque sceleratum hominem tantà fuisset Christus misericordia profecutus, arbitror sanè, quod multò quam ego, gratior esset. Ad hæc credo, & agnosco, si suam Dominus manum à me subduceret, meque non sustentaret, in

enormiora scelera me prolapsurum, quàm prolabitur ullus, & proinde illis omnibus deteriore futurum. Idcirco me sceleratissimum, & ingratiſſimum ſcleratorum omnium dico. Optima ſanè hæc eſt reſponſio, profundiffima humilitas, & verè admirabilis doctrina. Hæc quoque cognitio, & conſideratio ſanctos homines cogeſat ſubtus terræ abyſſum ſe recondere, infra omnium pedes ſe abjicere, ac verè ſe maximos totius mundi peccatores reputare. In hoc ſenſu S. Philippus Neriſ magnò affectu ſe maximum totius mundi peccatorem dicebat, ideòque quotidie coram Deo proteſtabatur: Domine, cave à me hodie, nam te prodam, & omnia ſcelera patrabo, ni me cuſtodias. Aliàs dicebat: Vulnus lateris Chriſti eſt magnum, ſed niſi me Deus teneret, majus inſiſgerem.

31. Quamobrem quod ex una parte admiratione dignum cenſeri debet, hoc eſt, quod nos puſilli, qui nec ſanctitatis umbram habemus, quin ſi & virtutes noſtræ ad ſanctorum virtutes comparentur, vicia potiùs quam virtutes nuncupari debent, & nihilominus ob paucula aliqua pietatis exercitia, à nobis peracta, mox perfectiores aliis & meliores nos eſſe arbitramur. Ex alia vero parte hoc ipſum admiratione minimè dignum eſt, quia traditæ doctrinæ ſenſum in intimum cordis noſtri penetrare non admittimus: Cùm intellectus noſter in inveſtiganda hæc veritate multum cæcutiat. Oportet ergo identidem Deum multis gemitibus exorare, quod intellectus noſtri tenebras diſſipare, eumque divinæ lucis ſuæ radio coluſtrare, veramque noſtri ipſius cognitionem miſericorditer largiri dignetur. Sic enim haud dubiè pro noſtro ſaltem modulo ad tertium humilitatis gradum aſcendimus. Quod fiet, ſi, dum omnimodis virtutum exercitiis magnâ animi

contentione deſudamus, è contra verò alios varia & gravia perpetrare ſlagitia noſtriſmet uſurpamus oculis, nihilominus nos ſceleſtiores, & gratiâ Dei indigniores reputemus, majoraque committere ſcelera fideliter fateamur, ſi Deus auxiliarem manum ſuam in poenam peccatorum noſtrorum ſubduceret; Ex quo maximam potiùs nos humiliandi, & ad ſingulorum pedes abjiciendi, quàm nos præ aliis extollendi, cauſâ habemus. Nam ut S. Macarius ait: Sicut ſi Rex apud aliquem ſuum theſaurum cuſtodiendum deponit, is illum non ut ſuum reputat, ſed ubique fatetur inopiam ſuam, nec audet diſpergere quidquam ex alieno theſauro; ſic ejuſdem debent eſſe ſententiæ, qui gratiam Dei ſunt adepti, nempe ut humiliter de ſe ſentiant, & mendicitatem ſuam conſiteantur.

32. Ad hanc profundam cordis humilitatem ſectandam ſuo nos invitat exemplo Sacraſſima Cælitum Regina, dum S. Birgita ad imitationem humilitatis ſuæ dicebat 1. 2. revel. c. 23. Filia, fuge ad mantellum humilitatis meæ, & cogita te peccatricem ſuper alios, quia eſſi videris aliquos malos, neſcis tamen, quid eis eras futurum ſit, neſcis etiam quâ intentione, & quâ ſcientiâ id faciant, utrum inſirmitate an induſtriâ. Ideo nullis te præferas, nullòſque in corde tuo debes judicare. Quid doloſius apud munda-nos, quàm injuriâ ſuam diſſimulare, & omnibus ſe credere & tenere indigniorem? Talis erat, ô filiâ, mea humilitas. Hæc porro humilitas tantum placuit Dei Filio, ut vel ideo ex puriſſima hujus Virginis carne humanitatem aſſumere ab æterno decreverit. Nam ſicut nulla poſt Filium Dei creatura (verba ſunt S. Bernardini Senenſ. Tom. 2. ſerm. 31. c. 3.) tantam aſcendit in gratiæ dignitatem, ſic nec tantum deſcendit in abyſſum humilitatis profundæ, quam Maria; nec inſuper alicui puræ creaturæ in hoc ſæculo eſt datum, tan-

rum gustare nihilum creaturæ, nec tantum se humiliare & annihilare. Proinde quamvis hæc Sanctissima Virgo omnigenis exornata fuerit virtutibus; fateatur tamen præ cæteris placuisse Deo humilitatem suam, dum in sacro suo Cantico ait: *Luc. 1. Respexit Dominus humilitatem ancillæ suæ, ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes.*

33. Opportunè planè, & admodum egregiè in hanc rem ponderat S. Bernardus Sermon. 37. in Cant. illa Christi verba: *Cum vocatus fueris ad nuptias, recumbe in nobilissimo loco. Solus* (inquit hic mellicus Doctor) *omnium novissimus sed eas, tæque nemini, non dico, præponas, sed nec comparare præsumas. Quia non est periculum, quantumcunque te humilies, quantumcunque minorè te reputes, quàm sis: Est autem grande malum, horrendumque periculum, si vel uni in tua te cogitatione præferas. Quamobrem noli te, ô homo, comparare majoribus, noli minori, noli aliquibus, noli uni. Quid scis enim, ô homo, si unus ille, quem omnium vilissimum atque miserrimum reputas, cujus vitam scelestissimam ac singulariter foedissimam horres, & propterea putas illum spernendum, non modò præ te (qui fortè jam sobriè, & justè, & piè vivere confidis) sed etiam præ cæteris omnibus sceleratis, tanquam omnium sceleratissimum; Quid scis, inquam, si melior & te, & illis, mutatione dexteræ excelsi, in se quidem futurus sit, in Deo verò jam sit? Ita S. Bern. Denique quis scit, an non etiam Deus, ut quondam Jacob impositis decussatim manibus (ut habetur Gen. 48.) sortes commutaturus sit, altero assumpto, te relicto? quid scis, quid in illius corde, jam inde ab hesternâ die, vel etiam hoc momento Deus sit operatus? Facile enim est (ut ait Eccli. 11.) in oculis Dei subitò ho-*

nestare pauperem. Uno instanti potest Deus è Publicano, & Ecclesiæ persecutore facere Apostolos, ut in Matthæo & Paulo potuit. Potens denique est, ut ait S. Matth. 3. 9. de lapidibus istis suscitare filios Abrahæ, id est è peccatoribus, adamante durioribus, creare filios Dei. Hæc autem ore profiteri, satis non est, sed & in animo ita sentire oportet. Non reputes, ait Thomas de Kempis, te aliquid profecisse, nisi omnibus inferiorem te esse cognoveris.

34. Ex dictis cuilibet sufficienter ad intelligendum datur, quòd verus humilis neminem despiciat, aut spernat, in qualescunque demum culpas & flagitia prolabi eum videat; nec se præterea extollat, alterique arroganter præferat; quin imò sui magis humiliandi occasionem è lapsibus alienis capit: considerat quippe, & se, & lapsum ex eadem esse massa figuratos, & illo cadente, se quoque (quantum est ex parte sua) cadere potuisse; quòd autem non ceciderit, Divinæ solummodò gratiæ adscribit. Quemadmodum consulunt SS. Patres, ut, cum hunc cæcum, illum surdum, alium claudum, alium infirmum aut debilem videbimus, hæc aliena mala in bonum nostrum convertamus, Deoque gratias agamus, quòd nos non cæcos, surdos, mancos, mutos, uti illos, fecerit: Sic omnium hominum peccata, velut collata nobis beneficia, reputemus. Nam in illa omnia prolabi potuissemus, nisi per infinitam misericordiam suam Deus nos liberasset, & conservasset. Hoc pacto Servi DEI humilitatem suam sartam tectam tuentur, caventque, ne quem è proximis despiciant, nemini, quantumlibet peccet, & scelestus sit, succenseant; juxta illud S. Gregorii hom. 34. in Evang. *Vera justitia compassionem habet erga fratrem, falsa justitia dedignationem.* Unde ulterius consequitur, quòd veri humi-

humiles, quia agnoscunt summam Dei liberalitatem sibi immeritis impensam, sine intermissione ex totis prae cordiorum medullis Deo gratias referant; ex quo se indies capaciores & digniores reddunt, divina in se charismata recipien-

di; Unde fieri non potest, quin omnigenis floreat virtutibus. Hocque verissimum esse, ipsa docebit experientia eos, qui indefesso labore in hisce tribus memoratis humilitatis gradibus sese continud exercere non desistent.

SERMO XXI.

DE SUPERBIA, ET VANA GLORIA.

Initium omnis peccati est Superbia. Eccli. 10. vers. 15.

PARS PRIMA.

1. **Q**uam felix ac beata fuisset vita hominis creati in innocentia & iustitia originali, si non compartisset in mundo detestandum illud peccati monstrum? quod si pariter caelestem non penetrasset Paradisum, neque superna illa Jerusalem magna ex parte tot Angelicis spiritibus evacuata & spoliata, nec infernus fuisset, neque commissa fuissent tot scelera & iniquitates, quibus terra postea inundavit, & ad finem usque mundi huius inundabit; at quis hoc monstrum progerminavit nisi superbia? *Initium omnis peccati est superbia, ait Ecclesiasticus. Quærit S. Thomas 2.2. q. 162. a. 3.* Utrum superbia debeat poni vitium capitale, & hanc exponit exclusionem: Superbia non capitale vitium, sed omnium vitiorum regina & mater est. Procedit deinde cum hac distinctione. Superbia dupliciter considerari potest; uno

modo secundum se, prout scilicet est quoddam speciale peccatum: alio modo secundum quod habet quandam influentiam in omnia peccata. Capitalia autem vitia ponuntur quædam specialia peccata, ex quibus multa genera peccatorum oriuntur. Et ideo quidam considerantes superbiam, secundum quod est quoddam speciale peccatum, connumeraverunt eam aliis vitiis capitalibus. Gregorius vero considerans universalem ejus influentiam, quam habet in omnia vitia, non connumeravit eam aliis capitalibus vitiis, sed posuit eam reginam omnium vitiorum & Matrem.

2. Quemadmodum ergo humilitas omnes virtutes colligit, & condecorat, & vegetat; ita superbia virtutes omnes destruit, contaminat, & enervat; & sicut humilitas non solum est gratia, sed gratia omnium gratiarum, sic superbia non solum

est mala, sed fons & origo malorum, omniumque bonorum obex, & veluti regina vitiorum; coronam enim gestat, ut dicit *Isaias* 28. : *Vae coronae Superbiae*. Nam sicut regina magno comitatu stipata incedit, ita hæc multa habet alia vitia velut à pedibus, quia superbus semper aliis innumeris scaturit vitiis. Denique sicut radix non est principium duntaxat arboris, sed simul causa principalis est omnium surculorum & frondium, ac germinum; ad eundem modum Superbia in homine est prima origo peccati, & causa omnis peccati. Proinde de Superbia scribens *S. Isidorus Hispalensis* Exhort. ad poenit. hæc tradit: *Mater & regina septem principalium vitiorum Superbia, non ingreditur, neque requiescat in domicilio cordis mei, neque soboles ejus mihi adhæreat, id est gula, concupiscentia, fornicatio, avaritia, invidia, ira, tristitia, vana gloria.*

3. In quantum verò Deus hominem Superbum abominetur, brevibus quidem sed nervosis indicavit verbis *S. Jacobus* c. 4., dum ait: *Deus Superbis resistit*. Id est, gratiam suam ab eis vel maxime elongat, permittitque eosdem iustissimo suo iudicio in varios errores, & miseriam irreparabilem prolabi. In Sacris Regum historiis legimus maledictionem, quam Propheta Regius fulminat in Montes Gelboe 2. Reg. 1. *Montes Gelboe, nec vos nec pluvia veniat super vos, ubi ceciderunt fortes Israël*. Per hos montes, qui erant altissimi, denotabantur Superbi, in quos DEUS non infudit, nec infundit rorem gratiarum suarum, quia Superbis Deus resistit. Super hos montes ceciderunt fortes Israël, id est viri omni virtutum genere exornati, fortissimique in conflictu vitiorum ceciderunt tamen miserè, dum montes ascendere, id est, altum & superbe sapere coeperant. In Annalibus Ecclesiasticis de Origene hoc refertur testimo-

nium, quod fuerit vir summæ honestatis, patientiæ, filius Martyris, propter amorem Christi omnibus se spoliaverit bonis & divitiis, aliquoties propter fidei confessionem martyrio affectus, summo donatus ingenio, Magister innumerabilium Doctorum, Sacerdotum, Confessorum & Martyrum. At miserè prostratus est, dum non solum hæreticus, verum etiam Hæresiarcha factus. Sed unde tam miserabilis lapsus huic viro contigit? offendit pedem suum in lapidem superbiæ, etenim donis Dei, & gratiis sibi communicatis abusus fuit, & reliquis omnibus plus præsumpsit scire & sapere: Majorum doctrinam, ac traditiones Ecclesiasticas sprexit, & contempsit.

4. Ne ergo & tu in montibus Gelboe cadas, id est, pereas æternum ob Superbiæ vitium, attentè ausculta monitioni à Thoma Kemp. 1. 3. c. 6., in hæc verba traditæ: *Multum præcave à vana complacencia & Superbia, propter hoc multi in errorem ducuntur, & in cecitatem incurabilem*. Inter hos numeratur Monachus ille, qui teste Baronio to. 8. An. 614. ex Antiocho Monacho hom. 84. in monte Sina celebre adeo edidit suæ continentiæ specimen, ut in cellula multos vixit annos inclusus. Postremò multifariis revelationibus diaboli, & insomniis illus, superbiæ elatus, ad Judaïsmum dilapsus est, & ad carnis circumcisionem. Cum enim cacodæmon huic identidem vera quædam insomnia demonstrasset, & veluti objectâ illecebrâ inescasset illius obscuratam mentem, novissimè oculis ipsius objicit copiosam Apostolorum, Martyrum, aliorumque omnis generis Christianorum turbam, densissimis tenebris, & omni dedecore oppletam; parte oppositâ Moysen, Prophetas, populum quoque judæorum offert, splendidâ admodum luce conspicuos, ac in gaudio vitam traducentes.

Hæc

Hæc cum spectasset miser, è vestigio surrexit, derelictoque Sancto illo monte judæos adivit, cumque his denarrasset, quæ sibi visa fuissent, diabolicas apparitiones, circumcisus est, ac professus judaismum, accepit uxorem, & in omnium conspectu adversus Christianos edidit dogmata, propugnator factus judææ superstitionis. Hunc vidimus, neque enim quatuor anni sunt à morte illius, quâ miserè peremptus est, catarrhi enim eum profluvium aliquamdiu passus, & vermium artrosione contabescens exspiravit.

5. Quis hic non satis agnoscit, quam detestabilis sit in oculis Dei homo Superbus, cum sic eum in omnem vitiorum abyssum prolabi sinat? quis non etiam dispicit, verissimum esse Regii Prophetæ oraculum Ps. 137. 6. *Excelsus est Dominus, & humilia respicit ex alto* (& superbos) à longè cognoscit. Nam quæadmodum hic in terra, dum quem eminens & à longè videmus, eum minimè noscimus; sic nec Superbos cognoscit Deus, ut illis charismata largiatur. Sic contigisse huic infelici solitario, sat perspectum habemus; cum enim in tam austero vitæ suæ instituto sibi multum complaceret, & vanè superbi-
ret, sivit Deus eum ideo tot diabolicis fascinis, & præstigiis illudi, ac in imam flagitiorum abyssum devolvi, quod altum hujus & superbum hominis spiritum deprimeret, & meritis pœnis castigaret. Proinde ad nostrum propositum peraccommode Doctor aureus S. Chrysost. hom. 31. in Gen. in hæc excurrit verba: *Esti quis innumera bona fecerit, virtutemque omnem absolverit, si tamen magnum quid de se sentit, maxime omnium miserabilis est* & myer.

6. Enim verò aliam non ab similem nobis exhibet catastropham alius quidam Monachus, de quo Palladius c. 44. &

Ruffinus l. 2. c. 1. narrant. Hic cum multos annos in spelunca bonis operibus sedulo institisset, atque ideo magnum in spiritu profectum fecisset, tandem vanè sibi in illis complacuit, & inaniter gloriatus est. Unde factum, ut illum in turpe peccatum cum cacodæmone, in forma mulieris pulcherrimæ, per desertum se errare mentientis, apparente Deus prolabi permiserit. Nam cum hanc nimis facile & incautè ad se ingredi finit, pluribus cum ea colloquitur, de errore percontatur, jocatur, etiam manu tangit, & sic paulatim igne venereo cor ejus inflammatur adedò, ut cum illa peccare concesserit. Cumque miser opere ipso exequi veller, ecce inter amplexus ejus subito orcina scæmina evanuit inconditâ voce cachinnans; Subsecuti haud procul inde per aëra festivi multorum dæmonum plausus, & irrisiones eum substantiantium & dicentium: O Monache, Monache, qui te ad celos usque efferebas, & extollebas, jam usque ad profundum abyssi prolapsus es; Disce ergo hodie, eum qui se exaltas, humiliandum. Ad hæc infelix, cum plangendo, sui que confusione excitandâ hanc & sequentem noctem traduxisset, de reditu ad meliora, & veniâ desperans, ad mundum reversus est, ubi omnibus cupiditatibus ac probris fræna laxans miserè vitam finivit.

7. O igitur intolerabile malum Superbia! verè malum super omnia mala! Hæc enim Cedros etiam libani, viros, inquam, variis virtutibus, & vitæ Sanctimoniam inclytos prosternit, & dejecit. Superbia Luciferum è cælo deturbavit; Superbia ex Angelis excellentissimis formavit turpissimos dæmones; Superbia Proto-parentes nostros paradiso exulare coegit, eosque cum totâ sua posteritate innumerabilibus penè subjecit miseriis. Ut verbo dicam, Superbia tantum ma-
lum

lum est in oculis Dei, ut neminem unquam in peccatum labi permetteret, si non superbus esset; nam causa prima, cur Deus gratiam suam à nonnullis cæteroquin fidelibus suis servis subducatur, est, quia superbi incipiunt; unde si Superbiam à mundo exulare contingeret, omnia mala protinus cessarent. Verùm cum te historiis delectari non nesciam, ideo referre lubet, quod S. *Macarius* hom. 17. memoriz prodidit de quodam fratre, qui profligatis vitiis, sic in spiritu profecit, quod inter orandum divina virtute ita sublevatus est, ut conspiceret supernam illam Jerusalem, in eaque fulgentes personas, ut lumen infinitum. Audivit autem vocem dicentium sibi, hunc esse locum requiei Iustorum. Paulò verò post æstimans ille sibi illud dictum, suumque se vidisse locum in cælis, in Superbiam elatus est, & miserabiliter in gravissima peccata, & infinita mala corruit. De alio idem S. *Abbas* hom. 27. scribit, quod unà secum in domo, & orationibus adeò divinam gratiam repletus erat, ut propè ipsum positus compungeretur in precibus, ita ebulliebat in eogratia. Porro habebat etiam gratiam Sanitatum, ut non solum ejiceret demones, verùm etiam solâ manuum impositione omnis generis morbos & mala curaret, propter quod, cum ab omnibus tanquam vir Sanctus haberetur, & colebatur, Superbiâ tentatus, ac ab ea omnino prostratus cecidit in ima peccatorum. Ecce quantis viribus superbia polleat, cum etiam eos, qui in omnia vitia dominium habuerunt, tandem ipsa debellavit, ac ditioni suæ subjugavit.

8. Proinde virtutum studioso apprimè incumbit, ut superbiam longè à se proscribat, & singulariter abhorreat; Nam alia vitia, ut accuratè notat Romanus Pontifex, S. *Gregor.* l. 24. mor. 6.

18., illas solummodo virtutes impetunt, quibus ipsæ destruuntur; ut videlicet ira patientiam, gastrimargia abstinenti- am, libido continentiam expugnet. Superbia autem, quam vitiorum radicem diximus, nequaquam unius virtutis extinctione contenta, contra cunctas animi virtutes se erigit, & quasi generalis ac pestifer morbus omnes corrumpit. Et hoc ad oculum videmus in exemplis memoratis; nam licet præfati eremi cultores in multis sese virtutibus probaverint, DEUS tamen nihil omnes æstimavit, quoniam eas superbia totaliter destruxit, & devastavit. Superbia itaque est vitiorum vita, & caput, sicut enim serpenti omnis vita est in capite, quo amputato nihil potest nocere; sic eradicata è corde tuo Superbiâ, ut vitiorum capite, facillimè peccatis cæteris imperabis. Si vis te tradere Deo, & illius gratiæ fieri particeps, fuge cordis superbiam, quoniam divinarum gratiarum aquæ relictis montibus currunt per vales. Omnis vallis implebitur, & omnis collis humiliabitur. Luc. 3. 5. Considera quis sis, & videbis, quàm parùm habeas, unde superbias. In conceptione tua invenies culpam, in nativitate miseriam, in vita pœnam, & in fine anxietatem. Unde non nemo Poëtarum humanæ conditionis statum his versibus deplorat:

Unde superbit homo, ejus conceptio culpa,

Nasci pœna, labor vita, necesse mori?

Post hominem vermis, post vermem faetor & horror.

Sic in non hominem, vertitur omnis homo.

PARS SECUNDA.

9. **A**xioma indubitatum est, Deum in creatione hujus universi non fecisse infernum. Deus mortem non fecit: Sap. 1. 13., in profundo abyssi jecit ejus fundamenta superbia; ac propterea ante Superbiam Luciferi nulla erat notitia illius barathri æternæ perditionis; ast quando Lucifer vanâ gloriâ correptus jactanter dixit: *In cælum ascendant, supra astra Dei exaltabo solium meum*, tunc superbia hujus insani aperuit carcerem æternæ damnationis, abyssum miserationum sempiternarum. Id quod non obscure affirmat S. Tobias 4. 14., dum filium suum sic exhortatus est: *Superbiam nunquam in tuo sensu, aut in tuo verbo dominari permittas. Rationem protinus subdit nostro proposito accommodam: In ipsa enim initium sumpsit omnis perditio. Quasi inferre vellet, æternam mortem, infernum, qui est locus perditionis, habere originem & principium suum à Superbia. Superbia ergo infernum fabricavit, Superbia Luciferum cum affectis suis cælo exturbavit, & ut loquitur S. Judas, vinculis æternis sub caligine reservavit. Quâ proin ratione Superbus cælum introibit? Profectò quod Isaias cap. 14. de Lucifero dixit, id unicuique superbo occinere possumus, nimirum: *Ad infernum detraberis in profundum laci. Nam ut S. P. August. ait: Superbum si videris, filium Diaboli esse non dubites. Hæc confirmantur ex eo, quod Christus aliquando dixit ad S. Bergitum; nimirum, quòd sicut humiles, sunt habitaculum Dei; ita superbi sunt cavernæ & latibula diaboli. Audi propria ejus verba, quæ habentur lib. 2. Revel. cap. 9. Omnia Christianorum corpora, in quibus regnat humilitas, templum**

Gramm. Relig. Pars 1.

meum sunt; in quibus autem est Superbia, non templum meum sunt, sed diaboli, quæ eos juxta voluntatem suam regit ad mundi appetitum.

10. Quòd si igitur in corde suo superbi domicilium cacodæmoni struant, quid mirum, si ab eodem in omnem flagitiorum abyssum pertrahantur, ac tandem aliquando in profundo inferni sepeliantur? quemadmodum videre licet in superbissimo Luthero. Audi ejus Superbiam, quam suo ipse prodidit calamo, dum Angliæ Regi scribit; nimirum, *se nihil curare, si mille Augustini, & mille Cypriani contra se consistent. Sic refert Bzovius in Roman. Pontif. cap. 21. Sanctos Patres omnes irridebat, imò & Ecclesiam, & ipsos Apostolos: hinc impius dicere solebat, prout ipse scribit & docet lib. 1. de Missa. cap. 15. Nihil inoror clamores, si clamitent Papistæ: Ecclesia, Ecclesia; Patres, Patres, quia, ut dixi, hominum dicta aut facta nihil in tam magnis causis curamus. Et lib. de abroganda Missa ait: Profectò in primis adversus eos, qui clamaturi sunt, quòd contra ritum Ecclesiæ, contra statuta Patrum docuerim, nihil horum me auditurum. Thomistas nuncupabat asinos, & S. Thomam asinum atque mulum appellabat. En portentosam Lutheri superbiam, qui solus plus sapere voluit & scire, quàm omnes etiam sanctissimi & sapientissimi Ecclesiæ Doctores. At quid inde secutum? nimirum, omnium scelerum monstra per viam superbiæ in impium hominem certatim irruerunt, & in primis bonorum operum necessitatem de medio sustulit, & sceleribus impunitatem effusissimaque habenas permisit; hinc in tam execrandam blasphemiam prorupit,*

ut Deum criminum Authorem pronuntiârit. Detestata est olim Ecclesia Simonem Magum, qui jubebat legis minas non pertimescere, ut referunt *Theodoretus* lib. 1. de Hæretic. fab. c. 1. & *Irenæus* l. 1. c. 20. Detestata est quoque Aetium, Principem Anomæorum, qui Anomæi quasi exleges vocati sunt, quia contendebat, Deum non curare, quid quisque agat, dummodo fidem custodiat, ut refert *Epiphanius* Hæres. 76. Sed veteribus Hæreticis impietatis palmam præripit post hominum memoriam impudentissimus Lutherus, qui non solum præfatam hæresim ex orco suscitavit, sed etiam scribere non erubuit, non solum non obesse mala opera, sed obesse etiam bona, sola scelera prodesse. Sic Serm. de piscatura Petri: *Quanto sceleratior, inquit, tanto citius Deus gratiam infundit.* Et Serm. in illud: *Sic Deus dilexit mundum;* ait: *Ego tibi dico, quia angusta est via, oportet te fieri tenuem, si vis per eam transire.* Verum quomodo tenuem fieri velit Christus discipulum suum, sic explicat Doctor admodum mysticus, his quæ subjungit verbis: *Ceterum qui operibus onerati sunt, sicut conchyliis videmus onustos & Jacobi peregrinos, non poterunt penetrare.* O stuporem non tam hominis, quam belluæ! Non tam belluæ brutalitatem, quam dæmonis ex adipe prodeuntem iniquitatē!

11. Vidisti modò Lutherum superbissimum & impiissimum? Videas nunc Deum Luthero terribilem, & sequentem historiam menti fixè imprimas, quò discas Lutheri damno superbiam canepes & angue fugere, & in vera humilitate tuam salvare animam. *Tilmannus Bredenbachius* lib. 7. de Collat. Sacram. c. 39. scribit, visa esse multa dæmonum millia sub horrendissimis formis convolare ad rapiendam pessimi hæresiarchæ

istius animam. Et in rei hujus confirmationem refert, cum plurimi energumeni ad templum S. *Dimæ*, quod in Brabantia celebre est, ad quærendum remedium & liberationem concurrissent, omnes die quadam quietos, & sine ulla molestia perstitisse, cum tamen aliis præcedentibus diebus horrendè cruciarentur, die autem subsequenti iisdem tormentis, quæ prius pati solebant, affectos ac divexatos. Sciscitantibus Exorcistis ex malignis spiritibus, cur nullum præsentis suæ indicium dedissent? Respondere, imperasse sibi, cæterisque omnibus diaboli Principem suum, ut morienti fidelissimo suo servo Martino Luthero affligerent, quò alii animam raperent in inferno tumultuandam, alii verò corpus ad sepulturam terrestrem comitarentur. Mortuus est Lutherus, fauces ejus collidente diabolo, & dum corpus ipsius ad tumultum deferebatur, plurima corvorum agmina conspecta sunt, quæ circa feretrum crocitantia, horrendo stridore funestissimas impij hominis exequias celebrabant. Similem mortem expectandam habent illi, qui superbiam inflati vitis aliis in prædam cedunt.

12. Enim verò, quod vel maximè in hominibus superbis deplorandum, hoc imprimis est, quòd seipsos non agnoscant, & ideo de sua superbia non dolent, neque poenitentiam agunt, imò se justos, Deoque charos se esse existimant; quorum typum expressit ille Phariseus, qui seipsum commendabat, dicens: (*Luc. 18. 11.*) *Non sum sicut ceteri hominum, raptores, injusti, adulteri; jejuno bis in Sabbato, decimas do omnium quæ possideo.* &c. Dùmque se hisce bonis suis operibus Deo amicum esse credebat, ejus inimicus factus est ob tumidam cordis sui superbiam. Videmus interdum hominem vegetum;

getum, robustum, qui comedit, dormit, ambulat, reliquasque instar sani peragit vitæ operationes; nihilominus quia pestiferâ lue correptus est, ubi insensibile hoc venenum cor ejus attigerit, mortem ei subito inferet. Nonnullis hoc idem pariter accidit frequentissime, quos censemus homines spirituales, virtutibus præditos, donis & gratiis cælestibus ditatos, in orationibus, eleemosynis, in solitudine aliisque exercitiis spiritualibus videntur esse homines summæ perfectionis, at si contigerit eos infici hac internâ peste arrogantia, præsumptionis, & superbæ, hæcque cor eorum invaserit, indubiè mortem animæ & gratiæ inferet, omnibusque bonorum operum meritis destituet; dumque tales se secundum animam sanos, id est in Dei gratia constitutos, putabunt, infirmi, imò planè mortui, morte scilicet peccati erunt. Deus in Apoc. c. 3. S. Joanni præcepit, ut ad Episcopum Sardis in hæc verba scriberet: Scio operata tua, quia nomen habes, quod vivas & mortuus es. Prælati ille Sardensis in conceptu quidem populi habebatur tanquam vir valdè spiritualis & perfectus; & tamen licet in multis actionibus virtuosè operaretur, Superbiâ tamen occultâ coinquinatus erat, quâ omnia ejus opera, cunctaque vitæ merita inutilia reddebantur & nulla. Ita S. Anselmus in illa verba: Scio opera tua, &c. Quasi dicat, inquit Anselmus, Scio quod in operibus tuis amas humanam laudem, & mortuus es in peccatis; quia qui in uno offendit, omnium est reus.

13. Ex quibus facillè colligere possumus, quàm prodiga omnium bonorum, & virtutum dissipatrix & devastatrix sit Superbia, quàm præcipiti cursu hominem etiam Sanctum, & omnibus virtutibus decoratum, ad tarara vehat. Proinde non sine ponderosa ratione dixit S.

P. August. Tom. 4. c. 32. de salut. docum.: Multorum temporum labores, & orationes, & eleemosynæ, & jejunia, & vigiliæ, si cum superbia finem habuerint, pro nihilo apud Deum computantur. Cujus S. Doctoris assertum narratione ejusdam exempli stabilitum manet. Virgo quædam à juventute servivit Deo, quandam tamen spiritua-lem superbiam in se habuit in complacentia sui ipsius. Quæ venit ad extrema, & Episcopus illius loci personaliter eam visitabat, & cum Sacramentis eam procurabat, & propter Sanctitatem vitæ ipsius Virginis dixit circumstantibus: Meritò dies ista est celebranda, in qua ista Virgo devota & Sancta est moritura. Ista verba illa audivit, & valde sibi ipsi complacuit, & sic obiit; & infra spatium 30. dierum apparuit ipsi Episcopo dicens: se esse damnatam propter sui ipsius complacentiam, & spiritua-lem superbiam, quam in se habuit in extremis suis, quando illa verba audivit. Ita in terminis refert Discipulus lit. T. exempl. 21.

14. Quapropter pro nostro documento in hæc excurrit verba melleus Doctor S. Bern. de inter. domo c. 40. Idcirco nisi omnia opera nostra humilitas præcesserit, committata & subsecuta fuerit, totum de manu extorquet superbia; quantalibet sit justitia operis apud internum judicem, nulla est, si hanc elevet tumor mentis. Idem S. Abbas ser. 37. de modo bene vivendi tradit sequentia: Soror Charissima, crede mihi quod ut loquitur Augustinus, multorum temporum vigiliæ, orationes, jejunia, eleemosynæ, & labores, si cum Superbia finem habuerint, pro nihilo reputantur apud Deum. Et in alio loco nobis insinuat: Multæ Virgines excludentur, quia superbarum nulla ingreditur. In libro primo Machabæorum. cap. 6. v. 43. sic legitur de generoso Duce Eleazaro: Et vidit Eleazar unam de bestis loricateam loricis Regis, & erat eminent super ceteras bestias, & visum est

est ei, quod in ea esset Rex, & dedit se ut liberaret populum suum. Et cucurrit ad eam audacter in medio legionis interficiens à dextris & à sinistris. Et ivit sub pedes Elephantis, & supposuit se ei, & occidit eum, & cecidit in terram super ipsam, & mortuus est illic. Sic iste bellidux, ut S. Ambrosius loquitur, sub suo triumpho sepultus est. Verè spectaculum admiratione dignum: At nobis non rarò taliter contingere solet; nam in hujus mundi campo adversus vitia strenuè præliari oportet. Primus autem & periculosissimus congressus est, ut Elephantem nostræ carnis in terram collidamus. Sed vix nobis miseris! Quoties enim subruit nos ipsemet triumphus, dum sub debellato hoste cadimus, & cum illo perimus. Jejunis enim, vigiliis, aliisque austeritatibus vincimus effrenem carnem nostram, sed si à Superbia non recedimus, ab ipsamet victoria subruimur, & victores vincimur.

15. Sic carnis suæ tyrannidem vincendo victa est, & sub ipso triumpho periit alia quædam Virgo devota, de qua refert Doctor Jacobus de Paradiso Carthusiensis, quod ita vitam suam duxit jejunando, vigilando, orando, castigando se, quod ab omnibus Sancta reputabatur. Contigit autem eam infirmari usque ad mortem, cujus confessionem quidam devotus Sacerdos audivit, & ejus spirituales Superbiam ignoravit. Cui post obitum ipsa apparuit nigra & valde horribilis. Sacerdos autem expavescens quæsierit, quis esses? Et fatebatur se esse illam virginem, quæ quasi Sancta reputabatur, & subjunxit, dicens: Ego infœlix tradita sum infernalibus demonibus, cum infimis damnatis æternaliter crucianda propter meam propriam complacentiam, & spirituales Superbiam, quam habui, quod nullam æqualem mihi reputavi, sed super omnes me extuli, & alios homines judi-

cavi, & sprevi; propterea ad profundum inferni descendendi, de quo nunquam liberabor: Nam si siccatæ essent aquæ maris, & fundus repletus arenâ, & una avicula centesimo anno unum granum educeret, & tunc possem salvari, omnes pœnas inferni eligerem ad illud tempus sustinere; sed non sic, quia in inferno nulla est redemptio. Unde Pater Sancte, nec tu, nec aliquis Sanctus alius pro me oret, quia nunquam liberabor. Quis proinde non dilucidè perspicit, verissimum esse illud S. Fulgentii ep. 3. ad Probam c. 15. pronuntiatum, quod vitiorum author demon, quem non potest vincere vitiis suis, vincit virtutibus alienis: armis quibus eliditur, surgit, & virtute quâ dejicitur, dejicit. Laudat enim virtutem, quâ se prospicit superari; ut victus possit captivare innocentem. Et hæc est teste Cassiano l. 11. instit. c. 7. subtilis inimici versutia, ut militem Christi propriis faciat telis occumbere, quem hostilibus armis non potuit superare.

16. Faber Conc. 4. in Festo S. M. Magd. refert, duos gallos acriter inter se diu pugnasse, & cum alter victus fugisset, & se abscondisset, alter verò consensu testis triumphum caneret, casu prætervolans aquila illum conspectum invasit, & exossavit, quod ut alter vidit, multum sibi gratulabatur, & gregi suo præesse pergebat; Ita haud dissimili modo sæpè nobis evenire solet; quoties enim profligatis jam cæteris vitiis, nobis incautis Superbia subrepat, cumque vanè, tanquam re optimè gestâ, nobis ipsis placemus, & de hostibus triumphum plus æquo nobis arrogamus, ecce ex improvviso à milivo infernali corripimur, qui nos miseros exossat, gratiam videlicet divinam à nobis auferendo. Clarissimum hæc in re habemus exemplum in Apostolorum Principe Petro, qui nimium sibi confusus ad Christum dixit: Matt. 26. 35. Etiam-

si oportuerit me mori tecum, non te negabo; & si omnes scandalizati fuerint in te, ego nunquam scandalizabor. Sed quid factum? eadem nocte à diabolo illaqueatus est, dum trinā negatione suum amantissimum Dominum, & Magistrum abnegavit. Quid Davidem ad adulterium, & homicidium impulit? quædam ejus præsumptio, ait S. Basilus, quam concepit tum, cum semel solatiis divinis cumulatissime perfusus dicere ausus fuit: Ego dixi in abundantia mea; non movebor in æternum. Ps. 29. 7. Si porro Deus ita abominatur cordis superbiam & vanam præsumptionem, ut hanc castigaturus ab intimis etiam suis amicis auxiliarem manum suam ad tempus retrahere soleat, quò sibi diffidere, & in solo Deo confidere assuescant; Quid, amabò, nobiscum fiet, dum ob aliqua, à Deo nobis collata dona, evanescimus, inflamur, & extollimur, quasi ea à nobis solis haberemus? profectò multum perire scendum habemus, ne à Deo planè desera-

mur, sicut multi alii deserti & derelicti sunt, uti hactenus non sine gemitu cordis spectavimus. Saluberrimum proin nobis inculcat monitum Apostolus dicens: Rom. 11. 20. *Noli altum sapere*, id est superbire, ut commentatur Cornelius à Lapide. *Sed time*, ne Dei gratiā excidas, & in profundum abyssi cum Icaro Dædali filio corruas, de quo fabulantur Poëtæ, quod affictis à patre pennis, monitus fuerit, ne altius volaret, quod mandatum dum negligit, in aquas, liquefactis à sole pennis, cecidit. Hinc Ovidius canit:

*Dum petit infirmis nimium sublimia pennis
Icarus, Icarias nomine fecit aquas.*

Cave ergo mente tuā in altum, in excelsum voles, si casum times. Noli itaque (ut rursus monet Apostolus Rom. 12.) *plus sapere, quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem*; id est humilitatem. Non *altæ sapientes*, sed *humilibus consentientes*. His de superbia propriè dictis, congruum est, ut, quæ vanam gloriam directè & immediate tangunt, superaddamus. Sit ergo

PARS TERTIA.

17. **N**emo ignorat, quin ea, quæ nobis Cælestis Magister in toto Sacri Evangelii codice tradidit documenta, utilissima, perfectissima, & saluberrima sint, utpotè quæ hominem ad summum sanctitatis fastigium sublimant, eique Cælorum januam pandunt. Veruntamen, cum omnia hæc fecerimus, monitos nos esse voluit Salvator, ne in his omnibus benefactis nobis vana gloria (quæ callida quædam spoliatrix est omnium virtutum) subrepat; unde ait Matth. 6. *Ascendite, ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis; alioquin mercedem non habebitis apud Patrem vestrum, qui in celis est.* In quem

textum Dionysius Carthusianus ita scribit: Congruentissime admonet vitare vulpeculam, utpote vanam gloriam, quæ tunc fortius & latentius ingredi solet, & pulsare non solum pusillos, sed & proficientes & fervidos. Sciendum porro in præsentem est, quòd vana gloria secundum commune Doctorem Asceticorum assertum tripliciter spectari possit, seu quòd habeat tres species: prima vocatur *Domina*, secunda, *Socia*, tertia, *ferva* seu *ancilla*. Tunc vocatur *Domina*, quando opera nostra præcedit, & propter illam opus fit. *Socia* vocatur, quando homo non facit quidem directè opus propter finem vanæ gloriæ, nihilominus in ipso opere percipit aliquam propriam

complacentiam, & vanam gloriam. *Serva* seu *Ancilla* dicitur, quando ex opere peracto confurgit vana gloria. Et ab his tribus speciebus ut caveamus, nos monet Salvator: *Attendite, ne iustitiam vestram &c.* Et primò quidem allaborare oportet, ne vana gloria sit Domina, quemadmodum olim dominabatur antiquis Philosophis, qui omnia opera sua ob vanam gloriam peragebant; inter quos singulariter notatur *Diogenes Cynicus* (Mansi tr. 24. disc. 2.) de quo scribitur, quod tempore hyemali, frigore prædominante intensissimo, aquis gelu concretis se immiserit, ut nimirum laudem, & nomen hominis patientis aucuparetur, cùmque plurimi ad hoc convenissent spectaculum, & nonnulli compassionem moti ipsum rogassent, ne tanto se exponeret periculo, & tormento, sapienter respondit Plato, cui optimè perspecta erat occulta Diogenis vana gloria: *Si vultis misereri, abite*; insinuare volebat, quod vanæ ostentationis ergò totum id ageret. Sanè si liceret intima cordium penetralia perscrutari, indubiè plures in populo Christiano, imò in electo Religiosorum cætu conspiceremus tales Diogenes, qui multa ardua facitarent, pietatisque exercitia frequentare amant tamdiu, quamdiu suorum operum encomiastes audiunt. Verùm his rectè occinitur illud, quod Salvator noster Phariseis improperebat dicens: *Matth. 23. Omnia opera faciunt, ut videantur ab hominibus.* Sed quid inde sequetur? Audiamus rursus ipsum Dei oraculum, de quo scriptum est: *Spiritus ponderator est. Amen dico vobis, receperunt mercedem suam. Matth. 6.*

18. Cùm ergò ita sit, non immeritò SS. Eremitæ Patres è suorum discipulorum cordibus omnem vanæ gloriæ pestem procul arcere semper conati sunt, in-

ter quos apprimè censetur *S. Pachomius Abbas*, hic, ne sui Religiosi ob vanam gloriam suorum laborum mercedem perderent, terribile statueret voluit exemplum. Nam cùm fortè *S. Abbas* in quodam Monasterii loco cum gravibus aliis Monachis confideret, ecce Monachus quispiam duas parvas attulit storeas, quas eà die contexuerat, easque propè cellam suam ex opposito *S. Pachonii* collocavit, ut eas ille commodè videre posset, æstimans se ab eo ob diligentiam dilaudandum, quod duas storeas uno die texuisset, cùm secundum regulam non nisi ad unam texendam fuerat obligatus. Intelligens vir sanctus, id eum ex vanitate fecisse, Patribus sibi assidentibus dixit: *Videte, quæso, fratrem hunc, qui à prima luce in seram noctem cùm laborarit, & sudarit, universum laborem suum diabolo consecravit, hominum existimationem, cæterens Dei gloriæ.* Hunc ergo ad se vocatum egregiè corripuit, ei que in poenitentiam injunxit, ut cùm ad orandum Fratres convenissent, ipse eodem ingrederetur, duas storeas humeris gestans, altèque inclamaret voce; *Patres, & fratres mei charissimi, orate, quæso, Deum, pro me misero peccatore, ut mei misereatur, quod pluris duas hasce storeas quam regnum cælorum fecerim.* Præcepit adhuc, ut, cùm fratres ad refectiorem sumendam collecti essent, ipse duas has storeas in humeris habens, toto mensæ tempore in medio refectorii confisteret. Neque verò hîc substituit poenitentia. Nam post eum in arctam cellam insuper compegit, sic ut inde quinque mensibus ei prodire vetuerit, & omni die duas storeas texere mandaverit, quo tempore nihil aliud illi in cibum dare voluit, quàm aridum panem &

& aquam addito sale. Hoc exemplo cæteri attoniti à vana gloria sibi cavebant. Ecce quid non fecerunt illuminatissimi Servi Dei in detestationem hujus vicii, quod instar prædonis viatoribus invigilat, ut eos omni opere bono spoliet.

19. Magna profectò dementia est, quod rationalis creatura, ad æternam gloriam creata, in præsentī vita sudet, incessanter laboret ob mundi gloriam non modò vanam, sed etiam transitoriam & fallacem, idque ex inimici sui instigatione. Quod primus reprobis damnetur, & pereat ob invidiam & homicidium; Abiron propter ambitionem, Zambri ob luxuriam, Judas ob avaritiam, dives Epulo propter crapulam, quid mirum? At quod homines Christiani per exercitia bonorum, sanctorumque operum, per quæ æternam lucram possent beatitudinem, præcipientes agantur in abyssum perditionis, quia in operibus bonis superbiunt, & vanè gloriantur, magna sanè stultitia est. Hinc Romanus Pontifex, S. Greg. l. 8. mor. c. 28. ad nostrum intentum rectè dicit: *Qui pro virtute quam agit, humanos favores desiderat, rem magni meriti vili pretio venalem portat; unde cæli regnum mereri potuit, inde minimum transitorii sermonis querit.* Et quæ major illusio, & fatuitas dari, & excogitari potest, quam multum laborasse, permulta opera bona fecisse, & post se ab omni mercede vacuum reperire!

20. Hoc significare voluit Propheta Aggeus c. 6. dicens: *Seminastis multum, & intulistis parum; comedistis, & non estis saturati; bibistis & non estis inebriati; operulistis vos, & non estis calefacti; & qui mercedes congregavit, misit eas in sacculum pertusum.* Quod postremum in alia versione legitur; *Misit eas in dolium perforatum:*

in quod si quis vinum, aut alium liquorem infundat, perinde facit, ac si in terram eum effunderet: Sic in vanæ gloriæ captione idem est, lucrari, & perdere; struere, & destruere. Hinc S. Arsenius vidit vice quadam hominem stantem super lacum, & haurientem aquam de lacu, & mittentem eam in collectaculum, de alia parte per foramina desluentem; Cumque mysterium hujus visionis nosse discuperet, ab Angelo, qui hæc ei monstravit, audit: Hic homo est popularis auræ studiosus, qui quamvis opera bona patret, quia tamen his non soli Deo, sed hominibus etiam placere desiderat, ideo omnia amittit. Optimè ergo vana gloria Salamandræ assimilari potest; sicut enim hoc animalculum tantum veneni secum vehit, ut, si radicem arboris contingat, omnes fructus in radice jugulet; sic, si vanæ gloriæ vel minimam particulam tartareus Serpens actionibus nostris immisceat, omne earum meritum & efficaciam tollit. Hinc stygius ille cerberus omni contentione allaborat, quò virtutum studiosos, quos alià viâ supplantare haud valet, superbiam & vanam gloriâ succumbere faciat, quia in re tam feliciter quandoque ipsi negotium cedit, ut cygnos convertat in corvos, agnos in lupos, Paulos in Saulos, homines denique Sanctos in Judas Proditores.

21. Hoc, ut perspicaciùs intelligamus, miserabilem casum Fratris Justini Ordinis Minorum Religiosi percipere lubet, quem nobis D. Bonavent. in sua Bibliothec. paup. l. a. Ambitio, scriptum reliquit. Frater Justinus, qui opulento Baronatu, & Regis Hungariæ favoribus spreto, institutum Minorum suscepit, contemplationi deditus, initio sæpè extases patiebatur & raptus. Sui Institutoris vestigia &

SS. Limina veneraturus, venit in Italiam, ac demum in urbe substitit. In Conventu Arx Cæli, dum quadam die pro more inter prandendum pia sanctorum gesta legerentur, extra se raptus, diu immobilis, & velut exanimis mansit, in altum corpore elatus è regione cuiusdam imaginis B. Virginis super fratrum capita depictæ, ubi retractis cruribus in modum genuflexi in aëre pependit. Aderat tunc S. Joannes Capistranus Ordinis Vicarius, qui dimissis fratribus in templum, ut gratias agerent secundum consuetudinem, solus cum socio, clauso ostio, remansit, finem exploraturus. Post longam moram vidit, omnia se benè habere, & ex signis placidæ mentis, sereni vultus, humilitate animi, aliisque notis, alienum hoc esse à vanitate & præstigiis. His auditis Eugenius IV. summus Pontifex hominem accersit, ac pedes osculari volentem ulnis excipit & osculo, jussitque propè sedere: longo dein tempore protracto sermone, munuscula addidit & Indulgentias. Inde factus altior Justinus, domum regressus, alter ab illo qui erat egressus, occurrit Capistrano, eoque corporis habitu, & vanitate cœpit jactare Pontificis in se benevolentiam, ut, quem antè per revelationem acceperat, ejus casum nunc coràm experiretur. Igitur ingemiscens ait: *Heu fratercule! ita te honores mutarunt? Angelus abiisti, diabolus redisti; respicere &c.* At ille insolentior quotidie factus, omnes alios habuit contemptui. Jussus est ergo iterum in Hungariam redire. Non longè aberat ab urbe, quando ad fontem sedens, & manducans cum sociis, priùs petulanti verbo, dein cultro unum lauciavit. Retractus ad Capistranum, coniectus est in carcerem; deinde post aliquod tempus, expletà pœnitentià, aufugit in Regnum Neapolitanum, ubi ea

perpetravit, ob quæ iterum relegatus est in Urbem, & in vinculis misère decessit.

22. Otremendum & multum expavescendum calum! ecce quomodo demon hominem etiam sanctum per superbiam & vanæ gloriæ tentationem subruere, & funditus subvertere soleat. Certè si hic infelix homo nunquam ita honoribus & laudibus fuisset maceratus, haud tam miserandum in modum vitiis, & sceleribus in prædam abiisset. Unde ad oculum illius D. Fulgentii sententiæ veritatem perspicimus, quod scilicet demon eum, quem non potest vincere suis vitiis, vincat virtutibus alienis. Et quidem hac in parte facit, quod facit Erodus avis, hic ad aves aquâ se mergentes avolat, & capita illarum tandem morfu corripit, donec capturam extorqueat; Ita orcinus prædo, dum conspicit aliquos, in virtutum via magnos & copiosos sibi meritum manipulos collegisse, mox ad illos avolat, ac omni conatu adhibito satagit eis spirituales animæ prædam per vanam gloriam extorquere, sicut reapse videmus præfatus Justino eam eripuisse. S. Cyprianus de tentatione illa, quâ caco-dæmon Redemptorem JESUM secundo loco impetivit, illi, ad pinnaculum usque templi sublato, dicens: *Si filius Dei es, mitte te deorsum; Matth. 4. 6.* agens exclamat, & ait: O execrabilis diaboli malitia! putabat malignus, quem gula non vicerat, vanâ gloriâ superari. Hinc eum inducere conatur, ut per aëra volare incipiat, ut sic toti populo foret spectaculo, & admirationi. Putabat scilicet sibi cum Christo Domino tam feliciter negotium cessurum, quàm cum aliis successerat, & jam sæpe probarat, ait Cyprianus, se, quos aliis hætenus tentationibus superare non potuerat, per vanæ gloriæ, & superbiam tentationem tandem expugnasse, ideoque postquam

eum

eum gulâ frustrâ tentârat , jam per vanam gloriam velut acrius intentans telum , remque expugnâtu difficiliorem , adoritur . Neque enim facile est (addit idem Sanctus) laudibus , & applausu hominum non delectari . Ut enim paucissimi reperiuntur , quibus gratum sit malè ab aliis audire , & probris affici ; ita etiam quàm rarissimos est invenire , quibus gratum non sit bene audire , & laudari .

23. Hinc cacodæmon nullum non lapidem movet , quò Deiservos vanæ gloriolæ , & superbiæ veneno inficiat , & à virtutum apice deiciat . Sic aggressus est S. Antonium ; Cùm enim ferocissimis suis insultibus Antonium expugnare non valuisset , neque innocentiam ejus corrumpere , suscepit in se formam adolescentis æthiopis , & ante pedes servi Dei se prosternens dixit : Multos ego decepi , multosque magnæ etiam sanctitatis viros ad lapsum protraxi , & seduxi ; sed a te (heu pudet dicere) me fateor victum . Quo stratagemate astutus serpens Athletam Christi ad vanam gloriam pertrahere sperabat , & pertraxisset fortassis , nisi Deus dæmonis astutiam ei manifestasset . Sic etiam supplantare infernalis vipera conabatur S. Abrahamum Eremitam . Nam cùm vir Sanctus mediâ nocte psalleret , repente lux magna in ejus cella refulsit , & vox hæc audita est : Beatus es Abrahamæ , verè , inquam , beatus es , quoniam nullus in cunctis rectè factus inventus est , sicut tu , nullusque ita meas voluntates perfecit , ut tu . Subitò autem vir Sanctus altû maligni cognoscens , exaltavit vocem suam , & dixit : Tenebræ tuæ tecum sint in perditionem , ô plene dolo . & fallaciâ ; homo enim peccator sum ego , & pulvis & cinis ; ad quæ verba confestim stygius veterator instar fumi à conspectu ejus evanuit .

24. Hoc stratagemate Abbatissam Gramm. Relig. Pars I.

Saram , Virginem omnino castissimam ultimò superare tentavit ; cùm enim eam immundus spiritus 13. annos acriter tentasset contra castitatem , & aliquando infestior esset illi inimicus , illa ascendit orare super lectum suum ; & ecce dum ferventibus aded precibus supplicat à Deo postularer , apparuit ei corporaliter spiritus fornicationis , & dixit ei : Tu me vicisti , Sara . O astutiam dæmonis ! Cupiebat castissimam Christi Sponsam vanâ gloriolâ prosternere , quam non potuit carnis illecebris expugnare . Ast illa omni orcino dolo superior , prudenter hocce vanitatis telum , in se vibratum , elusit dicens : Non ego te vici , immunde spiritus , sed Dominus meus JESUS Christus . De Sancto Marcello Abbate sequentia scribit Josephus Mansi tract. 95. disc. 3. Cùm S. Marcellus Abbas in nomine DEI dæmones aliquos exorcismo subjeceret , & conjuraret , ab iisdem S. Abbas intellexit , & audivit sibi dici : Tu , qui habes potestatem in nos , nobis impera , & obediemus tibi ; at Servus Dei nihil prorsus hæc curans , persecutus fuit exorcismum . Interrogatus deinde , cur dæmoniis non imperasset in propria persona , uti petierunt , sapienter respondit : quod dæmonia me venerentur , confiteanturque , me illis imperare posse , id alio fine non fecerunt , nisi quod me capere intenderint laqueo vanæ gloriæ , quæ est vitium : ideo dæmon se fateatur victum , quia sperat , & præ tendit vincere . Sic alios plures cacodæmon per vanæ gloriæ tentationem aggressus est , à quibus etsi turpiter victus confususque in fugam actus sit , nihilominus tamen persæpe hoc stratagemate non sine magno emolumento suo circa alios usus est . Ex quibus

bus apparet, hanc vanæ gloriæ tentationem non solum incipientium, & Novitiorum esse, sed & veteranorum, & eorum, qui perfectionis studio tenentur; quin imò illam horum magis esse propriam.

25. Unde S. Nilus Abbas refert, veteres illos Patres aliter Novitios ac Tyrone, aliter veteranos & adultiores instruire consuevisse. Novitios quippe docebant, temperantiæ & abstinentiæ assidue & in omnibus incumbere, qui enim à gulâ se vinci, & transversum abripi semel sineret, à luxuria carnali haud difficulter supplantandum, verè & prudenter asserbant. At Seniores iidem monebant, ut contra vanam gloriam & superbiam identidem, maximeque decertarent, & contra eam omni contentione se communitent. Quemadmodum Nautæ per mare navigantes sibi diligentissime cavent à scopulis, &

scyllibus portui vicinis; sæpe namque videmus eos, qui longissimâ navigatione felicem auram habuere, in portu periclitari: ita plurimi, cum totum propè vitæ cursum foelicem habuerint, secundo velut vento in virtutibus progressi, omnes ingruentes tentationes expugnando & superando, tandem in sine haud procul à portu distantes, superioribus confusi victoriis, & summâ velut in securitate agentes, quod superbierint, & negligentius se gesserint, triste fecere naufragium. Ut navis, quæ tanto circuitu per mare rimas hætenus non egit, nec succubuit, sæpe in ipso portu deficit, & naufragium facit: Sic se res habet in hac vana gloria; ideo eam Sancti Patres non inscite vocant, *Tempestatem in portu*. Ideo ne ab hac tempestate animæ ruinam patiamur, de remediis contra superbiam, & vanam gloriam agamus reliquum est.

PARS QUARTA.

26. **C**um ex hætenus dictis facile constet, quod humani generis hostis irretorto semper oculo præcipue virtutum studiosos respiciat, quod eos, dum sibi non sat invigilant, decipiat, superbiam inflet, aut vanæ gloriolæ succumbere faciat; ideo superest, ut arma, quibus adversarium in fugam dare possumus, mature assumamus, nosque egregie variis stratagematis præmuniamus contra ejus versutias. Porro ad hoc præstandum, quamvis sufficere possint ea, quæ in sermone præcedenti numero 15. Item, num. 28. & 29. subius memoravimus. Nilominus tamen, ut majore cum

efficacia superbiam, & vanam gloriam è penetralibus cordis nostri eliminemus, præsentissimum nobis præscribit pharmacum Propheta Isaias cap. 10. ita loquens: Nunquid gloriabitur securis contra eum, qui fecit in ea? aut exaltabitur serra contra eum, à quo trahitur? Quâ binâ similitudine Isaias vanam gloriam, quæ virtute præsertim præditos invadere, & perdere solet, extinguere studuit. Sicut ergo magna foret stoliditas, si securis & serra, quæ dissecant ligna, sibi duntaxat adscriberent actus illos secandi, nihil tribuentes brachio moventi, ducenti ac dirigenti instrumenta illa; Ita similiter homo vanæ gloriæ cupidus

cupidus stultè agit, dum opera sua bona, quæ sine singulari Dei auxilio & gratia operari non valet, suæ virtuti & diligentiae attribuit.

27. Ad quem errorem propulsandum sic declamat Doctor Gentium S. Paulus: 2. Cor. 3. 5. *Non sumus sufficientes cogitare aliquid à nobis, tanquam ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est.* Ex quibus verbis sequens desumi potest argumentum. Teste Apostolo, non valeamus ex nobis quidpiam boni cogitare, ergo multò minus aliqua bona facere, partim quia cogitatio bona ipsum bonum opus precedere debet, partim etiam, ut quotidianà constet experientia, quia maior semper reperitur difficultas in operando quam in cogitando; in operando enim multæ extrinsecæ difficultates sunt evincendæ, quæ non occurrunt in cogitando. Quare si nec cogitare quid boni possimus ex nobis, quomodo ergo facere? nam qui non potest minus portare onus, quomodo majus poterit? Hinc etiam Salvator noster Joan. 15. 5. ait: *Sine me nihil potestis facere;* non dicit, (ut exponit S. P. Aug.) *nihil me parùm potestis facere,* sed, *nihil potestis facere;* quod bene notandum.

28. Quæ cum ita sint, quæ major cæcitas, & malitia esse, excogitare potest, quàm ob aliqua bona superbire, & evanescere, cum tamen illa non ipsi, sed gratuita Dei gratia in nobis operabatur! Quæ major dementia, quam ex doctrinæ præstantiâ, aut aliis naturæ donibus seu gratiis, sibi præ cæteris liberaliter à Deo concessis quærere, & aucupari vanissimam hominum laudem, cum hæc dona non sint sua, sed gratuita Dei beneficia! Quid habes, exclamat Apostolus, 1. Cor. 4. 7. quod

non accepisti? si autem accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis? Caveamus itaque ne gloriam & honorem Deo debitum nobis superbè & arroganter attribuamus. Hinc servus ille fidelis apud S. Lucam, Luc. 19. 16. cui Dominus suam pecuniam dederat ad negotiandum, rediturus Domino rationem; *mina*, inquit, *tua decem minas acquisivi;* non dixit; *ego decem minas acquisivi;* sed: *tua mina*, quia omne lucrum gratiæ Dei attribuit Justus, juxta Apostolum dicentem: *Incrementum dat Deus* 1. Cor. 3. Homo plantat, & irrigat, sed fructum facere ex divina gratia procedit. Quare non dixit Judith: *Ego caput Holofernis amputavi;* sed: *Dominus eum percussit per manum feminae.* Judith. 13. Viginti quatuor illi Seniores in Apocalypsi coronas sibi detrahentes ad pedes Agni deponebant; Sic quoque oportet, ut similiter faciamus, boni operis nostri honorem ad pedes JESU Crucifixi deponamus, dicentes cum Regio Psaltes: *Non nobis Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam* Psal. 113. 9.

29. Porro, ut facilius vanam triumphemus gloriam, ejus vanitatem & fallaciam pensitare oportet, ne ab ea prius visi occidamur; comparatur enim vana gloria communiter basilisco, qui tametsi tale venenum visu homini afflet, ut eum enecet: si tamen serpens regulus eum prius conspexerit, illum interficit; sic si vana gloria à nobis prius conspiciatur, è conspectu nostro emoriatur, nullumque nobis damnum inferet; oportet ergo hunc basiliscum vanam scilicet gloriam ut nos ipsi primò intueamur, attentè, inquam, & seriò consideremus, & examinemus, ipsam hominum opinionem & æstimationem nihil esse præter paucillum venti

& vanitatis, cum ex ea nihil nobis accedat, aut decedat, nec propterea futuri simus meliores, quod ab aliis laudemur, nec deteriores, quod nos maledicant & persequantur. Optimum igitur foret hac in parte cum mundo agere, ut pater quispiam discretus cum parvulo filio agere amat; parum ille curat, utrum ab eo laudetur, an viuperetur, imo ridet, quia puer est, & quid agat, nescit. Sic nostrum est laudes mundi, & ea quæ homines dicent, parum morari: in hoc enim mundus instar pueri est, & nescit, quid dicat.

30. S. Pachomius consueverat (ut scribit S. Hieron.) procul à suo monasterio orationis causâ ad loca remotiora descendere, qui cum inde revertetur, vidit aliquot dæmonum catervas, & inter alios audivit nonnullos palpones imperantes aliis: *Date locum homini DEI.* *Date locum homini DEI:* hæc enim viâ ad superbiendum, & altum quid de se præsumendum inducere satagebant. Sed ipse his omnibus major, vicissim eos exhibebat, ridebat, & despiciebat eos; eò minus verò insumuit ex dato sibi huiusmodi titulo. *Homo DEI*, quia sciebat illum provenire à dæmone, sibi insidiante. Unde qui ab hominibus applausus & laudes recipit de suis bonis operibus, intelligat, & sciat ejusmodi laudes esse instigationes fraudulentæ serpentis, proinde irridendus & exhibendus est. Notabile prorsus est, quod in hoc genere scribit *Climacus*. Diabolus (inquit) Monacho cuidam cogitationes malas, quibus alium infestabat, aperuit, idque non aliâ intentione, quam ut, dum æntatus ex alio mentis suæ cogitationem audiret, eum ut Prophetam habe-

ret, & ut Sanctum laudaret, ac deprædicaret; ut hæc ille laude auditâ magnum quid de se præsumeret. Unde patet, quanti faciat diabolus, ut hæc superbia, & vana complacentia in animos irrepât, cum tot technis tamque multiplici machinâ ad eam hominem impellere studeat.

31. *Sirius* in vita S. Severini 8. Januarii refert de magno quodam Sancto, quod cum multi ex diversis mundi partibus ad eum accurrerent infirmi, præcipue verò à dæmonibus obsessi, ut ab iis liberarentur, timens vir Sanctus pungentem stimulum vanæ gloriæ, Deum exoravit, ut & ipse à dæmone obsideretur, quod & obtinuit, & à maligno spiritu, uti reliqui, tamdiu vexatus fuit, quousque liber evasit ab omni vana gloria, simulque à dæmone exemptus fuit. Aliud exemplum ex lib. Doct. Patrum lib. 6. contra inanem gloriam num. 3. in hæc verba refertur. Audivit aliquando Judex Provinciæ de Abbate Moysæ, & perrexit in Scete, ut videret eum. Et nuntiaverunt seni de adventu ejus, & surrexit, ut fugeret in paludem. Et occurrit ei Judex ille cum suis, & interrogavit eum dicens: Dic nobis senex, ubi est cella Abbatis Moysæ? Et dixit eis: Quid vultis eum inquirere, homo est fatuus & hæreticus; & veniens Judex ad Ecclesiam, quid de Abbate Moysæ audierat, Monachis narravit, qui inde contristati sunt dicentes: Qualis erat senex ille, qui hæc de Sancto homine locutus est ad vos? Et illi dixerunt: Senex vetustissimis vestimentis utens, longus & niger. Et illi dixerunt: Ipse est Abbas Moysæ, & quia noluit videri à vobis, ideo hæc vobis ipse de se dixit. Et multum ædificatus Judex discessit.

discessit. Hic cogitare debemus : Si ita sollicitè viri Sancti vanæ laudis occasiones fugerunt , quantò magis nos pusilli nobis ipsis timere debemus , ne à Superbia , & vana gloria apprehensi , animæ ac salutis incurramus periculum ?

32. Ulteriùs ad profigandam animi Superbiam , & vanæ gloriæ luem , præsentissimum nobis reliquit alexipharmacum S. Isidorus Abbas. Nam quoties cogitatio illi dicebat ; quia magnus es , respondit , nunquid talis sum , qualis Antonius , aut certò Abbas Pambo , aut reliqui Patres , qui DEO placuerunt ? Et quoties hoc cogitabat , mox malam hanc inimici suggestionem à se pepulit. Pariter dum stygius tenebrius superbiâ , sive vanæ gloriæ titillatione ob aliqua virtutum exercitia nos tentare aggreditur , vel mundus nos laudibus adornat , nos agamus oportet , recurrendo videlicet ad Sanctorum vitas , eorùmq; heroica acta & facta diligenti mentis obtutu contemplando ; hæc enim methodo facilè tela ab orco in nos emissa retundemus , dum cognoscemus mortificationes nostras , & quæcunque demum alia religiosa exercitia nihil fermè esse in comparatione eorum , quæ viri Sancti pro DEI gloria peregerunt.

33. Simili quasi stratagemate fortissimus quidam Christi Athleta Superbiam vicit , nam dum fortè (ut *Chinacius in scala Celi* . grad. 25. memorat) magnis passibus ad virtutes conquirendas festinaret , impuri dzmones laudem in corde illius subseminabant. At ille divinâ inspiratione motus , malignorum spirituum nequitiam pio & religioso compendio vincere aggressus est. Descripsit enim in cellulæ suæ pariete altissimarum virtutum appellationes , putà perfectæ charitatis , profundissimæ humilitatis ,

Angelicæ castitatis , mundissimæ orationis , & aliarum id genus. Cùm ergo hujusmodi cogitationes eum extollere occipiebant , dicebat tentatori ; eamus ad argumentum , eaque virtutum nomina legendo percurrerebat. Cùmque legisset : *Charitas perfecta* : ait : Chari quidem ; sed ah ! quomodo perfecta , quia fratribus meis subinde asperius , & non sine stomacho respondeo. *Profundissima humilitas* ; hanc ipse nondum habeo ; imò vel profundâ contentus forem ; nondum certè primum ejus gradum sum consecutus. *Castitatem Angelicam* forsitan possideo ? minimè , quia spurcas cogitationes plurimas , quin & motus subinde pravos in mea carne experior. Et quid dicam ad *mundissimam orationem* ? Heu quàm frequenter in eadem præ torpore obdormisco , & aliena longè mente pertracto. Sicque ad reliquas virtutum appellationes sibi respondebat , quo peracto , seipsum his affatus est : Noveris frater , postquam omnes has virtutes perfectè nactus eris , te servum inutilem dicere , & reputare debes , juxta illud Redemptoris J E S U monitum : *Luc. 17. 10. Cùm feceritis omnia quæ præcepta sunt vobis : dicite servi inutiles sumus.* Sic hostem tartareum abigens , nobilem de superbia & vana gloria victoriam reportavit. Hæc omnia modò dicta , quò melius & clariùs intelligantur , adhuc quædam de præsentī materia afferre oportet.

Sit ergo

PARS QUINTA.

34. **I**N dubium revocari non debet, quin homo aliquo modo gloriari possit, id enim palam liquet ex hoc Apostoli textu, nam nulli, ne gloriatur, prohibuit, dicit enim: *Qui gloriatur, in Domino gloriatur.* Veruntamen in quonam hæc gloria radicata & fundata esse debeat, explicat idem Apostolus, sic subiungens: *In Domino gloriatur.* Super quæ Apostoli verba S. Bernardus texuit Sermonem, quem exorditur hisce verbis: Noverat Apostolus gloriam propriam Creatoris esse, non creaturæ, sed consideravit rationalem creaturam aded affectare gloriam, ut aut vix, aut nunquam ab hoc compesci desiderio possit, quippe quæ ad imaginem facta est Creatoris. Propterea saluberrimum adinvenit consilium dicens: Quandoquidem nobis persuaderi non potest, non gloriari, saltem qui gloriatur, in Domino gloriatur. Sed quæres, quid sit gloriari in Domino? Respondet D. Anselmus apud Cornet. à Lapid. in ep. 1. ad Cor. c. 2. §. 31. Ille in solo Domino gloriatur, qui cognoscit non suum, sed illius esse, non solum ut sit, sed etiam ut non nisi ab illo bene sit sibi, à quo habet, ut sit. Respondet secundò aureus Orator apud cit. Author. in ep. 2. ad Cor. c. 10. §. 17. Quod nimirum ille non in se, sed in Domino gloriatur, qui omnia dona naturæ & gratiæ DEO veraciter refert, illique omnem gloriam dat, & ad illius laudem & gloriam omnia dirigit.

35. Ex qua doctrina sequitur corollarium notatu dignissimum, nimirum eum, qui aliàs quascunque injurias, & dedecora pro Christi amore toleranda affectat, eaque oblata ridenti prorsus ore

excipere solet, malè & contra perfectionem religiosam non agere, si aliqua, quæ ad propriam commendationem & laudem aliquatenus faciunt, proferat, dummodo non vanæ gloriæ captandæ gratiâ, sed purè ad majus Dei obsequium, in aliis promovendum, & bonum animarum adaugendum hoc fiat. Sic Apostolum Paulum fecisse videmus, dum in Epistola 2. ad Corinthios cap. 11. & 12. seipsum laudare & commendare, ac magna quædam illustratque de se commemorare incipit; gratias, quas à Domino acceperat, referendo; tum etiam quod cæteris Apostolis plùs & abundantius laborasset; hinc etiam visiones, revelationes & raptus, quibus ad tertium cælum evehctus fuerat, enarrat. Verùm non alia de causa ad hanc narrationem delabitur, quam quòd ita tunc ad Dei honorem, & eorum, quibus scribebat, utilitatem expedire, & necessarium esse censebat, ut sic illi eum pro Apostolo Christi haberent, & æstimarent, ejusque doctrinam admitterent, ac ex ea fructum aliquem caperent. Sic multos alios Sanctos & viros omninò perfectos egisse, & specialiora quædam gesta, singularesque à Deo sibi concessas prærogativas ad aliorum utilitatem & fructum enarrasse, non pauci historiarum libri testantur; hinc quia nihil vanæ laudis sibi propterea arrogabant, sed omnem honorem, ab aliis sibi allatum, in Deum purè referebant, plurimùm inde laudandos & venerandos fore, nemo negabit.

36. S. Franciscus, qui aliàs lutum in massam redegerat, ut sic pro fatuo haberetur, honoremque eluderet, quem ei oppi-

oppidani, quos adibat, deferre parabant, aliud oppidum alio tempore ingressus, summo honore ab incolis ejusdem exceptus est; etenim certatim vestes, manus & pedes ejus, ipso nullatenus renitente, sed ita mobili persistente, sunt exosculati. Socius hoc honore eum delectari putavit, unde hoc suum judicium de S. suo Patre conceptum, invalescente tentatione, ei aperire ausus fuit. Cui vir Sanctus respondit: *Adhuc longè minus honoris hi deferunt, quàm eos deferre decet. Quod responsum adhuc magis ipsum torcit, & offendit, quod ipsum non intelligebat. Tum Franciscus: Honorem, quem mihi deferri vides, nullatenus mihi arrogo, sed Deo omnem ascribo, inra vilitatem meam me continens: ipsi verò inde mericum sibi parant quia Deum in creatura venerantur, & agnoscunt. Quo dicto Frater acquievit, & Patris sui Sanctitatem cœpit demirari. Ita referunt Chronica Frat. Minorum p. 1. lib. 1. cap. 37.*

37. S. Antonius Abbas (ut Petrus Sanch. in reg. Dei p. 7. testatur) tantum in amore Dei profecerat, ut Abbati Ammonio dicere ausus sit: Nunc tandem non timeo Deum (intellige servili timore) Cùmque Ammonius diceret: Et quare tu tanti æstimaris ab hominibus, cùm tamen ego plùs multò laborem, & agam quam tu? Respondit S. Antonius: quia ego etiam Deum plus diligo, quàm tu. Et hoc dicebat sine vana gloriatione. Unde liquet regulariter improbandum non esse, quandoque in spirituale aliorum commodum & emolumentum, absque omni tamen vanæ gloriæ appetentia, de se ea proferre, unde postmodum ab aliis pluris æstimeretur. Nihilominus tamen, cùm similia de se ipso commemorare, neque tamen inde superbire, nec vanæ alicujus delectationis, & complacentiæ

titillationem sentire, magna & rara sit perfectio, quæ ex profundissima sui ipsius cognitione ortum ducit, cui proinde illud ascribere licet: *Ecclesi. 31. Quis est hic, & laudabimus eum; fecit enim mirabilia in vita sua; Ideo nobis, qui adhuc pusilli, & à tali perfectione & Sanctitate longè absumus, hac in parte periculosa foret hæres; Itaque consultus fecerimus, si attentas præbeamus aures Melleo Doctori, sic in formula honestæ vitæ peroranti, & consulenti: Nihil unquam de te loquaris, quod laudem importet, quantumcunque sit familiaris ille, cum quo loqueris, imò plus labora celare virtutes, quam vitia.*

38. Porro in Specul. Monach. id ipsum iteratò commendat dicens: Loquens nihil dicas, unde multum eruditus, multumve Religiosus possis putari; id est, in genere id omne, quod quoquo modo in laudem tuam possit cadere, cave proferas; est enim id imprimis periculosum; Nam etiam id ipse verè possis dicere, & ejus auditione sint alii non parum edificandi, atque adeò in aliorum bonum & spirituale commodum dicere tibi videaris, nihilominus ad ipsum reticendum satis est, quod tuum sit; certum enim est, magis te de proprio bono & comodo gaudere teneri, quàm de bono proximi: nam bene ordinata charitas incipit à se ipsa. Cùm ergo similia reticendo non exiguum emolumentum nobis accrescat, cur de hoc non magis gaudemus, quàm de fructu adhuc incerto, quàm fortassis inde audiens metet? Oportet ergo in hoc cautissimè semper procedere, ne boni, quod egimus, jacturam hæc ratio faciamus. Qua in re pulcherrimo nobis præluxit exemplo gloriosissima Dei Mater, quæ cum ex Spiritu Sancti obumbratione Filium Dei in castissimo suo utero concepisset, nulli prorsus, neque etiam ipsi

ipſi Joſepho Sponſo ſuo, ut tradit *S. Thom. de Villa-nova*, revelare voluit altiffimum hoc ſecretum, tamenſi ipſum videret totum anxioſum, ſcīrētque ad ipſum pertinere cæleſtis illius partūs educationem; ſed expectavit tempus, quo ei ex parte Dei Patris per cæleſtem nuntium hoc ipſum declaratum fuit.

39. Quamobrem ſi Mater Dei, quæ plus Sanctitatis habuit, quam omnes homines ſimul, ut aſſerit *Cornel. à Lapid.* in ep. ad Rom. c. 5. v. 19. & quæ ne venialiter quidem unquam peccavit, ita retinuerit ea, quæ ad propriam commendationem & laudem pertinebant; quanto potiori jure idipſum nos agere convenit, qui molles & cerei quodammodo ſumus ad ſuſcipiendam & retinendam evanidam hominum laudem? Saluberrimum proinde nobis inſtillat monitum *Seraphicus Doctōr* dicens: *Nunquam de ſcientia, vel de ſæculi ſtatu te jacta.* Id eſt, nihil proferas unquam, è quo te colligant alii eſſe vel ſcientem, vel peritum, vel aliquibus ingenii dotibus, & particularibus talentis inſtructum: nihil quoque agas, unde aliàs magnus in ſæculo fuiſſe appareas. Egrege hac in re ſe geſſit *S. Arſenius*, qui tamenſi in ſæculo vir eximius, litteriſque præclarè cultus fuiſſet, utpotè in præceptorē *Arcadii Filii Imperatoris Theodoſii* electus. Ex quo tamen Monachus factus eſt, nullum unquam verbum protulit, quod antiquum ſæculi decus ſaperet, aut è quo doctrina, quā pollebat, colligi poſſet; ſed tantā cum reliquis Monachis humilitate & ſimplicitate converſabatur, ac ſi litterarum omnino fuiſſet ignarus, imò è ſimpliſſimis quibuſdam Monachis res ad ſpiritus profectum ſpectantes percunctari non gravabatur, in altiffima hac ſcientia ne diſcipulum quidem eorum appellari ſe mereri, diſtitans.

40. Porro ut efficacius quis moveatur ad abſtinenda propriæ laudis verba, præmeditatè legiſſe juverit ſequentem hiſtoriam. Refert *Gregorius Magnus* l. 3. dialog. c. 33. de *Eleutherio* viro Sanctitate conſpicuo, quod in itinere conſtitutus, nocte ingruente coactus fuit divertere ad vicinum Monasterium Religioſarum Virginum, in quo morabatur puer à maligno ſpiritu vexatus, unde rogarunt eum Religioſæ Virgines, quatenus miſerum hunc puerum in ſuo cubiculo nocte illā dormire permitteret. Permiſit; Interrogatus die ſequenti, utrū puer rumorem aut ſtrepitum nocte illā excitaveſſet? Reſpondit, nullum. Informatus deinde de ſtatu hujus obſeſſi, ad inſtantiam Virginum duxit illum ſecum ad ſuum monaſterium, ubi & liberatus fuit. Verū contigit poſt aliquot dies *Eleutherium* in hoc ſacto gloriari apud Monachos ſuos, eiſque vanā correptum gloriā dixiſſe: *Ecce quam egregie diabolus illuſit illis Monialibus, hic puer adhuc illis cohabitans obſeſſus erat, at modò liber eſt ab omni malo.* Vix hæc dixerat, & dæmon iteratā vice ſubito invaſit puerum. Unde errorem ſuum advertens *Eleutherius*, cum omnibus Monachis dedit ſe orationibus, rigoroliſ jejuniiſ, humillimèque hujus jactantiæ, & vanæ gloriæ petiit veniam & remiſſionem, eamque obtinuit; in cujus rei ſignum dæmon ruruſ ex corpore illo migravit, & diſceſſit. Hinc ergo patet, quantum DEO diſpliceat, proferre ea, quæ in propriam commendationem aliquo modo cedunt, tamenſi nonniſi à jocante & nihil mali intendente proferantur, ut Abbas iſte ſua protulit.

41. Conſultum proinde eſt, nihil eſſari omninò, quod propriam ſpirat laudem;

laudem; quod si verò nonnunquam ad aliorum ædificationem dicere aliqua, quæ nobis contigerant, meritò censemus, id in persona tertia referre suadet, exemplo S. Pauli Apostoli, qui suum ad tertium cælum raptum per 14. annos celavit; quando verò necessitas eum compulit hunc manifestare, non sum in propria sed in tertia persona dicere voluit 2. Cor. 12.: Scio hominem ante annos quatuordecim raptum hujusmodi usque ad tertium cælum. Ut nimirum omnem à se amoveat ostentationis umbram. Hujus S. Apostoli vestigiis inhærebat Magnus ille vir, Joannes Avila, hic (ut refert Rodriguez p. 1. tr. 3. c. 6.) si quando cum aliquo divinis de rebus loquebatur, eique quidpiam pium ædificationis, & spiritualis profectus causâ enarrandum putabat, quod sibi aliàs contigerat, id velut de tertio quodam sic referebat, ut alter illud de Avila dici minimè intelligeret. Certò excellentissimum statagema contra vanam gloriam, & tam in bonum proprium, quàm in utilitatem proximi summopere conducens. Verum enim verò, si Sanctorum vitas & gesta pervolvimus, videbimus fermè omnes citato passu à vana gloria fugere, omnique curâ gratias, à Deo sibi concessas, sollicitè occultare, & alto tegere silentio. Et non immeritò, prudenter enim metuebant, ne sibi contingeret, quod Ezechia Regi Juda evenisse ex lib. 4. Regum c. 20. intellexe-

rant. Hic quod domus tuæ thesauros Regis Babylonii legatis ostendisset. *Ostendit eis domum aromatum, & aurum & argentum & pigmenta varia, unguenta quoque & domum vasorum suorum, & omnia quæ habere poterat in thesauris suis.* Mox audivit ab Isaia Propheta: *Ecce dies venient, & auferentur omnia, quæ sunt in domo tua, & quæ condiderunt Patres tui usque in diem hanc, in Babylonem, non remanebit quicquam, ait Dominus.* Et sicut prædixerat ei Isaia, omnia evenerunt. Pari modo non rarò contingere nobis solet, dum spirituales animæ nostræ thesauros aliis, tamen nullâ perversâ intentione, manifestamus. Est enim hoc in negotio dæmon astutissimus, qui sæpè pietatis ac virtutis specie nos fallit, solet etenim semper in medio critici seminare Zizania; id est, dum nos Sanctam planè intentionem, similia in utilitatem aliorum proferendi, principid habuerimus, hanc tamen adeò vafre quandòque nobis minimè advertentibus, depravare, & vanâ gloriatione inficere solet, ut operis, quod jam rectâ intentione egimus, hoc modo fructum & meritum amittamus. Hæc de fuga Superbiæ, & vanæ gloriæ dixisse sufficiat; nunc gradum promoveamus ad alteram Superbiæ filiam, scilicet hypocrisim, ut perspectâ ejus malitiâ, facilius hoc vitium, in Religiosorum Asceteriis communiter nidificare solitum, pessundare & penitus destruere valeamus. Sit ergo

SERMO XXII.

DE HYPOCRISI.

Attendite à fermento Phariseorum, quod est Hypocrisis. Luc. 12. 1.

PARS PRIMA.

UT à definitione discursum nostrum exordiamur, sciendum, quod hypocrisis nil aliud sit, quam simulatio, quâ quis se justum simulat, vel justiore ac sanctiore quam sit. De hujus vitii fuga nos commonefacit Incarnata Sapientia apud S. Lucam dicens: *Attendite à fermento Phariseorum, quod est hypocrisis.* Nec immerito, quemadmodum enim in mari magis nocent rupes sub aqua latentes, quam apparentes, etenim has navigantes cavent, illas effugere nequeunt; Ita hypocrisis plus damni faciunt occultato vitio, quam aperti mali. Sic hæretici per hypocrisin, & Sanctitatis colorem plurimos induxerunt in fraudem, & de facto inducunt. Antichristus etiam, qui malorum est coriphæus, induetur hypocrysi. Propterea dicit Salvator: *Attendite, quia malum ingens est, & vitium occultissimum; hypocrisis enim & fictione suâ innumerabiles hæretici longè majus fidei Christianæ intulere damnum, quam Pagani persecutionibus suis.* Unde & quidam modernus Interpretes ita appositissimè loquitur (Hætor Pintus in Ilar. 9.) *Hypocrisis est*

capitalior & perniciosior aperta iniquitate, quoniam in virtutis imagine delitescit.

2. Commune S. P. Aug. de hoc vitio tractantis hoc circumfertur axioma: *Simulata æquitas, non est æquitas, sed duplex iniquitas.* Quam eandem veritatem aliis licet verbis insinuat dum ait: *Sunt septem simulationes, quæ virtutes esse se simulant, & mentiuntur, quæ ideo sunt nequiores vitiiis apertis, quia majorem habent perversitatem.* Inter alias, S. Joanni in Insula Pathmos exhibitas visiones, una quoque notabilissima fuit de quadam muliere manibus poculum abominatione plenum portante: *Et mulier erat circumdata purpura & coccino, & inaurata auro, habens poculum aureum in manu sua plenum abominatione.* Quem textum S. P. Aug. Tom. 9. hom. 14. in Apoc. ad hypocrisin applicans, ait: *Aurum immunditiarum hypocrisis est, quia foris quidem parent hominibus quasi justis, intus autem pleni sunt omni immunditiâ.*

3. Talis erat ille Solitarius, de quo S. Antoninus Summ. Theol. p. 2. tit. 4. c. 7. §. 4. discurrens, cum in tanta refert apud omnes fuisse opinione, ut orationibus suis mundum conservare crederetur,

sur, à cuius proinde morte magnæ timabantur dependere ruinæ, & calamitates; sed successum audiamus ex ipsiusmet S. Archipræsulis verbis: Qui hypocrita erat, visus est in morte à quodam S. Eremita (qui suâ solitudine divinitus eductus per lupum, qui eum per vestes trahens in civitatem deduxit) quod dæmones advenirent pro anima ejus, & dictum fuit uni eorum: educ miseram illam animam de corpore per violentiam, & qui nunquam passus est, me quietè habitare in ea propter hypocrisin suam, sic cum violentia & inquietudine ducatur ad inferna; subito unus dæmonum emisit uncinos ferreos per os ejus; & cum maxima violentia illam de corpore extraxit; quam multitudo dæmonum sequebatur verberando, & cum magno impetu deducendo ad inferos.

4. Neque minus terribilem historiam refert Bernardus Luxenburgenis in historiis S. Dominici; Nam in Dicecesi Brixienti quondam vixit homo tantæ famæ & existimationis, ut velut alter S. Joannes Baptista propter innocentiam & vitæ austeritatem crederetur, ideoque ex Provinciis variis innumerabiles ad eum venerandum concurrebant homines, in veritate autem hæresi & hypocrisi infectissimus erat; obiit cum conceptu, & opinione optimâ, cum qua vixerat, ast quia infallibile est illud Christi axioma: *Nihil opertum, quod non revelabitur.* Matth. 10. 26. Ideo animadverso errore ejus per inquisitores, postquam eum per testes sufficientes, & sufficienter examinatos, tanquam hæreticum condemnassent, de consilio & consensu Episcopi cadaver ejus effodi iussum est, ut ossa impii in omnium conspectu comburerentur, quæ cum super ignem projecta essent, subito à manibus

invisibilibus sublevari, inque aëre sustentari visa sunt, idque mediantibus dæmonibus. Populus itaque id DEI miraculum esse credens, qui servum suum defendere intenderet, incandescens contra Episcopum, ejusque ministros, & condemnationis executores, cum sententiam iniquam judicaret, eos interimere decrevit; Ideoque perterritus Præsul fugam inire statuit; sed à suis subito animatus, causam Dei, Fideique Sanctæ propugnare statuit, inque eundem finem Sacrificium offerre Agni immaculati; Missam itaque celebravit in honorem Virginis MARIE, de qua Ecclesia cantat: *Cunctas hæreses sola interemisti in universo mundo.* Sed quem tandem tragediæ hujus putas fuisse exitum? Cum corpus Christi elevaretur ab Episcopo, dæmones in aëre exclamare auditi sunt: *O Quid de Lacha, te hucusque, quantum potuimus, defendimus, sed amplius non possumus, quia major nobis adest.* Moxque in ignem ossa ceciderunt, & combusta sunt, & fides ab omnibus exaltata, ex quo diaboli dolus facili negotio perpendi potest, quàmque multos in suam trahat nassam per homines hypocritas, qui Apostoli dæmonis merito nuncupari possunt.

5. S. Jeremias Propheta de hypocritis, tanquam ab hæreditate cælesti exclusis, differens cap. 12. v. 19. inquit: *Nunquid avis discolor hæreditas mea mihi? Ubi alia quædam versio legit: Nunquid cornix? Pro cuius intelligentia servire potest illa, omnibus passim nota, corniculæ fabula, dum enim hæc ab omnibus volucris pennas aliquas sibi mutuasset, adeo effecta est pulchra & elegans, ut ab omnibus concordibus votis in volucrum reginam fuerit electa; singulis verò avibus, postmodum pen-*

nas suas ab ipsa repetentibus, ipsa penè nuda, omnibus facta est in derisum & improprium; Idipsum quoque cuilibet animæ hypocritæ & fictæ eveniet, quando in novissimo Judicii die coram oculis celi & terræ, defectus & fisiones illius, peccata item occulta, deceptiones, cordis sui perversitates manifestabuntur, tunc namque omnibus manifestum fiet, omnia jejunia, eleemosynas, austeritates, cunctaque alia, quæ actiones virtuosæ esse videbantur, nil nisi mera fuisse peccata, tunc certè in quandam confusionis, & erubescentiæ sepelietur abyssum.

6. Quod similiter aliquis sub vexillo Capitanei cujusdam conscriptus, apparenter quidem suam prober fidelitatem, occultè verò cum inimico colludat, ejusque conatibus saveat, nunquam id ipsum tanta cum circumspeditione facere poterit, quin tandem dolus ejus manifestus evadat, & in aliorum exemplum atrociter castigetur, prout ex historiis sæpius factum fuisse constat: Eodem modo licet hypocritæ se sub Christi vexillo militare simulent, furtivè tamen & occultè inimici infernalis partes sustinent, hunc tamen dolum diu continuare vix poterunt, quin cum maxima eorumdem confusione in publicum erumpat. In exemplum nobis est quædam mulier, quæ ad privatum suum oratorium puellas convocatas stupro lenonum objiciebat. Historiam enarrat *Josephus Mansi* tr. 33. disc. 8. (ex cuius tractatu pleræque, quæ in præsentis discursu refero, excerpti) In civitate quadam principali mulier quædam, quæ magnam fingeat Sanctitatem, inque domo sua oratoria fabricabat, instituens devotiones, ad quas primaria Matronæ concurrerant; sic in secreto-

ribus ædium stationibus dimorabantur, quasi minorem inibi inter orandum passuræ distractionem; sed non sine maximo earum muliercularum dedecore, & infamia postea compertum fuit, quod in eas per portas secretas viri introducebantur, muliebribus inescati amoribus, qui proinde inibi impuris earum fruebantur amplexibus. Ecce tibi abominabiles fœtus, quos parturire amat mater hypocrisis, ecce vitiorum congeriem, quam suo in utero circumfert.

7. DEUS suum quondam Prophetam Ezechielem in templum invitasse scribitur, atque præcepisse: *Ezech. 8. 6. Fila hominis fode parietem, & cum fodisset, apparuit ostium, & dixit ad me, ingredere, & vide abominationes pessimas, quas isti faciunt hic.* Historiam hanc ad nostrum possumus accommodare propositum dicentes: Nescitis, quia templum DEI estis? 1. Cor. 3. 16. Nescitis, quia membra vestra templum sunt Spiritus Sancti? 1. Cor. 6. 19. Vivum DEI templum est Christianus; qui igitur in sagacem quendam & callidum hypocritam suos conjecerit oculos, exteriores quidem operationes ejus judicabit ex timore Dei procedere, hominisque esse, pietatem, modestiam, & honestatem colentis: sed in apparentia exteriori nequaquam subsistere debemus, ideòque dicitur: *Fode parietem, & ingredere & vide abominationes pessimas, quas isti faciunt.* Introeamus curiosius, reperiemusque hypocrysin ut plurimum omnium vitiorum habere sibi annexam societatem. Hanc ob causam æterna Sapiëntia hypocritas sepulchris affimulat, dum ait: *Matth. 23. 27. Vae vobis Scribæ, & Pharisei hypocritæ, quia similes estis sepulchris dealbatis, quæ à foris parent hominibus speciosa,*
intus

entus verò plena sunt ossibus mortuorum & omni spurcitiâ.

8. Sepulchra Magnatum pretiosis forinsecus exornatur marmoribus, statuis, sculpturis, simulachris, variòsque continent encomiorum & elogiorum expressivos characteres, in laudem eorum, qui ibi sepulti jacent; Ast si tumulum aperueris, nihil nisi cineres, vermes, ossa arida, tineisquè plena invenies. Ecce tibi ipsissimam hypocritarum proprietatem; Forinsecus namque putabis hominem virtutis magnæ, humilitatis profundæ, sed si veritatem penetrare vis, ad cor descende, reperièsque hunc unicum tantæ humilitatis, & exinanitionis esse scopum, ut majorem sibi comparet estimationem & venerationem. Est qui nequiter se humiliat, ait Siracides Eccl. 19. 23. & interiora ejus plena sunt dolo. Ad hanc sepulchrorum allusionem sese reflectens Author operis imperfecti hom. 45. ita discurrit: Sicut sepulchrum quamdiu clausum est, pulchrum videtur foris, si vero apertum fuerit, horribile est; sic & simulators bonorum, quamdiu non cognoscuntur, laudabiles sunt, cum autem cogniti fuerint, abominabiles sunt.

9. Ulterius hypocritas aptissimè assimilare possumus struthioni; Struthio enim quantumvis plumis instructus sit, nihil tamen volat, nec à terra se elevat; sic hypocritæ, etsi similitudinem sanctitatis habeant, quia tamen vitiorum pondere onerati sunt, à terra non possunt surgere, nec ad Deum volare more bonorum. De his jam olim Deus per Isaiam 29. 13. querebatur dicens: Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longè est à me. Sic verè faciunt hypocritæ; multa enim opera faciunt orationes frequentant, vigiliis insistant, variis mortificationibus vacant, quibus Deum placare, & laudare, eique gra-

tum obsequium deferre creduntur, sed hæc laus, talèque obsequium in labiis duntaxat consistit, id est, in externis actibus, corde verò, intentione scilicet Deo purè placendi longè sunt à Deo.

10. In S. Matthæo legimus, quod Christus vice quadam ficulneam adiens fructum in ea quæsierit, quem quia non reperit, maledixit ficui dicens: Nunquam ex te fructus nascatur in sempiternum, & arefacta est continuò ficulnea. Matth. 21. Porro per hanc ficulneam instructuosam intelligit S. Bernardus hypocritas, qui, quia non nisi folia, id est exteriorem apparentiam sanctitatis habent maledicuntur, ut in æternum fructus afferre non possint. Audiamus ipsissima mellissui Doctoris verba: An ignoratis, inquit, S. Bern. serm. 20. in Cœna Dom. amantissimi mei, quod esurierit Dominus, vidit secus viam ficulneam magnam, latam & spatiosam, habentem folia & frondes, qui in ea non inveniens fructum maledixit ei, & arefacta est? Sic est omnis hypocrita, qui speciem sanctitatis habet, & virtutem non habet sanctitatis, qui palliat sanctitatem in veste, quam non habet in mente. Talem maledictionem incurrit Monachus ille, quem omnes (ut à S. Greg. l. 4. dialog. c. 28. proditum est) vulgò ut Sanctum suspiciebant. Hic morti factus vicinus fratres omnes ad se vocat, quibus ipse toto corpore tremens, animæ suæ statû patefecit, dixitque, se jam æternæ damnationi addictum esse, quod omnia sua opera non nisi mera hypocrisis & simulatio fuissent; nam cum à fratribus jejunare credebatur, tunc clam, nullo conscio, egregiè manducare consueverat. Unde agebat; nunc ad devorandum draconi traditus sum, qui suâ caudâ mea genua, pedesque colligavit, caput verò suum intra meum os mittens, spiritum meum ebibens extrahit. Quo dicto infelix sine poenitentia obiit.

11. *Væ igitur, iterumque væ hypocritis! Quis non satis intelligit ex hucusque dictis, quantum divina sæviat iustitia in hoc vitium? quis non distinctè & dilucidè percipit & perspicit, quanto Deus odio hypocritas prosequatur ac ab eis longissimè gratiarum & misericordiarum suarum charismata abscondat, & alienet? Profectò hujus peccati gravitas tanta est, ut incarnata Sapientia in universo historiarum Evangelicarum volumine, nullum vitium adeò frequenter reprehende-*

rit, & arguerit, quam hoc hypocrisis peccatum, adeò ut in uno solo cap 23. Matth. Christus scribas, & Phariseos, hæc leprâ contaminatos, non semel sed oëties acriter reprehenderit, iisque per verbum hoc Væ, sempiternarum ærumnarum expressivum, æternam comminatus fuerit damnationem. Quisquis ergo cum hypocritis æternum perire timet, ne in eorum numero sit, caveat oportet. De qua re continuò plura.

PARS SECUNDA.

12. *C*laravallensis Abbas illam Jeremia Prophetæ cap. 17. imprecationem: *Induc super eos diem afflictionis, & duplici contritione contere eos, ad hypocritas pertinere asserit, dum ita scribit: Duplici contritione conteruntur hypocritæ, quando & hic pro temporali gloria temporaliter se affligunt, & in futuro pro æterna superbia ad æterna supplicia pertrahuntur. Falsi Prophetæ Baal, videntes, quod ignis super ipsorum sacrificium è cælo minimè descenderet; incidebant se juxta ritum suum cultris, & lanceolis, donec perfunderentur sanguine. 3. Reg. 18. 28. Qui utique felices & fortunati fuissent, si vel unicam duntaxat sanguinis stillulam pro Dei amore effudissent, qui pro unico calice aquæ frigidæ, in ejus nomine ministrato, æternam promissæ remunerationem, nunc autem pro tot vulneribus & tam copioso sanguine, aliud nihil præter æternæ retributionis barathrum promeruerunt. Quot sunt hypocritæ, qui gruentas disciplinas faciunt, per jejunia se extenuant, in continuis orationibus genua sua callo obducunt, idque solum, ut sibi in oculis mundi hujus opinionem acquirant, quia omnia opera sua faciunt,*

ut videantur ab hominibus. Matth. 23. 5. Proin S. P. Aug. de illis ait: Hypocrita multa sustinet, multa portat, & fortis in cunctis apparet, sed væ hypocritæ, quia venando mundi gloriam, æternam penam meretur.

13. *S. Bernardus ad Simonem Cyrenæum se reflectens, hoc contra hypocrisin adducit motivum, dum ait: Væ portantibus Crucem, non sicut Salvator suam, sed sicut Cyrenæus alienam. Hypocrita equidem in judicio finali plurimos videbit damnatos, alios propter ambitionem, alios ob avaritiam & extorsiones, alios ob odium & vindictas, propter adulteria, incestus, blasphemias, alios, sed omnium maximè mirabile erit, quod ipse quoque, qui nil aliud, nisi honorem zelavit & laudes Dei, ejus sanctum invocavit nomen, animas convertit, in vigiliis, austeritatibus, & rigoribus sudavit, nihilominus & ipse cum iis ad infernum condemnatus sit propter eadem opera, virtute quorum Electi ad dexteram vocati sunt. Hæc omnia damna hypocrita incurrit propter defectum rectitudinis bonæ intentionis; ideòque apud S. Mattheum Salvator protestatur Matth. 7. 22. inquiens: Multi dicent mihi in illa die; Do-*

mine, Domine, nonne in nomine tuo prophetavimus, & in nomine tuo demonia ejecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus? Et tunc confitebor illis, quia nunquam vos novi, discedite à me, qui operamini iniquitatem. Veruntamen si tot virtuosa & pia fecere opera, qualiter ipsis dici poterit: Discedite à me, qui operamini iniquitatem? Respondetur: Quia omnia opera sua faciunt, ut videantur ab hominibus, non Deum, sed superbiæ vitium, mundi quæ applausum pro objecto habentes.

14. Dum Noë Arcam ex præcepto divino fabricaturus esset, verisimile est, Sanctum hunc senem præter filiorum suorum ope pariter indignuisse externorum in hac fabrica consummanda. Quæ veritate suppositâ, dubium occurrit non leve, qualiter scilicet laboratores illi, scientes arcam contra diluvium deservituram, timorem Dei non induerint, & juxta dictamen Dei & rationis vixerint? Cur non & ipsi arcam intrare contenderunt? Responderi potest, eos ad solum attendisse laboris stipendium. Ita quoque hypocritæ in Arca Ecclesiæ laborant quotidie, qua Sacramenta administrando, qua verbum Dei divulgando, qua studendo, qua disciplinam & observantiam religiosam zelando, sed in his omnibus applausus & conceptus quærent mundi. Omnia faciunt, ut videantur ab hominibus. Atque ideo extra arcam excludentur. Opportunè admodum ad intentum nostrum facit, quod Boverius in suis Annalibus An. 1612. scriptum reliquit. Religiosus quidam inter Capucinos, ut in vita nomen sibi conciliaret inter suos, maxime Superiores, multam probitatem simulavit. Vacabat quoque nocturnis precibus sic, ut ad matutinum etiam lassus à via surgeret, cum esset ipsi licentia dormiendi. Quibus de causis non semel ad officia

ac dignitates pervenit, ad quæ intus utinè aspirabat. At quid tam occultum quod non suo tempore revelatur? Contigit, ut invaletudine sat acri corripere-tur: monitu proinde suorum, quasi sacrâ Confessione mentem expiaturus, Patrem sibi præ aliis familiarem accersivit. Quo præsentem, & expectantem æger ad eum dixit: Cum de salute mea actum sit, nolo confiteri; obsecro te tamen, ut fratribus interrogantibus dicas, me esse confessum. Cui Pater, quid ita? an times mihi aperire conscientiam? Et ægrotus: quid opus est confiteri, cum actum sit de salute animæ meæ? Ad quod Pater multis eum hortari cœpit, ut spem in Deum clementem ac misericordem poneret; fontem gratiæ fluere omni viventi, & alia plura eidem suggessit. At æger ad omnia surdus & induratus; Frustra est, ait, iusto Dei judicio condemnatus sum, etenim annis tot internis deditus vitiis, inanem gessi speciem probitatis, nunquam enim verè confessus sum; hinc iram Dei in me concitavi sic, ut nec possim confiteri, nec si confiterer, acceptum Deo esset. Simulque linguam morsu in frustra dissecuit, horrendumque clamavit: O maledicta lingua, cui semper grave erat aperire mea crimina! Justam proinde nunc Dei vindictam experire dissecta in partes. Quibus dictis frustula linguæ cum sanguine expuit, atque inter absonos clamores animam eiecit. Sic infelix religiosus, si tamen religiosus appellandus, condignam suæ hypocrisis mercedem retulit.

15. Quamobrem cum hypocritæ Deo planè odibilis inter pios & spirituales homines suum communiter quærat diverforium; majoraque causet damna, quàm aperta vitia, (ut superius num. 1. diximus) ideo nobis benè invigilandum erit,

erit, ne hypoeritis commisceamur, & cum illis societatem habeamus, quemadmodum monet Salvator dicens: *Matt. 7. 15. Attendite à falsis Prophetis, qui veniunt ad vos, in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces; Tales enim lupi rapaces sunt hypocritæ, idè omni studio fugiendi. Veruntamen cum difficile sit discernere inter hypocritas, & verè virtuosos, cum enim hi in vestimentis ovium incedant, neque dolosum eorum cor inspicere valeat, idè monet rursus Salvator: Ex fructibus eorum cognoscetis eos. Quia (teste Doctore Angelico) vix aliquis hypocrita potest esse ita compositus, ut non appareat aliquid malitiæ vel verbo vel facto; quomodo in aquis resplendent vultus prospicientium, sic corda hominum manifesta sunt prudentibus. Prov. 27. Igitur ex fructibus eorum cognoscetis eos, quia sicut torrentes in hyeme copiosè fluunt, in æstate verò non comparent, sic hypocritæ, qui falsas suas virtutes in prosperitate ostendant, in adversitatis æstu siccantur, & quales sint, ostendunt; hi enim non malè assimilari queunt psittacis, qui, dum doloris omnis expertes, & hilares sunt, ad imitationem hominum loquuntur, garritumque aliarum avium simulant; molestati verò, vel percussi ejulantur ut psittaci, propriam sequentes naturam; Sic hypocritæ in prosperitate imitantur Sanctos, & more eorum loquuntur, geruntque se probos exterius, sed injuriis affecti dant indicia suæ naturæ, ita quippe inflammantur, ut vindictam sitiant. Audiamus hac de re discurrentem S. Antonium Patavinum serm. in Dom. 8. post Trinit. Attendite, inquit, à falsis Prophetis (subintellige ab hypocritis) qui, ut dicit Glossa, maxime per impatientiam discernuntur in tempore adversitatis; Cum enim*

prosperitas aridet, sub pelle agnina corda lupina latent; sed cum adversitas flavescit, pellicis ovis laceratur.

16. Ex fructibus eorum &c. Discipulus in quodam ser. 100. in Dom. 8. post Trinit. hoc novum hypocritas cognoscendi signum adducit, inquiens: *Cognoscuntur etiam, quod nimis humilia de se ipsis dicunt, & eadem ab aliis de se dici audire nolunt, sicut aliqui dicunt: Ego sum malus & pessimus, sed si hoc aliis de illis proferret, hoc non sustinerent, sed protervis verbis contradicerent. In cujus confirmationem exemplum cujusdam mulieris adducit, quæ vitam spirituales magnis passibus secundum apparentiam sese currere ostendebat; quæ Confessarii sui sæpius se recommendabat precibus, ut pro se intercederet, utpote tantorum criminum reâ, tamque malæ vitæ foeminâ, ut propter peccata sua non modò sibi, sed & aliis severum timeret infligendum supplicium. Tunc Sacerdos, uti vir discretus voluit experiri, utrùm tanta humilitas vero niteretur fundamento? unde sanctitatem ejus probaturus dixit, se quoque ab aliis hoc ipsum audivisse, tempus proinde esse, ut ferid se emendet. Quo audito, illa immediate commota dixit: Mentiris ad collum vestrum, & quicumque vobis dixit, vel de me talia locutus, similiter mentitur, quia nunquam fui talis, sicut vos asseritis: Tunc sacerdos humiliter respondit, dicens: modò ego intelligo tuam superbiam & hypocrisim, quia tu loqueris de te ipsa, quod ab aliis dedignaris audire. Fictiones igitur, & deceptiones hypocritarum ex superbia, & existimatione propria procedunt; Ideoque servi Dei, quanto majoribus abundarent cælestium donorum & gratiarum thesauris, tanto magis coram oculis mundi se occultabant, ut applausum fuge-*

fugerent; à contra vero hypocritæ magnificæ simbriis, amant primos recubitus in cœnis, & primas cathedras in Synagogis. Matth. 23.

17. Ex fructibus eorum &c. Id est, inquit Dionysius Carthusianus: ex operibus eorum cognoscetis, quales intrinsecus sint, quia si diligenter considerentur, inveniuntur, vani Religiosi, non humiles, sapientes in oculis suis & proprii sensus, non veraciter patientes, sed pleni privato amore, & aliquibus singularibus vitiis deformati: se spirituales ostentant, alienas reformant domus, novas condunt leges, à quarum observantia seipsos eximunt, dicente Cœlesti Magistro, alligant onera & importabilia, & imponunt in humeros hominum, digito autem suo nolunt ea movere. De his similiter sic loquitur S. Prosper l. 2. de vita contempl. c. 4. Ad reprehendendos alios prompti se non patiuntur à quibuslibet vel leviter reprehendi, suorum autem negligentes, sunt aliorum protaci libertate censors. De iisdem apud S. Matthæum cap. 23. dicitur: quod sint excolantes culicem, glutientes camelum, vident festucam in oculo fratris, trabem in oculo suo non considerant. Quibus verbis (ut S. Thomas ait) notatur eorum nimia severitas, non quidem erga semetipsos, sed erga alios, alienorum namque errorum rigorosissimi sunt censors.

18. Ex fructibus eorum &c. Cognoscuntur enim hypocritæ ex qualitate vitæ, inquit Abulensis de hypocrisis indicis differens: Quia hypocrita non est bonus nec vult esse bonus, sed solum videri bonus, ideo verè malum operatur, sed studium suum est illud malum occul-

tare, & bonitatis speciem prætere; si tamen sollicitè inquireat, faciliter inveniet, hypocritam non esse id quod apparet, licet aliquando sollicitè caveant, ne videantur opera sua, non possunt tamen semper ad hoc esse attentī, & ideo interdum ipsi se manifestant, quia falsa non possunt diu latere. Idem quoque doctissimus Author ulterius dicit, quod hypocritæ nonnunquam opera sancta & perfecta operentur; quia tamen si voluntatem, ut sint virtuoli & Sancti, nequaquam habeant, attamen ad virtuosè operandum ab æstimatione & opinionione mundi, quam desiderant, se inescari permittunt, dicit enim: Tamen tunc etiam cognoscuntur ex operibus, quia non manebit diu bene operans, intendit enim gloriam huius sæculi, & non futuri; operari autem bonum est difficile, unde nisi quis firmiter speret vitam eternam, illam præponens cæteris, non potest diu bene operari. Adducitque sequens Divi Chrysostomi testimonium, dicentis: Facile hypocritæ capiuntur, via enim, quâ iusti sunt ambulare, laboriosa est, hypocrita autem laborare utique non eliger, & sic capitur ex fructibus, id est, ex operibus, & isti sunt fructus carnis, de quibus Apostolus ad Galatas 5. Manifesta sunt opera carnis, quæ sunt immunditia &c. Porro hocce vitium curatu est difficillimum; tum quia hypocritæ, ut sæpe dictum, fateri suas culpas nolunt, tum quia corrigi recusant; nam teste S. Gregorio, paratiores sunt mori quam redargui. Hæc de pessimo hoc vitio pro nostra instructione, & cautela annotasse suffecerit.

S E R M O XXIII.

DE AMBITIONE.

Quod hominibus altum est, abominatio est ante Deum.

Luc. 16. vers. 15.

P A R S P R I M A.

1. **Q**uin Ambitionis vitium multos ab alto virtutum culmine latenter, & quasi insensibiliter dejiciat, ac in irremediabilem æternæ perditionis ruinam deturbet, res adeo videtur liquida & certa, ut à nemine in dubium vocari possit: Si quidem id plurimis in locis asserit sacra Pagina, roborant Sanctorum Patrum dicta, demonstrant fide digna exempla non pauca, ut ex præsentī Sermone patebit. Proinde de hoc Ambitionis vitio Sermonem facere lubet, ut perspectis, quæ in eo latent, periculis, nobis cautè advigilare possimus, ne alioquin ab eodem transversum acti pereamus, quemadmodum alios perisse ex mox dicendis contabit. Inprimis autem Ambitionis vitio (quod nihil aliud est secundum Divum Thomam 2. 2. quæst. 131. art. 1. quàm inordinatus appetitus dignitatis, & honoris non debiti, aut debito majoris) attribui poterit illa Sapientis (Proverb. 14. 12.) protestatio: *Est via, quæ videtur homini justa: novissima autem ejus deducunt ad mortem.* Via hæc, est inordi-

natus honorum & dignitatum affectus, seu ambitio, quæ licet sit prava, ambitioso tamen videtur honesta, justa & recta: at via hæc reverà devia est à recto, à salute, à cælo & Deo; Quia quod magis eam sequuntur ambitiosi, eò magis à recto & cælo aberrant, ac tandem rectà in mortem tum culpæ, tum gehennæ descendunt.

2. Quaquam autem ambitio non statim ducat hominem ad peccatum mortale, & gehennam, cum ambitio (ut docet Sanctus Thomas supra citatus) ex suo genere tantum sit peccatum veniale; ab ea tamen sibi non cavens, sensim à minoribus ad majora progrediens, tandem in peccatum mortale prolabitur, cui continuo assuescens in eo obduratur, & consequenter DEO odibilis & invisus redditur secundum illud Proverb. 16. *Abominatio Domini est omnis arrogans, seu (ut habet versio Hebraica) elatus corde, quales esse censentur ambitiosi, qui, dum honores & dignitates modò illicitò & contra rationis præscriptum appetunt, Creatori suo se odiosos faciunt, prout Cælestis Magister, Christus Dominus,*
audien-

audientibus Scribis & Phariseis ambitiosis & arrogantibus, apertè docuerat, dicens: *Quod hominibus altum est, abominatio est ante Deum. Luc. 16.* Quid dici possit clariùs in odium & detestationem eorum, qui ambitiosè per fas & nefas alta semper ambiunt loca, nescio. Certè Luciferum non ob aliud crimen legimus descendisse ad inferos, nisi quia ascendere voluit supra astra Dei; quia ambivit Divinitatem, amisit beatitatem; appetivit alta scandere, & in ictu oculi fecit illum Deus in ruinam sempiternam cadere. *Qui dicebas in corde tuo: in celum conscendam &c. Veruntamen in infernum detraberis, in profundum laci. Isai. 14. 13.* Hunc Luciferi lapsum contemplan Oleaster, ait: *Voluit Lucifer ascendere supra astra celi, & ecce descendit ad ima sepulchri, sepultusque est in inferno.*

3. Ambitio itaque est horrenda lues, vel (ut melius dicam) ebrietas maxima, quæ intellectum creatum omni privat ratione, eumque obfuscatur, ut extrema sua pericula haud intelligat, juxta illud *Jessei Prophetae* effatum; *Ps. 48. 13.* *Homo cum in honore esset, non intellexit.* Proinde quamvis Serpens infernalis multas habuerit vias, quibus hominem decipere posset; verè enim multos poterat tendere laqueos, quibus ambos Proparentes nostros prædam sibi faceret; noluit tamen eos aliter infestare, quam per viam ambitionis, sciens hoc stratagemam esse efficacissimam ad eosdem prosternendos. Suggestit igitur illis, quod divinitatem consequerentur, si de ligno vetito comederent; unde dixit ad eos Serpens infernalis *Gen. 3. 5.* *Scit Deus, quod in quacunque die comederitis ex eo, aperientur oculi vestri, & eritis sicut Dii. Ubi ad nostrum propo-*

tum sic discurrebat *Moyse Barcephas* Episcopus Syrus, prout in *Bibliotheca Veterum Patrum* legitur: *Existimandum non est, cibi illius sapore illectam Epam violasse Imperium DEI, sed quod speraret se Deam fore, Divinitatemque affectaret, & ipsam edisse, & viro porrexisset. Ita habetur Tomo 1. cap. 19. de Paradiso.*

4. Verum quamam ratione persuadere sibi unquam poterant, quod bonus pomi alicujus Divinam illis naturam communicare poterat, quam incommunicabilem esse sciebant? Quomodo comminatur illis atrocissimæ mortis poenæ metum deponere poterant? Ita quidem reverà est, sed ambitio intellectum totaliter obfuscatur, rationem turbatur, nec ulla ratione discurrere permittit. Unde Orator Aureus *S. Chrysostomus* hom. 16. in *Gen.* optimè ait: *Calicem exitiali veneno plenum mulieri dedit, quæ lechiferum hoc esse videre noluit, poterat enim, si voluisset, ab initio hoc scire, sed ut audivit ab illo, quod ideo esum hunc prohibuisset Deus, quia sciret oculos ipsorum aperiendos, eosque sicut Deos fore æqualis divinitatis, spe inflata magna quædam secum concipiebat, ut divinitatem mente sua imaginata est, ad esum properavit, & nihil aliud considerabat. Moyse quoque Barcephas, loco paulò antè citato, de Adamo scripsit, quod ab ambitione se excæcari permiserit. Nisi illà affectione (inquit) perturbatum animum habuisset, facile hæc atque hujusmodi alia apposuisset uxori argumenta; Cur non serpens, qui nobis divinitatem ex arbore gustata promisit, prior ipse edidit, Deusque evasit? Jam vero neque te, ut edisti, Deum factum video, qui possim ego divinitatem sperare, si edam? Et qui valeat arbor, quæ etiam*

Spiritu caret, Deos efficere qui velcantur? Nec tamen, ut idem Author subjungit, nullam harum rationum Evæ reposuit, cujus ratio ab eodem vetusto scriptore adducta, hæc est: *nimirum, quia etiam ipse divinitatis cupidine victus per vecordiam tenebatur.*

5. Ex quibus liquet, quàm gravia in mundum invexerit mala ac damna ambitio, & quàm nobis connaturale sit vitium, ita ut quasi omnes homines, si non multum, saltem parum ambitiosi existant; quia affirmante S. P. Augustino super Psal. 1. non ferè quisquam est, qui careat amore dominantis, & humanam non appetat gloriam. Nec alterius est mentis Sanctus Ambrosius libro 4. super Lucam inquit: *Sæpe quos vitia nulla delectant, quos nulla potuit movere luxuria, nulla avaritia subruere; facit ambitio criminosos.* De hoc vitio scribit Sanctus Paulus (1. Timoth. 6. 10.) *Radix omnium malorum est cupiditas.* Quem textum Sanctus Gregorius sic explicat, dicens: *Cum scriptum sit: Radix omnium malorum est cupiditas, cui cupiditas Domini dominatur, subjectus procul dubio malis omnibus demonstratur.* Cujus asserti veritas per relationem aliquorum exemplorum magis roborabitur: Aërius Hæresiarcha, inquit Sanctus Pater Augustinus libro de hæresibus, quod Episcopatu frustratus esset, cœpit asserere Sacerdotes esse pares Episcopis. Arius quoque, quod Episcopatum ambiens, eum non fuerit consecutus, ab Ecclesia Catholica se separans, totius Arrianæ hæreseos caput & author extitit. Tertullianum quid Montanistam effecit? nisi quod (ut notat Baronius, Pamelius, & alii) mortuo Agrippino

Episcopo, ambiens Episcopatum Carthaginensem, eo exciderit? Sic etiam Lutherus, Calvinus, Ducecius & alii, primas Cathedras, vel purpuram, aut pallium ambientes & repulsam passi, apostatarunt, & inter Novantes primatum quæsierunt. Denique si historiarum volumina lustrabimus conspiciemus innumeros in virtute, & doctrina claros viros ob ambitionem miserabiliter divinam excidisse gratiam, ac in omnium vitiis abyssum devolutos esse. Ex multis unum libere lubet exemplum, quod refertur in Animalibus Capucinorum ad Annum 1535. quod sic se habet.

6. Pater Ludovicus à Fossambruno & Pater Mathæus à Bassio tam feliciter, quamvis non sine ingentibus difficultatibus & persecutionibus, imò carceribus aliisque sine numero injuriis, quas à Pat. Joanne de Fano Franciscanorum Provinciali perpessi sunt, (qui tamen postmodum & ipse poenitentiâ ductus à Patre Ludovico tunc Ordinis Generali suscipi petierat, & impetrarat) reformationem PP. Capucinorum Anno 1525. inceperunt, ut paucis post annis eorum Ordo longè latèque non sine multarum animarum salute, Catholicæque Ecclesiæ emolumento, fuerit propagatus. Cæterum P. Ludovicus fuit primus Capucinorum Generalis, communisque omnium Pater à suis electus, quique sui Generalatus munia, & vices omnes dexterrimè explevit, suæque sanctimoniæ, & virtutum splendore innumeros Christo filios peperit, cumque Ordinem ad 10. jam circiter annos sapienter sanctèque gubernasset, coactum fuit jussu Pontificis generale

rale Capitulum, in quo P. *Ludovicus* egregium de obſervantia monaſtica ſermonem habuit, ſeque ſimulavit ex deſiderio religioſæ quietis à munere Commiſſarii Generalis totaliter alienum, tamenſi id interius minimè ſentiret; dum igitur Patres rogaret, alium in Generalem eligerent, & illi nullum ſuſpicari dolum, vel ambitionem in *Ludovico* latere, cum ab omni officio liberum, ut ſicè optàrat, reliquerunt, & neque in Definitorem, multò minùs in Generalem eum elegerunt, id quod aded ægrè tulit *Ludovicus*, ut ſibi maximam irrogatam eſſe injuriam crediderit; Unde ſicut antè pro Religionis augmento, ita nunc pro ejuſdem interitu laborare cogitavit, idque palàm etiam profeſſus; nam ſuggeſtum conſcendens, magna cum furia & indignatione Patres ſimul in unum congregatos in hæc verba fuit affatus: *Ego ſum Ludovicus ille de Foſſambruno, ego Ludovicus Tanaglia, multa hæſtenus machinatus ſum, pluræque machinari prævaleo, & machinabor deinceps quàm plurima, ad quorum famam ſive rumorem pili capitis veſtri erigentur. Quibus dictis de pulpito deſcendens, omnes præſentes attonitis ſimiles reliquit. Cùmque Pater Generalis Neo-electus cum reliquis Patribus *Ludovicum* accederet, & coram eo ſe humiliaret, dictitans, eum ſemper ut ſuum Patrem veneraturum, nihilque aliud de Generalatûs dignitate ei fore deſuturum niſi ſolum nomen, ſimul pollicitus, ſe ſine ipſius conſilio & auxilio nihil attentaturum. Sed neque hâc tantâ P. Generalis ſubmiſſione, neque reliquorum Patrum ſupplicatione, dura hominis ambitioſi, & arrogantis cervix ſecti, aut emolliri potuit. Quin imò ad certum quempiam Cardinalem accedens, bonos Patres injuſtiſſimè denigrabat, dictitans, eos eſſe*

ſuperbos, factioſos & ambitioſos, ſibi que vota perperam procurâſſe. Cardinalis fidem *Ludovico* adhibens, rem totam ad ſummum Pontificem deſert, à quo impetrabat, ut ſequenti anno rursùs generale convocaretur Capitulum; Qualia verò boni Patres inde pati debuerunt, eloqui facilè nequit. Nam P. *Ludovicus* interea aliquos ſimpliciores fratres ad ſuam traxit partem, cum quibus majorem auſteritatem ſimulans, in aliquo deſerto extra obedientiam vixit, & ſchiſma in Religione, & ſcandalum apud exteros omnes, non ſine notabili Patrum Capucinatorum infamia & dedecore concitavit. Cæterùm cùm præſtitutum ad Capitulum celebrandum tempus adveniſſet, ordinavit Summus Paſtor quendam Cardinalem, qui Capitulo præſideret, hic poſtquam Patribus ferventem de bona electione feciſſet exhortationem, data ſunt vota; & ecce rem miram, quàmvis enim longè plures eſſent vocales, quàm anno præterlapſo erant, tamen rursùs unanimi votorum conſenſu electus fuit idem Generalis cum iſdem Definitoribus, neque ullum votum habuit P. *Ludovicus*. Unde Cardinalis collegit falſa eſſe, quæ de bonis Patribus à *Ludovico* ſpergebantur. Quin imò eum admonuit, ut reverentiam & obedientiam Generali exhiberet, ſeque ſubmitteret, rancorem immeritò erga Patres conceptum deponeret; aſt ſuâ quàmvis ſaluberrimâ admonitione Cardinalis aërem verberare viſus, nihil promovit Patres cùm hominis duritiem inflexibilem eſſe adverterent, neque bonis & ſuavis verbis quicquam proficerent, ſeriò eundem ad reſipſcentiam adhortati ſunt; aſt ille in ſua pertinacia cùm obduriſſet, & obriguſſet, Patribuſque peſſima quæque ſemper minaretur, Religionis tandem

tandem habitu privatus à suis, quos antè velut Pater susceperat, & educarat, meritò à S. Religione exclusus fuit. Qualem verò obierit mortem, nihil constat; facile tamen augurandum, infaustam fuisse.

7. Quis non ex hoc infelicitis hominis lamentabili lapsu satis intelligat, in quantam malorum abyssum ambitio hominem etiam pium & sanctum deturbare soleat, quantisque salutis æternæ perdendæ periculis exponat. Dicit proinde rectè Os aureum *Chrysost.*: *Quicumque desideraverit primatum in terra, inveniet confusionem in Cælo; & inter servos Christi non computabitur, qui de primatu tractaverit.* Rationem verò hujus assignat *Didacus Stella* p. 1. c. 25. his verbis: *Difficile est stare in alta dignitate, & cavere cogitationibus elatioribus: Quare cum Deus alta & magna de se sentientibus resistat, & ambitiosi tales esse convincantur, ideò rectissimè infertur, similes à Deo in horrendum inferorum barathrum deturbari, juxta illud *Luc. 10.*: *Et tu Capharnaum usque ad cælum exaltata es, sed usque ad infernum demerges.**

8. Rem satis notatu dignam hîc lubet referre, quia, quo loco, convenientiùs illius fieri queat memoria, non novi. Accidit Neapoli in quodam Conventu S. Dominici (ut scribit *Antonius Senensis* in *Chronicis Prædicatorum*, ad annum Domini 1570.) ut post completorium refectiois locum frater ingrederetur, cui erat illius cura commissa. Qui mox in ingressu videt illum fratribus circumquaque refertum, & illi cappas habebant indutas, & tanquam hora esset collationis faciendæ, illamque expectarent, sedebant. Quo viso Frater sine mora ad Priorem cucurrit, & illud ei aperit. Prior fratrem delirum, & somnia narrantem ratus, attamen dum urgetur, vadit, videt

& credit; & ille quoque turbatur, & rem mox confert cum gravioribus Monasterii Patribus, de quorum consilio Sacras vestes assumit, sanctissimùmque Christi corpus deferendo, toto Conventu comitante, se illuc confert, & ad illum, qui honoratiori loco sedebat, sermone directo, eos adjurat, ut aperiant quinam sint, & ad quid venerint, & quid velint? Et, ut ad hæc respondeant, illis præcepit in nomine illius Domini, quem gestabat in manibus. Tunc ille qui cæteris præesse videbatur, respondens dixit: quod ipsi omnes fuerant ejusdem Ordinis Religiosi, & pro majore parte Magistri, Priores, Supplices, Doctores, Baccalaurei, Lectores, & aliis officiis donati, & quod omnes damnationis sententiam acceperant, quoniam ambitio multa, Superbia, invidia, & alia hujusmodi generis vitia eos fecerant damnatione digos: Sed quod divinâ permittente Clementiâ jussi fuerant illuc venire, ut eos, & universi Ordinis cultores commonefacerent, ut suæ vocationi facerent satis. Nam illi, qui minimè id præstiterant, omnes damnati erant, & flammis cremabantur æternis; & in signum hujus omnes suas tunicas aperuerunt, & singuli eorum flammis circumcincti, & incensi visi fuerunt, & tunc idem præcipuus manu in mensa signum dedit, & sic illa visio evanuit, totum Conventum timore consternatum relinquens.

9. Verùm, quis nunc tragicum hunc eventum diligenti mentis acie contemplan, non totis exhorrescat viribus, non expavescat, expallescat, cum videat tot religiosos viros, rarâ doctrinâ inclytos, singularibusque dotibus, & prærogativis exornatos, insuper sub tam Sancto Duce militantes, æternaliter propter ambitionis vitium præcipue periisse? Certe dubi-

tari

tari minimè debet, quin eorum multi æternæ damnationis sententiam securi evasissent, si religionis munia non ambi-
issent. Nostrum proinde erit ex aliorum irreparabili damno fructum carpere, ut scilicet melius nobis consulamus. Quid enim miseris illis profuit, æternæ mortis suæ pœnas nobis indicare? certè nihil, sed hoc divinâ dispensatione factum est ad nostram eruditionem, ut nimirum nobis diligenter caveamus, ne altos dignitatum ac officiorum fascēs ambiamus. Qua in re ingenti cum fervore hisce nos verbis adhortatur S. Chrysost. hom. 2. ad Tit. : *Non queramus honores, imò eos, cum oblati fuerint, repellamus, & abjiciamus à nobis, & hujusmodi concupiscentiam extinguere omnibus modis studeamus*: Ista nos ad Principes, & ad subditos dicimus: Anima omnis, quæ honoris tenetur appetitu, & gloriam ab hominibus querit, non videbit celorum regnum: non mea hæc ratio est, à me ipso

ista non loquor, hæc verba Dei Spiritus profert. Hæc S. Doctor. Hinc planissimo sanè consilio Sacræ Constitutiones nostræ: quod huic malo, ex ambitione emananti, aditum præcluderent, sanciunt, ut omnes Sacram professionem emittere volentes, quantum votum, videlicet humilitatem contra hunc virulentum hostem, ambitionem puta, emittant; Si igitur officia & munia, per hoc votum prohibita, prætendendi tentatione pulsaris, recogita, quid Deo coram omnibus Angelis promiseris, recogita, quod Deo summè displiceat stulta & infidelis promissio, sicque ad cor tuum per humilitatem redi omne ex eo ambitionis toxicum propulsans. Hæc parænesis, quod solidiores in corde tuo agat radices, irriganda est attentâ consideratione, quanta nimirum animæ pericula in Prælationibus abscondita lateant, id quod demonstrabimus paragrapho sequenti.

PARS SECUNDA.

10. **Q**uin omnis prælatio circum-
quaque animæ periculis circumsepta sit, non tantum respectu malorum & ambiciosorum hominum, verum etiam respectu bonorum, & ad prælationem à DEO legitimè vocatorum, palàm liquet tum ex Scripturis divinis, tum ex Sanctis Patribus. Et inprimis quidem demonstratur hæc assertio ex Sacris Canticis, ubi anima fidelis Prælati & boni ad Prælaturam vocati, hoc agnoscens, & plangens, dicit: Cant. 1. : *Fili Matris meæ pugnaverunt contra me: posuerunt me custodem in vineis*. Et quid securum inde sit, subjungit: *Vineam meam non custodivi*.

D. Gregorius verba ista exponens, dicit, per vineam intelligi actionem nostram, factam in utilitatem animæ propriæ, quæ impeditur, dum per prælationem aliorum attenditur actionibus, sed custodes (inquit S. Doctor) in vineis positi, nostram vineam non custodimus, quia dum extraneis actionibus implicamur, ministerium actionis nostræ negligimus. Non inscitè etiam per hanc vineam anima propria intelligi potest, ut intelligitur verbis illis Isaie 5. : *Vinea facta est dilecto meo; Expectavit, ut faceret uvas, & fecit labruscas*. Idem igitur est dicere. *Posuerunt me custodem in vineis, ac dederunt mihi curam animarum, dum me elegerunt*

gerunt Prælatum, & emolumentum inde collectum fuit, vineam meam; hoc est, animam propriam non custodire. Et sermo est de vocato, seu assumpto, & non se ingerente, ut clarè indicat modus loquendi Scripturæ, non enim ait: *Posui me*, sed *posuerunt me*. Igitur vocatus fuit custos aliorum, & per hoc desit esse custos sui. Et ita intelligit expressè hunc locum melleus Doctor: Non de vinea (inquit) sermo est, sed de anima; ergo anima cogitetur, cum vinea legitur. Ita Bernard. Serm. 30. in Cant.

11. Non immeritò proinde citatus S. Gregorius omnibus, præcipuè Religiosis, ne Superioritates sibi procurare satagant, salutare monitum dat, dicens: *Si nobis sub cura majorum positis, indefinens sanctæ vitæ studium, aut securitas magnæ conversationis ardeat, præesse tamen aliis non habeamus in appetitu desiderii, sed in magnitudine timoris.* In Annalibus Ecclesiasticis Baronii An. 595. n. 76. legimus Martinianum Monachum à S. Gregorio Ravennæ electum fuisse Episcopum, eò quod multo tempore in monasterio cum eo vixerat, eandemque dignitatem multoties à se repudiasse viderat, Martinianum hunc tanquam salutis animarum procurandæ zelosissimum, summis laudum encomiis ipsum extulisse novimus. At verò, dum Baronius ultiores Martiniani in Episcopatu eventus enumerare pergit, ita scribit: *Quem præsentis anno adeò laudavit Gregorius, eundem anno sequenti mense Martio reprehendere opus fuit: ita humane conditionis instabilitas fert, ut mutatione statûs mutari interdum homines, atque virtutes in vitia converteri facile possint.* Imò idem Episcopus adeò se ab avaritiæ labe coinquinari permisit, ut S. Gregor. l. 5. ep. 28. indic. hisce ad eum verbis scribere co-

actus fuerit: *Te instanter admonéo, ut non plus pecuniæ, quàm animabus studeas.*

12. Degebat in Parthenone, quem S. Cunegundis Imperatrix & virgo suis ipsa sumptibus olim fabricarat, in eoque Monacham post mortem S. Henrici, Mariti sui, induerat quædam, neptis ejus, nomine Jutta, quam singulari charitate, curaque educarat, & omni virtutum genere imbuerat, & Jutta disciplinæ capacissima imitari Magistram gestierat, ut ob insignes animi dotes amata, denique etiam Antistita creata sit. Quid inde factum? Ecce dum aliis dominaretur, seipsam regere suasque passiones domare omisit, & à virtutis calle, quem cœperat, pedetentim deflexit. Quæ res S. Cunegundem graviter molestèque affecit. Itaque ut neptem graviter aliquando delinquentem pro merito castigaret, reliquasque monachas cautiore redderet, honore divini Numinis commota, durioribus verbis objurgatæ colaphum etiam infregit. Ad quem rigorem sic exercendum divinitus instinctam fuisse vel inde patuit, quod percussæ facies in omnem vitam, percutientis digitos retinuerit impressos. Hinc ergo patet, occasionibus oblatis corda mutari, honoribus animas etiam religiosas inflari, officiæque subinde moribus etiam probis officere. Ita refert Ribadeneira in ejus vita.

13. Reverà verissimum est, quod S. Bernardus in declam. scribit: *Esse, inquit, irreprehensibilis videtur ingressus, & intentio casta (intellige ad officia & prælaturas) nihilne ultra timendum est? Timendum quidem & maxime. Causamque hujus suæ resolutionis addit, dicens: Neque enim quicumque spiritu cœperunt, spiritum consummant, sed carne nonnulli. Hæcque causa est, cur Sancti, divino lumine præ-*

præditi, pericula sub honoribus latentia in quavis oblata occasione devitare soliti fuerint. Unde S. Chrysost. in Ps. 9. ait: Nemo de Potestate sibi magnificè placeat, locus enim est & lubricus & præceps, & eos qui etiam attendunt, facillimè subvertit. Id quod ad oculum videre licet in Saule, de quo veridicus Spiritus Sancti calamus testimonium fert, neminem in universo populo Dei electo fuisse, qui ad moderandum Israelitici regni sceptrum Saule aptior esset vel melior, etenim innocens erat & purus, sicut est unius anni infantulus: Filius unius anni erat Saul cum regnare cœpisset, electus & bonus. 1. Reg. 13. 1. Et alibi dicitur: Et non erat vir de filiis Israel melior illo. 1. Reg. 9. 2. Et quantum tamen mutatus est abinde? adeo nimirum, ut S. Gregor. de eo sic exclamet: Saul ab humilitatis merito in tumorem Superbiæ cubine potestatis excrevit, per humilitatem quippe prælatus est, per Superbiam reprobatus, Domino attestante 1. Reg. 15. Nonne cum esses parvulus in oculis tuis, caput te constituisti in Tribubus Israel? parvulum se ante potestatem viderat, sed fultus temporali potentia, iam se parvulum non videbat. Ita Pontifex Sanctissimus. Accedit vulgaris parçemia:

Honores mutant mores, sed varò in meliores.

14. Alterum exemplum conspicitur in Juda Proditore, de quo sic quærit Gerson. Cur Dominus Judam, quem casurum sciebat, elegit in Apostolum? Ego, inquit, duodecim elegi, & unus ex vobis diabolus est? Respondet, quæstionem istam esse unam de illis, quas intruens Apostolus, reverenti silentio præteriens honoravit, exclamans: O Alitudo divitiarum Sapientiæ & scientiæ &c. Hoc unum scimus, quod in Juda non causavit Deus improbam voluntatem prodicionis sceleris.

Gramm. Reliq. Pars I.

leratæ in esse malitiæ; attamen ipse hæc malâ voluntate benè usus est, tanquam Dei Sapientia, attingens à fine usque ad finem fortiter, & disponens omnia suaviter. Corripitur hic stulta ambitio cordis humani proruens impavidè ad culmina dignitatum, quem honorem homo etiam vocatus, etiam electus à Deo non tutè, neque sine multo cadendi discrimine suscipit; Testimonio sunt Judas, Saul, plurimique alii. Hactenus Joannes Gerson. ad Ecclesiasticorum cautelam Confid. 4. tom. 2.

15. Cùm igitur ita res se habeat, quod etiam boni & legitime assumpti ad Prælaturas, multifariis animæ suæ periculis nihilominus obnoxii sint; Heu! in quale salutis perdendæ discrimen non se exponunt ambitiosi, mali, & se spontè & ultroneè ad officia ingerentes? Hanc Prælatorum fortunam, aleis expositam, optimè perspectam habebat Adrianus VI. Pontifex maximus. Hinc cùm vice quadam interrogaretur, quod supplicium capitali hosti imprecaretur? Pontificatum, respondit. Unde tale ei Epitaphium factum est.

Adrianus VI. hic situs est,

Qui nihil sibi infelicis

Quàm quod imperavit, duxit.

Leo IX. ad extremum vitæ redactus, Confessario suo in aurem dixit: Quàm melius fuisset mihi, si Monasterii, quàm si cœlestes claves tenuissem. Simile quid refert Engelgrave Dom. 16. post Pent. §. 2. dixisse Paulum III. summum Pontificem, qui animam agens, sanctè asseverabat: Mallem me subiecisse coco familiæ Capucinatorum quàm hanc Deo proximam dignitatem decennio sustinuisse. Beatus Pius V. huius nominis Papa, dicere quoque solitus fuit: Cùm essem Religiosus, sperabam benè de salutis animæ meæ; Cardinalis factus, eximus;

Tt

nucc

nunc Pontifex creatus penè despero. Si porro tanti viri, doctrinâ & Sanctitate conspiciui, & à Deo singulariter ad Petri Cathedram evecti, nihilominus sub Pontificatus onere sic ingemuerunt, ut potius se fuisse Janitores, coquosque, quàm Christi Vicarios, optarent; signum evidens est, Prælatum, quo majori in eminentia est, tantò etiam magis animæ suæ periculis subjectum fore.

16. Nostre huic assertioni astipulatur S. P. August. dum in aurea sua regula, omnes Præpositos de periculo suo commonefacere volens, quò sibi accuratius invigilent, dicit: *Quandò ergo in loco superiori, tantò in periculo majora versatur, inferens periculum ex Superioritate, & majus ex Prælatione majori, & sermo est de bono & timorato Prælato, de quo paulò superius dixerat: Ipse verò qui vobis præest, non se existimet potestate dominante, sed charitate serviente felicem, timore coram Deo substratus sit pedibus vestris. Circa omnes seipsum bonorum operum præbeat exemplum. Loquitur ergo de bono interius, & exterius, & tamen in periculo majori animæ dicit esse, & ex hoc miserum affirmat: præcipiens, ut illius misereantur subditi, dicens: Ipsius miseremini; Non enim misratio est, nisi in miseria existentis. In miseriis sanè est, qui aliorum Superior est; nam, amabò, quæ miseria major esse potest, quàm subiacere non paucis periculis contrahendi peccata aliena? Et quod gravius malum invenietur in toto terrarum orbe quam peccatum? Est enim peccatum non solum in se malum, sed causa omnium malorum. Ast in prælationibus constituti difficillimè sua munia absque peccati contractione obibunt, uti non obscure jam insinuat.*

17. Denique hanc doctrinam nostram suo quoque munit calculo S. Thomas, dum

in hæc excurrit verba: *Qui magnæ potestatis reputantur, frequenter in se infirmiores sunt ex parte animæ, quia minus potentes sunt resistere diabolo & vitiis. Et paulò infra idipsum confirmat, dicens: Scetus ille periculosus est, quantum ad animam, quia difficile est in statu illo careere peccato. Quid clarius, quæso, ad rem nostram dici posset? Cùm ergo constet, nos sæpè sapius hac sola de causa in varia prolabi peccata, quò Deus ut Justus vindex puniat peccata præterita, à nobis perpetrata; idcirco appositè inferre licet, prælationem ad quam aliqui evehuntur, non raro peccatorum suorum condignam fore pœnam, quemadmodum Angelicus Doctor loco citato rursus his indicat verbis: Potestas terrena, quâ homo super alios homines est, non est res naturæ, sed sequela culpæ. Ita S. Thom. in Opusc. I. I. de erudit. principum, cap. 1.*

18. Si ergo ita res se habeat in Prælaturis, quàm stultum proinde erit, altas affectare dignitates? Sanè quisquis talis est, qui ad Religionis munia acquirenda aspirat, aut ea oblata læto hilarique (hac de causa, quòd cæteris antepositur, ac majori in numero habetur, plurisque æstimatur ac honoratur) complectitur animo, cæcus esse, omnisque salubris timoris expers convincitur; Præsertim cùm S. Chrysost. hom. 34. ad illa verba Hebr. 13. *Ipsi pervigilant &c.* hoc idem periculum, quod in prælatione est, considerans, prorumpat in hæc notabilia & tremenda verba: *Miror, si posset salvari aliquis Rectorum.* Quod effatum S. Doctor ostendit quadam similitudine, ex qua satis confirmatum venit; dixitque tam difficile posse Prælatum salvari, quàm difficile est, juvenem conversantem cum pulcherrima adolescentula non peccare. Quod dixit his verbis à S. Bonavent. in meditat.

meditat. Chri. c. 36. relatis: *Tale quid est, uti bene honoribus, ac si aliquis cum puella speciosissima converteretur, & legem accipiat, ne in ipsam unquam oculos injiciat impudicos. Quis erit, quæro, qui se contineat? ergo & quis erit in Prælatione, qui à peccatis contrahendis se satis defendat, & contineat? Nam ex tanto Doctore hæc se pariter habent. Hinc est, quod S. Bernardus epist. 42. illud ad Romanos cap. 11. Noli altum sapere, considerans, dicat: In alto possum, non altum sapere, difficile est, & omnino inusitatum. Proinde ambitio ap-*

pellatur ab eo Serm. 6. in Psal. 90. Virtutum arugo, tinea sanctitatis, excæcatrice cordium; quia nimirum honores, in quos tendit, hominem etiam illuminatum excæcant, & virtutibus evacuant. Concludit proin Bernardus, ac dicit: Tu ergo, si recte sapis, desine sequi, quod consequi tam miserum est, desine optare, quod habere tam periculosum est. Hanc fugam ut saltem secundum animi affectum ineamus, Christi Domini, ac Sanctorum in sequenti parte proposita exempla considerasse plurimum juverit.

PARS TERTIA.

19. **S**cribit S. Joannes Evangelista in capite 6to sui Evangelii, magnam populi Judaici multitudinem secutam fuisse Jesum trans mare Galilææ abeuntem; allectos nimirum fuisse miraculis ab ipso patratis. Hos omnes (et si numerò fuissent quasi quinque millia virorum præter pueros, & mulieres) miraculosè in deserto quinque tantum panibus hordeaceis, & duobus piscibus cum saturasset, simulque conspexissent, discipulos ejus ex his quinque panibus collegisse, & implèsse duodecim cophinos fragmentorum, toti attoniti hoc miraculo decreverunt, & voluerunt eum hinc regem inaugurare, Messiam scilicet, quem Judæi putabant sibi daturum copiam frumenti, vini, olei, auri & argenti. Verum, ut ait Evangelista: Cum cognovisset Jesus, quia venturi essent, ut raperent eum, & facerent eum regem, fugit in montem ipse solus. Quod factum Salvatoris S. Gregorius contemplans ita parte 1. Pastor. cap. 3. scribit: *Quis principari hominibus sine culpa potuisset, quam is, qui hos nimirum regeret, quos ipse creaverat? Sed quia idcirco in carne*

apparuit, ut non solum nos per passionem redimeret, verum etiam per conversationem doceret, exemplum se sequentibus præbens, Rex fieri noluit, ad Crucis verò patibulum spontè pervenit, oblatam gloriam culminis fugit, poenam probrosæ mortis appetit, ut membra ejus discerent favores mundi fugere. Gregorium sequitur S. Bonaventura, qui hanc Christi Domini fugam considerans, in medit. vitæ Christi. c. 35. ita scribit: Vides, quantum studio, & cautela declinavit Regis honorem? Exemplum nobis dedit, ut & nos similiter faciamus, non enim pro se, sed pro nobis fugit. Et motivum explicans subdit: Cognoscebat namque, quanta sit temeritatis, si ad honores aspiremus, honor enim de majoribus laqueis est ad captionem, & de gravioribus ponderibus ad animarum submersionem, quam ego cognoscebam. Hæc S. Doctor.

20. Hanc D. Bonaventuræ Doctrinam non esse vanum commentum, aut hyperbolicam elocutionem, innumera docent exempla, ex quibus aliqua delibare juvabit. S. Hieron. dicit in regula Monachorum,

Tt 2

chorum,

chorum : Quàm rarè per gradus dignitatum ascendit homo , quin multò gravius non descendat? Nolo ergo hoc pertransire exemplum , quod Sancto mihi referente sene in eremo ex veritate scivi. Cùmque juvenis quidam sancto proposito & vitâ electus esset ad episcopale fastigium (quo gravius aliquid aut periculosius nequit cogitari) patrum suum quendam virum utique sanctum , & prophetiæ spiritu plenum eremi incolam , ut eum ad hoc consuleret , adiit non incautus. Audita itaque narratione Nepotis , vir sanctus non verbis , sed signis potius percontanti respondit , ne contra Apostolum , qui desiderantem Episcopatum in bono opere laudat , dissuaderet. Jussit igitur Senex quadratam mensam ascendere juvenem , & quater per quatuor mensæ latera supinum revolvere semetipsum usque ad oram castus. Quod cùm non sine ingenti periculo juxta Senis mandatum se aliquoties revolvisset , jussit eum descendere , & per quandam latam planitiem diutius volutare. Cùmque ex multitudine volutationum utrisque eveniret fastidium : Surge , inquit , & vade quò vis , facitòque quod tibi securius cernitur. Dedignatus itaque juvenis abiit , & alteri Sancto Seni patru deliramentum putans factum retulit ; à quo de periculo imminente edoctus , electioni renuntiat , ut teneret quod tutum est. Qui post modicum scilicet obitu ex sæculo exiens hilaris & jucundus apparuit Patruo , & gratias , inquit , tibi Pater refero , & de dissuasiōne Episcopatus. Nam scito , quod nunc essem de numero damnatorum , si fuisset de numero Episcoporum.

21. Aliud exemplum , ad nostrum propositum multum deserviens , refert

Thomas Cantipratanus lib. 1. Apum cap. 20. part. 8. his verbis : Clericus quidam in Synodo Episcoporum prædicare compellus , angustiabatur non modicum , quidnam dignè posset coram tot Prælati Ecclesiæ prædicare. At ubi accessurus , in oratione jaceret , venit ad eum diabolus , dixitque ei : Quid angustiaris istis Clericis prædicare? Dicas eis istud , & non aliud : Principes infernalium tenebrarum Principes Ecclesiæ salutant : Leti omnes nos gratias referemus eisdem , quia cum ipsis Prælati , nobis eorum subditi offeruntur , & per eorum negligentiam ad nos ferè pariter devolvitur totus mundus. Invitus quidem tibi dico quod dico , sed Altissimi jussione coactus. Respondit Clericus : Mihi quidem , si hæc narravero , non credent. Tunc diabolus tangens maxillam ejus : Ecce (ait) signum , nigredo insolita faciei. Hanc antequam prædices , non attingas , quia frustra : post prædicationem verò aqua benedicta delebis. Processit Clericus prædicaturus in Synodo , & admirantibus cunctis in signo indito faciei , illa quæ sibi jussa sunt , recitavit , & ad horrorem maximum cunctorum corda permovit. Hæc Anno ab incarnatione Domini 1248. fuerunt Parisiis coram omni populo & Clero solenniter recitata. Hæc & similia alia exempla si bene perpendantur , faciliè ex illis intelligere quilibet poterit , rectè asseruisse S. Laurentium Justin. de Justit. & Regim. Prælat. Cathedra Pastoralis non est officium honoris , sed oneris ; non securitatis , sed periculi. Item S. Chrysostomum non absque basi solida scripsisse : Mirabile est , si salvantur multi Prælatorum : plures enim damnantur in dignitate positi , qui salvarentur , si viverent privati ; proportionaliter enim multò plures in humili subditorum , quàm

quàm in alto Prælatorum statu salvantur.

22. Hæc Salutis discrimina in aliorum Regimine passim obvia intimè perspecta habebant viri sancti divino spiritu afflati, unde non secus ac à conspectu basilisci honoratiora munera & regimina subterfugere nullo non tempore contentebant ac laborabant. Hanc ob causam S. Bernardus Genuensem ac Mediolanensem, aliosque Episcopatus oblatos recusavit. Sanctus Thomas Aquinas Archi-Episcopatum Neapolitanum, deferente Clemente IV. Pontifice recusavit. Sanctus Ephrem Syrus ut Insulam Episcopalem à capitis sui vertice propulsaret, fatuum se & animentem esse simulavit, nam fœdos in foro cœpit edere gestus, hinc inde velut insanus discurret, suas vestes dilaniavit, in publico manducavit, denique ita se gessit, ut ab omnibus veluti stultus mentèque captus æstimatus & dimissus sit. Ammonius vir eminentissimâ sanctitate conspicuus, qui unâ cum S. Athanasio Romam venit, post omnem, quam potuit, resistantiam, ne Episcopus eligeretur, tandem dexteram sibi ipse ipsi amputavit auriculam, futurum inde omnino sperans, ut à facta jam personæ suæ electione omnes electores divertere posset. Verùm cum adhuc ita non posset Episcopale onus vitare, populo & Archi-Episcopo instantibus juravit, dicens: *Quia si me cogereis, etiam linguam meam, propter quam diligis me, abscondo.* Quare relinquentes eum recesserunt. Quid non etiam egit D. Gregorius, ne claves Ecclesiæ acceptare cogeretur? Hic in Romanum electus Pontificem, nec precibus, nec incredibili omnium ordinum consensu, moveri potuit ad acceptandam dignitatem; eumque exitum omnem obseptum vi-

deret, in dolio exportari se fecit in vicinum montem, & in antro latuit. Sed columnæ igne indicio proditus, & in latebra deprehensus, dignitatem acceptare coactus est. Non minùs etiam hoste honorum fasces fugit S. P. N. Augustinus, ut ipsemet testatur, de seipso sic scribens: Usque adeò timebam Episcopatum, ut (quoniam cœperat jam alicujus esse momenti inter servos Dei fama mea) in quo loco sciebam non esse Episcopum, ne illò accederem, caverem, & hoc agebam quantum poteram, ut in loco humili salvarer, ne in alto periclitarer. Quâ ratione verò Episcopus factus sit, indicat verbis mox subsequentibus: Veni ad istam civitatem propter videndum amicum, quem putabam me lucrari posse Deo, ut nobiscum esset in Monasterio. Quasi securus perveni, quia locus habebat Episcopum. Apprehensus & presbyter factus sum, & per hunc modum ad Episcopatum perveni. Hinc sanè liquet, quanta scilicet animæ pericula in Prælaturis & dignitatibus recondita sint, alias profecto non tanto conatu & renitentia Viri Sancti, cælesti lumine pleni, easdem refugissent.

23. Porro, quod in præsentī singulariter notandum occurrit, est, quod his animæ periculis non solum Episcopi, ac reliqui Ecclesiæ Prælati, sed & Religiosorum, ac Monachorum Superiores sint obnoxii; incedunt enim omnes hac in parte pari passu, quam alii in majori, alii in minori versentur periculo, juxta illud D. Patris Augustini supra num. 16. allegati: *Quanto in loco superiori, tanto in periculo majori versatur*; Sermo autem est de Religiosorum, non verò Ecclesiæ Prælatiis. Quamvis autem solus Episcopus,

ut tradit S. Thomas (4. Dist. 20. 1. 4. q. 1. fin. cor.) propriæ Prælatus Ecclesiæ sit ; & ideo ipse solus quasi sponsus annulum Ecclesiæ recipit : nihilominus nomine Prælati veniunt & alii ab Episcopo Superiores , quales in Religionibus sunt Abbates , Generales , Provinciales , Priores , Guardiani , & huiusmodi , cum ex Privilegio Sanctæ Sedis habeant in subditos suos jurisdictionem quasi Episcopalem , ut tradunt communiter Doctores in Clement. 1. de rebus Ecclesiæ non alienandis , & sumitur ex Capite Abbatis , de Privilegiis in 6. Et hoc ideo , quia cum non subdantur Episcopis , nisi in certis casibus (cum exempti ut plurimum sint) sed immediatè Summo Pontifici subiciantur , loco Episcoporum succedunt

quo ad regimen suorum subditorum. Igitur quoad specialem animarum curam quicquid in Episcopo exigitur , in aliis quoque inferioribus Prælatibus præter aliqua exigendum est. Animarum autem cura , sive Prælatio , magnum quiddam est , & undequaque periculosum munus , ut ex dictis constat , constabitque porro ex dicendis. Interim ex his faciamus nobis arma ad contemptum honorum , qui corpus affligunt , & animam non infrequenter ad sempiternum detrudere solent supplicium. Et cogitemus etiam exempla exhortationes esse ad operandum , & non solum ad speculandum , & hunc esse finem , propter quem Deus in Ecclesiâ sua vult illa posteritati tradi.

PARS QUARTA.

24. **Q**uamvis pro instructione nostra satis tractasse de fuga Prælationis non nemini videri possit ; Ut tamen hac in parte cautiore & magis alieni ab omni animarum cura reddamur , aliud motivum , cæterorum omnium facile princeps , & caput hic nobis pensiculatius expendendum venit ; Nimirum quod attestante Spiritu Veritatis *Judicium durissimum in his , qui præsumunt , fiet.* Ut dicitur in Libro Sapientiæ cap. 6. Si igitur aliud non esset onus , nec difficultas ulla in aliorum regimine , quàm quod Deus dicat , Prælatos severissimè judicandos , vel hoc unicum sufficeret ad prælationes , dignitatésque fugiendas. Cras ultimum vitæ diem ages , & Sacra Scriptura , quæ falli , vel fallere nequit , dicit te rigidissimè judicandum. Quid for-

midabilius ? quid terribilius ? Credis hoc , vel putas esse jocum , quod dicit Spiritus Sanctus ? Si Christianus es , & credis Deo , quid tam es insensatus , ut severissimè velis judicari ? Cæcitas est inaudita , error est intolerabilis , hominem fragilem velle cum Deo rigidum ipsum Judicium intrare. Hoc vis , cum cupis esse Prælatus , & aliis præferri. Proinde S. Isidorus Epist. 125. & alii Patres rectè monent , quod tantum ab ambitu debet esse sepositus Anistes , ut quaratur rogandus , rogatus recedat , invitatus effugiat , sola illi suffragetur necessitas excusandi. Et paulò post subjungit : *Profecto indignus est , nisi fuerit ordinatus invitatus.* Cum enim (ut diximus) Prælatibus durissimum instet Judicium , ideo ad hoc anhelare non sanæ sed cæcæ mentis indicium est : pro regimine proinde aliorum

aliorum minimè talis censetur idoneus.

25. Enim verò, tametsi multæ assignari possent rationes, & asserri argumenta, quæ efficaciter probant Superiorum Judicium rigidum & durum fore, nobis tamen brevitati studentibus suffecerit, unam cæteris ponderosiorum in lucem asferre causam, & hæc est, quod scilicet hoc judicium terribile erit ex parte rei judicatz; quia non solum Superior operum suorum, sed aliorum etiam, qui sibi commissi fuerunt, reddet ibi rationem strictam, tam malorum quæ commiserunt, quam bonorum quæ omiserunt, & facere tenebantur: & sic Prælatus Religiosus rationem reddet jejuniorum, & abstinentiæ, ruptorum ab isto & illo. Quod ille in Chorum ire omiserit, silentium neglexerit, clausuram fregerit, per Conventum vagando extra cellam, vel per Civitatem extra claustra sub colore quæsito, & à Prælato non examinato, & similia. Porro horrorem istius rationis reddendæ præ aliis significat S. Paulus ad Hebræos 13. 17. in hæc verba perscribens: *Obedite Præpositis vestris, & subiacete eis, & obsequii hujus rationem reddet dum subdit: Ipsi enim pervigilant, quasi rationem pro animabus vestris reddant.* Quasi diceret, est aded magnum onus, quod portant Judicii terribilis subeundi pro animabus vestris, quod oneri tali justè debeatur tale obsequium, ut nimirum iidem promptè obediatis, & in omnibus illis subiaceatis. Quem Apostoli textum egregio commentario ad nostrum intentum illustrat Cornelius à Lapide ibid. sic scribens: Quantumvis honoris, reverentiæ & obedientiæ deferas Præposito, nunquam onus & periculum, quod ipse pro te

suscepit, adæquabis, ipse enim onus & curam animæ tuæ, omniumque & singulorum subditorum suorum gerere debet, pro eisque æternæ mortis periculo se exponit: Singulorum enim probitas & salus ab eo exigetur in die Judicii; Quemadmodum ipse Deus clarissimis omnino verbis per Prophetam loquens protestatur: *Ecce ego ipse, inquit, super Pastores requiram gregem meum de manu eorum.* Ezech. 34. 10.

26. Hoc intimè perspectum habens D. P. N. August. proin sanctè seriòque ut Prælatus in timore contineatur, in aurea sua Regula ordinat meditationem hanc semper habere debere, dicens: *Semper cogitans Deo se pro vobis redditurum esse rationem.* Et in litteris patentibus, quæ dantur Prælato, sui officii Judicium hoc ex eadem causa intimatur illi his verbis tremendis: *Ejus conscientiam in diem Domini onerantes, ut temporalia supeditando, & perfectioni regulari animarum tanquam rationem Domino redditurus indefinenter invigilet.* Ubi verbum, *Indefinenter*, respondet verbo *semper*, quo S. Pater in Regula utitur. Videat modò Superior, quomodo satisfaciatur obligationi meditationis istius, qui nihil minus cogitat, quàm de reddenda ratione inevitabili de suo officio, Deo Judici in die extrema. Hanc ob causam monet S. Jacobus 3. *Nolite, inquit, plures Magistri fieri, fratres mei scientes, quod majus judicium sumitis.* Porro, magnum (inquit Hugo apud Cornel. à Lapide in cit. textum) est judicium, si Magister sit illiteratus: majus si immorigerus, maximum si deficiens in utroque, quod Sapiens divissimum asserit fore ei, qui præest. Quocirco formidabile est, quod scribit S. Chrysostomus: *Non temerè dico: sed ut affectus sum ac sentio. Non arbitror inter Sacerdotes*

cerdotes multos esse qui salvi fiant, sed multo plures, qui pereant. Quod alii peccant, Sacerdoti imputatur. Si vel unus tantum decedat non initiatus, nonne totam ipsius subvertit salutem? Etenim si unius animæ salus tanti est, ut ob hanc Filius Dei fieret homo, tantæque pateretur, perditio, cogita, quantam conciliabit poenam? Quod si quis ob hominem in hac vita perditum morte dignus est, quanto magis ille? Hæc *Os Aureum*, homil. 3. in cap. 1. Act. Apost.

27. Verum enim vero tamen si Superiorum quidam (si videlicet diligenti allaborent curâ & contentione, ut quæ sui sunt muneris, nihil prætermittant) non habeant, quod sibi hoc in iudicio sempiternæ damnationis sententiam pertimescant; difficulter tamen tam accuratè omnes sui officii partes explebunt, quæ saltem veniales quasdam peccati maculas contrahant; ob quas postmodum diras in flammis purgatricibus poenas exsolvere debebunt. Interim percipere lubet, quod *Boverius* suis in *Analibus An. 1587.* in lucem prodidit. *P. Constantinus à Salvatore Capucinus*, vir magnæ sanctitatis, paucis à morte diebus cuidam fratri apparuit, à quo cum de statu suo interrogaretur, respondit: Heu! heu frater, quam distrieta Dei iudicia sunt, atque ab hominum sensu & sententiâ remota! Nam quæ plerumque censentur à viventibus virtutes, apud Deum inter vitia numerantur. Et quidem Dei misericordiâ salvus sum, veruntamen per triduum in purgantibus flammis tam diras poenas sustinui, ut ibi me per tria annorum spatia fuisse crediderim. Et causam tanti supplicii addens, dixit: Cum enim essem Superior, contraxi quasdam macu-

las, quas nec maculas esse iudicabam. Etenim prætermisi quasdam mei officii, quæ à Deo summo rigore ponderata sunt. Deinde in concedendis recreationibus indulgentior in fratres fui, quæ res sæpiculè dissolutiones generavit. Quo dicto recessit.

28. Ex qua historia satis abundè liquet, quam arduum & ferè impossibile sit absque quorundam nervorum contractione Religionis officia obire, cum nec id præstare potuerit præfatus Pater, licet non vulgaris perfectionis, & Sanctimoniarum Religiosus audiret. Colligitur etiam, quam severè in Superiores divina sæviat iustitia ob admissos & commissos in prælatione defectus. Quis igitur illos reprehendere audebit, qui, nullo non lapide moto, quaslibet à se prælationes amovere student? Nam certè si de corpore unius tam acriter iudicatus est Cain, dicens *Gen. 4.* Nunquid custos fratris mei sum ego? Quam acrius & acerbius iudicabitur ille, qui non solum de corpore unius, sed de multorum animabus rationem est redditurus, clamantibus adversus eum coram Iudice corrupto?

29. Hinc Divinus Spiritus per *Os Ezechielis* cap. 34. Væ ingeminat Pastoribus. Væ inquit, Pastoribus Israel! Et hæc comminatio non solum malos ac ambitiosos, ac seipsos ultroneè ingerentes, verum etiam veraciter à Deo vocatos & electos concernit, ut per se patet; Si nempe, ut idem Prophetam proloquitur, Non gregem, sed semetipsos pascant, si, quod abjectum erat, non reducant, & quod perierat, non querant, si contractum non alligant, neque infirmum consolidant. Id est, si ignaviâ torpentes, non eam in curandis suorum subditorum animabus adhibeant operam, quam vi officii sui impetu-

impendere deberent. Proinde talibus summum incutere deberet horrorem exemplum, quod à *Cantiprat*, lib. 1. Apum cap. 20. p. 2. proditum legimus. Princeps Apostolorum Petrus cuidam Prælato, multis annis malè regenti, in infirmitate vultu severus apparuit, librumq; tenens apertum, legere compulit recusantem. Erat hæc Scriptura in textu libri: *Mortificat animas, quæ non moriuntur, & vivificat quæ non vivunt*. Cumque ille horreret nimium amplius legere, vultuque refugeret, Apostolus Petrus severius institit, & ut *Glossam* textus legeret, quæ in margine videbatur, præcepit. Legit vero coactus: *Quando reduces animas de inferno, quas per tuum delictitas exemplum æterno supplicio tradidisti*. Et cum ille præ horrore & confusione respondere non posset, de visione ad se rediens sine mora prælationem suam, ac sæculum pariter dereliquit, & Christi deditus servituti in Monasterio Ordinis Cisterciensis beato fine quievit.

30. Optandum sanè foret, ne nostris quoque temporibus multi ex Prælati, ad Dei Judicium comparentes, audire cogerentur: *Quando reduces animas de inferno, quas perire permisisti, neque eas doctæ pabulo pavisti, imo pravo tuo exemplo eisdem in viâ perverſitatis & malignitatis*

dux & antesignanus fuisti. Appositè Chrysoſt. in cap. 29. Matt. ad institutum nostrum dicit: Si qui necessitate compelluntur: (intelligit ad Prælationem venire) nullum poterunt habere refugium, neque ullam excusationem reperient, quando res malè tractaverint, & quando negligenter administrationem gesserint suam; quanto amplius, qui cum studio & ambitione petunt principatus, severius punientur? Hæc periculosis commeditantes tot Sancti prælaturas fugerunt, aut omnino coacti acceptarunt, aut habitis renuntiaverunt, ut hæc tenus jam memoratum. Inter hos non infimum obtinet locum S. Thomas de Villanova, de quo legitur, quod vocatus ad Archi Episcopatum Valentinum, cum Amici ejus de hoc congratulaturi ad illum accederent, tales congratulationes accipere renuit, electionem suam penam reputans, non favorem, pro qua planctus potius & gemitus, quam congratulatio deberet fieri, Sarage ergo, frater charissime, imitari hunc virum Sanctum, & alios verè sapientes; non enim errabis edoctus à Sancto Spiritu, & ductus tantis exemplis. Armare igitur hinc contra hostem tuum per fugam, ut effugias horribile Judicium coram Iudice tremendo, ne astrictus sis respondere pro aliis, qui tibi non es sufficiens.

PARS QUINTA.

31. **Q**uanquam contra ambitionem hæcenus dicta sat efficacia esse videantur ad omnimodam prælationum fugam ineundam, nosse tamen debemus, quòd virtus vera ac genuina in medio consistat, id est, quòd nec ad dexteram, nec ad sinistram plus

æquò vergere debeat. Proinde sicut ambire officia malum est, ita nec bonum est eadem fugere, dum ratio, & obedientia ad illa accepranda monet & urget. Hoc utrumq; faciendum seu fugiendum monet Sapiens Eccles. c. 7. 61. dicens; *Noli querere fieri Iudex*, id est, noli am-

bire fieri *Judex*, seu *Superior* in tuo *Ordine* vel *Religione*; Et mox *vers. 9.* subiungit; *Noli esse pusillanimis in animo tuo*, quasi dicat: Si præter tuam mentem coactus, vel factus es *Prælat*us, noli esse pusillanimis, ut extimescas facies subditorum, forsan protervorum, dissolutorum, malè moratorum, sed magno & excelso animo iis resiste, ac pro æquitate justam fer sententiam, eos paternâ charitate monendo, corripiendo, castigando, &c. *Qua in re Prophetam Regium imitari stude*, dicentem: *Psal. 100. 8.* *In matutino interficiebam omnes peccatores terræ, ut disperderem de Civitate Domini omnes operantes iniquitatem.* Sic *Superior* agat, obligatio ipsius est; laborare enim tenetur, ut in matutino, id est, tempestivè, citò, operantes iniquitatem in domo Dei, qualis censetur esse sancta Religio, coërceat, eorùmque peccata disperdat, persequatur, & longissimè à suæ fidei commissis releget.

32. Huc imprimis facit, quod in *Sanctæ Birgittæ Revelationibus* lib. 6. cap. 95. memoratur: Cùm quidam Nobilis magnus Regni *Sueciæ*, qui Dominus *Israël* vocabatur, multis precibus ad dignitatem majorem regiminis Regni vocaretur multoties à Rege, & ille nullo modo ad suscipiendam dictam dignitatem inclinaretur, tunc orante Sanctâ *Birgittâ*, loquebatur ei Mater Dei dicens: Si illi, qui justitiâ sciunt, & eam desiderant, & facere possunt, recusant pro Deo suscipere onus & laborem, quomodo stabit regnum in vigore suo? Vah! illud non est regnum, sed latrocinium, & spelunca tyrannorum, ubi iniqui dominantur, & justii conculcantur; & ideo homo justus & bonus trahi debet charitate Dei, & zelo bono offerre se ad regimen, ut proficiat multis. Qui autem dignitates & regi-

mina ambiunt propter honorem mundi, non sunt Principes veri, sed tyranni pessimi. Ergo iste amicus tuus *Israël* accipiat regimen propter honorem Dei, habendo in ore verba veritatis, & in manu gladiû justitiæ, non recipiendo, nec inclinando se ad favores hominum, nec ad cognatos, nec faciendo personarum acceptionem. Ita *B. Virgo Maria* ad *S. Birgittam*. Hanc pientissimæ *Virginis* parænesim tibi quoque (qui ejus cliens audis, & qui ab eadem misericordiæ Matre donatus es virtute, eruditione, & prudentiâ) dictam & commendatam crede; hinc si à tuis Superioribus ad quodpiam Religionis officium, seu animarum curam destinatus fueris, oneri humeros submitte, teque gnavum in vinea Domini operarium exhibe, & quod monuit *Paulus* suum dilectum Discipulum *Timotheum* *Epist. 2. cap. 4.* tu similiter fac, nimirum: *Prædica verbum, in sta opportune, importune: argue, obsecra, increpa in omni patientia, & doctrina, prout serm. 6. n. 15. plusculum diximus.*

33. Quod si quæras, num sicut nedum bonum sed & consultum ex dictis videatur, ut religionis munia acceptet qui prodesse novit; ita pariter sub hac ratione, quod aliis spiritualiter & temporaliter proficit, eadem appetere fas sit? Respondet iterum omnis perfectionis & sanctitatis Magistra, Cælitum Regina, Domina nostra, dum in hæc verba (quemadmodum legitur in *Revelationibus S. Birgittæ* lib. 3. cap. 3.) ad *Birgittam* loquitur: Si *Episcopus* (vel alius quilibet *Prælat*us vel *Superior*) attendere velit, quomodo aocepit potestatem, attendat primo, si desideravit *Episcopatum*, aut *Prælationem*, propter se, an propter Deum. Si propter se, tunc sine dubio desiderium suum erat carnale; sin vero propter Deum, id est, ad honorem faciendum Deo, tunc desiderium suum erat meritum & spirituale.

Ex his Beatissimæ Virginis verbis deducitur, licitum esse ad bonum finem Episcopatum, aut quodlibet aliud prælationis officium appetere, ut nimirum honorem Dei, & proximi salutem melius promovere possit. Hinc & Apostolus 1. ad Timoth. c. 2. ait: *Qui Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat.* Ubi Glossa Interlinearis notat, eum rectè Episcopatum desiderare, qui desiderat operari, & prodesse multis. Et Lyranus ibi asserit, quod non est desiderandus Episcopatus, (quod similiter intellige de aliis inferioribus Ecclesiasticarum dignitatum gradibus) propter officii dignitatem, sed propter annexum laborem, qui est ordinatus ad honorem Dei, & proximi salutem. At verò appetere modò memoratas Prælaturas ratione dignitatis & præminentie, crimen est haud leve, prout ex superius citatis B. Virginis Mariæ verbis innuitur, dum dicebat: *Si desiderat Episcopatum propter se, intellige, ad sibi quærenda bona temporalia, & dominium super alios, tunc sine dubio desiderium suum erat carnale, quod pœnam meretur æternam.* Vide, si placeat, S. Thomam secunda secundæ quæst. 185. art. 5. ubi inter alia sic definit: quod quilibet possit desiderare talia opera facere, ad quæ Episcopi & Prælati tenentur; ita quod opus bonum cadat sub desiderio, non autem primatus dignitatis. Unde Chrysostomus dicit: *Opus quidem desiderare, bonum, bonum est; primatum autem honoris concupiscere, vanitas est: Primatus enim fugientem se desiderat, desiderantem se odit.* Ita Doctor Aureus apud Doctorem Angelicum loco citato in fine Corporis.

34. Ad hoc idem punctum facit, quod in præfatis S. Birgittæ Revelationibus lib. 3. cap. 4. commemoratur, ubi denuò Dei Mater ad hanc sanctam Matronam de in dignitate, sive Prælatione positæ verba faciens, ita fatuit: *Quia Domini, vel*

Episcopi nolunt venire ad nuptias, omnibus præparatas in cælo, venient pauperes & infirmi, sicut per exemplum tibi ostendere volo. In civitate quadam erat quidam Episcopus sapiens, & pulcher, & dives, qui de pulchritudine & sapientia sua laudatus non regratiabatur Deo, ut debuit, qui dedit ei istam sapientiam. Ille Episcopus habebat quendam Clericum literatum, qui taliter secum cogitabat: Ille, inquit, Episcopus diligit Deum minus, quàm deberet; vita ejus tota tendit ad sæcularia. Ideo, si placeret Deo, libenter desiderarem Episcopatum ejus, ad faciendum honorem Deo; Non desidero quidem propter mundum, quia honor mundi non est aliud, nisi sicut aër: non propter divitias, quia sunt graves tanquam onus gravissimum: non propter quietem carnis meæ, & commodum proprium, quia non teneor esse in quiete nisi rationabili, sic ut corpus stare possit in servitio Dei, sed propter solum Deum desidero. Et quamvis indignissimus sim honore, tamen ut plures lucrificerem Deo, & pluribus proficerem verbo & exemplo, pluresque sustentarem de bonis Ecclesiæ, libenter susceperem onus Episcopale. Nam Deus scit, quod charior mihi esset mors dura, quàm Episcopalis dignitas. Quia tamen, qui Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat, inquit Apostolus. Ideo libenter desidero honorem Episcopi cum onere Episcopali, sed sicut mortem, honorem quidem propter salutem plurimorum, onus verò propter salutem meam, & amorem Dei, ad hoc solum, ut bona Ecclesiæ possim distribuere largiùs pauperibus, animas instruere liberiùs, & errantes corrigere fiducialiùs. Ille autem Canonicus increpavit Episcopum suum occultè & prudenter. Episcopus verò ægrè ferens verba, confundit Clericum apertè & imprudenter, jactans se ad omnia

sufficientem & moderatum. I Canonicus autem ploravit Episcopi excessus, patienter ferens illatas sibi injurias, sed Episcopus deridens charitatem & patientiam Canonici obloquebatur ei in tantum, quod Canonici arguebatur, & reputabatur fatuus & mendax, Episcopus vero justus & circumspectus.

35. Verum, quando Deus justos in hoc mundo ab injustis non solum premi, sed & opprimi sinit, id non alio fine permittit, quam ut illi copiosorem in celo reciperent remunerationem, quod etiam huic pio Canonico factum, uti liquet ex verbis, quæ in citata Revelatione habentur, ut sequitur: Tandem procedente tempore Episcopus & Canonicus migraverunt, & vocati sunt ad judicium Dei: in cujus conspectu, & præsentia Angelorum posita videbatur quædam sedes aurea, & ante sedem insula Episcopalis, & totus ejus ornatus, multi quoque dæmones sequebantur Canonicum, cupientes invenire aliquid mortiferum in eo, quia de Episcopo sic erant certi, sicut ceteri, qui inter procellas servat carulos suos in ventre suo. Propositis vero multis querimoniis contra Episcopum, cur scilicet, & quâ intentione suscepisset Episcopatum, cur superbivit de bonis animarum, quomodo animas sibi commissas rexisset, quid vero Deo pro facta sibi gratia respondisset? Cumque Episcopus nihil justitiæ haberet quid responderet ad proposita; respondit Judex: Ponatur, inquit, in capite Episcopi fex pro insula. In manibus autem pix pro chirothecis, lutum in pedibus pro sandaliis, pro camisia, & lintea Episcopali pannus meretricialis, pro honore suscipiat dedecus, pro lata familia habeat sævientem turbam dæmoniorum. Deinde addidit Judex: Ponatur in capite Canonici corona fulgida sicut sol; In mani-

bus ejus chirothecz deauratz; Calceate pedes ejus sotularibus; Insuper induatur habitu Episcopali cum omni honore. Qui statim veste Episcopali circumdatus, ab omni exercitu cælesti præsentatus est Judici tanquam Episcopus cum honore. Episcopus autem descendit sicut fur, habens in collo funem, à cujus conspectu Judex avertebat oculos misericordiæ suæ, & omnes Sancti cum eo.

36. His enarratis, eadem piissima Virgo pro omnium Fidelium, & imprimis Ecclesiasticorum ac Religiosorum eruditione hanc subnectit moralem doctrinam, dicens: Ecce, quomodo propter voluntatem bonam multi obtinere dignitatem spiritualiter, quam illi contemnant, qui ad eam corporaliter sunt vocati. Omnia hæc fiebant in uno puncto apud Deum; sed propter te verbis prolata sunt, quia mille anni apud Deum sunt quasi una hora. Quotidie quoque contingit, quod ex quo Episcopi, Prælati, & Domini nolunt tenere officium suum, ad quod vocati sunt, Deus eligit sibi pauperes Sacerdotes, & campanarios, qui viventes juxta meliorem conscientiam, ad honorem Dei libenter proficerent animabus, si possent, & faciunt quæ possunt, ideo ingrediuntur loca, Episcopis præparata. Ita ad S. Birgittam locuta fuit Dei Mater; quæ in fine capitis allegati de præfati Canonici interna animi dispositione sequentia revelavit: Scitò, quod Canonici iste laudatus, tametsi affluxisset sibi tota mundi substantia, non dedisset unum denarium ad hoc, quod fieret Episcopus: nec pro pro toto mundo dimisisset Episcopatum, si placuisset Deo, sed totam voluntatem suam posuit ad DEUM, paratus honorari ad honorem Dei, & paratus deijci pro amore & timore DEI. Habemus ergo hic clarum exemplum, quod

quòd Deus bonam voluntatem præmiat, ubi facultas deest, & non solum ipsum bonum opus, sed etiam boni operis desiderium apud Deum suam habere remunerationem. Item docemur, quòd non semper fugere oporteat Prælationis statum, dum quis in eo positus aliis prodesse norit. Nam (ut ait S. Bernard. epist. 86.) nec præesse refuge, dum prodesse potes; quia vae quidem tibi, si præes, & non prodes; sed vae gravius, si, quia præesse metuis, prodesse refugis. Idem docet S. Isidorus lib. 3. de Summo Bono cap. 33. Multis, inquit, interceptis Satanas fraudibus eos, qui vitæ, & sensibus utilitate præstantes, præesse & prodesse aliis nolunt, & dum eis regimen animarum imponitur, & consultius arbitantes otiosam vitam agere, quam animarum lucris insistere, quòd tamen decepti agunt per argumentum diaboli fallentis eos sub specie boni, ut, dum illos à pastoralis officio retrahit, nequaquam proficiant, qui eorum verbis & exemplis instrui poterant.

37. Ex quibus modò enarratis, manifestè concluditur, quòd Prælatio viro probato, ac prudenti non sit fugienda ea de causa, quòd audiat, non raro animarum Pastores exorbitare & perire. Nam si causam quis lustraverit, haud mirabitur. Siquidem si vitam & mores multo rum perscrutatus quis fuerit, utique reperiet plures, priusquam ad Prælationes assumuntur, nullum fermè in virtutibus studium impendisse, salutemque propriam in postremis semper habuisse; &

ideo nemo magnopere demirari debet, tales in officiis & prælationibus mox inflari, & evanescere, nullamque de promovenda subditorum salute operam navare; quin imò eosdem suis depravatis moribus scandalizare, & ad iniquitatem inducere sequelam, ideòque miserè perire. Alii reperiuntur, qui doctrinæ pabulum suis concreditæ ovibus subtrahunt, & dum malè agunt, in eorum delicta debitis poenis non animadvertunt; sic suorum subditorum peccata quasi approbantes, iisdem se contaminant. Paucis: Qui prius in Virtutibus, in Charitate & humilitate præcipuè, solidè non est fundatus, huic prælatura non solum periculosa & ruinosa, sed ipsa quoque ruina est, ut superius memoratum. Secus res se habet in vero humili, & qui divini amoris igne æstuat; huic enim cuncta in bonum cedunt, teste Apostolo, Rom. 8. Diligentibus DEUM omnia cooperantur in bonum; Et humilibus Deus non possit non porrigere auxilium manum. Hinc in solatium talis boni Prælati, qui propter amorem Dei, & pro salute animarum suscipit onus regiminis, dixit Christus S. Birgittæ (lib. 6. Revel. cap. 65.) Quòd duplicem mercedem sit habiturus; primò, quòd particeps erit omnium bonorum eorum, quotquot perduxit ad portum: secundò, quòd gloria ejus augebitur sine fine. Id quod fusiùs patebit sermone sequenti.

SERMO XXIV.

DE ZELO ANIMARUM.

Qui elucidant me, vitam aeternam habebunt. Eccli. 24. 31.

PARS PRIMA.

1. **Z**elus hic secundum S. Thomam 1. 2. q. 28. a. 4. est intensus amor, quo quis movetur contra illud omne, quod repugnat bono amici, illudque repellit, & ea, quæ sunt contra honorem & voluntatem Dei, repellere secundum posse conatur. Hic gloriæ & honoris divini, nec non salutis animarum Zelus inter reliqua, quæ in Dei obsequium præstare possumus bona, non postremum, imò fortasse primum est; teste S. Gregorio hom. 12. super Ezech. dicente: *Nullum Omnipotenti DEO sale est Sacrificium, quale est Zelus animarum.* Et ut Divinus Theologus S. Dionysius Areopagita de Cælesti hierarch. c. 3. loquitur; *Divinissimum est omnium divinatorum operum, cooperari in salutem animarum.* Cujus Sententiæ veritas in Sacro Evangelii codice Joan. 21. fundatur. Interrogat Christus S. Petrum: *Simon Joannis, diligis me plus his?* Respondet; *Etiā Domine, in scis, quia amo te.* Ter Salvator hanc interrogationem proposuit, & S. Petrus idem responsum dedit semper. Unde subjunxit: *Pasce oves meas.* Non dixit: *carnem tuam inediā, continuis vigiliis, durisque corporis afflictationibus vexes, & mortifices:* non dixit, *omnibus te bonis exspolies, facul-*

tates tuas vendas, & pretium pauperibus eroges; non dixit, *seculum valere jubeas, omnem humanam conversationem fugias, teque vivum in solitudinum latebris sepelias;* non, inquam, hæc, aut alia similia Petro imposuit, quamvis bona, quamvis virtutum instrumenta, & grandium meritum semina. Sed quid dixit? *Pasce oves meas;* hoc enim erit efficacissimum perfecti amoris, quo me prosequi testaris, argumentum. Unde liquet, animarum curam esse perfectissimum opus, quo evidenter comprobari queant vastissimæ ardentis amoris flammæ.

2. Idipsum sentit S. Chrysost. hom. 76. & alii multi Sancti Patres: Nihil sic, inquit, Deo placet sicut Zelus & lucrum animarum. Ratio est, quia nihil ita gratum ac Charitas, eò quod ipsa omnium Virtutum Princeps sit & maxima, ut testatur Apostolus 1. Cor. 13. *Major autem horum est Charitas,* & in ipsa tota consistit perfectio; unde & idem Coloss. 3. v. 14. eam nuncupat *Vinculum perfectionis.* Hic autem Zelus, ut loquitur Rodriguez p. 3. tr. 1. c. 10. intensus & excellens Dei amor est; ei quippe, qui hoc æstuat, nequaquam satis est, Deum quantum potest amare, & servire; verum insuper quàm arden-

ardentissimè cupit, ut omnes eum amare & servire intendant, ut Sanctissimum ejus Nomen ab universis colatur, glorificetur, & extollatur; denique ut DEI Regnum se quaquaversum extendat, ac propagetur, atque hoc unicum ejus gaudium ac voluptas est. Unde, si quæ peccata in Deum suum committi videt, ea ad usque intima animæ ejus penetralia penetrant. Quemadmodum enim filius probus summopere Patrem suum ab aliis honorari exoptat, gaudetque dum hoc fit, si verò illi irrogantur injuriæ, hæc magis eum affligunt, quàm si forent propriæ. Pari modo, hoc Zelo succensus tanto in Dominum suum amore fertur, ut hoc unicum ejus gaudium sit, quòd Divina Majestas ab universis honoretur, & laudetur. E diverso nihil magis eum cruciat, quàm videre tot & tam atrocia peccata in eum committi. Proinde hic zelus, excellens Dei amor est, sicut etiam singularis quidam actus amoris erga proximum. Sicut enim tunc verè Deum amare comprobamur, si ob majorem ejus gloriam gaudemus, & ob injurias in ipsum admissas dolemus; ita verum amorem erga proximum tunc testatur, cum ejus bono lætamur, & ob vera ejus mala, peccata scilicet, seriò contristamur, eaque, quantum possumus, impedire procuramus.

3. Porro, ne à regia hujusce zeli semita deflectamus, scire nos oportet; quòd sicut nonnulli sint lapides, qui pretiosi esse videntur, at verè tales non sunt, ita etiam videtur aliquando aliquis zelus bonus, sed reverà virtuosus non est. Talis fuit zelus Apostolorum Jacobi & Joannis. Cùm enim à Samaritanis in urbem non fuissent admissi, adversus illos commoti, & indignantes, dixerunt ad Christum: *LUC. 9. 54. Domine, vis dicimus, ut ignis*

descendat de caelo, & consumat illos? At Salvator hunc zelum coarguens ait: *Nescitis cujus Spiritus estis; id est, non nostis Spiritum legis gratiæ; quæ non rigores spirat, non castigationes, sed clementiam. Filius hominis non venit animas perdere, sed salvare.* Heribertus Rosweidus l. 5. vit. PP. recenset; deliquisse Monachum quendam, quem propterea cæteris fratribus in Ecclesia congregatis Superior abegit. Quod videns Abbas Bessarion, mox è loco surrexit, perrexitque portam versùs, egressurus templo. Pater, inquebat Sacerdos, quò vadis? Respondit ille: *Si peccatores expelluntur, hinc quoque abscedere me oportet, quia & ego peccator sum.* Quà responsione Bessarion ingenuè indicavit hujuscemodi zelum esse vitiosum & malum, & quod in peccata lapsis potiùs compati, quàm indignari oporteat. Hinc S. Dionysius Arcop. ep. 8. ad Demophilum egregiè hanc rem pertractat. Dicitque: Quemadmodum cæcos, quò sit eundem, nescientes, non propterea suste-cædimus, nec iis indignamur; sed potiùs manu arreptâ conducimus, illis compatiētes: taliter cum peccatoribus, qui teste Sophonia 1. *ambulant ut cæci*, nos gerere debemus. Non inquam, statim in eos sævire; sed iisdem compati, & viam veritatis ostendere, magnòque eos amore conducere & adjuvare: idque ad imitationem Christi, qui errabundam oviculam per avia montium indefesso studio conquirat, eam & voce, & sibilo vocando: quam deinde inventam pedo pastoralis non ferit, sed in humeros acceptam ad ovile defert. Hic bonus est zelus, aliæ verò zeli formæ, & adversus peccatores indignationes bonæ non sunt.

4. Refert occasione hujus Dionysius mirabilem quandam historiam, & quæ maximam legentibus adfert consolatio-

nem, quam S. Carpo ait contigisse viro multis revelationibus claro (vide eam *serm. 3.* ne eandem bis repetamus.) Hinc ergo Carpus ob indiseretum suum zelum correptus, in posterum factus est cautior, uti & nos illius exemplo sapere oportet, scientes id genus zeli Deo displicere: qui, asserente Apostolo 1. Tim. 2. Omnes peccatores vult salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. Et per Ezechielem 4. ait: Numquid voluntatis mea est mors impii? & non ut convertatur à viis suis, & vivat? Peccatores quippe card illi steterunt, suntque velut Benoni Gen. 35. *Ps. 18.* id est filii doloris: utpotè quos magnis cum doloribus in Cruce genuit, ideo eos non perire, sed converti, & in perpetuum vivere cupit. Hanc ob causam S. Catharina Senensis (ut S. Virgo suis in dialogis c. 29. refert) Christus dixit: Ego vos affectuose deprecor, ut assidue me rogetis pro salute peccatorum, quorum à vobis exigo sudores, atque lacrymosas orationes, ut eis impendam, uti opto, misericordiam gratiosam. Aliàs S. Birgitta l. 7. revel. c. 19. dixit: Si adhuc possibile esset, ut ego toties morerer, quot sunt anime in inferno, ita ut pro qualibet egrum talem mortem iterum sustinerem, qualem tunc pro omnibus sustinui, adhuc corpus meum paratum esset subire hæc omnia libenti voluntate, & perfectissimâ charitate. Hunc ergo ex adverso facile constare poterit, quàm perversus sit zelus, Deoque displiceat, dum peccatoribus non comparimur, sed iisdem potius indignamur, & ut debitis plectantur pœnis, optamus.

5. Zelum ergo bonum, quem nos habere par est, exhibuit nobis Moyses Exod. 32. Ascenderat ille in montem Sinai, legem populo dandam à Deo accepturus, quâ in duobus tabulis acceptâ de monte descendebat. Videns autem populum vitulum adorare, eique divinos hono-

res deferre, adeò iratus est, ut tabulas ipsius Dei manu concinnatas terræ illidens confregerit. Veruntamen et si tanta ejus esset adversus prævaricatores & peccatum, indignatio, confectum tamen ad Deum se convertit pro iisdem rogaturus, idque tam ferventer ac cordialiter, ut dicat: Dimitte eis hanc iram, aut si non facis, dele me de libro tuo, quem scripsisti. Talis etiam, sit noster zelus, oportet. Simile exemplum habemus in S. Paulo, qui de seipso Rom. 9. ita scribit: Veritatem dico in Christo JESU, non mentior, testimonium mihi perhibente conscientia mea in Spiritu Sancto, quoniam tristitia mihi magna est, & dolor cordi meo. Optabam enim ego ipse anathema esse à Christo pro fratribus meis, qui sunt cognati mei secundum carnem. Ex una parte Apostolus ob populi sui peccata miro dolore affligebatur, quod peccatum cane pejus & angue detestaretur, ex alia ita ipsum ejus miserebat, ut anathema se velle esse dicat, quò ipse salutem consequatur.

6. Diversimodè hoc Moyses & Apostoli votum Sancti Patres exponunt. S. Hieronymus quidem id de morte corporali putat intelligendum, dicitque Sanctos illos voluisse suum profundere sanguinem, & corporali morte occumbere, ut sui viverent vitâ spirituali, & salutem æternam adipiscerentur. Inde autem id probat, quòd vox Anathema non rarò in Sacra Scriptura pro morte corporali sumatur. Verùm aliis expositionibus omissis, scitâ & affectuosâ admodum more suo dat S. Bernardus *serm. 12. sup. Cant.* Ait ergo Moysen eo loco affectu & amore quodam patris, aut potius matris loqui, hanc enim nullum gaudium oblectare potest, si ab illo filii ejus excludantur. Quod etiam eleganti similitudine declarat. Ponamus, inquit, opulentum quemdam

dam pauperculæ mulieri sic loqui. : Si meæ affidere mensæ velis, accede, & grata eris, hoc tamen pacto, ut prolem, quam brachiis gestas, non adducas, sed interim ante fores relinquant, plangit enim, ego verò molestias & tædium non peto. Putasne mulierem hanc ad prandium venturam? Minimè, imò jejuna potius manere mallet, quam dulce pignus viscerum suorum foris relinquare, diceretque; vel filiulus mecum huc intret, necesse est, vel prandium tuum ipse tibi habeas. Eodem modo *Moyſes*, prosequitur *Doctor mellissius*, noluit solus introduci in bona Domini, foris scilicet remanente, imò & excluso populo.

7. Non abſimili compaſſionis & amoris affectu erga miſeros peccatores & alii multi Sancti ferebantur, quos proinde imitemur, oportet. S. Dominicus, ut peccatores Deo reconciliaret, singulis diebus acerrimè se flagellis cecidit. S. Ignatius Lojola lacui frigido collo tenus se emerſit, ut impudicum juvenem à lascivia abduceret; ut fufius ſerm. 6. dictum. S. Magdalena de Pazzis ex deſiderio magno juvandi animas, præter extraordinarias afflictiones & poenitentias, quibus se enecabat, petebat à Deo infirmitates, poenas & tribulationes, & omnia mala poenalia, quæ peccatores merebantur, & obtulit se DEO ad ferendas etiam inferni poenas pro animabus, si hæc ejus eſſet voluntas. Denique, ut alia omittamus exempla, Pater Ludovicus de Ponte à Societate JESU, vir vitæ Sanctimoniam clarus, tam ardente zelo erat accensus, ut scripſerit in ſuo libello: Si ad peccatorum conversionem neceſſarium ſit, me in perpetuum ardere inſammis inferni ſine peccato, me offero, DEUS, ad has flammæ. Hæc

Gramm. Relig. Pars I.

igitur compaſſionis & amoris viſcera DEO maximoperè placent; & talis noſter zelus ſit, oportet. Hic autem zelus DEO tam gratus eſt, ut licet (*Chryſoſtomo* teſte hom. 79.) ſeveras & graves ſuſcipias auſteritates, toto vitæ tempore jejunes, & humi cubes, denique totam ſubſtantiam tuam in pauperes effundas; nihil tamen hæc omnia ſunt, ſi cum animarum zelo conſerantur. Quamto enim anima pretioſior eſt corpore, tanto plura præſtant, qui Confeſſiones audiendo, prædicando, conſilium ſalutare dando, aliæque opera miſericordiæ ſpiritualia obeundo, animabus ſubvenire, & mederi ſaragunt, quam ii, qui largas de opibus ſuis eleemoſynas erogando corporibus opem adſerunt.

8. Legitur in *Eccleſiaſtico Sapiente* c. 42. §. 14. Melior eſt iniquitas viri, quam mulier bene faciens. Kariſſima & inſolita valdè propoſitio, & quæ potius paradoxo ſpeciem præſert, quam ſinceræ veritatis. Quis enim unquam audivit, meliorem eſſe iniquitatem viri, quam mulierem bene facientem? Prætermiſſis aliis Doctorem expoſitionibus, hanc ad propoſitum noſtrum optimè accommodatam proſert S. Bernardus Serm. 12. ſup. Cant. Nomen illud Iniquitas accipitur pro inæqualitate. Qui vitæ contemplativæ, qui propriæ ſaluti ſtudet, ſuæque tantum animæ curam gerit, & peccatum non committit, probè facit: Superatur nihilominus ab eo, qui ſaluti animarum vacat, qui juvandis proximis occupatur, licet deſectus aliquis, & peccatum in hoc exercitio ſubrepat; Charitas enim ſupprimat, & expungit peccatum, teſte S. Petro 4. Audiamus Mellisui Doctorem verba: Melior eſt iniquitas viri, quam mulier bene faciens. Nam tu qui-

Xx

dem

dem in tui custodia vigilans benefacis, sed qui iuvat multos, & melius facit, & viriliter: quod si implere non sufficit absque aliqua iniquitate, id est, absque aliqua inaequalitate vitae, & conversationis suae, memento, quia Charitas operit multitudinem peccatorum. Ita S. Bernardus. Quamobrem tamen nonnunquam, dum aliorum saluti invigilamus, nos ipsos aliquibus naevibus & defectibus inquinemus, qui ex humana incuria, & fragilitate nobis subrepere solent, non tamen propterea animarum curam abjicere oportet; quia (ut docet S. Chrysost. or. 5. adv. Judaeos) saepe una anima, quam lucrati fuimus, potest innumerabilem peccatorum pondus abolere, animaeque nostrae pretium in extremo die iudicii fieri. DEUS etiam lubenter peccata, occasione zeli animarum contracta, nobis dimittet, zelumque hunc aeternam remunerabit gloria. Sicut enim is, qui filium aut Sponsam Regis ex igne, in quem jam jam cadebat, eriperet, non levem haud dubie gratiam, praemiumque à Rege acciperet, facileque ob hanc charitatem de noxis in Regem admissis veniam consequeretur; ita non minorem apud Deum gratiam, & suorum peccatorum indulgentiam obtinebit, qui animas Deo dilectissimas ab aeterno interitu liberare studuerit.

9. Hoc ipsum S. Iacobus in Canonica sua Epistola. c. 5. nobis indicat dicens: Qui converti fecerit peccatorem ab errore viae

suae, salvabit animam ejus, & operiet multitudinem peccatorum. Quae verba S. Gregorius l. 19. mor. c. 11. exponens ait: Si, qui hominem à corporali morte liberat, tamen non hodie, cras tamen moriturum, magham mercedem & praemium meretur, eoquod ille praemium & coronam merebitur, qui animam à morte sempiterna vindicat, & causa est, ut in aeternum gloriae caelestis fruatur, nunquam ut eam possit excidere? Hinc illi, qui proximum viam salutis edocent, non tantum vitam aeternam consequentur, teste Sapiente Eccli. 12. v. 3. Qui elucidant me, vitam aeternam habebunt; sed insuper in caelo ceu soles quidam, & lunae micabunt, ut legitur apud Danielem 12. v. 3. Qui ad justitiam erudiunt multos, fulgebunt quasi stellae in perpetuas aeternitates. Anima siquidem pretiosum quid est in oculis Dei, hinc non mirum tanto praemio illos donari, qui animabus succurrere & mederi satagunt. S. Catharina Senensis, si quem Concionatorem per plateas incedentem cerneret, illico domo egrediens, locum, quem ille pedibus calcabat, magno pietatis sensu osculabatur. Rogata verò cur hoc faceret? Respondit, Deo revelante se didicisse, quanta esset animarum in gratia Dei constitutarum pulchritudo & decor; hanc ob causam tanti se facere eos, qui earum conversioni insisterent, ut terram, quam illi pedibus pressissent, deosculari non delectaret.

PARS SECUNDA.

10. **E**X nunc dictis ulterius consequitur, ob metum Purgatorii (ne scilicet, dum aliorum saluti vacamus, contrahamus quaedam peccata aliis non contrahenda, quorum causam

in flammis purgantibus nos luere oportebit) non esse animarum curam praetermittendam; hic enim est inanis scrupulus, ideoque abjiciendus. Quin imò magnam spem concipere possumus, has poenas

pœnas ob hanc charitatem nos evasuros, nedum respectu noxarum hoc in negotio ex aliqua incuria commissarum, sed etiam respectu aliorum peccatorum nostrorum. Egregie ad hanc confirmandam veritatem scribit S. Gregorius Papa (apud Pacu- chellum tom. 2. lect. 44. §. 12.) ad Augustinum, quem prædicandi gratiâ in Angliam, & ad regnum illud ad Evange- lii lucem reducendum, miserat. Peccator ego, inquit, spem certissimam teneo, quia per Omnipotentis Creatoris nostri, ac Redemptoris Jesu Christi gratiâ, peccata tua dimissa sunt: Et idcirco electus es, ut per te dimittantur alie- na. Nec habebis luctum de quolibet nato im- posterum, qui de multorum conversione gau- dium conari facere in celo. An gravius & suavius differere poterat S. Pontifex in eorum consolationem, qui prædicando, consilia & monita salubria suppeditando, Confessiones audiendo, moribundis assistendo, pro aliorum salute laborant?

11. Porro, quamvis non raro ob pec- cate hujuscemodi occasione contracta ali- quam in lustralibus flammis pœnam subire cogemur (cum hæc charitas non semper sit tam intensa & efficax ut omnem peccatorum nostrorum & culpam & pœnam deleat) propterea ta- men nequaquam nos à similibus chari- tatis & pietatis operibus abstinere oportet, & plures rationes, quæ præponde- rant, quarum duntaxat duas hic afferam. Prima est, quod in aliorum salute pro- movenda desudans, mirum in modum cælestem augeat sibi gloriam in æternum non minuendam, hujus autem gloriæ vel unus gradus tanti æstimandus est, ut teste Jacobo Montfordo Tr. de animabus, mille purgatoria nullius momenti repu- tanda sint, si insdem unicus gradus glo- riæ altioris obtineri possit; cum ergo per ejusmodi charitatem haud dubiè quàm plurimi gradus gloriæ obtineantur, qui

sine illa nunquam obtinerentur, rectè concluditur, optimè facturum eum, qui operam suam collocat in adjuvando pro- ximo, tamen ob aliquas leves peccati maculas inde contractas aliquo tempore in igne purgante hæreere deberet. Hinc (ut Jacobus Marchantius tr. 4. Virg Aaron. lect. 1. testatur) S. Theresia tam jucundum erat, salutem animarum quocunque tan- dem modo procurare, ut diceret: Quale mihi damnum, aut cur conqueri debeat; licet ad usque diem Judicii pœnas Purga- torii sustinere me oporteat, modò per illud consequar, quod una anima salvetur; quantò ergo magis, si agatur de plurium animarum lucro, id vereri nequaquam deberem?

12. Altera Ratio præponderans hæc censeretur debet, quod animarum zelus sæpè animas nostras ad æternam beatitudi- nem transmittat, quæ sine hoc æternum periissent. Cum enim elemosyna, teste Tobia 4. ab omni peccato, & a morte liberat, & non patietur animam ire in tenebras. Quantò magis ergo hunc effectum causa- bit hic zelus, qui est elemosyna omnino perfectissima? Præterea fieri nequit, quin illæ animæ, quas ad cælum venire juvi- mus, sine intermissione Deum pro salute nostra exorent. Libet audire aliquam historiam, desumptam ex Spec. Exemp. y. Conf. exemp. 18. Quidam Frater, bonus Prædicator, habens multos filios & filias Confessionis, hanc virtutem ha- buit, quod pauperularum & devotarum personarum confessiones libenter audie- bat. Quo jacente in extremis, quædama devota mulier vidit in excessu mentis, quod idem frater erat filius perditionis, usque dum spiritum exhalare debuit, & tunc Dominus misertus salvavit illum. Nam ejus anima egressa descendit in gra- vissimas incendiî pœnas, sed ipsâ die mortis suæ vidit lacrymas & orationes

devotarum filiarum suarum magnam partem incendii ejus extinguere. Horâ autem liberationis ejusdem Fratris de Purgatorio, venit vox ad eandem Sororem dicens; Propera ante altare S. *Catharinae*, quia ibi hodie dedicatio erit (in isto enim altari idem Frater solitus erat celebrare) quæ jussa complens vidit fratrem illum duci è Purgatorio, & venire super idem altare, & protinus multi filii & filiae ejus, qui antè obierant, & ad Patriam discesserant, descenderunt de cælo, eumque secum in cælestem Jerusalem adduxerunt. Ecce fructum ex animarum zelo prognatum? quò abiisset Sacerdos hic, si per hujusmodi charitatis opera, aliis impensa, Deum sibi propitium non reddidisset?

13. S. *Petrus Damiani* in vita S. *Romualdi* scribit ejusdam Cœnobii Monachos, bestiali furore agitados, Sancto viro insurrexisse, quòd in plurimis depravatis eorum moribus se contrarium ostendebat. Conspirarunt itaque contra ipsum, & junctim, assumptis armis, cellam ejus irruerunt, gravibus verberibus cæsum regione illâ ejecerunt. Quare *Romualdus* decrevit imposterum sibi ipsi tantum invigilare. Quid ita laboro? inquit; nonne satis est, si meipsum salvem? Quot Sancti Eremitæ omnino solitarii in remotissimis desertis degunt, propriæ tantum saluti consulentes? Cur non & ego hoc agere potero? Quid opus est de aliis sollicitum esse? Fracta est navis, qui potest, effugiat. Cùm similia in mente coxisset, tanto terrore concuti pectus suum sensit, ut putaret se Deum conspiciere aratum, fulminantemque è cælis, subitus verò explicatas inferni fauces, ita ut jam jam se damnandum crederet, si obstinatè in facta deliberatione persisteret. Timuit ergo, & contremuit, sententiâque mutavit, & fervore ardentissimo totum se illi saluti tradidit, ita ut desideraret,

posse omnes homines à fugacium rerum amore desistere, & ad cælestia concupiscenda, ipsamque Dei fruitionem efferre. Itaque liquet non paucis ad salutem propriam assequendam necessarium esse animarum zelum, sine quo aliâs perirent.

14. Hanc ob causam legimus in *Historicis Ecclesiasticis*, etiam Anachoretas, quos ad solitudinem colendam Deus vocârat, cùm Ecclesiam Christi à Tyrannis & hæreticis divexatam, Fideles autem doctrinæ & opis indigos cernerent; ad tempus, quiete sepositâ, eremo egressos per urbes circumcurfasse, partim hæreticos confutando, partim Catholicos tum instruendo, tum ad mortem constanter pro fide oppetendam animando. Sic fecisse legimus *Magnum Antonium* temporibus Imperatoris Constantini, nec non alium virum Sanctum nomine *Acepsimam*, qui sexaginta ipsis annis antè reclusus, nullum mortalium viderat, vel convenerat; nec non alios permultos, Quorum unus *Aphrates* nomine, egregium quoad hoc Imperatori Valenti Ariano responsum, & simul facti sui rationem dedit. Cum enim quæsitus esset, cur solitudinis quietem reliquisset? Respondit: id se fecisse, eò quòd incendium in domo paterna, id est hæresim in Ecclesia novam, exortum advertisset; non decuisse proinde, ut non & ipse ad incendium hoc extinguendum accederet. De S. *Simeone Salo* scribit *Leontius Episcopus Cyprius* in ejus vita, quòd, cùm viginti quinque annorum spatio in solitudine summa cum perfectione obsequium Deo præstasset, statuerit tandem in urbem se conferre, ut lucrari animas posset. Quamvis autem *Abbas Joannes* à tali proposito eum remove niteretur, hanc esse tentationem diaboli distitans, nihilominus in urbem profectus est, stultum se finxit, & sanctâ suâ felici & prudentissimâ

Stultitiâ ingentem animarum fructum collegit, multas secum in cælum abduxit; ibique gloriosâ & celeberrimâ pompâ susceptus est.

15. Metuebant enim etiam SS. *Anachoretae*, ne cum servo pigro in tenebras exteriores mitterentur, si in suis spelâis sibi solis vacarent, aliorum verò salutem negligerent, cum eam promovere possent. Quia (ut S. *Gregorius* 1. *Past.* cap. 5. & D. *Thomas* 2. 2. quæst. 133. art. 1. inquirunt) illos, qui prodesse utilitati proximorum in prædicatione refugunt, si districte judicentur, ex tantis reos esse, ex quantis venientes ad publicum prodesse poterunt. Os Divinum per Salomonem Prov. 11. vers. 26. loquens ait: Qui abscondit frumenta, maledicetur in populis. Quæ verba S. *Hieronymus* interpretatur, & dicit: Frumentum quid aliud significat, quàm divinum Verbum? Sacra Scriptura alimentum est, quo nutriuntur animæ; Qui populos alere potest, qui eos erudire, & lumen ipsis & salutem conferre novit, & hoc negligit, væ huic, nam omnes Dei & hominum maledictiones se in ipsum effundent. Servus ille piger in Evangelio in tenebras exteriores missus est non alia de causa, quàm quoddam otiosum detinuerit talentum, quoddam negotiatum non fuerit, quoddam lucrum non auxerit. Ita & tu quidem (ait S. *Chrysostomus* ora. 1. adv. Jud.) tamen ipse purus & innocens perseveres, cæterum non augeas talentum, nec fratrem pereuntem revoces ad salutem, eadem, quæ ille patitur, patieris.

16. Verum enim verò si tam atrocibus subijciantur pœnis illi, qui ex Charitate duntaxat obligati non quærent animarum lucra, dum possent; Quid, quæso, non fiet illis, qui ex Justitia simul, & ratione officiorum suorum ad

animarum salutem promovendam tenentur, nihilominus tædio victi, & otio torpentes animas sibi creditas perire sinunt, nec eas doctrinæ pabulo nutriunt? Profectò repetere hic fas est verba Christi de Juda Proditore prolata: Melius illis foret, si nati non fuissent. *Isaias* ed quoddam vice quadam tacuerit, & peccata populi, optimatum & præcipue Ozie Regis (ut SS. Doctores *Hieronymus* & *Cyrillus* declarant) reprehendere neglexerit, adeo timore concussus est, ut exclamarit: Væ mhi quia taciui. *Isa.* 6. Porro, si tam præclarus Propheta horruit damnationem propter perniciosum silentium suum: heu! quid non merito pertimescere deberent animarum curatores, dum errantes non dirigunt, neque peccantes, ut par est, corrigunt, nec reprehendunt, sed tacentes eorum peccata quasi approbant. Cerrè mirum videri debet, tales Pastores posse salvari, cum tot animas sibi concreditas ad tartara suâ socordiâ delabi sinant. Labet ad hoc propositum nostrum audire horrendum factum, quod in magno *Exempl. Speculo* exemp. 12. dist. 9. refertur. Decanus quidam, cui animarum cura erat commissa, cum gravi aliquando correptus morbo decumberet, invisit ipsum Sanctus quidam vir, cum quo magnâ utebatur familiaritate. Inter varia colloquia serio de animæ salute agebat probus ille vir, sed vix inceperat, & ecce statim ægrotantis cubiculum densissimis perfusum est tenebris, auditaque horrenda quædam vox instar nubium fragoris: Surge, surge Sacrilege, expoliator Christi, & intersector pauperum, veni & accipe indumentum. Post animam quantocyus reddidit infirmus, ejusque corpus obrigit carboni simillimum. Redit ad Monasterium probus ille

ille Religiosus, totus horrefactus, & ferventibus precibus Deum rogavit, ut dignaretur statum Decani illius manifestare. Die quadam, cum oraret, apparuit defunctus horrenda specie; Religiosus, quis esset? interrogat. Cui ille: Ego sum talis Decanus, maledictus & damnatus, quondam familiaris tuus. Tunc Sanctus: Miror planè, quòd, cum homo castus semper fueris, probus & discretus, æternum damnatus sis. Respondit infelix ille. Non mireris de hoc, sed mirare, quomodo Clericus habens Ecclesiam possit salvari, quomodo salutem obtinere queat, animarum qui curam habet. Adjuratus, ut damnationis causam diceret, non tacuit. Itaque plurimis causis enarratis, quæ damnationem Clericis parant, etiam hanc ut præcipuam adduxit, quia nimirum Prædicationem abhorrent, quia animas sibi commissas non pascunt, quia studium in eo non ponunt, ut subditi christiano more ac piè vivant, sed animarum salutem penitus negligunt abjecta omni curâ, & fervore.

17. Hanc catastrophem confirmat alia historia, quam recenset Vincentius Bellouacensis l. 24. specul. histor. c. 98. aitque Henrici IV. Imperatoris ætate duos laxioris vitæ Clericos pactum iniisse, ut, qui prior hinc migraret, viventi appareret, clarèque statûs sui noticiam. Non multo post eorum unus animam efflavit, alterique apparens dixit, se æternum damnatum, & simul addidit: *Sathanas, & omne satellitium inferorum omni Ecclesiastico statui gratias de tartaro emittunt, quod, cum ipsi in nullo suis voluptatibus desint, tantum numerum subditarum animarum patiuntur ad inferna descendere Prædicationis incuriâ, quantum, nunquam viderant retroacta secula.* His dictis disparuit defunctus, &

vivus Religiosum Ordinem ingressus est: ut poenitentiam ageret. Hinc ergo patet, quàm præcipiti cursu ad tartara devolvantur animarum Pastores unâ cum suis subditis, dum eis salutaris doctrinæ pabulum subtrahunt. Quamobrem O Reverendi Patres, Fratres mei in Christo charissimi, qui in Superiores electi estis, quibusq; vestrorum confratrum animæ sunt commissæ, vestris advolutus pedibus, eâ, quâ fieri potest reverentiâ, & summo charitatis affectu supplex rogo, ut diligenter & attentè expendatis, quod vobis D. P. Augustinus in aurea sua Regula præscribit, dum ait: *Ille qui vobis præest, non se existimet potestate dominante, sed charitate serviente felicem; Dicit vos esse felices, non quia aliis præpositi, & in majori dignitate constituti estis, sed quia per charitatis opera, præcipue per animarum zelum nostrum in modum æternæ beatitudinis gaudia cumulare præ aliis valetis. Sed vix vobis, si hanc charitatem negligitis. Ecce barathrum est profundissimum, quod se sub vestigiis vestris, & plantis aperit, si animarum salutis zelo non ferveatis, quorum facti estis custodes. Si exhortandi, instruendi, & docendi munus neglexeritis, si omnem industriam, & omnes vires non impenderitis ad obstruendas inferni fauces, ne in eas incidant illi, quorum regimen vobis commissum est, æternæ damnationis rei estis. Vobis loquitur Deus Omnipotens per Ezechielem 3. v. 18. Si dicente me ad impium, morte morieris, non annuntiaveris ei, neque locutus fueris, ut avertatur à via sua impia, & vivat, ipse impius in iniquitate sua morietur, sanguinem autem ejus de manu tua requiram.*

18. DEUS hæc loquitur & clarè. Prælati, & vos omnes, qui animarum curam geritis, si curam suscepistis, ut sine cura vivatis, magnis passibus ad infernum prope-

properatis. Cura vestra perpetua debet esse, mordax & pungens quæ semper vos stimulet die noctique, & somnum ex oculis vestris excutiat, ut nimirum ex subditis vestris nemo pereat. Væ vobis, si vel unicus incuriâ vestrâ pereat! Quapropter invitate, arguite, allicite, perterrete eos, explicare & prædicare illis vitiorum turpitudinem, peccatorum horrorem monstrare, poenarum atrocitatem exaggerare, inferni supplicia, ignem, flammæ, tormentorum æternitatem, quibus improbi plectuntur, intimare; inite denique omnem viam,

omnia adhibete media, ne quisquam damnetur. Si hæc agere neglexeritis, eorumque saluti non incubueritis, sed eos perire siveritis, damnationis, quam ipsi incurrunt, rei eritis; & væ vobis tunc! S. Gregorius hom. 11. in hunc textum altum ingemiscens, exclamat: O miseros nos! O miseros omnes S. Ecclesiæ Prælatos! Ecce, quibus periculis obnoxii sumus. Super ea mala, quæ propria habemus, alienas mortes addimus, quia tot occidimus, quot ad mortem ire quotidie tepidi & tacentes videmus.

PARS TERTIA.

19. **P**orro si tam severe in die Judicii à Deo judicabuntur illi, qui vimuneris sui nullas oves Christo Domino lucrati sunt; Quid, quæso, de illis erit, qui nedum suâ negligentia, & perniciosâ taciturnitate, verum etiam malis & pravis suis exemplis, & moribus multas perdidit, & in damnationis barathrum deturbarunt? Quid, inquam, de illis erit? Id certò ipsis continget, quod vaticinatus est Vates Jeremias 17. v. 18. *Duplici contritione conterere eos.* Quid hoc significat? Declarat S. Laurent. Justin I. de Just. & regim. Prælat. c. 5. dicens: Duplici contritione atteritur Pastor, dupliciterque judicii efficitur reus, sui videlicet, & ovium perditione, præsertim earum, quas ex ipsius convincitur periisse incuria. Judicium quippe, quod subire debebunt, terribilius erit quàm aliorum, quia duplex erit, pro se enim respondebunt, & pro subditis; suorum scelerum poenas dabunt, & subditorum qui perierunt, cum eorum damnationem non impedierint, ut illorum officium exigebat. Hinc idem

Propheta Jeremias 25. præcipit Pastoribus, ad Divinum tribunal perducendis, *Ululate Pastores, & clamate, & aspergite vos cinere optimates Gregis: quia completi sunt dies vestri, ut interficiamini: & dissipationes vestrae, ut cadatis quasi vasa pretiosa.* Sed nonne ululare propriè dicuntur lupi? Omnino, & hinc Propheta optimè dixit: *Ululate Pastores, quasi dicat, vobis loquor, qui quoad officium Pastores estis, sed in lupos vos transformatis quoad munus vestri exercitium; dilaniatis enim, interficitis, & ultimum paratis interitum ovibus, animabus, inquam vobis creditis.* Hinc dissipabimini, hinc ad secundam mortem damnandi estis, & velut pretiosa vasa cadetis. Mysteriosus loquendi modus, ait hic S. Hieronymus; quia quanto antè fuere pretiosiora, tantò majus eorum in contritione sit damnum. Quod de vasis decidentibus & contractis dicitur, hoc de vobis asseritur Pastoribus. Nobiliores, sublimiores cæteris fuistis; eadetis proinde in infernum, & tanto terribilior erit vestra damnatio.

20. Ex his manifestè patet, periculosissimam fore Prælationem illi, qui prius in schola Christi non fuerit sufficienter instructus, ac in virtutum exercitiis probè exercitatus; cum enim ad Prælatum spectet suis subditis viam Salutis monstrare, eosque virtutibus imbuere, hoc profectò præstare, ut par est, nequit, nisi & ipse tum doctrinæ tum virtutum laude præstet, quomodo enim fideliter salutem alienam invigilabit, qui propriam negligit? Audi Sapientem. Eccli. 14. *Qui sibi nequam est, cui alii bonus erit?* Hinc quisquis proximum instruere debet, ut ipse in eo instructus sit, oportet. Quod pulchrâ similitudine S. Basilius declarat, dicens: *Qui alium jacentem erigere vult, aliorum omnino lapsus esse debet; qui verò æquè lapsus est, altero, qui erigat, etiam ipse opus habet.* Hinc monet Isaias c. 52. v. 11 *Mundamini, qui fertis vasa Domini. Vasa Domini ferunt* (inquit S. Gregor. p. 2. Past. c. 2.) *qui proximorum animas ad æterna Sacramenta perducendas, in suæ conversationis fidem suscipiunt: apud semet ipsos verò quantum debeant mundari, conspiciant, qui ad æternitatis templum vasa vivencia in sinu propriæ sponsonis portant.* Certè quisquis juxta hoc, quod loquitur, non vivit, quos verbo genuit, à stabilitate rectitudinis opere evellit. Attipulatur huic S. Pontifici Mellissius Bernardus serm. 18. sup. Cant. qui animarum curatores conchas, & non canales esse vult; canalis enim quamprimum aquam recipit, eam mox transmittit, nil de ea sibi retinens; tales sunt, qui quod docent, non faciunt. Quamobrem, inquit S. Abbas, *si sapis, concham te exhibebis, & non canalem;* Nam sicut concha prius seipsam explet, & perficit, & postea primum, quod superest, aliis distribuit; ita qui curam aliorum suscepit, prius seipsum perficere, & donis spiritualibus replere, & tum ad similia dona aliis

procuranda descendere debet; benigna enim, prudensque charitas affluere consuevit, non effluere. Quia ergo non paucos, non conchas, sed canales esse videmus, quos in aliorum Magistros datos esse cernimus, qui nec unquam boni discipuli fuerunt, mirum videri non debet, quàm plurimos in Prælationibus, & animarum curis constitutos pessum ire, ut hætenus tam in sermone præsentis, quàm antecedenti memoratum. Non quòd animarum cura in se non esset bona, optima enim est; sed quia bono mali malè utantur, ideo ubi virtutum studiosi mel ingentium meritum sibi comparant, ibi fel interitus proprii illi sugunt.

21. Quamobrem, ut quis tutè & sine propriæ salutis discrimine Prælationem quampiam, seu animarum curam suscipere valeat, necesse est, ut antè solidum virtutum fundamentum ponat, necessariamque ad hoc munus ritè fungendum, doctrinam magno labore & industriâ sibi compararet. Hoc ipse Christus suo nos docet exemplo. Quare enim toti mundo Regnum Dei prædicare ad annum usque trigessimum differre voluit, cum jam à primo conceptionis suæ instanti omni Sapientia abundaret? & cur postmodum ante suam prædicationem in desertum concessit, jejunaturus, aliàsque corporis asperitates exerciturus, & diaboli tentationem experturus? ut suo nos exemplo edoceret (ait S. Gregor.) quanta ad hoc sublime ministerium præparatio & perfectio requiratur: ipse enim hisce præmunitionibus & præparationibus neutiquam opus habebat. Hinc rursus idem S. Pontifex diligenter ponderat id, quod de illo S. Lucas c. 2. scribit: *Invenierunt illum in templo, sedentem in medio Doctorum, audientem illos, & interrogantem eos.* Adverte (inquit) & attentè considera, quod

JESUM

JESUM duodennem in templo inter Doctores parentes invenerint, non docentem, sed audientem & interrogantem. docere scilicet volebat, ne, qui in virtute adhuc puer, tener, & imperfectus est, alios docere & ante tempus in tam arduum & eminens ministerium se ingerere præsumat: cum ipse id ætatis non alios docere, sed tantum audire & interrogare voluerit, etsi alioquin esset is, qui omnem hisce Doctoribus scientiam & Sapientiam, utpote verus Deus, communicabat. Inde etiam factum est, ait idem Gregor. quod, cum Apostolos & Discipulos suos per totum terrarum orbem Evangelium prædicare iussisset, ipsisque omnem ad hoc necessariam virtutem perfectionemque dare potuisset; hanc tamen ipsis tunc non contulerit, nec eos ita rudes & imperfectos prædicare permiserit, sed dixerit eis Luc. 24. Vos autem sedete in civitate, quoadusque induamini virtute ex alto. Ut hoc pacto ostenderet, quam nos necesse sit, solidum ante in virtutibus, humilitate maximè & mortificatione, fundamentum ponere, ut postea animarum curam suscipientes, & cum proximo conversantes, opus impositum, & magno nobis commissorum bono ac compendio, & nullo nostro dispendio exercere valeamus.

22. Ut ergo ea, quæ Pastor suos sibi creditos docet, vim & efficaciam habeant, eadem ut & ipse agat necesse est; nam tamen salutaris doctrina multum conferat ad movenda corda, si tamen hæc sine virtute erit, nil penitus persuadebit; quia quod unâ manu ædificat, altera destruit. Itaque vitæ Sanctitas tum in Prælati, tum in Concionatoribus & Confessariis tam necessaria est, imò magis adhuc, quam doctrina. Certissimum enim est, bonæ vitæ exemplum longè esse ad animos permovendos efficacius ac po-

Gramm. Relig. Pars I.

tentius, quam quæcunque haberi queant verba, aut conciones. Hinc Author operis imperfecti homil. 10. ait: *Melius est facere, & non docere; quam docere, & non facere. Quoniam qui facit, etsi tacuerit, aliquos corrigit suo exemplo: qui autem dicit, & non facit, non solum neminem corrigit, sed adhuc multos scandalizat, multisque nocet.* Igitur quisquis spirituales in aliis fructum causare desiderat, prius facere quam docere opus est. Unde Christus viam in cælum operibus primò docere coepit, deinde ad verba descendit. Ait quippe Lucas Act. 1. *Cœpit JESUS facere, & docere.* Primò triginta annis voluit laborare & facere, ut triennio doceret. Ut verbo dicam, tam piè & exemplariter animarum Pastor vivere debet, ut veraciter cum Apostolo 1. Cor. 4. v. 16. suos subditos compellare possit: *Imitatores mei estote, sicut & ego Christi.* S. Dionysius Areopagita, loquens de Sanctitate & perfectione, quam Sacerdotes & Ministri Evangelici præferre debent, eos (ait) esse debere sanctos in se, ut sic sanctificent alios; perfectos, ut perficiant proximum; tantam quoque Dei habere lucem & cognitionem, ut & alios illuminare, lucemque suam vicinis communicare possint; ita denique amoris divini æstare incendio, ut etiam aliis æstus suum afflare, & eundem amorem in corde proximi accendere queant. Nam (ut bene ait S. Gregorius) *qui non ardet in se, non accendit alios.* Quia, ut S. Thomas de Villa nova dicere solebat: *Quomodo de corde frigido ardentia scintillare poterunt verba?* Tunc verò verba nostra amorem Dei in aliis accendent, quando è corde æstuate, & amoris divini flammis accenso profiliunt; unum enim tale verbum plùs proderit, quam alia centum, si nimirum erit ignitum.

Yy

23. Diss.

23. Differuimus hactenus de prima, & secunda conditione ad munus pastorale rite obeundum necessariâ, de verbo scilicet, & exemplo, nunc de tertia conditione, quæ est oratio, aliqua memorare libet. Ad vigilantem ergo Pastorem etiam pertinet, ut pro suo grege ferventes ad Deum preces effundat. De quo sapienter S. P. August. l. 4. de doct. Christ. c. 15. ait: *Munus suum ut præstet (operarius Evangelicus) magis opus est pietate orationum, quam Oratoris facultate; ut orando pro se, & pro illis, quos est allocuturus, prius sit orator, quam doctor. Quod idem S. Bernardus epist. 101. confirmans, dicit: Nunc manent tria hæc, Verbum, Exemplum, Oratio, major autem horum oratio, ea namque operi & voci gratiam & efficaciam promeretur. Nil quippe sic iram Dei super capita peccatorum jam jam imminentem efficacius avertere potest, ut fervens oratio. Exemplum habemus in Moysæ Exod. 32. v. 10. Cum enim Deus filios Israel, eò quod vitulum conflatilem adorassent, extirpare vellet, Moysès verò, ne hoc faceret, ferventer eum deprecaretur; dixit Deus: *dimitte me, ut irascatur furor meus contra eos. Quid hoc est, Domine? cur dicis, dimitte me? quis te aut tenet, aut detinere potest? quomodo ergo dicis, dimitte me?* Exactè hæc verba ponderat S. P. August. quæst. 149. sup. Exod. aitque: Orationis robur, & efficaciam videbis, & quantum apud Deum valeat; hoc nimirum significare voluit per illud: *Dimitte me*, quod nec verbum est imperantis (aliàs servus non obediendo malè ageret) nec petentis vel orantis (non enim hoc à servo suo Deum petere decebat) sed indicare voluit, orationes justorum iræ Dei posse reluctari, tumque iratum placare. Quod reapse Moysès oratione suâ effecit, ut ibidem v. 24. notatur: *Placatusque est Dominus, ne**

faceret malum, quod locutus fuerat adversus populum suum. Hinc non immeritò S. Magdalena de Pazzis valde commendabat suis Monialibus, ut ardentè orarent pro salute animarum, & conversione peccatorum, & hoc exercitium dicebat valdè Deo gratum esse, & saluti propriæ multum proficuum.

24. Quin & Deus ipse intentatum flagellum suis è manibus excuti gaudet, desideratque reperiri aliquem, qui se ponat intermedium ad vindictam ejus avertendam. Quin imò tales interdum studiosè conquirunt, ac summè operè dolet, & conqueritur, cum desunt, qui iræ suæ per orationem obstant. Per Ezechielem c. 22. v. 30. namque sic expostulat: *Ecce quasi vi de iis virum, qui interponeret sepem, & staret oppositus contra me pro terra, ne dispendere eam, & non invenit. Hinc liquiddò patet, quantum sit orationis justorum, & Amicorum Dei robur & efficacia, quia ipsa ad brachium ejus retinendum, illiusque iræ resistendum, nimis quàm potens est. Ex quo etiam confirmatum manet id, quod proximè dictum est; referre scilicet ad fructum in proximo faciendum, Sanctos & amicos Dei nos esse. Qui enim inimicos diffidentes invicem conciliare volet, gratus & acceptus sit oportet illi, cujus mediatorem agere, & quem alteri reconciliare studet, aliàs oleum operamque ludet. Tantum porrò ad bonum proximi promovendum valet bona & Sancta vita, ut, quamvis aliam orationem pro eo non faceremus, quàm quòd insigniter Sancti & boni esse studeamus, hoc unum illi multum prodesset. Hinc registratur in libro Genes. c. 18. v. 20. Deum voluisse Sodomæ & Gomorrhæ parcere, si decem Justi in eisdem inventi fuissent, sed cum ne decem quidem invenirentur, quinque illas civitates igne sulphu-*

sulphureo Deus deleuit. Unde sole meridiano clarius patet, quanti ad alios iuvandos momenti sit, probitas, & Sancta vita Iustorum. Quàm enim Sodomitis profuisset, si decem saltem iusti inter eos reperti fuissent! Aliàs cùm vellet Dominus Jerusalem castigare, & regnum Judæ in manus Chaldæorum tradere, qui ipsum everterent, & omnes incolas ejus in ore gladii absumerent, idque ob enormia scelera, quæ in Divinam ejus Majestatem admiserant; antè per *Jeremiam* ait: *Circuite vias Jerusalem, & aspice, & considerate, & querite in plateis ejus, an inveniamus virum facientem iudicium, & querentem fidem* (qui nimirum in Deum æquè ac proximum fidelis sit) *& propitius ero ei; id est, illius unius ob causam paream ci-*

vitati ac regno, & flagellum, & exterminium, quod ei intentavi, auferam. Unde non sine ratione exclamat *S. Hieronymus* in eum locum scribens: Vide, quanti Deus faciat unum virum iustum; cùm non solum pro decem iustis, qui in civitate reperirentur, sicut olim ad *Abraham* dixit, sed si vel unum inter innumeros impios invenerit, miserturum se dicat eorum, & flagellum, quod promerentur, aversum. Quisquis ergo suos subditos, aut quoquo modo ad se pertinentes, ad pietatem inflammare, eorumque salutem promovere volet, iustus sit, oportet; sic enim haud dubiè quidquid voluerit, facilius eisdem persuadebit simplici instructione, quàm aliàs magnâ eloquentiâ, aut doctissimâ concione.

PARS QUARTA.

25. **V**erum enim verò, cùm nihil magis eos, qui proximo se impendere, ejusque salutem promovere student, deicere & exanimare soleat, quàm quòd omnibus concionibus & exhortationibus suis, reliquisque, quæ ad hunc finem usurpant, mediis parùm se fructificare, & nihil dum proficere, comperiunt. Unde interdum sic querendo expostulant: *Quàm pauci convertuntur, quàm pauci proficiunt, vitamque priorem corrumpunt, quàm denique pauci & rari sunt, qui perseverent? Quæ quia communis est querela & tentatio, hinc ei in præsens respondimus, quæ responsio efficax nobis medium erit, ad virilem in ministeriis nostris vigorem, & constantiam induendam. Egregiè punctum hoc pertractat S. P. August. ac querelæ huic Redemptoris nostri exemplo respondet, ac satisfacit. Putas, inquit, Dei Filium solis discipulis,*

aut iis, qui in ipsum credituri erant, prædicasse? Etenim videmus eum etiam suis prædicasse inimicis, qui tamen ad ipsum tentandum, querendumque, tum quo in verbo calumniam illi firuere possent, ad eum veniebant. Imò interdum eos ipse ultrò interrogabat, ut responsionibus eorum propriis eos convinceret: aliàs ad eorum postulata respondebat, tametsi sui tentandi causâ ea ab ipsis proponi sciret. Quod cùm faceret, nullum ex his legitur ad eum sequendum fuisse conversum. Non erat utique illi ignotum, quàm parùm fructus hinc esset secuturum: attamen ut suo nobis exemplo præiret, concionari quoque voluit iis, quos noverat doctrinâ suâ nec conversum iri, nec utilitatem aliquam ex illa capturos, forsitan etiam deteriores fore: ut videlicet discamus nos, qui prorsus ignoramus, utrùm illi, quibuscum agimus, convertendi

sint, necne: à prædicando, confessionibus audiendis, & ab aliis, quæ officii nostri sunt, exequendis nequaquam desistere, nec animum propterea despondere, quod non statim aliquis ad oculum fructus appareat.

26. Etenim si agricola protinus ab agricolatione resiliat, quod semel atque iterum acciderit aeris inæqualitas, fame brevi periremus omnes. Ita si mox à prædicatione Verbi DEI cessaramus, eò quod exiguum sæpè fructum in auditoribus faciamus, quid tandem fieret de genere humano? Certò longè plura & enormiora scelera Christiani perpetrarent. Præterea quamvis illi auditâ exhortatione non videantur statim converti, nec fructum inde capere; forsan postmodum convertentur, & hoc verbi Divini semen, quod in cor eorum cecidit, postea (uti fieri amat) suum fructum dabit. S. *Jacobus Major* cum in Hispaniam Evangelii prædicandi gratiâ profectus esset, tam exiguum fructum collegit, ut de eo scribat S. *Antoninus* 1. p. hist. tit. 6. c. 7. Hic post adventum Spiritus Sancti ad Hispaniam accessit ad prædicandum, & cum videret gentem illam agrestem doctrinam ejus non accipere, tantum novem, secundum alios, duos tantum ad fidem convertit, illos secum ducens reversus est Jerosolymam. Quis ergo non dicet S. *Apostolum* parum profecisse in salute animabus conferenda? Et ecce, post obitum ejus, semen illud Evangelicum, quod sparserat, fructum tam abundantem produxit, sicque germinavit, ut tota deinde Hispania Christi fidem suscepit. Nunquam proinde, quidquid à parte nostra ad subveniendum proximo adferre ipsi possumus, omittamus. Por-

ro, quod nostris exhortationibus sæpè nihil penitus in proximo efficiamus, scire oportet, non raro nos ipsos esse in causa, vel ob nimiam in propriis viribus confidentiam, vel ob detestabilem de divina gratia diffidentiam, ratione cujus multis evenit, quod *Moyse & Aaron* Deus dixit: *Quia non credidistis mihi, ut sanctificaretis me coram Filiis Israël, non introducetis hos populos in terram, quam dabo eis.* Num. 20. v. 12. Cui proinde malo, ut occurratur, magna de vocatione divina æstimatio concipienda est, illudque pro certo habendum, quod DEUS, qui aliquem pro instrumento elegit, possit etiam & velit id per eum efficere, quod ad majorem suam gloriam facere decrevit.

27. S. *Petrus* teste S. *Luca* 5. per totam noctem in piscatione multum desudavit, neque tamen vel unicum cepit pisciculum: & quare hoc? quia *Petrus* in labore proprio fiduciam habuit, ideo incassum laboravit. Ast quàmprimum Redemptori Domino dixit: *In verbo tuo laxabo rete: & ecce, ingentem mox piscium multitudinem uno tractu conclusit.* S. *Ambrosius* textum hunc declarans, exclamat: O non vacua præsumptio! O humilitas fructuosa! qui nihil antè ceperant, magnam in verbo Domini concludunt piscium multitudinem. Itaque si hætenus omnibus conatibus tuis incassum laborasse arbitraris, noli propterea animo concidere, sed præsume de gratia, & non vacuum futuram præsumptionem experieris, si usq; modò oleum & operam perdidisti, accinge te operi denud, Divino auxilio nixus exhortationis rete iterum jacias, & videbis te minimè in vanum laborasse. Et si porro minimam etiam utilitatem uni tantum animæ attuleris

feris, credas labores tuos optimè impensos esse. S. Ignatius Lojola ut proditum est in ejus vita l. 3. c. 9. strenuam operam navavit, ut Romæ Monasterium. S. Marthæ erigeretur, in quo illæ susciperentur foeminae, quæ mundanâ vitâ, turpique lucro relicto, eò concedere vellent agendæ poenitentiae gratiâ; & ille ipse, cum Generalatûs officio fungeretur, sæpius similis farinae mulierculas ad cœnobium illud duxit. Cum vero ei aliquando diceretur, quodd tempus frustra in hoc insumeret, vanusque esset ipfius labor, cum paulò post minimâ oblatâ occasione ad vomitum redire viderentur, hæc memoranda verba Sanctus vir reposuit: *Minimè sane, sed si omnibus vitæ meæ curis atque laboribus id possim efficere, ut vel unam notem peccato vacuam transigere proponeret istarum aliqua, omnes ego quidem nervos contendam, ut vel illo exiguo tempore Deus & Dominus noster non offendatur, esto alioquin certo scirem, eam quamprimum ad obscenam libidinis suæ consuetudinem reversuram. Hinc quamvis certi essemus nostris admonitionibus, exhortationibus, & concionibus in proximo parùm fructificare, nihilominus tamen, si omnis hic noster labor, quem toto vitæ tempore suscipere possemus, vel unum duntaxat lethale scelus impediet, benè impensus dici debet. Atque hic est verus honoris & gloriæ Divinæ zelus.*

z8. Verùm, ut pergamus ulterius, demus nullum penitus converti, neminem peccatata deferere ne ad horam quidem, non propterea à prædicando, aut iis, quæ à parte nostra ad proximum juvandum adhibere possumus, exequendis cessare nos oportet, quia magnus satis fructus est, satis facere officio suo, & Dei voluntatem implere; uti S. Chrysostomus *conc. 1. de Lazaro pulchrè indicat dicens:*

Utinam oratio nostra aliquid profectus adferat. Quodd si post longam admonitionem in iisdem vitiis perseverarint, ne sic quidem nos desistemus illis, quodd rectum est, consufere, quandoquidem & aquarum venæ, etsi nullus veniat aquatum, manant tamen: & fontes, quamvis hauriat nemo, tamen scatebras emittunt: & amnes, etsi nemo bibat, nihilo secius fluunt: oportet & illum, quæ concionatur, quamvis nullus auscultat, tamen præstare, quiddquid in ipso situm est. Si quidem hæc lex nobis, qui sacri sermonis administrationem suscepimus, à benigno præscripta est Deo. In doctrinæ hujus confirmationem S. Ignatius Lojola hortabatur suos, ut exemplum Angelorum Tutelarium ob oculos semper haberent, qui, quos à Deo sibi commissos habent, monent quoad possunt, defendunt, regunt, urgent, ad bonum juvant, & si voluntatis libertate abutantur illi, & inobsequentes ac obstinati sint, propterea tamen nullo anguntur mœrore, nullâ afficiuntur molestiâ dicentes: Curavimus Babylonem, & non est sanata. Jerem. 51. 9.

29. Considerare etiam oportet, quodd labor noster, tametsi omni fructu destituitur, præmio suo non sit cariturus. Egrege id ostendit S. Bernardus l. 4. de consider. c. 2. scribens ad Eugenium Pontificem, suum olim discipulum: Eum ergo cum esset exhortatus ad populi & curiæ Romanæ reformationem, hanc tandem sibi objectionem ab illo oggeri fingit: *Ridebis fortasse me, dicens, frustra in populo Romano ordinando, & ad meliora provocando laborari, utpote protervo, superbo, tumultibus, bello, dissidiis, assueto; immiti, intractabili, indomito, in pace vivere nescio, ac proinde nullam emendationis ejus spem affulgere, & operam,*

ram, quæ ei impenditur, omnem ludi. Eleganter porro ad hanc respondens Bernardus: Noli, inquit, diffidere, curam exigeris, non curationem. Audisti, quid dicat Spiritus Sanctus per os Ecclesiast. 32. Rectorem te posuerunt, curam illorum habe. Non ait, cura, vel sana illos. Verum dixit quidam: Non est in Medico semper re-
leuetur ut æger. Animarum es Medicus: ad Medicum spectat, diligentiam & industriam adhibere, ut æger sanitatem recuperet; de cætero non semper in ejus potestate est, ut morbo emergat. Fac quod scis & potes, & tuas explevisti partes. Unde quamvis fructum nullum pareres, sed ipsi indurati persisterent, & converti nolent, nihil tamen de tuo decederet merito. Planta ergo, riga, fer curam, cole vineam Domini, & tuas explevisti partes. Incrementum sanè & fructus non est tuus; cum dabit Deus, ubi voluerit; ubi fortè noluerit, tibi deperit nihil, dicente Scriptura: Sap. 10. v. 17. Reddet justis mercedem laborum suorum, non ait, fructuum suorum, sed laborum suorum DEUS reddet meritum. Quia præmiū & mercedem unicuique persolvit secundum opera ejus & labores, non juxta successum & fructum, qui inde sequitur.

30. Auream hanc Mellissi Doctoris doctrinam confirmat S. P. Aug. l. 1. contra Cresconium c. 5. hac similitudine. Sicut, inquit, malignus suasor peccati, etiamsi non persuaserit, merito deceptionis poenam incurrit: Ita fidelis justitiae Prædicator, etiamsi ab hominibus respuitur, absit, ut apud Deum officii mercede fraudetur. Quod ipsum etiam B. Virgo S. Birgittæ l. 4. revel. c. 21. sequentibus verbis insinuavit: Amici Dei non habent attediari in servitio Dei, sed laborare, ut homo malus fiat melior, & homo bonus veniat ad perfectiora. Nam quicumque voluntatem haberet sibilandi in aures omni-

um transeuntium, quod IESUS Christus esset verè Dei Filius, ac faciendo conaretur, quantum posset, ad aliorum conversionem, licet nulli vel pauci converterentur, nihilominus eandem mercedem obtineret, ac si omnes converterentur. Sicut per exemplum dico tibi: Sed duo mercenarii ex præcepto Domini foderent montem durissimum, & unus inveniret aurum electum, alter verò nihil: Isti propter laborem & voluntatem digni essent æquali mercede.

31. Quacunque ergo ex parte, & quocunque modo rem hanc intueamur, semper videbimus, nunquam esse nobis intermittendum id, quod à parte nostrâ ad proximi juvamen & conversionem conferre valeamus, esto se ille convertat ac proficiat, vel non. Unde S. P. August. l. de fide & operibus c. 17. parabolam illam de invitatis explicans, & de servo, qui ab hero suo ad invitandum ad cœnam convivas abire iussus fuerat, loquens ait: An servum hunc inter pigros & inertes computabimus, quod invitati ad cœnam venire noluerint? Minimè sanè, sed inter diligentes & sedulos, ipse enim promptè est executus, quod sibi fuerat imperatum: illos invitavit, rogavit, & quod suum fuit, abundè præstitit, ut ad cœnam venirent. Quia verò illi adesse noluerunt, ideo castigabuntur: Servus verò ob suam diligentiam non minùs, quàm si omnes cœnæ interfuissent, præmiū accipiet. Ita quoque Deus aliam rationem à nobis non exiget, quàm, num, quidquid ad proximi conversionem potuimus & debuimus facere, studiosè fecerimus; quod verò nihilominus ille se ad meliorem frugem convertere noluerit, strictissimam & satis rigidam Deo Judici rationem reddere cogetur. Item quod nos ulterius ad fortiter & perseveranter pro
 proximi

proximi salute laborandum animare, & suaviter allicere debet, est, quod non duntaxat merces & præmium, hisce nostris laboribus debitum, non minuetur eè, quod forsàn in aliis parùm aut nihil fructificemus; verùm etiam quodammodo dicere fas est, quod plura faciamus, & promereamur, dum nullum planè fructum nasci ex omnibus nostris sudoribus & conatibus cernimus, quàm si multa & copiosa inde seges succresceret. Quemadmodum enim, dum de oratione loquimur, dicere solemus, plus præstare eum, qui in ea non habità devotione perseverat, quàm qui mirà consolatione & devotionis sensu delibutus, in ea perseveranter perstat.

32. Concionatori quippe summo est gaudio, cùm videt se gratis auribus passim audiri, copiosum habere auditorium, & multos concionum suarum operà ad meliorem frugem redire, atque inde proficere; hocque illi animos, robur & vigorem addit, efficitque, ut molestia & labor non sentiat, uti egregiè notat S. Gregorius l. 35. Moral. cap. 11. Contrà maximopere is contristatur, languet, animoque concidit, cùm auditores suos nihil proficere, nullumque è concionibus suis fructum sequi videt. Proinde magnæ perfectio-

nis in Concionatore, & operatore Evangelico indicium est, cùmque sua purè propter Deum facere, dum videlicet perseverat, & in labore suo non minùs naviter pergit, quàm si à toto mundo audiretur, magnamque utilitatem omnes è laboribus suis caperent. Cum hac ergo intentionis puritate & perfectione nostra nos ministeria obire par est; non tam in fructum, & bonum laborum nostrorum successum oculos conjiciendo, quàm ut in ipsis Dei voluntatem faciamus, & ea, quàm possumus optimè, obeamus, ut sic Deo placeamus. Hoc quippe Divina ejus Majestas à nobis exigit & requirit. Itaque nec labor nos impedit, nec exiguus fructus, aut sinister successus animum nos despondere faciet; nec nos turbabit, nec pacem aut gaudium nostrum imminuet: quemadmodum fieri solet iis, qui suos oculos non tam in fructum & felicem operis successum, quàm in Sanctissimum Dei beneplacitum conjiciunt. Hæc de animarum zelo pro nostra eruditione sufficiant, plura qui volet, consulat Alphonsum Rodriguez, qui parte tertiâ tract. 1. fusiùs hanc materiam prosequitur, à quo etiam, quæ hic attulimus, quædam desumpsimus.

SERMO XXV.

DE BONA INTENTIONE.

*Sive manducatis, sive bibitis, sive aliud quid facitis; omnia in
Gloriam DEI facite. 1. Cor. 10. vers. 31.*

PARS PRIMA.

1. **M** Iratione dignum est, quod Naturalistæ de aquila produnt; hæc scire volens, an pulli spurii sint, an verò legitimi, eos ex ungue suspensos in aëre tenere, & solaribus radiis opponere consuevit: tunc quicumque oculo irretorto solem intuentur, eos ut legitimos agnoscit, in nidum reponit, educat, & escâ conquisitâ nutrit: at quos ad solare jubar conivere perspicit, eos ut degeneres ex alto præcipites dejicit. Pari modo si scire discupimus, verine & legitimi Dei filii simus, videamus, an solem Justitiæ, qui Deus est, fixè intueamur, ad ipsum scilicet, quicquid agimus, per rectam intentionem dirigendo. Sed si quæras, quid sit bona Intentio? respondeo, esse actum voluntatis, quo actiones hominis ad finem supernaturalem diriguntur. Ipsa virtutum omnium finis, initium, decus, & ornamentum est. De qua locutus est Sponsus Cant. 4. dicens: *Vulnerasti cor meum Soror mea Sponsa, vulnerasti cor meum in uno oculorum tuorum, id est (ut Honorius explicat) in una intentione, quando unam tantum rem anima petit à Domino, ut inhabitet in domo Domini omnibus*

diebus vite sue, Psal. 26. Et in uno crine colli tui, hoc est, in una cogitatione intellectus, quâ intelligit Deum esse summum Bonum. Porro, Intentio bona ad virtutes congregandas, conservandas, & augendas adeò necessaria est, ut sine hac ne una quidem virtus haberi possit. Nam ut D. Gregorius in Moral. docet: Sicut fabrica columnis, columnæ autem basè innituntur: ita vita nostra in virtutibus, virtutes autem in intentione intima subsistunt. Hinc Salvator noster apud S. Matth. 6. v. 22. ait: Lucerna corporis tui est oculus tuus: Si oculus tuus fuerit simplex, id est, Intentio tua recta & bona, totum corpus tuum erit lucidum, id est, actiones tuæ virtuosæ, & Deo gratæ erunt. Si autem oculus tuus fuerit nequam per pravam scilicet & perversam intentionem, totum corpus tuum tenebrosum erit, hoc est, actiones tuæ, quantumvis appareant bonæ & honestæ, malæ tamen & peccaminosæ erunt. Hinc ortum commune axioma: Quidquid agant homines, Intentio judicat omnes; hæc si defuerit, opera nostra mortua erunt, ut docet Richardus de statu interiori hominis cap. 7. dicens: Quod est corpus sine anima, hoc est opus sine intentione bona.

2. Quæ cum ita sint, ideo jure merito *Tarſenſis Præco* omnibus Christi fidelibus hanc magnâ energiâ tradit paræneth : (1. Cor. 10. 31.) *Sive manducatis, sive bibitis, sive aliud quid facitis; omnia in Dei Gloriam facite, eâ nimirum intentione, ut Deus laudetur, & glorificetur.* Idipsum repetit (*Coloss. 3. 17.*) *Omne quodcumque facitis in verbo, aut in opere, omnia in Nomine Domini JESU agite, id est, referte formaliter aut virtualiter ad Gloriam Dei.* Eleganter Doctorum gravissimus, *Augustinus* : Cum manducas (inquit in *Psalm. 34.*) & bibis, psalle : non intermiscendo sonorum suavitates ad aures aptas; sed modeste & frugaliter, & temperanter manducando, & bibendo, gratias agens ei, qui tibi præbuit mortali & fragili ista supplementorum solatia : & cibus tuus, & potus tuus laudat Deum. Is ergo Deum laudare censetur, qui comestionem, & potum refert ad laudem Dei, non quærens cibi voluptatem, sed ordinans eam & offerens ad Dei Gloriam, quod sanè facere & praticare deberent, non solum Religiosi, sed & cuncti Christiani, verique Dei cultores. Nam (ut ait *Augustinus* loco citato) si hæc rectè sunt, laudes Dei sunt.

3. In Revelationibus *S. Birgittæ* lib. 4. cap. 94. legimus hoc documentum ab ipsomet æternæ Veritatis Magistro, Christo Domino traditum fuisse huic Sanctæ Matronæ : Cum ad mensam accedis, dicito : O Domine Deus, si velles, sicut potes, me sine cibo subsistere; libenter rogarem te; nunc autem quia præcipis, nos cibum sumere cum discretione, rogo te, da mihi continentiam in cibo, ut per gratiam tuam possim comedere secundum naturæ necessitatem, & non sicut cupiditas carnis petit. Et lib. 3. cap. 1. idem Dominus eadem tradit hortamenta cuidam Episcopo.

Gramm. Relig. Pars I.

po, qualiter nimirum se habere debeat circa corporis refectiōem. Hinc per Divam *Birgittam* hæc formalia eidem dici curavit : Cum verò accedit ad mensam, cogitationem habeat talem : O Domine JESU Christe, qui corpus, quod corrumpitur, cibo corporali sustentari præcipis, da mihi auxilium, sic corpori meo dare necessaria, ut non improbe contra animam insoleſcat caro ex ciborum superfluitate, nec lentescat in servitio tuo ex indiscreta paritate. Sed inspira moderantiam congruam, ut cum terra de terrenis sustentatur, Dominus terræ à terra sua ad iram non provocetur. Hæc & tibi, qui Religiosus, ac Dei servus audis, dicta & commendata esse crede; quæ si piè & religiosè observare studueris, non dubium, quin per hujusmodi bonæ & optimæ intentionis exercitium, in spiritu plurimum proficies, ac corporalem etiam refectiōem tibi vel maximè meritariam reddes.

4. Ut autem in hac spiritali exercitatione forti passu procedere valeas, neque segnities quædam te invadens ab hoc inito perfectionis calle abducat, oculos fige, & considera, qualiter in mensa se gesserit *B. Henricus Suso*, de quo *Laurentius Surius* in ejus vita cap. 10. notat : Solebat *Henricus* intensâ in Deum mentis recollectione, corporali cibo se reficere; unde, priusquam mensam accederet, in conspectu æternæ & divinæ Sapientiæ se prosternebat, & intimo cordis affectu invitabat, ut mensæ sociâ esse dignaretur, dicebatque : O suavissime JESU mihi summo cordis desiderio te invito; & precor, ut, sicut benignissime servum tuum nutris, ita etiam hodie in mensa præsens esse velis. Cum sedebat, imaginabatur sibi Christum Dominum, tanquam divinum hospitem, ex summa gratia secum discumbere, unde mentis

Zz

oculos

oculos semper in eum ficebat, & aliquoties caput humiliter curvans, quiescebat, vulnerati cordis lateri innixus. Ad omnem cibum oculos in cælum levabat, & illum Deo offerebat, rogabatque, ut divina Sapiencia benedicere dignaretur. *Amantissime Domine mi JESU*, inquebat, *simul resciamur, sed prius cibum benedicas, & mecum degustes*. Similiter faciebat, quando potum sumere volebat, semper memor quinque plagarum Redemptoris nostri. Tali mentis exercitatione sub refectioe corporali utens, tam insignis & præclarus Ecclesiæ Dei heros evasit.

5. Sancta Virgo Gertrudis (ut habetur lib. 1. Insin. divin. cap. 12.) sive dormiret, sive manducaret, sive aliud quid commodi suo corpori impenderet, non alia intentione id faciebat, quam si Christo id fecisset; nam Dominum in se, & rursus se in illo intuebatur. Ideo in se quoque illi, & sibi propter illum servire & benefacere gauderebat, quod impleret Dominicum illud: *Quod uni ex meis minimis fecistis, mihi fecistis*; se etenim existimabat minimam omnium. Ideo quicquid sibi impendit, minimo, qui ad Deum pertineret, arbitrabatur se impendisse. Hinc cum vix quadam esset debilitata, accepit uvam, eamque comedit tali intentione, quâ ipsum Dominum in seipsa resciceret. Quod Dominus acceptans, ait: *Modo fateor, mihi recompensatam amaritudinem illam, quam de spongia in Cruce pro amore tuo bibi; quoniam pro ipsa jam de corde tuo indicibilem dulcedinem sugo, & quanto tu purius ad laudem meam corpus recreaveris, eo suavius ego me profiteor in anima tua refectum*. Ex quibus Domini JESU verbis clarè intelligimus, qualiter Deum laudare, & glorificare possimus etiam

in iis, quæ ad corporis commoda pertinent, si nimirum illa piâ quadam, & erectâ in Deum intentione suscipiantur, & fiant. Denique quomodo refectioem corporalem nobis summe meritoriam reddere possimus, infra serm. 46. num. 8. pius lector videre poterit.

6. Interim notandum occurrit, quod actiones nostræ non solum bonæ, sed etiam indifferentes duobus modis possint fieri meritorie, Deoque grata, videlicet, aut per *intentionem actualem*, quæ est, dum hic & nunc actu aliquod opus ad Dei Gloriam refertur; aut per *intentionem virtualem*, quæ virtute præcedentis actus aliquod opus ad finem supernaturalem ordinet. Licet autem, ut opera nostra sint meritoria, sufficiat intentio virtualis; nihilominus tamen nobis semper connitendum erit, ut actualiter omnia nostra opera ad Deum referamus & dirigamus. Principio quidem manè totius diei cogitata, verba, & opera Deo offerenda sunt; deinde etiam assuescamus oportet, ut quodlibet opus per diem auspiciandum in particulari, & singillatim per intentionem actualem ad majorem DEI Gloriam referamus. Sicut enim faber murarius, & statomus, dum aliquid construunt, semper regulam, amullum, & perpendiculum ad manum habent, & ad singulos penè lapides, quos collocant, ipsum consulunt; pari modo nos, quicquid agimus, ad voluntatis Dei normam dirigere debemus. Item sicut illis satis non est semel initio regulam adhibere, sed tamdiu eam applicant, donec tandem saxum rectè locetur: Sic & nobis sufficere non debet, semel sub initium opera, quæ facimus, Deo dedicasse; sed allaborandum nobis quoque erit, ut sub ipso labore, eaque agimus, Deo offeramus dicendo:

Prodest

Propter te, Domine, istud ago, quia tu mihi id præcipis, quia hæc est voluntas tua. Sic operari Christus S. Gertrudem docuit, teste Blosio in Iktis. spirit. c. 9. ut scilicet omnia sua opera minutatim offerret usque ad characteres, quos lectura, aut scriptura, &bolos, quos sumptura, & anhelitus, quos vigilans, vel dormiens ductura esset. Sanctæ verò Mechthildæ (ut idem Author in monil. e. 9. refert) hæc dixit: Quando quis somnum capere vult, meditetur aliquid de me, aut mecum loquatur. Ita enim licet corpore dormiat, mente tamen vigilabit ad me. Et si dormiturus quisque desideret, ut singulas respirationes, quas nocte illa faciet, tanquam eximiam mei laudem suscipiam, & ego qui sanctis votis pie amantisque animæ deesse non possum, in veritate desiderium ejus implebo.

7. Videat ergo nunc aliquis, quantum meritorum, & cælestium præmiorum cumulum sibi congerere poterit, non solum ex magnis & heroicis exercitiis, verum etiam ex commodis corporalibus, per bonæ intentionis sedulam frequentationem in Deum relatis. Quomodo verò opera nostra purissimâ quadam bonæ intentionis formâ nobilitare possimus, docent Vitæ Spiritualis Magistri hæc similitudine. Sicut, inquit, Mathematici numerorum, mensurarum, & ponderum tractatores semper abstrahunt à materia, id est materiam ipsam, seu naturam rerum numerandarum &c. parum curant, sed de solis corporum quantitatis & figuris laborant; de materia, ex qua nimirum illa constant, si ve aurum ea sit, si ve argentum, nihil disputant, quòd horum consideratio ad eos nequaquam pertineat; Ita Dei famulus in omnibus suis operibus id potissimum spectare debet, ut unus Dei voluntatem faciat, ab omni materia præscindendo, hoc est, non respiciendo, an huic officio

applicetur, an illi; utrùm hoc ei mandetur, an aliud: in eo namque profectus noster situs non est, sed in solo Dei beneficio exequendo. Igitur dum studemus, libros legimus; dum consentientibus aures præbemus, seu ad populum verba facimus; dum orationi incumbimus, seu quidpiam laboramus; dum comeditus, bibimus, seu dormimus; omnia hæc & alia peragere nos minimè oportet ed, quòd in his aliquem gustum vel voluptatem capiamus, seu quòd ad hæc naturali inclinatione propendeamus, sed in omnibus istis rebus, quas acturi sumus, spectare duntaxat debemus, & hæc nostra voluptas & delectatio esse debet, quòd in his Dei voluntatem exsequamur cupientis ut isthæc faciamus. Et hæc est vera alchymia, mediante quâ arte ex ære & ferro conflatur aurum; licet enim opera nostra ex se sint vilissima, hoc tamen modo sunt sublimissima & maximi valoris.

8. Hinc inferre licet, quòd Religiosus huic frequentandæ Intentionis exercitio sedulo vacans, plus vel per unum duntaxat diem, aut hebdomadam apud Deum mereri poterit, quàm alius negligens & tepidus per totius, aut fortassis etiam plurium annorum cursum. Quemadmodum enim (ut S. Laurentius Justin. de discipl. mor. c. 24. col. 3. docet) exigua massa auri magnum superexcedit cumulum vilis cujusque metalli; ita paucæ opera peracta cum incendio puræ charitatis, in conspectu Conditoris magis fulgent, & gratiora sunt, quàm multorum exercitia laborum prædeuntia ex radice negligentia, & de fonte intentionis inculta. Unde ulterius consequitur, quòd opera eo, quo dictum est, modo facta, dicantur opera plena: Quique sic vivunt, dicuntur in Scriptura Sacra

(ut SS. Hieronymus & Gregorius docent) vivere dies plenos, & pleni dierum esse, juxta illud Psalmistæ: *Et dies pleni inveniuntur in eis.* Psal. 72. v. 10. Hinc etiam vitæ suæ curriculum citò finiant, & juvenes demoriantur, nihilominus tamen diu vixisse tales, Sacra refert Scriptura Sap. 4. v. 13. his verbis: *Consummatus in brevi explevit tempora multa.* Quomodo verò quis parvo tempore simul diu vivere, & multos explere annos queat, jam intelligimus, faciendo scilicet opera plena, & dies plenos vivendo. Ab extortu diei in vespertinam usque, & à vespere in auroram diei sequentis bonus Religiosus & Dei servus, plenum viginti quatuor horarum diem vivit, quòd cum totum divinæ voluntati adimplen-

dæ impendat. Comedere quippe, interquiescere, necessarium corpori somnum indulgere, non sunt illi instar operum, quibus non mereatur: cum similia hæc solum de causa obeat, quòd hæc Deus ab ipso fieri velit; neque enim comedit ad voluptatem ex cibo captandam, & tantum abest, ut suam in hisce rebus consolationem & recreationem quærat, ut iis etiam carere vellet, si vellet Deus, ejusque foret beneplacitum. Porro si hoc modo opera nostra in Deum semper referre stuerimus, certi esse possumus tantum nos apud Divinum Numen promerituros, quantum alius per magnum vitæ rigorem & austeritatem.

P A R S S E C U N D A.

9. **L** Aurelius Savius Tom. 5. die 23. Octobris in vita S. Severini Episcopi Colonienfis, qui floruit Anno 400. refert, quòd illius ævo vixerit Anachoreta, principali oriundus stemmate, ac ab incunabulis in omni deliciarum genere enutritus, & educatus. Huic, dum maturus conjugio visus, Parentes nobilem, divitem, dignamque tali Sponso Sponsam conquiserunt. Dùmque omnia jam parata essent, quæ ad hanc solennitatem celebrandam exigebantur, & palatium jamjam in hoc nuptiali resonaret jubilo, ventumque jam esset, ut hi novi conjuges ad thalamum comitarentur. Et ecce, juvenis Princeps fortuito perterrefactus, vidit formosissimum juvenem sibi astantem, qui dixit: Si tibi uberiores promitterem honorem, majoraque gaudia, vellesne me sequi? Volo sequi, ait Princeps, si ita rei est. Cui personatus Angelus; pollicetur tibi,

& oppignero gaudia cælestia, æternamque gloriam; si heroico animo te his terrenis voluptatibus privaveris. Quo audito desponsatus Princeps ait: Ecce, sequor te; duc me, quo velis, à te non recedam, moxque de omnibus suis thesauris ac divitiis nihil præter poculum ligneum accipiens, cum gaudio præeuntem Angelum comitabatur, qui eum in horridam, ac procul ab arbitris remotam solitudinem perduxit, dixitque: hic mane, ac Deo, animæque tuæ salutis incumbere, de reliquo noli esse sollicitus. Quibus dictis ex oculis novi Eremitæ disparuit. Hinc vitam mox rigidissimam, calitum magis quam mortalium similiorem auspicatus est: precibus enim continuis, jejuniis, ac vigiliis, in longam noctem protractis, sese totum emaciabat. Tandem desiderio tactus, scire effectum discupit, quishnam sibi in præmio æterno affila-

milabitur, cum non communem sed rigidum omnino austerumque vitæ tenorem tot jam annis observaret. Et dum propterea multis Deum precibus & suspiriis sollicitaret, denique audiit, Episcopum Coloniam Agrippinam in gloria parum futurum. Porro hæc intelligens obstupuit, quod scilicet Episcopus, multis delitiis affluens, in gloria cælesti sibi æquaretur, causamque pernosse desiderans Divinum supplicavit Numen, quatenus hunc sibi monstrare dignaretur Episcopum. Audiit Deus supplicem, eique Angelum, à quo ad desertum ductus erat, submisit, qui Eremitam Coloniam Agrippinam deduxit quodam festivo die, peractisque Missarum solenniis (quibus Anachoreta devotè intererat) eum Angelus ad Episcopale palatium profectus est, ubi cum reliquis aliis ad conclave, in quo Episcopus Primatibus Civitatis convivium instruxerat, admissus est. Vidit ergo ibi tot votis desideratum Episcopum, cum suis convivis ad tabulam, omni ciborum opiparè apparatus genere refertam, confidentem. Quamobrem eremi cultor sublatis in cælum oculis non sine gemitu hæc & similia menteolvebat, & revolvebat: O me infelicem! ergone non plùs profeci, nec majorem in oculis Dei inveni gratiam, qui nihil præter ligneum poculum ex cunctis mundi facultatibus possideo, qui mucido panis crustulo, insalsisque herbis famem placo, ac continuis precibus, vigiliis, aliisque poenitentiarum operibus exerceo, qui tam promptè insuper omnibus mundi gaudiis, ac deliciarum cupidis valere jussis ad montium, nemorumque deserta profugi; & tamen his omnibus meis laboribus non majorem expectandam habeo gloriam, quam iste Episcopus, qui medias inter voluptates vitam jucundè transigit? Ad

quid sunt mei labores, si non plùs, quam hic dives Præsul promereor? Hæc & alia dum Eremita intra se ruminnaret, denique cælestis Genius ei ait: Iste Episcopus, quem vides, non habet tantum gaudium ac oblectamentum in hac pompa ac lautis epulis, quam tu in vili tuo vasculo. Hinc aperti sunt oculi Anachoretae, didicitque, quemadmodum Deus non ad opera secundum se, magnane an parva sint, sed ad operantium duntaxat intentionem attendat. Hic enim S. Præsul omnia, quæcunque deum agebat, per erectam ad Deum intentionem fecit, neque aliud, sive comederet, sive quiesceret, sive aliud quidpiam operaretur, spectabat, quam in singulis Divinæ satisfacere voluntati & beneplacito; ex quo non minorem gloriæ coronam meruit, quam præfatus Anachoreta suâ etsi rigidissimâ vitâ.

10. Cum ergo ita res se habeat, quod videlicet bona intentio instar alchymiae ex vili ære purum conficit aurum, ex contemptibilibus, inquam, & abjectis actionibus nostris præstantia valde & Deo gratissima faciat opera; idcirco operæ pretium fuerit, nos omni contentione, & sedulitate conniti, quod singulis actionibus, & exercitiis nostris semper, quantum fieri potest, bonam intentionem præfigamus, inque his omnibus, quomodo videlicet Dei voluntatem implere valeamus, solùm spectemus. Nam profectò (ut loquitur Drexelius in amussi. l. 1. c. 1. § 3.) Si quis virgam haberet, quæ lapides in aurum converteret, omnem diligentiam in hæc virga custodienda & usurpanda adhiberet; Ita cum similem effectum bona intentio habeat, omnēque actiones nostras aureas & meritorias efficiat, meritò ad singulas aut potiores ejusmodi actiones extendenda est. Ad hoc porro faciendum suo nos

exemplo provocat quidam è priscis illis eremi cultoribus, qui quotiescunque operis aliquid erat aggressurus, subsistebat aliquantisper cogitanti similis. Rogatus verò quid ageret? respondit: Opera nostra ex se nulla sunt, velut informis trabs, nisi recto fine, sincerâque intentione velentur ac vestiantur. Et sicut, qui sagittis ad scopum ejaculandis certant, non emittunt antè sagittam, quàm oculo collinearint ad metam; Sic & ego quidquid demum acturus sim, ad Deum, finem nostrum ultimum, intentionem meam dirigo, & hoc est, quod ago illo tempore, quo ante opus me quietum videris subsistere, id enim Deus à nobis exigit. Hoc & nos agere par est; nam ut *Mellissus Bernardus* ait: *Sicut decor corporis in facie; ita decor totius operationis animæ consistit in intentione.* Hinc *Psalmographus Pl. 44. v. 14.* dicit: *Omnis gloria filiae Regis ab intus.*

11. *S. Magdalena de Pazzis* dicere solebat: Si crederem, me uno solo verbo dicto ob alium finem, quàm ob amorem DEI, etiamsi non esset ejus offensa, posse evadere Seraphinum, nunquam illud dicerem. Hinc etiam assidue inculcabat suis Monialibus, ut omnes etiam minimas actiones purissimè referrent ad Deum; & ne hæc doctrina excideret, crebrò inopinatò quærebat ex illis, cur hoc illudque facerent? Quod si audiret, casu aut ex consuetudine factum aliquid sine intentione supernaturali, dicere solebat: *Non videris vos meritum perdere? Deus talibus operibus non pascitur.* Porro, hæc pia intentio, singulis nostris actionibus præfixa, non solum deservit ad cumulandum meritum; verum etiam mirum in modum conducit ad evitandas purgatorii penas. Quemadmodum Christus ipse nunc

præfatæ *S. Magdalene Virgini* revelavit. Unde assidue inculcabat suis Sororibus, ut, si fieri posset, etiam ictus oculorum, & minimos motus membrorum ad Dei gloriam dirigerent; sic enim rectà ad cælum ituras.

12. Ast pro Deum! Quot vel ex ipso Religiosorum cœtu non reperire licet, qui auream nunc traditam doctrinam parvi pendentes, eam negligant, & vix unquam in die actionibus suis rectam, ut par est, intentionem præmittant, sed vel ex vana gloria, vel (ut frequentius fieri solet) ex consuetudine, & inconsideratione, cæcòque impetu suos aggrediuntur labores. Qui profectò bellè assimilari queunt equis cæcis, qui in fullonica licet currant toto die, vesperi tamen in eodem sunt loco, quia in orbem acti sunt. Pari modo tales, quoniam rectà carent intentione, cæci sunt, & ideo tamen variis in laboribus defudent, seque delassent, nullum tamè in virtutibus faciunt progressum, nec ullum proinde consequuntur in altera vita præmium. Hi, quando ipsis magnus æternitatis dies orietur, oculos suos sed tardè levabunt, suamque infelicitatem, ac cæcitatem incassum gembundi deplorent, dicentes: *Heu miseri nos! laboravimus quidem per totum vitæ nostræ cursum, & nonnunquam præ fatigatione sudavimus, afflictiones innumeras toleravimus, sed quia semper in nocturnis tenebris, id est absque supernaturali pia intentione operati sumus, ideo omnibus hisce nostris laboribus nihil vitæ æternæ dignum cepimus, portavimus quidem crucem, sed non ut Christus suam, sed ut Simon Cyrenæus alienam, quia omni requisitâ intentione destituti nostras tulimus æraminas: ideo cuncta, vel quæ passi, vel operati*

operati sumus, in auram abierunt. Quamobrem ne & nos quondam cum irreparabili nostro damno in hæc & similia incidamus lamenta, & ne cum S. Petro cogamur exclamare: *totâ nocte laborantes nihil cepimus*; ducamus nunc, ut Christus eidem Apostolo imperavit, recte nostrum, Intentionem, inquam, in altum, ad Superna & celestia, ac ad ipsummet DEUM, & magnam haud dubiè capturam piscium, æternorum scilicet præmiorum comprehendemus.

13. Cæterùm cum notum sit, diabolum semper laborare, quò scilicet opera nostra bona per intentionem malam pervertat, & vanâ gloriâ inficiat, hoc tamen vel imprimis efficere conatur, dum aliqua pia & religiosa exercitia, aliis præsentibus, obimus. Quare nostrum tunc quoque erit, vel maximè diabolo resistere, videlicet intentionem nostram rectificando, & ad Deum purè sustollendo; cumque nihilominus stygius tenebrio per vanam gloriam opus inceptum destruere, aut inturbare conabitur, dicamus ei, ut suadet *Joannes Avila*: *Serius venis*; jam opus totum Deo dedicatum, & transcriptum est. Neque enim ob vanæ gloriæ metum bona opera sunt intermittenda; id namque gravissimus foret error, & mera deceptio diabolica, sed aures nobis sunt ad laudum humanarum præconia obturandæ, ut eas nec audire, nec curare videamur. Proinde ut hac in parte S. Bernardum studiosè imitemur, oportet: Cum enim aliquando S. Abbas ad frequentissimam, juxtaque attentissimam concionem cum omnium applausu, & admiratione peroraret, subiit ejus animum nonnulla vanæ gloriæ tentatio, & audire quodammodo sibi videbatur hæc: Ecce, quanta mortalium concio; quàmque auribus

atque animis attentis astat tibi peroranti! Hæc hic nonnihil Vir Sanctus animi pendulus, incertusque quid ageret, an porro dicere pergeret, an sermonem coeptum subito abrumperet; Sed enim simul ac stygii anguis sibilos esse cognovit, ad eum tantisper conversus: neque (inquit) propter te incepti, neque propter te desinam. Itaque coeptum sermonem feliciter pertexuit. Sic & nos diligenter cavere debemus, ne aliqua pia exercitia prætermittamus eò, quòd forsitan inde demon ansam arripiet, nos circa vanam gloriam tentandi, vel quòd propterea ab aliis laudabimur, aut vituperabimur; Similia enim flocci facienda sunt. Dicamus proinde hosti tartareo; quia neque incepti propter te, neque propter hominem, me forsitan inde laudaturum, vel vituperaturum, sed purè propter Deum incepti, ideo & propter Deum finiam. Nihil enim officit, etiam si videantur ab aliis; Nam (ut loquitur S. P. August. tom. 9. tr. 8. in ep. Joan.) *Si timeamus spectatores, non habebimus imitatores: videri debemus, sed non ad hoc facere, ut videamur*: Opus publicum, intentio Secreta. Cui astipulatur Romanus Pontifex D. Gregorius hom. 11. in Evang. dicens: *Sic fit opus in publico, quatenus intentio maneat in occulto, ut de bono opere proximis præbeamus exemplum, & tamen per intentionem, quâ soli DEO placere querimus, semper optemus secretum.*

PARS TERTIA.

14. **P**orro quod ulteriùs circa præsentem materiam benè notandum occurrit, est, ut videlicet intentio nostra recta & pura sit, requiritur, ut, quando v. g. cum proximo agimus, ejusdemque salutem, & bona spiritualia avidè procurare satagimus, tunc non tam in fructum, nostris laboribus inde colligendum in proximo, quàm in divinam voluntatem, à nobis explendam, mentis obtutum reflectamus, oportet. Estque hæc doctrina communis SS. Patrum, Hieronymi, Gregorii, & Chrysostomi docentium: Si quando opus auspicaris, ut ex eo aliquod commodum tum generale tum privatum proximo sequatur, oculos tuos non tam in fructum & bonum operis successum præcipuè intendas oportet, quàm ut per ipsum Dei, Optimi Maximi voluntatem perficias. Doctrinam hanc fufius jam declaravimus Sermone præcedenti num. 31. & sequent. Quam Christus Salvator noster etiam confirmat. Cùm enim Discipuli (ut refert S. Lucas cap. 10.) à prædicatione læto hilarique animo redirent, eò quòd miracula patrassent, & dæmonia expulissent, ait illis Redemptor: *In hoc nolite gaudere: gaudete autem, quòd nomina vestra scripta sint in cælis*; quati diceret: A successu rei (etli æquè prospero atque hic Apostolorum) gaudium tuum pendere non debet Christiane; vide potius, num tales sint operationes tuæ in se, ut ob eas nomen tuum libro vitæ inscribi mereatur, vide, num in officio tuo facias ea, quæ te facere oportet; & in hoc solum, non verò in felici successu, gaudium ac consolationem tuam constitue. Tamen itaque ex omnibus laboribus tuis nullus omnino

hominum convertatur, non propterea minus tuum futurum est præmium. Nam profectò infelix esset Apostolus Jacobus, si ab hac re ipsius præmium dependisset, suumque ipse in eo gaudium collocasset; quia nonnisi novem in universum in tota Hispania Christo asseruisse dicitur. At non propterea minus reliquis Apostolis promeruit, nec minus iis Deo placuit filius tonitru.

15. Ad hæc, aliam non parvam consolationem, quæ ex dictis consequitur, habemus; videlicet quòd non solum à nobis rationem non reposcet Deus, an multum fructus fecerimus, an parvum; verum nequidem, an prolixam v. g. concionem seu exhortationem habuerimus. Hoc quippe Deus nobis non præcipit, sed solum jubet, ut faciamus à parte nostra, quod possumus secundum talentum, quod ab eo accepimus, ut, si parum receperim, parum præstem; si multum, multum. Atque hoc ipsi sufficit. Hinc, ut in Evangelio Matth. 25. refertur, servo, qui ex duobus talentis acceptis alia duntaxat duo lucratus est, iisdem verbis Paterfamilias respondit, quibus affabatur illum, qui ex quinque talentis quinque superlucratus est, atque ad utrumque: *Euge serve bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam, intra in gaudium Domini tui*. Cur verò servus, qui quinque talenta lucratus est, à Patre familias non majoribus extollatur encomiis, ac uberiori afficiatur præmio, quàm qui duo tantum talenta lucratus est? dat rationem S. Chrysostomus homil. 41. sup. Gen.: *Nam, inquit, quoad diligentiam ambo pares fuerunt, proinde & eandem dignitatem & mercedem nacti sunt*.

16. Est ergo hoc inprimis utile, & maximæ nobis consolationis punctum, quod omnibus in rebus, officiis & ministeriis adaptari possit: si enim hic tantundem laboret, & eandem in re sibi commissam diligentiam adhibeat, quam ille in sibi commissam; tantum haud dubiè promereri potest, quantum ille, etsi tantum re ipsa non præstet. v. g. Si tantum ego laboris, conatusque non optimæ, & parum ad plausum factæ concioni impendam, quantum tu plausibili & elaboratæ; fieri potest, ut tantum ego meâ, quantum tu tuâ, & fortasse etiam amplius, promerear. Quod etiam locum habet in omnibus aliis negotiis, & officiis manualibus: nam etsi ego meum ministerium tam exquisitè non expleam, quàm tu tuum; virèque actalentum meum ed non pertingant, quò tuæ; fieri tamen potest, ut plus ego isto pauxillo promerear, quàm tu tuo multo. Hæc consideratio conducet, ut nec illi vanâ gloriâ insolescant, nec hi animum despondeant, ac deficient. Idem quoque sentit S. Hieronymus in eandem parabolam scribens: Illum, qui de quinque talentis decem fecerat, & qui de duobus quatuor, Dominus simili recipit gaudio: neque enim considerat lucri magnitudinem, sed studii voluntatem, diligentiam & charitatem, quâ opus peragitur. Unde Salvanus, *Oblata Deo, inquit, non pretio, sed affectu placent.* Atque hoc est, quod significat paucis his verbis S. Gregorius; *Deus cor, & non substantiam pensat, nec respicit quantum, sed ex quanto quis operatur.* Cernere id ad oculum est in duobus nummulis, quos vidua illa Evangelica in gazophylacium templi coniecit. Cum enim haud procul ab eo Redemptor JESUS federet, videbat Phariseos & Opulentos sua do-

naria in id mittentes, quorum hic argenteum, ille aureum forsan obtulerit; veniente verò pauperculâ quâdam viduâ, & duo minuta æra in arcam dimittente, ad suos discipulos Redemptor palam ait: *Marc. 12. v. 43. Luc. 21. v. 3. Amen dico vobis, quoniam vidua hæc pauper plus omnibus misit: omnes enim ex eo, quod abundabat illis, miserunt: (& quidem non tantum quantum possent) hæc verò de penuria sua omnia, quæ habuit, misit, totum victum suum.* Jam, quod, inquit S. Chrysostomus, in vidua fecit, idem in doctis, prædicantibus, & studentibus aliisque ministeria & officia obeuntibus operabitur. Neque enim tam in his respiciet, quid agant, quàm voluntatem, affectum, & diligentiam, quâ agunt.

17. Ex omnibus nunc simul dictis non obscure colligitur, opera nostra tantò gratiora Deo fieri, quantò majori animi affectu, & flagrantiori charitate in cunctis nostris exercitiis Divinam voluntatem explere studuerimus. Pro majori tamen dictorum notitia consultum fore censeo, tria generaliora signa, ad quæ faciliè reliqua reduci poterunt, huc apponere, è quibus colligatur, utrum quis purè propter Deum sua agat, an verò seipsum in iis quærat. Quantum attinet ad exercitia Sancta, quæ immediate tendunt in utilitatem propriam, qualia sunt; orationi tum mentali, tum vocali vacare, Christum in SS. Sacramento latentem interdum visitare, frequenter ad Sacram Synaxim accedere, &c. Signum bonum est, nos in his purè Dei laudem, & Sanctissimam ejus voluntatem, non verò nos ipsos quærere; si videlicet in his frequentandis constantes perseveramus, neque ea ob irruentes tentationes, afflictiones & ariditates prætermittimus, tametsi nullâ inde ani-

mi consolatione perfundamur, sed etiamnum internis desolationibus affligamur. Quod si verò quis similia pietatis exercitia consolationis duntaxat, & non desolationis tempore obeat, signum est, eum non tam Dei honorem, quàm seipsum in his quærere. Hinc Christus (ut Ven. Blosius in Monil. Spir. c. 3. refert.) S. Gertrudi dicebat: *Vellem Electis meis persuasum esse, quod eorum bona exercitia & opera mihi omnino placeant, quando mihi servant expensis suis. Illi autem servant expensis suis, qui, licet saporem devotionis minimè sentiant, fideliter tamen, ut possunt, orationes, & alia pia exercitia sua peragunt, confidentes de pietate mea, quod ego illa libenter & gratè suscipiam.*

18. Merito ergo monet Pius Asceta l. 3. de imit. Christi. c. 11. dum Redemptorem nostrum his verbis fidelem suum servum alloquentem introducit: *Fili, oportet te adhuc multa addiscere, quæ necdum bene didicisti: ut desiderium tuum ponas totaliter secundum beneplacitum meum, & tui ipsius amator non sis, sed meæ voluntatis cupidus amulator.* Non enim in orationibus tuis, aliisque piis exercitiis quærere debes consolationem propriam, sed laudem Dei spectare, & ut Dei voluntas fiat. Si itaque in spiritualibus hisce functionibus recto procedere calle velimus, Deoque placere quæramus, imitemur, oportet, quendam Dei famulum, de quo scribit Eusebius Nierenb. c. 20. vit. divin. Deum ei oranti multa etiam occulta pandisse, & mirabiles futurorum eventus revelasse; cumque crebris etiam consolationibus à Deo recrearetur, indignum se illis arbitratus, Deoque amplius placendi per cupidus, eum serventer instantèrque orabat, ut, si ei videretur, ac foret gra-

tius, huiusmodi à se gratiam auferret. Audiit supplicentem Deus, & per quinque continuò annos ei gratiam subtrahit, eum interea plurimis tentationibus, angustiis, ac desolationibus spiritus obtrui sinens. Qui cum propterea die quadam amarè fletet, Deus ipsius misertus, duos Angelos eum solaturos misit, quorum tamen ille solatium respuens, dixit: Non peto, Domine, ullum solatium, sed satis mihi est, custodire locum, ubi in anima habitas, ut in eum præter Te nihil introeat, & ut voluntas tua in me semper fiat, hoc meum solatium est. Qui affectus adeò Deo placuit, ut ad eum illas voces dixerit: *Tu es filius meus, in quo mihi complacui.* Hinc ergo liquet, quantoperè Numini placeat intentio illa, quæ omnia nostra opera ad voluntatis divinæ, & majoris ejusdem gloriæ normam & regulam dirigimus, & componimus.

19. Secundum Signum proponit S. Gregorius lib. 22. Moral. c. 24. è quo quis perspiciat, utrum in iis ministeriis, quæ circa proximum peragit, purè Dei gloriam, an verò seipsum quærat. Vide, inquit S. Pontifex, num, dum alius quispiam egregiè concionando, omnes ad se pertrahit, multumque in animabus fructum facit, non minùs gaudeas, quàm si ipse hoc ageres; si enim non gaudeas, sed nescio quam displicentiam, tristitiam, & invidiam inde contractam præferas: evidens argumentum est, te purè Dei gloriam non quærere. Hæc Gregorius. Nam si Dei gloriam & non tuam spectares, gauderes utique multo id genus operarios inveniri, cuperèsque id, quod ipse non potes & nosti facere, per alios confici. Luculentum hoc in genere exemplum de P. Magistro Joanne de Ayala narratur. Is Societatem Jesu

Jesu à Deo per S. Ignatium primum excitatam audiens, & institutum finemque ejus intelligens, lætus aiebat: hoc ipsum esse, quod tanto per tot annos desiderio ac conatu perficere ipse studuisset, sed huc se pertingere non potuisset. Hinc ipse hoc opere per Ignatium perfecto tam est gavisus, quam si suis auspiciis Societas fuisset excitata. Nihil enim in hoc ipse aliud desiderabat, quam puram Dei gloriam, & animarum salutem. Quod qui faciunt, nã illi boni & fideles sunt Dei Ministri, qui, ut ait Paulus Phil. 2. 21. *Non querunt quæ sua sunt, sed quæ JESU Christi.* Verus quippe Dei Servus tam sincerè solam Dei gloriam ac honorem, & animarum salutem optare debet, ut, quando hæc per alios procurari volet Deus, tam ipse gaudeat, & contentus sit, quam si operâ & auspiciis suis ista fierent. Idem & de spiritali tum nostro, tum fratrum nostrorum profectu dicendum est. Dum enim quis fratrem magis magisque in spiritu proficere, se verò in postremis hæere videt, & propterea contristatur, & animo dejicitur; is purè Dei gloriam non querit. Si enim sincerè majorem Dei honorem quereretur, & propter eum ei servire cuperet; certum est magnam ei lætitiæ & gaudii occasionem fore, cum alios in virtutum studio multum & continuò progredi animadvertit, etsi ipse alia ex parte doleat, & erubescat, quòd tanto fervore & zelo se Divino obsequio non dedicet.

20. Tertiò, quando ita Religiosus suum officium, resque à Superioribus injunctas exequitur, ut perinde ipsi sit, sive hoc, sive illud sibi præcipiatur, utrum huic officio applicetur, an illi; sed tam hoc, quam illud sibi placeat: minimè fallax id argumentum est, ip-

sum purè propter Deum sua exequi. Propterea namque hanc æqualitatem & indifferentiam omnibus in rebus habere studet, quòd unam Dei voluntatem implere cupiat, nec in exteriori operum materia sistat. Sin autem tam libenter humilia & laboriosa ministeria non obeat, quàm honorifica & facilia, signum evidens id est, ipsum non purè propter Deum id facere, sed seipsum, & consolationem, & commoda propria suo qualicunque zelo, ac studio sectari. Aliud signum non sincerè propter Deum, sed ob respectus aliquos sua Religiosum agere, est, quando ea, quæ agit, laboremque suum omnem à Superiore vult comprobari, ratumque haberi, ut is nimirum vel verbo significet, benè suo eum officio functum esse; vel signo saltem aliquo illud sibi placere ostendat: & si nihil horum contingat, animum despondet & abjicit. Si purè tua propter Deum ageres, parum hæc inania solatia curares, imò ne quidem sustineres intueri. Imitare proinde Abbatem Joannem Juniores Thebæum Abbatis Ammonis discipulum, qui, ut in *Prato Spirituali* traditur, duodecim continuò annis ægro Magistro suo præstitit obsequium: qui etsi opus suum sedulo & naviter exequeretur, quotidieque ingentem laborem susceperet; ne ullo tamen est blando aut suavi à Senex verbo compellatus, sed semper asperius habitus. Ergo cum Senex jam ad vitæ extrema redactus, multos Eremitas, qui se inviserant, circumstantes sibi cerneret, humilem ac patientem discipulum suum ad se evocat, ejusque manu apprehensâ, tertiò verba hæc iterat: *Dominus maneat tecum, Dominus maneat tecum, Dominus maneat tecum:* ac Patribus ipsum de meliore nota commen-

dans , atque in filium tradens dixit: Non est hic homo, sed Angelus: quia et si toto illo duodecennio , quo mihi ægrotanti servivit, nullum unquam ex me amicum verbum acceperit, mihi nihilominus semper & libentissimè, & diligentissimè servivit.

21. Diximus hætenus, quemadmodum Deum in omnibus nostris operibus purè quærere, ejusque voluntatem spectare nos oporteat; nunc æquitas postulare videtur, ut breviter differamus de motivis seu modis, quibus eum quærere, illique servire debeamus. Hi porro trifariam dividuntur. 1. Dum quis Dei voluntatem implere studet pœnæ æternæ formidine. 2. Si spe præmii æterni benè agit. 3. Si Deo propter suam Bonitatem quis servit, seu puram Dei gloriam quærit. De quibus sic S. Dorotheus loquitur: *Tres sunt conditiones & status, quibus Deo grati esse possumus: Si enim pœnam formidamus, in servili statu sumus. Si vero mercedis lucra consequentes, utilitatis & proprii commodi gratia divina mandata peragimus, mercenariis assimilamur. Sin autem bono & honesto propter seipsum adhæreamus, in filiorum genere sumus. Ut redeamus ad primum, servire Deo metu pœnarum, est Deum quærere, & quidem bonum; quia etiam servilis timor bonus est, & Dei donum: Unde ipsum etiam à Deo Propheta Psal. 118. v. 120. postulabat: *Confige timore tuo carnes meas.* Fatendum tamen cum Theologis est, quòd si quis diceret, aut animo cogitaret: Si non esset infernus, aut nisi castigari metuerem, Deum offenderem; hunc timorem malum & peccatum esse; nam sic comparatus ostendit perversam suam voluntatem, excludendo alia motiva bona. At timore pœnarum, mortis, & rigidi Ju-*

dicii, Deo servire, & à peccando abstinere, non excludendo alia bona motiva Deo serviendi, laudabile est & salutare. Idcirco etiam hæc timoris incentiva nobis Scriptura Sacra ob oculos ponit, & comminatur. Secundò, ob præmium gloriæ, quam speramus, Deo servire, est etiam eum quærere, & bonum; melius quoque quàm primum, quandoquidem Dei præmiatrix bonitas hic involvitur, quæ Deo est quodammodò magis propria. Et ideo melius est, spe præmii & gloriæ sua agere, quàm solo supplicii infernalis metu. Atque ita fecisse Davidem, implet testatur, dum de se Psal. 118. v. 121. agebat: *Inclina vi cor meum Domine ad faciendas justificationes tuas in æternum, propter retributionem.*

22. Motiva hæc bona sunt, unde his etiam juvari nos oportet: connitendum tamen nobis semper est ad altiora aspirare; & ut Deo more filiorum serviamus, non timore pœnæ, aut spe præmii, sed quia Deus infinitè bonus in se est, & ut ipsi placeamus. Quanti porro ducendum sit placere Deo, indicat S. Chrysostomus l. 2. de compunct. cord. his verbis: *Si omnino dignus fueris agere aliquid, quod Deo placeat, & aliam adhuc præter hoc ipsum, quòd placere meruisti, mercedem requiris; verè ignoras, quantum boni sit, placere Deo, si enim scires, nunquam aliud aliquid extrinsecus mercedis, aut muneris expeteres.* Porro ulterius notandum, quòd, tametsi servire Deo, eique in omnibus obedire non quidem metu gehennæ, aut spe gloriæ cælestis, sed ideo duntaxat, ut eidem placeamus, intentio pura, seu amor perfectus sit, non tamen est purissima, seu amor perfectissimus; quia servire Deo ideo solùm, ut ipsi placeamus,

mus, adhuc nescio quid humani & amoris proprii etiamnum retinet, teste *Drexelius* l. 1. de rect. int. c. 7. §. 3. Quamobrem quisquis Deo perfectius conjungi affectat, quisquis ad maximam intentionis puritatem anhelat, & ad perfectissimum Dei amorem pertingere optat, contendere oportet omnes nervos in hoc, quò se tanto affectu Deo conjungat, ut paratus sit ipsi etiam cum periculo omnis mali perpetiendi obedire in omnibus, ubique & semper, non ob mercedem, non ut ipsi placeat, sed ideo, aut solum, aut certè præcipuè, quòd sibi sic servienti placeat Deus, seu quòd ipse delectetur, volupe afficiatur, & quodammodo ei melius sit, quando facimus, quæ præcipit facienda, adeoque propter ipsius infinitam Bonitatem. De quo gradu *S. Bernardus* de dilig. Deo sic exclamat: *O Amor sanctus & castus! O dulcis & suavis affectio! O pura & defæcata intentio voluntatis! eò certè defæcatior & purior, quò in ea de proprio nihil jam admixtum relinquitur: eò suavior & dulcior, quò totum divinum est, quòd sentitur. Sic affici, deificari est.* Hactenus *Bernardus*.

23. Porro dici satis nequit, quanto perè hæc pia & defæcata Deo servienti intentio conducat ad reprimenda stygii hostis tentamenta, dum suggerit, nos fore ex numero reproborum,

ideoque incassum in Dei servitio nos exercere. Hic enim purus ac sincerus erga Deum amor omnes certò inimicorum dolos, & malas suggestiones protinus eludet, ac dissipabit; & è contra magnam nobis animi quietem, ac in Dei servitio perseverantiam conciliabit. Sic diabolus vicit, profligavitque quidam Dei servus, de quo *Gerson* scribit, quòd, cum esset singulari vitæ austeritate, & in oratione assiduus, dæmon tot bona opera illi invidens, ut ab his eum retraheret, ei persuadere conatus est, illum de prædestinatorum numero non esse, dixitque: Quid te tantoperè affligis & emaceras? frustra est; neque enim salvaberis, nec gloriâ donaberis. Tum ille; Equidem propter gloriam Deo non servio, sed quia ipse est, qui est, omnique laude ac honore dignissimus. Quo responso velut acutissimo telo retrusus dæmon, illicò confusus cum tentatione recessit. Sic etiam victoriam ab Orco reportavit cujusdam Anachoretæ discipulus, de quo *Drexelius* l. 1. de rect. int. c. 7. §. 6. Hæc, Amice frater, de Intentione bona pro directione tum tua, tum mea pleraque ex *Rodericio* p. 1. tr. 3. c. 7. annotasse sufficiat, nunc passum faciamus de bona intentione ad bonam voluntatem. Sit ergo

SERMO XXVI.

DE BONA VOLUNTATE ET SANCTIS DESIDERIIS.

*Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi
saturabuntur. Matth. 5. v. 6.*

1. **P**riusquam de Iustitiæ fame sitique agamus, de Bona Voluntate velut eorum origine & fonte aliqua dicamus, oportet. Quam porrò Voluntas Bona Divinæ Majestati sit grata, declarat S. Chrysostomus hac similitudine; *Quemadmodum, inquit, boni odoris flores apud homines, sic bonæ voluntates suaves sunt apud Deum.* Et S. Bernardus ait: *Bona voluntas in animo est origo omnium bonorum, & mater omnium Virtutum, quam qui habet secum, habet quidquid ei ad bene vivendum opus est.* Hanc melliflui Doctoris sententiam confirmat ipsemet Dominus, dum S. Gertrudi ait: *Ego unicuique fidelium auream dedi fistulam, per quam è Deifico corde meo quidquid expetit, exsugatur, & in se attrahat: hancque ipse fistulam esse dixit bonam cuiusque voluntatem & desiderium.* Consistit autem bona voluntas in hoc, si sincerè & gnaviter omnia peccata studeamus declinare, & si quandoque in aliquos defectus labamur, ut mox resurgere conemur cum firmo proposito, hos illòsque in posterum defectus studiosius vitandi. Porrò dici sat nequit, quantopere hoc studium, hique vitam emendandi conatus Deo placeant, *Ludovicus Blosius c. 4. monit. spirit. memor. ter;* cùm S. Gertrudis propter minutio-

rem defectum sese multum arguens, ac reprehendens desideraret, & peteret à Domino, ut illum penitus in ipsa emendaret, atque ab ipsa auferret, Dominus blandè illi respondit: *Et quare velles, ut ego magno honore privarer, & tu ingenti præmio careres? nam grande nimis præmium lucraris, quotiescunque illum vel similem defectum recognoscens, proponis de cætero eum vitare: & quândocunque homo studet pro amore meo defectus devincere, tantum mihi honoris ac fidelitatis exhibet, quantum miles strenuus Duci suo exhiberet, si strenuè seipsum in bello inimicis opponeret, eosque viriliter expugnaret, atque prosterneret.*

2. Hinc scitè & eleganter *Joannes Taulerus* apud *Blosium* in *Consol. pusillan. c. 19. §. 2.* sic ad nostram consolationem ait: *Nullâ ratione homo bonæ voluntatis vel ob defectus quosdam minores, vel ob naturæ imbecillitatem, vel quia forinsecus asperiores vivendi modum servare nequit, vel ob inæqualitatem quam in servitio Dei, & virtutum exercitio sentit, à Deo se remotiorem æstimare debet. Hoc autem summo curabit studio, ut vitia graviora, majoresque defectus suos ita radicitus evellat, ut pro nulla re, neque pro vitâ, neque pro*

pro morte quidquam facere adversus præcepta Dei consentiat. Quæ voluntas quamdiu in ipso perseverat, non est, unde se à Domino longius abesse suspicetur. Ita prædictus pius Scriptor. Imò quod amplius est: homo bonæ voluntatis, etiam si nonnunquam ex humana potius fragilitate, quam peccandi libidine in graviora etiam prolaberetur peccata, non tamen propterea animo concidere debet, sed viriliter protinus resurgere, ac vitam posthac in meliorem commutare studeat, & si hoc semper post quemlibet lapsum fideliter & sincerè præstiterit, concipere securè poterit magnam spem de æternæ beatitudinis brevio capiendo, tametsi nescio quoties in peccata ex naturæ infirmitate relaberetur. Est enim Deus adeò benignus & clemens, ut non possit non misereri hominibus bonæ voluntatis, eisque auxiliarem porrigere manum, quæ omnia comprobare licet sequenti historiâ.

3. *Birgitta* Suedica, sanctissima Vidua (ut *Drexelius* in Trib. Christi l. z. c. 8. §. 1. refert) in Palæstinam iter susceperat unâ cum filio suo Carolo. Filius in via mortem obiit Neapoli. Mater *Birgitta* Hierosolymam pervenit, ubi assiduè precibus arcanam cum Christo familiaritatem inivit. Quare hæc vidua Salvatori, ejusque Matri devotissima filii sui jam mortui statum quam maximè nôsse desiderabat; quapropter ei vigilantè ac precanti objecta est species inter has voces: Licebit tibi, *Birgitta*, divinæ bonitatis munere videre jam, & audire, quid circa filium tuum in arcano judicio sit constitutum. Et quamvis illud puncto temporis peractum sit, per intervallo tamen, certasque periodos tota rei series tibi proponetur, ut eam tantò

rectius animo & cogitatione comprehendas. Hic *Birgitta* sibi visa est videre Dominum JESUM pro tribunali sedentem innumerabili Angelorum exercitu stipatum. Ad cujus Judicis latus astabat Mater Virgo æterna, peragendo judicio intenta. Ante Judicem Caroli defuncti anima erat, timoris & pavoris plena, sententiam decretoriam expectans. Dextrum animæ latus claudebat tutelar Angelus, lævam accusator diabolus, nec ille tamen, nec iste animam tangebant. Initium dicendi faciens accusator: Equissime Judex (ajebat) injuriam queror: hæc anima fuerat mea. Ideoque corpore soluta in meum regnum trahenda erat; sed Mater tua eam mihi præripiens, tutelâ suâ defensam judicio stitit. Huic accusationi Mater Judicis respondens: Originis tuæ, Spiritus maligne, memineris. Elegantiæ miraculum creavit te optimus Deus. Sed nequitia tua omnem tibi venustatem abstulit. Liberum tibi erat Conditori te submittere, sed rebellis esse maluisti; eris æternum à Cælo proscriptus. Quid justum sit, intelligis, sed detestaris. Hanc autem animam deferre Judici meum potius erat quam tuum. Etenim hic homo dum vixit, me uti Matrem filius, amavit, illud sæpius expendens, quanto me Deus honore sit dignatus. Hinc tantus in ejus pectore in me amor exarsit, ut paratus fuerit potius æternis ignibus torqueri, quam committere, ut aliquid honori meo suâ culpâ demeretur. Hoc in me animo diem suum obiit. Num igitur iniquum fuit, in meam illum tutelam asseruisse? Hic accusator: non nego (ajebat) homo iste Matrem sui Judicis magis quam se ipsum amavit: sed aliæ ipsius actiones inspiciantur, & nemo illum negaverit
meum

meum esse. Quocirco tuam, Judex, appello justitiam. Et en acta hominis istius in tabulas relata, en peccatorum catalogum ingentem! En molem & acervum infinitarum cogitationum malarum, è quibus, si solùm obscenæ aut superbæ puniantur, meus erit. Decalogi præceptum sextum non nesciit, sed illud millies, iterumque millies transgressus est. Tacebo cætera. Nec ille horum quidquam negare potest: convictus est, convictissimus: testes produco mille propriam ipsius conscientiam. Hic Angelus: quamprimùm (inquit) mater ipsius observavit, filiolum in vitia flecti cereum esse, prolixis precibus, innumeris lacrymis, & variis misericordiæ operibus eam illi gratiam à Deo impetravit, ut etiamnum puer timere Deum cœperit, & lapsus illicò ad poenitentiae asyllum properarit, ingemuerit, doluerit, emendationis propositum innovarit. Contrà diabolus plurima objicere, Angelus objecta diluere, ac dicere: Hæc & hæc, & ista & illa deliquit, fateor, sed delicta expiavit, nunquam non bonæ voluntatis fuit, & quod ipsius causæ jam plurimùm patrocinator, eò demum Carolus se redegit, ut unicam vivendi causam statuerit, *Dei voluntatem exequi, divina voluntati voluntariè se conformando*; sunt verba formalia. Auditis partibus Judex accusatorem jubens facessere, sententiam pronunciavit istam: *Meus hic Servus æternùm vivat.* Ubi hæc Caroli Mater audiit & vidit, gaudiis perfusa: O æterna Veritas (inquit) ô Domine JESU! ô Judex æquissime! tu Sanctas cogitationes mentibus infundis: tu nostras preces & lacrymas tuâ gratiâ, & æterno præmio remuneraris. Tibi laus, honor & gloria, tibi gratiarum actio à rebus creatis omnibus.

Tu mi amantissime Deus, mihi me ipsâ longè charior es, tibi vivere, tibi mori unicè desidero. Hic Angelus loco Judicis respondens: Scias, inquit, hæc tibi monstrata non tuo duntaxat bono ac solatio, sed ut Dei amici omnes nôrint, quantarum virium sit bonæ voluntatis perseverantia, quæ labores, lacrymas, preces, eleëmofynas ad supremum usque halitum perducit, ac perpetuat. Scias etiam in hunc militem, filium tuum, sententiam tam mitem non fuisse pronuntiandam, nisi à puero tam bonæ ac promptæ fuisset voluntatis, quâ Deum, & Dei Amicos amare, & nævos suos emendare studuit.

4. Itaque non immeritò pius quidam Scriptor (teste *Blosio* Consolat. pusillan. c. 39.) per hæc excurrit verba: Ubi Deus bonam voluntatem tibi præstiterit, ita ut jam relictis omnino peccatis, melius vivere statuas, Deoque placere desideres, atque coneris: si contingat te crebrò quotidie ex humana fragilitate offendere Deum, ac in peccatum labi, toties resurge, quoties laberis, neque unquam desperes de Dei misericordia, quæ immensa est. Sanè in hoc valde laudabilis & amabilis est Deus, quòd tam benignè peccatores poenitentes recipit. Id maximè eum decet, cum ei proprium sit misereri semper & parcere. Quemadmodum B. Pater *Bernardus* docet, Electi à reprobis in hoc discernuntur, quòd reprobi, cum ceciderint, non adjiciunt, ut resurgant: electi verò mox resurgere & proficere nituntur. Igitur quando te in aliquo lapsum esse advertis, statim mentem tuam humiliter & confidenter converte ad clementissimum Dominum Deum tuum, ejusque dulcissimam manum (quæ te resurgentem suscipere semper parata est) amplectere,

& osculare, ac bono sis animo. Vide, ne propter frequentes lapsus tuos tædio victus, deseras bona opera atque exercitia tua. Resume vires, innova propositum, & dic animæ tuæ: Age jam anima mea, rursùm ita demus operam virtutibus & Sanctitati, quasi non offendissemus Deum: id enim ipsi Domino gratum est. Vitia etiam, quæ adhuc in te vivunt, & propter quæ videris tibi deficere magis quàm proficere, non te nimium conturbent, sed certa strenuè adversus pravas propensiones tuas. Quamvis sentias in te malum, si malo non consentis, si peccato viriliter reluctaris, nihil inde detrimenti, sed plurimum emolumenti accipis. Nonnullos invenire est, qui tam inordinato metu laborant, ut omnia, quæ piè agunt, Deo displicere credant. Sed hujusmodi cogitatio atque persuasio diligenter propellenda ac vitanda est. Ita Ven. *Blosius*. Quibus adde infra *Serm.* 31. num. 27. dicenda.

5. Ex his faciliè colligitur, quantum sit Dei donum bona voluntas: sed nosse porrò debemus, bonam voluntatem non esse vacuum seu otiosam, sed, qui eà à Deo donati sunt, jugiter Dei mandata implere, eique sedulò servire efflamm desiderant. Hinc semper bonæ voluntatis homines Justitiæ fame, sitique torquentur; quàm porrò tales felices esse censendi sint, indicat Salvator noster his verbis: *Beati qui esuriunt, & sitiunt Justitiam, quoniam ipsi saturabuntur.* Ecce, eos qui esuriunt, sitiuntque Justitiam, Dominus beatos & saturandos appellat, quòd hæc justitiæ fames, atque sitis spirituales parit, paratque divitias, quibus homo & beatus est, & asfatim saturatur. Etenim nullum tam efficax medium est ad virtutes congre-

Gramm. Relig. Pars I.

gandas, perfectionemque nanciscendam, ut justitiæ fames, ut testatur *S. Ambrosius Ser. 3. sup. Ps. 118.* dicens: *Desiderium profectus, nec non conatus in virtute & perfectione semper crescendi, tantoperè Deo placet, ut bonis charismatibus & gratiis suis hunc assiduè locupletet.* Atque huc trahunt illa è Beatissimæ Virginis Cantico verba, *Esurientes implevit bonis.* Id ipsum & Propheta multò antè dixerat, *Quia satiavit,* inquit *Ps. 106. animam inanem, id est, sitibundam, & animam esurientem satiavit bonis.* Illos, inquam, qui tanto virtutis ac perfectionis desiderio flagrant, ut ipsam esurire & sitire videantur, Dominus multis replet, & ditat donis spiritualibus; quia summoperè illi ardens & bonum cordis nostri desiderium placet. Danieli apparens Angelus Gabriel, ideo ejus preces à principio nuntiat exauditas, *Quia vir desideriorum erat.* *Dan. 9.* Davidi Regi regnum ideo Deus pro omni ejus posteritate confirmavit, quòd desiderium voluntatemque haberet templum Domino ædificandi: ac licèt ab ipso construi illud nollet, sed à filio ejus Salomone, hoc tamen desiderium habuit ratum, nec minùs est remuneratus, quàm si re ipsa præstitisset. *2. Reg. 7. v. 12.* Zachæus quoque (ut *S. Lucas c. 19.* refert) desideravit tantùm videre JESUM, & ecce priùs à Domino videri meruit, qui & ultrò illi se convivam addixit, ejusque domum ingredi dignatus est.

6. In *Vitis PP. l. 6. §. 17.* refertur. Cùm *S. Macarii* animum desiderium subiisset cognoscendi, ad quantam perfectionem pervenisset, hanc è cælo vocem audivit. Nondum, ô Macari, attigisti perfectionem duarum mulierum Alexandriæ degentium. Abiens ergo Alexandriam, cùm reperisset duas illas mulieres, &

Bbb

quem

quem vitæ modum tenerent, indagasset, post longas preces, tandem ab eis extorsit, quod undecim annis in eadem domo summa cum pace cohabitassent, & sæpius enixè petierint, ut vitam cælibem agere per maritos liceret; id verò cum impetrare nequirent, Deo puritatem cordis obtulisse. Insuper summo semper studio invigilasse, ne verbo vel opere Deum offenderent. Hoc audiens Vir Sanctus exclamare cæpit: verè in quocunque statu puritas cordis Deo placet, ita ut quandoque puritas Conjugatorum puritatem Virginum, & Monachorum excedat. Hinc ergo manifestè liquet, quantæ sit perfectionis & efficaciz bona voluntas, & sincerum desiderium Deo placendi, ejusque præcepta implendi. Cum videamus has duas mulieres Deo ob desiderium vitam cælibem ducendi, ac ob conatum, & studium obtemperandi divinis mandatis, tanto perè placuisse, ut etiam hac in parte S. Macarium, virum omnino perfectissimum, superârint. Conemur proinde & nos ardentia concipere desideria, sic enim haud dubiè capaces reddemur magna à Deo recipiendi dona.

2. Verùm enim verò, studiosè hîc observandum est, quod notat S. Bonaventura process. 4. Relig. c. 3. Sunt quidam (inquit) qui plurima faciunt proposita, sanctaque desideria multa habent, at nunquam seipsos vincunt, aut aliquam sibi vim inferunt, ad eadem opere ipso exequenda. Unde advertendum est, hæc sæpenumerò vera proposita, aut desideria non esse, sed nonnisi velleitates, & imperfectæ volitiones, quæ quidem vellent, non tamen volunt. Uti piger, qui vult, & non vult: neque enim manum operi vult admove-
re, de quo Sapiens Prov. 21. v. 25.

Desideria occidunt pigrum: noluerunt enim quidquam manus ejus operari: tota die concupiscit & desiderat. Hinc (ut auctor est S. Hieronymus) in desideriis est omnis otiosus. Unde non incongruè hujusmodi homines assimilantur militibus in tabella pictis; quemadmodum enim hi semper stricto mucrone hostem ferire, ictumque jam jam intentare videntur, nunquam tamen illum inferunt: Ita nonnullis vita omnis abit in istu, semper minitendo, nullum tamen infligendo. Tales Isaias c. 37. comparat mulieri parturienti, & præ dolore clamitanti, nullum tamen fœtum in lucem edenti: *Venerunt, inquit, filii usque ad partum, & virtus non erat pariendi.* Quæ verba Glossa interlinearis sic accipit: *Venerunt consilia nostra usque ad partum, & non erat virtus explendi.* Hujusmodi animæ sunt illæ prægnantes, quibus Dominus apud Matth. 24. mortem minatur: *Vae autem prægnantibus & nutriendis in illis diebus: ubi S. Hieronymus ita commentatur: Vae illis animabus, quæ non perduxerunt sua genimina.* (id est, bona desideria) *in virum perfectum.* Væ, inquam, iis, quorum vita omnis desideriis meris consumitur, & quos ingruens inexpectatò mors omni prorsus opere destitutos reperit. Pòst quippe non solum concepta olim desideria illis non proderunt, verùm etiam ideo castigabuntur, quòd bonas, à Patre lumen datas inspirationes, executioni non mandârint. Hinc eveniet illis, quod accidit Absoloni, cui (ut legere est 2. Reg. 18.) fulva & super aurum rutilans cæsaries laquei vice fuit; ita similiter multi tempore mortis è bonis auratisque suis desideriis suspensi interibunt.

8. Quamobrem ne tam infausta nobis fors obtingat, sed potiùs, ut juxta Christi

si promissum æternum saturari, & beari mereamur, desideria nostra acris sint & efficacia, oportet, quæ opere ipso vin suam & efficacitatem testentur: nam ille verè fame in ac sitim habet, qui potui, atque cibo quærendo diligenter incumbit. Sic fecit filius prodigus, qui durâ fame pressus paternæ domus panes vehementer expetebat. Quid inde? in se reversus dixit: *Surgam & ibo ad Patrem meum, & dicam ei, Pater peccavi &c. Luc. 15. 18.* Ubi S. Ambrosius ait: Hæc apud se dixit; sed satis non est dicere, nisi ad Patrem venias. Similiter ille veram habet sitim, qui re ipsa quærit fontem; hanc sitim exposcit Christus, cum ait: *Apoc. c. 21. Si quis sitit, veniat ad me, & bibat.* Quam sitim expertus Regius Vates dicebat. *Pf. 41. Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus.* Cervus namque non uterque, sed celerim cursus inpetu fontem quærit. Ita explicat S. Bernardus verba illa *Isaia 21. Si quaritis, quærite, id est, si quæritis*

vero desiderio, quærite simul & opere. Sic quærebat Sponsa, cum dicebat, *Cant. 3. Surgam, & circuibō civitatem, per vicōs & plateas quæram, quem diligit anima mea.* Quemadmodum ergo Sponsa non solum desiderio anhelabat ad amantissimi Sponsi sui amplexus, sed etiam reapse magnâ eum sollicitudine ac diligentia quærebat, *Surgam ait, & circuibō civitatem.* Pari modo si veraciter virtutem quampiam desideremus, magnâ contentione omnes vires, omnemque industriam, quod eam assequamur, applicemus oportet. Si itaque hoc ardore & affectu Virtutes, ac religiosam perfectionem esurimus, & sitimus, securè confidere nobis fas erit, in saturandorum numero nos collocatum iri, fortémque habituros cum illis, quibus Cælestium Spirituum exercitus in Christi Nativitate pacem promiserunt, dicentes, musicæque concinentes: *Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Luc. 2. 14.*

SERMO XXVII.

DE BONI EXEMPLI EFFICACIA.

Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum, qui in cælis est. Matth. 5. v. 16.

1. **Q**uemadmodum non rarè inter scholares quæstio circumvolare solet, quisnam videlicet cæteros in doctrina, & litterarum studio antecellat? Pari modo percontar-

rilibet, ecquis è Christi Discipulis, in virtutum schola sese exercentibus, primatum tenere, reliquisque melior & perfectior esse censeatur? Huic quæstioni respondet Philosophorum Princeps

Aristoteles 5. Ethic. dicens: Optimus est ille, qui non utitur bonitate ad se solum, sed etiam ad alios. Optima sanè responsio, utpotè SS. Patrum doctrinæ conformis: Bonum enim (ut S. Dionysius c. 4. de divin. nomin. docet) est sui diffusivum; unde quò magis res aliqua se ipsam diffundit, sequè aliis participat, tanto melior erit. Ex qua doctrina palàm patet, illum optimum fore Religiosum, qui non tantum sibi, sed etiam aliis bonus esse studet, quomodo hoc autem fieri queat, retulimus de animarum zelo, ubi breviter num. 24. declaravimus, quantum aliis emolumentum vel unius hominis Sanctimonia conferat, quod nunc parùm fusiùs dilucidare volumus, de bono exemplo, quo Dei famulo aliis præluere convenit, differendo.

2. De quo Magnus Ecclesiæ Doctor D. Gregorius l. 10. Moral. sic loquitur: Nullum ego consilium melius arbitror, quam si exemplo tuo fratrem docere studeas, quæ oporteat fieri, provocans eum ad meliora, & consulens ei, neque verbo, neque linguâ, sed opere & veritate. Cui ad stipulans Leo Papa dicit: Validiora sunt exempla, quam verba; & plenius docemur opere, quam voce. Hoc ipsum etiam censuit S. Pambo, dum Theophilum Episcopum suo silentio magis, quam ex cultu sermone edificare studuit, ut infra serm. 28. num. 13. fusiùs recensebimus. Considerare præterea lubet, per qualem stratagemam S. Abrahamus Eremita tot paganos omnino efferos cicurârit, Christoque subjugârit, & videbimus, eum suæ patientiæ exemplo, præcationibus, & orationibus, non verborum adhortationibus id præstitisse, uti patebit, qui ejus vitam legerit. Hinc non malè dixit Seneca: Multum dabit filiolo Pater, aut ejus institutor, atiam si nihil dederit præter exemplum.

3. Præcepit olim Deus Noë (ut registratur in libro Genesi c. 6.) Fac tibi arcam de lignis levigatis. Ille statim parer, & operi se accingit. Omnes in hoc conveniunt, quod Noë fuerit Divini Verbi Præco, omnibus enim annuntiaverat imminentem universæ terræ ruinam, si non resipiscerent, & pœnitentiam agendo offensum Deum placarent. Sed evolamus Sacras paginas, & nullibi reperimus eum populis prædicasse. Quomodo ergo diluvij & pœnitentiæ Præco dicitur? Respondetur optimè prædicasse ipso opere, & arcæ constructione: Satis eloquenter concionatus est vitæ Sanctimoniâ, exactâ legis naturalis observantiâ, lacrymis, suspiriis; licet si luerit linguâ, nec ullum verbum protulerit. Egregiè hoc pertractans S. P. August. Ser. 69. de temp. Noë, inquit, etsi tacebat voce, opere loquebatur, silebat linguâ, fabricatione clamabat. Id ipsum etiam asserit Magister Angelicus: Fuit Noë (inquit 2. Pet. 2. §. 2.) justitia præco; Et si non verbo, tamen exemplo; quia justus erat, ut dicitur Gen. 5. Quia justitia operâ faciens, qualiter vivendum esset coram Deo, ostendit. Item per hoc, quod fabricabat arcam, eos ad justitiam monebat. Noë ergo satis eloquenter est concionatus, & proinde merito divini verbi Præco dicitur; is enim melior prædicator censendus est, qui operibus magis quam verbis prædicat.

4. Sic prædicavit S. Pachomius suæ Sorori, eique mundi contemptum persuasit; nam cum fortè illa eum salutatum venisset, & ille eam nec alloquio, nec aspectu dignatus esset, sed ei per janitorem renuntiari jussisset, se jam didicisse, quod advenisset incolumis, se quoque rectè valere, posse jam domum repetere, nisi fortè vellet mundo valedicere.

dicere, suoque exemplo reliquas etiam ad idem facinus invitare; tunc enim ei cellam libenter in solitudine assignaturum, ubi remotis arbitris in silentio precibus attenderet, Deoque serviret, præter quem nullum denique in mundo solatium, nullumque solidum gaudium esset reperire. Hæc erat tota concio, quâ Pachomius suam Sororem ad pessundandas sæculi cupedias invitabat. Sed qualem effectum habuerit, videamus. Illa his verbis admonita, sed multo magis fratris sui exemplo commota, denique se ad serviendum Deo obtulit, cui vir Sanctus à suo asceterio monasterium construi curavit, ad quod mox aliæ quoque scæminæ confluerunt opinione Sanctitatis inclitæ, quibus Antistita præfecta est S. Pachonii Soror, monastica regulæ observantissima, religiosæque perfectionis studiosissima.

5. Inter alios, qui se Pachomio erudicendos commiserunt, fuit etiam Theodorus juvenculus non nisi 14. natus annos, illustri stemmate oriundus: Hic, repudiatis mundi voluptatibus, Asceterium S. Pachonii accessit, infansque ab eo precibus admitti rogavit, & impetravit. Sed infelix Theodori Mater duplicem Mariti, filiique orbitatem non ferens, ad monasterium advolavit, Episcopi armata literis, quibus Pachomio, ut Patri filium redderet, imperabatur. Ergo S. Abbas Theodoro præcepit, ut ad colloquium Matris progrediretur. Cui juvenis: Mi Pater (inquit) visne in illo decretorio supremoque die pro me culpam præstare, quam contrahere videor, si minus bonum reliquis Monachis sum daturus exemplum, dum genitricem meam alloquar? Cui Pachomius: Fili, si nolis (inquit) haud equidem argeo, ut Matri colloquaris: quin imò

fateor ea, quæ dixisti, ad maiorem pertinere perfectionem. Quare Theodorus conspectum Matris horruit; sed quo effectu? Ecce illa fortitudine filii sic commota est, ut vestigia ejus æmulari, mundumque aspernari etiam ipsa decreverit. Itaque ad illud aliud Monacharum monasterium admissa est. Quis hic non clarè videt, quantæ sit efficaciz boni exempli vis? Quis denique inficiabitur non fore validiora exempla ad quidvis persuadendum quàm verba? Optimè proinde nos monet æterna Veritas, dicens: *Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum, qui in cælis est.* Ubi singulariter notandum, non dixisse Salvatorem, sic luceat lux vestra ut audiant verba vestra, sed ut videant opera vestra, tanquam magis efficacia ad impios convertendos, quàm politus sermo.

6. Hanc porro Veritatem minime ignorabat Seraphicus Pater S. Franciscus, hinc suis in hæc verba præscripsit documentum (Tom. 3. op. S. Franc. coll. 2.) *Considerate Fratres, vocationem vestram, quâ vocavit vos misericors Deus, non tantum pro vestra, sed etiam pro multorum salute, ut eatis per mundum exhortando omnes plus exemplo quàm verbo.* Lyranus in cap. 2. Ruth. eundem S. Patriarcham verba illa Cantici S. Annæ 1. Reg. 2. 5. *Sterilis peperit plurimos, & quæ multos habebat filios, infirmata est;* ita declarare solitum fuisse, scribit: *Sterilem dicebat, fratrem simplicem, officium prædicandi non habentem, per quem generantur filii, id est Ecclesia Dei juxta illud Apostoli 1. Cor. 4. In Christo JESU per Evangelium ego vos genui, & talis frater simplex exemplari suâ vitâ plus haud dubiè proficit & sibi, & aliis, quàm prædicator verbosus.*

7. Hinc cum ipsi magnus æternitatis dies elucescet, non sine ingenti tripudio mirabitur tantis se filiorum manipulis vallari, dicetque cum *Isaia* 49. 21. in corde suo: *Quis genuit mihi istos? Ego sterilis, & non pariens: ego non fui Prædicator, non Confessor, non doctus: & istos quis enutrivit? quis mihi dedit? Dicam: Oratio, suspiria, lacrymæ & gemitus tui, vitæque probitas. Deus enim, ut loquitur Regius Psalter Ps. 144. Voluntatem timentium se faciet, & deprecationem eorum exaudiet. Et hoc est, quod Deus tam multos filios dat ei, qui videbatur sterilis, & patris nomine non appellabatur. Peraptè huc quadrat S. *Francisci* factum, imitatione dignissimum. Vocaverat aliquando Vir sanctus suum socium; veni (inquebat) eamus, & concionemur. Ambulabant per omnes urbis plateas, capite inclinato, oculis in terram defixis, toto corpore ad modestiam composito, humili & devoto gressu; ita ut omnes, qui eos sic incedere videbant, compungerentur, & ad detestanda peccata, ad mundum deserendum, ad obsequendum Deo accenderentur. Quo peracto mox ad Conventum denuò rediit, cui Socius ait: Ergone Sancte Pater non prædicabimus? cui Sanctus subintulit, jam defacto prædicationem nostram perfecimus. Cui Socius: quâ ratione? ne unicum quidem verbum proferentem te audiui. Ah frater! replicabat S. Patriarcha. Facta est concio, & optima quidem ac fructuosa. Scis, quænam fuerit? Bonum Exemplum quod exhibuimus. Et profecto eventus probavit hanc miram concionandi methodum efficacem fuisse, nam paulò post multi confluerunt, qui habitu Religionis indui possularunt. Quàm rectè itaque ad hanc*

exteriorem compositionem & modestiam nos adhortatur D. Pater *Augustinus* in aurea sua Regula dicens: *In incessu, statu, habitu, & in omnibus motibus vestris nihil fiat, quod cujusquam offendant aspectum, sed quod vestram deceat Sanctitatem.*

8. Verùm enim verò, Religiosi exemplares perbenè assimilantur cœlis; quemadmodum enim cœli (ut loquitur os aureum *Chrysost.* hom. 3. in *Gen.*) licèt taceant, solo suo aspectu homines ad laudem Dei invitant, maxime cum noctu stellis illustres apparent; ita & homines perfecti, & virtutum stellis conspicui, Deum etiam silentes laudari faciunt. Cujus rei veritas narratione sequentis historiæ comprobata manet. Cœnobiarcha quispiam (ut proditum in *Specul. Exemplor.* dist. 9. ex. 46.) tamà Sanctitatis præstans, cum sæpius audivisset in loco quodam creberrima perpetrari homicidia, nec quemquam tutò illuc transire viatorem: & verò etiam inibi immanissimum omnium latronum principem, & antesignanum habitare. Quare pretiosas vestes Abbas induit, ac præstantem equum conscendit, & ad locum, in quo latrocinia exercebantur, properavit. Vix ad locum venit Vir Religiosus, illicò adsunt prædones, qui captum hospitem ad principem suum adducunt. In cujus conspectum ubi venit Abbas, interrogavit, quid vellet, & ob quam causam manus sibi injectæ essent? Cui latro, equum se ejus, vestesque habere velle dixit, & ni promptus esset in dando, etiam cum his vitam erepturum. Abbas, ut erat ingenio liberali ac faceto; rem æquam à me petis, inquit, quia hæc non solum Dei sunt, verùm etiam reipsâ communia. Igitur quoniam ego illis usus jam multis

multis annis, æquissimum mihi videtur, ut jam tu quoque utaris. Sic enim verè fient communia, per vices usurpata. Cæterùm illud oppidò libenter scirem, quonam pacto usurus sis veste ista? cum nequaquam conveniat te ejusmodi habitu incedere. Risit ad hanc simplicem quæstionem latro: & verò ait, vendi possunt, quæ gestari non possunt. Ita me, familiamque meam alo. Ingemuit ad hæc Abbas, & suspirio altissimè ducto, ait: Fili, quid agis? cur obsecro, tanto cum labore aliud nihil nisi cibum & potum, & pannos pauculos quæris, quibus vestiaris? si de victu, & amictu tantùm agitur, en invito, in domum meam te ducam, & omnia hæc gratis tibi supeditabo. At latro, se gratias agere, dixit, suum nempe stomachum non assuetum esse fabis. Cui rursus Abbas, veni mecum, ait, promitto sanctè, tibi carniùm, pisciumque electissima fercula me appositurum, panem delicatum, & vina generosa ministraturum, neque lectum tibi mollissimis instratum plumis defuturum. Hisce latro victus, Cœnobiarcham velut agnum lupus secutus est. Hinc Abbas latronem ad spatiosum deduxit conclave, ac ei certum è Religiosis suis assignavit, qui vernulam agens more servili, quàm diligentissimè omnia administraret: nam & lectum sternebat, & humum verrebat, & statim horis vinum, cibumque admodum opiparè instructum ferebat. Cæterùm latrone genialiter se faciente, Religiosus ille jussu Abbatis juxtim in terra assidebat, atque suum obsonium in præsentia hospitis sumebat. Quod totum nihil erat, nisi modicum panis & pauxillum aquæ. Quod tam asperè accumbendi, atque parcè edendi genus, ubi vidit latro, non abstinuit interro-

gare, quanam causi esset, ob quam se tantoperè affligeret? Et fortè, ait, etiam tu aliquando hominem occidisti? Fortè impuras libidines sectatus, aut adulteriis delectatus, alienos toros, conjugiaque contaminasti, ut nunc vili tritico, imò lolio cogaris victitare? Cui modestè Cœnobita: Superi, inquit, prohibeant, ut talium criminum mihi sim conscius, hæc autem poenitentia, & corporis castigatione me ideo exerceo, ut Deum in morte propitium habeam. Hoc verbo transfusus latro, in seipsum descendens, atque altè suspirans dixit: Ego verò hominum sceleratissimus, qui tot furta, tot rapinas, tot adulteria, & homicidia perpetravi, ut numerari nequeant, nunquam à cibis abstinui, nec scio, quid sit esurire, aut inedia se macerare, semper sumptuosis dapibus me saginavi, quo ergo pacto Deum, tot atrocibus injuriis offensum, propitium habebo? Væ mihi miserrimo! Hæc cum dixisset, ad Abbatem cucurrit, ad cujus pedes provolutus, multisque lacrymis irroratus, supplicavit, ne de cætero aliter, quàm reliqui Monachi, tractaretur, quin imò paulò post corpus suum adedò affligeret, ut cæteros omnes abstinentiâ superaret, jamque exemplo correctus, factus est exemplum corrigendorum.

9. Hinc ergo colligere pronum est, quantæ sit efficaciz boni exempli vis; sed ut hæcce veritas magis stabiliatur, aliud addere exemplum lubet. Cum aliquando S. Narcissus (ut Surius in ejus vita recenset) ad Affram meretricem fortè diver-tisset, illa existimans turpitudinis ergo advenisse, illic cœnà opiparè instructa, fuco meretricio de more ornata, ad flagitiosos actus sese composuit. Porro S. Episcopus cum ad sumendum cibum

accessisset, & primum toto corpore, vultu, oculisque ad orationem se componeret; Pellex hoc exemplo ad eum commota est, ut protinus se ad ejus pedes abjecerit, ac impudentiæ suæ labem confessa sit, sanctæque posthac vivens Martyrii laureâ cum tribus puellis coronata est. Certum igitur est, majori polere efficaciam bonum exemplum ad quidvis persuadendum, quam, nescio, qui Ciceronianus sermo; dubitari etiam haud potest, quin multi æternum perirent aliâs, si aliorum exemplari vitam compuncti ad meliorem redirent frugem. Unde Romanus Pontifex D. Gregorius ait: *Nunquam peccatores ad lavacrum penitentiae redirent, si nulla essent bonorum exempla, quæ mentem eorum à malo retraherent.*

10. Cæterum quam felices olim ac beatos fore eos, qui nunc sedulo alios sanctæ conversationis exemplo ad meliora provocare laborant, colligitur ex argumento opposito, ubi æterna Veritas homini scandaloso æternum Væ ingeminat, ait enim apud S. Matth. 18. *Væ mundo à scandalis. Necessè est enim, ut veniant scandala, veruntamen Væ homini illi, per quem scandalum venit.* Itaque cum benignissimus Salvator noster non sit minus pius & liberalis in dandis præmiis, quam justus & severus in plectendis delictis, sequitur bene, quod, sicut puniat scandalosos æterno Væ, ita remuneret exemplares sempiterno vale. Hinc exclamat D. Chrysostomus: *Beata & benedicta anima illius, cujus humilitas confundit alterius superbiam, cujus patientia proximi extinguit invidiam.* Cui asripulatur S. P. August. Sermon. 163. in hæc verba: *Quotiescunque aliquis exemplo sanctæ vitæ*

edificaverit, cum tantis & pro tantis mercedem retributionis beata vita accipiet; & quantiscunque exemplum malæ conversationis, etiamsi illi non sequantur, præbuit, pro tantis se malis rationem noverit redditurum. O reverà aurea doctrina, super mel & favum dulcis omnibus illis, qui sincero mentis affectu, pullatâ procul omni simulatione, ac hypocrisi, alios virtuosâ suâ conversatione edificare, ac ad serviendum Deo strenuè provocare satagunt. Quemadmodum enim (ut S. Pater docet) impii & scandalosi homines in tantum poenis subjiciuntur, in quantum ea perpetraverint mala, è quibus aptum natum fuit sequi scandalum, aliorumque spirituales ruinas, quæamvis nullus pravum eorum exemplum secutus sit; ita pariter, tametsi nemo piam, honestam, religiosamque tuam vivendi methodum ex confratribus tuis (quod tamen concesserim nunquam) sequatur, nullusque inde aliquem emendationis fructum reportet, nihilominus tamen tantam expectandam habebis remunerationem, quantam consequi sperares, si conspiceres omnes bonæ tuæ conversationis exemplo commotos, meliora & perfectiora sectari. Ut porro huic doctrinæ firmitus assentiri valeas, applica ei cuncta, quæ sermone 19. num. 27. usque ad finem memoravimus, quia hæc se paria habent. Quamobrem nil aliud restat, quam ut manum operi admoveas, & ea, quæ diximus, in ipsam praxim redigas, & quomodo id fieri debeat, sat perspectum habes ex Sermonibus hactenus jam specificatis, uti etiam ex sequentibus asserendis intel-
liges.

SERMO XXVIII.

DE VIRTUTE PATIENTIÆ.

Patientia vobis necessaria est, ut voluntatem Dei facientes reportetis promissionem. Hebr. 10. 36.

PARS PRIMÆ.

De Patientia in Communi.

1. **Q**Uoniam Religiosorum Ascetria scholæ sunt patientiæ, in quibus à manè ad vespeream Religiosus nihil aliud expectare debet, quàm vexationes & molestias; Hinc *Apostolus*, qui immediate ab Incarnata Sapiencia in Paradiso edoctus fuit, patientiæ virtutem, non tanquam utilem, convenientem & delectabilem, sed tanquam necessariam nobis proponit, inquiens: *Patientia vobis necessaria est.* Quantoperè verò hæc virtus omnibus, Religiosis præcipuè, necessaria sit, indicat id brevibus sed nervosis verbis *S. Johannes Climacus* grad. 37. n. 31. dicens: *Non tantopere cibo suo, quam patientiâ indiget Religiosus.* Quocirca ne quis ob varia adventantia mala animo concidat, specialiter se in hac patientiæ schola, contra quævis adversa fortiter toleranda, præparare debet, sic ut initio cuncta adversantia toleranter sustineat: postea satagere Religiosus debet, ut promptè, facili, ac libenter quaslibet tum corporis tum animi adversitates toleret. Et tandem, ut gaudenter & hilariter cum *S. Andrea* Crucem duabus ulnis amplectatur, cum dicto: *O bona Crux diu desiderata, sollicitè amata, sine intermissione*
Gramm. Relig. Pars I.

quæsita, & jam concupiscenti animo præparata, securus & gaudens venio ad te; suscipe me ab hominibus, & redde me Magistro meo, ut per te me recipiat, qui per te me redemit.

2. Definitur porro patientia, quòd sit virtus, quâ mala hujus sæculi æquo animo sustinemus; ita ut propter illa nec interiùs immoderatè turbemur & contristemur, nec exteriùs aliquid minus honestum aut decorum admittamus. Dividitur autem patientia in quinque potissimùm species. *Primò* quidem patientia in damnis fortune, puta divitiis, pecoribus, fundis, aliisque similibus possessionibus, in quibus, undecunque oriantur, illud *S. Jobi* effatum repeti oportet: *Dominus dedit, Dominus abstulit, sicut Domino placuit, ita factum est: sit nomen Domini benedictum.* *Secundo*: Patientia in malis corporis: qualia sunt fames, sitis, frigus & æstus, morbi aut tormenta, sive à seipso per voluntarias castigationes, sive ab aliis justè, sive injustè illata: quæ omnia velut à divina Providentia, sive ad paternam castigationem, sive ad amorosam probationem, sive ad copiosorem præmiationem immissa, cum summa promptitu-

dine & æquanimitate accipi debent, ne alioqui, si queramur, illud audire cogamur, quod Deus olim *B. Mariae* *Diazia* ob nimium frigus querenti dixit: *Ego sum causa huius frigoris, & tu quereris?* *Tertio*: Patientia in malis fame; qualia sunt, quæ vel sunt cogitatione tantum, ut contemptus, suspiciones, iudicia temeraria, aversiones, odia: vel verboduntaxat, ut reprehensiones, susurrationes, accusationes, delationes, infamationes: &c. vel ipso opere; ut irrisiones, illusiones, castigationes, humiliaiones, negationes favorum, honorum, petitionum, persecutiones, &c. *Quarto*: Patientia in malis animi; ut sunt ariditates & desolationes spiritus, scrupuli, & anxietates, distractiones & obscuritates, dejectiones, imperfectiones, tentationes, exiguus profectus in spiritu, lapsus in peccata: Cum enim verissimum sit, quod teste Salomone *Prov. 24. 16. Septies cadat iustus* (addunt communiter Sacri Interpretes, *in die*) ac proinde quoque non semel sed septies per diem pariter necessaria erit patientia, ut se opponat peccatis, vel eadem, si commissa sint, aboleat, & ideo cum ad peccatum adeo proclives simus, Deus nobis quoque de hoc antidoto, & Theriaca patientiæ paternè prospexit. *Quinto*: Patientia in malis proximi. Quæ vel oriuntur ex aliorum pravis moribus & factis, nec emendari aut averti à nobis possunt: vel certè ex casibus sinistris amicorum, puta infortuniis, infamationibus, morbis, mortibus, aliisque similibus afflictionibus. In his ergo omnibus juxta Apostolicum effectum patientia nobis necessaria est, ut voluntatem Dei adimplentes, reportemus promissionem, æternæ scilicet gloriæ bravium.

3. Actus porro patientiæ sunt varii

ac multiplices. Primus est: *Suis peccatis imputare, qua quis patitur*. Ita Christus *S. Birgittam* docuit dicens: *1. 6. re- vel. c. 65. Si quis vituperatur, non contristetur, sed respondeat sic: Dignum est, quia toties in conspectu Domini peccavi, & non poenitui, majoribus enim afflictionibus dignus sum; ideo rogate pro me, ut tolerando temporalia, effugiam sempiterna*. Inter alia *Jeremia* lamenta hoc quoque legitur: *Thren. 3. 39. Quid murmurat homo vivens vir pro peccatis suis? Scrutemur vias nostras*. Etenim si peccata à nobis commissa nonnihil examinaverimus, inveniemus utique, quam mitis sit manus, quæ per ærumnas momentaneas nos percutit in vicem tormentorum æternorum & infernalium. Quomodo igitur tam impudentes erimus, ut de malis nostris dolere præsumamus? Mala enim quæ patimur, peccata nostra meruerunt. Quod si verò nonnunquam contingat, quod, dum adversitatibus castigamur, planè innocentes simus, ac proinde percussio aspera nobis videatur, necessum est, ut recordemur transgressionum præteritarum, quæ nondum expiatæ sunt. Fratres *Josephi* sine ulla data causa tanquam exploratores habebantur, qui in *Ægyptum* eo fine venissent, ut munitiones illius explorarent, & fortalitia Regionis destruerent; injustè quoque arguebantur furti tanquam latrones. Ipsi verò interiùs à Deo illuminati pacati erant, seque illas injurias justè promeruisse ingenuè fatebantur, revocando nimirum in memoriam venditionem fratris sui, & exercitiam adversus ipsum crudelitatem; ideoque dicebant: *Merito hæc patimur, quia peccavimus in fratrem nostrum. Gen. 42. 21.*

4. De *S. Ephremo Syro* legitur, quòd dum adhuc juvenis esset adolescens, alterius

terius viri buculam foetu gravidam ex insolentia juvenili crebrâ lapidum infestatione eò ulque persequabatur, donec onere ventris, & cursu fatigata concideret. Mortua feris per noctem in prædam cessit. Mensis autem spatio evolutò cum in aliorum pastorum societate in agro dormiret, illisque aliqua animalium suorum surrepta fuissent; opiliones illi, seu magistri pecoris Ephremum furibus ducem fuisse rati, eundem vinctum Prætori sistunt, qui custodiæ mandatum duobus reis adjunxit, quorum uterque exors criminis, cujus affinis putabatur; occultâ tamen vindictâ Numinis utrumque persequente, in suspicionem alter cædis, alter adulterii inciderat. Interim Ephrem pædore & squalore carceris diu vexatus, suamque incarcerationem deplorans, & ob eandem coram Deo lamentans Angelum quendam cælitus ad se missum vidit, qui causam incarcerationis ab eo sciscitabatur, cui cum ille se innocentem, omnisque culpæ expertem esse responderet, dixit ei Angelus: Scio equidem te hac in re omni culpâ carere, at verò recordare prævaricationis diebus superioribus à te commissæ, quando ludens vaccam occidisti; si ad hoc te reflexeris, videbis, quòd ex parte Dei justè sis incarceratus, justissimæque sint judicia ejus. Monuit eum insuper, quòd licèt reliqui duo ob non commissâ delicta, quorum rei habebantur, in carcerem conjecti fuerint, hi tamen alios excessus sine dubio commiserint, ob quos pœnam illam justè merebantur.

5. Hanc historiam fusè recenset Georgius Stengelius par. 3. cap. 38. in cujus fine sequentem subjungit doctrinam, dicens: Quæ clarè demonstrant, homines sæpe seiplos fallere, dum putant se

innocentes. Etsi enim in ea re non deliquerint, ob quam carceri addicuntur, aut alio pacto accusantur, damnantur, puniunturve; tamen Deus scit, videtque eos aliunde pœnam commeruisse, quâ proinde illos sinit plecti. Itaque si cui malè aliquid succedit, si mittitur in lapidinas, si venit ad Charontis januam, si sit vel hosti miserandus, si malis mala succedunt; non dicat se innocentem pati. Esto non fecerit, quòd fecisse dicitur; tamen aliquid patravit, ob quòd nefastum diem est meritis. In titulo homines errant, non errat Deus in supplicio. Imò sæpe, ubi culpam vel nullam, vel non nisi exiguam agnoscit quispiam, ibi divina statera scelus reperit. Proinde, ut rectè monet S. Chrysostomus hom. 5. ad popul. Cum rebus adversis premimur, gaudeamus, hoc est enim peccatorum expiatio. Attentam hîc etiam merentur reflexionem verba à S. Laurent. Justin. prolata: Humilis, ait, semper arbitratur, se deteriora mereri, quam patiatur, quamobrem patienter aspera sustinet, gratias in tentationibus agit. Nec valet quis humano explicare ingenio, quanta sit utilitatis, quanti meriti, & quàm Deo gratum, non altum sapere, tribulationes irruentes perferre fortiter, illatas contumelias tranquillâ mente pati, & humiliter adversantia, quaque adversa propriis peccatis adscribere.

6. Secundus patientiæ actus est, à lacrymis nimîaque tristitia abstinere. Ita Christus Susonem docuit, dum ipsum propter dictoria & irrisiones aliorum flentem corripuit, his verbis: Pro pudor! visne in semine morem lachrymari? Certè tibi ipsi apud omnes celi cives ignominie notam inures. Terge oculos, & hilarem vultum exhibe, ut neque demones, neque homines animadvertant afflictionis causâ

teplorare. l. 2. c. 11. vitæ. Tertius actus est, non petere ut auferatur tribulatio. Sic S. Catharina Senensis, cum esset iniquè accusata & infamata, quasi impura virginitatis jacturam fecisset, & hanc ipsam suam infamiam Christo offerret, non petiit, ut innocentiam suam declararet, sed tantum ne à dæmone superaretur, & à divino obsequio abstraheretur. Quem in finem Epictetus l. 2. Ench. c. 7. saluberrimam doctrinam offert his verbis: Quemadmodum viator ab obvio sciscitatur, quānam viā sit incedendum, eam quæ ad dexteram est, non magis appetens, quā eam, quæ ad lævam dirigitur, utpote cum non velit alterutram ingredi, sed eā tantum, quā poterit pervenire ad destinatum locum; ita sanè conveniebat nos quoque accedere ad Deum, ut solent facere viatores, scilicet non magis eligendo dexteram consolationum, quā sinistram afflictionum,

7. Quartus actus Patientiæ, & inter ceteros omnes princeps est, *Desiderare afflictiones*, exemplo Jobi dicentis: *Job. 6. 8. Quis det ut veniat petitio mea, & quod expecto, tribuat mihi Deus? & qui cœpit, ipse me conterat, solvat manum suam, & succidat me: Et hac mihi sit consolatio, ut affligens me dolore non parcat.* Porro utilitatem & excellentiam hujus desiderii egregiè depinxit S. Laurentius Justin. de discip. monast. c. 6. in hæc verba: *Quis hujus Sancti desiderii valet perfectum explicare? Animo quippe vires subministrat, & pœnam exhibet leviozem, perseverantiam præbet, sanctitatem adducit, cœquat Martyribus, & celesti Patria dignum suum effecit possessorem.* Enimverò ad hos & similes alios patientiæ actus faciliè suaviterque exercendos,

quam plurimum conducit pia & affectuosa Passionis Dominicæ meditatio; quomodo enim inficiari potest, illum non inflammari ad ardua quæque perpetienda, qui seridè & pensilulatè animo revolvit, Ducem suum, ac Magistrum Christum Salvatorem nostrum tanta, tamque atrocità amore nostri sustinuisse tormenta, eumque in monte Golgotha in patibulo Crucis suspensum fuisse? de quo Apostolus ait: *Recogitate eum, qui talem sustinuit à peccatoribus adversus semetipsum contradictionem, ut ne fatigemini animis vestris deficientes.* Hebr. 12. 3.

8. Porro, Venerabilis Blosius in Conclaviani. c. 10. hominem quendam impatientiā tentatum interogat, inquit: *Cur, quæso, turbaris, quoddam iste, vel ille, multa quæ nec cogitasti quidem, tibi objicit, & malum de te loquitur? Recordare Domini tui Jesu Christi, qui maledicta sine causa in se congesta patientissimè tulit. Vide ne pax cordis tui dependeat ex lingua vel arbitrio hominum.* Hinc aliquando Christus, ut idem pius Scriptor in Monili c. 4. testatur, leniter reprehendens Sanctam Birgitam propter impatientiam, & iram, quā perturbata fuerat, ait: *Ego Creator & Sponsus tuus pro te sustinui verbera; tu vero ita impatiens fuisti, ut portare non potueris verba.* Ego stans ante Judicem tacui, & non aperui os meum; sed tu acerbius respondendo & exprobrando vocem tuam nimis exaltasti: tu debueras omnia patienter tolerare propter me, qui clavis affixus fui pro te; debueras per patientiam tuam eum, qui erravit, ad meliora provocare. Sis ergo post hæc cautior, & ubi aliquo ad iram provocata fueris, non

non facile loquaris, donec ira ab animo tuo semota fuerit. Transactâ autem animi commotione, & causâ ipsius diligenter pensatâ poteris loqui cum mansuetudine. Quod si loquendo nihil proficeres, & tacendo non peccares, melius tunc faceres, & majus meritum acquirereres, si sileres. Ita Christus ad S. Birgittam. Quæ verba tibi quoque à Salvatore tuo suggesta esse certo credas, & quantum proin in virtute Patientiæ profectum capies, quotidiana te edocebit experientia.

9. Verum enim verò, quò altiores hac in virtute radices agas, verba illa, quæ idem Salvator olim in cruce pendulus S. Petro Martyri apparens dixit, in intimum cordis tui penetrare demitte, animòque tuo insculpe. Legitur ergo in hujus Sancti vita, quòd sæpe cælestibus visionibus, & aspectabili Divorum præsentia fruebatur. Cùmque aliquando pro more precibus in cellula sua ardentè vacaret, ecce tibi cælo delapsæ sunt sanctæ Virgines, *Agnes, Cecilia, & Catharina*, quæ conspicuâ sese formâ ei objecerunt, adeoque familiari ac clarâ voce eidem precanti collocutæ sunt, ut earum sermones à fratribus transeuntibus audirentur, qui sâminas ex urbe ad Monasterium admissas rati, Petrum apud Cœnobii Moderatorem accusarunt, multisque verbis hoc exaggerarunt. Interrogatus de mulierum conditione, noluit secreta pandere, nec cælestes favores manifestare, personarum qualitatem proinde non explicavit, nec cælestes virgines fuisse asseruit, attamen sâminas in cellâ suâ fuisse non dixit, sed tacuit, & ad pedes Superioris provolutus,

sèque peccatorem esse, multisque lapsibus obnoxium confessus, utque ignosceret, humillimè petiit. Tunc Monasterii Præses coram omnibus acriter Petrum perstrinxit, & quòd offendiculo aliis fuisset, eum quasi captivum in aliquo remoto Monasterio attineri iussit. Petrus etsi fortiter eam ignominiam sustineret, tamen post menses aliquot in captivitate & carcere tractus cœpit persentiscere ærumnam suam.

10. Caterùm quodam die Ecclesiam ingressus, mœstitiâque oppletus coram Christi Crucifixi imagine se prostravit, & amanter conqueri cœpit, ecquid meruisset, ut tam atroci calumniæ tamdiu subjaceret? & nemo è cælo Patronus suæ innocentiae causam ageret? & ego, respondit è cruce Christus, ô-Petre, quid sceleris admisi, ut in hanc crucem agerer? Patientiam in meo exemplo discere. Nimis modica sunt, quæ toleras, si cum meis ærumnis & doloribus comparentur. Ad hæc verba Petrus partim solatio, partim rubore suffusus cœpit habere in desiderio ærumnas, quibus exonerari flagitabat, jâque amore Christi imitandi succensus id suspirare non dubitavit: *Amplius Domine, amplius auge calumniam, augebis & coronam.* Discamus ergo hinc & nos in nostris afflictionibus exemplo Salvatoris nostri habere patientiam, firmiterque animo concipiamus hæc ipsa Christi verba ad nos derivari; sic enim haud dubiè cum glorioso hoc Christi Martyre & nos clamabimus: *Amplius Domine, amplius auge ærumnas, auge & cruces &c.*

PARS SECUNDA.

De Patientia eorum, cum quibus vivimus.

11. **S.** Paulus Apostolus sciens suos Corinthios in medio nationis pravae versari, ideo ne propterea animis conciderent, eosdem exhortatur ad Patientiam dicens: *In omnibus exhibeamus nosmetipsos in multa patientia.* Nam quemadmodum aurum ut purum fiat, per ignem purificari debet; ita pariter boni Christiani per malos mirabili Dei ordinatione frequenter erudiri, & ad perfectionis gradum provehi solent; ac proinde si quis se in medio pravorum hominum constitutum esse cernat, non propterea se minus felicem esse putet, quam sit ille, qui inter Sanctos viros versatur, imò verò longè fortunatior erit, si illud Apostolicum impleverit præceptum, quod S. Paulus ad Philippenes cap. 2. transcripsit, dicens: *Omnia facite sine murmurationibus (sine impatientia) ut sitis sine querela, & simplices filii Dei, sine reprehensione in medio nationis prava & perversa, inter quos lucetis sicut luminaria in mundo.* Et alibi idem S. Apostolus omnibus Christi sequacibus, inter malos & filios tenebrarum constitutis sequens inculcat monitum: *1. Thess. 3. 3. Nemo moveatur in tribulationibus istis, ipsi enim scitis, quòd in hoc positi sumus, ut nimirum patiamur, & in patientia nos exerceamus.* Mutius Scaevola sententiosa olim hæc protulit verba: *Agere & pati fortia, Romanum est, quod longè verius de Christianorum conditione asserere licet; Pati enim fortia verè Christianum est.*

12. Proinde rectè omnes spiritualis vitæ Magistri hanc auream tradunt regulam, nimirum: *Non discedere à locis,*

& personis, à quibus quis patitur. Ita enim olim antiqui Eremitæ Patres suadebant dicentes: l. 5. libell. 7. n. 32. vit. PP. Si contigerit tentatio in loco, in quo habitas, non deferas locum in tempore tentationis, quia si deferueris, quocunque perrexeris, antè te invenies quod fugiebas: sed patiens esto, donec tentatio transeat, ne discessio tua aliis scandalum faciat: & ne fortè aliis, qui circa ipsum locum habitant, tribulationem ingerat discessio tua. Quam doctrinam studiosè Socii S. Francisci observabant; utpotè quos amor Evangelii adeò patientes fecerat, ut quærerent potius ibi esse, ubi persecutionem paterentur in corpore, quam ubi, cognitâ eorum sanctitate, mundano possent gaudere favore. De S. Philippo Nerio refertur in ejus vita l. 1. c. 18, quòd per triginta annos multa in domicilio S. Hieronymi à quibusdam domesticis perpeffus, nunquam adduci potuerit, ut ad domicilium Patrum Congregationis Oratorii à se fundati transfirer, donec auctoritate summi Pontificis ad hoc coactus est.

13. Peraptè ad præsens quadrat propositum sequens historia. Monachus quidam stomachabundus ob iracundiam & bilem, quam comprimere non poterat, Monasterio Abbatis Euthymii, in quo commorabatur, excedere, & in solitudinem concedere constituit, ratus, cessante cum fratribus agendi necessitate, etiam iram cessaturam, quòd nulla in solitudine bilis concitandæ occasio occurreret. Statutum factum; perrexit ergo in solitudinis deserta: & ecce cùm quoddam vas cum

eum aqua juxta se posuisset, subito dæmone allaborante corrui, unde aqua effusa, ipsum denuo replet, sed labitur & secundo. Tertio igitur ipsum aqua adimplet, sed dæmon iterum in terram dejicit, totamque aquam effundit. Ergo irā percitus, solo sublatum vas terræ alidit ac confringit. Quo facto animadvertens non aliorum fratrum confortium impatientiæ & bilis hujus causam esse, sed exiguam suam mortificationem. Hinc dixit: Revertar ad Monasterium, quia ubique patientiæ & Dei auxilio opus est. In te ergo, Religiose, inquietudinis & impatientiæ causa residet, non in fratribus tuis. Tu, tu tibi impera, passiones tuas mortifica, & sic (ait *Cassianus*) non dicam cum hominibus, sed etiam cum feris & belluis optimè tibi conveniet, juxta illud *Jobi* cap. 5. *Bestiæ terræ pacificæ erunt tibi.*

14. Ex quo apparet, quàm graviter in Religione errant nonnulli, qui proprium secuti arbitrium dicunt: Si tali in loco essem, si tali officio aut ministerio applicarer, quietus forem, meliusque Deo servirem; in hoc verò cœnobio, hoc in ministerio planè inquietus sum: imò videor, si diutius in eo maneam, nullum omnino profectum facturum. O intolerabilem errorem & illusionem! exclamat peritissimus ille vitæ spiritualis Magister, *Alphonfus Rodriguez*, p. 3. tr. 1. c. 7. *Quid? eone in loco bene tibi putas fore, in quem tu te cupis ingerere? ibi verò malè tibi erit & pessimè. Utinam verò, quæ hinc secuta sunt mala, non reipsa jam sæpè effemus experti. Certè breviter quidem sed nervosè S. Gregorius ad nostrum propositum sic loquitur: Sæpè mutare locum conamur, & secretum vitæ remotioris eligere, nescientes, quia si desit spiritus, non adjuvat locus. Quis locus*

sanctior fuit paradiso? & tamen in cælo empyreo innumerabiles spiritus Angelici lapsi fuerunt adeò turpiter, ut in horrendos transmutati fuerint dæmones. Paradisus terrestris esto fuerit centrum innocentiae & justitiæ originalis, esto etiam Protoparentes nostri cælestibus ditati fuerint thesauris, attamen serpens infernalis pestilens suum in eos evomuit venenum. Collegium Apostolicum perfectionis & Sanctitatis fuit schola, ab ipsa præsentia & doctrina Christi consecrata, prophanatum tamen fuit ab uno Juda, pessimo & sacrilego homine.

15. Quamobrem pro cautela illius, qui è re sua esse existimat loci mutationem, & prius non mutat mores, consideratione digna est hæc *Eusebii Emiseni* hom. 3. ad Monach. doctrina: *Quid prodest (inquit) quòd discedis, qui undèque astrictus es vinculis passionum, quem hinc atque inde circumvallant vitia tua; Quid inquam, prodest, quòd discedis, qui, quocunque locorum vadis, te tecum portas. Dignè aliquis discessit, si illò ire possit, ubi illum diabolus invenire non possit. Nemo se fallat, non fugiet adversarium de loco ad locum, sed de vitio ad virtutem, de passione ad emendationem. Tritum illud proverbium: *Habitus non facit Monachum, sic nec locus.* Audiamus S. Hieronymum: ep. 13. *Non Hierosolymis fuisse, sed Hierosolymis benè vixisse laudabile est; singuli quique credentium non locorum diversitatibus, sed fidei merito ponderantur, & veri adoratores neque Jerosolymis neque in monte Garizin adorant Patrem, quia Deus Spiritus est; Spiritus autem ubi vult, spirat, & de Jerosolymis & Britannia patet aula cælestis; regnum Dei intra nos est. Hactenus S. Hieronymus.**

16. Porrò, hæc nunc allatâ doctrinâ efficaciter etiam perstringuntur illi, qui arbi-

arbitrantur se facilius animæ suæ salutem potuisse consequi, si aliam Religionem intrassent, quam in ea ubi de factò morantur. Quæ stygii hostis deceptio tam alta quandoque in nonnullorum Religiosorum cordibus agit radices, ut re ipsa nonnunquam transitum ad aliam Religionem affectent; sed his objici potest illud, quod ante pauculos annos quidam Venerabilis Senex ex ordine Carthusiensi alteri cuidam ex *D. Francisci* familia Religioso, ad Carthusiam aspiranti respondit; Num S. Franciscus rectam ad Cælum viam docuisset? haud dubiè. Proinde ut in ea ad finem usque constanter persistat, suaviter & magna cum charitate eidem suggestit. Quod ipsum confirmat *S. Bernardus*, qui similem ad aliam Religionem transitum dissuadet sequenti sermocinatione: Illud, si dulce, tanquam dæmonium meridianum fuge præ aliis hostis antiqui astutiis, quod cavendum tibi summopere denuntio, ut ex eo tempore, quo Religionem intraveris, nunquam cogitationem illam suscipias, foveas, aut ei credas, quâ suggeritur te minùs utilem in Religionem manere susceptâ, & in alio statu vel habitu magis tibi vel aliis proficere. Nam si cordis aurem hujusmodi phantasiis inclinaveris, dividunt & distendent animum tuum, ita ut nullum saporis spiritualis condimentum possis retinere, eritque cor tuum quasi vas confractum, quod omnem Sapientiam non tenebit. Indèque non solum rædium, sed horrorem desperationemque boni operis præconcepti imminere necesse est, dum animus tuus circa multas Professiones, studiâque diversa dividitur. Unde quidam Patrum in *Colationibus*: Solent animi leves minimèque fundati, cum audierint quosdam in

diversis virtutibus ac studiis bonis magnificè prædicari, ita eorum laude succendi, ut eorum imitari statum protinùs desiderent, at frustra. Nam ex hujusmodi mutatione ac varietate propositi dispendium capiunt, non profectum. Quia, qui multum sequitur, nihil integrè consequetur. Ideo hoc unicuique expediens est, ut secundum propositum, quod elegit, & gratiam quam accepit, summo studio ac diligentia ad operis arrepti perfectionem pervenire festinet: aliorum laudes amet, & admiretur virtutes, at nequaquam à sua, quam semel elegit, professione discedat. Multis namque viis ad Deum tenditur; & ideo unusquisque viam semel arreptam irrevocabili cursûs sui intentione conficiat, ut sit saltem aliquâ professione perfectus. Hucusque Abbas mellifluus in *Speculo Monachorum*.

17. Cæterum, quamvis juxta omnium Doctorem sententiam Religioso, qui nimirum in Religionem minùs austera, aut ubi disciplina claustralis jam penitus collapsa est, moratur, ad aliam strictiorem, & ubi observantia religiosa in vigore est, Religionem transire fas sit, rarissimè tamen id expedit; quia in quocunque statu Religioso, quamvis aliàs laxo, adipisci potest perfectio religiosa, quæ in charitate consistit, ut fatentur omnes. Enimverò ut hac in parte nos magis fundemus, audire lubet *S. Bernardinum*, qui in hæc verba scribit Tom. 3. ser. de Purific. art. 2. c. 1. Regula firma est in sacra Theologia, quod, quandoque Deus per gratiam aliquem elegit ad aliquem statum, omnia dona illi dispensat, atque largitur, quæ illi statui necessaria sunt, & illum copiosè decorant. Quod verò multi reperiantur, qui hac singulari Dei gratiâ abutentes, Religionem

gionem non paucis scandalis, & fædis moribus suis quandoque contaminant, eique gravem ignominia notam inurunt, propterea Deus bonos & morigeros non privat suâ gratiâ & auxilio; quia certissima sunt verba, quæ S. Petrus, quando iussu Dei Cornelium Centurionem baptizavit, protulit, dicens: *Actor. 10. 34. In veritate comperi, quia non est personarum acceptor Deus, sed in omni gente (in omni statu, & ordine) qui timet eum, & operatur iustitiam, acceptus est illi.* Hinc Christus aliquando S. Francisco, magnâ tristitiâ obruto, ex eo quod multi ex suo Ordine fratres deficerent, apparens dixit: *Noli turbari, Francisce, Ego enim illis cadentibus, alios erigam, & si unus ad vomitum redeat, ego in ejus locum alterum excitabo. Quod si tres tantum in ea permanerint, eos ipse nunquam deseram, sed erit hec semper familia mea.* Ita S. Bonavent. apud Cornel. à Lapide in c. 3. *Apocal. v. 11.*

18. S. Paulus dum aliquando raptus fuit in tertium cælum, haud dubiè multas ibidem animas beatificatas videre potuit, quæ in præsentī vita Deo servierunt non solum in diverso statu religioso, sed etiam vitam ducentes secularem. Unde omnibus Christi imitatoribus consulit, ut quilibet in suo persistat statu, in quo Deus ipsum collocavit: *Unusquisque, inquit, in qua vocatione*

vocatus est, in ea permaneat. 1. Cor. 7. 20. Infallibilis quædam securitas est, quam nobis subministrat idem Apostolus scribens Thessalonicensibus: *1. Thess. 5. 24. Fidelis est, qui vocavit vos. Quasi diceret (commentatur Josephus Mansi tr. 96. disc. 2.) cum Deus vocaverit vos ad certum quendam statum, scitote eum esse fidelem, nec vos decipere, nec errare posse: Ipse enim sciebat quid esset in homine, ait S. Joannes; multo melius novit quam nos, quæ vocatio salutis nostræ expediat, ideoque unusquisque in qua vocatione vocatus est, in ea permaneat; si Deus velit, ut quis eam commutet, talia ei dabit signa, ut de divini illius voluntate dubitare nequeat.* Memoratu digna hic est responsio à S. Joanne Anachoreta data; hic enim postquam triginta annos in Monasterio exegisset, ad intimam eremum concedens viginti alios in magna sanctitate explevit annos, quibus expletis ad Cœnobium rursus reversus est. De causa interrogatus, inter reliquas etiam hanc, nostro proposito accommodam, retulit dicens: *Quia melius est devotum in minoribus, quam indevotum in majoribus professionibus inveniri. Miserum namque est cujuslibet artis ac studii disciplinam quempiam profiteri, & ad perfectionem ejus minimè pervenire.* Ita refert Cassianus colat. 19. cap. 3.

PARS TERTIA.

De Patientia in Infirmirate.

19. Quomodo tria sunt, quæ passim homines deperire, & avido quodammodo ore haurire solent, nimirum carnis voluptates, divitias & opes terrenas, ac honorum & dignita-

tum fascies, de quibus S. Joannes dicit: *1. Joan. 2. 16. Omne quod in mundo est, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & superbia vitæ.* Ob quæ tria innumeram hominum turbam ad tar-

tara devolvi quis inficiabitur! Ita è contrario alia tria sunt præcedentibus ex diametro opposita, videlicet, prolixior seu molestior corporis ægrotudo, aliæque carnis afflictiva; temporalium bonorum jactura, & aliorum contemptus & depressio, ob quæ similiter non pauci in querulosas prorumpunt voces, inque diffidentia ac malæ tristitiæ laqueum incidunt, miserèque pereunt; ideo operæ pretium fuerit de his singillatim, de primo in præsentì paragrapho, de aliis duobus verò in sequentibus, tractare, egregiaque patientiæ exempla, à viris Sanctis nobis imitanda relicta, in medium afferre, ne sustinentiam abjicientes in mœroris animi scopulum impingamus, animæque naufragium faciamus.

20. Ne ergo ob carnis molestias, & dolores corporis in impatientiæ vitium prolabamur, ponderanda nobis sunt illa Ecclesiastici verba: *Eccli. 3 1. 2. Infirmitas gravis sobriam facit animam.* Si ergo te molestat ægrotudo, respice ad emolumentum, quod inde in te redundabit, nimirum sobrietas & salus animæ. Hinc rectè nobis consulit *S. Isidorus l. 2. Synon. c. 6.* dicens: In infirmitatibus tuis non contristeris, in languoribus tuis gratias age Deo. Valere te magis animo opta quàm corpore, valere te magis mente quàm carne; adversa corporis sunt animæ remedia. Ægrotudo corporis vulnerat carnem, mentem tamen curat, languor vitia excoquit, vires libidinis frangit. Adhuc clariùs hunc infirmitatum effectum attestatur *S. Laurentius Justin. l. 2. de Spir. anim. resurr.* cùm ait: *Optimum medicamentum ad salvandum animas ægrotudo corporis esse comprobatur.* Cujus efficacem reddit rationem: *Nempe innumera aufert incitamenta peccandi.* *S. Paulus* Apostolus de seipso loquens 2.

Cor. 12. 10. fatetur: *Cùm infirmor, tunc potens sum.* Quæ propositio primâ fronte videtur esse contradictoria; etenim quâ ratione infirmus & debilis eodem tempore potest esse fortis, potens & vegetus? pro cujus dubii resolutione advertendum, vitam humanam esse continuam pugnam ac bellum, & tres individuos secum habere comites adversarios: mundum, dæmonem, & carnem, & hunc ultimum omnium difficillimè superari, quia est domesticus, eumque fovemus, & nutrimus: *nemo carnem suam odio habet, sed nutrit & fovet eam.* Verùm cùm obruitur ab infirmitate, non tam facilè in rebellionem declinabit, veluti vigente sanitate; domatur, reprimitur, nec quicquam potest contra nos efficere, ideoque tempore infirmitatis sumus fortiores, quia unus ex tribus hisce inimicis nos impugnare & infestare nequit, ac per consequens validiores fortioresque sumus ad debellandos, expugnandosque alios duos superstites.

21. Enim verò cùm constet longè ægriùs molestiùsque aliquem suam perferre corporis afflictationem, dum arbitratur se solum hæc premi & vexari. Levius verò eandem supportat, dum socios numerat, juxta tritum illud adagium: *Solatium est miseris, socios habere pœnarum.* Ideoque ut quis suâ in infirmitate roboretur, animetur, & consoletur, Sanctorum virorum, qui summâ cum animi æquitate, & cordis gaudio quasvis ægrotudines subierunt, exempla mentis obtutem collocet, oportet. *S. Franciscus Seraphicus* cùm fortè aliquando in tolerandis doloribus premeretur, simplex quidam frater ad eum dixit: ora Pater, ut Deus mitius tecum agat: ejus enim manus te nimium gravat. Ad quæ *S. Pater* lamentans exclamavit: nisi tua
pura

pura simplicitas mihi cognita esset, ex nunc te à mea fraternitate abjicerem, eò quòd judicia Dei circa me fugilles. Cùmque à morbo gravius urgeretur, debilia membra ad terram allisit, quam osculans dixit: Gratias tibi Deus & Domine, pro cunctis doloribus, & obsecro, centuplica illos, si ita placet: hoc enim mihi gratum erit, si me doloribus afficiens, non parcis mihi; quoniam impletio voluntatis tuæ ineffabile meum gaudium est. Sic multi alii in corporis doloribus summas Deo grates rependerunt non nescientes, non fore magis convincens argumentũ, quòd quis à Deo diligitur, quàm si adversis, corporisque ægritudinibus probetur. Hinc quicunque dolores maximas illis causerunt delicias. Inter hos etiam censendus est senex ille, de quo refertur, quòd, cùm singulis annis infirmaretur, & anno quodam liber ab omni morbo fuisset, graviter ingemiscens, agebat: *Dereliquit me Deus, & non me visitavit.* lib. 5. libell. 7. n. 41. Vitæ PP.

22. Hæc de causâ afflictum fuisse Ven. N. Joannem à S. Guilelmo, ejus vita prodit. Singulis quippe annis graviter ægrotabat, & si aliquando sine ulla infirmitate annum transegisset, quasi à Deo derelictus amarè plangebat, nec consolari poterat. Infirmitates verò, quibus sæpissimè affligebatur, incredibili patientiâ sustinebat, easque exquisitâ occultabat industriâ, ne remedia aliqua recipere cogeretur. Rediens aliquando monte-Orgiali Bittinianum, montem-Curlianum transgrediens, cùm equis (quem necessitate cogente ascenderat) & ipse in foveam sub illo incidissent, tam graviter in pede vulneratus est, ut ab-extremitate pedum ad genua usque pellis detracta esset. Sensibilem hunc dolorem mirabili patientiâ & fortitudi-

ne sustinuit, cùmque statim accurrissent comites, ut illum sub equo jacentem elevent; Sinite me, inquit, aliquid pro Christo pati, qui pro me tanta passus est. Extractus verò ex hac fovea mox ad illum lapidem, ad quem offenderat equus, accessit, cùmque osculatus est. Ut verò Bittinianum rediit, nunquam à Chirurgo curari voluit, nisi per meritum salutaris obedientiæ id ei præcepisset socius ejus. Sic etiam cùm in via Saccifortini ad lapidem offendisset, illiusque digiti ungula non sine ingenti sanguinis effusione eradicata fuisset, hunc lapidem in manibus tenens, post plurima oscula summas Deo gratias egit, quòd sibi hanc patiendi occasionem præbuisset. In febribus similiter pestiferis, vertigine, diarrhæa, stomachi dolore, aliisque infirmitatibus, quibus ut plurimum afficiebatur, primò de iis summas Deo agebat gratias, deinde instanter eum deprecabatur, ut in iis diutius vexaretur.

23. Porro, quàm plurima alia Sanctorum exempla, quibus ad corporales ægritudines æquanimiter ferendas incitemur, passim in Sanctorum vitis obvia habemus. *Servulus Mendicus* toto vitæ suæ tempore paralyti laborabat, ita ut movere se non posset, semper tamen in novis morbi accessibus gratias Deo agebat, unde & Angelorum cantus in morte audivit, & odore suavissimo fragavit. S. *Antoninus* p. 3. tit. 23. c. 4. §. 10. refert factum quoddam memorabile de fœmina quadam magni spiritus & sanctitatis, nomine *Bona*, quæ Poenitens S. *Dominici* existens in turri quadam juxta portam S. *Joannis Lateranensis* solitaria agebat; cùm enim hæc per infirmitatem quandam à Deo visitata esset, quæ totum pectus in conti-

num quasi vulnus redegerat, indeque scaturirent vermes, eisdem tanto cum cordis iubilo excipiebat, adeoque charos & gratos habebat, ut si fortuito aliquis horum vermium in terram cecidisset, ipsa subito magna cum diligentia illum recolligere, & in vulnus pectoris cum aliis reponere solita fuerit. Accidit etiam, quod cum ad illam accedens S. Dominicus, vermes illos videret, unum ex illis sibi donari magna cum instantia petierit, & verò postquam id ei sæpius denegasset, tandem repetitis instantiis superata, unum ex vermibus ei consignavit, cum hoc tamen pacto, ut eum mox sibi restitueret; quem cum S. Dominicus vix manibus attigisset, in lapidem pretiosum conversum vidit. Cumque Sancti viri comites eum multa cum efficacia obtestarentur, ne illum ei restitueret, eamque ob causam B. *Bona* amare plangens, promissionis adimplerionem exigeret, tandem gemma illa præfata mulieri restituta in speciem vermibus denuò rediit, sicut prius fuerat.

24. De S. *Lydyia* refert *Surius*, quod cum per spatium 38. annorum paenositissimam quandam sustinisset infirmitatem, martyriique arderet desiderio, in ecstasi ei corona quædam exhibita fuerit inæstimabilis valoris, cujus circulus nondum erat totaliter perfectus, quia igitur coronam hanc sibi præparari intellexerat, eandem nondum finitam esse videns, à cælesti Sponso suo sibi dari hanc petiit gratiam, ut longè plura & atrociora, quam hæcenus experta fuerat, pateretur dolorum tormenta. Quam supplicationem Sponsus ejus exaudiens, permisit, ut multi milites ad eam ingrederentur, eamque verbis injuriis, ac insuper verberibus divexarunt, eamque in lecto nudatam turpiter contrectarunt,

alisque contumeliis affecerunt. Quibus omnibus per invictam patientiam toleratis, cælestis quidam nuntius, Solis instar luminosus, coram ea apparuit, eique dixit: Salve charissima Soror, ecce nunc absoluta est corona, quam nuper imperfectam vidisti, propter invencundos contactus virorum illorum, noveris te positam fuisse in vestigiis Salvatoris. Ludibria & vulnera corpori tuo imposita fuere gemmæ, quas in illa corona & adesse vidisti, & deesse.

25. In *Prato spirituali* de quadam nobilissimæ prolapsæ raræque pulchritudinis fœmina legitur, quod cum adeo facta fuisset leprosa, ut omnibus eam aspicientibus horrori esset, eamque dum Episcopus quidam visiteret, & ex compassione ejus etiam lacrymas funderet, illa tota hilaris & jucunda dixit ad Præsulem: Cur hoc in me donum & specialem gratiam, quam dilectus meus JESUS Christus mihi præstitit, admiraris? Dic, sodes, si aliquis tali cum conditione carceri esset inclusus, ut inde egredi nunquam posset, donec carceris muri & parietes è fundamentis corruerent, in hunc verò carcerem condemnatus videret, quod prædicti muri paulatim corruerent, & totalem minarentur ruinam pro ejus liberatione, nunquid meritò talis lætificaretur? Ita quoque anima Christiana in mortalis corporis carcere constituta, videns corporis sui vitam paulatim terminari, seque ex captivitate carnis mortalis brevi liberandam esse, justam habet lætandi causam.

26. Ex his facile liquet, quantum Dei munus & beneficium sit corporis infirmitas, dummodo hæc æquo animo propter Deum toleretur. Fatui proinde esse comprobantur, qui Deo, hanc

hanc aut illam ægritudinem misericorditer ipsis immitenti, obmurmurant & de hoc conqueruntur. Ne ergo in talem incidamus fatuitatem, saluberrimum dat monitum S. Gregorius dicens: *Admonendi sunt agri, ut considerent, quanti sit muneris ægritudo corporalis, quæ & admissa peccata diluit, & ea quæ admitti poterant, compefcit.* Rufinus Aquil. narrat, Monachum quendam, tertianâ febris cruciatum, rogâsse S. Joannem Abbatem, ut pro se preces effunderet, & à Deo sanitatem impetraret. Cui vir Sanctus respondit: rem tibi necessariam cupis abicere? Febris, fili mi, quâ torqueris, diversio est, hanc te vult pati Deus, ut te aliis gravibus periculis tibi imminenti- bus eripiat; febribus, doloribus, & simili- bus suppliciis mundantur animæ; ut enim sapone panni lavantur, sic mentem morbi eluunt. Corporis morbus animæ salus. Virtus in infirmitate perficitur. Alius quidam de priscis illis Patribus discipulo suo ægrotanti dicebat: Non, fili mi, ob hanc infirmitatem contristari, in- gentes potius Deo gratias age; si enim ferrum sis, per hunc ignem rubiginem & scoriam pones; si aurum, per eundem purgaberis, & purior redderis. Magna virtus, inquit, & insignis Religio, in infir- mitate Deo gratias agere.

27. Sed dices, si sanus forem, plura pietatis & Religionis opera obire pos-

sem, quæ nunc læsto affixus intermittere cogor, nec tantum Deo servire possum, quantum benè valens. Sed audi, quid- nam hac in re sentiat Magister Joannes Avila, vir Apostolicus, qui superiori sæculo sacrum in Hispaniis fuit oracu- lum: hic, ut refert Rodriguez p. 1. tr. 8. c. 16. Sacerdoti cuidam ægroto scribens: Ne quæso, ait, respicias id quod faceres, si sanus esses, sed cogita potius, quàm placiturus sis Deo, si in morbo tuo cum Dei voluntate te conformes. Et si purè (ut equidem reor) Dei voluntatem quæ- ras, quid amplius tibi confert sanum esse, quàm ægrum, cum ejus voluntas omne nostrum sit bonum? S. Joannes Chryso- stomus plus Jobum meruisse, & magis Deo placuisse ait, dicendo: *Sicut Domino pla- cuit, ita factum est, sit nomen Domini bene- dictum*, illius voluntati se in illis ærumnis, & ulceribus ab eo immixtis, conforman- do, quàm eleëmofynis & bonis, quæ faciebat sanus & opulentus. Pari modo magis Deo placebis, illius voluntati te in ægritudine accommodando, quàm bo- num quodcunque in bona valetudine faciendo. Cui assipulatur S. Bonaventura in hæc verba: *Perfectius est adversa tole- rare patienter, quàm bonis operibus insu- dare; quia Deus nostris operibus non indi- get attestante Psalmista: Ego dixi, inquit, Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non eges.* Psal. 15.

PARS QUARTA.

De Patientia in ariditate ac desolatione animi.

28. Inter alias cruces, ac tribulationes, quas Deus illis, qui divino se obsequio ac servituti manciparunt, im- mittere amat, locum etiam obtinet animi ariditas, ac desolatio spiritus;

proinde ad hanc crucem ferendam qui- libet, qui Servus Dei audit, aut esse cupit, se parat oportet; vult enim Deus suos athletas cum ariditate luctari, quia victores cupit majoribus gratiis,

& suavioribus donis postea consolari. Et hoc contingit in via purgativa; in via illuminativa, & in via unitiva; quemadmodum testatur Ascetarum facile Princeps, *Thomas de Kempis* lib. 2. de Imitatione Christi cap. 9. sic scribens: *Nunquam inveni aliquem tam religiosum & devotum, qui non habuerit interdum gratia subtractionem, & non senserit fervoris diminutionem. Nullus Sanctus fuit tam altè raptus & illuminatus, qui prius vel postea non fuerit tentatus. Non enim dignus est altà Dei contemplatione, qui pro Deo non est exercitatus aliquà tribulatione.* Ita accidit etiam ipsis Sanctis; sicut enim magnas & raras à Deo accipere solebant animi consolationes, ita similiter amarum desolationis & ariditatis calicem bibere debuerunt. Expertus est id *S. Paulus*; nam 2. *Cor.* 7. de se scribit: *Repletus sum consolatione, superabundo gaudio in omni tribulatione nostra.* Vicibus aliis tam graviter tribulationes sensit, ut apertè fateretur 2. *Cor.* 1. *Quoniam supra modum gravati sumus, ita ut taderet nos etiam vivere.*

29. Pro sexcentis aliis Sanctorum virorum, mulierumque exemplis serviat illud, quod Seraphica Virgo, *S. Theresia* de seipsa suo annotavit calamo, dum capite quadragesimo vitæ suæ ita scribit: Aliquando ita comparata sum, ut ad aliud me vivere debere non existimem, quàm ut adversi quid patiar, & hoc est, quod ex totis visceribus meis maximè à Deo efflagito. Unde subinde ex toto corde meo ad Dominum dico: *Aut mori, Domine, aut pati; aliud mihi dari à te nolo*; Simul etiam, dum horæ signum dari audio, gestio, quòd paulò reddita Deo vicinior ad eum videntum, horà illà vitæ meæ elapsà videar. Aliàs ita comparata sum, ut nec ullum

vitæ meum censum, nec moriendi desiderium habeam; sed me torpore ac caligine in omnibus rebus, ob ingentes quas sæpe patior afflictiones, oblesam comperiam. Ita de se veraciter *S. Theresia*. Unde discamus: Si Sancti, ac intimi Dei amici non possunt semper manere in eodem statu, amore, ac fervore, & nos, qui miselli & infirmi sumus, inæqualitates, quæ nobis passim accidunt, miramur, & stupemus? An non centies, aut fors millies audiverimus, quod in *Iobo* cap. 14. de homine scriptum est: *Quia nunquam in eodem statu permanet.* Neque addubitandum, quin Sapientia Divina hæc cuncta in nostrum ordinaverit bonum & salutem. Nam istæ ariditatis, & desolationis tenebræ micantissima lumina sunt, quorum ductu ex errorum labyrinthis ducimur, atque à plurimis, eisque periculosis liberamur deceptionibus. Quando minimà aliquā fruimur spiritus consolatione, sensibilibusque devotione, jam nos Deo gratissimos fore arbitramur, magnosque fecisse in perfectione progressus, at frequenter fallimur; non enim sensibilis devotio, sed rationabilis vera est & segura, quæ animam reddit sanctam, quemadmodum docet *D. Bonaventura* lib. 2. cap. 13. de Prof. Rel.

30. Nolle cupis, quid rei sit devotio rationabilis, seu quæ vera, quæque falsa sit devotio? Respondet Asceticorum Magistrorum gemma *S. Franciscus Salesius*, dum lib. 4. Introduct. ad vitam interiorum cap. 13. ita disserit: Dico devotionem in sensibili quadam cordis dulcedine, suavitate, & consolatione, quæ lacrymas & gemitus eliciat, & nescio, quem gratum & sapidum in exercitiis quibusdam spiritualibus gustum nobis det, non consistere. Neque enim

hæc, & devotio unum sunt : siquidem multæ sunt animæ, quæ has quidem consolationes habent; interim tamen valde vitiosæ sunt; ac proinde verum Dei amorem, seu veram aliquam devotionem minimè habent. Saul miserum Davidem, quod eum neci daret, qui proinde per deserta Engaddi à facie ejus fugiebat, persequens, solus in eam speluncam, in qua David cum sociis suis (ut habetur lib. 1. Reg. cap. 24.) latebat, ingressus est. David qui millies eum hic interficere potuisset, ejus vitæ pepercit, eumque liberum abire passus, postea ei inclamavit, quod suam ei sinceritatem ostenderet, & vitam ipsius in sua potestate fuisse declararet. Quid non deinde fecit Saul, quod animum suum erga Davidem jam mitiorem esse factum ostenderet? Filium eum vocat, & in lacrymas, & in fletum elatiorem prorumpit: *Et levavit Saul vocem suam, & flevit.* Post illius clementiam & mansuetudinem celebrat, Deum pro ipso rogat, futuram ipsius magnitudinem prælagit: denique quos post se relicturus erat filios & nepotes ei, commendat. Majorémne Saul lenitatem, & animi affectum testari poterat? Attamen animum, & mentem suam non mutaverat, tam intentè & atrociter postea Davidem persequens, quàm persecutus erat prius, ut habetur loco citato cap. 26. Consumili modo quidam sunt, qui, cum Dei bonitatem, & passionem Domini considerant, insigni commiseratione permoventur, quæ ipsos suspirare, lacrymari, orare, & in valde sensibiles gratiarum actiones prorumpere facit; adeò magnà cor eorum devotione æstuarè quis diceret. Sed accedente tentatione facilè videre est, quòd sicut transitorius æstatis cujusdam æstuantissimæ imber, magnis guttis in

terram decedens, ipsam non penetrat, & non nisi ad fungos producendos conducit; sic hæc lacrymas, & hos miserationis sensus, in animum vitiosum delabentes, nec ipsum penetrantes, prorsus ei inutiles esse, nec ad aliquid boni conducere. Siquidem ne minimam partem restituere eorum, quæ iniquè possident; pravis suis affectibus non renuntiare, & ne vel minimum propter Dominum Jesum, cujus causà antè paulò lacrymati sunt, subire incommodum vellent. Adeo ut boni illi quos habuere motus, non nisi velut fungi quidam spirituales sint, qui non solum vera non sunt devotio, sed sæpe insignis cacodæmonis impostura. Hic enim animas parvis hilce consolatiunculis demulcens, & illiciens facit, ut iis prorsus contentæ maneant, maximèque sibi in iis complaceant. Idque, ne veræ & solidæ devotioni (quæ in constanti, firma, & prompta faciendi, quidquid Deo placere novimus, voluntate consistit) quærendæ insistant. Hucusque *S. Franciscus de Sales.*

31. Ex quibus colligere pronum est, veram devotionem, vitæque perfectionem non consistere in multitudine aut quantitate consolationum, nec in solis affectionibus, sed in charitate operante, quâ quis præcepta universa servare omni studio connititur: & hoc, scilicet perfectionis substantiam non in affectibus, sed in effectibus constitutam esse, Christus docuit, (*Joan. 14. 23.*) dicens: *Si quis diligit me, sermonem meum servabit; & qui non diligit me, sermones meos non servat.* Devotio itaque propriè & strictè sumpta nihil est aliud (ut asserit *Doctor Angelicus 2.2. q. 82. a. 1. in corp.*) quàm efficax voluntas, seu promptitudo voluntatis, quâ aliquis est promptus
& pa.

& paratus ad ea, quæ pertinent ad Dei obsequium, seu quo se divinis obsequiis devovet, & consecrat; ubi notandum *Ly propriè*; nam impropiè communiter, & juxta vulgus sumitur devotio pro sola consolatione, & refectione illa spiritali mentis, ac dulci recreatione, quæ provenit & ab ipsa oratione, & ab ipsa devotione vera & propria.

32. Hoc ut melius intelligatur, sciendum est, quod Consolatio spiritalis duplex sit, una *rationalis*, & purè spiritalis, in animæ parte superiori sedem habens; altera *sensibilis*, ac simul corporalis, in animæ parte inferiore resultans. Suavitas seu consolatio purè spiritalis est omnis animi motus, per quem interiùs anima incenditur in amorem Creatoris, nec quid in creaturis quærit, nisi propter Deum. Hinc etiam animam afficit secundum ejus triplicem potentiam, scilicet secundum memoriam, intellectum, & voluntatem: Memoriam sanctis cogitationibus replet; intellectum peculiari lumine illuminat, Dei beneplacitum illi patefacit, inter virtutes & vitia discernere docet. Voluntatem sanctis ac devotis affectionibus perficit, fiduciam excitat, charitatem adauget, desiderium Deo in omnibus placendi, & bonam voluntatem immittit, mentis alacritatem præbet, spem remissionis peccatorum, & assequendæ salutis erigit; hos & alios effectus in animæ potentiis causare solet consolatio rationalis, & purè spiritalis, quæ solam mentem, seu animæ partem superiorem afficit, & non corpus; & sine ulla prorsus corporis immutatione contingit. Altera consolatio spiritalis quidem, quoniam de rebus spiritalibus & divinis habetur, sensibilis tamen dicitur, & est, quia non est solius voluntatis, sed ap-

petitûs sensitivi, seu partis animæ inferioris, & non contingit, seu non percipitur sine corporis immutatione aliqua, dilatatione cordis, ac diffusione sanguinis & spirituum sanguineorum, ut docet *S. Thomas prima secundæ, q. 31. a. 4. in Corpore.*

33. Porro, consolatio hæc sensibilis aliquando oritur ex abundantia prioris consolationis purè spiritalis, quæ quandoque ita solet excrecere, ut nequaquam in mente seu parte superiori animæ se contineat, sed hinc etiam se transfundat in inferiorem, atque adeo in appetitum sensibilem, ac in ipsum etiam corpus, Psalmistâ attestante (*Psal. 83.*) *Cor meum*, id est, voluntas, seu spiritus meus, & *caro mea exultaverunt in Deum vivum*; scilicet ratione utriusque appetitûs, rationalis & sensibilis conspirantis; unde naturali sequela & sympathia sequitur perfectior consolatio; & ita hæc consolatio sensibilis priori purè spiritali pretiosior est, quia illam continet, & aliquid ampliùs, quod vehementiùs ad virtutem allicit, includit, scilicet redundantiam ejusdem ex mente in appetitum sensibilem & corpus. Ita docet *S. Thomas 1. 2. q. 24. a. 3. in Corp.* ubi subdit: *Sicut enim melius est, quod homo & velit bonum, & faciat exteriori actû; ita etiam ad perfectionem boni morales pertinet, quod homo ad bonum moveatur, non solam secundum voluntatem, sed spiritum, sed etiam secundum appetitum sensitivum, seu corpus.*

34. Notandum ulteriùs, quod consolatio spiritalis purè sensibilis non semper ex abundantia consolationis rationalis, & portionis animæ superioris (ut proximè dictum) proveniat, sed eam Deus ex sua benignitate animabus teneris & imperfectis, scilicet recenter ad

ad se conversis impertiri solet, quatenus ipsas ad suum obsequium vehementius alliciat, de qua scribit *Richardus* in cap. 6. Cant. *Visitatore gratiæ consolatur Deus pusillanimitatem nostram, juvat infirmitatem, excitat voluntatem. Aliquando autem in viris imperfectis; & recenter ad Deum conversis de rerum, quas meditantur, & nunquam antè consideraverunt, novitate procedit.* Ex quo apparet, quòd hanc sensibilem consolationem magis experiantur animæ imperfectæ, quam perfectæ; proinde *S. Theresia* illos, qui in Dei servitio perfectiores & ferventiores sunt, admonitos esse voluit, ne querantur, aut indignè ferant, si sensibilis devotio, aut consolatio sensualis ipsis defuerit, sed potius ut Deo propterea grates referant; ita enim in vita sua cap. 11. scribit: *Gratias Divina Majestati agite, & in bonitate ejus fidei, qui amicos suos nunquam deseruit. Nolite dicere aut cogitare, cur huic tam paucò tempore in Dei servitute transacto devotionem elargitur, mihi verò post tot annos elapsos adhuc eam neget? Credamus, hac omnia non nisi ad majus bonum nostrum esse.* Paulò infra eadem *Seraphica Mater* subjungit: *Certum est, (inquit) amorem Dei, vitæque perfectionem non in effusione lacrymarum, non in his dulcedinibus & teneritudine situm esse; sed in eo, ut illi cum justitia, animi robore, & humilitate serviamus.* In illis quippe potius quid accipimus, quàm demus. Mulierculis quidem infirmis, qualis ego sum, arbitror expedire, ut cum suavitate quadam & blandè conducantur; sed dum illustres *Servos Dei*, viros magnæ & autoritatis & doctrinæ ægrè ferre video, quòd nullam à Domino sensualem devotionem accipiant, grave mihi id est audire. Non dico autem, ut eam non accipiant, si quando illam Deus elar-

Gramm. Relig. Pars I.

gitur, aut non magni faciant; sed ne, dum eâ carent, sese discrucient, & affligant. Hactenus *S. Theresia*.

35. Cæterum, rationem, cur Deus ab illustribus suis servis quandòque auferat hunc gustum, ac internas consolationes, assignat *Doctor Seraphicus* lib. 2. cap. 76. de *Prof. Rel.* hanc, videlicet meritum majoris gratiæ & gloriæ, dum patientia desolationis, & humilis sufferentia mœroris, quasi lima reddit animam clario-rem, & magis susceptibilem splendoris divini, amplioris gratiæ, gloriæque capacem. Est & alia ratio, cur subinde Deus se occultet, nòsque illâ privet dulcedine, quâ, cum nobis præsens aderat, fruebamur; nimirum ut humiles esse, & cristas ponere addiscamus. Audiamus iterum hac super re egregiè philosophantem citatum *D. Bonaventuram*; *Quia magis (inquit ille) humiliatur homo, dum non habet devotionem, quam alio tempore, & magis confunditur in seipso. Si consolatio spiritualis aliquando homini non subtraheretur, nimis extolleretur, & gratiam perderet, & periret.* Et ideo disponit Deus, ut ipsius servi non semper experiantur internam consolationem, sed ariditatem, desolationem, & tentationem, ne videlicet se supra alios extollant, & vanè sibi complacent, hæcque divina solatia suis præcedentibus meritis adscribant, sicque gratiæ Dei jacturam incurrant.

36. Denique, qui interno destituti sunt solatio, cogitare etiam debent, ac credere, quòd Deus justè consolationis spiritualis dulcedinem illis abstulerit, in pœnam scilicet alicujus peccati, uti *S. Laurentius Justin.* de cast. connub. c. 24. indicavit, dicens: *Quoniam nullus est, qui non saltem in multis venialibus offendar, equidem nemo invenitur, cui sæpe divinus non subtrahatur gustus. Oportet proinde*

Ecc

se

se profundè humiliare, omnique se consolatione indignum reputare, divinamque pietatem obsecrare, ut noxarum suarum multitudinem non attendat; sed infinitam bonitatem suam inspiciat; denique Deum roget cum Davide, & dicat: *Ne projicias me à facie tua: Redde mihi latitiam salutaris tui, securus de cætero, quod cor contritum & humiliatum Deus non despicies. Psal. 50.* Similiter in hac mentis sterilitate, seu desolatione spiritus expectare oportet cælestis consolationis imbrem magnâ cum patientia, & divinæ misericordiæ non præfigere terminum, sed magnâ fide credere oraculo Vatis dicentis: *Si moram fecerit, expecta illum, quia veniens veniet, & non tardabit. Habacuc. cap. 2. v. 3.* Memores item simus in hac afflictione positi trium Magorum, qui licet sui itineris ducem stellam, dum Judæam attigerunt, perdididerant, ab inquirendo tamen Judæorum Rege non desisteabant, sed quidquid ad eum investigandum, & reperiendum facere censebant, minimè negligebant; unde & factum, quod stella denuò illis apparuerit, eosque ineffabili gaudio perfuderit, Evangelistâ testante: *Videntes autem stellam, gavisi sunt gaudio magno valde. Matth. 2.* Simili modo, dum stella, seu divinæ consolationis jubar ad tempus nos deserit, animum non despondeamus, sed quantum è nostris est partibus, in via Dei constanter pergamus, virtutis studium prosequamur, Christum investigare, ac suspirare nunquam desinamus; sic facientes audiemus aliquando à Christo Domino nobis dici: *Vos estis, qui permansistis mecum in tentationibus meis: Et ego dispono vobis, sicut disposuit mihi Pater meus regnum. Luc. 22.* Nunc quidem tristitiam habetis; iterum autem videbo vos,

& gaudebit cor vestrum: & gaudium vestrum nemo tollet à vobis. Joan. 16.

37. In præsentī similiter animadvertendum est, quod hæc consolatio spiritalis purè sensualis oriri etiam quandoque potest à dæmone (uti Doctores Ascetici perhibent) qui, Deo permitte, consolationes, gustus, & sentimenta (ut quidam vocant) immittit; Id quod agit inimicus deceptor, non ut consoletur hominem, quem implacabili odio persequitur, sed ut illum decipiat; nempe ut eâ enutritus rapiatur in vanam complacentiam, in elationem, & superbiam, se sanctum existimans, & alios contemnens. Facit huc, quod Angelus Paciuchellius tract. de patient. l. 5. c. 17. ex Hieronymo Cracoviensi memorat, fuisse scilicet ævo suo Hebræum quendam celeberrimum, qui magno spiritu fidem Christianam amplexus erat. Is, quo tempore in Hebræismo vixit, orans plerumque in dulcissimos resolvebatur affectus, & suavissimos fletus: sed sacro latice tinctus, factus Christianus, unâ simul hac orbatus est teneritudine, nec majorem in suis sensit orationibus dulcedinem, quam statua exanimis. Ex quo apparet, illam priorem consolationem spiritualem, quam præfatus Hebræus in sua oratione percepit, non à Deo, sed potius à dæmone fuisse procuratam & suggestam. Ex quo etiam docemur, devotionem non esse commensurandam consolationibus; cum ipsâ luce meridianâ clariùs pateat, primam illam nec solidam, nec germanam, veramque fuisse devotionem. I nunc, ac sensibili illi devotioni ac lacrymis fidas. Nemo igitur, qui Deo servire conatur, debet turbari, si advertat illud sibi deesse, quod haud multis prodesse ex dictis liquet.

38. Ex hucusque dictis docemur pro praxi, quod licet consolatio spiritualis sensualis non sit argumentum, quod quis sit perfectus, ut ex superioribus dictis num. 31. constat; nihilominus tamen, quia plurimum in Dei servitute nos adjuvant hæ divinæ consolationes, ideo non sunt contemnendæ, sed humiliter à Deo postulandæ, & laborandum est, ut eas habeamus, non ut in iis quiescamus, & nihil aliud quæramus; sed ut sint nobis adiumento ad proficiendum in omni virtute, ad perficiendam Dei voluntatem, & ad quærendam Dei gloriam & honorem. Sic David cupiebat, dum *Psal. 62.* dicebat: *Sicut adipe & pinguedine repleatur anima mea*; id est, repleatur adipe & pinguedine spiritualis consolationis. Proinde non est hominis delicati (ut aliqui putant) & habentis cor effeminatum, pro hac etiam consolatione suspirare, eamque à Deo petere; sed sapientis & humilis, qui fragilitatis & imbecillitatis suæ conscius debet potius judicare, consolationem quoque sensibilem sibi ad spiritualis perfectus augmentum, & ad perseverantiam in bono necessariam esse quasi virtutis illecebram, quâ si vir, etsi jam in virtute provectus & perfectus, per tempus aliquod destituatur, vix novit pro eo tempore absque multiplici imperfectione virtutum vacare operibus. Quando igitur Deus hac consolatione spiri-

tuali nos perfundit, nos ipsos humiliare oportet, caveréque, ne hæc abutamur, quod fit, si eam propter ipsam capiamus, non verò quatenus est virtutis adiumentum, & in ea finem constituamus, nec per illius gustum veram virtutem quæramus, nec in via Dei proficere conemur, sed in ea tanquam sine quiescamus; & hoc dicitur abuti consolationibus spiritualibus. Quod si autem ex divina permissione, vel ordinatione spirituali consolatione privamur, nosque derelictos & desolatos Deus relinquit; cavendum est, ne animum abjiciamus, sed in memoriam revocemus extremas animi desolationes, quas Christus Salvator noster passus est, sacratissimæ præsertim Passionis suæ tempore. Nam Evangelistâ testante: *Cæpit parere & cadere*: Hinc præ vehementia tristitiæ dixit Discipulis: *Tristis est anima mea usque ad mortem.* *Marc. 14.* Et in cruce pendens, hanc gravissimam desolationis & derelictionis poenam indicavit, dum dixit: *Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me?* Si tantos tamque immensos cordis angores ferre debuit, & libenter patienterque etiam tulit pro te Dominus, quidni & tu propter illius amorem, & honorem, modicum quendam cordis dolorem libens, volens tolerabis? An non millies audisti? *Non est discipulus maior Magistro suo, nec servus Domino suo.*

P A R S Q U I N T A.

De Patientia in temporalium rerum damnis.

19. **N**ON est dubium, quin multi in damnis fortunæ à Deo, & virtutum semita longius devient, & in viam perditionis declinent. Proinde ut hæc

in parte animo non dejiciamur, nec in malæ tristitiæ casses incidamus, consideranda nobis sunt Sanctorum exempla, aliæque inde ex hac rerum tempo-

ralium jactura provenientia spiritus emolumenta. Et inprimis quidem ad hanc patientiam nos adhortatur Incarnata Sapientia, dicens: *Luc. 6. Ab eo, qui aufert tibi vestimentum, etiam tunicam noli prohibere.* Hanc Evangelicam doctrinam ad unguem implevit quidam ex Sanctis illis eremi Patribus. Nam cum aliquando latrones ad eum venissent, dixissentque ei, quæ in tua cella sunt, tollere venimus, ille nihil perturbatus ait: Quantum vobis videtur, filii, tollite. Tulerunt ergo quæcunque invenerunt in cella, & abiierunt; obliti sunt autem sacculum, qui tunc absconditus erat in cellula. Unde Eremita secutus est eos clamans post ipsos dicens: Filii, tollite, quod obliti estis. At illi admirantes ejus patientiam, revocati ad poenitentiam, restituerunt ei omnia dicentes: *Hic est verè homo Dei.*

40. Simile patientiæ exemplum habemus etiam in Venerab. P. N. *Joanne & S. Guilelmo*; cum enim se Prioratu abdicasset, ut magis Deo vacaret, vitam solitariam & eremiticam est amplexus. Salutatis igitur amicis suis, recta tendit in Etruriæ partes, assumptis secum tantummodo scriptis suis, quæ asinus in via portabat: & ecce post aliquot itineris milliaria duo latrones occurrerunt ei dicentes, se velle asinum ejus habere, quo audito, verus Dei servus absque ulla animi commotione suos accipiens libros, quos humeris suis imposuit, lubenter asinum illis concessit; justum est, inquit, ut vos eo utamini, sufficienter enim usum ex illo jam habui; sic librorum suorum pondere onustus ad optatum locum remeavit. De alio quodam Sene legitur in vitis Patrum, quod in morte apprehendens manum fratris, victum sibi su-

rantis, dixerit: Gratias ago manibus istis, quia per illas arbitror me nunc in regnum cælorum intraturum. *Vitæ Patrum lib. 3. num. 74.*

41. Ulterius ad nostrum propositum refert *Ruffinus* heroicum ducrum fratrum factum, qui pariter in cellula commorantes, adeo sanctimoniam suam specimen ediderunt, ut etiam multi de Sanctis Patribus eorum humilitatem, & patientiam deprædicarent. Audiens autem hoc quidam Sanctus Vir, volens probare, si veram perfectamque charitatem, ac humilitatem haberent, venit ad visitandum eos. Cumque magno cum gaudio suscepissent eum, & ex more complessent orationes, & Psalmodiam, egressus stipatus fratribus cellulam, foris vidit parvum hortum, ubi sibi olera plantabant; apprehensaque baculo magno impetu cepit omnia olera cædendo confringere, ita ut nihil omnino remaneret. Videntes autem supradicti fratres, nihil penitus dixerunt, sed nec vultum tristem nec turbatum habentes. Rursus ingressi cellulam vespertinas orationes compleverunt, & adorantes hospitem dixerunt: Si præcipis Pater, ibimus, & eum, qui remansit caulem coquentes gustabimus, quia jam hora est, ut cibum sumamus. Tunc Senior adoravit eos dicens: Gratias ago Salvatori nostro Jesu Christo, quia video Spiritum Sanctum requiescere in vobis. Etiam hortor, ac moneo vos, fratres charissimi, ut usque in finem perseveretis in patientiæ virtute, ut ipsa in regno Cælorum vos sublimes in conspectu Domini faciat apparere.

42. *S. Remigius*, cum securam annonæ caritatem prævidens, ingentem frumenti copiam in pauperum subsidium collegisset, eamque malevoli aliquot

igne

igne absumpissent, audito nuntio equum conscendit, & ut inimicorum insaniam compesceret, accurrit. Sed cum omnia jam ardere videret, de equo descendit, & quia tum obætatem, tum ob frigus vespertinum frigeat, non nihil ad ignem se calefaciens, tranquillo corde & ore dixit: *Semper bonus est focus.* Thomas Morus Summus Angliæ Cancellarius, ille antea sæculi Martyr illustrissimus, cum aliquando in ultra marinis regionibus Legati Regii munere functus esset, ac in patriam reversus, Regem negotiorum suorum expeditionem edoceret, nuntium recepit, majorem palatii sui partem flammis absumptam, & omnia granaria pariter incendio deleta esse. Uxor ipsius Ludovica eum tantæ ruinæ certior fecerat. Testantur, qui vitam ejus scripsere, conjugi hæc ferè rescriptisse. Intellexi ex tua epistola incendium unà cum damnis exortis. Quia verò divinæ Majestati sic placuit, nedum patiente, libero & composito animo perferre debemus, sed & lubenti. Agnoscamus, quod Dominus Deus manum suam contra nos extenderit. Ille dedit, ille abstulit, sit nomen ejus Sanctissimum benedictum. Infinitæ illius bonitati maximas rependamus gratias, & fiat dulcissima ipsius voluntas, quod si & id, quod adhuc superest, auferre voluerit, fiat; Dominus enim est. Ad Ecclesiam proinde unà cum familia te conferas, & Domino gratias referas. Quid enim salutis nostræ faciat, Deo magis, quam nobis perspectum est. Hæc omnia, nosque omnes in manū Dei sumus, à Dei voluntate pendeamus toti, nec ullum unquam damnum nocere nobis poterit. *S. Bernardus* Claravallensis Abbas cum ducenta argenti pondo sibi ad impensas construendi monasterii missa,

à grassatoribus intercepta fuissent, gratias Deo agens dixit: *Benedictus Deus, qui tanto nos onere liberavit.*

43. Quantum porro hæc pro amissis fortunæ bonis gratiarum actio ad virtutis accessionem faciat, docemur ex eo, quod Monachus quidam, parè ideo, quod in similibus sinistris eventibus animum serenum retinens, Deo gratias referre consueverit, ad tantum sanctitatis gradum pervenerit, ut ad solum vestium, aut cinguli ejus contactum agri sanarentur, ut infra 24. §. 3. n. 4. fusiùs explicabitur. *S. Petrus Damiani* l. 6. ep. 25. narrat virum quendam è Lombardia oriundum, unà cum Coniuge sua ex devotionis instinctu Romam ad loca sancta venerando proficiscentem, cum ad lacum pervenisset, ingressum fuisse navim pro comparando sibi pisce, serotino tempore manducando; pisce autem comparato è navi egressus, marsupium sibi cecidisse deprehendit; unde conjux ejus graviter afflicta fuit, ipse verò divinæ se voluntati conformans non dolebat; porro remanserant ei in sacculo sex libræ monetæ Lucensis; unde omnem suam confidentiam in Deum reponens largituè ab eodem fuit remuneratus, juxta illud Apostoli: *Hebr. 10. 35. Nolite amittere confidentiam vestram, quæ magnam habet remunerationem.* Etenim cum circa vespèram hospitium suum non procul à lacu illo accepisset, itineris sui comites affatus dixit: Quia hic lacus damnum notabile nobis intulit, convenit omnino, ut pro nostro solatio cenâ solito lautiori potiamur. Et conversus ad accolas, quis (ait) mihi extracturus est duodecim numismatum piscem? Cui piscator assistens præstò, respondit, venalem profectò piscem optimum habeo, sed quindecim procul dubio mihi

denarios numerabis, si eum tibi vendicare volueris. Quam ille summam non cunctatus exsolvit, emprumque piscem uxori, ut esculentiùs pararet, injunxit, quem mulier, ut exenteravit, in intestino ejus folliculum cum viginti quatuor Papiensis monetæ solidis reperit. Tunc omnes, qui aderant, in commune gratias conferunt, & in succedentibus sibi jacturis semper in Deo spem esse ponendam indubitanter agnoscunt. Ut ergo & nos hujus viri vestigiis insistamus, neque in talibus rerum damnis confidentiam amittamus, sed Deo potius pro his gratias referamus, firmiter credamus oportet, similes opum jacturas non casu (ut non pauci falsò arbitratur) sed divinâ sic ordinante Providentiâ evenire, quò nempe per talia infortunia divinâ gratiâ digni capacesque efficiamur, ac olim in cælesti Patria copiosius remuneremur.

44. *Pierius Valerianus* apud *Josephum Mansi* tom. 2. tr. 30. disc. 16. refert, quòd dum rustici in agro quodam simul laboribus insisterent, unus illorum qui pro haurienda ex vicino fonte aquâ abiérat, aquilam quandam ab ingenti quodam serpente circumflexam conspexerit, mortem ei comminantem, ac proinde correptâ falce eandem in minutas partes conscindens, aquilam liberavit, hauriâque aquam laboris confortibus attulit, qui cum ex ea bibissent, in eodem momento, quo & ipse os hydriæ ad extinguendam sitim applicare voluit, aquila pernici volatu ad eum properans, hydriam è manibus dejecit, omnemque aquam effudit, moxque rusticus hoc refrigerio se privatum conspiciens, aquilæ tanquam ingratae vehementer indignatus fuit. At verò postquam è fociis aliquis post potatam aquam in terram

mortuus corrueret, reliquosque atrocibus doloribus cruciari cerneret, atque illam veneni toxico infectam fuisse intelligens, aquilæ gratitudinem erga se agnovit. Quid hæc historiâ innuere velim, haud dubiè subodoras, nimirum quòd sæpenumero Deus nobis bona temporalia auferendo, mirum in modum salutis nostræ prospiciat, ne scilicet his malè utendo æternum periremus.

45. Sanè ad propositum nostrum optimè quadrat illud, quod *S. Theresia* prædiviti Mercatori, qui petierat illius precibus commendari, in terris adhuc existens rescripsit: Domine cum intellexerim, quantoperè meas sorores juves, desideresque meis vicissim precibus juvari, quantâ potui animi mei contentione id feci. Quare scire te velim, cælitis cognovisse me, nomen tuum scriptum esse in libro vitæ. In signum autem, quòd tibi vera scribam, scias ab hac hora, quâ literas has accipies, nihil in hac vita prosperè tibi successurum. Et ita evenit, nam exiguo post tempore ob navium jacturam foro cedere coactus fuit. Quod cum amici rescivissent, sortem ejus miserati, suis eum pecuniis juvârunt, ut de novo fortunam tentaret, sed cum alterâ vice res ei malè successisset, acceptis secum rationum libris, carcerem spontè ingressus est, & vinculis se tradidit, quod mercatores intelligentes, cognitâ viri probitate, noluerunt illi molestiam ciere. Pauper itaque, & rebus suis exutus, solo Deo contentus finivit vitam. Ita refert *Lyrays* axiom.

3. S. Ign.

46. Enim verò ut ad hanc & similem temporalium bonorum jacturam æquanimitè ferendam, nos animaret *P. Drexelius* in *Ros.* p. 1. c. 14. v. 6. hæc scitâ

prout

uitur similitudine & exemplo. Rex quispiam suis in mari convivium instruens, finitâ mensâ, omnia vasa & mappas in mare projici jussit; cûmque convivæ omnia haud dubiè perditâ putarent, gernerentque, subitò contractis quæ occultè expansa fuerant, retibus, cum magno piscium multorum scœnore recuperata viderunt. Idem contingit illis, qui rerum suarum jacturam propter Deum libenter faciunt, aut patiuntur. Hinc magnus ille vitæ spiritualis Magister, Ven. Blosius in Sacello ani. c. 12. n. 3. illos, qui ob fortunæ damna, & suarum rerum jacturam affliguntur, hisce verbis notatu dignissimis consolatur: *Profectò qui Deo permittente agros, facultates, domosque suas perdidit, si exemplo Jobi hanc rei jacturam humili resignatoque animo de manu Dei accipit, & ei gratias agit, eûmque laudat, qui prohibere potuit, & non prohibuit, tantam ab ipso Domino mercedem accipiet (ut quidam Sanctorum ait) quantam reciperet, si omnia illa, quæ perdidit, egenis & peregrinis propter Deum*

erogasset. Denique ut his in afflictionibus magis consolemur, consideremus etiam exempla primorum Christianorum, de quibus S. Paulus Hebr. 10. 34. loquens ait: Rapinam bonorum vestrorum cum gaudio suscepistis, cognoscentes vos habere meliorem & manentem substantiam. Meritò reverà jacturam hanc gaudenti potius quàm subtristi sustinuerunt animo, quia certissimum est, quòd nostra tellus non habeat, quod vel visu dignum sit, in comparatione æternorum bonorum, ut S. Abbas Sylvanus olim dicere solebat. Si ergo in terra nostra visu solo nihil dignum sit, qualis proin fatuitas aut cæcitas censi debet, propter terrenarum rerum damna animo deijci, præsertim cûm Doctor gentium D. Paulus ad Philippenses cap. 2. scribens omnia hæc ut stercora arbitretur. Quamobrem si divinæ placuerit Bonitati te omnibus tuis fortunis spoliari & orbari, dic fidenter cûm S. Jobo: Dominus dedit, Dominus abstulit, sit nomen Domini benedictum &c.

P A R S S E X T A.

De Patientia in injuriis.

47. **A**rtis humanæ solers industria ad eum usque pervenit artificii apicem, ut ex rudi ferro pretiosissimum elicere, seu producere aurum queat; sæpius enim ipsâmet experienciâ teste, Alchimiam chalybem in aurum transmutasse compertum fuit. Virtus autem Patientiæ pariter species quædam est spiritualis Alchimie, siquidem hæc ardente intus in anima igne charitatis, & amoris erga Deum, & proximum, ex injuriis & contumeliis, ab aliis nobis illatis, cælestis gratiæ, meritum, vir-

tuosorumque ac heroicorum actuum novit educere thesauros. *Maledicimur, inquit Apostolus 1. Cor. 4. ecce ferrum, & benedicimus. Ecce tibi aurum. Persecutionem patimur, ecce tibi chalybem: & sustinemus, en purissimum & descecatissimum aurum. Et quis est qui vobis noceat, interrogat S. Petrus, si boni amulatores fueritis? Enim verò, ut in hac spiritualis Alchimie arte nos benè fundemus, scire debemus, quòd perfrequens sit, Dei famulos per varias injurias probari; proin quilibet*
verus

verus Religiosus, ne tentationis tempore deficiat, animoque concidat, contra hanc injuriarum tempestatem se se solide munire debet. Ante omnia autem satagere debet, ut injurias à suis-met Superioribus, vel probationis causâ, vel ob præcedentem culpam illatas, fortiter sustinere assuescat.

48. Aurea doctrina *Martini Dumien-*sis est: *Admoneberis libenter, reprehenderis patienter; si merito objurgavit aliquis, scito, quia profuit; si immerito, scito, quia prodesse voluit.* Et *S. Climacus* ait: *Beatus qui propter Deum quotidie maledictis & convitiis laceffitus vim sibi fecerit; hic enim cum Martyribus tripudiat, & Angelis parem confidentiam & gloriam merebitur:* Hinc idem Vir Sanctus ulterius hortatur nos ad patientiam dicens: *Bibe summa alacritate objurgationes, atque irrisiones à quocunque homine tibi propinatas, non aliter quam aquam vitæ, potare enim te querit salubri potione, & per quam omnis animi lascivia, & luxuria purgetur; nam revera hujusmodi haustu orietur intima & profunda castitas in anima tua, luxque Dei candidissima ex corde tuo non deficiet.* Et iterum gradu 9. hæc habet: *Laboribus se quidam ac doloribus, ut veniam peccatorum suorum mererentur, exposuerunt; hos tamen vir, qui injuriarum obliviscitur, facile anticipavit.*

49. Hinc veteres Eremitæ Patres suos discipulos, sive per adversa, sive per contumelias & increpationes, sive per objectiones & ludibria probare, purgare, & ad omnimodam perfectionem dirigere nunquam omittebant. Inter hos numeratur Abbas ille, de quo scribit *S. Climacus* grad. 4. qui Monachum, nomine Mennam, aliquando probare volens, reversum ad mo-

nastrum, sibi prostratum, ut benedictionem de more acciperet, à vespera usque ad collectæ tempus humi jacere permisit. Tunc illum benedicens, & veluti ostentationis causâ cuncta facientem, atque impatientissimum objurgans tandem erexit. Quippe jam cognita erat Abbati patientia Mennæ; hoc ergo spectaculum ad aliorum ædificationem edere voluit. Quid autem putamus Mennam inter hoc tempus cogitasse? Totum Psalterium recitando, absolvit. Nobis, opinor, intestina ex rancore rupta fuissent. Quid mirum itaque, si ex defuncti Mennæ pedibus duo fontes pretiosissimi olei postmodum emanarunt? *S. Romualdus*, cum sub *Marino* Eremiticola Psalterium disceret, & sæpius erraret, virgâ Magistri ad aurem sinistram identidem percussus est; Quod ille diutissime toleravit. Tandem Marinum respiciens: obsecro, inquit, si placet, ad dexteram deinceps me feri, lævæ namque auris auditus funditus perit. Unde *Marinus* hanc sui discipuli patientiæ, ac comitate ita afficiebatur, ut porro eum non ut tyronem & novitium, sed ut veteranum suspexerit, ac dilexerit.

50. Fuerunt præterea, qui alta mente cunctas injurias magnanimiter despicere potuerunt. Horum non postremus fuit *S. Dorotheus*, qui à fratre amulo multis quotidie convitiis & contumeliis proscissus, nunquam verbum contra ipsum dixit; quin & cum id rescisset Abbas, nescio quo referente, decrevissetque illum objurgare, proci di ego (inquit ipse *B. Dorotheus*) ad pedes Patris obsecrans per Jesum Christum, id ne faceret, quod videlicet meum fuisset peccatum, & non fratris. Alii quoque fratres

fratres convenere per diem, ut psithia sua excuterent ante cellam meam, quo facto tanta camicum multitudo in eam commigravit, quantam ego nullo modo satis fuissem interficere: erant enim infiniti præ æstu. Cum ego igitur cubitum concessissem, in me omnes, facto agmine, irruere, cumque diutius dormivissem præ labore, ut eram fessus admodum in die, tandem excitatus à somno offendi meum corpusculum omne depastum. Neque tamen illorum cuiquam verbum aliquando ullum feci, aut, ut id amodò non facerent, aut quod malè fecerint. Et ut prædicta repetam, me nunquam memini quidquam aliquando locutum, quod vel molestiam, vel afflictionem ulli afferret. An non hoc egregium Patientiæ Religiosæ exemplum? ab omnibusque juxta cujuslibet possibilitatem imitandum?

§1. Aliud patientiæ exemplum habemus in S. Bernardo Claravallensium Abbate, qui à Monacho quodam summâ injuriâ affectus, studiosè curavit, ut ab aliis etiam bene haberetur, prout supra Sermon. 7. num. 11. plusculum dictum fuit. De Venerabili Patre nostro Joanne à S. Guilelmo similiter refertur; cum à suis sæpe Eremitis opprobriis malè tractaretur, & injuriis afficeretur, nihil dicens omnia patienter tolerabat, & cum eos corrigere potuisset, hoc tantummodo respondebat: Meritò hæc dicitis, & horum multa majora vera sunt. Cumque à quibusdam apud Provinciam diffamatus, & falsò accusatus fuisset, nullas unquam voluit adhibere defensiones, imò cognitâ ejus innocentia, cum falsi accusatores à Patre Provinciali rigide puniri deberent, innocentissimus Pater pro suis calumniis

Gramm. Relig. Pars I.

toribus veniam petiit, & impetravit. Aliàs etiam cum à quibusdam non solum injuriis, verum etiam pugnis & colaphis percuteretur, quia eos de flagitiosa vita, & publicis arguisset peccatis, statim genua flectens pro suis persecutoribus oravit. Quare non mirum, si hæ sanctæ manus, ullam ne scientes vindictam, tot miracula patrarent, ut legitur in vitâ ejus.

§2. Verum enim verò, quò faciliòr modo similia Sanctorum Virorum exempla imitari valeamus, fructum ex tali heroica patientia promanantem ante oculos mentis collocemus oportet; hunc verò brevibus quidem, tamen nervosis depingit verbis Magnus Ecclesiæ Doctor, D. Gregorius, dum in hæc excurrit verba: *Mori à persequente, Martyrium in aperto opere est, ferre verò contumelias, & odientem diligere, martyrium est in occulta cogitatione.* Denique ut solidiores hac in parte agamus radices, perscrutari consultum est rationes & causas, cur nimirum plerumque devoti Dei famuli pessimis ab aliis habeantur modis, præsertim cum omni laude & honore digni sint? Sententia Sancti Laurentii Justiniani est: *Intelligamus, quantò studiosiores pro nostra salute fuerimus, tantò vehementius ab adversariis impetendos; hinc Psalmo tertio dicitur: Detrahebant mihi, quoniam sequebar bonitatem.* Quòd scitâ exemplificat similitudinè S. Vincentius Justinianus: *Sicut lilium (inquit,) effundit odorem acutum, qui non placet omnibus, sed debilibus vehementem odore capitibus dolorem affert: ita boni bonitate ordinariâ placent omnibus, qui verò excellunt sanctitate, non sanctis etsi bonis non placent.* Quisquis proinde instar lilii virtutum fragrantiam coram Deo,

Fff

&

& beatis cælestibus emittere parat, nil morari debet, si forsan propterea apud aliquos in disgustum incurrat, memor illorum verborum ab Incarnata Sapientia prolatorum: *Non est Servus maior Domino suo; si me (propter bona opera) persecuti sunt, & vos persequentur.* Joan. 15.

53. B. Virgo Maria hanc aliquando S. Birgitta tradidisse doctrinam refertur l. 1. revel. S. Birgitt. c. 22. *Quemadmodum vinum nunquam servatur in bonitate sua, nisi in fœce; ita nec boni & iusti stare in virtutibus, & proficere possunt, nisi probentur in tribulationibus, & iniquorum persecutionibus.* Quod confirmat eadem Regina Cælitum, dum præfata S. Matronæ rursus ait: *Sicut rosa eminus suaviter redolet, pulchra est visu, lenis tactu, & tamen non crescit nisi inter spinas, quæ sunt aspera tactu, deformes visu, nihil redolentes; sic etiam boni, & iusti homines, licet lenes sint patientiâ, pulchri moribus, suaves exemplo bono, non tamen probantur, neque proficiunt nisi inter malos.* Unde rectè concludit S. Gregorius: *quoddam videlicet nullus sit perfectus, qui inter mala proximorum patiens non est; qui enim aquanimitè aliena mala non tolerat, ipse sibi per impati-*

entiam testis est, quia ab omni plenitudine longè distat. Abel quippe renuit esse, quem Cain malitia non exercet. Sanctissimo itaque planè consilio permittit Deus subinde paucos, quandoque plures malos inter bonos degere, ut per hos boni exerceantur, & ad Deum avidius currere compellantur. Sicut enim (ut Christus S. Gertrudem l. 3. Infin. c. 63. est allocutus) Mater habens puerulum, tenerrimè sibi dilectum, quem semper sibi desiderat adesse, cum puer ad contubernales gratiâ colludendi vult discurrere, circa quælibet loca vicina larvas, vel aliqua apponit horrenda, unde puer territus currat in sinum suum: sic ego desiderans te lateri meo nunquam deesse, permitto, ut amici tibi in aliquo contrariantur, ut, dum in nulla creatura fidelitatem reperis, eò ardentius ad me recurras, quantum apud me omnium delectationum & fidelitatum abundantiam stabiliorem recognoscas. Hæc si benè & solidè animo tuo impresleris, procul dubio magnum tuis in miseriis, & afflictionibus, quas ab hominibus pateris, consolationis argumentum & augmentum capies, quod porro augebis lectione subsequentis paragræphi.

P A R S S E P T I M A.

De Patientia in Infamia.

54. **I**N dubium revocari nequit, quoddam scilicet viro ingenuo longè charior sit boni nominis existimatio, quam quæcunque opes terrenæ; unde Sapientis monet: *Curam habe de bono nomine, melius est enim bonum nomen, quam divitiæ multæ, & unguenta pretiosa.* Eccli. 21. Unde qui hoc amittit,

multum profectò amittit; hinc multi vitæ potius, quam famæ dispendium incurrerent; currunt nimirum vita & fama pari passu. Quamobrem ne (dum forsan ab aliquibus perversis hominibus bonum nostrum nomen denigratur) ideo patientiam amittentes, in reciproca odia, & maledictiones adversus

versus eosdem prorumpamus, eosque diris devoteamus, contemplerur oportet hac in parte exemplum Salvatoris nostri, qui quamvis summa & substantialis erat Sanctitas, nihilominus tamen blasphemus, potator vini, seductor populi, malefactor, & demonium habens, &c. appellatus fuit, turpissimæque inter duos latrones in Crucem affectus. Oportet ergo illius exemplo omnes calumnias, & infamias patienter & heroico sufferre animo, ille enim dicit: *Exemplum reliqui vobis, ut quemadmodum ego feci, patientiam & mansuetudinem semper retinendo, ita & vos faciatis.* Siquidem non est discipulus super Magistrum, nec servus super Dominum; sufficit discipulo, si sit sicut Magister ejus, & servo sicut Dominus ejus. Si Patrem-familias Beelzebub vocaverunt, quanto magis domesticos ejus? Matth. 10.

55. Certò experti hoc sunt omnes Sancti, quis enim eorum est, cujus fama non aliquando à malis lacerata, aut saltem diminuta fuit? Cacodæmon enim tum per se, tum per suos ministros nullam negligit operam & conatum, quo Dei famulos apud alios denigret. Hinc rectè dixit S. Gregorius: *Habet hoc proprium invidia antiqui hostis, ut quos in perpetratione pravorum actuum decipere non valet, famam eorum dilaceret, falsa ad tempus fingendo.* In vita S. Mariæ Magdalene de Pazzis refertur, cacodæmonem quodam die habitum & speciem hujus integerrimæ Virginis assumpsisse, & dum aliæ Moniales in choro orarent, visum esse dæmonem è cacabo culinæ carnes furtivè subducere. Unde factum, quòd culinæ præfecta putaret id fecisse B.

Magdalenam, cum magna S. Virginis nota. Re evulgatâ ne verbulo quidem, se id minimè fecisse, defendit, sed tacens omnia patienter sustinuit, donec è Monialibus una sanctè testata est, eam illo tempore in sacro Odæo fuisse, & à se visam esse. Ita tandem fraus diaboli detecta, & manifestata est. De S. Cunegunde refertur, quòd dæmon sæpius cujusdam Ephebi speciem mentitus, è conclavi S. hujus Imperatricis egredi fuerit conspicatus, quod cum ad S. Henrici aures emanasset, tantum diaboli dolus apud S. Imperatorem evicit, ut hic de Cunegunde, quasi datam mutuam fidem fre-gisset, suæque virginæ integritatis jacturam fecisset, graviter suspicatus sit, & ideo purissima Imperatrix suam innocentiam probare volens, super ignitos vomeres nudis pedibus incedere coacta fuit.

56. De S. Joanne Chrysostomo refert Nicolaus Lanciz. opusc. 9. num. 97. quòd à Theophilo, Alexandrino Episcopo, adjuto ab aliis triginta ex Episcopis, ad Concilium Chalcedone coactum citatus, ob falsas accusationes (inter quas erant, quòd adversus Clerum librum edidisset, Sycophantiis & calumniis plenum; quòd mulieres reciperet, solusque cum illis ageret, vitam cyclopiis turpiter ac voluptuosè duceret, reditus Ecclesiæ in malos usus impenderet, blasphemias varias commiserit in Christum, populum seduxerit, & adversus Synodum concitaret, alienas Ecclesias invaserit,) & similes, ob quas etiam S. Cyrillus eum Judæ, Christi proditori, compararat, & post mortem in Episcoporum Catholicorum album referri vetuerat (donec ab hac mente

visione cælesti abductus est, qualis hæc visio fuerit, refertur in vita *Sancti Cyrilli* non semel damnatus, & in exilium pulsus, & in eodem denique omnino mortuus, omnia admirandâ constantiâ tulit. *Sanctus Basilius* Episcopus factus à multis tanquam hæreticus, & hæreticorum consortio pollutus vitabatur, ideoque coactus fuit nemini propemodum se credere, omnesque pariter vereri. Imò & apud *Sanctum Damasum* Papam ob ejusmodi accusationes parùm gratus effectus est, ita, ut ne respondere quidem ad ejus epistolas dignaretur.

57. Instituta fuit tempore *S. Bernardi* expeditio ad Palæstinam (quam suis ipse vestigiis noster Salvator olim consecravit, quàmque Saraceni Paganique tunc armis infestam habebant) recuperandam. Hinc *Eugenius III.* olim Monachus, & in *Claravalle S. Bernardi* Discipulus, imperaverat ei Crucis Sacrarum indulgentiarum prædicationem, cunctis illis concedendarum, qui sua nomina ad prædictam expeditionem dedissent, suosque fratres è dira Paganorum servitute liberassent, aut pro redimendis illis suâmet animas cum sanguine profudissent. Itaque vir Sanctus hanc expeditionem prædicavit, & ut hujus expeditionis authorem se divinitus institutum significaret, multa miracula patravit, quibus adeò regna, provinciasque ad arma sacra capeffenda concitavit, ut Rex Galliarum *Ludovicus*, & *Conradus* Imperator contractis undique maximis militum copiis, in Palæstinam tetenderint. Sed enim justo secretoque Dei judicio id omne bellum malè vertit. Nam noster exercitus, multis militum cæsis, in fugam datus,

Paganis opulentam prædam, insolentemque victoriam concessit. Fuit hæc infelicis pugna. Catastrophæ orbi Christiano tragica omnino prorsumque luctuosa. Itaque cum *S. Bernardus* fuisset hujus omnis belli præcipuus author ac incentor, utpotè qui Christianos populos ad hanc expeditionem suscipiendam in arma concitasset, ingens adversus eum procella fuit exorta. Vocitabatur passim seductor, impostor, Pseudo-propheta, reipublicæ pestis, orbis Christiani ruina. Quæ tamen omnia Beatus Dei famulus constanti pertulit patientiâ. Denique adeò commune est Sanctis pati linguas detrahentium, ut *S. P. Augustinus* non dubitaverit dicere: Cum caperit homo Christianus cogitare & disponere, ut perfectè proficiat in virtutibus, & sui ipsius morificatione, statim incipit pari linguas adversantium. Quicunque illas nondum passus est, nondum profecit. Quicunque illas non patitur, nondum conatur proficere.

58. Porro, quò altiùs jaciamus fundamentum in præsentì proposito, præter jam allata adhuc alia considerare lubet exempla. *S. Franciscus Seraphicus* à proprio Generali Fratre *Elia* tanquam turbator & destructor ordinis habitus, maleque tractatus, imò & libris impressis infamatus est, quasi in adolescentiæ lasciviæ juvenilis ardoribus deditus, multorum gravium peccatorum sordibus corpus, animùmque maculasset. *S. Romualdus* Fundator Ordinis sui accusatus ab impuro Juvene, disciplinam ejus non ferente, quasi nefandum scelus secum perpetrasset, à suis subditis in publico Conventu damnatus est tanquam laqueo & igne dignus, adeoque & sacra celebrare Mysteria prohibitus est, quæ omnia

omnia licet jam centenarius æquissimo tulit animo. *S. Theresia* incredibilia passa est ab omni genere hominum, etiam bonorum & valde spiritualium. Habebatur enim à multis pro illusa à diabolo, ejus oratio & revelationes irridebantur: aliqui tanquam obsessam à dæmone exorcismis curare volebant: alii eam ad tribunal inquisitionis detulerunt, præter illas adversitates, quas passa est à propriis Superioribus in priorum Monasteriorum fundatione.

59. *Marina Virgo* cum vestibus virilibus induta, & in virorum Monasterium recepta fuisset, ibidem accusata à muliere quapiam, quod eam imprægnasset, patientissimè pœnam & infamiam exclusionis à Monasterio tulit, donec post mortem ejus innocentia detecta est. Quod similiter etiam contigit *S. Theodora Pœnitenti*. Pater *Balthasar Alvarez* ex Societate *JESU* eximie Sanctimonie & doctrine vir, cum in Congregatione Provinciali grave aliquod, licet falsò, dictum de eo fuisset, ideòque graviter ibi in publico confesso reprehenderetur, nec publicè nec privatim se defendit, & ob id tam heroicum silentium magnos à Deo favores est consecutus. Alias cum in Hispania & Romæ graviter fuisset infamatus, & quidam hoc ei retulisset, subrisit editis singularis lætitiæ signis. Cujus rei causam quæsitus, respondit: Quia nunc video Deum mihi bene velle, quoniam per amicorum suorum viam me deducit, nam diu sollicitus fui, quod videretur mei Dominus oblitus. Et reverà non aliter est, quod enim plus Deus aliquos amat, eò copiosius illis suæ crucis infamiam communicat, quod sic magis sibi assimilentur; nam

ut loquitur Apostolus *Rom. 8. 29. Quos præscivit, & prædestinavit conformes fieri imaginis Filii sui, ut sit Primogenitus in multis fratribus.* Id est (ut *Vasquez 1. p. c. 23. & Cornelius à Lapide* interpretantur) quos Deus præscivit sibi amicos, & dilectos per gratiam suam futuros, hos etiam prædestinavit ad hoc, ut paterentur, & fierent conformes Filio suo in patientia, utpotè qui pro nobis tot labores & æumnas sustinuit. Porro, ne quis injurias & calumnias, sibi ab altero illatas stomachetur, auream *Divi Chrysostomi* sententiam cordi suo inculpat necessum est; eos quippe, qui persequuntur bonos, vocat eorum agricolas, eò quod illos suis persecutionibus velut aratro proscindant, & fertiles faciant.

60. Ex his & aliis, quæ de Patientiæ virtute passim tradunt Doctores, procul dubio intelliges, quàm sit virtutum studioso patientia necessaria; sed percontaberis forsan, quæ optima patiendi materia censi debeat? Respondet *S. Franciscus Salesius*: Illa est, inquit, quæ tota à Deo est, nihilque continet nostri; qui enim se voluntariis afflictionibus castigat, ille sub Christi vexillo pedestris est: qui autem à Deo immissa patienter tolerat, eques est. Id quod per visionem, *B. Henrico Susoni* factam, confirmatum manet; huic enim Sancto viro quondam juvenis à Deo missus ocreas, scutum, & hastam offerebat, dicens: Noveris hastenus te inter pedites meruisse, modò verò ad equestrem ordinem vocari, prius enim, ut libuit, te castigasti, nunc flagello iniquæ linguæ cæderis. Hastenus uberibus Christi lactatus, nunc felle potaberis. Hastenus hominibus

minibus gratus eras, licet tibi inimicus, nunc homines contra te calcaneum levabunt. Cūque hæc postredie à Sacrificio Missæ secum tacitus ruminaret, jubetur per fenestram prospicere, paret, & videt canem, per aream Cœnobii lacerum panni segmentum ore spumeo raptantem & lacerantem. Tum vox eadem cælitis missa ei prædixit, fore, ut deinceps instar illius sordidi panniculi aliorum dentibus laceretur. Assensus est statim *Suso*, & mox è cubiculo descendit, & segmentum illud velut crucis suæ tesseram tulit, ac diu secum servavit. Et initio quidem præinfirmitate humana titubare visus est; verum die Purificatæ Virgini sacro per Christum infantem edoctus, non tantum ferendam crucem fortiter, sed aliam atque aliam expectandam esse didicit. Perstitit ergo, & deinceps inter mille cruces constans perseveravit.

61. Quamobrem ut & nos pariter patientiam in omnibus nostris prefuris & adversitatibus, undecunque demum eventuris, inamissibiliter teneamus, necessum est, ut in tabulis cordis nostri inferibamus auream sententiam excellentis vitæ spiritualis

Præceptoris Venerab. *Blessi* dicentis: *Etiā exigua molestia propter Deum aquantimater tolerata incomparabiliter præstantior est, quā sint multa & grandia bonorum operum exercitia.* Similiter lucrum utilissimum, quod ex patientia acquiritur sequenti declarat similitudine eruditissimus *Idiota*. Debemus, inquit, insuper tribulationes patienter sustinere propter magnitudinem valoris & utilitatis. Sicut enim agricola patienter sustinet labores propter spem fructus, quem expectat, sic quia propter mundi labores, & tribulationes fructus æternæ gloriæ extuæ Providentiæ solâ benignitate expectamus, ipsas tribulationes patienter sustinere debemus, sicut scribitur: *Jacob. 5. 7. Patientes estote usque ad adventum Domini.* Ecce enim agricola patienter expectat pretiosum terra fructum, patienter ferens, donec accipiat. Hæc si attentè perpenderis, dubio procul copiosissimum Patientiæ fructum metes, quo per perpetuas æternitates fruëris. Porro quò magis te in hac virtutis fundes, pensulatè, quæ in sequenti referemus sermone, perpendas oportet.

SERMO XXIX.

DE CRUCIS, ET TRIBULATIONIS EXCELLENTIA.

Ego, quos amo, arguo, & castigo. Apocal. 3. 19.

P A R S P R I M A.

1. **V**erissimum est illud Prophetæ *Jer. 12.* oraculum desolatione desolata est terra, id est, plerique suis in angustiis, tribulationibus, & pressuris deficiunt, & nunc contra cælum, nunc contra terram linguam suam in varias laxant querimonias, suasque cruces intolerabiles esse autumant. Sed quæ ratio? Quia nullus est, qui recogitat corde, quantus valor, & pretium in cruce, à bonitate Divina humeris nostris impositâ, reconditus sit. Tantus quippe in ealacet thesaurus, ut *B. Henricus Suso* lib. dial. c. 10. dicere non dubitarit: Si centum annis, & flexis genibus oremus Deum, non erimus digni, ut crucem unicam accipiamus. Consideratione digna est sententia illa *Blossii* de Cons. pusillan. c. 24. quando pro afflictorum consolatione ait: Afflictio iustissimum atque compendiosissimum iter est. Et in alio loco *Idem Marg. spirit.* c. 19. §. 10. scribit: Neque enim aliquid utilitas homini accidere potest, quam tribulatio, sive sit externa, sive interna, & nullum certius signum divinæ electionis habetur, quam si quis tribulationem humiliter, patienterque propter Dei amorem sustineat. Ubi etiam tractans de consolatione pusilla-

nimum, introducit Salvatorem loquentem hoc modo: *Pati adversa, regia via est, quæ hominem ad regnum cælorum perducit. Ambula igitur in ea gaudens, mihi gratias age, quod te tanto digner honore, ut tibi aliquid, quod pati debeas, offeram & donem.* Bene propterea *S. Thomas de Villanova* sermone de *SS. Cosma & Damiano* sermocinabatur: Deus electos suos non vult ab istis vanitatibus detineri, sed quod eis omnia amara sint, & malè succedant, ut dum ab omnibus repelluntur, ad Deum recurrant, & dum iste mundus adversatur, eternam vitam requirant: Et hæc grandis misericordia Dei est. Hæc Sanctus Presul.

2. Et hæc est ratio, cur nimirum Viri Sancti, divinòque spiritu pleni ambobus brachiis quaslibet exultanti corde amplectuntur afflictiones, quia nempe excellentiam in Cruce, pro Christo susceptâ, absconditam mentis oculis probè considerant. Inter hos primatum facile obtinet Doctor Gentium *S. Paulus*, qui de seipso *2. Cor. 12. 10.* sic scribit: Propter quod placeo mihi in infirmitatibus, in contumeliis, in necessitatibus, in persecutionibus, in angustiis pro Christo. Cum enim infirmor, tunc potens sum. Libenter

benter igitur gloriabor in infirmitatibus meis, ut inhabitet in me virtus Christi. De S. Catharina Senensi refertur, quoddam aded delectata sit afflictionibus, ut nihil ei in hac vita tantum solatii ac refrigerii afferret, quantum afflictiones & cruces, sine quibus (ut ipse agebat) vita hæc ei molesta foret; propter eas autem libenter ferret beatitudinis dilationem, non ignorans, illam afflictionibus non parum augeri. Hinc foeminam cancro laborantem, & horridam sui infamatricem nunquam domo, etsi ad id urgere-tur à Matre, expellere voluit, sed omnia obsequia instar ancillæ promptissimè exhibuit. S. Maria Magd. de Pazzis dicere solebat, non desiderare se brevem vitam, aut celerem mortem, cum in cælis nulla sit cruciatuum perpessio; Desidero, inquiebat, vivere diu, quia desidero amore Sponsi, ac Domini mei diu pati, non tantum breve aliquod martyrium, sed & morborum examina, calumnias, infortunia, & quæcunque in me assurgere possunt adversa.

3. Enim verò, quoddam quam plurimi alii Sancti avido ore hauserint quaslibet tribulationes, non aded mirari debemus, noverant enim optimè, quoddam afflictio sit signum specialis amoris, quo Deus suos prosequitur: Quemadmodum enim (ut S. Gertrudis à cælesti suo edocta est sponso) annulus est signum desponsationis: sic adversitas tam corporalis, quam spiritualis verissimum signum est electionis divinæ, & quasi desponsario animæ cum Deo, in tantum, ut gravatus quisque veraciter, imò confidenter dicere possit illud: Annulo suo subarrhavit me Dominus Jesus Christus. Hinc Beata Baptista Verana (quæ regulam S. Francisci profitebatur) Christum apparuisse, dixisseque referunt, qui scribunt ejus

vitam: Recordare magis me tibi ostendisse signum amoris, dum te afflixi, quam dum te tenerem arctissimè in dulcissimis brachiis meis. Magnum beneficium est non peccare; majus, posse benefacere; maximum, & in superlativo gradu, pati malum.

4. Cujus oraculi veritas comprobata manet mysterioso facto Patriarchæ Josephi, qui sedens in throno regio Egypti manifestabat se suis fratribus. Verum majori is ferebatur amore in Benjamin quam in alios fratres, & quo modo ostendit hunc affectum? Scyphum autem meum argenteum, & pretium, quoddam dedit, tritici, pone in ore sacci junioris, factumque est ita. Gen. 44. Hoc mandatum impositum dispensatori domus in eum collimabat finem, ut redire cogeretur frater tanquam furti reus, quasi non solum frumenti pretium, verum etiam scyphum summi valoris surripisset. Nihilominus omnia hæc Joseph edirexerat, ut teneriorem in fratrem suum Benjamin contestaretur affectum, veluti eventus rei postea demonstravit. Hunc etiam stylum frequenter servat Salvator noster, calicem tribulationis eorum imponit sacco, quos magis diligit, quos amo, arguo & castigo. Imponendo ergo & abscondendo in hoc corporis nostri sacco calicem amarum morborum & adversitatum ostendit, nos suos esse Benjamins, cogitque ne ab eo recedamus, vel ut nos revocet recedentes.

5. Bellè ad hoc nostrum quadrat propositum illud, quoddam quondam Christus per Catharinam quandam Ordinis Carmelitarum Monialem, vitæ sanctitate celebrem, ad Venerabilem Annam à S. Bartholomæo ejusdem Ordinis gravissimos dolores magnâ constantiâ patientem scribi jussit, inter alia etiam sequen-

tia:

tia : Quò quisque de meis mihi unquam fuit gravior amicioque , huic majorem crucis meae partem ex singulari fervore imposui ferendam ; ita Apostoli mei , ita ipsa Mater mea experta est , cujus animam doloris gladius in tantum pertransivit , ut merito suo Martyrum Martyr & Regina nuncupetur. Ergo verissimum : Ego quos amo , arguo & castigo. Sed quæres quo fructu ? quo commodo , & utilitate ? ut nimirum cum illis continuò maneant , eosque ab inimicorum incursumus defensit , in virtutibus erudiat , ac in omnis perfectionis semitam dirigat & ducat. Juxta est Dominus his , qui tribulato sunt corde , ut rectè cecinit Psalter Regius , Psal. 33. Quis ergo hæc perpendens , non pariter cum S. Bernardo exclamet : Deus nobiscum est in tribulatione , & ego aliud quæram , quam tribulationem ? Et S. Thomas de Villanova Dom. 4. Adven. in illud Psalmistæ : Ad te Domine clamabo , ne quando sileas & taceas , differens ait : Volo affligas , volo arguas. Hoc enim magis amoris signum est , sicut ipse ait : Ego quos amo , arguo & castigo ; unde Pater filium suum legitimum hæredem delinquentem arguit & increpat , sed spurium abire sinat. Magni amoris , & electionis æternæ signum est , quando hominem redarguit , increpat , neque finit quiescere , donec exeat peccator.

6. Non incongruè Ascetarum nonnullus hominem cuidam herbæ , nomine Acantui assimilat. Naturalistæ quippe de hac herba referunt , eam inter cæteras proprietates illâ notatu dignâ gaudere , quòd ipsa , quòd gravius ei pondus superponitur , eò altius in ærem sese extollat , magisque assurgat ; sic homo virtuosus & patiens quamvis videatur penitus adversitatis pondere nonnunquam conteri , attamen si pa-

Gramm. Relig. Pars I.

tienter eam tolerat , altius assurgit , & in perfectionis semita mirificè proficit. Quod cum ita sit , quid ô frater , ô Religiose , ô Christiane , tribulationes & adversitates patienter tolerare detrectas ? Quid Deo tibi paterni amoris sagittas immittenti obmurmuras ? Cur miseris , & sinistrae fortunæ aded oblectaris ? Sagittæ ejus , consolationes ejus sunt , & tribulationis individuus est comes divina præsentia & assistentia juxta illud Davidicum : Cum ipso sum in tribulatione , eripiam eum , & glorificabo eum. Psal. 90. 15.

7. Et reverà ita esse , manifestè conspicere licet , in Patriarcha Josepho sic contigisse , qui , nisi suis à fratribus venundatus , & in carcerem missus esset , nunquam in totius Ægypti Dominum exaltatus fuisset. Egregiè hoc exaggerat Sanctus Chrysostomus dicens ; Neque Josephus tantum honorem est consecutus in paterna domo habitans , quantum venundatus , & in domo barbarica educatus. Per ipsos enim insidiatores ei contexebatur diadema , & comparabatur purpura , & ab infamiæ occasione honoris & regni causa processit. Rêdè proinde ait S. Gregorius Nazianzen. Electi in tentatione proficiunt , & quod eis diabolus preparat ad ruinam , hoc Deus vertit eis in gloriam. Cum ardenti itaque amore , grandique animi affectu Religiosum decet salubres has tribulationum sagittas , è cælo dilapsas acceptare , iisque ultrò caput objicere. Verum enim verò , ut uberiorem hac in parte colligamus fructum , servire etiam nobis poterit ad hunc finem , quod quondam Christus S. Theresia apparens , dixit : Ille Patri meo celestium omnium est gratissimus , qui quam plurimis , maximisque afflictionibus exercetur. Et vide

Ggg

filia

filia mea, vide, & animum perpende vulnera mea, & satere, quoniam nulli tui dolores cum meis vel conferri possint. A quo tempore tantum illa desiderium patiendi concepit, ut semper dicere soleret: *Aut pati, aut mori.* Ita habetur lib. 4. vitæ cap. 17. Certò non inconvenienter dixit B. Angela de Fulgino: Scio filioli mei, quòd nobilitas & valor, qui exit de tribulatione, non est nobis cognitus, alioqui esset de illa magna rapina, & quilibet raperet de alio, de quo tribulari posset. Afflictio quippe nihil est aliud, quàm annus Jubilæi, in quo quamplurimæ, singularesque nobis à Deo conferri solent gratiæ. Afflictio est autumnus frugiferus, in quo ingentes spiritualium bonorum fructus colligere fas est. Afflictio est tempus messis, in eo enim uberrimi cælestium charismatum manipuli metuntur; etenim (teste Joanne Avilâ, eximio vitæ spiritualis Magistro) plus valet tempore tribulationis unum Deo gratias, quàm sex millia in prosperitate. Ita docet Tom. 2. ep. 20.

8. Quid proin devoto Christi Servo, in variis afflictionibus constituto, hæc tanti viri sententiâ consolabilis? dum intelligit; quantoperè sibi per iteratam hujus brevissimi verbuli Deo gratias repetitionem, cælestem possit coacervare gloriam. Hinc rectè Siracides Eccli. 35. 26. exclamat: *Speciosa misericordia Dei in tempore tribulationis, quasi nubes pluvia in tempore siccitatis.* Et si enim verus Dei amator instar vineæ dulcissimos identidem bonorum operum botros afferat, copiosiores tamen, divinòque conspectui gratiores haud dubiè progerminat tempore adversitatis. Unde Christus dicit: Joan. 15. *Omnem palmitem, qui fert fructum,*

purgabit, ut fructum plus afferat. In cuius Evangelici textus consideratione scribit de tribulatione Sanctus Laurentius Justin. sequentia: *Hæc hominem purgat, ideo Dominus omnem palmitem, qui fert fructum, purgabit, ut fructum plus afferat; omnipotens enim Deus electorum suorum adversarios temporaliter permittit crescere, ut per malorum scitiam expurgeretur vita bonorum; nunquam quippe Dominus adversus bonos permetteret malos scire, nisi etiam quantum proficerent, videret.* Ita Venetorum Patriarcha tr. de Patient. cap. 3.

9. Et sanè haud secùs contingit Justis in tribulatione positis, quàm quod olim Arce Noë, quæ (ut notat Gerson p. 2. ser. de omn. Sanctis.) quò magis abundarunt aquæ diluvii, tantò altius ferebatur; ita mansuetus animus, quò majores erunt tribulationis aquæ, tantò erit excelsior. Cujus rei veritas multis exemplis, è Sacra Scriptura depromptis, confirmatur. Joseph enim plus crevit & prosperatus est in exilio, quàm si fuisset inter fratres suos in domo. Quantò magis Pharaon filios Israël affligebat, tantò magis multiplicabantur. Ezechiel in medio captivorum vidit mirabiles Dei visiones. Pueri in camino ignis exceperunt Angelicam consolationem, cum quibus Nabuchodonosor vidit similem Filio Dei, ut appareret Deum esse cum tribulatis. Rex Nabuchodonosor per septem annos in bestiam commutatus, recuperat sensum, & laudat Deum, quem antea blasphemaverat. Ab adventu Spiritus Sancti usque ad persecutionem S. Joannis Evangelistæ sub Domitiano Imperatore fluxerunt anni circiter 50. & toto illo tempore non habuit ille Apostolus tot & tantas

tantas revelationes, nec tantum Ecclesiae profuit, quantum eo tempore, quo fuit in exilio, ut scribit *Irenaeus* lib. 5.

10. Hinc ergo liquet, quanti intersit pro Deo, & propter Deum affligi. Et si porro fructus, ex tribulationibus prognasci solitus, non continuò appareat, non tamen propterea animum despondere debemus: quemadmodum enim qui seminat, non continuò metit, sed post aliquod temporis intervallum; sic etiam (ut *Hebraeus Psaltes Ps. 125.* canit) *Qui seminant in lacrymis, in exultatione metent. Euntes ibant, & flebant mittentes semina sua: venientes autem venient cum exultatione portantes manipulos suos.* Hinc *S. P. Augustinus* in hunc locum ait: Ipse agricola quando procedit, & portat semen, nonne aliquando frigus est, ventus & imber deterret, attendit cælum, videt tristem diem, attendit & exspectat diem lætum, ne tempus transeat, & non inveniat quod metat: seminate & vos in hyeme, seminate bona opera. Ne verò quis hac in parte vacil-

let, pendere oportet (ut agricola facere amat) tempus messis, id est vitam æternam, tanquam fructum in adversitatibus colligendum, qui tantus est, ut (attestante Apostolo *Rom. 8.*) *non sint condignæ passionibus huius temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis.* Unde *S. Chrysostomus*, & *D. P. N. Augustinus* super hunc Apostoli textum inquirunt: Si quotidie oporteret nos tormenta sufferre, & ipsam gehennam parvo tempore tolerare pro eo, ut ipsum Christum possemus videre in gloria, & Sanctorum ejus numero sociari, non erit dignum omne pati, quod triste est modò. Eja ergo frater amice, cum certò per tribulationes cælum lucreris, ideo non oportet te contristari, si divina pietas quasdam tibi immiserit afflictiones, sed potius eas magno oportet te excipere cordis júbilo, Deoque gratias summas referre, quòd dignus inventus fueris cum Apostolis pro nomine JESU, ejusque gloria contumeliam, seu quamcunque aliam adversitatem pati.

P A R S S E C U N D A.

11. **P**ER antiquum & usitatum est in Academiis, quòd studiosi, antequam in Matriculam seu Album Studiorum referantur, variis sannis, verberibus, & ludibriis (quæ nomine communi *Depositio* vocatur) exerceri soleant. Similem morem Sapientissimus Deus observare consuevit, nullum quippe in cælum, velut cælestem Academiam admittit, nisi variis prius tribulationibus exercitum, idque ob eandem ferè causam, ob quas Academia dictæ Depositionem instituerunt: sci-

licet *primò*: Ut ad virtutem disponantur. *Secundò*, ut probentur. *Tertiò*, ut Sanctis conformentur. *Quartò*, ut dignificentur Privilegiis. *Quintò*, ne extollantur super alios. Quàm æquum ergo est libenter velle subire hanc depositionem, quæ per breve duntaxat durat spatium, præsertim cum per hanc in numerum discipulorum Christi admittamur, & consequenter etiam in Sanctorum Album referamur: non est enim possibile in schola Christi agere discipulum, nisi per similem depositionem, id est

per continuas cruces exerceatur. Nam (ut Incarnata Sapientia ait) *Qui non baulat crucem suam, & venit post me, non potest meus esse discipulus.* Luc. 14. 26.

12. Porro actiones seu lectiones, quæ in hac Christi schola præscribuntur, sunt adversa quæque patienti sufferre animo; nam ut Sanctus Paulus 2. *Timoth. 3. 12.* testatur: *Omnes qui pie volunt vivere in Christo, persecutionem patientur.* Quæ verba expendens S. P. *Augustin. in Psal. 55.* Nemo sibi dicat, inquit, fuerunt tribulationes apud Patres nostros, apud nos non sunt. Si putas te nondum habere tribulationes, nondum cœpisti esse Christianus. Et ubi est vox *Apostoli: Omnes qui volunt in Christo pie vivere, persecutionem patientur.* Si ergo non pateris pro Christo ullam tribulationem, vide, ne nondum cœperis in Christo pie vivere. Huic doctrinæ consentiunt, & alia ab eodem Apostolo prolata verba: *Hebr. 12. 6. Quem diligit Dominus, castigat. Flagellat autem omnem filium, quem recipit.* In quæ verba sic iterum *Augustinus: Flagellat Deus omnem filium, quem recipit, & tu forte exceptuseris? si exceptus es à passione flagellorum, exceptus es à numero filiorum.* Quamobrem omnes Sancti semper magis elegerunt pro Christo affligi, quàm gaudere; magis contemni & humiliari, quàm exaltari; magis vilipendi, & vituperari, quàm prædicari & laudari, non nescientes non esse aliam viam planiorem ad cælum, quàm viam S. Crucis, & non fore possibile (quemadmodum rectè docuit S. *Hieronymus*) ut præsentibus quis & futuris fruatur bonis, & hic ventrem, & ibi mentem repleat, & de delictis transeat ad delicias.

13. Hoc ipsum præstantissimæ Virgini *Catharinæ Senensi* ipse Dominus præclaro viso demonstrasse videtur, cum ei aliquando apparuit, binas manibus coronas gestans; alteram auro & gemmis micantem; alteram verò spinis horrentem. Offerebat autem optionem illi, utram mallet? sed hac conditione, ut, alterutram in hac vita elegisset, sciret se in futura vita alteram ei contrariam habituram: Si hic auream, illic spineam; si hic spineam, illic contrà auream: quibus auditis, Sapiens Virgo horridam illam coronam adedò prætulit, ut utrâque arreptam manu ipsamet suo capiti impresserit, & quidem ita acriter, ut post etiam aliquantò vulnenum sensus perduraret. Hanc Sanctam Virginem imitemur oportet, cum ea non auream, id est, hujus mundi delicias, sed spineam coronam, scilicet afflictiones præeligen-do, si cupimus vitam possidere æternam. Certissimum namque est illud S. *Lucæ: Act. 14. 21. Quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei.*

14. Optimè ad nostrum propositum doctrinam hanc notatu dignam tradit *Gerson Tom. 4.* cum ait: *Tribulatio animam hominis ad Deum perducit, & est certior & securior via Deum adeundi.* Orationes (subjungit *Josephus Mansi tr. 94. disc. 5. num. 9.*) eleemosynæ, jejunia, Sacramentorum frequentatio, lectio librorum spiritualium, verbum Dei, opera misericordiæ, tum spiritualia, tum corporalia, omnia ista sunt efficacissima media, quibus homo Deo conjungi, & uniri potest; at certior & securior via, ait hic magnus vir, *Joannes Gerson*, est tribulatio, quia in hac infalli-

infallibiliter Deum invenimus: *Juxta est Dominus his, qui tribulato sunt corde.* Quamvis devotio sit actus Religionis respiciens Deum, nihilominus minimus gradus tribulationis, propter amorem Dei toleratæ, pluris æstimatur, quam quævis fervens devotio. Audiamus adhuc insignem vitæ spiritualis, & perfectionis Magistrum Venerab. *Blosium*: *Gratior* (inquit,) *illi est humilis internarum derelictionum tolerantia, quam ingens devotionis dulcedo.* Proinde rectè nos ad tolerantiam passionum adhortatur *S. Jacob.* dum ait: *Omne gaudium existimate fratres mei, cum in tentationes (& tribulationes) varias incideritis, scientes, quod probatio fidei patientiam operatur, patientia autem opus perfectum habet.* *Jacob. cap. 1.*

15. Denique ulteriùs viam securissimam ad cælum esse tribulationem, iterùm docet præfatus pius Abbas, *Ludovicus Blosius*, in *lit. spirit. c. 8.* dum ait: Nullum certius signum electionis divinæ habetur, quàm si quis tribulationem, humiliter patienterque propter Dei amorem sustineat; illa enim est pretiosus annulus, quo Deus animam sibi desponsat. Optimè sanè *S. Gregorius lib. 21. moral. c. 4.* ad nostrum propositum stabiliendum per hæc excurrit verba: Sicut vitulus ad laboris usum victurus, sub jugo retinetur; mactandus autem in liberis partibus faginatur; & sicut arbores fructiferæ in colligendis fructibus vexantur, lacerantur, spoliuntur, diutissimè tamen vivere permittuntur: infructiferæ verò intactæ stant, sed citius exciduntur, ut in ignem mittantur: Et sicut ægris desperatis omnia conceduntur, iis verò, quibus spes salutis subest, amara medicamenta appli-

cantur: sic reprobi bonis hujus mundi faginantur, & a tribulationibus immunes, aut minùs saltem obnoxii manent; Electi verò laboribus & ærumnis exercentur. Hactenus *S. Pontifex.* Merito proinde ait *S. Leo Papa*: *Certa atque secura est expectatio futura beatitudinis, ubi est participatio Dominica Passionis.*

16. Ex his palàm liquet, quare nimirum *S. Paulus* nimio perè gavissus, & gloriatus sit suis in persecutionibus & tribulationibus, ut apertè dicat: *Mihi autem absit gloriari, nisi in Cruce Domini nostri Jesu Christi.* *Gal. 6. 14.* Poterat quidem Apostolus, (ait *S. P. Augustin.* *ser. 20. de verb. Apost.*) gloriari in Sapientia Christi, & verum diceret; poterat in Majestate, poterat in potestate, & verum diceret; sed dixit in cruce; ubi mundi Philosophus erubuit, ibi Apostolus thesaurum reperit. Ineffabiles etiam in cruce latentes divitias benè contemplatus est *S. Ignatius Loyola*, & idèò tanti æstimabat carceres, probra, persecutiones, ut apertè diceret; Si hæc una in parte stateræ collocarentur, & in altera quidquid à Deo creatum est, appenderetur, vix hoc omne præ prioribus momentum aliquod apud se habiturum.

17. Verùm enim verò, quò sanctos hos Viros majori efficacità imitemur, & cum iisdem in nostris afflictionibus gaudeamus, nobis ulteriùs expendendum est, emolumentum & utilitas ex adversitatibus emanans, hæc autem ex eo capite liquet, quòd nimirum nos stimulent ad currendam, quæ ducit ad cælum, viam, juxta *D. Gregorium* in hæc verba differentem: *Electis suis ad se pergentibus Dominus hujus mundi iter asperum facit, ne, dum quisque presentis*

vite requie, quasi via amenitate pascitur, magis eum diu pergere, quam citius pervenire delectet, ne, dum oblectatur in via, obliviscatur, quod desiderabat in patria. Hinc Psalmographus ait: *Multiplicatae sunt infirmitates eorum, postea acceleraverunt; Ps. 15.* quasi diceret: permulti in prosperitate viam mandatorum Dei non currunt; at dum diversimodis subjiciuntur pressuris, velociter perfectionis Christianae semitam inambulant. In exemplum nobis est S. Guilelmus, Dux Aquitaniae, qui vitam omni plenam scelere duxit, sed quid illum ad tam eminentem Sanctitatis gradum provexit? Tribulatio certè. Nam quamvis à S. Bernardo ad meliorem fuerit revocatus frugem, viròque Sancto in aliquibus obtemperaret, ex potiore tamen parte suis in sceleribus inveteratus persistit. Itaque anno circiter peracto, quo S. Bernardus eum convenit, & ut poeniteret, monuit, magnas copias contraxit, Normanniamque bello vastavit. Sed manifestà Dei ultione, nam per alvi profluvium exercitus penè universus deletus est; unde horrore percussus de poenitentia agenda seriò cogitare coepit. Hinc solus Sanctum quendam Eremiticam convenientem, induit loriceam ferream, austerissimamque posthac egit vitam, aded sanctam & innocentem, ut sapius meruerit Angelorum praesentia, & solatio recreari. An non igitur verissimum est illud Isaia 26. *Domine in angustia quesierunt te.* Id est, ut exponit Hugo Cardinalis, *requirent te*, quasi dicat, percutite eos, & flagella, quia aliter non requirent te; unde Psalmista: *Imple facies eorum ignominia, & quarent nomen tuum Domine.* Psal. 82. 17.

18. Bessus ait: Instrumenta musica prius manibus percuti debent, quam sonitum edant, & quò feriuntur vivacius, eò & sonant jucundius. Hoc quidam emblemate tribulationes expressit, varia namque instrumenta musica, testudines, tibias, citharas, cymbala, psalteria, & sistrum simul congeffit, & hanc Epigraphen addidit: *Non percussa silent.* Sic profectò res se habet cum plurimis Christianis, qui dum nullas sentiunt adversitates, velut alto oppressi lethargo, à divina laude silent; at dum tribulationis virgâ percutiuntur, suavissimum & divinis auribus gratissimum emittunt sonum, videmus enim, quòd tunc vel maxime crebris suspiriis, ignitis desiderijs, repetitis affectibus, continuâ precatone, identidem divinam implorent clementiam, quòd haud dubie, nisi tribulationis praelo premerentur, pratermitterent. Hoc jam dudum vaticinatus est Propheta Jeremias, dicens: *In tempore afflictionis suae dicent: surge & libera nos.* Jere. 2.

19. Rectè proin S. P. Aug. loquitur: En deses equus scuticâ excitatur, en vestis à pulveribus inter verbera purgatur; en arbor percussa copiosiore nucum segetem proferre solet: haud sanè dissimili modo & nos ad frugem erudimur verberibus. Plagæ jubent sapere, & quæ nocent, docent. Gaudeat ergo Christianus adversis, quia aut probatur, si justus est: aut si peccator est, emendatur. Timeat, quem Deus corrigere non vult in saeculo, quia eum supplicio destinavit post saeculum. Hæc S. P. cui in hæc verba concinit Sanctus Gregorius: *Sicut ignis, inquit, statu premitur, ut creseat, & unde quasi extinguì cernitur,*
inde

Inde roboratur, ita Electorum desideria, dum premuntur adversitate, proficiunt. Et rursus idem S. D. ait: Mala, quae nos hic premunt, ad Deum ire compellunt. Refert Drexelius Gym. Patien. p. 3. c. 2. de Wenceslao, Rege Bohemiae: quod, profligato suo exercitu, ductus & ipse captivus, ac in potestatem hostis redactus, interrogatus fuerit, quo animo ferret finitimum hunc fortunae casum, miseram-

que suae captivitatis fortem? respondit: nunquam meliori, cujus & subdidit rationem, quia prius regni mei confidens viribus, raro de Deo, aeternaque salute meâ cogitabam, at quia nunc omni humano video me destitutum subsidio, benè contentus sum, & totus confido in auxilio divino. Manet ergo verum quod tribulatio faciat viam planam ad aeterna gaudia.

P A R S T E R T I A.

20. *Inter cætera ingentia bona, quæ tribulatio fructificare solet, etiam numerari potest illud, quod nimirum animum nostrum à peccatis expurget, nosque à reatu poenæ, in futuro saeculo exsolvendæ, absolvat, juxta illud Tobiae 3. In tempore tribulationis peccata dimittis. Unde poenæ, & afflictiones (inquit Lyranus) sunt quædam peccatorum medicinæ. Amarae quidem sunt medicinæ; at purgant nos à malis humoribus, sanitati nocivis; eundem prorsus operantur effectum tribulationes in animabus, purgant illas ab inordinatis affectibus, à peccatis, à pravis inclinationibus, à malis habitibus antea contractis. Unde S. Bernardus c. 43. de modo benè vivendi. sequens tradit monitum: O sponsa Christi, vis à peccatis tuis purgari? in poena te accusa, & Dei justitiam lauda. Ad purgatorium tuum sufficit, si ea, quæ pateris, ad justitiam Dei retuleris. Hinc etiam ait S. Gaudemius Episcopus Brixiae in præfat. ad suos tract. Idcirco pudicè conversantem Dominus nunc tribulationum, & agritudinum flagello casti-*

gat, ne in illo sordium aliquid futurus ignis inveniat; sed ut per exiguas plagas brevissimi temporis ab omnibus purgatus maculis, securior ad aeternam migrare requiem mereatur.

21. *S. Thomas de Villanova ser. de SS. Cosma & Dami. fermocinaturus de hac materia, hunc instituit sermonem: Tribulatio purgat impios non solum à peccatis, sed & ab affectibus mundanorum. Prosequitur deinde: Est tribulatio sicut ignis purificans electos, & auferens ab eis omnem scoriâ, & pulverem, & excoquens eos velut argentum & aurum, ut per Isaiam dicitur: Ego convertam manum meam ad te, & excoquam ad purum scoriâ tuam, & auferam omne stannum tuum &c. Proinde patiens, ut benè advertit S. Laurentius Justin. l. de Patien. c. 2. sapienter agit, ut debita sua solvat. Nihil enim de suo in solvendo expendit, sed facit ut hostes sui pro se solvant; illatis quippe ab iis injuriis ditatur abundè, sicque fit, ut contumeliis magis gratia, quam ira debeatur, cum earum interventu, Deo Judice, & poena gravior decli-*

declinari posse confidatur, & ingentes thesauri in conscientia per patientiam recondantur. Hinc *B. Baptista Verana* Christus dixit: *Cognosce te magis obligatum esse illi, qui tibi malum fecit, quam ei, qui bonum.* Illa enim persona sunt, quæ purgant animam tuam, & pulebram faciunt, gratiosam & acceptam in conspectu meo.

22. Qui pannos lineos lavat, eos verberat, concutit, trahit, extendit, jam calcem adhibet, jam bullienti eos intingit lixivio, mox omni vi aquam exprimit; non aliter Deus cum suis servis facit; quos enim albos, id est, omni virtutum genere expolitos, & à peccatorum sordibus mundatos, conspectui suo præsentari decernit, omni afflictionum genere instar fullo-ni exercet, & probat. Quæ exercitatio non solum ad virtutis accessi-onem plurimum juvat, verum etiam ad pœnas Purgatorii evitandas condu-cit, ut liquet de *Lazaro Mendico*, qui (teste *Incarnatâ Sapientiâ*) ut pri-mum exspiravit, mox ejus anima ab Angelis in sinum *Abrahæ* portata est, ita ut à Purgatorio minime tangeretur. Quin *Lazarus* in vita multas contra-xerit peccatorum maculas, dubitari haud debet; non enim erat Sanctior *Abrahamo*, *Apostolis*, *Joanne Bap-tistâ*, quorum ex his nullus omni le-viori culpâ immunis fuit; quia dicit *S. Joannes*: *Si quis dixerit, se non ha-bere peccatum, mendax est.* Cur ergo non ad flammam purgantes prius, in quibus ab illis nœvis defæcetur, col-locatus est, sed cur mox in sinum *Abra-hæ* delatus? cupis nosse causam? Hæc est, quia *Lazarus* contractas levium noxarum maculas miseriis, quas passus

est, expunxit, ac proinde opus non habebat, ut purgaretur ulterius; ita sentit *S. Gregorius* hom. 40. in *Evang.* inquiens: *Mala Lazari purgavit igris inopia, & bona divitis remuneravit feli-citas transeuntis vite.*

23. *Thomas Cantipratanus* l. 1. apud c. 17. refert, quod anno 1242. Juvenis quidam valde dyscolus & licentiosus à Senioribus Con-Canonicis, & Decano ab ingressu Ecclesiæ prohibitus, & in Monasterio reclusus fuerit, ut ibi tan-quam in hoc loco deputato de suis er-roribus pœnitentiam ageret. Dum ergo inibi ita moraretur, flagris subinde & asperis à Decano verbis exceptus, acci-dit, ut nocte quâdam ab uno illorum Canonicorum occideretur. Revelatum postea fuit alii ejusdem instituti, & præ-claræ Sanctitatis viro, quod pro pur-gatorio cesserit ei mors innocens, quam ipse sustinuit. Optimè sanè de tribulationis effectibus dixit *Blosius* in *Parad. anim.* c. 9. n. 7. *Purgat, expo-lit animam ab omni macula, & dum Deus tibi inmittit afflictiones, probat te, non deserit.* Juxta est enim Dominus iis, qui tribulato sunt corde, & humiles spiritu salvabit. Nescis tu fortassis modò, qua-re te jam castiget, & conterat; sed ubi ad eum perveneris, tunc agnosces flagella ista, quibus nunc te exercet, ex mera suo amore fuisse profecta. Hoc idem punctum tetigit quoque *S. Laurentius Justin.* cum agit de resurrectione spi-rituali animæ: Pius namque Pater (verba ejus sunt) de emendatione no-stri sollicitus, nunc peccandi occasiones amovet, nunc per flagellorum irrogatio-nem facinora perpetrata detergit, qua-tenus Regni illius mereamur expeditius esse consortes.

24. *S. Anastasius Sinaita*, & *Heribertus Rosvveid.* in vitis PP. l. 6. recensent, Sanctum quendam Anachoretam in spelunca aliqua delituisse, ut inde nunquam egressus in perpetua oratione, ac duræ pœnitentiæ asperitate vitam transigeret. Unicus ei discipulus erat, quem comparandi victus gratiâ hinc inde mittebat. Hic cum die quâdam in Civitatem pergeret, ut pro *S.* viro exigua alimonia colligeret, in primo urbis ingressu divitem quendam conspexit, solemni fastu, magnâque populi multitudine funus stipante, ac pluribus luminibus, facibusque, ipso etiam urbis Episcopo comitante, ad sepulchrum deferri. Ille necessariam interim pro monacho annonam, aliosque cibos querit, quibus comparatis eremum repetiit. Quid ei occurrit? Magistrum suum vidit, prô dolor! ab hyæna occisum, quem eadem fera horrendum in modum devorabat. Quantum horrorem miserandum hoc spectaculum bono illi discipulo incusserit, imaginari sibi quisque facillè poterit. Dolor oppressus & in lacrymas effusus; in terram se abiecit, exclamavitque, O Domine! ô Deus! Quid hoc rei? quid video. Dives ille, qui nullâ aliâ, quam cumulandarum opum, curâ tenebatur, qui semper tui oblitus vixit, tali morte defungitur? in propriis ælibus, in cubiculo, in lecto, à charissimis circumseptus? exanimatus deinde tam honorificâ & splendidâ sepulturâ donatur? & venerando huic Seni, cui nihil aliud cordi fuit, nisi ut tibi serviret, te amaret, te adoraret, talis mors obigit? & pro tumulo horrendum ventrem sævæ belluæ nanciscitur? Cum hunc in modum conquereretur,

Gramm. Relig. Pars I.

& lamentis finem imponere nescires, ecce delapsus è cælis Angelus adfuit, qui eum sic allocutus est: Fili ne scandalizeris, ne turberis, ne cogitatio quædam contra Deum minùs decens pectori tuo se ingerat. Scias, quodd hic sit ordo divinæ Justitiæ, non permittere, ut ullum bonum sinè præmio, nec malum aliquod, etsi minimum, sinè pœna remaneat. Dives ille, quem vidisti, aliqua bona opera præstitit in vivis, pauca tamen, & quia peccator, adeoque futuræ vitæ præmio indignus erat, voluit eum Deus in hac remunerari, amplissimas opes, felicissimos rerum eventus, mortem denique & sepulturam tam honorificam, ut vidisti, in præsentī vita ei largiendo. Hoc ipsi pro suis bonis operibus præmium cessit, modò nihil restat, nisi ut pro suis peccatis plectatur, quapropter nunc ardet, & perpetuò in flammis infernalibus arsurus est. Magister verò tuus, etsi Sanctus vir, habebat tamen & ipse, ut homo, aliquid culpæ, & quantumvis leves fuerint ipsius labe, remanere tamen non debebant impunitæ & absque supplicio; quare Deus in præsentī vita ipsum punire voluit; superest proinde nihil aliud, nisi æternæ gloriæ præmium, sanctis suis operibus, & fidelissimæ suæ servituti debitum, unde nunc eo in cælo fruitur, & in omnem fruetur æternitatem.

25. Similiter & plures alii Anachoretæ à bestiis sunt devorati, sed hinc & purgati sunt, uberior meritorum cumulus, coronæque splendidiore ipsi accesserunt. *S. Simeon Stilita* junior, stupenda pœnitentiæ idea, clarissimum Sanctitatis speculum, & fidelissimus Dei servus (teste *S. Sophronio*) fulgure percussus interiit.

H h h

Eo-

Eodem etiam momento *Abbas Julianus*, qui viginti quatuor milliaria distabat, discipulos suos convocavit. Heus, in-
quiebat, afferte incensum cum thuribulo, quia modò frater meus Simeon à fulgure dejectus interiit, & ecce transiit anima ejus cum tripudio & exultatione.

26. *B. Jordanus*, qui *S. Dominico* in Generalatu successit, dum ad sanctam terram navigare volebat, tam gravis tempestas exorta est, ut navis, in qua vehebatur, collisa unà cum vectori-
bus interierit: (ut refert *S. Antoninus*) Quod cum quidam Religiosus Carmelitanus intellexit, gravissimum scandalum passus est; cogitabat enim intra se: aut *Jordanus* non fuit talis, qualem ipsum orbis suspexit, aut Deum non præmiare, ut cujuslibet merita exigunt. Si enim reverà sanctus fuit, quomodò tam infausta mors ei obviare potuit? Quòd si autem suà sanctitate cælum promeritus non est, & tamen vitam tam severam duxit, quis nostrum sperare poterit salutem? Denique tentatio hæc adedò serpsit, ut jam de sancto Ordinis habitu deserendo agere cõperit. Nocte quadam cum hisce tentationibus pulsatus titubaret, apparuit ei Vir magno splendore cinctus, qui eum blandis verbis sic est allocutus: Ne turberis, frater charissime, quia ego sum Frater *Jordanus*, de quo tu hasitas, & salvus erit omnis, qui servit Domino Jesu Christo, quacunque tandem morte pereat. Verissimum est enim illud Sapientis dictum: Justus, si morte præoccupatus fuerit, in refrigerio erit.

27. *Beatus Joannes Taulerus* Doctor ex eodem *S. Dominici* Ordine; cum non diu ab obitu viro cuidam, qui

jussu Dei illum ad insignem vitæ sanctimoniam adduxerat, & eidem morienti astiterat, apparuisset, roganti quæ causa fuisset, cur post longam viginti septimanarum ingenti cum dolore toleratam paralytim, vitam tam horribili fine clausisset, qui multos de salute ipsius anxios dubiosque fecisset? respondit: id ideo factum, ut ab igne purgatorio liber in cælum evaderet. Cæterum agebat, se in mortis agone à dæmonibus in eas fuisse conjectum angustias, ut propè desperarit; tandem tamen bonitate Dei factum, ut in ipso mortis articulo adfuerint Angeli, ac in cæli atrium deportarint, jussum ibi dies quinque expectare, non alio doloris sensu, quàm qui ex desiderio videndi Dei oriebatur.

28. Ex quibus palàm liquet, quàm incomparabile sit bonum, quod ex tribulatione oritur, videlicet peccatorum remissio, & purgatorii ignis evasio. Extra controversiam est apud Sacros Doctores, quòd omnes vitæ hujus adversitates, & pœnæ instar unius scintillæ sint comparatione purgatorii, cujus pœnæ non distinguuntur ab igne infernali, nisi solùm, quo ad æternitatem: *Duriorem esse*, (ait *S. P. Augustin.* de igne purgante) quàm quicquid pœnarum possit in hoc saculo aut videri, aut sentiri, aut etiam, quod est maximum, cogitari. An non igitur inæstimabile donum hoc est, quod nobis benignissimus Deus exhibet, cum pœnas aliàs debitas commutat in tribulationes & adversitates hujus vitæ? Certò si quis ad patibulum condemnatus hanc acciperet gratiam, ut pro pœna mortis sustineret unum colaphum, an non cum gaudio illud sustineret? Pari ratione cum afflictiones præ-
sentis

fentis vitæ nos liberent ab intolerabilibus & ineffabilibus illis flammis, quibus animæ purgantes subjiuntur, me-

ritò eas ridenti ore excipere, Deoque pro iisdem gratias agere debemus.

P A R S Q U A R T A.

29. **Q**UOD Deus suos nunquam quiescere sinat, sed unam tribulationem post alteram eisdem immittat ex singulari erga illos amore, jam olim perspectum habebat *Apostolus*; unde in prima Epistola ad *Thessalonicenses* data omnes Christi servos monet, inquiens: *Nemo moveatur in tribulationibus istis, scientes, quod per tribulationem patienter toleratam patiens assimiletur Christo Redemptori suo, quod est gloriosissimum. Quemadmodum enim gloriosum militi est, deferre arma Regis; sic est Christiano portare stigmata Christi. Quanta est gloria Sponsæ assimilari Sponso? nihil gloriosius reputat, quam Christi portare opprobrium. Hinc (ut B. Angela de Fulgino dixit) quod Deus Pater dilexit, & elegit, & dedit Filio suo Unigenito, hoc Unigenitus diligit, & infligit, & dat charissimis suis filiis. Elegit autem Deus Pater suo filio paupertatem, despectum, dolorem, persecutiones, afflictiones, exterius & interius tædium, pavorem, timorem, angustiam, agoniam, quæ sustinuit Dei Filius innumerabilia. Satagamus itaque & nos exemplo Salvatoris nostri sustinere quaslibet ærumnas temporales cum patientia, fortitudine, & gaudio interno. Id quod D. Bonaventura observavit, dicens: Nolo esse sine vulnere, ô bone Jesu, cum te sic vulneratum videam. Non convenit Domine, ut ego gregarius miles cuticulâ non sauciâ, & bene curatâ triumphem, tu verò Dux in oculis meis penè unum sed grande & lacrymabile vulnus*

pendeas, & expires. Ita refert P. Drexel. in Rosis p. 2. c. 5. §. 1.

30. *Nemo moveatur in tribulationibus istis. Siquidem afflictiones, patienter & cum plenaria resignatione toleratæ, summum Deo gustum & voluptatem creant, atque adeò & nobis, quibus (si Deum sincerè amamus) potior & jucundior debet esse Dei quàm proprius gustus; ita enim S. Gertrudis l. 1. In sin. c. 4. revelavit, dicens; Hæc pro qua tu oras, est mihi lilium electum, quod manibus meis portare affecto, suprema namque mihi est voluptas, in anima hujusmodi casta ac pura morari. Ipsa rosa denique est mea suaviter olens; patientia namque illius, & in cunctis adversis gratiarum actio suavissimum inferunt mihi odorem. Alias eidem Ibid. l. 3. c. 12. dixit: Ille mihi offert simplicem nummum aureum sine gemma, qui sine adversitate est, & tamen de voluntate divina in omnibus operibus suis Deo intendit; sed ille, qui in singulis operibus suis premitur adversitate, & tamen de divina voluntate non discordat, ille offert Deo aureum nummum cum probatissima gemma. Quod etiam liquet ex eo, quod Christus quondam Virgini cuidam devotæ de patientia S. Gertrudis dixit: Tantâ hujus animæ delectatione afficior, ut sæpenuerò, dum ab aliis hominibus offendor, me ipsum in ea quieturus insinuem, atque pressuram cordis, aliâ mve molestiam eidem tunc temporis destinem, quam dum tantâ, ut solet, gratiarum actione suscipit, tantâ suffert humilitate ac patientiâ, tantâ denique devotione, in*

unionem passionis meae mihi offert, omnino me reddit placatum, facitque, ut innumeris saepe hominibus ejus amore parcam. Ita habet ejus vital. l. c. 4.

31. In *Speculo Exemplorum* sequens refertur historia, quae proposito nostro apprimè accommodatur. Cum aliquando Matrona quaedam Missam audiret, post elevationem vidit tres Moniales ad Altare flectentes, & ad eas pulcherrimum puerulum de Altari currentem, qui primam quidem amorosè amplexus est, & desuaviavit. Secundam blandis oculis, remoto velo, aspexit. Tertiam verò pugnis percussit, & pedibus trussit, iterumque ad Altare abiit. Cum verò Matrona factum hoc summopere mirata, causam illius rogasset, audiit primam Monialem valde nutare in proposito, statimque ad saeculum redituram, nisi consolationibus caelestibus in proposito firmaretur. Alteram constantiorem esse, & contentam, modò aliquid saporis caelestis interdum degustare detur. Tertiam verò adeò in amore Dei firmam esse, ut nullis se adversitatibus ab eo separari sinat, & hanc sibi ex omnibus illis tribus gratissimam esse.

32. *Nemo moveatur in tribulationibus istis*; ad has quippe aequanimiter ferendas aequitas nos excitulare & movere debet; cum enim Christus Salvator & caput nostrum, & naturalis Dei filius, cui debebatur gloria aeterna titulo hereditatis, nihilominus tamen per tribulationum & Crucis januam gloriam propriam intrare voluerit. Nonne haec (ait ipse apud S. Lucam) oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam? An non aequissimum est, ut per eandem etiam membra, & filii duntaxat adoptivi ingrediantur? Per hanc ingressi sunt

Apostoli, & omnes SS. Martyres, de quibus S. Paulus ad Hebraeos scribens, ait: *Alii ludibria & verbera experti, insuper & vincula, & carceres: lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, circumierunt in melioribus, in pellibus caprinis, egentes, angustiiati, afflicti: quibus dignus non erat mundus, in solitudinibus errantes, in montibus & speluncis, & in cavernis terrae.* Hebr. 11. Haec omnia attentissimè commeditans sanctus ille Vir Thomas de Kempis, ita lib. 1. de imitatione Christi cap. 18. scribit: *Intuere Sanctorum Patrum vivida exempla, in quibus vera perfectio resulsit & religio, & videbis, quod modicum sit, & penè nihil quod nos agimus.* Heu! quid est vita nostra, si illis fuerit comparata? Sancti & amici Christo Domino servierunt in fame & siti, in frigore & nuditate, in labore & defatigatione, in vigiliis & jeuniis, in orationibus & meditationibus, in persecutionibus & opprobriis multis.

33. Et cerè, si à Cruce quispiam immunis ad aeternam admitteretur beatitudinem, id indulgendum fuisset Sanctissimae Virgini Mariae. Sed stat, semperque stabit aeterni Patris decretum: *Quoniam per multas tribulationes oportet intrare in regnum Dei.* Act. 14. 21. Id quod in primis experiebatur Christi Mater, quae licet innocentissima & castissima esset, non tamen aliter caeli palatia subire potuit, quam intrando per portam Crucis; ipsa enim de se testabatur S. Birgitta, lib. 6. Revel. cap. 93. *Quod nullam horam sine tribulatione cordis transierit in terris.* Et libro citato cap. 57. dixit ad eandem sanctam Matronam: *Licet sciebam, Filium meum ex inspiratione divina passurum, tamen ex verbis Simeonis, quibus dixit gladium pertransiturum animam meam, dolor iste, usque dum assumpta fui corpore & anima in caelum, nunquam desuit*

fuit à corde meo, licet ex consolatione Spiritus Dei temperabatur. Quàm verò acuti Dei Matris fuerint dolores, quos in tota vita sua, præcipuè tamen tempore Passionis Filii sui, patiebatur, id partim à SS. Patribus, partim ab ipsiusmet virgineo ore discemus. S. Anselmus de Excellent. Virg. c. 5. hæc scribit: *Quidquid crudelitatis inflitum est corporibus Martyrum, leve fuit, aut potius nihil, comparatione tue passionis.* Plus asserit D. Bernardinus tom. 2. serm. 61. a. 3. c. 2. *Tantus fuit dolor Virginis, quòd, si in omnes creaturas divideretur, omnes subito interirent.*

34. Hinc de sanctissima hac Virgine prophetavit Jeremias dicens: *Cui comparabo te, filia Jerusalem? Magna est velut mare contritio tua.* Thren. 2. 13. Quapropter nec lingua exprimere, nec intellectus capere sufficit Virginis Matris pœnas, & dolores; ut ipsa postea apud B. Henricum Susonem testata est dicens: *Ubi primum conplexi Filium meum cædi, percuti, malè tractari, planè fui viribus destituta, donec subsecuta essem ipsum usque ad Crucem: neque enim quisquam hominum unquam editus est in hunc mundum, qui id posset perfectè perferre. Nam quàm nihil est guttula una aquæ ad vastissimum oceanum, tam non possunt comparari dolores omnes cujuslibet hominis, immensis illis animæ meæ angustis & cruciamentis, quibus tum maternum pectus meum confectum fuit.* Ita habetur in Dialogo B. Henr. Suson. cap. 17. *Unde omnes hominum dolores cum Virginis Matris doloribus comparati, sunt veluti aquæ gutta ad immensum pelagus: Velut mare contritio tua.*

35. Rursus, de tribulationibus, quas Dei Mater per totum vitæ suæ decursum sustinuit, hoc testimonium etiam

habemus ab ore Angelico prolatum in *Sermone Angelico* cap. 16. quem Angelus dictavit S. Birgitta ex præcepto Dei, & ipsa ex eodem mandato devotè conscripsit; verba Angeli sunt hæc; *Gloriosa Virgo Maria congruè nuncupari potest florens Rosa; nam sicut rosa crescere solet inter spinas, ita hæc venerabilis Virgo in hoc mundo crevit inter tribulationes.* Et quemadmodum quantò rosa in crescendo se plus dilatat, tantò fortior & acutior spina efficitur; ita & hæc electissima rosa Maria, quantò plus ætate crescebat, tantò fortiorum tribulationum spinis acutiùs pungebatur. Verè indubitanter credendum est, quòd sicut rosa constanter in suo loco stare cernitur, quamvis spinæ circumstantes, fortiores & acutiores effectæ fuerint; ita hæc benedicta Rosa Maria tam constantem gerebat animum, quòd quantumcunque tribulationum spinæ cor ipsius stimulabant, voluntatem tamen suam nequaquam variabant, sed ad sufferendum ac faciendum quicquid Deo placeret, se promptissimam exhibebat. Ita Angelus de Excellentia Virginis.

36. Porro, ut magis adhuc intelligamus, quantas habuerit in vita sua tribulationes B. Virgo Maria, audire lubet quod idem Angelus cap. 17. eidem S. Birgitta ulterius dictavit, dicens: *Nullus dubitet, quin Virgo benedicta, quam ante sæcula sibi Deus præordinavit in Matrem, sicut omnium matrum erat lætissima, quando Dei Filium jam de se natum videbat, quem verè sciebat, verum Deum & hominem existere, mortalem quidem in humanitate, sed in Deitate immortalem; ita etiam omnium matrum erat moerentissima ex ipsius Passionis præscientia.* Intelligebat enim Prophetarum Vaticinia olim prædixisse,

xisse, quodd oportebat suum prædulcem Filium multas & graves pœnas sustinere, & etiam ille iustus Simeon, non quasi à longè ut Prophetæ, sed in faciem Virginis prædixit, quodd ipsius animam debebat gladius pertransire. Unde verè notandum est, quodd sicut vires animæ ad sentiendum bonum, vel malum, corporis viribus fortiores & sensibiliores existunt; ita & benedicta Virginis anima, quam gladius ille pertransiturus erat, gravioribus torquebatur languoribus, antequam suus Filius pateretur, quàm alicujus matris corpus sustinere valeret, antequam suam prolem parturiret. Ille namque doloris gladius cordi Virginis omni horâ tantò se propius approximabat, quantò suus dilectus Filius passionis tempori magis appropinquabat. Unde sine dubio credendum est, quodd ille piissimus Dei Filius innocentissimæ suæ Matri filialiter compatiens, dolores ejus frequentibus consolationibus temperabat, alioquin ejus vita usque ad Filii mortem illos sustinere minimè valuisset. Hucusque *Angelus* ad *S. Birgittam*. Hos Virginis Sanctissimæ dolores probè contemplatus religiosus quidam *Pœta*, hinc pro omnium Christianorum documento sic egregiè carmine ludit:

Si crucis haud expers sit Virgo criminis expers;

Noxia quid dubitas subdere colla Crucis?

37. Proinde considerare oportet, quæ Christus, quæ innocentissima ejus Mater, quæ alii Sancti omnes pati debuerunt, ut sic, dum aliorum graviora ad mentem reducimus, leviùs feramus nostra minima; simulque cogitemus, & firmiter teneamus, quodd Crux sit unica cæli portæ clavis; & quis, amabò, non

gauderet, si clavim thesaurariam Principis haberet in sua potestate? Ergo à fortiori lætandum & exultandum, si tribulationem velut certissimam clavem ad aperiendum regnum cælorum possideat. Quocirco *S. Thomas de Villanova* virtutem crucis & tribulationis exaggerans, in hæc illius erumpit encomia: O *Crucem amabilem!* o *crucem jucundam!* o *crucem desiderabilem!* per quam patet ingressus ad regnum. O potentissima clavis David! quæ aperis, & nemo claudit, claudis, & nemo aperit. Aperis cum ades, claudis cum abes. Quis ergo audeat de te conqueri, in qua omnis nostra salus & vita consistit? aut quæ potest esse asperitas in te, quam non debeat tanta utilitas intellecta? Et Christianum ad cruces viriliter tolerandas strenuè adhortans ait: Quid fugis o Christiane, o Religiose! quid times à facie crucis? Non est serpens devorans, sed virga sustentans. O pusille! apprehende, & videbis, quamdiu enim eam non apprehenderis, experiri non poteris, serpens videbitur extra manum, sed in manu virga est. Hætenus *S. Thomas*.

38. Hæc cum ita sint, ne vites, obsecro, multò minùs detrectes tribulationes, obviasque hujus vitæ angustias, sed eas benigno amplexu ambo- bus etiam brachiis amplectere, has enim tibi benignissimus Salvator tuus, dum totus mœstus in horto sanguinem sudavit, promeruit; pro his cælestem Patrem obnixè rogavit, clamans: *Pater transeat a me calix iste*. Ac si diceret: Ah Pater! rogo, ne bibam illum totum, sed transeat ad meos, ad electos; spinæ, flagra, sputa, clavi, crux, & omnia tormenta transeant ad meos; ut sicut ego, per calicis

calicis amaritudinem ad cælestem perveniant thronum. Quid igitur Religiose, calicem à Christo propinatum bibere recusas? Apprehende hunc, & dic cum Psalmista: *Calicem salutaris accipiam, & nomen Domini invocabo*, quo nempe mediante hoc tribulationum calice, ad præparatum ab

origine mundi tibi regnum, pervenire, æternumque cum omnibus Sanctis de cruce triumphum referre merearis. Interim pro dictorum coronide videre lubet, quantum nobis inferat præjudicium, & salutis detrimentum prosperitas, & fælicitas temporalis. Sit ergo

P A R S Q U I N T A.

39. PROspero fortunæ statu uti, & libertate intemperanter abuti punitio Dei hæc est; unde huic proposito conformiter observat D. Chrysostomus hom. 54. ad Pop. de populo Hebræo loquens: *Cum tribulabantur Israëlita, tanto plures fiebant, postquam autem eos dimiserunt, omnes perierunt.* Equi sine fræno, suæ relictæ libertati, in multa ruunt præcipitia, idem contingit, qui sui appetitûs explent desideria, nec ullis in præsentī vita impetuntur contradictionibus, & adversitatibus. D. P. Augustinus sermone 105. de tempore allegans hunc textum: *Cum tribulamur, à Domino corripimur, ut non cum hoc mundo damnemur.* Subdit, monens nos hisce verbis: *Magis timere debemus, si aut nullas, aut parvas tribulationes in hoc sæculo patimur, quia si Deus flagellat omnem filium, quem recipit, sine dubio quem non flagellat, non recipit.* Ideo Deus minatur populo suo apud Isaiam 5. 6. *Dimittam vineam meam, & non putabitur, nec fodietur.* Ut adeò non immeritò dixerit S. Ambrosius: *Fortasse cum persecutionem non patimur, tanquam condemnati habemur.*

40. Scimus quòd Pater nutriens suum filium, quem non continet in fræno ti-

moris, & disciplinæ paternæ, eum nutrit ad laqueum & patibulum. S. Laurentius Justinian. Lig. vit. c. 3. de patien. sub metaphora fræni scribit de impio: *Injustus ad æternam mortem currens effrenatis voluptatibus utitur, quia & vituli, qui mactandi sunt, in liberis pascuis relinquuntur.* Addit postea brevem & nervosam sententiam: *Nihil infelicius felicitate peccantium.* Hujus rei typum sacra pagina nobis refert; in libro enim Levitico c. 16. registratur, quòd ad expianda populi peccata jussus fuerat summus Sacerdos duos hircos accipere, & super utrumque sortem mittere, ita ut is, quem fors Deo designârit, statim pro peccato populi mactetur; alter verò liber in solitudinem dimittatur. *Omnia in fig-ra contingebant illis.* Per horum priorem namque Electi significantur, utpotè qui hoc ipso, quòd in sortem Domino obtigerint, in Sacrificium mactandi sunt; per posteriorem verò reprobi indicantur, qui in desertum mundi abire, ibique liberè vagari sinuntur. *Non audivit populus meus vocem meam, & Israël non intendit, & dimisi eos secundum desideria cordis eorum.* Psal. 80. 13.

41. Verùm quàm grave Numinis flagellum sit, dum nos dimittit secundum desideria cordis nostri liberè exspatiari, omni-

omnique mundi licentiâ & prosperitate affatim frui, docemur hoc tragico casu. Postquam *Sanctus Ambrosius*, Ecclesiæ Doctor, aliquot annos suam moderatus esset Ecclesiam, Romam proficisci coactus est. Quo in itinere mirissimum quod ei fertur accidisse. Diverterat apud hospitium cujusdam divitis, & omnibus fortunæ muneribus cumulati. Quem cum vir sanctus esset percontatus, ut ei res domestica succederet, ut se filii haberent, & quænam bona possideret? Audiit ab eo, rectè sibi atque ex animi sententia fluere omnia, illibatam semper retinuisse corporis sanitatem, nullâ prorsus ægritudine temeratam; complures numerare liberos, pollere divitiis, ac omni bonorum copiâ adeò circumfluere, ut quid esset infelicitas, penitus ignoraret. Quæ simul S. Episcopus audiit, recordatus verborum illorum S. *Jobi*: *Ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt*; instinctus à Deo discessit, suisque comitibus dixit: Citò procul hinc fugiamus, imminet enim his ædibus Justî Numinis ira, ne fortè nos deprehenso involvat. Itaque festinus effugit, neque procul abierat, cum ecce tellus ingenti discedens hiatu, domum, domesticosque illos omnes vivos absorpsit. Discimus hinc felicitatem mali hominis ignotum esse Numinis irati flagellum.

42. Propheta Regius, qui in dōmo *Isai*, Patris sui, pauperculus ovium pastor existens, privatum & laboriosum statum degustarat, ac demum in throno Israëlítico conditionem regiam, & felicitatem humanam expertus fuerat; is, inquam, à sinistris mille, à dexteris verò decem millia corruiere dicit: *Cadent à latere tuo mille, & decem millia à dexteris*

tuis. Pl. 90. Ubi S. *Bonaventura* in diet. sal. tr. 10. c. 5. ait: *Plures vincuntur in prosperitate delitiarum, quàm in adversitate tentationum, & plures, qui labuntur in temporalibus abundantiss.* Hæc ille. *Mascardus* apud *Mansi* tr. 8. disc. 10. quandam inventionem poeticam, nostro proposito mirabiliter deservientem adducit. Refert enim, quòd *Timon* homo quondam dives, sed per continuum virtutis liberalitatis exercitium in summam paupertatem dejectus, ad agriculturam deinceps exercendam coactus fuerit, at verò quot è fronte ejus stillæ sudoris decidebant, totidem lamenta & suspiria in cælum emittebat; tandem verò *Jupiter* compassione erga ipsum commotus, *Plutoni* (qui præterquam quòd *Deus* sit divitiarum, etiam juxta eosdem gentiles Poetas inferni quoque dominium habere dicitur) præcepit, ut sumpto secum sufficienti thesauro in terram descenderet, & *Timonem* locupletem, & copiosè divitem efficeret. Cui præcepto *Pluto* post varias reluctantias tandem obedivit, *Mercurio* sibi in comitem adscito, itineri se quidem accinxit, sed tardo adeò & lento gressu, ut tarditatem ejus admirans *Mercurius*, de ejus causa eum seiscitatus fuerit: cui *Pluto* respondit: Quotiescunque à *Jove* ad virum aliquem probum & virtuosum locupletandum destinor, continuo nervos mihi contractos, & ex callo pedes dolentes experior: è contra verò dum à me locupletandus jubetur vir aliquis sceleratus, cum ipsis ventorum turbibus de velocitate contendere & certare soleo. Ex qua fabula clarè satis deducitur, quàm verum sit, quod *Psalmista* ait: *Ecce ipsi peccatores & abundantes in seculo obtinuerunt divitias.* Pl. 72.

43. Pulchrum ad dicta confirmanda conceptum refert *Josephus Mansi* loco citato: Salvator noster, (inquit) in Testamento in lecto crucis à se condito animam & spiritum suum æterno Patri suo, Ecclesiam Petro, Matrem suam Joanni, Joannem Matri, Nicodemo corpus suum, denique bursam seu ærarium, in quo eleëmofynæ seu pecuniæ recondabantur, quibuscum Collegium Apostolicum sustentandum erat, in manus Judæ traditoris, viri scelerati & improbi commendavit, aded divitias viles & indignas esse censuit, ut illis ex probis neminem onerandum esse judicaret: Idemque ut plurimum etiamnum fieri videmus, quod scilicet bonis temporalibus præsciti seu reprobi potius, quam electi abundant. Quonam, obsecro, titulo Sapiientia Incarnata dæmonem apud S. Joannem cap. 12. appellat? Principem mundi eum vocat: Nunc Princeps hujus mundi. Et Apostolus Ephes. 6. dæmones appellat: Mundi rectores; At vero nunquid veritas est fidei, quod Domini est terra & plenitudo ejus Orbis Terrarum &c. Quâ igitur ratione dæmon mundi hujus princeps vocari poterit? & in quo ejus principatus præcipuè consistit? Respondet *Josephus Mansi*: Nimirum in hujus mundi scabie, sanie, & sordibus, id est, in voluptatibus, delitiis, divitiis, & prosperitatibus, quorum dæmon, iusto Dei iudicio, & per altissimam ejus providentiam, ut plurimum distributor est ordinatus, per hæc enim innumeros sub suum vexillum milites conscribit, efficiendo ut Christo rebelles & obstreperi fiant, Sanctamque Evangelii doctrinam (quæ homines ad falsas mundi delicias & divitias aspernandas, sicut & ad cælestia amanda & desideranda docet) contemnant. Per prosperitatem ergo dæmon plurimos

Gramm. Relig. Pars I.

homines, à virtutum semita abstractos & divulsos, vitiis turpiter succumbere facit. Audiamus S. Thomam de Villanova, qui mala ex prosperitate emanantia sequentibus, non sine gemitu, depingit verbis: *Quanta mala fecit prosperitas & abundantia? Prosperitas facit hominem oblivisci Dei sui, facit eum superbum, facit eum levissimum & mundanum, prosperitas facit vitiosum & inertem, contemporem proximorum, prosperitas replet hominem vitis & peccatis usque ad summum. Hactenus S. Præsul in Conc. Funebr.*

44. Et quodd hæc ita se habeant, probatum manet narratione subsequentiæ historiæ. Tempore *Iustini* Imperatoris erat in Ægypto lapicida quidam, *Eulogius* nomine, qui operam tuam findendis saxis elocabat. Conditione plebejus & pauper; nobilis animo & virtute, multisque virtutum meritis cumulatus; nam quidquid labore manuum conquestum, supra tenuem victum sibi supererat, id omne in egenos distribuebat. Interea accidit, quod quidam *Eremita* cultor, *Daniel* nomine, per devia capessens iter, incideret in *Eulogium*, ab eoque per summam benevolentiam, noctem cum ipso transacturus in humilem quandam casam deduceretur: Ibi pro viri conditione, victu quidem tenui, sed omni humanitate condito, liberalissimè est exceptus. Placuit *Danieli* admodum *Eulogii* in re humili præclara virtus, deque hospitis sui vivendi methodo satis edoctus, non potuit capere Dei paritatem. Abiturus verò *Eulogio* promissa, se pro eo ad Deum preces fufurum, quod ejus inopia sublevaretur, & quod pauperibus & peregrinis liberaliorem erogare posset stipem. *Daniel* in suam casam redux, Deum obnixè rogat, opulentiorum fortunam huic *Eulogio* concederet, certum

se esse, qui in tenui fortuna in pauperes profusus erat, liberalissimum fore, ubi opibus abundaret. Precanti sic hæc vox accidit: *Noli orare pro Eulogio, ut ditescat, divitiæ enim non sunt pro illius salute.* Daniel verò huic voci non acquiescens, iterum iterumque preces repetit, dictitans fieri non posse, ut Eulogius, qui aded altè & solidè in virtutibus fundatus esset; divitiis abuteretur; unde imprudenti zelo se vadem pro ejus anima stitit, impetravitque Eulogio quod desiderabat, sed suo malo. Etenim Eulogius, dum antra excavat, en tibi ingentem auri thesaurum improvisè reperit. Unde subito dives fit Eulogius, & (quod videbatur incredibile) subito Eulogius esse desinit, aliùsque à se ipso fieri cœpit. Non jam preces solitas Deo fundere, non hospites conquirere, non stipem erogare, non saxa diffindere, ei jam est animus: alias mente tractat curas, totus in auro est, & qui miris heri incedebat gaudiis, jam tristi progreditur vultu, sollicitus ubi thesaurum tam ingentem recondat, eumque demum expendat, neque eum amittat. Itaque convasatis omnibus, prout res ferebat, procul à patria fugam meditatur, Constantinopolim adit, militaribus priùs, aulicisque, quæ nobilem virum decent, exercitiis sese informandum tradit; & ut erat ingenio acri, & ad percipiendum facili, brevi rusticitatem omnem exiit. Itaque jam totus alius, nescio quos natales fingit, in aulam tandem *Iustini* Imperatoris se innuat, ubi tantam inicit gratiam (quid enim aurum non potest) ut per plures evectus honorum, militiæque gradus, tandem Prætorianis militibus, corporisque custodiæ à *Iustino* I. seu Seniore fuerit præfectus. Interea miser Eulogius sui & Dei oblitus, omnigenis vi-

tiis in prædam cessit, & qui antea, dum pauper erat, exemplum fuit probitatis, jam est princeps & antesignanus in malitia, cœpit enim templa spoliare, ebrietate ac scortis vitam terere. Daniel de his omnibus nihil sciens, arbitrabatur Eulogium adhuc suam pietatem continuare. Quadam nocte dum precibus vacaret, ecstasim passus, conspexit Christum, magnâ Angelorum coronâ circumdatum, pro tribunali sedere, seque à cacodæmonibus ad terribile hoc tribunal abripi, ad quem Judex severo vultu; ubi est, inquit, lapicida Eulogius, pro quo tam ferventer & obstinatè intercessisti? Quâ ratione utitur nunc divitiis, quas ei propter indiscretam tuam instantiam largitus sum? Obmutuit ad hanc quæstionem tam horrificam Anachoreta; Cui Judex: Pro ejus anima rationem reddes in novissimo die, quia tu causa es, quod ad hunc pessimum devolutus sit statum. Moxque à diabolis à Judice jussis acriter reus obses vapulat, ille vero inter verbera misericordiam Judicis identidem interpellat, cælum terramque contestans, se nullum prætermisurum laborem, quo Eulogium longè aberrantem ad virtutis orbitam reducere denuò posset. Nec mora; Constantinopolim pergit Daniel, Eulogium ad frugem revocaturus. Reperit quem quærebat, sed agendis in aula rebus ita impeditum, ut mensem integrum lacerioso Eremitæ ad salutandum Eulogium aditus non patuerit, sed nec superbissimus Eulogius eum unquam admittere voluit. Ast Daniel divini honoris æstu accensus, violenter in conclave Eulogii irrumpit, & liberâ voce hominem aggreditur imperterritus, primò ei præteritæ fortunæ memoriam repræsentat, natales humiles, malleum, trullamque

in faciem objicit, ac insignem deinde, nec tolerandam pro tot acceptis Dei beneficium ingrati animi duritiem, non sine stomacho exprobrat. Hanc tam liberam Eremitæ reprehensionem scelestus homo non ferens, iratâ voce servos inclamat: accurrunt illi: stomachatur Eulogius, & cur insanum ceritumque caput in conclave intromiserint, exclamat. Involatur ad has voces in Daniele undique, vi multâ protractus, baculis etiam crudelem in modum excipitur, semianimis-que & sanguine undique perfusus è domo tandem tumultuosè expellitur.

Daniel hâc affectus contumeliâ rectâ Ecclesiam petit, ubi coram Altari Beatæ Virginis Mariæ prostratus, multis irroratus lacrymis Deum supplex orat, ut superbum Eulogium humiliare vellet. Cumque paululum obdormisset, Christus ei Sanctissimâ suâ Matre stipatus apparuit, dicens: Nonne dixi, divitias lapidæ non prodesse ad salutem; tu autem sapientior me esse voluisti, nunc vero damno proprio experire, quam malè egeris, dum pro Eulogio divitias postularis, & vel nunc disce à talibus abstinere petitis; divitiæ enim pluribus obfunt quam prosunt; simulque Eulogium ad pristinam redactum iri pauperiem Danieli indicavit. Interea moritur Imperator Justinus, succedit in Imperio Justinianus Anno Christi 527. Justini ex Sorore Nepos. Hic novos obsequiis clientes præficit, Eulogium exauctorat. Verum Hypatius & Pompejus, Anastasii ante Justinum imperantis Nepotes, nescio quo jure imperium ambiunt, & rebellionem commovent, quibus se adjungit Eulogius. Verum cæsis 30000 ex rebellibus, capiuntur Hypatius & Pompejus, & in vincula abripiuntur, decretæque in eos mortis sententiâ, tota peni-

tus conjuratio dissipatur. Eulogius porro, ne cum reliquis caperetur, omnibus suis fortunæ bonis relictis, fugâ sibi consulit, jamque profugus omnis auxilii & consilii impos, tandem subit veterem suam casam, & in pristinas latomias dilapsus, non sine summo animi mœrore veteres etiam repetit artes, quod miseram vitam sustentaret. Hic cum insudantem vili operæ ubi convenit Daniel renitendo, ecquid hoc rei est? inquit, Tunc es Eulogius? Quid tibi cum saxis, quid tibi cum malleo, fortunæ fabricator egregie? Erubuit ad isthæc dicta Eulogius, altumque ingemuit, fatetur imprudentiam, & ingratitudinem suam, rogaturque Daniele, ut pro se Deum exoret, quod laboris tam duri aliquod præberet levamentum. Risit ad hæc Daniel, aitque: Vade, & quod es, hoc certe sis. Dura paupertas necessaria tibi est, ne extra gyrum exorbites: Jam te invenisti: ubi opes, & cum his ambitionem amisisti; dabit iterum latomia, quod abstulit aula. Eulogius ubi ad inopiam, simul etiam ad mentem rediit; priora liberalitatis in egenos ac pietatis studia repetivit, expiavitque in lacerna, quidquid peccaverat in purpura. Ita refert Petrus de Natal. in *Vitis Sanctorum* cap. 132.

45. Ex hac historia palam patet, quam verum sit, quod prosperitas mundi multis sit ruina animæ, & contra afflictio, salus ejusdem. Hinc, ne in tribulatione positi animo deficiamus, sequentem proposito nostro aptam refert doctrinam Sanctus Thomas de Villanova Conc. 2. de S. Jacobo, in hæc nos admonens verba: Jam ex hoc fratres, agnoscite nostrum errorem, qui per delicias & divitias ad cæleste reg-

num ire putamus. Quid enim minùs hæc quærit Christianus, quam paganus, ut abundet omnibus sæculi delitiis & gaudiis? O stulte, dilectissimis Discipulis, & Cognatis Christus non dat regnum sine calice. Quis unquam Sanctorum sine calice tribulationis venit ad regnum? Vide Apostolos, vide Martyres, vide Virgines, vide Anachoretas, omnes per magnas tribulationes introierunt in regnum Dei. Unde cum Joannes Apostolus eos in gloria vidisset, & interrogasset Angelum: *Qui sunt isti, & unde venerunt?* Dicitum ei est: *Hi sunt, qui venerunt ex magna tribulatione.* Et tu putas, quod tibi soli dabitur privilegium, ut in delitiis vivens, regnum cælorum possideas? non credas, erras, erras, non fiet istud. Non potes hîc & illic gaudia possidere, non potes duplicem paradisum obtinere. Audi, quid Dominus dicat divitibus: *Luc. 6. Væ vobis divites, qui habetis consolationem vestram, quia non habebitis ibi:* Unde & alteri dictum est. *Luc. 16. Recordare fili, quia accepisti &c.* O quanta deceptio filiorum hominum, & heu non sentitur usque in finem, omnes quærimus prosperitates, & favores, & gaudia sæculi ad nostram per-

niciem. Attende, quid dicat Gregorius: *Continuus successus rerum temporalium æternæ damnationis indicium est.* Hucusque S. Præsul. Quando Mater filiorum Zebedæi ad Christum accesserat, hanc eadem supplicam offerens: *Dic, ut sedeant hi duo filii mei, unus ad dextram tuam, & unus ad sinistram in regno tuo.* Matth. 20. Quod ut Salvator percepit, non ad Matrem, sed ad filios conversus, proposuit illis difficultatem suæ petitionis dicens: *Potestis bibere calicem?* quasi diceret, ait S. Thomas Villanovanus, *meum regnare vultis, poteritis mecum quoque calicem passionis bibere?* Si vultis participes esse gloriæ, oportet, ut sitis & participes pœnæ; nam regnum sine calice non dabitur. Ego (inquit Luc. 22.) dispono vobis regnum, sicut disposuit mihi Pater, non facio vobis injuriam, nec enim plus vos amo, quam me diligit Pater. Et quomodo Domine, disposuit tibi Pater? Oportet, inquit Luc. 24. pati Christum, & ita intrare in gloriam suam, per mortem, per crucem, per passionem. Unde S. Bernardus: *Christus non intrat in gloriam suam, nisi per passionem, & tu intrabis in gloriam alienam sine cruce?* Hæc ille.

SERMO XXX.

DE TENTATIONE.

Fili accedens ad servitium DEI, sta in timore, & præpara animam tuam ad tentationem. Eccles. 2. vers. 1.

PARS PRIMA.

Quàm varia sit tentatio, & quàm multipliciter servi DEI tententur, indagatur.

1. **S**I quid scitu necessarium in virtutum stadio currenti est, hoc profectò cenferi debet, ut solidè se ad pugnam armet, tentationesque, cursum hunc impedire aut retardare volentes, dignoscant, iisdemque opportunis remediis obviam eat, quibus eas profligare & pellere possit. Apprimè igitur credere oportet, quod quamdiu anima corpori huic mortali est conjuncta, à tentationibus nunquam sit quies, sed propulsâ unâ, altera adveniat necesse est; quia teste *S. Iob 7. militia seu tentatio (ut habetur in textu græco) est vita hominis super terram. S. Hieronymus l. 4. in Matth. c. 26. in expositione horum verborum: Vigilate & orate, ut non intretis in tentationem, profert hanc doctrinam: Impossibile est humanam animam non tentari, unde in oratione dominica dicitur: Ne nos inducas in tentationem, quam ferre non possumus, non tentationem penitus recusantes, sed vires sustinendi in tentationibus precantes. Petrus Blesensis serm. 8. de S. Vincentio sic ad nostrum*

scribit propositum. Tres hostes habemus, carnem, mundum, diabolum. Caro est hostis domesticus, & ideo magis timendus: Mundus hostis sophisticus, & ideo cavendus; diabolus hostis antiquus, & ideo magis odiendus. Caro suadet suavia, mundus inania, diabolus iniqua. Caro ligat, mundus nos suggillat, diabolus nos necat. Caro suggerit luxuriam, mundus avaritiam, diabolus superbiam. Caro deprimit nos infra nos per luxuriam; mundus trahit nos extra nos per avaritiam; diabolus erigit nos supra nos per superbiam. Omnes hi inimici, quamdiu respiramus, lateri nostro adhærent, indefessèque nos comitantur, ac propterea sine ulla intermissione eos vincamus, expugnemusque, necesse est. Interior pugna, de qua scribit Apostolus: *Caro concupiscit adversus spiritum, & spiritus adversus carnem, nunquam nobis indulget quietem.*

2. Enim vero, quamvis Deus vitam humanam destinaverit & determinaverit pro palæstra, seu loco pugnae & certaminis: *Multa est vita hominis super terram*

ram; tamen omnibus nos præmunivit armis & remediis, quibus strenuè viriliterque dimicare ac vincere possimus. Sicut diabolus, ait S. Antoninus p. 4. tr. 13. c. 3. §. 4. habet multos modos ad tentandum; ita gratia Dei & Ecclesia docet multos modos ad illudendum ei, & superandum. Tamen si ergo plurimæ sint fraudes & astus dæmonis, quibus decipere conatur; ita non pauciora sunt documenta, ab Ascetis Magistris tradi solita, quæ ad easdem evitandas & debellandas observari debent; sed omnia ferè ad tria capita reduci possunt; nimirum, ut benè sciatur, quid ante, quid in, & quid post tentationem observandum sit. Ante tentationem ergo tria observanda sunt; nimirum primo; ut certò sibi persuadeat, postquam accessit ad servitutem Dei, animum ad tentationem parandum esse, imò quò plus in sanctitate profecerit, tantò vehementius oppugnatum iri: Cum, teste S. Gregorio l. 29. moral. c. 12. *hostis noster in hac vita positos, quantò magis nos sibi rebellare conspiciat, tantò amplius expugnare contendat, eos vero pulsare negligit, quos quieto jure se possidere sentit.* Sicut ergo piscator (est similitudo S. Thomæ de Villanova) avidus & peritus, grandiores pisces, minoribus contemptis, attentius inescat; ita diabolus perfectis quibusdam avidius insidiat, ut pereant. Et D. Chrysologus serm. 96. inquit: *Plus Ducem, quam militem perit; nec obsidet mortuos, sed impugnat viventes; sic diabolus non peccatores querit capere quos possidet subjugatos, sed ut justos capiat, sic laborat.* Cui astipulatur S. Chrysost. hom. 3. *Idem verbis Isaïæ dicens: Quemadmodum pirata, qui mare navigiis infestant, non naves è portu exeuntes, sed redeuntes onustas invadunt; ita dæmon simul atque videt aliquos collegisse multas merces, jejuna videlicet, preces, eleemosynas,*

castitatem, reliquasque virtutes omnes, tunc irrumpit, ut in ipsis portis ostiis scapham demergat. Et alibi idem S. Doctor dicit: *Neque miremur, quod spiritualibus instantes multa patiamur adversa; sicut enim latrones non ubi fœnum, & palea, & calamus, sed ubi aurum & argentum est, ibi fodiunt, & continuo vigilat, idem diabolus cum justis facit.* Et S. Cyprianus similiter ait: *Diabolus eos cupit dejicere, quos videt stare.*

3. Viri Gregorii dictum est: Non solum unus spiritus malus Electorum singulis; sed innumeri deputantur, & vicissim (quod Veterum Patrum paradigmate docetur) unus dæmon contra malos innumeros perdendos sufficit. Anachoritam memorant à Genio Cælesti ductum ad diversa sanè spectacula. Primum quod videndum ei objectum est, Congregatio fuit Monachorum, ad quam innumeri cacodæmones advolârunt. Expavit ad hoc spectaculum homo solitarius. Mox inde in urbem pertractus, unicum vidit diabolum, eumque otiosum veluti fatigatum canem portæ civitatis incubantem. Admiratus istud Anachoreta: Et quid hoc rei est? inquit, Viri illi Religiosi à tot diabolis obsidentur, hanc urbem totam unicus non infestat, sed per otium tanquam nihil sibi metuens, prospectat. Cui Angelus: Hi civici homines, inquit, devoti sathanæ ad ejus leges, & imperium suos mores conformant: Hinc tentationibus & impulsibus non egent, spontè currunt. Ad eos in officio continendos, satis est vel unicus ex inferis custos, uti puerulus magnum gregem ovium ante se agit. At vero illi alii jurati sunt hostes diaboli, cui pro viribus resistunt. Hinc eos Lucifer factò agmine incurSAT: hos Numini divino devotos in tuam nassam per-

pertrahere nititur. Observetur Versus 105. Psalmi 118. *Curavi & statui custodire iudicia iustitiæ tuæ.* Et post propositum juramento firmatum, quo statuerat *S. David* esse exactus in observanda divina lege, immmediatè sequitur: *Humiliatus sum usquequaque.* Ecce subito insurgunt colluctationes & tentationes. R. fert *Martinus Delrius* apud *Josephum Mansi*, tract. 92. disc. 7. quod Anno 1566. nonnulli minus timorati tentarint agere Exorcistas, & ex muliere obfessa ejicere spiritus malignos; At dæmon cunctis audientibus altâ voce clamans dixit: *Nihil mihi à vobis metuo, amici sumus & federati.* Bellum dæmoni inducunt & movent servi DEI suis orationibus & operibus perfectionis & spiritus. Dux belli nunquam pugnat cum militibus sibi subiectis, obedientibus & amicis, bene autem cum hoste suo, ita facit dæmon contra peccatores, qui jam sui sunt obtemperantes famuli, sua mancipia, nullas adhibet artes, vires, & fraudes, bene verò contra servos Dei, sicut quilibet præliator (ait *S. Ambrosius*) non contra eum, quem vinculis peccatorum constrictum tenet, dimicat, sed potius contra eum, qui peccare desistit, & ad Deum totâ mente convertitur.

4. Atque hoc est, quod multi servi Dei queruntur, tentationibus tantò se gravioribus exagitari, quantò in operibus pietatis & misericordiæ ferventius incumbunt, corpus affligunt, precationes frequentant, ad Eucharisticam mensam accedunt. Est enim solenne dæmoni, cum observat hominem propius imminere cælo, omnes intendit vires, omnem conatum exerit, ut eum à coëptis avertat. Nam (teste *S. Laurentio Justiniano*) *Nihil æque infernalem*

hunc tenebrionem confundit; quam si in carne passibili hominem intruerit, inter eos mundi discriminina Conducitoris obedientiam custodire, quam in cælo p. suis servare ipse neglexit. Justorum igitur profectibus invidens, eorum ascensus ad gloriam impedire conatur. Hinc nullum non lapidem movet, quo scilicet Dei servos ex alto virtutum culmine dejiciat, eosque in peccati turpioris laqueum pellat, magisque gaudet & exultat, si vel unum ex Religiosorum cœtu suis circumveniat præstigiis, quàm si centenos alios minus pios & devotos suo subjuget dominio, quod colligere fas est ex historia quadam, ex *Veterum Patrum Viris* deprompta, quæ sic se habet. Erat quidam sacrificuli cujusdam filius, qui patrem ad idolorum sanum est secutus. Porro, cum ibidem obdormivisset, oculis magis mentis quàm corporis conspexit Luciferum, velut in throno confidentem, & inde imperia emissariis suis dantem, eorumque negotia audientem. Accessit, qui in provincia quadam bella, seditiones, & rebelliones se excitasse dicebat; sed quia ipsos triginta dies ad hoc efficiendum absumperat, vapulare jussus est. Comparuit alius, qui intra viginti dies gravi commotâ tempestate in mari multas naves submersisse gloriabatur, sed quia parum hoc videbatur Regi inferiorum, plagis & ipse multatus est. Accessit tertius, qui intra decem dies diversis in nuptiis rixas, discordias, cædes suscitârat, sed hic quoque, tantumquam re minus bene gestâ verberibus castigatus est. Tandem astitit, qui se 40. omnino annis Cœnobitam quandam ad libidinem sollicitatum, tandem in scelus impulsisse jactabat. Cui è folio consurgens stygius Tyrannus, post cha-

ros amplexus diadema capiti suo detractum imposuit, ac ad dexteram affidere iussit, multisque encomiis exornavit. Qui hæc vidit, audivitque, erat Idolorum sacrificuli filius, ut dictum, indeque occasionem & causam sumpsit, relicta idolomania, se Deo in Religiosa familia dedicandi; quia inde collegit, quod magnus debeat esse & excellens Monachorum status.

5. Hinc ergo liquet, quantum abjurati nostri hostes conatum in hominibus Deo devotis pervertendis adhibeant; patet etiam, quantis incedant lætitiis, quantisque tripudiant gaudiis, dum unum ex his in sædum aliquod impellunt flagitium. Negandum non est, quò sanctior quis est, eò plerumque tentationibus gravioribus & molestioribus subjectum esse. Verum, ut dæmonum astutias & fraudes, quibus nos circumvenire cōantur, perspicacius videamus, audire lubet, quod *Theodorici de Appol in vita S. Domini I. 3. c. 12.* recenset; dicit enim, quod quodam tempore vir Sanctus noctu vigilans, & muros Hierusalem custodiens viderit eum, qui circuit tanquam leo rugiens, quærens quem devoret, per omnia Monasterii loca pervagantem; Unde ad eum dixit: Quid ita hinc circumis cruenta bestia? Ille respondit: propter lucrum, quòd hinc facio. Ait ei vir sanctus: Ecquid lucraris in dormitorio? respondit dæmon: Somnum necessarium eis aufero, quietem interpellando, efficiòque, ut cunctabundi surgant, pigritia eos retinente, hortorque, ut à divinis officiis se subducant. Præterea verò, si mihi id permittatur, nocturnas corporis inquinaciones, & libidinosos motus in dormientibus excito. Inde vir sanctus de templo inter-

rogavit, quid in tam sancto loco lucraris? respondit ille, id ago, ut tardè huc veniant, & citò hinc recedant, suique immemores sint. De refectorio sciscitanti Beato Patri ait: Hic locus totus est meus, hic existit risus, hic vani referuntur rumores, & verba inania proferuntur. Postremò ad locum capitularem à S. Dominico ductus cum horrore refugit: Ille, inquires, locus mihi tartarus est: si quid enim alibi lucri feci, ejus hinc facio jacturam. Hinc namque admonentur fratres, hic confitentur, hic accusantur, hic verberantur, hic absolvuntur. Qua de causa locum hunc præ cæteris abominor, planeque detestor. Ita miser ille, cogente illum Sancto viro, Altissimi virtute, malitia suæ detexit fraudes, ut videant Justi & illum irrideant, sibi que à laqueis ejus caveant, ne irreti capiantur.

6. Verum enim verò, cum probi longè plus, quam improbi ab orco tentationibus vexentur, ideo Salvator noster non gratis suos Apostolos, omnesque alios suos servos & imitatores, præmonitos esse voluit, ne in tentationibus positi hosti terga verterent, sed strenuè & imperterritè dimicarent, dum dixit *Matth. 10. 34.* Nolite arbitrari, quia pacem venerim mittere in terram, non veni pacem mittere, sed gladium. Necesse est ergo ad Dei servitutem accedenti gladium arripere, fortitudinem, nimirum, quæ contra tentaciones, & malas suggestiones certò certius venturas sese præsumat, ac tueatur, juxta monitum *Siracidis* dicentis: Fili accedens ad servitutem

Dei, sta in timore, & præpara animam tuam ad tentationem.

Eccles. 2. 1.

PARS SECUNDA.

Docetur turpem voluptatis sensum non nocere, dum
abest consensus.

7. **I**nter cetera, quæ Religiosæ vitæ
Tyrones quandoque affligere &
cruciare solent, etiam numerari
potest illa ignorantia, quâ sibi persua-
dent, peccatum latere in sensibilibus
carnis motibus; Proinde ut ab his Chri-
sti Tyrunculis anxietatem animi tolla-
mus, scire & firmissimè credere oportet,
non nocere sensum in tentationi-
bus, si abest consensus. Nam si sensus
noceret; quis posset salvari? Nullus
enim nostrum major est S. Paulo, utpo-
te de quo ipse Christus testimonium per-
hibet; quoniam vas electionis est mihi iste
&c. Sed audiamus quid de seipso scribat:
Non quod volo bonum hoc facio, sed quod odi
malum, hoc ago. Rom. 7. 18. Ecce tibi,
an Apostolus hic sanctissimus fuit liber à
sensibilibus voluptatibus? Sed forsitan in
his peccati labem contraxit? nequaquam.
Audi ulterius vocem ejus: Si autem quod
odi, illud facio, jam non ego operor illud,
sed quod habitat in me peccatum. Et paulò
post subjungit: Nihil ergo nunc damnatio-
nis est tuis, qui sunt in Christo JESU: qui non
secundum carnem ambulant, sed secundum
spiritum.

8. Enim verò, hac in parte ulterius
nos consolatur mellifluis omnino verbis
S. P. Augustinus, de spiritûs cum carne
lucta sic scribens: Attendite Sancti, qui-
cunque pugnatis. Præliantibus loquor:
Intelligunt, qui pugnant, non me in-
telligit, qui non pugnat. Vult homo ca-
stus, ut nulla omnino surgat in membris
suis concupiscentia adversaria castitati.

Gramm. Relig. Pars I.

Pacem vult, sed nondum habet. Quan-
do enim ad illud ventum fuerit, ut nulla
omnino exsurgat concupiscentia adver-
saria, nullus erit hostis, cum quo lucte-
mur; nec expectatur ibi victoria; quia
de hoste jam victo triumphatur. Modò
autem, quando caro concupiscit adver-
sus spiritum, & spiritus adversus car-
nem, tentatio est. Non quod volumus,
facimus. Quare? Quia volumus, ut nul-
læ sint concupiscentiæ, sed non possu-
mus. Velimus, nolimus, habemus il-
las; velimus, nolimus, titillant, blan-
diuntur, stimulant, infestant, surgere vo-
lunt; premuntur, nondum extinguun-
tur. Caro enim concupiscit adversus spiritum,
& spiritus adversus carnem, ut loquitur
Apostolus Gal. 5. ut non ea quæcunque
vultis, faciatis. Quid enim vultis? San-
cti, & boni præliatores, & fortes milites
Christi, quid vultis? ut non fiat omnino
concupiscentiæ malæ; sed non potestis;
exercere bellum, sperare triumphum. Fa-
cite, quod potestis, quod ait Apostolus
ipse Rom. 6. Non regnet peccatum in vestro
mortali corpore, ad obediendum desideriis
ejus. Non ait: Non sit peccatum, sed,
non regnet. Quamdiu vivis, peccatum
necesse est in membris tuis, saltem illi reg-
num auferatur, non fiat, quod jubet.
Hactenus S. Pater serm. 43. de verbis Dom.

9. Probatur ulterius, sensum non in-
quinare animam, dum abest consensus;
Tentationem enim (ut rectè annotavit S.
Anselmus apud Drexel. in palæst. p. 2. c. 5.
§. 3. in fine) non sentire est Angelicum: ten-
tationes

Kkk

rationes sentire & vincere, est Christianum: tentationibus consentire, & ex malitia delinquere, diabolicum est. Verum enim vero, cum in hac carnis lucta facillimū sit incurrere saltem venialis noxæ labem, quod non rarò Dei famulos; tyrones præcipuè, & in schola Christi nondum debite exercitados, anxios reddit, an non forsitan turpi suggestioni assensum præbuerint, culpamque aliquam ex propria incuria, & sui ipsius oblivione contraxerint, hæc scilicet tentationes non statim, ut fieri debuerat, reprimendo, mentemque aliud divertendo. Pro hoc ergo dignoscendò saluberrimam nobis subministrat doctrinam B. Henricus Suso, de primis motibus & cogitationibus importunis sic discurrens serm. 1. Dóm. 3. Advent. apud *Taulerum*: Veruntamen latet in isto occulta quædam pressura, quæ est subtilissimus quidam & acutissimus funis, qui hic contingere possit: & hæc est, quando homini aliqua prava cogitatio incidit, & ipse fortassis cum delectatione ei intendit, atque sui ipsius oblitus, non ita celeriter inde se avertit. Et tunc putat se cum voluntate & deliberatione illi intendisse, & seipso neglecto, peccasse mortaliter. Sed absit, ut hoc ita esse credamus. Consors namque multorum etiam Sanctorum sententia est, rationem sæpe per importunas incidentias & delectationem præveniri, idque satis bonâ morâ & longo tempore, antequam ratio sui ipsius per maturam deliberationem plenè compos fiat. Et tunc ea recipere, vel avertari, peccatum admittere vel respuere potest. Quod cum ita sit, nequaquam in talibus mortale peccatum homines boni metuere debent, si sanæ atque Catholicæ doctrinæ fidem adhibere volent. S. *Augustinus* namque aded voluntarium peccatum esse dicit, ut si voluntarium non est, pec-

catum nullo modo fit habendum. Ita *Suso*, cujus etiam doctrinam *Ven. Blosius* in *Consol. pufil.* refert.

10. Hanc porro veritatem idem *Blosius* in *Consol. pufil.* c. 40. §. 1. n. 4. stabilit, dum Christum ad fidelem animam sic loquentem introducit. Est fortasse aliud, quod te terret, quia peccatis pressa etiam ea, quæ olim ultro admiseras, jam invita cogeris tolerare. Persequitur te adversarius, & suas sceditates tecum exercet. Quidquid invita sustines, filia, non te damnabit, nec gratiâ meâ spoliabit. Peccatum namque aded esse oportet voluntarium, ut si non sit voluntarium, non sit peccatum. Cohibe igitur voluntatem tuam à consensu, & sine deinceps carnem atque diabolum furere. De somniis etiam nihil metuas, quidquid ibi egeris, quidquid passa fueris dormiens, si ante & post somnum (quando rationis compos es) tibi displicet, nequaquam venit tibi imputandum. Et licet per malè actam vitam atque conversationem priorem tibi occasionem dederis, jam tamen, quia illius conversationis te verè poenituit, & melius vivere studes, non eris rea eorum, quæ pateris, si modò voluntas non consentiat. Quod si quandoque etiam blasphemias, aut execrandas cogitationes contra me, Sanctosque meos in cor tuum diabolus immiserit, noli propterea metuere aut nimium pusillanimitas esse. Nam quamdiu consensum animo deliberato non præstas, magis talia pateris, quam agis. Cum hæc tibi mæsttiam & afflictionem potius ingerant, quàm delectationem, nullo modo formidanda, sed nec Sacerdoti confitenda sunt. Permitto autem te illa sentire, eaque tibi molesta esse, ut purgeris, non autem ut inquineris. Idcirco vero illa diabolus excitat, ut, cum his conaris resistere re-

tarderis

tarderis & impediaris à gustu charitatis meæ, ac nimium consternata non audeas ad me accedere. Gaudet enim ille, dum scrupulis & perturbationibus involveris. Sed tu alia, noli talia timere, noli ad ea respicere, noli respondere, noli repugnare, noli advertere: imo vero quasi nihil senseris, imperturbata perge in tuis exercitiis, prætereundo & contemnendo huiusmodi incidentias velut canum latratus, aut anserum sibilos. Nam si reniti, disputare, formidare, discutereque eas volueris, tu illas magis semper tuæ memoriæ imprimes, grandique te perturbationi involves. Ita *Blosius*.

11. Quæ omnia fusiùs patent ex eo, quod *S. Catharina Senensi* contigit. Ethî enim hæc *S. Virgo* adedò Christo familiaris esset, ut eo tanquam sponso uteretur, qui frequenter etiam sese aspectabili specie Virginis obtutibus offerebat, nihilominus tamen hanc castissimam Virginem stygiæ commisit luctæ, quo scilicet virtutem magis exerceret. Quamobrem (verba sunt proximè laudati *Blosii* in *Concla. anim. c. 4. n. 10.*) Dei permissione pluribus diebus acerrimè divexata fuit carnalibus tentationibus, nam maligni spiritus eam non solum per obscenarum cogitationum immisiones, & somniorum illusiones, sed etiam per manifestas apparitiones sese oculis, & auribus ejus ingerebant. Effingebant imagines virorum & mulierum, in conspectu ejus se mutuo turpissimè amplexantium, illamque verbis, gestibus & actibus valde inhonestis provocantium ad libidinem. Ad hunc modum honestissima Virgo cogebatur videre & audire id, quod maxime horrebat, & licet oculos clauderet, nihilominus durabant spurcissimæ & abominandæ illæ imagines. Inter hæc etiam spiritualibus consolationibus destituta

erat, & solitum devotionis fervorem minime sentiebat.

11. Nunc videamus, quo modo gravissimam hanc tentationem, impetuosumque dæmonis assultum superaverit, & rejecerit. Id verò idem *Vener. Abbas* indicat verbis mox subsequenibus. Attamen non omisit sua pia exercitia, sed diligentissimè inhiabat orationibus, sicut poterat, ac seipsam sic alloquebatur: Tu vilissima peccatrix, nullis consolationibus digna es. Quid enim? Nonne tibi fuerit satis, si non damneris, etiamsi toto vitæ tuæ tempore has cruces & tenebras ferre deberes? Certò non ideo elegisti Deo servire, ut hîc consolationes à Deo accipias, sed ut in cælo illo fruaris in æternum. Surge igitur, & consueta exercitia prosequere, Dominoque tuo fidelis permane. Postea cum unus dæmon proterviter illi diceret: non desistemus, sed ad mortem usque molesti tibi erimus, nisi nobis consentias; respondit illa: Ego afflictionem elegi pro refrigerio, nec difficile, imò jucundum mihi erit, & has & alias pœnas pro honore Domini mei JESU Christi sustinere, quamdiu ei placuerit. Ad quæ verba tota cohors malignorum spirituum confusa discessit, & lux ingens locum, in quo *S. Virgo* erat, illustravit, aspectabilique præsentem formam vidit advenire Christum; ad quem conversa ait: Heu me! ubi eras, mi Domine, cum tam nefandæ animum meum imagines sollicitabant? Cui Christus: in corde tuo spectator aderam, mea Catharina. Cumque illa ulterius diceret: Quomodo fieri potuit ô bone JESU, ut in illo meo esses corde, quod tot impurissimis erat sepultum cogitatibus? & Dominus: Nunquid tibi volupe fuit, Cyprii hîsc palpari blandimentis? Cui *S. Virgo* ait: Absit, ô Domine, absit, nihil gravius

aut molestius mihi accidere potuisset. Ex Christus : Hæc igitur est victoriæ tuæ laurea, hæc meriti corona, hæc certaminis tui, cui ego spectator & adiutor adfui, gloria. Nullus incesti Cupidinis vulnera sentit, nisi qui consensit. Quisquis in turpibus cogitationibus expellendis laborat, stygem triumphat. Diu tenuit hæc inhonestarum cogitationum lucta, quæ vel ipsomet orco Virgini visa fuit atrocior.

13. Ex his ergo manifestè liquet, sensum nequaquam nocere, si abest consensus. Nota præterea aliam doctrinam scitu pernecessariam, quam *S. Catharina Senensis* non solum exemplo (ut insinuat) verum etiam scripto nobis in hæc fere verba reliquit apud *Blossum* in *Consol. pusil. cap. 39. num. 3.* Oro, ne unquam definitis in benè cœptis progredi, quantumcunque etiam diabolus vos molestiis & tentationibus divexet. Is enim varias movet pugnas, & multas tendit insidias, ut animas vestras possit adducere ad tædium & inordinatam tristitiam confusionemque spiritus ac desperationem. Sed si etiam peccata omnia simul in uno homine coarervata conglobatæque essent, impedire tamen eum non possent, quò minus fructum Sanguinis Filii Dei in se reciperet, modò vera fides & spes infinitæ Dei misericordiæ in eo remaneret; Cum pecca-

tum solummodo in mala perversaque voluntate situm sit, homo videns bonam voluntatem sibi à Deo concessam esse, debet omni confusione spiritus abjectâ perseverare in sanctis operibus & exercitiis, ambulareque in lumine gratiæ, quam invenit in se absconditam munere Dei, qui bonam voluntatem in eo conservat. Debet diabolo confusionem vel desperationem suggerenti respondere : Si gratia Dei in me non esset, etiam bona voluntas non esset in me, & ego pravas suggestiones tuas ac malitiam tuam sequerer : Ergo jam confido in pio ac benigno Domino meo JESU Christo, qui me semper tuebatur, ac salvum faciet propter immensam misericordiam & bonitatem suam. Ex *S. Virginis* doctrina liquet, quanta sit Dei pietas erga hominem bonæ voluntatis ; liquet etiam quantum sit DEI donum ipsa bona voluntas Deo in omnibus placendi, ejusque sanctissimam voluntatem ubique & semper exequendi. Tantatus igitur summâ contentione allaborare debet, ut omnem à se procul arceat inordinatum animi mororem atque tristitiam, piàmque erga Deum semper soveat affectionem, nec non in bonis cœptis hilariter & constanter pergat, hæc enim methodo dubio procul ex tentationum conflictu victoriæ palmam relaturus est.

PARS TERTIA.

Tentatio patienter est ferenda, cum ex illa nobis multa proveniant emolumenta.

14. **V** Erba hæc Sancti Jacobi Apostoli mirâ consolatione referta sunt, præcipuè verd illis inserviunt, qui contra voluntatem

suam tentantur : Omne gaudium existimate fratres mei, cum in tentationes varias incideritis. *Jac. 1. 2.* Magnum emolumentum & lucrum est in præsentibus

vita

vita tentari ab hostibus invisibilibus, incomparabilia enim nobis conferunt emolumenta: *Sicut enim ab uno fonte (S. Laurentius Justinianus confid. in lig. vitæ de patient. cap. 4.) plurimi emanant rivuli; ita & à tentationibus multifarie utilitates proveniunt.* Certè apud omnes Magistros spirituales recepta est doctrina ista, quod multò major sit gratia illa, quâ Deus nos tentari permittit (subministrando tamen nobis auxilia, quibus resistamus) quàm si permitteret nos vivere in magna pace & tranquillitate. Ratio quam reddunt, conveniens est, quia privaret nos aurifodinâ meritorum valde opulentâ; præterea colleretur nobis occasio exercendi nos in virtute. Sanè ingratus esset lapis rudis & scabrosus, qui prius omnium conculcabatur pedibus, si pulchrè artificiosèque exsculptus, ac transmutatus in statuam Salvatoris, ut in Altari adoretur, lamentaretur de sculptore, qui tam speciosam ei incidit figuram, totam à priori differentem. Quot, & quantos ex hoc fragili luto compositos evexit, & sublimavit tentationis scalprum ad eminentes sanctitatis gradus? Ergo qui recusat, & renuit tentationem, recusat quoque, & non curat esse Sanctus, inquit S. P. Augustinus.

15. Hinc idem S. Doctor omnem nostrum in virtutum studio profectum adscribit tentationibus, dum ait idem sup. Psal. 60. *Vita nostra in hac peregrinatione non potest esse sine peccato, sine tentatione, quia profectus noster sit per tentationem, nec sibi quisquam innotescit, nisi tentatus: nec potest coronari, nisi vicerit; nec vincere, nisi certaverit; nec poterit certare, nisi inimicum, & tentationes habuerit.* Hoc non obiter contemplabatur S. Ephrem (teste S. Chynaco in scala Para-

disi gradu 29.) & vel ideo, dum in summa animi malacia ac tranquillitate constitutus esset, Deo supplicavit, ut sibi pugnas tentationum pridem pugnatas instauraret, neque materiam meriti ac triumphii denegaret. De alio Asceta memorat Rodriguez part. 2. tract. 4. cap. 8. quod Abbatem Pastorem conveniens, dixerit: Pater, ecce, jam tandem pugnas mihi Deus abstulit, optatissimâque pace commutavit. Cui Abbas, ocyus, inquit, ad Dominum redi, pugnasque tibi, ut restituat, ne socors fias, ora. Abiit frater ad Dominum, qui & imperium Senis approbavit, & fratrem pristinis tentationibus subjecit.

16. Divi Chrysostomi sententia est, quod hoc generosæ ac Deum amantis animæ signum sit, afflictiones & adversitates ferre. Caterùm generosè tolerare tentationem, atque insuper ei gratias agere, qui se tentari permittit, id demum summa fortitudinis meritò videri potest, animæque vigilantis, & quæ omnibus humanis affectibus sit superior. Ex quo S. Doctoris effato sat liquet perfectius fore, Deum in actuali tentationum gravamine, non ut pugnam auferat, sed ut robur virisque cum hoste strenuè dimicandi, suppeditet, rogare. Sic devotam Christi Sponsam Saram Abbatissam fecisse, refertur in *Vitis Patrum* lib. 5. libell. 5. num. 10. quæ etsi 13. annis à fornicationis spiritu graviter impugnata fuerit, nunquam tamen oravit, ut recederet ab ea hujusmodi pugna, sed hoc solum dicebat: Da mihi fortitudinem DEUS. De alio Asceta memorat Sanctus Dorotheus doct. 13. quod graviter à spiritu fornicationis impugnatus sit; cùmque à spirituali suo Patre & Magistro interrogatus fuisset,

an luctam hanc à Deo per preces amoveri optaret? respondit: Equidem laboro, Pater, ut vides, confictorque haud modicè, sentio tamen hoc lucri mihi accidere, quod sæpius ad Deum per orationem, mortificationemque recurro. Quare Deum potius oro, ut mihi patientiam & constantiam largiatur, ut incruentam ex hac tentatione victoriam reportem. Recreatus hoc responso senex, nunc demum cognosco, inquit, fili mi, quantas in via virtutis progressionem facias; nam dum quis infesto cuipiam vitio strenuè it obviam, manet humilis, sollicitus, anxius; his angustis laboribusque sensim ad consummatam animi puritatem pertingit.

17. *Siracides* interrogat; *Qui non est tentatus, quid scit?* subjungit *Ecclesi.* 34. 9. *Vir in multis expertus, cogitabit multa.* Et paulò post rursum, addit: *Qui tentatus non est, qualia scit?* Quis Heroicam virtutem unius *Job* admiratus esset, nisi à toto inferno impugnatus & infestatus fuisset? Quis agnovisset magnum illum virum *S. Antonium*, nisi tentationibus generoso ac heroico animo superatis, Deus in annalibus æternitatis gloriosissimum ipsum reddidisset cunctis sæculis? *Virtus languet* (verba sunt *S. Laurentii Justiniani* de casto connub. cap. 6.) *nisi exerceatur, lacestata autem crescit.* Ignis tantò magis ardet, quantò magis ab impetuoso agitur vento; ad eundem modum eo magis proficit, & crescit amor Dei & virtus, quo vehementiores sunt venti tentationum infernalium. Quid fuisset *Alexander Magnus*, nisi tot, tantòque habuisset hostes subjugandos? Qua ratione nomen, ac heroicam fortitudinem suam celebrem fecisset, si in aula sua regia otio ac negligentia deditus fuisset?

Marcel sine adversario virtus, ait *Seneca* lib. de provid. cap. 1. *tunc apparet, quanta sit, quantum valeat, polleatque, dum quid possit, patientia ostendit.* Et *S. Gregorius Magnus* lib. 23. moral. cap. 18. *Nemo, inquit, vires suas in pace cognoscit; Si enim bella desunt, virtutum experimenta non prodeunt; improvidus miles est, qui fortem se in pace gloriatur. Nemo scit, quantum profecerit, nisi inter adversa, cum enim adsunt prospera, cerni virtutum documenta non possunt. Feriamur paternis perturbationibus, ut, quantum proficimus, agnoscamus.*

18. Denique sicut *S. Cuneundis Henrico* conjugii suo virginitatem suam, dum per prunas ardentes illæsa transivit, probavit; ita etiam anima, si per prunas tentationum illæsa transeat, manifestè demonstrabit, se nulli alteri creaturæ, præterquam Sponso suo Christo, per amorem adhæsisse. Quapropter variis tentationibus obvallatus lætitiâ potius, quàm tristitiâ affici deberet, partim quia nil jucundius amanti Deum, quàm cum amorem suum monstrare possit; partim etiam, quia (teste *S. Climaco*) nullum certius argumentum est, demones victos esse à nobis, quam si nos acerrimè impugnant. Quod præterea nos ad cum hoste viriliter confligendum animare debet, est corona certanti ac vincenti promissa; hæc autem juxta tentationum gravitatem ac numerum crescit, & multiplicatur; tot enim triumphi erunt, quot certamina præcelsent.

19. Pulcherrimus casus ad hoc propositum in *Viris Patrum* recensetur: In Thebaide Sanctus quidam senex speluncam incolebat, habebatque discipulum, quem noctu modum Deo serviendi, & in spiritu proficiendi edoce-

cere solebat , peractâ deinde oratione cubitum mittere. Accidit fortè ; quod Religiosi nonnulli , Senem invifuri , advenerint , ejus fanctitatis famâ permoti ; ille cùm prolixius cum ipsis conversatus effet , tandem folatio perfufos dimifit. Inde pro more inftituit difcipulum , & inter inftituendum contigit , ut fomno occuparetur. Præfolabatur adolefcens , ufque dum Magifter expergefceret , & peractis precibus , ut folitus erat , benedictionem impertiret. Profequebatur ille nihilominus fomnum , hic vero ftimulum sentiebat abeundi , & quietem pariter capiendi , vim tamen fibi inferebat , & perftitebat. Sed ecce graviter fomno moleftatus , nec mindis fuis cogitationibus hoc fecum evolvebat : Quid hic ago ? Magifter profunde ftertit , & , ut conjicere licet , per multas adhuc horas fomnum protrahet. Cur ergo & ego non cubitum eo ? jam pedes titubant , caput jam vacillat , labant genua. Eheu ! quantus cruciatus ? Reftitit tamen non unâ aut alterâ , fed feptimâ vice. Interim jam media nox elapfa erat , & denique Anachoreta expergefactus eft. Hic difcipulum videt , & benè , inquit , quid hic agis ? Pater , hinc non abii , quia non me dimififti , nec benedictionem largitus es. Sed cur non me excitasti ? quia aufus non fui , refpondit adolefcens , nec fomnum tuum turbare volui. Recitarunt itaque ambo matutinas preces , quibus abfolutis abeundi facultatem difcipulo dedit , benedixit , & cubitum mifit. Pergit juvenis , & ecce Anachoreta mentis exceffu raptus , locum conſpexit gloriâ perfufum , ibi fedem , & in fede coronas feptem poſitas. Petiit , cujusnam effent ? qui oftenderat , refpondit : Difcipuli tui.

Locum quem vides , & fedem Deus ipſi ob vitæ integritatem dedit , fed has coronas quarum feptem intueris , hæc nocte promeruit. Refolutâ ecſtaſi ſenextorus attonitus difcipulum adefſe jubet , interrogatque , quodnam ſibi hac nocte negotium fuerit ? Ignosce Pater , refpondebat difcipulus , non memini aliquid boni me præſtitiffe. Magifter , quaſo , quid egifti , aut quid cogitaſti ? Et ille , Pater nescio , quod ultra referam niſi hoc , quod te dormiente ſepties tentatus fuerim , ut diſcederem , & cubitum me reciperem , quia vero pro more à te dimiſſus non fui , permanere volui. Cùm Sanctus hoc intellexiſſet , ſtatim agnovit , quia quoties reſtitit cogitationi ſuæ , toties coronabatur à Deo , ut diſcamus , quia pro pravis cogitationibus , quibus repugnamus , Deus nobis coronam tribuit. Conſiciamus jam argumentum à minori ad majus : Quinon unâ ſed cunctis totius vitæ ſuæ noctibus reſtitit inordinatis concupiſcentiis , quibus poſſet laxare habenas , & præter actus internos , quibus ſe opponit ſpiritui fornicationis , adhibet quoque jejunia , cilicia , diſciplinas , orationes , quot non ille lucrabitur , & reportabit coronas ?

20. Verum enim vero , cùm virtus ſemper in medio poſita ſit , ideo benè oportet etiam ſcire , quod quamvis plurima ſecum adferant emolumenta tentationes , ut dictum eſt , nihilominus tamen has , carnales præcipuè , omni modo fugere & declinare debemus , ſeriòque nobis cavendum eſt , ne quæramus tentationes , ne fortè Leonis infernalis , qui teſte S. Petro , ubique circumcui , quærens quem devorer , fauces incurramus , ſed tentanti & infeſtanti ſolum reſiſtere oportet. Salvator noſter

ivit in desertum, non provocaturus dæmonem, sed ex impulsu Spiritus Sancti, ductus in desertum à spiritu; ubi subdit Theophilactus: Ducitur à spiritu, nihil enim sine spiritu fecit. Consilium est S. Thomæ de Villanova Conc. 2. in Dom. 1. Quadr. Non est à nobis optanda aut procuranda tentatio. CHRISTUS IESUS, quia Filius DEI erat, & peccare non poterat, per Spiritum Sanctum se obtulit tentatori, nobis caducis & fragilibus alia ratio est; satis est, si viriliter perferamus. Hujus quoque opinionis est S. Climacus, dicens: Neque detrectanda sunt certamina, neque temerè ad illa profiliendum; ita enim & victoria nobis illustrior erit, & victi dæmonis ignominia majori visu digna, cum compulsi & protracti ad pugnam generosè in illa constiterimus. Ita Climacus Grad. 26. Hoc idem monitum etiam dat Os aureum S. Chrysost. hom. 67. ad popul. Precemini, inquit, Deum, ne intretis in tentationem, inducti generosè feramus; Nam illud quidem est modestorum virorum se periculis non ingerere: hoc autem generosorum atque sapientum. Nec itaque nos geramus temerariè, audacis enim est, ita ille. Quod S. Antonius aliisque eminentis sanctitatis, magnæque experientiæ viri ad pugnam provocaverint dæmonem, exempla sunt

potius miranda, quam imitanda, nisi ab hominibus eminentis & probatæ perfectionis & virtutis. Quamobrem in certamine contra carnis vitium capeßere fugam, quantum possumus, debemus, sic enim de victoria obtinenda, & de Dei assistentia securiores erimus. Hinc Apostolus monet: 1. Cor. 6. 18. Fugite fornicationem. Quod Apostoli consilium, seu ut melius dicamus, præceptum S. Anselmus considerans, ad nostram instructionem ita scribit: Cum aliis viris potest expectari consuetus, hæc fugienda est, quia aliter melius vinci non potest. Nec est, quod quis hanc fugam ignavæ, aut effeminato & imbelli animo attribuat, quia sola hæc fuga honorifica est & gloriosa, siquidem per hanc homo infernum vincit & seipsum. Unde Psalmista ait: Ps. 59. 6. Dediisti metuentibus te significationem, ut fugiant à facie arcus. Ubi Flaminius Nobilis, & alii legunt: Dediisti metuentibus te signum, vexillum ad extollendum, quasi Psalmista diceret: Tunc in hoc carnis prælio victoriosa eriguntur vexilla, quando quis in periculis lasciviæ positus, prælium declinando fugit, & ideo ubi vulgata nostra legit: Ut fugiant à facie arcus, legunt alii: à facie dæmonum, mundi & carnis.

PARS QUARTA.

Quamvis dæmon suis tentationibus intendat nostram ruinam, Deus tamen ex his elicit nostram Salutem, si ei resistimus.

21. Nemo dubitare potest, quin dæmon semper inhiat suis tentantis perditioni nostræ, & quomodo nos in suam nassam pertrahat, Deus tamen, qui novit ex malo elicere bonum, Diaboli malitiâ utitur ad salutem

tem nostram affecurandam; proinde non incongruè cacadæmon alter quodammodo Angelus Custos nuncupari potest. Etenim bonum hominis duobus modis curatur à divina Providentia, directè & indirectè. *Directè*, dum homo ad operandum bonum inducitur, & à malo retrahitur, hoc fit median-
tibus Angelis bonis. *Indirectè*, quando homo exercitatur & impugnatur adver-
sariorum molestiis. Et hinc est, quod
dæmonem Deus permittat tentare ho-
minem, ut indirectè Angelum homi-
nis custodem agat, dum cum suis im-
pugnationibus ad cælum evehit. Quan-
do diabolus servos Dei tentat (est sen-
tentia S. Bernardi serm. 67. de modo
bene vivendi) eorum utilitatibus ser-
vit, cum eos per tentationes suas non
decipit, sed erudit; sæpè tentationes,
quas diabolus commovet ad interitum
hominum, Deus convertit eas ad pro-
fectum animarum. S. Petrus Damiani
Epist. 119. ad hujus rei declarationem
exemplum astruit valde aptum. Chi-
rurgus sanguisugam infirmo applicat; &
quamvis uterque sanguinem elicere in-
tendat, nihilominus finem longè di-
versum ambo habent. Illa siquidem ni-
hil aliud gestit, nisi ut feriat, & san-
guinem sugat; iste ad hoc tendit, ut
languidus convalescat: illa sariatur, &
moritur, ægrotus autem dum perdit
sanguinem, recuperat sanitatem. Venit
dæmon, ut tentet, & tota ejus cogita-
tio in damnum & interitum nostrum
tendit. Sed Deus, qui novit ordinare
diabolicam malitiam, & eâ ad utili-
tatem nostram uti, eam permittit, ut
inde proficiamus, & salus nostra fovea-
tur. Dæmon malum nobis suggerendo
sibi ipsi cruciatus auget, Christianus au-
tem tentatus merita cumulat, & salu-

Gramm. Relig. Pars I.

tem obtinet. Ad oculum id videre licet
in Sancto Jobo: Permittit Dominus Deus
invidio spiritui, ut pro arbitrio suo Jo-
bum affligat, & omnibus, quibus po-
test, modis tentet. *Ecce in manu tua est.*
Job. 2. Sed cum conditione, quænam
est hæc conditio? *Veruntamen animam
ejus serva.* Abbas Serenus apud Cassianum
collat. 7. cap. 12. legit; *Tantum animam
ejus custodi.*

22. Præsentata aliquando fuit S. Hi-
lariæ puella quædam ab infernali obses-
sa spiritu. Quæsit Sanctus: Quare au-
sus es ingredi puellam Dei puram & ca-
stam? Respondit dæmon; ut servarem
eam Virginem. Ecce ineffabilem DEI
bonitatem, dum nos à dæmone tenta-
ri & vexari permittit; quis talia audiens
in tentationibus constitutus non robo-
retur, animetur, Deoque summas, ut
par est, referat prætes, in immensam
Dei clementiam confidens, tentationes
hasce in animæ suæ emolumentum ces-
suras. Quid amplius? Dixisse fertur dæ-
mon S. Pachomio, se multoties desistere
à tentatione, nec ipsum, nec Mona-
chos suos infestare, videre enim se ten-
tationibus suis nimiam ipsis afferre uti-
litatem & profectum. *Si vobiscum pugna-
vero, non parva vobis utilitatum commoda
ministrabo.* Quid nunc de divina Provi-
dencia sentis? nonne egregiè, & ad stu-
porem ex tentationum permissione ef-
fulget?

23. Ad arma, ad arma, igitur cha-
rissimi fratres, non enim Christus ve-
nit in mundum, ut ipse testatur, *mitte-
re pacem, sed gladium*, ut eo, egregiè
cum hoste confligentes, eum prosterna-
mus, & tanquam gloriosi triumphato-
res cælestis aulæ capitolum victoriosè
ingredi, æternūque de obtenta certa-
minis laureâ gaudere mereamur. Re-

LII

gistra-

gistratur in Libro Genesi 32. 24. mirabilis Patriarchæ Jacob cum Angelo lucta. Et ecce vir luctabatur cum eo usque mane. Quâ finitâ , & viriliter ex parte Jacob peractâ , ei benedictionem est impertitus , noménque illius commutavit , dicens : Nequaquam Jacob appellabitur nomen tuum , sed Israël , quod interpretatur , videns Deum. Verùm cur ante luctam Patriarchæ hoc non præstitit beneficium ? Profectò non nisi ut cunctis fidelibus indicaret , neminem æternam benedictionem adepturum , nec beatificâ visione fruiturum , quàm post luctam , legitimumque in hac vita certamen. Non coronabitur nisi qui legitimè certaverit. 2. Tim. 2. 5. Hoc itaque motivum nobis novas quoque suppeditare vires deberet ad strenuè cum hoste conflegendum. Si enim nihil jucundius generoso militi accidere possit , quàm si frequenter cum hoste congredi , magnùmque sibi nomen , obtentâ victoriâ comparare liceat ; quantò magis Christi miles exultare deberet , dum ei offertur occasio suis cum hostibus sæpe certandi , inefabilémque inde sibi gloriam comparandi ? Vincenti dabo Manna absconditum , & dabo illi calculum candidum , & in calculo nomen novum scriptum , quod nemo scit , nisi qui accipit. Apocal. 2. 17. Nam si hostes corporeos , & nondum admodum fortes , vincere in hoc mundo tam gloriosum videtur ; quanta gloria dignitasque obtinebitur per victoriam de hostibus invisibilibus , & quidem tantis obtentam ? An non igitur quisque dicat meliori jure cum Azaria & Josepho : Faciamus & ipsi nobis nomen , & eamus pugnare adversus gentes , quæ in circuitu nostro sunt. 1. Mach. 5. 57.

24. Et si porro , teste Cassiodoro , bellum sit grave , quia occultum , quia

cum fortiore , quia hostis insidiæ non videntur , adversarius nec labore deficit , nec victus aliquando discedit ; paratum tamen à Deo copiosum auxilium est , qui non patietur vos tentari supra id , quod potestis , inquit S. Paulus 1. Cor. 10. 13. sed faciet etiam cum tentatione proveniunt , (id est gratiam copiosam dabit) ut possitis sustinere. Syriæ Rex , ut refertur in sacra Regum historia , Elisæo Propheta vel maxime iratus , eum ubique perquirat , audit fugisse in Dathan , statim milites expedit cum reliquo exercitûs nervo , ut nocturno tempore urbem cingant , & Prophetam illum , aut vivum aut mortuum tradant. Egreditur altero die summo mane Elisæi servus , videt urbem equis , curribus , pedibus circumdatam : citatis passibus revertitur tristitia nova Propheta laturus Heu , heu Domine mi ! quid faciemus. 4. Reg. 6. 15. Heu miseros nos ! de nobis actum est , hostes nos undique cinxerunt. Cui Elisæus , noli , inquit , timere , plures enim nobiscum sunt , quam cum illis. Mirus videbatur ministro hic sermo ; at Elisæus iterum preces fundit , Deumque rogat , ut discipuli oculos aperire dignetur. Obtinet Propheta gratiam , videt discipulus totum montem equis , & ignitis curribus oblitum , qui undique Elisæum circumdabant , eum ab exercitu Syriæ Regis defensuri. Qui erant isti ? Angeli paradisi , militia cælestis ad fidelis servi præsidium & auxilium à Deo missa. Hoc ipsum evenit , quemadmodum Angelicus Doctor S. Thomas docet , in conspectu spirituali ; multi sunt demones aggressores , sed absque comparatione plures Angeli advolant defensores , junguntur nobis exercitus cælestes , unde haud difficile est hostes prosternere.

25. *Ruffinus Aquil.* apud *Heribertum Rosvold.* scribit, Moysen Abbatem cum in cellula sua ab immundo spiritu gravissimè aliquando tentatus esset, ne diem amitteret, nova quæssivisse subsidia. Accessit Abbatem *Isidorus*, eique sic locutum narrat *Ruffinus*: Pater, malè tecum agitur, consilio & ope indigeo. Totus infernus suas vires laxavit, ut me prosternat. Bone Deus, tam graves sunt insultus, tam graves pugnae, tam violentæ tentationes, quas patior, ut quomodo me ultra defendam, aut quid ultra agere debeam, planè ignorem. Conabatur eum solari sanctus vir adductis variis Scripturæ testimoniis; inde cellam suam repeteret, hortatus est. Sed timebat adhuc Moyses, nec ad suam cellam ut rediret, persuaderi potuit. Tunc *Isidorus* eum ad altiore tugurii sui contignationem duxit, eique sic locutus est: Occidentem respice. Figit oculos, & ecce ingentem dæmonum multitudinem conspicit, furore & rabie plenam, fremebant omnes, unus alterum incitabat, omnes ad bellum parati erant, & ad pugnam properabant. Post *Isidorus*: Ad Orientem nunc te convertas. Intendit oculorum aciem, & innumeram multitudinem videt Sanctorum Angelorum, cernitque exercitum ex Cælestibus Virtutibus compositum, ingenti perfusum lumine, & luce sua solis splendorem longè superantem. Vidisti? inquit *Isidorus*. Illi quos in Occidente vidisti, sunt adversarii, & Sanctorum impugnatores; Illi quos in Oriente conspexisti, sunt cælestes militiæ, missæ à Deo ad defendendum eos, qui ipsi servant. Cognosce ergo, quia plures sunt nobiscum, sicut dicit *Elyseus* Propheta. Verum etiam *S. Joannes* dicit: Major est, qui in vobis

est, quam qui in mundo. 1. *Joan.* 4. 4. *Moyses* hisce totus animatus, ad suam reversus est cellulam; gratias egit, & summam Domini nostri *JESU Christi* bonitatem debitis laudibus celebravit.

26. Verum enim vero, quod nos hac in parte magis animare, & in assumpto cum dæmone conflictu roborare deberet, est, quod quamvis hic ante adventum Christi summā pollebat fortitudine, & ferme totum mundum suo dominio subjugabat; nunc tamen, postquam Filius Dei ad hominam redimendum in mundum advenit, eum suā privavit potestate, nullasque ei vires ad nocendum reliquas reliquit. Nunc Princeps mundi hujus ejicietur foras. Bellè huc quadrat, quod *S. Antonio* accidisse fertur. Audierat aliquando hostem mortalium ad Monasterii fores stentoreis vocibus horrendè vociferari, quibus clamoribus *S. Abbas* excitus prodit visum, quoniam ita clamaret, viditque monstrum hominis, virum giganteā mole terribilem, aspectu fœdum & atrum; hunc vir Sanctus cum percontatus esset, audiit: Ego diabolus sum, & scire pervelim, cur non Monachi tantum, sed omnes omnino Christiani maledicant mihi? Nam quoties eis præter animi sententiam aliquid evenit, mox exclamant: Maledictus est Diabolus. Cui Vir Sanctus, non immerito, inquit, maledicunt mortales tibi, quod omnes ad peccatum sollicitas. Ad hæc Satan: Ego vero, inquit, culpā vado, cur innocens reus agor? Ipsimet mortales tibi nocent, dum nullas non ansas peccandi vestigant. Nemo læditur, nisi à seipso, cum Christus omni potestate mea me privarit; & me totum exinaniverit. Aliàs etiam à *S. Pachomio* interrogatus, quare nunc non posset adversus Dei famulos

prævalere? respondit: Ex quo mirabilis Incarnatio Christi facta est in terris, nos sine viribus prorsus existere cœpimus, ita ut ab his, qui credunt in nomine ejus, illudamur ut passeret.

27. Dices: Si hæc, quæ memoremus, vera sunt, cur ergo tot à temptationibus victi, miserrimè se diaboli jugo mancipant? Respondet S. P. *Augustinus* serm. 197. de temp. dum eandem sibi objectionem proponens dicit: Dicit aliquis, si alligatus est diabolus, quare adhuc tantum prævalet? Verum est, fratres charissimi, quia multum prævalet, sed tepidis & negligentibus, & Deum in veritate non timentibus. Alligatus est enim tanquam innexus canis catenis, & neminem potest mordere, nisi eum, qui se ipsi mortiferâ securitate conjunxerit. Jam videte fratres, quam stultus est

homo ille, quem canis in catena positus mordet. Tu te illi per voluptates & cupiditates sæculi noli conjungere, & ille ad te non præsumit accedere: latrare potest, sollicitare potest, mordere omnino non potest, nisi volentem; non enim cogendo, sed suadendo nocet, nec extorquet à nobis consensum, sed petit. Hactenus gloriosus Doctor. Hinc Divinus Spiritus per Os Sipientis dicit: *Timentis Dominum non occurrent mala, sed in temptatione Deus illum conservabit, & liberabit à malis.* Quamobrem quisquis in prælio fortiter stare discipit, cordi suo Dei timorem pariter & amorem inserat, oportet; his enim duobus velut inexpugnabilibus muris obvallatus, nullum profectò patietur damnum à suis hostibus, tametsi undique circumeuntes quærant, quem devorent.

PARS QUINTA.

Differtur de technis & fraudibus dæmonis in Angelum lucis se transfigurantis.

28. **I**nfernalis ac venenosus serpens, qui primò intuitu terribilis est, ac non nisi in damnum nostrum merum evomit & spirat toxicum, novit quoque in resplendentem se transformare Angelum 2. Cor. 11. 14. *Ipsè Satanas transfigurat se in Angelum lucis.* Quando animas, serpentis instar, inficere & damnificare nequit, figuram mutat, & Angeli induit faciem, ut vassitæ & astutia sua illas luctetur. Observetur Apostolum de hoc monstro primò dicere: *Satanas*, deinde, *Angelum lucis*; quia ubi nihil ferocitate sua efficere potest, ibi adhibere studet meras astutias, fraudes & dolos. S. *Laurentius Justinianus* de hoc

serpente scribit: Quemadmodum si quis stellas cæli, aut pluviz guttas, seu arenam maris dinumerare voluerit, cassò consumitur labore; ita & quicunque varias dæmonum fraudes ad plenum referare conatus fuerit, supervacue defudabit, nempe ipsorum venenata malitia inscrutabilis est, & prorsus ignota mortalibus: Ita Sanctus & primus Venetorum Patriarcha de Monastica Conversatione cap. 12. Nam quem deicere non valet pravis suggestionibus, hunc subruere adlaborat sancta ei suggerendo, puta abstinentiam, cilicium, corporis macerationem &c. Ast horum operum labore bonum non intendit, sed malum,

malum, quod inde indirectè confurgere potest; ut nimirum quis debilitetur, corporis sanitas enervetur, & ad alia devotionis opera, quæ majoris sunt momenti & emolumenti, inhabilis redatur.

29. In historiis *Societatis JESU* lib. 15. num. 14. legere est de quodam Magistro, qui cum humanioribus literis infudaret, dæmon ei in specie *S. Pauli* apparuit, hortatusque est, ut relicto vano illo literarum studio, suas potius Epistolas perolveret. Ratus Magister hanc vocem *S. Pauli* esse, protinus Tullium abjicit, *S. Pauli* Epistolas arripit, easque, cum diu legeret Superioribus omnino insciis, eò tandem progressus est, ut Societate exierit infelici prorsus eventu. Nimirum imitari conatur aliquos fures, qui holoserici vestibus induti incedunt, ut omnem furri suspicionem amoveant, facillèque ad homines accessum habeant: Sic etiam versutissimus hostis omnem mentitur humanitatem ac pietatem, ut facilius admittatur ad hominem, & decipiat. Sic circumventus est quidam Juvenis, qui sex annis sanctè in eremo vixerat, cui dæmon in schemate Anachoretæ cujusdam apparens suavit per suasitque, ut secum ad propius abjunctam iret Ecclesiam, perceptum nempe SS. Eucharistiæ epulum. Quid sanctius hoc consilio? nihilominus fuit huic solitatio primordialis occasio suæ ruinæ. Nam licet agnovisset consilium fuisse diabolicum, tamen vanæ gloriæ motu in semetipso agitari cœpit, eò quod per illum ad nihil mali parandum inductus fuisset, quin potius ad bonum invitasset, ac proinde mirè in eo sibi complacuit. Quia vero fraudulentus inimicus videbat, quod per hoc Monachi lucratu fuisset consensum, progressus est ul-

terius suggerendo illi, quod propter mortem Patris, & relictas ab eo multas facultates, inter pauperes disperriendas, necessum esset, ut hujus boni operis exequendi causa ad domum se paternam reciperet, cellæque suæ tantisper valediceret, cui etiam consilio protinus acquievit: Ad quam cum iret, nunquam rediit ad cellam, & mortuus est in peccato, uti infra serm. 55. num. 13. fusiùs habetur.

30. Enim vero, Sicut novacula apprime exacuta ita comam abscindit, ut, qui raditur, nihil sentiat; sic etiam diabolus, quæ est calliditate atque versutiâ, dolos ita machinatur, ut animæ gratiam, hoc est virtutem & scientiam detondeat, ut ea sibi hæc ornamenta detrahi non sentiat. Siquidem tanta est ejus versutiâ, ut homines perfectiores moveat, ut magnis passibus tendant ad perfectionem, & vitæ sanctitatem, ac incessanter excessivæque austeritate affligant sua corpora. At in quem finem? ut nimirum præcipitentur, & prolabantur in vanam gloriam & præsumptionem. Sic circumvenit hic stygius tenebrio, in Angelum lucis transfiguratus, *Heronem* Monachum, qui postquam annos 20. vitam in deserto austerissimam traduxisset, tandem post tantos labores ab insidiatore delusus gravissimo lapsu corruens, cunctos in eremo constitutos luctuoso dolore percussit. Dæmon vultum Angelicum præferens eisdem apparuit, atque semetipsum in puteum præcipitem agere jussit, utpote, qui magnum, ut aiebat, virtutis suæ meritum probaturus esset, cum inde exisset illæsus. Quem Monachi semivivum inde extraxerunt, in sua tamen obstinatione mortuus est, à dæmone delusus. Sic & alium Eremitam (ut refert *S. Climacus*

inacus in scala Paradisi gradu quarto) decepit, inducens eum ad sanctissima quæque opera exercenda. Sed quo fine? ut nimirum postmodum ei persuadere posset, ipsum jam esse sanctum, nihilque aliud ei deesse quàm aureolam Martyrii, proinde suggerit ei, ut se de rupe præcipitem daret, persuadens illi hoc pacto fore Martyrem, & mox cælos ingressurum. Quàm rectè proinde scribit de dæmonis astutia S. Gregorius lib. 32. moral. cap. 17. inquit: *Hostis nostri malitia tantâ se parte palliat, ut plerumque ante decepta mentis oculos, culpas virtutes fingat, & unde quisque quasi expectet præmia, inde dignus est æterna invenire tormenta.*

31. Profectò optimè Z'zania inter triticum tam bono ordine seminare novit dæmon, ut unum ab alio vix discerni queat; unde S. Laurent. Justinian. de discipl. & perf. Monast. c. 12. ait: Viros perfectos ad spiritualia assuetos inter certamina callidè semper observat, illis namque in lucis Angelum transfiguratur se, & vitia sub virtutum specie suadere continuò nititur. Nam sub colore zeli furorem inferit, sub justitiæ imagine crudelitatem, sub velamine charitatis carnalem affectionem, sub prætextu honoris Dei privatam laudem, & sub desiderio salutis animarum, prælationis officium suadet, ut quæratur. Hæc ille. Ac proinde S. Anselmus in citatum Apostoli textum monet, ut circumspiciamus. Cum sic sese transfiguratur, opus est, inquit, nobis judicare & dignoscere, ne fallendo ad aliqua perniciofa deducatur.

32. B. Petrus Damiani l. 6. ep. 18. de quodam Monacho refert, qui in cella sua assiduus existens, quantum exterius apparebat, vir magnæ simplicitatis erat, nomine Martinus; hunc vix dies

aliquis præteribat, quin dæmon illi vel appareret visibiliter, vel illum nocturno tempore in somno audiret loquentem, qui unâ cum ipso Psalterium, aliasque preces recitabat: aliquando vero (inquit S. Pater) reatibrarum author se transfiguravit in Angelum lucis, ei que quasi legem dictando mandavit: *Cave, quia Angelum Dei & aspicere, & alloqui meruisti, indignum est, ut de cætero cum hominibus loquaris.* Proctinus ille tanquam mandatum divinitus accepisset, à Fratrum se funditis colloctione removit seque sub rigida silentii censura constrinxit. Cùmque tam Abbas Monasterii, quàm alius quidam Monachus, nomine Romanus, vehementer illum, ut loqueretur, urgeret, ipse verò Abbati respondere pertinaciter abnueret. Hic portas cellæ ejus è cardinibus dejici imperans, obstinatum hunc silentiarium virgis cædi jussit, donec obstinati & indiscreti silentii sui redderet rationem. Tandem vero, cùm nec hæc viâ quidquam ab illo obtinere potuisset, his eum verbis Abbas est allocutus: Idcirco antiquus adversarius bonorum semper operum inimicus, silentium tibi tentavit imponere, ut & fructum fraternæ ædificationis amitteres, & illi, qui à te sublevandi erant, tuæ consolationis auxilium non haberent. Sic itaque frater, concludit S. Petrus Damiani: quia non ex malitia, sed ex simplicitate peccaverat, ad mentem quantocius rediit, & contemptâ suggestionem diaboli, admonitionibus pii Patris acquievit.

33. Ex quibus proinde liquet, quòd sæpe versutissimus dæmon nullum ponat obstaculum, imò plurima promoveat devotionis exercitia, ut decipiat multas animas in servitio Dei, ad cauri inflat venatoris (cui satis est, quod aviculam

culam capiat ungue, etsi toto corpore libera extra laqueum voluerit) sufficit ei, unicum duntaxat transgrediamur præceptum, novit etenim: *Qui in uno deficit, factus est omnium reus. Jacob. 2. 10.* Gigas Goliath nudam & discoopertam solum gestabat frontem, & in hac percussit ipsum David, & prostravit. Prudens & providus Bellidux, quamvis noverit urbem esse munitissimam, exploratâ tamen parte ejus debiliori, minimum ei sufficit ostium, per quod ad urbem capiendam pateat aditus. *Phariseus* frequens erat in templo, faciebat orationem, eleemosynas, jejunia, à vitiis abstinebat, alienabat se à cursu mundi: *Luc. 18. 11. Non sum sicut ceteri hominum &c.* Nilominus demon suum obtinuit intentum per viam præsumptionis & superbix, quâ despiciebat alios, & seipsum extollebat. *Quid prodest, si peccata quis luxuriâ defeat, ait Ven. Beda cap. 15. Luc. & tamen adhuc avaritiæ æstibus anhelet? Aut quid prodest, si iræ culpas jam*

lugeat, tamen adhuc invidiæ facibus tabescat? Omnibus & singulis notum est Axioma illud: *Bonum ex integra causa, malum ex quolibet defectu.* Virgines illæ, quæ à nuptiis rejectæ fuerunt, attestante Spiritu veritatis, virgines erant, & tamen demonis laqueis irretitæ sunt, in ejusque cesserunt prædam; error earum fuit, quod non habuerint oleum in lampadibus. *Lampades nostræ extinguuntur.* Vas est cor, oleum est Spiritus veritatis, qui nutrit & conservat opera bona, & hic Spiritus ille est, qui operatur in anima contemptum & displicentiam sui ipsius, quod quis se abominabilem æstimet coram Deo. Quando igitur existimamus nos esse acceptos Deo, nostræque satisfacere vocationi & obligationi, scire oportet astutiam esse hujus serpentis, tunc enim in priori statu constituti sumus, propria namque existimatio illa & præsumptio totum illud dissipabit meritum, quod aliàs anima nostra lucraretur per sua bona opera.

PARS SEXTA.

De remediis, quibus tentationibus resistere, easque evincere & superare possimus.

34. **Q**uemadmodum miles pacis tempore in sciamachiis sese exercere solet pugnis umbratilibus, quò nempe ad regendum gladium sensim manum assuefaciat, artemque addiscat, quâ post utatur, cum seriò pugnandum sit; Ita pariter spiritualis Christi miles, sub sanctæ Crucis labaro militans, pacis tempore varia stratagemata excogitare debet, quanam ex parte hostem aggredi oporteat, quibus mediis uti, quò certaminis lauream reportare

valeat, pro quo servient documenta sequentia. Primum remedium ad expugnandum nostrum inimicum est, quod nobis suggerit S. Jac. c. 4. dicens: *Resistite diabolo, & fugiet a vobis.* Oportet ergo resistere, & quidem statim sub initium suggestiones diabolicæ sunt repellendæ, priusquam figant pedem. *Nolite bonum dare diabolo. Ephes. 4. 27.* Quia, ut bene monet pius *Autor libelli de imitatione Christi, Facilius hostis vincitur, si ostium mentis nullatenus involare sinitur, sed extra*
linen

limen statim, ut pulsaverit, illi obviatur. Hinc cum S. Pachomius dæmoni apparenti exprobraret, quod homines, à quibus læsus non sit, diu nocturne improbiſſimè infeſtet; respondit ille: Nos ad fores pulsamus, dare aditum, aut negare penes vos est: Si aperitis, mox intrò ruimus, & imaginationem occupamus, unde facillimum nobis est, cæcam voluntatem, totumque hominem expugnare. Quod si resistitis, & mox initio prohibetis ingressum, & ea, quæ à nobis suggeruntur, non solum non suscipitis, verum nec libenter attenditis, sicut fumus dissipatur in aëre, sic à vobis pellimur, & fugamur.

35. Oportet ergo tentationibus calidè se insinuantibus aurem minimè præbere, sed has velut rem nullius momenti contemnere & vilipendere. Quemadmodum enim canis ex domo profiliens, & pertransientes allatrans, si ab iisdem faxis petitur, magis furere, latrare, & post viatores cursitare solet; si vero ad furem canem non attendunt, sed viam suam pergunt, confestim canis à latratibus cessans in domum redibit. Pari modo contingere solet in tentationum conflictu constitutis; si enim has contemnunt, facillè illas superabunt, si vero his intendunt, causam inquirunt, ac nimium formidant, easdem magis magisque semper augebunt, sequæ non mediocri labendi periculo exponent. Quod probatur *Veterum Patrum* paradigmate. *Smaragdus Abbas* apud *Rodriquez* p. 2. tr. 4. c. 9. narrat, aliquando vidisse Religiosum quempiam duos dæmones inter se fabulantes, quorum alter; Hem, ait, ut tibi succedit cum tuo Monacho? Ex sententia, respondit alter; nam quidquid ipsi suggero, arripit, & cogitando fovet, &

dum postea relegit, & ortum & occasionem, progressum, moramque inquirat, misero cerebrum perturbo, & ad insaniam propè redigo; At ego inquit alter, cum meo Monacho admodum nihil promoveo, quia quamprimum ipsi cogitationem pravam injicio, mox ad Deum, aut aliam cogitationem recurrit, unde nullus mihi ad eum accessus patet. Non immerito ergo canit *Ovidius De remedio amoris*:

Principis obsta, serò medicina paratur.

Quum mala per longas invalère moras.

36. Quamobrem si quando te aggreditur *Satanas* tentationem ingerens, ut cor tuum per peccatum introire possit, tu noli multum cum illo disceptare, sed tantum responde illud Christi: *Matth. 4. 10. Vade satana, scriptum est enim: Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli servies.* Sic ejus dissipabis suggestiones. Mulier fidelis viro suo, si epistolas aliquas recipiat ab adultero eam sollicitante, statim ac illas recipit, & advertit ejus nefandum desiderium non immoratur his literis, imò nec perlegit, nec servat eas, sed igni tradit, ut omnem à se infidelitatis cogitationem, vel occasionem statim propellat. Sic anima, quæ Deo fidelis est, dum à dæmone ad peccatum & spirituale adulterium, tentationibus multis, quasi quibusdam literis sollicitatur, nihil debet immorari, sed statim succensere nefandæ suggestioni, illamque amoris fidelis igne succendere, nisi infidelitatis suspicionem aut periculum incurrere velit.

37. Alterum remedium est, meditatio Novissimorum, ut innuit *Sapiens*: *Memorare novissima tua, & in æternum non peccabis.* Quemadmodum ergo pro pueris, ut à lacte avellantur, solet ali-

quid

quid *sinapis*, vel *absinthii* admoveri uberibus, ita quoque ut carnis tentationibus ebnoxius, ab uberibus voluptatis avellatur, cogitet amaritudinem futuram, vermésque carnem rodentes, imò conscientiae vermem, statim ac peccarit, ipsum transigentem. Cogitet illud *Job*: *Putredini dixi, Pater meus & Mater mea, & Soror mea vermi- bus*. Hoc stratagemate carnis insultum generose vicit quidam Senex in Eremo Scytica commorans. Cum enim hic venerabilis vir pulchritudine cujusdam mulieris graviter & diu tentaretur, & has immundas cogitationes penitus abolere per mortis memoriam satageret, submisit ei divina Providentia hominem ex *Aegypto*, à quo didicit feminam illam formâ præstantem fato concessisse. Quapropter tugurium suum Deo committit, & ad defunctæ foeminae sepulchrum properat. Hic ille sædum Cupidinem triumphaturus, rem sic aggreditur. Noctu à tumulo saxum amolitur, terram egerit, & ad cadaver penetrat. Ubi seipsum affatus: En, inquit, thesaurum tuum, en tuas delicias; quin aufers rem tibi charissimam? Pars certè de hoc auro, quod effodisti, asportanda erit. Dixit, & fecit, partemque mortualis velaminis, sanie ac tabo fluentis, abstulit. Regressus in casam suam, benè olentem hanc prædam ante oculos suos posuit assidue aspiciendam, séque tamdiu fetore hoc cruciavit, donec sordidas cogitationes ab animo extirparet. Ita habetur in *Vitis Patrum* lib. 5. libell. 5. num. 22.

38. Tercium adversus tentationes amulectum est, dum eas viris probis, & in spiritali militia expertis manifestamus. Nam, ut docet *S. Cyprianus*: *facilis est cura, ubi plaga perspicua est, & citò ad* Gramm. Reliq. Pars I.

sanitatem medelâ subveniente perducitur vulnus, quod videtur. Ut exemplo proprio didicit *Serapion Abbas*, qui, ut scribit *Cassianus* coll. 11. furtum, & gulæ peccatum Abbati coram aliis aperiens, dæmonem in specie lampadis accensæ è sinu egredientem videre meruit, & deinceps liber ab omni tentatione mansit. Item *S. Juvenis*, & gloriosus Christi Martyr *Astion* acrem pugnam cum dæmone habebat, quam quoad celavie Magistrum *S. Epictetum* (qui simul cum suo discipulo *Astione* Martyrii laureâ à Deo donatus est) frustra pugnavit: ut verò immunditiam cordis aperuit, quasi factâ portâ & viâ erupit inimicus de sinu tentati in forma nigri pueri cum ignea facula, vox ejus erat: *Confessio tua, Astion, magnas meas hodie vires confregit, & una oratio vestra me in omnibus invemem ac desolatum fecit*. Sed & alius quidam Senex, cum Monachus quidam à cogitationibus immundis vehementer impetitus, ad eum pro confortatione recurrisset, respondit: Non concedas diabolo, nec relaxes animum tuum, sed magis quoties molestus est dæmon, veni ad me, & increpatus abscedet: Nihil enim sic extædiat dæmonem fornicationis, quomodo si revelentur stimulationes ejus, & nihil eum sic lætificat, quomodo si abscondantur cogitationes. Hâc piâ adhortatione frater ille animatus, semper ad Senem, quotiescunque molestabatur immundis tentationibus, accurrebat, eidem suas pandens cogitationes. Tandem dixit ad Senem: Abba Pater, exhibe mihi charitatem, & da mihi bonam doctrinam. Cui *Venerabilis Senecio* ait: Crede mihi, fili, si Deus cogitationes malas, quibus ego impugnor, tibi imponeret, earum onus non sufferes, sed miserè iisdem succumberes. Vix

M m m

hæc

hæc elocutus est, mox Deus intuitu hujus humilitatis actus, à Sene exerciti, fratrem prædictum à carnalibus tentationibus liberavit. Unde patet, quantum Deo placeat vera sui ipsius submissio, quantumque fructificet diabolicæ suggestionis humilis manifestatio apud Patrem suum spiritualement, & peritum animæ medicum.

39. Quartum antidotum contra diabolicæ tentationis virus est, quod nobis Cælestis Medicus Christus præscripsit in hæc verba *Matth. 26. 41. Vigilate & orate, ne intretis in tentationem.* Hinc Joannes Avila dicere solebat: Tentatio ad te, tu vero ad Deum. Quemadmodum pueruli perterrefacti statim confugiunt ad sinum Matris, sic nos, cum aliquâ tentatione pulsamur, per preces confugiamus ad Deum, inquit S. Chrysostomus. Quem in finem Joannes Abbas, teste Cassiano, Versum Deum in adiutorium &c. singulariter commendat, quod scilicet hic versus omnibus, infestatione dæmonum laborantibus, inexpugnabilis murus sit, & impenetrabilis lorica, ac munitissimus clypeus. Quemadmodum enim homo sedens (est ejusdem S. Abbatis similitudo) sub arbore grandi & respiciens feras diversas, & serpentes venientes ad se, cum non possit eis resistere, subit in arborem & salvatur; Ita & Monachus sedens in cella, & videns pravæ cogitationes, confugit ad Deum per orationem, & salvabitur. Hoc modo seipsum salvare studuit inclytus Ecclesiæ Doctor, S. Hieronymus, qui suarum tentationum tempestatem, victoriâque inde relatam ad Eustochium virginem scribens in hæc verba depingit: O Quoties ego ipse in eremo constitutus & in illa vasta solitudine, quæ exusta solis ardoribus horridum Monachis præstat habitaculum, putabam me romanis interesse deliciis.

Sedebam solus, quia amaritudine repletus eram. Horrebant sacco membra deformia, & squalida cutis situm æthiopice carnis obduxerat, quotidie lacrymæ, quotidie gemitus, & si quando repugnantem somnus imminens oppræssit, nuda humo vix ossa hærentia collidebam. De cibis verò & potu taceo, cum etiam languentes aquâ frigidâ utantur, & costum aliquid accepisse luxuria sit. Ille igitur, qui ob gehennæ metum tali me carcere damnaveram, scorpionum tantum socius & ferarum, sæpe choris intereram puellarum. Pallebant ora jejuniis, & mens desideriis æstuabat in frigido corpore, & ante hominem suâ jam carne præmortuum sola libidinum incendia bulliebant. Itaque omni auxilio destitutus, ad JESU jacebam pedes, rigabam lacrymis, crime tergebam, & repugnantem carnem hebdomadarum inediam subjugabam. Non depudescio infidelitatis meæ, quin potius plango me non esse quod fuerim. Memini me clamantem diem crebro junxisse cum nocte, nec prius à pectoris cessasse verberibus, quam rediret Domino increpante tranquillitas. Ipsam quoque cellulam meam, quasi cogitationum mearum consciam pertimescebam. Solus deserta penetrabam, & ubi concava vallium, aspera montium, rupium corrupta cernebam, ibi meæ orationis locus, ibi illud miserrimæ carnis ergastulum, & ut ipse mihi testis est Dominus, post multas lacrymas, post calo inhaerentes oculos, nonnunquam mihi videbar interesse agminibus Angelorum, & lætus gaudensque cantabam: *Post te in odorem unguentorum tuorum currimus.* Si autem hoc sustinent illi, qui exeso corpore solis cogitationibus oppugnantur, quid patitur, quæ deliciis fruitur? Hactenus S. Hieron. Qui satis

ratis abundeque declarat, quantam cum sua carne luctam passus sit, quam rigidus fuerit in suummet corpus censor, quam duris illud modis habuerit, quo denique solatio sit inundatus, postquam victoriam ab hoste reportavit.

40. Verum enim vero, si omnibus prædictis remediis tentatio non pelleretur, sed etiamnum duraret, tunc tentatus summopere cavere debet, ne propterea pusillanimis fiat, animoque concidat. Ut enim si nauta semel à timore occupatus est, ad navim regendam prorsus ineptus evadit; ita animus tentati, si timori cesserit, manifesto victoriæ amittendæ periculo se exponit. Hinc Magnus Anachoretarum Pater, S. Antonius suis extremum vale dicturus dicebat: Vos, ô viscera mea, admoneo, ne tanti temporis laborem repente perdati, varias dæmonum nostris insidias: vidistis eorum impetus feroces & vires effeminatas. JESUM suspirate, & credulitatem Nominis ejus vestris figite mentibus, & à certa fide universi dæmones fugabuntur. Et paulò post subdit. Una est ratio vincendi inimicum, lætitia spiritualis, & animæ semper cogitantis Dominum jugis recordatio. Quod ejusdem S. Abbatis exemplo comprobatur. Nam cum aliquando diaboli varias bestiarum formas induti ipsum cingerent, & veluti jamjam laceraturi terrent, impavidus magnæque lætitiæ gestiens ad eos dixit: Ah! ut vestra vis habet, quam vestri dentes torpent, quam languet impetus? Certè si quid virium haberetis adversus me, unicus sufficeret, quid ergo opus apparatu tanto? En adsum, lacerate me, devorate me, si à Deo permissum est vobis, sin minus, frustra est rabies vestra.

41. Porro, dici nequit, quantopere

talis animi alacritas stygium Tyrannum affligat, ejusque vires enervet. S. Teresa in itin. perf. cap. 23. dicebat: Non habet dæmon potentiam ad generosas & resolutas animas tentandas, ab illis enim sibi imprimis metuit: Experientiâ quippe jam novit magnum sibi ab illis damnum accidere, & quidquid producit ac dirigit ad nocendum illis, hoc totum tam in ipsarum quàm aliarum commodum cedere, & se damnum referre. Quocirco si victricem palmam de nostris hostibus referre cupimus, fortitudinem, & spiritualem animi lætitiâ conservemus necessum est. Siquidem, S. Climaco teste, inimici nostri intuentur animarum nostrarum vultus, & si illos viderint formidare, contrahi vel immutari, contra nos acerbius armantur; Intelligunt enim verutissimè timorem nostrum. Magno igitur adversus illos animo arma capiamus; contra eum enim, qui alacriter pugnat, nullus oppugnando prævalet. Sic Climacus in Scala Parad. grad. 1.

42. Denique sicut quæ ante tentationem, & quæ in illa, præstanda sunt, Religiosus scire debet; ita pariter aliqua notare & servare debet post tentationum conflictum, hæc autem tria sunt: nimirum, Primo, ut debita Deo pro obtenta victoria gratiæ ferventer persolvantur, dicendo cum S. Davide: Ps. 143. *Benedictus Dominus Deus meus, qui docet manus meas ad prælium, & digitos meos ad bellum.* Secundo, ut non putetur debellatum esse, si semel victoria obtenta est; nam ut sapienter advertit Ven. Beda sup. Lucam. Sæpe antiquus hostis, postquam menti nostræ tentationum certamen inflixerit, ab ipso suo certamine ad tempus recedit, non ut illatæ malitiæ finem præbeat, sed ut corda, quæ per quietem secunda reddidit, repente rediens, facilius inopinatè irrum-

pat. Huc etiam pertinet, ut non abjiciat animum, aut contristetur, si devictis gravioribus hostibus, advertat se adhuc à minoribus infestari. Nam ut sapienter discurret S. Gregorius l. 4. moral. Hoc divina dispensatione agitur, ne ex omni parte virtutibus splens in elationem sublevetur, & dum in se parvum quid reprehensibile videt, & tamen hoc subjugare non valet, nequaquam sibi, sed Authori victoriam tribuat in his, quæ subigere fortiter valet. Ita S. Gregorius libro 4. moral.

Advertendum Tertio, ut si quis in temptatione cecidisse ac succubuisse se advertat, animis non concidat, sed potius salubrem Thomæ Kemp. l. 3. c. 6. doctrinam ac consilium sequatur: Certa tanquam miles bonus, & si interdum ex fragilitate cor-

rui, resume vires fortiores prioribus, confidens de ampliori gratia. Permittit autem nonnunquam divina Sapiencia etiam Electos in peccatum labi, ut hi ex propriis lapsibus in virtutum semita ambulare discant. Nam ut S. Gregorius apud Rodriguez p. 2. tr. 4. c. 7. docet. Sicut nutrix aut Mater filiolum pedes promoveri edocens, aliquantulo subinde spatio à se removet, sed mox ad se retrahit, nec curat, licet subinde pusillus cadat, satius hoc esse judicans, quam si omnino ambulare non addiscat; Sic Deus, quasi Nutritius Ephraim, ad lapsus electorum suorum ex infirmitate contingentes conivertet, ut securius meliusque in via perfectionis progredi discant.

S E R M O XXXI. DE RESIGNATIONE IN DIVINAM VOLUNTATEM.

Nolite conformari huic sæculo, sed reformamini in novitate sensus vestri, ut probetis, quæ sit voluntas DEI bona, beneplacens, & perfecta. Rom. 12. vers. 2.

PARS PRIMA.

Exercitium Resignationis omnibus aliis piis operibus palmam præripere ostenditur.

1. **A**D plenam hujus virtutis explanationem, opus foret Angelicæ potius quam humanæ linguæ, siquidem ad hanc sat deprædicandam omnium Oratorum encomia vix

sufficerent. S. Bernardus vocat eam, *Hamilitatis Summam*. Alius quidam Vir omnino eruditus & pius, apud Taulerum in fine serm. de Sancti. vocitat illam, *Virtutium Summarium*, & omnis doctrinæ *Breviariū*.

viarium. *Alphonsus Madrilienſis* cap. 1. & 2. fuſè docet, hoc exercitium alia in tantum ſuperare, quantum ſol ſplendorem candelæ, & mare integrum unicam guttam excedit. *Venerab. Bloſius* etiam de hoc ita ſcribit: Qui ſeipſum ut hoſtiam vivam ad Dei gloriam offert ipſi Domino, ad perferendam pro acceptiſſima ejus voluntate patienter ex vero amore, omnem languoris acerbitem; ipſam etiam mortem, & quidquid ſibi Dominus in tempore & æternitate immittere voluerit. Hic ſi (inquam) ſeſe ex pura dilectione cum perfecta ſui reſignatione ad omnem pœnam, pro honore divinæ Juſtitie tolerandam, animo ſpontaneo obtulerit, ipſe neque infernum, neque purgatorium ſubibit, etiamſi ſolus omnia peccata totius mundi commiſſet. Cui ſuffragatur *Joannes Gailer* Apoſtolicus ſuo ævo Prædicator; Si te, inquit, quotidie ex integro divinæ voluntati ad omnes illius nutus promptum paratūque offeras, veniam noxis obtines, tantūque gratie mereris, ut poſſis non tantum inferiorum rogos, ſed & piaculares flammas non timere. Sincera hæc tu oblatio ad omnem Dei voluntatem exequendam, pœnitentiarum & indulgentiarum loco eſt. Ita dictus Author de ſpirit. peregr. propriet. 7.

2. De hujus virtutis excellentia ſic etiam *B. Suſo* apud *Bloſium* in concl. anim. §. 4. loquitur: Perfecta vita non in eo potiſſimum ſita eſt, ut conſolatione abundes, ſed ut voluntatem tuam divinæ permittas ac reſignes voluntati, tam in amaris quàm dulcibus. Nulla eſt perfectior & excellentior reſignatio, quam in ſui derelictione eſſe reſignatum: neque eſt, quod quis admodum prægraveretur, ſi parum experiatur ſpiritualis dulcedinis, cogitet potiùs eâ ſe indignum: vera in omnibus tam certis quàm incertis

rebus reſignatio ſui in voluntatem DEI hominem proculdubio extra caſus & pericula omnia eripit, atque in omnibus vera eum pace gaudere facit. Ita *Suſo*. Cui conſonat Sanctus ille Vir *Thomas Kemp* in perſona Chriſti ſic loquens: Non ergo exiſtimes te veram pacem inveniſſe, ſi nullam ſenſeris gravitatem: nec tunc totum eſſe bonum, ſi neminem pateris adverſarium: nec hoc eſſe perfectum, ſi cuncta ſiant ſecundum tuum affectum. Neque tunc aliquid magni te reputes, aut ſpiritualiter dilectum exiſtimes, ſi in magna fueris devotione atque dulcedine, quia in iſtis non cognoscitur verus amator virtutis; nec in iſtis conſiſtit perfectus & perfectio hominis. In quo ergo Domine? In offerendo te ex toto corde tuo voluntati divinæ, non quærendo quæ tua ſunt, nec in parvo, nec in magno, nec in tempore, nec in æternitate: Ita ut una æquali facie in gratiarum actione perman eas, inter proſpera & contraria, omnia æquâ lance penſando. Si fueris tam fortis & longanimis in ſpe, ut ſubtractâ interiori conſolatione, etiam ad ampliora ſuſtinenda cor tuum præparaveris, nec te juſtificaveris, quaſi hæc, tantæque pati non deberes; ſed me in omnibus diſpoſitionibus juſtificaveris & ſanctum laudaveris, tunc in vera & recta via pacis ambulas, & ſpes indubitata erit, quod rurfus in júbilo faciem meam ſis viſurus. Sic habet lib. 3. de imitatione Chriſti, cap. 25.

3. *Sapiens* ait: Prov. c. 12. Non contriſtabit juſtum, quidquid ei acciderit. Nimirum quamvis juſto, qui videlicet voluntatem divinam, ſuam reputat, multa adverſitatum genera obviant, nihil tamen horum eum movebit, aut perturbabit, ſed quandam hic in terra felicitatem ac beatitudinem adeptus erit. Etenim

nim incredibili quadam pace & tranquillitate gaudebit, animaque illius perpetuo quodam gaudio & jucunditate perfundetur. Id quod *Drexelius* confirmat his verbis: Quisquis hanc propriae voluntatis cum divina conformationem perfecte attigeris, omniaque velut de manu Dei cupide amplexatus fueris: hæc tua in hoc orbe inferiore beatitudo erit; fruëris perenni quodam gaudio, & lætitiâ non multis notâ, hæc enim felicitate fruuntur homines intimâ familiaritate Deo conjuncti: *Beatus es & bene tibi erit.* Certum siquidem *Paulinum* illud: *Non est Regnum Dei esca & potus, sed justitia, & pax, & gaudium in Spiritu Sancto.* Qui enim in hoc servit Christo, placet Deo, & probatus est hominibus. Uti autem in cælo nulla est vicissitudo, nullum (ut sic loquar) heri aut hodie, sed continuus quidam sibi que semper simillimus æternæ voluptatis affluxus isque invariabilis, & nunquam non simul totus: *Quoniam mille anni ante oculos nostros tanquam dies hesternæ, quæ præterit;* Ita & ii, qui hanc suæ & divinæ voluntatis unionem adepti sunt, jam penè immutabiles, quicquid ærumnosæ vicissitudinis intercurrit, rationis imperio premunt: Omnis eorum gustus & oblectatio est Dei beneplacitum; exultat hinc inquietudo atque turbatio, quarum alioquin alia atque alia sine numero quotidie nascuntur: Voluntas illorum à Dei voluntate sic suaviter sopita est, ut cum videant à Deo proficisci universa, Sanctissimamque ejus voluntatem in omnibus impleri, molestiæ ipsæ, ærumnæque particulam gaudii secum afferant, quia in his ipsis molestiis ærumnisque divinam voluntatem reperiunt, & certius quam in rebus secundissimis. Ita quietem illorum altissimam, si fortè quid incurrat, nihil est certè, quod ever-

fat. *Qui confidunt in Domino, sicut mons Sion, non commovebuntur in æternum.* Hucusque *Drexelius* in *Heliotropio*. l. 3. c. 6.

4. Hactenus dicta pulcherrimo confirmantur exemplo, ut sequitur. *B. Johannes Taulerus* egregius Doctor in suis institutionibus narrat casum profectò stupendum. Integro octo annorum spatio assiduis precibus Deum obsecravit, hominem sibi monstraret, à quo perfectionis & cæli compendiosam viam addiscere posset. Eo igitur diè, quo hujus hominis alloquendi desiderio maximo tenebatur, nec aliud mallet, quàm videre Magistrum tam arcanæ veritatis, vocem cælitus allatam audire sibi visus, quæ sic moneret: Exeas, & ad Ecclesiæ portam te conferas, & ibi quod optas, experieris. Ille è vestigio Ecclesiam petiit, & in loco, de quo præmonitus erat, hominem offendit mendicum, pedibus gravi vulnere obductis, fœtore & squalore confectum, vestibus laceris fermè nudum. Salutat *Taulerus* virum, & bonum faustumque precatur diem. Cui Medicus: non memini malum à me unquam diem visum. *Taulerus*: Felicem te Deus reddat: Ille, quid adversitas, quid calamitas sit, ignoro. Cui denuò *Taulerus*: Dico, Deus te felicem faciat: Mendicus; & ego respondeo, me infelicem nunquam fuisse. *Taulerus* hominis ut ita loquar, pulsus accuratius exploraturus: Opto, ut omnia quæ desideras, eveniant. Ille, omnia pro voto succedunt. *Taulerus*: Ergo tu inter calamitosos solus beatus? in te solo *Jobi* regula exceptionem patitur dicentis: *Homo natus de muliere repletur multis miseriis?* Mendicus: Sic est, ut jam innui, nunquam enim infelicem diem me expertum recordor. Sorte, quam mihi Deus dedit, contentus sum. Felicitate non indigeo, quia semper felix

felix sum, habeo enim semper quod volo, ideo dico, me nunquam infausti temporis meminisse, quia semper votorum meorum sum compos. Quod si fames torqueat, laudo Deum providum Patrem. Si frigus affligit, si calor molestat, si aliis injuriis me cælum petit, pater Deum laudo. Cum aliquis me spernit & vilipendit, non tamen ob hoc à divinis laudibus desisto: Nam certus sum, non fortunam, non casum, sed horum omnium Authorem esse Deum, nec posse non esse optimum, quod Deus facit. Eveniat ergo quidquid velit, id semper gratissimum est, latèque animo tanquam de manu amantissimi & sapientissimi Patris suscipio. Quidquid Deus vult, hoc & ego volo, unde omnia succedunt, uti opto. Ille miser & infelix est, qui fortunam in se aliquid posse autumat. Hæc vitæ præsentis beatitudo est, tenaciter divinæ adherere voluntati. Dei voluntas optima & Sanctissima nunquam melior reddi, neque unquam depravari potest, nec mala fieri. Hanc ut sequar, omnem conatum impendo & studium, hæc curâ totam meam mentem occupo, ut nimirum semper id velim, quod Deus vult, & hoc dum volo, me omnino felicem arbitror. Tunc denovo ex homine illo *Taulerus* percunctabatur: Quæso, idemne sentires, si Deus in infernum te præcipitem agere vellet? Mendicus: A Deo in infernum deturbari? Scias me duobus pollere brachiis stupendi roboris, quibus Deum indissolubiler stringerem. Unum brachium est subiectissima humilitas, quâ me ipsum offero; alterum est sincerissima charitas, quâ Deum super omnia diligo; his ego Deum meum tam stricte & arcte amplecterer, ut eum, quocunque tandem mitterer, mecum traherem. Certum est, quod gratius foret extra cælum cum Deo

esse, quam in cælo absque Deo. Obstupuit *Taulerus*, intellexitque hanc profectò esse compendiosam illam viam, ad Deum tendentem, quam addiscere tam sollicitè desiderabat. Voluit tamen plura petere, & in lucem producere latentem in tam vili tugurio sapientiam. Quæsit ergo, unde & à quo missus huc venisset? Mendicus à Deo se missum assererat. *Taulerus*, ubi locorum Deum reperisti? Mendicus, ubi omnia creata deserui. *Taulerus*, ubi Deum reliquisti? Ille, in mentibus puris, ac bonæ voluntatis. *Taulerus*, dicas, quæso, qualis homo es? respondit Mendicus: Quisquis sim, sorte meâ tam contentus sum, ut eam cum omnium Regum opulentiis non commutarem. Rex est, quisquis sibi met novit imperare. Et *Taulerus*: Ergone te Regem esse credam? ubi tuum regnum? illic, ait Mendicus, & simul digito cælum monstravit: Rex est, cui Regnum illud in alto certis Chirographis transcriptum est. Denique *Taulerus* finem facturus quæstionibus: Quis ista, inquit, te docuit, quis hunc tibi animum injecit? respondit alter, Dicam Domine: Totosego dies fileo, & jam vel precibus, vel piis cogitationibus vaco: & hoc unicè curo, ut Deo semper sim conjunctissimus. Conjunctio & familiaritas cum Deo, divinæque voluntate docet hæc omnia. Plura quærere volebat *Taulerus*, sed in aliud tempus id differendum ratus, in præsentem valedixit. Dum abiit, multa secum cogitans: En, agebat ipse sibi, doctorem reperisti rectissimæ ad Deum viæ. Quàm verè *Augustinus*; Surgunt indocti, & cælum rapiunt, & nos cum doctrinis nostris sine corde, ecce ubi volutamur in carne & sanguine.

5. Quàm rectè proin tales Dei servos, qui in omnibus voluntati divinæ acquiescunt, æquiparat expertus vitæ spiritualis Magister, *Alphonsus Rodriguez* rubo ardenti,

ardenti, qui *Moyſi* oſtenſus conſumi videbatur, nec tamen conſumptus eſt; ita tamen hi in medio tribulationum igne verſentur, nihil tamen aduſtionis patiuntur, quoniam eorum animus imperturbatus manet. Affimilari etiam debent *Monti Olympo*, cui hoc ſymbolum attribuitur: *Nubes excedit Olympus*. Montis huius conſtitutio talis eſt, in vertice ejus ſumma eſt tranquillitas & ſerenitas, ac imperturbabili gaudet quiete, ſolum in latera ejus ſæviunt venti, & impetū faciunt tempeſtates, & reliquæ æris injuriæ regnant. Quemadmodum ergo hic mons continuâ gaudet tranquillitate, ſic devoti homines voluntati divinæ acquieſcentes, quamvis videant & experiantur mundi mala, perſecutionum tempeſtates, afflictionum turbines, reliquarumque miſeriarum procellas, attamen minimè perturbantur, neque his adverſitatibus frangitur eorum animus, quin imò fortiores & alacriores ad currendam virtutis ſemitam evadunt. Huic doctrinæ palam aſtipulatur *D. Chryſoſt.* hom. 11. in Epist. 2. ad Cor. dum hominem reſignatum cælis comparat dicens: Sicut cælum altius eſt imbribus ac pluviis, & cum nubibus obducitur, pati quidem putatur, ſed nihil patitur, ſi enim ſupra ærē quis elevaretur, ſolitam cæli pulchritudinem cum ſuis ſplendoribus cerneret; ſic homo juſtus, qui voluntatem divinam reputat ſuam, in adverſitatum fluētibus putatur pati, ſed revera non patitur, cenſetur turbari, ſed non turbatur, exiſtımant alii, quod mœroris obducatur nubibus, qui tamen non triſtaur, ſed jucundam conſervat ſerenitatem.

6. Talis profeſſo erat Doſtor Gentium *S. Paulus*, qui de ſeipſo ſic ſcribit: 2. Cor. 7. 4. Repletus ſum conſolatione, ſuperabundo gaudio in omni tribulatione noſtra. De *S. Martino* Epifcopo refertur, quod toto tempore

vitiæ ſuæ (quamvis innumerabiles calamitates & perſecutiones ſuſtineret) nunquam iratus fuerit viſus, aut triſtis, vel perturbatus, eò quod voluntatem ſuam cum divina perfectè conformaſſet. In *Vitis Patrum* lib. 5. n. 6. recenſetur Monachum quendam percunctatum eſſe ex *Theodoro Abbate*: Pater, dum ſtrepitus aliquando repentinus exoritur, aut quidquam ruinâ improviſâ proſternitur, an pavore animus tuus non corripitur? reſpondit *Theodorus*: Si cælum terra adhæreat, *Theodorus* non formidat, Deo etenim unitus eſt, ejusque voluntati omnia permittit. *B. Jacobonus* dicere ſolebat, ſe à conſcientia ſua quæſiſſe, cur ſe non ampliùs, ut olim, affligeret? Cui illam reſpondiſſe: hoc ea de cauſa facio, quia te divinæ voluntati penitus permiſiſti, & in eo, quod illa ſtatuit, abſque omni expoſtulatione acquieſcis. Hinc non ſine ratione monet devotus *Aſceta*, *Thomas Kemp.* l. 3. c. 37. dicens: Dixi tibi ſapiſſimè, & nunc iterum dico, relinque te, reſigna te, & fruëris magnâ in terra pace. Cum ergo tam excellentes & eximios progerminet fructus virtutis reſignationis, ideo profeſſo operæ pretium fuerit Apoſtoli monitum ſequi: *Noſcite*, inquit, conformari huic ſæculo (in quo nullum verum gaudium, ſed mera amaritudo, nulla conſtans quietes aut pax, ſed bellum continuum & perturbatio maxima reperitur) ſed reformamini in novitate ſenſus veſtri: ut probetis, quæ ſit voluntas Dei bona, id eſt, quæ Deus vult, beneplacens, id eſt, quo modo Deus vult, & perfectæ, id eſt, ut id ipſum velimus, quod Deus vult, & nolimus, quod non vult, eo modo & propter eandem rationem, propter quam Deus vult.

***
***
***

P A R S S E C U N D A.

De mediis seu motivis, quibus ad veram resignationem pertin-
tingere valeamus, nimirum primum omnia volun-
tati divinæ adscribere.

7. **Q**UO illud assequi, & opere im-
plere valeamus, quod olim Ma-
chabæi suis fratribus precabantur di-
centes: 2. Mach. 1. 2. *Beneficiat vobis
Deus, & det vobis cor omnibus, ut colatis
eum, & faciatis ejus voluntatem, &c.* Ne-
cesse est, ut firmiter credamus, nihil in
mundo fieri, si peccatum excipimus,
quod non à voluntate Dei dimanet, jux-
ta illud Sapientis: *Eccli. c. 11. Bona &
mala, vita & mors, paupertas & hone-
stas, à Deo sunt.* Qua de re sequens no-
bis subministrat documentum *Drexelius*
in *Heliotrop. l. 1. c. 1. §. 2.* sic loquens:
Omnia mundi mala (peccato secluso)
à Deo esse, hac ratione docent Theolo-
gi. In omni peccato duo sunt: culpa &
pœna. Deus est Auctor pœnæ, quæ in
peccato est, sed neutiquam culpæ. Ideo
si demamus culpam, nullum est malum
pœnæ, quod non fiat à Deo, aut ipsi
non placeat. Sicut autem mala peccati,
seu pœnæ, sic & mala naturæ oriuntur
à divina voluntate. Naturæ mala vo-
camus, famem, sitim, morbos, dolo-
res, &c. Quæ læpissimè nihil habent
cum peccato commercii. Itaque Deus
re ipsa (& ut in scholis loquuntur, *effec-
tively positive*) omnia pœnæ, naturæque
mala vult (intentione saltem secunda-
riâ) ob justissimas causas, solum pecca-
tum, seu culpam permittit. Ideo hæc
Dei voluntas *Permittens*, illa *Ordinans*
vocatur. Id igitur omne, quod nos
malum vocamus, à Dei voluntate est.
Ita Theologi. Hoc fundamentum altis-

Gramm. Relig. Pars I.

simè in animo jaciendum, maximi enim
refert, probè istud capere, idque sem-
per persuasissimum habere, pœnarum
& malorum omnium causam primam
esse voluntatem divinam, culpâ tamen
ut monuimus, semper seclusâ. Hæc ille.

8. Veritas hæc magis elucescet ali-
quibus exemplis, è sacris Paginis de-
promptis: in libris *Regum* registratur,
quod ex aula *Jeroboam* quidam Prophe-
ta ad populum suum redierit, &, quia
certum præceptum transgressus erat,
leonem in itinere sibi obvium habue-
rit, qui in Prophetam irruit, & pere-
mit, inde prædæ suæ custos factus. *Es-
erat cadaver ejus projectum in itinere, asi-
nus autem stabat juxta illum, & leo stabat
juxta cadaver.* 3. Reg. 13. 24. Ecce mi-
rum quid; leo hominem occidit, & asi-
num absque læsione reliquit, sed mira-
bilis est, quod qui vivum occidit, mor-
tuum non absumat. Cupis nosse causam
hujus? Audi *Gregorium*: *Qui occidendi
ausum habuit, ait S. Pontifex, l. 4. dial. c.
24. de occisi cadavere comedendi licentiam
non habuit. Creatura id tantum possunt,
quod Deus ipsis permittit, & non plus.* Agno-
sce à divina manu & permissione omnes
tuas profluere calamitates, veniant un-
decunque velint, sive à creaturis infe-
rantur rationalibus, sive à rationis inca-
pacibus, sive tuum proprium corpus, aut
spiritus te torqueat, id enim duntaxat
efficiunt, quod Deus ipsis permittit, &
nullum malum nisi Deo sic disponente
evenit.

Nnn

9. Do-

9. Doctrinam hanc Salvator noster sæpe sæpius proprio comprobavit exemplo. Capitur in horto, Petrus gladium stringit, & Pontificis servum ferit: siste, exclamat Magister, siste Petre, quid agis? Mitte gladium tuum in vaginam. Calicem, quem dedit mihi Pater, non bibam illum? Joan. 18. 11. Sed quid ais, dulcissime Redemptor? Cur hunc calicem Patri tribuis? Calicem amarissimæ passionis tuæ nonne Judas, Annas, Caiaphas, Pilatus & Herodes miscuerunt? Nonne ministri eorum illum impleverunt? cur ergo inquis: Calicem, quem dedit mihi Pater? Dicas, quæso, quis medicinam temperat & componit? Pharmacopola. Optimè, sed componitne medicamentum absque ordine & dispositione medici? Nequaquam. Nunc intelligis, quàm bene Dominus locutus fuerit: Dei Sapiencia ostendens, inquit S. Chrysostomus, hom. 82. in Joan. non illorum potentia id adscribendum, sed permissi sui. Hinc idem Salvator Pilato dixit: Non haberes potestatem adversum me ullam, nisi desuper tibi datum esset. Jo. 19. 11

10. Hanc doctrinam in praxim deduxerunt, & semper intellexerunt Sancti, neminem quidquam contra se posse, nisi à Deo data sit facultas. Præclarum illud patientiæ speculum S. Job, cum rerum omnium jacturam passus esset, se ipsum solabatur dicendo: Dominus dedit, Dominus abstulit. Videtur, quoddam Deo injuriam inferat, dicendo: Dominus abstulit, cum non Deus, sed dæmon abstulerit. Cur ergo non dixit, Dominus dedit, diabolus abstulit? & quæ causa, quoddam tantum infortunium in Deum retulerit, dicens: Dominus dedit, Dominus abstulit? Hæc est, sciebat enim, dæmonem non plus irrogare mali posse, quàm illi sit à Domino permissum. Explicat

hoc S. P. August. in Psal. 31. dicens: Non dixit: diabolus abstulit, ne forte dicatis: hæc mihi diabolus fecit: prorsus ad Deum tuum refer flagellum tuum, quia nec diabolus tibi aliquid facit, nisi ille permittat, qui desuper habet potestatem, aut ad poenam, aut ad disciplinam. Ad poenam impiis, ad disciplinam filiis.

11. S. Catharina Senensis dum vice quadam vehementer cuperet cognoscere viam, quæ posset ad perfectam voluntatis suæ cum divina conformationem pertingere, tunc apparuit ei Christus, idque eidem indicavit his verbis: Volo, ut certâ fide, altâ mente, ac frequenti consideratione mediteris me Deum tuum gloriosissimum, qui te ad beatitudinem fruendam creavi, æternum esse, Summum, Omnipotentem, vobisque omnia, quæ mihi sunt placita, facere, nec esse, qui vel tantillum meæ possit resistere voluntati, nec quicquam sine eadem voluntate mea vobis accidere, nihil prorsus, nisi me permittente, provenire. Amos Propheta c. 3. 6. idipsum affirmat, dum ait: Si erit malum in civitate, quod Dominus non fecerit? Quid clariùs ad rem dici potest? Ecce palam affirmat Vates, omnia mala, nobis provenientia à Deo ortum ducere; si malum poenæ sit, quâcunque demùm viâ, seu modo id evenire solet, illud vult Deus effectivè positivè; sin autem malum culpæ fuerit, iussè permittit. Ex quo consequitur Deum non esse causam peccati, quia tamen nobiscum concurrat ad entitatem, non tamen ad malitiam & deformitatem peccati, eâ planè ratione, quâ cælum concurrat ad motum pedis claudicantis, non verò ad defectum; de quo in scholis fusè tractatur.

12. Hinc Reges impios, qui propriâ superbiâ, & crudelitate impellente va-

riis flagellis populum Israël atterebant, Scriptura divinæ Iustitiæ instrumenta appellat. Sic legimus *Isaia. 10. Væ As-
sur, Virga furoris mei.* Ac de Cyro Per-
sarum Rege, per quem Dominus Chal-
dæos castigaturus erat, dicit: *Cujus ap-
prehendi dexteram. Isa. 45.* Unde præ-
clare ad hoc propositum scribit S. P. Au-
gustinus in Ps. 73. *Impietas eorum, tar-
quam securis Dei facta est: facit enim Deus,
quod plerumque facit & homo; aliquando
iratus homo apprehendit virgam jacentem,
cedit inde filium suum, ac deinde projicit
virgam ad ignem, & filio servat heredita-
tem.* Sic aliquando Deus per malos erudit
bonos. Hinc Regius Propheta David
cum à Semei malediceretur, ac lapidi-
bus impeteretur, isthanc injuriam ferro
vindicare volentibus ait: *Dominus præ-
cepit ei, ut malediceret David, & quis est,
qui audeat dicere, quare sic fecerit? dimit-
tite eum, ut maledicat juxta præceptum
Domini. 2. Reg. 19. 10.* Ille enim instru-
mentum est Dei, exequatur proinde
jussa Dei, quis scit, an non fortè respiciat
Dominus afflictionem meam, & reddat
mibi Dominus bonum pro maledictione hac
hodierna? Narrat *Josephus Hebraeus l. 14.
antiq. c. 17.* Cum de Herode *Ascalonita*
ad regnum suscipiendo ageretur, & alii
multi, quibus Herodis futura tyrannitas
ex evidentibus prognosticis sat perspecta
esset, strenuè sese opposuerunt, *Semeas,*
Vir Iustus & prophetico spiritu à Deo
donatus, liberè voto suo Herodi favit,
negans propter peccata eos posse domi-
nationem illius effugere, & cum omnes
obstupescerent: *Nolite mirari, inque-
bat, quòd meam pro Herode sententiam
dicam, eumque pro viribus Regem exopte-
re; Deus enim iratus vult impium vobis
Regem dominari, Herode autem deterio-
rem non reperit. Ille divini furoris flagel-*

*lum est, nam peccata vestra talem exigunt
pœnam.*

13. Depopulabatur Hunnorum Rex
(ut Auctor est S. Antoninus) hostilibus
armis Galliam, & omnia sanguine,
strage, & incendiis delebat, replebât-
que. Trojam pervenit, cujus urbis
Episcopus S. *Lupus* erat Sacris indutus
vestibus & pontificalibus indumentis
unà cum Clero ei obviam pervenit.
Interrogavit *Attilam*; tu quis es, qui
terram ita dissipas & conculcas? Re-
spondit Tyrannus: Ego *Attila* sum,
Hunnorum Rex, flagellum Dei. Ad
quam vocem iussit Episcopus portas ci-
vitatatis aperiri ei, & ait: Benè veniat
flagellum Dei, lubenti promptoque ani-
mo te suscipimus, agnoscimus enim
Omnipotentis Dei brachium, quod tuâ
utitur operâ, nec tamen alia attentabis,
nisi quod tibi permittet. *Attila* per me-
dium urbis totum exercitum duxit, nullâ
omnino neque hominibus neque eorum
facultatibus illatâ injuriâ. Unde etiam
constat, neminem posse nobis injuriam
inferre absque Dei nutu voluntatēque.

14. Hanc veritatem eminentissimi
quique Philosophi vel solo lumine natu-
rali perspexerunt, dixeruntque, tam-
etsi respectu causarum secundarum mul-
ta fortuitò eveniant, respectu tamen
primæ causæ fortuita ea non esse, sed
valde deliberatè, ex proposito ac desti-
nato fieri. Quam rem hæc declarant si-
militudine: Pone & finge Servum ne-
gotii cujusdam conficiendi causâ, quo-
piam à Domino mitti; mox alium ad
alia conficienda, eodem, sed aliâ viâ
destinari, ita tamen, ut alter de alteri-
us adventu nihil planè nōrit, Dominus
tamen utrâque eodem in loco simul
esse velit. Quòd si ambo in uno eo-
démque loco invicem se inveniunt, illo-

rum quidem intuitu, fortuitum est, Domini tamen id studio intendentis respectu minimè est fortuitum, sed præcogitatum, destinatoque factum. Ita in hac nostra materia, esto respectu hominum quædam casu accidant, quòd hæc ipsi nequaquam intenderint, imò ne cogitârint quidem; respectu tamen Dei non fuit fortuitum, sed illo volente & intendente factum, utpote, qui ob occultos & secretos fines, quos ille novit, ita fieri decrevit. Certum itaque est, nihil fieri in vasta hac mundi republica, nisi voluntate, ordinationeque

Summi illius Imperatoris & Monarchæ, DEI, qui eam moderatur. Respectu Dei casus nullus est, sed dextera Dei facit omnia. Unus ipse in numerato habet omnia ossa corporis, omnes capillos capitis tui, ex quibus nec unus peribit sinè nutu, permissuque Dei. Sed quid dico de homine? nec avicula quidem laqueo venatoris sinè dispensatione Dei implicatur. Nónne duo passeret veniunt dipondio? & unus ex his non cadet super terram sinè Patre vestro? Sed nec frondes moventur in arbore sinè Deo.

P A R S T E R T I A.

Alterum medium, quo ad hanc cum divina voluntate unionem pertingere valeamus, est, ut firmiter credamus, non solum omnia à voluntate divina promanare, verùm etiam ea evenire iustissimè & sanctissimè.

15.] Inter alia, quæ nos commovere deberent ad voluntatem nostram divinæ penitus submittendam, non potestremum est motivum, ut nimirum voluntatem Dei in omnibus ut justam & Sanctam agnoscamus, & veneremur, exemplo Davidis Psal. 144. dicentis: *Iustus est Dominus in omnibus viis suis, & Sanctus in omnibus operibus suis*; nam (ut rectè S. P. Aug. l. 3. contra Jul. c. 18. annotat) potest Deus aliquos sinè bonis meritis liberare, quia bonus est, non potest autem quenkquam sinè malis meritis damnare, quia iustus est. Unde quæcunque fiunt, semper ad divinam iustitiam mentis aciem reflectere, ac cum Psalmographo Ps. 118. dicere debemus: *Iustus es Domine, & rectum iudicium tuum*; id est, ad optimum finem directum, neimpe vel ut puniat, vel probet, vel

præmiet. Religiosus proinde, perfectioni veraciter studens, cavere debet, ne ob quosdam sinistros casus & infortunatos eventus inordinate contristetur, sed suam voluntatem in cunctis etiam adversitatibus cum divina conformet, sibi que de hac complaceat, oportet.

16. Et non immeritò; Omnia quippe, attestante hoc S. Damasceno l. 2. de fide c. 29. quæ Dei Providentiâ fiunt, pulcherrimè ac divinissimè fieri necesse est, atque ita denique, ut meliori modo existere prorsus nequeant. Cui astipulatur S. P. Augustinus, dicens: *Iustitiâ veri & summi Dei factum est, ut non modo sint omnia, sed etiam sic sint, ut omnino melius esse non possint*. Huic assertioni robur addit ipsa Scriptura. Sapiens 8. 1. ait: *Attingit à fine usque ad finem fortiter, & disponit omnia suaviter*. Et Job: *Nihil*
in

in terra sine causa. Sed omnia, ut iterum Salomon testatur, in mensura, & numero, & pondere disposuit. Nec obstat, quod tot mala & tot defectus in mundo contingant. Nam licet Deus, ut Provvisor particularis debeat, quantum potest, vitare & impedire mala, & defectus rerum, quæ illius regimini & Providentiæ subjiciuntur; non tamen ut Provvisor universalis, qui debet permittere mala & defectus in aliquibus propter bonum totius, ad cuius conservationem principaliter tendit. Mala autem & defectus, quos divina Providentia permittit in rebus creatis contingere, ad perfectionem, decorem & pulchritudinem universi conducunt. Sicut picturæ venustas ex umbræ & lucis, diversorumque colorum gratâ commixtione & temperamento confurgit: aut sicut Musicæ harmonia ex diversarum vocum consonantia dulcius concinit.

17. Cum ergo ita sit, inficiari nequaquam potest, quin stolidè & insipienter agant homines illi, qui contra divinam Providentiam tergiversantur, eò quod multa contingant in mundo mala, falsò arbitantes, hæc non à Deo, sed à dæmone, aut perversis hominibus ortum ducere. Disertè proinde ait S. Chrysost. homil. 7. in Joan. Nemo solem dixerit oculis noxium, eò quod nonnulli visu sint hebetiori, sed quàm accommodatissimum, & ex acutè intuentibus ejus utilitas indicatur. Neque mel quisspiam amarum gustu judicaverit, quoniam tale agrotantibus videatur: Deum autem ex infirmorum aut ignorantium judicio, vel non esse, vel malum esse, aliquando humanis rebus providere, aliquando eas negligere opinari, non sani hominis, sed insani potius merito dixerimus. Quamobrem Religiosus perfectioni studens, omnem

malam tristitiam procul à se abigere debet, dum fortassis ea quæ Religiosos summè dedecet, suis à confratribus perpetrari cerneret, aut aliquod domui, in qua moratur, infortunium accideret, vel ob cuiusdam perversi fratris publicum delictum Religioni infamiæ nota inureretur; vel denique etiam hanc non crescere sed decrescere, non florescere sed deflorescere animadverteret; siquidem mœror, qui ex similibus sinistris eventibus provenit, sæpè Religiosos tantoperè affligit, ut etiam de facta in tali statu professione doleant, quod pessimum sanè signum & indicium est; nam tales non quærunt ea, quæ JESU Christi sed quæ sua sunt, si enim voluntatem Dei purè respicerent; pacati & quieti permanerent, etsi totus periret mundus. Certò S. Ignatius Societatis JESU Fundator tam perfectè suam voluntatem cum divina conformarat, ut totius etiam Societatis, quam tanto labore erexerat, dissolutionem æquo animo laturum se diceret, si sine culpa sua id accidisset. Ita refert Ribadeneira lib. 4. vitæ ejus cap. 1.

18. Verùm enim vetò, quod suavius id ipsum sentire, & opere etiam, dum occasio se offert, similes Resignationis actus exercere valeamus, scire debemus, quod magna in his lateat perfectio, quemadmodum liquet ex sequenti historia. Erat quidam Monachus Ordinis Cisterciensis, teste Casario lib. 10. Dial. 6. 6. cujus virtute multi sanabantur infirmi, maxime ex contactu vestimentorum ejus. Qui cum interrogaretur ab Abbate suo, quæ esset causa miraculorum ejus? Respondit: non amplius jejuno quàm reliqui, non plura flagella subeo, non graviores austeritates usurpo, non diutius orationi insisto, non

denique vigilo magis quam ceteri. Unum hoc certe asseverare possum, nec me prosperis extolli, nec adversis deijci; & nullā re, quācunque eveniat, turbari aut inquietari. Ad hęc anima mea in quolibet rerum successu, qualiscunque is demum sit, eandem pacem & quietem præfert, sive ea propriè ad me, sive etiam ad alios spectent. Cui Abbas: Nōne te conturbavit, quod talis miles nuper granarium nostrum incendit? Respondit: nullo modo, nullāque in anima indeurbationem sensi, quia omnia in manu Dei consignavi; hinc tam prospera, quā adversa, velut è manu Dei venientia, æquali cum gratiarum actione recipio. Unde Abbas cognovit, quod virtus tantorum miraculorum esset perfectā voluntatis suæ cum divina resignatio. Hinc ergo colligere licet, quantos in virtutibus progressus & profectus capturi, Deoque placituri sint, qui in cunctis voluntati divinæ acquiescunt, & cum gratiarum actione omnia è manu Dei suscipiunt.

19. Quamobrem si ad parem perfectionis Religiosæ gratiam pertingere cupimus, vestigiis Regii Vatis in hæreamus oportet. Hic enim S. Rex adeo voluntati divinæ adhæsit, ut tam adversis, quā prosperis contentus fuerit, quod Deo tantoperè placuit, ut eundem augustissimo titulo donans, appellārit virum secundum cor suum, qui faciat omnes voluntates suas. Alad enim Rex ille affixum habebat cor divino cordi, ut ad omnes Dei nutus se proutum, ac paratum sisteret, quemadmodum ipse de se testatur, dicens: *Psal. 56. 8. Paratum cor meum Deus, paratum cor meum.* Ad quod D. Bernardus subtiliter interrogat, cur bis reiteret *Paratum*? & melli-

fluè responderet: Paratum quantum ad dura, paratum quantum ad prospera, paratum ad sublimia, paratum ad humilia, paratum ad universa, quācunque præceperis, fiat fiat, quidquid divinæ tuæ placuerit Majestati. Idem Hebræus Rex alias etiam de se dixit: *Psal. 33. Benedicam Dominum in omni tempore* (intellige tam in adversis, quā prosperis) *semper laus ejus in ore meo.* In quem locum insurgit S. P. August. in reluctantes divinæ voluntati, qui in prosperis quiescunt, & in adversis divinam quasi accusant Providentiam, hisce verbis: Dicis, quando benedicam Dominum? ait tibi aliquis, quando tibi benefacit, quando abundant sæcularia, quando multitudo frumenti, olei, vini, auri, argenti, salusque ista mortalis incorrupta persistit, quando ea, quæ nascuntur, crescunt omnia, tunc benedices Dominum. Non: sed omni tempore: nimirum juxta Psalmistam; *benedicam Dominum in omni tempore.* Unde concludit: Ergo & tunc, quando & ista secundum tempus, & secundum flagellum Domini Dei nostri turbantur, auferuntur, & quæ nascuntur, jam nata dilabuntur, & inde sequitur penuria, egestas, labor, & tentatio. Sed tu, qui cantas tibi: *Benedicam Dominum in omni tempore, semper laus ejus in ore meo,* & quando ista dat, & quando ista tollit, benedic, quia ille dat, ille tollit, sed seipsum à benedicente se non tollit. Hactenus Sanctus Pater.

20. Enim verò, quid magni relucet, dum homo in prosperis Deum laudat & benedicit? Ecce hanc ipsam constantiam, dum nimirum homo suam voluntatem in prosperis tantum divinæ voluntati conformat, ipse diabolus explo-dit; cum enim à Deo audisset plurima Sancti-

Sanctitatis & simplicitatis encomia de Jobo prolata, audacter respondit: *Job. 1. 9.* Nonne *Job frustra timet Deum?* Nonne tu vallasti eum, & domum ejus, universamque substantiam per circuitum? operibus manuum ejus benedixisti, & possessio ejus crevit in terra. Sed extende paululum manum tuam, & tange omnia, quae possidet, nisi in faciem benedixerit tibi. (intellige maledixerit) Volens his innuere, non posse expiscari, utrum homo sincerè diligit Deum, nisi arduo tribulationis, & adversitatis vento ejus animus tanquam purum aurum lapide lydio comprobaretur. Etsi verò diabolus hoc stratagemate Jobum nequaquam prostraverit (utpote qui etiam armentis, cunctisque terrenis bonis privatus, omnique auxilio humano destitutus, sterquilinio insidens exclamavit: *Dominus dedit, Dominus abstulit, &c.*) attamen uxoris ejus constantiam dejecit. Quoniam ipsa, cum omnia à Deo ad nutum & beneplacitum promanarent, applaudens saepe saepius dicebat; *Dominus dedit, sit nomen Domini benedictum.* Veruntamen totaliter depauperata, in blasphematoria hæc erupit verba, virum alloquens: *Adhuc tu permanes in innocentia tua? Maledic Deo, & morere.* *Job. 2. 10.*

21. Heu! heu! Quam pauci Jobi, & quam plurimi blasphemæ ejus uxoris reperiuntur imitatores! dum prospera undecunque affulgent, dum applaudit, & arridet fortuna, resonat in ore, *Benedictus Deus:* At si ingruat minima adversitatis tempestas, si non cuncta secundum votum succedant, confectim in lamenta, suspiria, & quod pejus est, in manifestas contra divinam Providentiam dissolvuntur querelas: nec amplius auditur: *Benedictus Deus:* Non sic

impii, non sic, inquit, *August.* & quando ista dat, & quando ista tollit benedic: leve enim ac ridiculum est in beneficiis Deo largitori tantum gratias rependere, sed virile ac magnificum in adversis omnimodè divinæ obtemperare voluntati, ut egregiè advertit *S. Hieron.* in c. 5. *Eph.* qui pusillanimes atque imbecilles Christianos ad tam excellentem virtutem adhortans: *Christianorum,* inquit, *propria virtus est, etiam in his, quæ adversa putantur, referre gratias Creatori; nam in beneficiis Dei, quæ nobis accidunt, gratulari, hoc & gentilis facit & Judæus: sed juxta Apostolum hæc virtus est maxima, ut in ipsis periculis, atque miseriis Deo gratia referantur, & semper dicamus: Benedictus Deus.* Ad quod porro præstandum, etiam nos monet *Psalmographus Psal. 133. 3.* dicens: *In noctibus extollite manus vestras in sancta, & benedicite Dominum: In noctibus, hoc est, in adversitatibus, tribulationibus, pressuris &c. Deum benedicamus oportet.*

22. Sic fecisse tres Pueros Hebræos, *Daniel c. 3.* perhibet: Hi enim mox, ut fornacem babyloniam ingressi sunt, Deo laudes, & gratiarum actiones rependere cœperunt, eo quod pro honoris sui defensione ad ingentes hæc flammæ damnati fuissent. Pueris istis nos, si cum patientia, & gratiarum actione tribulationis ignem toleraverimus, secundum merita pares constituturi poterimus, dicente *S. Chrysostomo:* *Illis pueris inveniantur æquales, quotquot paupertatem (seu aliam adversitatem) cum gratiarum actione patiuntur.* Equidem in prosperitatibus Deo gratias agere, facillimum est, sed gratiæ in tribulationibus actæ Deum nostrum debitorem constituunt, dicente alibi eodem *S. Docto-*

Doctore: Hoc est maxime grati animi, hoc sapientie studiosi, in rebus etiam asperis & adversis gratias agere, non solum pro beneficiis, sed etiam pro suppliciis; hoc enim ma-

jorem mercedem conciliat: nam in bonis quidem gratias agens, reddidisti debitum, in malis autem Deum constitui-
sti debitorem.

P A R S Q U A R T A.

Tertium medium, quo ad perfectam Resignationem pervenitur, est consideratio, quod Deus omnia etiam mala ad salutem nostram ordinet.

23. **U**T majori cum efficacia, promptitudine & facilitate voluntatem nostram in quibuscunque rerum eventibus divinæ conformare valeamus, firmiter credamus necessum est, quod Sancti Patres advertunt, scilicet universa, quæ nobis Deo permittente eveniunt, simul etiam ad bonam & utilitatem nostram provenire. Supplicia damnatis in inferno Deo jubente infliguntur quidem, non tamen in ipsorum bonum cedunt, viventibus tamen ad terrorem, & Beatis ad solatium diriguntur. At pœnas & mala, quæ in hac vita Justis æquè ac sceleratis Deus immittit, semper credere debemus, de infinita illa Bonitate bene confidentes, ad majus bonum nostrum immitti, quod istud ad salutem nostram magis conveniat. Hoc ipsum Bethuliensibus suis afflictis, & ad extrema, hoste urbem arctissimâ obsidione premente, redactis persuadere conata est Virago Judith, dicens: *Ad emendationem, & non ad perditionem nostram flagella hac Domini evenisse credamus.* Judith 8. 27. Hinc Christus, Redemptor noster inter cætera documenta, quibus S. Catharinam Senensem instruxit, etiam sequens tradidit, dicens: Volo ut certâ fide, altâ mente, & frequenti consideratione mediteris, me Deum tuum esse

summæ Sapientiæ, perfectissimæ cognitionis & intelligentiæ, omnia certâ ratione videntis, & acutissimè penetrantis, ut ad cælum, terram, mundum totum, & universa gubernanda, nullâ possim ratione falli, nullo errore turbari: quod si non ita esset, nec Deus esset, nec sapientissimus. Et ut tantillam percipias vim hujus sapientiæ meæ, scias de malo culpæ, & pœnæ longè majus bonum, quàm sit malum elicere. Ulteriùs velim consideres, me eundem Deum tuum non minùs summè bonum esse, & hac de causa non posse, nisi quæ bona sunt, utilia, & salubria tibi, & aliis velle; non posse à me aliquid malum provenire, nihil odisse, & hominem, ut meâ bonitate creavi, ita per me semper inæstimabili dilectione prosequi. His verò per firmam fidem mente, ac meditatione collectis, cognosces, tribulationes, tentationes, difficultates, dolores, infirmitates, & adversa omnia ob nullam aliam causam me gubernante provenire, nisi utilitatis & salutis vestræ gratiâ, ut per ea, quæ videntur vobis mala, à pravitate corrigamini, & ad virtutem, quâ itur ad regnum, & summum bonum vobis incognitum, perducamini. Cognosces præterea hoc fidei luminis illustrata, me Deum tuum magis scire, posse

posse & velle bonum tuum, quam tu, réque id nec posse, nec scire, nec velle sine gratia mea.

24. Id igitur cum ita sit, danda tibi summo studio opera est, ut voluntatem tuam divinæ voluntati meæ prorsus subicias, quoniam sic placidâ semper mente quiesces, & me semper tecum habebis (*factus est enim in pace locus ejus*) nec erit tibi scandalum peccati, hoc est offendiculum aliquod ad peccatum, nec per impatientiam, nec aliquo quovis modo. Nam *pax multa diligentibus nomen meum*, id est voluntatem meam, quâ cuncta reguntur, & non est illis scandalum. *Psal. 118. 165.* Prospiciunt namque claro & purgatissimo mentis oculo, à me summo universi gubernatore, mirificâ Sapientiâ, charitate & ordine cuncta administrante, non nisi bona posse provenire, meque sibi ac rebus suis melius utiliusque prospicere, quam ipsimet per se sciant, possint, ac velint, sicque omnibus in rebus, quæ eveniant, quasque sustineant, utut sint, me auctorem esse, & non proximum, firmo considerantes proposito, quadam invictâ & inexpugnabili patientiâ ita roborantur, ut non solum æquo animo, sed libenti & gaudenti sustineant, degustantes in omnibus quæ sive intrinsecus, sive extrinsecus accidunt, meæ ineffabilis dulcedinem charitatis: quod est, sentire de me in bonitate; in omnibus, inquam, tribulationibus, difficultatibusque attendere, credere, & læto animo gratoque meditari, me disponere omnia suaviter, & ex profundo meæ dilectionis fonte cuncta provenire. Hucusque Christus ad *S. Catharinam Senensem*.

25. Porro, quamvis isthanc veritatem clarè & intuitivè cognoscere propriè ad Beatorum statum pertineat, ni-

Gramm. Relig. Pars I.

hilominus tamen non desunt exempla è Scriptura petita, ex quibus aliquo modo idiplum colligere fas est. *Joseph* dum toti *Ægypto* dominaretur, venerunt & fratres ejus ad eum frumentum empturi, quos cum durius excepisset, variisque modis eisdem mirabiliter afflixisset, tandem cum se fratribus suis, quis esset, declararet, illique ad rei novitatem consternati & pavidî hærerent, dixit: *Gen. 45. Nolite pavere, quod vendidistis me in his regionibus, pro salute enim vestra misit me Deus in Ægyptum, pramissitque me Deus, ut reservemini super terram, & escas ad vivendum habere possitis.* En dicit, *Misit me Deus*, & mox; *Non vestro consilio, sed Dei voluntate huc missus sum. Num Dei possumus resistere voluntati? Vos cogitastis de me malum, sed Deus vertit illud in bonum, ut exaltaret me.* O igitur ineffabilem Dei Providentiam & Bonitatem! Quis ergo his auditis in Deum non confidat? suam in omnibus voluntatem Deo non resignet? dum videt, quantâ curâ ac solitudine omnia, tametsi appareant esse mala, in bonum nostrum convertat & ordinet. *Josephum* proprii fratres, invidiâ acti, ne iis ipse dominaretur, prout per somnium ænigmaticè viderat, in servum *Ægyptiis* vendiderunt. Etenim, hoc ipsum medium, quod elegerunt, quo impedirent, ne illis *Joseph* dominaretur, Deus accepit, quo *Josephum* universæ terræ *Ægypti* Præpositum constitueret. Quis ergo mundi insultus minasque formidet? cum videamus, Dei esse destinata, & hæc ipsa consilia & media, quæ mundus ad nos persequendos adinvenit, à Deo in bonum nostrum usurpari.

26. Aliam particularitatem in hac ipsa historia, quæ nostro proposito optimè quadrat, ponderat *S. Chrysostomus*

O o o hom.

hom. 63. in Gen. Cur nimirum pincerna Pharaonis, jam suæ dignitati restitutus, biennio integro Josephi Interpretis sui sit oblitus, cum tamen Joseph in carcere tam seridè illi, ut sui recordaretur, proque se apud Regem intercederet, injunxisset. Putasne, inquit S. Doctor, oblivionem hanc casu & fortuito factam esse? Minimè. Sed merum fuit ea destinatum ac consilium Dei, utpotè opportunum & commodum tempus expectantis, ut majore cum gloria & honore postea Josephum carcere educeret. Si enim pincerna antè ejus esset recordatus, suâ forsitan auctoritate statim sine gloria & tacitè, ita ut in populo nec audiretur, nec videretur, eum eduxisset. Quoniam verò Deus eum non ita, sed magno cum honore educi volebat; permisit pincernam biennio toto liberatoris sui Josephi oblivisci, donec veniret tempus somniorum Pharaonis, ac tum Joseph jubente Pharaone (quem necessitas ad hoc adigebat) cum majestate & gloria carceribus eriperetur, & universæ terræ Egypti Dominus fieret. *Novit scilicet Deus (prosequitur Chrysost.) velut peritissimus artifex, quanto tempore aurum in igne manere, & quando opportunè educi debeat.*

27. Plena id genus exemplis est cum Sacra Scriptura, tum historicorum libri, ut omnes & quoslibet rerum successus uni Deo adscribere, eosque velut à manu illius, ad bonum & utilitatem nostram dimanantes, accipere discamus. Singulare porro id est, quod circa hoc propositum in libro veterum Patrum recensetur. Simplex quidam Monachus vitam solitariam in Ægypto agebat, qui identidem judicia Dei sibi manifestari desiderans hæc verba repetit: *Domine, ostende nobis Judicia tua.* Exaudivit hujus

Anachoretæ preces Deus, eique Angelum in specie Venerabilis Senis submisit, qui eum comiter invitavit, ut secum alios in eremo habitantes Patres vellet adire, à quibus salutaribus monitis imbuerentur, eorumque benedictionem referrent. Consensit facillè pius & simplex Asceta. Ambo ergo iter aggressi, post prolixam viam ad quandam venerunt speluncam. Dant signum ante fores, egreditur grandævus senex, Vir magna Sanctimoniâ inclutus, qui eos comibus verbis rogat, ut divertant. Hinc pedes eorum lavat, mensam apparat, herbulas, radices, salèmque apponit, scutellam ad nitorem purgat, neque omittit quidquam eorum, quæ pertinebant ad sincerissimam humanitatem. Magnam noctis partem cælestibus colloquiis invicem habitis transigunt, reliquam quieti dant. Orto sole non sine osculo dimittuntur. Dum autem abirent, Angelus catinum, præcipuam hospitis supellestem, clam secum abstulit. Quod cum in via videret simplex ille, animo turbatus hæc secum mente tractavit: Et quid accidit isti Seni, ut pro vice charitatis Viro sancto catinum vellet asportare? Hæc eo cogitante supervenit discipulus Eremitæ, qui humiliter ablatam scutellam flagitat. Promittit Angelus se redditurum scutellam, jubetque secum ambulare. Dumque simul procederent, Angelus personatus Juvenem ex improvviso præcipitat per immane præcipitium, ut confractis omnibus membris memento miser expiraret. Quo viso simplex ille Monachus expalluit, & animo gravissimè offensus, multa & varia secum cogitabat, quòd Deus talia permitteret, & tamen bonus audiret. Augusta est hæc sollicitudo in tertium diem, in quo in alia

alia cella Senem moribus longè alium re-
pererunt, qui advenientes protinus ab-
ire iussit, & insuper tanquam vagos in-
crepavit & despexit. Instant illi secun-
dò, rogantque pro diverforio, nec ta-
men impetrant. Verùm tertià etiam vi-
ce Senem submississimè supplicant, ut
hospitio se ex itinere diuturno defatiga-
tos exciperet, ne feris in jamjam ingru-
entibus noctis tenebris in prædam ce-
dant. Expugnata tandem est hominis
duritia, sed eà conditione & lege, ut
non nisi in angulum aliquem stabuli à di-
scipulo abducerentur. In stabulo igitur
apud asellum soli absque alloquio relict
sunt, omnique charitatis officio privati
totà nocte humi sine stramine cubare
debuerunt. Facto manè Angelus per di-
scipulum Senem inimicem vocari curat,
cui scutellam à Sancto illo priore Sene
furtim sublatam porrigit: quã receptã,
ingratus Senex ire eos vias suas jubet, ac
se mox, ne datã quidem ulteriùs salute,
in domum suam recludit. Rebus tam
mirabilibus visis, auditisque non potuit
se amplius continere Angeli comes,
quamobrem erumpit in verba diu pres-
sa indignatio, & cum stomacho viã
ductorem jubet à se abscedere. Cur, in-
quit, Venerabili priori Seni catinum
furtim abstulisti, & insuper filium ejus in
præcepse gisti? Hunc verò pessimorum
hominem, qui non timet Deum, nec ho-
spitalitatem colit, eodem catino locu-
pletasti? vel sapere te parum oportet,
vel patronum esse flagitiosum. Dixit,
vultumque avertit aliò abiturus; sed
Angelus eum retraxit, aitque: Nonne
tu apud Deum multis institisti precibus,
ut iudicia sua tibi demonstraret? Ad ea
monstranda ego missus sum, ea igitur
intellige. Scutella non erat bonæ fidei,
non decebat ergo, ut malum apud tam

bonum virum maneret. Itaque trans-
lata est ad malum, ut haberet aliquam
exiguorum suorum operum mercedem.
Filium autem ejus, etsi inno-
centem, idcirco interfeci, quia proxi-
mã nocte ipse Patrem suum occidisset,
atque ita uno facto beneficium exhibui
duobus. Hæc ubi Eremita audivit, se
in terram ad pedes Angeli abiecit, ve-
niam erroris sui precatus. Hinc di-
dicit de iudiciis Dei reverentiùs demis-
sèque judicare, ac semper sanctissimã
Dei voluntate contentus esse.

28. Manet ergo confirmatum, veris-
simum esse, cuncta, quæ Deo volente,
& permittente fiunt, meliùs fieri non
posse, quod licet nos hic & nunc,
dum in caliginosis hujus vitæ tenebris
ambulamus, plerumque lateat, haud
tamen dubiè perspiciemus in æternita-
te. Nam quis ex enarrata historia
non videat admirandam Dei bonitatem
& misericordiam, quã omnia & singu-
la ad salutem nostram ordinat & dirigit?
Quis etiam ex nobis non fuisset sto-
machatus acta & facta hujus personati
Angeli, nondum intellectis causis?
His verò cognitis, quis non admiraretur
ac veneretur suavissimam Dei Provi-
dentiam, Potentiam, & Bonitatem?
Quamobrem quæcunque demum ad-
versa, sive particularia, sive commu-
nia, nobis accidunt, credamus hæc pri-
mario ad bonum universi, & secunda-
rio in bonum nostrum particulare à
Deo immitti & permitti. Quocirco
quiescamus in sanctissima Dei volunta-
te, eique nos totaliter conformemus,
quia hoc modo veram cordis pacem
nos obtenturos certò sperare possumus.
Ad hoc porro requiritur, quòd satis no-
bis non debeat esse, speculativè nosse,
omnia à manu Dei proficisci, ac in bo-

num nostrum dirigi, atque id in genere, & velut rudi modo credere, quod nimirum fides nobis id dicteret, aut quod ita legerimus, vel audiverimus: sed præterea necesse est, fidem hanc opere exequamur, & vivam efficiamus, ita ut quidquid nobis accidit, tanquam si

Christum Dominum visibiliter & sensibiliter nobis dicentem audiremus: *Accipe fili, hoc ego tibi submitto, voluntas mea est, ut jam hoc facias, vel patiaris.* Sic enim facile & persuave nobis fiet, omni in re nos cum Dei voluntate unire & conformare.

P A R S Q U I N T A.

Alia motiva proponuntur, voluntatem nostram Divinæ in omnibus esse conformandam.

29. **C**hristus Salvator noster nos in omni virtutum genere instruere, viamque quæ ducit ad cælum, nobis monstrare volens, non solum, quid agere debeamus, verbis nos docuit, verum etiam seipsum in exemplum nobis proposuit. *Exemplum reliqui vobis, ut, quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis.* Verum ad quid putamus, Filium Dei in mundum advenisse? & videbimus eum, non alium habuisse finem, quam ut voluntatem Patris exequeretur, prout ipsemet testatur, dicens: *Joan. 6. 38. Descendi de cælo, non ut faciam voluntatem meam, sed voluntatem ejus, qui misit me.* Hinc dum jam opus redemptionis nostræ adimplere voluit, in oratione illa facta in horto, tametsi corpus, & appetitus sensitivus naturaliter mortem refugeret, quod satis ipsemet expressit, dicendo: *Pater si possibile est, transeat a me calix iste;* nihilominus tamen voluntas, & appetitus superior promptus & expeditus semper fuit ad calicem, quem dederat illi Pater, alacriter bibendum; unde mox subdidit: *Non quod ego volo, sed quod tu.* Itaque si Christus Salvator & Magister noster nonnisi per impletionem voluntatis Patris sui Regnum cælorum intrare voluit, qua-

lem nos difficultatem in eadem observanda prætereundum possumus? Profectò non est discipulus super Magistrum. *Et qui non sequitur me,* ait rursus Incarnata Sapientia, hoc est, qui non complet voluntatem Patris mei, *non est me dignus,* nec intrare potest regnum cælorum, *sed qui facit voluntatem Patris mei, qui in calice est, ipse intrabit in regnum cælorum.* Oportet ergo, ut semper rectum cor habeamus ad Deum, nostramque voluntatem divinæ voluntati perfecte resignemus.

30. Bellissime ad propositum querit S. P. August. in *Psal. 72.* Quisnam sit rectus corde? & respondet; illi sunt recti corde, qui sequuntur in hac vita voluntatem Dei. Voluntas Dei est, aliquando ut sis sanus, aliquando ut ægrotes. Si quando sanus es, dulcis est voluntas Dei, & quando ægrotes, amara est voluntas Dei, non recto corde es. Quare? quia non vis voluntatem tuam dirigere ad voluntatem Dei, sed Dei vis curvare ad tuam. Illa recta est, sed tu curvus es. Voluntas tua corrigenda est ad illam, non illa curvanda est ad tuam, & rectum habebis cor. Enimvero cum voluntas Dei non possit esse nisi Sanctissima, & è contra voluntas nostra

nostra secundum inclinationem naturæ semper depravata, proinde æquitas, & ratio postulat, ut in omnibus contenti simus cum voluntate Dei, præsertim cum nos minime penetrare vel scire possimus, quid salutis nostræ conducat vel obsit. Neceffe est ergo, hanc ut conclusionem practicam statuamus, nimirum, si quandoque adversitatis, vel persecutionis tempestas ingruit, vel casus aliquis infestus accidit &c. tunc nos Dei voluntati sic resignemus, ut (etsi nobis foret potestas citra omnem culpam) à similibus nos eximere prefuris & miseriis minime vellemus, nisi ipsa Dei voluntas id etiam vellet. Egregium hac in parte imitationis exemplum nobis reliquit *S. Elisabetha* Regina Pannoniæ, (in vita) cum enim audivisset *Ludovicum* Maritum suum in expeditione sacræ militiæ defunctum esse, dixit ad Deum: Nosti, ô Domine, quod præsentiam Mariti omnibus mundi delitiis præferrem, sed quia tibi placuit, ita acquiesco, ut, si vel minimo capillo eum revocare præter beneplacitum tuum possem, nollem id facere. *S. Maria Magdalena de Pazzis* etiam dicere solebat: Si crederem, me uno solo verbo dicto ob alium finem, quam ob amorem Dei, & voluntatem ejus adimplendam, etiam si non esset ejus offensa, posse evadere Seraphinum, nunquam illud dicerem.

31. Cum aliquando *S. Gertrudis* refert *Ludovic. Blofius* Monil. spirit. c. 11. n. 2. appareret Christus ferens in dextera sua sanitatem, & in sinistra infirmitatem, monensque, ut eligeret, quam vellet, ipsa ab utrisque manibus Domini se avertens, dixit; Domine, ego toto corde desidero, ut non meam voluntatem respicias, sed tuum beneplacitum in omnibus perficias.

Hinc audit à Christo hæc verba: *Quicumque cupit, ut ad ipsum sapius veniam, sua voluntatis clavem mihi offerat, nec eam à me unquam repetat.* Quo audito *S. Gertrudis* precationunculam hanc: *Non mea, sed tua voluntas fiat mi Dulcissime JESU: trecentis sexaginta quinque vicibus reperit.* Quod etiam sensit Domino plurimum placere. Advertit etiam hujus precationis excellentiam *S. Macarius*, qui à duobus fratribus rogatus, quomodo orare deberent? Respondit: Non est opus multâ verborum copiâ, manus ad Deum crebrius pandendæ, clamandumque: *Domine Deus, quomodo vis, & sicut tibi placet, ita fiat.* Siquidem ipse novit, quid nobis expediat. Hanc breviculam orationem *Drexelius* in *Heliotr.* l. 2. c. 3. §. 1. hisce laudum præconiis effert: Non est melior, nec ferè brevior, non perfectior, non gravior Deo, nec homini utilior oratio præ hac una: *Non sicut ego volo, sed sicut tu.* Hujus sententiæ etiam est *Ven. Blofius* in *Farrag.* §. 5. n. 7. Super omnia, inquit, quæ vel dicere, vel facere possumus, hoc à nobis maxime exposcit Deus, ut in corde dicamus: *Domine fiat gratissima voluntas tua.* Inter omnes enim preces, quas Christus in hoc mundo fudit, illa summa & excellentissima fuit: *Pater non mea, sed tua voluntas fiat.* Hinc rectè *Psalmista* ad Deum suspirans, ait: *Doce me facere voluntatem tuam, quia Deus meus es tu.* *Psalm.* 142.

32. *Drexelius* in *Heliotr.* l. 5. c. 8. §. 3. mirabilem quandam refert historiam, quæ proposito nostro singulariter deservit. *S. Chariton* cum Hierosolymam proficisceretur, ut ibidem sacra loca Christi sanguine consecrata veneraretur, captus est à prædonibus, à quibus in speluncam tractus, ac catenis colligatus

tus est. Grassatores hi dum interea novum spoliū capiendi causā vias obsiderent, vinculatus Chariton interim Deum sine intermissione laudare, benedicereque studebat, eidem insuper summas referebat grates, quod ad hasce re-latus esset angustias, hinc sese totum di-vinæ bonitati committebat, nihil aliud suspirans, quàm ut sanctissima Dei vo-luntas in se impleretur. Ecce rem mi-ratu dignissimam; cum enim se sanctis hisce occuparet affectibus & precibus, serpens quidam ex antro speluncæ ser-pit ad lembum lacte impletum, & dum jam sat bibisset, residuam partem suo infecit veneno. Interea latrones ad specum reduces, dum ob vehementem sitim ad infectum lac simul convola- rent, seque illo refocillarent, non mul-tò post subito omnes extincti sunt, sic- que solum Charitonem, velut Domi-num speluncæ, reliquorumque bono-rum hæredem reliquerunt. Quid inde devotus Dei famulus aliud faceret, quàm majori cum pietatis affectu divi-næ se committendo providentiæ, quod dum perageret, repente rupta sunt vin-cula ferrea, quibus constrictus erat. Ineffabili igitur gaudio perfusus Deo gratias egit, quod tam inaudito mo-do miseræ captivitatis loco commo-dam sibi præparasset habitationem, in qua pro suo voto divinarum rerum commentationibus vacare posset. In-ventam porrò ibidem pecuniam di-stribuit pauperibus, partem reservavit pro ædificando ibidem Cœnobio; la-tronum itaque latibulum vertit in tem-plum, in quo multi Judæi & Pagani Christianis mysteriis initiati, Christo nomen dederunt, suasque animas sal-vârunt. Quis ergo imposterus non in omnibus Deo fidet? quis sanctissi-

mæ ejus voluntati non se resignabit? Certò quisquis in hoc præstando diffi-cultatem habet, cæcus est, imprudens est, infans est; imitemur proinde quen-dam devotum hominem, qui, ut do-ctissimus Salmeron tom. 10. tr. 11. p. 103. perhibet, totum Alphabetum recitare, diceréque solebat: *Domine, tu jange li-terar, & quod tibi magis placet, mihi que expedit, largire.*

33. Et hoc est, quod nobis cælestis Magister in Oratione Dominica incul-cavit, ut nimirum ad Deum Patrem di-camus, eundemque oremus, dicentes: *Fiat voluntas tua, sicut in celo & in terra. Matth. 6.* Hujus brevissimi verbi sen-sum, ut intelligamus, notanda est do-ctrina Doctoris Angelici, quam opuscu-lo septimo, in quo exponit Orationem Dominicam, super citata verba: *Fiat voluntas tua, &c.* his verbis proponit: *Cum dicimus, fiat voluntas tua, oramus, ut impleamus voluntatem Dei. Hac autem voluntas Dei sit in justis, sed in peccato-ribus nondum sit. Justi autem designantur per calum, peccatores autem per terram. Petimus ergo, ut fiat voluntas Dei ita in terra, id est, in peccatoribus, sicut in ca-lo, id est, in justis. Ex quibus erudi-mur, quod licet citatis passibus ad vir-tutem resignationis properet, qui in quibuslibet sinistris etiam eventibus di-vino sese resignat arbitrio, Deique vo-luntate ac ordinatione contentus est, hoc tamen solum non sufficit, sed in-super oportet observare, quæ Deus præ-cipit, hoc est, agere quæ facienda de-cernit, & vitare quæ cavenda jubet, qualia sunt peccata, nedum mortalia, sed & venialia, illa præsertim quæ ani-mo deliberato committuntur. Sic o-lim edocta fuit S. Birgiita, quando ab ipsomet æternæ Veritatis Magistro, Christo*

Christo Jesu audit : Tu quia ex omni iustitia facta es mea, ideo oportet te sequi voluntatem meam. Qui autem sequi vult voluntatem alterius, debet habere tria: Primo, cum eo unum consensum. Secundo, similia opera. Tertiò, recedere ab inimicis ejus. Qui autem sunt inimici mei, nisi superbia, & omnia peccata? Ab his ergo debes recedere, si capis sequi voluntatem meam. Ita habetur lib. 1. Revel. cap. 38. Hoc ergo & tu, Religiose lector, fac gnave, & indubiè colliges in tem-

pore messis non solum fructum trigessimum, aut sexagesimum, sed centesimum, erisque beatus non solum in æternitate, sed & in præsentis vitæ tuæ tempore; quia ut scribit S. Dorotheus serm. de Obedientia: Qui divinam voluntatem in omnibus sequi conatur, in curru cum crucibus aliquin ferendis vehitur; alii vero, qui hanc itineris agendi rationem & compendium ignorant, ponè pedites sequuntur, & onerosas cruces aut morosè trahunt, aut laboriosè ferunt.

SERMO XXXII. DE TRISTITIA ANIMI.

*Tristitiam longè repelle à te; multos enim occidit tristitia,
& non est utilitas in ea. Eccli. 30. 24.*

1. **R**EX David inter suas mysteriis plenas propositiones, hanc quoque statuit: Psal. 103. 20. *Posuisti tenebras, & facta est nox in ipsa pertransibunt omnes bestie sylve.* Ubi in sensu morali per tenebras intelligunt Doctores immoderatam animi tristitiam, quæ lumen rationis obfuscare consuevit; unde sequitur: *In ipsa, scilicet mentis nocte, pertransibunt omnes bestie sylve, peccata nimirum & vitia, quæ mœstitiæ tempore potissimum suis è latebris erumpere solent, ac animam nostram subire.* Quemadmodum enim serpentes, & ferae obscuritatem noctis præstolantur ad egrediendum è suis cavernis; sic dæmon serpens ille antiquus tristitiæ noctem expectat, ut in ea omne tentationum genus adversum nos in aciem producat: *Paraverunt sagittas suas in*

pharetra, dicitur Psal. 10. de his infernalibus tenebrarum principibus, ut sagittent in obscuro rectos corde.

2. Sancta Francisca Romana (ut scribit Julius Ursinus in ejus vita lib. 3. c. 4.) in gravissimum aliquando animi mœrorem inciderat. Quapropter tristem, afflictam, & mœstam vivendi rationem iniit, persuadens sibi, hoc modo ad veram perfectionem perventum iri. Deus, qui hanc suam ancillam multum amabat, noluit, ut in tali erronea opinione perseveraret; proinde submisit ei S. Onuphrium, qui illam monuit, ut hunc animi mœrorem missum faceret, eò quod anima sic afflicta minus capax ad vitam spiritualem redderetur; quod si verò eum non propelleret, facile (inquebat) evenire posset, ut primus ille fervor tepescat, futurum deinde, ut in

ut in desperationem præcipitetur, vel saltem, ut excæcata mundi aut carnis tentationibus succumbat. Siquidem nullum tempus est, in quo humani generis adversarius ad mundanas, ad sensuales, ad carnales voluptates vehementius instigat, quam cum in homine melancholicus prædominatur humor; suggerit enim, his mediis futurum, ut omne fastidium & afflictio propellatur. Imò mœstus ipse omni solatio & voluptate internè destitutus quid agit? Externas oblectationes & delicias venatur, ut torquentem & molestantem tristitiam eliminet. Astruit hanc doctrinam Peripatheticorum princeps, *Aristoteles 2. Ethic. 6.* sic scribens: *Melancholici vehementer appetunt delectationes ad expellendam tristitiam: quia corpus eorum quasi pravo humore corroditur. Et alibi docet, Melancholicos lascivix, crapulæ, & ebrietati, aliisque similibus vitiis esse deditos. Idipsum perhibet ex eodem Philosopho Doctor Angelicus: Nullus (inquit 2. 2. q. 35. a. 4. ad 2.) diu absque delectatione potest manere cum tristitia, hinc necesse est, quod ex tristitia aliquid dupliciter oriatur: uno modo, ut homo recedat à contristantibus: alio modo, ut ad alia transeat, in quibus delectatur: sicut illi, qui non possunt gaudere in spiritualibus delectationibus, transferunt se ad corporales. Ita S. Thomas. Hinc testudines in spiritualibus tales homines experimur; ad temporalia verò, quibus inhiant, & ad flagitia patranda sunt Dromades secundum illud Proverb. 6. 18. Pedes veloces ad currendum in malum; id est, affectus eorum ad faciendum quæcunque gravia peccata. Proinde, ne à melancholia præoccupati, in vitiorum prærupta devolvamur, ejus fontem seu originem, videlicet*

animi tristitiam, à nobis procul arceamus oportet.

3. Denique tot, tamque copiosa ab inordinata animi tristitia pullulare solent damna, ut dicere Sapiens *Ecclesiast. 38. 19.* non dubitavit: *A Tristitia festinat mors, & cooperit virtutem*; id est, vires hominis obruit, & suffocat virtutem naturæ, quæ debilitatâ, mors præmatura homini obvenire solet, teste *Lucretio: Et dolor & morbus, lethi fabricator uterque.* Secundò, tristitia est causa mortis quoad animam; hanc enim frequenter enecat, ac morti sempiternæ in pabulum concedit. Certum est illud tritum adagium: *Facile est, in turbido piscari*: Hinc piscatores solent conto linum movere, & aquam in fundo excitare, ut turbetur, & abscondat insidias, piscibus positas. Haud aliter diabolus, ut animam hominis piscetur, ante omnia turbat aquam, id est, tristibus cogitationibus implet animum, variisque iræ, vindictæ, pudoris, timoris affectibus permiscet, ut verum pervidere non possit, sed instar aquæ turbulentæ offuscetur ratio, neque discipere queat, quod discrimen inter nigra & candida, inter mala & bona intercedat; & hoc modo animas multas in rete suum trahit infernalis hic piscator. Benè *Ecclesiastes cap. 9. 12. Ut pisces capiuntur hamo; sic capiuntur homines in tempore malo.* Tempus malum est, quo affligit hominem aliqua calamitas, exacerbatur injuriæ acceptæ memoria, urget vindictæ cupiditas, stimulos addit commissi dedecoris pudor, angit futuri mali metus, & hinc orta mœstitudo adeò premit animum, ut pigeat vivere, & delectet mori.

4. Luber percipere, quod in fasciculo Miraculorum S. Antonii Paduani memorat

morat *P. Pacificus Beutgen* paginâ 89. Anno à Salvatore nato 1649. Romæ homo quidam degebat, *Andreas Petracelli* nomine; hic cùm aliquandiu Dominum, cui suam elocaret operam, perquisivisset, invenisset autem neminem, neque unde vitam honestè traduceret, haberet aliunde, melancholicus planè, mœrorèque completus gravi, locum quendam sive plateam è regione montis Cavalli prope Capucinatorum, ut vocant, antiquum monasterium obambulabat. Sic ambulanti obvius factus est quidam, gravis Domini, & venerabilis Senis fornam præferens; qui & interrogavit eum, num quendam, qui sibi à servitio esse vellet, sciret? Audiens hoc homo sic omnis expers solatii, magni beneficii loco reputat, si ipse ad id assumeretur deserviendi munus; ideoque sua mox inquirenti Domino servi deferrebat obsequia. Respondebat Senex, nullatenus Romæ se mansurum, sed necessitate jam urgente Genuam profecturum. Replicat tristis & pusillanimis aliàs, nunc exhilaratus homo: *Tametsi ad diabolum, imò & ad ipsum infernum pergeres, lubens sequar.* Ad hæc putatitius ille Dominus certam quandam argenti in signum conducti tribuit moneatam, ipsūque sic conductum servum ad tabernam ibidem *Alla Rosa* dictam deducit, mandat inibi, ut, quæ victui necessaria forent, liberaliter adducto hospiti tribuerentur, postera se reversurum die spondebat, solutionemque præstiturum; uti & factum. Cauponi *Alla Rosa* novâ monetâ solutionem præstat; conducto autem jam servo, ut sequatur, mandat; non enim se equum alla Ripa, sed in Flumicello consensurum aiebat. Dum sic progrediuntur ambo, montique Testatio

Gramm. Relig. Pars I.

appropinquant, Interrogabat Dominus, num adhuc hesternæ à se factæ promissionis reminisceretur? Conterritus miser homuncio inde quàm plurimum, mox, oculis in cælum levatis, se *Santo Antonio Paduano*, quàm poterat, recommendabat unice. Et ecce, quamprimùm ab altera plateæ parte præstò est Franciscanus quidam, saccum humeris gestans, qui se ad fictum illum convertens Dominum, aiebat: Quò infernalis bestia? Quònam miseram hanc deducis animam? Consternatus hisce verbis larvatus Dominus, magnâ voce clamabat: *O Antoni! ô Antoni de Lysabona! quantâ tu me persequeris violentiâ? hanc animam ea de causa solum desero, quia tu mihi illam surripis.* Quibus dictis versipellis Satan tantâ vi missellum hominem percussit in pectore, ut in terram concidens præ timore ferme spiritum efflaret. Dæmon verò in ignitæ flammæ versus speciem, teterri-
mo post se relicto fœtore disparuit. Exinde Franciscanus ille, (qui indubiè S. fuerat Antonius) homuncionem desperationis, & pessimæ linguæ ergò corripiciens, monebat, ut ad Deum se convertens, peccata sua quamprimùm confiteretur; sicque discessit. Porro, dum homo iste, quid circa se actum, Cauponi *Alla Rosa* narraret, is pecuniam, sibi à dæmone datam in crumena perquirens, nil nisi carbones reperit. Dictus autem homo suis tantisper restitutus viribus, Franciscanorum de Ob-servantia Ecclesiam, *Ara Celi* dictam, Romæ ingrediens, peccata sua magno dolore confitetur, & quas poterat pro liberatione hac factâ agebat gratias, ac coram legitimo iudicio ipsum miraculum juramentò confirmavit.

PPP

5. Ex

5. Ex qua historia duo singulariter observanda veniunt; primum, quàm sit potens Sanctorum, quos devotè invocamus, auxilium, & quàm sollicitè suis clientibus, ne in abyssum ruant perditionis, suo adsint presidio, ut infra, dum de veneratione Sanctorum agemus, fusiùs patebit. Alterum, quod in rem nostram mirè facit, est, quàm sollicitè stygius hostis advigilet hominibus, omni ope destitutis, ac propterea in animi mœrorem collapsis, quod eisdem tristitiâ & melancholiâ jam depressos pessum agat, ac in desperationis præcipitet profundum. Internâ siquidem animi tristitiâ utitur dæmon tanquam validissimis armis, quibus animæ nostræ interitum paret. Ita quidem ut aureum os Chrysostomi asserere non dubitârit: (serm. i. de Provid.) *Omni actione diabolicâ potentior esse ad nocendum mœoris magnitudinem: nam & dæmon quoscunque superat, per mœorem superat. Angelus & aciehellus Tom. i. lect. 15. §. 6.* in Jonam docet inter omnes tentationes gravissimam esse, dum quis tentatur & occupatur animi mœore; verba citati Authoris sunt: *Alia tentationes gladii sunt, lancea, hasta, sagitta; sed hæc, scilicet tristitia, bombardæ est, bellicum inferni tormentum, quo humanarum animarum exercitus ingenti strage prosternitur.*

6. Quapropter, ut monet Sapiens Ecclesiasticus (Eccli. 30. 24.) *Tristitiam longè repelle à te, si non velis sicut piscis capi in tempore malo.* Idem ibidem præmittit hæc verba: *Miserere anime tue.* Quasi diceret: Ne quæso finas te angore, & mœore inordinato opprimi, ne in laqueum incidas diaboli, & velut piscis capiaris hamo, per totam æternitatem non liberandus. Multos enim, subjungit, *occidit tristitia, & non est uti-*

litas in ea; nam aut tibi ipsi tu, aut diabolus carnifex erit tibi. S. Chrysostomus ep. 7 ad Olympiam sic scribit: *Tristitia animarum est crudele tormentum; non solum carnem, sed & animam ipsam perimit; pugna est, non habens requiem; non tales sunt noctis tenebræ, qualis nox mœoris existit.* In hac nimirum nocte, in hac rationis caligine piscatur diabolus, & miseræ animas in lagenam impellit. Et quia, ut jam dictum, facile est piscari in turbido, diabolus ante omnia satagit, ut obfuscet rationem, & quidquid ferentioris est in homine mentis, nubibus involvat, umbrosis imaginibus perturbet. Hinc venit, quod mœor (ut idem S. Præsul Constantinopolitanus ait) etiam absente dæmone, multa per se horrenda efficiat, plurimòsque eorum, qui sibi nexuerunt laqueos, consciverunt gladios, vel fluviorum se undis, vel flammis donarunt, vel alio quovis genere perdidere se ipsos, solâ doloris ac mœoris vi, ad occumbendum impulsos reperiemus. S. Hieronym. sup. Matth. hac de re etiam sic loquitur: *Nulla res ita inebriat, ut animi perturbatio, id est tristitia, quæ ducit hominem ad mortem, hæc abominanda ebrietas est.*

7. Quamobrem non sine ratione S. Franciscus Seraphicus in suis fratribus acerbè reprehendit inordinatum animi mœrorem, & ut eisdem bene provisum esset, assiduè illis spiritualem commendabat lætitiâ, utpotè per quam ipse se multum adversus spiritum acedix juvenari adverterat. Hinc si unum subristem conspexit, vehementer eum objuravit, dicens: *Oportet eos, qui mundo, carni, & dæmoni serviunt, esse tristes, non verò eos, qui Deo serviunt.* Quia in tristitia (teste P. Petro Faber & Societate Jesu) sexcenti latent errores, & multum amari-

amaritudinis; unde tutius existimabat ad lætitiā nimiam, quā tristitiā defletere. Cui astipulatur *P. Balbasar Alvarez* ex eadem Societate, qui dicere solebat: excessum in lætitiā potius, quā in tristitiā tolerandum esse; quia sicut *Deus* (teste *Apostolo*) hilarem datorem diligit; ita non potest non illi tristis dator summopere displicere. Hinc memorat *Nicolaus Lyraus* de quadam Moniali, quæ *S. Mariæ Magdalene de Pazzis* apparens dixit, se celesti quidem gloriā nunc potiri, quinque tamen horarum spatio in Purgatorio hæreere debuisse ob immoderatam tristitiā, quam animo prædominari passa fuisset.

8. Porro, quæ hucusque de animi tristitia dicta sunt, intelligenda sunt de tristitia mala, quæ ab inordinatis animi affectionibus promanat, non verò de tristitia, quæ propter Deum, & secundum Deum suscipitur: v.g. Si quis contristetur, se peccasse, ac summum Bonum offendisse; hæc enim tristitia non solum non officit animæ salutem, quin potius eam plurimum promovet; proinde plurimum commendabilis, imò & peccatoribus necessaria est ad pœnitentiā agendam. Hinc *Matth. 5.* dicitur: *Beati qui lugent: quoniam ipsi confortabuntur.* Et *Paulus* *Apostolus* scripsit *Corinthiis* (2. *Cor. 7. 9.*) *Nunc gaudeo, non quia contristati estis; sed quia contristati estis ad pœnitentiā; contristati enim estis secundum Deum, quæ enim secundum Deum tristitia est, pœnitentiā in salutem stabiliens, id est, æternam, operatur.* Verum ne hæc quidem tristitia, pro peccatis concepta, suo caret solamine; quia indubitata veritas est; quam paucis quidem, attamen nervosis verbis indicavit Doctorum gravissimus, *D. P. Augustinus* in *Psal. 127.* sic scribens: *Dulciores sunt lacrymæ pœnitentium, quā gaudia thea-*

trorum. Sed quæres, quā ratione aliquis poterit simul gaudere & dolere, cum dolor excludat gaudium, & e contra? Respondet *Magister Angelicus* (*Suppl. q. 4. a. 2. ad 1.*) & dicit, quod gaudium sæculi impeditur per dolorem contritionis, non autem gaudium quod de Deo est, quia habet ipsum dolorem pro materia gaudii. Quare distinguenda est tristitia, quæ secundum Deum concipitur, à tristitia sæculi. Prioris tristitiæ notas, signa & effecta ita describit *Cassianus* lib. 9. c. 11. Hæc (inquit) tristitia habet in semetipsa omnes fructus Spiritus S. quos enumerat *Apostolus*: (*Galat. 5. 22.*) *Fructus autem Spiritus est; charitas, gaudium, pax, patientia, benignitas, bonitas, longanimitas, fides, mansuetudo, continentia, castitas.* Tristitiæ verò sæculi (quæ nascitur ex nimio amore, & amissione bonorum sæculi) hæc dat emblemata idem *Cassianus*: *Asperissima est, impatiens, dura, plena rancore, & mœrore infructuoso, ac desperatione pœnali, universosque quos prædiximus fructus spirituales evacuans, quos novit illa prior tristitia conferre.*

9. Similiter tristitia bona est, quæ concipitur ex peccatis alienis; hæc tristitia in summo gradu afflictus fuit *Christus Dominus*, in hortu orans ac dicens: (*Marc. 14. 34.*) *Tristis est anima mea usque ad mortem;* hæc tristitiā concepit ex representatione & memoria omnium peccatorum nostrorum. Cum enim ipse pro sua misericordia se voluerit offerre, ut satisfaceret Patri pro ipsis, æquum erat, ut ante hanc satisfactionem hoc tristitiæ tormentum sustineret. Hæc autem tristitia fuit maxima inter dolores huius vitæ, ut docet *D. Thomas 3. part. quæst. 46. art. 6. in Corpore.* Etenim si *David*, videns hominum peccata, ira indoluerit, ut dixerit: (*Psal. 118. 3.*) *Defectio tenuit me pro peccatoribus derelinquentibus legem tuam;* Quid putas fecit *Salvator*, cujus amor tantò erat major amore *Davidis*, & qui infinitis modis

plura vidit illo, & maiora crimina, cum verfabantur ante oculos ejus omnia peccata omnium sæculorum, præteritorum, præsentium, & futurorum. Hinc S. Bernardinus Senensis asserit: *Si tristitia, quæ Redemptor noster in tota anima sua fuit afflicta, divideretur inter omnes homines, singulis assignando partem, omnes præ doloris vehementia morerentur. Similiter hæc tristitiâ correptus S. Paulus, dum Judaicam suam gentem perversè ambulare, nec Evangelio credere vidit, adeo iadoluit, ut in Epistola ad Romanos data, cap. 9. animi sui moerorem manifestârit, dicens: Quoniam tristitia mihi magna est, & continuus dolor cordi meo: optabam enim anathema esse à Christo pro fratribus meis, qui sunt Israëlita. Et ad Corinthios epist. 2. cap. 11. ait: Quis infirmatur in fide aut moribus, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non uror? id est, discrucior quasi in igne arderem. Per quod significat magnitudinem zeli affligentis & contristantis ipsum.*

10. Verum hi bene notandum: licet tristitia ex peccatis proximi concepta secundum se sit bona & sancta, nihilominus secundum aliquid poterit esse nimia & viciosa: sicut contritio, (verba sunt S. Thoma Suppl. q. 3. a. 2. corp.) ex parte doloris, qui est in ratione, scilicet displicentia, quo peccatum displicet, in quantum est offensa Dei, non potest esse nimia. Sed quantum ad dolorem sensibilem potest esse nimia, quia potest in homine causare diffidentiam, & interciperi spem veniæ consequendæ, ut patet in Juda proditore, qui licet habuerit poenitentiam, & se peccasse doluerit; tamen de iadulgentia desperans laqueo se suspendit, ut dicitur Matth. 27. Sicut ergo dolor de peccatis propriis poterit esse nimius; ita etiam tristitia de delictis alienis concepta poterit esse mala; & à demone suggesta, ut observat S. Theresia cap. 13. vitæ suæ, quod tunc contingit, quando quis de peccatis, quæ in aliis cernit, nimium est anxius & sollicitus, hæcque Dei offensam statim impedire, & aliquod ei remedium asserre cupit, & dum id efficere non valet, inquietus fit, & ab oratione impeditur, ac segnis efficitur. Unde generaliter loquendo, omnis tristitia, si tardium & inquietudinem afferat, nosque sanctis incumbere orationibus & meditationibus

non sicut, tanquam à malo spiritu profecta abjici debet, quæ si penitus rejici non possit, tanquam probatio à Deo immixta patienter est ferenda, & cum patientia Dei consolatio expectanda, ut superius serm. 28. num. 35. dictum fuit.

11. Interim si quis à mala hac tristitia occupetur, hoc remedium adhibeat, quod S. Jacobus in Canonica sua Epistola cap. 5. præscribit, dicens: *Tristatur aliquis vestrum propter temporale damnum, aut quaecumque sæculi adversitatem? Oret, non ad vana sæculi solatia recurrat, sed ad Deum per orationem se convertat, qui illas tristitiæ nubes citò dissipare, & in spirituale gaudium commutare solet.* Sic suis in ærenis orabat sanctus Rex David: *Psal. 50. Redde mihi lætitiâ salutaris tui, & spiritu principali, qui est spiritus gaudii spiritualis, confirma me.* Incipiebat Christus pavere, rædere & moestus esse. Quid tunc egit? *Procidit super terram, & orabat, ait Evangelista Marcus c. 14. At cur ad orationem confugit? Nimirum orabat Dominus non propter se, sed propter nostram utilitatem. Oravit, ut nobis daret exemplum, ut in tribulatione & moerore recurramus ad Deum. Oravit, ut suo exemplo nos in amaritudine positos ad orationem, tanquam ad singulare præsidium invitaret.* Monitum Ecclesiastici cap. 38. est: *Fili, in tua infirmitate ne despicias teipsum, sed ora Dominum, & ipse curabit te, lubet & ite Glosa, unguento suæ gratiæ. Siquidem ubi Deus te humiliatum, compunctum, supplicem, ac devotè & cum fiducia orantem conspexerit, suavi & odorifero unguento te leniet, & infinitâ bonitate suâ medebitur secundum illud allegari Psalmi: Audiet meo dabis gaudium & lætitiâ, & exultabunt ossa humiliata, id est, tunc animus spiritu moeroris contractus & dissolutus, resumptis viribus exultabit.* Interim autem, dum hæc tristitia durat, consueta tua pietatis exercitia non intermitte, sed ferventer eadem perage, etsi nullum in iis sentias gustum. Præterea etiam resigna te ad molestam & ædiolosam hanc tristitiâ magna cum patientia, seu ob justam vanorum gaudiorum punitionem, tolerandam. Et noli dubitare, quia Deus postquam aliquantisper te probaverit, ab hoc malo te sit liberaturus.

GRAMMATICÆ
RELIGIOSÆ
PARS ALTERA
SERMO XXXIII.
DE GAUDIO SPIRI-
TUALI

*Servite Domino in letitia ; introite in conspectu ejus in exulta-
tione. Psal. 99. 1.*

PARS PRIMA.

1. **P**ropheta Regius postquam uni-
versam terram ad festivam
solemnitatem invitasset, *Zu-
bilate Deo omnis terra, mox ean-
dem ad præstanda hilariter
DEO obsequia & servitia exhortatur, di-
cens: Servite Domino in letitia; introite in
conspectu ejus in exultatione ;* cujus hanc
S. Albertus Magnus rationem assignat, in-
quiens: Bene autem est in letitia serviendum,
quia ei servire, regnare est, & summa inge-
nuitas. Servitus hujusmodi catenas habet
aureas, jugum placidum & suave; ideo-
que nos exhortatur S. Ambrosius lib. de
Elia & jejun. c. 12. *Suscipite jugum Christi,
nolite timere, quia jugum est; festinate, quia
leve est; non conterit colla, sed honestat. Quid
Gramm. Relig. Pars II.*

dubitatis? non alligat cervicem vinculis, dum
mentem gratie copulat. Imò (Teste S. Re-
migio) hæc servitus nos omni libero effi-
cit liberiores: *Servite Domino, inquit, non in
tristitia, sed in letitia, id est, in mentis hilaritate.*
Et meritò ei serviendum est in letitia,
quia servitus Dei est libera; nam ut com-
mune fert axioma, nulli non cognitum:
Ubi Spiritus Domini, ibi libertas. 2. Cor.
3. 17.

2. Cùm gaudio igitur Religiosus Deo
servire debet; Non ex tristitia, exclamat
Doctor Gentium 2. Cor. 9. aut ex necessitate;
hilarem enim datorem diligit Deus. Unde
monet Sapiens: Eccli. 35. *In omni dato
hilarem fac vultum tuum. Sed cur? quia
spiritus gaudium nos perseverare in Dei
servitio*

servitio facit; nam quamdiu huc non pervenerimus, ut virtutum actus aliqua cum delectatione & gaudio exequamur, perdifficile erit in virtute perseverare. Quam doctrinam S. *Dorotheus* communem veterum illorum Anachoretarum fuisse tradit: Solebant, inquit serm. 10. Patres & Majores nostri firmiter asserere, quidquid animus alacriter & gaudenter non admittit, diuturnum esse non posse. Necesse est ergo, ut cum gaudio, & cordis hilaritate Deo obsequium præstemus, hanc enim ratione certi aliquo modo esse poterimus, in ejus servitio nos ad finem usque perseveraturos. Ex quo aliud permagnum emolumentum consequitur; nimirum opera nostra majoris meriti, ac valoris fore, dum ea cum hujusmodi alacritate ac promptitudine peragimus.

3. Verum dices, quò majorem quis, ad aliquem virtutis actum exercendum, sentiat repugnantiam & difficultatem, & hanc non obstante illum peragit, tantò quoque majus consequetur præmium, ut communiter Religioz Asceleos Magistri docent. Unde non videntur illa opera uberiori remuneratione esse digna, quæ cum facilitate quadam fiunt, quam quæ cum difficultate, sed contrarium potius asserendum. Ad quod respondeo, ita esse videri, si ruditer tantum & inscitè isthanc rem contemplemur, quod sitamè intima hujus asseriti arcana perscrutati fuerimus, contrarium reperiemus. Egregiè scitèque hanc quæstionem solvit, & declarat Angelicus Doctor S. Thomas, 2. 2. q. 155. a.

4. ad 4. Non semper, inquit, est melius quod difficilius est, nec semper minus bonum, quod suavius est, ac facilius; sed respicienda est origo & causa facilitatis, quæ si sit naturalis, minuit meritum; si autem spiritalis & laude digna, promoret meritum; neque enim par esset, ferventem suo fervore sibi impedimentum perfectioris meriti & præmii causare.

Ita S. Thomas. Certò indubitata veritas est, quin opera Beatissimæ Virginis longè perfectioris gradus, & dignitatis fuerint quàm reliquorum Sanctorum; & tamen illa eadem cum summa quadam facilitate & suavitate peragebat, non enim in ea erat fomes peccati, qualis in aliis Sanctis erat, quique difficultatem ad bene operandum in nobis causat.

4. His addamus, quod (teste S. Chrysost. hom. 41. in Gen.) hilaritas, & animi gaudium vires & robur ad operandum subministret, unde de se canit Regius Psaltes: *Viam mandatorum tuorum cucurri, cum dilatasti cor meum.* Lætitia enim, & hilaritas animum dilatat, & ampliatur: ait ergo: cum hanc mihi lætitiā, quā cor meum dilatabatur, suggerebas Domine, per mandatorum tuorum viam agilis currebam. Tristitia ex adverso coangustat cor, constringit, & coarctat; nam non solum operandi aufert voluntatem, sed & vires, efficitque, ut, quod prius homini erat facile, grave ac perdifficile videatur. Quapropter omnes in militia spirituali benè experti bellatores hoc gaudium semper suis commendabant, & inculcabant. Inter quos numeratur *Abbas Apollo*, qui ad quingentos habebat discipulos, quos sic instituebat, ut semper fuerint alacres & læti, ita ut nullam similem lætitiā in terris videre esset. Hinc ad eò in spiritu profecerunt, ut teste *Ruffino*. Fervè omnes miracula patrarint. De hoc eodem S. Abbate etiam refert *Palladius* cap. 52. quod neminem ex suis patiebatur incedere tristem; hinc identidem ad suos verba faciens dicebat: Tristentur gentiles, Judæi, & alii infideles, quique suam fiduciam in rebus fluxis, & delitiis sæculi reponunt; Iusti vero, qui spe vivæ cælestia bona expectant, lætentur, & exultent. Hoc ipsum nos docuit suo exemplo Magnus ille Anachoretarum Pater,

S. Anto-

S. Antonius; de quo scribit S. Athanasius, quod semper fuerit lætus, ita ut à reliquis Monachis ex vultus hilaritate cognosceretur. Idem de S. Romualdo traditur, qui centum & viginti annorum spatio, quorum centum in austerissimis transegit pœnitentiis, rerum cœlestium meditatione vim lacrymarum profundens fruebatur; vultu tamen aded læto semper erat, ut intuentes exhilararet.

5. De Venerabili illo viro Patre Joanne Berckmanno è Societate JESU refert Tobias Lohner quod eam semper oris hilaritatem alacritatemque præferebat, ut eum aliqui S. Hilarium, alii S. Lætum faceret appellarent: Dicebat, nescire se, quid sit melancholia, aut melancholicum esse. In sacro quotidie orabat pro lætitia spiritus impetranda. Fortassis hoc ipsum didicit à sanctissimo suo Patre Ignatio, qui, ut idem refert Author, multum gaudebat, dum suos hilares, jucundosque cernebat. Hinc Francisco Costero adhuc Tyroni, quia ad risum mirè proclivis esset, dixit: Franciscus audio te semper ridere. Cùmque ille dejectis oculis acrem reprehensionem expectaret, subjecit S. Pater: Et ego dico tibi, fili mi, ut rideas, & gaudeas in Domino; quia Religiosus nullas habet causas mœstitiæ, multas vero lætitiæ. Idipsum etiam sentit S. Maria Magd. de Pazzis, quæ dum suas Novitias ridere cerneret, dicere solebat: Ridete, filia mea, ridete, quia iusta gaudendi causa est, quod mundi fluctibus ereptæ, in hoc portu securissimo vivatis. Imo verò ipsa tanto gaudio afficiebatur, ut etiam ipsos Monasterii parietes frequenter oscularetur.

6. Denique usque aded SS. Patres volunt, hanc nos alacritatem, & animi lætitiā colere, ut ne quidem ob lapsus aliquos animo nos cadere, aut nimiam tristiā præferre permittant, monentes

ut mox ad Pœnitentiæ Sacramentum recurramus; si enim (ut rectè advertit Joannes Avila) ob culpas quotidianas & ordinarias contristari, & animo dejici nos oporteret, quis obsecro hominum in gaudio & tranquillitate viveret? quia omnes peccamus. Si iniquitates observaveris Domine, Domine quis sustinebit? Tu conare Deo servire, & omnem adhibere diligentiam, si vero omnem quam potes, non adhibeas, sed in aliquas adhuc culpas labaris, non est id novum, noli id admirari, aut idcirco animo dejici, tales enim sumus omnes; homo es, non Angelus, fragilis ac lubricus, non in sanctitate solidatus. Probè quoque nostram miseriam & debilitatem Deus novit, nec ob eam nos vult animum abjicere, aut desperare, sed quamprimum resurgere, ac majus ab ipso robur, ac gratiam efflagitare; more infantium, qui cùm cecidèrunt, illicò surgunt, & cursitant uti prius. Atque ut infantium lapsibus (sunt verba S. Ambrosii) Pater non offenditur, sed potius ad compatiendum eis movetur; haud secus agit vobiscum Deus juxta illud Psalmistæ Psal. 102. Quomodo miseretur Pater filiorum, miseretur est Dominus timentibus se, quoniam ipse cognovit figmentum nostrum, & recordatus est; quoniam pulvis sumus. Hoc ergo maxime nos animare debet, ut semper hilares & læti in omnibus incedamus, nosse scilicet Deum nos amare, nobis bene velle, eumque ob omnes hos ordinarios lapsus nobis non indignari, imò tam clementem esse, ut etiam hos ipsos defectus admirandā suā potentiā in animæ nostræ emolumentum & commodum convertat, & dirigat.

7. Quæres, an & ille æque in hoc spiritali gaudio, qui se multa gravia patrâsse scelera novit, vivere, & non potius in sancto luctu, & dolore continuo,

ex peccatis suis præteritis concepto, se occupare debere? Respondeo, quod quamvis maior hic sit omnino fructuosus, possumus tamen similiter, imò verò facilius peccata præterita expungere hoc spirituali gaudio; siquidem actus perfectior videtur, gaudere se non amplius esse in statu malo, quàm dolere, se aliquando fuisse in eo. Placet audire, quod scribit *Pelagius* libello 5. lib. 5. num. 34. apud *Rosveidum* in vitis veterum Patrum. Narrat ergo duos fuisse fratres, qui carnis stimulos non ferentes, relicto deserto, ambo uxores duxerunt. Elapso aliquo tempore dixerunt ad invicem: quid egimus, quod spreto felici Monachorum consortio nos immunditiei tradiderimus, & super hoc expectandum certò habemus inferorum rogi, & tormenta; revertamur igitur ad eremum, nostraque scelera dignis poenitentiae fructibus eluamus. Dictum, factum. Hinc eremi Patribus, quid deliquerint, in-

dicarunt, quorum mandato quilibet ad angustam compactus est easam, nihilque aliud præter panem & frigidam eis concesserunt, fuerunt etiam ambo in corporis robore & viribus æquales. Elapso poenitentiae cursu cum uterque suo carcere prodisset, notarunt Patres unius faciem esse emaciatam & tristem, alterius vero benè robustam & formosam. Interrogantes igitur de huius inæqualitatis causa, respondit primus: Ego semper ob oculos habui illas poenas, quas peccatis meis promerui, & ob harum metum non remansit in me nisi pellis & ossa. Secundus vero dixit: Ego semper Deo gratias egi, eumque glorificavi, quod me de pessimo priori statu exemptum, de nudo in pristinum Religiosæ vitæ ordinem asseruerit: Ego denique semper Deum in meis habui cogitationibus, & multum in eo gaudebam, & exultabam. Hinc Seniores iudicarunt utriusque poenitentiam Deo pergratam & acceptam fuisse.

P A R S A L T E R A.

3. **V**erum enim vero, ulterius indagare libet, quàm excellens & inestimabile sit bonum, Gaudium Spirituale. Pius Asceta Th. à Kemp. lib. 2. c. 10. §. 5. dicit: Consolationes spirituales omnes mundi delitias, & carnis voluptates excedunt: nam omnes delitiae mundanae, aut vanae sunt, aut turpes; Spirituales verò delitiae solae jucundae & honestae, ex virtutibus progenitae, & à Deo puris mentibus infusae. De quo ulterius S. Bernardus sic loquitur: Illud est verum & summum gaudium, quod non de creatura, sed de Creatore concipitur; quod cum acceperis, nemo tollet à te, cui aliunde comparata omnis jucunditas minor est, omnis suavitas dolor est, omne dulce amarum est, omne pulchrum foedum est, omne postremo,

quod delectare potest, molestum est. His robur addit ipsa Scriptura, Siquidem Spiritus Veritatis per os Sapientis hanc nobis enuntiat sententiam: Eccli. 30. 26. Non est oblectamentum super cordis gaudium. Hinc rursus animæ iustae gaudium expressurus, lauto eam assimilat convivio dicens: Secura mens, quasi iuge convivium. Prov. 15. 15. Quem textum ita exponit Lyranus: Delectabiliter vivit, sicut homines in convivio. Hebraeus, teste Cajetano legit: bonus corde, convivium iuge. Circa quem textum ita prædictus Cajetanus discurrit: Virtus est, quæ reddit bonum illam habentem, & propterea bonus corde, intelligitur præditus virtute, & de eo dicitur, quod est quasi in iugi convivio, est enim in iugi consilio.

consolatione, pascendo continuè seipsum. Quantoperè ergo nos non laborare ac sudare decet pro pretiosa hac gemma, scilicet gaudio spiritus consequendo? Hoc autem fiet, si ex corde stirpis creaturarum amorem eliminauerimus; quem admodum enim non est possibile, ut uno quasi oculo terram, altero cælum contempletur; sic sentire & habere simul gaudia spiritualia, & terrena ac carnalia, impossibile est.

9. Ratio est, quia delitiæ mundanæ contrariantur, obstantque divinis. *Renuit consolari*, inquit *Psalmographus* Ps. 76. *anima mea, memor fui Dei & delectatus sum.* Quæ Davidis verba primo quidem intuitu contradictionem continere videntur; dicit namque, cor suum omnem exclusisse consolationem. *Renuit consolari anima mea*, & nihilominus eodem quoque tempore jubulum induisse astruit: *Delectatus sum.* Quæ hæc terminorum connexio, quæ compossibilitas? Nodum difficultatis subtiliter solvit S. Thomas de Villanova serm. de S. Dorothea, inquiens: *Quàm mirifice, quàm pulchrè, omnium spiritualium vitam, mores, officium, & statum in semetipso expressit? Renuit in sensibilibus consolari, qui deliciis spiritualibus abundabat; non in creaturæ usu, sed in Dei memoria omnis consolatio ejus.* David fallaces exterminarat mundi consolationes & voluptates, ut tantò abundantius se locupletaret cælestibus. Accuratè advertit S. Bernardus, quod juxta Evangeliorum historiam Angeli visibiliter Christo apparuisse non describantur, nisi post victoriam, à Lucifero reportatam in deserto; Unde hoc ad utilitatem nostram eruit dogma: *Et tu ergo, si vis habere ministerium Angelorum, fuge consolationes sæculi, renuat consolari anima tua in aliis, si vis in Dei memoria delectari.* Ita Bernard. serm. 4. in Psal. 90.

10. Verum, constansque est gaudium,

cui *Philippensium* corda immergere gestiebat Apostolus cum diceret: *Phil. 4. Gaudete in Domino semper: iterum dico gaudete.* Id est, cor vestrum exhilarate, inquit S. Anselmus, & omne bonum, unde gaudendum est, statuete vobis in Domino, non extra; gaudete non in sæculo, sed in Domino; Sicut enim nemo potest duobus Dominis servire, sic nemo potest & in Domino, & in sæculo gaudere, contraria enim sunt hæc duo gaudia, nam sæculi gaudium est impunita nequitia. Tremant & contremiscant, qui in mundanis rebus quærunt suas consolationes & satisfactiones. *Luc. 6. 24. Væ vobis divitibus, qui habetis consolationem vestram; væ vobis, qui nunc ridetis.* Et meritò væ, quoniam teste Hugone juxta S. Bernardi sententiam: *Delicata est divina consolatio, nec conceditur admittentibus alienam.* Porro ipse Hugo Cardinalis consolationem mundanam in tribus fundari considerat, scilicet in divitiis, voluptatibus, & honoribus; ast hi ipsi tres erant molestissimi consolatores Job; Isti sunt tres consolatores Job, quibus dicit cap. 16. *Consolatores onerosi omnes vos estis.* Quia onerant consolatum onere gravissimo, scilicet desolatione æternâ.

11. Sciens Christus discipulos suos nimio Sacratissimæ humanitatis ejus amore inescatos, ad eosdem conversus ait: *Joan. 16. 7. Expedi vobis, ut ego vadam, si enim non abiero, Paracletus non veniet ad vos.* Suum astruit in cælum necessarium ascensum; ut S. Spiritus ad eos ablegetur. Quale, obsecro, Sanctissimi illius Spiritus receptioni impedimentum afferre poterat corporalis incarnatæ Majestatis præsentia? Ita ne invisæ Paracleti præsentia Christi, (quærit S. Bernardus serm. 6. de Ascens.) aut contubernium Dominicæ carnis Spiritus Sanctus horrebat; quæ, sicut Angelo prænuntiante cognovimus,

nec concipi quidem nisi à superveniente potuerit? Quid est ergo, nisi ego abiero, Paracletus non veniet; nisi carnis præsentia vestris subtrahatur aspectibus, spiritualis gratiæ plenitudinem occupata mens non admittit? Ex quibus præmissis considerabilem admodum, ut quantum mundana gaudia divinis afferant obstaculum, edoceamur, hanc eruit melles Doctor consequentiam: Qui huic sterquilino semper inhaeret, qui carnem fovet, in carne seminat, carnem sapit, quomodo audeat illam nihilominus consolationem supernæ visitationis, illam sperare gratiam Spiritus vehementis, quam, ut Veritas ipsa testatur, nec cum ipsa quidem Verbi carne percipere ullatenus Apostoli potuerunt?

12. Cur credimus factum, quod lex antiqua mel, liquorem suavissimum à Sacrilegiis amoverit? Nec quidquam mellis adolebitur in Sacrificio Domini. Levit. 2. S. Eucherius nostro subserviens proposito, sequentem assignat rationem: Quia resoluti blandimentis deliciarum, aut dulcedine voluptatum, non possunt Mysteriorum Dei esse participes. Quemadmodum incompatibiles sunt aqua & ignis, ita gaudia terrena & spiritualia in corde humano. Quomodo ignis & aqua simul esse non possunt (verba sunt S. Bernardi ep. 2. ad Fulcon.) sic spirituales & carnales delitiae in eodem se non comparluntur. Necessesse est ergo has à se proscribere, quisquis illis perfrui discipit. Hinc pulchrè Thomas Kemp. 1. 3. c. 10. Inveniet, inquit, suavissimam Spiritus Sancti consolationem, qui pro amore Dei omnem carnalem abjecerit consolationem. Isaac lætitiæ existit Symbolum, dicente matre dum pareret: Risum fecit mihi Deus. Gen. 21. 6. Huic filio in lucem edito solemne Abraham apparavit convivium: fecit Abraham grande convivium. At quo fine? ut ablactaretur infans: in die ablactationis ejus, quan-

do erat à maternis uberibus amovendus, quando duro coepit vesci pane. Omnia in figura contingebant illis. Voluit namque hoc in facto nos edocere Deus, tunc animam nostram spiritualibus abundè nutriendam consolationibus, quando à sensuum lenociniis & fallacis sequestrata fuerit, & amore Dei didicerit se mortificare.

13. Porro, ut majori cum facilitate, promptitudine, & efficacia, fallacia mundi oblectamenta propullare, spiritualibusque è contra inhiare valeamus, penfuculatiùs ruminare & considerare oportet discrimen, quod reperitur inter duo hæc gaudia, id autem egregiè more suo S. Gregorius hom. 36. in Evang. sequentibus adumbrat verbis: Hoc distat inter delicias cordis & corporis, quod corporales delitiæ, cum non habentur, grave in se desiderium accendant; cum vero avidè eduntur, comedentem protinus in sui fastidium per sui satietatem vertunt. At contra Spirituales delitiæ, cum non habentur, in fastidio sunt; cum vero habentur, in desiderio, tantoque à comedente amplius esuriuntur, quanto ab esuriēte amplius comeduntur. In illis appetitus placet, experientia displicet; in istis appetitus vilis est, & experientia magis placet. In illis appetitus saturitatem, saturitas fastidium generat; in istis autem appetitus saturitatem, saturitas appetitum parit; augent enim spirituales delitiæ desiderium in mente, dum satiant, quia quanto magis earum sapor percipitur, eo amplius cognoscitur, quod avidius ametur, & idcirco non habitæ amari non possunt, quia earum sapor ignoratur. Quis enim amare valeat quod ignorat? Proinde Psalmista Psal. 33. nos admonet dicens: Gustate & videte, quoniam suavis est Dominus: Ac si apertè dicat: suavitatem ejus non cognoscitis, si hanc minime

nimè gustatis : sed cibum vitæ ex palato cordis tangite , ut probantes ejus dulcedinem amare valeatis. Hactenus S. Greg.

14. Porro, cur delectationes , & res delectabiles hujus vitæ in homine sæpe nauseam creent , assignat S. Thomas 1.2. q. 1. ad 3. dicens : Quod temporalia bona , quando jam habentur , ipsa contemnantur , & alia appetuntur , secundum quod significatur Joann. 4. cum Dominus dicit : *Qui bibit ex hac aqua , per quam temporalia significantur , sitiet iterum ;* Et hoc ideo : quia eorum insufficientia magis cognoscitur cum habentur , & ideo hoc ipsum ostendit eorum imperfectiorem , & quod in eis summum bonum non consistit. Ita Angelicus Doctor. Sequitur proinde , quod bona temporalia humani appetitus sitim minimè restinguere possint. Licet autem etiam bona spiritualia suam habeant sitim , secundum illud Ecclesiastici cap. 24. *Qui bibunt me , adhuc sitient ;* est tamen differentia magna inter sitim , quam causat res spiritualis , & inter sitim , quam acuit res temporalis. Licet enim utraque generet sitim , tamen aliter & aliter (inquit rursus Angelicus Magister in caput 4. Joann. lect. 2. lit. c.) Quia res temporalis habita causat quidem sitim non sui ipsius , sed alterius rei : spiritualis verò tollit sitim alterius rei , & causat sui ipsius sitim. Cujus ratio est : quia res temporalis , antequam habeatur , æstimatur magni pretii & sufficiens : sed postquam habetur , quia nec tanta , nec sufficiens ad quietandum desiderium invenitur ; ideo non satiat desiderium , quin ad aliud habendum moveatur. Res verò spiritualis non cognoscitur , nisi cum habetur. Hinc dicitur Apocal. 2. *Nemo scit , nisi qui accipit.* Et ideo non habita non movet desiderium : sed cum habetur & cognoscitur , tunc delectat affectum ,

& movet desiderium , non quidem ad aliud habendum , sed quia imperfectè percipitur propter recipientis imperfectiorem , movet ut ipsa perfectè habeatur. Et de hac siti dicitur Psal. 41. *Sitit anima mea ad Deum fontem vivum.* Sed hæc sitis in mundo isto usquequaque non tollitur , quia bona spiritualia in ista vita perfectè percipere non possumus , & ideo qui biberit ex hac aqua , adhuc quidem sitiet ejus perfectionem , sed non sitiet in æternum , quia , ut dicitur Psal. 35. *Inebriabuntur ab ubertate domus tue.* Hactenus S. Thomas ,

15. Ex quibus omnibus satis abundè liquet , delectationes spirituales esse multò majores delectationibus corporalibus ; quia delectabilia corporalia sunt corruptibilia , & citò deficiunt : bona verò spiritualia sunt incorruptibilia , unde suavius delectant. Item bona corporalia (ut Sanctus Thomas docet Opusc. 11. cap. 4.) delectant superficialiter & quasi exterius ; bona autem spiritualia intimè ; penetrant enim totam substantiam animæ , & ideo medullitus delectant. Ex quo apparet , quod delectationes corporales , seu mundanæ animam non possint facere quietam aut contentam stabiliter & permanenter , quia eam non pervadunt , nec penetrant , imò in se eam non attingunt , sed tantum corpus sensusque afficiunt , & per eos animam obiter perstringunt. Quare istiusmodi sensuum voluptas similis est pomis Sodomæ , quæ mox , ut tanguntur , in favillam & cinerem abeunt , quemadmodum Solinus c. 44. de Pomis Sodomæ perhibet. Cur autem homines (ut experientia constat) carnis & corporis potius sequantur oblectamenta , relictis delectationibus spiritualibus ; quæ tamen (ut ostensum) multò sunt majores corpora-

libus,

libus, rationem dat S. Thomas 1. 2. q. 31. a. 5. ad 1. Quia ideo plures sequuntur delectationes corporales, quia bona sensibilia sunt magis & pluribus nota. Et cum plures hominum non possint attingere ad delectationes spirituales, quæ sunt propriæ virtuosorum, consequens est, quod declinent ad corporales, cum omnes aliquam delectationem sequantur, secundum Philosophum in 10. Ethic. cap. 2. & 3.

16. Contemuntur igitur, nausæque potius habentur quam appetantur, bona spiritualia, quia minimè cognoscuntur. Nec tamen cognosci possunt, nisi prægustentur; cur verò non degustentur, causam assignat proximè laudatus Doctor Angelicus (Rom. 12. lect. 1. ibi. ut proberis) dicens: Quia sicut homo, qui habet gustum infectum, non habet rectum iudicium de saporibus, sed ea, quæ sunt suavia, interdum abominatur; ea verò, quæ sunt abominabilia, appetit: qui autem habet gustum sanum, rectum iudicium de saporibus habet: Ita homo, qui habet corruptum affectum, quasi conformatum rebus secularibus, non habet rectum iudicium de bono spirituali, sed ille, qui habet rectum & sanum affectum, sensu ejus innovato per gratiam, rectum iudicium habet de bono spirituali & divino. Quo sensu dicitur Jerem. 31. 30. Omnis homo qui comederit iram acerbam, obstupefcent dentes ejus. Quia videlicet, qui præsentis vitæ & mundi delectationibus pascitur, interni ejus sensus ligantur, ut jam spiritualia sapere nequeant. Ex quibus erudimur,

quod nullus spiritualibus gaudiis potiri poterit, nisi quis omnem prius inordinatum creaturarum affectum, & gaudia mundana rejecerit, quemadmodum paulò antè diximus. Et hoc verum esse, ex illo Prophetæ Evangelici oraculo, seu quæsito ulterius ostenditur: *Quem docebit scientiam (quærit Isaias cap. 28. 9.) aut quem intelligere faciet auditum? Auditum, scilicet eorum quæ Dominus loquitur. Et respondet: Ablactatos à lacte, avulsos ab uberibus. Quasi diceret: Deus docere solet scientiam & sapientiam divinam (in qua mirum animi latet gaudium) eos, qui à deliciis puerilibus, mundanis, & carnalibus avulsi sunt. Nam qui adhuc instar infantis uberibus, mundi nimirum cupediis, sive impuris carnis concupiscentiis affixus hæret, hic veræ sapientiæ, & gaudii à Spiritu DEI emanantis incapax est, nec gustare poterit quam suavis sit Dominus. Serviat igitur epiphonematis loco illud, quod aliquando ad S. Franciscum Seraphicum dixit Christus Dominus: Me desideras, Franciscus? Amara tibi dulcia, dulcia amara sunt. Ex quo patet, quod sicut gaudium spirituale secum morari non patitur delectationes carnales; ita in suo confortio adesse gaudet tribulationes & mundi adversitates, secundum illud Psalmi. 93. 19. Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo, consolationes tuæ lætificaverunt animam meam. De quo continuo plura Parte sequenti.*

P A R S T E R T I A.

17. Quid gaudium spirituale cum tribulationibus simul stare possit, ostenditur primò ex ejus definitione, superius serm. 31. num. 24. allata, quam hic repetere oportet. Definitur itaque

gaudium, quod sit *Quies vitalis in bono congruenter adepto, quæ in ratione potissimum consistit; & per hoc à delectatione in communi, & exultatione (quæ in membra exteriora diffunditur) & à jucunditate* (quæ

(quæ in vultu proditur) distinguitur. Licet autem hæc tria nomina, scilicet *delectatio*, *exultatio*, & *jucunditas* ad gaudium spectent, ac ab eodem velut rivus à fonte promanent; non tamen necessariò cum illo connectuntur, cum frequenter sint in homine, qui gaudium vero caret. Proinde notandum ex D. Thoma 1. 2. q. 31. a. 3. corp. *Quod gaudium verum non habet locum, nisi in delectatione, quæ consequitur rationem: unde gaudium non attribuitur brutis animalibus, sed solum nomen delectationis.* Ex quo sequitur, quod ubicunque est gaudium, ibi est delectatio; non tamen à converso; scilicet, quod, ubi est delectatio, ibi sit & gaudium. Patet id primò in bestiis, in quibus est delectatio, non tamen gaudium, cum careant ratione. Secundò in hominibus: Quandoque enim aliquis sentit aliquam delectationem secundum corpus, de qua tamen non gaudet secundum rationem. Exemplum habemus in Sancto Maryre Niceta (ut visum serm. 18. num. 10.) qui ligatus, & vim passus à meretrice, utique delectationem in turpi complexu corporaliter sentiebat, de qua tamen non solum non gaudebat secundum mentem, quia potius vehementissimè tristabatur, & mœrore summo afficiebatur. Sicut ergo in homine potest esse delectatio in appetitu sensitivo, & simul etiam in parte rationali de sensibili delectatione tristitia; ita similiter potest homo habere secundum carnem tristitiam & dolorem, secundum mentem tamen gaudium & exultationem, ut patet in Sanctis Martyribus, qui in maximis tormentis positi gaudebant, & exultabant. Quamvis ergo gaudium contrariè opponatur tristitiæ, potest tamen optimè stare cum ea in eodem subjecto, prout docet Angelicus Præceptor 1. 2. q. 32. a. 3. ad 2. ubi ait: *Nihil prohibet*
Gramm. Relig. Pars II.

idem secundum diversa esse causam contrariorum.

18. Ex quibus docemur, nullam involvere implicantiam, quin gaudium & tristitia simul & semel in eodem homine esse possint; & licet sub eadem ratione in eodem subjecto subsistere nequeant gaudium & tristitia, bene tamen sub ratione diversa; nimirum, ut tristitiam & afflictionem patiatur homo in parte inferiore seu sensitiva; pace verò & gaudio potiatur ob easdem adversitates in parte rationali, & quidem tantò majori, quò fuerint & afflictiones graviores, secundum illud Psalmistæ proloquium: *Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo, id est, juxta mensuram dolorum, qui tristitiam in corde meo gignebant, consolationes tuæ letificaverunt animam meam: non enim juxta mensuram dolorum in carne, reddit Deus justis in hac vita consolationes in carne: neque enim simul esse possunt dolores in carne, & consolationes in carne: sed juxta mensuram dolorum in carne tribuit Deus justis consolationem in anima, quæ mitigat tristitiam cordis ex doloribus carnis proveniente. Unde non solum Deus justis per providentiam suam tribuit patientiam, sed etiam consolationem magnam & ineffabilem; quæ non tollit tribulationes, sed cum iis consistit, easque vertit in materiam gaudiorum. Sic enim dicit Apostolus 2. Cor. 7. *Repletus sum consolatione, superabundo gaudio in omni tribulatione nostra: Quia videlicet vir justus, dum tribulatur, intelligit, se purgari à scoria vitiorum, si adest; vel, se probari à Domino, si ea non adest; vel intelligit, se conformem fieri Christo patienti, ut cum eo postea gloriificetur; intelligit denique magnum esse, & supra modum excellens præmium patientiæ,**

tientia, juxta illud 2. Cor. 4. 17. Quod in presenti est momentaneum, & leve tribulationis nostrae, supra modum in sublimitate aeternae gloriae pondus operatur in nobis.

19. Denique idem Tarlensis Praeco in eadem Epistola secunda ad Corinthios cap. 6. hanc suis perscripsit doctrinam: Quasi tristes, semper autem gaudentes; id est, tristes propter verbera & afflictiones, quibus corpora exterius afficiuntur, gaudentes autem gaudio spirituali & interiori tanquam in sinu nostro. Vox enim exultationis est in tabernaculis iustorum. Ps. 117. Observat hic D. P. Augustinus in Psal. 138. Apostolum non dixisse: Semper tristes, quasi autem gaudentes, sed: Quasi tristes, semper autem gaudentes; quia gaudium verum erat propter internam Spiritus Sancti consolationem, & spem aeternae retributionis; sed tristitia solum erat quasi tristitia, cum afflictio partis animalis superaretur a majori gaudio Spiritus. Similiter D. Thomas (2. Cor. 6. lect. 2. circa fin.) in eorum persona, qui secundum carnem tristantur, gaudent vero in spiritu, sic ait: Quia licet in exterioribus, & quae ad carnem sunt, patiamur tristitiam & amaritudinem; interius tamen continuum gaudium habemus, quod crescit in nobis ex consolationibus Spiritus Sancti, & spe remunerationis aeternae.

20. Et recte, quemadmodum enim miles, qui eligitur ad deferendum arma Regis, licet in illis portandis secundum corpus gravetur, animo tamen mire gaudet, quod in tali labore, qui magnam habet annexam gloriam, sit positus. Haud aliter Servi Dei, a Spiritu Sancto edocti, cum clare cognoscant, nil gloriosius esse homini Christiano, quam sui Domini, ac Ducis Christi stigmata ferre in suo corpore, eique per fortem passionum & tribulationum sufferentiam aliquo modo assimilari. Hinc si

quid adversi pro ejus amore pati contingat, eorum animus miro repleti solet gaudio, quemadmodum intueri licet in Apostolis, de quibus refert S. Lucas in Actibus Apostolorum cap. 4. v. 41. quod ibant gaudentes a conspectu Concilii, quoniam digni habiti sunt pro Nomine JESU contumeliam pati. Pro Nomine JESU (inquit Hugo Card.) non pro alio crimine, Glossa enim dicit: Ubi Christus in causa est, maledictio est optanda. Insignis hoc loco minime subtrahendus sese insinuat Dionysii Carth. in Pl. 93. v. 19. discursus, inquit: Omnis qui pro causa honesta affigitur, dummodo afflictionem suam equanimiter toleret, omnemque carnalem ac vilem delectationem despiciat, promeretur consolari a Domino, tanto exuberantius, quanto abundantius dolet. Si igitur ad divinarum consolationum (quae vere dulcissimaeque consistant) gustum perungere nitimur, multarum tribulationum afflictionem perpeti non dedignemur, sed gratulemur: Quoniam si socii fuerimus passionum, erimus & socii consolationum. Denique quod S. P. August. dicit de lacrymis orantis, quod nimirum sint dulciores, quam gaudia Theatrorum, etiam dici potest de quacunque adversitate propter Deum tolerata, quod scilicet longe uberiorem post se relinquat voluptatem, quam quavis mundi gaudia. Expertus est id Magnus Ecclesiae Doctor S. Hieronymus (ut ipse testatur ad Eustochium sic scribens:) Ipse mihi testis est Dominus, post multas lacrymas, post caelo inherentes oculos, nonnunquam mihi videbar interesse agminibus Angelorum, & letus gaudensque cantabam. Hinc recte monet pius Alcera Thom. Kemp l. 3. c. 30. §. 6. in persona Christi sic loquens: Si recte sapis, & in veritate aspicias, nunquam debes propter adversa tam dejecte consistari, sed magis gaudere, & gratias agere; imo hoc unum reputare gaudium, quod affligens te doloribus, non parcam tibi.

21. Ulterius, perfectum animi gaudium non in prosperis rerum successibus, sed in sincera ac forti adversitatum tolerantia consistere, pulcherrimo nos docuit sermone S. Franciscus Seraphicus apud *Drexelium* in Rosis tr. 21. c. 6. §. 3. Cum enim S. hic Pater ad Mariam de Angelis cum Fratre quodam, cui nomen erat Leo, iter ageret, ac tunc temporis acris bruma saeviret, Vir Sanctus ad itineris comitem conversus: O frater Leo (inquit) Quamvis Fratres Minores in omni terra dent bonum exemplum magnæ sanctitatis & ædificationis, tamen diligenter scribe, & accuratè annota in libello tuo, quod ibi non est perfecta lætitia. Paulò post vocavit fratrem Leonem, se præcedentem, dixitque: ò Frater Leo, quamvis Frater minor illuminet cæcos, contractos extendat, dæmones pellat, surdis auditum, claudis gressum, & mutis restituat loquelam, & quod majus est, quatruiduanum resuscitet mortuum, scribe, quia ibi non est perfecta lætitia. Quibus dictis, cum paululum reticuisset, rursus ait: ò Frater Leo; si frater minor sciret omnium gentium linguas, & omnes scientias & scripturas, & si sciret Prophetare & revelare non solum futura, sed etiam conscientias aliorum introspiceret; scribe, quia ibi non est perfecta lætitia. Dùmque iter suum ambo prosequerentur, Seraphicus Pater iterum magnâ voce dixit: ò Frater Leo, etsi ex nobis aliquis loquatur linguâ Angelicâ, & sciat stellarum cursus, & virtutes herbarum, & sint ei revelationes thesauri terrarum, & si cognosceret virtutes & proprietates avium, piscium, & animalium, & hominum, & radicum, & lapidum, & arborum, & aquarum, scribe, quia ibi non est perfecta lætitia. Hinc cum in silentio aliquam viam emensus esset, iterum ad so-

cium suum ait: O frater Leo, etsi Religiosus quidam etiam sciret tam potenter & ferventer prædicare, quòd converteret omnes infideles ad fidem; scribe securè, & diligenter nota, quod ibi non est perfecta lætitia. Nova hæc adhortandi methodus duravit per duo ferme milliaria.

22. Verùm hanc mirabilem doctrinam non satis admirans Leo dixit: Sancte Pater, precor te per amorem DEI, si nihil horum, quæ memorasti, causa & ratio sit lætandi, explica ergo, & pande mihi, in quonam verum consistat gaudium? Cui S. Franciscus: Quando veniemus ad locum S. Mariæ de Angelis sic balneari pluviasque & frigore congelati, luto etiam deturpati, & fame afflicti, & ad portam sonabimus, & Portinarius veniet iratus, dicens: Qui estis vos? & nos diceremus; sumus duo de fratribus vestris. Et ille è contrario diceret; imò estis duo erronei fugitivi, per mundum eleemosynas pauperum rapiendo, & non aperiret nobis, sed faceret nos stare ad nivem & aquam, in frigore & fame usque ad noctem. Tunc si tot repulsas, & injurias sine turbatione & murmuratione toleraverimus patienter, & cogitaverimus humiliter & charitativè, quod ille portinarius rectè uti sumus meriti, nos salutaverit, & quod Deus excitat linguam ejus contra nos. Si insuper Deo gratias agimus pro tam humana scilicet acceptione. O frater Leo, scribe, quia ibi est perfecta lætitia. Et si nos pulsando perseveraverimus, & ille portinarius tanquam contra nos importunos exeat contra nos, & durissimè nos afficiat dicens: recedite hinc scelerati nebulones, & ite ad hospitale, vel quò vobis visum fuerit, hic penitus non manducabitis. Et si nos gaudentes hoc portabimus; & injuriati cum amore perceperimus toto corde, scribe diligenter, quòd

quòd hæc sit perfecta lætitia. Et si nos undique afflicti, fame urgente, frigore affligente, nocte insuper appropinquante pulsabimus, clamabimus, fletu instabimus, ut aperiatur nobis, & ille inde stimulator dixerit: Ili sunt homines procacissimi & protervi, & ego pacabo eos, & exiens cum uno fuste nodoso, & capiens nos per caputium in terram super lutum & nives projiciet, & taliter nos verberabit cum fuste prædicto, quòd undique nos plagis implebit. Si tot mala, si tot injurias & verbera cum patientia, & animi gaudio toleremus, & pro magno lucro æstimemus gaudentes, & desiderantes plura pro amore & gloria Domini nostri JESU Christi perferre; Scribe, & accuratè observa; quod in his perfecta sit lætitia. Et audi conclusionem. Inter omnia charismata S. Spiritus, quæ Christus servis suis concessit, & concedet, maximum est vincere seipsum, & libenter propter ipsius charitatem opprobria, vexationes, injurias, & plura alia similia adversantia sustinere. Nam in omnibus mirabilibus prædictis gloriari non possumus, quia non sunt nostra, sed Dei. Quid enim habes, quod non accepisti? si autem accepisti, quid gloriaris, quasi non acceperis? sed in cruce tribulationis & afflictionis possumus gloriari, quia illud est nostrum. Et ideo dixit idem Apostolus: Absit mihi gloriari, nisi in Cruce Domini nostri

JESU Christi, per quem mihi mundus crucifixus est, & ego mundo. Gal. 6. Uno verbo, mi frater Leo, hæc est gloria nostra, hoc gaudium nostrum, amore Christi multa pati. Et hoc est egregium exemplar gaudii Spiritualis, quod nobis reliquit Seraphicus hic S. Pater. Hoc ergo gaudium, de quo nunc disserimus, cordi tuo inferre, & ut illud majora indies incrementa suscipiat, riga hoc frequenter compunctionis aqua, & admove sæpè mortificationis aratrum; hoc enim modo haud dubiè experieris, verum esse illud Christi effatum: Regnum Dei intra vos est. Luc. 17. 21. Anima quippe bene composita, suarumque passionum Domina, bonæ conscientie pacem, & quietem possidens, in se regnum Dei habet, cujus in hæc verba meminit S. Apost. Paulus: Non est regnum Dei, esca & potus: sed iustitia & pax, & gaudium in Spiritu S. Rom. 14. 17. Præcipuus animæ cibus, maximèque satiativus, est consolatio & suavitas Spiritus Sancti. Quoniam verò censura silentii ad spiritualis gaudii cumulum & augmentum plurimum facit; proinde, ne nobilissima hæc gaudii spiritus virtus è cordis nostri domo egredi possit, vigilem ei constituamus silentium religiosum, de quo agendum modò.

SERMO XXXIV. DE SILENTIO RELIGIOSO.

Sedebit Solitarius, & tacebit; quia levavit se super se.
Thren. 3. 28.

PARS PRIMA

1. **I**Nter reliqua, eaque præcipua media, quæ ad proficiendum in virtute, & ad perfectionem religiosam assequendam, necessaria sunt, est etiam taciturnitas, quam virtutem singulariter nobis commendat, & inculcat Ascetarum nonnemo, dum de gradibus humilitatis tractans, in hæc exorditur verba: *Frater charissime, si precioso illius, inestimabilisque gemme; humilitatis inquam, quæ solide veræque certissimum est pignus sanctitatis, indispensanda ardes desiderio: primum silentii quam arctissimæ, penèque anachoretici debes esse longè observantissimus, ita ut vi os medium, etiam ad res necessarias exponendas præsumas aperire. Itaque silentium est medium præstantissimum & efficacissimum ad virtutes congregandas, & conservandas; etenim cum humilitas quam plurimas alias secum trahat virtutes, hæcque sine observatione silentii diu conservari nequeat, consequitur manifestè, silentium Religioso, ad perfectionem anhelanti, summè fore necessarium. Nam quid est silentium aliud, quam religiosæ vitæ fulcrum, sine quo mox cadit, & evertitur disciplina claustralis? Quid aliud est silenti-*

tium, quam auxatrix, & conservatrix internæ devotionis? Siquidem illud sui amatorem ad amandum Deum succendit, & mentis fervorem nutrit, augmentatque. Hinc pius Asceta serm. ad Novitios rectè dicit: In nullo ordine stabit pax & disciplina, si non adsit censura silentii, quietis amica, quæ est devotionis nutrimentum.

2. Breviter S. Diadochus Bibl. PP. to. 3. 1. de perf. c. 70. silentii commoda his depingit verbis: *Silentium res est omnino præclara, & nihil aliud, quam Mater sapientissimorum cogitatum. Ecce emolumentum & fructum, ex observatione silentii afflatim promanantem; siquidem efficit cogitationes nostras, & affectus animi ad Deum & celestia identidem ascendere; & quid Sanctius, quid melius, & fructuosius animæ nostræ tali pietatis exercitio? At forsan homo verborum æque taliter cor, & mentem suam ad superna attollere valet? Nequaquam. Quis enim unquam piis, sanctisque repletus fuit cogitationibus, qui pro libitu silentii leges violare, passimque otiosa, jocosa, vana, & scurrilia verba improvidè effutire consuevit? Profecto nullus.*

Nunquid Vir verbosus justificabitur? petit Job. 11. 2. Respondet S. Gregorius l. 10. moral. c. 2. rem esse certissimam, virum loquacem nunquam justificandum, nec multum profecturum. Ad quod probandum allegat inter multas S. Scripturæ auctoritates, etiam hanc Prophetæ Regii Psal. 139. *Vir linguosus non dirigitur in terra; hoc est, non plantabit radicem solidam perfectionis.* Hanc ob causam tantoperè ab omnibus perfectionis Magistris, & Religiosarum familiarum Fundatoribus silentium Religiosis præ cæteris commendatum est, non ignorantibus, quanta spiritualis profectus incrementa ex hujus virtutis observantia prognasceant.

3. Hinc celebris & perdoctus Vir Hieronymus Natalis apud Rodriq. p. 2. tr. 2. c. 6. dicere solebat, ad reformandam alicujus domus, aut Ordinis disciplinam nil aliud requiri, quàm introducere silentium, quo servato, omnia benè ordinata ac reformata in illo Monasterio, seu Religione erunt. Quod idem sentit S. Ignatius Lojola, qui pro certo signo habebat, an in aliquo monasterio disciplina claustralis vigeret: scilicet si benè servaretur silentium, non essent confabulationes, strepitus, & clamores. Si ergo tam S. Fundator, ut erat Ignatius, inter tria præcipua ad conservandam aliquam religiosam domum, etiam requisivit silentium: Quidni asceticum hocce exercitium à quolibet Religioso, domum mentis suæ reformare, & restaurare volente desiderabitur? Quidni ab eo quoque exposcetur, qui efficaciter in spiritu proficiendi desiderio æstuat, ut apprimè silentii censuram teneat, linguamque suam ab omnibus otiosis ac inutilibus verbis cohibeat? Sic enim docet S. Petrus in Epist. 1. c. 3. cum Psalmographo Ps. 33. dicens: *Qui vult vitam dili-*

gere, & dies videre bonos, coercet linguam suam à malo. Quasi diceret, qui exoptat Dei gratiam, quæ vera animæ vita est, & cupit dies videre bonos, virtutibus scilicet piisque operibus stipatos & ornatos, refrænet linguam suam à malo, hoc est, non solum à verbis perniciosis, inhonestis, & scurrilibus, verum etiam à jocosis & otiosis, de quibus (recte ipso met Christo Matth. 12.) velut malis actibus in die judicii homines reddituri sunt rationem.

4. S. Bernardus rationem reddens, cur pauci inveniantur spirituales & perfecti viri, ideo id dicit fieri, quia rari sunt qui linguam refrænantes, veri sint silentii amici; Nam in sermone de triplici custodia ita scribit: *Quod si dixeris, rarus est, qui sermones suos in judicio disponere videatur, vel ex hoc discas, quam sit rara perfectio, cum nec perfectum inveneris esse commune.* Ac proinde in sermone quodam de modo benè vivendi sororem suam his verbis monet: *Linguam tuam refræna, & eris religiosa, quia si eam non refrænaveris, religiosa non eris.* Sed si forsitan mihi non credis, audi Jacobum dicentem: *Si quis putat se religiosum esse, non refrænans linguam suam, hujus vana est Religio.* S. Damascenus virtutem & meritum hujus custodiæ paucis quidem, sed gravibus verbis exprimit; nam Nazianzeni adducens auctoritatem, inquit: *Nescitis, quantum bonum divinitus sit consecutus, cui silere liceat.*

5. Denique quam magna ex silentii sedula custodia scaturiant emolumenta spiritus, declarat S. Maria Magd. de Pazzis, dicere solita: *Sicut impossibile est, ut anima religiosa, quæ non delectatur silentio, gustet res divinas; ita nemo aptior est ad divinas consolationes percipiendas, quam silentii custos, juxta illud Jeremie Threu. 3. Sedebit solitarius, & tacebit.*

tacebit, quia levavit se super se. Quæ verba B. Petrus Damiani sequenti illustrat commentario, dicens: libro 7. epistola 6. Dum tacet, se elevat super se; quia menti humana, dum intra silentii claustra circumcluditur, in superiora sublimis erigitur, ad Deum per celeste desiderium rapitur, & in amorem ejus per ardorem spiritus inflammatur. Cui astipulatur S. Climacus grad. 11. in hæc verba: Si linguam tuam custodieris, dabitur tibi à Deo gratia, compunctio nempe cordis, in qua videbit animam tuam; & in hac egredieris in gaudium Spiritus; si autem lingua te ricerit, crede mihi, quod dico tibi, nunquam poteris à tenebris mentis emergere. Illa namque anima, quæ se colloquio privat humano, ad divinum admitti meretur, ita enim meditatur idem S. Joannes Climacus, inquiens: Studiosus silentii est familiaris Deo, & arcano quodam modo, dum cum illo familiariter colloquitur, à Deo illustratur.

6. Thomas Kemp. similiter fructus silentii ante nostros oculos collocat, sic scribens: Silentium bene observando obedientiam etiam servas, humilitatem retines, reverentiam adornas, senibus reverentiam exhibes, juvenibus exemplum præbes, levibus & discipulis timorem incutis, extraneis bonam famam, intraneis pacem & concordiam generas. Accedit S. Laurentius Justin. in fasc. divin. Am. c. 11. qui virtutem silentii his laudum præconiis adornat dicens: Obstructo inutilium verborum meatu, inclusus amoris ignis cogitationes modificat, animum compungit, vitia fugat, lacrymarum fontes educit, sectatur pacem, sursum cor erigit, Deoque conjungit. Hæc si credere nolis, interroga veteres eremi Patres, nemonumque cultores, & dicent tibi, se per rigidam silentii custodiam, illam austeritatem, vitæque perfectionem assecutos fuisse, quam de facto totus mundus non satis admirari potest, & super eorum facta adhuc attonitus quodammodo hæ-

ret. S. Hieron. in Reg. Monach. testatur, se invenisse aliquot eremi Patres tam observantes silentii, ut integro septennio nec unicum quidem verbulum sibi passim excidere. Quam proinde methodo se divini influxus capaces reddiderunt sic, ut non tam in terris, quam in cælis, non tam inter homines, quam inter Angelos versari, & commorari viderentur. Si quidem tanta inter illos erat concordia, tanta pax, & spirituale gaudium, ut eos potius in paradiso, quam in vastis eremi latebris degere crederes. De uno scribit Palladius in vit. PP. I. 8. c. 50. in hæc verba: Vidimus alium non procul à civitate in solitudine, nomine Theona, virum Sanctum, in domuncula seorsum inclusum, qui tempore 30. annorum silentium tenuerat; is cum plurimas virtutes perageret, habebatur ut Propheta: Exhibat enim ad ipsum multitudo ægrotantium, quibus manus imponens per fenestram, dimittebat eos abire salvos. Licebat videre ipsum habentem vultum Angeli, lætis oculis, & totum plenum maxima gratia. Ecce fructum silentii. Sed audi plura.

7. Ammon Abbas vitæ Sanctimoniam clarus, præfuit in illo Monasterio, quod in eremo Scythica positum erat, mille quingentis Monachis, quos tamen omnes majori longè cum facilitate regebat, quam vix his temporibus quispiam decem gubernare valet; quoniam omnes taciturnitatem adeo tenacem & rigidam tenebant, ut horis, quibus silentium indictum erat, sæpe numero locum illum peregrini homines adeuntes neminem ibi adesse arbitrati sint, donec intro ingressi, illos vel orantes, vel aliud in cellulis suis agentes cernerent. Et vel ideo mirum alicui videri non debet, unum tot cœnobitis præesse potuisse; qui enim silentii tenaces sunt, nunquam vel raro aliquam egent correctione, quia dum quis

tacet,

racet, loquitur illi Deus per sanctas salubresque inspirationes, docetque eum quid cavere aut agere oporteat. Hinc B. Antiochus hom. 103. refert, silentium ma-

trem jure merito censei virtutum, quas Monachi possident. Qui ergo Religiosæ perfectionis desiderio ardet, silentium amore prosequatur, necessum est.

PARS ALTERA.

8. **Q**Uamvis ex hæcenus dictis sat elucescat, quam salubre & fructuosum sit silentii exercitium, atque non ad hujus doctrinæ veritatem magis demonstrandam atque roborandam, consultum fuerit declarare necessitatem hujusce virtutis, ad perfectionis viam ineundam, quæ via juxta communem SS. Patrum doctrinam tripartitè dividitur, videlicet, in purgativam, illuminativam, & univiam. Ad viam purgativam spectat pravos habitus, & vitia extirpare, peccata, sceleraque declinare. Hoc autem vel maximè causare & efficere solet silentium; Quis enim citra infamiam inficiari audet, non pleræque peccata homines contrahere in conversatione cum aliis? Quod benè consideranti faciliè patebit. Contra hæc vero tam multiplicia mala culpæ haud est pharmacum præstantius, quam observatio silentii, ipsomet Veritatis Spiritu attestante: Qui custodit, inquit per os Salomonis Proverb.

13. os suum, custodit & animam suam; hoc est præservabit illam à multis peccatis, alioquin contrahendis, videlicet à murmuratione, detractioe, turpi amore, odio, irâ, inordinatâ tristitia, & aliis similibus culpis, quæ communiter in vaniloquiis irrepre nobis solent.

9. Verùm, quoniam ad hæc enarrata vitia radicis evellenda non segnis, sed fortis omnino exposcet virtus ac robur, quomodo autem hanc animi fortitudinem sine refrænatione linguæ assequi quis poterit, cum attestante Isaia Pro-

pheta, hæc potissimum in silentio sita sit: In silentio, inquit cap. 30. & sperit fortitudo vestra. Ergo ut efficiamur fortes in bello, peccata prosteramus & vitia, tentationes vincamus, hostiles orci technas eludamus, nosque ab omni peccati morfu ac vulnere illæfos custodiamus, atque inordinatas animi passiones, sensilesque cupiditates refrænemus, taciturnitatem amplectamur oportet. Nam ut Apostolus Iacobus c. 3. ait: Sicut is qui equo frænum imponit, totum illius corpus facile regit; sic & homo, qui linguam suam frænât, seipsum facile ad omnem virtutem circumducet. Et è contra, qui hoc negligit, in varia certò sese vitia præcipitem aget; quia ut rectè advertit Rodriquez p. 2. tr. 2. c. 8. cum tot ad benè loquendum regulæ, & circumstantiæ considerentur, ideo miraculi loco habendum est, in aliquam earum non impingere. Proinde nihil tutius, quam se intra silentii portum subducere, ubi solâ taciturnitate multa illa peccatorum pericula, quæ in loquendo fiunt, declinantur.

10. Cæterùm, silentium sedulâ curâ observatum etiam emundabit nos à quotidianis defectibus, liberabitque à reatu pœnæ, ob leviora peccata contractæ, quod nempe post ultimam mortalis hujus vitæ periodum, expeditius ad cælum subvolare valeamus. Pro cuius asserti confirmatione sequens sufficiat exemplum. Beata Maria Agniacensis cum semel à testè exaltatæ sanctæ Crucis usque ad Christi

Christi natalem diem ita silentium servasset, ut ne ullum quidem verbum locuta fuerit : Hoc silentium tam gratum Deo fuit, ut ex Spiritus Sancti revelatione didicerit, isthac linguæ mortificatione vel maximè sese promeritam esse, ut à morte nullum Purgatorium sit subitura, sed rectà ad cælum migratura. Ita refert *Surius* in ejus vita.

11. Ad viam illuminativam, quod attinet, est plantare virtutes, ad has vero cordi inferendas necessariò prærequiritur spiritus fervor, cum autem sine silentio fervor stare non possit, quemadmodum *Melleus* Doctor hanc demonstrat similitudine: Sicut enim, ait, qui calorem hypocausi conservare vult, raro nec sine necessitate januiam aperit, ita internus animi fervor non sine oris accurata custodia, silentioque conservatur. Unde colligere est, taciturnitatem fore lucernam, quæ viam illuminativam nobis exhibebit, & quemadmodum in virtutum semita ambulandum sit, nos docebit. Quare virtutum amanti apprimè commendatur silentium, sine quo virtutes congregare, nil aliud est, quam sæviante vento in explicata manu pulveres portare; Siquidem (ut perhibet *S. Joannes Abbas*) quòd vita Monachi usque aded non sit aliquid, donec sub silentio studuerit, quo remoto, quidquid benè vel honestè se agere putaverit, secundum institutionem Patrum nihil erit. Hinc non malè dixit *Thalassius*, hom. 2. de Annunt. quòd silentium & preces maxima virtutum arina sint, mentem enim simul purificant, & perspicaciorē reddunt. Expertus est id Doctor Angelicus, *D. Thomas*, etenim tam studiosè observabat silentii leges, ut ea de causa *bos mutus* à suis commilitonibus diceretur. Sed quid hoc suo silentio *S. hic* juvenis consecutus est? Ecce tantam sacrarum scripturarum scientiam hausit, ut non jam

Gramm. Relig. Pars II.

bos mutus, sed Doctor Angelicus merito audiat. Indubitatum ergo est illud *S. Laurentii Justin.* effatum; quòd nimirum libenter se infundat Verbum expectanti, & tacenti.

12. Quamobrem quicumque desiderat Deum sibi loquentem audire, divinatorumque charismatum participatu gaudere, Sanctorum Monachorum, & eremi cultorum vestigia (quantum fas est, & prudens dicat ratio) sequatur oportet, de quibus testatur *S. Hieronymus* in reg. Monach. c. 22. quòd in montium nemorumque desertis degentes omni solitudine servarint sanctum silentium, tanquam causam & medium ad piam & affectuosam meditationem, in qua Deus animæ devotæ loquitur, eisque abscondita scripturarum pandit. Unde sicut ille, qui vult aliquem audire, à tumultu & strepitu remotus esse debet; Ita qui Dei inspirationes, & illapsus divinos percipere cupit, vana colloquia, & cum hominibus conversationem non necessariam fugere & declinare debet. Hinc Christus orbem suo adventu consolaturus, non sub diei strepitu, sed sub noctis silentium venire voluit, ut discamus, quàm grata sit Deo hæc silentii virtus. Unde verissimum est ad acquirendas, congregandasque virtutes nil magis prodesse, quàm tenere hoc asceticum exercitium.

13. Tandem ad viam unitivam, quæ anima fidelis in divino amore solidatur, ac perficitur, etiam exposcitur silentium. Siquidem illud sui amatorem ad DEI unionem disponit & adaptat, ardenti divinæ charitatis flammâ eum succendit, dignumque Spiritus Sancti templum in ejus corde parat; quemadmodum jam olim præfiguratum fuerat in constructione templi Jerosolymitani; nam in hujus templi fabrica ter milleni & trecenti

C

centi opificum Magistri, & octoginta tria millia artificum, quos Rex Tyri miserat, & totidem ab Ægypti Rege missi laborabant; & tamen in hac innumerable murariorum, lapididarum, & fabricorum ferrariorum multitudine, in tam varia tot instrumentorum, ex ferro & chalybe confectorum, limarum, martellorum, ferrarum, trullarumque congerie nec minimus uspiā auditus fuit laborantium strepitus, ut veridicus textus testatur: *Malleus & securis, & omne ferramentum non sunt audita in domo, cum edificaretur.* 3. Reg. 6. 7. Sed quid retulisset, si inter strepitus artificum, totque innumerabilium ferramenti quoque sonus auditus fuisset? Quod si hanc diligentiam omnem cavendi strepitum templo jam consummato adhibuisset, optimè quidem factum fuisset, ne scilicet quies orantium inturbaretur, sed diligentia illa durante fabricā supervacua esse videbatur. Veruntamen, quia omnia in figura contingebant illis, ideo B. Petrus Damianus l. 7. ep. 6. mysterium illius in sensu mystico exponens, ait: Quando strepitus humani alloqui cessant, construitur in te per silentium templum Spiritus Sancti. Hinc est, quod de Israëliti templi constructione sacra testatur historia, quia malleus & securis, & omne ferramentum non sunt audita in domo Domini, cum edificaretur. Templum quippe Dei per silentium crescit, quia cum mens humana per exteriora verba se non diffundit, in sublime fastigium structura spiritualis ædificii confurgit, tantoque succrescit, & in altiora sustollitur, quanto per custodiam silentii exterius sese fundere prohibetur. Custos enim iustitiæ silentium. Ita S. Damianus. Cui robur addit Propheta Isaias, dum ait: *Et erit cultus iustitiæ silentium.* Isai. 32. 17.

14. Sicut præterea nemo facile dam-

na, ex violato silentio pullescentia, suo depingere calamo valet; ita & commoda, ex ejusdem observatione emanantia, vix enarrare quis sufficit. Quod S. Virgo Gertrudis divinitus intellexit, videlicet, quod cum homini libuerit videre, vel loqui verbum, in quo nullus est fructus, si hoc statim perficit, & pro nihilo reputat, sicut ex vase perforato effluit dilectio DEI. Si vero propter DEUM continere se proponit, tantum ea dilectio crescit in corde, quod vix superare valet. Quare si divini amoris flammam in penetralibus cordis tui ardere, eamque continuo nutrire, augereque cupis, mortificationi linguæ vaces necesse est; Nam ut docet S. Laurent. Justin. de discip. mon. c. 15. *Sicut ignis, quanto magis in unam colligitur, tanto amplius nutritur, & sursum flammam magis projicit: ita & mens, quæ diutius intra se commorata fuerit, ardentius per amoris incendium in se uritur, & per desiderium elevatur in Deum.*

15. Et quid hoc amoris igne felicius? quid jucundius, suaviusque tali animi incendio? in cuius enim corde ardet, summo illud afficit gaudio, cuius pectus hæc uritur flammâ, ineffabili ille perfunderetur spiritus dulcore. Operæ pretium proinde fuerit, non segni contentione allaborare pro huius suavissimi amoris incendii comparatione. Comparabitur autem vel maximè per taciturnitatem. Hinc non incongruè teste Macrobio Angeronam, silentii Deam, ore obsignato Prisci repræsentabant, & in templo Volupæ, quæ delectationis & gaudii Dea fuerat, collocarunt, ut tacitè significarent, eum, qui filere, & linguam mortificare nosset, ingenti delectatione & voluptate perfusum iri. Hoc experti sunt veteres eremi Patres, qui in cavernis ac speluncis delitescerent, silentesque talia non nunquam spiritus oblectamenta perlen-

perferunt, ut in comparatione horum cuncta mundi gaudia, ac voluptates mera afflictio, mœrorque censendus sit.

16. Inter hos numerari meretur S. Romualdus, qui quamvis strictè semper suam custodiret linguam, attamen jam senex squalido spelæo se inclusit, & per septennium inviolabiliter tenuit silentium. Hinc consecutus est à Deo donum lacrymarum, nam frequenter præ mero interno gaudio & spiritus exultatione copiosas profundeabat lacrymas, vultumque adeò habebat jucundum & hilarem, ut lætificaret omnes illum aspicientes. Hoc speciali beneficio etiam donatus est S. Arsenius, de quo vitæ Patrum antiquorum hoc referunt Sanctitatis suæ indicium. Dicebant de Abbate Arsenio, qui toto tempore vitæ suæ sedens ad opus manuum suarum, pannum habebat in

sinu propter lacrymas, quæ crebrò currebant ex oculis. Visne scire causam, quare tam raro & eximio à Deo cumulatus sit favore? hæc est, quia silentii & quietis amicissimus erat adeò, ut miraculo simile esset, si labia, nisi divinas in laudes, reclusisset. Hoc porro in suo silentio tantâ perfundeabatur lætitiâ, ut silentii causâ se fatuum haberi & æstimari non dubitavit. Nam cum quidam Monachus ad Arsenii cellam convolasset eum visitatum, & spiritualibus colloquiis invicem consolatum. Quod ut Arsenius intellexit (ne silentium consuetum abrumperet cogere) jactis in venientem saxi, aditum prohibuit, quo scilicet amens esse crederetur, sicut & hospes ille Monachus reapse credidit esse dementem. Si ergo cupis velociter & inoffenso pede viam perfectionis percurrere, quæ hucusque diximus, serves, oportet.

P A R S T E R T I A.

17. **T**Ametsi silentiosus apud garrulos, inquietos, & parum sibi constantes homines in exiguo sit conceptus, cum hi silentii virtutē, & bona inde derivantia non vident, nec penetrant; est tamen magna in existimatione apud timoratos & bonos viros, quibus perspecta est hujus virtutis excellentia. Hanc ob causam Thomas Kemp. serm. 4. ad Novit. Religiosos suos Novitios in hac alloquitur verba: *Est multum pro honore vestro, & fama ordinis, si pro reverentia hospitum in præsentia eorum verecundi & taciturni appareatis, plus enim ædificatis bonis moribus, quam curiositate sermonis.* Quod ipsum & docuit, & fecit S. Abbas Pambo, qui servandi silentii adeò studiosus erat, ut cum Theophilus Episcopus eum adiisset, ut spiritualis vitæ documentum audiret,

Vir Sanctus consuetum silentium retinens, nihil dixerit, quam ob causam Monachi eum cum incusarent, quod nullum ædificationis verbum Episcopo dixisset, respondit: *Sine taciturnitate non ædificatur, nec meo sermone ædificari potest.* Ita refert Petrus de Natal. l. 6. Catal. Sanct. cap. 3.

18. Ex quo patet, si fidem huic multorum Monachorum Patri & Magistro adhibemus, majorem longè habere energiam, & efficaciam silentium ad hominum, in magnis etiam dignitatibus & præminentis constitutorum, animos permovendos, & ad pietatem, Deique amorem inflammandos, quam sermo cultus, & nescio, quantis qualibuscque expolitus allegoriis. Hinc monet Siracides: *Eccli. 32. Audi tacens, & pro reverentia*

accedet tibi bona gratia. Quod ad oculum verificatur exemplo, quod subjungo. *Surius* in vita S. Emerici 4. Novem. meminit, Stephanum Hungariæ Regem nocte quadam venisse ad Cœnobium S. Martini; cùmque post Matutinum decantatum acta fratrum exploraret, vidit quosdam non ad cellas, sed ad angulos Ecclesiæ secedere, & orare: quos cùm sigillatim alloqueretur, illi honoris causâ Regi ad interrogata, nullâ habitâ silentii ratione, responderunt. Solus Maurus, quamvis minis terrebar, amore silentii nihil omnino respondere voluit, id quod ad eum Regi placuit, ut ei conferret Episcopatum. O quàm verum est igitur illud Sapientis: *Tacitus & sensatus honorabitur.* Eccli. 21. 31. Honorabitur, inquam, & remunerabitur non tantum olim in Regno cœlesti, verùm etiam in hoc sæculo quandòque multis prodigiis silentii amans radiabit, variisque cœlestibus cumulabitur favoribus, quod loquacibus haud dubiè denegabitur.

19. Exemplum hujus assertionis habemus manifestum de illo S. Monacho, nomine Radulpho Ordinis S. Benedicti, qui taciturnitati ita deditus fuit, quod intra sedecim annos ab ore ejus nec una verbi syllaba per tantum temporis audiretur. Contigit autem in clauistro gravissimum ignis incendium grassari. Tunc ille Monachus videns, humanum auxilium haud valere, mox se contulit ad divinum, orâusque paululim in silentio, linguam diu mutam in hæc verba laxavit: *Sta ignis hæc horâ, flamma penitus conquiesce; Mira res! Ignis protinus suæ virtutis est oblitus, stetitque in verbo Viri Sancti, & flamma subito est extincta.* Ita refert P. Drexelius in Phaetonte post caput 62. in Epilogo. Alius etiam Monachus eadem taciturnitate præditus, conspexit quadam nocte furem, qui de Monasterio

equum auferre volebat, & licet id solus adverteret, attamen amore silentii tacuit. Placuit Deo hæc Religio adeò, ut fur nec passum abire potuerit. Ex Vita S. Odonis l. 2. c. 8. Ex quo liquet, quam grata, acceptâque sit Deo hæc virtus, quam insignibus adeò miraculis illustrare non est dedignatus. Verùm, his aliud adjungere placebit. Contigit aliquando, quod in cellario S. Corbiniani mustum in dolio ita ferveret noctu, ut clavus non sine strepitu exiliret. Vir Sanctus id audiens toto tempore tacuit, tantum ne silentium violaret; oravit tamen. Manè facto, soluto silentio, cùm vocasset ministrum, quid factum fuisset, edixit; quod ut audiit frater, illicò cucurrit, doliumque apertum reperit, at vinum non effluxum. Ità habet ejus vita cap. 2.

20. Si ergo ita Clementissimus Deus servatum amore sui silentium remunerare dignatur in exilio, quid non fiet in Patria? Si hanc virtutem in terra tantis divina bonitas cumulat donis, quid, amadò, non sperandum habebit silentii amator in cælo, ubi primò proprius est remunerationis locus? Si (inquam) hæc virtus tantoperè fulget coram homine, quomodo arbitramur eam sui splendoris radios diffusuram coram divina Majestate, & Cœlestibus beatis? Si in arido, hoc est in hac lacrymarum valle talem afferat fructum, qualem non progerminabit in viridi, in felicissima (inquam) illa Regione, quam inhabitant Angelorum concives? Si denique DEI præmiatrix Bonitas taciturnum terrenis ac temporalibus ad mortale corpus pertinentibus bonis sic impertit, quid non sperandum habebit in charismatis cœlestibus, & ad vitam immortalem consequendam conducentibus? Quapropter nullam, hanc virtutem exercendi, occasionem elabi sinamus, & cùm Dii omnia

nia laboribus vendant, hæc virtus quæque venalis est, sed non aliâ monetâ comparabitur, quam labore & sudore, & quotidianâ vigilantia, & sui ipsius custodia, prout parte sequenti explicabimus. Hæc si impigro constantique conatu præstiterimus, nostros procul dubio confratres bono ædificabimus exemplo cum Pambone; honorabimur cum Mauro, non quidem à Rege terreno, sed à Rege Regum, & Domino Dominantium, JESU Christo Salvatore nostro. Extinguemus etiam cum Radulpho ignem malarum concupiscentiarum, quem in nostro pectore continuè excitare & augere nititur salacissimus Asmodæus. Et denique efficiemus cum S. Corbiniano; ne vinum compunctionis & devotionis ex vase cordis nostri effluat, & evanescat.

21. Enim vero, cum extra omne dubium sit, plurimos in electis etiam Religiosorum cœtibus reperiri discolos & dissolutos, qui nedum sibi minime invigilant, aut virtutum studiis non vacant, verum etiam alios, piè vivere volentes, impedire, & à laudabili & religiosa justè & sanctè vivendi & conversandi methodo abstrahere, & inturbare satagunt. Quare silentii amator floccifacere debet, dum ab aliis malè feriatis Religiosis propterea irridetur, aut inurbanus, amarus, agrestisque sugillatur; obviandum proinde similibus est scitâ illa responsione, quam dedit S. Gregorius Nazianz. Celenso, qui cum Gregorium ob suam religiosam taciturnitatem, in literis ad eum datis reprehenderet, omnisque humanitatis expertem argueret; Vir Sanctus bellissimè ad hanc objurgationem Celenso rescripsit, lepidam gratiosamque fabulam memorans: Hirundines, inquit, exprobrarunt quondam cygnis, quod ab omnium hominum conspectu remoti in aquis, locisque de-

sertis commorarentur; At nos, (inquiunt hirundines) versamur inter homines in oppidis ac urbibus, ubi & nidificamus, & resonis cantionibus nostris audientium aures mulcemus. Cygni talia audientes, nec verbum respondere dignabantur; attamen, ne muti esse crederentur, eorum unus vices reliquorum gerens ad hirundines conversus: O miserabiles aviculæ, inquebat, quam vana est gloria vestra, quam laus ore vestro deprompta sorder! Nos cygni modicum quidem, ac rarè ora ad canendum referamus; dum autem hoc fit, tam dulcisonum edimus sonum & melodiam, ut ejus amœnitate affecti homines, certatim de civitatibus concentum nostrum audituri ad nos properent, & confluant; At vero vester garritus nulli hominum gratus est, sed omnibus fastidium, nauseamque parit. Unde Magister Silentii Pythagoras jam dudum justum tulit de vobis judicium, ut nullus hominum vos reciperet hospitio. Et hæc erat locutio cygni ad hirundines. Ita mi chare Celenso, poteris cum hirundinibus gringere & garrire quantum libuerit; ego vero velut cygnus in sua aqua, sic in meo cubili loquor meis libris, & oppidè his contentus sum. Vale. Ita S. Doctor ad Celensum. Ita meminit P. Drexelius in Phaetonte cap. 23. Ex quibus colligere pronum est, viris sanctis & prudentibus longè gratus fore silentium cygnorum, per quos non incongruè Religiosi. taciturnitatem sectantes, representari valent, quam garritus hirundinum, quibus rectissimè Monachi, linguam suam refrænare nescientes, comparari & assimilari queunt. Quamobrem si in bona fama apud alios præsertim doctos & pios esse cupis, cave, ne multitudini garrularum hirundinum, loquacium (inquam) hominum te immisc-

ceas, sed potius stude partem habere cum cygnis, hoc est silentiosis viris, qui linguam suam moderari & gubernare sciunt; hos ergo imitare & cum iisdem ad tempus sile, ut postmodum sermones, sale conditos, & super mel & fa-

vum jucundos & delectabiles proferre valeas; nam ut testatur divinus Spiritus Prov. 25. *Mala aurea in lectis argenteis, qui loquitur verbum in tempore suo.* Hoc ut assequaris, doctrinam mox tradendam serves oportet.

P A R S Q U A R T A.

22. **P**aradoxum alicui videri posset illud Prophetæ Regii effatum: *Lingua mea meditabitur iustitiam tuam.* Quis enim unquam audit, quod lingua meditetur? Linguae quidem proprium est discernere sapes, verba articulare, circa palatum moveri & volvi, meditari autem propriè cordis est actio. Veruntamen Psalmistam optimè id dicere extra controversiam est; per hoc enim insinuat, quod lingua benè moderata nihil proferat, nisi quod mens prius conceperit, & cor meditatam fuerit. Hanc ob causam Sancti Doctores Augustinus, Bernardus, & alii vitæ spiritualis Magistri suggerunt; omne verbum, inquit, prius veniat ad limam, quam ad linguam; nimirum prius in corde efformandum est & rationis regulâ limandum, quam ore prodeat. Atque hoc est discrimen, quod Ecclesiasticus Sapientem & stultum ait posse dignosci. *Eccli. 21. 9.* *In ore, inquit, fatuorum cor illorum, & in corde sapientum os illorum.* Id est, fatui, cor linguae, & inordinato loquendi appetitui subiectum habent, ideoque effutunt, quidquid in buccam venerit. Sapientes autem linguam in corde habent, hoc est, nihil loquuntur, quod non prius corde ruminarint, an hæc & illa proferenda sint, nec ne. Denique S. Bonavent. to. 2. opusc. l. 2. de perf. Relig. c. 10. docet, tam nos cautos & parcos in verbis esse debere, quam est avarus in pecuniis ex-

pendendis. Et Ammonii Abbatis doctrina est, quam refert S. Ephrem to. 2. p. 281. c. 18. *Antequam loquaris, communica cum Deo, quod loquendum est, uti & rationem & causam loquendi, & tunc loquere quasi voluntatem Dei exequens, te loqui volentis.* Sic fecisse Sanctissimam Deiparentem, S. Bernardus testatur dicens: *Erat hæc sapientissima Virgo ornata discretissimâ taciturnitate, nihil enim locuta, quod non esset præmeditata.* Nunquam tamen silentii amorem magis declaravit, quam cum, S. Iosepho dimittere eam volente, tacuerit, suamque causam & defensionem Deo commiserit. Ita Melleus Doctor.

23. Porro rationem valdè ponderosam, cur videlicet à Ss. Patribus tantopere in virtutum semita progredi volentibus silentium desideretur, assignat S. Basilii in Regula fusior: ut hac, inquit, ratione rectè loqui discamus, quæ ars ob tot circumstantias ad eam requisitas meritò difficillima iudicatur. Unde non ut aliæ artes exercitando, sed abstinendo discitur; quia cum homo non sit assuetus tot circumstantiis, quæ ad istam artem requiruntur, sed temerè effutire soleat, quæ in mentem & linguam veniunt, silentium duo commoda ad hunc finem præstat, nempe ut & oblivionem ex consuetudine pariat, & ad ea, quæ recta sunt, discenda otium suppeditet. Ita S. Basil. Hinc rectè S. Gregorius hom. 2. in Ezech. dixit: *Ille loqui veraciter novit,*

qui prius bene tacere didicerat. Quod idem affirmat S. Hieron. in Eccl. 3. Discamus, inquit, & nos prius non loqui, ut postea ad loquendum ora referemus. Si leamus certo tempore, & ad eloquia præceptorum pendeamus, nihil nobis videatur rectum esse, nisi quod discimus, ut post multum silentium de discipulis efficiamur Magistri. Et licet hi Sancti Patres de religiosæ vitæ tyronibus præcipuè loquantur, tamen quin etiam ad alios hæc dicta pertineant, in dubium revocari à nemine debet.

24. Quamobrem non immerito hæc silendi ars ante omnes alias scientias virtutum studioso comparanda erit; quia si quis hanc artem assecutus fuerit, perfecti negotio & alia ad religiosam perfectionem spectantia consequetur. Hujus veritatis haud ignarus S. Pambo Abbas, uti refert Petrus de Nar. l. 6. c. 38. ideoque huic asceticæ scientiæ, videlicet silentio per plurima annorum curricula operam navare non dubitavit; Hic enim cum literis eruditus non esset, accessit ad quendam, à quo doceretur Psalterium. Qui cum audiisset primum versum Psalmi 38. *Dixi custodiam vias meas, ut non delinquam in lingua mea*, secundum versum non est passus audire dicens: Si potero hoc implere, hic versus tantummodò mihi sufficiet. Cumque Magister, qui ei tradiderat versum, discipulum culparet, quod per sex menses ad se non venisset, respondit Pambo; Quia versum illum adhuc opere non implevi, & scriptum esse ab Apostolo. *Estote factores verbi, & non auditores tantum*. Post multos verò annos sciscitabatur ex eo familiaris quidam, an jam tum versum hunc didicisset? Qui ait: Jam 49. anni sunt, quando illum audiui, & vix dum eum opere servare potui; quod etsi sat exactè fecisset, persuadere tamen id sibi humi-

lis animus ipsius non poterat: nam narrat Palladius, illum prælectum versiculum ita perdidicisse, & opere implèsse, ut, nisi corde ad Deum sublevato, communicatòque cælitus consilio, nemini unquam loqueretur, aut interrogatis responderet. Hinc factum, ut morti jam proximus, palam omnibus asseruerit, se nullam unquam poenitentiam vocem, cujus quidem meminisset, protulisse.

25. Profectò si nil aliud in hoc laudabili viro sanctitatis laude dignum extaret, quam eum sic servasse silentium, certò hoc unicum sufficeret ad eum in Sanctorum Catalogum referendum; sanè si nos vel per unam duntaxat hebdomadam alium sic refraxisse linguam sciremus, quod ne unum quidem otiosum verbum ex ore prolabi siverit, jam heroicum quid talem præstitisse affirmaremus; sed quid una septimana ad tot annorum lustra comparata? Cæterum quamvis paucos S. hic Abbas hac in parte sui imitatores numeret, contende tamen tu, amice frater, pro modulo tuo hunc S. Virum imitari; ne verò hoc in negotio te hallucinari contingat, scire te oportet, tres communiter à Sanctis Patribus, & Spiritualis vitæ Magistris assignari silentii gradus; unde juxta Ascetarum Regulas prius in primo gradu te exercere debes: nimirum, ut ab illicitis & otiosis linguam tuam refrænes verbis; & si quandoque ex aliqua incuria, & fragilitate humana te lapsum esse cognoveris, cave ne animum propterea despondeas, sed mox resurge, propositum innova, veniam à Patre Misericordiarum efflagita, & ne tam facile in eodem linguæ defectus te relabi contingat, consultum feceris, si mox aliquam levem, post quemlibet lapsum, tibi ipsi imposueris poenitentiam, v. g. terram aliquoties osculari, vel linguam eandem cruce signare,

signare, vel aliquibus disciplinæ ictibus corpus mortificare &c. Hæc enim metho-
do velociter ad hunc primum silentii gra-
dum pertinges.

26. Secundus silentii gradus est, ut
aliquis à licitis, sanctis, & bonis verbis
silentii causa abstineat, exemplo Psal-
mographi, de seipso hoc testimonium
perhibentis: *Obmutui, & humiliatus sum,
& filii à bonis.* Psal. 38. Secuta est hunc
S. Regem S. Rosa, quæ quoniam quan-
doque nec de cælestibus loqui volebat,
ideo hujus tam arcti silentii causam quæ-
sita ait: *Melius est loqui cum Deo, quam
de Deo.* Effatum tam S. Virgine sanè dig-
num. Hoc ipsum etiam docet Smarag-
dus in Reg. S. Bened. dicens: qui taciturni-
tatis virtutem veraciter amat, necesse est, ut
ad tempus etiam à bonis locutionibus taceat;
causamque subiungens ait: ut nempe vir-
tutes cæteras ad tempus tacendo nutriat, quas
nutritas iterum tempore congruo sapienter pro-
ferat. B. Jordanus, qui S. Dominico pro-
ximè in gubernatione Ordinis successit,
etiam dicere solitus erat suis; Studioso
perfectionis non modò verba otiosa, &
quæ ad rem non pertinent, esse vitan-
da; sed etiam quæ res serias continent, &
ædificant, si multa sint, & diutius per-
trahantur. Nam homini loquendi avi-
do proclive est, ex bonis sanctisque col-
loquiis, si longiora fuerint, in otiosa pro-
labi, & inde in noxia decidere. Quod
si non ob aliud, certè ob longitudinem
peccatur; quia (ut ait vetus auctor epi-
stolæ ad Demetriadem) quod laudabile est in
genere suo, fit de nimietate suâ culpabile.

27. Tertius gradus est, à necessariis
quoque verbis quietis & virtutis amore
nonnunquam abstinere, maximè si ad
defensionem propriam pertineant, ex-
emplo Christi Salvatoris nostri, de quo
Matthæus & Marcus referunt, quod à
summis sacerdotibus in multis apud Pi-

latum accusatus, nec verbulo se defen-
derit, sed altum semper silentium tenuerit.
Et non respondit ei ad ullum verbum: Ita
ut miraretur Præses vehementer. Matth. 27.
v. 24. Silere autem voluit dulcissimus
JESUS non ex necessitate, sed ex vir-
tute, non sui, sed nostri emolumenti
gratiâ, ut videlicet suo nos provocaret
exemplo ad tenendam taciturnitatem,
quando nobis imminet falsarum accu-
sationum & delationum tempestas. Ul-
teriùs notandum est diligenter, dum
necessitas locutionem exposcet, illa so-
lùm, quæ ad rem pertinent, proferen-
da sunt, & quidem voce demissâ, ut Re-
ligiosos decet; insignis enim, ut S. Bona-
ventura in spe. disc. p. 4. c. 5. docet, ho-
minis Religiosi defectus est, altâ voce lo-
qui. Hanc ob causam sacræ Constitutio-
nes nostræ sic sonant: Prior ad mensam
in Refectorio, & aliis locis silentii, & Ma-
gister Novitiorum cum suis Novitiis, si loqui
opus fuerit, submissa voce loquantur omni
tempore tanquam ad aurem; quod & omnes
alii fratres observare strictè teneantur, quando
ob aliquam inevitabilem causam silentium lo-
cale vel temporale violare coguntur, & si
conceptus suos exprimere signis non valeant,
quod in locis & temporibus silentii procurare
debent, quàm paucioribus verbis exprimant,
quæ sola necessitas postulabit.

28. Quæ omnia ut opere impleamus,
nonnullos imitemur oportet histrio-
nes; Sicut enim hi interdum suâ dex-
teritate, agilitatèque seras ori affingunt;
ita etiam silentii amicus ori suo seram ap-
pendere debet, & quidem talem, quæ ex
rotulis varias literas continentibus con-
stat, & nonnisi, cum certa verba per
conjunctionem literarum prodeunt, refe-
ratur. Verba autem hæc non alia esse de-
bent, quàm quæ Monachus quidam januæ
sux adscripsit: *Necessitas, Utilitas, Cha-
ritas, ut ex eorum lectione meminerit,*
nunquam

nunquam ex cella sua egredi, nisi cum una ex his causis ipsum impulerit. Proinde, ut monet Sapiens Eccli. 28. 28. *Orituo facto ostia & seras*, illudque cautè occlude, nec unquam referare hoc præsumas, nisi vel necessitas affulgeat, id est, Deus benedicendus, peccata confitenda, necessitates explicandæ &c. Aut utilitas adsit, quando nempe augmen-

tum gloriæ divinæ, aut nostræ sive aliæ salutis promotio notabilis speratur. Aut charitas locutionem exposcat, nimirum, quando alterum instruere, corrigere, solari, & adhortari proximum ex fraternæ charitatis officio obligaris. Hoc fac, & quid inde fructus & spiritualis gaudii reportaturus sis, propriâ discas experientiâ.

SERMO XXXV. DE VITIO LOQUACI- TATIS.

Si quis autem putat se religiosum esse, non refrænans linguam suam, hujus vana est religio. Jac. i. 26.

PARS PRIMA

1. **Q**uia juxta S. Dionysium (de Divin. nomin. cap. 4.) Bonum ex integra causa est, malum verò ex singulis defectibus oritur. Ut enim opus

fit bonum, debet omnes conditiones requisitas habere: quod si vel una desit, malum erit, non bonum. Proinde si quis nescio quibus bonis operibus vacaret, cilicia gestaret, disciplinas frequenter, jejniis aliisque pœnalitatibus carnem mortificaret, & propterea se bonum Christianum, Religiosum, Deum timentem & colentem putaret; interim tamen linguam suam non refrænaret à detractionibus, murmurationibus, contentionibus, litigiis, susurrationibus, imprecationibus, & ceteris hujusmodi linguæ peccatis, hujus religio, teste Jacobo

Gramm. Relig. Pars II.

Apostolo, vana est, inanis & falsa; nec Deo placet ille, qui abjecto linguæ fræno, aliis quidem se virtutum operibus tradit. Et quod hoc verum sit, liquet ex his, quæ in revelationibus S. Birgittæ lib. 6. cap. 109. continentur, nimirum: (Mater DEI loquitur:) Ubi optimus est cibus, si infunditur in eo aliquid amaritudinis, vilescit; Sic qualescunque, & quantascunque virtutes a'iquis habeat, si delectatur in aliquo peccato, non placet Deo. Ideo dic illi amico meo, quod si desiderat placere Filio meo, & mihi, non confidat in virtute sua aliqua, sed compescat linguam suam ab omni multiloquio, & risione, & prohibeat mores suos ab omni levitate. Capis modò, quod religio, id est, virtutum opera illius, qui garritionibus, nugis & risionibus se assuefecit, parùm sint grata Deo; quia ea nimia linguæ procacitas inficit,

D

infiat, & in conspectu Altissimi amara & insipida reddit.

2. Dicit Scriptura Numer. 19. 15. *Vas, quod non habuerit operculum, & ligaturam desuper, immundum erit.* Ex quo textu hanc pro nostro scopo eruere moralem doctrinam licebit, nimirum: Sicut vasculum quodpiam diu mundum & nitidum conservari nequit, si suo caruerit operculo; quia tunc cuilibet immunditiae intra se admittendae expositum est, ex quo mox pulveribus & sordibus replebitur. Sic pariter discurrendum est de anima nostra, quae, si os suum non custodiat, neque prudentis taciturnitatis lege, cui operculo, operiat & muniat, diu munda permanere nequit, sed sordescet quamprimum variis peccatorum immunditiis, protestante Sapiente, dicente: (Eccli. 20.) *Qui multis utitur verbis, ledet animam suam, pluribus utique vulneribus peccatorum.*

3. Nullus est qui nesciat, illas urbes vel maximè hostium incurfibus patere, & subiectas esse pluribus periculis, quae absque moenibus ac vigili custodia existunt; Illas Regiones, ac Provincias plerumque devastari ac depopulari, quae vias & semitas patulas habent; Pari modo nullum hominum genus tartareorum hostium insidiis magis subjacet, quam linguam suam cohibere nescientium aut nolentium; hi enim perfacili negotio à Satana circumveniuntur, potestatique ipsius subiguntur. Ubi enim non est taciturnitas, ait B. Albertus magnus l. de Virt. c. 31. *ibi homo de facili superatur*; & ad hoc probandum adducit illud Prov. 25. quod simul etiam jam dictae similitudini robur addit; *Sicut urbs patens, ait Sapiens, & absque murorum ambitu, ita vir, qui non potest in loquendo cohibere spiritum suum.* Appositè ac lepide S. Petrus Damiani epistola 39. ad Desiderium, ait: *Silentii*

violatores similes esse crocodilo oscitanti, cui tunc hostis Hydrus (Plinius Ichneumoni tribuit has insidias) fauces ingreditur, & alvum erodit, & necat. Sic pariter Religiosus (ait Sanctus hic purpuratus Pater) dum sub silentii censura concluditur, vivit: perit autem, cum ad loquendum os immoderatus aperit. Nec mirum, siquidem hostes plurimi os nostrum, & linguam circumstant, ut animam, aperto aditu, confodiant. Quam verò hi per os intrantes animae hostes copiosi sint, asserit S. Chrysostomus in suis Commentariis, se numerare eos non posse, unico verbo rem expedit, inquit: *Per os multa sunt viae interitus.* Proinde magno cum spiritu atque solitudine monet Iesus Siracides cap. 28. vers. 30. *Attende, ne labaris in lingua, & cadas in conspectu inimicorum insidiantium tibi, & sit casus tuus insanabilis in mortem.* Id quod tunc vel maximè metuendum, quando quis per malam consuetudinem & habitum taciturnitatis leges violare & infringere solet.

4. Ingeniosam, & nostro proposito accommodam adfert quaestionem Iosephus mansi Tract. 45. Discurs. 13. Num scilicet plures ob concupiscentiam carnalem, an verò per linguæ vitium damnentur? & respondet: Sine dubio unusquisque primà facie dicturus est, quod concupiscentia carnalis maiorem animarum numerum ad æternam perditionem prorurbet, quia sub mellis dulcedine inescat voluptas, mortiferum abscondendo venenum. At vero Clemens Alexandrinus contrarium omnino demonstrat; Dicit enim: Anacharsim Scytham dormientem sinistrâ quidem continuisse pudenda, os autem dexterâ; per quod significat, oportere quidem utrumque coërcere, sed majus esse linguam cohibere, quam voluptatem. Etenim carnis pruritus ætate ingra-

ingravescente languescit, & deficit, non item lingua; siquidem hæc etiam in senibus solet esse loquacior. Ita prædictus Author.

5. Verum enim vero, nullus sibi imprudenter persuadeat, illos duntaxat in periculo versari, & timere debere, ne satanicis succumbant præstigiis, qui loquuntur perversa, qui effutunt verba iracundiæ plena, qui miscent sermones hircum redolentes, aut aliorum famam denigrantes; non verò illos, qui vanis solum, ac ludicris delectantur confabulationibus. Nemo, inquam, sibi blandiatur, similes inanes & fabulosas sermocinationes fore absque spirituali animæ ruina. Quippe mors ingreditur, ait Mediolanensis Præsul S. Ambrosius l. 1. de Virg. per ostium tuum, si falsa loquaris, si turpiter, si procaciter, postremo, si, ubi non oportet, loquaris. Cujus asserti ultima verba bene notanda, ponderanda, & trutinanda sunt, cordique indelebiter imprimenda; nimirum, quod mors (teste tanto Doctore) etiam per verba otiosa, & vanitatem duntaxat spirantia in animam ingreditur, eamque morte peccati occumbere faciat, non quidem immediate & directè, seu ex naturâ suâ, & præcisè ob talia impertinentia verba; cum enim hæc mortalia non sint, nec mortem animæ inferunt; sed mediatè, & dispositivè; quoniam per talia vaniloquia homo sibi viam sternit ad pejora sic, ut gradatim de defectibus, & imperfectionibus in venialia scienter prolabor, de his rursus in majora & graviora, ac tandem in lethalia ruat peccata, uti pro dolor! satis abundè quotidie experimur. Siquidem nullus repente fit pessimus, sed guttatim vitia in cor nostrum irrepunt.

6. S. Teresa de seipsa scribit, cum sub initium religiosæ vitæ suæ cum extra-

neis libenter confabularetur, & inanibus ac futilibus sermocinationibus delectaretur, contigit aliquando, dum Locutorio egressa ad Oratorium concederet, ubi statua, Christum Salvatorem ad columnam ligatum, totumque vulneratum & cruentum representans, asservabatur, & piè venerabatur; adeo ex singulari Dei nutu S. Teresa hæc visâ exterrita est, ut extra se quodammodò rapta piæ miserationis affectu Christum quasi præsentem affata sit: O Dulcissime Redemptor, quis te tam foedis adeo plagis crucentavit? quis Sanctissimum totum tuum corpus tot vulneribus sauciavit? quis faciem tuam, in quam desiderant Angeli prospicere, tam turpiter dehonestavit, & deformavit? Tunc S. Virgo interiori Christum sibi loquentem audit: Tuis, ô Teresa, mundialibus sermonibus me sic affecisti; Moxque illa multis irrorata lacrymis coram Christi effigie se prosternens, per sanguinem ejus pretiosum veniam poposcit, nec inde surrexit, donec quod petiverit, impetraret; à quo tempore cane pejus & angue omnes hominum congressus horruit, fugitque. Aliàs hæc eadem Seraphica Mater locum sibi à dæmonibus in inferno paratum conspexit, ad quem devenisset, nisi à sagaciori Confessario instituta, venialia (præcipuè linguæ peccata) declinare coepisset. Ita habet ejus vita cap. 32.

7. Itaque ab hac Sancta Carmelitani Ordinis Instauratrice discite vos Religiosi omnes, majus longè his inanibus confabulationibus periculum inesse, quam primâ apparet fronte. Creditote, si interiores mentis oculos ad inferorum chaos reflectendi vobis daretur potestas, innumeros sanè ibidem cerneretis, in infernalibus illis incendiis ardere, qui si lingues fuissent, cæli palatia pro sua mansionē obtinuissent. Adeoque neut-

neutiquam ambigendum, magnum animæ damnum in lingua, non cautè custodita, absconditum latere. De S. Arsenio legimus, dum viam salutis tibi ostendi à Deo postulat, vox cælitus hæc allapsa est: *Arseni, fuge, tace, quiesce, & salvaberis.* Infero jam conclusionem à contrario, utique hanc: Ergo qui non fugit multiloquium, qui non fugit occasionem peccandi, qualis est in multiloquio, qui non tacet, dum silendum esset, sed garrere totâ die non quiescit, iste non, vel saltem difficulter salvabitur.

8. Quamobrem, si callidè ab ore ad miscendas inanes confabulationes sollicitamur, obturemus aures nostras, nec quod suggerit, impleamus; qua in re vestigiis S. Benedicti insistamus. Hic cum montem Cassinum à quibusdam prisca idololatriæ vestigiis purgasset, & simulacrum Apollinis, quem rudes hujus loci accolæ adorabant, Vulcano donasset, profanumque superstitionis templum subvertisset, & ejus loco S. Martino Sacellum dedicasset, rudèsque illos populos Evangelicis præceptis erudisset; ecce cacodæmon horribiles larvarum formas indutus, spectabili S. Benedictum specie territare laborabat, hinc clamitabat, ululabat, atque has identidem voces usurpabat: *Benedicte, Benedicte, quid tecum habes, quid me persequeris?* sed cum vir Sanctus nihil oggannienti bestię responsaret, sed alto sperneret silentio, adjecit: *Maledicte, & non Benedicte.* Ita in ejus vita scribit Petrus Ribadeneira.

9. Enim verò, quamvis stygius hic Cerberus nihil intentatum relinquat, quò homines circumveniat, ac in peccati laqueum pelliciat, hoc tamen vel apprimè efficere conatur per propriam nostram linguam, ut S. Chrysost. hom. 1. de baptiz. his testatur verbis: *Dæmon undi-*

que nobis insidias præparare consuevit, sed facilius linguâ, & ore peccante; Nullum enim illi tam congruum organum est in ministerium interitûs & peccati, quam lingua: nam inde nobis mors, inde lapsus, inde perditio, inde naufragium præparatur. B. vero Laurent. Justinianus de Discip. Monast. c. 25. post considerata multa damna, à sensibus nostris, non benè custoditis, derivantia, de lingua ait: *Præ omnibus autem aliis linguæ membrum, diuturnâ & malâ depravatæ consuetudine, permiosius operatur.* Et certerè si omnes alii sensus, & membra corporis humani trutinæ subjiciantur, nullum inveniatur, quod non solum reipublicæ, verum etiam ipsimet homini sit perniciosius ipsâ linguâ. Unde S. Hieron. ad Demetriadem ita scribit: *Solicitam satis ori tuo custodiam pone; non enim est quidquam in nobis, quo facilius peccare possimus quam linguâ.* Quamobrem salutare est illud D. Ambrosii in epistola quadam traditum consilium. (lib. 4. epist. 29.) *Retine verbum quod non edificat audientes, quia, qui otiosum verbum non reprimit, citò ad noxium trahitur.* Hinc Claravallensis apes in sua Clarâ valle commeditans linguæ nostræ pronitatem, & proclivitatem ad delinquendum, ideo in form. honest. vit. cuilibet nostrum saluberrimum hoc instillat monitum: *Fuge locutoria quantum potes, cujus consilii efficacissimam insinuat rationem S. Ambrosius in hæc prurumpens verba: Quàmplures vidi loquendo in peccatum incidisse, vix quenguam tacendo, ideoque tacere nosse, difficilius est, quàm loqui.*

10. P. Franciscus à S. Maria in histor. Carmel. to. 2. l. 2. c. 17. recenset. Cum defuncta esset in Conventu Vallisoleti Discalceatarum Monialium S. Terefiæ, in Hispania, Soror Anna à JESU, cæteræ Sorores corpus illius lavantes & induentes invicem, licet submissâ voce, loquebantur,

bantur, minimè observantes tale tempus silentio esse dicatum: & ecce defuncta illico digitum ori applicuit, silentiumque indixit, quod cum semel, iterumque fecisset, quanti esset virtus silentii, & è contrario vitium loquacitatis Sororibus demonstravit, ac deinceps observantiores effecit. Unde liquet non esse absque piaculo inanes sermones miscere, & absque rectæ rationis dictamine oris januam ad loquendum recludere. Hinc Ezechiel Proph. ut habetur *Ezech. 3. 15.* tamen ad loquendum missus fuerit à Deo, tamen septem diebus sedens, moerens tacebat, ne fortè vel minimo otioso verbulo sua contaminaret labia. Quare S. Gregorius ab eo argumentatus; Si, inquit, qui ad loquendum missus est, tamdiu tacuit, pensandum nobis est, quanta culpa sit ei, non tacere, quem nulla necessitas cogit loqui. Ita Gregor. hom. 11. sup. *Ezech.*

11. Cæterum indagare oportet, quibus potissimum peccatis sese viri linguo si polluere soleant? & continuò reperimus, illos committere peccatum vaniloquii, de quo Christus dixit: *Dico autem vobis, quoniam de omni verbo otioso, quod locuti fuerint homines, reddent rationem in die iudicii.* Hoc peccatum mox sequitur murmuratio directè contra hominem, & indirectè & reductivè etiam contra Deum, ut bene consideranti patebit, quia teste Thoma Kemp: *De iis plerumque libenter loquimur, quæ nobis adversantia sentimus, & per mutuas locutiones ab invicem consolari querimus.* Murmuratio porro solitudini non est assueta, ideo sociam, detractionem scilicet à latere suo abesse neutiquam patitur, sed eam semper secum ducit, cum experientia probet, nullos magis detractionis vitio obnoxios esse, quam silentii prævaricatores: nec ullam colloquiis materiam aptiorem plerumque videri, quàm alienos defectus

& vitia. Committere etiam solent peccatum levitatis, cum ejusmodi homines communiter leves sint, atque adeò ex abundantia cordis os loquatur. Peccatum jactantiæ nequaquam etiam effugient, siquidem nihil est usitatus in colloquiis, maximè apud eos, qui in humilitate non sunt fundati. His & aliis pluribus peccatorum culpis sese impiare solent loquaces.

12. Ex quo sequitur, quod non solum apud Deum, & Beatos Cælites tales, linguam suam moderare nescientes, ignominia & infamia notam incurrunt, verum etiam apud prudentes homines. Ut enim, si vas percussum magnum reddit sonum, vacuum credimus; ita si quem valde loquacem advertimus, virtutibus & aliis charismatis inanem esse judicamus. Hoc jam olim lumine naturali cognoverunt gentiles Philosophi, qui loquaces in fatuorum numerum collocabant. Ex quibus etiam erat Solon, qui cum vice quadam cuidam affideret convivio, silentiumque teneret, interrogavit nonnemo ex discumbentibus, cur iste (innuebat Solonem) ita taceret? Quod audiens ille respondit: *Quia nullus stultus tacere potest.* Prudens sanè dictum, utpote è Sacris depromptum paginis: *Stultus* (ait *Ecclesiastes 10. 14.*) *verba multiplicat.* Idcirco quisquis prudens haberi, ac in bona & laudabili fama apud viros probos esse desiderat, sedulo declinare debet inanes confabulationes, & linguam suam in paucis præstare. Certò Apollonius Abbas rogatus, qui hominum sint optimi? *Qui in dicendo brevissimi,* respondit. E contra qui longas & inanes miscere sermocinationes consuecunt, magnam plerumque audientibus nauseam creant, seque non modicè prostituunt.

PARS SECUNDA.

13. **C**um ex præcedentibus dictis sat abundèque constet, quàm multas peccatorum maculas contrahant viri loquaces; minimum vero peccatum, quale est vel unicum verbum otiosum, Deus (ut testatur S. Job. c. 24.) *multum abire non patitur*, sequela sequitur manifesta, quod tales viri linguosi innumerabilium, & ineffabilium poenarum, post absolutam mortalis hujus vitæ periodum luendarum, accervum sibi per ejusmodi peccata congregent, & imponant; quod licet nunc id credere nolint, haud dubiè tamen experientur cum ingenti suo damno, dum magnus æternitatis dies ipsis elucescet; tunc enim mentis oculos aperientes, altèque imo ex pectore suspiria trahentes ingemiscunt, ac deplorabunt suam tam miseram sortem, quod nempe tam parvi duxerint facetias, & discursus scurriles & vanos, neque hos declinarint.

14. *Sirius* in vita S. Hugonis Abbatis refert, quod S. hic Abbas sæpe Durandum Archi-Episcopum Tolosanum tanquam olim suum discipulum, & in Christo filium monuerit, ut à jocis & ridiculis verbis sibi temperaret, aliàs gravissimas purgatorii poenas subiturum. Verum dixisse Hugonem eventus probavit; Nam cum præfatus Præsul naturæ debitum solvisset, apparuit Signino Monacho, viro planè perfecto, in horribili forma, os namque prætulit admodum inflatum, labiæque foedè confissa, cumque voce lacrymabili rogat, Abbatem Hugonem ut adeat, eidemque supplicet, ut unà cum suis Monachis supplex apud Deum pro se intercederet, quod nempe ob facetias suas

ac verba otiosa, quæ correptus relinquere noluerat, atrocissimis poenis in Purgatorio torqueretur. Signinus rem Hugoni significat, qui electis septem Fratribus silentium indixit septem dierum, quatenus oris excessus oris obedientiæ purgaretur. Obedientibus aliis unus eorum præcepti violator silentium interrupt: Unde Archi-Episcopus dicto Signino apparens dixit, quemadmodum unius fratris inobedientiæ suam è poenis liberationem retardasset. Adit Hugonem his auditis Signinus, qui comperto ita se rem habere, alteri cuidam observantiori silentium per hebdomadam servandum indixit. Quo exacto jam tercio Durandus apparuit in habitu pontificali, & ore labiisque integris, Abbati ac Monachis ob liberationis beneficium gratias agens; deinde disparuit, ac in cælum subvolavit.

15. Si hoc contingit Archi-Episcopis, qui tamen silentii servandi peculiarrem non habent legem; quid, amabo, fiet Religiosis, qui severis ad id custodiendum obligantur statutis? Profectò haud effugient horribiles illos flammarum globos, quibus animæ in altera vita expiantur. Senserunt hæc atrocissima tormenta duo Fratres referente *Boverio* in annalib. Capuccinor. An. 1564. Cum enim P. Antonius de Monte nocte quadam non potuisset dormire, surrexit, ut lumen è culina acciperet. Mediam confecerat viam, & ecce de eadem culina vidit emicare permagnum ignem. Attonito rei novitate occurrit horridus Æthiops, qui ad Patrem conversus ait: Ne timeas, manūque apprehensâ secum duxit ad culinam, quam ubi ambo ingressi sunt,

sunt, vidit Antonius duos nuper defunctos Fratres, veru iofixos, substratis copiosis prunis ab atrociori Æthiope crudelem in modum perassari. Utrūque facile cognoscebat: quapropter, quid est hoc Fratres, ait; Itane damnati estis? Damnati non sumus, inquiunt, æternum, sed hac temporali pœna exurimur, quod & multum temporis inutilibus impenderimus, & dum calefactionis causâ ad focum stabamus, nunc murmuraverimus, nunc aliorum facta carperimus, & inutilia multa locuti fuerimus, aliósque nostro pravo exemplo ad similia traxerimus. Ob quæ horrificis horum cruciatuum generibus subjicimur. Quibus dictis visio disparuit.

16. Simile quid etiam vidit P. Silvius ejusdem instituti Presbyter; nam cum aliquando ante preces nocturnas in choro oraret, derepente fores Ecclesiæ ingemi ictu concussæ sunt. Paulò post fit strepitus in umbilico templi, ac deinde ante aram, in qua cæleste manna erat. Territus Pater, dum rei exitum exspectat, inaudit vocem hominis, amarè flentis: Heu me! inquiebat, heu me! ô quanta tormenta sustineo! ô justus mortalium Vindex, quis tandem horum cruciatuum finis erit! ô, Fratres! ô, ô, fratres! si nosse possëtis, quàm dira pator, quantus vos horror invaderet! Simulque compellans Silvium, adèsdum, inquit, Silvi, ne paveas, ego anima nuper defuncti fratris sum, Dei jussu huc missa. Silvius ut accessit, præter umbram ad cornu Evangelii nihil conspexit. Et anima: defuncti nuper fratris anima sum, & gravissimis pœnis in flammis purgatricibus atteror. Quibus de culpis? inquit Silvius. Ad quæ anima digito linguam tangens, ob hujus, inquit, linguæ peccata tam misère discrucior, ut cruciatus ex-

primere non valeam. Quibus dictis cum 30. Missas postulasset, disparuit.

17. Ex his ergo & pluribus aliis, quæ silentio involvo, exemplis satis liquet, non esse nugas, aut rem exigui momenti transgressionem silentii, cum cernamus ob hanc tam levem, & fermè nullam, (ut nobis videtur) culpam tantis Religiosos addici tormentis. Merito proin S. Teresa tenerrimo miserationis affectu suas in Christo filias prosequens, fagebat, ut silentium inviolabiliter ab omnibus observaretur. Unde hæc S. Mater, in cælo jam gloriosa, si quando aliquæ Sorores tempore silentii loquebantur, illas per tres ictus super portam admonuit, & ut tacerent, imperavit; fortassis hanc etiam ob causam, ut atrocissimos cruciatus, loquacibus destinatos, effligerent. Quod porro tam severe divina in eos animadvertat Justitia, qui nugas & facetias in medium proferre amant, nemini mirum videri debet; Nam Sanctissimus Claravallensium Monachorum Abbas, S. Bernardus libro secundo de Consideratione ad Eugenium Papam cap. 13. hoc de nugis tulit judicium: *Inter seculares nugæ, nugæ sunt, in ore Sacerdotis blasphemie. Consecrasti os tuum Evangelio? talibus jam aperire illicitum, assuefacere sacrilegium est.* En, quantam ferat censuram de verbis scurrilibus & indecentibus mellitus hic Ecclesiæ Doctor, qui totam suam scientiam divinitus accepisse creditur. Ergo nota hæc bene, illa præsertim verba: *Assuefacere Sacrilegium est.* Siquidem à gravi culpa non videtur posse excusari Sacerdos, Prælati, Religiosus, qui scurrilia loqui in consuetudinem ducit. Rationem solidam assignat D. Thomas 1. 2. q. 73. a. 10. in Corp. nimirum ratione scandali: *Quia (inquit) in exemplum culpa vehementer extenditur, quando*

quando pro reverentia gradus peccator honoratur: ad plurimum enim notitiam perveniunt peccata & excessus magnorum. Ac proinde Sacerdos cum majori periculo sui & aliorum peccat, sicut etiam Religiosus: Excessus enim Religiosi, aut Sacerdotis potest esse gravior propter scandalum, quia ad vitam ejus plures respiciunt. Hinc citatus S. Thomas quæst. 79. a. 3. ad 5. iterum hæc scribit: Quamvis verum sit, quod circumstantia personæ excellentis peccatum infinitum non aggravat, ut faciat de veniali mortale, nisi transferat in aliam speciem peccati; attamen id evenire potest per accidens ratione scandali. Ex quo dicebat Bernardus: Nugæ in ore Laici, nugæ sunt: in ore autem Sacerdotis blasphemæ. Verum hoc intelligitur per exaggerationem dictum, vel propter occasionem scandali: quia nugæ in ore Sacerdotis possunt esse occasio blasphemandi. Ita Magister Angelicus; quæ proinde quàm diligentissime notent Sacerdotes, & Religiosi omnes, ne intempestivis nugis, fœdisque scurrilitatibus occasionem infirmis præbeant scandali, seu ruinæ spiritualis. Siquidem, quin hujuscemodi sermones parùm honesti, & à Sacerdotum labiis profecti, audientes scandalizent, nescio, utrùm quis rationabiliter inficiari possit: Ergo pariter, quâ ratione à gravioris culpæ reatu queant excusari, non satis intelligo.

18. Veruntamen, ut nonnullos scrupulos, qui ex dictis oriri, & pium religiosumque animum discruciare possent, abigamus, coronidis loco notandum venit, magnum esse discrimen, inter nugas, jocularitates, & scurrilitates hactenus reprehensas, sicut etiam inter verba otiosa, à Christo damnata & alia, quæ convenienti modestiâ moderata, in civili conversatione permittuntur. Nam S. Laurentius Justin. in libro de disciplina &

perfectiōne monasticæ conversationis c. 5. ita scribit: Sunt tamen multa verba, quæ in se ridiculosa & vana esse videntur, quæ interdum prudenter, & opportuno dicuntur tempore, vel pro propria sublevanda fragilitate, vel proximorum amovenda tristitia. Hæc nempe talia ab infirmis mentibus nequam redarguenda sunt, quia otiosa non sunt. Plerumque hujusmodi magis fructificant, quam spiritualia & divina, non autem in consuetudinem deducenda sunt, sub intentione subdulatoria, & raro suo loco & tempore pronuntianda. Hæc ille.

19. Angelicus Doctor S. Thomas 2. 2. q. 158. a. 2. Corp. pariter de Eutrapelia, cui locum & nomen virtutis attribuit, si moderata sit, differens, inquit, Qui in ludo ita deficiunt, quod nec ipsi aliquod ridiculum dicunt, nec faciunt, vel dicentibus & facientibus molesti sunt, vitiosi censentur. Advertit tamen idem Angel. Præceptor, hanc verborum & discursuum facetorum recreationem esse debere honestam. Unde ait: Primum & principale est, quod prædicta delectatio non queratur in aliquibus operationibus vel verbis turpibus. Hoc ipsum verificatur insigni prodigio. Nam cum in Conventu Vallisoleti Discalceatarum S. Teresæ in Hispania in solemnitatibus Paschalibus majori cordis lætitiâ animum simul recrearent Moniales; dubitavit quædam Soror, nomine Stephana ab Apostolis, cui præcipuè jussum fuerat internum gaudium opere externo comprobare, utrum talia cælesti sponso essent grata? unde ad imaginem Crucifixi conversa, ut illius voluntatem dignaretur manifestare, deprecata est; & ecce illicò imago caput inclinando annuit sibi placita esse, quæ ad hilarandum animum bonâ fierent intentione. Ex historiis Carmelit. Tom. 1. lib. 2. cap. 17.

20. Advertendum tamen est, ne hac

in

in parte nimium simus faciles & proni, quia ob naturæ ad vitia proclivitatem sæpe numero similes facetiæ & argutiæ principio quidem honestæ à suæ rectitudinis regula defleunt & degenerant. Quamobrem quantum recta dictabit ratio, & quantum foret possibile, melius feceris, si à similibus jocis, & facietis verbis tibi temperaveris, cum difficile sit in tali occasione non prorumpere simul in verba otiosa, à Christo Domino repressa, de quibus, ut ipse ait, in die iudicii rationem reddere cogemur, puniemurque de his, nisi prius in vita condignam à nobismetipsis exegerimus poenam & mulctam, de qua exsolvenda tam solliciti extiterunt Sancti, ut à semetipsis graves omnino poenas sumentes se cruciarint, si quandoque linguam suam minus cautè custodisse adverterint. Brevitatis causâ adduco *Severum Sulpitium*, virum omnino Sanctissimum, & paupertatis & humilitatis amore conspicuum. Hic in senectute sua à Pelagianis deceptus, & agnoscens loquacitatis culpam, silentium usque ad mortem tenuit, ut peccatum, quod loquendo contraxerat, tacendo penitus emendaret. *Gennadius de Viris Illustr.* cap. 19. *S. Clara de Monte Falco* Ordinis nostri, dum quadam vice matris alloquenda gratiâ silentium rupisset, in poenam admissi erroris in summo frigore nives nudis pedibus calcans, centies precationem Dominicam recitavit. Ex leet. in officio Ordinis.

21. Denique nullum prorsus est dubium, quin multos reperire liceat, qui rotundè cum *S. Arsenio* fateantur dicentes: Me sæpe poenituit locutum fuisse, nunquam autem tacuisse. Næ si oculos ad nosmetipsos reflectimus, hoc ipsum canere cogimur. Quamobrem experto jam proprio damno meliora saltem nunc sapia-

Gramm. Relig. Pars II.

mus, omnemque à nobis verbositatem arceamus, osque nostrum præcingamus cilicio, sed non alio, quam quod vir Religiosus (*Drexelio* teste in *Phaët.* cap. 61. §. 3.) cuidam juveni suavit; Cum enim forte cilicium pro domanda carne petisset à Religioso, ille os digito signans dixit: Vere, mi *Juvenis*, optimum est cilicium, vigilanter attendere, quid per ostium hoc egrediatur. Tale cilicium jam olim ori suo adhibuit (ut Author est *Pelagius*) *S. Agathon Abbas*, quod aurem illud tenacius retineret, ori suo lapillum imposuit, ac per triennium retinuit, ut vel sic loquacitatem fugans, silentium condisceret; qua in re non paucos ex ferventioribus Religiosis imitatores habuit.

22. Verùm, si his fortassis nondum sis accensus ad propulsanda vana & otiosa colloquia, movere te ad minus deberent irrationabilia animalia; Nam grues (docente *Plutarcho* de solertia animal.) quando montem *Taurum* transvolant, accipiunt in sua rostra lapillum, ne se suis clamoribus prodant, & hoc ex metu, ne audiantur, & aquilarum illic degentium insidias incurrant, eisque in prædam cedant. Sicque sibi os obturant, & in summo silentio præfatum montem transeunt, ut ab aquilis audiri non possint. Disce ergo & tu, mi chare frater, ab his avibus os tuum per silentii lapillum refrænare, si insidias, & milvi satanici unguis subterfugere paras. Quod si præstiteris, magnam tibi concipere spem fas erit, per hujus exilii montem securè te, ac illæso pede transiturum, & ad æternæ felicitatis patriam perventurum.

* * * * *

E

SER.

SERMO XXXVI. DE COLLOQUIIS RE- LIGIOSIS.

Tempus tacendi, & tempus loquendi. Ecclef. 3. verf. 7.

Dictum est haftenus, quatenus cuilibet Virtutis amanti silentii virtus sit necessaria, & quanta ex ejusdem incuria, & neglectu pullulare soleant damna. Verum ne quis minus prudens, his perpensis, knistram declinare volens semitam, plus æquo ad dexteram deviet; hoc est, ne, dum verba otiosa, vana & secularia respuere laborat, prætereat pia & Religiosa, ædificationique proximi multum proficua. Sciendum igitur est, hanc silentii virtutem etiam, sicut & reliquas, in medio consistere sic, ut verba salutem proximi promoventia non reticeamus, sed otiosa duntaxat, & nullum emolumentum importantia refecemus. Hoc nobis suggerit Sapiens, dum ait: *Tempus tacendi, & tempus loquendi.* Quod ipsam etiam Hebræus Psalter suo munit calculo, dum Deum in hunc exorat modum *Psalm. 140.* *Pone, Domine custodiam ori meo, & ostium circumstantia labiis meis.* Quem textum S. Gregorius 3. p. Pastor. admon. 15. in hæc dilucidat verba: *Non poni ori suo parietem Psalmista, sed ostium petit, quod videlicet aperitur, & clauditur; unde & nobis cautè discendum est, quatenus & os discretè & congruenti tempore loquela aperiat, & rursum congrua taciturnitas claudat.* Cui concinit Mediolanensis Archi-Episcopus,

& Ecclesiæ Doctor, S. Ambrosius: *Si pro otioso, inquit, verbo reddemus rationem, videamus, ne reddamus & pro otioso silentio.* Hinc bellissimè S. Laurentius Justin. de perfect. Mon. c. 15. docet Virtutem silentii hanc esse, non semper tacere, sed illa sola, quæ loqui non licet; unde hanc discretionis Regulam multi ignorantes graviter delinquant, quia tacent utilia proferre iis, quibus prodesse valent. Horum typum jam olim expressit S. Isaias, dum seipsum de immoderato silentio inculpat dicens: *Væ mihi, quia taceui.* Isai. 6. 5.

2. Hoc regium silentii iter Propheta patrefecit, cum dicit: *Psalm. 38.* *Dixi, custodiam vias meas, ut non delinquam in lingua mea: non ait, ut taceam; sed, ut non delinquam.* Hinc quoque Ecclesiasticus dicit: *Ecclef. 20. 7.* *Homo sapiens tacebit usque ad tempus; hoc est tamdiu, donec loqui melius sit, quam filere.* Quod scitâ similitudine declarat Plato ad Theophanum dicens: *Navigamus aliquando velis navem explicantes, aliquando anchoris frangentes retinemus, eadem gubernatio ad linguam adhibenda est, ut aliquando eam verbis armemus, aliquando silentio reprimamus.* Melius tamen quadrat similitudo illa ex Sacra Scriptura desumpta, ubi dicitur *Prov. 25. 11.* *Mala aurea in lectis argenteis, qui loquitur verbum in tempore*

pore suo. Artifices enim, ut gemmas, quas publico aspectui exponunt, elucescere faciant; easdem in lectis quibusdam argento distinctis, pulchrâ quadam & eleganti dispositione distribuunt. Hæc igitur pomis aureis, sic (ut dictum est) pulchrè ordinatis Sapiens Rex Salomon illos similes esse dicit, qui & tempore, & loco congruo loqui assueverunt. Quocirca ne silentium nostrum defectuosum sit & indiscretum, auream *D. Chrysostomi* doctrinam teneamus oportet: Siquidem in *Psal. 140.* vult, hortaturque, ut os nostrum perpetuò custodiamus, & cirationem tanquam clavem adhibeamus. Clave utimur non solum & semper pro claudendo, sed etiam pro aperiendo ostio; eodem modo ratio non debet os clausum semper tenere, sed etiam aperire.

3. Ex his itaque facillè intelligis, aliquid etiam assignari tempus, quo silentium abrumpere fas est, quale apud nos juxta sacras nostras Constitutiones, excepta quadragesima, & altero jejunio nobis usitato, est una hora post comestionem, & altera hora post coenam, & collationem. Omni igitur studio & contentione anniti nos oportet, quo nempe per hujus horulæ decursum, omnem ad mundum spectantem discursum propulsemus, neque otiosas fabulas in medium proferamus: ob similia namque vana colloquia non rarè magnam apud Deum ignominia notam Religiosi incurere solent. Quemadmodum enim Ascetam nihil magis decet, quam frequenter, & assiduò de Deo, rebusque divinis miscere sermonem; ita nihil ipsum magis dedecet, quam secularia & nugatoria proferre, quæ teste *S. Basilio* in *Constit. mor. cap. 13.* remissionem, dissolutionemque animi erga res spirituales inducunt, devotionem enervant, & compunctionem cordis extinguunt, & quod

caput est; moriones potiùs, quam graves viros decent. Cujus rationem ultriorum *S. Clemens Alexandrinus l. 2. de pædag. cap. 5.* sequentibus verbis affert: Cum verba omnia à cogitatione & moribus emanent, fieri non potest, ut verba aliqua mitantur ridicula, quæ non procedant à moribus ridiculis. Quod idem affirmat *S. Hugo l. 1. de anim.* dum dicit: Vanus sermo vanæ conscientia est index: mores hominis lingua pandit, qualis sermo ostenditur, talis animus approbatur, quoniam ex abundantia cordis os loquitur. Hinc dicitur *1. Joan. 4.* Ipsi de mundo sunt, & ideo de mundo loquuntur; & iterum *1. Joan. 3.* Qui de terra est, de terra loquitur. Unde qui vana & levia verba loquitur, ostendit se vanum & leve cor habere. Et sicut ex sono dignoscitur, utrum campana integra sit, an rupta; sic è verborum sono facile quis integer vel ruptus sit, proditur. Denique de his, qui libenter de mundo loquuntur, idem dici potest, quod *Petro* dictum est, quando Christum negavit, nimirum; Verè & tu ex illis es, (videlicet mundanis) nam loquela tua manifestum te facit. *Matth. 26.*

4. Hanc ob causam *S. Ignatius Lojola* singulariter omnibus suis, etiam Fratribus Laicis, pia colloquia commendavit, eaque inter principalia juvandi proximum instrumenta numerare non dubitavit, utpotè quæ faciunt, ut sæculares magnificè de nobis sentiant, existimantes nos esse Deo plenos, omnibusque donis cælestibus abundare. Quod monitum sanè Religiosorum quivis cordi suo profundè insculpere deberet, utpotè à tam Sancto Fundatore omnibus quibuscunque Dei gloriam promovere volentibus singulariter commendatum. Sed Ah! quam pauci reperiuntur modo, qui hanc auream doctrinam æstimant. Exclamare profectò nobis fas est cum *D. Bernardo*, qui

qui in Apologia ad Guilelmum Abbatem rei huius defectum non sine gemitu reprehendit in Religiosis quibusdam sui ævi: O quantum distamus ab his, qui in diebus Antonii extirere Monachi! quorum, dum invicem convenirent, sermo omnis & conversatio in cælis erat, tamque avidè cibo spirituali mentem replebant, de rebus divinis & animarum profectu agentes, ut corporalis refectio- nis immemores, totum subinde diem je- juni transigerent. Et hic erat rectus ordo, dum digniori parti, id est animæ, prius inserviebat. *Nobis autem convenientibus in unum*, ut verbis Apostoli 1. Cor. 11. utar, jam non est Dominicanæ cenam man- ducare. Panem quippe cælestem nemo est, qui requirat, nemo qui tribuat, nihil de scriptura, nihil de salute agitur anima- rum; sed nugæ, & risus, & verba pro- feruntur in-ventum. Et quod omnium pessimum est; hoc modo posse proxi- mum detinere, vocatur affabilitas & dis- cretio, quin vel charitas: Contrarium vel dicitur inurbanitas vel rusticitas; imò qui de Deo loquuntur, pro melancholicis habentur, eorumque conversatio vita- tur. Ista charitas, veram destruit chari- tatem, hæc discretio veram discretionem confundit; quæ enim charitas est, car- nem diligere & spiritum negligere? Quæ- ve discretio, totum dare corpori, & animæ nihil? Huic S. Abbatis doctrinæ magnum tribuit robur illud, quod nar- rat B. Taulerus in instit. cap. 28. nimirum vice quadam apparuisse Christum insig- ni cuiusdam Dei famulo, & septem que- relas adversus Religiosos magno cum do- loris sensu deposuisse; inter quas secunda erat, quod omnes illorum congressus & colloquia, vanis ineptisque narratiuncu- lis extrahantur, de ipso autem, & cæle- stibus altissimum semper sit silentium.

5. Enim verò, non inanis est hæc

Christi querimonia; cum enim ille no- strum sit caput, & nostrarum regula actionum; hinc non modicam ei præ- bebamus contristandi causam, dum ab eo, cujus conversatio de Regno calorum semper erat, tanquam filii degeneres dis- cordamus, & recedimus, neque eitan- quam illius membra nos conformare ge- stimus, sed repudiatis rerum ad salutem animæ pertinentium collationibus, nos ad vanas effundimus fabulas, quorum diabolus esse fautorem; & contra spi- ritualium sermonum impugnatores semper existere, Abbas Machetes his de- claravit iudiciis. Cum Fratribus quibus- dam de rebus spiritualibus loqueretur, & eos quodam sopore videret laborare, nec posset ab oculis eorum somnum depellere, otiosam repente fabulam introduxit, ad cujus oblectationem, cum eos con- festim evigilasse, & erectas aures suas habere vidisset, ingemiscens ait: Nunc hucusque de spiritualibus loquebamur, & omnium vestrum oculi lethali dormita- tione deprimebantur; at vix curiosa fa- bula cum intromissa esset, omnes exper- gefacti, torporem somni excussistis. Vel ex hoc ergo perpendite, Fratres, quisnam huius collationis spiritualis impugnator, & illius vanæ fabulæ insinuator existat, & deprehendetis nullum alium, quam ca- codæmonem esse. Hanc ob causam idem Vir Sanctus, quâ lacrymis, quâ preci- bus à Deo postulavit, ac obtinuit, ut, quotquot diebus ac noctibus ageretur collatio spiritualis, nunquam somno op- pressus sit; Si quis vero sæcularia ac im- pertinentia protulisset, in somnum pro- cinus concedebat. Ita refert Cassianus apud Rosveidum lib. 4. cap. 34. Huc etiam facit, quod scribit Rodriguez p. 2. tr. 2. c. 14. S. Franciscus de Borgia, cum à sæcularibus quibusdam visitaretur, quibus suam ne- gare præsentiam non poterat, & illi de rebus

rebus impertinentibus agere inciperent, iis aures non accommodabat, nec attendebat ad ea, quæ dicerent, sed animum ipse suum in Deo recollectum habebat. Quin à sociis admonitus se propterea subinde errare, & subinde ad petita præter rem respondere: Malo, inquit, rudis & stupidus videri, quam temporis iacturam facere. Omne enim tempus perire existimabat, quod non aut Deo, aut ad Deum pertinentibus impenderet.

6. Denique ut magis intelligamus, quam gratum Deo præstent obsequium illi, qui libenter de rebus divinis, sua habent colloquia, memorare lubet, quod à *Petro Ribadeneira* in vita *S. Benedicti* refertur, scilicet quod *S. Scholastica* ejus Soror quotannis germanum Fratrem suum invisere solebat. Ergo cum aliquando pro solenni suo Sanctum Virum visitatum venisset, ille Monachis aliquot stipatus ei obviam processit, & amanter acceptam in domicilium quoddam, quod Monasterio propius aberat, deduxit. Hic familiariter divinis de rebus ad usque vesperum collocuti sunt. Sed cum sub noctem *S. Benedictus* abire pararet, Soror eum multis obnixè rogavit, ut secum remanere dignaretur, & eam noctem divinis colloquiis impenderet. Vir Sanctus cum nullis Sororis precibus exortus, nihilominus abire pararet, illa submissum caput in manus cancellatim junctas inclinavit, pûsque & lacrymis, & precibus efflctum Deum rogavit, ut eâ nocte fratrem suum secum retineret. Sudum prorsus erat & innube cælum, antequam *Scholastica* hæc preces funderet, secuturum quas tempestas tot tonitruis, & fulminibus horribilis ingruit, ut neque *S. Benedicto*, neque comitibus ejus usquam domo pedem proferre licuerit. Agnovit Vir Sanctus suæ Sororis precibus eam tempestatem fuisse concitatam, eoque

que amanter conquestus: Parcat, inquit, tibi Omnipotens Deus, Soror, quid est, quod fecisti? Cui illa respondit: Ecce te rogavi, & audire noluiisti, rogavi Dominum meum, & audivit me. Modò ergo, si potes, regredere, & me dimissâ, ad Monasterium recede. Sic sanctè piis colloquiis tota ea nox fuit transacta. Sub auroram uterque invicem amplexi, suum quisque Monasterium repetiit.

7. Liquet ergo hinc, quantoperè Deo gratum, acceptumque sit, dum Religiosi de rebus divinis, & ad animæ salutem pertinentibus conferunt, & è contrariò si, his neglectis, de vanis, mundanis, & ad eorum statum non pertinentibus sermocinantur, magnam creant abominationem cælestibus spiritibus, Angelorumque Domino, quemadmodum testatur quidam de sanctioribus Eremitarum cultoribus, cui talis divinitus concessa erat gratia, ut videre posset ea, quæ alii non videbant. Referebat ergo Sanctis Patribus, dicens: Quod aliquando quam plurimi fratres sedentes simul loquebantur de Sanctis Scripturis, quæ ad animarum salutem pertinebant. Tunc stabant circa eos Sancti Angeli lætantes, & hilari vultu eos intuentes, delectabantur enim multum de colloquio Dei. Cum autem aliud quodvis loquerentur, statim hi cælestes Genii, contra eos indignati, longius recedebant, & porci sordidissimi veniebant, & seque inter illos volutabant. Demones enim in specie porcorum delectabantur eorum vaniloquiis. Beatus autem Senex hæc contemplans abiit in cellulam suam, & per totam noctem cum grandi fletu, & ejulatu gemendo & suspirando deplorabat miseras nostras. Hinc exhortabatur Fratres dicens: Cavete filii charissimi à multiloquio, & ab otiosis sermonibus linguam cohibete, quia malus interitus animæ generatur, & multum propter hoc Deo, & Sanctis

Sanctis ejus odibiles sumus. Vitæ PP. lib. 3. num. 36.

8. Quemadmodum ergo vanæ & sæculares Religiosorum confabulationes summè Deo displicent, ita è contrario multum delectatur sanctis eorundem colloquiis. Hanc ob causam S. Franciscus Seraph. alumnos suos frequenter ad disserendum de divinis convocabat; atque ut intelligerent simul, quàm grata Deo ejusmodi sermocinationes sint, ipse Salvator noster Christus, sub speciosissimi adolescentis forma, medius inter illos sese aliquando insinuavit, placidissimòque vultu suam illis benedictionem imperiavit. Idem Salvator duobus illis discipulis in Emaus euntibus se sociavit, eò quod de ipso loquerentur, adeoque illos divinæ charitatis flammâ succendit, ut ipsi postmodum cordis ardorem manifestarint, dicentes: Luc. 24. Nonne cor nostrum ardens erat, dum loqueretur nobis in via? Proinde colligere possumus, qualis ex hisce sanctis discursibus sperandus sit fructus. Hinc non sine ratione monet Siracides: Eccli. 9. 23. Omnis narratio tua, inquit, sit in præceptis Altissimi; Quoniam ut divinus Spiritus per os Sapientis iterum loquitur, de fructu oris sui unusquisque replebitur bonis. Prov. 12. 14. Cupis nosse quibus bonis? Dicam: quia per tales pios sermones anima à peccatis purgatur; spiritus fervor augetur, & roboratur; devotionis flamma nutritur, & copiosius accenditur; ac animus supra se ad superna duntaxat appetenda inflammatur, & elevatur. Unde non immeritò exclamat S. Hieronymus: O felix lingua, quæ non novit, nisi de divinis texere sermonem.

9. Advertendum porrò est, quod tametsi moderno rerum statu vix unquam sancta miscentibus colloquia corporaliter & visibiliter sese Christus visendum exhibeat, ambigendum tamen nullatenus est,

quin medius inter illos sit suâ divinitate & gratiâ; quod ipse Servator indicat, dicens: Matth. 18. Ubi duo, vel tres congregati fuerint in nomine meo, in medio illorum ero, eorumque; corda tanto amoris æstu exardescere faciam, ut unusquisque eorum cum meo Propheta Psal. 118. in has erumpat voces: Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo. Sentient nimirum in his divinis eloquiis talem spiritus dulcorem, qualem olim Israëlita in sumptione Mannæ persenserunt, de quo in libro Sapientie cap. 16. dicitur: Angelorum esca nutriti populum tuum, & paratum panem de celo præstitisti illis sine labore, omne delectamentum in se habentem, & omnis saporis suavitatem. Sicut ergo Filii Israël in manna omnium eduliorum saporem percipiebant, ita etiam quidquid animam exhilarare potest, in hac spiritualium colloquiorum manna reperire est.

10. Verum, inquis, si res ita se habeat, cur ergo tantoperè hunc cælestem panem plurimi ex Religiosis fastidiunt. & floccifaciunt? Ita sanè est; sed vicissim quæro, cur Israëlita contra Dominum murmurantes, carnes appetiverunt, cum tamen, teste Scripturâ, omne delectamentum, & saporis suavitatem in se continebat Manna? Quid sibi hoc vult murmur, dum querebantur, dicentes: Num. 11. 5. Quis dabit nobis ad vescendum carnes? Recordamur piscium, quos comedebamus in Ægypto gratis, in mentem nobis veniunt cucumeres & pepones, porrique & cepæ & allia: nunc autem anima nostra arida est, & nihil aliud respiciunt oculi nostri nisi Manna. Hunc difficultatis nodum solvit S. P. August. apud Rodrig. p. 2. c. 13. dum docet, quod non omnes Israëlita, sed tantum boni, pietatem & justitiam sectantes, mirabilem illam in Manna reconditam dulcedinem persenserunt; malis vero hic cibus Angelicus fastidium potius, quàm suavitatem

vitatem creavit. Hinc mirum non erat, quod hi Deo rebelles rursus ad Ægyptum propter carnes, pisces, cucumeres, cape, & allia suspiraverint.

11. Ex qua Divi Patris doctrina soluta etiam manet quæstio primò proposita, cur scilicet non pauci Religiosorum nullam in Manna piorum colloquiorum sentiant suavitatem? est autem hæc ratio, quia multi reperiuntur tepidi & imperfecti, qui Deo non eo, quo par est, modo & conatu serviunt, ideo divinum hoc Manna omnem saporem illis non exhibet, imò desipit, & provocat nauseam, fabulamque malunt, quam pium aliquod exemplum audire, quod vitiosi cordis signum est. Quocirca si nondum in Sanctis collationibus te gaudio affici sentias, signum est, te nondum esse ex numero

ferventium & bonorum Religiosorum proinde superest, ut conitaris huic felicissimo Dei servorum cætui te associare, quod efficies, si vel planè tacueris, vel si loqui oporteat, de seriis & utilibus rebus cum aliis conferas: Sic enim haud dubiè dulcore ex hisce piis & religiosis conferentiis promanare solito perfruearis. Nam sicut qui rem odoriferam manu versat, quò amplius terit, eò fragrantiores sentit odores; ita quò quis tractationem rerum spiritualium frequentius in colloquium adducit, eò magis excitatur ad eandem animo, & ore versandas. Si itaque, mi Frater, divinæ consolationis dulcedine perfundi, ac melioris notæ Religiosus effici desideres, quæ modò memoravimus, ne abjicias, vel contemnas oportet.

SERMO XXXVII. DE SOLITUDINE RELIGIOSA.

Ecce elongavi fugiens, & mansi in solitudine; Expectabam eum, qui salvum me fecit. Psal 54. 7.

PARS PRIMA.

1. **C**onstat ex hætenus tribus relatis discursibus, quam necessaria ad profectum spiritus suspiranti sit silentii virtus; constat etiam, quantum Deo displiceat vaniloquium in Religiosis præcipuè viris, & contra quanto perè delectetur, dum hi de sanctis, piis,

& cælestibus rebus suos instituunt sermones. Proinde operæ pretium fuerit nullum respuere medium, quò harum virtutum copiosum consequi valeamus fructum. Et si porro hæc multifaria sint, efficacius tamen haud reperietur, quam sancta Deoque gratissima solitudo; nam qui extra suam cellam citra necessitatem vagari

vagari gestit, taciturnitatem communiter violabit, nec verba pernicioſa noxiæque deerunt. Quamobrem ſi ſilentii amicus eſſe deſideras, ac in religioſæ perfectionis ſemita illaſo cupis pede progredi, neceſſarium inter reliqua eſt, ut cellam continuò inhabites, neque ſine urgenti neceſſitate, aut rationabili de cauſa ex ea egrediaris. Verùm, ut ſuavius & diligentius hanc incolas, recogita eam eſſe foelicem illam, & è millibus electam ſtationem tuam, in qua, reſciſtis omnibus ſæculi curis, ſoli Deo, & animæ tuæ vacare debeas. Eſſe paradifum voluptatis, quem cæleſtes gratiarum imbres frequentius irrigare ſoleant. Eſſe conclave divini amoris, in quo cum dulciſſimo animæ Sponſo ſuaviſſimos affectus reciprocare liceat, eique amorofa ſua deſideria, neceſſitates & vota candidius, quam ullibi aliàs exponere. Eſſe denique veſtibulum quoddam cæleſtis gloriæ, Aulamque ſanctiſſimam, in qua nonniſi cum Deo, & Beatiffima ejus Matre, ſanctisque Cælitibus, & Angelis habeatur converſatio; ut meritò mellifluus Doctör, S. Bernardus de vit. ſolit. c. 4. in ejus laudem excurrat per hæc verba: *Cella terra Sancta, & locus Sanctus eſt, in qua Dominus & Servus ſæpe colloquuntur, ſicut vir ad amicum ſuum, in qua crebrò fidelis anima VERBO DEI conjungitur, Sponſa Sponſo ſociatur, terrenis cæleſtia, & humanis divina uniuntur.*

2. His bene perpenſis, ſtatue ex animo, quod humilem cellam tuam velis ſumptuoſiſſimis quibuſque mundi palatiis in amore præferre, ac per omne vitæ tempus diligentem ejus incolam agere, obſervando ſalutare documentum Sancti cujuſdam Eremicolæ: qui religioſo Tyrone ſuo id conſilii ſuggerere conſueverat, ut, ſi perfectionem compendio diſcere vellet, cellam ſuam ſemper incole-ret, atque in hunc finem piâ ſibi ima-

ginatione perſuaderet, orbem totum novo aliquo diluvio, vel aliquo fatali caſu periſſe, nec aliud ex eo ſupereſſe, quam quatuor cellæ parietes, adeoque ſe ſolum cum Deo in orbe degere, nec habere deinceps, quod extra cellam quærere vel affectare poſſit, ſed unicam ſibi reſtare ſalutis ſuæ curam, quam in arcto cellæ ſuæ quadrangulo agere debeat, quin & commodiſſimè agere poſſit, quia ſine arbitro, ſine teſte, ſine impedimento. Et ſanè dubitari non poteſt, quin ex frequentata cellæ ſolitudine, plurima in ejus cultorem redundant bona, quæ populariis aliis, & multiloquio deditis hominibus juſtè denegantur. Cùm enim cella, ex mente D. Bernardi, ſit omnium bonorum officina, non poteſt non abundare plurimis animæ bonis, quiſquis tam fortunatam ſibi ſtationem elegerit: præſertim cùm ad reliquam ejus felicitatē ea etiam accedat gratia, ut vel nullis hoſtium malignorum incurſibus pateat, vel certè victricem illis palmam negotio perfacili ſemper eripiat.

3. Id quod ſummi beneficii loco habuit Magnus Anachoretarum Pater, D. Antonius Abbas, dicere ſolitus, quod ultra communes humani generis hoſtes (cum quibus perpetua nobis luſta eſt) tres alii dentur particulares, iidemque periculoſiſſimi, quia domeſtici, & nobis congeniti, lingua videlicet, aures, & oculi, quibus non rarò perfectiſſimi quique ex alto virtutum apice in imam perditionis abyſſum miſerrimè præcipitentur. Unum tamen eſſe hominum genus, quos inteſtina illa hoſtium trias aggredi non poſſit, & hos eſſe viros Religioſos, qui cellæ ſolitudinem colerent: hi ſiquidem cùm à ſæculi vanitate, hominumque conſortio remoti ſint, auribus & linguæ ferias indicunt perpetuas, oculos vero, ſi quando reſerare licet, vix habent, quo

quod dirigere possint aliò, quàm in amorosam Crucifixi Salvatoris, vel Beatissimæ Dominæ nostræ imaginem è pariete suffixam: vel certè in asceticum aliquem libellum, nova spiritui fomenta suppeditantem: Sicque viam omnem quibuslibet susurris, vaniloquiis, oblocutionibus, detractionibus, impropertiis, suspicionibus, spectaculis minùs decentibus, & plurimis id genus oculorum, aurium, & linguæ malis solo secessu suo præcludunt. Hanc ob causam gloriosissima Dei Mater jam ab incunabulis solitudinis erat amantissima, quam etiam jam desponsata S. Josepho mirificè suscepit, dilexitque aded, ut die nocteque suo in cubili sola continuò reclusa degeret, quemadmodum ipsamet hæc Sanctissima Virgo revelare S. Birgittæ dignata est: *Tui quippe, inquit, ne lingua mea quædam proferret verba, vel aures meæ quidpiam audirent, seu oculis meis spectandum objiceretur, quod forsân foret contra Deum.* lib. 1. Revel. cap. 10.

4. Verùm enim verò, licet stygius veterator undique tanquam leo rugiens circumcumeat, quærens quem devoret, attamen omnes suas vires & robur amittit in illis, qui solitudinis sunt amantes; hi enim, dum à secularium tumultu sequestrati in cella solitaria degunt, divinæ lucis jubaris recipiendi sese capaces efficiunt, unde faciliè decipulas, ab orco sibi tentas, perspicere, & ne in has incidant, sibi invigilare poterunt. Hac ratione, & methodo draconis infernalis fauces evasit, suamque animam salvavit S. Propheta David, Psal. 54. 8. quemadmodum ipse testatur, dicens: *Elongavi fugiens, & mansi in solitudine.* Et ecce fructum, quem inde percepit: *Expectabam eum, qui salvum me fecit.* Et verò S. Laurentius Justin. Prophetam in persona eorum etiam, qui solitariam ducunt vitam,

Gramm. Relig. Pars II.

existimat locutum: In eorum persona Propheta ait: *Elongavi fugiens, & mansi in solitudine; expectabam eum, qui salvum me fecit à pusillanimitate spiritus, & tempestate.* Est itaque fuga eorum commendabilis, dum declinant noxia, pericula prævident, delictorum evitant causas, æterna desiderant, Deoque inseparabiliter adherere concupiscunt. Ita Venetorum primus Patriarcha de vita solitaria in Prologo.

5. S. Bernardus ipsas inter silvas, ac nemora, vastasque solitudines precando, ac meditando altissima Theologiæ Mysteria penetrabat, dicere solitus, omnem sacrarum se literarum scientiam in silvis & agris accepisse, nullòsque alios aliquando Magistros habuisse, nisi (joco usus) quercus & fagos. Unde liquet, quantum solitudo suffragetur ad sacram adipiscendam scientiam, quæ virtutum procuratrix, sicut è contrario ignorantia erroris & peccati Mater, meritò appellatur; ex quo non obscure colligere fas est, solitudinem stationem omnino securissimam fore. Luc. cap. 15. mentio fit parabolæ de Pastore, qui relictis nonaginta novem ovibus, unam illam sequebatur, & quærebat, quæ erat perditæ. *Quis ex vobis homo, qui habet centum oves, & si perdiderit unam ex illis, nonne dimittit nonaginta novem, & vadit ad illam quæ perierat, donec inveniat eam.* Quærit hic nunc Josephus Mansi tr. 89. disc. 1. quæ ratione hic Pastor, tanto licet feratur amore erga salutem unius ovis, licitum tamen sibi existimat, ut reliquas omnes oves, omni inspectore & custode orbatas, deserat? Et responder, reliquas esse extra omne periculum, quia relictæ erant in loco securo, nempe in deserto: *Dimittit nonaginta novem in deserto.* Haud absone huc facit, quod apud Bollandum in vita S. Henrici Eremitæ die 18.

F

Januarii

Januarii legitur. Cùm ante Crucifixi imaginem vir Sanctus aliquando ferventiùs oraret, eadem imago in voces resoluta humanas, respondit dicens: Dilecte mi, jam pridem in terra nativitatis tuæ, cùm decor mulieris, & nobilitas tuam mentem alliceret, misericorditer à nuptiis revocans, cæleste desiderium cordi tuo inferui. Ab illa enim die ad beatitudinem vitæ prædestinatus es æternæ, & in libro vitæ nomen tuum inscriptum non deletur in æternum; viriliter age, & confortetur cor tuum; in his quæ cœpisti, persevera, & loci huius solitudinem usque ad finem vitæ tuæ nullatenus derelinquas. Cùm autem hæc proferret imago, tanquam loquentis hominis labia movere videbatur. Ah frater amantissime! quàm te felicem & beatum duceres, si & tibi, solitudinem cellæ diligenter incoletui, tale quid audire contingeret à Crucifixi effigie, coram quâ in cella devotè tuas ad Deum effundere soles preces. At consolatus sis oportet; licet enim id non audias, quod sibi dici audivit S. Henricus, aure corporis, percipies tamen eadem aure mentis, si modò, quemadmodum citatus Anachoreta eremum, ita tu cellæ latebras religiosè incolere non negligas, aut refugas. Ut autem magis intelligas, quam securam teneant stationem, qui vitam colunt solitariam, ex eo facillè colliges, quod in Theatro vitæ humanæ tom. 6. pag. 110. in hæc verba scribit Laurentius Beyerlinck. Cùm Novitius quidam in Carthusia majori aufugere voluisset, apparuerunt illi duo Patres defuncti in magna gloria, dicentes: Revertere ad cellam, habitumque resumpto, viriliter persevera; juramus enim tibi per viventem in sæcula, omnes in hoc Cœmeterio sepultos in conspectu Dei Sanctos esse, præter unum Conversum. Contigit hoc circæ an-

num 1350., quando sacer Carthusianorum Ordo per multas Provincias fuit disseminatus, & in variis cœmeteriis plurimos habuit sepultos, de quibus idipsum possumus sperare.

6. Similiter huc facit, quod legitur in libro de clavis luminaribus Villariensis Cœnobii cap. 36. Cùm numerosa multitudo Monachorum in templo congregata, vigiliis matutinis interesset, audita est vox, è cælo elapsa dicens: Quotquot hic sunt, mei sunt. Sic ille verus & summus Pontifex Christus servos suos, vitam solitariam colentes, plenaria sua potestate Sanctorum numero adscripsit. Ita refert Chrysost. Henriquez die 28. Aprilis. Audi aliud huic simile ab eodem Authore de S. Roberto die 7. Junii annotatum. Tempore quodam Sanctus Abbas solitò attentius orans, à Deo petit, ut gratum ipsi esset servitium suum, & fratrum suorum, & ut nomina eorum in libro vitæ scriberentur. Tum verò cælitus lapsa vox est hujusmodi: Confortare fili, exaudiat sunt preces tuæ, nomina filiorum tuorum, pro quibus rogasti, in cælis scripta sunt: non nisi duo ex his scripti sunt in terra. Nec multò post duo Conversi, excusso Religionis iugo, vitam in sæculo miserè finierunt. Idipsum referunt Fasti Mariani die 7. Junii. Ex quibus proinde colligere possumus, quàm securus de cella ad cælum sit transitus, simulque nosse debemus, Divinam Pietatem similia exempla, ac cælestes tales visiones & revelationes nobis dare voluisse, non tantum ad Monachorum, in locis solitariis habitantium, solamen, sed etiam ad eruditionem & confortationem quorumcunque aliorum Religiosorum, cellæ suæ solitudinem sectantium, ut videlicet discant, quàm tutè in salutis semita inambulent, quotquot vitam à mundi frequentia abstractam deligunt, & sequuntur.

7. Similiter S. Arsenius, dum adhuc in aula Imperatoris Theodosii degeret, Deumque rogaret, ut sibi securam consequendæ salutis æternæ semitam demonstraret, hanc à cælo vocem audivit: *Arseni, fuge homines, & salvaberis.* Hoc & tibi, qui Religiosus audis, indicitur, ut nimirum homines mundanos fugias, ac cellæ tuæ solitudinem ames cum dicto Arsenio, qui solitudinem sic colebat, ut nullum non lapidem moverit, quod concursum hominum, propter famam sanctitatis suæ ad se confluentium, impediret. Aliquando Patriarcha Theophilus inde usque ab Alexandria cum suæ urbis Præfecto ad eum visendum venit, precatûsque enixius, ut sibi quidpiam ad animi salutem promovendam diceret; Arsenius cum utrumque diu suspensum reliquisset, denique ait: Si dixerò vobis aliquid, custodietis? Quibus affirmantibus dixit: *Ubiunque audieritis Arsenium, nolite approximare.* Quod velut oraculum admirati, didicere eum silentii amicum, nil hominum alloquia aut solatia morari. Ita refert Rufinus in vitis Patrum lib. 3. n. 190.

8. Porro, quamvis idem Patriarcha alias ejus alloquendi desiderio flagraret, tamen eum non est ausus accedere, nisi præmitteret antambulonem scitatum, num suæ cellæ fores esset venienti reclusurus? Cui Arsenius hoc referri responsum curavit: *Si venis, aperio tibi, sed si tibi aperuero, omnibus aperio, & tunc jam ultra hic non sedeo;* quod perinde fuit, ac si iussisset eum solitudine illâ discedere. Quare Patriarcha, ne viro Sancto molestiam facefferet, discessit. Alias etiam cum Monachus quidam, qui libenter S. Arsenium suis oculis spectasset, ad ejus cellam pulsasset, & vir Sanctus ei aperuisset, putans suum fore discipulum. Verum ut vidit alienum esse, se continuò facie ad terram

prostravit; & dum hospes ille Monachus eundem rogaret, ut surgeret, respondit ille: Ego ab isto loco nequaquam surgam, antequam tu abieris. Et licet frater hic peregrinus multis horis instaret supplicando, Sanctus tamen Anachoreta solo se non erexit, usque dum prædictus Religiosus abiisset.

9. Fructum autem, quem hic S. Abbas ex sua solitudine collegit, nemo facile depingere valet; nulla quippè virtus erat in cæteris Eremicis, quâ non præstaret Arsenius. Nam cum omnem quorumcunque hominum conversationem penitus fugere gestiret, sese capacissimum illapsus omnigenæ Dei gratiæ reddidit sic, ut omnes suos commilitones, etiam jam veteranos, multis in virtutum studio vinceret parasangis, præclarissimusque religiosæ asceseos fideret Magister. Nam aliquando sic ardebat amore Divino, ut à Monacho quodam totus igneus fuerit visus. Vit. PP. lib. 6. libel. 18. num. 1. Cæterum cum aliquando Arsenius à Marco, Sancto Monacho interrogaretur, cur adeò Monachos fugeret, à quibus & ipse nihil accipere detrimenti, & illi plurimum ab ejus alloquio referre possent emolumentum? Respondit vir Sanctus: Scit Deus, quia diligo homines, sed cum Deo pariter & hominibus esse non possum: Superne enim multitudines, & beati cæli incolæ unius sunt voluntatis, at homines diversas & varias habent voluntates, & ob hoc relinquere Deum, & cum hominibus esse non possum. Ex quo S. Anachoreta oraculo liquet, quod, qui imperturbatam mentis serenitatem jugiter retinere vult, necesse habeat, ut se, quantum fas est, ab humano commercio sequestret.

10. Et reverà, si nullus alius ex frequenti cellæ inhabitatione sperandus

foret fructus, planè sufficeret hic, quod nimirum perturbationes animi, apud homines contrahendas, hoc pacto eluderet. Cum enim homines multifarias habeant voluntates, ideo fieri nequit, ut aliquis (quemadmodum quotidie fat experimur) omnibus juxta eorum arbitrium & votum faciat satis. Et tamen quandoque reverà ad rem optimā proferre & agere studueris, erunt tamen nihilominus aliqui, qui totum improbabunt, & tua dicta, sine omni fūco optimā fide prolata, sinistrè interpretabuntur; ex quo aptum natum est, sequi inquietudinem cordis. Certò hoc jam olim expertus est Rex David, ideo sic suis in Psalmis canit: *Psalm. 54. 10. Quoniam vidi iniquitatem & contradictionem in civitate. Quòd vero hæc contradictio Dei servum multum turbet, colligitur itidem ex eodem Psalmista, dum ad Deum suspirans, sic orat: Psalm. 17. 44. Eripies me de contradictionibus populi. Veruntamen qui commercium suum cum beatis cælitibus in cella solitaria habere gestit, nullas prorsus patietur contradictiones, quin potius animus ejus ineffabili tranquillitate velut jugi convivio perfruetur.*

11. Proinde haud immeritò S. Ephrem singulariter beatum pronuntiat cellæ sedulum infessorem; Beatum arbitror, quia multis ac variisurbationum & oblocutionum fluctibus carebit, quibus alias (ut dictum est) agigaretur: sed ad

huc beatiorē existimo, quia Deum & gloriosissimos Cæli cives peculiari quadam præsentia sibi præsentēs habebit, quemadmodum docet S. Petrus Damiani, opusc. 11. c. 19. dum de vita solitaria sic scribit: *Unum pro certo scio, & vita benedicta, quod de te indubitanter affirmo, quia quisquis in amoris tui desiderio perseverare studuerit, ipse quidem habitator est tuus, sed ejus inhabitator est Deus. Hanc ob causam S. Gregorius Nazian. orat. 1. de fuga in Ponticam solitudinem amore solitudinis exardescens liberè fatetur: Solitudinem ex omnibus rebus maxime complexus eram, & veluti sociam & administram, & divine ascensionis Matrem, & Deum ex homine facientem, mirifice suspexeram, totiusque vitæ ducem ac moderatricem mihi statueram. Vides ergo, quanti referat cellæ solitudinem colere, quocirca ut bonorum inde emanantium particeps quoque sis, imprime memoriæ tuæ, altæque cordi inculpe auream sententiam Mellei Doctoris dicentis: Fuge publicum, fuge & ipsos domesticos, secede ab amicis & inimicis, etiam ab illo, qui tibi ministrat. An nescis verendum habere te Sponsam, & qui nequaquam suam velit tibi indulgere præsentiam præsentibus cæteris. Ita D. Bernardus serm. 40. in Cant. Ex quibus docemur, quod in solitudine Deus cum animabus vel maxime conversari, eisque sua gratiarum dona impertiri soleat, quod fusius patebit ex parte sequenti.*

PARS SECUNDA.

12. **P**romittit Deus per Oseam Prophetam, quòd animam sanctam & piam cælestium consolationum lacte nutrire, eamque colloquiis divinis dignam velit efficere; sed in quo loco? in claustris, & in remotis

solitudinis locis. Ecce ego lactabo eam (inquit cap. 2. 14.) & ducam eam in solitudinem, & ibi loquar ad cor ejus. Quod jam olim expertus est Moyses, dum non in aula Pharaonis, non in domo sui soceri Jethro in Madian, sed hærens in latebris deserti,

deserti, primâ vice ad colloquium Dei admissus fuit. Denique missis ambagibus scrutemur scripturas (inquit *Hugo de S. Victore* l. 4. de Arca cap. 4.) & invenimus vix unquam Deum in multitudine locutum; sed quotiescunque hominibus innotescere voluit, non gentibus, non populis, sed vel singulis, vel admodum paucis, & à communi frequentia segregatis, vel per nocturna silentia, vel in campis, vel in solitudinibus, & in montibus se manifestavit. Hunc stylum servavit cum Noë, Abrahamo, Isaac, Jacob, cum Moysè, Samuele, & cum cæteris omnibus Prophetis. Hinc sequentia scribit *Oleaster* in cap. 28. *Exod.* *Disimus hic, quam accommodus sit solitudinis locus ad divinas locutiones & visiones.*

Quando Deo, Ter. Opt. Max. placuit, ut in executionem inviolabilis illius promissionis, quam primo Patri credentium jam dudum dederat, populum Hebræum ex Ægypto conduceret ad obtinendam, possidendamque promissionis terram, noluit eum rectâ, sed per varias solitudinis ambages ad felicem illam terram, melle & lacte manantem, deducere. Verùm, cum iter hoc ided prolixum abbreviare, & populum viâ compendiarîâ deducere potuerit, ut citius & breviori tempore Canaam attingisset, quid, amabò, per hoc indicare voluit, quod tot & tantis annis disposuerit populum retinere in deserto illo, & solitudine? Respondet *Iosephus Mansi* tr. 89. disc. 2. dum ait: Responsum quod dari potest juxta sensum spiritualem, est, quod Hebræi figurarent Christi fideles, qui tendunt ad amænissimam promissionis terram, nempe ad cælestem Beatitudinem, voluit Deus nobis notificare ad hunc finem & scopum assequendum securissimum fore medium ipsam solitudinem, &

sequestrationem ab omnibus occasionebus & impedimentis, quæ nobis inter tumultus & strepitus mundanos frequenter occurrere solent. Quemadmodum etiam Filii Israël non in Ægypto, ubi sedebant super ollas carniû, multo minus in terra promissionis fluente lacte, & melle; quia (ut scribit *S. Ambrosius*) delitiæ januæ sunt peccati, sed in solitudine, in deserto legem à Deo meruerunt accipere; Ita pariter, quisquis per sanctas suggestiones Deum sibi loquentem audire, & ab eo salubres percipere leges desiderat, quibus peccatorum laqueos devitare, & animæ suæ salutem operari possit, in locum desertum sese recipiat, cor videlicet ab omnium creaturarum adhæione & amore abstrahendo, necessum est, ad quod plurimum cellæ solitudo conducit.

14. Hoc ipsum etiam nobis demonstrare volens Christus Redemptor noster, surdum & mutum, qui ei, sanitati restituendus, oblatus est, à turba removit; Apprehendens eum de turba seorsum, misit digitos suos in aurículas ejus &c. *Marc. 7.* Verùm quamvis Sancti Patres hujus facti multas assignent rationes apud superiùs citatum Authorem; nos tamen brevitatatis ergo omiſſis illis unam hic adducemus, quæ nostro proposito magis deservit, hanc autem *Hugo Card.* nobis ministrat dicens: Qui vult sanari à peccatis, debet tumultum mundi evitare, quia corrumpunt bonos mores colloquia prava. *Dionysius Carthus.* super hanc historiam Evangelicam discurret in hunc modum: In hoc datur intelligi, quod eos, quos Deus à vitiis curat, & salvat, oportet prava vitare confortia, atque à communi hominum, per latam perditionis viam ambulantium, conversatione discedere. Hos fines assequimur per solitariam vitam & sequestratam à strepitu mundano. Pientissimus igitur mundi

Salvator, missurus digitos suos in auriculas hujus surdi (quod ipsum facit spiritaliter, quando cordi peccatoris, ad vocem Dei prius surdo, insinuat suas inspirationes & gratias Sanctissimi sui Spiritus) voluit ipsum semovere à turba, ad denotandum, quantum peccatori suffragetur solitudo, ut ei aperiatur cor ad recipiendas inspirationes Dei. O quantorum annorum spatio S. P. Augustinus vocationi Dei surdas præbuerat aures, quando igitur illi paruit? quando influentis cælestibus sinum suum aperuit? *Solitudo mihi ad negotium fieri aptior suggerebatur*, sic scribit in suis Confessionibus lib. 8. c. 12. Attentâ percurramus mente conversionem ejus, & inveniemus, quod, ut vehementibus & abundantibus divinarum gratiarum impulsibus cooperaretur, ac Deo cor suum aperiret, in agrum secesserit solus, ibique sub seu sedens, ac cælum suspiciens, post iterata effusa suspiria & gemitus, illam de cælo audiverit vocem: *Tolle, lege: Tolle, lege*: Librum ergo excepit, eumque intelligens cælitus missum, aperuit, legit primum caput, quod istud S. Pauli Apostoli continebat monitum: *Non in comessationibus &c.* Sicque verificabatur ad unguem illud oraculum Prophetæ *Osee*: *Ducam eam in solitudinem, & ibi loquar ad cor ejus*; Quamdiu enim hic inclytissimus Ecclesiæ Doctor se non sequestravit à tumultu mundano, tamdiu nec à lepra inveteratorum vitiorum suorum mundatus fuit. Unde dilucidè constat, quod solitudo sui amatorem illuminet, & commissæ antea vitæ scelera agnoscere, agnitæque salutarî lacrymarum imbre delere faciat.

15. Ad cujus pleniorē probationem in servire nobis poterit, quod in vitis veterum Patrum l. 5. libell. 2. n. 16. legere est: *Fuerunt tres fratres, sese invicem arde*

diligentes, qui sæculi cupediis valere iussis, divino se obsequio pariter manciparunt. Hinc simul in virtutum stadio currentes, unus eorum elegit hanc virtutem, quod nempe omnem navaret operam, quemadmodum litigantes, & similitates mutuas foventes, ad concordiam, & reciprocam inducere posset dilectionem. Alter proposuit ægrotis ministerium exhibere, eisque pro suo posse necessaria corporis & animæ providere. Tertius vero statuit in solitudine quiescere. Primus, quoniam pro suo voto invicem dissidentes reconciliare non posset; labore victus venit ad secundum, quem pariter in proposito vacillantem reperit, quia nec ille infirmis satisfacere potuit. Adeuntes igitur tertium, eum de suo in delecta virtute profectû sciscitati sunt, qui paululum reticens, misit aquam in pelvim, & turbulenta erat, postmodum dixit: *Attendite fratres, quam limpida modò facta est aqua*. Cumque intenderent in aquam, vultus suos quasi in speculo cernebant. Hinc ille ad eos conversus, ait: *Qui in medio hominum morantur, non vident peccata sua, sed dum quieverint maxime in solitudine, facile ea conspiciere possunt*. Unde jure merito inter alia laudum encomia, quæ vitæ solitariæ à Sanctis Patribus attribuantur, apprimè ei competit illud S. Petri Damiani, quod nimirum hæc sit animarum speculum.

16. Hoc in speculo multi seipsos contemplantes, adeo immutati sunt, ut corvos in cygnos, lupos in agnos, efferos leones in mites columbas, conversos esse affirmares; quod exemplis probare nimis foret prolixum; attamen historiam à Radero in virid. Sanct. de Sanct. incl. c. 9. relatam non omittendam esse censeo, quoniam non modicè ad nostrum adaptatur propositum. Duo socii, per omnem

omnem orbem vagabundi, passim histrioniam exercebant. Hanc vivendi rationem cum diu tenuissent, alter infelicitis vitæ, artisque tandem pertæsus, meliora consilia cogitare, & de expiandis peccatis anxie secum pertractare cœpit. Igitur à socii conspectu se subduxit, & Deo Duce in nemus quoddam delatus est, in quo collem reperit altâ cavernâ infernè patentem, in quam è superiori loco angustus erat descensus, qui saxo claudabatur. Locus hicce quasi divinitus oblatus respicienti histrioni multum ardebat, upotè lacrymis, precibus, vigiliis, aliisque penitentia operibus opportunus. In hunc ergo terræ hiatus sese dimisit, vitamque in sancto luctu magna cum animi tranquillitate egit, modico pane, & aquâ, ab æcolis administrato contentus. Interea alter de amisso socio multum anxius, ubique terrarum eum vestigabat, cumque tandem, ubi nam degeret intellexisset, mox nemus penetrans, rupem ascendit, ad fenestellam accedit, cavernamque inspicit, & tot votis optatum commisionem precibus intentum reperit. Aggrediens ergo eum, multis eundem verbis prolektare cœpit, & ad vitæ prioris gaudia invitare. Ast alter in cogitationem æternitatis tam altè descenderat, ut omnes sodalis blanditias contemneret. Quin imo socium hortatus est, ut ad se potiùs descenderet, & malè actæ vitæ crimina defferet. Sed ille tam salubribus consiliis nedum aures suas obturavit, verùm etiam juratus affirmavit, se à specu nequaquam abscessurum, sed identidem molestias ei facessurum, quousque suam stultitiam, (sic sanctam & laudabilem sui socii conversationem nuncupabat) antrumque desereret, & secum pristinam vivendi licentiam repeteret. Non segniùs quam proposuit, egit. At alter cum

aliquandiu perversi hominis importunitates Spartanâ tulisset fortitudine, ejusque animum in obstinatione jam obriguissè adverteret, decrevit, pio illum circumvenire dolo, ut nolens volens saniora capefferet consilia. Simulat ergo se importunis ejus precibus esse expugnatum, sociumque incredibili intereâ lætitiâ gestientem rogat, funem ut demittat, seque à caverna extrahat: quod & factum. Hinc in speciem hilaris cum socio ad urbem proximam, ubi ludi erant celebrandi, pergit. Porro in progressu ad alterum conversus ait: Infelix ego, marcupium pecuniis plenum reliqui in caverna: Si placet, redeamus, & nobiscum auferamus; Omnino (inquit alter) revertamur, indigemus enim pecuniâ. Ubi ad speluncam ventum, ille qui paulo antè erat educus, si non est tibi grave, inquit, quæso descende tu, qui me fortior & validior es, ego te per funem demittam: sub paleariceo, in quo fessus somnum capiebam, reperies crumenam nummis turgentem. Ego vero (inquit alter) libenter ingrediar, ditior egressurus. Simul ergo per funem delapsus est, alter, attractâ resti, os antri adolutâ saxi mole oclusit, sociumque inclusit, & ad fenestellam transgressus: Amice (inquit) ego in hac caverna tamdiu clausus, noxas meas tecum olim admissas assiduo luctu, lacrymis & precibus conatus sum expiare: jam par est, ut tu quoque pro tua parte culpas fleas, & Deo, dum vis, satisfacias, ne sempiternis propterea inferorum suppliciis torquearis. Clausus ubi se delusum & inclusum vidit, vehementissimè perturbatus instat, ut funem demittat, seque attrahat. Quod cum alter facere recusaret, in dirissimas effusus execrationes, cælum & ipsum Deum maledictis onerare cœpit, eique insuper minatus, nisi quamprimum emitteretur,

teretur, se in mille partes eum discepturum. Quem mitigaturus alter modestè respondit: Ego hoc non ago, ut te velut familiarissimum amicum ciderem, & vexarem, sed pro salute animæ tuæ laboro; quiesce igitur, & aliquot dies in recognitione tuorum peccatorum pone, quemadmodum ego jam aliquot annos posui; jam curabo, ut nihil tibi rerum necessarium desit. Sed etsi vento locutus, nec tamen passus est clausum egredi. Ubi triduo plenus desperationis & indignationis non destitit divinum Numen, omnesque Divos maledicere. At alter interea pro infelice sodali Deum supplex orabat, ut eum quamvis indignum, suâ gratia dignaretur. Vim habuere preces; sensim enim cœpit clausus sensum cordis aperire, & in se ipsum descendere, agnoscereque plenam vitii & flagitii vitam. Unde dolere, & sua delicta deslere non cessavit, falsusque apud sodalem, se non tantum esse dignum illo carcere & caveâ, sed in æternum inferorum chaos demergendum; proinde nolle se è spelæo ante mortem expediri. Hinc etiam socium rogabat, ut peritum accerferet Confessorum, cui suæ conscientie vulnera aperiret. Quod eo mox doloris sensu præstitit, ut inexpectatâ metamorphosi prorsus ex impio in pium, ex scelerato in virum sanctum transformaretur, unâque cum suæ salutis curatore & sodali, omne tempus in summa vivendi austeritate precando, jejunando, pervigilandoque traduceret. Quæ res etiam advenas & incolas, qui ad sanctos sodales visendos confluebant, mirificè ad mundi contemptum, & celestium rerum amorem inflammabat. Ecce quantum valeat solitudo etiam violenter extorta.

17. Merito proinde S. Ignatius Societatis JESU Fundator omnibus suis in Christo filiis inter cætera apprimè com-

mendavit, ut quilibet semel saltem in anno in hanc solitudinem se recipiens, animæ suæ statum perspiciat, & per octo seu decem dies exercitiis à se præscriptis vacet. Quod ipsum etiam sacræ Constitutiones nostræ his verbis nobis inculcant: *Ut omnes vires spirituales resumant, præcipimus, ut quilibet tam Prælati quam subditi semel in anno per octo dies ad minus ab omnibus feriat, in cella solitaria ad hoc deputata Deo. & animæ suæ vacet. Const. nost. p. 1. c. 2. §. 6.* Quàm uberes vero hinc spiritualium fructuum manipuli colligantur, in experto sat explicari nequit. Etenim si nil aliud de bono solitudinis nobis constaret, planè hoc unicum sufficeret ad eam adamandam, quod nempe tantoperè à sanctis Eremitis Patribus verbo & exemplo omnibus Ascetis, & ad perfectionem aspirantibus illa commendata sit.

18. Palladius Monachus postea Episcopus l. 8. c. 20. vit. PP. de se ipso refert, quod adiens S. Macarium Alexandrinum, in hæc verba consuluerit: Abba Macari, quid jubes faciam, quoniam variae cogitationes animum meum conturbant, dicentes mihi: proficiscere hinc, quia nihil agere te cernis. Cui Macarius, *dic*, inquit, *cogitationibus tuis, propter Christum parietes cellæ istius custodio.* Si ergo ex mente sancti hujus Anachoretæ præmio dignum sit, amore Dei vel ipsos cellæ parietes custodire, sicque solitudinem servare; quanto magis mercedem sperandam habebit ille Religiosus, qui in sua sese continens cellula orando, divinarum rerum mysteria mente revolvendo, pios libros lætando, aut aliqua tum ad suum, tum ad aliorum spiritualem animæ profectum annorando, & conscribendo se occupat, vel alios pios & religiosos labores peragit? Hinc quidam ex sanctis illis Eremitis incolis Monacho cuidam, qui prop-

propterea tristaretur, quod Monachi opera non faceret, id consilii suggessit dicens: Tu sede in cella tua, & fac quod potes sine perturbatione animi, & confide in Deum, quia qui sedet in cella propter Deum, & custodit conscientiam suam, invenitur in loco, ubi est Abbas Antonius.

19. Hinc S. *Arsenius* vetulo cuidam Monacho dicenti, quandoquidem per grandævam senectam jejunare nequiret, videri sibi ad ægrorum visitationem, & ad hoc opus charitatis se obligari, consulto, ut deinceps comederet, biberet, quiesceret, neque suā cellā prodiret, sicque suæ salutis magis consultum iri. Quod ipsum enim suasisit S. Moyses Abbas; nam cum quidam frater ab eo salutis monitum peteret, dixit: *Vade, & mane in cella tua, siquidem tua cella te in omnibus instruet & docebit.* Vir. PP. l. 5. libell. 2. num. 9. Ex his ergo SS. PP. testimoniis liquet, quanti æstimandus sit religiosus secessus, & sequestratio ab humano consortio.

Enimverò pro coronide hujus paragraphi notanda etiam est doctrina Philonis Hebræorum disertissimi, dum in libro de Abraham ita scribit: *Probus quæta vitæ amator secessum & solitudinem diligit,*

latere ignotus cupiens, non societatis humana odio, est enim comprimis amans hominum, sed quia vitia, quibus vulgus delibatur, fugiebat. Et revera ita est, quod nimirum solitudinis amans multo plus diligit homines quam ille, qui passim inter homines vagatur. Nam cum silentium & solitudo sui amatorem in amore Dei copiosè succendat, consequens etiam est talem perfectionem habere charitatem erga proximum, quia charitas hæc suum sumit incrementum, & plus minusve ardet juxta majorem vel minorem amorem Dei. Hinc videmus quod communiter solitarii sint homines quieti, pacifici, patientes & religiosæ observantiæ accuratissimi, qui etiam non tantum pro suis amicis & benefactoribus ferventes ad Deum effundunt preces, verum etiam pro suis inimicis & persecutoribus, qui perfectissimus est actus dilectionis proximi. Ergo ut majori erga proximos nostros feramur amore, eorum consortia, quantum fas est, & prudens dicat ratio, declinemus, & Deo in secreto servire conemur. Denique quod cellæ solitudo nobis indies magis magisque dulcescat, quæsequuntur attentâ mente consideremus oportet.

PARS TERTIA.

20. Cum Deus sit omnium gaudiorum & exultationum fons inexhaustibilis, ideo infallibiliter consequetur, tantò uberius aliquem consolationes possidere, quanto propius ad Deum accedit. Quia verò teste S. *Laurentio Justiniano*: c. 2. de vit. solit. Solitudinis cultores Deo per amoris vinculum propinquiore sunt [se namque Deus abunde communicat degentibus in solitudine] sequela manifesta est, solitarios copiosis affluere gaudiis, cœlestibusque exuberare donis. Hanc veritatem

Gramm, Relig. Pars II.

jam olim Propheta Evangelicus proclamavit cap. 35. dicens: *Lætabitur desertum & in via, & exultabit solitudo* [id est solitudinis incolæ] *& florebit quasi lilium.* Quod ipsum etiam verificat Psalmista, dicens: *Ps. 62. 3. In terra deserta, & in via, & in aquosa, sic in sancto apparui tibi, in sancto, hoc est, in multitudine pacis & exuberantis gaudii, ut testatur ipse Psalmographus, subjungens: Sicut adipe & pinguedine repleatur anima mea, & labiis exultationibus laudabit os meum.* Hanc ob causam cum solitudine conjungit S. P.

G

August

Aug. l. 1. 2. de moribus Eccl. suavitatem spiritus, dum Deum ita alloquitur: Introducis me Domine in solitudinem, & dulcedinem, qua si perficiatur in me, si illa non est vita aeterna, nescio quid aliud sit vita beata.

21. *Survius in vita S. Guthlaci Anachoretæ memorat, quod ad eum horridam insulam inhabitantem cujuscunque generis aves, ab ipso advocatæ, alacriter accedebant, quæ ejus humeris familiariter insidentes quodam gratulationis applausu viri Sancti humanitatem prædicare videbantur. Cumque ab illo sciscitaretur vtr quidam, unde esset tanta confidentia illarum avium? Respondit: Qui toto corde fugit consortia hominum, ei non tantum feræ & volucres, sed cætera quoque omnia solatio sunt, atque ei insuper nunquã deerit blanda Angelorum consolatio. Enim vero quamvis sancti Angeli solitudinis sectatori visibiliter non soleant apparere [quo favore S. Guthlacus dignatus erat] quoniam hæc gratia est omnino rarissima, & non nisi viris perfectissimis interdum divinitus concessa. Attamen minime ambigendum est, quin hi cælestes genii cellam sedulo inhabitantia aliã se fi-
stant præsentia, cor videlicet illius divini amoris igne succendendo, aliaque animi solatia suppeditando.*

22. *Beatus Petrus Damiani in opusculo illo, quod ex S. Basilio desumpsit, inter alia encomia cellæ, in qua anima sola cum Deo conversatur, ait: c. 19. Tu das, ut mens divina gratia sit pinguedine saginata. Dudum ante Psalmista cantaverat: Ps. 64. 13. Pinguescent speciosi deserti. Hæc pinguedo improprie convenit desertis, utpotè quæ sterilia sunt, proprie tamen desertorum incolis, qui Spiritu Dei replentur, competere potest. Quamvis credere possumus, Spiritus Angelicos certatim Salvatori nostro sua exhibuisse ob-*

sequia, atamen quod in forma visibili eidem ministraverint, nescitur, nisi in casu illo, quo duellum habuit cum Luciferò, eumque in tribus ferocissimis assultibus devicit, & superavit: Math. 4. Ecce Angeli accesserunt & ministrabant ei, visibili humanaque specie, subdit Cornelius Lansenius, idem vox accesserunt, intelligendam dat. At quale illud mysterium, quærit Josephus Mansi tr. 89. disc. 7. num. 6. quod spatio 30. annorum hoc visibile ministerium Angelicum, & hac quidem solâ occasione recipere voluerit & responderet; causam fuisse existimo, ut nobis commendaretur speciales prærogativas solitudinum, in quibus & obsequia, & consolationes spirituales ab Angelis recipimus. Et cu ego [verba sunt S. Bernardi. ser. 4. sup. Psal. 90.] si vis habere ministerium Angelorum, fuge consolationes sæculi, renuat consolari anima tua in alijs, sis in Dei memoria delectari.

23. *Non importunum huc veniet, quod in Vitis Patrum lib. 6. libell. 1. num. 12. Heribertus Rosveydus narrat. Seni Anachoretæ gemini vicini cohabitabant, alienigena unus, indigena alter; ille for-
cordior, hic studiosior. Obiit prior, & à dicto sene anima ejus visa est ministerio Angelorum in cælum deduci. Paulo post indormivit etiam indigena; hic in sua ægri tudine à parentibus & consanguineis convivebatur, dumque animam efflaret, Angelorum nemo comparebat ad animam ejus ad cælum deferendam. Quam obrem senecio attonitus, se in preces dedit, Domnum rogavit; quare istud? Peregrinus ille, tametsi seignior, ad cælum tendit multorum stipatus Angelorum agmine. Incola vero ille, etsi studiosior, suarumque rerum gnavius satagens, nihil tamen hujusmodi meruit. Audivit inter hæc vocem sibi respondentem: Peregrinus*

nus ille licet negligentior fuerit, nullum suorum vidit, & flevit, & Deus consolatus est illum: at verò alter vidit parentes complorantes, & consolata est anima ejus. Quis ergo hic non videt, quam delicata sit consolatio divina, quæ in ano cordis desiderio cum mundana non coit. Profecto sicut non stat cum fœce olida odoriferum balsamum, sic secum habitare non patitur consolatio divina terrenam. Frater namque ille indigena, et si ob laudabilem suam conversationem, ut credere fas est, coelum introierit, privatus tamen fuit illâ speciali Angelorum consolatione, non aliam ob causam, quam quod admiserit mundanam. Hanc ob causam S. Franciscus dicere solebat: *Quisquis cum hominibus conversatur, inter Angelos esse nequit.* Ita refert Angelus *Paciuchel* lib. 5. de patient. c. 17.

24. Optimè sane ad propositum nostrum scribit S. Laurent. Justin: in prologo, quem præmittit libro de vita solitaria, de illis, qui ex pietatis instinctu cellæ solitudinem inhabitant: *Hos, inquit, per amplius quam ceteros spiritualibus consolationibus visitari credendum est, utpote, qui pro divinitatis amore contempserunt humanas.* Omnino rationabile est, ut, qui pro Dei amore se privarunt consolationibus, recreationibus, & gaudiis temporalibus, tanto magis à Deo reficiantur consolationibus celestibus in præmium suæ mortificationis. Unde S. Bernardus Homiliâ, cujus titulus: *Simile est regnum Cælorum homini negotiatori, in laudem solitudinis ait: Intellectus mutantur in visum, & gaudium pariunt sempiternum.* Quando Christus Dominus devotas illas turbas saturavit in deserto, dicit sacer totus: *Manducaverunt & saturati sunt.* Hæc abundans refectio in sensu spirituali alludit ad internam quietem, & gaudium illarum animarum,

quæ fugientes sæculi hujus voluptates, amplectuntur cellæ solitudinem, ut sequantur Christum: Audiamus S. Ambrosium: *Celestis gratia impartitur alimentum non in civitate residentibus, sed inter deserta quærentibus Christum.*

25. Itaque celestium consolationum saturitas nullo in loco magis reperitur, quam in sancta & à sæculi tumultu remota conversatione, piæque cellulæ habitatione. Audiamus verba Sponsi celestis. *Cant. 3. Quæ est ista [non sine ingenti admiratione exclamans quærit.] quæ ascendit de deserto delitiis affluens? verum illi solitudines excludant amœnitatem deliciarum, quæ plerumque in locis planis inveniri solent, quomodo ergo dicit: Delitiis affluens, cum hæc anima de deserto omni amœnitate destituta veniat? sed respondetur, id intelligendum esse de abundantia & affluentia deliciarum spiritualium, puta gratiarum & celestium donorum, ac meritum, quæ religiosa animæ in cellis solitariis Deo viventes, eidemque servientes lucrari solent. Ad cujus plenioris probam quærit Iosephus Mansi tr. 89. disc. 7. num. 3. quoniam in loco Israelitis pluerit Manna quod in se omnem suavitatem continebat? Et respondet: Non in Ægypto, quando sedebant super ollas carniū; non in Palæstina, sed in deserto & solitudine; quapropter ait Philo Hebr. l. 1. Alleg. Non ubique apparet, sed ubi desertum est. Unde & bene prophetavit Isaias c. 51. v. 3. Pones desertum ejus quasi delicias, & solitudinem quasi hortum Domini; gaudium & lætitia invenietur in ea. Quocirca quisquis ineffabili spiritus gaudio, & lætitiâ jam in præsentilachrymarum valle inundari discipit, exequatur necessum est, monitum S. Laur. Just. l. de orat. c. 6. dicentis: *Et quia jucundum est habitare secum, & cum Deo familiariter loqui, fuge**

amator orationis multitudinem, fuge paucitatem, fuge vel unum, quatenus sine tuo dispendio absque humano respectu tua vota ad cælum valeas dirigere. Ex quibus omnibus relatis res sequitur hac in materia consideratione dignissima; nimirum hanc vivendi rationem, dum quis scilicet oculis humi demissis incedit, nihilque aliud aut audire, aut loqui vult, nisi quod necessitas ac ratio suadet, cellæque solitudinem amat; seque ex amore Dei sardum simul & mutum, & cæcum efficit, non esse melancholiam aut morositatem, ut nonnulli arbitrantur, sed vi-

tam omnino hilarem, omnibusque gaudiis affluentem. Audi expertum S. Hieronymum, qui de se ipso ait: ep. 4. ad Rustic. monach. de vivendi form. Vident alii, quid sentiant, unusquisque enim suo sensu ducitur, mihi oppidum carcer, & solitudo paradisus est. Melleus etiam Doctor dicebat: Nunquam minus sum solus, quam cum sim solus; soli enim cum sumus, tunc plures habemus socios, puta Deum, beatosque cæli cives, quibus cum conversari verum gaudium nostro animo adferre potest. Ita Bern. ad frat. de Monte Dei.

PARS QUARTA.

26. Intelleximus hactenus, quantum sit bonum cellæ solitudo, & sequestratio à sæcularium tumultu; hunc porro diligenter advertendum est [ne forte quis sibi falso persuadeat, totam quodammodo perfectionem in materiali tantum secessu consistere] quod alia sit solitudo corporis, quæ corpus à sæculi tumultu segregatum, inter parietes cellæ concluditur: alia solitudo cordis, quæ cor à rerum caducarum amore sic avocatur, ut soli Deo pateat. Et prior quidem solitudo, multum [uti ex præcedentibus dictis satis liquet] homini Religioso proficua & salutaria est, imò non raro ad animæ profectum necessaria; quod si tamen ei non conjungatur altera solitudo cordis, parum aut nihil prodesse animæ ad virtutis accessionem.

Unde S. Gregorius, nos certiores reddit, parum prodesse esse solitariū, & sua in cella inclusum, nisi nobis spiritua-lem etiam in mente & corde construamus solitudinem: Quid prodest (verba S. Doctoris sunt) solitudo corporis, si solitudo defuerit mentis? qui enim corpore remotus vivit, sed tumultibus conversationis humane terrenorum desideriorum cogitatione

se inserit, non est in solitudine. Si verò prematur aliquis corporaliter popularibus turbis, & tamen nullos sæculares tumultus in corde patiatur, non est in urbe. Ita S. Gregorius, quem citat D. Bonavent. lib. 4. Pharetræ. c. 18. Ex quo S. Pontificis assero colligitur, quod, qui non habet solitudinem cordis, quamvis interea in remotissimis eremi latebris degat, non solitarius sed solus dicendus sit. Hinc [teste S. Bernardo] nec cella ei cella, sed reclusio, & carcer est. Verè enim solus est, cum quo Deus non est, verè reclusus est, qui in Deo liber non est. Quapropter quilibet satagere deberet, ut se non modò per solitudinem corpoream à sæculi tumultu segreget, sed & interiorem alteram cordis solitudinem, quæ diviniore est, sibi familiarem reddat. Id quod assequetur, si è corde suo omnem terrenarum rerum affectum stirpitus eliminaverit. Vera siquidem cordis solitudo ea est, cum ex corde fugantur creaturæ, ut in illo solitudinem suam solitarius possit agere JESUS.

27. Sic fecisse sanctam Heroïnâ Judith, sacra perhibent paginæ in hæc verba: Judith. 8. 4. In superioribus domus sua

sua fecit sibi secretum cubiculum, in quo cum puellis suis clausa morabatur. Raro enim exivit domo, soli Deo vacans in loco abstracto, & virorum vitans aspectus, familiaritatem, colloquia, convivia, & ceteras lasciviarum occasiones, non solum, ne ipsa ad carnalia incitaretur, sed ne appeteretur ab aliis, inquit *Dionysius Carthusianus.* Verum qui à Deo ad talem vocatus est statum, in quo humanum consortium, & strepitus sæculi fugere, aut evitare nequit, sed cum hominibus conversari cogitur; quid huic, ne cespiter, aut impingat, faciendum est? *In superioribus anima sua faciat sibi secretum cubiculum, in quo cum cogitationibus suis clausus moretur.* Quod si ergo tale officium, seu ministerium habes, quod te in cella semper morari non permittit, tunc ad exemplum, & imitationem *S. Catharina Senensis* construe in corde tuo cellam solitudinis. Edocta fuit hæc *S. Virgo*, ut, quia à cella sua abesse cogebatur; in mente sibi erigeret solitariam cellulam, è qua nunquam egrederetur, sed ibidem semper cum suo caelesti Sponso secreto conversaretur. Extraxit igitur in corde sibi cellulam, cujus ipsemet Dominus architectus fuit, hæc verò, ut ipsa dicebat, nil aliud erat, quam cognitio Dei, & sui ipsius, & ad hoc idem cordis conclave ipsa frequenter Confessarium suum *Raymundum* exhortabatur; quando enim ipsum aut exterioribus occupatum, aut itineri necessario accinctum videbat; in mente dicebat illi, cellam vobis construite, è qua nunquam discedendum. Idem consilium postea & verbis, & scriptis commendavit aliis religiosæ scemini, affirmans in cordis cella esse verè regnum Dei per gratiam, ibique Christum cum suis inspirationibus caelestibus fixisse sedem. In vita ejus l. i. c. 6.

28. Hujus interioris solitudinis suavi-

tatem jam ante *S. Catharinam* prægustavit *S. Bernardus*, qui adeò hanc interioris cordis solitudinem sectabatur, ut semper visus fuerit Deo unitus. Cum aliquando *S. Abbas* equo benè phalerato infidens, ad quandam negotii cujusdam expediendi gratiâ accessisset *Carthusiam*, Patresque *Carthusienses* de hoc eum monuissent, vir Sanctus ipse multum miratus, sanctè attestatus est, se phaleras illas nequaquam notasse; tantum nimirum ejus animus in Dei memoria deliciabatur, ut de rebus exterioribus vix sensum reliquum possideret. Hinc idem melles Doctor ser. 40. in Cant. hanc solitudinis rationem etiam suis commendavit, & inculcavit, dicens: *Secede, sed mente non corpore, sed intentione, sed devotione, sed spiritu.* De *S. Philippo Nerio* refertur, quod spatio 60. annorum Romæ conversatus fuerit, & moratus inter medios aularum strepitus, nec exinde discesserit unquam, nisi quando visitabat septem Ecclesias; & tamen suo tempore & loco instar perfectissimi anachoretæ studebat solitudini. Unde monet *S. Chrysostomus*: *Solitudo non facit esse solum, sed mens, qua tenetur amore & studio sapientia.* Ita etiam qui habitant in mediis urbibus, foris & strepitibus, poterunt esse singulares homines, dum corruptos carius fugiant, & se justorum consiliis adjungant. *Hæc est via securæ.*

29. Egregiè hoc etiam punctum pertrahat *Romanus Pontifex D. Gregorius* l. 4. moral. c. 28. dum in illud *Job. 3.* *Qui ædificant sibi solitudines*, scribens ait: hic sibi ædificavit solitudines, qui ab omnibus creaturis ita liber est, & sic omnem erga terrena quælibet affectum & amorem perdidit, ut, quamvis inter universas, quæ in mundo sunt, recreationes atque oblectationes versetur, semper tamen quasi solus sit: quia nullæ planè

am reficiunt, vel consolationem adte-
runt. Qui [ut S. Doctor ait] ad hunc per-
venerunt gradum, summâ animi quiete
perfruuntur; nihil siquidem est, quod
eos vel angat, vel inquietet: nec adversis
turbantur, nec prosperis evanescunt,
aut extolluntur. Nam uti nulli rei totius
mundi amore, & affectu adhærescunt, ita
nec earum vicissitudine, mutationibus
ac successibus mutantur, & inquietantur.
Nosti [alterius inquit Gregorius] quis
huc perlegerit? quis hanc sibi solitudinem
construxerit? quis dicebat: *Unam peti
à Domino, hanc requiram, ut inhabitem in
domo Domini omnibus diebus vitæ meæ.* Ps.
26. Nihil quippe homini aliud tam in cœ-
lo, quam in terra requirendum aut desi-
derandum est, quam tu solus, Domine.
*Et nunc quæ est expectatio mea? nonne
Dominus?* Ps. 38. Eodem quoque perve-
nerat Abbas Silvanus, qui dum ab ora-
tione surgebat, tam illi terrena omnia
vilis & contemptibilia videbantur, ut
oculis manus opponens, ne ea videre co-
geretur, seque ipsum alloquens diceret:
*Occludimini oculi mei, occludimini, nec
terrenum quid aspiciate, nihil quippe terra
habet quod vel visu dignum sit.* Idem quoque
de S. Ignatio scriptum est: quoties enim
corde ad Deum sublato cœlum intueretur,
in hæc prorumperebat suspiria: *Heu!
quam sordet terra, dum cælum aspicio.*

30. Quisquis ergo ad hanc se cordis soli-
tudinem receperit, ut cum Apostolo Phi-
lip. 3. dicere possit, *Nostra conversatio in
cælis est*, haud dubiè experietur, hac in
solitudine cordis ineffabilia reperiri cor-
dis gaudia; Unde B. Albertus Magnus
tractans de Eucharistia, & alludens ad
manna, ita discurre: [tr. 1. dist. 3. c. 1.] *Non
dabatur Manna, nisi in deserto, ubi aliud de-
lectabile ad esum non erat; & sic non senti-
tur dulcedo gratiæ, nisi ab his, qui se in deser-
tum corde transferunt, ut mundanas non sen-*

tiant delectationes. Ex quo S. Doctoris af-
fecto eruitur, quod ad divinam visitatio-
nis dulcedinem percipiendam necesse
non sit secedere ibi desertum corpore, sed
sufficit corde. Ex quibus omnibus patet,
quod mystica solitudo cordis possit non
solum in abditis eremi latebris, sed & in
publico mundi tumultu inviolata serva-
ri, si modò cor à creaturis ita sit alien-
um, ut in medio voluptatum affluxu,
nihil volupe censeat, quam amare JE-
SUM, nihil affectet, quam placere JESU,
nihil cogitet, meditetur aut agat, quam
quod cedat in honorem JESU; ita ut ille
solus sit omnium dictorum & factorum
scopus, omnium intentionum, & cogi-
tationum meta, & omnis denique amo-
ris, à corde procedentis, finis ac termi-
nus. Unde advertendum, quod licet
exterior cellæ solitudo, si debito fine sus-
cepta sit, cedat in animæ bonum, cæte-
nus tamen solum commendabilis est,
quatenus hominem Religiosum ad inter-
iorem cordis solitudinem tutius attran-
quillius peragendam disponit, & à peri-
culis liberat, quibus infestari solent, qui
in publico mundi tumultu versantur.
Cæterum omne pretium valorisque
suum ab interiori cordis solitudine de-
rivat.

31. Ex his ergo, hoc in sermone memo-
ratis, satis, Amice frater, intelligis, qua-
lem namque te oporteat agere solitarium
primariò, & qualem secundariò. Porro,
ut hac in parte te adhuc melius dirigere
valeas, amplectere S. Bernardi consilium,
dum duplicem hanc nunc insinuatam
solitudinem unicuique Religiosorum
commendaturus ait: *Dilige interiorem
cellam tuam [ubi insinuat solitudinem
cordis] dilige exterioram [ecce solitudi-
nem corporis indigitat] & unicuique su-
um impende cultum.* Tegat te exterior
cella, non abscondat, non ut pecces oc-
cultius

cultus, sed ut tutius vivas. Da utrique celle honorem suum, & tu tibi in ea vendica primatum tuum. Disce in ea secundum communis instituti leges tibi præesse, & vitam ordinare, & mores componere, & temetipsum judicare, teipsum apud temetipsum accusare, sæpe etiam condemnare, nec impunitum dimittere.

Ita Doctor mellifluus. Itaque cum hoc S. Abbatis effectum sit multum roboris & authoritatis habeat, supervacaneum foret alin addere. Quocirco nil aliud restare videtur, quam ut operi manum admoveas, neque tibi sufficiat hæc audivisse vel legisse, nisi in ipsam quoque pacem redigas.

SERMO XXXVIII.

DE LECTIONE AUDITIONE NEQUE RERUM SPIRITUALIUM.

Beati qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud. Luc. II.

PARS PRIMA.

Quemadmodum in catena quapiam primus annulus pendet à secundo, & hic à tertio, & sic de reliquis, fractoque uno abrumpitur catena; Sic una virtus suam habet dependentiam ab alia. Unde ut catena per fractionem unius annuli, ita ædificium virtutum per destructionem unius virtutis rumpitur. Hoc cernere licebit in sermone dicto; possibile enim non videtur diu aliquem posse amare solitudinem cellæ, nisi alias etiam virtutes velut adimiculum apprehendat. Nam cum nullum hominum genus tentationibus tædii sic subiaceat, ut solitudinis festinantium, ideo ne religiosi secessus amans ab hoc hoste securâ suâ statione pellatur, arma ad hanc tædii tentationem profligandam arripere debet.

Hæc porro quamvis multifaria sint, nihilominus meo iudicio hæc tria præ reliquis efficacia videntur, videlicet Oratio, lectio Spiritualis, & manuale aliquod exercitium. De oratione infra, de labore manuali in subsequenti sermone tractabimus. Porro cum lectio de qua in præsentia & auditio rerum spiritualium valde consinia sint, & in plurimis convenient, ideo promiscue de his disserere lubet.

2. Lectio itaque, germana orationis soror est, magnæque ejusdem adiutrix, & subsidium; unde Timotheo suo suadet Apostolus Paulus c. 4. *Attende lectioni.* Porro, Spiritualis hæc lectio tam est necessaria, qui Deo servire vult, ut S. Athanasius in quadam ad Monachos exhortatione dicat: *Sine legendi studio neminem* ad

ad Deum intentum videas. Quare D. Hieronymus Eustochium Virginem ad sacram hanc lectionem etiam atque etiam invitavit, dicens: *Tenenti codicem somnus obrepit, & cadentem faciem pagina Sancta suscipiat.* Imò alii SS. Patres omnes mirum in modum spiritualem hanc lectionem commendant; quantorum verò fructuum ea sit causa ac procreatrix, Ven. *Blossius* in concl. animæ c. 10. § 5. his adumbrat verbis: Dum sacræ lectioni convenienter intendis, aut aliquid aliud ad laudem Dei rite facis, sæpe non minorem, imò fortè majorem fructum refers, quàm si orares. Neque enim orationes tantùm, sed & quæque salutaria verba ad gloriam Dei lecta, vel audita, & quælibet pia actiones atque cogitationes animam mirificè exornant. Verè mens boni hominis ex spiritali doctrina, multa præclaræque commoda recipit: nam & conservatur munda, & ignorantiam depouit, & tranquilla redditur, & illuminatur, & nutritur, & excitatur, & roboratur, & eximium decorem accipit. Igitur lege, & audi libenter Verbum Dei sanamque institutionem, à quocunque etiam homine proferatur, & quantumcunque simpliciter annuncietur, aut scribatur: Etiam si quis exactè non intelligat, neque memoriâ retinere possit pia, quæ ad laudem Dei legit, vel audit, nihilominus talia plurimùm animæ profunt. Hæc *Ludovicus Blossius*.

3. Quod ipsum etiam & docuit, & scitâ hæc declaravit similitudine quidam ex veteribus eremi Patribus: Nam dum quidam fratrum ad eum veniens, dixisset: Abba Pater, quam sæpius de statu profectûque animæ meæ consului Viros spirituales, attamen cunctas eorum instructiones & exhortationes brevi tempore sic obliviscor, ut vix minimum memoriæ inhæreat. Ad hæc Abbas, cum

fortuivò duo conspexisset vasa, ad suum discipulum se vertens, dixit: Elue unum ex istis vasculis, & repone illud in locum pristinum. Quod cum peregisset, rursus senex, asserit mihi, inquit, ambo vasa, allata exhibet Religioso hospiti, & quodnam horum mundius esset? percontatur: Respondit ille, illud purius esse arbitror, quod modò dilutum fuit. Optimè judicasti, subiungit venerabilis Senecio, & sic est quoque cum animo nostro, charè frater, qui enim sedulo spiritualia audit, seu legit, tamen si auditorum mox obliviscatur, manet tamen illius animus mundior & purior, quàm si nil tale audiret, legeretve. Hinc quamvis aliqua jam audiverimus, seu legerimus, est tamen consuetissimum eadem sæpius relegere & audire, quia iterum audita vel relecta memoriâ renovant, ac voluntatem ad ea opere implenda magis movent, & insinuant.

4. Porro, quæ nos efficaciter ad avidè Dei verbum audiendum commovere queunt, non minimum est incitamentum, quodd scilicet studiosa spiritualium exhortationum auditio sit signum Prædestinationis, sicut è contrario ejusdem fuga signum reprobationis, quod Salvator noster apud S. Joannem s. 8. indicat, dicens: *Qui ex Deo est, verba Dei audit. Propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis.* Hinc S. *Chrysostomus* hom. 32. in Gen. ait: Argumentum mihi est hoc vestri profectûs in divinis, quod tanta promptitudine quotidie convenitis, & spiritali doctrinâ repleri non potestis, nam quemadmodum corporalis cibi appetitus indicium est bonæ valetudinis, ita desiderium spiritualis doctrinæ manifestissimum est argumentum animæ benè habentis. adeo quia est optimum instrumentum ad insignem profectum in Sanctitate & perfectione faciendum: nam

ut

ut rectè S. Chrysost. rursus hom. 8. de Anna & Samuele pronuntiat. *Sicut arbor perpetuâ irrigatione crescit in magnam altitudinem: sic & divinarum eloquiarum doctrinâ assidue irrigatus, ad virtutis fastigium pervenit.* Sic unica Evangelii lectio, in qua S. Simeon Stylita illa verba audierat: *Beati Pauperes Spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum: Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur:* effecit, ut octoginta annis in columna staret, orationi assidue vacaret, penè sine cibo & potu viveret, & Angelus potius quàm homo videretur.

5. Item cùm S. P. N. August. diu secum circa mutationem vitæ luctaretur, denique auditâ voce, *Tolle, lege:* Sacra Biblia in manus sumpsit, & ubi illa verba: *Non in comessationibus &c.* legisset, lux, & serenitas cordi illius infusa, omnes dubitationis tenebras discussit, & in virum perfectissimum evasit. Quid etiam aliud S. Ignatium Lojolum ad mundi contemptum inflammavit, quàm lectio Vitæ Christi, & Sanctorum? Rursus, alia causa, cur nempe sitibundo & insatiabili planè animo Verbum Dei audiendum sit, est, quòd sit cibus spiritualis animæ, uti Salvator noster apud S. Mattheum c. 4. dixit: *Non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo, quod exiit de ore Dei.* Si ergo cibus corporis tantâ conquirimus sollicitudine, ut quotidie bis aut sæpius sumamus; quantò magis verbum Dei velut cibus animæ quotidie sumendus est, ut animam nutriat, pinguefaciat, & roboret? Hinc S. Ephrem quondam orans hanc audivit vocem: *Ephrem manduca;* Cùmque ille responderet: *Quis mihi cibus dabit?* iterum vox dixit: *Abi ad Basilium, hic te docebit, & panem æternum tibi porriget.* Confestim ergo surgens Ephrem S. Basilium quærit, eumque in sacra & de concionantem reperit. Unde facile collegit, Verbum Dei esse cibus illum, quem

Gramm. Reliq. Pars II.

manducare iussus erat; maximè cùm videret columbam, S. Basilio in aurem suggerentem, quidquid in medium proferrebat. Hunc spiritualem cibus degustans Regius Vates, adeò ejus dulcore replebatur, ut exclamarit Ps. 118. *Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo.*

6. Est etiam Verbum Dei lucerna, quæ nobis demonstrat viam, quæ ducit ad vitam sempiternam; dum enim quis gnæviter, avidèque attentas audiendo, seu legendo Dei verbo præbet aures, tunc docetur, quid agere, & quid declinare debeat; docetur, quomodò Virtutes cordi inferere, vitiaque profligare possit; docetur, quonam modo Deo, ut par est, obsequium præstare, & satanicas effugere technas queat. Quemadmodum enim, ut S. Gregorius loquitur, columbæ juxta fluenta residere solent, ut insidiantium aviû umbram in aqua videant; Sic etiam boni ascetæ in lectione Sacra fraudes dæmonum prospiciunt, ideòque in illa legenda, & meditanda assidue occupantur. Occupavit se hoc in exercitio S. Rex David, ut ipse Ps. 118. testatur dicens: *Lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumen semitæ meis.* Itaque Vx homini illi! qui hunc spiritualem animæ cibus manducare contemnit, quia æternû esuriat. Vx illi! qui hanc verbi divini lucernam à se projicit, quia in peccatorum tenebris tamdiu ambulabit, donec ad inferorum cavum præceps ruat. Quemadmodum suo irreparabili damno expertus est vir quidam [ut refert Drexelius in Rosis tr. 21. c. 5. §. 5.] qui aut torpore aut tædio victus, aut quòd Dei verbum alium ob finem naufragaret, semper fugit conciones: Mortem verò fugere potuit, ast effugere nequaquam. Complevit igitur ultimam vitæ suæ lineam, & juxta morem Ecclesiæ in templum asportatus est. Hic dum pro de-

H

functo

58
 sancto Myſtes conſuetas perageret cere-
 monias, Sacraſſimūque Miſſæ Sacrifi-
 cium inciperet, ecce ſtupendum prodigi-
 um; viſum enim fuit Chriſti in cruce
 Crucifixus ſuas è ſtipite ſolvit manus, &
 omnibus ſpectantibus aures obturavit
 ſuas, ac ſi altum clamitaret; Non exaudi-
 am, quoniam nec ego auditus ſum. Hinc
 Sacerdos ad populum converſus, dixit:
 Notum vobis eſt, hominem hunc con-
 temptorem verbi divini fuiſſe, nec un-
 quam concionibus intereſſe voluiſſe;
 Nunc ergo ſpectate manifeſta Divinæ
 vindictæ ligna, Deus obturat aures ſuas,
 ne audiat preces & ſuffragia noſtra, deſi-
 namus ergo pro infelici Numen precari;
 ſiquidem inimicus eſt Dei. Proinde puti-
 dum illius cadaver in profano loco hu-
 marunt. Unde docemur, quanto ſe ſalu-
 ris æternæ amittendæ periculo expo-
 nant, qui auditionem, lectionemve re-
 rum ad virtutis proſectum pertinentium
 fugere geſtiunt.

PARS SECUNDA.

8. Cæterum quantum ad lectionem,
 ut ea nobis in utilitatem cedat, il-
 lam non ſeſtinanter aut præcipi-
 enter, ſed diſtinctè, quietè & attentè per-
 curramus, oportet. Sicut enim, ut ait *Ro-*
driquez p. 1. tr. 5. c. 23. Pluvia præceps, &
 nimbus vehementior terram non pene-
 trat, nec fertilem reddit, ſed lenis & rari-
 or; ita neceſſe eſt lectionem, ut cor ingre-
 diatur, & altius penetret, diſtinctè, inter-
 ruptè, & cum maturata quadam rei lectæ
 excuſſione peragi. Bonum itaque & con-
 ſultum eſt, ut, cum in pium aliquem lo-
 cum incidimus, in illo paulò diutius hæ-
 reamus, & velut ſtationem quandam ſi-
 gamus, tum lecta ruminando, tum iis vo-
 luntatem movere & excitare procuran-

7. Porro advertendum eſt, nequaquam
 ſufficere ſpiritualem quampiam inſtru-
 ctionem duntaxat audire ſeu legere, ſed
 oportet etiam audita, vel lecta mente
 volvere, & quodammodò conſequere:
 Nam, ut ſapienter advertit os aureum
Chryſoſt. hom. 52. in cap. 24. Matth. Sicut
 lucerna niſi ei ſubminiſtraveris oleum,
 extinguetur; ſic verbum fidei noſtræ,
 quod credentes accepimus, niſi aſſiduis
 nutriatur doctrinis & meditationibus
 ſcripturarum, extinguitur, & non ſatis il-
 luminat animam. Et ſicut thus, ut loqui-
 tur *S. P. Auguſt.* niſi ponatur in igne, nec
 virtus Sinapis ſemittur, niſi contratur in
 lapide; ita nulla Sacræ Scripturæ ſenten-
 tia [ſeu quælibet alia libri ſpiritalis ſe-
 ctio] vim ſuam declarat, niſi cocta in
 corde. Præclarum hac in parte imitatio-
 nis exemplar nobis reliquit gloriſſima
 Cœlitum Regina, quæ, teſte *S. Luca* c. 2. v.
 19. *Omnia verba,* quæ Chriſtus loqueba-
 tur ad ipſam, *conſervabat in corde ſuo.*

do, ut in meditatione fieri ſolet. Ita id ſie-
 ri ſuadent Sancti, docentque in lectione
 ſpiritali imitari nos debere bibentem
 gallinam; hæc namque pauculis aquæ
 guttulis attractis, ſtatim caput ſuſtollit,
 dein rurfus aliquantum ſumens, iterum
 Caput ſublevat. Tam piè quàm eruditè
 hac de re ſcribit *S. Vincentius Ferrerius*
 tr. de vir. ſpirit. c. 12. Nemini quamvis acu-
 to præſtantiſque ingenio polleat, omir-
 tendum quidquam, quod ad pietatem
 pertineat; imo nihil legendum, diſcen-
 dūve, quod non ad *Jeſum Chriſtum* re-
 ferat. Cùm quis reapiſe librum quempiã
 lectitat, ſapiùs in eum oculos figat, qui-
 bus clauſis quidquid legit, in vulnera e-
 jus deponat, atque inde lectionem ſuam
 reperat.

repetat. Si quis legere destinet, genua humi figat, & breviculam aliquam precatiunculam pro pietatis affectu dicat, in óque pectore suspiria & gemitus ducat, quibus divinos favores petat, suumque desiderium pandat. Simul ac primus ille Spiritus impetus, qui plerumque haud diu durat, deferbuerit, quidquid antea lectum est, in memoriam redeat, & roges, ut Deus lectarum rerum tibi notitiam pandat. Mox animus studii, & secundum hanc preces repetat; sicque alternæ pietatis, ac lectionis, literarumque vires subeant. Hæc enim vicissitudine ac varietate plüs & in precibus pietatis, ac suavitatis, & in literarum studiis plüs claritatis, ac facilitatis sentietur. Ita S. Vincentius.

9. Aliud, ad aliquem è lectione Spirituali fructum captandum, monitum dat S. Bernardus in spec. Monac. pauculis hisce verbis: *Si ad lectionem accedas, non tam quærās scientiam, quam saporem.* Quocirco spiritualis hæc lectio assumi debet purâ intentione, quod fiet. Si quis conetur libros legere non spiritu curiositatis aut vanitatis, sed utilitatis & charitatis, animoque sincero Deum clarius cognoscendi, & illi studiosius serviendi. 2. Non inani quamvis multa pia sciendi aviditate, sed resolutâ Divinam voluntatem evidentius cognitam adimplendi cupiditate. 3. Non ex inordinato Zelo excerpendi solum ea, quæ aliis possunt pro conione, aut instructione dici [taliter enim legere libros, non tam lectio spiritualis, quam studium dici debet] sed ea, quibus potissimum quisque in via perfectionis se possit dirigere. Monent ulterius eandem ob causam hoc loco Patres, ne quis multa eodem tempore legat, aut multas simul paginas obiter percurrat, ne spiritus prolixâ lectione defatigetur potius, quam recreetur. Unde rursus

Claravallensium Abbas ep. ad frat. de Monte Dei ait: *Difficilis multaque lectio fatigat, non reficit teneriorem animum, frangit intentionem, hebetat sensum vel ingenium.* Quemadmodum enim multa & copiosa ciborum ingestio corpus humanum non sustentat, sed bona paucorum alimentorum concoctio ac digestio. Et sicut etiam cibum corporalem non comedimus, ut illud temporis spatium comestioni impendatur, sed ut virtute alimenti, tunc sumpti, reliquo deinceps die labores nostros subeamus: ita lectio, quæ spiritualis animæ cibus est, & refectio, non tam deservire debet, ut tempus, quo legimus, benè insumatur, quam ut aliquem postea fructum interdiu ex ea capiamus. Quocirco rectè suadent ulterius SS. Patres, non esse difficilia, sed facilia; & pia & simplicia potius, quam involuta & intricata in lectione spirituali legenda: difficilia namque & obscura devotionem defatigare, & spiritum extinguere, & arefacere solent. Hinc Hugo de S. Victore, quendam Dei servum per visionem à Deo ipso monitum, scribit, ut rerum obscurarum lectione omissâ, vitas, ac Martyria Sanctorum, aliæque simplicia & devota legeret; quorum etiam lectio magnum illi in spiritu profectum postea attulit; quem ut & nos ex lectione hauriamus, bonum quoque erit, nosque in omni re multum juvabit, si antè, quam legere incipiamus, cor ad Deum sustolamus, gratiam ab eo poscentes, ut, quod lectori sumus, in utilitatem nostram cedat, in animam penetret, & ejus intimis fibris insculptum maneat; ut in eo, quod muneris nostri est, magis illustrati & promptiores reddamur.

10. Verum enim vero, ut uberiori cum fractu ceptum prosequamur sermonem, afferre lubet non vulgarem quandam historiam ex S. Antonino Archi Episcopo desump-

desumptam, quæ ad rem bellissimè adaptari quit. Patavii Vir quidam ex Divi Francisci familia pietate doctrinæque insignis quadragesimali tempore ad populum divinis de rebus differere consuevit; accidit autem, ut pridie, quàm erat pro more suggestum conscensurus, subitâ cordis palpitatione correptus, viribusque destitutus, inter suorum brachia collaberetur. In ea rerum turbatione fortè supervenit peregrinus quispiam, ejusdem Ordinis Religiosus, Lauretanam ædem, & insigniores per occasionem Italiz urbes invisurus. Vir erat habitu corporis grandi & erecto, fronte subrigidâ, oculis vibrantibus; ceteram os eximie candens, barba nigrior honestabat. Quem reliqui canobitæ probè contemplantes ad concionandum vel maxime idoneam fore judicarunt. Enixè igitur eum rogabant, ut populum magno jam numero in æde Antoniana confluum divini verbi pabulo pasceret. Excusavit se principio peregrinus dictitans, quod itineri non concioni apta secum exportaret, & quod jam biennio tacuisset, neque ad populum verba fecisset, longo ac difficili morbo detentus, aliâque excusationum motiva protulit, quæ ejus doctrinam magis magisque manifestabant. Quare ceteri Religiosi eum ad concionandum tamdiu urserunt, ut eorum precibus victus Cathedram conscenderit, miròque auditorum studio, silentio, attentione horis ipsis duobus de horrendis inferorum pœnis [hoc enim argumentum Concionator tractabat] peroravit. Videre licuit inter concionandum Auditoribus uberrimè fluere lacrymas, & altè tracta suspiria os petrumperere; calum feriri singultibus suspiriisque impleri. Nemo erat, qui peractâ concione non lacrymabundus, timorèque gehennæ, velut sagittâ profundius penetrante, suos

lares repeteret. Hinc etiam novus concionator multo in honore & prærio haberi cœpit. Cæterum cum sui itineris cursum prosequi pararet, in ipso Monasterii vestibulo janitor curiosius eum contemplatus, non obscurè advertit in capite cornua, in manibus & pedibus ungulas. Quare per omnipotentem Deum, ac per Divum Antonium, cujus ipse habitum perfidè mentiretur, eum adjurat, ut sibi edicat, quam ob causam hostis ipse pietatis juratus, ad eam sectandam tam ardentè inflammâset homines? Inter hæc consuetibus aliis super alios ex cænobio Religiosis, & quibusdam etiam ex vicinia civibus, cacodæmon non ferens obtestationes sacras repente hominem exiit, & in diabolum se refingit non sine magno horrore circumstantium; confiteturque suam in dicendo vocem, & latratum non cælo, sed tartaro se locasse, seque, non ut circumstantes ad cælum mitteret, sed ut majori eos in gehenna cruciatu affigeret, concionatum esse, id se se unice spectâsse, ut auditorum suspiria, singultus, lacrymæque in acerbiora ipsis apud inferos cederent supplicia. Quid enim? Vix templo egressi, siccæ sunt lacrymæ, cessarunt suspiria & gemitus, verbo omnis illa animorum tempestas in vanos concionatoris plausus abiit. Et verò laboris sui fœnus supra modum ingens se tulisse, laturumque olim, quando ante horrendum supremi Judicis tribunal, singulis in privato, universis in publico non solum acer accusator, sed etiam locuples testis sit accessurus rebellibus & obstinatis, quos à via inferorum nec fulmina quidem orationis in orco præcusa potuerint revocare. His dictis instar turbinis se ex oculis astantium & spectantium proripuit, ac in auras abiit.

II. Ex hac admiranda juxtaque horrenda historia liquet, non satis fore libenter audire,

audire, legeré veres ad spiritualium profectum pertinentes, parum etiam profectis imo ex pectore ducta suspiria, ardentia cordis desideria, ac bona animi proposita sub ipsa lectione, aut nervosa concionis, seu exhortationis auditione concepta, si hæc postmodum non etiam opere compleantur ac in praxim redigantur. Hinc Doctor gentium ad *Rom. 2.* ait: *Non auditores legis iusti sunt apud Deum, sed factores legis iustificabuntur.* Igitur qui Dei verbum tantum audiunt, & opere exerceere contemnunt, quid aliud agunt, quam quod sibi horribiliores pœnas apud inferos luendas augeant & concilient? Audiat aliquis Christum apud *Matth. 7. 26.* dicentem: *Omnis qui audit verba mea hæc, & non facit, similis erit viro stolto, qui ædificavit domum suam super arenam, & descendit pluvia, & venerunt flumina, & flaverunt venti, & irruerunt in domum illam, & fuit ruina illius magna.* Sic magna profectus erit ruina eorum, qui duntaxat audiunt verbum Dei, sed opera facere negligunt. Sed obijciat non nemo illa Christi apud *S. Joannem 8.* verba: *Qui ex Deo est, verba Dei audit; & nullam facit mentionem aliam de operibus, ergo quisquis libenter conciones, exhortationesque audit, tametsi ea ob difficultates intervenientes, quæ auditu percepit, non faciat, ex Deo est, & ideo non habet, quod sibi multum timeat. Error* hunc convellit *D. Gregorius*, dum *hom. 18. in Evang.* hunc sacrum textum explanat; sunt nonnulli [inquit] qui præcepta Dei nec aure corporis percipere dignantur. Et sunt nonnulli, qui hæc quidem corporis aure percipiunt, sed nullo ea mentis desiderio complectuntur. Et sunt nonnulli, qui libenter verba Dei suscipiunt, ita ut etiam in sermibus compungantur, sed post lacrymarum tempus ad iniquitatem redeunt. Hi pro-

fecto verba Dei non audiunt, qui hæc exerceere in opere contemnunt. Et proinde qui taliter solum [teste hoc *S. Doctore*] verba Dei audiunt, se non esse ex Deo palam notum faciunt. Quod idem Salvator noster apud *S. Lucam c. 11.* magis declarat dicens: *Beati qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud.* Beati ergo nemo potest, nisi hæc duo verba, videlicet *audire & custodire* simul sumat, neque ea dividat.

12. Divinè planè ad nostrum propositum discurrit magnum Ecclesiæ jubar *Augustinus* de benedict. *Elau & Jacob.* Sicut pluit Dominus super segetes & spinas, sed segeti pluit ad horreum, spinis ad ignem, & tamen una est pluvia; sic verbum Dei omnes compluit, videat quisque, qualem radicem habeat, videat quisque, quod trahat pluviam bonam. Si eam trahit, ut generet spinas, nunquid Dei pluvia accusanda est antequam veniat ad radicem? Dulcis est pluvia illa, dulce est verbum Dei, donec veniat ad cor malum. Ita *S. Pater.* Itaque qui parum aut nihil, audito Dei verbo, proficit, si nullos virtutum flosculos progerminat, si vitiorum, pravarumque consuetudinum vinculis sese haud expedit, sed ligatus adhuc eisdem succumbit, non incuset pluviam, id est verbum Dei, sed culpam sibi ipsi imputet, cum ex delicto voluntario Dei verbum, velut optimum semen in ejus cor projectum fructificare non sinat. Quotupliciter porro id fieri soleat, declarat hoc Verbum æternum teste *S. Luca 8.* hæc parabolâ. *Exiit, qui seminat seminare semen suum, & dum seminat, aliud cecidit secus viam, & concalcatum est: Secus viam est anima ad creaturas effusa, intra se non collecta, aperta obviis quibusdam cogitationibus mundi tantum viatoribus, quæ concutiant bonas inspirationes, hinc nullum fructum afferit.*

Es aliud cecidit super petram; & natum aruit, quia non habebat humorem. Petrosa terra est anima indurata pravis habitibus, assueta vivere secundum sensum: cui ideo non est, nisi modicus devotionis succus, ac inde mille proposita, & agnitæ veritates non unam agunt radicem; quovis affectu amoris, timoris, humani respectus, &c. exsiccantur. Talis semper incipit, & incipiendo desinit. *Et aliud cecidit inter spinas, & simul exorta spina suffocaverunt illud.* Spinosa terra est anima negotiis immersa, & curis inutilibus obruta; cui cura sui, Dei, & æternitatis est postrema; quæ agnoscit veritates supernaturales, sed ob alias curas v.g. Studiorum, aut officii, sibi tempus non assumit eas maturandi. Et ideo ex auditione verbi divini nullum carpit fructum. *Aliud cecidit in terram bonam: & ortum fecit fructum centuplum.* Et hæc est anima bona & optima, opposita tribus prioribus; quia audit verbum Dei cum gustu, quia intelligit illud expendendo & dirigendo ad praxin: fructum affert in patientia, siue constantia superando difficultates, quæ in ipsa executione occurrere solent.

13. Quocirco qui ex verbi divini auditione spirituale animæ suæ emolumentum referre desiderat, quæ aure percipit, opere perficiat, oportet. *Esote autem,* inquit Jacobus: *factores verbi, & non auditores tantum.* Quia si quis auditor est verbi, & non factor, comparatur viro consideranti vultum nativitatis suæ in speculo; consideravit enim se, & abiit, & statim oblitus est, qualis fuerit. S. Thomas in hunc locum: Verbum Dei, inquit, comparatur speculo; quia sicut nihil prodest homini vidisse in speculo maculam vultus sui, si illam non abstergat: sic nihil prodest homini audire verbum Scripturæ vel prædicationis, nisi illud quod audit aure, impleat opere. Porro, fortassis

mirum alicui videbitur, quod S. Jacobus virum introducat in crystallino vitro se contemplantem. Quid enim viro cum speculo? Quid ori barbato cum pellucido formarum iudice? feminarum hoc negotium est, longas horas huic vanitati impendere. Facilis responsio. Aliter vir, aliter femina in speculo se considerat. Vir perfunctorie oculos in hoc vitrum conijcit, partim curiosus ac sollicitus, quid in facie & veste ornandum aut emendandum sit; ferèque talis recedit, qualis accessit. Longè secus femina, quæ singulos naves ad examen vocat, comitque, & componit plicas omnes, & capillos, ne quid in venustate formæ delideretur. Hanc imitetur auditor Verbi Divini, emendatque quidquid macularum facit Orator velut in speculo monstraverit. Igitur estose factores verbi, opere exequentes quod verbum fidei præcipit, & non auditores tantum, suscipiendo illud aure corporis, aut etiam aure cordis per solum assensum intellectus, fallentes vosmetipsos, dum hoc ad salutem sufficere falsi & sophistica ratione vobis persuaderis. Nam ut cap. 4. idem ait Apostolus: *Scienti bonum, & non facienti peccatum est illi scilicet omissionis,* sed gravius, quia secundum S. Gregorium, ubi majus est donum Scientiæ, ibi transgressor majori subjacet culpe. Hinc qui cognovit voluntatem Domini sui, & non fecit secundum voluntatem ejus, & apulavit multis; inquit Sapiencia incarnata apud D. Lucam, cap. 12. v. 47. Nil proin monendum superest, nisi ut attentas præbeamus aures magno Patri Augustino, epiphonematis loco sic omnes Christi fideles inclamanti: *Scopus Christianæ religionis est, ut, quæ ex doctrina veritatis didicimus, opere impleamus; Non enim auditores legis iusti sunt apud Deum, sed factores legis iustificabuntur, & salvabuntur.* Ita Augustinus serm. de blasphem. in Spirit. Sanct.

SERMO XXXIX.

DE OTIO VITANDO.

Per agrum hominis pigri transivi, & ecce totum repleverant urtica, & operuerant superficiem ejus spina. Proverb. 24. 30.

PARS PRIMA.

1. **Q**UAMVIS verba hæc à Sapi-
ente prolata, ut sonant,
grammaticè & in corticeli-
ter accipere possumus de
pigri socordia, damnis, &
egestate. Alludr enim, & prosequitur id
quod dixit v. 27. *Diligenter exerce agrum
tuum*, atque per antithesin ostendit, in
quantas miseras se conjiciat, qui illum
negligenter colit, & exercet, quod nimi-
rum, nisi aratro, similibusque agitur,
& moveatur instrumentis, nil nisi ve-
pres, urticas, ramósque inutiles produce-
re soleat. Nihilominus tamen sub hoc
quasi cortice literæ, & sensu grammatice,
altius quid parabolicè significat Salo-
mon. Nimirum per pigritiam tempora-
lem describit pigritiam spiritualem,
ejusque damna, & noxas. Quasi diceret:
Commentatur Cornelius à Lapide: *Sicut
pedibus transiens per agrum pigri, videt
ejus squalorem defectu cultura: sic oculis men-
tis transiens, lustransque vitam, animam, &
conscientiam* [hæc enim cujusque est a-
ger & prædium, illi à Domino datum,
imò elocatum ad culturam] hominis in-
ertis, qui illam excolere negligit, non
tantum vacuum virtutibus, & fructibus
bonorum operum, sed repletam quoque

urticis, cardis, & spinis vitiorum om-
niam reperi. Appollitè S. Gregorius l. 30.
moral. c. 20. *Per agrum*, inquit, *hominis pi-
gri transire, est cujuslibet vitam negligentis
inspicere, ejusque opera considerare, quam
urtica vel spina replent, quia in corde ne-
gligentium prurientia terrena desideria, &
punitiones pullulant vitiorum.*

2. Et imprimis quidem otium, mater
est libidinis, summiisque castitatis inimi-
cus. Unde Divus Bernardus dicit: *Otio ve-
lut janua utitur demon, ut illicitas cogita-
tionum illecebras etiam in purissimas men-
tes insillet.* Et quod hoc S. Patris dictum
verissimum sit, exempla plurima, è Scri-
ptura deprompta, id confirmant, pri-
mum quod memoriæ subit, est de Rege
Davide: Hic quamdiu exercitavit se in
militia, non insultavit ei luxuria, sed
postquam in domo otiosus remansit, la-
boravit adulterio, & homicidium com-
misit, ut loquitur S. P. Augustinus. Quid
fortissimum Samsonem prostravit? Oti-
um id fecit; quamdiu enim cum Philis-
tæis pugnavit, non potuit capi ab hosti-
bus, sed postquam dormivit in sinu Da-
lilæ, & otiosè cum ea remansit, mox ca-
pitur, & excocatur ab hostibus. Jud. 16.
Quid sapientissimum Salomonem per-
vertit?

vertit? Otium. Quamdiu enim occupatus erat in ædificatione templi, non sensit luxuriam, sed mox recedens ab opere persensit insulsum luxuriæ, & deficiens, instigante feminâ, adoravit in thalamo vitulum aureum. 3. Reg. 11. Merito proinde concludit S. P. *Augustinus*: *Vigilate itaque fratres mei, & nolite deficere, quia nec sanctiores Davide, nec fortiores Samsonne, nec sapientiores Salomone, vos esse cognosco. Nam non male cecinit Ovidius.*

Otia sicollas, periêre cupidinis arcus.

Contempta jacent, & sine luce, faces.

3. Porro, reliqua ex otio pullulascencia mala summario hisce specificat verbis idem S. P. *Augustinus*: *Per hanc [intelligit otiositatem] accendimur frequenter ad luxuriam. Per hanc animamur ad superbiam: per hanc ducimur ad mundi gloriam; per hanc tentamur delicatè pasti; per hanc suffocamur pretiosè vestiti; per hanc ad superfluam trahimur dominationem; per hanc ad verba secularia ducimur: Nunquam quis Civis eorum erit, si otiositatem amaverit [ut ad stipulans Mellissius Bernardus:] Omnium tentationum, [inquit sermone ad frat. de monte Dei.] & cogitationum mallarum colluries est otium, summa mentis malitia, malorum omnium sentina, mors animæ. Similis itaque est otiosus aquæ stagnanti, quæ non movetur, ac proinde putrescit, & noxiis verminibus, id est vitiis, repletur. Et sanè mirum nemini videri debet, otiosum plurimis scaterè vitiis, cum totius perversitatis atque malitiæ pater dæmon singularem habeat accessum ad otiosos & accediosos. Audire liber B. *Alberum Magnum*: *Locum Diabolo praparat otiosus. In ollam tepidam libenter muscæ insident, quæ servantem fugiunt. Tentationibus patet. Est enim homo accediosus quasi urbs, absque murorum ambitu, & quasi signum positum ad sagittam. Hæc ille. Tom. 13. l. 3. de compend. Theol. verit. c. 18.**

4. S. *Antoninus* p. 2. tit. 9. c. 14. §. 1. ad præsens institutum ex SS. Patrum historiis sequentem in hæc verba recenset eventum. Narratur, quod cum quidam Sanctus transiret cellam cuiusdam Eremitæ, incipientis servire Deo, vidit diabolum manentem ante ostium cellæ suæ, & cum aliquamdiu moratus fuisset, postea introivit, & firmavit se ille S. Pater ad videndum finem rei. Inde ergo ad modicum diabolus exivit, sicque alternatim pluries fecit. Demum Pater ille sanctus ingressus, vilitavit juvenem, & perquirens diligenter de operibus ejus, & invenit, quod cum ille aliquid boni operabatur, diabolus tunc exibat, quasi non valens tentare eum; cum otio vacabat, tunc diabolus intrabat, & diversimodè tentabat eum. Unde admonuit, ut sibi caveret semper ab otio. Habet igitur accessum stygius tenebrius ad otio torpescens; quoniam otium est pulvinar diaboli. Hinc apud Ægyptum (ut refert *Cassianus*) ab antiquis Patribus hæc sancta est sententia: *Operantem Monachum dæmone uno pulsari, otiosum verò innumeris spiritibus devastari.*

5. Nusquam constat, quod filii Israel unquam in Ægypto genua sua coram Idolis flexerint, vel quod murmurationibus, vel detractionibus suis iustitiam Dei exasperarint, præterquam in deserto, ubi cum mulieribus Madianitarum inverecundè fornicati sunt, aliisque enormibus excessibus se se commacularunt, in quorum condignum supplicium Deus illos per 40. annos velut vagabundos oberrare, & circumire iustè voluit; at verò undenam ortum suum habuit hæc in Israëlitis tam notabilis diversitas & alteratio, maxime cum potius in Ægypto omnem debuissent addidisse impietatem, ubi nisi nisi impia quotidie. Videbant exempla juxta illud Psalmographi: *Cum perverso perverseris. Pro resolutione observandum*

servandum est, quod sicut navis sentinam habet & locum, in quem omnes conflunt immunditiae, ita & aecidia, & otium omnium vitiorum, atque iniquitatum nidus est & centrum, dicente eodem *Psalmista* Ps. 72. *Tenuit eos superbia, operi sunt iniquitate, & impietate sua, proditi quasi ex adipe iniquitas eorum &c.* Undenam verò tot, tantarumque enormitatum sentina? Respondit clarissime idem Propheeta coronatus: *In labore hominum non sunt, & cum hominibus non flagellabuntur, ideo tenuit eos superbia &c.* Ecce causam cur Israelitae tam turpiter in Idololatriam fuerint lapsi; nimirum quia in itinere ad terram promissionis nec quicquam laborarunt, sed inertes, otioque dediti fuerunt, cujus in Aegypto contrarium faciebant, inde consecutum fuit, quod se à tædio viaci permiserint. *Locus est contra Dominum & Moysen*, Num. 21. Cujus unica hæc causa fuit, quia tædere cepit populum itineris & laboris. Mox enim, ut hæc rerum divinarum fastidium, & nausea apud hominem locum habere incipit, lingua in murmuraciones laxatur, & cor ad omnem concupiscentiam, & effrenem appetitum sese pandit, nec ullum est vitium, quod non sectetur.

6. Quisquis proinde osor est vitiorum, virtutumque amator, summam ad hoc animi contentione allaborare debet, quod animi fastidium ac torporem ex corde radicitus evellat, longissimèque à se proscribat. Ad hoc porro præstandum saluberrimum auribus nostris infillat monitum *Ecclesiastes*, c. 9. dicens: *Quodcumque facere potest manus tua, instanter operare.* Quia [ut ait S. Hieronymus] tempus sementis est præsens vita, cum transierit, operandi tempus auferetur. Id quod etiam suo nos docet exemplo Salvator noster, dum de se dicebat: *Joan. 94. Me oportet operari opera ejus, qui*

Gramm. Relig. Pars II.

misit me, donec dies est; venit nox, quando nemo potest operari. Ubi per diem tempus præsentis vitæ intelligitur, per noctem verò mors, seu status post mortem, in quo nemo potest meritorie operari. Quocirco si formidas in nocte, in futura scilicet vita, diram perpeti famem, congreges nunc oportet cum formica triticum tui laboris, quo exsaturari merearis per infinitas sæculorum myriades. *Vade*, ait Sapiens, Prov. 66. *ad formicam & piger, & considera vias ejus, & discite sapientiam, quæ cum non habeat ducem, nec Principem, parat in aestate cibum sibi, & congregat in messe, quod comedat.*

7. Enim verò, nullus falsè persuasus cogitare debet, ad salutem animæ jam sufficere, si nil mali agat, tamen interim otio, & ignaviâ torpescat; Nam nihil boni agere [teste S. Chrysostomo hom. 18. in ep. ad Ephes.] nihil aliud est, quam facere aliquid mali. Quod S. Doctor sic probat: v. g. Si servum habes non rapacem, non ebriosum, non contumacem, sed sobrium, moderatum, vitii omnis expertem; idem ramen si totos dies domi sedeat otiosus, omittitque ea, quæ ad munus suum pertinent, nonne flagellares illum? Atque nihil mali fecit? sed satis maleficii est, munus suum, officiumque neglexisse. Hæc ille. Quam porro veritatem mirum in modum dilucidant, & asserunt non pauca, ex sacris paginis deprompta testimonia. *Utinam*, ait Deus in Apocalypsi c. 3. *frigidus esses, aut calidus, sed quia tepidus es, nec frigidus nec calidus, incipiam te vomere ex ore meo.* Quid aliud hæcce verba sonant, quam tepido & otioso, cæterum mala & perversa opera non committenti, æternum minari exitium? Hinc Salvator noster apud S. Matthæum c. 7. loquens, dicit: *Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excindetur & in ignem mittetur.* Non ait, quæ facit fructum

stam malum, sed : quæ bonum fructum progerminare nescit, igne comburetur, quod bene notandum est.

8. Legere est ulterius in sacro Evangeliorum codice *Matt. 21.* Quod Christus, cum manè in civitatem revertens efureret, arborem ficæ, secus viam sitam, accessit, quia verò folia duntaxat reperit, & nullum in ea fructum, graviter offensus, ait eidem : *Nunquam ex te fructus nascatur in sempiternum.* Si hoc Christi factum profundius penetremus, non carebit mysterio. Quod sterilem hanc ficulneam accesserit, sperans se in ea fructum quod famem placaret, reperturum, videtur mirabile, cum autè intimè perspectum habuerat, hanc ficam omni destitutam esse fructu ; ad quid ergo accessit ? Imò & cur eandem maledictioni perpetuæ subiecit ? dum tamen tempus ficorum nondum aderat, ut testatur *3. Marci c. 11.* Dubitare sanè nemo potest, quin hoc incarnatæ sapientiæ factum nobis aliquid innuat, quid ergo illud ? Profectò non aliud, quàm ut accuratè perpendamus, & trutinemus, quàm severam olim & rigidam reddere rationem cogemur ob neglectum, quem facere potuissimus, & debuissimus, fructum. Et vix nobis tunc, dum Iustus Iudex boni operis fructum in nobis quæret, neque tamen hunc reperiet. Verè quisquis nostrum talis infructuosa & sterilis arbor erit, expectandum hoc æternæ maledictionis fulmen habebit : *Nunquam ex te fructus nascatur in sempiternum.* O pertimescenda, & supra modum exhorrescenda execratio, non posse ferre fructum boni operis in æternum, quod damnatorum sterilitati proprium est.

9. Porro, ut hanc à Christo per ficæ parabolan nobis traditam doctrinam altius in cor nostrum demittamus, multis aliis in locis hoc ipsum nobis inculcat,

Inutilem servum ait apud *S. Matthæum 25.* *ejicite in tenebras exteriores, illic erit fletus, & stridor dentium ; non dicit servum malum, inobedientem, pertinacem, &c. sed inutilem.* Item ibidem servus piger, qui sibi datum talentum defodit in terram, objurgatur, & talento spoliatur. Ast quam ob causam ? Fortassis, quia hoc dissipavit, vel eo malè usus est ? Neutiquam, quare ergo ? quia nimirum eo negociari noluit. Præterea si Redemptor noster redarguit otiosos, à nemine conductos, dicens : *Matt. 20. Quid statis hæc tota die otiosi ?* Quomodo ergo reprehensionem hanc & redargutionem subterfugiant illi otiosi, quos jam conduxit, ut laborarent in vinea sua ; quales sunt homines Christiani, præcipuè verò Religiosi. Ex quibus sacre Scripturæ testimoniis satis luculenter patet, non sufficere ad assequendam animæ salutem, mala non perpetrare, si non etiam præterea bona operemur. Et hoc est, quod dixit *S. Jacobus Apostolus cap. 4. Scienti bonum & non facienti, peccatum est illi.* Sanam proinde & valde considerabilem nobis dat doctrinam *S. Leo Papa,* dum ait : *Non dormientibus provenit regnum calorum, nec otio & desidia torpentibus beatitudo aternitatis repropinitur.*

10. Cæterum quod in præsentī materia ulterius notandum occurrit, est, non quæcunque exercitia profligare otium, sed tantum bona & utilia. Igitur sciendum, dari otium duplex, unum Physicum, alterum Morale ; seu unum actuale, interpretativum alterum. Physicum seu actuale est, quando aliquis ab omni negotio corporali vel spiritali abstinet, uti faciebant illi, quos Christus allocutus est dicens : *Quid hic statis tota die otiosi ?* Otium morale est, quando quis varia quidem negotia suscipit, sed inutilia & nociva, quod *Stapletonus* aptè similitudine

dine declarat, dum ait: Sicut pueri in luteis casulis erigendis occupati, aut in arundine equitantes, occupatissimi sibi videntur, cum tamen nostro iudicio non nisi nugæ tractent; sic omnes occupationes terrenæ, in quibus vel Dei gloria, vel salus proximi, vel nostra non quaeritur, etsi nobis seria & gravia negotia videantur, Deo tamen, & Angelis, & sapienti cuique, nugæ, & inane otium videntur. *Josephus Mansi tract. 6. disc. 6. memorat de S. Francisca Romana*, quod in forma visibili assistentem quendam Archangelum semper habuerit, à quo die quodam insignem quandam alapam accepit, sed pro sua correctione; quia nempe semel tempus in vanis complementis, seu ceremoniis inaniter terebat. Ergo si Deo non displicere velimus, otium tam physicum quam morale devitemus oportet.

11. Legimus in vita Sanctæ Mechthildis, eam quodam die per revelationem audivisse: *Q. si scirent mortales, quantum quolibet die mereri, suamque coronam augere possint, si scirent, quam pretiosum sit, æque ac breve, tempus hujus vite, exultarent, & ju-*

bilarent in spiritu manè, dum exasperiscuntur, ac immensas agerent gratias Deo, quod ejus gratiâ dies ille eis illuxisset, quo tantos sibi thesauros, in omnem eternitatem mansuros, comparare liceret. Audiant tepidi & torpidi classicum Apostoli: 2. Cor. 4. 17. Momentaneum & leve tribulationis nostræ æternum gloriæ pondus operatur in nobis. Hic lituus perpetim ejus aures feriebat, hic mentem acuebat ad omnes labores & angones. Hoc æternæ gloriæ pondus jugiter oculis ejus obversans, ad omnia dura & ardua eum exstimulabat, ut sentiret & diceret illud, quod post multa futura sæcula sensit & dixit S. Franciscus Seraphicus: Tanta est gloria quam exspecto, ut omnis me pœna delectet. Immitte, O Domine Jesu, in viscera nostra ignem, quem & celo in terras detulisti, ut omnis noster tepor fiat calor, omnis timor fiat amor, omnis mœror fiat splendor, omnis torpor fiat fervor. Hoc ut assequi valeamus, expendisse juverit, quam inestimabile sit pretium temporis, id quod in subsequenti parte examinandum restat.

PARS SECUNDA.

12. Diximus hucusque, quam otium sit nocivum animæ, & quam multa vitiorum monstra generet. Proinde operæ pretiam fuerit, omnem navare operam, ut otium è nostris cordibus radicibus evellamus, ac longius abiciamus, hoc ut fiat, inestimabile temporis pretium seriose perpendamus oportet. Pro quo explicando non minùs uberem, quam efficacem nobis præbet materiam *Henricus Engelgrave*, qui hanc materiam Dom. 12. post Pent. fusiùs pertractat, à quo proinde aliqua pauca mutuare lubet. Magnus ille *Carolus V.* exile horologium cum omnibus suis libramentis, curren-

tibus & recurrentibus rotulis, tempus metientibus, annulo suo inclusit, cui hanc Epigraphen subicere placuit: *Gemma pretiosius omni.* Huic artificiosissimo, juxtaque pretiosissimo horologiolo meritò æquiparare possumus tempus, quod *D. Bernardus* [in Declam. Ecce nos reliq. omnia] pluris omnibus mundi thesauris, gemmis, & lapidibus pretiosis æstimat, dum dicit: *Nihil pretiosius tempore. Unde magnum est damnum* [inquit *S. Thomas* lib. 5. de erudi. Princip. cap. 6.] *amissio temporis: tempus enim est valde pretiosum, sed beu! ab homine nihil vilius reputatur. Hac pretiositas ex hoc apparet, quod hora una*

modicâ, cum Dei adiutorio, potest aliquis à debito mortis æternæ liberari, gratiam acquirere, & regnum cælorum promereri.

13. Nec alieni ab hac opinione fuere antiquæ Gentilitatis Philosophi, inter quos Theophrastus [Laërtio teste] semper in ore habebat: Nullum esse sumptum pretiosorem tempore, nihilque jacturâ ejus gravius reperiri. Fuit, qui uno jactu ducentorum quinquaginta millium florenorum jacturam fecerat; cetero jactura deploranda, veruntamen hæc gravior est jactura temporis. Quod Clemens Papa, hujus nominis VIII. [ut scribit Beyerluock in apoplat. tit. Tempus.] confirmat; hic enim variis de rerum suarum jactura apud eum conquerentibus, respondisse fertur: eam jacturam rei gravissimam esse, quæ semel amissa recuperari non potest. Si vestis scissa est, reparari potest: domus incensa est, reædificari potest: exercitus cæsus est, novis copiis instaurari potest: Civitas perditæ est, recuperari potest: at tempus perditum recuperari non potest, ut eleganter in re seria capit Satyricus:

Damna fleo rerum, sed plus fleo damna dierum.

Rex poterit rebus succurrere, nemo diebus.

14. Proinde saluberrimum instillat nobis monitum Mellesius Doctor sermone de triplici custodia, sic inquit: Nemo vestrum parvi æstimet tempus, quod in verbis consumitur otiosis, volat verbum irrevocabile, volat tempus irremediabile, nec advertit inspiens, quid amittat, licet fabulari dicunt, donec hora prætereas. O donec prætereas hora, quam tibi ad agendam penitentiam, ad obtinendam veniam, ad acquirendam gratiam, ad promerendam gloriam misericordia Conditoris indulget. Donec transeat tempus, quo divinam propitiare debueras pietatem, properare ad Angelicam societatem, suspirare ad amissam hæ-

reditatem, excitare remissam voluntatem, flere commissam iniquitatem. Hactenus S. Bernardus; qui alibi gravissime lamentatur, quod, quamvis nihil pretiosius sit tempore, nihil tamen vilius eo æstimetur, dum illud inter pocula, inter jocos, & vanas conversationes perditæ terimus. Audiamus mellissimum hunc Abbatem ita proloquentem: Considera, quàm multi [qui hoc momento agonizant] quibus si hæc hora ad agendam penitentiam concederetur, quæ tibi concessa est, quomodo per Altaria, & quàm festinantes currerent? & ibi flexis genibus, vel cetero toto corpore in terram prostrato tamdiu suspiraret, plorarent, & orarent, donec plenissimam peccatorum veniam à Deo consequerentur. Tu verò comedendo, bibendo, jocando, & ridendo tempus otiose perdis, quod tibi iudicasset Deus ad acquirendam gratiam, & ad promerendam gloriam. Cogita etiam, quot animæ in inferno nunc cruciantur sine spe veniæ ac misericordiæ. Hæc Bern. ser. de inter. domo c. 63.

Profecto nihil quidquam gravius affligit damnatos, quàm pauculos vitæ annos, breve merendi spatium, non totum in lucrum æternæ beatitudinis insumpisse. Docet hoc Hubertus de Sacra D. Dominici familia vir undequaque magnus. Homo quidam Religiosus, piis aliquando precibus occupatus, seriâ consideratione futurum sæculum perpendebat. Cum ecce tibi, vocem lugubrem, & mæsto ejulatu plenam accepit. Ille unde hæc vox sit, ignarus, quæsit, quid gemeret, & ploraret? Ad quem tristis iterum sonus: Sum unus ex conclamata apud inferos turba. Quid verò, inquit ille, tam luctuosè suspiras? Noveris [ait damnatus] me, ceterosque averni incolas nihil acerbius lugere, nihil amarior deplorare, quàm inter vanitates sæculi, brevèsque illecebras diila-

dilapidati temporis jacturam: Sic effatus evanuit.

15. Quid putamus o Mortales! Si quis inuito vendendi temporis à Deo potestatem accepisset, atque ad portas inferorum consistens, damnatis omnibus copiam faceret emendi; quam caro putamus vel horâ redimerent? Damnatos interrogemus, ipsi nobis pretium temporis statuent. Prodeat in ignea sua purpura unus Epulo, quid daturus pro anno uno, pro die, pro hora hujus temporis? Darem (inquit) mundum universum, darem mille mundos si haberem. Quid tu, o Herodes, sanguisuga? darem delictis omnes, divitias omnes, tormenta omnia subirem. Quid tu Proditor Juda? O si daretur vel momentum respiciendi, precantendi, veniam emendi, illud emerem omnibus laboribus, doloribus, afflictionibus, quas unquam homines tolerarunt, aut etiam tolerant in purgatorio, vel in inferno, etiam si illa etiam centum millia, imò mille milliones annorum durarent. Hæ voces Diocletiani, Neronis, Maxentii; Sic Arius, Nestorius, Lutherus, Calvinus, turpes Ecclesiæ abortus loquerentur: mille mortibus, mille suppliciis protractis in mille milliones annorum, redimerent brevissimam horulam, vel momentum, quo iterum per sincerum contritionis actum cum immensa illa bonitate in gratiam redire, orbe cælum permutare liceret. Appositè S. Laurentius Justin. de vita solia. c. 19. Quis mente assequatur, ut pretiosum est tempus aut quis lingua caritatem ejus explicet? narrant, qui amiserunt: Hi enim grato animo erogarent opes, honores, delicias, aut quidquid est voluptatis pro una horula; nam exiguo illo tempore possent iram ac furorē divinæ justitiæ sedare, Angelos exultare, flammis æternis se eripere, & caeleste regnum adipisci.

16. Ipsi mendacii Pater quandoque

hanc veritatem confirmare coactus, in corpore oblesse adjuratos dixit [ut scribit Paulus Barri in solia. pag. 256.] Si Deus post diem judicii veller sibi panem tempore concedere ad promerendum cælum, plus esset ipse felus facturus, quam omnes Sancti fecerint. Alias interrogatus, quidnam esset summum tormentum, quod apud inferos sustineretur? Hoc, inquit, summè me cruciat, quod tam parvā curam habuerim temporis, quod mihi datum ad amandum Deum. Et tamen secundum communem sensum Theologorum, Angeli tantum unum quadrantem, vel, ut alii volunt, momentum, fuere in statu merendi; quæ lingua caritatem ejus explicet? norunt qui amiserunt. O magnum temporis exigui pretium!

17. Interroga animas in purgatorio, quanti temporis jacturam redimerent? dicent illæ, si possemus redire ad tempus merendi & satisfaciendi, emeremus illud non auro, non gemmis totius mundi, sed sanguine, & vitâ, & mille mortibus. Interroga beatos; dicent: O mortales si sciretis, quæ merita, quæ lucra gloriæ quot momentis comparare possitis, ex emeretis omni sudore & labore. Meritum momento acquisitum æternum est. Id unum vobis invidemus. O si ad vos revifere liceret, emeremus vel horam omnibus equuleis, ignibus, bestiiis, martyriis: superemus illa pati, quæ unquam Sancti passi sunt usque ad diem judicii. O si redire liceret, quàm aliter tempus expenderemus! O momentum pretiosum, ex quo pendet æternæ gloriæ pondus! Minima gratiæ portio, ut D. Francisco revelatum proditur, pluris est toto mundo aspectabili, et si tota terra in aurum, lapides in gemmas, aquæ omnes in balsamum verterentur. Quot hic momenta in otio deperdis, tot gradus gloriæ, tota æternitate duraturos, quos laborando,

patiēdo, animas convertendo, acquire-
re poteris, perdis, & irrevocabiler per-
dis, ut, si in cælo pœnitere posses, non
aliter rei, quàm temporis deperditi,
aut minus strenuè impensè te pœniteret.

18. Quæcū ita sint, conclusionem
infert infallibilem gentium Ecclesiastes,
ad Galatas cap. 6. scribens: *Ergo dum tem-
pus habemus, operemur bonum.* *Contipra-
tarius* 1. 1. Apum. cap. 3. sequens ad pro-
positum nostrum narrat exemplum.
Cum Episcopus quidam in Germania,
nobilissimo sanguine oriundus, totum
se avaritiæ, & carnalibus voluptatibus
daret, Deus qui non vult mortem pecca-
toris sed magis ut convertatur & vivat
multa quidem, ut eum ad pœnitentiam
reduceret, adhibuit remedia, verū hæc
omnia ejus culpā nullum prorsus habue-
runt fructum; Ac proinde ex improviso
mortuus fuit. Cum verò eodem sæculo
vivens Conradus Episcopus Hildeshai-
mensis, eadem horā ad maturitatem sur-
rexisset, terminato officio nocturno pro
concione faciendâ studere incipiens, & à
sensibus abstractus sequentem habuit vi-
sionem. Visum enim fuit sibi, se Episco-
pum quendam videre facie obvelatâ, ad
tribunal Judicis ductum, ubi multi com-
paruere, qui ipsum de rapinis variis, im-
pudicitiisque accusabant. Iudex igitur
ad assessores suos se convertens, iidem
ut causam illam diligenter examinarent,
& examinatam justâ scientiâ termina-
rent, præcepit. Quod cum ab iis præsti-
tum fuisset, mox comparuere liçtores,
aliique justitiæ ministri, qui ipsum mi-
trâ, annulâ, planetâ, omnibusque aliis
ornamentis sacris exutum, ad supremi
illius judicis pedes collocârunt. Quo fa-
cto assessores à locis suis surrexerunt, &
cum hoc epiphonemate recesserunt: *Ergo
cum tempus habemus, operemur bonum.*
Reversus autem ad se Conradus, de quo

subitanea illius Episcopi morte certior
factus, flere cæpit, & pariter dicere: *Ergo
dum tempus habemus, operemur bonum.*

19. Hoc nos agamus mortales, dum
tempus habemus, operemur bonum. Et illud
aureum Chrysologi ser. 12. documentum
sequamur: *Vivamus Deo paululum*, qui
sæculo viximus, totum dedimus corpori
annum, demus animæ paucos dies, tem-
pus est, ut aliquando domui tuæ provi-
deas. Tempus quod vitæ superest 10. 12.
20. annorum, Deo, animæ, ac æternita-
ti beatæ impendamus, qui optimam &
maximam vitæ partem corpori, com-
modis, & voluptatibus, ac rebus fluxis
ac caducis multi ex nobis bivium illud
disparis æternitatis ingressuri sumus, ubi
nox nos occupabit, in qua non poterimus
operari. Ergo dum tempus est, operemur
bonum. Præcipitant rapidissimi tempo-
ris momenta, evanescent horæ, occidunt
soles, transeunt dies, effluant menses, dila-
buntur anni, evolant lustra, volvitur vi-
ta, expirat totius vitæ tempus, & ecce post
primum momentum, quo egreditur, &
in domum æternitatis ingreditur, spiri-
tus, mox audis: *Tempus non erit amplius.*
Apocal. 10. O tempus ubi es? nulla spes
amplius obtinendi bravii, quia decursū
est stadium; nec referendæ coronæ, quia
confectum est bellum; nec comparandæ
merces, quia finitæ sunt nundinæ; nec in-
trandi cælum, quia clausa est janua. *Tem-
pus non erit amplius.* Fuit tempus, quando
unico oris verbo, cordis gemitu, manibus
planctu, pedis gressu, oculi filicidio ope-
rari poteram æternum gloriæ pondus:
sed tunc *tempus non erit amplius*: nullum
amplius tempus, quo possim expiare
conscientiam, desistere scelera, solvere de-
bita, propitiare Dei justitiam, placare irâ,
agere pœnitentiam, augere gratiam, me-
reri gloriam. *Tempus non erit amplius.* Ju-
hilat pietatis, misericordiæ, gratiæ, favo-
ris,

ris, amicitia cum Deo. Si modò sub no-
stris pedibus terra decederet, ingentique
hiatu ac voragine ad ipsos usque illata-
biles inferorum recessus sese aperiret, sic
ut ipsorum ejulatus auribus possemus
haurire, ecquæ nam voces ex illo caver-
noso specu, & horrifco æternitatis antro
resonarent? non alias perciperemus que-
relas, quam illas ipsas, quas Jeremias hoc
suo oraculo expressit: *Transit messis, finita
est æstas, & nos salvari non sumus. Jerem. 8.
20.* Jam fas non est seminare, non licet
occidere, non arare, non metere. *Transit
messis, nulli licet in æstate facere messem,
nisi fecerit in vere sementem; messis verò
dura transferit, finita est æstas. Ergo dum
tempus habemus, operemur bonum.* Nam
ut *Farfensis præco [Rom. 13. 11.]* monet:
Quia hora est jam nos de somno surgere.
Quod explanans *Dion. Carthusianus*, ait:
*Hora est scilicet tempore isto, imò omnino
momento, nos de somno surgere, id est, de
torpore & negligentia, ad charitatis opera
procedere, atque ad vigilantiam mentis
ascendere.*

20. Aliud non minoris efficaciz moti-
vum, & calcar ad otium, & acediam pro-
pellendam, ac tempus quàm optime im-
pendendam, est consideratio negotiato-
rum hujus sæculi, qui tanto ardore fe-
runtur ad res perituras, tanto labore con-
quirunt fallaces, fluxasque opes, cum ipsis
postmodum perituri. Quid non ergo pro
æternis & cælestibus divitiis homini
Christiano, Dei servo, Religioso agendū?
Mercatores non piget extremos ad Indos
currere, noctes in somnes ducere, modò
ditescant, aut modicum lucrum obtine-
ant; & divino cultui mancipari ob infinitum
æternitatis lucrum, & pretium otio
& acediam marcescent, & pigritabunt? Op-
portunè admodum *Thomas de Kempis*
lib. 3. cap. 3. in persona Christi ait: *Quis
tantà curam mihi servit, sicut mundo, & Do-
minis ejus servitur? Erubescit Sidon;* ait

*mare [Isai 23.] Et si causam quæris, audi
quare. Pro modica præbenda longà vià cur-
ritur: pro æterna vita, à multis vix pes semel
à terra levatur. Erubescit ergo servus piger &
queruloſe, quod illi paratioris inveniantur
ad perditionem, quàm tu ad vitam. Gaudent
illi amplius ad vanitatem, quàm tu ad veri-
tatem. Erubescamus itaque, qui Dei servi-
tio nos dicavimus, quod filii hujus sæculi
in rerum mundanarum studio pruden-
tiores multo, & vigilantiores sint, quàm
nos in divinarum: Quia filii hujus sæculi,
[ait Christus Luc. 16.] prudentiores filiis
lucis in generatione sua sunt. Filii hujus
sæculi, id est mundani, sagaciores sunt ad
caduca & temporalia comparanda, quàm
filii lucis ad æterna, & salutis bona conse-
quenda; ut enim mundani temporalia
obtineant, mille modos, artes, & inventio-
nes fabricant, five fraude five jure. Hinc
verè dixit vir sapiens apud *Cornelium à
Lapide* in hunc *Lucæ* textum: In rebus
temporalibus sumus *Solones*, in spirituali-
bus *Moriones*; in terrenis *Lynces*, in celesti-
bus *Talpa*. Hanc miseram conditionem
nostram contemplan *D. Bernardus* sibi à
lacrymis temperare non potuit, in quo-
dam enim Sermone [serm. 1. de altit.
cord. ep. 341.] ita exclamat: *Magna confu-
ſio, magna valde, quod ardentius illi perni-
ciosa desiderant, quàm nos utilia: citius illi
ad mortem properant, quàm nos ad vitam.*
Si sæculi dilectores tam fortes sunt in re-
bus terrenis, nullusque eis labor videtur
difficilis; & Religiosus, & Dei servus la-
borem fugiet, quo non corruptibilem fi-
cut illi, sed incorruptum, quæque omne
in ævum perennatura est, coronam acci-
piat? Rogitemus itaque Deum, ut suâ gra-
tiâ nos muniat, & illustret, ne segiores
inveniamur ad divina, quàm filii sæculi
ad terrena. Cæterum cum labores manu-
ales ad otium, & acediam superandam
multum serviant, ideo de his modò a-
gendum superest. Sit ergo*

SERMO XL. DE LABORE MANUALI.

Non oderis laboriosa opera, & rusticationem creatam ab Altissimo. Eccli. 7.16.

PARS PRIMA.

1. **H**umani generis Parens, in paradiso voluptatis, ubi sponte sua dabat omnia tellus, à Deo collocatus fuit, non quidem ut otia retur, sed ut operaretur, & custodiret illum. Gen. 2. Erat Adam Orbis Imperator, & omnium Dominus; laborare tamen jubetur. Ex quo colligas, recte Alexandrum Magnum pronuntiasse: Regium est laborare; servile autem otio & luxui vacare. Quod re ipsa Alphonsus Aragonum Rex (ut refert Panorm. lib. 9. de gestis Alphon.) comprobavit, quicquid operis manibus exercens, illud demiranti, ac minus regium esse, fugillanti respondet: Nunquid Deus, & natura Regibus frustra manus contulere? Innuens, ut alæ volucri ad volandum, ita manus homini ad laborandum datas esse; prout apertis testatur verbis Eliphaz ad Job dicens: Homo nascitur ad laborem, & avis ad volatum. Job. 5. 7. Hoc D. Chrysostomi in 2. ad. Thessal. 3. oraculum est: Deus posuit hominem ad laborandum, artisque ejus ad hac effinxit; Idcirco otiosus quilibet ob ordine suo, & creatione desitit. Propterea Spiritus divinus per Sacerdum sic nos omnes adhortatur, dicens: Non oderis laboriosa opera, & rusticationem creatam, id est, insignitam ab Altissimo.

2. Quanti verò hæc ipsa manualia opera, & corporalia exercitia pretii apud Deum sint, docemur ex revelatione quadam, à Salvatore nostro S. Gertrudi facta: Inter alia enim etiam sequentia eadem dixit: Sicut præpotens aliquis Imperator non solum gaudet habere in palatio suo delicatas, ornatasque puellas, sed etiam constituit, & ordinat Principes, ac Duces, militesque ac alios ministros, diversis operibus aptos, qui semper parati sint ad negotia ejus peragenda; Ita & ego non solum delector in delitiis eorum, qui divinæ contemplationis quietem, me trahente, sequuntur, verum etiam allicior ad manendum cum filiis hominum, dum ipsi quælibet exercitia vilium negotiorum mei honoris, & amoris causâ suscipiunt. Lib. 3. In fin. c. 69.

3. Quando Salvator in nocte nativitate in terram descenderat, secumque simul in terras adduxisset præsepio suo super iminentes Angelorum hierarchias, qui suave illud melos intonarent: Gloria in Excelsis Deo: Ad quos putas, ipsam hoc Angelos primo omnium loco misisse? num forte ad Regem Galilææ? Ad sacerdotes? ad scribas? ad Principes Synagogæ? vel ad Cæsarem Augustum? Nequaquam; sed hoc honore præ cæteris affecti fuerunt pastores, & agricolæ, nam, D.

S. L.

S. Lucas c. 2. ait: Pastores erant in Regione eadem vigilantes & custodientes vigilias noctis super gregem suum, & ecce Angelus Domini stetit juxta illos, & claritas Dei circumfulsit eos; & dixit illis Angelus: Evangelizo vobis gaudium magnum, quia natus est hodie vobis Salvator, qui est Christus Dominus; subito facta est cum Angelo multitudo militie celestis, dicentium: Gloria in altissimis Deo. At verò, quam obrem Angeli tantum istud solis detulerunt rusticis, & pastoribus, & agricolis, quibus ut plurimum deesse solet illa intelligentia, quæ pro sacris & ineffabilibus hisce mysteriis capiendis est necessaria? Pro responsione observandum, quod in corde nostris, quando omnes alii foris sepulci esse solent, hi vigilabant, & laboribus dediti erant, ac proinde Christi sequaces, fidelesque in nova lege gratiæ ad gloriam electos præfigurabant. Unde ad propositum S. Bernardinus Senensis in sermone 3. de Nativ. ita scribit: Multi sapientes hujus sæculi horâ illâ in stratis mollioribus quiescebant, & nemo eorum dignus habitus est novam videre lucem, scire magnum illud gaudium, Angelos audire cantantes: Gloria in excelsis Deo. Unde hanc deducit consequentiam: Agnosceant igitur homines, quia qui in laboribus hominum non sunt, visitari ab Angelis non merentur, agnosceant, quàm placeat supernis civibus labor.

4. Appositè ad institutum nostrum deservit, quod legitur in libro de viris illustribus Ordinis Cisterciensis, de Rainaldo, sanctioris vitæ Monacho. Hic in Clavalle Deo serviens, cum die quadam in laborem messis triticeæ cum cæteris Monachis exisset, segregatus paululum à Conventu, cum animi delectatione cepit inventuri merentes, secum reputans, pariter & admirans, quia videlicet tot sapientes, tot nobiles, tot delicati ibidem

Gramm. Relig. Pays ll.

viri propter amorem Christi laboribus, atque ærumnis se ipsos exponerent, & ferventissimum solis ardorem cum tanta alacritate susciperent, ac si in horto deliciarum suavissimæ fragrantiz poma decerperent, vel in mensa lautioribus epulis plena, deliciosissimè convivarentur. Unde & protensis in cælum oculis ac manibus, grates Domino referebat, quod cum tam sanctæ multitudini, quamvis indignum, & peccatorem adjunxerat. Dum hæc & similia animo volveret, & præ immensitate lætitiæ seipsum vix caperet, subito spectavit Chorum sceminarum de proximo colle descendentium, omnes vestimentis candidis ornata, una præeunte, quæ reliquas omnes & proceritate, & pulchritudine longè superaret. Hæc cum suo comitatu ut ad laborantes Monachos propinquavit, singulos perhumanè & peramanter amplexata, & osculata est, mox linteolis, quæ duæ comites deferrebant, de illorum frontibus sudorem, pulveremque abstergere cœpit. Cum autem Sanctus vir secum ipse inquireret, quænam illæ essent, astitit ei quidam veneranda canitie, stolâ candidâ coopertus, qui dixit ad eum: Major illa, quæ cæteras præcedit, est Mater Dei, alix quæ sequuntur, sunt virgines in cælo degentes. Hoc cælesti viso recreatus, fratres ad strenue laborandum cohortatus est. Cæterùm illi, quibus hoc contigit, non quidem corporeo, sed mentis haud dubiè obtutus Sanctarum harum virginum præsentiam perferunt, dum ipsius corporis vires instauratas, dum patientiam adauctam, dum quendam dulcedinis gustum in illa molestia instillatum perceperunt.

5. De ejusdem familiæ coquo ibidem refertur, cum toto die labore culinæ ob hospites occupatus, noctu preces Magnæ Matri persolvere vellet, sed ob urgentem

K

som-

somnum vix posset, afficit ei illa, & his verbis eum allocuta est: *Fili bone, Satis tu quidem hactenus mihi fecisti; confer te nunc parum ad quietem.* Porro si nonnunquam tam extraordinariâ remuneratur dignatione vel in statu viz labor honestus, ad laudem Dei assumptus, quis inficiari ausus fuerit, hunc copiosissimè in cœlis præmiandum fore? Reverà nec unicus quidem passus tunc suo carebit præmio.

6. Memoratu dignissimum est, quod refertur in *Prato spiritali*. Monachus quidam longè habebat aquam à cella sua ad duo decim passuum millia distantem; quam cum continuò inde deportaret, die quadam defatigatus præ labore in via defecit, & intra se dixit: Quid necesse est, ut hunc patiar laborem? Sed veniam, & habitabo circa aquam. Ergo cum proximâ vice pro aqua ad flumen abiret, designavit locum habitationi commodum, nec non ejus construendæ modum. Hæc animo versans, vocem articulatam post se audit velut numerantis, *unum, duo, tria &c.* Unde admirans circumspexit undique, num quem in vastâ illa solitudine videret locorum spatia dimerientem, vel dinumerantem. Neminem tamen vidit. Perrexit ergo in capto itinere, auditque rursus vocem: *unum, duo, tria &c.* Secundò respiciens, ne tum quidem illum conspexit. Cum id & terriò contigisset, respectans vidit ponè se pulcherrimum adolescentem, quem cum Eremita percontatus esset de sua conditione & statu, & quidnam in hoc loco numeraret? Ille, *Angelus sum*, respondit, & venio tuos in itinere numerare passus, ne illorum ullus suo privetur præmio. Quo dicto evanuit ex oculis. Quare Monachus in se reversus, roboratusque est adeò, ut non solum mentem non mutarit, verum etiam tuguriolum longius à flumine di-

moverit. *Sophronius in Prato spiritali cap. 169.*

7. Igitur quò ad strenuè pro Dei gloria laborandum animemur, ante mentis aciem, ineffabile exlektis gloriæ braviûm, quod post brevissimum præsentis vitæ laborem, omnibus in vinea Domini naviter laborantibus concedetur, colloce-mus oportet; Hæc siquidem methodo omnis labor, licet aliàs durus & difficilis sit, mirabili metamorphosi in levem jucundumque transformabitur, ut docet Doctorum gemma, Divus Pater *Augustinus* ep. 143. ad Demetrium, in hæc incur-rens verba: *Omne opus leve fieri solet, cum ejus pretium cogitatur, & spes præmii solati-um est laboris.* Opportunè citatus *Sophronius* cap. 142. sequentia refert: Frater quidam perrexit ad *Abbatem Alexandrum*, & ait illi: *Abba, volo ex loco, ubi habito, discedere: valde enim acedia, & tædio laboro.* Respondit ei *Abbas Alexander*: *Istud fili, signum est, quia nec Regnum cœlorum, nec æternum cruciatum in mente habes: nam si seriò cogitares, quantum illos, qui strenuè pro gloria Dei laboribus insi-stunt, maneat præmium, nullam in cella tua, aut in laboribus tuis acediam sentires.* Proinde ne in laboribus nostris deficiamus, oculos nostros figamus oportet in futuram remunerationem, quæ, attestante *Paulo* Rom. 8. tanta est, ut non sint condigne passiones hujus temporis ad futuram gloriam quæ revelabitur in nobis. In hac etiam consideratione positus coronatus *Propheta*, sic exclamat: *Psal. 127. Labores manuum tuarum quia manducabis: Beatus es & bene tibi erit.* Porro, licet non statim fructum tui laboris sentias, non propterea tamen à piis laboribus cessare debes. Nam quemadmodum non statim, postquam semen in terram coniectum fuit, frugem demerimus, sed messem multis mensibus cum magna patientia exspe-

expectamus; Ita non decet à labore cessare, etsi non continuò appareat fructus quem sperabamus. Ecce agricola [ait *Di-
vus Jacobus* in sua Epistola Canonica
cap. 5.] *expectat pretiosum fructum terræ,
patienter ferens, donec accipiat temporaneū
& serotinum.* Cū igitur agricola hoc fa-
ciat, *patientes estote & vos*, quasi dicat,

multò alacriores & fortiores esse debetis,
quia ille pro fructu terreno expectat, vos
pro cælesti. Proinde rectè concludit pri-
mam hanc sermonis partem *D. Hierony-
mus: Nullus labor durus, nullum tempus
longum videri debet, quo gloria æternitatis
acquiritur.*

PARS SECUNDA.

8. **V**idimus sermone præcedenti nūm.

4. quòd dæmon imprimis acces-
sum habeat ad eos qui otio & desi-
dià torpescunt; ideo ad abigendum ma-
lum hunc genium gnauiter laboribus in-
sistere oportet, quia tunc etiam Angeli
nobiscum erunt futuri, prout liquet ex
sequenti historia, quam *Petrus Ribade-
neira* in vita *S. Antonini* Archi-Episcopi
recenset. Nam cū Sanctus Præsul festo
quodam die civitatis vicum transiret, vi-
dit humilis casa tecto Angelos insidere.
Quo miraculo obstupefactus, casam subi-
it, viduamque cum tribus filiabus, nu-
dis pedibus, lacero vestitu colum trahen-
tem vidit. Edoctus ergo quænam forent,
quemadmodum visitarent, quantas ex-
tremæ paupertatis ac necessitatis ærum-
nas sustinerent, liberali iussit eas eleēmo-
synā impertiri. Haud multò post cū
rursus illac transiret, easamque illius Vi-
duæ observaret, super ejus tecto non Cæ-
lites, sed cacodæmones vidit affidere.
Quapropter S. Episcopus rei novitate ter-
ritus, causamque edoctus, didicit pauper-
culas easce mulierculas eleēmosynā suā
ditatas, otio deditas, laboris pertasas, va-
nitatis studiosas, coepisse cuticulam cura-
re, genioque indulgere. Hinc *Antoninus*
eas comiter admonuit, quid primū,
quid secundū vidisset, seriōque horta-
tus, ut laborem resumerent, virtutem ca-
pefferent, stygiisque à se belluas, quæ Cæ-

liabus successissent, emendatione morum
procul à se fugarent. Ex hac ergo historia
manent confirmata, quæ memoravimus,
scilicet ex sedulo labore ingentia bona,
ex otio verò & desidia innumerabilia
damna scaturire; Dum enim hæcce Vi-
dua unā cum suis filiabus laboribus insi-
stebat, Angeli se illis associabant, dum ve-
rò torpore & ignaviā torpescabant, non
Cælites amplius sed dæmones in custo-
des domus habuerunt.

9. Quamobrem cū sic se res habeat
circa otium, proinde operæ pretium fue-
rit assumere media, quæ illud profligare
solent, inter hæc porro non minimum
censetur etiam labor manualis, hic enim
multum iuvat ad arcendum otium, & ad
perseverandum in servitio divino, uti in-
numeris Sanctorum virorum exemplis
comprobare licet. De *S. Paulo* fatetur *S.
Lucas*, Act. 18. eum Sabbathis in Synagoga
disputare solitum, aliis diebus scenafa-
toriam artem exercuisse. Ipse autem ait
2. Thes. 3. 7. *Ipsi scitis, quemadmodum opor-
teat imitari nos: quoniam non iniqui fui-
mus inter vos, neque gratis panem manda-
cavimus ab aliquo, sed in labore & fatiga-
tione die ac nocte operantes, ne quem ve-
strum gravaremus: Non quasi non habueri-
mus potestatem: sed ut nosmetipsos forma-
daremus vobis ad imitandum nos.* Alio in
loco Act. 20. 33. pariter fatetur, se argentū,
aut aurum nullius concupisse, sed ad ea,

qua sibi opus erant, manus suas ministravisse. Petrum, & Thomam, & Jacobum, & Joannem post susceptum etiam Apostolatus officium, piscatione se exercuisse, quinimò jubente Domino laxasse rete, in Evangelio legimus. Quis tale opus reprehendere audeat, si Dominus jubendo approbavit? Lucam etiam Evangelistam arte picturæ animum, spiritualibus negotiis fatigatum, remittere consuevisse accepimus. Romæ duæ imagines visuntur, altera Christi in Sancta Sanctorum, altera B. Mariæ Virginis in Ecclesia, quæ S. Mariæ Majoris dicitur, eas ab ipso pictas ferunt. Constantinopoli etiam extare ejusdem Virginis effigiem pictam constat, quam ab eodem delineatam, ac sabrefactam fama celebrat.

10. De Stephano Anachoreta, Sanctitate vitæ & miraculis claro, refert Hist. Trip. lib. 9. c. 1. quod, quamvis hernia morbo laboraret, non tamen intermiserit, quin certâ diei horâ de palmarum foliis funiculos intorqueret, majorem morbum existimans otiositatem. S. Pambo [teste Palladio c. 10.] cum esset moriturus, astantibus dixit: *Ex quo veni in hunc locum, nullus fuit dies, quo non operis aliquid fecerim manibus meis.* Joannes Abbas, qui in Thebaicis eremis vitam duxit, singulis Dominicis diebus pane ab Angelo delato se sustentasse perhibetur, cæteris verò diebus fiseillas texendo victum sibi paravisse. Quod si & aliis diebus, quemadmodum Dominico, feriandum esset, quoridie Angelus cibum illi attulisset. Quo tempore non attulit, id minimè otio conterendum esse judicavit.

11. Denique quisquis ulterius sacras percurrerit historias, Monachos, maxime observantes, pro spiritus conservatione vitæ contemplativæ activam semper associasse reperiet. Ita namque S. Hieronymus ep. 4. ad Rusticum scribens, in hæc at-

testatur verba: *Egyptiorum monasteria hunc morem tenent, ut nullum absque opere suscipiant, non tam propter victus necessitatem, quam propter animæ salutem, ne vagetur pernitiosus cogitationibus mens.* Ob hoc quidem & S. Dorotheus, in desertis Egypti Abbas, Hist. Trip. l. 8. c. 1. minimo somno indulgens, noctis quoque partem operi manuum dabat, tunc nempe sportulas contexere solitus, interdiu autem lapides convehere & cellas ædificare, quas ibi habitare volentibus ultro offerebat. Sportulis autem divenditis, pretium omnibus indigentibus dabat. Itaque semper laborando, semperque laborata aliis largiendo & otium declinavit, & pietatem coluit.

12. Curiosam ad institutum nostrum ex Patrum vitis adducit historiam Bellovacensis in suo speculo morali p. 6. l. 3. dist. 6. Venerat aliquando ad Abbatem Sylvanum in monte Syna quidam Monachus, qui, dum fratres laborare cerneret, dixit eis: *Quare operamini escam, quæ pereat? Maria optimam partem elegit.* Quo audito Sylvanus discipulo suo Zachariæ ait: *Da illi codicem, ut legat, & duc illum in cellulam vacuum, quod & factum.* Porro appropinquante horâ nonâ [in qua Monachi se reficere solebant] circumspiciebat viam ille frater, si forè vocaret se ille senex ad comedendum. Transactâ verò horâ nonâ, venit ad Sylvanum dicens: *Nunquid comederunt hodie fratres, Abba?* affirmative illo, rursus inquit, cur me non vocasti? Cui vir Sanctus; tu homo spiritualis es, & non habes necesse hanc escam, nos autem tanquam carnales opus habemus comedere: ideo operamur, tu autem bonam partem elegisti, legis toto die, & non vis carnalem escam recipere. Hæc cum peregrinus Monachus audivisset, coepit poenitere ac dicere: *Indulge mihi Abba. Cui respondit Sylvanus: Ergo neces-*

saria

saria est Martha Maria; propter Martham enim Maria laudatur.

13. Stat etiam nunti Pauli præceptum: 2. Thess. 3. Si quis non vult operari, non manducet. Lex hæc omnibus lata est. Sic ad frugem redactum, legimus in vitis Patrū Joannem Brevern, qui dicebat fratri suo: vellem esse securus, sicut Angeli sunt, nihil operantes, sed jugiter Deo servientes. Itaque cellam, deserens per vastam solitudinem evagari coepit, sed die tandem septimo fame urgente, cum jam vesper esset, rediit, & cum cellæ fores oclusas offendisset, fratem, ut sibi aperiret, invocavit, se Joannem esse contestans. At ille: Nequaquam, inquit, nam Joannes in Angelum mutatus est, nec cibo illi opus est, nec cum hominibus commorari necessarium. Tali exprobratione taxatum dimisit, passus eum nocte illi sub dio ante januam jacere. Manè verò concessio aditu cum longâ inedia lassum refecisset, fraternâ charitate monuit, debere se hominē meminisse, materialibus adhuc coctis nutriendum, ut sufficere possit actioni spirituali: Proinde laborem Monachis communem ne detrectaret. Correctus igitur Joannes, divina deinceps negotia fabrilis operis vicissitudine impensius est executus, & quantum suâ præsumptione lapsus fuerat, tantum consilio alieno usus profecit.

14. Denique ut SS. Patres principalem & unicū quasi horum laborum finem posteros edocerent, multas fieri curabant à Monachis sportulas, quas perfectas in ignem conjiciebant, novâque inchoari jubebant, quia scilicet nullam in hujusmodi exercitiis utilitatem temporalem, sed æternam animæ spectabant salutem, ut scilicet ita & otium declinaretur, & labor externus virtuti magis magisque cooperaretur. Id quod etiam facitare gestiebat Paulus Abbas, qui ut Cassianus re-

fert] in Ægypti Eremito confidens, cum sibi ad victum hortulus, quem ipse fecerat, & palmarum ferax Regio satis essent, quotidie tamen aliquot horis palmae texturæ operam impendebat. Ea verò quæ texerat, annis singulis concretaabat. Septimâ enim & eo amplius mansione ab hominum habitaculis remoto neque dare illa cuique, neque vendere promptum erat. Quotidianus igitur labor non nisi fugiendi otii causâ insumebatur. Quod si desidii torporique se dedisset, nec in deserto plius permanere, nec ad perfectionem sanctitudinis pervenire potuisset. Multam enim malitiam docuit otiositas. Ita Cassianus apud Rosvoldum in vitis Patrum lib. 4. cap. 40.

15. Denique ulterius, quod laborem manulem summe commendabilem reddidit, est exemplum Bmæ Virginis MARIE. Ferunt enim *Metaphrastes* & alii, eam, dum adhuc in templo serviret, à summo manè usque ad horam tertiam precationes extendisse, à tertia ad nonam lanificio se occupasse. Inde demum sumpto modico cibo usque ad occubitum solis lectitasse scripturas, & in earum meditatione pernoctasse. Hæc itaque viræ institutione ad tantam morum sanctitudinem devenit, ut sola præ omnibus eligi meruerit, & quæ Salvatoris mundi pareret, & post partum Virgo permaneret. Unde ad nostrum institutum sequentem ex hujus SS. Virginis exemplo eruit moralitatem citatus *Metaphrastes*, dicens: Quod si hæc, quæ sine peccato concepta, omnis prorsus peccati semper expers fuerit, id temporis, quod orationi lectionique supererat, manū labore sibi transcendendū duxit, quomodo te in ignavâ otii molitudine quandoque desidentem, securum arbitraris, quem in peccatis genuit Mater, quæ quotidie interiùs cogitationes, exterius prout ad vitia sensus impugnat?

Crede mihi non effugit decipulas diaboli, quisquis laborem fugit. Hactenus *Simeon Metaphrastes*.

16. Appositissime ad rem deservit, quod in vitis Patrum de *S. Antonio Magno* legere est, quod nimirum in eremo constitutus, magnum primitus senserit zelum & nauseam, expertusque fuerit variarum tentationum, & cogitationum fluxum, & refluxum; Ideoque elevata in Deum mente, eundem interrogavit: Quid faciam in hac tribulatione? Quomodo salvus ero? Et modicè assurgens, cepit foras exire, & vidit quendam, tanquam se ipsum, sedentem atque operantem, deinde surgentem ab operibus & orantem, & iterum sedentem, & plectam de palmis facientem, & inde rursum ad orationem surgentem. Erat autem Angelus Domini, missus ad correptionem, & cautelam dandam Antonio, & audivit vocem Angeli dicentis: *Sic fac, & salvus eris*. Ille autem hoc audito magnum gaudium sumpsit atque fiduciam, & ita faciens salutem, quam querebat, invenit.

17. Verum, notandum hic pro coronide venit, nimirum ut labor efficiatur meritorius, Deoque gratus, intentio bona præcedat oportet, simulque hæc exteriora opera, & occupationes absque inordinata cordis sollicitudine peragere discamus cum elevato intellectu, atque affectu ad Deum; Quemadmodum monet *S. Bernardus*, inquiens: *Ad laborem cum veneris, sic temperatis opus agendum, ut sollicitudo operis intentionem animi tui ab eis, quæ Dei sunt, non avertat*. Sic laboribus vacasse Monachos Ægyptios perhibet *Cassianus*; nam dum in suis cellulis labore manuum se se exercebant, identidem jaculatorias ad Deum preces miserunt, Psalmosque recitabant, meditationisque sacrarum scripturarum vacarunt. Inter hos singulariter eminebat, non secus ac solis jubar inter stellarum igniculos, *S. Arsenius Abbas*, eum enim, dum opus faceret, lacrymasse Scriptores gradunt. Quæ res indicio est, longè aliud

illum cogitasse, quam quod manibus fabricaret. Manus quidem labori intentæ erant, sed mens, divinis meditationibus affueta, ad Deum tollebatur, & ejus desiderio accensa, à fetu temperare non poterat. O cælestem virum, qui etiam inter laborandum futuræ beatitudinis dulcedinem degustabat! Hunc ergo virum sanctum, dum corporalibus laboribus operam damus, imitemur par est; Nam tametsi labor, qui in silentio fit, valde laudetur; tamen multiplicitas, sollicitudo & distractio cordis reprobat.

18. Ad hæc porro advertere oportet, ne labor manualis, propriam sponte assumptus, & alias honestus, hic & nunc alterius cujusdam operis, sive à suo superiore, sive à religiosis statutis suis præscripti impedimentum sit. Unde cavere oportet, ne quis laboribus corporalibus animum nimis, aut diutius quam par est, immergat; multum enim distrabere, aut perturbare solet spiritum hujusmodi exercitatio, nisi ita moderatè assumatur, ut modicæ remissioni subserviens ad majorem aviditate arripienda spiritus studij animum accendat; quemadmodum bene notat Doctor *Seraphicus, D. Bonaventura* cap. 56. meditavit Christi, his verbis: *Si quando obedientia, vel necessitas, vel obsequium, vel recreatio ad aliquid laborandum, vel operandum te impellit, fideliter facias, non sic ad hæreas voluntate, vel delectatione, ut inde reportes imagines, ne postea Deo vacans impediaris*. Unde *D. Bernardus* ad fratres de monte Dei: *Operandum est [inquit] aliquid manibus, quod injungi solet, non tam quod animum delectando detineat ad horam, quam quod spiritualibus studiis delectationem conservet, & nutriat, in quo remittatur ad horam animus, non resolvatur*. Et infra ait: *Sicut non vir propter mulierem, sed mulier propter virum, ita non spiritualia propter corporalia exercitia, sed corporalia propter spiritualia*.

19. Porro, modum, qui in labore manuum obse-

observari debet, exactè describit *Dion. Carthusianus* in libro de laude vitæ Solitariæ cap. 29. Sapienter inquit & ordinatè in labore manuum se debet habere, ne tali labore se occupet immoderatè, aut effectum nimis intenso, ita ut obliviscatur in ipso labore mentem suam ad Deum frequenter erigere, orando, meditando, & aspirando ad ipsum. Hæc quippe generalis est regula, quod omnia exteriora & corporalia, ad spiritualia & interiora sunt ordinanda, sicut media referuntur ad finem. Idcirco si illis laboribus amplius quis insistat, imoretur, ac ferveat, quam ad virtutem expedit incrementum, ad devotionis fervorem, ad cordis custodiam, ad contemplationis sinceritatem, non tribuit, quin noceat, atque culpabile sit. Imò sicut in cibo ac potu, sic in tali labore contingit excedere, præsertim si in rebus curiosis, superfluis, inutilibusque versetur, & expendatur. Hæc *Carthusianus*. Ex quibus facile licet colligere, eam rationem & modo labores suscipiendos esse, ut fini, ad quod destinantur, conveniant: hoc est, tali studio & solitudine fiant, ut animum non dissolvant, neque ab oratione abstrahant. Hinc monet *S. Basil.* in regula fufiori, ubi ait: *Communiter illæ artes, sive labores eligendi sunt, qui pacem & tranquillitatem vitæ nostræ conservent, & qui nec congressus virorum ac mulierum indecoros, aut nocivos nobis pariant; ne qui nec ad salutem modum, neque orationem, neque à reliquo bono disciplina ordine nos distrahant, aut impediāt.*

20. Notandum ulterius, quod quilibet cum spirituali quaestu laborare cupiens, non debeat alienis se ingerere laboribus, & suos nauseare: hoc enim à vera virtutis semita est longius aberrare. Proinde Tarsensis Præco hunc errorē à fidelium cordibus proscribere volens, sic eisdem monet: [1. Cor. 7. 17] *Unicuique sicut divisi Dominus, unicuique sicut vocavit Deus, ita ambulet*: hoc est, unusquisque debet manere in eo statu, in quem Deus vocavit, ergo si vocavit aliquos in hos labores, aliquos in

alios, debent manere in ipsis; unde mox subdit: *unusquisque in qua vocatione vocatus est, in ea permaneat*, neque unus alterius ambiat labores, sed suos, qui proprio statui & vocationi sunt convenientes, ritè ac studiosè tractare, perficereque addiscat. Quando servi Patris familias Evangelicæ viderunt in agro Domini sui zizaniā, mox eam eruncare voluerunt: *Servi autem dixerunt ei, visimus, & colligimus eam, & ait. Non. Matth. 13. 28.* Negationis huius opportunitatem assignat rationē eruditissimus *Joannes Sylveira* T. 3. l. 7. c. 17. q. 13. in Evang. Nimirum, quod servi, quamvis essent fideles, ut curā de rebus Domini agerent; tamen hic in agro labor ad ipsos non spectabat, sed ad metsores; & res committenda est juxta munus quod unusquisque habet, ut quilibet in suo officio se exerceat, & in alieno se non intromittat. Quare ne quis Deo displiceat, suosque perdat labores, in iis sese occupare sataget, qui imperantur à Superioribus; vel quos hic & nunc utilitatis cuiusdam ratio, aut pietatis studiū suadet peragendos, utpote qui vel ad bonum commune, vel ad Dei cultum aliquatenus promovendum faciunt, v.g. qui ad Ecclesiæ Altariumque extrinsecus ornatum possunt deservire, cuiusmodi labores censentur, pulchros & suaviter redolentes plantare & nutrire stoffculos eo fine, ut his altaria exornent, gratiā inde Dei & Divorum relaturi. Denique memores esse etiā debemus divini illius præcepti, in libro Exodi cap. 20. v. 8. his verbis expressi: *Memento, ut diem Sabbati sanctifices*, quod præceptum partim est negativum, partim affirmativum: in quantum est negativum, prohibet tali die labores serviles ergo hi diebus festis sunt intermittendi, prout fufius in nostro *Trino* perfectio lib. 1. tract. 21. erud. 3. dictum. Secundum modum traditæ doctrinæ si labores tuos, mi optime frater, peragere studueris, securè confide, quia & tu sub vesperā vitæ tuæ à Deo denarium gloriæ æternæ recepturus sis.

SERMO XLI. DE STATU RELIGIOSO.

Ecce quàm bonum, & quàm jucundum; habitare fratres in unum. Psal. 132.

PARS PRIMA.

UT Sermonem præsentem incipiamus ab ejus definitione, sciendum, quod Status Religiosus sic ab omnibus Asceseos Magistris definiatur: Est stabilis, & ab Ecclesia approbatus in communi vivendi modus, tendentium ad Christiana charitatis perfectionem, per vota perpetua paupertatis, castitatis, & obedientie. In qua definitione exprimitur scopus & finis omni Religioso statui communis, qui est charitatis Christianæ perfectio. Nam juxta mentem Præceptoris Angelici [2. 2. q. 186. a. 2. Corp.] Status Religionis est quædam disciplina vel exercitium ad perfectionem perveniendi. Et ipsa perfectio charitatis est finis Status religiosi; & ideo ille, qui statum religionis assumit, non tenetur habere perfectam charitatem, sed tenetur ad hoc tendere, & operam dare, ut habeat charitatem perfectam. Et eadem ratione non tenetur ad hoc, quod illa impleat, quæ ad charitatis perfectionem consequuntur: tenetur autem ut ad ea implenda tendat. Hæc S. Thomas. Plura de hac charitatis perfectione & obligatione dicemus Infra serm. 44. num. 14. Cæterum quantà gaudia spiritualis affluentia exuberet Religiosus status, jam olim Sanctus Rex David in spiritu spectavit, hinc non sine admirationis ostensione in hanc erupit vocem: *Ecce quàm bonum, & quàm*

jucundum est habitare fratres in unum. Hinc Sancti Patres summis semper laudum encomiis exornare Professionem, seu Statum Religiosorum. Primus Venetorum Patriarcha, S. Laurentius Justinianus tract. de Monastica perfect. cap. 6. his statum claustralem adornat verbis: In humanis rebus, & in hac peregrinatione, nihil tam efficaciter gerit in se imaginem cœlestis patriæ, quàm monastica conversatio, & Congregatio divino cultui dicata. Et merito; Sicut enim in cœlo nulla est divitiarum, voluptatum carnis, ac propriæ voluntatis appetitio; ita nec in religioso statu. Sicut in cœlo nihil aliud agunt, nisi ut Deum laudent; ita & in Religione hoc solum agitur, ut potè in qua omnia ad laudem Dei referuntur; Nam Religiosi [quemadmodum docet S. P. Aug. in Ps. 146.] laudant Deum, cum cibum & potum capiunt; laudant, cum in lecto requiescunt; laudant cum dormiunt. Et iterum, sicut in cœlo summa est tranquillitas & felicitas, eò quod in uno, eoque Summo Bono delectentur beati: Ita summa quoque eorundem est felicitas, qui toti in Dei voluntatem resignati, quietè in divino beneplacito requiescunt. Rectè proinde de Religiosis hominibus variatur Propheta Regius Ps. 83. Beati qui habitant in domo tua, Domine; in secula seculorum laudabunt te. Consulto igitur, ut Sanctus Laurentius Justin. loquitur, Deus gratiam

grati
vit,
omn
sona
quid
secu
qui
de C

2.
gelg
Mon
lup
quã
riis,
miz
cit.
præl
erem
perta
tam
quis
mis
tuna
rend
xiffe
se co
Relig
tate,
long
quan
fuere
Laur
per l
aubio
dio,
libus
tidie
anim
nunt
& n
nihil
rem
vans.

G

gratiam Religionis hominibus occulta-
vit, ne, si cognosceretur ejus felicitas,
omnes ad eum confugerent. Cui con-
sonat effatum S. Scholasticæ: Si dulcedo, in-
quit, quam abscondit servis suis, nota esset
secularibus, Monasteria non caperent eos,
qui Deo servire vellent. Sic refert Engelgr.
de Comm. Confess.

2. Carolus V. dicere solebat, teste En-
gelgr. citato, in secessu illo ad S. Hieronymi
Monasterium plūs uno die liquidæ vo-
luptatis, & sinceri gaudii se percepisse,
quàm ex omnibus aulæ deliciis, victo-
riis, ac triumphis. Suatocopius Rex Boë-
miæ, & Moraviæ (ut dictus Author loco
cit. narrat) ab Arnulpho Imperatore
prælio victus, cum ægrè evasisset, in
eremum fugit, ibique in summa pau-
pertate inter Anachoretas reliquam vi-
tam exegit. Morti proximus exposuit,
quis fuerit, atque effusis copiosis lacry-
mis dixit altantibus, nullam regni for-
tunam solitudinis tranquillitati præfe-
rendam, veram se vitam in caula du-
xisse, in aula mortem. S. Romualdus de
se confessus est: Vixi centum annis in
Religione, & quidem in summa austeri-
tate, viginti verò in sæculo, eheu! quàm
longa & misera hæc mihi vitæ temporal!
quam brevia & jucunda illa Religionis
fuere! Quamobrem non sine causa S.
Laurent. Justin. in lib. de Obed. cap. 18.
per hæc excurrit verba: Nemo prosul
dubio explicare valet, quanto repleatur gau-
dio, quanto potatur pace, quibus spiritua-
libus reficiatur deliciis, & quot divinus quo-
tidie illustretur splendoribus, qui deliberato
animo, & celesti inspiratione afflatus re-
nuntiat sponte sæculo, secedit in claustro,
& militat Deo, nihil terrenum ambiens,
nihil temporale possidens, nihilque quod amo-
rem suum vindicare queat, omnino reser-
vans.

Gramm. Relig. Pars II.

3. Claustrum denique (ut idem S.
Patriarcha de monast. convers. cap. 18.
loquitur) est hortus conclusus, para-
disus deliciarum, thalamus nuptialis,
cubile immaculatum, virtutum schola,
tabernaculum fœderis, reclinatorium
Sponsi, bellatorum statio, sanctitatis
domus, castitatis custos, pudicitie fir-
mamentum, Religionis magisterium, &
obedientie Sanctæ speculum singulare.
Hac de re jam dudum prophetavit Psal-
mographus Psal. 83. dum ad Deum al-
tūm suspirans ait: Melior est dies una in
auiis tuis super millia; elegi abjectus esse in
domo Dei mei, magis quàm habitare in ta-
bernaculis peccatorum. Et merito, plūs
enim bonus Religiosus in sua angusta
cellula, velut in atrio Domini, gaudii
vel uno die participat, quàm Palati-
nus quispiam multis in regio palatio
annis commorans. Deliciæ quippe spi-
rituales, utpotè nullā amaritudine ad-
mixtæ, mirum in modum excedunt
quævis mundi oblectamenta, quæ aut
vana sunt, aut turpia, multaque ama-
ritie obsepta. Hinc S. Rex David mentis
obtutum ad Monachorum Asceteria con-
vertens miro jubilo in hæc prorupit ver-
ba: Ecce quàm bonum, & quàm jucundum
est, habitare fratres in unum! Hic dulcis
sonus (ut S. P. Aug. hunc Psalmum expo-
nit) hæc suavis melodia Monasteria pe-
perit, Nam verè mel in ore, melos in
aure, jubilus in corde, est vita Religio-
sa. Hanc S. Barlaam celestem, S. Ephrem
Angelicam vitæ rationem, institutum, & or-
dinem appellant.

4. Si porro ulterius mentis acie per-
scrutabimur causas, cur nempe bonum
sit habitare fratres in unum, conse-
stim contemplantur id jucundum esse
ob varias utilitates, quæ ex Religio-
rum unitate emanant, quæque à Solo-

mone jam pridem indicata sunt, dum dixit: *Melius est duos esse simul, quam unum; habent enim emolumentum Societatis sue; si unus ceciderit, ab altero fulcietur.* Eccles. 4. Quibus verbis primus fructus indicatur, scilicet à se mutuo sublevantur, & erigantur partim precibus, partim adhortationibus, partim exemplis; Unde mox addit: *Vae soli, quia cum ceciderit, non habet sublevantem se.* Alter fructus indicatur loc. cit. his verbis: *Et si dormierint duo, fovebuntur mutuo: unus quomodo calefiet?* Nimirum sicut carbo iunctus aliis ardentibus carbonibus spontè inardescit; ita idem tepido religioso non raro evenit, si ferventibus jungatur. Tertiùs fructus ibidem indicatur sequentibus verbis: *Esi quispiam pravaluerit, duo resistent ei;* nam ut S. Bernardus ait, in Religione tot sunt auxiliarii, quot focii, & tales qui dicere possunt cum Apostolo: *quia non ignoramus astutias inimici.* 2. Cor. 2. 11. Congregatio enim pro fortitudine sua terribilis est; ut castrorum acies ordinata. Quia sanè inficiari nequit, quin multi alias animæ naufragium passi fuissent, nisi ferventibus suorum confratrum precibus servati fuissent; quod exemplis probare, nimium foret prolixum, unum nihilominus ex multis huc afferre non ingratum erit. Erat in Monasterio, cui S. Gregorius præerat, (ut ipsemet lib. 4. Dialog. cap. 27. refert) Juvenis quidam dyscolus, inquietus, aliis molestus, omnesque subsannabat, à quibus ad religiosas virtutes invitabatur. Hic pestilenti contagio infectus, precantibus pro se fratribus, ipsoque Gregorio præsentem, cum lethali membra jam frigore rigerent, exilisque in pectore calor palpitaret, horrendis circumstantes vocibus his attonare coepit: Recedite, ecce draconi ad devorandum datus sum, qui

propter vestram præsentiam me devorare non potest. Caput meum suo jam ore absorbit, date locum, ut me amplius non cruciet, sed faciat, quod facturus est. Si ei ad devorandum datus sum, quare propter vos moras patior? Monuit infelicem S. Gregorius, ut se Crucis signo armaret; sed ille, volo, inquit, me signare, sed non possum, quia squamis hujus draconis premor. S. Gregorius ut hoc audiret, magis etiam cum suis precibus insistit. Haud multò post meritas coepit æger agere Deo grates, vociferatus: Ecce Draco, qui me devorandum acceperat, fugit: precibus vestris expulsus stare non potuit. Pro peccatis meis modò intercedite, quia converti, & malam vitam meam relinquere paratus sum. Sic suorum fratrum precibus adjutus, tum corporis, tum animi salute donatus est.

6. Quod præterea Statum Religiosum celebrem reddit, est, quod SS. Patres communiter eum Martyrio comparent. Hinc Gregorius Magnus Hom. 35. in Evang. dicit: Duo sunt martyrii genera, unum in mente, alterum in mente, & actione simul. Itaque Martyres esse possumus, etiam si nullo percutientium ferro trucidemur. Mori quippe à persequente, Martyrium in aperto opere est, ferre verò contumelias, odientes diligere, Martyrium est in occulta cogitatione. Ita S. Pontifex. Et Clemens Alexandrinus ait: Consummationem, Martyrium appellamus, non ex eo, quòd morte consummetur homo, sed quòd consummaturum habeat opus charitatis: Itaque si Fidei confessio, Martyrium est, profectò omnis anima purè vitam instituens cum agnitione Dei, mandatisque divinis obtemperans, Martyr est. Unde, teste Vincentio Bellovacensi lib. 29. cap. 11. cum

cum nocte quadam fratres post vigilias sederent in capitulo, & legerent: Beato Christiano in Claustro oranti hæc de cælo vox accidit: *Illi boni homines, quos vides in Capitulo, sunt Martyres Dei.*

7. Ulterius assertio hæc probari potest triplici ex capite. I. Ex forma Martyrii, quæ in eo consistit, quoddam sicut in carnis Martyrio persecutor Christum eripere conatur, ereptâ fide; ita in martyrio mentis diabolus Christum, aliis virtutibus erepris, eripere conatur. Hinc dicit S. P. Aug. Serm. 250. de Temp. Contra mortifera blandimenta luctemur, scientes in eo etiam quotidianâ Martyria Christianis deesse non posse. Cujus sententiæ veritas stabilita manet ex revelatione quadam S. Gertrudi factâ; revelatum enim huic S. Virgini fuit, Religiosos, sub una regula obedientiæ viventes, Martyribus annumerari, quia propriæ voluntati resistunt, & sensus mortificando, à peccatis, ad quæ propendent, abstinere, & sic se Deo offerunt in odorem suavitatis. II. Ex natura mortis: Quia sicut mors corporis à divitiis, amicis, & omnibus rebus mundi separat, ipsâsque partes corporis sejungendo per tormenta graves cruciatus infert; Ita Religiosus status separat per tria vota ab omnibus rebus creatis, tantoque majorem cruciatum affert, quanto magis ejusmodi bona plerumque per affectum solent in hære: & quanto seipsum quicquid magis diligit, quam bona sua. III. Ex diuturnitate durationis: de qua S. Bernardus Serm. 30. in Cant. dixit: *Genus Martyrii est spiritu facta carnis mortificare, illo nimium, quo membra cæduntur ferro, horrore quidem mitius, sed diuturnitate molestius.* Atque in oculis Dei, inquit Richardus Victorinus in Ps. 118. majoris est meriti, sæpe mortificari, quam mori.

Cum ergo mortificationes Religiosorum per multos quandoque annos durent, merito coronam Martyribus parem consequuntur. Vide dicta Serm. 1. num. 28.

8. Cæterum, alia bona & commoda, ex Religioso statu scaturientia, paucis hisce, sed nervosis verbis adumbrat S. Bernardus de bono Relig. In Religione vivit homo purius, cadit rarius, surgit velocius, incedit cautius, irroratur frequentius, quiescit securius, moritur confidentius, purgatur citius, remuneratur copiosius. Vivit purius; partim quia per Professionem, velut alterum Baptismum à præteritis peccatis mundatur. Dum enim Religiosus Novitius per tria solennia vota se Religioni dedicat, tam gratum Deo opus præstat, ut eum Theologi & Sancti Patres per hanc traditionem omnium peccatorum remissionem consequi communiter asserant: ita quidem ut, si tunc mori eum contingeret, rectâ ad cælum absque particularis ignis poena evolare, non secus ac ille, quem mox à Baptismo suscepto demori contingit. Atque ideo eam SS. Patres Hieronymus, Cyprianus & Bernardus secundum Baptismum nuncupant. Et in hujus rei confirmationem adferunt Doctores illud, quod de S. Antonio legitur. Videre sibi hic visus est, ab Angelis in cælum sustolli, dæmones verò iis obviam progressos, totâ vi & contentione ascensum hunc impedire conatos, eumque de aliquot peccatis, quæ in sæculo commiserat, accusasse, quibus responderunt Angeli: Si quid eum novitis post vitæ monasticæ professionem commisisse, ejus eum accusate, quæ enim aliàs in sæculo admisit peccata, jam pridem dimissa sunt, eo ipso quod Religionem est ingressus. Quibus auditis cacodæmones magna cum confusione recesserunt. Vivit igitur homo in Religionem

gione purius, partim ob dimissa per Professionem peccata; partim etiam, quia per Sacramentorum frequentationem, & librorum spiritualium lectiones perfectius in virtutis stadio stabilitur.

9. *Cadit rarius.* Tum quia non habet tot prava exempla, & occasiones peccandi; tum quia gravitatem & sceditatem peccatorum per frequentes meditationes, & examina melius cognoscit. Tum etiam, quia sicut qui solus ambulat, facile aberrat: inter multos autem, si quis aberrat, non deest, qui commonstret viam; Ita in Religione ubi quamplures una simul ad Caelestem beatitudinem peregrinantur, non tam facile quis aberrare potest, quia habet multos, qui regiam virtutis viam monstrabunt. Item si quis in hoc ad caelum itinere fuerit lentior, ab aliis pergentibus utcumque protrahitur: Si quis æquò properantior, à cæteris retardatur. Sicque haud dubiè homo rarius cadet in statu Religioso, quàm in statu seculari. *Surgit velocius.* Tum quia exemplis bonis domesticis, quæ quotidie videt, erigitur: tum quia Superiorum, tanquam Medicorum spiritualium curatione sublevatur: tum ob uberem influxum gratiæ, quem in Religione reperit ad resurgendum à lapsibus. *Incedit cautius:* frequentes enim lapsus in seculari statu docuerunt, quàm sit cautè incedendum; cum enim per meditationes quotidianas talium lapsuum gravitatem, ac periculum accuratius perspiciat, conficietque, quàm fallacibus Mundus, Caro, & dæmon, stratagematis nos à vero salutis callo abstrahere conentur (id quod vix unquam seriò faciunt seculares) hinc fit, ut latentes eorum insidias solera quadam & spiri-

tuali astutiâ declinet, hostilesque evadat laqueos. *Irroratur frequentius:* Tum quia Religiosi voluntas tota est in lege Domini observanda defixa, atque adeò juxta S. Davidem similis est ligno plantato secus decursus aquarum: tum quia nemo aptior est divinæ collustrationis jubare irradiari, supernæque visitationis dulcedine perfui, quàm Religiosus, solitariam in cellula sua vitam agens.

10. *Quiescit securius:* Comparatur enim Religio à SS. Patribus Arcæ Noë, hinc qui ad eam confugit, similis est columbæ à Noë emissæ, quæ, cum non inveniret, ubi requiesceret pes ejus, ad arcam reversa est. Ad hanc igitur confugiendum est eis, qui frementis sæculi tempestate vexantur. Hic statio fidissima, & quies cæta. *Moriatur confidentius:* Nam ut S. Chrysostomus ait: Religionem hoc habere, ut eos, qui eam secuti sunt, primum in hac vita multis bonis repleat, deinde post vitæ exitum hilares & ludibundos ad Dei tribunal perducat. Rectè etiam S. Bernardus Serm. ad milit. templi. cap. 1. exclamat: O vita secura, ubi pura conscientia! ô, inquam, vita secura, ubi absque formidine mors expectatur, imò & exoptatur cum dulcedine, & excipitur cum devotione. Et iterum Serm. de vit. solit. idem S. Abbas dicit: Spiritui à corpore exeunti, à cella in caelum non longa nec difficilis via invenitur, moriens enim aut vix, aut nunquam aliquis à cella in infernum descendit, quia vix unquam aliquis, nisi calo prædestinatus in ea usque ad mortem persistit. *Purgatur citius:* id est, à purgatorii poenis liberatur; tum quia ipsum vitæ religiosæ genus, est quodammodo perpetua poenitentia & satisfactio, juxta illud Thomæ Kempensis effectum: *Habet magnum & salubre purgatorium,*

rium
facit,
conatu
ribus
bûsqu
quia
Religi
berare
Gerard
bit, si
gabitur

11
vens
nim,
sive co
escend
est,
rentib
præm
non
sua b
actis
p. 3. t
ex vo
esse,
fiunt
gume
est Re
tes m
rum
& pro
ra Re
ctus
etiam
plici

12.

visio

rium, qui sibi ipsi violentiam frequenter facit, & carnem omnino spiritui subjugare conatur: tum quia post mortem crebrioribus & efficacioribus suffragiis, operibusque à fratribus suis adjuvatur: tum quia quam plurimis etiam indulgentiis Religionis concessis à Purgatorio se liberare potest. Hinc in rapta dictum est Gerardo Monacho: Nullus tui Ordinis peribit, si Ordinem amaverit; aut in morte purgabitur, aut brevi post mortem.

11. Tandem homo in Religione vivens Remuneratur copiosius: Religiosi enim, teste S. P. Augustino, cum semper, sive comedentes, sive bibentes, sive quiescentes, laudent Deum, consequens est, ut etiam ex omnibus his indifferenter actibus non parvum recipiant præmium; & si ita sit, quid amabo non consequentur ex aliis, ex natura sua bonis exercitiis ex obedientia peractis? Disertè hoc explanat Rodericus, p. 3. tr. 2. c. 3. docetque ea opera, quæ ex voto sunt, majoris meriti apud Deum esse, quàm quæ voluntariè abique voto sunt, quod solidis omnino probat argumentis, quia Votum, inquit, actus est Religionis, quæ inter omnes virtutes morales Princeps est; proinde aliarum virtutum operibus valorem addit & precium, efficiendo ut ea fiant opera Religionis. V. G. Jejunium (quod actus est temperantiæ) votum efficit, ut etiam actus sit Religionis, itaque duplici via fit opus meritorium: Primò

ex virtute ipsiusmet operis jejuniæ; deinde ex eo, quod sit actus Religionis. Sic generaliter in omni eo, quod ex obedientia facimus; duplex consequimur meritum: unum quidem ipsius operis, alterum verò obedientiæ. Quod melius ex ejus contrario intelligitur. Quemadmodum, qui contra votum castitatis peccat, duo peccata mortalia committit, primum contra castitatem, & sextum decalogi præceptum: alterum verò majus, Sacrilegium scilicet, infringendo votum, quo ad eam observandam se obstrinxit: ita ex adverso qui votum castitatis observat, duplex sibi meritum comparat, unum virtutis castitatis, & alterum voti Deo nuncupati, sicque de reliquis votis discurrendum. Denique (ut S. Thomas 2. 2. q. 88. art. 6. in corp. loquitur) sicut plus dat, qui alicui arborem dat cum omnibus fructibus, quàm qui solum fructus decerpitos amico mittit, arborem sibi retinens: Ita quia Religiosus fructum bonorum operum unà cum arbore, id est, libertate & voluntate propria Deo offert, longè præstantius opus facit operando ex voto quàm sine illo; & consequenter uberio-rem longè expectandam à Deo habebit remunerationem, quàm secularis quispiam, qui Deo solum dat arboris fructum, quædam, inquam, opera bona; sed non dat arborem scilicet seipsum, quod fieri solet per votum.

PARS SECUNDA.

12. **Q**uod præterea mirum in modum Statum Religiosum illustrem reddit, est quædam visio Divi Anselmi divinitus monstrata,

uti Surius die 21. Aprilis, & Hieron. Platus lib. 1. cap. 40. recenset. Aliquando cum Vir Sanctus in ecstasi raptus esset, vidit latissimum & præcipitem fluvium, in

quem omnes immunditiæ; sordes, & totius mundi cloacæ velut in commune colluvium confluiebant: aquæ verò huius fluvii tam male olebant, ut nihil foediùs, terriùs & intolerabiliùs cogitari posset, tantòque etiam impetu rapiebantur, ut violenter obvia quæque post se traherent, devolverentque tam viros, quàm fœminas, divites æque & inopes, in momento eos in profundum demergendo, mox tamen eos in altum iterum evibrando, elatosque rursus ad profunda raptando sic, ut nulla quies miseris indulgeretur. Novo hoc spectaculo percussus *Anselmus*, & interrogans undenam illi viderent? (quia verè eos vivere videbat) audit, illos iis, in quibusolvebantur, sordibus, & cœno victitare. Mox totius visionis hæc illi data est interpretatio: Torrentem hunc esse mundum, in quo homines cæci & insensati, suas inter divitias, & honores, voluptates carnales, & sordes, miserè voluntantur. Tantam verò eorum miseriam esse, ut esto in id genus immunditiis nullam quietem inveniant, nihilominus mirè contenti sint, sèque beatos ac felices existiment. Inde verò ipse ad claustrum, vel hortum quendam capacissimum est deductus, cujus parietes argento obducti mirum in modum effulgebant. In cujus medio pratum erat amplissimum, in quo variz enascebantur herbæ ex auro purissimo, ita molles & flexiles, ut confidentibus cederent: neque verò propter depressionem hanc conculcatæ, vel inflexæ manerent, sed exsurgentibus iis, qui infederant, statim per se ipsæ ad priorem formam erigerentur. Aura loci huius jucunda admodum & amœna erat, denique omnia alia adeò gratiosa & suavia erant, ut nihil ad felicitatem desiderari posset. Dictum verò

S. Viro fuit, per hortum hunc statum religiosum ad vivum representari.

13. Vide ergo nunc, amice frater, quantam tibi Divina Bonitas gratiam præstiterit, dum te præ tot millibus ex immundis mundi sordibus ereptum, in amœnissimo omnique deliciarum genere redundantem horto, in Religioso videlicet statu collocarit. Quid pro tanto beneficio Deo retribues? non enim fecit taliter omni nationi. Ps. 147. Quin regio cum Propheta dicis: Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi? Psal. 115. Ast dices mihi forsitan, si ita res se habeat, quæ de statu religioso memoravimus, omnibusque, quemadmodum ex nunc illata S. *Anselmi* visione liquet, gaudiis circumfluat, quid ergo hoc est, quòd non pauci felicissimo hoc in statu reperiantur religiosi, desperatis similes, animo depressi, perturbati, multaque obruti tristitiâ, qui proinde malunt se remansisse in sæculo, dolentque de Professione facta? Respondeo, causam huius esse eorum ingratitudinem; cum enim non debitas, ut par est, pro tanto beneficio vocationis ad Religionem Deo grates rependant, hinc fit, ut justè hos ingratos Deus puniat, subtrahendo eis suæ dulcorem gratiæ, quo destituti cuncta, quæ ceteroquin magni cordis gaudium creare solent, fastidiunt & nauseant; non secus ac infirmus, qui ed, quòd corruptum habeat palatum, omnia, gustui aliàs suavissima, amara esse credit.

14. Ad oculum id cernere licet in Manna è cælo in deserto Israëlitis misso, de quo *Sapiens c. 11.* ait: quòd omne delectamentum, & omnis saporis suavitatem in se habebat; & ecce nihilominus plurimi eorum, contra Dominum murmurantes, carnes desiderarunt; cupis nosse causam

caulam? affert hanc D. P. *Augustinus*, dum docet, *Israëliitarum* cuique indiscriminatum manna non sapuisse quod gustare volebant, ut verba sacra indicant: sed hoc (ait) de bonis tantum est intelligendum, malis verò non sapuisse quod volebant: id enim si fuisset, non petissent alium cibum, quemadmodum petierunt, cum dicebant: *Quis dabit nobis ad vescendum carnes?* Num. 11. Pari modo non omnes Religiosi ineffabilia illa è statu monastico enascentia spiritus oblectamenta participant. Quare? quia non omnes pro vocationis beneficio grati sunt; nam prohi dolor! quoties non sine stomacho audire cogimur à malefieriatis nonnullis cœnobitis: Quid darem, si ex ordine exire possem? insipienter certò egi, quòd professionem emissem, & similia plura. O cæca cogitatio, & stulta locutio! Siccine est hoc debitas Divinæ Bonitati gratias agere pro tanto beneficio, quo ad statum Religiosum vocati sunt? Quid ergo mirum, quòd hi ingrati cum *Israëlitis* *Ægyptum*, id est mundum, jam dudum à se relictum, respicientes, carnes, mundanas, inquam, delicias appetant, religiosus verò status eis nauseam, fastidiumque creet? hoc enim malum gignit ingratitudo, uti fusiùs infra tractabimus. Quisquis igitur illis gaudiis, quibus religiosus status redundat, perfrui veraciter affectat, inhaerere debet vestigiis bonorum religiosorum, qui Divino Largitori suo, pro vocationis gratia identidem gratias referunt, neque in gratis agendis satiari queunt; tamen viderent eam, ad quam vocati sunt, religionem jamjam collabi; tamen cernerent religiosorum non paucos canerorum instar in virtutum semita retrogradi; tamen forsan occulto

Dei iudicio tales essent *Præpositi*, qui (ut ait *Ezechiel* 34.) *non gregem, sed semetipsum pascunt*: vel his similes, de quibus *Salvator noster* apud *Matth.* 15. dicit: *Sinite illos, ceci sunt, & duces cecorum*; ex quorum proinde gubernatione non possunt non sequi ingentia Religioni imminetia damna. Hæc & similia bonos, & in virtutibus fundatos Religiosos non solum non prosternunt, aut exanimant, verum etiam in via Dei alacrius progredi faciunt, non nescientes, cuncta ordinante sic Divinâ Providentiâ ad majus Dei bonum, totiusque Universi pulchritudinem, & decorem evenire. Unde non minus pro vocatione sua sese enhibent Deo gratos, quàm si vocati fuissent ad alium Ordinem, in quo omnia ad votum essent, disciplinæque claustralis instar palmæ floreret: Piè enim sanctèque confidunt, ea, quæ negligentibus in ruinam animæ cedunt, bonis & morigeris in maiorem spiritus profectum esse, ordinasseque ab æterno sic Deum, hæc & non aliâ viâ ad æternam requiem sibi pergendum fore, iudiciique divina hac in parte non scrutanda, sed piè veneranda esse. Et tales boni sunt Religiosi, proinde digni, ut omnis saporis suavitatem in cælesti Manna, Monastico, inquam, statu sentiant, quæ gratia tepidis, & divinæ ordinationi ac voluntati acquiescere nescientibus, iustè denegatur.

15. Ulteriùs ad hoc nostrum propositum scitè ponderat, & declarat S. P. *Aug.* lib. 8. sup. *Gen.* illud *Genesis* 2. *Tulit Deus hominem, & posuit in Paradiso voluptatis, ut operaretur, & custodiret illum.* Videamus, inquit, quid per hoc significare voluerit Spiritus Sanctus. Forsan Deus voluit, ut Adam ibidem agricolam ageret, terramque Paradisi excoleret?

veri-

verifimile non est, eum ante peccatum à Deo ad huiusmodi laborem adstrictum fuisse, & quamvis aliquod exercitium per modum recreationis statui illi innocentia minimè adversaretur, attamen ut Adam ad hoc usurpandum necessitaretur, & cogeretur, nec statui illi conveniebat, nec necesse erat: quia terra etiam non laborata, nec culta spontè omnigenum fructum proferebat. Vel fortassis posuit Deus hominem in Paradiso, ut eum ab inimicorum insultibus, seu à damnis, à bestiis & brutis animalibus inferendis, custodiret? neque hoc, quia ante prævaricationem Protoplasti nullum hæc homini, rebûsque hominis maleficium inferebant. Non ergo Deus hominem in Paradiso posuit, ut corporaliter eum custodiret, foderet, & excoletet. Quid ergo vult illud: *Posuit Deus hominem in Paradiso, ut operaretur, & custodiret illum?* ut operaretur (inquit S. Pater) præcepta & mandata, quæ ei hic Deus injunxerat, eaque operando, sibi paradisum custodiret, ne scilicet eum amitteret, uti postea, quia illa operatus non est, amisit. Hoc jam proposito nostro accommodemus: Ad quid nos Deus in hoc religionis Paradiso (ita enim eam SS. Patres non sine ratione nominant) constituit? ut operemur illum, Deique mandata, nec non Evangelica consilia custodiamus, & ut hæc operando Paradisum hunc nobis servemus; id est, ut spiritualibus gaudiis, quibus Religio abundat, feliciter perfruamur, nec ea perdamus, quemadmodum alii, quia Divina mandata operari contempserunt, amittebant, ac etiamnum amittunt.

16. *Cæsarius* in quodam sui Ordinis Cisterciensis cœnobio Laicum fratrem fuisse refert, *Rudolphum* nomine, insignem Dei famulum. Hic cum nocte qua-

dam persolutis jam matutinis precibus in templo maneret, orationem protrahens, vidit Christum in Cruce pendentem, & cum eo quindecim alios Ordinis sui religiosos crucifixos, quos omnes facile noscebat, quorum quinque erant Laici, reliqui decem Sacerdotes. Qui cum ad insolitum hoc spectaculum percelleretur, Christus Dominus à Cruce eum compellans petiit; Nostine *Rudolphe*, quinam isti sint, quos circa me hic crucifixos conspicias? Respondit *Rudolphus*, utique Domine, qui sint, probè novi, sed quid sibi visum hoc velit, non intelligo. Subjungit Christus: Hi soli ex universo hoc Ordine verè sunt religiosi, mihi que confixi, & passioni meæ se conformantes. Verissimum igitur est *Thome Kemp*. effatum: *Habitus* (inquit lib. 1. cap. 17.) *& consuetudo* modicum conferunt, sed mutatio morum, & integra mortificatio passionum verum faciunt religiosum. Quocirco quisquis verus esse discipulus religiosus, & Christo Crucifixo conformis, tria S. S. S. servet, oportet, videlicet: *Spernere mundum*, *Spernere neminem*, *Spernere spern.* Item habere debet dorsum asininum, ut omnia portet. Os porcinum, ut omnia, quæ apponuntur, comedat. Cor columbinum, quod nullam amaritudinem habeat.

17. Ut verò hoc facilius quis majorique cum promptitudine præstare valeat, ita se gerat, necesse est, quasi eo die ad Religionem venisset: Sic enim jam olim Abbas *Agathon* suavit (teste *Rodrig.* p. 1. tr. 1. c. 14.) dum veteri cuidam Monacho roganti, quomodo se in Religione gerere deberet? respondit: *Vide, qualis fueris primo die, quando existi de seculo, & receptus fuisti in claustrum, & talis permanset semper.* Si itaque scire velis, quomodo bonus futurus sis religiosus,

sus, ecce tibi optimum ad hoc medium: vide nempe, & considera, quo fervore mundum, & quicquid in eo possidebas, reliqueris, nimirum parentes, amicos, notos, opes, delicias, voluptates, recreationes, &c. & in hoc mundi contemptu, in hac consanguineorum oblivione, in hac voluptatum & commodorum propriorum abdicatione persevera, atque ita bonus eris Religiosus. Quod ipsum etiam S. Antonius Abbas, morti proximus, suavitatis dicens: Ego quidem, Filioli, secundum eloquia Scripturarum, Patrum gradior viam; jam enim Dominus me invitat, jam cupio videre caelestia: Sed vos, ô viscera mea, admono, ne tanti temporis laborem repente perdat: hodie vos religiosum studium arripuisse arbitremini, & coeptæ voluntatis fortitudo succrescat: Id est; si in virtute progredi vultis, cogitate quotidie vos tum primum religiosum institutum profiteri incipere, & ita vos semper gerite, uti illo die, quo primum sanctum habitum assumpstis; ita fiet, ut boni fici Religiosi futuri. Hoc quoque medium paucioribus verbis suggerit S. P. Augustinus epist. 143. ad Demetr. Virginem. Obliviscere, inquit, omne præteritum, & quotidie inchoare te puta. Ita S. Bernardum fecisse testatur Surius, semper enim se velut novitium unius diei tractabat; imò omnium Sanctorum proprium est, teste Siracide, ut, cum consummaverint, tunc incipiant. Eccles. 18. vers. 6.

18. Plurimum etiam ad hunc finem assequendum juverit, sæpe à se rationem de ingressu Religionis exigere, exemplo S. Bernardi, qui seipsum affari solebat: Bernarde, Bernarde, ad quid venisti? Quo medio etiam usus erat Sanctus Arsenius, qui identidem his vo-

Gramm. Relig. Pays II.

cibus semetipsum compellabat: Arseni, cur religiosum habitum induisti? quare mundum deseruisti? quis finis & scopus fuit, dum eo deserto ad Religionem convolvisti? an non, ut in hac Deo tuo sincere & in omnibus placere studeres? hominibus verò placere & gratificari non curares? hoc igitur age, cujus causâ venisti; Deo videlicet sedulo obsequium præsta, & ad mundum, quem spreveristi, cave, corde & animi affectu redeas: parum namque tibi profuerit corpore hic in cœnobio agere, si corde & animo in mundo habites. Hoc scilicet calcari se Sancti ipsi excitabant, & animabant; Sic & nos agamus, eosque imitemur, oportet. Parum enim nobis proderit, mundum deseruisse, & ad tutum religiosæ vitæ portum confugisse, nisi etiam exactè faciamus id, propter quod venimus: neque enim locus sanctum aliquem facit, sed vita sancta, religiosa, & perfecta. Egregiè hoc argumentum pertractat S. P. Augustinus Serm. 17. ad Frat. in eremo. Ecce, inquit, in solitudine sumus, in eremo sumus, locus tamen non facit Sanctos, sed operatio bona locum sanctificabit & nos. Peccavit enim Angelus in cælo, peccavit Adam in Paradiso: & tamen nullus locus sanctior erat illis. Quia locus habitantem non sanctificat; si enim loca habitatores beare possent, nec homo, nec Angelus à dignitate corrumpent. Hactenus S. Pater, seu alius Author Anonymus apud Augustinum tom. 10.

19. Quapropter esto locus sit sanctissimus, esto sis in Religione reclusissimus, tamen & ibi peccare poteris, etiam ibi damnationem tuam operari, uti, proh dolor! Religiosorum non pauci, quemadmodum ex plurimis liquet exemplis, id jam experti sunt. Quare Religiosus audire, interque Fratres Au-

M

gusti-

gustinianos Discalceatos vivere non sufficit, nisi feceris id, cuius causâ in Religione te Deo devovisti. Hinc ut finem vocationis tuæ attingas, sæpè cum Bernardo, Arsenio, & aliis teipsum compella: Frater N. N. ad quid venisti? &c. Hoc medio ipse Christus usus est erga Judam proditorem, dum dixit: Amice ad quid venisti? Matth. 26. quasi dicere voluerit: Considera, ô Juda, quantum à me beneficium per vocationem ad Apostolatam acceperis, & mox à proposito facinore desistens, Magistro tuo adhaerebis potius, quàm prodēs. Non immerito proinde Pius Asceta lib. 1. cap. 25. quemlibet nostrum admonet, dicens: Esto vigilans & diligens in Dei servitio, & cogita frequenter, ad quid venisti? & cur seculum reliquisti? nonne ut Deo servires, & spiritualis homo fieres? igitur ad profectum ferveas, quia mercedem laborum tuorum in brevi recipies.

20. Hoc ipsam medium etiam nobis suggerit S. Gregorius Nazian. Epist. 201. in hæc verba: In ingressu, & Professione vitæ religiosæ cogita, quid tibi proposueris: Ditescere? læto animo esse? in hac vita florere, ac quiete frui? Aut ex adverso, adversitatibus premi? affligi? vexari? omnibus contentum esse? sufferre spe futurorum cuncta? Hæc, non illa expectamus, non ignoro. Non ergo solvamus pactum. Sanctus Basilus quoque vult, ut semper essemus memores Professionis nostræ, quam coram Deo, Angelis, & hominibus emisimus. Et merito, quia teste S. Ephremo, Angeli in hoc momento voces nostras, & pacta, abrenuntiationemque nostram describent, & in cælis usque ad horribilem illum Judicii diem conservabunt. Non ergo pertimescimus? non exhorrescimus?

In die Judicii proferent Angeli nostrum chirographum, & verba oris nostri coram formidabili tribunalis; Tunc audituri sumus: Ex ore vestro vos iudico. Cùm enim religiosus per solennia vota se totum, suamque voluntatem DEO in holocaustum victimarit; ideo summam Deo irrogat injuriam, imò furtum sacrilegum (ut Rodriguez part. 3. tract. 2. cap. 9. docet) committit, qui suam, non Superioris, suarumque Regularum, voluntatem facit, quia aufert rem Deo dicatam & oblatam. Quàm detestabile autem hoc sit in oculis DEI, declarat Sanctus Bernardus epistola 353. his verbis: Nullum Sacrilegii crimen reperitur deterius, quàm in voluntate semel oblata Deo, reaccipere potestatem. Quocirco Apostolus monet, Ephes. 4. 1. Obsecro vos ego vincit in Domino, ut dignè ambuletis vocatione, qua vocati estis, cum omni humilitate & mansuetudine, cum patientia supponentes invicem in charitate. Et Siracides cap. 5. ait: Si quid vorasti Deo, ne moreris redire; displicet enim ei infidelis & stulta promissio. Idipsum etiam innuit Psalmographus Psalmo 49. Immola Deo sacrificium laudis: & redde Altissimo vota tua.

21. Hæc si nobis sedulo ante mentis oculos obversabuntur, attentoque rimabimur animo, fieri nequit, quin boni futuri simus Religiosi, facileque experiemur Religionis jugum non durum & intolerabile, uti nonnullis maleferiatis Cœnobitis videtur, sed suave omnino esse, onusque ejus leve. Etsi enim vestitus abjectior, lectus durior, somnus brevior, habitatio angustior, victus vilior, mortificatio frequentior religiosis sit; plus tamen in his afflictionum generibus voluptatis & gaudii hauriunt, quàm mun-

mundani homines in mediis etiam deliciarum affluentis constituti. Hinc Sanctus Bernardus Serm. 1. de dedicat. templi ait: *Vident seculares cruces nostras, sed non unctionem. Aspiciunt, inquam, externi habitus vigorem, nudos pedes, pallidos vultus; sed non vident internam unctionem. Cum è contra in illis videre sit unctionem, externas delicias, delicatos cibos, mollem lectum, pretiosa vestimenta; sed non vident punctiorem, curas, solitudines, anxietates animi, horrorem mortis; & alia. Unde idem Mellissus Abbas Religiosos suos alloquens ait: Vos qui experti estis, & scitis, quia verè crux nostra muncta est, & per gratiam Spiritus adjuvantis suavis & delectabilis est poenitentia nostra, & ut ita dicam, amaritudo nostra dulcissima. Quod enim mundanis amarum apparet & insipidum, id bonis Religiosis per DEI gratiam comprimis dulce & sapidum videtur.*

22. Perapè huc quadrat historia, quam Hieronymus Platus de Statu Relig. lib. 3. cap. 16. recenset: Rabaudus Vir Princeps in Gallia, illustri miraculo ad Sacram Cisterciensis Ordinis Familiam vocatus, cum religiosæ vitæ asperitatem graviter ferre coepisset, utpote in seculo deliciis assuetus, Abbas, qui tunc erat, ei separatos cibos paulò meliores præberi iussit. Itaque accidit, ut quodam die, dum Fratres reliqui in mensa arido scilicet pane, & fabis vescerentur, videre sibi visus sit duos Senes, alterum calvum, cui binæ claves in collo pendebant: Alterum habitu Monachum, qui crystallinam pixidem in manu gestabat. Hi duo in toto coenaculo circumeuntes unicuique Monacho, nescio quid edulii ex vase

illo impertiebant, Rabaudum solum ita prætereuntes, ut etiam seверо iratòque vultu eum intuerentur. Porro Rabaudus ex ejus, qui proximè affidebat, portiuncula aliquid accepit, simul id gustavit, visa est illi ejus suavitas omnium ciborum suavitatem, quos unquam comedisset, longè antecellere. Quæ species cum teritiò ei objecta esset, Abbatem accessit, eique totius visionis seriem explicuit, à quo ille intellexit, alterum horum Senum esse S. Petrum Apostolum, in cujus tutela erat Monasterium: alterum verò Honoratum Cœnobii Fundatorem. Hinc etiam Abbas subjunxit causam, cur illi communis illa esca negaretur, eam esse, quòd communem aliorum severitatem non sequeretur. Quo audito Rabaudus animum confirmavit ad omnem ejus vitæ disciplinam perferendam, multòque eam faciliorem & suaviorem reperit, quàm antea putasset, ac paulò pòst eosdem Sanctos vidit, qui sibi quoque sicut & aliis de illo tam suavi cibo tribuerent, quo incredibiliter ad omnem laborem roboratus, & animatus est. Ne ergo & tu, mi optime Frater, in tua vocatione deficias, sed indies magis magisque ad Dominicam Crucem, cum interno animi gaudio bajulandam animeris, & conforteris, quæ hucusque diximus, pro viribus observes oportet. Ne autem aliquando poenitudo de emissâ Professione te transversum agat, reque ad monasticos labores ferendos segnem ac impatientem reddat, quæ sequuntur,

sæpius animo revolvere ne negligas vel contemnas.

PARS TERTIA.

23. **E**xperientia docet quotidiana, multos quidem ad religiosæ vitæ statum, suæ ut consulerent animæ salutis, confluere, sed post elapsa aliquot annorum spatia deficere, Christi & Sanctorum vestigia deserere, sequæ in vitiorum voraginem præcipites dare, non obstante, quod tot quotidie audiant pias & sanctas exhortationes, & spirituales lectiones, frequentent sæpissimè poenitentiam, & Sacræ Communionis Sacramenta, quæ omnia non ad deflectionem, sed ad sanctificationem Religiosis hominibus serviunt, vel servire deberent. Itaque quod Religiosorum multi ita miserè deficiant, & ex saluberrimis SS. Sacramentorum medicinis venenum sugant, causas in præsentem examinabimus, ut his cognititis, in tempore opportuno quilibet sibi invigilet, ne sensim sine sensu à salutis semita defleat, ac vitiorum devium sequens, orco & diabolo in prædam cedat. Prima est, quod non pauci suam vocationem minimi æstiment, neque eam à Deo, sed à diabolo suggestam esse credant. Horum autem error ex eo facile refellitur, quod, si non omnes, plerique saltem ac ferme omnes, ex bono & sancto fine permoti, Religionem intrarint, v. g. ut fugiant peccata, ac salutis pericula, quæ in sæculari statu majora & periculosiora sunt: aut ut satisfaciant pro peccatis suis in sæculo commissis; aut ut Christum perfectius imitentur: Quia

enim hujusmodi fines & intentiones sunt supernaturales, à dæmone oriri non possunt. Nec dici potest, quod vocatio multorum non sit à Deo, cum frequenter per exitum Religionis dissolvatur, sive quod in ea multi perversè vivant. Dicit enim Sanctus Thomas 2. 2. quæst. 18. articulo 10. ad 1. Non omne quod à Deo est, incorruptibile est. Aliquin creature corruptibiles non essent ex Deo, ut Manichei dicunt. Neque etiam aliqui, qui habent à Deo gratiam, possent illam amittere: quod etiam est hæreticum.

Nam multis à Deo datur gratia vocationis, quibus tamen in ea perseverandi, vel sanctè vivendi donum non datur. Hoc exemplis dilucidat idem Doctor Angelicus, Opusculo 17. cap. 10. inquit: Si diabolus peccavit, opus DEI non fuit? Si Judas à Choro Apostolorum decidit, ejus electio à DEO non fuit? Si Simon Magus post Baptismum in hæresim decidit, à DEO non fuit quod eum Philippus baptizavit? Quamvis ergo aliqui, à Religione apostatantes, deteriores fiant, per hoc non rectè inferatur, eorum vocationem à DEO non duxisse originem. Rectè proinde ac lepide quidam auriga lepidus Candidatam quampiam Monialium ad Monasterium deducens, rogavit, ne unquam sui oblivisceretur nominis, Joannem se nominari discitans, non diabolum; innuere volens, ne unquam diceret, neque cogitaret, quod à diabolo ad Cœnobium fuerit ducta. Porro hujusmodi error provenit ab

ab ingratitudine multorum Religiosorum, prout supra numero 13. diximus. Vis ergo, mi Frater, in religione tua non deficere, sed potius proficere? Pro vocatione tua ad Statum Religiosum grates identidem Deo referre studeas oportet.

24. Altera ratio, quod multi in Monasteriis deficiunt, est pravum aliquorum exemplum, quo multi scandalum sumunt, dolentes, se hanc aut illam Religionem, hoc sive illud Monasterium intrasse; unde quandoque dicere solent: Tantam concepimus opinionem de statu religioso, de hac Religione, de isto Cœnobio &c. Sed deceptus sum, omnia alia experior: Putabam, fore in Religione, quam intravi, meros terrestres Angelos, sed video homines mundanis & secularibus multò deteriores; satius mihi fuisset, privatum vivere in sæculo, quam inter tot discipulos in Cœnobio. In medio indisciplinatorum habito, quibus, si perfectius vivere voluero, risui sum & opprobrio, fin me illis accommodare & cum lupis ululare, damnatio mihi imminet sempiterna. Et quod deterius est, ipsimet Superiores, qui eos increpare, corrigere & castigare deberent ex officio, eorum sovent & tuentur partes; ego verò quid faciam, plane ignoreo. Hoc modo qui secum ratiocinantur, suam Religionem æstimare, & in spiritu proficere non possunt, quia in omnibus grande cadium ad spiritualia exercitia persentiunt, animique mœrore confecti deficiunt. Ad hanc igitur mentis caliginem ab animo dispellendam remedia adhibere oportet, cuiusmodi sunt, quæ di-

ximus serm. 28. numero 17. Item ibidem numero 53. Item serm. 12. numero 15. Quæ si bene considerentur, animi robur & solamen afferent Religioso dolenti, quod in tali loco religiosam vestem assumpserit, ubi plures scandalosi quàm bene morati reperiuntur.

25. Ad hæc perpende, mi Religiose lector, nihil esse novi, malos & perversos degere in Religiosorum Claustris, id enim omnes pii ac perfecti Religiosi in sæculis præteritis viderunt, & experti sunt. In Revelationibus *Sanctæ Birgittæ* libro septimo capite vigesimo legimus testimonium Christi Domini, quod nimirum plures reperiantur in Ordine Seraphici Patris, Sancti Francisci Regulæ pravificatores, quàm ejusdem observatores. Similiter de Religiosis præstantissimi Ordinis Sancti Dominici testatur Beata Virgo MARIA (quemadmodum videre est in citatis *Sanctæ Birgittæ* Revelationibus Libro tertio, capite decimo septimo & decimo octavo) quod plures sequantur diabolum, mundi voluptates offerentem, quàm Sanctum Dominicum, vitam æternam suis promittentem. Omitto Sanctum Benedictum, Sanctum Guilelmum, Sanctum Romualdum, Beatum Joannem à Cruce, aliosque plurimos Viros Sanctissimos, qui gravissimas injurias & persecutiones à suis Religiosis verè irreligiosis sunt passi, uti eorum vitas lectitanti patebit. Id similiter expertus est Sanctissimus & gravissimus Ecclesiæ Doctor, Divus Pater Augustinus, alias non scriberet quæ in Psalmum nonagesimum nonum scripsit, dicens: Scitote, omnem pro-

M 3 sessionem

professionem habere fictos, non dixi, omnem hominem esse fictum, sed omnem ordinem & professionem habere fictas personas. Tam sunt enim Monachi falsi, quam & Clerici falsi, & fideles falsi &c. Et Epistolâ centesimâ triglesimâ septimâ ad Popul. Hippon. ait: Simpliciter fateor coram Domino DEO nostro, qui testis est super animam meam, ex quo DEO servire ceppi, quomodo difficile sum expertus meliores, quam qui in Monasteriis profecerunt; ita non sum expertus peiores, quam qui in Monasteriis ceciderunt; ita ut hinc arbirer in Apocalypsi scriptum: Iustus iustior fiat, & sordidus sordescat adhuc.

26. Denique, quod diximus de viris Religiosis, similiter intelligendum est de Sacris Monialibus, inter quas multæ pariter sunt vitiosæ; liquet id ex Revelatione Beato Henrico Susoni factâ, prout habetur in libello de novem rupibus capite undecimo, ubi inter alia Christus huic Viro Sancto ait: Crede mihi, paucæ sunt in Virginum Clausuris, quæ (si modo attendere vellent) non facile reperirent, se constrictas esse pluribus vitiis & excessibus, quibus DEUM graviter offendunt, ac exinde in magna proruere solent peccata, ut in salutis periculo versentur misellæ. Idipsum probè etiam experta est Seraphica Mater Sancta Theresia, quæ capite septimo vitæ suæ scribit, quod in nonnullis Monasteriis tam Monialium, quam virorum, duæ sint viæ, una virtutis & Religionis, altera irreligiositatis. Testatur verò, quod via vitiorum magis teratur, & insistatur, quia magis ad hominem est, hinc etiam præ alia placet, & chara est.

At verò religiositatis via tam parum frequentatur, ut Monachus vel Monialis vocationem suam sincerè verèque sequi incipere volentes, magis confratres, & conforores suas, quam omnes spiritus infernales, timere debeant. Hæc & alia plura loco citato Sancta Theresia. Ex quibus apertè colligitur, nullam esse tam sanctam Congregationem, quæ non suos habet scelerosos, scandalosos, omnique impietate coopertos, cum & ipsum Collegium Apostolicum, à Christo erectum & fundatum perfidum & furem Judam habuerit. Unde si ideo contritari te oporteret, quod inter malos degas, nullus sanè inter Claustrales in spirituali læticia vivere potuisset, vel modò posset, quod apertè falsum, & quotidianæ experientiae contrarium: Multi enim, non obstante vitâ malorum, vixerunt, & etiamnum vivunt in quodam interno spiritus gaudio, DEO identidem gratias agentes pro sua ad Religiosum Statum vocatione; hos ergo & tu æmulari stude, & crux tua alleviabitur, & dabitur tibi à DEO Oleum gaudii pro luctu, & pallium laudis pro spiritu mororis. Isaia 61. 3. Cantabisque cum Regio Psalmographo: Ecce, quam bonum, & quam jucundum, habitare fratres in unum. Vis nosse, quid rei sit, habitare fratres in unum? Dicam: nimirum, ut fratres boni, iusti, & perfecti non solum patienter sufferant fratres dyabólicos, irreligiosos, scandalosos, iniquos ac impios; sed & ut pro eorum salute ardentibus ad DEUM preces effundant, & veluti membra

sana

sana pro infirmis sollicitentur, ne pereant, sed sanentur, & salutem consequantur. Hoc ergo est vivere fratres in unum; nimirum, ut unus alterius sublevet infirmitatem, & lapsum erigere conetur, denique omnes sua invicem sufferant onera cum patientia, mansuetudine, & charitate, secundum illud *Apostoli Galat. 6.* *Alter alterius onera portate, rationemque addit dicens: Et sic adimplebitis Legem Christi, id est charitatem.* Veruntamen, dic fides, quomodo possent perfecti Religiosi aliorum portare onera, & sic portando charitatis legem implere, si non forent aliqui fratres inter eos scandalosi & onerosi? Ex quo facile apparet ratio, cur DEUS impios inter iustos, malos inter bonos morari sinat, videlicet, ut ad religiosæ perfectionis culmen promoveri possint, eorumque virtus illustrior & eminentior appareat, illudque *Cantic. 2.* illis attribui queat: *Sicut Lilium inter spinas, sic amica mea inter filias.* Sicut enim Lilii candor inter spinarum horrores gratior apparet, & efflorescit: Sic Viri Religiosi inter iniquos confodales suos in virtutibus plus proficiunt, magisque resplendent, & efflorescunt gratiâ & gloria.

27. Enim verò, quod omnes vocationis tuæ expleas partes, ab invidia etiam tibi magnoperè cavendum incumbit; ne videlicet aliis ordinibus invidas, quos majori in pretio haberi, magisque efflorescere cernis. Nam non omnes una incedere via possumus, non omnes possumus esse in uno ac eodem Ordine,

sed (ut ait *Magnus Augustinus*) *Unus sic, alter sic ibat: Unus per hanc, alius per aliam vocationem ad DEUM tendit; multis namque ac variis viis ad caelestem Patriam pervenitur. Nullus proinde, in quocunque Monasterio, vel Religione à DEO vocatus, degit, vocationem suam parvi pendat, sed semper tanquam magnum beneficium, paucis concessum, æstimet, illud Divi Pauli (1. Corinth. 1. 9.) præ oculis habens: Fidelis DEUS, per quem vocati estis in Societatem Filii ejus JESU CHRISTI.* Ubi advertendum, licet omnes fideles Christiani sint de Societate Christi; tamen alii aliis magis sunt de hac societate; scilicet, quia magis Christi vitam & gratiam participant: ut qui non tantum præcepta, sed & consilia Christi sequuntur, quales sunt maxime homines Religiosi. Et his præcipue *Paulus* attestatur, DEUM esse fidelem, qui eos vocavit de sæculo ad Societatem Filii ejus JESU, id est, ad Statum Claustralem. Et notandum, DEUM fidelem esse non solum illis, quos vocavit ad religiones illas, quæ instar Palmæ florescunt, & videntur, sed etiam fidelis est illis, quos vocavit ad religiones, quæ deflorescere videntur sicut virgultum. Et hoc idem *Tarsensis Præco 1. Thessal. 5. 24.* confirmat dicens: *Fidelis est, qui vocavit vos.* Quasi dicat: Cum DEUS vocaverit vos ad certum quendam statum, scitote eum esse fidelem, nec vos decipere, nec errare posse. Nam, ut ait *Evangelista Joannes capite secundo versu vigesimo secundo: Ipse sciebat, quid esset in homine: Mul-*

ed melius novit, quæ vocatio, qui status seu Religio salutis nostræ expediat, quàm nos. Proinde ad id unicū connitendum, ut perpetim in agendis DEO gratis pro vocatione sua Religiosus quilibet maneat, & persistat.

28. Verū enim verò, quod magis ac magis Religiosorum quilibet suam vocationem suspiciat, eamque ut eximium DEI favorem & beneficium, recognoscat & diligat, scire debet, quod Religionum & Ordinum varietas ad majorem Ecclesiæ tum decorem, tum fortitudinem, tum unionem inducta sit: Sicut enim castra, in suas Legiones distributa sunt magis decora, fortia, & unita: Si enim hac distributione carerent, magna in eis esset confusio. Sic Religiosi variorum Ordinum uniti sunt, non tantum sub uno Capite, Summo Pontifice in una Ecclesia, sed etiam in eo, quod non in statu Laico, vel Ecclesiastico; sed in Religione omnes simul versantur. Religionem enim in Ecclesia unam quasi Legionem, eamque fortissimam constituunt. Sicut ergo unius corporis membra inter se unita sunt, & sicut unus Legionis milites magis inter se, quàm cum aliis uniti sunt: ita prorsus Religiosi, qui ad apicem perfectionis contendunt, & arctiori nexu Religionis & voti DEO devincti sunt, arctius quoque sibi invicem adstringuntur.

29. Si quis ergo est inter eos, qui alteri Ordini detrahit, invidet, impedit, hujus vana est religio; hic non Religiosus, imò non Christianus, sed profanus est, nec Spiritu Dei, sed dæmonis agitur. Labet percipere, quod Antonius

Senensis in Chronico Prædicatorum publicis monumentis testatum reliquit. Anno Domini 1265. electus fuit summus Pontifex Clemens IV. qui, cum à quodam viro insigni rogaretur, ut per litteras veller significare, quem potius Ordinem ingrederetur, an Fratrum Prædicatorum, aut Minorum, quia mundum relinquere decreverat, & ad aliquem horum transire. Cui inter alia respondit Pontifex: Sive hunc, sive illum elegeris, arctam viam ingrediëris, & per portam intrabis angustam, ad terram mellisuiam & præ cæteris speciosam; Unde apud te pondera, quis magis animo placeat, & quem speres melius portaturum, & sic uni conversationi adhæreas, ut amore ab altero non discedas: Frater enim Prædicator est reprobis, qui Minores non diligit: execrabilis est Frater Minor, qui vel odit Prædicatorum Ordinem, vel contemnit.

30. Verus itaque Religiosus cum S. Bernardo dicit: *Unum Ordinem opere teneo, ceteros charitate.* Augustinianus sum Ordine, sed charitate Franciscanus, Dominicanus, Benedictinus &c. Itaque omnium Ordinum & Religiosorum Religiosus sum, unius opere, reliquorum charitate, quare omnium Ordinum bonis lætor, omnium prospero successu gaudeo; nulli invideo: omnes enim mei sunt, & ego omnium. *Nunquid divisus est Christus in diversis Religiosorum Ordinibus?* absit. Idem enim Christus omnium Religionum est Institutor, Auctor, & Rector, idque ad majorem inter se unionem. Quod ergo causa esse debet majoris unionis, non sit causa turpissimæ, Deoque exosæ divisionis, ne audiamus illud: 1. Cor. 3. *Cum sit inter vos Zelus*

zelus
illud
bonus
aliis
dium
ritum
vis in
perar
gaude
masq
sed D
eujus
ata r
anim
bono
Relig
cund
riceps
portu
tract
modi
& tu
& m
giolu
Legio
Ordi

D

I

Relig
parti

zelus & contentio, nonne carnales estis? & illud: An oculus tuus nequam est, quia ego bonus sum? Si Deo placuit Ordines alios aliis addere; novos veteribus in subsidium mittere, novam eis gratiam & Spiritum dare, quis Deum carpat? quis novis invidet? quis Ecclesiam talibus operariis defraudet? Esto palmam ferant, gaudebo, Deum per eos honorari, animasque plures salvari; non enim meam, sed Dei gloriam quaero. Hoc modo, si cujuscunque demum Religiosi comparsata mens fuerit, invidiamque omnem animo excluserit, hic profecto omnium bonorum operum, quæ ab aliis in aliis Religionibus fiunt, particeps erit, secundum illud Psalmistæ: Psal. 118. Particeps sum ego omnium timentium te. Opportunè Doctorum Phœbus Augustinus tract. in Joan. breviter quidem, sed admodum nervosè scribit: Tolle invidiam, & tuum est quod habeo: tollam invidiam, & meum est quod habes. Sic agens Religiosus, nedum pro genuino à sancto suo Legislatore reputabitur filio, sed & alii Ordinum Fundatores eundem velut di-

lectum suum agnoscent filium. Si quis hac de re dubitaverit, inspiciat vitam Venerabilis Joanna Maria Bonhomin, magnæ Dei Servæ ex Ordine S. Benedicti, & ibi reperiet, quodd, postquam hæc devotissima Virgo magnâ fereretur devotione erga S. Cajetanum, ejusdemque Ordinem, precèsque ad Deum pro illius incremento effunderet, S. Cajetanus eidem apparuerit, & inter alia dixerit: Perquam acceptum est mihi, quod oratione tuâ, pro religione mea sis sollicita; proinde volo, ut tu & illius membrum, & filia mea sis, pro qualitate recipio, semperque tibi optulabor tanquam fidelissimus tuus Pater & Advocatus. Ecce, mi frater, quid prosit, habere & fovere charitatem ad alias etiam Religiones. Fac ergo tu similiter, & experieris, quàm suave sit jugum religionis tuæ, quod plures ex tuis confratribus (qui hanc agendi rationem nesciunt, aut contemnunt) intolerabile reputant. Hæc de Statu Religiosorum tractasse sufficiat. Modò, quid ulterius Religiosis hominibus sit agendum, videamus. Sit ergo

SERMO XLII. DE MUNDI CONTEMPTU.

Nolite diligere Mundum, neque ea, quæ in Mundo sunt. 1. Joan. 2. 15.

P A R S P R I M A.

PErtextâ de Statu Religioso dissertatione, perspectisque generaliter, ac summatim iis, quæ Religiosus efficere debet; ulterius ut ad particularia propius accedamus, inda-

Gramm. Relig. Pars II.

gare oportet, quodnam potissimum sit munus, cui Religiosus apprimè incumbere obligatur, & continuò obviabit nobis mundi contemptus. Loquimur autem hic non de externo mundi con-

N

temptu

temptu (cùm taliter per religionis ingressum jam eum contempserimus, & reliquerimus) sed de interno, qui contemptus diviniore est, consistitque in perfecta & omnimoda abdicatione facultatum temporalium quoad affectum. Sicut enim nihil impedit secularis habitus, quo minus sub eo animus religiosus tegi possit, ita parum confert ad perfectionem habitus religiosus. Quamobrem Religioso sufficere nequaquam debet, deseruisse mundi amictum, & induisse monasticam togam: sed non legni contentione eum quoque allaborare necessum est, ut eum vestitu seculari deserat etiam omnem affectionem, cupiditatemque rerum fluxarum, quibus sese oblectare amat mandus, sequaturque nudum JESUM, qui inter alias etiam hanc ob causam nudus in Crucem agi voluit, quod scilicet nos suo exemplo ad mundi contemptum inflammaret, & provocaret. Audiamus S. Bernardum ser. ad pass. in Synodo: *Nonne Dei filius, inquit, de calo descendit ad terras, ut predicatione & conversatione sua persuaderet hominibus contemptum mundi?* S. P. Augustinus à Carthusiano citatus, pariter ita scribit: *Bona terrena contempsit Christus, ut contemnenda omnia terrena monstraret.* Apud Dion. Carthuf. in Specul. amat. Mundi.

2. Quemadmodum verò amatores mundi ad tria potissimum affectanda anhelant: nam teste S. Joanne, 1. Joan. 2. 16. *Omne quod in mundo est, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & superbia vitæ:* Per concupiscentiam carnis, intelliguntur carnales voluptates & delitiæ; per concupiscentiam oculorum, opes & divitiæ; & per superbiam vitæ, honores & dignitates; sic qui inter Christi discipulos & sequa-

ces adnumerari discipit, ab his tribus, velut insatiabilibus belluis, quæ totum devastant & depopulantur mundum, longè profugiat, oportet. Efficacissimum verò ad mundi despectum, contemptumque, motivum nobis subministrat S. Jacobus Apostolus, qui cùm ipsemet à primis unguiculis implacabilem eum mundo inimicitiam gessisset, nos quoque, ut sanctis hujusmodi vestigiis insistamus, invitat, dum ait: *Jac. 4. 4. Nescitis, quia amicitia hujus mundi inimica est Dei? Quicumque voluerit amicus esse saeculi hujus, inimicus Dei constituitur.* Cui saluari & Apostolico monito quàm promptas aures præbere teneamur, nos docet Dionysius Carthusianus de arct. via salut. art. 8. dum hanc illimitatam pronuntiat sententiam: *Si omnis, qui diligit mundum, Dei inimicus efficitur, videtur, quod mundi contemptus sit de necessitate salutis.* Cui facile nemo non subscripserit documento, si in animum suum induxerit, qualiter inimicus infernalis nullam potentiorē habeat machinam, quā nos atterat, inque æternæ perditionis barathrum præcipitet, quàm si corda, animasque nostras bonorum terrenorum affectu & adhæsiōe coinquinare valeat.

3. Quamobrem ut præmaturè salutis nostræ prospiciamus, motiva, quæ ad mundum contemnendum nos excitare valent, benè consideremus, necessum est. Horum primum est, quod nobis occinit Sapiens, Eccle. 1. dicens: *Vanitas vanitatum, & omnia vanitas.* Seriam hæc Ecclesiastis protestatio meretur considerationem; siquidem is Rex Salomon fuit, cui mundus adeò fuit prosper & propitius, ut nullus in omnibus retrò sæculis pari cum illo felicitate, bonorumque abundantia fuerit perfruitus, qui

DE MUNDI CONTEMPTU.

qui proinde de semetipso testatur in-
 quiens : *Omnia quæ desideraverunt oculi
 mei, non negavi eis, nec prohibui cor meum,
 quin omni voluptate frueretur.* De hoc fe-
 licissimo Rege doctissimus Salmeron ita
 discurret ; Si hæc verba essent ab aliquo
 paupere & egente profecta, & qui non
 habuisset divitias, negligi poterant ; at
 verò dixit ditissimus Rex Israël, ejus
 tempore præ copia auri non erat in præ-
 tio argentum. Si rursus dicta fuissent
 ab aliquo idiota & rerum ignaro, con-
 temni potuissent ; dicta sunt à sapientissi-
 mo Salomone, qui sapientiâ omnes an-
 te se Reges & posteriores superavit. Ad
 hæc si aliquis delictiarum carnis expers
 illa protulisset, cogitari posset, illum in-
 sapienter locutum fuisse, sed dixit *Salom-
 on*, qui septingentas Reginas habuit,
 & trecentas concubinas. Si denique ali-
 quis de media plebe depromptus & pri-
 vatus dixisset, posset meritiò haberi
 suspecta. Dixit hæc Salomon Rex po-
 tentissimus, gloriâ insignis, & per uni-
 versum orbem celebris, ad quem om-
 nes sui sæculi Principes & Reges munera
 mittebant, nuntios destinabant, & æni-
 gmata solvenda ob ejus insignem sapi-
 entiam proponebant. Ad quem Regina
 Saba à sinibus terræ spectandum & au-
 diendum profecta est cum magno comi-
 tatu, & camelis portantibus aurum
 infinitum nimis, & gemmas pretiosas.
 Construxit templum amplissimum toto
 orbe celebratum, ædificavit domos,
 hortos, pomaria, & omnium delictiarum
 paradisos. Hic tamen talis ac tantus, ac
 tantâ sapientiâ præditus, qui mundi
 medullam degustarat, ausus est cum tan-
 ta asseveratione pronuntiare : *Vanitas
 vanitatum, & omnia vanitas.* Ita Salmeron
 tom. 8. tract. 33.

4. Ex quibus præmissis indubitata

deduci potest hæc consequentia ; quod
 scilicet *Salomon* perfectissimè sciverit
 esse verissima, quæ de mundo dixerat.
 scilicet, quòd omnia, quæ in eo sunt
 sint *vanitas vanitatum, & omnia vanitas
 & nihil permanere sub sole.* Huic veritatì
 concinit veridicus dilecti Christi disci-
 puli calamus : 1. Joan. 2. *Transit, excla-*
mat, mundus & concupiscentia ejus. Et S.
 Paulus 2. Corinth. 7. id ipsum suo confir-
 mans calculo, dicit : *Præterit figura hu-*
jus mundi. Ac si aperte diceret (ut S. *An-*
selmus interpretatur) *Nolite constante*
mundum diligere, quando ipse non po-
test, quem diligitis, stare. *Dionysius Car-*
thusian. de via salut. art. 23. hanc quoque
 bonorum temporalium velocem volu-
 ptatem considerans, ait : *In hoc innotet*
scit vanitas mundi, quod prosperitas & la-
titia ejus cum ingenti aviditate expectatur.
& cum venerit, teneri non potest, sed tran-
seunt omnia, & evolant. Quàm porro ve-
 lociter mundus transeat, explicat id
 Psalmista Psal. 36. dicens : *Vidi impium*
superexaltatum & elevatum sicut cedros
Libani, & transivi, & ecce non erat : id est
(ut Bellarminus notat) Transiens vidi
hominem illum elevatum, & radicatum
ut cedros Libani, & vix illum transivi,
& ecce respicio post me, & evanuerat,
quæsi ubi fuisset, & an vestigia rema-
nerent tantæ magnitudinis, & non est
inventus locus ejus, quasi unquam ibi
fuisset. Ubi sunt, quærit Propheta Baruch
c. 3. Principes gentium, & qui dominan-
tur super bestias, quæ sunt super terram?
qui in avibus cali ludunt, qui argentum the-
saurizant, & aurum, in quo confidunt ho-
mines? Exterminati sunt, id est, extra
terminos mundi missi sunt per mortem,
& ad inferos descenderunt, & alii in loco
eorum surrexerunt. Ubi est potentia, &
dominium Assueri, qui regnavit super

centum & viginti septem Provincias? Ubi divitiarum Cræsi, vel Salomonis? Ubi fortitudo Herculis vel Hæctoris? Ubi pulchritudo Helenæ, vel Absalonis? Ubi lasciviarum Cleopatrarum, vel Amnon? ubi gloria & magnificentia Julii Cæsaris, vel Augusti? Ubi eloquentia Demosthenis, vel Titi Livii, Tullii, Maronis? *Exterminati sunt, & ad inferos descenderunt, omnia hic relinquentes, & nihil secum nisi culpam cum poena portantes.* Hinc patheticè Dionysius Carth. hanc nobis proponit considerationem: *Si haberes sapientiam Salomonis, pulchritudinem Absalonis, fortitudinem Samsonis, divitias Cræsi, potestatem Domitiani, quid hac proderunt tibi, cum statim caro dabitur vermicibus, & anima demonibus?*

5. Denique S. Gregorius mundi brevissimam prosperitatem & gloriam considerans, hanc assimulat stipulam, fumo, nebulae, rori, spumæ, quæ omnia citissime disparent, & per hoc pro nihilo reputantur. Quare Isaias dicit: *Omnis caro fenum, & omnis ejus gloria tanquam flos agri.* Cum ergo ita sit, quod nimirum mundus transeat, & concupiscentia ejus, quid ergo volumus, amare temporalia, & transire cum tempore? an Christum amare, & in æternum vivere? Unde perfecti viri indefinenter brevitatem præsentis vitæ respiciunt, & tantò sollicitius ad venturam se præparant, & tantò circumspiciunt in præsentibus ambulant, quantò & vana esse atque inania transitoria pensant. Ferunt tali cautela uti vulpeculam, (Holcot. lect. 16. in librum Sapient.) cum glaciem est transitura. Solerti auditu aurem ad glaciem applicat, & crassitu linem ejus conjecturâ perpendit, nullòquæ modo confidit in ea, si aquam subitus fluentem audiat & currentem;

sed pede suspensò recedit, timens nimis tenuem esse, quam ut portare valeat, ac sustinere. Simili nos quoque oportet uti cautela. Mundi gloria est pulchra quædam splendensque glacies, quia delectabile apparet abundare divitiis, honorari ab hominibus, delitiri in voluptatibus, vestiri delicate, & splendide epulari. Sed cavendum est, quia gloria hæc fragilis est, quia glacies est. Propter quod sapienter monet Jacobus in suo Cantico de mundi contemptu.

*Plus crede litteris scriptis in glacie
Quàm mundi fragilis vana fallacia.*

Huic glaciei aurem considerationis appone; quid audies? Fluxum utique & transitum temporalium: *Mundus transit & concupiscentia ejus.* Audies, modò transit unus Rex in mortem, modò unus Comes, modò Episcopus, modò dives, modò sapiens, &c. Transit temporalium rerum fluvius; non igitur illi confidas, quamvis de foris appareat firmus & splendens ad instar Crytalli, sed verè glacies est fragilis, non habens ab intus aliquid quàm vanitatem.

6. O igitur instabilem & vanam mundi prosperitatem! sed longè adhuc miserabiliores sunt, qui mundum amant & sequuntur. Percipiamus, quidnam de his mundi sectatoribus pronuntiet Deus per Moysen, Deut. 32. 29. sic loquens: *Gens absque consilio est & sine prudentia. Utinam saperent & intelligerent, ac novissima providerent!* Quæ posteriora verba sequenti commentario illustrat Doctor Seraphicus, dicens: *Utinam saperent damnatorum multitudinem, salvandorum paucitatem, & rerum temporalium vanitatem. Intelligerent peccatorum multitudinem, bonorum omissionem, & temporis amissionem.* *Pro-*

viderent

*videre
judic
omni
videt
dum
trah
geren
Ac p
cont
sed &
Divus
pite
Nolite
cum
nolite
dum,
christu
tanqu*

7. *mund
oport
fissim
mus:
nis hæ
minus
Palma
palma
tiones
nomin
Jerusa
to dei
cisse
cem.
incon
mund
ferm.
beat
videa
non fe*

viderent mortis periculum, extremum iudicium, & æternum supplicium. Hæc omnia si scirent, intelligerent, ac providerent, non pergerent diligere mundum, neque ea, quæ in ipso sunt; sed retrahentes pedem ab ea fragili glacie, figerent illum in fundo stabili pœnitentiæ. Ac proinde magno spiritu ad mundi contemptum, non Religiosos duntaxat, sed & cunctos Christi fideles cohortatur *Divus Joannes* in prima sua epistola, capite secundo sic omnibus inclamans: *Nolite diligere mundum*, ubi *D. Thomas* cum *Glossa* ait: *Vobis omnibus scribo hæc: nolite diligere amorem concupiscentiæ mundi, id est, abundantiam mundi, & pulchritudinem ejus.* Vel, nolite diligere tanquam patriam, & habitationem ve-

stram, affectu ei inhærendo, perinde ac stulti quidam viatores, qui itineris amœnitate ita delectantur; ut perversa suavitatem implicari alienentur à patria. Subdit *Joannes*: *Neque ea quæ in mundo sunt, res temporales & caducas, quas mundus continet, & homines mundani in amore & admiratione habent, ut opes, honores, & carnis voluptates: Quibus* (ut ait *S. P. Augustinus* lib. 1. cap. 4 de *Doctrina Christiana*) *tanquam terrestribus vel marinis vehiculis nos uti oportet, ut perveniamus ad patriam: Non autem amore iis inhæreere sine relatione ad Creatorem; sic enim diligere, non est uti hoc mundo, quod licitum est, sed frui illo, quod est illicitum.* Vide dicta *serm. 5. num. 12.*

P A R S S E C U N D A.

7. Aliud motivum, cur nimirum iuxta *Divi Joannis* monitum mundum odisse, & vilipendere nos oporteat, est, quod sit falsissimus, dolosissimus, & nullâ non amaritie refertissimus: nam mare profectò salum est omnis hæc mundi prosperitas. *Christus Dominus*, mundi Salvator in *Dominica Palmarum* cum triumpho, cum ramis palmarum & olivarum, inter acclamationes: *O Sanna Benedictus qui venit in nomine Domini*, inductus fuit à populo in *Jerusalem*, quasi Rex & Messias: at quinto dein die ab eodem vociferante, *Crucifige, crucifige*, postulatus fuit ad *Crucem*. Quis ergo hic non videt, quàm inconstans, quàm fallax & perversus sit mundus? Quis ergo (petit *S. Bernardus* *serm. 1. in Dom. Palm.*) sperare jam debeat in incerto gloriæ temporalis, cum videat in ipso quoque, qui peccatum non fecit, Creatore, tempore, post ex-

altationem tantam, tantam nihilominus humiliationem sequi? In eadem enim civitate, à plebe eadem, & eodem tempore, nunc quidem processionis gloriâ, & divinis est laudibus honoratus, postmodum verò affectus contumeliis & tormento, & cum sceleratis reputatus.

8. Hanc porro mundi instabilitatem & fallaciam optimè expertus est *Bellisarius*: Hic enim tanquam *Generalis Justiniani Imperatoris Archistrategus* ex urbe *Roma* & universa *Italia* Gothos expulit, profligavit *Persas*, *Wandalos* devicit, *Siciliam*, Regnumque *Neapolitanum Imperio Romano* acquisivit, cum exercitu victorioso *Romam* ingressus, post recuperatum *Mediolanum*, & universam *Liguriam*, *Gothorum Regem* captivum fecit; unde Imperator in tanto eum pretio habuit, ut in monetis argenteis imaginem suam ex una, ex alia

verò parte Bellisarii effigiem imprimi fecerit cum hac subnexa Epigraphe: *Bellisarius decus Romanorum*. Sed ô dololum mundi applausum! ô fallaciam inauditam! Bellisarius namque, quamvis totius Romani Imperii solidissima columna & fulcrum esset, ex alto honorum gradumiserrimè dejectus est; cum enim æmuli ipsius eum apud Imperatorem perperam accusassent, quasi affectassent imperium, eodem Imperatore è dignitatis suæ sublimitate in profundissimum ignominie & miserie barathrum præcipitatus fuit, etenim eruti ei fuerunt oculi, atque eo usque paupertatis pervenit, ut mendicare cogeretur, dicendo: *Date obolum Bellisario*.

9. Cum ergo mundus sit tam infelix, suosque, ut spectavimus, indignissimè tractet, quis proin eum diligit? quis ei fidet, & quis deniq; in magno apud eundem haberi pretio ac numero cupiet? Ast ô cæcitatem, ô insensibilitatem, ac dementiam hominum mundanorum! quotidie à mundo illuduntur, & tamen mundum amare non desinunt, quibus S. Bernardinus hisce verbis occinit: *Ecce tot calamitatibus replevit Deus mundum: ecce amarus est mundus, & sic amatur: ecce sic ruinosus est, & habitatur; quid faceremus, si stabilis & dulcis esset? ô munde immunde, & tenebris plene, si transiens sic detines, quid faceres, si maneres? Si amarus sic decipis, quem non deciperes, si dulcis esset? In Pentapoli (quæ alias Regio adeo amœna fuit, ut sacra Scriptura illam Gen. 13. v. 10. velut paradysum quendam fuisse testetur) ut Solinus refert, pompa nascebantur exterius quidem ad oculum pulchra & benè colorata, nec non apparenter lapida. At verò eadem aperta cineribus plena reperiebantur. Hisce pomis meritò assimilare possumus fallacem mundum, quis enim nescit, quod*

hic per vanam & fucata[m] suam exterior[em] apparentiam rapiat, & decipiat humanas mentes, ut dignitates, imperia, delicias, voluptates, & thesauros ambiant, non intelligentes, quod in omnibus his merus sit pulvis & cinis. Nam ut Apostolus Rom. 8. ait: *Vanitati creatura subiecta est*, in omnibus namque creaturis nullam reperies aliam substantiam, quam vanitatem. *Nolite ergo diligere mundum &c.*

10. Uterius, mundi fallaciam Dalila meretrici æquiparare fas est, quod enim fecit Dalila Samsoni, hoc agere solet mundus cum suis vernis. Samson enim cum Dalilæ lenociniis irretitus, ei suam fortitudinem, in quonam consisteret, manifestasset, illa (quam Samson fidelem suam amasiam rebatur,) dum in ejus sinu ille dormiret, præcidit ei crines, & tradidit ipsum suis hostibus, qui eruerunt ei oculos, & vinctum miserunt in carcerem, eumque molere fecerunt. *Judic. 16.* Dalila hæc, mundus est, Samson ejus sectator, præcisio criminum innuit privationem gratiæ, & sic privatus traditur dæmonibus, à quibus expoliatur oculis, id est, visione beatificâ, & traditur ad carcerem infernalem, ubi ad molam eum statuunt, ad innumeras scilicet pœnas, ubi de cætero nec minimam quietis partem capere ei indulgebatur. *Nolite ergo diligere mundum, neque ea, quæ in eo sunt.*

11. S. Bernardus in quodam sermone ad nostrum sic loquitur propositum: *An tu forrè, quos in mundo florere conspicias, ab autore mundi diligere putas? Audi, quid super hac Scriptura loquatur: Omnis, qui voluerit esse amicus hujus mundi, inimicus Dei constituitur.* Enim verò, ut per quotidianam experientiam sæpe videmus,

vide
fortu
elect
nulu
vilip
nyfu
Mum
cescit
Deus
bis, q
lib. 8
Noli
homin
ipfi no
mirun
edend
quam
mari
fe mu
pitium
inde
stimo
const
natus
Incar
quod
dilige
12
magn
Joann
meret
stenda
gna, c
inebri
vino p
cunda
auro,
habens
Apoca
script
quide
lis liqu
Plenu

videmus, reprobi in hoc mundo bonis fortunæ magis abundant, quam iusti & electi, unde satis colligitur mundum in nullo habendum esse pretio; sed potius vilipendendum esse; nam ut bene Dionysius Carthus. de Mundi Contemptu ait: Mundanarum rerum contemptibilitas elucescit ex hoc, quod frequenter eas dat Deus abundantius hostibus suis, seu reprobis, quam electis. Hinc B. Petrus Damiani lib. 8. Epist. 6. sequens tradidit dogma: Noli itaque hujus vite felicitatem pravis hominibus invidere, sed condole: imo quia ipsi non dolent, potius ingemisce, quia nimirum velut bruta animalia ad macellum edendo properant. Et revera quis unquam in suaviore nectaris & ambrosiæ mari natavit, quam dives Epulo? Cui se mundus blandiorem magisque propitium exhibuit, quam ipsi? At verò inde quoque fit, quod de nullo per testimonium Scripturæ Sacræ certius constet, quod ad infernum sit condemnatus, quam de ipso; siquidem de eo Incarnata Sapiencia testatur, Luc. 16. 22. quod sepultus est in inferno. Nolite ergo diligere mundum &c.

12. Ulterius, quam fallax sit mundi magnificentia, ostensum fuit ab Angelo Joanni Apostolo in formosa quadam meretrice, dicente eodem Angelo: Ostendam tibi damnationem meretricis magnæ, cum qua fornicati sunt Reges terræ, & inebriati sunt, qui inhabitant terram, de vino prostitutionis ejus. Mulier erat circumdata purpura & coccino, & inaurata auro, & lapide pretioso, & margaritis, habens poculum aureum in manu sua. Apocal. 17. Ecce hic tibi eleganter descriptam mundi fallaciam! Poculum quidem aureum erat, & quis, aut qualis liquor erat intus? subdit sacer textus: Plenum abominatione & immunditiæ for-

nicationis ejus. Enim verò in dubium nequaquam revocari potest, quia mulier hæc mundum denotaverit, quia mulier hæc Babylonia erat: Et in fronte ejus nomen scriptum mysterium: Babylonia magna, Mater fornicationum & abominationum terræ. Audiamus S. Antonium Patavinum: Poculum, vel calix aureus in manu Babylonis, est mundi gloria foris aurea, sed intus omni spurcitiæ, & abominatione plena.

13. Appositè ad institutum nostrum deservit, quod memorat Discipulus in suo Promptuario Exempl. 68. Dicit in Austria Virum fuisse nobilem, mundi vanitatibus impensè deditum, qui dum nocte quadam solus ante arcem in hortum amœnum descendit animi relaxandi causâ, formina cultissima ei se obtulit, & accedere illum ad se propius jussit, se enim esse illam, quam tantopere depereat, unicæque ferat in oculis ac in pectore. Accedit, studiosè intuetur, & totus in ejus elegantia hæret. Cum satis pavisset oculos venustâ formâ, monet illa, ut jam à tergo contempletur, quam à fronte avidissimè aspexisset. Vertit illa tergum, iste oculos, & vidit eam fœdam, plenam vermicibus, putredine, & ossibus. Territus, querere institit, equaniam esset, quæ facie tam formosâ alliceret oculos ad spectandum, à tergo verò usque aded sordesceret, ut cadaveri similior esset, quam puellæ formosæ? subjunxit illa: Ego sum gloria mundi, & hi sunt fructus mei; & cum dicto evanuit in auras. Vir nobilis hic totus consternatus, mundoque valedicens, se Deo in sacra quadam Religiosorum familia totum dedicavit.

14. Bellissimè itaque hæc mulier phantastica typum mundi expresse, cu-

ius anterior pars, seu initium, pulchrâ & jucunda est, sed videamus ejus dorsum seu exitum; & videbimus eum esse plenum horroribus & doloribus. Hoc expresse de semetipso fatetur Salomôn, dum dixit: Eccli. 2. 10. *Omnia, quæ desideraverunt oculi mei, non negavi eis, nec prohibui cor meum, quin omni voluptate frueretur, & oblectaret se in his, quæ paraveram. Cumque me convertissem ad universa opera, quæ fecerant manus meæ, & ad labores, in quibus frustra sudaveram, vidi in omnibus vanitatem, & afflictionem animi, & nihil permanere sub sole.* Quam bene proin mundus in Sacra Scriptura vocitatur hypocrita, quia, cum foris mirum in modum speciosus credatur, intus tamen plenus est corruptione, vanitate & dolo. In bonis illis sensibilibus apparet bonus, cum reverâ plenus fuco sit & mendacio: similis proinde est scorpioni, quia in fine scorpionis instar lethalem aculeum infingere gestit. Unde eandem epigraphen, quam Ovidius lib. 3. Fast. scorpioni inscribit, scilicet, *Extremâ parte venenat*, mundo adscribere fas est, qui post melleam voluptatis spem, vanissimè ac falsissimè ingestam, demum omnem illam amaricare, ac toxico respargere solet.

15. Dum *Joab* (ut in Sacris Regum historiis lib. 2. c. 30. refertur) Amasam amicè salutavit, & manu dextrâ mentum ejus, quasi osculans eum, tenuit, sinistra gladium ejus lateri infixit & occidit. Haud aliter agere mundus amat cum suis vernis; dum enim oscula libat, dum blanditur, dum delicias offert, tunc simul occidit. Quod probè contemplans *S. Chrysostomus* sup. *Matth.* sic exclamat: *O quam miserrimus est mundus, & miseri, qui eum sequuntur!*

semper enim homines mundi opera excluderant à vita. Cui concinit *D. Bernardus* in hæc verba: *Dic mihi, ubi sunt amatores mundi, qui ante pauca tempora nobiscum erant? nihil ex eis remansit, nisi cineres & vermes.* Attendite diligenter, quid sunt, & quid fuerunt, homines fuerunt sicut tu, comederunt, & biberunt, riserunt, duxerunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descenderunt. Hic caro eorum vermibus, illic ignibus anima deputatur. Talem catastrophem fortuitur mancipia mundi, qui probè imitari noverat caupones, qui hospitem divertentem peramanter & humanè excipiunt, & optima quæque promittunt, sed in discessu caram symbolam severo vultu rigorosè exigunt; ita mundus ab initio quidem amatoribus suis blanditur, sed in fine gravissimis suppliciis luere gustatas delicias cogit.

16. Cum ergo ita sit, stolidè sanè ac insipienter agunt homines illi, qui relicto Ter Opt. Max. Deo mundo adhærent, præsertim cum omne, (teste *Joanne* ep. 1. c. 2. v. 16.) Quod in mundo est, concupiscentia carnis sit, & concupiscentia oculorum, & superbia vite, quæ omnia hominem ad crepitantes erebi rogos præcipitem agunt. O reverâ cæcitas mortalium densissima! O vesana hominum dementia! Verè, verè *Stultorum*, teste *Sapiente* (*Eccl. 1. v. 15.*) infinitus est numerus. Rectè exclamat *D. Bernardus*: *Mundus clamat, ego desicio; diabolus clamat, ego decipio; Christus clamat, ego rescio: & tamen superba mens nostra magis vult sequi deficientem mundum, quam rescientem Christum.* Et hanc maximam esse vesaniam, ex cordatis inficiabitur nemo. Ne ergo & tu, mi optime frater, stultorum numero accensearis, ac cum mundo damneris, ab

ab amatoribus mundi te sequestres oportet, illud ante oculos ponens, quod S. Patroclo Anachoretæ accidisse memorat Surius die 19. Novembris. Nam dum à dæmonibus tentatus meditaretur reditum ex eremo ad sæculum, à Custode Angelo in celsissimam columnam fuit ductus ad videndos exin actus & scenas hujus sæculi, universamque mundi tragœdiam. Nihil verò aliud videbat, quàm furta, rapinas, fornicationes, adulteria, perjuria, & alia hujusmodi facinora. Hac visione roboratus Patroclus, omnes diaboli tentationes vicit, & in sanctæ vitæ proposito, ac solitudinis deserto constans perseveravit. Exemplum hoc, ut & nobis possit esse emolumento, nos erudit Apostolus, ut abnegantes impietatem, & sæcularia desideria, sobriè, justè, & piè vivamus in hoc sæculo. Quid autem est abnegare sæcularia desideria, nisi impiorum sodalitia, & mundanas cupiditates, quas illi avidè consectan-

tur, fugere? Opportunè S. Jacobus: *Quicumque voluerit esse amicus hujus sæculi, inimicus Dei constituitur: sunt enim contrarii & antagonistæ, hostesque internecini Deus & mundus, amor Dei, & amor mundi. Nam ut ipse Salvator ait: Matth. 6. 25. Nemo potest Deo servire & mammonæ; ita impossibile est, esse amicum Dei simul, & mundi. Propterea gloriosus Patriarcha S. Benedictus in sua Regula singulariter commendavit suis Religiosis, ut à sæculi actibus sese faciant alienos. Nam reliquisse sæculum, & non opera sæculi, non sufficit; quoniam hæc una & unica viri Religiosi de sæculo vocati est nota, in nulla omnino sentire cum filiis sæculi, nec gaudere, nec dolere cum illis. Quemadmodum enim corpus verè mortuum ultra non exercet ullum actum vitæ; ita & verus Religiosus, verè mundo mortuus ab omnibus actibus sæculi alienus sit, necessum est.*

SERMO XLIII. DE MUNDANORUM HOMI- NUM FUGA.

Cum electo electus eris, & cum perverso perverteris.
Psal. 17. v. 28.

1. **T**Ametsi Propheta Regius homines in Societate bonorum trinities repetat, dicens: *Psal. 17. Cum Sancto sanctus eris, cum viro innocente innocens eris, & cum electo electus eris; veruntamen mox ibidem Gramm. Relig. Pars II.*

infalibiliter futurum esse asserit, ut idem homo innocens, electus, & sanctus, quamprimum in perversi alicujus diuturnum consortium inciderit, protinus sit pervertendus. Statim enim subjungit: *Cum perverso perverteris.*
O
Causa

Causa verò hujus tam acceleratæ perversionis à vitæ spiritualis Magistris hæc communiter assignatur, quia licet firma & stabilia nobis faciamus proposita cavendi, ne à malorum torrente, in illorum rapiamur sequelam, vel mala ipsorum imitemur exempla, attamen quia natura nostra ad vitium prona est, magna cum facilitate, ad aliorum pravos mores sectandos fledimur, & trahimur. Sanè juxta Astrologiam, Planeta beneficis & benignis, maligno associatus, pessimam & ipse operatur influentiam; idem est in rebus moralibus cursus: *Cum Electo electus eris, & cum perverso perverteris.*

2. Hæc itaque est depravatæ corruptæque naturæ nostræ proprietas, ut ad malum inclinetur, & alienos facilius imitetur defectus; unde D. P. Augustinus lib. cont. Fulg. Don. c. 16. ait: *Facilius Sanctus, qui junctus fuerit genti huic pessime (malis inquam locis) pessimatur, quam gens ista in melius commutetur; quia proclivius ad imitationem malorum curritur, quam ad virtutes bonorum animus excitetur.* Quam veritatem his pariter verbis expressit Sanctus Bernardinus 3. serm. in Dom. 3. Pent. a. 2. c. 1. *Rerum natura sic est, ut, quoties bonus malo conjungitur, non ex bono malus melioretur, sed ex malo bonus contaminetur.* Parabolam contemplantes de semine, reperiemus, alteram ejusdem partem jam radices egisse in terris, quia ut textus asserit, supervenerunt postea spinæ, quæ viridem opprimentes sementem, omnia simul destruunt: *Luc. 8. 7. Et simul exorta spina suffocaverunt illud.* Spina simul cum bono crescit semine, ipsumque virefcere, & fructificare incipiens extinguit; ita in hujus

mundi campo dum boni confortibus utuntur reprobis, illi horum pervertuntur conversatione. *Pervertunt suis blanditiis, (inquit Sanctus Bernardinus,) quibus tripliciter inquinant eos. Primo blanditiis avaritia, secundo blanditiis luxuria, tertio blanditiis superbia.* Nulla loci sanctitas, aut custodia ab hac immunis est contagione. Quæ schola erat sanctior & perfectior Apostolorum? utpotè in qua Magistrum agebat Ipsa Incarnata Dei Sapientia, Christus Redemptor noster; & nihilominus unius impietas & malitia Judæ ad omnes quid transfudit Apostolos reliquos.

3. Et quidem juxta Sancti Joannis testimonium solus Judas contra effusionem pretiosi unguenti, in Christi obsequium à B. M. Magdalena sparsi, murmuravit, nihilominus renum scrutator Deus detractionem hanc omnibus aliis exprobravit Apostolis: *Dixit ergo Jesus; sinite illam, ut in die sepulture mee servet illud. Joan. 12. 7.* Solus de Magdalena sinistrè loquitur Judas, cur itaque omnibus exprobratur? respondetur, quod Sapientissimus Magister in reliquorum discipulorum cordibus eandem adversus Magdalenam indignationem conspexerit, quamprimum enim hi Judam murmurantem audierunt, mox ejus pravo exemplo pellekti, in idem peccatum inciderunt. Unde verissimum: *Cum perverso perverteris.* Judæ dictum est, inquit S. P. Augustin. *At si ad solum Judam facta est responsio; quare ergo non dixit; habebis, sed habebitis?* respondet; quia non unus erat Judas, siquidem ad eundem indiscretum zelum internè concurrerunt & alii. Ita August. tract. 50. in Joan.

4. Rursus, Divus P. Augustinus postquam facilius esse ostendisset, ut
boni

Boni à malis pervertantur, quàm ut mali per bona iustorum exempla ad bonam frugem proficiant, hac demum uitur si similitudine: sicut mellis plurimo parum absynthii injectum, velocem amaritudinem inducit; mellis verò etiam si duplum injiciatur, non poterit eis obtineri dulcedo. Modicæ enim fellis stillæ ad integrum vas, lacte plenum, amaricandum sufficiunt, cùm tamen econtra ingens vas lactis ad tollendam modicæ fellis quantitati amaritudinem minimè prævaleat; porrò vitium fel est, virtus verò lactis instar se habet; unde Apostolus dicebat: 1. Corinth. 3. 2. *Tanquam parvulis in Christo, lac vobis potum dedi.* Et ideo videmus, quòd ad perversum quempiam convertendum, magno opus sit labore & industriâ; non sic de bonis & virtuosis, qui longè facillimè malos sequi addiscunt. Quia cum perverso perverteris. Unde Glossa optimè monet, dicens: *Infirmi declinare debent societatem malorum, ni mala, quæ frequenter aspiciunt, imitari velint.*

5. Sanctus Cyprianus similiter notat, quam rarò boni, cum perditæ vitæ hominibus conversantes, in virtute perseverent, cùm tritum & vulgatum proverbium sit, à Plutarcho usurpatum, qui dicere solebat: *Si juxta claudum habites, subclaudicare disces.* Audiantur ipsissima sancti hujus Doctoris verba, dicentis: Omnino rarum & difficile est fieri bonum, & facile admodum primum esse ad malum, cùm hæc sine Magistro, & sine exemplo, & doctrina, statim à pubescentibus annis imbuiamur, & doceamur. Sicut enim terra à semetipsa, & sine ulla agricolæ industriâ, lolia, vepres, urticas, aliasque inutiles ac noxias herbas, non verò tri-

ticum, vel alia utilis frumenti genera, quæ aratrum, ligonem, hominùmque laborem, industriamque exposcunt progerminat; ita quoque natura nostra ad vitium proclivis, malum facillimè addiscit & operatur, etiam deficientibus malis aliorum exemplis; bonum verò minimè, utpotè quod magistrum, regulam, & disciplinam requirit. Unde sic arguere possumus: Quòd si à nobismetipsis absque ullo impulsu alieno ad malum adeò proclives sumus, quanto ad id faciliores erimus, si aliorum imitatio, si stimulus, si exhortationes, si mala contubernaliū nostrorum exempla accedant, quibus pervertamur, inque communem perverlorum rapiamur torrentem.

6. *Annales* referunt Ecclesiastici, S. Joannem Apostolum, spiritualem quandam filium, floridæ ætatis adolescentem, sibi lucratum fuisse, quem dum in spiritalis & perfectionis via diu multumque instruxisset, ejusdem singulariter trahi cœpit, & inescari virtutibus; interea propter negotia aliqua profecturus Apostolus, eum maxima cum sollicitudine cuidam recommendavit Episcopo, à quo neglectus juvenis, diversis sese adjunxit amicis, tantumque in spiritu relaxari cœpit, ut non solum malus inter malos effectus sit, sed & latro, imò grassatorum famosorum dux evaserit, & antesignanus; quod ut redux S. Joannes intellexit, in eas decrepit, ubi degebat impius, se contulit sylvas, tantumque dictis & factis præstitit, ut ad pœnitentiam reducerit errabundum. Ecce tibi Juvenem, tam miraculosi, tam efficacis, tamque coram Deo potentis Magistri discipulum, sanctâ admodum imbutum disciplinâ, & nihilominus malorum amicorum consortio perversum,

Annon igitur verissimum est, quòd cum perverso perverteris?

7. Moyses, primus in orbe Thaumaturgus, oculorum suorum aciem convertens ad terribile & portentosum illud exemplum, quando Core, Dathan & Abiron, qui contra Moysen & Aaron surrexerunt, & rebellârunt, vivi à terra absorpti sunt unà cum tabernaculis, uxori- bus, & liberis, qui in rebellionem consenserunt, simulque descenderunt ad infernum viventes. Quod verò in hac plaga Moysen in stuporem rapuit, est quòd filii Core, qui æquè cum Patre in tabernaculo, sicut filii Dathan, & Abiron, qui cum parentibus perierunt, fuerant, non perierint, unde exclamavit: Num. 26. 10. *Factum est grande miraculum, ut Core pereunte, filii illius non perirent.* Præsumi equidem potuisset, filios eadem cum Patre infectos pice, eidem subiectos culpæ & poenæ, nihilominus factum est miraculum grande, maximum fuit prodigium, filios parentis non fuisse contaminatos murmurationibus. Proinde res admiratione & stupore digna censenda est, quando iuniores, qui aliàs ad omne vitiorum genus proclives, & quodammodo cerei sunt, majorum suorum prava exempla non sequuntur; hi autem rari admodum sunt ut Phoenixes, ut corvi albi, ut turres in mari. Nam, ut luculenter S. Chrysostomus asseverat: *Ardua res est virtus & per se difficilis; maxime autem, quando qui operatur, est in magna bonorum paucitate.* Oportet proinde omni nisu & contentione pravos declinare socios, ni cum illis pariter pravari- cari, & perire velimus. Veruntamen si hos evitare nequimus, quid tunc nobis agendum? Clamandum profectò est ad Dominum cum Rege Davide: Ps. 11. 3. *Salvum me fac Deus, quoniam defecit San-*

ctus. Perinde ac si pluribus dixisset: *ò Domine, tuo mihi semper opus fuit auxilio, modò illius vel maximè indigsum, hoc si illicò præmunitus non fuero, peri: quare istud?* Quoniam instar miraculi habendum est, pravorum sociorum, majorum suorum præcipuè, vitia, & semitam, quam illi calcant, non sequi.

8. Suam igitur assecurare salutem cupiens, quantum penes ipsum fuerit, semper à pravorum societate se seque- stre, necessum est. Hinc Salvator de Cælestis ad beatitudinem, & infernalis semitæ ad damnationem, diversitate tractans; *Matth. 7. 13. Intrate, inquit, per angustam portam, quia lata porta & spatio- sa via est, quæ ducit ad perditionem, & multi sunt qui intrant per eam. Quam angusta porta & arcta via est, quæ ducit ad vitam, & pauci sunt, qui inveniant eam.* Ubi notandum, quòd Salvator, modum nos edoctrus, qual ter perditionis viam declinare valeamus, in media- tione subdit: *Attendite à falsis Prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ovium, in- trinsecus autem sunt lupi rapaces.* Quasi diceret: Recta ad cælum via, malorum sociorum fuga est, quos ut à bonis secer- nere possimus, mox subdit: *A fructi- bus eorum cognoscetis eos, nunquid colligunt de spinis uvas, aut de tribulis ficus? Sic omnis arbor bona. &c.* Percipiamus Lyranum: Quia supra Dominus de non- straverat, inquit, legem evangelicam esse observandam, & quia ad eam ob- servandam facit evitatio mali consortii, ideo dicit: *Attendite à falsis Prophetis.* Idipsum etiam Gentium Ecclesiastes fi- delibus præcipit: hic enim indefessam Christiani Gregis curam gerens, ut om- nes solliciti Pastoris partes, quæ præsens, quæ absens adimpleret, unam Thessalo- nicensibus

nicensibus epistolam transmisit cum edicto hujuscemodi: 2. *Theff.* 3. 6. *Denuntiamus autem vobis fratres, in nomine Domini nostri Jesu Christi, ut subtrahatis vos ab omni fratre ambulante inordinatè. Dionysius Carthusianus* verba illa, in nomine Domini &c. perpendens ait: id est, auctoritate Christi quâ fungimur, præcipimus vobis, ut vos subtrahatis; id est, separetis ab omni fratre ambulante inordinatè, id est, in disciplinatè & irratiōnabiliter conversante.

9. *Abulenſis* t. 6. in *Matt.* c. 24. q. 83. seriam movet quæstionem, cui titulus: *Quomodo refrigescerat charitas in quibusdam propter aliorum iniquitatem?* Cui ipsemet his verbis satisfaciit, dicens: Aliqui erant à principio conversionis suæ ferventes in charitate, postea verò videntes iniquitatem aliorum, fiebant tepidi. Quidam quando conversi sunt, videbant miracula fieri & bona opera Christianorum, & ideo ferventer acceperunt fidem; postea verò cum conversarentur cum aliis Christianis, videbant eorum iniquam conversationem, & sic refrigescerat in eis ardor charitatis, ut non essent tam prompti ad bona opera, sicut prius. Moxque concludit omnibus bonis, maxime autem in virtute non solidè fundatis, summè nocivam esse malorum societatem inquiens: *Valde nocet bonis, & maxime parum aut mediocriter bonis, conversari inter malos, vel eorum mala scire, & tunc quando quis conversatur cum deterioribus, tanto fit tepidior, & refrigescit charitas.* Ne ergo, Amice frater, animæ tuæ navicula in hac scandali petra impingat, & collidatur, & tu cum perversis, quos passim obvios habebis, æternaliter pereas, attentè inspice, & perspicaciter considera mores eorum, cum quibus conversaris, & si eos juxta doctrinam

Evangelicam vivere non conspicis, eorum, quamvis fratres tui essent, conversationem diligentissimè evita, proque epiphonematis loco hoc in corde tuo insculpe *S. Gregorii Nazianzeni* documentum, dicentis: *Cum sodalium nostrorum non petulantissimis & impudentissimis, sed cum castissimis consuetudinem habeamus; nec cum pugnacissimis, sed cum pacatissimis; illud nimirum exploratum habentes, facilius esse vitium contrahere, quam virtutem impertiri; quemadmodum etiam facilius est, morbo alieno infici, quam salutem largiri.* Ita *Nazianz.* serm. de *S. Basilio*.

10. Pro coronide notandum, quòd licet hæc dicta ad omnes indiscriminatim pertineant, ea nihilominus speciali curâ ac sollicitudine observare debent juniores, & alii omnes, quotquot in virtutum cultura solidas ac firmas necdum egere radices. Nam (ut advertit *S. Thomas* secundâ secundæ quæst. 25. art. 6. ad 5.) viris perfectis ac sanctis alia quandoque ineunda est agendi ratio; hi enim generaliter perversos fugere non debent, sed cum illis nonnunquam conversari, ut ad rectitudinem illos pertrahant, à quorum perversitate & vitiis non facile vincuntur. Vice versâ, ex bonorum consortio ac præsentia sæpe magnum provenit perversis & indisciplinatis emolumentum. *Carbo mortuus* ait *S. Thomas* opusc. de erud. Princ. lib. 5. cap. 40. *cum vivis positus vivificatur: sic malus inter bonos bonus sæpe efficitur, juxta illud Psal. 17. Cum Sancto sanctus eris.* Certò non rarò accidit, quòd perfectus quispiam conversans frequenter cum homine vitioso, eum ad meliora provocet tum verbo, tum exemplo, & sic quasi ad manum in paradysum eundem trahat, sicut de Paulo legitur *Act. 9.*

Ad manus autem illum trahentes introduxerunt Damascum. Huc facit quod scribit idem Apostolus 1. Cor. 7. 14. Sanctificatus est vir infidelis per mulierem fidelem, & sanctificata est mulier infidelis per virum fidelem. Sæpe enim contingit, quod aliquis vir perversus, qui maritus est sanctæ & fidelis conjugis, per preces, merita,

verba, & exempla si felis conjugis convertatur, fiatque sanctus. Sicut S. Cæcilia maritum suum Valerianum convertit. Theodora Sisinnium, Clotildis Clodovæum, & aliæ multæ per sortem injurarum tolerantiam & patientiam, aliasque virtutes, ac pias exhortationes viros suos ad salutem perduxerunt.

SERMO XLIV. DE PERFECTIONE RELIGIOSA.

Æmulamini charismata meliora. 1. Cor. 12. v. 31.

PARS PRIMA.

A. **Q**uemadmodum ille, qui sarcinas graves, vestes, aliæque impedimenta removens, se exonerat, non ob id dicitur jam ascendisse, aut esse in vertice montis, sed in situ præfata ascensionis se constituit, & ascendendo de hora in horam appropinquat ipsius montis culmini; ita Religiosus, qui mundum ex corde suo expunxerit, non continuò perfectus dicendus est, sed in regia via ad perfectionis culmen esse. Unde si montem religiæ perfectionis scandere exoptat, removere & proscribere etiam à se debet omnem socordiam & languorem, qui communiter velut prædones in ascendentes irruere solent, quod sic eos ab ascensu impedirent, & retunderent. Hos ergo grassatores ut prosternamus, strenuè certandum, iterque arreptum sine mora prosequendum nobis incumbit. Ut enim iter agentes, locum insidiis & periculis famosum citatis equis prætervolant; ita Religiosi, quia viam virtu-

tis arduam, & ab inimicis obsessam nõrunt, magno fervore celeritatèque decurrere debeat. Huc collimat Apostolus ad Rom. 12. dicens: *Sollicitudine non pigri, spiritu ferventes, Domino servientes.* Est igitur ad religiosam perfectionem adipiscendam fervor imprimis necessarius: quia, ut vitæ PP. l. 3. c. 39. n. 3. referunt, sicut ad accensam ollam muscæ non appropinquant, si verò tepida fuerit, insident in eam, & faciunt vermes: ita & Monachum fervidum, divinique amoris igne succensum dæmones fugiunt, tepidum verò & ignavum illudunt, & insequuntur.

2. Quod etiam ad hunc spiritus fervorem animique alacritatem movere & stimulare deberet, est vitæ brevitatis: quis enim pauper, si unico die thesaurus ipsi regius aperiretur cum facultate, quantum vellet, exportandi, non summum in exportandis & colligendis pecuniis conatum & fervorem adhiberet? Quantò magis ergo Religiosus per ani-

mi

mi fervorem thesauros non transituros, sed cælestes colligere deberet? Hinc Divinus Spiritus per os Sapientis (*Eccle. 9. v. 10.*) monet: *Quodcunque potest facere manus tua, instanter operare, quia nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia erunt apud inferos, quò tu (ob ignaviam & teporem) properas.* Considerandum præterea est, quantum sæculares terrenas & perituras divitias, & honores quærentes fervorem adhibeant; de quo *S. Ignatius Lojola* Lusitanis fratribus sic scripsit: *Nolite pati, ut huius sæculi homines plus laborum & molestiarum suscipiant in conquirendis studiosè voluptatibus ac rebus caducis, quàm vos in cælestibus ac divinis conquirendis: pudeat, illos majori operâ eniti ad aucupandam gratiam Principis mortalis, quàm vos laboretis ad amicitiam cum æterno Rege conjungendam.* Et ob hoc ipsum *S. Pumbo Abbas*, sicut Ecclesiastica refert historia, seipsum deplorabat. Hic enim, cum adhortante *S. Athanasio* Episcopo ex eremo Alexandriam venisset, obviam mulierem mundanam habuit; quam cum superbè ornata, & egregiè comptam cerneret, in lacrymas illic & gemitus prorupit, dicens: *Va mihi, va misero mihi!* Percurrentibus discipulis, Pater quid ploras? respondit ille: *An non merito plorem, cum mulierem hanc videam plus curæ & laboris in corpore comendo impendere, quò hominibus obscænis complaceat, quàm ego in amina mea, quò placeam Deo?* Erubescamus itaque & nos, & præ pudore confundamur, quòd filii huius sæculi in rerum mundanarum studio prudentiores multò & vigilantiores sint, quàm nos in divinarum: quia filii huius sæculi, ait Salvator apud *S. Lucam 16. v. 8.* prudentiores filiis lucis in generatione sua

sunt. Atque hoc nobis sufficiat ad teporem, & languorem mentis excutendum.

3. Ulterius, ad religiosam perfectionem consequendam præter spiritus fervorem, etiam requiritur *Minimorum cura*, quod nihil aliud est, quàm studium diligens ac providum rerum minimarum, sive declinandarum, cum perfectioni nocent, sive complectendarum, cum profunt. Dicitur autem hæc cura ad perfectionem maximè pertinere, quia cura magnorum peccatorum præcipuè vitandorum, non tam ad perfectionem, quàm ad salutem necessaria est. Porro, quàm grata sit Deo hæc minimorum cura, insinuat cælestis Sponsus *Cant. 4. v. 9.* suam Sponsam sic alloquens: *Vulnerasti cor meum Soror mea Sponsa, vulnerasti cor meum in uno oculorum tuorum, & in uno crine colli tui.* Quid aliud per oculum, & quid aliud per crinem intelligi potest, quàm actiones minimæ, cum fervore peractæ? hæ enim vulnerant cor Salvatoris nostri sic, ut (teste *Ven. Blosio c. 2. in tit. spirit.*) ipsi magis rem gratam faciat, si in rebus minimis propter Deum voluntati propria reluctetur, ac se mortificet, quàm si multos mortuos ad vitam revocaret. Et meritò, quemadmodum enim (ut *S. Paulinus ep. 20. ad Amandum docet*) granum Sinapis, etsi minimum videatur in semine, nihilominus tamen extat in olera maximum: sic minimorum cura, etsi res exigua videatur, attamen in spicas altissimarum virtutum, & altissimos cælestium gratiarum manipulos excrefcit.

4. *S. Cyrillus* in illud Christi: *Vestri capilli capitis omnes numerati sunt: Quid capilli, inquit, & capitis pili, nisi minutissimas actiones significant, quas Deus exactè obser-*

observat, ac premiat? Ne verò quis hanc veritatem in dubium revocare posset, testatus hoc ipsum est æterna Dei Veritas Christus apud *Matth. 25. v. 23.* dicens: *Euge serve bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam; intra in gaudium Domini tui.* Quò magis porrò, & efficacius ad hanc minimorum curam inflammemur, eamque magni æstimemus, inservire nobis poterit historia, quam subijcio. Cisterciensibus Monachis olim per Regulam præscriptum erat, ut sub mensæ finem superstites micæ panis quisque colligeret, easque vel comederet, vel in lancem conjiceret. Factum est autem, ut cùm Monachorum quispiam micæ jam collectas (à lectione mensali, cui intendebat, absorptus) in manu teneret; Prior lectionis finiendæ, & à mensa surgendi signum dedit. Monachus ad se reflectens confususque aliud negligentia hujus refarciendæ remedium sibi non putavit esse, quàm ut culpam confessurus, Superiorem adiret. Ergo dictis à mensa gratiis, Superiorem adit, & ad pedes ejus prostratus humiliter culpam dicit. Et ecce rem miratione dignissimam. Nam dum Abbas à fratre collectas micæ sibi ostendi postulat, eas subito cunctis obstupescens reperit. Quo miraculo Deus monstrare voluit, quàm sibi ferventes Religiosi, quique non primarias solum sed & minutas Regulas exactissimè custodiunt, placeant.

5. Enimverò ubi hæc minimorum cura viget in aliquo cœnobio, ibi disciplinam claustralem instar palmæ florere, necesse est affirmare. Certissimum enim est (inquit *S. Anselmus ep. 6. ad Monach.*) quod in multis Ecclesiis experimento

didicimus, quia in Monasterio, ubi minima strictè custodiuntur, ibi rigor Monachorum inviolabilis permanet, ibi pax inter fratres, & in Capitulo proclamationes conquiescunt. Hinc *S. Maria Magdalena de Pazzis* (ut legere est in ejus vita p. 4. c. 14.) Deo revelante didicit, inter quinque res petendas pro conservando quovis Ordine in primævo suæ religionis statu, hanc quoque perpetuò petendam, ut omnes Religiosi perfectè cognoscant, quanti momenti sit observare quamlibet minimam rem sanctæ Regulæ. Si ergo hæcce minimorum cura pro cujusdam Religionis conservatione necessaria sit, quis citra temeritatem inficari audeat, hanc non etiam exigi à quolibet privato Religioso, in arrepta virtutum semita fortiter perseverare cupiente? Quamobrem *B. Aloysius Gonzaga* (ut Author vitæ p. 2. c. 1. scribit) persuasissimum sibi habebat, verum ac perfectum Religiosum illum esse, qui ad amissim omnes Regulas sui instituti observat, quique omnem diligentiam adhibet ad perfectam exercitationem eorum omnium munerum, & exercitiorum, etiam minimorum, quæ omnibus in dies singulos Ordo præscribit. Et hæc Doctrina est via regia ad perfectionem, & congregandas divitias cælestes. Quippè (ut *Os aureum Chrysostom.* in paræn. prior. loquitur) sicut opes corporis accumuluntur, cùm amatores illarum ne minimum quidem lucellum negligunt; ita spirituales divitiæ per minimorum sedulam curam augentur. Seu (ut *S. Anselmus Isidorus l. 2. lect. c. 36. num. 3. ait*) Sicut paulatim homo à minimis vitiis in maxima proruit; ita à modicis virtutibus gradatim ad ea, quæ sunt excelsa, contendit.

6. *Ruffinus* lib. 3. num. 91. narrat, *Se-*
nem quandam rogatum à fratribus,
quomodo posset sustinere voces pue-
rorum pecora pascentium? respondit:
se: in veritate, fratres, plurimos dies
habuit cogitatio mea, volens illis ali-
quid dicere, sed redargui meipsum,
reputans mecum, si parum hoc non
porto, quomodo, si major mihi tenta-
tio advenerit, portabo? & ideo illis
nihil dico, ut fiat mihi consuetudo
portandi. Rectè *Sanctus Franciscus Xa-*
verius lib. 3. epist. 5. dicere solebat: *Ne-*
mo seipsum fallat, non potest quisquam in
rebus magnis excellere, qui non prius ex-
cellat in parvis; qui enim parvo oneri
ferendo non sit, multò minus magnum
est laturus. Quapropter ut majora, oc-
casione oblata, sustinere valeamus, for-
titer ferre minora satagamus oportet.
Emulemur itaque juxta *Apostoli* mo-
nitum, *charismata meliora*, sequendo
videlicet nedum præcepta, verum et-
iam consilia; hæc enim & non aliâ
viâ ascenditur ad religiosæ perfectionis
culmen. Nam sicut volucris cum u-
tramque habet alam, facillè se per æ-

rem librat; quæ tamen, si unam tan-
tùm haberet, difficulter se à terra ele-
varet, cum sola sit onus, utraque verò
levamen; ita qui sola statuit servare
præcepta, & ea quæ sub peccato obli-
gant, cum magna difficultate se, suam-
que mentem ad cælestia attollet, atque
in perpetuo labendi periculo versabi-
tur; secus verò qui & præcepta, &
consilia Evangelica, nec non suæ Re-
ligionis peculiare leges, ad peccatum
non astringentes, observare decrevit.
Denique *Alphonsus Rodriquez* p. 1. tr.
1. cap. 10. hac de re differens, sic con-
cludit, aitque, tanti nos debere facere
ea, quæ de hac materia dicuntur, ut
servire pro generali regula debeant,
scilicet, quamdiu quis æstimabit, ma-
gnique faciet res parvas, rectè ince-
det, & Deus suâ gratiâ ipsum prove-
het ulteriùs: contra si ipsas negligat,
periculosè incedet, quia scilicet per
istam portam omnia mala in spiritua-
lem Religiosi domum incurrunt; &
quod ita res se habeat, fusiùs
dilectabimus in subse-
quentibus.

P A R S S E C U N D A.

7. **N**emini sanæ mentis dubitare fas
est, non paucos è Religioso-
rum claustris ad orcum deturbari. *San-*
cti Basilii sententia est, *inter Monachos*
paucos salvari. Hujus sententiæ ocula-
tus testis est *Pater Pacificus Capucinus*,
qui (teste *Boyerio*) positus aliquando
in ecstasi, vidit non solum hominum
secularium, verum etiam Religioso-
rum animas velut pluvie guttas ad in-
fernum descendere. Quinimò animæ
secularium ab *Abbate Silvano* visæ
Gramm. Relig. Pars II.

sunt salvari, Religiosorum damnari. **O**
rem horrendam & pertimescendam!
Cupis nosse causam? hæc est primor-
dialis, quòd minora non curent. Au-
diamus hac de re *Rodericum*, qui loco
cit. sic discurret. Deus se gerit erga
nos, quemadmodum nos erga ipsum,
si nos liberales erimus erga eum, hoc
est minimos quoque defectus declinare
studendo, & ille munificens erit, nos
semper in sua gratia conservando, sin-
autem parci sinus ea duntaxat obser-
vando.

vando, ad quæ sub gravi culpa obligamur, Deus quoque in nos parcus erit, nec alia, nec plura dabit, quam ad quæ verbo suo assertorio tenetur: dabit scilicet auxilia generalia & necessaria, quæ nulli negat, quæque sufficientia sunt, ut cum iis homo possit tentationi resistere, quia tamen cum hoc auxilio non resistit, ideo dum tentationi succumbit, est culpa in ipso.

8. Et hoc est, quod communiter docent Theologi, & Sancti Patres, Augustinus, Hieronymus, Chrysostomus, Bernardus, Gregorius, D. Thomas, & alii apud præfatum Authorem, videlicet: *Peccatum sequens poenam esse precedentis.* Quod sic intelligendum est: Homo per primum illud suum peccatum, speciale & particulare illud Dei auxilium, quod datur non ad posse solum, sed ad actu resistendum, demeruit, eoque indignum se reddidit, ac proinde in aliud novum peccatum pronissimè corruet. Idem de venialibus peccatis, imò, quod amplius est, de defectibus & negligentis docent, quod scilicet ob teporem animi, & exiguum in servitio Dei conatum, nos indignos sæpè red-damus speciali illo & efficaci auxilio, sine quo sæpè sæpiùs in tentatione superabimur, & in scelus corruemus. Atque hoc in sensu SS. Patres nonnulli exponunt illud Eccli. 19. *Qui spernit modica, paulatim decidet*: qui enim minima contemnit, & parvi facit, speciali illà Dei gratià indignum se reddit, quā destitutus in magna & graviora proruit. Ita quoque intelligunt illud *Apo-cal. 3. Quia tepidus es, incipiam te evomere ex ore meo.* Et si enim tepidum nondum penitus exspuerit, atque eiecerit Deus; jam tamen eum ejicere, & evomere incepit: propter hunc enim

languorem ac teporem, quem præ se fert, & propter defectus, quos sciens & prudens committit, speciali illo & efficaci auxilio se reddit indignum: quod si caruerit, multoties cadet, & sic Deus illum penitus evomere, & à se rejicere perget.

9. Porro, ne quis arbitretur, hæc nimium exaggerativè dicta esse, ipsissimum Veritas Aeterna confirmat apud *Sanctum Lucam* 16. dicens: *Qui in modico iniquus est, & in majori iniquus est, juxta doctrinam traditam intellige.* Nam si, quemadmodum *Sanctus Gregorius* lib. 20. moral. c. 9. ait, *curare parva negligimus, insensibiliter seducti etiam majora audenter perpetramus.* Etenim à minimis (ut *Sanctus Bernardus* de vit. & mor. instit. rectè advertit) incipiunt, qui in maxima proruant, verissima enim sententia est: *Nemo repente fit summus*, aut in vitio, aut in virtute, sed paulatim ac per intervalla, & malum & bonum accrescit. Sicut enim (ut *S. Bonaventura* in procem. relig. 5. cap. 20. ait) *ex minimis guttis multiplicatis inundationes aquarum sunt, quæ etiam magna aliquando mœnia subruunt: & sicut per modicam rimam aqua latenter in navem influit, donec submergatur; ita contingit Religiosis incautis, & minima non curantibus.* Vel quemadmodum graves (ut loquitur *Rodriguez*) corporum morbi nonnisi paulatim generantur: sic infirmitates spirituales ac graves animi morbi etiam sensim accrescunt. Unde si quando turpes nonnullorum Dei Servorum ruinas videbis, ne putes, ait *Sanctus Bernardus*, primum id damni in iis enatum esse: quia nunquam, qui diu sanctè & laudabiliter vixit, repente ac simul in fœdum aliquod flagitium prolabitur: verum quia prius in rebus minutis,

minutis ac tenuibus negligenter se gessit, hinc promeruit, ut suam Deus manum paululum ab eo subduceret. Atque ita factum, ut postea gravi oratione tentatione, quæ eum invaluit, cessaret ac succubuerit.

10. Hoc non ignorat abjuratus humani generis hostis, unde raro Religioso in virtutum via ambulanti suadebit mox primitus, magna ut perpetret peccata; scit enim se repulsam passum iri, sed tantum suggeret, ut hanc illamve bonam actionem prætermittat; sive istum, aut illum defectum, seu leve aliquod peccatum non curet, rem esse parvam, facillimè à Deo remitti, imò aquà lustrali perfacili negotio deleri posse. Est enim stygius tenebrio adeò versutus & fallax, qui (ut *Sanctus Franciscus* dicere solebat) non vult de nobis plus, quàm tenuissimum capillum; ex illo enim chammum ingentem validumque ad nostras constringendas animas, sibi que vendicandas, conficere solet. Hinc modica delicta, (ut *B. Marcus Eremita* c. de lege Spir. §. 96. advertit) admodum elevat, & extenuat; alioquin enim hominem ad majus malum & vitium adducere non posset. Id quod *Sanctus Chrysostom.* hom. 87. in *Matth.* exemplo *Caini* confirmat, cui prius persuasit demon deteriora offerre, nullum esse id peccatum; deinde invidiæ veneno succendit, nihil etiam hinc mali secuturum persuadendo. Ita tandem in eum illapsus ad cædem fratris, & ad negationem sceleris impulit. Et paulò post etiam *Judæ* exemplum adjiciens: *Nisi putasset, inquit, parvum esse, pecuniam inopum surripere, in tantam protervitatem non devenisset.*

11. Quamobrem non sine ratione docet *Sanctus Gregorius* 3. p. Pastor. admonit. 35. majus quadantenus venialium culparum esse periculum, quàm gravium. Magna enim peccata, quantò evidentius cognoscuntur, tantò magis homo satagit ea declinare, & si quandoque in ea inciderit, citius ad poenitentiae asyllum recurrit. Sed peccata venialia ac levia, quantò minùs percipiuntur, tantò minùs declinantur; & quia parvi penduntur, hinc citius iterantur, & continuantur; imò sic iis homo quodammodò insipidus & immersus est, ut nunquam generosè ac viriliter secum statuatur ea à se excutere: Unde non multò post à parvis ad majora committenda facilis decensus est. Audiamus *Os aureum* hac in re: *Mirabile quiddam, inquit, & inauditum dicere audeo: Solet mihi nonnunquam videri, non tanto studio magna esse peccata vitanda, quanto parva & vilia: illa enim ut aversemur, ipsa peccati natura (& horror, quem includit) efficit; hæc autem hæc ipsa re quia parva sunt, desideres reddunt, & dum contemnuntur, non potest ad expulsionem eorum animus generosè insurgere. Unde cito ex parvis maxima fiunt negligentia nostra.* Hæc *Chrysostom.* hom. 83. in *Matth.* Propterea diabolus hac ex parte Religiosos & Dei Servos potissimum aggredi solet; perspectum siquidem habet, speratque hæc se viâ aditum inventurum, ut eos deinde ad culpas graviore admittendas faciliùs pertrahat.

12. Et pro dolor! quis enumerare poterit eos, qui hisce satanicis præstigiis, & astibus decipi, illaqueatique miserrimè sperierunt? Sanè exempla quàm plurima ad id comprobandum

haud defunt, ex quibus sequentem, quam memorat *Zacharias Boverius* in annal. PP. Capuc. historiam asserre sufficiet. Anno 1550. grassante pestifera lue in Marca Anconitana, accidit, ut etiam Minorum Observantium Convventus quidam inficeretur. Periere multi ex Religiosis, & quoties eorum quispiam moriebatur, videre arcis Vigiliæ clarissimum splendorem se è cælis demittere, ac cœnobio illi insidere, quo indicio intelligebant fratrem aliquem hinc evocatum ad Superos; Angelus enim, ut piè creditur, socium se animæ illi iungebat ad Deum prope- ranti. Quatuordecim ex hac vita emigrarunt indice tali splendore. Contigit & fratrem quendam Laicum mori, cum excubiæ solitum lumen non conspexissent, petiere è fratribus, curiosiusque perquisiere ab illis, quod vitæ genus tenuisset defunctus. Fratres, quibus mortui vita laudabilis semper erat, conversationem ejus summo perè commendabant. Factum tamen tacitè se- eum expendebant: cœperuntque de ejus salute plurimum dubitare. Senex quidam inter ipsos summè Venerabilis, & pietate egregiâ conspicuus offerebat suffragia pro defuncti anima, & profusis lacrymis Deum humillimè rogabat, ut pro benignitate sua dignaretur mortui statum revelare. Dum noctu pro anima illa preces facit, ecce, ingens flammâ, & in ipsa defuncti anima ferreis candentibusque vinculis ligata apparet. Non poterat spectrum hoc intueri Senex absque animi & corporis horrore. Quærit tamen: Quis es tu? Anima laici nuper defuncti sum ego, respondet spiritus. Institit Senex: an in loco salutis es? Defunctus;

Eheu! maledicta sit dies, quæ me in lucem edidit. Ah! utinam natus nunquam fuisset, æternæ profectò damnationis sententiâ nunc non premerer, in æternos enim gehennæ cruciatus deturbatus sum. Prosequitur Religiosus Senex; & cur in barathrum præcipitatus es? respondet: quinque rosaria æternum mihi incendium paraverunt. Emeram illa ab amico, cogitans ea sanguine mihi junctis donare. Superioris mei licentiam neglexi, nec unquam confessus sum, neque grave peccatum existimabam, licet sæpe sæpius oblatraret conscientia. Cum ad Dei tribunal causâ deducta esset, non levis sed magni momenti negotium visum est, & damnationis sententiam ut proprietarius accepi. Ut autem exploratum habeas verâ esse quæ dico, scabellum inspicias Oratorii, ubi preces fundere solitus eram, & reperies quinque illa Rosaria, de quibus loquor, damnationis pretium. Quibus dictis disparuit. Hinc ergo manifestè liquet, quanto se salutis perdendæ periculo exponant, qui parum pro nihilo reputant.

13. Nec quisquam Religiosorum mihi dicat: observo vota, & quidquid in solemni mea Professione Deo promisi, ac proinde divina supplicia non puto me experturum, licet alias Regulas, & Religionis statuta non observem. Tali enim, qui similia in corde tenet, apertisque quandoque verbis idipsum proloquitur, respondeo: valde consuetum & facillimum transitum esse à Regularum transgressione ad votorum violationem, & præceptorum prævaricationem, juxta superius dicta. Hinc docet *Sanctus Thomas* quodlib.

quodlib. 4. a. 23. Difficile esse, quod homo *præcepta servet*, quibus *intratur in Regnum*, nisi *sequendo consilia*. Et iterum: *Consilia parare viam ad servanda præcepta*. Cui *astipulatur Divus Hieronymus* in reg. Monach. *Non sunt contemnenda*, inquit, *quasi parva sint*, sine quibus *majora constare non possunt*. Videntur quidem similes rerum minimarum observantiæ levis & exigui ponderis negotia, verissimum tamen est, quod absque his *majora nequeant consistere*. Forſan *arbor sine cortice*

durat? aut *frumentum perfectionem suam nanciscitur sine culmo*, sine *spica*? Itaque hæc est una causa interitus multorum Religiosorum, parvi æstimare parva. Quocirco, Amice Frater, ne salutem tuam ambiguum reddas, noli despiciere minima. Ut autem magis firmitusque in hac minimorum cura te fundes, animamque obfirmes, accuratè, quod sequitur, perpende.

P A R S T E R T I A.

14. **A**ltera causa, cur multi è Religiosis pereant, sumitur ex eo, quod omnes Religiosi vi Professionis suæ teneantur tendere ad perfectionem, & quidem sub lethali culpa, ut docet *Sanctus Thomas* secundâ secundæ quæst. 185. art. 5. ad 2. Ubi licet asserat, non teneri Religiosum esse perfectum, tamen dicit, teneri ad perfectionem tendere, & ad hoc obligari ex statu, quem proficitur, aliter non esse Religiosum verum, sed mendacem & simulatorem, ostendentem exterius professionem perfectionis ex statu, cum interiùs illam non habeat. Mendacium enim, ut ibi in argum. 2. ex *Ambrosio* asserit, non solum est in falsis verbis, sed etiam in simulatis operibus. Propterea in responsione ad illud argumentum concludit his verbis: Unde non committit aliquis mendacium vel simulationem ex hoc, quod aliquis non est perfectus, qui statum perfectionis sumit; sed ex eo, quod ab intentione perfectionis animum

revocat. Quæ verba explicans *Cajetanus*, notat dupliciter deficere à perfectione, ad quam quis tenetur. Uno modo *Executivè*, quia scilicet non exequitur illos perfectionis actus, quos debet; & talem dicit non esse simulatorem, neque mendacem. Alio modo *secundum intentionem*, quia scilicet deponit intentionem perfectionem prosequendi, & de hoc secundo modo dicit, videri locutum S. Doctorem, esse in statu peccati mortalis tanquam mendacem & simulatorem facto, qui talem intentionem deponit.

15. Ex quibus liquidè constat gravissimè hallucinari Religiosum illum, qui intra semetipsum diceret: *Hæc me non obligant ad culpam: ergo non curo illa observare*: talis enim esset in statu peccati mortalis, quia contemneret perfectionem; siquidem talis loquendi modus indicat similem Religiosum interiùs deposuisse intentionem illa observandi, & consequenter etiam intentionem proficiendi, & per hoc jam peccato

peccato mortali esse obstrictum. Nam, ut advertit *Cajetanus*, animus proficiendi probatur, quando aliquis intendit vivere secundum Regulam, & Constitutiones suas, in quibus non solum præcepta & vota continentur, sed reliqua etiam conducentia ad perfectionem, ad quam quisvis Religionem profitens, ex statu spontaneè assumpto obligatur: qui autem dicit, se non curare observare ea, quæ sub culpa non obligant, animum deposuisse convincitur vivendi secundum Regulam, & Constitutiones, in quibus ista præscribuntur. Unde præfatus Doctor ponit ibi hæc verba multum notanda. *Et propterea caveant sibi multum Religiosi, ne animum proficiendi deponant.* Et explicans, quando hunc animum proficiendi habeant, subjungit: *Quem tunc procul dubio habent, cum intendunt vivere secundum Regulam, & Constitutiones suas, quamvis in multis interdum delinquant.* Ergo per oppositum, quando non intendunt vivere secundum ea, quæ præscribuntur in Regula & Constitutionibus, animum proficiendi non habent; quod patet in eo, qui dicit saltem in corde suo: *Non curo.* Ex quo infertur, quod ille, qui Religionis jejunia, silentium, frequentationem Chori, & hujusmodi, in quorum transgressione, licet sit assignata poena, non tamen incurritur culpa, si, inquam, ista non curaret, tunc se in statu peccati mortalis constitueret. Et hæc est sententia expressa Sancti Bernardi, Sancti Bonaventuræ, & Sancti Thomæ, aliorumque famosorum Doctorum, quos refert noster *Pater Ignatius* in Turri salut. fol. 177. num. 19. qui §. sequenti, ut hæc veritas ma-

gis pateat, adducit ipsa verba *D. Thomæ*, quæ sic sonant: *Sed exemplis clarius elucescet, quod dicimus. Si jubente Seniore, ut sileam, verbum mihi forte per oblivionem elabatur, reum me facior inobedientia, sed venialiter. Si ex contemptu sciens & deliberans sponte in verba prorupero, & rupero silentii legem, pravaricatore me constituo, & criminaliter; ubi ly criminaliter ostendit non quamlibet culpam, sed mortalem.* Quod magis explicans subjungit Doctor Angelicus: *Et si impenitens persevero, usque ad mortem peccavi, & damnabiliter.*

16. Sed dices, si contemptus, ut nunc ex dictis patet, faciat culpam esse mortiferam, quando censetur datus contemptus? Respondetur, tunc quando Religiosus Regulæ & Constitutionibus se non vult subicere, & ex hoc motivo eas transgreditur, volens suo arbitrio, & suo modo vivere, non verò secundum Regulæ & Religionis præscriptum. Audi *Divum Thomam* secundâ secundæ quæst. 186. art. 9. *Tunc intercedit formalis contemptus, quando voluntas renuit subijci ordinationi legis, vel regulæ, & ex hoc procedit ad faciendum contra legem vel regulam.* Et talis contemptus mortalis est, peccatur enim contra Regulam non ex fragilitate & negligentia, sed ex voluntatis malitia & perversitate. Frequenter item & ex consuetudine violare regulam, esse mortale, docet *Sanchez* lib. 6. mor. cap. 4. num. 18. & 20. Tum quia talis Religiosus perturbat Religiosam disciplinam: tum quia secundum quosdam est contemptus interpretativus, vel saltem probabilissimum ejus periculum; tenetur autem

autem sub mortali ita vivere ; ut non sit graviter perniciosus Religioni , inducendo alios malo exemplo ad Regulæ laxitatem. Ita Sanchez, cui affilipulatur Laymanus lib. 4. tom. 5. cap. 9. Proinde seriò non sine ratione monet Sanctus Bernardus serm. de Convers. S. Pauli dicens : Discite , Justum Judicem Deum non modò , quid fiat , sed quomodò fiat , considerare , & cavere deinceps , ne quis parva reputet , quamlibet parva , si scienter delinquere convincatur. Nemo dicat in corde suo : levia sunt ista , non curo corrigere : non est magnum , si in his maneam venialibus , minimisque peccatis : hac enim , dilectissimi , impoenitentia est , hac blasphemia in Spiritum Sanctum , hac blasphemia irremissibilis. Hæstenus Abbas Mellissius.

17. Enimverò , citra temeritatem negari nequit , nunc allata non esse verissima , utpotè tot doctissimorum , juxtaque sanctissimorum virorum auctoritate munita roborataque. Unde nequaquam mirum alicui videri debet , multos Cœnobitas æternum perire , cum perspiciamus , non paucos inter eos reperiri , qui liberrimè Constitutiones suas transgredi non verentur , quæque ad gravem culpam non obligant , parvi pendunt ; nihilque curant , neque ulla mediâ ad perfectionem assequendam necessaria arripiunt , falsò , sed non sine crassa & culpabili ignorantia arbitantes , in his transgrediendis , & illis negligendis nulum latere animæ periculum seu grave peccatum ; sicque toti excæcati graviter allucinantur , miserabiliterque ad portas inferni accelerant. Quod porrò hoc non sit vanum , fabulosumque commentum , docemur hæc historiâ. Sanctus Dominicus Prædicatorum Ordi-

nis Fundator (ut memorat Bzovius tom. 14. Annal. Anno 1213.) cum infelicem aliquem hæreticum Albigensem energumenum conjurasset , plurima ex maligno illo Spiritu scitatus est , & inter cætera , cujus statûs & conditionis homines plurimum inter Christianos damnarentur ? Respondit dæmon : Principes utriusque sexûs , & Prælatos sine numero habemus , rusticos paucissimos , mercatores & civis sat multos , Sacerdotes etiam multos , at (quæ verba benè sunt notanda) verè Religiosos nullos , plurimos autem ex his , qui nullâ Ordinis sui Statutorum habitâ ratione , ea per temeritatem transgrediuntur. Horrenda profectò verba ! Bonorum & verè observantium Religiosorum nullus damnatur , inobservantium , temerariorum , qui vel ex contemptu , vel ex vitioso habitu Statuta sua prævaricantur , infinitus numerus in gehennæ barathrum præcipitatur.

18. Certò res commiseratione digna , etiam illos , qui mundo valere jussu , calcatisque sæculi cupediis ad Religiosorum claustra Deo famulaturi , animæque suæ salutem adepturi properârunt , non in exiguo numero ad orcum descendere. Causam hujus jam intelleximus , esse scilicet hanc , quòd in arrepta virtutis semita segnescant , & delassentur ; unde fit , quòd sensim & inadvertenter sic in studio perfectionis deficiant , ut , antequam ipsi se defecisse credunt & opinantur , jam non tam tepidi , quàm mali & perversi esse comperiantur , à quo perverso statu suo difficillimè se emergent. Potest quidem Deus efficere , ut ad primos fervores , & laudabilem vitæ rationem denudò revertantur ; sed hoc miraculi instar

instar haberi solet teste *Rodericio* part. 1. tract. 2. cap. 8. qui pro hac assertionem confirmanda citat *Sanctum Bernardum*, qui ep. 96. ad *Richardum* Abbatem Fontanensem, ejusque Religiosos scribens: cum enim hi tepidum vitæ genus eatenus sectati essent; eos ipse admonitione suâ ad vitam insigniter fervidam traduxit. Itaque summâ quadam admiratione, animique sui gaudio, hanc eis mutationem congratulatus, sic ait: *Digitus Dei est iste. Quis dabit mihi, ut transeam, & cum Moyse videam visionem hanc magnam?* Nec enim minùs mira, minùsve jucunda ista promotio, & miraculum est, quàm quod in rubo illo ardente, incombusto tamen, *Moyse* conspexit. *Rarissimi* avis in terris est, qui de gradu, quem fortè in Religione semel attigerit, vel parum ascendat. Multò facilius reperies, multos sæculares converti ad bonum, quàm unum quempiam de Religiosis transire à vita tepida & remissa ad melius, vitamque fervidam. *Hæc Bernard.*

19. Ejus rei hæc est ratio, quòd sæculares non habeant tam efficacia & continua ad bonam vitam instituendam media, sicut habent Religiosi. Hinc dum fervidam aliquam audiunt concionem, vel dum repentinam & infortunatam vicini, aut amici sui mortem conspiciunt; novitas hæc terrorem quendam in illis causat, eosque ad vitæ emendationem impellit. At si Religiosus, qui isthæc remedia tam continua habet, tantam scilicet Sacramentorum frequentiam, tot spirituales exhortationes, tot de rebus divinis meditationes, tot de morte, judicio, inferno, gloria cælesti agendi, cogitandique exercitia; omnibus his non ob-

stantibus, tepidus & perversus sit, quæ spes concipi potest, fore ut vitam is in meliorem mutet? Jam enim aures ejus hujuscemodi res assiduè audiendo occalluerunt: unde illud, quo alii ad poenitentiam incitantur, ipsum nihil penitus movet. Hinc Religiosum deficere semel incipiunt, ad malitiam summam magnis passibus properare solent. Placet audire magnum *Eclesiæ* jubar *Augustinum*, qui ep. ad *plebem Hipponensem*. 137. dicit: *Ex quo Deo servire capi, quomodo difficile sum expertus meliores, quàm qui in Monasteriis profecerunt; ita non sum expertus peiores, quàm qui in Monasteriis ceciderunt.* *Alserit* quoque *Bernardus* ser. 3. in festo *Apost. Petri & Pauli*, quàm paucissimos illorum, qui in Religione ceciderunt, ad eum denuò gradum & statum reverti, in quo antè fuerunt, sed eos semper in pejus ruere, ac deteriores fieri. Quos etiam (inquit) deplorat *Jerem. Thren. 4.* dicens: *Quomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus? Qui nutriebantur in croceis, amplexati sunt stercorea:* Hoc est, qui à Deo in oratione tam raris & suavis delictis perfundebantur, & quorum omnis conversatio in cælo erat, jam fœdissimarum voluptatum luto & cæno se oblectant.

20. Ex his ergo satis abundèque liquet, quanta animi torpor, & regularum suarum, etsi ad culpam gravem non obligantium, neglectus, mala & animæ pericula accersere solet; constat etiam, quàm necessarium sit Religioso ad consequendam salutem tendere ad perfectionem, minima scilicet Ordinis sui statuta non contemnendo, sed pro viribus eadem servando. Hinc Poëtarum non nemo rectè monet, dum canit:

Prim.

Principiis obsta, sero medicina paratur,

Cum mala per longas invaluere moras.

Quocirco si veraciter inter bonos & veros, non verò inter mendaces & simulatores Religiosos numerari, & cum iisdem æternæ beatitudinis bravio potiri, desiderio flagres, principiis te mox obstat, abigendo nimirum non solum graviora peccata, sed etiam levia, imò & ipsos defectus eradicare conando, oportet. Quod si verò nonnunquam ex humana magis fragilitate, quàm ex malitia in quædam peccata labaris, seu ex subita quadam passione Regulam & Religionis ordinationes in aliquo violasse te comperias, cave, ne propterea animo concidas, sed quamprimum te deliquisse cognoveris, ad pœnitentiæ asylum protinus recurre, arreptamque virtutis semitam constanter prosequere. Quemadmodum enim domus illa, quæ mox; dum aliquis sordidis pedibus ingressus est, eluitur, etiam munda dicitur; ita perfectus dici adhuc potest, qui interdum labitur in leviora peccata, modò illa statim per Confessionem & contritionem deleat. Et sicut Dux militaris, si constanter hostem impugnet & vellicet, egregii Ducis nomen obtinet, licet non omnino expugnet & deleat, imò quandoque minùs feliciter pugnet; Ita perfectus Christi miles dici potest etiam is, qui interdum à passione vincitur, modò à contentione pugnæ non desistat.

21. Non ergo in proposito perfectionis assequendæ vacilla, si interdum in hoc spirituali certamine te languescere, aut omnino succumbere advertas, sed novas potius vires & fervorem assume, memor sententiæ à S. Hieronymo prolatae, in ep. ad Ctesiph. *Hæc una, inquit, præsentis vitæ perfectio est, ut te imperfectum*
Gramm. Relig. Pars II.

agnoscas. Cui concinit S.P. Aug. Serm. 15. de verb. Apost. in hæc verba: *Semper tibi dispicias quod es, si vis pervenire ad id, quod non es; Nam ubi tibi placuisti, ibi remansisti. Si autem dixeris, sufficit, & periisti.* Hinc ait Apostolum prius suam imperfectionem professum esse, & postea se perfectum dixisse, quia ipsa est perfectio hominis, invenisse se non esse perfectum. Porro ulterius notandum, perfectionem Religiosam in externis corporis asperitatibus, rigidisque pœnitentiæ exercitiis non esse sitam, uti interdum aliqui falsò sibi persuadent, sed talia duntaxat esse media ad perfectionem; uti rectè Abbas Moyses apud Cassianum in collat. P.P. coll. 5. advertit, dicens: *Ieiunia, Vigilie, meditatio scripturarum, nuditas ac privatio omnium facultatum, non perfectio, sed perfectionis instrumenta sunt, quia non in ipsis consistit disciplinæ finis, sed per illa pervenitur ad finem.* Perfectio igitur in perfecta duntaxat sita est charitate, ut testatur Apostolus Coloss. 3. dum monet: *Super omnia autem hæc charitatem habete, quod est vinculum perfectionis.*

22. Quisquis ergo ob debiliorem naturæ complexionem magnas subire haud valet austeritates, non propterea tristet, quasi minùs perfectus esse posset, quia dantur & alia media longè faciliora, non tamen ideo minùs efficacia ad pertingendam Religiosæ perfectionis metam. Egregiam Rodericus ad nostrum solatium hac in re doctrinam tradit, part. 3. tract. 5. cap. 16. aitque, quod inter maximas, optimasque corporis asperitates & mortificationes, principem locum obtineat, si quis ita totum vitæ tempus in Religione traducat, nihil ut partitulare in ea habeat, & ad finem usque vitæ in sancta hac abstinentia & integritate maneat, communem

Q

Reli-

Religionis rigorem in omnibus observando, communi omnium cibo, vestitu, opere semper contentus vivendo, nullum sibi privilegium, exemptionem, aut singularitatem ambiendo. Hæc ergo tua præcipua sit poenitentia ac mortificatio in Religione, nihil singulare admittere, nedum conquirere. Hoc poenitentia genus sine ullo evanescendi periculo suscipere potes: quia sic nullam videris subire poenitentiam, nec advertunt alii, utrum te mortifices, nec ne. Est denique hæc poenitentia una ex optimis, Deoque gratissimis, quas subire austeritates potes. Simplex quidem & commune id vitæ genus esse videtur, coram Deo tamen singulare est, & solida securaque perfectio & Sanctitas. Ita *Alphonsus Rodericus*, qui erat vir omnino doctissimus, parique vitæ Sanctimonia celebris; docuit namque non sine singulari solertia, suorumque discipulorum utilitate & profectu Sacram Theologiam 12. annos; postmodum constitutus fuit Magister Novitiorum, in quo munere 30. annis continuis permansit; administravit etiam officium Patris Spiritualis seu Directoris Patrum illorum, qui in Tertiato (ut vocant) se in spiritualibus exercitiis singulariter exercere solent, etiam annos 12. quo tempore volumen de perfectione Christiana, quod hodiè inter Religiosorum manus frequentissimè versatur, conscripsit. Hinc iterum Novitiis præficitur. Denique omnibus Ecclesiæ Sacramentis probe munitus mortuus est Anno 1606. 21. Febr. ætatis suæ 90. ex quibus 70. consumpsit in Societate JESU, cujus laus extat pagina 20. Bibliothecæ Societatis JESU, unde clarè colligere est, eum cuncta, quæ docuit, opere ipso implese. Hoc ideo huc retuli, ut hujus Vene-

rabilis Viri doctrina hoc in libro sæpè allata pluris æstimeretur.

23. Cæterum advertendum est, quoddametsi aliquis Deum ex toto corde diligere, ejusque præcepta observare nō modicum conaretur sic, ut nullius, aut certe non multarum culparum seu imperfectionum sibi conscius esset, non tamen continuè ei fas est credere, se jam esse perfectum. Nam ut sapienter S. Gregorius lib. 4. dial. dixit: Plerumque hi, quos jam perfectos homines æstimant, adhuc in oculis summi Opificis aliquid habent imperfectionis. Sic sæpè imperiti homines necdum perfectè sculpta figilla conspiciamus, & jam quasi perfectà laudamus, quæ tamen adhuc artifex considerat, & limat: laudari jam audit, & tamen ea tandem meliorare non desinit. Proinde tametsi nullum in anima nostra defectum latere videremus, haud tamen dubiè multos habemus, quos supremus Artifex optimè perfectos habet; Unde magis ac magis ad perfectionem oportet anhelare; Nam ut S. Bernardus docet: Nemo perfectus est, qui perfectior esse non appetit, & eo perfectiorem quisquis se probat, quod ad majorem tendit perfectionem. Et iterum Indefessum, inquit, proficiendi studium, & jugis conatus ad perfectionem, perfectio reputatur. Et Sancto Patre Augustino teste tract. 4. in epist. 1. Joana. Tota vita boni Christiani Sanctum est desiderium proficiendi. Hic finis noster est, hic saccus, & quia angustus est, extendendo facis capaciorem.

24. Sanctus Hieronymus exponens hæc Matth. 5. Beati qui esuriunt, & sitiunt iustitiam; eos hic vocari ait beatos, qui quamvis iustissimi sint, nunquam tamen iustitiâ suâ saturantur, nec sibi sufficere credunt ea, quæ habent, sed ad majorem virtutem & perfectionem

ceu famelici ac sitibundi anhelant, uti anhelabat Propheta ille, qui dicebat & à Deo precabatur: *Amplius lava me ab iniquitate mea, & à peccato meo munda me.* Ps. 50. Non sufficit mihi, quòd à peccatis mundus, quòd dealbatus sim; sed velim insuper, ut nivis instar, & etiam supra nivem me dealbes. *Asperges, inquit, me, Domine hyssopo, & mundabor; lavabis me, & super nivem dealbabor.* Sic & nos ad Deum clamare, eumque precari debemus, dicentes: Domine, humilitatem majorem, patientiam fortiorem, charitatem ardentior, plus mortificationis, indifferentiæ & resignationis &c. & amplius lava me. Denique ut Sermoni finem imponamus, ad Religiosæ perfectionis semitam alacriter decurrendam non modicum conducit legere Vitas & Exempla Sanctorum, eorumque acta & facta

ante mentis obtutum collocare. Nam ut Sanctus Gregorius Nyssenus lib. de vita Moyf. ait: *Credendum est, idcirco vitas præstantissimorum virorum exquisitissime perscriptas esse, ut vita nostra imitatione ad Virtutem & bonum rectius deducatur.* Unde quemadmodum pictores, quando imaginem ex imagine pingunt, identidem ad exemplar respicientes, characterem ad suum opificium inde transferre conantur; ita oportet eum, qui studet seipsum omnibus virtutum partibus perfectum reddere, Sanctorum vitas, velut simulachra quædam viva, & efficacia respicere, illorumque bona opera per imitationem sua facere. Hoc si præstiterimus, dubium non est, quin ad optatum perfectionis portum, feliciter enataturi, indeq; ineffabili perfusi gaudio Civitatem cælestem Jerusalem subituri simus.

SERMO XLV. DE MORTIFICATIONE.

*Qui Christi sunt, carnem suam crucifixerunt cum vitiis
& concupiscentiis suis. Galat. 5. Vers. 24.*

PARS PRIMA.

1. **Q**uemadmodum necessarius est victus ad conservandam corporis vitam, ita necessaria est quotidiana mortificatio ad spiritua-
lem animæ vitam sustentandam. Mortificatio porro nihil aliud est, quam suppressio malarum affectionum, quæ ex vicio depravata naturæ, vel sugge-

stione dæmonis in homine solent oriri. Ratio verò, cur continua mortificatio in homine Christiano requiratur, est, quòd sit secundum naturam ab incubulis ad malitiam pronus; hinc necesse habet, quotidie laborare, ut rebellantem carnem per mortificationem deprimat, ac spiritui subjuset: Sine quo studio ac conamine neque officio hominis,

neque Christiani, neque Religiosi satisfacere quis potest, sed contingit (ut *Rodriguez* part. 2. tract. 1. cap. 18. perhibet) quod in horto imaginibus ex myrto, aut alio herbarum genere efformatis evenire videmus, ut scilicet nisi assidua luxuriantes herbarum amputentur, hominis aut alterius rei figuram amittant. Hinc rectè *S. Bernardus* sup. Cant. Serm. 58. dixit: Parum est semel putasse, sæpè putandum est, imò si fieri potest, semper, quia semper quod putari oportet, si non diffimules, invenies; Putata enim repullulant, & effugata redeunt, & reaccenduntur extincta, sopita denuò excitantur, ideo hæc putatio necessaria. Necessaria, inquam, ad virtutum fructus progerminandos, vitiisque profliganda. Nam quemadmodum terra sibi relicta non nisi carduos, spinas & tribulos profert; ita neque ab animæ nostræ agro sperari aliud poterit, quàm vitiorum lolium, si aratro mortificationis non fuerit excultus.

2. Porro tamen aliquis, si continuo mortificationis studio, si singulari Dei beneficio inordinatas animi sui affectiones sic vicisset, aut rationi subjectas haberet, ut se ab illis nihil oppugnari sentiret, non tamen ideo à studio mortificationis recedere debet, quasi jam securus foret, sed prudenter invigilare, ne forte hostis domesticus in occulto lateat, & se, dum minimè putat, aggrediatur. Unde *S. Bernardus* Serm. 5. in Cant. monet: Quantumcunque enim in hoc corpore manens profeceris, erras, si vitia putas emortua, & non magis suppressa: velis, nolis, intra fines tuos habitat *Rebus*, subjugari nunque potest, exterminari nequaquam. Quare in hac vita mortali à mortificationum exercitio nunquam abstinendum est, si vitia palàm contra

nos defæviant, si occultas tantùm radices agant. Bellè proin quemlibet nostrum ad hoc mortificationis studium provocare conatur *Rodriguez* loc. citato cap. 4. scitâ hâc similitudine: Sicut equus, inquit, etiam mansuetissimus nunquam facillè sine freno relinquitur à sessore; ita nec animus noster ab homine sine freno mortificationis relinquendus est, quantumcunque in virtutis studio profecerit.

3. Hoc ipsum egregiè præstitit *S. Antonius Abbas*, hic enim, ut refert *S. Athanasius*, cùm in adolescentia maximas poenitentias fecisset, multisque annis incredibiles pugnas cum demonibus sustinisset, quando ad extremam senectam, in qua aliquid quieti dandum videbatur, pervenit, renovare cœpit omnia pristina poenitentiae exercitia. Quod nos doceret, nunquam cessare debere à mortificationibus. Idemque *S. Franciscus Seraphicus* faciebat. Ad quem scopum collimat *Apostolus* 2. Cor. 4. Semper mortificationem *IESU* in corpore nostro circumferentes, ut & vita *IESU* manifestetur in corporibus nostris. Hinc 1. Cor. 9. rursus de seipso sic scribit: Ego igitur sic curro, non quasi in incertum; sic pugno non quasi aërem verberans: sed castigo corpus meum, & in servitutem redigo, ne forte dum aliis prædicavero, ipse reprobus efficiar. Quomodo verò corpus nostrum mortificandum sit, suggerit *S. Bernardus* ep. ad frat. de Monte Dei his verbis: Docendus est homo sic habere corpus suum, sicut ægrotum, cui etiam multa volenti inutilia sunt neganda, utilia verò etiam nolenti ingerenda. Ad hanc porro mortificationem nos æquitas invitat frequentandam. Quid enim æquius, quàm ut ancilla dominari non sinatur? quid æquius, quàm ut equo frenum semper

semper applicetur? Quid æquius, quam ut hostem, vitæ & quidem æternæ insidiantem, assiduò persequamur? quid æquius, quam ut is, qui toties Dei Filium occidit, ad mortem saltem spirituales damnetur? Quod verò hoc non sit crudelitas (quemadmodum non pauci mundanorum falsò opinantur) docet sæpè citatus Rodriquez hisce verbis: Sicut infirmus, licèt brachium suum propter bonum totius corporis ustulari permittat, non tamen odisse illud, sed amare censetur: ita & nemo animam suam odisse dicendus est, licèt ferro mortificationis eam propter bonum totius hominis aduri permittat.

4. S. Eucherius mysticam dedit rationem, cur Deus in antiquis Sacrificiis prohibuerit sibi offerri mel. Nec quicquam mellis adolebitur in Sacrificio Domini. *Levit. 2. v. 11.* Quia resoluti blandimentis deliciarum, aut dulcedine voluptatum non possunt Mysteriorum Dei esse participes. Hanc videmus, quòd non priùs Israëlitis Manna in deserto datum sit, quam panis Ægypti defecerit, ad denotandum, quòd homo cælestibus consolationibus non citius reficiatur, quam per mortificationem terrena solatia abiecerit. Unde Christus S. Catharinæ Senensi dicebat: *Quanto magis morieris in te, tanto magis vives in me: & quòd purgatus ejicies, quòd tuum est, tanto abundantius ipse reponam, quòd meum est.* Et S. Francisco dicebat: *Me desideras? Amara tibi dulcia, dulcia amara sunt.* Monet proinde pius Asceſa. 3. c. 43. *Stude mortificationi victoriam, quia hoc amplius tibi proderit, quam notitia multarum difficultatum questionum.* Nihil quippe pretiosius in anima reperiri potest, quam si indefatigabiliter ad Deum suspiret; hoc autem bonum per victorum mortifica-

tionem obtinetur, quemadmodum S. P. Aug. in Ps. 41. his docet verbis: *Cervus Serpentes necat, & post serpentium interemptionem majori siti inardescit, peremptis serpentibus acrius ad fontes currit; Serpentes vitia tua sunt, consume serpentes iniquitatis, tunc amplius desiderabis fontem Veritatis.* Et Serm. 3. de Ascens. sic idem S. Doctor fatur: *Ascendamus etiam post illum per vitia & passionem nostras. De vitiis nostris scalam nobis facimus, si vitia ipsa calcamus: attollent enim ipsa nos, si fuerint infra nos.*

5. Cum quidam ex antiquis illis eremi Patribus nullum corporis affligendi modum teneret, ideòque ab aliis de rigore temperando moneretur, respondit ille: *Mihi credite, filii, si & locus & status, conditioque Beatorum in cælis dolorem aliquem admitteret, displicentiaque alicujus capax esset, profectò hoc unum maximè dolerent, quòd plures & graviores affligendi se mortificandi que occasiones non quævisissent.* Digna sanè tali viro responsio, cui contradicere, temeritatem saperet, præsertim cum infinita propemodum SS. Virorum exempla essent, assertionem hanc probantia; Tanta enim pœnitentiarum, & mortificationum exercitia subierunt, ut humanas vires longè excessisse videantur. S. Simeon Stylites in diversis columnis ultra 50. annos jugiter stetit, & integro anno uni solummodò pedi innixus. S. Moyses Æthiops sex annis pernox stetit, ut somnum vinceret. Triennio in sepulchro Sisinius noctibus atque diebus, nunquam sedens, acclinans, aut jacens, aut egrediens hæsit. S. Elpidius omnes noctes stando, & psallendo peragebat tantâ constantiâ, ut nec à scorpione læsus se commoverit. S. Wiphys (ut Gregor. Turon. lib. 8. hist. Franc. c. 15.

perhibet) de se dicere potuit: Columnam statui, in qua cum grandi cruciatu sine ullo pedum tegmine stabam; cum hyemis tempus advenisset, ita frigore glaciali urebar, ut ungues pedum meorum vis frigoris sæpius excuteret, & in barba mea aqua gelu connexa candelarum more dependeret. *S. Zoërvardus*, teste *Mauro Episcopo* in vita, tamdiu ad nudum corpus catenam portavit æream, quoad carnibus putrefactis cute obduceretur. Latuisset hoc martyrium, nisi post mortem ad umbilicum apparuissent nodi ligantis metalli, quod dum è cadavere extrahitur, auditus est sonus elisarum costarum. *S. Simeonis Stylitæ* jam memorati pes catenâ ferreâ ligatus in tantum computruit, ut cimices inde excrescerent, qui si fortè dilabebantur, reponebat in ulcera dicens: *Manducate, quod vobis Dominus dedit.*

6. *S. Lupicinus* (ut *Gregor. Turon.* sup. cap. 7. testatur) in sua cellula grandem habebat lapidem, quem duo homines vix levassent, hunc cervici impositum per totum diem psalmos canendo portabat in sua cella, quo fiebat, ut afflicta depreffione thoracis pulmones corrumperebantur, ipsæque sanguinem copiose expueret; Noctu verò tanquam lapis non sufficeret mortificationi, baculum quem manu gestare solebat, duabus desuper sudibus aculeatum mento supponebat, ne unquam somno corpusculum recreare valeret. Hinc multi de nocte ad ejus cellam accedentes, audierunt concentum Angelorum. *B. Elphegus* ex Monacho Episcopus (teste *Osberno Monacho* in vita) in hyemali frigore & glacie, cum somnus noctu omnes detineret, ipse clam nudis pedibus solâ tunicâ indutus de strato surgere, foras ire, & usque ad auroram orationibus

vacare consuevit. *S. Rodolphus Monachus* noctu, quantumvis gravis bruma rigeret, nudis pedibus ac cruribus, usquedum dilucesceret, psallebat. *S. Dominicus Loricatus* vestes non ultra tibias demittebat, ut frigus nudatos pedes adureret.

7. *S. Christianus* Eremita in hyeme stabat in aqua gelida usque ad collum immersus, deinde se verberabat, usque dum virgæ disrumperentur. Ut auctor est *Vinc. Bellov.* lib. 19. cap. 11. *S. Petrus Damiani* ut testatur *Hieron.* *Rubeus* in vita, contra æstum libidinis noctibus è cubili surgens, aquis se immerfit, dum totus frigeret, atque inde egressus, non in lectum, sed in preces seolvebat. *S. Orientius* Eremita omni die in aqua frigida stans usque ad umbilicum *Davidis Psalterium* absoluebat. Lib. 4. *Vit. PP.* *S. Edmundus Cantuariensis Episcopus*, referente *Surio* in ejus vita, non tantum Zonâ, sed etiam caligis utebatur cilicinis: solo pane vilique cibo contentus, nec pisces, nec carnes comedebat, ut labia dirumperentur: ad quietem nocturnam capiendam nec lodicibus, nec stragulo, nec pulvino utebatur, sed propriis tantum vestibus tectus confidebat, idque per 30. annos, etiam ad Archiepiscopi dignitatem evectus, continuabat. Pròh! omnia similia Sanctissimorum Virorum mortificationum genera referre, quantum onus ac labor foret?

8. Ast nihilominus non omittendum, quod de Venerabili Patre nostro *Joanne à S. Guilelmo* referunt vitæ ejus scriptores; adeo enim eum rigidè vixisse testantur, ut etiam antiquorum Patrum austeritatem supergressus fuisse videatur: Inter alia mortificationum genera sunt ista: In regionibus calidissimis commorans, capite discooperto & ad solem expolito

in

in ætate incedebat: hysme verò summo manè nudis pedibus super glaciale solum, & spinas pluviarum tempore ambulabat, suosque ad similia agenda venustè admodum & lepidè hortabatur, dicens: qui tunc sclopetariorum pilas pumbeas, non eat ad bellum, qui timet pati, non querat cælum, & si per multas tribulationes in cælum intrare oportet, veniant super me omnia mundi mala. De nocte sæpissimè cellulæ suæ fenestram habebat apertam, ut sic facilius ex æris intemperie molestaretur, & ingredienti culices & sciniphes aculeis suis eum durissimè affligerent. Præterea semper nudis pedibus ambulabat, quorum plantæ glacie, lapidibus & spinis in minutissimas partes incisæ copiosum sanguinem aliquando emittebant. Nec quidem hyemali tempore ad ignem accedebat: Ad imitationem S. Guilelmi pro indusio ferreâ loricâ utebatur, ne autem ferruginem contraheret, aliâ de novo sumebat; tres enim habebat, quibus unâ post alteram utebatur; earum aliquas penitus consumpsit. Per cellulæ ejus rimas, cùm habitum exueret, loricæ annulos ita carnem penetrassè quidam semel viderunt, ut vix discerni posset, an loricam haberet. Neque illi ad corporis ornamentum deerant Zonæ & armillæ, ingenti etenim catenâ ferreâ utebatur, quæ à scapula dextra ad latus sinistrum, & à scapula sinistra ad latus dexterum in Crucis figuram supra pectus extensa erat: alterâ insuper cingebatur, quam adeò contractam portabat, ut anno 1605. cùm in periculosam infirmitatem incidisset, Socius ejus Frater Laurentius, cùm eum in lectum transportaret, præfatam vidit catenam adeò confictam, corporique adhzrentem, ut carnem ipsam jam pu-

ruentam penetrarit. Quare illam non sine maximo P. Joannis dolore simul cum carne multis in locis affixa extraxit. Aliquando etiam in locum illius catenæ ferreo circulo cum quibusdam aculeis utebatur, quæ omnia magnâ veneratione Populoniæ asservantur.

9. Verùm enim verò, hæc & alia Sanctorum acta non ideo narro, ut imiteris, Sancti enim homines divino spiritu afflati multa egerunt, & fecerunt, quæ mirari potius, quàm imitari debemus. Unus etiam altero robustioris naturæ est. Discretio velut Regina virtutum, consiliûmque Seniorum in corporalibus mortificationibus nos moderari debent. Quocirco hæc duntaxat ideo memorata sunt, partim ut nos saltem studeamus parva mortificationum exercitia sedulò obire, confidentes de gratia Divina, quæ ad hoc profectò nobis haud deerit, dummodo nos ipsi per socordiam non ponamus obstaculum. Partim etiam, ut hisce heroicis actis inspectis non inflemur, & evanescamus ob exiguas aliquas peractas mortificationes, easque ne plûs æquo æstimemus, considerantes has propemodum nullas esse, si cum SS. Patrum austeritatibus conferantur. Itaque ut ad alias nobis magis convenientes, nec tamen ideo minus utiles Deoque gratas mortificationes divertamus, necesse erit breviter de his tractare.

PARS SECUNDA.

10. **O** Prima ergo mortificatio est, vincere seipsum, juxta commune illud axioma: *Fortior est, qui se quam qui fortissima vincit moenia.* Consistit porro hæc victoria in abnegatione propriæ voluntatis; id est, si quod appetitus desiderat, non concedamus, & quod horret, amplectamur. Præclare in hoc certamine se gessit quidam ex antiquis Monachis, ut Pelagius in *Vitis PP.* refert; Hic namque cum Seni cuidam inserviret, contigit, ut ulcus Seni in corpore pronasceretur, ex quo multa sanies cum grandi foetore profluebat Dicebat autem cogitatio sua illi fratri: Discede hinc, quia non potes sufferre foetorem putredinis istius: Quam cogitationem ut reprimeret, tulit vas, & lavit ulcus Senis, recollegitque aquam in vase, & quoties sitiebat, ex ea bibit. Cœpit autem iterum cogitatio sua sollicitare eum dicens: Si non vis fugere, saltem non bibas foetorem hunc. At ille toleranter ferebat bibens lavaturam vulneris sui Patris. Et cum ita ministraret Seni, vidit Deus charitatem laboris illius, illam ulceris lavaturam vertit in aquam mundissimam, & Senem invisibili medicamento sanavit. Secutus est hunc *S. Franciscus Xaverius*, nam ut seipsum, & nauseam, quam ex ægri ulcerosi servitio sentiebat, vinceret, saniem ex illius ulceribus exfluxit.

11. Plures præterea alii non desunt, qui hoc ipsum mortificationis genus sunt amplexi, inter quos vel apprimè numerari debet devota Christi Sponsa *S. Catharina Senensis*; Hæc cum aliquando decumbenti ex morbo mulierculæ (à qua *S. Virgo* antè fœdis omnino convitiis proscissa, & velut infamis lupa pro-

clamata fuerat) serviret, intolerabili afflata foetore nauseam sensit, quam cum à stygio Veteratore motam suspicaretur, ut hæc à sancto proposito sese dimoveret, ipsa sibi met offensâ hæc secum: Quid? inquit, adeone exosa tibi Soror Christi Sanguine redempta? an non es ipsa tu simili magisque fœdo morbo obnoxia? utique: Dixit, & nares cancro mulierculæ laborantis admovit, hiantique ore putidam mephytim hausit, donec rebellis carnis affectum domaret. Aliàs etiam generosius facinus tentavit, nam cum putidam ejusdem mulierculæ laborantis tabem exhorruisset, & aquâ cancrum eluisset, eandem patinâ exceptam avido hausit ore, itaque tentationem vicit, suoque Confessario fassa est, nunquam in omnem vitam quidquam suavius à se gustatum. Placuit adeò hic heroicus actus Christo Domino, ut sequenti nocte ei apparuerit, gloriosæque adeò victoriæ congratulaturus patulam sui lateris plagam exhibuerit, de quâ *S. Virgo* tantas cælestes delicias suxit, ut earum etiam vis in ejus corpus redundaret. Si igitur ob victoriam sui ipsius tam raræ à Divina Bonitate præstentur gratiæ in hoc mundo, quanta ergo merces & gloria manebit in Patria, ubi proprius est remunerationis locus?

12. Quòd si verò hoc seipsum vincendi genus, utpotè Sanctis duntaxat proprium, alicui nimis durum videretur, non desunt alia, quibus fructuosè homo seipsum mortificare, ac rebellem carnem spiritui subjugare potest, videlicet per mortificationes sensuum, hæ enim sunt saluberrimæ; Sicut enim per sensus hominis plurima vitia subin-

subintrant in animam ; Sic etiam per eorum mortificationem pleraque vitia præcaventur , Virtutesque acquiruntur. Idcirco de quinque sensuum mortificationibus breviter agendum censeo , de Visu , auditu , olfactu , & tactu in præfenti ; de gustu verò in subsequenti Sermone differemus. Visus itaque mortificari potest , 1mo Cohibere oculos ab aspectu earum rerum , ex quibus posset sumi aliqua occasio peccandi , uti sunt v. g. comedix profanæ , choreæ , familiares conversationes virorum cum mulieribus , & similia , quæ quamvis in se subinde peccaminosa non sint , animum tamen incauti spectantis facile à Deo avertere possunt. 2do Visum mortificare oportet , cohibendo oculos ab aspectu mulierum ; vide dicta Sermone 18. num. 21. & consequenter.

13. Tertius mortificandi visum gradus est , refranare oculos à curioso aspectu pompæ mundanarum , vel rerum artificiosarum , aut casualium eventuum , qui aliquando sub fenestris , aut quocunque transitu solent occurrere. Ita fecit *S. Carolus Borromæus* , qui cum in conclavi suo juxta fenestram solum audientiam dare , nunquam ad extra prospexit , esto qualiscunque tumultus aut rumor oriretur in platea. Quartus gradus est , cohibere subinde oculos ab aspectu earum rerum , quæ visum maximè delectant , uti sunt , v. g. horti delitiosi , artificiosi aquæductus , flores rariores , thesauraria Principum , & his similia. Quemadmodum olim fecit nunc memoratus Sanctus Cardinalis , qui cum à Prælato quodam invitaretur , ut pro captanda aura dignaretur se conferre ad hortum , duabus leucis Mediolano distitum , & eâ tempestate præ omnibus totius Lombardiæ hortis cele-

Gramm. Relig. Pars II.

berimum , ivit quidem , ubi tamen ad hortum illum introductus fuit , semel tantummodò illum , & quidem obiter & per modum insensilis statux circuvit , ita ut artificiosissimas illas fontanas , elegantissimas areolas , flores rarissimos , & alia id genus selectissima hortorum delectamenta , quæ aliorum animos in maximam admirationem rapere solebant , ipse vix uno respiceret oculo. *S. Franciscus Borgias* etiam cum adhuc sæcularis miram ex falconum aucupio voluptatem caperet , ut se mortificaret , ipso , quo falco herodium insectabatur , & occidere parabat , tempore oculos claudebat. Item *P. Joannes Berghman* è Societate JESU sic oculos frangebatur , ut eos nunquam terrâ attolleret , nisi ratione aut necessitate cogente. Aliquando coactus interesse Dramati , nunquam oculos sustulit , ita ut Nobilis quispiam id advertens , socio in aurem diceret : Profectò hic Pater Sanctus est. Nunquam etiam adduci potuit , ut hortos , vineas , solennes equitationes Romæ aspiceret. In *Vit.* p. 2. fol. 74. & 77. *Sara* Virginum Sacrarum Antistita , teste *Drexelio* in *Nicet.* lib. 1. §. 6. in Monasterio Scythiotico sexaginta annis prope aquam limpidissimam habitavit , & nunquam eam aspexit. Quod idem fecit è Societate JESU quidam Novitius , qui Neapoli moriens fassus est , scilicet ob oculos à jucundo maris vicini aspectu custoditos hoc habere præmii , ut in morte Angelorum fuerit aspectu recreatus. *Nadasti* in ann. Angelico.

14. Quintus mortificandi visum gradus est , cohibere oculos ab aspectu faciei alterius , qui secum loquitur , sive sit ejusdem sexûs , sive disparis. Ita fecit *Sancta Clara* de Monte Falco ex Sacro Ordine nostro. Hæc quoties alteri cuicunque loqueretur , semper oculos

R

suos

suos velabat, ne faciem ejus videret: neque adduci poterat, ut vel saltem fratri suo germano pariter Religioso revelatâ facie, oculisque è terra sublatis colloqueretur, dicere solita, se ad loquendum non egere oculis, sed linguâ tantum. Hoc ipsum etiam monet Mellifluus Bernardus in form. honest. vit. dicens: *Nunquam alicui oculum in faciem figas.* Tandem perfectissimus hac in mortificatione gradus est, non elevare oculos à terra, nisi ad aspiciendas res sacras, vel ad ea tantum, quæ ex præcisa necessitate sunt videnda, & cum hic gradus cæteris sit perfectior, ideo etiam est difficilior. practicus tamen à multis ferventibus Dei Servis, quibus exemplo præluxit Salvator noster, cum enim vellent benedicere panem, sublevarat oculos. Joan. 6. vers. 5. quod (teste Ven. Beda) idem tam specialiter Evangelista commemoravit, ut significaret, eum non fuisse solitum oculos huc atque illuc convertere. Securus est imprimis Salvatoris Exemplum S. Bernardus, velut discipulus suum Magistrum, mortificationi quippe oculorum adeo deditus fuit, ut quamvis Ecclesiam, & cellam suam diligentissimè incoheret, post unius tamen anni decursum nesciret, an cella illa esset fornicata, an verò haberet tantum laquear ligneum? & an esset in Ecclesia fenestra tantum una, an verò plures? Aliàs etiam, cum integro fere die juxta flumen quoddam iter ageret, & sub vesperam suos comites de hoc lacu differere audiret, valde miratus est colloquentes, negavitque se lacum vidisse, neque nosse, quemnam lacum memorarent. Nec ablimis fuit Palladius Abbas, qui per solidos viginti annos nunquam in cella sua sustulit oculos in altum, ita ut superiorem illius cellæ partem vide-

ret, an esset fornicata, an verò simplici laquear, conclusa. His annumerari potest Thomas Sanchez Vir omnino doctissimus, juxtaque Sanctissimus, qui, ut proditum in annal. PP. Societ. 1610. defixis semper humi oculis incessit, aut sedit in mensa, ita ut nec assidentem, nec ministrantem cognosceret; Ductus semel à PP. Dominicânis per Monasterium, laudabat quidem omnia, ne adverterent, oculos tamen semper clausos habebat.

15. Auditus sic mortificari potest, 1mo fugere occasionem audiendi propriam laudem, aut si quid in hujusmodi laudem ab aliquo proferatur, subito sermonem divertere. 2do Non inquirere Novalia, & si de illis fiat mentio, discursum divertere in aliquid utilius. Hoc docuit S. Hugo Episcopus (ut refert Petrus Dorlan. in in Chron. Carthus. lib. 3. & Surius in vita S. Hugonis) Hic cum post conciliatam pacem inter Reges Franciæ & Angliæ divertisset ad Monasterium Carthusianorum, interrogatus de modo initæ pacis, tristitiâ affectus, & zelo plenus Ordinis sacri, respondit: *Rumores audire ac referre, etsi licet Episcopo, Monachis tamen non licet.* Quamobrem iidem Carthusiani jure statuerunt de Conventis, qui sapius, quàm Monachi egrediuntur, sæculares rumores ubi audiunt, ibi dimittant. Item S. Clara de Monte Falco quoque vetuit famulas cœnobii, quæ rei familiaris ergo domo prodibant, quidquam sacris Virginibus referre eorum, quæ foris vel audissent, vel vidissent, ne quid inquietis eis afferrent. 3ro Avertere aliquando aures à suavi concentu vel musica, quæ auditui sit gratissima. Ita fecit S. Franciscus Seraphicus, qui vice quadam acutissimis doloribus morbi exagitatus, contra-

trem

rem suum rogavit, ut sibi pro alleviatione dolorum paululum luderet in fidibus, mox autem se recolligens, vetuit id fieri, ne fortè videretur pro cœlesti consolatione terrenam quærere: Deus autem remuneraturus hunc mortificationis actum, misit Angelum, qui unicâ tantum vice plectrum per chordas fidium duxit, & tantam consolationem Beato Viro attulit, ut non tantum omnes ei dolores leniverit, sed etiam inexplicabili gaudio internè afficeretur. 4to Ingratos tumultus & clamores patienter audire, nec indignari, si vicinus aliquis canis importunius latret, aut submurmurans musca & vespa per cellam diutius circumvolet: aut tumultuosi Opifices, uti sunt vietores, fabri, bractearii & similes, qui in vicina laborent tempore studii aut somni captandi.

16. Olfactus mortificari potest, 1mo denegare naribus omnes suaviore odores, eosque ita spernere in animo, ut etiam si contingat aliquando ad aliquem locum, vel hominem odores huiusmodi à se diffundentem, pervenire, nulla tamen vana inde delectatio capetur, sed potius ex animo spernantur tanquam vana oblectamenta, quæ sensualitati serviant, & spiritui obfint. 2do In cultioribus hortis, ubi suaveolentium florum habetur copia, non decerpere quidquam pro fovendo delectamento narium, sed omnibus his sese privare ex amore JESU, qui est flos florum, & pascitur inter lilia. 3^{io} Res foetidas & grave olentes (quantum sine præjudicio sanitatis fieri potest) patienter sufferre ad imitationem Sancti Arsenii, de quo Ruffinus Aquil. narrat, quod sportulas suas conficiens aquam in pelvi retinuerit ad emollienda palmarum folia, quæ

cum foetida redderetur, nunquam, ut mutaretur, admisit, sed aliam infundebat, ne putor cessaret. O Pater, inquebant Monachi, cur aquam non mutas? nonne percipis tuam infici cellam? Respondit Arsenius: Pro odorem & unguentis, quibus in sæculo usus fui, nunc foetorem istum ferre oportet, ut in die iudicii de illo gehennæ inenarrabili foetore liberet me Dominus.

17. Tactum quomodo mortificare possimus, & debeamus, diximus jam Ser. 18. num. 31. & consequenter; quibus sequentia addi possunt; quod videlicet ad mortificationem tactus spectet patienter & cum resignatione sufferre calorem, frigus, ventum, & alias temporum injurias, corpori contrarias, nec contra hæc quærere remedia, quâmdiu lex discretionis id concedere videtur. Item muscas, pulices, & id genus importuna animalia æquanimiter sufferre, etiam dum molestissime infestant. Et iterum, corpus voluntariâ asperitate mortificare, putà ciliciis, disciplinis, grossiori veste, duriori lecto, incommodâ sede, & aliis huiusmodi poenalitibus. Nec non stare in cella, vel flectere usque ad lassationem virium, vel manibus expansis aliquamdiu orare, vel humi per aliquod tempus cubare, aut aliam similem violentiam corpori cum discretionem inferre.

18. Hæc igitur sensuum mortificatio magni omnino meriti apud Deum est, quemadmodum innuit Ven. Blos. in inst. spirit. cap. 1. his verbis: Si quis propter Deum voluntati suæ etiam in minimis rebus reluctetur, rem ipsi Deo gratiorem præstat, quàm si multos mortuos ad vitam reducat. Et ut hoc obvio quodam exemplo declararet, ait: Duo simul proficiscentes conspiciunt in via raræ pulchritudinis florem, quem dum prior jam jam decerpere pararet,

non nihil sese recolligens intra se dicebat: Amore Domini mei IESU Christi hunc flosculum non attingam. Alter vero absque omni pravia consideratione prædictum florem carpsit. Hic flosculum decerpendo minime peccavit; attamen qui eum intactum propter Deum reliquit, excedit tantum in merito, quantum excedit cælum in altitudine terram. Proinde non sine ratione S. Dorothæus Serm. 1. de Obed. ad hoc mortificationis genus nos provocat, dum ait: Inter ambulandum titillat animum cogitatio, caput flectendi in partem alteram, circumspiciendique, quid isthic rerum agatur. Ne feceris. Dum colloqueris aliis; incessit te cupiditas addendi colloquio quidpiam proposito valde accommodum, ex quo prudens audias. Cave, illud dixeris. Suadet tibi cogitatio tua, adiocoquum, & interroga, quid paret obsonii? Non obtemperes. Cernis fortè quidpiam? suadet tibi cogitatio, ut interroges, quisnam illud attulerit? missumne sit, an pretio emptum? Non interroges. Venit hospes aut peregrinus: cuperes statim nosse, quisnam sit, undenam, quonā tendat, ad quid veniat? noli velle scire, sed mortifica in hoc appetitum tuum. Hactenus Sanctus Dorothæus. Quamobrem verus Dei servus (monet rectè S. Bonavent.) sæpe apud semetipsum dicat: Propter te & amore tui, Domine IESU, hanc rem videre, vel audire, solum hunc gustare, vel hoc oblectamenti genus accipere nolo.

19. Habes ergo hic, Frater charè, optimam ac saluberrimam teipsum mortificandi methodum, quam si observare studueris, dubium sanè nullum est, quin gratissimus Deo futurus sis, ac cum omnibus illis, qui carnem suam juxta monitum Apostoli Gal. 5. crucifixerunt cum vitiis & concupiscentiis suis, cælesti gaudio æternum frutururus. Ne porro tuus inordinatus a-

nimi affectus ab hoc mortificationis studio te abducatur, & abstrahatur, cogites oportet, quàm plurimos quotidie misere omnino perire, eò quòd sensus suos non sat cautè, ut deberent, custodiant. Solet enim mors in animam ascendere per fenestram, per externos videlicet corporis sensus, juxta commune illud axioma: *Nihil in intellectu, quin prius fuerit in sensu.* Quàm insipienter proin agunt homines illi, qui ad mundi vanitates passim oculorum lumina evibrant, cum per talem conspectum in anima perversam concupiscentiam (quæ teste Apostolo causa est omnium malorum) suscitent. Quippe quis eum non fatuum proclamaret, qui sciret, se ob alicujus rei aspectum in febrem, aut alium morbum gravem lapsurum, & nihilominus à tali re videnda non abstineret? Ita sanè cum ob rerum caducarum obtutum non raro homines in febrem concupiscentiæ incidant, ac difficultatem aspiciendi ad cælestia sentiant, ille qui ab his sibi non temperat, demens esse comprobatur. Hinc S. Greg. I. 21. moral. c. 2. ait: *Deprimendi sunt oculi quasi raptores ad culpam; quisquis enim per has corporis fenestras incaute exterius respicit, plerumque in delectationem peccati etiam nolens cadit, atque obligatus desideriis incipit velle, quod noluit.* Hoc non esse vanum commentum, agnovit Regius Psaltes, ideo ad Deum conversus sic precatur: *Averte oculos meos, ne videant vanitatem.* Ps. 118. v. 37. Intelligis ergo, quanti inter sit custodire visum. Quapropter S. Dorothæus te admonet: *Conversce, inquit, non circumferre oculos ad aliena & vana, hæc enim deperire faciunt omnes labores monasticos. Quod de visu dictum, de aliis sensibus idem intellige.* Cæterum quia variis in locis de mortificatione aliqua jam insinuavimus, ideo ne eadem bis repetamus, sermoni finem impono.

SERMO XLVI. DE JEJUNIO ET ABSTI- NENTIA

Scitote, quoniam exaudiet Dominus preces vestras, si manentes permanseritis in jejuniis & orationibus in conspectu

Domini. Judith. 4.

1. **Q**uia commune sonat adagium: Ignoti nulla cupido; quocirco ut majori quis cum facilitate suavitatēq; jejunia frequentate valeat, non modicum juverit ruminasse ejus naturam & præstantiam. Teste S. Athanasio, in Breviar. Dom. 3. Nov. Jejunium morbos sanat, distillationes corporis exsiccat, demones fugat, pravas cogitationes repellit, mentem clariorem reddit, cor mundum efficit, corpus sanctificat, denique ad thronum Dei hominem sistit. Et S. Leo Papa in Brev. Dom. 3. Adv. De abstinentia, inquit, prodeunt castæ cogitationes, rationabiles voluntates, salubria consilia: & per voluntarias afflictiones caro concupiscentis moritur, virtutibus spiritus innovatur. Cui astipulans S. Basilus ibid. Dom. 4. quadr. ait. Jejunium tentationes propulsat, ad pietatem arinat, in bellis fortitudinem affert, in pace quietem docet. Nazareum sanctificat, Sacerdotem perficit. Plura videri possunt locis citatis. Similia etiam habet S. P. N. Aug. serm. de Jejun. Jejunium, inquit, purgat mentem, sublevat sensum, carnem spiritui subiecit, cor facit contritum & humiliatum, concupiscentiæ nebulas dispergit, libidinum ardores exstinguit, castitatis verò lumen accendit. Tandem D. Hier. vocitat jejunium non solum perfectam virtutem, sed cæterarum virtutum fundamentum.

2. Per Jejunium & orationem Deum flectimus ad exaudiendas preces nostras, & ideo dicitur Tob. 10. Bona est oratio cum jejunio. Et Judith 4. Scitote, quoniam exaudiet Dominus preces vestras, si manentes permanseritis in jejuniis & orationibus in conspectu Domini. Sic Ester misericordiam populo suo petitura ab Assuero, jejunavit cum ancillis suis & Mardocheo; hinc omnia dexterrimè eidem evenerunt. Ester 4. Dominus Achab pœnam comminatus fuit, sed propter jejunium, quo se humiliavit, eam temperavit. 2. Reg. 21. Ninivitarum civitas intra 40. dies subvertenda fuisset, sed propter jejunium, quo se Ninivitæ omnes à minimo usque ad maximum afflixerunt, Deus illis pepercit, & pœnam remisit. Jonæ 3. Jejunium confert victoriam contra hostes tam corporis quàm animæ. Ita Christus cum demone præliaturus 40. diebus jejunavit, & in tribus, quas opposuit, tentationibus illum debellavit. Matth. 4. Josaphat Rex Judæ jejunavit ipse, & aliis jejunium indixit, & ita victoriam de hostibus obtinuit. 2. Paral. 20. Postquam Judith diurnum jejunium & orationem præmisit, præclaram de Holoferne victoriam reportavit. Judith 8. & 13. Filii Israël bis debellati, postea ad jejunium confugerunt, &

de Filiis Benjamin triumpharunt. *Judic.* 20. Iterum debellantur Filii Israël à Philistæis, sed postquam fleverunt, & jejuna-verunt, victoriam obtinuerunt. 1. Reg. 4. & 7. Patet ergo hinc, quantas jejunium vires in se includat, ad debellandos cum visibiles, tum invisibiles hostes. Quocirco quisquis hostes suos, domesticum præcipue, rebellem scilicet carnem debellare & humiliare discipit, ad jejunium confugiat, necesse est. Quemadmodum enim Rex aliquis (est similitudo *Veterum Patrum*, ut habetur in *Vit. PP. lib. 5. libell. 4. num. 19.*) volens civitatem occupare, ante omnia, si potest, alimentorum & aquæ subtractionem procurat; ita qui vult corpus animo subicere, reliquosque inimicos suos prosternere, & ditioni suæ subjugare, non citius id, quam per jejunium & abstinentiam obtinebit. Constat etiam carnem nostram bellè assimilari effræni equo; ergo sicut equis fræna imponimus, ne alioqui per præcipitia nos ducant; ita multò magis, ne anima nostra ad inferni præcipitia delabatur, corpus per jejunium & abstinentiam frænare debemus.

3. Præterea jejunium & abstinentia plurimum conferunt ad corporis morbos arcendos, vitamque prolongandam. Exemplum nobis proponit *Drexelius* in *Aloë l. 1. c. 5. § 4.* de viro quodam in Italia, qui misere divexatus fuit à Podagra & Chiragra, & reliquo membrorum usu privatus. Hic, cum ab hoste comprehensus, ac in turrim inclusus, ac quotidie non nisi pane atro, & aquâ modicâ refectus esset, ac quatuor annos in hoc carcere exegisset, tandem rebus mutatis salvus & incolumis, vultus colore commendabili à carcere dimissus est. Hinc rectè canit *Schola Salernitana*.

*Ex magna cæna stomacho fit maxima penia,
Ut sis nocte levis, sit tibi cæna brevis.*

Pone gulæ metas, ut sit tibi longior ætas:

Esse cupis sanus? sit tibi parca manus.

Et Florileg. p. 1.

Multa tibi multos coarctant fercula morbos:

Terre solent paucas fercula pauca cruces.

Igitur qui vult comedere multum, comedere debet parum; si enim parum & parçè manducat, tunc diu manducabit, & per consequens multum. Porro, hoc exemplis stabilire, quantus foret labor? Quid enim *S. Paulum* primum *Eremitam*, quid *S. Romualdum*, *Antonium*, *Arsenium*, *Hilarionem*, & innumeros alios ad tam longævam provexit ætatem? nonne jejunium, & ciborum temperantia? Quid è contrario quotidie tot ad mortem rapit, qui multos facilè adhuc numerare annos potuissent, an non esculentorum poculentorumque redundantia? Proinde salubre dat consilium *Schola Salernitana*:

Quo minus ægrotes, non extra tempora pores.

Et Matthæus Tympius:

Si tibi desciunt Medici, Medici tibi fiant

Hæc tria, mens hilaris, requies moderata, diæta.

Grues (ut *S. Vincentius Sabb.* ante *Reminisc.* notat) antequàm in remotas regiones volitent, nihil nisi arenam comedunt, ne pinguescant, & in volatu retardentur. Docemur ergo vel ab ipsis avibus abstinentiam colere. Itaque si ad cælum, tanquam ad remotissimam Regionem, commodè agilitèrque volare discupis, necesse habes, ut te per abstinentiam ad viam præpares. Et sicut naves leviores faciliùs mare percurrunt, & nimis onustæ submerguntur; Ita abstinentia reddit hominem expeditum, ut facilè currat

currat per viam salutis & mandatorum Dei, crapula autem in barathrum demergit. Ut verò huic virtuti majori cum fervore incumbamus, scire oportet, quòd nunquam in perfectione insignem aliquem profectum faciemus, nisi in abstinentia prius excellere allaboremus, uti S. Climacus grad. 9. rectè advertit, dum dixit: Nunquam à Pharaone liberaberis, neque supremum Pascha celebrabis, nisi amaritudines comederis; amaritudines sunt jejunii violentia & afflictio, azyma verò sensus minimè inflatus. Alium est, ut pari modo nobis persuadeamus, non esse adeò facile ad perfectionem hujus virtutis pervenire, sicut primo aspectu apparet; Nam (ut bene S. Gregorius l. 30. moral. notat) sic plerumque voluptas sub necessitate se palliat, ut vix eam perfectus quisque discernat. Nam dum solvi debitum necessitas petit, voluptas expleri desiderium suggerit, & tantò gula securius in præceps ruit, quanto sub honesto nomine necessitatis expiendæ se contegit. Quod idem S. P. N. August. lib. Conf. confessus est dicens: *Et quis est, Domine, qui non rapiatur aliquantum extra metas necessitatis? Quisquis ille est, magnus profecto est, magnificet nomen tuum; Ego autem non sum, quia homo peccator sum.*

5. Cæterum quod de Sanctorum virorum jejunio passim in eorum vitis legere est, admiranda potius quàm imitanda sunt. Idcirco hæc duo scire nos oportet: 1.º Ut artem continentiae sic teneamus, quatenus non carnem, sed vitia carnis occidamus. Hinc S. Hieronymus dixit: *Parvus cibus, & venter semper esuriens triduanis jejuniis præfertur, & multo melius est quotidie parum, quàm raro sumere.* Sed & ipse Christus Sanctæ Gertrudi lib. 4. In fin. c. 23. dixit: *Mihi quidem ad hoc oblatum erat vinum myrrhatum cum felle*

mixtum, quò citius moreret, sed desiderium multa patiendi pro homine retraxit me, ne biberem. Tu verò è contra in eodem amore sume omnia necessaria & commoda, ut per ea diutius in servitio meo viva conserveris. 2.º Nolle debemus generalem hunc continentiae modum esse, ut secundum capacitatem virium, vel corporis, vel ætatis, tantum sibi mer cibi unusquisque concedat, quantum desiderium saturitatis exposcit; ut autem hæc mensura cognoscatur, suadet S. Dorotheus serm. 9. ut quisque experientia Magistrâ discat, & observe, quanta cibi copia soleat stomachum gravare, ac deinde paulatim de copia illa detrahat, donec nullam ampliùs in digestionem difficultatem sentiat. Contrà notet quoque, quanta cibi tenuitas & parsimonia imbecilliores reddat, ut officio, quod sustinet, ægrè satisfacere possit, quo animo adverso paulatim eo usque commeatum augeat, donec integras vires sentiat ad munus suum commodè obeundum. Nicolaus Lantizius perdoctus vir è Societate JESU opusc. 2. n. 60. scribit, à suo Magistro Novitiorum hanc regulam temperantiae & sobrietatis præscriptam fuisse, ut tantum quis comedat, ut absolute prandio vel coenâ ad orationem se dispositum sentiat. Et hoc est, quod etiam Angelus S. Pachomio, ut refert Pallad. in Lausiac. hist. cap. 38. in dictatis regulis præcepit: *Concede unicuique, ut comedat & bibat pro viribus, neque jejunare prohibe, neque comedere. Et meritò.* Nam teste Clemente Alexandrino apud Lanciz. loc. cit. n. 31. periculosa sunt extrema, media autem bona sunt, medium autem est, quidquid non eget necessariis rebus.

6. Verùm enim verò, cùm juxta S. P. N. Aug. & D. Gregorij Sententiam nihil difficultius,

facilius sit, quàm corpus absque gulæ furtivè se insinuantis illecebrâ reficere, quocirco operæ pretium fuerit diligenter annotare, quæ ad gulam arcendam conducere videntur, pro quo servire possunt sequentia. 1^{mò} Ante refecti-
onem consideres oportet, quàm indignus sis ob tot peccata, imperfectiones & ingrati-
tutines tuas, ut à Deo tam largè & misericorditer conserveris. 2^{dò} Quot pauperes & innocentes te meliores, Deo-
que gratiores fame, sitique premuntur, qui delicias reputarent communiores es-
cas, quas tu subinde nauseas. 3^{tiò} Quàm piè & frugaliter optares te sub horam mortis, & iudicii particularis usum fuisse necessariis vitæ conservandæ subsidiis tanquam medicamentis, non delecta-
mentis. Ad hæc renova puram intentio-
nem cum protestatione, te in alimentis percipiendis non velle voluptati indulgere, sed necessitati pro divino benepla-
cito servire, omnesque sensualitatis ille-
cebras, cibos delicatiores expetentis, aut communiores fastidientis, contra tuam voluntatem esse, semperque fore, optare-
que insuper, si Deo placeret, omni cibo-
rum suavitate carere, aut vilissimo fercu-
lo, aut pane cibario famem sedare. His præmissis pete gratiam sic corporis vires reparandi, ut mentis integritas, & Ange-
lica puritas nullum detrimentum patiatur.

7. In ipsa porro refecti-
one satage præ-
fixam antè intentionem continuare, &
quinque gulæ laqueos à D. Gregorio lib. 5.
moral. cap. 27. assignatos evitare, vide-
licet 1^{mò} Consuetam refecti-
onis horam non prævenire, nec statim in appo-
sitas escas involare, sed paulisper ad Deum suspirare pro dono continentie & casti-
tatis obtinendo. 2^{dò} Lautiores ac pretio-
siores cibos non appetere. 3^{tiò} Nec com-

munes exquisitiùs præparatos desiderare. 4to Non plus cibi sumere, quàm neces-
sitas exigit. 5to Inordinatam in quovis quantumvis etiam vili edulio, nimiam-
que aviditatem cohibere, hæc enim ma-
gis bestiis quàm hominibus convenit. Quæ omnia assequeris, si durante refe-
ctione aliquos mortificationis actus inse-
rueris, cuiusmodi sunt: 1^{mò} Ex appo-
sitis semper aut plerumque in iis maxi-
mè, in quæ immoderatiùs fertur appe-
titus, quantumvis modicum subtrahere,
quò oculutiùs, ed meliùs. 2^{dò} Strictè
sensus omnes custodire maximè oculos
ab omni inordinata evagatione, linguam
etiam ab omni otioso verbo, vultum ab
omni inordinato risu & motu cohibere.
Denique eà civilitate comedere & bibere,
quæ omnes ædificet, ac nullum offen-
dat. Mensæ refecti-
onem claude piâ gra-
tiarum actione & suspirio.

8. Enim verò quò refecti-
onem cor-
poralem fructuosiorē adhuc tibi red-
das, iunge prædictis etiam sequentia, vi-
delicet; Ante cibi sumptionem dic hanc
precatiunculam: Domine IESU, da ut
sanctè & continenter sumam cibum ac potum
ad Gloriam Nominis tui, in unione illius
amoris, quo Tu Deus meus pro me factus homo
cibum potumque sumpsisti in terris ad honorem
Patris, & Salutem totius Generis humani.
Sub ipsa verò manducatione piè rumi-
nare satage hæc & similia verba: Virtus
Divini Amoris tui, amantissime IESU, in-
corporet me totum tibi. Et bibendo ista:
Effectum Divinæ charitatis tuæ, dulcissime
IESU, qui in intimis tuis vehementer præva-
luit, transfunde & conserva in me, ita ut ille
penetret totam substantiam meam, & jugiter
distillet per omnes meatus, vires ac sensus cor-
poris ac animæ meæ ad laudem tuam æternam.
Vel brevius: Dulcedo divinæ charitatis, a-
mantissime IESU, insuat in intima mea, &
pene-

peniret totam substantiam meam ad laudem tuam æternam. Verum ne ab hoc pietatis studio defistas, scire te velim, Christum S. Gertrudi lib. 4. In fin. c. 33. hos affectus ruminanti dixisse: Quoties quis inter manducandum & bibendum talia ruminaverit, toties ego fatebor mecum illo comedis & bibisse, refectionemque valde gratam ab eo accepisse. En ergo modum, quo non minori fructu Deo Ter Optimo Maximo placere possis per sobriam refectionem, quam Viri Sancti per austeram abstinentiam. Tene ergo eum, & haud dubiè jejunii fructum à SS. Patribus superius insinuaturn reportabis.

9. Præter jam memorata, aliqua ad præsentem materiam spectantia adhuc annotanda supersunt, quæ breviter, quod uberius ex abstinentia fructum colligamus, in lucem asserere lubitum fuerit. Igitur perfectionis studiosus, cum ob virium imbecillitatem pro voto jejunare non possit, satagere debet, quod sibi ab his, quæ citra sanitatis diminutionem præstari valent, temperet, qualia sunt: Abstinerè à bellariis, fructibus, & similibus esculentis, quæ sensualitati potius, quam necessitati naturæ deserviunt. Quemadmodum fecit S. Nicolaus noster Tolentinus, qui triginta totis annis abstinuit ab omnibus omnino fructibus, lacticiis & bellariis, in d & carnibus, & piscibus. Item Ven. noster Joannes à S. Gulielmo inter alia mortificandi gustus exercitia etiam abstinuit à fructibus. Quantoperè porro talis abstinentia Deo grata sit, hinc colligere fas est. Quidam magnæ Sanctitatis Eremita latere discipiens ad montium deserta cum fugisset, & in via fame molestatus, poma pulcherrima conspexisset, certabat intra se, num comederet? & cognito, quia fortè cibo amplius alliceretur, illa libare inde con-

Gramm. Relig. Pars II.

tempfit. Ob quem mortificationis actum ab Angelo Domini recreatus, ac ductus est ad locum, ubi radice dulcedinis mirabilis, fontèque admirandæ suavitatis fruebatur. Si sic Deus remunerat vel modicam duntaxat abstinentiam, qualem non mercedem sperabit, qui amore Dei esu fructuum sese penitus privat?

10. Secundus modus mortificandi gustum est, extra tempus prandii & coenæ nihil penitus comedere aut bibere: Ita Cassianus l. 5. Instit. c. 20. suavitatis his verbis: Monachus hanc imprimis cautionem sibi indicat, ut non potius quidquam, non esus, ullâ oblectatione delectus, ante stationem legitimam, communemque refectionis horam extra mensam percipere sibi bimet prorsus indulgeat. Certè S. Philippus Neri, teste Lancizio opusc. 2. n. 47. dicere solebat, neminem fore virum spiritualem, qui extra tempus aliquid comederit. Hinc S. Sabbas adhuc juvenis, ut Surius memorat in ejus Vita, cum in hortu laborasset, vice quadam irriter ab appetitu vehementiori, pendulum ex arbore pomum decerpfit, sed ubi se recollegit, acriter semetipsum corripuit, pomum in terram projecit, pedibusque contrivit, ac deinceps statuit in poenam hujus modicæ sensualitatis omni pomo in perpetuum abstinere, quod & fecit. S. Maria Magd. de Pazzis etiam in pueritia non sumebat jentaculum, & in summo æstu nullo refrigerio utebatur, quod aded Deo placuit, ut post viginti quatuor annos ei revelaverit, propter hanc mortificationem gulæ ei præparatam esse in cælis mensam plenam preciosissimis cibis. In Vita cap. 5.

11. Quod ad abstinentiam potus attinet, docent id nos suo exemplo quàm plurimi Sancti, in quorum classe vel apprimè censendus est S. Rex David, qui, ut

S

registra-

registratur in Sacris paginis 1. Paral. 11. v. 17. cum valde desiderasset aquam de cisterna Bethlehem, postquam ea allata est, noluit bibere, sed Domino eam libavit. S. Carolus Borromæus etsi vehementissimè æstuarer siti, nunquam tamen extra tempus bibit; & dum suam diocesim visiteret, quamvis subinde sol suos ferventissimos caloris radios in terram vibraret, non tamen à suis flecti potuit, ut vel minimam æstuantem linguam aquæ guttulâ recrearet. S. Lambertus Episcopus, dum in quadam die Parasceve se longâ oratione, & meditatione de Christo passio defatigasset, cœpit æstuarer acri siti, quam tamen ut refrænaret, decrevit nil bibere usque ad vespertinam collationem. Quo tempore iussit sibi secundum suam consuetudinem porrigi aquam, quam cum libare veller, cognovit esse vinum, quod cum secundâ vice accidisset, non sedit amplius suo servo, sed aquam terribi ab eo petitam & à famulo allatam misit ipsemet S. Episcopus in solitum scyphum, & ecce cum in præsentia omnium suorum Clericorum bibisset, reperit terribidam aquam in vinum divinitus mutatam esse. Hinc vir Sanctus in miraculo attonitus non potuit satis divinam benignitatem prædicare; statuitque impostertum adhuc generosius siti resistere, & extra consuetam refectiois horam nil bibere. Ad hanc mortificationem diligenter frequentandam nos ulterius provocat exemplum Salvatoris nostri JESU Christi, qui in Crucis ligno pendulus tantam pertulit sitim, ut, si S. Cyrillo fidem adhibemus, hæc fuerit unum ex gravissimis tormentis, quod in passione sua sustinuit; unde exclamare coactus fuit: Sitio. Si hoc Dominus amore servi ingrati pati voluit, quod nempe eum redimeret, an non æquissimum sit, ut servus quoque recipro-

co Domini sui amore per aliquod saltem temporis intervallum sitim forti patientiâ sufferat? Qui hoc non potest, nescio, num sincere, quemadmodum decet, diligat Salvatorem suum. Sciendum præterea, quod talis abstinencia nedum non debilitet corporis vires, verum etiam eas magis conservet, quia stomachus cibum & potum in prandio seu cœna sumptum facilius digerit, & consequenter etiam hominem saniores reddit.

12. Tercius mortificandi gustum modus est, sibi subinde denegare ea ad quæ appetitus sensualis vel maximè fertur, exemplo S. Macarii Alexandrini, cui uvam quis fortè attulerat recentem delectamque, ad quam singulari ferebatur appetentiâ, tamen ut hanc refrænaret, abstinent, gulamque domuit; uvam verò alteri cuidam Monacho destinavit, qui acceptam porrò misit alteri, & hic rursus alteri. Et sic cum per omnes cellulas, quæ longè per eremum dispersæ erant, uva circumlata esset, ignorantibus eis, quis eam primò misisset, denique ipsi S. Macario relata fuit illibata prorsus & intacta. Quod ut S. Abbas advertit, sibi gratulatus est, quod tantam in Fratribus abstinenciam videret, Deum laudavit, nec ipse de uva, quamvis secundò jam oblata quidquam libavit. De Angelico Doctore S. Thoma etiam legere est in ejus vita, quod cum vice quadam sic ægrotaret, ut vix ullam refectioem posset admittere, mox tamen ut virium non nihil collegit, cœpit ei subvenire orexis halecum, quorum Lutetie magna copia, at in Italia nulla notitia est. Medicus, qui Virum Sanctum curandum susceperat, magis ut ægro faceret satis, quam quod speraret, id piscium genus posse reperiri, in forum sese contulit. Hic primum obvium habuit piscatorem, cistellâ aliud piscium genus

ab eo, quod *Thomas* appetierat, longè diversum deferentem. Reclusâ porro cistellâ reperit omnes illos pisces in haleces esse conversos. *Thomas*, ut miraculum à DEO patratum didicit, optatósque sibi pisces allatos aspexit, ingentes Deo grates egit, attamen, ut appetitum amore Dei refrænaret, opatissimis halecum cupedis prorsus abstinuit.

13. Occurrit híc etiam *Portuensis* Congregationis Auctor *Petrus Ravennas* Canonicus Reg. *S. Aug.* Hic (ut meminit *Joannes Navar.* in *Chron.* l. 7. c. 11. & 12.) cum Anno 1119. quarto Calen. April. jam Senex animam ageret, petiit sibi dari piscem, qui *Lampreda* Italicè dicitur. Quam statim coctam Minister Patri obtulit, & ut sumeret, hortatus est. Dominus autem JESUS Christus veniens, ut animam servi sui in cælum assumeret, etiam in extremis ad exemplum nostrum tentavit. Nam dum piscis illi porrigitur, ut comedat, illicò campanula ad portam Monasterii crebris idibus pulsatur. Quod audiens Sanctus Pater; curre, ait ad ministrum, velociter, & vide, quid sit. Ille ad portam accurrens pauperem senem & infirmum præ foribus reperit. Ad quem, cur tam importunè, inquit, strepitas? At ille; Pater miserere mei pauperis, & senis, & infirmi. Et minister, patientiam habe, tibi eleëmofyna panis & vini tribuetur. Panem & vinum, ait pauper, nolo; sed rogo, ut detur mihi lampreda. alioquin moriar. Quod audiens minister stomachatus ad Patrem redit. Cui Pater, quidnam est hoc fili? indica mihi. At ille subridens, comede, inquit, Pater, postea edisseram. Nequaquam, ait Sanctus Vir, sed magis negotium explica. Cui minister: Pauperem ad portam reperi senem & infirmum, dicentem se nolle eleëmofynam panis & vini, sed lampredam. Quod audiens Pater; Vide, inquit, Fili,

Dominus JESUS est, qui me usque ad extremum vitæ probare vult. Defer pauperi piscem. Cúmque minister ivisset, ut daret lampredam, pauperem non invenit. Reversus autem ad Patrem eundem migrasse reperit; nec dubium, quin cum Christo, qui formam pauperis acceperat, in cælum conscenderit. Hinc ergo liquet, quantoperè placeat Deo peculiaris aliqua gulæ mortificatio.

14. Aliquando etiam gulam mortificare possumus eo modo, quem tenuit *S. Romualdus*, qui ut scribit *S. Pet. Damiani* in ejus vita, nobili astu gulam sefellit, ac fregit. Si enim appetitus eum proritabat ad cibum esculentiorē, accuratè illum parari jussit, allatúmque ori, naribúsque admovent, solóque capto odore dixit: O gula, gula, quam dulcis, quam suavis modò tibi saperet iste cibus: sed vae tibi: ex eo nunquam gustabis. Sicque intactum misit ad cellarium. B. *Osanna* ex Ordine *S. Domini* in vehementi siti suâ, quâ continuò affligebat seipsam, apprehendit scyphum frigidâ plenum, cumque hâc os impleisset, seipsam compellebat dicens: *Osanna*, quantum tibi causares oblectamentum, si hanc amphoram aquæ ebiberes, aut saltem eam, quam in ore habes, degluti- res? hinc haustam aquam rursus in terram effudit. Similia egisse quendam Monachum in *Vitis PP.* legitur; Sitiens enim pendebat ante oculos suos amphoram aquæ limpidæ per quadraginta dies, & non bibit; cumque super hoc ab aliis requireretur, respondit: Ideo hoc facio, ut ex majore desiderio, cui non satisfacio, majorem coronam accipiam.

15. Demum gustum mortificabimus, si inter sumptionem cibi longâ & tardâ masticatione mandibulam fatigamus, per hoc enim, præterquam quòd palati voluptas nonnihil impediatur, etiam valetudini corporis & animæ plurimùm consulimus.

sumus. Item si nullum condimentum superimponimus ultra id, quod cocus apposuit, esto subinde per hujus incuriam videantur cibi deficere sale, oleo, aceto, vel pipere. Uti fecit Thomas Sanchez & Societate JESU, qui nihil unquam tale cibis suis admisit, quamvis essent insipidissimi. Tandem aliud mortificationis genus est, cibis melioribus subinde admiscere absinthium, vel simile quid, per quod fiant insipidi. Ita fecit Ven. noster Joannes à S. Guilelmo, qui semper secum pixediculam quandam ferebat absinthii, rutæ, herbæ S. Mariæ, matricariæ, aliarum-

que herbarum amarissimis pulveribus plenam, quibus pultem, aliosque cibos conditos in Refectorio vel extra Conventum aspergebat. Hoc verò sic imitandum, ne sanitas detrimentum patiatur; Discretio quippe est virtutum Mater. Possent hic plures alii mortificationis actus subjungi, qui ad præsentem facerent scopum, quia tamen ex his, quæ hæcenus dicta sunt, plura alia facillè colligi possunt, & proprius cujuslibet affectus divino Spiritu succensus, ultroneo conatu plura adinvenire solet, ideo hæc tanquàm generaliora documèta pro interim dixisse sufficiat.

S E R M O XLVII. DE GULÆ ET EBRIETATIS VITIO.

Væ vobis, qui saturati estis, quia esurietis. Luc. 6. vers. 25.

3. **Q**UAM detestabile sit gulæ vitium, facillè cognoscere est ex pœnis, quibus Divina Justitia ob hoc homines castigavit. Protoparentes nostri propter gulæ peccatum se omnesque suos posteros in infinitas miseras præcipitârunt. Gen. 3. In diebus Noë edebant, & bibebant usque in diem, quâ intravit Noë in arcam, & venit diluvium, & perdidit omnes. Luc. 17. Filii Israël fastidientes Manna, carnes concupierunt, & ecce, dum adhuc carnes erant in dentibus eorum, nec defecerat hujusmodi cibus, furor Domini concitatus in populum, percussit eum plagâ magnâ nimis. Num. 11. Diviti illi Epuloni, de quo meminit Sanctus Lucas 16. quod indies opiparè cœnare solebat, in

extrema fame, & siti suâ vel unica aquæ guttula denegata fuit. Quod etiam nostris temporibus non pauci ob gulæ scelus æternis se addicant pœnis, citra temeritatem inficiari nequit. Afferam in lucem aliquos, qui irreparabili suo damno meliora sectari nos docebunt. Zacharias Boverius Anno 1577. narrat Patrem Joannem Illyricum Capucinum, persequentem fuisse in jejuniis. Habebat hic assecclam in mensa, ventri adeò deditum, ut edente P. Joanne nuges, ipse se pasceret elixis gallinis, has sui stomachi nuges esse dictitans. At DEUS non irridetur. Nam cum quadam vice delicatum ventrem in cella humilibus delictis infarciret, horrendus per monasterium cœpit audiri strepitus & tumultus, quo Fratres exciti

exciti, cum tandem ad ejus cellulam venirent, repperunt eum mantili, quo utebatur, à dæmone suffocatum. Ita Deus gulosum hominem punivit.

2. S. *Elphegus* Monachus postea Episcopus, cum suis Cœnobitis Sobrietatis legem indixisset, & plerique eam exasperantes furtivos cibos mediis noctibus ederent, ac ebrietati operam darent, repente ira Dei illum, qui transgressorum dux, & antesignanus fuit, horrendo subitoque Judicio involvit, & extinxit. Nocte, quæ diei sepulturæ ipsius successerat, cum S. *Elphegus* sacras de more excubias in Ecclesia fortè celebraret, audiuit infra ambitum Monasterii validas voces, quare concitè ad Monasterium properavit. Et ecce is, qui nuper obierat, miserè afflictus solo jacebat, super quem horrendi aspectus homines steterè, qui bubulis nervis, & ignitis serpentibus eum crudelissimè flagellabant. Cum verò miser præ doloris angustia ulularet, improperebant truculenti carnifices: Nec tu Deo, nec nos tibi. Deo non perperisti, nec nos tibi. In Deum pius minime fuisti, nec nos in te erimus. Deum, ejusque Vicarium ac Ministrum non audisti, nec te audimus. Quibus dictis miserum abduxere. Discessit tunc Vir Sanctus, & quod reliquum erat noctis, inter lacrymas insomne duxit. Orto autem sole Cœnobitas insimul compulsi, & quæ manifestante Deo viderat, retulit. Ite, inquiebat, & perquirite, an cadaver illud in suo reperiatur tumulo. Parent, inspiciunt, nihil reperiunt. Quamobrem hi, quos mortui scelus sodales habuerat, medii profluunt, errorem fatentur, pravè gesta postulant ulcisci, ne divinæ ultioni manerent obnoxii. Requisiti autem, ubi convivandi locum habuissent, illum ei locum designant, quo defuncti

animam spiritus nequam cruciârunt. Hinc reliqui didicere declinare gulam.

3. Si his amariora cupis, audi sequentem tragoediam. *Boverius* in annal. 1606. narrat, fuisse quendam, nomine Franciscum, Burgundum, hic cum se Ordini Capucinorum consecrasset, vidit Superiores in mensa vel propter præsentem hospites, vel propter officii dignitatem subinde tractari meliusculè; Ut ergo & ipse his lautitiis etiam frueretur, omnem suam vitam fucatâ Sanctitate ornavit, adeo ut promotus in Guardianum Mauritanæ Urbis in Sabaudia, cœperit frui desideratis, ut imaginabatur sibi, cupidis. Sed DEUS non diu impunitum relquit hominis intemperantem animum, quia guttur ejus afflixit anginâ poenâ delicto proportionatâ, quâ cum ad extrema venisset, hortatu P. *Tiburcii* Sacramentaliter quidem confessus est, verum divino epulo ob angustias saucium frui non potuit; allatum tamen humi prostratus adoravit, dicens: *Deus propitius esto mihi peccatori.* Deinde vota solemnia palam renovavit, tandem extremo quoque oleo inunctus est. Quare tantæ præparationi nihil deesse videbatur, quàm lætus obitus. Sed cum paululorū persistisset in alto silentio, ex imo pectore traxit suspirium, vultuque ac voce penitus immutatâ, in hæc verba prorupit: O Fratres, Fratres! verè non omnis qui dicit Domine, Domine, intrabit in Regnum cœlorum. O, ô Fratres! nulla pars est mihi cum hæreditate Sanctorum. Gula & ambitio totum raperunt, idcirco justo Dei Judicio in æternum damnatus sum. Ad hæc astantes attonitis similes hæserunt, monebant proinde miserum, ut suæ Religiosæ vitæ recordaretur, & ille: Quid opera mea commemoratis, quæ me potius accu-

sant? Cui Confessarius, cum adhuc vivas, noveris non omnino tecum actum esse, adhuc spes est, & misericordia DEI aperta. Ad quod agrotus: Tempus poenitendi modò recessit, Dei misericordia & omnis salutis spes occlusa mihi est. Heu dulces boli! heu amaræ bonorum epulæ! quàm duram mihi concoctionem causatis? Confessarius alata Crucifixi imagine misero multis inculcat vulnera, sanguinem, mortem, charitatem Salvatoris erga peccatores. At ille, frustra hæc mihi narras, jam damnatus sum, nihil omnia juvant, quia ut alter Judas sub e mentito Religionis titulo Christum velut osculo tradidi. Nulla mihi erga Deum charitas fuit, sed ambitio & gula cuncta mea opera depravarunt. Instat Confessarius, ut saltem Nomen Jesu, & Mariæ proferat. Non possum, inquit, nec vellem, etsi possem. Post hæc Regulam, Agnum Dei cum rosario de manica projiciens, ad singula clamavit; *Damnatus sum*. Quid agerent Fratres in tam lugubri tragedia sui Guardiani? Currunt ad Ecclesiam, prostratisque in terram corporibus, suspiriis, precibus, lacrymisque pro salute miseri coram venerabili Sacramento Deum sollicitant, sed cum ille identidem clamaret, *damnatus sum*, alter Judas fui, Confessarius accepto SS. corpore Christi cum solenni pompâ ad desperatum perrexerit, monuitque, ut saltem DEI Majestatem veneraretur. Verùm ille caput, oculosque avertens vociferabatur: *Damnatus sum*, alter Judas fui. Post hæc horrendum violare cepit ac clamare: *In æternum, in æternum*, & adhuc altius *O in æternum*, simulque miserrimè expiravit. Ejus facies post mortem tetra, nigra, horridaque apparuit, ut cunctis metum incusserit, nec oculi,

nec os claudi ullâ arte potuerunt, sed hiantia manebant informiter supra modum terribili spectaculo. Talem exitum gula meretur.

4. Quantâ proin contentione non aliorum foret ad profigendam gulam, quæ tot quotidie ad orcinum damnat rogum? Quod optime perspectum habens æterna Veritas, Christus Redemptor noster, ideo serid ad hoc malum declinandum nos adhortatur, dira cominando gulosis dicens: *Væ vobis, qui saturati estis, quia esurietis*. O utinam infelices hi nunc memorati religiosi cum plurimis aliis hanc seriam Christi admonitionem cordi suo impressissent, profectò haud tam miserè æternum periissent. Hinc etiam Apostolus Rom. 13. v. 13. exclamans ait: *Non in comessionibus & ebrietatibus &c. sed in dominum JESUM Christum*. Dicit præterea rectè Siracides. c. 37. v. 33. *In multis esuris erit infirmitas*; quia gula est causa infirmitatis tam corporalis quàm spiritalis. In corpore causat podagram, chiram, cholicam, calculum, hydropisim, febrem &c. Unde ad hoc propositum ait S. Chrysostomus hom. 21. *Quod necessitatem in edendo excedit, id non alimentum sed pestis est; satietas morborum omnium origo*. Cui astipulans S. Ambrosius serm. de Cain & Abel. dicit: *Plurimos gula sua occidit, nullum frugalitas: innumerus vina nocuerunt, nulli parsimonia*. In anima porro gula causat Superbiam, dum alios passim præ se contemnant. Avaritiam; dum plures semper appetunt divitias, ut pluribus delictis semper frui queant. Iram; dum per vinum & epulas accenduntur, & quosvis adoriuntur. Invidiam; dum aliis, qui ejusmodi delictis fruuntur, quibus ipsi carere coguntur, invident talem sortem. Luxuriam, quia teste S. Hieronymo: *Semper*

saturi-

saturitati iuncta est lascivia; Vicina sunt igitur venter & genitalia, pro membrorum ordine ordo vitiorum. Hinc etiam S. Climacus grad. 14. ait: Qui ventri obsequitur, & interrim fornicationis spiritum vincere cupit, similis est ei, qui oleo incendium extinguere nititur. *Acediam; Quia plenus venter uti non studet libenter, ita nec libenter orat.* Ut adeò rectè dixerit S. Gregorius: *Ex uno gulæ vitio innumera vitiorum agmina ad animæ conflictum produci.*

5. Itaque operæ pretium fuerit, omnem gulæ devitare occasionem, præsertim convivia, quia non rarè Deus in his offenditur, ubi dum sensualitati tam affluenter & abundanter satisficit, linguæ expediuntur, proximi diffamantur, vini calore ira accenditur, aliæq; turpitudines damnæque sequuntur. In conviviis, de quibus in Scriptura fit mentio, semper humano sanguine litatum est. *Pharaon in augusto quodam convivio unum ex famulorum turba mandavit suspendi. Gen. 40. Ammon in convivio Absalonis sui fratris vitam reliquit. 2. Reg. 13. Holophernes capite spoliatus est. Judith. 13. Aman ex mensa Regis Assueri ad furcam ductus est. Hest. 7. Herodes in convivio in Galilæa habito iussit S. Joannem Baptistam obtruncari. Matth. 14. Populus Israëliticus bene potus surrexit ad idololatrandū, & vitulum adorandum. Exod. 32. Hæc similiq; quotidiana sunt in magnis sæcularium conviviis ac festis, qualia instituebant filii Job: quapropter offerebat pater illorum indies Sacrificium DEO, illi ipsosmet commendans: Vix enim convivia possunt celebrari sine peccato, quæ dum filii epulantes committerent, pater Sacrificiis expiabat. Qui tamen vinum bibentes ruinâ domus oppressi sunt. Job. c. 1. Melius igitur est, ut rectè Divinus Spiritus Eccl. 7. innuit, ire ad domum luctus, quam ad domum convivii. Super quæ verba S.*

Hieronymus sic ratiocinatur: Utilius est ad exequias funeris, quam ad domum ire convivii: quia ibi recordatione conditionis nostræ & fragilitatis humanæ ex præsentis cadavere commonemur: In convivii autem læticia, etiam si quid timoris habere videbamur, amittimus. Melius denique erit, quia ut S. Gregorius in cap. 5. Jobi advertit: Nulla sunt convivia, ubi non mortalia committuntur peccata. Agnovit etiam hanc ipsam veritatem Diogenes Philosophus; hinc Juveni cuidam dicenti, se ad convivium invitatum esse, dixit: Noli ire, deterior redibis. Cui astipulans S. Ambrosius, dicere solitus: Tria esse, quæ nulli hominum suadere vellet: nempe Matrimonium, bellum, & Convivia.

6. Porro ut ulterius cognoscatur, quàm luctuosum nonnunquam fortiantur exitum convivia; subjungere lubet hunc tragicum casum. Erat in quadam Urbe Italiæ quidam Comes, *Leontius nomine, qui suis cupiditatibus habenas laxans, ad tam perversam devolutus est vitam, ut nullum Numen vel agnosceret, vel agnoscere simularet. Hinc identidem ad modum illius Athei Epicuri verba repetebat, quæ sic sonant: Ede, bibe, lude, post mortem nulla voluptas.* Itaque cum aliquando reliquis Nobilibus lautum appararet convivium, & interea deambulationis gratiâ domo prodisset, coemeterium fortè transiens, reperit juxta viam calvariam jacentem, quam petulanter pede protrudit, deinde in re maxime seria iocabundus in hæc verba prorupit: Audi testa arida, quæ interrogo, & responde: Verumne illud est, quod passim credunt mortales, immortalem spiritum humano claudi corpusculo? Quod si te aliquando etiam talis hospes inhabitavit, dic, obsecro, postquam excessit, periitne totus, an superest? Salvusne est, an plectitur? Num alter orbis æternitatem habet?

habet? Aut an fabulæ sunt, quidquid de illa mortuorum regione garriunt Mystæ? Hæc & alia ubi Comes effutiit, ipsam hominis mortui calvariam, cui loquebatur, inter reliquos convivas mensæ suæ adesse iussit, ut ad propositas quæstionculas velut convivales responderet. Ita abiit domum, invitatos hospites expectaturus, quos adventantes consuetæ urbanitatis officiis exceperit. Discumbitur, inferuntur longo ordine fercula, initium datur epulo, & communi gaudio. Apponitur vinum generosissimum, personant suaviter symphoniaci; estur, bibitur genialiter: eunt in orbem pocula, & cum his impura dicteria. Dūque vel maxime ferveret hilaritas convivialis; quidam è servitio domestico famulus citato gradu, anhelo spiritu, pallido vultu, hero fert, ante fores astare non tam peregrinum hominem, quam vivum mortis simulacrum, ex solis ossibus compactum, & admissionem petere. Territis omnibus Comes famulo imperat, ut examinet monstrum, quid sibi vellet? Et cur ingressum peteret? Quæ iussa famulus ut exequitur, intellexit adventorem illum osseum unum ex convivis esse, & quidem ab hero suo vocatum hodie, cū cœmeterium transiret, quamquam verò non condixisset, venire tamen, ut super gravissimis quæstionibus suam, quam rogabatur, sententiam diceret; hæc dum *Leontius* à famulo audit, expalluit, memor calvariarum, quam in matutina ambulatione male habuit. Itaque ex famulitio mittit animosiores, qui osseum hospitem ad corvorum pabula ablegeant, alios interim jubet festinos currere ad obserandas fores, & pessulum obducendum, si vim moliretur spectrum. At mortualis hominis larva omnes obices dirupit, & intravit convivii locum, magnisque passi-

bus ad Comitum properavit, ejus jam lateri proxima, iussit confidentes profectui, quam coeperant antè læticiam, atque: Etsi multum jam temporis fluxisset, quoniam nullum aut cibum, aut potum admisisset, nunc tamen se adesse, velut hospitem, alios ad præbitos haustus animandi gratiâ. Quis hic satis describat, quantus pavor convivas istos, & præsertim convivatorem invaserit, quis pallor in vultu, tremor in membris, sudor per artus omnes dimanarit? Jam nemo esurire, nemo sitire; hoc unum singuli agere, quomodo se periculo subducant. Igitur alius post alium è triclinio se proripuit, nemōque in mensa cum *Leontio* (cui monstruosus affessor fugam interclusit) remanere voluit. Hinc Comitum affatus, Hem, inquit, ego sum ille, quem hodie in calva ludificando ad convivium, & acroama philosophicum proponendum vocasti. Thesis est: an æternitas maneat aliqua vitæ sanctos? an commissa à viventibus piacula suum Vindicem, & rectè facta suum sint habitura Remuneratorem? Adsum iussu Dei, cujus tu Providentiam protervè exhibilas, ut tibi demonstrem, non omnia cum homine mori. Vitam suam in alterum orbem transfert anima, semper ibi superfutura, vel inter gaudia perennia, vel inter perpetuos ignes. Et noli de hoc dubitare, quia te fallere haud possum, sum enim ego, si nescis, tuus Avus, tu nepos meus. Sed heu! uterque infelix. Sceleribus meis factum est, ut jam dudum stygiâ flammâ urar, utinam comburam aliquando in siccos mortuosque cineres! nunc ignis mihi immortalis est, vita quoque semper renascens ad iuge supplicium justo Numinis decreto; Idem heu! te nepotem meum jam feriet; postquam excusâ pietatis disciplinâ in præceptis flagitiorum omnium prolapsus es. Para igitur te
itineri

itineri sanguis meus; abundum est hinc; commutandus orbis iste cum ignoto, mortalis hæc vita cum æternitate.

Hæc ubi feralis larva dicendo finivit, Leontium complexa tam valide parieti vicino allisit, ut dispersum adhæserit cerebrum. Verum quia reliquum corpus nusquam comparuit, creditur à spectro illo inferis fuisse illatum. Ex quibus omnibus inspectis, facileprehendimus, in quam irreparabilia ducant vitiorum prærupta voluptates corporis, maximè gula; ac proinde ne cum miseris hisce hætenus memoratis æternum pereamus, infrunitum gulæ appetitum rationis fræno cohibeamus oportet.

7. Enim verò, licet ea, quæ de gula modò memoravimus, ad ebrietatem facile extendi possint, cum communiter velut individui comites sibi cohæreant, nihilominus tamen peculiaria quædam de hoc vitio subnectere libet. Verum quis mala & damna, ex ebrietate pullulascencia, satis penetret? Certò *Lorb* (teste ipso met Deo *Gen. 7.*) in generatione hac iustus & Sanctus, & quem Sodomorum & Gomorrhæorum impietas vincere non potuit, à vino victus, gemino sese polluit incestu. *Gen. 19. Samson* repletus vino per meretricem hostibus traditus est. *Judic. 16.* In hæc & similia alia infortunia ebrietas suos assecclas præcipitare solet. Serio proinde *Apostolus* suos *Ephesios* cap. 5. ad hujus vitii fugam adhortatur dicens: Nolite inebriari vino, in quo est luxuria. Et *D. Hieronymus* in *Reg. Mon.* ait: Omnes qui ebrietatem sectantur, filii Belial vocantur, quia venter mero astuans facile despumat in libidinem. Ad quam veritatem comprobendam plurima non defunt exempla, ex quibus aliquod libabo. Erat in Flandriæ Comitatu aliquod monasterium, in quo tres Monachi debebant

Gramm. Relig. Pars II.

helluones, & concubinari, sua cunque erat, nec pudor ullus aderat simul helluari ac libidinari. Quadam die in seram noctem comotatione protractâ, unus, qui minùs sceleratus; Sat (ait:) Baccho libidinique datum: Deo gratias saltem. Ego verò, subinfert alius procacior, cæcodæmoni gratias ago, & agendum censeo, cui operamur, & cum risu, mensâ relictâ, ruit in cubiculum. Singuli cum scorto vix decubuerant, ecce tibi, in triclinium vi januâ referatâ dæmon magni, atri & trucidis viri specie, habitu venatorio, & cum eo coci duo parvuli obambulabat, & lectos circumspexit torvo vultu, deinde horrendâ voce dixit: Ubi est, qui mihi gratias egit? Referam, lectoque abstrahit pavitantem, & ferè præ metu animam efflantem. Traditum cocis jubet insigi veru, & luculento igne probè assari. Parent promptè: assatur infelix planissimè. Deinde *Orcinus* venator ad superstites sub stragulis trepidantes, & quasi exanimes ait: Ecce vos digni estis pari supplicio, nec mihi voluntas deest. Veto tamen vi majori: invitus abeo, & moneo; respiscite, aut remanent terribiliora. Disparent larvæ, nec tamen his aliis animus rediit, vel vox, nisi clarâ jam luce; ubi surrexere, collegam inveniunt mortuum, & planè assatum.

8. Itaque non sine ratione ait *S. Chrysostomus* hom. 9. in *Gen.*: Sicut navis, quæ aquis impletur, si exhauriri nequit, in profundum mergitur; ita homo, cum crapula & ebrietati se exponit, in præceptis vadit, rationemque omnem amittens, demergitur in profundum inferni. Quod videmus accidisse infelici huic homini, qui religiosa sua statuta contemnens, tantis sese impiavit flagitiis, ut ei par in malitia vix fuerit reperiri. Ecce ebrietatis fructum.

T

Quam-

Quamobrem Christus Salvator noster apud S. Lucam 21. v. 34. seriò monet : *Attendite vobis, ne forte graventur corda vestra in crapula & ebrietate. Quod idem Doctor Gentium nobis inculcat 1. Cor. 6. Nolite, inquit, errare; neque ebriosi, neque maledici Regnum Dei possidebunt. Quid porro aliud est ebrietas quàm mater litium, furoris genitrix, virtutum contemptrix, petulantix magistra? Si posses (exclamat S. Chrysostomus hom. 28. in Matth.) animam hominis, peccatis, gula præsertim & ebrietatis, involutam oculis cernere, non dubitares, multò melius esse in sepulchro jacere vivum corpus, quàm jacere animam in vivo corpore, vino sepultam. Ad blasphemias etiam non raro accedit temeraria oris temulenti petulantia; ita ut protervâ invitatione inferi quoque laceillantur, præsentissimo perditorum hominum exitio. Optimè ad rem affert historiam Thomas Cantipratanus l. 2. apum. c. 56. Cùm tres, (inquit) compotores in taberna mero incautusissent, de alterius orbis arcanis, de immortalitate animæ, de suppliciis gehennæ sermonem injecerunt inter sacundos calices. Hic unus procacior, vanissimè (inquit) à Clericis istis decipimur, qui dicunt animas sine corporibus vivere post ruinam. Hoc dicto omnibus in risum concitatis advenit homo staturâ fortis & magnus; & residens cum illis vinum postulat, bibit, ecquid ò viri, ait, sermonis? quid risus & hilaritatis est? de anima (inquit protervus ille) Sacerdotum somnia narramus. Addit etiam, si quis esset, qui meam vellet emere animam, haud magno pretio darem, quin & pecuniam pro symposii symbola conferrem. Tunc cachinnantibus omnibus, ille qui supervenerat, quanti, inquit, eam mihi indicas? emptorem habes, si tu velis esse mercator. Nec mora; conveniunt de pretio. Numerat emptor præ-*

sentem moneram; addicitur illi anima; potatur strenuè; liberalitas emptoris commendatur, cachinnis & poculis certatur. Denique sub adultam noctem: equidem, ait emptor, succumbimus vino, & in somnum fatiscimus, tempus est, ut suam quisque domum repetat. Sed, ò Socii, jus dicite; Si quis equum emerit, capistrum vinculo alligatum, nunquid cum equo in jus ementis cederet & capistrum? Cui omnes pariter responderunt, utique cederet. Nec morâ venditorem, quæstionis & responsionis horrore tremantem, emptor cum anima & corpore, videntibus omnibus, sursum levavit in aëra, & ut certum est, ad inferos pertraxit.

9. Aliud huic non ab simile tragicum spectaculū subnecto. Anno Domini 1595. die 14. Martii natum est monstrum horrendum & maximè prodigiosum, anteriore superiorièque parte homini, posteriore inferiorèque Serpenti simile, caudam habens tribus ulnis longam, nec diutius vixit, quàm quoad munere suo, propter quod missum erat, perfundum esset. Cùm enim Pater homo impius, contemptor Dei & hominum, ebriosusq; Dominicâ Quinquagesimæ in cauponam abiisset, ut secundum consuetudinem suam ad vomitum potaret, luderetque aleis, omnemque exerceret improbitatem. Uxor verò illius partui vicina eum secuta admonuit, ut ab ista impietate abstineret, homo impius non tantùm monitricis verba contempsit, verùm etiam miserè eam percutiens præcepit cum vivo suo dæmone, quem utero gereret, & qui illi in partu opitularetur, domum concederet, si non pareat, gladium suum capulo tenus in ventrem illius impacturum. Illa verò, eja mi vir, ego ne vivum gero dæmonem? esto igitur, nec plura locuta

locuta domum reversa est, maritum inter
combibones relinquens. Cum domum
venisset mulier, dolores partus sensit,
& terribile hoc monstrum omnibus, qui
aderant, horrorem incutiens peperit.
Interea Vir ex taberna domum redux
ingressus est, ubi & puerpera & partus
jacebat. Et ecce, mox monstrum instar
falconis in eum illatum sibilans, caudæ
sue implicatum hominem venenosis
ictibus eum in modum pupugit, ut toto
corpore tuberculis contusionibusque ple-
no paulò post infelicem animam exhala-
verit. Marito mortuo, puerpera quoque
extincta est, & tandem monstrum vivere
desiit. Ex his ergo, & id genus aliis tra-
gœdiis, quas brevitatis gratiâ silentio
involvo, sat abundeque liquet, quàm
severè Divina Justitia in eos animadver-
tat, qui se velut irrationabile pecus vino

ingurgitare amant. Tametsi verò pro
nunc rarò in similes incidant poenas e-
brietati dediti, non tamen profectò hor-
ribiles illos flammæ globos, ebriis
apud inferos paratos, subterfugient. Pro-
inde non in joco exaltat vocem suam
Propheta Joel. c. 1. v. 5. dicens: *Expergi-
mini ebrii, & flete, & ululate omnes, qui
bibitis vinum in dulcedine, quoniam perit ab
ore vestro.* Quamobrem, Amice frater, ne
te crapula, & ebrietas in peccatorum
abyssum, & inde in inferorum cavum
precipitem quondam agat, utere nunc
vino moderatè juxta doctrinam in ser-
mone præcedenti allatam; sic enim haud
dubiè malum sempiternumque exitium,
in quod etiam Religiosi nonnunquam,
ob vinum absque mensura sumptum,
cadunt, declinabis, salutemque tuam in
tuto collocabis.

SERMO XLVIII. DE ORATIONE.

*Amen, Amen dico vobis, si quid petieritis Patrem in nomine
meo, dabit vobis. Joann. 16. 23.*

PARS PRIMA.

1. **O** Ratio, ut eam S. Damascenus
lib. 3. de fid. definit, est
elevatorio mentis ad Deum. Vel
S. P. N. Aug. in Ps. 85. vult,
est locutio ad Deum: quan-
do enim legis, tibi loquitur Deus, quan-
do oras, cum Deo loqueris. Fufius P.
Balthasar Alvarez è Societate Jesu; Orare
(inquit) est spiritum suum ad Deum ele-
vare, eique res suas familiariter, magnâ-
que cum reverentia communicare, sicut
solet amicus cum amico, cui fidit. Qua-

lem porrò oratio præstet effectum, pul-
cherrimè id innuunt Sancti Patres, qui
ejus dignitatem, efficaciam, & necessita-
tem mirum in modum commendant, ut
frequens illius exercitium fidelibus per-
suadeant. S. Dionysius Areopag. l. de divin.
nom. pulcherrimo symbolo, & erudienti
hieroglyphico aureæ catenulæ, è cælis
emissæ, ad sydera & ad ipsum Deum nos
trahentis orationem depinxit, & adum-
bravit. S. Chrysostomus (l. 2. de Orando
Deum) orationis necessitatem hæc scitâ

declarat similitudine: Quemadmodum, inquit, corpus nervis cohaeret, currit, stat, vivit, & compactum est: aded ut si nervos incidas, universam corporis harmoniam dissolves: ita animæ per Sanctas preces sibi constant, & compinguntur, ac pieratis cursum facile peragunt. Quod si temetipsum destitueris precatione, perinde feceris, ac si piscem ex aquis extraxeris, ut enim pisci vita est aqua, ita tibi precatio. Per hanc datur velut ex aquis subvolare, cælumque transcendere, ac prope Dominum heri; haecenus Os Aureum *Chrysost.* Et *S. Bernardus* serm. 49. in Cant. asserit, quod oratio sit cella vinaria, in quam Sponsus introducit Sponsam, hoc est animam dilectam, & ubi inebriatur vino devotionis, quod lætificet cor, & torrente voluptatis potatur.

2. Denique Oratio *Iusti* (inquit *S. P. N. Aug.* serm. 126. de Temp. est clavis cæli: ascendit precatio, & descendit Dei miseratio. Licet alta sit terra, altum cælum, audit tamen Dominus hominis linguam, si mundam habeat conscientiam. Et alibi idem *S. Doctor* in laudes Orationis totus effusus, sic exclamat: Quid oratione præclarius? Oratio est animæ Sanctæ præsidium, Angelo bono solatium, diabolo supplicium, gratum Deo obsequium, columna Sanctarum virtutum, animæ scala, fundamentum fidei, Religionis laus, perfecta gloria, spes certa, sanitas incorrupta. O Oratio Sancta! beatus qui te amat, sed beator qui te frequentat. Haecenus *S. P. Uterius* oratio, ex mente *S. Thomæ de Villa nova*, præstat, quod calor naturalis in stomacho, nempe vitam hominis conservat, alimenta concoquit, membra vegetat, totumque hominem restaurat. Sine hac est Religiosus velut miles sine armis, imbellis scilicet, imò

nudus, ut *S. Thomas Aquinas* apud *Rodrig.* p. 1. tr. 5. c. 14. docet. Quemadmodum ergo miles, ut idem *S. Doctor* loquitur, sine armis ludibrium est hostibus, ut potè sine quibus nequiquam nocere, facile autem ab iis superari potest; ita homo sine oratione, cum se contra insultus dæmonum tueri non valeat, haud difficulter ab iis vincetur, & subjugabitur. E contra (ut *Os aureum Chrysost.* l. 1. de orando Deo ait) Si dæmones nos conspexerint deprecatione munitos, illièd resiliunt, non aliter ac prædones & facinorosi, ubi conspiciunt militis gladium in caput suum vibrari.

3. Oratio etiam vel maximè facit ad virtutes comparandas: Est enim inter virtutes & orationem reciproca quædam & inseparabilis conjunctio, ut *Abbas Isaac* apud *Cassianum* collat. 9. c. 1. loquitur: Nam sicut ad orationis perfectionem omnium tendit structura virtutum; Ita nisi hujus culmine omnia fuerint colligata, nullo modo firma poterunt vel stabilia perdurare. Hinc *S. Climacus* grad. 28. vocat orationem Matrem, & Reginam, & cibum, & fontem virtutum, & gratiarum ministrum, & perfectum invisibilem. Id quod ipse *Christus* etiam *S. Catharinæ Senensi* Dial. c. 66. manifestavit dicens: Noveris filia charissima, quod in oratione humili, continua, & fideli, cum vera perseverantia, lucretur anima perfectionem & omnem Virtutem. Quocirco, ut majori contentione huic precationis exercitio nos addicamus, promittit nobis æterna Veritas, omnia per orationem posse obtineri. Amen, amen dico vobis, ait apud *S. Joannem*, Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis. Ergo certum est, orationem omnia à Deo consequi posse, cum id dicat noster Salvator, qui nec falli,

nec fallere potest. Proinde qui experitur sibi parcum esse Deum in donis largiendis, debet seipsum inculpate, quod hactenus ea non per preces instanter petierit, aut saltem non eo modo quo precari Deum debuisset; Deus enim nihil vult dare, nisi mediante oratione, quemadmodum iterum Servator noster apud S. Joan. 16. vers. 24. indicavit dicens: *Petite, & accipietis.*

4. Porro, ratio, cur multi non exaudiantur, licet sæpe apud Deum precibus insistent, est prima, quam innuit *Jeremias Thren. 3. v. 44.* quia opponunt nubem peccati, ne transire possit orationis vis, & quia manus, Sanguine Christi pollutas, ad Deum extendunt; hinc quia is, qui displicet, ad intercedendum mittitur, irati animus ad deteriora provocatur, ut rectè advertit S. Gregorius. Quid enim iniquius, quam à Deo exaudiri velle, & illum è contrario in eis, quæ mandat, non exaudire? Similium oratio Deum ad iram magis quam misericordiam provocat. *Plus placet*, inquit S. P. N. Aug. Deo *latratus canum, mugitus bouum, grunnius porcorum, quam cantus Clericorum luxuriantium.* Unde Salomon Prov. 28. v. 9. dicit: *Qui declinat aures suas, ne audiat legem, oratio ejus erit execrabilis.* Cujus rei veritas narratione sequentis historię stabilita manet. *Justinus Beatz memorię Capucinus* (ut perhibet *Boverius Anno 1547.*) aliquando raptus in ecstasim pervenit in spiritu ad Ecclesiam, cum Religiosi matutinum officium peragerent. Speravit bonus Pater auditurum se concentum Angelorum, sed ecce nihil percipere aliud potuit, quam horrendos latratus canum, grunnius porcorum, mugitus bouum, & verba blasphemiarum. Territus hoc tam monstroso matutino, supplex à Deo poscit, quid

hoc sibi velit? Et vox ad eum: Illorum Religiosorum preces, qui dissolutè vivunt, regulam negligunt, aliòsque rectè viventes impediunt, nihil aliud esse, quam blasphemias, ac voces belluarum. Et meritò, quid est enim talium Religiosorum Psalmodia aliud, quam mera mendacia? Repetunt enim quotidie ille Psalmi 118. verba: *Quomodo dilexi legem tuam Domine? totà die meditatio mea est.* An non hoc mendacium, cum meditationes, ceu monstrum refugiant? *Quam dulcia faucibus meis*, dicunt iterum cum Psalte Regio, *eloquia tua? super mel ori meo.* Et ecce, eorum sermocinationes de quibus sonant? de rebus facietis, ludicris & mundanis; & estne hoc, *eloquia tua super mel ori meo? Juravi & statui*, porro concinunt, *custodire judicia justitię tuę; Et heu! nec somniant de vita reformanda & melioranda.* Pergunt; *Anima mea in manibus meis semper; & legem tuam non sum oblitus.* Ast proh dolor! non curam de anima, sed de corpore potius gerunt, legesque suas, & religiosa statuta flocci faciunt, cum ea libere sine conscientię remorsu prævaricentur. An non meritò dixerim horum malevolorum Religiosorum cantum, execrationem potius, quam orationem censerì debere? Hinc Deus peccatori dixit: *Quare tu enarras justitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum? Tu verò odisti disciplinam, & projecisti sermones meos retrorsum.* Ps. 49. v. 16. Benè itaque dicitur: Eccli. 15. *Non est speciosa laus in ore peccatoris.* Ex quibus palam constat, cur nimirum Deus multos non exaudiat, quia peccatis polluti ad Deum accedunt. Hinc apud Evang. Joan. cap. 9. vers. 31. cæcus natus ait: *Scimus, quia peccatores Deus non audit; sed si quis cultor est, & voluntatem ejus facit, hunc exaudit.* Et rursus:

Si manseritis in me, (inquit Salvator apud S. Joan. 15. v. 7.) & verba mea in vobis manserint, quodcumque volueritis, petetis, & fiet vobis. Idcirco quisquis à Deo exaudiri suis in precibus efficaciter discupit, pro viribus voluntatem ejus, servando nimirum præcepta, impleat oportet.

5. Alia ratio, cur aliqui in suis precibus non exaudiantur, est, quia non precantur cum filiali fiducia. Monet proinde Christus; omnia quaecumque orantes, petitis, credite quia accipietis, & venient vobis. Marc. 11. Hinc commune Theologorum dogma est, mensuram credendi, esse mensuram impetrandi, juxta quam S. David, Ps. 32. dixit: Fiat misericordia tua super nos, quemadmodum speravimus in te. Tertia ratio, quod petita non accipiamus, est, quia non petimus perseveranter. Quare nos monet S. Gregorius hom. 1. in Evang. dicens: Vult Deus rogari, vult cogi, vult quadam importunitate vinci; Ideo tibi dicitur: Regnum Dei vim patitur, & violenti rapiunt illud. Esto igitur sedulus in oratione; esto in precibus importunus; cave ne ab oratione deficias. Si dissimulat audire, quem rogas, esto raptor, ut regnum caelorum accipias: esto violentus, ut vim etiam ipsis caelis inferas. Bona violentia, quam Deus non offenditur, sed placatur; proximus non læditur, sed juvatur: peccatum minuitur, non multiplicatur. Bona, inquam, violentia, quam non queritur lucrum citò perituum, sed regnum acquiritur sine fine mansurum. Hactenus Romanus Pontifex. Hoc ipsum etiam nobis mandat Salvator apud S. Lucam c. 11. v. 8. loquens: Et si ille perseveraverit pulsans, dico vobis, etsi non dabit illi surgens, eò quod amicus ejus sit, propter improbitatem tamen ejus surget, & dabit illi, quot-

quot habet necessarios. Itaque in oratione perseveraturis evenire solet, quod accidit tenebrosus cubiculum subituris, isti tametsi principio nil videant, si tamen isthic morentur, perspiciunt omnia, quæ in eo sunt; ita idem spectare potest, qui in oratione primò parùm videns, tamen in ea perseverat. Hinc rursus Servator noster Luc. 11. Petite, inquit, & dabitur vobis; querite, & invenietis; pulsate, & aperietur vobis. Quæ verba ponderans Cornelius Jansenius: Petite, querite, pulsate. Tribus, inquit, istis sententiis unum & idem significatur, nisi quod congeries sententiarum commendat fidem, instantem & ardentem precationem: Nam ipsa petere fiduciam in oratione necessariam indicat: querere verò diligentiam; pulsare ardorem & perseverantiam.

6. Verum enim verò, quamvis nunc memoratum Christi effatum verissimum sit, nihilominus tamen non paucos reperire licet, qui de hoc subdubitare incipiunt: quippe qui crebrius fores celestium pulsando, tanquam ære fuscæ essent, nullis eas suspiriis emollire potuerint; rogabant instanter, petebant ferventer, quærebant sedulo, nihil tamen acceperunt, vel invenerunt: Unde in multorum pectoribus remittit illa concepta in Deum fiducia, & precandi ardor refrigescit. At tales sciri debent, quod S. P. N. August. tom. 8. in Ps. 140. dicat: Quando Deus non dat, quod petitur, ideo non dat, ne obsit quod datur. Paradoxon quidem videtur, sed certissimæ veritatis est: Sæpe quantò minùs à DEO audimur, tantò magis exaudimur. Id quod subsequentiæ historię narratione demonstratur.

7. Inter Alexandriæ Cives fuit nomen nomine Philochristus, qui mercaturam mari faciebat, navisque in ultimam

timam Africam mittebat, merces ad-
vesturas. Hic, ut prosperum ex Africa
na navigatione reditum filio unigenæ,
fratrique suo à Deo impetraret, accessit
S. Joannem Eleemosynarium, & septem ac
dimidiam auri libras in egenos distri-
buendas offerens, id unum rogabat, ut
S. Præsul suis precibus vectores Deo com-
menderet; Quod etsi S. Patriarcha fide-
liter præstaret, non tamen exauditus erat;
paulo enim post adfuit nuntius, qui &
filium lethali febriculâ tentatum obiisse,
& savâ coortâ tempestate, onerariam
cum omnibus mercibus periisse, ac solos
homines valisse cum fide exponit. Con-
cussit paternum pectus non simplex do-
lor, navis interitus, mercium jactura,
immaturus filii obitus, aurum frustra in
pauperes expensum; continuat tamen
se, ut non in querimonias adversus
Deum, aut Patriarcham eruperit. Por-
rò quamvis S. Antistes id simul intelligens
Philochristum consolari laboraret, pa-
rum tamen effecit. Ergo cum humanum
d. esset auxilium, adfuit divinum. Se-
quenti nocte afflictissimo Civi visus est
in somnis astare Antistes, & hæc dicere:
Quid angeris, frater, & cur mœrore
dissolveris? An non rogasti me, pete-
rem à Deo, ut saluum haberes filium? en
salvus est, & Beatorum sedibus adscrip-
tus nunc inter Cives paradisi lætus degit.
Crede mihi, si provixisset, sibi, tibi,
Deo, non minùs animo quàm corpore
periisset. De navi tua hoc scito: nisi tibi
Deum eleemosynâ tam liberali concilia-
stes, illa cum omnibus, qui eâ vehe-
bantur, fuisset fluctibus hausta, inter quos
& fratrem tuum jam mare sepelisset;
quem tamen sospitem recepisti: Surge
igitur, & Deo gratias age de filio jam
salvo, & fratre insuper recepto. Ab hoc
somnia Philochristus evigilans, mox ad

S. Patriarcham accurrit, & ad illius ge-
nua advolutus narravit, quæ sibi per
proximam noctem species fuisset objecta,
quantumque solacium verbis affusum.

8. Ex hoc ergo eventu palam liquet,
quanta sit subide Dei misericordia, si
preces nostras non exaudiat ad votum,
ut exaudiat ad sanitatem, ut S. Isidorus
lib. 3. sentent. cap. 3. loquitur, qui simul
addit: *Multi orantes non exaudiuntur, pro-
vidente illis DEO meliora, quantum petunt,
sicut contingere solet parvulis, qui ne in
scholis vapulent, Deum exorant, sed non
datur illis postulationis effectus, quia impe-
ditur tali audicione profectus.* Unde quan-
do Salvator noster dicit Joan. 16. v. 24.
Petite, & accipietis, intelligendum est de
petitione ad æternam nostram salutem
pertinente, quemadmodum ibidem in-
sinuavit, dicens: *Si quid petieritis Pa-
trem meum, &c. dabit*: Ad quæ verba
Glossa sequentem adhibet expositionem:
In Nomine meo, id est, pertinet ad sa-
lutem. Hæc eadem verba Theophylactus
hunc in modum exponit: Nullus ex
iis, qui mundana petunt, & anima-
bus damnosa, in nomine Christi petit,
ideo neque accipit; Nomen enim Chri-
sti divinum est, & salutare, quando au-
tem quis petit, quæ ad perditionem ani-
mæ pertinent, quomodo dicemus in
salutaris nomine petere? Quod idem
etiam paucis quidem, sed nervosis ver-
bis confirmat D. P. Aug. dicens: *Non pe-
titur in nomine Salvatoris, quicquid peti-
tur contra rationem salutis.*

9. S. Albertus M. ponderans citata il-
la verba: *Si quid petieritis &c.* inquit:
Hoc est, si aliquid est, quod petitis, quia
vanum & malum nihil est; Bonum
etiam temporale in se vanum est. Ci-
tâtque S. P. Augustinum dicentem: *Quic-
quid aliter petitur, quàm quod ad vitam
æternam*

æternam cedit, nihil petitur, non quia res opinino nihil est, sed quia in tantæ rei comparatione quicquid aliud concupiscitur, nihil est. *Cassianus Collat. 9. cap. 23.* Abbatem Isaac rationem assignare volentem, cur Deus res caducas & fragiles à se postulari nolit, in hæc verba ad propositum nostrum sermocinatum fuisse refert. Nihil caducum vult à se, nihil vile, nihil temporale æternitatum Conditor implorari. Itaque magnificentiæ maximam irrogabit injuriam, quisquis sempiternis petitionibus prætermittis, transitorium aliquid & caducum ab eo maluerit postulare, & offensam potius, quam propitiationem Judicis sui vilitate orationis incurrit. Quid enim mihi est in cælo, aiebat olim *Psalmista*: & à te quid volui super terram? *Pf. 72.* Magna profectò injuria irrogaretur potenti alicui Principi, si quis ab eo postularet finum, vel alia similia stercore, potius enim eum puniri faceret, quam præmiari: At verò temporalia sunt stercore, sic enim ea vocat *Apostolus Philip. 3. 9.* dicens: *Omnia arbitratus sum ut stercore*, quæ (ut in expositione morali hujus textus *Hugo Cardinalis* inquit) non sunt digna, ut à tanto Domino petantur. Citatque illa Christi verba: *Usque modò non petistis quicquam, id est nihilum, quia petistis temporalia.* *S. P. August. in Glossa super versum illum Psal. 62.* In Nomine tuo levabo manus meas, his verbis nos exhortatur: Eja fratres, quando levatis manus, querite, quid petatis, ab Omnipotente enim petitis: aliquid magnum petite (quæ sequuntur, valde sunt notanda) non qualia petunt, qui nondum crediderunt.

10. Porro, si quando Deus hæc bona temporalia concedat, nequaquam à nobis magnoperè æstimanda sunt, si ad

consecutionem bonorum cælestium non conducant. Non enim quasi magna videri debent, quæ possunt donari & malis, ut rectè dicit *S. P. August. S. Bonavent. in Psal. 54.* inquit: Est oratio, quam contemnit, quæ est pro temporalibus; DEUS quandoque audit, unde illud: *Petierunt, & venit coturnix, & adhuc esca eorum erant in ore ipsorum, & ira DEI ascendit super eos.* Quandoque non audit: *Clamaverunt ad Dominum, & non exaudivit eos.* Etenim sæpe in beneficium nostrum redundat, si non exaudiamur. Nam ut *D. Chrysost. in Psal. 145.* ait: Sæpè postulas damnoſa, & periculosa vota concipis, quocirco ille, ut anxius de tua salute, istiusmodi flagitationibus aurem non præbet, & solummodò, quid tibi utile, ubique spectat.

11. At verò fortasse dicēs, Cælestem Magistrum nostrum in oratione quotidiana, à se composita, nos docere etiam temporalia bona petere his verbis: *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.* Ubi panis nomine quævis alia intelliguntur vitæ huic præſenti conservandæ necessaria. *Abulensis* hoc idem movet dubium; scilicet an in oratione liceat petere bona temporalia? Et respondet affirmativè, ita tamen, ut in his non ponamus finem nostrum, sed tantum ea petamus, in quantum nobis sunt auxilio ad bonorum æternorū consecutionem. Si ergo quandoque bona temporalia à Deo petimus, nunquam ea petenda sunt absolute, sed semper conditionate, id est, si illa ad salutem nostram conducibilia sint. *S. Bernardinus tom. 4. serm. 41. de magno quodam S. Thomæ Cantuariensis amico refert, quòd dum post hujus mortem in gravem quandam incidisset*

diffet infirmitatem, multos ad ejus sepulchrum sanari intelligens, eò quoque & seipsum portari fecerit, ibidemque sanitatem absolutè à S. Martyre petierit, pariter & obtinuerit. At verò quia deinceps natus est ei scrupulus, eò quòd sanitatem non conditionatè petiisset, scilicet si sanitas salutis animæ expediens foret, denud ad S. Martyris sepulchrum cum hac indifferentia, & conditionata petitione redierit, mòxque in pristinam indispotionem denud reinciderit. D. Bonaventura Sermon. 3. in Rogat. rationem assignat, cur modum orandi ignoremus: *Homines orare nesciunt*, inquit, quia proprias necessitates ignorant. Hæcque est ratio, cur orando esse debeamus indifferentes, & divino benepla-

cito conformes. Ubi vero de bonis æternis agitur, illa sine ulla conditione, & modo quodam imperativo postulari debent, ut ipsemet Salvator docet: *Adveniat Regnum tuum*. Circa bona verò temporalia in ejus voluntatem remittere debemus. Hæcque est gratissima oratio quam Deo offerre possumus, quemadmodum docet *Ludovicus Blosius* in suis Institutionibus spiritualibus cap. 8. §. 4. his paucis quidem, sed admodum nervosis verbis: *Nulla præstantior oratio est, quam ut quis petat gratissimam Dei voluntatem in se, & in omnibus aliis fieri*. Quod ulterius in oratione observandum, ut illa exaudiri mereatur, occurrit, est, ut sit attenta, & non voluntariè distracta, uti patebit parte sequenti.

PARS SECUNDA.

12. **P** Ræter conditiones jam enumeratas, quæ orationibus nostris formam ac valorem in Dei conspectu dant, etiam hæc censetur, ut scilicet non sit oratio nostra voluntariè distracta; Siquidem orationis essentia minimè consistit in voce exteriori, sed in lingua interiori cordis nostri. Proinde Gentium Ecclesiastes, S. Paulus, ne sua oratio vacua, ac sine fructu foret, dicebat de seipso (1. Cor. 14. 15. *Orabo spiritu, orabo & mente: psallam spiritu, psallam & mente*. Atque hanc orationis formulam præscribere & inculcare volens idem Apostolus, sic monet omnes Christi fideles: (Ephes. 5. 19.) *Cantantes & psallentes in cordibus vestris Domino; nec sine causa hoc nobis inculcatur, siquidem, ut vulgari dicitur patremia: Si cor non orat, frustra tunc lingua laborat*. Hanc ob causam Deus per

Gramm. Relig. Pars II.

os Isaïæ (Isa. 29. 13.) lamentabatur, quod populus suus secundum exteriorem apparentiam se ostenderet velut Deum orantem, cum tamen reverà cor illius longè esset ab ipso. *Populus iste ore suo, & labiis suis glorificat me, cor autem ejus longè est à me*. Proinde D. P. Augustinus omnibus suis in Christo filiis (ne in choro sacros decantantes hymnos orationis merito destituantur) hoc saluberrimum tradidit præceptum: *Cum oratis Deum, hoc versetur in corde, quod profertur in ore*. Augustinus in Regula.

13. Orandum igitur est cum attentione cordis: Sicut enim hi, qui ad audientiam magni Domini admittuntur, famulos suos extra conclave relinquunt: Pari modo, qui ad Deum oraturi accedunt, creaturas & negotia (quæ ad famulandum homini datæ sunt) extra cordis conclave, vel templum relinquunt

V. opor-

oportet. Nam magna sanè inurbani-
tatis actus, imò manifesti contemptus
signum est, quando quis cum persona
illustri loquitur, eodem pariter tempore
dorsum ipsi obvertens, cum personis
vilibus loqui non vereatur. Quemad-
modum quis coram rege astans (verba
sunt S. Ephrem) & cum eo colloquens,
à conservo autem suo vocatus, rege re-
lieto, cum illo sermones miscet; ita Mo-
nachus, qui in sua Psalmodia cum Deo
colloquitur, intentione interim mentis
sue aliò reflexa. Optime ad rem qua-
drat mirabile quoddam visum, quod
S. Bernardo usuenit. Hic S. Abbas vice
quadam nocturnis vigiliis assistens, vidit
Angelos diligentissime singulorum ora-
tionem notantes, & illorum quidem, qui
cum fervore eam peragebant, aureis; eo-
rum qui minus ferventer orabant, ar-
genteis; qui voluntatem bene orandi
absque effectu habebant, atramento:
qui somnolenter, & pigre, ac oscitan-
ter Deum laudabant, aquâ scribebant:
de illis, qui vel peccato mortali obnoxii,
vel voluntariè distracti erant, nihil no-
tabant.

14. *Bellovacensis spec. mor. lib. 3. p.*
10. dist. 33. ad debitam præparationem,
& attentionem sub oratione continuandam
nos stimulare volens, sequenti u-
titur discursu: Debet homo omnes cu-
ras extrinsecas à se amovere, & cor su-
um in se recolligere, sicut dicit *Eccle-*
siasticus cap. 30. Congrega, & contine cor
tuum in Sanctitate ejus. Adverte quid
reus ante sententiam Judicis diligenter
cogitat, quomodo possit Judicem ad
misericordiam flectere: Pauper eleē-
mosynam petiturus cogitat, quomodo
possit cor divitis efficacius ad pietatem
movere. Advocatus sollicitè meditatur
rationes, quibus causam suam poterit

facere meliorem. Quâ fronte, quâ te-
meritate, quâ præsumptione audebit
homo sine præparatione prævia, sacra
verba resonare, coram summo Judice
reus accedere, coram summa Majestate,
etiam summis spiritibus tremendâ, non
præmeditatus assistere? Hinc etiam mo-
net S. *Cæsarius Arelatensis hom. 21.* ut
caveamus, ne ex medicina venenum
nobis adificemus, id est: ne inde ac-
quirat peccatum, ubi habere potuit re-
medium. Cum enim oratio animæ ad-
modum sit salutaris, sit tamen, ut, si
cum distractione culpabili conjungatur,
dammum potius nobis asserat, quam
utilitatem.

15. Ponderanda quoque hoc loco
est definitio quædam, quam S. *Joannes*
Climacus, in materiis spiritualibus ex-
pertissimus, & in dogmatibus perfe-
ctionis tradendis luculentus Magister,
de oratione differens, in hæc verba tra-
dit: *Oratio est abdicatio cogitationum alie-*
narum ab oratione. Cujus definitionis ve-
ritate, ut infallibili, suppositâ, dicere
necessum erit, quod quotiescunque mens
nostra ab importunis cogitationibus, &
distractionibus voluntariis obumbrata
fuerit, non poterit, nec velit habere
locum oratio, quia sicut lux & tene-
bræ se mutuo non compatiuntur; ita
quoque, ex mente magni hujus præ-
ceptoris spiritualis, non bene inter se
consentiunt oratio, & distractio. In
Sacra *Geneseos* historia cap. 15. refertur,
quod Patriarcha Abraham omni cum
industria aves rapaces, sacrificium,
quod offerebat, circumgyrantes repel-
lere conatus fuerit. Ad quod Abraham
Sacrificium alludens S. *Gregorius lib. 16.*
mor. cap. 19. ita scribit: *Sæpe in ipso ora-*
tionis sacrificio importuna se cogitationes in-
gerunt, quæ hoc rapere vel maculare con-
tendunt,

tendunt. quod in nobis Deo stantes immolamus. Unde Abraham cum ad occasum solis sacrificium offerret, insistentes aves pettulit, quas studiosè, ne oblatum Sacrificium raperent, abegit: Sic nos cum in arca cordis holocaustum Deo offerimus, ab immundis hoc volucris custodiamus, ne maligni spiritus, & perverse cogitationes rapiant, quod mens nostra offerre se Domino utiliter sperat. Porro, per aves illas, quæ sacrificio Abraham infidiabantur, rectè spiritus infernales præfigurantur. Audiamus, quid de his S. Ephrem dicat; ita enim scribit: Si cum oras, mens tua distrahatur, sive per oculos, sive per aures, sive per cogitationes, aut per quamcunque aliam causam, scito hoc inimici ipsius esse opus. S. Laurentius Justinian. de orat. cap. 4. monet, nè lamentemur, si quando orationes nostras non exaudiri experimur, cujus sequentem assignat rationem: Abundantia enim malarum cogitationum plurimum, ne exaudiat oratio, obstat. Merito non exaudiri meretur, qui obsecrans (vanis & mundanis) irretitus cogitationibus non intelligit, quid orat. S. Laurent. Justin. Tract. de Orat. cap. 4.

16. Ad has igitur mentis evagationes propulsandas consulit S. Bernardus (quod ipsummet quoque usurpasse & factitasse verisimile est) Veniens (inquit in specul. monachor.) ad Ecclesiam, pone manum tuam super os tuum, & dic: Expectate hic cogitationes male, intentiones & affectus cordis, & appetitus carnis: Tu autem anima intra in gaudium Domini Dei tui, ut videas voluntatem Domini, & visites templum sanctum ejus. S. Climacus grad. 18. refert, quod, dum die quadam Religiosorum quendam observaret, qui inter Psallendum præ cæteris attentior erat, & devotior, videretque, quod specialiter in principio hymnorum vultus ejus mutaretur, videreturque quasi alteri collo-

quens, ab eo instanter precerit, ut sibi diceret, quidnam id ipsum significaret. Respondit Monachus: Ego in principio officii divini, quantum in me est, cor & cogitationes meas soleo colligere, eisque ad me convocatis, dico: Venite adoremus, & proci damus, & ploremus ante Dominum, qui fecit nos, quia ipse est Dominus Deus noster, & nos populus, & oves pascuæ ejus.

17. Verum, absque omni mentis evagatione orare hoc opus hic labor est. Fratres quidam Abbatem Agathonem interrogabant: Pater quæ virtus in conversatione plus habet laboris? Et dixit eis: Ignoscite mihi, quia puto non esse alium laborem talem, qualem orare Deum. Dum enim voluerit homo orare Deum suum, semper inimici demonum festinant interrumpere orationem ejus, scientes, quia ex nulla re impediuntur, nisi per orationem ad Deum; siquidem omnem laborem alium, quem homo in religiosa conversatione positus assumpserit, quamvis instanter & toleranter agat, habet tamen, & possidet aliquam requiem: Oratio autem usque ad ultimam exhalationem opus est, ut habeat laborem magni certaminis.

18. Sed ô Deus! cujus mens non aliquando alienis distrahitur cogitationibus? S. Hilarion oravit aliquando fixo in terram capite, & (ut natura fert hominum) abducta ab oratione mens nescio quid aliud cogitabat, insilivit dorso ejus festinus agitator diabolus, & latera calcibus, cervicem flagello verberans: Eja, inquit, eja curre, quid dormitas? cachinnansque desuper, si defecisset, an hordeum vellet accipere, sciscitabatur. S. Franciscus Seraphicus evagationes mentis pro gravi peccato habebat, easque statim confitebatur. Cum semel oraret Tertiam, & incideret ei vasculum, quod paulò antè fecerat, finitâ oratione vasculum conjecit in ignem, dicens:

dicens: En sacrificio te ei, cuius sacrificium impedivisti. Verè ars artium est inter orandum mentem sic figere, ut furtim quandoque non exspatietur. In hac porro inconstantia & miseria consolatur nos sententia S. Climaci grad. 4. dicentis: Si, dum oras, inimicus subtilissimè irrepit, animique intentionem clam, ut fur averit, bono animo esto, dum semper lubricam revocas mentem; Angelis enim solis datum est huiusmodi non patere furibus.

19. Hanc ob causam antiqui Eremitæ Patres utilis censuerunt breves orationes, sed creberrimas fieri. Unde S. P. Augustinus: Fratres, inquit, in Ægypto crebras quidem habent orationes, sed eas tamen brevissimas, & rapim quodammodo jacularas, ne vigilanter erecta (quæ oranti plurimum necessaria est) per productiones moras evanescat, atque hebetetur intentio. Ab instructione Angeli descendit hic modus; qui cum Pachomio per diem non nisi duodecim orationes præscriberet, & Pachomius nimis paucas esse quereretur, respondit Angelus: Has constitui, ut parvi quoque possent procedere ad perficiendam regulam, nec eis esset molestum: Perfectos autem non indigere regulâ, cum totam vitam in suis cellis possint peragere. Hinc etiam S. Benedictus in Regula vult, ut Fratrum oratio sit brevis & pura. Et meritò: Nam, teste S. Romualdo, melior est unus Psalmus ex corde, quam centum cum distractione. Rectè itaque de oratione percurrentibus, quænam foret optima? Respondit Sanctus Macarius: Non est opus multa verborum copiâ: manus ad Deum crebrius pandendæ, clamandumque: Domine quomodo vis, & sicut tibi placet, ita fiat. Vita PP. libro 5. libell. 12. numero 10.

20. Bellespaciensis spec. mor. libro 3.

parte 10. dist. 33. aliam quandam similem doctrinam, ex iisdem vitis PP. desumptam, his verbis adducit: In Vitis Patrum interrogaverunt Abbatem Evagrium, quomodo esset orandum? qui ait: In oratione non est multum loquendum, sed extendite manus vestras frequenter ad Deum, & dicite: Domine, sicut tu vis, & sicut misere mei. Hanc ipsam doctrinâ etiam nobis inculcat Sanctus Climacus grad. 38. sic monens: Sit tota oratio tua sincera & sine furo, unico enim verbo & Publicanus, & Prodigus Deum sibi conciliaverunt; nihil est, quod in precibus exquisita excogites verba; sapius enim puerorum, seu parvulorum simplicia & tertiata verba Patrem illorum, qui in celis est, propitiârunt, neque multa verba facias, ne dum quæris quod dicas, mens ipsa distrahatur. Ad hoc facit exemplum de muliere devota, quæ in angulo Ecclesiæ in oratione prostrata, perseverabat in oratione totâ die, Pater noster, Ave Maria, & Credo cum maxima devotione iterabat, liquecens tota lacrymis. Episcopus autem illius Ecclesiæ illuc respiciens, videbat columbam descendentem de celo, & ejus lacrymas haurientem, & cum pluries vidisset, accersit eam, inquirens quid oraret? Quo audito, ait: O quam felix esses, si scires Psalterium! Hinc eam edocuit Psalterium recitare, quod cum oraret, Episcopus lacrymas non vidit, nec columbam sicut prius, idèoque abstulit ei Psalterium, præcipiens, ut rediret ad consuetas orationes, quod cum fecisset, redierunt & lacrymæ, & devotio, & columba visa est descendere, & lacrymas haurire.

21. Non absimilem in quopiam Authore me legisse historiam memini de quo-

quodam fratre Converso, qui cum frequenter intonari Psalmum 50. perciperet, tandem tria iniciativa verba edidit, sed quia literatus non esset, loco *Ly mei* intellexit *tui*: unde identidem in cella magna cum devotione repetebat: *Misere-re tui Deus*. Hanc orationem Deo sum-mopere placuisse inde erat colligere, quod ex ejus cella suavissimus emanans odor transeuntes afflaverit. Cumque postmodum ab Abbate de oratione sua interrogaretur, hicque errorem adverteret, cum monuit, ut diceret: *Misere-re mei Deus*. Quod cum Conversus ille exequeretur, odor ille evanuit; unde denuo à Præposito jussus est pristinam orationis formulam repetere, cum qua etiam suavis ille odor rediit.

22. Novi ego senem, ait Rodriq. p. 1. tr. 5. c. 19. n. 6. quendam in Societate nostra Patrem, & quidem insignem concionatorem, qui aliam orationem multo tempore non faciebat, quam magna cum humilitate, & simplicitate Deo dicere: *Domine, ego bestia, & orationem facere nescio, tu me, queso, illam doceas*: Atque hac ipsa oratione mirifice in spiritu profecit, & ad eminentem orationis gradum pervenit. Idem Author ad memoriam nobis

revocat orationem, quam S. Paphnutius Thaidem docuit, postquam illam conversam angustæ cuidam cellæ in perpetuum inclusit, eam aliud nihil docere voluit, quam ut versus orientem prostrata, sic oraret: *Qui me plasmasi, misere-re mei*. Et cum hac oratione ad eminentem Sanctitatem evecta fuit. De S. Francisco etiam refertur, quod per diu & pernox in illa oratione hæserit: *DEUS meus, & omnia*: Ex hac brevissima oratione ita divino amore succensus fuit, ut sæpè visus sit corpore sublevatus à terra, & nubeculâ quâdam fulgente circumdatus. Ex quibus patet, quantopere Deo placeant, nobisque salutaris sint preces jaculatoriæ; proinde hoc orationis exercitium nullo non tempore à Christianis, Religiosis præcipue, usurpari deberet, quia facillimum est; nec ullum occupationibus & negotiis nostris impedimentum causat, quin imò omnia opera nostra facilia reddit, & coram Deo valde pretiosa efficit. Ad hæc videre oportet, ne, dum orationi incumbere solemus, socordia, animique tædium nobis obrepant, quantopere enim Deus orationem socordem aversetur, ex iis quæ subsequuntur, intelligemus.

PARS TERTIA.

23. **Q**uoniam dæmon (inquit S. Basilus) orationem, medium ac veluti canalem esse novit, cujus adminiculo universum ad nos bonum derivatur, omni quo potest studio & conatu ipsam impedire, & mille in ea nobis remoras atque obices objicere conatur, ut, si hoc sublato præsidio, facilius illi ad animam nostram per fraudes & tentationes aditus, & accessus pa-

teat. Pari ille nobiscum modo agere, nobisque intercipere & subvertere conatur, quo archistrategus Holopheernes Bethuliam sibi resistentem *Judith. 7. 6.*: uti enim ille aquæ ductus, & canales, quibus ad urbem aqua derivabatur, incidit: ita dæmon omni operâ hunc orationis canalem & conductum, per quem ad animam nostram gratia, omniumque spiritualium bonorum aqua dimanat.

aut penitus frangere, aut aliò saltem di-
vertere connititur. Placet percipere histo-
riam sequentem, quæ reperitur in Magno
Speculo Exempl. verb. *Oratio. exempl.*
23. Erat Miles quidam, cui ex famulatio
suo famulus diu fidelissimam præ cæteris
exhibuit servitutem. Tandem (qua ex
causa nescio) rescitum fuit fidelem illum
servum, non hominem, sed ipsum ca-
codæmonem esse. Quare herus, cur tam
promptè sibi serviret, & quodnam pro
tot exantlatis laboribus præmium pete-
ret? percunctatur. Hoc unum respondit
diabolus, pro meo tibi præstito famula-
tu efflagito præmium ac mercedem, ut
erigi cures campanam in hac (illam in-
digitando) Ecclesia, cujus sonitu homi-
nes ad divina evocarentur obsequia.
Quam petitionem miles miratus, eum
iterum percontatur, cur hoc posceret,
cum tamen ipse sit omnis pietatis inimi-
cus? Ideo, subjungit Alastor, id fieri
discipulo, ne homines tam maturè ad
templum properent, dum enim nullum
audiunt pullum, præmaturè domo exire,
Ecclesiàmque adire solent, timentes ne
tardè venientes Missam negligerent, sicq;
tempus antevertendo perlongas frequen-
tant preces; At si campana erigetur, sem-
per domi remanentes, expectabunt ejus
sonitum, unde fiet, quod eorum oratio
decurtabitur, & aliquando etiam Missæ
pars negligetur ab eis, tardius domo
exeuntibus; ex quo magnum mihi lu-
crum accrescere certò spero. Videat ergo
nunc aliquis, quanto orcus conamine
piorum preces retardare, ac impedire
conetur.

24. Quid non etiam attentârunt in-
ferorum satellites, quo S. Hilarionem ab
oratione avellerent? Spectaculum pu-
gnantium gladiatorum præbuerunt, sic
ut unus quasi interfecisset, & ante pedes

ejus corruens sepulturam rogaverit. Co-
ram S. Pachomio multi convenientes,
unum arboris folium magnis funibus
colligare videbantur, & summo cona-
mine trahere dexterâ lævâque ductis or-
dinibus, ac sese invicem cohortantes, sic
insistere nitebantur, ac si maximi lapi-
dis moverent pondus immensum. Atque
hinc facillè patescit, quòd orationem
cacodæmon cane pejus & angus deteste-
tur, & quocunque potest modo, orantem
interturbare, ac impedire conetur, uti
præclare S. Nilus Abbas cap. 44. de Orat.
observavit. Quælibet alia bona, putà
jejunium, flagra, cilicii gestationem, dia-
bolus tam ægrè non fert, nec ea tantope-
rè disturbare nititur; at orationi, quòd
tempus impensum sit, ferre nequit, sed
ipsam omni studio impedire, & mille in
illa impedimenta objicere contendit.
Hinc rectè summus ille veteris Asceseos
Magister, S. Joannes, cognomento Clima-
cus ait: Sicut ad campanæ sonum fideles, &
Religiosi visibilibus ad Deum tuum precandum,
tum laudandum in Ecclesia congregantur:
ita quoque inimici nostri, demones inquam,
tunc invisibilibus ad nos tentandos, & in ora-
tione interturbandos conveniunt, ac cœunt.

25. Tempestivè prorsus venit, quod
Heribertus Rosvoldus lib. 2. cap. 29. ex
vitis Veterum Patrum commemorat
dicens: Veniebat ex his malè feriatis
nebulonibus unus ad S. Macarium
dicens: Surge Abba, eamus ad col-
lectam nocturnam. Cui Vir Sanctus:
O Mendax & veritatis inimice, quid
tibi consortii, quid societatis est cum
collectis & congregatione Sanctorum?
At ille: Latet te ergo Macari, quòd
sinè nobis nulla collecta agitur? Veni,
& videbis. Tunc ille: Imperet tibi
Dominus. Et conversus ad orationem,
petiit à Domino ostendi sibi verita-
tem.

tem. Itaque abiit, & ecce vidit per totam Ecclesiam quasi parvulos æthiopes discurrere, huc atque illuc volitando deferri. Moris est autem inibi sedentibus cunctis ab uno dici Psalmum, cæteris vel audientibus, vel respondentibus. Discurrentes ergo illi æthiopes parvuli, singulis quibusdam sedentibus alludebant, & si cui digitulis duobus oculos compressissent, statim dormitabat: Si cui verò in os immergissent digitum, oscitare eum faciebant: Ubi verò post Psalmum ad orandum se projecissent fratres, percurrerant nihilominus singulos, & ante alium jacentem in oratione quasi mulierum specie ferebantur, ante alium, quasi ædificantes atque portantes aliquid, ac diversa quæque agentes apparebant; Et quæcunque dæmones quasi ludendo formassent, hæc orantes illi in cordis sui cogitatione versabant, ut postea singulorum relatione monstratum est. A nonnullis tamen, ubi aliquid horum agere cœpissent, quasi vi quadam repulsi, præcipientes dejiciebantur, ita ut nec stare quidem prorsus, aut transire juxta eos auderent.

26. En, mi frater, petulantiam ac invidiam hostium nostrorum, eorumque conatus & stratagemata, quibus præpedire nunquam non contendunt orationem nostram, vel saltem eam quò distractam socordemque efficiant, nil omittunt. Ad has autem dæmonum versutias à nobis propellendas optimum fuerit medium, quod nobis præscribit *Siracides* cap. 18. v. 23. sic monens: Ante orationem præpara animam tuam, & noli esse quasi homo, qui teneat DEUM. Nam, ut ait S. Thomas 2. 2. q. 97. a. 3. ad. 2. Qui ante orationem ad devotionem se non disponit, non facit

quod in se est, ut audiatur à DEO, & ideo quasi interpretativè tenet DEUM. Proinde talis, qui sine ulla præparatione aut reverentia DEUM orat, non solum nihil emolumenti, sed plurimum potius refert ex sua oratione nocuenti; nam DEUS simili oratione, quæ cum tepiditate ac fastidio peragitur, non tam placatur, quàm ad iram provocatur: dicitur enim apud Prophetam *Jeremiam* cap. 48. : Maledictus est, qui facit opus Domini fraudulentè. *Septuag.* vertunt: negligentè. At verò quodnam opus inveniri poterit, quod majori jure Opus Domini appelletur, quàm oratio? Igitur quæ in ea committitur negligentia ac torpor, DEO exosa est & abominabilis, & ideo maledictionem potius, quàm benedictionem ex ea reportamus.

27. At dices: ergone damnationi erit obnoxius, qui in oratione, in Choro, in Ecclesia, in Altari aliquatenus negligentè se habet? Ergone hujusmodi tepor ac negligentia peccatum erit mortale? nemini siquidem maledictio intentatur nisi ob crimen grave. Respondet *Magister Angelicus* 2. 2. q. 54. a. 3. in Corp. & hunc difficultatis nodum dissolvit, dum explicat, quomodo tepiditas & negligentia peccatum mortale sit. Dicit ergo: Potest dupliciter contingere, quòd negligentia sit peccatum mortale: uno modo ex parte ejus, quod prætermittitur per negligentiam: quod quidem si sit de necessitate salutis, sive sit actus, sive circumstantia, erit peccatum mortale. Alio modo, ex parte causæ; si enim voluntas in tantum sit remissa circa ea, quæ sunt DEI, ut totaliter à DEI charitate deficiat, talis negligentia est peccatum mortale, & hoc præcipuè contingit, quando

quando negligentia sequitur ex contemptu. Alioquin si negligentia consistat in prætermissione alicujus actus vel circumstantiæ, quæ non sit de necessitate salutis, nec hoc fiat ex contemptu, sed ex aliquo defectu servoris, qui impeditur interdum per aliquod veniale peccatum; tunc negligentia non est peccatum mortale, sed veniale. Ita in terminis D. Thomas.

28. Idem Angelicus Præceptor 2. 2. q. 35. a. 3. in Corp. differentiam explicans, quæ est inter peccatum veniale & mortale in communi, ad acediam deveniens, inquit: *Motus acedia in sola sensualitate quandoque est per repugnantiam carnis ad spiritum; & tunc est peccatum veniale; quandoque verò contingit usque ad rationem, quæ consentit in fugam, & horrorem, & detestationem boni divini, carne contra spiritum omnino prevalente, & tunc manifestum est, quod acedia est peccatum mortale.* Quapropter hæc in divinis officiis torpedio & negligentia, seu indevorio periculosa satis res est, & nimis à viro sapiente formidanda, utpote quæ veram devotionem tollit, & hominem morosum & inidoneum ad obsequia divina efficit, atque in bene operando promptitudinem aufert, & omnibus piis exercitiis vehementer obstitit. Nam ex Sancto Joanne Damasceno lib 2. *Acedia est tristitia aggravans mentem, ut nihil boni ei agere liceat.*

29. Quam autem talis homo, qui se ab acedia abripi, & in transversum agi sinat, D E O sit invisus, aliquo modo metiri licebit ex eo, quod commemorat Nebridius in suo Antiquario Monastico Epistola 68. de quodam Monacho Carthusiano, cui ex eo, quod acediam non satis caverit, cuncta in

Cœnobio erant fastidiosa & onerosa. Unde cum aliquando tædio victus, à divino Vesperarum recessisset officio, deambulatorum (ut solebat) in Capitulo; vix pedem intulit, & imago Christi in crucem fixi ob ingredientium oculos collocata, aversa facie, dorsum fastidienti Monacho præbuit. Quo viso miser è vestigio amens efficitur, cadensque in desperationem per medium annum sic permanfit. Quo elapso Fratrum precibus sibi quidem restitutus est, sed nulla vitæ inertissimæ subsecuta est emendatio. Quippe eo usque processit hominis malicia, ut ex Sententia Generalis Capituli ab Ordine sacro projiceretur. Perspiciatis modò, quale præjudicium ac damnum hominibus Claustralibus inferat tepor, ac socordia, præcipuè in oratione? Et ideo opportunè monet S. Casarius Arelatensis homil. 21. nimirum, ut nobis vigilanter attendamus, ne acedia, dum divinis assistimus officiis, animum nostrum subeat, efficiatque, ut ex medicina nobis venenum adsciscamus; id est, ne inde orans acquirat peccatum, ubi habere potuit remedium. Hæc, pie lector, bene nota, ne verò exinde præter mentem scrupulosus & pusillanimis fias, modò dictis adjuuge dicenda.

PARS QUARTA.

30. **A**dvertendum est ea, quæ hæcenus
in duobus præcedentibus para-
graphis diximus, intelligenda esse
de distractionibus voluntariis, seu de
illis, quibus culpâ nostrâ causam dedi-
mus, seu etiam quas ex parte nostra non
abigimus, dum id possumus, illasque
advertimus. Cæterum si ad imitatio-
nem Abraham omne nostrum ad illas re-
pellendas, seu ad ponendum illis reme-
dium, colloceamus studium, orationis
merito nequaquam privabimur, quia
talis perturbatio non sequitur ex defectu
nostro, quin potius voluntas nostra illi,
quantum potest & valet, resistit; neque
Deus per illam offenditur; quia [ut ver-
bis Psalmistæ utar] *Sicut miseretur Pa-
ter filiorum, miserus est Deus timentibus*
se, quoniam ipse cognovit fumentum no-
strum. Super quæ verba *Josephus Mans-*
tra 48. disc. 34. auctoritatem citans *Pa-*
tris Roliquæ sequentem adducit
similitudinem: Sicut Pater, qui filium
habet phreneticum, eidem compati-
tur, & ingentem in animo suo sentit
dolorem, dum filium suum, mox ut
loqui incipit, delirare in sermonibus
audit: Ita quoque piensissimus Pater
cælestis ad pietatem & compassionem
erga nos movetur, quando videt, tan-
tam esse naturæ debilitatem & infirmi-
tatem, ut dum cum ipso sensare loqui vo-
lumus, subitò in mille deliras cogita-
tiones incidamus. Ac proinde tamen
quis nullam sentiat in oratione devo-
tionem & succum, sed econtra ingen-
tem ariditatem variarumque cogitationū
confictū, in eoque toto tempore oratio-
nis perseveret, propter hoc orationem
non deserat, utpote quæ Deo gratissima
est magnique in divino ejus conspectu
Gramm. Reliq. Pars II.

» valoris, & meriti; Imò certò credat ta-
» lem orationem sæpe Deo magis esse
» gratam, magisque meritoriam, quam
» si illam magna cum devotione & con-
» solatione perfecisset, ed quod in illa
» ex amore Dei majorem sustinuerit la-
» bore & difficultatem.

31. *S. Antoninus* circa distractiones ex
» directione *Doctoris Anglici* sequen-
» tem tradit regulam: *S. Thomas* in 4.
» dist. 15. ait: Quod attentio in oratione
» semper debet manere secundum suam
» virtutem, quando quis accedit ad ora-
» tionem cum intentione aliquid ope-
» randi, vel Deo debitum obsequium
» reddendi. Et si in prosecutione oratio-
» nis mens ad alia rapiatur, nisi tanta
» sit vagatio, quod depereat vis primæ
» intentionis; ideo oportet, quod fre-
» quenter homo cor revocet ad seipsum;
» Non tamen requiritur, quod intentio
» comitetur actualiter totam orationem,
» quia nec hoc requiritur in quibuscun-
» que operibus bonis; nec hoc est possi-
» bile propter evagationem mentis hu-
» manæ. Requiritur tamen, quod orans
» scienter non distrahat mentem ab ora-
» tione. Evagatio verò, quæ est præter
» intentionem, & propter occupationem
» præcedentem licitam, peccatum non
» est, secus si propter illicitam. Hucusque
» *S. Antoninus* part. 3. tr. 13 c. 3. 4. 8.

32. Ex qua doctrina abigitur inanis
nonnullorum scrupulus, dum arbitran-
tur se distractionum, quibus in oratione
inquietantur, causam præbuisse culpa-
bilam propter talem v. g. actionem præ-
cedentem licitam, quam si vitassent, di-
stracti non forent. Quia si ob futuras di-
stractiones, actiones honestas præter-
mittere teneremur, Deus bone! Quam
multas

multas etiam virtuosas negligere debemus occupationes. Sciendum igitur est, quod notat *Josephus Mansi* tract. 58. discurs. 34. num. 6. in hæc verba scribens: Qui hic in terris vivimus, & cum aliis communicare & conversari cogimur, quantum fert uniuscujusque vocatio, sentire quoque nonnunquam cogimur in mediatione distractiones ex domesticorum, amicorum, vel aliorum etiam perfectorum hominum præsentium amore, vel saltem ad minus eorundem memoria, idque non ex culpa & defectu nostro, sed quia id causant hujus nostræ mortalitatis miseria. Non absimilem ad propositum nostrum adfert doctrinam eximius ille vitæ Spiritualis magister *Alphonfus Rodriguez* p. 1. tr. 5. c. 19. dicens: Hoc generatim omnibus persuasum sit, servo Dei imprimis esse curandum, ut cor suum expurget, se mortificet, ab omni sibi crimine caveat, semperque id propositum habeat ac decretum, quidvis potius pati & amittere, quam vel unum lethale crimen committere. In hoc se in oratione imprimis fundet, huicque identidem insistat, ac sæpius id iteratis actibus repetat: hoc enim quamdiu in ista vita mortali agimus, nobis pernecessarium est, & huic fundamento inædificare quisque nostrum debet, quidquid postea perfectionis vult superstruere; Quod qui fecerit, nã ille perutilem fecerit orationem; Sanctitas enim non consistit in præcellenti orationis dono, sed in voluntatis divinæ exacta observantia.

33. Quando ergo in oratione [inquit idem Author] illam attentionem, devotionem, & intimam illam unionem, quam desideras, non sentis, operam salutem da, ut hoc ipsum ardentem velis & desideres; ita nimirum supplebis, quod tibi arbitraberis deesse. Neque enim mi-

nus bona hæc voluntas ac desiderium Deo satisfacit, quam sublimis quædam & excelsa oratio; nec minus voluntate hæc sanctoque desiderio lætatur, quam si tota anima amore liquefacta plenè tibi jungeretur. Hoc ipsum medium à Deo B. Virgini Gertrudi propositum fuisse testatur *Eud. Blofus*. Cum enim Sancta hæc quodam tempore quereretur, quòd cor suum tam altè in Deum librare non potest, quàm ut ipsa vellet, aut facere debere sibi videretur; divinitus edocta fuit, satis Deo esse, quòd homo sincerè ac ex animo ardens quoddam ejus rei desiderium habere velit; quando exiguum, & fortè etiam nullum ipsa in se sentit. Tantum quippe homo coram Deo desiderium habet, quantum ipse habere vellet. Et addit: Deum non minus libenter commorari ac delectari in corde hujusmodi desiderium habente [desiderium, inquam, ac voluntatem talis desiderii habendi] quàm aliquis nostrum in vernantissimo ac floridissimo prato. Sublimi tuâ oratione Deus non indiget: aliud præter cor tuum non querit, hoc unum spectat, hoc operis loco acceptat. Totum te illi in oratione offer, cor tuum illi repræsentat, ac tali in ea fervore versari desidera, quo ardentissimi Seraphini coram eo consistunt; & hanc Deus voluntatem pro ipso opere respiciet, & recipiet.

34. Porro, in hoc genere nullum fructuosius nec utilius exercitium est, quàm opera nostra cum operibus Christi conjungere, & ejus sacratissimæ passionis meritis defectus nostros, tam in oratione quàm in reliquis operibus nostris commissos supplere; offerendo orationes nostras æterno Patri in illius amoris & fervoris, quo Christus ipse olim in terris oravit, & ipsum laudavit, unionem; jejunia verò nostra in unionem jejuniorum ejus,

ejus, eumque rogando, ut impatientiam nostram filii sui patientiâ, superbiam ejus humilitate, &c. supplere & instaurare dignetur. Exercitium hoc Dominus quibusdam particularium amicorum suorum [ut ait *Ludovicus Blosius*] revelavit, ut aliquod hac ratione operibus nostris meritum & valorem conciliemus, atque infinito inexhaustoque meritorum Christi thesauro paupertatem nostram sublevemus.

35. Ulterius scire oportet, quod afflictio & amaritudo illa, quam nonnunquam Dei servus sentit, quod scilicet orationem suam non debite, ut oportet, se facere putet, particulare quoddam Dei donum & singularis gratia sit, illiusque erga illum amoris signum, quemadmodum argute annotavit *Alphonfus Rodriguez* p. I. tr. S. c. 27. qui hanc solidam dat rationem: quod nimirum nullus sit sine amore dolor, nulla de non fideliter serviendi displicentia sine fidelis ac melius serviendi proposito ac voluntate. Hec proinde angustia & dolor non nisi ex amore Dei ac melius ei serviendi desiderio nascitur. Si enim non contristaretur, nec angeretur, quod illi male serviat, quod male orer, quod exercitia sua non pro eo atque debet, exequatur; malum id signum foret: at, angere ipsum & cruciari, quod male his fungi se putet, bonum signum est.

36. Aliud idem Author non minoris consolationis punctum adducit in hæc verba: Etiam si aliud in oratione non agas, quam quod ibi præsens in regni ac divinæ illius Majestatis conspectu adstes, magnum nihilominus per hoc obsequium Deo præstas; Sicut ad Regum & Principum terrenorum majestatem non parum facere videtur, quod Magnates & Proceres sui quotidie regiam frequentent, sibi præsentem adsint, inque suo

conspectu assidue versentur. *Beatus homo, qui audit me, & vigilat ad fores meas quotidie, & observat ad postes ostii mei.* Divinæ Majestatis gloria, conditionis nostræ vilitas, negotii, quod tractandum suscepimus, magnitudo exigit, ut frequenter ad palatii ejus cælestis januam expectemus: quam cum ipse tibi aperire dignabitur, ingentes illi gratias age; si nolit, humilia te, agnoscendo in corde tuo, id minimè te promereri: itaque oratio tua semper optima, semper fructuosissima est. Omnibus his aliisque id genus observationibus nos uti oportet, ut in hac desolatione, & derelictione spirituali, Dei voluntati conformemur, ipsam à manu ejus cum magna gratiarum actione acceptando, ac dicendo: *Salve amaritudo amarissima, omnis gratia & bonorum plena.* Vide quæ diximus serm. 28. num. 36.

37. Ex dictis sequens deducitur conclusio practica: quod nimirum ob nullam cordis ariditatem, nec ob molestam malarum cogitationum turbam, nec ob alias varias mentis distractiones oratio sit omittenda. Hoc enim facere cælestis Sponsus docuit *S. Catharinam Senensem*, dum eidem dixit: Scito filia, quod anima perseverans in humili fidelique oratione adipiscitur omnem virtutem, unde nullo modo orationis studium negligendum, aut omittendum est propter aliqua adversantia, siue ea procedant ab illusione satanæ, siue à fragilitate propria, siue à cogitationibus immundis, siue ab inordinatis stimulis, & carnali motu corporis; frequenter enim diabolus orationis tempore animam variis imaginibus & phantasmatibus magis infestare conatur, quam extra tempus orationis. Tunc callide suggerit oranti, quod talis oratio nihil illi profit, cum alia cogitare non debeat, quam

quam illa quæ orat. Malignus hostis hoc persuadere nititur, ut is, qui orat, tædium, confusionemque mentis incurrat, atque ita omittat exercitium orationis, quæ est armatura fortissima adversus

omnes inimicos. Hactenus Salvator noster ad S. Virginem Catharinam, uti refert *Ludovicus Blosius* in *Conclavi animæ* cap. 3.

Quædam de Oratione mentali. PARS QUINTA.

38. *S. Teresa* in itin. perf. c. 28. scribit, quod oratio mentalis sit omnium virtutum comparandarum principium, & in qua omnium Christianorum vita sit constituta: cujus vel unus quadrans legitime insumptus, teste *S. Ignatio Loyola*, sufficit ad hominem brevi tempore ad apicem perfectionis perducendum. Hinc eam tanti æstimavit *P. Franciscus Suarez* de Societate Jesu, qui omnem Theologiam compluribus tomis egregie illustravit, ut ingenue fassus sit, malle se, quid quid scientiæ acquisivisset, perdere, quàm unicam solitæ meditationis horulam intermittere. Etenim nihil ad cor humanum divini amoris igne succendendum tam efficax est, ut meditatio attentæ, teste *Psalmographo* dicente: *Pl. 38. 4. Concaluit cor meum intra me; & in meditatione mea exardescet ignis.* Quemadmodum enim chalybis affricu [ut loquitur *S. Cyillus Alexandrinus Præsul*] ignis copiosè ex lapide exsilit; ita dum mens discursu, meditationeque quasi percutitur, ignis amoris divini, & desiderium perfectionis excitatur.

39. Præclare etiam meditationis fructum *S. Bernardus* l. 1. de *Consid.* c. 7. his adumbrat verbis: Consideratio rerum particularium mentem, de qua oritur, urificat, regit affectus, dirigit actus, cor-

rigit excessus, comprimit raores, vitam honestat & ordinat, agenda præordinat, acta recogitat, ut nihil in mente resideat incorrectum, aut correctione egens. Hæc est, quæ in prosperis adversa præsentit, in adversis quasi non sentit. Cui concinit *S. Laurentius Justin.* de casto connub. c. 12. »dum per hæc excurrit verba: Nihil apti »Deum possidere facit, & mentem refræ »nat, quâ attentæ meditatio, quæ in ora »tione proponitur. Hæc siquidem cor a »moveret ab exterioribus, & ad se redire »compellit. Hæc est disciplina mentis, spi »ritualis Prædagogus, orationis funiculus, »incipientium eruditio, & intentionis »mentis provida gubernatrix. Ex ipsius »assiduitate stabilitur mens, purgantur »cogitationes, solitudo sapit, delectat De »us, ingenium acuitur, castificatur sen »sus, illustratur ratio, loquela restringi »tur, & animus ad alta suspenditur. Ipsa »est Spiritualis janua orationis, per »quam Verbum ab ingredientibus ag »noscitur, & puris manibus honoratur. »Quamdiu mentis oratio veraciter possi »detur, tanquam oculi pupilla custodien »da, & velut quoddam spirituale deposi »tum servanda.

40. Unde liquet, si fidem præfatis SS. Doctoribus adhibemus, quàm necessaria, quàm utilis, & quàm fructuosa sit medi »tationis

rationis frequentatio, sine qua nullus sane sibi persuadeat, posse effici bonus cœnobita. Hanc ob causam sacra Constitutio nostra sancit, omni die ut bis orationi mentali semper per horam omnes incumbant. Et non immerito hoc præcipiunt, cùm hujus religiosissimi exercitii usum & frequentiam tantoperè nobis sacra commendet Scriptura. *Beatus vir*, inquit *regius* Propheta ps. 1. *qui in lege Domini meditatatur die ac nocte; quia erit tanquam lignum, quod plantatum est secus decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tempore suo.* Qualem porro fructum meditationi sedulo incumbens præferre soleat, indicat idem *Hebraeus Vates*: Ps. 36. *Postquam enim præmisit: Os Justi meditabitur sapientiam; mox hujus meditationis fructum subjungit dicens: Et lingua ejus loquetur judicium.* Ecce tibi frenum linguæ, quod virum perfectum efficit: *Si quis in verbo non offendit, hic perfectus est vir*, ait *S. Jacobus*. Subjungit idem *Regius Plaltes*: *Lex Dei ejus in corde ipsius*, nimirum legem divinam in medio cordis collocavit, & ideo sequitur: *Et non supplantabuntur gressus ejus.* Quasi diceret, meditando talem sibi acquireret in via Dei firmitatem, & stabilem perseverantiam, ut à serpente infernali supplantari nequeat. Ecce igitur meditationis dignitatem, & uberes fructus ex ea pullascentes.

41. Ejus porro necessitatem rursus indicat *David* psal. 118. dicens: *Nisi quod lex tua meditatio mea est, tunc forte perissem in humilitate mea; id est in meis angustiis & afflictionibus, uti id exponit S. Hieronymus.* Certum enim est, nisi meditationis adnunculo sublevaremur sæpe in nostris adversitatibus, tentationibus & pressuris, animo sonci-

deremus, ac in pusillanimitatis vitium, & inde forsitan etiam in desperationis abyssum præcipiti cursu devolveremur, à quibus malis nos nedum præservat meditationis exercitium, verum etiam nostras eruces mirum in modum alleviat ac dulcorat. Proinde una de majoribus laudibus, quas Sancti meditationi ac considerationi adscribunt, est, quod sit singularis omnium virtutum, universorumque bonorum adjutrix.

42. Porro, quoniam juxta Philosophos opposita juxta se posita magis elucescunt; ideo ut necessitas meditationis magis cognoscatur, considerare oportet mala & damna, quæ ex ejus neglectu & omissione nasci soleant. Sed quis hæc satis explicet, cùm penè innumerabilia sint? Etenim una de præcipuis causis malorum omnium, quæ in mundo sunt, est considerationis defectus, ut ipse Deus per Prophetam loquens, testatur: *Jeremia 12. Desolatione desolata est terra, quia nullus est, qui recogitat corde.* Unica, cur tanta sit in rebus spiritualibus in terra desolatio, cur tot, tantæque in mundo peccata effusis habenis dominantur, causa est, quia vix ullus seipsum ingreditur, ad Dei Mysteria in corde suo recogitanda, & animo versanda. Quis enim audeat peccatum aliquod lethale committere, dum cogitat, Deum propter peccatum mortem oppetiisse, tantamque ejus malitiam esse, ut Dei filium necesse fuerit humanam carnem assumere, ut ex rigore justitiæ pro eo Patri suo faceret satis? Quis peccare ausit, cùm recogitat, Deum vel ob unum peccatum mortiferum impios incendiis æternum duraturis adjudicare?

Quod si ergo homines peccati gravitatem debite, ut par est, mentis obtutu contemplarentur, ne fieret, illos non ita iniquitatem velut aquam bibere, sed frenum foret, quo à peccando facile retraherentur.

43. Hanc ob causam demon omni conatu nobis hanc meditationem, & considerationem dissuadere contendit. Ut Philistæi Samsoni, quem jam victum in potestate habebant, oculos ante omnia eruerunt; ita & diabolus cum peccatore ante omnia agit: cum fidem illi dissuadere, & eripere nequeat, hoc saltem procurat, ut ita credat, tanquam si non crederet, ut videntes non viderent, & audientes non audiant neque intelligant. *Matth. 13. v. 13.* Procurat, inquam, ut non consideret id, quod credit, nec magis id ipsum ad animum admitat, quam si planè non crederet; oculos scilicet illi ocludit. Certè per experientiam videmus, quod veritates fidei nostræ credantur, nihilominus tamen etiam videmus in praxi, quod multi credentes vivant, ac si non crederent. Quod si impium aliquem interrogaveris: Credisne Deum esse? alterum, num aliam post hanc vitam superesse credis? Credisne infernum? credisne animam esse immortalem, & suo tempore in iudicio particulari & universali coram Deo iudice sistendam? Unicumque peccatum mortale hominem secundum præsentem iustitiam constituere in abyssum æternæ perditionis? Respondet utique, se omnia hæc credere. Quænam verò est causa, cur hæc omnia credens non emendetur? Certè non alia quam *qua nullus est, qui recogitet corde.* Ubi ponderandum est verbum istud: *recogitet*: non enim sufficiebat Prophetæ dicere *cogitet*, sed dixit *recogitet*, id est iterum & iterum cogitet.

44. Quocirco ut Mysteriorum fructum & efficaciam in mediatione persen-

ciscamus, magna cum attentione in ea versemur, oportet, tractim videlicet, & non precipitanter mysteria singula ruminando, & minutim enucleando. Quod enim non masticatur, nec amarizat, nec sapit: Ideo infirmus pillulam medicam integram deglutit, ne illius amaritudinem guster. Pari modo, ideo nec peccatum, nec mors, nec iudicium, nec infernus peccatori amara videntur, quia ea minutim non masticat, sed integra deglutit, rudi & crasso modo, ac velut uno fasce compacta accipiendo considerandoque. Ex eodem fonte prosedit, quod mysterium Incarnationis, Passionis, Resurrectionis Dominicæ, reliquorumque Dei beneficiorum meditatio nullum tibi gustum ac saporem spiritualement adferant, quia ea minutim non expendis, non ruminas, nec uti debes, excutis. Quare hoc Sinapis & piperis granum mastica ac comminue, & videbis quomodo paulatim te aduret, & lachrymas oculis tuis excutiet, nec non in spiritu te proficere quodammodo coget. Audi, quid Evangelista Lucas cap. 2. scribat de B. Virgine Maria: *Et Mater ejus conservabat omnia verba hæc in corde suo.* Nimirum, verba & facta filii sui Iesu cum summa veneratione pensavit, ac inde eminenter profecit, inquit Dionysius Carthusianus.

45. Divus Chrysostomus hom. 41. in *Matth.* ex manna de celo lapsa opportunam nobis eruit moralitatem: Etenim quando Hebræi manna illud primâ vice viderunt, & gustarunt, prout per manus Angelorum calitus præparatum fuerat, stupefacti acclamârunt dicentes: *Manna, id est, Quid est hoc?* Cujus mysterii hanc fuisse rationem ait præfatus Doctor: Ut quotiescunque audimus verbum, admoneat nos hoc ipsum verbum requirere, quid est hoc, quod audimus? Indeque percipiat verbum Dei effectum faciendi fructum

fructum in auditoribus, dum illud ruminant, & sapius meditantur. Manna minuti nomine appellatum fuit, scriptura dicente: *Exod. 16. Apparuit minutum in solitudine.* Non enim integrum deglutiebatur, sed tritum, & molitum erat instar seminis coriandri, & quasi pilotum. Sed hæc *Omnia in figura contingebant illis.* Si enim anima ex fidei nostræ mysteriis recipere vult substantiam & vigorem, necessarium est, ut per orationem mentalem iritaretur, & conteratur. Unde *S. Gregorius* ait: *Verba Dei, quæ aure percipitis, mente retinere: Quasi diceret; auscultatas præcipuas Fidei nostræ veritates, ad salutem æternam spectantes, nolite obiter transcurrere, sed attentè meditemini; qui enim sine mentis applicatione mysteria salutaria obiter transcurrit, & meditatione non ruminat, irreparabilia sibi præjudicia conciliat.* Recole dicta *serm. 38. num. 11.*

46. Pro coronide advertendum est, meditationis perfectionem, ejusdemque profectum haud consistere in sensibili aliqua devotione, sed in perfecta cum divina voluntate conformitate vitiorumque extirpatione. Unde tamen sæpe numero videatur meditatio valde sicca & arida, nihilo minus tamen erit Deo pergrata, nobisque utilis & fructuosa, si in ea fideliter permaneamus. Quare summo perè caveas oportet, ne propter frequentiores ariditates hoc saluberrimum negligas exercitium, sed fac quantum in te est, & Deus suâ gratiâ tibi nequaquam deerit, sed dabit, quod salutis tuæ magis expediens judicaverit. De *Joseph Patriarcha* habetur *Gen. 42.* quod quanquam suos fratres, ad se in Ægyptum venientes duris verbis exceperit dicens ad eos: *Gen. 42. 9. Exploratores estis, ut videatis infirmiora terra penissis: Attamen jussit interea œconomum saccos ip-*

forum frumento, & pecuniis implere: Jussit ministris, ut implerent eorum saccos nitico, &c. Gen. 42. 25. Haud aliter Deus cum suis servis agere solet; sæpe enim eos probat & affligit in meditatione ariditate cordis; ex alia verò parte mentem eorum celestibus replet donis & gratiis. De *Rosa*, flosculo fragrantissimo comperit habemus, quod licet sit gravior dum virescit, attamen fragrantior est dum arefcit; haud dissimili modo de interna oratione discurrendum est, quæ sæpe numero nobis utilior, & in Dei conspectu fragrantior existit, dum arida est. Audiamus *S. Franciscum Salesium*, eximium Christianæ perfectionis Dogmatistam, ita ad nostrum scopum ratiocinantem: Actiones nostræ sunt ad instar rosarum, quæ, dum recentes sunt, plus quidem præferunt elegantia & nitoris; ac cum arefactæ, plus odoris & virtutum exerunt: pari modo, esto opera nostra, in sensuali cordis teneritudine facta, nobis sint gratiora, magisque placeant, [nobis inquam, qui non nisi propriam delectationem spectamus] in ariditate tamen & sterilitate obita plus in Dei conspectu odoris & valoris continent. Ita præfatus Sanctus in introduct ad vitam devotam *part. 4. cap. 14.* Noli ergo, mi optime frater, meditandi exercitium, quod omnibus Religiosis religiosè vivere cupientibus summè est necessarium, unquam deferere; ut autem in eo te dirigere possis, diligenter inspicere, tuæque mentis oris imprimere quæ sequuntur, quæque in meditatione sunt observanda & practicanda. Hæc enim si non solum speculatione, sed etiam operatione teneris, comperies utique, quàm suave sit servire Deo, quin & exultabundus exclamabis cum *Regio Psalte: Quàm magna multitudo dulcedinis tua Domine, quàm abscondisti timentibus te.*

P R A X I S.

Fructuosè ordinatèque meditandi.

47. **O** Ratio mentalis est duplex: affectiva & intellectiva. Affectiva est, præsuppositâ simplici rerum divinarum apprehensione, piorum affectuum excitatio. Intellectiva est, mediis intellectus operationibus voluntatis in Deum elevatio. Intellectiva rursus subdividitur in cogitationem, meditationem, & contemplationem. Cogitatio est, improvisa Dei, aut rerum ad Deum pertinentium consideratio. Meditatio est, attenta mentis consideratio cunctanter procedens, & rei cuiusque naturam, proprietates, actionesque utiliter inquirens, ut Deo cultum exhibeat, affectus moveat, orationes puras ferventesque depromat, & vite emendationem afferat. Contemplatio est, Sincera Dei & rerum divinarum inspectio, discursibus carens, Dei amorem inducens.

Materia seu causa materialis meditationis est triplex, juxta tres vias distributa; Viam scilicet Purgativam, Illuminativam, & Unitivam. In via purgativa materia meditationis est, quodvis peccatum, tentatio, passio, quatuor hominis novissima, aliæque motiva contritionis. In via Illuminativa materia est vita Christi aut Sanctorum, Regula, item actio reformanda. In via unitiva materia est, Attributa Divina, beneficia nobis collata aut promissa, gloriosæ vitæ Christi meditatio. Formalis causa seu ratio formalis continetur descriptione paulò antè allatâ, quod sit: attenta & cunctabunda ponderatio, ad serium in omni perfectionis genere profectum spiritus promovendum directa, uti Contemplatio.

De remota & propinqua Præparatione ad Meditationem.

Remota præparatio consistit in tribus præcipuè. 1. In removendis obstaculis fructuosæ meditationis, cuiusmodi insinuantur à *Divo Bernardo* ser. 23. in Cantica, sequentia quatuor: Culpa mordens; Cura pungens; Sensus agens; Phantasia distrahens. Culpa mordens amovenda est, per frequentem mentis compunctionem, crebram conscientie discussionem, accuratam errorum Confessionem, & seriam occasionum relabendi declinationem. Cura pungens oriri solita ex nimia scrupulositate, aut ex nimia de futuris contingentibus, vel de

munis sibi impositis anxietate, præcavenda est cum filiali fiducia, Divinæ Providentiæ se committendo, respectus humanos contemnendo, Deo, non hominibus placere studendo. Sensus & phantasiæ evagationes præcludendæ sunt per assiduam mortificationem, & seriam ad res salutes applicationem. 2. Ad præparationem ritè instituendam requiritur, ut potentie animæ necessariis prædijs instruantur, pios libros lectitando, media ad omnimodum profectum spiritus, Dei Servitium, salutaria revolvendo; certas denique methodos piæ meditationis

tandî accuratè acquirendo. 3tiò. Requiritur bona corporis dispositio, prudenter præcavendo, ne vires ejus indiseretis mortificationibus onerentur, ac debilitentur. Proximè se præparaturus, prius meditationem sibi prælegere debet aliquo tempore antè, juxta instructionem S. Ignatii. Perlectam in pau-

ciora, utpotè tria succinctè dividens puncta memoriæ mandabit, ne nimia multitudo sensus obruat; divinamque implorabit opem, quò meliorem profectum sortiatur. Quò melius autem in hac distributione punctorum progrediatur, sequentem modum adhibere poterit. E. G. in assumpta meditatione.

De aliquo Sancto.

Primò. Considerare poterit, quomodo Deus Sanctum N. elegerit, vocarit, justificarit, & ad illum Sanctitatis gradum perduxerit. 2dò. Quomodo Sanctus divinæ gratiæ fit cooperatus, serio studio perfectionis, maximè ha-

rum vel illarum Virtutum. 3tiò. Quomodo Deus eum remunerarit, & glorificarit, in hac vita donis & miraculis, in morte solatio, in altera vita coronâ gloriæ & consortio Sanctorum.

In Meditatione de Virtute, aut vitio.

Primò. Considerare potest, quænam natura hujus virtutis aut vitii, quæ proprietates, qui actus, quæ auxilia gratiæ necessaria à Deo offerantur, quæ lumina, stimuli, occasiones Virtutem hanc exercendi, aut vitium hoc vitandi. 2dò. Quomodo Christus, Beatissima

Virgo, aut alii Sancti hos vel illos virtutis actus exercuerint, hos vel illos vitii actus fugerint, & quonam modo evitandi sint. 3tiò. Incitamenta, cujusmodi sunt. v. g. Commoda ex Virtute, damna ex vitio provenire solita, in hac vita, in morte, & in altera vita.

In Meditatione de Regula, aut Actione aliqua ordinaria.

Primò. Quis finis & sensus Regulæ, quis finis & modus talis actionis perfectè obeundæ, quæ auxilia gratiæ & stimuli addantur ad strenuè cooperandum.

2dò. Quàm perfectè Sancti hanc Regulam, aut actionem obierint, quàm verò tu imperfectè. 3tiò. Incitamenta ut supra.

De Praxi ipsa meditandi.

Perfectis supra dictis, meditaturus sistat se vivâ fide in conspectu Dei lucem habentis inaccessibilem, in conspectu Sanctissimæ Matris ejus, & in tota Angelorum Divinæ Majestati assistantium curia, & coram iisdem magnâ cum humilitate, reverentiâque divinum implo-

ret auxilium, quò fructuosius proposita meditatio instituat. 2dò. Præmittat orationem præparatoriam, quâ gratiam petat, vires & actiones suas hac meditatione ad Dei gloriam cultumque dirigendi. Cujusmodi oratio poterit esse sequens.

Oratio ante Meditationem.

O Beata Trinitas unus Deus, miserator & misericors, longanimis & multus.
Gramm. Relig. Pars II.

tum misericors, in cujus conspectu sum prostratus, loquar ad Dominum meum,
Y &

& audiam, quid in me loquaris, cum sim pulvis & cinis, & terra sine aqua tibi, indignus conspectu tuo ob innumera peccata, de quibus doleo. Sed ecce, Domine, nihil possum sine te, omnia in te. In manibus tuis sum, fac mecum hanc horam, & in æternum quidquid vis, modò gratiâ & amore tuo non destituar. Tuum solum beneplacitum intendo, non meum solatium. Rege memoriam meam, illumina intellectum, accende voluntatem, & trahere me totum ad te cognoscendum, amandum, glorificandum, & post te currendum in

odore unguentorum tuorum. Attentè & devotè orare jubes Deus, da quod jubes, & jube quod vis, idque non pro me solum, sed pro omnibus mecum oraturis suppliciter peto, per merita Domini nostri JESU Christi, Beatissimæ Virginis Matris ejus, Patronorum & omnium Sanctorum. O gloriosa Mater Dei & Virgo, Sancte Angele Custos, Patroni mei, Sanctique omnes, orate pro me, & benedicite, laudate & superexaltate Dominum mecum, nunc, semper, æternum. &c.

De modo discurrendi in Meditatione.

Ad discurrendum facilius & uberiùs de singulis punctis, præsertim materiæ historicæ, confert aliquas circumstantias sequenti versu comprehensas expendere.

Quis? quid? quis fructus? cur? quomodo? quidnam? ubi? quando?

Seu personas, verba & opera, effectus seu fructus, causas, modum, virtutes & attributa divina, locum, tempus. E. g. In Passione Domini; quis passus est? Innocentissimus JESUS. Quid? admiranda & inaudita tormenta. Quis fructus? ut viles terræ vermiculos à malo culpæ & poenæ liberans omni bono gloriæ & gratiæ impertiat. Quomodo? patienter amore nostri. Quænam? Ubi? quando? In hyeme natus in stabulo, in Paschate passus &c.

Qui modus tametsi proprius sit materiæ historicæ, potest tamen ad alias etiam materias accommodari, expendendo nimirum in qualibet meditatione tria præfixa puncta, ut supra dictum est. Et in primo quidem puncto virtutis, aut actionis, aut vitii cujusdam particularis, qualitatem, causas, effectus, modum,

locum, tempus &c. In secundo puncto expendendo modum, quo Sancti in hac terra degentes ad plantandam hanc Virtutem, aut extirpandum vitium processerint. In tertio puncto, ruminanda incitamenta huic virtuti aut vitio accommodata, quæ puncta pro opportunitate temporis protrahi poterunt, instituendo discursum aliquem ex tribus sequentibus, quos *P. Jacobus Alvarez* proponit meditationi crebrò inferendos.

Primus modus est, dirigendo conceptus & cogitationes nostras ad nos ipsos. v. g. O anima mea! En, quid pro te tam ingrato patitur Christus, quàm dira, & ex quàm gratuito amore? Quàm meritò illi compati, illum redamare & imitari deberes! Secundus est, ad Deum præsentem sic: O Bone JESU, Tu Rex gloriæ pro indignissimo servo tuo, cujus nec amore, nec existentia vel minimum indiges, tanta pateris spontè? Ex amore? Quid me vilissimum mancipium tuum, qui te toties offendi, amare tui non oporteret pati? Tertius modus est; audiendo Deum ita nos alloquentem:

quentem : Ecce homo , ego Creator & Salvator tuus patior pro te tam ingrato, idque ut te à peccatis & pœnis inferni liberem , ad imitationem mei invitem,

& æternæ Beatitudinis confortem faciam ; an non meritò me redamare , & amore mei multa ardua facere & pati deberes?

De Affectibus & actibus.

Per prædictos actus aut potius discursus meditans excitare conetur pios animi motus seu affectus , quorum licet alii sint proprii Viæ purgativæ , ut Contritionis ; alii Illuminativæ , ut imitationis ; alii Unitivæ , ut amoris. Tamen in omni ferè materia usitatiores hi decem , ad quos alii facile reducuntur , occurrunt exercendi : videlicet, Fidei, Spei, Amoris, Timoris, Admirationis, Gratitude, Gaudii, Contritionis, Compassionis, Imitationis, qui omnes sequentibus versiculis complexi sunt.

Crede Deo , spera , time , ama , mirator, & esto

Gratus , gaudeto , geme , luge , imitator honestum.

De modo eliciendi

FIDES excitatur ex consideratione infallibilis Veritatis, infinitæ Sapientiæ, Potentiæ, Bonitatis Divinæ ; aliorum item motivorum credibilitatis ; ut miraculorum , consensûs Patrum , Constantiæ Martyrum , &c. Exercetur verò primò assentiendo omnibus à Deo revelatis , & desiderando pro illorum veritate mori. 2dò. Optando sic eam semper exercuisse , dolendoque de nostra in rebus fidei stupiditate. 3tò. Proponendo eam impofterum intrepidè conservare , confiteri , rudes docere , ejusque actus per diem crebriùs renovare. 4tò. Gratiā ad hæc præstanda implorando. Porro ut majori cum facilitate ac fructu id præstare possit , sequentes affectus practicos observet , oportet.

Hi actus aut affectus interferi poterunt meditationi aut discursibus , valde enim meritorii sunt , & perfaciles , dummodo benè discursus instituatur , ex iis enim animus vel maximè excitatur ad amandum Deum , Virtutesque amplectendas , easque cordi inferendas. Porro affectus hi excitari possunt primò. Exercendo illos quoad actus internos & pia desideria. 2dò. Optando semper hucusque eosdem perfectè exercuisse , dolendoque de nostra socordia. 3tò. Proponendo deinde perfectiùs eosdem frequentare , corde , & ore , & opere. 4tò. Idem ut omnes præstent , optando. 5. Gratiā ad id necessariam efflagitando , prout sequenti paragrapho de singulis ostenditur.

prædictos affectus.

E. G. AFFECTUS FIDEI. Credo , Domine , credo. Tu adjuva incredulitatem meam. Suggestit alia mundus , caro , dæmon ; non credo. Verbum tuum manet in æternum. Pro hoc exige à me , Domine , sanguinem , exige spiritum : Ecce paratum cor meum Deus , paratum cor meum. Mille gladiis , ignibus , rotis exhibebo hoc corpus , ut tua stet illæsa Veritas. *Vel sic.* Quis me separabit ab hac veritate ? Certus sum , quod nec gladii , nec cruces , nec tela , nec ignes , nec inferorum tormenta me poterunt ab ea separare. Tua Veritas , Deus , fallere non potest , tua sapientia falli non valet. Tu dixisti : satis hoc mihi est præ omni ratione humana , ut etiam sanguine subscribam.

SPES excitatur ex consideratione infinitæ misericordiæ & Charitatis Dei. Exercetur primò. Suis quidem viribus diffidendo, sperando tamen sibi & aliis per misericordiam Dei veniam, gratiam & gloriam. 2dò. Optando, sic semper in Deum sperasse, & dolendo de nostra pusillanimitate. 3tò. Cum hac spe ardua quæque aggredi, actusque fiduciæ etiam in arduis & adversis frequentare proponendo. 4tò. Eadem, ut alii velint, optando. 5tò. Gratiam petendo. AFFECTUS SPEI. Quare tristis es anima mea? & quare conturbas me? habes bonitatem Dei & misericordiam paratam, quæ vult salutem tuam, non perditionem; habes Omnipotentiam assistentem, quæ potest opitulari; habes Sanguinem & merita Christi, quæ pro te apud æternum Patrem perorant. Projice te ergo anima mea in brachia misericordiæ & Omnipotentiae Dei. Quàm nihil potes ex te, tam omnia potes in eo, qui te confortat. *Vel sic.* In te Domine speravi, & quis mundi impetus, quæ carnis illecebra, quæ dæmonum astutia prævalebit? Non, non confundar in æternum. In te Domine speravi, quod vitium non extirpabo? quam Virtutem tuâ gratiâ non assequar? &c. Dicant omnia ossa mea; tu es Spes mea, Deus meus in æternum.

CHARITAS excitatur potissimum consideratione attributorum Dei. E. G. Bonitatis, Charitatis, &c. Item beneficiorum, omniumque quæ Christus amore nostri dixit, fecit, passus est. Exercetur primò. Gaudendo de tanta potentia & Majestate Dei in Sanctis, omnibusque aliis creaturis relucente. 2dò. Optando semper Deum perfecte amasse, dolendoque de tepiditate in amore Dei. 3tò. Proponendo ardentius deinceps

amare, illius voluntati tuam reformando, omnia opera ex motivo charitatis faciendo. 4tò. Eundem amoris zelum aliis precando. 5tò. Gratiam petendo. AFFECTUS CHARITATIS. Domine, Tu scis, quia amo te; quoniam tu solus bonus, tu solus sanctus, tu solus dignus omnium creaturarum amor. Supplete vos, ardentia Cherubim, Tu ardentior Cherubinis Virgo, quidquid deest amori meo. O vivam! ô moriar amore tui. Moriar potius, quàm te non amem. *Vel sic.* Domine, quid mihi est in cælo, & a te quid volui super terram? Tu solus Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum. Diligam te Domine, non quia mihi beneficus aut remunerator liberalissimus, sed quia in te ipso es summa & infinita Bonitas, sola & una super omnia amabilis. Moriar, Domine, hoc momento, quo te amo, priusquam succedat aliud, quo te non amem. *Vel sic.* Exigis à me cor meum, Domine: O si mille, ô si infinita haberem! Omnia tui unius amore occuparem. Vis amorem operibus experiri? Confunde me, contunde me, contere me, in infernum demerge me; non dimittam te. &c.

TIMOR excitatur consideratione inscrutabilium Judiciorum Dei, suppliciorum damnatis paratorum, Passionis Christi ob aliena peccata susceptæ, &c. Exercetur. Primò. Divinam Majestatem & Justitiam humiliter agnoscendo, reverendo, timendo. 2dò. Dolendo de nostra in hoc timore concipiendo negligentia. 3tò. Proponendo omnes conscientiae maculas seriâ pœnitentiâ eluere. 4tò. Eundem timoris affectum aliis optando. 5tò. Gratiam postulando. AFFECTUS TIMORIS. Timor & tremor venerunt super me, quia irritavi iram tuam, Domine. Quò fugiam à facie iræ tuæ?

DE FRUCTUOSA PRAXI ORATIONIS MENTALIS.

11

tua? quando undique tu me circumstas, & quem Patrem habere nolui, strictissimum Judicem meorum scelerum formido. O Domine, ne intres in Judicium cum servo tuo.

ADMIRATIO excitatur ex profunda contemplatione incomprehensibilium divinorum Attributorum, Sapientiae, Justitiae, Misericordiae; ex consideratione item mysteriorum fidei, dignitatis animae rationalis, gravitatis peccati, cæcitatibus mundi. &c. Exercetur primò. Magni supradicta æstimando, & humanâ comprehensione majora agnoscendo. 2dò. Dolendo de nostra in his suscipiendis insensibilitate. 3tiò. Op-tando sic semper affectum fuisse, pium hunc erga Deum sensum per diem frequentare proponendo. 4tò. Idem aliis favendo cum petitione gratiæ. AFFECTUS ADMIRATIONIS. O cæcitas mea! ô impudentia! ô audacia! ô Bonitas tua Deus! ô patientia incredibilis! ô misericordia infinita! Tu, non ferre tantum delinquentem, sed novis etiam beneficiis cumulare potuisti.

GRATITUDO excitatur consideratione divinorum beneficiorum tam admirandorum ratione personæ conferentis & recipientis. Exercetur primò. Beneficia intimè & infimè agnoscendo, pro iis se totum divino obsequio devovendo. 2dò. Dolendo. &c. 3tiò. Statuendo ea compensare pro viribus. 4tò. & 5tò. ut supra. AFFECTUS GRATITUDINIS. Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi? O inauditam Dei Bonitatem! quis te Deus bone satis laudare sufficit, dum pro me redimendo de cælo ad terram venire, crudelissimumque mortis genus subire voluisti, tantum ne ego vilissimus terræ vermiculus perirem. Quid igitur retri-

buam? O vos omnes, qui timetis Deum, venite & audite, & narrabo vobis, quantum fecit Deus animæ meæ. Magnifica te ergo Dominum, mecum, gratitudini hymnum ei cantate, &c.

GAUDIUM excitatur, consideratione Divinæ gloriæ & Majestatis at omnibus Creaturis Deo debitæ. Exercetur, primò. Gaudendo de tanta illius Majestate. 2dò. Dolendo. 3tiò. Proponendo omnia læto animo à Deo acceptare. 4tò & 5tò. ut supra. AFFECTUS GAUDII. Tu es, quies, & hoc unum mihi placet, ac de hoc summè gaudeo quòd es, quies, infinitè perfectus, in Sapientia, Potentiâ & Bonitate. Non possum hoc exprimere, nisi verbis illius amantis: Si tu Deus esses Augustinus, & ego Augustinus essem Deus; ego Deus vellem, ut tu Augustinus esses Deus: Ita mihi placet, ut tu sis tu. Igitur cor meum, & caro mea exultaverunt in Deum vivum. Salio extra me Deus meus, ut veniam ad te.

CONTRITIO excitatur, consideratione gravitatis & malitiæ cujusvis peccati; Suppliciorum ei debitorum; bonorum ob illud amissorum; cruciatuum à Christo ad illud expiandum susceptorum; novissimorum; divinorum Beneficiorum. &c. Exercetur primò. Sua omnia peccata ex amore Dei super omnia dilecti detestando. 2dò. Dolendo. &c. 3tiò. Statuendo deinceps crebro de peccatis dolere, præteritæque negligentias majori perfectionis studio relarcire. 4tò, & 5tò. ut supra. AFFECTUS CONTRITIONIS. Deus meus, Summa Bonitas, omnium creaturarum, tuoque ipsius amore sola & infinitè digna; doleo quòd tam impudenter te offenderim. Doleo, non quia timeo, sed quia amo. Si sanguine fieri possit, ut non sis

offensus; ecce me, discerpe me, paratum cor meum. Si tormentis inferorum deleri possit: ecce me, nullum est, quod non merui; nullum quod amore tui non præligo peccato, quod tantopere odisti. Si vides, qui omnia vides, quod aliquando, post quotquot annos te offensus sum, hoc potius momento acerbissimâ morte me tolle, quam permittas ad infelicissimum illud tempus supervivere.

COMPASSIO excitatur contemplatione cruciatuum Christi, cæcitatibus, periculis, suppliciorumque pereun-
tium animarum Christi Sanguine redemptarum. Exercetur primò. Christo tam indigna amore nostri patienti comparando, & de peccatis propriis & alienis, ut causis dolorum Christi, dolendo. Item dolorum de interitu tot animarum, cum zelo eas juvandi, concipiendo. 2dò. Dolendo, &c. 3tiò. Eis imposterum quâ precibus, quâ aliis auxiliis subveniendi. Reliqua ut supra. AFFECTUS COMPASSIONIS. Amabilissime JESU, Tu propter nos homines, & propter salutem nostram descendisti de cælo, quot hoc sine sustinisti elementorum injurias? quot suscepisti itinera? quot labores & dolores? quot mortes exantlasti? Effudisti te ad omnes, divites & pauperes, honoratos & abjectos, senes & pueros, in urbibus & pagis, in campis & desertis, die ac nocte. Tanti tibi fuerunt animæ nostræ, quanti tuus sanguis, hunc enim pro illis dedisti. Quid igitur me non etiam oporteret sustinere? quomodo non

laborare ac sudare, quò vel unam animam Christo lucrificarem? O animæ Christi Sanguine redemptæ! O si omnes, o si vel unam meo sanguine, & acerbissimâ morte salvare possim!

IMITATIO excitatur consideratione perfectissimarum Virtutum Christi, Beatissimæ Virginis MARIE, & aliorum Sanctorum. Exercetur primò. Exardescendo cupiditate omnium Virtutum nobis maximè necessariarum, quas in Christo, Beatissima Virgine, Sanctisque suspicimus. 2dò. Desiderando id nos sollicitius præstitisse, ingemiscendo præterea, quod tam longè adhuc ab illorum perfectione culpâ nostrâ absumus. 3tiò. Earum actus per diem exercere proponendo. 4tiò. Gratiam pro omnibus ad id exequendum enixè efflagitando. AFFECTUS IMITATIONIS. Cum in forma Dei esses, amor meus JESUS, exinanivisti te metipsum divitiis, honoribus, & sapientiâ, factus es pro me egenus ac despectus, & ludibrio habitus, Fac possim esse dives; nolo, quia tu fuisti pauper. Fac possim esse ab omnibus honoratus; nolo, tu contemni elegisti. Fac possim sapientiæ famam lucrari; nolo, quia tu fatuus haberi maluisti. Electio tua est regula electionis meæ. Et sic eligo solum ad majorem tui imitationem. Porro hi ac similes alii affectus non debent in meditatione simul exerceri; sed nunc hi vel illi, prout Spiritus Sancti impulsus moverit, elici possunt, magnòque studio continuari, error enim est temerè ex uno affectu in alium transilire.

De Colloquiis rectè in Meditatione instituendis.

Colloquia desideriis & suspensibus intermixta variè dirigi possunt. Primò. Ad Sanctissimam Trinitatem, aut quamlibet Divinam Personam, admirando sci-

licet & extollendo Divinam Majestatem, Bonitatem, Justitiam, Potentiam, Sapientiam, Charitatem. &c. 2dò. Ad Beatissimam Virginem, vel Sanctos, iis congra-

congratulando, Deum pro collatis iis donis gratiæ & gloriæ laudando, nos ipsis dissimiles dolendo, eorum suffragia implorando. 3tò. Ad impios & hostes Christi, eorum cæcitatem & duritiem malitiosam detestando, deinde nos iis tantò peiores iudicando, quantò à Deo

majoribus præventi sumus gratiis, quibus tam segniter cooperamur. 4tò. Ad nos ipsos, nostram cæcitatem, ingratitude & tepiditatem arguendo. 5tò. Ad res etiam sensu carentes, mirando & dolendo nos iis ingratiore, surdiores ac insensibiliores.

Causæ & Remedia Distractionum.

Distractionum causæ tres sunt præcipuè; naturæ infirmitas, culpa & negligentia nostra, & dæmonis astutia. Contra has remedia distractionum itidem triplicia sunt, remota, proxima, & in ipsa meditatione præstanda. REMOTA sunt tria præcipuè. Primò. Crebra & fervens postulatio doni attentè meditandi, resignandi se humillimè ad omne placitum Dei. 2dò. Serium studium extirpandi amorem sui & rerum caducarum; proficiendi verò in amore Dei, & rerum æternarum; anima enim magis ibi est, ubi amat, quàm ubi animat. 3tò. Assiduum studium exercitii resignationis & conformitatis cum Divina voluntate, quo spectat, ut quis non nimium de rebus ad suum officium & salutem pertinentibus angatur, sed ubi moraliter fecerit, quod in se est, Divinæ Providentiæ & Bonitati confidere, & penitus acquiescere consuecat.

REMEDIA proxima immediatè meditationi præmittenda etiam tria sunt. Imò Manè quamprimum quis expurgatur, revocare in memoriam materiam meditationis, & altissimè amabilem JESU Christi memoriam cordi insculpere. 2dò. Firmum propositum concipere non admittendi spontè distractiones

cum renouatione intentionis, & gratiæ petitione, juxta doctrinam *D. Bernardi*: Veniens ad Ecclesiam pone manum tuam super os tuum & dic: Expectate hic cogitationes pessimæ, intentiones & affectus cordis, & appetitus carnis: Tu autem anima mea intra in gaudium Domini tui, & visites templum sanctum ejus. 3tò. Constituire se sub initium meditationis in conspectu Dei juxta illud *Psal.* *Meditatio cordis mei in conspectu tuo semper.*

REMEDIA in ipso meditationis decursu distractiones abigendi, sunt generatim hæc. Primò. Ordinatè discurre circa singula materiæ puncta. 2. Præterire surdâ quasi aure ingerentes se cogitationes, animum avertendo potius quàm discutiendo, quales sint. 3. In defectu materiæ & discursus, ad hæc & similia suaviter ruminanda animum convertendo. v.g. 1. Divina attributa. 2. Beneficia nobis collata. 3. Merita Christi. 4. Ingratitudinem & nostras misérias. &c. 5. Quomodo Beatissima Virgo aut Sancti vixerint. 6. Alloqui seipsum, quid de proposita materia aliis dicere vellet, si sibi imponeretur, idque quod occurrit, sibi applicando.

De Causis Illusionum.

Illusiones, quæ meditati occurrere consueverunt, à triplici Spiritu ema-

nant, videlicet à spiritu carnis, spiritu mundi, & spiritu maligno. Spiritus carnis

carnis utitur rationibus è prudentia carnis, ex amore & iudicii proprii instinctu desumptis ad illaqueandam voluntatem sub specie boni, pro fine intendens commoditatem, voluptatem, & carnis libertatem. Mundi spiritus utitur rationibus ex mundi legibus petitis ad decipiendam voluntatem, cui sub specie boni suadet cupiditatem mundanarum & fluxarum rerum, honorum, divitiarum, ultionis inimicorum, &c. Malignus spiritus utitur hoc utroque spiritu tanquam instrumento, & ad eundem finem tendit per varias illusiones intellectus & voluntatis, quarum sequentes præcipuæ sunt.

Primum genus Illusionum quoad materiam meditationis est, non habere materiam selectam pro meditatione, sed pro cæco amoris proprii impetu, seu mali spiritus impulsu tales materias meditationis assumere, quæ sibi non conveniunt; ut si, v. g. plenus pravis habitibus & indomitis passionibus deligat sibi materias subtiliores de Atributis divinis; vel si pusillanimis & scrupulosus aliquis assidue meditari præsumat de infinita Justitia Dei, de peccatis præteritæ vitæ, de suppliciis peccatoribus æternum infligendis, &c. Quibus ad desperationem potius quàm emendationem disponatur. *Secundum* genus, quoad modum meditandi, est contemnere ordinariam meditandi praxim, absque præparatione, nullâ formâ servatâ, nec proposito fine temerè ad meditandum proflire. *Tertium* genus est: aut nimium suis viribus confidere existimando se

propriâ suâ industriâ absque peculiari concursu Divinæ gratiæ bene posse meditari; autè contra nimium sibi diffidere omni cooperatione sepositâ. *Quartum* genus est: aberrare à vero fine & scopo meditationis, quod potest contingere. 1. Si quis speciosis Sathanæ præstigiis fasciatus excitet se non ad veras, sed umbratiles virtutes consecretandas sub specie boni. e.g. Si quis negligat mortificationes sub specie discretionis, vel externas virtutes, ne ob eas magni fiat: si quis amicitias particulares, sensuales & periculosas foveat sub specie fraternæ Charitatis: si quis negligens sit in cura perfectionis sub specie majoris gloriæ Dei in aliis promovendæ; si quis desideret sublimia officia sub specie majoris fructus in se aliisque promovendi; si quis in iis tantum obedire velit, in quibus humana prudentia parendum suadet, sub specie veræ Sapientiæ, discretionis & zeli gloriæ Dei. 2. Si ejusdem Sathanæ versipellis astu delusus aliquis excitet se sub specie majoris boni ad affectus quantumcumque pios, alienos tamen à propriæ vocationis gratia cum inquietudine mentis, & constantiæ periculo. e.g. Si quis solitariam & contemplativam vitam amplexus, sub prætextu zeli convertendarum animarum, quarum salutem Deus tantopere desiderat, speciosis rationibus ad vitam activam aut mixtam desiderandam inclinare se sinat cum periculo propriæ vocationis deferendæ, ex claustro ad sæculum, si non potius ad infernum decidendi.

De Remediis Illusionum.

Contra primum genus illusionum, quoad materias meditationum expeditum remedium est, non temerè, sed juxta

consilium Patris Spiritualis aut peritoris cujuscumque assumere materias, quæ suæ necessitati spiritali, non curiositati conve-

conveniunt. *Contra secundum*, quoad modum, illud optimum censendum est, praxim ordinariam meditandi studiosè observare. *Contra tertium* præsentissimum antidotum est cum profunda humilitate gratiam divinam sibi necessariam agnoscere, eamque obnixè implorare, quasi nihil omnino ex parte sua ad bene meditandum conferre posset: nihilominus tamen cum prædicta demissione omnem adhibere conatum in requisitis ad bene meditandum præstandis, quasi totus meditationis successus ex sua industria dependeret. *Contra quartum*. Tria potissimum serviunt remedia, quorum primum est, sibi omnino persuadere, verum ac præcipuum meditationis nostræ fructum esse, meditari eo fine, ut acquiratur perfecta defectuum emendatio, passionum refractio, victoria tentationum, puritas conscientiae, quotidianarum functionum perfecta executio, solidarum Virtutum acquisitio. Circa quæ si proposita practica seriò instituantur, neque ta-

men interna statim consolatio advertatur, non ideo desperandum est, sed Divinæ Providentiæ committendum, quæ juxta *D. Bernardum* ser. 5. in quadr. instar amantissimi Patris panem nobis porrigit, quo alimur, non cultum, id est consolationes, quibus abutentes nos ipsos jugulemus. Secundum est, cognoscere essentiam & actus præcipuarum virtutum, uti & oppositorum vitiorum (quæ omnia satis abundèque in præsentibus Sermonibus videre licet) illorumque perfectioni seriò studere, actus earum internos & externos frequentando, ex pura intentione, & quidem majori indies conatu & proficiendi desiderio, etiam in minimis defectibus eradicandis. Tertium est: Vocationem suam, institutum & modum ejus vivendi sibi ut efficax prædestinationis suæ medium præordinatum divinitus ac prævisum, intimè amare, grato animo amplecti, sequè tanto Dei beneficio indignum agnoscere.

De observandis post meditationem.

Ut circa meditationem ritè, rectè, & cum debito fructu procedatur, nonnulla

etiam in fine meditationis præstanda sunt, quæ infra subjiciuntur.

De Recollectione post Meditationem instituenda.

Finità meditatione examinandus est accuratè successus, qui si malè successit, causæ requirendæ sunt cum dolore & proposito emendationis, & offerendæ aliorum ferventiores meditationes æterno Patri in unione meritorum Christi pro se & aliis; sin benè, gratiæ agenda sunt cum proposito eundem modum deinceps servandi, imò & perfectiorem, illum nimirum, quem Sancti degentes in terris divinæ Majestati obtulerunt. Ad quod ritè præstandum,

Gramm. Relig. Pars II.

recolere expediet signa tam boni, quam mali successus. Signa porro boni successus sunt. Primò. Elapsâ horâ sentire se paratum ad diutiùs meditandum, si obedientia & vires paterentur. 2dò. Non spontaneè distractionibus variis inhærere. 3tiò. Servare ordinarium modum benè meditandi. 4tò. Proposita non tantum in meditatione proponere, sed opere complere, & in executione propositorum sentire solitò majorem facilitatem, robur & gaudium, non tantum

Z

tempore

tempore consolationis, sed etiam tempore tentationis. Signa verò mali successus sunt his contraria. Primò. Cum tadio horæ signum expectare, avidèque ad finem meditationis anhelare. 2dò. Negligentem fuisse in repellendis tentationibus aut distractionibus. 3tò. Non servasse modum, ordinemque bonæ meditationis. 4tò. Nulla proposita practica proposuisse efficaciter, aut proposita non exercuisse. 5tò. Exiguum fervorem sentire in perfectione obtinenda.

Secundò finitâ meditatione revocanda sunt in memoriam proposita practica in meditatione facta, firmitus proponenda, memoriæque insigenda; vel si nulla, vel certè non satis in particulari formata sunt, tunc aliqua præsentis diei accommodata formanda erunt, prospiciendo simul occasiones, & præordinando illa exequi hoc vel illo mo-

do, hæc vel illâ opportunitate, cum tali reflexione, attentione, intentione & devotione. 3tò. Consultum est aliquando insolidos quosdam & solidos meditationis successus, motiva efficaciora, seu proposita majoris momenti adnotare, imò etiam ex veritate per solidum aliquem discursum evidentius cognitâ aspirationem aliquam jaculatoriam sibi interdiu repetendam proponere, quâ affectus excitati, & proposita practica in memoriam revocentur. e. g. Excitatum desiderium cavendi peccata venialia renovari potest hoc vel simili modo: Peccatum venialissimum non esset committendum, etiam si mille mundi possent per hoc obtineri; & ego tam faciliè deinceps veniale committam? deliberatè nunquam in æternum. 4tò. Quærendæ sunt occasiones per diem, & acceptandæ, ut proposita concepta in actum redigantur.

Proposita practica Via purgativæ accommodata.

Triplex via proponitur volenti proficere. Purgativa una. Illuminativa altera. Tertia Unitiva. Purgativa est, quâ homo à vitiis & defectibus se purgare studet. Illuminativa, quâ virtutes plantat. Unitiva, quâ in amore Dei perficitur. Juxta has tres vias proposita practica instituenda sunt, & quidem volenti fundamentum perfectionis jaccere, hæc priùs in via purgativa proposita statuenda sunt. Primò. Omnia etiam minima venialia peccata, maxime magis voluntaria, in quæ pronior esse solet prolapsio, conari vitare his vel illis mediis. e. g. Excitatione præsentis Dei, memoriâ novissimorum, beneficiorum à Deo collatorum. &c. 2. Cavere occasiones talium tentationum, portas sensuum strictè custodiendo,

submissè de se sentiendo, Dei gratiam implorando. 3. Mortificare has vel illas passiones tanquam radices peccatorum hæc vel illâ ratione. e. g. Viriliter iis resistendo, post lapsum statim resurgendo, viriliùs decertare proponendo, de victoria non desperando. 4. Solito devotiùs Sacramentum Confessionis obire, dolorem de peccatis torius vitæ cum firmo proposito emendationis concipiendo. 5. In fine hebdomadæ instituere seriò recollectionem hebdomadariam, dispiciendo profecerisne, an verò defeceris? Causas defectuum inquirendo, media proficiendi indagando, seriòque proponendo. 6. Certas poenitentias & mortificationes assumere ad noxas emaculandas, vitamque emendandam, idque amore

Christi

Christi passi. 7. Abstinere à risu, jocis, otiosis verbis, omni specie læsionis fraternæ charitatis, impatientiæ. &c. 8. Quotidie quasi inchoare seriò servire Deo, in eximia mentis puritate, &

cogitare, quod si hæc dies ultima esset vitæ tuæ, quid, inquam, faceres ad maiorem animæ serenitatem consequendam & augendam?

Proposita practica Viæ Illuminativæ accommoda.

Primò imitari Christum, Beatissimam Virginem, & Sanctos in virtutibus, quibus illi degentes in terris enituerunt, iterare per diem actus earum externos & internos cum tali pia reflexione ad hæc vel illa incitamenta, quibus quis senserit inter discurrendum maximè se commotum: Quod idem in reliquis propositis intelligendum est. 2. Candidè se Patri Spirituali manifestare, optare corrigi, observari, emendari, despici, idque ex animo humilitatis intimæ, abnegationis sui. 3. Indifferentem paratùmque se offerre Deo ad serviendum illi quocunque in munere, statu, gradu, loco, sicut illi placuerit. 4. Studere exactè observationi votorum, Regularum, Ordinationumque proprii instituti, maximè illius, cuius frequentior solet esse transgressio, idque his, illisve adminiculis. 5. Bo-

nam intentionem actualem singulis operibus bonis & indifferentibus præfigere, eamque certis quibusdam suspiriis sæpius instaurare. 6. Accuratam pretiosi temporis gratiæ rationem habere, nullam ejus partem otio terendo, sed aliquibus studiis & exercitiis vocationi suæ congruis impendendo. 7. Assuescere omnes homines intueri, ut vivas Dei imagines, capaces æternæ gloriæ, pretioso Christi Sanguine purpuratas, atque secundùm hanc piam reflexionem humiliter ac reverenter agere cum singulis. 8. Affectare, quærere, & acceptare occasiones virtutum exercendarum, illarum maximè, quibus potissimum egere videmur. 9. Non invidere aliis dona Dei, sed pro iis grâtiâs agere, omnes honorare, benignè omnes alloqui, onera & defectus illorum patienter ferre, &c.

Proposita practica Viæ Unitivæ accommoda.

Primò Deum ubique præsentem revereri, amare, per actus amoris, aut jaculatorias preces ad illum aspirando, cum hac vel illa pia reflexione ex creaturis ad Creatorem ascendendo, quâ se quisque senserit vehementer commotum. 2. Attentè & devotè obire orationem, tam vocalem, quàm mentalem juxta proprias de his industrias ante & infra contentas. 3. Omnia opera bona & indifferentia eo fine perficere, ut soli divinæ Majestati placeant. 4. Vivificare sæpè Christum in Venerabili Sa-

cramento, piè isthic præsentem adorando, intimè se illi uniendo, ad omnia resignando, gratiam humiliter petendo, &c. 5. Utî frequenter Communionem Spirituali, singulisque horis se recolligere, renovare actus aliquarum Virtutum additâ Salutatione Angelicâ cum zelo gloriæ Dei, Beatissimæ Virginis, Sanctorumque, & salutis proximorum. 6. Singulis mensibus & hebdomadis instaurare spiritum, fervorèque seriò proficiendi in omnimoda perfectione, amorèque peculiari Dei, Beatissi-

mæ Virginis, & Sanctorum Patronorum, cum ferventi & ardenti zelo eorum virtutes imitandi. 7. In omnem vitam cupere multa ardua facere & pati pro gloria dilecti Sponsi JESU, Beatissimæ Virginis Immaculatæ Matris ejus, & salute animarum, sin minus, cupere dissolvi, & esse cum Christo. Possent hic plura subjungi, quæ ad præsentem materiam facerent, quia tamen ex his, quæ hæcenus dicta sunt,

plura alia facile colligi possunt, & proprius cujuslibet affectus divino Spiritu succensus, ultroneo conatu plura adinvenire solet, ideo hæc tanquam generalia documenta pro interim dixisse sufficiat. Quanta tamen hæc ipsa sint, si animo serio, ferventi & constanti ea observare conatus fueris, colliges effectum & fructum, quem haud dubiè nunc in tempore & olim in æternitate exultabundus meres.

SERMO XLIX.

DE FRUCTU MEDITATIONIS PASSIONIS DOMINICÆ.

*O vos omnes, qui transitis per viam, attendite, & videte,
si est dolor, sicut dolor meus. Thren. I. 12.*

P A R S P R I M A.

Inter reliqua Spiritualia exercitia primatum sibi vindicare videtur devota ac amorosa Passionis Christi meditatio, quemadmodum spiritualis vitæ Magistri passim tradunt, ut mox fusè patebit. Porro, fructum ex hacce meditatione pullulascensem *Venerab. Blofius* his depingit verbis: Beata prorsus anima illa, quæ amabilem vitam, & Passionem dilecti sui JESU Christi tanquam pretiosam margaritam in scrinio memoriæ suæ semper reconditam habet, & ubique secum circumfert. Dici non potest, quantum utilitatis adferat devota & frequens meditatio, vel lectio Passionis Domini JESU; hinc enim peccatorum ve-

nia, & pravorum affectuum extinctio: hinc cordis puritas, & mentis illuminatio: hinc conscientiae pax & tranquillitas, sanctæque erga Deum fiducia: hinc in adversis consolatio, & gaudium in Spiritu Sancto: hinc vera humilitas, vera charitas, cæterarumque virtutum numerosa cohors: hinc denique certa felicitatis æternæ expectatio nascitur. Hæcenus *Ludovicus Blofius* in Præfatione Margaritæ Spiritualis. Huic mellifluæ doctrinæ magnum addit robur, eamque suo munit calculo *Sanctus Leo Papa* serm. 9. de Quadrages. dicens: *Audite & percipite sublimissimum Divinæ misericordiæ Sacramentum; nam certa atque secura*
est

est expectatio promissæ beatitudinis , ubi est participatio Dominicæ passionis.

2. Quoniam ergo vel apprimè Christi passionem in ejusdem attentâ meditatione participamus , inferre licet, quoddam per eam etiam magnis ad æternæ Beatitudinis gaudia passibus appropinquemus. Certum quippè est (inquit Origenes apud Fabr. Conc. 6. in Dom. pass.) quia ubi mors Christi animo circumfertur, non potest regnare peccatum ; est enim tanta vis Crucis, ut, si ante oculos ponatur, & in mente fideliter retineatur, ita ut ipsam mortem Christi intentis mentis oculis inspiciamus, nulla concupiscentia, nulla libido, nullus furor, nulla superare possit invidia ; sed continuò ad ejus præsentiam totus ille peccati, & carnis fugatur exercitus. Porro, quoddam meditatio de Christo passio efficacissima fit ad omnigenas virtutes comparandas, clarè id indicat S. Bonaventura sequentibus verbis : Si vis, ô homo, de virtute in virtutem, de gratia in gratiam, de bono in melius proficere, quotidie, quantâ potes devotione mediteris Domini passionem, quia hæc mentem alienat, & non solum reddit Angelicum sed divinum ; nihil enim in anima ita operatur universalem sanctificationem, sicut meditatio passionis Christi. Sententia Beati Alberti Magni tract. de Sacrif. Miss. est. Quoddam simplex recordatio vel meditatio passionis Christi plus valeat, quàm si quis per annum jejunaret in pane & aqua quâlibet sextâ feriâ, vel se usque ad sanguinem cæderet, vel quotidie Psalterium legeret. Cujus rationem dat Ludovicus de Ponte 4. p. introd. ad meditat. hisce verbis : Quia prædicta opera, etsi bona valde, & utilia, non habent tantam vim ad purificandum cor à suis vitiiis,

illudque veritatibus & virtutibus illustrandum, & inflammatis amoris divini affectibus perficiendum, atque attentâ & profundâ Passionis Christi meditatio.

3. Proinde haud immeritò Pater Balthasar Alvarez omnes incipientes hortabatur ad meditandam Christi passionem, tanquam spiritualis eorum profectus fontem ; & in ordinariis suis exhortationibus frequenter hoc repetebat : Ne existimemus nos aliquid fecisse, donec perveniamus, ut semper Christum crucifixum in corde habeamus. Meritò autem hic à Deo specialiter illuminatus Vir hancce suis novitiis instillavit doctrinam, quippe non nesciebat, quid Christus S. Gertrudi lib. 3. infin. cap. 41. revelârit, dicens : Sicut impossibile est, ut aliquis farinam tractet, & inde pulverem non contrahat : sic fieri non potest, ut aliquis cum devotione etiam parva Dominicæ intendat passioni, & nullum inde fructum percipiat. Et rursus eidem Sanctæ Virgini lib. cit. dixit : Quicumque quamlibet gravi pondere peccatorum oppressus, respirare poterit in spem veniæ, offerendo Deo Patri innocentissimam meam Passionem & mortem. Et credat se per hoc saluberrimum fructum indulgentiæ obtinere, quia nullum tam efficax remedium contra peccata poterit in terris haberi, quàm devota memoria meæ passionis cum vera penitentia, & fide recta.

4. Quippè si sanguis hircorum & taurorum, ut loquitur Apostolus Hebr. 9. v. 13. & cinis vitule aspersus, inquinatos sanctificat ad emundationem carnis ; quanto magis sanguis Christi, qui per Spiritum Sanctum semetipsum obtulit Deo, emundabit conscientiam nostram ab operibus mortuis, ad serviendum Deo viventi ? Hanc autem emundationem vel maxi-

mè participamus per compassivam Christi passi meditationem. Hinc si hujuscemodi meditatio tam copiosos progerminet fructus, insipienter sanè agunt illi, quieam ex ignavia, & torpore mentis negligunt. Exclamat proinde Sanctus Hieronymus sup. Matth. *Omnis creatura compatitur Christo morienti. Sol obscuratur, terra movetur, petra scinduntur, velum templi dividitur, sepulchra aperiuntur, solus homo miser non compatitur, pro quo solo Christus patitur.* Porro, de similibus, qui Christi passi memoriam in postremis habent, terribile tulit Judicium Sanctus P. N. Augustinus dum ait: *Domine, qui tibi non servit, quia creatus est, infernum meruit; sed qui non servit tibi, quia redemptus est, meretur, ut novus pro ipso infernus fiat.* Quomodo porro Christo servire censebitur ille, qui raro, forsànque nunquam ejus passionem compassionis affectu reminiscitur? Quamobrem ne quondam ob execrabilem hanc ingratitudinem ad æternos condemnemur rogos, audiamus nunc, simulque exaudiamus Christum per Prophetam Thren. I. nos invitantem ad Sanctissimam suam Passionem recolendam: *O vos omnes, qui transitis per viam, attendite & videte, si est dolor, sicut dolor meus.* Ad quod etiam exercitium ponderosis omnino verbis nos provocat Sanctus Pater Augustinus: *Inspice (exaltat vocem suam lib. de Virg.) vulnera pendens, sanguinem morientis, pretium redimentis, cucurrit resurgens: caput habet inclinatum ad osculandum, cor apertum ad diligendum, brachia extensa ad amplexandum, totum corpus expositum ad redimendum. Hæc quanta sint, cogitate; hæc in statera vestri cordis appendite, ut totus vobis*

figatur in corde, qui totus pro nobis fixus fuit in cruce.

5. Porro, ut ad hoc saluberrimum exercitium, sedulo frequentandum, efficacius provocemur, commodam inde featurientia ulterius indagemus oportet. In Ezechiele. cap. 9. jubentur omnes occidi, qui signum T. in frontibus expressum non habebant; quò docuit Propheta, eos omnes perire, qui in cordibus & ante oculos passionis Dominicæ memoriam non circumferrent. Ergo è contrario, quicumque hanc in mente retinet, vivet, & quidem vitâ æternâ. Etenim nihil ita Deum placat, & ad largiendam finalem gratiam movet, sicut devota passionis Christi meditatio, teste Venerabili Virgine Annâ de S. Bartholomæo Carmelitana, quæ multa arcana à Deo didicit; hæc dicere solebat de Passione Christi, quòd hujus meditatio tantæ sit efficaciz, ut, si quis semel tantum in die velleret cum affectu meminisse peccatorum, quas Christus pro nobis in passione sustulit, hoc solum ei sufficeret ad consequendam salutem æternam, & obtinendas magnas à Deo gratias. Idem etiam didicit Sanctus Edmundus Cantuariensis Episcopus. Hic enim cum in juventute sua solus quadam vice obambulare in agro, habuit sibi obvium Christum Dominum in specie formosi juvenis, qui inter cætera documenta, hoc ei tanquam saluberrimum, dedit; ut si velleret à Satanæ insidiis præmuniri, virtutes & gratias quaslibet à se impetrare, & pro felici morte se dignè disponere, recoleret quotidie unum mysterium sacratissimæ Passionis suæ; hoc enim esse infallibile remedium, per quod posset omnia prædicta obtinere. Quod ipsum

ipsum quoque didicit *Sanctus Joannes* Apostolus à Dei Matrè (ut *Engelgr.* in Domin. Quinq. §. 8. refert) cùm enim hic Sanctus Evangelista adhuc in terris existens arderet videre Deiparam gloriosam, illa ipsi apparens benelongum cum eo de cruciatibus Christi sermonem texuit, & inter alia dixit, Filium suum ei, qui jugiter passionem ejus recoleret, tres prerogativas concessurum. Primò. Ut ante mortem ferventis contritionis actum exercere possit. 2dò. Ut Deipara in agone ipsum specialiter defendat. 3tìd. Ut per ipsam quidvis impetrare possit. An non hæc magna promissa? Ast ut luculentius patefcat hujus exercitii fructus, consideratè perpendere lubet, quod sequitur.

6. Christus (ut *Taulerus* in explic. passion. perhibet) quondam fervorum suorum cuidam totus vulneratus apparens dixit: scias, quòd nullum obsequium tam gratum mihi ab homine præstari possit, quàm si acerbissimam meam passionem, & vulnera in corde suo portat. Scisitantì verò qualem inde utilitatem ex meditatione passionis reportabit? respondit Christus: Novein speciales favores ex hoc exercitio meter. *Primus est*, quòd à peccatis omnibus emundatur, & quidquid neglexit, ex meis meritis restituitur. *Secundus est*: quòd ad resistendum hostibus suis ita confortatur, ut nullum ab eo triumphum referre queant, nam tametsi ipse ex infirmitate nonnunquam labitur, dexteram tamen meam suppono, ne collidatur & pereat. *Tertius*: quòd ad bona quæque opera, diversasque virtutes peragendas vires accipit. *Quartus*: quamlibet brevi cogitatione eandem passio-

nem meam revolvat, semper anima ejus in gratia mea renovatur. *Quintus favor*: quòd devotè illam commemoranti libenter ipse commoror. *Sextus*: quòd arcana mihi à Deo Patre manifestata, illi similiter aliquando pandam. *Septimus*: Quòd eum ante mortem ad perfectionem ducam, eumque mihi placentem reddam, & defunctum eum cum charis amicis meis remunerabor. *Octavus*: Quòd nihil eorum, quæ seriò & rationabiliter petit, illi negabo. *Nonus*: Quòd in morte illi adversus hostes ejus assistam, & de vita æterna illum faciam certum atque securum.

7. Quæ cùm ita sint, quisnam post tot ac tantas, tamque salutares præclarasque promissiones Christum crucifixum in intimo cordis sui imprimere negliget? Quis non posthac adhibito omni conatu in hac piissima Christi passioni meditatione se exercitare sataget? Et si non omnes, saltem plerisque meditationes suas de cruciatibus Salvatoris instituet? Cùm videat, quàm certum quàmque securum salutis æternæ consequendæ pignus sit similis exercitatio. Quamobrem, si & tu, amice frater, discupis virtutes consequi, si victoriam à mundo, carne, & dæmone referre desideras, si post emensum præsentis vitæ spatium securè ad æternam Patriam subvolare optas, addic te apprimè meditationi, & attentæ lectioni cruciatuum ac dolorum, à Christo per totam suam vitam, præcipuè verò suæ passionis tempore, amore nostrì tolerantium. Quæ si præstiteris, facillè experièris vera esse, quæ memoravimus. Verùm ut ferventiùs hoc in exercitio progredi valeas, perpende sequentia.

P A R S S E C U N D A.

8. **L**udolphus de Saxon. in vit. Christi, memorat quendam Eremitam, (qui certior fieri cupiebat, quibus maximè obsequiis divinum Numen demereri posset?) semel Christum nudum, plagis lividum, & cruce onustum conspicuum habuisse, qui ei dixit, rem sibi gratissimam fore, si ejus cultores in cruce ferenda eum adjuvarent; hoc autem facturos, si recordatione suorum cruciatuum eum profecuti, partem eorum in sui cordis sensum derivarent. Idem docemur ex eo, quod Sancto Francisco evenit: hic cum à Deo peteret, quo exercitio maximè Deo placere posset? ter Missale aperuit, semperque Passionem reperit. Item cum Sancta Maria Magdalena, postquam se in eremum contulerat, supplex à Deo petiisset, ut qua in re potissimum se occuparet, ostendere dignaretur, Sanctus Michael Archangelus ei Crucem pulcherrimam in aditu speluncæ sic constituit, ut in oculos Magdalenæ semper incurreret, neque illam unquam mysteriorum patratorem oblivisci pateretur. Ex his & id genus aliis exemplis colligere primum est, quod meditatio Passionis Christi facillè reliqua quamvis religiosa pietatis exercitia longo post se intervallo relinquat. Hinc non immeritò Sancti, Christo placere cupientes, in contemplatione Passionis Christi sese sedulò exercuerunt; quibus exemplo prævit gloriosa Virgo MARIA, quæ de se ipsa olim dixit: (in revel. S. Birgitt. lib. 2. cap. 21.) *In*

sepulchro filii mei semper cogitatio & cor meum versabatur. De Sancta Clara de Monte Falco Ordinis nostri testatur Surius, quodd in JESU crucifixo sive vigilans, sive dormiens hærebat. Cum semel in hoc exercitio graviter confixa fuisset, apparuit ei Juvenis, crucem ferens, & dicens: Filia mea Clara, quæsi locum solidum, in quo hanc crucem plantarem, & invenire cor tuum: ibi eam figere volo, oportet ergo, ut moriaris in hac cruce, si filia mea & hæres vis esse. Exinde adeò impressum cordi habuit passionis mysterium, ut quidquid comederet, vel biberet, ei amarum foret in memoria passionis, & quidquid videret, intelligeret, & diceret, felle crucis Christi aspersum crederetur. Unde post mortem omnia instrumenta passionis cum Christo crucifixo cordi impressa cernebantur. Sanctus Bernardus de seipso sup. *Cant.* dicebat ad fratres: Ego ab ineunte mea conversione pro acervo meritorum, quæ mihi deesse sciebam, fasciculum hunc colligare curavi, collectum ex omnibus anxietatibus & amaritudinibus Domini mei. Primum scilicet infantilium illarum necessitatum: deinde laborum quos pertulit in prædicando: fagationum in discurrendo: vigiliarum in orando, tentationum in jejunando; lacrymarum in compatiendo; insidiarum in colloquendo; postremò periculorum in falsis fratribus: convitiarum, sputorum, colaphorum, subsannationum, exprobrationum,

tionum, clavorum, horumque simi-
lium.

9. *Tygranes* Rex cum sua conjuge à *Cyro* Rege *Perfarum* captus, cum interrogaretur, quid pro uxoris liberatione dare vellet? respondit, se libenter vitam pro uxoris redemptione oblaturum. Quæ responsio adeo *Cyro* placuit, ut mox ipsum cum uxore liberum dimiserit. Cum verò in reditu *Tygranes* conjugem quæret, quomodo ipsi vultus *Cyri* placuisset? respondit illa, se id nescire, ab eo enim tempore, quo ipse pro ea vitam obtulit, se in neminem alium oculos coniecisse, quàm in eum, à quo se tantoperè amari advertisset. Profectò, si veri amoris scintilla erga *Salvatore* in nobis foret, tunc multò magis mentis obtutum in eum affiduo conicere deberemus; quippe qui non solum affectu, verum etiam effectu pro nobis vitam, & quidem tali modo dedit, quisque non à terreni Regis mancipatu nos vindicavit, sed à stygis tyrannide liberavit, ac in libertatem filiorum Dei constituit, & asseruit. Ad hunc scopum collimare videretur *Sanctus Petrus* cap. 4. dicens: *Christo in carne passo, & vos eadem cogitatione armamini.* Bene dicit armamini, (inquit *Sanctus Thomas*,) quia memoria passionis Domini-
cæ contra insultus, & tentationes diaboli roborat nos, & munit. Hæc consideratione homo devotus ita armatus persistit, ut totus ferreus appareat, aut meliùs dicam, totus ignis videatur; impii verò sicut fœnum & stupa.

10. Cæterum, methodum Christi passionem cum fructu recolendi
Gramm. Relig. Pars II.

tradit *Venerab. Beda* tom. 8. meditat. passion. Christi in præfat. dum ait: *Necessarium est, ut aliquando ista cogites in contemplatione tua, ac si præsens tunc temporis fuisses, quando passus fuit, & ita te habeas in dolendo, ac si Dominum tuum coram oculis tuis haberes patientem.* Sic faciens brevis ex idiora evadet in virum doctum. Audiamus *Ludolphum Carthusianum* de hac re part. 2. cap. 58. sic discurrentem: Frequens passionis memoria indoctum reddit doctissimum, imperitos & idiotas facit proficere in Magistris; Magistros, inquam, non scientiæ, quæ inflat, sed charitatis quæ ædificat. Ipsa est velut quidam liber vitæ, in quo omnia salutis necessaria inveniuntur; felix qui ejus studio seriosè intendit, quia in contemptu mundi, & in amore Dei proficiet, cunctarumque virtutum & gratiarum incrementum sumet. Hactenus præfatus scriptor. Hunc librum sedulo volvit & revolvit Doctor Gentium *Divus Paulus*, uti ipse testatur ad Corinthios epist. 1. cap. 2. sic scribens: *Non judicavi me scire aliquid nisi JESUM Christum, & hunc crucifixum.* Ex hoc etiam libro *Sanctus Bonaventura* totam suam hausit doctrinam & sanctitatem. Cum enim *Sanctus Thomas Aquinas* quâdam vice Virum sanctum visitasset, & bibliothecam ostendi petisset, unde tam multiplicem eruditionis ubertatem hauriret? *Sanctus Bonaventura* ostendit ei imaginem Crucifixi, à quo fonte uberrimo se accipere professus est, quidquid vel legeret, vel scriberet.

11. Præterea quod nos etiam ad Passionem Christi frequenter recolens

colendam invitare debet, est quod sit hæcce meditatio antidotum efficacissimum ad dulcorandas quaslibet animi afflictiones. In omnibus adversitatibus (inquit Sanctus Pater Augustinus in manual. cap. 22.) non inveniam efficacius remedium, quam vulnera Christi, in illis dormio securus, & requiesco intrepidus. Hoc ipsum jam olim præfiguratum fuit in veteri testamento. Exod. 15. v. 23. Populus Hebræus à servitute Ægyptiaca liberatus, dum post Pharaonis submersionem ad terram promissionis proficisceretur, in itinere passus est penuriam aquæ, & tametsi ad aquas Maræ pervenisset, hæ tamen aquæ salæ & amaræ erant. Nec poterant bibere aquas de Maræ, ut refert Sacra historia, eò quod essent amaræ; & murmuravit populus contra Moysen dicens: quid bibemus? At ille clamavit ad Dominum, qui ostendit illi lignum, quod cum misisset in aquas, in dulcedinem versæ sunt. Quis porro per lignum hoc, aquas amaras indulcorans, virtutem Crucis repræsentari non videt? Sic enim docet Sanctus Antoninus part. 2. tract. 3. cap. 7. §. 4. loquens: Legitur, quod filiis Israël in deserto invenientibus aquas amaras, quas non possent bibere, misso ligno de mandato Dei in aquis, dulcoratæ sunt, ut biberent delectabiliter. Aquæ sunt tribulationes, quæ frequenter occurrunt in deserto hujus mundi, & in se amaræ sunt; sed ligno Crucis misso, id est meditatione habitæ de passione, efficiuntur dulces.

12. Hinc legere est in Speculo Exemplorum distinct. 9. exemp. 101. de Juvene quodam Religioso, cui apostatate volenti apparens Christus, la-

tusque dis Kooperiens, & sanguinem effluentem ostendens, iussit reverti ad monasterium, & omnia rigorosa Ordinis sui intingere in latus istud, & mox in dulcedinem vertenda dixit. Quod ille audiens rediit, sanctæque vixit. Venit (inquit Casarius lib. dialog. cap. 80.) ad cœnobium Claravallense Clericus quidam delicatiori vitæ generi assuetus, qui cum panem Conventus abhorreret, & vehementer nausearet, nocte quadam Salvator JESUS ei apparuit, eique frustum panis, quo fratres vescébantur, porrigens dixit: Comede panem hunc. Cui cum Novitius responderet; nequaquam vesci possum pane hordeaceo: Christus vulnere lateris sui hunc panem intinxit, & porrectum comedere iussit; de quo cum gustasset, factus est sicut mel dulcis in ore ejus. Ab illo enim tempore panem ac reliquos cibos communitalis, quos prius vix tangere potuit, magnâ cum delectatione & sapore comedit. Alius Religiosus, (ut Ludolphus de Saxon. part. 2. cap. 58. memorat;) cum initio suæ conversationis aliquando gravissimâ desperatione oppressus, in cellula sua tristis sederet, audivit vocem dicentem: Surge, & meam Passionem devotè pertracta, & in amaritudine meâ tuum dolorem vinces. Surrexit, & quod iussus erat, fecit, & à desperatione liberatus est. O si plures è Religiosis, suis in afflictionibus ad hanc antidotum recurrerent, non ita sanè tristitiæ fluctibus involverentur; sed quia hoc saluberrimum exercitium prætermittunt, non rarò fit, ut rigorem monasticum non ferentes, de facta pro-

professione poenitudine ducantur, ac in vitiorum imum prolabantur.

13. Verum enimverò, præter alia emolumenta, qui libenter passionem Domini memoriâ recolit, habere etiam potest singularem spem, & fiduciam de futura beatitudine obtinenda, uti ex dictis jam constat, quibus addo verba, quæ quondam Christus ad dilectam suam Sponsam *Beatam Angelam de Fulgino* dixit; O vos verè beati, & omnino benedicti! si in cruce pro meis Crucifixoribus cum lacrymis & fletu rogavi Patrem meum, & excusavi dicens: *Pater dimitte illis, quia nesciunt, quid faciunt.* Quid ergo pro vobis, qui mihi compassi, devoti, & consocii fuistis, dicturus sum, cum non in cruce, sed in gloria felicissimus orbem judicabo? In *Parabolis Salomonis* cap. 3. vers. 34. Deus ita loquitur: *Beatus homo qui vigilat ad fores meas quotidie, & observat ad postes ostii mei.* Quid itaque aliud per hæc fores intelligi potest, quàm Sacratissima Christi vulnera? Ac proinde advertendum *Sanctum Joannem* cap. 19. non sine mysterio in Evangelio suo in hæc verba scripsisse: *Unus militum lanceâ ejus latus aperuit*, non dicit vulneravit, aut percussit, sed aperuit, ut intimeret per hanc aperturam nobis esse fores ad beatitudinem cælestem referatas; hinc beatus, qui ad hæc fores quotidie vigilat, vulnera Christi meditando. Hoc expertus est quidam Laicus Ordinis Canonicorum Regularium, qui post suum obitum suo Superiori apparuit, eique significavit, quemadmodum rectâ ad cælum viâ volarit; simulque causam

addidit, quodd videlicet ideo hanc consecutus sit gratiam, quodd in summa veneratione Christum Crucifixum habuerit, & quodd in transitu imaginis Crucifixi semper Christum rogaverit, ut propter amaritudinem in cruce toleratam, in egressu animæ suæ misereatur. *Specul. Exemplor. dist. 6. cap. 10.*

14. De alio Juvene in *Prato Florid.* lib. 1. cap. 22. exemp. 6. legitur, quodd æternis ignibus fuisset addictus, si se non toties JESU crucifixo commendasset. Hic namque quotiescunque ad lectum concederet, vel inde resurgeret, signo Crucis in fronte, & pectore se communiendo hæc verba proferre consuevit: *JESU Nazarene miserere mei, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* Simulque Christum Crucifixum rogavit, ne sine confessione moreretur. Accidit autem, quodd morte repentinâ extremum diem suum clausit; cumque dæmones advolantes animam ipsius secum ad infernum raptare niterentur, splendidus quidam Juvenis stygios hostes abigens, prædictam animam in locum tenebrosum deduxit, ibique reliquit. Paulò post denuò comparuit Juvenis ille (qui Angelus è cælo missus fuisse creditur) eique dixit: Quodd tamen ad inferni tormenta condemnari mereretur, Judex tamen propter merita devotionis erga passionem suam, & crucis suæ titulum exhibitæ hanc ei largiretur gratiam, ut in vitam denuò redire, suæque peccata per Confessionem sacramentalem expiare posset, quâ peractâ demum in pace quievit. Quis nunc ex hac historia non clarè perspicit, quanti intersit amo-

rosâ quâdam devotione ferri erga Christum amore nostri crucifixum; quippe hic Juvenis æternum periisset, si hoc pium exercitium neglexisset.

15. Porro, audire ulterius lubet de Passione Dominicaloquentem *Beatum Henricum Susonem*, qui in Dialogo introducit Sapientiam æternam, Christum JESUM de Passione sua, cum suo Ministro ita colloquentem: Mihi longè gratius est cor hominis, si omni caduco amore sit vacuum, atque ad imitandum vitæ meæ præclarum exemplar perpetuâ sedulitate intentum, quàm si continuis me prosequatur lamentis, totque fundat lacrymas, quot unquam pluviae guttæ ex aëre defluerunt. Siquidem acerbissimæ mortis perpeffione hoc potissimum spectavi, & volui, ut me homines imitarentur, quanquam & piæ lacrymæ mihi cum primis acceptæ sint. Si tu ipsam passionem meam amantissimam humescentibus oculis commemorare non potes, facias nihilominus jucundo animo ob bona immensa, quæ ex illis capis. Quod si nec hilariter, nec lacrymabundus eam cogitare potes, vel arido saltem corde in mei laudem eam percurras. Ita enim non minùs gratum mihi præstiteris obsequium, quàm si præ lacrymis, & dulcedine totus colliquesceres. Nam hâc ratione opus efficis ex amore nihil teipsum spectans. Ut verò eadem passio mea magis tibi cordi sit, eique plùs afficiaris, audi, quæ dicturus sum. Anima, quæ se multis obstrinxit peccatis, poterit ipsius passionis meæ thesaurum aded ad se adjungere, sibi que applicare, ut, etiamsi vel mille annis punienda sit in purgatorio, brevi tem-

pore & culpam, & pœnam omnem dissolvat, ita ut absque purgatorio libera commigret in cælum. Debet autem id fieri hâc ratione. *Primò.* Ut quis corde contrito sæpe & graviter magnitudinem, & multitudinem immanium peccatorum suorum, (quibus tam irreverenter offendit oculos cælestis Patris sui) expendat ac ponderet. *Secundò.* Ac deinde propriæ satisfactionis opera non quidem omitat, sed parvi pendat; utpotè quæ cum ipsis collata peccatis non plus sint, quàm aquæ guttula una erga mare universum. *Tertiò.* Meæ verò satisfactionis immensitatem mirificè evehat ac extollat, quando vel minima pretiosi Sanguinis, ex toto corpore meo undique largiter nimis manantis, gutta etiam mille mundorum peccatis delendis suffecisset: Quanquam nihilominus satisfactionis hujus meæ tantum quisque sibi applicet, & ad se trahat, quantum se mihi compatiendo conformat, atque quatenus suæ satisfactionis exiguitatem in meæ expiationis infinitatem humiliter & obnixè demergit. Et ut verbo dicam; scias, quodd nec Arithmetici, nec Mathematici, alique numerorum, mensurarum, & ponderum tractatores omnia illa bona, quæ in Passionis meæ commedicatione latent, numerare aut ponderare queant. Ita Sapientia æterna, non quidem voce sensibili, sed intellectuali ad beatum virum *Henricum Susonem*, prout ipse refert in Dialogo cap. 14.

16. At verò, licet singula hæc verba, attentâ consideratione sint digna, illa tamen præ aliis ponderanda, nempe: *Siquidem acerbissima mortis perpeffione*

passione hoc potissimum spectavi, & volui, ut me homines imitarentur. Ex quibus docemur, vanam esse compassionem, si desit patientis Christi imitatio. Passus pro nobis Deus homo est, non ut corde solo recogitemus dolores ejus, & vulnera, sed ut sequamur ejus vestigia. Ita monet Apostolorum Princeps *Divus Petrus* epist. 1. cap. 2. v. 21. dicens: *Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia ejus.* Quæ verba explanans *Divus Thomas*, ait: *Christus passus est pro nobis*, tam Apostolis quàm aliis, tam præsentibus, quàm absentibus, seu futuris. *Vobis* scilicet absentibus, qui ipsam Passionem non vidistis, sicut nos præsentibus, relinquens, quasi retro linquens, sed nobis præsentiaiter tradens exemplum tribulationum, contumeliarum, flagellorum & mortis crucis, ut sequamini vestigia ejus; prout dicebat de se *Sanctus Job* cap. 23. 11. *Vestigia ejus secutus est pes meus.* Vestigia nimirum humanitatis ejus, quæ secundum *Divum Bernardum* sunt spontanea paupertas, cummulata vilitas, tam assumpta, quàm illata poenalitas. Et hæc Christi vesti-

gia sequi possumus, imò debemus, & vā nobis, si id recusamus, vel negligimus. Audite, quid in *Regum Fastis* legere sit: quomodo nimirum acriter senserit Rex David, quòd in fuga sua, cum nudis pedibus ascenderet clivum Olivarum, secutus non fuerit Miphiboseh, Regis comenensis: quare acerbis eum verbis David perstrinxit: *Quare non venisti mecum Miphiboseh?* 2. Reg. 19. 25. Claudus erat Miphiboseh, & sequi Regem commodè non poterat: quòd tamen secutus vel claudò pede non fuerit, fortunis suis excidit. Quanto ægrius sentiet filius David, ter benedictus *JESUS*, si imitari patientem nolumus, qui socii mensæ & gloriæ ejus fieri participes affectamus? Igitur scientes quòd sicut socii passionum estis, sic eritis & consolationis: ait *Sanctus Paulus* 2. Cor. 1. 7. Socius autem Passionis Christi ille solum censetur esse verus & sincerus, qui Christum passum per crebram meditationem in memoria tenet, & per imitationem eundem forti & constanti sequitur animo.

SERMO L.

DE GRATITUDINE.

In omnibus gratias agite ; hæc est enim voluntas Dei.

1. Theff. 5. 18.

PARS PRIMA.

I. **C**UM variæ reperiantur meditationis materiæ, quarum aliquæ cæteris sunt nobiliores, de una eaque excellentissima jam sermone præcedenti disseruimus, nunc de gratitudine (quæ non minus utilis meditationis materia est) aliqua in medium afferre libet. Deus, cujus natura Bonitas est, sic cum gratis facere amat, ut majores & cumulatiores semper iis favores & gratias impertiat, quod ipsi magis gratitudinis pensum persolvunt. Proinde quisquis intendit inoffenso pede in perfectionis semita feliciter progredi, divinisque cumulari beneficiis, necesse habet, ut suis in meditationibus collata sibi à Deo dona sæpe mente pertractet, debitasque pro iisdem gratiarum actiones rependat. Ad hæc porro præstanda consultò egeris, si imitatus fueris tres pueros in fornace Babylonis existentes, qui omnes creaturas tam cælestes, quam terrestres ad Dei laudem concinendam invitârunt. Sciendum verò, non debere duntaxat nos gratos exhibere pro magnis beneficiis, sed etiam pro minimis ; sic enim homo disponitur, & capax efficitur ad majora recipienda,

teste Cassiodoro epist. 4. qui ait : *Invitat ad magna, qui gratanter suscipit modica, & spem de futuris recepit, qui transacta beneficia recognoscit.* Et sicut exiguum pharmacum (ut loquitur Sanctus Damascenus in vit. Barlaam) è magnis plerumque morbis hominem eripuit ; ita gratiæ etiam pro minimis beneficiis persolutæ bona ingentia conciliant. Qui astipulatur Mellissius Bernardus : *Felix, inquit, qui ad singula dona gratia redit ad eam, in quo est plenitudo omnium gratiarum, cui dum nos pro acceptis non ingratos exhibemus, locum in nobis facimus gratiæ, ut majora accipere mereamur.* Proinde rectè paucis sed nervosis verbis monet Thomas Kemp. dicens : *Esto gratus pro minimo, & eris dignus majora accipere.*

2. Quamobrem si Dei beneficia in nos absque interruptione influere discupimus, per gratiarum actiones memores acceptorum finis oportet. Si quidem (ut Sanctus Chrysostom. in tract. de symb. advertit) *Optima beneficiorum custos est ipsa memoria beneficiorum, & perpetua confessio gratiarum.* Et in Psalm. 49. idem gloriosus Doctor sic ad propositum loquitur : *Nihil*

equè

aque facit in virtute crescere, atque cum Deo assidue versari & colloqui, quam ei perpetuo gratias agere & psallere. Hæc veritas nequaquam latebat sanctos viros, qui vel ideo gratitudinem sic amplectebantur, ut nullâ rem magis delectari viderentur, quam cum dicerent DEO GRATIAS. Scribit Sanctus P. N. Augustin. epist. 47. ad Aurel. Quid melius, quid præstantius & animo geramus, & ore promamus, & calamo exprimamus, quam Deo gratias? Hoc nec dici brevius, nec audiri latius, nec intelligi gratius, nec agi fructuosius potest. Quid si, dicebat Sanctus Ambrosius lib. 2. de Virgin. primus discendi ardor nobilitas est Magistri? Sed quid nobilior Dei Matre? quid splendidius eâ, quam splendor elegit? Dei Mater adinventrix fuit & Magistra hujus DEO GRATIAS, ut testatur Doctor Seraphicus Sanctus Bonaventura cap. 3. opusc. de vit. Christ. Beata Virgo, inquit, sine intermissione benedicebat Deum; & ne forte in salutatione sua a Dei laudibus tolleretur, si quis eam salutabat, illa pro salutatione sua, Deo gratias respondabat.

3. Zacharias Boverius in annalibus suis Anno 1587. narrat Sanctum Felicem Laicum Capucinum, cum aliquando audivisset Apostolica illa verba DEO GRATIAS a præstantissimo Concionatore Alphonso Lupo vel maxime commendari, sic eâ suo animo impressisse, ut iis deinde quacunque sese offerente occasione salutationis loco usus fuerit; ingesserat enim Deus pectori ipsius profundum eorum sensum, iisque sic affectus est, ut deinceps, ubi pueros reperisset congregatos, eos prædictis verbis ad benedi-

cendum Deum provocaret: quod cum frequentius egisset, pueri statim confluere visi sunt, ubi Beatum Virum conspexerunt in plateis Romanis eleemosynas colligentem, exclamabantque: DEO GRATIAS, Frater Felix, DEO GRATIAS. In pronuntiandis his verbis tanto gaudio internè perfundebatur, ut Sacerdoti ad aras celebranti inserviens, ea proferre lacrymarum abundantiam prohiberetur. Inflammemur ergo, ut & nos assidue hoc ipsum exerceamus, dicamusque cum Regio Vate Ps. 102. Benedic anima mea Domino, & noli oblivisci omnes retributiones ejus. Benedic anima mea Domino, & omnia, quæ intra me sunt, Nomini Sancto ejus.

4. Ad hanc porro pro in nos collatis beneficiis gratam Deo reponendam vicem variæ nos admonent, & stimulant Veteris Testamenti figuræ & symbola. Per Ezechielem olim Deus præcepit, ut, qui templum ingrediebantur, per aliam portam egrederentur, ne Propitiatorio terga verterent, cum à templo exirent; ut hinc doceremur, accepto à Deo beneficio non esse illi per oblivionem terga vertenda. Cum populus Israëliticus per desertum pergeret, absumptâ farinâ, quam ex Ægypto secum tulerant, & premente fame misit benignissimus Deus de cælis Manna, cibum qui omnem complectebatur saporem, qui etiam, ut merito titulo insigniretur, Angelorum panis dictus est. Præcepit deinde, ut de manna aliquid colligerent, aureo vasi imponerent, & in arca conservarent. Exod. 16. Et cur Manna voluit asservari? Quia gratitudinem à nobis requirit, quia vult continuam beneficii memoriam in nobis vigere.

Hanc

Hanc rationem astruit Divus Thomas primâ secundæ quæst. 102. art. 4. ad 6. *Quia Manna, inquit, ex divina Misericordia est populo suo datum; & ideo in memoriam divinæ misericordiæ conservabatur.* Intelligisne, amice frater, quid Deus à te exigit? Quando dulcedine divinæ pietatis & misericordiæ frueris, vult Deus, ut memoriam ejus conserves in arca pectoris tui, in urna aurea grati animi, & cordis ardentissima charitate pleni. Præcepit olim Deus per Moysen suo populo, ut ignis semper in altari arderet, neque unquam deficeret. Levit. 6. v. 12. Cupis nosse causam & mysterium hujus præcepti? Audi Philonem Hebræum lib. de vict. offer. sic loquentem: *Ignis in Altari semper ardebit.* Merito ut equidem arbitror; nam quia perennes Dei gratia nec deficiunt, nec intermittuntur, sed interdum noctuque fruendas se præbent nobis hominibus; gratiarum actionem hæc flamma figurat semper instaurandam, ne quando extingatur.

5. Verum enimverò, quamvis ferme innumera sint Dei beneficia nobis collata, ob quæ nos gratos esse oportet, tamen brevitatis ergo pauca duntaxat, eaque præstantiora, ac nobis notiora in præsentem afferam, quæ non sine magno spirituali emolumento & fructu in meditatione ponderari fusiùs possunt. Perpendere itaque lubet, quantum sit beneficium, creatio hominis cujuslibet, & quidem ad imaginem Dei; patet enim hinc summus amor Dei erga quemlibet hominem in individuo existentem; plus enim vel unum hominem diligit, quàm omnes creaturas possibiles, ut Theologi intra statu de Voluntate Dei perhibent;

quia diligere est velle, & conferre bonum. Deus autem cuilibet homini creato, vel creando vult aliquod bonum, nempe existentiam actualem in ipsa creatione conferendam, quam denegat creaturis possibilibus, quibus nunquam existentiam communicabit, ex quo liquidò constat plus amari à Deo vel unum hominem, quàm reliquas omnes creaturas solum possibiles. Quanta proin gratiarum actio à quolibet nostrum Deo non retribuenda erit ob creationis beneficium? *Faciamus, inquit Deus Gen. 1. hominem ad imaginem & similitudinem nostram.* Unde Sanctus Anselmus Deum alloquens ait: *Fateor, Domine, & gratias tibi ago, quia me creasti ad tuam imaginem, ut tui memor sum, te cogitem, te diligam, te intelligam.*

6. Secundo, gratum animum requirit Deus ab homine ob dominium, quod ei contulit super omnia creata. *Dominamini, inquit Gen. 1. piscibus maris, & volatilibus cali, & universis animantibus super terram. Ecce dedi vobis omnem herbam, & universa ligna.* Item quia homini famulantur non tantum omnes creaturæ terrestres, uti sunt, terra, aqua, aër, ignis, pisces, & reliqua cujuscunque generis animantia teste Psalmographo Psalm. 8. *Omnia subjecisti sub pedibus ejus, oves & boves universas, insuper & pecora campi; volucres cali & pisces maris.* Non, inquam, hæc terrestria duntaxat homini obsequium præstant, verum etiam creaturæ cælestes, nimirum Beatissimi Spiritus Deo volente hominem defendunt, eique innumera exhibent beneficia; quemadmodum rursus id indicat Regius Psalter Psalm. 90. dicens: *Angelis suis Deus*

Deus mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis, in manibus portabunt te, ne fortè offendas ad lapidem pedem tuum. An non ista magna dignitas homini à Deo concessa? Qualem proin non etiam à nobis gratitudinem exposcet? Hinc Sanctus Pater N. Augustinus exclamat, de Civitat. Dei. Quisquis Dei beneficia non videt, cæcus est, nec laudat, ingratus est, quisquis in laudando reluctatur, insanus est. Qualem porro olim rationem reddent ingrati, innuit id Sanctus Chrysostomus super Matth. dicens: In die illa nihil est, quod respondeamus, ubi celum & terra, aqua, sol, luna, dies & noctes, & mundus totus stabunt adversus nos in testimonium peccatorum nostrorum.

7. Tertiò, quod vel maximè ad perpetuas laudes Deo concinendas eos conciere deberet, est infinitus & incomprehensibilis amor, quo Deus hominem fuit profecutus, cum eidem ad suam similitudinem creato nedum omnia alia creata subjecerit, verùm etiam pro eodem redimendo filium tradiderit. Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret. Joan. 3. Sanè non minùs peccavit homo, quàm Angeli Apostata, ideoque & cum illis incessabili igni divinà sic exigente Justitià addici debuisset; ast nihilominus relictis Angelis, etsi nobilioribus creaturis in sua æterna perditione, Dei Filius in mundum adventare voluit, ut miserum hominem ab orci tyrannide vindicaret, hæredemque cælestis gloriæ institueret; ac proinde non recusavit acerbissimum mortis genus optetere, ne homo æternum periret. Quantam igitur non gratiarum actionem à nobis meritò exposcet, cum

Gramm. Relig. Pars II.

proprio suo Sanguine nos redemerit? Hinc reed nobis occinit *Siracides c. 29. Ne obliviscaris gratia Fidejussoris tui, posuit enim pro te animam suam. Ah! quis ille Fidejussor? Unigenitus Dei Filius, Rex Regum, & Dominus Dominantium, hic animam suam (in qua omnes sunt thesauri Sapientiæ & Scientiæ Dei Col. 2.) pro nobis vilissimis terræ vermiculis ac captivis diaboli mancipiis posuit. Quomodo verò hanc animam posuerit, significat id nobis *Isaias cap. 53. dicens: Non est species ei, neque decor, & vidimus eum, & non erat aspectus. Vidimus eum despectum, & novissimum virorum. Verè languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portavit, & nos putavimus ipsum quasi leprosum & percussum à Deo. Quæ causa tantæ ignominie, dolorum, & cruciatuum? Pro nobis Fidejussorem se Patri æterno obrulit; hinc sequitur: Attritus est propter scelera nostra, cujus livore sanati sumus; posuit Dominus in eo iniquitates omnium nostrum.**

8. Hanc summam Christi Fidejussoris nostri charitatem contemplans Sanctus Bernardus serm. 3. de nativitat. per hæc excurrit verba: O debitis immensis obstrictæ, & in servitutem diaboli abrepte peccator! ex magnitudine lytri agnosce captivitatem tuam; ex satisfactione Fidejussoris collige molem debitorum tuorum. Serio proin monet S. Pater Augustin. serm. 41. in append. Agnosce o homo, quantum valeas, & quantum debeas, & dum tantam redemptionis tue perspicis dignitatem, ipse tibi indicito peccandi pudorem. Et rursus Divus Bernardus: Si totum (non sine admiratione exclamat) me debeo pro me factò, quid addam jam pro me refectò?

Bb

&

& refectio hoc modo? Nec enim tam facile refectus, quam factus, in primo opere me mihi dedit; in secundo se; & ubi se dedit, me mihi tradidit; datus ergo, & redditus me pro me debeo, & bis debeo. Quid ergo Deo retribuiam pro se? Nam etiam si me millies rependerem, quid sum ego ad Deum? Quid dulcius hisce verbis ad agnitionem benefici Redemptionis seu Fidei-jussionis? Quid efficacius ad redamandum eum, qui tantoperè nos dilexit? Sed ah! nos hæc audimus, hæc legimus, hæc scimus; & tamen quæ est perversitas, & ingratitude nostra, quid pro tanta charitate, nisi odia, pro tanta liberalitate nisi malefacta rependimus? Et hoc est, quod lacrymas Christo in Cruce expressit juxta Apostolum Hebr. 5. Cum clamore valido & lacrymis offerens, seipsum scilicet. Quid sibi vult hic clamor, hæ lacrymæ? Respondet Sanctus Bernardus apud Sanctum Bonaventuram serm. 6. in Parasce. *Flevit Christus in Cruce, quia cum passio sua sufficeret in redemptionem omnium, profuit in redemptionem paucorum.* Et iterum ibidem serm. 2. sic ait: In Chri-

sto super omnes dolores exterioris, fuit dolor humanæ ingritudinis interioris; unde apud Psalmistam ait: *Super dolorem vulnerum meorum addiderunt.* Et Hugo de S. Victore Christum in Cruce sic loquentem inducit:

*Cerne homo, quid pro te patior;
Vide pœnas, quibus afficior;
Vide clavos, quibus confodior;
Cum sit tantus dolor exterior;
Intus tamen planctus gravior;
Tam ingratum dum te experior.*

9. Quid igitur restat, quam ut illud Apostolicum monitum, indelebiter cordibus nostris imprimamus: *Mortuus est Christus, ut, & qui vivunt, jam non sibi vivant, sed ei, qui pro ipsis mortuus est: 2. Cor. 5.* Ac si diceret: Non vivunt suæ vanitati, non propriæ voluntati nec voluptati, sed ei, qui pro ipsis mortuus est, ei qui satisfactionem præstitit, ac nexus debitorum exsolvit; ei denique qui sanguine suo è dira cacodæmonis servitute eos redemit. Dicat ergo quilibet cum eodem Gentium Ecclesiaste: *Vivo ego, non jam ego, vivit verò in me Christus. Gal. 2.*

P A R S S E C U N D A.

10. VErùm, quò ferventiori feramur erga Redemptorem nostrum gratitudinis affectu; æquã rationis trutinã pensitemus, oportet doctrinam quandam Doctoris Angelici S. Thom. quæst. 113. art. 9. dicentis: Donum gratiæ impium justificantis est majus, quam donum gloriæ beatificantis. Unde rectissime infertur, unicuique gradum gratiæ majoris esse pretii

& valoris, magisque æstimandum, quam bona omnia naturalia totius universi. Unde Sanctus P. Augustinus lib. 2. ad Bonifacium cap. 6. Gratia, inquit, non solum omnia sydera, & omnes calos, sed etiam omnes Angelos supergreditur. Cui suffragatur iterum S. Thomas loc. cit. art. 9. ad 2. inquit: Bonum gratiæ unius majus est, quam bonum naturæ totius universi. Verùm si ita res se habeat cum dono

dono gratiæ, impium iustificantis, quantum itaque gratitudinis pensum à nobis non exigit Deus, cum multoties variis immersos peccatis ex immensa sua clementia nos eruerit, mundarit, ac in suam gratiam denuò receperit? Si bonum gratiæ unius majus est, quam bonum naturæ totius universi, quid ergo divinæ beneficentiæ retribuemus, cum sua gratia nos toties prævenerit, ac comitatus sit, nè in tentationibus positi in peccatorum cœnum relaberemur? Quamobrem rectè monet doctissimus *Cajetanus*, dum citata *Sancti Thomæ* verba ponderans, in commentario illius articuli hæc scribit: *Ante oculos tuos semper die nocteque tene, quòd bonum gratia unius est majus, quam bonum naturæ totius universi, ut continuò videas damnationem imminentem non astanti tantum bonum oblatum.*

11. Ex dictis inferitur, quòd nulla possit dari major demonstratio divinæ erga nos beneficentiæ, quam si Deus nos, postquam illum mortaliter offendimus, à poenarum infernalium æternitate eximat, ac proinde David adulterii & homicidii à se commissi memor, vidensque se ab imminente æternæ perditionis supplicio præservatum, inquit, *Psalm. 93. Nisi quia Dominus adjuvit me, paulò minus habitasset in inferno anima mea.* Heu! quot animæ iusto Dei iudicio in bārathrum delapsæ inextinguibiliter ardent ob unicam duntaxat culpam mortalem commissam, & tamen is, qui *bene omnia fecit*, & qui *omnia, quæ facit, in vero iudicio facit*, tot mensibus & annis te innumeris peccatis omnium æquanimiter sustinuit, & in statum salutis perduxit. *Sanctus Bonaventura* fidelem quandam animam

his verbis alloquitur: *Heu quanto tempore te in peccatis tuis toleravit? & quot & quantos ante tuam conversionem in peccatis damnavit, & te semper peccantem misericorditer expectavit.* In simili re erudita fuit *Sancta Mechtildis* à Christo dicente: *Bonum est homini, ut sapè recogitet, quam benè de ipso cogitaverim, quamque amanter illum expectaverim, etiam cum in peccatis jaceret, & quam benignè mala ejus in bonum converterim.* Quòd beneficium *Sanctus Pater Augustinus* ponderans, exclamat: *Quoties me jam absorbuerat ille Draco? & tu Domine ab ore ejus extraxisti me. Quoties enim peccavi? & ipse paratus fuit deglutire me. Sed tu Domine Deus meus defendisti me. Descendi usque ad portam inferni, & ne illuc intrarem, tu me tenuisti. Sciebas tu, quidem Domine, quia si tunc mors me occupasset, infernus animam meam suscepisset, & perpetuò damnatus fuissim; sed tua misericordia, & tua gratia prævenit me, eripiens me de morte corporis, & de morte animæ. Ita clarissimum Ecclesiasticorum Magistrorum jubar *Augustinus* in suis Soliloquiis cap. 18. Hoc maximum beneficium nobis immeritis misericorditer à Deo collatum, dum perpendimus, exclamare cogimur cum *Regio Hymnographo Psalm. 47. Exultent filia Juda propter judicia tua Domine.* Nimirum animæ confitentes admirentur judicia Dei super alios, & timeant iudicium quoque super se tantæ bonitatis, & exultent cum grátiarum actione, quòd erutæ sint à tremendis illis judiciis, & poenis jam paratis, dum peccarent.*

12. Præsenti huic proposito non videtur inopportuna doctrina quædam *Divi Chrysostomi*, quæ hanc continet

moralitatem, scilicet quodd proximi excessus, errores, peccata & scelera, à quibus nos sumus liberi, sint divinæ misericordiæ singularia beneficia, quibus nos ornat. Quocirca cum ejusmodi excessus in aliis notamus, ad hoc adstringimur, ut Deo gratias referamus, quodd, cum essemus nos tam miserabiles quàm illi, iisdemque subjecti peccandi periculis, alios occulto suo iudicio permisit in tales delabi excessus ac scelera, nos autem suâ misericordiâ ab iis servavit. Sunt plena divinis mysteriis verba Domini ad *Job*, quibus illi exposuit, quantas boni Angeli rerulerint illi, deferantque semper gratiarum actiones, dum ruinam casumque considerant Angelorum apostatarum. Cum enim essent omnes ejusdem naturæ, quodd ipsi constantes permanerint, dum alii corruerunt & perierunt, divinæ hoc misericordiæ, gratiæque tribuendum, quam ipsis imperiit, negavit aliis. *Ubi eras* (inquit Deus) *quando ponebam fundamenta terræ &c. cum me laudarent simul astra matutina, & jubilarent omnes filii Dei?* *Job.* 38. 7. De Sanctis loquitur Angelis, ut exponunt Divus Gregorius lib. 28. moral. cap. 14. & Divus Hieronymus in cap. 38. *Job* nominibus illos compellat valde mysticis: *Astra matutina, & filios Dei vocans.* Illi (inquit Paraphrastes Chaldaeus) nempe Angeli ab orbis exordio Deum opificem laudârunt, & jubilârunt. Septuaginta legunt: *Laudaverunt me voce magna omnes Angeli mei.* Quæris, quam ob causam? hanc ut intelligas, expende nomen, quo illos appellat: *Astra matutina.* Videtur huc alludere voluisse Sanctus Joannes (*Apocal.* 12.) in vi-

sione illa notissima, quâ vidit Luciferum, draconem terribilem, qui caudâ suâ tertiam partem stellarum secum de cælo ad inferos & interitum detraxit, hoc est, superbîâ suâ instigavit Angelos quosdam alios, ut adversus Deum erigantur, quo factum est, ut pars illorum tertia deciderit, perierit, & in obscuras noctis stellas sit miserè transmutata. His delapsis, perstiterunt boni velut astra matutina, & cum se viderent tales, & gratiæ luce confirmatos, & factos filios Dei, & illi similes in gloria, ante omnia Deo pro collato sibi beneficio tam singulari grates rependerunt; cum enim omnes ex eadem essent natura, masaque Angelica creati, se confirmatos lætabantur in gratia & gloria perfectos, aliosque spectabant misero casu corruisse per peccatum perduellionis, & in culpa sua manere obstinatos, poenissetque addictos sempiternis. O quàm immensas Deo pro tam singulari beneficio egerunt gratias!

13. In hujus discursus prosecutionem perpendit Divus Bernardus serm. 22. in *Cant.* illud, quod de Christo ait Apostolus: *Qui factus est nobis sapientia à Deo, & justitia, & sanctificatio, & redemptio.* 1. *Corinth.* 1. 30. Advertas (inquit) verbum illud: *Factus est nobis:* cujus hic est sensus: Jam inde à principio fuit justificator, sanctificator & redemptor Angelorum, natus autem in mundo, factus est sapientia, justitia, sanctificatio & redemptio mortalium: Nostram enim assumens carnem, quando *Verbum caro factum est*, & in ea moriens, per illam mortem nos justificavit & redemit, eo modo quo sapius idem declarat

clarat *Apostolus* : Si ex me percun-
 deris (inquit idem mellitus *Abbas*) qua
 ratione fuerit redemptio, vel Ange-
 lorum redemptor, cum boni nunquam
 fuerint captivi, & mali nunquam fue-
 rint redempti, vel restituti, & dicas:
*Angeli nunquam redempti sunt, alii
 utique non egentes, alii non promeren-
 tes: illi quidem, quia nec lapsi sunt, ii
 autem irrevocabiles sunt.* Quomodo er-
 go affirmas, quod illos Verbum Di-
 vinum redemerit? Audi breviter: *Qui
 erexit hominem lapsum, dedit stanti An-
 gelo ne laberetur; sic illum de captivi-
 tate eruens, sicut hunc a captivitate de-
 fendens, & hac ratione fuit utrique re-
 demptio, solvens illum, & servans istum.*
 Si enim bonos non servasset gratia sua
 singulari, sicut ceciderunt illi, qui
 mali fuerunt, factique sunt demones,
 sic hi quoque cecidissent: cum enim
 omnes ejusdem essent naturæ, tam fa-
 cile cecidissent hi quam illi, si Deus,
 qui suam illis subtraxit manum, & his
 similiter negasset suam opitulationem.
 Quocirca quotiescunque boni Angeli
 calum perpendunt malorum, ad Deum
 se convertunt, & grates rependunt
 debitas, divinamque adorant miseri-
 cordiam: in malorum namque ruina
 divinam sibi collatam attendunt lau-
 dantque bonitatem.

14. Hoc quoque & tu (si nomen &
 omen veri Christiani, aut Religiosi
 habere cupias) in proximi tui, seu
 confratris casu debes considerare, pro-
 ut monet *Sanctus Paulus*, qui postquam
 dixerat: Verbum æternum nobis fa-
 ctum Justificatorem, sanctificatorem,
 & redemptorem, hoc est, quod ab
 illo habeamus quidquid in nobis boni
 invenimus, & quod ipse sit, a quo

dependet nostra justitia, sanctifica-
 tio, & redemptio, subjungit: *Ut,
 quemadmodum scriptum est: Qui gloria-
 tur, in Domino gloriatur.* 1. Corinth. 1.
 31. Non habes, cur superbias, aut
 supra alterum te extollas, quem vi-
 des peccatorem, ut Phariseus facie-
 bat videns Publicanum; si namque
 tu illi similis non sis, non est hoc me-
 re manuum tuarum opus, sed divi-
 næ misericordiæ id acceptum referre
 debes, cui immensas referre teneris
 gratias, quod in illas miseras, pec-
 cata & scelera non corrueris, in quæ
 proximum & fratrem tuum corruisse
 cernis, & cum Apostolo (1. Corint.
 15. 10.) dicere: *Gratiâ Dei sum id
 quod sum.* Cui addere placet illud *San-
 cti Patris Augustini*: *Gratiâ Dei non sum
 quod non sum.* Hæc consideratio justos
 semper inflammat ad Deum laudan-
 dum Unde *Psal. 117.* dicitur: *Vox
 exultationis & salutis in tabernaculis ju-
 storum.*

15. Cæterum, si gratitudine, amo-
 réque erga Deum magis inflammari
 cupimus, communia ponderare de-
 bemus beneficia, quasi propria no-
 bisque solis collata. Dum Deus po-
 pulum Israël è Ægyptiæ servitutis
 jugo liberasset, & per mare rubrum
 mirabiliter deduxisset; conspicientes-
 que suos hostes aquis haustos, Moy-
 ses ubi admirandam hanc liberatio-
 nem conspexit, stupendo Spiritûs fer-
 vore succensus exclamavit: *Fortitudo
 & laus mea Dominus, & factus est mihi
 in salutem: Iste Deus meus, & glorifica-
 bo eum.* Exod. 15. Videtur, quod
 Moyses potius dicere debuisset: *For-
 titudo nostra, & laus nostra Dominus,
 & factus est nobis, & omni populo in sa-
 lutem.*

lutem. Et cum Deus omnium Deus est, cur dixit Moyses, Iste Deus meus? Ecce rationem; quia gratus animus communia beneficia ut propria reputat, ut magis se obstrictum agnoscat, & vehementiori divini amoris flammâ succendatur. Hinc Dionysius Carthusianus ait: Hoc ad Servum Dei specialiter gratum, devotum fidelēque pertinet, ut de generalibus beneficiis Creatoris speciales gratias referat Domino, quasi sibi soli condonata ab illo.

16. Sic fecisse Sanctum Paulum ipsemet testatur ad Galat. 2. sic scribens: *Qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me.* Porro cum ad Romanos 8. ait: *Qui proprio Filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum,* ideo videtur Sanctus Apostolus paradoxum docere; si enim (ut ad Roman. testatur) pro omnibus tradidit, quomodo ergo Galathis ait: *tradidit semetipsum pro me?* Sanctus Chrysostomus utramque auctoritatem conjungit, & dum citatum locum ad Galathas explanat, interrogat Apostolum: *Quid facis, ô Paule!* cur communia, propria tibi vendicas, quæque pro toto terrarum orbe facta sunt, tibi facis peculiararia? *Quid est igitur, quod hic dicis?* Sic loquitur; inquit Chrysostomus, quia totus erat amore succensus. Declarat hoc, ut quisque nostrum non minus agat gratias Christo, quam si ipsum solum advenisset, & passus esset. *Et certò, (inquit ulterius Os aureum) quid interest, si & aliis præsint, cum, quæ tibi præsint sum, ita integra sint, & ita perfecta, quasi nulli alii ex his fuerit præsintum?* Quemadmodum enim Sol suo splendore sic omnes homines collustrat, quantum unum, nec

uni minus suæ virtutis vigorem communicat, quam tribuit omnibus: Sic sol Justitiæ, Christus JESUS in tantum seipsum tradidit pro uno, in quantum pro omnibus, nec plus pro omnibus, quam pro uno. Hinc Pastor ille Evangelicus, relictis nonaginta novem ovibus in deserto, quæsit unam perditam: *Quænam sunt oves illæ nonaginta novem, in deserto relictæ? Angeli. Quænam est ovis illa, quam perditam requirit? Homines.* Sed cum homines multi sint, quomodo nomen unicæ ovis fortuitur? Respondet idem Chrysostomus: ideo quia sic Dominus venit pro omnibus, quasi pro unoquoque in particulari venisset, pro te solo, & pro me solo. Audi Sanctum Doctorem: Ideo denique & illa boni Pastoris parabola non dicit: quia venit oves multas quærere, sed unam, una namque est: quia sic omnibus quasi uni divina beneficia conferuntur. Communia proinde beneficia velut propria censenda sunt & pro iis quasi sibi soli collatis gratias referre oportet.

17. Porro quantoperè Deo placeat beneficiorum memoria, liquet ex sequenti historia, cujus meminit Nicephorus lib. 1. cap. 30. Mulier illa, nomine Hæmorrhœissa, quæ à fluxu sanguinis à Christo sanata est, Cæsareæ ante domum suam (quod nimirum se pro tanto beneficio gratiam exhiberet) columnam erigi curavit, in qua suam imaginem, ex ære fusam, flexis ante Christum sospitorem suum genibus collocari voluit. Gratitude hanc Salvator noster ratam habuit, eamque alio miraculo comprobavit; crevit enim apud pedes imaginis Christi herba ignota, quæ ubi ejus vestimenti sim-
briam

briam contigisset, omni morborum generi medebatur; si verò hæc herba, antequam adusque fimbriam imaginis Christi crevit, decerpta fuisset, nulum ad morbos pellendos effectum habuit. Porro, quamvis hæc civitas, in qua isthæc statua erecta erat, sæpe ab hostibus depopularetur, ac devastaretur, nunquam tamen hæc imago

vel minimum damnum est passa, sed indemnis ad trecentos annos perduravit non sine singulari Numinis protectione. Liquet hinc, quàm grata sit Deo frequens beneficiorum ab eo acceptorum memoria. Ut ergo novis à Deo auxiliis & donis impertiamur, pro collatis ei, identidem gratias referamus oportet.

P A R S T E R T I A.

18. **E**Nimverò, cùm contraria juxta se posita magis elucescant, ideoque, ut gratitudinis necessitas porro pateat, de ingritudinis vitio aliqua addere consulto egerim. *Theologi* docent, quòd unum peccatum sit pœna alterius, & hæc sunt maxima & terribilissima supplicia, quæ Deus infligere novit, quando nimirum in peccatorum nostrorum pœnam justè permittit, ut in alia prolabamur crimina. Hæc planè est ingritudinis pœna, nam & illa, prima peccati origo est. Ob hanc permittit Deus primos parentes nostros in peccatum incidere. Adamum creat Deus nobilissimum, summam ei scientiam infundit, & abundanti gratiâ ditat: silet Adamus. Transfert eum in paradisum terrestrem, beatum illum & amœnissimum locum, delitiis & voluptatibus plenum, & Adamus tacet. Ex una costarum Evam efformat, omnis vultutatis compendium, sponsam ei ac sociam jungit, nec tamen semel quidem gratias agit. Quid hoc est? Cur non loquitur? an fortè ad instar piscium mutus creatus est? minime; ubi enim mulierem conspexit, mox eam

laudare cœpit. Ecce linguam habuit Adamus ad mulieris elegantiam deprecandam, referendis verò suo Largitori gratias non habui. Ecce ingritudinem, ecce primum ostium, primam originem, primum peccati ingressum; statim namque dæmonis tentatio adfuit, Evæ consensus, levitas creduli Adami, & ecce peccatum, & ecce humani generis ruina.

19. Conquerebantur nonnulli apud *Isaiam* 63. v. 17. dicentes: *Quare nos errare fecisti, Domine, de viis tuis: indurasti cor nostrum, ne timeremus te?* Vultisne nosse causam, cur Deus vos in varia prolabi scelera sinat? Ingratitudo vestra est, ob hanc permittit Deus, ut præcipites in malum culpa ruatis, & pedem retro non feratis, & deinde æterna subsequatur pœna. Adjunt hinc *Forerius*, & *Cornelius à Lapide*. Ingratitudo ferè est causa, cur Deus permittat nos in peccatum mortale labi: ingratitude enim, licet venialis tantum, hominem ad amissionem gratiæ divinæ disponit. Licet porro Deus summè bonus & misericors sit, scias tamen erga ingratos rigidum & severum esse, nec misericordiam ipsis impendere,

pendere, sed Justitiam erga eos exercere, quia ingratitudo etiam ipsam mansuetudinem ad vindictam armat. Cum David junctis sibi militibus, ut Saulis furori se subtraheret, per desertam circumvageretur, sæpe sæpius greges & armenta Nabal Carmeli plurimis periculis eripuerat. Die quadam Nuntios ad Nabal mittit, rogaturque ut sibi, sociisque annonam largiatur. At ille obstinatè se aliquid daturum negat. Redeunt nuntii, &, quæ obvenère, referunt. David, quid factum sit, simul intellexit, totus excandescens milites ad arma convocat, ac mortem Nabali inferre statuit. 1. Reg. 25. Sed unde in Davide tam mansueti tantus vindictæ ardor? nonne patientissimè injurias, à tot aliis sibi illatas, perpeffus est? nonne ille est David, qui absque ullo periculo vindictam sumere potuit de tot injustitiis & persecutionibus Saulis, & tamen abstinuit? Qui convitiis à Semei affectus, acriter illum reprehendit, qui Semei insolentiam ulcisci voluit? Qui in aliis occasionibus gravissimè offensus, lædentes minimè corripuit? Nonne ille ipse David, qui summam fiduciam nixus, Deo dixit: *Psalm. 130. Memento Domine David, & omnis mansuetudinis ejus?* Quomodo ergo nunc tam præceps arma, & necem cogitat? Quia Nabal ingratus erat, & ingratitudo etiam mansuetiores ad vindictam armat. Tot à Davide beneficia accepit, deinde eorum obliviscitur, & ingratitudinem rependit. Hoc tam grave scelus est, ut etiam ipsam mansuetudinem exasperet, & ad vindictam stimulet. Christus Dominus, Mysticus David, infinitè bonus, mansuetus, & misericors

est, & quidem ultrà hominum captum, quodd si tamen ingrati fuerimus, timeamus ejus indignationem, formidemus iram, & severissimam vindictam expectemus.

20. Et certò, si parùm attentius perscrutati fuerimus causam, cur potior pars, juxta communioem Sanctorum Patrum sententiam, ex Catholicis ad inferos devolvatur, reperiemus esse ingratitudinem primordialiter, ex qua reliqua mala culpæ, velut vivo à fonte ortum ducunt. Cum enim nos Christiani plurima acceperimus à Divina liberalitate beneficia, &, ut *Regius Vates* ait: *Non fecit taliter omni nationi, & judicia sua non manifestavit eis.* Quemadmodum nobis; & quia, non obstant tantâ gratiâ, speciali nempe vocatione ad veram fidem, Catholicorum plurimi sese ingratos exhibent, nec Deo debitum gratitudinis pensum exsolvunt, imò, quod planè detestabile est, nec hoc beneficium agnoscunt; ideo nemini mirum videri debet, quodd hos ingratos homines suæ clementiæ obtutu non respiciat, neque eis efficacem consequendæ salutis æternæ gratiam imperiat. Unde etiam ruina non paucorum Religiosorum? Ab ingratitudine. Multi enim ex his reperiuntur, qui vocationis beneficium ad Religiosum statum non solum non agnoscunt, verum etiam de jam facta Professione dolent & tristantur; unde pro vocationis dono maledictiones potius, quàm gratiarum actiones Deo rependunt. Et quæ major ingratitudo esse poterit? Proinde nequaquam mirandum, quodd multi male feriati Religiosi de vita tepida in perversam, & de uno malo in alterum, ac tandem ad ima inferni ruant; siqui-

liquidem teste Sancto Petro Chrysologo serm. 15. Nihil est, quod adeo indignationem provocat Altissimi, sicut ingratitude; ipsa enim est malorum provocatio, beneficiorum exinanitio, meritorum exterminatio. De hac Sanctus Bernardus serm. 52. sic loquitur: Ingratitudo est inimica animæ, exinanitio meritorum, virtutum dispersio, beneficiorum perditio, ventus urens, siccansque fontem pietatis, rorem misericordiae, fluentia gratia. Hinc Sanctus Pater noster Augustinus in soliloq. c. 18. ad Deum sic exclamat: Recolam ad mentem meam omnia bona Domine, quæ fecisti mihi à juventute mea, in omni vita mea. Scio namque, quod ingratitude multum tibi displiceat, quæ est radix totius mali spiritualis, & ventus quidam desiccans & urens omne bonum, obstruens fontem misericordiae tuæ super hominem, quia & mala jam mortua oriuntur, & viva jam opera moriuntur. Ita Augustinus.

21. Christus Salvator noster, cum teste Sancto Luca cap. 17. decem leprosos sanasset, & eorum unus duntaxat, Sospitatori suo gratias acturus, reversus esset, aliorum novem ingratitude nem reprehendens, dixit: Nonne decem mundati sunt? & novem ubi sunt? Non est inventus, qui redires, & daret gloriam Deo. Hanc sanè reprehensionem multi è Religiosorum Cætu audire quondam à Deo cogentur. Nonne vos præ cæteris dilexi, cum vos ad statum Monasticum vocavi, ut mihi serviretis; ubi est ergo laus mea? ubi gratiarum actio, ob tam singulare beneficium vobis gratuito exhibitum? Quid est, quod debui ultra facere vineæ meæ (vobis præcipue Religiosis) &

Gramm. Relig. Pars II.

non feci? an quod expectavi, ut faceret uvas, & fecit labruscas? Isai. 5. Proinde non mirum, quod divina Justitia acriter in similes ingratos homines animadvertat, eosque addicat poenis æternum duraturis. Siquidem, ut loquitur Divus Chrysostomus Homil. 38. in Matth. Quanto majora beneficia hominibus sunt constituta, tanto majora peccantibus judicia. O hominem ingratißimum! exclamat Angelus Paciuchellius tom. 2. lect. 40. §. 9. num. 30. Magistro sanè indiges, ut gratitudinem addiscas, ut docearis turpissimum ingratitude vitium fugere. Non te ad Theologorum, aut Philosophorum, Aristotelis, Senecæ, aut Plutarchi, sed aliam scholam mittam, quam patientissimus Job ostendit cap. 12. v. 7. Quænam est schola illa? Brutorum, jumentorum & volatilium. Interroga, inquit, jumenta, & docebunt te, & volatilia celi, & indicabunt tibi. Declarat Sanctus Thomas: hoc est, quod omnia se confiteantur à Deo facta esse. Omnes creaturæ irrationales fatentur, & agnoscunt Deum suum esse Creatorem, & meliori, quo possunt, modo illi benedicunt, & gratias referunt. Bruta naturali instinctu gratissima sunt iis, à quibus beneficium accipiunt, & suo docent homines exemplo, ut pariter grati sint.

22. Quæ fera truculentior & ferocior leone? & tamen hic gratitudinis plenus est. Refertur in vita Sancti Macarii Alexandrini, cum solus in occlusa cella degeret, affuit læna, cæcum suum catulum attulit, vestibulumque ostii ejus capite percussit, & ingressa ad eum sedentem, catulum vestigiis ejus advolvit. Ille non ignarus quid fera

Cc

posceret,

posceret, Dominum precatus catuli oculos inspuir, iisque videndi vim protinus impertivit. Postero die, quod se bellua gratam declararet, grandis ovīs pellem attulit, Virōque sancto obtulit. Qui si nūl eam vidit, ait: nisi alienam ovem comedisses, mihi pellem non offerres. Quamobrem nolo, quod offers, accipere, quod cum damno alteri s rapuisti. Bellua tamen submisso vertice ad viri sancti vestigia pellem deposuit. Cui rursus ille: jam dixi me non accepturum, nisi promiseris nulum te porrō damnum pauperum gregibus illaturum. Et bellua cūm propositæ conditioni annuisset, Vir sanctus oblatam pellem accepit, susceptamque S. Athanasio donavit. Democritus apud Pactuchellium loc. sup. cit. rem planè stupendam narrat. Emerat puer quidam Thoas nomine draconem juvenem, hunc magnā curā educabat, cūmque crevisset, loquebatur velut cūm intelligente, ludebat, dormiebātque cūm illo. Verūm jam grandior effectus, dimissus iussu Magistratūs in solitudinem fuit. Pōst cūm puer adolescentior factus, à spectaculo reversus cūm coequalibus fortè in latrones incidisset, haud procul à nemore, in quo draco

iste latebat, & clamorem extulisset, ecce præstō adfuit draco, & in latrones exiliens, alios interemit, alios in fugam vertit, & notum sibi adolescentem tuius est, ac servavit, velut beneficii antea acti memoriam refricans.

23. Porrō, plura alia ab animilibus hominibus in signum gratitudinis exhibita beneficia hic referre liceret, nisi sermonis brevitās obstarēt, attamen hoc adhuc memorare libet. Ciconia quādam (ut Author est *Ælianus* lib. 8. cap. 22.) cui Heraclidis vidua crus obligarat, itatuto anni die reversa ad ædes illius, magni pretii gemmam è guttore projecit, ac crus tractandum objecit. Merito proinde exclamat Sanctus Ambrosius: *Quis non erubescat gratiam de se merentibus non referre, cūm videat etiam bestias refugere crimen ingrati?* Et homines minūs grati erunt quām feræ? Ratione destituta animantia gratitudinē superabunt ratione præditos? Et tamen, prō dolor! verum est ad æternam hominum ingratorum infamiam. Verūm cūm ex his quilibet facili colligere possit obligationem suam in reddendis Deo grātis, ideo plura superaddere desino.

SERMO LI.

DE CONFESSIONE SACRAMENTALI.

Iniquitatem meam annuntiabo, & cogitabo pro peccato meo.

Psalm. 37. 19.

PARS PRIMA.

1. **Q**uamvis multa sint, quæ de Confessione tractari possunt, nos tamen omittis aliis subtilioribus quæstionibus duntaxat ea, quæ ad hoc Sacramentum ritè obeundum faciunt, in medium afferemus, ac exempla aliqua selectiora proponemus, quæ ad scopum conducere videntur, quò nimirum intelligatur, quantoperè Confessio Sacramentalis, si ritè peragatur, spirituali profectui prodest, sicut è contrario, si malè frequentetur, noceat. Est autem Confessio (ut Concilium Trident. Sess. 14. cap. 1. definit) *Sacramentum, in quo peccata sua detestanti, & legitime confitenti, vera à Sacerdote absolutio, remissioque conceditur.* Requiritur autem ad legitimam Confessionem conditiones tres; *Prima* est Contritio seu animi dolor, ac detestatio de peccato commisso cum proposito non peccandi de cætero. *Secunda* est narratio peccatorum. *Tertia*, eaque integralis duntaxat (nam priores sunt de essentia hujus Sacramenti) est ipsa Satisfactio. Porro, ut frequens Confessionis exercitium nobis com-

mendarent SS. Patres, illud summo perè laudibus extulerunt. Confessio, exclamat Sanctus Pater Augustinus in lib. de pœnitent. est salus animarum, dissipatrix vitiorum, oppugnatrix demonum. Quid plura? obstruit os inferni, portas aperit paradisi. Et, ut loquitur Sanctus Isidorus lib. 1. cap. 12. Confessio sanat, Confessio justificat, Confessio peccatis veniam donat. Omnis spes in Confessione consistit. In Confessione locus misericordie est. Nulla tam gravis est culpa, quæ per Confessionem non habet veniam. Hactenus Isidorus.

2. Cum ad Cœnobium quoddam aliquando devenissem (ait Sanctus Climacus grad. 4.) animadverti Judicis, Pastorisque optimi terribile Judicium. Nam dum illic moram traherem, contigit quendam ex latronum ordine ad monasticæ conversationis gratiam venire. Quem optimus ille Pastor quiete omni perfrui jussit, ut Monasterii statum, normamque omnem perspiceret. Post diem verò septimum seorsum accitum Pastor interrogat: Num censeret optimum cum illis unà habi-

tare? Annuente illo, rursus quid in sacculo iniquum operatus esset? interrogat. Cum omnia promptè & accuratè ediceret, volo (inquit *Abbas*) ut hæc cuncta in præsentia omnium Fratrum edifferas. Ille reverà sua detestans scelera, omnique confusione calcata, & jam in Alexandria civitatis medio, inquit, id peragam. Itaque collectis in Ecclesia omnibus fratribus (erant autem numero 220.) cum consummarentur divina Mysteria, lecto Evangelio inferri reum jubet, quibusdam illum ex fratribus trahentibus, modicèque verberantibus, vinctum post terga manus, asperimòque cilicio amictum, conspersumque cinere caput præferentem, adeò ut ex ipso aspectu cuncti attoniti hærent. Cum verò jam Ecclesiæ januis appropinquaret, magnà illum, ac terribili voce compescuit Pastor. Sta, inquiebat, non enim es dignus, ut hujus loci limen attingas. Tunc ille Pastoris voce percussus, ac tremebundus, & omni pavore turbatus, in faciem protinus corruit. Cum verò jaceret humi, & pavementum madefaceret lacrymis, permittitur ab admirabili Medico cuncta, quæ gesserat, singulatim & per species dicere. Ille verò cum horrore ingenti omnia sigillatim confessus est, (quæ audiens omnis Coetus supra modum exhorrebat) non tantum quæ per corpus præter naturam, ac secundum naturam in mutis ac brutis animalibus deliquerat, verum etiam veneficia & homicidia, & similia, quæ audire vel scribere horror est, nihil omnino reticens. Confessum igitur statim tonderi, fratribusque aggregari fecit. Porro Pastor de causa hujus facti à *Climaco* percunctatus, ait: ut per

temporalem confusionem ab æterna liberarem, quod & factum. Neque enim ex pavimento surrexit, quin peccatorum omnium remissione potitus esset: nec in hac re (ait ad *Climacum*) dubites; nam unus ex fratribus, qui illic aderant, mihi procerum quendam ac terribilem virum se vidisse asseveravit, conscriptam chartam ac calamum tenentem, & cum frater ille humi prostratus peccatum confitens pronuntiaret, hoc ille calamo debebat.

3. *Casarius* apud *Discipulum* narrat, Sacerdotem quendam violasse conjugem cujusdam militis, qui ex certis indicis suspicionem de hoc habuit. Experturus igitur rei veritatem, Sacerdotem illum amicè ad aliquod invitavit colloquium, dum verò miles cum Sacerdote ad quandam villam venisset, ubi obsessus erat, qui circumstantibus peccata, per veram Confessionem non detecta, improperebat, & Sacerdos sibi conscius suspectum habuit militem, & ne à dæmoniaco proderetur, necessitatem naturæ simulans, intravit illius villæ stabulum, & coram stabularii pedibus prostratus dixit: Rogo te propter Deum, ut audias Confessionem meam. Factà verò confessione, cum sibi aliquid Sacerdos injungi peteret, respondit ille dicens: quantum alteri Sacerdoti pro tali crimine injunxeritis, hæc sit satisfactio vestra. Sicque exiens securior cum milite Ecclesiam adivit, in qua dæmoniacus erat, qui requisitus à milite in hæc verba: Noscis aliquid de me? hoc enim ex industria fecit, ut Sacerdoti tolleretur suspiciōnem. Cui dæmon: nescio quid respondeam. Adjecit; quid videtur de isto homine? respondit: Nihil de eo scio.

Et

Et cum dixisset hoc linguâ Teutonicâ, latinè mox subjunxit: In stabulo iustificatus est, quia tunc nullus aderat Clericorum. Ex qua historia ad oculum liquet, quantæ sit efficacîæ humilis & sincera suorum peccatorum accusatio, tametsi enim hujus Mystæ Confessio ob Sacerdotis defectum sacramentalis non erat, quia tamen in paratione animi erat confitendi vero Sacerdoti, si adesset, cum proposito hoc peccatum proximè apud legitimum Confessorem expiandi, ideo divina Bonitas (ut nobis constaret, quàm fructuosa sit pura & submissa confessio) Sacerdoti prædicto veniam impertire voluit. Audiamus hac de re Sanctum Joannem. *Si confitemur*, ait epist. 1. cap. 1. v. 9. *peccata nostra, Deus fidelis est & justus, ut remittat nobis peccata nostra, & emundet nos ab omni iniquitate.* Cujus sententiæ veritas ex veteri testamento comprobata manet. David à Nathan Propheta reprehensus (ut sacra Regum historia lib. 2. cap. 12. perhibet) super peccatum adulterii & homicidii, dixit: *Peccavi*, & ecce vix hanc voculam *peccavi* contrito corde protulit, continuò audire meruit: *Dominus transtulit peccatum tuum, non morièris.* Proinde rectè Sanctus Ambrosius super Psal. *Beati immaculati*, ait: *Qui se accusat, etiamsi peccator sit, justus esse incipit, quia nec sibi parcit, & Dei Justitias confitetur. Cessat enim vindicta divina, si confessio præcurrat humana.* Hinc Psalmista Psal. 37. v. 19. *Iniquitatem meam annuntiabo, & cogitabo pro peccato meo.* Sciebat nimirum non reperiri amuletum præstantius ad expianda peccata, quàm eorundem confessionem. Quæ omnia stabilita manent narratione historiæ sequentis,

quam refert *Cæsarius* in dial. apud *Discipulum*.

4. Sacerdos quidam, cum tempore quadragesimali in Ecclesia sua sederet, ut sibi commissorum subditorum confessiones audiret, aliis recedentibus, atque aliis illic accedentibus, inter expectantes quidam stabat, quantum ad apparentiam corpore juvenis & robustus, confitendi tempus expectans. Omnibus igitur expeditis, ipse novissimè accessit, qui tanta & tam enormia confessus est crimina, ut Sacerdos tam horrore, quàm tædio gravatus, diceret: Si mille esses annorum, essent hæc peccata nimis multa. Cui ille; amplius, ait, quàm mille sum annorum. Unde Sacerdos territus, quis ergo es tu? percontatur. Ego sum unus, respondit ille, ex illis, qui cum Lucifero ceciderunt, peccata mea ex minima parte tibi confessus sum, sed si velles audire residua, ea confiteri paratus sum. Sciens autem Sacerdos peccatum diaboli esse insanabile, dixit: Quid tibi cum confessione, maledicte spiritus? qui ait: Stabam ex opposito tui, vidique ad te peccatores accedere, & redire Justos, ita & ego hanc gratiam sperans ad Confessionem accessi. Cui Sacerdos, poteris consequi similem indulgentiam, si pœnitentiam à me tibi imponendam contrito corde expleveris. Et dæmon; si tolerabilem mihi injunxeris satisfactionem, parebo tibi. Ego, inquit Sacerdos, valde modicam imponam, nempe hanc: Vade, & tribus vicibus in die jacta te in terram, & dic: *Domine Deus, Creator meus, ego peccator peccavi tibi, ignosce mihi.* Quam pœnitentiam, cum diabolus nimis gravem esse diceret, dixit Sacerdos: Quare in

tam modico gravaris? Non possum, ait dæmon, in tantum me humiliare ei; aliud quidquid injuxeris mihi, id libenter suscipiam. Tunc indignatus Sacerdos subjunxit: O diabolè! Si tanta est cordis tui superbia, ut nec velis, nec possis te in tam modico humiliare Creatori tuo, recede à me, quia neque hîc, neque in futuro misericordiam consequeris. Ad quam vocem dæmon mox evanuit.

5. Confessio igitur tantam habet vim, ut homines variis peccatis foedatos in nive candidiores transformet; quocirco meritò eam stygius veterator summe perhorrescit. *Magister Thomas Theologus* in lecto decumbens jamjam moriturus vidit diabolum in angulo stantem, quem proinde verbis à *S. Martino* olim usurpatis (quid astas cruenta bestia? dic mihi, quid est, quod maxime vobis noceat?) alloquens, cum nihil ab initio responderet, per Deum, qui judicaturus est vivos ac mortuos, & faculum per ignem, respondere coëgit, & sic loquentem audivit: Nihil est in Ecclesia, quod tantum nobis noceat, quod sic vires nostras enervet, quam frequens Confessio, quia per hanc vincula peccatorum, mortalium, quibus nos illum constrictum tenemus, rumpuntur. *Specul. Exemplor.* verb. Conf. exemp. 15. *S. Astion* Martyr adhuc juvenis (ut videre est l. I. Vit. PP. in vita c. 11.) acrem pugnam cum dæmone habuit, quam quoad celavit Magistrum *S. Epictetum*, frustra pugnavit: ut verò immunditiam cordis aperuit, mox à turpi cogitatione liberatus est, & diabolus ab eo in specie nigri pueri cum ignea facie discedens dixit: *Confessio tua, ô Astion, magnas meas vires contrivit, & infernum me reddidit.* Igitur si & nos cupi-

mus contra diabolum prævalere, accedamus sæpius corde humili, & contrito ad sacram Confessionem. Sicut enim araneus vitat cubicula divitum, quæ sæpe purgari consueverunt, eò quòd in illis suæ telæ mox detergantur; ita & diabolus, dum videt suas tentationes frequenti Confessione dissipari, fugit eos homines, qui frequenter confitentur.

6. Verum enim verò, tametsi Confessio ingentia generet bona spiritualia, si ritè peragatur, secus tamen si malè. Quippe qui sciens prudens peccatum mortiferum in Confessione omittit, non medicinam, sed venenum sumit, ac peccata peccatis cumulat. Quod colligitur ex hoc tragico eventu, cujus meminit *Discipulus* in hæc verba: Erat Matrona quædam nobilis, quæ multis annis in Confessione adulterium perpetratum ob verecundiam omisit, ad cujus sceminæ castrum cum duo Dominicani (quorum unus erat Pœnitentiarius Pape) divertissent, ibique etiam celebrassent, multum gavisa est prædicta Domina ob tam opportunam occasionem peccata sua confitendi. Quamobrem Pœnitentiarium rogavit, ut suam Confessionem excipere dignaretur, quod ille libens volens præstitit. Itaque dum mulier confiteretur, ad singula peccata, de ore ejus exivit bûfo abominabilis, & saltavit per Ecclesiam. Tandem enorme peccatum, dum confiteri voluit, de ipsius ore terribilissimus draco caput suum emittere cœpit, exire tamen non valuit, quia scemina verecundiâ devicta crimen celavit. Unde mox omnes bûfones antè expulsi redeuntes, ad confitentem mulierem saltarunt, & in os ejus rursus intrarunt. Confessione peractâ, mox dicti Religiosi

gioſi itineris ſui curſum proſecuti ſunt. Hinc alter omnia, quæ in ſpiritu vide-
rat, Pœnitentiario narravit. Unde ter-
ritus ad Dominam exhortandam rediit,
at illam jam repente extinctam invenit.
Unde ambo triftitiâ obruti, ſtatuerunt
tribus diebus jejniis & orationibus in-
ſiſtere, ut miſericôs Deus huic defunctæ
animæ miſericordiam præſtaret, aut ſal-
tem illis ſtatum, in quo eſſet, manifeſtare
dignaretur. Elapſis igitur tribus diebus
defuncta apparuit, draconem horribi-
lem equitando, cujus collum duo vene-
nati ſerpentes amplexando cingebant,
& ubera ejus ſugendo dentibus diripie-
bant; unde ambo territi corruerunt;
quibus illa: Amici Dei Omnipotentis,
ne timeatis, nam ego ſum illa infelicit-
ſima, quæ vobis pridie de multis peccatis
confeſſa ſum fictè & non integrè, quia
unum peccatum, quod cum conſanguin-
neo meo commiſi, ob verecundiam in
confeſſione celavi, ideo in æternum
damnata ſum. Cùmque cauſas aliquas,
quæ mulieribus exitium parant, recen-
ſuiſſet, etiam hanc adjeſcit, quod multæ
earum fictas faciunt confeſſiones, ex
verecundia reticendo, quæ in verecun-
diâ ab eis commiſſa fuerant. Quibus
dictis, miſera cum dracone diſparuit.
Discant hinc mulieres, præſertim quæ
ſæpe pudenda committere nequaquam
erubeſcunt, erubeſcunt autem fateri.
Quocirca unicuique earum inelamat
*Sanctus Pater Auguſtinus: Heu! cur eru-
beſcis* (inquit) *conſiteri, quod facere ne-
quaquam erubuisti?*

7. Omnia quamvis rigida pœniten-
tiæ opera fruſtra ſunt, nihil prodeſt o-
ratio, eſſi per multas horas protracta,
nihil jejunium, nihil reliquæ aſterita-
tes, ſi vel unum grave peccatum in

Confeſſione ſcienter ex damnata vere-
cundia ſilentio involvitur. Luber per-
cipere exodium tragœdiæ ſequentis.
Hugoberto, Regi Angliæ erat filia
tantæ pulchritudinis ac prudentiæ, ut
miraculum orbis audiret; unde non
puci ex Monarchis eam ſibi ab Hugo-
berto in ſponſam popoſcerunt; at
illa Patri nuptias ſuadenti modeſtè re-
ſpondit, ſe jam habere Sponſum JE-
SUM Chriſtum, cui virginitatem ſuam
devoverat; quod ut Pater intellexit,
mox miſſo ad Summum Pontificem
Legato filiæ diſpenſationem impetra-
vit. At illa propoſiti ſui tenax ad Re-
gem ait: O Regia Majeſtas, amantiſ-
ſime Domine Parens, ne, quæſo, me
moleſtet de ſtatu conjugali, ſum enim
planè determinata in virgineo ſtatu,
quoad vixero, permanere. Pater eam
percontatur, num vitam Religioſam
amplecti geſtiret? Cui filia, ſe id non
deſiderare, reſpondit, ſed votum
ſuum ſote, ut in civitate quapiam cum
aliquibus nobilibus Virginibus ſepara-
tim ſibi vivere liceret. Rex ejus pe-
titus ſatiſfacturus, mox certum deſi-
gnat locum, copioſaque veſtigalia pro
ſuſtentatione filiæ impertit, ſicut &
ſelectiſſimum Gynæceum, ut ſic vi-
tæ curſum inter nobiles ac virtuti-
bus præditas puellas ſanctè termina-
re poſſet. Regia Principiſſa voti ſui
jam compos nihil magis habuit, quàm
ut labentes Eccleſias reſtauraret, no-
vâſque conſtrueret; Monaſteria &
hospitalia fundaret, unum quidem
non procul à propria domo, in quo
pauperibus ac infirmis inſtar ancillæ
obſequium præſtabat. Vita ejus ſic
virtutibus coruſcare videbatur, ut
nulla proriſ deeſſet. Exceptis Do-
minicis

minicis diebus jejunium protraxit per integrum annum, veste cilicinâ utebatur ad operiendos artus, orationi multis horis indefessè vacabat, tenerum corpusculum suum rigidis pœnitentiæ operibus afflictabat, in cunctis virtutibus excellebat adeò, ut sicut antè miraculum naturæ, ita nunc etiam miraculum Divinæ gratiæ ab omnibus suspiceretur & crederetur. Cùmque hanc tam sanctæ vitæ methodum constanter profequeretur, à morte præventa novissimum diem suum obiit. Interea Matrona nobilis, quæ defunctam à teneris annis educarat, vehementer nosse discipuit, quidnam circa eam in altera vita ageretur, & ideo multis apud Deum precibus institit. Et ecce, dum vice quadam in hac oratione vigilaret, repente porta conclavis cum impetu aperta fuit, horrenda spectra intrant, in quorum medio anima erat in specie mulieris, constricta undique ignitis catenis, & induta vivis scorpionibus, quorum unus major & crudelior cæteris cor ejus adeò torquebat, ut miserabiliter anima ejularet. Pia Domina ob hoc visum sic consternabatur, ut semianimis in terram corruerit, ad quam conversa anima proprio eam nomine compellabat dicens: Noli metuere, scias verò me esse Regis *Hugoberti* filiam, ante hæc tuam bonam amicam: Quo audito illa adhuc magis exhorrescebat, ac ad Deum conversa in hæc & similia prorumpebat verba: O Domine Deus! Ubi est rectum Judicium tuum? ubi est infinita clementia & misericordia tua? Quomodo est possibile, ut tam honesta vita tam severè puniatur, & tam virtuosa anima æternùm damnetur? Ah Deus! Quis ergo salvus fiet? Sed anima,

scias, inquit, omnis causa damnationis est mea, Deus non est in causa, sed mihi imperat, ut ad meum proprium quidem pudorem, ad aliorum verò cautelam manifestem totam seriem damnationis meæ, quæ sic se habet: Notum tibi est, quemadmodum ego jam ab incunabulis librorum lectioni addicta eram, & dum ipsamet ex lectione fessa fueram, curavi mihi prælegi ab aliquo Ephebo, erga quem aliquo ferebar amore. Vice quadam dum lectionem finisset, amicabiliter petiit osculari manum meam, quam mox exosculandam ei porrexì. Quod cùm postmodum sæpius peteret, ego ter vel quater id permisi, & ille singulari amoris affectu osculabatur manum meam, quam etiam diutius tenebat & premebat, dùmque nullam advertisset resistentiam, audacior factus, aliud à me poposcit, sic cum ipso lapsa virginitatis meæ florem corrupe. Quod flagitium sic confessa sum meo Confessario: Reverende Pater, accuso me, quod nescio qualem petulantiam cum aliquo Ephebo commiserim: Unde ille in me vehementer & imprudenter investus dicebat: Quid hoc rei? Illustrissima Princeps, aliquid tale? Sic rubore suffusa dixi, tantùm in cogitatione habui. Ast Confessarius adhuc imprudentius dixit: Nec in cogitatione decet tantam personam. Animo proinde cecidi, decrevique peccatum reticere, affirmaviq; me hoc tantùm somniasse, sicque absolutionem à Confessario accepi, non tamen à peccatis absoluta fui, quinimò majoribus me sceleribus ob sacrilegam Confessionem impiavi. Postmodum, quò nimirum Deus meum occultum delictum mihi remitteret, cœpi pauperibus largas elargiri

giri eleëmofynas, ac carnem meam rigidis atterere mortificationibus, arbitrans per hoc misericordiam Dei consequi. At Deus omnia hæc bona mea opera remuneravit per salubres suggestiones, & interna incitamenta, ut tandem semel confiterer meum peccatum. In gravem tandem incidi infirmitatem, in qua Deus ad cor meum loquebatur, ac me monebat hanc esse ultimam ægritudinem, in qua certò moritura sum. Proinde ut faciam legitimam Confessionem, se enim paratum fore mihi misericorditer peccata relaxare. Omnes etiam Medici de vita mea desperarunt. Imò planè vocem è celo missam in hæc verba audiui: Confitere, est quidem tardè, attamen adhuc est tempus. Quamobrem curavi vocari Confessarium, cui incepti confiteri, diceus: Ah! quàm magna peccatrix sum ego: sed Confessarius mihi dicebat, has esse diaboli tentationes, proinde, ut eas non curarem; monuit, sicque de occultis meis delictis nullam feci mentionem pudore devicta. Paulò pòst venit extrema vitæ hora, in qua sum mortua. In illo momento egressus animæ è corpore iusto Dei Iudicio tradita sum infernalibus spectris, quæ me in abyssum maximorum tormentorum præcipitarent, ubi nunc patior cruciatus sine fine duraturos. Quibus dictis disparuit cum tam terrifico fragore, ac si mundus totus ruere videretur; implevit præterea conclave intolerabili fœtore, qui in testimonium hujus maledictæ animæ multis diebus duravit.

8. Quis lectâ hâc tragicâ historiâ, non omnibus contremiscat artibus? dum videt cuncta hujus fœminæ opera, quamvis rigida, in auras abiisse. O si peccatum confessa mox ab initio fuisset,

Gramm. Relig. Pars II.

set, & vitæ tenorem, quem hætenus observabat, prosecuta fuisset, dubium non foret, quin ad magnum sanctitatis gradum evecta fuisset. Ah! quia ob verecundiam peccatum celabat, non tantum omnia perdidit, sed ad æternum quoque ejus pudorem Deus peccatum, quamvis occultum, prodi voluit, quò cæteri mortales alieno damno cautiore fierent. Meritò ergo ait *Sanctus P. Augustinus* sup. Psalm. *Non operui, sed aperui, ut operires; non celavi, ut tegeres; nam quando homo detegit, Deus tegit; cum homo celat, Deus nudat; cum homo agnoscit, Deus ignoscit.* Docemur præterea etiam ex hoc eventu, quanti referat prudentem, peritum, piuinque conscientia moderatorem habere; ob cuius defectum hæc anima tam miserè periit. Insipienter proinde agunt illi, qui nonnisi rudes aut laxos Confessarios deligunt. Quæ enim est ista vefania, in morbis corporis peritissimos medicos adhibere, & undique conquirere, in periculis verò animæ se rudibus & imperitis committere?

9. Terribile exemplum in hoc argumento est, quod scribit *Pater Philippus Doutréman Societ. JESU* in pædag. Christiano tract. 1. part. 2. cap. 14. Vir quidam nobili ortu in Italia, iniquissimo assuetus fœnori, & obstinatè inhærens, eoque nomine infamis, cum diu neque à suo Curione, neque à Societatibus Patribus, neque ab aliis plerisque Religiosis absolutionem à peccatis impetrare potuisset, invenit tandem è quadam Religiosa familia unum aliquem, qui alios nimis Religionis incusans, quoties ille vellet, toties impio fœnatori aures daret, & absolveret. Fuit hic conscientia arbiter peracceptus impio usurario, quem, ut eò etiam ha-

Dd

beret

beret benigniorem, sæpe ad familiarem mensam invitabat, & habebat liberaliter. Dum ergo ita vivitur, nocte quadam vir ille nobilis, cum paulò antè cum egregio suo Confessario cœnasset, subito extinguitur. Sub idem autem tempus dæmones duo famulorum habitu Monasterio adsunt, pulsatisque foribus Religiosum evocant asitutum agenti, ut aiebant, animam. Non est ille tergiversatus, sequitur cum socio non segniter. Ventum erat ad forum, & ecce cernitur homo ille nobilis in herili toga obambulare; cumque Religiosus jam in famulos, quoddam ab iis delusum se crederet, bilem acueret, adest tristis umbra, atque inter mortuos se esse, & jam æternis uri ignibus, quod in turpi vita turpiori deditus lucro, sacra toties profanare ausus esset; & te quidem (horrendâ voce subicit) Sacerdos perditissime, à quo ex officio corripiendus essem, connivente; quapropter eris mihi poenæ socius, qui sceleris fuisti approbator. Hoc dicto, duo illi ficto habitu famuli, singuli singulos nobilem ac Sacerdotem secum ad inferos abripiunt, socio Cœnobitæ præ terrore penè exanimato; qui deinde revocato animo ad Monasterium rediit, & funestum Sacerdotis exitum, remque totam, ut gesta erat, enarravit.

10. In huiusmodi Confessarios iure intorquetur illud Christi pronuntiatum: *Sinite illos, cæci sunt, & duces cæcorum; cæcus autem, si cæco ducatur præstet, ambo in foveam cadunt. Matth. 18.* Id quod in præfata historia factum intelleximus, timendumque, ne simile infortunium pluribus aliis accidat; nam error sequitur ex errore; & cum Pastor, qualis deberet esse Confessarius, per

abrupta graditur, necesse est, ut grex in præcipitium feratur. Sanctus Gregorius ait: Bonus animorum Medicus Evangelicum Samaritanum imitatur, qui sauciaturum in itinere offendens, *alligavit vulnera ejus, infundens oleum & vinum. Luc. 10.* Sanctus Pater noster Augustinus à Glossa citatus ait: *Alligavit vulnera ejus*, id est, peccata redarguendo cohibuit; sed quomodo alligavit? Infundens oleum & vinum, rigorem socians clementiæ. Hinc rursus Sancti Gregorii part. 2. moral. post. cap. 11. ad Ministros hujus Sacramenti instructio est: Per vinum mordeantur vulnera, per oleum foveantur; miscenda est lenitas cum severitate; sit rigor, sed non exasperans; sit zelus, sed non immoderate sæviens; sit pietas, sed non plus quam expediat. Unde primò delinquant Moderatores conscientiæ, qui leniendo tantum & ungendo ægrotum graviter decumbentem sanare volunt, cum tamen acrioribus remediis opus esset, malumque secando, & urendo rescindendum. Væ Confessoribus doctrinam hanc respuentibus. Nam, ut Deus per Ezechielem c. 3. & 30. loquens ait: *Quis non locuti fuerint, ut peccator avertatur a via sua impia, & vivat, ipsi cum impio pares poenas dabunt, & medicus cum ægroto peribit, cujus sanguis de manu ejus requiretur.*

11. Perapè ad nostrum propositum observat Sanctus Albertus Magnus in illo locum Luc. 7. Quando Christus Vi-duæ filium à morte suscitaturus, dixit: *Adolescens, tibi dico, surge*; ut videlicet Confessarius priusquam dicat *Surge*, nempe *absolve te*, exemplo Salvatoris tangat loculum, id est, conscientiam peccatoris scietentem per correctionem: Stent portitores, hoc est, occasiones

& opportunitates peccandi. Nam teste *Sancto Patre Augustin.* lib. de dogmat. ecclesiast. cap. 54. *Satisfactio penitentia, est peccatorum causas rescindere; presumptio est, non penitentia, in lubrico stare velle, ubi tot alii ceciderunt.* E contrario porro cavendum est conscientiarum arbitris, ne alligent onera importabilia. Equidem quid medicus prodest, qui vulnera non sanat, sed exasperat? & plagas detegenti, plagas accumulatur? Itaque qui paternè vult agere cum poenitente, contritionem eliciat, non indignationem; in spem peccatorem erigat, non coniciat in desperationem. Etsi enim nonnullis induratis malleo opus sit, ut conterantur, sunt tamen & alii, qui acri monitione penitus franguntur, ideo circa tales oleo lenitatis potius, quàm vino severitatis utendum est. Vide dicta serm. 6. num. 16.

12. Hæc per parenthesis de Confessariis dicta sufficiant; porro ut ad priorem redeamus materiam, sciendum est, nedum damnosam erubescenciam, sacrilegumque silentium reperiri nonnunquam in secularibus personis, verum etiam in personis solennibus votis Deo obstrictis. *Sanctus Antoninus* narrat, fuisse quandam Viduam in libertate constitutam, divitiisque affluentem, quæ etsi in sua viduitate, initio laudabilem duceret vitam, paulatim tamen ab inceptis remisit. Juvenis quidam nobilis lares hujus dominæ transiens, eam perhumaniter salutavit, & licet illa principio quandam demonstraret displicentiam, sensim tamen tum frequentibus salutationibus, tum magnis promissis cor ejus ita emollitum fuit, ut procacem juvenem in ædes admiserit, ac paulò post cum eo in peccatum

inciderit. Perpetrato flagitio, continuo perdidit animum jejunandi, elemosynas elargiendi, confitendi, communicandi, &c. Nam luxuria est dissipatrix omnium virtutum, & ut *Sanctus Job* cap. 31. v. 12. ait: *Omnia eradicans genimina.* Versipellis dæmon, qui ei verecundiam ad tempus abstulerat, hanc eidem restituit, ut pudore victa, commissum nefas in Confessione celaverit, quamvis non raro Confessionis, & Eucharistiæ Sacramenta frequentaret. Ut verò vermem, conscientiam continuo rodentem, sopiret, decrevit occultum delictum multis poenitiæ operibus obliterare. Proinde consueta antecederet sibi jejunia repetiit, ac in variis austeritatibus seipsam exercuit; quod porro majori cum perfectione Deo famularetur, statuit ingredi Virginum Parthenonem. Moniales eam mox magnâ lætitiâ gestientes receperunt, quod nimirum tantæ existimationis ac nobilitatis, tamque claræ, & bonæ famæ Domina ad earum Cœnobium intraret. Porro in Monasterio talem vitæ tenorem tenuit, ut virtutum ejus splendor reliquas sacras Virgines in stuporem defixerit. In Choro omnium erat prima, in obedientia promptissima, in poenitiæ exercitiis ferventissima; nihilominus tamen vincere se ipsam non potuit, ut occultum delictum conscientie suæ Arbitro manifestaret. Elapsis aliquibus annis, Antistita Cœnobii vitæ curriculum absolvit, in cujus vicem unanimi omnium suffragio electa est dicta Domina in Antistitam. Ast misera necdum in secreto Confessionis tribunali flagitium manifestare voluit, timens, ne bonum suum nomen, & sanctitatis famam apud Confessarium aboleret.

Interea Deus eam gravi infirmitate monuit, in qua etiam vitam terminavit. Cum itaque omnes jam Medici de ejus vita actum esse dictarent, agnovit illa, nil aliud superesse, quam ut sese Ecclesiae Sacramentis ad viam praepareret, quod & factum. At quales Confessiones in vita praecesserunt, talis & in morte fuit, videlicet cum sacrilego silentio foedi delicti. Perceptis igitur fide omnibus Ecclesiae Sacramentis, rogata fuit à pia quadam Moniali, ut, si Deus permetteret, sibi post mortem appareret, ac intimaret, quomodo se in altera vita haberet. Annuit petitis moribunda, pauloque post spiritum exhalavit, omnibus ob iacturam suae Sanctae (ut rebantur) Matris moerentibus ac plorantibus, & (ut Sanctus Antoninus memorat) cunctis post ejus obitum miracula fieri expectantibus. Sed Ah! quam longè distant Judicia Dei à Judiciis hominum? Sequenti nocte, dum praefata Dei famula in Choro precibus intenderet, audit magnum fragorem, & respiciens advertit adesse spectrum miserabiliter ejulans: ad hæc horrore obrigit, à Deo tamen confortata animum resumpsit, & quisnam esset? quaesivit. Ego sum, respondit spectrum, anima hujus cœnobii defunctae Antistitæ, ad infernalem ignem æternum damnata. Nostra Sancta Mater? subjungit Monialis, quæ tam austeram, omnigenisque Virtutibus radiantem duxit vitam, deberet perpetuæ damnationis sententiâ fulminata esse? Ita est, ait anima, quia adhuc in seculari statu peccatum admisi cum juvene quodam, de quo ob infamiae metum ex aliqua occulta superbia me nunquam in Confessione accusavi. Pro-

palam hoc fac totum tuis consorioribus, non est opus pro me preces funditare, aut Missas offerre, omnia acta sunt. Quo dicto magno cum strepitu disparuit.

13. Habemus ergo hinc foeminam, & quidem Religiosam, ac bonis operibus jugiter insistentem, aded ut sanctitatis jam apud omnes, quicam noverant, opinione præcelleret; quia tamen secretiores quidam animi labes sacramentaliter apud Sacerdotem revelare erubuit, perpetuæ apud Dei tribunal damnationis sententiam accepit. Opportunè proin incidit quidam Sancti Jacobi textus, dum omnibus Christi fidelibus loquens protestatur: *Quicumque totam legem servaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus.* Jacob. 2. 10. Quare qui Christi præcepto de facienda integra peccatorum Confessione suam inflectere cervicem, eique obtemperare, vel contempserit, vel erubuerit, qui fieri poterit, ut is ejus sit amicus, gratus, & charus? Tempestivè igitur Sanctus Thomas de Villanova (Ser. 6. post Domin. 4. Quadrag.) quemcunque suae salutis cupidum instruere volens, dicit: *Si operam medicantis expectas, necessum est, ut vulnera tua detegas: Sicut ad Dei justitiam pertinet, ut nullum malum maneat impunitum; ita ad Dei veritatem spectat, ut nullum peccatum maneat occultum, juxta illud Matt. 10. Nihil occultum quod non revelabitur, neque absconditum quod non sciatur; moxque subjungit idem Sanctus: Si tu non revelaveris peccatum tuum, revelabitur à Deo: Si absconderis quasi homo, manifestabit ipse Deus; unde per Prophetam (Nahum. 3. 5.) dicit: Revelabo pudenda tua in facie tua, & ostendam in gen-*
tibus

sibus nuditatem tuam, & in regnis ignominiam tuam; nimirum in die illo, quo universa patebunt. Quando scilicet veniet Christus Judex judicaturus vivos ac mortuos. Eapropter saluberrimum unicuique dat monitum Sapiens Ecclesiasticus (Eccli. 4. 31.) Si peccasti? Non confundaris confiteri peccata tua; Confusio enim, quæ te ab integritate Confessionis amovet, novum ac gravius peccatum est. Confunderis, & erubescis (ait Sanctus Chrysostomus de Pœnitent. & Conf.) confiteri peccata? Confusio est peccare, non

verò peccata confiteri. Pudor hic excutiendus est timore majoris pudoris, quo afficietur peccator, aut peccatrix in die Judicii: Sic enim clavus clavo pellitur. Unde Sanctus Gregorius Nazianzenus monet: Ne peccatum confiteri graveris, ut per hujus vitæ pudorem futuri sæculi pudorem, ignominiamque effugias. Et Magnus Augustinus: Melius est (inquit lib. 2. cap. 5. de visitat. infirm.) coram uno aliquantulum ruboris tolerare, quam in die judicii coram tot millibus hominum intolerabili ignominia denotatum tabescere.

PARS SECUNDA.

14. VERUM enim verò, ad Confessionem veram porro spectat firmum & efficax propositum de cetero non peccandi, quod si desit, Confessio nulla, quin & sacrilega erit. Ob cuius defectum plures ex Catholicis ad tartara ruere sic palam probatur: Quæstio est inter Theologos, utrum potior pars Christianorum salvabitur, an verò damnabitur? Quamvis autem circa hoc variz sint opiniones, attamen plurimi sentiunt, ex fidelium numero plures damnari, quam salvari. v. g. Si viginti Theologi sunt, quindecim erunt docentes pauciores salvatum iri; quinque verò contrarium asserent. Inter illos etiam est Sanctus Thomas Doctor Angelicus, dum explanat illa Christi verba: *Multi sunt vocati, pauci verò electi.* Ex omnibus Sanctis Doctoribus est quasi nullus, qui non esset hujus opinionis, plures fideles ad infernum quam ad cælum ituros. Solus Sanctus Joannes Damascenus in uno ex duobus Sermonibus

de mortuis asserit contrarium, tamen Canus, Sotus, & Bellarminus autumant hanc doctrinam non esse propriè Sancti Joannis Damasceni. Ex his oritur dubium hoc: Potior Catholicorum pars moritur cum perceptione Sacramentorum; posito ergo ex triginta moriuntur viginti novem peractâ Confessione, perceptoque Sanctissimo Christi corpore, ac Extremâ Unctione; nunc juxta omnem conjecturam apparet non tot damnari. Si dicatur, multos sua peccata in Confessione celare ob verecundiam, etsi ergo ita esset, non est tamen credibile, quòd major pars id facitare soleat. Quæ ergo causa damnationis tam multorum? Qui studiosius hanc quæstionem rimantur, reperiunt causam esse hanc, quia confitentes non se ex toto corde ad Deum convertunt, sed manent habitualiter ad peccatum conversi ob defectum efficacis propositi à peccatis sibi temperandi. Videmus quippe plerosque peractâ Confessione

sione tam malè & perversè vivere quàm antè, & è confessionali, seu Ecclesia domum reduces, simul, velut canis ad vomitum, ad pristina sua peccata redire, quod non leve argumentum est, defuisse firmam voluntatem à peccatis recedendi. Docet enim *Sanctus Thomas*, quòd voluntas efficax etiam media efficacia adhibeat, ac executionem operis consideret, quod pura velleitas, seu voluntas inefficax non agit. Cùm ergo multi nulla, aut saltem non efficacia adhibeant media pro sincera emendatione, nec occasiones peccandi declinent, ideo non habent efficacem voluntatem se emendandi, & consequenter eorum confessio sacrilega, vel saltem informis seu invalida efficitur. Quia ergo non pauci per decursum vitæ sic consentitur ex consuetudine potius, quàm ex vero zelo vitam meliorandi, ideo Deus justo suo Iudicio permittit, similes in poenam peccati non meliores facere confessiones in morte; qualis enim vita, mors est ita: Ita qualis præcessit in vita Confessio, talis subsequitur ante mortem. Sic morimur, sic itur ad inferos, quæ omnia unâ alterâve historiâ comprobare fas est.

15. *Bernardinus de Bufis* narrat, mortuum fuisse Parisiis quendam studiosum, cujus Magister erat præclarus Doctor *Silo*, qui hunc studiosum ob singularis ingenii felicitatem præ cæteris suis discipulis suspexit, dilexitque: hinc etiam ei fideliter infirmitate assistit, usque dum animam ageret. Priùs autem peractâ Confessione non sine lacrymis percepit Sacram Eucharistiam pro viatico, unde mortuus magnam spem æternæ salutis

in corde sui Magistri reliquit, qui pro eo Deum enixè precabatur, quòd expeditius è purgatricibus flammis ad cælum subvolaret. Desiderabat etiam nosse, in quonam nunc esset statu, & qualemnam gradum gloriæ consecutus fuisset? At longè aliter res agebatur de isto studioso, quàm Doctor sibi imaginabatur. *Silo* cùm in suo conclavi solus degeret, ecce, intrat mortuus ignito indutus cucullo flebiliter suspirans. Doctor *Silo* ob hoc totus consternatus, resumpto tamen animo sciscitatur, quisnam esset? Ego sum, respondit mortuus, tuus infelix discipulus: In quale infortunium incidisti? ulterius interrogat Doctor *Silo*; & mortuus horrendis blasphemis ait: Quid quæris de meo infortunio? Maledictus ego, & maledictus sit dies, in qua sum natus, & in quo sum baptizatus, & in quo te nosse cœpi. Maledictus sit Deus, qui mihi hanc inflavit poenam: maledicti sint Angeli Dei, qui ei serviunt: maledicti sint Sancti, qui eum venerantur, & maledicti omnes, qui eum laudant in cælo & in terra. Ad hæc Doctor *Silo*: Nonne confessus es? & peccata tua amaris expiasti lacrymis? Confessus sum ea, ait mortuus, sed sine contritione, sine proposito peccata deferendi. Non enim lacrymas profudi super peccata mea, sed super insperatam mortem, & quòd terrena mea bona, sicut & spem his fruendi deferere cogar. Scito ferme omnes malè confiteri, qui poenitentiam ad finem vitæ prolongant. Ah! quantos sustineo cruciatus sub candenti hoc meo cucullo? plus me aggravat, quàm si à maxima turri Parisiensi oppressus sub ea jacerem. Doctor *Silo* crede, si homines ita intelligerent,

telligerent , quàm malè sit apud inferos , profectò non peccarent : quare te certiore reddo , etsi omnes pœnæ , dolores , tribulationes , miseriæ , omnia martyria , quæ fuerunt à creatione mundi usque in hanc horam , si , inquam , hæc singula in unum congererentur , non esset ulla comparatio , imò foret res tolerabilis respectu dolorum , quos omni horâ patior. Ut porrò magis meorum suppliciorum acerbiter intelligas , porrige explicatam manum tuam , & excipe minimam sudoris mei guttulam. Silo extendit manum , & defunctus unam guttam sudoris è fronte abstergi immitit in manum sui Magistri , quæ ipso temporis momento tantâ vi illam penetravit , ut ingenti cum cruciatu foramen nucis avellanæ recondendæ capax effecerit , qui cruciatus adeò Doctorem affecit , ut seminanimis in terram conciderit. Hinc defunctus disparuit non sine ingenti strepitu. Interea Doctor Silo solo dejectus à suis domesticis reperitur sine sensu , & cum perforata manu , ad lectum deportatur , aptis & delicatis fomentis refoecillatur. Porrò pristinæ sanitati jam restitutus Scholam repetiit , suisque discipulis , quidnam secum accidisset , per ordinem enarravit , & ad suorum discipulorum probam , palam omnibus vulnus manûs suæ videndum exhibuit. Hinc singulos ad mundi contemptum hortabatur , & ut sui condiscipuli irreparabili damno saperent , fluxisque sæculi cupediis valere iussis , ad tutum Religiosæ vitæ portum confugerent , eos monebat. Finitâ exhortatione , ut se cæteris exemplum præberet , scholâ egrediens , dixit :

Linguo coax ranis , cras corvis , vanæque vanis :

Ad Logicam pergo , quæ mortis non timet ergo.

Sic valedictò mundo Monachum induit , quem multi ex discipulis secuti se Deo consecrârunt ; reliqui in sæculo remanentes vix unus piam mortem obiit.

16. Contempletur nunc aliquis lacrymas ab hoc infelici studio in mortis agone fusas , & videbit eas fuisse lacrymas crocodilinas. De hoc animaliscribunt Naturalistæ , quòd sit avidissimum ad comedendas humanas carnes , unde obvium sibi hominem mox occidit , ejusque carnem devorat , quâ absumptâ cranium unguibus arripiens ipsum non sine lacrymarum effusione deplorat. Causa verò hujus lacrymationis non est compassio erga hominem mortuum , sed quia non amplius carnem in calvaria reperit , ideo plorat. Consimiles lacrymas spargere videntur , multi agonizantes ; postquam enim se variis impiârunt sceleribus , carnisque voluptatibus sese satiârunt , arripiunt in manus Crucifixum , flent amarè , suspirant altè. Ah ! dicunt talia contritionis signa videntes , quàm felicem mortem obiit iste & ille , quomodo non sua deflevit peccata ? quomodo non SS. JESU & MARIE nomina ingeminavit ? Unde mox eum salvum deprædicant , & , ut ita dicam , Sanctorum fastis adscribunt. Sed timendum est , ne in profundo æternorum cruciatuum sit positus , quia qualis vita , talis mors , & qui malè vixit , malè moritur. Pertimescendum denique est , ne similes agonizantium lacrymæ sint fletus crocodili ; multi quippe

quippe non sua peccata deplorant, sed ob derelictionem voluptatum, honorum, divitiarum, &c. lacrymantur, quod satis abundèque conspiciere licet in eis, qui ex gravi infirmitate sani evadunt, hi namque brevi ad suas malas consuetudines redeunt, quod sanè non leve indicium est, illorum poenitentiam, & propositum peccata evitandi non fuisse efficax ad salutem obtinendam. Si nostrum quispiam præsens fuisset, quando supremum spiritum edidit Esau, statim ipsum in Sanctorum numerum retulisset, & dixisset: O beatum Esau, salvus profectò est. Cur? quia in extremo vitæ articulo uberrimas lacrymas sparsit, gemitusque ex cordis profundo emisit. Et tamen Esau æternum damnatus est, ut dicit Apostolus *Hebr. 12. v. 18. Non invenit poenitentiae locum, quamquam cum lacrymis inquisisset eam.* Sed quomodo poenitentiae locum non invenit, qui eam tot suspiriis expetiit, & tot lacrymis inquisivit? Respondet Doctor Angelicus *Sanctus Thomas*, quòd ipsum non poenituit peccati, quod primogenituram vendendo commisit, sed eum poenituit tantum jacturæ & damni, quod incurrerat. Poenituit *Esau* (sunt verba *Sancti Thomæ*) non quia venderat primogenita, sed de damno perditionis, & ideo poenitentia ipsius non fuit accepta, quia non erat vera. Sic etiam poenitent dammati in inferno, ut dicitur *Sap. 5. v. 3. Poenitentiam agentes, & praeangustia spiritus gementes: non quia peccaverunt, sed quia exclusi sunt.* Hactenus *Sanctus Doctor*. Ejusdem speciei poenitentia est illius, qui conversionem ad supremum diem procrastinat.

17. *Casarius* scribit suis temporibus Parisiis extitisse quendam Canonicum, qui pingue beneficium, seu præbendam habebat, hic quasi in omni commoditatum ac voluptatum genere natabat, convivii non raro intererat, honoribus passim mactabatur; denique quidquid carni volupe est, hoc ille non carebat. Lethaliter tandem agrotare cœpit. Confessarius absque mora evocatur, infirmus confitetur, dolores mortis expresserunt uberes lacrymas, & dum de ulteriori vita actum esse non nesciret, promissit Confessario vitæ emendationem. Post hæc Eucharistiæ, & Extremæ Unctionis Sacramentis munitus spiritum exhalavit. Sumptuosa sepultura huic defuncto Canonico celebrabatur, Viri nobilitatis præcipuæ insignes defuncti cadaver ad sepulturam comitabantur, cælum ipsum serenum apparebat, ac si hunc Canonicum velut cæli Candidatum veneraretur, dum præter spem totum innube se exhibebat. Hinc communis populi vox passim resonabat: O felicem virum, quem Deus in vita & in morte illustrem fecit; in vita quidem magnis divitiis & redditibus, nobili prosapiâ, pulchritudine & decore corporis, & tam felici statu; in morte verò tam honorificâ sepulturâ, cum acceptis devotissimè Sacramentis in præsentia multorum ardentè orantium suam Deo commendaverit animam. O igitur beatum Canonicum, divinis favoribus tam in vita, quàm in morte undique obvallatum! Sed ah! Quanto distant intervallo Judicia Dei à Judiciis hominum! Elapsis diebus aliquot apparuit hic Canonicus cuidam suo fideli amico, eique significat, quemadmodum

modum æternis addictus ignibus esset. Nonne confessus es? quærit alter, & Sacrosancta Sacramenta suscepisti? Hoc quidem feci, sed defuit vera contritio, & propositum melius post hæc vendi; quamvis enim mihi proposuerim à peccatis abstinere, tamen in corde meo sensi inclinationem, quæ me, si ad pristinam sanitatem venirem, ad præcedentem malam, & voluptuosam vitam magis inclinavit, quàm ad propositum melioris vitæ; putabam enim me non posse vivere absque consuetis cupidis & honorum complacentiâ; in hac cogitatione constitutus, abbreviavit mihi Deus vitam, & fulminavit me ad profundum inferni.

18. Cæterum alia causa, quæ multis agonizantibus lacrymas exprimit, est metus inferni, unde dolent de suis peccatis eò quòd his æternas pœnas meruerint, interim tamen sic in animo sunt constituti: *Sum ita dispositus, ut nunc serid vellem non dolere de meis peccatis, sed potius in eis mihi complacere, si non foret infernus*: Unde similium pœnitentia nedum non meretur peccatorum veniam, verum etiam talis actus dignus est novo interno; manifestè enim sic loquens ostendit offensam Dei, seu reconciliationem cum illo, à se postponi liberationi ab incurso æternorum suppliciorum. Ut ergo intelligamus dolorem ob metum inferni conceptum unà cum Confessione ad salutem sufficere, debet pœnitens ita in animo esse constitutus: *Ego quidem actu execror mea peccata, per quæ infernum merui, sum tamen adeo crudi, & infruniti ingenii, ut credam, non me adductum iri ad hanc execrationem, debitamque veniam petitionem, nisi ad hunc*

Gramm. Relig. Pars II.

actum me excitaret timor sempiternæ damnationis, valdeque doleo, me esse ita lapideum, ut nequeam perdomari alio motivo, quàm hoc planè servili. Si itaque de suis peccatis quis ob metum inferni dolet in sensu nunc explicato, confiteturque, peccatorum veniam obtinet. Ita *Tridentin. Sess. 14. cap. 4.* Quia ergo non pauci reperiuntur pœnitentes, qui præcisè ob metum inferni, exclusis aliis motivis, dolent de commissis peccatis, ideo non mirum multos cum simili pœnitentia æternaliter perire. Doctrinam nunc allatam refert *Gobat. tr. 6. casu 4.*

19. Verum, tametsi aliqui peccatores in fine vitæ veram contritionem quandòque habeant, faciliè tamen ob inveteratam consuetudinem ab ea rursus deflectunt, & in pristinis suis peccatis, dæmone allaborante, sibi complacent. Sic circumvenit hic versipellis hostis quendam moribundum, de suis peccatis jam ritè confessum, ut refert *Franciscus Pezzolius*. Cum enim hic antè meretricem secum haberet, & mortis extremitate constictus eam repudiasset, quòd se serid ad Deum converteret; quid ageret dæmon, ut antè devotum sibi clientem rursus suæ tyrannidi subjugaret? Aggressus est ergo eum hisce suggestionibus: Quomodo oblivisceris amicæ tuæ? cui moribundus, ah! utinam eam nunquam vidissem, aut novissem. Diabolus: Illa te intimè amore complectitur, & tu eam tam frigide redamas? Moribundus: Infelix ego, quid mihi nunc superest, quòd hucusque tam turpi erga eam amore ferebar, nisi quòd, & mihi, & illi æternæ damnationis sententia maneat? Versutissimus hostis, licèt jam binis

Ee

vicibus

vicibus victus, tertio venit, pugnâque innovavit, dicens: Non miror te similia loqui, cum mortem timeas; quid si verò multi tibi superessent anni, an non ad pristinam amicitiam cum perdilecta amica tua redires? Si hoc esset, dicebat in corde suo agonizans, absque dubio antiquum erga eam amorem innovarem; in hoc consensu simul à dæmone deceptus, mortuus, & damnatus fuit. Ex his ergo roboratum manet, multos cælo excludi, vel ob defectum propositi ad Confessionem requisiti, vel, si illud

adeat, facile tamen ab homine, peccatis assueto, ad levem etiam temptationis impulsu propellitur, & infringitur, uti in exemplo modo relato vidimus. Et hæc unicuique in peccatis viventi magnum incutere deberent horrorem & timorem, ne in extremo vitæ tempore constitutus, aut male sine proposito efficaci confiteatur, aut post peractam ritè Confessionem à dæmone tentetur, ac in priora peractum, & consensum peccata trahatur, fiatque sempiterni ignis bustum.

SERMO LII. DE SACRA COMMUNIONE.

Omnes sitientes venite ad aquas; venite, emite absque argento, & absque ulla commutatione vinum & lac.

Isaia 55.

1. **Q**uemadmodum, si regius thesaurus aperiretur cum plenaria licentia cuilibet de eo asportandi, quantum vellet, nullus reperiretur, qui non ad hunc thesaurum properaret, & quantum posset, inde acciperet. Quamvis ergo potius oporteret nos anhelare ad thesaurum non terrenum, & brevi transiturum, sed cælestem, & æternum permanens, qui omnibus patet in Sacramento Altaris? Ad hunc proinde thesaurum asportandum ipsemet Salvator noster, per Isaïam loquens nos invitat: *Omnes sitientes venite ad aquas, & qui non habetis argentum, pro-*

perate, emite, & comedite; venite, emite absque argento, & absque ulla commutatione vinum, & lac. Quocirco quisquis cælestibus repleti desiderat divitiis, virtutibus inquam, quæ sunt maximi animæ thesauri, ad earum fontem & scaturiginem, nimirum ad Christum, sub speciebus Eucharisticis in Sanctissimo Sacramento latentem, appropere; quisquis vitia ex corde profligare intendit, id haud melius & efficacius præstabit, quam identidem recurrendo ad divinissimum hunc panem, qui confert robur maximum ad pellenda peccata. Si enim *Elías*, sub cinericio duntaxat pane refectus, potuerit

rit ambulare in fortitudine cibi illius usque ad Montem Dei; quantò magis ergo in virtutum stadio currens roborabitur, non subcinericio sed Angelorum pane cibatus? Quippe teste *Thoma Kemp.* lib. 4. cap. 4. §. 2. *Est hoc Sacramentum salus animæ & corporis, medicina spiritualis languoris; in quo vitia nostra curvantur, passiones frenantur, tentationes vincuntur, aut minuantur, gratia major infunditur, virtus incepta augetur, firmatur fides, spes roboratur, & caritas augebitur & dilatatur.* Cui sententiæ subscribit *Divus Bernardus* serm. de Coena Domini, dum ait: Duo præcipuè in nobis operatur hoc Sacramentum, ut & sensum minuatur in minimis, & in gravioribus peccatis tollat omnino consensum. Si quis vestrum non tam sæpè modò, non tam acerbos sentit iracundiæ motus, invidiæ, luxuriæ, & cæterorum huiusmodi, gratias agat Corpori & Sanguini Domini, quoniam virtus Sacramenti operatur in eo. Hactenus *Bernardus*.

2. Percipere porrò libet Sanctum *Cyrrillum Alexandrinum* l. 4. in *Joan.* cap. 17. Eucharistia, inquit, non mortem solum, verum etiam morbos omnes depellit: sedat enim, cum in nobis maneat Christus, sævientem membrorum nostrorum legem, pietatem corroborat, perturbationes animi extinguit, ægrotos curat, collisos redintegrat. Accedit *Sanctus Ambrosius* lib. 3. de Virginit. tom. 4. Omnia Christus est nobis: Si vulnus curare desideras, medicina est; si febribus æstuas, fons est; si gravaris iniquitate, iustitia seu justificatio est; si auxilio indiges, virtus est; si mortem times, vita est; si cælum desideras, via est; si tenebras fugis, lux est; si cibum quæ-

ris, alimentum est. Ita Sanctus *Episcopus ad Marcellinam Sororem*. Non minus facundè, quàm piè de virtute hujus sacratissimi Panis differens *Sanctus Thomas de Villanova*: *Fructus*, inquit, uberrimus piè accedentibus præstat; illuminatur intellectus, inflammatur animus, impinguatur affectus, excitatur gustus, vivificatur sensus, purificatur spiritus, virtutes augentur, gratiæ multiplicantur, & omnium denique bonorum spiritualium plenitudo in ejus participatione possidetur.

3. Verum enim verò, quin hujus SS. Sacramenti pia & frequens sumptio hosce mirabiles nunc à SS. Patribus insinuos præstet effectus, inficiari nefas est. Quòd verò multi eos minimè participant, ipsorum culpa in causa est, quia nimirum dispositiones, ad recipiendam gratiam prærequisitas, non adferunt; unde non mirum tales sæpè per sumptionem Sacratissimi Corporis, & Sanguinis Christi deteriores potius, quàm meliores effici. Nam ut rectè advertit *Divus Chrysostomus* hom. 5. super *Matth.* Quemadmodum corporalis cibus cum ventrem invenerit malignis humoribus occupatum, ampliùs lædit, & nullum præstat auxilium; ita & iste spiritualis cibus, si aliquem reperit malignitate pollutum, magis eum perdet, quàm proderit, non naturâ suâ, sed accipientis vitio; hinc *Ecclesia* canit: *Mors est malis, vita bonis; vide paris sumptionis, quàm sit dispar exitus.* Inter inirabilia mundi hoc nonnulli graves Authores apud *Granat. in Sylva* v. Euchar. fol. 696. referunt, esse fontem quendam, ad quem si placidis oculis, & in eum semper defixis quis accefferit, aquam puram inveniet; sin ab eo oculos aliò deflectat,

aut cum alio loquatur, turbidam reperi-
et. Talis profecto est fons augu-
stissima Eucharistia; si enim ad hanc
accedis placidis & defixis oculis, hoc
est puramente, & defixo in Deum cor-
de, reperiēs limpidissimam divinarum
gratiarum aquam; si secus facis, non
benedictionem, sed maledictionem;
non vitam, sed mortem animæ re-
portabis. Hinc olim præcepit Deus
populo suo *Levit. 7. v. 20. Anima pollu-
ta, quæ ederit de carnibus hostiæ pacifi-
corum, quæ oblata est Domino, peribit
de populis. Quamto magis ergo peribit
ille, qui corde polluto accedere audet
ad Mensam Dominicam? Exclamat
proinde Apostolus 1. Cor. 11. Qui man-
ducat, & bibit indignè, judicium sibi man-
ducat, & bibit.*

4. Insinuaturn jam est, hoc Sacra-
mentum medium esse efficacissimum
ad progressum in perfectionis studio fa-
ciendum; nam ut olim *Elias* in forti-
tudine panis ab Angelo dati quadra-
ginta diebus celerimè cucurrit usque
ad montem Dei Horeb; ita similiter
cum facilitate perveniet ad cælestem
Olympum hoc Sacramento pascus;
dat enim Panis hic lassò virtutem &
robur, ut strenuè in virtutum semita
progredi valeat. Porro si quis in ser-
vitio divino hanc animi alacritatem in
se non sentiat, si super Dape Eucharis-
tica *tanquam super cibo levissimo nauseat.*
Num. 21. Si nihil ex frequenti com-
munionem proficiat, nullum Virtutis
gustum sentiat; si depravatæ naturæ
vitiis pertinaciter inhæreat; si nec ca-
stior in moribus, nec ferventior in Dei
cultu, nec modestior mansuetiorque
à sacra mensa toties frequentata rece-
dat, tunc cogitet, se unum ex illis esse,
de quibus Apostolus 1. Corinth. 11. lo-

quitur: *Ideo inter vos multi infirmi &
imbecilles, & dormiunt multi; causam
præmisit, quia manducatis & bibitis in-
dignè. Per infirmos & imbecilles in-
telligunt Interpretes eos, qui torpore
& languore, quasi quodam lethargo
oppressi, non assurgunt ad vitæ emen-
dationem, non ad virtutis exercitatio-
nem, non ad perfectionis desiderium;*
ideo manent pigri & socordes ad resi-
stendum diaboli insultibus, mundi ille-
cebris, ac carnis blanditiis.

5. Et hoc etiam vel maximè notent
Sacerdotes illi, qui post quotidiana ce-
lebrata Missæ Sacrificia, vitiis assue-
tis irriteriti, ac in iisdem semper deli-
ctorum sordibus immergi hærent, non-
ne argumento est satis claro, tales non-
dum hujus Sacramenti effectu frui,
nondum eos in Christo, neque Chri-
stum in illis manere, sed mundi, car-
nis, dæmonisque mancipia permanere.
At verò quia in pluribus id evenire cer-
nimus, qui post sæpe celebratas Missas,
ac frequentatas Sacras Communiones,
deteriores indies evadunt; ideo hujus
rei causam si penitus inspiciamus, haud
aliā reperiemus, quàm quia paucissi-
mi se ad hoc Sacramentum ritè susci-
piendum disponunt, quæ dispositio
non tam consistit in præviis quibus-
dam precationibus frequentandis, quàm
in laudabili vitæ instituto: Licet enim
devotio plurimum congruat huic Sa-
cramento; tamen prius vita commen-
dabilis habenda, deinde devotio, di-
cebat *Sanctus Laurentius Justinianus* de
Discip. Monast. cap. 9. Ac proinde *Di-
vius Ambrosius* Serm. Domin. 4. Advent.
hæc monita, luce splendidiore nobis
suggerit: *Mutare debet vitam, qui vult
accipere vitam; nam si non mutat vitam,
ad judicium accipiet vitam; & magis ex
ipsa*

ipsa corrumpitur, quam sanetur; magis occiditur, quam vivificetur. Unde quemadmodum ad ejusdem Solis accedentis radios duratur lapis, cera liquefit: sic etiam ex usu Solis iustitiæ, qui iustus est, justificatur adhuc, & qui in sordibus est, sordescit adhuc. Apoc. 22. 11.

6. Itaque nequaquam mirandum, quod ab Eucharistia augmentum charitatis non accipiat, qui amoris præparationem non affert; quia ejus vis & efficacia in suscipientis dispositione continetur. Non prodest panis vitæ & intellectus, nisi dum ore sumitur, & cordis amantis ardore coquatur. De frequentanda Eucharistia sollicitos multos cernimus; de excolendo componendoque animo paucos videmus studiosos. Hinc peccata venialia pro nihilo ducunt, nihil ab eis metuunt, ne quidem cum ad mysteriorum omnium maximè terribile accedunt. Peccata illa, sine quibus hic non vivitur, pœnitentiæ remediis, piorumque operum exercitationibus mundare non satagunt: non curant desidiam occupatione, loquacitatem silentio, ac religioso à frequentia populi secessu, nec superbiam humilitate, non suspiciones iniquas interpretandi benignitate, non tepiditatem fervore, non excessum in cibo ac potu abstinentiâ & mortificatione sarcire, & compensare. Hinc est, ut notat Ecclesiasticorum Doctorum gravissimus *Augustinus* Homiliâ 50. Quod omnia illa peccata simul congregata velut scabies nostrum decus ita exterminant, ut ab illius Sponsi speciosi formâ præ filiis hominum castissimis amplexibus separent. Ita in terminis *Augustinus*, quem citat *Vincentius Contenson* in sua Theologia Mentis & Cordis Tom. 2. lib. 11. Paginâ 476. Hæc sententia ut sanè intel-

ligatur, notandum est, quod per *Ly separent* non debeat intelligi, quod in venialibus communicans à gratia Dei sanctificante separetur; sed tantum, quod animam his inquinatam removeant à speciali divini amoris amplexu, qui favor est singularissimus, nec ulli concedendus, nisi ei qui à levioribus etiam peccatis perfectè purgatus Sacram Eucharistiam sumit. Proinde solerter animadvertendum, quod quamquam illi, qui peccata venialia frequenter committunt, non arceantur à Sacra Communione; attamen peccata venialia accuratè inter se distinguenda sunt; in illis namque attendenda, non confundenda ac permiscenda diversitas est, prout infra Sermone 57. num. 4. dicitur: Quia alia sunt venialia, quæ insidiosè sine advertentia obrepunt, & quæ ignorantia, vel fragilitas parit, & hæc venialia à Sacra Communionis usu non prohibent; prohibent autem illa (intellige prohibitionem de congruo, non de præcepto) quæ à volentibus, & scientibus suscipiuntur, quorum longè alia habenda est ratio, quàm illorum, in quæ naturæ imbecillitate assidue incurrimus, aut impingimus, ait *Contenson* lib. cit. pag. 489.

7. Hinc opportunè *Sanctus Franciscus Salesius* apud præfatum Theologum monet, ut, priusquam sacra illa mensa attingatur, leviores maculæ lacrymis & orationibus abstergantur, & ne voluntas peccatis illis levioribus affectu adhæreat; quia affectus ille erga venialia, tametsi animam lethali ictu non conficiat, gravissimè sauciat tamen. Et hanc suam doctrinam idem Sanctissimus *Praesul* hoc exemplo egregiè illustrat, dicens: *Musca morientes, teste Sapiente, (Eccle. 10. 1.) perdunt*

Suavitatem unguenti ; hoc est , muscæ , si in unguento minùs hæreant , illudque obiter strictimque delibent , nihil fere ex illo , nisi quod abstulerunt , inficiunt ; si verò in unguento ipso immoriantur , præstantiam ejus & dignitatem extinguunt , atque id in contemptum adducunt . Ita leviores culpæ , cum in animam piam inciderint , si in illa diutiùs non hæreant , haud magnoperè lædent ; quòd si autem in ea studio quodam & affectu permanerint , unguenti , hoc est , sacre devotionis suavitatem proculdubio extinguunt . At verò , quoniam pauci hanc instructionem moralem perpendunt , minùs præsticant , non mirum est , quòd plerique ideo exiguum , imò nullum ex frequenti Communione , ac iterata Missarum celebratione fructum referant , quia non accedunt cum debita ac congruente præparatione .

8. Hinc post innumeris vicibus frequentatam Eucharistiam homines cernimus amore mundi plenos , concupiscentiæ & cupiditatibus semper morem gerentes , & doctrinarum illarum amantes , quæ licentiæ & intemperantiæ innocinantur . Hinc tantam passim vigere cernimus usurarum & vindictarum crudelitatem , tam profusum ubique etiam in extremis hujus sæculi paupertatis angustiis luxum , tam effrenatam maledicentiam , postremò tam perennem in vitiis contumaciam . Quis crederet , nisi cerneret , Eucharistiam non à tyrannis jam , non ab hæreticis aut Apostatis tantum , non à Lutheranis modò & Calvinistis , cæterisque apertis perduellibus , sed à Catholicorum moribus vexari ? Quis sibi persuaderet intus & in sinu suo hostes suos fovere Ecclesiam ; hostes , inquam , &

filios , unam fidem , unam religionem profitentes . Olim prædictum est (inquit *Sanctus Bernardus* sermon. trigésimo quarto in *Cant.*) & nunc tempus adimplentionis advenit : *Ecce in pace amaritudo mea amarissima* . *Isai.* 38 . Amara pritis in nece Martyrum , amarior post in conflictu hæreticorum , amarissima nunc in moribus domesticorum . Non fugare , non fugere eos potest , ita invaluerunt , & multiplicati sunt super numerum . Ita *Doctor Mellius* cum solito melle spicula fundens . Et utinam hujusmodi lamenta ad laicos duntaxat pertinerent ! At verò magnoperè deplorandum , quòd etiam Sacerdotes , Clerici , ac Religiosi iisdem peccatis inquinati ad hæc Sacratissima Altaris Mysteria non abhorreant accedere quotidie . Proinde liberè asserendum , nec ullus facile pietatis veritatisque amans contradicat : Si qua est in Clericis relaxatio , si qua est in monasteriis disciplinæ regularis jactura , tota , quanta est , à Sacre Communionis , quam sine præparatione frequentant , abusu proficiscitur . Indurat sol lapides , qui ceram liquefacit : infirmum stomachum panis opprimit , qui sanum vegetat & confirmat . Similiter igitur mortuis mortem , tepidis teporem auget frequentata Communio , & iterata Missarum celebratio . Habenti devotionem datur major , & abundat ; *Ab eo autem , qui non habet , & quod habet , auferetur ab eo* . *Luc.* 19 . 26 .

9. De Juda Proditore tradit Evangelista *Joannes* cap. 13 . 27 . *Et post buccellam introivit in eum Satanas* , id est , eum excitavit , ut destinatam prodicionem exequeretur , & quod priùs ei suggessit , opere compleret ; unde subjun-

subju
accep
nim
inim
datu
dam
eum
lior
salut
& h
sed
Et
Juda
rece
tanc
tem
Carp
Lice
vivio
grav
id fo
mos
gehe
Cler
seipi
prop
tum
illud
qui
dum
68.
mur
laqu
dò a
post
bus
Euc
ce e
11.
est
ibi
suam

subjungit idem Evangelista : *Cum ergo accepisset ille buccellam, exivit continuo, nimirum ut Jesum traderet manibus inimicorum.* Sic panis Eucharisticus datus aliis fuit ad salutem, Judæ ad damnum, ut post panem intraret in eum Satanas; unde debebat fieri melior, factus est deterior; ex pignore salutis accepit sententiam damnationis; & hoc non ideo, quia malum sumpsit, sed quia bonum malus sumpsit malè. Et utinam non plures ad exemplum Judæ ex sacratissima mensa deteriores recederent, quam accesserint! Opotandum sanè foret, ne nostris quoque temporibus sæpe fieret, quod *Philos Carpathius in Cant. 7.* dolens queritur: *Licet videre quosdam ex Sacratissimo Convivio fieri quotidie praviores, & quod sine gravi dolore commemorare non possum, ob id solum ad gehennam properare miserrimos.* Ita deproperavit Judas, ita ad gehennam festinant alii tum Laici tum Clerici, qui indignè tractant, aut suscipiunt Altaris Sacramentum. Ea propter Charissimi, ne salutis antidotum nobis vertatur in venenum juxta illud *Job. 20. 14.* *Panis in utero ejus, qui malè suscipit, vertetur in fel aspidum:* seu, ne illa purpurati Vatis (*Psal. 68. 23.*) dirà imprecatione fulmine-mur: *Fiat mensa eorum coram ipsis in laqueum perditionis sempiternæ, modo adimpleamus necessum est illam Apostoli Pauli parænesim, quam omnibus Christi fidelibus; priusquam ad Eucharisticam mensam accedant, voce emphaticâ inculcat, dicens: (1. Cor. 11. 28.) Probet autem seipsum homo, id est (ut exponit Sanctus Thomas lect. 7. ibi.) diligenter examinet conscientiam suam, ne sit in eo voluntas peccandi,*

vel aliquod peccatum præteritum, de quo non sufficienter poenituerit; *Et sic post diligentem examinationem securus de pane illo edat, & de calice bibat, quia dignè sumentibus non est venenum, sed medicina.*

10. Enimverò, notandum hic etiam occurrit, quòd licèt verissimum sit, quod Seraphicus Doctor *Divus Bonaventura tract. 7. in fasc. cap. 7.* his verbis monet: *Cogita, quòd quamvis mille millibus annorum te ad hoc Sacramentum per puras orationes, sanctissimâque præparationes præparaveris, nihil esse ad condignam susceptionem, etiamsi haberes merita omnium Sanctorum;* ob hoc tamen intermittere non debemus, quin, quantum ad nos spectat, & quantum fragilitas nostra facere prævalet, puritatem Christi imitemur, nosque omni studio & sedulitate præparantes, ad hoc Sanctissimum Convivium frequenter accedamus; nam id Deo longè gratius est, quàm si ad hanc cælestem mensam, partim ob reverentiam huic Sacramento debitam, partim ob nostræ conditionis vilitatem & exiguitatem rariùs accedamus. Sic docemur à Seraphico Doctore *Sancto Bonaventura:* Hic divinam quandòque contemplatus in Eucharistiæ Sacramento Majestatem, suamque vilitatem, veritus ne fortè non satis id dignè perciperet, multos eo dies abstinuit. Ergo cum fortè cuidam Missam facienti præsens adesset, simul ac Sacerdos sacram hostiam fregit, pars ejus ad virum sanctum divertit, ejusque castissimum os involavit. Sic actis ille Deo gratus, didicit hoc tanto beneficio sese doceri, gratiores esse Deo, quos amor ad Eucharistiam percipiendam

dam ducit, quàm quos timor abstinere à Deo familiariter accipiendo, cuius deliræ sunt esse cum filiis hominum. Hoc ipsum etiam didicit *Sanctus Petrus Cælestinus*, dum enim dubitaret, num Deo frequens communio, quàm rarior magis placeret, ideòque aliquoties abstinens, & ob id Romam Pontificis consulendi causâ proficiscens, Abbatem, à quo Monachi vestem acceperat, jam vitâ functum obvium habuit, qui eum ita affatus est; Bene sentis, fili mi, de augusto corporis Christi Mysterio, cum nemo ne Angelus quidem illo satis dignus sit, sed non idcirco illud minùs frequenter cum timore & reverentia usurpabis. Quibus dictis nusquam comparuit. A quo tempore Vir Sanctus Missam fecit, quia vidit magis id Deo placere.

II. Ex his liquidò constat laudabile valde Deòque fore acceptabile, si sæpius ad Eucharisticam Cœnam accedamus, dummodò præparatio aliqua antecedit. Hæc autem duplex est: *Remota* una, altera *proxima*. *Remota* est, laudabilis vita, qui enim pro suo posse virtutum exercitio incumbit, efficitur amicus Dei, amico autem semper patet accessus ad amicum. *Proxima* est, ante Communionem, seu Missæ Sacrificium se accuratius ad eam disponere, Confessionem scilicet, si opus fuerit, præmittendo, actus contritionis, seu amoris eliciendo, præcationi, aut meditationi præsertim de Christo passio per aliquod tempus insistendo, Beatissimam Virginem, Sanctum Angelum Custodem, & reliquos Sanctos Patronos invitando; eorum virtutibus tanquam veste nuptiali ve-

stiri desiderando. &c. Talis quippe præparatio pergrata est Deo, quemadmodum ex revelatione *Sanctæ Mechthildis* factâ liquet, hanc Sanctam Virginem docuit Christus, (ut refert *Blossius* in monil. spirit. cap. 6.) dicens: Quando Sacram Communionem perceptura es, desidera & opta ad laudem nominis mei habere omne desiderium, omnemque amorem, quo unquam cor aliquod erga me flagavit, & ita accede ad me; nam ego amorem illum in te attendam, atque suscipiam, non sicut in te est, sed sicut velles eum in te esse. Hoc ipsum etiam didicit *Sancta Gertrudis* teste præfato Authore, cum enim vice quadam communicare vehementer desiderasset, se autem minùs dispositam credidisset, tristis ad Dei Matrem Cælitesque se convertit, rogavitque ut, quidquid in illis olim gratiæ ad promerendos divinos favores fuerat, totum pro se Deo offerant, quo modo effecit, ut in oculis Dei talis visa fuerit, qualis esse optabat, ut ipse Christus ei revelavit.

II. Alia ad Sacram Communionem dispositio & præparatio est, Domini cæ Passionis recordatio & memoria, ut nimirum sedulò recogitemus immensum illum amorem, quo se Unigenitus Dei Filius pro nobis in Crucem obtulit. Nam inter cæteras rationes, quæ Redemptorem nostrum ad Sanctissimum hoc Sacramentum instituendum moverunt, fuit Passionis suæ commendatio, ut nimirum eam semper in memoria haberemus: Hinc *Sanctus Bonaventura* de præpar. ad Missam cap. 6. omnibus consulit, ut, quoties ad Sacram Synaxin nos conferimus, aliquod

aliquod Passionis Dominicæ Myſterium recogitemus : & hoc ipſe ſe obſervâſe , & inde animam ſuam in divino amore liqueſcieri ſolitam teſtatur. Porro, optima etiam diſpoſitio ad Sacram Communionem eſt , ſi fateamur , nos dignè non poſſe præparare , niſi id Deus nobis largiatur ; proinde Salvatoreſt nostrum Chriſtum rogemus oportet , ut ipſe cumprimis noſtram animam humilitate , puritate , amore , reverentiâ debitâ diſponere & exornare dignetur : quod ut faciat , obviâ hâc ratione erit inducendus. Si Rex quiſpiam potens , Dominæ , in pauperculæ cujuſdam viduæ ædibus diverſari deberet , aut velleret , non expectaret utique , ut illa locum potentiæ ſuæ congruenter adornâret , & concinnâret ; ſed ſuam antè ſupelleſtilem , & aulæa , nec non ſtratores præmitteret , qui cuncta convenienter perſonæ ſuæ convellirent. Tu ergo mi Dulciſſime JESU, idem fac pauperculæ animæ meæ , cum ad illam divertere jam decreveris : præmitte , obſecro , aulæa & perſtromata tua , nec non ſtratores & miniſtros tuos Angelos , qui hoc domicilium , quod hætenus tam imundum , tot aranearum , ſcelorum inquam , telis oppletum fuit , everrant , adaptent , concinnent , tæque dignam habitationem ex eo efficiant. Deinde Sacra-tiſſimam Virginem , & Sſ. Patronos noſtros velut interceſſores adhibendo , ſummâ animi demiffione eos rogemus , ut hanc à Domino gratiam nobis impetrent.

13. Verùm enimverò , non ſolùm requiritur ante Sanctiſſimi Sacramenti ſumptionem debita præparatio , verùm etiam eo jam ſumpto gratiarum

Gramm. Relig. Pars II.

actio. Oportet , ait Sanctus ille Vir *Thomas Kemp.* lib. 4. cap. 12. §. 4. *ut non ſolùm te præpares ad devotionem ante Communionem , ſed ut etiam te ſolicite conſerves in ea poſt Sacramenti perceptionem. Nec minor cuſtodia poſt exigitur , quàm devota præparatio prius. Nam bona poſtmodum cuſtodia , optima iterum eſt præparatio ad majorem gratiam conſequendam.* Hæc ille. Quamobrem poſt Sacram Communionem nos impendamus oportet , primò laudibus divinis celebrandis , & gratiis agendis pro omnibus beneficiis à Deo receptis , præſertim pro beneficio redemptionis , ac ſpecialiter pro eo , quod Dominus jam nobis confert , ſemetipſum nobis communicando , & noſtra viſcera ingredi non dedignando. Quoniam verò nos nec poſſumus , nec novimus pro tam eximio beneficio debitas agere gratias , ideo ad ſupplendam inſufficientiam noſtram debemus illas omnes gratiarum actiones & laudes ei offerre , quas cuncti Seraphini , univerſique Angelorum Chori jam inde à mundi principio ei egerunt , & modò agunt ; nec non eas , quas beati omnes & cæſtites egerunt , dum in terris vitam mortalem agerent , ac præcipuè eas , quas jam agunt cæſti gloriâ perfruentes , quâſque in omnem æternitatem acturi ſunt. Omnes denique creaturas , ut in illo laudando & ſanctificando nos adjuvent , invitare cum Vate *Regio Pſalm. 33.* dicendo : *Magnificate Dominum mecum , & exaltemus nomen ejus in idipſum. &c.*

14. Deinde occupare nos debemus illo tempore in petitionibus faciendis , quia hoc tempus convenientiſſimum eſt ad proponenda vota & deſideria

Ff

deria nostra, gratiasque divinas obtinendas, ac tunc Deus quodammodò prenandus, dicerèque possumus, quod dicebat Jacob cum Angelo colluctans: *Non dimittam te, Domine, nisi benedixeris mihi. Genes. 12.* Ergo Domine, qui aliàs Zachari aedes ingressus, dixisti: *Hodie salus huic domui facta est. Luc. 19.* Dic jam idem de domo animæ meæ, quam subiisti. *Dic anima mea; Salus tua ego sum. Psalm. 34.* Hic etiam petenda est peccatorum venia, robur ad passiones nostras edomandas, tentationesque debellandas, gratia quoque ad virtutes quaslibet, humilitatem, obedientiam, patientiam, &c. impetrandas. Item pro ge-

neralibus, ac particularibus Ecclesiis necessitatibus Deo tunc supplicandum est, pro Summo Pontifice, pro Imperatore, proque omnibus reipublicæ Christianæ tam spiritualibus, quam temporalibus Rectoribus, denique pro particularibus personis & causis; pro quibus ex obligatione orare tenemur. Per decursum porrò diei tantam Dei erga nos dignationem in memoriam crebrò revocare debemus, pias aliquas aspirationes & lectiones frequentando, nosque tam modestè circumspectèque in omnibus gerendo, ut in Christum, quem suscepimus, videamur transformari.

SERMO LIII.

DE MISSÆ SACRIFICIO.

Adeamus ergo cum fiducia ad thronum gratiæ, ut misericordiam consequamur, & gratiam inveniamus in auxilio opportuno. Hebr. 4. 16.

Postquam egimus de Sacra Communionem, ratio & æquitas exigere videtur, ut modò sermonem instituamus de incruento Missæ Sacrificio: sciendum proinde Missam esse Sacrificium omnino perfectissimum, utpotè continens omnes differentias, & species veterum Sacrificiorum, quæ fuerunt quadruplicia: unum *Latreuticum*; alterum *Eucharisticum*; tertium *Propitiatorium*; & quartum *Impetratorium*. Inprimis igitur est

Missæ Sacrificium *Latreuticum*; nam reddit Deo cultum, & honorem infinitum ob summam ejus excellentiam. Est Sacrificium *Eucharisticum*; reddit enim Deo gratias pro acceptis beneficiis. Est *Propitiatorium*, valet quippe ad peccatorum remissionem, & poenarum relaxationem. Est *Impetratorium*; quia nihil efficacius ad quæque beneficia, tam spiritalia, quam temporalia impetranda. Porro, quis hujus Sacrificii excellentiam, præstantiam,

ac dignitatem satis deprædicet, cum habeat valorem quantum ad sufficientiam infinitum? Est enim idem numero cum Sacrificio Crucis ex parte rei oblatae & principalis offerentis, quamvis in ritu & modo offerendi differat, ut docet *Tridentin.* Sess. 32. can. 1. Quia ergo Sacrificium Crucis est valoris infiniti quantum ad sufficientiam, quia non potest in nobis tot merita & satisfactio- nes causare, quin possit ad plures in infinitum se extendere. Ergo & Sacrifi- cium Missæ est valoris infiniti. Hinc per unius Sacrificii oblationem gratus præstatur Deo obsequium, quam si omnes possibiles virtutum actus elice- ret, & omnia excogitabilia tormenta ex amore Dei quis sustineret. In *Mis- sali* novo Anno 1634. recognito. Hanc ob causam rectè dixit *Molina*, excel- lens Scriptor in *Instruct. Sacerd.* Quod si omnes Sancti unà cum Matre Dei certam gratiam petaturi, Deum adirent, & pro hac obtinenda omnia sua bona opera in ejus honorem in terra patrata, omnesque dolores ejus amore perpeffos simul offerrent, veniret autem pauper- culus Sacerdos offerens Majestati Di- vine unum Missæ Sacrificium, tunc Sa- cerdos per Missam citius obtineret pe- titam gratiam, quam omnes Sancti per sua merita.

2. Hinc *Urbanus VIII.* in quodam di- plomate ait: Si quid est in rebus hu- manis planè divinum, quod nobis su- perni Cives (si in eos invidia caderet) invidere possent, id certè est Sacrifi- cium Missæ, cujus beneficio fit, ut ho- mines quadam anticipatione in terris possideant cælum, dum ante oculos habent, & manibus contrectant ipsum cæli, terræque Conditorum. Hoc Sa-

cro sanctum Sacrificium mirum in mo- dum commendat *S. Laurentius Justin.* lib. de Obed. sic differens: Nullus pro- fectò valet humano explicare eloquio, quàm locuples fructus, quantave ex hu- jus oblatione ac perceptione Sacramenti spiritualia exuberent dona. Reconciliatur quippe peccator Deo, Justus au- tem justificatur adhuc, lætificantur An- geli, cumulantur merita, facinora re- mittuntur, augentur virtutes, rescan- tur vitia, diaboli machinamenta supe- rantur, sanantur ægri, eriguntur lapsi, debiles refocillantur, famelici saturan- tur, & defuncti fideles effectu istius Sa- cramenti liberantur. Hactenus *Sanctus Patriarcha.* An non hi magni fructus ex Missæ Sacrificio provenientes? quomo- do non proinde laborandum, ut huic tremendo Sacrificio cum devotione as- sistamus? Ad hoc porro sciendum est, quod non solum Sacerdos celebrans pro se, aut pro illo, cui obligatur, hoc Sacrificium æterno Deo offerre possit, sed omnes etiam circumstantes, dum- modò volunt, hoc Missæ Sacrificium sibi & aliis appropriare queunt, hoc cælesti Patri pro suis necessitatibus of- ferendo. Quod colligitur, dum Sacer- dos dicit: ORATE FRATRES, ut meum ac vestrum Sacrificium acceptabile fiat apud Patrem Omnipotentem. Non enim dicit solum, ut meum, sed adjungit, ac vestrum. &c. Item post memento idip- sum intimatur per illam orationem: Et omnium circumstantium, quorum tibi fides cognita est, & nota devotio, pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt hoc Sa- crificium laudis, pro se suisque omnibus &c. Quibus verbis Sancta Mater Ecclesia satis abundèque demonstrat, quemad- modum quilibet Missam audiens, hanc

velut suum Sacrificium pro se suisque, tam vivis, quam defunctis Deo offerre possit, quod certè cuilibet magnum deberet generare solatium, cum tamen efficax medium omni die habeat, nedum pro peccatis eluendis, verum etiam pro plurimis donis ac beneficiis impetrandis.

Methodus fructuosè audiendi Missam.

Ante Missam dici potest.

3. **D**omine JESU, largire mihi, obsecro, gratiam tuam, & concede, ut purè intersim Sancto Missæ Sacrificio ad æternam laudem Nominis tui, in memoriam eorum omnium, quæ pro salute nostra fecisti, & pertulisti. Item in gratiarum actionem pro omnibus donis & beneficiis tuis mihi indigno peccatori, & toti Ecclesiæ tuæ concessis, in propitiationem pro innumeris peccatis meis, pro salute mea & proximorum, præsertim pro N.N. pro solatio quoque defunctorum N.N.

AD INTROITUM MISSÆ humiliet se cum Sacerdote dicens.

O Bonitas & Majestas infinita ! Confiteor tibi peccata mea, de quibus doleo vehementer ex puro amore tui, & agnosco meam vilitatem, quâ indignus sum assistere huic tremendo Sacrificio, in quo tanta bonorum cælestium est plenitudo, quantum est pretium vitæ & mortis Domini JESU Christi.

AD OFFERTORIUM cogitet, quòd æterno Patri seipsum in ara Crucis obulerit Christus Agnus immaculatus, & adhuc per Sacerdotum manus velit offerri quotidie.

Dicet ergo.

Clementissime Pater, tibi pretiosam & immaculatam hostiam devotissimè offero in Sacrificium Latreuticum, sive in supremi dominii tui atque

Verum enimverò, ut cumulatione à Deo beneficia ex auditione Missæ referamus, debitum audiendi Missam modum observemus oportet. Perutilis porro erit modus sequens.

excellentiæ infinitæ recognitionem; ad intentiones tibi acceptissimas mihi maxime necessarias, & præsertim N. N. Occurrat hic intentio schedæ mensuræ, &c.

AD SANCTUS Sic.

Clementissime Pater, tibi secundò hanc hostiam offero in Sacrificium Eucharisticum, sive pro omnibus beneficiis, donis, & gratiis tuis mihi indignissimo, & toti Ecclesiæ collatis & conferendis. Præcipuè verò pro gratiis & privilegiis Matri Virgini, Angeloque meo Tutelari, ac Sancto N. vel Sanctis N. N. Patronis meis, datis.

AD CONSECRATIONEM cogitet calos aperiri, calorūque Regem inter Angelorum turmas advenire; & ad elevationem Sacra Hostia, dicat:

AVe verum Corpus, natum ex MARIA Virgine, verè passum, immolatum in Cruce pro homine. Cujus latus perforatum, fluxit unda & Sanguine, esto nobis prægustatum in mortis examine. O Dulcis, ô Pie, ô JESU Fili MARIE miserere mei. Amen.

AD SACRI porro CALICIS elevationem.

AVe pretiose Sanguis Domini JESU Christi, qui in ara Crucis pro me effusus fuisti: Tu ablue peccata mea, & mundabor, tu me lava, & super nivem dealbabor.

Ad

AD AGNUS DEI.

Clementissime Pater, tibi tertio venerabilem hanc hostiam offero in Sacrificium propitiatorium, sive in remissionem peccatorum, pro me indignissimo, proque omnibus vivis ac defunctis; respice Pater mi, in faciem Christi tui, & miserere nostri.

AD DOMINE NON SUM DIGNUS, *ter idipsum repetens, seque pro spirituali communione disponens dicat.*

Desidero te millies, mi Jesu quando venies? Veni desiderium collium æternorum; veni gaudium Angelorum, veni mea salus unica: pauperi animæ meæ digneris unire te, tuæque passionis merita, & Sacramenti gratiam ejus vulneribus applicare.

Dumque Sacerdos sumit sanctum corpus, aperiat quoque cor suum, & ubi Jesum spiritualiter suscepit, dicat.

Clementissime Pater, tibi postremo mundam hanc hostiam offero in Sacrificium impetratorium donorum omnium, pro quibus tibi supplicare soleo; nunc autem petitionibus meis dilectum Filium tuum, cui nihil denegare soles, interpono; secundum infinita ejus merita exaudi me Domine Sancte Pater, & fidelibus defunctis da requiem, vivis gratiam, Principibus Christianis pacem &c.

Porrò hæc omnia possunt magis ad particularia facile trahi, & pro arbitrio subinde fusiùs tractari, reliquo autem tempore potest dici corona B. Virginis, aut quod melius foret, interponi brevis meditatio de vita Christi, sicque erit auditio Missæ omnino fructuosissima.

4. Cæterum ut magis magisque incitemur ad Missas devotè audiendas, mente revolvamus oportet alios hujus

Sacrificii admirandos effectus. In vita S. Elisabeth Reginæ Lusitanæ legere est, quòd hæc S. Regina habuerit Ephebum omnibus Virtutibus ornatum, & præsertim fidelitate, per quem eleemolynas faciebat, & alium quendam perditis moribus, qui gratiæ invidus, quâ sodalis ejus apud Reginam præpoterat, Regi insinuavit, Reginam Ephebi præmemorati amore affici. Quare Rex protinus eum è medio tollere decrevit. Hinc suo cuidam calcario imperavit, ut missum à se certo die, horæque nobilem ephebum scitantes, num regio fecisset mandato satis, arreptum mox mediam in fornacem calcariam accensam conjiceret, remque hanc sibi fore gratissimam nosset. Itaque horâ, diéque præstituto, misit Rex illum Reginæ nobilem ephebum ad calcis artificem, fornacemque calcariam, sed cum solennis hæc pietas missio esset, ut quoties æs campanum sonari audiret circa SS. hostiæ elevationem, templum subiret, nec abscederet, antequam Missa finiretur. Ideo cum fortè templum transiret, & æs campanum sub elevationem SS. hostiæ in Missa pulsari solitum audiret, ingressus Ecclesiam, fixis humi genibus Christum in Sacramento veneratus usque ad finem Sacrificii duravit; secundum quod duabus aliis Missis continuò factis astitit. Interea cum Rex scire discuperet, an ille nobilis ephebus in calcaria fornace consumptus esset, misit illum alterum suum palatinum (qui fomes fuerat, fororque hujus incendii) rogatum ex calcario, num regio fecisset mandato satis? Ille ratus hunc ipsissimum esse, quem Rex calcario vulcano donatum vellet, arreptum in medias calcariæ fornacis flammæ injecit, injectusque flammis absumptus in cineres repentiè decidit.

Sic, sic supremus ille litium Arbitrator causam defendit innocentis, & reum punivit sic, ut casses, quos alteri tetenderat, ipsemet incideret, quod est æquitati Divinæ solenne. Secundum hæc ille Reginæ nobilis ephebus calcarium accessit scitatus, num Regis imperio morem gessisset? à quo responsum tulit, esse jam Regis mandato satisfactum. Sic ephebus ille rediit ad Regem stupore defixum, quoddam decreto suo planè contrarium accidisset; postea tamen ut intellexit rei veritatem, mutatâ sententiâ hujus innocentiam absolvit, illius nequitiam damnavit, suæque Reginæ sanctitatem comprobavit, atque suspexit.

5. Hinc ergo patet, quanti valeat pia consuetudo, quotidie Missæ Sacrificio assistendi. Equidem constat experientiâ reliquas diei actiones & negotia ab hoc exordio pendere. Ephebus iste hæc pietate dirissimæ mortis supplicium evasit, vitam servavit, dum vitali Sacrificio interfuit. O quàm multi imminentia corpori, animæque pericula depulerunt, quia Sanctissimæ Liturgiæ quot diebus præsentem fuere! Gravissimam Sancti Concilii Tridentini sess. 22. can. 2. auctoritatem de hoc Sacrificio præscriptam habemus, quod inter alia pronuntiat: *Per Sacrificium Missæ fieri, ut misericordiam consequamur, & gratiam inveniamus in auxilio opportuno.* Sensit opportunum hoc auxilium Ephebus dictus, dum paratam sibi ruinam hæc pii moris constantiâ declinavit. Huc refert S. Antoninus Archi-Episcopus in 2. p. Chron. tit. 9. c. 10. §. 2. de Sacrificio Missæ, ejusque fructibus, memorabilem historiam; fuisse scilicet duos sodales mutuâ amicitia multum devinctos, quorum cum cætera studia essent communia, pietatis tamen erant diversa;

nam alter solebat quotidie rem divinam in templo obire, alter negligebat. Hi duo cum quadam die festivâ aucupii causâ in agros, & sylvas exivissent (quorum alter prius audiverat Missam, alter non) & in aperto campo constitissent, cœpit aër perturbari, & minari pluviam, tonitrua, fulmina, coruscationes frequentari, voxque per aërem super ipsorum capita insonuit: *Percute, percutite.* Et ille quidem, qui eâ die Missæ Sacrificio non interfuerat, fulmine tactus, repente concidit. Quo spectaculo territus alter huc illuc discursans, iterum vocem audit: *Percute, percutite.* Quanto terrore fuerit percussus ille, quilibet per se imaginari potest. Sed post hanc vocem supervenit alia dicens: *Non possum, quia hodie audivit: VERBUM CARO FACTUM EST.* Ex eo scilicet, quoddam audiverat Missam, cujus finis est, *Verbum caro factum est* secundum morem communem. Sic evasit mortem illam terribilem. Ecce virtutem & efficaciam Sacrificii Sancti; exarmatur in eo vindicantis Dei ira, ut non possit eum ferire, qui Agno cælesti in ara immolato se supplicem stravit. Nos si beneficia Dei occulta & incognita perspicaciori oculo pervideremus, quàm sæpe deprehensuri essemus imminentem capitibus nostris tempestatem, istâ erga divinum Sacrificium pietate discussam fuisse?

6. Verum, ut prædictorum veritas magis elucescat, adnectere lubet aliam historiam. In Styria vir nobilis gravi perturbatione urgebatur, ut ipse sibi vitam laqueo tolleret; insanæ huic mentis è viri Religiosi consilio remedium fuit Sacrum Missæ Sacrificium; quoddam, conducto ad id Sacerdote, quotidie in Sacello arcis suæ fieri curabat. Accidit,

ut

ut Sacerdos vicino Parocho operam in divinis officiis, peragendis commodaret, & maturius ad aram faceret. Toparcha nescio quibus remoris impeditus, paulò serior ad templum accessit. In via occurrit ei rusticus; hunc percontatur, num adhuc spes esset Sacrificio divino assistendi? respondet colonus, se redire ex templo sine Sacris imposito. Turbavit hoc dictum ita vehementer Toparcham, ut gravissimi mœoris indicium daret. Homo rusticanus virum nobilem oppidò afflictum cernens, age, inquit, Domine cede mihi pallium, hoc, seu lænam tuam meliori de panno factam, & ego cedam fructum è Sacrificio Missæ collectum. Placuit Viro nobili ea hominis oblata conditio; tradit chlamydem, & jam animo serenato reliquum viæ prosequitur. Ruricola paucos inde passus progressus sensit se cum amiculo Toparchæ ejusdem intemperiem induisse, simulque desperabundus, injecto in collum laqueo, ut erat involutus chlamyde, ex arbore se suspendit, Judæ exemplum imitatus, qui pretio accepto Christum prodidit, & gulam sibi nexu fregit. Dynasta postquam pietati suæ in æde sacra vacavit, cum id loci rediret, & agrestem venditorem conspiceret pendulum, facile agnovit suos in illum manes immigrasse; gratias igitur habuit Deo, cujus bonitate id corporis animæque periculum evasisset, luculento in omnes documento, quanti referat, remedium in rebus perturbatis in salutari illo Sacrificio quæsisse.

7. Magnus Ecclesiæ Doctor S. Gregorius hom. 37. in Evang. meminit. Cum quidam ab hostibus captus longè transductus fuisset, diuque in vinculis teneretur, eum uxor sua, cum ex eadem capti-

vitae non reciperet, extinctum putavit. Pro quo jam velut mortuo hostias hebdomadibus singulis curabat offerri. Cujus toties vincula solvebantur in captivitate, quoties ab ejus conjugè oblata fuissent hostiæ pro animæ ejus absolutione. Non longo post tempore reversus, admirans valde suæ uxori indicavit, quòd diebus certis, hebdomadibus singulis ejus vincula solvebantur, eo scilicet tempore, quo pro eo Sacrificium fuerat oblatum. Tantam vim habet hoc tremendum Sacrificium, ut etiam ferrea vincula disrumpat. Christus enim in Ara est gratiarum divinarum liberalissimus Condus, qui distribuit cuilibet prout vult, & prout se quisque capacem reddit. Accipiamus igitur de hac ejus plenitudine, & quod *Isaias* c. 12. monet: *Hauriamus aquas in gaudio de fontibus Salvatoris.* Qui sunt isti fontes, nisi Christi pretiosa vulnera, cælestium charismatum canales, in divino Missæ Sacrificio largiter nobis fluentes, ejusque copiosa merita in nos abundè derivantes? adeò ut plissimus Salvator noster videatur in singulis Missis illam invitationem, quâ quondam Judæos ad doctrinam suam accipiendam vocavit, amantissimè repetere: *Si quis sitit, veniat ad me, & bibat.* *Joan. 7.* Hoc est, si quis anhelat ad meam gratiam, quærit solatium in suis miseriis, desiderat auxilium in suis infirmitatibus & tentationibus, ecce præsto sum in Ara, accedat, supplicet, petat, donabo eum votis suis, & benedictionibus replebo.

8. Quanti præterea sit meriti, Sacrosancto Missæ Sacrificio intervire, liquet ex *Santa Mechilde*, quæ vidit animam cujusdam Conversi in magna claritate, eò quòd speciali devotione & diligenti

diligenti studio, ubicunque poterat, ad Altare serviebat. Alius quidam Juvenis Religiosus, nomine Petrus (ut refert *Cæsarius* lib. 8. miracul. cap. 13.) cum ministraturus suo Abbati Confessionem dixisset, & absolutionem de more devotius acciperet, audivit vocem de cælo dicentem sibi: *Dimissa sunt omnia peccata tua.* Aliàs etiam, cum Sacristæ Missam celebraturo ipse astaret, & lampas extincta fuisset, lumen aliunde afferre volens, sed angustia temporis præoccupatus non valens, flatu lampadem reacendit. Rursus in Chronicis Fratrum Eremitarum *Sancti Paris Augustini* narratur de *Joanne Rheatino* insignis virtutis juvene, qui Sacerdotibus omnibus indifferenter ad Missam summa cum diligentia libentissimè ministrabat. Per aliquot autem ante obitum dies ad eum veniens philomela, quotidie ante fenestram suaviter canebat: & interrogatus, quid sibi ea vellet? respondebat jocose, Sponsam esse suam invitantem se ad paradisum. Hic die quadam ad Missam ministrans, vidit super Altare lucem divinam, & eadem die cœpit decumbere, & magnâ cum devotione spiritum reddidit Creatori.

9. Quis ex his non palam colligat, quàm gratum & acceptum sit Deo opus, ad Missam devotè ministrare? nam si illius simplex auditio plurima nobis (ut hucusque visum) conferat beneficia, quis igitur addubitare poterit, quin præ reliquis circumstantibus divini huius Sacrificii fructus participet devotus minister? Testem unicum produco expertum, nimirum Doctorem Angelicum, *Divum Thomam Aquinatem*, de quo scribit *Antonius Senensis* in ejus vita, quodd tanti fuerit apud eum

augustissimum Missæ Sacrificium, ut, cum ipse sacris operatus esset, vellet etiam alteri celebranti quotidie inservire, quæ pietas illi majus fuit ad eximiam illam, toto orbe notam scientiam, præsidium & lumen, quàm quodvis aliud studium, ac labor; ita ipse *Sancto Bonaventura* testatus est. Eapropter charissimi, cum hæc & alia pietatis exempla nobis non sint relicta ad purè speculandum, sed potius ad imitandum; ideo non pigeat imitari, quod celebrare delectat; quodd si verò ad Missam servire non detur facultas, aut opportunitas, saltem ad exemplum ferventiorum Sacerdotum, uni, aut alteri Missæ interesse studeamus, neque morari debemus eos, qui similia devotionis exercitia vilipendunt, dicentes, istiusmodi pietatem esse propriam mulierculis, non viris; siquidem verissimum est illud Paulinum 1. *Corinth. 2. Animalis homo non percipit ea, quæ sunt spiritus.*

10. Denique etiam illis, qui talem erga Sacrificium Missæ devotionem in aliis ægrè ferunt, responderi potest, & debet, si non his, similibus saltem verbis, quibus aliquando respondit suis aulicis *Sanctus Ludovicus*, Rex Franciæ: Cum enim inaudisset, nobilium aliquos murmurare super hoc, quodd quotidie duas Missas, & frequenter tres vel quatuor audiret, respondit: *Quæd si duplo tempore ponerem in ludendo ad aleas, & currendo per sylvas pro venationibus & aucupis, nemo super his loqueretur.* Quo dicto ora murmurantium prudentissimè oppilavit. Ita refert *Raynerius* in suis Annalibus Anno 1270. num. 19.

II. Verum

11. Verum enim verò, quod hujusmodi ad Missam devotio nobis veniam & gratiam obtineat, dogma quoddam singulariter notandum est Cardinalis Belarmini, quod in hæc tradit verba (lib. 2. de Missa cap. 4.) Non majorem vim habere potest sacrificium Missæ, quam sacrificium Crucis; cum sacrificium Missæ vim habeat à Sacrificio Crucis; Sacrificium autem Crucis non efficienter & immediatè justificat, sed tantum impetratoriè & meritoriè, aliòquin continuò omnes homines justè effecti essent; cum Dominus pro omnibus hominibus se Deo in Sacrificium obtulerit. Idèoque hic purpuratus Doctor sic concludit, dicens: Sacrificium Missæ non justificat homines immediate, sed impetrat, ut ex merito sacrificii Crucis deatur hominibus gratia, & donum perseverantiæ. Licet ergo Missæ Sacrificium vim habeat satisfactivam, quia tamen in satisfactione magis attenditur (uti docet S. Thomas 3. p. q. 79. a. 5. corp.) affectus offerentis, quam quantitas oblationis: ideo quamvis Missæ oblatio ex sui quantitate sufficiat ad satisfaciendum pro omni pœna; tamen sit satisfactoria illis, pro quibus offertur, vel etiam offerentibus, secundum quantitatem suæ devotionis. Quamobrem, ut per Missæ Sacrificium nostrorum tollatur reatus peccatorum, eorumque obtinere mereamur veniam, & ut Christus pro nobis interpellat, simul cum ipso Missæ Sacrificium æterno Patri suo, & nostro, cum debita reverentia, devotione & compunctione offeramus necessum est.

12. Ex his præcipuè liquet, quodd. sicut in sacra Communione gratia infunditur juxta Communicantis dispositionem & devotionem; ita similiter ineffabilia illa bona, quæ ex Missæ Sacrificio in nos dimanare solent, illi duntaxat potissimum participant, qui devoti ac bene dispositi Missæ interfunt. In vita B. Gulielmi

Graym. Relig. Pars II.

Presbyteri, qui vitam duxit eremiticam Bolandus 10. Februarii ita scribit: Dum semel tremendo Altaris Sacrificio interfuit, in spiritu raptus, Puerum JESUM vidit, pacem ab Altari susceptam per universam Ecclesiam distribuere, pluribus tamen prætermisissis, qui puritate conscientie contempti, peccatorum labe erant inquinati. Nam (ut Salvianus l. 3. de Provid. optimè dixit) Esi peccator non prohiberis ab ingressu templi, debet tamen is aliter non intare, nisi ut mala antiqua defeat. Et ideo tamen Missa sit Sacrificium propitiatorium, proque peccatis nostris offeratur; attamen ad eam accedere debemus tanquam peccatores, peccata commissa detestantes proponentesque eadem amplius non committere. Unde S. Carolus Borromeus in instructione Prædicatorum (Acta Eccles. Mediol. fol. 488.) iisdem seriò præcipit, ut hoc punctum populo in sermonibus suis inculcent, ut, dum per campanam signum imminentis Missæ dari audiunt, quilibet paulisper se colligens, peccati mortalis conscius, dolore ex eo affectus, proposito illius constituendi conceptio, supplex à Deo veniam petat. Nimirum Sanctus hic Archi-Episcopus, à Deo eximie illuminatus, probe cognoscebat, quanti referat huic Sacrificio cum conscientia, si non omnino purâ, ad minus per actus veræ compunctionis, veræque emendationis propositum præparatâ assistere, ut fructus inde percipi possit. Quocirca cum devotione, cordisq; compunctione Missarum solemnibus interesse studeamus, & ut tantorum participes fieri mereamur bonorum, nos mutuo cohortemur, atque unus ad alterum cum Apost. Paulo dicat: Adeamus ergo cum fiducia ad thronum gratiæ, ut misericordiam consequamur, & gratiam inveniamus in auxilio opportuno. Hebr. 4.

SERMO LIV. DE VENERATIONE SANCTORUM.

Voca ergo, si est, qui tibi respondeat; & ad aliquem Sanctorum convertere. Job. 5. vers. 1.

PARS PRIMA.

1. **S**ermonem in præsenti institui-
mus de Sanctis in Patria exi-
stentibus, quibus propter eo-
rum excellentiam virtutis super ceteros
homines *Dulce* venerationem impendi-
mus, eosque, ut pro nobis apud Deum
intercedant, rogamus, & invocamus.
Quod si quis dixerit, nos Sanctos invo-
care non debere ex eo capite, quia Deus
est in infinitum magis misericors quolibet
Sancto, & sic voluntas ejus facilius incli-
natur ad nos exaudiendum, quam volun-
tas alicujus Sancti: ergo videtur super-
fluum constituere mediatores inter nos
& Deum, ut ipsi pro nobis intercedant.
Hanc objectionem proponit S. Thomas,
(*Supp. q. 72. a. 2. ad 1.*) eamque dissolvit, sic
scribens: Dicendum, quod sicut non est
propter defectum divinæ potentiz, quod
mediantibus secundis causis agentibus o-
peratur, sed est ad complementum ordi-
nis universi, & ut ejus bonitas multipli-
cius diffundatur in res, dum res ab eo
non solum suscipiunt bonitates proprias,
sed insuper quoddam aliis causa bonitatis exi-
stant: ita etiam non est propter defectum
misericordiæ ipsius, quod oporteat ejus
elementiā per orationes Sanctorum pul-
sare, sed est ad hoc, ut ordo prædictus ser-
vetur in rebus. Ita Magister Angelicus.

2. Porro, licet soli Deo nostra debea-

tur servitus, quando tamen etiam Sanctis
servire dicimur, dum eos invocamus, dū
nonnulla pia opera in eorum honorem
facimus, non servimus Sanctis (inquit idem
Doctor Angel. 3. d. 9. q. 2. a. 3. ad 7.) quasi eis
obnoxii, sed servitute reverentiz, quia sunt no-
stri ductores, vel per doctrinam, vel per admi-
nistrationem, vel per intercessionem, & exem-
plum. Eapropter tamen si solus Deus videat-
ur orandus, eod quod Oratio est ascensus seu
elevatio mentis ad Deum, ut supra visum ser.
48. n. 1. Nilominus & ad Sanctos pro
eorum impetrando suffragio dirigi posse
manifestum est, si consideretur, quod ora-
tio porrigitur alicui dupliciter, quemad-
modum docet idem S. Thom. 2. 2. q. 83. a.
4. corp. Uno modo, quasi per ipsum imple-
nda. Alio modo, sicut per ipsum impetranda.
Primo quidem modo soli Deo orationem
porrigimus; quia omnes orationes no-
stræ ordinari debent ad gratiam, & glo-
riam consequendam, quæ solus Deus dat
secundum illud Ps. 83. *Gratiam & gloriam
dabit Dominus.* Sed secundo modo oratio-
nem porrigimus sanctis Angelis, & homi-
nibus, non ut per eos Deus nostras peti-
tiones cognoscat, sed ut eorum precibus
& meritis orationes nostræ sortiantur ef-
fectum. Et ideo dicitur Apoc. 8. *Ascendis
fumus incensorum de orationibus Sanctorum de
manu Angeli coram Deo.* Et hoc etiam patet

ex ipso modo, quo Ecclesia utitur in orando. Nam à sancta Trinitate petimus, ut misereatur nostri: ab aliis Sanctis petimus, ut orent pro nobis. Hæc S. Thomas.

3. Ex quo Sanctos magis propriè dicimur deprecari, solum verò Deum orare. Unde Cassianus Collat. 9. dicit, quod oratio propriè sit ad Deum, sed deprecatio vel supplicatio ad Sanctos. Deprecamur autem Sanctos, ut orent pro nobis, ad vitam æternam principaliter comparandam. Sancti igitur, in beata patria existentes, deprecandi sunt, ut à Deo, quæ justè pièque petimus, ipsorum precatu atque interventu obtineamus. Siquidem ad Sanctorum gloriam pertinet, quod auxilium indigentibus præbeant ad salutem: Sic enim Dei cooperatores efficiuntur, quo nihil est divinius, ut S. Dionys. dicit c. 3. Eccles. Hierarch. Et ita indigentiam nostram induentes, miseriamque ac pericula, quibus involvimur, considerantes, misereantur Sancti nostrum, qui in statu hujus miserie vivimus, ac orant pro nobis Deum, quod impiè negavit Vigilantius, & etiamnum negant moderni temporis hæretici, dicentes, nullum exstare in divinis Oraculis edictum, quod ab eis opem & tutelam jubeat exposcere.

4. Veruntamen hos à veritatis Catholicæ scopo longius aberrare, plura ostendunt Sacre Scripturæ testimonia. Vates Hebræus Baruch: Domine omnipotens, (inquit c. 3.) Deus Israël, audi nunc orationem mortuorum Israël. Observa, mi pie lector, verba: Orationem mortuorum. Ergo etiam mortui orant? Omnino, sed ii qui jam vivunt supra cæruleas stellarum plagas. Laudatissimus Dux, Judas Machabeus per quietem vidit Oniam Pontificem passis manibus pro populo supplicantem. Proximè huic alius senio & majestate venerandus affistebat, quem Onias velut digito designans: Hic est, inquit, qui mul-

tum orat pro populo, & universa sancta civitate, Jeremias Propheta Dei. Multa dura & acerba isti viri Sancti, dum in terris degerent, à Judæis perpeffi fuerant; eorum animæ nondum cælum ascenderant; Siquidem per Christum fuit postmodum referatum; exstabant in limbo, & tamen pro Dei populo exorabant. Quid ergo facient Sancti, cum sint beatitudinem adepti? Patet ergo, Sanctos habere curam de vivis, & eos, qui mortui sunt in sanctitate, suis orationibus ante Deum juvare vivos. Quin & ipse purpuratus Epulo in flammis pro fratribus rogat, ne & ipsi veniant in locum illum tormentorum. Luc. 26. 27. Et Sancti in summis beatorum delictis, jam ex toto securissimi, tacebunt? Quis unquam id, nisi insanæ mentis homo, credere poterit?

5. Rectè ergo Eliphaz dicebat ad Job: (Job. 5. 1.) Voca ergo, si est qui tibi respondeat: & ad aliquem Sanctorum convertere. Hæc verba S. Thomas suppl. q. 72. a. 2. in arg. Sed contra. premens, ait: Vocare autem nostrum, est humili Deum prece deprecari: ergo cum volumus Deum orare, debemus ad Sanctos converti, ut pro nobis Deum orent; Quia ipsi optimè norunt (utpotè qui & ipsi hanc mortalitatis viam, periculis feracissimam, etiam pertransierunt) quantis æternæ salutis amittendæ discriminibus nos viatores expositi simus: Quia ergo salutem nostram avidissimè siciunt, libentissimè ac promptissimè omnibus invocantibus se, ac eorum subsidium implorantibus opem ferunt, ac ab hostium ferocissimorum incurribus eos protegunt. Verissimum est, quod dixit Apost. 2. Cor. 5. Scimus, quoniam dum sumus in corpore, peregrinamur à Domino in hac mundi via, de qua rectè vaticinatus est Proph. Jerem. c. 23. 12. Via eorum quasi lubricum in tenebris: impelluntur enim, & corruunt in ea quamplurimi. Quemadmodum enim,

qui semitam calcat lubricam in tenebris, facillimè & corruit, & à recto tramite aberrat; ita nobis, qui in hac caliginosa præsentis vitæ solitudine inambulamus, contingit & labi in foveam peccati, & deviare à nostra cælesti patria. Hinc divina providentia & clementia, hæc nobis imminencia pericula quod præverteret, cuilibet homini mox à tempore nativitatis suæ deputavit Ductorem aliquem fidelissimum, nempe Angelum Custodem, qui suum clientem à periculis liberet, & saluum ac incolumem ad cælestem perducatur hæreditatem, juxta illud Regii Vatis testimonium (*Psalm. 90. 11.*) *Angelis suis Deus mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis. In manibus portabunt te, ne forte offendas ad lapidem pedem tuum; id est, ne in peccandi periculis positus, in peccata corruas, indeque sempiternum supplicium incurras.*

6. Enim verò, animadvertendum est, quod non solum Angelis demandatum sit à Deo, ut nos custodiant, nostræque salutis invigilent; sed, & Sanctis aliis datum & concessum est, ut in manibus protectionis suæ portarent nos, si devoti illis existerimus; ne forte offendamus ad lapidem peccati pedes nostros, mortaleque secundum animam vulnus accipiamus, ac moriamur, eternumque pereamus. Proinde de Sanctis omnibus nobis dictum credamus, quod *Claravallensis Abbas de Sanctis Angelis dixit: (in Psalm. qui habitat) Quoties gravissima cernitur urgere tentatio, & tribulatio vehemens imminere, invoca custodem tuum, Patronum tuum, ductorem tuum in opportunitatibus, in tribulatione Fideles sunt, prudentes sunt, potentes sunt, quid trepidamus? Tantum sequamur eos, adhareamus eis, & in protectione celi commoremur. Dixerunt olim Filii Ammon & Moab ad Holofernem: (Judith. 7. 8.) Filii Israel non in lancea, nec in sagitta confi-*

dunt, sed montes defendunt eos. Per hos montes intelligit gravissimus Doctorum Augustinus Sanctorum patrocinium, qui devotè invocati, Christi fideles ab impugnatione hostium, & demonum mirè defendunt.

7. Labet percipere quæ posterorum memoriæ scriptò reliquit Hieremias Drexelius in suo Trismegisto lib. 2. cap. 6. §. 3. *Henricus ab Haiden Canonicus Trevirensis, pari morum elegantia & nobilitate juvenis, cum ab extrema pueritia septem annos in Collegio Germanico Romæ egisset, instantè requisitus à suis, reditum parabat in patriam: sed veram illi patriam Deo destinante, incidit in febrem, quæ octavo die attulit mortem. Monitus à Sacerdote de necessitate ultima (jam ante se generali confessione præmunierat) ad Apostoli Andrea corpus, quod Malphi colitur, pro valetudine peregrinationem vover: certam dein pecuniam ad crucem argenteam ponendam in æde S. Apollinaris (is est Collegii Patronus) itémque ad pallium, quo alcare operiretur Deiparæ Virginis, in cujus erat sodalicio, reliquit. His rebus ita dispositis, eum somnus multis præsentibus oppressit: post paulò evigilans, accersito Sacerdote, qui erat ei à confessionibus: O Pater, inquit, ô mi Pater, quæ ego vidi? quæ? interrogat ille. Cui æger: quæ nec oculis, inquit, nec auribus, sed nec ullo sensu percipi possunt. Cum comnovisset expectationem, & jungerentur omnium preces subjecit inter attonitum lætumque, sed propior læto: Salus mea fuit in angusto: at benignitas Mariæ Virg. Sanctorumque Andrea, Apollinaris, & martyrum nostrorum tutelarum in tempore succurrit. A dæmone sum ductus ad Judicem. Magna vis (cum solus essem) circumstabat accusatorum varia crimina objectantiū, jam jamque exactor supplicii me protrahebat ad*
gehen-

gehennam. Cum abesset prope nihil, quin essem miserrimus, adstetit misericordiae parens, & ad illos conversa: Quod vos istum? quid vobis cum illo, qui tot annos mihi in mea Congregatione servivit? Consecutus deinde S. Andreas, idem indignans, titulum ostendebat mei patrocinii, quam voveram ad ejus tumulum peregrinationem. Sanctus postremo Apollinaris cum cæ-

teris Martyribus, quorum Sacra lipsana in æde nostra sunt, vim prohibuit adversariorum, memorans crucem, quam proximè mandavi faciendam. Ita, quæ DEO est gratia, periculo simul somnòque solutus sum. Hæc cum dixisset, exultans, quartâ fere post horâ, animam reddidit Creatori. Ita nemo gratias colit Calites, quisquis eos animo colit sincero.

PARS SECUNDA.

8. **C**oeptum ut prosequamur discursum, premenda veniunt vestigia *Vitis Regii* dicentis *Psal. 120. 1. Levavi oculos meos in montes: unde veniet auxilium mihi.* Per hos montes, ad quos pia animæ frequenter oculos levare monentur, in sensu mystico intelligit Sanctissimus Pater *Augustinus* Sanctos, in cælo cum Christo regnantes; Levemus ergo exemplo *Davidis* oculos nostros in hos montes, ad Sanctos inquam, in Patria regnantes, & experiemur certò, quia inde veniet auxilium nobis. Et *Psal. 119. 2. idem* coronatus inter Prophetas testatur, quod auxilium sit illis à Deo paratum, qui Sanctos invocant, & honorant: Dicit enim: *Mittat tibi auxilium de Sancto, & de Sion tueatur te.* Magister *Angelicus* hunc *Psalmi* versum in favorem nostrum exponens, ait: *Mittat tibi auxilium de Sancto*, id est, de Collegio Sanctorum. Est autem duplex Sanctorum Collegium. Unum regnantium cum Deo in gloria, aliud est militantium in terra, & ex utrisque adjuvamus. Ita mittat tibi auxilium de Sancto, scilicet Collegio eorum, qui sunt in mundo: Et de Sion tueatur te, id est, de illis qui sunt in gloria: omnium

scilicet istorum precibus te tueatur, id est, faciat te esse tutum, ne salutis tuæ hostes contra te prævaleant, & animam tuam secum ad inferos abripiant. Ita D. Thomas.

9. Ex quo docemur, quod etiam Sanctorum in mundo adhuc viventium patrocínio atque interventu apud Deum adjuvemur. Unde in libro *Geneseos* cap. 18. legimus, quod *Patriarchæ Abrahamæ* pro Sodomis supplicanti responderit Dominus: *Non delebo propter decem.* Quasi diceret: (ait hic S. Thomas) *Tuarum precum interventu propter solos decem justos, ibi inventos, omnibus parcam.* Et secundum hoc significatur hic admirabilis efficacia precis & meriti præcipuorum Sanctorum. Et capite sequenti habetur, quod *Loth* periisset cum Sodomitis, nisi per preces tam efficaces *Abrahamæ* fuisset ab incendio tam horribili ereptus, dicente Scripturâ: *Cum subverteret Dominus, civitates regionis illius, recordatus Abrahamæ, liberavit Loth de subversione urbium, in quibus habitaverat.* *Gen. 19. 29.* Et quod amplius, etiam Deus, ob meritum *Loth* suos generos, si vellent ei credere, quod *Sodoma* quamprimum sit subvertenda, salvare volebat: *Dixerunt autem ad Loth Angeli:*

Habes hic quempiam tuorum generum? Delebimus enim locum istum. Gen. 19. 12. Verum, quia illi id futurum esse credere volebant, imò Loth quasi fabulam narrantem, irridebant, & ipsi sulphureo igne consumpti, secundum corpus & animam periére.

10. Ah! quot innumeri temporaliter & spiritualiter periissent, nisi Sanctorum, adhuc in carne viventium, precibus & meritis servati fuissent! Quin generaliter propter tot, quæ committuntur, scelera non destruitur, sed stat mundus per orationes iustorum. Unde & Sanctos Patriarchas, Dominicum & Franciscum legimus, Dei postremum orbi excidium minitatis iram suis precibus extinxisse, suis meritis fulmina retardasse. Dicitur idcirco apud Isaiam Prophetam: cap. 65. 8. Hæc dicit Dominus: quomodo si inveniatur granum in botro. & dicatur: ne dissipet illud, quoniam benedictio est: Sic faciam propter servos meos, ut non disperdam totum. Et apud Ecclesiasticum cap. 26. v. 3. & 5. legimus: Melior est enim unus timens Deum, quam mille filii impij. Ab uno sentato inhabitabitur patria; hoc est, propter unius sæpe hominis sancti & iusti preces, & merita, pagi, oppida, urbes, & integra regna inhabitantur, quæ aliàs unâ cum suis habitatoribus vastarentur, & perirent.

11. Sic unus & solus Laurentius Iustinianus Venetorum urbem ab excidio suis precibus servavit, uti scribit Hieremias Drexelius in Trismegisto lib. 2. cap. 8. §. 2. Nam quo tempore bellum inter Venetos & Mediolanenses exarserat, in Corcyrano nemore Eremiticola vaticiniis clarus degebat. Hunc è Venetis optimatibus vir nobilis adiit, quæsitque, cui parti bellum illud feliciter cessurum esset? Huic respondens Anachoreta:

Deus, (inquit) urbi Venetorum vehementer iratus, quodd nulla morum emendatio post tot admonitiones, post tantos clamores sequatur, illam perinde ut Palæstinæ Pentapolim jam dudum deleisset, nisi unicus illorum Patriarcha suis precibus vindictam divinam avertisset. Idem penè de Simeone Salo (qui solitudinem deserens, & stultum se fingens plurimas Deo animas lucratus est, ut dictum serm. 24. num. 14) Leonius Neapolitanus Præsul commemorat de quodam Cive Emesano, qui dum Jerosolymam iret, quod illic se precibus Abbatis Joannis commendaret; Joannes, Simeonis olim Socius, cum illum Emesâ ad se venisse cognovisset, ait: Miror vel maxime, te tantum viæ tam casto labore confecisse. Ecquid est, quodd me Jerosolymis quæras? cum Emesâ habeas Simeonem, cujus precibus non ego solum, sed & Orbis totus indiget. En hominem, quem ut fatuum & stultum Mundus totus deridiculo habebat, huius precibus mundus totus egebat. Ex quo facile colligimus, quàm potentes & efficaces sint iustorum preces, quæ non tantum unum aliquod regnum, sed & orbem terrarum universum sustentare possunt.

12. Hic bene notandum, & considerandum venit, videlicet: Si viri iusti in hoc etiam sæculo degentes, ubi aliquibus adhuc mundanis defectibus, excessibus, & peccatis manent obnoxii, tantum valent à Deo impetrare orando; quanto magis divinâ præsentia fruentes, id facere possunt & faciunt, quando in cælis Deo intimi conjuncti perfectiorem charitatem, pleniorémque potestatem obtinent? In Actibus Apostolicis iter S. Pauli, quod Romam versùs instituerat, describitur; exortâ autem tempestate, cum jam omnes, qui erant in navi, secum actum

esse

esse crederent, à Paulo animati; bene sperare iussi sunt, dixitque ad eos: *Astirte mihi hac nocte Angelus Domini, cuius sum ego, & cui deservio, dicens: Ne timeas Paule; ecce donavit tibi Deus omnes qui navigant tecum.* Act. 27. 23. Et sic omnes per orationem & merita S. Pauli submerlionis periculum evasere. Maximus Ecclesie Doctor, D. Hieronymus hunc eventum contemplans, ita Tom. 4. contra Vigilantium scribit: *Sanctus Paulus Apostolus ducentas septuaginta sex animas sibi dicit in navi condonatas, & postquam resolutus esse coepit cum Christo, nunc ora clausurus est, & pro iis, qui in toto orbe ad Evangelium suum crediderunt, vivere non poterit? Errant, errant gravissimè qui id credunt.* Nam, ut idem Sanctissimus Doctor prosequitur: *Si Apostoli & Martyres, adhuc in corpore constituti, quando pro se adhuc debent esse solliciti, pro aliis orant, quanto magis post coronas, victorias, & triumphos?*

13. Verùm, ut clariùs videamus, quàm sollicitam curam gerant Sancti erga eos, qui devotè illos invocant, eorumque auxilium implorant, unam alteramve adnectere lubet historiam: primam commemorat P. Pacificus Beutgen in fasciculo gemino miraculorum, & pietatis in S. Antonium pag. 75. ubi hæc scribit: *Erat Neapoli vir potens, qui inter alios censuum debitores quendam habebat rusticum è Pago Nicera, haud ita procul à Civitate Neapolitana, ac ignivomo illo monte Vesuvio distante.* Postquam hic rusticus ingenti cum sollicitudine pecuniam congefisset, suæque Domino persolvisset, nullam ab eo apocham, vulgò *quantiam* obtinere potuit, iussu solo verbo Nobilis esse contentus. Paucis post annis, Domino vitâ functo, hæredes eorum alterâ vice ad solutionem adiungunt; quia verò defectu apochæ solutio-

nem à se factam contestari non poterat, neque dicenti fides adhibebatur, in maximas conjectus est calamitates & ærumnas. Quâ enim viâ tantam pecuniæ vim compareret iterum, ignorabat omnino. In hac sua miseria humano destitutus auxilio, mœrore plenus ad Conventum Franciscanorum Neapoli Sancti Laurentii honori consecratum properat; afflictissimo corde Guardianum requirit, suas ei misérias aperit, quædam Sacrificia in honorem S. Antonii Paduani exposcit, quæ & obtinuit, & præsens devotè audit. Dum autem mœstus quidam, attamen in ipsius S. Antonii confidens patrocínio domum solus repetit; In via spectabilis quidam vir, habitu Franciscano, ei se associavit, ac amicâ salutatione peractâ, causam mœstitiæ exquirat, mox bono animo esse jubet, ac secum ad montem Vesuvium deducit: ubi eò perventum, pede terram pulsat Antonius. O rem stupendam! Ecce dæmon progreditur ex flammis Vesuvii, quem Sanctus interrogat, num quendam virum talis nominis in ardenti suo spelæo contineat? respondet affirmativè dæmon: *Affer ergo illum huc, inquit Antonius, qui paulò post adductus comparuit, inquit ex eo Sanctus, cur Colono huic, legitimâ solutione præstitâ, apocham non tradidisti? Respondit infelicitissimus ille voce horrendâ: Ob hanc, aliasque à me exercitas injustitias iusto Dei iudicio nunc æternas penas sustineo; Subjungit Antonius: Tu ergo apocham trade, ne ulterius à tuis hæredibus gravetur. Quibus dictis, mox dæmon scribendi exhibuit instrumenta; Damnatus verò Apocham conscripsit, ac subscripsit: Datum in monte Vesuvio 4. Julii 1632. Quo facto, iussu S. Antonii mox duo alii falsi testes cum non absimili*

horrore

horrore adducti sunt: ac inquisitionibus factis, eandem apocham subscripserunt. Obtentam apocham tradidit clienti suo *Antonius*, quærens, nam illi jam satisfactum? Ubi ille humili cum gratiarum actione annuit, subito *Antonius* disparuit. *Colonus* ergo spe plenus cum de monte descendisset, remque Neapoli Guardia no indicasset, isque quid actum, Episcopo & Inquisitori retulisset, citati sunt ab his hæredes, ac cum rationum libris, à defuncto Nobili relictis, adesti iussi: Inde apocha cum aliis scriptis collata, decreta fuit convenire omnimodè manui Nobilis: In cuius rei memoriam apocha ibidem adhuc asservatur, ac interdum ostenditur. Vide de eodem Sancto aliam historiam suprâ serm. 32. num. 4. relatam.

14. Ecce, qualiter Sancti, piè invocati, suis clientibus opitulentur, eosque suis in necessitatibus neutiquam deserant: id quod vel maximè faciunt eo tempore, quo orcus suis armis ac assultibus nos aggreditur, ac in peccati abyssum deturbare, indeque ad perditionem æternam nos secum abripere connititur. Certe si nos mortales Sanctorum præsidium non haberemus, millies profectò in gravissima diabolus nos pertraheret scelera, nobisque accenderet flammæ sempiternas. Hoc ita esse, perspicuè videbimus, dum magnus nobis æternitatis dies elucescet. Interim audiamus quandam historiam, cuius meminere plures Scriptores, fide digni, quos inter etiam recensetur *S. Antoninus* Archiepiscopus Florentinus parte 4. Historiæ tripartitæ. tit. 13. cap. 3. Quidam Episcopus, vitæ Sanctimoniam clarus, inter cætera pietatis argumenta singulari affectu in Sanctum *Andream* Apostolum ferebatur. Interèa invidus orcus, ut virum

tam Sanctum in turpem aliquam labem impelleret, formam venustissimæ puellæ induit, quæ Præsulem, tanquam noxas apud eum expiatura, accedit, confessionemque exorsa ait: se regio stemmate natam, Deoque suam virginitatem nuncupasse, ideoque ut hanc illibatam servaret, & ne à parente Rege vel invita viro Principi desponderetur, se huc profugisse, ut sub ejus tutela tutè latere possit. Hæc ut Sanctus Præsul audiit, miserationis affectu motus, eam recto recipit, & separatam habitationem attribuit, ubi sine impedimento Deo, sibi que vacaret: Hinc etiam eam ad mensam solito lautius instructam invitat. At illa, ut suâ modestiâ magis Præsulis animum sibi devinceret, se multis excusavit, dictitans, quod sibi oppidò timeret, ne agnita proderetur, & ad Regem Patrem suum violenter abduceretur. Cui cum Episcopus securitatem promississet, tandem illa cum Præsule mensæ accubuit, hinc blandis verbis, nutibus & oculorum ictibus, tantam impuri amoris flammam in Præsule suscitavit, ut locum & modum circumspiceret flagitii perpetrandi. Intereà peregrinus quidam improvisò januam, pulsat, sibi que aperiri petit. Indignatur Episcopus importuno adventori, meditatam voluptatem interturbanti. Suadebat invitata, odiosum ut excluderet interpellatorem, sed Præsul meliori instinctu admonebatur, ne hospitium negaret peregrino. Dum hæret dubius, sciscitatur ex puella, quid faciendum? Cui illa, si aptè, inquit, ad mea quæsitâ respondebit, aperiendum ei fore; sin minus, proinus ab ingressu arcendum: simulque interrogari jubet hominem, ut dicat: Quid maximè mirabile sit eorum, quæ Deus in re parva fecerit? Respondit peregrinus: Diveritas facierum, neque enim ab ex-

ordio

ordio mundi duos esse mortalium re-
pertos, sibi conformatione vultus per
omnia similes. Mox puella alium solvi
nodum postulat, & ex eo quæri: ubi
terra altior sit cælo? subjicit peregrinus:
In Empyrea Beatorum sede, ubi Christi
humanitas ad dextram Patris consideret.
Audito hoc responso, omnes circumstan-
tes Domestici peregrini Sapientiam mul-
tùm mirabantur. Tertium tandem du-
bium subjungit puella, & per famulos
quærit: Quantum Spatium sit à cælo ad
terram? mox ad interrogationem pere-
grinus: vade ad eum, qui te misit ad me,
eumque de hoc percontare. Ipse enim
novit meliùs hoc intervallum, quod ca-
dendo emensus est, dum è cælo in abyf-
sum tartari præcipitaretur. Neque enim
Mulier est, quæ has quæstiones proponit,
sed cacodæmon, qui Episcopum seductu-
rus, mulieris formam assumpsit. Quod
peregrini responsum, ubi minister de-
cumbentibus retulit, non ferens dæmon
suas fraudes deprehensas, momento
disparuit. Et simul peregrinus subitò vi-
deri desit. Postmodum promissis multis
precibus Episcopo revelatum fuit, hunc
peregrinum fuisse *S. Andream*, qui præ-
sens salutis discrimen à cliente suo de-
pulerit.

15. Hinc ergo & nos erudimur, quan-
tam salutis nostræ curam gerant Beati
Cælitæ, piè à nobis culti, & devotè in-
vocati. O quoties in multifaria ac enor-
mia prolaberemur peccata, si Sancti no-
bis suppetias non ferrent in tempore op-
portuno! Olim sanè spectabimus lucu-
lenter, quæ nos modò latent, quàm
vigilantes pro nostra salute illi exstite-
rint, & à quantis nos æternæ damna-
tionis eripuerint periculis. Quippe
quis non videt, Episcopum dictum in
præsentissimum haud dubiè incidisse

Grævan. Relig. Pars II.

salutis periculum, si non *S. Andreas* pere-
grini habitu fraudes dæmonis detexisset?
Saluti fuit, Sanctum hunc Apostolum
peculiari cultu ab illo Præsule affictum
esse. Neque enim sinunt beati Cælitæ
suorum clientum se obsequiis vinei,
quin liberaliter rependant officiosam er-
ga se pietatem. Huc facit, quod *S. The-
resa* strictioris Carmelitarum disciplinæ
Magistra, in vita sua cap. 6. scribit, quòd
nimirum ex eo, quòd *S. Josephum*, Chri-
sti nutrimentum, possibili fuisset devotione
prosecuta, maximum retulerit emolu-
mentum: in Patronum, inquit hæc San-
cta Mater, & Dominum selegi, gloriosum
virum, *S. Josephum*, ejusque me patrocinio
unicè commendavi. Liquido deinde perspexi,
S. hunc Patrem, & Dominum meum, ab hac
me necessitate, aliisque majoribus, in quibus
de animæ meæ & honore, & perditione age-
batur, liberasse. Hinc monet ipsa omnes
Christi fideles, ut hunc Sanctum per
cultum & venerationem ejus sibi dеме-
reri studeant, eò quòd illius patrocinium
apud Deum esset potentissimum. Disce
hinc, Amice lector, tuis in ærumnis ac
necessitatibus recurrere tam ad hunc
Sanctum Virginis intemeratæ Sponsum,
quàm ad alios cælestis paradisi incolas,
eorumque opem piâ fiduciâ, humili
corde, & ardenti affectu implorare non
cessa, & experièris similiter tu eorum
patrocinia, præsertim tempore maximæ
necessitatis, hoc est, in morte, ex qua
dependet aut æterna felicitas, vel infeli-
citas interminabilis, à qua ut omnes li-
beremur, scopus ac finis principalis
esse debet, cur Sanctos invoca-
re, ac devotè venerari
debeamus.

PARS TERTIA:

16. **I**ntelleximus ex hæcenus dictis, quanti intersit, Sanctos pio cultu venerari; at notandum, hunc Sanctorum cultum non tam fundari in pia Sanctorum invocatione, quam in eorum imitatione. Nam ut ait D. Chrysostomus Serm. de SS. Martyribus tom. 3. *Qui Sanctorum merita religiosâ charitate miratur, qui justorum glorias frequenti laude colloquitur, eorum mores sanctos atque justitiam imitetur: quoniam quem delectat Sancti alicujus meritum, delectare debet par circa cultum Dei obsequium. Proinde Sanctos venerari, & eorum interim vestigia fugere, nullâ sanè laude, aut mercede dignum est; Quæ est ista justitia* (exclamat iterum Orator oris aurei super Matth. c. 28.) *Sanctos colere, & sanctitatem contemnere? Q*uemadmodum ergo, ut Sapiencia Incarnata loquitur, non omnis, qui dicit, Domine, Domine, intrabit in regnum caelorum: sed qui facit voluntatem Patris mei, qui in caelis est, ipse intrabit in regnum caelorum. Matth. 7. 21. Ita etiam non omnis, qui Sanctum aliquem invocat, & veneratur, salutem assequetur; sed qui Sanctos invocat invocatione verâ, & quæ bonis operibus sit stipata, hic dignus fiet, quem Sancti exaudiant, protegant, & ad assequendam animæ salutem adjuvent. Proinde toto caelo aberrant, qui salutem suam sartam rectam esse confidunt, dum Sanctos aliquos per certas devotiunculas seu preces vocales invocant, & venerantur; interim autem longè à Sanctorum vestigiis aberrantes, pravis suis laxare cupiditatibus freno non verentur.

17. Nisi ergo impietatem deponentes, Sanctorum vestigia sequi pro posse

nostro conemur, parùm aut nihil nobis profuturum est eorum patrocinium; quin imò illâ tangemur reprehensionis virgâ, quâ olim Salvator noster Judæos, se Abraham filios esse jactantes, percussit, dicens: Joann. 8. *Si filii estis Abraham, opera Abraham facite. Quasi dicat: hoc signum esset, quòd effectis filii Abraham, si in ejus vestigiis maneretis, eumque imitaremmini. Nam signum filiationis alicujus est* (inquit S. Thomas lect. 5. ibi lit. 6.) *quòd assimiletur ei, cujus filius est, sicut enim filii carnales, ut plurimum parentibus carnalibus assimilantur, ita & filii spirituales (si sint veri filii) debent spirituales parentes imitari. Ephes. 5. dicitur: Estote imitatores Dei sicut filii charissimi. Haud aliter, si filios, si clientes, si cultores hujus, vel illius Sancti vos esse dicitis, opera & vestigia, quæ ille tenuit, vos pariter æmulemini necessum est. Huc facit, quod refert Antonius Senensis in Chronico Ordinis Prædicatorum, accidisse anno 1370. Bononiæ in Sacello S. Dominici: Nam concinentibus fratribus: Ora pro nobis beate Pater Domine, vox caelestis insonuit: Nec ego Pater, nec vos filii. Quod quidem (subjungit Chronista) existimandum, non tantùm propter illum Conventum, aut Ordinem accidisse, sed propter universos, qui in Patrum virtutibus gloriantur, & nihil virtutis eorum imitantur. Hinc erudimur, minime ad salutem sufficere, Sanctos colere, & interim in peccatis perseverare.*

18. In vita S. Francisci de Paula sequentia narrantur: Cùm venisset Neapolim, honorificè à Rege susceptus est, qui ei processit obviam cum filiis, & tota curia in pompa, & solemnitate magna; qui

qui aliquando rogavit virum Sanctum, ut permitteret construi in civitate sua monasterium ordinis sui. Cui respondit vir Dei, melius esset, ut pro salute animæ suæ restitueret bona aliena, quam tam magnas facere eleemosynas. Rex verba hæc ægrè & indignè accipiens, dixit ei: & putasne me possidere aliquid male acquisitum? Respondit Sanctus, & dixit, quoddam per alienum intelligebat impositiones, & tributa, quibus populum opprimebat, & sanguinem ipsius sugebat, qui postulabat, & clamabat vindictam. Et cum iussisset sibi afferri aureum unum, illumque fregisset, statim ex eo multæ sanguinis guttæ processerunt. Rex tam celebre miraculum videns, emendationem promisit.

19. Historiam hanc nostro accomodemus propositio, atque dicamus: Sicut hic vir Sanctus non probavit, suis Religiosis construi monasterium ex moneta injustè corrogata, sed potius Regem hortatus est, si salvus fieri veller, ut bona malâ fide possessa restitueret; Eodem modo Sanctis in cælo non placent illi, qui in eorum honorem Tempia construunt, altaria erigunt, piæ foundationes faciunt &c. nisi prius quæ injustè corraferunt, restituant, contracta debita persolvant, & posthac sobriè, justè, & piè sine ullius injuria, suppressione, & damno vivere proponant, ac contentur: hoc nisi agant, in vanum salutem expectant. Quippe certa nimis est illa *S. Jacobi c. 2. v. 10.* testificatio: *Quicumque totam legem servaverit (Sanctis devotus fuerit) &c. offendat autem in uno, factus est omnium reus:* nihil ei proderunt ad salutem quæcunque egerit in honorem Dei, & Sanctorum ejus.

20. Doctrinam hanc non inani nixam esse fundamento plurima demonstrant

exempla, ex quibus unum memorasse sufficiat. In libello, cui titulus est: *Ex morte vitæ*, narratur. Solebat à Deo enixè postulare foemina quædam pia & nobilis, ut videret, quid Deo in foeminis maximè displiceret, idque ideo, ut caveret. Hæc in spiritu aliquando rapta vidit in inferno amicam olim suam, illustrissimam quondam Comitissam horrido ejulatu vociferantem: Heu! heu me miseram! Ego casta fui, abstinens fui, jejunavi sæpe; in dandis eleemosynis non illiberalis, nec ad alia pietatis opera fui parca: sed ecce, pro nulla alia re crucior, nisi pro infelici corporis mei ornatu, per quem fui pejor, quam ignis infernalis, qui non comburit nisi peccatores, & sibi conjunctos: sed ornatus meus sanctos & justos, qui sanctâ mentis castimoniam se Deo dedicârunt, libidine incendit, & combussit. Hinc ergo facile liquet vera esse quæ diximus, nimirum nobis nihil prodesse devotiones, quibus Sanctos colimus & honoramus, si nos in quocunque mortali peccato vivimus & perseveramus.

21. Inprimis autem mulieres discere deberent, superbum, curiosum, & lascivum vestimentorum luxum, & fastum ponere, si animæ suæ saluti provisum esse velint; sicque se in his, quæ ad earum ornatum & incessum spectant, habere, ut non aliis suâ culpâ præbeant scandalum, & aspicientes alliciant ad libidinem, sed juxta *D. Pauli 1. Tim. 2.* monitum sic se ornent, prout decet mulieres, promittentes pietatem per opera bona. Et nisi id agant, sciant, suas, quas ad varios Sanctos habent, devotiones parum aut nihil sibi prodesse ad animæ salutem; & licet pretiosa in Ecclesiis ad honorem Sanctorum suspendant anathemata, vota offerant, peregrinatio-

nes suscipiant, orationes prolixas frequentent &c. hæc tamen omnia eas finaliter non salvabunt; quia similitum mulierum, quæ omnem exuunt muliebrem pudorem & verecundiam, sèque luxuriosè ac superbè comunt, devotio & pietas, quâ ad Sanctos aliquos afficiuntur, non est verax; Verus siquidem ac sincerus (ut prædictum) Sanctorum cultus non tam consistit in externis hisce operibus, quàm in virtutum, quas Sancti nobis reliquerunt, æmulatione & imitatione.

22. Magnus ille Anachoretarum Pater, S. Antonius de hoc mundo ad patriam jam jam migraturus, testamenti loco suis in Christo filiis inter alia hanc etiam tradidit instructionem: *Credite mihi experto, pertimescit Satanas rectè viventium vigilas, jejunia, orationes &c.* Ubi bene notandum Ly rectè viventium; Serpens enim astutus, qui calcaneo nostræ salutis insidiatur, nobis quidem sæpe insinuat, ut multas faciamus orationes, eleëmofynas pauperibus tribuamus, in honorem hujus aut istius Sancti jejuneamus &c. At quo fine? nimirum, ut per spem, quam nos in illis habemus, bonam & rectam conscientiam negligamus; prævidet enim, quod, licet in illis nostram repositam habeamus fiduciam, finaliter tamen propter illa non salvabimur. Si quis dixerit: Ergo Orationes Sanctorum nihil nos juvabunt? Imò juvant maximè, dummodo nos ex parte nostra obicem non ponamus, qualem ponit qui in peccatis vivit; Hoc ut similitudine quadam magis clarescat, duas lignorum species igni propius applicemus, siccum unum, & viride alterum. Ignis statim accendet, quod siccum est, & formam suam in ipsius materiam inducet; viride autem tantum

fumabit, & neque ardebit, neque ignis formam recipiet. Unde hoc provenit? Nullus certè defectus est ex parte ignis, qui accendere paratus est, si dispositionem inveniat ad inducendam suam formam, ut in ligno sicco apparet; sed defectus est ex parte ligni viridis, quod totum humidum est, & formam igni contrariam habet. Unde reluctatur, & resistit, & nunquam ardebit, usquedum dispositum fuerit ad ignem recipiendum. Sic etiam in nostro casu evenit; Nam tametsi Sanctorum preces ferventes sint; si tamen cooperatio nostra deerit, nullam omnino utilitatem inde consequemur: Nostra autem cooperatio tunc deerit, quando quis peccato mortali ex consuetudine assentiri solet, neque allaborat, ut talem peccandi habitum exuat, & juxta rationis præscriptum, Deique leges vivat, istiusmodi enim oratio ad Sanctos fusa, minimè grata & accepta est illis. Nam Salomone teste (Prov. 28. 9.) *Qui declinat aures suas; ne audiat legem, oratio ejus erit execrabilis, Deo utique.* Quod autem Deo displicet, nunquid Sanctis placere poterit? minimè gentium. Et hoc idem dicendum de eo, qui in aliquo peccato mortali versatur ex ignorantia, affectata præsertim, quâ ignorantia laborasse videtur supra dicta Comitissa, quæ indagare contempsit, quid licitum aut illicitum esset circa sui corporis cultum, ac vestimentorum ornatum. Hinc licet devota fuerit Sanctis, eorum tamen patrocinium ei non profuit ad salutem, cum ipsa obicem posuerit.

23. Est et alia ratio, quare nonnulli à Sanctorum veneratione nullum referant salutis fructum; quia nimirum multi ab eorum obsequio, cultu, ac devotione recedunt, hinc non erit, qui eis in morte

morte consentiens opuletur, contra dæmones auxilium ferat, & ex præsentis damnationis periculo eripiat. Sic, sic quidam è Divi Francisci Familia Religiosus in morte sua fuit à sanctis Patronis suis derelictus, & in desperatione mortuus, ac præda diaboli factus. Cum enim is principio Sanctæ Barbæræ apprime devotus esset, fuit ab ea à multis periculis defensus. Tandem tepore victus, cum solita sua obsequia negligeret, audivit ab illa sibi in somno apparente: *Tu me consuetis obsequiis dereliquisti & ego solitis adiutoris te destitui.* Et ita evenit; nam frater primum apostata factus, tunc Norimbergam profectus, brevi ad extrema ibi deductus est, & licet à Patre quodam, Ordinis Socio ad resipiscientiam invitatus, vestem religiosam denuò oblatam abiecit, mœsto itaque Patre abscedente, miser ægrotus continuò agonizare cepit, & ita spiritum efflavit, infelix æ-

ternum futurus. Cum itaque felix utique dicendus sit, qui alieno periculo doctus, meliora sapere discit, prout Poëtarum ille cecinit:

Felix quem faciunt aliena pericula cautum.

Quocirco ne tam infausta nobis fors obtingat, ac in salutis bivio constituti, à nostris Sanctis Patronis deferamur, & pessum ire sinamur; modo eorum sanctis inspirationibus obsequamur, mores perversos missos faciamus, illorum vestigiis insistamus, virtutes æmulemur, ac in tali religiosæ conversationis proposito constantes perseveremus, necessum est. Pro hoc autem fine assequendo utilissimum fore censeo observare, & prætereare sequentem Sanctos colendi ac venerandi modum, qui proinde pro quarta præsentis Sermonis parte servire egregiè poterit. Sit ergo

BREVIS INSTRUCTIO

De Horario Cultu Beatissimæ Virginis & Sanctorum Patronorum.

24. **M**Odi, quibus Sanctissimam DEI Matrem, Sanctosque Patronos nostros demereri, venerarique possumus, sunt pervarii; Fructuosissimus tamen, & maxime meritorius videtur ille, quo per invocationem horariam nos, & omnia opera nostra Sanctissimæ Cælitum Reginæ, & certo alicui Sancto, vel Sanctæ commendare solemus, quod in hunc modum fieri potest.

Imprimis cum filiali affectu, & humilitate summa provolutus ad pedes SS. huius Virginis pete supplex, ut te vilissimum peccatorem dignetur in sinum mi-

sericordiz, & numerum clientum suorum benignè recipere, & à dilecto Filio suo tibi serium & constantem sui amorem impetrare, ut, repudiatis omnibus rebus caducis, toto deinceps corde & affectu, totisque viribus tuis, nil nisi JESUM & MARIAM cogites, nil nisi JESUM & MARIAM desideres, nec alteri, quàm geminis his amoribus placere velis. Pete præterea, ut illa tui posthac, velut amantissima Mater, dignetur fidelem curam agere, te ab insidiis satanz tam in vita quàm in morte protegere, omniâque opera tua ad maximum sui honorem dirigere, ut Deo & Mariæ semper intentus,

utrique vivas, & moriaris devotissimus. Hoc ipsum desiderium renova singulis diebus per orationes illas: *O pulcherrima misericordiae Mater. &c.* Item: *O Domina mea, Sancta Maria. &c.* quae habentur infra in exercitio Matutino. In hunc vel similem modum commenda te, tuoque omnia quotidie Beatissimae Virgini, quam non tantum horis singulis, sed in omnibus necessitatibus & operibus tuis invocare debes, juxta modum infra praescriptum.

Praeter hanc autem elige tibi alios viginti quatuor Patronos & Patronas, ad quos praeter ceteris Sanctis majorem habes devotionem, vel quos apud Deum putas esse majoris meriti, vel excelluisse quondam in virtutibus illis, quibus te hic & nunc maxime scis indigere: hos divide in viginti quatuor horas, ut unicuique horae correspondeat certus Patronus. Adverte autem, ut cuilibet horae talem praeficias Patronum, qui pro exercitio illius horae videtur maxime convenire. Id est, ut pro hora. v. g. Silentii ponas talem, qui ab ea virtute specialius laudatur: pro hora refectiois alium, qui fuit inediae & jejuniis deditus: pro hora orationis illum, qui magno fervore ardenterque spiritu preces suas ad Deum fundere consueverat. Pro hora somni de media nocte, vel mane rumpendi illum, qui laudatur a vigiliis & paucitate somni. Et sic de ceteris.

Nec tamen ideo praetermittere debes principiores Sanctos Ordinis nostri, aut alios, quorum nomina in Baptismate, Confirmatione vel Religione sortitus es; aut quibus alio quocunque titulo es obstrictus: Ex his enim ipsis reperies tales, qui in fervore spiritus, abstinencia, vigiliis, amore Beatissimae Virginis, & ceteris Virtutibus tibi necessariis excelluerint, & ideo praeter ceteris in Patronos assumendi sunt. Idem intelligendum est

de S. Angelo Custode, qui tanquam Tutelarum a Deo deputatus post B. Virginem primum sibi locum inter Patronos vindicat. Facta hac electione & distributione Patronorum, offer te ipsis in Clientem perpetuum, & roga, ut tui apud Deum velint fidelem curam agere, teque in omnibus necessitatibus tuis adjuvare, ut à periculis hujus vitae salvus & immunis, Deo tuo perfectius possis famulari, & sancta eorum vestigia sectando ad gaudia aeterna pervenire. Quod totum praestare potes oratione sequenti.

O Beatissimi Caesites, fidissimique apud Deum intercessores nostri! Qui hujus mundi pericula quondam experti, bene nostis, quam fallacibus insidiis caro, mundus & daemon nos à via salutis aeternae conentur avertere: Respice me miserum peccatorem in iisdem periculis nunc constitutum, & ideo ad vos pro tutela humiliter recurrentem. Avertite à me mala, quae vosmetipsi quondam à vobis averti petistis, ut hujus vitae semitam immaculato calle transiretis; impetrate mihi gratiam, quam & vos vobis impendi voluistis, ut Deo Salvatori vestro, dulcissimaeque Matri ejus digne serviretis. Conferte mihi praesidia, quae pariter & vos de caelo vobis conferri postulastis, ut superatis hujus mundi insidiis, securè perveniretis ad gloriam, in qua nunc feliciter regnatis. Sum quidem vilissimus terrae pulvis, & indignus, qui vos tanquam beatissimos gloriae caelestis haeredes, pro mea custodia deposcam: quia tamen Salutis nostrae tam estis amantes, ut gaudium vobis sit super uno peccatore poenitentiam agente: ideo affectu, quam possum humillimo, me vobis in perpetuum clientem dedo & mancipio. Vos mei ex nunc fidelem curam agite: Deo meo omnes meas necessitates & miseras

expo-

exponite, in ejus honorem omnia mea cogitata, verba & opera dirigite: in vita & morte mihi fideliter assistite, ut sanctis vestigiis vestris firmiter inhærens, usque ad ultimum vitæ meæ halitum fidelissimus sim Servus JESU & Mariæ, eorūque gloriā tam in me, quā in aliis studiosissimè promoveam, & fideliter cum illis, ac unā vobiscum in cælesti gloria collater, Amen.

Hanc orationem dic, quando sanctos Patronos tuos primò eligis, aut in solennioribus anni Festivitatibus, quibus electionem illam renovas. Aliis verò diebus commenda te eorum tutelæ per orationem: O Sancti Patroni mei, mihi singulariter electi &c. quam reperies infra in Exercitio matutino.

Sic te sanctis Patronis tuis generatim commendanda quotidiè, singulos verò in particulari invoca secundum distributionem horariam, & modum, qui sequitur.

Modus invocandi per horas Beatissimam Virginem & Ss. Patronos.

Factā electione & divisione Patronorum juxta modum jam dictum; conscribe singulos in charta secundum ordinem horarium, & unum exemplar hujus schedæ habe semper ob oculos in cella, quamdiu illud memoriæ non mandaveris; alterum verò conserva semper apud te, ut ubicunque fueris, possis ad quemlibet horæ sonum videre, quis eidem horæ Patronus præfixus sit. Potes etiam pro augenda devotione & merito tuo adscribere eidem chartæ Horologium Passionis Dominicæ, id est mytheria hujus Sacratissimæ Passionis, divisa in singulas horas, hoc modo:

Horologium Passionis Dominicæ.
Vesper.

Horâ 6. JESUS pedes Discipulorum lavans. *a.*

Horâ 7. Se nobis in cibum tradens. *b.*

Horâ 8. In horto orans, & Sanguinem sudans. *c.*

Horâ 9. A Judæis captus. *d.*

Horâ 10. Ad Annam ductus. *e.*

Horâ 11. Ad Caipham ductus. *f.*

Media Nocte.

Horâ 12. Alapâ coram Pontifice cæsus. *g.*

Horâ 1. Velatus ludibrio habitus, percussus. *h.*

Horâ 2. A Petro ter negatus. *i.*

Horâ 3. A falsis Testibus accusatus. *k.*

Horâ 4. Reus mortis proclamatus. *l.*

Horâ 5. Vincit ad Pilatum ductus. *m.*

Horâ 6. Ad Herodem missus & illus. *n.*

Horâ 7. Barrabbæ postpositus. *o.*

Horâ 8. Flagellis cæsus. *p.*

Horâ 9. Spinis coronatus. *q.*

Horâ 10. A Pilato populo productus. *r.*

Horâ 11. Cruce oneratus. *s.*

In Meridie.

Horâ 12. Inter duos latrones crucifixus. *t.*

Horâ 1. Matrem suam dolorosam allocutus. *u.*

Horâ 2. In siti felle & aceto potatus. *v.*

Horâ 3. In Cruce mortuus. *x.*

Horâ 4. De Cruce in gremium Matris suæ positus. *y.*

Horâ 5. Sepultus. *z.*

Habitis his in charta debitè conscriptis, institue devotionem tuam horariam ad B. Virginem & Ss. Patronos hoc modo. Quoties horologii sonum audieris, recurre ad prædictam schedam, & vide, quis sit Patronus pro tali horâ ibi annotatus, & quod Passionis mysterium; faciensque pollice signum S. Crucis super cor dis cum devotione, & si fieri potest, genibus flexis salutationem Angelicam, & cum

cum perveneris ad illa verba: *Benedictus Fructus ventris tui JESUS*, appone mysterium illud, quod pro tali hora notatum est, & prosequens Salutationem, cum veneris ad verba illa: *Mater DEI ora*: adde cum Sancto N. exprimendo Patronum illius horæ; & concludere precatiunculam illam verbis solitis. Adverte autem, quod, quando dicis verba illa: *nunc, & in hora mortis nostræ*, per illam particulam *nunc* debeas intelligere omnes tuas actiones & necessitates totius illius horæ, non tantum pro illa die, quæ tunc agitur, sed pro omnibus diebus vitæ tuæ, quibus eadem hora redibit. Ita ut sit talis sensus quasi diceret: Sancta MARIA Mater DEI, habe me tibi cum Sancto N. hac horâ recommendatum, ut quoties per tempus vitæ meæ hac eadem hora redierit, tu præsentium precum mearum memor, me tunc ab omni adversitate corporis & animæ meæ cum Sancto illo protegas, & benedicto Filio tuo recommends.

Debes itaque in hoc sancto exercitio supponere, quod, quando tibi sanctos Patronos tuos eligis, & per horas modo superscripto distribuis, tunc unicuique ex illis certam quodammodo horam in perpetuum assignes, ita ut ille, quem ponis horâ v. g. quintâ matutinâ, censeatur electus hoc fine, ut te quotidie tali horâ protegat. Alius iterum horâ sextâ quotidie, alius horâ septimâ, & sic de cæteris. Unde non debes ordinem illorum invertere, sed sicut semel dispositus fuit, relinquere, ita ut quilibet habeat certam & determinatam horam in perpetuum. Ex quo occasionaliter collige, quàm utile sit & fructuosum hoc sanctum exercitium. Habes enim hoc modo perpetuos apud Deum Intercessores & Patronos, quorum unusquisque specialiter illa horâ, pro qua constitutus est, fidelissimam tui curam

geret, & Deum instantè deprecabitur, ut tibi ea concedat, quæ ad animæ tuæ salutem necessaria sunt; Adeoque sive comedas, sive labores, sive vigiles, sive dormias, sive quidlibet aliud agas, habebis semper aliquos ex numero BB. Cælitum, qui te non vigilante vigilabunt pro te, te non orante, orabunt pro te, & te sæpius nesciente, à malo protegent te. Fideles enim sunt, & de salute nostra magis solliciti, quàm nos ipsi sumus. Sciunt fragilitatem nostram, & ideo nos libenter adjuvant: Sciunt pericula nostra & insidias dæmonis, quibus infestamur; & ideo sollicitè nos custodiunt: sciunt, quibus remediis indigeamus, ut consequamur salutem; & ideo fideliter illa nobis à Deo impetrare conantur.

Jam ergo cogita, quantum bonum tibi per cultum horum SS. Patronorum accedat? & quàm æquum justumque sit, ut ad demerendam eorum gratiam, singulos horâ cuicque præscriptâ invoces per Salutationem Angelicam modo supra memoratò dicendam. Ut autem simul etiam noveris, quàm magni meriti sit hæc salutatio Angelica sic dicta; Scito, quod in illa contineantur tria: Nimirum Veneratio Passionis Dominicæ, Invocatio B. Virginis Mariæ, & Imploratio SS. Patronorum. Quàm meritoria autem hæc omnia tria sint, præsertim si qualibet horâ cum devotione recitentur, collige ex sequentibus. Venerabilis Virgo Anna de Sancto Bartholomæo Carmelitana, quæ multa arcana à Deo didicit, dicere solebat de Passione Christi, quod hujus meditatio tantæ sit efficaciæ, ut si quis semel tantum in die vellet cum affectu meminisse poenarum, quas Christus pro nobis in Passione sustulit, hoc solum ei sufficeret, ad consequendam æternam salutem & obtinendas magnas à Deo gratias.

Proinde si tanti meriti est unius Mysteriorum recordatio, & quidem semel tantum in die facta? quanti meriti erit singulis horis quotidie recolere cum affectu tale mysterium, imò quotidie Passionem totam? En ergo fructum primum, qui sperandus est ex hoc exercitio, propter mysterium Passionis, quæ ad singulas horas Salutationi Angelicæ inseritur.

Alter fructus, qui etiam maximus est, provenit ex horaria invocatione B. Virginis MARIE per salutationem Angelicam. Hinc enim rursus tantæ gratiæ sperandæ sunt, ut vix possint efficaciter explicari. Nam imprimis, quod ipsam invocationem B. Virginis secundum se attinet, hæc est tam fructuosa, ut ex clientibus Marianis nemo fuerit hactenus, qui præter incomparabilem mercedem sibi pro cælo reservatam, non obtinuisset etiam in hoc mundo extraordinarias quasdam, & aliquando prorsus admirandas gratias, propter filialem illum cultum, quem Divæ huic Virgini pro modulo suo præstitit. Imò ex ipsismet sceleratissimis & maximis peccatoribus multi propter exiguum aliquem actum, aut invocationem Beatæ hujus Virginis mirè fuerunt conversi, & insolitis gratiis à Deo & sanctissima hac Matre donati, prout de aliquibus infra sermone ultimo memorabimus. Ex quo velut ex ungue facile colligere poteris, quanti sit meriti Deiparæ Virgini se singulis horis commendare.

Quod verò modum ipsum commendationis hujus horariæ, id est salutationem Angelicam attinet, hæc rursus inestimabile meritum novum addit ad præcedentia. Nihil equidem Deiparæ gratius aut acceptius præstari potest, quam si salutetur hæc salutatione Angelicâ, prout constat ex revelationibus S. Mechthildis l. 4. c. 12. ubi refertur, quòd huic S. Virgini

Gramm. Relig. Pars II.

apparuerit vice quâdam Deipara Virgo, habens in pectore litteris aureis descriptam salutationem, & dixerit, valde falli homines illos, qui neglectâ salutatione hæc alias orationes ad se directas, tanquam magis meritorias exquirunt, vel etiam componunt, cum tamen sibi ex omnibus illis nulla sit gratior, & Clientibus suis nulla fructuosior quàm ista salutatio. Et videtur hoc ipsum etiam effectum demonstrare voluisse Beatissima Virgo, quando insolitos illos favores præstitit cultoribus suis, qui eam hac salutatione frequentius, vel etiam devotius salutare sunt soliti.

Nam ut ex pluribus paucula asseram. Cum quidam cum duobus sociis in latrones incidisset, sociis jam occisis, petiit ab illis, ut sibi adhuc concederent inducias pro persolvenda corona B. Virginis, quas cum ægrè tandem concessissent, & bonus ille viator Coronam suam cum affectu cœpisset orare, affuit Deipara cum S. Catharina & S. Cæcilia, tanquam duabus specialibus Patronis ejus: Et cum inter precandum post quamlibet salutationem Angelicam procederet ex ejus ore rosa alba, post singulas verò Orationes Dominicas rosa rubra, collegit has omnes S. Catharina, & S. Lucie tradidit colligendas in coronam, quam tandem cum oratione completam B. Virgo dicto viatori tanquam dilecto clienti suo superimposuit, & cum cæteris disparuit. Quo viso latrones non tantum à cæde hujus, sed ab omni deinceps latrocinio abstinuerunt, vitamque emendârunt.

Aliàs cum S. Gertrudis pro honore Deiparæ nascentis oraret centum & quinquaginta Salutationes Angelicas cum hac petitione, ut sibi morienti assistere dignaretur: Audiit à B. Virgine hoc valde consolatorium responsum, quòd eidem morienti vellet omnino adesse, & in compensationem harum salutationum tot

Ii gratias

gratias in morte conferre, quot verba per omnes has 150. Salutationes Angelicas pronuntiasset! O quanta ergo vis huius salutationis Angelicæ, si etiam in hoc mundo pro quolibet verbo datur specialis gratia! Perpende hoc bene, & adverte, quem fructum etiam tu sperare possis, si singulis horis tuam salutationem Angelicam modo supradicto devotè recitaveris. Sed libet adhuc adungere unum vel alterum exemplum, quò magis pateat fructus huius salutationis.

Cisterciensis quidam cum præ hebetudine mentis non posset aliud addiscere, quàm hæc quatuor prima verba ex salutatione Angelica: *Ave Maria, gratia plena.* Repetebat eadem verba quingenties in die. Et quantopere hoc obsequium Beatissimæ Virgini placuerit, patuit inde, quòd post ejus mortem creverit gratiofa arbor ex illius sepulchro, habens in foliis suis prædicta quatuor verba litteris aureis exarata. Similiter etiam cum S. Gertrudis vice quadam non posset præ corporis infirmitate orare consuetam coronam B. Virginis, dixit ad singula grana hæc tantum duo verba: *Ave MARIA.* Moxque affuit Deipara Virgo dicens: hoc ipsum obsequium, quamvis videretur parvum, sibi valde placuisse. Et in contestationem huius obtulit illi pulcherriam coronam de rosis factam, cujus suavi odore & fragrantia debilitatem suam restaurare posset. Si ita remunerantur illi, qui tantum initiativa duo vel quatuor verba salutationis Angelicæ cum affectu recitant; quantò plus ergo sperandum habebunt illi, qui eandem salutationem totam, & quidem toties, id est ad quemlibet horæ sonum tam de die quàm de nocte cum devotione recitant? Et si ob hoc tam raræ gratiæ præstantur devotis clientibus in hoc mundo, quantam non mercedem & gloriam reci-

pient in futuro, ubi proprius est locus remunerationis? Credendum sanè est, quòd majorem recipient, quàm quis hominum sibi unquam imaginari possit, quemadmodum ex sequenti exemplo non obscurè colligere licet.

Sanctimonialis quædam gravi morbo correpta per plures annos lecto decubuit, tantis afflicta doloribus, ut omnes ejus commiseratione moverentur. Tandem ad extrema deveniens, vitæ simul & doloribus piè est immortua. Diebus autem aliquot à morte transactis comparuit tota gloriosa dicens, se ex hoc mundo directè evolasse in cælum, intuitu dolorum, quos cum patientia per tot annos sustinisset. Subjunxit præterea tantà se nunc in cælo frui gloriâ, præsertim ob servitium Beatissimæ Virgini præstitum, ut si Deus tantillum vitæ sibi denuò concedere vellet, ut unicum solummodo *Ave MARIA* dicere posset, parata foret, omnes suos præteritos dolores quamvis plurimos valdeque intensos, de novo libentissimè sufferre: eò quòd præmium, quod in cælis pro tali salutatione Angelica devotè recitata datur, tantum sit, ut propter illud meritò debeant hi & plures alii dolores cum gaudio sufferri. Hinc ergo collige, quàm verum sit, quòd merces illa, quæ pro hujusmodi Angelicæ Salutatione, sæpe & cum devotione recitata datur, major sit, quàm quis hominū sibi possit imaginari. Et vel hinc discere, quantus sit fructus secundus, qui ex hoc sancto exercitio horario resultat.

Tertium, quod in hoc exercitio continetur, est horaria invocatio Sanctissimorum Patronorum. Et de huius valde etiam magno & multiplici fructu jam supra dictum est. Nimirum, quòd mediante illa invocatione habeas quilibet horâ fidissimum aliquem, potestissimumque intercessorem apud Deum, qui
ani-

animæ tuæ salutem sollicitè curet, te à periculis & tentationibus mundi, carnis, & dæmonis cautè custodiat; bonis inspirationibus ad profectum suaviter provocet, gratis à Deo impetrandis potenter adjuvet, ad mortem sanctè obeundam feliciter disponat, & decessuro tandem feliciter assistat, ut superatis hostium tunc potentissimè insidantium technis feliciter ex hoc mundo emigres, & ad sanctam eorum societatem securè transfeas. Quid autem felicius quàm taliter in vita & morte præmuniri? & quidem à tantis, qui omnia possunt? omnia favent, & libentes omnia præstant? Sane sub tantis præsidiariis non habet anima, quod timeat, quia adversarius vel appropinquare non audet, vel si appropinquet, nocere non potest. Etsi tandem mors etiam inopinata te obruere nitatur, sensusque omnes tibi adimat, ut te ad Deum tuum, quemadmodum velles, per pios affectus in agone convertere non posses; habebis tamen alios, qui tunc apud Deum tui vicem gerant, quia omnes Sancti Patroni tui, & vel maxime ille, cujus tunc hora agetur, cum te decedere contigerit, cum Beatissima Matre apud Unigenitum ejus Filium, tanquam Judicem tuum intercedent, ut te in numerum electorum suorum assumere, & ad gaudia æterna feliciter introducere dignetur.

Vide igitur quot gratiæ & emolumenta redundant in animam ex unica salutatione Angelica juxta præscriptum modum horariè recitatâ. Et vel ideo mirari desine, quòd tot animæ piæ reperiantur hoc sæculo, quæ intuitu tanti meriti non facilè finunt elabi sonum horologii, quin capite reverenter discooperto, formatoque super cor signo S. Crucis, devotè suum Ave MARIA, recitent, non solum privatim sed etiam in publico, quod valde laudabile

& ædificatorium est. Et licet sacra Passionis mysteria, Patronosque horarios pauci fortasse interferere solent, eò quòd accessoria hujus devotionis notitiam non habeant, credendum tamen est, quòd si quid de ea nossent, indubiè certè, imò cum gustu eam practitaturi essent.

Tu ergo, qui devotionis hujus nosti & modum & meritum, & aliundè nescis, quàm fortè breve spatium tibi de vita tua superfit, age nunc serio quod agere debes, & sacra huic devotioni te vigilanter impende, ut cum magno animæ tuæ solatio experiaris incomparabilem illum fructum, qui exinde resultat. Credo sanè, quòd si Principum aliquis tibi pro qualibet Salutatione Angelica ad sonum horologii recitatâ promitteret centum aureos, tu diligentissimè quemlibet horæ sonum observaturus esses, ne qua tibi hora elaberetur sine fructu: quantò ergo magis oportet te nunc vigilare horis singulis, dum tibi pro vice qualibet tantæ merces promittitur, quæ non aureos centum aut mille, sed totum mundum, quantumcunq; demum sit, pretio longè superexcedit. Id si nunc fortasse non capis, videbis tamen olim manifestè, postquam post corporalem vitæ hujus somnum oculos tuos aperueris in magno æternitatis die. Interim ut gratus sis Deo, qui te suo sanguine pretioso redemit; Deiparæ Virginis, quæ te in Filium suscepit, & SS. Patronis, quorum tutelæ te commendasti, conare in honorem illorum hoc exercitium horarium diligenter exequi; imò & alios ad idem agendum pro viribus exstimulare.

Et quam vis non facilè tam urgens labor obveniat, quem ad sonum horologii non possis abrumpere, saltem per tantillum spatii, quale requiritur pro recitatione hujus Angelicæ Salutationis; si tamen aliquando tam legitimum impedimentum occurreret, quòd tibi nec hanc par-

vam morulā permitteret, tunc ad minus discooperi caput, dum audis horologii sonum, signansque cor signo S. Crucis dirige saltem mentem ad invocationem B. Virginis & S. Patroni occurrentis, & quā primum deinde poteris, dic tuam salutationem, prout dicturus fuisses ad sonum horologii, si prae impedimento potuisses; aut si praevides aliquando tale impedimentum secuturum, tunc praeveni cum devotione tua sic, ut horā antecedente inferas Angelicā salutationi, non tantum Mysterium & Patronum illius horae, quae tunc est, sed etiam horae sequentis, quā te putas impeditum fore. Sic etiam fac vesperi, antequam membra tua pro religioso sopore componas. Cum enim petra sit illa gratia, ut quis de nocte ad omnes horas excitetur, quemadmodum excitatus fuit devotus ille Mariz cultor *Alphonfus Rodriguez* Laicus & Soc. JESU, ideo praeveniendum est vesperi, sic ut ad sonum ultimae horae, quam audis, inferas Angelicā salutationi omnia mysteria Passionis, & omnes Patronos, qui occurrunt usque ad illam horam, quā rursum surgere debes. Si tamen aliquando de nocte expergiscaris ad sonum horae, potes Angelicā salutationem illam cum mysterio & Patrono talis horae dicere, ac si vesperi non dixisses.

Similiter etiam si quando per negligentiam, aut aliam rationem aliquā horā praetermisisti hanc salutationem, recompensa defectum horae sequenti, & interpone sequenti salutationi non tantum mysterium illud, quod tunc occurrit, sed etiam alterum, quod antè intermisisti: Idemque etiam intelligendum est de Patronis omisissis. Pro conclusione nota, quod ferventiores aliqui pro majori devotione sua soleant ante salutationem Angelicā quāvis horā dicere devotam illam *Sitropham*: *Maria Mater gratiae*, &c.

& post salutationem aliquando addere actum aliquem jaculatorium amoris vel gratitudinis pro incarnatione, qualis est iste: *Mille millium vicibus laudetur, benedicaturque hora, quā dulcissimus meus JESUS in utero Sacratissimae Matris suae conceptus est, ut me miserum peccatorem redimeret. Vel actum contritionis, qualis est hic: Summe DEUS, summe doleo, quod te offenderim, & hoc solum ideo, quia Tu es id, quod es, facio autem firmum propositum me emendandi. Tu fac in hoc puncto, quod tibi sancta devotio suggererit.*

Modus colendi B. Virginem & SS. Patronos horarios.

DIctum est haecenus, quomodo Beatissima Virgo, & SS. Patroni debeant per horas invocari: nunc etiam dicendum est, quomodo debeant coli. Cum enim ex Superioribus constet, quod ex eorum patrocinio maximus habeatur fructus, dignum & justum est, ut illis etiam debitus honor pro tam salutari cura praestetur. Modi autem, quibus honorari possunt, sunt varii & multiplices, ex quibus omnibus hic tantum unus vel alter afferetur, qui cum supradicta invocatione horaria habeat aliqualem connexionem, & ad ordinariam praxim magis deserviat. Primo Ergo construe tibi Litanias SS. Patronorum hoc modo: In primis pone trinum Kyrie eleyson cum Christe audi nos, & ceteris, quae habentur in Litiis Lauretanis usque ad versiculum illum: Sancta Trinitas unus Deus inclusivè, & locò responsorii: *Miserere nobis*, dic in singulari: *Miserere mei*. Deinde incipiens à SS. Dei Matre tanquam singularissima Domina, Patrona, & Advocata tua, cui post Deum omnia debes, invoca eam triplici titulo dicens: Sancta MARIA, Sancta DEI Genitrix, Sancta Virgo Virginum, addito ubique

Rz. Ora pro me misero peccatore. Postea descendendo ad alios Patronos, dispone illos secundum ordinem alphabeti, ita tamen, ut prius ponas omnes Sanctos, deinde verò Sanctas, & ad cujuslibet invocationem adde semper *Rz. Ora pro me misero peccatore.* Postquam verò omnes nominaveris, dic ultimo: Omnes Sancti Patroni & Patronæ meæ, orate pro me misero peccatore. Et conclude Litanias cum triplici Agnus Dei. &c. prout moris est, subiungendo orationem illam: O Sancti Patroni mei, mihi singulariter electi. &c.

Has Litanias ora quotidie, si non expantis brachiis, quemadmodum ferventiores clientes facit solent, saltem affectu humili & devoto. Et si quando devotioni tuæ plus indulgere volueris, ora eas sic, ut ad pronuntiationem cujuslibet Sancti vel Sanctæ te saltem brevissimè reflectas, quâ virtute ille Sanctus vel Sancta magis floruerit, & factâ hâc reflexione, pete, ut & tibi eandem Virtutem à Deo impetrent. Similiter etiam, si aliquando difficultatem majorem sentias in extirpatione alicujus vitii, vel comparatione Virtutis, quam tibi juxta morem Religionis pro hebdomade vel mense particulariter exercendam delegisti; recogita aliquantum, quomodo SS. Patroni tui se in eadem virtute comparanda, vel vitio extirpando gesserint? Quod quidem ex uniuscujusque vita facile deprehendes. Et postquam hoc modo per omnes discurreris, viderisque, quàm sollicitè & circumspèctè se singuli in hoc puncto gesserint, invoca illos per supradictas Litanias, & roga unumquemque in particulari, ut tibi à Deo talem fervorem pro comparatione illius virtutis, vel extirpatione vitii impetret, qualem ille quondam in hoc casu exer-

cuit. Nec dubita quin per hujusmodi invocationem, præsertim sæpius repetitam, multum profecturus sis.

Valde etiam laudabile est, iisdem litanis uti in aggressu cujuslibet operis magis ardui, semper enim negotium facilius succedit, quando tam potentes Patroni vocantur in auxilium. Sic etiam valde meritorium est ad solenniores actus devotionis invitare eosdem Sanctos Patronos, ut adesse dignentur, non solum tanquam testes & arbitri talium devotionum, sed etiam tanquam Adjutores & fidi Promotores earum. Sic quoties Professionem tuam renovare vis, aut cor tuum Deo, & SS. Virgini Mariæ per extraordinariam aliquam communionem, vel aliam spiritualem oblationem offerre, vel novam aliquam virtutem exercendam assumere, vel proposita olim concepta renovare, aut aliam quamcunque solenniore devotionem exercere, semper recurre ad SS. Patronos tuos, eosque per supradictas Litanias roga, ut te in Sancto proposito tuo apud Deum & SS. ejus Matrem potenti intercessione suâ sic adjuvare dignentur, ut cum desiderio animæ fructu hujusmodi devotiones peragere possis.

Secundò. Conare plerasque actiones tuas præsertim eas, quæ diuturniores sunt, offerre in honorem SS. Patronorum tuorum. Quod quidem admodum facile ac suaviter fiet, si actiones illas diviseris quodammodo in partes, & unicuique Patrono partem unam vel alteram obtuleris. Sic si legere vel scribere debes, potes intentionem tuam formare sic, ut tibi proponas, quòd primas tres lineas velis legere vel scribere in honorem SS. Trinitatis; Deinde sequentes quinque lineas in honorem SS. Nominis Jesu; deinde alias quinque in honorem

norem SS. Nominis Mariæ; postea descendendo ad SS. Patronos secundum ordinem alphabeticum in litanis expressum, in honorem uniuscujusque unam vel alteram lineam. Sic etiam dum de Conventu vel cella prodis, vel recreationis causâ deambulas, vel iter quodcumque agis, potes omnes passus tuos sic distribuere; ut primò certum numerum passuum offeras Deo & B. mæ Virgini, alios deinde successivè Sanctis Patronis secundum ordinem prædictum. Similiter etiam dum ex obedientia laborem aliquem præsertim molestiorem peragere debes, puta scutellas lavare, vel purgare Conventum, vel urticas eruncare ex horto, vel portare ligna, vel quid aliud agere, potes semper eadem directione mentis uti, & primam partem laboris, id est. v. g. scutellas quas lavas, aut prima ligna quæ portas, offerre Deo; alteras deinde in honorem B. Virginis; reliquas verò in honorem S. Angeli Custodis & aliorum Patronorum.

Quo quidem exercitio præter ingens meritum in cælo depositum senties etiam multa particularia bona tibi accedere: nam omnis labor, quantumcumque aliàs sit gravis, videbitur hæc ratione valde suavis ac facilis, ac proinde evitabitur tædium & æterna indignatio, quæ non nunquam sub labore magis arduo solet tepidioribus Religiosis obrepere; evitabitur item solita distractio mentis, aut externa confabulatio, quæ in talibus occasionibus sese liberiorè solet offerre cum notabili detrimento Religiosæ perfectionis. Augebitur præterea fervor ad servitium Dei, gustus ad res Spirituales, & interna animi consolatio, prout experientiâ facillè deprehendes, si probaveris.

Potes autem exercitium hoc tibi adhuc magis fructuosum reddere, si quamlibet

laboris partem offeras Deo, & B. Virgini, & Sanctis Patronis cum certa aliqua intentione obtinendi v. g. ab illis gratiam, vel virtutem tibi magis necessariam. Et si hujusmodi labor frequentius occurrat, potes intentionem istam variare sic: Ut unâ die offeras laborem illum pro obtinenda hac, v. g. virtute vel gratia, alterâ die pro alia, & sic de cæteris. Vel petere unâ die gratiam pro te, alterâ pro aliis, vel certè unâ eademque die petere à quolibet S. Patrono distinctam gratiam, quam tibi vel aliis pro eo tempore judicaveris magis necessariam. Sic si ex obedientiæ jussu debeas, v. g. urticas sapius in horto eruncare, potes primâ vice formare intentionem talem, & dicere, has quinque urticas volo extrahere in honore SS. Nominis Jesu, ut obtineam à Deo perfectum amorem hujus SS. Nominis, & merear finire vitam meam in pia ejusdem invocatione, alteras quinque urticas volo extrahere in honorem SS. Nominis Mariæ eodem fine; sequentes tres in honorem S. Angeli Custodis, ut mei semper fidelem curam gerat: sequentes duas in honorem Sancti N. ut me custodiat ab omnibus periculis corporis & animæ meæ eâ horâ, quâ ipsum pro Patrono meo constitui, & sic de reliquis.

Aliâ vice potes intentionem formare & dicere; has quinque urticas volo extrahere in honorem quinque Vulnerum Christi, ut me aliquâter gratum exhibeam; sequentes septem in honorem septem Dolorum B. Virginis, ut aliquomodo satisfaciam pro doloribus, quos eidem Sacratissimæ Virgini causavi per mea peccata, quæ commisi contra benedictum ejus Filium post tot beneficia ab illo accepta. Sequentes tres in honorem S. Angeli Custodis pro gratiarum actione omnium beneficiorum hætenus ab illo accepto-

acceptorum; Sequentes duas in honorem Sancti N. pro gratiarum actione principalium suarum gratiarum, quas hactenus mihi præstitit. Et sic successivè de aliis secundum ordinem Litaniarum.

Alià rursum vice potes dicere sic: Hunc totum laborem offero Deo pro conversione peccatorum, maximè verò eorum, qui Ecclesiæ Dei plurimum nocent: vel pro liberatione animarum ex purgatorio, & quidem principaliter earum, quibus aliquo titulo magis obstrictus sum: vel pro illorum conservatione, qui in hoc mundo maximè laborant pro augendo cultu Dei & Beatissimæ V. Mariæ, Vel pro bono communi Sacræ nostræ Religionis, ut Deus dignetur omnes fratres nostros, maximè verò Superiores conservare in vero Zelo perfectionis Religiosæ, & ab illis auferre vitia, in quæ frequentius solent cadere. Vel pro impetratione particularis illius virtutis, quæ mihi maximè necessaria est: aut extirpatione vitii, cui præ cæteris deditus sum. &c. Et ut facilius assequar, quod peto, volo in honorem B. Virginis extrahere 30. utricas: In honorem S. Angeli Custodis 12., & in honorem cujuslibet Sancti Patroni 10. &c. Idque intentione hac, ut illi apud Deum pro me intercedere dignentur, & meritis suis mihi ab eo impetrare, quod peto. Atque hinc faciliè colliges, quomodo quemcunque alium laborem meritorie, & in honorem SS. Patronorum tuorum instituere possis; imò si te exercitio huic serio & constanter addixeris, suggeret tibi propria devotio multò plura, quæ in hunc finem servire possint.

Tertio. Ut memoratos Sanctos tibi magis devincias, conare quâlibet horâ heroicum aliquem actum virtutis aut mortificationis elicere in honore illius Patroni, quem pro tali hora elegisti. Dignum enim

& justum est, ut dum ille pro te tam fideliter apud Deum totâ horâ pervigilat, tu vicissim in honorem ipsius unicum ad minus actum virtutis vel mortificationis exerceas. Nec unquam faciliè tibi ad hoc deerit occasio, quia vix unquam eiabetur hora, quâ non occurrat aliquid, quo inordinatum tuum appetitum refrenare, aut prurientes sensus mortificare, aut teipsum in aliquo vincere possis. Imò cum juxta instructionem superius datam ita debeas SS. Patronos tuos distribuere, ut pro hora refectionis ponas illum, qui inediâ corpus suum maciavit: pro hora silentii illum, qui ab ea virtute magis laudatur, & sic de cæteris; habebis eo ipso sufficientem ansam exercendi te singulis horis in heroico aliquo actu virtutis vel mortificationis, si scilicet te quâlibet horâ reflexeris, cur pro Patrono talis horæ elegeris illum Sanctum, quem eo tempore præscriptum habes, cognitâ causa, quòd id ideo factum sit, ut eâ horâ imitareris illum in virtute, quâ magis excelluit; Vel si forè majorem difficultatem sentias in exercitio particularis virtutis, aut extirpatione singularis vitii, potes hoc ipsum pro medio tuæ mortificationis per dies aliquot assumere, & quâlibet horâ ad sonum horologii post dictam Angelicam Salutationem proponere, quòd tali horâ velis in honorem S. Patroni tui occurrentis te singulariter cohibere ab illo vitio particulari, aut exercere in virtute proposita.

Ne verò per negligentiam vel oblivionem, aut interveniens quodcunque impedimentum transeat aliquando hora sine tali actu mortificationis, aut opere meritorio exercendo in honorem S. Patroni tui pro eo tempore occurrentis, examina te breviter semper ad initium horæ sequentis, quid boni egeris horâ præce-

præcedenti in honorem S. Patroni pro illa hora constituti? Et si aliquando reperias, quod fortè nihil tale egeris, supple statim defectum illum horâ sequenti, sic ut duplicem tunc actum mortificationis exerceas, unum scilicet in honorem S. Patroni præcedentis, alterum verò in honorem Sancti tunc occurrentis. Plura alia, quæ hic de cultu Patronorum dici possent, colliges partim ex infra dicendis, partim ex libellis asceticis super hanc materiâ differentibus; Imo affectus ipsemet tibi in hunc finem multa suggeret, si cum vero fervore te huic cultui SS. Patronorum addixeris.

*Modus eligendi Patronum pro
tota die.*

DEVOTIO hæc posset alicui fortassis videri supervacanea, suppositis iis, quæ hætenus de cultu horario SS. Patronorum dicta sunt. Si enim cuilibet horæ per diem certus aliquis Patronus præfixus est, non videretur necesse, ut alius eligeretur pro tota die, cum loco unius habeantur duodecim, qui de die, totidemq; etiam qui de nocte custodes agunt. Sed esto ita sit, non ideo tamen supervacanea vel inutilis est hæc devotio, quâ præter horarios Sanctos suadetur etiam eligendus unus Patronus pro die tota; cum finis hujus devotionis eò potissimè tendat, ut hos ipsos SS. Patronos tuos horarios impensius colere possis, tribuendo scilicet cuivis saltem semel in mense diem totum pro particulari ejusdem veneratione. Cum enim ex eorum cultu habeatur fructus maximus, prout supra dictum est, & alioqui per diem nonnisi hora una pro cujusvis veneratione præscribatur, sæpius autem contingat, quod talis hora sit adeò impedita, ut vel parùm, vel fortè nihil prorsus possis agere in honorem Sancti

pro tempore constituti: ideo ut defectum hunc suppleas, & debitum cuique Patrono cultum deferas, consultissimum est, ordine successivo diem proprium unicuique semel in mense tribuere, eumque tunc specialiori veneratione colere, quod fieri potest modo sequenti.

Quolibet die manè postquam Sanctos tuos Patronos in communi invocaveris per orationem: O Sancti Patroni. &c. elige unum ex ipsis pro Patrono totius diei. Et ut quoad hoc ordinatè procedas, serva modum in tuis Litaniis positum, sic, ut primâ die assumes illum pro Patrono, qui secundum ordinem Alphabeti ponitur primus in iisdem Litanis; alterâ die illum, qui secundo loco nominatur; tertiâ die illum, qui proximè sequitur, & sic de cæteris. Et postquam hoc modo perveneris usque ad ultimum, reincipie die sequenti à primo Patrono, sicut prius fecisti; & hunc modum observa semper, nisi fortè aliquâ die occurrat festum ex his Patronis, aut de aliquo eorum fiat officium in choro, tunc enim relicto ordine consueto potes pro Patrono talis diei assumere illum, cujus festum occurrat, aut de quo celebratur officium. Alterâ verò die redeundum erit ad priorem ordinem, in quo prius cessaveras. Illum autem, quem sic assumpseris pro Patrono diei, invoca manè per Orationem: O Sancte N. Patrone mihi unice dilecte! &c. quæ infra habetur in precibus Matutinis.

Quod porro venerationem hujus Sancti Patroni pro die electi attinet, quamvis plurima sint, quæ passim ex libellis asceticis possis in hunc finem eruere, conare tamen inter alia etiam observare sequentia. *Primo.* Si fieri potest, compara tibi imagines omnium SS. Patronorum tuorum, & ex his expone ante te quotidie illam, in qua representatur Sanctus, quem tibi

tibi pro tali die in Patronum elegisti, ut per frequentem ejus aspectum commoneas non tantum obligationis tuæ erga Sanctum illum, qui tanquam Patronus pro te totâ illâ die coram Deo & Beatissima ejus Matre intercedit, sed ut etiam majori cum affectu præstes opera, quæ tali die in honorem ejus facere intendis: quia ad commovendum animum valde subinde juvat devota imago illius Sancti, qui colendus proponitur. *Secundò.* Si per tempus licet, nege illâ die cum attentione vitam ejusdem Sancti Patroni, & perpende diligenter, quibus virtutibus excellueris, quibûsq; modis ad eam perfectionem, Sanctitatemq; pervenerit? & quod tibi pro salutari documento, vel ad animæ tuæ salutem conducere adverteris, diligenter nota. *Tertiò.* Gratias age DEO, B. Virgini, & Sancto ejus Angelo Custodi, quod eorum ope ad tantam perfectionem & Sanctitatem pervenerit; Eo sine offer ipsis in gratiarum actionem officium divinum illius diei, aut alia opera bona, certus quod per hoc tibi magnopere gratiam apud S. Patronum tuum aucturus sis. *Quartò.* Conare ipsum die illâ in præcipuis ejus virtutibus imitari, aut saltem in una ex præcipuis, quâ scilicet magis excelluit, vel quæ tibi pro eo tempore magis videtur necessaria. Et hujus virtutis elice quâvis horâ ad minus unum actum. *Quintò.* Habe certam aliquam precationem, quam quotidie in honorem S. Patroni pro illa die electi dicere possis; Et per hanc primò ei gratulare de immensa gloria, quam sibi per hujus vitæ rigorem & opera poenitentiae promeruit: deinde roga, ut & tibi parem à Deo gratiam, & olim etiam gloriam impetrare dignetur. Cujusmodi oratio poterit esse hæc.

Ave vernans flos cæli, & gloriose civis paradisi Sancte N. Gratias ago Domino, Gramm. Relig. Paris II,

& SS. ejus Matri Mariæ, pro omnibus Beneficiis & gratiis, quas in te unquam contulerunt. Laudo illos propterea, & de his à Jesu & Maria liberaliter concessis donis, summe gratulor, hæcque Tibi ex corde faveo; item tibi in augmentum gaudii & gloriæ offero totius beatitudinis gazophylacium Cor Jesu Christi mellifluum, unâ cum corde ejusdem SS. Genitricis Mariæ. O Fidelissime mi Patrone! Ora pro me misero peccatore. Impetra mihi meorum peccatorum plenam veniam, impetra Spiritum bonum & Sanctam gratiam, ut Deo perfectè reconcilier, & illi placeam. Adesto mi nunc & in hora mortis meæ, ut Sacrosanctis Ecclesiæ Sacramentis communitus, perfectè contritus, totûsque mundus de mundo exeam, & rectâ ad cælum viâ te Duce perveniam. Amen.

Sextò. In recitatione Rosarii B. Virginis interpone cuilibet Salutationi Angelicæ eundem Sanctum, nominando illum post illa verba: Sancta Maria Mater Dei, ora cum S. N., juxta modum supra traditum de invocatione horaria SS. Patronorum. *Septimò.* Tempore refectionis antequam cibum tibi appositum degustes, dic submissâ voce (& quantum fieri potest, nemine advertente) Salutationem Angelicam, interponendo similiter nomen illius Patroni diurni post prædicta verba: S. Maria, Mater Dei, ora. &c. & cum perveneris ad verba sequentia: *nunc & in hora mortis.* &c. dirige intentionem tuam sic, ut per illam particulam *nunc* roges B. Virginem & prædictum Sanctum pro gratia, ut hic cibus, quem tunc sumere vis, cedat tibi non tantum in utilitatem corporis, sed & animæ, novâsq; per illum vires compares, quibus in servitio Dei & Beatissimæ Matris ejus possis alacrius procedere, & utriusque honorem tam in

te quam in aliis ferventiùs promovere. Hoc fac ante sumptionē cuiuslibet cibi, & si meritum tibi adaugere vis, relinque ex quolibet unum bolum meliorem in honorem Dei, & B. V. & Sancti Patroni tui pro illa die electi. Post sumptionem verò uniuscuiusque cibi dic quasi gratias his verbis: Laudetur Jesus Christus, ejusque Virgo Mater cum Sancto N. Quod idem etiam dicere potes, quotiescunque bibis. Eodem exercitio potes etiam proportionaliter uti in aggreſſu cuiusvis operis ordinarii per diem occurrentis.

Octavo. Ad quemlibet horæ sonum, dum pro more Salutationem Angelicam recitas, & eidem Sanctum aliquem Patronum horarium juxta instructionem superius datam inferis, appone etiam singulis vicibus Sanctum illum, quem pro Patrono totius diei electum habes, dicendo: S. Maria Mater Dei ora cum Sancto N. nominando prius Patronum horariū, deinde diurnum, ut hoc modo singulis horis memor sis illius Patroni, qui pro te totā die apud Deum & SS. ejus Matrem intercedit. Porro ut salutationem hanc majori cum affectu recites, imaginare tibi, quod, quoties ad horæ sonum Sanctos tuos Patronos per dictam Salutationē invocas, toties Sanctissima Dei Mater cum benedicto Filio suo in lucidissima quadam nube coram te quodammodo collocata sit & ab una parte coram ea genuflectat S. Patronus tuus diurnus pro illa die electus; ab altera verò parte singulis horis semper succedat alius Patronus, quem ad horæ sonum invocas; & quod hi Sancti Patroni sic in genua provoluti omnes tuas necessitates, angustias, pericula, & desideria Beatissimæ Virgini, & Sanctissimo ejus Filio proponant, rogando pro te instantissime, ut, quæ ad animæ tuæ salutem proficua sunt, misericorditer tibi tam in vita quam in morte concede-

re dignentur. Quā imaginatione magnopere senties affectum tuum erga Sanctos Patronos adaugeri.

Principaliter porro inter Patronos tuos semper esto memor S. Angeli Custodis, quem tibi Deus in Tutelarem mox ab origine & natiuitate tua constituit, quiq; tui majorem semper curam habet, & habuit, quam tu unquam tuimet habere possis, nec præterire finit quodammodo momentum temporis, quo tibi beneficium non conferat, licet tibi de pluribus non constet. Ultimò tandem, præter alia multa pietatis opera, quæ tibi privatus affectus suppeditabit, valde etiam consultum est, in honorem Patroni diurni mortificationem aliquam assumere. Quod quomodo instituendum sit, colligi quidem posset ex iis, quæ supradicta sunt de mortificatione exercenda in honorem Patroni horarii, clariùs tamen patebit ex sequentibus.

Modus mortificandi se in honorem Dei, Deiparæ, & Sanctorum Patronorum.

Mortificationes sunt in duplici differentia, aliæ enim sunt externæ, quibus caro mortificatur, uti sunt disciplinæ, jejunia, & his similia. Aliæ sunt internæ, per quas inordinatæ passionēs animi refrenantur à vitiis, in quæ propendant; aut ex amore virtutis privantur aliquibus oblectamentis, quibus alioquin sine peccato uti liceret. Ut si quis se cohibeat ab aspectu rei pulchræ, vel auditu rei jucundæ, aut gustu rei sapidæ, ad quam ab appetitu potentius allicitur. Ex his mortificationibus, etsi omnes ad perfectionem conducant, cæteris tamen paribus plerumque magis sunt salutares mortificationes internæ quam externæ: quia anima plus commodi refert ex refrenatione suarum passionum, quam ex præcisa castiga-

castigatione carnis, imò etiam plus molestiæ, ac proinde etiam plus meriti percipere solet in reprimendis illis, quàm in corpore mortificando. Unde graviter errant, qui totam mortificationis summam putant consistere in solis exterioribus afflictionibus corporis, puta, ciliciis, disciplinis &c. totique in eo sunt, ut per huiusmodi opera poenitentiae corpus suum enervent, interim verò animam in vitiis profundè hærentem negligunt, non attendentes ad id, quod Christus in Evangelio monet dicens: Nolite esse sicut sepulchra dealbata, quæ foris parent speciosa, intus verò plena sunt ossibus mortuorum.

Quare dispice primò conscientiam tuam, & si inordinatos aliquos affectus, vel notabilia vitia in corde tuo radicata videris, conare hæc primùm eruere per internam mortificationum genera: his verò suppressis progredere ad compositionem hominis exterioris. Quòd si verò comperias, quòd potissima vitia tua procedant ex prava inclinatione corporis colluctantis adversus spiritum, utere mortificationibus externis, quas ad supprimendam carnem judicaveris idoneas, cave tamen, ne vires tuas plus nimio atteras, fatisciente enim corpore impeditur etiam anima in actionibus suis, ne id, quod vellet, operari possit. Quo quidem medio malignus spiritus sæpe sapius utitur, ut incautos juvenes reddat inhabiles ad continuationem bonorū illorum operum, à quibus eos per aliam fraudem abstrahere non potest. Primò igitur nota: Cùm mortificatio nihil aliud sit, quàm suppressio malarum affectionum, quæ ex vitio depravatae naturæ, vel suggestionè demonis in homine solent oriri, adverte inprimis diligenter, in quæ vitia magis à natura propendeas, ut habitū morbi notitiā possis opportunius medicamen appone-

re. Quia verò vitia hæc oriuntur aliquando ex pravo appetitu animi, aliquando ex recalcitatione carnis, ideo unicuique vitio proportionaliter occurrendum est: vitio nimirum exteriori per mortificationem externam, vitio interiori per mortificationem internam.

Secundò. Si advertas te pluribus vitiis obnoxium, vide in quod sis proclivior, vel quod secundum se sit periculosius cæteris, & hoc præ aliis stude prius evellere, successivè tamen & gradatim, ita ut unum gradum talis vitii post alterum extirpes, donec totum eradicaveris, aut saltem ita suppresseris, ut tibi molestiam nullam faciat. Deinde progredere ad aliud vitium eo successivo modo tollendum, ab hoc rursus ad aliud; nec cessa, donec omnes inordinatas passionem tuas spiritui subjeceris. Notandum Tertio: Quòd inveterata vitia sive passionem animi, quæ contra spiritum sapius insurgunt, debeant actibus directè oppositis mortificari, quia contraria contrariis curantur. Sic, si quis iram sæpè tentetur, debet se exercere in actibus mansuetudinis, dum se sentit ad iram maximè incitari. Qui deditus est gulæ, debet cavere excessum, dum maximè irritatur ab appetitu, aut optimam videt occasionem pro committendo tali excessu; & sic de cæteris. Alia vitia, quæ hominem perfectionis studiosum rariùs infestant, vel per longum exercitium mortificationis putantur emendata, debent pro cautela, ne fortè reviviscant, exterminari per subtractionem quarundam rerum alioqui licitarum, quia qui à licitis quandoque abstinet, non facile cadet ad illicita. Ut si quis oculos suos refrenat, ut, ubi licitè aliqua videre posset, nolit tamen ad ea videnda oculos attollere propter amorem Dei, aut Beatissimæ Virginis, is non facile incidet in eam curiositatem oculo-

rum, ut desideret non videnda videre. Et sic de aliis discurrendum est.

Observe *Quarto*. Quod si fortè naturæ debilioris sis, & sentias cum *S. Hieronymo*, quod etiam debile corpus subinde spiritui recalcitret, consultè quidem feceris, si quandòque mortificationem aliquam exteriorem pro supprimenda carne adhibueris, procede tamen in hoc cum discretionem magna, & cave ne corpus per se debile magis atteras, aut planè enerves per huiusmodi mortificationes externas, ita ut ineptus fias ad ea, quæ alioqui secundùm statum tuum præstare deberes; prout non rarò incautis illis Juvenibus accidere solet, qui in principio conversionis suæ, dum adhuc debilioris complexionis sunt, sine licentia Superiorum suorum se nimis mortificationibus externis ultra vires & discretionem onerant, nec tamen desideratam perfectionem per hoc consequuntur, quin imò vires suas ita sensim enervant ut post aliquos annos Religioni potius oneri sint, quàm emolumento. Idcirco cautè procedendum est cum mortificatione corporis debilioris, tales assumendo poenalitates, quæ carnem affligant, non penitus enecent, & non tam vires quàm vitia tollant. Igitur qui complexionis debilioris est, magis incumbere debet mortificationibus sensuum & appetituum suorum, quàm externis afflictationibus carnis; quamvis per hoc non inhibeat, quin etiam aliquando ciliciis & aliis externis poenitentiz operibus se maceret, dummodò id faciat cum discretionem, & sine præiudicio virium.

Ex his igitur colligere potes, quomodo mortificationes tuas in honorem Dei, & Beatissimæ Virginis & SS. Patronorum instituere debeas, ut uberem fructum reportes. Quod si verò quæras, quas mortificationes internas debeas frequen-

tiùs exercere, postquàm adverteris, quod à gravioribus vitiis non infesteris? Respondeo, mortificationes sensuum esse tunc saluberrimas, de quibus vide supra Sermone 45. num. 12. memorata, ubi de præsentī materia fusiùs dictum est. Cæterùm, quæ in honorem SS. Patronorum tuorum præstare possis, ultra ea quæ hætenus dicta sunt, distabit tibi affectus proprius. Interim autem supra dicta diligenter exequere, & exercitia subsequentiā noli negligere, quantum enim emolumenti exinde capturus sis, docebit eventus, tibi dubio procul cum tempore fortunatissimus.

MATUTINUM

Religiosi Hominis Exercitium, sive preces Matutine.

Quibus homo Religiosus mandum è lecto suo confurgit, mentem suam ad Deum dirigere; eidemque pro beneficiis præteritis gratias agere, pro futuris invocare: Item rectam operibus suis intentionem quotidie præfigere: Beatam Dei Matrem in Dominam & Advocatam suam adsciscere, diebùsque singulis certum aliquem Patronum juxta instructionem superiùs datam eligere potest.

Quamprimùm igitur campanæ sono, vel aliunde expergesfactus è lectulo surgis, signo Crucis te munire, mentemque ad Deum attollere asuesce per quapiam pia suspiria, v. g. cum Seraphico Francisco ingeminando: *Deus meus & omnia*, sive cum Divo Paulo: *Domine quid me vis facere?* vel cum Rege Davide: *Paratum cor meum Deus, paratum cor meum.* Vel simile quid mente revolve.

Post hæc ubi tempus pro particulari tua devotione commodum repereris, procumbe in genua, totòque cordis affectu

festu gratias age Deo, & Sanctissimæ ejus Matri pro beneficiis in te collatis, & te tuæque omnia illis humiliter offer: Simulque Patronum elige, cujus custodia te totâ illâ die commendes. Quæ omnia ut cum affectu majori facias, imaginare tibi Deum cum Sanctissima sua Matre, totâque cælesti curia præsentem, & attendentem petitioni tuæ. Unde cum humilitate summa, affectûque maximo ad pedes quodammodo DEI prostratus, eundem hoc modo saluta:

In Nomine Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti, Amen.

O Dulcissime JESU Sponse animæ meæ, ad quem die nocteque suspiro; ego clientum tuorum minimus, post hodiernæ noctis vigilas, quibus corpori meo quietem ad tui sanctissimi Nominis honorem induli, ad te rursû diluculo confurgo, Teque intimo cordis mei affectu saluto, optoque vel maximè, ut Te unâ mecum etiam millia millium cælestium agminum tibi ministrantium affectuosissimè saluent, & decies centena millia tibi assistentium Te unâ mecum glorificent; universalis quoque harmonia omnium creaturarum Te unâ mecum collaudet, & Nomen tuum gloriosum, protectionis nostræ clypeum benedicat in sæcula, Amen.

Tum verò pro beneficiis gratias age in hunc modum:

Quid retribuam Tibi DEO meo, Conditori, Redemptori & Conservatori meo pro omnibus, quæ hucusque semper, & in hujus etiam elapsæ noctis paternâ custodia ex abundantia bonitatis tuæ liberaliter dedisti mihi? Accipe, ô amantissime Domine mi, pro gratiarum actione omnia Sanctæ Ecclesiæ tuæ devota servitia, cum unanimi concentu totius cæle-

stis curiæ, & in omni populo, & tribu, & lingua, & natione, præsertim verò sancta Religione nostra celebretur dulcissimum atque gloriosissimum Nomen tuum, quod est super omne nomen benedictum in sæcula, Amen.

Te verò, & tua omnia offer in hunc modum:

Et licet, Domine mi, totum tuum sit, à quo profluxit omne, quod habeo, iterum tamen, iterumque votis omnibus offero & consecro tibi, tuæque SS. Matri cor meum unâ cum corpore & anima, & utriusque viribus, & omnia hujus diei, totiusque residuæ vitæ meæ cogitata, verba, & opera, in agnitionem debiti illius, quo tibi utpote supremo Domino, & tuæ SS. Matri tanquam amabilissimæ Dominæ meæ obstrictus sum. Accipe igitur hæc omnia in debitæ servitutis meæ obsequium, idque in unione operum tuorum, quæ tu ipsemet in terris ex perfectissima charitate pro salute nostra egisti, ut ex abundantia meritorum tuorum mea juvetur infirmitas, & defectus suppleatur.

Deinde dispositurus opera tua, sic ora:

Doce me Domine, hodie custodire legem tuam, & in præceptis tuis ambulare, tuæque adjutus gratiâ custodiam Judicia Justitiæ tuæ, & in studiis, verbis & operibus statui meo Religioso congruentibus sedulò vacabo, ut in oculis Divinæ Majestatis tuæ diem hunc ad dulcissimi cordis tui beneplacitum decurram.

Hic verò dispone totius dei opera, & juxta materiam examinis tui particularis propono tibi virtutem, in qua te illâ die singularius vis exercere, aut vitium, quod præ cæteris conaris extirpare: firmiterque statue, omnes occasiones & pericula, quibus te magis obnoxium sis, evitare; Simulque dolorem elice de omnibus vitæ præteritis peccatis, & negligentis, quod totum fieri potest hac vel simili precatone:

Utinam, ô mi Deus! hodie omni custodia servem cor meum, quod tibi obtuli. Propono firmiter cum divino tuo auxilio peccata omnia devitare, consueta vitia, & vitiarum occasiones, maximè ad quæ propensior sum (NB. hic exprime vitium, in quo maximè cavere proponis) deponere, & in Virtute (NB. hic exprime virtutem, in qua te singularius vis exercere) tanquam mihi magis necessariâ exercere, idque Domine ex puro amore Tui, cui uni placere, servire, adhærere toto corde & affectu desidero. Et ex hoc tui amore vehementissimè doleo, quod unquam, quod infinitæ Bonitati tuæ contrarium est, commiserim, & tam negligens hucusque in sancto servitio tuo fuerim. Pœnitet me ex toto corde, & propono firmiter omne peccatum deinceps, plus quàm omne aliud malum vitare, integrè confiteri, & omne id præstare, quod à me Sanctissima tua lex requirit.

Post hæc pete gratiam pro exequendo tuo proposito: Sic.

Verùm, ô Domine, quid prodest velle, nisi Tu des perficere? Tu nôsti fragilitatem meam, & notæ sunt tibi viæ meæ; nec nisi ex te est omnis sufficientia mea. Exurge itaque in adiutorium mihi, & potenti gratiâ vires adde, ut propositum voluntatis meæ efficaciter impleam, ut vivam semper amando & laudando te, & Sanctissimam tuam Matrem hic & in æternum, Amen.

Postquam te, tuæque Deo sic commendaveris, converte te ad salutandam B. Virginem, eamque pro singulari tua Patrona & Advocata, imò Matre interpella per sequentes preces.

Ad Beatissimam Virginem Mariam devota Oratio.

○ Benignissima misericordiæ Mater, post Deum Spes mea unica: Ecce

ego vilissimum mancipium tuum tibi me denuò sisto hoc die, & immensas ago gratias pro omni materna, quam pro me gessisti hæc nocte, curâ & custodia. Oro te per clementissimum cor tuum, ut me in filium tuum denuò suscipias, mei curam nunc & in omni tempore habeas, ab omni peccato mortali, & veniali deliberato me hodie, totâque vitâ meâ protegas ac liberes, virtutes omnes, quibus Filio tuo placuisti, præsertim humilitatem & puritatem mihi impetres, & me in statu Filio tuo ac Tibi gratissimo conserves. O clementis, ô pia, ô dulcis Virgo Maria. Memento quæso mei nunc & in hora mortis meæ, Amen.

Alia commendatio sui ad eandem.

○ Domina mea, Sancta Maria, me in tuam benedictam fidem & singularem custodiam, & in sinum misericordiæ tuæ hodiæ & quotidie, & in hora exitus mei animam meam & corpus meum tibi commendo: omnem spem meam & consolationem meam, omnes angustias & miseras meas, vitam & finem vitæ meæ tibi committo, ut per tuam SS. intercessionem, & per tua merita, omnia mea dirigantur, & disponantur opera secundum tuam, tuique Filii voluntatem, Amen.

Ad Sanctum Angelum Custodem.

Sancte Angele Dei, Custos animæ & corporis mei, per dulcissimum Cor JESU Christi Salve. Angele mi dilecte, præ omnibus electe, ego tibi unicus, & tu mihi. Pro amore ejus, qui te & me creavit, & me tibi commendavit in baptismo, suscipe me in curam tuæ fidelissimæ custodiæ, ut adjutus à te immaculatus transeam hujus vitæ torrentem, & lætus perveniam ad portum beatæ æternitatis. O Sancte Angele, te Patronum meum veneror, vigilem & Custodem meum amo, tuæque directioni me to-

cum

tum subijcio, ne me, quæso, quamvis ingratum, & tibi (ah! pudet, & poenitet) sæpius rebellem iratus deseras, sed benignus errantem dirigas, ignorantem erudias, jacentem erigas, afflictum soleris, periclitantem liberares, & incolumem ad æternam felicitatem perducas, ubi gratiarum hymnū tibi æternū cantabo, Am.

Ad Sanctos Patronos.

O Sancti Patroni mei, mihi singulariter electi & dilecti! congaudeo, & congratulor ex animo gloriæ & felicitati vestræ, sed & suspirat, & anhelat ad vos gemens & tremens anima mea inter tot hostes & salutis discrimina. Vos mei clientis vestri memores, obtinete mihi gratiam Dei validam & efficacem, quā adjutus & ego sequar vestigia vestra, & fortiter hostibus meis, mundo, carni, demoni resistam, nec ullis unquam ipsorum insidiis, viribusque succumbam, sed Christo Salvatori meo, amabilissimæque Matri ejus exemplo vestro constanter adheream; ut nunc vobis in gratia, & tunc conjungar in gloria, Deūque unā vobiscum, & Sanctis omnibus laudem per infinita sæcula, Amen.

Ad Sanctum Patronum, qui pro illa die eligitur.

TU verò Sancte N. Patrone mihi unice dilecte, suscipe me hodie in Clientem tuum supplicem, meaque omnia, cogitationes, verba & opera, vigilias, labores, negotia omnia, corporis sensus, vires animæ, omnes motus, & anhelitus meos, ut per te Deo meo, in honorem ipsius, & Sacratissimæ Matris ejus oblata, gratiam copiosorem in oculis eorum inveniant, ut de me meisque omnibus tanquam de suis disponant; vitam meam ad sui Sanctissimi Nominis gloriam dirigant, bonis suggestionibus intellectum

illustrent, fervore charitatis ad se moveant, cælesti virtute ad æmulationem tuæ vitæ provocent, sensusque, sermones & actus meos ad animæ meæ proximorumque salutem componant, ut in corpore & anima salutariter adjutus hoc N. vitium (NB. hic exprime vitium, à quo particulariter die illa tibi cavere vis) & quæcunque alia Deo meo, & SS. ejus Matri, tibi que Sancte Patrone mi displicent, fortiter superare, & constanter remove: hanc verò virtutem N. (NB. hic exprime virtutem, in qua te illa die particulariter vis exercere) & quæcunque alia Deo meo, amabilissimæque Matri ejus, Dominæque meæ, & tibi pariter placita sunt, feliciter hodie obtinere, & alcam & pro novere, Amen.

Post hæc omnia fac generalem intentionem, & oblationem operum tuorum juxta methodum infra positam.

MODUS

Faciendi Intentionem Generalem pro singulis diebus Hebdomadæ.

Cum nullum opus hominis sit meritum, nisi per bonam intentionem referatur in Deum, ideo nihil ferè ita necessarium est homini Religioso, quàm ut operibus suis semper præfigere studeat intentionem bonam, ne se defraudet merito tot laborum & mortificationum, quæ in Religione occurrunt. Quolibet ergo die, manè, priusquam opus aliquod aggrediatur, conetur facere generalem intentionem pro totâ die, id est, pro omnibus cogitationibus, verbis & operibus totius diei. Ne verò in hoc puncto vagè feratur, aut quovis die de novo recogitare cogatur de aliqua intentione operibus suis præfigendâ, benè fecerit, si pro quavis die hebdomadæ habuerit suam intentionem certam;

tam; id est, pro diebus Lunæ intentionem hanc N. pro diebus Martis istam N. &c.

Antequam autem intentiones suas ita distribuat, recogitet prius omnes obligationes suas, pro quibus specialius orare tenetur: & postquam illas in unum collectas habuerit, dividat illas ita, ut unicuique assignet diem talem, quæ videbitur magis accommodata. Nec putet, quodd, dum fortè opera sua offert pro aliis, non possit etiam ea offerre pro se; quia Deus non est ita in gratiis erogandis parcus, ut, dum petitur gratia pro uno, non velit etiam peti pro alio. Imò verò gratus habet, quo plus ab illo petitur, quia omnia, quæ petimus, supponimur ultimatè propter illius honorem petere. Poterit igitur intentionem suam semper dividere in tres partes, ita ut opera totius diei offerantur Deo; *Primò*, in gratiarum actionem alicujus beneficii jam præstiti. *Secundò*, pro impetratione alicujus gratiæ novæ obtinendæ pro se. *Tertiò*, pro impetratione alicujus gratiæ præstandæ aliis, pro quibus tali die orare intendit. Nomine autem eorum, pro quibus orare debet, intelligendi sunt, Parentes, Consanguinei, Benefactores, Fideles defuncti, Superiores Religionis, Principes Christiani, Necessitates publicæ, Necessitates Religionis & similes, quorum ita meminisse convenit, ut singulis certa quodammodo dies quavis hebdomadâ impendatur. Poterit ergo quilibet Religiosus intentiones suas sic circiter instituire.

Die Dominico.

Primò. In gratiarum actionem pro omnibus beneficiis, à Deo sibi, suæ Religionis, & toti Ecclesiæ concessis. *Secundò*. Pro impetranda sibi gratia, ut omnibus his beneficiis debitè utatur, non

tantum ad utilitatem animæ suæ, sed etiam ad emolumentum proximi, maxime verò eorum, qui ejus curæ commissi sunt, aut quos Deus vult operâ suâ juvari & dirigi in viam Salutis. *Tertiò*. Pro exaltatione Sacræ Religionis nostræ, ut Deus omnes defectus præsertim notabiliores ab ea arceat, ad profectum Virtutis singulos confratres potenti suâ gratiâ moveat. Superioribus verò specialiter assistat, ut cum vero zelo Religionem, & omnes sibi respectivè subjectos regant, & divinum honorem, animarumque salutem in singulis promoveant.

Die Lunæ.

Primò. In gratiarum actionem pro speciali illo beneficio, quodd Deus se peccatorem, & plures alios sibi similes dignatus sit movere, non tantum ad poenitentiam & conversionem morum, sed etiam transferre ad Statum Religiosum, ubi possit non tantum pro peccatis satisfacere, sed etiam cæleste meritum summè adaugere. *Secundò*. Pro impetranda verâ compunctione & emendatione vitæ: debitâ item remissione peccatorum præteritorum, & poenarum pro eis debitarum. *Tertiò*. Pro liberatione omnium fidelium Defunctorum; maxime verò eorum, pro quibus magis orare tenetur. Pro conversione item peccatorum, præsertim eorum, quorum majorem curam habere debet.

Die Martis.

Primò. In gratiarum actionem pro creatione mundi, & omnium bonorum temporalium: specialiter verò pro creatione sui. Vel in gratiarum actionem pro vocatione sui de mundo ad Statum Religiosum. *Secundò*. Pro impetranda sibi à Deo gratia, ut speretis omnibus mundi vanitatibus solum semper Dum purâ

men

ut spretis omnibus mundi vanitatibus solum semper Deum purâ mente sectetur, omniaque hujus mundi pericula securus evadat. *Tertio*. Pro salute omnium amicorum suorum tam vivorum quam defunctorum, ut Deus defunctis amicis requiem; vivis autem gratiam, & quæ ad salutem eorum necessaria sunt, concedere dignetur.

Die Mercurii.

Primo. In gratiarum actionem, quod Deus Beatissimæ Matri dolorosæ, & omnibus ejus cultoribus, tantam gloriam, quâ nunc in cælo fruuntur, contulerit, Sanctamque Religionem nostram per ejusdem Sacratissimæ Virginis dolorosæ miraculosam apparitionem instituere dignatus sit. *Secundo*. Pro impetranda sibi felici morte, & ferventi cultu B. Matris dolorosæ, obtinendæque illa finali gratiâ, ut Sacratissimam hanc Matrem sibi in morte propitiam, & si fieri potest, etiam præsentem habere mereatur. *Tertio*. Pro omnibus fratribus nostris in Domino defunctis; maximè illis quibus convixit, aut quibus ex aliqua causa obstrictus est. Item pro illis animabus Purgatorii, quæ B. Virginem Dolorosam in hoc mundo ferventiùs coluerunt.

Die Jovis.

Primo. In gratiarum actionem pro instituto SS. Eucharistiæ Sacramento, cæterisque salutis nostræ remediis. *Secundo*. Pro impetranda sibi à Deo singulari devotione & affectu erga hoc Augustissimum Sacramentum, ut illud semper eâ, quâ par est, puritate cordis sumere, specialiter verò in articulo mortis, cum debita peccatorum omnium contritione percipere mereatur: Item ut acta vitæ suæ sic instituat, ut divinum judicium

Gramm. Relig. Pars II,

securus aliquando evadere possit. *Tertio*. Pro omnibus benefactoribus tam vivis quam defunctis, qui vel Religioni, vel ipsi in particulari benefecerunt, vel adhuc benefaciunt tam in spiritualibus quam corporalibus. Pro impetranda item gratiâ omnibus fratribus Ordinis nostri, ut beneficiis sibi à Deo temporaliter concessis utantur unâ secum ad animæ suæ salutem, & non ad perditionem. Et denique pro dilatanda veneratione SS. Sacramenti in omnibus fidelibus.

Die Veneris.

Primo. In gratiarum actionem, & aliqualem compensationem omnium dolorum & amaritudinum, quas Christus Salvator noster in Passione sua sustinuit pro toto genere humano, & particulariter etiam pro se misero peccatore. *Secundo*. Pro impetranda sibi gratiâ, ut hanc amaram passionem cum maximo semper doloris sensu recogitare, & quantum possibile est, imitari, aliòsque etiam ad Crucem Domini cum affectu ferendam commovere possit. Item ut actiones suas, vitamque sic instituat, ut fructum Dominicæ Passionis olim percipere, & poenas æternas evadere valeat. *Tertio*. Pro omnibus personis publicis, id est, pro Pontifice, Imperatore, Regibus & Principibus Christianis, Superioribus Religiosorum Ordinum, maximè verò Religionis nostræ, ut subditos omnes suo regimini commissos pie sanctèque regant, eosque ad observantiam mandatorum Dei, tum verbo, tum exemplo inducant, ita ut laus Dei in omnibus honorificetur. Pro aliis quoque necessitatibus publicis, & iis omnibus, qui pro exaltatione Sacratissimæ Passionis

tionis Dominicæ maximè laborant, vel olim, dum viverent, laborarunt.

Die Sabbathi.

Primò. In gratiarum actionem pro omnibus donis, beneficiis & gratiis, quas Deus Beatissimæ Matri suæ, & omnibus Marianis cultoribus olim in terris, vel etiam nunc in cælis contulit, & confert. *Secundò.* Pro impetranda sibi gratia, ut inter ferventiores hujus SS. Virginis cultores numerari, & ejus honorem tum in se, tum in aliis quoad vixerit, studiosissimè promovere, eamque vicissim sibi tam in vita quàm in morte propitiam experiri mereatur. *Tertiò.* Pro omnibus cultoribus Marianis, maximè verò illis, qui hujus Sanctissimæ Virginis honorem frequentius promovere conantur, vel olim promovere conati sunt, dum viverent. Item pro omnibus aliis tam vivis quàm defunctis, pro quibus ex aliqua obligatione orare tenetur, ut Deus illos omnes per merita dulcissimæ Matris suæ ad æterna gaudia unà secum feliciter deducere dignetur, ut sic reipsa experiantur, quòd gloriosissima hæc Virgo verè constituta sit à Deo Porta Cæli.

Generales has intentiones poterit semper observare juxta hanc factam distributionem. Quòd si verò particularis aliqua necessitas occurrerit, poterit eam inferere ad reliquas, die quo libuerit. Præterea consultum hic foret post intentionem nunc dicto modo pro die factam mox adjungere illam formulam, per quam quis omnia opera sua transcribit animabus in purgatorio existentibus, quam infra Sermonem 63. num. 8. posuimus, quàm enim intentio hæc fructuosa sit, dictum est in præfato Sermone. Sequitur modò:

EXERCITIUM

VESPERTINUM.

Discussis viri conscientia latebris, si te non multo incurrisse defectus & errores animadvertis, dole de his, veniamque à JESU Redemptore tuo efflagita, sic orans:

Eheu Domine JESU! peccavi, peccavi, & malum coram te feci: miserere mei, quia pius & clemens es. Ego omnia peccata mea, omnes excessus & negligentias meas depono in sacratissima quinque Vulnera tua, omnes offensas meas projicio in abyssum misericordiæ tuæ, ut tibi absorbeantur ac in nihilum redigantur. Spero & confido in immensa bonitate tua; ablue me, quæso, pretiosissimo Sanguine tuo, & plene me emunda. Ego desidero & propono, te adjuvante, corrigere me: renuncio omnibus quæ tibi displicent. Conforta me gratiâ tuâ Domine Deus meus, Amen.

Postmodum te commendâ eidem Salvatore tuo per sequentem Orationem:

Dulcissime Domine JESU Christe, in unione Sanctissimarum respiratorum tuarum, & somni tui Sanctissimi, quem ut verus homo capere voluisti, offero tibi somnum meum, cui nolo indulgere ob propriam meam voluntatem, sed ob divinæ voluntatis tuæ ordinationem, ob naturæ meæ necessitatem, & ut tibi melius ac ferventius servire possim: Offero tibi etiam omnes nocturnas respirationes meas, uniendo illas tuis, quas in Cruce durissimè quiescens eliciuisti; ac vehementer desidero non minùs in somno quàm in vigilia lau-

laudare te, amare te Dominum meum,
& Deum meum, ut dicere possim: Ego
dormio, & cor meum vigilat.

*Ad Beatissimam Virginem MARIAM verò sic
ora:*

A Peri & tu, ô Inventrix & Mater
gratiæ, sinum misericordiæ tuæ, &
me cum Prole pia benedic Virgo MARIA.
Ecce ego clientum tuorum minimus, ad
pedes tuos provolutus, pro materna cu-
ra, & omnibus in me hodie, à te, &
per te collatis beneficiis gratias immor-
tales ago, omniumque meorum culpa-
rum & negligentiarum veniam humilli-
mè deprecor, meque tibi denuò hac no-
cte custodiendum ac protegendum fidu-
cialiter committo.

MARIA Mater gratiæ, Mater miseri-
cordiæ,

Tu nos ab hoste protege, & horâ
mortis suscipe.

*Denique te etiam commenda Sanctis Angelis,
ac Patronis tuis, hoc modo:*

O Sancte Michael Archangele, Prin-
ceps militiæ Cælestis, & tu quo-
que Sancte Angele Custos, ac Tutelaris
fidelissime, vosque Sancti Patroni &
Patronæ meæ, qui me hac die ab in-
numeris malis & periculis illæsum cu-
stodistis, hac etiam nocte, & in extremo
agone, ab omnibus inimicorum meo-
rum, ac præsertim hostis infernalis in-
sultibus benignè protegitte, donec vobis
conjungar in gloria, Deumque unâ vo-
biscum laudem per omnia sæcula, Amen.

Angele DEI, qui Custos es mei, me
tibi commissum pietate supernâ hac no-
cte, & in morte, custodi, rege & guber-
na, Amen.

Omnes Sancti & Sanctæ DEI interce-
dite pro me, nunc & in hora mortis meæ,
Amen.

*His devotè peractis, ante B. Virginis imagi-
nem prostratus, petes iterum ab ea bene-
dictionem, dicendo:*

Me cum Prole pia, benedic, ô Virgo
MARIA.

*Post asperges lectulum aquâ Benedictâ, for-
mans super eum signum Sanctæ Crucis,
dicendo:*

In Nomine Patris, & Filii, & Spiri-
tûs Sancti, Amen.

Subeundo verò stratum tuum orabis:

O Dulcissime JESU, in manus tuas
commendo spiritum meum; sus-
cipe in fine animam meam. In pace in id-
ipsum dormiam, & requiescam: Benedi-
cat me Deus † Pater, qui me creavit ex
nihilo. Benedicat me Deus † Filius, qui
me hominem perditum Sanguine pro-
prio reparavit. Benedicat me Deus † Spi-
ritus Sanctus, qui me in peccatis concep-
tum emundavit, & sanctificavit in Bap-
tismate.

JESUS Nazarenus Rex Judæorum.
Titulus triumphalis defendat me ab om-
nibus malis. Sancte DEUS, Sancte FOR-
TIS, Sancte IMMORTALIS, miserere
mei, Amen.

Conare autem, ut obdormias in pia
quadam cogitatione, sive meditatione
cujusdam mysterii ex vita Christi occupa-
tus; quia (ut revelavit aliquando Domi-
nus S. Mechthild) Quando quis somnum
capere vult, meditetur aliquid de me, aut
mecum loquatur; Ita enim, licet corpo-
re dormiat, mente tamen vigilabit ad
me: & si dormiturus quisque desideret,
ut singulas respiraciones, quas nocte illâ
faciet, tanquam eximiam mei laudem
suscipiam, & ego, qui sanctis votis pie a-
mantisque animæ deesse non possum, in
veritate desiderium ejus implebo. Ita re-
fert Ludov. Blosius in Moniti spirituali c. 9.
Hæc de Sanctorum Veneratione ac invo-

catione dicta sufficiant; Quia verò Deiparæ Virgini major, quàm aliis Sanctis, debetur honos & veneratio, quæ à Theologis Hyperdulia dicitur, ideo in præsent

hac Grammatica Religiosa specialem de cultu B. Virg. Mariæ sermonem omittere minimè debemus, què proinde in fine positum pius & religiosus Lector reperiet.

SERMO LV. DE PERSEVERANTIA.

Qui autem perseveraverit usque in finem, hic salvus erit.

Matth. 24. vers. 13.

PARS PRIMA.

UT præsentem discursum ab ejus definitione incipiamus, notandum est ex D. Thoma 2. 2. q. 137. a. 1. quòd perseverantia sic definiatur: Est perseverantia virtus specialis, habens speciale objectum, scilicet opus laboriosum, ut tristabile diuturnitatis. Quippe multos cernimus animosè ardua quæque ordiri, qui tamen in prosecutione deficiunt, quia in inceptorum continuatione multæ sese ingerere solent difficultates, impellentes animum ad tristitiam & derelictionem boni inchoati. Ac proinde ne homo in laborum diuturnitate deficiat, roborari ac sustentari debet à perseverantiæ virtute, quæ robur & constantiam in arduis & difficilibus administrare debet. Versatur autem principaliter perseverantiæ virtus circa duo, nempe circa mala toleranda, & circa bona non relinquenda, de his duobus dicitur Eccli. 2. 16. *Væ his, qui perdidērunt sustentiam, & qui dereliquerunt vias rectas, & diverterunt in vias pravas.* Et Christus apud Evangelistam Matthæum c. 10. 22. & c. 24. 13. dicit: *Qui autem perseveraverit tam in malo tolerando, quàm in agendo bono, usque in finem, hic salvus erit.*

Ut igitur tum in bonis agendis, tum in malis sufferendis fortiter persistere valeamus, ea quæ nobis perseverantiæ virtutem persuadent, & commendant, in præsentem dispiciamus, & observemus oportet. Quia in re primum quod ponderandum occurrit, illud censetur, quòd Orbis Prædicator in prima sua epistola ad Corinthios cap. 25. 57. his verbis proponit: *Fratres dilecti stabiles estote, in exercendis virtutum operibus, & immobiles, ne scilicet à carnis & mundi blandimentis seducamini; Abundantes in omni opere Domini semper.* Similiter in Apocalypsi cap. 2. 7. dicitur: *Vincenti dabo edere de ligno vitæ.* Per vincentem autem hic intelligitur is, qui omnes hostes, mundum scilicet, carnem ac dæmonem debellârit, & victoriam finalem ab iisdem obtinuerit, subditur enim: *Qui vicerit, & custodierit usque in finem opera mea, dabo ei stellam matutinam; hæc est gloria animæ, quæ, transactâ nocte hujus sæculi, lucem & vitam Sanctis affert, & quasi novum manè in splendore visionis, novumq; diem æternitatis.* Ut hanc ergo promereamur, custodire oportet usq; in finem opera Dei.

2. Non

2. Non minus expavescendum quam admirandum casum legimus *Genes. cap. 19. de uxore Loth, quæ dum Sodomæ incendium effugisset, contra expressum Dei præceptum de non respiciendo retrò, respexit retrò, & ecce subito Scripturâ attestante, versa est in statuam salis.* Quod si quis nosse cupiat, cur tam repente hanc foeminae curiositatem Deus ita castigare voluit, cum fortassis illa, ut arbitramur, ex motivo compassionis respexerit? Quia nimirum voluit Dominus per hanc punitionem, perseverantiam nobis commendare, nosque edocere, quanti referat, ne aliquis, qui semel peccato terga vertit, jamque virtutis montem ascendere coepit, unquam retrogrediatur. Ac proinde per altissimam suam providentiam disposuit Deus, ut uxor Loth non in statuam aliquam ligneam, testaceam, marmoream, aut metallinam, sed in salis statuam converteretur; Sic enim (teste S. P. Augustino lib. 2. quæst. Evang.) Deus nobis quoddam præstitit condimentum, quo sapiamus aliquid, & à simili infortunio nobis diligenter caveamus, & hac cogitatione, velut sale conditi prosequamur cœptum iter nostrum, ne mentis oculos ad mundum reflectendo animæ interitum incurramus. His cohæret illud Christi (*Luc. 9. 62.*) pronuntiatum: *Nemo mittens manum suam ad aratrum, & respiciens retrò, aptus est regno Dei.* Proinde humani generis inimicus, quoad potest, perseverantiæ insidiatur, non nescius, verissimum esse illud Ezechielis cap. 18. 24. *Si autem averterit se justus à justitia sua, & fecerit iniquitatem, nunquid vives?* Omnes justitiæ ejus, quas fecerat, non recordabuntur: in prævaricatione, quâ prævaricatus est, & in peccato suo, quod peccavit, in ipsis morietur. Non sufficit ergo ad salutem inchoare quod bonum

est, sed consummare bonum inceptum, hoc solum nos in vitam æternam introducit.

3. Hugo Cardinalis in Matth. 24. de virtute perseverantiæ ita scribit: *Virtus est, quæ bona acquisita custodit; desistere ab opere inchoato bonum inchoatum destruit.* Psalmista Regius inter alias Psalterii sui propositiones unam habet, quæ primâ facie difficultatem haud exiguum præsefert, hanc nimirum: *Psal. 118. 3. Non enim, qui operantur iniquitatem, in viis ejus ambulaverunt.* Ita ne? Ergone nec ille, qui de se gloriari non dubitabat, dicendo: *Psal. 100. 2. Perambulabam in innocentia cordis mei, in medio domus meæ.* In divinæ legis stadio magnis non processerat passibus, quando postea in peccatum adulterii lapsus fuit? Quot sunt, qui postquam antea longo temporis spatio irreprehensibiliter vixissent, demum verò per fragilitatem, vel per malitiam lapsi fuerunt? Ergone de illis ob hunc lapsum dici poterit, quod antea in via DEI non ambulaverunt? Respondetur: Davidem illis verbis exprimere voluisse præjudicium, quod in eos, qui in bono cœpto non persistunt, infallibiliter redundat, scilicet quod omnium bonorum operum merita aded amittant, ac si virtutum stadio pedem suum nunquam intulissent. Quia omnes justitiæ ejus, quas fecerat, non recordabuntur.

4. Quod si quis triginta vel quadriginta annis inter continuas maris tempestates vitam suam traduxisset, motu strorum maritimorum faucibus, piratarum & naufragiorum periculis expositus, atque insuper sæpius ad antipodas usque profectus, copiosissimum sibi congestasset pecuniarum, gemmarum, auri, argentique thesaurum, ut inde in patriam suam reversus, in quiete vivere posset, si, inquam, ille ad suos redux feliciter fa-

aus in eodem portu, ubi appulit, unico alearum jactu thesaurum illum, tot curis & sudoribus accumulatum perderet ludendo, nunquid illum stultum & catenâ dignum pronunciaret? Heu! quot sunt, qui postquam in mari hujus mundi diuturno tempore per varia operum bonorum genera pro cælo acquirendo multa sibi accumularunt merita, postea quando cælo vicini sunt, à turpi quadam voluptate, vel à vili quodam emolumento seducti, totum illum copiosum thesaurum simul & semel pro brevis momenti voluptate habenda perdunt, seu potius abiciunt; De quibus ait *Apostolus*: *Sic fulsi estis, ut cum spiritu cœperitis, nunc carne consuminemini. Gal. 3. 3.*

5. Statua *Nabuchodonosoris* à capite aureo declinabat in argentum, quod est metallum ignobilius; ab argento degenerabat in æs, postea in ferrum, ac tandem in fine, in creta seu terra fictili terminabatur. Hæc statua optimè illos præfigurabat, qui magno cum fervore incipiunt, at verò in amore Dei, & in primo spiritu postea insensibiliter intepescunt, & sensim sine sensu à recta perfectionis semita deviant, donec tandem à propria fragilitate stimulati, turpiter cadant; *Parvulus* quidem *lapillus* ingentem à *Nabuchodonosore* visum colossus demolitus est, ut per hoc doceremur, quod sæpè quævis levis occasio ad turpe præcipitium incurrendum sufficiat.

6. Porro, valde notabilis est sequens *S. Hieronymi* doctrina: *Non ex præteritis, sed ex præsentibus judicamur; cavendum est, & semper timendum, ne veterem gloriam, & solidam firmitatem unius horæ procella subvertat. O quot habuerunt exordia omnino aurea, sed pro dolor! quàm turpia exodia: de quibus Richardus de S. Victore sic exclamat: O confusibiles operari-*

os, qui in initio conversionis suæ opus suum inchoant ex auro, & consummant in luto! Osius Cordubensis Episcopus sub *Diocletiano* fidem Orthodoxam constanter confessus, & à *S. Athanasio* dignus æstimatus, qui *Patris Episcoporum* & *Confessorum* titulo honoraretur, fidem *Catholico-Romanam* longo tempore contra *Arrium* invictâ constantiâ sustinuit, & ob virtutes heroicas, nec non prudentiam, quæ in ipso admirabilis erat, in *Concilio Nicæno* Legatus Apostolicus ab omnibus est agnitus, quem orbis universus velut ævi sui miraculum suscepit, eumq; *Constantinus* Imperator ut Patrem venerabatur, laterique suo velut affiduum monitorem adherere volebat, quem etiam *S. Athanasius* magnum appellabat & Sanctum, utpote, qui egregium hunc *Patriarcham* contra *Constantium* sæpius defenderat; Hic inquam post innumera hæc, quæ sibi apud universam *Ecclesiam* comparaverat, merita, post omnes persecutiones patienter toleratas, in conciliabulo *Sirmii* habito, dum centum annorum ætatem attigisset, miserabiliter cecidit, *Ursacii* & *Valentis* hæresim amplectendo. Immenso sanè luctu, & implacabilibus lamentis (ut *Baronius* An. 357. n. 17. ait) persecuti sunt SS. *Patres* præclarissimi hujus viri lapsum, qui cum navem, quâ tot tantæque maria navigarat, inter syrtes, scopulos, atque Piratas, validis undique urgentibus adversariis ventis, jam ad portum salutis magnâ gloriâ perduxerat incolumem, ibi insperatè naufragium fecit, universâ *Catholicâ Ecclesia* expavescente. Ejustmodi *Osius* planè miserabili casu *Catholicus orbis* contremuit, concussæque sunt solidissimæ petreæ. Quis rogo de sui exitu poterit esse securus, si omnium *Synodorum* laudibus *Osius* celebratum, totque ex diversis

certaminibus coronis auctum hominem, in Conciliis agentem Patronum atque Magistrum videat tam inopinatè prosternei, ac instar salis infatuati pedibus proculcari, tantumque ducem effici excitis desertorem, imò ad hostes deficientem, & in castris hostium profitemem, idque eo potissimum tempore (proh dolor!) quo de laboribus immensis præmium accepturus, & de innumeris victoriis erat donandus à summo Imperatore coronis?

7. *Henricus VIII.* Angliæ Rex regia manu sua contra *Lutherum* de septem Sacramentis librum conscripsit, qui apud *Summum Pontificem* & *Cardinales* in tanta æstimatione habitus fuit, ut ob eundem illum *defensoris Ecclesiæ* titulo honorarint. Quis autem unquam hunc eundem Regem postea pejùs, quàm si *Antichristus* aliquis fuisset, subditum sibi Angliæ regnum in fide orthodoxa subverturum esse credere potuisset? Et tamen idipsum cum maximo & irreparabili damno & scandalo præstitit. Quantum item fuerit meritorium *Tertullianus*, quamque eximius & zelosus extiterit fidei Catholicæ Professor, & quam ingentia etiam *Origenes* perire eandem Ecclesiam sibi merita compararit, liquet de utroque tum ex eorum libris, pietate & doctrinâ plenius, tum ex animalibus Ecclesiasticis; attamen ambo in hæresin turpiter sunt prolapsi. Prætereundus hîc non est *Balaam*, qui

avaritiâ illum exstimulante populo Dei maledicere præsumpsit *Num. 22.*; Nec tamen impius ille semper sceleratus fuit, sed à principio Sanctus, amicus Dei, & Propheta fuisse noscitur, imò idem ille erat, qui in libro *Job Eliu* appellatur, paulò post verò sensim in timore DEI refriguit, amissòque gustu spiritualis vitæ & conversationis, pecuniarum factus est amator, & studiosus inquisitor, quas ut abundanter sibi conquereret, dæmonem adoravit. Audiamus *Rupertum Abbatem* in c. 2. *Apoc.* dicentem: Fuit ille *Balaam* idem, qui in libro *Job* dicitur *Eliu*; primum Propheta, & vir Sanctus, postea propter avaritiam, divini vel arioli vocabulo nuncupatus. Unde deducitur, quanti referat illud observare documentum Apostolicum *Philip. 2. 12.*: Cum metu & tremore salutem vestram operemini. *Seneca* moralis ait: *Felix sapientia, quæ ex aliorum discitur insipientia.* Et *S. Hieronymus* pariter dicit: *Aliorum ruinæ exempla iustorum sunt.* Quamobrem summas Deo referamus grates, quod ex immensa sua erga nos pietate non nos in aliorum exemplum, sed alios in exemplum nostrum posuerit, quod alieno damno meliora sapiamus, caveamusque, ne in virtutum & Religiosæ perfectionis cursu post tergum respiciamus. Sed quod solidiores in hac perseverantiæ virtute agamus radices, alteram placebit subicere partem.

PARS SECUNDA.

3. **I**nter immensa, quæ perseverantiæ virtus procreat bona, illud prorsus eximium est, quod salutem nobis comparet æternam: Qui perseveraverit. &c. Unde *S. Laurentius Justin.* de lig.

vit. c. 4. ait: *Perseverantia, & stabilitas in operatione patenter ostendit, operantem in electorum numero computandum, ac virtute Perseverantiæ esse redimtum; Solum non perseverasse, est amisisse coronam. Ingeniosam*

Sanctus Doctor Seraphicus S. Bonavent. in Pl. 67. 1. Cor. 9. 24. habet observationem, dum ad illum Apostoli textum se reflectens: *Omnes quidem currunt, sed unus accipit bravium*, ita scribit: Sic de Virtutibus potest dici; nam virtutes ad regnum Christi currunt, sed una sola accipit bravium. Nam currunt mundi contemptus, paupertas, vigilia, eleemosyna, abstinencia, patientia, sed sola Perseverantia coronatur; Nam qui perseveraverit usque in finem, hic Salvus erit. Cetero quemadmodum nullum opus, quamvis videatur esse perfectissimum, sine charitate Deo placere potest; teste Apostolo: *Si linguis hominum loquar, & Angelorum, Charitatem autem non habeam, factus sum velut aes sonans.* &c. Ita similiter nulla virtus, nec ullum opus bonum æternam gloriam expectare debet, nisi fuerit perseverantiæ adjunctum.

9. Axioma est Philosophicum ab omnibus receptum, quod scilicet forma dat esse rei. Sicut igitur charitas est, quæ operibus nostris valorem & pretium attribuit, ita perseverantia omnibus virtutibus dat formam, omniaque merita ita extollit, ut neque charitas, & amor Dei præmium vitæ æternæ sine perseverantia acquirerent, quia, ut S. P. August. ait: Perseverantia informat meritum. Et S. Bernardus in Epistola quadam dicit: *Perseverantia sola meretur vitæ gloriam, virtutibus coronam.* Mulier illa Evangelica, quæ sanguinis fluxu laborabat, non aliter sanitatem donandam sperabat, quam tangendo simbriam vestis Christi. Dicebat enim intra se: *Si tetigero tantum vestimentum ejus, salva ero.* Et salva facta est mulier ex illa hora. Quid aliud per hoc factum significatur, quam perseverantiam, quæ præfigurabatur per simbræ ta-

ctum, summè necessariam esse ad sanitatem, sive salutem animæ consequendam? Hinc Deus in Apocal. 2. 10. nos exhortatur dicens: *Esse fidelis usque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ.* Non vult perseverantiam qualemcunque, sed constantem usque ad mortem.

10. Vidit Jacob DEUM, sed ubi? in summitate scalæ, inquit S. Hieron. in ep. 10. ad Furiam, non in Jesus fine, vel medio; ut intelligamus non sufficere bene cœpisse, sed bene consummasse. Quid enim prodest (rectè exclamat S. Bernardus ep. 253.) Christum sequi, si non contingat assequi? Ideo Paulus agebat: *Sic currite, ut comprehendatis.* Ibi tu Christiane, fige tui cursus metam, ubi Christus posuit suam. Factus est, inquit, obediens usque ad mortem. Quantumlibet ergo cucurreris, si usque ad mortem non perveneris, bravium non prehendes. Quocirco quisquis salvus fieri discipulit, Christum Ducem, & Salvatorem suum imitetur, necessum est, qui de seipso (ut dilectus ille discipulus suo in Evangelio Joan. 17. perhibet) dixit: *Opus consummavi, quod dedisti mihi ut faciam.* Et in cruce dixit: *Consummatum est.* Porro, licet perfidi Judæi identidem clamitarent: *Si Rex Israël est, descendat de cruce,* & credimus et. Matth. 26. Non tamen descendere voluit; Et quare? quia eo ipso, cum Rex Israël est, non conveniebat, ut titulum Regis, supra crucem positum, desereret; cum enim salvus esse non poterit, nisi qui perseveraverit usque in finem, quanto minùs poterit esse Salvator? ut ait S. Bernardus serm. 1. de die Paschæ. Additque S. Thomas, si de cruce descenderet, virtutem nobis patientiæ usque in finem non demonstrasset.

11. Nulli ignota est ingens illa strages, quam Deus *Ezech. c. 9.* inter homines cujuscunque ætatis, sexus, conditionis & professionis, cum hoc tamen pacto instituit: *Omnes super quem videritis Thau, ne occidatis.* Verum cur rectè illi, qui hoc signo T. insigniti, ab hoc flagello remanserunt immunes & exempti? *Hugo Cardinalis* observat, hanc litteram T. in alphabeto Hebraico esse postremam, figuramque crucis præ se ferre; ac proinde figurare perseverantiam. *Ultima littera in alphabeto signatur*, inquit *Hugo*, ad denotandum, quod qui omnia præcepta non servaverit usque ad ultimum, occidetur. Ecce igitur, qualiter in hac strage à Deo ordinata universum genus humanum edoceatur, qualiter irreparabilia æternæ mortis damna redundent in eos, qui hoc perseverantiæ caractere insigniti non sunt.

12. Sacra Scriptura *Reg. 13. 13.* de Saule hoc perhibet testimonium, quod scilicet in omni populo Israël nemo illo melior fuerit, etenim ne ad sceptrum Regium capescendum traheretur, quod verè exhorrescebat, latibula quæsiivit, seque abscondit; similiter Spiritu Dei repletus, donisque & gratiis celestibus exornatus fuit, & tamen non solum à regno terreno, sed quod vel maxime deplorandum est, à celesti regno infelicitè decidit. Cupisne demerita ipsius scire, ob quæ hoc ipsi accidit? Nimirum licet per aliquod temporis spatium Dei jussibus obtemperaverit, in hac tamen obedientia non perseveravit; Timens enim ne exercitus dilaberetur, expectandi Samuelis impatiens, ministeriumque Sacerdotale temerè usurpans, sacrificium obtulit. Sed audiamus reprehensionem, quâ Zelo ardens Propheta Samuel ipsum perstrinxit: *Stulte egisti*, inquit *Samuel*, *nec custodisti mandata Domini Dei tui, quæ præcepit*

Gramm. Relig. Pars II.

tibi, quod si non fecisses, jam nunc præparasset Dominus regnum tuum super Israel in sempiternum, sed nequaquam regnum tuum ultra consurget. Quæ verba commentans *S. Gregorius* inquit: *Ecce quam magna perdidit, qui, ut putabat, nulla contempsit;* *Ecce septem diebus Prophetam sustinuit; sed dum præsolari eum in fine diei desit, gloriam tanta dignitatis amisit.*

13. Eum verò, quotquot forent non solum ex numerosa secularium turba, verum etiam ex electo Religiosorum populo, qui jam gloriose [si in bonis inceptis constantes permansissent] cum Christo in cælis regnarent, qui tamen nunc apud inferos ardent, æternumque ardebunt, hæc solum de causa, quod in viâ Dei retrospexerint. Exemplis hoc comprobare, Deus bone, quantus foret labor? Sufficiat ergo interim ad nostrum propositum sequens. Juvenis quidam honesto loco natus, & à fortunis felix ac copiosus, melioris sanctiorisque vitæ studio incensus, parentem obnixè rogavit, liceret sibi rebus mortalibus abdicato Christum & immortalia sequi. Negavit hoc ei pater. Institit rursus ac sapius filius: cum actum agere se putaret, propinquos in parentem immisit, ut id extorquerent. Impetravit tandem ab invito patre potestatem abundi, & mox in cænobium se inclusit, in quo tam magna & illustria continentia & abstinentiæ quotidie documenta cæteris dedit, ut haberent omnes quod imitarentur. Cum aliquamdiu in cæpto vitæ cursu profecisset, ratus se perfectiorem, & in virtute solidiorem esse, quam erat; affectat solitudinem, & à Cænobiarcha secedendi copiam flagitat. Dehortatur juvenem prudens hostilium technarum Pater, pericula proponit, insidias exponit, enumerat damna ex eo discessu secutura; nec tamen persuadet juveni affectibus suis jam abrepto. Discedenti

M m

ad.

adduntur gemini comites à religioso contubernio. Post iter unius atque alterius diei delati in vastam solitudinem : cum fatigatis corporibus paucillum quietis permitterent, advolat aquila streperis pennis, & clangore alarum excitat sopitos. Ille quasi accepto divinæ Providentiæ omine, salutatis comitibus sequitur præviam ductricem, Aquila post paucapartia semel atque iterum subsidit, ac evanescit; in quo loco novus incolae silvæ antrum reperit, juxtaque salientem aquam ad sedandam sitim, & dactylos ad pellendam famem. Intellexit eam sibi regionem à Deo per avem designatam, ubi precibus intentus vitæ cursum feliciter perageret. Ergo totum sexennium in summa vitæ innocentia & sanctimonia solus & unicus traduxit. Hinc flygius veterator de tyronis felici progressu non parum erat sollicitus, timebatque, ne tam altas radices ageret, quas non posset amplius convellere. Aggrediendum itaque sibi militem Christi decernit, personam incolæ & horridi, natuque grandis Anachoræta mentitur, tyronem adit, se sequenspectandum primum exhibet. Horret juvenis, & aspectu inusitati hospitis percellitur, nam intra sexennium mortallum neminem aspexerat. Dat ergo se in preces, precatur unà in speciem vaserrimus insidiator, surgentemque hortatur, ut denuo secum votis Deum conveniat. Tum personatus ille dzmon, quamdiu, inquit, hic degis? Sexennium, ait juvenis. O infelicitatem! subjicit hostis, qui te tam vicinum tamdiu ignoravi? Non plus quam quadriduun est, cum hic te esse cognovi, statimque consurrexi loco, & salutatum te perrexi, ut de iis rebus inter nos, quæ ad utriusque salutem pertinerent, ageremus. Quid agimus hic ambo in tam desertis & vastis locis, à sacris Christi mysteriis, & à divino Eucharistiæ

epulo exclusi? Vereor equidem, ne ab ejus quoque regno excludamur. Non hinc procul duo sita sunt canobia, quæ licebit nobis diebus festis adire, ac perceptâ sacrâ synaxi ad solitudinem redire. Hæc dum imperitus Tyro audit, judicavit hoc consilium salutare, imo necessarium fore; quamobrem proximo die Dominico specum deserit, & cum ipso dzmone, quem virum sanctum estimabat, monasteria perit. Ubi templum ingressus, & in preces fusus, cum paulò post circumspiceret, & socium ac ductorem suum requireret, nusquam invenit. Unde ex canobitis quærit, ubi comes suus, & pater esset? Neminem, inquit illi, nisi te prorsus incomitatum adventantem vidimus. Tunc demum sensit, se à dzmone circumventum, & per dolum spelæo suo extractum, neque tamen doluit, ad homines post tantum temporis revisisse. Ergo ad latibulum suum reversus, progreditur in consueto vitæ instituto. Sed adesse rursus stropharum fabricator dzmon; verum jam aliâ longè viâ perniciem incauto machinatur. Juvenis formam induit, habitum civilem & patriam fingit, ut cui semel illuserat, eundem denuo falleret, ac tandem à loco, pietate, religione penitus averteret, ac in sempiternum exitium præcipitaret. Adest ergo, & in latebra sedentem ad sui spectaculum elicit, nihil effatus, sed perinde ac si è patria quæsitum religiosum juvenem venisset, astat, intuetur curiosè, hæret, & modò vultum, modò alias corporis partes respicit, ut ad sciscitandum provocet tacentem. Nec frustra. Rumpit silentium prior imperitus Anachoreta, & quit, inquit, ades, qui me tam exquisitè contemplaris? Hinc architectus mendacii ait: haud videris me nosse amplius Religiosissime Domine post tantum temporis intervallum. Ego sum vicini Pa-

tris tui filius. Pater tuus ita audiebat, hoc nomen erat Matri, hoc sorori, sed mater quidem, ac soror ante biennium naturæ debitum solverunt, Pater tuus hoc anno defunctus est, & te hæredem ex æsse scripsit, ut tu veluti pius & religiosus filius relictum patrimonium pro utriusque salute in e- gentes dispercias, misitque, qui te inve- stigarent, nec hætenus ab ullo reperiri potuisti, quod equidem vehementer gau- deo, mihi eam felicitatem divinitus ob- latam, ut in te insiderem. Respondet Anachoreta religiosè, modò etiam con- stanter: Ego verò pecuniæ causâ locum hunc deserturus non sum. Et ille, quid enim mali suadeo? non sum auctor tibi, ut opes possideas, aut retineas, sed in pau- peres tribuas, ac relictam solitudinem quamprimum repetas. Quid responde- bis de neglecta & direpta tantæ pecuniæ summa summo iudici? Huic Anachoreta: Ego inquit, hætenus rerum caducarum curam penitus nullam habui: conscientiam solùm, & cælum atque Cælites cu- ravi. Et hoc est [ait larvata vulpes] con- scientiam & cælum atque Cælites cu- rare? Parentibus in causâ præsertim tam pia succurrere? pauperibus per occasio- nem tam bonam non deesse? Qui hæc non curat, conscientiam negligit, & cælum atque Cælites contemnit. Ad hæc Anachoreta iterum, an non sunt, inquit, alii? an nemo superest cognatorum, qui me absente bona hæreditaria in paupe- res divi dat? Si tu desis, ait impostor, ava- rissimus quisque advolabit, & prædam faciet pro libitu; interim mendicorum turba lugebit, & abibit inanis, cuius culpam tu sustinebis. Ductus & victus his dolis simplex & stolidus juvenis, surgit, pedem, quem retulit nunquam, ex adicula profert, solitudinem simul ac cælum deserit, viam inquit, patriam repetit. In via nec pauca, nec levia nequitæ ru- dimenta accepit à viæ socio, à quo insig-

niter malus esse didicit, antequam id se doceri crederet. In patriam ubi perve- nit, ecce domum paternam ingredientem Pater ipse, quem dæmon fixerat mor- tuum, occurrit, miratur novum hospitem, nec agnoscit filium, sed probè filius Patrem. Quærit parens, quis, unde do- mo, quid adesset? Attonitus prope filius, quod videret vivum, quem audierat de- functum, singit tantum in itinere ex co- mitis societate profecerat singit, inquam, se desiderio patris extremum videndi & salutandi adesse. Agnitum Pater in ædes admittit, & amicitimè ut filium tractat. Sed non diu in ædibus paternis versatus, mundi mores & leges exactè addidicit, fortasse illas nunquam satis oblitus: tan- tò jam appetentior vanitatis, quantò antè pietatis studiosior, perinde si dole- ret, tamdiu vitiis non servivisse, ita sapere cepit misero peccandi licentia, eoque paulatim devenit, ut innocentiam, om- nemque pudorem amitteret, nam non solùm à suscepto vitæ religiosæ propo- sito apostetando resiliit, verùm etiam scortum aliquod sibi in uxorem sacrilego ausu adseiscere non erubuit. Non semel à patre plagis mulctatus, cum neque ver- bis, neque verberibus emendaretur, in- felicem tandem animam in profligata vita exhalavit. Ita refert Pater Drexel in *Trismegisto* lib. 2. c. 10.

14. Quis hic non clarè cognoscit, mi- nimè sufficere, benè incipere, nisi etiam quis in bene cæptis perseveret? Quid e- nim profunt huic infelici juveni bona sua opera tot annis exercita? Verè nihil, imò ad maiorem ejus confusionem de- serviunt, juxta illud Christi effatum: *Hic homo cepit edificare, & non potuit con- summare.* Hinc talibus æternum vix inge- minatur per Sapiientem dicentem: *Va his qui perdiderunt sustentiam, & qui dere- liquerunt vias rectas, & diverterunt in vias pravæ Eccli. 2. v. 16.* Unde Salvator noster

ait: *Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit.* Operarii, qui horâ undecimâ, sole ad occasum jam ferè inclinate, à Patre-familias ad vineam suam missi fuerunt, eandem cum primis operariis acceperunt mercedem, imò illis in mercede accipiendâ prævenerunt, quia procurator mercedem solvit incipiens à novissimis. Per quod Salvator noster docere nos voluit, verissimum esse, Deum non respicere, quales ante fuerimus, sed qua-

les circa finem vitæ extiterimus. Quamobrem, cum teste *S. Hieronymo* cæpisse multorum sit, ad culmen verò pervenisse paucorum; ideo satagamus non multis incipientibus, sed paucis bene finientibus annumerari, ut quondam dicere cum *S. Paulo* possimus: *Bonum certamen certavi, cursum consummavi, in reliquo reposita est mihi corona justitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die justus Judex.* 2. Tim. 4. 7.

SERMO LVI. DE GRAVITATE PECCATI MORTALIS.

Tanquam à conspectu serpentis fuge peccatum.

Ecclesiastici 21. 2.

PARS PRIMA.

Considerationes quedam, è quibus peccati mortalis enormitas colligitur.

1. **I**N sermone præsentî suadetur, ac commendatur peccati lethalis fuga; hanc autem quod religiosus lector maturè capestat, ejus faciem, quàm fæda atque horrenda sit, intueatur oportet: hanc proinde pro nostro modulo ac capto in hac dissertatione adumbrare conabor. Et in primis quaeritur, quid sit peccatum in genere? Respondet *Divus Thomas* de malo 2. 1. arg. 1. ex magno *Patre Augustino*, quod sit dictum, vel factum, vel concupitum contra legem Dei æternam. Pro cujus definitionis intelligentia observandum,

nullum esse peccatum, quod non aliquo modo vel legi divinæ, vel humanæ, vel naturali sit contrarium; quia autem omnes istæ leges quædam sunt participationes legis divinæ sive æternæ, & in virtute ejus obligant, hinc in definitione dicitur, peccatum esse dictum, vel factum, vel concupitum contra legem Dei.

2. Dividitur porro peccatum primò in originale, quod derivatur ab Adamo, & per originem, seu generationem, in ejus posteros transfunditur; & personale, quod propriâ voluntate peccantis committitur, & ab alio non derivatur. Secundò

eundem peccatum personale dividitur in actuale & habituale. Primum est actus malus; & difformis regulis morum: Secundum verò consistit in quadam macula, quæ in anima relinquitur ex peccato actuali, & in ea remanet, donec per gratiam sanctificantem auferatur. Tercio peccatum actuale subdividitur in peccatum commissionis & omissionis. Illud consistit in productione alicujus actus mali, & difformis regulis morum. Istud est carentia seu privatio alicujus actus debiti, & lege præcepti. Primum pugnat cum præcepto negativo; ponens actum qui jubetur non poni; secundum cum affirmativo, negligens actum qui præcipitur. Demum [ut alias omittamus peccatorum divisiones] peccatum dividitur in mortale & veniale: Illud infert mortem animæ, eam privando gratiæ & charitate, & avertendo ab ultimo fine: istud verò nec gratiæ nec charitate privat, sed ejus tantum fervorem diminuit; nec avertit ab ultimo fine, sed tantum ab eo divertit; ejusque consecutionem retardat. De peccato veniali agemus lectione sequenti; de mortali verò in præsentia. Proinde, præcisus ambagibus, solum, cur mortale peccatum abhorrere debeamus, motiva hic proponemus.

3. Primum nobis proponit coronatus inter Prophetas, dum ait Psal. 18. 13. *Delecta quis intelligit?* Quasi diceret: Quis est, qui intelligat, quàm enorme sit malum vel unicuique mortiferum peccatum? & quàm gravis sit talis injuria Deo irrogata? Quis descendit unquam in hoc mari ad malitiæ fundum? Profecto nullus; Deus solus hanc abyssum cognoscere potest; hoc enim omni peccato mortali essentialiter proprium est [Paul. Segneri in hom. Christ. p. 2. disc. 1. num. 9.] non solum esse incognitum, sed etiam à nullo alio intellectu esse cognoscibile, quàm

ab intellectu divino. Deus solus, quem admodum supremæ suæ essentia perfectionem comprehendit, ita perfectissime intelligit, quantum sit malum illud, dum homo mortaliter peccat. Quare nullus non tantum millesimam mali hujus, quod peccando committit, partem non cognoscit; sed neque omnes Cherubini & Seraphini simul illud capere poterunt. Imo quod amplius est, ne quidem Sanctissima Dei Mater, quæ tamen divinæ sapientiæ tam plena est, ut quæ meruit illam toram sinu suo excipere, illud cogitatione non assequitur. Atque hoc est verissimum. Hæc cognitio soli reservatur Deo. Potest igitur aliquo modo dici, tam grande malum esse peccatum, quàm grande bonum est Deus; quia sicut Deus est bonum infinitum, ineffabile, incomprehensibile, ita peccatum est malum incomprehensibile, ineffabile, subque modo infinitum. Peccatum habet quandam infinitatem ex infinitate Divina Majestatis. Inquit S. Thomas 3. p. q. 1. a. 2. ad 2. qui alio in loco lect. 2. in c. 2. ad Rom. sub initium docet, quòd gravitas offensæ crescat juxta mensuram dignitatis personæ; cui irrogatur. Proinde cum persona offensa per peccatum mortale, scilicet Deus, sit dignitatis infinitæ, manifestè patet, peccatum lethale in se continere malitiam & offensam in esse mortis infinitam.

4. Porro, hæc infinita Dei offensa, quæ in omni mortali peccato includitur, in eo fundatur, quòd mortaliter peccans ad bonum creatum tanquam ad finem ultimum convertatur, & à Deo vero fine ultimo avertatur; seu quòd spreto incomparabili Bono, mutabilibus finaliter adhæreat; Hoc autem tam grande malum est, ut Deus ipse cælos, omnesque cælorum incolæ ad obstupefendum invitaret, dicens: Jerem. 2. 12. *Obstupefite cali su-*

per hoc, & porta ejus desolamini vehementer. Quibus verbis maximè admiratio-
nis exprimit affectus, cum ingentem con-
fideret contumeliam, à populo suo per
hoc sibi irrogatam, quod illum, tametsi
fons sit aquarum vivarum, turpiter à se rejecerit,
potiusque hauriendi causà ad vermino-
sas & pestíferas se contulerit cisternas &
lacunas. *Duo mala fecit populus meus: pri-
mum est, quod omnis boni fontem dere-
liquerit, Me dereliquerunt fontem aquarum
vivarum: secundum est, quod propter cister-
nas, in quibus nec aquarum gutta inveniri
poterat, illum dereliquerit: & foderunt
sibi cisternas, cisternas dissipatas, quae con-
tinere non valent aquas. In hoc consistit
Deum esse summum bonum, ut omni-
bus mereatur præferri bonis, quæ non
sunt Deus. Hic est Deus noster, & non esti-
mabitur aliis adversus eum.* Baruch. 3. 36.

5. Dionysius Carthusianus in Opusculo
de enormitate peccati, quod nos, qui pro-
pter bona creata & caduca Deum abji-
cimus, ob hanc Deo irrogatam injuriam
penitus confundat, ita Artic. 5. scribit:
Profunde & sapienter considera, & re-
spice, quam vanæ, perversæ, foedæ, viles,
ac stultissimæ sint mentes eorum, qui vi-
tiis gulæ, & luxuriæ vacant; quoniam ali-
menta ista carnalia, carnemque mox
morum turam, fatentem, & sordibus intus
repletam, supermundissimæ Divinitati,
& superinfinಿತæ Bonitati Creatoris sui
præferunt, prædiligunt, & præhonorant.
Idque mox in omnibus vitiis, scilicet
ambitionis, avaritiæ, & similibus exem-
plificat, ac tandem subjungit: Nonne ir-
rationabilissimum, atque insanissimum
prorsus est stultitiæ signum, aliquam bo-
nitatem, seu rem creatam, variabilem &
caducam præferre, hancque plus amare,
querere, optare, honorare, quam illam,
quæ est omnis boni idea, exemplar, &

ratio? Itaque ex hac parte peccati enor-
mitas magna profectò est, & penè ineffa-
bilis, & ipse peccator inexplicabilem in-
honorationem, atque injuriam infert su-
premo Bono, superamabili Deo, cujus
bonitatem in tantum vilipendit, spernit,
& abjicit, ut præferat ei bona illa terre-
na, caduca, mundana, vanissima. Ita Car-
thusianus.

6. Ulterius, tanta in peccato mortali
includitur malitia, ut si fieri posset, ut
Deus esse desineret, peccatum ipsum in
nihilum redigeret, quemadmodum do-
cet Cornelius à Lapide in cap. 2. Jerem.
Quippe dum peccator, relicto Creatore,
adhæret creaturæ v.g. forminæ, vino &c.
eamque præfert Creatori, tunc tacitè &
interpretativè summum suum bonum in
ea ponit, ac consequenter privat Deum
suâ quasi bonitate & divinitate; ita ut si
Deus aliquo gladio, aut telo perimi pos-
set, non alio perimeretur quam peccato.
Sic similiter sentit Mellissimus Doctor, S.
Bernardus: De Resurr. Dom. ser. 3. Pecca-
tor, inquit, in ipsum desavit autorem, &
quantum in ipso est, Deum perimit; omnino
enim vellet, Deum peccata sua aut vindi-
care non posse, aut nolle, aut nescire. Vult
ergo eum non esse Deum: quia quantum in
ipso est, vult eum esse aut impotentem, aut
injustum, aut insipientem. De hoc etiam
puncto Tertullianus lib. de Carne Chr. c.
3. ita scribit: Peccator vibrat telum, &
quantum in ipso est, facit ut Deum feriat,
& licet vires feriendi Deum desiciant, vo-
luntas tamen feriendi non deest. Dicit, non
deesse voluntatem; Peccator siquidem,
dum legem violat, cuperet vel Deum ne-
scire eam legis violationem, vel illam
non odisse, vel non posse vindicare: quod
perinde omnino est, ac velle, ne Deus sit,
nève Sapientiæ, Justitiæ, Potentiæ infini-
tæ perfectionibus polleat; quod est genus
pervers-

statis non atrocis solum & crudelis, sed planè execranda. Crudelis planè & omnino execranda malitia, quæ Dei Potentiam, Justitiam, Sapientiam perire desiderat, inquebat citatus S. Bernardus.

7. Huc facit quod Paulus Segneri in Instructione pœnitentis cap. 4. in hæc verba scribit: Quando homo ad peccandum instigatur, in uno quasi latere Deus assistit, & cum præceptis suis exhibitis dehorretur: Non facias quod iniquum est; non furaberis, non mœchaberis &c. Hinc præmium servatæ fidei demonstrando, illinc minando supplicium æternum, transfugæ decretum. In opposito latere astat dæmon, manu exhibens voluptatis illecebram: & quid refert, ait, offendi Deum? Ego, ipsi displiceat, tu interim, quod lubet, fac, de satisfactione postea cogitabimus. Peccator ergo, cum persuasus consensum præbet, tergum Deo obvertit, & opere ipso in hunc modum Deum alloquitur: Nulla mihi tui cura est, nec penſi habeo beatitudinem tuam, non me infernus terret, aut indignatio tua; faciam quod mihi arridet, ac in dæmonis gratiam meæ obsequar voluntari. Quis est Dominus, ut audiam vocem ejus? Exodi 5. 2. Hic est sensus cujuscunque, qui mortaliter peccat, & licet eum verbis cum Pharaone non exprimat, facto tamen ipso id ipsum proficitur, inferendo Deo tantam injuriam, cui excipiendæ infinitæ tolerantie virtute opus est. Vide nunc magnitudinem malitiæ sub unico lethali crimine latentem. Deus Omnipotens postponitur vilissimæ voluptati à miserabili creatura! Merito proin apud Isaiam conqueritur Deus, se irrisum ab iis, quos in altum evexisset: Isa. 1. 2. Filios enutrivimus, & exaltavimus; ipsi autem spreverunt me. Ad Romanos scribit S. Paulus, à peccatore omnium amabilissima contemni

Dei attributa: Rom. 2. 4. An nescis, quæ divitias bonitatis ejus, & patientiæ, & longanimitatis contemnis? Apud Ezechielem de peccatore dicitur: Ezech. 5. 6. Contempsit judicia Dei. Similiter dolorem suum per Jeremiam significat Deus, se ab amatoribus suis fuisse fastiditum, irrisum, & contemptum: Jerem. 3. 20. Quomodo si contemnat mulier amatorem suum, sic contempsit me domus Israel. Hæc & alia plura, quæ in Sacris Paginis reperiuntur, testimonia satis aperte ostendunt, quanto perè Deus offendatur mortali culpâ.

8. At dicet forsitan aliquis, in turpitudinis suæ cæno hærens: Ecce quid mali facio: nemini quidquam furor, neminem spolio, non occido, neminem injuriâ afficio. Profecto, qui sic sentit, ignorat planè, cui malefacit, Deo nimirum malefacit, quem infinita afficit injuriâ, cum nolit obedientiam præstare Deo. Sciendum igitur: Peccatum non est malum grande ideo, quia injuriam contra proximum continet, furando, spoliando, occidendo, aliâque similia facinora perpetrando; sed est malum infinitum ideo, quia injuriam contra Deum comprehendit. Deo fit injuria, inquit S. Thomas, dum uno aliquo ex quatuor his modis despicitur; aut directè in seipso, aut indirectè in suis Sacramentis, aut in sua imagine, qui est proximus noster, aut in aliquo præceptorum suorum. Unde sicut impossibile est, basiliscum absque veneno reperire, ita impossibile est, dari aliquod peccatum absque contemptu Dei. Quare in ore nostro nunquam audiatur stolidissima quorundam excusatio: Non pecco, ut Deum spernam, sed solum, ut voluptatem capiam. Nosse proinde debemus, duo contemptus generâ à Sacris Doctoribus distingui, unum expressum, & directum, alterum indirectum, & interpretativum. Contemptus expressus dicitur,

dicitur, quando peccans directè intendit Deum inhonorare, ut fit in peccato blasphemiz & huiusmodi; sive etiam, dum delinquentis voluntas renuit subijci ordinationi legis divinæ, vel humanæ; & ex hoc procedit ad faciendum contra legem. Contemptus autem indirectus dicitur, quando aliquis Dei legem violat propter aliquam causam particularem, puta propter concupiscentiam, vel iram; tunc enim licet non adsit contemptus formalis & expressus, bene tamen contemptus ex consequenti & interpretativus: sicut accidit in frustione creaturæ, per quam aliquis delectationi intendit, ex cuius intentione à præceptis Dei discedit, & sic per consequens præcipientem contemnit. Ita docent Theologi cum *D. Thomas* 4. d. 9. 1. 3. q. 3. c. Hinc etiam asseruit Doctorum gravissimus, *Augustinus* in lib. de Nat. & grat. Non omne peccatum est ex contemptu: & tamen in omni peccato Deus contemnitur in suis præceptis.

9. Ex quibus discimus, quod tamen quispiam pro fine suo non habeat injuriam Dei, sed delectationem aut lucrum; Deum tamen contemnit, non directè quidem, quod verum est, sed indirectè. Pluris enim voluptatem, aut lucrū prohibuit, quàm ipsum æstimat. Certè, si aliquis nobilium parentum filius mulierem infamem duceret, non propter in-

famiz motivum, sed solùm, ut suæ satisfactioni voluptati; an. non hoc modo illius Parentes se despici putarent? sanè sic, licet talis filius sua intentione parentes suos, non despiceret; ipso tamen facto à filio suo se despici viderent; nec quicquam valeret ista excusatio: istam foeminam ducō, non ut contristem parentes meos, sed uxor mea erit, quia mihi placet. Cum itaque omnis, qui mortaliter peccat, Deum ipsum, sive directè, sive indirectè spernat, & contemnat, sic ab eo similiter spernetur secundum vaticinium *Isaie* dicentis, *Isai. 33. 1. Qui spernit Deum, nonne & ipse spernèris ab eo?* Debet enim pœna proportionata esse culpæ: Peccatores [ut ex dictis liquet] terga verterunt Deo, quare Deus quoque suum illis tergum vertet, illòsque à facie sua projectos æternà morte afficiet 2. *Thessal. 1. 9. Penas dabunt in interitū æternas à facie Domini.* Hic solùm comparatio claudicat, quod Deum peccatores, aspernati sint, brevi tempore, vix momento peccati delectatione recreati; ipsi verò in æternum à Deo contemnendi sint, & absque intermissione puniendi. Ne ergo, mi optime frater, in tale irreparabile incidās infortunium, modò præsentēs has consideraciones è manibus ne deponas, sed eas sapientius expendas, quibus expensis, singulari utique attentione quodvis cavebis peccatum, tuamque salvabis animam.

PARS SECUNDA.

Aliud argumentum, peccati mortalis gravitatem demonstrans.

10. CUM ex dictis constet, per peccatum mortale Deo injuriam irrogari infinitam, sequitur manifestè, nullam creaturam puram, ne Angelū quidem potuisse pro peccato mortali suo vel alieno condignè Deo satisfacere, hominēque ab eodem liberare, sed necessarium fuit id fieri per Deum hominē, qui

qui solus & reparare & satisfacere potuit. Hoc ut rectè intelligatur, sciendum est, quòd Deus, tanquam supremus omnium Dominus & Iudex potuisset quidem culpam omnem, & penam remittere gratis, & hominem restituere in primum statum: Potuisset etiam qualibet satisfactione, quam posset homo dare, contentus esse, & sic peccatum remittere: Vel constituere aliquem hominem, quasi alterum Adamum, in quo poneret omnes omnium voluntates, qui etiam tanquam caput pro omnibus aliis satisfaceret, & ita sicut Adamo peccante, omnes peccaverunt, ita altero homine constituto instar Adami, illo satisfaciente, omnes satisfacerent. Verùm hæc satisfactio non esset æqualis peccato, quia finita esset; peccatum verò habet gravitatem in genere moris infinitam, sed finiti ad infinitum nulla est proportio.

11. Itaq; supposito, quod Deus condignam pro peccato hominis satisfactionem habere voluerit, necessarium fuit, divinam naturam uniri humanæ, ita ut ille solus posset satisfacere, perditumq; hominem à dæmonis potestate vindicare, qui esset Deus & homo. Eapropter Regius *citharædus* ita psallit Ps. 71. 12. : *Quia liberabit pauperem à potente: hominem videlicet, gratiâ & donis depauperatum, à potestate diaboli: pauperem cui non erat adjutor, neq; inter homines scilicet, neq; inter Angelos: quia solus Deus homo poterat plenè satisfaciendo adjuvare.* Hoc ampliùs corroboratur ex eo, quod languidus apud S. Joannem dicebat ad Christum Joann. 5. 7. *Domine, hominem non habeo &c.* Ubi D. Thomas ait in c. 5. Joann. 1. 1. lit. d. *Quia enim pauper erat, non poterat habere hominem, qui mitteret eum in piscinam.* Per hoc significatur, quòd non erat aliquis homo purus, qui humanum genus salvare posset, quousq; veniret Christus, Deus & homo, per quem salvaretur. Et hoc est, quod

Gramm. Relig. Pars II.

Propheta Evangelicus ex ore Filii Dei protulit, sic protestans Isai. 43. 11. : Ego sum, Ego sum Dominus, & absque me non est Salva or: Quasi dicat, & asserat, quòd solus ipse redimere potuerit hominem, & perfectâ satisfactione peccatum ejus delere. Id quod, paucis interjectis apud eundem Prophetam repetit, dicens: *Ego sum, ego sum ipse, qui deleo iniquitates tuas propter me.* Isai. 43. 25. Quasi diceret: Non Angelus aliquis, non Seraphim, non Moyses, non Propheta aliquis, non omnes homines iusti, simul etiam sumpti, potuerunt te à peccato absolvere, aut pro te, ô homo, satisfacere. Et hoc est, quod inter alia multa mirabilia ad Josephum locutus est Angelus Matth. 1. 21. *Vocabis nomen ejus Jesum: Ipse enim salvum faciet populum suum à peccatis eorum.*

12. Hinc præcipuorum Theologorum doctrina est, peccatum unicum mortale tam enormem in se complecti deformitatem & malitiam, ut si omnium Sanctorum, ipsius etiam Deiparæ Virginis omnia merita ponas in una balance, & ex altera parte ponas peccatum quod vis mortale, majus est, & magis ponderat gravitas, malitia, & offensa illius, quàm omnium eorum bonorum operum simul etiam collectorum merita, tam ingens pondus habet peccatum mortale: quod injuriam quandam complectitur infinitam, ut superiùs ostensum: Nulla autem creatura sufficiens est exhibere satisfactionem, aut meritum infinitum, nec Angelus, nec homo. Unde omnia Sanctorum bona opera, & merita etiam simul sumpta, finitam habent bonitatem, & sunt pretium finitum. Gravitatis igitur peccati mortalis ex hoc vel maxime elucet, quòd necessarium fuerit verbum Divinum incarnari, & per proprium suum sanguinem peccatorum nostrorum abolere chirographum. Id quod mellifluus Doctor, S. Bern. egregiè ponderat, dum

N n

in

in hæc memorabilia excurrit verba: *serm. 1. de Nat. Dom.* Ex consideratione remedii periculi mei æstimo quantitatem. Nesciebam, & ecce mittitur filius Virginis, filius Altissimi Dei, & jubetur occidi, ut vulneribus meis pretioso Sanguinis illius balsamo medeatur. Agnosce, ô homo, quam gravia sunt vulnera, pro quibus secundum divinæ sapientiæ ordinem necessum est Dominum Jesum Christum vulnerari. Si non essent hæc ad mortem sempiternam, nunquam pro eorum remedio DEI Filius moreretur. Ita *Bernardus.*

13. Sanè multò evidentius argumentum Divinæ Justitiæ adversus peccatum exhibet vel levissima Christi percussio, aut spinæ unius punctio, virgarumque ictus unicus, quàm si Deus mundum universum subvertisset, Angelos cum hominibus in tartarus deiecisset æternum cremandos. Quid cruciatus omnium creaturarum comparati cum minimo dolore Creatoris, Innocentissimi, Sanctissimi, Filii Dei Unigeniti? Et tamen Patri æterno satis non erat, Filium qualicunque levi duntaxat vexari incommodo; sed voluit eum onerari probri & contumeliis, ut præ omnibus hominibus diceretur juxta Prophetam *Isaiam: Isai. 53. 3. Vir dolorum.* Quàm porro immentis fuerint hi dolores, quos pro peccatis nostris subire voluit, nemo mortalium intellectu assequi poterit ante supremum mundi diem, quemadmodum *S. Birgitta* revelatum, in quo, ad reproborum confusionem, ea clarè intelligenda proponet, quæ illorum gratiâ fuerit perpeßus. Quis nunc tibi sensus de peccato? Grande unque malum sit, oportet, cujus exterminandi causâ Deus ipse vitam in ignominiarum tormentorumq; pelago hausitam posuit. An majorem ad-

huc expectas demonstrationem, per quam intelligas, quid agas, cum peccas?

14. Proinde cum Dei Filius infinitæ bonitatis suæ abundantia permotus, pro peccatis nostris in cruce mori dignatus sit; *Tit. 2. 14. Qui dedit semetipsum pro nobis, ut nos redimeret ab omni iniquitate;* nunc æquâ rationis trutinâ peticulemus, quanta hæc censeretur ingratitude, malitia, & perversitas mentis humanæ, eundem pietissimum Patrem, Redemptorem, ac Dominum nostrum, per peccatum rursus exasperare, eumque, quantum penes nos est, cruci iteratis vicibus affigere? O horror! Si Tartarus, Saracenus, aut inter densas Idololatriæ tenebras educatus, tale quid perpetret, videri potest excusabilis error: Si inimicus meus maledixisset mihi, sustinuissem utique. *Psal. 54. 13.* At illudne præsumet Christianus? aut (quod adhuc intolerabilius est) Religiosus? Tu verò homo unanims, dux meus, & notus meus, qui simul mecum dulces capiebas cibos? Quòd verò tale quid committat, qui hausit spiritum Dei sui, qui sub vexillo Christi Jesu militat, familiaris & domesticus, accumbens toties ad eandem mensam cum Domino suo, id sanè ferendum non est. Sapienter pronuntiavit *Magnus Augustinus:* Infidelem, cum peccat, mereri infernum; Christianum verò dignum esse, cui novus instruat focus, qui veluti *Babylonica fornax succendatur septuagium, Dan. 3. 19.* Est enim peccatum Christianorum tam enorme, præsertim dum peccant ex malitia, sive ex electione, ut justus quilibet justas habeat rationes cum *Psalmistâ* exclamandi: *Pf. 118. 158. Vidi prævaricantes, & tabescebam.*

15. Certè, dum nos memoriâ recolimus injurias, à Judæis Christo Salvatore nostro illatas, & quòd tam inhumaniter post tam duram ac barbaram flagellationem

gellationem, spinarumque coronationem crucis stipiti eundem affixerint, nullus nostrum est, qui non graviter in Judæos exandescat, eisque vehementer indignetur. Veruntamen pro certo teneamus oportet, peccata Christianorum graviora longe & magis enormia esse, quam fuerint Judæorum; Ita docet S. P. Augustinus in cap. 26. Matth., sic differens: Non levius, imo gravius peccat Christum offendens regnantem in calis, quam qui eum crucifixerunt conversantem in terris. Eandem veritatem DEI Mater edocuit B. Birgittam, dum de malis Christianis ita queritur lib. 1. Revel. c. 37.: Conqueror, quod Filius meus ab inimicis suis, qui sunt nunc in mundo, amarius crucifigatur, quam tunc Judæi crucifixerunt eum. Nam licet Deitas impassibilis sit, nec mori possit, tamen cum propriis vitiis crucifigunt eum. Sicut enim si aliquis homo imagini alicujus inimici sui contumeliam & lationem faceret, licet imago non sentiret illata, tamen propter voluntatem malam ledendi, lafor quasi pro opere argueretur, & diducaretur. Sic eorum vitia, quibus spiritualiter crucifigunt Filium meum, abominabiliora & graviora sunt ei, quam illorum, qui crucifixerunt eum in corpore. Audistisne, mi religiose lector, quod truculentius, & multis partibus crudelius Christus à nobis, si vitam ducamus sceleribus contaminatam, crucifigatur, quam olim fuerit à Judæis? Siquidem Christianorum malorum brutalior est & detestabilior ingratitude, quam Judæorum, eorumque peccata, quam infidelium, graviora, eo stante, quod personæ dignitas sit circumstantia aggravans; adeoque cum dignius sit esse Christianum, quam Judæum, palam sequitur, horum peccata, cæteris paribus, graviora esse quam illorum.

16. Appositè huc facit, quod Thomas Cantipratanus commemorat sic scribens lib. 2. Apum. c. 49. In Brabantia partibus, urbe Lovanio civem vidimus, nocte Sancta Parasceves ad matutinas preces surgentem, virum iustum & bonum. Qui cum transiret domum cujusdam caupone (in qua compotatores ad lulum tesserarum sedentes, blasphemias & juramenti ad invicem contendebant) invenit hominem, multis vulneribus, & quidem recentibus deformem. Qui dum quæreret tantæ lationis auctorem, respondit: Isti temulenti, qui hic intus ad tesseras ludunt, me sic tractarunt. Mox ingressus civis, impropere ludentibus tali nocte, & asperis verbis interrogat, cur hominem ignotum, ingressum ad eos, tam crudeliter verberassent? Attoniti autem illi negant aliquem ad eos intrasse, neque quemquam verbo vel verberare offendisse. Et mox surgentes quærunr cum cive hominem cruentatum, nec inveniunt; conversique singuli ad seipsos, intellexerunt, suis sceleribus & peccatis rursum Christum Dominum contumeliis affectum, denuò impropere cruciari.

17. Alio tempore eandem veritatem est edocta S. Birgitta ab eodem Jesu nostro, qui aliquando ei apparuit, undique sanguine purpuratus, eà omnino specie, quâ olim cruci affixus miserabiliter visebatur cum hisce verbis: Intuere vulnera mea. Ad quod tragicum spectaculum illacrymans pia matrona: Heu! inquit, mi Domine, unde tibi modò hæc vulnera? Cui ille: ita me etiamnum vulnerant charitatis meæ contemptores. Ecce, quam non in vanum ingemiscebat orbis Magister, dum ad Hebræos scribens, dicebat: Hebr. 6. 6. Qui prolapsi denuo sunt in peccata, crucifigentes sibi metipsos Filium Dei, & ostentui,

tui, ac contemptui habentes, ut faciunt peccatores. Graviter *Cæsarius Arelatenfis* homil. 27. Quid illo tempore facturi sumus, quando contra nos Crucifixi cicatrices, notæ peccatorum nostrorum, & maculæ libidinum

proferentur? Tanto graviora erunt humana delicta, quanto se maiora ostenderint divina beneficia. Quot cicatrices, tot erunt linguæ in impios clamantes, & ingratitude eorum condemnantes.

PARS TERTIA.

Cum peccatum hominem dirissimæ subijciat dæmonis servituti, ideo summè fugiendum.

18. **I**nter reliqua motiva, quæ peccati mortiferi fugam suadent, hoc etiam censetur, quod hominem faciat diaboli servum & mancipium, dicente *D. Petro*. 2. *Pet.* 2. 19. *A quo quis superatus est, hujus & servus est.* Proinde licet quis omnibus mundi catenis gravatus & obstrictus foret, si hic conservat conscientiam puram & integram, in libertate revera est; è contrà verò, si quis toti mundo imperaret, si tamen peccatis addictus est, servus & mancipium diaboli merito dicendus est: quemadmodum enim qui operatur justiciam, servus est Dei, qui ad eam impellit; sic qui facit peccatum, servus est diaboli, qui ut plurimum instigat ad illud. Hinc dicebat *S. P. August.* in expos. Epist. ad Rom. Unusquisque peccando animam suam diabolo vendit, acceptâ, tanquam pretio, dulcedine temporâis voluptatis.

19. Porro, insipientia hæc, dum pro vili delectatiuncula nos ipsos dæmoni tradimus, multis major est parafangis, quam si puer nobilissimam gemmam nucibus permutaret. *Lysimachus* Rex *Thraciæ* (ut refert *Plutarchus*) coactus ob ingentem sitim, aquæ scypho se, exercitumque suum hostibus tradere; epotatâ aquâ, exclamasse dicitur: O Dii immortales! Quam pusillæ voluptatis gratiâ in servi-

tutem me ex tanto Rege conjeci! Quod ipsum tantò verius, & majori cum dolore dicere potest peccator, quantò præstantius est regnum, quod pro vilissima voluptate vendidit, & quantò se crudelioribus hostibus tradidit, ac mancipavit. *Raderus* in *Viridario Sanctorum* part. 2. cap. 5. scribit de *S. Simone Scylica Edesseno*, eum solitum fuisse videre homines, Angelis stipatos, sed non eodem modo; nam in gratia constitutis ponè astabant, & tanquam fidi viarum duces lætabundi faciem prælucebant: mortali verò peccato obstrictos, circumstantium dæmonum vinculis constrictos, eminus sequebantur illacrymantes. O igitur infelicem animam, quæ per peccatum mortale se tam atrocium hostium servituti addixit! Quamquam verò nonnulli ab hac durissima diaboli servitute fugere quandoque adnitantur, faciliè tamen iterum ab eodem capiuntur, ac pristino peccatorum jugo subduntur. Id quod apud *Prophetam Isaiam* (*Isai.* 29. 24.) his verbis exprimitur: Nunquid tollitur à forti præda? aut quod captum fuerit à robusto, salvum esse poterit?

20. Atque hoc est, quod vel maxime deplorandum facit statum peccatoris;

toris; quia nimirum à tam tyrannica peccati ac demonis servitute nequaquam suis viribus se eripere, & à profundo peccati barathro à semetipso resurgere valet; sed ad hoc necessariò requiritur gratia Dei, peccatorem præveniens, & ad surgendum adjuvans, juxta illud *Psalmista* Psal. 58. 12. *Misericordia ejus præveniet me.* Unde Sacrum Concilium Tridentinum c. 55. Can. 3. definit: *Si quis dixerit, sine præveniente Spiritus Sancti inspiratione, atque adjutorio hominem poenitere posse, sicut oportet, ut ei justificationis gratia conferatur, anathema sit.* Hoc dogma elegantibus illustrant Sancti Patres similitudinibus: 3. Antoninus, Archi-Episcopus Florentinus p. 2. tit. 8. c. 8. sic ratiocinatur: si liber homo ambulans per viam, juxta quam est fovea profundissima, projiceret se in eam, non est liber ad exeundum, nisi alterius adjutorio; ita & in foveam peccati, quod ad infernum ducit, liber est quilibet per se ad intrandum, sed non ad exeundum, nisi Deus porrigat ei manum gratia. Quod agnoscens David, dicebat: Psal. 143. 8. *Emitte manum tuam de alto, libera me, & eripe me de aquis multis, scilicet de aquis vitiorum, quia per me non valeo.* Id ipsum etiam docet S. Aug. lib. retract. c. 19. sic dicens: *Non sicut sponte homo cecidit, ita etiam sponte resurgere potest. Facilis ergo in peccati abyssum est lapsus, at quàm difficilis est ascensus? Optimè cecinit Poëtarum Princeps, Virgilius.*

Facilis descensus Averni,
Sed revocare gradum, superasque ascendere
ad auras,

Hoc opus, hic labor est.

21. Veritas hæc ut magis clarescat, aliam adducit Angelicus Præceptor 1.2. q. 109. a. 7. corp. peraccommodam similitudinem luminis & cæcitatís, dicitque, quòd licet quispiam seipsum excæcare possit,

cæcus tamen effectus, propriis viribus, & ex seipso amissum lumen recuperare minime possit, quia nec illæ vires naturæ creatæ cæcitatem amovere possunt, cùm naturaliter à privatione ad habitum non detur regressus. Jam quæritur, quid sit lumen? nimirum gratia divina; quid verò cæcitas? Peccatum utique. Hinc qui peccat, excæcat se, & lumine se privat, teste Sophonias Propheta 1. 17. *Ambulant ut cæci, quia Domino peccaverunt.* Sicut ergo, qui corporalem patitur cæcitatem, luminis usum recuperare nequit nisi miraculosè; ita qui spirituales patitur cæcitatem, non potest gratiæ lumen iterum consequi, nisi Dei ope. Hanc veritatem perspicacissimo intelligentiæ oculo penetrans maximum Ecclesiæ lumen ac columnen August. hinc grauius affectu plenus in soliloquiis suis devotissimis c. 33. dicebat: O piissime Deus! serò te cognovi lumen verum, serò te cognovi. Erat autem nubes magna & tenebrosa ante oculos vanitatis meæ, ita ut videre non possem solem justitiæ, & lumen veritatis: involvebar in tenebris filius tenebrarum, tenebras meas amabam, quia lumen non cognoscebam. Cæcus eram, & cæcitatem amabam, & per tenebras ambulabam. Quis inde me eduxit, ubi eram homo cæcus, sedens in tenebris & umbra mortis? Quis accepit manum meam, ut inde me educeret? Quis est ille illuminator meus? Verè, Domine, tu es, qui eduxisti me de tenebris & umbra mortis, & vocasti me in admirabile lumen tuum, & ecce video. Gloria tibi illuminator meus, quoniam illuminasti me, & cognovi te; serò te cognovi, quia illuminari non poteram sine te, & non est lux extra te. Hæc & alia plura Aug. loco citato. Ne verò vel minimus relinquatur hac in re ambigendi locus, voluit ipse Deus hanc veritatem nobis indicare apud

Prophetam Oseam 13. 9. hisce claris omnino verbis: *Perditio tua Israel, tantummodo in me auxilium tuum.*

22. Ex his itaque patescit, in quam misero ac infelici prorsus sit statu peccator, cum suis vicibus à peccati fovea se expedire minimè valeat. Quòd si autem quis dicat: Vera quidem esse quæ de impossibilitate resurgendi à peccatis sine Dei ope diximus, inde tamen non rectè inferri, statum peccatoris ita esse periculosum; Quia gratia divina, ad poenitentiam agendam necessaria, semper parata est, ut docet D. Thomas 3. cont. Gent. c. 159. in hæc verba: *Deus quantum est in se, paratus est omnibus dare gratiam; vult enim omnes homines salvos fieri.* Et alibi dicit: *Gratia nulli deest, sed omnibus, quantum in se est, se communicat.* In cap. 12. epist. ad Hebr. l. 3. Ubi advertendum Ly nulli; quasi diceret: Gratia Dei nulli peccatori, quantumvis flagitioso, deest. Pro responsione animadvertendum, gratiam DEI à Theologis dividi dupliciter, unam vocant *gratiam efficacem*, alteram *sufficientem*, unde dum dicitur, gratiam nulli deesse, intelligendum est non de gratia efficaci, quæ ipso actu peccatorem à peccati fovea per poenitentiam educit, sed id solum intelligendum de gratia sufficienti, quæ non dat actum, id est, non causat realem à peccato liberationem, sed solummodo dat posse liberari ab illo; hinc peccator hanc gratiam sufficientem habens poterit excutere peccati ac diaboli jugum, re ipsa tamen id faciet nunquam, nisi simul etiam ei ex singularissimo DEI favore detur gratia efficax, quæ sæpenumerò etiam nobis denegatur ob peccatum tantum veniale admissum; (ut suo loco dicetur) quanto magis ille, qui graviora peccata committere non veretur, se his

efficacibus DEI auxiliis & gratis indignum reddet; sicque quantum in se est, impossibilitatem astruit ex peccato emergendi?

23. Instabis, & dices, hominem peccatorem non solum habere in promptu gratiam sufficientem, seu auxilia sufficientia, quæ à Theologis *adjutorium sine quo* nuncupari solent; sed etiam paratum esse auxilium DEI efficax, id quod vel inde ad intelligendum datur, quòd homo peccator pro suo arbitrio recurrere possit, quodcumque & quotiescunque voluerit, ad sacram Confessionem, suæque peccata Sacerdoti confiteri, cum raro alicui copia Confessoris desit; At Sacramentalis Confessio omnia etiam gravissima delet crimina, hominemque de peccatorum tenebris in divinæ gratiæ lucem educit, & hoc non semel aut bis, sed milies etiam, ac quoties quis confiteretur, prout omnium docent Doctorum calami. Respondeo, bene considerata esse superius citati Concilii Tridentini verba: *Si quis dixerit, sine præveniente Spiritûs Sancti inspiratione poenitere posse, sicut oportet &c.* Possumus quidem poenitere de peccatis, eaque confiteri etiam cum animi dolore absque auxilio divino, sed non sicut oportet, ad obtinendam salutem. Facile namque est, abjicere se ad Confessarii pedes, pulsare pectus, ac dicere: *Poeniter me. Peccavi.* Didicit hoc vocabulum etiam Saul, scivit & Judas, qui observans infinitam sui sceleris malitiam, eò quòd Divinum Magistrum suum prodidisset, necemque illi parasset, perturbatus est, horruit, vix non doloris vehementiâ extinctus. At quid fecit? *Poenitentia ductus*, conquisitos iniquè nummos retulit, famam læsam refarcivit, peccatum suum publicè confessus est, dicens: *Peccavi, tradens sanguinem*

nem iustum. Matth. 27. 4. Sed qualem sortita est finem talis poenitentia? infelicissimum & horrendum; nam statim recessit, & abiens laqueo se suspendit.

24. Ex hac infelicitatis catastrophe patet, multos quidem poenitentiam agere, commissa scelera confiteri, & tamen non justificari; quia non fit talis Confessio prout oportet. Quamvis autem pauci reperiantur, qui per doloris excessum cum Juda in desperationis incidunt laqueum; innumeri tamen sunt, qui ob supernaturalis doloris (qui ad Sacramentalem Confessionem necessario requiritur) defectum & carentiam sibi poenitentiae Sacramentum inutile reddunt, & infructuosum; Hinc verendum, ne sit vera nimis illa à S. Thoma Villanovano Ser. in Dom. 4. Quadr. proposita sententia; Ad pedes Confessoris rarus est, qui poeniteat prout debet. Multos quidem poenitebit praeceptorum scelerum, alii sine firmo emendationis proposito, praesertim in ordine ad peccata mortalia. Oportet ante Confessionem (inquit citatus S. Thomas de Villanova) firmum & verum continendi à peccatis propositum perquirere, & an verè illud habeas, discutere, quo naufragio multae animae submerguntur. Hinc ergo facile liquet; Quamquam peccator aliquis pro suo arbitrio facultatem semper haberet Sacramentaliter confitendi, & quando vult, & ubi vult, & cui vult; talis tamen Confessio, propria sponte facta, ut justificationis producat gratiam, non est in potestate peccatoris, sua peccata confitentis, sed hoc ei provenire debet ex supernaturali quadam Spiritus Sancti inspiratione, Deique adiutorio speciali, quod si abfuerit, nulla poenitentia, aut Confessio nostra DEO poterit esse grata, nec quicquam nobis adfert utilitatis aut commodi spiritualis. Quae omnia si de-

bite, & prout oportet, inspiciantur, & perpendantur, faciliè cognoscitur, inquam miserum, & animae periculis infertissimum sese coniciant statum, qui mortalibus peccatis se impiare non formidant, neque refugiant. Et hoc imprimis verum habet de illis, qui ex malitia peccare assuescunt; qui enim peccare in consuetudinem ducit, Judæ Ischariotæ simillimus efficitur, de quo Incarnata Sapientia (Joan. 6. 71.) in omnium Apostolorum praesentia dixit: Nonne ego vos duodecim elegi, & unus ex vobis diabolus est? Dicebat autem (subjungit Evangelista) Judam Ischariotem; hic enim erat traditurus eum. Dicitur ergo peccator Diabolus, non quidem per naturam, sed per imitationem diabolicæ malitiæ, in hoc scilicet, quod perseverat in malo. Et hoc est, quod hominem in dæmonem quodammodo transmutat: Quia, dicente S. Thomā in Matth. 18. lit. C. quod homo peccet, hoc humanum est; sed si perseveret, hoc diabolicum est. Plerumque autem in peccato perseverare dicuntur, qui ex malitia, seu ex electione peccant: non sic qui ex impetu passionis; hos enim, passionem expletā, ut plurimum peccati commissi poenitet. Quid verò sit delinquere ex electione; aut ex passione, dicemus Sermone sequenti num. 4.

Interea, mi optime Frater, quæ diximus, bene considera; Et quia non alio fine ad sacram Religionem confugisti, nisi ut adhæreas Domino JESU Christo, sisque unus spiritus cum eo. 1. Cor. 6. 17. Proinde cave magnoperè, ne per peccatum quodvis mortale ex DEI servo fias diabolus, cæloque exclusus, æternum apud inferos ardeas; Quod malum DEUS à nobis omnibus ele-

menter avertat,

PARS QUARTA.

Peccatum omnium calamitatum nostrarum fontem & originem esse astruitur.

25. **N**ihil magis apud omnes hominum nationes usitatum est, quàm, dum adversis rerum casibus premuntur, in varias linguam laxare querimonias, & nunc cælum, nunc terram insimulare; modò daemones, modò homines suarum causam esse calamitatum, conquirentes: Verùm Propheeta Jeremias istiusmodi lamenta asserit esse non iusta, dum ait: *Thren. 3. 39. Quid murmurat homo vivus, vir pro peccatis suis? id est, pro poenis peccatorum suorum, cùm pro peccatis affligitur: Scrutemur vias nostras, examinemus perscrutando omnia peccata à nobis perpetrata, & inveniemus utique, nos longè plura, & acerbiora, quàm sustinemus, fuisse promeritos, atque dicemus, quod dixit Eliu ad Job: Peccavi, & verè deliqui, & us eram dignus, non recepi. Job. 33. 27. Proinde cùm puniris ò homo, non excuses te, accusando alios, sed tuis peccatis id tribuas oportet. Dixerunt olim Josephi Fratres ad invicem: Genes. 42. 21. Meritò hæc patimur, quia peccavimus in Fratrem nostrum &c. Sic & nos sentiamus, atque dicamus id ipsum; quia similiter in peccato sumus de fratre nostro, videlicet de Christo, qui non est Aedignatus noster Frater fieri, sicut ipse Maria Magdalene dicebat: Joan. 20. 17. Vade ad Fratres meos, & dic eis: Ascendo ad Patrem meum, & Patrem vestrum. Factus est ergo Christus Frater noster com-*

municando nobis Carnem suam & Sanguinem, quem tamen peccando neci destinavimus; quia, ut superius num. 15. diximus, qui peccat mortaliter, Christum denuò Cruci affigit. Ideòque meritò hæc, quæ nos premunt, mala patimur, nec habemus, quòd lamentemur, quòd lugeamus, nisi propter nos ipsos, propter nostras culpas & noxas, quæ causæ sunt, & omnium nostrarum fontes calamitatum.

26. In Sanctæ Birgittæ revelationibus de quodam Præposito, qui non aded bene vixit, memoratur, eum Romam ad S. Birgittam venisse, suamque vitam multùm laudabiliter correxisse; Cùmque Sanctæ hujus Matronæ consilio Montem Garganum in Apulia, & Sanctum Nicolaum visitasset, & rediisset ad illam, dixit inter alia, se multum mirari, quare illa famosa Civitas Sipontina, ubi tot Sanctorum corpora quiescunt, destructa erat? Tunc sequenti die Filius DEI S. Birgittæ dixit: lib. 4. Revel. cap. 114. Ille amicus tuus miratur de civitate, quæ destructa est. Verè, filia, hoc meruerunt peccata inhabitantium: nam etiam aliæ civitates meruerunt consimilia; Sed unus amicus meus habitavit ibi, qui perfectam habens ad me charitatem, continuò increpabat mores eorum, qui videns obstinationem eorum, rogabat me cum lacrymis, ut magis desolaretur locus, quam tot animæ quotidie perirentur. Ego verò, videns lacrymas ejus, & quia nullus se perfecte poneret ad placandum

dum me, permisi ea fieri, quæ nunc audiuntur. Proin hujus Civitatis aded celebris cives & incolæ proprio suo damno experti sunt, quod Deus olim populo suo comminatus fuit, dicens: Si spreveritis leges meas, evaginabo super vos gladium, eritq; terra vestra deserta, & civitates vestrae dirutæ. Lev. 26. 33. Quod si ergo & nos in variis Christiani orbis partibus videamus nunc hanc, nunc illam civitatem, provinciam, regionem &c. fame, peste, bello incendio, terræ motu &c. affligi & perire, neutiquam ambigere oportet, istiusmodi mala non alio fonte; quam peccatorum eorum lacunis emanare. Quia, ut dicit Sacer Paræmiastes Prov. 14. 34. Miseros facit populos peccatum. Et Divus Paulus Rom. 6. 23. ait: Stipendia peccati mors, & omnes mortis anteambulationes, uti sunt morbi & miseræ innumeræ. Calamitatum igitur omnium fons uberrimus est peccatum.

27. In Capite quinto Libri *Judith* narratur, qualiter *Achior* Dux filiorum *Ammon* ad *Holofernem* loquebatur de populo *Judæorum*, & inter alia sic ait: Et non fuit, qui insultaret populo isti, nisi quando recessit à cultu Domini *DEI* sui. Quotiescunque autem præter ipsum Deum suum, alterum coluerunt, dati sunt in prædā, & in gladium, & in opprobrium. *Judith*. 5. 17. Et sic re ipsa experti sunt *Israëlitæ*; quando enim Deum suum coluerunt, ejusque præceptis obedierunt, omnibus inimicis suis superiores exstiterunt; at dum à *DEO* suo per scelera, & impietatem suam se averterunt, continuo & ipsi, & urbes eorum in suorum adversariorum potestatem cesserunt. *Mis*sis cæteris, audiamus *Tobiam Seniore*, jam in universo mundo clamitantem, ac omnium fidelium auribus hæc verba

Gramm. Relig. Pars II.

suggerentem: Quoniam non obedimus præceptis tuis, ideo traditi sumus in direptionem, & captivitatem, & mortem, & in fabulam, & in opprobrium omnibus nationibus, in quibus dispersisti nos. *Tob*. 3. 4. His cohæret, quod dixerunt tres pueri *Anania*, *Azaria*, & *Misael*, dum in ardentem conjecti fuere fornacem: Quia in veritate, & in judicio induxisti omnia hæc propter peccata nostra. Peccavimus enim, & injuste egimus recedentes à te. propterea tradidisti nos in manus inimicorum nostrorum iniquorum & pessimorum &c. *Dan*. 3. 28. Ex quibus palam patet, peccata sola facere populos miseros & infelices. Opportunè *Divus Ambrosius*: Civitati, inquit, non nisi propter civium peccata inferretur excidium; desine peccare, & civitas non peribit. *S. Ambros. Serm.* 85.

28. In vita *Sanctæ Christinæ Mirabilis*, apud *Suriū* legimus: Eā die, quā à *Saladino* & *Saracenis* capta est *Jerusalem*, ipsa in *Belgio* degens, *DEO* revelante, cognovit, id factum ob enormia Christianorum peccata; dum autem Christiani ab iniquitate ad justitiæ studium redibunt, tunc iterum eam recuperabunt. Similiter *Christus Dominus* aliquando rogatus à *Sanctâ Birgita*, an unquam Christiani loca sancta à *Saracenis* occupata sint recepturi? respondit, tunc ea recuperanda, quando *Saracenorum* peccata erunt peccatis Christianorum graviora. Vera igitur Regnorum ruinæ causa, dissensionumque, & devastationum Provinciarum inde sequentium, non in quinto cælo querenda est, nec illarum auctor *Mars* incusari debet, qui culpā vacat; in terris illa inter injustitias, à quibus hodie tantopere pervertuntur tribunalia, ut etiamnum verum sit illud *Sapientis Eccles.* 3. 16. Vidi sub sole in loco judicii

Oo

impie.

impietatem, & in loco iustitiæ iniquitatem, indaganda est, ibi reperietur. Item accedamus vel publica urbium loca, vel particulares domos, hic similiter quaesita à nobis illa invenietur inter blasphemias, maledicta, falsa iuramenta; inter diras imprecationes, odia, persecutiones; inter ebrietates, fornicationes, adulteria, & nefandas juventutis impudicitias, de quibus etiam homines gloriantur, qui (ut Isaias vaticinatur) peccatum suum quasi Sodoma audent prædicare; Isa. 3. 9. Qui lætantur cum malefecerint, & exultant in rebus pessimis. Prov. 2. 14. Hæc, hæc, & ejusmodi alia horrenda scelera, quæ in populo Christiano grassari solent, sunt causa, ob quam Christianorum urbes ac regiones infidelibus ac Paganis in potestatem cedunt. Audiamus Sapient. Ecclesiast. 10. 8. perorantem: Regnum à gente in gentem transferetur, propter injustitias, & injurias, & contumelias, & diversos dolos. Si populus Christianus in via Dei ambulasset, habitasset unique in pace sempiterna. Baruch. 3. 13.

29. Inquirebat olim Propheta Jeremias 9. 12. Quis est vir sapiens, qui intelligat hoc, quare perierit terra, & exusta sit quasi desertum? Unde ô Filii Adæ tot clades in nos? Nonnulli planetarum aspectibus, ac syderum dominatui ista adscribunt: Alii vicissitudinibus: Alii non rectæ Principum gubernationi: Alii causis aliis. Fallimini; sed quia dereliquistis legem meam, quam dedi vobis, ait Deus apud citatum Jeremiam. Audite pariter Divum Paulum Rom. 2. 9. in hæc vobis verba occinentem; Tribulatio, & angustia in omnem animam hominis operantis malum. DEUS est, qui criminosos ulciscitur. DEL, DEL est, (inquit Sanctus Petrus Chrysologus) quod

urgemur malis, quod verberamur semper, quod gentes valent, quod ruit grando, quod impietas potest, quod dominantur morbi, quod sevit mors, quod tremat terra &c. DEL flagella veniunt, sed nostræ provocant culpæ. Serm. 20. Rectè proin attribui nobis poterit, quod Deus olim de populo suo Israël querebatur, dicens: Ista est Jerusalem: in medio Gentium posui eam, & contempsit judicia mea, ut plus esset impia, quam Gentes. Ezech. 5. 5. Et certè quis non videt, delicias, erapulas, ebrietates, & adulteria inter Christianos grassari impunè, quorum tamen scelerum etiamnum infensissimi hostes sunt Turcæ, eaque ferocissimis castigant pœnis. Sic nos Christiani in multis plus impii sumus ipsis Turcis. Unde non mirandum, Turcas etiam temporibus nostris multorum regnorum ruinis suum auxisse Imperium. Eapropter charissimi, si nolumus esse etiam in tempore præsentis infelices ac miseri, medium efficacissimum nobis præscribit Siracides, dum nos omnes in communi, & singulos in particulari monet, dicens: Noli facere mala, & non te apprehendent. Discede ab iniquo, & deficient mala abs te. Eccl. 7. 1. Si non fuerint inter nos peccata, neque etiam pœnæ erunt.

30. Cum igitur cuncta, quæ nos premunt mala, sint peccati effectus; ideo ex æqua rationis trutina hoc unicum plus pertinendum venit, quàm cætera omnia quantumvis etiam gravissima mala; quia teste S. Chrysostomo, unicum duntaxat in orbe malum est, nempe peccatum, cum hoc si omnia cætera mala conferantur, mala nulla sunt, sed potius ludus & jocus, fabula & somnium. Pro veritate itaque indubitata teneamus, nullum in terris dari verum malum

malum præter peccatum, mortale præfertim. Id quod Didacus Nyssenus in vit. Abrah. lib. 3. cap. 9. bellè dilucidat hoc discursu: Nocte Cœnæ, cum orationem ad æternum Patrem suum pro salute discipulorum Christus funderet, sic ad illum aiebat: Non rogo, ut tollas eos de mundo, sed ut serves eos à malo. Joän. 17. 15. De hoc malo communiter affirmant omnes, esse peccatum: Ita Sancti Augustin. Chrysost. Euthym. Theophilacti. At si Christus optavit, discipulos suos servari à peccato, cur non perspicuis verbis hoc petiit? cur dixit: Rogo, ut serves eos à malo; cum dicere possit: Rogo, ut serves eos à peccato? Fecit hoc, ut intelligeremus, nullum esse malum nisi peccatum, sicut nullum est bonum nisi gratia. Ærumnæ, adversitates, persecutiones, infirmitates, fames, sitis &c. tam non sunt mala iis, qui sunt in gratia Dei, ut potius sint bona, & oc-

casio incrementi gratiæ. Propterea dicebat S. Joän. Chrysost. in homilia de Abraham tom. 1. In rem nostram sunt tentationes: Quantum afflictionum, cruciatuum, calamitatum hujus vitæ habet: justus tantum habet auri argenti, & gloriæ cælestis. Omnia in illius utilitatem & honorem cedunt; Majestas autem, & potentia, bona valetudo, venustas, opulentia, & cætera fortunæ bona, conjuncta cum peccato, tam non sunt bona, ut etiam majorem afferant damnationem illi, qui ea habet. Ergo non est bonum aliud præter gratiam, nec aliud malum præter peccatum. Hucusque Nyssenus. Solum igitur peccatum par est metuere, solum fugere tanquam summum, & unicum Orbis malum, quod hominem reddit miserum, imò miserimum & infelicissimum, quia illud solum ei parat incendium sempiternum, ut patebit ex mox dicendis.

PARS QUINTA.

Fugiendum est peccatum, quia solum detrudit hominem ad ignem æternum.

31. **S**I quispiam ex hucusque relatis ad fugam peccati mortalis per motus non fuerit, moveatur saltem eo ex capite, quod peccatum mortale peccatorem obligat ad poenam æternam, prout innuitur in Apocalypsi capite 14. ubi dicitur: Cruciabuntur igne & sulphure in sæcula sæculorum. Idem testatur Sapientia Incarnata, Matth. 25. 46. dum de reprobis ait: Et ibunt hi in supplicium æternum. Quis autem adæquatum de poenarum infernalium atrocitate formare poterit conceptum? Quis unquam suo intellectu ad æternitatem capiendam

pertingere valuit? O ineffabilem igitur eorum cæcitatem, atque delirium, qui peccata etiam graviora non verentur committere. Nam si nemo vel integrum etiam acciperet regnum, ut per unius diei moram in fornace ardenti jaceret, & torqueretur; quanta insania erit, pro vilissimæ ac momentaneæ voluptatis fructione præsentissimo se exponere periculo, ne sibi obtingat, quod sceleratæ Babylonis factum fuisse refert S. Joannes Apoc. 18. 21. dicens: Et sustulit unus Angelus fortis lapidem quasi molarem magnum, & misit in mare tartareum illud dicens: hoc impetu mittetur

Babylon civitas illa magna, seu peccator, & ultra non invenietur, nisi in inferno, ubi velut titio semper ardens, & nunquam conflagrans, in incendiis æternis fumabit.

32. Sanctus Petrus Apostolus, ut primos sui sæculi Christianos à peccato coërceret, lapsum illis proposuit Angelorum, id est, unicum superbix peccatum, tanta cum asperitate castigatum, ait enim: *DEUS Angelis peccantibus non pepercit, sed rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit cruciandos, in judicium reservari.* 2. Petr. 2. 4. Hic considerare: Quod si quispiam regnum aliquod ingrediens videret, quod tertia pars nobilissimorum & potentissimorum regni illius Principum ignominiosè ageretur in furcas, idque iustissimà sententià talis Regis, qui cæteroquin Sanctus, mitis, piissimusque existens, semper puniit citra condignum, quem inde de delictis, à talibus Principibus commissis, formaturus esset conceptum? Jam verò constat, quod tertia pars stellarum, quæ à cælesti firmamento cecidit, scilicet Principatus, Throni, Dominationes, Potestates, Cherubim ac Seraphim, à Deo ad inferni patibula fuerint condemnati, eò solum, quod per superbiam evanuiscent; quanto igitur magis contremiscere debet vermis, & vilissimum terræ lutum? Verissimè dixit Eliphaz ad Job: *Ecce qui servant ei, non sunt stabiles: & in Angelis suis reperit pravitatem: Quanto magis hi, qui habitant domos luteas, qui terrenum habent fundamentum, consumentur velut à tinea?* Job. 4. 18.

33. Et quod ampliùs est, in tantum Deus peccatum odit, & persequitur, ut si ipsamet DEI Mater (quæ dignitate suà omnes in cælo Sanctos superat) unquam uni soli peccato mortali animo consensisset, Filius ejus illam subito plus

quàm serpentem odisset, & si in tali itatu expirasset, ipsemet ore proprio ad æternos inferorum ignes cum aliis reprobis eam condemnasset, ne quidem minimà vitæ corporalis ab eadem in Incarnatione acceptæ, nec educationis & sustentationis habitâ ratione. Ita Sanctissimæ Viduæ Birgittæ divinitus patefactum est; Audiit enim illa vociferantes coram Christi Throno hunc in modum diabolos: Si res illa, quam præ omnibus diligis, quæ est Virgo quæ te genuit, & quæ nunquam peccavit, si inquam illa peccasset mortaliter, & sine contritione divina mortua fuisset, sic diligis iustitiam, quod anima ejus nunquam obtineret cælum, sed esset nobiscum in inferno. Ita in terminis habetur in S. Birgittæ revelationibus libro quarto, capite septimo ante medium.

34. Ex his ergo, quàm res gravis & invisâ sit apud Deum mortale peccatum, & quod hoc obliget peccatorem ad poenam æternam, sufficienter liquet. At quærit hic Doctor Angelicus, an peccatum mortale de se, & ex malitia sua intrinseca exigat poenam æternam, vel solum hoc ei conveniat per accidens, propter legem à Deo latam, quâ illud æternâ poenâ punire voluit. Ratio dubitandi est, quia poena debet esse proportionata culpæ; poena autem æterna nullam videtur habere proportionem cum culpa mortali, quæ brevissimo tempore, & quandoq; in momento committitur. Nihilominus determinat S. Thomas, peccatum mortale ex se, & ex malitia sua intrinseca, poenam poenæ æternæ inducere, & quidem ex plurimis causis, inter quas prima est: Quia cum peccatum contineat malitiam in esse moris infinitam (ut suo loco dictum) ideo ex se, & ex sua malitia intrinseca meretur

tur poenam infinitam; Et cum non possit esse infinita secundum intensiorem, (nam creatura nullius qualitatis infinita est capax) requiritur, quod sit infinita secundum durationem.

35. Aliam rationem, cur damnati puniantur æternum, assignat S. Gregorius Magnus his verbis: I. 4. Dial. c. 44. Conveniens est, ut qui in suo æterno peccavit contra Deum; in æterno Dei puniatur. Dicitur autem, aliquem in suo æterno peccasse, non solum secundum actus continuationem in tota hominis vita durantis, sed quia hoc ipso, quod finem in peccato constituit, voluntatem habet in æternum peccandi. Nam voluissent iniqui, inquit S. Gregorius lib. 34. moral. cap. 11. sine fine vivere, ut sine fine potuissent in iniquitatibus permanere. Hanc S. Gregorii expositionem ponderans, & explanans S. Thomas, ait: I. 3. cont. Gen. c. 44. Apud divinum iudicium voluntas pro facto reputatur, qui autem propter temporale bonum aversus est ab ultimo fine, qui in æternum possidetur, propositus illius fructum fructum ultimi finis: Ex quo colligitur, quod multo magis voluisset in æternum illo bono temporali frui. Mortaliter itaque peccans sic puniri debet, ac si æternaliter peccasset. Etenim, qui voluptatem libidinis v.g. Deo præfert, ita affectus est, ut si semper viveret, in peccato semper vellet perseverare, & tali voluptate perpetuo frui; & quia hæc mala voluntas in damnato æternum manet, sicut etiam odium quod erga Deum fovet, ergo & poena æternum manere debet. Quia ergo damnati noxas, quas contraxerunt, non eluunt, malitiam, dum viverent, coeptam non exuunt, adeo enim omni gratia divina sunt spoliati, ut æternitate tota nullus eorum dicturus sit: Misere mei Deus; hinc etiam delictorum suorum veniam consequentur nunquam; Et sic sunt, &

permanebunt diabolis simillimi, & quibus nulla vis tormentorum unquam exprimet, vel solas has voculas: Peccavimus, parce. Hinc non male quis dixerit: In inferno meros meritissimos esse diabolos, hoc est, obstinatissimos ac desperatissimos Dei hostes, quales non diaboli tantum, sed & omnes damnati sunt. Intelligite hæc, qui obliviscimini Deum: ne quando rapiat, & non sit qui eripiat, monet Coronatus inter Prophetas: Psal. 49. 21.

36. Verum enim verò, quod magis perspicuum omnibus fiat, quam gravis & ineffabilis sit peccati mortalis malitia, nosse debemus ac credere, quod unicum lethale delictum longè gravius sit malum, quam ipsa inferorum tormenta, uti docet Alphonsus Tostatus, Auctor gravissimus, sic disserens in cap. 48. Gen.: Peccatum est omnium malorum pessimum, quia etiam minimum peccatum secundum suam speciem est peius omni poena, etiam poena gehennæ. Rationem assignat Cornelius à Lapide in cap. 2. Jerem. Quia peccatum est malum culpæ, cætera mala omnia, etiam in unum collecta, sunt malum poenæ; malum autem culpæ altioris est ordinis, quam malum poenæ. Proinde Eusebius Nierenbergius, quod nostrum cuilibet peccati horrorem incuteret, ejusque fugam efficaciter persuaderet, ita scribit: in Theopol. p. 1. c. 15. Majus malum, & majorem miseriam unicum peccatum crede, quam totius nostri generis interitum sine culpa. Ego non ita formidarem severitatem Divinam, si omnes nos æternum torqueret, ac quod sic puniat, ut permitat aliquem peccare. Magis totis contremisco artibus ad unam hujus vitæ culpam, quam ad universas inferorum poenas. Planè non nimium fuisset, ut unius hominis scelus deinceps vitaretur, æternis universos perducere in tor-

tuus non intercedente culpa. Hujus pariter mentis, & sententiæ fuere Chrysostomus & Anselmus, ambo Viri Sanctissimi, quorum primus ita loquitur: hom. 37. in Matth. Et si multi gehennam omnium malorum supremum atque ultimum putent: ego tamen sic censeo, sic assidue prædicabo; multo acerbius esse, Christum offendere, quam gehennæ malis vexari. Alter verò sic proloquitur lib. de similitud. c. 190.: Si hinc cernerem peccati pudorem, & illinc inferni horrorem, & uni illorum haberem immergi, prius me in infernum immergerem, quam peccatum in me admitterem; mallem enim purus à peccato gehennam intrare, quam peccato pollutus calorū regna tenere. Sic, sic omnes, qui Christiani audiunt, sentire deberent; licet autem pauci admodum inter eos numerentur, qui sic animo affecti sunt, tu tamen, Religioſe lector,

adlabora, ut in eorum sis classe, qui cum Eleazaro nonagenario 2. Mach. 6. 23. potius præmitti se velle in infernum, quam peccato assentiri eligerent. Quod si autem hucusque in peccatis vixisses, quæso, festina, & curre ad illos, qui habent potestatem remittendi peccata: Et si peccasti, non adjicias iterum; sed de pristinis deprecare, ut tibi dimittantur, Eccli. 21. 1. hortamentum est ipsius Spiritus Sancti, qui salutem tuam efflictim desiderat. Igitur misere animæ tuæ, Eccli. 30. 24. clamat idem Ecclesiasticus, & non solum audi, sed & sequere, quod tibi suadeo, imò præcipio (ait citatus Sapiens ex ore Dei) nimirum: Tanquam à conspectu serpentis fuge peccatum. Hæc de peccati mortalis gravitate tractasse sufficiat. Modò quid peccatum veniale sit, dispiciamus oportet. Sit ergo

S E R M O LVII. DE PECCATO VENIALI.

Noli velle mentiri omne mendacium. Eccli. 7. 14.

P A R S P R I M A.

Quid, & quotuplex, & quàm grave malum sit veniale peccatum, ponderatur.

1. **J**ovinianus, & plures alii famosi hæretici, celeberrimi inter antiquos erroris instauratores sustinere voluerunt; omnia peccata paria esse, & mortalia. Sed falsitas est manifesta, quod imprimis patet ex ipsismet Christi Domini verbis, qui apud Evangelistam Lucam cap. 9. vocat

quædam peccata festucas in oculo, alia trabes: At festucæ licet oculum, in quo sunt, obsuscant, eum tamen per se excæcare non possunt; ita pariter quædam sunt peccata, quæ non tantum actu non extinguunt gratiam, quæ est animæ lumen, sed quæ nec eam extinguere possunt, subindeque de se & ex natura

ac levitate intrinseca, venialia sunt. Secundò, quemadmodum non omnes morbi sunt corpori lethales; ita neque omnes animæ infirmitates mortem illi adferunt. Animadvertendum ulterius, solum peccatum mortale esse contra legem divinam, non verò veniale, quod est tantum præter legem. Ita docet S. Thomas, dum ait: 1. 2. q. 88. a. 1. ad 1. *Venialiter peccans non facit, quod lex prohibet, nec prætermittit id, ad quod lex per præceptum obligat, sed facit præter legem, quia non observat modum rationis, quem lex intendit.* Modum ergo legis, non finem legis pervertit, qui venialiter peccat, quia legem illo cum rigore, quo deberet, non observat; finem verò non pervertit, quia cum tam Dei, quam proximi dilectio sit finis legis, in illo actu nihil admittit, quotalis dilectio præscindatur; sed solum in causa est, ut aliquantum diminuatur.

2. Hæc omnia quò magis intelligas, finge Ducem quendam, unum è vernis suis cum literis, gravia belli negotia continentibus, Neapolim ablegare. At Servus, si iter contrarium teneret, & ad sui Domini hostes abiret, eisque literas sibi concreditas extraderet, an non gravissimè offenderetur Dominus ejus? indubitanter. Quòd si verò incunctanter Neapolim commearet, in via tamen torpore ac tædio victus, moram quandoque plus æquo neceret, offenderet quidem suam tarditate Dominum suum; sed offensa hæc alterius profectò foret conditionis, nec longè tam gravis, quam esset illa, si servus à Domino suo deficiens ad hostes ejus declinaret, quia hoc modo Domini sui præceptum flocci penderet, imò pedibus conculcasset, non priori. Sic etiam peccatum mortale includit, saltem virtualiter, magnum Dei contemptum, in eo consistentem, ut homo præferat amorem

creaturæ amoris Creatoris, & præ illius amore non curat dissolvere amicitiam & conjunctionem cum Deo ultimo fine. Veniale verò hoc ipso, quòd amicitiam & conjunctionem cum Deo ultimo fine non dissolvit, virtutalem hunc contemptum Dei ultimi finis non includit.

3. His prælibatis, notandum ulterius, quòd peccatum tam mortale, quam veniale tribus modis committi possit: Aliquando enim peccatur ex ignorantia & inconsideratione, aliquando autem ex fragilitate seu subita quadam passione, quæ est quædam humana infirmitas à natura corrupta in anima emergens. Subinde verò peccatur venialiter ex electione, quòd idem est ac peccare ex proposito, & animo omnino deliberato, & (quemadmodum viri Sancti loquuntur) apertis oculis in peccatum sese conjicere ideo, quòd peccatum solummodo sit veniale; & qui taliter peccat, non dicitur peccare ex ignorantia, neque ex fragilitate aliqua, ut vocant, humana, sed ex propria affectione, & animi malitia. Proinde quando in Sacris Paginis traditur, nullum, quantumvis Sanctum & justum, sine peccatis vivere: 1. Joan. 1. 8. *Si dixerimus, quòd peccatum non habemus, ipsi nos seduximus, & veritas in nobis non est;* Siquidem, ut in Sacris Paræmiis, Prov. 24. 16. dicitur, *Septies cadit justus:* Id intelligendum est primò de solis peccatis venialibus, non verò de mortalibus; quia absque mortalibus multi vixerunt, & etiamnum vivunt, & nos omnes cum gratia Dei (pro qua instantè orare debemus) sine illis esse possumus, imò debemus. Secundò id intelligendum est, de illis duntaxat venialibus, quæ còmittuntur ex ignorantia, subreptione, inadvertentia, & fragilitate humana, quia sine his Sancto,

Sanctorum nullus vixit, solum Beatissima Virgo MARIA excipitur; vixerunt tamen multi sine illis venialibus, quæ committi solent cum plenaria advertentia, & animi affectione; Absque his etenim esse possumus; non verò sine prioribus collectivè sumptis. Quamobrem dum Scriptura Sacra, Sancti item Patres, & vitæ spiritualis Institutores ac Magistri nos ad omnimodam peccatorum venialium fugam adhortantur, intelligendi sunt de illis venialibus, quæ à nobis committi solent cum plena advertentia & deliberatione, seu quorum occasiones ultrò investigamus, & accedimus; non verò de illis venialibus, quæ ex inadvertentia sive subitâ quâdam animi passione, & quasi contranitante voluntate perpetrantur.

4. Ergo in præsentī lectione solum agimus de illis peccatis venialibus, quæ plenè voluntaria, quia prævisa & intentata sunt. Apud Sapientem Ecclesiasticum: *Eccli. 7. 14. monet Spiritus Sanctus: Noli velle mentiri omne mendacium. Non dicit: noli mentiri omne mendacium, sed dicit, noli velle mentiri. Non dicit, ne loquaris mendacium quàm parvum etiam illud sit; sed dicit, noli velle illud loqui; Magna siquidem (ut advertit S. Franciscus Salesius) est inter utrumque differentia: etenim aliud est, semel aut iterum è quadam v.g. animi hilaritate in parvi momenti rementiri, aliud in mendacio sibi complacere, & erga hoc genus peccati affectum esse; quod idem foret, ac velle mentiri, id quod imprimis à Sapiente interdicatur. Huc similiter facit doctrina quædam, quam Henricus Harpius, vir tam doctrinæ, quàm Sanctitatis famâ conspicuus, in hæc verba proponit: in Theol. mystic. l. 1. p. 1. c. 3. Notandum summopere, quòd magna differentia sit inter labi in*

venialia ex propria affectione, & labi ex infirmitate, vel occasione. Nam propter naturæ nostræ infirmitatem omnia venialia peccata cavere non possumus, tamen omnes affectiones venialium in nobis mortificare bene valemus. Illi ergo ex naturæ fragilitate, & occasione duntaxat, delinquant, qui antè & post, quando soli & liberi apud semetipsos sunt, non desiderant aliquid, quod peccatum sit, vel sensuale, ut vaniloquium, vanam societatem, bene manducare & bibere, complacentiam sui ipsius & aliorum, vanam gloriam & hujusmodi: dum tamen ad hæc aliquam occasionem acquirunt, citò ex naturæ fragilitate in venialia cadunt: sed quàm citò ad se redeunt, dolent inde, & sentiunt aversionem & displicentiam eorum omnium, quæ à DEO elongare possunt: Et hoc veniale parvum est, statimque à Deo per displicentiam remittitur. Illi verò ex propria affectione delinquant, qui antè & post, dum liberi ab omni peccatorum occasione existunt, desiderant occasiones habere, non propter peccatum, sed propter oblectationem, ut quòd affectant habere vanam societatem ad ridendum, confabulandum, ludendum; quòd affectant bene manducare, bibere, non vos rumores audire, & similia alia quàm plurima. Tales quamdiu affectum venialium non mortificant, non dimittuntur ipsis peccata talia, licet sæpe ea consiteantur. Et quamvis nonnunquam videantur pro eis dolorem habere, tamen ille non provenit ex vero & sincero fundo cordis, neque tantus est, ut peccatorum affectiones penitus ex corde eradicare valeat. Hucusque præfatus illuminatissimus Author.

5. Hanc doctrinam solido niti fundamento vel inde patet, quòd nullus justificationis gratiam ex Sacramento Confessionis

fectionis poterit referre, qui se de quibusdam mortalibus accusat, quorum tamen occasiones proximas (quas fugere potest, ac tenetur) non efficaciter proponit declinare; Quia sic virtualiter saltem & interpretativè affectum retinet erga talia peccata, unde non solum ei illa non remittuntur, sed etiam crimine sacrilego se impiat, dum injuriam facit Sacramento, non debite se ad illud disponendo. Sic pariter in nostro casu de venialibus discurrendum, quæ remitti non possunt, quamdiu vel actualiter, vel virtualiter mens eis inhæret. Sicuti enim v. g. oculus sanari nequit, nisi festuca, quæ ei inhæret, prius extrahatur: Sic anima à suis peccatis per Sacramentalem absolutionem absolvi, & sanari nequit, priusquam à similibus peccatorum affectionibus se expurget; stante enim causâ effectus perseveret, necessum est: Causa autem horum venialium peccatorum sunt istiusmodi desideria, affectiones, & inclinationes, ergo his non mortificatis ac sublati, venialia illa tolli ab anima minimè poterunt. Unde patet, longè graviora, quàm primâ apparet facie, hujuscemodi venialium affectiones solere animæ pericula procreare.

6. Luberaudire, quod *Valerius Venetus* apud *Nadasi* in ann. hebdom. Cælest. pag. 696. recenset. Religioso Sacerdoti alter quidam è purgatorio apparuit, & dixit, se ab ignis illius supplicio non ante diem judicii liberandum fuisse, nisi aliorum suffragia intercessissent. Causa fuit (ajebat) quod, cum adirem poenitentiae Sacramentum, licet accuratè bonâ fide meas labeculas explicârim, id tamen fecerim sine dolore, ac serio proposito emendationis, verùm tanquam à consuetudine, quod Deo maximè displicet, quare, eo annuente, tibi aperio, non ob

meam solum utilitatem, sed etiam pro documento aliorum: licet enim peccata venialia non sint materia necessaria Sacramenti, tamen is, qui ea confitetur, tenetur id non obiter facere, sed dolenter & cum voluntate se emendandi, ne fiat injuria Sacramento tam augusto. Hæc, Religiose lector, probè nota, ac observa, ne idipsum cum tuo maximo damno experiaris aliquando.

7. Enim verò, quò indies magis à peccatorum venialium lapsu tibi caveas, eorumque affectiones & occasiones sollicitè fugias, credas oportet, vel unicum peccatum veniale, deliberatè præsertim perpetratum, licet vocetur *peccatum leve*, non tamen dici debet *malum leve*; In genere peccati est quidem leve, quia illud committentem absolutè non reddit sceleratum: non enim ex se poenam meretur æternam; cum animam à fine suo ultimo non avertat, nec ex se hominem Deo inimicum constituat; sed in genere mali est malum gravissimum, malum, quo non est majus, quàm malum æternum, hoc est, peccatum mortale, & Infernus. Peccatum mortale est majus malum peccato veniali, quia absolutè loquendo, est malorum omnium possibile maximum. Infernus est majus malum, quia cum illo Dei inimicitia conjuncta est, quæ nunquam cessat, cum gratia divina perpetuò ei subtrahatur. Itaque peccata venialia, si comparentur ad mortalia, levia duntaxat dicuntur, in seipsis tamen adeò sunt gravia, ut Deus (de quo *Psalmista* ait: *Psalm. 10. 8. Justus Dominus, & justitiam dilexit; æquitatem vidit vultus ejus*, quique se mitem gloria-tur, & punit citra condignum) in justissima bilance ea ponderans, digna esse comperiat, quæ in plures annos usque ad ignem castigentur.

8. Ex *Sancti Thomæ* 3. p. q. 46. a. 6. ad 3. aliorumque Sanctorum virorum testimonio notum est, minimam Purgatorii poenam, omnibus huius Mundi cruciatibus maiorem & sensibiliorem esse; cum enim animam separatam afficiat, illius gravitatem in hac vita sensibus nostris præpediti comprehendere non valeamus. Judicemus ergo, quàm abominabile sit coram Deo peccatum illud veniale, quod tam acri & diuturnâ poenâ à Deo puniatur. *Uniuscujusque opus quale sit, ignis probabit*: inquit S. Paulus 1. Cor. 3. 13. Ignis adeo terribilis clarissimè ostendit, an peccata venialia tam levia sint, quemadmodum fidei nostræ debilitas nobis exhibet; præsertim ubi consideraverimus, tantæ justitiæ severitate etiam in ipsosmet amicos suos Deum animadvertere. S. Gregorius *Turonensis* de *Glor. Confess.* c. 5. refert *Sanctum Martinum* Beatz *Vitalianæ* sepulchrum visitantem post longas preces à Sancta petiisse, quale esset gaudium, quo nunc ex visione beatifica frueretur? Respondit Sancta Virgo: nihil mihi constat de gaudio, quæ adhuc in Purgatorio illam erga Sanctissimam Christi Passionem luere cogor irreverentiam, quando in die Parasceves cincinnos capitis lavî. S. Gregorius Magnus 1. 4. *Dial.* c. 40. etiam recenset, Paschasium Diaconum, irreprehensibilis vitæ virum, solo vestium contactu, jam mortuum, malignos spiritus ab energumeni cujusdam corpore fugasse; nihilominus quod certi cujusdam *Laurentii* ad Pontificatum Romanum anhelantis ambitioni adhaesisset aliquantulum, ad ferventissimas quasdam thermas, crudelissimam profectò Purgatorii speciem, à Deo relegatum fuisse. Similia alia plura de magnis Dei Servis in historicorum libris exempla legimus, quibus inspectis & bene perpen-

usurpare licet illud Evangelicum *Luc.* 23. 31. *Si in viridi ligno hæc faciunt, in arido quid fiet?* Si divina justitia taliter sævit in charissimos suos amicos ob unicum veniale peccatum, incautè admissum, tamque gravi eos distringens iudicio plectit; eheu! Quid fiet illis, qui bibunt velut aquam peccatorum venialium iniquitatem? *Job.* 15. 16. Interim audiant tales, veniale peccatum, malum leve existimantes, ideoque illud parùm curantes, quid aliquando Sapientia æterna dixerit ad *Beatum Henricum Susonem*: in libel. de novem rupibus c. 23. *Crede mihi, si quis exploratum haberet, quanta luenda sit poena ob minimam, quæ invito Deo sumitur, naturæ oblationem, priusquam venialem perpetraret culpam, potius quotidie sibi caput amputari, ac novam inferri mortem sineret.*

9. Ex his, mi optime frater, disce omnia peccata levia, illa imprimis, quæ cum advertentia, quæritaque occasione committi à non paucis solent, velut gravissimum malum sollicitè fugere; illa verò, sine quibus vivere non datur, quæ tibi ex humana fragilitate, ac animi infirmitate subrepere solent, abolere & expungere allabora, observando aureum quoddam documentum, à *Laurentio Surio* in Præfat. exercit. *Nicol. Eschii* in hæc verba traditum: *Cuncta venialia peccata multò facilius, efficacius, perfectius amorosâ quadam conversione ad Deum delentur, quàm si ad ea etiam cum contritione respiciatur*: Sed hoc occultum quoddam exercitium est, paucis cognitum, ac minus usitatum. Doctrinam hanc D. Thomas suo calculo corroborans, magisque dilucidans, ait: 4. D. 16. q. 2. a. 2. in 2. q. ad 1. *Quamvis fervor charitatis, dum homo in Deum fertur motu charitatis, possit esse sine hoc, quod actu de peccato veniali cogitur explicitè; tamen in illo motu implicitè continentur displicentia venialis peccati*

vel

vel unius vel omnium: quia si ferventer in Deum fertur, displicet ei omne, quod à Deo recardat. Unde potest esse tam fervens motus charitatis in Deum, quod omnia peccata venialia consumat, etiam sine actuali cognitione ipsorum. Ex hac S. Thomæ doctrina apparet, nil magis conducere ad abolenda

peccata ex ignorantia, subreptione, ac humanâ infirmitate commissa, quam frequenter ac ferventer elicere actus amoris Dei, proinde à religiosæ perfectionis studioso tale exercitium constanter frequentandum.

PARS SECUNDA.

Peccata venialia vel ideo etiam fugienda, quia trahunt ad mortalia, salutisque naufragia procurare solent.

10. **O**mnium Asceticorum Doctorum sententia ac doctrina est, venialia peccata (cum non sollicitâ curâ evitantur, eò quia venialia sunt) nos trahere ad committenda mortalia; probant autem id ex pluribus Sacræ Scripturæ locis, ex illo præsertim Sapientis Ecclesiastici testimonio: Eccli. 19. 1. Qui spernit modica, paulatim decidet. Hunc textum Dionysius Carthusianus sequenti illustrat Commentario: Qui spernit modica, id est, qui non curat vitare parva peccata, successive corrumpit ad majora, venialia namque minora disponunt ad venialia crassiora, & omnia simul ad mortalia. Monet proinde graviter & sapienter Magnus Pater Augustinus de decem Chordis: Nolite, (inquit) contemnere venialia, quæ minima sunt, sed timete quia plura; plerumque enim bestię minutæ multæ necant. Nunquid minutissima sunt grana arenæ? Sed si arena amplius in navi mittatur, mergit illam, ut pereat. Quam misutæ guttæ pluviz nonne flumina implent, & domos dejiciunt? Timenda est ergo ruina multitudinis, est non magnitudinis. Ita Augustinus, qui alibi (in Psal. 49.) ita scribit: Magna præcavisti, de minutis

quid agis? an non times minuta? Projecisti molem, vide, ne arenâ obruaris. Cui consonat illud Ovidii:

Quæ non possunt singula, plura necant.

Et iterum:

Flumina magna vides, parvis de fontibus orta.

11. Extra omnem itaque controversiam est, peccatum veniale dispositionem esse ad mortale; quia per venialia disponitur quis ad amissionem charitatis, ut docet S. Thomas. 2. 2. q. 105. a. 1. ad 2. Et de Virt. 2. 6. ad 1. Et hoc quidem facilius contingit, si frequententur venialia, & iterentur. Nam per negligentiam & diversa peccata venialia disponitur quis, ut tandem labatur in peccatum mortale. Et hoc experientiâ manifestâ pater: Etenim mulierem ex vanitate & curiositate aspicere, veniale est: cras quoque iterum iterumque intueri, veniale est; At si frequentius hi actus iterentur, facillimè in turpem delectationem, consensumque peccati cadimus, proinde & in opus completum. Aspectum siquidem sequitur cogitatus, cogitatum delectatio, delectationem consensus, consensum opus. Idcirco

circo Sanctus Job: Job 31. 1. *Pepigi, inquit, fœdus cum oculis meis, ut non cogitarem quidem de virgine: Id est, ut non primum gradum interiorem attingerem, scilicet cogitationem. Videbat enim esse difficile, si primum incideret, scilicet in cogitationem, quin in alia laboretur scilicet in delectatione & consensum. Ex minutis quoque iteratis furtis, quæ venialia sunt, disponitur facillimè quis ad furandum cum gravi proximi detrimento, hoc est, ad peccandum in ea materia mortaliter. Et hoc de omni peccato verum habet: nimirum quia ex multiplicatione actuum (ut aiebat proximè citatus Angelicus Doctor) crescit aviditas & delectatio in peccato, & hinc facillimè in mortale prolabimur.*

12. *Jacobus Alvarez, eximius planè vitæ spiritualis, ac religiosæ perfectionis Magister ad præsens hoc nostrum propositum ita scribit: tom. 1. lect. 1. p. 2. c. 16. Levia peccata contempta nos in manifestum perditionis discrimen adducunt, non quia ipsa sufficiunt nos perdere; sed quia sæpè sufficiunt ad grave crimen inclinare, in quo sensu dixit Augustinus de levibus peccatis: Quæ si collecta contra nos fuerint, ita nos gravabunt, & oppriment, sicut unum aliquod grave peccatum; Quid enim interest ad naufragium, utrum uno gravi fluctu navis operiatur, & obruatur, an paulatim subrepens aqua in sentinam, & per negligentiam derelicta atque contempta impleat navem, atque submergat? Neque enim id sapientissimus Pater dixit, quia putaret levia peccata uni gravi corquari, sed quia hæc, si non navim nostri cordis operiunt, at aperiunt, ut magnum fluctum peccati gravis suscipiat. Hæc Author præfatus. Et in hoc sensu intelligenda etiam sunt illa verba, quæ aliquando Deus ad S. Birgittam dixit l. 1.*

revel. c. 32. nimirum: *Minimum peccatum, quicumque in eo delectatur, nec emendat, satis est ei ad perditionem; quia nimirum hoc modo disponitur ad perpetranda mortalia, quæ hominem introducunt in infernum, & damnationem æternam.*

13. *In Daniele Propheta nobis istiusmodi exhibetur visio: Dan. 2. 34. Videbas, donec abscissus est lapis de monte sine manibus, & percussit statuam; tunc contrita sunt pariter ferrum, testa, æs, argentum & aurum, & redacta quasi in favillam æstiva aræ, quæ raptæ sunt à vento. Nullus dubitet, quin hæc omnia in figura 1. Cor. 10. 11. Regi Nabuchodonosori calitè ostensa sint; Nam per hunc parvum lapillum, qui contrivit proceram hanc & pretiosam statuam, jure optimo accipi potest leve aliquod peccatum, flocci à nobis æstimatum, quod tamen quandoque sufficiens est ad conterendam statuam, & in pulverem reducendum argentum & aurum omnium aliorum bonorum operum. Hoc à parte rei ita esse, Beatus Henricus Suso divinitus fuit edoctus. libel. de novem rupibus. c. 23. Etenim Sapientia æterna per varias figuras & visiones omnium Christianorum crimina ei pandit, ac tandem etiam earum animarum, quæ in gratiæ divinæ reperiuntur statu, varios gradus eidem ostendit: Has ergo vidit habitare in distinctis quibusdam altissimi montis rupibus; & quæ in prima seu infima rupe commorabantur, significatum ei fuit, esse illas animas, quæ tantum solitè cavent, ne committant peccata gravia, & exinde damnationem incurrant sempiternam, & quia animæ tales vicinæ sunt diaboli retibus, magno versantur in salutis periculo; siquidem vita eorum in extremis inferni & peccatorum*

eatorum mortalium confinibus sita est. Hinc insidiator infernalis magnam habet fiduciam istiusmodi generis homines, qui parva peccata non curant, in suam pertrahendi nassam, ac à levibus excessibus ad noxas mortiferas, ac inde tandem ad ipsam perditionem deturbandi; id quod vir Sanctus pluribus animabus, hac in rupe commorantibus evenisse dolens spectavit.

14. Porro, rationem solidam, cur nimirum sæpe peccatum aliquod veniale, quod serio emendare, ejusdemque occasionem fugere non curamus, in grave crimen nos demergat, damnationemque adornet, assignat Alphonsus Rodriguez p. 1. tr. 1. c. 10. in tradendis vitæ perfectioris dogmatibus eximius Doctor, sic differens: Deus se gerit erga nos, sicut nos erga ipsum: Si nos liberales erimus erga eum, hoc est, minimos quoque defectus declinare studendo, & ille munificus erit, nos semper in sua gratia conservando; Sin autem parci simus, ea duntaxat observando, ad quæ sub gravi culpa obligamur, Deus quoque in nos parcus erit, nec alia, nec plura dabit, quam ad quæ verbo suo assertorio tenetur, dabit scilicet auxilia generalia & necessaria, quæ nulli negat, quæque sufficientia sunt, ut cum iis possit homo tentationi resistere; quia tamen cum hoc auxilio non resistit, ideo, dum tentationi succumbit, est culpa in ipso. Et hoc est, quod communiter docent Theologi cum Sanctis Patribus, nimirum: *Peccatum sequens poenam esse præcedentis.* Quod sic intelligendum est: homo per primum illud suum peccatum speciale & particulare illud Dei auxilium, quod datur non solum ad Possesse, sed ad Actu resistendum, demeruit, eoque indignum se reddidit, ac proinde in aliud novum peccatum pronissime corrue-

Idem de venialibus est intelligendum, de illis præsertim, quæ quis sciens prudens committit. Doctrina hæc confirmata manet ex illo *Sapientie Incarnatæ* oraculo: *Qui in modico iniquus est, & in majori iniquus est: Luc. 16. 10.* Nimirum, qui in rebus parvis ac modicis iniquus & infidelis est, sit dignus, cui Deus specialia suæ gratiæ auxilia subtrahat; unde mox in majoribus, & ad culpam gravem obligantibus præceptis iniquus transgressor invenietur. In quo sensu S. Gregorius lib. 20. Moral. cap. 9. dixit: *Si curare parva negligimus, insensibiliter seducti etiam majora audenter perpetravimus.* Etenim à minimis (ut scite observat Mellitus Abbas, D. Bernardus) incipiunt, qui in maxima prouunt; Verissima enim est sententia: *Nemo repente fit summus*, aut in vicio, aut in virtute, sed paulatim ac per intervalla & malum accrescit & bonum: uti & graves corporum morbi etiam accrescere sensim solent.

15. Eapropter à parvis ac venialibus non minus, quam à magnis & mortalibus peccatis abhorrendum est viris religiosiis, suæque salutis cupidis; Imò quodammodo plus à venialibus, quam à mortalibus. Videtur quidem hoc primâ facie paradoxum quoddam, ast si bene inspiciatur, comperiemus, esse sanam doctrinam: Docet enim S. Joan. Chrysostomus, majus quadantenus venialium nozarum esse periculum, quam gravium; propria hujus Aurei Oratoris homil. 83. in Matth. verba sunt: *Mirabile quiddam, & inauditum dicere audeo: Solet mihi nunquam videri, non tanto studio magna peccata esse vitanda, quanto parva & vilia; illa enim ut aversemur, ipsa peccati natura & horror, quæ includit, efficit; hæc autem ipsa re, quia parva sunt, desides reddunt, & dum contemuntur, non potest ad eorum expulsionem*

pulsionem illorum animus generose insurgere. Unde cetero ex parvis maxima sunt negligentia nostra.

16. Doctrinam hanc non esse hyperbolicam, sed sanam veramque, optime novit stygius impostor; hinc Religiosos, Deique servos hac ex parte potissimum aggredi solet, perspectum habens hanc viam se aditum inventurum, ut eos deinde ad culpas graviiores admittendas facilius pertrahat. Proinde cacodæmon hac in parte haud multum absumilis esse videtur Aquilæ, de cujus avis solertia & astutia memorant naturalium rerum Scriptores, quando cervum capere, & in suam cedere prædam cupit, altâ se mergit aquâ, quâ egressa in minutissimis se gyrate & volutare solet arenulis seu pulveribus, sic tota pulverulenta intra cervi cornua sese collocat, ubi pulverem omnem alarum agitatione in miseri cervi oculos excutit, & penitus eum excæcat, quem excæcatum à rupe præcipitat, & quassatis ossibus vitam privat. Unde ortum hoc lemma: *Ex pulvere mortem*. Ita omnino Stygius Veterator levium noxarum minutiis, quæ veluti pulvis sunt, quæque à nobis vix quicquam æstimantur, miserum hominem agit in varia peccata mortalia tam astute præcipitem, ut ille se in periculo damnationis versari neutiquam opinetur, sicque facile eundem in suam pertrahit nassam, & in ruinam eum detrudit sempiternam. Hoc modo jam innumeros excæcavit versutissimus hostis, excæcatosque suos subiecit potestati: Inter hos primus fuit Cain, cui (ut docet S. Chrysostomus) prius persuasit dæmon deteriora offerre, suggerens ei, nullum esse id peccatum; deinde invidiæ veneno succendit, nihil etiam hinc mali secururum persuadendo. Ita sensim in eum illapsus, ad eadem fratris,

& ad negationem sceleris impulsit, ac tandem ad inferos eum præcipitavit. Alterum exemplum habemus in juda Proditore, cui similiter persuasit, nullam esse culpam, quandam elemosynarum à Christo sibi creditarum partem surripere, & absque licentia inter cognatos pauperes distribuere; tandem eum, avaritiâ paulatim crescente, ad tantam pertraxit mentis perversitatem, ut auri acquirendi rabie adactus proprium Magistrum suum prodere non abhorruerit. Hinc desperatione ductus, laqueo sibi vitam ademit, suamque infelicem animam in fauces dæmonis tradidit. Ite nunc, & parva dicite peccata illa, quæ tam horrendos possunt producere effectus!

17. In Vitis Veterum Patrum narratur de quodam Monacho, quodd, cum aliquando uvam imaturam in horto conspiceret, ad eam decerpendam & comedendam plurimum fuerit tentatus; at ne contra obedientiam extra tempus edendo delinqueret, ab Abbate licentiam comedendi eam obtinuit. At ubi eam decerpisset, serpentem in manu invenit, quo abjecto, Patri, quid factum sit, nuntiavit. Abbas, cum suboleret, quis in serpente lateret, monstrum per caudam in Ecclesiam traxit: ibi rotundè per os viperæ dæmon est factus, si frater uvam absque licentia comedisset, quodd eum de Monasterio recedere fecisset. At quorsum ista? Nimirum ut ulterius videamus, ex minutis ac parvis transgressionibus, allaborante dæmone, maxima sequi damna. Quippe si dictus Cœnobita uvam non habitâ licentiâ comedisset, certè non nisi venialiter peccasset, cum hujuscemodi monastica statuta sub gravi culpa obligent nūquam, sed regulariter solum sub poena, & nihilominus dæmon eundem, si hoc veniale non vitasset, in apostasiæ crimen, ac inde forsitan

forſan etiam in ſempiternam pertraxiſſet
animæ ruinam.

18. Huc similiter facit, quod de Seraphica matre, S. *Theresa* legimus in ejus vita c. 32. quod nimirum Deus aliquando ei ostenderit locum in inferno, in quem incauta tandem se præcipitasset, si certis confortiis & affectionibus, ex se non malis, sed periculosis, adherere perrexisset. Oportet proinde non à mortalibus tantum, sed & à venialibus etiam noxis sollicitè cavere, attendentes ad illam *Santi Hilarii* sententiam: Epist. de inic. *Quadr. Difficile est, ut cadere in graviora non permittat.*

tur, qui minus graviora non veretur. Contra
verò afferente Sancto Hieronymo epist. ad
Celant. Non citò ad majora progreditur, qui
etiam parva formidat. Quocirco, amice
Lector, si tuam afferare velis salutem,
audi & sequere consilium, imò præceptum,
quod Deus per Sapientem Ecclesiasticum
promulgavit, dicens: Quasi à facie colubri
fuge peccata; Eccli. 21. 2. Non solum, in-
quit Deus, peccata graviora, sed etiam le-
via, eorumque occasiones fuge, fuge. In
hoc omnis salus tua posita est, ut peccata
quævis etiam à longè conspecta declines
& fugias.

SERMO LVIII.
DE TIMORE DEI.

Venite Filii, audite me : Timorem Domini docebo vos. Ps. 33. 11.

PARS PRIMA.

1. **R** *Egius* *Propheta* *sapientissimus*
erat, cui *Deus* (ut ipse testatur
Pf. 50. 7.) *inserta & occulta*
sapientię suę manifestavit, quique *super*
fenes intellexit *Pf.* 118. 100. *Quadam die*
solicite suos ad auscultandum sermonem
prędicationis suę invitabat : *Venite Filii,*
audite me : *Et quid eis prędicaturus est* ?
Timorem Domini docebo vos. *Ad insinuan-*
dum cunctis fidelibus in sæculis subse-
quentibus, quantę utilitatis sit docere a-
nimas timorem Domini. *Quid tandē* (in-
quit *Basil. Magn.*) *Pater hic spiritualis do-*
cturus est ? *Timorem, inquit, docebo vos.* *Mul-*
ti, qui nuntiant verbum Dei, in hoc er-
rant, ait Joseph. Mansi tr. 93. disc. 1. *quod*
ut plurimum de sublimibus altisque my-
steriis discurrant contra illud Apost. *confi-*
lium : *Non alta sapientes, sed humilibus cor-*

sentientes, Rom. 12. suamque ostenderent
scientiam & ingenium, animarum pro-
fectum minimè respicientes; non sic, ait
Propheta, sed audite me, timorem Domini do-
cebo vos. Ad hanc invitationem reflectebat
se S. Laurent. Just. lig. vii. c. 1. de tim. Dom.
quando dicebat : Venite, audite me, quia
timorem Domini docebo vos; non cursus fide-
rum, non rerum naturas, neque calorum se-
creta, sed Domini timorem docebo vos. Horum
scientia sine timore inflat, timor autem Domi-
ni absque scientia illorum salvat. Alius qui-
dam servus Dei admodùm illuminatus
dicere solebat, quod pro themate con-
cionum nulla alia materia accipienda ef-
fet, nisi materia de peccato, eò quod ad
extirpandum peccatum prædicationes
sive exhortationes institutæ essent.

2. Quamobrem ne huius servi Dei
salubre

salubre monitum præteream, pariter cum Regio Vate vos charissimos fratres meos invito, ut mihi auscultetis. *Venite Filii, audite me, &c.* Ast priusquam huius DEI Timoris necessitatem & utilitatem explicemus, investigemus oportet, quid sit timor Domini? Hoc autem ex ejus patebit definitione. Definitur ergo Timor Domini, quid sit virtus, quâ quis Deum offendere timet. Ejus naturam explicans S. Tobias, filio dixit: *Omnibus diebus vitæ tuæ in mente habeto Deum, & cave, ne aliquando peccato consentias, & prævertas præcepta Domini Dei nostri.* Tobie 4. 6. Dividitur porro Timor in Servilem, Mercenarium, & Filialem. Servilis est, quo quis Deum formidine poenæ, ab eo insignendæ, offendere timet, de quo S. David locutus est, dum oravit: *Confige timore tuo carnes meas, à judiciis enim tuis timui.* Psal. 118. 120. Mercenarius est, quo quis spe præmii, & mercedis à Deo promissæ, ab offensa Dei abstinere, de quo idem S. Prophetæ confessus est, se ab illo ad mandata Dei servanda impulsus esse: *Inclinavi cor meum, inquit in citato Psalmo, ad faciendas justificationes tuas in æternum propter retributionem.* Filialis est, quem (ut Cassianus Coll. 11. c. 13. explicat) non poenarum terror, non cupiditas præmiorum, sed amoris generat magnitudo, quo vel filius indulgentissimum Patrem, vel frater fratrem, vel amicus amicum sollicito reveretur affectu. Clarioribus adhuc hunc timorem filialem explicat verbis Seraphicus Doctor, S. Bonavent. dicta sal. tit. 6. c. 1. sic inquit: *Sicut Filius super omnia timet offensam Patris, etiamsi pater non intenderet eum percutere; sic qui habet timorem Domini filialem, instar boni filii timet & cavet offensam Patris cælestis, etiamsi ex offensa illa nihil mali deberet sibi accidere.*

3. Sciendum porro, etsi priores duo timores, timor scilicet servilis, & mercenarius minus perfecti sint, non tamen propterea minus utiles censendos, aut omnino negligendos esse, cum & bonum habeant objectum, scilicet incolumitatem sui, & fructus optimos, dum & à peccato retrahunt hominem, & viam ad justiciam & charitatem parant, uti præter alios clare Cassianus Coll. 11. cap. 8. docuit, dum dixit: *Est gradus cujusdam profectus, ut, dum vel poenarum metu, vel præmiorum spe incipimus vitia devitare, ad charitatis gradum transire possimus.* Cui concinit Os aureum S. Chrysost. hom. 69. ad popul. in hæc verba: *Nisi bonum esset timor (intellige Servilis) non multos impendisset Christus sermones & longos, de poena & supplicio loquens.* Denique hanc conclusionem sic etiam decidit Angelicus Doctor S. Thomas 2. 2. quæst. 19. art. 4. *Quamquam timoris servilitas mala sit, ipse tamen servilis timor charitate ordinatus secundum suam substantiam bonus est.* Hanc doctrinam ut melius intelligas, nota ex Marchantio hort past. lib. 2. lect. 7. prop. 2. tunc dici timoris servilitatem esse malam, quando homo affectum hunc continet: *Nisi esset poena proposita, peccatum non vitarem.* Talis enim affectus malus est, quia eo ipso peccat, quo peccare vellet, si impunè posset, & talis non odit culpam, nec amat justiciam, sed solum cavet poenam, & ita non satis recedit à malo, sed quædam vivit adhuc in eo peccandi voluntas, quæ in opus exiret, nisi timeretur vindictæ poenalis. Quod si verò quis v. g. tentationem carnis suppressere laboraret, & ad hoc pro medio assumeret infernalium tormentorum huic foedo peccato præparatorum meditationem, nihil aliud interea cogitans, nec alia motiva excludens, timor

timor hic bonus esset. Audiamus *Iosephum Mansi* tract. 93. disc. 3. hac de re sic discurrentem : Timor purè servilis, qui nullum aliud habet objectum, nisi poenam, & ibi etiam sistit, malus est & vitiosus : At quando cum timore poenæ ultrà progreditur ad detestationem peccati, & amorem DEI, tunc est bonus, & est initium sapientiæ, quia est causa, ut quis bene operari incipiat. Porro quamvis in sensu nunc explicato timor servilis, & similiter sub eadem ratione timor mercenarius, bonus sit, non tamen in hoc sistendum, sed omni conatu ad timorem filialem anhelandum.

4. His prænotatis, timoris Dei elementa, quæ inde in animam redundant, explicemus oportet, colligitur autem hujus virtutis excellentia ex eo, quod nihil ad castitatem, teste *Rodriquez* part. 3. tract. 4. cap. 9. tuendam, ac generaliter ad gratiam Dei conservandam, potentius & efficacius, quam ubique & semper sanctum quendam timorem, metum & cautelam præferre, cum nobis ipsis diffidendo, tum ad Deum recurrendo, omnemque fiduciam nostram in eo reponendo. Ostendit id S. Bernardus sermone 54. in Cant. in hunc modum scribens : In veritate didici, nihil æque efficax esse ad gratiam Dei promerendam, retinendam & recuperandam, si amissa sit, quam si omni tempore coram Deo inveniaris non altum sapere, sed timere, secundum illud Salomonis Prov. 28. 14. Beatus homo, qui semper est pavidus. Hinc etiam apud *Isaiam* dicit : Ad quem respiciam, nisi ad trementem sermones meos ? At contra unum ex iis, quæ illustres etiam Sanctos ad graves ruinas perduxerunt, est nimia sui ipsius fiducia, exiguus timor, & parva circa seipsum circumspèctio.

Gramm. Relig. Pars II.

Sapiens enim timet (ut dicitur Proverb. 14. 16.) & declinat à malo : stultus audacter transiit, & confidit, atque ideo non raro impingit.

5. Porro, qui pretiosum liquorem subtilissimo vitro contentum per ea gestat loca, in quibus magna hominum multitudo concurrat, & quæ à vehementibus ventorum flatibus & tempestatibus perflantur, nisi vitri sui norit, & timeat fragilitatem, non debitâ circumspèctione ipsum deferet, & ideo facile frangetur, & liquor quem gestat, in terram effundetur. At contrà qui probè novit, quàm vitrum fragile sit, ac metuit, ne quo casu ipsum rumpatur, cautè illud custodit, ac sollicitè deferet, ac proinde securus incedit. Eodem prorsus modo nobis contingit ; nam pretiosissimum gratiæ ac donorum divinorum liquorem & thesaurum in luteis fragilibusque (ut ait *Apostolus* 2. Cor. 4. 7.) valis continemus, quæ facili collisione frangi possunt, itaque omnis liquor effundi & disperire. Adhæc in loco plurimorum ventorum, procellarumque turbinibus, & periculis variis obnoxio incedimus. Hinc qui eorum fragilitatem non sat norunt, imò nec timent, in falsa quadam ac mendaci securitate vivunt, sicque haud difficulter pereunt ; at qui perspectam eam habent ac metuunt, valde circumspèctè & cautè incedunt, ut se conservent, neque animæ naufragium patiantur, proinde in majore securitate degunt.

6. Hinc ergo discamus semper & in omnibus timorem, & circumspèctionem hanc præferre. Væ autem illi, qui eo carebit : qui etiam verè lugendus & deplorandus est, quia statim proruet. Nam, ut dicit *Divinus Spiritus* :

Qq

55

Si non in timore Domini tenueris te instanter, cito subvertetur domus tua; Eccles. 27. hoc est, sine timore Dei confestim corrueris in varia peccata, nec diu stabis in DEI gratia. Digna consideratione sunt nonnulla verba Lactantii Firmiani lib. de ira DEI cap. 12. asserentis: Timor DEI solus est; per quem vita ipsa sustentatur, munitur, gubernatur. Profecto tamen nullus alius ex timore DEI perciperetur fructus, quis non videt hunc esse utilissimum, dum unicuique existit vitæ nostræ director? Hoc deficiente timenda est omnis desolatio. Dixit insipiens in corde suo, non est DEUS. Psal. 13. 1. Ecce verba unius Athei non ab similibus Pharaoni, qui pariter protestando similia loquebatur: Nescio Dominum. At quod ex isto defectu veræ fidei secutum fuit? Corrupti sunt, & abominabiles facti sunt in studiis suis, non est qui faciat bonum, non est usque ad unum: Omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt, non est qui faciat bonum, non est usque ad unum: Sepulchrum patens est guttur eorum, linguis suis dolose agebant, veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem. Visne intelligere, unde torrentes iniquitatis adeo abominandæ profuxerint? Non est Timor DEI ante oculos eorum.

7. Quare bene & optimè asserit S. Isidorus lib. 2. Synonom. cap. 6. Ubi timor non est, ibi perditio est morum: ubi timor non est, ibi dissolutio est vitæ: ubi timor non est, ibi scelorum abundantia est. Quod idem Sanctus Bernardus in hæc confirmat verba: Omne virtutum ædificium illico vergit in præcipitium, si timoris Domini amiseris præsidium. Et Sanctus Gregorius breviter quidem sed nervosè dicit: Ubi timor non est, ibi salus non est. Quamobrem si salvi esse cu-

pimus, neque multifariis mundi, carnis, ac demonis astibus ac tentationibus succumbere, salubrem Domini timorem in cordibus nostris semper circumferamus oportet. Propriissima est similitudo, quâ utitur Divus Chrysostomus homil. 2. ad popul. timorem DEI nominando frænum; Etenim equi indomiti multa incurrerent præcipitia, & nos secum præcipitarent, nisi fræno coercerentur; eodem proportionali modo asserere possumus, quod in cursu vitæ nostræ adeo difficilis & laboriosæ omni passu prolaberemur, nisi timoris frænorum dirigeret ac reprimeret effrænem equum appetitus nostri sensitivi.

8. Hanc ob causam Regius Propheta, ne unquam deinceps DEI incurreret offensam, hanc ab eo eo petiit gratiam: Confige timore tuo carnes meas; optimè namque sciebat, quod quotiescunque Sancti timoris esset confixus clavis, nunquam à DEO separaretur. Certè causa, cur multi ruant in præcipitia, & per vias pessimas ambulent, est, quia non ducuntur, nec duci volunt timore DEI: Contritio & infelicitas in vis eorum, & viam pacis non cognoverunt. Et huius rationem reddit, dicens: Non est timor ante oculos eorum. Quocirca quisquis in multifariis huius vitæ tentationibus securus & adamantinus quodammodo esse cupit, timorem Domini animæ suæ visceribus insulat, necessum est; sic enim velut Salamandra in medio tentationis igne illæsus persistet; Hoc quippe divinus Spiritus per Sapientem promulgavit, dicens: Timentem Dominum non occurrent mala, sed in tentatione DEUS illam conservabit, & liberabit à malis. Ecclesiast. 33. v. 1. Siquidem quemadmodum quer-

cus altis defixa radicibus nullis ventorum procellis sternitur; ita animam in timore divino solidatam nullus tentationum turbo concutiet. Vel, ut loquitur *Sanctus Chrysostomus* homil. de Fide Annæ, sicut procellarum furor & insultus Naclerus suâ peritiâ frangit & eludit; ita timor DEI omnem tentationum tempestatem sua virtute superat.

9. Quippe timor in via Virtutum non se habet, ut timor in via sæculi, timor enim (teste *Sancto Gregorio* lib. 1. moral. cap. 13.) in via sæculi debilitatem generat, secus timor in via DEI, qui fortitudinem gignit; è contra in via sæculi audacia fortitudinem, in via autem DEI audacia debilitatem parit. De hoc sancto Domini timore sic etiam fatetur *Sanctus Chrysostomus* serm. de Sancto Joanne Baptista: Solus est timor DEI, qui mentes corrigit, fugat crimina, innocentiam servat, & omnis boni tribuit facultatem. Imò (teste *S. Diadocho* tomio 5. *Biblioth. SS. PP.* cap. 17.) nemo potest in sensu cordis DEUM amare, nisi prius toto corde eum timeat; timore enim DEI efficitur, ut anima pura & mollis effe-

cta ad exercendam charitatem se applicet. Bellè proin concludit os aureum *S. Chrysost.* hisce verbis: Si DEI timorem habeamus, nihil nobis est opus; si verò hunc non habeamus, etsi regnum ipsum possideamus, sumus omnium pauperrimi. Merito autem hoc dicit, quoniam ipsa Scriptura testimonium dat, dum eum, qui in timore est, beatum pronuntiat; Beatus homo qui semper est pavidus. Proverb. 28. Beatum autem talem autumo, quia semper à Deo misericordiæ suæ oculis respicitur, teste *Psalmistâ* dicente: Psalm. 102. Quomodo miseretur pater filiorum; misertus est Dominus timentibus se. Iterum beatum existimo, quoniam in cunctis suis petitionibus facile exaudietur, uti rursus verificat *Propheta Regius*: Psalm. 144. Voluntatem timentium se faciet, & deprecationem eorum exaudiet. Beatum denique DEI timentem dicere cogemur; quia felicem mortis horam sperandam & expectandam habet; quemadmodum apertis indicat verbis Spiritus Sanctus per *Sapientem Ecclesiast.* 1. loquens: Timentis Dominum bene erit in extremis, & in die obitus sui benedicetur.

PARS SECUNDA.

10. **V**erùm enim verò, ad hunc salubrem DEI timorem in nobis excitandum tot reperiuntur motiva & incitamenta, ut planè non sit mirandum sit, tot nihilominus reperiri nedum ex sæcularium hominum turba, verùm etiam ex cætu Religiosorum, qui absque omni timore, non secus ac si jam securi &

certi de salute sua forent, in bonis dies suos traducunt. Hujus autem cæcitatæ ratio est, quia rarò & non eà, quâ par est diligentia, causas, ob quas in timore & tremore semper versandura nobis sit, perpendunt; Sicque læti sine omni formidine ad portas inferni properant. Quamobrem ut irreparabili huic darano aditum tempestivè præcludamus,

necessarium est, ut DEI timorem in cordibus nostris plantare satagamus: hoc autem fiet, si seridè motiva nunc breviter afferenda attentè ruminare studuerimus. Primum igitur motivum esse poterit consideratio fragilitatis mortalitatisq; humanæ, & periculorum ac laqueorum, insidiarumque, quibus plena est hæc vita miserima, & aded quidem plena est, ut pauci laqueos à nostris hostibus detentos evadant, cum videamus nonnunquam viros etiam sanctos in hos incidisse. Vidimus, ait S. P. N. Aug. c. 29. soliloquior: multos, & vidimus à Patribus nostris (quod sine magno timore non recolo) ascendisse primitus usque ad celos, & inter sidera nidum suum collocasse; postmodum autem recidisse usque ad abyssos, & animas eorum in malis obstupuisse: Vidimus stellas de celo cecidisse ab impetu serientis caudæ draconis, & eos, qui jacebant in pulvere terræ, à facie sublevantis manibus tuæ Domine, mirabiliter ascendisse. Quot eheu! qui ad mensam divinam recumbebant, & panem comedebant Angelorum, eo venè indigentia, ut etiam filiquis porcorum ventrem implere posse desiderarent? Quot castitatis ebore antiquo nitidiores in atros carbones conversi sunt, suoque nitore pristino exciderunt? Quem non perterrefaciant tristitia illa exempla, quæ superius serm. 21. num. 4. 6. & 7. retulimus?

11. Quis non consterneretur lapsu alterius cujusdam Monachi, de quo S. Antonius audiens exclamavit: Hodie magna & alta columna ad terram concidit. Quis hoc audito non contremiscat? quis sanctitati suæ confidat? quis Religioso nomine tutus erit? Ceciderunt enim, qui te erant meliores, majoribusque virtutibus ac DEI donis pollebant. Unde mo-

nebat S. Hieron. in Regul. Monac. cap. de castit. Nec Sanctior Davide es, nec sapientior Salomone, nec Samsone fortior; hi tamen omnes fœdè prolapsi sunt. Quia & de Apostolico collegio nonnemo cecidit, cum tamen tali in loco, sub tali Magistro, inter tales condiscipulos egisset, tales quoque prædicationes & conciones audisset, tot denique tamque illustres virtutes ac miracula ante oculos vidisset. Unus quoque de septem Diaconis, Nicolaus nomine, super quem Spiritus Sanctus non minus descenderat, quam super alios, postea non hæreticus modò, sed & hæresiarcha, & hæreticorum parens, & author factus est. Quis ergo serpentem illum antiquum non metuat? Si denique oculos in cælum vibremus, videbimus & ibi, quomodo Angeli à summa illa, in qua à Deo conditi erant, eminentia & dignitate exciderint. De quibus loquitur Job. cap. 4. v. 18. Ecce, qui servant ei, non sunt stabiles, & in Angelis suis reperit pravitatem: quanto magis qui habitant domos luteas, (lutum namque facile dissolvitur) consumentur? Quapropter ne domus nostra, anima, inquam in vitia dissolvatur, & pereat, stylo ferreo inscribamus oportet auream Apostoli sententiam, dum ad Philippenses cap. 2. scribens nos sic adhortatur: Cum metu & tremore salutem vestram operamini. Siquidem vel es pravaricator, & malè tibi conscius, vel justus; Si legum transgressor, timere debes, quia lapsus es; Sin verò justus & DEO charus es, metuere iterum te oportet, ne prolaberis. Nam ut Apostolus rursus monet: Qui se existimat stare, videat, ne cadat; in lubrico enim ambulamus, & in cadendi periculo continuò versamur.

12. *Rodriguez p. 3. tr. 4. §. 5. c. 11.* scribit Sanctum quendam Anachortam, Deo revelante didicisse, quanto in periculo sint, quotquot vitam hanc humanam vivunt, quod cum identidem consideraret, lugubri pulloque cucullo suam iram faciem obtexit, nihil ut præter terram, quam calcabat, respiceret; nec ullum ex eo tempore hominem alloqui voluit, imò nec oculos à terra unquam avertère, amare plorans, quòd tam in præsentis periculo assiduo versaretur. Quem cum deinde multi in cella commorantem inviserent, magnamque hanc in eo morum mutationem mirantes, novitatis hujus ex eo causam, & cur subitò ad tantam extremitatem descendisset, sciscitarentur; iis ille aliud non respondit, quàm: *Sinite me, quia homo sum.* Sciebat quippe Sanctus hic Anachoreta, quàm difficile sit salvari, quàm verò facile damnari: dicebat proinde, finite me periculum, in quo me cerno esse constitutum, ante mentis oculos habere, ut timore & pavore semper plenus hoc evadam, in quo alii non timentes miserabiliter pereunt.

13. O igitur mortalium cæcitas & duritia! qui sciunt & credunt Christi esatum, quòd videlicet *multi sint vocati, pauci verò electi*; & tamen eorum corda omni ferro & adamante duriora nec emolliuntur, nec consternuntur, quòd de conditione sua pertimescerent. Sed, quæso, si maximus exercitus esset in campo, & omnibus esset divinitus revelatum, casurum paulò post fulmen, & majorem partem percussurum, nonne omnes gravis metus incesceret? haud dubiè. Cur ergo non etiam nos magno timore percellimur, cum revelatum sit, plurimam hominum partem æternæ damnationis sententiâ, velut horribili fulmine, feriendam esse? Profectò qui hinc sibi non ti-

met, non tam homo quàm insensibilis lapis censendus est. Legitur in Speculo Exempl. dist. 3. exemp. 3. de quodam Sancto Episcopo, qui quoties tempestas in cælo orta est, ad templum confugit, ibique in terram prostratus Dominum rogavit, ut generi humano parceret; causam facti verò hanc dedit, quòd Deus tales tempestates permittat, ut homines ad se timendum suscitet, & novissimorum memoriam illis in mentem revocet, cui proin admonitioni sedulo parere nos debemus.

14. Alterum motivum, quo merito in continuo timore vivere debeamus, est, quia sine peccato, saltem veniali, vivere nequimus. Quàm grave verò vel minimum peccatum sit, dictum est sermone præcedenti. Si ergo Spiritus Sanctus per os Sapientis *Eccli. 5.* loquens ait: *De propitiato peccato noli esse sine metu*; O quanto magis ergo nos timere oportet de peccatis, de quibus scimus, aut nullam aut valde exiguum nos poenitentiam egisse? Quomodo non etiam metu percelli deberemus de peccatis omni die committendis? Siquidem teste *Salomone Prov. 24. v. 16.* *Septies Justus in die cadit.* Impossibile namque est, quemlibet Sanctorum non istis minimis, quæ per sermonem, per cogitationem, per ignorantiam, per oblivionem, per necessitatem, per voluntatem, per obreptionem admittuntur, incurrere, ut notat *Cassianus coll. 11. c. 10.* Nec facile teste *S. Leone Papa serm. 4.* de jejun. provenit cuique tam incruenta victoria, ut inter multos hostes, frequentésque conflictus, etiam si sit liber à morte, sit quoque immunis à vulnere. Porro licet absque his peccatis collectivè sumptis de via ordinaria vivere non possimus, non tamen ideo excusamur à culpa, quia cum auxilio divinæ

gratiz possumus vitare singula, & proinde omnia peccata divisim sumpta, ut communis sensus SS. Patrum, & Theologorum contra hæreticos docet. Si ergo labantur Sancti, quid continget nobis, qui à vitæ Sanctimonia, & perfectionis calle adhuc longe absumus? Timere ergo semper debemus, ne Deus in pœnam peccatorum nostrorum manum suam auxiliarem nobis subtrahat, & in majora peccata nos labi sinat.

15. Cæterùm ad hunc timorem nos etiam movere debet exemplum Sanctissimæ Virginis Mariæ, quæ, ut Angelus S. Birgittæ (serm. Angel. c. 14.) dictavit, dū in templo Hierosolymitano degeret, non solum cœpit Deum amare, verùm etiam prudenter timere. Hinc timor Dei erat ejus prima crux; hoc timore semperangebatur non solum, quomodo peccata declinaret, sed etiam, quomodo actiones suas ritè perageret. Et quamvis omnes suas curas, cogitationes, verba & opera ad Dei laudem dirigeret, semper tamen metuebat, ne forsan in his nāvus aliquis lateret. Hinc miseri peccatores (ait Angelus) recogitare deberent, quantam pœnam ob varia peccata sine omni timore patrata sibi congregant, cū videant, quod etiam gloriosissima Virgo, quæ abique peccato erat, cuncta sua Deo gratissima opera magno timore peregerit. Abbas Agathon moriturus (vit. P. P. p. 2. §. 151.) cū quæreretur à fratribus, an timeret coram Deo comparere? respondit: Laboravi quidem virtute, quā potui, in custodiendis mandatis Dei, sed homo sum, & nescio, an placuerint opera mea Deo. Hinc non præsumo de illis, nisi venero ante Deum.

16. Sed & Arsenius (Ruffin. in vit. P. P. n. 163.) cū nullum lacrymandi faceret finem, rogatus, an non cum tot lacrymais

securus ad Deum accederet? Respondit: Fratres mei, metuo, & nec momento sine metu fui, ex quo hanc vitæ normam secutus, me Deo consecravi. Quamobrem optimè concludit S. Gregorius l. 24. c. 7. dū in hæc prorumpit verba: Quis nostrum vitam præcedentium Patrum valeat superare vel æqui? Et tamen David dicit: Ne intres in iudicium cum servo tuo. Paulus cū diceret: Nihil mihi conscius sum; caute subjunxit, sed non in hoc iustificatus sum. Iacobus dicit: In multis offensus sum omnes. Iohannes dicit: Si dixerimus, quia peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est; Quid ergo facient tabulæ, si tremunt columnæ? aut quomodo virgulta stabunt immobilia, si huius pavoris turbine etiam Cedri quatiuntur? Ex his ergo S. Doctoris verbis, amice frater, sat perspectum habes, quemadmodum te continuò oporteat in Sancto Domini timore versari; Insere ergo hunc cordi tuo, insertum verò ne amittas, aut rursus exarescat, sæpe eum rigare debes, quod indies altiores & firmiores in animo tuo agat radices. Porro melior & efficacior irrigatio haud erit, quàm accurata Novissimorum confederatio ac meditatio; proinde operæ precium fuerit de his sigillatim in sequentibus tractare.

SERMO LIX.

DE MEMORIA MORTIS.

Memorare novissima tua, & in eternum non peccabis. Eccli. 7. 40.

PARS PRIMA.

SI mortalium cæcitas atque de-
mentia ex nulla re alia cogno-
sci posset, cognosceretur sanè
ex eo, quod videant; audiant;
sciunt, & credant se morituros,

& forsitan hodie aut cras, nihilominus
salutem suam non quarant, aut serid cu-
rent; imò, ut Ecclesiastes c. 8. loquitur,
absque ullo timore perperrant mala; Imò læ-
tantur cum malè fecerint, & exultant in rebus
pessimis. Prov. 2. 14. Talium errori ac pe-
riculis quasi compatiens Deus ait: Deuter.

32. 29. Utinam saperent, & intelligerent, ac
novissima providerent; id est, se brevi mori-
turos fide vivà crederent. Quid enim,
quæso, est vita præsens aliud, quam cur-
sus velocissimus ad mortem? Quid aliud
hujus vitæ gloria, quam stipula, fumus,
nebula, ros, spuma, quæ omnia citò
disparent, & per hoc pro nihilo reputan-
tur? Quare Isaias c. 4. exclamat: Omnis
caro fœnum, & omnis ejus gloria tanquam flos
agris. Meritò proinde quilibet Christia-
nus deberet totum præsentis vitæ spa-
tium tanquam unam horulam reputare,
sicque cum omni conatu & fervore ad
felicem mortem sese præparare, sicque
rebus transitoriiis solum uti, non verò
frui, tanquam eas celerrimè relinquiturus.
Ad quod hortatur Apostolus: 1. Cor. 7. 31.
Tempus, inquit, breve est, reliquum est, ut
qui utuntur hoc mundo, sint tanquam non
utentes, præterit enim figura hujus mundi. Ex
qua utique consideratione: S. Job Deum
exoravit dicens Job 7. 16. Excite mihi, Do-

mine, nihil enim sunt dies mei. Et rursus: Pau-
citas dierum meorum finietur brevi; dimitte
ergo me, ut plangam paululum dolorem meum,
antequam vadam, & non revertar, ad terram
tenebrosam, in qua (ut asserit Veritas) fletus
& stridor dentium; & tenebræ erunt.

2. Verùm, ided vita hæc interdum
longa videtur, quia adhuc durat, urget,
& agitur, sed cùm fuerit terminata, &
finis ejus inciderit, apparebit, quàm bre-
vis extiterit. Hinc ut Dionysius Carthusianus
de 4. noviss. a. 8. discurreit; Si quis mille
annis, & quod amplius est, ab exordio
mundi usque ad hanc horam vixisset, &
nunc esset moriturus, totum tempus
præteritum videretur sibi tanquam mo-
mentum, præsertim dum mentis aciem
ad imminentem æternitatem dirigeret.
Ideo horum consideratione debemus vi-
riliter opera poenitentiae aggredi sine dila-
tione, præsertim cùm nihil stolidius sit,
quàm tempus, in quo omni horâ vale-
mus tot bona peragere, ac æternæ felici-
tatis gloriam, & augmentum ejus mereri,
non solum otiosè, sed & vitiosè consu-
mere. O quam negligentem & fatuum
reputarem negotiatorem, qui omni
hora posset centum florenos lucrari, &
tamen hoc ipsum negligeret, otioque va-
caret, aut certè ultra hoc suam dissiparet
substantiam? Nonne ineffabiliter insi-
pientior esse convincitur, qui cùm omni
hora in pretiosissimis Spiritus Sancti cha-
rismatis crescere ac ditari, atque in caelis
æternæ felicitatis incomparabilem aug-

re thesaurum possit, non solum tot & tanta negligit bona, sed insuper nudat, depauperat, lædit, perimit, & condemnat animam suam? Itaque quidquid ad moriendum salubriter reddit nos imparatos, tanquam infernale venenum abhorreamus, ac devitemus. Et econtrà cuncta, quæ ad securum finem disponunt, amplectamur & exequamur.

3. Porro, ad hæc efficienda nihil efficacius & nervosius esse censetur, quàm frequens mortis consideratio, quia hæc nos à Dei offensis retrahit, dicente Ecclesiastico: Eccli. 7. 40. Memorare novissima tua. &c. Unde astutus serpens diabolus Adamum, totamque ejus posteritatem à sublimi innocentia & justitiæ originalis gradu dejicere volens, inaniter se laborare vidit, nisi prius ex Protoparētis nostri corde timorem mortis eradicaret, quæ Deus illi tanquam culpæ frænum iniecerat, dicens: Gen. 2. 17. In quacunque hora ederis ex eo, morte morieris. Ast sagacissimus inimicus utrique conjugii subtiliter insinnavit, dicens: Gen. 3. 5. Nequaquam morte moriemini; scit enim Deus, quod in quacunque die comederitis ex eo, aperientur oculi vestri, & eritis sicut Dei scientes bonum & malum. Furtim demit mortis timorem, inquit S. Basilii, ut legis munimenta deprædetur. Hæc igitur abolitâ mortis memoriâ peccaverunt Protoparentes, quibus poenitentia spatium indulgens Dominus, ne iterum in culpam corruerent, Adamo antidotum & præservativum contra culpæ virus iterum mortis memoriam præscribit, dicens: Pulvis es, & in pulverem reverteris; ambobusque pellibus animalium jam mortuorum, & forsitan coram eorundem oculis excoriatorum vestivit: Fecit quoque Dominus Deus Adæ & uxori ejus tunicas pelliceas, & induit eos.

4. Mortis itaque memoria efficaciter contra peccatum deservit, quemadmo-

dum viperæ mortuæ cinis contra ejusdem morsum antidotum est & remedium: De quo ita scribit Lactantius Firmianus: Viperam ferunt exustam, & in cinerem dilapsam, mederi ejusdem bestia morsui. Et quod ex viperinis carnibus potentissima contra venenum conficiatur Theriacæ medicina, ipsa nos docet experientia. Ita quoque peccati venenum, nobis mortem inferens, sanatur atque extinguitur, nec non mortiferi hujus serpentis morsus sopitur per seriam mortis considerationem. Placet hac de re subnectere historiam. Quidam Adolescens, cum immersus esset voluptatibus corporis, adeo terribilia putabat, quæ à Confessario de poenitentia audiebat, ut multis modis à Confessario propositis, negaret ullum ex his se posse pati ac perferre. Quid faceret Pater Spiritualis? monet ut quartam partem horæ partem poneret in hac cogitatione: Jacere se in lecto mortuum, brachiis in crucis formam compositis, ad caput apposito ardenti cereo, ad pedes Crucifixi imagine. Paruit adolescens, & adfuit divina gratia, sicque repente collustratus est, ut conspecta peccati gravitate & scditate, totus solveretur in lacrymas, moxque peccata ritè confessus vitam emendavit. Ita refert Marchan. Hort. Past. l. 2. t. 3. lect. 10.

5. Beata Margarita de Corduba, ut Annales Ecclesiastici tradunt, lascivam vitam longo tempore in concubinato traduxerat. Qualiter autem eam ad poenitentiam divinitus perductam, & tandem ad sublimem sanctitatis gradum sublimatam esse arbitramur? Ipsamet auscultemus Annalium verba: Carnis illecebris dedita, nobili cuidam serviens adhæsit. Cum is domo secedens catellum secum duxisset, ille solus domum post aliquot dies rediens ac gemens Margaritam veste apprehensam extra domum

pro-

protrahere conabatur, quæ admirans catellum sequitur, donec ad quandam signorum congeriem veniens catellus subsistit, ligna respiciens, & attingens, quasi Dominam, ut ea amoveret, monens. *Margarita* itaque cum aliquot ligna amovisset, Dominum suum mortuum, jamque vermibus scatentem videt, quo spectaculo adeo commota est, ut antea vitæ poenitens domum paternam repetierit. Vitam aggreditur valde asperam, affluens vigiliis, orationibus, jejuniis, cilicio induta, humi cubans &c. Postque viginti in austeritatibus traductos annos obiit sanctitate & miraculis clara. Ecce tibi præsentissimum mortis memoriæ effectum, quæ præsertim valet ad depressionem carnalis desiderii & delectationis. Quamobrem amplectamur consilium S. *Ephremi* dicentis: Inclinemus nos ad sepulchra, & conditionis nostræ occulta perspiciamus. Ex cadaveribus permixtos ossium acervos, craniaque carnibus exulta cum reliquis ossibus cernemus, & hæc considerantes nos ipsos in illis velut in speculo quodam contemplabimur. Ubi juventutis flos, & pulchritudo? Ubi venustus ille genarum decor? Hæc nobiscum cogitantes carnis desideria fugiamus. Ita S. *Ephrem*. de vita spirituali.

6. Porro, ne memoria mortis unquam nobis excidat, lepidò quidem sed mysterioso factò id suadet B. *Jacobonus*. Civis quidam aliquot comparaverat pullos, qui dicto Dei servo obviis, ob notitiam, quæ mutua inter ipsos vigeat, ut eos pullos in ædes suas deferre dignetur, rogat; votis promptè annuit *Jacobonus*; unde civis ei pullos extrahit, tamen cum obstinatione, ne sibi in quippiam supplantaret. Fidem itaque spondet, & recedit *Jacobonus* rectà Ecclesiam petens, ubi dictus civis suam habebat sepulturam,

Gramm. Relig. Pars II.

inque hanc apertam projicit pullos. Domum redux emptor, num quippiam nomine suo attulisset *Jacobonus*? interrogat domesticos, qui cum responderent, se *Jacobonum* non vidisse, eum confestim vestigatum ivit, quem cum reperisset, cum indignatione quærit, quorsum pullos portasset? *Jacobonus* respondet, se eos in domum suam, uti optarat, intulisse, & ut Civis verbis ejus fidem daret, deduxit eundem ad Ecclesiam, ubi aperto sepulchro, stridor insonuit latitantium pullorum; tunc *Jacobonus* in suam subjevit defensionem dicens: Nonne mihi, ut eos in domum tuam deportarem, iussisti? Ecce domum tuam, dicente & attestante *Psalmistâ*: Sepulchrum illorum domus illorum. *Psalm.* 48. 12.

7. Ne ergo à vanitatibus hujus mundi abripiamur, & à sensilis appetentiæ voluptatibus excæcemur, ignique infernali pabulum fiamus, hanc domum nostram, sepulchrum inquam, sæpe inspiciamus, in eaque corde & animo habitemus, oportet, considerantes nimirum, quomodo corpus nostrum, quod nunc tam delicatè nutrimus, paulò post vermibus in pabulum cedit. Quantum enim talis cogitatio nobis proderit, docet nos quædam Domicella, quæ nullam aliam poenitentiam in Confessione admittere volens, tandem hanc suscepit, ut quoties manus lavaret, sibi ipsi tacita diceret: Hæc caro vermium esca erit; nam ubi semel eam iterumque explevit, sic mutata est, ut quam antea fuerit mali exempli, tam fuerit postmodum boni. Porro si tantilla, seria tamen, mortis memoria tantam habeat vim & efficaciam ad vitam malam emendandam, qualem ergo effectum non sperandum habebit, qui quotidie seriò recordatus fuerit suæ mortis horæ memorare? Memo-

R r

rare

rare ergo, mi frater, novissima tua, & in æternum non peccabis. Eccli. 7. 40.

8. S. Bonaventura in Diet. salut. tit. 7. c. 1. sex ex consideratione mortis ait promanare fructus; & primo quidem loco sequentem assignat, dicens: Facit peccata fugere; nam sicut latrones timent & fugiunt faciem iudicis, sic vitia memoriam mortis. Quem in finem S. Joannes Climacus soal. parad. gra. 6. id memorat, quod cuidam aliquando accidit Monacho, qui dum aliquando licentiosam laxamque in religione traduxisset vitam, tandem mortali oppressus morbo, ad extrema devenit, jamque per horæ unus spatium anima corpus deseruisse credebatur. Tandem verò sibi restitutus omnes excedere rogavit è cubili. Quo facto portam occlusit cellulæ suæ, in eaque per duodecim solidos, quos vixit superstes, residuos annos remansit, nunquam inde egressus, & quotidie in pane & aqua jejunans, nec ullum proferens verbum. Eodem in loco sessitans, (verba sunt Climaci) ea quæ in excessu viderat, ita cogitabundus revolvebat, ut nunquam proprii corporis statum & habitum mutaret, sed semper attonitus, & velut à sensibus avocatus, altòque silentio defixus, calentibus lacrymis inunda retur. Cùm verò jam illi mors immineret, tum nos effractâ januâ ingressi, multaque precati, hoc unum & solum ab illo extorsimus: Ignoscite, nemo qui mortis memoriam animo infixit, unquam peccare poterit; quo nos responso percussi obstupuimus, admirati tam subitam & beatam vitæ morumque mutationem & metamorphosin, qui antè ipsius negligentiam noveramus. Unde meritò S. Laurentius Justinianus de lig. vit. c. 4. exclamat dicens; O beata mortis consideratio, quis, quanta per se acquirantur

emolumenta, vales intelligere? Quis potest capere, quis propalare? Utilis est tui memoratio ad fugandum vitiorum exercitum; & fugiendos peccatorum laqueos.

9. Bellovacensis in suo speculo morali sequens ad propositum nostrum refert exemplum. Cùm Ecclesia consecraretur, in qua erat Comes sepultus, & deberet inde extrahi propter consecrationem, patefacto ejus sepulchro apparuit immanissimus bufo super faciem ejus, eum corrodens, & alii vermes & serpentes, ad quorum aspectum & horrorem omnes resilierunt, filius autem dicti Comitum juvenis hoc audiens, accessit, & visâ carnis paternæ sanie, & vermium diversitate & horrore, incipit mæstus cogitare de morte, & quam vanæ sint mundi divitiæ, & deliciæ, & honores; unde relictis omnibus fugit, cogitans se beatum fore, si pauper fieret pro Christo. Unde venditis omnibus, quæ habebat, & inter pauperes distributis, Romam accessit, ubi factus est carbonarius, postquam prius conscientie suæ statum Cardinali cuidam manifestasset, quo deinceps usus est Confessario. Post multos verò annos, postquam in domum ejusdem Cardinalis carbones attulisset, ibidem ad mortem usque infirmatus est, susceptisque omnibus Ecclesiæ Sacramentis, sanctissimo fine vitam suam clausit, omnibus urbis Romanæ campanis ultro, & sine ullius hominis adhibita ope, quaquaversum statim post ejus obitum circumsonantibus. Quòd cùm Summus Pontifex vehementer admiraretur, Cardinalis præfatus eidem insignia defuncti merita manifestavit. Consideravit itaque nobilis hic juvenis id, quod olim in hæc verba prædicavit S. P. Augustinus serm. 48. ad Frat. Post mortem vermis nascitur

nascitur tibi de lingua pro peccato linguæ ; de stomacho pro peccato gulæ ; de spermate renum scorpiones pro peccato luxuriæ ; de cerebro bufones pro peccato superbiæ. Subditque idem S. Doctor : Memorare novissima tua , O juvenis , qui floridè ambis & pergis capite elevato , cuncta quæ sunt DEI despiciendo. Memorare novissima tua ,

qui à terra es , & in terram ibis. Non est dubium , quin sensualitati nostræ difficilis & ardua sit illa Christi sententia : *Si quis vult venire post me , abneget semetipsum , & tollat crucem suam , & sequatur me.* Et tamen si benè & seriò mortis frequentemus memoriam , onus hoc leve nobis efficietur & suave.

PARS SECUNDA.

10. **V**erum enim verò , quamvis meditatio mortis , juxta sensum explicatum , valde multum nos juvet ad peccata vitanda , nimirum , quia teste Philosopho , *omnium terribilium terribilissimum est mors* , & ideo sub hac ratione multum metuenda ob extrinsecos seu corporales dolores tunc imminentes ; veruntamen prædictos fructus efficacius adhuc causabit memoria mortis , quantum ad statum animæ ; si nimirum confiderentur interni dolores animæ , ac dæmonum infestationes. Profecto , si angustias illas , quas nobis afflabunt hostes tartarei , periculatè examinaverimus & tractaverimus , non dubium , quin magno metu perculsi , à vitiis & peccatis nos abstenturi simus , sollicitèque ea , quæ nos ad vitam promoveant æternam , amplexaturi. Dilectus Christi Discipulus in sua Apocalypsi 12. 12. dicit : *Descendit ad vos diabolus habens iram magnam , sciens quia modicum tempus habet.* Callidissimi atque nequissimi hostes animarum nostrarum dæmones , agnoscetes mortem esse terminum merendi & demerendi , & animas in ea affectione , in qua per

mortem recedunt à corporibus , immutabiliter permanere , in ipsa hora mortis acerrimè tentant agonizantes. Quosdam enim conantur ad desperationem inducere , eos præsertim , quorum conversatio fuit negligens & iniqua ; alios verò nituntur ad complacentiam sui immoderatam , atque ad nimiam securitatem & præsumptionem suorum meritorum trahere , & sic solent quosdam Religiosos , ac bonos sæculares tentare. Denique ut breviter perstringamus , nihil insidiarum præmittunt versutissimi hostes , quod animas nostras , si non hoc aut illo dolo & astu v. g. desperatione , aut Superbiâ , vanâque complacentiâ , saltem aliis , iterumque aliis tentationum assultibus , à DEO abducant , & ad inferni abyssum præcipites agant.

11. Sicque , ut omnium sæculorum docet experientia , infernalis hic impostor in mortis momento suam vel maximè exercere solet rabiem atque furorem non modò contra impios , sed etiam contra quoscunque perfectos , quia , ut in Jobo 40. 18. scribitur : *Habet fiduciam , quod insuat for-*

danis in os ejus. Sic de Cunone, Arcis Malburgensis quondam Domino, traditur in Speculo Exemp. tit. mors, exemp. 18. quod, postquam per 40. annos juxta sæculi leges liberius vixisset, tandem senio appropinquans religiosum fuerit amplexatus statum, in quo aded in perfectionis studio profecit, ut cælesti præmio dignus, visus DEO fuerit. Cum ergo mortem, quam triduo antè prædixerat, Sanctè obiisset, eo tempore dæmon mulierem obsessam relinquens, & post reversionem suam quæsitus, ubi fuisset? Respondit, se cum aliis quindecim millibus commilitonibus suis in Cunonis cella fuisse, omnèsque adversus eum exeruisse vires, sed Monachorum circumstantium precibus impeditos, nihil efficere potuisse. B. quoque Joannes Taulerus post mortem suam viro cuidam gloriosus apparuit, dixitque, se in mortis agone à dæmonibus in eas fuisse angustias conjectum, ut propè desperarit, nisi ab Angelis advenientibus adjutus & confortatus fuisset.

12. S. Eusebius, clarissimus S. Hieronymi discipulus, duabus horis ante mortem tam horrendos actus exercuit, ut circumstantes præ timore in terram conciderent; nam quandoque transversis oculis, junctis manibus, facie terribili, diræque voce clamabat: Non faciam. Mox: Adjuvate me, fratres, ne peream. Interrogatus cur ita clamaret? Dæmones terribili aspectu ad blasphemiam invitantes astare dixit. Quare iterum priores clamores repetens, tandem à S. Hieronymo adveniente liberatus est, ad quem cum dixisset: Cur

tamdiu moratus es Pater? Respondit ille intelligibili voce: ne formides fili, non te deferam, quem tantum diligo. Quà voce recreatus paulò post expiravit, & cæco cadaver ejus tangenti visum restituit. De S. Martino solemniter canit Ecclesia: O virum ineffabilem; O Sanctissima anima; Trium mortuorum suscitator! Et nihilominus inimicus infernalis eundem quoque oppugnare præsumpsit. Imò quod amplius est, ad ipsum etiam Salvatorem nostrum accedere temerario ausu præsumpsit, sicut ipse testatur: Joan. 14. 30. Venit enim princeps mundi hujus, & in me non invenit quicquam. Circa quem Christi cum diabolo in deserto conflictum novam quandam circumstantiam à S. Mattheo suppressam insinuat S. Lucas: Luc. 4. 13. dum ait: Et consummatà omni tentatione diabolus recessit ab illo usque ad tempus. Verùm per hoc tempus intelligunt Saceri Interpretes tempus mortis, in quo denuò ad eum tentandum accessit. Audiamus Bellovacensem, qui adductà Glossæ autoritate ita scribit: Domino in cruce passò, diabolus, quo moriente crucifixus erat, advenit quærens, si quid peccati in eo forsitan inveniret. Quis ergo tunc, subjungit idem Author, poterit, aut debebit esse securus, si ad mortem ejus, qui essentialiter bonus est, qui suà morte benedictà mortem nostram destruxit, advenire præsumpsit?

13. Ulteriùs, quod memoriæ subit, silentio prætereundum non est, nimirum quod refertur de S. Philippo Benizio, hic cum ultimam præsentis vitæ periodum conficeret, Sacras Litanias recitavit, prolatisq; verbis: Peccatores, te rogamus audi

audi nos, statim sic viribus defecit, ut à circumstantibus omnino crederetur extinctus. Post trium horarum spatium collectis spiritibus, Eheu, exclamat, eheu! Ah! Fratres charissimi, quam terribilis, quam atrox conflictus est, cujus in mortis articulo experimentum facere cogimur! Sciatis, me coram divino Tribunali summo fuisse periculo expositum, subjecerunt enim oculis meis transacta peccata dæmones, omnesque exercuerunt vires, ut me in salutis desperationem deturbarent. Philippus erat Sanctus, cilicio etiam in extremis indutus; gerebat ipse candidum illibatæ virginitatis lilium, innocentissimam vitam duxerat, Sol, & sal terræ erat, in cujus occursum sese innumeri effuderunt populi, hymnisque exceperunt exclamantes: *Beatus, qui venit in nomine Domini*. Et tantæ sanctitatis vir, impendente mortis articulo, tentatur desperatione? & non vanâ gloriâ & complacentiâ hericorum facinorum? Ah! ah! peccator miserrime! Ah quàm horrendas tentationes experiëris, quantæ periculum desperationis manebit? Ah! qualis tunc tibi erit animus, quando circa lectum tuum legiones dæmonum paratorum animam tuam ad inferos conducendam conspicias? An non lacry-

mabundus cum Propheta clamabis: *Circumdederunt me dolores mortis, & pericula inferni invenerunt me?* Psal. 17. 5.

14. Denique quod mortem valde terribilem reddit, est, quod tunc diabolus non solummodis occultis (quem admodum tentare solet homines communiter, dum sani sunt) agonizantes subruere labore, verum etiam apertè marte, videlicet suam formidabilem formam eisdem obijciendo, adversus eosdem dimicet, eosque debellare, ac in suam pertrahere nassam omni vi conterdat. Docet enim *Dionysius Carthusianus* de 4. Noviss. quod unicuique morienti (excipit BB. Virginem) malignus spiritus in sua turpissima specie appareat. Hoc autem tam horribile & pœnale est, ut aliqui hoc experti testati sint, se malle ardentem fornacem intrare, quam diabolus in sua deformitate conspiceret. Profectò si eà, quâ par est, mentis indagine pensaremus, quid circa nostram animam in illa terribili mortis hora ageretur, quamque vehementer & assultim eam hortes tartarei angustiant, eamque ad tartara secum rapere tentabunt, non ita ad peccata & vitia proni & cerei essemus. Hæc ergo, amice frater, diligenter & frequenter memorare, & in æternum non peccabis.

PARS TERTIA.

15. **Q**UAMVIS multi præstantesque numerentur fructus, quos memoria mortis parturit, uti sufficienter hætenus explicatum. Veruntamen inter reliqua etiam ex meditandæ mortis exercitio redundantia spiritus emolumenta, hoc apprimè cense-

debet, quod insinuat *S. Cyprianus* in hæc verba: Non est dignus in morte accipere solatium, qui se non cogitavit esse moriturum; ita nullus hoc solatium plus sperare potest, quam qui frequenter ejusdem memoriam renovavit. Videmus enim non rarò, quod servi DE I

mortem (etſi cunctis aliis multum formidabilem) velut intimum & deſideratiſſimum amicum ſuum excipiant, ut pote quam ſciunt eſſe januam, per quam juſtus quilibet pertranſire debet, ſi perſtingere optat ad æternam requiem. Unde divinus Spiritus per Sapientem 4. 7. teſtatur: *Juſtus ſi morte præoccupatus fuerit, in refrigerio erit.* Merito ergo virtuoſi homines ſolent mortem optare, in quantum eſt terminus & finis miſeriarum & culparum vitæ præſentis, ac janua futuræ beatitudinis. Cur enim mortem timerent, cum nihil in hoc mundo illicitè ament, univerſasque ſæculi vanitates, voluptates, opes, honores ac proſperitates peſſundent ac aſpernentur? Proinde rectè ardenti affectu ad beatificam DEI ſui viſionem aspirant, atque cæleſtium deliciarum, & æternaliſium divitiarum deſiderio inardescunt cum Prophetæ Regio identidem illud ingeminantes: *Quemadmodum deſiderat cervus ad fontes aquarum, ita deſiderat anima mea ad te DEUS.* Sitivit anima mea ad DEUM fontem vivum, quando veniam & apparebo ante faciem DEI?

16. Ex tali affectu dixit S. Paulus Apoſtolus Rom. 7. 24. *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus?* Id eſt de corpore iſto mortali ac ærumnoſo. Sic ſuſpirare ſolent viri Religioſi Deum timentes, dum imminet illis mors, non neſcientes mortem eſſe bonam Juſto propter requiem; meliorem propter ſecuritatem, ut locutus eſt Sanctus Bernardus. Hinc Apoſtolus 1. Theſſal. 4. 12. eos, qui in amicitia DEI, & cum ſpe ſalutis æternæ moriuntur, dormientes appellat: *Nolumus vos ignorare fratres de dormientibus, & ſtatim ſubjungit: Si enim credimus, quod JESUS mortuus eſt,*

& reſurrexit; ita & DEUS eos, qui dormierunt per JESUM, adducet cum eo. S. Hieronymus Epistoſa 29. ad Theodorum ita ſcribit: Neque enim mors, ſed dormitio & ſomnus appellatur; unde & B. Apoſtolus vetat de dormientibus contriſtari, ut quos dormire novimus, ſuſcitare poſſe credamus, & poſt digeſtum ſoporem vigilare cum Sanctis.

17. Suvius de Sancto Hugone Episcopo Lincolnienſi in Anglia reſert, quod meditando mortem, electis tranſitum eſſe ad vitam æternam, eandem amaverit, ſuamque nativitatem appellaverit, & diem miſericordiæ & gratiæ DEI, eò quod ſublime DEI beneficium ſit, quod mortem nobis evenire faciat, ut tantum bonum conſequi valeamus. B. Catharina Adorni dulcibus & ſuavibus verbis morti abſolendi ſolebat frequenter dicendo: *O mors dulcis, gratioſa, ſuavis, opulenta, digna, fortis & ſpecioſa; unicum duntaxat invenio in te defectum, ſcilicet quod te fugientibus præſentiam tuam nimis benigne exhibeas, te verò ſequentibus & deſiderantibus nimis avara exiſtas.* Mortem cum falſe depingi nemo ignorat. Cur autem non potiùs manibus ejus telum, fulmen, lancea, aut gladius affingitur? Reſpondet Joſephus Maſſe tr. 50. diſc. 34. ideo quia falx inſtrumentum eſt ad demetendum granum, quod poſtmodum in granario reponitur, frumentum autem ſymbolum eſt Electorum, granariumque figura cæli, dicente Salvatore: *Triticum autem congregate in horreum meum: Matth. 13. 30.* Si itaque frumentum, non verò palea fuerimus; mors in tranſitu noſtro, qui meſſis eſt tempus, nos colliget ad paradifi granarium.

18. Quamobrem adveniente mortis hora bonis & timoratis canendum potius quam plangendum eſſe, quis inſiciari

ciari audeat? Dicit enim *Sapiens*: *Ecclesi. 2. 14. Timent Dominum bene erit in extremis, & in die defunctionis suæ benedicetur. Mors quippe est fertilis quidam animarum sanctorum autumnus*; Nam ut dicitur in libro *Sapientiae*: *Bonorum laborum gloriosus est fructus. Dicite igitur iusto, quoniam bened. Sap. 3. 15. Unde S. Chrysost. T. 1. hom. 5. ad Pop. lætitiā exponere volens, quā propter mortem perfundendi sumus, sequenti uictur aptā similitudine dicens: Dic quæso, si quis te in regias duxisset aulæ, & de parietibus aurum undique fulgens, & omnem alium ornatum tibi demonstrasset, postea te inde in pauperis casam induxisset, & post breve tempus in regias reduci aurum aulæ, & perennem ibi mansionem se tibi daturum esse promississet, nunquid non deberes affligi desiderio, & vel ipsos paucos dies ægrè ferre? Hoc quoque de cælo, & de terra cogites, & ingemisce cum Paulo non propter mortem, sed propter præsentem vitam. Hanc ipsam doctrinam ante Chrysostomum jam perspectam habebat Magnus Ecclesiæ Doctor, & pœnitentiæ speculum D. Hieronymus, quem jam agonizantem Eusebius ejus discipulus præ nimio gaudio exultabundum, vultuque hilari exclamasse refert de morte S. Hieron. Cesset mœror, luctus abeat, sit omnium gentium una vox: Quoniam ecce tempus acceptabile, ecce dies jubilationis, & lætitiæ præ omnibus diebus vitæ meæ, in quo fidelis Dominus in verbis suis, & sanctus in omnibus operibus suis aperit manum suam, ut meam exulem animam hucusque in carcere mortis hujus ob reatum mei Genitoris Adæ detentam revocet ad supernam patriam, recuperatam sui Filii sanguine pretioso.*

19. Pariter S. Franciscus Seraph. morti vicinus, quantumvis acerbissimis agitare-

tur spasms, nihilominus cantabat, & circumstantes similiter ad cantum invitabat. Cùmque Frater Elias eidem Sancto afflens, tempus in planctu & pœnitentiā insumendum esse admonuisset, respondit Seraph. Pater, non licere sibi aliter facere, cùm sciret se brevi cum Deo fore. Sanctus quoque Petrus de Alcantara in mortis momento genibus flexis totus festivus in hæc scribitur prorupisse verba: *Lætatus sum in his, quæ dicta sunt mihi, in domum Domini ibimus. Noster S. Nicolaus Tolent. sex ante mortem suam mensibus extraordinariā paradisi meruit repleri suavitate, cantus vero inaudiens angelicos, quibus aded illicebatur, ut quasi extra se raptus exclamaret: Cupio dissolvi & esse cum Christo. Inque suo ex hac vita transitu totus lætus, & júbilo plenus, JESUM Christum, Sanctissimæ suæ Matri, Sanctoque Patri Augustino innixum se his audit invitantem verbis: Euge serve bone & fidelis, intra in gaudium Domini tui. Neque his omittendum, quod in vita Cardinalis Baronii in hæc legimus verba: Cùm admoneretur à Medico, ut ab assidua illa mortis meditatione temperaret, ne scilicet eâ ratione illam accerseret aut acceleraret, Quidni ego, inquit, de morte cogitem? Numne timere me putas illam, cum qua quotidie familiariter ago & loquor? Apage sis, haud equidem timere illam possum, quam ut sororem charissimam diligo. Quapropter Psalmista in ecstasi quadam ad alteram vitam transitum meditans, exultabundus in hæc prorumpbat verba: *Aperite mihi portas justitiæ, ingressus in eas confitebor Domino. Ps. 117. 19. Quam enim portam sibi patere voluisse existimamus Davidem? Non aliam cerè, respondet Sanctus Pater Augustinus ibidem 2. Timoth. 4. 8. quam mortis. Merito autem hæc porta justitiæ appellatur, quia ut dice-**

dicebat Apostolus: *Cursum consummavi, sedem servavi, in reliquo reposita est mihi corona justitiæ, quam reddet mihi Dominus justus Judex.* Prosequitur autem Regius Propheta dicens: *Hæc porta Domini, justi intrabunt in eam.*

20. Verum enim verò benè hic notandum venit, quòd, quamvis nonnunquam virtuosì & sancti homines infelicitè secundum externam apparentiam obeant, utpote qui subitanè morte è vivis decedunt, vel à bestiis devorantur, vel acres sustinent conflictus cum inimico in ultimo illo mortis agone, non tamen eorum mortem minus felicem esse credamus oportet; quia quamvis subitanea justum mors opprimat, nunquam tamen improvisa, siquidem virtuosè vivens semper mori paratus existit. Quis unquam secundum externam apparentiam infelicitè mortuus fuit ipsomet Dei filio, qui in monte Calvariæ, loco supplicii publici, in multorum ignorantium opinione quasi desperans, mortuus fuisse credi potuit, dum illa verba pronuntiavit: *Deus, Deus meus, ut quid dereliquisti me?* *Matth. 27.* Unde S. Antoninus p. 1. tit. 5. c. 1. §. 5. probat Christum in ordine ad mortem, quæ in conspectu mundi sit, nullum habere servorum suorum etiam charissimorum respectum: ita enim scribit: Cum ipse unigenitus morte acerbissimâ & ignominiosissimâ fuerit condemnatus tantò membra ejus, quæ sunt electi, efficiuntur illi similia & pulchriora, quantò horribilius & pœnotius mortem subierint; Qui enim non pepercit Filio (ait Bernardus) figmento non parcat. Non pepercit Baptista, sed permisit eum decapitari pro saltu puellæ; nec Petro primo Pastori sibi dilectissimo, quin à pessimo tyranno Nerone crucifigeretur. Ad hoc facit, quod nar-

rat Robertus Holcoth sup. lib. *Sapientie*, quod scilicet quidam doctus vir & sanctus mortuus in studio suo fuisset reperi- tus, & cum ex hoc plurimi scandalizarentur de ejus subitanea morte; invenerunt manum illius defuncti, seu digitum in quodam libro aperto tangentem in versum: ubi dicitur: *Justus quacunque morte præventus fuerit, in refrigerio erit.* Sap. 4. Ex quo consolati & ædificati sunt plurimum. Hactenus Sanctus Antoninus.

21. Porro, malum hunc conceptum, quem nonnulli videntes, homines virtuosos & perfectos miserabiliter mori, sibi formant, diu antè S. P. Augustinus tom. 9. de discip. Christiana cap. 12. his verbis abigere molitus fuit, dum ait: *Hæc tibi videtur mala mors naufragio perire, gladio percuti, à bestiis laniari? Nonne has mortes Martyres subierunt? Oculos fidei interroga: Pretiosa in conspectu Domini mors Sanctorum ejus.* Id age, ut bonam vitam habeas, & quacunque occasio fuerit, ut ex eas ex hoc corpore, exis ad requiem, exis ad beatitudinem. Ita S. P. Cæterum cur animæ electæ nonnunquam in extremo mortis articulo graves patiantur angustias, cum tamen magni peccatores in oculis mundi hujus tranquillè ex hac vita transeant, assignat Bellovacensis spec. moral; lib. 2. part. 1. dist. 3. dum ait: Lazarus pauperem vitam ducendo, mortem duram & miserabilem sustinendo purgatus est, quasi diceret; ideo DEUS justis in mortis articulo similes tribulationes immitte, ut si fortè aliquo culpæ venialis reatu obnoxii sint, ab eo per similes angustias perfectè purgentur. Subdit quoque dictus Author: Similiter virum DEI missum ad Jeroboam in Bethel, Leo prop-

propter culpam inobedientiae purgandum occidit, quem purgatum in morte ultrà tangere non præsumpsit, quin potius tam ipse mortui, quam ipse a fini custos fuit. Non igitur mirari debemus, si justos durè mori, & impios transire levius audiamus, quoniam iusto Dei iudicio quandoque durè moriendo purgantur in hoc mundo, ne puniantur acrius in futuro. Vide aliquot exempla hanc doctrinam confirmantia. Serm. 29. num. 25. & 26.

22. Verùm, ut præsentem discursum claudamus, pro coronide queri potest, an sicut non licet sibi mortem inferre, ita etià eam non liceat sibi optare? Respondetur non licere, sibi eam optare ex impatientia, desperatione, aut alia passione inordinatà. Unde certum est graviter peccare, qui ob corporis, fortunæ, aut animi incommoda, & ærumnas à Deo vel immittas vel permittas, diris se devotent, mortem sibi imprecantur, aut prolibus, quid inter homines huius sæculi frequentissimum est. Respondetur 2do Licere sibi mortem desiderare ex aliquibus causis & rationibus, quarum una est, ut labores & ærumnas, quas vita hæc mortalis includit, ejus adminiculo effugias; Nam, ut ait *Sapiens*: Eccli. 30. 17. *Melior est mors, quam vita amara.* Sic videmus sæpe à mundanis etiam mortem optari, & omnibus votis à Deo desiderari: quod etiam sine ullo peccato fieri potest. Sæpe quidem, ut insinuat, mundani homines in hoc peccant, quod mortem non debito modo à Deo postulent, quia non nisi querit abundè exposculando, & cum impatientia eam appetunt; sed si pacifice & cum plena sui subiectione eam peterent, peccatum non esset.

23. 2do Majori perfectione mors desideratur, quando quis eam optat, ne Ec-

Gramm. Relig. Pars II.

clesiæ mala & persecutiones, & continuas, quæ in Deum Optimum Maximum committuntur, injurias videat. Sic legimus de multis Sanctis, quid ex hoc motivo mortem à Deo postularint, & impetrarint. Tertia, eaque etiam bona multatq; perfectionis ad mortem optandam, & à Deo petendam, causa & ratio est, quod à morte eum non amplius sumus offensuri, sed à peccando planè immunes & securi erimus. Majoris autem adhuc perfectionis est, si quis dissolvi cupiat, ut venialia etiam peccata, imò imperfectiones & defectus evitet, & hac de causa mortem optare, ne videlicet venialia, aut leves defectus, imperfectionesque admittat, insignis puritatis intentio, & magnæ perfectionis argumentum est. Porro, diutius hic vivere optare, ut pro culpis & delictis suis quis faciat satis, laudabile id propositum est, quia tamen plerumque novas semper culpas addimus, ideo potius mors, quam vita eligenda foret ex mente *Joannis Avila*, insignis vitæ spiritualis Magistri, qui dicebat, ei etiam, qui non nisi mediocrem dispositionem haberet, mortem tamen potius desiderandam videri, quàm vitam; idq; ob assiduum, in quo degimus, peccandi periculum, quod omne post mortem tollitur. Unde præclare *S. Ambrosius* dixit: de bono mortis c. 4. *Quid est mors, nisi sepultura vitiorum & virtutum suscitatio?*

24. Cæterum, quàmvis omnia hæc desiderandæ mortis motiva bona sint, tamen omnium perfectissimum videtur illud, quod *S. Paulum* ad eam optandam incitabat, ut nimirum Christum videret: *Desiderium*, inquit, *Philip. 1. 23. habens dissolvi, & esse cum Christo.* Non cupiebat à corpore hoc mortali liberari, ut labores & adversitates huius vitæ effugeret, ait enim ad *Rom. 5. Gloriabor in tribulationibus.*

bis ; Neque etiam, ut à peccando esset tutus, ait enim iterum *Rom. 8. 38. Certus sum quia neque mors, neque vita, &c. poterit nos separare à charitate Dei.* Erat enim iam tum in gratia confirmatus. Quare ergo tantoperè ad mortem aspiravit? ut esset cum Christo: ex puro scilicet amore mortem desiderabat, quia ad amatum suum anhelabat: Hinc ei omnis mora & dilatio, quamvis exigua, longa videbatur, quò dilecti præsentia frueretur. Sic *S. Ignatius* Societatis Jesu Fundator, ut refert *Rodriguez* p. 1. tr. 8. c. 10. mortem desiderabat, quod desiderium tantum ei gaudium peperit, ut cum de sua morte cogitaret, lachrymas inhibere non posset, quas è puro gaudio, & amoris dulcedine oculi ejus distillabant. Quamquam non tam ad mortem anhelabat

ob beatitudinem propriam, quam ut Sacratissimæ humanitatis filii Dei gloriam conspiceretur, non sui commodi & quietis propriæ intuitu, sed ex puro erga Christum amore. De gloria scilicet ejus gaudere & exultare cupiebat, eique de eadem congratulari. Hic altissimus & perfectissimus amoris divini est gradus, ad quem homo queat pertingere. Atque hoc modo mortis memoria non solum amara nobis non erit, sed etiam mirè nos recreabit, & gaudio adimplebit, quia tunc nobis mors janua erit, per quam ad cælestem hæreditatem admitemur, ut testatur *Psalmographus* dicens: *Ps. 126. Cum dederit dilectis suis somnum, Ecce hæreditas Domini.* Hæc de præsentī materia dixisse sufficiat.

S E R M O L X. DE JUDICIO FINALI.

Statutum est hominibus semel mori, post hoc autem judicium. Hebr 9. 27.

P A R S P R I M A.

Postquam *S. Paulus* Hebræos, & nos omnes commonitos esse voluit, singulis nimirum hominibus statutum esse semel mori, siquidem quotidie experimur verissimum esse illud: *2. Reg. 14. Omnes morimur, & quasi aqua dilabimur in terram, qua non revertuntur; Mox subjunxit: Post hoc autem judicium.* Hoc porro judicium tam tremendum & horrendum erit, ut miser peccator inferni pœnas ad tempus sustinere potius elige-

ret, quàm comparere in judicio, uti *S. Job 14. 13. disertis omnino verbis testatur dicens: Quis mihi tribuat, ut in inferno protegas me, & abscondas me, donec pertranseat furor tuus.* De *S. Teresa* refertur, cum Christus Judex in pulcherrima luce se illi spectabilem exhibuisset, & quædam venialia peccata ostendisset, tanto pudore suffusa est ex eorum aspectu, ut pœnas interni tolerabiliores esse putaret, & undequaque quæreret, quo se absconderet. Si sic confundebatur tam *S. Virgo* ob ali-

quos

quos leves defectus, inquali non confusione coram iudice aſſabit miſer peccator, quando ſuorum ſcelorum deformitatem & turpitudinem perfectiſſimam habebit?

2. S. Vincentius Ferrerius de quodam juvene, qui quantum erat pulcher aſpectu, tantum moribus & conſervatione turpis & deformis erat, refert, quod nocte quadam, ſe coram tribunali Dei, ad reddendas vitæ ſuæ rationes præſentandum mox eſſe, ſomniando, adeo exhorruerit, ut ſequenti diluculo omnes capilli capitis ejus perfectiſſimè incanuerint. Hic igitur Judicium extremum in ſomnio duxtat apprehenderat, & tamen tantoperè exinde exhorruit, ut in unica nocte inſtar decrepiti ſenis canitiem toto capite induerit; quid igitur futurum eſſe dicemus, quando Chriſtus, ſupremus & implacabilis Iudex, ut reprobos horrore & pavore adimpleat, in hoc præceptum prorumper: *Irruat ſuper vos formido & pavor in magnitudine brachii mei. Exod. 15. 26.* Quando eo modo, quo deſcribitur in *Apocalypſi c. 1. Angelus D. Joanni*, ei *Apocalypſim* dictaturus apparuit, adeo S. hic Evangeliſta exhorruit, ut ceciderit ad pedes ejus tanquam mortuus. Quod ſimiliter accidit *Danieli Propheta*, qui, quantum ad conſpectum Angeli, ſibi apparentis, extimuerit, ipſe teſtatur dicens: *Dan. 10. 8. Ego autem relictus ſolus vidi viſionem grandem hanc, & non remanſit in me fortitudo, ſed & ſpecies mea immutata eſt in me, & emacui, nec habui quidquam virium.* Ex quo *Bellovacenſis ſpec. moral. l. 2. diſt. 5.* ſequens format argumentum: Nota, ſi tam Sancti, tam chari amici Dei, tam innocentes & Virgines, ſcilicet *Joannes Evangeliſta & Daniel*, viſo unico Angelo tanquam mortui ceciderunt; cum tamen Angeli illi mit-

terentur ad eorum conſolationem, quid facturi ſunt in iudicio peccatores, videntes tot Sanctos & Angelos miſſos ad eorum conſolationem & condemnationem?

3. Narrat apud *Drexel. l. 2. c. 9. §. 1.* in Chriſt. Trib. vir Religioſus è *D. Franciſci* familia *Raphael de Columba*; *Philippum* Secundum *Hiſpaniarum Regem*, cum rei divinæ intereſſet, duos è ſuis Magnatibus ſibi vicinos familiaritè inter ſe fabulantes audiſſe, & diſſimulaſſe. Reduentem verò in conclave illos ipſos atroci vultu notaſſe, ac dixiſſe: *Vos duo in conſpectum meum non amplius venite.* Ita illoſ hæc ſolum voces perculerunt, ut alter ſtupido & attonito ſimilis in omnem vitam manſerit. Si vox humana hominem non ſummi flagitii ſibi conſcium tantoperè fulminet; quis pavor, dolor, terror incutietur reo, cum non *Rex Hiſpaniarum*, ſed *Rex cæli & terræ* in gloria & majeſtate ſua conſpicuus & ad reprobos, [cujus ipſi ſanctam legem, & pretioſiſſimum ſanguinem, pro animarum ſuarum redemptione effuſum toties conculcarunt & contempſerunt] conſervus terrificum illud pronuntiabit: *Recedite maledicti, nec amplius in conſpectum meum venite, ad ignes æternos abite.*

4. Verum enim verò hic reproborum terror & conſulio mirum in modum augebitur ex eo, quod nimirum Deus eorum peccata & ſcelera, quamvis occultiſſima, in conſpectu omnium manifeſtaturus ſit. Id quod *Nabum Propheta 3. 5.* prædixit, dum in nomine tremendi hujus Judicis ait: *Ecce ego revelabo pudenda tua in facie tua, & oſtendam gentibus nuditatem tuam, & regnis ignominiam tuam.* *Bellovacenſis, lib. 2. diſt. 7.* ut infinitam, quæ in extremo iudicio reprobos obruet, ubi omnia ſua peccata propalata viderint,

exprimat ignominiam, hanc sequenti utitur similitudine: Attende, quantā vecundia suffunderetur honesta mulier & pudica, si corā hominibus totius regni in suam ignominiam nudaretur, reverā prae nimia confusione deficeret, adhuc longē magis horreret, si multa foeda & enormia in secreto cordis ejus jacencia coram omnibus divulgarentur; quanto igitur incomparabilius, imō ineffabilius quālibet anima confundetur, quando corpus omni deformitate turpius, & omni foetore foetentius omnibus ostendetur? Adhuc longē vehementius, quia cuncta ejus horrenda flagitia omnibus reprobis hominibus, & demonibus nudabuntur: Adhuc etiam horribilius, quia ab omnibus bonis Angelis & hominibus videbuntur, sed inestimabiliter intolerabilius se viderā summo Judice confundentur, juxta illum *Jeremia* textum: *Confundentur vehementer, quia non intellexerunt opprobrium sempiternum, quod nunquam delebitur. Jerem. 20. 11.*

5. Ad quod intentum idem Auctor quendam recenset ex vitis Patrum desumptum successum, quem etiam refert *Dionysius Carthusianus* de 4. Novissart. 30. sc. sequentem. Adolescens quidam in aetate florida vitam profiteri desiderans monasticam, à sancti propositi executione per Matrem dissuadebatur, cui ille constanter obstrepens, repetebat identidem: *Volo salvare animam meam.* Sicque tandem effectus est monachus, sed in Monachatu conversatus esse negligenter. Cumque post obitum Matris suae ipse in gravi aegritudine constitutus, factus esset quadam die in mentis excessu, raptus est ad Judicium Dei, invenitque matrem suam cum his, qui judicabantur. Quae viso filio suo obstupuit, dicens: Quid est hoc, fili, quod & tu in locum hunc condemnatus

venisti? Ubi sunt verba, quae protulisti? *Salvare volo animam meam?* Qui confusus ex verbis Matris prae dolore stupidus factus stetit confusus, non habens, quid Matri propriae responderet. Postea Deo miserante à sua infirmitate curatus, cogitavit factam sibi esse divinitus illam visitationem ac visionem. Idcirco de cetero se inclusit, sedens & sollicitè cogitans de sua salute, deque prioris suae negligentiae poenitens, ac eam deplorans. Tanta autem seriositas & compunctio ejus fuit, ut multi eum rogarent, quatenus paululum de rigore suo laxaret, ne ex nimio fletu, quem sibi indixit, aliquam incurreret lationem. Ille autem nullo modo voluit consolari, sed dixit: Si improprium Matris meae non potui sustinere, qualiter in die Judicii potero confusionem Christi & Sanctorum Angelorum adversum me tolerare?

6. Et sane ipsa experientia teste, quanto non suffundimur rubore, si coram personis gravibus nostra detegantur peccata, praesertim carnalia, quorum testes notem duncaxat adhibemus & tenebrasti. Quanta igitur infamia erit, quando eadem in Dei, Angelorum, Sanctorum, totiusque generis humani conspectu manifestabuntur?

Neque haec reproborum erubescencia & confusio minuetur vel abscondetur ex eo, quod eorum innumerabilis futura sit multitudo; ac proinde haud cujusvis in particulari peccata sigillatim ab aliis considerari seu notari posse, forsitan quis crederet. Monet enim *Eclesiasticus* *Eccli. 16. 26.* dicens: *Non dicas, à Deo abscondar, & ex summo quis mei memorabitur in populo magno non agnoscar. quae est enim anima mea, in tam immensa creatura?* Et si quis forte tale quid sibi persuaderet, huic vanae fiducia vir quidam illuminatus [sic refert

refert *Josephus Mansi* tr. 41. d. 16. n. 6. Respondet dicens: *Agnoscevis, nec abscondi poteris. Tu solus ante Iudicem stabis.* Et enim virtute divinâ de unoquoque in singulari iudicium fiet, haud secus, ac si solus ipse ex infinita illa multitudine iudicandus & examinandus foret. Unde nullus tunc refugium sperare poterit, ut ab hac confusione se eximere valeat; *Non erit,* ait *S. Bernardus*, ser. de verbis Abacuc. *in quo lateas misera, anima, frustra dices montibus, cadite super nos, & operite nos,*

indam & apertam oportet te stare ante Tribunal Christi. Nam ut *S. Paulus* ait: 2. Cor. 5. 10. *Omnes manifestari oportet ante Tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis, prout gessit.* Sint ergo actiones nostræ exemplares, sint regulatæ secundum normam legis Dei, hic enim unicus est modus, quo nos ab omni confusione eximere valemus. Hoc modo se *David* tuebatur, id eoque inquit: *Tunc non confundar, cum perspexero in omnibus mandatis tuis.* Psal. 118. 6.

PARS SECUNDA.

7. **N**ota est omnibus illa historia quam refert *Ladon Gran.* 3. conc. Dom. 2. Advent. Quod duo quidam amici, spectatæ virtutis viri [si ita Deo placitum foret] fecerint pactum, ut qui primus eorum moreretur, alteri statum suum revelaret. Mortuus itaque prior Socio apparuit habitu vilî, & tristi vultu, cum vivens ex mortuo causam tristitiæ quæreret, dixit: *Nemo credit, nemo credit, nemo credit;* hisque dictis disparuit. Alter igitur totus perplexus, neque dictorum affluens intelligentiam, tandem ferventibus precibus sensum eorum sibi meruit revelari, quando ei responsum fuit: *Nemo credit, quam districte iudicet Deus, & quam severe puniat.* Verum, quod Deus peccata & vitia summo in rigore iudicet, haud mirabimur, si consideraverimus, quod etiam ipsas iustitias rigorosissime examinet, an non in his aliquis lateat defectus: Unde per os *Psalmista* protestatur dicens: *Pl. 74. 2. Cum accepero tempus, ego iustitias iudicabo:* Non ait: [ut observat *S. Thomas de Villa nova*] *iudicabo peccata & scelera, sed iustitias.* Idem Sanctus de libris ad Iudicium producendis tractans, ejusdem quoque exa-

minis severitatem nobis ob oculos ponit in hæc verba: Hi sunt libri infallibiles & veri, quos nemo potest rejicere, ipsa enim cujuscunque conscientia reatus sui testimonium palam omnibus exhibebit. Ita ad amissum ibi discernentur non solum exteriores actus & opera, sed radices quoque operum, intentiones & voluntates, meritorum quoque & demeritorum causæ, & desiderium & fines & circumstantiæ, ut vix ulla reperiatur pura iustitia, quæ non auxilio gratiæ & misericordiæ egeat roborari. Ita citatus Sanctus Conc. 2. in Dom. 1. Advent.

8. *S. Petrus Damiani* rem sibi perspettissimam narrat, quæ nemini non formidabile reddit divinum Iudicium. Scripserat Vir Sanctus epistolam ad *Landolphum Mediolanensem* Clericum, in ea, fide optimâ, hæc commemorans. *Arduinus*, inquit, genere clarus, famosæ prudentiæ, divitiis opulentus, certâ sibi devotione sponderat, se decennio salutem exacto, si citius non posset, in *Divi Vincentii Cœnobio* reliquum vitæ in divinis serviciis traducturum. Post evolutum decennium, ego, inquit *S. Damianus*, insistebam & stimulabam, ut promissis

missis faceret satis. Ille quidem aureos montes pollicitus verbis, re ipsa tamen, quæ sponderat, minimè exequabatur, sed varias prætexendo rationes suam differebat conversionem. Cui accedit, quod ipse Cœnobii Præles, qui opem hominis prædivitis sapientis expertus erat, dilationem ad Religionem suaserit, quia suæ familiæ consultius iudicabat tam insignem benefactorem non subito rebus omnibus spoliari, quod diutius largiri posset. Gravi interim morbo corripitur, desperant de salute corporis Medici. Quare ut animam salvaret ægrotus, accersit Confessarium, confitetur, & peccatorum absolutione impetratâ, larga in pauperes & Ecclesias munera erogat, ad piam mortem obeundam ita se disponit, ut totus contentus, amicos & consanguineos per Dei amorem compelleret, ne preces pro corporali vita, ut potè fluxâ & transitoria, fundant, sed beatum exitum à Deo postulent. Moritur tam piè & sanctè dispositus, totus divinæ voluntati submissus.

9. Quis, obsecro, hunc virum non dixisset ad reddendam rationem paratissimum à vita discessisse? Heu quàm longè sunt alia Dei, alia hominum iudicia! Pauci dies elabuntur, & ecce nocte quadam apparet in visione dicto Præsuli Monasterii S. Vincentii. Hic sibi in ampla constitutus planitie videbatur, in qua Imperatorem cum imperii Proceribus & ingentem exercitum conspexit. Torquebat Abbas stupentia lumina modò in hanc modò in illam partem; dum omnia perustrat, videt Arduinum rapi à quibusdam satellitibus. Hic Abbas velut transeuntem interrogans: Heus, Arduine, inquit, siste paulisper gradum, & dic, quid de te agitur? Gaudes, an pateris? gloriâ affectus es, an tormentis addictus? Cui Arduinus totus anxius & flebili voce ait:

Cur me de gloria consulis, qui jugibus panis afficior, & nec ad momentum quidem respirare permittor. Ardeo, heu miserum me! ardeo & æternis flammis crucior, quia promissis non steti, quibus me Religionem ingressurum obstrinxi.

10. Quis hanc historiam legens, vel inaudiens non vereatur occulta Dei Iudicia? haud dubiè enim hic infelix Arduinus de sua ad Religionem dilatione doluit, seque de hac [ut non imprudenter arbitrari fas est] in ultima confessione accusavit, & tamen periit æternum. Discat etiam hic quilibet Religiosus, quàm accuratam olim Deus rationem ab uno quoque exiger de promissis in sacra Professione factis. Væ illi, qui hæc reddere de die in diem procrastinat. Proinde moner Sapiens Eccl. 5. *Quodcumque voveris, redde; multòque melius est non vovere, quam post votum non reddere.* Constat etiam hic illud Divi Jacobi 2. 10. oraculum: *Quicumque autem totam legem servaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus; Hoc est, omnia reliqua ipsius pietatis & virtutum exercitia eidem minimè patrocinabuntur vel juvabunt.* Denique etiam liquet, verissimam esse illam à Divo Gregorio l. 5. mor. c. 8. nobis in hæc verba suggestam doctrinam: *Sape ipsa iustitia nostra ad examen divinæ iustitiæ deducta, iniustitia est, & sordet in distractione iudicis, quod fulget in estimatione operantis.* Idem quoque S. Pontifex exponens verba illa: *Job. 3. Viro, cuius abscondita est via, & circumdedit eum Deus tenebris,* ad hoc, ne in operibus nostris bonis confidamus, sed semper in timore & perplexitate vivamus, sequentem nobis tradit utilissimam doctrinam, inquit: *Est autem & alia via nostra absconsa, quia nonnunquam ea ipsa, quæ rectè nos agere credimus, an in districti iudicis examine recta sint, ignoramus. Sape enim opus nostrum*

nostrum causa damnationis est, quod & profectus putatur esse virtutis. Sape unde placari Judex creditur, inde ad irascendum placidus instigatur. Juxta illud Sapientis: *Est via, qua videtur homini recta, novissima autem ejus ducunt ad mortem.* Prov. 14. 12.

11. Memoratu dignissima hic est horribilis illa tragœdia, quam *Petrus Ribadeneira* Parisiis accidisse refert, quamque in vita *S. Brunonis* his recenset verbis: Ceteros inter illius Academiæ Doctores eminebat quidam singularis, & in paucis carus *S. Brunoni*, vir & virtutis & eruditionis opinione præstans, cujus defuncti funus illa nobilis Universitas ad Ecclesiam deduxit. Cùmque id pro solenni Ecclesiæ ritu fuisset in odæo templi depositum, solennisque defunctorum preces recitarentur, & quidam Clericus decantaret illa Jobi verba: *Responde, quantas habeo iniquitates.* Ecce tibi defuncti cadaver de feretro caput erexit, altumque exclamavit: *Iusto Dei judicio accusatus sum.* Moxque caput in feretrum reclinavit. Attonuit inusitata vox circumstantes, qui postea in diem funebres exequias esse differendas decreverunt, ut lugubris aded tragœdiæ, cujus viderant, audierantque exordium, etiam exodium contemplantur. Instauratum in alterum diem funus, didicæque per urbem novi casus famâ multò frequentiore, quàm pridie concionem populi excivit. Capta sunt decantari denuò solennes defunctorum preces, cùmque ventum fuisset ad illa verba: *Responde mihi.* Ecce rursus sese cadaver erexit, horribiliusque etiam quàm pridie exclamavit: *Iusto Dei judicio judicatus sum.* Moxque recituit, & requievit. Itaque circumstantes major etiam, quàm pridie, timor invasit, sed tamen habito consilio in diem tertium exequias judicaverunt esse proferendas.

Cùmque diè tertio solennes illæ defunctorum preces recitarentur, similiter ac pridie ad prædicta verba cadaver caput feretro protulit, ac etiam horribiliori boatu conclamavit: *Iusto Dei judicio condemnatus sum.* Tunc quotquot circumsteterant, quasi tonitru attoniti pallere, tremere, invicem se alii alios respicere, mentique obrigescere, & singuli mortis imaginem repræsentare ceperunt. Porro putidum defuncti Doctoris cadaver asini sepulturâ tumultu est. Quis hic non obstupescat iusta Dei judicia quamvis occulta? Quis non expavescat id, quod evenire cuicumque potest, arbitratus, quod evenit huic Doctori, qui visus est esse bonæ trugis & integræ vitæ, qui perceptis omnibus Ecclesiæ Sacramentis decesserat, magnâ præditus notiâ Dei, cujus judicia nimium quantum distant humanis?

12. Quamobrem sapiamus hoc lugubris spectaculo, altèque imprimamus cordibus nostris salubrem rigidissimi Dei Judicii timorem, uti fecerat *S. Bruno*, qui hoc casu sic attonitus est, ut convocatis ad se familiarioribus sex discipulis, qui luctosæ tragœdiæ etiam spectatores affuerant, in hæc terè verba collocutus sit: Quid agemus sodales, & charissimi fratres, si tale est Dei Judicium, quale nostrismet oculis & auribus usurpavimus? Ecquod cor sit aded adamantinum, quod non emolliatur? Quis est mortalium, qui non ad terribiles hæc voces extimescat, expavescat, expalleat? Doctorem vidimus nobis probè notum, nobis amicum, scientiis instructum, honestum, prudentem, virtutibus, ut videbatur, ornatum, Deique timentem, qui defunctus suamet voce damnatum se iusto Dei Judicio nobis indicavit. Jam verò quisque consideret, quàm difficile sit salvari, quàm facile damnari. Deus tam lugubre specta-

ſpectaculum nobis exhibuit, ut alieno malo ſapiamus, & alieno periculo noſtram ſalutem redimamus, & ad labrum crucis confugiamus, ut breviffimum hoc, quod nobis eſt reliquum vitæ ſpatium, in pœnitentiæ operibus tranſigamus, itaque firmam beatitudinis cæleſtis obtinendæ ſpem concipiamus. Voces quas infelix ille protulit, non ſuo, ſed noſtro protulit emolumento. Noſ ergo voces has in intimum pectus dimittamus, noſ eſt veſtigio vocantem Deum, qui pœnitenti certiffimam veniam, nullam tamen horam certam pollicetur, ſequamur. Hinc vir Sanctus cum his ſuis ſodalibus ſolitudinem, nomine *Carthufiam*, aſperam, frigidam, ſeris magis,

quàm hominibus accommodatam ingreſſus, ubi Deo in omni timore ac tremore ſervierunt, vitamque aſteriſſimam duxerunt, indeque Carthufiano- rum Monachorum religio exorta & propagata fuit. Denique quæ dixit *S. Bruno* ſuis ſodalibus, nobis dicta eſſe arbitemur, nimirum quàm horrendum ſit incidere in manus Dei viventis, cujus iudicia quamvis inſta eſſe nequeant, ſunt tamen incomprehenſibilia, mirabilia, tamque diſtricta, & abdita ſeu occulta, ut multa quæ humano iudicio juſta videntur & bona, ab ipſo reprobentur ac condemnentur, ut ſatis ex hætenus dictis liquet, quod porro confirmabitur ſ. ſequenti.

PARS TERTIA.

13. **P**Ercontari quiſpiam haud immerito poſſet, quam ob cauſam *Propheta Jeſſaus* hanc ſibi à Deo gratiam concedi rogarit, ut ſcilicet carnes ſuæ ſancto ejus timore tranſigantur? Conſige timore tuo carnes meas. Item ex quo motivo aded vehementem de iudiciis Dei timorem concipere potuit, dum ſubjungit à iudiciis enim tuis timui? Certè *Sanctus* hic Rex vitam egit Sanctam & immaculatam, de quo Deus ipſe teſtatur, ut Sacer perhibet textus: *Act. Apoſt. 13. 22. Inveni David filium Jeſſe, virum ſecundum cor meum, qui faciet omnes voluntates meas.* Quamobrem ergo aded iudicia Dei extimuit, Deumque anxie rogavit dicens: *Pſ. 142. 2. Non intres in iudicium cum ſervo tuo?* Reſponderetur, quod *Sanctus* hic *Propheta* optimè noverit veriffimum eſſe illud *Baldæ* oraculum: *Job 25. 5. Ecce ſtella non ſunt munda in conſpectu ejus. Ubi per ſtellas intelliguntur perfecti & Sancti homines, ut docet S. Gregorius, qui, quia*

ſuos quoque habent nævos & peccata (ſi dixerimus quoniam peccatum non habemus, ipſi nos ſeducimus, & veritas in nobis non eſt) ideo non invanum timent *Chriſti Tribunal*, ſed juſtam omnino habent rationem Deum cum *Davide* exorandi: *Non intres in iudicium tuum cum ſervo tuo: quia non juſtificabitur in conſpectu tuo omnis vivens.*

14. In quanto perfectionis & Sanctitatis gradu *S. Job* apud Deum extiterit, reſtatur inſallibilis Veritas in hæc verba: *Job 1. 8. Homo ſimplex & rectus, ac timens Deum, & recedens à malo, cui non eſt ſimilis in terra.* Et non obſtante hoc veridico teſtimonio de ſe prolato *S. Job* mirum in modum in iudicio comparere timuit; unde Deum his verbis affatus eſt: *Job 7. 8. Oculi tui in me, & non ſubiſtiam; & merito quidem hoc dicit: nam oculus Dei, ut teſtatur *Pſalmiſta*, ſcrutatur renes & corda. De hiſce divinis oculis inquit *Eccleſiaſticus: Eccl. 23. 28. Oculi Domini plus lucidiores**

diore sunt super solem, circumspicientes omnes vias hominum, & profundum abyssi, & hominum corda intuentes in absconditas partes. Quid mirum igitur, si Job, hos super se defixos oculos videns, timuerit, ne opera sua in conspectu Dei non subsisterent!

15. *Isaias* quoque, quamvis Propheta Deo summe acceptus erat, raræq; Sanctitatis vir, cui Seraphim labra purificavit, tamen aliquando lamentari auditus est: *Isa. 4. 6.* Facti sumus ut immundus omnes nos & quasi pannus menstruatus, universa justitie nostrae. Quin & Apostolus, qui ab ipsa Incarnata Sapiencia audierat: *Vas electio- nis est mihi iste*: Et licet suam examinans conscientiam, diceret intrepidè. *Cor. 4.* Nihil mihi conscius sum, nihilominus subjunxit inquit: *Sed non in hoc justificatus sum.* Cujus hanc assignat rationem. Qui judicat me, Dominus est. Ubi Doctor Angelicus ita commentatur: Non sufficit ad hoc, quod me justum pronuntiem, quia possunt in me aliqua peccata latere, quæ ignoro, secundum illud Psalmistæ: *Peccata quis intelligit?* Atque hæc ipsamet causa erat, cur David Deum sollicitè exoraret dicens *Pf. 18. 13.* Ab occultis meis munda me Domine, & ab alienis parce ser- vo tuo. Siquidem optimè norat hic S. Rex Propheticum illud *Sophoniae c. 1.* oracu- lum: *Et erit in tempore illo, scrutabor Jerusalem in lucernis.* Heu! quot non e- runt transgressionibus, quas quotidie com- misimus, de quibus nullum nobis feci- mus scrupulum, sive quia de illis non cogitavimus, sive quia easdem ignora- vimus? At verò tunc scrutabitur Jerusa- lem in lucernis. Unde ait S. Bernardus de inter. domo c. 38. Multa peccata tunc prouent ex improvviso quasi ex insidiis, quæ modo non vides, & forsitan plura & terri- biliora his, quæ nunc vides.

Gramm. Relig. Pars II.

16. Hujus rei exemplum habemus in Sancto quodam Domini Propheta, quem Deus misit ad increpandam Idololatri- am Jeroboam Regis Israel, præcipiens ei, ne comederet neque biberet in terra Regis illius. Qui cum ex deceptione cu- jusdam Pseudo-Propheta comedisset in terra illa, in ultionem inobedientiæ suæ à leone mox fuit occisus, qui tamen valde excusabilis videbatur, quoniam illum callidissimum Pseudo-prophetam putavit esse verum prophetam Dei, & peccare se credidit, nisi acquiesceret illi. Dix- rat enim Pseudo-propheta ad ipsum: *Ecce ego Propheta sum similis tui, & Angelus locutus est mihi in sermone Domini dicens: Reduc eum in domum tuam, ut comedat.* *Reg. 13. v. 18.* Unde elicitur, quod in mul- tis credamus nos coram Deo fore excusa- biles, in quibus tamen divina Justitia nos minime à reatu culpæ absolvit. Hinc Abbas mellifluus magno percussus hor- rore exclamat: *Quid faciet de injustis ju- diciis, qui ipsas quoque justitias judicabit?* Verendum est, ne sub tam sublimi examine multa nostra justitia, quæ putabantur, pec- cata appareant. S. Bern. ferm. 54. in Cant.

17. Denique quemadmodum inter ho- mines cernimus, quod homines imper- fecti, rudes ac simplices judicant multa verba & opera esse bona & justa, quæ tamen homines illuminati, atque in spi- ritualibus actibus exercitati, considerant esse illicita & iniqua; sic multò magis, Deus infinitæ excellentiæ in omni Sapi- entia, virtute & Sanctitate, multa verba & opera nostra, quæ putamus vera & ju- sta, judicabit fuisse injusta atque erronea. Itaque quantò Judex cælestis clariùs no- vit universas nostras transgressionibus, omnesque circumstantias, origines, & numerum culparum nostrarum, tantò vehementius formidare debemus ipsius

Tt

Judi-

judicium. Ipse autem omnia clarissime intuetur, omnesque nostras commissiones iniquas, etiam minimas, distinctissime contemplatur. Vehementissime igitur nos oportet iudicis huius formidare iudicium, qui nullam penitus cogitationem illicitam, nullam affectionem, nullam locutionem, nec aliquem actum, imo nec aliquam omissionem, negligentiam aut torporem, indiscussam, in iudicatam, impunitam relinquet. Hinc ad incutiendum nobis salubrem timorem, Deus in sacris paginis frequenter ac feriosè testatur, se omnia intueri, considerare & persequari. Per Amos Prophetam c. 5. ait: *Cognovi multa scelera vestra, & visitabo super omnes iniquitates vestras, nec obliviscar usque ad finem omnia opera vestra.* Et 1. Reg. 16. testatur: *Non secundum hominis intuitum ego iudico; homo enim vides, quia parent, Dominus autem intuetur cor.*

13. In dubium sanè revocari nequit, quin multa peccata, quæ modò non advertimus, in rigoro illo examinis severe nobis imputabuntur: in vita namque præsentis, in obscuro gradimur, unde & culpæ opera tenebrarum appellantur, & Apostolus dixit Rom. 13. 12. *Nox præcessit, dies autem appropinquavit.* Sanè si cubi-

culum aliquod ingrediamur apertis fenestris clarum, aërem intuemur purum; ast ubi subintraverit solis radius, subito atomi & pulveres, quos primò non videramus, comparent. Ita quoque multis accidet animabus, quæ variis operibus bonis & meritoriis se vacasse sibi videbuntur; ubi autem sol ille Iustitiæ affu-ferit & examen strictissimum, multi cognoscuntur defectus; discutietur enim, an Missa debita cum attentione & devotione celebrata, vel audita fuerit; si Officium divinum cum recollectione recitatum; si Confessio stabilia non recidivæ habuerit proposita, actusque poenitiæ ferventes; si Communio cum præparatione gratiarumque actione convenienti associata fuerit, quia scilicet *ut Ecclesiastes cap. 7. inquit, qui timet Deum, nihil negligit.* Atque hanc ob causam David cor suum, ut scilicet in illa hora, quando coram divino Tribunalis se justificaturus erat, mundus purusque appareret, purificari petierat, supplicans: *Fiat cor meum immaculatum.* Sed quomodo? *In tuis justificationibus, non in meis, ut non confundar.* Psal. 118. Hinc rectè Apostolus ait: *Non qui seipsum commendat, ille probatus est, sed quem Deus commendat.* 2. Cor 10.

PARS QUARTA.

19. **I**uristarum doctrina & axioma est: *De minimis non curat Prætor.* Verùm hæc regula in iudicio Dei nec obolum valet, utpote cujus oculus nihil in-
scrutatum relinquet; sed adeo omnia lustrabit, ut etiam Iustus in hoc iudicio vix securus erit, ut testatur S. Petrus Epist. 1. c. 4. *Si iustus vix salvabitur, impius & peccator ubi parebunt?* Ubi benè ponderandum venit *ly Iustus;* id est qui omni modo ad perfectio-

nem & sanctitatem aspirat, qui à peccatis non secus, quàm à basilisco, refugit, quique nihil eorum quæ Deo placere arbitrat, negligit, vix tamen, id est, ægrè & difficulter [ut exponit Cornelius à lapide] in hoc rigidissimo salvatur iudicio. Nemo ignorat veram esse illam Philosophorum doctrinam: *Bonum ex integra causa, malum verò ex quolibet defectu.* Unde, ut quis in hoc iudicio subsistat, necessum est, ut in nullo deficiat; Sed Deus

Deus bone, quis tam perfectè in omnibus suis viis incedet, ut non quandoque ad lapidem peccati offendat pedem suum?

In *Chronica S. Francisci* p. 3. l. 4. c. 37. sequens refertur exemplum: Parisius in Cœnobio *S. Francisci* Religiosus Tyro in lethali morbo ad extrema deductus est. Cùmque jam lucta mortis instaret, æger horrendum exclamans: Me miserum, inquit, quanto satius fuisset nunquam nasci, quàm ita mori! Paulò post: Libram obsecro, inquit, fideliter tracta. Mox illud adjunxit, appone aliquid de Domini Jesu tormentis & cruciatibus. Somnia hæc videbantur, aut ægrotantis deliria. Non multo post vociferatus est: Nunc bene habet. Mirabantur, qui aderant, innocentis Juvenis tantam in morte trepidationem. At ubi ad se non nihil rediit, quærebant, quid hæc voces sibi vellent? Quibus ille, vidi, ait, quam exactas Deus rationes posceret de occultis etiam cogitationibus, de otiosis etiam verbis, de quæ minutissimis quibusdam noxis. Ad libellam omnia examinantur accuratissimè, ideo me infelicem ac miserum proclamavi, & libripendis fidem appellavi. Cùmque cernerem merita mea peccatis longè pauciora esse, & libram mihi minimè favere, institi rogare, ut de Christi patientis promeritis aliquid apponeretur, quo pondus in causam meam vergeret. Hoc impetrato animum resumpsi, & bono loco rem esse pronuntiavi. His dictis è vita decessit.

20. Hæc porro divina judicia humanus intellectus minimè perscrutari valet; cùm enim ea, quæ in hoc orbe sunt, aded nec scrutari, nec penetrare possimus, quantò minus ea, quæ in orbe altero aguntur, penetrabimus? Hic omnis humanus oculus caligat, hic tenebræ merissimæ. Hoc unum scimus, justissima esse Dei judicia quamvis occultissima:

Judicia divina abyssus omnium profundissima. Hinc non rarò probatissimæ vitæ homines, quantò viciniore eunt Tribunali ac judicio divino, tantò formidinis pleniores vehementius sibi præstiment. Quàm austeram non duxit vitam *S. Hilarion* Abbas? & tamen jam mortis proximus sic Judicium horruit, ut exclamaret: *Egredere, quid times? egredere anima mea, quid dubitas? septuaginta prope annis servisti Christo, & mortem times?* In hæc verba exhalavit spiritum. *S. Arsenius* non sine lacrymis & multo timore decessit. *S. Hieronymus*, poenitentiae vivacissimum exemplar, nihilominus futuri judicii metuens sic in epistola ad Florent. scribit: Ego cunctis peccatorum sordibus inquinatus, diebus ac noctibus operior cum tremore reddere novissimum quadrantem. Hunc timorem, quem Sanctus hic Doctor habuit, alibi clarius explicat dicens: Quotiescunque diem judicii considero, toto corpore contremisco: sive enim dormio, sive vigilo, sive aliquid aliud facio, semper illa vox novissimæ tubæ sonat in auribus meis: *Surgite mortui, venite ad Judicium*. Si tales castissimi solitudinis Angeli judicialem Christi tubam sic exhorrent, quid nobis fiet, qui mediis mundi tumultibus inter vitia volutamus?

21. *S. Agathon*, quod de illo *Ruffinus* Aquilejensis in vitis PP. l. 5. c. 11. refert, cùm sub vitæ finem jam animam trahe-ret, & sensim velut cereus extingueretur, per triduum totum oculos apertos tenuit, nec commovit: Cùmque eum, qui assistebant, tangerent & interrogarent: Ubi nunc es Pater? Ille hæc brevissima verba respondit: *In conspectu Judicii Dei* sso. Illi rursus interrogantes: Nunquid ajunt, & tu times, qui vitam semper immaculatam duxeras? Quibus ille respondit: Verum quidem est, quod, quantum

334
in me fuit, divina quidem præcepta observare satagerim, veruntamen quia homo sum, an actiones meæ Deo acceptæ sint, ignoro. Ergone replicarunt illi, opera tua Deo grata esse diffidis? Respondit: Nihil confido, donec ad Deum venero & audiero sententiam in me ferendam. Aliud est Judicium Dei, aliud hominum. Denique *Abbas Elias* annis septuaginta desertissimam solitudinem habitavit, cibibus illius fuit exiguus panis cum pauculis olivis, non nunquam totas hebdomadas jejuniis traduxit. Is namque juvenis fuit, ut totâ hebdomadâ semel duntaxat comederet. Senex in singulos dies ultra tres uncias panis & tres olivas nil sumpsit. Domus illius speluncæ fuit horrore plena. Eâ porro miraculorum gratiâ pollebat, ut innumeris valetudinem restituerit, ætatem ad annum centesimum perducens, membris omnibus tremebat. Hic Sanctissimus vir, Deoque conjunctissimus nihilominus dicere solebat illis, qui ad ipsû ventitabant: Tria sunt quæ timeo: Primum est, animæ à corpore discessio; alterum, inevitabilis necessitas comparandi coram Deo; tertium est sententia, quam in me dicturus est. Iudex. Non vanè timuit hic Sanctus vir; nâ etsi quis vivat ritu *Joannis Baptistæ*, & quotidie mortuos ad vitam revocet, ignorat tamen, quam à Iudice sit auditurus sententiam.

22. Huc similiter facit, quod *S. Joannes* cognomento *Climacus*, in Scala Paradisi gradu 7. commemorat de Monacho quodam, nomine *Stephano*, qui in monte Sinaï habitans, solitariam & tranquillam delegit vitam, multisque annis in Monasterio sub obedientia vixit, jejuniis & lacrymis maxime decoratus, aliisque præterea virtutum privilegiis abundans. Tandem intentione majoris penitentiae profectus est ad Anachoretarum locum,

cui *Fides* nomen erat. Quo in loco cum annos aliquot in arctissimo vitæ instituto peregisset [erat autem is locus ab omni consolatione mortali penitus remotus, omnibusque ferè hominibus invisus; septuaginta enim ferè millibus passuum ab omni humana habitatione disjunctus erat] rursus sub extremum vitæ tempus rediit, cupiens in cellula sua priori Sancti illius montis habitare. In qua cum paucos egisset dies, languorem incurrit, ex quo & mortuus est. Igitur ante unum obitus sui diem repente animo obstupuit, avertisque oculis nunc ad dexteram, nunc ad sinistram lectuli partem circumspiciebat, & quasi rationem quidam à se exigere, cunctis, qui astabant, audientibus, agebat; ita sanè, sic revera est, sed propter hoc tot annis jejunavi. Aliquando verò: Non certè, sed mentimini, hoc non feci. Deinde rursus: Ita verè est, negare non possum, sed ingemui, sed fleui, sed penitentiam egi, penitentiaque subii. At rursus: Ita est, verè me accusatis. Ad quædam, quæ illi credebantur objici, sic respondebat: Ita sanè, & quidem ad hæc, quæ dicam, non habeo: est ut dicitis, sed spero misericordiam. Erat profectò, ait *Climacus*, spectaculum horrendum ac terrificum, invisibile illud ac rigidum iudicium, in quo etiam [quod terribilius est] non facta objiciebantur, ab invisibilibus hostibus.

23. Si igitur tantus vir, Solitarius & Anachoreta, qui per annos 40. circiter existit Monachus, & lacrymarum gratiam habens, de aliquibus culpis dixit: Ad hoc non scio, nec possum aliquid dicere, qui tamen in deserto habitans Leopardum ad se venientem pascebat. Hic ipse tamen, cum adeò exactè, & ad novissimum usque teruncium rationes ab eo poscerentur, sic finit, ut hodieque incertum, quis terminus, quæ sententia, quis rationum finis fuerit, quod iudicium acceperit, quò loco nuper.

pervenerit. Ex hoc ergo exemplo nos pusilli & imperfecti meritis perterriti debemus, & quamvis omnino sperandum sit, quod tantus vir feliciter migravit ad Dominum, Deus tamen ad nostram informationem & cautelam talia dispensativè exhibuit, & fieri voluit circa illum, quatenus nos, qui quasi infinitè distamus à conversatione illius, jugiter timeamus, penitantes, quam vehementer deficiamus à reddenda ratione de singulis, cum vir ille tam altissimæ conversationis factus fuerit, se non posse ad aliqua respondere, sed ad solam misericordiam Dei confugerat.

24. Faciamus igitur quicquid boni valeamus; *Cumque fecerimus universa, quæ præcepta sunt nobis, dicamus ex corde, quod*

servi inutiles simus, quia quod debuimus facere, fecimus. Luc. 17. Imò pro acceptis beneficiis divinis nihil dignum rependimus ei, omnique honor & cultus, quos ei offerimus, in infinitum minores sunt cultu ac reverentiâ, quo ipse dignissimus est. Quæ admodum enim ejus majestas, virtus, ac dignitas, & intensivè, & perfectionaliter infinita; sic ipse dignus est honore & cultu immenso. Quapropter meritis omnes actiones nostræ, quantumvis videantur bonæ & perfectæ, suspectæ nobis esse deberent, utpote multis defectibus & navis scatentes, ne propterea altum sapiamus, & salutarem de Judicio futuro formidinem amittamus.

PARS QUINTA.

25. Cæterum, superesse nihil videtur, nisi ut omni studio laboremus nos præparare ad futurum judicium, ut in rationibus reddendis subsistamus. Ad hoc porro melius haud fecerimus, quàm omni contentione, quantum est ex parte nostra, declinare peccata, ac identidem Deum ex totis præcordiorum medullis obsecrare, ne auxiliatricem manum suam nobis subducatur. Theologorum omnium vox est cum *S. Thoma*, 1.2. q. 109. a. 10. cujus hæc sunt verba: *Homo in gratia constitutus ad hoc ut usque ad finem vitæ suæ in bono perseveret, speciali divino auxilio contra temptationum impulsus illum protegente indiget. Multis enim datur gratia, quibus non datur perseverare in gratia.* Atque hanc singularem perseverandi gratiam, nullis virtutis actionibus emereri de condigno, ut loquuntur scholæ, possumus, sed tantum de congruo; hoc est, potest Deus illam gratiam post omnia nostra promerita justè negare & dicere: *Vin dic nictis schuldig.*

Quia donum est non debitum, & pland gratuitum donum, quod assiduis deprecationibus à Deo flagitandum.

26. Hæc doctrina, ut clariùs perspicatur, fingere lubet exemplum: E. g. Princeps viro nobili castrum donat eâ tamen legè, si fidum obsequium perseveret. At ille gravis in Principem delinquens, non tantum Castrum, sed & capitis amittendi periculum incurrit. Eadem ratio est omnium, qui gravius delinquant in Deum: in gratia erant, promissione cælum tenebant, sed quia promissorem offenderunt, jam & gratiam & cælum perdiderunt. Quod si Princeps ille viro nobili eam faceret gratiam, quâ non posset unquam excidere gratiâ, hæc certè gratiarum omnium summa & excellentissima foret gratia, vix uni è multis millibus concedenda; Ita Deus vix paucissimis hanc summam perseverandi gratiam transcripsit, alios omnes vult inter spem & metum ad tribunal progredi.

Hinc nemo nostrum est, qui non cum S. Iohanne dicere cogatur: Etiam si habuero quippiam iustum, non respondebo, sed meum Iudicem deprecator. Job. c. 9. v. 15.

27. Quando igitur Deus supremam illam perseverantiam nemini promittit, neque nos eam ullis virtutum officiis, etsi maximis, efficereberimè repetitis, promereri possumus, dignissimum prorsus est, ut eandem hanc gratiam horis omnibus infimis flagitemus precibus; Et in eam rem cælum, terramque contestemur, omnesque cælites in obsecrationis societatem vocemus. Sic armatae preces non erunt irritae. Quare ut Isaias 40. monet: *Parate viam Domini, rectas facite semitas ejus.* Propè est jam Dominus, præ foribus stat Iudex. Nemo dicat cum ignavo villico: *Fodere non valeo, mendicare erubescō, verte & canta: Fodere valeo, mendicare non erubescō.* conscientiam tuam subi, & illic fode, cælum adi, & ibi mendica. Matrem iudicis tibi concilia, tot sanctos Angelos tibi amicos para, omnes Cælites in auxilium voca. Et quid trepidas? ipsum adi Iudicem, & cum eo causam tuam fidentissimè tracta, nunc supplica, nunc exorabilis est, nunc tibi eum facili negotio propitiaveris.

28. Porro, quamvis multa alia pietatis exercitia non desint, quibus Iudicem hunc incorruptum nobis propitium reddere possumus, omittis tamen his, adduco unum & valde efficax exercitium, ad hoc iudicium securè effugiendum, quod nobis S. Paulus in hæc præscribit verba: *Si nos metipsos dijudicavimus, non utique iudicemur.* 1. Cor. 11. 13. Dices, si ille, qui super suas transgressiones rigidum seipsum constituit censores & iudicem, non erit iudicandus, ad quid ergo necesse erit eum in iudicio comparere? Omnes stabimus, ait Rom. 14. 10. idem Apostolus, ante Tribunal Christi.

Respondetur, Apostolum prædictis verbis non voluisse dicere, quod absolute evasuri simus necessitatem præsentandi nos coram supremi Iudicis tribunali, sed potius, quod rigorem & severitatem Iudicis effugiemus, si, priusquam coram illo compareamus, nosmetipsos diligenter examinare studuerimus. Unde S. Anselmus ait: *Si de singulis, quæ male egimus, aut cogitavimus, nos ipsos districte ponitendo iudicavimus, non utique à Domino iudicemur.* Ascendat igitur homo contra se tribunal mentis suæ, & constituat se ante se; testis conscientia, carnis ex timor, versetur ante oculos ejus imago futuri Iudicii, & quidquid in se viderit, quod à Iudice futuro reprehendi possit & puniri, ipse nunc in se puniat, & reprehendat.

29. Divus Chrysostomus hom. 43. in Matth. id ipsum etiam illi, qui in extremo iudicio securus esse cupit, suaderit dicens: *Si cupiditate iudicandi iudex esse velis, sedem ego tibi ostendam, quæ magnum quæstum tibi confert, & nullâ criminis sorde maculabit, sedeat mens atque cogitatio tua iudex in animam atque conscientiam tuam, adducat omnia delicta in medium, scrutare quo animo commisisti, & sedulè rationem exigas & dicas: Quare hoc atque hoc ausus es? accusa tua vitia, sic assidue ipsam ad hunc terrorem revoca. At verò quisnam hujus iudicii futurus est fructus? Hunc idem S. Doctor his verbis declarat: *Id si quotidie diligenter facias, terribili futuri iudicii Tribunalis latus afflites.* Hujus doctrinæ veritas non latebat S. Bernardum, & ideo tametsi ad eum innocentem & immaculatam duxerit vitam, nihilominus de semetipso dicebat de inter domo c. 31. *Statuam me ante me, & iudicabo me ipsum, ut illius extrema tremende diei iudicium evadere possim.**

Am. Sanctissime proin *S. P. Aug.* monet: Unusquisque conscientiam suam ante conspectum interioris hominis constituat, ipsi nosmetipsos castigantur, ipsi nobiscum rationem de quotidiana conversatione faciamus, ipsi nos accusemus quotidie judici nostro. Idem quoque *S. Doctor* in *Psal.* 74. scribens docet, quod juxta mensuram, quâ rigorosi & austeri in nos ipsos fuerimus iudices, Christi iudicis in tremendo ejus tribunali expecturi sumus clementiam & misericordiam. *Qui se conterit* (verba ejusdem Sancti sunt) *irascatur sibi, se habeat irarum, ut illum habeat proprium, se habeat iudicem, ut illum habeat defensorem.*

30. Porro, hac *SS. Patrum* doctrina mirum in modum roboratur & confirmatur illâ parabolâ, quam Christus Servator noster apud *S. Lucam* proposuit de Phariseo & Publicano: Phariseus namque eo ipso, quod se ipsum commendabat, laudabat, nec sua peccata agnoscebat,

multo minus desiebat, reprobum sese constituit: At verò Publicanus, quamvis plurimis & enormibus impietatis sceleribus conscientiam haberet, hanc tamen perfecte expiavit, & mundavit teste ipsamet Incarnata Veritate: *Descendit hic justificatus in domum suam. Luc. 18.* Cupis nosse causam, sive methodum, quâ hic publicanus ad tantam misericordiam impetrandam utebatur? Seipsum iudicavit, humiliavit, seque peccatorem palam professus est, dicens: *Propitius esto mihi peccatori.* Quamobrem amice frater, si & tu securus esse cupis in tremendo iudicio, allatum nunc à Sanctis Patribus documentum in imum cordis tui fundum demittas, necessum est. Ne verò tui ipsius oblitus in hoc religioso exercitio sensim in te pescas, salubremque Iudicii finalis metum amittas, irretorto semper oculo contemplare tertium hominis novissimum, quod est poena infernalis.

S E R M O L X I. DE POENIS INFERNALIBUS.

*Quis de vobis poterit habitare cum igne devorante?
aut quis habitabit de vobis cum ardoribus sempiternis? Isai. 33. v. 14.*

P A R S P R I M A.

Differitur de activitate ignis infernalis, quem damnati patiuntur.

F Erunt Alexandrum Macedonem, cum urbem aliquam obsidione cinxisset, facem accensam ante urbis portas hostibus conspicuam statuere con-

suevisse, ac publicâ præconis voce proclamari jussisse: Omnes obsessos per benignè in gratiam recipiendos, si se, dum fax hæc arderet, victoris humanitati ac clementiæ tradere decernerent, eâ verò extin-

extincta, spem omnem salutis præcisam, aditum misericordiae præclusum, omnia ferro ac flammis evertenda, quæmque benignissimum Patrem agnoscere detrectassent, severissimum vindicem expecturos. Ita nobiscum res agitur; quamdiu fax vitæ huius ardet, *tempus est acceptabile, dies salutis, dies paciscendi*: at ubi hæc lucerna extincta est, nihil superest clementiæ. *Augustinum* ser. 22. de verb. Dom. audiamus: *Magna est ejus severitas post iudicium, cujus ante iudicium incessabilis est misericordia.*

2. Hinc velut benignissimus Pater dissimulat de die in diem, de mense in mensem, de anno in annum peccata hominum, ac scelera eorum, quatenus poenitentiam agant, & à viis suis pessimis recedant, atque ad poenitendum eos exhortans, & per suos ministros tam invisibiles [puta per Angelos Sanctos] quàm visibiles scilicet per homines bonos, invitans & rogans eos, ut convertantur, ad quod idem admonet eos occulto instinctu divino; Multa quoque beneficia ipsis impendens. Ita post vitam præsentem inenarrabilem exercet rigorem justitiæ in ingratos ac impios, eosque innumerabilibus multat tormentis, quæ aded atrociora sunt, ut *S. Ambrosius* dicat: Si omnes homines nati ab Adamo usque in hodiernum diem exstarent, & omnes boni prædicatores essent, & omnes de minutissima inferni pœna prædicarent, illi omnes illam minutissimam pœnam propalare non possent; Ipse etenim ignis infernalis miro & ineffabili modo est æstuans, tantæque activitatis & voracitatis, ut de eo ad nostrum ignem comparato veraciter dici possit juxta *S. Bonaventuræ* sententiam T. 7. in fascicul. c. 3. Ignis ille ad ignem nostrum tanti dicitur esse calor, quanti noster ignis est ad depictum. Et tamen eheu! quàm acerbus & intolerabilis est ignis noster.

3. Hic quæso, tacitis progressibus in rem præsentem veniamus. Quanti & quàm acres dolores per unam duntaxat horulam, unum tantummodò & vel extremum digitum gracilis cerei igniculo admetum uri? Quanto majores sic uri manum integram? Sed quanto vel maxime majores erunt dolores, sic uri totum brachium? Quàm verò infandus erit cruciatus sic uri totum corpus? licet ignis, qui urit, pictus videri possit. In Japone hoc ævo lentis ignibus dirissime torquentur Christiani. Inter hos Carolus Spinola fuit, cujus infra mentionem faciemus. Hic cum aliis viginti tribus [ex quibus tamen duo, tormentum ignis non ferentes, à fide defecerant, quique nihilominus à Paganis & Barbaris illis hominibus discitantes: *Si vestro Deo fideles non fuissetis, quomodo fideles eritis nostris diis?* in flammis illas secundo, & tertio coniecti, apostasiæ suæ condignas pœnas jam in præsentis vitæ senserunt, atque per has ad tartara transierunt] tam immane supplicium hoc modo subiit. Ignis struebatur eminus, viginti quinque palmorum spatio à columnis Martyrum remotus, ut tantò acerbior ac saevior esset cruciatus, quantò prolixior, atque ita prius lente assarentur, quàm arderent. Quin si qua parte luculentior erumpebat flamma, protinus coerceretur. Vincula verò non ferrea sed viminea erant, quibus Christiani laxè, obiter, ac fere in speciem ad palum ligabantur, crudelissimo astu dæmonis, qui eo spectabat, ut Christi Athletæ doloris acerbitate compulsi, & vinculis facillimè ruptis, expedire se, atque flammis eripere facili negotio possent. Hoc autem indicio conventum erat, ut Christum ejurasse censeretur, quisquis se incendio eripuisset. Interim igitur dum languido flamarum ardore ignis in viscera penetraret, corpore immoto stabat Carolus, oculis in cælum fixis, ubi post pauculas horas desiderava-

sideratissimi Christi amplexibus fruere-
tur, cui corporis sui victimam in holocau-
stum destinabat. Duravit accerrimus hic
cruciatu: ignium ad duarum vel trium
horarum spatium. Combusti sunt Anno
1622. die 10. Septembris.

4. Simile quoque Martyrium subierunt
plures ex nostris Patribus, urvidere est in
libro Venerabilium Patrum nostrorum.
Inter hos etiam numerantur *P. Matthaeus à*
S. Nicolao Caesar-augustanus; & *P. Melchior*
à S. P. Augustino Granatensis, viri memora-
bilis constantiae & admirandae virtutis,
quos cum gentilis crudelitas in odium fi-
dei rogo decrevisset, acerbioris poenas
proensione supplicii auxit, vix spatio ho-
rarum octodecim absumptos. Quo tem-
pore mirum est, quam erecto in Deum a-
nimo Christi pugiles extiterint, divinas
laudes sine intermissione concinentes. Pas-
si sunt 11. Decemb. *Nangasagui* Anno 1632.
Tormentum horribile prorsus, nec verbis
effabile, hominē igne eminūs ac lentē ad-
moto octodecim horis torrerī vivum.
Quodnam igitur tormentum, o Deus, quā
infandum, quam incomprehensum, non
duas, tresve, non octodecim horas, non u-
num alterūve diem, non annos, annōs-
que mille, sed aeternitate totā [quae tamen
nunquam tota erit] & corpus & animam
uri, nec unquam comburi. Hic vox & ver-
ba deficiunt, nemo, non dicam, satis elo-
qui, sed nec satis cogitatione complecti
potest infinitam illam doloris acerbitatē.
Quemadmodum enim in ustrina ferrum
candens ita ignem imbibit, ut merus sit
ignis, & ferrum tamen mameat; sic intero-
rum flamma ipsis damnatorum ossibus & os-
sum medullis implicabitur. Heu quantus
hic cruciatu erit, quae lingua quamvis di-
fertissima eum explicare valebit?

5. Porro, ut saltem aliquantulum penetrare
& intelligere possimus, quā horrendū &
afflictivē ignis infernalis urat, pensulatē
recogitare lubet sequentē historiam. Cum

Gramm. Relig. Pars II.

quidam nobilis Waltherus nomine in Vil-
la Eudentis propē Bonnam decumberet,
diabolū secus lecticam caprinis cornibus,
& simia facie stantem conspexit; ex quo
cum percontaretur, quantus infernalis i-
gnis esset? Respondit ille: Nosti arces illas
in vicino septimontio dictas *Wolckenberg*
& *Drachenfeld*? quo annuente subdidit
dæmon: Et si arces hae, & montes ferrei es-
sent, projecti tamen in infernum, momen-
to citius liquefierent. Ita refert *Casarius* l. 12
c. 5. Legitur in libro de actibus mirabilibus
S. Francisci, quod quidam Vir Ordinis *S.*
Francisci homo magni fervoris atque ar-
ctissimae conversationis, quadā nocte post
matutinas preces raptus in spiritu vidit &
sensit purgatorii ignem, qui ante pulsū
ad Primam rediens ad seipsum, putavit se
annis centū & quinquaginta fuisse in illis
suppliciis: tam acerba fuerunt, quae sensit
tormenta. Ecce si vir electus & virtuosus,
factus in ecstasi mentis, tam graviter tor-
quebatur in spiritu Purgatorii igne, ita ut
poenam, quae vix duobus duraverat horis,
putaret 150. annis durasse, qualis & quanta
est damnatorum poena, qui igne illo sa-
visimo puniuntur realiter, immediate ac
rigorosisimē, non imaginariē tantum?

6. In Daniele legitur, qualiter Na-
buchodonosor Rex Babylonis iratus tribus
sanctis Juvenibus Ananiam, Azariam & Misa-
eli, fecerit fornacem septies ardentius suc-
cendi, quā solitum fuit, succenderuntque
servi ejus fornacem in tantum, quod flamma
ex fornace erumpens diffundebatur
super fornacem cubitis quadraginta novem.
Dan. 3. 46. Ecce quā terribilis & inten-
sus fuit calor ignis illius, quā intolera-
bile ac horrendum foret jacere & inflam-
mari in clibano tam aestuantissimē cale-
facto? Quis pro omnibus opibus, gaudiis,
& honoribus mundi vellet per unum di-
em in ipso puniri? Quanta ergo insania
est propter foeda & brevīa hujus vitae ob-
lectamenta seipsum exponere aeternis illis

Vv

infe-

inferorum incendiis? Præsertim cum ignis ille tam horrendus sit, tantæque activitatis & vigoris, ut in ejus comparatione babylonicæ flammæ nix potius censeferi queant. Ibi ardebunt & absumentur damnati, non sicuti Pentapoleos incolæ in momento, sed per infinita sæcula, & neque ipsi, neque ignis, neque tormenta, neque flammæ unquam deficient. In sæcula sæculorum, nec habent requiem die ac nocte. O ignes æterni! O sempiterni ardores! O flammæ atrocissimæ! O filii Adæ, quid agimus? quid cogitamus? Quis sopor est iste? quis mortiferus lethargus? & necdum expergiscimus? & lacrymarum aquas necdum paramus, ut nos à tam horrendo & tremendo igne tueamur? Quis enim alloquitur nos Isaias cap. 33.] ex vobis poterit habitare cum igne devorante? aut quis habitabit ex vobis cum ardoribus sempiternis?

7. Ast forsitan damnati hos cruciatus patiuntur absque spectatore? Nequaquam, imò torquebuntur spectantibus Angelis, Sanctis, & Agno. *Apocal. 14. 10.* Cruciabuntur igne & sulphure in conspectu Angelorum, Sanctorum, & ante conspectum Agni. O Mysterium profundissimum! Agnus, Angeli, & Sancti spectatores erunt poenarum & tormentorum. Sed quando immanitatem & acerbicatem tantorum cruciatuum conspiciunt, tortasque commiseratione flecentur? Deus misericordiarum fons est, Christus ipsa pietas est, Sancti quoque pii ac misericordes sunt, cum poenas vident, cum gemitus ululantium excipiunt, an fortè compatientur? Non, inquit S. Thomas, ejus verba sunt in addit. quæst. 94. a. 2. Beati qui erunt in gloria, nullam compassionem ad damnatos habebunt; Sed maxime reserabuntur, & gloriâ fruuntur accidentalâ, cum videbunt impios plecti, torqueri & ardere, ita ut infelicitum gemitus & clamores suavissimum concentum beatis

sint exhibituri; Quemadmodum olim prophetaverat Iesæus Propheta dicens: *Psal. 57. 13.* Latabitur iustus cum viderit vindictam; manus suas lavabit in sanguine peccatoris; Gaudebunt ergo Sancti, & latabuntur, ubi divinam effulgere iustitiam, & gloriose in Dei hostibus eam manifestari conspicient. Abraham tantæ misericordiæ vir nullâ pietate moveretur recitanti Epulonis, nec unicâ quidem guttâ immanem ejus sitim vult sublevare. Et Deus non tantum non miseretur peccatorum, sed eorum tormenta irridet, sicut & impii ipsam in terris irriserunt. Quod per Sapientem loquens in hæc verba testatur: *Prov. 1. 25.* Despexistis omne consilium meum, & omnes increpationes neglexistis, ego quoque in interitu vestro videbo, & subsannabo, cum vobis id, quod timebatis, advenerit. Ne verò ullum hæc de veritate conceperemus dubiū, rursus id ipsum per Psalmistâ nobis intimare voluit: *Qui habitat in calis, irridebit eos* [videlicet damnatos] *& Dominus subsannabit eos.* *Psal. 2. 4.*

8. Denique hoc ipsum ostendit Angelus S. Joanni. Adumbraturus enim damnationem impiorum sub figura & symbolo urbis babylonicæ, conspiciendū ipsi præbuit ingentis molis lapidē, quem deinde maximo impetu & vi in maris profundū præcipitavit. Et sustulit unus Angelus fortis lapidem quasi molarē magnū, & misit in mare dicens: hoc impetu mittetur Babylon civitas illa magna, & ultra jam non invenietur. *Apoc. 18. 21.* Ecce infernū depictū sub maris symbolo: In mare, id est, in infernū profundissimū, & poenis amarissimum, inquit hic S. Thomas. In mari enim non sunt tot aquæ amaræ, quot poenæ amarissimæ in profundissimo illo barathro. Ut lapis molaris præcipitatur in flammæ damnatus ob infinitum peccati pondus. Cū lapis ab Angelo in mare projectus esset, reflectit S. Jan. quod vocem è cælo delapsam audierit: *Exultet cælū dies festivos*

festivos agam Sancti, latentur Apostoli & Propheta, quoniam iudicavit Deus iudiciū vestrum de illa civitate magna, nimirum peccatores. Post hac auditur quasi vocē turbarum multarū in cālo dicentium: Alleluia salus & gloria & virtus Deo nostro est: quia vera & iusta iudicia sunt ejus. Repetitque jucundum illud Alleluia, quod gesticientis & exultantis animi signum & cantus est, quo Deo laudes rependuntur. Itaque non misereantur, sed [ut S. Thomas inquit] exultant Sancti in Patria de Justitia Dei in damnatione malorum.

9. Cæterum ignis hic infernalis unumquemque juxta sua torquebit demerita: & quo peccatū ex ferventiori affectu procedit, tantō acerbius punietur. Quo enim quis in peccato vehementius delectatur, eō dolorosius & acerbius igne infernali affligetur, quemadmodū in Apoc. 18. 7. Dominus loquitur: *Quantū glorificavit se & in deliciis fuit, tantum date illi tormentū & luctum.* Et quoniam in vitiis carnis sunt ardor concupiscentiæ, foetor imunditiæ, & delectatio major, ideo vitia illa infernali

incendio specialiter æstuante accerrimè puniuntur. Unde asserit S. P. Aug. Quantū hæsit amor, tantum affliget dolor. Super eundem textum sic loquitur Dion. Carth. Quæ verba superbis & luxuriosis præsertim timenda & pensanda, quia quod nunc amplius intumescunt, & in carnis vilissimæ sordissimis delectationibus se resolvunt, eō durius in infima tartari deprimuntur, atque intensius torquebuntur. Ast eheu nemo est, qui consideret vel in pondere sanctuarii trutinat illa quidem trita, sed nunquā sufficienter ponderanda verba: *Momentaneū quod delectat, æternū quod cruciat.* Quot sunt, qui à deliciarum illecebris decepti, nequaquam se reflectunt ad id, quod Spiritus Sanctus in pluribus locis de domo impudicæ mulieris protestatur dicens Prov. 7. v. 27. *Via inferni domus ejus?* Optimè igitur monet S. Bern. ser. 23. de modo bene vivendi dicens: *Ardor gehennæ extinguat in se ardorem luxuriæ, major ardor minorem ardorē superet, stridor flammarum horribilis, amorem depellas libidinis.*

PARS SECUNDA.

Differitur de sex aliis pœnis, quibus damnati cruciantur.
10. Non controversiam revocari nequaquam potest, quin reprobi in abyſſo infernali etiā crucientur frigore, id enim aperte colligitur ex illis verbis Job. 24. 19. *Ad nimium calorem tranſeat ab aquis nivium.* Hugo. Etherianus de regressu anim. ab inferis cap. 12. ad hunc textum se reflectens, inquit: Intolerabile frigus penes inferna esse dicitur, scriptum est enim: *ad calorem nimium tranſibunt ab aquis nivium*, quod quidem in constringendo tam efficax esse putatur, ut igneos montes cum tactu in glaciem permutaret: hinc fletus & stridor dentium oboritur. Pro cuius intelligentia fundamenti loco supponendum est, quod in barathro perditionis ignis, frigus, te-

nebræ, foetor, aliaque quæ cruciant, non operentur duntaxat intra propriæ sphaeræ limites, quin Omnipotentia Dei, ejusque severissima Justitia hæc creaturas velut implacabilis furoris sui instrumenta assumens, virtutem illarū ad collibitum sibi gradum elevat, adeo ut glacies & frigus octo graduum, quod secundum Philosophos est Maximum quod sit, in illa abyſſo damnatis generabit frigus & gelu ut centum graduum; ac proinde minimè mirandum est, quod Author citatus, frigus nivium illarum sufficiens esse dixerit, ut solo contactu montes etiam igneos in glaciem & gelu transmutare valeat.

11. Merito itaque de hoc infernali frigore

sic scribit Dion. Carth. Itaque praecogitanda, metuenda, atque cavenda est hac poena. S. Hieronymus flammaram infernalium poenalitatem, & frigoris supplicium pari passu procedere existimat; nam super praecitata ex Job desumpta verba scribens, inquit: Quasi duas gehennas S. Job dicere mihi videtur, ignis & frigoris. S. P. Aug. similiter inquit: duo sunt principalia tormenta in inferno, frigus intolerabile, & calor ignis inextinguibilis. Denique quantum ignis gehennalis suo calore excedit omnium ignium terrenorum calorem, tantum quoque frigus infernale sua vi & austeritate excedit ac superat omnia frigora mundi huius. Pensemus ergo, quam intolerabile nobis esset una nocte frigidissima hyemis nudo corpore stare in aere, aut congelari in aquis; Quam acerbissima igitur poena est, infernalibus affigi, penetrari, & congelari frigoribus? Nam etsi tormenta illa infernalium calorem ac frigorum quandoque interrumpuntur, ut docet Dionysius Carthusianus, nunquam tamen totaliter auferuntur: nec interruptio illa est relevamen aut solacium miserorum, sed ad acerbiorum & intolerabiliorum afflictionem ipsorum hanc tormentorum alteratio damnatis cedit, quia transeunt de uno extremo contrario, ad aliud extremum contrarium, nimirum de vehementissimo calore ad maximum frigus absque temperamento & reductione ad medium.

12. Altera inferni poena est morsus, turpitudine, & horror vermium juxta illud Isaia cap. 66. 24. Vermis eorum non morietur. Enim vero inter Sacros Interpretes controuertitur, an in illa ignis abyssu veri reperiuntur serpentes, scorpiones, basilisci, vermes, aliaque similia animalia ad hominem infestandum producta? Et quidem quod Salamandram attinet, hanc inter flammis naturaliter vivere, per experientiam compertum habemus; ac proinde multo magis Deus per suam Omnipotentiam in i-

gne vivos conservare poterit omnes alios serpentes & vermes, ut foetida reproborum cadavera corrodant & devorent, non tamen consumantur, & in cineres redigantur. Vindicta carnis impii, inquit Ecclesiasticus, c. 7. 19. ignis & vermis. S. Basilius voracium istorum vermium insatiabilitatem his verbis demonstrat: Inde vermium innumerabilium genus venenosum & carnivorum, estans quidem semper, nec tamen se exsatians, intolerabiles dolores moribus infligens. Et quantum quis in vita praesenti turpioribus & innaturalioribus, aut enormioribus inquinatur sceleribus, tanto illic a monstruosioribus, crudelioribus, ac horribilioribus vermibus affigetur, mordebitur, & operietur, ut dicitur in libro Judith. 16. 21. Dabit enim ignem, & vermes in carnes eorum, ut urantur, & sentiant usque in sempiternum.

13. Tertia poena est poenalisissimus foetor, quo odoratus damnatorum amarissimè affigetur, & specialiter nominatur foetor sulphureus, qui lamentabiliter cruciat. Unde in Apocalypsis. dicitur: Pars iniquorum erit in stagno ardenti igne & sulphure. Advertamus igitur quam graviter affigeremur foetore cloacae, & ignis sulphurei, atque cadaverum, si talibus rebus alligaremur, atque ex hoc perpendere aliquomodo possumus, quam ineffabiliter crucientur damnati foetoribus tartari; nam corpora damnatorum foetidissima erunt sic, ut teste S. Bonaventura, c. 39 si vel unius damnati cadaver in orbe hoc nostro esset, orbis totus ab eo inficeretur sic, ut omnes homines, cunctaque animalia tam volatilia & quadrupedia, quam natatilia inficerentur, & vivere desinerent. De cadaveribus eorum, ait Prophetia Isaia, 34. 3. ascendet foetor. P. Mendosus in nonnullis in lucem editis concionibus funestum hunc casum refert. Apparuit, inquit, cuidam Religioso spiritus damnatus, qui ex tristis hoc spectaculo [maxime quia hoc

finē eum apparuisse audierat, ut aliquod ei pœnarum infernalium specimen ederet, idēque quale sibi exhiberi veller, ab eo interrogaretur. obstupefactus, respondit, velim ut unum ex minoribus minus quaterrefacientibus mihi exhibeas; Cūque per quē sensum illud percipere consideraret, spiritus interrogasset, & Religiosus illud sibi per odoratum exhiberi petiisset, reprobis illi spiritus lucuosa chlamyde coopertus, nihil aliud fecit, quam quod solā illius simbria levatā pectus monstravit, ē quo tam horrendum exhalavit fetorem, ut subitō religiosus illē in terram mortuus ceciderit, & per diffusam per universum monasterium pestilentialem puteolentiam omnes illius religiosos pariter mori fecerit, ejus Monasterii situs adeo desolatus fuit, ut in ruinam declinans vix lapidem super lapidem residuum habuerit. Sanē si effectum hunc vel unica damnatæ animæ operari potuit, quanto magis possit universale Judicium putridum foetensque erit, spurcum & immundum cadaver illius?

14. Quarta damnatorum pœna est horrendus aspectus dæmoniorum & omnium damnatorum, quorum animæ dæmonibus in turpitudine ac deformitate assimulantur, & quorum corpora post diem Judicii erunt deformiora, & ad intuendum horribiliora, quam quando erant in monumento a vermibus pro media parte corrosa, & serpentibus, bufonibusque operata. Denique si tam ineffabiliter horribile & pœnale est, dæmonem unum in sua deformitate conspiciere, ita ut aliqui hoc experiri, testari sint, se malle ardentem intrare fornacem, quam diabolum sic videre, quam inopinabiliter erit pœnosum tot malignissimos, turpissimos, & furiosissimos spiritus perpetuō intueri? In *Chronica Franciscanis* p. 1. c. 62. refertur, quod cū *Seraphicus Franciscus* dæmonem quendam facietenus conspexisset, fratri *Agidio*

illum adeo deformem esse dixerit, ut nemo illum per unius *Ave Maria* spatium videre possit, quin præ horrore moriatur, nisi à divina gratia confortetur. *S. Catharina Senensis* eadem dæmonis visione habitā tanto fuit horrore & tremore perculsa, ut libere fassa fuerit, quod data sibi à Deo optione ad diem usque universalis judicii in igne ardere mallet, quam adeo horrendam figuram iteratō conspiciere. Ita refert ipsa Sancta Virgo de Divin. provid. c. 38. Hic consideremus oportet: Sitam ineffabilis sit cruciatus vel unum intueri dæmonem, quamnam igitur erit damnatorum miseria, qui non solum unicum vident diabolum, sed integros milliones, omnesque contra damnatos savientes carnifices?

15. Quinta inferni pœna est ferventissima fames, & quanto quis in vita hac gulosior est, & delicatius atque intemperantius vivit, jejunia quoque Ecclesiæ frangit, tanto intolerabiliore fame cruciabitur in inferno. Propter quod Christus apud *S. Lucam* 6. 25. dicit: *Va vobis qui saturati estis, quia esurietis.* Ubi *Dion. Carth.* observat, Salvatorem nostrum hoc loquendi modo nequaquam cibum convenientem condemnasse, sed solum superfluum, unde ait: *Va vobis gulosis, qui non ad necessitatem, sed ad voluptatem vos reficitis, & foetidam carnē superflue adimpletis.* *Hugo Card.* hunc textū exponens, inquit: *Va vobis, qui saturati estis, quia saturitas famem parit æternam.* Hinc Deus apud *Isaiam* 65. 13. sic protestatur: *Ecce servi mei comedent, & vos esurietis; ecce servi mei letabuntur, & vos confundemini; ecce servi mei laudabunt præ exultatione cordis, & vos clamabitis præ dolore cordis, & præ contritione spiritus ululabitis.* Hic recole quæ supra serm. 56. num. 2. & 3. de famis rabie dicta sunt, ac simul perpende, quod si fames trium, quatuor vel sex dierum spatio tolerata, insupportabilis est; Qualis erit acerbissima inferni fames, quæ se non per per omnem æternitatem

mitatem magis magisque adaugebitur. Hæc autem fames reprobis tantò magis cruciabit, quantò lautius & abundantius appetitum suum in hac vita per diversi generis delicata edulia explevit. Unde Psalmista postquam de reprobis dixisset: *Manducaverunt, & saturati sunt nimis.* Mox illos hanc saturitatem perpetuà quadam diæta luituros esse pronunciat dicens: *Famem patientur ut canes.* Psal. 58. 7. Hinc ad declinandam hanc intolerabilem & sempiternam famem saluberrimum dat monitum Siracides Ecclesi. 14. 17. dicens: *Ante obitum enim operare justitiam, quoniam non est apud inferos invenire cibos.*

16. Sexta poena inferni est ardentissima sitis. Quam atrox verò & intolerabile sit sitis tormentum, colligitur inde, quod nonnulli Reges regno cesserint, quia sitim tolerare non valebant. Lyſimachum memoria prodit, cum fuisset in Thracia prælio victus à Dromichete, ac siti ferè necatus, se exercitumque hosti permisisset, ut sitim extinguere possit, jam desiderio expleto: *O Dii, inquit, quam pusilla voluptatis gratia in servitutem me ex tanto Rege conjeci?* Plutarchus aliam quandam refert historiam, ex qua, quam excessivum sit sitis tormentum, clarè conijcere possumus; ait enim: *Fama est solum inter Lycurgi majores clarissimum, cum in loco arido, & aspero circumſideretur, à Clitoriis pactum fuisse, si ipse, totiusque exercitus suus ex propinquo fonte bibissent, agrum se, quem iis ademerat, se redditurum.* Cum esset id sædus jurejurando sancitum, concione advocatà suorum, pronuntiassè, Regnum se ei, qui non bibisset, dare; ubi nemo se temperare potuit, sed biberunt omnes.

17. Christus Salvator noster, tametsi omnia tormenta, illi illata, atrocissima fuerint, illa tamen tanto cum silentio & patientia sustinuit, ut ne minimum quidem signum doloris, vel displicentiæ edi-

derit; ac verò quando siti cruciari cæpit, continere se nequivit, quin clamaret *Sitis.* Ex quo sanè patet, quantum sitis hominem moleſter & cruciet. Nunc ergo pensitemus, quàm intolerabilis & expavescendus erit cruciatus æternùm siti torqueri, præsertim cum damnatorum sitis ineffabiliter major & poenosiore sit siti nostra. Seriam in præſenti reflexionem meretur parabola, seu historia illa, quam de Epulone nobis tradidit Sapiencia Incarnata, qui, quia quotidie lautè epulabatur, & Lazaro mendico micæ negabat, *sepultus est in inferno.* Luc. 16. 22. Quod hic valde est obſtupescendum, hoc est, quod inter innumerabiles damnatorum cruciatus Epulo iste de sola conquestus fuerit ardente siti; non enim torrentes aquarum petiit ab Abrahamo, ad extinguendum ignem; non legiones armatas ad retundendos demones crudeles carnifices; non lumen ad illustrandas densas tenebras, sed unicam aquæ guttam, quâ palatum refrigeraret: *Pater Abraham miserere mei, & mitte Lazarum, ut intingat extremum digiti sui in aquam, ut refrigeret linguam meam.* Ex quo sanè constat, quam miserrimè & ineffabiliter damnati cruciabuntur æternùm ex perpeſſione sitis; hæc autem poenam vel maximè sustinebunt, qui nunc epotandis calicibus vacant, seque generosis vinis ingurgitant, & ob hanc causam dictus Epulo vel maximè in lingua cruciabatur, æternùmque torquebitur, quia per eam splendide epulando plus peccaverat. Proinde *Isaias* 5. omnibus potatoribus, ebriosis, ac vinolentis inclamat: *Va qui consurgitis mane ad ebrietatem sectandam, & ad potandum usque ad vesperam.* Et Sapiens *Prov.* 23. similiter monet, ut potatorum societatem fugiamus, dicit enim: *Noli esse in convivio potatorum, nec in commensationibus eorum, quia vacantes potibus & dantes symbola consumuntur.* Veruntamen quamvis damnati in

in sua æstuantissima siti non omni prorsus
potui defluantur, nihilominus potus, qui
eis præbentur, non tam sitim eorum res-
tinguet, sed potius in maiorem rabiem
exacuet. Porum hunc describit Propheta
Moyses in hæc verba. Deut. 32. Fel. Dra-
conum vinum eorum, & venenum aspidum
insanabile; ignis, sulphur, & spiritus pro-
cellarum pars calicis eorum. Hæc ergo
inferorum tormenta peniculate tracte-
mus mente, si ea effigere paramus; Non

enim sine Deo, ait S. Chrysostomus, in Pl. 48.
in gehennam incidere, gehennæ meminisse.
Unde idem S. Doctor nobis hoc inculcat
monitum: Ne fugiamus sermonem de ge-
henna, ut gehennam fugiamus; ne fugia-
mus poenâ mentionem, ut non puniamur.
Si dives ille illum cogitasset ignem, non pec-
casset, quoniam autem ejus nunquam me-
ninit, in eum incidit. Ita Chrysostomus in
ep. ad Thessal.

PARS TERTIA.

De tormentis, quæ damnati ex poena damni, & æterni-
tatis consideratione percipiunt.

18. Q Uemadmodum summum homi-
nis bonum, & vera ac plena ejus
felicitas est, Deo bonitatis immen-
sæ frui, & eum clarè per speciem videre:
ita privari hæc fructiva & beatifica visione
Dei, est maxima miseria hominis, & sum-
mum damnum ipsius. Porro, hæc caren-
tia beatificæ ac beatæ visionis Dei voca-
tur poena damni in damnatis; Crucia-
tus verò ignis ac frigoris, aliorumque
infernorum tormentorum nominatur
poena sensus. At quantum visceribus
damnatorum tormentum allatura puta-
mus in omnem æternitatem minatoria
illa Christi verba & condemnationem
finalem in se continentia: *Discedite à me
maledicti in ignem æternum!* præsertim
postquam audierint aliis dici: *Venite Bene-
dicti Patris mei*; necnon postquam cæte-
ris aperiri cælum, sibi verò perpetuè oc-
cludi viderint? Vivaciter admodum
tormentum hoc coram oculis nostris de-
pictum reliquit S. Bernardus, ser. 27. de
modo bene vivendi. dum ait; Unde ve-
rò impij tanto animi furore tabescerent,

nisi in regno summæ beatitudinis co-
ram se se viderent alios introduci, & tunc
demum in illos se se factores, in illos hor-
rores, in illos æterni incendii cruciatus,
in illas denique immortalis mortis mi-
serias gemerent esse damnatos? Quan-
to per se verò hæc poena gravis sit, indi-
cat S. Chrysostomus hom. 24. in Matt. di-
cens: *Hæc poena major est quam cruciatus
ille flammarum.*

19. Quamvis porro damnati non dili-
gant, sed odio habeant Deum, & ob hoc
non cupiant ei uniri, nec eo frui, in
quantum hos cederet ad Dei laudem &
gloriam: cupiunt tamen beatitudinem
& vellent esse in regno coelorum, in
quantum hoc esset utile eis, & evasio sue
damnationis, à qua maxime eripi cupi-
unt, aut superent, si esset possibile. Hinc
S. Gregorius ait: *Dubium non est, quin hi
qui in inferno sunt, ad sortē Beatorum tran-
sire desiderant.* Unde & dictum est, quod
in die generalis Judicii primò vocabun-
tur Electi ad regnum coelorum, & in
conspectu reproborum ascendent cum
gloria

gloria ad æternorum plenitudinem gaudiorum, ut videant reprobi quid neglexerint, ac perdiderint, & inde perpetuo contristentur. Et hæc est ratio, cur iustissimus & severissimus Iudex Christus coram damnatis in iudicio finali, priusquam hi in æternæ damnationis barathrum præcipitentur, Paradisum cœlestem aperire constituerit, nimirum ut acrius doleant, videntes quid amiserint. Vel [ut rursus S. Gregorius idem hom. 40. in Evang. ait:] ut peccatores in suppliciis amplius puniantur, dum eorum vident gloriam, quos contempserunt.

20. Et sanè, si tritum hoc verissimum est axioma, scilicet: *Quod opposita juxta se posita magis elucescant*, Quis hinc extremum facile non colligit supplicium damnatorum, maxime cum perfectum possessuri sint lumen, ut bona cognoscant cœlestia, quæ per culpam propriam amiserunt. Ubi proinde S. Laurentius Justinianus de vit. solit. c. 10. exclamat dicens: O qualem fecerunt commutationem, ut videlicet exultarent in exiguo tempore, & æterno cruciarentur supplicio, quis illorum valet considerare jacturam? Duplicia enim receperunt de manu Domini pro universis iniquitatibus suis, damni poenâ torquentur & sensus. Amiserunt namque Deum, cœli delicias, Angelorum consortium, merita electorum, Agni nuptias, beatam resurrectionem, immortalitatis stolam, & beatam vitam. In his potissimum damni poena consistit. Hactenus S. Patriarcha.

21. Ratio verò, cur nimirum damnati tam poenâ sensus, quàm poenâ damni mulcentur, est, quia in omni peccato mortali duo sunt distinguenda: unum est aversio

mentis à summo & incommutabili bono, & huic aversioni debetur, correspondet, atque infligitur poena damni, videlicet divinæ visionis carentia. Alterum est inordinata conversio mentis ad bonum creatum, caducum ac vanum, & huic conversioni iniquæ correspondet poena sensus. Sed poena damni secundum omnium Theologorum, & SS. Patrum sensum longè gravior & poenaliior est poenâ sensus. Ideo ait S. Chrysostomus: Sunt quidam insipientes, qui sibi sufficere arbitrantur, si à sensibilibus inferni suppliciis eruantur: Ego autem omni poenâ gravius reor à vultu Dei repelli, ac felici ejus fruitione privati. Et iterum: Excludi, inquit, à bonis æternis, & alienum effici ab his, quæ Deus præparavit diligentibus se, tam gravè generat cruciatum, ut quamvis exterius nulla torqueret flamma, hoc solum sufficeret, & melius esset mille flammæ tolerare, quam mansuetissimam Christi faciem iratam conspiceret, atque ab ea in æternum recedere.

22. Sanctus quoque Laurentius Justinianus hanc ipsam damni poenam omnibus aliis majorem & intolerabiliorem esse sustinet dicens: Interminabilis divinæ visionis carentia dolores supereminet universos. Quam veritatem sequenti facile explicare possumus similitudine: Si enim Rex quispiam in filium, aliquem Juvenem adoptaret, loco humili natum, eo tamen pacto, ut si Magistro suo obediens in literis proficeret & bonis moribus, ei in regno successurus esset, sin minus, triremes experturus. Si itaque Juvenis iste libros projiceret, subque prædago inobediens se vitiis in prædam daret, ideoque in dictam incideret poenam; hic utique longè magis affligeretur propter regni, sceptrique regii jacturam, quam ob continua, quibus subjaceret, flagella.

Ecce

Ecce tibi utcumque adumbratum animæ damnatæ tormentum, huic enim Deus vivacem injiciet apprehensionem finis, propter quem creata erat, scilicet ut in cælis regnaret; huic infinitum semper, quod perdidit, bonisque terrenis postposuit, ob oculos ponet bonum. Præterquam rationem aliam quoque, cur poena damni omnibus aliis poenis præponderet, assignat *Josephus Mansi* tr. 34. disc. 22. Quia scilicet poena sensus inferiorem duntaxat cruciat hominis portionem; poena autem damni simul cum poena sensus incessanter cruciabit portionem superiorem, scilicet animam; atque ita quemadmodum Beatis longè maximam voluptatem affert visio divina, quæ omnes alias simul unitas paradisi delicias excedit; ita quoque longè crudelissimo tormento damnatos afficiet ejusdem visionis privatio, in qua essentia beatitudinis consistit, ita ut reliquos inferni cruciatus, quasi nihil faciant in comparatione illius. Abhorreamus ergo hoc maximum damnum, hoc incomparabile malum, tamque immentum dispendium, & ne in hoc ineffabile damnatorum supplicium incidamus, sollicitos nos esse oportet, ne in vita præsentis à divino separemur amore per aliquod peccatum mortale.

23. Explicatâ unâ propositionis nostræ parte, nimirum quanta sit poena damni; alterum est, ut de æternitate breviter differamus, quia damnati ex ejus consideratione inexplicabili afficiuntur cruciatu. Quod verò eorum tormenta æternum sint duratura, apertis æterna Veritas indicat verbis; dum subjungit, *in ignem æternum*. Quod ulterius confirmatur per illa *Apocal. 20. 10. cruciabuntur die ac nocte in sæcula sæculorum*. In hujus rei typum ignis fornacis Babylonicæ quadraginta

novem cubitis supra fornacem ascendebat, sed nunquam ad quinquagesimum, qui erat annus Jubilæi, perveniebat, ut per hoc significaretur ignis tartarei combustionem fore perpetuam, & damnatos nunquam indulgentiam seu veniam peccatorum consecuturos. Unde *Regius Vates* de illis dicit: *Ps. 48. Sicut oves in inferno positi sunt, mors depascet eos*. Quia ut *S. Bernardus* serm. 2. de verb. Apostoli ait: semper morientur ad vitam, & semper vivent ad mortem. Non enim mors eradicabit eos, vitam ex toto auferendo, sed depascet, conservando radicem vitæ, ut iterum pullulent, iterum iterumque atque in æternum depascendi.

24. Cæterum, quia æternitatem comprehendere non valemus, nisi per quasdam circumlocutiones, & exemplares declarationes, ad incutiendum cordi salubrem timorem infernalis supplicii retrahentem à vitiis; has autem nobis Sancti Patres ob mentis oculos ponunt; & imprimis *S. Bonaventura* in diæta salut. tit. 10. c. 1. ait: Si damnati singulis diebus flerent, & in fletu emitterent modicam lacrymam, plus de aqua per processum temporis, de oculis unius damnati exiret, quam sit aqua totius mundi. *S. quoque Bernardinus* Tom. 3. serm. de cont. mundi suos in æternitatem conjiciens oculos, in sequentia prorumpit verba: *O æternum, nunquam finem habiturum in Deo! O finis sine fine, O mors gravior morte! Semper mori, mori non posse. Quam infinitam æternitatis durationem sequenti exemplificat similitudine, dicens: Quod si per impossibile moles reperiretur tanta, quæ universam cæli complecteretur circumferentiam seu ambitum; sicque avicula aliqua post singulos centum mille annos tantum ex ea raderet, quantum decima foret pars grani milii,*

atque ita decies idem faceret post centum alios mille annos, ita ut spatio unius millionis annorum, tantum ex ea tolleretur, quantum est unicum granum illius: En pro dolor (prosequitur idem Sanctus) nos miseri gratulati multum & consolati essemus, quia post longam & plenam consummationem totius lapidis finem haberet sententia nostrae damnationis aeternae. Et nihilominus quando huiusmodi immensa moles, post tot millionum, & millionum saeculorum saecula deficere inciperet, tunc suum quasi exordium caperet aeternitas, nec vel minimum ejus transisset momentum, utpote ubi nullus temporis locus est, ideoque S. Antoninus 4. p. Tit. 14. c. 3. §. 5. de damnatis ait: haberent pro maxima gratia & summo beneficio, ut in illis poenis essent tot annis, quot sunt grana arenae maris, & guttae aquae ejus, illae etsi à nobis numerari non possunt praeter multitudinem, à divina tamen sapientia numerantur, quae omnia constituit in pondere, numero, & mensura.

25. Heu, heu igitur miseris damnatis! qui in suis atrocissimis tormentis nec minimum sentient relevamen, clare intelligentes, intolerabiles suas ærumnas, nunquam penitus terminandas, nec brevandas, nec minuendas; sed postquam arserint in inferno per innumerabilia annorum millia, sic erit, quasi nunc primò inciperet illorum punitio. Si ergo tantopere timemus, & refugimus temporalis vitae poenas; qualis ergo praesumptio & stultitia est, per momentanea huius mundi gaudia & foeda oblectamenta sese conjicere in tormenta per totam aeternitatem nunquam terminanda? Certe si neminem reperire licet in isto saeculo, qui per annum unum, imò nec per unum diem, & forsitan nec per unam horam vellet jace-

re & ardere in ardenti fornace pro omnibus mundi deliciis, atque divitiis, & honoribus, qualiter ergo audet quis peccare mortaliter, sciens quod per hoc se aeternae damnationis reum constituat? Sed dicet quis, poenitentiam in morte agam. O demencia, O caecitas ineffabilis, heu, heu, quot non millionum millia sic cogitantes, ac poenitentiam differentes aeternaliter perierunt!

26. Jure igitur merito damnati insensatos se appellant, quia nulla est major infamia quam bona sectari transitoria, brevibusque inhiare delectationibus, ut ærumnis subjiciantur aeternis. Rabanus proinde optimè monet inquiring (Raban. T. 6. l. 3. de modo poenit. c. 10) Non putemus, quia suppliciorum nimietas donabit nobis finem dolorum; peccata poenas ascendunt, incorruptio verò animae & corporis nullum supplicii terminum dabit. Dic hanc, quanta tempora luxuriae, quae deliciarum spatia, comparare velis talibus poenis? Centum placet annos deliciis dare; adde & alios centum; si libet, decies centum adde, & quae erit ex his ad aeternitatem comparatio? Nonne omne tempus vitae hujus, quo deliciis perfrui videtur, & indulgere libidini, quasi unius noctis somnium ad aeternitatis comparationem videtur esse? De viro quodam mundano, deliciis & voluptatibus hujus vitae dedito, refertur in Manip. Exemp. verb. Infern., quod die quadam semetipsum his verbis interrogare coepit: Si post mille annos animae damnatorum à poenis liberarentur? respondere ei cogitatio, quod non; si post centum millia? non: Si post tot millia annorum, quot sunt guttae in mari? non; & ideo talia cogitando perterritus, cepit attendere, quam miseri sint hujus mundi amatores. Porro, cur

cur damnatorum cruciamenta æternū perennatura sint, rationes aliquas

adduximus supra Term. 36. num. 34. & 35.

PARS QUARTA.

Considerantur aliæ inferni pœnæ in genere.

27. **N** Arrat Innocentius III. apud Joseph. Mansi tr. 34. disc. 7. qualiter defunctus quidam scholaris, disponente Deo, nocte quadam suo apparens Magistro, se in æternæ damnationis barathrum præcipitatum esse dixerit; nec interitum discipuli obstupuit præceptor, utpote cujus pessimam vitam simili terminandam exitu probè noverat. Cū autem inter argumentantes facili primus fuisset, dum viveret, eum interrogavit, utrum etiam in inferno disputationes locum haberent? cui miser: *Apud inferos solum queritur, quid non sit pœna; cūque quā ratione quæstio hæc salveretur, eum interrogasset; respondit discipulus, pro parte negativa; per hoc insinuare volens, nihil ad eum in inferno exile esse, quod dolore, & excessivo careat tormento; Ideoque omnes meritò damnati ingemiscere possunt perpetuò dicentes: Circumdederunt nos mala, quorum non est numerus. Ps. 39. 15. Supra eos paradisus est, sed æternū ipsis oclusus; sub iis abyssus est, sed nunquam aperienda, ne fugæ pateat locus; ante se æternitatem videbunt omnium tormentorum, perpetuò tolerandorum; à tergo illos amarissima cruciabit incessabiliter præteritarum voluptatum memoria; ad dextram demones experientur carnifices, furibundos, indefessos, & malignos tortores; ad sinistram innumerabiles habebunt culparum comites, qui pœnas augebunt: Ictus nunquam moriturus ream conscientiam mordebit vermis & desperatis-*

simā desperatio. Hinc S. Laurentius Justin. de vit. solit. c. 10. postquam damni pœnam in inferno fuisse considerasset, subiungit dicens: Illis autem addita est societas demonum, horrendus ipsorum aspectus, ardor inextinguibilis ignis, stridor dentium, palpabiles tenebræ, interiores lacrymæ, impropriorum vociferatio, intolerabilis fœtus, sulphureus fœtor, conscientia vermis, carcer abyssi, evadendi desperatio, & interminabilis divina visionis carentia.

28. Verum enim verò, quamvis hæc tormentorum infernalium genera unumquemque juxta numerum & mensuram peccatorum, plus minusve cruciabunt, malos tamen Christianos ineffabiliter magis, quàm infideles, gehennæ suppliciiis torqueri variis compertum habemus exemplis. S. Macarius, dum aliquando in eremo ambularet, reperit caput hominis jacens in terra; & dixit ad caput: Quis es tu? Respondit caput: Ego fui Sacerdos Gentilium, tu verò es Abbas Macarius, Dei amicus, qui habes Spiritum Sanctum; & subiungens ait: Quantum distat cælum à terra, tantum est ignis sub pedibus nostris, & super caput nostrum. Quo audito Venerabilis Senex cum fluctu ait: Væ homini, qui transgressus est præcepta Dei! Hinc ulterius sciscitans, ut um aliud gravius tormentum in inferno esset? Audit: Majus tormentum subest nos esse. Interroganti rursus Macario, quinam in eo essent? respondit caput: Nos gentiles, qui ignoravimus Deum, habemus

modicæ aliquid misericordiæ; hi verò, qui cognoverunt Deum, & non vixerunt secundum voluntatem ipsius, subius nos sunt, & gravius puniuntur. Quibus dictis sepelivit senex caput illud. Itaque quanto Christiani magis agnoscunt Dei præcepta, eò gravius peccant, & acerbiorum damnationem recipiunt. Et quo plura ac maiora à Deo beneficia sunt sortiti, eò damnabilior est eorum ingratitude atq; transgressio; Quod Salvator noster apud S. Lucan (Luc. 12. 47.) clarissimis omnino verbis declarat dicens: *Servus qui cognovit voluntatem Domini sui, & non fecit secundum voluntatem eius, vapulabit multis: qui autem non cognovit, & fecit digna, vapulabit paucis. Cui enim plus datum est, plus requiratur ab eo.*

29. Quantam verò distinctionem ac diversitatem poenarum arbitramur inter paganos & Christianos? S. Cyrillus Episcopus meminit in Epistola, quam misit B. P. Augustino, in qua de miraculis gloriosi Hieronymi refert, qualiter meritis S. Hieronymi fuerint à morte resuscitati tres viri, qui mox, ut resuscitati sunt, cœperunt gaudia beatorum, poenâsque peccatorum tam purgatorii quàm inferni clarâ voce omnibus prædicare. Sanctus enim Hieronymus duxerat eos secum in paradysum, purgatorium, & infernum, ut quæ ibi videbant, patefacere universis. Ex his ergo tribus resuscitatis unus dixit B. Cyrillo: Tantum differt in inferno inter cruciamenta iniquorum Christianorum & paganorum tormenta, ut paganorum cruciatus respectu eorum, quos falsi & impii sustinent Christiani, sint quasi nulli, quamquam paganorum tormenta omnino ineffabilia & magna sint, & à viventibus incogitabilia. Et dignum est; quia gratiam Dei mali Christiani in vacuum receperunt, nec voluerunt à peccatis corrigi, dum vixerunt, & ex-

hortationes Scripturæ reputaverunt pro nihilo.

30. Ulterius narrat Cyrillus in præfata Epistola dicens: Quadam vice ad unum trium illorum ivi, quem dirè lacrymantem inveniens interrogavi, cur in tantum lugeret? qui ex verbis meis nullam consolationem admittens, & sæpè interrogatus, tandem mea importunitate victus respondit: Si scires, quæ pridem expertus sum, jugiter fletes. Quales enim poenas credis esse non solum damnatis, sed etiam in purgatorio existentibus? Ad quod ego: Puto quod maiores sint poenis præsentis vitæ. Et ille: Si omnes, inquit, quæ in mundo sunt, poenæ, tormenta & afflictiones, comparentur minori poenæ, quæ illic habetur, veluti solatia apparebunt. Mallet namque viventium quilibet, si illas per experientiam nosceret, omnibus poenis his simul sine remedio cruciari usq; ad finem mundi, quas omnes homines ab Adamo usque ad præsens sigillatim perpassi sunt, quam uno die in inferno, aut purgatorio affligi minori poenâ, quæ ibi habetur. Idcirco causa fletus mei est timor poenarum, quæ peccatoribus iuste debentur. Scio quippe me peccasse in Deum, quem iustum esse non dubito. Non ergo mireris, si ploro, sed potius admirare, cur homines, qui se esse mortales agnoscunt, tantâ hîc vivunt securitate, neque verentur poenas illas incidere, neque solliciti sunt, qualiter eas poenas possint evadere. Insuper tanta poena est daemones intruere, quod unusquisque mortalium potius se præberet ardentibus flammis arsurum, quam in istu oculi formas illorum veller inspicere, quorum aspectibus nihil poenosiùs, nihil horribiliùs potest excogitari.

31. Quamobrem adverte ô homo, quantæ angustiae, quantæ calamitates atq; formi-

formidines circumdabunt animam tuam, mox ut de corpore exierit, quam modò carnalibus desideriis, & immun-
dis deliciis insipientissimè subdis, quam
delicatè ac molliter modò tractas. Cur
non advertis, quod *Salvator* dicit: *Qui
amat animam suam, perdet eam, & qui
odit animam suam in hoc mundo, in vitam
æternam custodit eam. Joan. 12. 25.* Qui
enim carnaliter amat eam, peribit; qui
vero salubriter odit eam, refrenando
ipsam & castigando, æternam meretur
salutem. Considera quam ingens for-
mido vallabit eam, dum corpore dere-
lictò, dimissisque omnibus charis amicis,
ac sociis domesticis & propinquis, cum
quibus jam familiariter & delectabiliter
conversaris, regionem intrabis ignotam,
& obviabunt tibi teterissimi & crudelissi-
mi tortores, accusatores & illusores; co-
gita qualiter accusabunt te apud Judi-
cem, moxque, ut fueris adjudicatus tor-
mentis, in momento, in ictu oculi ra-
pient te, ac poenis immergent sine fine du-
raturis.

32. Hæc ergo hominis novissima
frequenter à nobis sunt expendenda,
quemadmodum olim S. *Pachomius* suos
Religiosos docuit, dum longam quan-
dam exhortationem suam sequentibus
verbis terminavit: *Ante omnia præ ocu-
culis habeamus ultimam diem, & momen-
tis singulis æternorum dolorum supplicia
formidemus. Ubi bene notare debemus
Ly Ante omnia; quia inter omnia, quan-
tumcunque pia exercitia, nullum ita
salutem nostram promovet, quemad-
modum attenta de poenarum inferna-
lium atrocitate consideratio. Quam ve-
ritatem, ut *Vitæ Patrum* perhibent, opti-
mè penetravit S. *Macarius*; nam quan-
do ex monte Nitriæ multi ad ipsum ab-
legati fuere servi Dei, rogaturi eum, ut*

tantâ sanctitate celebris, tantisque spiri-
tibus Magister ad eos accedere dignaretur,
sine minùs, se omnes ad eum properare
paratos esse. Abiit ille, cujus præsentia
gaudentes fratres, avidis certatim auri-
bus verba excipiebant Magistri, at ille
lacrymis potius, quam verbis perorans
universam exhortationem, conferen-
tiam, & discursum suum his pauculis
quidem, sed summè considerabilibus
terminavit verbis: *Ploremus, & lacry-
mas, ô fratres, oculi nostri producant, an-
tequam hinc eo migremus, ubi lacrymæ com-
burunt corpora. Quæ doctrina tantum
effecit, ut singuli in ferventes veræ com-
punctionis actus proruperint. Hujus
ergo Sanctissimi Abbatis doctrinam in
imis nostris præcordiis insculpamus, &
annos æternos, cum Propheta *Jesseo*, in
mente habeamus, horrorèmq; divini
judicii, ac æterni supplicii immensita-
tem frequenter rulinemus & enucleatè
pensitemus, quatenus quotiescunque
tentatio voluptatis, concupiscentiæ car-
nalis, ac amor peccandi animum no-
strum pulsaverit, protinus ex horum
memoria & consideratione à vitiis re-
vocemur, & omni tentationi efficaciter
reluctemur. Itaque non sit fides nostra
dormiens & obscura, sed vivax & clara,
ita ut hæc tam fructuosè pensemus, ac
si ea intuiti & experti essemus, sicque
poenitentia opera strenuè impleamus,
ut terribilissimum illud tonitru: *Ite ma-
ledicti in ignem æternum, feliciter effugia-
mus, & cum beatis audire merea-
mur: Venite Benedicti.**

&c.

***
***
**

P A R S Q U I N T A.

Qui pœnas considerat infernales, ad subeundas in hac vita
veræ poenitentia passionēs, aliasque tribulationes
animatur.

33. **I**saïas Propheta interrogat: *Quis poterit habitare de vobis cum igne devorante? Quis habitabit ex vobis cum ardoribus sempiternis? Unica enim ignis infernalis scintilla ad conflagrandum totum hoc universum sufficeret; Quâ ratione ergo S. Rex David in tam di-ram erga miseros peccatores, imprecationem prorumpere audet: Descendant in infernum viventes? Psal. 54. 16. Nonne ille est David, qui absque ullo periculo vindictam sumere potuit de tot injustitiis & persecutionibus Saulis, & tamen abstinuit? Qui convitiis à Semei affectus, acriter illum reprehendit, qui Semei insolentiam ulcisci voluit? Qui in aliis occasionibus gravissimè offensus, lædentes minimè corripuit, sed plusquam paterno affectu dilexit? Nonne ille est David, qui summâ fiduciâ nixus, Deo dixit: Memento Domine David, & omnis mansuetudinis ejus? Ps. 130. 1. Quomodo ergo nunc in tam mansueto Rege tantus vindictæ ardor, suis ut inimicis imprecetur, ut vivi ad infernum descendant? Respondet S. Bernardus, & dicit, hanc imprecationem Davidis nullam esse crudelitatem, sed magnam potiùs misericordiam, quia non ex animo vindicativo, sed ex paterno miserationis affectu processit, Qui enim vivus in infernū descendit, non descendit mortuus; qui infernum meditatur, in eum non incidit, nam delicta sua exiit, & poenitentiam agit. Audiamus mellisua S. Doctoris verba: Des-*

endant in infernum viventes, videlicet ne descendant morientes. Hoc enim modo sæpe cellarum incolæ in infernum descendant: Sicut enim assidue contemplando revivere amant gaudia cælestia, ut ardentius ea appetant; sic & dolores inferni, ut horreant & refugiant, & hoc est, quod imprecantur inimicis suis orantes, scilicet ut descendant ad infernum viventes. Hastenus S. Bernardus serm. ad Frat. de monte Dei.

34. Porro, ne cogamur quondam tantam mortui ad infernum descendere, ejusque tormenta æternū perferre, descendamus nunc vivi, mentem videlicet inclinando ad ipsum meditandum; Si quidem nullum medium potentius dari potest ad reformandos malos mores, & ad rigores vitæ poenitentis omnesque alias adversitates, cum patientiæ merito constanter tolerandas, quam poenarum infernalium meditatio, dicente S. P. Aug. serm. 109. de Temp. *Dura sunt, molis sunt, horrent, quando narrantur quæ quisque gravia valde patitur in hac vita; in comparatione autem æterni ignis non parva, sed nulla sunt. Et in Psal. 68. idem S. Doctor dicit: Quis non bibat temporalis tribulationis poculum, metuens ignem gehennalem? & quis non contemnat dulcedinem sæculi, inhians dulcedini vitæ æternæ? Majori timore contemnimus minora, & majori æternitatis cupiditate omnia temporalia fastidimus. Refert Ven. Beda hist. Angl. l. 5. c. 13. de quodam Patre familias, nomine Trithelmo, qui cū jam mortuus*

tuus esse crederetur, post aliquod tempus ad se reversus vitam sibi à Deo prolongatam esse dicebat, ut illam deinceps alio modo, quam hactenus ad illud usque tempus fecerat, per virtutis exercitium insisteret. Quapropter facultatum suarum unam partem filius, aliam verò pauperibus assignavit; sicque ab omnibus sæculi rebus expeditus, ad desertum confugit, ubi juxta flumen quoddam cellam construxit, in quo flumine se frequenter vestitusolvebat, vestesque usque ad carnem congelari permisit, ac paulò post calidissimum introivit balneum, quatenus ex contrariorum varietate, & successione poenarum durius pateretur. Qui cum ab aliquibus reprehensus & interrogatus fuisset, quare hoc faceret? dixit: Majora his faceretur, si vidissetis, quæ ego vidi. Sicque usque ad mortem in suæ conversationis rigore permansit.

35. Abbas Olympius, ut refert S. Joannes Climacus, aliquando interrogatus, qualiter speluncæ suæ inhabitare posset angustias, & excessivos supportare posset calores; præter apium, muscarum, & culicum sanguinem continuò elicientium, morsus & puncturas? Respondit: culices sustineo, quia vermem timeo immortalem; floccifacio calorem, quia ignem pertimesco æternum; hæc afflictiones finem habebunt, non illæ. S. Theresia, in spiritu aliquando rapta, postquam inferni poenas coram aspexisset, tantum exinde suis in ærumnis consolationis & confortationis hausit augmentum, ut effari facillè nequeat, quemadmodum ipsa de se testatur sic scribens: ita autem visis his poenis consternata fui, & adhuc sum modò, dum hæc scribo (esto jam sexennium ab hac visione effluxerit) ut calor naturalis me præ timore, ubi hinc sum, destituere videatur. Atque inde est, ut in tribulatione

& angore, & doloribus constituta nunquam hujus meminerim, quin statim mihi omne, quodcumque demùm hic hominipari possit, merum nihil esse videatur; itaque ex parte immeritò & frustra de doloribus, quos hinc patimur, conqueri videmur. Unde iterùm dico, hoc de maximis, quæ Dominus in me intulit, donis & gratiis unum fuisse: hoc namque mirificè me juvit, tum ad tribulationum & adversitatum vitæ hujus timorem depellendum, tum ad me animandum, ut illas æquanimiter perferam, simul etiam ad gratias Domino agendas; quod (uti mihi quidem nunc videtur) à tam æternis & horrendis me malis liberârit. Ex illo tempore, uti jam dixi, omnia mihi nimis quam facilia videntur, si vel cum momento poenarum, quas illic ipsa pertuli, comparentur. Ita S. Theresia.

36. Vincentius Bellocensis de poenarum infernalium consideratione disserens ait: Confortat ad patientiam, quia præsentantes poenas & adversitates levigat, ut respectu futurorum levissimæ reputentur. Jeremias Drexelius in damnatorum rogo cap. 5. §. 4. Martyrum Japonensium angustias, quas perpeffi sunt, in strictissimo quodam carcere, in quo quatuor annis, priusquam martyrio afficerentur, hæserunt, in hæc describit verba: Latus erat hic carcer palmos (NB. Spann/ nicht Schritt) sedecim, altus non nisi duodecim, longus 24. prorsus ad instar caveæ factus. Nam neque muro, nec pariete ligneo constabat, sed contextus erat è palis, quorum singuli duobus digitis à se invicem distabant. Hinc captivi omnibus injuriis cæli patebant: Nam etsi hæc cavea tegulis esset tecta, quia tamen pali erant disjuncti, sicut in corte aviaria (wie in einem Vogel-Häuslein oder Hennen-Korb) videre est, non frigus tan-

tantum, aut æstus, sed ventos, pluvias, nives, omnemque tempestatem admittebat. In hac cavea 32. captivi erant conclusi. Quæ mala hic Christi Martyres passi sint, vix cogitatione, nedum verbis explicari possunt. Inprimis loci angustia tanta erat, ut neque procumbere nisi ægrè, neque ambulare vel ad passus spatium possent. Neque quisquam plus habebat spatii, quam duorum palmorum & trientis. Hinc nonnulli non potuerunt sese ad capiendam quietem extendere. Jam victus parcitas correspondebat angustiae carceris. Vita illorum perpetuum erat jejunium, adeoque asperum, ut satis quidem cibi suppetere ad arcendam mortem, sed nunquam ad comprimendam famem. Quia verò hic carcer in edito colle positus erat, ventorum vim omnem excipiebat. At licet per æstatem spirantibus undequaque ventis molestia non nihil leniretur, ferventissimi tamen ardores, solaribus radiis omni ex parte penetrantibus, ipsæque numerus captivorum adeò incommodabat, ut affirmaret *Carolus Spinola* Patria Genuensis, stirpe Marchio è Societate JESU Sacerdos, qui in hoc carcere quadriennio habitavit, diurnis nocturnisque se sudoribus maduisse. Hyeme autem id omnino reddebatur intolerabile, cum neque gelidus aer excludi, neque pluviae & imbres arceri, neque nives, quæ vento per omnem partem ingerebantur, intercipi possent. Hinc intolerabile frigus tantoperè captivos cruciabat, ut *Carolus* ad Patrem Provincialem perscribens dicat: Asserevo Reverentiæ vestræ, neminem esse è nobis, qui, æstimato inferioris appetentiæ sensu, non mallet vivus concremari, quam hunc sarcerem ferre. Sed gravius om-

nibus hos Christi pugiles vexabat continuus fœtor, cujus mentionem *Carolus* in epistola injiciens: incitat me, inquit, gravitas odoris, ut ad cælum suspirem. Nascebatur hæc graveolentia ex multitudine hominum tam angusto loco clausorum, ex flatuum, aërisque corruptione, ex præsentè cloaca, inquam exonerare alvum cogebantur; ex sudore corporum, quæ æstate nunquam siccabantur. Hinc tanta pullulabat animalculorum sordiumque vis, ut moribus aculeisque captivi miserrime confixi, nullam unquam caperent quietis partem.

37. Porro, quamvis plura alia, ut *Drexelius* loco citato enumerat, tormenta passi sint, attamen SS. Martyres haud secus, ac si in paradiso fuissent, inter illa tormenta delitiabantur. Unde *Pater Carolus Spinola* in sua ex carcere exarata Epistola ita scribit: Hoc ergastulum mihi paradiscus esse videtur; Hujus autem ratio est illa, quam idem *Drexelius*, post recensita excessiva Martyrum illorum tormenta subjungit, inquit: Et reverà hic talis carcer, quamvis ipsa morte atrocior, si tamen ad inferorum carceres comparetur, paradiscus est. Descendamus ergo, ut optat *Santus Rex David*, in infernum viventes, agilitate nimirum mentis, ut ex infernalium poenarum consideratione, non solum eas in futuro evadamus, verum etiam in præsentì vita omnes nostras misérias & calamitates earundem memoriâ allevemus & edulcemus. Siquidem æternitatis meditatio tantâ pollet efficacità, ut omnia dulcia carni in amaritudinem convertat, & omnia amara & difficilia, levia & suavia efficiat;

Hæc

Hæc est, quæ austerissimas fundavit, & auxit religiones; hæc est, quæ deserta & speluncas in habitacula erexit, cilicia, disciplinas, & catenas ferreas adinvenit; hæc est, quæ suaves Sancto Laurentio carbones, dulces S. Stephano lapides, gratas S. Catharinæ rotas reddidit; hæc est, quæ S. Carolo Borromeo & multis aliis Sanctis Præsulibus nudæ terræ lectum, delicatum & mollem effecit; hæc demum est, quæ tot Imperatores & Reges, calcatis & spreis omnibus mundi honoribus & favoribus, in angustis cellulis per rigorosam pœnitentiam exercuit. Hinc si adhuc hujus vitæ occurrentia mala graviter & ægrè feramus, si in nostris afflictionibus & pressuris querulosi & impatientes simus, hoc non ex alia causa provenit, quàm ex neglectu meditationis æternitatis, & pœnarum infernalium.

Hinc quidam frater Sanctos eremi Patres consulens interrogavit, quænam foret causa, quòd inhabitatio cellæ tam difficilis & molesta ei veniat? responderunt omnes: Si æterna inferorum supplicia diligenter pensitares, etiam si cella tua ad collum usque verimibus scateret, eam perlibenter incoleres. Denique concludamus discursum nostrum; & dum tempus habemus, operemur bonum; vivamus Deo, vivamus æternitati, & taliter omnes vitæ nostræ actiones instituamus, ut ultrix inferni flamma in nobis nihil reperiat, quod urat, sed divina pietas inveniat, quod cororet. Cæterùm ne unquam è memoria nostra elabantur hæcenus dicta, ea in compendium redacta sæpe speculemur in sequenti Rhythmo expressa, quem ex quopiam parvo libello excerpfi, & præfenti materiæ annectendum censui.

Rhythmus de Gehennæ Suppliciis.

QUò me vocas æternitas
Statera veritatis?
Quid me doces æternitas
Magistra sanctitatis?
ÆTernus est, æternus est,
Rex ille, qui minatur,
Infernus est, Infernus est,
Res illa, quam minatur.
Quid est, quid hæc æternitas?
Æterna pœna damni.
Quid est, quid hæc æternitas?
Æterna pœna sensûs!
EHeu! inexplicabilis
Æterna pœna damni,
Nunquamque terminabilis
Æterna pœna sensûs!
VÆ, væ, gulosa prandia,
Cœnæque delicatæ!
Gramm. Relig. Pars II.

Tormenta vobis grandia
Pœnæque sunt paratæ.
VÆ sumptuosis ferculis,
Fœdis jocis, libellis!
Parùmque castis fabulis,
Væ turpibus tabellis!
HEu! naufragis solatiis
Mundus suos saginat,
Lethalibus mendaciis
Venena dum propinat.
O Sulphurata flumina,
O vortices profundi!
O ignium volumina,
Stulti sepulchra mundi.
EHeu dolorum Civitas!
Captivitas reorum!
Sitis, fames, æternitas,
Stipendium malorum!

Yy

Hic

Hic dives ardet: uritur
Hic purpura atque byssus.

Hic est scopus, quod curritur,
Hæc est profunda abyssus.

Damnatæ, dic tu; quamdiu
Ardebis igne? Semper.

Diciple, dic tu, quamdiu
Cogeris flere? Semper.

Damnatæ, dic; vos quamdiu
Torquebit ignis ille?

Torquebit eheu! tam diu.
Dum viveret unus ille.

Ibunt dies cum mensibus,
Annisque sæculisque:

Ardebimus nos mensibus,
Annisque sæculisque.

Ardebit ira Numinis
Per lustra sæculorum:

Nec spes erit levaminis
Nec terminus dolorum.

Nunquam Deum videbimus,
Amabimusque nunquam:

Ah semper hic ardebimus,
Amabimurque nunquam.

Famemus? Ignis cibus est,
Glutire quem jubemur.

Sitimus? Ignis potus est,
Ut hoc inebriemur.

Videmus? Ater ignis est,
Id omne quod videmus.

Jacemus? Ignis lectus est,
Quo perpetim jacemus.

Non sunt polis tot stellulæ,
Nec orbe tot arenæ;

Non sunt maris tot guttulæ,
Quot hoc in igne poenæ.

Ternitas, sed maximus
Est hic dolor dolorum,

Quoddam non sit ullus terminus
Tam grandium malorum.

Clamabunt in illo carcere:
O si daretur hora!

Totus Deo renascere;
Quantum potes, labora.

Semper necabit tartarus,
Nunquam sed enecabit.

Semper vorabit tartarus,
Nunquamque devorabit.

Semper trucidat tartarus:
Nunquamque conquiescet.

Heu! Semper ardet tartarus!
Nunquam focus tepescet.

Arsura semper fulmina
Et sopienda nunquam.

Semper fluunt hæc flumina
Exhaurienda nunquam!

Billance iustæ pondera
Hinc semper, inde nunquam.

Sint cordis ista pondera
Sat ponderanda nunquam.

Semper, quid es? Nunquam, quid es?
Deo carere semper.

Nunquam, quid es? Semper, quid es?
Uri morique semper?

Eheu duo vocabula,
Mensura Sanctitatis!

Nec est, nec est hæc fabula,
Sunt verba Veritatis.

Eheu! Quid est, pulcherrimum
Deum videre nunquam?

Illum Deum dulcissimum
Quid est, amare nunquam?

Quid es, quid es, damnatio?
Deo placere nunquam.

Æterna desperatio,
Poenis carere nunquam.

Nihil est, nihil candentium
Fornax Laterculorum.

Nihil, vitrum coquentium
Ignis Vitrariorum.

Ferrum liquatum, quod fluit
Et bullit in caverna.

Nihil est ad illa, quæ luit
Peccator in gehenna.

Valete

Valete pulchra somnia,
Vanæque vanitates.
Nihil, nihil sunt omnia,
Aut sunt inanitates.
Hic mundus est brevissimæ
Sophismæ vanitatis,
Infernus est dirissimæ
Fornax perennitatis.
AH! Quamdiu morabimur
Inter pericla mille?
Brevi, brevi vocabimur,
Præcessit hic & ille.
DEo volo jam vivere,
In valle lacrymarum,
Volo moras abrumper.
Sat est, sat est morarum!
Si quispiam de carcere
Illo domum rediret,
Possétne carni parcere?
Heu! quanta non subiret?
Quales preces tunc funderet?
Quas lacrymas rigaret?
Illisque flagra jungeret,
Corpusque perdomaret?
AB inferis, si surgerem,
A morte si redirem,
Quid dicerem? Qui viverem?
Ne denuð perirem?
O Quanto amore amplecterer
Te, Christe Liberator!
Quòd amplius non plecterer
Per te Deus Creator!
AH! plus amoris debeo
Perire non sinenti;
Quid langueo? quid hæreo?
Nec reddo cor petenti?
A More flagrantissimo,
Volo sequi vocantem,
Et corde quàm tenerrimo
Amare sic amantem.
ARdent in antro flammeo
Heu mille! mille! mille!

Cur sic ego non ardeo,
Ut ardet hic & ille?
Quis fecit, ut ne traderer,
Ergastulo reorum?
Quis fecit, ut ne truderer
In clibanum dolorum?
HOc fecit admirabilis
Monarcha sæculorum,
Et millies amabilis
Rex cordium bonorum.
HÆc tanta dum confidero
Deus, volo Te amare;
Nec amplius desidero,
Quàm cor tibi immolare.
Mirabiles, amabiles
Dei mei favores!
O vos inexplicabiles!
O nobiles amores!
Vos cor meum perfundite;
Vos pectus occupate;
Quæ non placent, evellite,
Deoque me dicite.
VOlo, volo jam surgere:
Fac me magis volentem;
Ut plus amem, cor suggere
Fac me parùm valentem.
AMabo Te, quàm maximis
possum modis, amabo,
Ut plus amem; tenerrimis
Te vocibus rogabo.
ROgabo Te, lectissimis
Suspiriis rogabo:
Quantisque possum lacrymis
Instanter obsecrabo.
Venite cuncti Cælites,
In cor meum venite.
Tam pauperi tam divites
Venite, subvenite.
IN pectus hoc descendite,
Ut ardeam, juvate.
Cor frigidum succendite;
Et illud innovate.

MARIA, Tu sis optimi
 Ignis mihi ministra,
 Quæ cordibus pulcherrimi
 Amoris es Magistra.
 FAc, mi Deus, me crescere,
 Æstu tui caloris;

Novasque semper discere
 Industrias amoris.
 IN me, Deus, fac, ardeat
 Æternitas amoris!
 Nec me perennis torqueat
 Æternitas doloris!

S E R M O L X I I. DE POENIS PURGATORII.

*Amen dico tibi; non exies inde, donec reddas novissimum
 quadrantem. Matth. 5. 25.*

P A R S P R I M A.

1. **T**Ametsi multa argumenta, & SS.
 Patrum testimonia de acerbitate
 poenarum purgatorii adduci queant, omitto tamen ea hanc ob
 causam, quia nimirum omnia, quæ de
 suppliciis infernalibus diximus, de pur-
 gatorii poena intelligi etiam debent; si-
 quidem poenæ purgantes sunt ejusdem
 speciei cum poenis inferni, ut testatur S.
 Cyrillus in epist. ad August. in hæc verba:
*Nihil inter se differunt tormenta inferni ab
 iis, quæ sunt in purgatorio, quia eadem sunt
 magnitudine, sed unum est, quod differre
 possunt, quia infernales finem non expectant,
 & purgatorii poenæ sunt cum fine. Suarez.*
 t. 4. de Purg. disp. 46. sect. 3. n. 5. quoque
 adductis multorum Sanctorum Patrum,
 aliorumque classicorum Doctorum au-
 thoritatibus, poenas purgatorii à poenis
 inferni solâ perpetuitate discrepare asse-
 rit; cujus rationem à priori, ab ordina-
 tione divinæ Justitiæ desumendam esse
 dicit, nec non ab offensæ, quantumvis
 minimæ, adversus ipsum commissæ gra-
 vitate, quæ altioris rationis est, quàm

omne malum creaturæ: Et ideo licet
 non semper æternam mereatur poenam,
 meretur tamen poenam graviolem, &
 quasi altioris rationis, quam Deus in fu-
 tura vita cum rigore exigit.

2. Hinc sequitur, quod si omnia car-
 nificinæ instrumenta, quibus dilaniata
 fuere omnium Martyrum membra, ad-
 hiberentur, item omnes vitæ rigo-
 res, solitudines, jejunia, vigiliæ, oratio-
 nes, corporis castigationes, quibus om-
 nes se confecerunt poenitentes Eremitæ,
 omnes quoque ærumnæ, quas à principio
 mundi usque ad finem passi sunt omnes
 Electi Dei, sine dubio hæc omnia, ne
 minimam quidem habent proportio-
 nem cum unica duntaxat ignis purga-
 torii favilla, quia finiti ad infinitum nul-
 la est proportio. Imò S. Maria Magdal.
de Pazzis in raptu dicebat, quod omnia
 prædicta Martyrum supplicia sint tan-
 quam amœnus hortus, respectu eorum,
 quæ infliguntur in purgatorio. In *Prom-
 ptuario Exemplorum* scribitur, quod cum
 ex duobus Religiosis, qui familiares in-
 vicem

vicem amici erant, uni, morti vicino, revelatum fuisset, quòd in purgatorio eò usq; moraturus esset, donec pro ipso aliquod Missæ Sacrificium offerretur, alterum religiosum amicum rogavit, ut postquam animam exhalasset, subito pro se Missam celebraret; quod cum is punctualiter adimpleret, anima per illud Sacrificium liberata, priusquam in cælum conscenderet, eidem amico apparens, de dilata nimium Missæ celebratione graviter lamentata fuit, credebatur enim se 20. annis intra purgatorii flammam fuisse commoratum, cum tamen non nisi illo temporis spatio in eo fuisset, intra quod Missa de Requiem absolvi poterat.

3. Simile exemplum etiam refert S. Antoninus p. 4. Summæ tit. 14. c. 10. §. 10. Cum quidam sceleratè viveret, visitatus à Domino, ut ad se rediret, incurrit gravem & diuturnam infirmitatem, tædio autem affectus ex prolixitate languoris, rogabat ferventer Dominum, ut de carcere corporis educeret eum. Apparens autem ei aliquando Angelus Domini, fecit ei optionem, utrum mallet, an per duos annos illam infirmitatem tolerare, & postea ad cælum volare, an nunc moriendo per unum diem in purgatorio permanere? At ille elegit potius morari in purgatorio per triduum & mori. Exauditus ergo de hac luce migravit, & anima ejus ad purgatorium descendit. Inde ad horam ab exitu suo de hoc mundo, apparuit ei Angelus, eundem consolaturus, sed anima se ab ipso graviter deceptam fuisse, conquesta fuit, eò quòd jam non uno die, sicut Angelus promiserat, sed multis annis in iisdem derelictus fuisset; cui Angelus respondit: Ita quidem tibi videtur ob tormentorum acerbiteriam, cæterum verò ex viginti quatuor horis,

quibus in hisce poenis commorari debes, nonnisi una solùm hora præterit. Tunc anima Angelum instanter rogavit, ut se apud Deum precibus suis interponeret, ut denuò in hanc vitam redire posset, promptam se offerens, non tantum ad duos annos, sed quamdiu Deo placuerit, infirmitatem illam tolerandam, quod & obtinuit. Unde vitæ restitutus patientissimè & lætenter omnem dolorem tolerabat, expertus poenas purgatorii.

4. Verum enim verò, ut clariùs purgatorias poenas perspicere valeamus, referre lucet, quod memorat *Dionys. Carthus.* de 4. novis. art. 47. qui narrat Religiosum in Anglia extitisse, qui à die Cœnæ usque ad vespèram Sabbathi Paschæ raptus fuit in spiritu, & reversus ad se mirabilia ac terribilia multa narravit, quæ vidit. Inter cætera ait: Ibamus duetor meus, videlicet S. *Nicolaus*, & ego per viam planam, quousque pervenimus in regionem spatiosam visu valde horrendam, in qua fuit multitudo innumerabilis, innumerabilibus suppliciorum immanitatibus exposita, tamen tandem ab illis suppliciis liberanda, quia non erant damnati. Hi omnes gemeabant, flebant, & ejulabant. Innumerabiles poenarum species vidi ibi. Hi enim torquebantur igne, hi in sartagine frigeabantur. Hi unguibus sulcabantur usq; ad dissolutionem compagum. Alii puniebantur in balneis confectis ex pice & sulphure, aliisque liquidaminibus, ex ære, plumbo, aliisque metallis cum fœtore horrendo. Quosdam vermes monstrofi dentibus venenatis rodebant. Alii aliis tormentorum atrocissimis generibus cruciabantur. Eos verò, qui præfuerunt, vidi duplici dolore torqueri. Testis mihi est Dominus, quia si viderem quempiam hominum, qui me, & omnes charos meos, omnibus

damnis & iniuriis, quæ homini in hac vita possunt irrogari, imò & morte affecisset, illis suppliciis deputandum, millesies, si fieri posset, pro eo temporalem mortem subirem, quàm tantis suppliciis eum tradi permetterem; ita mensuram & modum doloris & angustiae, amaritudinis & miseriae excedunt, quaecunque vidi ibidem.

5. Post hæc ad secundum mortuorum locum devenimus, & vidimus profundissimam vallem, in qua erat flumen altissimum, quod nebulam indicibilis exhalabat fœtoris. Erat quoque in ea ignis, qui videbatur usque ad cælum pertingere. Atque ex alia parte fuit tanta immanitas frigoris, ut nihil pœnalius eâ me conspexisse putaverim. Ibi erant innumerabiles animæ, quæ nunc in flumen illud fœtidissimum mergebantur, nunc inde erumpentes ignibus involvebantur, ac inde exeuntes asperrimis frigoribus tradebantur: & pœnæ loci istius graviores fuerunt tormentis loci prioris, tamen & pœnæ istæ Purgatorii erant. Post hæc venimus ad tertium Purgatorii locum, qui ultra, quàm mente concipi potest, horribilis extitit & pœnalis, imò nulla lingua exprimere posset minima loci illius supplicia. In brevissimo enim temporis spatio intuebar eos centum vel amplius pœnarum diversitatibus quasi annihilatos, & mox restauratos, & iterum ferè in nihil reductos, ac rursus reintegratos. In primo loco pœnarum præfato vidi Rectorem cuiusdam Religiosæ Congregationis, & erat in maximis loci illius tormentis, & nunc in igne, nunc in balneis fœdis, sulphure & pice mixtim ferventibus, gravissima toleravit supplicia. Qui interrogatus à me, cur talia sustineret? Respondit: potius propter peccata

subditorum meorum; quàm propter peccata propria sustineo ista. Propria enim peccata crebrâ confessione, disciplinarum perceptione, orationibus assidue, & aliis pluribus modis redimere & castigare consuevi; subditis verò non adhibui debitam disciplinam ex quadam vana formidine, ne meo privarer primatu ex resistentia eorundem. Idcirco pœna mea augetur quotidie, quia illorum peccata, quæ ex mea negligentia adhuc perpetrant quotidie, in me redundant; nec aliquem finem pœnarum mearum agnosco. Inveni in his tormentorum locis quendam in sæculo olim notum Doctorem famosum, ab omnibus in mundo hoc honoratum, cui vehementer condolens, interrogavi eundem, an speraret se aliquando misericordiam consecuturum? Qui respondit: Væ, væ, væ! scio quòd ante diem Iudicii veniam non obtinebo. An autem tunc, incertum habeo. Væ, væ! quis unquam crederet gloriam & favorem, quibus in mundo cunctis eram conspicuus, tantâ contemptibilitate & cruciatibus permutandum? Vibi ibi quosdam prunas ardentis indefinenter in ore revolvere, & in hoc miserabiliter cruciari pro eo, quòd herbas aut arborum fructus sumpserunt voluptatis amore.

6. Vidi ibi Militem quendam, qui diversa & magna toleravit supplicia, qui avem quandam, niso similem, pugno portabat, & torquebatur, quod avis illa rostro suo & unguibus manum ejus pœnaliter laceravit, quia in ludo rapacium avium, per quas cepit alias aves, consuevit nimium delectari. Vidi etiam ibi Episcopos gravissimis affligi tormentis, quorum supplicia quotidie augebantur ex peccatis subditorum, quos male

malè rexerunt, nec eos debite corripuerunt & correxerunt. Denique qui taliter torquebantur, communiter erant incerti, an finaliter salarentur, & quasi desperabiliter fluctuabant, qui in tormentis suis nihil reputabant ita poenale, sicut incertitudinem indulgentiæ tandem obtinendæ, nec aliquid sic mitigavit dolores, ut certa remissionis percipiendæ fiduciam. Desperatio namque universis cruciatibus, quos vidi, plus cruciat, cunctis angustis magis angustiat, & omnibus poenis amplius gravat. Insuper Sacerdotes, qui de sua incontinentia fuerunt confessi, sed satisfactionem non impleverunt, vidi innumeris atque immensis affligi ardoribus ac tormentis. Cumque mirarer, quod tam pauci Sacerdotes essent in Purgatorii poenis respectu eorum, qui ubique terrarum castimoniam polluant, responsum est mihi, quod ideo ibi paucissimi erant, quia vix aliquis talium veram habet contritionem, idcirco penè omnes æternum condemnantur. Præterea quid de magnorum vitiorum supplicis dicam, cum & bonos Religiosos viderim valde amara pati tormenta, eò quod consueverunt gloriari manuum suarum decore. Vidi etiam ibi quendam potentissimum Regem ineffabilibus affligi poenis; sed & Episcopum quendam ibi in tormentis conplexi, qui in abscondito interioris hominis fuerat multum Religiosus ac pure devotus, corpus suum asperrimo domans cilicio, & aliis cruciatibus, jejuniis, disciplinis, vigiliis se maceravit in sæculo isto, cui & copiosa erant in cælis reposita præmia, per quem etiam Dominus post mortem ipsius fecit quædam miracula, & tamen adhuc in poenis fuit, quia in suo officio per negligentias quasdam Deum offendit. Re-

ligiosos autem Abbates, & Abbatissas, qui circa cognatos & affines sensuali erant amore affecti, vidi graviter cruciari. Hæc pauca ex libello visionis Anglicanæ sumpta evidentè ostendunt, quam acerba & aspera purgatorii sint tormenta, & quam severe Deus vel minimum uævum in hac defæcatoria fornace expiet.

7. Verum, quod dictum est, animas quasdam in purgatorio incertas esse de venia aliquando obtinenda, ac nescire, an sint in purgatorio, an in inferno, repugnare videtur communi Theologorum placito, dum docent, animabus constare de salute propria in particulari iudicio, quod statim post uniuscujusque obitum fit, in quo facta discussionè operum, juxta merita vel demerita, præmia vel poenæ illis decernuntur, & patet id ex illis *Ecclesiastici* cap. 11. verbis: *In fine hominis denudatio ejus.* Cum ergo, peracto particulari iudicio, vel ad infernum, vel ad purgatorium detrudantur animæ, profectò scire possunt, an amore vel odio dignæ judicatæ fuerint, præsertim cum in inferno blasphemetur Deus, & in purgatorio laudetur; in inferno etiam nec est fides infusa, nec charitas, quæ tamen in purgatorio sunt, atque ex his signis optimè poterit anima nosse, quo in loco posita sit. Hinc S. Bernardinus Senensis Serm. 15. de purgatorio tract. 4. ait: *Nota, quod omnis anima, quæ est in purgatorio, confirmata est in gratia Dei, & est certificata de ipsa gratia.* Id ipsum docet Cardinalis Cajetanus in Opusc. tr. 23. l. q. 2. ubi sic statuit: *Omnes animæ existentes in purgatorio sunt certæ de sua salute.* Dicit proin quispiam: cum hoc dogma falsitati minimè sit obnoxium; ergo dictæ visiones veritati non sunt consentaneæ;

taneæ; cùm necessum sit, unam ex propositionibus contradictoriis esse falsam. Respondetur ad hoc, quòd licet id communiter animabus constet, ut docent Doctores Catholici contra quosdam hæreticos, qui dicere ausi sunt, omnes animas in purgatorio existentes de propria salute incertas esse, versarique in quadam ingenti animi anxietate, ac etiam desperationis motibus cruciari; non est tamen negandum (ut docet *Franciscus Suarez* in Comment. ad 3. p. *S. Thomæ* tom. 4. disp. 47. sect. 3.) Deum aliquando in aliquo particulari casu, vel propter gravitatem aliquam culpæ, vel quia conversionem suam usque ad finem vitæ distulit, sic animam in particulari iudicio judicare, ut illi minimè innotescat, an eam ad purgatorii, vel inferni pœnas condemnaverit.

8. Similiter opinionem hanc etiam defendit *Joannes Gerson* lect. 1. de vita spiritali cum aliis nonnullis Doctoribus, quos citat Cardinalis *Bellarminus* lib. 2. de Purgatorio cap. 4. Sed clariùs hanc eandem tuetur *B. Henricus Suso* in libello, quem edidit de novem rupibus cap. 22. cui etiam adstipulatur *Laurentius Surius* illius libelli Interpres, libet autem hoc loco ejus verba referre: *Alii sunt*, inquit, *in quos tantà Deus irà desavit, ut ad extremum usque judicii diem in immanissimis cogantur habere suppliciis, nec unquam experiri illis liceat, utrum in tartari vel purgatorii pœnis sint, tales ferè sunt homines in suis iniquitatibus obstinati, qui vitæ emendationem usque ad obitum procrastinant. Id ipsum quoque ostenditur ex libro quarto Revelationum S. Birgittæ cap. 8. ubi Angelus de quadam anima loquitur, dicens: Illa anima, cujus dispositionem vidisti, & judicium audisti, ipsa est in gravissima pœna purgatorii. Et*

hoc ideo est, quia non intelligit, utrum veniet ad requiem post purgationem, an damnata sit. Ex quibus verbis palam colligitur, nonnullas animas ignorare, an in infernalibus, an verò in purgatoriiis pœnis sint positæ, quæ quidem pœna maxima est, ut habetur in iisdem Revelationibus lib. 6. cap. 39. circa finem, ubi legimus Angelum quendam Deum orasse pro anima cujusdam, quem in vita custodierat, ne illi hujusmodi pœnam imponeret.

9. Ex his, ac aliis pluribus historiis, apparitionibus, & revelationibus, quæ videri possunt apud Authores de purgatorio tractantes, non obscurè liquet, quàm verum sit illud, quod *S. Cyrillus* epistolâ ad Augustinum refert, videlicet mortuum quendam ex illis tribus (de quibus Sermone præcedente num. 29. dictum) *Sancti Hieronymi* meritis resuscitatum inter cætera dixisse: *Mallet quilibet viventium omnes, quas homines ab Adam usque sigillatim pertulere, pœnas perferre, quàm uno die in Purgatorio torqueri.* Hinc discamus, quàm æquum sit, ut animabus in tantis tormentis constitutis quamprimum, quàm citissimè, quàm promptissimè succurramus, de quo Sermone sequenti plura. Nunc interim illud expendamus, quod religiosissimus *Thomas de Kempis* coram oculis nostris depictum reliquit, dicens; *Si futurus inferni, sive purgatorii pœnas cordialiter perpenderemus, credo, quòd libenter dolorem & laborem sustineremus, & nihil rigoris formidaremus; quia hic per modicas quaslibet mortificationes citius satisfacimus nostris culpis, quàm ibi per maxima tormenta.* Hinc apud Sanctum Evangelistam *Matthæum* cap. 5. 25. cælestis Magister noster hanc nobis tradidit instructionem: *Esto consentiens adversario tuo citò,*

cito, dum es in via cum eo, ne forte tradat te adversarius iudici, & iudex tradat te ministro, & in carcerem mittaris: Amen dico tibi, non exies inde, donec reddas novissimum quadrantem. Porro hic adversarius, cum quo Christus monet, ut consentiamus, quamdiu sumus viatores, divina lex est, ut notat S. P. Augustinus, hæc enim est inordinatis appetitibus nostris, nostræque sensualitati contraria; per iudicem verò intelligitur Christus, per carcerem verò purgatorium denotatur (quia ab inferno anima egredi nequit, neque ibidem ullâ ratione potest satisfacere) Ministri autem sunt Angeli; pecunia verò quæ usque ad ultimum quadrantem solvenda est, sunt nostra peccata, unde S. Hieronymus ait: Non e redieris ex carcere, donec etiam minima peccata persolvas; quia ex toto rigore justitiæ in purgatorio secundum mensuram præscriptam satisfacere debes.

10. S. Bonaventura in Sermone quo-

dam de S. Laurentio super illa verba Malachie 3. Quis stabit ad videndum eum? ipse enim quasi ignis conflans, interrogat dicens: Quis illam examinationem poterit sustinere? Quis poterit illud tam grave incendium tolerare? Et tamen quis ignem illum poterit declinare? Considerat insuper emolumentum, quod hic ex pœnositatibus percipimus, ait enim: Plus satisfacit hic homo Deo valde modicâ pœnâ, voluntariè pro peccatis assumptâ, quàm ibi per maximâ; sive quia ibi est involuntaria, sive quia, si ibi est voluntaria, est tamen ratione statûs immeritoria, nullâ laude vel præmio digna. Timeant igitur peccatores hunc ignem, qui nihil relinquit intactum, vel nihil penitus impunitum, sive verbum fuerit per modicum, sive opus inutile factum, sive modicum in corde peccatum; unde dicitur: Quis stabit ad videndum eum? Hactenus Doctor Seraphicus. De quo continuò plura.

PARS SECUNDA.

11. QUàm difficulter piaculares flammæ subterfugiantur, argumentum sumitur ex variis Scripturæ locis: Sapiens enim testatur, quod septies Justus cadat in die, & S. Job ait: Nemo mundus à sordibus. Et iterum: Stellæ non sunt mundæ in conspectu ejus, id est, interprete S. Gregorio, perfecti & sancti viri suos quoque habent navos & peccata. S. Joannes etiam dicit: Si dixerimus quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est. Isaias similiter testatur: Facti sumus ut immundus omnes nos, & quasi pannus menstruatus universa justitiæ nostræ. Cum ergo ex his Scripturæ locis sufficienter constet, neminem esse immunem à peccatis, & minimum

Gramm. Relig. Pars II.

peccatum Deus inultū abire non patiatur, ut ait Job; consequentia manifesta est, quod nullus faciliè purgatorium ex toto declinare possit sine singularissimâ divinæ gratiæ prærogativâ. Audiamus quid hac de re sentiat Cardinalis Bellarminus lib. 1. de amiss. grat. c. 13. cujus hæc sunt verba: Vix ulli justi homines, nisi ex magna misericordia Dei, pœnam purgatorii acerbissimam evadunt, ita ut restæ corpore ad calum evolent. Atque id ipsum confirmat S. Theresia de seipsa in vita sua c. 38. scribens: Quamvis multarum animarum statum mihi Dominus revelare dignatus sit, ex omnibus tamen, quas vidi, animabus, nescio an ulla purgatorium evaserit, præterquam Religiosi

Z z

illius,

illius, de quo paulò antè verba feci, & S. P. F. *Petri de Alcantara*, nec non illius Dominicanì, cujus suprà memini.

12. Quam veritatem ut magis penetremus, aliqua afferre exempla placet. Quidam ex S. *Dominici* familia Religiosus, Concionator Apostolicus, quem domestici per multos annos religiosè viventem multùm æstimârunt, & amârunt, mense integro in expiatorio detentus est carcere, non alia de causâ, quàm quia plus æquo sæcularibus familiaris fuit, nimiùmque ei placuere faceta consortia. *Specul. Exemp. dist. 7. exem. 57.* Alius ex Ordine S. *Francisci Seraphici* Juvenis, *Alphonsus* nomine, corpore & animâ virgo, teneræ cum Deo conjunctioni admodum addictus, auctûsque dono lacrymarum suavissimè fluentium, aliisque virtutibus ornatus per aliquod tempus in purgatorio hærare debuit, ideo quòd fratres suos leviter quandoque despexerit, inque iram præceps fuerit. *Chron. Minor. p. 2. l. 4. c. 34.* *Vitalina* virgo sanctissima, sancto *Martino* Episcopo ad sepulchrum ejus quærenti, num Dei præsentia frueretur? respondit, se nondum frui, eò quòd feriâ sextâ, quâ mundi Redemptor passus est, caput abluisset. *Lanciz. opusc. 16. n. 197.* *Ludovicus II.* Imperator post triginta annorum spatium à morte elapsum apparuit filio, dixitque: Adjuro te per Dominum nostrum Jesum Christum, ut me eripias ab his tormentis, in quibus detineor, ut tandem aliquando vitam æternam habere possim. Et tamen tantoperè pietati addictus fuerat, ut *Pii* cognomen obtinuerit. De eodem etiam Imperatore legitur, quòd in supremo morbo, quo obiit, totos 40. dies jejunos transegit, Eucharistiam solam quotidie

sumens. Ita scribit *Baronius* tom. 10. *Annal. Ann. 874.*

13. *Otho* Imperator, licèt anno præcedente mortem suam, infinitam annonam Monasteriis & pauperibus diviserat, & in lethali sua ægitudine (quæ sat diu durarat) omni die Sacerdotibus Christi dorsum suum tradiderat flagellandum, tantàmque contritionem habuerat, ut *Conradus* Episcopus Hildesheimensis Vir valde pius testaretur, vix se posse credere, quòd *Otho* Imperator purgatorium post mortem sustineret; & tamen in eo tam diu fuit, donec pro ejus anima decem millia Psalteria fuerint à Religiosis recitata, sic tamen, ut ad singulos Psalmos decem ictuum disciplina jungeretur, & ad unumquemque versum adderetur Salutatio Angelica: *Ave Maria*, & Oratio Dominica: *Pater noster.* *Tho. Cantip. l. 2. apud cap. 53.* *Hugo Victorinus* Canonicus tantâ doctrinæ & sanctimonix famâ præstabat, ut suo ævo velut alter Augustinus suspiceretur, & æstimaretur. Hic nescio ob quam causam, fortassis ob nimia sua negotia & studia, disciplinam sæpe intermittebat, dum alii Canonici Regulares, quibuscum habitabat, ex præscripto Regulæ, sive ex devotione se disciplinarent: hanc porrò negligentiam sat luere debuit; post mortem enim alteri cuidam Canonico, in vita sibi apprimè charo, apparuit, dixitque se jam potiri æternâ gloriâ, veruntamen ob neglectas disciplinas per purgatorium ire debui, vix autem veni illuc, ecce mox omnes codæmones agminatim sunt me aggressi, nullûsque eorum erat, à quo non validum ictum in transitu percepi, quæ flagellatio adeò poenalis mihi visa fuerat,

fuerat, ut arbitror maxima mundi tormenta, omnesque dolores cum ea non posse comparari. *Idem ibidem c. 16.*

14. *S. Paschasius*, *S. Romanæ Ecclesiæ* Diaconus tantæ virtutis & sanctitatis erat, ut teste *S. Gregorio* ejus defuncti dalmatica, feretro imposita, energumenum contingens sanârit, & nihilominus ejus anima deinde *S. Germano* Capuano Præsuli apparuit in balneo suum diluens peccatum, & *S. Germanum* rogavit, ut se suis apud Deum precibus juvaret, secundum quas anima Paschasii pœnas evasit. Si sic Divina Justitia sæviat in sanctos & charissimos suos amicos, quid, quæso, contingeret nobis miseris peccatoribus? *Si hæc fiunt in viridi, in arido quid fiet?* Luc. 23.

15. Verum enimverò, quamvis purgatorii ignis pœna, sicut & reliqua tormenta adeò sint terribilia & enormia, ut humani intellectus capacitatem longè transcendant; attamen major adhuc multis parafrangis est ea pœna, quæ pœna damni vocitatur, hominemque Dei visione privat: tantum namque esse animæ corporeis nexibus expeditæ desiderium videndi Summi Boni, Supremique Numinis, ut quavis morula nimium quantum crucietur, neque huic cruciatui possit ullus alius comparari, maxime si recorderetur illa anima, se divinâ visione propter sua peccata privari, potuisseque facillimè in hac mortalitate satisfacere poenitentiae operibus, atque hæc sese neglexisse. Cæterum etsi omnes animæ in purgatorio existentes habeant pœnam damni, non tamen omnes habent simul pœnam sensus, quia aliquæ animæ purgantur tantum pœnâ damni, ut multis liquet exemplis, ex quibus hoc unum libabo, quod legere est apud *Blossum* in *Concla. animæ c. 13.* Beata Virgo MA-

RIA apparens *S. Birgittæ* oranti pro quodam præclaræ virtutis & probatæ vitæ Eremita, cujus corpus exanime delatum erat in templum, ut sepeliretur, dixit: Filia mea, hujus Eremitæ, Amici mei, anima de corpore egressa mox pervenisset in cælum, si in morte perfectum habuisset desiderium pertingendi ad præsentiam Dei ejusque visionem; quod quia non habuit, detinetur nunc in purgatorio desiderii, ubi nulla pœna est, nisi solum desiderium perveniendi ad Deum. Scito tamen ipsam introducendam in cælestem gloriam, antequam corpus ejus recondatur in terra.

16. Sciendum porro, quod licet animæ suas pœnas tam sensus quam damni (quibus juxta modum culparum nondum expiatarum torquentur) non ament, nequaquam tamen eas invitè tolerant; neque enim voluntatem à Deo aversam habent, sed libenter Divinæ Justitiæ consentiunt; imò etsi possent ad hanc vitam (in qua multa peccandi pericula sunt) redire, non tamen redirent, cum sint jam securæ de adipiscenda post earundem pœnarum finem æternæ beatitudinis gloriâ. Constat hoc de Petro à *S. Stanislao* resuscitato, qui maluit cum pœnis adhuc exantlandis securitatem salutis, quam pristinis iterum periculis, vitæque fluctibus caput objicere. Imò ut *Ven. Blossus* instruct. vit. ascet. c. 4. scribit; Si animabus liber pateret introitus ad ipsum Regnum cæleste, cum gratiosa reverentia sese subducerent, & ingredi nollent, quousque per plenam purgationem tantâ felicitate dignæ redditæ forent; scientes, nihil inquinatum illi summæ puritati perfectè congiungi copularique debere.

17. Consideratâ ergo gravitate pœnarum Purgatorii, & quam difficulter

hæ evitandæ sint, studiosè perpensis; reliquum est, ut salutarem timorem hujus pœnæ concipere allaboremus; quem in finem serviet *B. Guarrici* Abbatis sententia ser. 4. de Purif. *Va nobis*, inquit, *si dies adimpleatur & purgatio minimè adimpleatur, & postea necesse sit impleri, & illo nos igne purgari, quo nihil pœnalius, nihil acrius aut vehementius in hac vita potest excogitari!* Sed quis ille tam perfectus, tam sanctus, qui, cum hîc exierit, nihil debeat igni illi? Quis sic ad purum omnem in se scoriam excoxerit peccati, ut gloriari possit, castum se habere cor, ut dicere possit, mundum est cor meum, purus sum à peccato? Ex hoc sanè timore perfecta erga Deum subjectio orietur, uti sapienter advertit *S. Anselmus* sic discurrens: Sciendum est etiam, quia gravior est ille ignis, quàm quidquid potest homo pati in hac vita, omnia enim tormenta, quæ hîc sunt, faciliora sunt, & tamen homines, ne ea patiantur, quidquid ab hominibus jussum fuerit, faciunt; quantò melius est, ut faciant ea, quæ jubet Deus, ne illa graviora patiantur?

18. Proinde consideremus, quanta sit stultitia sensibilibus appetentiis fræna laxare, & audacissimè offendere ac irritare Deum, cum certò sciamus, nullam planè culpam quamvis exiguam, quâ Divina irritatur Majestas, impunem nobis abire, sed hanc ipsam plecti pœnâ

culpæ commensâ. Dein non minor faintas videtur, quòd cum levibus omnino pœnis hujus vitæ possimus redimere graviores alterius, tamen ad hanc alteram vitam pœnitentiæ opera rejiciamus, ubi severissimè omnes nostræ culpæ puniuntur ignis purgantis cruciatibus, qui tanto nostras mortales pœnas vincunt intervallo, quanto vivi verique ignes pictum. Si ergo horribiles purgatorii pœnas effugere cupinus, oportet, ut cane pejús & angue omnia peccata nedum graviora, verùm etiam minima studiosè declinemus; quoniam autem & Justus septies in die cadit, ideo quotidianos defectus, & peccata, ex subita passione, subreptione, ignorantia, seu inadvertentia, &c. commissa obliterare conemur per virtutum actus, præcipuè verò per perfectam resignationem in divinam voluntatem, nec non per quotidianam de Christo passio meditationem, quantoperè enim hæc exercitia conducant ad purgatorii pœnas subterfugendas, aut saltem minuendas, jam in dictis Sermonibus ostensum est. Præterea etiam filialis in Deum fiducia ad hanc singularem gratiam adipiscendam plurimum confert; sicut & misericordia erga animas in purgatorio detentas, uti ex Sermone sequenti clarè patebit.

SERMO LXIII.

DE MISERICORDIA ERGA DEFUNCTOS.

*Sancta ergo & salubris est cogitatio pro Defunctis orare ,
ut à peccatis solvantur. 2. Mach. 12.*

1. **S**I dolores , quos patientissimus *Job* sustinuit , comparentur cum afflictionibus ac pressuris , quas animæ in purgatorio tolerare coguntur , tunc fateri necesse est , *Jobi* dolores delicias potius quàm amaritudines reputari debere , quemadmodum ex superioribus dictis liquet. Porro , si ergo *Jobum* sui corporis mala tantoperè affecerunt , ut lacrymabiliter auxilium à suis notis flagitaret , dicens ; *Miseremini mei , miseremini mei , saltem vos amici mei , quia manus Domini tetigit me. Job. 19.* O quanto potiori jure quælibet anima in purgatorio detenta , flammis undique circumdata , ac innumerabilibus , & ineffabilibus anxietatibus obvallata , dicere poterit : *Miseremini mei , miseremini mei , saltem vos amici mei , quia manus Domini tetigit me !* Et certè , si liceret aures accommodare ad inflammatum purgatorii rogam , nihil aliud audiremus , quàm hæc voces : *Miseremini mei , &c.* sine intermissione repetere. Quamobrem audiamus eas , ac simul exaudiamus , atque pro viribus eidem succurrere studeamus. Si enim in unum membrum corporis scintilla incidit , mox manus succurrit , eamque excutit ; ita cùm animæ purgantes sint membra ejusdem corporis , nempe Ecclesiæ , & nunc à tam molesto igne fuerint correptæ , tantò æquius est , ut hæc

flamas ab illis depellamus , quantò præstantiora membra spiritualia , quàm corporalia meritò æstimantur.

2. Præclarum in hac erga animas misericordia exemplum , stupendum magis quàm imitandum nobis reliquit *S. Christina*. Nam , ut testatur *Dionysius Carthus.* de 4. noviss. art. 50. cùm in pueritia fuisset defuncta , & celebraretur Missa pro ea , repentinè de feretro se erexit , & trabem Ecclesiæ celeriter instar avis ascendit , residens ibi usque ad finem Missæ. Finito Missæ Sacrificio ex adjuratione Sacerdotis descendit de trabe , & ab amicis interrogata , quid ei accidisset ? respondit : Mox ut fui defuncta , duxerunt animam meam Angeli Sancti ad locum tenebrosum & horrendum , animabus hominum plenum. Et æstimante me , quòd esset infernus , Angeli dixerunt purgatorium esse. Deinde ad intuendum tormenta inferni me perduxerunt. Vidi autem in utroque loco multos mihi antea notos. Post hæc ducta sum ad paradysum , ad thronum Majestatis divinæ. Cùmque vidissem Dominum mihi congratulantem , ineffabiliter sum gavisus , putans me ibi perpetuò permansturam. Dixitque Dominus : Reverà hîc mecum eris , charissima filia mea. Veruntamen optionem do tibi , an velis nunc mecum manere , an reverti ad corpus , atque in

eo per opera poenitentiae satisfacere pro omnibus animabus, quas in purgatorio conspexisti; sicque cum meritorum augmentis redire ad me. Ad quod respondi, me pro hac causa velle ad corpus reverti; moxque Dominus electioni meae congratulans iussit me corpori reddi. Nunc ergo non perturbemini ex mirabilibus, quae estis visuri in me. Ex eo tempore cepit praesentiam hominum fugere, seque in arduas fornaces projicere, in quibus praeter doloris vehementiam horribiliter exclamavit, nec tamen in ea egrediente laesio apparebat. Frequenter intravit cacabos grandes bullienti aqua repletos usque ad renes aut ubera, & ceteris membris aquam calidissimam superfudit, in quibus poenis exclamavit velut parturiens. Sub aquis congelatis interdum mansit per sex dies continuos. Inter latrones suspensos laqueo se suspendit, & pendebat suspensa duobus aut tribus diebus. Multoties intravit mortuorum sepulchra, & ibi deflevit hominum vitia. Multaque alia ejusmodi poenitentiae opera suscepit summo quidem dolore, sed absque corporis laesione, ut plura perpeti posset: unde Christina mirabilis dicta est.

3. Porro, cum admirabilem hanc Sanctam Virginem imitari nequeamus, sequamur saltem alios Dei famulos & famulas, qui, quantum poterant, animabus in purgatorio succurrebant. Inter hos non postremum tenet locum *Venerabilis noster Joannes à S. Guilelmo*; hic namque saepe dum suo in lectulo quiesceret, seipsum hisce compellabat vocibus: Quomodo Joannes? tu jaces hic tam commode, cum interea animae in purgatorio ineffabilia tormenta tolerant, & tu de his non recordaris? Confestim ergo surge, & fac pro earum liberatione disciplinam, cras manè etiam offer pro eis Missae Sacrifi-

cium, & satage, ut & alii idem tecum faciant. Hinc mox grabato se proripiens, asperrimè sese disciplinavit, nec à verberibus sibi ipsi infligendis cessavit, donec suomet purpuraretur sanguine. Praeterea etiam omni die officium defunctorum orare consuevit. Et meritò hanc defunctis misericordiam exhibebat, probè enim nòrat devotus Pater doctrinam sanctissimi Patris sui *Augustini*, qui hom. 16. inter 50. docet, quòd unum ex sanctioribus exercitiis, & una ex magis piis curis, quibus homo se exercere potest in hac vita, sit offerre sacrificia, & eleemosynas, & orare pro defunctis, qui sunt in purgatorio, quorum fratres sumus. Quocirco non negligamus hoc saluberrimum exercitium, ex quo indubiè fructum copiosiore, quàm fortassis speramus, metemur, dum magnus aeternitatis dies nobis elucescat.

4. Haec erga animas in Christo defunctas pietas praesentissimum est pharmacum ad expellendum ex corde nostro peccatorum venenum. Daniel olim Nabuchodonosori dicebat: *Peccata tua eleemosynis redime, & iniquitates tuas misericordiis pauperum.* Daniel. 4. v. 24. Sed quae eleemosyna nobilior, quae misericordia major, quàm quae praestatur animabus purgatorii? quod conjici potest ex iis circumstantiis, ex quibus magnitudo eleemosynae communiter colligitur: quarum prima est personae indigentia: Quòd enim persona aliqua pluribus miseriis subiecta est, minùsque seipsam juvare potest, tantò praestantior est eleemosyna, quae ipsi offertur, quis autem gravioribus subiectus est miseriis, quis minùs juvare se potest, quàm animae purgantes? Secunda circumstantia est Sanctitatis egeni: quae autem sanctiores personae reperiuntur inter mendicos, quàm animae purga-

purgatorii, utpotè ab omni jam nàvo, & peccati maculâ purgatæ? *Tertia* est rei quæ datur, aut procuratur, magnitudo atque præstantia: quid autem melius atque præstantius excogitari potest, quàm ipsa felicitas æterna, cujus acceleratio animabus procuratur? *Quarta* est, propria largientis necessitas, si scilicet non tantum superflua, sed etiam necessaria quis largiatur; quis autem & hoc perfectius præstat, quàm qui fructum satisfactorum suorum operum, quem constat omnibus summè esse necessarium, sibi ipsi subtrahit, & animabus transcribit? *Quinta* est affectus dantis: Nam ex hoc potissimum benignitatis mensura taxatur, teste *S. Leone Papa*. Quis autem affectus major esse potest, quàm ubi liberans ipsum, ex quo alium liberat, purgatorium subire est paratus? Ex his ergo manifestè patet eleëmofynam spiritualem, quæ exhibetur animabus purgantibus, longè esse excellentiorem illâ corporali, quæ elargitur pauperi. Si ergo hæc corporalis eleëmofyna teste *Tob. 12.* A morte liberat, & ipsa est, quæ purgat peccata, & facit invenire misericordiam, & vitam æternam. Quantò magis hos effectus causabit eleëmofyna spiritualis derelictis animabus erogata? Deinde rectè monet *S. P. N. Aug.* ad F. F. in eremo: *Cupis o homo, ut tui misereatur Deus? fac ut proximo miserearis in purgatorio; nam tantum tui miserebitur Deus, quantum tu misereberis proximo. Ora ergo pro defunctis.*

5. Rursus, quod ad hanc misericordiam animabus præstandam nos flectere, & provocare deberet, est, quòd vix aliud efficacius est remedium ad quidvis pro se, & aliis impetrandum: tum quia ipsa tam excellens misericordia potenter perorat, & quidvis impetrat *S. Chryso.* teste. Tum quia animæ, utpotè

collati beneficii præstantiam perfectissimè agnoscentes, ardentissimis precibus, quidquid ipsis commendaverimus, pro nobis petunt, & primis suis velut armatis precibus haud dubiè obtinent. Unde *Richardus de S. Victore* ser. 27. de mortuis ait: Animæ ereptæ de purgatorio, dum adsunt cælesti gaudio, miro modo interpellant exorando pro his, qui eis subvenerint in hoc sæculo; Deus enim nihil illis negat. Nam quemadmodum si aliquis filius Regis potentissimi in carcere detineretur, & eum aliquis ex hoc educatum regno suo, Patrique restitueret, talis princeps utique summè gratum liberatori suo se præberet; ita non minùs gratas se exhibebunt animæ erga illum, cujus operâ è purgatorio carcere exemptæ, atque in cæleste regnum sunt introductæ. Si autem scire discupimus, qualemnam nobis exhibebunt gratitudinem, id significat mellifluus *Bernard.* ser. de regressu animar. sic loquens: *Sustine-tis accipere, quantum eleëmofyna pro defunctis exhibita nobis conferant? centuplum restituent.* Sanè expertus est hanc liberalitatem quidam Abbas (*Baronius* tom. 9. annal.) qui aliàs, uti Monachus Anglus Anno 716. à mortuis resurgens testatur, in agone propter dæmonum peccata exprobrantium aspectum desperaturus fuisset, nisi octo mille animæ, ab ipso priùs ex purgatorio redemptæ, ei in Iudicio astitissent. Ex his ergo nunc dictis optimè inferre licet, hanc misericordiam esse inter certiora signa prædestinationis: Si enim nullus, qui etiam communia duntaxat misericordiæ opera libenter exercuit, unquam malè mortuus legitur, quidni hoc potiori jure speret, qui hoc præstantissimum opus misericordiæ constanter exercuit?

6. Præterea hoc misericordiæ genus nedum

nedum conducere videtur ad poenas inferni effugiendas, verum etiam ad ipsum purgatorium evitandum, quod probare libet triplici ratione. *Prima sumitur ex parte Christi*, qui proinde reputat hoc beneficium, ac si sibi fuisset exhibitum, quod pius *Blosius* sequentibus innuit verbis: *Instruct. vit. ascet. c. 4.* Pius & suavis Dominus ipsas Electorum suorum animas, quas post mortem carnis adhuc purgari necesse est, in tantum diligit, earumque liberationem tam ardentem desiderat, ut, si nos benignam charitate moti, pro illarum absolutione fideliter precemur, & adorandam S. Altaris hostiam, sive merita Christi Jesu, vel Psalmodiam, aut quælibet alia salutaria offeramus, peragamusve, hoc non minus gratum habeat, quam si eundem Dominum nostrum carcere conclusum consolationibus relevare, atque adiutorio liberare studeremus, ipse enim *Matth. 25.* dixit: *Quod fecistis uni ex meis minimis, mihi fecistis.* Ita *Blosius*. Quibus addi potest, quod itidem Salvator *Luc. 6.* promissit. *Qua mensura, inquit, mensi fueritis, eadem remetietur vobis.* Si ergo studuerimus nunc Christum in animabus esse purgatorio liberare, haud dubie sperare possumus, nos ab hoc carcere à Christo eximendos, aut certe non diu ibi relinquendos esse. *Secunda ratio* petenda est ex parte animarum liberatarum; quæ agnoscunt beneficii magnitudinem, tum ex gloriæ acceleratæ magnitudine, tum ex poenarum abbreviatarum acerbitate, non cessant orare pro suo benefactore, ut ne ipse quoque veniat in illum tormentorum locum. *Tertia ratio* sumitur ex parte æquitatis, quia æquissimum est, ut quâ mensurâ mensi sumus, eadem remetietur nobis.

7. Verum enim verò, ut magis eluce-

scat, quantoperè animæ purgantes pro suis sospitibus, & per preces eis succurrentibus sollicitæ sint, quod non tantum eis bona spiritalia, sed etiam temporalia impetrent, adungere lubet aliquas historias. *Eusebius* Dux Sardiniae (ut videre est in *Specul. exemp. dist. 9. ex. 184.*) cum certæ urbis redditus in animarum subsidium destinasset, eamque urbem Ostorgius Dux Siciliæ occupasset, quadraginta millium equitum candidatorum exercitum pro se pugnantem, & Ostorgium ad deditionem cogentem videre meruit. Miles quidam (ibid. *exemp. 65.*) in cœmeterio ab inimicis deprehensus, cum consueverat transiens orationem Dominicam recitare, omittere nollet, coeuntibus mortuorum ossibus, & obvia arma arripientibus mirabiliter liberatus est. Alias cum quidam animarum liberandarum studio non modicè addictus, quondam à tenebris in itinere deprehensus esset, repente duas faces post se vidit, auditque: *Vade in pace*, sumus animæ purgantes, volumus esse gratæ orationibus tuis; nec præluximus solum, sed aliud etiam infortunium impedivimus, nam fuit, qui te ex insidiis occidere voluit, sed in nostra præsentia non potuit. Ex his ergo & aliis, quæ brevitate causâ omitto, sat abundeque conspicere fas est, quàm sedulam de nobis gerant curam animæ, si nos nostris precibus aut aliis pietatis operibus iisdem opitulari non negligamus. Hinc *S. Birgitta* (l. 4. *rev. c. 7.*) quondam audiebat vocem animarum dicentium: *Domine, da charitatem illis, qui habent spirituales potestates, ut magis participes fiamus orationum: Da omnibus, qui nobis succurrunt, centuplum in hac vita.*

8. Porro, quamvis plurima sint exercitia, quibus subvenire possumus derelictis

lictis animabus, uti sunt: Oratio, indulgentiarum lucratio, jejunium, aliæque corporis afflictationes; inter omnia tamen hæc pietatis opera præstantissimum censi debet illud, quo operum nostrorum quotidianorum fructum satisfactorium iisdem adscribimus. Est enim hic actus summè charitativus, & consequenter etiam valde efficax pro animarum redemptione. Quare non segniter erit practicandus. Porro quod in hoc nunc dicto exercitio benè notandum se offert, est, ut quilibet discat occurrere objectionibus, quibus nonnulli ab hoc exercitio præstantissimo misericordiæ impedire alios nituntur, quarum quidem duæ sunt potissimum. Prima est, quòd consultius sit pro peccatoribus orare, & alia bona agere, utpotè in periculo æternæ salutis amittendæ constitutis, quemadmodum olim *Bertrandus* Dominicanus censuit, sed faciliè opinionem suam mutavit, quando ab ipsa quapiam anima apparente errorem suum doctus est. Certè vel unum sufficere poterit ad dictam opinionem evellendam, quòd is, qui animas eâ intentione liberat, ut ipsæ postea in cælis pro peccatorum conversione intercedant, efficacius longè peccatoribus auxilium præstet, quàm si ipsemet pro illis orasset, aut opera sua obtulisset.

9. Fortior, saltem in speciem, est altera objectio, utpotè ex proprio amore petita, qui suadet, ut charitatem ordinatam à nobis ipsis inchoemus, atque adeò nostra prius, postea primum aliorum debita expungamus: quo argumento permotus *P. Rodericus Arriaga* judicat omnino facere contra charitatem ordinatam sui ipsius, quisquis omnem operum suorum fructum satisfactorium à se abdicat, & animabus purgatorii tran-

Gramm. Relig. Pars II.

scribit. Atque id ipsum adeò persuasum habet *Theophil. Raynaud.* ut inter heteroclitas pietates numerare non horreat ejusmodi charitatem. Verùm horum argumenta tanti non sunt, ut propter ea recedere quis debeat ab altera opinione, uti fusè & solidè probat in aureo suo tractatu de misericordia animabus præstandâ *Jacobus Montfordus*, ubi postquam per aliquot capita demonstravit eum, qui suas actiones offert pro animabus, nihil perdere, sed plus mereri, impetrare, satisfacere, imò spem valde magnam concipere posse purgatorii omnino evitandi, tandem capite 12. in compendium quasi redigens prius dicta, triplici hâc ratione ostendit per ejusmodi applicationem nihil contra ordinatam charitatem fieri. Prima est: Quia mille purgatoria nullius momenti reputanda sunt, si iisdem unicus gradus gloriæ altioris obtineri possit: cum ergo per ejusmodi praxin, & perfectissimam charitatem haud dubiè quàm plurimi gradus gloriæ obtineantur, qui sine illa nunquam obtinerentur, rectè concluditur, quòd non faciat contra charitatem propriam, qui gradus illos gloriæ, quibus frueretur, si citius propter applicationem operum sibi factam cælos ingrederetur, negligit, ut plures imò infinitos illos gradus gloriæ, quos per totam æternitatem ob istam charitatem animabus exhibitam percepturus est, hâc dilatione comparet. Alioqui sanè nec *S. Basilius*, *S. Ignatius*, *S. Christina mirabilis*, *S. Lydvina*, & alii Sancti rectè & prudenter egissent, quando optione sibi factâ cælos ingrediendi, aut ad salutem proximi procurandam diutius in terris permanendi, hoc posterius elegerunt.

10. Secunda ratio est: Quia, qui hujusmodi misericordiam exercet, multò

A a a

certius

certius sperare potest se purgatorium evasurum, aut certè diu ibi detentum non fore, quàm si sibi ejusmodi sua opera applicasset, uti citatus Author cap. 11. efficaciter probat; ergo etiam ex hoc capite contra charitatem propriam non facit. Imò ut docet *Cardinalis Lugo*, hoc ipso, quòd charitatem augeat, fit dignior persona, adeoque facit, ut poena, quæ prius proportionata erat delictis, jam respectu personæ dignioris nimia sit, atque adeò minui debeat. Tertia ratio est: quia cum ex una parte possit is, qui actiones suas dicto modo offert, conditionem istam apponere, ut eatenus duntaxat intentionem hanc validam esse velit, quatenus talis oblatio ad majorem Dei gloriam confert, & charitati propriæ non obstat: ex altera verò parte coronet & præmiet Deus voluntatem, quando non invenit facultatem, facile apparet per ejusmodi applicationem, utpotè juxta probabilem plurium Ascetarum doctrinam susceptam, nullatenus nocere, plurimum verò ad suum tum erga Deum, tum erga animas affectum, & amorem demonstrandum conducere posse. Porro hæc omnia nunc memorata stabilita manent ex gestis *S. Gertrudis*. Cum enim hæc *S. Virgo* (ut refert *Casp. Tausch* in matre dol. p. 3. c. 7.) omnia sua opera liberaliter animabus transcripsisset, & inde timeret, ne grave purgatorium defectu satisfactionis propriæ subire cogere-tur, Christus ei apparens, Filia, inquit, ut videas, quàm mihi placeat ingens charitas tua in defunctos, in compensationem tibi condono omnes penas, quas debes. Præterea, qui olim pro uno centuplum promisi, nunc manum dilatabo, & gloriâ te multò excellentiore præmiabo. Efficiam denique, ut animæ per te liberatæ tibi morienti assistant, te-

que in cælum cum triumpho deducant.

II. Cæterum quod in hoc misericordiæ exercitio notandum occurrit, est, ut solidam quisque sciat praxin ejusmodi applicationem fructuosè faciendi, quæ citatus *Montfordus* in sequentibus constituit. Primò: Ut quis studeat semper esse in statu gratiæ. 2dò. Ut opera sua singula studiosè perficiat. 3tiò. Ut motiva ad hanc misericordiam excitantia bene ponderet. 4tò. Ut nonnunquam renovetur actus, quibus ex uno alteròve motivo opera sua quis transcripsit. 5tò: Ut quotidie, si fieri possit, renovetur intentio hoc vel simili modo:

Ut animas fratrum, consanguineorum, proximorum & aliorum à pœnis suis liberem, iisque possessionem æternæ felicitatis accelerem; ut Divinæ Majestatis honorem, ejusque gloriæ augmentum procurem; ut benefactori meo liberalissimo gratissimum gratiarum actionis genus reponam: Ut honorem divinum, quem per innumera peccata læsi, meliore, quo possum, reparem modo: Ut denique Christo ipsi, & SS. Matri ejus & reliquis Sanctis obsequium acceptissimum præstem: Ecce mi Deus, animarum zelator zelosissime & tenerissime, offero tibi hodie pro refrigerio animarum in purgatorio, præsertim harum N. N. non solum opera bona omnia quæ hodie facturum sum, vel ab alio quovis pro me hoc die fient, sed & omnia, quæ ullo unquam tempore facturum sum bona, vel quæ unquam per vitam pro me fient, imò etiam post mortem pro me offerentur, quantum hoc ex majore tua gloria, divinæque tuæ voluntatis beneplacito fieri à me potest. Accipe, ô dulcissime JESU, exiguum hanc oblationem meam, quam pro animabus mihi

mibi dilectissimis facio, & omni possibili affectu & corde facere desidero.

12. Tene ergo, frater chare, hanc animabus purgantibus succurrendi methodum, & crede hanc charitatem illis præstitam te non depauperare, imò plurimum ditare. Recogita etiam, quòd si tu esses in his tormentis constitutus? nonne optares, ut tibi alii auxiliarentur, quare, quod tibi tunc velles fieri, nunc alteri facias, oportet; si enim hoc neglexeris, pertimescendum profectò habes, ne tibi contingat, quod cuidam Religioso ex familia Franciscanorum evenit; hic (ut prodit *Dauroltius* c. 8. tit. 20. exemp. 7.) elapso aliquo tempore à morte sua cuidam ejusdem familiæ Religioso apparuit, dixitque se gravissimas in pur-

gatorio pœnas sustinuisse hâc de causa, quòd in vita negligenter pro defunctis orasset, nihilque hætenus sibi preces, & Sacrificia profuisse, eò quòd Deus animabus aliis in negligentia suæ pœnam eas applicasset. Merito ergo ait *Cajetanus* quæst. 5. de indulg. *Qui in hac vita defunctos oblivioni dant, alienos in fructu omnium suffragiorum ibi in purgatorio crediderim, quamvis multa pro eis hic fiant, divinâ ulciscente justitiâ hujusmodi duritiam cordis atque injuriam.* Saluberrimum proinde dat monitum Sacra Scriptura, 2. Mach. 12. quo Sermonem nostrum etiam finimus: *Sancta ergo & salubris est cogitatio pro defunctis orare, ut à peccatis solvantur.*

S E R M O LXIV. DE CÆLESTIBUS GAUDIIS.

Oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus iis, qui diligunt eum.

I. Cor. 2.

1. **S**imonides olim interrogatus ab Hierone, Siciliæ Tyranno, quid qualisve esset Deus? Unius diei post alterum spatium petiit ad cogitandum, & tandem post multos dies dixit: quòd confidero diutius, eò mihi res videtur obscurior. Ita sanè gaudia Beatorum, comprehendere volentibus usuveniet, quòd enim magis ea explicare satagemus, eò plura & plura sese offerent sic, ut tandem fateri cogamur cum *Simone* Philosopho, quòd plus Beatorum gloriam & gaudia consideramus, eò minus quid hæc sint, comprehendimus.

Tanta quippe sunt, ut teste *Apostolo*: *Oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus iis qui diligunt eum.* Hinc *S. P. N. Aug.* l. 23, de Civit. Dei dicit: Quod Deus præparavit diligentibus se, fide non capitur, spe non attingitur, charitate non comprehenditur, desideria & vota transgreditur, acquiri potest, æstimari non potest. Unde idem *S. Doctor* l. 3. de Symb. ad Catech. c. 12. Facilius, inquit, possumus dicere in illa vita æterna, quid ibi non sit, quàm quid ibi sit. Non est ibi mors, nec est ibi luctus, nec lassitudo

tudo, nec infirmitas, non est ibi fames, nulla sitis, nullus æstus, nulla corruptio, nulla indigentia, nulla tristitia, nulla mœstitia.

2. Gaudia verò, quibus Beati Cælites per perpetuas æternitates fruuntur, quis etsi Tullianâ præditus facundiâ satis explicet? Etenim tantum, teste *Discipulo*, est gaudium minimi Sancti, quod totus mundus sufferre non posset. Hinc, ut idem Author memorat, obsessus quidam interrogatus de gaudio, quod habent Sancti in cælo? respondit: si totum cælum esset pergamenum, & totum mare atramentum, & omnes stellæ Magistri Parisienses, & omnia stramina pennæ. Certè hi omnes Magistri Parisienses, nec scribere manibus, nec linguis eloqui possent minimum gaudium, quod habent Sancti in cælo de vultu Dei. Aliàs etiam quidam dæmon ex persona obsessa ab Exorcista interrogatus, quàm magnum gaudium esset in cælo? cui respondens, & simul quærens ait: Potèssne numerare athomos in radiis solis? afferente illo, hoc se nequaquam posse: subjunxit dæmon: sic nec tu, nec aliquis hominum illa gaudia numerare potest. Hoc ipsum docet *S. Bernardus* in Festo omnium Sanct. dum per hæc excurrit verba: Si omnium hominum linguæ hic adessent, & mihi loqui vellent de gloria, quàm habituræ sunt animæ beatæ in cælis, citiùs narrando deficerent, quàm vel minimam ejus partem possent exprimere. Hinc in *Genesi* cap. 14. Dominus ad Abraham ait: *Ego Protector tuus, & merces tua magna nimis.* Quàm magnam autem hanc mercedem putamus? Respondet Sanctus Bernardus lib. de *Consid.* ad Eugen. Papam. *Merces Sanctorum tam magna est, quod non possit mensurari, tam copiosa, quod non pos-*

sit finire, tam pretiosa, quod non possit aestimari.

3. Convenienter ad nostrum memorat propositum *Dionysius Carthus.* de glorioso *P. N. Augustino*, qui cùm de Beatorum gloria compilare tractatum voluisset, & super hoc etiam *S. Hieronymum* scripto requirere, quid de Beatitudine sentiret? statuisset; quia verò *S. Hieronymus* interea decessit è vita, ideo post mortem ei apparuit, dixitque: *Augustine, Augustine, quid quæris? Putasne parvo vasculo immittere totum mare? Putasne orbem terrarum brevi pugillo includere? Quæ nullus hominum oculus videre potuit, tuus videbit? Quæ auris nulla per sonum hausit, audiet tua? quæ cor humanum nullatenus intellexit, nec cogitavit, æstimas te intelligere posse? Infinitæ rei quis inerit finis? Immenâ quâ metieris mensurâ? Potiùs totum mare in vasculo clauderetur arctissimo, potiùs orbem terrarum parvus teneret pugillus, potiùs à motu suo cælum cessaret, quàm intelligeres minorem particulam gaudiorum & gloriæ, quibus Beatorum animæ perpetuò perfruuntur. Est enim res tanta, quantam, nisi ipse vidissem, nunquam credidissem. Et tam longè abest ab eo, quod ego vivens cogitabam, ut omnino sit quidpiam infinitas majus. Nisi ergo de his per experientiam doceretur, impossibilia agere conaris. Imple vitæ tuæ curriculum, & taliter conversare, ut ea, quæ hic aequaliter intelligere cupis, plenariè in æternum possideas.*

4. Porro cùm hæc Sanctorum gaudia captum nostrum longissimè transcendant, adungere libet historiam, ex qua saltem aequaliter, quantum infirma mentis nostræ acies permittit, videre possumus, quid sit frui æternâ beatitudine.

tudine. Erat quidam Religiosus valde devotus, qui instanter à Deo petiit, ut sibi revelaret aliquam cælestis gaudii dulcedinem. Cùmque vice quadam in *Psalmodia* nocturna ille decantaretur versus: *Mille anni ante oculos tuos, tanquam dies hesternæ, quæ præteriiit.* Non poterat Dei famulus sibi persuadere hujusce Regii Vatis oraculi veritatem, cùmque peracto matutino huic versui semper immoraretur, & à Deo identidem postularet, ut hujus versûs mysterium sibi panderet: Audivit aviculam suaviter cantantem, hoc igitur dulcisono allectus concentu, totûsque extra se in Spiritu positus Monasterio prodiit, aviculamque ante se in vicinam sylvam magnam & spatiosam valde, volitantem secutus, ubi sub arbore stans, auscultavit cantilenam aviculæ illius amoenissimè modulantis; quæ cùm tandem à cantu cessasset, Monachus regressus est ad Monasterium, ratus se vix unâ alterâve horâ sub arbore stationem fixisse, & ad Monasterium properans invenit portam Monasterii obstructam lapidibus, ac aliam esse constructam. Quare vehementer admirans ad januam pulsat, venit janitor, eû nque, unde veniret, & quis esset, quidve desideraret? percunctatur. Ego ante pauculas horas, respondit, de monasterio exivi, & jam revertor, & monasterium variatum reperio. Hæc cùm janitor ad Monasterii Antistitem retulisset, eaque, quæ ex peregrino Religioso audivit, enarrâisset; Abbas & Seniores Monasterii ab eo nomen Abbatis illius quæsierunt, qui illo tempore præerat, quo Monasterio exivit, & quærentes in Chronicis invenerunt eum abfuisse à Monasterio trecentis & quadraginta annis.

Hoc magnum fuit, quodd per totum illud tempus præ dulcedine cantunculæ illius aviculæ seu Angeli, nec sensit frigus, nec calorem, nec esurivit, nec sitivit. *Quale proin erit gaudium, Angelorum suavissimè concinentium choris interesse, cum beatissimis Spiritibus gloriæ Conditoris assistere, præsentem Dei vultum cernere, incircumscriptum lumen videre, nullo mortis metu affici, incorruptionis perpetua munere latari?* ut rectè loquitur *Sanctus Gregorius* hom. 22. in Evang.

5. Ulterius, in *Specul. Exemp.* vid. glor. Cælest. exemp. 13. de quodam milite refertur, qui à socio suo defuncto ad convivium invitatus, cùm comparuisset, & ad ultimum duntaxat ferculum venisset, redire jussus, invenit monasterium loco domûs, ex qua exierat, ædificatum, seque ducentis annis emanfisse. Porro, si unica mica cælestium gaudiorum ita hominem beet jam in hoc exilio, ut ducentorum annorum spatium non plus quàm horulam reputet, quantus, quæso, jubilus non erit, assidere magnæ mensæ omnium deliciarum generibus exuberanti, quam instruxit Deus omnibus diligentibus se? Hinc exclamat *Psalmista*: *Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ Domine, quam abscondisti timentibus te.* Porro, etsi hic & nunc ista non capiamus, haud dubiè tamen, quando in æternam beatitudinem fuerimus intromissi, nobis eveniet, quod *Reginæ Sabba* visâ gloriâ Salomonis evenit, dicemusque cum ea. 3. Reg. 10. *Verus est Sermo, quem audiui in terra mea, & non credebam narrantibus mihi, donec ipsa veni, & vidi oculis meis, & probavi, quod nec media pars mihi nuntiata fuerit.* Tanta nimirum est gloria

ria Supernorum Civium, ut omnia humana verba ad eam explicandam minimè sufficiant. Nam teste S. P. N. *Aug. Ser. 8. de Transfig. Tanta est dulcedo futuræ gloriæ, ut si una gutta in infernum deflueret, totam damnatorum amaritudinem dulcem efficeret.*

6. *Dionysius Carthus.* docet, quòd omnia gaudia hujus mundi simul collecta comparari nequeant gaudio, quod unusquisque beatorum habet de Beatissimæ Virginis Mariæ præsentia & conspectu. Si ergo ita est, de quo haud dubitandum, quale gaudium non erit contemplari humanitatem Filii Dei? & tamen hæc omnia ad accidentale pertinent præmium Beatorum, quod totum simul sumptum incomparabiliter minus est gaudio præmii essentialis, videlicet beatæ fruitionis, quâ excellentissimâ Trinitate, & ejus unâ simplicissimâ Deitate fruuntur. Quanta enim felicitas erit intueri simplicissimam illam Essentiam adedò admirabilem, adedò communicabilem, unoque intuitu SS. Triados Mysterium intueri? Videre Patrem in Filio, Filium in Patre, & in Patre Filioque Spiritum Sanctum? Videre sine umbris ac figuris, quemadmodum Filius æternum sit à Patre genitus, quemadmodum Spiritus Sanctus à Patre Filioque procedat, velut à Principio; quemadmodum Personarum nulla sit neque minor, neque major, neque nobilior, neque ignobilior alterâ; quemadmodum Pater non fuerit Filio prior, neque genitus generante posterior, sed omnes tres personæ sint in omnibus æquales, coæternæ, infinitæque excellentiæ & dignitatis. Ibi videre licet illum modum, quo divina natura se humanæ univit in persona Christi; & quidem sic univit se finitum infinito, & Deus homini, ut possit (siquidem de ho-

mine loquamur) verè dici, Deus est homo, & homo est Deus.

7. In hac visione SS. Triados, & Incarnati æternique VERBI mysterio præcipua beatitudo consistit. Sed enim Sancti non solum vident Deum, sed seipsos vident in Deo, & in eodem res omnes. Nam quemadmodum S. *Fulgentius* ait; sicut cui præsens adest speculum, speculum videt, & semetipsum videt in speculo; ita Cælitæ, qui speculum sine macula intuentur, Deum vident, & in Deo semetipsos, & quidquid est extra Deum, secundum majus minus velumen, quod eis est imperitum. Nam sicut hîc omnia creata sunt quoddam quasi speculum quamvis obscurum atque imperfectum, quo nobis Deus repræsentatur: Sic & ibi superno in capitolio Deus est instar lucidissimi, clarissimi & perfectissimi speculi, qui simplici intuitu exhibet beatis omnes excellentias, & rerum creatarum proprietates, multò etiam perfectius, quàm in eis reperiantur. Quin & secreta atque abscondita Dei mysteria, quæ nec à Sapientissimis, nec ab ingeniosissimis unquam penetrari potuerunt, illic à beatis Cælitibus clarè videntur sic, ut eorum desideria expleantur. Ibi vident, quemadmodum cælum tot, tantisque luminum facibus sit accensum, & quemadmodum cuncta suo sint ordine digesta, atque admirabili harmoniâ concinnentur.

8. Ibi vident sapientissimam mirissimamque distinctionem, pulchritudinem, & dispositionem novem chororum Angelorum, atque in tres hierarchias distributorum. Ibi vident, quemadmodum omnes gratiæ naturales sic à prima deriventur origine, ac fonte perenni, atque in res creatas dimanent, ut à suo fonte nunquam separentur; sicut nec

ab origine atque à fonte suo rivus, sed in Deo toti consistant, tanquam luce, quæ se communicat, & multis sese dividit, neque tamen aut decrementum patitur aut incrementum. Vident quemadmodum Dei dona omnia semper sint recentia, quod in eo non sit temporis ulla differentia, neque præsentis, neque præteriti, neque futuri, sed constans æternitas, & præsentissimum sine tempore tempus. Vident, quemadmodum Deus sit simplicissimum quoddam Bonum, & incommunicabile, & indivisibile, cujus alii magis, alii minùs participes sunt, instar Solis qui plus minusve suum calorem, lucemque communicat secundum subjecti dispositionem. Ibi denique vident omnia opera Justitiæ ac misericordiæ permixta, de quibus omnibus suam Dominus gloriam elicit. Nullus porro est Arithmetices adeò peritus, qui cuncta, quæ Cælites in Deo vident, in summam redigere queat; nullus Tullius adeò facundus, qui possit explicare dicendo; nullus intellectus, qui possit ea complecti, quæ tamen omnia Cælites complectuntur simplicissimâ & inexplicabili visione. Unde nascitur adeò ardens amor, ut anima beata merus amor esse videatur, quod à divino sic igne penetretur, qui omnia in se convertit, semper ardet, neque unquam finit. Ab hoc amore dimanat fructio & gaudium inexplicabile in ipsamet anima per unionem sui intellectûs cum immenso oceano Sapientiæ, & affectûs, & voluntatis suæ cum summo Bono, cui adeò arctis quodammodò amplexibus inhæret, ut ab eo nequeat divelli.

9. Porro, quàm voluptuosa hæc Beatorum ex divina præsentia fructio sit, etiam colligere possumus modo aliquo

obscurò ex hac historia, quam memorat Discipulus. *B. Jordanus* Ordinis Prædicatorum visitavit quandam obsessam personam, & interrogavit dæmonem, dicens: Quare affligis hanc mulierem? Cui dæmon ait: cogor manere à Creatore meo, & ideo alibi esse non possum. Ad quem *Jordanus*, dic mihi, inquit, ubi velles esse, si optio tibi daretur? Respondit diabolus, in cælo. Rursus interrogatus, quare rectè ibi? ut respicerem, ait dæmon, illam claram faciem Creatoris mei. Quid velles inde sustinere? quærit iterum *Jordanus*. Omnes pœnas, respondit stygius inquilinus, quas omnes dæmones sustinuerunt à die, quâ ejecti sunt de cælo, & quas sustinebunt usque ad diem Judicii, vellem sustinere, ut possem videre semel claritatem Dei, vel ad unum, aut alterum duntaxat momentum. Hinc Dei Servus: O quàm miser, inquit, est homo, qui hoc amittit, & sibi tale magnum & ineffabile gaudium non acquirit! Profectò & extra dubium est, si quis totum vitæ suæ cursum in rigidissimis pœnitentiæ operibus, & summis austeritatibus transigeret, & Deus tali post mortem tantum per unicum momentum suam faciem, ut est in se, monstraret, tunc omnem laborem ejus propter Deum susceptum abundantissimè remuneraretur. Quantum proinde erit gaudium in æternum hanc Divini Numinis faciem contemplari?

10. Denique tam magnum est gaudium cælestis Patriæ de Deo, ut non possit concludi in homine, & ideo homo intrat in gaudium illud incomprehensibile, & non intrat gaudium illud in hominem, velut comprehensum ab homine, ut rectè advertit *S. Anselmus* in profol. c. 26. Hinc Christus apud *S. Matth.* 25. ait: *Intra in gaudium Domini tui*, non dicit,

dicat, intret gaudium in cor tuum, sed, tu intra in gaudium. Porro ingens hoc gaudium ex triplici fonte profluit, seu tres præcipuas habet causas: In primis enim gaudent Beati de bono divino, ac infinita Dei felicitate; vera enim amicitia, qualis est charitas, congaudet bonis amici. Secundò gaudent de bono proprio, & de felicitate, quâ potiuntur, fruendo Deo tanquam bono proprio. Tertiò gaudent de bonis, & felicitate aliorum Sanctorum, apud quos, ut ait *Gregorius Magnus*, non erit invidia disparis claritatis, quoniam regnabit in omnibus unitas charitatis. Hinc quia unusquisque unumquemque diligit tanquam se ipsum, tantum quisque gaudium habebit de bono singulorum, quantum de suo; quoniam bonum, quod non habet in seipso, possidet in altero. Constat ergo singulos tot habere gaudia, quot Socios. Et singula gaudia tanta sunt singulis, quantum proprium singulorum. Cum autem quisque plus amet Deum, quàm seipsum, & omnes alios secum, plus gaudet de Dei felicitate, quàm de sua, & omnium aliorum secum. Si ergo cor unius cujusque vix capit suum gaudium, ait *S. Anselm.* quomodo capit tot & tanta gaudia? Ideo dicitur: *Intra in gaudium Domini tui*, non intret gaudium Domini tui in te, quia capi non posset.

II. Idcirco non immeritò dicit *S. Gregorius*: Si consideremus, quæ & quanta sunt, quæ nobis promittuntur in Cælis, vilescunt animo omnia, quæ habentur in terris. Terrena namque substantia æternæ felicitati comparata, pondus est, non subsidium. Temporalis vita æternæ vitæ comparata, mors est dicenda potiùs quàm vita. Hinc *S. Ignatius* cælum intuens exclamare solebat: *Quàm sordet terra, dum cælum aspicio.* Porro, cum infinita sint illa gaudia, quæ Deus diligentibus se repromisit; quantus pro-

inde labor non erit impendendus? quales ærumnæ, & afflictiones propter Deum non exantlandæ, quò cæli incolis associari mereamur? Si enim navis minaces illi pelagi fluctus, si vulnera, cædesque militibus leves videntur, atque tolerabiles propter spem temporalium, ac pereuntium commodorum; Quantò ergo magis nos, cum cælum proponatur in præmium, omnes quascunque demum adversitates hilari omnino animo portare deberemus?

12. Quamobrem quisquis ad hanc felicissimam supernorum civium Regionem contendere festinat, duo media arripiat, necesse est; videlicet ut cuncta terrena & mundana gaudia abjiciat, ac omnia adversa heroico pro Christo susceperat animo. Quantum ad primum, sciendum est, quòd quemadmodum fieri nequit, ut quis uno oculo cælum, altero terram consideret; ita etiam non potest fieri, teste *S. Hieronymo*, ut præsentibus quis & futuris fruatur bonis, & hic ventrem, & ibi mentem repleat, & de delitiis transeat ad delicias. Qui ergo cum Christo cupit regnare, debet cunctis carnis voluptatibus, & mundi cupediis renuntiare; ad hoc porro præstandum, necesse est mentem ad æterna, ac cælestia levare. Nam ut *S. Chrysostomus* ait: *Si quis cælum suspexerit, & quæ ibi præclara sunt, contemplatus fuerit, res hujus sæculi nullius pretii existimabit.* Hinc etiam *S. P. N. Aug.* l. de mortuis dicit; Tanta est pulchritudo Justitiæ, tanta est jucunditas lucis æternæ, hoc est incommutabilis Sapientiæ, ut, etiam si in ea non liceret amplius, quàm unius diei morâ permanere, propter hoc solum innumerabiles anni hujus vitæ pleni delitiis, & circumfluentia bonorum temporalium rectè meritoque contemnerentur. Quantum ad secundum, sciendum est: Verissimam esse sententiam *S. Pauli Rom. 8.* dicentis:

dicentis: *Non sunt condigna passiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis.* Hinc rursus S. P. N. Aug. serm. 37. de Sanctis ait: *Si quotidie oporteret nos tormenta perferre, & ipsam gehennam parvo tempore tolerare, ut Christum videre possemus in gloria, & Sanctorum ejus numero sociari, non erit dignum pati omne, quod modò mortuum est, ut tanta gloria, bonitatisque participes haberemur.*

13. Ad quod porro confirmandum memorat *Discipulus*, diabolum ex quadam obsessa persona à circumstantibus interrogatum, quid facere vellet, si ad cælum redire posset? respondisse; si esset columna ferrea raris & clavis acutissimis circumquaque bene armata, à terra usque ad cælum erecta, tunc usque ad diem Judicii, si carnem haberem, in qua sic pati possem, me per illam pati vellem trahi nunc ascendendo, nunc descendendo, dum modo pervenire possem ad gloriam Dei, de qua propter meam superbiam cecidi. Si tam atrociam sustinere tormenta paratus est pro obtinendo cælo abjuratus Dei hostis, si hoc fieri posset, quid non oportebit nos subire amore Dei, ut per tribulationes & patientiam consequamur hoc incommutabile bonum? Porro, quamvis de hac materia plura adhuc tractanda restent, quia tamen non difficulter in libris obviis plura reperire licet, ideo huic Sermoni finem impono, & pro coronide addo, quod dicit *Magnus Gregorius*: *Delectat mentem magnitudo premiorum, sed non deterreat certamen laborum. Ad magna quippe premia perveniri non potest, nisi per magnos labores.* Unde & *Paulus* dicit: *Non coronabitur, nisi qui legitimè certaverit.* Quapropter si æternâ juxtaque felicissimâ Dei visione cum omnibus Cæli Incolis perfrui discupimus, toleremus nunc patienter, perferamus fortiter & liben-

Gramm. Reliq. Pars II.

ter, sustineamus hilariter & gaudenter, quidquid nobis injuriarum & afflictionum acciderit; sic enim dubio procul magnam concipere poterimus spem de æterna gloria obtinenda, juxta illud Christi promissum: *Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam, quoniam ipsorum est regnum calorum.*

14. Enimverò ut discursum nostrum claudamus, nihil aliud superesse videtur, quàm ut frequenter & serio animo volvamus & revolvamus gaudia beatorum, quò nempe cor nostrum in supernorum amorem inardescat, & ut monet *Apostolus*, *quæ sursum sunt querat, & quæ sursum sunt sapiat*; Non enim dubium, quin Deo multum displiceat, si sui servi rarò de futuris gaudiis cogitent, & ad ea non, ut par est, suspirant, & anhelant. Placet audire historiam: *S. Vincent. Ferrer.* ser. in Festo om. Sanct. refert, quod cum quidam eximius Dei Servus, qui cum magna sanctitatis opinione semper vixerat, ad alteram vitam moriendo transisset, vehemens quendam amicorum suorum incesserit desiderium sciendi, an anima ejus rectà ad cælum evolasset, cumque super hoc Dei responsum sibi revelari ardentè petiisset, anima dicti Servi Dei igne circumdata ei apparuit & terrefacto ex hac apparitione amico suo dixit, se in purgatorio ad aliquod tempus condemnatum hære, eò quòd in vita sua cæli gloriam, eo quo par erat, ardenti desiderio non quæsisset aut desiderasset. Quamobrem ne quondam à possessione æternæ gloriæ retarderis, imitare Prophetam Regum, cum eo nimirum ad cælestem gloriam continuò ex toto spiritu aspirando & dicendo: *Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est. Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte, quando veniam & apparebo ante faciem Dei? Sitivit anima mea ad Deum. Hoc fac & vives.*

Bbb

SER.

SERMO LXV. DE NUMERO ELECTORUM.

Multi vocati, pauci verò electi. Matth. 20. 16.

PARS PRIMA.

Comparatione reproborum est numerus Electorum
modicissimus.

1. **Q**UAMVIS nonnulli ex Sanctis Patribus, & Sacrae Scripturae Interpretibus per hos multos vocatos non intelligant Paganos & infideles, sed solos Christianos; nihilominus tamen etiam non incongruè per multos vocatos non solum Christiani, & qui vero fidei lumine collustrati sunt, verum etiam omnes hæretici & pagani intelligi possunt, ut docet *Cornelius à Lapide*, dum prædictum Scripturae textum exponit; hujus doctrinae efficax ratio sumitur ex S. Paulo asserente, 2. *Cor. 5.* quod pro omnibus mortuus sit Christus. Hinc S. P. *Aug.* in *Psal. 95.* ait: *Judicabit orbem terrarum in aequitate, non partem, quia non partem emit. Totum judicare habet, quia pro toto pretium dedit.* Cui consonant hæc verba S. *Ambrosii* in *Psal. 118.* *Mysticus Sol ille Justitia omnibus ortus est, omnibus venit, omnibus passus est, & omnibus resurrexit.* Unde etiam in hymnis Ecclesiasticis dicitur: *Jesu Redemptor omnium.* Nec obest, quod Christus dicat: *Multi vocati, & non omnes vocati.* Quia pro Ly *multi* intelligi possunt omnes, quia omnes multi sunt. Quia ut docet S. P. *August.* lib. 6. oper. prior. cont. *Julian.* c. 12. frequenter usurpari in Scriptura Ly *multi* pro Ly *omnes*, ut *Daniel. 12.* *Et multi de his, qui dormiunt in terra pulvere evigilabunt*; id est omnes

resurgent in die judicii, Et ad *Rom. 5.* *Si enim unius delicto multi mortui sunt*, id est omnes mortui sunt.

2. Ex quo liquidò constat Paganos & infideles inter vocatos esse, licet non eo modo, quo fideles; siquidem fideles vocati sunt vocatione efficaci seu completâ; infideles verò vocatione duntaxat incompletâ seu inefficaci. Hoc est quilibet habet pro aliqua saltem differentia temporis gratiam sufficientem, mediante quâ ad agnitionem veri Dei, & ad veram fidem perungere potest, quia verò non cooperatur secundum gratiam sibi datam, est ipsemet in causa suae perditionis juxta illud Prophetæ *Osea 13. 9.* *Perditio tua ex te Israel.* Sunt ergo *multi vocati*, ut ait Incarnata Sapientia, *sed pauci electi*, qui ultimum suum finem, beatitudinem scilicet æternam, ad quam creati sunt, assequuntur. Quod jam olim præfiguratum fuit in Arca Noë, in qua nonnisi octo personæ erant, quæ universale diluvium evaserunt, reliqui omnes, quorum multa centena, & centena millia numerabantur, aquis hausti, miserabiliter non solum secundum corpus, sed etiam secundum animam, ut vult *Pererius* in c. 6. *Gen. 1. 9.* disp. 3. n. 6. perierunt. Sicut ergo hi octo homines respectu eorum, qui submersi sunt, paucissimi omnino, imò quasi nulli sunt; sic salvando-

vandorum numerus modicissimus est, si ad damnandorum multitudinem conferatur. Horribilem ignem illum, quem iratum Numen super Sodomam & Gomorrhæam, & totam regionem misit, non nisi quatuor personæ evaserunt, scilicet Loth, & uxor ejus, & duæ filiæ; reliqui omnes, qui in quinque civitatibus & circumjacentibus pagis & oppidis habitabant, per ignem consumpti, ad inflammatum inferni rogi descenderunt.

3. Ex omnibus viris bellatoribus, qui egressi sunt de terra Ægypti, quique iussu Dei numerati sunt in deserto, quorum numerus erat, ut habetur *Num. i. 46.* sexcenta tria millia virorum quingenti quinquaginta, non nisi duo, videlicet Josue & Caleb ingressi sunt terram promissionis, cæteri omnes mortui sunt in deserto. Sicut ergo ex tot centenis millibus soli Josue & Caleb ingressi sunt terram promissam; ita ex tot centenis hominum millibus pauci salvantur, euntque ad cælum. Inter filios Israël erat solus Tobias, qui in Jerusalem ad templum Domini pergebat, & ibi adorabat Dominum Deum Israël. Cæteri omnes ex decem tribubus Israël iyerunt ad adorandos vitulos aureos, quos Jeroboam fecerat Rex Israël. *Tob. i. 5.* Ex cunctis filiis Esau erat solus justus Job, & credebatur in Deum verum, cæteri in tota regione erant gentiles, & serviebant dæmoni. Ex cunctis Chaldæis erat Daniel cum tribus aliis pueris electus, & contradicebant impio Regis mandato, reliqui omnes tam Judæi, quam Pagani adorant erectam statuam ob timorem, ne in ardentem fornacem injicerentur. *Multi ergo vocati, pauci vero electi.*

4. Sed ulterius, reflectamus mentis oculos ad jam dudum præterlapsas mundi ætates, & videbimus quod ferme

totus mundus, exceptis paucis de filiis Israël, dæmonibus cultum detulerit & adorationem, unde propè omnium nomina non in cælo, sed in inferno scripta fuerunt. Hinc ait *S. Vincent. Ferrer. Dom. 7. ser. 6. Antequam Christus veniret in hunc mundum in humana carne, transierunt ultra quinque millia annorum, & totus mundus damnabatur, exceptis paucis de populo Israël, qui ibant ad Lymbum SS. Patrum.* Ast volvamus etiam nostris hisce temporibus super universæ terræ vastitatem oculos nostros, & majorem illius partem Ægyptiis tenebris Atheismi, Paganismi, Hebræismi, & Alcorani involutam, totque hæresum erroribus implicatam esse inveniemus. Imò ex centum hujus terrarum orbis partibus, vix unam esse Christianam, docet *Ludov. Granat. in duce peccat. l. i. c. 27.* Hinc *S. Nilus Abbas, teste Baronio An. 976. n. 3.* inter spiritualia colloquia dicere solebat: Quod ex decem millibus vix reperiatur una anima his temporibus, quæ ad numerum Sanctorum Angelorum perveniet.

5. In Africa, ut refert *Boterus ap. Engelg. p. 1. Emblem. 47.* capacissimæ urbes, Alcarium regni Metropolis, Thremise, quæ sexdecim millia familiarum numerat; Tunetum novem millia: Marocco centum millia: Fessa, ubi Africa Regis potentissima aula est, sexaginta millia ædificiorum complectitur. Nunc qui volet & valet, in iis capita censeat, is facile sentiet omnem hanc multitudinem grandinis, aut densissimæ nivis instar, ad inferos turmatim descendere, adeo non inanis, aut in aëre conficta visio, quæ refertur in libro de ortu Carthusiensium, quod *Innocentius III. Papa,* cum adhuc Cardinalis esset, S. quendam Eremitam visitare solebat: qui dum quadam die cum suis ad eum venisset,

vir Dei ostium pulsari fecit ; sed cum neque vox , neque sensus aliquis percipi potuisset , irruentibus tandem Aulicis in cellam ejus , ac ipsum exstimulantibus , & quasi mortuum excitantibus , clamavit ille voce magnâ : O ! ô ! vidi mirabilia ! vidi horribilia ! sciscitanti verò Cardinali diligenter quæ viderat , respondit : Ductus ad infernum vidi decidere animas sicut nives densissimas , ærem obnubilantes ; ad purgatorium verò sicut nivem rarissimam : sed ad paradysum tantum tres introire vidi animas , illius scilicet Episcopi , & illius Prioris Carthusiensis , ac istius Viduæ Romanæ , singulas suo nomine compellans personas . Cardinalis igitur vir prudens veritatem scire volens visionis , missis hinc indennuntiis , comperit animas illas eodem tempore corpore solutas fuisse . Hujus rei verissimum typum expressit *Michæas* 7. 1. dum Deum nostrum his verbis lamentantem introducit : *Va mihi quia factus sum sicut qui colligit in autumno racemos vindemiæ , non est botrus ad comedendum . Perit Sanctus de terra , & rectus in hominibus non est .* Quo loquendi modo Deus insinuare vult dæmonem esse , qui fere solus animarum facit vindemiâ , se verò factum esse , sicut qui , absolutâ vindemiâ , hinc inde reliquos colligit neglectos racemos . Cui consonat illud *Isaia* cap. 24. ubi alia quædam haud dissimilis à priori legitur similitudo : *Quomodo , inquit , si pauca oliva , quæ remanserunt , excutiantur ex olea , & racemi cum fuerit finita vindemiâ .*

6. Amplissimum Chinesium regnum , quo nullum toto terrarum orbe capacius , potentius , populosius , urbes plurimas complectitur , quâvis Europæâ , Parisiis , Ulyssipone capaciores ,

Botrus ibid. è quibus ne inter maximas numerantur , quæ septuaginta millia ædificiorum habent . Et ut paucis absolvam , unica China supra sexaginta milliones hominum continere creditur . In Insula Mexico , ubi centum viginti millia magnarum ædium , ferunt triginta fuisse Dynastas , quorum quilibet sub se censeret centum millia hominum , & tria millia Toparcharum . Quodque dictu horrendum est , mille plerumque homines in dies singulos dæmonibus immolabantur . Hæc qui audit , nonne sanam illam Cancellarii Parisiensis quæstionem , *Guilielmo* ejusdem urbis Episcopo propositam , arbitrabitur : qui anno 1238. ab inferis redux se ei exhibens percunctatus est , utrum mundus adhuc subsisteret ? Annuente cum admiratione Episcopo , subdit ille : Ne mirare , quod hoc interrogem , tantus enim numerus dæmonatorum descendit ad infernum , quamdiu in eo sum , ut nunquam credidissem tot homines inveniri in mundo . *Cantiprat.* lib. 1. Apum cap. 10. Verum enim verò , ut ad ea quæ nos propius concernunt , veniamus , nam quæ hætenus dicta sunt , quibusdam tepidis non tam sacrum horrorem & animi sollicitudinem incutere , quam incuriam ac pravam securitatem parere posse videntur , cum enim major infidelium , Paganorum , Judæorum pereuntium numerus est , sequitur manifestè , verissimum fore illud Salvatoris pronuntiatum , paucos electos salvandos , etsi nemo quisquam Catholicorum periret . Quamobrem ne temetipsum fallas , & periculosam quandam tibi securitatem promittas , & negligentior in piis virtutum exercitiis obeundis fias , noli respicere sequentes paragraphos .

PARS

P A R S S E C U N D A.

Demptis parvulis baptizatis, inter fideles plures damnari, quàm salvari asseritur, & probatur.

7. Incomparabiliter majorem futurum esse numerum illorum, qui æternæ perditionis ingrediuntur barathrum, quàm eorum qui in cælis æternâ remunerabuntur beatitudine, parte præcedenti dilucidè demonstratum est. Nunc quæritur num inter solos Catholicos plures damnentur quàm salventur? & respondetur affirmativè; siquidem hanc veritatem docet Salvator noster, dum fideles suos sequentibus affatur verbis: *Intrate per angustam portam, quia lata porta.* &c. Quod verò hæc terribilis protestatio propriè ad Catholicos pertineat, liquet ex verbis aliis ab eodem, teste S. Luca, prolatis. Nam dum circa numerum salvandorum à nonneminè percontaretur: *Domine si pauci sunt, qui salventur?* ad quod ex imo pectore suspirium trahens, denique ait: *Luc. 13. 23. Contendite intrare per angustam portam, quia multi, dico vobis, querent intrare, & non poterunt.* Hunc Sermonem ad solos fideles esse directum, colligitur ex verbis illis *querent intrare*, quod de infidelibus verè dici non potest. Hoc igitur Incarnatæ Sapientiæ assertum meritò omnia humana corda horrore ac pavore percellere deberet, dum monet, ut quilibet sibi necessitatem asserat, ac omni contentione & labore seipsum urgeat, quò per angustam portulam introire possit.
8. Verùm, inquires, quænam est causa, quòd porta Paradisi adeò stricta esse dicatur, via verò inferni adeò sit spatiosa? *Abulensis* q. 26. in c. 7. *Matth.* verba illa: *Intrate per angustam portam* exponens inquit: *Ista porta est observatio præceptorum, quæ vocatur angusta, metapho-*
- „rice, quia, sicut per angustum locum difficile
„est intrare, ita per observantiam præcepto-
„rum inflexibiliter ambulare difficile est ho-
„mini carnali. Via beatitudinis ubiq; ple-
na & obsepta est tribulis & spinis passio-
num, mortificationum, & adversitatum,
ac proinde sensui est omnino contraria,
nihil est ibi quod eis placere possit. Ope-
rari autem malum, inquit Abulensis, non
habet difficultatem, cum sit secundum
inclinationem naturæ nostræ deprava-
tæ, peccare est agere quicquid delectat,
ideo nihil facilius; & nihil difficilius,
quàm bene agere. Idem quoque multos
esse considerat, qui per viam salutis gres-
sus suos dirigere incipiunt, sed à volupta-
tibus hujus vitæ seducti fatigantur, & per
viam largam perditionis duci se sinunt;
unde ad illa Christi verba, pauci sunt qui
inveniunt eam, se reflectens inquit:
„Non dixit solum pauci ambulant per eam,
„sed etiam pauci inveniunt eam; si inter-
„dum aliqui inveniunt & ingrediuntur in
„eam, capti voluptatibus sæculi, de me-
„dio itinere revertuntur, ut ait Hierony-
„mus super Matthæum: De via perditionis
„non dixit multi inveniunt eam, sed
„multi intrant per eam, nam tam lata est,
„quod omnibus patet, & non oportet illam
„querere, quia se omnibus offert. Christus
verò, cum cæli porta sit, per hanc por-
tam ingredi volentibus, id est, ipsum
imitari statuentibus, necessum est, ut
pungantur, quia viam spinis & sen-
tibus plenam inveniunt; hanc autem
„viam, ut Abulensis ait: Omnes ad unum
„usque fugiunt, nemo enim non invitus pa-
„titur: omnes homines appetunt delectabi-
„lia, & fugiunt labores & difficultates, in*

„via autem, quæ ducit ad vitam sunt diffi-
„cultates multæ.

9. Denique salus æterna tam res est ardua, ut non mediocriter miraculum censeri debeat, dum quis salutem consequitur: Quemadmodum miraculum foret, si quis solus & unicus totum exercitum profligaret & triumpharet. Nam totus exercitus dæmonum juravit super quemlibet hominum, quomodo eum variis technis & astutiis decipere, ac in peccati laqueum pellicere, indeque ad orcum deturbare possent. Totus mundus, & omnes ejus affectuæ quodammodo conserarunt, quemadmodum virtutis studiosum suis, & lenociniis, & fallacibus blandimentis, nec non persecutionibus & terroribus, à virtutis calle abstraherent, & ad communem mundi semitam inducerent. Proprium nostrum corpus, nostri quinque sensus, & natura propria adversum nos decreverunt, die nocteque nos tentare & supplantare, usque dum à rectè vivendi methodo nos avertant, & à perfectionis Christianæ tramite abstractos, ad carnis delicias, & mundi cupedias sectandas abducant. Imò nostra propria anima est sibi ipsi contraria, & in duas divisa partes, superiorem scilicet, & inferiorem; & pars inferior continuò bellum movet parti superiori, cui majores & periculosiores infert molestias, quàm omnes diaboli & malitiosi homines in mundo afferre possent. Hinc si virtutum cultor omnes hosce inimicos tam visibiles quàm invisibiles fugat, ac victoriæ palmam ab iisdem reportat, nonne hoc æstimandum est miraculum? Nonne talis victoria excedit omnes vires naturales?

10. Hinc famosus quidam Theologus, Eusebius Nierembergius sic ad hoc propositum nostrum scribit: Theopol.

„P. I. c. 15. Ex hominibus ne mireris plures
„damnari, cum sit admirandum non omnes
„perire. Peccatum originis universos de-
„voravit, cunctos tabes ista corrumpit. Dam-
„nandi eramus omnes: quod severum perdi-
„aliquos si non omnes, cum deberemus om-
„nes? Majus miraculum est, unum obtine-
„re salutem, quàm omnes prolabi in interi-
„tum: quod dixi majus, cum non sit mirifi-
„cum damnari? Nonne magis mirum unum
„lapidem assurgere in æthera, quàm si mille
„videres deorsum ruere. Natura nostra pro-
„prium interire est. Nescit profecto, quid
„peccatum sit, & horribilis ejus enormitas,
„qui ejus demiratur exitium. Quod si con-
„spicimur imbecillitatem, & corruptionem
„humanam, plus admiror unum salvum fie-
„ri, quàm si omnes perirent.

11. Christus Salvator noster cum cuidam diviti dixisset: Marc. 10. Vende quæ habes, & da pauperibus, & veni, & sequere me, iste autem totus contristatus dum abiret, dixit Jesus Discipulis suis; quàm difficile qui pecunias habent, in regnum Dei introibunt. Discipuli autem obstupescabant in verbis ejus. At Jesus rursus respondens, ait illis: Filioli, quàm difficile est confidentes in pecuniis, in regnum Dei introire. Facilius est camelum per foramen acus transire, quàm divitem intrare in regnum Dei. Discipuli his auditis magis admirabantur, dicentes ad semetipsos: Et quis potest salvus fieri? Probè enim nò rant, quia a minore, ut ait Jeremias 6. 13. usque ad majorem omnes avaritia student. Hinc S. Hieronymus moribundus in exhortatione ad suos, de divitibus & potentibus hujus sæculi ait: Si Christus verax est, hujusmodi hominum vix unus aptus regno Dei invenitur de mille. Ita refert Eusebius epist. ad Damascum de morte S. Hieron.

12. Denique nostræ sententiæ favent fermè

fermè omnes Sancti Patres, quodd nimirum plures ex Christianis Catholicis ad inferos, quàm ad superos pergant. Clarissimum, & irrefragabile est testimonium S. P. Augustini l. 3. contra Crescon. c. 66. in hæc verba differentis : *Ipsi boni verique Christiani, qui per seipfos multi sunt, comparatione malorum, falsorumque pauci sunt.* Ubi alteram similitudinem adducit : *Sicut multagrana quibus horrea complentur, pauca dicimus respectu palearum.* Et S. Gregorius hom. 19. in Evang. Ad fidem, ait, plures veniunt, sed ad celestia regna pauci perducuntur. S. Petrus Chrysologus Serm. 97. comparat reprobos Christianos floribus tempore vernali jucundè ex omni arbore turgescen- tibus, electos verò fructibus in autumno comparentibus. Sicut ergo flores fructus, sic reprobi electos excedunt : „ Verba hujus Sancti Patris sunt : Flores „ multi multitudinem fructuum pollicentur, „ sed exanimati ventorum flabris, ad fru- „ ctum paucissimi perseverant ; sic creden- „ tes in Christo multi. Videmus enim in prima ætate pueros ac puellas probos ac integerrimos multos ; at ubi vanitatis aura, ubi tentationis turbo afflurit, omnis flos primi candoris, omnisque fructus vitæ maturioris evanescit. Imò S. Chrysostomus, dum aliquando coram numerosissimo ultra centum millium personarum cætu concionaretur, in hæc prorumpere verba non dubitavit : Quot esse putatis, qui in civitate nostra salvantur ? infestum quidem est, quod dicturus sum, dicam tamen : Non possunt in tot millibus centum inveniri, qui salvantur, quin & de his dubito. Et causas subdit : Quanta enim in juvenibus est malitia ? Quantus in senibus torpor, & quanta injustitia in omni populo. &c.

13. Ulteriùs, plures ex Christianis damnari quàm salvari, docent Origenes, Euthym. Beda, Haymo, Sanctus Thomas, Lyranus, Abulensis, & alii, ut refert Cornelius à Lapide in Epistola Sancti Jacobi cap. 2. v. 13. Et reverà haud mirum ; nam intueri partem eam, (verba sunt Ludovici Granat. lib. 1. Ducis peccat. cap. 26.) quæ Christianorum nomine celebris est, & vide, quo loco res Christianorum hoc exulceratissimo sæculo sint constitutæ : & fateberis in hoc corpore mystico, à planta pedis ad verticem capitis, vix aliquod membrum sanum reperiri. Per- versum hunc ævi statum, variàmque morum corruptelam contemplare, sentientes Noëmi rediisse tempora : Nam ut dicitur Matth. 24. 38. *Sicut erant ante diluvium comedentes & bibentes, & nuptui tradentes, &c.* ita vivunt Christiani, qui licet habeant fidem, tamen sunt superbi, avari, luxuriosi, & sic de aliis peccatis, ut docet S. Vincentius Ferrerius Serm. 6. Dom. Sept. & probat exemplo Archidiaconi Lugdunensis, qui ex timore Dei sua pingua beneficia, & sæculi fastum spernens, ad eremum profugit, ubi cum viginti quinque annis in eremo non in vulgari vitæ sanctimonia transgressisset, apparuit post mortem suam Lingonienfi Episcopo, quem in vita noverat, & his tremendis verbis eum allocutus est : *Age pœnitentiam, emenda vitam, corrige conscientiam, dimitte superbiam simul & avaritiam, aliter nunquam habebis celestem gloriam ; non enim est tam facile salvari hominem, sicut creditur, quoniam dum ego presentarer tremendo Dei judicio affuerunt ibi triginta millia animarum, de quorum numero S. Bernardus, & ego salvati sumus, tres in purgatorium descenderunt, reliqui omnes*

omnes damnati sunt. Quo dicto, disparuit. Confinilem historiam vidimus ser. 1. nu. 15. ubi ex 60000. non nisi quatuor animæ sunt salvatæ. Jam cujus cor adeo adamantinum est, ut tantâ animarum strage non emolliatur, non expavescat, & expallescat, timens ne sibi obtingat illud, quod aliis irremediabili damno contigisse intelligit? Porro, licet has 30000. animas, sicut etiam 60000. illas superius dictas, Paganos, Judæos, Hæreticos, ac infideles fuisse pleròsque, nullum sit dubium; negandum tamen nequaquam videtur, quin saltem inter hos 90000. defunctos aliqui fuerint Catholici, quorum numerum quamvis determinare nullus possit, credibile tamen videtur, ad minimum fuisse quinquaginta aut sexaginta fideles; supposito ergo hoc tantum numero, profecto satis est, ad magnum de salute nostra concipiendum metum; cum intelligamus ex his sexaginta orthodoxis animabus novem solummodo damnationis evasisse sententiam.

14. Hæc omnia roborata manent ex nonnullis revelationibus divinis S. Birgitta factis. Et in primis lib. 4. cap. 103. scribitur, quod hæc Sanctissima Matrona audièrit Sanctum Dionysium orare pro regno Franciæ ad Beatissimam Virginem Mariam, Dominam nostram, ac dicere: Tu quippe vides, quanta anima periclitentur omni hora, & quasi nix descendant in infernum. Consolare ergo eos, & roga pro eis, quia Domina es, & omnium adjutrix. Et libro secundo cap. 20. ait Christus: Abyssus illa insatiabilis, cui non lapides, non arbores resistunt, semper aperta est, in quam anima descendunt sicut nix de calo in terram. Et sicut à facie solis nix dissolvitur in aquam, sic ani-

ma ad magnitudinem supplicii dissolvuntur ab omni bono, & renovantur ad omnem penam. Porro, ratio, cur tam multæ animæ ad inferos ruant, desumitur ex verbis, quæ aliquando ad Sanctam Birgittam elocuta est Dei Mater, (ut habetur lib. 6. Revel. cap. 47.) sic dicens: Sicut pauci fuerunt, qui habuerunt fidem rectam, quando filius meus ascendit in calum; sic nunc pauci sunt, qui præceptum illud implent: Diliges Dominum Deum tuum super omnia, & proximum sicut teipsum. Quia sicut impossibile fuit, illos obtinere calum, qui fidem audierunt & non servaverunt; sic impossibile est Christianis obtinere calum, qui sine divina charitate moriuntur. Quid autem Deum sit diligere super omnia, sive ex toto corde, & ex tota anima, & ex totis viribus, sicut in pluribus Sacræ Scripturæ locis præcipitur, breviter sed nervosè admodum demonstrat Doctor mellitus, Sanctus Bernardus, de diligendo Deo ita scribens; Toto corde diligamus Deum, id est, sapienter contra suggestiones diaboli, ne seducamur: Totâ animâ dulciter contra delectationes carnis, ne alliciamur: Totâ mente, sive ex totis viribus fortiter contra pressuras mundi, ne opprimamur. Qua de re plura diximus Sermone quinto, parte terciâ, quæ proinde pius Lector reviderere poterit.

15. Modò quæramus, quare homines Deum super omnia, ut dixit Dei Mater, non diligant, & inter cæteras causas principem sibi locum vendicat sollicitudo bonorum temporalium maxima, per quam homines terrena semper meditantur, & quærunt, Deum verò nunquam, vel raro considerant, aut quærunt.

Secun-

Secundò, quia immemores sunt beneficiorum tam spiritualium quàm temporalium, quæ homini Deus singulis diebus, imò singulis horis & momentis misericorditer confert, quæ si considerarent, procul dubio ad illius amorem subleventur, & eo maximè, quo est naturale homini diligere, qui propensionem quandam ac inclinationem habet ad benefactores diligendos, nisi fortè ingratum sit, prout homo non diligens Deum, à quo cuncta, quæ habet, accepit, ingratiſſimus est, non animadvertens ad debitum, nec facilitatem præcepti hujus, quæ est ratio tertia. Quartò, quia nunquàm oculis levant ad cælum, considerando magnitudinem præmii, ipsis præparati, nimirum gloriæ, quam daturus est diligentibus se. Quintò, quia de poenarum inferni acerbitate & diuturnitate minimè cogitant, quæ diligentibus mundum paratæ sunt. Sextò, quia nunquam suum studium ponunt homines, ut, quantum in ipsis est, aliqualem cognitionem assequantur pulchritudinis virtutum, ac ingentis amoris Dei in nos, quæ miro modo amorem conciliant. Hinc fit, quod Beatissima Virgo asserat, paucos præceptum de diligendo Deo adimplere, & consequenter paucos esse, qui salvi sunt.

16. Alia causa, quare tam multi ex orthodoxis pereant, desumitur etiam ex incuria, ac mala vita Prælatorum. Hinc principes infernales salutârunt aliquando Principes Ecclesiæ, eisque gratias retulerunt de neglectu animarum sibi creditarum, prout non sine stupore vidimus Serm. 23. num. 21. Item. Serm. 24. num.

17. Quæ porrò confirmata manent ex iis, quæ in Sanctæ Birgittæ Revelationibus habentur, præsertim ex capite quinto libri terti, ubi hæc S. Matrona audit Beatum Ambrosium dicentem, & Deum

Gramm. Relig. Pars II.

pro hominum salutē exorantem. Obenignissime Deus, nos videmus populum innumerabilem in periculosis procellis perire, nimis paucis venientibus ad bonum portum, quoniam gubernatores avidi sunt pecuniarum, non animarum. Ideo rogamus te, omnis gloriæ Regem, ut portum illuminare digneris, quatenus populus vitare sua pericula valeat, & prava iniquorum gubernatorum exempla non sequi, sed ad portum rectum reduci lumine tuo benedictio. Per istos verò gubernatores intelligo omnes potestatem habentes corporaliter & spiritualiter in mundo. Plerique enim illorum in tantum diligunt voluntatem propriam, quòd de animarum utilitate, suorumque subditorum salute non attendant, sævisimis mundi procellis, videlicet superbix, cupiditatis, & immunditiæ se voluntariè involvendo, quorum actiones misera imitatur communitas, credens se per illam viam tenere rectam, & sic ipsi se unà cum subditis perimunt, sequendo suæ voluntatis quemlibet perversum appetitum. Hæc verba sunt Divi Ambrosii, & quidem non in mortalis hujus vitæ caligine adhuc degentis, sed jam infallibili divinæ visionis luce perfruentis, ipsamque veritatem sine ulla hyperbolica exaggeratione eloquentis, è quibus discant omnes, tam Prælati quàm subditi, vitiorum devia, quæ rectâ ad Tartarum ducunt, declinare, suæque sollicitè consulere saluti: Prælati quidem, ne porrò scandalò sint suæ fideli subjectis & commissis; Subditi autem, ne posthac reprobos majorum suorum mores sequentes, unà cum illis in æternæ perditionis foveam ruant. Siquidem jam præcessit admonitio & cautio, quam nobis omnibus tradidit Incarnata Sapientia, apud Evangelistam Matthæ-

Ccc

um,

um, (cap. 15. 14.) dicens: *Simite eos, cæci sunt, & duces cæcorum; cæcus autem, si cæco ducatum præstet, ambo in foveam cadunt.* Nimirum, si subditus cæcus ductum sequatur Superioris cæci ejus malos mores imitando, ambo in locum gehennæ labentur.

17. Huc facit, quod refert *Cæsarius* lib. 2. miracul. cap. 6. de quodam Sacerdote, qui animarum curam quidem habebat, sed luxuriæ & commestationibus vacans, animas sibi commissas omnino negligebat. Verum cum & ipse fato concessisset, vidit quidam Religiosus sanctæ conversationis & vitæ, parochianos sub eo defunctos, saxi comprehensis, in locis infernalibus illum arctare, & dicere: *Tibi commissi fuimus, tu nos neglexisti, & cum peccavimus, neque verbo, neque exemplo nos revocasti, ideoque ad hunc tormentorum locum venimus.* Quem cum agitant, lapides post ipsum mittendo, in puteum cadens nusquam comparuit. Sciendum proinde est, quod nequaquam excusetur subdi-

tus, si prava sui Superioris sceleretur vestigia; quanquam enim Majorum mala exempla potenter moveant ac sollicitent subditos & minores ad iniquitatis sequelam (ut diximus serm. 43. num. 7.) nullum tamen cogere possunt; & ideo qui eos in vitiorum semita præeuntes sequuntur, non coactè, sed plane voluntariè sequuntur, & sic si cum Superioribus subditi damnentur, suæ damnationis causam in seipsos refundere debent, non in scandalosam suorum Rectorum vitam, quæ solum occasionem ruinæ, non causam subditis præbet. Occasionem dixi, non causam; Quia, ut *S. Thomas* 2. 2. q. 43. a. 1. ad 3. docet, nihil potest esse homini sufficiens causa peccati, quod est spiritualis ruina, nisi propria voluntas. Et ideo dicta vel facta alterius hominis possunt esse solum causa imperfecta, aliqualiter inducens ad ruinam. Et propter hoc in definitione scandali non dicitur, *dans causam ruinæ*, sed: *dans occasionem*: Quod significat causam imperfectam. Ita *Doctor Angelicus*.

PARS TERTIA.

Inter homines Claustrales similiter multos damnari ostenditur.

18. **P**lures inter Christianos Catholicos, in statu sæculari vitam agentes, æternum perire, hactenus non sine magno animi dolore spectavimus; modò videamus, quid sentiendum sit de illis, qui in Claustris & Asceteriis degentes, se totos divino cultui dedicârunt, num inter eos etiam aliqui repariantur, non salvandi, sed damnandi? Respondet affirmativè *S. Basilius Magnus* serm. de abdicat. rerum *Ego existimo*, ait hic *S. Pater*, paucos inter Monachos & Reli-

giosos salvari. Hæc assertio, licet formidabilis ac pene incredibilis esse videatur, nôsse tamen debemus, tam eximium Ecclesiæ Doctorem, torque millium Monachorum Patrem & Fundatorem, id non absque basi solida asseruisse; quippe si Religiosorum vocationem, statum, & obligationem cum multorum vita & moribus combinare velimus, facile deprehendemus multos à fine vocationis suæ deflectere, ac longius deviare, ideoque cælo extorres fieri. Hoc non esse vanum commentum

mentum, demonstrant superius dicta Sermone 41. n. 25. & n. 26. Item quæ retulimus serm. 17. n. 6. & 7. Ubi S. Maria Magd. de Pazzi vidit animas religiosas ad inferos in magno numero ruerre. His addendum, quod aliquando B. V. Maria S. Birgittæ revelavit, dicens: Quod in Ordine, à suo Filio instituto, multi futuri sint Religiosi, qui non minùs ad-versabuntur verbis Filii mei, & simplici Regulæ, tibi revelatæ, quàm illi increduli, qui verbis Dei, & Moyfi contrariabantur in deserto, interpretantes verba Dei pro sua voluntate. Ita habetur c. 19. Revelationi, quæ extravagantes appellari solent.

19. Stupenda adhuc magis sunt, quæ Christus Dominus de alterius Religionis viris Religiosis, eorumque reproba vita retulit, sic S. Birgittæ loquens: Ego juro in veritate mea, quod si non fecissem propter duo bona, propter quæ sustineo eos, non una domus eorum staret erecta. Primum est, Matris meæ oratio, quæ cum Sancto Patrono eorum incessanter orat. Secundum est, justitia mea, quia quamvis propter malitiam non teneor eis aliquam misericordiam facere; attamen propter dona offerentium, quæ placent mihi, patior eos: ipsi enim sunt quasi instrumenta, quibus alii proficiunt; ex eorum nempe prædicatione & cantu quandoque alii crescunt ad devotionem, & occasionem bene proficiendi, sed seipsos in profundum dejiciunt, quia serviunt quasi servi ad lucrum, non æternitatis. Verè servi sunt, & paucissimi inveniuntur alii, & tam pauci, quod vix unus reperitur in centum. Ita Christus ad Birgittam, ut habetur l. 6. Revel. c. 35. in fine. In iisdem Revelationibus l. 3. c. 20. de Sanctissimo Patriarcha Benedicto, ejusdemque Sodalibus Dei Mater hoc dedit testimonium: *Ut ignis ille divinus, qui erat in Benedicto, igniret & suc-*

cenderet plures, vocavit Deus Benedictum in montem, qui convocatis ad se pluribus scintillis, fecit de iis per spiritum Dei maximum ro-gum, & composuit eis Regulam de Spiritu Dei, per quam multi perfecti sunt facti sicut Benedictus. Hæc magnum quidem præbent so-atium omnibus, sub S. Benedicti Regula militantibus, sed ne salubrem Dei timorem abjiciant, & irreligiosè Religiosi vivant, probè notent, quæ sequuntur: *Nunc autem multæ facies projectæ de rogo S. Benedicti jacent ubique dispersæ, habentes pro calore frigiditatem, pro luce tenebras.*

20. His consideratè inspectis, faciliè ad intelligendum datur, haud in parvo numero inter hominès Claustrales reperiri, qui præter externum religionis habitum nil religiosi præ se ferunt; Id quod etiam dudum vidit, & expertus est Sanctissimus noster Legislator, ac plurimarum religiosarum familiarum Parens, Augustinus, prout ipse propriò suò calamò testatur, in Psalmum 132. ita scribens: Tam sunt Monachi falsi, quàm & Clerici falsi, & fideles falsi. Omnia ista tria genera, fratres mei, habent bonos suos, habent malos suos. De tribus enim istis generibus dictum est (Luc. 17. 34.) *Duo in agro; unus assumetur, & unus relinquetur. Duo in lecto uno; unus assumetur, & alter relinquetur. Due erunt molentes in unum; una assumetur, & altera relinquetur.* In agro sunt, qui gubernant Ecclesiam: In lecto autem illi intelliguntur, qui amaverunt quietem, non se immiscentes turbis, non tumultui generis humani, sed in otio servientes Deo: & inde tamen unus assumetur, & unus relinquetur. Hæc Augustinus; qui l. 5. contra Faustum c. 9., postquam fusè ostendit Religiosorum in Asceteriis viventium præclaras virtutes, crebra & quotidiana jejunia, paupertatè spiritus, fraternæ charitatis officia &c.

tandem sic concludit: Et tamen in his omnibus professionibus quàm multi fallaces & perditim deprehenduntur; quàm multi etiam latent; quàm multi primò rectè ambulantes perversâ voluntate citò deficiunt. &c.

21. His addo, quæ Ludovicus Blosius in Sacello animæ cap. 16. num. 9. ex Beato Joanne Taulero refert, in hæc verba scribens: Gravi sanè lamentatione dignum est, quod pleriq; Cœnobitæ nimis ingrati atque perversi inveniuntur. Nam cum Deus illos misericorditer à sæculo abstractos atq; eductos ad ipsius sacræ Religionis statum perduxerit, ut in eo à veteribus peccatis conversi, deinceps sese sanctissimæ vitæ & doctrinæ Christi conforment, eumq; sequantur; ipsi, heu! solo habitu, quem extrinsecus susceperunt, & solâ umbrâ religionis contenti sunt. V. hementer enim per desiderium ad sensuum oblectamenta, carnisq; voluptates ac lautitias aspirant: quas si pro voto consequi non possint, murmurationibus Monasterium replent & inficiunt. Dum voluntati eorum non acquiescitur, tanto corripuntur furore, ut inter eos, & demoniacos parva sit differentia; Et reverà à diabolo possessi sunt, à quo etiam ad hanc perversitatem incitantur. Nullum in ejus locum Spiritus Sanctus habere potest, cum sint Superbi, ambitiosi, inobedientes, & invidia pleni. Nullo ergo Deum & Divina studio, nullâ diligentia fervent. Licet multos codices audiendo, legendo, & psallendo percurrant, ac folia terant, pia tamen quæ audiunt, vel legunt, non eis sapiunt, nec gratiam aliquam inde referunt. Satis verò mortales creaturæ ipsis placent ac sapiunt: his videlicet delectantur, has amore prosequuntur, his consuetudine & amicitia se jungunt, has ad mutuum amorem provocant verbis, operibus, gestibus, internuntiis, munusculis, literis.

Suæ gulæ impudenter satisfaciunt, & sine modo ac mensura ventrem cibo potuq; onerant aded, ut postea inepti sint ad sancta quæque exercitia: atque hinc oblivio Dei, & innumera mala nascuntur. Frequenter quidem continentur, sed integram sese corrigendi voluntatem non habent. Quare dum Missam celebrant, aut Sacram Eucharistiam percipiunt, non aliter faciunt, quàm si quis Regem ad domum suam invitet, & venientem in sordidissimam haram inter porcos solum ducat. Quod si Superior, aut alius quispiam moneat eos, ostendatq; quantis in periculis degant, vel ita excalescant, ut tigrides ac leones, vel certe irrident monentem. Per eos diabolus facile efficere potest, quod vult, quia illius satellites ac mancipia sunt. Qui si in impoenitentia permanserint, & ita ex hac vita migraverint, nunquam faciem Dei videbunt. Hæc & alia plura scribit Taulerus, in rebus ad spiritum pertinentibus egregius Doctor.

22. Jam, quod ad nostrum attinet propositum, id cœnsari debet, quod in principio ait: Plerique Cœnobitæ &c. Et in fine: Qui si in impoenitentia permanserint, nunquam faciem Dei videbunt. Ex quo docemur, magnoperè metuendum esse, ne tales malè feriat Religiosi catervatim ad inferos proruant: Quippe secundum ordinariam regulam ac sententiam magni Augustini, sicut quis vivit, ita & moritur; ut rarò, qui malè vivit, bene moriatur, & vice versâ. Cum ergo multi in Cœnobiis ita perversè & indiscipline vivunt, nemo miretur, si audiat ab ore Magni Basilii, supra relati, Paucos inter Monachos ac Religiosos salvari. Patet similiter ex his, non falso inniti fundamento visionem illam tremendam, quam habuisse Sanctum Abbatem Sylvanum Heribertus Rosweidus in vitis Patrum lib. 3.

lib. 3. num. 205. Item lib. 5. libell. 3. num. 15. commemorat: Cùm enim fortè sederet in spelæo suo, factus in ecstasi jacebat super faciem suam, & post aliquot horas surgens plangebat vehementer: astans autem discipulus ejus, dixit ei: Quid habes, Pater? At ille tacens plangebat: cùm autem compelleret eum discipulus, ut diceret ei causam tanti mœroris, ait illi: Ego ad judicium Dei raptus fui, fili, & vidi multos de habitu nostro monastico euntes ad supplicium, & multos laicorum euntes ad regnum Dei. Et hæc dicens senex, lugebat inconsolabiliter.

23. Porro, nemo hic arbitretur, metalia animo maligno commemorare; licet enim istiusmodi Clericorum & Religiosorum vitia in publico suggestu infectari minimè liceat, cùm ex istiusmodi notitia auditores nullum salutis fructum, sed scandali venenum suggerent, scribi tamen possunt; quia liber publici juris factus, dum vitia generalia, abusque infectatur, à loco, tempore, personisque privatis omnino abstrahit, nullum in particulari sugillat, nudam veritatem exponit, ægris quidem oculis invisam, sed puris amabilem. Quod hic obiter observare libuit, quia nonnullos reperire est, qui agrè & indignè ferunt, dum nonnulla ex Patribus adversum incuriosos animarum Rectores, Clericos scandalosè viventes, Regulares etiam parum regulariter viventes, exarantur. Verùm his offendi generalissimis monitis delicatissimi fastidii est. Sanè si hujusmodi teneritudinis ratio habenda esset, expungenda forent integra Patrum volumina; Quid enim aliud resonant Salviani de Providentia Libri? quid integri Gregorii Magni, Bernardi, aliorumve Sanctorum sermones adversus populi, Cleri,

collapsorumque Monasteriorum excessus, vel abusus intorti? Extrudenda item forent ex Historiarum libris exempla plurima, quæ de pessima multorum Prælatorum, Clericorum, ac Religiosorum vita, eorumque judicio & damnatione referuntur. Similiter eradi deberent multa capita ex revelationum libris, quos Christus ipse Sanctæ Birgittæ dictavit, quique multo examine præmissio, approbati fuere primò à Concilio Basiliensi, à quo Cardinalis Turrecremata cum aliis ad hoc examen est designatus. Deinde Summorum Pontificum Gregorii XI. & Urbani VI. mandato harum revelationum examen multis Cardinalibus, Episcopis, Virisque doctissimis commissum fuit, & totum approbatum. Tandem post hæc omnia in Canonizatione hujus Sanctæ à Bonifacio XI. & à Martino V. approbatæ sunt hæc revelationes, non obstante, quòd in iis præter loca jam citata, in aliis multis capitibus, ut videre est lib. 1. cap. 47. & cap. 49. Item cap. 55. & 56. Et lib. 4. cap. 32. & consequenter in reliquis capitibus sermo fiat de pessima Prælatorum ac Sacerdotum vita, id quod reperitur lib. 4. cap. 134. & 135. ubi dicitur, quòd Sacerdotes sint deteriores diabolo, & ideo præ omnibus dæmonibus profundius submergentur in infernum, nisi se emendaverint. Fas est ergo scribere, ac etiam in Clericorum & Religiosorum corona differere de eorum vitiis, de quibus tamen ad plebem sermocinari magnam nefas, ac summa imprudentia foret. Libet proinde cum Divo Bernardo in Apologia ad Guilelmum Abbatem exclamare: Non adversum Ordinem, neque contra Clerum, sed pro Ordine, & pro Clero, disputare putandus ero, si non Ordinem,

nem, vel Clerum in hominibus, sed hominum vitia reprehendo. Et quidem diligentibus Ordinem, aut Statum Clericalem, in hac re molestum me fore non timeo, quin imò gratum proculdubio accepturi sunt, si persequimur quod & ipsi oderunt. Si quibus verò displicuerit, ipsi se manifestant, quia Ordinem non diligunt, cujus utique corruptionem, id est vitia, damnari nolunt. Ipsi itaque illud Gregorianum respondeo: Melius est, ut scandalum oriatur, quam ut veritas relinquatur. Ita Abbas melius. Hæc per transeuntem.

24. Superest modò, ut ad scopum redeamus, & nostrum sermonem concludamus, considerantes, & credentes, non esse confectum nostræ salutis negotium, quòd Cœnobita intraverimus, nòsque per solennia vota Deo dicaverimus; nam etiam ex Claustris via patet ad inferos, uti clarè nimis innuitur ex illa Christi Domini protestatione: Non omnis, qui dicit: Domine, Domine, intrabit in regnum Cœlorum. Matth. 7. 21. At quomodo hoc verum habet, ò dulcissime Redemptor? Dicit enim Propheta Joel cap. 2. 32. Omnis, quicumque invocaverit nomen Domini, salvus erit: quomodo isti invocant, & salutem non consequuntur? Respondet Glossa cum Alberto Magno, quòd perfecta invocatio consurgit ex tribus: Ex fide cordis, ex Confessione oris, & ex Testificatione operis; & tunc perfecta est invocatio, aliter est mendax. Unde Psalmista ait: Ps. 77. 36. Dilexe-

runt eum in ore suo; & lingua sua mentiri sunt ei. Cor autem eorum non erat rectum cum eo; nec fideles habiti sunt in testamento ejus. Et Propheta Evangelicus: (Isai. 29. 13.) Populus iste labijs suis glorificat me, cor autem ejus longè est à me. Jeremias cap. 12. 1. similiter dicit: Prope es tu ori eorum, & longè à renibus eorum. Discant ergo hinc religiosæ mentes, non omnes, qui etiam frequenter Nomen Domini in ore habent, ejusque laudes per dies noctesque decantant, cœlorum regna intraturos. Qui ergo intrabunt, si non hi? Respondet Mundi Reparator: Qui fecerit voluntatem Patris mei adimplendo ejus præcepta, hic intrabit in regnum cœlorum. Non sufficit proinde clamare ad Dominum: Domine, Domine; sed necessarium quoque est ad salutem, ut obsequentes simus voluntati Divinæ, tam in exquendis quæ fieri mandat, quam in fugiendis quæ operari vetat. Et quoniam hæc duo multi ex Religiosis parum curare videntur, nec attendere volunt; ideo nil novi aut insoliti est, dum asseritur, plures de illis cælo excidere, & in orcum abire. Ne ergo & tu, mi optime frater, in tale irremediabile incidas infortunium, æternòque torquearis igne, nil aliud superest, nisi ut audias & sequaris Christum monentem ac dicentem: Si vis ad vitam ingredi, serva mandata. Matth. 19. 17. Quæ si servaveris, ab Electorum numero excludi penitus non timebis.

SERMO LXVI.

DE PRÆDESTINATIONE.

Satagite, ut per bona opera certam vestram vocationem & electionem faciatis. 1. Pet. 1. 10.

PARS PRIMA.

Tametsi nullus ex prædestinatis finaliter peribit; perire tamen ex illis aliquis poterit; si nimirum bona opera operari, & mala culpæ evitare renueret.

1. **S**ermonem præsentem exordiri lubet gravissimâ illâ gravissimâ Doctoris Augustini sententiâ, quam libro de Bono perseverantiæ cap. 16. protulit, dicens: Cum Prædestinatio multis sit causa standi, nemini causa labendi, frustra timeamus, ne, loquentibus nobis, offendatur qui veritatem non potest capere; timemus, ne, tacentibus nobis, qui veritatem potest capere, falsitate capiatur. Inclinate igitur (ut cum eodem Augustino lib. 6. Hypogn. loquamur) aliquantulum patienter aurem cordis vestri, & qualiter mysterium Prædestinationis credamus, qualiterve prædicemus, audite. Sciendum igitur imprimis est, quod præter generalem Dei providentiam, quæ omnes homines sufficienter ordinat ad salutem, detur providentia aliqua specialis, quæ aliquos efficaciter ordinat, & transmittit ad æternam beatitudinem, & hæc vocatur Prædestinatio, quam definiens proximè citatus Doctorum Phœbus Augustinus in libro de Bono perseverantiæ cap. 14. sic ait: Prædestinatio est præscientia, & preparatio beneficiorum Dei, quibus certissime liberantur, quicumque liberantur. Ex qua definitione con-

stat, infallibiliter salvandos esse, quicumque sunt prædestinati. Hinc Christus de electis suis ovibus, Joan. 10. 28. ait: Non peribunt in æternam, & non rapiet eas quisquam de manu mea, id est, protectione & potestate mea. Dicitur enim in libro Sapientiæ cap. 3. 1. Justorum animæ in manu Dei sunt, & non tanget illos tormentum mortis scilicet æternæ.

2. O quàm felices ergo, quàm beati, qui cum fiducia dicere possunt: (Ephes. 1. 5.) Qui (nimirum Deus) prædestinavit nos in adoptionem filiorum, per JESUM Christum in ipsum secundum propositum voluntatis sue. Hoc est, qui intuitu meritorum Christi Filii DEI naturalis, ac omnium Prædestinatorum Primogeniti, nos è massa perditionis eripuit, à reprobis numero segregavit, & Filios DEI adoptivos, DEI hæredes, cohæredes autem Christi (Rom. 8. 17.) destinavit, & à constitutione Mundi tales nos futuros prædestinavit. Sed ah! quis hoc dicere potest, quis credere se esse de electis Christi oviculis, prædestinatumque ad vitam æternam? Quis potest dicere: (inquit D. Bern. Serm. 1. de Septuag.) Ego de electis sum, ego de prædestinatis ad vitam, ego de numero Filiorum reclamante

Scripturæ;

Scripturâ: (Eccles. 9. 1.) Nescit homo utrum amore an odio dignus sit. Cur autem Deus ipsis etiam prædestinatis suam prædestinationem incognitam esse voluerit; duplicem assignat S. Thomas (Verit. 6. c. 5. corp.) rationem: quarum prima potest sumi ex parte eorum, qui non sunt prædestinati: Si enim omnibus prædestinatis sua prædestinatio nota esset, tunc omnibus non prædestinatis certum esset se prædestinatos non esse, ex hoc, quod se prædestinatos nescirent; & hoc quodammodo eos in desperationem induceret. Secunda ratio sumi potest ex parte prædestinatorum; Securitas enim negligentiam parit. Si autem certi essent de sua prædestinatione, securi essent de sua salute: & ideo non tantam sollicitudinem ponerent ad vitanda peccata. Et propter hoc à divina providentia salubriter est ordinatum, ut homines suam prædestinationem, vel reprobationem ignorent. Ita Doctor Angelicus.

3. Verum enim verò, cum ex una parte nemo scire possit, num sit de numero prædestinatorum, vel de numero præscitorum; ex alia verò parte non minus indubium sit juxta communem Sanctorum Patrum, ac Theologorum sententiam, neminem fore damnandum ex prædestinatis, nec ullum salvandum ex reprobatis; ideo forsitan multis angeris scrupulis & perplexitatibus intra temetipsum sic argumentans: Si detur prædestinatio de salute definiens, si prædestinatus sum, quidquid agam salvabor; si vero non sum prædestinatus, damnabor infallibiliter; & omnia bona opera, quæ faciam, inutilia mihi erunt ad salutem. Melius ergo mihi est, ut divinarum consiliorum eventum expectem, & sine ulla meæ salutis sollicitudine, letam & tranquillam vitam ducam. Quin versatilestissimus humani generis hostis innumeras jam hæc

argumentatione & discursu deceperit animas, quis negabit? Certè S. P. August. de Bono persever. cap. 15. id ipsum de uno aliquo suæ sanctissimæ Familiæ religioso testatur: Fuit, inquit, quidam in nostro Monasterio, qui corripientibus fratribus, cur quædam non facienda faceret, & facienda non faceret? Respondebat, qualiscunque sim, talis ero; qualem me Deus futurum esse præscivit. Qui profectò & verum dicebat, & hoc vero non proficiebat in bonum, sed usque adeo profectus in malum, ut desertâ Monasterii societate, fieret canis ad suum vomitum. Huic consimiles hodie dum quam plurimos reperire est, qui hoc sese diabolico discursu affiduò exagitant. Nam hoc argumentum in schola Satanæ jam dudum excogitatum esse fallax ac erroneum, ab ipsomet cacodæmone, qui pater mendaciorum audit, docemur; Quæro enim, num diabolus (cùm sit peritissimus Logicus) sciat hæc propositionem esse verissimam, quod omnes prædestinati infallibiliter salvabuntur, & reprobatî damnabuntur? omnino. Si ergo istius habet notitiam, qua de causa, nos tentaturus, non conficit hoc argumentum: Si hic est in libro vitæ immutabili & indelebili, quid proderit, si ego oleum & operam perdam, siquidem ille nihilominus salvabitur? Similiter si alter ab æterno est reprobatus, & consequenter damnandus, quid opus est, ut ego obices & offendicula per viam sternere satagam, ad quæ offendens cadat, cùm sine illis offendiculis nihilominus sit damnandus? At verò cacodæmon his omnis argumentis & discursibus nos undique tenare, & à bono abstrahere, inque peccatorum laqueos pellicere non cessat, non nescius, quod nullus absque bonis operibus cælum, neque absque malis infernum intrabit.

4. Secundò simile argumentum æquè militat contra infallibilitatem divinæ præscientiæ, ac contra certitudinem divinæ prædestinationis. Unde sicut in humanæ vitæ negotiis nullus nisi stolidus, media ad fines utilia relinquit, quantumvis Deus omnia providentiâ suâ prædefinierit, & nemo nisi bardus ac stupidus sic ratiocinatur: Novit Deus hunc agrum, v. g. hoc anno feracem fore, aut sterilem: si feracem novit, sive à me cultus fuerit sive non, uberes mihi fructus feret. Si sterilem, ergo talis erit, etiam si ipsum assidue coluerim: ita & stulta est ratiocinatio argumenti propositi. Ulterius sicut infirmi in salute corporali recuperanda non acquiescunt illi, quod Deus hac in re decrevit, sed adhibent medicinas, caro pretio comparatas, rigorosis se submitunt diætiis, pillulis amaris, & ferri incisionibus. Quomodo ergo, dum de æterna salute, de nostra ad gloriam prædestinatione agitur, aded temerarii sumus, ut dicere audeamus, Deus nos prædestinavit & elegit ad gloriam, & hoc sufficit, nihil ulterius est opus, genio meo liberè indulgere possum? *Cæsarius* lib. 1. *Historiarum* cap. 37. scribit, *Ludovicum*, Land-Gravium *Hassie* carnalibus voluptatibus omnino deditum fuisse, eique, qui eum de rebus ad animæ salutem pertinentibus monere solebat, hoc formato impiorum ignorantium dilectate respondisse: Si ego sum prædestinatus, quodcumque peccatum commiserò, nihilominus salvabor; si verò sum præstitus, quid mihi bene & virtuosè vivere proderit? Quid factum? *Lethalem* in morbum incidit, medicum accersit; is, ut erat vir prudens & verborum Land-Gravii memor; Domine mi, inquit, frustra me huc advocasti: Si venit

Gramm. Relig. Pars II.

dies mortis tuæ, non te poterit cura mea morti subtrahere, si verò moriturus non es, superflua erit medicina mea, & frustra te crucias. Ad hæc æger: Quomodo sic respondes? si mihi non fuerit adhibita cura, potero ante tempus mori. Tunc Medicus; Domine, inquit, si credis vitam tuam posse conservari virtute medicinæ, cur similiter non credis vitam animæ juvari posse poenitentiâ, & aliis virtutum operibus, quæ sunt antidota animæ? Sine his anima moritur, sine his ad veram salutem quam in celo consequimur, nemo pervenit. Quibus Land-Gravius convictus, de cætero ait: Medicus esto animæ meæ, quia per linguam tuam medicinalem Deus me liberavit à maximo errore.

5. Sicut ergo non frustra ægris medicina debetur, quia Deus sic diem mortis statuit, ut vitam etiam per illa media præviderit prorogandam; ita & de morbo & morte animæ prævidit, talem qui poenitentia remedia adhibuerit, & gratiæ & Deo restituendum. Sanissimam hac in parte nobis tradit doctrinam Doctor Angelicus *S. Thomas* 1. p. q. 23. a. 8. corp. sic argumentans: Sicut sic providentur naturales effectus, ut etiam causæ naturales ad illos naturales effectus ordinentur, sine quibus illi effectus non provenirent: ita sic prædestinatur à Deo salus alicujus, ut etiam sub ordine prædestinationis cadat, quidquid hominem promovet in salutem, vel orationes propriæ, vel aliorum, vel alia bona, vel quidquid hujusmodi, sine quibus aliquis salutem non consequitur. Unde prædestinatis conandum est ad bene operandum & orandum, quia per hujusmodi prædestinationis effectus certitudinaliter impletur. Propter quod dicitur 2. Pet. 1. Sategite, ut per bona opera certam vestram vocationem & electionem faciatis. Similia habet *S. Gregor.* lib. 3. *Dialog.* cap. 13. ubi sic dis-

D d d

currit:

currit : Obtineri nequaquam possunt , quæ prædestinata non fuerint , sed ea quæ Sancti viri efficiunt , ita prædestinata sunt , ut ea precibus obtineant . Nam ipsa quoque præmi prædestinatio , ita est ab Omnipotenti disposita , ut ad hoc electi ex labore perveniant , quatenus postulando mereantur accipere , quod eis omnipotens Deus disposuit donare . Hæc Gregorius .

6. Verum enim verò , pro majori doctorum intelligentia & confirmatione exempla aliquot referre lubet , quibus in sacris literis per divinam revelationem diversæ promissæ fuerunt gratiæ à Domino DEO , & tamen ut eas obtinerent , plurimum deinde insudare & laborare debuerunt . Prophetaverat Jeremias Propheta , quod 70. annis durare debebat captivitas Babylonica , & non ultra : Jerem. 25. v. 12. Cūque repleti fuerint septuaginta anni , visitabo super regem Babylonis , &c. Et quamvis Propheta Daniel cap. 9. (teste S. Hieronymo) optimè novisset promissionem divinam non ultra se extensuram , humillimè nihilominus obsecravit Deum ferventibus precibus pro liberatione populi Hebraici ; Sciebat namque Deum decrevisse , præstare gratiam illam per orationem Danielis ; ut quod Deus (inquit D. Hieronymus) per suam promissit clementiam , per hujus impleat preces .

7. In Actibus Apostolicis iter S. Pauli , quod Romam versus instituit , describitur , in quo tempore periculossimæ cujusdam tempestatis , omnes , qui secum erant in navi viatores , securos esse iussit , quod salvi & incolumes portum assecuturi , & minime in illo periculo perituri essent : Astitit mihi hac nocte Angelus Dei , cujus sum ego , & cui deservio , dicens : Ne timeas Paule , ecce donavit tibi Deus omnes qui navigant tecum . Act. 27. 23. In hac igitur indubitata certitudine , cuipiam vi-

deri potuisset , S. Paulum debuisset monere naucleros , ut ab omni prorsus labore supersederent , eò quod pro evasione illius periculi nullam penitus oporteret facere diligentiam aut industriam . Et tamen Centurioni dixit , quod si Naucleri & milites in fugam se recepturi essent , sine dubio forent submergendi : Nisi in navi permanserint , vos salvi fieri non potestis . At verò dices fortasse , quodnam Sancto Apostolo , post factam ab æternæ veritatis Deo promissionem , dubium esse poterat ? Quo sine post illam revelationem opus erat ejicere anchoram , vela submittere , totque alias industrias , ibidem à S. Luca distinctè relatas , adhibere ? respondetur , Apostolum probè intellexisse , quod , tametsi Deus in gratiam Apostoli navigantes illos præservare voluerit , omnino tamen necesse fuerit , ut illa adhiberent media , quæ ad periculi illius evasione opportuna esse videbantur , neque enim conveniens erat divinam tentare misericordiam . Simili modo quod si nos , per mare hujus vitæ navigantes , revelationem aliquam habuissemus , quod scilicet non obstantibus tot tentationum tempestatibus , quæ quotidie occurrunt , salvi nihilominus & incolumes ad portum paradisi appulsuri essemus , advertendum tamen nobis esset , quod promissio nobis facta salutis , conditionata sit , non enim Deus nos salvare intendit absque eo , quod etiam nos pro parte nostra salutis nostræ cooperemur .

8. Hanc ipsam veritatem adhuc apertius nobis declarare & inculcare volens idem S. Apostolus sic ad Coloss. 1. 24. scribit : Adimpleo ea , quæ desunt passionum Christi in carne mea . Posset quispiam his verbis obicere : Quomodò S. Paulus ait , se suppleri , quod Christi passioni defuit , cū hæc superabundans , & infiniti pretii fue-

fuerit? Respondetur, Christi passionem inestimabilis fuisse valoris quò ad sufficientiam, at quò ad efficaciam, nostra ei deest cooperatio, ut effectum in nobis fortiatur. Etenim ut loquitur S. P. Aug. *Serm. 15. de verbis Apostoli: Qui fecit te sine te, non iustificabit (nec salvabit) te sine te: fecit nescientem, iustificat volentem.* Hinc tamen quis prædestinatus esset (loquamur ex hypothesi) si tamen virtuosè non viveret, deque malè transacta vita non poeniteret, profectò non salvaretur. Hinc dicitur in *Apocalypsi 3. 11. Tene quod habes, ut nemo accipiat coronam tuam.* Ex quibus verbis nonnulli hanc deduxerunt consequentiam, quòd etiam electi à gradu, per æternam prædestinationem illis destinato, decidere possint, licet certum sit, quòd hoc nunquam sit futurum, non quia sequi non possit, sed quia cum à Deo (qui nec falli, nec fallere potest) ita prævisum est, minimè sequetur. Huic sententiæ suffragari videtur Doctor Gentium, S. Paulus, qui quamvis non ignoraret oraculum ab ipso Deo de ipso prolatum, quòd vas sit electionis, nihilominus tamen timuit adhuc reprobari, unde in epistola prima ad Corinthios cap. 9. hæc scribit verba: *Væ mihi, si non evangelizavero.* Ex quo inferitur, si Paulus Gentibus Evangelium non prædicasset, æternam periisset; quòd adhuc manifestius in eadem Epistola declarat, dum ait: *Castigo corpus meum, & in servitutem redigo, ne forte cum aliis prædicaverim, ipse reprobus efficiar, id est, à salute æterna à Deo rejiciar, si carnis meæ illecebris abstractus, non ambulaverim viam, quam aliis monstravi.* Quid omnia hæc aliud indicant, quàm Paulum, licet ab æterno ad gloriam prædestinatum, damnari potuisse? Si nimirum opera meritoria

operari, & mala culpæ evitare renuisset.

9. Ququam autem nullus sciat, an sit de numero prædestinatorum, vel non; propterea tamen seipsum torquere & discruciare nemo debet: Si enim hanc ob causam contristari aliquis deberet, quis, dic fodes, in pace, & animi tranquillitate posset vivere? Nullus enim quantumvis perfectus & sanctus sit, citra specialem Dei revelationem id scire poterit. Et quidem nec conveniens est, ut id sciamus; quia mater negligentie solet esse securitas, ut supra num. 2. ex S. Thoma diximus. Hinc S. Gregorius ad Gregoriam cubiculariam Augustæ, petentem sibi dari plenam certitudinem de sua salute, ita rescripsit: *Perpende, charissima filia, quòd mater negligentie sit securitas: Habere ergo in hac vita non debes securitatem, per quam negligens reddaris: Scriptum est enim Psal. 2. Servite Domino in timore, & exultate ei cum tremore. In paucis ergo huius vitæ tempore mentem vestram necesse est ut tremor teneat, quatenus per securitatis gaudium sine fine postmodum exultet.* Hoc ipsum tibi, qui hæc legis, vel audis, dictum pariter crede, & noli ob hanc incertitudinem, nobis omnibus multum proficuum, inordinato animi mœrore temetipsum conficere: sed suadente ac monente Sapiente Ecclesiastico (cap. 2 1. 2.) *Fuge tanquam à facie colubri peccatum.* Item (ut Salomon Eccles. 9. 10. consilii) *Quodcumque facere potest manus tua, instanter operare: hæc enim duo monita, regia ac segura via sunt ad attingendum finem prædestinationis.* Quòd tam verum est, ut (quemadmodum docet S. Thomas in 2. sent. dist. 11. q. 1. a. 4. ad 6.) quamvis ipse Deus alicui per expressam revelationem manifestaret, illum reprobatum esse, hoc tamen credere debeat, factum non

esse per sententiam definitivam, sed modo comminatorio, ut illum à peccato divertat.

10. Ad cujus veritatis confirmationem egregiè deservit illa à *S. Antonino* parte primâ Tractatu 12. cap. 5. §. 4. de quodam juvene relata mirabilis historia. Hic enim juvenis optimis conspicuus moribus, sub insignis directoris spiritualis disciplina vitam agebat, qui continuè illum deplorabat, ed quod Deus illi, juvenis illius reprobationem speciali revelatione indicarat: Adolescens verò ille, qui obediens, humilis, valdeque devotus erat, sæpiùs ex Magistro suo, cur fieret, sciscitabatur? qui tandem post aliquod temporis spatium, eidem, quid sibi revelatum fuisset, manifestavit; Cui sapiens juvenis: Non est, quod hujus revelationis gratiâ te affligas, respondit; Scio enim, quod Deus sit justus, meque non nisi ob peccata mea sit æternum damnaturus, in quo casu sicut latro se pœnæ illi libenter subijcit, quam se suis latrociniiis promeruisse novit, ita quoque justum erit, ut & ego ad ea paratus sim subeunda supplicia, quæ per scelera mea fuero promeritus. Cæterum quantum est ex mea parte, omnino satagam, ut quicquid boni facere potuero in vita mea, hoc sollicitè perficiam, Deus postea de me, quicquid sibi placitum fuerit, statuatur. Quod prudentissimum adolescentis illius responsum tantoperè Deo placuit, ut sequenti nocte Magistro ipsius spirituali per novam revelationem, se conceptam mutasse sententiam, adolescentemque illum salvandum fore, indicârît, non quia mutatum esset decretum divinum, quod secundum se est immutabile, sed quia mutata est sententia illa minatoria, quæ respicit merita hominum. Fortè in discipulo illo

erat quidam defectus absconditus, propter quem merebatur æternam damnationem, quo deposito promeritus est gloriam, & salutem æternam. Vel etiam fortassis, quia sic Deus ipsius salutem dependere voluit à tam generoso dilectionis Dei actu, quem si prætermisisset, salutem adeptus non fuisset.

11. Proinde nihil aliud restat, quàm ut sequamur doctrinam, à *Divo Patre Augustino* lib. 6. hypognost. in hæc verba promulgatam: In quantum possumus, omnes homines ad bonum opus exhortemur, nulli desperationem demus, pro invicem oremus, ipsius erit potestatis judicium in nobis debitum mutare damnationis, & gratiam prædestinationis indebitam prærogare. Cui aptam adfert similitudinem à speculo; Quid times (verba sunt ejusdem *S. Doctoris* serm. 109. de temp.) quia dixi, si mutaberis, mutatur? speculum est sine macula. Verum speculum mutat imaginem pro persona, quæ mutatur. Habet hoc speculum; quod in se immutatum varias repræsentet effigies pro varietate objecti. Ita immutabilis Deus ab æterno, pro eo tempore, quo *Petrus* negavit eum, ut peccatorem refert, execratur, & odit; at verò eundem amare sentem, etiam repræsentat, quem amat. & laudat. Ita Deus mutat decretum de Ninivitis, ut exponit *S. Chrysostomus* hom. 5. de pœnitentia. Ex quibus inferitur, qui hodie Saulus, cras Paulus esse potest, & lupus in ovem mansuetam transmutari.

PARS SECUNDA.

Licet Deus majora gratiæ auxilia electis conferat, ob hoc reprobi tamen lamentari non possunt; & quia auxilia Dei sufficientia respuunt, sunt ipsimet causa damnationis suæ.

12. **Q**uemadmodum beati Cælestes suam beatitudinem divinæ prædestinationi, & gratuitæ electioni adscribere debent; ita è contra reprobi, damnationem suam sibi ipsis, & non Deo tribuere debent, uti Deus per Prophetam Oseam c. 13. loquens, testatur in hæc verba: *Perditio tua ex te Israël, tantummodo in me auxilium tuum.* Igitur quod beati suam ad gloriam electionem singulari gratiæ Dei, non verò suis viribus & industriis, tribere debeant, palam id significat Apostolus, dum ait: *Rom. 9. 16. Non est volentis, neque currentis, sed misereventis Dei.* Porro, ut hanc gratuitam Dei voluntatem aliquo modo explicemus, revocemus oportet in memoriam lepidam illam fabulam, quam fingunt Poëtæ. Asserunt ergo quemlibet Deorum elegisse sibi arborem quandam infructuosam per Insigni suo: Jovem Quercum, Venerem myrtum, Apollinem laurum, Neptunum pinum, Junonem juniperum. Factâ hac electione, accessit Minerva Dea Sapientiæ, totâque sterit attonita & rapta in stuporem, petit à Jove, quam ob causam Dii elegerint sibi arbores illas infructuosas? Respondit ei Jupiter: Id maturo judicio & rationabili causâ fuisse factum, ut nimirum arbores illæ intelligerent non ob propria merita, sed ex mera gratia & liberalitate Deorum se esse electas. Ita pariter accidisse videtur

in hoc facto prædestinationis. Elegit Deus homines ad gloriam tanquam arbores instructuosas, quæ ex se nullum prorsus producant fructum bonorum operum, ut indicat Apostolus 2. Cor. 3. 5. *Non quod sufficientes simus cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est.* Elegit igitur Deus hanc arborem infructuosam, & è perditionis massa eam transfert in fertilem paradisi terram, ubi eam irrigat aquis divinæ gratiæ, ut non se ex propriis meritis, sed ex mera Dei gratia electam gloriatur & cognoscat, quemadmodum iterum S. Paulus testatur dicens: *Tit. 3. 5. Non ex operibus Justitiæ, quæ fecimus nos, sed secundum suam misericordiam salvos nos fecit.*

13. Confirmatur hæc veritas hocce argumento Theologico: Vel enim opera nostra bona considerantur secundum substantiam operis, & prout procedunt ex libero arbitrio, vel prout sunt à gratia sanctificante. Si considerentur, prout sunt ex libero arbitrio, non possunt esse meritoria de condigno vitæ æternæ propter maximam ejus inæqualitatem & importionem cum illa. Si verò loquamur de operibus meritoriis, secundum quod procedunt ex gratia sanctificante, quamvis sub hac formalitate sint meritoria vitæ æternæ etiam de condigno, quia sub hac ratione habent æqualem

Ddd 3   valorem

valorem cum beatitudine supernaturali, ut in scholis docetur, si tamen conjuncta sint cum perseverantia finali; Unde, quia nullus (ut pariter Theologi cum D. Thoma 2. 2. q. 63. a. 9. in argum. Sed contra docent) de condigno mereri potest perseverantiæ donum, bene sequitur, quod vita æterna quibuscunque datur, detur ex mera gratia Dei & misericordia. Unde Concilium Tridentinum sess. 6. c. 16. sic habet: *Iustificatis hominibus, & bene operantibus, proponenda est vita æterna, tanquam gratia misericorditer promissa.* Quod idem etiam confirmat Psalmographus, Psalm. 55. dicens: *Pro nihilo salvos facies illos.* Quem locum intelligit S. P. Augustinus de prædestinatione, & ideo exponit eum dicens: *Pro nihilo, id est, nullis eorum meritis præcedentibus salvos facies illos.* Porro, hæc intelligenda sunt de ipsa electione ad gloriam, quæ ex mera DEI gratia dimanat; nam ipsa actualis gloriæ collatio (quamvis appelletur gratia gratuita collata, ut ex Tridentino liquet, hoc tamen debet intelligi, quia ortum habet ex summa gratia, gratuita scilicet Dei prædestinatione;) Electis datur, ut merces & præmium justitiæ, ut testatur Apostolus, dicens: *Reposita est mihi corona justitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die iustus* Judex. 2. Timoth. 4. 8.

14. Hoc præmissis, quæres, cur nempe, cum in hac electione ad gloriam mediante gratiâ efficaci nullum ex parte prædestinati reperiatur præcedens meritum, sed mera sit gratia, quod homo salvus fiat, Deus aliquibus hanc præstitit, aliquibus verò non? Respondetur, quod quamvis assignari possit ratio, cur scilicet aliqui in genere assumantur, alii relinquantur; nimirum manifestatio divinorum attributorum; si enim o-

mnes electi fuissent, ubi appareret justitia DEI vindicativa? Si verò omnes fuissent relictii in sua perditione, quis prædicare posset divinam misericordiam? In particulari verò, quare videlicet v. g. Petrus ad gloriam assumatur, Judas verò in massa perditionis relinquantur, non potest dari vel assignari ratio vel causa, quàm voluntas divina. Unde postquam S. Paulus attulisset exemplum electionis Jacob & damnationis Esau, confestim subjungit. (Rom. 9. 15.) *Quid ergo dicemus? Nunquid iniquitas est apud Deum? Absit.* Moysi enim dicit: *Miserebor cujus misereor, & misericordiam præstabo, cujus miserebor.* Id est, ut clariùs dicitur Exod. 33. 19. *Miserebor cui voluero, & clemens ero in quem mihi placuerit: Et iterum: Non est volentis, neque currentis, sed misereantis Dei.* Et statim prævidens & præfocans querelam, quam facturi erant gratuita prædestinationis impatientes, dum dicunt: *Quid adhuc queritur? voluntati enim ejus quis resistit?* Subjungit increpando: *O homo, tu quis es, qui respondeas Deo: nunquid dicit figmentum ei, qui se finxit, Quid me fecisti sic? An non habet potestatem figulus luti, ex eadem massa facere aliud quidem vas in honorem, aliud verò in contumeliam?* Denique idem S. Apostolus cap. 11. postquam satis diu locutus est de prædestinatione secundum propositum, totum discursum hac exclamatione concludit: *O Altitudo divitiarum sapientiæ & scientiæ Dei, quam incomprehensibilia sunt judicia ejus, & investigabiles viæ ejus!* Rom. 11. 33.

15. Similiter S. P. Augustinus hujus quæstionis profunditatem non aliter solvit, quam recurrendo ad inscrutabilia judicia DEI, ut constat ex tractatu 26. in Joan. ubi sic ait: *Quare hunc trahat, & alium non trahat, noli velle judicare, si non*

si non vis errare. Et iterum: Si quis (inquit idem de spiritu & lit. 6. 34.) me interroget, cur illi ita suadeatur, ut persuadeatur, illi autem non? (id est, quare uni detur vocatio efficax, non verò alteri) duo solum occurrunt, quæ respondere mihi placeat. O altitudo divitiarum! & nunquid iniquitas apud Deum? Cui hæc responsio non placet, querat Augustino doctiores, sed caveat, ne inveniat presumptiores. Item in lib. soliloquiorum animæ ad Deum cap. 28.; alloquens Deum sic ait: Mundas autem de nobis filijs hominum eos, in quibus tibi placuit habitare, quos ab inaccessibleibus profundis secretis iudiciorum incomprehensibilium sapientiæ tuæ, semper justorum, licet occultorum, sine eorum meritis prædestinasti ante mundum, vocasti de mundo, iustificasti in mundo, & magnificas eos post mundum. Non omnibus autem hoc facis, quod admirantur tabescentes omnes sapientes terræ. In Apocalypsi cap. 15. v. 8. dicitur: *Iusta & vera sunt viæ tuæ Rex sæculorum.* Et paulò post subditur: *Impletum est templum fumo a maiestate Dei & de virtute ejus, & nemo poterat introire.* At verò quisnam erat hic fumus, qui aditum in templum tantoperè impediabat? Glossa inquit: Nemo poterat introire, id est intelligere iudicium, quare alios reprobavit, alios eligit, donec in fine mundi intelligant Sancti, quam investigabiles viæ ejus? Quis debili intellectu suo mysteria & fines, ob quos alios elegit, alios verò reprobavit, indagare poterit? Quoties contingit, quod homo aliquis virtuosus & exemplaris in progressu temporis pervertatur, è contra verò vir scandalosus reducat ad poenitentiam & salvetur?

16. Verum enim verò, quamvis nullus intellectus creatus penetrare va-

leat in hac gratuita electione consilia & iudicia Dei, hoc tamen scire & credere debet, quod nulli Deus faciat injuriam, si eum ad gloriam non eligit, juxta illud Incarnatæ Sapientiæ effatum: *Matth. 20. Amice, non facio tibi injuriam. Tolle quod tuum est, & vade. An non licet mihi facere, quod volo?* Enim verò, universum genus humanum jure merebatur infernum; Et tamen universum idem genus habilitatum fuit ad gloriam, omnibusque sine ullo merito ad eandem gloriam consequendam præparata fuerunt auxilia. Quod verò DEUS per suam bonitatem, vel per occulta iudicia sua majores gratias donare voluerit uni, quàm alteri, hujus rei causâ nequaquam culpandus venit, utpote creaturarum suarum absolutus Dominus; *An oculus tuus nequam est, quia ego bonus sum?* Præclare Doctor Angelicus ad hoc propositum describit in cap. 9. epistolæ ad Romanos lect. 3. Si aliquis duobus æque ipsum offendit, uni dimittat offensam, & non alteri, est misericors uni, & justus ad alterum, neutri verò iniquus. Cum ergo omnes homines propter peccatum primi parentis damnationi nascantur obnoxii, quos Deus per suam gratiam liberat, solâ misericordiâ liberat, & sic quibusdam est misericors, quos liberat, quibusdam autem justus, quos non liberat, neutris autem iniquus.

17. Quamvis ergo divina bonitas prædestinatis majora gratiæ auxilia impertiat, quàm reprobis, ob hoc tamen illi lamentari non possunt, cum habeant media sufficientia, quibus salutem consequi possent, si vellent; Deus enim quantum est ex sua parte, omnes salvare cupit; ut testatur S. Paulus 2. Tim. 2. 4. dicens:

dicens: Omnes homines vult salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire; hinc etiam teste S. Joanne 1. 8. Deus illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. De reprobis autem dicit Job. 24. 13. Fuerunt rebelles lumini. Ecce igitur reproborum perversitatem, quam etiam S. Job alio in loco clarius depingit hisce verbis: Tenent tympanum & cytharam, & gaudent ad sonitum organi; qui dixerunt Deo: Recede à nobis, scientiam viarum tuarum nolumus. Job. 21. 14. Reprobi ergo dum damnantur, sibi ipsis culpam imputare debent; quia quamvis Deus (ut docet S. P. August. contra Julianum scribens) possit aliquos sine bonis meritis liberare, quia bonus est, non potest tamen aliquos sine malis meritis damnare, quia justus est. Cessent ergo reprobi peccare, & damnationem evadent.

18. Verùm, etsi DEUS aeternā suā præscentiā reprobos infallibiliter præcognoscat prolapsuros esse in varia scelera, & consequenter aeternam damnationem non evasuros, hæc tamen præscentia eos minimè cogit ad perpetranda peccata; quia neminem, ut Sanctus Pater Augustinus loquitur, DEUS ad peccandum cogit, prævidet tamen omnes, qui propriā voluntate peccabunt: Cur ergo non vindictet justus, quæ fieri non cogit præscius? Sicut enim nemo memoriā suā cogit facta esse, quæ prætereunt, sic DEUS præscentiā suā non cogit faciendā, quæ futura sunt. Cujus doctrinæ veritas dilucidè constat sequenti similitudine. Continget nonnunquam, quod dum quis infirmatur, adveniat Medicus vir magnæ experientiæ, eidemque infirmo ex multis infirmitatis illius indicis mortem infallibiliter prædicat; quis sapiens Medicum hunc suā prædictione sive prognostico, quod infallibiliter adim-

plebitur, in mortem talis infirmi influxisse, eique pestiferam hanc infirmitatem causasse, dicere audebit? Non enim Medicus mortem, vel infirmitatem illam prædicendo causavit, sed languens per inordinatos excessus, quos, dum sanus esset, voluntariè committit, & morbum pariter & mortem sibi met ipsi voluntariè accersivit, Medicus autem judicium suum de malo morbi illius exitu, qui infallibilis erit, secundum regulas scientiæ medicinæ, quæ fallaces esse non solent, edicit. Pariter, quando Deus infallibiliter præcognoscit reprobos finaliter casuros, per hanc tamen præscientiam non constituitur causa eorum interitûs, neque propterea homo necessariò perit, cum ejus liberum arbitrium ad bonum vel ad malum non temeratur, quemadmodum facetur Sapiens sequentibus verbis: Deus ab initio constituit hominem, & reliquit illum in manu consilii sui: adjecit mandata & præcepta sua, si volueris mandata servare, conservabunt te: apposui tibi aquam & ignem; ad quod volueris, porriges manum tuam: ante hominem vita & mors, bonum & malum, quod placuerit ei, dabitur illi. Super quæ Sapientis verba, præcipuè super ultima se reflectens Sanctus Vincentius Ferrerius sermone 1. in Dom. Septuag. hanc instituit considerationem: Si dicatur; si illud, quod placet homini, datur, ergo omnes ibimus ad paradysum, quia omnes volumus ire illuc; respondeo de illo, qui dicit se ire Bononiam, & recipit viam Nutriæ; sic superbus verbo se dicit ire ad paradysum, sed de facto recipit viam inferni; unde non dicitur voluntas, sed velleitas. Ita Sanctus Vincentius, Hujus autem velleitatis, ut dici solet, infernus est refertissimus.

19. Liqueat ergo ex dictis, omnibus reprobis

reprobis sufficientem à Deo fuisse datam gratiam, opem, & auxilium ad obtinendam salutem, nullum sufficiens gratiâ destitutum fuisse, quia semper Deus illis porrexit manus specialium inspirationum, quibus tamen protervè restiterant, unde spontè & obstinatè seipsos damnarunt, & propriam neglexerunt salutem, & hoc adeo clarum est in fide Orthodoxa, ut à nullo sanæ mentis vertatur in dubium. Hanc doctrinam confirmat miserabilis casus Judæ Proditoris, qui meritò potest esse typus & figura omnium reproborum. Inquiri modò S. Ambrosius l. 1. offic. c. 16. Cùm jam Salvator noster sciret Proditorem Judam, quod nimirum tam perverse officio Apostolatus functurus esset, cur ergo creavit illum Apostolum, & annumeravit illum undecim aliis probis Apostolis? & acutissime respondet, & dicit duas Salvatorem nostrum Judæ præstitisse singulares gratias, unam quod elegit illum in Apostolum, alteram quod fecit dispensatorem & procuratorem Collegii Apostolici, quo demonstrare voluit magnum suum desiderium salvandi ipsum, & quia prævidebat pecuniâ eum stimulandum ad tradendum suum Magistrum, ut hanc ei tolleret occasionem, credidit manibus ejus oculos, ut hinc perciperemus, quod Judas damnationem suam non potuit adscribere Christo, nec de illo conqueri, qui & dedit bene agendi consilium, & subtraxit peccati occasionem, quæ illi damnationis futuræ causa erat. Hinc S. Chrysostomus hom. 1. de jejuniis ait: *Mar supium illi suarum rerum concediderat Dominus, non ignorans, quod furaretur, sed volebat dando hanc potestatem mederi illius avaritiæ.*

20. Denique tantum habet Deus desiderium omnes salvandi, ut teste Origene hom. 20. sup. lib. Num. majorem

Gramm. Relig. Pars II.

habeat curam hominum, ut salvi fiant, quàm habeat dæmon eosdem pertrahendi ad inferni barathrum. Quocirco quisquis damnatur, damnationem suam nulli alteri, nisi sibi imputare debet. Hoc idem voluit Deus significare per Prophetam sic protestans: *Perditio tua Israel.* Glossa ordinaria exponit: Tu ipse es causa tuæ perditionis; propterea non de Deo, sed de temetipso conqueri debes. Ulterius, quis ignorat maximam damnatorum pœnam, esse pœnam damni, quæ in summa mœstitia de amisso summo bono consistit. At si reprobi non habuissent potestatem perveniendi ad salutem æternam, gloriæque cælestis iisdem fuisset impossibilis, profectò vel nullam, vel exiguam haberent tristitiam, quod illuc non venerint, sicut parvuli sine Baptismo decedentes non habebunt ex pœna damni aliquem mœrorem ut docent Theologi non pauci, quia visio beatifica nunquam in eorum fuit potestate, & consequenter quod ad hanc non pertigerint, nullum habent dolorem, quemadmodum nullus nostrum contristatur, quod v.g. mortuo summo Pontifice, non fiat Pontifex. Ergo cùm vermis conscientiae miserabiliter damnatos torqueat, æternumque torquebit, manifestè liquet quod damnati cognoscant, se potuisse perfacile pervenire ad illam beatissimam Dei visionem, hancque propriâ & perversâ suâ voluntate repudiassè, ac commutabilibus bonis, sedisque delitiis eandem postposuissè.

21. Vides, frater chare, nihil prorsus deesse ex parte Amantissimi Salvatoris nostri, quin omnes possimus salutem obtinere, tua ergo erit, si damnaberis, non Christi culpa: ipse enim omnia ex parte sua perfecit, ut prædixit per Isaiam c. 5. dicens: *Judicate ergo inter me & vineam*

Ecc

meam

meam, quid est, quod ultra debui facere vineæ meæ, & non feci ei? Quasi diceret: Te, O anima, in causa tua constituo Judicem, judica inter te & me, si quid ultra facere debui, & non feci tibi; Ego te creavi, sustento, & conservo; nata inter fideles meo beneficio es: in Mauritania te creare potuissem, ubi falsum illum, sicut & Turcæ, Mahometum adorasses, ego tamen Baptismi gratiâ te condecoravi, & postquam illam peccando perdidisti, per Sacramentum poenitentiae copiosiorum restitui; ego vitæ meæ preio & effusione sanguinis quem pro te effudi, Crucis ligno tribus clavis affixus te redemi: Judica ergo inter me & te, quid est, quod debui ultra facere tibi, & non fecerim? Superest ergo, si æternam assequi cupis felicitatem, ut Christo Domino coopereris, & ejus vitæ & moribus vitam & mores tuos conformes. Cum ergo hanc cooperationem potior pars Christianorum negligat, quid mirum si tot & quodammodo turmatim ad inferni barathrum præcipites agantur, & paucissimi ad æternam beatitudinem pertingant?

27. Quamobrem ne te aliquando hoc infinitum & irreparabile damnum in-

volyat, cave, ne communem laxorum Religiosorum semitam sequaris; cave etiam, ne sic ratiocineris: Hoc & illud facit hic & ille, possum & ego illud facere; si licitum est hoc & istud aliis, cur mihi non licebit? Quia ad similem argumentationem sequetur hæc conclusio: Iste & ille horribili poenâ multabitur ob tale & tale factum, ergo qui participavit in culpa, fieri quoque debet particeps poenæ. Ne ergo cum multis ineffabilibus in æternum crucieris tormentis, cave sequaris multitudinem peccantium, sed amplectere saluberrimum D. Anselmi consilium. Visne, inquit, esse securus, quod sis ex numero Electorum? tunc satage ex numero paucorum esse. Si vero optas esse securissimus, stude nunc etiam te ex numero paucissimorum esse. Hoc est, noli sequi illos, qui viam spatiosam, jucundam, & delictis reſertam ambulat; sed eos, qui viam arctam & spinosam indefessè percurrunt, qui repudiatis mundi cupiditiis sese serio operibus poenitentiae addicunt, qui virtutes veras sectantur, & Deam solum amare gestiunt. Hæc si præstiteris, securâ de beatitudine obtinenda spem concipere poteris.

SERMO LXVII.

DE CULTU BEATISSIMÆ VIRGINIS MARIÆ.

Qui me invenerit, inveniet vitam, & hauriet salutem à Domino. Prov. c. 8. 35.

1. **L**iquet ex hæcenus dictis, quàm difficilis sit aditus ad cælestem Patriam; quare, ut tot tantâq; perdendæ salutis pericula securi evadamus, necesse est apprimè, ut nos ex toto corde convertamus ad gloriosissimam Cæli Reginam, misericordiæ Matrem, eamque pio cultu ac veneratione prosequamur. Talis quippe cultus, & hujus SS. Virginis veneratio, ut SS. Patres unanimi consensu affirmant, est certum signum Prædestinationis, tessera salutis, pignus æternæ gloriæ. Unde ipsa de se ait: *Qui me invenerit, inveniet vitam, & hauriet salutem à Domino.* Hinc S. Ignatius Martyr ait: *Nunquam male peribit, qui Genitrici Virgini devotus sedulusque extiterit; Impossibile est enim aliquem posse salvari peccatorem, nisi per tuum, O Virgo, auxilium & favorem.* Quia nulli homini à Deo gratia conferitur nisi per MARIAM, quod SS. Patres probant, dum B. Virginem collo comparant; quia sicut collum capiti proximum est, mediūque inter caput & membra, & nulli per caput in membra influxus descendunt, aut vicissim à membris in caput humores ascendunt, nisi per collum; ita etiam nullos gratiarum suarum influxus Christus, ut caput in nos tanquam in sua membra demittit, nisi per collum, id est per SS. suam Matrem; nec etiam orationes nostræ velut humores ascendere possunt ad suum caput, id est Christum, nisi iterum mediante Dei Genitrice Mariâ. Unde S. Bernardus ser. de Nat. Virg. dixit: *Nihil nos Deus habere voluit, quod per Mariæ manus non transiret.* Et serm. de aquæ ductu idem S. Abbas sic effatur: *Totis medullis cordis, totis præcordiorum affectibus Mariam hanc veneremur, quia sic est voluntas illius, qui omnia nos voluit habere per Mariâ.*

2. Igitur si bona à Deo obtinere, ac mala, præsertim peccata, evitare discupimus, ad B. Virginem velut amanti-

mam Matrem confugiamus, eique omnem nostri, ac rerum nostrarum curam penitus committamus, oportet, quemadmodum S. Bernardus ser. de Nat. hortatur, dicens: *Quidquid illud est, quod offerre & obtinere paras, Maria commendare memento, si non vis sustinere repulsam.* *Filioli, hæc peccatorum scala, hæc mea maxima fiducia, hæc tota ratio spei meæ.* *Dico vobis, si piè à nobis pulsata, si piè fuerit invocata, compatietur nobis, nec deerit necessitati nostræ.* *Siquidem nec facultas ei deesse poterit, nec voluntas, quoniam Regina calorū est, misericors est, & Mater misericordiæ, hæcenus Doctor Mellissimus.* Ipsa est, ait Innocentius III. ser. 2. de Assumpt. aurora confurgens, pulchra ut luna, electa ut sol, terribilis ut castrorum acies ordinata. Luna lucet in nocte, Sol in die, aurora in diluculo. Nox autem est culpa, diluculum poenitentia, dies gratia. Qui ergo jacet in nocte culpæ, respiciat lunam, deprecetur Mariam, ut ipsa per Filium cor ejus ad compunctionem illustret. Qui verò ad diluculum poenitentiae surgit, respiciat auroram, deprecetur Mariam, ut ipsa per Filium cor ejus ad satisfactionē illuminet. Quia verò militia est vita hominis super terram, quicunq; sentit impugnationē ab hostibus, vel à mundo, vel à carne, vel à dæmone, respiciat castrorum aciem ordinatam, deprecetur Mariam, ut ipsa per Filium mittat auxilium de Sancto, & de Sion tueatur. Quis enim devotè invocavit eam, & non est exauditus ab ea? Ipsa est Mater pulchræ dilectionis & sanctæ spei. Ipsa est, teste S. Bernardo, præclara & eximia stella super hoc mare magnum & spatiosum necessariò sublevata, micans meritis, illustrans exemplis. O quisquis te intelligis in hujus sæculi profluvio magis inter procillas & tempestates fluctuare, quàm per terram ambulare, ne avertas oculos à fulgore hujus sideris, si non vis obrui procellis.

3. Hæc SS. Virgo est tutissimum peccatorum refugium, quæ peccatores ad se conversos non repellit, sed fovet & protegit, eisque poenitentibus peccatorum veniam impetrat. Nam ut scribit *Blosius* in *Monil. spirit. c. i.* hæc misericordiæ Mater S. *Gertrudi* quondam splendidissimo pallio cooperta apparuit, ad quam variæ multumque deformes bestię accurrerunt, seque sub ejus pallio absconderunt, quas omnes cum magna charitate excepit, blandęque pallio involvit, delicatęque manu suâ singulas contrectans amicabiliter ipsis blandita est, quemadmodum quis blandiri solet catulo suo. Cũ verò ob hoc factum obstupesceret *Gertrudis*, significatum ei est, per bestias illas peccatores significari, quos omnes illa, si ad ipsam confugerint, materno affectu excipere consuevit. Hinc non immerito S. *Dominicus* dixit: *Si omnes Sancti à nobis alieni essent, & ad preces nostras surdi forent, Mariam tamen semper nobis misericordiæ suę aperturam.* Hinc gloriosa hæc Virgo B. *Alano* dixit: Jam pridem mundum periturum fuisse, nisi suis precibus iratum Numen ipsa placasset. Hæc ergo, ut S. *Ephrem* ser. de laud. B. Virginis recte ait, est spes desperantium, peccantium refugium, mundi solatium, portus celorum. Expertus est olim hanc Marię misericordiam quidam Juris-Consultus, & Reipublicę Advocatus, qui anno 1552. Veneris degens [ut refert *Zacharias Boverius* tom. i. annal. Capucin.] cū multas divitias injusto titulo possideret, aliquando accidit, quod religiosissimum & vitę S. moniã clarum, Patrem *Matthæum* Ordinis S. *Francisci* Religiosum ad prandium vocarit. Hic bonus Pater, ut erat in omnes occasiones, animas Deo lucrandi, intentus, venit ad horam statutam. Antequam autem cibi infererentur, Advocatus his P. *Matthæum* verbis affa-

tur: Pater mi, est mihi in domo simia planè admirabilis, quæ plus aliquid quàm brutum sapere videtur, quia hæc mensam sternit, mantilia crispat, calices lavat, orbes suis locis collocat: hæc, dum è curia redeo, quasi herum venientem agnoscat, fores domus aperit, & alia hujusmodi officia præstat, quæ suam omnibus admirationem pariunt. His auditis *Matthæus* confestim divino collustratus lumine, quænam illa simia esset, quidve in ea domo portenderet, agnoscit. Quare Advocato respondet: miriquidem ac magna de simia narrari sibi, cavendum tamen, ne hac in simia aliquid præter simiam lateat, cupere eam ad se adduci, ut curiosius præsentem oculis lustret. Jubeat Pater familias bestiam produci, diu conquesta, tandem loco obscuro sub læstica delitescens conspicitur. Cũque, ut inde erumperet, à famulis compelleretur, illa præter morem dentibus fremens, nullo modo adduci potuit, ut in medium prodiret. Quod cū *Matthæo* renuntiarum esset, is cum hero ad eam accedens, adesto, inquit, infernalis belluæ, in nomine Domini Jesu Christi, & huc coram nobis quamprimum procede. Paruit illa, & se ante omnium astantium oculos strit: tum *Matthæus* divino, inquit, imperio te obstringo & cogo, ut sine ambage nobis enunties, quis sis, & quorsum huc adveneris. Cui simia humanam vocem depromens: Ego sum diabolus, ait, neque alius mihi huc veniendi scopus fuit, quàm ut hujus heri [herum innuebat] animam dudum mihi obnoxiam ad tartara raperem. Cui rursum *Matthæus*: quid est, inquit, quod hoc ejus perdendi desiderium necdum expleveris? Quid hoc te facere prohibuit? Id unum, respondit dæmon, quod cubitum concessurus, semper Dei opem, Virginisque patrocinium sibi in præsidium implo-

imploravit; à qua pia consuetudine, si semel duntaxat remississet, procul dubio ipsum de nocte quiescentem praefocasset, & infelicem ejus spiritum ad inferos rapuisset. Quibus auditis tota familia terrore perculsa, herus autem metu penè exanimatus, ad Mattheum supplex convertitur, & impensè rogat, suo ne patrocinio defituat periclitantem. Quem Vir Religiosus hortatur, ut ad magnæ Virginis potius opem se recipiat, non defuturam supplici, nisi desit ille sibi. Hinc ad demonem conversus, quandoquidem, inquit, hujus hominis perdendi tibi à Deo potestas hæcenus non est facta, ego quoque Dei nomine, ne quid mali tibi inferas, tibi interdico, præcipioque, ut protinus in tartarum abeas. Quibus imperatis, evanuit simia relicta in pariete aperturâ, quod testaretur se è domo evasisse. Sub hæc, dum accumbitur mensæ, Sacerdos mappæ dependulam laciniam manibus comprimens & detorqueus copiosum ex ea sanguinem emulget, quem cum Advocatus subjectâ patinâ exciperet, ecce tibi, aiebat Pater, hic purpureus ille succus est, quem tot injustis exactionibus è pauperum fortunulis expressisti. Jam tibi, cuiusque rebus prospice, malè possessâ redde, vitam juxta christianæ disciplinæ regulam compone, & per spontanea supplicia æterna tormenta averte.

4. Ex hac historia docemur, quantæ sit utilitatis ac efficaciæ Virginem Deiparâ quotidianis obsequiis, etiam parvis, tamen constantibus, demereri. Millies periisset hic Advocatus, nisi ipsum ab assiduis caecodæmonis insidiis cultus magnæ Matris, quamvis haud magnus, & ex animo vivis obsequio profectus, servasset. Certè Catharina Senensis, Virgini Sanctissimæ Pater æternus, teste Blosio in Monil. Spir. c. 1. hæc aliquando verba enuntiavit: *Maria Un geniti Filii mei gloriosa Geni,*

trici à bonitate mea concessum est propter incarnati Verbi reverentiam, ut, quicumque etiam peccator ad eam devotâ veneratione recurrat, nullo modo deripiat à dæmone infernali. Nimirum quemadmodum cælestis Rex solem suum oriri facit super bonos & malos; ita Regina Cæli gratiæ suæ radios imittit etiam in pectora densâ scelerum caligine obsepta. De qua S. Bonaventura ait: *Quis est, super quem sol non eluceat? Quis est, super quem misericordia Maria non resplendeat?* Atque ut Sol purissimos radios suos non modò per florida camporum, sed etiam per squalida sentium & sordida lacunarum dispergit; Sic Virgo elementissima, minimi obsequii impendio provocata, in iniquitissimos etiam animos amoris & protectionis suæ faces jaculatur.

5. In hujus rei majus testimoniū refert Petrus Antonius Spinellus in throno Dei. c. 35. num. 22. sequentem historiam. Miles erat, vir generosi sanguinis, sed prædationibus infamis, qui castrum possidebat, nullique alteri se dominio obnoxii ratus, quidquid rapiebat, id in arcem suam inferebat. Is igitur miles, aut rectius prædo in tanta scelerum colluvie, in qua collorenus demersus erat, id unum moris christiani habebat, ut omni die Angelicam salutationem recitârit. Interea accidit, ut vir quidam Religiosus illac iter faceret, quem mox viarum obsessores capiunt, & rapiunt potius quàm ducunt ad suum principem, qui eum percontatus, quis nam esset? quam vitam profiteatur? quæ causâ viæ? quid extra monasterii septa quærat? Ad hæc tam aptè respondet Vir Religiosus, ut Toparchæ suspicionem injiceret, magnæ virtutis & Sapientiæ in eo latentis. Hinc etiam cupiebat audire secreta, quæ Cœnobita cum eo communicanda habere dixit: Juber igitur convocari familiares, & audire, quid Monachus

proferret. Præstō sunt ad obsequium famuli. Asceta captivus circumspiciens dicitur unum deesse, & hic erat, qui Domingo serviebat a cubiculis. Quare oculus mittitur, qui hominem ad Sermonem producat, at ille venire tergiversatur, unde iterum imperat herus nec sine minis, comparet tandem, qui ut primum obturum in Religiosum hospitem coniecit, mox cœpit instar energumēni oculos in capite invertere, rotare cervicem, oblectari pedibus, jactare manus & brachia, spumare linguā, stridere dentibus, ut credenti ceteri eum in dementiam lapsum. Probe noverat pius Religiosus, qualis sub hac larva lateret nimis. Proinde eum per Deum conjurans vehementer urget, ut fateatur, quisnam esset? Alastor sublimiori vi adactus confitetur se emissarium ex inferis adesse, humana sub specie quatuordecim ipsis annis hero suo servisse eā de causa, ut, si quā die herus salutandæ Virginis consuetudinem intermitteret, strangulatum abriperet ad infernum. Quibus dictis jussus à Cœnobita in tenebras suas abire, ingenti cum fœtore disparuit, Ducēque sum prædonibus summā consternatione attonitum reliquit. Qui mox ad hospitis Religiosi pedes abjectus, affectu, quo potuit, ardentissimo gratias egit misericordiz Matri, sua scelera dolentissime agnovit, veniam petiit, exomologesin de tota vita instituit, seque ad meliorem frugem revocavit. Exemplum Ductoris secuti reliqui saniora consilia ceperunt, & abdicatā prædandi licentiā deinceps sine aliorum injuria vixerunt.

6. Hinc ergo liquet, quantum valeat vel unica Angelica saluatio contra hostes stygios, cum hæc unica dictum latronum principem ex tartarei milvi unguibus liberārit, ac tandem suavi Christi iugo subjūgarit. Quis igitur tardabit ex

toto corde confugere ad SS. hanc Virginem, quæ tutissima civitas refugii est? O quot iusta Numinis ira æternā morte ob sua scelera jam punivisset, si non ad Marianum asylum accurrissent! Nullus est adeo malus, qui si confugerit ad Mariam, non consequatur peccatorum veniam. Ipsa enim S. *Brigitte* l. 6. Revelat. c. 10. & l. 2. c. 23. quondam dixit. *Ego sum Regina Celi, ego Mater misericordiz, ego iustorum gaudium, & adiutor peccatorum ad Deum.* Nullus est adeo maledictus, qui quamdiu vivit, careat misericordiā meā, quia propter me levius tentatur à demone, quā alias tentaretur. Nullus est adeo abjectus à Deo, nisi fuerit omnino maledictus, qui si me invocaverit, non revertatur ad Deum, & habiturus sit misericordiam. Ego vocor ab omnibus Mater misericordiz, & verè misericordia illius me misericordem fecit; Ideo miser erit, qui ad misericordem, cum possit, non accedit. Ex quibus verbis satis liquet, quā merito Ecclesia Catholica in Litanis Lauretanis hanc SS. Virginem vociter *Refugium peccatorum.*

7. Porro ut hujus clementissimæ Advocatæ nostræ misericordia magis pateat, superioribus exemplis adjungere lubet sequens, cujus meminit *Joannes Ægidius* in lib. scala Cæli. Erat quædam nobilis matrona, quæ magnā in Deiparam Virginem ferebatur devotione, cui filius erat unicus, parentis viduæ solatium. Hic ubi ex Ephēbis egressus, destinatur à Matre ad aulicā servitiū ejusdam Principis. Abeunti filio inter alia etiam hoc documentum dedit pia Mater, ut semper veneraretur omni die Deiparam Virginem ad minus saltem devotā Angelicā salutatione; hoc pio monitu instructus adolescens. discessit à matre, & in aulam admissus vixit aliquamdiu laudabiliter, brevi tamen mo-

res induit divinis maternisque præceptis contrarios. Eoque tandem devenit miser juvenis ex pravorum consortio, ut honestas omnis & virtus tanquam in charybdi naufragaretur. Jam dux & antesignanus erat ad nequitiam cæteris, qui initio non nisi timide sequebatur. Hic aliquoties monitus, cum mores nullatenus emendaret, aulâ proscriptus est, & ut infamiam, quâ passim notatus erat, declinaret, in avias sylvas concessit, ubi se prædonum consortio adjunxit, multasque rapinas & cædes fecit. In eo vitæ genere, cum aliquamdiu vixisset, ipse captus, & carceri mancipatus est, ac tandem ob sua crimina ad mortem condemnatus. Porro cum infelix Juvenis suum infortunium & futurum supplicium mente volveret, conspexit repente proceræ staturæ virum, qui pollicetur exsolutionem se vinculis, si obsequi, & in sua jurare verba non recuset. Rogatus quis esset? ait se unum ex erebi spiritibus esse, missum à Principe suo, ut ipsi jam desperato opem ferat, si Christum ejusque Sacramenta abjuraret. Juvenis ut carere & capitali supplicio se eximat, diabolo servitutem promittit, & Christum cunctaque mysteria divina abjurat. Insistit Alastor, & urget, ut Mariæ quoque patrociniū abdicet & exsecratur. Captivus hoc audito nomine, statim totis artibus concutit, & in mentem reducere coepit, quid discedens à Matre audierit, promiseritque. Exclamat igitur: Hoc procul absit à me,ur ego amanissimæ Patronæ meæ remittam nuntium, ut ab ejus tutela tot Beneficentia auctus me avellam! Absit hoc, quin potius quidquid vitæ reliquum est, id omne ei jam nunc dico & dedico, meque ejus mancipium perpetuum profiteor. Quibus verbis Genius stygius tanquam fulmine ictus evanuit. Juvenis ve-

ro de novo resumpsit animum, seriâque suorum scelerum poenitentia ductus, de testaturque infandum facinus, quo Salvatorem suum abnegarat, hinc Dei, ejusque SSmæ Matris misericordiam ingenti cum ejulatu ingeminare ac implorare coepit: O Mater misericordiz, ajebar, miserescat te mei execrandi peccatoris. O salus desperantium, o refugium delinquentium, ne projicias me à facie tua virginea, ne repellas me à misericordia tua! Non jam postulo catenis hisce exsolvi, non supplico, ut mihi mortis supplicium condonetur, cupio, cupio dare poenas meritas nefandorum criminum, hoc unum rogo unice, hoc effugio, ut pro me filium tuum exores, quia ego dignus non sum, ut oculos cælo levem, ne me, quæso, clementissima Domina morti jam propinquum deferas ac destituas. In his cogitationibus & precibus cum tota nox esset peracta, & dies illuxisset, cum magno animi dolore omnia sua scelera sacra confessione expiavit. Post hæc ad locum supplicii ducitur, promptus & paratus mori. Cæterum eâ, quâ ducebatur, viâ stabat Sacellum Virgini Deiparæ sacrum, in quo imago sculpta B. Virginis erat, ad quam reus inter lictorum manus accessit, mox totus oculis animoque in virgineam effigiem conversus Angelicam salutationem, quam omni die dicere consueverat, cum magna devotione recitat, moxque in hæc verba cum magna fiducia prorupit: O Mater, o Virgo, ne desere morientem! Portentum ingens! Imago in omnium oculis inclinat caput supplicis, & ad mortem jam condemnato; quare ad aram propius ab iis, qui ducebant eum, accedere permissus, ubi supremum Vale Patronæ suæ dicere, & osculum pedibus figere coepit. Et ecce novum ori-

tur miraculum. Imago Deiparæ subito extendit brachia, & miserum ac tremen- tem intra sinum recipit & tam arctè ad- stringit, ut à listoribus nullà vi extorqueri posset. Quo viso, universus populus exclamavit: Misericordia! misericordia! gratia! gratia! Itaque vinculis exsolu- tus, liber à Judicibus dimittitur, quem supremi Judicis Mater absolvit. Hinc juvenis Religiosum habitum induit, se- que totum suæ Servatrici Virgini man- cipavit, & præteritæ vitæ sordes lar- gis lacrymarum imbribus abluit, & de- levit.

3. Quis ex hac historia non satis agnos- cit, quàm potens sit Maria ad vires & techinas stygii tenebrionis evertendas, & à nobis propulsandas; Quis non videt, quàm misericors sit Maria erga peccato- res verè poenitentes; item quàm prona & liberalis ad succurrendum omnibus invocantibus se. Hanc suam adversus Orcum potentiam testatur ipsa met in Re- vel. S. Birgittæ l. 1. c. 9. : Nullus, inquit, in hac vita est tam frigidus ab amore divi- no; quin, si invocaverit nomen meum cum integro proposito poenitendi, statim ab ipso diabolus recedat. Hinc S. Germanus Dei- param sic affatur: Tu nequissimi hostis con- tra servos tuos irrationes, solà nominis tui invocatione repellens, tutos atque incolum- nes servas. Et B. Alanus Ordinis S. Do- minici inter alia de Virgine Matre elogium ait: Cum Ave Maria dicitur, calum leta- tur, demon fugit, animus consolatione de- mulcetur. Cui astipulans S. Bernardus sic fatur: Cali vident, Angeli gaudent, mundus exultat, infernus contremiscit, demones fugiunt, cum dicitur Ave Maria. Amœ- num & mysterio plenum est, quod refert Vega Societatis Jesu Sacerdos in Theolo- gia Mariana num. 1387. Cum puella B. Mariæ addictissima passerulum per multos dies edocuisse pronuntiare: Ave

Maria; quæ deinde verba avicula fre- quens iterabat non sine audientium ad- miratione & plausu. Accidit autem die quodam passerulum caveâ egressum esse, quem mox prætervolans accipiter arripuit, & in altum unguibus sustulit mox devorandum; at miser passerulus notas sibi voces ingeminabat Ave Ma- ria. Mirum dictu; accipiter his verbis velut jaculis confixus, mortuus corruit. avicula autem unguibus libera, læta ac cantans Ave Maria, ad sinum juvenculæ convolvit. Et quid aliud erat juvenis memoratus, quam avis, cui infernalis vultus insidiabatur? Et verò jam ungui- bus eum tenebat, dimittere tamen de- buit, quia consuetà Virginem salutandi formulâ libertatem sibi peperit.

9. Merito ergo doctissimus Idiota in contemplatione B. Virginis ad nostrum propositum sic loquitur: Tanta est Mariae misericordia, ut ab ea nemo repellatur. Ipsa est Advocata nostra apud Filium, sicut Filius apud Patrem; imò apud Patrem & Filium procurat negotia, & petitiones no- stras; & sæpe quos Justitia Filii damnare potest, Matris misericordia liberat, quia thesaurus Domini est, & Thesauraria gra- tiarum ejus. Nimirum ut in cælo inter Leonem & libram Virginis signum in- terponitur: Sic inter Leonem de Tribu Juda Christum, & libram illam judica- riam, in qua omnium mortalium facta severissime expenduntur, amabilissima Virgo Maria suo patrocínio miserorum causas mitigat, & rigorem temperat libripendis illius tremendi. Casarius l. 2. c. 12. scribit de Juvene, qui fortunis om- nibus dilapidatis evocavit ex orco ma- lum genium, Deum abnegavit, Mariam abjurare noluit. Pressus inde criminis conscientia, in templum ingreditur, ante aram se prostermit, ubi Deiparæ imago visebatur, filium suum ulnis

complexa. Hic in lachrymas solutus, totus pudore suffusus, ardenti corde Dei Matris misericordiam obtestatur, ne se mortalium omnium sceleratissimum despiciat, sed suos oculos in se convertat, & respice, inquit, in faciem Christi tui; nec irrita fuere preces. Ecce tibi, dum lacrymans inter suspiria hæret, imago Virginis extemplo animatur, & pro eo apud Filium perorat. At hic faciem oculoque ab impio & perjuro avertit. Instat nihilominus Maria, deque loco surgit, & ad pedes provoluta; per virginea, quæ lactârunt, ubera, per amorem, quo se semper amplexus fuerat, obnixè deprecatur, ut perditio huic sceleris indulgentiam donet Filius, quandoquidem à fidelitate clientis erga se abire detrectarit. Ad hæc filius Matrem è terra sublevans, repulsam, inquit, O Mater, à me ferre non potes, & ad peccatorem conversus, eum in gratiam recepit, patratique sceleris veniam donavit.

10. Perapè nobis ad propositum argumentum servit, quod memorat *Dauroltius* c. 2. tit. 20. *S. Francisco* contigisse. Hic quippe Vir Sanctus per visionem vidit in planitie multos Angelos, & homines congregatos; item binas scalas, unam rubram, cui Christus insisteret, alteram candidam, cui B. Virgo innitebatur. Cùmque præsentem per rubram scalam in cælum ascendere tentarent, mox per Christum ab ea dejecti sunt, quamobrem ad candidam scalam confugere iussi, facilem ad cælos aditum per Beatam Virginem receperunt. Quid aliud per visionem hanc Deus nobis intimare voluit, quàm ut confugiamus ad Mariam, si divinam gratiam consequi, æternamque gloriam adipisci optemus? Quemadmodum enim ii, qui in Regis familiam adscisci cupiunt, prius uni ex

Gramm. Relig. Pars II.

regis famulis & amicis adhærent, eique fide omni officioque deserviunt; ita & nos, ut inter Dei famulos & amicos numerari mereamur, summâ prius fide, charitatèque B. Virgini nos dedicare, eique tanquam Dominæ servire debemus. Quæ si præstiterimus, haud dubiè plusquam maternam de nobis geret curam, & ab æterno animas nostras vindicabit exitio, cæloque mancipabit. Poller enim hæc gloriosa Virgo tantâ potentiâ, ut perire nequeat, quisquis ab ea respicitur. Nam ut fidissimi hujus Virginis Servi *S. Bonaventura*, & *S. Anselmus* dicere solebant: *Sicut à te despectus & aversus, necesse est, ut pereas; sic ad te conversus, & à te respectus, impossibile ut pereat.* O verè verba aurea & omni dulcedine plena! Proinde quàm stultè & insipienter agunt illi, qui, dum possunt, non refugiant ad hoc rutissimum Marianæ protectionis asyllum? O qualem non dolorem perferant damnati vel ob hoc unicum, quod per Mariæ cultum ac venerationem tam facile potuissent Regnum Cælorum obtinere, & tamen hoc se neglexisse?

11. Cæterum ut quisunque etiam peccator majorem erga Virginem, tam clementem, spem concipiat, seque seridè ad eam convertat, percipiat historiam, cujus meminit *Eusebius Nievenbergius* in troph. Marian. l. 4. c. 3. In Hispania non adeò ante multos annos vitam agebat quidam omnibus flagitiis contaminatam. Nullum erat crimen, si hæresis excipitur, in quo ad seram usque ætatem non se volutârat. Eò denique devenit, ut id studiose ageret, quod Deo quàm maxime displicere sciebat. Neque jam malæ voluntatis libidine, neque illecebrosæ voluptatis suasu, sed impellente odio, quo in cælesti Numen fere-

fff

batur,

batur, atrocissima quæque scelera perpetrabat. Sic toto impetu in stygias flammæ ruentem sustentavit Mater misericordiz, nullis nisi minimis scelerati hominis obsequiis devincta. Hæc fortè de nocte quiescenti & sine somno jacenti aspectabilem se obijcit, & coniectis in eum oculis, admirabili modestiâ ac miserationis affectu plenis, mox iterum evanuit. Non fuit frustra tam benigni fideris aspectus; nam eodem temporis articulo impius peccator, ex unco illo oculorum perfrectu totam præteritæ vitæ rationem ita clarè distinctèque perspexit, ut mox ingentem animi dolorem fenserit, & quamvis ob tantam vitæ turpitudinem incredibili confusione percelleretur, non ideo tamen animum despondit, aut spem veniæ consequendæ abiecit; sed ortâ lucæ Sacerdotem è Collegio Societatis Jesu accersendum curat; Mittitur P. Eusebius Nierenbergius, qui hæc literis mandavit, cui ille omnem retrò vitam tam exactè & explicatè evolvit, ut nemo Theologorum post operosam discussionem multorum annorum, claritè & accuratius exponere potuisset. Tribus horis in ea conscientiz accusatione consumptis, absolutionis beneficium à Sacerdote accepit, tantæque, quod reliquum erat vitæ, virtutum exercitatione peregit, ut omnes in admirationem raperentur. Interrogatus subinde à Confessario, quâ pietate aliquando in vita Dei Matrem coluisset? non aliâ respondit, quàm quod semel quotidie Salutationem Angelicam in ejus honorem recitasset.

12. Tantùm valuit vel unicum Ave Maria, tantùm operatus est unicus aspectus, quo Maria hunc peccatorem aspiciere dignata est. Quippe dicit *Richardus de S. Laurentio* l. 2. de laud. Virg. ait;

Aded blandi erga omnes sunt oculi Virgini nostræ, ut, licet oculi Domini sint super Justos, oculi tamen hujus Domine sunt super peccatores; sicut oculi bonæ Matris super puerum, nec adat, vel si ceciderit, ut eum releveret. Unde ipsa servienti sibi ait: In via hac, quâ gradieris, firmabo super te oculos meos. Denique quis legens hanc historiam non exclamet: O magna Mater! Miserationum pelagus! peccatorum refugium Maria? Quænam hæc tua misericordia? quæ gratia profligatissimo peccatori impensa? Quid tibi, O Virgo purissima, cum hoc flagitiorum cæno? Quid tibi Dei Matri cum teterimo Dei hoste? Quis hic non etiam cum S. Bonaventura in Psalterio B. Virginis Ps. 39. in hanc erumpat vocem: Multa & mirabilia sunt dona tua, Domina, incomprehensibilia sunt tuarum munerum gratiarum. Exaudisti preces [imò precatunculam magis labus quàm corde suscipi] peccatoris, & eduxisti eum de lacu miseria, & de fovea inimici? O qualis fovea, quàm profundus lacus, quod demergit iniquitas sua peccatorem! ex hoc lacu, è faucibus tartari, è formidabili æternitatis infelicitis hiatu, eripuisti, O Clementissima Mater, hanc devotam orco victimam, & cælo asseruisti.

13. Cui igitur te, O incomparabilis Virgo, comparabo? certò haud malè fecerim, si assimilavero Lunæ. Quemadmodum enim Luna luminare minus nocti densissimas ejus tenebras depellendo deservit; Sic tu velut luminare minus præces nocti, id est peccatoribus, ipsis scilicet tuum maternæ misericordiz auxilium præbes, horrendasque peccatorum nostrorum tenebras procul ex anima abigis. Hocque Tibi, O Maria, commissum esse ab ipsomet Deo munus, clarè admodum patet ex illo *Cant. c. 1.*

Egredere, & abi post vestigia gregum tuorum, & pascere hædos tuos, id est, ut pia Mater, pascere miseros peccatores suavi misericordie ac benignitatis lacte. Ulterius cui Te, O benignissima Mater, æquiparabo, annon Arca Noeticæ? Tu enim à diluvio perditionis æternæ nedum incolumes servas homines, illos, inquam, qui piè & iustè, ut homines decet, vivunt, verùm etiam recipis bruta pecora, efferos leones, malè olentes hædos, id est varii generis peccatores, quos ad Te confugientes non repellis, sed fovēs & protegis, quoniam peccatorum omnium refugium te esse nemo fidelium negare potest. Hinc rectè fidus servus tuus S. Bernardus te alloquens ait: Tu peccatorem quantumlibet fœdum non horres, non despicis, si ad te suspiraverit, tuumque interventum pio corde flagitaverit. Tu illum à desperationis barathro pià manu retrahis, spei medicamen aspiras, fovēs, non despicis, quousque horrendo Iudici miserum reconcilies. Hactenus Melissus Doctor. Quis igitur non festinabit suis in necessitatibus ac periculis ad hanc Sanctissimam Dei Matrem refugere? præsertim cum non possit fideliter ad se recurrentium, suamque opem implorantium non miserescere, quia miserationes ejus, sunt super omnia opera ejus.

14. Porro cognita hæc valut immensâ Virginis Matris misericordiâ, auditusque præfatis historiis, & SS. Patrum intellectis testimoniis, forsân nonnemo fluctuabit animo, ac in dubium revocabit ea, suprà quæ retulimus de salvandorum paucitate. Si enim ita res se habeat cum Mariæ patrocinio misericordiæque, nemo sanè facilè Orthodoxorum æternâ morte damnabitur, quod

expressè pugnat contra superius in Sermone præcedenti relata. Nam quis ex horum numero salutis suæ est tam immemor, qui non unâ saltem ad minus Angelicâ Salutatione, quotidie Deiparam deveneretur, eamque sibi demereri studeat? Responderetur igitur, quod plus non rarò valeat una hujusmodi precati-unsula ex affectu sinceriore prolata ad misericordiæ Matrem sibi demerendam, quàm centena aut millena properante lingua devoluræ. Hinc congruè *Auctor speculi* refert, fuisse foeminam officiosâ, ut sibi videbatur, pietatis erga Deiparam Virginem. Hæc quoties unam Salutationem Angelicam recitasset, toties lapillum in dolium benè magnum coniecit. Cumque eadum illum lapillis impleffet, apparuit ei celestis Genius, illamque edocuit ex omni illo Salutationum cumulo, tantum unicam candidioris lapilli pretium tulisse. Unde colligere est, veram erga Dei Matrem devotionem non in multitudine precum, sed in sincero affectu consistere. Hinc videmus, quod gravissimi quandoque peccatores unico ferventiori suspirio misericordiam Dei sibi concilient; nempe plus interest *Quomodo* quàm *Quantum*. Scimus quàm efficax fuerit illa *Davidis* vocula: *Peccavi*: & illa latronis verba: *Memento mei*. Et illa filii Prodigii. *Peccavi in cælum & coram te*! Hujusmodi namque verbis ex intimo cordis sensu prolatis, partim peccata statim abolentur, partim congrua dispositio ad agendam pœnitentiam obrinetur, ut verum sit illud Apostoli *Rom. 5. Ubi abundavit delictum, super abundavit & gratia*.

15. Quamobrem licet multi Christianorum reperiantur, qui varia in honorem

rem Deiparæ Virginis. obeunt exercitia, orationes frequentant, peregrinationes suscipiunt, anathemata offerunt. Et Ah! quot ex his sunt, qui SS. Virginis gratiam sibi conciliant? Verè pauci; quoniam similia opera valde perfundiorè, corde frigido, tepescenti animo, sine debita & cordiali affectione, & consuetudine magis, quam ex sincera devotione peragunt, hinc non mirum paucos Marianam referre opem. Item quot reperire fas est, qui tamen sibi magna in honorem Deiparæ præstare videntur, dum scilicet varias mortificationum species frequentant, non tamen merentur inter Marianos servos computari: tales autem sunt illi, qui inquinato corde, multisque vitiis oppleto Dei Matri serviunt. Porro, meminisse deberent hi tales illius clientis Mariani, qui ex amore Deiparæ Virginis multa quondam pietatis opera, heroicisque virtutum actus exercuit, de interiori verò animæ suæ cultu parvam vel ferè nullam curam habuit. Quantum enim hic vivendi modus displiceret B. Virgini, patuit ex hoc eventu. Nam cum Juvenis ille morbo quodam insperatè correptus lecto decumberet, affuit Sacratissima Cœli Regina, & ægrotantem quodammodo consolatura, post suave colloquium pulcherrimos ei fructus obtulit, sed in patina spurca, scedèque commaculata, quam cum Juvenis contrectare vereretur, Deiparam cum admiratione percontatus est: quid sibi vellet hoc portentum, quod tam raræ pulchritudinis fructus in tam tædo vase reposuisset? Cui illa; Si mysterium nosse vis, inquit, scito: quod talia sint opera & preces tuæ, quales hic fructus vides; quæ enim in honorem meum agis, pul-

chra sunt omnia, cor tamen tuum, ex quo hæc procedunt, est immundum, multisque vitiis maculatum; unde talem mihi nausæam movere, qualem tibi hæc immunda patina. Prius igitur cor tuum emunda, quam opera tua mihi posthac offeras, si vis, ut mihi meoque Filio grata sint. Sic effata ex oculis moribundi evanuit.

16. Liqueat ergo ex ipsiusmet Sacratissimæ Virginis oraculo, similia virtutum exercitia ipsi haud placere, nisi procedant ex mundo corde & à vitiis expurgato. Quid enim oratio ex impuro & sordido pectore? Quid generosum vinum in illoto & scædo poculo? Quid cibi delicati in immundo vase? Non est speciosa laus, ut Sapiens [Eccl. 10. 12] ait, in ore peccatoris. Egregiè omnino Dei Genitricis sensum descripsit S. Damascenus in Ser. de dormit. Virg. his pauculis verbis: *Ingloriam execratur, impuras cogitationes non secus ac viperarum scorus fugit, sermones fædos propellit, iram tumorem odium habet, invidiam non admittit, Superbia hostili animo resistit.* Procul ergo, procul præsidens peccandi licentia; *Pone finem,* ait S. Gregorius l. 1. ep. 47. *in voluntate peccandi, & invenies Mariam promptam ad te juvandum.* Quia ergo perpauci consuetudine peccandi serio se se abdicant, ideo minimè mirum, plurimos Dei Matris misericordiam non invenire, quamvis, nescio quæ, in ejus honorem peragant opera.

17. Præterea etiam, quot non numerare licet, præcipuè verò inter Religiosos, qui initio sui Tyrocinii, nescio quæ & quanta in honorem Deiparæ exercere gestiunt mortificationum opera, ac alia pietatis exercitia; qui postmodum, elapsis pauculis annis, ab inceptis pedem

dēm retrahunt, & suas consuetas devotiones in auras abire sinunt: & quomodo, amabō, tales sperare poterunt patrocinium Mariæ, cū ipsi ab ejus cultu & veneratione recedant? Constantem sui amatorem Maria desiderat, non nutantem aut remissum. Quantus enim apud eam non fuit *S. Edmundus*? & tamen quod is unā solum die neglexerit consuetam precem, quam quotidie in ejus honorem dicere solitabar, severius fuit ab illa monitus. Piissimus etiam Vir ille *Thomas à Kempis*, cū vice quadam statas suas erga Deiparam preces, seu quasdam devotiunculas intermisset, vidit illā in dormitorio deambulātem, & unicuique Religioso benedicientem, ad suum autem cubile cū venisset, vidit se severo ab illa vultu perstringi, & sic tacite propter negligentiam suam objurgari. Quo visū fuit addidit commotus, ut ab eo die nunquam deinceps in omnem vitam suam remiserit à consuetis suis erga eam devotionibus, abstineretque potius à quocunque alio negotio, quā ab hujusmodi exercitio. Amplius aliquid evenit *B. Hermannō Josepho*, qui cū esset à Superiore constitutus Monasterii adituus, & nimia curā abriperetur, ita ut propterea diebus aliquot intermitteret solita sua ergo SSm̃ Dei Matrem exercitia, audiit vice quadam sub vespertum ad fores templi strepitum extraordinarium, cūque accurreret visurus, quid ille sibi strepitus vellet? vidit adesse anum aliquam malè vestitam, rugosam, & omni ex parte deformem vetulam, quam cū agnovisset ex voce esse Beatissimam Dei Matrem, cum qua sapius alias familiarissimè agere consueverat, in-

solita rei novitate attonitus interrogavit illā, quid tam deformi vultu & vestitu portenderet? Tunc illa: Talis sum, inquit, *Hermannē* in corde tuo, qualem me foris vides, jam enim tibi in animo vilui, quia ab amore & veneratione mei remissus. Quibus dictis disparuit.

18. Si hæc charioribus ejusdem clientibus venerunt propter modicam in ejus Servitio negligentiam, semel tantum vel bis commissam, quid gratiæ poterunt sibi polliceri illi, qui Spiritus Sancti dictamine moti, magna quidem proposita subinde in honorem Deiparæ concipiunt, cū autem ad opus pervenitur, vix unam vel alteram devotiunculam peragunt, & mox à propositis suis resiliunt? Quid auxilii sperare poterunt illi, qui dicere vel cogitare solent: Non teneor v. g. coronam B. Virginis vel quippiam aliud recitare; non obligor ad hæc & illa præstanda &c. Percipiant tales, quod *P. Casparus Lechner* in Sodalitæ parthēn. l. 3. c. 2. memorat. Duo è sodalitiis Adolescentes die aut festo, aut Dominico, pomeridiano tempore, dum sudant ac innube cœlum esset, se recreandi causā navem conscendunt, ut in Pado Italiæ flumine Iustabundi reliquum diem transigerent; dum id agunt, dixit alter alteri: Persolvimusne hodie consuetum Sodalitatis pensum? legamus ergo B. Virginis horarias preces. Cui alter: leges sodalitatis, inquit, non obligant sub peccato, & mihi jam precandi animus non est. Nihilominus alter orat, iste neglig.

git. Pauld post orta est horribilis tempestas, turbines nunc ad hanc nunc ad illam partem navem iactabant. Juvenes summum vitæ suæ discrimen arbitantes, Mariæ patrocinium ambo inelamant: adest illa pulcherrimâ specie ei, qui preces legerat, & prehensâ manu periculo eripit: ad alterum verò simile subsidium implorantem conversa, torvéque intuita ait: Jam non obligabis me colere, nec ego obligor te morte eximere. Et cum hoc amarulento dicto miserum è navicula in flumen jam excussum, & cum morte jam luctantem deseruit. Ut aded etiam hic usurpare liceat illud S. Thomæ: *Sic nos tu visticas, sicut te colimus.* O quot cum isto frigido sodali in ultima mortis lucta Mariam nomine inelamabunt, ejusque opem & auxilium implorabunt, ac nihil impetrabunt; quia cum se in vita non exhibuerint erga eam filios, nec ipsa erga eosdem cum morte jam luctantes monstrabit se esse Matrem. Sic infelices, cum oculos suos altius aperient, ingemiscendo videbunt, quantum sibi animæque suæ nosuerint per detestandam Mariani cultus negligentiam & remissionem. Invocabunt quidem tunc patrocinium Mariæ, at illa suas obturabit aures, quia & illi ad ejus inspirationes surdi erant.

19. Tandem etiam non pauci sunt, qui Mariæ misericordiam sibi in venenum convertunt, cogitantes intra se: Dei Mater est tam pia & misericors, ut quantumvis etiam maximos peccatores ad se conversos non repellat, sed benignè suscipiat, fove-

aque, ac suo filio reconciliet. Hinc suis cupiditatibus frena laxant, & perditissimè in Marianam Misericordiam peccant. An ergo tales digni sint exaudiri, dum in extremis suis periculis Mariam invocabunt? Profectò non. Audiamus, quidnam de similibus sentiat maximus Ecclesiæ Doctor S. Pater Augustinus: *Diminuerare* [inquit Ser. 120. de Temp.] *non possum, quantos hæc inanis spei umbra deceperit.* Porro tamen subinde Augustissima Coeli Regina tales perverissimos peccatores, parvo tantum obsequio mota, benignissimo pietatis suæ oculo respiciat, eisque peccatorum suorum indulgentiam apud dilectissimum Filium suum impetret; hæc tamen gratia est extraordinaria, & insolitæ misericordiæ beneficium, centesimo imò nec millesimo concedendum. Optimè huc quadrat commune proverbium: Una hirundo non facit Ver.

Du siehst ein Schwalb/
denckst doch darbey/
Es folgt nit/das gleich
Frühling sey.

20. Ulterius locum hic habet illa Juris regula: *Gratia uni facta, non est trahenda in consequentiam & exemplum aliorum.* Sic etiam gratia uni peccatori à Maria præstita, non est extendenda ad reliquos peccatores; Nam si communiter hoc beneficio mali & perversi homines impetirentur, Bone Deus! quot non forent, qui mala malis, scelera sce-

leribus

seribus cumularent, qui tamen nunc salubri Dei timore occupati peccata declinant, non nescientes, quàm difficilis ad cœlum sit aditus. Proinde longè melius, & Divinæ Providentiæ conformius est, ut non passim omnibus peccatoribus hoc singulare Marianæ Clementiæ beneficium communicetur, quia sic quàm plurima scelera, aliàs [qui nunc boni audiunt] ab eis quoque committenda impediuntur. Quod porro valde conveniens sit, ut saltem aliquibus pauculis hæc specialis gratia conferatur, inde liquet; quia sic spes peccatorum verè poenitentium magis roboratur, & fiducia eorum erga Deiparam augetur, qui aliàs in desperationis abyssum prolaberentur. Item per hanc Mariæ misericordiam, aliquibus desperatissimis peccatoribus præstitam, etiam major devotio Marianorum clientum erga suam Dominam accenditur, accensaque firmitus conservatur. Dum enim intelligunt tantam gratiam à Sanctissima Virgine etiam ipsis Dei hostibus fuisse collatam, spes eorum mirum in modum roboratur, se ab illa repulsam minimè passum iri, si in ejus Servizio constantes permaneant.

21. Ex his ergo probè consideratis, sat abundèque constat, adhuc verissimum esse, plurimos Christianorum fore damnandos, quia potior eorum pars ex culpa propria obstaculum ponit, quò Marianorum influxus favorum in se recipere non valeant. Qui naturæ secreta scrutantur,

ajunt tempore verno, effulgente sole, cœlestem rorem super amplissimum maris sinum diffundi; pandique margaritarum conchylia, quæ receptis inde guttulis, eas in uniones mutant, & consolidant; calyces autem, qui se non aperiunt, pretioso foetu destitui. Talis Sol est Maria, quæ gratiarum suarum rorem super totum genus humanum diffundit: qui ergo hunc cœlestem rorem non suscipit, nec pretiosos virtutum fatus parturit, profectò non Mariæ, sed sibi ipsi culpam adscribat, quòd scilicet vitiorum veterino oppressus cordis sui valvas huic Mariano Soli non referat, quòd, discussis peccatorum tenebris, dies gratiæ ei oriatur. Hinc quàm tristitia, sed sera erunt inferorum, præcipuè Christianorum, lamenta, qui id unice dolebunt ac deplorabunt, quòd Mariam, Scalam, Fenestram, Januam cœli, non ut decebat, coluerint, ejus se fidei & misericordiæ non commendarint, per ejus patrocinium à vitiorum barathro non se sustulerint, per gradus hujus Scalæ non ad ipsius Dei clementiam ascenderint, & ad regnum cœlorum, quod etiam haustu frigida venale est, minimo, constanti tamen ac ferventi, in Deiparam obsequio, sibi aditum per hanc Januam non paraverint. Quamobrem Amice frater, ne quondam similia damnatorum lamenta tu quoque canere cogaris, age nunc, quod agere vales, quò tibi hanc misericordissimam Matrem in tempore opportuno propitiā reddas, ac de ejus favoribus æternū cum omnibus ejusdem Sacratissimæ Virginis

416
 ginis clientibus gaudere valeas.
 22. Porro, ut hoc Mariano favore aliquando fruaris, cave ne negligas sequi saluberrimum *D. Bernardi* monitum, dum homil. 2. super missus est, ita scribit: *Ut impetres orationis ejus suffragium, non deferas conversationis exemplum.* Qualis autem Virginis ac Matris nostræ fuerit conversatio, ac vitæ norma, quam sequi debemus, *D. Ambrosius* [lib. 2. de Virginibus] his verbis indicat: *De cæteris ejus virtutibus quid loquar? Virgo erat non solum corpore, sed etiam mente, qua nullo doli ambitu sincerum adulteraret affectum. Corde humilis, verbis gravis, animi prudens, loquendi parcius, legendi studiosior: Nullum ladere, bene velle omnibus, assurgere majoribus natu, equalibus non invidere, fugere jactantiam, rationem sequi, amare virtutem.* Quisquis ergo es, qui verus ac genuinus magnæ Matris Mariæ filius & cliens non solum audire, sed & esse desideras, vitia & peccata, quæ Dominæ nostræ virtutibus contraposita sunt, quæque forsitan secutus hucusque fueras, imposterum deferas, longèque à te propellas oportet; si secus agis, ne dicas, neque credas, te esse Mariæ cultorem & amatorem; Quippe vera amandi Matrem Virginem lex est, quam pro amando Deo vares Regius [Psal. 96. 10.] proposuit, dicens: *Qui diligitis Dominum, odite malum.* Unde, literulâ mutata, devotos Magnæ Dominæ sic alloquitur *D. Bonaventura* in Psalterio Virginis: *Qui diligitis Dominam, odite malum.* Standum enim est Regulâ Juris: *Amicus meus, inimicus inimici mei probatur.* Qui aliter agit,

non Virginem, sed se amat, imò nec se quidem; dum perniciem ipse sibi accersit præsentissimam: Nam [ut dicitur *Tobia* 12. 10.] *Qui faciunt peccatum, & iniquitatem, hostes sunt animæ suæ.* Ergo, O Mariophilus, quod pro scopo in præsentia hac GRAMMATICA RELIGIOSA præfiximus, sollicitè ac diligenter observate & facite; nimirum satagite semper DECLINARE à malo, & CONJUGARE bonum in tempore PRÆSENTI; Hoc enim modo, si videlicet, relicto vitiorum IMPERFECTO, PERFECTUM virtutis amplecti elegeritis, obtinebitis securè FUTURUM INFINITUM cum PARTICIPIO salutis.

23. Quamobrem quisquis hæc legit, vel legi audit, velut argumentosa apis in suum cordis alvearium cuncta recondat, memor semper illius Hymnographi Regii [Psal. 36. 27.] *Declina à malo, & fac bonum.* Pro utroque hoc bono [à quotorum nostrum dependet æternæ felicitatis pondus] efficaciter assequendo, nil magis facit, quàm totâ mentis devotione recurrere ad Virginem Matrem, seque in sequentibus pro ejus honore exercere industriis, per quas miro modo ad se quilibet certò trahet misericordiæ Matris affectum & amorem, sicque æternam indubitanter consequetur animæ suæ salutem, dummodo in iis frequentandis perseverans constiterit. Sit ergo prima tua, quæ Mariæ servus ac cliens audire, & esse cupis, devotio; nimirum ut in ejus honorem te quotidie contineas ab aliquo vitio, in quod maximè propendes.

Nam

Nam credas oportet, neminem in hac vita mortali tam sanctum & perfectum esse, ut à natura non propendeat ad aliquod vitium, vel saltem defectum leviores; & quidem ad unum plus; quam ad alium. Optimum autem remedium occurrendi huiusmodi vitiis est, si quis sibi proponat in honorem Beatæ Virginis ad certum aliquod tempus abstinere à tali defectu, sive vitio, ad quod à natura se maximè proclivem sentit. Sic si quis advertat in se, quod in oculis sit curiosior, aut liberior in lingua, aut ad exitum ex ocella, aut clauistro propensior, facillimè hoc vitium successivè vincet, si statuerit ex amore Deiparæ abstinere ab illo in primis die uno vel duobus: deinde per hebdomadam unam; postea ab una festivitate Beatæ Virginis ad aliam: & sic deinceps juxta dictamen affectus erga Deiparam. Experientiâ namque constat, quod hoc modo superata fuerint vitia, quæ putabantur ferè insuperabilia.

24. Hoc modo juvenis quidam lasciviæ deditus, cum in Venerem esset aded putris, ut nullis remediis videretur ab hoc foetido crimine posse avelli, monitus est à Sancto Bernardo, ut saltem per triduum ab illo abstinere in honorem Sanctissimæ Trinitatis, quod & fecit: elapso autem illo triduo monitus est, ut adhuc alio triduo ab hoc vitio se cohiberet in honorem Sacratissimæ Reginæ Cælitum: cui monitioni cum ægrè tandem annuisset, sed demum fideliter obtemperasset, reversus ad Sanctum Bernardum dixit, non esse sibi opus ulteriori stimulo ad dissuadendum illud vitium, eò quod motu proprio jam firmiter proposuerit ab illo

Gramm. Relig. Pars II.

deinceps in perpetuum constantissimè abstinere, prout etiam reipsa fideliter abstinuit. En quantum profuerit huic maleficio homini, etiam vel semel exercuisse in honorem Beatæ Virginis istiusmodi devotionem. Huc pariter facit, quod Joannes Nyder, qui Anno 1430. Norimbergæ Antistes fuit in Sancti Dominici familia, scribit libro 4. Formic. cap. 4. fuisse scilicet virum nobilem ævo suo, qui à puero assueverat Deum & Cælices verbo violare, aliis pessimè precari. Has voces puer in aula hauserat, quas & senex assidue iactabat. Displicuit viro inolitum hoc vitium, statuitque apud animum suum sæpius tam foedam loquendi labem dediscere, nec tamen dedidit; pugnavit secum aliquamdiu, raro victor: nam lubricæ linguæ præcipitio abreptus ruebat in antiqua. Tandem firmiter sibi proposuit, quod in honorem Beatissimæ Virginis ab istiusmodi linguæ peccatis abstinere vellet hac lege, ut quotiescunque linguâ Deum hominésque peteret, eo die carnibus abstinere. Et ne sibi quidquam ipse indulgeret, famulis severè præcepit, ut execrationes suas & maledicta numerarent, & quemcunque numerum subnotassent, iussi dicerent. Principium, ut solet, tam fuit difficile, ut anno ferè dimidio à carnium esu non sine violentia se continerit, ne, quod Deiparæ Virgini se facturum promiserat, violaret. Et quamvis aliquanto tempore in Principis cuiusdam aula degeret, nihilominus instituti tenax perseveravit facere quod coepit. Ex quo agendi modo ita seipsum triumphavit, ut quidquid viti pessimæ consuetudine contraxerat, generosè prorsus expugnaret sic, ut nulla amplius vo-

Ggg

cula

cula impia ab ejus ore audita fuerit. Tanti est vitium quodcunque hac parte agredi, & velle vincere. Vincit, quisquis ita agere firmiter decernit. Et ut dicta firmemus, citatus Scriptor subiungit ista: Civis Memmingæ opulentus in eandem execrandi consuetudinem prolapsus, hanc sibi mulctam statuit, ut quoties divinum Nomen minus reverenter appellaret, aut aliter linguâ delinqueret, eo die in honorem DEI Genitricis *MARIÆ* genium vino fraudaret, & aquam biberet, idque sine ulla exceptione vel venia. Non diu lympham bibit, & linguam domuit, à consuetudine tam improba penitus liber. Quid ad hæc dicitis, o Mario-philæ Religiosi? Si sic in honorem *Deiparæ* per mortificationis vomerem sua vitia eruncare student Laici & sæculares, quid non agere deberent Clerici ac Religiosi? Quisquis igitur vel linguæ procacitatem, vel aliud quodcunque vitium in se cupit expugnatum, hoc agat, ut pro honore & amore *Sacratissimæ Virginis MARIÆ* voluntariis se poenis toties moneat, quoties deliquisse contigerit: hoc enim modo & domari lingua, & quidquid vitiosus vivit in animo, superari poterit. Nec præterea dubitandum, quin multi ob hanc devotionem DEI Matri gratissimi extiterint, proinde non negligenda, sed ab omnibus Marianis Cultoribus ante omnia frequentanda est huiusmodi devotio.

25. Altera ad *Beatissimam Virginem* devotio est, ei offerre sertum ex diversis Virtutum actibus, piisque operibus confectum. Hæc devotio est adinventâ à bonis quibusdam Cultoribus Marianis, qui singulis diebus ali-

qua opera bona in honorem *Deiparæ Virginis* exercuerunt eo fine, ut sub finem vitæ hæc omnia in unum quodammodo fascem collecta, eidem *Sacratissimæ Dominæ suæ* per modum ferti offerrent. Horum exemplum si cupis imitari, fac tibi libellum, conceptoque proposito firmo, quoddam singulis diebus vitæ tuæ velis unum ad minus actum meritorium in honorem *gloriosissimæ Cælitum Reginæ* facere, & nota quid quolibet die in ejus honorem feceris; & si quandoque sub vespertum adverteres, quoddam aliquâ die nihil simile feceris, adscribe pro ea die *Nullam* modo consuetudo, id est O. cum detestatione tamen tuæ negligentia, conceptoque emendationis proposito. Et postquam vitæ tuæ metam imminere senseris, offer *Beatissimæ Dominæ tuæ* hoc sertum affectu humillimo rogans, ut tibi vice versâ coronam gloriæ à dilecto Filio impetret. Eadem devotio potest applicari ad certas *Deiparæ* festivitates, ita ut decem, viginti, aut triginta diebus ante aliquam ejus festivitatem antecedentibus, quotidie aliqua pietatis opéra facias, & in libello tuo notes cum intentione, quoddam hæc opera permodum spiritualis ferti colligata velis amabilissimæ eidem Virgini in occurrente ejus festivitate humiliter offerre. Quantos porro ex hac in *Deiparam* devotione in religiosæ perfectionis studio progressus sis facturus, propria te docebit experientia; quippe quæ aliàs videntur ardua ac difficilia, hoc modo fient suavia & facillima. Quid enim v.g. difficilius videtur, quam eos, qui te oderunt, multisque afficiunt injuriis & calumniis, ex corde diligere, eisque benefacere, ac pro eorum salute ardentem

ardentes ad Deum preces effundere? Hoc autem jucundum fiet, dum in tuo libello notas: *Hodie in honorem B. Virginis huic sive illi, qui me injuriose læsit, famam mihi detraxit &c. ex animo non solum indulsi, sed etiam has & illas preces pro eo Deo obtuli. Si molestum quandoque tibi accadat, totâ die in cella solitariè vivere, & ab omnibus verbis abstinere; id citra ullam difficultatem practicabis, dum in tuo libello notaveris: Hodie amore Virginis Deiparæ solitarius in camera mansi, & ab omni otiosa ac inutili verbis abstini. Hoc modo gradatim vitia omnia radicitus ex animo tuo eruncabis, eorumque loco efflorescere senties odoriferos variarum virtutum sterculos, qui animam tuam mirè exornabunt, eamque Christo, & Sanctissimæ Matri ejus acceptissimam reddent, prout colligere poteris ex iis quæ sequuntur.*

26. *Cæsius rerum memorabilium, quæ suo tempore contingere, fidelissimus Scriptor, refert lib. 7. Miracul. cap. 59. quod propè Tridentum latro famosus, vel potius infamis degibat, qui cædibus & rapinis circum circa omnia replebat: Hic aliquando ab obvio quodam Cisterciensi Monacho persuasus, proposuit omnibus diebus Sabbathinis in honorem Deiparæ jejunare, & à latrocinio diebus illis abstinere: quod & fecit: factum interea, ut etiam Sabbathino die caperetur à satellitibus, quorum manus effugere poterat, si contra propositum suum se defendere voluisset. Ductus ad carcerem Tridentum, facto processu fuit adjudicatus morti, ad quam se cum magno dolore & pœnitentia disposuit, tandemque capite plexus est. Nocte in-*

sequenti circumfulsit magna lux sepulchrum hujus defuncti, & comparuerunt Matronæ quinque: quarum quatuor cadaver ex infami tumulo effodientes, & caput corpori adaptantes, posuerunt in feretro miræ texturæ purpurâ superinjectâ. Cùmque ad portam civitatis quatuor ex illis feretrum deferrent, quinta, quæ omnium erat clarissima, cereum accensum manu gestans (quod & reliquæ faciebant) dixit custodibus: Dicite Episcopo, ut hunc meum servum in templo honorificè sepeliat. Manè cùm Episcopo hæc nuntiata essent, cum Clero & populo exiens, purpuram deposuit, caput præcisum corpori unitum videns expavit, texturamque purpuræ humanum artificium excedentem admiratus, relatis credidit, & cadaver cum timore & honore maximo, non ut latronis, sed ad instar Christi Martyris, in loco à DEI Matre designato sepelivit. Disceant hinc omnes, quàm potenter per modò memorata Marianæ devotionis exercitia ad se attracturi sint misericordiæ Matris favores; Nam si hic latro tam eximias à Virgine Deipara consecutus fuerit gratiarum prærogativas eâ solum de causa, quod vel unâ in hebdomade die ad illius honorem à cæde & læsione aliorum abstinuerit, eoque die jejunando sese affligeret; Quid non sperandum habebunt illi, qui quotidie contra quælibet vitia non solum strenuè decertant, eaque victoriosè profligant; sed insuper specialem virtutis actum amore amantissimæ Matris suæ MARIE exercere non intermittunt? Profectò non habent, nec habebunt quod in morte sua timeant; experientur enim certò in illa ultima hora auxilium Ma-

rianum, quod perire eos neutiquam finet; quia teste Sancto Ignatio Martyre, nunquam malè peribit, qui Genitrici Virgini devotus fuerit.

27. Verùm enim verò, quò quis indies magis ac magis Virginis Deiparæ affectum & amorem sibi conciliet, optimum fecerit, si quotidie in honorem ejus Rosarium Majus (quod alias vocari solet Psalterium Beatae Virginis) cum pia quadam devotione oraverit. Quem quidem cultum super omnes sibi acceptissimum esse Beata Virgo Servo suo Beato Alano revelavit, dicens: Hoc genus orandi est mihi gratissimum, & ad impetrandam divinam misericordiam accommodatissimum, populus salutare, & contra quævis adversa præsens auxilium. Hoc autem Psalterium originem suam habet à Sancto Dominico; & constat quindecim decadibus in honorem quindecim Mysteriorum Beatae Virginis, quæ solent salutationibus insereri. Quantum verò hoc Psalterium ad divinam misericordiam impetrandam faciat, quàmque potenter & efficaciter à gehennalibus suppliciis eripiat, nostramque salutem securam reddat, liquet ex quodam responso, quod cacodæmones ex persona quadam obsessa, cogente & urgente Sancto Dominico, dederunt dicentes: Coacti fatemur, neminem nobiscum damnari, qui in Christi Matris cultu, & pio obsequio devotus perseverat. Unicum ipsius suspirium ab ipsa. & per ipsam Sacrosanctæ Trinitati oblatum superat, & excedit omnium Sanctorum preces, magisque eam reformidamus, quàm omnes Paradisi Sanctos; nec contra fideles ejus servos & famulos quidquam prævalere possumus. Notum sit etiam vobis, plurimos Christianos in hora mortis ipsam invocantes contra juram

nostra salvari, & nisi ista obtulisset, nostrosque conatus repressisset, à longo jam tempore Ecclesiam exterminassemus. Adhuc plenus & plenus, ut & necessitate compulsi, vobis dicimus: Nullum in exercitio Rosarii ipsius perseverantem, æternos inferni subire cruciatus; ipsa enim devotis servis suam impetrat contritionem, quæ sit, ut & peccata sua consueantur, & eorundem indulgentiam à DEO consequantur. Et hoc est, quod ipsa protulit de Rosario, esse scilicet ad divinam misericordiam impetrandam accommodatissimum, quàm & nos, si Rosario devotè & perseveranter operam demus, Deiparæ favente consequemur.

28. Quod si autem tempus alicui non vacat, omni die majus hoc Rosarium percurrere, conetur saltem in solemnibus Deiparæ festivitibus (quibus plus solito in honorem magnæ illius Matris fieri convenit) Psalterium hoc devotè mente orare; Rosarium verò minus (quod constat sex decadibus sive 63. Salutationibus Angelicis in honorem sexaginta trium annorum, quibus Beatissima Virgo in hoc mundo juxta communio rem sententiam vixisse dicitur) qui quotidie non perfolvit, nescio, num dignus censendus sit inter Marianos Clientes, & Cultores computari? Quantopere verò hæc etiam devotio Deiparæ Virginis placeat, liquet ex exemplo (Chron. Minor. part. 3. lib. 1. cap. 36.) quod subjicio: Aloysius Albanensis ex Ordine Minorum Novitius à suo Guardiano, Patre Gabriele, singulis diebus coronam, antequam ederet aliquid, recitare jussus, cum aliquando aliis occupatus, peni sui immemor ad mensam venisset, à Superiore interrogatus, & de obli-

oblivione increpitis ad templum, ut debitum exsolveret, missus est. Ibi bonus ille flexis ante Aram maximam genibus, coronam suam persolvere instituit, quod dum facit, visus est tum ab aliis, tum ab ipsomet Superiore, qui ad rei miraculum commonitus accurrerat; visus est, inquam, Angelus orantis supernè capiti imminens, qui filo aureo rosas liliæque, quæ de istius ore fluebant, ita inferebat, ut post singulas rosarum decades, singula lilia succederent, quæ deinde omnia, in corollæ modum innexa, adolescentis capiti imposuit, & avolvit. Et nè quis vanam hic aliquam phantasiæ illusionem intervenisse crederet, mirus & perquam suavis, ac benè diuturnus afflatus est ex eodem, ubi ille oraverat, loco, rosarum, & liliorum odor; Ipseque adeò Novitius multis deinceps à Deipara favoribus cumulatus, ad mortem usque in ccepta pietate perseveravit. Atque hinc patuit, quam gratum esset Deiparæ hoc pensum, quàmque benè conveniret globulis illis precariis nomen Rosarii.

Mirum igitur videri possit, si quis se Clientem Marianum profiteri velit, & tamen ausit aliquando diem abire finire, quo Sacratissimæ Dominæ suæ corollam tam amabilem non offerat. Certè Sanctus Franciscus Salesius, Præsul Genevensis, non obstantibus gravissimis laboribus, quibus causâ propagandæ fidei propemodum obruebatur, quotidie pensum illud Divæ Virginis piè admodum litabat. Imò cum vice quadam laboribus insolitis ita gravaretur, ut nonnisi sub seram noctem, & quidem toto corpore defatigatus reperiret tempus pro recitando suo Rosario,

quidam verò ex familiaribus suis eum hortaretur, ut, si quidem suæ sanitati consultum vellet, differret Rosarium illud in sequentem diem, nè membra lassâ delassaret amplius. Respondit: Amice, non debet differri in diem alterum, quod potest hodie fieri. Si hæc tantâ solertiâ agunt Præsules, in laboribus, & cûris plurimis constituti, quam excusationem asserent Religiosi, qui ab omnibus omnino laboribus, & cûris externis absoluti sunt, ut DEO & Sacratissimæ ejus Matri tantummodò servirent?

29. Porro, quò majori cum devotione tuum recites Rosarium, stude in cella tua habere devotam imaginem Beatissimæ Virginis, coram quâ piè ac devotè tuas fundere preces assuesce. Hanc devotionem Sanctus Dominicus omnibus suis Filiis impensè præcepit, ita ut ipsius tempore nemo fuerit, qui pro cellæ suæ Domina non haberet MARIAM in pia aliqua imagine propositam. De Venerabili Patre Isaa Polono, Religionis nostræ magno Prædicatore, ac eximio Divinæ Scripturæ Interprete refert noster Pater Joannes Gregorius à JESU MARIA in suo Horto Gethsemani Tom. 2. part. 5. lect. 44. num. 10. quod Beatissimæ Virgini fuerit devotissimus, suasque orationes continuo effundere consueverit ante imaginem Sacratissimæ Deiparæ, Puerum JESUM lactantis; hinc identidem reperebat: *Monstra te esse Matrem.* Tandem cum Vir DEI infirmaretur ad mortem, apparuit ei gloriosa Virgo MARIA, manibus gestans Puerum JESUM, & comitata Sanctorum choro, vultu hilari, benignoque aspectu coepit edicere: *Isaia, dilecte fili mi, prepara*

animam, quia protinus eâ fruëris gloriâ, quâ frui merentur qui pie in hoc sæculo vivunt, & me veluti Matrem suam assidue colunt, & reverentur. Hinc horam suæ mortis prænunciens, astantibus fratribus omnia, quæ ipsi contigerant, manifestavit, susceptisque Ecclesiæ Sacramentis, oculis in cælum elevatis, maximo pietatis affectu dicebat: In manus tuas, Domine JESU Fili DEI, & Virginis Matris MARIÆ commendo spiritum meum: Sic effatus spiritum emisit, & anima ejus ad cælos ascendit, innumerebilibus Angelis sociata, qui ab omnibus angelicè canere audiebantur: Hæ sunt gratiæ, quas filii justî sugunt ab uberibus Virginis Matris MARIÆ Ecce, quàm rectè dixerit Doctor Seraphicus in Platerio Virginis: Qui acquirit gratiam MARIÆ, agnoscetur à Civibus paradisi: & qui habuerit characterem ejus, annotabitur in libro vitæ. Imò verò ipsa de se apud Sacrum Paroemiassem (Proverb. 8. 35.) dicit: Qui me invenerit, inveniet vitam, & hauriet salutem à Domino. Lubet proinde epiphonematis loco cum citato Divo Bonaventura exclamare: Audite hæc omnes Gentes: auribus percipite qui ingredi cupitis regnum DEI: Virginem MARIAM honorate, & invenietis vitam, & salutem perpetuam.

30. Hanc vitam ut & tu, religiose lector, in morte tua invenire æternumque felix esse merearis, noli negligere in agone tuo habere coram oculis tuis, aut saltem prope te Imaginem Beatissimæ Virginis ad exemplum plurimorum clientum Marianorum, quos inter etiam non postremus erat noster Venerabilis Pater Joannes à Sancto Guilelmo, qui sicut in vita totum delictum suum habuisse videbatur in devotis imagini-

bus Deiparæ Virginis, ita voluit etiam moriens hoc eodem solatio se postremum recreare, ultimumque oculorum suorum usum in ejusdem amabilissimo aspectu concludere. Ita pariter Beatus Stanislaus Kostka, Novitius è Societate JESU, ultimum spiritum suum emisit in osculo, quod imagini Deiparæ Virginis impresserat. Similiter. Vener. Virgo MARIA de Incarnatione Monialis Carmelitana, quæ institutum illud in Galliam introduxit, cum morbo lethali correpta, deberet animam agere, jussit sibi ad pedem lecti offerri imaginem Matris DEI, & cum illa tanquam amabilissima sua Domina, Matre, & Patrona agens, dulcissima miscuit colloquia, non aliter quàm si Sacratissimam cæli Reginam personaliter sibi præsentem haberet. Et quia ex hoc suavissimo ejus colloquio maxima in agone suo sentiebat solatia, rogavit Antistitam Pontasiani Monasterii, in quo obiit, ut unicuique Moniali imposterum decessuræ hanc ipsam DEI Genitricis imaginem in articulo mortis ante conspectum collocaret, ut pari solatio vitam hanc miseram finiret, quemadmodum illa finivisset.

31. Oportandum esset hic, ut ejusdem animi essent omnes Clientes Mariani; quid enim felicius, aut quid salutarius, vel etiam delectabilius potest sub vitæ agonem verus MARIÆ cultor desiderare, quàm in imagine videre sibi præsentem dulcissimam illam Matrem, cui se totum in vita, & morte consecravit? quam per tot centenas, & fortè millenas Salutationes Angelicas rogare consueverat, ut sibi in hora mortis adesset? quam instantissimè solitus est obsecrare, ut se dignaretur in mortis

mortis articulo ab insidiis Satanz defendere; benedicto Filio suo presentare, & ad sanctam Societatem omnium Electorum deducere? Quid felicius, quam in Sacratissimæ illius Virginis aspectu terminare visum, cui sensus suos omnes ad perpetuum obsequium devovere consueverat? Quid optabilius, quam coram ea terminare vitam, cui vitam omnem consecraverat? Quid beatius, quam reipsa per modum holocausti sese illi offerre moriendo, cui vivens tam frequenter ex amanti cordis affectu dicere solebat, quod in hac vita nolit habere corpus, nisi ei in victimam, neque vitam, nisi ei in sacrificium? An non in supremo & mortuali suo lecto, velut in ara quadam constitutus Marianus Cliens deberet dulcissimam Matrem, Dominamque suam, si non personaliter, saltem in imagine sibi presentem sic affari ex ardentissimo corde:

O Gloriosissima Cæli Terræque Regina! Dulcissima Mater, & Domina mea! en tandem adest oprata illa hora, quâ cor, animam, spiritumque meum, omnes vires, & potentias meas, & omne aliud quod in me, & de me est, in sanctissimas manus tuas deponere debeo; en jaceo in hoc mortali lecto velut in ara quadam, ut nunc tandem tibi, dulcissimoque Filio tuo ad instar holocausti totus immoler, quemadmodum semper concupivi. Emitte igitur ex sacratissimo corde tuo suavissimos illos amoris ignes, quibus hæc victima mea succendi desiderat, & tui amore tota concremetur. Submitte flammam, quæ ab hac victima auferat quod immundum est, consumat quod iniquum est, purificet quod

imperfectum est, & sanctificet quod rectum est. Accende in me, accende; accende, obsecro, sanctum illum ignem tui amoris, ut qui post Deum totus tuus sum, totus etiam tibi nunc immoler, & opere demonstrem, quod tibi ex filiali affectu sæpe spondebam, me scilicet nolle habere oculos, nisi ad te videndum; neque aures, nisi ad te audiendum; neque linguam, nisi ad loquendum de te; neque cor, nisi ad recordationem tuæ dulcedinis; neque intellectum, nisi ad indaganda media tui amoris; neque manus nisi tibi ad obsequium; neque pedes, nisi tibi ad servitium; neque corpus, nisi tibi ad victimam; neque vitam, nisi tibi in sacrificium, &c.

Optandum sanè esset, ut talibus suspiriis, ex intimo corde prorumpentibus quilibet Marianus Cliens se Sacratissimæ Matri suæ offerret in holocaustum, & à rebus terrenis totaliter abstractus, totus absumeretur in amore MARIE, & Benedicti Filii ejus JESU: Vix enim fieri potest, ut, qui gemino huic amoris immoritur, non reviviscat in æterna Gloria. Si ergo te ex sincero affectu, verbisque non fictis, sed seria voluntate in servum MARIE consecrasti, vide, ut in agone tuo (quo principale experimentum hujus oblationis tuæ præstare debes) corpus, vitam, animamque tuam non alteri, quam eidem gloriosissimæ Cæli Regina, dilectissimoque ejus Filio sacrifices, & in benedictas illas manus vitam tuam temporalem deponas, à quibus vicissim æternam recipere speras. Restat proinde nihil, nisi ut concludamus cum Sapiente dicente: (Ecclesiast. 12. 13.) Finem loquendi pariter omnes audiamus:

mus : DEUM time , & mandata ejus
 observa ; hoc est enim omnis homo , id est,
 perfectus homo est ; si timeat DEUM.
 ejusque mandata observet ; Hoc Salo-
 monis Dogma observare perhibetur ,
 qui opere & veritate addidit Declina-

re Malum , & conjugare Bonum. Ea-
 propter quæ in presenti hac Grammati-
 ca Religiosa continentur , Lector pie ,
 piè lege , sanè intellige , ope-
 re exerce , & in Domi-
 no vale.

*Aique hæc , ad majorem Sanctissimæ TRINITA-
 TIS , ad Mariæ Virginis Deiparæ , to-
 tiusque Curie Cælestis Gloriam , & Honorem
 scripta , Sanctæque Matris Ecclesiæ judicio hu-
 militer subjecta sunt.*

FINIS.

INDEX

I N D E X RERUM ET VERBORUM.

Numerus Primus designat Sermonem ; Secundus Paragraphum Sermonis.

A.

Abraham Patriarcha. Mira ejus in Deum fiducia. 2. 16. Liberat Loth à manibus inimicorum. 6. 13. Ejus excellens obedientia. 14. 21. Aves abigit à Dei Sacrificio. 48. 15. Propter preces illius eripitur Loth ab incendio Sodomæ. 54. 9.

S. Abrahamus Eremita suâ humilitate dæmonem superavit ac fugavit. 21. 23.

Abstinencia arcet morbos corporis , & vitam prolongat. 46. 2. In ea difficulter tangitur medium , ne quis plus , quàm fas est , sumat. 46. 4. Aurez quædam regulæ in abstinentia servandæ. 46. 5. Abstinentia à bellariis & fructibus consulitur. 46. 9. Abstinentia valde laudabilis , extra tempus nihil sumere. 46. 10.

Acedia quando censeatur peccatum veniale , & quando mortale. 48. 28. Qui ejus effectus. *Ibid.* In oratione quàm Deo exosa , patet pavendo eventum. 48. 29.

Acepseman Anachoretia quantum habuerit animarum zelum. 24. 14.

Adam quia Deo non obedivit , seipsum & nos omnes in mortem præcipitavit. 15. 3. Per viam ambitionis seducitur. 23. 3. Illius ingratitude consideratur. 50. 18.

Adolescens. Vide Juvenis.

Adrianus VI. Quantum extimuerit Pontificatum. 23. 15.

Adversitas. Gratias agere in adversitatibus eximia perfectio. 31. 18. In rebus adversis Deum laudare , character est veri Christiani. 31. 21. Vide Tribulatio.

Adulatio. Ex ea majus detrimentum , quàm ex vituperatione oriri solet. 12. 16.

B. Ægidius Laicus Franciscanus. Ejus dictum de amando Deo. 5. 8. Ejus de castitate custodienda memorabilis doctrina. 18. 30.

Æternitas per quasdam circumlocutiones expenditur. 61. 24. Modus concipiendi æternitatem. *Ibid.*

S. Agathon Silentii studiosissimus. 35. 21. In morte timuit. 58. 15. Item 60. 21.

Agonizantes diabolus vel maximè tentat. 59. 10. & seqq.

Alexander Magnus quem modum in urbium obsidione tenuerit? 61. 1.

H h h

Fr.

INDEX RERUM ET VERBORUM.

Fr. Alipius à S. Francisco O. N. Clericus
quàm promptus ad obediendum. 14.
28.

B. Aloysius Gonzaga. Quanta ejus in cæ-
lo gloria. 1. 28. Paupertatis Religio-
sæ observantissimus. 16. 35. Sua-
rum Regularum studiosissimus. 44. 5.

S. Amatus Eremita pecuniarum osor
magnus. 16. 10.

Ambitio quid sit. 23. 1. Est via ad mor-
tem animæ ducens. *Ibid.* Luciferum
præcipitavit. 23. 2. Protoparentes
nostros prostravit. 23. 3. Intellectum
turbat, & excæcat. 23. 4. Est vitium
omnibus quasi commune. 23. 5. Est
fons hærescos. *Ibid.* In ruinam impel-
lit Religiosum sanctum. 23. 6. Mul-
tos ad inferos deturbat. 23. 8. Ad eam
fugiendam exhortatio. 23. 9. Stulta
ambitio casu Judæ corripitur. 23. 14.

S. Ambrosius prædicit, divitem quen-
dam cum omni domo sua terrâ abfor-
bendum. 29. 41.

S. Ammon Anachoreta quàm fuerit ca-
stus & pudicus. 18. 49. Auriculam si-
bi amputavit, ne crearetur Episcopus.
23. 22. Præfuit 1500. Monachis.
34. 7.

Amor omnia gravia facit levia. 5. 15.

Amor sui duplex, ordinatus & inordina-
tus. 6. 1. Amoris objectum, dum præ-
sens est, rationem turbat. 18. 36. Hu-
jus rei exemplum de muliere impudi-
ca. 18. 37.

Amor licet videatur spiritualis, facile ta-
men degenerat in carnalem. 18. 43.

Amor Dei erga hominem. Vide Miseri-
cordia Dei.

Amor hominis erga Deum. Deus solus à
nobis super omnia amandus. 5. 7. Qui
Deum amat, verè sapiens & doctus est.
7. 8. Verus Dei amor in observantia
mandatorum consistit. 5. 13. Amor

erga Deum non in affectibus, sed in
effectibus constituitur. 5. 14. Verus
Christi Amor nullis tribulationibus
extinguitur. 5. 16. Quis verus censea-
tur amator Christi. 5. 17. Pauci Deum
amant, quæ ratio. 65. 15. Vid. charitas.

Amor Proximi. Vide Dilectio Proximi.

S. Andreas Apostolus Episcopum sibi de-
votum à diaboli laqueis liberat. 54. 14.

Angelus reprehendit de divina Provi-
dentia dissidentes. 2. 21. Qualis pug-
na inter Michaëlem & Gabrielem Ar-
changelos. 13. 17. Angeli nos adju-
vant contra diabolum. 30. 24. & 25.
Sunt astra matutina, quæ semper
Deum laudant ob acceptum perseve-
rantia donum. 50. 12. Angelorum
Redemptor est Christus, quæ ratione?
50. 13.

Angelus homini à nativitate deputatur,
ut eum à periculis eruat. 54. 5.

Angeli Apostatæ. Eorum lapsus describi-
tur. 15. 2.

Anima. Ejus in gratia constituta venustas.
24. 9. Instar nivis densissimæ visæ
sunt animæ ad infernum decidere. 65.
5. Item 65. 14. Ex 30000 anima-
rum quatuor solum salvatæ sunt. 65.
13. Cur tot animæ pereant. 65. 14.
Item 65. 16. Vide zelus animarum.

Animæ in Purgatorio quàm atroces pœ-
nas patiantur. 62. 2. & seqq. Licet
animabus purgantibus communiter
de sua salute constet, fieri tamen potest
in particulari casu, ut hoc quibusdam
non innotescat. 62. 5. Item 62. 7. &
8. Præter pœnam sensûs habent etiam
pœnam damni. 62. 15. Licet eis liber
pateret introitus ad cælum, non tamen
intrarent ante plenam purgationem.
62. 16. Eis est piis suffragiis succurren-
dum. 63. 1. & seqq. Quæ eis præstan-
tur misericordiæ opera, majora sunt,
quàm

INDEX RERUM ET VERBORUM.

quàm quæ vivis exhibentur. 63. 4. Illis succurrere nobis ipsis plurimum prodest. 63. 5. & 6. Apparent in auxilium devotis sibi clientibus. 63. 7. Modus seu praxis eas adjuvandi. 63. 8.

S. Anselmus quantum exhorruerit peccatum. 56. 36.

S. Antoninus conspexit Angelos laborantibus; dæmones oriantibus sociari. 40. 8.

S. Antonius Abbas cernit diaboli laqueos, quos soli humiles evadent. 20. 4. Coriarius ei præfertur. 20. 18. Tentatur vanâ gloriâ. 21. 23. Dæmones apparentes deridet. 30. 40. Erat semper vultu hilaris. 33. 4. Labore manuum solitudinis tedium vincit. 40. 16.

S. Antonius de Padua invocatus præstod adest, & ab infidiis diaboli hominem liberat. 32. 4. Item alteri summè afflictio succurrit. 54. 13.

Aphrates Anachoreta deferit cellam, ut plures juvet. 24. 14.

Apelles increpat sutorem, præter calceos alia taxantem. 9. 12.

Apologus de juvene in tenebris educato, qui visâ sceminâ inardescbat. 18. 26. De cornicula alienis plumis superbiente. 22. 5. De Ericio decipiente vulpem. 5. 11. De Sirenibus. 11. 16. Decygnis & hirundinibus. 34. 21. Vide fabula.

Aquila qualiter pullos suos legitimos dignoscat. 25. 1. Beneficium agnoscit, & gratam se exhibet. 28. 44. Ejus astituta in capiando cervo. 57. 16.

Archias Rex Thebanus dum seria legere differt, occiditur. 4. 11.

Arduinus religionis votum differens damnatur. 60. 8.

Ariditas animi. Eâ etiam Sancti vexantur. 28. 28. & seqq. In ariditate consolatio divina cum patientia expectanda. 28. 36.

S. Arsenius Abbas. pium Legatum respuit.

16. 22. Item eleemosynam in pauperes Monachos erogandam recusavit. 16. 23. Ejus humilitas. 21. 39. Silentii observantissimus. 34. 16. A Deo monetur, homines ut fugiat. 35. 7. Item. 37. 7. Sub manuum labore orabat. 40. 17. Semper in metu vivebat. 58. 16.

Aspectus. Vide Visus.

Auditus qualiter piè & religiosè mortificandus. 45. 15.

S. P. Augustinus ab Angelo monetur, suo ingenio SS. Trinitatis mysterium capere non posse. 1. 13. Alienæ famæ strenuus defensor. 11. 19. Paupertatis studiosissimus. 16. 10. In solitudine seipsum agnoscere, suamque mentis cæcitatem deplorare coepit. 37. 14. Ingentes Deo refert grates, quod ab eo fuerit secundum mentem illuminatus. 56. 21. Quanta sit gloria Beatorum à S. Hieronymo discit. 63. 3.

Auxilium Dei in inopia cum patientia & fiducia expectandum. 2. 23. In tentatione implorandum. 30. 39.

B.

S. Basilius Magnus obedientem Monachum magni æstimabat. 14. 25. Maximas passus est injurias. 28. 56.

Beati orant pro nobis in cælo. 24. 12. Spectantes damnatorum pœnas nullâ tanguntur compassione. 61. 7. Beatorum gloriam nullus effari potest. 64. 3. & seqq. Vident clarè SS. Triados mysterium. 64. 6. Vident in Deo seipsos, & res omnes. 64. 7. De Beatorum gaudio quid dixerit dæmoni. 64. 9. Item. 64. 13. Inter Beatos nulla erit invidia de alterius excellentiori gloria. 64. 10. Vide Electi.

Beatitudo. Quàm pauci eam assequantur.

INDEX RERUM ET VERBORUM.

- tur. 1. 15. Item 65. 7. & sequent.
 Beatitudo æterna est petenda absolu-
 tē, reliqua omnia conditionatē. 2. 7.
 Ad eam consequendam duo requirun-
 tur. 64. 12. Est sæpè meditanda &
 desideranda. 64. 14. Ad eam vocati
 sunt tam Pagani quàm Christiani. 65.
 1. Ad bene sperandum futuram bea-
 titudinem efficacia argumenta. 2. 8.
S. Benedictus vincit carnem & diabolum.
 18. 7. Suo silentio dæmonem tor-
 quet. 35. 8. Scripsit regulam, per
 quam multi facti sunt sancti. 65. 19.
 Beneficium est magnum, creatio homi-
 nis. 50. 5. Majus: Ejusdem redemp-
 tio. 50. 7. Maximum: Sanctificatio.
 50. 10. Ingens similiter est, quod nos
 peccantes non continuò damnet, uti
 damnavit innumeros alios. 50. 11.
 Item, quod Deus nos à multis peccatis
 præservet, magnum sanè beneficium
 est. 50. 14. Beneficia communia ut
 propria reputanda. 50. 15. & seqq.
S. Bernardus Abbas confundit diabolum
 in Christi meritis confidendo. 2. 14.
 Diligit suos adversarios. 7. 11. Infamatur.
 12. 20. In ejus Cœnobio
 quanta paupertas. 16. 30. Curiosum
 aspectum in seipso castigat. 18. 23.
 Vanam gloriam egregiè vincit. 25. 13.
 In amissione argenti Deum laudat.
 28. 42. Proclamatur ut seductor, &
 reipublicæ pestis. 28. 57. In silvis sci-
 entiam acquirit. 37. 5. Ocutorum
 mortificationis studiofissimus. 45. 14.
 Cernit Angelos Monachorum oratio-
 nes diversimodè notantes. 48. 13.
 Passioni Dominicæ valde devotus.
 49. 8.
B. Bernardus de Quintavalle post mor-
 tem visus fuit magnâ gloriâ conspi-
 cuus. 9. 11.
B. Bartholdus mortuam scēminam ad
 vitam revocat. 1. 15.
B. Bessarion, quis zelus inordinatus, egre-
 giè demonstrabat. 24. 3.
S. Birgitta, quanta sit Christi in nos cha-
 ritas, cælitus discit. 3. 1. Agnoscit fi-
 lii sui Caroli jam mortui statum. 26.
 3. Ob levem impatientiam à Christo
 reprehenditur. 28. 8. Ejus Revela-
 tiones sunt approbatæ ab Ecclesia. 65.
 23.
 Blasphemia. Consuetudo blasphemandi
 quâ ratione curari possit. 67. 24.
 Blasphemus. Horrendum exemplum de
 quodam ebrioso blasphemo. 47. 7.
 Alius animam suam diabolo vendens,
 ab eo ad inferna abripitur. 47. 8.
B. Bona in morbis mirè patiens. 28. 23.
 Bona opera fidei nostræ sunt jungenda.
 1. 16. Sæpè sunt multis defectibus
 permixta 60. 15. Pro salute proximi
 illi donata remunerantur copiosius. 6.
 12. Sunt in casu particulari omittenda,
 dum Superior jubet. 15. 17. Per
 ea prædestinationis effectus obtingitur.
 66. 5.
 Bona spiritualia cū habentur, mirè de-
 lectant, & satiant hominis appetitum.
 33. 14. Cur illa non sapiant nobis.
 33. 16.
 Bona temporalia à Deo dantur pro via-
 tico itineris, non pro illecebra mansio-
 nis. 5. 12. Cū habentur, vilescunt,
 & alia atque alia appetuntur. 33. 14.
 Non sunt diligenda ut finis ultimus,
 sed iis utendum ut vehiculis ad pa-
 triam. 42. 6. Quâ ratione, aut inten-
 tione à Deo petenda. 48. 11. Facile
 sordescunt, dum cælestia consideran-
 tur. 64. 11.
S. Bonaventura ab imaginē Crucifixi su-
 am haurit scientiam. 49. 10. Com-
 municatur ab Angelo. 52. 10.
 Bonifacius Papa IX. mori potius, quàm
 impudicè vivere voluit. 18.
 S. Bru-

INDEX RERUM ET VERBORUM.

S. Bruno alterius damnatione motus
montes Carthusiæ petiit. 60. 11.

C.

Cælum Empyreum intrare volentibus
certandum est. 2. 6. Vide Gloria
caelestis.

Cain sensim à minoribus ad maxima
proruit. 57. 16.

Calamitas. Calamitates quas quis pati-
tur, suis peccatis adscribat. 28. 5. Ad
calamitates patienter ferendas moti-
va. 29. 4. & seqq. In calamitatibus
Deum etiam laudare debemus. 31. 19.
Vide Adversitas.

Caro bellum nobis semper movet. 18. 6.
Dicitur hostis domesticus. 30. 1. Quo-
modo dicatur concupiscere adversus
spiritum. 30. 8.

Carnis tentatio nunquam desideranda,
sed pro viribus fugienda. 30. 20. Vi-
de Concupiscentia carnalis.

S. Carolus Borromæus qualiter oculos
suos mortificavit. 45. 13. Etiam siti-
ens extra tempus non bibit. 46. 11.

Carolus Spinola ob fidei confessionem
flammis absumitur. 3.

S. Carpus de nimio suo zelo à Christo re-
prehenditur. 3. 3.

Castitas facit nos Deo familiares. 18. 1.
Ad Monachismum necessaria. 18. 2.
Comparatur lilio. 18. 3. Ejus certa-
mina durissima. 18. 5. Insignes illius
victoriæ. 18. 7. & seqq. Pro ea cer-
tandum semper. 18. 14. Ad eam ob-
tinendam facit mentis humilitas. 18.
15. Item ad B. Virginem devotio.
18. 19. Ad eam conservandam ne-
cessaria est sensuum custodia. 18. 20.
& seqq. Item foeminarum fuga. 18.
35. & seqq. Violatæ castitatis poena
18. 46. Facillimè inicitur. 18. 52.

Ut Deo grata sit, charitate & humili-
tate stipata sit oportet. 18. 53. Vide
Pudicitia.

S. Catharina Senensis solo odoratu impu-
dicos agnoscit. 19. 23. Diabolum ad
superbiam tentantem quomodo vice-
rit. 20. 14. Concionatorum vestigia
osculatur. 24. 9. Graviter diffama-
tur. 28. 6. Gaudet afflictionibus. 29. 2.
Spretâ aureâ coronâ spineam elegit.
29. 13. A dæmonibus dirè tentatur.
30. 11. Cælitus eruditur quid de Deo
credendum. 31. 23. & seqq. Seipsam
generosè vicit putidam aquam sor-
bendo. 45. 11.

Cervus senio confectus serpentes devo-
rat. Quem in finem. 4. 9.

Charitas. Ejus elogia. 5. 1. Sine chari-
tate virtus nulla. 5. 2. Est numus quo
cælum emitur. 5. 3. Quales operatio-
nes in homine causet. 5. 4. Semper
in nobis ardere debet. 5. 5. Sola ho-
minem beare potest. 5. 6. Eam ex-
terminare Diabolus semper conatur.
5. 9. Vide Amor Dei.

S. Chariton à latronibus captus miram
Dei providentiam & bonitatem expe-
ritur. 31. 32.

B. Christiana jam mortua non fert præ-
sentiam mulieris impudicæ. 19. 23.

S. Christina Mirabilis à morte redanima-
ta incredibilibus se afflixit cruciatibus
pro liberatione animarum Purgatorii.
63. 2.

Christianus. Multi se Christianos esse vo-
ce affirmant, opere negant. 1. 19. De
Christianis malè viventibus quid di-
xerit Joannes Avila. 1. 21. Veri Chri-
stiani character est, in tribulatione
Deum laudare. 31. 21. Inter Chri-
stianos plures damnari, quàm salvari
asseritur. 65. 7. & seqq. Patet exem-
plis. 65. 13.

INDEX RERUM ET VERBORUM.

S. **Christinus** Eremita quàm asperè corpus suum habuerit. 45. 7.
Christus Dominus paratus esset denuo pati pro nobis. 3. 1. Ad Christi Crucifixi aspectum quid nobis cogitandum. 3. 2. Temerè & flagitiosissimè judicatur. 9. 4. Ejus facta semper à Judæis iniquè censurata. 9. 6. Item. 12. 2. Apparet in forma pueruli. 14. 23. Ex obedientia in Cruce moritur. 14. 36. Est omnis humilitatis exemplar. 20. 2. Item. 20. 21. Item 20. 23. Ejus immensa in hominem charitas. 24. 4. Patitur tristitiam summam. 32. 11. Fuit vir dolorum. 56. 13. Eum gravitùs persequuntur modò mali Christiani, quàm olim Judæi. 56. 15. Apparet in specie pauperis recenter vulnerati. 56. 16. Christus passus est pro nobis, ut eum in cruce ferenda sequamur. 49. 16. Vide Passio Christi.
S. Cunegundis dat alapam cuidam Moniali 23. 12. A diabolo infamatur. 28. 55.
Civitas. Civitates sæpè destruuntur propter inhabitantium peccata. 56. 7.
S. Clara de Monte Falco silentii observantissima. 35. 20. Novalia referre prohibebat. 45. 15. In ejus corde Christus suam crucem depingit. 49. 8.
Cogitatio. In cogitationibus inhonestis ac importunis non facilè peccant consentiendo animæ timorata. 30. 9.
Cognitio sui. Ad hanc necessum est, ut suos quisque, non aliorum consideret defectus 20. 14. Quà ratione seipsum quis cognoscere possit. 20. 29.
Comedere. Ante comestionem quæ cogitanda. 46. 6. Quæ observanda sub ipsa refectioe. 46. 7. & seqq.
Communio sacra dignè suscepta maximis nos cumulat bonis. 52. 1. Indignè sumentibus non vitam, sed mortem

affert. 52. 3. & seqq. Multi, quod frequentius ad Communionem accedunt, tantò peiores indies evadunt, cur? 52. 5. Eucharistia parùm prodest illis, qui peccatorum venialium affectum & amorem retinent. 52. 6. Licet peccata venialia Communionem non prohibeant, eorum tamen affectus prohibet. 52. 7. Clericorum ac Religiosorum ruina ex neglectu præparationis ad S. Communionem promanat. 52. 8. Præparatio ad sacram Communionem una proxima, altera remota. 52. 11. Alii modi se præparandi ad S. Communionem. 52. 12. Post Communionem tractanda cum Christo nostræ salutis negotia. 52. 13. Concionator exemplo Christi priùs doceat, & faciat quæ alios edocet. 24. 21. Melius est ipsi facere, & non docere, quàm docere, & non facere. 24. 22.
Concupiscentia carnalis excitatur ex fornicularum præsentia, aspectu, colloquio &c. 18. 23. Item 18. 26. & seqq. Ejus ardor quàm vehemens. 19. 8. Compescitur per mortis memoriam. 59. 4. & sequent. Vide Libido.
Confessarius eligendus est peritus, rudis relinquendus. 51. 8. Quidam cum suo poenitente à dæmonibus abripitur. 51. 9. Quale munus boni Confessarii. 51. 10. Suos poenitentes corripiant in spiritu Lenitatis. 51. 11.
Confessio Sacramentalis. Ad eam tres requiruntur conditiones. 51. 1. Ad Confessionem latronis diabolus visus fuit, omnia ejus peccata delere. 51. 2. Etiam Laico facta Sacerdotem adulterum ab infamia eripit. 51. 3. Videns diabolus homines, Confessione candidari voluit & ipse confiteri. 51. 4. It. falsus est, quod nihil

INDEX RERUM ET VERBORUM.

nihil sibi ita noceat, quàm humilis confessio. 51. 5. In ea nihil omittendum. 51. 6. & 51. 12. Ad eam necessarium est firmum non peccandi propositum. 51. 14. Ob hujus defectum quidam juvenis damnatur. 51. 15. Item alius Ecclesiasticus. 51. 17. Confessionem pauci peragunt prout oportet. 56. 24. Vide Pœnitentia.

Consilium. In negotio salutis consilio vel maxime opus est. 15. 16.

Consolatio spiritualis. In ea vera devotio non consistit. 28. 30. Est duplex, una rationalis, altera sensualis. 28. 32. Quos effectus utraque causet. *Ibid.* Consolationes sensuales magis conveniunt mulieribus, quàm viris perfectis. 28. 34. Sæpè nobis subtrahuntur pro nostro bono. 28. 35. Item in poenam alicujus peccati. 28. 36. Consolationem sensualem potest immittere daemon. 28. 37. Petere à Deo consolationes spirituales, etiam sensibiles, non est hominis delicati, sed prudentis & humilis. 28. 38. Consolatio spirituali quandonam homo abuti dicatur. *Ibid.* Consolatio spiritualis non potest stare cum carnali. 33. 11. & seqq.

Constantinus Magnus Ecclesiasticorum famæ strenuus defensor. 11. 15.

Consuetudo. Ex consuetudine Religiosus violans leges ad peccatum non obligantes, peccare censetur mortaliter. 44. 16.

Contemptus. Qui contemnit parva, in magna proruet. 44. 8. & seqq. Religiosus ex contemptu sua statuta transgrediens, peccat mortaliter, licet illa ad nullam culpam obligarent. 44. 15. Quid sit, seu in quo fundetur contemptus. 44. 16. Contemptus est duplex, directus & indirectus. 56. 8. Contemptus Mundi. Vide Mundus.

Contentio quid sit, & qualiter à discordia differat. 13. 1. Ejus indoles multiplex & varia. *Ibid.* Sæpè causat ruinam spirituales. 13. 2. Est ignita diaboli sagitta. 13. 3. A contentione ad enses curritur, & unus alterum transfodit. *Ibid.* A contentione mala plurima proveniunt. 13. 7. Pessima est Monasteriorum pestis. 13. 8. Contentionis fugiendæ motivum. 13. 12. Contentiones fugere docet Christus. 13. 14.

Contentiosus. Contentiosum Monachum diabolus agitat. 13. 6. Contentiosum cælum non intrabunt. 13. 7. Contentiosus dupliciter se habere potest. 13. 11.

Contritio. Ob contritionis vim peccatrix quædam moritur, & salvatur. 3. 6.

Cor integrum, & indivisum Deo datum 5. 10.

S. Corbinianus. Ejus meritis vinum non effluit ex aperto vase. 34. 19.

Correptio fraterna quomodo facienda. 6. 13. & seqq. Quis modus in ea servandus. 6. 15. In spiritu lenitatis corripiendus est proximus. 6. 16. Alium corripiens sua etiam errata consideret. 6. 17. Qui alterum corripit, ipse justus sit. 6. 19. Est de præcepto divino. 6. 20. Ejus neglectus graviter punitur. 6. 21. Corripiens alium, sua peccata obliterat, patet in bono latrone. 6. 21. Opportune facienda. 6. 22. Quando ejus præceptum obliget. *Ibid.* Est libenter suscipienda. 6. 23. Sub spe divini auxili facienda. *Ibid.*

Creaturæ quomodo diligi citra peccatum possint. 5. 12. Creaturæ nemini possunt nocere plus, quàm Deus eis permittit. 31. 8.

Crucifixus. Imago Crucifixi visa est aures obturare. 8. 8. Vide Imago.

Crux. Vide Tribulatio. Cuno,

INDEX RERUM ET VERBORUM.

Cuno, ex potenti Domino factus Monachus in morte à 15000. demonibus tentatur. 59. 11.

Cura animarum. Sicut ad animarum curam se intrudere non oportet, ita nec fugere. 23. 31. Ob neglectam curam animarum quidam Decanus damnatur. 24. 16. Animarum cura ab anima propria est incipienda. 24. 20. Remedia contra ea, quæ remorari solent habentes curam animarum. 24. 25. & seqq. In animarum cura non despondendus animus, si non mox fructus laboribus corresponsdeat. 24. 26. In animarum cura omnis labor bene impensus erit, si vel unum peccatum impediamus. 24. 27. Vide zelus animarum.

Curiositas quid sit, & quis dicendus curiosus. 1. 10. Curiositas vitanda in scrutandis altioribus se. 1. 10. & seqq.

Cyrus Rex Persarum. Insigne factum Cyri, & Tygranis cum uxore sua. 49. 9.

D.

Demon decipit Theologum de SS. Trinitate secum disputantem. 1.

12. Conatur Dei servos infamare. 12.

1. Contentioso Monacho se sociat. 13.

6. Sub figura B. V. MARIE Religiosum decipit. 16. 38. In specie felis visus. 17. 3. Induit figuram Angeli, item Christi. 20. 5. Potest dici velut alter Angelus custos, quâ ratione. 30.

21. Invadit virgunculam, ut eam virginem server. 30. 22. Cur demon multis adhuc prævaleat, cum tamen à Christo suâ sit virtute exarmatus. 30.

27. Transfigurat se in Angelû lucis. 30.

28. & seqq. Indicit cuidam Monacho silentium perpetuum. 30. 32. Sub

specie senis insidias struit. 32. 5. Concionatorem agit. 38. 10. Apparet in habitu venatoris. & Monachum ebrium ad ignem assat. 47. 7. Emit alterius animam, quam cum corpore ad inferos rapit. 47. 8. Alicui nobili juvenili forma servit fideliter. 48. 23. Sub specie Virginis Episcopum quandam decipere conatur. 54. 14. Instante morte homines maxime tentat. 59. 10. & seqq. Mentitur speciem Simiz, & Advocato alicui insidiatur. 67. 3. Item cuidam Militi in figura servi famulatum præstat. 67. 5. Vide Diabolus.

Damnati apparent. 1. 12. Item 8. 9.

Item 17. 15. Item 19. 20. Item 51.

in pluribus locis. Temporis jacturam maxime lugent. 39. 14. Damnatorum poena æterna, cur? 56. 31. & seqq. Nullus eorum unquam dicit: *Miserere mei Deus.* 56. 35. Cruciantur in conspectu Angelorum & Agni. 61.

7. Torquentur frigore & calore. 61.

10. Eorum cadavera quàm foetentia. 61. 13. Eorum maximum tormentum, Dei visione privari. 61. 19. & seqq. Vide Infernus.

Daniel Propheta pascitur inter leones. 2. 22.

Daniel Eremita. Quid ei cum Eulogio lapicida acciderit. 29. 44.

David Rex miram habuit fiduciam in Deum. 2. 15. Maledicetur à Semei. 31. 5. Siti æstuans bibere noluit. 46.

11. Ob levem culpam à Deo castigatur. 57. 10.

Defuncti prodigiôsè se movent. 19. 23.

Item 35. 10. Defunctis per pia suffragia succurrendum. 63. 1. & seqq.

Non speret suffragia post mortem, qui antè non fuerit suffragatus defunctis. 63. 12.

INDEX RERUM, ET VERBORUM.

Delectatio. Morosa quid sit. 8. 5.
Delectationes corporales hominem
 non satiant. 33. 14. Delectationes
 carnis cur plures sequantur, cum ta-
 men minores sint spiritualibus. 33.
 15. Vide gaudium.
Desiderium. Non omnia desideria, licet
 videantur sancta, sequenda sunt. 15.
 15. Desiderium proficiendi ad per-
 fectionem ducit. 26. 5. Desideria pia
 Deo sunt valde grata. 26. 6. Deside-
 riis nostris opera jungenda. 26. 7.
 Efficacia sint oportet. 26. 8. Vide
 Voluntas.
Desperatio de sua salute est peccatum
 gravius ceteris omnibus. 3. 11.
Detractio quid sit, & quomodo differat
 à contumelia. 11. 1. Regnat ubique
 11. 3. Alia ex infirmitate, alia ex ma-
 litia contingit. 11. 4. Referre morta-
 lia aliorum peccata, an sine mortali
 fieri possit. 11. 11. Detrahè in ma-
 teria etiam veniali, potest quandoque
 esse peccatum mortale. 11. 12. Est
 etiam in rebus minutis cavenda. 11.
 13. Non facile loquendum de apertis
 etiam proximi peccatis. 11. 14. &
 seqq. Detractio aliorum patienter se-
 renda. 12. 1. & seqq. A Detractio-
 ne nullus quantumvis sanctus, facile
 est liber. 12. 4. & seqq. Patet exem-
 plis. 12. 9. Detractionem patienter
 ferentes Deo sunt singulariter chari.
 12. 17.
Detractor. Detractores Deo invisi. 11.
 4. Detractor uno istu tres interficit.
 11. 5. Horrenda detractorum exem-
 pla. 11. 7. & seqq. Detractoribus
 aures non accommodandæ. 11. 16.
 Qualiter iis resistendum. 11. 17. De-
 tractorem audiens se habere potest
 tripliciter, & quando censetur peccare
 mortaliter. 11. 21. Detractor non

est palpandus, vel in peccato foven-
 dus. 11. 22.
Devotio una sensibilis, rationalis altera:
 prima fallax, verax secunda. 28. 29.
 Devotio propriè & strictè sumpta
 quid. 28. 31.
Deus. A Deo proveniunt bona & mala,
 qua ratione. 31. 7. & seqq. Dei re-
 spectu nihil fortuitum accidit. 31. 14.
 A Deo omnia, etiam, quæ nobis vi-
 dentur mala, ordinantur in finem
 optimum. 31. 15. Item. 31. 25. &
 seqq. Deus quadrupliciter à nobis in-
 juriâ afficitur. 56. 8. Vide plura titul.
 Judicia Dei. Misericordia Dei. Pro-
 videntia Dei. Voluntas Dei.
Diabolus. Diaboli in specie corvorum
 comitantur funus Lutheri. 20. 11.
 Salutant Ecclesiæ Prælatos. 23. 21.
 Item 24. 7. Homines justos vel
 maximè tentant. 30. 2. & seqq.
 Justorum lapsu singulariter delectari
 videntur. 30. 4. Eorum nullus un-
 quam dicet Deo: *Peccavi, parce.* 56.
 35.
Diffamatio. Vide Fama.
Diffidentia. Ob eam Hebræi à DEO
 puniti & mortui in deserto. 2. 20.
Dilectio proximi duos habet actus prin-
 cipales, alios internos, alios externos.
 6. 3. Portat aliorum onera mansuetè.
 6. 4. Est magni apud Deum meriti.
 6. 5. Sola discernit inter filios Dei &
 filios diaboli. 6. 7. Dilectionis proxi-
 mi opera, à latrone facta, Deus mirè
 probat & exultat. 6. 11. Vide Cor-
 reptione fraterna.
Dilectio inimicorum nos facit Deo si-
 miles. 7. 1. Est virtutum coronis. 7.
 3. Mirè à Deo remuneratur. 7. 4. Est
 saluberrimum pro peccatis Sacrifi-
 cium. 7. 6. Matrona nobilis dum
 inimico benefacit, suum Filium oc-
 cisit.

INDEX RERUM ET VERBORUM.

cisum à purgatorio exemit. 7. 7.
 Magnam salutis spem habet, qui inimicos diligit, licet magnus sit peccator. 7. 9. Aliæ rationes, cur inimici diligendi. 7. 10. Item. 7. 15. Inimicos diligere quandoque præcipitur, aliquando verò solum consulitur. 7. 16. Quo sensu malum optare liceat inimico. 7. 17.
 Discordia. Per discordiam dæmon multas animas capit. 13. 4. Ubi discordia, ibi dæmon. 13. 10. Discordiam seminare, in quo casu bonum. 13. 18. Vide Pax.
 Discretio servanda in mortificationibus corporis. 45. 9.
 Dismas Latro socium corripiens paradysum accipit. 6. 21.
 Dives. Divites difficile salvantur. 16. 8. Quidam cum tota sua domo vivus absorbetur. 29. 41.
 Divitiæ præscitis potius quam electis à Deo dantur. 16. 14. Item. 29. 43.
 S. Dominicus à dæmone audit, quid ubique locorum lucretur. 30. 5. Mundum suis precibus servat. 54. 10.
 Ven. Dominicus à JESU videt dæmones incensare tabulam impudicam. 18. 50.
 S. Dorotheus in injuriis patientissimus. 28. 50.
 S. Dositheus suâ obedientiâ brevi spatio multorum Sanctorum merita æquavit. 14. 3.
 Durandus Episcopus ob facietas in purgatorio penas luit. 35. 14.

E.

B Ebba Abbatissa ne à barbaris vitaretur, nasum cum labio sibi præscidit. 18. 13.
 Eorietas causat horrenda scelera, & ani-

marum damna. 47. 7. & seqq.
 S. Edmundus quantum suum corpus mortificavit. 45. 7. Apparet ei Christus sub specie formosi juvenis. 49. 5.
 Eleazarus sub suo triumpho sepelitur. 21. 14.
 Electi. Electis propria sua peccata in bonum veniunt, quâ ratione. 9. 20. Plures habent in præsentī vita tribulationes, quàm reprobi. 29. 15. Electorum numerus comparatione reproborum modicissimus. 65. 2. & seqq. Inter solos Christianos, pauciores esse electos quàm reprobos asseritur. 65. 7. & seqq. Cur plures reprobi, quàm electi. 65. 14. & seqq. Electi non suis meritis, sed purâ Dei gratiâ sunt electi. 66. 13. Vide Prædestinatus.
 Electio ad futuram gloriam est beneficium merè gratuitum. 66. 12. Cur unus præ altero eligatur ad gloriam, non est alia ratio, quàm voluntas divina. 66. 14. Vide Prædestinatio.
 Eleëmofyna major, quæ defunctis exhibetur, quàm quæ viventibus. 63. 4.
 S. Elisabeth orando pro suis inimicis, singulares Dei gratias recipit. 7. 5. Quàm resignata in divinam voluntatem. 31. 30.
 S. Elias Anachoreta visione horribili à lapsu carnis absterretur. 19. 21. Timet Dei judicium. 60. 21.
 Elifæus Propheta ab Angelis defenditur. 30. 17.
 S. Elpidius noctes stando peragebat. 45. 5.
 S. Ephrasia insigniter obediens. 14. 32.
 S. Ephrem à meretrice docetur, oculos in terram figere. 18. 22. Ne crearetur Episcopus, fatuum se simulat. 23. 22. Discit ab Angelo, suam incarcerationem esse justam alterius peccati penam. 28. 4.

Episco-

INDEX RERUM ET VERBORUM.

Episcopus. Funesta quorundam exempla. 20. 18. Item. 23. 34. Item. 39. 18. Item 19. 11. & 19. 20.

Eremita monetur, Sacerdotes quamvis malos non esse spernendos. 14. 38. Quidam ne cum muliere peccaret, suos digitos flammis admovit. 19. 8. Quorundam miserandus lapsus. 21. 4. Item. 21. 6.

Alius Eremita Sanctus miserè à bestiis devoratur. 29. 24.

Eucharistia. Vide Communio Sacra.

Eulogius lapicida reperiens thesaurum, ex viro optimo subito pessimus efficitur. 29. 44.

Eutrapelia an & qualis virtus. 35. 19.

Exemplum bonum ad aliorum animæ fructum multum servit. 27. 1. & seqq. Exemplo non minus, quam verbo prædicatur. 27. 3. & 4. Simples sæpè bono suo exemplo plures convertunt, quam prædicatores verbosi. 27. 6. & 7. Quidam latronum princeps Monachi ejusdem exemplo convertitur. 27. 8. Bonum exemplum non perdit suum præmium, licet nullus illud sequatur. 27. 10.

Exercitium corporale. Vide Labor.

F.

Fabula de Palladis simulachro. 1. 23.

De Icaro, qui præceps in mare corruisse fingitur. 3. 14. Item. 21. 16. De Prometheo, ignem è czlo surripiente, & formatum è luto corpus animante. 5. 4. De Dea discordiæ. 13. 9. De Plutone, recusante Timonem locupletare. 30. 42. De Diis eligentibus sibi arbores infructuosas pro insigniis suis. 66. 12. De Sirenibus navigantes infestantibus. 11. 16.

S. Felix, Laicus Capucinus summâ devotione afficiebatur ad verbum Deo gratias. 50. 3.

Fama. Quomodo de bona fama sit cura habenda. 12. 2. Deo debemus conscientiam, proximo autem famam. 12. 19. Vide Infamia.

Fames. Fame cur Deus affligi sinat suos servos. 2. 27. Item. 2. 32. & seqq.

Fervor spiritualis. In eo fundatur perfectio religiosa. 44. 1. & 2.

Fides. Fidei definitio. 1. 1. Fidei objectum duplex. *ibid.* Sine fide homo incidit in errorum labyrinthum. 1. 2. Sine fide nullus salvatur. 1. 3. Fidei encomia. 1. 4. Pro fidei dono gratiæ Deo agendæ. 1. 5. Paucissimi sunt fidei lumine illuminati. 1. 7. Proin maximum beneficium est ad fidem vocatio. 1. 8. De fidei articulis cum dæmone non disputandum. 1. 12. Mysteria fidei nullus capere potest. 1. 13. Fides, alia dicitur formata, alia informis. 1. 15. Debet esse cum bonis operibus. 1. 16. & seqq. Plurimi sunt, qui quod credunt, minimè faciunt. 1. 17. & seqq. Fides viva contemnit propepera, nec metuit adversa. 1. 25. Per fidem Sancti vicerunt regna diaboli, mundi, & carnis. *ibid.* Per fidem tentationes omnes vincimus. 1. 26. Fidei actus quomodo eliciendi. 1. 27.

Fiducia admiranda Davidis, & Abrahæ. 2. 15. & 16. In rerum inopia non deserenda. 2. 23.

Fœmina. Fœminarum aspectus vitandus. 18. 20. & seqq. Item. 18. 28. Voce est Siren, visu Basiliscus. 18. 27. Etiam deformis cavenda. 18. 29. Neque tangenda. 18. 31. Item. 18. 33. & 34. Earum conversatio fugienda. 18. 35. & seqq. Qualis

INDEX RERUM ET VERBORUM.

sermo cum foeminis habendus. 18.
 44. Exempla Sanctorum, qui foeminarum conversationem sollicitè fugerunt. 18. 45. Vide Mulier.
 Fornicatio. Exempla, qui sub actuali fornicatione mortui ac damnati sunt. 19. 25. & 26. Fornicationes occultæ sæpè produntur cum maxima fornicantium ignominia. 22. 6. Fornicationis spiritus fugâ, non resistentiâ vincitur. 30. 20.
 S. Francisca Romana non fert præsentiam hominis libidinosi. 19. 23. Accipit ab Angelo colaphum cur. 39. 10.
 S. Franciscus Borgias quàm humilis. 20. 11. Fugit colloquia sæcularia. 36. 5. in oculis summè mortificatus. 45. 13.
 S. Franciscus de Paula non vult suis Religiosis construi Monasterium de moneta injusta, ex qua in Regis præsentia sanguinem exprimit. 54. 18.
 S. Franciscus Seraphicus à suo parente accusatus, etiam vestes eidem cessit. 13. 14. Novitio æquè ac veterano parvisisset. 14. 49. Paupertate arctatus gaudēbat. 16. 7. Pecuniarum summus ossor. 17. 4. Suum corpus frigore mortificat. 18. 8. Summè humilis. 20. 30. Honores fugit & admittit. 21. 36. Exemplo alios ad religionem traxit. 27. 7. Audit à Christo: Si tres tantum in Ordine permanserint, eos nunquam deseram. 28. 17. Quàm patiens in infirmitate. 28. 21. Graviter infamatur. 28. 58. Mira ejus doctrina de vero gaudio. 33. 21. Cernit Puerum JESUM inter Fratres. 36. 8. Musicam audire recusans ab Angelo consolatur. 45. 15. Levem in oratione distractionem in seipso castigat. 48. 18. Identidem repetebat: Deus meus Omnia. 48. 22. Quàm ejus preces potentes. 54. 10.

S. Franciscus Xaverius egregiam de refert victoriam, fugendo ulcera pauperis. 45. 10.
 Frigus. Quale ex Anachoretis nonnulli tolerarint. 45. 6. Frigore libido expugnatur. 18. 8.
 Funus. Funeris pompa nihil prodest improbis. 29. 24. Item. 51. 17.

G.

Gaudium in quo consistat, & quomodo à delectatione differat. 33. 17. Gaudium non est in brutis, sed solum delectatio. Ibid. Gaudium & tristitia an simul esse possint. 33. 18.
 Gaudium mundanum in tribus potissimum fundatur. 33. 10. Qui gaudia mundana contemnit, divina habebit. 33. 12. Gaudia mundana cum habentur, vilescunt, & alia appetuntur. 33. 14.
 Gaudium spirituale. Cum gaudio est servandum Deo. 33. 1. Dat perseverare in bono opere. 33. 2. Efficit opera nostra majoris apud Deum meriti. 33. 3. Commendatur à Sanctis. 33. 4. & 5. Ob quotidianos defectus non deponendum. 33. 6. Est quasi jugs convivium. 33. 8. Secum non patitur gaudium mundanum. 33. 9. & seqq. Quæ differentia inter mundanum & spirituale gaudium. 33. 13. & 14. Cum tribulationibus optimè stare potest. 33. 18. Illud imprimis sentiunt, qui pro Deo adversa pati non abhorrent. 33. 20.
 Gedeon 300. viris innumerabilem superat exercitum. 2. 3.
 S. Gertrudis quantam habuerit in Deum fiduciam. 2. 9. Eruditur à Christo in multis. 14. 45. Item 25. 6. Item 26. 1. Item 29. 3. & 30. Item. 46. 5. & 8. Item. 48. 33. Item. 49. 3. Ejus

INDEX RERUM ET VERBORUM.

Ejus humilitas. 20. 7. [Ejus bona intentio. 25. 5. In adversitatibus Deo gratias agit. 29. 30. Quam in divinam voluntatem resignata. 31. 31. Qualiter se ad Communionem prepararit. 52. 9. Defunctis fuit valde devota. 63. 10. Vidit B. Virg. MARIAM peccatores benignè suscipere. 67. 3.]

Gloria cælestis. Ejus vel unus gradus quanti æstimandus. 24. 11. Item. 63. 9. Dæmonis de ea effatum. 64. 2. & 9. Ad eam acquirendam duo necessaria. 64. 12. De ea sæpè meditandum. 64. 14. Ad eam sunt vocati etiam infideles. 65. 1. & seqq.

Gloria Mundi dicitur splendens glacies, 42. 5. Quæ sit mundi gloria, vir nobilis à muliere phantastica discit. 42. 13. Vide Mundus.

Gloriatio. Gloriarī licet, sed in Domino. 21. 34. Vide Vana gloria.

Gratia Dei. Quod est corpus sine anima, hoc est anima sine gratia. 20. 27. Hæc nobis sæpè negatur ob leve etiam peccatum. 44. 8. Gratiam Dei nulli deesse in quo sensu intelligendum. 56. 22. Præter gratiam nullum habetur verum bonum. 56. 30. Sine gratia Dei homo nec potest, nec scit, nec vult operari animæ suæ salutem. 31. 23.

Gratia finalis est Dei donum non cadens sub merito de condigno. 60. 25.

Gratiarum actio. Gratias Deo agendæ tam pro adversis quàm pro prosperis. 31. 19. & seqq. Nihil melius quàm semper & ubique Deo gratias agere. 50. 2.

Gratitudo ad nova beneficia danda Deum movet. 50. 1. Hanc à nobis Deus exposcit ob plurima homini data beneficia. 50. 4. & seqq. Gratus

animus beneficia communia quasi propria reputat. 50. 15. & seqq. Gratitude nostra quàm Deo grata, insigni patet miraculo. 50. 17.

S. Gregorius Magnus in divitiis positus, paupertate spiritus anteivit pauperimum Eremitam. 16. 21. Ne fieret Pontifex, in monte latuit. 23. 22. Suâ oratione Monachum moribundum à dæmonis infestatione liberavit. 41. 5.

S. Gregorius Nazianz. pro bonis factis mala recepit. 12. 11. Silentii & solitudinis fuit amicus. 34. 21.

S. Gregorius Thaumaturgus à Deo mirè protegitur. 2. 19.

Gula. Sæpè dæmon Monachos tentare solet gulâ. 30. 25. & 26. Gulam egregiè devicerunt Sancti quidam 46. 10. Modus mortificandi gulam. 46. 14. & seqq.

Gula quàm sit Deo exosa. 47. 1. Damnationem Religiosis causat. 47. 2. & 3. Est vitiorum mater. 47. 4. Gulæ occasiones vitandæ, ut sunt convivia. 47. 5.

Gustus quomodo mortificandus. 46. 9. & seqq.

S. Guthlacus Anachoreta. Aves ab eo vocatæ celeriter accedebant. 37. 21.

H.

Hebraei diffidentes Dei promissis in deserto moriuntur. 2. 20. Murmurantes à serpentibus ignitis castigantur. 10. 1. Cur per annos plures in solitudine detenti. 37. 13. In solitudine otiosi in maxima scelera prolabantur. 39. 5. Dum uni Deo adherent, inimicos vincunt; à Deo recedentes dantur in prædam Gentilibus. 56. 27.

INDEX RERUM ET VERBORUM.

S. Henricus Anachoreta Crucifixi imaginem sibi loquentem videt & audit. 37. 5.
B. Henricus Suso horrendam à suis Superioribus patitur persecutionem. 12. 13. In refectioe corporis quem tenuerit modum. 25. 4. Molestè aliquando ferens hominum dictèria à Christo reprehenditur. 28. 6. Calitùs pramonetur, quantas persecutiones adhuc sustinendas habeat. 28. 60. Dis-
 cit ab Incarnata Sapientia, quanta sit luenda poena pro uno veniali peccato. 57. 8.
Henricus VIII. ex sancto Rege Apostata pessimus. 55. 7.
Heron Solitarius instinctu diaboli in fontem seipsum precipitans, impoenitens moritur. 30. 30.
S. Hieronymus graviter infamatur. 12. 9. In tentatione positus ad orationem confugit. 30. 39. Semper timuit Dei iudicium. 60. 20. Ad mortem verò veniens gaudebat. 59. 18.
S. Hilarion ob levem distractionem à diabolo illuditur. 48. 18. In morte timens seipsum animat. 60. 20.
Homo altum sapere prohibetur. 1. 11. Hominis vita navi, in medio mari fulcanti similis. 2. 1. Quà ratione dicatur Dei adjutor. 2. 5. Ex laude, vel vituperio hominum nullus sit melior aut deterior. 12. 18. Est naturà suà ad malum pronus. 43. 2. Vel unus homo plus à Deo diligitur, quàm omnes creaturæ possibiles. 50. 5. Tres habet hostes. 30. 1. Est in magno salutis periculo constitutus. 58. 12. Habet plurimas causas, cur se humiliare debeat. 20. 12.
Honor præcipitat in vitia. 21. 21. Item 23. 12. Honores mutant mo-

res. 23. 11. Pater exemplis. 23. 12. & seqq. Honor multis est occasio ruinæ. 23. 19.
Humilis non capitur diaboli laqueis. 20. 4. Item. 20. 6. Humiles singulariter placent Christo. 20. 7. & 8.
Humilis Coriarius antefertur S. Antonio. 20. 18. Humilis gaudet pro Christo contumeliis affici. 20. 22. Humilem esse speculativè, res facilis, ardua verò, esse humilem practicè. 20. 27.
Humilis verus quomodo se possit maximum in mundo peccatorem reputare. 20. 30. Humilis verus nulli, quantumvis impio, se praponit. 20. 33. Humilis ex alienis peccatis se magis humiliandi occasionem sumit. 20. 34.
Humilitas est aliarum virtutum fundamentum. 20. 1. Eam nobis suo exemplo commendat Christus. 20. 2. Item. 20. 21. Affert animi pacem. 20. 3. Est gladius, quem diabolus timet. 20. 5. Quæ vera, pauci capiunt. 20. 9. Probatur patientià & contemptu. 20. 10. Ejus definitio. *ibid.* Quis primus humilitatis gradus. 20. 11. Humilitate diabolus ab homine pellitur. 20. 15. Dicitur scala, per quã ad Deum ascenditur. 20. 17. Quis secundus ejus gradus. 20. 19. De ipsa etiam humilitate aliqui superbiunt. 20. 21. Ad eam spectat, abjecta munia obire. 20. 23. Quis tertius humilitatis gradus. 20. 26. Ad humilitatem acquirendam pulchra consideratio. 20. 28. & seqq.
Hypocrisis quid. 22. 1. Quanta damna ex ea. *ibid.* Est malitia duplex. 22. 2. Monachum deturbat ad inferos. 22. 10. Est grave crimen. 22. 11.
 Hypo-

INDEX RERUM ET VERBORUM.

Hypocrita. Hypocritarum ad inferos damnatorum exempla. 22. 3. & 4. Item. 22. 14. Cum ignominia produntur. 22. 6. Similes sunt sepulchris dealbatis. 22. 8. Item ficulneæ à Christo maledictæ. 22. 10. Duplici contritione conteruntur. 22. 12. Damnantur ob bona opera. 22. 13. Signa, è quibus dignosci queunt. 22. 15. & seqq. Nolunt esse boni, sed tantum videri boni. 22. 18.

I.

S. Jacobus Eremita in sepulchro agit poenitentiam. 4. 8.
B. Jacobus Germanus. Ejus obedientia miraculo remuneratur. 14. 27.
B. Jacobonus ex sui resignatione altam animi pacem obtinet. 31. 6. Lepido factò cuidam mortis memoriam ingerit. 59. 6.
Jactantia in S. Eleutherio Abbate à Deo castigatur. 21. 40. Est fugienda. 21. 39.
Jactura bonorum cum patientia ferenda. 28. 39. & seqq.
Jejunium plurima nobis affert bona. 46. 1. & seqq. Vide Abstinencia.
S. Ignatius Loyola tempore brumali lacui se immergit. 6. 2. Ejus in convertendis meretricibus conatus. 24. 27. Afflictiones magno in pretio habuit. 29. 16. Ejus quanta resignatio. 31. 17. Mundus ei sordescit. 64. 11.
Ignorantia circa vota religiosa non potest esse in Religiosis sine peccato. 17. 8. Quæ sit ignorantia affectata. 17. 9.
Imago. Crucifixi obturat aures. 8. 8. Affatur Religiosum. 13. 3. Incl-

nat Caput. 35. 19. Loquitur cum S. Henrico Eremita. 37. 5. Imago B. V. MARIÆ inclinat caput. 67. 7. Alia movetur & loquitur. 67. 9.
Imago impudica magnas causat animarum strages. 18. 50.
Impatentia cuidam Religioso damnationem causat. 8. 12. Quilibet est causa suæ impatientiæ, non alii. 28. 13. Ob modicam impatientiam reprehenditur à Christo S. Birgitta. 28. 8.
Impius. Impii sunt instrumenta Dei, quibus suos electos perficit. 7. 12. Impii maledicentes diabolo, seipsos maledicunt. 9. 16. Semper probos persequi gestiunt. 12. 5. Cur sinantur inter pios morari. 12. 14. & seqq. Sunt iræ divinæ instrumenta. 31. 12. Impii justificatio majus opus creatione cæli & terræ. 50. 10.
Inconstantia. Vide Perseverantia.
Infamia patienter toleranda. 12. 4. Infamiam patiuntur Sanctorum pluri. 12. 8. & seqq.
Infernus. Inferni poenæ ineffabiles. 61. 2. Ignis infernalis quàm activus. 61. 4. & seqq. De sex aliis inferni poenis. 61. 10. & seqq. In inferno duplex poena: scilicet poena damni, & poena sensus. 61. 18. In inferno sola quæstio est, quid non sit poena. 61. 27. In eo magis puniuntur Christiani, quàm Pagani. 61. 28. Inferni poena sæpè consideranda. 61. 32. Inferni jugis recordatio adversa omnia mitigat. 61. 33. & seqq.
Infirmas corporis est multis causa salutis. 28. 20. Est cum patientia toleranda. 28. 21. & seqq.
Infirmus. Infirmis inservire quanti meriti. 6. 8. Item. 4. 7. Item. 25. 20.

Ingra-

INDEX RERUM ET VERBORUM.

Ingratitudo hominum maximum cau-
savit Christo dolorem. 50. 8. Est
causa, cur in gravia peccata labi sin-
mur. 50. 18. & seqq. Obstruit fon-
tem divinarum gratiarum. 50. 20.
Eam fugere docent irrationabilia bru-
ta. 50. 22. & seqq. Quanta sit quo-
rundam Christianorum, expenditur.
56. 14.

Inimicus sæpè dum vult nocere, præter
mentem prodest. 7. 13. Vide Dile-
ctio inimicorum.

Injuria. In injuriis qualiter sit habenda
patientia. 28. 47. & seqq.

Inobediens. Suis Superioribus inobedi-
entes æternam damnationem incur-
runt. 14. 41. Item. 15. 6. & seqq. In-
obediens habet suum judicium pro
Deo. 15. 8. Inobediens frater suam
sequendo voluntatem impenitens
móritur. 15. 9. Bona opera ab ino-
bedientibus facta Deus non probat.
15. 11.

Inobedientia est primogenita filia super-
biz. 15. 1. Hanc gravissimè Deus
castigat in Angelis & hominibus. 15.
2. seqq. Inobedientiæ scelere reus est
non solum qui Deo, sed & qui legiti-
mis Superioribus non obedit. 15. 5.
Inobedientia est similis idololatriæ,
quâ ratione? 15. 8. Vide Voluntas
propria.

Intentio bona quid sit, declaratur. 25. 1.
Quomodo per intentionem bonam
omnia in Deum sint dirigenda 25. 2.
Qualis intentio in comestione habenda.
25. 3. Una est actualis, altera vir-
tualis. 25. 6. Dei voluntatem pro
suo objecto habere debet. 25. 7. Ta-
liter operans dicitur habere opera
plena. 25. 8. Est cuilibet operi præ-
mittenda. 25. 10. Ad intentionem

puram & rectam quid requiratur. 25.
14. Ad eam Deus imprimis attendit.
25. 16. Quæ signa intentionis puræ.
25. 17. & seqq. Qui modi, seu gra-
dus bonæ intentionis. 25. 21. Quæ
intentio purissima & perfectissima.
25. 22.

Invocatio Dei ut sit vera, tria requirit.
65. 24.

Ven. Joanna Maria Bonhomin à S. Caje-
tano pro filia spiritali recipitur. 41.
30.

S. Joannes Baptista monet Religiosum,
ut maneat sub Superiore rigorofo. 14.
44.

S. Joannes Chrysostomus quas passus sit
persecutiones. 28. 56.

S. Joannes Damascenus in arduis obe-
diens. 14. 24. Quàm humilis. 20. 24.

S. Joannes Eleëmofynarius etiam publicè
delinquentes taxare vetuit. 9. 13.
Alienæ famæ egregius defensor. 11. 20.
Ejus oratio quam efficax. 48. 7.

S. Joannes Evangelista juvenem sedu-
ctum reducit. 43. 6.

S. Joannes Silentarius. Admiranda ejus in
Deum fiducia. 2. 19.

Beatus Joannes Bonus tentationem car-
nis inaudito cruciatu repressit.
18. 9.

B. Joannes de monte mirabili insigniter
obediens. 14. 18.

B. Joannes Taulerus in morte graviter
tentatur. 29. 27. Item. 59. 11. Eru-
ditur à mendico, quæ sit via perfectio-
nis. 31. 4.

Ven. P. Joannes à S. Guilelmo consolatur
à Beata Virg. MARIA. 14. 17.
Valde obediens. 14. 18. Mirè se mor-
tificat. 14. 56. In infirmitate sum-
mè patient. 28. 22. In itinere à
latro;

INDEX RERUM ET VERBORUM.

latronibus spoliatur. 28. 40. Injuriis afficitur. 28. 51. Quam durè suum corpus habuerit. 45. 8. Suis ferculis absynthium admiscuit. 46. 15. Defunctis multum fuit devotus. 62. 3, S. Job æterna, non temporalia bona sperabat. 2. 28. Fœminarum aspectum fugit. 18. 28. Facultatum suarum ablationem non in diabolum, sed in Deum retulit. 31. 10. Adversis pressus à Deo non recessit. 31. 20. B. Jordanus in mari navigans, fluctibus haustus cum sociis interit, 29. 26. Joseph Prorex Egypti miram Dei providentiam in suis ærumnis experitur. 31. 25. & 26. B. Josephus Hermannus ob modicam negligentiam à B. V. Maria increpatur. 67. 17. Ira. Ira ex zelo non est vitium, sed virtus. 8. 3. Quando censeatur peccatum mortale, & quando veniale. 8. 4. Ob iram non repressam Religiosus damnatur. 8. 12. Ad iram compescendam efficax argumentum. 8. 13. S. Isidorus Abbas tentationem superbiæ egregiè profligabat. 21. 32. Isidorus ex potenti Domino Monachus valde humilis & obediens. 14. 34. Judas Iscariotes in perditionis abyssum corruit, quia murmuravit. 10. 4. Infecit suo malo exemplo alios. 43. 3. A levioribus peccatis ad maxima proruit. 57. 16. Est typus & figura reproborum. 66. 19. Judæi. Vide Hebræi. Judicia Dei metuenda sunt, dum alios perire videmus. 17. 5. Quam admiranda, cuidam Eremitæ monstratur. 31. 27. Sunt investigabilia, cur unus eligatur, alter relinquatur. 66. 12. & sequent.

Judicium Divinum quàm futurum erit formidabile. 60. 1. & sequent. In eo scelera occulta manifestabuntur. 60. 4. Illud expavit Monachus, qui ad judicium tractus à propria matre fuerat confusus. 60. 5. In eo quilibet quasi solus judicandus astitit. 60. 6. Quàm districtum sit, nemo facile credit. 60. 7. & 8. Etiam ipsa bona sæpe fuisse peccata, ostendet. 60. 10. Item. 60. 16. Patet exemplo de Doctori Parisiensi. 60. 11. Etiam sancti viri justam habent causam judicium timendi. 60. 13. & sequent. Rationes, cur Dei judicium timeandum. 60. 17. & 18. In eo minima etiam discutiuntur. 60. 19. Illud expaverunt sanctissimæ vitæ homines. 60. 20. & sequent. Quid agendum, ut in hoc judicio securi simus. 60. 27. & sequent.

Judicium Temerarium. Non omne Judicium de alterius delicto est temerarium. 9. 1. & sequent. Judicium malum triplex. 9. 3. Judicare bonum malum, peccatum est gravissimum. 9. 4. Similiter judicium perversum est, dum aliorum bona facta tribuuntur vitiis, & conditionibus naturalibus. 9. 5. Temerarii judicii radix est odium, & mala voluntas in proximum. 9. 6. Temerariis judiciis imminet vindicta divina. 9. 6. & sequent. Temerarium judicium severe castigat S. Franciscus. 9. 10. Remedia contra judicia temeraria. 9. 17. & sequent.

Judicare. Judicans Monachum manè manducantem speciali aliquo favore privatur. 9. 9. Indifferentia non facile sunt judicanda, sed in meliorem partem trahenda. 9. 11. Apertè etiam peccantes judicare non debemus.

INDEX RERUM ET VERBORUM.

9. 13. & sequent. Quomodo malè operantes non judicare sed excusare oporteat. 9. 21. Non judicandum, quia sæpe in judiciis nostris decipimur. 9. 22. & sequent. Monachus neminem judicans Dei judicium securus evasit. 9. 24. Quando licitum, rem dubiam in deteriore partem interpretari. 9. 27.

Justinus, Religiosus Sanctus, à superbia miserè prosteritur. 21. 21.

Justitia Dei æquè consideranda est, ac ejus misericordia. 3. 13. Justitia Dei sicut nullum bonum sine præmio, ita nullum malum, licèt minimum, sine poena esse finit. 29. 24.

Justus. Justi sæpe dum à Deo deferuntur, maximè respiciuntur. 2. 27. & sequent. Item. 2. 31. Quà ratione justis seipsos in gratia conservent. 6. 18. Inter injustos quasi lilium inter spinas resplendent. 12. 14. Proficiunt plurimum inter impios. 12. 15. Justorum preces quàm sint nobis utiles. 24. 23. Item 54. 9. Iræ divinæ reluctantur. 24. 24. Justorum est malos & perversos tolerare patienter. 28. 53. Quà ratione, dum labi alios cernunt, Deum laudare ipsi debeant. 50. 12. Item 50. 14. Per Justorum orationes stat mundus, nec destruitur. 54. 10. Justi mors somnus dicitur. 59. 16. Etiam Justis sæpe duram mortem patiuntur. 59. 21.

Juvenis lascivus confessionem in morte rejicit. 4. 12. Juvenis innocens visâ primò foeminâ cupidine tangitur. 18. 27. Ad vitia carnalia sunt pronissimi. 18. 48. Seipsos in solitudine revereri debent. Ibid. Juvenes maximè decet verecundia. 18. 49. & seqq. Juvenes ob libidinem ut plurimum damnantur, qui damnantur. 19. 6

Memorable juvenis cujusdam lascivi dictum. 19. 11. Alius mollietiei assuetus à diabolo strangulatur. 19. 24. Juvenibus societas prava summè est nociva, ideoque fugienda. 43. 1. & sequent.

L.

Labor. Labores abjecti non fugiendi. 20. 23. In labore non fructum, sed operantis diligentiam Deus respicit. 25. 16. Homo ad laborem natus. 40. 1. Labor corporalis Dei causâ susceptus Superis placet. 40. 2. Angeli mittuntur ad homines laboribus deditos. 40. 3. Laborantes Monachos in agro B. Virgo salutat. 40. 4. Item alterius Religiosi laborem culinæ probat. 40. 5. Vestigia Eremitæ ab Angelo numerantur illi in præmium. 40. 6. Laborantibus se sociant Angeli. 40. 8. Laboribus manuum vacabant Apostoli, & veteres Monachi. 40. 9. & sequent. Monachos non debere laborare asserens confunditur. 40. 12. & 13. Labor manualis ad perseverantiam multum facit. 40. 14. Labore solitudinis tedium vincere monetur S. Antonius. 40. 16. Laborandum cum elevatione mentis ad Deum. 40. 17. In labore quis modus servandus. 40. 18. Qui labores assumendi. 40. 19. Laboribus alienis se non ingerendum. 40. 20.

S. Lambertus Episcopus quàm humilis ac obediens. 14. 30. Aquam in vinum sibi mutatam sensit. 46. 11.

Lapis admirandæ virtutis. 18. 32. Item. 19. 4. Item. 11. 16.

Laus

INDEX RERUM ET VERBORUM.

Laus humana cur contemnenda. 21. 29.

Eam follicitè fugerunt Sancti. 21. 31.

Quæ ad propriam laudem faciunt, num licitum proferre. 21. 35. Cur Sancti aliqui seipsos laudabant. 21. 36. & 37. Nihil facile in sui laudem proferendum à junioribus præfertim. 21. 38. Quæ propriæ laudis sunt, proferenda sunt in tertia persona. 21. 41.

Lectio spiritualis est diligenter frequen-
tanda. 38. 2. Mundat animam, licet memoriâ retineri non possit. 38. 3. Augustinum ex vitioso in virum sanctum transmutat. 38. 5. Item S. Ignatium. Ibid. Quæ observanda in ea. 38. 8. Quali intentione frequen-
tanda. 38. 9. Simplicia ac devota legenda. Ibid. Est speculum nostros pandens defectus. 38. 13. Vide Verbum Dei.

S. Leo Papa I. præcisam sibi manum à
B. Virgine sanam recepit. 18. 33.

Leo Papa IX. optat, se potius Monaste-
rii quàm cæli claves tenuisse. 23. 15.

B. Leo S. Francisci socius cælesti visu
edocetur, pauperes spiritu facile sal-
vandos. 16. 8. A sancto Francisco
audit quid sit verum gaudium. 33. 21.

Leontius calvariam hominis ludificans
ad convivium invitat, & à spectro ad
inferos rapitur. 47. 6.

Libido carnis bella nobis movet semper.
18. 6. Qui humilis est, ab impug-
natione libidinis immunis est. 18. 17.
Ob libidinem multi Ecclesiastici
damnantur. 19. 11. Item. 19. 15.
Item 19. 20. Propter libidines væ
mundo indicitur. 19. 21. Fœtorem
ejus Angeli & Sancti abominantur.
19. 22. & sequent. In tentatione libi-

dis principis obstandum. 30. 35.

Vide Concupiscentia carnalis. Item
Luxuria.

Lingua. Per linguam maledicam valde
multi in mortem animæ pertrahun-
tur. 11. 6. In lingua facillimè excelsus committitur. 34. 9. Lingua quo-
modo mortificanda. 34. 25. Qui
linguam non refrænât, ejus vana est
religio. 35. 1. Per linguam multæ
patent viæ ad interitum. 35. 3. & 4.
Item. 35. 9. Quæ & qualia peccata
ut plurimum contrahant loquaces.
35. 11. Linguae excessus in purgato-
rio puniuntur. 35. 14. & sequent.
Lingua prodit hominem, qualis sit. 36.
3. Loquendum est Religiosis de re-
bus piis ac bonis. 36. 4. De Divinis
Scripturis loquentibus Angeli se asso-
ciant; de vanis verò tractantibus dæ-
mones. 36. 71.

Lis, seu Litigium. In litigio declinandus
est. Primò. Adversarius potens. 2dò.
Dives. 3tiò. Garrulus. 4tiò. Iracundus.
5tiò. Fatuus. 13. 11. Investiva in a-
mantes lites forenses. 13. 15. Non
quælibet in opinionibus lis five dis-
sensio reprobatur. 13. 16. & 17. Vi-
de Contentio.

Locus, in quo aliquis patitur, non faci-
lè deferendus. 28. 12. & sequent.
Nullus locus à tentatione securus. 28.
14. Per locum novissimum, in quo
nos sedere monet Christus, quid in-
telligatur. 20. 17.

Loquacitas. Qui loquacitati sunt dediti,
nunquam visi fuere perfecti. 34. 2.
Tacere qui nescit, insipientem se o-
stendit. 34. 22. Vide Silentium.

L. theripitur ab incendio Sodomæ pro-
pter preces Abraham. 54. 9. Eju-
s uxor in statuam salis convertitur.
55. 2.

INDEX RERUM ET VERBORUM.

Lucifer primò superbus, pòst inobediens
& rebellis Deo. 15. 2.
S. Ludovicus Rex Galliæ quàm devo-
tus Missarum Sacrificiis. 53. 10.
Ludovicus de Ponte quàm ardens in
zelo animarum. 24. 7.
Ludovicus à Fossenbruno ab ambitione
prostratus miserè periit. 23. 6.
S. Lupicinus quàm durè habuerit suum
corpus. 45. 6.
S. Lupus Episcopus Civitatis portas At-
tilæ referari curavit. 31. 13.
Ludus cum recta intentione habitus
probatur. 35. 18. & sequent.
Lutherus quàm fuerit superbus, ex pro-
prio suo calamo patescit. 21. 10. Lu-
theri horrenda mors. 21. 11.
Luxuria. Ob luxuriæ scelera pœnituit
Deum fecisse hominem. 19. 1. Gras-
satur in omni populo. 19. 3. Ad ca-
stigandum hoc peccatum venit dilu-
vium. 19. 4. Item Sodomitæ igne
è cælo cadente combusti. *Ibid.* Ob
luxuriam 24000. de filiis Israel occi-
duntur. 19. 5. Plurimos ad inferos
trudit. 19. 6. Item 19. 15. Per lu-
xuriam maximè excæcatur ratio, &
depravatur voluntas. 19. 7. Facit
animam in carnem degenerare. 19.
12. Est bellua insatiabilis. 19. 13.
Secum trahit omne vitium. 19. 16.
Luxuriosus rarò pœnitentiam agit. 19.
10. & seqq. Horrendum hominis
luxuriosi exemplum. 19. 17. Luxu-
riosis fiunt dæmonis hospitium. 19.
18. In actuali scelere moriuntur. 19.
26. Igne infernali specialiter puni-
untur. 61. 9.
S. Lydwina. Ejus in inimicos suos amor.
7. 14. Injuriis toleratis coronam sibi
imponendam perfectam esse cælitus
intelligit. 28. 24.

Lyfimachus Rex Thraciæ ob sitim se,
suumque regnum pro hauustu frigidiæ
tradidit. 56. 19.

M.

S. Macarius Ægyptius suâ humilitate
dæmonem profligavit. 20. 6.
S. Macarius Alexandrinus siti se cruciat.
14. 55. In perfectione superatur à
duabus mulierculis. 26. 6. Dæmon
eum secum ire jubet ad Collectam
fratrum. 48. 25. Calvaria loquitur
cum eo. 61. 28.
S. Machetes audiens sermones vanos illi-
cò obdormiebat. 36. 5.
Malum. Excepto peccato, malum ve-
rum nullum reperitur in mundo. 56.
30.
Malus. Vide Impius.
S. Marcellus Abbas frustra à dæmone
tentatur vanâ gloriâ. 21. 24.
S. Marcus Monachus in obediendo
promptissimus. 14. 21.
B. Margarita de Corduba miro modo
convertitur. 59. 5.
S. Maria, in terris Christi Mater, rerum
necessariarum patitur inopiam. 2.
32. Ejus obedientia. 14. 43. Pau-
pertatem amat. 16. 9. Quàm humi-
lis. 20. 32. Propriam laudem fu-
git. 21. 41. Nullam horam sine do-
lore habuit. 29. 33. Ejus dolores
quàm fuerint acuti. 29. 34. & seqq.
In divinam voluntatem, quàm re-
signata. 31. 9. Quàm taciturnita-
tis studiosa. 34. 22. Summa soli-
tudinis cultrix. 37. 3. Laborabat
manibus. 40. 15. Ab aliis salutata
respondebat: DEO GRATIAS. 50. 2.
Semper metuebat, ne in re quapiam
defe-

INDEX RERUM ET VERBORUM.

- festum vel excessum incurreret. 58. 15.
- S. Maria in cælis Angelorum Regina. Devotum sibi clientem in iudicio defendit. 26. 3. Laborantes in agro Monachos solatur. 40. 4. Eam piè venerari signum est prædestinationis. 67. 1. Est peccatorum refugium. 67. 3. & 4. Ejus patrocinio multi à diaboli insidiis liberantur. 67. 3. *Item* 67. 5. Ejus propria testimonia de sua misericordia. 67. 6. Patet exemplis stupendis. 67. 7. *Item* 67. 9. Maria est scala, per quam facîle ad cælum scanditur. 67. 10. Impium ad pœnitentiam miro favore permovit. 67. 11. Mariæ demandantur hædi pascendi, id est peccatores. 67. 13. Cur ex Christianis plures damnentur, cum tamen B. V. Maria sit peccatorum refugium, ac pro omnibus oret. 67. 14. & seqq. Maria non æstimat devotiones nostras, si ab immundo corde procedant. 67. 15. Qui peccare non desinunt, ne sperent misericordiam Mariæ. 67. 16. Maria nos vult esse in suo servitio constantes. 67. 17. Maria sibi devotum à morte eripit, socio ob neglectum ejus cultum demerso. 67. 18. In Mariæ misericordiam peccantes illius misericordiam non consequuntur. 67. 19. Gratia uni peccatori à misericordiæ Matre facta non est trahenda in consequentiam, & exemplum aliorum. 67. 20. De neglecto B. V. Mariæ cultu damnati maximè dolebunt. 67. 21. Clienti Marianus qui vult verè esse, peccata fugiat oportet. 67. 22. Ad demerendum B. Virginis affectum, suamque animæ salutem certam faciendam piæ quædam ac optimæ industria. 67. 23. & seqq. Patet exemplo de quodam latrone B. Virginii devoto. 67. 26. B. Virgo mirè solatur suos servos in morte. 67. 29. Quomodo in morte ad eam confugiendum. 67. 30. Vide Salutatio Angelica. Rosarium.
- S. Maria Magdalena post suam conversionem Christo erat mirè chara. 3. 6.
- S. Maria Magdal. de Pazzis videt animas religiosas ruere ad infernum. 17. 6. & 7. Egregiam de tentationibus sensualibus reportat victoriam. 18. 12. Quantum habuerit animarum zelum. 24. 7. In suis operibus, quàm divinam habuerit intentionem. 25. 11. Eam diffamare laborat dæmon. 28. 55. Cupiebat pro Deo multa pati. 29. 2. In summo æstu nullo refrigerio voluit uti. 46. 10.
- B. Maria Oegniacensis ab aliquo contractata audit cælitus: *Noli me tangere.* 18. 33. Ejus servatum silentium à Deo specialiter remuneratur. 34. 10.
- Maria de Victoria suis precibus monialem ab infestatione dæmonis liberat. 9. 22.
- S. Martinianus, in mare se præcipitans, à Delphinis ad litus deportatur. 18. 45.
- S. Martinus Episcopus nunquam fuit visus iratus aut tristis. 31. 6.
- Martyrium acquiri potest solo desiderio. 1. 9. & seqq.
- Matthæus de Bascio PP. Capucinorum Institutor exprimit sanguinem ex mappa cujusdam advocati. 67. 3.
- Maurus Monachus silentii tempus scrupulosè observans Episcopus creatur. 34. 18.
- S. Mechtildis eruditur à Christo de multis ad aliorum etiam salutem spectantibus. 2. 10. *Item* 3. 5. *Item* 3. 10. *Item* 39. 11. *item* 52. 9.
- Meditatio. Vide Oratio mentalis.
- Mel. Mellis nimius esus nocet. 1. 12. Cur prohibitum in antiquis sacrificiis. 33. 13. Kkk 3 Mi-

INDEX RERUM ET VERBORUM.

Misericordia Dei in peccatore in expen-
ditur. 3. 1. & seqq. Est obvia po-
nitentiam agenti, patet exemplis. 3.
6. & 7. Item. 3. 9. & seqq.

De Misericordia Dei desperare, pecca-
tum est omnium gravissimum. 3. 11.
Qui peccant in Misericordiam divi-
nam, impenitentes mori solent. 3. 12.
De misericordia Dei, dum ad peccan-
dum allicimur, non cogitandum, sed
de ejus justitia & judicio. 3. 13.

Misericordiae opera, quam Deo grata &
nobis proficua, patet exemplis. 6. 5.
Item. 6. 11.

Missæ Sacrificium quantæ dignitatis &
præcellentiæ. 53. 1. Hoc nedum ce-
lebrans, sed & audiens Deo offerre
poterit. 53. 2. Missam audiendi me-
thodus. 53. 3. Ad Missam devotio
à Deo remuneratur. 53. 4. Missam
negligens die festo fulmine percuti-
tur. 53. 5. A desperatione liberat.
53. 6. Vincula disrumpit. 53. 7.
Ad Missam servire opus valde Deo
gratum. 53. 8. Quomodo nos à pec-
catis emundet. 53. 11. Cum qua in-
tentione Missa audienda. 53. 12.

Mollities. Gravissima supplicia ob istius-
modi crimina hominibus parantur.
19. 6. Juvenis in hoc scelere depre-
hensus à dæmone strangulatur. 19. 24.

Monialis. Moniales visæ sunt ob viola-
ta vota ad inferos ruere. 17. 7. Ab
earum aspectu sibi caveant Religiosi.
18. 28. Quæ præ aliis Christo gra-
tæ. 29. 31. Multæ ex illis vitiosæ,
41. 26.

Mors. Mortis memoria frequenter ha-
benda. 59. 1. & seqq. A vitiis refræ-
nat. 59. 3. & seqq. Subitam causat
vitæ mutationem. 59. 8. & 9. In
morte dæmon maximè tentat homi-
nes. 59. 10. & seqq. Mors justis est

optanda, quia somnus dicitur. 59. 15.
& seqq. Mortem duram cur sæpe
sancti homines patiantur. 59. 21.
Mortem desiderare quando & quo-
modo liceat. 59. 22.

Mortificatio optima est, in Religione nil
particulare admittere. 44. 22. Mor-
tificatio quid sit, & quam homini ne-
cessaria. 45. 1. Debet esse assidua.
45. 2. Non est crudelitas, sed amor
in seipsum. 45. 3. Est via ad divi-
nas consolationes recipiendas. 45. 4.
Quam austeras mortificationes sub-
ierint Sancti. 45. 5. & seqq. Mor-
tificatio corporis cum discretionem
frequentanda. 45. 9. Optima est,
vincere seipsum. 45. 10. De mor-
tificatione quinque sensuum. 45. 12.
& seqq.

S. Moyses Abbas factus docet, neminem
esse judicandum temerè. 9. 18. Ob
verbum mordax dæmoni cruciandus
traditur. 13. 10. Fugit vanæ glo-
riæ occasiones. 21. 31.

S. Moyses ex latrone Eremita tentatur
indefinenter à spiritu fornicationis,
18. 18. Fortiter pugnat, & victoriam
reportat. 30. 25. Sex annis pernox
stetit. 45. 5.

Moyes Legislator grandes sustinet à
populo suo murmurum tempestates.
10. 1. Item. 10. 9. A Deo defendi-
tur. 10. 2. Temerè judicatur. 12.
8. Pro Hebræis prævaricatoribus
Deum exorat. 24. 5. Dei beneficiis
quam gratus. 50. 15.

Mulier. Mulierum familiaritas & con-
versatio viros etiam sanctos & per-
fectos in ruinam agit. 18. 38. Patet
exemplis. 18. 39. & seqq. Mulie-
res sæpe plus tentantur de viris Ec-
clesiasticis, quam de sæcularibus. 18.
44. Sollicitant sæpe ad illicita viros
sanctos

INDEX RERUM ET VERBORUM.

sanctos & religiosos. 18. 46. Vide
Fœmina.
Mundus. Mundi contemptus in quo
fundetur. 42. 1. Tria inprimis sunt
in mundo contemnenda. 42. 2. Mun-
dus, quia vanus, ac velociter transiens,
contemnendus. 42. 3. & seqq. Quos
hodie exultat, cras dejicit. 42. 7. & 8.
Pomis, quæ nascuntur in Sodomis,
haud abfimilis est. 42. 9. Mundi
genius in Dalila meretrice expres-
sus. 42. 10. Mundi prosperitas
nulli invidenda. 42. 11. Apparet for-
is speciosus, intus plenus est abomi-
natione. 42. 12. Mundi voluptas per
scorpium, qui caudâ venenat, desig-
natur. 42. 14. Dum blanditur, occidit.
42. 15. Mundum qui amat, fatuum
se esse demonstrat. 42. 16. Mundo
mortua quis censeatur. 16. 22.
Murmuratio quid sit. 10. 1. Ob mur-
murationem serpentes igniti Hebræis
immissi. *Ibid.* Inusitato supplicio pu-
nitur. 10. 2. Est malum grande. 10.
3. Fuit Judæ causa proditionis & per-
ditionis. 10. 4. Quàm malignos effe-
ctus producat. 10. 5. Est vitium fre-
quentissimum tam apud Religiosos,
quàm sæculares. 10. 6. Cum mur-
mure obedientia, obedientia dæmo-
niorum est. 10. 8. Circa murmura
suorum Religiosorum qualiter se ge-
rere debeant Superiores. 10. 15.
Murmurator cælum non intrabit. 10. 3.
Dæmones in specie corvorum ad cel-
lam murmuratoris convolare sunt vi-
si. 10. 7. Murmuratores felle Christum
pascunt. 10. 8. Murmuratores similes
sunt Hebræis, qui de cibo & potu
murmurârunt semper. 10. 9. Visi sunt
manducare in mensa stercus. 10. 10.
Murmuratores ut plurimum sunt, qui
ne panem quidem sufficientem in sæ-

culo habuissent. 10. 11. Cujusdam mur-
muratoris Religiosi horrenda plaga.
10. 12. Qui memor fuerit fellis & ace-
ti, Christo propinati, murmurator
non erit. 10. 13.

N.

NAbuchodonosor. Ejus statua in vir-
tutis studio deficientes designat. 18.
41. *Item.* 57. 13. In tribulatione sa-
pere coepit. 29. 9.
S. Narcissus suo exemplo Affram mere-
tricem convertit. 27. 9.
Negligentia nostra sæpe est in causa, cur
in peccatum prolabi sinamur. 44. 8.
Negligenter orans maledictionem
referre dicitur. 48. 26. Negligentia
in oratione quomodo sit peccatum
mortale. 48. 27.
Negotium. Negotiis alienis se non inge-
rendum. 40. 20. Vide Labor.
S. Nestor Abbas exemplo docet Religio-
sos, quomodo se in religione gerere
debeant. 14. 33.
S. Nicephorus veniam à suo adversario
petens martyrii coronâ donatur. 8. 7.
S. Nicetas præcisam sibi linguam in me-
retriciis faciem expuit. 18. 10.
S. Nicolaus de Tolentino carnes come-
dere jussus, se religiosè excusat, & à
Deo sanatur. 14. 54. Ejus admiran-
da abstinentia. 46. 9.
Noë fabricando arcam agebat præco-
nem justitiæ. 27. 3.
Nomen bonum quanti faciendum. 11. 10.
Nomen bonum suorum religiosorum
tenentur Superiores defendere. 11. 17.
Vide Fama.
Novissima hominis. Eorum considera-
tio facit ad superandam tentationem
carnis. 30. 37.
Nugæ à Deo judicantur, & puniuntur.
35. 14.

INDEX RERUM ET VERBORUM.

35. 14. Nugæ in ore Sacerdotis sunt blasphemias quâ ratione. 35. 17. Sunt aliquando licitæ, si fuerint honestæ. 35. 18. & seqq.

Numerus Electorum comparatione reproborum valde modicus. 65. 2. & seqq.

O.

Obediens etiam comedendo & quiescendo meretur. 14. 4. *Item* 14. 11. Obedienti Joanni læna obedit. 14. 31. Obedienti in obediendo perseveranti corona promittitur. 14. 35. Obediendum Superioribus nedum bonis, sed & malis. 14. 37. *Item* 14. 39. & seqq. *Item* 14. 46. Cur multi quotidie obediens non acquirant obediendi habitum. 14. 47. Quâ intentione obediendum Superioribus. 14. 38. In quo sensu Superiorum præceptis obedire non obligemur. 14. 50. In dubio, num præceptum sit licitum nec ne, tenetur obedire subditus. 14. 51. Quid in prosperis, & quid in adversis verus obediens habere debeat. 14. 52. Quæ in obediendo repugnantia laudabilis. 14. 54.

Obedientia relucet inter virtutes sicut sol inter stellas. 14. 1. Est via compendiosa ad perfectionem. 14. 3. Facit hominem Deo valde gratum. 14. 4. Est melior quàm victimæ. 14. 6. Remuneratur copiosius in cælo. 14. 7. & 8. Ad eam tria requiruntur, primum ut sit cæca. 14. 9. & seqq. Ad obedientiam cæcam spectat, etiam laudabilia omittre Superiore jubente. 14. 11. In quo obedientia cæca fundari debeat. 14. 19. Sine ea non stabit disciplina claustralis. 14. 20.

Alterum requisitum est, ut sit prompta. 14. 21. & seqq. Obedientiæ promptæ exempla. 14. 23. & seqq. Tertium obedientiæ requisitum est, ut sit fortis & constans. 14. 29. & seqq. Talem obedientiam nobis imitandam reliquit Christus. 14. 36. Obedientia eò perfectior est, quò homini magis vili paretur. 14. 49.

Occasio. Occasiones libidinis non vitantes, etiam nolentes impuri amoris igne accenduntur. 18. 36. & seqq. Occasionum fuga castitati maxime patrocinator. 30. 20. Occasiones peccatorum qui non fugit, aut fugere efficaciter proponit, non potest à suis peccatis in Confessione absolvi. 57. 14. & seqq.

Oculus. In oculis agnoscuntur virtutes, vel vitia. 9. 2.

Oculi non figendi in alterum sexum. 18. 21. & seqq. Oculorum licentiam graviter perstringunt in suis discipulis viri sancti. 18. 24. Oculum figens in Monialem, gravem incurrit tentationem. 18. 28. Oculi sceminei quanta vis. 18. 44. Oculi averendi à proprii corporis aspectu. 18. 48. Item ab aspectu imaginum impudicarum. 18. 50. Vide Visus.

Odium aliud inimicitias, aliud abominationis. 8. 1. Odium aliquando accipitur pro despectu & minore amore. *Ibid.* Odium perfectum ac laude dignum quid. 8. 2. Odium inimicitias quid. 8. 5. Odio habens suum proximum, homicida dicitur. *Ibid.* Ibit in gehennam. 8. 6. Ob odium mutuum duo Religiosi cum corpore & anima ad inferos ruunt. 8. 9. Odium nutriendum sunt omnium miserrimi. 8. 10. Odium fovens non orationem sed maledictionem pro se facit dum orat. 8. 11. Odo-

INDEX RERUM ET VERBORUM.

Odoratus qui mortificandus. 45. 16.
Offensa. Offensam dimittens animam patris & fratris è purgatorio liberat. 7.
 4. Offensæ remissio nobis cælum aperit. 7. 8. Offensam remittere nolens, miserè perit. 8. 7.
Olympius Abbas consideratione penarum infernalium afflictiones fortiter tulit. 61. 35.
S. Onuphrius maximas passus est in solitudine difficultates. 2. 22.
Operarius Evangelicus mercedem recipiet de suo labore, non de fructu laboris. 24. 29. & seqq. Suum munus naviter exerceat, licèt nullum fructum suis laboribus correspondere cernat. 24. 31. & seqq. Vide Pastor.
Operatio. Operationes internæ quanti æstimandæ. 1. 28. Deus non sic attendit ad ipsum opus, quàm ad voluntatem & affectum operantis. 25. 16.
Oratio quid sit, definitur & describitur. 48. 1. Orationis elogia. 48. 2. Est necessaria ad virtutes comparandas. 48. 3. Oratio iniquorum execrabilis est apud Deum. 48. 4. Debet esse cum fiducia & perseverantia. 48. 5. Licèt non semper exaudiat ad votum, benè tamen ad profectum. 48. 6. & 7. In ea petenda, quæ ad animæ salutem faciunt. 48. 8. & 9. In ea absolute petenda sunt æterna, conditionatè verò temporalia 48. 11. Debet esse attentæ. 48. 12. & seqq. Ad orationem qualiter animus præparandus. 48. 16. Oratio attentæ, opus est magni laboris. 48. 17. Orationes breves, seu jaculatoriæ commendantur. 48. 19. & seqq. In oratione simplicitas quàm sit accepta

Deo. 48. 21. Orationem impedire omni modo laborat dzemon. 48. 23. & seqq. Orationis meritum non tollunt distractiones ex infirmitate obrepentes. 48. 30. & seqq.
Oratio ed erit futura melior, quod orantis vita fuerit perfectior. 48. 32. Attentè orandi desiderium Deo placet. 48. 33. Oratio non omittenda ob futuras distractiones. 48. 37. Orationes Justorum quàm potentes. 54. 9. & seqq.
Oratio mentalis quàm excellens, nobisque proficua. 48. 38. & seqq. Ob neglectam Orationem mentalem peccata in mundo dominantur. 48. 42. In oratione mentali mysteria fidei non præcipitanter, sed minutatim expendenda. 48. 44.
Oratio mentalis licèt sit nonnunquam sicca & arida, fructum tamen animæ adfert. 48. 46. Fructuosè ordinatèque meditandi praxis. 48. 47.
Ordo Religiosus. Varii Ordines Religiosi in Ecclesia unam quasi legiōnem constituunt. 41. 28. Vide Religio.
S. Orientius Anachoreta in aquis frigidis stando psallebat. 45. 7.
Origenes à superbia miserè prosternitur. 21. 3.
Osus Episcopus primò Sanctus, post hæreticus. 55. 6.
Otiosus. Otiosus se dzemon associare amat. 39. 4. Item. 40. 8. Non solum malus, sed & otiosus servus castigatur. 39. 7. Otiosi per fici arborem instructuosam & ideo maledictam designantur. 39. 8. Otiosi à Christo reprehenduntur. 39. 9.
Otium est mater libidinis. 39. 2. **P**recipitat in omne vitium. 39. 3. **P**atet

INDEX RERUM, ET VERBORUM.

set in Hebræis. 39. 5. Est sollicitè fugiendum. 39. 6. Est duplex, physicum & morale, & utrumque vitandum. 39. 10. Ad illud fugiendum motiva & stimuli. 39. 11. Item 39. 20. Ad illud pellendum faciunt labores manuales. 40. 1. & seqq. Vide Labor.

P.

S. Pachomius Abbas severè punit in Monacho vanam gloriam. 21. 18. Irridet diabolum eum honorantem. 21. 30. Suo exemplo Sororem suam ad statum monasticum pertraxit. 27. 4. Videns Dæmon virum Sanctum ex tentatione proficere, eum tentare desinit. 30. 15.

B. Pachon Anachoreta graves patitur tentationes carnis annis plurimis. 18. 15. Item 30. 13.

S. Pambo Abbas taciturnitati valde addictus. 34. 17. & 24. Seipsum arguit, quòd mulieres diligentiores sint in corporis cura, quàm ipse in cura animæ. 44. 2.

S. Paphnutius mirâ arte meretricem ad poenitentiam permovit. 4. 3. Tibicinem sibi esse in perfectione parem à DEO intelligit. 6. 11.

S. Paschasius sustinuit purgatorium. 62. 14.

Passio Christi frequenter est à nobis recolenda, cùm ejus meditatio plurima nobis afferat gratiarum bona. 49. 1. & seqq. Item à peccatis nos emundat. 49. 4. Invektiva in istiusmodi meditationem negligentes. Ibid. Felicem etiam hæc meditatio nobis procurat mortem. 49. 5. Christo præ aliis piis exercitiis placet. 49. 8. Modus meditandi Christi Passionem. 49. 10. Consideratio Dominicæ Pas-

sionis amara omnia in dulcedinem vertit. 49. 11. Patet id exemplis. 49. 12. Christi Passio frequens memoria salutis spem tribuit, & à periculis æternæ perditionis eripit. 49. 13. & 14. Passio Christi quo fine recolenda. 49. 15. Christus passus est pro nobis, ut eum in cruce ferenda sequamur. 49. 16.

Pastor animarum pro suo grege etiam orare tenetur. 24. 23. Quidam curam animarum negligens post mortem visus est à suis parochianis lapidari. 65. 17. Ex malis Pastoribus oritur spiritalis plurimorum ruina. 24. 17. Per vitam malam in lupos transformantur. 24. 19. Pastores conchæ sint, non canales. 24. 20. Vide Prælati.

Patientia quàm sit nobis necessaria. 28. 1. Ejus definitio & divisio. 28. 2. Varii illius actus. 28. 3. Patientia habenda, quia justè patimur quicquid patimur. 28. 5. Eam nos docet Christus suo exemplo. 28. 8. & seqq. Patientia habenda est, cum quibus vivimus. 28. 11. & seqq. Patientia habenda in corporali infirmitate. 28. 19. & seqq. Patientia non est deferenda in desolatione animi. 28. 28. & seqq. Neque in rerum temporalium damnis. 28. 39. & seqq. Neque in injuriis abjicienda est patientia. 28. 47. & seqq. Neque in infamia. 28. 54. & seqq. Patientia similiter retinenda est in quacunque alia tribulatione. 29. 1. & seqq. Item in tentationibus. 30. 1. & seqq.

S. Patroclus Anachoreta ne solitudinem deferat, ab Angelo monetur. 43. 16.

S. Paulus Apostolus in persecutionibus gaudebat. 5. 17. Ejus cum Sancto Barnaba dissensio non taxatur. 13. 16. Seipsum commendat, cur. 21. 35. Admirandus illius animarum zelus. 24.

5. Item

INDEX RERUM ET VERBORUM.

5. Item 32. 9. Patitur tentationes sensuales. 30. 5. Ob ejus merita mortem evadunt navigantes cum eo. 54. 12. Item 66. 7. Timuit reprobari, ideo corpus suum castigat. 66. 8.

S. Paulus Simplex suâ cæcâ obedientiâ quantum meruerit. 14. 10.

S. Paulus primus Eremita post 30. aliquot annos, in solitudine transactos, à corvo pascitur. 2. 22.

S. Paulus Abbas sportulas à se contextas quotannis concremebat. 40. 14.

Pauper. Pauperes spiritu in quo sensu beati. 16. 4. Centuplum accipient etiam in præsentî vita. 16. 5. Pauperes facilius salvantur quàm divites. 16. 8. Quinam pauperes spiritu dicendi. 16. 17. Item 16. 25. Invektiva in Religiosos, qui perditè erga minutas reculas afficiuntur. 16. 19. & seqq. Verus pauper penuriam necessariorum lætus tolerat. 16. 28.

Paupertas Evangelica inter octo beatitudines cur in primo loco ponatur. 16. 1. Ejus encomia. 16. 2. Eam Christus æstimavit, ac tenuit. 16. 3. Sancti Francisci de Paupertate memorabile dictum. 16. 7. Item 16. 15. Item. 16. 31. Eam coluit B. V. Maria, & Sanctorum plurimi. 16. 9. & seqq. Non est ipsa perfectio, sed via ad perfectionem. 16. 16. Paupertatis essentia consistit in abdicatione rerum temporalium secundum præparationem animi. 16. 18. Item 16. 22. Tres paupertatis gradus assignantur. 16. 25. Invektiva in Religiosos, nulla paupertatis incommoda perpeti volentes. 16. 27. Priscorum Monachorum paupertas penè incredibilis. 16. 29. & seqq. De Paupertatis voto, & quæ ejus obligatio. 16. 32. & seqq. Sæpe in una Religione

licet absq; voti paupertatis violatione aliqua dare sine licentia expressa, non tamen in alia. 16. 34. Duo Religiosi sine licentia munuscula dare & accipere soliti damnantur. 16. 36. Contra paupertatem peccat Religiosus, si aliqua abscondat, ne Superior auferat. 16. 39. Item contra paupertatem peccatur, si quid in res illicitas aut vanas infumat, aut si rebus nimis abundanter utatur Religiosus. 16. 39. & seqq. Ignorantia circa votum Paupertatis non potest esse in Religiosis absque peccato. 17. 8. Circa votum Paupertatis scrupulositas maxime commendatur. 17. 10. Vide Proprietas.

Pax. Ubi pax, ibi Deus. 13. 10. Pax animi, bonum ingens. 13. 14. Pacem non tollit quælibet dissensio aut discordia. 13. 16. Pax est duplex, una bona, mala altera. 13. 18. Pax cum quibus non tenenda, sed rumpenda. 13. 19. Pax cum omnibus habenda, quâ ratione intelligendum. 13. 20.

Peccator mortaliter peccans præfert creaturam Creatori. 56. 4. Hoc agens quàm stultè agat. 56. 5. Deum ipsum perimeret, si periri posset. 56. 6. Quis sensus peccatoris dum peccato consentit. 56. 7. Quamvis non intendat Deum contemnere, eum tamen contemnit. 56. 9. Est Christo summè ingratus. 56. 14. Quantum in ipso est, Christum denuò cruci affigit. 56. 17. A seipso resurgere à suo peccato non valet. 56. 20. Dicitur cæcus. 56. 21. Est diabolo simillimus. 56. 24. Si semper viveret, in suo peccato semper perseveraret. 56. 35. Propterea peccator punitur poenâ æternâ. Ibid.

Peccatores à desperatione sibi caveant. 3. 11. Caveant item, ne peccent spe veniæ

INDEX RERUM ET VERBORUM.

- consequenda. 3. 12. Gratia uni peccatori facta in morte, non est trahenda in consequentiam, & exemplum aliorum. 3. 12. Item. 67. 20.
- Peccatum.** In peccato duo timenda : Spes & desperatio. 3. 15. In peccatum labi ex fragilitate, humanum est; ex malitia verò peccare, & in peccato perseverare, diabolicum. 6. 14. Item. 56. 24.
- Peccatum in causa est, cur nobis impii dominantur.** 31. 12. Peccatum quid propriè sit. 56. Ejus divisio est multiplex. 56. 2. Ejus gravitas à solo Deo cognoscitur. 56. 3. Pro eo nulla Creatura pura potuit de condigno satisfacere. 56. 10. Solus Christus pro eo satisfecit. 56. 11. Illius enormitas vel maximè elucet ex Christi Passione. 56. 13. Quas quis patitur calamitates, suis peccatis adscribat oportet. 56. 25. Peccata inhabitantium civitates destruunt. 56. 26. Propter peccata in potestatem Turcæ dantur Christiani, eorūque regna. 56. 28. & seqq.
- Præter peccatum, nullum reperitur verum malum.** 56. 30. Satiùs foret æternū sine peccato ardere, quàm peccare. 56. 36.
- Peccatum mortale continet in genere moris malitiam infinitam.** 56. 3. Per illud dupliciter Deus contemnitur, directè, vel indirectè. 56. 8.
- Pro uno peccato mortali tollendo ne quidem omnium Sanctorum merita sufficerent.** 56. 12. Subjicit hominem dirissimæ servituti dæmonis. 56. 18. Ejus gravitas ex pœna æterna colligitur. 56. 31. Item ex pœna Angelis Apostatis inflicta. 56. 32. Quam magno Deus peccatum prosequatur odio. 56. 33. Debetur ei pœna æterna, cur? 56. 34. & 35. Est omnium malorum pessimum. 56. 36.
- Peccatum veniale quomodo à mortali differat.** 57. 1. Non est contra, sed præter legem. *Ibid.* Patet similitudine. 57. 2. Tribus modis committitur. 57. 3. Sine venialibus nullus vivit, in quo sensu intelligendum. *Ibid.* Magnum discrimen, labi in venialia ex affectione, & labi ex infirmitate & ignorantia. 57. 4. Quædam venialia non dimittuntur, etiam si sæpè confiteantur. *Ibid.* Nec venialia, sicut nec mortalia remittuntur, quamdiu voluntas eis adhæret. 57. 5. Venialia sunt consistenda cum dolore & proposito emendationis, ne injuria fiat Sacramento. 57. 6. Veniale dicitur quidem peccatum leve; non est tamen malum leve. 57. 7. Patet ex pœna ei debita. 57. 8. Venialia potissimum delentur sæpè elictis Divini amoris actibus. 57. 9. Venialia disponunt ad mortalia, quâ ratione. 57. 10. & seqq. Qui mortalia tantum, & non venialia fugere student, in magno versantur periculo salutis. 57. 13. Propter venialia Deus sæpè suum speciale auxilium nobis subtrahit. 57. 14. A Venialibus plus abhorrendum, quàm à mortalibus, quâ ratione. 57. 15. Ex parvis neglectis sæpè proveniunt naufragia salutis. 57. 16. & seqq. Vide Negligentia.
- Pecunia.** Veteres Monachi magnopere pecuniam averfabantur. 16. 10. & seqq. Item gentiles Philosophi. 16. 13. Quæ mala ex inordinato auri amore nascantur. 16. 15. Pro usu particulari est coluber Religiosis. 17. 4. Perfectio

INDEX RERUM ET VERBORUM.

Perfectio religiosa in quo consistat. 44.

1. & seqq. Ad perfectionem etiam
exigitur non solum præceptorum, sed
& consiliorum observantia. 44. 6.
Ad Perfectionem tendere sub mortali
obligantur Religiosi. 44. 14. & seqq.
Ad hanc quis dicatur tendere, & quis
non. 44. 15. Non consistit in externis
corporis mortificationibus, sed in cha-
ritate perfecta. 44. 21. & seqq. Ad stu-
dium perfectionis spectat, se imper-
fectum agnoscere. 44. 23. Ad perfe-
ctionem aspiranti Sanctorum Acta le-
genda ac ruminanda sunt. 44. 24.
Item Taciturnitas servanda. 34. 4.

Periculum salutis est semper metuendum.
58. 4. & seqq. Item. 58. 10. & 11. In
quanto periculo sit homo constitutus,
quidam Eremita divinâ discit revela-
tione. 58. 12. Etiam ex parvis negle-
ctis salutis periculum quandoque im-
minet. 57. 13. & seqq.

Persecutio est patienter ferenda exemplo
Christi. 12. 2. Imago Crucifixi Reli-
giosum adhortatur ad tolerantiam
persecutionum. 12. 3. Persecutio ex-
spectanda & toleranda est ab omni-
bus, in Christo piè vivere volentibus.
12. 5. & seqq. Nec viri Sanctissimi im-
piorum persecutiones evitare potue-
runt. 12. 8. & seqq. Persecutio fortiter
tolerata nobis fabricat gloriæ coro-
nam. 12. 11. Item. 28. 24.

Persecutor. Persecutores bonorum in lau-
dâ morte puniuntur. 12. 13.

Perseverantia. Ei solum salus æterna pro-
mittitur. 55. 1. In bono perseveran-
tiam deserentes summè desipiunt.
55. 4. Sunt similes Nabuchodono-
soris statua. 55. 5. Exempla eorum,
qui in bono perseverantiam non te-
nuerunt. 55. 6. & 7. Item. 55. 13.
& 14. In cursu virtutum qui perse-

verantes manent, brevium gloriæ
accipiunt. 55. 8. Ad perseverantiam
nos sapè adhortatur Sacra Scriptura.
55. 9. & seqq.

S. Petrus Apostolus gratior fuit Christo
post lapsum, quàm antè. 4. 5. Nimi-
um sibi fidens labitur in Christi nega-
tionem. 21. 16.

S. Petrus Damiani libidine tentatus aquis
frigidissimis se immergit. 49. 7.

S. Petrus Martyr injustè accusatus ad pa-
tientiam animatur ab imagine Cruci-
fixi. 28. 9.

S. Petrus Celestinus divitiis eraditur,
gratius esse Deo cum humilitate Sa-
cris operari, quàm ex reverentia ab-
stinere. 52. 10.

S. Petrus Ravennas gulam mortificatu-
rus sampredam pauperi misit, qui
Christus erat. 46. 13.

S. Philippus Neri temerè judicatus à
Deo defenditur. 9. 7. Impudicos ex
odore agnoscit. 19. 23. Quàm fue-
rit humilis. 20. 30. Item quàm pa-
tiens in injuriis. 28. 12. Vixit Romæ
velut esset in deserto. 37. 28.

S. Philippus Benisius in morte horren-
dè tentatur. 59. 13.

Philippus, Comes Namurcensis, ejus in
morte Pœnitentia miraculis appro-
batur. 4. 10.

Photion Philosophus pecuniarum con-
temptor egregius. 16. 14.

Piger. Per agrum hominis pigri quid
intelligatur. 39. 1. Vide Otiosus.

Piscis. De piscibus quædam memora-
bilia. 18. 34. Item. 28. 43.

S. Pius V. extimuit Pontificatum. 23.
15.

Plinius incendium Montis Vesuvii inda-
gare volens, à flamma comburitur.
1. 9.

INDEX RERUM ET VERBORUM.

Pœnitens. Deus magis nonnunquam afficitur ad pœniteres, quàm ad innocentes. 4. 1. Varia pœnitentium exempla. 4. 3. Item 4. 5. & seqq. Item. 4. 10. Homo pœnitens sæpè est Deo charior post lapsum, quàm fuerat antè. 4. 5. & seqq.

Pœnitentia, qualis esse debeat, ut vera sit pœnitentia. 4. 2. Ad Pœnitentiam agendam motiva. 4. 4. Quod optimum pœnitendi genus. 4. 9. Pœnitentiam qui ad mortem differunt, impœniteres ut plurimum moriuntur. 4. 12. & 13. Pœnitentiam etiam in gaudio agere possumus. 33. 7.

Pœnitere ad salutem nullus potest sine præveniente Dei gratia. 56. 23. Rarus invenitur, qui pœnitet prout oportet. 56. 24. Potestas omnis tam in genere, quàm in specie à Deo est. 15. 5. Qui Potestates spernit, Deum spernit, & damnationem acquirit. 15. 6. & 7.

Prædestinatio est multis causa standi, nemini causa labendi, ideo de ea differendum. 66. 1. Prædestinationis definitio. Ibid. Refutatur argumentum erroneum: Si prædestinatus sum, faciam quidcunque &c. 66. 4. Prædestinationis effectus obtinetur per bona opera. 66. 5. Item 66. 6. & seqq. Circa Prædestinationem Divina iudicia nobis sunt abscondita. 66. 15. Tentationi circa Prædestinationem qualiter obviandum. 25. 23. Prædestinationis quæ signa. 14. 5. Item 29. 3. Item 29. 15. Item 67. 1.

Prædestinatus peribit nunquam. 66. 1. Quis de Prædestinatorum numero sit, nemo scit. 66. 2. Illo argumento: Si prædestinatus sum &c. sæpè illaqueantur scrupulosi. 66. 3. Valde conveniens est, ut nullus sciat, num sit prædestinatus nec ne. 66. 9.

Prælatio est plurimis animæ periculis obnoxia. 23. 10. & seqq. Item. 23. 14. Difficile, in Prælatione carere peccato. 23. 16. & seqq. Prælationem fugere nos suo exemplo docet Christus. 23. 19. Hæc fuga facit ad obtinendam animæ salutem, patet exemplo. 23. 20. Prælationes fugerunt Sancti plurimi. 23. 22. & seqq. Prælationem ambiens durum vult subire iudicium. 23. 24. Prælatio quemadmodum non ambienda, sic nec plus æquo fugienda. 23. 31. & seqq. Prælationem appetere, sub qua ratione licitum, ac meritum. 23. 33. & 34. Prælationem quibnam acceptare teneatur. 23. 36. Prælationem habens, & subditos non pascens damnatur. 24. 16.

Prælati. Prælati etiam malis obediendum. 14. 37. Eorum iussa facienda, mala relinquenda. 14. 40. Ex Prælati malis multa sæpè bona nobis proveniunt. 14. 44. & 45. Sicut Elias pascebatur à corvo corporaliter, ita multi pascuntur à malis Prælati spiritualiter. 14. 46. Prælatos Ecclesiæ salutant dæmones. 23. 21. Item 24. 7. Nomine Prælati veniunt & alii ab Episcopis, sicut Abbates, Provinciales, Priores &c. 23. 23. Prælati rationem reddere obligatur pro suis subditis. 23. 25. In Prælati parvi etiam defectus severè à Deo iudicantur, & puniuntur. 23. 27. Prælati quidam legere coactus: *Quomodo reduces animas &c.* relicto sæculo Monachum induit. 23. 29. Ubi in Prælatos eliguntur iniqui, ibi non regimen est, sed latrocinium. 23. 32. A Prælati cura suorum exigitur, non curatio. 24. 29. Vide Pastor.

Præsentia Dei dum consideratur, à peccatis revocat. 4. 3.

Præsumptio est, non spes Theologica, sine

INDEX RERUM ET VERBORUM.

sine bonis meritis sperare æternam
beatitudinem. 2. 2.
Proprietarius. Eorum funesta exempla.
17. 2. & 3. Item. 17. 15. Religiosos
propriarios gravibus verbis insecta-
tur S. Maria Magd. de Pazzis. 17. 6.
Quam severè olim Sancti Eremitæ Patres
Proprietarios castigarint. 17. 12. &
seqq. Proprietariorum damnatio no-
stra debet esse instructio. 17. 18.
Proprietas quando peccatum, & in qui-
bus personis. 17. 1. A Proprietate oc-
casionaliter omnia mala, quæ vitam
nostram turbant, prosiliunt. 17. 1.
Est tam subtile malum, ut à paucis
bene cognoscatur. 17. 2. Ob Proprie-
tatis vitium visæ sunt animæ religiosæ
ad infernum proruer. 17. 7. Proprie-
tatis vitium morte punitur in Anania
& Sapphira. 17. 11.
Prosperitas apud reprobos magis, quàm
apud electos reperitur. 29. 40. Ejus
rei exemplum memorabile. 29. 41.
Plures in prosperitate, quàm in ad-
versitate, perire docetur. 29. 42. Pro-
speritas est vitiorum mater. 29. 43.
Patet exemplo de Eulogio lapicida.
29. 44.
Providentia Dei mira circa suos servos.
2. 22. Item 31. 32. Providentia Dei
in rerum necessariorum inopia cum
patientia & fiducia expectanda est. 2.
23. & seqq. Providentia Dei non ti-
tubatur, dum nos fame non solum
premi, sed & perire finit, quia tunc
providet nobis bona æterna. 2. 27. &
seqq. Vide Dissidentia.
Proximus quomodo diligendus. 6. 1.
& seqq. In proximi nostri lapsu, quæ
consideranda. 50. 14.
Pudicitia ut conservetur, oculi sunt co-
hibendi à proprii etiam corporis

aspectu. 18. 48. Item ab imagini-
bus impudenter pictis. 18. 59. Vide
Verecundia.
Purgatorium ab inferno est solâ tem-
poris distinctione discretum. 62. 1.
Purgatorii pœnæ Martyrum tormen-
ta superant. 62. 2. In eo brevis
moræ spatium videtur longissimum.
62. 3. Ejus pœnæ cuidam Religioso
demonstrantur. 62. 4. & seqq. Pur-
gatorium difficulter subterfugitur. 62.
11. Patet exemplis. 62. 12. & seqq.
In eo præter pœnam sensus etiam
est pœna damni 62. 15. Quid facere
debeat, si purgatorium evadere quis
cupiat. 62. 18.

Q.

Questio apud inferos quæ? 62.
27.
Quatuor hominis novissima si diligen-
ter expendantur, peccare hominem
non faciunt. 30. 37.
Querela. Aliorum querelas vitare, im-
possibile est. 12. 7.
Querimonia Christi contra quosdam Re-
ligiosos. 36. 4. Item 65. 19.
Quies animi in resignatione voluntatis
nostræ cum divina invenitur. 31. 2.
Item 31. 19.

R.

Rabaudus Vir Princeps Monachum in-
dutus divinâ visione discit commu-
nem aliorum mensam sequi. 41. 22.
Radbodus Rex maluit cum multis in
gehenna, quàm cum paucis in celo
esse. 1. 6.
Radulphus Monachus suo imperio ignem
grassantem sopivit. 34. 19.

Re-

INDEX RERUM ET VERBORUM.

Rebecca sua in proximum charitate me-
ruit, ut fieret Nurus Abrahami Pa-
triarchæ. 6. 6.

Rebellio. Core, Dathan & Abyron Moy-
se rebellantes, à terra absorbentur. 15.
7. Vide Inobedientia.

Recreatio laudabilis est, si sit discreta &
honestæ. 35. 19.

Regula. Inter Religiosos multi reperiun-
tur Regulæ suæ contrariantes. 41. 25.
Item 65. 18. Regularum etiã par-
varum scrupulosa observantia mira-
culo approbatur. 44. 4. Regulas ad
culpam etiã non obligantes qui ex
contemptu, vel ex consuetudine vio-
lat, mortaliter peccat. 44. 15. & 16.

Religio, seu Status Religiosus quid sit.
41. 1. Quæ in Religione consolatio-
nes. 41. 2. & 3. Multa in ea sunt bo-
na spiritualia. 41. 8. & seqq. Quid
mundus, & quid Religio sit, S. An-
selmus divinâ visione discit. 41. 12.
Religionis dulcedo solum sapit Reli-
giosis bonis, ac pro vocatione sua
Deo gratis. 41. 14. In Religione tali-
ter vivendum, ac si eo die primum ve-
nisset. 41. 17. Cur Religionem intra-
verimus, sæpe expendendum. 41. 18.
Etiã in Religione via patet ad infer-
num. 41. 19. Ad Religionem voca-
tio semper est à Deo. 41. 23. In
Religione cur multi deficient, cum
tamen ad eam à Deo sint vocati. 41.
24. Nulla Religio, quæ non habet &
bonos & malos. 41. 25. & seqq. In
Religione quid sit habitare Fratres in
unum. 41. 26. Sive quis ad hanc, si-
ve ad illam vocatus sit religionem,
Deus tanquam fidelis semper est lau-
dandus. 41. 27. In Religione parva
qui non servat, nec majora servabit.
44. 13.

Religiosus. Functis Religiosorum exem-
pla. 4. 13. Item 8. 9. Item 15. 15.
Item 17. 3. Item 17. 14. Item 17.
15. & seqq. Item 19. 17. Item. 21.
4. & 6. Item 21. 21. Item 22. 14.
Item 23. 6. Item 23. 8. Item 44. 12.
Item 47. 2. & 3. Item 47. 7. Item
54. 23.

Religiosus sub qua ratione trunco similis
esse debeat. 14. 29. Quomodo afino?
14. 33. Quilibet suo Ordine sit con-
tentus, nec ad alium aspiret. 28. 16.
& seqq. Religiosi pronuntiantur beati.
41. 1. & seqq. Quâ ratione Martyres
dici possint. 41. 6. & seqq. Cur mul-
ti nullum sentiant spiritualem gustum
in sua religione. 41. 13. Pauci repe-
riuntur cum Christo crucifixi. 41. 16.
Quod Deo voverunt, impleant oportet.
41. 20. Consolantur qui inter ir-
religiosos degunt. 41. 24. & seqq. Va-
riorum Ordinum Religiosi si se invi-
cem non diligunt, reprobi sunt. 41.
29. Per charitatem mutuam omni-
um sunt Ordinum. 41. 30. Parva
non curantes in maxima prouunt.
44. 8. & seqq. Ex veris & bonis dam-
natur nullus, ex falsis & malis plu-
rimi. 44. 17. Semel deficientes dif-
ficillimè emendantur. 44. 18. & 19.

Religiosos males cur toleret Deus. 65.
19. Inter eos multi mali ac perversi.
65. 20. & seqq. Ideo multos damna-
ri in ecclasi vidit S. Silvanus Abbas.
65. 22.

Religiosorum defectus & vitia quomodo
& quando commemorare fas sit. 65.
23.

S. Remigius quàm patiens in bonorum
temporalium iactura. 28. 42.

Reprobatio. Si cuiuspiam sua reprobatio
revelaretur, quomodo id esset intel-
ligendum.

INDEX RERUM ET VERBORUM.

ligendum. 66. 9. & 10. Novit Deus reprobationis mutare sententiam, si reprobatus mutaverit vitam. 66. 11. Reprobatio est ex homine; prædeterminatione ex Deo. 66. 17.

Reprobis. Quod reprobi peccent, & damnentur, non est causa Præscientia Dei, sed propria eorum malitia. 66. 18. Reprobi quia habent gratiam sufficientem, salutem assequi possent, si vellent. 66. 19.

Reprobis typus & figura fuit Judas Proditor. *Ibid.* Reprobi maxime torquentur ex consideratione, quod salvari potuissent, si peccata vitare conati fuissent. 66. 20. Reprobis Christianis quid dicturus sit Christus, 66. 21.

Resignatio sui in voluntatem divinam. Hujus virtutis præclara encomia. 31. 1. Quæ vera & perfecta. 31. 2. Affert animi pacem. 31. 3. Est via compendiosa ad cælum. 31. 4. Facit hominem etiam in præsentis vite beatum. 31. 5. Item 31. 24. Quæ ratione assequenda. 31. 7. & seqq. Item 31. 11. & seqq. Item 31. 15. & seqq. Confert cuidam Religioso gratiam patranda miracula. 31. 18. De Resignatione varia apophthegmata. 31. 29. & seqq. Ad Resignationem perfectam tria requiruntur. 31. 33.

Revelatio licet alicui fieret, eum fore damnandum, spem tamen de salute sua abjicere nequitiam debet. 66. 10.

S. Robertus cælitus discit, suorum Religiosorum nomina esse scripta in cælis. 37. 6.

B. Rogerius Monachus ex obedientia moritur. 14. 8.

S. Romualdus terrore quodam divinitus immisso monetur ad promovendum

etiam aliorum salutem. 24. 13. Cum mansuetudine suscipit verbera à suo Magistro Marino. 28. 49. Gravissimè infamatur. 28. 58. Taciturnitatem per integrum septennium servat. 34. 16. Gulam egregiè vincit. 46. 14.

Rosarium B. Virgini gratissimum, fidelibus saluberrimum. 67. 27. Demones fatentur, in exercitio Rosarii perseverantes minimè damnari. 67. *Ibid.* Ex ore orantis Rosarium visæ sunt rosæ egredi. 67. 28.

Rudolphus Monachus cernit aliquos ex suis consodalibus cum Christo esse cruci affixos. 41. 16.

S.

Sabbas Abbas egregius gulæ dominator. 46. 10.

Sacerdos. Sacerdotes non sunt spernendi quamvis sint mali. 14. 38. Duo sub ipsa carnali copula cum semine simul & animam effuderunt. 19. 25. & 26. Inter Sacerdotes paucos salvari asserit D. Chrysostomus. 23. 26.

Sacerdotes incontinentiæ vitio addicti penè omnes damnantur. 62. 6.

Salomon libidine carnis exsaturari non potuit. 19. 14.

Salus æterna res ardua & propè miraculosa. 65. 9. Plus mirandum, vel unum solum salutem adipisci, quam si omnes simul perirent. 65. 10. Vide Beatitudo.

Salutatio Angelica quotidie recitata defendit nos à diaboli insidiis, patet exemplo. 67. 5. Mira ejus virtus. 67. 8. Item 67. 11.

Samson suam fortitudinem in crinibus habebat. 1. 26.

Sancti ut comprehensores. Eos rectè

M m m

invo-

INDEX RERUM ET VERBORUM.

- invocamus, licet Deus in infinitum magis misericors sit quolibet Sancto. 54. 1. Sanctos solum invocamus, ut pro nobis Deum orent, non ut Deus preces nostras per eos cognoscat. 54. 2. Oratio propriè sit ad Deum, ad Sanctos autem deprecatio. 54. 3. Sanctorum intercessio ex Sacrae Scripturae testimoniis ostenditur. 54. 4. Defendunt suos Clientes in iudicio particulari. 54. 7. Sanctorum Collegium duplex, & ab utroque adjuvamus. 54. 8. Si iusti hic viventes pro aliis orant & impetrant, quanto magis in gloria Sancti. 54. 12. Patet exemplis. 54. 13. & 14. Sanctorum vestigia æmuletur, qui eorum patrocinio gaudere cupit. 54. 16. & seqq. A Sanctorum precibus nil juvenis reportant, qui in peccatis perseverant. 54. 18. & seqq. Sanctorum cultum deferentes à Sanctis pariter deferuntur. 54. 23. Methodus colendi Sanctos Patronos. 54. 24. & seqq.
- Sancti ut Viatores inter se quandoque dissentiant. 13. 16. & seqq. Abripiuntur nonnunquam morte violenta. 29. 24. & seqq. Eorum preces quàm sint nobis utiles. 54. 9.
- Sanctitas vitæ plurimum promovet alienam etiam salutem. 24. 22. Item 24. 24.
- Sapricius Sacerdos offensam remittere nolens miserè periit. 8. 7.
- S. Sara Abbatissa patitur insultum carnis. 18. 15. Deprædicatur à dæmone, quo fine. 21. 24. In tentatione quomodo Deum oravit. 30. 16. Oculos egregiè mortificabat. 45. 13.
- Saul Rex propter suam inobedientiam à DEO reprobatur. 14. 13. Ex humillimo evasit superbissimus. 23. 13.
- Scandalum Rectorum sequitur plurimorum ruina. 24. 17. Ratione scandalum circumstantia personæ potest peccatum in infinitum aggravare. 35. 17. Scandalum ponens dat occasionem, non propriæ causæ ruinæ. 65. 17.
- S. Scholastica impetrat pluviam repentinam. 36. 6.
- S. Serapion Abbas Monachum nequiter se humiliantem prudenter corrigit. 20. 20. Adhuc Juvenis tentationem gulæ aperiens diabolus fugavit. 30. 38.
- S. Severinus quanti meriti fuerit apud Deum, cuidam Eremitæ fuit monstratum. 25. 9.
- Signa prædestinationis. Vide Prædestinationio.
- Silentium religiosum est ad vitæ perfectionem summè necessarium. 34. 1. & seqq. Solum sufficit ad reformandas Religiones. 34. 3. Est Mater gaudii & compunctionis. 34. 5. Hoc studiosissimè tenuerunt veteres Monachi. 34. 6. & 7. Ad triplicem perfectionis viam requiritur; & 1. ad viam purgativam. 34. 8. 2. Vix Illuminativæ deservit. 34. 11. 3. Vix Unitivæ. 34. 13. & seqq. Illud scrupulosè servans honoratur. 34. 18. Silentii servati admirandi effectus. 34. 19. Tres Silentii gradus. 34. 25. Silentium Christi in exemplum nobis proponitur. 34. 27. Semper est servandum, nisi vel necessitas, vel utilitas, vel charitas illud solvere postulat. 34. 28. Indicitur à defunctis. 35. 10. Debet esse rationale & discretum. 36. 1. & seqq.
- S. Simeon Salus stultum se fingendo multos ad frugem reduxit. 24. 14. Ejus precibus mundus totus egebat. 54. 11. S. Si-

INDEX RERUM ET VERBORUM.

S. Simeon Stilites. Ejus obedientia laudatur. 14. 15. Per annos 50. in columna stetit. 45. 6.

S. Simeon Stilites Junior fulmine percussus interiit. 29. 25.

S. Simeon Stilites Edeffenus peccatores videt dæmonium vinculis constrictos. 56. 19.

Sirenes suavi cantu navigantes incantant, & perimunt. 11. 16.

Sitis est patienter toleranda exemplo Christi & Sanctorum. 46. 11. Sitis quàm sit tormentum atrox. 61. 16. Epulo cur de siti tantum lamentatus. 61. 17.

Societas prava bonis Religiosis, juvenibus maxime, est nociva. 43. 1. & seqq. Facilius pervertitur bonus à malo, quàm malus à bono convertatur. 43. 4. & seqq. Inter improbos probum esse, quasi instar miraculi. 43. 7. Quia multi ex Religiosis malorum consortium non fugiunt, non mirum plures ex illis in via Dei deficere & perire. 43. 9. Viris perfectis, & in virtute fundatis solummodo consulitur cum perversis agere. 43. 10.

Sodoma. Ejus ruinæ descriptio. 19. 4.

Sollicitudo circa corporis necessaria momente Christo deponenda est. 2. 24. Quid sit sollicitudo, quid providentia & cura. 2. 25. Providentia & cura pro futura necessitate non damnatur, sed sollicitudo, mentem à quærendo regnum Dei impediens. 2. 26.

Solitarius. Solitariè viventes facile salvari creduntur. 37. 5. & seqq. Cum Solitariis est Deus. 37. 11. Solitarii plerumque sunt, qui suum proximum diligunt, non verò oderunt. 37. 19. Quis dicatur Solitarius, & quis solus. 37. 26. Solitarius verè ille est, qui nulli rei terrenæ affectu adhæret. 37. 29.

Solitudo. Illius elogia. 37. 1. Ejus spiritualia commoda. 37. 2. & seqq. Divinam docet scientiam. 37. 5. In ea Deus loqui solet ad cor hominis. 37. 12. & seqq. In ea homo seipsum cognoscit. 37. 15. Patet memorabili exemplo. 37. 16. Solitudo Cellæ plurimum commendatur à Sanctis eremi Patribus. 37. 18. In ea reperiuntur solatia divina. 37. 20. & seqq. Vita solitaria non est vita melancholica, sed consolationibus plena. 37. 25. Solitudo alia dicitur cordis, alia corporis. 37. 26. & seqq. Solitudo cordis, quæ dicatur. 37. 29. Poterit semper & ubique coli & observari. 37. 30. Ad Solitudinis tedium pellendum quid agere oporteat. 38. 1. & seqq. Item 40. 16.

Spes Theologica anchoræ comparatur. 2. 1. Spei definitio. 2. 2. Potest esse informis. Ibid. Non nostris viribus, sed divinæ gratiæ innixa sit oportet. 2. 3. Qui spem suam ponit in homine, maledictus dicitur. 2. 4. Spes ut salvet, etiam nostra industria ei jungenda. 2. 5. Spei objectum principale est beatitudo æterna. 2. 7. Spes vitæ æternæ in adversis roborat. 2. 11. Item 2. 30. Spem in nobis diabolus perimere conatur. 2. 12. Qui spem suam in Deum defigit, in periculis salvus manebit. 2. 13. Item 2. 18. Spes nostra potius divinæ clementiæ, quàm propriis meritis inniti debet. 2. 14. In tentatione & afflictione maxime in DEO sperandum. 2. 16. & seqq. DEUS in se sperantes mirabiliter liberat. 2. 19. Spes nostra ferri debet ad bona æterna, & non ad temporalia. 2. 28. & seqq.

S. Spiridion contemnit munera, ab Imperatore oblata. 16. 13.

INDEX RERUM ET VERBORUM.

Status Monasticus. Quid de eo dixerit Carolus V. Imperator. 41. 2. Vide Religio.

Stephana ab Apostolis Monialis imaginem Crucifixi caput sibi inclinari conspicit. 35. 19.

Stephanus Anachoreta Sanctissimus in morte constitutus ad solam Dei misericordiam confugit. 60. 22.

S. Suatocopius Bohemiarum Rex in praelio victus eremum petiit, ubi sanctissime vixit. 41. 2.

Subditus, sui Praelati pravam sequens exemplum, sibi imputet, si damnabitur, non Praelato, qui occasionem solum dedit, non causam perditionis. 65. 17.

Superbia vitiorum omnium initium. 21. 1. Ubi superbia, ibi peccatorum abundantia. 21. 2. Item 21. 10. Sanctos etiam homines prostermit. 21. 4. Item 21. 6. & 7. Quanta fuerit superbia Lutheri. 21. 10. Est omnium virtutum dissipatrix. 21. 13. Ob superbiam Virgines castae caelo excluduntur. 21. 14. & 15. Qualiter superbiae tentatio vincenda. 21. 32. & seqq. Vide Vana gloria.

Superbus est Deo invisus. 21. 3. Superborum miser exitus. 21. 4. Item 21. 6. & seqq. Superbi sunt hospitium diaboli. 21. 9. Raro poenitentiam agunt, quia propriam superbiam non agnoscunt. 21. 12. Superbiens de vitiis quae superat, quasi sub hoste, quem prosterhit, cadit & moritur. 21. 14. Patet exemplo. 21. 15.

Superior quomodo se gerere debeat circa murmura suorum subditorum. 10. 15. Quem modum tenere debent Superiores in corripiendis suis subditis. 6. 21. & seqq.

Superioribus non debetur obedientia contra legem Dei. 14. 50. Superiori qui resistit, Deo resistit, & damnationem incurrit. 15. 6. Superiores durum habebunt iudicium, si quae sui muneris sunt non faciunt. 23. 24. & seqq. Superiores sui officii admonentur. 24. 17. & seqq. Vide Praelatus.

S. Sylvanus Abbas Monachum, aliorum laborem manuum taxantem, quam prudenter correxit. 40. 12. In ecclasi positus cernit Religiosos damnari, laicos salvari. 65. 22.

T.

Taciturnitas in Novitiis & junioribus imprimis commendatur. 34. 17. Non semper tacendum, sed etiam tempore suo loquendum. 36. 1. & seqq. Vide Silentium.

Tactus foeminarum viros ad libidinem inflamat. 18. 31. & seqq. Sensus tactus quomodo meritorie mortificandus. 45. 17.

Tempus non otio terrendum, cum in eo solum mereri possimus. 39. 6. Item 39. 14. Tempore nihil pretiosius, nec eo ulla iactura maior. 39. 12. & seqq. Temporis iacturam maxime lugent damnati. 39. 14. & 15. De temporis pretio quid dixerit demon. 39. 16. Quis beatorum sensus de tempore. 39. 17. Tempus quando desinat. 39. 19.

Tentatio. Magis Catholici, quam haeretici a demonibus tentantur. 1. 23. Nullus locus a tentatione immunis. 28. 13. Absque tentatione non ducitur vita praesens, quia tres sunt hostes nos tentantes. 30. 1. Plus iusti quam

INDEX RERUM ET VERBORUM.

- quàm iniusti tentationibus impetuntur. 30. 2. Patet exemplis. 30. 3. & 4. In tentatione sensuali nocet sensus, dum abest consensus. 30. 7. & seqq. De tentatione gaudendum, quia ex ea nobis provenit lucrum. 30. 14. & seqq. In tentatione quomodo Deus orandus. 30. 16. Sine tentatione virtus non probatur. 30. 17. Tentationi septies resistens septem coronas promeruit. 30. 19. Tentatio carnalis præsertim nunquam est desideranda; sed semper fugienda. 30. 20. Dæmon suis tentationibus indirectè procurat nostram salutem. 30. 21. Ad strenuè contra tentationes pugnandum motiva. 30. 23. De tentatione dæmonis in Angelum lucis se transfigurantis. 30. 28. & seqq. De remediis contra tentationes. 30. 34. & seqq. In tentatione principiis obstandum. 30. 35. Tentatio ei solum revelanda qui juvare poterit. 30. 38. In tentatione ad orationem confugiendum. 30. 39. Ad tentationem superandam multum facit lætitia spiritualis. 30. 40. Post superatam tentationem quid agendum. 30. 42.
- S. Tereſia opat sua monasteria, si inibi vigeret discordia, ab igne consumi. 13. 8. Quantum habuerit animarum zelum. 24. 11. Patitur ariditates animi. 28. 29. Cuidam mercatori revelat suam animæ salutem. 28. 45. Multa patitur, etiam à viris probis. 28. 58. in suis afflictionibus à Christo animatur. 29. 7. Vidit suum locum in inferno, ad quem venisset, si venialium peccatorum occasiones non fugisset. 35. 6. Post mortem suam monet suas Moniales ad observantiam silentii. 35. 17. Ex quo inferni poenas vidit, omnia amara visa sunt illi dulcia. 61. 35.
- Tertullianus cur factus Montanista. 23. 5.
- S. Thadæus Apostolus oblatum à Rege aurum accipere recusavit. 16. 12.
- Thais meretrix à S. Paphnutio ad frugem reducta, Deo valde gratam egit poenitentiam. 4. 3.
- Theodorus Abbas in mundo nihil metuebat. 2. 14.
- Theologus cum dæmone de SS. Trinitate disputans decipitur, ac damnatur. 1. 12.
- Theonas Eremita per 30. annos silentium tenuit. 34. 6.
- S. Thomas Aquinas in morte tentatur de fide. 1. 13. In publicis disputationibus quàm fuerit modestus ac prudens. 13. 13. Obedientiam etiam inferioribus præstitit. 14. 26. In cuiuspiam mulieris pulchritudine cælestia meditatur. 18. 25. Taciturnitati valdè fuit addictus. 34. 11. Fuit egregius gulæ domitor. 46. 12. Ejus eximia erga Missæ sacrificium pietas. 53. 9.
- S. Thomas de Villanova suam ad Episcopatum electionem poenam reputat, non favorem. 23. 30.
- Thomas de Kempis circa suam prædestinationem tentatus quid egerit. 2. 12. Propter devotionis alicujus neglectum à B. V. MARIA objurgatur. 67. 17.
- Thomas Morus solerti argumento vindictæ passionem domuit. 8. 13. De tractorios sermones non ferebat. 11. 17. In facultatum suarum amissione Deum laudat. 24. 42.
- Thomas Sanchez mortificationi sensuum summè addictus. 45. 14. Item 46. 15.
- Timor DEI concipiendus, dum alios damnari audimus. 17. 5. De Timore DEI sæpè tractandum. 58. 1. Ejus

INDEX RERUM ET VERBORUM.

definitio & triplex divisio. 58. 2. Timor servilis licet in se sit bonus, poterit tamen etiam esse malus. 58. 3. Timor Dei conservat in nobis Divinam gratiam. 58. 4. Ubi non est Timor Dei, ibi vitia regnant. 58. 6. Timor Dei à peccatis nos præservat. 58. 7. Ob timoris Dei neglectum, multi etiam viri Sancti salutis naufragia inciderunt. 58. 10. Motiva cur semper timere debeamus. 58. 11. & seqq.

S. Tobias ab amicis irrisus, & in tribulatione positus, in Deum sperare non cessavit. 2. 29.

Tribulatio. Si quis tribulationem patitur, eam suis peccatis adscribat. 28. 3. & seqq. Tribulatio quanti æstimanda. 29. 1. & seqq. Patienter tolerata signum est electionis æternæ. 29. 3. Deus specialiter præsens adest in tribulatione positus. 29. 5. In tempore tribulationis quantum valeat vel unum *Deo gratias*. 29. 7. Tribulationem qui non patitur, non est Christi discipulus. 29. 12.

Tribulatio est securior via ad cælum, quam est prosperitas. 29. 14. Urget currere salutis semitam. 29. 17. Patet exemplis. 29. 19. Cum patientia tolerata emundat nos à peccatis nostris. 29. 20. & seqq. Plura alia motiva, cur tribulatio cum gaudio etiam sit suscipienda. 29. 29. & seqq. Item 29. 32. & seqq. Tribulatio extra manum videtur serpens devorans; at in manu est virga sustentans. 29. 37.

Tristitia. Tempore tristitiæ dæmon laborat nos in exitum impellere. 32. 1. Tristitia immoderata ad sequendas delectationes carnales incitat. 32. 2. Tempore tristitiæ diabolus animas multas capit. 32. 3. Homini in tristi-

tia posito dæmon apparet, ac infidias fruit. 32. 4. Tristitia est bombardæ diaboli, quæ homines plurimos profternit. 32. 5. Tristitia ad mortem sibi inferendam multos impellit. 32. 6. Satiùs est ad læticiam nimiam, quàm ad tristitiam descedere. 32. 7. Non omnis animi tristitia est mala; nam quæ secundum Deum concipitur, bona est, & quæ illa. 32. 8. & seqq. Tristitia, quæ inquietudinem animi causat, à dæmone provenit. 32. 10. Remedia contra inordinatam animi tristitiam. 32. 11.

Turba. A turbis profugiat, qui à vitiis curari cupit. 37. 14.

Tygranes Rex. Insigne factum Cyri, & Tygranis cum uxore sua. 49. 9.

V.

Vana gloria sollicitè fugienda. 21. 17. Tres illius species. *Ibid.* Vanam gloriam quærens multum desipit. 21. 19. Opera nostra bona venenat. 21. 20. Est instrumentum dæmonis ad profternendos Dei servos aptum, ut patet exemplo. 21. 21. Item eâ S. Antonium, aliòsque Sanctos inficere ac profternere tentavit. 21. 23. Vanæ gloriæ tentatio non tam est Novitiorum, quàm perfectorum. 21. 24. Contra vanam gloriam remedia. 21. 26. & seqq. Basilisco non est absimilis. 21. 29. Quidam Sanctus potiùs à dæmone vexari, quàm à vana gloria tentari à Deo petit, & obtinuit. 21. 31. Ad vanam gloriam debellandam quid maximè conducatur. 21. 32. & seqq. Ob vanæ gloriæ metum non sunt omitterenda bona opera. 25. 13.

Udo Episcopus se corrigere nolens horrendo Dei iudicio involvitur. 19. 11.

Ver-

INDEX RERUM ET VERBORUM.

Verbum DEI libenter audire signum est electionis, fugere reprobationis.

38. 4. Verbum Dei audire contemnens damnatur. 38. 6. Mente est ruminandum, ut fructum afferat. 38. 7. Illud prædicat ipse diabolus. 38. 10. Non solum est audiendum, sed etiam faciendum. 38. 11. Cur ex eo multi nullum fructum capiant. 38. 12.

Verecundia non est propriè virtus, est tamen laudabilis passio, quæ juvenes & foeminas maximè decet. 18. 49. Ex verecundia sua peccata reticentes damnantur. 51. 6. & 7. Item 51. 12.

Via Salutis; in ea securus erit, qui inter Spem & metum incedet. 3. 13. In via virtutum, ac vitiorum nemo repente fit summus, sed paulatim & bonum & malum accrescit. 44. 9. Cur vocetur arcta; via verò inferni lata. 65. 8.

Virgo. Virginibus cur S. Maria Magdal. præponatur in Litanis. 4. 6. Virgines non debent se meliores aestimare non virginibus. *Ibid.* Virgo quædam turpiter lapsa, in poenitentia multò plus Deo placuit, quàm in virginitate. 4. 7. Virgo superba reprehenditur. 18. 53. Virgines Christianas cur Deus sæpe à barbaris constuprari sinat. *Ibid.* Virgines superbae damnantur, patet exemplis. 21. 13. & seqq.

Virus qualiter morificandus. 45. 13. Vide oculi.

Vita hominis navi in medio pelagi fluctanti, est simillima. 2. 1. Est cōtinua tentatio super terram. 30. 1. Vita solitaria quàm felix & beata 37. 1. & seqq. Item 37. 25. Vita hominis velociter transit & evanescit. 42. 4. Item 59. 1.

S. Vitalina eò quòd in die Pasceves sibi

laverit caput, purgatorium subiit. 62. 10.

S. Vitalius Abbas apud meretrices pernoctans, ac pro iisdem orans temerè iudicatur, sed à Deo mirè defenditur. 9. 8.

Unitas. Vide Pax.

Vitia quomodo quis radicitus extirpare possit. 67. 23.

Vocatio ad fidem Christianam summum est Dei beneficium. 1. 8. Vocatio ad Religiosum statum semper est à Deo, nunquam à dæmone. 41. 23. & seqq.

Voluntas. Quà ratione voluntas vera discerni possit à velleitate. 1. 29. Voluntate dupliciter peccare quis poterit, nimirum desiderio & complacentià. 8. 5.

Voluntas bona à Deo remuneratur pro opere. 1. 27. Item 23. 36. Est origo omnium bonorū, 26. 1. Bonæ voluntatis homines quàm sint felices. 26. 2. & seqq. Per bonam voluntatem discernuntur electi à reprobis. 26. 4. Sæpe videtur homini, se habere bonam voluntatem, quæ tamen pura tantum est velleitas, quam Deus minimè probat. 26. 7.

Voluntas propria multos præcipitat. 14. 12. & 13. Ex propria voluntate frequentatæ mortificationes à Deo castigantur. 14. 18. Voluntas propria quid propriè. 15. 10. Etiam in bonis operibus taxatur. 15. 12. Qui propriam voluntatem sequuntur, à dæmone faciliè decipiuntur. 15. 13. & seqq. Qui propriam voluntate in cælum ascendere nititur, tenendus est, quare. 15. 18. Voluntas propria sine ductore ad infernum ducit. *Ibid.*

Voluntas DEI. In cunctis laboribus nostris respicienda est DEI voluntas, ut iis eam adimpleamus. 25. 7. Divinæ voluntati qui se perfectè confor-

INDEX RERUM ET VERBORUM.

conformat, nullum diem habet malum aut infortunatum. 31. 4. Sine voluntate DEI nihil nobis adversi advenire poterit. 31. 8. Quæ à Dei voluntate fiunt, aut permittuntur, iustissima sunt atque sanctissima. 31. 15. & seqq. Non solum in prosperis, sed etiam in adversis Dei voluntas est laudanda & sequenda. 31. 18. Item 31. 30. & seqq. *Fiat voluntas tua*; si corde & ore dicatur; oratio excellens est. 31. 31. Exponitur illud: *Fiat voluntas tua sicut in celo & in terra.* 31. 33. DEI voluntatem facere cupienti tria commendantur facienda. *Ibid.*

Votum. Opera ex voto facta majori præmio sunt digna, quàm quæ sine voto fiunt. 41. 11. Vota non soluta puniuntur poenâ æternâ. 17. 7. Item 60. 8.

Vrighman è Dominicana Familia Religiosus, iudicans se dignum inferno iubetur ad cor DEI ascendere. 20. 17.

Vulpes quàm cauta, cùm glaciem est transitura. 42. 5.

S. Vulphus intolerabile patitur frigus. 45. 5.

Wenceslaus Rex Bohemiæ in captivitate sapere coepit. 29. 19.

Z.

Zelus animarum quid sit, & in quo consistat. 24. 1. Derivatur ab amore DEI. 24. 2. Quis zelus indiscretus. 24. 3. Quis verus & genuinus. 24. 5. Qualis zelus Sanctorum virorum, talis & noster sit. 24. 7. Animarum zelus salutem propriam mirè promovere solet. 24. 8. & seqq. A damnatione liberat, patet exemplo. 24. 12. Quantus fuerit quorundam Eremitarum. 24. 14.

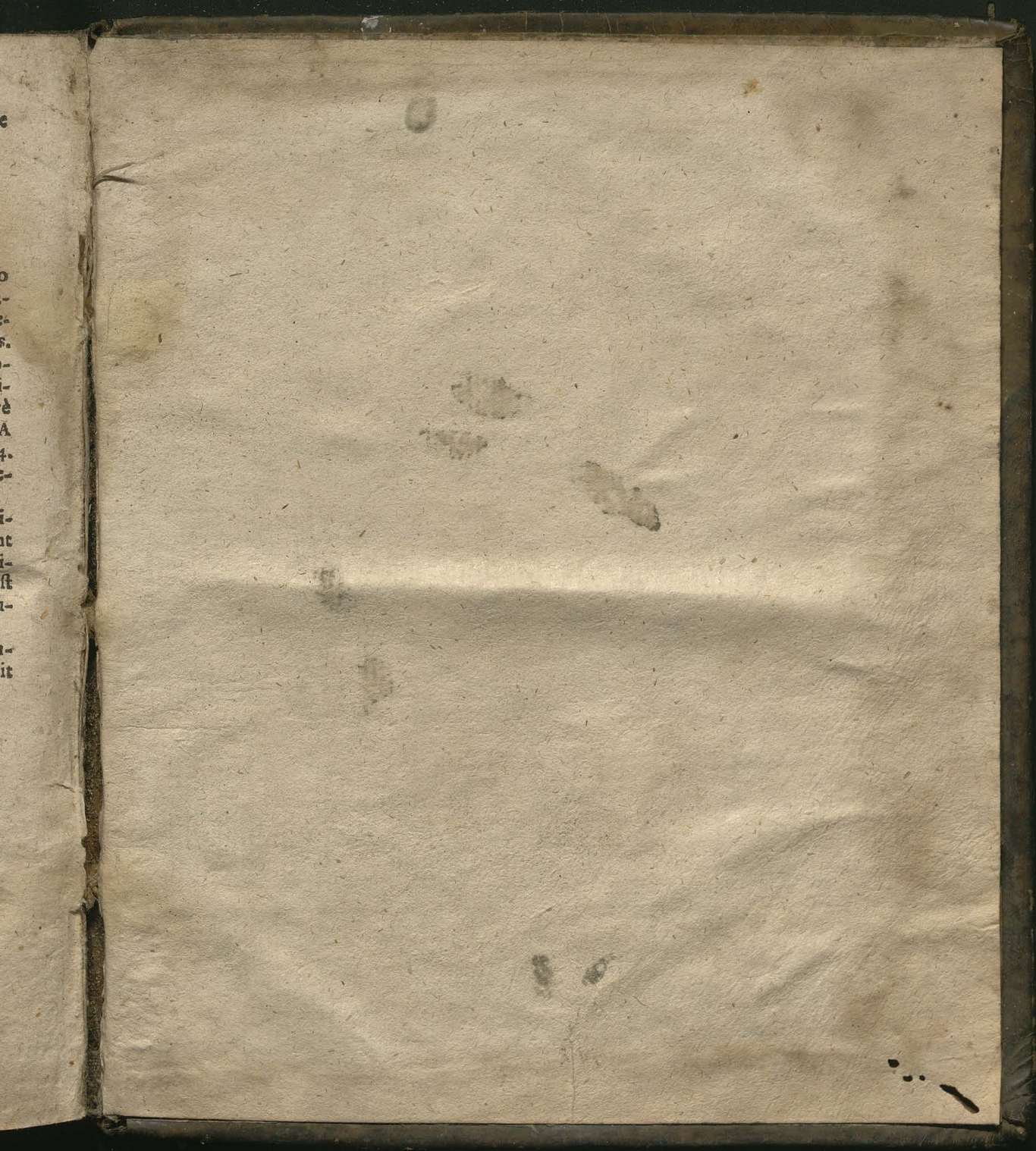
Zelum animarum negligentibus Væ dicitur. 24. 15. Eum habere debent Prælati, & Superiores. 24. 17. Animarum zelus ab anima propria est incipiendus. 24. 20. & seqq. Vide Cura animarum.

S. Zocardus Anachoreta in mortificando proprio suo corpore quàm fuerit severus & austerus. 45. 5.

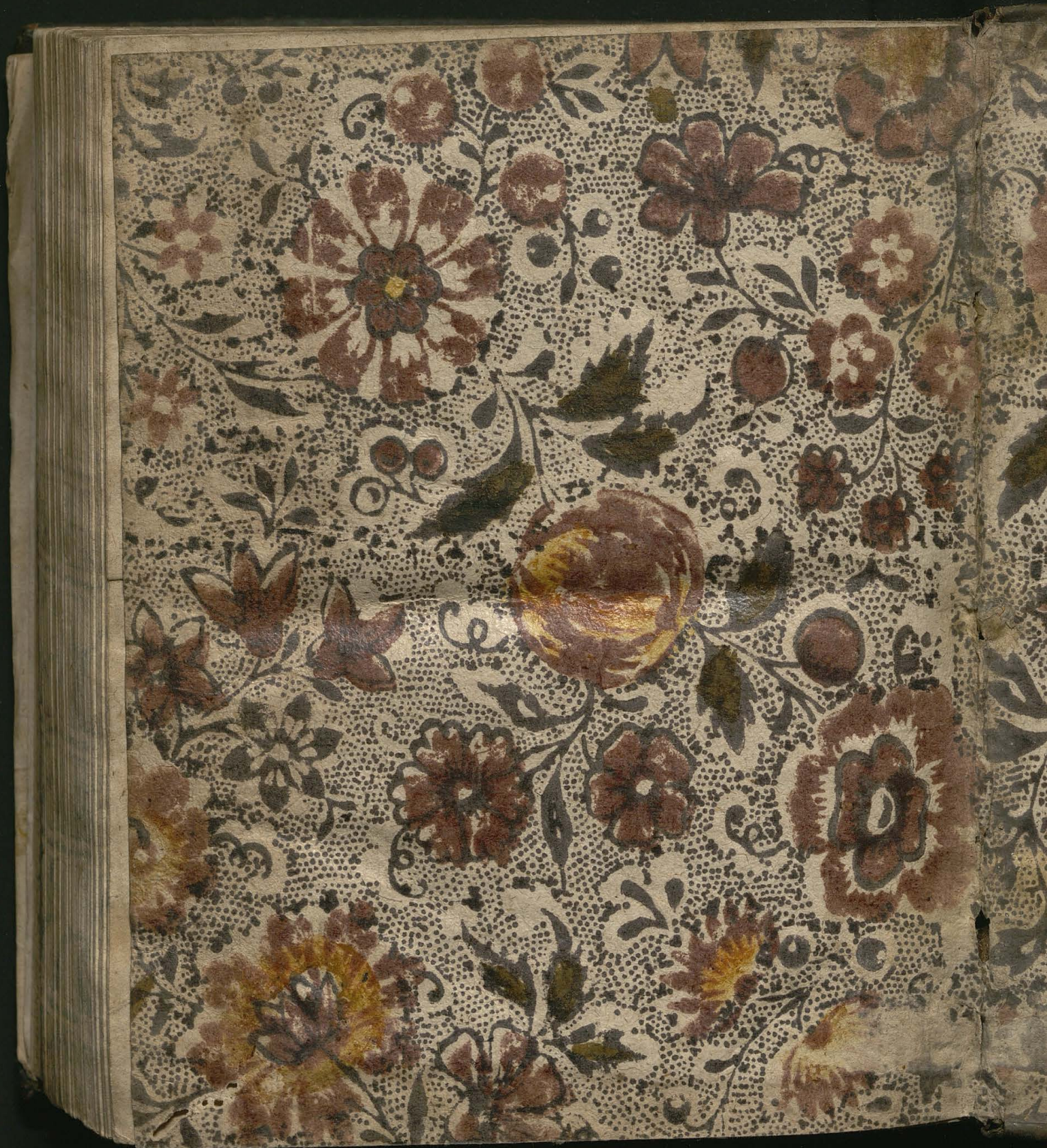
FINIS.

Biblioteka Jagiellońska

stdr0030489

